SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 23.03.2020

Pöytäkirjan kansilehti ... 1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus ... 3
2 § Pöytäkirjan tarkastaminen ... 4
3 § Kokouksessa saadut selostukset ... 5
4 § Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet pöytäkirjat ja päätökset ... 6
5 § Hallintosäännön muuttaminen ... 8
- Hallintosääntö, 2 luku § 6 ja 9 luku § 1 ... 10
6 § Yleiskaava 2020 (YK0048) ehdotus ... 14
- YK0048 Yleiskaava 2020 kaavakartta 23.3.2020 ... 18
- YK0048 Yleiskaava 2020 Oikeusvaikutteinen liitekartta: arvokas kulttuuriympäristö 23.3.2020 ... 19
- YK0048 Yleiskaava 2020 Oikeusvaikutteinen liitekartta: luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet 23.3.2020 ... 20
- YK0048 Yleiskaava 2020 Yleiskaavan selostus 23.3.2020 ... 21
- YK0048 Yleiskaava 2020 Vastineet luonnoksesta annettuihin lausuntoihin 23.3.2020 ... 146
- Yleiskaavaluonnos lausunnot yhteenveto ... 203
- Asumisen vaikutustenarviointi ... 362
- Elinkeinopoliittiset vaikutukset ... 374
- Ilmastovaikutukset ... 423
- Kaupan vaikutukset ... 453
- Liikenteelliset vaikutukset ... 477
- Liikenteellisten vaikutusten liitteet ... 518
- Melu- ja ilmanlaatuvaikutukset ... 558
- Sosiaalisten vaikutusten arviointi ... 591
- Taloudelliset vaikutukset ... 626
- Vaikutukset kulttuuriympäristöön ... 652
- Luontovaikutusten arviointi ... 658
- Luontovaikutusten arvioinnin liitteet ... 724
- Vuorovaikutusraportti osa 3 mielipiteet ... 734
- Selvitys puroluonnon täydennyskohteista ... 785
- Viljelypalstaselvitys ... 805
- Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma, henkilötiedot peitetty ... 826
7 § Suomi-Rata Oy:n perustaminen ... 887
- Neuvottelumuistio ... 893
- Osakassopimusluonnos, sopimusluonnos Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta, lista osakkeiden merkinnöistä ja rahoitussitoumuksista, perustamissopimusluonnos, yhtiöjärjestysluonnos ... 895
8 § Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätös 2019 ... 938
- Vantaan Työterveys liikelaitos tilinpäätöskirja 2019 ... 940
9 § Vantaan kaupungin vuoden 2019 tilinpäätös ... 956
- Vantaan kaupungin tilinpäätös 2019 ... 962

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 23.03.2020

10 § Toimialojen talousarvioiden 2020 sitovuustasomuutosten hyväksyminen kaupunginvaltuuston 11.11.2019 hyväksyttyyn talousarvioon nähden Uusi Vantaa organisaatiouudistuksen mukaisilla sovituilla muutoksilla 1249

11 § Eron myöntäminen Riikka Hartikalle Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lautamiehen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen 1253

12 § Vantaan kaupungin äänestysaluerajojen tarkistaminen ja äänestysaluejaon muuttaminen 1256

- Karttaliite 1259

- Äänestysalueet 1.1.2021 lukien 1260

13 § Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle kuntouttavaa työtoimintaa koskevaan valitukseen 1261

14 § Lisätoiminta-avustuksen myöntäminen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:lle yhteisötalotoiminnan vuokrakuluihin 1262

15 § Vastaus Antero Eerolan ja 23 muun valtuutetun aloite ikäihmisten vapaamuotoisen kerhotoiminnan laajentaminen Vantaalla 1264

- Antero Eerolan ja 23 muun valtuutetun aloite ikäihmisten vapaamuotoisen kerhotoiminnan laajentaminen Vantaalla 1267

16 § Maanmittauslaitoksen lunastustoimikunnan lunastuspäätös koskien kiinteistöä Saras 92-406-3-245 1269

- kartta yleiskaavamääräyksin lunastetusta alueesta 1271

- ilmakuva lunastetusta alueesta 1272

17 § Vantaan hyvinvointikatsaus 2019 1273

- Hyvinvointikatsaus 2019 1275

- Vantaan hyvinvointikatsaus 2019 esitys 1324

18 § Ennakkolausunto etuosto-oikeuden käyttämättä jättämisestä kiinteistökaupassa: Tontti 92-50-1-7 (Voimakuja 2) 1335

- Kartta kaupan kohteesta 1337

19 § Lausunnon antaminen Helsingin hallinto-oikeudelle asemakaavasta ja asemakaavamuutoksesta nro 232400 ja tonttijaosta, 23. Kivistö / Puu-Kivistön aloituskorttelit, tehdystä valituksesta 1338

- Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n valitus 1340

- Kaupunginhallituksen lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle asemakaavasta ja asemakaavamuutoksesta nro 232400 ja tonttijaosta, 23. Kivistö / Puu-Kivistön aloituskorttelit, tehdystä valituksesta 1351

20 § Marja-Vantaan ja keskusten kehittäminen -rahaston vuosikatsaus 2019 1360

- Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston TP 2019 erittely 1362

21 § Asemakaava ja asemakaavan muutos 511800 sekä tonttijako, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano 1363

- Kaavaselostus 511800 Backas kh 23.3.2020 1371

- Muistutukset ja vastineet 11.2.2020 / 511800 asemakaava, Backaksen kartano, 51 Pakkala, 40 Ylästö 1427

- Lausunnot ja vastineet 11.2.2020 / Asemakaava 511800, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano 1444

- kartta 511800 asemakaava, Backaksen kartano, 51 Pakkala 1451

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus 1452

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 23.03.2020

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen 1453
Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto 1454
Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisuohje ja valitusosoitus 1455
Muutoksenhakuohje 5. Valitus asemakaavan muutosta koskevassa asiassa 1460
Muutoksenhakuohje 6. Valitus rakennuskieltoa koskevassa asiassa 1461
Muutoksenhakuohje 7. Valitus etuosto-oikeuden käyttämistä koskevassa asiassa 1462

Kaupunginhallituksen kokous

Aika klo 14.00 - 16.11
Paikka Kaupungintalo, Tikkurila

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	**Varajäsenet**	Läsnä
Multala Sari, puheenjohtaja	x	Kortesalmi Marilla	
Tahvanainen Säde, I varapuheenjohtaja	x (etäyhteys)	Nieminen Irja	
Norrena Vaula, II varapuheenjohtaja	-	Hölttä Heikki	x (etäyhteys)
Abdi Faysal	x (etäyhteys)	Kähkönen Osmo	
Jääskeläinen Jouko	x (etäyhteys)	Ansalehto-Salmi Irja	
Kaira Lauri	x (etäyhteys)	Weckman Markku	
Kaukola Ulla	x (etäyhteys)	Hämäläinen Anu	
Niikko Mika	x (etäyhteys)	Kärki Niilo	
Orpana Anitta	x (etäyhteys)	Sieviläinen Marianne	
Pajunen Sirpa	x	Kuusela Minna	
Puoskari Pentti	x (etäyhteys)	Särkelä Jussi	
Rokkanen Sakari	x (etäyhteys)	Sami Kanerva	
Tyystjärvi Kati	x (etäyhteys)	Karinen Ville	

Muut osallistujat		Läsnä
Lindtman Antti, valtuuston puheenjohtaja		x
Orlando Carita, valtuuston I varapuheenjohtaja		x
Kauppinen Sirpa, valtuuston II varapuheenjohtaja		x
Viljanen Ritva, kaupunginjohtaja		x
Kalske Katri, apulaiskaupunginjohtaja		x
Åstrand Riikka, apulaiskaupunginjohtaja		x
Penttilä Hannu, apulaiskaupunginjohtaja		x
Cantell-Forsbom Anna, vs. apulaiskaupunginjohtaja		x
Rainio Päivi, viestintäjohtaja		x
Ruusula Matti, talous- ja strategiajohtaja		x
Pennanen Sari-Anna, kaupunginlakimies		x
Kytömaa Anne, hallintosihteeri		x
Yli-Leppälä Henna, hallintoasiantuntija, pöytäkirjanpitäjä		x
Silfverberg Lotta, hallintoasiantuntija		x
Kamppi Kaisa, hallintoasiantuntija		x

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Sari Multala

Pöytäkirjanpitäjä Henna Yli-Leppälä

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 30.3.2020, Kaupungintalo, Asematie 7, 01300 Vantaa (Tikkurila)

Pykälät 5, 10 ja 19 §, tarkastettiin ja hyväksyttiin heti kokouksessa.

Säde Tahvanainen Kati Tyystjärvi

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 1.4.2020, Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi.

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 1

Kaupunginjohtajan esitys:
Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

2 § Pöytäkirjan tarkastaminen

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 2

Kaupunginjohtajan esitys:

a) valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa toimittamaan pöytäkirjan tarkastus kaupungintalossa maanantaina 30.3.2020 klo 16.00 ja

Jäsenet	Kokous pvä
Abdi Faysal	
Jääskeläinen Jouko	
Kaira Lauri	
Kaukola Ulla	
Niikko Mika	
Norrena Vaula, II varapuheenjohtaja	
Orpana Anitta	
Pajunen Sirpa	
Puoskari Pentti	
Rokkanen Sakari	
Tahvanainen Säde, I varapuheenjohtaja	23.3.2020
Tyystjärvi Kati	23.3.2020

b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kaupungin internetsivuilla (www.vantaa.fi/paatoksenteko) keskiviikosta 1.4.2020 lähtien.

Päätös:

a) Valittiin Säde Tahvanainen ja Kati Tyystjärvi suorittamaan pöytäkirjan tarkastus kaupungintalossa maanantaina 30.3.2020 klo 16.00 ja

b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kaupungin internetsivuilla (www.vantaa.fi/paatoksenteko) keskiviikosta 1.4.2020 lähtien.

3 § **Kokouksessa saadut selostukset**

Kaupunginhallitus 23.3.2019 § 3

Käsittely:
Kaupunginjohtaja Ritva Viljanen selosti kaupunginhallitukselle tilannekatsauksen Vantaan kaupungin koronavirusepidemiaa koskevista toimista.
Päätös:
Merkittiin tiedoksi saatu selostus ja käyty keskustelu.

4 § **Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet pöytäkirjat ja päätökset**

RV/BI

Kaupunginhallitukselle on kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat pöytäkirjat ja päätökset:

Konsernijaoston pöytäkirja nro 2/16.3.2020
Sosiaali- ja terveyslautakunta nro 3/16.3.2020
Opetuslautakunnan pöytäkirja nro 3/16.3.2020
Vapaa-ajanlautakunnan pöytäkirja nro 3/17.3.2020
Kaupunkisuunnittelulautakunnan pöytäkirja nro 3/17.3.2020
Teknisen lautakunnan pöytäkirja nro 2/18.3.2020

Kaupunginjohtajan päätökset
§ 39 Eurooppalaisilta kaupunginjohtajilta EU-komission puheenjohtajalle lähetettävän EU Green Deal -kirjeen allekirjoittaminen
§ 40 Euroopan komission tukemaan StartupCity Europe Partnership -verkostoon liittyminen
§ 41 Vantaan kaupungin vetovoimatapahtumat vuonna 2020
§ 43 Apulaiskaupunginjohtajien ja kaupunkistrategian ja johdon toimialan palvelualuejohtajien sekä kaupunginjohtajan alaisten palveluyksiköiden päälliköiden laskujen hyväksyminen
§ 44 Kauniaisten ja Vantaan yhteishankintojen kilpailuttamisohjelman vahvistaminen

Rahoitusjohtajan päätös
§ 3 Lainan ennenaikainen takaisinmaksu, FMS-WM (Depfa Bank)

Tietohallintojohtajan päätökset
§ 22 Päätös sitoutumisesta Adoben käyttöoikeuksien jakelu- ja hallintapalveluiden yhteishankintaan
§ 23 Päätös sitoutumisesta Microsoft-käyttöoikeuksien jakelu- ja hallintapalvelut II sopimuskaudelle 2020-2024
§ 24 Lupapiste Kauppa -palvelun (rajapintapalveluiden) hankinta (106 500 euroa)
§ 25 17 uuden yrityksen perustamisen Maksuliikenne -sovellukseen (41 400 euroa)
§ 26 Lokien hallintapalveluiden (SOC/SIEM) laajentamisen hankinta (148 295,52 euroa)

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 4

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään olla ottamatta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi esittelyosassa mainituissa pöytäkirjoissa olevia ottamiskelpoisia päätöksiä ja esittelyosassa mainittuja päätöksiä.
Käsittely:
Merkittiin, että kaupunginjohtaja täydensi esitystään seuraavilla päätöksillä:

Henkilöstö- ja konsernijohtajan päätös
§ 13 IT-laitteiden myynti henkilöstön ja konsernipalveluiden palvelualueella

Hankintajohtajan päätökset
§ 14 Suojavaatteiden sekä liina- ja vuodevaatteiden hankinta erityisasumisen palveluille

§ 15 Optiopäätös kirjastoaineiston kuljetusten hankinnassa (50 000 euroa, alv 0 %)
§ 16 Viranhaltijapäätös Västersundomin koulun irtokalusteiden hankinta (70 268 euroa, alv 0%)
§ 17 Puhtauspalveluiden hankinta Leppäkorven koulun väistötiloihin (65 000€ alv 0 %)

Viestintäjohtajan päätös
§ 2 Päätös hankintaoikaisuun Viestintä- ja markkinointipalveluiden hankinta

Rahoitusjohtajan päätös
§ 4 Vakuutusmeklaripalveluiden hankintapäätös hankintaoikaisuvaatimukseen
Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

5 § Hallintosäännön muuttaminen

VD/2699/00.01.01.00/2020

RV/S-AP/HY-L

Tartuntatautilain (1227/2016) 58 §:n mukainen toimivalta on vallitsevan yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi tarkoituksenmukaista siirtää sosiaali- ja terveyslautakunnalta kaupunginhallitukselle.

Laissa tarkoitetut toimenpiteet kuten yleisten kokousten kieltäminen tai toimipisteiden sulkeminen on erittäin merkittävää julkisen vallan käyttöä, jolloin on luontevaa, että päätöksentekijänä on keskeisin kaupungin operatiivinen toimielin.

Kaupunginhallitus pystyy myös tehokkaammin tarkastelemaan tarvittavien toimenpiteiden suhdetta muuhun kaupungin toimintaan, johon tehtävillä toimenpiteillä voi olla merkittäviä vaikutuksia, ja yhteensovittamaan kaupungin toimintoja kokonaisuutena. Kaupunginhallituksella on myös lautakuntaa paremmat edellytykset arvioida, miten toimenpiteet vaikuttaisivat kaupungin tavoitteiden ja talousarvion toteutumiseen.

Muutoksella kaupunki varautuu torjumaan entistä tehokkaammin tartuntatautien aiheuttamaa vaaraa.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 5

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle, että hallintosäännön 9 luvun 1 §:ää muutetaan oheisen liitteen mukaisesti ja että muutos astuu voimaan heti.
Käsittely:
Kaupunginjohtaja muutti esitystään seuraavasti:

Perusteluihin lisätään 5. ja 6. kappale ja muutetaan päätösesitystä alla olevan mukaisesti sekä muutetaan liitettä niin että se käsittää hallintosäännön 2 luvun 6 §:n ja 9 luvun 1 §:n muutetussa muodossa:

Kaupungin päätöksentekokyvyn turvaamiseksi vallitsevassa häiriötilanteessa on myös tarpeen määrätä, että kaupunginjohtajalla on normaalioloista poikkeavaa päätösvaltaa häiriötilanteiden aikana ja poikkeusoloissa peruspalvelujen turvaamiseksi ja häiriötilanteen normalisoimiseksi, milloin asia koskee toimenpiteiden yhteensovittamista eri toimialueiden välillä, taloudellisten resurssien tai henkilöstöresurssien suuntaamista, tiedottamista tai muuta häiriötilanteen hoitamiseksi välttämätöntä päätöstä.
Tämä erityistoimivalta otetaan käyttöön Vantaan kaupungissa häiriötilanteissa ja tarvittaessa valtioneuvoston määrittelemissä poikkeusoloissa. Erityistoimivallan käyttöön ottamisesta päättää kaupunginhallitus tai kiireellisessä tapauksessa kaupunginjohtaja. Erityistoimivallan käyttämisen lakkaamisesta päättää kaupunginhallitus. Tämänhetkisessä tilanteessa erityistoimivallan käyttöön ottamisesta voi päättää kiireellisenä kaupunginjohtaja ja asia viedään kaupunginhallituksen käsiteltäväksi kaupunginjohtajan päätöstä seuraavaan kaupunginhallituksen kokoukseen.
Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle, että hallintosäännön 2 luvun 6 §:ää ja 9 luvun 1 §:ää muutetaan oheisen liitteen mukaisesti ja että muutos astuu voimaan heti.
Päätös:
Hyväksyttiin täydennetty esitys.

Tarkistettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liite:
- Hallintosääntö 2 luku § 6 ja 9 luku 1 §, muutokset näkyvissä

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

2 luku Kaupungin toiminnan johtaminen

6 § Kaupunginjohtajan tehtävät ja päätösvalta

Kaupunginjohtaja johtaa ja kehittää kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta kunnan toimintaa. Kunnan toiminta käsittää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.
Kaupunginjohtaja

- johtaa kaupunkistrategian valmistelua ja toteutusta
- johtaa taloussuunnittelua sekä rahoitusta ja muuta resurssiohjausta siten, että kaupunginvaltuuston ja -hallituksen asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan
- johtaa kaupungin ja kaupunkirakenteen kehittämistä yleiskaavoituksen ja muun yleispiirteisen suunnittelun, sekä kaupungin maa-, sopimus-, elinkeino- ja asuntopolitiikan ohjauksen avulla
- vastaa kaupunkikonsernin toiminnan tuloksellisuudesta ja konserniyhteisöjen valvonnasta
- vastaa kaupungin seudullisesta, valtakunnallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä ja edunvalvonnasta sekä viranomaisyhteistyöstä
- vastaa kaupunkikonsernin viestinnästä
- vastaa hyvän johtamis- ja hallintotavan, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä, toteuttamisesta ja toimivuuden varmistamisesta
- vastaa kaupungin tietosuojan ja tietoturvan ohjauksesta.

Kaupunginjohtaja tai hänen määräämänsä päättää:

1. talousarviolainan ottamisesta talousarvion tai kaupunginvaltuuston erikseen asettamissa rajoissa,
2. kiireellisissä tapauksissa kaupungin edustajan määräämisestä toimituksiin, tilaisuuksiin ja kokouksiin, joissa kaupungin etua on valvottava ja sen mielipidettä kuultava, sekä tarvittaessa menettelyohjeiden antamisesta,
3. tyytymisestä valtionosuuksia ja -avustuksia koskeviin päätöksiin,
4. koko kaupunkia ja useampaa toimialaa koskevien projektien perustamisesta ja niihin osallistumisesta sekä projektien hallinnon, talouden ja hankintojen järjestämisestä,
5. pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteishankintojen kilpailutusohjelman hyväksymisestä,
6. luottamushenkilöiden koulutuksesta,
7. määrärahan puitteissa avustusten myöntämisestä valtuustoryhmien toiminnan tukemiseen,
8. kaupunginhallituksen tarverahojen sekä muiden kaupunginhallituksen määrärahojen käytöstä 20 000 euroon asti/ tapaus,
9. edustusmenoista ja edustustilaisuuksista, joiden kustannukset eivät ylitä 20 000 euroa,
10. kaupungille testamentattujen tai lahjoitettujen varojen sekä valtionperintöjen vastaanottamisesta hallinnasta ja hoitamisohjeista, kun testamentatun, lahjoitetun tai perityn omaisuuden arvo on enintään 100 000 euroa ja testamentissa tai lahjoituksessa ei ole tarkoitemääräystä tai omaisuuden käyttötarkoituksesta ei ole muutoin määrätty ja
11. muistakin useampaa kuin yhtä toimialaan koskevista asioista, ellei toisin ole säädetty tai määrätty.

Kaupunginjohtajaan sovelletaan myös tämän luvun apulaiskaupunginjohtajien tehtäviä ja päätösvaltaa koskevaa 7 pykälää.

Toimivalta häiriötilanteiden aikana ja poikkeusoloissa

Häiriötilanteiden aikana ja poikkeusoloissa kaupunginjohtaja voi käyttää normaaliolojen hallintosäännön määrittelemästä toimivallasta poiketen päätösvaltaa peruspalvelujen turvaamiseksi ja häiriötilanteen normalisoimiseksi, milloin asia koskee toimenpiteiden yhteensovittamista eri toimialueiden välillä, taloudellisten resurssien tai henkilöstöresurssien suuntaamista, tiedottamista tai muuta häiriötilanteen hoitamiseksi välttämätöntä päätöstä.

Tämä erityistoimivalta otetaan käyttöön Vantaan kaupungissa häiriötilanteissa ja tarvittaessa valtioneuvoston määrittelemissä poikkeusoloissa. Erityistoimivallan käyttöön ottamisesta päättää kaupunginhallitus tai kiireellisessä tapauksessa kaupunginjohtaja. Erityistoimivallan käyttämisen lakkaamisesta päättää kaupunginhallitus.

9 Luku - Kaupunginhallituksen ja konsernijaoston tehtävät ja päätösvalta

1 § Kaupunginhallituksen tehtävät ja päätösvalta

Kaupunginhallitus johtaa kaupungin toimintaa ja kehittämistä kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti.

Kaupunginhallitus voi asettaa toimikunnan, jonka tavoitteet ja tehtävät kaupunginhallitus määrittelee.

Kaupunginhallitus vastaa:

- kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta
- kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti kaupungin hallinnon kehittämisestä, henkilöstöasioista, taloudesta, työllisyydestä, edunvalvonnasta, kaavoitus- ja maapolitiikasta, elinvoimasta, asuntoasioista, joukkoliikenneasioista ja hankinnoista
- sopimusten hallinnan ja sopimusvalvonnan järjestämisestä
- siitä että kaupunki täyttää tietosuojalainsäädännön mukaiset velvoitteet

Kaupunginhallituksen tehtävistä ja päätösvallasta säädetään lisäksi 13 ja 18 luvuissa.

Kaupunginhallitus päättää:

Hallinto, talous ja henkilöstö

1. hyvään johtamis- ja hallintotapaan liittyvistä periaatteista ja menettelytavoista,
2. kaupungin puhevallan käyttämisestä sekä esitysten ja lausuntojen antamisesta ulkopuolisille,
3. kaupungin tietoturva- ja tietosuojapolitiikasta sekä tiedonhallintaan liittyvien tehtävien vastuiden määrittelystä,
4. lausunnon antamisesta valtuuston päätöksestä tehtyyn valitukseen, jos kaupunginhallitus yhtyy valtuuston päätökseen,
5. muutoksen hakemisesta valtionosuutta koskevaan päätökseen,

6. esittää kaupunginvaltuustolle tiedoksi kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä luettelon kuntalaisten edellisenä vuonna tekemistä aloitteista,
7. kaupunginhallituksen tarverahojen käytöstä ja tarverahojen käytöstä päättämään oikeutetuista,
8. valmiussuunnitelman hyväksymisestä,
9. koko kaupunkia sekä koko kaupunginjohtajan toimialaa koskevista sopimuksista,
10. paikallisista virka- ja työehtosopimuksista, kun paikallinen sopimus koskee koko henkilöstöä tai merkittävää osaa henkilöstöstä,
11. kaupunginjohtajan sijaisista ja apulaiskaupunginjohtajien sijaisista,
12. kaupunkistrategian ja johdon toimialan asiakas- ja muiden maksujen ja korvausten perusteista,
13. kaupungille tulevista maksuista, ellei toisin määrätty,
14. poistosuunnitelman hyväksymisestä,
15. sovinnon tai akordin tekemisestä,
16. asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston lainoista,
17. vakuutena olevien kiinnitysten etuoikeusjärjestyksen muuttamisesta,
18. kaupungille testamentattujen tai lahjoitettujen varojen sekä valtionperintöjen vastaanottamisesta, hallinnasta ja hoitamisohjeista, kun testamentatun, lahjoitetun tai perityn omaisuuden arvo ylittää 100 000 euroa,
19. säätiön perustamisesta ja jäsenyydestä, yksityisoikeudellisen yhteisön perustamisesta ja purkamisesta sekä osakkeiden ja osuuksien ostamisesta, myymisestä, vaihtamisesta ja merkitsemisestä,
20. yhdistysten jäsenyyksistä, kun yhdistyksen vuotuinen jäsenmaksu on yli 200 euroa,
21. avustusten myöntämisestä, ellei toisin ole määrätty,
22. kaupungin omaisuuden lahjoittamisesta, ellei toisin ole määrätty,
23. merkittävien edustustilaisuuksien järjestämisestä,
24. valtuustoryhmien toiminnan tukemisen periaatteista,
25. kaupungin hankintaohjeen hyväksymisestä,
26. koko kaupunkia koskevan palvelutuotannon avaamisesta kilpailutukselle,
27. EU:n kynnysarvon ylittävistä palveluhankinnoista,
28. hankintatoimivaltaansa kuuluvan hankinnan osalta kuntien yhteishankintayksikön järjestämään tarjouskilpailuun tai kilpailuttamaan hankintasopimukseen liittymisestä,
29. kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaavana toimielimenä tartuntatautilain 58 §:n mukaisista toimenpiteistä.

Kaupunkiympäristö

30. kaupungin ja kaupunkikonsernin yli 3 000 000 euroa (alv 0 %) maksavien toimitilainvestointihankkeiden tarveselvitysten (kustannusennusteineen) ja yhdistettyjen tarveselvitys-hankesuunnitelmien (tavoitehintoineen) hyväksymisestä lukuun ottamatta teknisten perusparannushankkeiden tarveselvityksiä tai yhdistettyjä teknisten perusparannushankkeiden tarveselvitys-hankesuunnitelmia,
31. useampaa kuin yhtä toimialaa koskevien ja kaupunkitasoista linjausta vaativien investointihankkeiden hankesuunnitelmien (tavoitehintoineen) ja kustannusarvioiden hyväksymisestä lukuun ottamatta teknisten perusparannusten tai alle 1 000 000 euroa (alv 0%) maksavien hankkeiden hankesuunnitelmia,
32. työpaikkatonttien myymisestä, vaihtamisesta, vuokralle ottamisesta ja vuokralle antamisesta silloin, kun kauppahinta tai tontin käypä markkina-arvo on yli 2 000 000 euroa,
33. kiinteän omaisuuden ostamisesta, kun kauppahinta on yli 1 500 000 euroa ja enintään 3 000 000 euroa,
34. kaupungin etuosto-oikeuden käyttämisestä sekä kiinteistön ostamisesta pakkohuutokaupassa kauppahinnan suuruudesta riippumatta,

35. etuostolain mukaisen etukäteisilmoituksen antamisesta,
36. kaupungin palvelukäytöstä vapautuvan kiinteistöomaisuuden jatkokehittämisestä,
37. maankäyttö- ja kaavoitussopimuksista sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista kehittämiskorvauksista,
38. esittää kaupunginvaltuustolle lunastuslupien hakemista, ja
39. rakennuskiellon antamisesta alueelle, jolla asemakaavan laatiminen taikka asemakaavan tai tonttijaon muuttaminen on vireillä,
40. kilpailutuksista, julkisista hauista ja tonttivarauksista silloin, kun kaupunginhallituksella on toimivalta päättää alueen luovutuksesta tai vuokrauksesta, ja
41. maa- ja asuntopoliittisten linjausten mukaisesti asunto- ja erityispalvelutonttien yleisistä tontinluovutusperiaatteista ja -ehdoista.

6 § **Yleiskaava 2020 (YK0048) ehdotus**

VD/4419/10.02.02.00/2017
RV/HP/TLA/MSI/LS

Uusi koko kaupungin yleiskaava on ehdotusvaiheessa. Yleiskaavaluonnoksesta ehdotukseen on tehty useita muutoksia niin karttaan kuin määräyksiin. Ratkaisuja on täsmennetty luonnoksen pohjalta laadittujen vaikutusten arviointien, mielipiteiden ja lausuntojen sekä lisäselvitysten kautta. Valmistelua ohjaava yleiskaavatoimikunta linjasi viimeisimmistä muutoksista kokouksessaan 27.2.2020. Samalla toimikunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että yleiskaavaehdotus asetettaisiin nähtäville, ja päätti viedä toimikunnan ehdotuksen kaupunkisuunnittelulautakunnalle tiedoksi.

Yleiskaavan keskeiset ratkaisut
Yleiskaava 2020 jatkaa voimassa olevan yleiskaavan linjausta kasvun ohjaamisesta kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen sitä eheyttäen ja vahvistaen. Samalla ratkaisu säästää maata luonnolle – ja tulevaisuuden muutoksille. Merkittävä osa kasvusta keskittyy joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhykkeelle, mikä sisältää nykyiset ja uudet asemanseudut sekä Vantaan ratikan uuden kehityskäytävän Aviapoliksessa, Tikkurilassa ja Itä-Vantaalla. Ratikka kytkee kaupunkiseudun verkostoihin myös eriytymiskehityksen uhkaamia alueita.

Toisena keskeisenä teemana on keskustojen elinvoiman parantaminen. Monikeskuksisen kaupungin ytiminä uudistuvat keskustat, joista etenkin kolmessa pääkeskustassa Tikkurilassa, Aviapoliksessa ja Myyrmäessä mahdollistetaan laajentuminen ja tiivistyminen. Elinvoimaksi ei riitä asuminen, vaikka sitä kaikkiin keskustoihin tulee lisää, vaan tarpeen on rakentaa monipuolista sekoittunutta rakennetta: työpaikkoja, palveluita ja viihtyisää julkista tilaa. Yleiskaava mahdollistaa tämän, mutta sen turvaaminen edellyttää vahvaa ohjausta. Kaupan suurimpien yksiköiden sijaintipaikkana yleiskaava suosii keskustoja, koska niissä on vahvin asiakaspohja ja tasapuolinen saavutettavuus eri liikennemuodoilla.

Yleiskaava turvaa riittävät työpaikkarakentamisen mahdollisuudet. Seudun elinkeinoelämän moottorina toimivan lentokentän kasvun edellytykset on yleiskaavassa turvattu niin itse kentän ja sen yhteyksien (mm. ratikka) osalta kuin kentän kasvavien ympäristöhäiriöiden hallinnan puolesta. Muutokset lentomelualueissa ovat suhteellisen pieniä. Aviapoliksessa on varattu tilaa tiiviille keskustatoiminnoille sekä työpaikkaintensiiviselle rakentamiselle, mikä tukee Aviapoliksen ja lentoaseman toimivuutta yhteen.

Yleiskaavan kaupunkirakenteen vyöhykeajattelu näkyy kasvun ja erityisesti asumisen ohjaamisessa. Väkirikkaimmat ja toiminnoiltaan monipuolisimmat kaupunkiympäristöt sijoittuvat keskustoihin ja kestävän liikkumisen mahdollistaviin paikkoihin. Tilaa edellyttävät toiminnot ja väljemmät miljööt on sijoitettu etäämmälle kaupungin verkostomaisesti levittäytyvästä toiminnallisesta ytimestä. Asuinalueiden luokittelu perustuu sijaintiin vyöhykkeellä, mutta sisältö selviää määräyksistä, jotka ohjaavat mm. tavoiteltavan palvelurakenteen luonnetta ja kaupunkiympäristön laatua. Yleiskaavan suunnitteluteemoissa korostetaan joukkoliikennettä, keskustoja ja tiivistä kaupunkirakentamista. Kokonaisuus kuitenkin piirtää auki sen, että Vantaa kehittyy jatkossakin asuinympäristöiltään vahvasti viihtyisien ja vehreiden pientaloalueiden kaupunkina.

Liikennejärjestelmään yleiskaava ei tuo suuria muutoksia, mutta kaavassa kiinnitetään huomiota erityisesti kestävän liikkumisen muotoihin. Vantaan ratikka on omalla merkinnällään, joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnät täydentävät mahdollista raitiotieverkostoa ja lentoasemalle on osoitettu uusia raskaan raideliikenteen yhteyksiä. Lisäksi yleiskaava määrittelee seudulliset pyöräilyn baanat sekä kattavan ulkoilureittien verkoston ja ottaa kantaa myös jalankulun ja pyöräilyn reittien laatuun. Uusi

osuus maantiestä 152 Tuusulanväylän ja Hämeenlinnanväylän väliin on seudullinen erityisesti logistiikan tarpeisiin osoitettu yhteys.

Uusi yleiskaava ei olennaisesti laajenna Vantaan yhdyskuntarakennetta aiemmin rakentamiseen osoittamattomille alueille. Ratkaisu turvaa seudullista ja paikallista viherympäristöä sekä luonto- ja kulttuuriarvoja. Yleiskaavaan on määritelty ekologinen verkosto ja merkittävä määrä täydennyksiä luonnonsuojeluverkostoon.

Yleiskaava mahdollistaa kaupungin voimakkaan kasvun, mutta ei täsmällisesti mitoita sitä eri alueille, koska sisäänpäin kasvamisen määrää ja ajoitusta on vaikea ennakoida. Yleiskaavan ratkaisut on esitelty laajemmin yleiskaavan selostuksessa liitteessä 4.

Yleiskaavan esitystapa
Oikeusvaikutteinen yleiskaava muodostuu kolmesta kartasta (kaavakartta ja kaksi liitekarttaa) merkintöineen ja määräyksineen. Kaavakartta aluevarauksineen ja linjauksineen kuvaa kokonaisuuden, jota liitekartoilla ”Arvokas kulttuuriympäristö” ja ”Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet” täsmennetään. Yleiskaavaan kuuluu selostus.

Yleiskaavan varsinainen kaavakartta on laadittu aluevarauskaavana, jotta se ohjaa sujuvasti asemakaavoitusta ja muuta tarkemman tason suunnittelua. Esitystapa on voimassa olevaa yleiskaavaa yleispiirteisempi ja strategisempi. Maankäytön aluevaraukset kartalla on esitetty mahdollisimman laajoina ja yhtenäisinä välttäen tilkkumaista ilmettä. Yleiskaavamääräykset täsmentävät aluevarauksien ja merkintöjen sisältöä.

Strategisuus tarkoittaa valintoja, priorisointia ja sitä, että yleiskaava piirtää kokonaiskuvaan näkyviin isot ja tärkeimmät kaupunkitasoiset ja seudulliset linjaukset. Kun kuvataan koko kaupunkia koskevia ratkaisuja, on yleispiirteinen esitystapa perusteltu. Yleiskaavalla ei ole mahdollista esittää kaikkia paikallisia vaihtoehtoja luettava yleisilme säilyttäen. Tällä tietoisella valinnalla on tarkoitus pitää kartanlukijan huomio yleiskaavan tarkastelutasolla – juuri niissä isoissa linjoissa.

Yleispiirteinen kaava antaa suuntaviivoja ja jättää joustoa tarkemman tasoiselle jatkosuunnittelulle ja pelivaraa tulevaisuuden uudenlaisille kaupunkirakentamisen ratkaisuille. Suunnitelman raamina ovat kestävyyden kaikki näkökulmat, joiden konkreettinen toteutuminen on paljolti riippuvaista tiedosta, joka päivittyy tällä hetkellä kiivaalla vauhdilla. Strategisilla yleiskaavaratkaisuilla mahdollistetaan myös ne kestävyyttä edistävät toteutumisen mallit, joita ei vielä tunneta.

Muutokset luonnoksesta ehdotukseen
Yleiskaavaluonnoksen vuorovaikutuksen ja laadittujen vaikutusten arviointien sekä niistä käytyjen jatkokeskustelujen pohjalta tehtiin useita täsmennyksiä yleiskaavaan. Myös uusilla selvityksillä puroluonnosta ja lahokaviosammaleesta on ollut vaikutusta suunnitelman sisältöön.

Lausunnoista nousi esimerkiksi tarve täsmentää kaupan ohjaamista, naapurikuntiin vaikuttavia ratkaisuja kuten lentoradan linjaus Tuusulan puolella sekä Myös Natura 2000 – verkoston alueet on nostettu omalla merkinnällään näkyviin yleiskaavakartalle. Luonnoksessa Helsingin puolelle ehdotetun Ylästön baanan linjausta on muutettu ehdotukseen niin, että se kulkee Vantaan puolella. Esityslistan liitteenä 6 on vastineet lausuntoihin.

Vaikutusten arviointien suosituksien pohjalta muutettiin mm. kaupan määräyksiä sekä asuntoalueiden ja Vierumäen työpaikka-alueen rajauksia luontoarvojen mukaan. Elinkeinopoliittisen vaikutusten arvioinnissa nostettiin silti esiin huoli kaupunkirakenteen yksipuolistumisesta. Siksi ehdotukseen on

muutettu luonnoksen asumiseen muuntuvia ns. raidallisia alueita asumisen ja työpaikkojen tai kaupan alueiksi. Vaikutusten arvioinneista sekä niiden pohjalta tehdyistä muutoksista on kooste selostuksen luvussa 8.

Luonnoksesta saaduissa mielipiteissä näkyivät mm. liikenneratkaisut ratikka ja maantie 152 jatke. Ratikan osalta korostuivat ratikan varren asuntoalueiden muutokset: Hakkila on ehdotuksessa pientaloalue. Maantie 152 kaivattiin vaihtoehtoa Tuusulan puolelle ja kommentoitiin myös useita eritasoliittymävarauksia, joita on nyt ehdotukseen karsittu. Muita merkittäviä mielipidekeskittymiä olivat Hiekkaharjun liikunta-alueiden muuttaminen asumiseen, jonka rajausta on ehdotukseen supistettu, ja Suomi 100 metsä, jonka lähialueita Kuninkaalassa on muutenkin muutettu ehdotukseen. Luonnoksen vuorovaikutuksen jälkeen tehdyistä muutoksista koostetaan ehdotuksen vuorovaikutuksen pohjaksi aineistoa, jotta lausunnon antajat, mielipiteitä jättäneet ja muut osalliset saavat selkeän käsityksen tehdyistä linjauksista.

Yleiskaavatoimikunta päätti kokouksessaan 27.2.2020 useista muutoksista yleiskaavaehdotukseen. Asumisen varauksia päätettiin poistaa tai palauttaa pientaloalueiksi mm. Linnaisissa, Myyrmäessä, Rekolassa, Havukoskella ja Vaaralassa, missä mm. Fazerin viereiset asumisen varaukset muutettiin asumisen ja työpaikkojen alueeksi. Lisäksi Rukinpyörän alueella muutettiin voimassa olevan yleiskaavan asuntoalue virkistysalueeksi. Määrällisesti asuinalueiden vähennykset vastaavat arviolta noin 2500-3800 asukkaan kasvua. Asuinalueita koskevien muutosten lisäksi lisättiin kaavakarttaan palstaviljelyalueet symbolein, maantien 152 jatkeen vaihtoehtoinen yhteys Tuusulan puolelle sekä muutettiin moottoriradan alue voimassa olevan yleiskaavan mukaisesti EM-alueeksi. Määräyksiä täydennettiin yleismääräysten osalta sekä poistettiin Porttipuiston kaupan alueelta lause, joka olisi ohjannut päivittäistavaramyymälät ratikan varren A/KM-alueelle. Kokonaisuudessaan yleiskaavatoimikunnan tekemät muutokset ja jättämät pöytäkirjalausumat ovat selostuksen liitteessä 5.

Toimikunnan muutosten lisäksi karttoihin ja aineistoon on tehty joulukuun version jälkeen teknisiä korjauksia. Niillä ei ole vaikutusta kaavan sisältöön.

Ehdotuksen vuorovaikutus ja viimeistely
Vuorovaikutus ajoittuu huhtikuulta toukokuulle. Ehdotuksesta pyydetään lausunnot vastaavilta tahoilta kuin luonnosvaiheessa. Asukastilaisuuksia järjestetään kolme yleiskaavan omaa ja sen lisäksi osallistumme ajankohtaisiin vuorovaikutustilaisuuksiin. Yleiskaavaehdotuksesta voi jättää muistutuksia nähtävillä olon aikana niin kirjaamoon kuin sähköisen järjestelmän kautta.

Mikäli vuorovaikutus ja vaikutusten arviointien täydentäminen ei tuota merkittäviä muutoksia ehdotukseen, voidaan se viimeistellä syksyn 2020 aikana kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 6

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään,

a) antaa liitteen mukaiset vastineet luonnoksesta annettuihin lausuntoihin,
b) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 19 §:n mukaisesti 23.3.2020 päivätty Yleiskaava 2020 ehdotus (YK0048), ja
c) oikeuttaa kaupunkirakenne ja ympäristö pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liitteet:
- YK0048 Yleiskaava 2020 kaavakartta 23.3.2020
- YK0048 Yleiskaava 2020 Oikeusvaikutteinen liitekartta: arvokas kulttuuriympäristö 23.3.2020
- YK0048 Yleiskaava 2020 Oikeusvaikutteinen liitekartta: luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet 23.3.2020
- YK0048 Yleiskaava 2020 Yleiskaavan selostus 23.3.2020
- YK0048 Yleiskaava 2020 Vastineet luonnoksesta annettuihin lausuntoihin 23.3.2020

Oheismateriaali
Yleiskaavaluonnoksesta annetut lausunnot
Vaikutusten arvioinnit:

a) Asumisen vaikutusten arviointi
b) Elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi
c) Ilmastovaikutukset
d) Kaupan vaikutusten arviointi
e) Liikenteelliset vaikutukset ja sen liitteet
f) Melu- ja ilmanlaatuvaikutukset
g) Sosiaalisten vaikutusten arviointi
h) Taloudellisten vaikutusten arviointi
i) Vaikutukset kulttuuriympäristöön
j) Luontovaikutusten arviointi ja sen liitteet

Vuorovaikutusraportti 3: mielipiteet luonnoksesta
Selvitys puroluonnon täydennyskohteista
Viljelypalstaselvitys
Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma

Täytäntöönpano: kaupunkirakenne ja ympäristö

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
yleiskaavapäällikkö Mari Siivola, puh. 040 336 0159, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

YK0048 - Vantaan uusi yleiskaava 2020
YK0048 - Ny generalplan för Vanda 2020

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnenosto
Yleiskaavaneosto

Työn numero
YK0048

Kaavakartta

KH 23.3.2020

Mari Sirviola
Yleiskaavapäällikkö / Generaljhandlef

Vanda stad
Stadsplaneringen
Förstag till generalplan

Arbetsnummer
YK0048

Planikarta

Yleiskaavamerkinnät ja määräykset

Yleis- ja aluteumääräykset

Oikeusvaikuttavien yleiskaava koostuu päämaraista ja havuilusta sekä tuo kaavamerkinnät.

Yleiskaava osoittaa kaupungin eri alueiden maankäytön tavoitteet. Se ohjaa mm. MRL:n ja MRA:n nojalla tehtäviä asemakaavoja, yleisten rakentamista säädettäviä päätöksessa yleiskaavaa. Muilta alueilta edellytetään päätöksenteossa asemakaavaa.

Asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä on otettava huomioon myös muut kaupungin hyväksymät kulttuuriympäristöohjelmat, kuten merkittävät rakennusympäristöohjelmat ja selvitöissä niiden suojelutarpeet ja -tavoitteet.

Haluteaan muodostumista on pyritttävä ehkäisemään. Muutoksen hallinnassa on oltava tarkkoja.

Puron luiden tärkkihtäteisiä säilyttää vesipinnalaan avointna ja ympäröivät rakentamisen luonnonmukaisena. Muutettuja puroja tulee ennallistaa luonnontilaisiksi tai luonnonmukaisiksi. Jatkuvuusmaisena tulee kuitta, kuinka kivia rakentamalor aka puron varrelle jätetään. Puron rakentamisessa tulee tehdä kaksiteistaminen sovaka.

Asemakaavoituksessa tulee säilyttä energiatehokkuutta ja ilmastonmuutoksen hillintää koskevat. Kirkko kaava-alueella on mekaniyttyötarkea tentomaa ja muuta liikennemaita vaatiaan. Ilmastaahdittigon tolyrtta tulee huomioitia jatkosuunnittelussa.

Alueen jäädyttäjöttarkkuuden laskie että hämtemattiä saa sijoittaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tilioja ja laitteita.

Suunnittelumuusvaaraistaan kohteiden mahdolliset vaikutukset jatkosuunnittelussa tai arvioidaan hankkeita niiden osalta.

Jos maanomistaja ei voi kohtuullista hyötyä tuotteella tehdä käytää hyväksen aluetaan, kunta tai valtio on velvollinen lunastamaan alueen tai suorittamaan haitasta korvauksen.

Lainsäänmen keskeiset ja asuttaluaiset toteuttamisen selvittää maakuntakaavan tilmoittaa tavoitteet ja tarkoitukset. Lainsäänmin asuttaluaan tarkemmissa suunnitteissa ja päätöksenteossa on otettava huomioon. Mikumman kohteen etsittäjien yhteyden säilymmin Sipoonkorven ja Natura 2000-verkoston välillä. Kaupunki on sitoutunut myös Helsingin seudun ilmasoliitto" -sitilitä. Yhteyttä ei saa heikentää ennen kuin Lainsäänmin alueen tilmoitoiminen uusi ekologinen yhteys on käytettävissä.

Lapinlyön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee kehittää metsäisen reitin eteläosuuksiaan ekologista yhteyys ja rajata avoin maaseuvun kulttuurimaisema.

Maantie 152 jatkuen uusi osuus uuden kaupunkialueiden toteuttamisen ja työpaikka-alueiden laajentamisen on mahdollista vasta, kun maantie 152 joko on käytettävissä.

Vieruman uuden työpaikka-alueen toteuttamisen edellytää asemakaavaa ja aiottuun työpaikkatoimintaan soveltuvaa liikennejärjestelyä. Tuusulan puolella.

Strategiset kehittämiskohteet

Kestävän kasvun vyöhyke

Joukkoliikennen runkolinjojen tukeutuva vyöhyke, jonka alueelle on ohjattava suurin osa uusista rakentamisen ensisijaisesti ohjataan. Asemien ja pysäkin lähikohteita kehitetään sen vakutuksaiden mukaisesti. Alueella on hyvät edellytykset myös joukkoliikennen kasvihyvälle. Kaupan rakentamisen sijoitteen vakutuksaalta tulee kyteä rajoitteen toteuttamisen ja lähialueen asuttaan rakentamiseen.

Pientalvaltaista lähialueen muutos tulee suunnitella usealen taolten kokonaisuutena.

Asemanseutuilla ja joukkeilla paranneaan saavutettavuutta ja palvelujen kvinnistämiseuutta. Ratioiten reitillä keskitän kerrun vyöhyke on ensisijaisesti joukkeilun kohteilla. Pysäkkien paikat määritellään ratioiten suunnittelun yhteydessä.

Kaukoveran kehittämisvyöhyke

Kaupunkiseudun tiivistyessä tulee kasvaita rakentaa taaksikasta kaupunkiseudulla kiinni, että sen on helpoi mahdollisuudet ilmisten monipuolisem liikumiseen.

Kaukoveran kehittämissa rakentamisen tulee edistää viihtyisän kaikuvan muodostumista.

Asen varren vihreä kaupunkivyöhyke

Merkinnällä osoitetaan ensisijaiset virkistäkäytölön kehittämisä jotain varrnat. Rantoja kehitetään siten, että veden läheis pääsee helpoiti ja monetamien ulkoilu ja viihdyty on mahdollista.

Maankäyttömerkinnät

Kaupunkikeskustan alue

Kaupunkikeskustan alueella kehitetään monipuolisena, tiiviinä ja elävänä kaupunkikeskustana. Alueella on Olemassa olevia asuntoja sekä tulee varmistaa, että liike- ja toimitilan määrä kehittyy edelleen ja kaupunkikeskustan vetovoima ja kilpailukyky säilyvät kehuteella. Keskeistä keskusta-alueella on maantieverkoston tilojen sekä avautuk kaupunkitilojen ja -ta hahe-ta tilaa liike- ja toimitilalle.

Kaupunkiympäristön tärkkihtöinä tulee olla kävettäyvyys. Kivan kaupunkiympäristön edellytyksiä ovat myös, että tulee riittävästi palveluita, puistoja ja julkisia ulkotiloja. Kaupunkikeskustan palvelutarjonta on monipuolinen palveluvaikutteisen mitta pyrkimyksenään saavuttamaan kestävällä kulkumuodoilla. Myymäläasiat, Kivistössä, Myyrmäessä, Tikkurilassa ja Aviapolis-Aviapark-alueella Sjöskyy. Kunta voi hakeamiksia kun niien placera stora detaljplanelsenheter av regional betydelse, I områderna kan det placeras stora detaljplanelsenheter av regional betydelse. I områdena ska tyggenhet av stora detaljplanelsenheter anpassas till boställsbyggnaden.

Alueen pysäkkiröintiraiteet on toteutettava kokonaisuutena kaikkien liikennöitsijöiden kesken. Pysäkkien nimeämisäänteet ja vuorottaisäkäyttöoikeuet ratkaisun. Kuusela toete tilosuka työpaikkaalueita kiuhuvaraiyöpaikkoina.

Kaupunkiseudun asuinalue

Kaupunkiseudun asuinalueita kehitetään asuinolosuhteiltaan monipuolisuutta ja toimivuutta edistäen. Asuinalueiden kehittämisessä tulee huomioida erityisesti ikääntyneiden asukkaiden tarpeet.

Kaupunkiympäristöstä tulee muodostaa toimiva ja viihtyisä kokonaisuus, jossa asukkaiden tarpeet on otettu huomioon monipuolisesti. Alueella tulee olla riittävästi palveluita ja julkisia ulkotiloja. Kaupunkiympäristön tulee olla liikkumisystävällinen ja viihtyisä kokonaisuus, jossa jalankulkijan ja pyöräilijän tarpeet on otettu huomioon monipuolisesti. Alueella tulee olla riittävästi palveluita ja julkisia ulkotiloja.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alueella tulee olla riittävästi palveluita ja julkisia ulkotiloja. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alue tulee toteuttaa ekologisesti kestävällä tavalla.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alueella tulee olla riittävästi palveluita ja julkisia ulkotiloja. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alueella on suositeltava ekologisesta kestävyydestä.

Työpaikkavyöhyke

Alue varataan monipuolisille toimisto- ja työpaikkarakennuksille sekä yhdyskuntateknisiä ahuehuttamiselle tukeitaksi toimintaksi. Alueen rakentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen sijaintiin ympäristön reuna-alueella ja maisemaan. Alue tulee toteuttaa ympäristöä säästäen.

Ruggandet i kvarteren utförs gärna som bra och lätt att skapa en trivsam gatubild.

Alueen ja työpaikkojen ajoneuvoliikenne

Alueen varaa sekä asumiseen että monipuolisille työpaikkarakennuksille. Alueella asuminen tulee suunnitella yhtä tonta laaempana kokonaisuutena. Asuinalueen rakentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen sijaintiin ympäristön reuna-alueella ja maisemaan. Alue tulee toteuttaa ympäristöä säästäen.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alueella tulee olla riittävästi palveluita ja julkisia ulkotiloja. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alue tulee toteuttaa ekologisesti kestävällä tavalla. Alue on suositeltava ekologisesta kestävyydestä.

Matkailun ohjattavat kohteet

Matkailun ohjattavat kohteet on tarkoitettu matkailun ja virkistyksen palvelujen sijoittamiseen. Alueelle voidaan sijoittaa virkistäkäytön suuryksiköitä sekä kiinteitä ja irtaimia matkailun palveluja. Alueelle voidaan sijoittaa virkistäkäytön suuryksiköitä sekä kiinteitä ja irtaimia matkailun palveluja. Alueelle voidaan sijoittaa virkistäkäytön suuryksiköitä sekä kiinteitä ja irtaimia matkailun palveluja.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alueella tulee olla riittävästi palveluita ja julkisia ulkotiloja. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa riittävien virkistysalueiden säilyminen ja kehittäminen. Alueella on suositeltava ekologisesta kestävyydestä.

Pientalovyöhykkeet on toteutettava kokonaisvaltaisesti. Kaikkiaan rakentamisen tulee muodostaa yhtenäinen pysäkkiröintiraiteet ovat suositeltuja. Alueelle tulee toteuttaa yksityiskatsia kokonaisvaltaisesti.

Generalplanebeteckningar och -bestämmelser

Allmänna bestämmelser och tidsbestämmelser

Generalplanen med rättsverkningar består av en huvudkarta och två bilagskarter med bestämmelser.

Generalplanen anger användningsområden för markområden och vattenområden enligt 39 § i MBL, lin och NT-områdena regleras huvudsakligen i generalplanen. I övriga områden förutsätts i regel detaljplan.

I detaljplanlösningen och i behandlingen av tillstånd ska det säkerställas att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Man ska sträva efter att förverkliga bidra till att generalplanen genomförs som helhet på ett ändamålsenligt sätt.

Bäcker ska i princip bevaras öppna till en vattenyta och landområden ska till en viktighet bevaras naturtillstånd. Bäcker som omformats eller i nian av kulturmiljöer ska återställas i mån av möjlighet. I planering ska det undersökas hur brett område som bevaras tillsvägt vid bäcken. Bäckens grönkorridor ska förverkligas så att den är så bred som möjlig.

I detaljplanlösningen ska energieffektivitet och ,ihyrdighet beaktas på ett mångsidigt sätt.

I hela planområdet finns det behov av bullerbekämpning, mot flygbuller och annat trafikbuller. Bekämpningen av trafikbuller ska beaktas i de beslut som det förfaller att planeringen.

Utöver områdets huvudsakliga användningsändamål är det tillåtet att i områden placera sådana utrymmen och anordningar för samhällsservice försörjning som inte står omvärdet.

Eventuella risker i objekt med risk för olycksfara ska utredas och beaktas i tillräcklig utsträckning vid fortsatt planering.

Om markägaren inte kan utnyttja sitt område på ett sätt som tillnger skälig nivå, är kommunen eller staten, enligt 40 § i markanvändningslagen, skyldig att lösa in området eller ersätta för förfallet.

För att Västerkvarnens centrum och bostadsområdena ska kunna byggas flexibelt är områdena beslut om att bygga en miljöredovisning. I den mer ingående miljöredovisningen som görs i samband med detaljplanläggningen ska man med hänsyn på anspartemas riktighet se till att en fungerande ekologisk förbindelse mellan Natura 2000-området Sipoonkorven och det nya backens kvarndomsråde och Östersundoms fågelområde som hör till riksnivå Natura 2000. Förbindelsen får inte äventyras förrän det har byggts en ekologisk förbindelse i stället över Vitsiövägen.

I planeringen och byggandet av Lapstiån ska en ekologisk förbindelse utredas i syd-nordlig riktning och ett öppet kulturlandskap ska avgränsas på landskapsnivå.

Byggandet av ny arbetsplatsområden förutsätter att förbindningen av landsväg 152 och ofrigggandet av detaljplaneringen för arbetsplatsområden utanför Kivistö är förverkligad.

Vid planering av ett nytt arbetsplatsområde i Vierumäki förutsätter en detaljplan och en trafikförbindelse från Tuusjoutan för den tillräckliga arbetsplatsverksamheten.

Strategiska utvecklingsbetecknelser

Zon för hållbar tillväxt

En zon som sträcker sig på kollektivtrafikens stamlinjer, till exempel Kivistö–Myrbacka–Aviapolis–Aviapark–Tikkurila, är lämplig för att ordna joukkoliikennenytt ytterligare. Avsmtar ja pysäkin lähikohteita kehitetään sen vakutuksaiden mukaisesti. Alueella on hyvät edellytykset myös joukkoliikennen kasvihyvälle. Kaupan rakentamisen sijoitteen vakutuksaalta tulee kyteä rajoitteen toteuttamisen ja lähialueen asuttaan rakentamiseen.

Pientalovaltaista lähialueen muutos tulee suunnitella usealen taolten kokonaisuutena.

Asemanseutuilla ja joukkeilla paranneaan saavutettavuutta ja palvelujen kvinnistämiseuutta. Ratioiten reitillä keskitän kerrun vyöhyke on ensisijaisesti joukkeilun kohteilla. Pysäkkien paikat määritellään ratioiten suunnittelun yhteydessä.

Kaukoveran kehittämisvyöhyke

Kaupunkiseudun tiivistyessä tulee kasvaita rakentaa taaksikasta kaupunkiseudulla kiinni, että sen on helpoi mahdollisuudet ilmisten monipuolisem liikumiseen.

Kaukoveran kehittämissa rakentamisen tulee edistää viihtyisän kaikuvan muodostumista.

Asen varren vihreä kaupunkivyöhyke

Merkinnällä osoitetaan ensisijaiset virkistäkäytölön kehittämisä jotain varrnat. Rantoja kehitetään siten, että veden läheis pääsee helpoiti ja monetamien ulkoilu ja viihdyty on mahdollista.

Markanvändningsbeteckningar

Stadscentrumområde

Stadscentrumområden utvecklas till en mångsidig stadskärna som är levande och trivsam. Det finns redan existerande centrumen där man ser till att antalet affärs- och kontorslokaler utvecklas jämtigare och att konkurrenskraften hos stadscentrumen bevaras. I stadscentrumen är det viktigt att tillgängligheten med kollektivtrafik och gångtrafik är god. Det är viktigt att gatumiljön är trivsam och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i centrumområdet.

I samband med detaljplanläggningen ska det säkerställas att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Parkeringsplatser ska förvirkligas så att de är heltäckande. Lösningar med centraliserad och väsuhs parkering och icke nämnvärda parkeringsplatser rekommenderas. Kortvarig gatuparkering ska eftras i området.

Bostadsområde

Området reserveras i första hand för mångsidigt boende. Alla typer av hus får byggas i området.

I ny- och kompletteringsbyggnadet av småhusområden ska man sträva om variationsrika gatubilder och en bra befintliga miljön och byggnadsskikt. Planer som ändrar områdets användningsändamål ska utredas med tillräcklig övergående verkningar. Det särskilt tillräcklig byggnadshöjden i fråga om tomtspecifika projekt är bra vikningar.

I områdets utveckling och kompletteringsbyggande ska stadscentrumet göras trivsamt och trygg. Det ska finnas gångförbindelser som går i kvarteren och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk.

Tjänster och lokaler som passar in i boendemiljön och det lokala sekundärcentrumet får placeras i området. I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Byggandet regleras med generalplanen tills en detaljplan har utarbetats för området. Ref byggandet inte förvärdar områdets framtida detaljplanering. Målet man byggande ska inte äventyra följande mål för MRL § 5 mom.:
- en bostad på fastigheter med storleken 0,2-2 hektar
- kaka asunnia 2-3 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- lisäksi yksi asuinrakennus per tontti
- tre bostäder på fastigheter över 2 hektar

Byområde

Området reserveras för boende av landsbygdskaraktär. I området tillåts byggande på fastigheter enligt 8 § 1983 års markanvändningslag enligt följande: 8 § 1983 års MRL:
- två bostäder på fastigheter med storleken 2-3 hektar
- tre bostäder på fastigheter över 3 hektar.

Områdets byggande styrs med generalplanen.

Område för fritidshus

Området reserveras för fritidshus med en bostad och landsbygdskaraktär. Området ska i första hand användas för fritidsboende. Byggandet ska anpassas till miljön, trägen stor detaljplanelsenheter får placeras i området. Områdets exploatering bestämmelserna för uppriittäldas och kompletteras på ett detaljplan.

Plats för offentliga tjänster och förvaltning

Riktgrande läge för offentlig service, vara placering och anläggning fastställs i den fortsatta planeringen. Servicens lägeshänsyn med hälsara fastmedel ska användas.

Område för kommersiell service

Området reserveras för kommersiell service och närvgörelsefunktioner som inte står miljön. Store detaljhandelsenheter får placeras i områdena. I områden för kontorsmer med affärer i centrum för placeras i området. När området byggs ska särskild hänsyn tas till trafikarrangemangen och trafikförbindelserna. Det är viktigt med möjligheter till gång- och cykelstråk, särskilt i områden för kollektivtrafikens stamlinjeområde. Området ska byggas grönaffektivt.

Natura 2000-områdets skyddsområde

Markområdet avgränsar Natura 2000 -verkstoen områden.

Ekologiskt naturkyttsyrs

Yttepy kuruu-alueella hiekkamuntta ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisen verkoston jatkuvuus tulee turvata.

Ekologisen runkoyhteyden sijainti on ohjeellinen ja tarkempi sijoittaminen tarkemmissa. Yttepyhän hiekkoja käytössä ja yhdyskuntateknisessä suunnittelussa tulee huomioida ekologisen yhteyden säilyminen. Alueen maisemallisel arvot ja varmistaa, että alkuperäinen yhteys säilyy tai kehittyy toinnon olosuhteiltaan monipuolisena ekologisena yhteytenä.

Ekologisen verkoston ydinalue

Ohjeellinen ulkoulkuraitti

Ulkoulkuraitti voidaan sijoittaa ulkoulkuvarsia tai ulkoulkuporina. Reitin sijaint on ohjeellinen. Ulkoulkuraitin sijaint ja tyyppi tulee tarkentaa yhdyskuntateknisessä suunnittelussa.

Ohjeellinen rekastsuraitti

Rakastsuraitteen toteuttamisella on varattava tilaa myös ulkoulkuraitille ja muulle virkistäkäytölle. Reitin sijaint on ohjeellinen.

Suojavirhavaa

Alue varataan suojavirhavaksi. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpidekielto, jolla voidaan estää maisemaa muuttavaa maankäyttöä, joiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Ekologisesti arvokas vesistö

Ekologisesti arvokkaan vesistön tilaa on parannettava. Vesistön tilaa ei saa heikentää.

Vesialue

Vesialue, jonka lähialueella rakentamisessa vesistön ja sen rantojen luontaisarvot ja ekosysteemipalvelut tulee ottaa huomioon. Vesialueen tilaa ei saa heikentää. Vesialueen tulee täyttää hyvän ekologisen tilan ja hyvän kemiallisen vesienhoitosuunnitelmien mukaisesta aikataulusta.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpidekielto, jolla voidaan estää maisemaa muuttavaa maankäyttöä, joiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Pohjavesialue

Pohjavesialue joka on erityisen merkittävä vedenhankinnan tai sen käyttökelpoisuuden säilyttämisen kannalta. Alueella ei ole sallittua asfaltoida tai rakentaa muuta vettä läpäisemätöntä pintaa ilman määrin. Lähemmässä ja valjuki tulee suunnitella siten, että likvieten ja herpiden mahdolliset haitat pohjavesien laatulle voidaan välttää.

Maatalousvaltainen alue

Alue varataan maatalouteen. Alueella sallitaan tilalle tavanomaisessa maatalouskäytöä palvelevaa rakentamista (L 47/83 mukaista tilalla tavanomaista). Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpidekielto, jolla voidaan estää maisemaa muuttavaa maankäyttöä, joiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Maa- ja metsätalousvaltainen alue

Alue varataan maa- ja metsätalouteen. Alueella sallitaan tilalle tavanomaisessa maatalouskäytöä palvelevaa rakentamista (L 47/83 mukaista tilalla tavanomaista). Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpidekielto, jolla voidaan estää maisemaa muuttavaa maankäyttöä, joiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Arvokas kulttuurympäristö

I tätakurvinaltaisel, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokas kulttuurihistoriallisesti merkittävä alue. Alueella sallitaan virkistäkäytöä sekä säilyvä maatalouskäytöä. Alueen kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja rakennelmien sekä kulttuurimaisemien säilyminen on taattava. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpidekielto, jolla voidaan estää maisemaa muuttavaa maankäyttöä, joiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Tarkemmat määräykset ympäristöyksiköistä mukaan on annettu, ja rakkaumaisteissä merkittävän rakennetun ympäristön vaalimisesta ja hoidosta.

Arvokas maisema-alue

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpidekielto, jolla voidaan estää maisemaa muuttavaa maankäyttöä, joiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Område för rekreation

Området reserveras för rekreationsbruk. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Område för närrekreation

Området reserveras för rekreationsbruk. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Enskilda bostadshus som finns i området kan bevaras. Ombyggnad, renovering och småskalig utbyggnad av befintliga bostadshus är tillåtet. Nya bostadshus får placeras för boende första hand som enskilda med en nybyggnad. Antalet bostäder i området får inte utökas.

I området gäller en åtgärdsbegränsning enligt 128 § i markanvändnings- och bygglagen (MRL) som berör ordnandet av byggnader, trädfällning eller någon annan med den jämförbar åtgärd som förändrar landskapet.

Förbindelse för rekreationsområden

Servic av rekreationsområden, friluftsliv eller motsvarande. Förbindelser ska vara sammanhängande och dess karaktär kan variera från trygga till naturmiljö.

Offentliga utevuin i stadscentrumen och bostadsområdena ska planeras så att de är tillgängliga för alla och trivsamma stråk och platser.

Strök- och friluftsområde

Område reserveras för rekreationsbruk. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden och grönområden. Det har ingående planering av områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Förbindelse för närrekreationsområden

Servic av rekreationsområden, friluftsliv eller motsvarande. Förbindelser ska vara sammanhängande och dess karaktär kan variera från trygga till naturmiljö.

Rekreationsområde

Område reserveras för rekreationsbruk. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Begränsning gällande bostadsbyggnad

Riktgrande placering av konstruktion för hantering av dagvattenavrinning.

Begränsning för dagvattenöverrinningar

Riktgrande placering av konstruktion för hantering av dagvattenavrinning.

Vattenområde

Vattenområde där vattenkvalitén och ekosystemtjänsterna för områdets vattendrag och vattenområden ska tryggas så att de uppfyller god status och uppnås i enlighet med vattendirektivet och det förslag i vattenförvaltningsplanen för Nylands vattendistrikt.

I området gäller en åtgärdsbegränsning enligt 128 § i markanvändnings- och bygglagen (MRL) som berör muddring, grävning och dylikt.

Grundvattenområde

Grundvattenområde som är särskilt viktigt med tanke på vattenförsörjningen och som kräver särskilda åtgärder för att skydda grundvattnets kvalitet och kvantitet. Det är förbjudet att bygga på områden som är särskilt känsliga för markens förmåga att infiltrera vatten. Det är förbjudet att bygga på områden som är särskilt känsliga för markens förmåga att infiltrera vatten.

Jordbruksdominerat område

Område reserveras för jordbruk. I området tillåts tillbehör byggnader som behöver det jordbruk som bedrivs på fastigheten. Det är tillåtet att bygga högst två bostäder på fastigheter med storleken 2-3 hektar och högst tre bostäder på fastigheter över 3 hektar. Det är tillåtet att bygga högst två bostäder på fastigheter med storleken 2-3 hektar och högst tre bostäder på fastigheter över 3 hektar. Det är tillåtet att bygga högst två bostäder på fastigheter med storleken 2-3 hektar och högst tre bostäder på fastigheter över 3 hektar.

Byggandet ska i första hand förläggas så att det ligger i anslutning till fastighetens centrumområden eller till de områden som är lämpliga för byggande. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Område för skötsel och rekreationsbruk

Område reserveras för rekreationsbruk. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Område för skötsel och kommersiell service

Område reserveras för både boende och kommersiell service. Affärslokaler och kontorslokaler får placeras i området. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Område för skötsel och kommersiell service

Område reserveras för både boende och kommersiell service. Affärslokaler och kontorslokaler får placeras i området. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Område för skötsel och rekreationsbruk

Område reserveras för rekreationsbruk. Områdena underhålls och utvecklas som sammanhängande, tätbebyggda, till en naturmiljö närliggande områden. Områdena ska i första hand användas för rekreation och friluftsliv. I områdena ska det finnas tillräckligt med gångförbindelser och trivsamma stråk som är tillgängliga för alla. Det är viktigt att områdena är trygga och att det finns möjligheter till gång- och cykelstråk genom kvarteren och att de stråk till närmiljö vilket med lederna i områdena.

I samband med detaljplanläggningen ska man säkerställa att de mål som har ställts upp i generalplanen i fråga om användningen av markområden och vattenområden är vägledande för detaljplanläggningen och tillståndsprövningen.

Område för skötsel och kommersiell service

Område reserveras för både boende och kommersiell service. Affärslokaler och kontorslokaler får placeras i området

YK0048 - Vantaan uusi yleiskaava 2020
YK0048 - Ny generalplan för Vanda 2020

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
Yleiskaavaehdotus

Työn numero
YK0048

Oikeusvaikutteinen liitekartta 1,
Arvokas kulttuuriympäristö

Vanda stad
Stadsplaneringen
Förslag till generalplan

Arbetsnummer
YK0048

Bilagskarta med rättsverkningar 1,
Värdefull kulturmiljö

KH 23.3.2020

Mari Siivola
Yleiskaavapäällikkö / Generalplanchef

Oikeusvaikutteisen liitekartan 1 merkinnät ja määräykset

Maisemallisesti arvokas alue tai muu arvokas kulttuuriympäristö

Arvokas kulttuuriympäristö, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet ja yksittäispuut on säilytettävä.

Museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaisia merkittäviä rakennusperintökohteita ei saa purkaa ilman lupaa (maankäyttö- ja rakennuslain 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyylitään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokas kylämaisema

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti arvokas kylämaisema, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet, yksittäispuut, pellot tai niityt on säilytettävä.

Museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaisia merkittäviä rakennusperintökohteita ei saa purkaa ilman lupaa (maankäyttö- ja rakennuslain 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kyläkuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa olevien rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyylitään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kaupunkikuvallisesti arvokas 1960-1980 –lukujen asuinalue

Kaupunkimaisema, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä kaupunkikuvaa on suojeltava. Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on noudatettava sen alkuperäisiä kaupunkisuunnitteluperiaatteita ja huolehdittava siitä, että rakentaminen tyylittään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöön. Alueella tapahtuvan ympäristörakentamisen ja -hoidon tulee perustua sen kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueella olevien rakennusten ulkoasua ei saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

RKY-kohde

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön pienet alueet: Tikkurilan rautatieasema ja Korson rautatieasema. Alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on otettava huomioon arvokkaan kulttuuriympäristön vaaliminen. Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa.

Beteckningar och bestämmelser i bilagskarta med rättsverkningar 1

Landskapsmässigt värdefullt område eller annan värdefull kulturmiljö

Värdefull kulturmiljö, vars byggnads- och kulturhistoriska värden och landskapsbild ska skyddas. Byggnads- och kulturhistoriskt värdefulla konstruktioner, gårdsområden eller parker samt landskapsmässigt betydande alléer, häckar och enskilda träd ska bevaras.

Viktiga byggnadsarvsobjekt enligt den kulturmiljödatabas som upprätthålls av museimyndigheten får inte rivas utan tillstånd (127.1 § i markanvändnings- och bygglagen), och de får inte ändras till det yttre så att deras kulturhistoriskt värdefulla egenskaper bevaras.

Byggande, miljöbyggande och miljövård i området ska anpassas till områdets landskaps- eller bebyggelsemässiga, kulturhistoriska och arkitektoniska värden. Då man bygger i området eller gör ändringar i befintliga byggnader ska man se till att byggandet av både byggnader och miljö till läge, dimensioner, stil och material anpassar sig till omgivningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid de öppna landskapsrummens kanter.

Bylandskap som är särskilt värdefullt med avseende på kulturhistoria och landskapsbild

Kulturhistoriskt och med tanke på landskapsbilden värdefullt bylandskap, vars byggnads- och kulturhistoriska värden och landskapsbild ska skyddas. Byggnads- och kulturhistoriskt värdefulla konstruktioner, gårdsområden eller parker samt landskapsmässigt betydande alléer, häckar, enskilda träd, åkrar eller ängar ska bevaras.

Viktiga byggnadsarvsobjekt enligt den kulturmiljödatabas som upprätthålls av museimyndigheten får inte rivas utan tillstånd (127.1 § i markanvändnings- och bygglagen), och de får inte ändras till det yttre så att deras kulturhistoriskt värdefulla eller med tanke på miljön betydelsefulla karaktär förstörs.

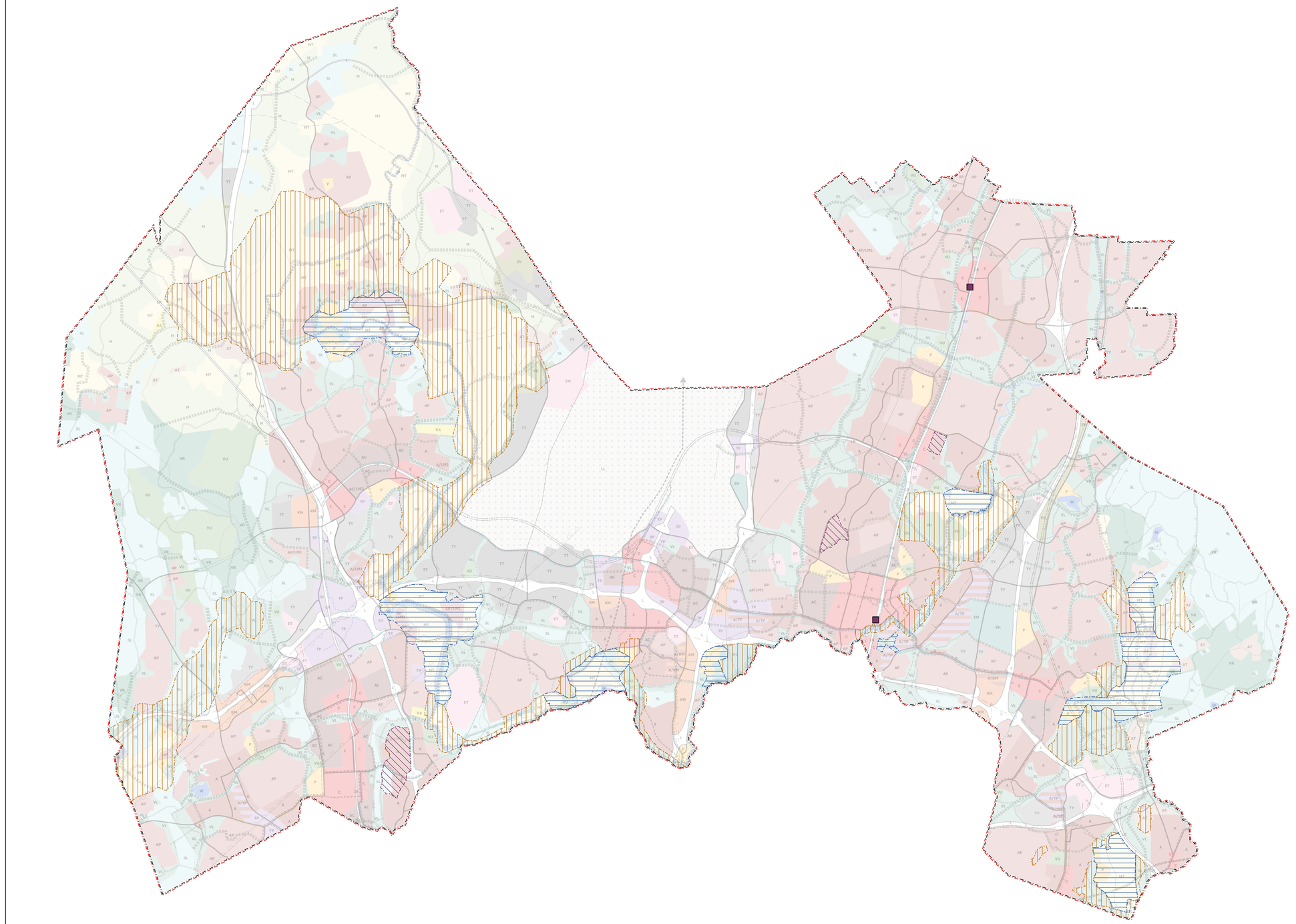
Byggande, miljöbyggande och miljövård i området ska anpassas till områdets landskaps- eller bybildsmässiga, kulturhistoriska och arkitektoniska värden. Då man bygger i området eller gör ändringar i befintliga byggnader ska man se till att byggandet av både byggnader och miljö till läge, dimensioner, stil och material anpassar sig till omgivningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid de öppna landskapsrummens kanter.

Stadsbildsmässigt värdefullt bostadsområde från 1960–1980-talen

Stadslandskap, vars byggnads- och kulturhistoriska värden och stadsbild ska skyddas. I planeringen och byggandet av området ska man följa de ursprungliga stadsplaneringsprinciperna för området och se till att byggandet till sin stil och sina material passar in i omgivningen. Miljöbyggande och miljövård i området ska baseras på dess stadsbildsmässiga, kulturhistoriska och arkitektoniska värden. Byggnaderna i området får inte ändras till det yttre så att deras kulturhistoriskt värdefulla eller med tanke på miljön betydelsefulla karaktär förstörs.

RKY-objekt

Små områden med byggd kulturmiljö av riksomfattande betydelse: Dickursby järnvägsstation och Korso järnvägsstation. I områdesanvändningen ska man försäkra sig om att kulturmiljöns värden bevaras. Vid mer detaljerad planering, byggande och användning ska värnandet om den värdefulla kulturmiljön tas i beaktande.
Vid utvecklingen av kulturmiljön ska dess värden tas i beaktande och anpassas efter markanvändningen enligt det användningsändamål som anges i generalplanen.

YK0048 - Vantaan uusi yleiskaava 2020
YK0048 - Ny generalplan för Vanda 2020

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
Yleiskaavaehdotus

Työn numero
YK0048

Vanda stad
Stadsplaneringen
Förslag till generalplan

Arbetsnummer
YK0048

Oikeusvaikutteinen liitekartta 2,
Luonnon monimuotoisuuden
kannalta erityisen tärkeät alueet

Bilagskarta med rättsverkningar 2,
Områden som är särskilt viktiga
med tanke på naturens mångfald

KH 23.3.2020

Mari Siivola
Yleiskaavapäällikkö / Generalplanchef

Oikeusvaikutteisen liitekartan 2 merkinnät ja määräykset

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Alueen suunnittelussa, käytössä ja hoidossa tulee turvata alueen sisältämien erityisten luontoarvojen säilyminen.

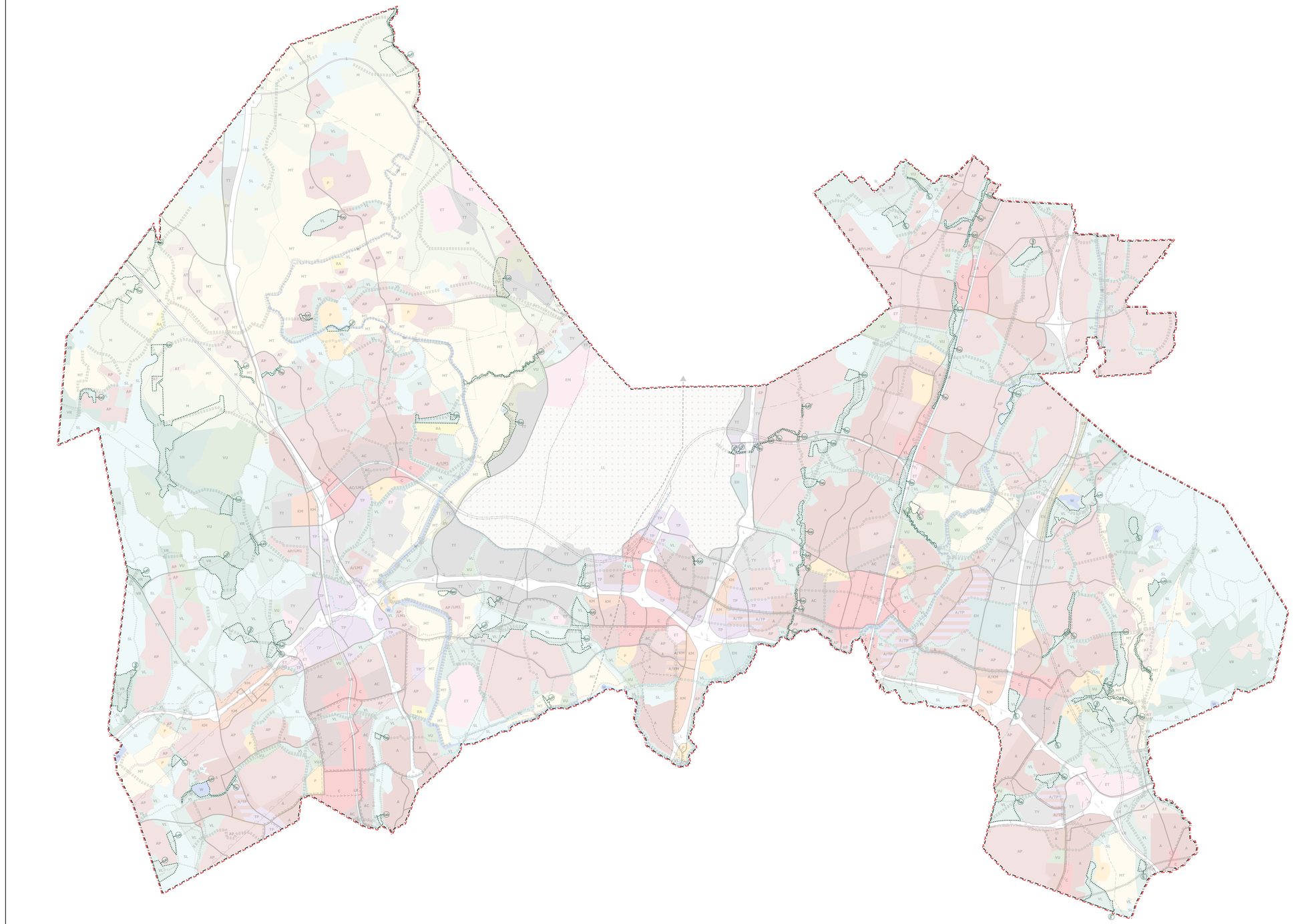
Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Beteckningar och bestämmelser i bilagskarta med rättsverkningar 2

Område som är särskilt viktigt med tanke på naturens mångfald

I områdets planering, användning och skötsel ska bevarandet av områdets karakteristiska naturvärden tryggas.

I området gäller en åtgärdsbegränsning enligt 128 § i markanvändnings- och bygglagen (MBL) som berör grävnings-, brytnings-, utjämnings- och utfyllnadsarbeten eller annan med dessa jämförbar åtgärd ifall jordmassor förs till området.

LIITE. Kaupunginhallitus 23.03.2020 § 6

YLEISKAAVA 2020

YK0048

ehdotus

SELOSTUS 23.03.2020

(Koskee 23.03.2020 päivättyä kaavakarttaa)

Sisällysluettelo

Johdanto 5

1. Tiivistelmä 6

2. Yleiskaavan tehtävänä yhteensovittaa 8

3. Mitoitus 10

4. Yleiskaavaehdotus – kaavakartta ja -määräykset 13

5. Yleiskaavaehdotuksen kaavatekninen ratkaisu 26

6. Maankäytön ratkaisut 28

6.1 Rakentamisen aluejaot ja maankäytön muutosten perustelut 28

6.1.1 Sisäänpäin kasvulla parempaa joukkoliikennekaupunkia 28

6.1.2 Uudistuminen on mahdollisuus 29

6.1.3 Keskustat 29

6.1.4 Asemanseudut 33

6.1.5 Kaupan sijoittamisen ohjaaminen 35

6.1.6 Palvelut 36

6.1.7 Toimitila-alueet ja työpaikat 37

6.1.8 Asuminen 39

6.1.9 Kaupunkitila joukkoliikennekaupungissa 45

6.2 Vihreä voimavara – tiivistävän kasvun vastavoima 46

6.2.1 Ekologinen verkosto 48

6.2.2 Luonnonsuojelualueet 48

6.2.3 Alueiden virkistyskäyttö 51

6.3 Kulttuuriympäristön suojelu 56

6.4 Kaupungin kytkeytyminen 59

6.4.1 Liikennejärjestelmä 59

6.4.2 Lentokenttä 64

6.4.3 Tekninen verkosto 66

7. Yleiskaavaehdotus alueittain 70

7.1 Myyrmäki 70

7.1.1 Keskustat ja asuminen 71

7.1.2 Palvelut 71

7.1.3 Suojeluarvot 72

7.1.4 Toimitila-alueet 74

7.1.5 Liikenne 75

7.1.6 Tekninen verkosto 75

7.2 Kivistö 77

7.2.1 Keskustat ja asuminen 77

7.2.2 Palvelut 78

7.2.3 Suojeluarvot 79
7.2.4 Toimitila-alueet 81
7.2.5 Liikenne 81
7.2.6 Tekninen verkosto 82
7.3 Aviapolis 83
7.3.1 Keskustat ja asuminen 84
7.3.2 Palvelut 84
7.3.3 Suojeluarvot 85
7.3.4 Toimitila-alueet 87
7.3.5 Liikenne 87
7.3.6 Tekninen verkosto 88
7.4 Tikkurila 89
7.4.1 Keskustat ja asuminen 90
7.4.2 Palvelut 90
7.4.3 Suojeluarvot 91
7.4.4 Toimitila-alueet 92
7.4.5 Liikenne 92
7.4.6 Tekninen verkosto 92
7.5 Korso ja Koivukylä 93
7.5.1 Keskustat ja asuminen 94
7.5.2 Palvelut 94
7.5.3 Suojeluarvot 95
7.5.4 Toimitila-alueet 96
7.5.5 Liikenne 96
7.5.6 Tekninen verkosto 97
7.6 Hakunila 98
7.6.1 Keskustat ja asuminen 99
7.6.2 Palvelut 99
7.6.3 Suojeluarvot 100
7.6.4 Toimitila-alueet 101
7.6.5 Liikenne 101
7.6.6 Tekninen verkosto 102
8. Tiivistelmä vaikutusten arvioinneista 103
8.1 Luontovaikutukset 103
8.2 Ilmastovaikutukset 105
8.3 Kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset 106
8.4 Liikenteelliset vaikutukset 107
8.5 Vaikutukset meluun ja ilmanlaatuun 109

8.6. Ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavien toimintojen vaikutukset 109
8.7 Taloudelliset vaikutukset 110
8.8 Kaupan vaikutusten arviointi 111
8.9 Asumisen vaikutukset 111
8.10 Elinkeinopoliittiset vaikutukset 112
8.11 Sosiaaliset vaikutukset 113
9. Suunnitteluprosessin vaiheet: osallistuminen ja vuorovaikutus 114
9.1 Viestintä ja vuorovaikutus 114
9.2 Aloitus- ja tavoitevaihe 115
9.3 Luonnosvaihe 115
9.4 Kaavaluonnoksesta kaavaehdotukseksi 117
10. Miten yleiskaavan valmistelu jatkuu? 118

Liite 1. Ekologinen verkosto 119
Liite 2. Vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemakartta 120
Liite 3. Lentoestekorkeudet Vantaalla 121
Liite 4. Yhdyskuntateknisen huollon verkosto 122
Liite 5. Yleiskaavatoimikunnan muutokset yleiskaavaehdotukseen 27.02.2020 123

Johdanto

Vantaan neljäs koko kaupungin yleiskaava kantaa vuosilukua 2020. Yleiskaavasta on valmistunut ehdotus, jonka ratkaisuja tämä selostus avaa ja perustelee. Ratkaisuja on luonnoksesta täsmennetty ja paranneltu 2019 laadittujen vaikutusten arviointien ja käydyn vuorovaikutteisen keskustelun pohjalta. Niin asukkaiden mielipiteillä kuin viranomaisten lausunnoilla on ollut vaikutusta ehdotuksen linjauksiin.

Seuraavaksi on vuoro jälleen keskustella ja kuunnella muiden arvioita ehdotuksesta. Keväällä 2020 tulee ehdotus nähtäville ja siitä pyydetään lausunnot sekä täydennetään vaikutusten arvioinnit. Tavoitteena on, että yleiskaava valmistuu vuosilukunsa mukaisesti 2020.

Anna-Mari, Antonina, Eeva, Eeva-Maria, Jonna, Joonas, Laura, Mari, Paula, Ritva-Leena & Virpi

1. Tiivistelmä

Tulevaisuuskuva Vantaan maankäytön kehityksestä vuoteen 2050 asti on määritelty yleiskaavaehdotukseen. Tehtävänsä mukaisesti yleiskaava linjaa kokonaiskuvan kasvun mahdollisuuksista, kaupungin rakenteesta ja kytkeytymisestä osaksi seutua, paikallisista muutoksista sekä yhteyksistä niin liikkujalle kuin luonnolle.

Uuden yleiskaavan tärkein maankäytöllinen ratkaisu on ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle – ja tulevaisuuden muutoksille. Merkittävä osa kasvusta keskittyy joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhykkeelle. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä kaupungin poikittaisia yhteyksiä parantavan Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle. Uuden ratikan kehityskäytävä kytkee kaupunkiseudun verkostoihin myös eriytymiskehityksen uhkaamia alueita.

Kuva 1. Vantaan yleiskaavan keihäänkärjet

Monikeskuksisen kaupungin ytiminä ovat uudistuvat keskustat, joista etenkin kolmea pääkeskustaa Tikkurilaa, Aviapolista ja Myyrmäkeä vahvistetaan mahdollistamalla niihin voimakasta laajentumista ja tiivistymistä. Ratikan kehityskäytävän lisäksi joukkoliikennekaupunkia vahvistetaan uudistamalla ja täydentämällä sekä pääkeskustojen lisäksi olemassa olevia että uusia asemanseutuja ja keskuksia **seudullisen joukkoliikennekaupungin** osana. Uusina asemanseutuina yleiskaavaehdotuksessa esitetään Kivistön keskusta laajentavaa Lapinkylän asemaa, Vallinojan asemanseutua pääradan varressa ja Östersundomin ensimmäistä uutta metroasemaa Länsisalmea.

Yleiskaava 2020 määrittelee seudulliset pyöräilyn baanat sekä kattavan ulkoilureittien verkoston ja ottaa kantaa myös kevyen liikenteen reittien laatuun. Vantaan eteläisten poikittaisten baanojen ja reittien suunnittelua jatketaan Vantaanjoen molemmin puolin yhteistyössä Helsingin kanssa.

Peilinä tiivistyvälle joukkoliikennekaupungille on yleiskaavaehdotukseen määritelty ekologinen verkosto sekä merkittävä määrä täydennyksiä nykyiseen luonnonsuojeluverkostoon. Yleiskaavassa linjataan myös lähipuistojen ja virkistysalueiden määrästä ja rakentamisen vihertehokkuudesta niin asunto- kuin työpaikka-alueellakin.

Kansainvälisen lentokenttäkaupungin kehittämismahdollisuuksien ja sitä kautta seudun kasvun turvaamiseksi on yleiskaavassa riittävästi työpaikkarakentamisen mahdollisuuksia lähivuosikymmenille. Vaikka paine asuntorakentamiselle tiedostetaan, elinkeinoelämän toimintaedellytykset on haluttu varmistaa. Keskustoista erityisesti Aviapoliksessa on varattu tilaa tiiviille keskustatoiminnoille sekä työpaikkaintensiiviselle rakentamiselle. Yleiskaavaehdotuksessa on myös vahvistettu Aviapoliksen ja lentoaseman välistä yhteyttä.

Lentokenttä kasvaa ja lentämisen vaikutukset näkyvät vantaalaisessa kaupunkirakenteessa yhä voimakkaammin. Uudelleen määritellyistä lentomelualueista merkittävä osa on yleiskaavassa varattu työpaikkarakentamiseen. Laajentuneet melualueet ulottuvat joissain kohdin myös olemassa oleville asuntoalueille. Näillä alueilla yleiskaavaehdotus turvaa nykyisen asutuksen säilymismahdollisuudet meluhäiriöistä huolimatta.

Yleiskaavaehdotus esittää kaupunkirakenteen tiivistämistä ja uudistamista koko kaupungin alueella, niin kerros- kuin pientaloalueillakin. Toteutuessaan suunnitelma tuo muutoksia paikallisiin elinympäristöihin kaikilla kaupunkialueilla. Kaupunkirakenteen uudistumisen voi nähdä mahdollisuutena, jonka myötä asukkaat ja alueiden käyttäjät voivat vaatia ja saada parannuksia niin toiminnallisen arjen sujuvuuteen kuin kaupunkiympäristön visuaaliseen laatuunkin.

Tavoite riittävistä palveluista on ratkaistu yleiskaavamääräyksin. Yleiskaava ohjaa kaupan sijoittumista erityisesti suurimpien yksiköiden ja ns. kaupan alueiden osalta. Yleiskaava ei ohjaa tarkasti yksittäisten palvelujen tarkkaa sijoittumista. Tärkeimpinä linjauksina kaupan sijoittumisessa on keskuksien kehittämisen tukeminen ja saavutettavuus kestävällä liikkumisella.

Yleiskaava on laadittu aluevarauskaavana, jotta se ohjaa sujuvasti asemakaavoitusta ja muuta tarkemman tason suunnittelua, kuten esimerkiksi liikennehankkeita ja teknisen verkoston rakentamista. Kaavakartan aluevarauksia täsmentävät yleiskaavamääräykset, joissa on paljon tarkempaa suunnittelua ohjaavia linjauksia. Asemakaavoitetun alueen ulkopuolisen alueen määräykset mitoittavat rakentamisen määrää vuoden 1983 yleiskaavan ratkaisujen mukaisesti: kantatiloihin perustuva mitoitus on ohjausvaikutukseltaan tasapuolinen alueen maanomistajille.

Uuden yleiskaava 2020 valmisteluvaiheessa on voimassa kolme yleiskaavaa:

- Kaupunginvaltuuston 17.12.2007 hyväksymä yleiskaava 2007, joka on tullut voimaan kuulutuksin 25.2.2009, 3.6.2009 ja 13.1.2010.
- Kaupunginvaltuuston 19.6.2006 hyväksymä Marja-Vantaan osayleiskaava, joka tuli voimaan 9.7.2008.
- Pienellä osalla Hakkilaa ja Jokiniemeä on voimassa kaupunginvaltuuston 14.9.1992 hyväksymä Vantaan yleiskaava 1992, joka tuli voimaan 17.1.1996.

Kun yleiskaava 2020 hyväksytään, se korvaa kaikki nämä yleiskaavat. Tässä selostuksessa viitataan näiden edeltävien yleiskaavojen yhdistelmään käyttämällä termiä ”yleiskaava 2007”.

2. Yleiskaavan tehtävänä yhteensovittaa

Valtakunnallinen Vantaa on liikkumisen ja kasvun kaupunkia. Lentokenttä yhdistää Suomen ja seudun kansainvälisiin virtoihin. Vantaa on kasvamassa Suomen kolmanneksi suurimmaksi kaupungiksi ohitse Tampereen. Valtakunnallinen kasvu, asuminen ja työpaikat, keskittyy pääkaupunkiseudulle.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet määrittelevät reunaehtoja yleiskaavatyölle. Tavoitteet on valtioneuvosto hyväksynyt 14.12.2017. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VN 14.12.2017) on jaettu viiteen kokonaisuuteen:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Kaikki nämä kokonaisuudet määrittelevät Vantaan yleiskaavan sisältöä. Liikennejärjestelmän toimintaa ja taloudellisuutta edistetään eri liikennemuodoin. Kansainväliset ja valtakunnalliset liikenneyhteydet turvataan ja niiden kehittämismahdollisuudet huomioidaan yleiskaavassa. Terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön liittyy mm. ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen sekä muiden ympäristöhäiriöiden, kuten lentomelun, pölyn ja tärinän aiheuttamien ympäristöhaittojen ehkäisy. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen on nostettu yleiskaavan raamissa keskeiseksi kaupungin kehittämisen reunaehdoksi. Myös kulttuuriympäristön säilyminen ja saavutettavat ja verkostomaiset virkistys- ja viheralueet turvataan yleiskaavassa. Kiertotalousnäkökulman toimintaedellytykset on otettu kaavassa huomioon. Kaupungin huolto- ja toimintavarmuus on huomioitu turvaamalla energiahuollon verkosto.

Vantaan rooli osana Uudenmaan maakuntaa keskittyy liikkumiseen, väyliin, lentokenttään, mutta myös kasvavaan kaupunkiseutuun, viherrakenteeseen, luonnon ja kulttuuriperinnön suojeluun. Uudenmaan rajaaminen omaksi toiminnalliseksi kokonaisuudekseen on vaikeaa, koska harva asia noudattaa maakunnan rajoja ja kasvu keskittyy vahvasti Helsingin seudulle. Uuden kokonaismaakuntakaavan Uusimaa 2050 valmistelu on loppusuoralla; ehdotus on tarkoitus hyväksyä kesällä 2020 maakuntavaltuustossa. Kaava on laadittu kolmena alueellisena vaihekaavana, joiden alueet määrittyvät toiminnallisina kokonaisuuksina. Vantaa kuuluu Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan alueeseen. Uusimaa-kaavasta rajattiin ulos Östersundomin alue, jonne oli 2018 kesällä hyväksytty täydennys Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaan. Hyväksymispäätöksestä oli valitettu Hallinto-oikeuteen, joka hylkäsi valitukset päätöksellään 29.11.2019. Päätöksestä on valitettu Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Maakuntakaavat ohjaavat yleiskaavan laadintaa. Ohjaaminen painottuu maakunnallisesti merkittäviin asioihin, eikä yksityiskohtiin. Rinnakkaiset laadintaprosessit ovat mahdollistaneet hyvän vuorovaikutuksen kaavaratkaisuja pohdittaessa.

Helsingin seudulla Vantaan rooli on merkittävä, koska kaupunki on fyysisesti keskellä seutua ja sen verkostoja. Vantaa on seudun kolmanneksi suurin kaupunki, joka kasvaa voimakkaasti. Lentokenttä on seudun ja Vantaan elinkeinoelämän kasvun moottori. Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteinen tavoitetila on kuvattu 2019 valmistuneeseen MAL 2019 – suunnitelmaan. Siinä määritellään seudun ensisijaiset maankäytön kehittämisvyöhykkeet, asuntorakentamisen painopisteet ja kasvua generoivat liikennehankkeet. Yleiskaavan ratkaisut ovat linjassa MAL 2019-suunnitelman kanssa niin maankäytön kuin liikennehankkeiden osalta. Suunnitelma toimii parhaillaan neuvoteltavan uuden MAL-sopimuksen 2020-2023 tausta-aineistona.

Yleiskaavassa sovitetaan yhteen **naapurikuntien** kanssa rajaseutujen maankäytön ja erilaisten verkostojen ratkaisut. Helsingin uusi yleiskaava tuo merkittäviä muutoksia mm. Malmin lentokentän ja Jakomäen suuntaan sekä Tuusulanväylän ja Vihdintien kaupunkibulevardien kautta. Espoo laatii parhaillaan Pohjois- ja Keski-Espoon uutta yleiskaavaa, joka tuo uuden kasvusuunnan Viiskorpeen ja Kalajärvelle. Nurmijärven kanssa yhdessä on laadittu uusi joukkoliikenneselvitys Klaukkalan ja Kivistön välisistä yhteyksistä, jotka tukevat Klaukkalan kasvua uuden osayleiskaavan mukaisiin laajuuksiin. Tuusula työstää uutta yleiskaavaa aikatähtäimellä 2040. Siinä tavoitteena on ratkaista mm. Hyrylän ja Focuksen suunnan maankäyttöä ja liikenneyhteyksiä. Keravan yleiskaava on uusi, joten keskustelua on käyty enemmän yksityiskohdista kuten reittien ja ekologisen verkoston jatkumisesta. Parhaillaan Kerava käynnistää viherkaavan laadintaa. Sipoon kanssa aktiivisin vuorovaikutus on liittynyt Östersundomin yhteisen yleiskaavan laadintaan yhdessä

Helsingin kanssa. Kaavan ratkaisut on tuotu lähes sellaisenaan Vantaan yleiskaavaan. Helsingin hallinto-oikeus kumosi 29.11.2019 antamallaan päätöksellä 19/0777/5 Östersundom-toimikunnan yhteisen yleiskaavan hyväksymistä koskevan päätöksen. Östersundom-toimikunta päätti 19.12.2019 § 4, että Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä haetaan valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta ja päätöksestä valitetaan. Valitusprosessi on edelleen kesken.

Yleiskaavatyössä on yhteensovitettu myös ajankohtaisia **Vantaan kaupungin strategisia linjauksia** maankäytön näkökulmasta. **Vantaan resurssiviisauden tiekartta** (kaupunginvaltuusto 18.06.2018) on pitkän aikavälin tavoiteohjelma kaupungin resurssitehokkuuden ja ympäristövastuullisen toiminnan edistämiseksi. Resurssiviisauden tiekarttaa ja sen toteuttamisohjelmaa laadittiin samaan aikaan yleiskaavan tavoitteiden ja yleiskaavaluonnoksen kanssa vuosina 2017 ja 2018. Sekä yleiskaavaan että tiekarttaan vietiin samansuuntaiset maankäyttöä koskevat tavoitteet, joissa maankäytön tiivistäminen raideliikenteeseen tukeutuen samalla viheralueita säästäen on keskeistä. Tavoitteena on hiilineutraali ja jätteetön tulevaisuuden kaupunki, jossa luonnonvaroja käytetään säästeliäästi ja luodaan edellytyksiä kestävälle hyvinvoinnille. Tiekartassa on energiantuotantoa ja -kulutusta, yhdyskuntarakennetta, viherrakennetta ja liikkumista koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Yhdyskuntarakenteen ja liikkumisen osalta tavoitteena on, että 2030 kaupunkirakenne on täydentynyt ja sekoittunut kestävästi, liikkuminen siellä on hiilineutraalia, sujuvaa ja kohtuuhintaista.

Uudet **maa- ja asuntopoliittiset linjaukset** on valmisteltu samaan aikaan Vantaan strategian 2018-2021 ja uuden yleiskaavan kanssa. Maa- ja asuntopoliittisten linjausten päämäärät ja tavoitetilat löytävät monia yhtymäkohtia valtuustostrategiassa päätettyihin painopistealueisiin ja niiden tavoitteisiin, kuten hiilineutraaliin Vantaaseen 2030, kaupungin tiivistämiseen lähiluontoa vaalien, asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseen, palveluiden kehittämiseen, kaupungin elinvoiman ja vetovoiman lisäämiseen sekä talouden tasapainon turvaamiseen. Nämä tavoitteet ovat yhteneväisiä myös yleiskaavan tavoitteiden kanssa.

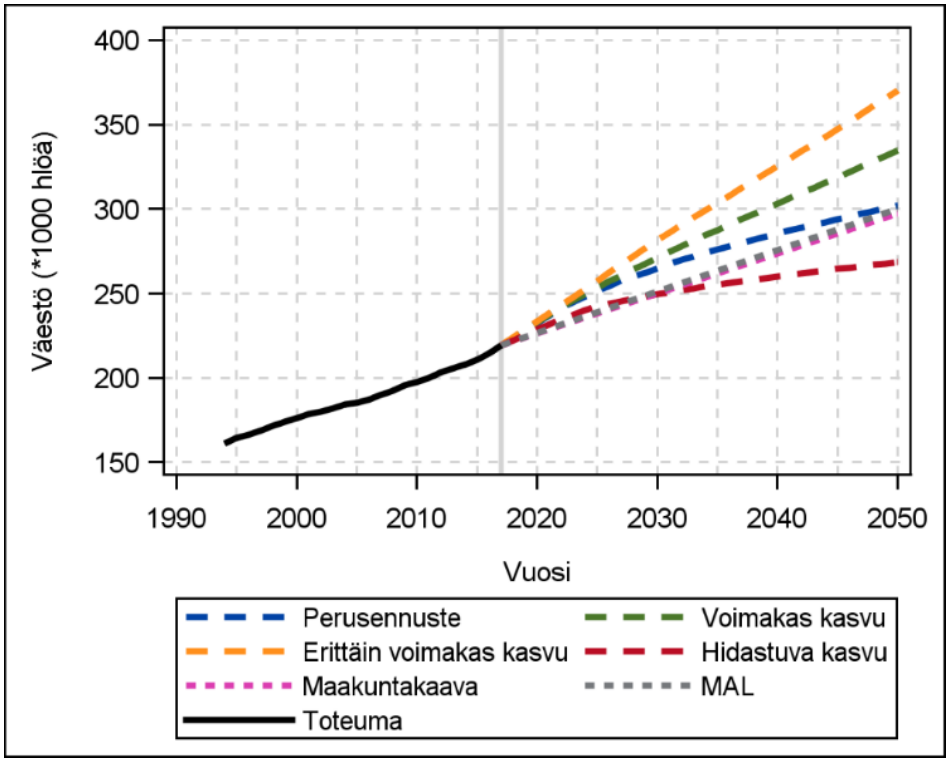
Vantaan **elinvoima- ja vetovoimaohjelma** toteuttaa Vantaan kaupungin valtuustokauden 2018–2021 strategiaa, maa- ja asuntopolitiikkaa sekä yleiskaavatyössä tehtyjä linjauksia. Sen toimenpiteet on suunnattu ensisijaisesti palvelemaan elinkeinoelämän ja yritysten edustajia sekä ohjaamaan kaupunkiorganisaation omaa työtä kaupungin elinvoiman kehittämisessä. Ohjelman tavoitteena on turvata, että Vantaan työllisyystilanteen kehitys on koko pääkaupunkiseudun vahvinta, ja että Vantaa tunnetaan entistä houkuttelevampana ja juuristaan ylpeänä tapahtumakaupunkina.

3. Mitoitus

Yleiskaavalle ei ole määritelty yhtä ainoaa mitoitustavoitetta, vaan useamman skenaarion kautta on selvitetty kasvun mittakaavaa ja sitä, miten siihen tulisi varautua. Yleiskaava mahdollistaa voimakkaan kasvun, mikä voi todellisuudessa olla hitaampaa tai nopeampaa. Resurssiviisas kaupunki kasvaa viisaasti ja ennakoi tulevaa, siksi pitää osata varautua eri vaihtoehtoihin.

Vantaa kasvaa jatkossakin sisään päin olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen tukeutuen. Täydennysrakentamisen ja purkamisen suuri osuus aiheuttaa merkittäviä epävarmuuksia toteuttamisen suhteen. Siksi rakentamismahdollisuuksia niin asumiseen kuin työpaikkarakentamiseen on syytä olla laskennallista tarvetta suurempi määrä. Sisään päin kasvun mitoittaminen on vaikeaa ja olemassa olevasta rakenteesta voi löytyä merkittävästi ennakoitua enemmän rakentamismahdollisuuksia tarkemmassa tarkastelussa.

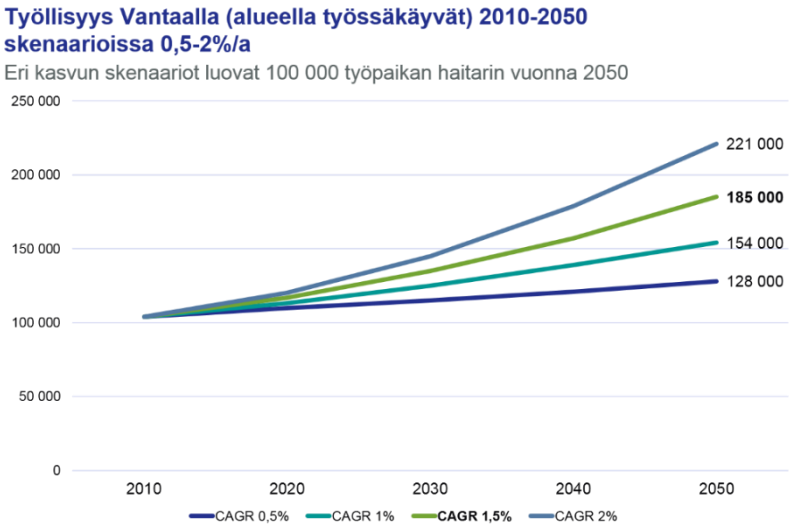
Yleiskaavan tavoitteita varten laadituissa väestö- ja työpaikkaskenaarioissa Vantaan kasvun ennustetaan jatkuvan vahvana tulevina vuosikymmeninä. Erittäin voimakkaan kasvun skenaariossa väestön määrä kasvaisi vuoteen 2050 mennessä 370 000 asukkaaseen, voimakkaan kasvun skenaariossa 335 000 asukkaaseen ja perusennusteessa 302 000 asukkaaseen. Hidastuvan kasvun skenaariossa väestön määrä kasvaisi edelleen, mutta vain 268 000 asukkaaseen.

Kuva 2. Väestöskenaariot

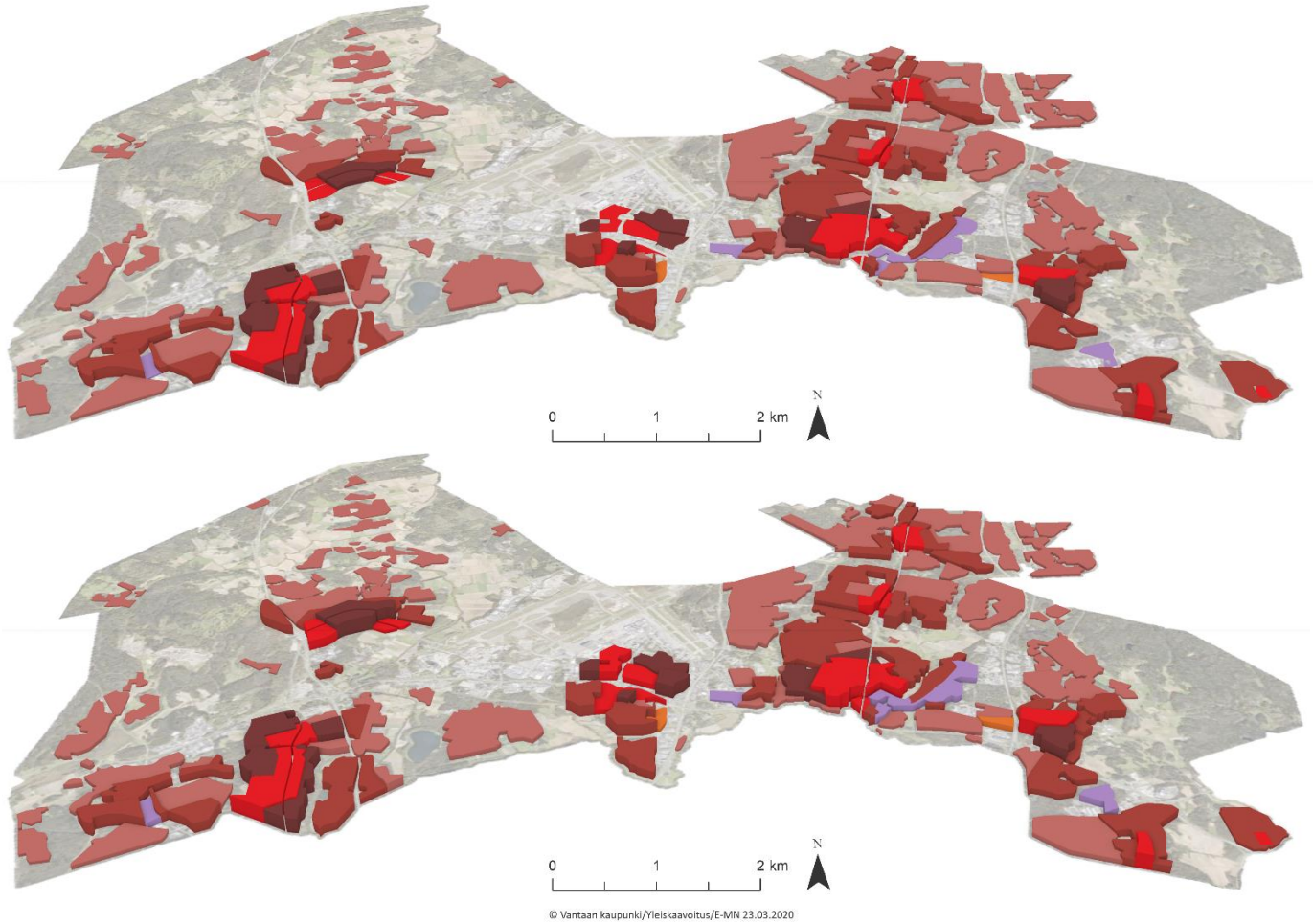
Työpaikkaskenaarioissa työpaikkojen määrä vuonna 2050 vaihtelee skenaarioittain 128 000 ja 221 000 työpaikan välillä. Perusennusteessa työpaikkojen määrä kasvaisi nykyisestä noin 80 000 työpaikalla 185 000 työpaikkaan. Kasvua odotetaan tapahtuvan etenkin osaamisintensiivisissä liike-elämän palvelu -työpaikoissa ja majoitus- ja ravitsemustoiminnan alalla.

Skenaariot ovat linjassa seudullisia MAL- ja maakuntakaavatöitä varten laadittujen selvitysten kanssa, joissa Helsingin seudulla arvioidaan olevan vuonna 2050 2 miljoonaa asukasta ja yli miljoona työpaikkaa.

Kuva 3. Työpaikkaskenaariot

Yleiskaavavaranto on laskennallisesti mitoitettu 335 000 asukkaalle vuonna 2050. Kasvun mahdollistamiseksi on olemassa olevien realististen asemakaavavarantojen lisäksi oltava uutta varantoa reilut 7 miljoonaa kerrosneliömetriä. Yleiskaavavaranto on tarpeen ylimitoittaa, sillä kaikkea ei syystä tai toisesta voida hyödyntää. Yleiskaavaratkaisujen pohjalle laadittujen karttatarkastelujen lisäksi kasvun edellyttämän rakentamisen tilavaateita tarkasteltiin laskennallisesti. Laskennallisen tarkastelun tuloksena eri väestönkasvuskenaarioiden asuntorakentamisen tilantarve voi vaihdella paljonkin riippuen väestönkasvun vauhdista ja rakenteen tehokkuudesta.

Kuva 4. Asukastiheys yleiskaavan kaupunkikeskustan ja asumisen alueilla vuosina 2019 ja 2050

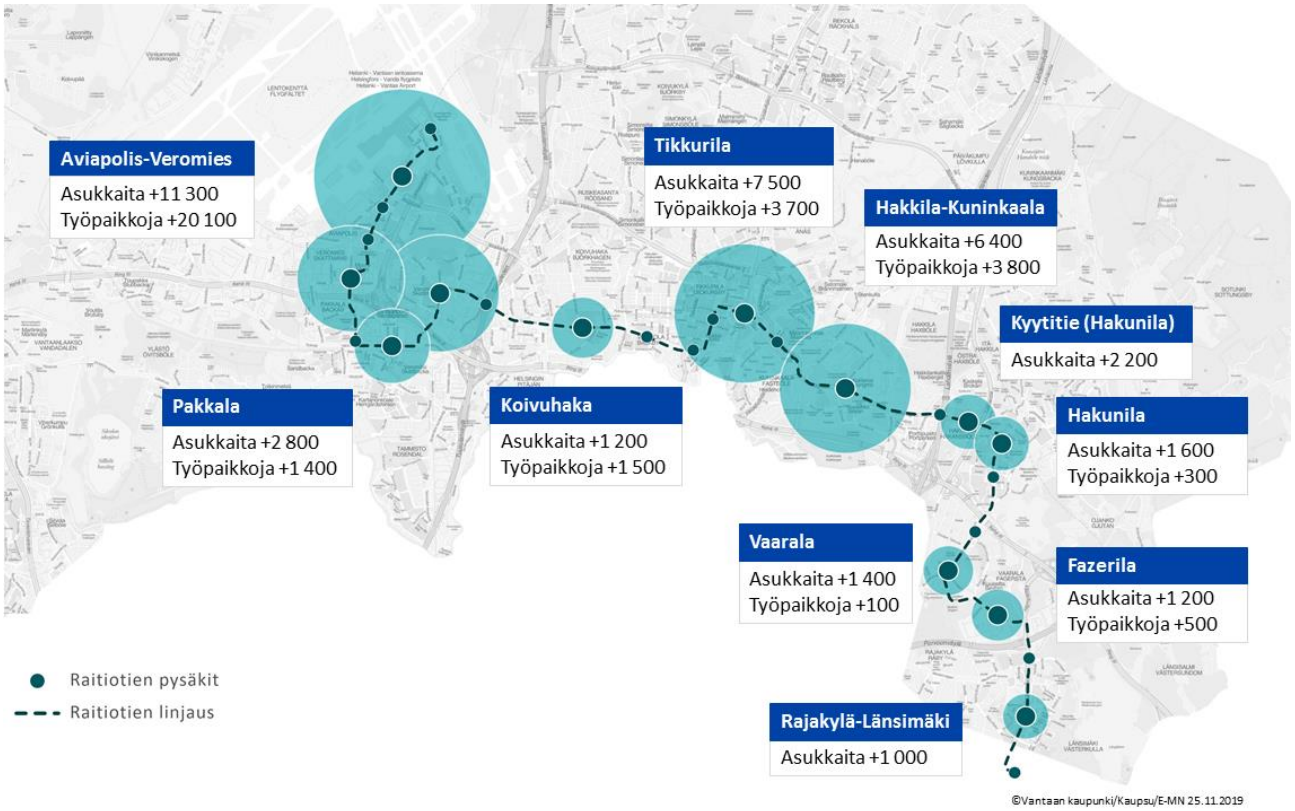
Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050. Elinkeinopoliittisten vaikutusten arvioinnissa on esitetty arvio uusien työpaikkojen ja toimitilarakentamisen potentiaalista toimitila-alueilla (taulukko 1). Arvio on laadittu luonnoksen pohjalta. Toimitila-aluevarauksia on ehdotukseen täsmennetty. Työpaikkakasvun edellyttämän toimitilakerrosneliömetrimäärän arvioiminen on asumista haastavampaa. Yleiskaavassa on esitetty mm. toimitila-alueiden muuttamista asumisen ja työpaikkojen alueeksi, mikä voi edellyttää suurimmillaan yli miljoonaa uutta korvaavaa toimitilakerrosneliömetriä. Epävarmuuksien takia yleiskaavan tulee mahdollistaa noin 6 miljoonan uuden toimitilakerrosneliömetrin rakentaminen. Elinkeinopoliittisten vaikutusten arvioinnin mukaan tämä tavoite saavutetaan keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä arvioituna, mutta tämä edellyttää toimitila-alueiden tiivistämistä ja tehostamista.

Taulukko 1: Arvio yleiskaavaluonnoksen mukaisten toimitila-alueiden mahdollistamasta uusien työpaikkojen määrästä ja uudesta kerrosalasta. (Elinkeinopoliittinen vaikutusten arviointi)

Vantaan yleiskaavaluonnoksen 2020 toimitila-alueet, VANTAA	NYKYTILANNE		LASKENNALLINEN					
	Pinta-ala (ha)	Työpaikat	Työpaikat/ hehtaari*	TP/ha (tavoite)	Työpaikka-potentiaali	Uudet työpaikat	k-m² / tp (tavoite)	Uusi kerrosala
Kaupunkikeskustan alue (C)	667	23 000	40	80	53 400	30 400	40	1 216 000
Palvelujen ja hallinnon alue (P)	300	3 000	20	40	12 000	9 000	60	540 000
Kaupallisten palvelujen alue (KM)	239	6 000	30	60	14 300	8 300	100	830 000
Monipuolinen työpaikka-alue (TP)	343	17 200	60	120	41 100	23 900	30	717 000
Tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TY)	715	13 000	20	40	28 600	15 600	60	936 000
Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TT)	681	7 200	10	20	13 600	6 400	150	960 000
Lentokenttä (LL)	1 447	8 200	10	10	14 500	6 300	100	630 000
Yhteensä	**4 393**	**77 600**	**20**	**40**	**177 500**	**99 900**	**60**	**5 829 000**

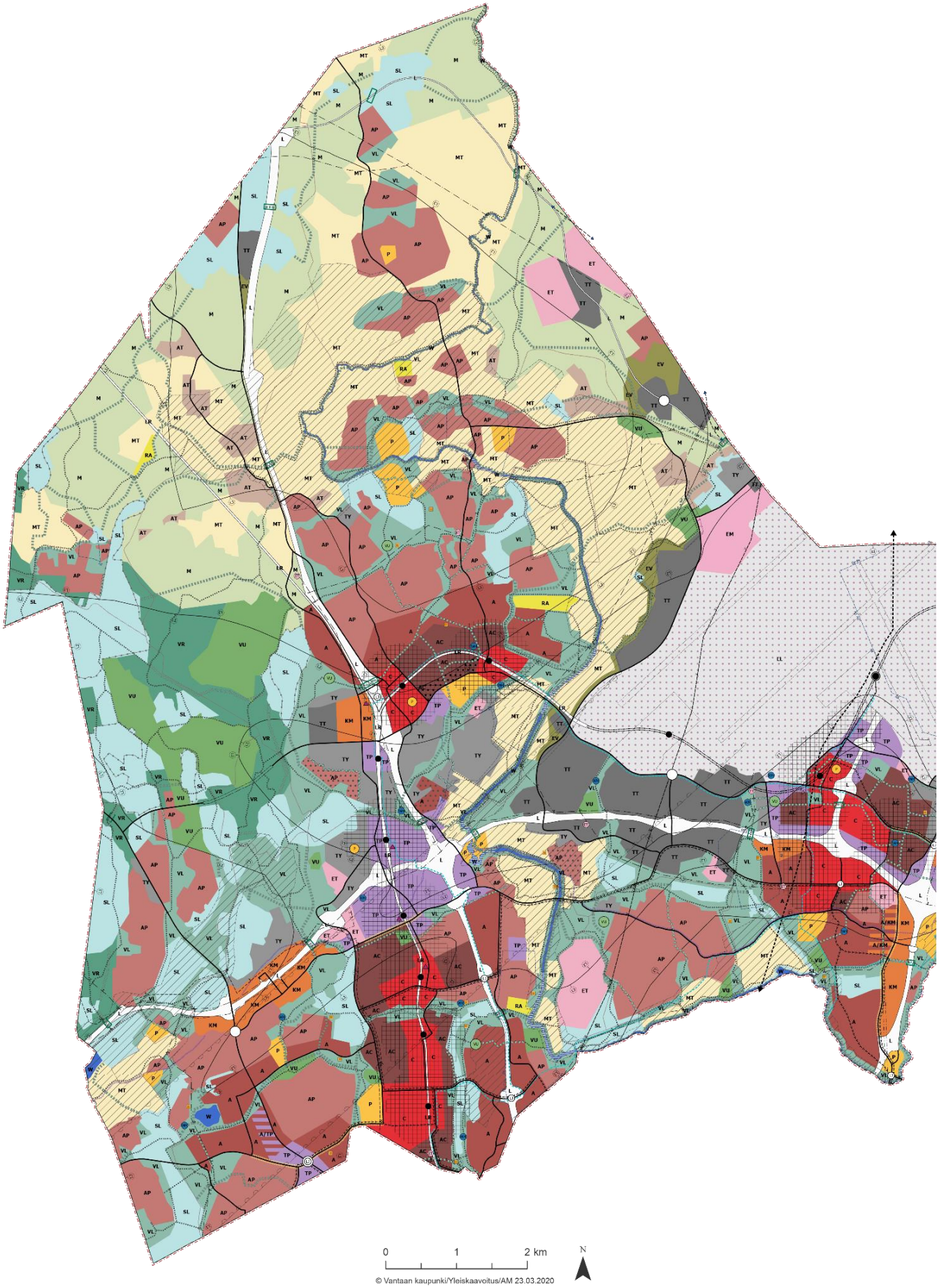
** mukana vain rakentuneet (osittain tai kokonaan) alueet*

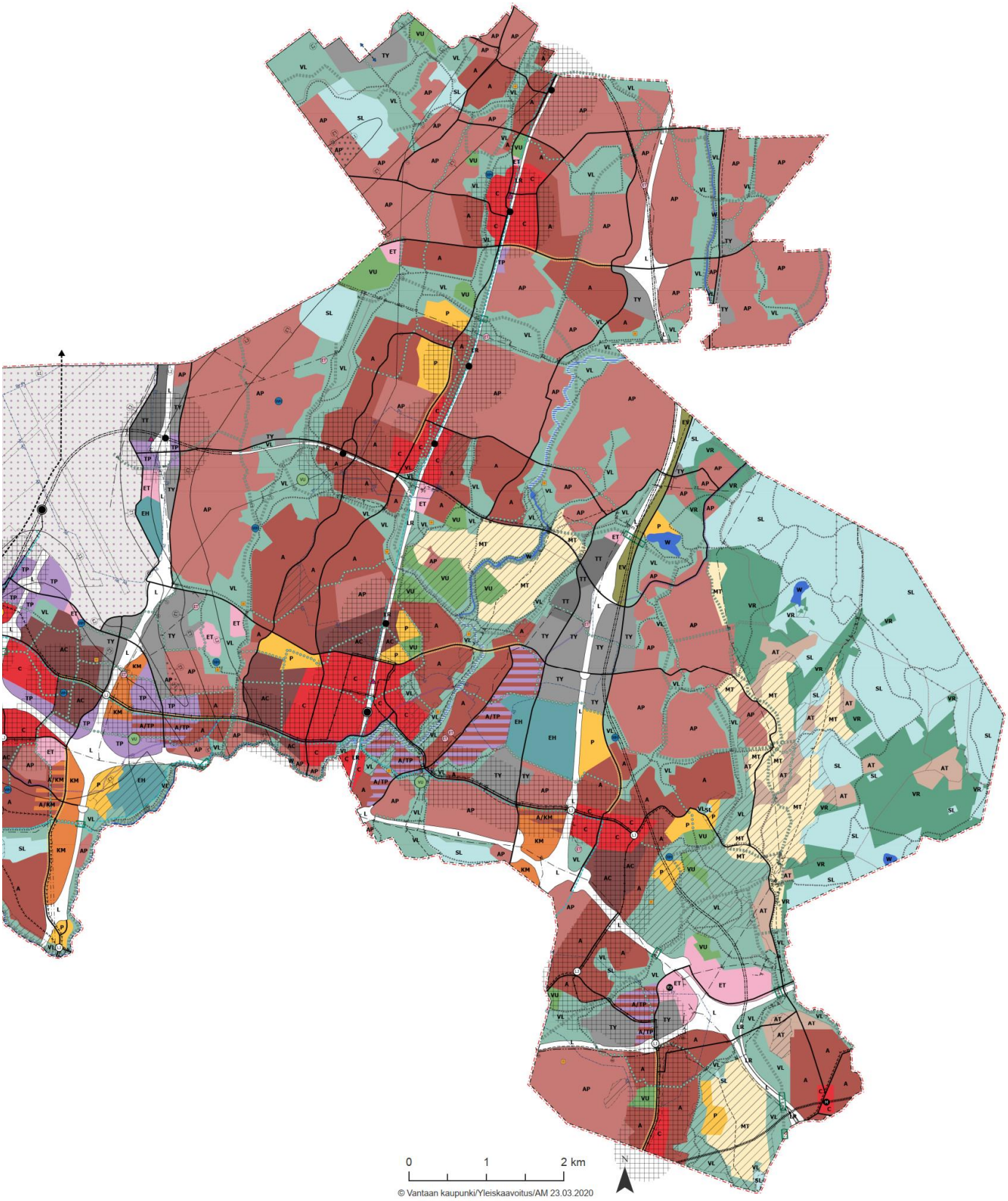
Yleiskaavan merkittävin kasvukäytävä sijoittuu ratikan varteen. Tälle alueelle on mahdollista rakentaa yli 3 miljoonaa kerrosneliömetriä asuinrakentamista sekä yli 1,6 miljoonaa kerrosneliötä toimitilarakentamista. Vaikutusalueen asukas- ja työpaikkamäärän ennustetaan kasvavan 36 600 asukkaalla ja 31 400 työpaikalla vuoteen 2050 mennessä. Rakentamispotentiaali mahdollistaa asukas- ja työpaikkaväljyydestä riippuen myös suurempia kasvulukuja.

Kuva 5. Vantaan ratikan potentiaali

4. Yleiskaavaehdotus – kaavakartta ja -määräykset

0
1
2 km
© Vantaan kaupunki/Yleiskaavoitus/AM 23.03.2020

YK0048 Vantaan yleiskaava 2020

Yleiskaavamerkinnät ja -määräykset 23.03.2020

Yleis- ja ajoitusmääräykset

Oikeusvaikutteinen yleiskaava koostuu pääkartasta ja kahdesta liitekartasta määräyksineen.

Yleiskaava osoittaa kaupungin eri alueiden käyttötarkoituksen. AT, VL, VR, M ja MT -alueiden rakentamista säädellään pääasiassa yleiskaavalla. Muilla alueilla edellytetään pääsääntöisesti asemakaavaa.

Asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä on otettava huomioon museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaiset merkittävät rakennusperintökohteet ja selvitettävä niiden suojelutarve ja -edellytykset.

Hulevesien muodostumista on pyrittävä ehkäisemään. Muodostuvat hulevedet on viivytettävä.

Purot tulee lähtökohtaisesti säilyttää vesipinnaltaan avoimina ja reuna-alueiden kasvillisuudeltaan luonnonmukaisina. Muokattuja puroja tulee mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaistaa. Jatkosuunnittelussa tulee tutkia, kuinka leveä rakentamaton alue puron varrelle jätetään. Puron viherkäytävä tulee toteuttaa mahdollisimman leveänä.

Asemakaavoituksessa tulee edistää energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian hyödyntämistä.

Koko kaava-alueella on meluntorjuntatarve lentomelua ja muuta liikennemelua vastaan. Ilmanlaatuhaittojen torjunta tulee huomioida jatkosuunnittelussa.

Alueen pääkäyttötarkoituksen lisäksi sitä häiritsemättä saa sijoittaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita.

Suuronnettomuusvaarallisten kohteiden mahdolliset riskit tulee jatkosuunnittelussa selvittää ja huomioida riittävästi.

Jos maanomistaja ei voi kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla käyttää hyväkseen aluettaan, kunta tai valtio on velvollinen lunastamaan alueen tai suorittamaan haitasta korvauksen.

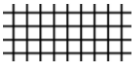
Länsisalmen keskustan ja asuntoalueiden toteuttaminen edellyttää metroyhteyden sitovaa toteuttamispäätöstä. Länsisalmen asuntoalueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee varmistaa metsälajiston liikkumisen kannalta toimivan ekologisen yhteyden säilyminen Sipoonkorven ja Natura 2000-verkostoon kuuluvan alueen "Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet" välillä. Yhteyttä ei saa heikentää ennen kuin Länsisalmen alueen länsipuolinen uusi ekologinen yhteys on käytettävissä.

Lapinkylän suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee kehittää metsäinen etelä-pohjoissuuntainen ekologinen yhteys ja rajata avoin maaseudun kulttuurimaisema.

Maantie 152 jatkeen varren uusien työpaikka-alueiden toteuttaminen ja työpaikka-alueiden laajentaminen on mahdollista vasta, kun maantie 152 jatke on käytettävissä.

Vierumäen uuden työpaikka-alueen toteuttaminen edellyttää asemakaavaa ja aiottuun työpaikkatoimintaan soveltuvaa liikenneyhteyttä Tuusulan puolelta.

Strategiset kehittämismerkinnät

Kestävän kasvun vyöhyke

Joukkoliikenteen runkolinjastoon tukeutuva vyöhyke, jolle kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan. Aseman ja pysäkin lähikortteleita kehitetään sen vaikutusalueen palveluiden, kaupan ja alueelle soveltuvien työpaikkojen keskittymänä. Kaupan rakentuminen raitiotien vaikutusalueella tulee kytkeä raitiotien toteutumiseen ja lähialueen asutuksen rakentumiseen.

Pientaloalueilla tehokkuuden muutos tulee suunnitella useiden tonttien kokonaisuuksina.

Asemanseuduilla ja pysäkeillä parannetaan saavutettavuutta ja paikkojen tunnistettavuutta. Raitiotien reitillä kestävän kasvun vyöhyke on ensisijaisesti pysäkkien kohdalla. Pysäkkien paikat määritellään raitiotien suunnittelun yhteydessä.

Katukuvan kehittämisvyöhyke

Kaupunkirakenteen tiivistyessä tulee kadusta rakentaa laadukasta kaupunkitilaa niin, että se luo helpot mahdollisuudet ihmisten monipuoliseen liikkumiseen.

Kadunvarren kortteleissa rakentamisen tulee edistää viihtyisän katukuvan muodostumista.

Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhyke

Merkinnällä osoitetaan ensisijaiset virkistyskäyttöön kehitettävät jokien rannat. Rantoja kehitetään siten, että veden äärelle pääsee helposti ja monenlainen ulkoilu ja virkistys on mahdollista.

Maankäyttömerkinnät

C

Kaupunkikeskustan alue

Kaupunkikeskustan aluetta kehitetään monipuolisena, toiminnoiltaan sekoittuneena kaupunkiympäristönä. Olemassa olevissa keskustoissa tulee varmistaa, että liike- ja toimitilan määrä kehittyy edelleen ja rakentaminen parantaa kaupunkitilan laatua erityisesti katutasolla. Keskeisillä keskusta-alueilla maantasokerrosten tilojen tulee avautua kaupunkitilaan ja ne tulee osoittaa liike- ja toimitiloiksi.

Kaupunkiympäristön lähtökohtana tulee olla käveltävyys. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueella tulee olla riittävästi palveluita, puistoja ja julkisia ulkotiloja. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Myyrmäessä, Kivistössä, Aviapoliksessa, Tikkurilassa, Koivukylässä, Korsossa ja Hakunilassa alueelle voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Länsimäessä ja Länsisalmessa alueelle voidaan sijoittaa merkitykseltään paikallisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Länsisalmessa vähittäiskaupan suuryksiköiden rakentaminen tulee ajoittaa asuntorakentamisen aikatauluun.

Pysäköintiratkaisut on toteutettava kokonaisvaltaisesti pyrkien keskitettyyn, nimeämättömään ja vuorottaiskäyttöiseen ratkaisuun. Alueelle tulee toteuttaa lyhytaikaista kadunvarsipysäköintiä.

AC

Kaupunkikeskustan asuinalue

Kaupunkikeskustan asuinaluetta kehitetään asuntovaltaisena, monipuolisena ja toiminnoiltaan sekoittuneena kaupunkiympäristönä. Alueen uuden asuntorakentamisen tulee olla tehokasta ja sitä voidaan toteuttaa kaikilla talotyypeillä.

Kaupunkiympäristöstä tulee muodostua toimiva ja viihtyisä kokonaisuus läheisen keskustan kanssa. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueella tulee olla riittävästi puistoja ja julkisia ulkotiloja. Korttelien tulee olla läpikuljettavia jalan sekä pyöräillen ja muodostaa yhtenäinen verkosto keskusta-alueen reittien kanssa.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa.

Pysäköintiratkaisut on toteutettava kokonaisvaltaisesti. Keskitetyt, nimeämättömät ja vuorottaiskäyttöiset pysäköintiratkaisut ovat suositeltuja. Alueelle tulee toteuttaa lyhytaikaista kadunvarsipysäköintiä.

A

Asuinalue

Alue varataan monipuoliseen asumiseen. Alueelle saa rakentaa kaikkia talotyyppejä.

Pientaloalueen uudis- ja täydennysrakentamisessa tulee vaalia olemassa olevan ympäristön arvokkaita ominaispiirteitä sekä rakentamisen tapoja. Pientaloalueen rakennetta muuttavat suunnitelmat tulee laatia riittävän laajoina kokonaisuuksina. Tonttikohtaisten hankkeiden suurin sallittu rakennuskorkeus pientaloalueella on kolme kerrosta.

Alueen kehittämisessä ja täydennysrakentamisessa tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueella tulee olla riittävästi virkistysalueita.

Alueelle saa sijoittaa asuinympäristöön ja paikalliseen alakeskukseen soveltuvia palveluita sekä toimitilaa. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa.

Alueella on suosittava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

AP

Pientalovaltainen asuinalue

Alue varataan asumiseen. Alueelle saa rakentaa ensisijaisesti erilaisia pientalotyyppejä ja lähipalveluita. Uudis- ja täydennysrakentamisessa tulee vaalia olemassa olevan ympäristön ominaispiirteitä sekä rakentamisen tapoja. Alueella tulee säilyttää riittävästi virkistysalueita.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palvelujen riittävyys ja niiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa.

Rakentamista säädellään yleiskaavalla, kunnes alueelle on laadittu asemakaava. Mikäli rakentaminen ei vaikeuta alueen tulevaa asemakaavoitusta, alueelle sallitaan rakentaminen 6.6.1983 mukaisilla tiloilla seuraavasti:
- yksi asunto 0,2 -2 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kaksi asuntoa 2-3 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kolme asuntoa yli 3 hehtaarin suuruisilla tiloilla.

AT

Kyläalue

Alue varataan maaseutumaiseen asumiseen. Alueella sallitaan rakentaminen 6.6.1983 mukaisilla tiloilla seuraavasti:
- yksi asunto 0,2 -2 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kaksi asuntoa 2-3 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kolme asuntoa yli 3 hehtaarin suuruisilla tiloilla.

Alueen rakentamista ohjataan yleiskaavalla.

RA

Loma-asuntoalue

Alue varataan yksiasuntoisille loma-asunnoille ja ryhmäpuutarhoille. Alueella voidaan sallia myös aluetta palvelevia yhteistiloja.

P

Palveluiden ja hallinnon alue

Alue varataan monipuolisille julkisille ja yksityisille palvelutoiminnoille, sekä niitä palveleville asuin- ja huoltotiloille. Rakentaminen tulee toteuttaa ympäristöön sopeutuen. Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä. Alueella olevaa asumista saa ylläpitää ja täydentää harkitusti.

P

Julkisten palveluiden ja hallinnon paikka

Ohjeellinen sijainti julkiselle palvelulle, jonka sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Palvelun saavutettavuus kestävin kulkumuodoin tulee varmistaa.

KM

Kaupallisten palveluiden alue

Alue varataan kaupallisille palveluille ja ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomille elinkeinotoiminnoille. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka eivät kilpaile keskustaan sijoittuvan kaupan kanssa. Alueen toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kaupunkitilan viihtyisyyteen sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksiin, erityisesti joukkoliikenteen runkoyhteyksien alueella. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti.

Kaupallisten alueiden aluekohtaiset määräykset:
Vantaanportti, Tammisto ja Porttipuisto
- Alueille saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköitä ja sellaista uutta vähittäiskauppaa, joka tukee ja vahvistaa palvelurakennetta läheiset keskustatoimintojen alueet huomioon ottaen.
- Alueille ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä. Vantaanporttiin saa sijoittaa päivittäistavaramyymälöitä yhteensä 2000 k-m2.

Varisto-Petikko, Petas ja Koivuhaka
- Alueille ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan eikä keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköitä.
- Varisto-Petikkoon saa sijoittaa päivittäistavaramyymälöitä yhteensä 2000 k-m2
- Koivuhakaan saa sijoittaa päivittäistavaramyymälöitä yhteensä 1000 k-m2. Petakseen saa sijoittaa päivittäistavaramyymälöitä yhteensä 1000 k-m2.
- Petaksessa kaupan suuryksiköiden toteuttaminen edellyttää sitovaa toteuttamispäätöstä asemasta.

A/KM

Asumisen ja kaupallisten palveluiden alue

Alue varataan sekä asumiseen että kaupallisille palveluille. Muutos asumiseen tulee suunnitella yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Asuntorakentamisen edellytyksenä on, että alueen joukkoliikenneyhteydet ovat hyvät ja lähialueen toiminnot soveltuvat asuinympäristöön.

Alueen kehittämisessä tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueella tulee varata riittävästi tilaa julkisille virkistysalueille.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa paikallisia asukkaita palvelevaa päivittäistavarakauppaa. Alueella on suositttava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

TP

Monipuolinen työpaikka-alue

Alue varataan monipuolisille toimisto- ja palvelutoiminnoille sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamattomille tuotantotoiminnoille. Alueen toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kaupunkitilan viihtyisyyteen sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksiin. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti.

A/TP

Asumisen ja työpaikkojen alue

Alue varataan sekä asumiseen että monipuolisille työpaikkatoiminnoille. Muutos asumiseen tulee suunnitella yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Asuntorakentamisen edellytyksenä on, että alueen joukkoliikenneyhteydet ovat hyvät ja lähialueen toiminnot soveltuvat asuinympäristöön.

Alueen kehittämisessä tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alueet tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueella tulee varata riittävästi tilaa julkisille virkistysalueille.

Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa paikallisia asukkaita palvelevaa kauppaa. Alueella on suositttava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

TY

Tuotanto- ja varastotoiminnan alue

Alue varataan tuotanto- ja varastotoiminnoille, jotka eivät aiheuta merkittäviä ympäristöhäiriöitä.

TT

Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue

Alue varataan tuotanto-, varasto-, logistiikka- ja yhdyskuntateknisen huollon toiminnoille. Alueelle saa sijoittaa toimintoja, joita niiden aiheuttamien ympäristöhäiriöiden vuoksi ei voi sijoittaa muille työpaikka -alueille.

ET

Yhdyskuntateknisen huollon alue

Alue varataan yhdyskuntateknisen huollon tarpeisiin.

Yhdyskuntateknisen huollon laite

Ohjeellinen yhdyskuntateknisen huollon laitteen sijainti.

EM

Moottorirata-alue

Alue varataan moottoriurheiluun ja ajokoulutukseen.

VU

Urheilu- ja virkistyspalveluiden alue

Alue varataan liikunnan, urheilun ja virkistyksen vapaa-ajantoiminnoille. Alueella sallitaan näihin toimintoihin liittyvä rakentaminen, ei kuitenkaan suurten urheilulaitosten rakentamista.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä, mikäli alueelle tuodaan maamassoja.

Urheilu- ja virkistyspalveluiden paikka

Ohjeellinen sijainti liikunnan, urheilun ja virkistyksen vapaa-ajan toiminnoille, joiden lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa.

Viljelypalstoja

Ohjeellinen sijainti viljelypalstoille, joiden lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Jos nykyisten palstojen päälle rakennetaan, tulee palstoille etsiä korvaava sijainti.

VL

Lähivirkistysalue

Alue varataan virkistyskäyttöön. Alueita ylläpidetään ja kehitetään yhtenäisinä, hyvin saavutettavina sekä toiminnoiltaan ja luonnonympäristöltään monipuolisina virkistys- ja viheralueina. Aluetta ja sen toimintoja tarkemmin suunniteltaessa ja lupamenettelyn yhteydessä tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot, varmistaa ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuus sekä turvata ekosysteemipalvelut. Alueella sallitaan ulkoilua tai muuta yleistä virkistystoimintaa palveleva rakentaminen.

Alueella olevat asuinrakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen ovat sallittuja. Mikäli asuinkäytössä oleva rakennus tuhoutuu, voidaan se korvata uudisrakennuksella. Asuntojen määrää alueella ei saa lisätä.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Virkistysalueyhteys

Laajoja virkistysalueita yhdistävä virkistysalueiden sarja, ulkoilureitti tai viheralue. Yhteyden tulee olla jatkuva ja sen luonne voi vaihdella rakennetusta luonnonmukaiseen.

Kaupunkikeskustoissa ja niiden läheisillä asuinalueilla merkinnän varrella olevat julkiset ulkotilat toteutetaan vehreinä ja viihtyisinä, toisiinsa kytkeytyneinä kaupunkitiloina.

VR

Retkeily- ja ulkoilualue

Alue varataan virkistyskäyttöön. Alueita ylläpidetään ja kehitetään yhtenäisinä, hyvin saavutettavina sekä toiminnoiltaan ja luonnonympäristöltään monipuolisina virkistys- ja viheralueina. Aluetta ja sen toimintoja tarkemmin suunniteltaessa ja lupamenettelyn yhteydessä tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot, varmistaa ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuus sekä turvata ekosysteemipalvelut.

Alueella sallitaan ulkoilua tai muuta yleistä virkistystoimintaa ja matkailua palveleva vähäinen rakentaminen. Alueella olevat asuinrakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen ovat sallittuja. Mikäli asuinkäytössä oleva rakennus tuhoutuu, voidaan se korvata uudisrakennuksella. Asuntojen määrää alueella ei saa lisätä.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Alueella voi tehdä MRL 128§ mukaisia pienimuotoisia metsänhoitotöitä.

Viheryhteyden kehittämiskohta

Ensisijaisesti kehitettävä viheryhteys. Merkitylle kohdalle tulee rakentaa vihersilta tai kehittää alikulkua ihmisten ja eläinten liikkumista tukevaksi. Yhteyden sijainti tarkentuu jatkosuunnittelussa.

SL

Luonnonsuojelualue

Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu tai rauhoitettava luonnonsuojelualue. Alueen suojelu turvataan maankäyttö - ja rakennuslain nojalla, kunnes luonnonsuojelulainsäädännön mukainen rauhoitus astuu voimaan. Luonnonsuojelualueen tarkka rajaus määrittyy rauhoituspäätöksessä.

Alueella sallitaan ainoastaan sen käyttötarkoitusta palveleva vähäinen rakentaminen. Alueella sallitaan ulkoilureittien perustaminen siten, että alueen suojeluarvo ei vaarannu.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Natura 2000-verkoston alue

Merkinnällä osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet.

Ekologinen runkoyhteys

Yhteys turvaa eliölajien liikkumista ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisen verkoston jatkuvuus tulee turvata.

Ekologisen runkoyhteyden sijainti on ohjeellinen ja tarkentuu jatkosuunnittelussa. Yhteyden hoidossa, käytössä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot ja varmistaa, että ekologinen yhteys säilyy tai kehittyy luonnon olosuhteiltaan monipuolisena ja mahdollisimman leveänä.

Ohjeellinen ulkoilureitti

Ulkoilureitti voidaan toteuttaa ulkoilutienä tai ulkoilupolkuna. Reitin sijainti on ohjeellinen. Ulkoilureitin sijainti ja tyyppi tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Ohjeellinen ratsastusreitti

Ratsastusreittien toteuttamiselle on varattava tilaa jatkosuunnittelussa. Ratsastusreitin sijainti on ohjeellinen.

EV

Suojaviheralue

Alue varataan suojaviheralueeksi. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

EH

Hautausmaa-alue

Alue varataan hautausmaa-alueeksi.

WH

Hulevesitulva-allas

Ohjeellinen sijainti hulevesitulvan hallintarakenteelle.

W

Vesialue

Vesialue, jonka lähialueella rakennettaessa vesistön ja sen rantojen luontoarvot ja ekosysteemipalvelut tulee ottaa huomioon, säilyttää ja hyödyntää siten, että pintavesien hyvä tila säilyy tai saavutetaan vesienhoitosuunnitelman mukaisessa aikataulussa.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee ruoppausta, kaivamista ja täyttämistä.

PV

Pohjavesialue

Pohjavesialue, joka on erityisen merkittävä vedenhankinnan ja veden käyttökelpoisuuden säilyttämisen kannalta. Alueella ei ole sallittua sellainen toiminta, joka saattaa vaarantaa pohjaveden laadun ja määrän. Liikennealueet ja -väylät tulee suunnitella siten, että liikenteen ja tienpidon mahdolliset haitat pohjaveden laadulle voidaan välttää.

MT

Maatalousvaltainen alue

Alue varataan maatalouteen. Alueella sallitaan tilalla harjoitettavaa maatilataloutta palvelevaa rakentamista 6.6.1983 mukaisilla tiloilla seuraavasti:
- kaksi asuntoa 2-5 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kolme asuntoa 5-20 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- lisäksi yksi asunto kutakin tilan pinta-alan täyttä kahtakymmentä hehtaaria kohti.

Lisäksi sallitaan ulkoilua, virkistystä tai matkailua palveleva vähäinen rakentaminen.

Rakentaminen on ensisijaisesti sijoitettava tilakeskusten yhteyteen tai siirrettävä AT- tai AP-alueille. Ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuus tulee turvata.

M

Maa– ja metsätalousvaltainen alue

Alue varataan maa- ja metsätalouteen. Alueella sallitaan tilalla harjoitettavaa maatilataloutta palvelevaa rakentamista 6.6.1983 mukaisilla tiloilla seuraavasti:
- kaksi asuntoa 2-5 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kolme asuntoa 5-20 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- lisäksi yksi asunto kutakin tilan pinta-alan täyttä kahtakymmentä hehtaaria kohti.

Rakentaminen on ensisijaisesti sijoitettava tilakeskusten yhteyteen tai siirrettävä AT- tai AP-alueille. Lisäksi sallitaan ulkoilua, virkistystä tai matkailua palveleva vähäinen rakentaminen. Ulkoilureittien ja ekologisen verkoston jatkuvuus tulee turvata.

Arvokas kulttuuriympäristö

Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Alueiden käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on vaalittava kulttuuriympäristön ominaispiirteitä. Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa.

Tarkemmat määräykset ympäristötyypin mukaan on annettu, ja valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kohteet on esitetty oikeusvaikutteisella liitekartalla.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

Suuri rantatie

Suuren rantatien linjaus säilytetään tai palautetaan kävellen, pyöräillen tai ratsain kuljettavaksi aina kun mahdollista. Siellä, missä linjaus on katkennut, suunnitellaan tieosuuksia yhdistäviä kulkuväyliä. Jatkosuunnittelussa on tutkittava tien linjauksen ja sitä rajaavien historialliseen tiemiljööseen liittyvien rakennusten ja rakenteiden sekä miljöössä merkittävän kulttuurikasvillisuuden säilyttäminen. Uusi rakentaminen tai ympäristörakentaminen liitetään tieympäristöön sen kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä korostaen. Tiestä löytyvät tierauniorakenteet ovat muinaismuistolain suojaamia.

L

Liikennealue

Alue varataan valtakunnallista tai seudullista liikennettä palvelevalle väylälle.

Liikenneyhteys

Tärkeä paikallista liikennettä palveleva väylä, jolle on tehtävä riittävä tilavaraus.

LR

Raskaan raideliikenteen alue

Alue varataan rautateille.

Raskaan raideliikenteen tunneliosuus

Raskaan raideliikenteen tunneliosuus.

Liikenneyhteyden tai raitiotien tunneliosuus

Liikenneyhteyden tai raitiotien tunneliosuus, joka on rakennettava niin, ettei liikennöinti sillä häiritse olemassa olevaa eikä yleiskaavassa osoitettua maankäyttöä.

Raskaan raideliikenteen tunnelin yhteystarve

Raskaan raideliikenteen tunnelin ohjeellinen linjaus. Radat on rakennettava niin, ettei liikennöinti niillä häiritse olemassa olevaa eikä yleiskaavassa osoitettua maankäyttöä. Linjausten tarkentaminen edellyttää seudullisen maankäytön ja liikenteen selvityksiä.

Liikenteen yhteystarve

Liikenteen yhteystarve, jonka sijainti tulee jatkosuunnittelussa selvittää yhteistyössä Tuusulan kanssa.

Eritasoliittymävaraus

Varaus eritasoliittymälle, joka palvelee kaikkia liikennesuuntia.

Suuntaisliittymävaraus

Varaus suuntaiseritasoliittymälle. Valkoisenlähteentien ja Lahdenväylän suuntaisliittymän toteuttaminen edellyttää, että liittymä täyttää Euroopan laajuiselle TEN-T -ydinverkolle asetetut palvelutasotavoitteet.

Valtakunnallinen joukkoliikenteen vaihtoasema

Ohjeellinen sijainti valtakunnallisen joukkoliikenteen vaihtoasemalle. Kansainvälisen, valtakunnallisen ja seudullisen joukkoliikenteen liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina. Asemalle tulee toteuttaa riittävästi pyöräpysäköintiä.

JL

Tärkeä joukkoliikenteen vaihtopaikka

Ohjeellinen sijainti tärkeälle joukkoliikenteen vaihtopaikalle. Vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina.

Metro

Metron reitti, jolle on varattava riittävä alue maan alla tai pinnalla.

Raitiotie

Raitiotien reitti, jolle on tehtävä riittävä tilavaraus.

RV

Raitiotien varikko

Raitiotien varikko, jolle on varattava riittävä tila.

Joukkoliikenteen runkoyhteys

Ohjeellinen sijainti joukkoliikenteen runkoyhteydelle, joka voidaan toteuttaa raitiotienä. Yhteydelle on jatkosuunnittelussa tehtävä riittävä tilavaraus.

Pyöräilyn baana

Ohjeellinen sijainti pyöräilyn baanalle, joka on pitkämatkaisen pyöräilyn reitti. Baanalle on jatkosuunnittelussa tehtävä riittävä tilavaraus ja se tulee toteuttaa erityisen korkeatasoisena.

Rautatieasema

Ohjeellinen sijainti rautatieasemalle. Liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina. Asemalle tulee toteuttaa riittävästi pyöräpysäköintiä.

M

Metroasema

Ohjeellinen sijainti metroasemalle. Liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina. Asemalle tulee toteuttaa riittävästi pyöräpysäköintiä.

Seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue

Ohjeellinen sijainti seudullisesti merkittävälle liityntäpysäköintialueelle. Saavutettavuuden joukkoliikenteen asemalta ja pysäkeiltä tulee olla hyvä ja yhteydet tulee toteuttaa korkeatasoisena.

LL

Lentoliikenteen alue

Alue varataan lentoliikenteelle ja lentoaseman toiminnalle välttämättömille rakennuksille ja laitteille.

Lentoterminaalin alue

Alueelle saa sijoittua lentoaseman terminaalirakennuksia.

Kiitotien alue

Kiitotielle varattu alue.

L1

Lentomeluvyöhyke 1 (LDEN yli 60 dB)

Alueelle ei saa rakentaa uusia asuntoja eikä sijoittaa muita melulle herkkiä toimintoja. Korjausrakentaminen ja tuhoutuneen asuinrakennuksen korvaaminen on sallittu. Korvaavan asuinrakennuksen ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikenteen melua vastaan tulee olla vähintään 38 dB.

L2

Lentomeluvyöhyke 2 (LDEN 55-60 dB)

Alueelle ei saa sijoittaa uusia asuinalueita eikä melulle herkkiä toimintoja. Nykyisten asuinalueiden täydennysrakentaminen on sallittu. Asuinrakennuksen ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB.

L3

Lentomeluvyöhyke 3 (LDEN 50-55 dB)

Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 32 dB.

/LM1

Asuinalue voimakkaan lentomelun alueella / LM1

Lentomelualueella sijaitsevalla asuinalueella ei saa lisätä asuntojen määrää.

/LM2

Lentomelualueen laajenemisvyöhyke /LM2

Alue, jonka kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota lentomeluun varautumiseen.

Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB. Parvekkeet tulee lasittaa ja ulko-oleskelualueet tulee suojata lentomelulta kattamalla.

Laskeutumisvyöhyke

Lentokoneiden laskeutumisvyöhyke, jolla melu on huomioitava rakentamisessa. Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB.

k

Maakaasun runkolinja

Valtioneuvoston asetuksen maakaasun käsittelyn turvallisuudesta mukaiset rakennusten, teiden ja ratojen suojaetäisyydet maanalaiseen maakaasun siirtoputkeen tulee huomioida ympäröivän maankäytön suunnittelussa.

Z

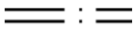
Voimajohto

Johtokäytävässä voi kulkea 110 kV ja 400 kV voimajohtoja. Johtoalue rajoittaa ympäröivää maankäyttöä.

MA

Maanalainen voimajohto

400 kV maakaapeliyhteys.

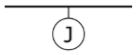
Kehitettävä voimajohto

Voimajohto, jonka sijoittaminen maan alle tulee selvittää johdon uusimisen tai ympäröivän maankäytön muutoksen yhteydessä.

Raakavesitunneli

Raakavesitunnelin suoja-alueella (200m putken keskilinjasta) ei ole sallittua sellainen toiminta, joka voi aiheuttaa vaaraa tunnelille tai veden laadulle.

Jätevesitunneli

Jätevesitunnelin suoja-alue on 20 m putken keskilinjasta.

Viiteviiva

Viiteviiva osoittaa alueen, jota merkintä koskee.

Kaupungin raja

20 metriä yleiskaava-alueen ulkopuolella oleva viiva

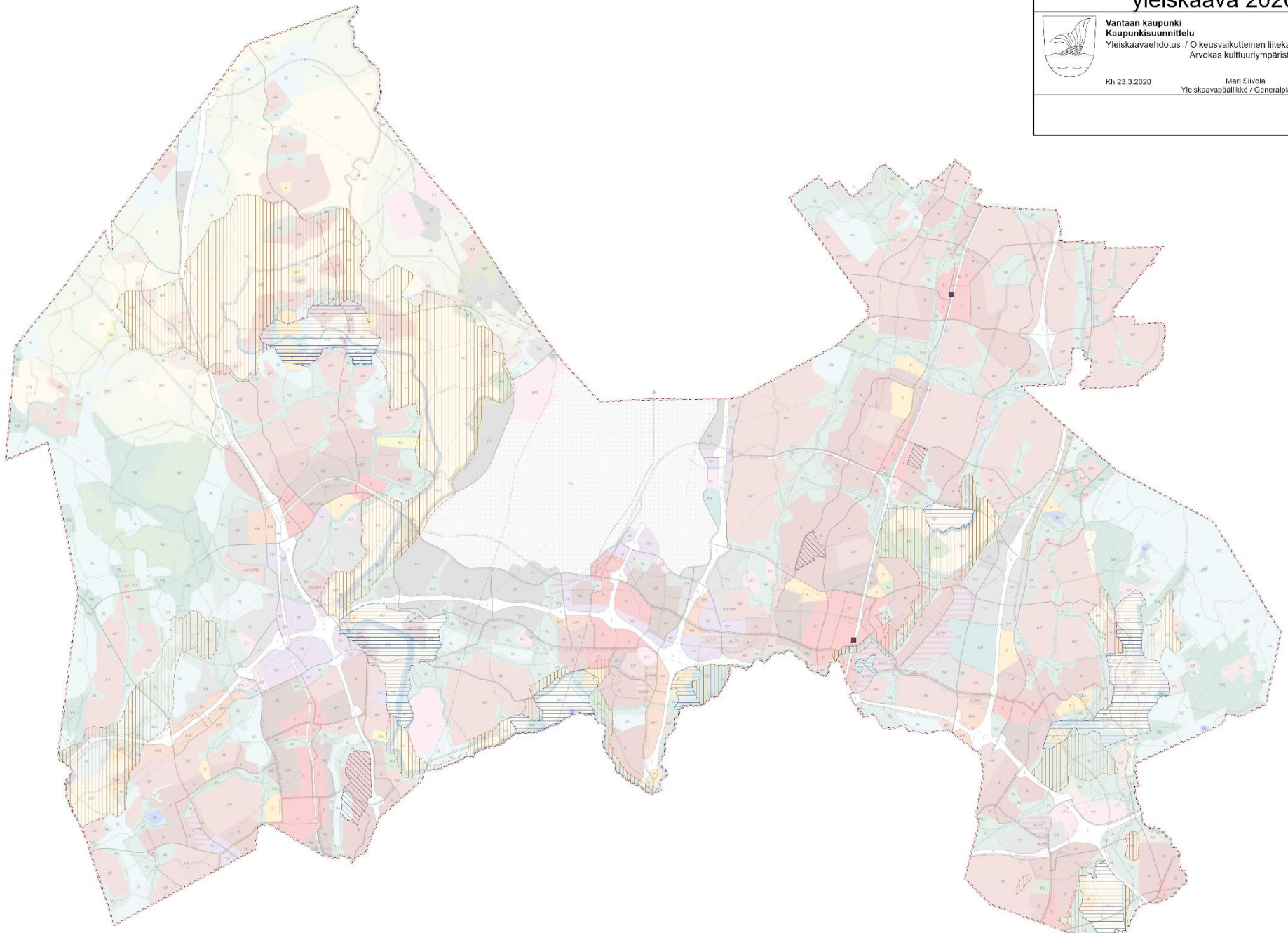
YK0048 - Vantaan uusi yleiskaava 2020

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu
Yleiskaavaehdotus / Oikeusvaikutteinen liitekartta 1, Arvokas kulttuuriympäristö

Työn numero
YK0048

Kh 23.3.2020

Mari Siivola
Yleiskaavapäällikkö / Generalplanchef

Mittakaava, skala: 1:35 000

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometriä

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

YK0048 - Vantaan uusi yleiskaava 2020

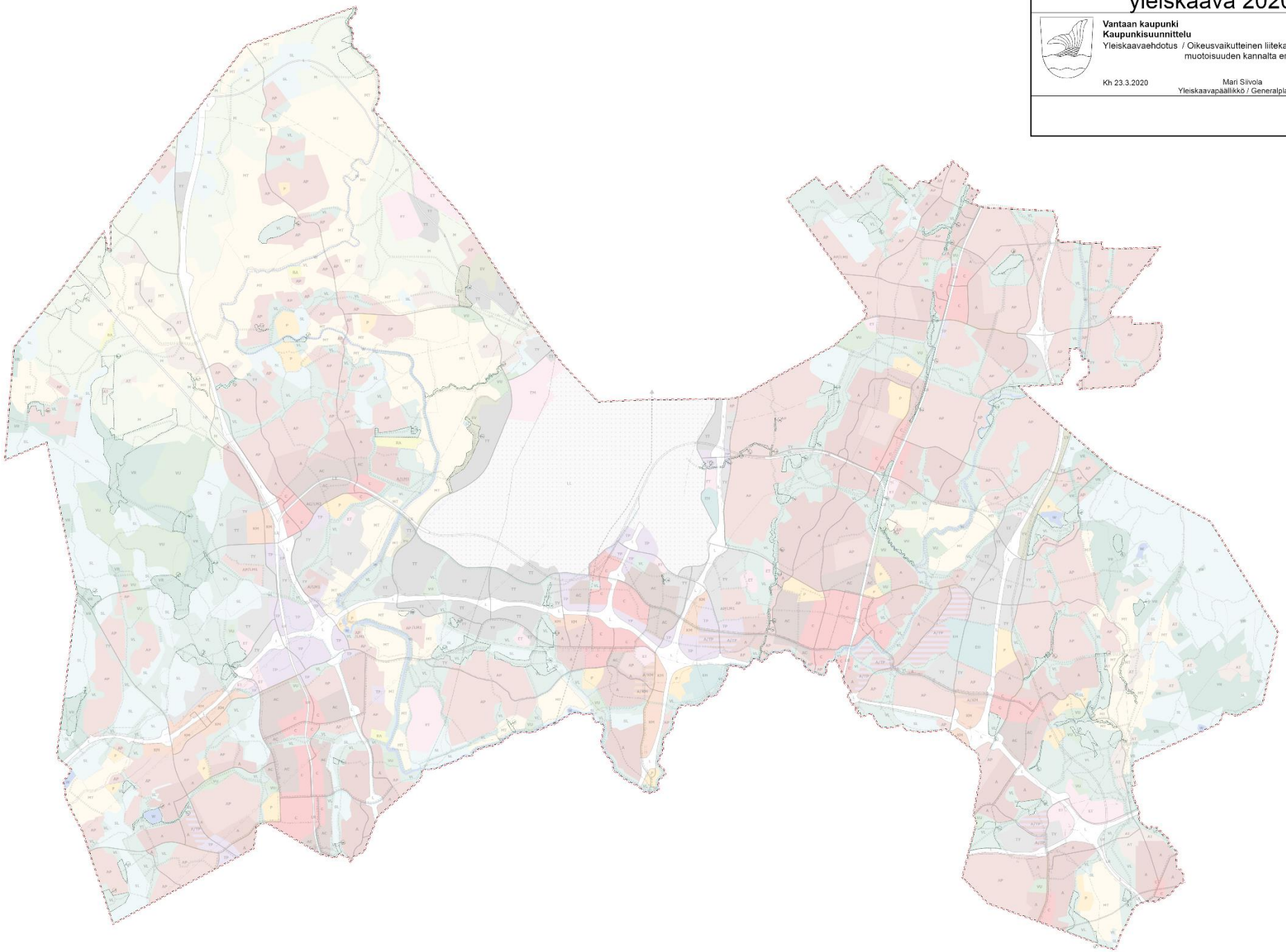
Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnittelu

Työn numero
YK0048

Yleiskaavaehdotus / Oikeusvaikutteinen liitekartta 2, Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet

Kh 23.3.2020

Mari Siivola
Yleiskaavapäällikkö / Generalplanchef

Mittakaava, skala: 1:35 000

0 0,5 1 2 3 4 5 Kilometriä

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Oikeusvaikutteisten liitekarttojen merkinnät ja määräykset

Oikeusvaikutteisen liitekartan 1 merkinnät ja määräykset

Maisemallisesti arvokas alue tai muu arvokas kulttuuriympäristö

Arvokas kulttuuriympäristö, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet ja yksittäispuut on säilytettävä.

Museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaisia merkittäviä rakennusperintökohteita ei saa purkaa ilman lupaa (maankäyttö- ja rakennuslain 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

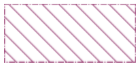

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokas kylämaisema

Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti arvokas kylämaisema, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, pihapiirit tai puistot sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet, yksittäispuut, pellot tai niityt on säilytettävä.

Museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaisia merkittäviä rakennusperintökohteita ei saa purkaa ilman lupaa (maankäyttö- ja rakennuslain 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kyläkuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että sekä rakennusten että ympäristön rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä. Avoimen maisematilan reunoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kaupunkikuvallisesti arvokas 1960-1980 –lukujen asuinalue

Kaupunkimaisema, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä kaupunkikuvaa on suojeltava. Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on noudatettava sen alkuperäisiä kaupunkisuunnitteluperiaatteita ja huolehdittava siitä, että rakentaminen tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöön. Alueella tapahtuvan ympäristörakentamisen ja -hoidon tulee perustua sen kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueella olevien rakennusten ulkoasua ei saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu.

RKY-kohde

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön pienet alueet: Tikkurilan rautatieasema ja Korson rautatieasema. Alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on otettava huomioon arvokkaan kulttuuriympäristön vaaliminen.
Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa.

Oikeusvaikutteisen liitekartan 2 merkinnät ja määräykset

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Alueen suunnittelussa, käytössä ja hoidossa tulee turvata alueen sisältämien erityisten luontoarvojen säilyminen.

Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä.

5. Yleiskaavaehdotuksen kaavatekninen ratkaisu

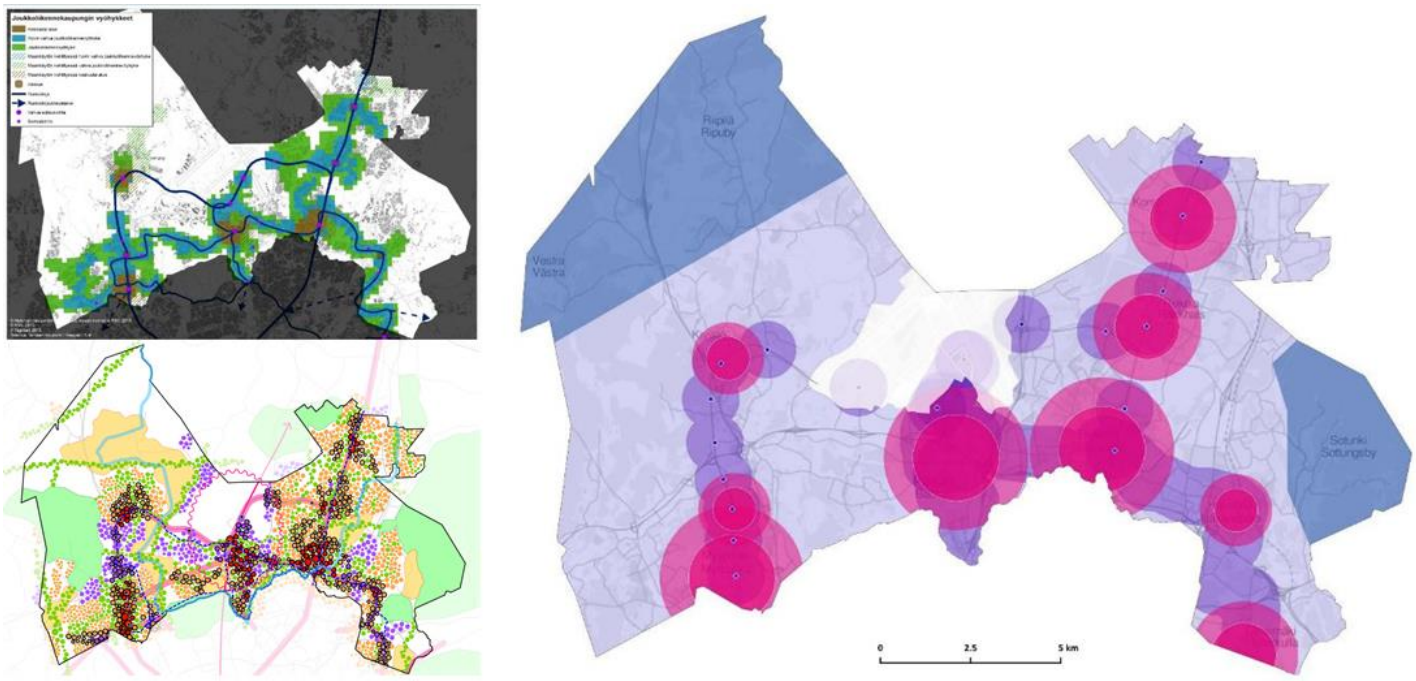
Maankäyttö- ja rakennuslaki asettaa yleiskaavan laatimisen tarpeen arvioinnin ja ajantasaisena ylläpidon kunnan vastuulle. Yleiskaavan esitystavasta maankäyttö- ja rakennuslaki vaatii, että yleiskaava esitetään kartalla ja siihen kuuluvat kaavamääräykset ja -merkinnät sekä selostus.

Vantaan yleiskaavat on esitetty maantieteellisesti määritellyin aluevarausmerkinnöin maankäytön tarkoitusta modernismin hengen mukaisesti erotellen. Niitä edeltäneet ensimmäiset yleiskaavalliset suunnitelmat oli laadittu hyvin strategisina suunnitelmina kaupungin suurrakenteen periaatteita ohjaamaan. Yleiskaava 2020 on edelleen aluevarauskaava, mutta se tuo näkyviin sekä selkeitä strategisia valintoja että ohjausta ja joustavuutta jatkosuunnitteluun.

Viime vuosina Suomen kaupungeissa on yleiskaavojen laadinnassa siirrytty tarkoista aluevarauskaavoista yleispiirteisempiin ja strategisempaan lähestymiseen kaupungin kehittämisen ohjaamisessa. Strateginen lähestymistapa on vahvistunut, koska kaupunkisuunnittelun kentälle on noussut useita vaikeasti ennakoitavia muuttujia, joihin pitää pystyä vastaamaan tarvittaessa nopeasti. Yleiskaava 2020 näyttää Vantaan kehityksen suuntaa, mutta mahdollistaa vaihtoehtoisia kehityskulkuja.

Yleiskaava 2020 maankäytön päätoiminnot on määritelty maantieteellisesti rajatuin aluevarauksin, mutta rakennetuilla alueilla maankäyttöluokkien väliseen rajanvetoon on jätetty tulkinnanvaraa tarkemmalle suunnittelulle. Lisäksi yleiskaavassa on useita tulkintaa edellyttäviä päällekkäisiä merkintöjä, joiden kohdalla tulee huomioida sekä alapuolinen käyttötarkoitusalue sekä sitä ohjaava päällekkäismerkintä. Näitä päällekkäismerkintöjä ovat strategiset kehittämismerkinnät, arvokkaan kulttuuriympäristön alueet, lentomeluun liittyvät rajaukset, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet, Natura-alueet ja pohjavesialueet. Näiden lisäksi käyttötarkoitusalueiden päälle sijoittuvat viivat ja pistekohteet, kuten symbolien osoittamat ohjeelliset sijainnit.

Strategiset merkinnät osoittavat valintoja mm. kasvun sijoittumisesta ja jokivarren kehittämisestä. Merkinnät ovat tarkoituksella hyvin yleispiirteisiä, jotta ratkaisu erottuu kokonaisuudesta. Esimerkiksi kestävän kasvun vyöhyke ohjaa joukkoliikenteeseen tukeutuvaa kaupunkirakenteen kehitystä. Vaikka se ulottuu paikoitellen myös yleiskaavan viheralueille, ei niille ole tarkoitus tuoda uutta rakentamista.

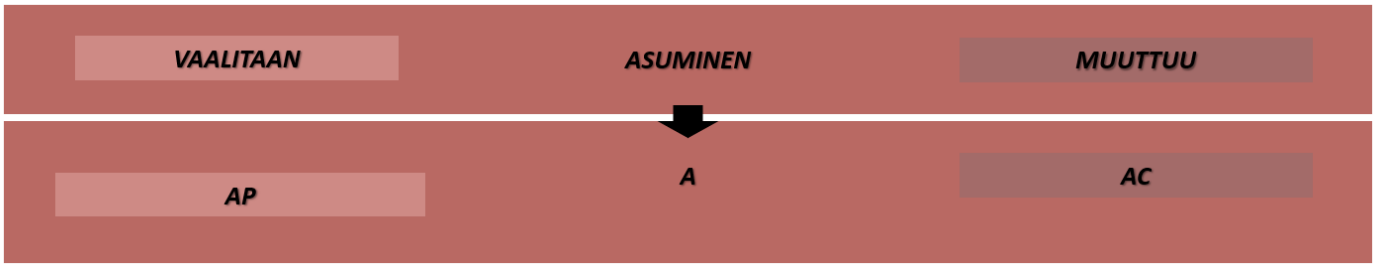
kuva 6. Yleiskaavan maankäytön vyöhykemallia on määritelty Vantaan joukkoliikennekaupunki selvityksen (2015) saavutettavuusvyöhykkeistä ja Yleiskaavan tavoitteiden kehityskuvan (2017) painopistealueista.

Kaavakartan ratkaisun pohjana on maankäytön vyöhykemalli. Vyöhykkeet vaiheistavat maankäytön luonteen ja intensiteetin kehittyvän ja varjeltavan ympäristön välissä. Väkirikkaimmat, palveluintensiiviset ja toiminnoiltaan monipuolisimmat kaupunkiympäristöt sijoittuvat keskustoihin ja muihin kestävän saavutettavuuden paikkoihin. Erityisesti malli

näkyy asumisen ratkaisuissa, missä luokittelun keskiöön on nostettu tavoiteltavan palvelurakenteen luonne, kaupunkiympäristön laatu ja käyttäjämäärät. Myös työpaikka-alueiden määrittelyssä näkyy vyöhykeajattelu.

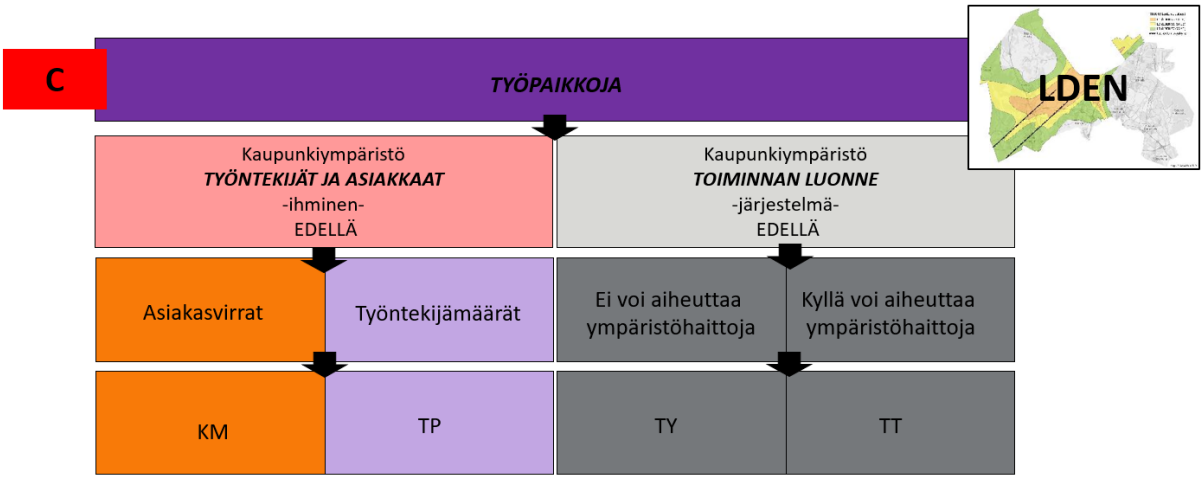
Kaikilla keskusta-alueilla on käytetty yhtenäistä merkintää erittelemättä sitä, onko keskusta seudullisesti merkittävä vai paikallinen keskusta. Kartalla keskustojen mittakaavaa määrittää niiden laajuus sekä niihin liittyvät keskusta-asumisen alueet. Kaikki keskustat ovat niin asumisen kuin työpaikkojen ja kaupankin alueita, millä on kaupunkitilallisia laatuvaateita.

Yleiskaavan asumisen alueiden luokittelu on muodostettu siten, että kaikkia asumisen alueita käsittävästä merkinnästä A on korostettu alueet, joilla olemassa olevaa rakennetta vaalitaan (AP) ja ne alueet, joiden kehittämisen tavoitteena on muuttaa alueita toiminnoiltaan monipuolisemmiksi ja väkirikkaammiksi alueiksi (AC). Vaikka yleiskaavassa korostetaan tiivistä kaupunkirakentamista, yleiskaavakartta piirtää auki sen, että Vantaa kehittyy asuinympäristöiltään jatkossakin vahvasti vehreiden pientaloalueiden kaupunkina.

Kuva 7. Asumisen merkintöjen vyöhykemallin periaate.

Työpaikka-alueiden maankäyttöluokissa on käytetty nk. kaksiportaista jakomallia. Ensinnäkin ne jakautuvat saavutettavuuden perusteella monipuolisemmin saavutettaviin ja parhaiten vain autolla saavutettaviin alueisiin. Mitä lähempänä keskustaa tai asemaa alue sijaitsee, sitä paremmin sen saavuttaa. Näiden alueiden kehittämiselle yleiskaava asettaa tavoitteeksi tiiviimmän ja laadukkaamman kaupunkitilan. Sivummalla sijaitsevien työpaikka-alueiden osalta tavoitteet ovat väljempiä. Toisaalta alueita erottaa keskenään se mitä toimintoja on mahdollista sijoittaa. Erottavia tekijöitä ovat toiminnan tuottamien asiakasvirtojen ohjaus ja ympäristöhäiriöiden salliminen. Kaupunkitilaa edellyttävät toimitila-alueet jakautuvat alueisiin, joille ajatellaan sijoitettavan runsaasti asiakasvirtoja tuottavia toimintoja (KM), ja työvoimaintensiivisten toimintojen alueisiin (TP). Järjestelmän ehdoilla kehitettävät työpaikka-alueet jakautuvat ympäristöhäiriöitä tuottavia toimintoja mahdollistaviin alueisiin (TT) ja häiriöitä rajoittaviin alueisiin (TY).

Kuva 8. Työpaikka-alueidenluokittelu vyöhykemallissa jakaa alueita saavutettavuuden ja työpaikkatoiminnan luonteen mukaan.

Palveluverkon tarpeet sisältyvät pääosin muihin maankäyttöluokkiin ja määräyksiin. Vain laajimmat aluekokonaisuudet ja rakenteessa erillään olevat paikat on osoitettu palvelujen alueina, mikä on toimintoja mahdollistavalta sisällöltään laaja. Symbolimerkinnöillä on osoitettu tulevaisuuden tarpeita, joiden tilavaade ja tarkka sijainti tulee määritellä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

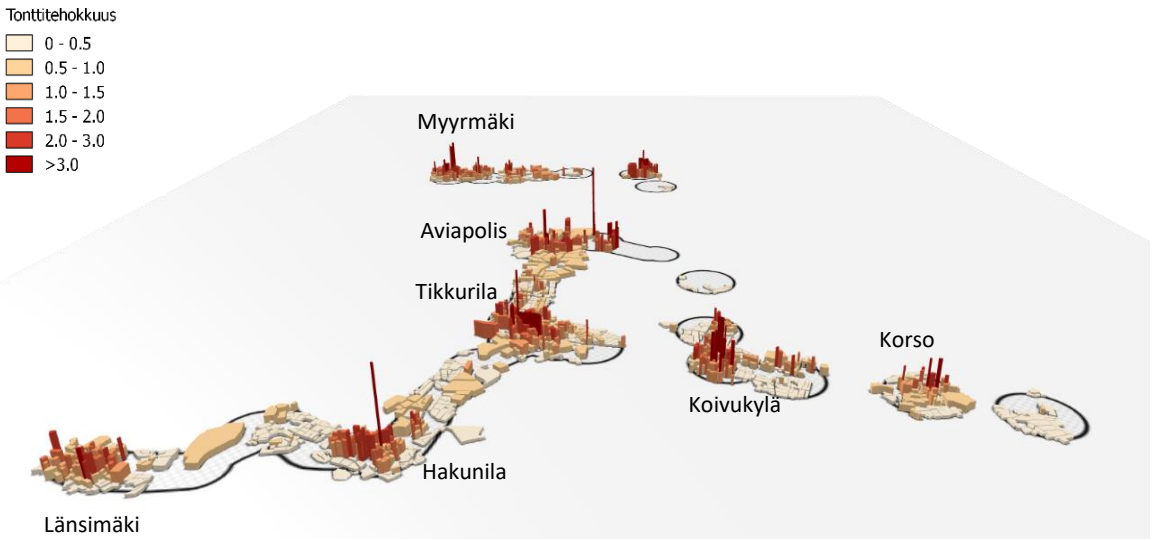
Kaavakartan ratkaisuja täsmentävät ja ohjaavat yleiskaavamääräykset. Määräyksissä on korostettu monia jatkosuunnittelua ohjaavia asioita mm. ympäristön laadusta ja toiminnoista. Yleiskaavakarttaa tulee lukea määräysten kanssa.

6. Maankäytön ratkaisut

6.1 Rakentamisen aluejaot ja maankäytön muutosten perustelut

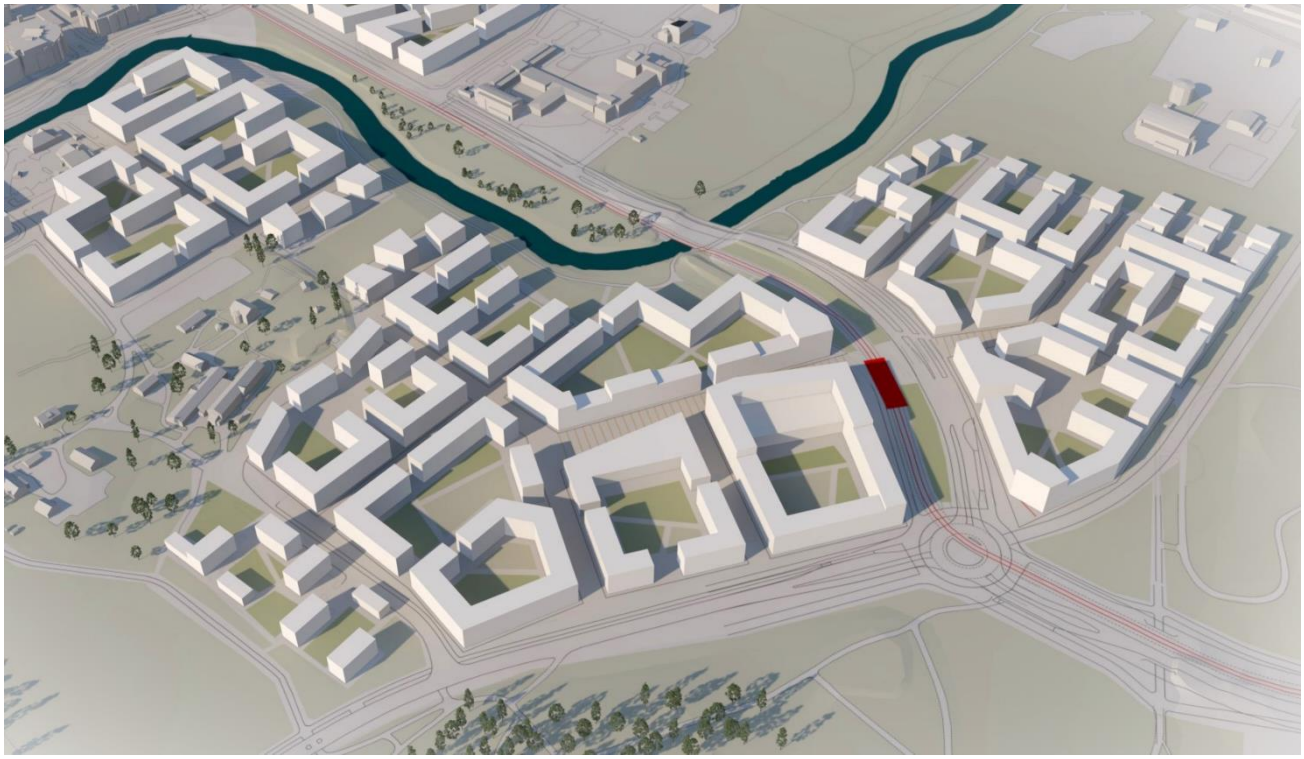
6.1.1 Sisäänpäin kasvulla parempaa joukkoliikennekaupunkia

Uuden yleiskaavan tärkein maankäytöllinen ratkaisu on ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle – ja tulevaisuuden muutoksille. Yleiskaavassa on strateginen merkintä *kestävän kasvun vyöhyke,* millä osoitetaan alue, mihin väestönkasvua tulee ensisijaisesti keskittää ja missä liikkuminen voi tukeutua kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle. Nykyisellään vyöhykkeellä asuu reilu kolmannes vantaalaisista, mutta rakentamisen tehokkuus on monin paikoin alhainen. Koko vyöhykkeen kaavoitettu aluetehokkuus on 0,31 ja keskimääräinen tonttitehokkuus 0,58. Tiivistämisen ja tehostamisen edellytyksiä vyöhykkeellä on runsaasti, mikä mahdollistaa myös kaupunkitilan järjestämisen uudelleen joukkoliikennekaupunkia tukevaksi.

Kuva 9. Kestävän kasvun vyöhyke on yleiskaavassa aluevarausmerkintöjä täydentävä päällekkäismerkintä, joka on merkitty keskisten ja itäisten kaupunginosien raitiotien reitille ja asemanseuduille. Keskimääräinen kaavoitettu tonttitehokkuus vyöhykkeellä on nykyisin hieman alle 0,6.

Kaupunkirakenteen tiivistäminen edellyttää suurta panostusta kaupunkiympäristön ja virkistysalueiden laatuun sekä palveluiden saavutettavuuteen, jotta täydennysrakentamisen myötä syntyy parempaa kaupunkia. Kaupunkitilassa erityisesti kävelijän olosuhteet, paikkojen tunnistettavuus ja joukkoliikennevälineen esteetön saavutettavuus merkitsevät paljon myös joukkoliikenteen toimivuudelle. Yleiskaavamääräyksissä on nämä vaateet nostettu esiin.

Kuva 10. Maankäytön kehittämismahdollisuuksia on tutkittu alustavasti yleiskaavan pohjaksi mm. Vantaan ratikan vaikutusalueella (kuva Sitowise Oy)

6.1.2 Uudistuminen on mahdollisuus

Yleiskaava jatkaa eheyttämistä kaupunkia uudistaen. Sisäänpäin kasvaminen edellyttää olemassa olevan muuttumista, mutta tarjolla on samalla ainutkertainen mahdollisuus kehittää aiempaa parempaa, toimivampaa ja viihtyisämpää kaupunkiympäristöä. Yleiskaavan tavoitteiden mukaisesti edistetään sosiaalisesti, kulttuurisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävämpää kaupunkia.

1960-1970-luvut olivat Vantaalla voimakkaan kaupunkirakenteen kasvun aikaa. Tehokas aluerakentaminen tuotti uusia asuinalueita, lähiöitä, joiden asunnot ovat nyt peruskorjausten edessä ja asuinympäristö kaipaa päivitystä. Osalla alueista asuntokanta on kovin yksipuolista. Monessa kohteessa korjaustaakka voi olla taloudellisesti mahdoton ja purkaminen todellinen vaihtoehto. 1980-luvulla rakennettiin mm. keskuksia kuten Tikkurilaa, missä sen aikajänteen rakennuskantaa nyt arvioidaan uusin silmin. 1990-luvulta on tuloksena asuntoalueita, joihin laman takia rakentui vain vuokra-asuntoja. Erilaisia esimerkkejä uudistamishankkeista on jo olemassa: osa on pienimuotoista rakennuskohtaista ja joissain käynnissä on jo nyt korttelitasoisia hankkeita.

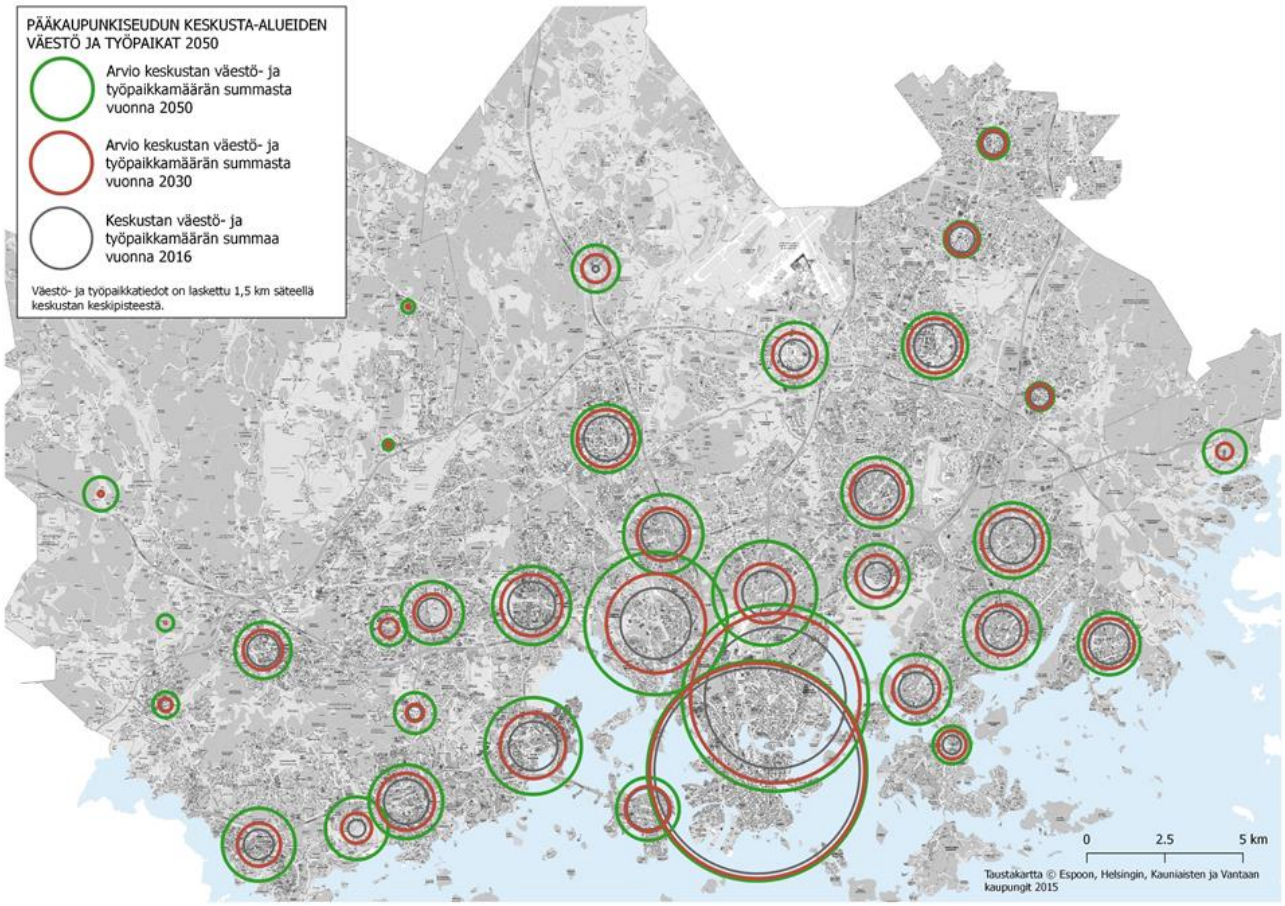
Jotta uudistumisesta seuraa hyvää, tulee sitä suunnitella. Kyse ei ole vain kaupunkisuunnittelusta vaan myös mm. asunto- ja maapolitiikasta, palveluverkon suunnittelusta ja eriytymiskehityksen estämisestä. Uhkana uudisrakentamisessa on jälleen asuntokannan yksipuolisuus esimerkiksi asuntokoon osalta. Jotta näihin tarkemman tason ratkaisuihin päästään kiinni, tulee yleiskaavan linjauksia jatkaa kaupunkiuudistuksen ohjaamisella.

Yksi ilmiö, mihin uudistamisella voidaan vaikuttaa, on asuinalueiden eriytymiskehitys. Rakennuskannan korvaaminen uudella voi vaikuttaa alueen sosiaalisesti negatiiviseen kierteeseen parantamalla ympäristön laatua, monipuolistamalla asuntojen hallintamuotoja sekä tuomalla uutta vireyttä alueille lisäämällä asukasmäärää ja siten luomalla uusille palveluille toimintaedellytyksiä.

Kaikkea ei pidä uudistaa, vaan kaupungissa pitää säilyä ajallista kerroksellisuutta, joka kertoo yhteistä historiaa - myös lähiöiden aikakaudelta. Osana kaupunkiuudistusten alueellista suunnittelua tulee tarkastella rakennuskannan arvoja ja linjata keinot, joilla säilyttää niitä. Joissain tapauksissa joudutaan tekemään arvovalintoja, koska sosiaalisten kysymysten ratkaiseminen voi olla tärkeämpää kuin alueen tai rakennuksen suojelu.

6.1.3 Keskustat

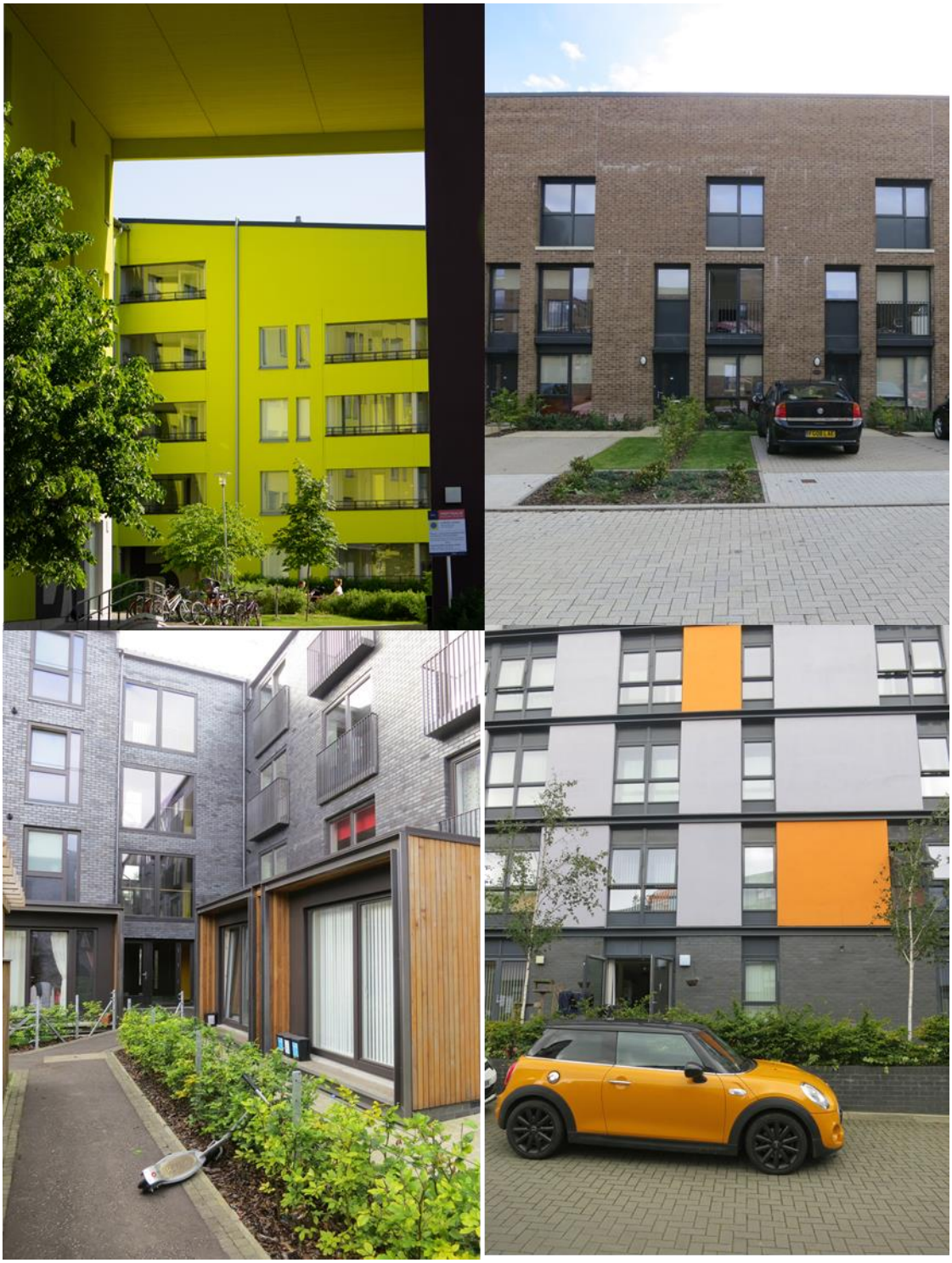
Vantaa on monikeskuksinen kaupunki, jolla on yhdeksän keskustaa ja keskusverkko jatkuu naapurikuntiin. Yleiskaava nostaa Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen pääkeskustoiksi. Nämä kolme keskustaa ovat Vantaan keskustoista seudullisesti merkittävimpiä muiden kasvaessa paikallisempina ytiminä.

Kuva 11. Pääkaupunkiseudun keskustaverkosto vuoden 2016 väestö- ja työpaikkamäärien summana sekä vuoden 2030 ja 2050 ennustelukujen summana. Vantaan seudullisesti merkittävimpinä keskustoina kehittyvät Aviapolis, Tikkurila ja Myyrmäki.

Yleiskaava eheyttää ja vahvistaa kaikkia keskustoja kaupungin toiminnallisina solmupaikkoina. Keskustoista tulee rakentaa niin asukkaita, palveluita, kauppaa kuin työpaikkojakin sisältäviä paikkoja. Keskusta-alueiden laajentamisella edistetään joukkoliikennekaupungin kehittymistä ja palveluiden saavutettavuutta ilman autoa sekä kasvatetaan kaupunkitilan laatuvaateiden ohjausta takaamaan väestörikkaiden alueiden asumisviihtyisyyttä.

Tavoitteena on täydentää Vantaan keskustoja tiiviiksi, monipuolisiksi ja kaupunkitilaltaan laadukkaiksi alueiksi. Yleiskaavamääräyksillä ohjataan kaupunkitilan luomista käveltävyyden, viherrakentamisen ja pysäköinnin järjestämisen osalta. Katu- ja kortterirakenne tulee olla reiteiltään jatkuva ja läpikuljettava. Käveltävyys ja paikkojen tunnistettavuus on määräävää keskustoissa. Viherympäristöstä keskustoissa tavoitellaan laadukasta rakennettua vihreää. Liikenne keskusta-alueilla ohjataan järjestettäväksi jalankulkijoita ja kevyenliikenteen muotoja priorisoivaksi. Pysäköinnin järjestämiseen edellytetään ratkaisuja, jotka tukevat mahdollisimman tehokkaassa käytössä olevia ja kaupunkikuvasta vähän tilaa vaativia järjestelyjä. Asuminen on keskusta-alueilla yksi toiminnan muoto siinä missä palvelut ja työpaikatkin. Monipuolinen toimintojen sijoittaminen takaa elävyyden keskusta-alueelle mahdollisimman jatkuvasti. Ensisijaista keskustojen kehittämisessä on tuottaa inhimillisen viihtyisyyden kautta arvoa ja laatua rakennettuun ympäristöön.

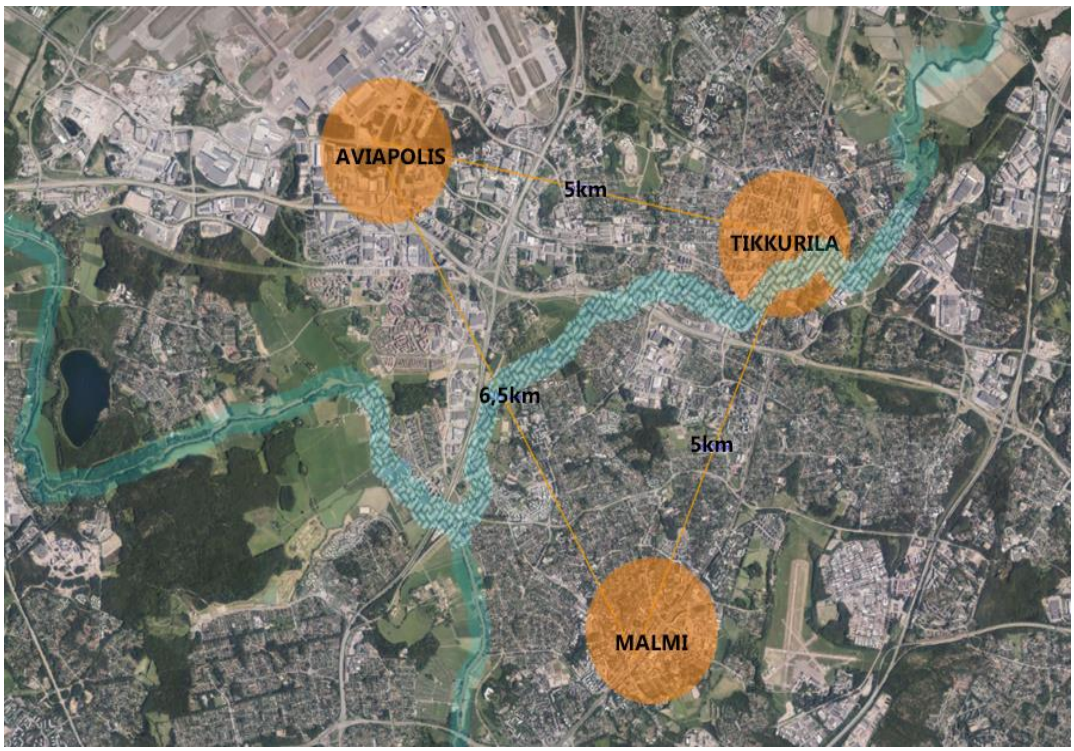

Kuva 12. Esimerkkejä erilaisista asumisen vaihtoehdoista (Kuvat: Mari Siivola, Nea Rapo)

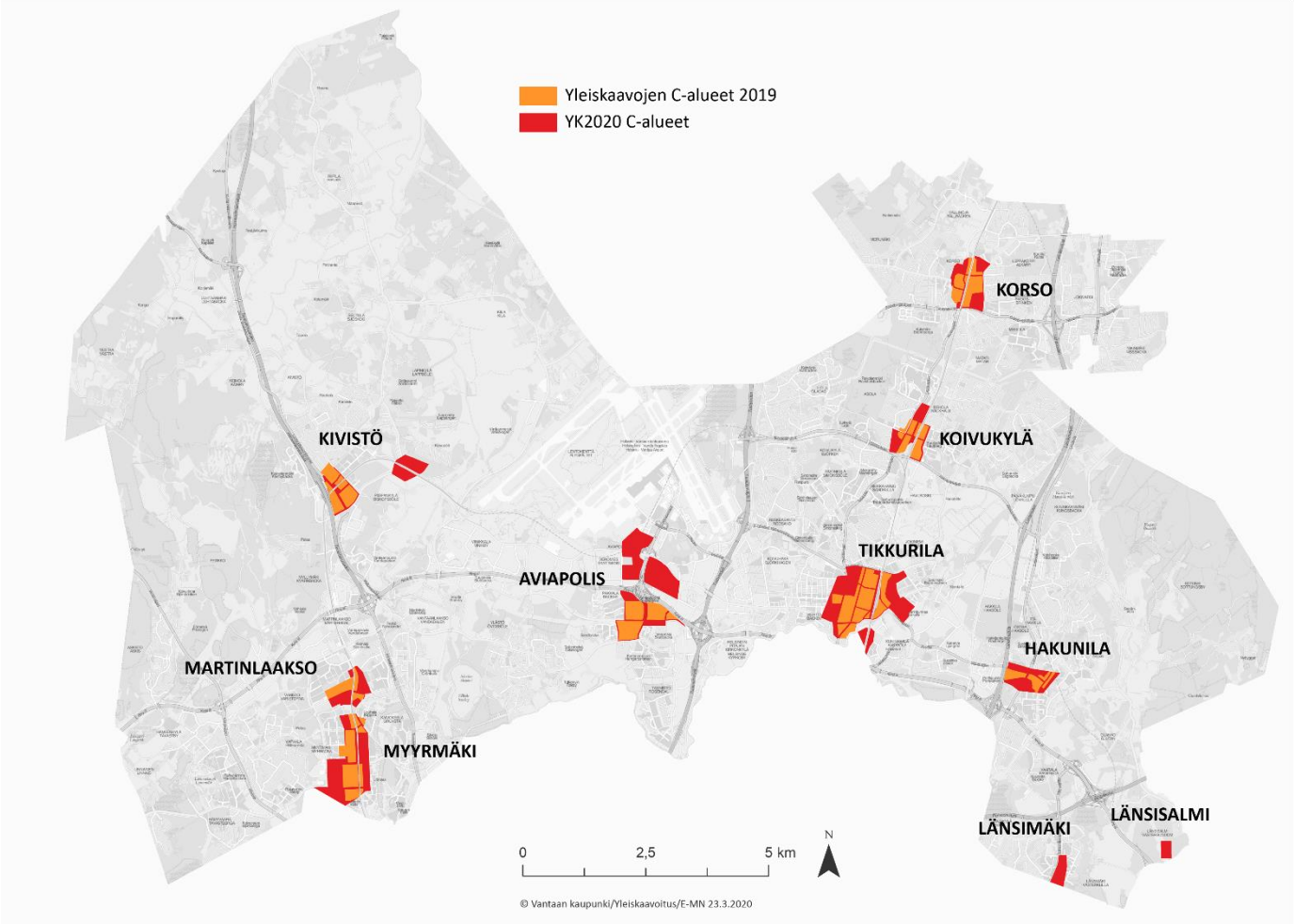
Seudullinen keskustavisio

Aviapolis on 2010-luvulla noussut seudulliseksi keskukseksi, joka sijaitsee noin viiden kilometrin etäisyydellä Tikkurilasta ja lähes yhtä lähellä Helsingille tärkeästä Malmin keskustasta. Keskustat muodostava kartalle kolmion ja kolmikon, jotka ovat ikään kuin saman kasvutarinan jatkumoa. Malmi oli ennen suurta alueliitosta 1946 Vantaan hallinnollinen keskus. Alueliitoksen jälkeen Tikkurila lähti kasvamaan uutena hallinnon paikkana. Malmin lentokentän jäädessä riittämättömäksi kasvavalle lentoliikenteelle, uusi lentokenttä rakennettiin nykyiselle sijainnilleen avautuen 1952. Uusi kenttä oli Aviapoliksen ensimmäinen askel.

Tämän kolmikon kasvuvauhti tulee olemaan vahva. Ei voi välttyä kuvittelemasta tulevaisuutta, jossa nämä pyöräilyetäisyyden päässä toisistaan sijaitsevat merkittävät keskustat kehittyisivät toiminnallisesti yhteen ja muodostaisivat uuden pääkaupunkiseudun ytimen. Keskustoja erottaa toisistaan kolmion keskellä virtaava Keravanjoki ja kuntaraja, mihin yleiskaava tuo joen varren käyttöä ja kehittämistä korostavan merkinnän. Jonain päivänä jokiympäristö voi olla kasvavia keskustoja yhdistävä vehreä kaupunkitila ja kansainvälisen elinvoiman vetovoimatekijä koko alueelle - sijaitseehan joen rannalla, keskustojen kolmion keskellä, seudun historialle merkittävä Helsingin pitäjän kirkonkylä.

Kuva 13. Keravanjoen varsi historiallisine paikkoineen karttaan korostetulla vyöhykkeellä voisi tulevaisuudessa olla ympärillä kasvavia keskustoja yhdistävä, alueen matkailua ja vierailupotentiaalia kohottava vyöhyke, ja kaupunginosia toisiinsa kytkevä paikka.

Kuva 14. Yleiskaavan ratkaisussa keskusta-alueiden pinta-ala kasvaa merkittävästi.

6.1.4 Asemanseudut

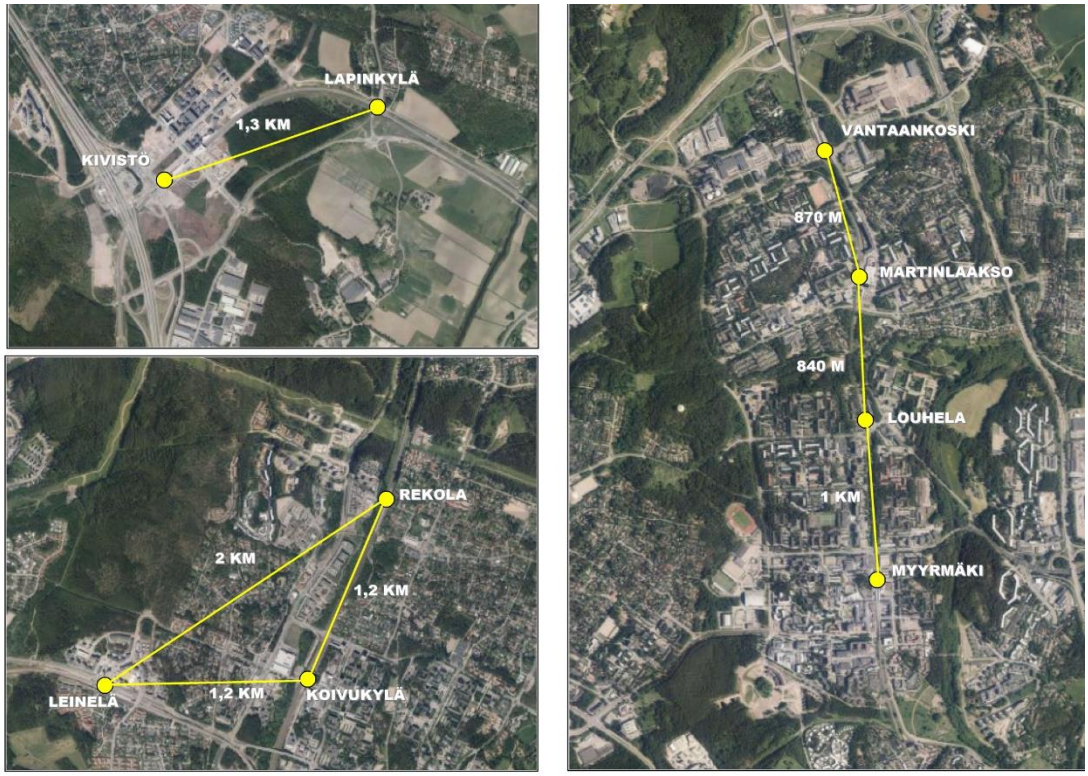
Yleiskaavassa on 19 rautatieasemaa, joista 14 on käytössä ja loput viisi asemavarauksia. Jokainen asema muodostaa lähialueen palveluille ja muille toiminnoille luonnollisen solmukohdan. Rakennetussa ympäristössä sijaitsevien asemien ympärille on määritelty 600 m säteellä *kestävän kasvun vyöhyke*. Vyöhykkeellä korostetaan aluetta, jolla tehokas maankäyttö on perusteltua joukkoliikenteen käyttäjämäärien kasvattamiseksi. Tehokkuus ei yksin takaa joukkoliikenteelle toimivuutta. Asemien määräys vaatii, että liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina. Joukkoliikennejärjestelmän helppo saavutettavuus kävellen on olennainen osa järjestelmän toimivuutta. Joukkoliikenteen palvelutaso on sitä korkeampi, mitä helppokäyttöisempi järjestelmä kaupunkitilassa on kävelijälle.

Yleiskaavalla ohjataan kehittämistä myös vierailevien käyttäjien näkökulmasta joukkoliikennekaupungin vyöhykkeellä ja keskustoissa. Kestävän kasvun vyöhykkeen määräyksissä on huomioitu tunnistettavuus joukkoliikennematkustajan näkökulmasta. Matkustajan on miellyttävää ymmärtää, mihin suuntaan on matkalla.

Vantaalla on kävelyetäisyydellä toisistaan sijaitsevien asemien muodostamia kokonaisuuksia. Asemien välisen ympäristön kehittäminen helposti kävellen tai muulla kevyellä liikenteellä liikuttavaksi, lisää lähekkäin sijaitsevien asemanseutujen elinvoimaa. Kaupunkirakenteen esteettömyys ja helppo orientoitavuus ovat osa aseman ja joukkoliikenteen vaihtoalueen esteettömyyttä. Läheisten keskustojen ja asemanseutujen keskinäisellä kytkeytymisellä on iso merkitys kaupungin toimivuudelle.

Kuva 15. Kestävän kasvun vyöhykkeen nykyisistä asukkaista 62% asuu yleiskaavan rautatieasemien lähellä. Kuvassa nykyiset väestömäärät asemaseuduittain (r=600m).

Kuva 16. Kävelyetäisyydellä toisistaan sijaitsevia asemanseutukokonaisuuksia ovat mm. Myyrmäki-Louhela-Martinlaakso-Vantaankosken asemien nauhakaupunkimainen kokonaisuus, Kivistö-Lapinkylän kaksoisasemakeskusta, sekä Leinelä-Koivukylä-Rekola-kolmio, jonka luoteislaidalla sijaitsee seudullisestikin merkittävä Peijaksen sairaala-alue. Läheisten kaupunginosien keskinäisellä kytkeytymisellä on tulevaisuudessa entistä isompi merkitys myös Peijaksen palvelukeskittymän toimivuudelle.

6.1.5 Kaupan sijoittamisen ohjaaminen

Yleiskaavan määrittelee kaupunkitasoiset kaupan sijoittamisen ohjaamisen periaatteet ja täsmentää maakuntakaavan linjauksia. Elinvoiman ja seudullisen kaupanverkon näkökulmasta on keskeistä, että yleiskaava mahdollistaa keskustojen ja kaupan alueiden kasvun sekä parantaa niiden saavutettavuutta eri kulkumuodoilla. Tasa-arvoinen saavutettavuus ja autoriippuvuuden vähentäminen tukevat myös kaupungin tavoitteita vähentää eriytymiskehitystä ja olla hiilineutraali vuonna 2030.

Yleiskaavan kaupan ohjaamisen ratkaisu perustuu kahteen selvitykseen. 2015 laadittu "Vantaan kaupan palveluverkkoselvitys ja -suunnitelma 2040" määriteli kaupan maankäytöllisen kehittämisen ja ohjaamisen periaatteet. Selvityksessä esitettiin kaupan tavoiteltava palveluverkko: tavoitteena on monipuolinen kaupan rakenne. Selvitys hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa 9.11.2015 § 10 jatkosuunnittelun pohjaksi. Selvityksessä määritellyt kaupan ohjaamisen yleiset periaatteet ovat:

Yleisohjeistus

- Vähittäiskaupan suuryksiköt ohjataan keskusta-alueille ja kaupan alueille.
- Päivittäistavarakaupat ja muut erikoiskaupat tulee sijoittaa keskusta-alueille tai niiden tulee tukeutua asuntorakenteeseen tai raideliikenteeseen.
- Keskusta-alueiden ulkopuolisilla asuntovaltaisilla alueilla tulee edistää kaupallisten lähipalvelujen muodostumista.
- Työpaikka-alueille (muu kuin kaupan alue) saa sijoittaa alueen pääkäyttötarkoitusta tukevia liiketiloja tapauskohtaisesti. Liiketiloja ei saa rakentaa ilman tontin varsinaisen liiketoiminnan rakentamista. Tästä poikkeuksena ovat Kehäradan asemanseudut, joille saa rakentaa kaikkia kaupan laatuja.
- Kaupungin tulee edistää riittävää kaupan tonttitarjontaa.

Nykyiset keskusta-alueet ja keskusta-alueiden laajennukset

- Tavoitellaan laaja-alaisesti kauppaa, erityisesti muuta erikoiskauppaa ja päivittäistavarakauppaa.
- Myymälätilojen suunnittelussa on otettava huomioon keskustojen erityispiirteet tiiviinä kaupunkirakenteen ytiminä. Keinoina ovat muun muassa liiketilojen integroiminen muihin toimintoihin ja myymälätilojen avautuminen katutilaan.
- Keskustojen liiketilat on suunniteltava tavalla, joka kannustaa asioimiseen kevyellä ja julkisella liikenteellä.
- Rakennusten maantasokerrosten kadulle aukeavat tilat on osoitettava keskeisillä paikoilla liiketiloiksi.
- Liiketilojen pysäköinti tulee toteuttaa pääsääntöisesti rakenteellisena ja osin kadunvarsipysäköintinä.
- Julkisten ja yksityisten palvelujen yhteisasioinnin helppoutta tulee edistää.

Nykyiset kaupan alueet ja kaupan alueiden laajennukset

- Tavoitellaan kauppaa, joka ei suuren kokonsa vuoksi sovellu keskustatoimintojen alueille ja joissa myytävät tuotteet vievät paljon tilaa.
- Tammistoa, Porttipuistoa, Petikko-Varistoa ja Vantaanporttia kehitetään monipuolisina kaupan alueina. Kaupan toimiala ja laatu ei kuitenkaan saa olla sellaista, joka haittaa merkittävästi keskusta-alueiden kehittämistä. Alueita tulee kehittää tavalla, joka edistää asioimista kevyellä ja julkisella liikenteellä. Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan myymälätiloja sisältäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Alueelle voidaan sallia päivittäistavarakauppoja, jotka palvelevat lähiasutusta (alle 1000 k-m2) ja tukeutuvat asuntorakenteeseen.
- Koivuhakaa, Viinikkalaa ja Hakkilaa kehitetään paljon tilaa vaativan kaupan alueina, jonne ei saa sijoittaa päivittäistavarakauppoja tai muuta erikoiskauppaa.

Toinen selvitys "Vantaan yleiskaavan kaupan ratkaisun täsmentäminen" (WSP Oy, 2018) täydensi edellistä mm. maankäyttö- ja rakennuslaissa tapahtuneiden muutosten takia. Lainsäädännön muutos 2017 nosti kaupan sijoittumisen ensisijaisiksi kriteereiksi palvelujen saavutettavuuden ja vaikutukset keskustojen kaupallisiin palveluihin. Ratkaisuja täsmennettiin vielä kaupan vaikutusten arvioinnin ja vuorovaikutuksessa saadun palautteen perusteella mm. asumisen alueilla.

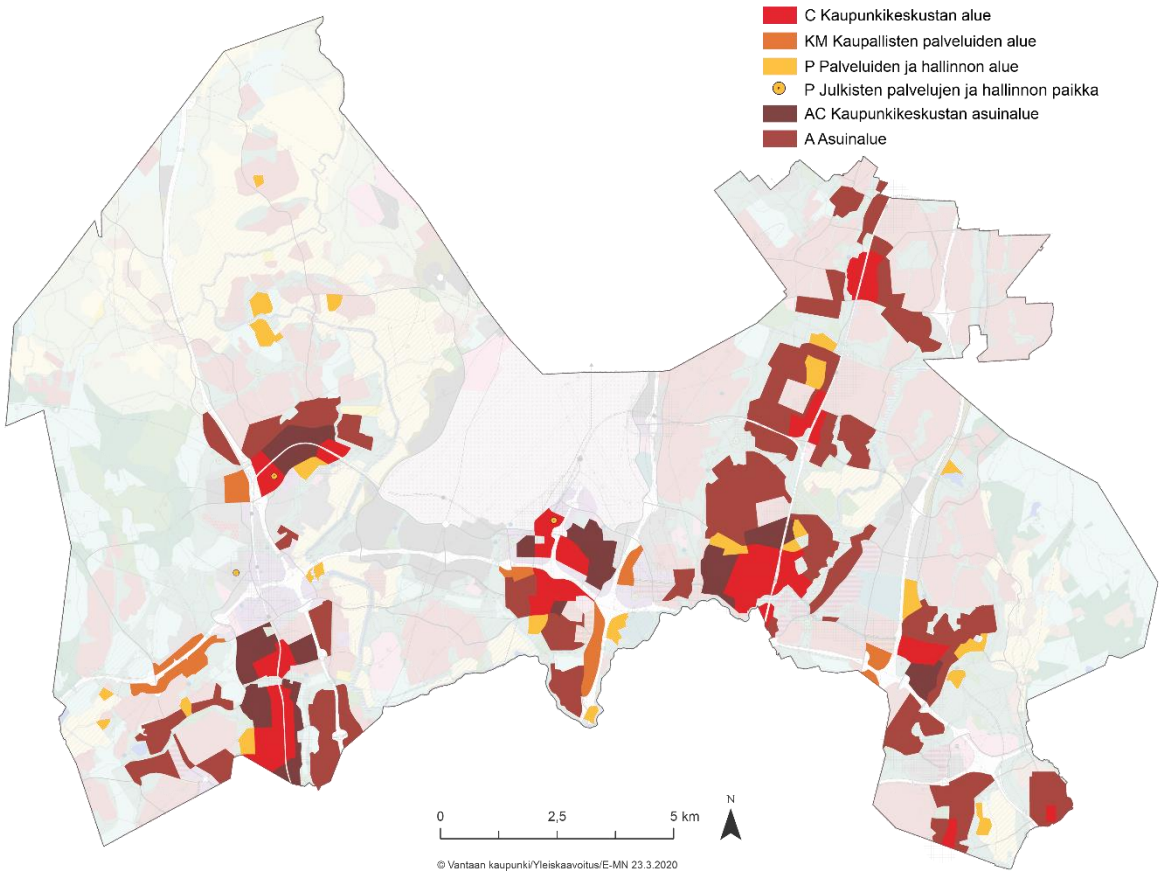
Yleiskaavan kaupan ohjaamisen ratkaisuna on keskustojen kehittyminen ensisijaisina monipuolisina kaupan ja palveluiden paikkoina. Kauppa on tärkeä vetovoimainen keskustatoiminto. Kaupan tuleva kehitys on epävarmaa, joten pelkän kaupan varaan ei keskuksien kehittämistä voi rakentaa vaan kaupan tueksi tarvitaan muita palveluita. Lisäksi kauppa tarvitsee keskuksiin riittävästi asukkaita ja työpaikkoja, viihtyisää kaupunkiympäristöä ja hyviä yhteyksiä.

Kaupungin pitää edesauttaa kaupan toimintaedellytyksiä keskuksissa kaikin keinoin, koska elävää keskustaa ei ole ilman kaupallisia palveluita.

Asukkaiden eniten käyttämä yksityinen lähipalvelu on päivittäistavarakauppa, siksi niiden sijainnin ohjauksella on merkitystä myös segregaation näkökulmasta. Lähikaupan tulee palvella kaikilla liikennemuodoilla liikkuvia kuluttajia ja mahdollistaa kohtuulliset asiointimatkat. Suuryksiköiden sijoittuminen ei saa heikentää lähipalvelujen saavutettavuutta. Yleiskaavaan ei ole erikseen määritelty paikallisia lähipalvelujen keskittymiä, vaan kaupan sijoittumista ohjataan yleiskaavamääräyksillä ja viime kädessä asemakaavoilla.

Kaupan alueet (KM) täydentävät kaupallisten palveluiden tarjontaa. Kaupan alueille sijoittuu suuria erikoiskauppoja sekä tilaa vaativaa kauppaa. Tilaa lisärakentamiselle on vielä kaikilla alueilla. Tilaa löytyisi lisää, mikäli alueiden sisäinen rakenne suunniteltaisiin toimivammaksi ja aikaa myöten myös tiiviimmäksi. Petaksessa säilyy varaus kaupan alueelle, mutta sitä ei ole tarkoitus ottaa käyttöön ennen aseman käyttöönottoa. Tammiston ja Porttipuiston pohjoisosaan on esitetty A/KM- alue, joka voisi joukkoliikenneyhteyksien paranemisen myötä muuttua osittain asumiseen.

6.1.6 Palvelut

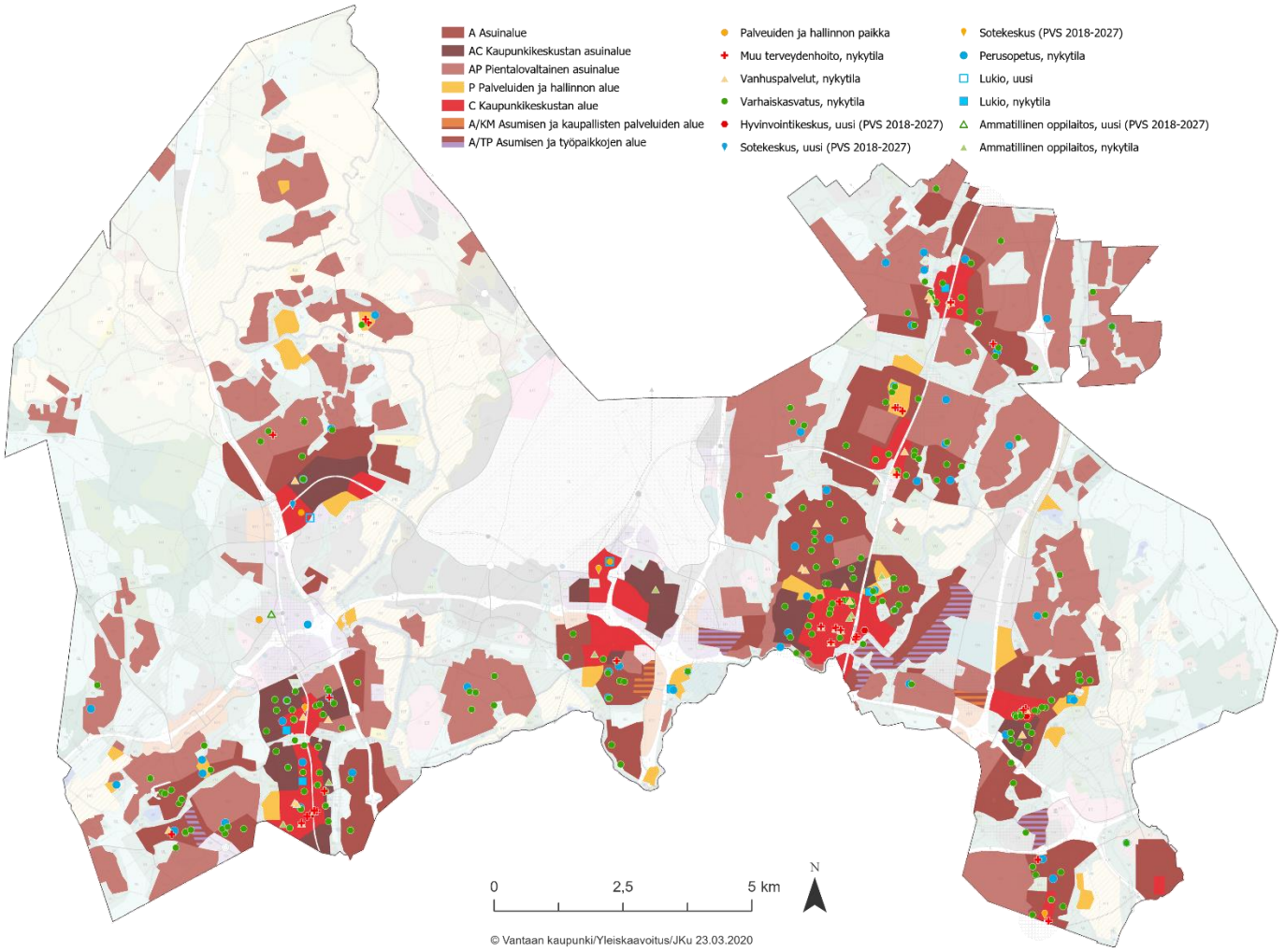

Kuva 17. Yleiskaavan palveluiden alueet.

Vantaa kasvaa voimakkaasti. Uudisrakentamisen painopiste on tällä hetkellä tiiviissä ja tehokkaassa rakentamisessa. Alueiden houkuttelevuus asumisen tai yrittämisen paikkana perustuu mm. palveluiden saavutettavuuteen, viihtyisyyteen ja ulkoilumahdollisuuksiin. Palveluiden ja erilaisten toimintojen saavutettavuus vaikuttaa merkittävästi ihmisten jokapäiväiseen elämään ajankäytön ja liikkumistarpeen muodossa. Ideaalitilanteessa keskustamaisilla alueilla palvelut voi saavuttaa helposti kestävin kulkumuodoin. Vantaalaisilla asukkailla on odotusarvoja urbaanin asumisen eduista: sujuvasta arjesta ja palvelujen saavuttamisesta kävellen. Tavoite ei voi asukasmäärien ja palveluverkon tiheyden takia olla sama kaikilla alueilla, vaan on hyväksyttävä tosiasia, että tiivis kaupunkirakenne tarjoaa palvelut lähempänä kuin pientaloalue tai maaseutu.

Yleiskaava ei linjaa yksityiskohtaisesti alueiden palveluista, vaan luo sille maankäytölliset edellytykset. Palveluiden toteuttamismahdollisuuksia lisätään ja vahvistetaan nostamalla palveluverkon riittävyys ja saavutettavuus keskustoja ja asumista koskeviin määräyksiin. Tämä tarkastelu tulee tehdä asemakaavoituksen yhteydessä.

Yleiskaava määrittelee paikat laajoille palveluiden ja hallinnon alueille (P), jotka sijaitsevat keskusta-alueiden ulkopuolella. Merkinnällä osoitetaan mm. kartanot, urheilupuistot sekä sairaalat. Osalla aluevarauksista on samaan sijaintiin keskittynyt useampi julkinen tai yksityinen palvelutoiminto. Julkisten palveluiden ja hallinnon paikka -merkintä osoittaa tunnistettuja tulevaisuuden tarpeita toisen asteen koulutuksen osalta. Nämä toiminnot halutaan ohjata sekoittuneeseen kaupunkirakenteeseen joukkoliikenteellä hyvin saavutettaviin sijainteihin, jolloin nähdään parhaaksi osoittaa yleiskaavassa tarve riittävän tilavarauksen huomioimiseksi tarkemman tason suunnittelussa.

Kuva 18. Julkiset palvelut sijoittuvat keskusta- ja asumisen alueille palveluiden ja hallinnon alueiden lisäksi. Kartalla on esitetty palveluiden nykytilaa sekä Kaupunkitasoiseen palveluverkkosuunnitelmaan (PVS 2018-2027) perustuvia tunnistettuja palvelutarpeita.

Matkailun kehittämisen näkökulmaa sekä kulttuuriympäristöjen roolia osana kaupunkilaisten elinympäristöä tukevat myös kartanoalueet ja muut historialliset miljööt. Nämä kohteet korostavat Vantaan monisatavuotista tarinaa, jota on syytä korostaa voimakkaan kasvun rinnalla. Kulttuurihistoriallisia palveluiden alueiksi merkittyjä kohteita kehitettäessä suojeluarvot ovat huomioonotettava reunaehto.

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 24.09.2018 palveluverkkosuunnitelman vuosille 2018-2027. Suunnitelman sisältö on otettu huomioon yleiskaavan palveluiden aluevarauksia ja määräyksiä laadittaessa.

6.1.7 Toimitila-alueet ja työpaikat

Työpaikkojen määrä Vantaalla on kasvanut voimakkaasti Suomen pitkästä taantumasta huolimatta. 2010-luvulla työpaikkamäärä on kasvanut yli kuusi prosenttia. Määrän ennustetaan kasvavan myös jatkossa. Teollisuuden ja kaupan työpaikkojen osuus työpaikoista pienenee, kun taas etenkin matkailu- ja ravitsemistoiminnan, kiinteistö- ja tutkimuspalveluiden, elinkeinoelämän palveluiden sekä muiden palveluiden osuus kasvaa. Määrällisesti eniten uutta kerrosalaa tarvitaan varastorakennuksiin, tilankäytön tiivistyessä etenkin toimistoissa.

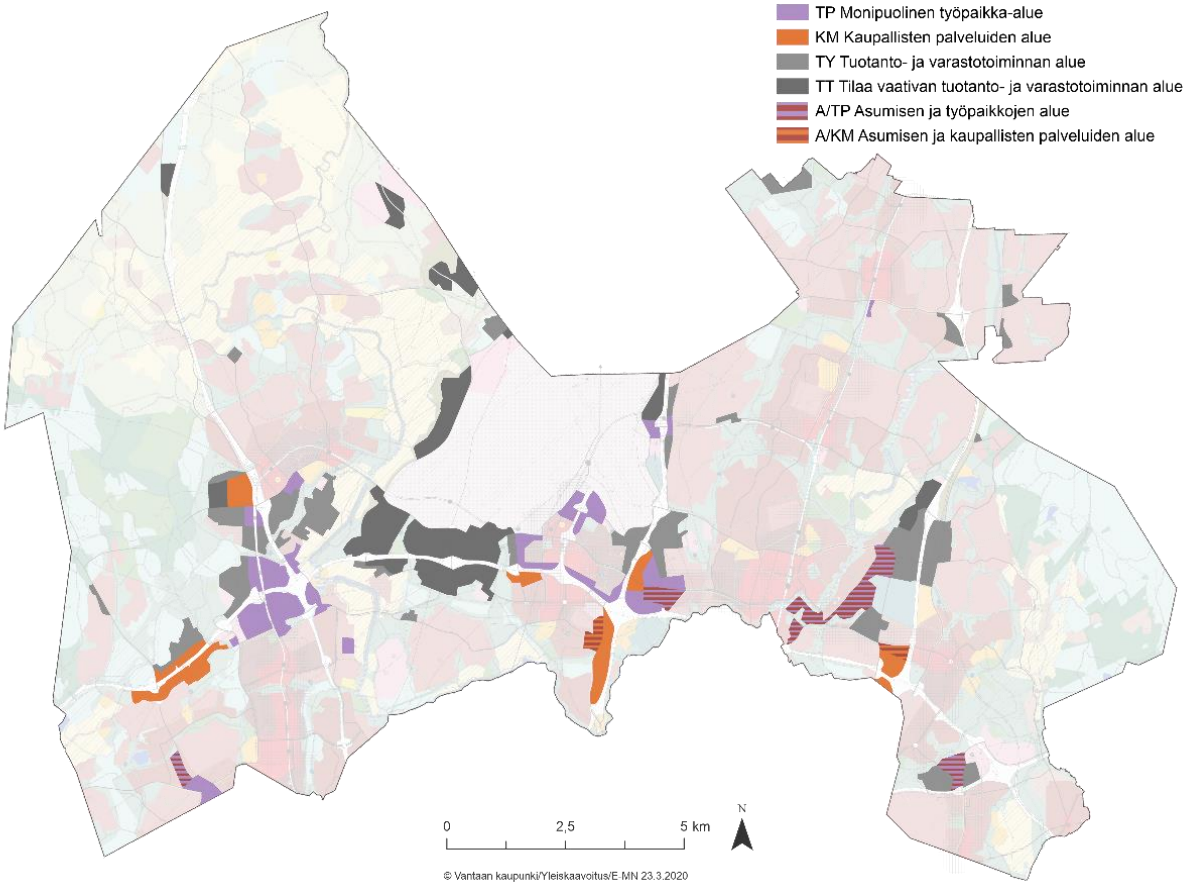
Yleiskaavan toimitila-alueiden ratkaisu nojaa vahvasti kestävän kasvun raamiin. Toimitilarakentamiselle on esitetty riittävästi rakentamismahdollisuuksia nykyrakenteesta, mahdollistaen samalla maankäytön tehostaminen

kaupunkirakenteellisesti keskeisillä paikoilla. Toimitila-alueet on yleiskaavassa jaettu neljään luokkaan, kaupallisten palvelujen alueeksi, monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi. Työpaikkoja ja toimitilarakennuksia sijoittuu jatkossakin runsaasti myös keskustatoimintojen, asumisen ja työpaikkojen sekä lentokentän alueille.

Suurimpana uutena toimitila-alueena esitetään Tuusulan katuverkkoon ja työpaikka-aluekokonaisuuteen kytkeytyvää kokonaisuutta Vierumäen lentomelualueella.

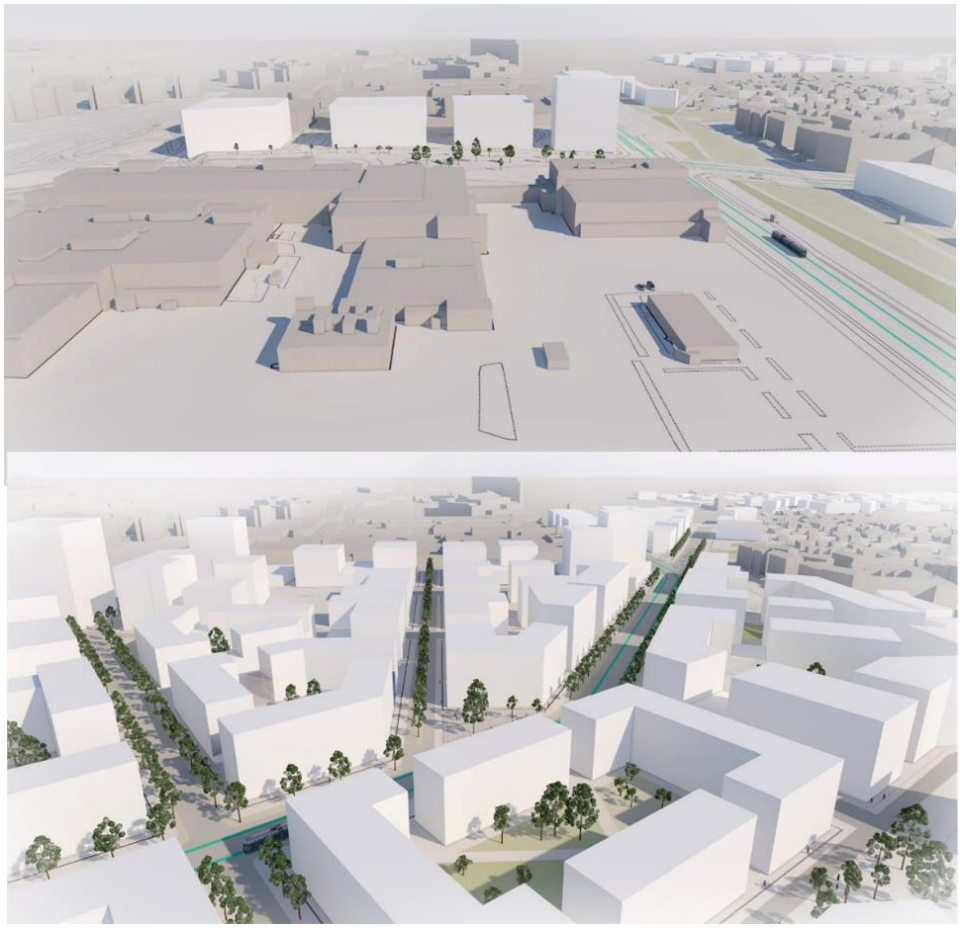
Monipuolisiksi työpaikka-alueiksi on varattu etenkin hyvien joukkoliikenneyhteyksien varsilla sijaitsevia toimitila-alueita, jossa on hyvät edellytykset toimisto-, palvelu- ja tehokkaan tuotantotoiminnan kehittämiseen. Alueiden kehittämisessä tulee huomioida laadukkaan kaupunkitilan syntyminen, jalankulkijan ja pyöräilijän liikkumismahdollisuudet sekä vihertehokkuus. Suurimmat monipuolisten työpaikka-alueiden kokonaisuudet sijoittuvat Vantaankoski-Vehkalan ja Aviapoliksen alueille.

Yleiskaavassa ympäristöhäiriöitä, kuten melua, tärinää ja raskasta liikennettä, aiheuttavia toimintoja on ohjattu alueille, joissa niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa. Nämä alueet on osoitettu tilaa vaativan tuotantotoiminnan alueiksi (TT). Alueet sijaitsevat pääasiassa voimakkaan lento- tai tiemelun alueella lentokentän ympäristössä. Ympäristöhäiriöitä tuottamattoman tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi (TY) on osoitettu toimitila-alueet, joita halutaan edelleen kehitettävän rouheampien toimintojen alueena ja joiden joukkoliikenneyhteydet eivät tarjoa hyviä edellytyksiä työvoimaintensiivisen työpaikkatoiminnan kehittämiseen.

Kuva 19. Yleiskaavan toimitila-alueet.

Osa toimitila-alueista, jotka sijoittuvat kaupunkirakenteessa keskeisesti, on muutettu myös asumista salliviksi alueiksi tai kokonaan asuinalueiksi. Työpaikkojen ja asumisen sekoittaminen mahdollistaa kaupungin tiivistymisen ja rakenteen monipuolistumisen joukkoliikennevyöhykkeille tavoitteiden mukaisesti. Kun vanhoja toimitila-alueita muutetaan asumiseen, tulee mahdollisesti pilaantuneet maa-alueet huomioida.

Kuva 20. Useita olemassa olevia työpaikka-alueita on osoitettu yleiskaavassa muutosalueiksi erityisesti joukkoliikenteen runkoyhteyksien alueella. (kuva: Sitowise Oy)

6.1.8 Asuminen

Asumiselle varatut paikat yleiskaavassa

Asumista on monipuolisessa kaupungissa kaikkialla. Asuntorakentamista ohjaavat saavutettavuus ja asumisterveydelliset olosuhteet. Asukkaat tuottavat eloa kaupunkiin, kunhan asuminen ei ole alueen ainoa toiminto. Yleiskaavan asuinalueilla on sallittua sijoittaa asumista tukevia palveluita ja asumiselle häiriötä tuottamattomia muita toimintoja.

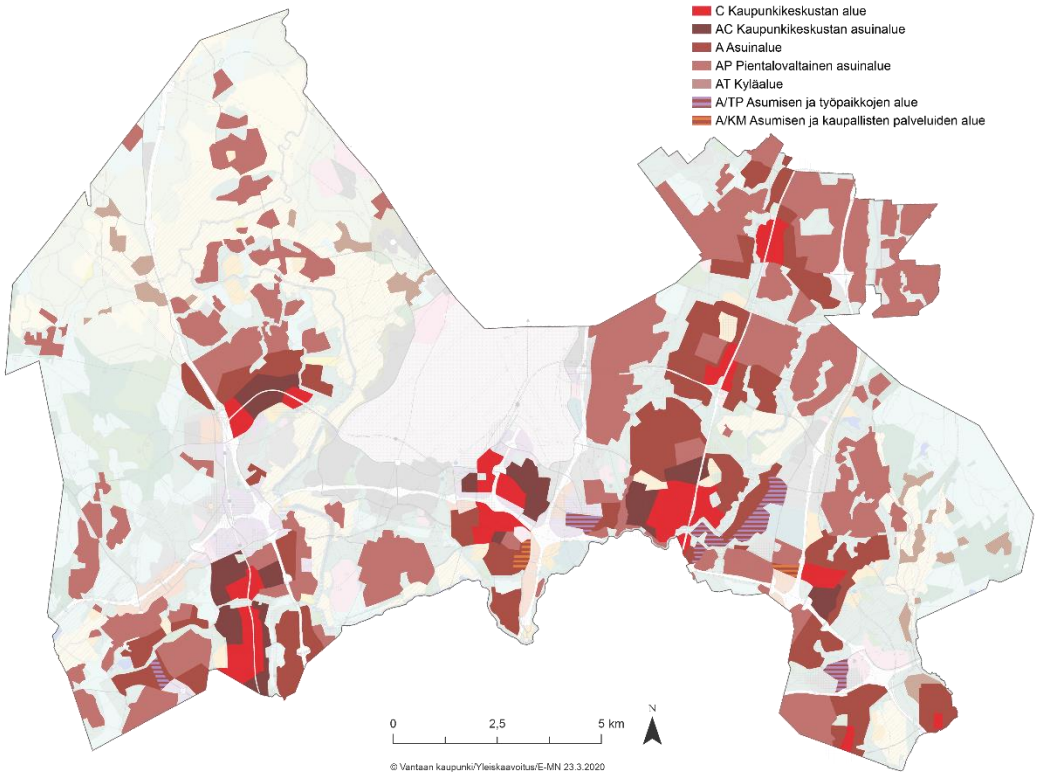
Tilaa uudelle asuntorakentamiselle on mitoitettu ensisijaisesti olemassa olevan väljästi rakennetun rakenteen sisään täydentämään tai korvaamaan nykyistä asuntokantaa. Lisäksi asumista on osoitettu aiemmin muuhun maankäyttöön varattuja alueita. Esimerkiksi raitiotien reitin varrella on muutettu työpaikka-alueita asumiselle.

Yhtenä täydennysrakentamisen ja kaupunkirakenteen eheyttämisen ratkaisuna yleiskaavassa on tehokkaan asuntorakentamisen sijoittaminen tiemäisten katujen avoimiin maisemiin. Tavoitteen on paikan identiteetin muovaaminen urbaanimmaksi ja virkistyskäytön kannalta vähempiarvoisten rakentamattomien alueiden hyödyntäminen. Nämä alueet on määritelty katukuvan kehittämisalueiksi.

Yleiskaava ei esitä laajoja uusia aluevarauksia asuntorakentamiselle rakentamiseen aiemmin osoittamattomilta alueilta. Kaikki uutena rakentamisen alueena kartalle nostetut paikat ovat nykyisen rakenteen laidassa tai keskellä. Vain Länsisalmeen Östersundomin yhteiseen yleiskaavaan pohjautuva merkintä metroaseman ympäristöstä tekee tässä poikkeuksen. Sinne on esitetty laajalti uusia rakentamisen alueita.

Edellisistä yleiskaavoista rakentamattomina pysyneitä alueita siirtyy asuntorakentamisen varauksina edelleen yleiskaavaan. Joitakin asumiseen aiemmin varattuja rakentamattomina säilyneitä alueita on merkitty viheralueiksi.

Asuinaluevarauksia on yleiskaavassa eniten kaikista maankäyttöluokista. Asuntovaltaisille alueille on varattu maapinta-alaa yhteensä noin 7000 ha. Asuinalueet on luokiteltu kaupunkirakenteellisen sijainnin ja alueiden olemassa olevan rakenteen arvojen perusteella. Asuntoalueiden määräyksiin on sisällytetty paljon esim. palveluverkon ja viherrakenteen kehittämiseen kohdistuvia asioita, joita kartan merkinnöistä ei muilla tavoin ole esitetty. Asuinaluetyypit eroavat toisistaan enemmän niille asetetussa elinympäristötavoitteessa kuin siinä, millaisia rakennuksia alueille on mahdollista rakentaa.

Kuva 21. Asumiseen varatut alueet yleiskaavassa.

Asuntoalueiden monipuolistamisen mahdollisuuksia:

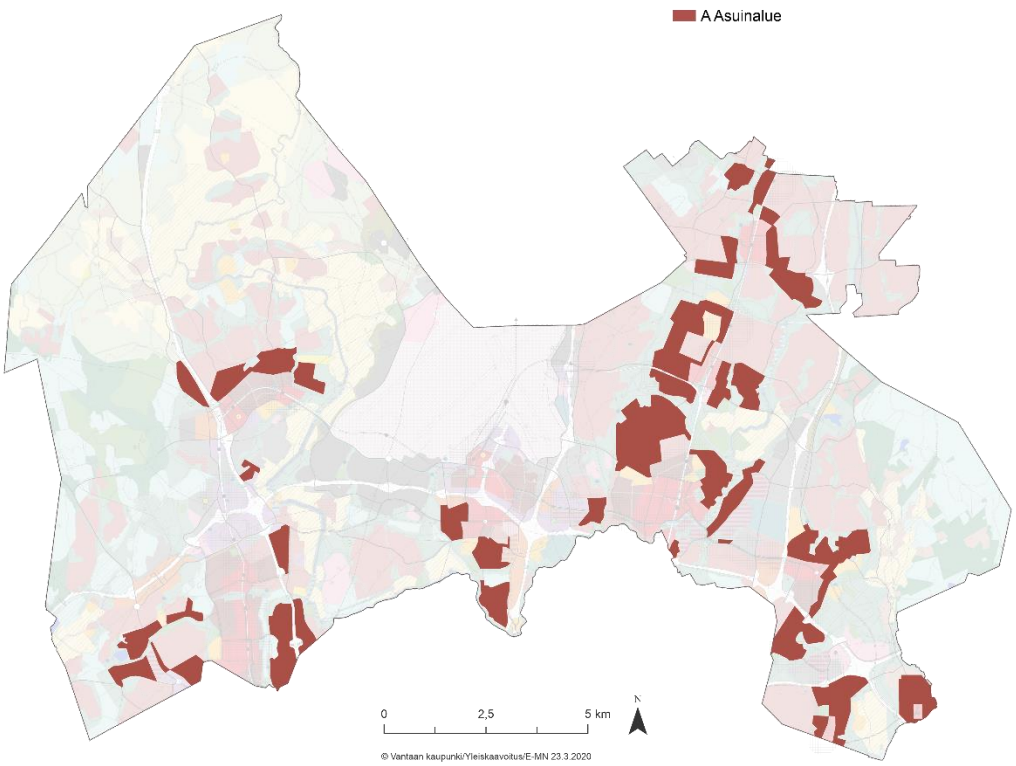
Vyöhykemalli asumisen maankäyttöluokkien jakoperusteena

Yleiskaavan asumisen alueet on luokiteltu kaupunkirakenteellisen sijainnin perusteella. Ratkaisu vahvistaa sekoittuneen kaupunkirakenteen toteutumisen edellytyksiä. Toisena tavoitteena on edistää asuinkortteleiden toteutuksessa uusien ratkaisumallien kehittämistä.

Yleiskaavan asuntorakentamisen ohjauksessa talotyyppi ei ole hallitseva. Vain pientalovaltaisilla alueilla ohjataan rakentamista talotyyppi-termillä. Kaikkia muita alueita voi rakentaa ns. ‘kaikilla talotyypeillä’. Tällä tavoitellaan monipuolisia, inhimillisiä, tiiviitä, identiteetiltään toisistaan poikkeavia alueita, joille voi kehittyä toistaiseksi luokittelemattomiakin asuntorakentamisen ratkaisuja. Merkintätavalla halutaan edistää väljien kortteleiden täydentymistä rakennetta monipuolistavin ja ympäristöä rikastuttavin ratkaisuin. Tehokas rakentaminen ei aina ole tiivistä ja inhimillistä kaupunkitilaa tukevaa, jos se sijoitetaan kasvavasti kerroksiin. Kerroksiin sijoitettava rakentaminen on usein mahdollista toteuttaa samalla tehokkuudella, samalla tontilla matalasti ja ulkotilallisesti mielekkäämpinä ratkaisuina.

Yleiskaavalla samaan kortteliin halutaan mahdollistaa sekä kerrostalojen että pientalojen toteutuminen ja näiden talotyyppien välimuotojen ja variaatioiden kehittyminen. Uudenlaisten korttelityyppien lisäksi Vantaan lähiöaikakauden olemassa olevia korttelirakenteita on monessa paikassa mahdollista monipuolistaa toteuttamalla toisentyyppisiä taloja olemassa olevien sekaan. Esimerkiksi kerrostalokortteleiden laajojen pysäköintialueiden käyttöä voi monipuolistaa kansiratkaisuilla siten, että pysäköintikansien päälle voisi rakentaa kaupunkipientaloja. Tai vilkkaiden katujen varsilla olevien pientaloalueiden viihtyisyyttä voisi parantaa toteuttamalla katujen varsille sopivia tehokkaita asuintalomalleja, mitä ei määritellä kerrostaloina.

Asumisen alueiden maankäyttöluokat

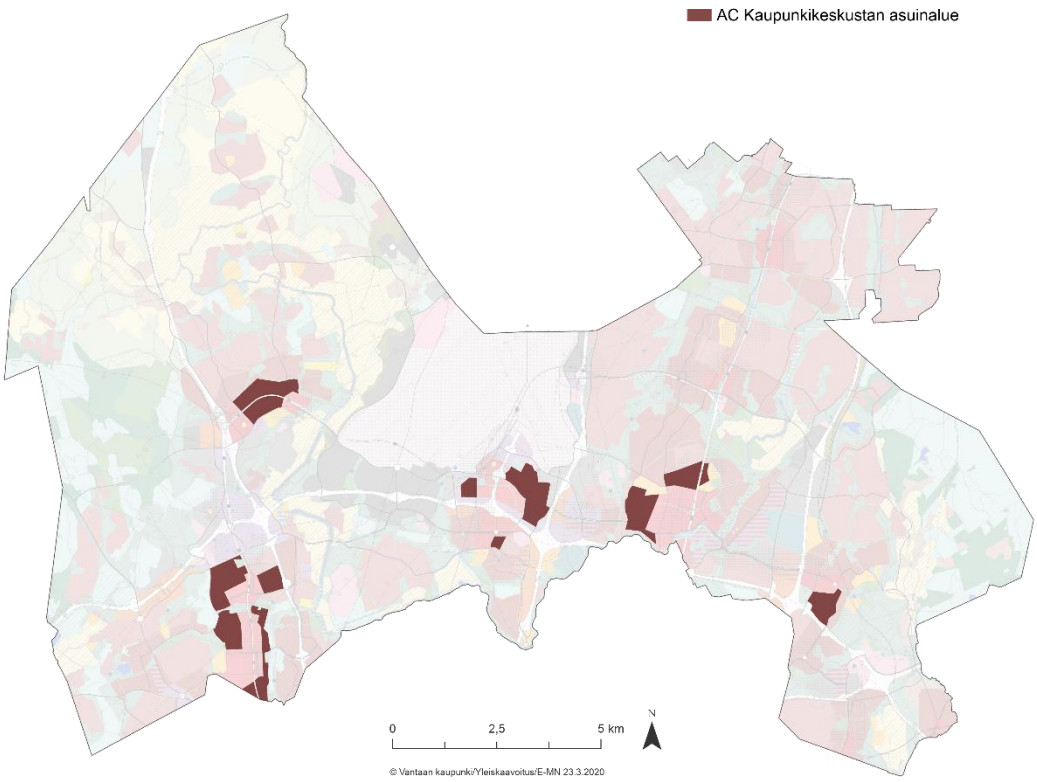

Kuva 22. Asuinalueet (A) yleiskaavassa.

Asuinalueilla (A) on sallittua rakentaa monenlaisia erinäköisiä asuntovaltaisia alueita. Paikan kaupunkirakenteellinen sijainti ohjaa kunkin alueen tavoitetasoa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. A-alueita on yleiskaavakartalla yhteensä vain noin 2000 ha. Merkinnällä on merkitty idässä kestävän kasvun vyöhykkeen asumisen alueita, lännessä väylien ja vahvan linja-autoliikenteen varsilla olevia asuinalueita ja muualla kaupungissa rakenteeltaan jonkin verran muuttuvia, täydentyviä ja/tai toistaiseksi rakentumattomia asuntoalueita. Kaikkien vanhojen keskustojen viereiset asuntoalueet on pääosin merkitty asuinalueina (A). Hyviä esimerkkejä tavoitetilasta ovat Kartanonkoski ja Arabianranta.

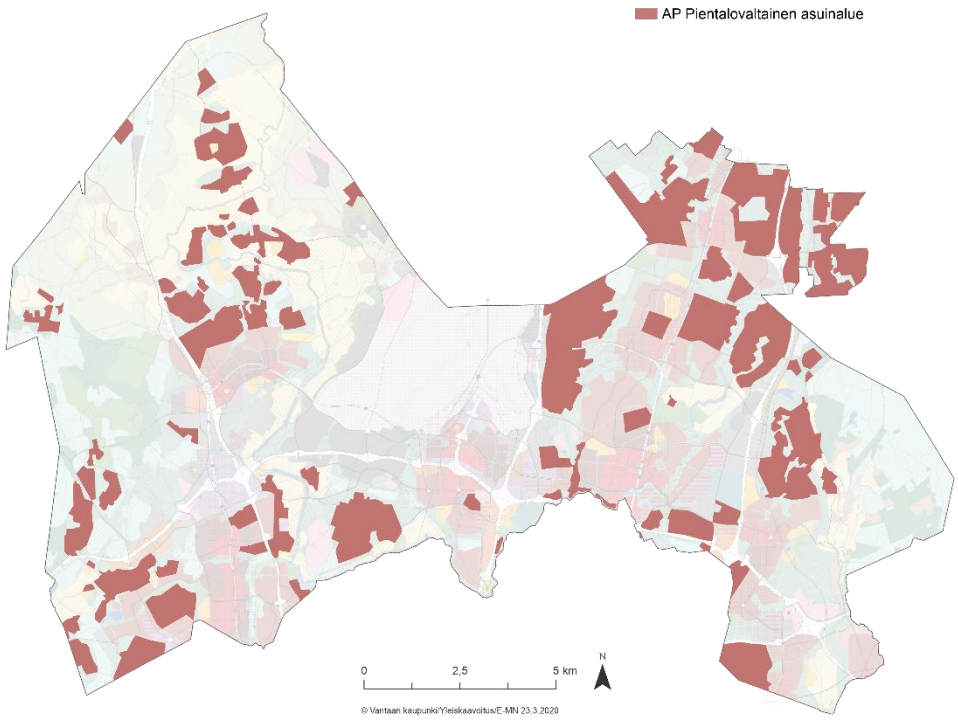

Kuva 23. Kartanonkosken alue on hyvä esimerkki yleiskaavan A-merkinnän tavoitetilasta. (Kuva: Vantaan kaupungin aineistopankki / Lentokuva Vallas Oy, Pekka Turtiainen)

Kuva 24. Kaupunkikeskustan asuinalueet (AC) yleiskaavassa.

Kaupunkikeskustan asuinalue (AC) ohjaa keskustoihin rajoittuvien asuntovaltaisten alueiden kehittämistä voimakkaasti kasvavia keskusta-alueita tukeviksi. Kaupunkitilan laatuun, viherrakenteeseen ja korttelirakenteeseen pätee samat tavoitteet ja vaateet kuin keskusta-alueillakin. Vain kaupan sijoittamisen edellytykset erottavat asuntovaltaisen keskusta-alueen kaupunkikeskustan alueesta. AC-alueiksi on määritelty yhteensä 540 ha maata.

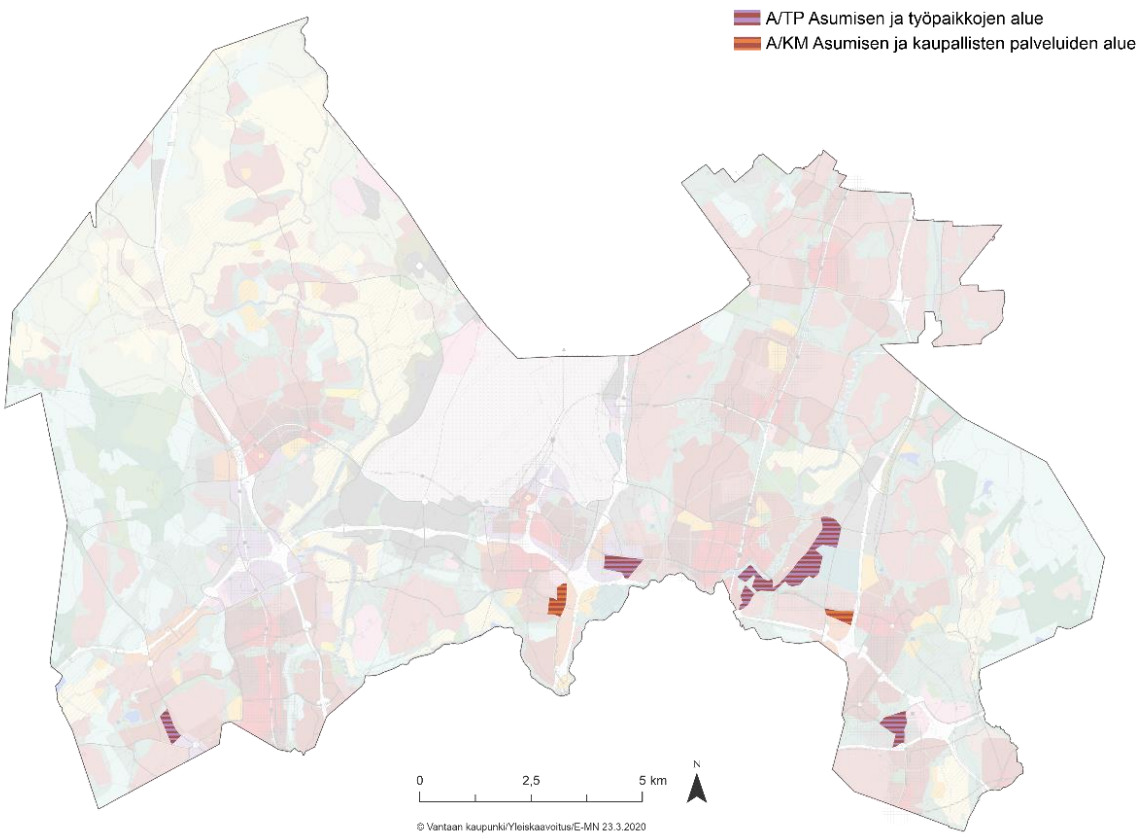

Kuva 25. Pientalovaltaiset asuinalueet yleiskaavassa.

Pientaloalueiden linjausten tavoitteena on vaalia olemassa olevia pientalomiljöitä ja luoda uusia. Pientalovaltainen asuinalue voi rakentua niin yhtiömuotoisilla ratkaisuilla kuin erillispientaloina. Alueilla voi olla yksittäisiä kerrostalokortteleita. Pientalovaltaisen asuinalueen miljöö voi olla hyvin urbaani tai väljä ja vehreä kiemurtelevien hiekkateiden varsille rakentunut omakotitalojen nauha. Niin Vantaan Ylästö kuin Kartanonkoskikin ja Espoon Säterinmetsä käyvät esimerkistä, millaista pientalovaltaisella asuinalueella voi olla, miksei Helsingin Alppikyläkin. Pientalovaltaisia

asuinalueita on yleiskaavakartalla yhteensä noin 4100 ha, mikä on pinta-alaltaan suurin yleiskaavan kaikista rakentamisen maankäyttöluokista.

Kuva 26. Asumisen ja työpaikkojen sekä asumisen ja kaupallisten palveluiden alueet yleiskaavassa.

Kahden maankäyttöluokan merkinnöillä (raidalliset aluevarausmerkinnät) on määritelty alueita joukkoliikennevyöhykkeellä, jotka kehittyvät nykyisen toiminnon, työpaikkojen tai kaupan, lisäksi asumiseen. Näiden alueiden toimivuuden ja riittävän tehokkuuden kannalta on erittäin tärkeää ohjata muutosta laajoja kokonaisuuksia kattavilla suunnitelmilla, ei yksittäisinä tonttimuutoksina. Kahden maankäyttöluokan merkinnällä asumiseen muuntuvia alueita on merkitty yleiskaavaan yhteensä vain noin 200 ha.

Asumisen määräykset on rakennettu siten että alueille sijoitettavat puistot, virkistysalueet ja -reitit sisältyvät asumisen aluevaraukseen. Vehreys on läpileikkaava tavoite kaiken uuden rakentamisessa ja olemassa olevan vaalimisessa. Alueita halkovat laajimmat viheraluekokonaisuudet on esitetty aluevarausmerkinnän päällä niiden likimääräistä sijaintia esittävällä merkinnällä. Yleiskaavamääräyksissä vehreyden läpileikkaavuutta ohjataan vihertehokkuudella.

Lähipalveluiden sijoittamisesta asuinalueilla linjataan yleiskaavassa samoin kuin viheralueista. Ne voidaan sijoittaa asumisen lomaan ja yleiskaavamääräyksessä vaaditaan, että asemakaavoituksen yhteydessä selvitetään lähipalvelujen riittävyys ja varataan niille tarvittaessa riittävästi tilaa.

Maaseutualueiden asuntorakentamisen ohjaus

Yleiskaava toteutuu rakentamisen osalta valtaosin asemakaavoituksen kautta. Vantaalla on huomattava määrä asemakaavoittamatonta aluetta, jonka rakentamisen ohjaamisen pohjana yleiskaava toimii. Kyse on lähinnä maaseudusta, joten rakentamisen määrä ei ole vuositasolla suuri ja pääosa hankkeista on yksittäisiä pientaloja. Tiiviimmän kaupunkirakenteen alueella hankkeilta on edellytetty lähes aina asemakaavaa. Hankalin tilanne on asemakaavoitetun alueen lähialueilla mm. yleiskaavan pientaloalueilla, missä rakentamisen painetta on, mutta resursseja pientaloalueiden asemakaavojen laadintaan ei ole.

Rakentamisen ohjaamisen väline asemakaavoitetun alueen ulkopuolella on suunnittelutarveratkaisu, mikä valmistellaan maanomistajien hakemuksesta kaupunkisuunnittelussa. Suunnittelutarveratkaisuissa arvioidaan hankkeen sopivuus kyseiselle paikalle. Siitä ei saa aiheutua haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Se ei saa vaikeuttaa luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista eikä vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Poikkeusta ei saa myöntää, jos se johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai muutoin aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

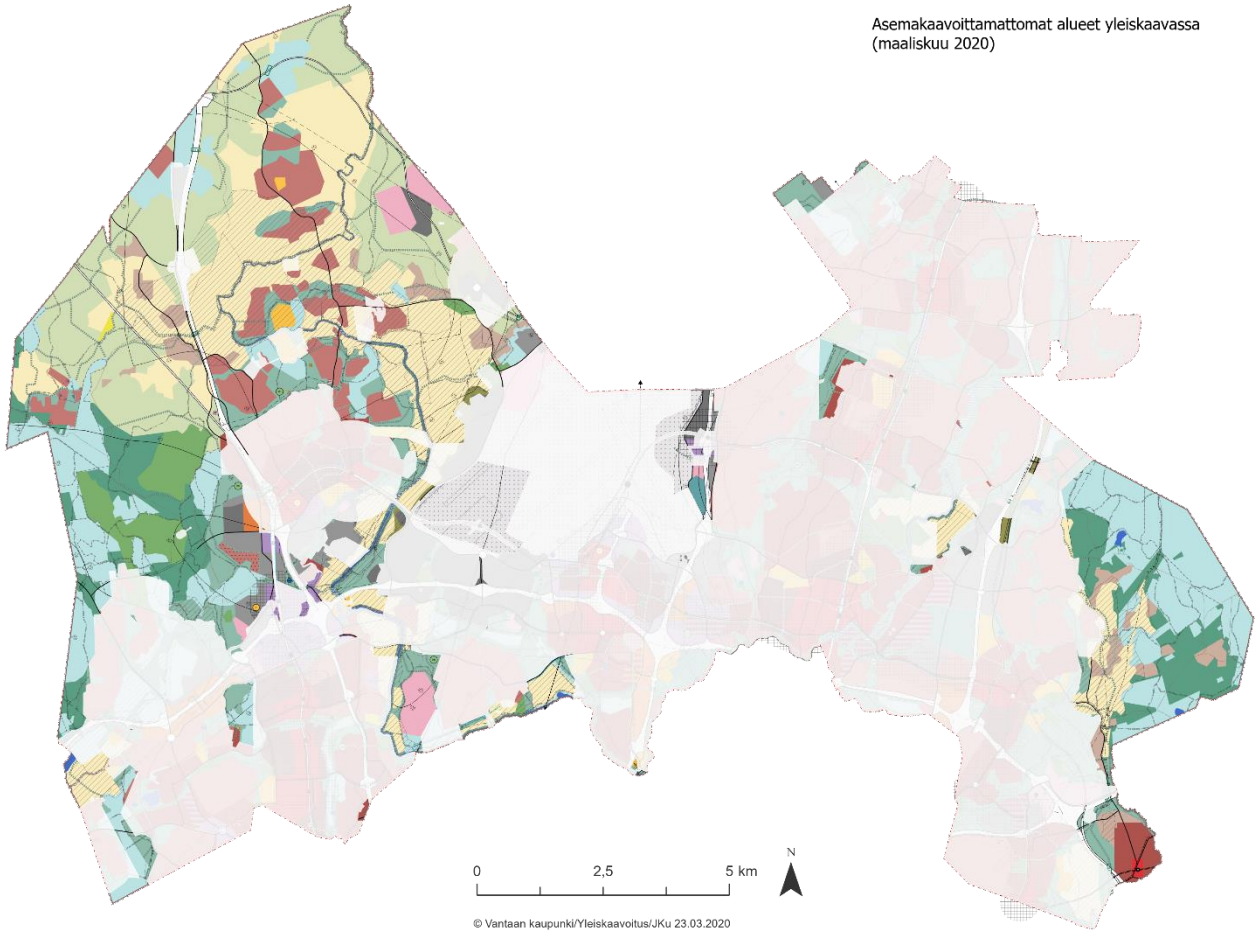
Rakentamisen ohjaamisessa yleiskaavan AP-, AT-, M- ja MT-alueilla käytetään kantatilaperiaatetta, mikä tarkoittaa, että tilalla sallittujen asuntojen enimmäismäärä lasketaan kantatiloittain. Rakennusoikeuden laskentasäännöt ilmaisevat, kuinka monta asuntoa voidaan enintään rakentaa tietyn ajankohdan kiinteistöjaotustilanteen mukaista tilaa kohti. Kantatilatarkastelu perustuu Vantaalla kaupunginvaltuuston 6.6.1983 hyväksymään yleiskaavaan, jolloin päätettiin maaseutualueiden rakennusoikeuksien jakautumisesta kantatilaperiaatteella. Maanomistajien tasapuolisen kohtelun periaatteen mukaisesti päätöstä on noudatettu vuosien 1992 ja 2007 yleiskaavoissa, ja samaa periaatetta on tarkoitus noudattaa edelleen. Kunkin kantatilan kokonaisrakentamismahdollisuudet on laskettu taulukon 1. laskusäännön mukaisesti kantatilakohtaisesti.

Taulukko 2. Rakentamismahdollisuuksien määräytymisperusteet yleiskaavassa

	AP pinta-ala	**AT pinta-ala**	**M pinta-ala**	**MT pinta-ala**
Ei asuinrakentamista	Alle 0,2 ha	Alle 0,2 ha	Alle 2 ha	Alle 2 ha
1 asunto	0,2-2,0 ha	0,2-2,0 ha	-	-
2 asuntoa	2,0-3,0 ha	2,0-3,0 ha	2,0-5,0 ha	2,0-5,0 ha
3 asuntoa	Yli 3,0 ha	Yli 3,0 ha	5,0-20,0 ha	5,0-20,0 ha
Lisäksi			1 asunto/ täysi 20,0 ha	1 asunto/ täysi 20,0 ha

Laskusäännön mukaisesti maaseutumaisilla asemakaavoittamattomilla alueilla luoteis-Vantaalla ja itä-Vantaalla on yhteensä 674 kpl rakentamismahdollisuuksia (1 asunto). AP- ja AT-alueiden osalta laskusääntöä on muutettu aikaisemmasta siten, että kantatila saa kolmannen asunnon 3 hehtaarin pinta-alan ylittyessä. Tämä muutos tuottaa noin 20 rakentamismahdollisuutta lisää aiempaan laskukäytäntöön nähden.

Huomioitavaa on, että laskelma on teoreettinen, koska se ei ota huomioon esimerkiksi rakennusjärjestyksen määräyksiä rakennuspaikkojen pinta-alasta ja sijainnista. Myöskään tarkkoihin rakentamispaikkoihin ei yleiskaavassa oteta kantaa, koska rakennuspaikat määritellään aina suunnittelutarveratkaisuissa.

Kuva 27. Asemakaavoittamattomilla alueilla rakentamista ohjataan yleiskaavan kantatilaperiaatteen mukaisesti ja suunnittelutarveratkaisuun perustuen.

6.1.9 Kaupunkitila joukkoliikennekaupungissa

Ihmisen näkökulma

Modernisaation myötä autoilu on heikentänyt kaupunkielämän edellytyksiä kaupunkitilassa. Ihmisten olosuhteet kaupunkitilassa ovat muuttuneet alisteiseksi liikennejärjestelmien toimivuudelle. Kaupunkikehityksen historiaa tarkastellessa voidaan huomata, miten ihmiset valitsevat toimintamallikseen, olemisen ja liikkumisen tavakseen sen, minkä kaupungin tilallinen järjestelmä tekee helpoimmaksi ja turvallisimmaksi. (Jan Gehl: Ihmisten Kaupunki, 2018)

Kaupunkitila vaikuttaa myös liikkumisen tahtiin: mitä enemmän huomioitavaa tilassa on, sitä hitaammin ihminen siinä etenee välineestä riippumatta ja sitä enemmän reagoi ympärillään oleviin asioihin – kohtaa muita ihmisiä, asioi liikkeissä, väistää vastaantulijoita.

Yleiskaavan läpileikkaava strategia

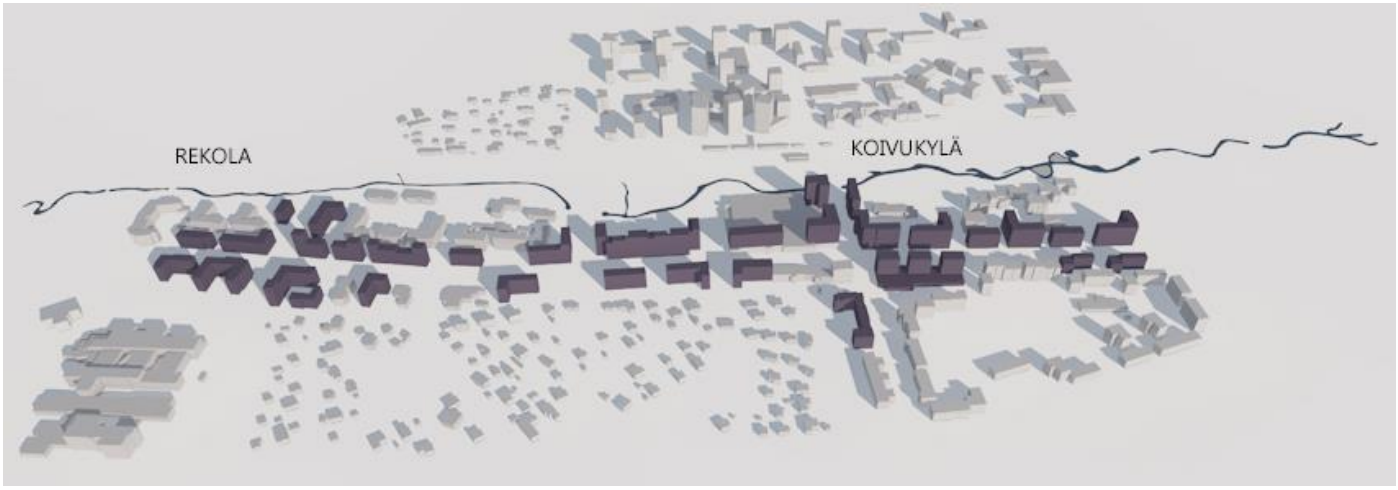
Kaupunkitilan laadun parantaminen on yleiskaavamääräyksissä läpileikkaava teema. Vantaan kaupunkirakenteen perimä nojaa modernisaation ajattelutapaan toimintoja erottelevasta järjestelmästä. Modernisaation periaatteissa ihmisen ympäristökokemus ja sen vaikutukset ihmisen toiminnalle jätettiin toissijaisiksi. Ollakseen resurssiviisaasti toimiva ja kestävästi kasvava kaupunki, kaupunkitilan tulee nykyistä vahvemmin ohjata käyttäjiensä valintoja kestävyyttä tukien. Kaupunkitilan tulee kannustaa liikkumaan lihasvoimalla ja kestävillä kulkumuodoilla sekä valitsemaan turhan kuluttamisen sijasta muuta tekemistä. Kaupunkitila voi parhaimmillaan vahvistaa paikallisyhteisöjen muodostumista.

Katukuvan kehittämisvyöhyke

Yleiskaavakartalle on joukkoliikennekaupungin maankäytön tehostamista ja kaupunkitilan laatua ohjaavan kestävän kasvun vyöhykkeen strategisen merkinnän lisäksi tuotu merkittävien katujen varsille strateginen merkintä **Katukuvan kehittämisvyöhyke**. Merkintä kehittyi asuntorakentamisen sijoituskohteita haarukoitaessa, kun pohdittiin asuinalueiden asuinviihtyvyyteen ja liikkumisen edellytyksiin vaikuttavia tekijöitä. Vantaalla on paljon katumaisemia, jotka näyttäytyvät kulkijalle ensisijaisesti suojaviheralueina ja joilla liikkumisen vauhti nousee ympäristöstä johtuen helposti yli

annetun ohjearvon. Tiemäisten katuympäristöjen täydennysrakentamista ohjaavalla merkinnällä tavoitellaan korttelirakenteen eheytymistä ja paikan parempaa tunnistettavuutta.

Katukuvan kehittämisvyöhyke on ensisijaisesti kaupunkitilan laatua ohjaava päällekkäismerkintä, joka ottaa kantaa alueen täydennysrakentamisen sijoittamisen mahdollisuuksiin sekä maankäytön ja liikennejärjestelmän yhteensovittamiseen. Katukuvan kehitysalueita on priorisoitu tärkeyden perusteella yleiskaavakartalle yhdeksän: Rajatorpantie, Martinkyläntie, Tammiston kauppatie, Tikkurilantie, Valkoisenlähteentie, Asolanväylä, Kulomäentie, Länsimäentie ja Lahdentie. Merkinnät on esitetty kohteisiin, jotka toimivat reittinä läheisille keskusta-alueille ja vaikuttavat niiden kehitykseen.

Kuva 28. Visio Asolanväylän katukuvaa kohentavasta täydennysrakentamisesta kolmen kävelyetäisyydellä toisistaan sijaitsevan aseman keskellä. (Kuva: Irene Sarvi/Vantaan kaupunki)

Kuva 29. Visio Rajatorpantien katukuvaa kohentavasta täydennysrakentamisesta. (Kuva: Sitowise Oy)

6.2 Vihreä voimavara – tiivistävän kasvun vastavoima

Yleiskaavassa esitetään viheralueverkoston suuret linjat: laajat viheraluekokonaisuudet ja yhteydet niiden välillä. Vantaan viheralueverkostoa on suunniteltu pitkäjänteisesti. Siitä on muodostunut hyvä ja toimiva vihreä infrastruktuuri –

strategisesti suunniteltu luonnontilaisten tai osittain luonnontilaisten alueiden verkosto, joka tuottaa hyötyjä eli ekosysteemipalveluja ihmisille. Tätä vihreää infrastruktuuria vaalitaan edelleen.

Luonnon itseisarvon tunnustamisen lisäksi on hyvä ymmärtää, miten monenlaisia hyötyjä kaupunkiluonto ihmisille tuottaa. Viheralueet eivät ole tärkeitä ainoastaan virkistäytymisen takia, vaan niillä tapahtuvat biologiset prosessit ja rakenteet hyödyttävät ihmisiä esimerkiksi vettä viivyttämällä ja puhdistamalla. Viherrakenteella tarkoitetaan kasvullisten alueiden (viheralueet, pihat ja muut alueet, joilla kasvaa kasveja) ja niiden välisten viheryhteyksien muodostamaa verkostoa, joka on osa yhdyskuntarakennetta. Kaupungin viherrakenne on ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille olennainen ja tuottaa myös taloudellisia hyötyjä. (Käsitteet: ViherKARA-verkosto. Kaupunkiseutujen vihreän infrastruktuurin käsitteitä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 39/2013.)

Yleiskaavan ratkaisuna se, että kaupunki jatkaa kasvuaan jo rakennetuilla alueilla ja säästää viheralueita, on paras ja kustannustehokkain tapa varmistaa luonnon ihmisille tuottamat hyödyt. Viheralueiden tuottamien hyötyjen kompensointi ennallistamalla tai luomalla uutta viherrakennetta on vasta toissijainen.

Vantaan viherrakenneselvitys (2017) on yleiskaavan maankäyttöratkaisujen taustalla. Selvityksessä esitetään maisemarakenteen sekä luonnon ja kulttuuriympäristön arvojen määrittämät rajat kaupunkirakenteen laajentumiselle ja seudun ja Vantaan kaupungin rakenteessa tärkeä viherverkosto, jota vaalitaan maankäytön muutoksissa.

Laajan viheralueverkoston lisäksi yleiskaava huolehtii myös pienipiirteisestä, ihmisiä lähimpänä olevasta viherrakenteesta. Keskustoissa ja keskustojen asuinalueilla määrätään varaamaan riittävästi tilaa puistoille ja julkisille ulkotiloille ja muilla asuinalueilla virkistysalueille. Puistoista puhuminen keskustojen yhteydessä sisältää ajatuksen siitä, että siellä, missä on eniten ihmisiä, on viheralueiden laatuun panostettava sekä kulutuskestävyyden ja toimivuuden että esteettisyyden näkökulmista. Virkistysalueyhteyden merkintä sitoo yhteen kaupunginosien sisäisiä viheralueita.

Useimmat rakennettaviksi tarkoitetut alueet on määrätty toteutettaviksi vihertehokkaasti. Vihertehokkuus on rakennetun ympäristön suunnittelun tueksi kehitetty väline, jonka tarkoitus on edistää ekologisten toimintojen ja ekosysteemipalvelujen tuotannon huomioon ottamista rakennushankkeiden toteutuksessa. Vihertehokkuudella tarkoitetaan alueen kasvullisen osan (=alue, jolla kasvaa eläviä kasveja) pinta-alan suhdetta alueen koko pinta-alaan pisteytettynä elementtien vaikuttavuuden mukaan. Esimerkiksi säilytettävästä puusta saa paljon pisteitä, koska puusta juurineen on paljon hyötyä. Vihertehokkuuden arviointiin on kehitetty laskuri, jonka avulla voidaan määritellä minimivaatimukset tavoitteen täyttymiseksi. Yleiskaavamääräyksessä vihertehokkuusvaatimus ei sido suunnittelua nykyiseen laskuriin, vaan laskuria ja sen lähtöoletuksia voidaan tarvittaessa muuttaa ja kehittää.

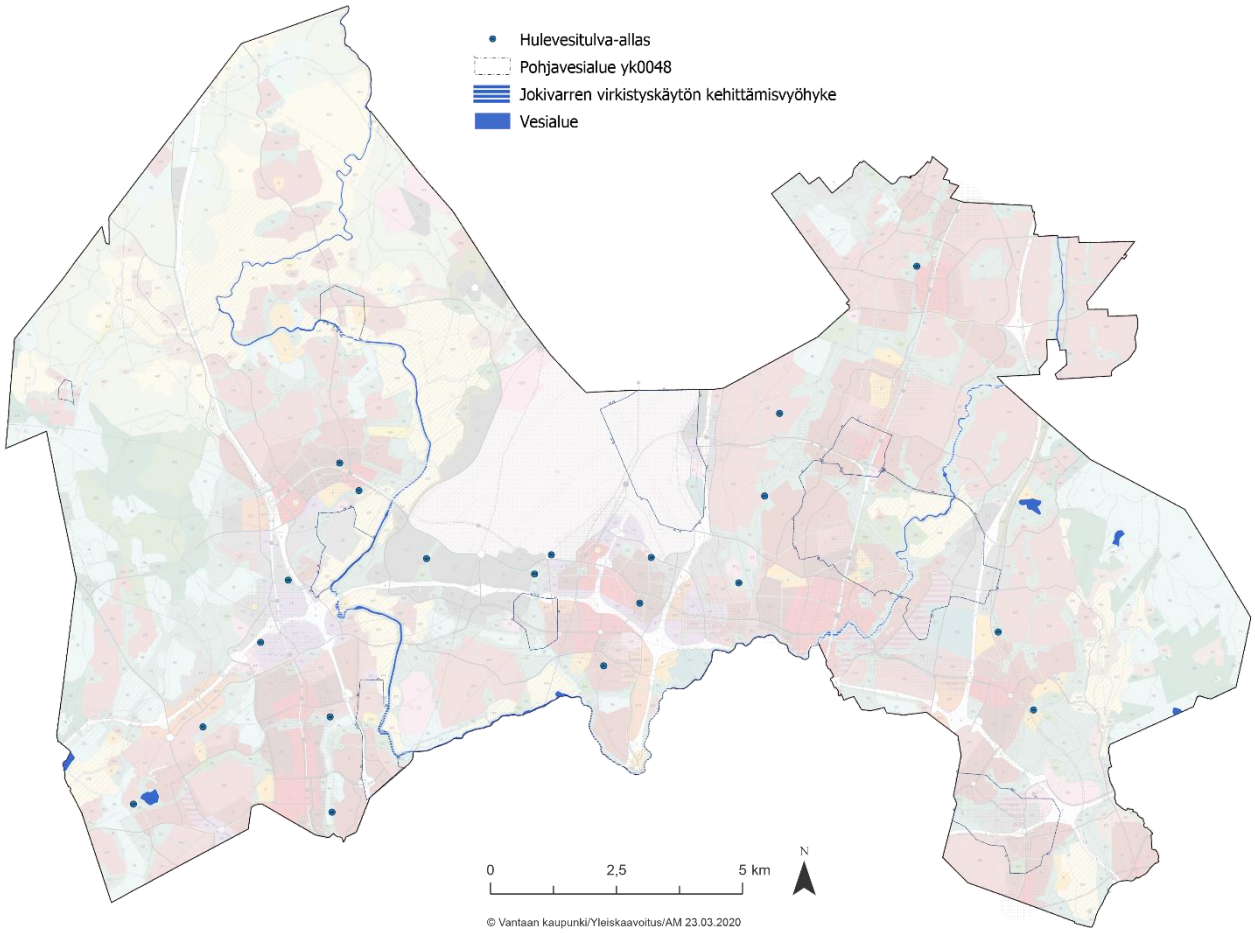
Kaupungin kasvun ohjaaminen sisäänpäin olemassa olevaa rakennetta tehostaen tuo lisää käyttäjiä viheralueille. Vehreiden kaupunkiympäristöjen laatua tulee vaalia ja käytettävyyttä parantaa alueiden käyttöä ohjaamalla ja paikkojen saavutettavuutta kehittämällä.

Merkittävinä kaupungin vetovoimaresurssina virtaavat Vantaalla joet. Yhtenä kaupunkitilan laatua strategisesti ohjaavana merkintänä yleiskaavakartalla on jokien varsien virkistyskäytön kehittämisvyöhyke. Joen varren kehittämisen merkintää on esitetty yleiskaavassa niille joen varren alueille, joiden lähellä on väestökasvupotentiaalia.

Kuva 30. Käyttäjämäärien kasvaessa voi luonnon kulumista hillitä rakentamalla paikkoja ja reittejä luontoa varjellen ja ihmisten kulkua helpottaen. (Kuvat: Virpi Mamia)

Hulevesitulviin varautumiseksi yleiskaavassa on osoitettu paikkoja vesitulva-altaille symbolimerkinnällä, ja niiden paikat ja koot tarkentuvat tarkemmassa suunnittelussa. Hulevesitulvien arvioidaan lisääntyvän rakentamisen tehokkuudesta ja ilmastonmuutoksesta johtuen. Yleiskaavassa on varauduttu tulviin siten, että rakentaminen ohjataan tulva-alueiden ulkopuolelle. Rakentamisen ohjaaminen vesistötulva-alueiden ulkopuolelle ja hulevesitulviin varautuminen ovat keinoja sopeutua muuttuvaan ilmastoon ja lisätä resilienssiä kaupungissa.

Kuva 31. Yleiskaavan vesiin liittyviä kaavamerkintöjä.

6.2.1 Ekologinen verkosto

Yleiskaavan tavoitteiden raami on kestävä kehitys, jonka kivijalka on ekologisen kestävyyden turvaaminen. Yleiskaavassa luonnon monimuotoisuutta ja toimivia ekosysteemejä turvataan vahvistamalla ekologista verkostoa. Yleiskaavassa on osoitettu uusia luonnonsuojelualueita ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita sekä suojelualueita toisiinsa kytkevät ekologiset runkoyhteydet. Luonnonsuojelualueet yhdessä muiden luontoarvoiltaan merkittävien alueiden kanssa muodostavat Vantaan ekologisen verkoston (liite 1.) perustan, jonka tavoitteena on turvata eliölajiston sekä luontotyyppien säilyminen ja monimuotoisuus pitkällä aikavälillä. Vantaa sijaitsee eliöstöltään rikkaalla hemiboreaalisella vyöhykkeellä, joka kattaa vain Suomen eteläisimmän osan. Vantaan suojelualueilla on tärkeä merkitys eteläisen luonnon monimuotoisuuden vaalimisessa ja turvaamisessa. Vantaalla on sekä valtakunnallisesti että paikallisesti merkittäviä suojelualueita, ja osa suojelualueista kuuluu myös EU:n Natura 2000 -verkostoon.

6.2.2 Luonnonsuojelualueet

Luontoarvojen säilymisen ja edistämisen kannalta keskeinen keino on suojelualueiden perustaminen. Luonnonsuojelualueiden tarkoituksena on suojella alueella esiintyviä luontotyyppejä ja eliölajeja sekä ylläpitää ekologisia yhteyksiä. Yleiskaavassa on esitetty sekä uusia luonnonsuojelualueita ja laajennuksia olemassa oleviin. Luonnonsuojelualueiden (SL) pinta-ala on yhteensä 2241 hehtaaria (n. 9,3 % kaupungin pinta-alasta). Näistä 800 hehtaaria on uusia.

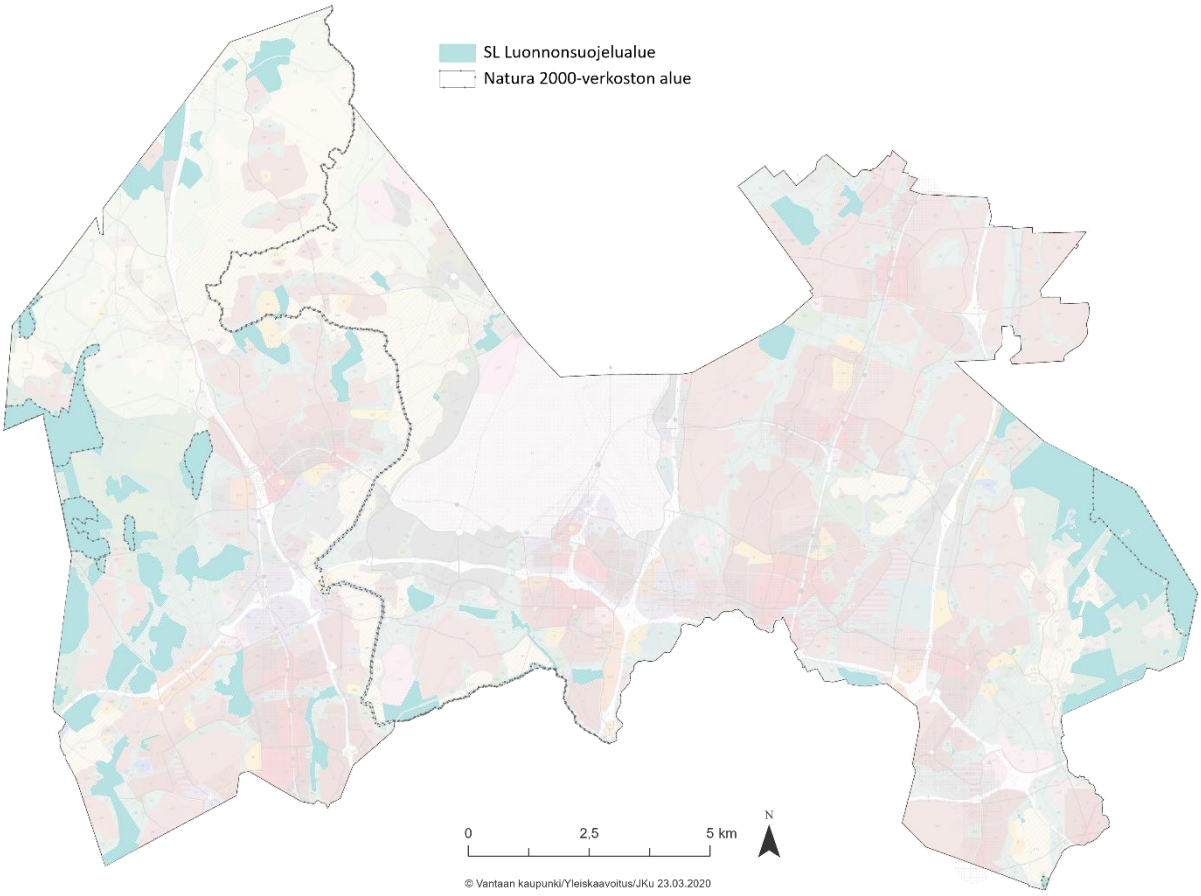
Suojelualueverkostoon lisättäväksi ehdotetuilla alueilla on erityisesti perusteena niiden monipuoliset metsäarvot, joilla tarkoitetaan metsäluontotyyppien säilyneisyyttä ja kehittymistä luonnontilaisen kaltaisiksi. Suojelualueverkoston täydennyksiä on tehty Vantaan luonnosta kertyneiden tietojen perusteella ja ekologisen verkoston, erityisesti

metsäisen verkoston, säilyttämisen näkökulmasta. (Uudet suojelu- ja luo-alue-ehdotukset suuralueittain, Vantaan kaupunki, ympäristökeskus 2019)

Metsäisiä alueita on tarkasteltu nykytilanteessa, riippumatta tämän hetken yleiskaavavarauksista tai maanomistuksesta. Luontoarvoiltaan merkittävien alueiden arvioinnissa lähtökohtina ovat olleet luonnonsuojelulaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Luontoarvojen arvotuksessa on hyödynnetty myös maakunnallisesti arvokkaiden alueiden kriteeristöä sekä METSO-kriteeristöä. Yleiskaavan 2007 luo-alueverkosto (luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue) on ollut tärkeä lähtökohta. Tiukasti suojellun liito-oravan elinpiiriverkoston kartoitus ja muut luontoinventoinnit ovat tuoneet lisätietoa arvokohteista. Monimuotoisen metsäluonnon indikaattorina on käytetty EU:n direktiivilajien sekä uhanalaisten tai muutoin monimuotoista luontoa kuvaavien lajien esiintymistä alueilla.

Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetun lahokaviosammalen huomioimiseksi paremmin kaavoituksessa, Vantaan kaupunki teetti syksyllä 2019 selvityksen, jossa kartoitettiin sammaleen esiintymistä alueilla, joilta aiemmin oli vain vähän tietoa kuten suojelualueilta, ja lisäksi tutkittiin joitain erityisten maankäyttöpaineiden kohteina olevia alueita. Selvityksen mukaan lahokaviosammalen tilanne vaikuttaa olevan Vantaalla poikkeuksellisen hyvä Suomen mittapuulla arvioituna. Selvityksessä rajattiin tunnettujen esiintymäalueiden perusteella 107 ydinaluetta, joiden pinta-ala on yhteensä n. 1 071 ha. Ydinalueista n. 3/4 (86 % niiden yhteispinta-alasta), itiöpesäkkeistä n. 3/4 ja itiöpesäkkeiden kasvupaikoista n. 2/3 sijaitsee nykytilanteessa hyvin tai kohtalaisesti turvatuilla kohteilla. Selvitys sisältää lahokaviosammaleen suojelusuunnitelman, joka perustuu yleiskaava 2007:n ja uuden yleiskaavan valmisteluaineiston väliseen vertailuun. Yleiskaavan valmisteluaineistossa maankäyttöön tehdyt muutokset oletettavasti kompensoivat yleiskaavan rakennettaviksi osoitetuilla alueilla olevien lahokaviosammalesiintymien heikennykset riittävällä tasolla, jotta lajin suojelutaso säilyy suotuisana Vantaalla.

Luonnonsuojeluun tarkoitetut alueet on tarkoitus rauhoittaa luonnonsuojelulain 24 §:n nojalla. Rauhoitetulle luonnonsuojelualueelle voidaan tarvittaessa laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jolla osoitetaan alueella tarpeelliset reitit ja rakenteet sekä luonnonhoitotoimet. Kaikki Vantaan luonnonsuojelualueet ovat myös asukkaille tarkoitettuja virkistysalueita.

Kuva 32. Yleiskaavan luonnonsuojelualueet ja Natura 2000-verkostoon kuuluvat alueet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet

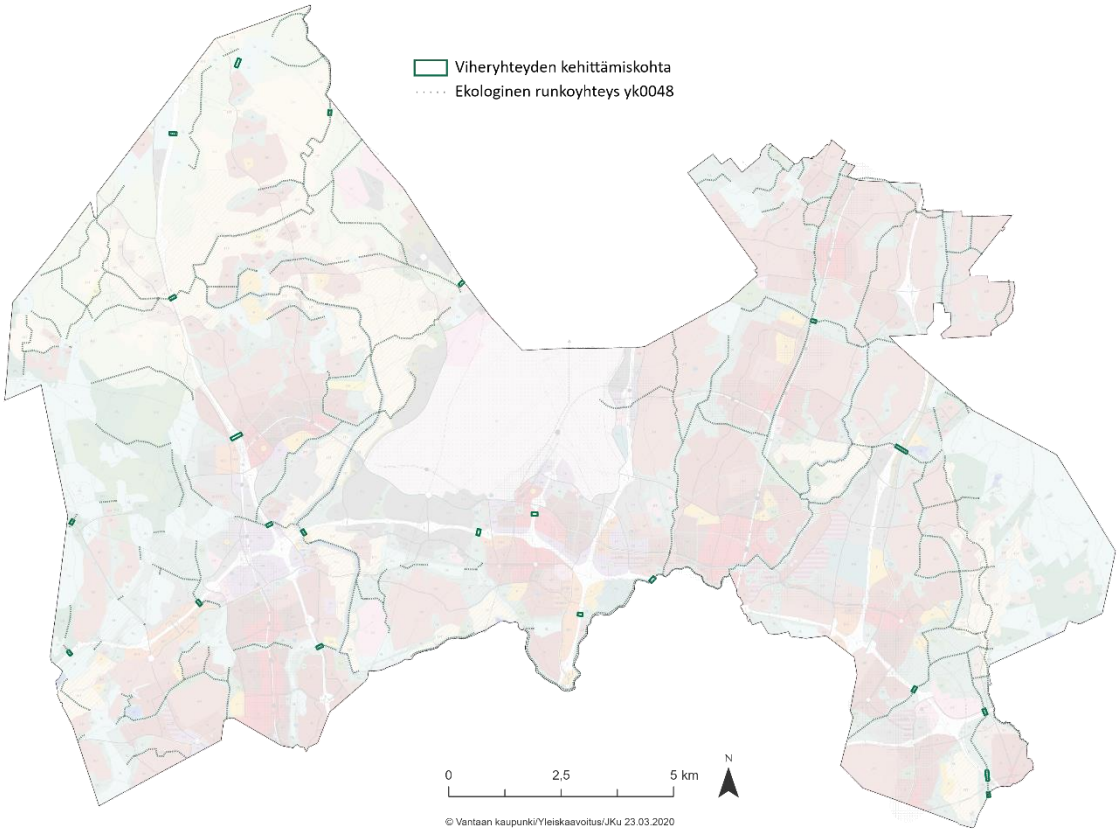
Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden (luo) kokonaisuutta on yleiskaavassa täydennetty kokonaan uusilla alueilla tai olemassa olevien laajennuksilla. Tavoitteena on laajempien luonnon arvoaluekokonaisuuksien ja suojelualueiden tukialueiden muodostaminen luonnon monimuotoisuutta turvaamaan. Luo-alueiden rajausperusteet ovat pääosin samat kuin varsinaisten suojelualue-ehdotustenkin (Uudet suojelu- ja luo-alue-ehdotukset suuralueittain, Vantaan kaupunki, ympäristökeskus 2019). Osa luo-alueista on todettu Uudenmaan liiton selvityksessä maakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi. Arvokkaat puroluontokohteet täydentävät Vantaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden alueiden verkostoa.

Luo-alueet sijoittuvat pääosin VR- ja VL-alueille päällekkäismerkintänä. Luo-alueen määräys velvoittaa maaomistajaa yleiskaavan VR-, VL- ja VU-alueilla hakemaan puunkaatoon ja muuhun maisemaa muuttavaan toimintaan maisematyöluvan maankäyttö- ja rakennuslain 128 § mukaisesti. Yleiskaavan M- sekä MT-alueilla oleva luo-aluemerkintä ei velvoita vastaavasti, koska M- ja MT-alueilla sovelletaan metsälakia. Luo-alueiden pinta-ala yleiskaava-alueella on yhteensä noin 780 ha.

Yleiskaavan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet ja niitä koskeva kaavamääräys esitetään oikeusvaikutteisella liitekartalla 2.

Ekologiset runkoyhteydet

Yleiskaavaan on määritelty ekologiset runkoyhteydet, jotka yhdistävät luonnonsuojelualueita ja luo-alueita toisiinsa. Kokonaisuudesta muodostuu luontoalueiden verkosto, joka turvaa elinympäristöjä sekä mahdollistaa lajien leviämisen ja liikkumisen alueelta toiselle. Ekologisen runkoyhteyden määräys ohjaa varaamaan tilaa yhteyksille asemakaavoissa ja ottamaan ne huomioon viheralueiden jatkosuunnittelussa. Yhteydet kulkevat pääosin viheralueilla. Vantaan ekologiset yhteydet -selvityksen (2018) mitoitusohjeita on tulkittu siten, että runkoyhteyksien kohdille on pyritty varaamaan vähintään 100 metriä viheraluetta. Pientalovaltaisilla asuinalueilla yhteys kulkee ilman viheralueen tilavarausta, koska monet lajit voivat liikkua pihoja pitkin. Runkoyhteydet tukeutuvat myös asemakaavoitettuihin viheralueisiin.

Kuva 33. Ekologiset runkoyhteydet ja viheryhteyden kehittämiskohdat yleiskaavassa

Viheryhteyksien kehittämiskohdat

Vantaa on leveiden liikenneväylien halkoma kaupunki. Väylät katkaisevat sekä ihmisten että eläinten kulkureittejä. Jotta yleiskaavassa esitetty ekologisten runkoyhteyksien verkosto toimii, tulee väylille rakentaa vihersiltoja tai laajoja vehreitä alikulkuja. Ekologisiin yhteyksiin liittyvät vihersillat tulee suunnitella ensisijaisesti eläinten liikkumista tukeviksi, kun taas ulkoilureittiverkostoihin liittyvät sillat voivat olla erityisesti ihmisen virkistyskäytön näkökulmasta suunniteltuja. Useimmiten on järkevää tehdä vihersillasta sellainen, että se palvelee sekä ihmisiä että eläimiä ja ratsastusreitteihin yhdistettynä myös ratsukkoja.

Tärkeimmät viheryhteyksien kehittämiskohdat on merkitty yleiskaavaan. Tarkoituksena on tukea vihersiltojen tai vehreiden alikulkujen rakentamista väylien ja teiden perusparannusten ja rakentamisen yhteydessä. Merkintään liittyy määräys: ”Ensisijaisesti kehitettävä viheryhteys. Merkitylle kohdalle tulee rakentaa vihersilta tai kehittää alikulkua ihmisten ja eläinten liikkumista tukevaksi. Yhteyden sijainti tarkentuu jatkosuunnittelussa.”

Natura 2000 -alueet

Natura 2000 -verkoston alueet on esitetty yleiskaavassa päällekkäismerkinnöillä. Verkosto turvaa luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä. Natura 2000 -alueilla on toteutettava niiden suojeluperusteina olevien luontotyyppien ja lajien ekologisia vaatimuksia vastaavia suojelutoimenpiteitä ja laadittava tarvittaessa tarkoituksenmukaisia aluekohtaisia hoito- ja käyttösuunnitelmia tai laaja-alaisempia kehittämissuunnitelmia.

Vantaan alueelle ulottuu alueita neljästä eri Natura-aluekokonaisuudesta: Sipoonkorpi (FI0100066); Vantaanjoki (FI0100104); Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät (FI0100064); Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065). Yleiskaavassa ei osoiteta uutta maankäyttöä Natura-alueille. Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueisiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu Östersundomin yhteisen yleiskaavan Natura-vaikutusten arvioinneissa.

6.2.3 Alueiden virkistyskäyttö

Julkiset virkistysalueet ja muut viheralueet, joilla saa liikkua pääsymaksua maksamatta, antavat kaikille mahdollisuuden nauttia luonnon terveyshyödyistä ja kauneudesta. Ulkoilua harrastaa 96% suomalaisesta aikuisväestöstä ja ulkoilureitit ovat käytetyimpiä liikuntapaikkoja. Yleiskaavan virkistysalueiden, virkistysalueyhteyksien ja ulkoilureittien verkosto turvaa mahdollisuuden tulevaisuuteen.

Virkistyksen ja liikunnan vapaa-ajanpalvelut
Lähiliikkuminen kuuluu kaupungin jokapäiväisiin palveluihin. Vantaalla viheralueet ovat lähellä ja useimmiten helposti saavutettavissa. Urheilupuistot ja liikuntapalvelut keskittyvät keskuksien reunamille asukkaille hyviin sijainteihin.

Urheilu- ja virkistyspalveluiden alueet (VU) on tarkoitettu pääasiassa ulkoilmassa tapahtuvaan liikuntaan, urheiluun, peleihin ja muihin aktiivisiin virkistystoimintoihin. Palvelut voivat olla julkisia tai yksityisiä. Urheilu- ja virkistyspalvelualueita yleiskaavassa ovat urheilukentät, golfkentät, ratsastuskeskukset, koirien koulutuskeskukset, uimarannat ja muut tiettyyn tarkoitukseen varatut tai merkittäviä palveluita sisältävät kohteet. Pääosin urheilu- ja virkistyspalveluiden verkosto on suunniteltu jo yleiskaavassa 1992.

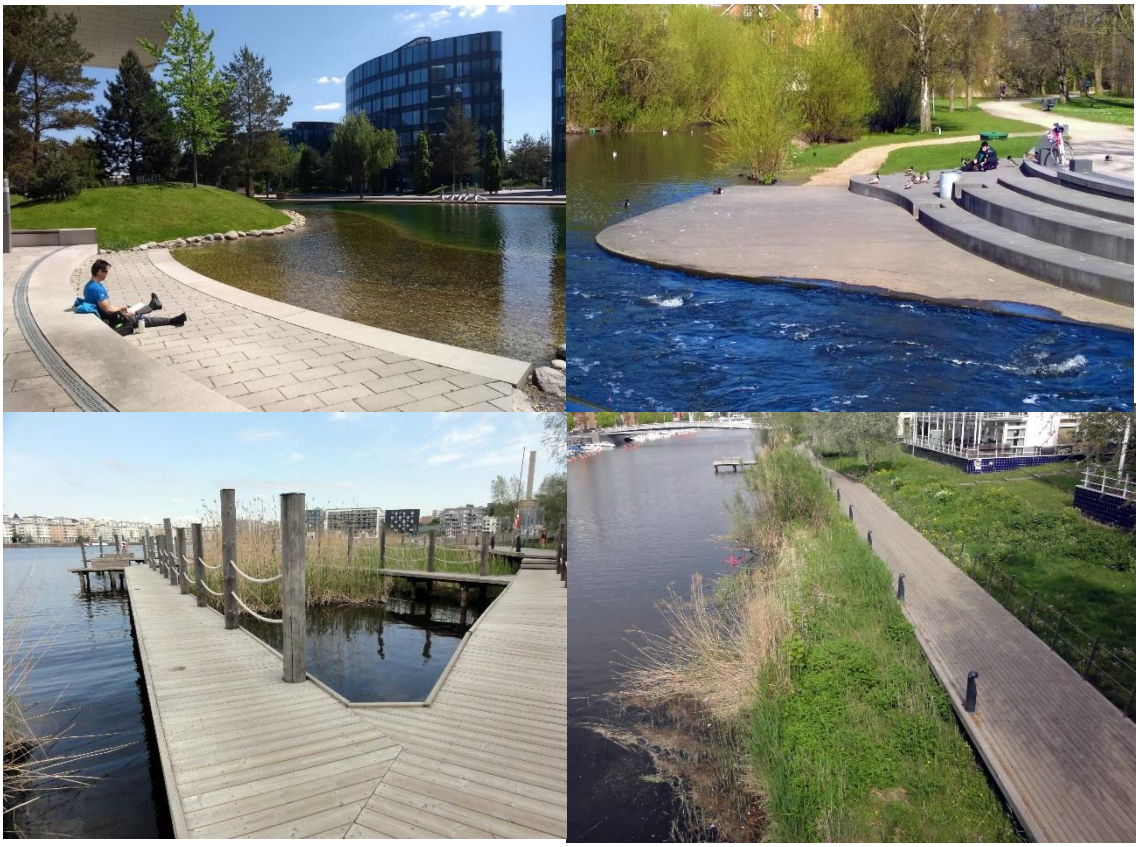
Yleiskaavassa esitetään pääosin yleiskaava 2007:n mukaiset urheilun ja virkistystoiminnan aluevaraukset täydennettynä liikuntapuistoilla niiltä osin, kun ne ovat yleiskaavan tarkkuustasoon soveltuvia. Alueiden lisäksi on symbolilla Urheilu- ja virkistyspalveluiden paikka (8 kpl) osoitettu kasvavan kaupungin tarvitsemia uusia tai kehittyviä urheilun ja virkistyksen toimintojen ohjeellisia sijainteja. Tarkempi sijainti määritellään jatkosuunnittelussa

Osana yleiskaavatyötä on laadittu vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemakartta (liite 2.), jonka merkinnät ovat osin oikeusvaikutteisen yleiskaavan mukaisia, osin oikeusvaikutuksettomia ja yleiskaavaa tarkentavia. Teemakartassa esitettyjen kohteiden lisäksi yleiskaavan keskustoihin ja asumisen alueille sijoittuu runsaasti lähivirkistysalueita ja -palveluja, jotka muodostavat asukkaille tärkeän lähiliikkumisen verkoston.

Jokien varsien virkistyskäyttö
Vantaan yleiskaavojen pitkäaikaisena strategisena linjauksena on ollut, että jokien rannat varataan julkisiksi virkistysalueiksi. Tämä on osoitettu merkitsemällä rannoille lähivirkistysaluetta. Asemakaavoissa ja virkistysalueen yleissuunnittelussa tulee tutkia tarkemmin lähivirkistysalueen laajuus sekä ympäristörakentamisen ja maisemanhoidon mahdollisuudet. Rannoille perustetaan ulkoilureittejä, jos se on geoteknisesti mahdollista. Yleiskaavaan merkitty

ohjeellisten ulkoilureittien ja ratsastusreittien verkosto on lähtökohta reittien toteutukselle. Maatalousvaltaisen alueen määräyksessä todetaan, että ulkoilureittien jatkuvuus tulee turvata. Jokien varsille voi sijoittua myös pienimuotoista palvelurakentamista, kuten julkisia saunoja tai kahviloita. Lähivirkistysalueen määräys sallii tämän.

Yleiskaava osoittaa jokien varsien virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeet. Ensisijaisesti virkistyskäyttöön kehitettäviksi on merkitty ne jokien varsien alueet, jotka sijaitsevat lähimpänä tiiviisti asumiseen rakennettuja alueita, tai joilla on merkittävää matkailun kehittämispotentiaalia.

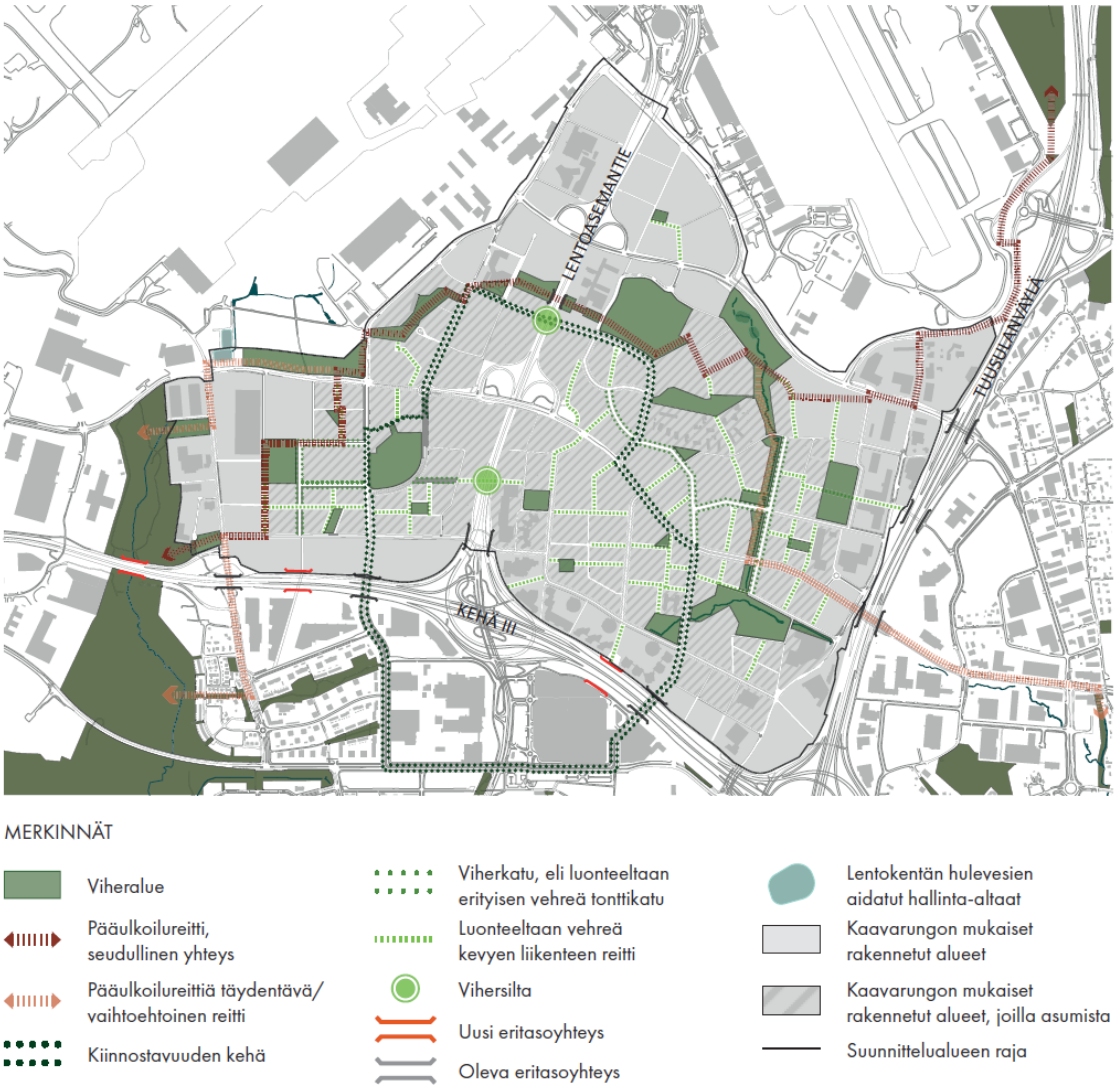

Kuva 34. Ihmisillä on tarve päästä veden äärelle. Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeellä parannetaan mahdollisuuksia liikkua ja oleskella veden äärellä. Kuvissa on esimerkkejä rantojen virkistyskäyttöön rakentamisesta eri puolilta Eurooppaa. Vantaalla joet ovat tärkeitä ekologisia yhteyksiä, joten virkistyskäyttö on tärkeää sovittaa rannalle luontoarvoja haittaamatta. (Kuvat: Laura Muukka)

Virkistysalueyhteydet

Virkistysalueyhteydet ovat rakennetun ympäristön sisällä kulkevia laajoja viheralueita yhdistäviä virkistysalueiden sarjoja, ulkoilureittiyhteyksiä tai erilaisia kapeampia viheralueita. Yhteys voi tarvittaessa olla välillä kadulla. Virkistysalueiden sijainti tarkentuu asemakaavoissa.

Yhteyksiä on merkitty erityisesti Tikkurilan, Aviapoliksen ja Kivistön keskustavyöhykkeille. Määräyksessä edellytetään, että kaupunkikeskustoissa ja niiden läheisillä asuinalueilla merkinnän varrella olevat julkiset ulkotilat toteutetaan vehreinä ja viihtyisinä, toisiinsa kytkeytyneinä kaupunkitiloina. Julkisten virkistysalueiden tarve on suurempi tiiviisti rakennetuilla alueilla kuin väljillä pientaloalueilla, koska niillä oleskellaan omilla pihoilla. Virkistysalueyhteyksiä onkin suunniteltu erityisesti tehokkaasti rakennetuille tai rakennettaville alueille.

Kuva 35. Esimerkki virkistysalueyhteyksistä. Ote diplomityöstä "Veromiehen viheralueverkosto – kehittämissuunnitelma" (Laura Turunen 2018.)

Ohjeelliset ulkoilureitit

Yleiskaavaan on määritelty ohjeellisten ulkoilureittien verkosto, jonka pohjalta reittejä voidaan suunnitella tarkemmin ja toteuttaa. Lähtökohtana ovat yleiskaava 2007:n ulkoilureitit ja ratsastusreitit ja niiden taustalla viheralueiden verkosto. Ulkoilureitit kulkevat aina viheralueilla.

Ohjeelliset ulkoilureitit ja ratsastusreitit ovat olennainen lähtökohta eri tahojen omistamilla mailla kulkevan verkoston toteutukselle. Yleiskaavassa osa on jo toteutettuja reittejä, osa tarkemmin suunniteltuja ja osa reittiyhteystarpeita. Ulkoilureittien verkostoa on suunniteltu rinnan Vantaan ulkoilureitistön yleissuunnitelman kanssa. Se sisältää tiedot olemassa olevista reiteistä, eri yhteyksissä tarkemmin suunnitelluista reiteistä, ja siinä suunnitellaan uusia reittejä. Yleissuunnitelma tarkentaa yleiskaavaan merkittyjen ohjeellisten reittien sijaintia ja tyyppiä.

Lisätietoa on viime vuosina tullut muun muassa reittien perustamisolosuhteista. Jokien rannoilla on usein paksu ja pehmeä savikko, jolle ulkoilutien perustaminen edellyttää stabilointia tai jonkin muun menetelmän käyttöä. Sen tähden ulkoiluteille on pyritty löytämään sijainteja kauempana jokien rannoista. Rantojen halutaan kuitenkin edelleen olevan yleisessä virkistyskäytössä: rannalla voi kulkea ilmankin ulkoilutietä ja rannoille voidaan tehdä myös kevyemmin perustettuja polkuja. Reittilinjoja ei ole poistettu jokien rannoilta, mutta niitä on paikoin lisätty kauemmaksi joen uomasta sellaisille kohdille, joilla on tehty tarkempaa selvitystyötä.

Luonnonsuojelualueilla on erityisen tärkeää ohjata kulku perustetuille reiteille, jotta suojelualue ei kuluisi kauttaaltaan. Kulkua luonnonsuojelualueella voidaan ohjata erilaisilla rakenteilla.

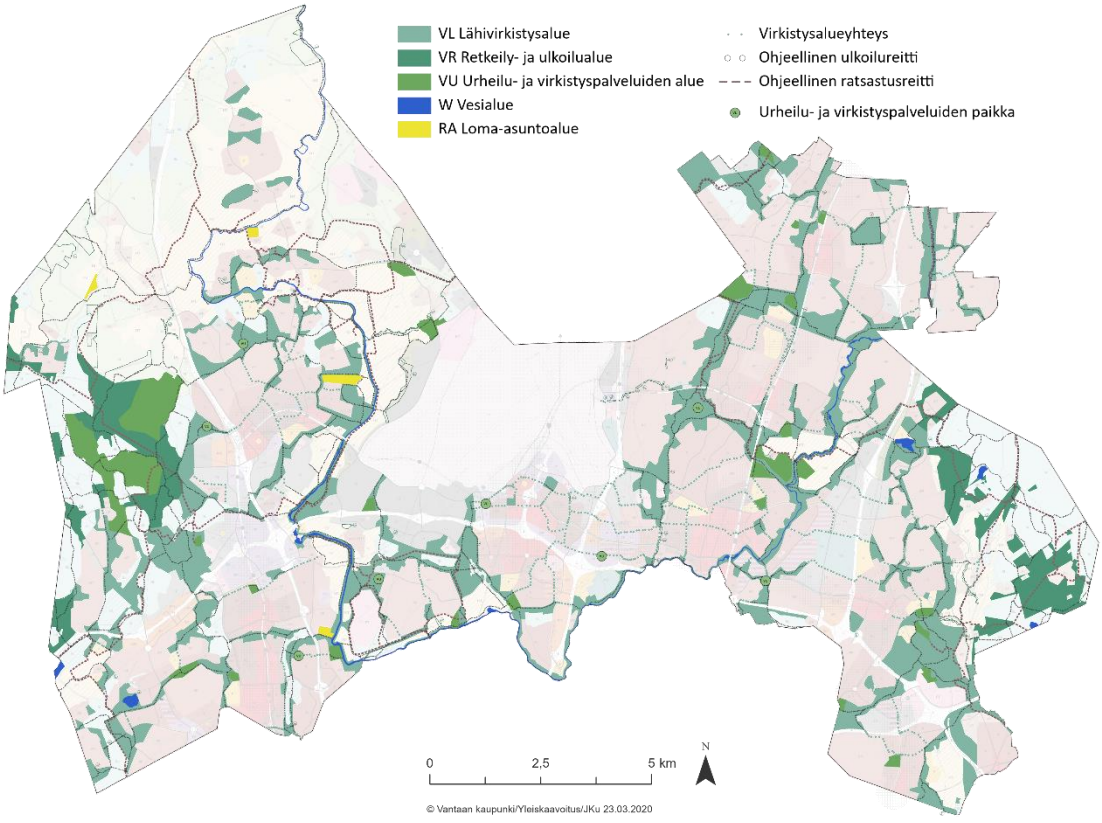
Kuva 36. Esimerkki laadukkaasta ulkoilun ohjauksesta luonnonsuojelualueella: Lammassaaren pitkospuut Helsingissä. (Kuva: Laura Muukka)

Ohjeelliset ratsastusreitit

Vantaan ratsastusreittien ja -keskusten tarveselvityksen (2004) pääanti oli sen huomaaminen, että Vantaalla on paljon ratsuhevosia ja monet kaupunkilaiset haluavat harrastaa ratsastusta lähellä asuinpaikkaansa, ja toisaalta eri liikkumismuodot häiritsevät toisiaan ja aiheuttavat vaaratilanteita samoilla reiteillä. Suunnitelmia tarkennettiin Länsi-Vantaalla 2012.

Yleiskaavaan merkitty ratsastusreittien verkosto mahdollistaa ratsastustallien lähistölle toteutettavien lyhyempien lenkkien yhdistämisen ja myös esimerkiksi vaellusratsastuksen matkailupalveluna.

Viheralueohjelman 2011 - 2020 kehittämistoimenpiteenä esitettiin, että yhdistykset ja yritykset sopimuksin toteuttavat ja ylläpitävät ratsastusreittejä yhteistyössä kaupungin kanssa. Yleiskaavaan merkitty ohjeellinen reitti muistuttaa varamaan reiteille tilaa maankäytön, liikenteen ja viheralueiden suunnittelun eri vaiheissa, mutta ei velvoita kaupunkia toteuttamaan reittejä.

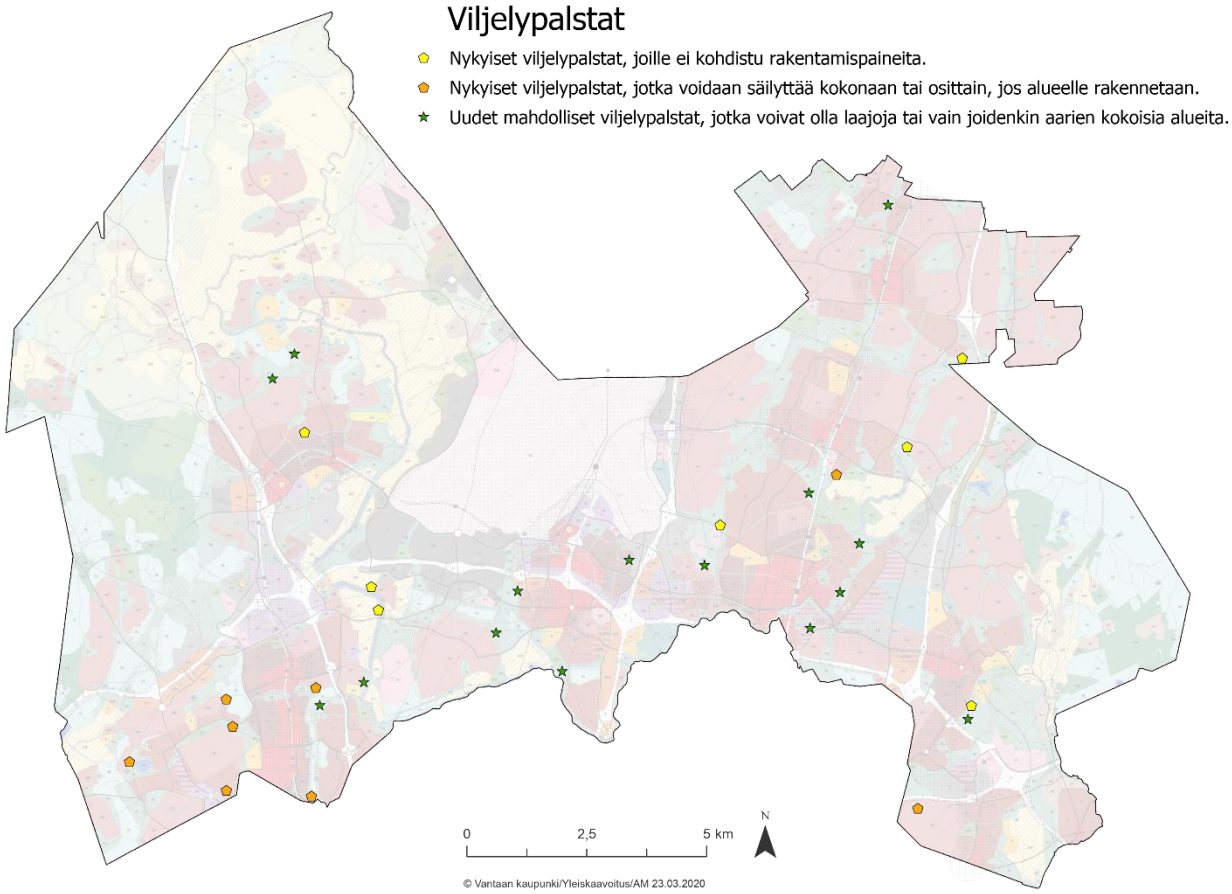
Kuva 37. Yleiskaavan virkistyksen reitit ja alueet

Viljelypalstat

Yleiskaavan pohjaksi laadittiin selvitys, jossa on esitetty Vantaan nykyiset viljelypalstat ja haettu mahdollisia sijainteja uusille viljelypalstoille. Uusilla alueilla otettiin huomioon hyvä sijainti asutukseen ja kulkuyhteyksiin nähden, mahdollisuus viljelyyn luonnon olojen kuten veden, auringon ja maaperän suhteen sekä vaikutus maisemaan.

Sekä nykyiset että uudet ehdotetut palsta-alueet on esitetty kaavakartalla määräyksellä: ”Ohjeellinen sijainti viljelypalstoille. Alueen lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Jos nykyisten palstojen päälle rakennetaan, tulee palstoille etsiä korvaava sijainti.”

Monet palstaviljelyyn soveltuviksi ehdotetuista alueista ovat pinta-alaltaan laajoja. Viljelypalstoiksi voidaan perustaa osa alueesta tarkemman suunnitelman mukaan. Joitain viljelypalsta-alueita joudutaan mm. asemanseutujen täydennysrakentamisen yhteydessä siirtämään. Joitain palsta-alueita voidaan laajentaa, mm. Hakunilassa se olisi mahdollista. Oheisella kartalla (kuva 38.) on yleiskaavakarttaa tarkemmin esitetty viljelypalstat, joille ei kohdistu rakentamispaineita, viljelypalstat, jotka voidaan säilyttää kokonaan tai osittain, jos alueelle rakennetaan, sekä uudet mahdolliset viljelypalsta-alueet.

Kuva 38. Viljelypalstaselvityksessä tutkittiin sijainteja uusille mahdollisille viljelypalstoille kaupungissa.

6.3 Kulttuuriympäristön suojelu

Yleiskaavalla suojellaan arvokkaita kulttuuriympäristökokonaisuuksia, jotka on tunnistettu valtakunnallisissa, maakunnallisissa tai Vantaan kaupungin laatimissa selvityksissä ja inventoinneissa. Merkittävien rakennusperintökohteiden suojelutarpeen ja -edellytysten selvittämistä tarkemman asteisessa suunnittelussa vaaditaan. Yleiskaavan pääkartalla ja oikeusvaikutteisella liitekartalla annetut suojelumääräykset määrittävät reunaehdot maankäyttömerkinnän perusteella tehtävälle kehittämiselle.

Valtakunnalliset ja maakunnalliset arvot kulttuuriympäristön suojelun lähtökohtina

Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue

Vantaanjokilaakson viljelymaisema on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, joka edustaa eteläisen Uudenmaan pitkään jatkuneen kartanokulttuurin ja maanviljelyksen synnyttämää kulttuurimaisemaa. Valtioneuvosto teki 5.1.1995 periaatepäätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että arvokkaat maisema-alueet otetaan huomioon alueiden käytössä. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on inventoitu uudestaan vuosina 2010–2014. Rajausta on inventoinnissa supistettu Riipilän alueella ja Tammistossa siten, että se vastaa suunnilleen yleiskaavan 2007 kyläkuvallisesti ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden rajausta.

1995 päätös on edelleen voimassa, koska uuden inventoinnin käsittely on kesken. Mutta voimassa oleva rajaus on niin vanhentunut, ettei se voi uskottavasti toimia suojeluperusteena. Yleiskaavassa on uuden ajantasaisen inventoinnin ja maiseman nykytilanteen arvoihin perustuva rajaus.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtioneuvosto on päättänyt 2009 valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY), joiden ajantasainen tilanne perustuu ”Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (Museovirasto 2009)”-inventointiin (VN 22.12.2009). Vantaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ovat: Backas – Elannon suurtila, Helsingin pitäjän kirkonkylä, Jokiniemen koelaitos, Korson rautatieasema, Pääkaupunkiseudun I maailmansodan linnoitteet, Sotungin kylä ja Håkansböle, Suuri rantatie sekä Tikkurilan rautatieasema.

Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt

Uudenmaan liiton selvityksessä 2012 ”Missä maat on mainiommat” on tunnistettu maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt, jotka sisältyvät 4. vaihemaakuntakaavaan. Vantaalla maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä ovat: Hämeenkylään ulottuva Espoonjokilaakson maisema-alue, Kaivokselan asuntoalue, Simonmetsän kerrostaloalue, Tikkurilan kulttuurimaisema, Hanabölen kylämaisema, Havukosken asuntoalue sekä Sotungin kylämaisema ja Håkansbölen kartano RKY-aluetta laajempana. Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan alueelle sijoittuu Länsisalmen kulttuurimaisema.

Vantaan kulttuuriympäristöselvitykset

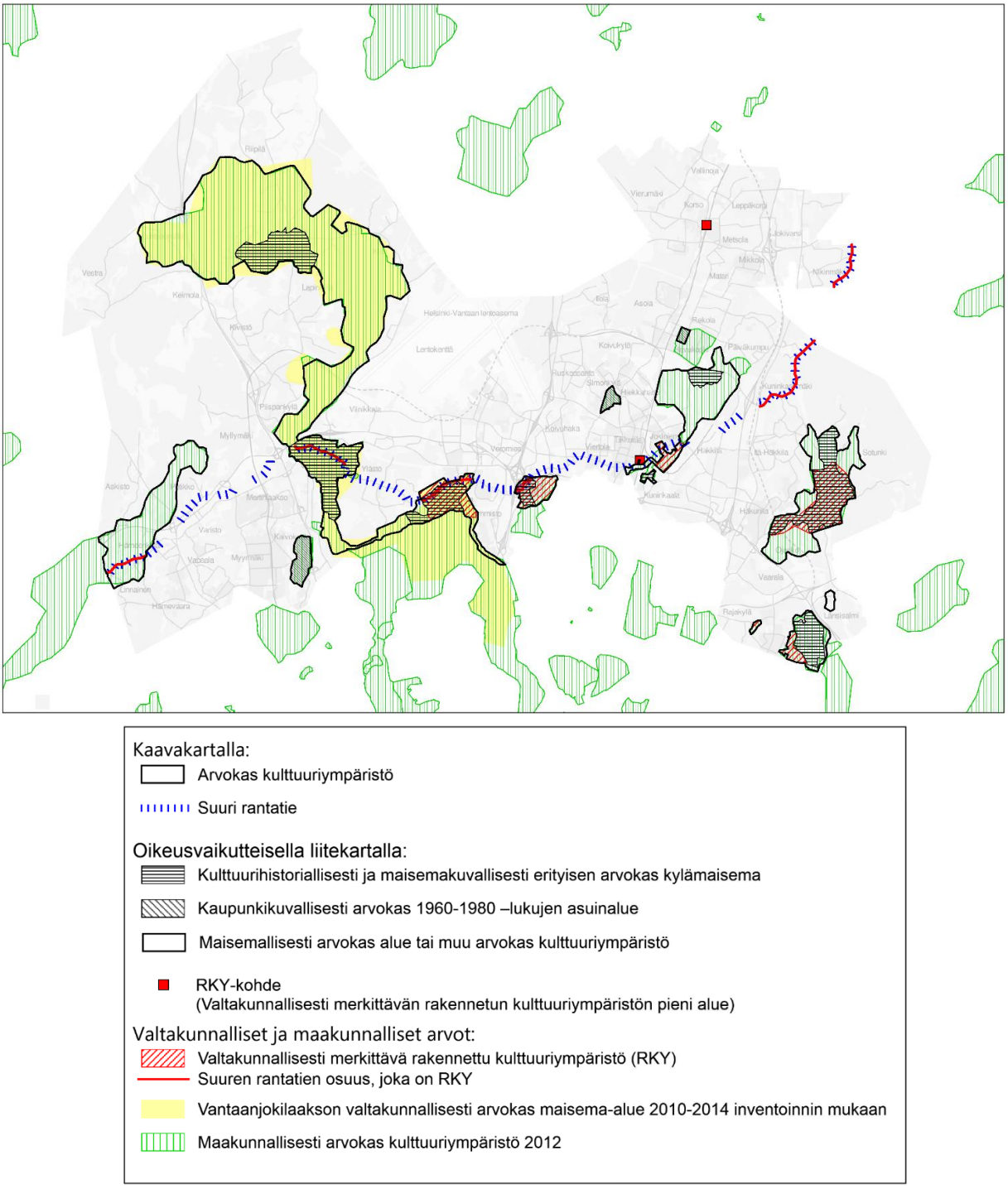
Kulttuurimaisemaselvitys 2005 ja viljelymaiseman maisemakuvan uusi inventointi

Yleiskaavan 2007 taustalle laadittiin Kulttuurimaisemaselvitys (2005). Siinä esitetty teoreettinen tausta vantaalaisista kulttuuriympäristötyypeistä ja maiseman arvottamisesta pätee edelleen. Kulttuuriympäristön suojelun onkin oltava pitkäjänteisempää kuin 10 vuoden välein muuttuvaa, jotta jäisi jotain suojeltavaa. Työssä selvitettiin kulttuurimaisemien maisemakuvalliset ja kulttuurihistorialliset arvot, joista arvokkaimmat alueet merkittiin yleiskaavaan 2007.

Vantaan viljelysmaisemien maisemakuva inventoitiin uudelleen 2017. Yleiskaavassa 2007 suojellut kyläkuvallisesti ja maisemallisesti arvokkaat alueet ovat pääpiirteissään säilyttäneet ne arvot, joihin perustuen maisemakuvaa on haluttu suojella. Arviointikriteerejä ovat maisemakuvan eheys ja yhtenäisyys, vaihtelevuus eli monipuolisuus, intensiteetti eli vaikuttavuus ja huomattavat yksittäiset maisemaelementit ja maisemaa jäsentävät osatekijät.

Kylli – Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset

Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset laadittiin osana yleiskaavan selvityksiä. Linjauksissa määriteltiin vantaalaisen kulttuuriympäristön tavoitetila sekä toimialakohtaiset toimenpiteet. Hankkeen osana laadittiin yleiskaavaluonnoksen kulttuuriympäristövaikutusten arviointi.

Kuva 39. Arvokas kulttuuriympäristö on esitetty yleiskaavan pääkartalla ja rajaukset kulttuurihistoriallisen ympäristötyypin mukaan oikeusvaikutteisella liitekartalla.

Yleiskaavan *kulttuuriympäristöä koskevat aluerajaukset, merkinnät ja määräykset*

Kaavakartalla on päällekkäismerkintänä arvokkaan kulttuuriympäristön rajaus. Oikeusvaikutteisella liitekartalla tarkennetaan arvokkaan kulttuuriympäristön määräyksiä kulttuurihistoriallisen ympäristötyypin mukaisiksi ja esitetään valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, jotka ovat pieniä alueita. Kolme eriteltyä kulttuurihistoriallista ympäristötyyppiä ovat: maisemallisesti arvokas alue tai muu arvokas kulttuuriympäristö, kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokas kylämaisema ja kaupunkikuvallisesti arvokas 1960-1980 –lukujen asuinalue.

Yleiskaavan yleismääräyksissä linjataan, että asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä on otettava huomioon museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaiset merkittävät rakennusperintökohteet ja selvitettävä niiden suojelutarve ja -edellytykset. Merkittävät rakennusperintökohteet määrittyvät inventointien kautta.

Museoviranomainen, joka tällä hetkellä on Vantaan kaupunginmuseo, päivittää valmistuneiden inventointien pohjalta jatkuvasti tietokantaa, jossa kerrotaan, mitkä rakennusperintökohteet ovat merkittäviä. Kaavakartan arvokkaan kulttuuriympäristön määräyksessä edellytetään, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät, ja että kulttuuriympäristön ominaispiirteitä vaalitaan. Tarkemmat määräykset kulttuurihistoriallisen ympäristötyypin mukaan annetaan oikeusvaikutteisella liitekartalla.

Suurin osa Vantaan arvokkaasta kulttuuriympäristöstä on maaseudun kulttuurimaisemaa, jonka arvoja voidaan vaalia säilyttämällä rakennuksia, rakenteita ja kulttuurikasvillisuutta, hoitamalla avointa maisemaa ja huolehtimalla sen reunojen eheydestä sekä sopeuttamalla uusi rakentaminen perinteiseen ympäristöön ja maisemarakenteeseen. Maisemallisesti arvokkaiden alueiden, muiden arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaiden kylämaisemien määräyksissä kehotetaan säilyttämään näitä ominaispiirteitä ja sopeuttamaan uudet lisäykset arvoihin. Erityisen arvokkaissa kylämaisemissa maisemallisesti merkittävät pellot ja niityt on säilytettävä.

Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella maankäyttömerkintä on pääsääntöisesti maatalousvaltainen alue. Maanviljelyn jatkuminen ylläpitää pitkään jatkuneen kartanokulttuurin ja maanviljelyksen synnyttämän maiseman kulttuurihistoriallista ja maisemakuvallista arvoa. Maankäyttömerkinnän lisäksi aluetta koskevat suojelumääräykset. Kaupungin sisällä säilyvillä pelloilla on merkitystä huoltovarmuuden kannalta ja ne luovat mahdollisuuksia lähiruoan tuotannolle ja kaupunkilaisten harrasteviljelylle. Kaavakartalle merkityt ohjeelliset ulkoilureitit tarkoittavat sitä, että viljelyalueet ovat virkistyskäytössä siten, että maisemaa voi ihailla reiteiltä käsin.

Kulttuurimaisemaselvityksessä 2005 arvioitiin ja tunnistettiin maaseudun kulttuurimaiseman parhaiten säilyneet ja arvokkaimmat ydinalueet. Nämä alueet on nyt nimetty otsikolla ”Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokas kylämaisema”. Tähän luokkaan on yleiskaavasta 2007 poiketen nostettu Backas ja lisätty pala Sotungissa. Viljelymaiseman säilyneisyys nostaa Backaksesta Tolkinkylään ulottuvan maiseman erityisen arvokkaiden kylämaisemien joukkoon. Maisemaa on viljelty ainakin 1600-luvun lopulta saakka ja todennäköisesti kauemminkin. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) -inventoinnin kuvauksessa todetaan, että Backas – Elannon suurtila peltoineen on suurmaataloudesta kertova saareke kaupungistuneessa ympäristössä. Yleiskaavassa 2007 aluetta ei merkitty kyläkuvallisesti arvokkaaksi siksi, että se haluttiin varata golfkentäksi. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY) -inventoinnin kuvauksessa todetaan, että Sotungin kylä ympäröivine viljelysmaisemineen on säilyttänyt perinteisen rakenteensa ja rakennuskantansa hyvin. Etelässä kylä liittyy Håkansbölen kartanon historialliseen maisemaan. Håkansbölen ja Sotungin välinen maisema on liitetty erityisen arvokkaisiin kylämaisemiin.

Kaikki kohdat, joissa on tehty valintoja kulttuuriympäristön arvojen ja uusien rakentamismahdollisuuksien välillä, on perusteltu luvussa yleiskaavaehdotus alueittain.

Lähiörakentamisen kauden asuinalueiden (kaupunkikuvallisesti arvokkaat 1960-1980 –lukujen asuinalueet) kulttuurihistoriallinen arvo perustuu siihen, että ne on toteutettu yhtenäisen kaupunkisuunnitelman mukaisesti ja arkkitehtuuri edustaa kokonaisuutena tiettyä aikakautta. Suojelumääräyksessä kehotetaan noudattamaan alkuperäisiä kaupunkisuunnitteluperiaatteita ja huolehtimaan siitä, että rakentaminen tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöön. Alueella tapahtuvan ympäristörakentamisen ja -hoidon tulee perustua sen kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueella olevien rakennusten ulkoasua ei saa muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöön kannalta merkittävä luonne turmeltuu. Verrattuna yleiskaava 2007:ään kaupunkikuvallisesti arvokkaiden alueiden luokittelu on joillain alueilla alentunut alueiden rakennuskannan yhtenäisyyden heikentymisen johdosta. Näin on käynyt esimerkiksi joillain asuinalueilla, kuten Hämevaarassa. Näitä alueita ei enää esitetä arvokkaana kulttuuriympäristönä.

Yleiskaavakartalla on esitetty viivalla Suuri rantatie. Suuri rantatie on valtakunnallisesti merkittävä osuuksilla, jotka on eritelty oheisella (yllä olevalla) kartalla. Määräys sisältää kehittämislinjauksen: tavoitteena on, että tietä pitkin voisi kulkea Vantaan päästä päähän, kuten entisinä aikoina.

6.4 Kaupungin kytkeytyminen

6.4.1 Liikennejärjestelmä

Yleiskaavan tavoitteena on luoda toimiva ja eheä yhdyskuntarakenne, jossa palvelut ja työpaikat ovat saavutettavissa myös ilman henkilöautoa. Laadukkaat seudulliset joukkoliikenteen runkoyhteydet, toimivat vaihtopaikat sekä pyöräilyn baanat lyhentävät matka-aikoja ja vahvistavat niihin tukeutuvan kaupunkirakenteen syntymistä. Matka-aikojen lyheneminen ja uuden rakentamisen ohjaaminen joukkoliikennevyöhykkeelle parantaa saavutettavuutta, kun yhä useamman työpaikan ja ystävän voi tavoittaa samassa ajassa.

Paikallisesti tiivis kaupunkiympäristö mahdollistaa jokapäiväisten palveluiden saavuttamisen kävellen ja pyöräillen sekä tehokkaan joukkoliikenteen ja liityntäyhteyksien järjestämisen. Kaupunkiympäristön tiiveyttä puolestaan tuetaan keskitetyillä ja tehokkailla kokonaisvaltaisesti toteutetuilla pysäköintiratkaisuilla. Kestävän liikkumisen tukeminen vähentää kuormitusta tie- ja katuverkolla, mikä edesauttaa tavaraliikenteen toimivuutta sekä keskustoissa että niiden välillä.

Keskusta-alueilla sekä katukuvan kehitysalueilla tuetaan jalankulun, pyöräilyn ja julkisen liikenteen houkuttelevuutta kehittämällä katutilojen yleisilmettä ja luomalla mahdollisuudet ihmisten monipuoliselle liikkumiselle. Erityisesti paikkojen tunnistettavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä tämän kannalta. Katukuvan kehitysalueiksi on nostettu keskusta-alueiden ulkopuolella olevia katuja, jotka on tunnistettu keskeisiksi kehityskohteiksi ja jotka toimivat tavallaan keskusta-alueiden jatkeina.

Kestävien liikkumismuotojen tukeminen vähentää liikenteen aiheuttamia haittoja. Vantaalla tie- ja katuliikenne on merkittävin ilmanlaatuhaittojen lähde. Tieliikenteen pakokaasupäästöt ovat vähentyneet tekniikan kehittymisen myötä, vaikka liikennemäärät ovat kasvaneet. Tieliikenne vaikuttaa silti edelleen merkittävästi ilmanlaatuun pakokaasujen lisäksi sen aiheuttaman katupölyn vuoksi. Tie- ja katuliikenteen melu on myös keskeinen haittatekijä. Tie- ja katuliikenteen sekä raideliikenteen melua sekä liikenteen aiheuttamia ilmanlaatuhaittoja on arvioitu yleiskaavan vaikutusten arvioinnissa. Liikenteen haittojen vähentämiseen tulee kiinnittää huomiota asemakaavoituksessa.

Joukkoliikenne

Yleiskaavan ratkaisu mahdollistaa nopeat joukkoliikenteen runkoyhteydet seudun keskuksien ja solmukohtien välille. Päärunkoyhteytenä Vantaalla toimii juna. Uusina varauksina yleiskaavassa on raitiotie sekä joukkoliikenteen runkoyhteys, joka voi olla bussirunkolinja tai tulevaisuudessa toteutua myös raitioteinä. Runkoyhteydet ovat seudullisen järjestelmän osia ja muodostavat Vantaan sisällä jatkuvia yhteyksiä kaupungin toimintojen välille.

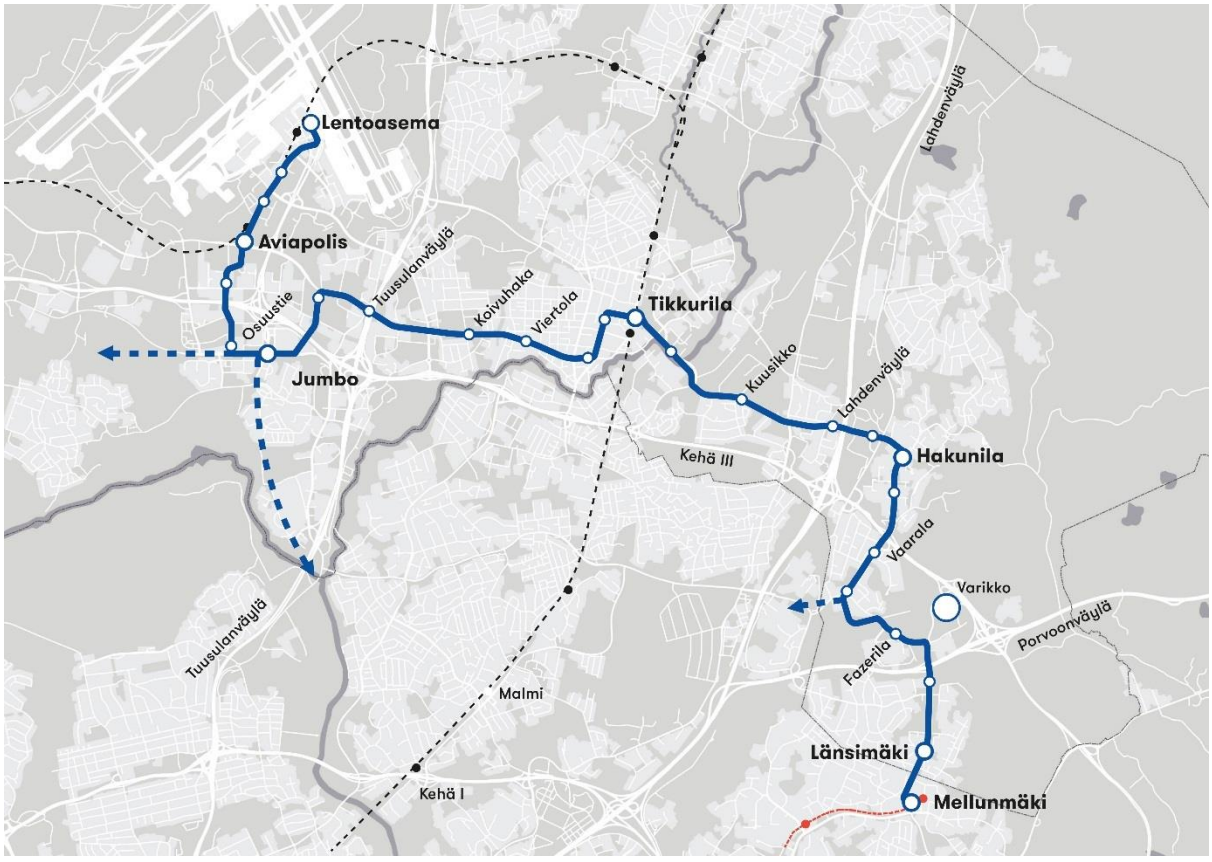
Raiteet yhdistävät jo nykyisin Vantaan kolme pääkeskusta, Tikkurilan, Myyrmäen ja Aviapoliksen. Raiteiden varressa sijaitsevat aluekeskuksista myös Korso, Koivukylä ja Kivistö. Pääradan varteen yleiskaava määrittelee uuden Vallinojan aseman maankäyttöineen. Kehäradalla on neljä vielä toteuttamatonta asemavarausta: Ruskeasanta, Viinikkala, Lapinkylä ja Petas. Juna-asemien ympäristöt ovat yleiskaavassa kestävän kasvun vyöhykettä, jolle kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan.

Petaksen asemalta erkanee yleiskaavassa aluevarauksena Klaukkalan rata, joka on pitkän aikavälin raidevaraus eikä välttämättä toteudu ennen yleiskaavan tavoitevuotta 2050. Kivistön ja Klaukkalan välinen runkoyhteys kehittynee aluksi bussiliikenteenä. Yleiskaavassa on lisäksi varauduttu omalla *Raskaan raideliikenteen tunnelin yhteystarve* -merkinnällä Lentorataan sekä Tallinna-tunneliin. Merkintä ei ota kantaa mihin suuntaan maanalaiset radat Vantaalta suuntautuvat, mutta mahdollistaa niiden toteutumisen. Ratojen linjaukset tarkentuvat suunnittelun edetessä, mutta niillä on joka tapauksessa merkittäviä vaikutuksia sekä kansalliseen että kansainväliseen liikkumiseen lentoasemayhteydestä johtuen.

Raskaan raideliikenteen varauksista on poistettu maakuntakaavasta poistettu Heli-rata sekä Santarata. Heli-radalle on 2007 yleiskaavassa varaukset Vaaralassa ja Ojangossa. Santarata on olemassa oleva Tikkurilan asemalta itään Jokiniemen läpi kulkeva tavaraliikenteen rata, jota käytetään melko harvoin raidesepelikuljetuksiin. Lisäksi rataa on käytetty suurmuuntajien siirtokuormaukseen, mutta tämä tarve on jatkossa poistumassa ja suurmuuntajakuljetuksille on löydetty uusi reitti Vuosaaren kautta. Tällöin radalle jää käyttöä ainoastaan raidesepelikuljetuksissa. Raidesepeli on tärkeä osa raideverkon kunnossapitoa, mutta sille tulee löytää paikka, joka ei estä kaupunkikehitystä ja Tikkurilan asemaa ympäröivän maankäytön tiivistämistä.

Metro jatkuu yleiskaavassa Mellunmäestä itään ja Länsisalmessa varaudutaan metroasemaan Kehä III:n itäpuolella Östersundomin yhteisen yleiskaavan ja maakuntakaavan mukaisesti.

Raitiotie yhdistää Hakunilan aluekeskuksen kahteen Vantaan pääkeskukseen ja metroon Mellunmäessä. Raitiotien reitti on esitetty alla olevassa kuvassa Vantaan ratikan yleissuunnitelman mukaisena. Tikkurilassa raitiotien reitti alittaa juna-aseman tunnelissa lyhentäen matka-aikaa ja luoden erinomaiset vaihtoyhteydet juniin ja busseihin. Raitiotiellä on yleiskaavassa varalla myös toinen reitti pääradan alitse ja se kulkee Valkoisenlähteentien kautta. Raitiotien varsi on asemien tapaan kestävän kasvun vyöhykettä, jolla on suositeltavaa ympäristöään tehokkaampi rakentaminen ja joukkoliikenteeseen tukeutuvien toimintojen sijoittaminen. Vantaan ratikan reitti Tikkurilassa sekä lentoasemalla tarkentuu vielä sen suunnittelun edetessä.

Kuva 40. Vantaan ratikan yleissuunnitelman mukainen reitti sekä alustavat pysäkit.

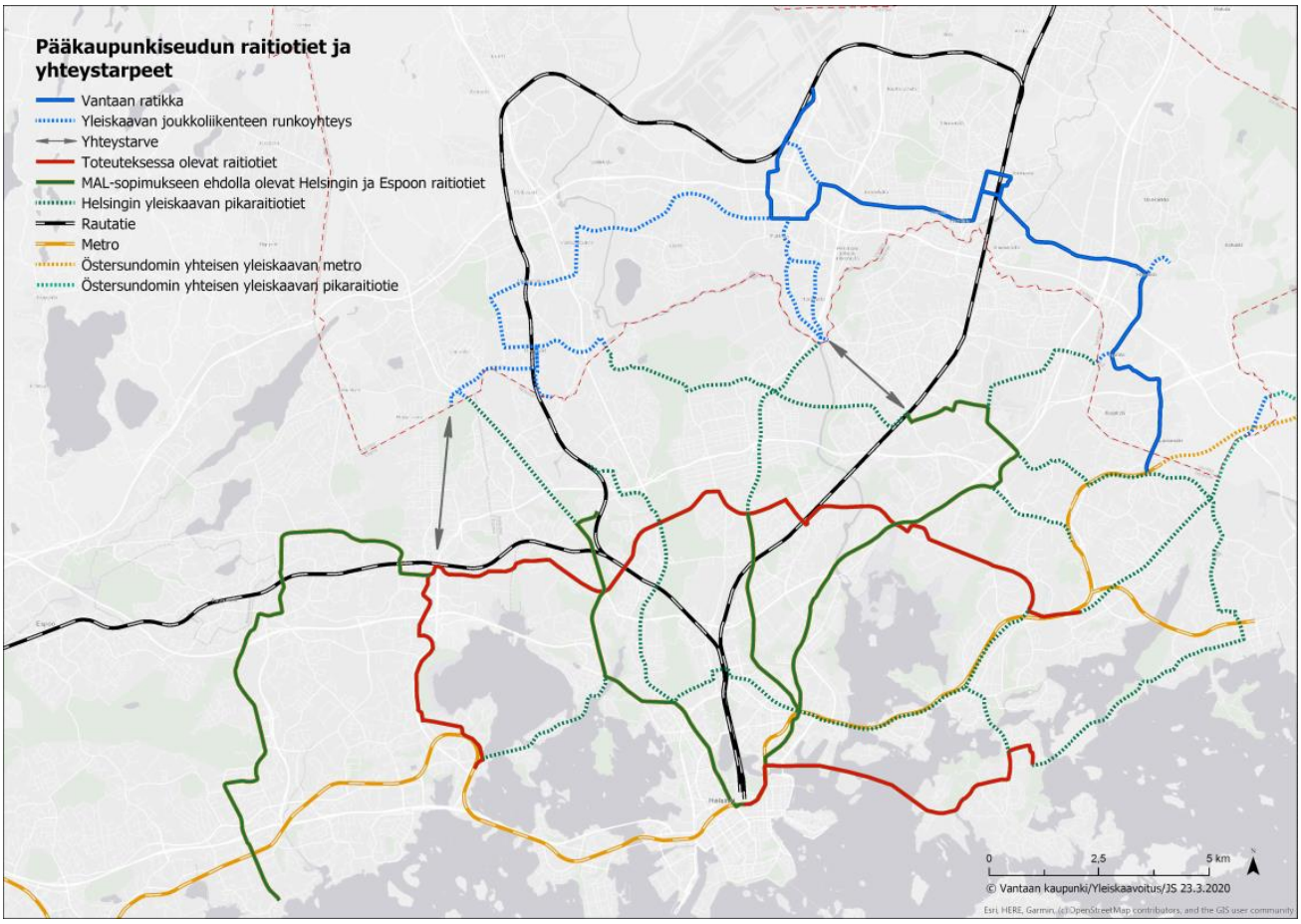
Raitiotien varikolle on yleiskaavassa varaus Vaaralassa. Varikon sijainti on osoitettu omalla symbolimerkinnällä ja sille on tehty ET-alueelle varaus yleissuunnitelman mukaisesti. Linja-autovarikkoja ei ole esitetty kaavakartalla, mutta niiden sijainnit on esitetty liitekartalla. Ojangon linja-autovarikko sijaitsee Kehä III pohjoispuolella ET-alueella ja Länsi-Vantaan varikolle on puolestaan varattu tilaa Petaksen asemavarauksen länsipuoleisella TT-alueella.

Joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnällä varaudutaan Helsingin yleiskaavan raitioteiden jatkumiseen Vantaan puolella: Raide-Jokeri 2 sekä poikittaiseen runkoyhteyteen Myyrmäen ja Pakkalan välillä. Itä-Vantaalla runkoyhteys mahdollistaa Viikki-Malmi -raitiotien jatkumisen Hakunilan urheilupuiston tienoille ja Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa olevan Itäväylää mukailevan raitiotien Länsisalmen kautta Majvikiin. Tammistossa joukkoliikenteen runkoyhteys kulkee asuinalueen kautta, mutta lisäksi varaus tulee Hagelstamintien kautta Tammiston kauppatielle. Luonnosvaiheen hankearvioinneissa linjausten on todettu olevan liikenteellisesti saman arvoisia, ja on mahdollista, että molemmat toteutuvat tulevaisuudessa raitiotienä. Näiden runkoyhteyksien jatkumiseen varaudutaan sekä Malmin että Tuusulanväylän ja siitä edelleen Helsingin keskustan suuntaan. Pohjoisessa Tammiston runkoyhteyksien jatkeena on varaus Tikkurilantieltä Pyttisbergetin kautta Aviapoliksen asemalle.

Myyrmäen ja Pakkalan väliselle runkoyhteydelle tutkittiin liikenne-ennusteilla useita eri vaihtoehtoja. Vaikka yhteyden matkustajamäärät vuodelle 2050 ovat ennusteen mukaan liian pieniä sen toteuttamiseksi vielä silloin raitiotienä, niin yhteys toimii tulevaisuuden varauksena. Runkoyhteys kulkee Tulkintien, Hakakorven tunnelivarauksen ja Ylästöntien kautta Vantaanlaaksontielle ja siitä edelleen Martinlaaksontietä pitkin Myyrmäkeen. Kyseinen linjaus vaikuttaa tutkituista vaihtoehdoista teknisesti ja kaavallisesti toteuttamiskelpoisimmalta.

Muut joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnät Myyrmäen alueella ovat nykyisen bussirunkolinjan 560 varaus raitiotieksi (”Jokeri 2”) sekä Helsingin yleiskaavan Vihdintien raitiotien jatke Vihdintieltä Raappavuorentien kautta

Myyrmäkeen tai Malminkartanosta Korutien kautta Myyrmäkeen. Lisäksi varaudutaan raitiotien jatkeeseen Vihdintien ja Rajatorpantien liittymästä kohti Leppävaaraa.

Kuva 41. Yleiskaavan raitiotievaraukset mahdollistavat Vantaan liittymisen pääkaupunkiseudun raitiotieverkkoon.

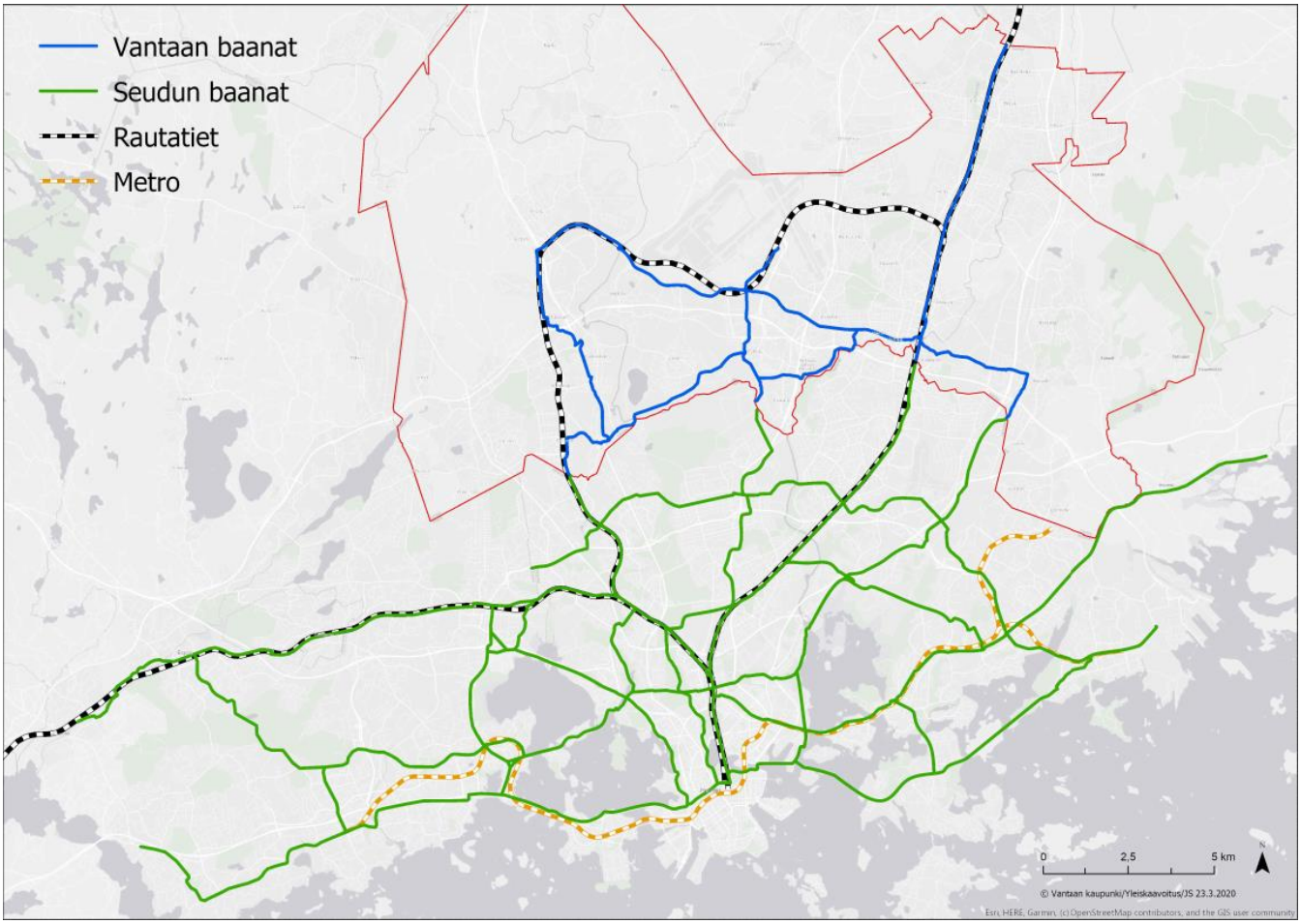
Juna-asemat, metroasema, tärkeät joukkoliikenteen vaihtopaikat sekä seudullisesti merkittävät liityntäpysäköintialueet on merkitty yleiskaavaan symbolimerkinnöin. Kaikilla asemilla sekä vaihtopaikoilla painotetaan laadukkaita liityntä- ja vaihtoyhteyksiä, ja tästä johtuen vaihtopaikkamerkintää ei ole erikseen merkitty asemille. Lentoasemalla sekä Tikkurilan asemalla on merkittävä rooli kansainvälisen, valtakunnallisen sekä seudullisen joukkoliikenteen kannalta. Nämä asemat onkin merkitty omalla symbolillaan valtakunnallisen joukkoliikenteen vaihtoasemiksi.

Keskuksien asemat sekä Hakunilan keskusta toimivat omien alueidensa liityntäliikenteen sekä jalankulun ja pyöräilyn vaihtopaikkoina kulkumuodosta toiseen. Kivistön ja Ruskeasannan asemat palvelevat lisäksi kehyskunnista tulevien bussilinjojen liityntäasemana Kehäradalle sekä tarjoavat mahdollisuuden liityntäpysäköintiin Hämeenlinnanväylän ja Tuusulanväylän autoilijoille. Muut seudullisesti merkittävät liityntäpysäköintialueet sijaitsevat Tikkurilan, Vehkalan, Vantaankosken, Martinlaakson ja Korson asemilla. Vehkalaan ja Vantaankoskelle on Kivistön ja Ruskeasannan tapaan tarkoitus ohjata pidempimatkaista liikennettä pääväyliltä. Tikkurilan, Martinlaakson ja Korson seudulliseen merkittävyyteen vaikuttaa hyvien joukkoliikenteen runkoyhteyksien lisäksi liityntäpysäköinnin yhteydessä olevat palvelut.

Tärkeät vaihtopaikat sijaitsevat pääosin joukkoliikenteen runkoyhteyksien tai kaukoliikenteen ja runkoyhteyksien risteyspaikoissa. Vantaan ratikan varressa vaihtopaikat sijaitsevat asemien lisäksi Porvoonväylän, Kuussillantien, Lahdenväylän, Tuusulanväylän sekä Lentoasemantien kohdilla. Länsi-Vantaalla tärkeitä joukkoliikenteen vaihtopaikkoja on Hämeenlinnanväylällä Kivistössä sekä Martinlaakson ja Kaivokselan liittymissä ja Vihdintiellä Rajatorpantien liittymässä. Tammistossa vaihtopaikka sijaitsee mahdollisten raitiotieyhteyksien risteyskohdassa Tapaninkyläntien kohdalla.

Jalankulku ja pyöräily

Pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskuksien välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Baanat palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä, eivätkä ne välttämättä kulje aivan keskusta-alueilla. Niiltä järjestetään erinomaiset yhteydet asemille ja muihin keskustojen palveluihin.

Kuva 42. Pääkaupunkiseudun baanaverkosto. Kuvan baanat ovat HSL:n baanakonseptioppaan mukaisia.

Pohjoiseteläsuuntaiset baanat yhdistyvät Myyrmäessä, Tammistossa, Tikkurilassa ja Hakunilassa Helsingin yleiskaavan baanoihin. Näiden baanojen lisäksi yleiskaavassa on kaksi poikittaista baanaa. Toinen kulkee Hakunilasta Tikkurilan ja Aviapoliksen läpi aina Kivistöön asti ja toinen puolestaan yhdistää Myyrmäen lentoaseman baanaan jatkuen siitä edelleen Tammiston kautta Tikkurilaan.

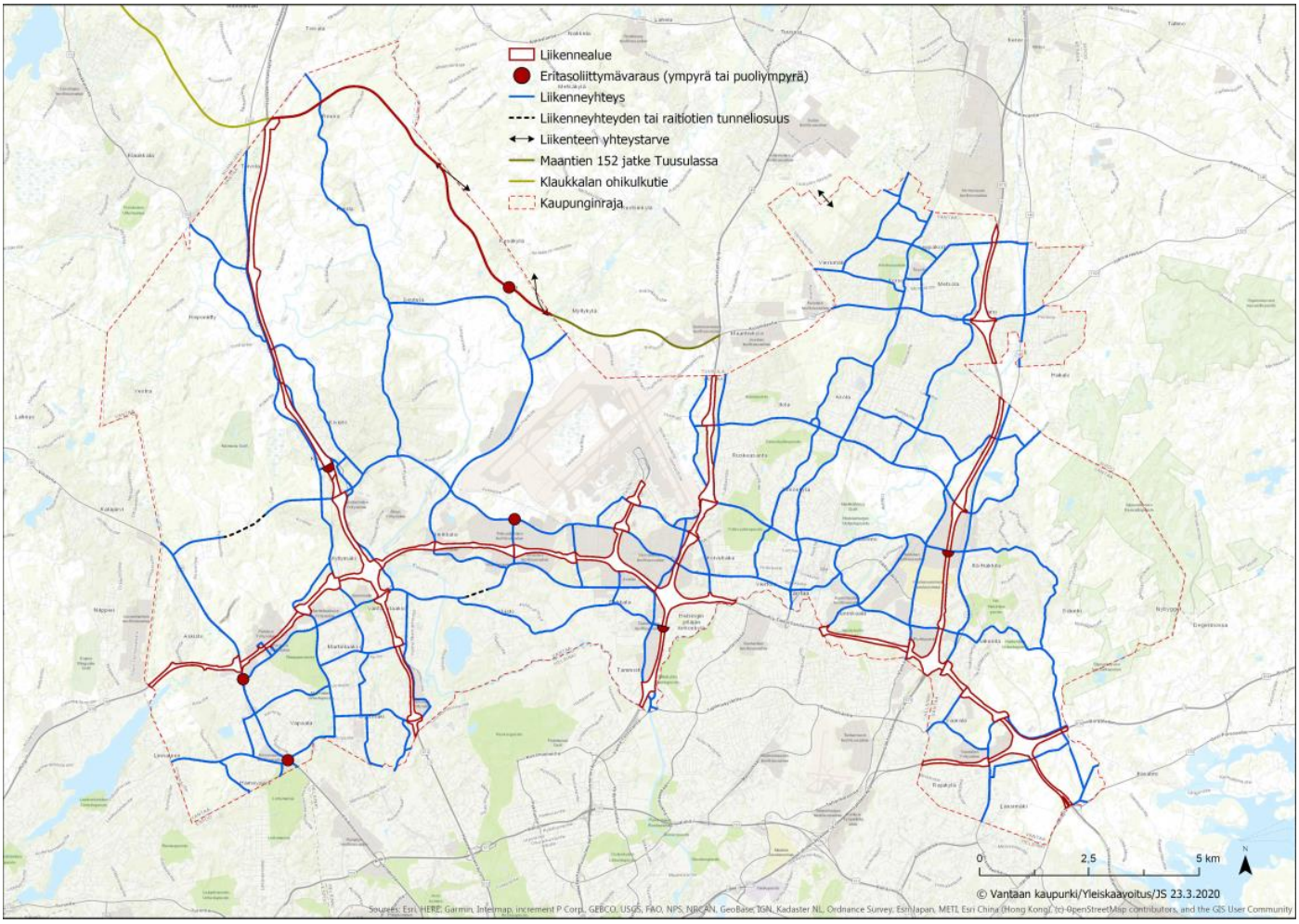

Kuva 43. Pyöräilyn baanat sekä nykyiset pääpyörätiet.

Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet, jotka suunnitellaan tarkemmassa kaavoituksessa eikä tämä verkosto siksi näy yleiskaavassa. Yleiskaava ohjaa jokapäiväisten palveluiden sijoittumista määräyksillä siten, että ne ovat saavutettavissa sujuvasti kävellen ja pyöräillen. Tärkeimpiä ovat koulut, päiväkodit ja päivittäistavarakaupat. Kaupunkiympäristö tulee suunnitella siten, että se kannustaa liikkumaan lihasvoimalla. Joukkoliikenteen pysäkkien, vaihtopaikkojen ja asemien hyvä saavutettavuus tulee varmistaa.

Liikennealueet ja -yhteydet

Yleiskaavan tie- ja katuverkko on jaettu liikennealueisiin ja -yhteyksiin. Aluevarauksina on esitetty valtakunnallista tai seudullista liikennettä palvelevat väylät eritasoliittymineen ja levähdysalueineen. Paikalliset yhteydet on esitetty viivamerkinnällä. Liikenneyhteyksiksi on merkitty vain alueiden väliset keskeisimmät tiet ja pääkadut, joille läpiajava liikenne pyritään ohjaamaan. Maantien 152 jatkeesta on parhaillaan tekeillä ympäristövaikutusten arviointi, missä tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoisen ratkaisu. Tie- ja katuverkon muutokset on selostettu tarkemmin suuralueita koskevissa kappaleissa.

Kuva 44. Yleiskaavan liikennealueet ja -yhteydet sekä eritasoliittymävaraukset.

Uusille eritasoliittymille ei ole tehty tilavarausta, vaan niiden paikat on osoitettu symboleilla. Kaikkia liikennesuuntia palveleville uusille eritasoliittymille on esitetty paikat Vihdintiellä Rajatorpantien ja Martinkyläntien liittymissä, Caravellentien ja Tikkurilantien liittymässä sekä maantien 152 varressa Hanskalliontielle. Suuntaisliittymille etelän suuntaan on esitetty paikat Valkoisenlähteentien ja Lahdenväylän, Ylästöntien ja Tuusulanväylän sekä Hämeenlinnanväylän ja Keimolanportin liittymissä.

Erinomaisten päätieyhteyksien sekä lentoaseman sijainnin ansiosta Vantaalla sijaitsee paljon tavaraliikennettä aiheuttavia toimintoja. Lentoaseman läheisyydessä sekä Hakkilassa on useita logistiikkayrityksiä, joista monet ovat valtakunnallisestikin merkittäviä. Tämä aiheuttaa monille pääteille ja -kaduille myös runsaasti raskasta liikennettä, mikä on huomioitava liikenneverkon toimivuudessa. Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteyteen on tehty liikennealueeseen varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Muille vastaaville palvelualueille ei ole tehty varauksia liikennealueisiin, mutta yleiskaava mahdollistaa niiden sijoittumisen kaavaan merkityillä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Liikenneverkon toimivuutta tarkasteltiin liikenne-ennusteella yleiskaavan vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Yleiskaavan vaikutukset on esitetty teemoittain tiivistettynä kappaleessa 8.

6.4.2 Lentokenttä

Lentokentän maankäyttö mukaan yleiskaavaan

Yleiskaava varmistaa lentoaseman kasvun edellytykset ja lentämisen ympäristöhaittojen hallinnan. Yleiskaavassa varaudutaan Lentorataan ja Tallinna-yhteyteen, jotka yhdessä Vantaan ratikan kanssa parantavat raideliikenneyhteyksiä asemalle. Samalla saadaan vähennettyä lentoasemalle suuntautuvan ajoneuvoliikenteen määrää sekä siitä aiheutuvia päästöjä. Lisäksi yleiskaavassa on aluevaraus pääradalta pohjoisesta Kehäradalle kääntyvälle raiteelle.

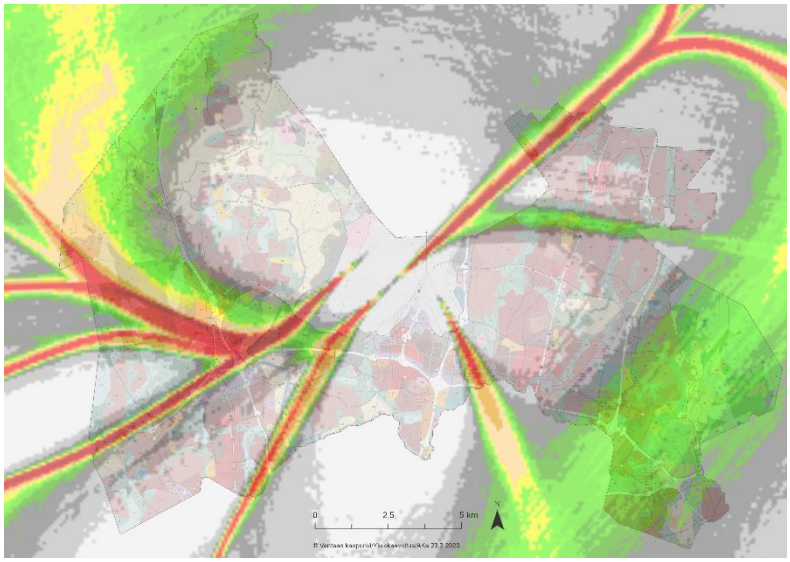
Eritasoliittymävaraus Caravellentien pohjoispäässä säilyy tulevaisuuden varauksena. Liittymä toimii yhteytenä Tikkurilantieltä Viinikkalan asemalle sekä mahdolliselle uudelle terminaalille.

Lentokentän kasvuun on varauduttu osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Lentokentän sisääntuloalueet on osoitettu monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, mikä mahdollistaa lentokenttään tukeutuvan työpaikkarakentamisen tuhansille uusille työpaikoille.

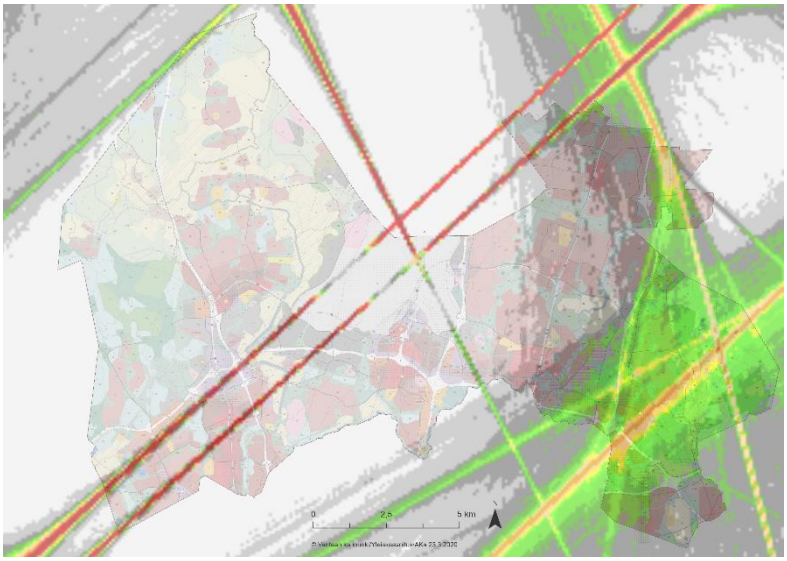
Lentomelu

Lentomelu on merkittävimpiä maankäytön reunaehtoja Vantaalla, koska melu rajoittaa asuntorakentamisen ja myös useiden palveluiden (ns. muut herkät toiminnot, kuten koulut, päiväkodit ja hoitolaitokset) sijoittumista. Lentomelu, kuten muukin melu, aiheuttaa terveyshaittoja. Sosiaalisesti kestävä kaupunki edistää asukkaiden hyvinvointia, mikä yleiskaavassa tarkoittaa erityisesti elinympäristön laatua ja haittojen hallintaa.

Lentokoneita kuuluu ainakin ajoittain koko kaupungin alueella. Mallinnetut lentomeluvyöhykkeet (Lden yli 50 dB) kattavat kaupungin pinta-alasta noin puolet. Voimakkainta lentokoneiden aiheuttama melu on lentoreittien kohdalla lähellä kiitoteiden päitä. Lentomelualueet on mallinnettu ennustetun liikennemäärän ja konetyyppijakauman mukaisesti, ja mallinnetut lentomelualueet kuvaavat keskimääräistä lentomelutasoa alueella vuorokausi- ja vuositasolla. Nousevien koneiden reittejä (kuva 45) on jonkin verran mahdollista ohjata asuinalueiden väleistä, mutta laskeutuvat koneet asettuvat kiitotien suuntaiselle laskulinjalle (kuva 46) jo useita kilometrejä ennen lentokenttää. Kiitoteiden jatkeilla laskeutuvien lentokoneiden melu on paikoin voimakasta myös mallinnettujen melualueiden ulkopuolella. Laskeutuvien koneiden melun vaikutuksiin on alettu kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Kuva 45. Lentoonlähtöreittien käyttötiheydet. Useimmin käytetyt reitit punaisella (keskimäärin yli 8 lentoonlähtöä/vrk). Aineisto: Finavia.

Kuva 46. Laskeutumisreittien käyttötiheydet. Useimmin käytetyt reitit punaisella (keskimäärin yli 8 laskeutumista/vrk). Aineisto: Finavia.

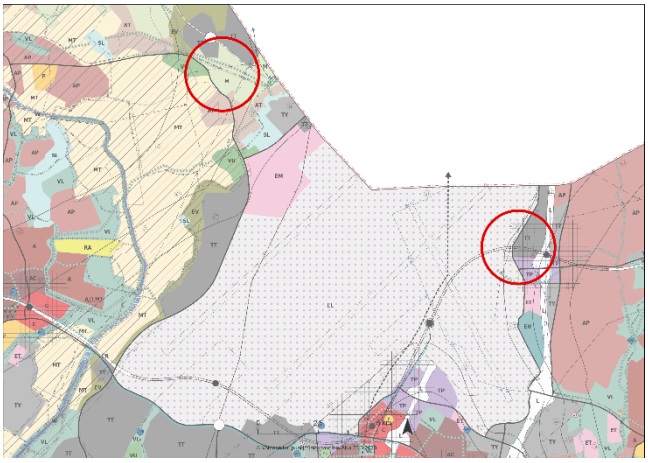
Finavia on esittänyt ympäristölupahakemuksensa (2008) yhteydessä uudet lentomelukäyrät, jotka ovat paikoin yleiskaavan 2007 lentomelualueita laajemmat. Lentomelualueet on osoitettu maakuntakaavassa (Uusimaa-kaava 2050, hyväksymiskäsittelyssä). Maakuntakaavassa esitettyjen Lden yli 60 dB ja 55-60 dB lentomelualueiden lisäksi yleiskaavassa on osoitettu myös Lden 50-55 dB lentomelualue.

Lentomeluvyöhykkeet osoitetaan yleiskaavassa alueina, jotka pohjautuvat Finavian ennusteisiin. Mitä voimakkaampaa lentomelu on, sitä enemmän se rajoittaa maankäyttöä ja rakentamista. Uloimmalle lentomeluvyöhykkeelle asetetaan vain ääneneristävyysvaatimus, kun taas kovimman lentomelun vyöhykkeellä ei sallita uusia asuinrakennuksia, ainoastaan nykyisen korvaaminen.

Laskeutuvien lentokoneiden aiheuttaman melun vuoksi laskeutumisreittien alle kiitoteiden jatkeille on osoitettu laskeutumisvyöhyke, jolla on asetettu ääneneristävyysvaatimus asuinrakennuksille ja muille herkille toiminnoille. Vierumäen-Vallinojan alueella tämä laskeutumisvyöhyke sijoittuisi Vantaan alueella lentomeluvyöhykkeen 2 (Lden 55-60 dB) päälle. Lentomeluvyöhykkeellä 2 on vastaava ääneneristävyysvaatimus kuin laskeutumisvyöhykkeellä, joten laskeutumisvyöhyke on Koillis-Vantaalla jätetty pois.

Lentokentän ja sen laitteiden suojavyöhykkeet
Lentoliikenteen turvallisuuden vuoksi lentokentän lähistöllä on asetettu rajoituksia rakentamisen korkeudelle. Lentokentän lentoesterajoituspinnat on kuvattu liitteessä 3.

Helsinki-Vantaan lentoliikennettä palvelevat tutkat sijaitsevat Ruskeasannassa ja Hanskalliolla. Molemmille tutkille on määritelty suoja-alue, joka ulottuu 15 km etäisyydelle tutkista. Tutkien virheettömän toiminnan edellyttämiseksi niille on määritelty suojapinta, jonka mukaan tutkan ympäristössä 500 m säteellä (kuva 47) ei ole suojapinnan ylittäviä rakennuksia, rakennelmia tai muita suuria heijastavia pintoja. Ruskeasannan tutkan suojapinnan korkeus on +78 metriä merenpinnasta ja Hanskallion tutkan suojapinnan korkeus on +93 m MSL.

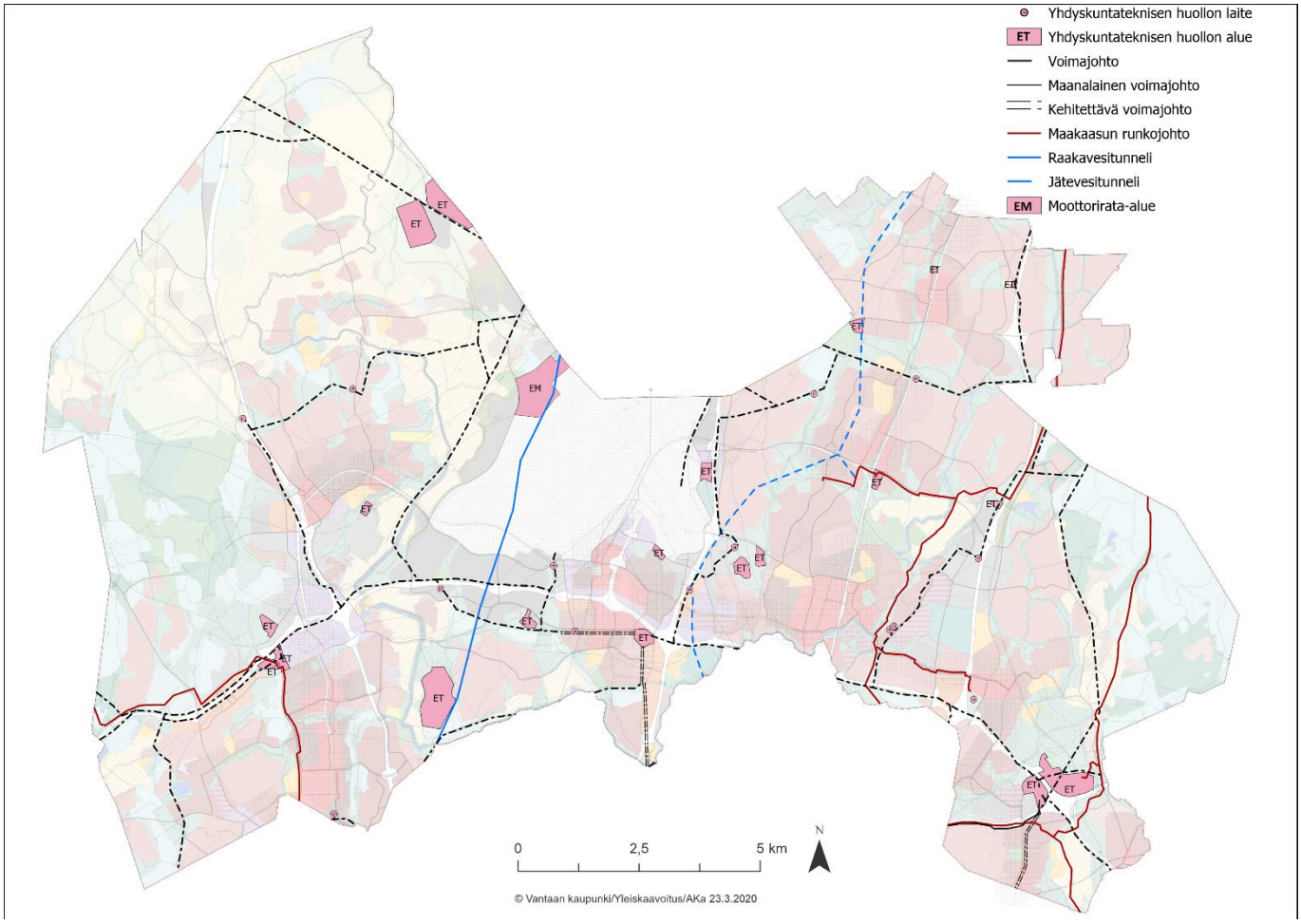

Kuva 47. Lentoaseman tutkien suojapinnat punaisella.

6.4.3 Tekninen verkosto

Vantaan kautta kulkee seudullisesti merkittäviä yhdyskuntateknisen infrastruktuurin verkkoja: sähkön kantaverkkoa ja muuta suurjänniteverkkoa, maakaasun runkojohtoja sekä raakavesi- ja jätevesitunnelit. Näiden lisäksi Vantaalla on sähkön- ja kaukolämmön tuotantolaitoksia, sähkön siirtoverkkoa sekä kaukolämpöverkosto. Yhdyskuntateknisen huollon verkostoihin kuuluvat myös kaupungin tukikohdat ja varikot sekä lumen ja ylijäämämaiden vastaanottopaikat. Teknisen verkoston toimivuus on seudullisesti tärkeä tavoite sekä edellytys toimivalle kaupungille ja sen kasvulle. Yhdyskuntateknisen huollon verkosto on esitetty kuvassa 48 ja verkosto sekä alueiden tarkemmat käyttötarkoitukset liitekartassa 4.

Voimajohtoverkosto, jäte- ja raakavesitunnelit, maakaasun runkojohdot, voimalaitokset sekä keskeisimmät sähköasemat on merkitty myös maakuntakaavassa. Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan yleiskaavassa on huomioitava energia-, vesi- ja jätehuollon järjestäminen. Yleiskaavassa osoitetaan teknisen verkoston tarpeisiin riittävät yhteydet sekä aluevaraukset. Näin turvataan välttämättömän infrastruktuurin toimintaedellytykset ja mahdollistetaan varautuminen verkostojen toimivuuteen myös kaupungin kasvaessa. Teknisen verkoston tilanne ja muutostarpeet on käsitelty yhdessä verkoston eri osista vastaavien tahojen kanssa. Keskusteluissa nousi esiin joitakin uusia tarpeita ja samalla osa aikaisemmista varauksista on todettu tarpeettomiksi.

Kuva 48. Energia- ja vesihuollon yhteydet sekä yhdyskuntateknisen huollon pistemerkinnät ja aluevaraukset

Sähkön tuotanto ja jakelu

Sähkön tuotanto- ja jakeluverkostoon on ilmennyt kehittämistarpeita kaupungin kasvaessa ja joidenkin sähköinfran osien tullessa käyttöikänsä päähän. Seutulan sähköasemavaraukselta on tarve uudelle 110 kV voimajohtoyhteydelle Tuupakan ja Tolkinkylän sähköasemille. Nämä voimajohdot on maakuntakaavassa osoitettu yhteystarpeina. Yhteydelle tutkittiin vaihtoehtoisia linjauksia, joiden toteutettavuutta on tarkasteltu. Tämän perusteella yleiskaavassa on esitetty ratkaisu, jonka myötä syntyy mahdollisimman vähän uutta voimajohtokäytävää. Kaikki yleiskaavan voimajohtokäytävät esitetään viivoina riippumatta käytävän leveydestä tai johtojen määrästä. Voimajohtokäytävien tarkempi leveys määrittyy asemakaavoituksessa.

Länsisalmen sähköasemalta on uusi yhteystarve Helsinkiin Viikinmäen sähköasemalle. Yhteys toteutetaan 400 kV maakaapelina, mikä on yleiskaavassa varauksena maanalaiselle voimajohdolle.

Uusia sähköasemia tarvitaan Tikkurilaan ja Varistoon sekä Tolkinkylään, jossa vanha sähköasema on tullut uusimisvaiheeseen ja samalla se on mahdollista siirtää sopivampaan sijaintiin. Sähköasemat osoitetaan teknisen huollon symbolimerkinnällä lukuun ottamatta Tammiston ja Länsisalmen laajempia sähköasema-alueita, jotka osoitetaan aluevarauksina.

Leveät voimajohtokäytävät vaativat tilaa ja rajoittavat johtokadulla ja sen läheisyydessä olevaa maankäyttöä. Osa johtoalueesta voidaan hyödyntää rakentamiseen sijoittamalla voimajohdot maan alle, jolloin niiden suojaetäisyydet ovat pienemmät. Maankäytön tehostuessa erityisesti raitiotielinjauksen varrella osa sähkölinjoista on merkitty kehitettävinä sähkölinjoina, joiden sijoittaminen maan alle tulee tutkia ympäröivän maankäytön muuttuessa tai siinä vaiheessa, kun linjat uusitaan. Tällaisia sijainteja ovat Pakkalassa Väinö Tannerin tien–Tasetien suuntaiset voimajohdot Pakkalan sähköaseman ja Tammiston sähköaseman välillä, Tammiston kauppatien suuntaiset voimajohdot Tammiston sähköasemalta Helsinkiin Tapanilan ja Pukinmäen sähköasemien suuntaan sekä Porvoonväylän eteläpuolta kulkevat voimajohdot Länsisalmen sähköasemalta Helsinkiin Mellunkylän sähköaseman suuntaan.

Kaukolämpö
Yleiskaavassa nykyisten voimalaitosten ja lämpökeskusten alueet on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon alueina (ET-alueina). Lisäksi kahdelle uudelle lämpökeskukselle on ET-aluevaraukset. Yleiskaavassa esitetään voimalaitosten ja lämpökeskusten alueet ET-aluevarauksina tai ET-pistemerkinnöillä.

Uusiutuva energia
Vantaan kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2030. Koska valtaosa päästöistä syntyy energian tuotannosta ja kulutuksesta, hiilineutraaliustavoitteeseen pääseminen edellyttää energiansäästön lisäksi fossiilisten polttoaineiden käytön korvaamista uusiutuvilla energiamuodoilla.

Vantaan Energian voimalaitoksissa ja lämpökeskuksissa uusiutuvaan energiaan siirrytään muuntamalla laitoksia biopolttoaineille. Tällä hetkellä pääpolttoaineet ovat jäte, kivihiili ja maakaasu. Martinlaakson voimalaitoksella käytetään jatkossa myös puupohjaisia polttoaineita. Uusien ja uudistettavien lämpökeskusten suunnitellaan käyttävän biopolttoainetta, kuten pellettiä.

Vantaalla on aurinkoenergiapotentiaalikartoituksen perusteella huomattavan paljon aurinkoenergian tuotantoon soveltuvaa kattopinta-alaa. Aurinkopaneelin tai -keräimen sijoittamiseen rakennukseen, rakennelmaan tai pihamaalle ei vaadita toimenpidelupaa. Yleiskaavassa ei osoiteta aurinkoenergian keruualueita. Myös maalämmön hyödyntämismahdollisuuksia on laajasti. Maalämpöä hyödynnetään Vantaalla erityisesti pientalojen lämmitysmuotona. Yleiskaavassa osoitettavilla pohjavesialueilla maalämpökaivon poraaminen perustuu tapauskohtaiseen riskiarvioon. Maalämmön soveltuvuus varmistetaan toimenpideluvassa, eikä maalämmöntuotannon ohjaaminen siten ole yleiskaavatason kysymys. Tarkemmassa suunnittelussa tulee edistää uusiutuvan energian hyödyntämisen mahdollisuuksia ja energiatehokkuutta alueelle sopivilla ratkaisuilla. Yleiskaavassa edellytetään energiatehokkuuden edistämistä ja uusiutuvien energiamuotojen hyödyntämistä. Ratkaisuja tulee tarkastella asemakaavavaiheessa.

Maakaasu
Yleiskaavassa osoitetaan nykyinen maakaasun runkojohtoverkosto viivamerkintänä. Yleiskaavassa 2007 oli osoitettu varaus uudelle maakaasun runkojohdolle Martinlaakson voimalaitokselta pohjoiseen. Tämän yhteyden tarve on poistunut ja sitä ei esitetä maakuntakaavaehdotuksessa eikä yleiskaavassa. Kaavamääräykseen lisätään maininta suojaetäisyyksistä, jotka on määritelty valtioneuvoston asetuksessa 551/2009. Asetuksessa on määritelty suojaetäisyyksiä maakaasuverkoston laitteille sekä kullekin putkikoolle. Suojaetäisyydet huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa.

Vesihuolto
Nykyisiä vesitorneja tai aluevarausta Kivistön ylävesisäiliölle ei yleiskaavassa osoiteta. Raakavesitunneli ja jätevesitunneli esitetään yleiskaavassa samoin kuin yleiskaava 2007:ssa, samoin Silvolan tekoaltaan ET-alue. Raakavesitunnelin suojavyöhykkeellä on kielletty toiminta, joka voi aiheuttaa vaaraa tunnelille tai vedenlaadulle. Suojavyöhykettä ja sen asettamia rajoituksia ei esitetä yleiskaavassa. Raakavesitunnelin 200 m suojavyöhyke ja jätevesitunnelin 20 m suojavyöhykkeet (keskilinjan molemmin puolin) on mainittu myös kaavamääräyksissä. Suojavyöhykkeellä toimimista varten on olemassa tarkempi ohje.

Täyttömäet
Vantaan kaupungin täyttömäkiin kasataan pelkästään puhtaita, pilaantumattomia ylijäämämaita (maa- ja kallioainesta). Petikossa sijaitseva Pitkäsuon täyttömäki eli Petikonhuippu ja Korson suuralueella sijaitseva Kulomäen täyttömäki on aikaisemmin osoitettu urheilu- ja virkistyspalveluiden alueina (VU) päällä olevilla määräaikaisen yhdyskuntateknisen huollon alueina, jotka on tarkoitettu määräaikaisesti maanläjitykseen. Petikonhipulle on haettu jatkoaikaa ja toimintaa on tarkoitus jatkaa myös maapankkitoimintana vielä toistakymmentä vuotta. Tämän jälkeen kaupungin ylijäämämaiden sijoitusalueet ovat kuitenkin täynnä ja on tarve osoittaa uusi alue ylijäämämaiden läjitystä varten. Nykyiset täyttömäet maisemoidaan käytön jälkeen ja yleiskaavassa ne esitetään urheilu- ja virkistyspalveluiden alueina (VU) ilman väliaikaiskäyttöä osoittavaa päällekkäismerkintää.

Yleiskaavassa on osoitettu uudelle kaupungin täyttömäelle yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevaraus Kiilan kaupunginosasta maantien 152 varauksen länsipuolella. MT 152 varauksen itäpuolella Kiilassa Tuusulan rajaa vasten on myös osoitettu ET-alue maamassojen käsittelyä ja sijoittamista varten. Alueella on vireillä yksityinen hanke. Alueella on aikaisemmin osoitettu väliaikainen teknisen huollon alue. Suunniteltu toiminta on kuitenkin niin pitkäkestoista, että yleiskaavan aikajänteellä sitä ei katsottu väliaikaiseksi käytöksi. Lisäksi alueen yksityinen toimija suunnittelee hankealueensa eteläpuolelle melusuojavallia lähialueen asutuksen suuntaan, jonka toteuttaminen ei saa vaikeuttaa mt 152 toteuttamista.

Puhtaiden maamassojen käsittely ja välivarastointi on järkevää mahdollisimman lähellä niiden synty- tai käyttöpaikkaa. Pienet ja väliaikaiset maapankkialueet voivat toimia esimerkiksi muuntuvilla alueilla esirakentamisen yhteydessä, ja niiden lyhyt ajallinen kesto sekä pieni koko mahdollistavat tällaisten toimintojen sijoittamisen ilman erillisiä yleiskaavavarauksia. Yleiskaavan yhdyskuntateknisen huollon (ET) alueita, mm. lumenvastaanottopaikkoja, on myös mahdollista hyödyntää niiden varsinaisen käyttötarkoituksen ohella väliaikaisina maapankkialueina.

Jätteenkäsittely
Yleiskaavassa ei esitetä erillisiä jätteenkäsittelyalueita (EJ), mutta jätteiden käsittelyä ja kierrättämistä tehdään Yhdyskuntateknisen huollon ET-alueilla. Esimerkiksi Ojangon ET-alueella Vantaan Energian jätevoimalassa poltetaan yhdyskuntajätettä energiaksi ja Ruskeasannan ET-alueella sijaitsee HSY:n Sortti-asema. Lisäksi erilaisia kierrätys- ja kiertotaloustoimintoja kuten metallinmurskausta ja paperinkäsittelyä tehdään myös jollain TT- ja TY-alueilla.

Vantaan kaksi vanhaa kaatopaikkaa sijaitsevat Sotungissa yleiskaavan lähivirkistysalueella (VL) ja Seutulan suljettu kaatopaikka (nyk. Syysmäki) Hanskalliontiellä yleiskaavan suojaviheralueella (EV). Kummallakin entisellä kaatopaikalla on tarkkailusuunnitelma, lisäksi Sotungin kaatopaikalle on laadittu sulkemissuunnitelma. Seutulan vanha kaatopaikka on jo suljettu, maisemoitu ja aidattu.

Lumen vastaanotto
Yleiskaavassa on kuusi yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevarausta lumenvastaanottopaikkojen tarpeisiin. Näistä neljä on käytössä (Vehkalanmäki, Koisotie, Kulomäki ja Ojanko), yksi rakenteilla (Tolkinkylä) ja yksi on toteuttamaton aluevaraus (Päiväkumpu). (liite 4.). Mikäli tulevaisuudessa lumenvastaanottopaikkoja tarvitaan entistä lyhyemmän aikaa vuodesta, lumettomina aikoina niitä voisi käyttää myös muihin yhdyskuntateknisen huollon tarkoituksiin, kuten lehtien ja maa-ainesten väliaikaiseen varastointiin ja muihin kiertotaloustoimintoihin.

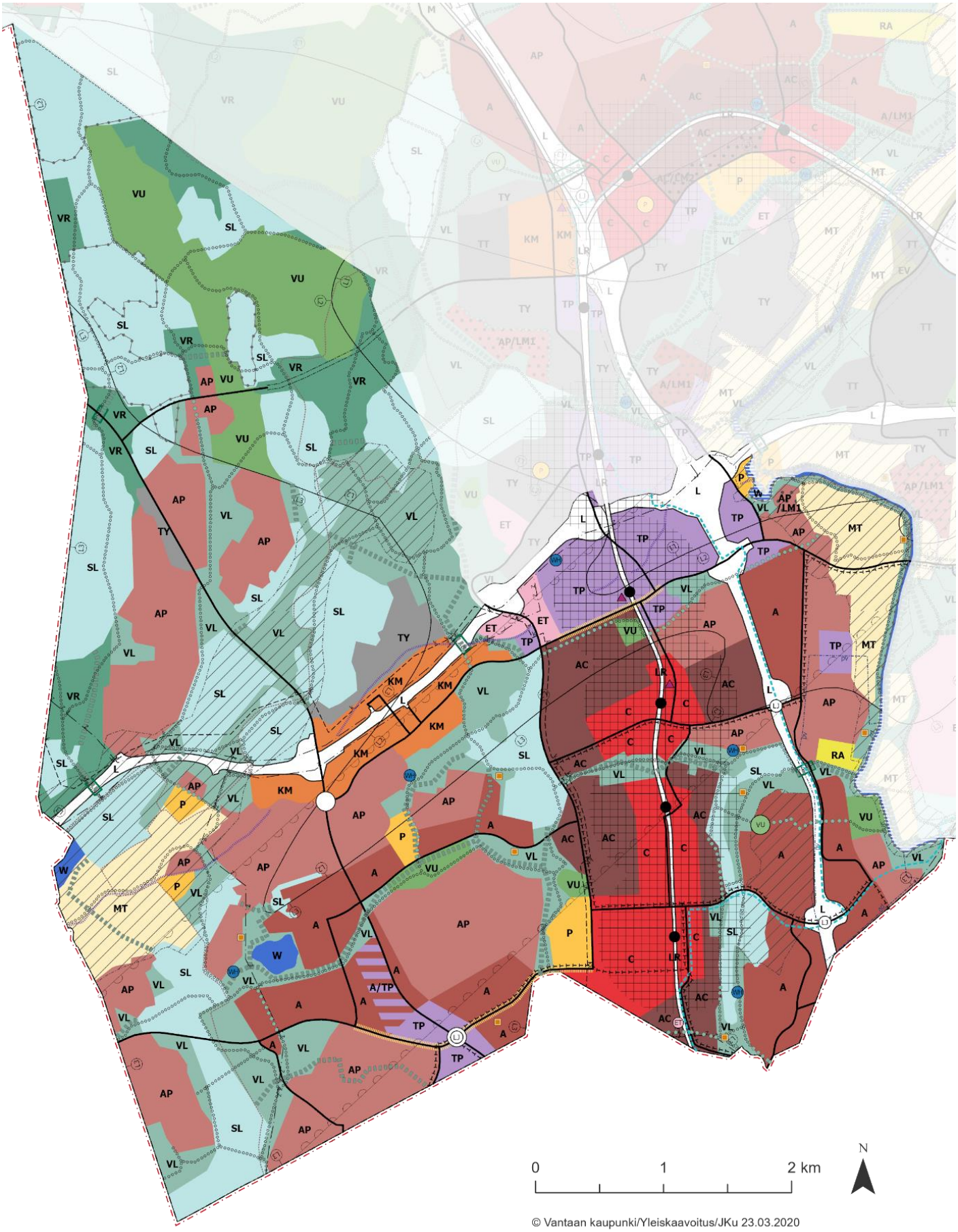
Kaupungin tukikohdat ja varikot sekä liikennevarikot
Teknisen huollon tukikohdille ja kaupungin varikoille on yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevaraukset Kivistön Piispankylästä ja Koivuhaasta osoitteissa Koisotie 7 ja Koisotie 10 (lumenvastaanottopaikan yhteydessä) sekä Voimalantiellä Martinlaakson voimalaitoksen vieressä ET-alueella. Petaksen TT-alueelle on mahdollista sijoittaa myös varikkotoimintoja. Kaupungin keskusvarikko sijaitsee yleiskaava 2007:ssa Tuupakan TT-alueella, mutta sen toimintojen sijoittamista muille nykyisille tukikohta- ja varikkoalueille on tarkasteltu.

Itä-Vantaalla bussivarikkoa varten on varattu yleiskaavassa yhdyskuntateknisen huollon (ET) alue Ojangon lumenvastaanottopaikan yhteydessä. Länsi-Vantaalla bussivarikolle ei ole osoitettu teknisen huollon aluetta, mutta varikko on mahdollista sijoittaa Petaksen TT-alueelle. Ratikan varikolle on varattu ET-alue Länsisalmen sähköaseman vierestä ja alue on osoitettu myös varikkosymbolilla (RV).

Moottorirata-alue
Lavangon moottorirata-alue Kiilan kaupunginosassa on osoitettu omalla erityisalueen merkinnällään (EM) moottoriurheilua ja ajokoulutusta varten.

7. Yleiskaavaehdotus alueittain

7.1 Myyrmäki

7.1.1 Keskustat ja asuminen

Myyrmäki-Martinlaakson keskustat käsitetään yleiskaavassa yhtenä toimivana keskustakokonaisuutena. Kaupunkikeskustan alue (C) jatkuu neljän asemanseudun nauhana, Länsi-Vantaan raidekaupunkina, Myyrmäen asemalta Louhelan ja Martinlaakson kautta, Vantaankosken asemalle. Kaupunkikeskustan alueet on rajattu Myyrmäessä laajasti kattaen koko eteläosan urheilupuistoon asti ja jatkuen pohjoiseen kohti Louhelaa. Martinlaaksossa keskusta-alue ulottuu lännessä Martinukselle ja sen naapurina uudistuville kortteleille asti. Sekä Myyrmäen että Martinlaakson keskusta-alueita täydentävät kaupunkikeskustan asuinalueet (AC).

Vantaankosken asema ei ole keskusta-aluetta lentomelun rajoittaessa sinne sijoittuvia toimintoja. Keskustarakentaminen eteläisten asemien ympärillä tukee myös Vantaankosken kehittymistä työpaikkaintensiivisenä ja kaupunkiympäristöön laadukkaan alueena. Yleiskaavaan tehty täydennys asumisen alueeseen aseman eteläpuolella voi mahdollistaa palvelujen saamisen asemalle.

Kaikki neljä asemaa ovat kävelyetäisyydellä toinen toisistaan. Uusi asuntorakentaminen on sijoitettu olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen sitä tiivistäen ja täydentäen. Uudistavalla lisärakentamisella kehitetään erityisesti Myyrmäkeä ja Martinlaaksoa.

Vihdintien varren työpaikka-alueita Pähkinärinteen puolella on osoitettu muun maankäytön ohessa asuntorakentamiseen soveltuviksi, asumisen ja työpaikkojen alueiksi (A/TP). Alueiden mahdollinen rakennemuutos tulee suunnitella kokonaisuutena ympäröivään kaupunkirakenteeseen sovittaen. Kaivokselan alue Hämeenlinnan väylän itäpuolella on osoitettu asuinalueeksi. Alue kytkeytyy suoraan Helsingin puoleiseen Kuninkaantammeen. Molempien alueiden kautta kohti Myyrmäkeä kulkee joukkoliikenteen runkoyhteys, joka on mahdollista toteuttaa raitiotienä.

Lentomeluvyöhyke 2 (L_{den} 55-60 dB) ulottuu yleiskaavassa entistä laajemmalle Vantaanlaaksossa ja Martinlaaksossa. Vyöhykkeelle ei ole osoitettu uutta asutusta, mutta nykyisen täydentäminen on mahdollista ääneneristävyysvaatimukset huomioiden. Lentomeluvyöhyke 3 (L_{den} 50-55 dB) laajenee kattamaan koko Myyrmäen alueen ja edellyttää 32 dB ääneneristävyysvaatimusta asuinrakennuksissa ja herkkien toimintojen osalta. Länsi-Vantaalla vain pieni osa Myyrmäestä ja Askistosta jäisi lentomeluvyöhykkeen 3 (L_{den} 50-55 dB) ulkopuolelle. Lentomelua kuuluu myös näillä alueilla, joten yhdenmukaisuuden vuoksi lentomeluvyöhyke 3 ääneneristävyysvaatimuksineen on ulotettu koko Lounais-Vantaalle. Uutena merkintänä on esitetty kiitoteiden 1 ja 3 suuntainen lentokoneiden laskeutumisvyöhyke, joka ulottuu myös varsinaisten melualueiden ulkopuolelle kuvastaen laskeutuvine koneiden paikoin voimakasta hetkellistä melutasoa. Laskeutumisvyöhyke ei rajoita maankäyttöä, mutta asettaa 35 dB ääneneristävyysvaatimuksen.

7.1.2 Palvelut

Myyrmäen suuralueella palvelut keskittyvät vahvasti olemassa oleville keskustatoimintojen ja asumisen alueille. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa Varian ison yksikön muuttamisen pois Myyrmäestä ja alueen kehittämisen muuhun maankäyttöön.

Monipuoliset erikoiskaupan palvelut ovat Myyrmäen keskustassa. Lähipalveluita löytyy kattavasti jokaiselta suuremmalta asuntoalueelta. Yleiskaava ohjaa päivittäistavarakaupan suuryksiköt keskusta-alueille ja tiiviimmille asuntoalueille, koska kestävyyden tavoite edellyttää usein käytetyiltä palveluilta hyvää saavutettavuutta kestävillä kulkumuodoilla. Petikko-Variston kaupan alue voi kasvaa tilaa vievän kaupan alueena maakuntakaavaluonnoksen linjausten mukaisesti.

Palvelujen ja hallinnon alueina (P) on osoitettu Myyrmäen urheilupuisto sekä Hämeenkylän koulun kokonaisuus, Tuomelan koulu, kulttuurihistoriallisista kohteista Hämeenkylän kartanon ja Vantaankosken alueet. Palveluiden aluevarausten lisäksi yleiskaava mahdollistaa palveluiden toteuttamisen keskustatoimintojen sekä asumisen alueilla. Palvelut ovat siten lähellä käyttäjiään ja saavutettavissa joukkoliikenteellä.

Virkistyspalvelut

Läntisen Vantaan laajin viheraluekokonaisuus on Petikon luontovirkistysalue, joka sisältää laajoja metsiä, luonnonsuojelualueita ja viljelymaisemaa. Alueelle on merkitty kattava ohjeellisten ulkoilu- ja ratsastusreittien verkosto. Petikossa sijaitseva nykyinen täyttömäki Pitkäsuo (eli Petikonhuippu) maisemoidaan käytön jälkeen ja esitetään siksi urheilu- ja virkistyspalveluiden alueena (VU) ilman väliaikaiskäyttöä osoittavaa päällekkäismerkintää. Herukkaojan laakso on varattu golfkentäksi, jonka poikki on merkitty ulkoilureittiyhteydet.

Linnaistenmetsä, Raappavuortenmetsä ja Mätäojan laakso säilyvät merkittävinä, päivittäin helposti tavoitettavina viheralueina. Luonnonsuojelualueilla liikkumisen ohjaaminen merkityille reiteille on tärkeää. Virkistysalueilla voidaan kehittää laajemmin palveluita. Hämeenkylän kulttuurimaisemaan on merkitty ulkoilu- ja ratsastusreittien verkosto.

Kaivokselan liikuntapuisto on merkitty urheilun ja virkistyksen paikaksi. Merkintä tukee liikuntapuiston kehittymistä kasvavan väestön tarpeisiin. Urheilun ja virkistyksen palveluina kaavassa osoitetaan Martinlaakson ja Vapaalan liikuntapuistot, Myyrmäen urheilukenttä sekä Vetokannaksen uimaranta.

Virkistysalueyhteyksillä on esitetty tarve kytkeä virkistysalueet toisiinsa ja kehittää niiden välisiä yhteyksiä. Myyrmäessä tiiviisti rakennetun alueen ja Mätäojan laakson soisen pohjan välille on varattu virkistysaluetta ja osoitettu virkistysalueyhteys. Mätäojan laaksosta johtaa Kaivokselan kautta virkistysalueyhteys Vetokannakselle. Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykettä on Myyrmäen suuralueella merkitty Vetokannakselta Lounaniityn virkistysalueelle saakka. Vantaankoskella kehittämisvyöhyke on kolmen palvelualueen rajalla. Vantaankoskella Kehä III:n alituksesta pitäisi kehittää sekä eläinten että ihmisten liikkumista palveleva houkutteleva yhteys.

7.1.3 Suojeluarvot

Luonnonsuojelu

Myyrmäen suuralueella ekologinen verkosto täydentyy usealla uudella luonnonsuojelualueella: Allkärr, Karhusuo, Friimetsän laajennus, Linnaistenmetsä, Myyrmäen keskusta-alueen läheisyydessä olevat Raappavuoret ja Myyrmäenlehto sekä Vaskivuori.

Kuva 49. Vasemmalla näkymä Myyrmäenlehdosta ja oikealla Raappavuorelta vuoden 2017 elokuun myrskyn jälkeen. (Kuvat: Paula Kankkunen)

Uusia luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittäviä alueita (luo-alue) on myös useita: Alkärrin laajennus, Bredmalm, Koivurinne, Petikko, Askistonmetsä, Hermaskär ja Ainontie. Lammaslampi tulo- ja laskupuroineen on puroluontoselvityksen arvokkaana kohteena osoitettu uudeksi luo-alueeksi. Linnaisten alueella olevat asemakaavan mukaiset luo-alueet on myös lisätty yleiskaavaan.

Ekologiset runkoyhteydet kulkevat pääosin riittävän leveitä metsäisiä yhteyksiä pitkin Petikossa, Askistossa, Hämeenkylässä ja Linnaisissa. Hämevaarasta Espoon puolelle jatkuva ekologinen runkoreitti on merkitty Koivuvaaran pientalovaltaisen asuntoalueen (AP) päälle. Se kulkee asemakaavan VL-alueilla, mutta paikoitellen niin kapeana, että yhteydelle ei ole tehty aluevarausta.

Kuva 50. Myyrmäen lehdon ja Mätäojan luonnonsuojelualueen yhdistävää ekologista käytävää virkistysreitin vierellä. (Kuvat: Paula Kankkunen)

Myyrmäen suuralueelle on osoitettu viheryhteyden kehittämiskohtia Kehä III:n varteen kahteen kohtaan, Vihdintielle Espoon ja Vantaan rajan lähelle, sekä Hämeenlinnaväylälle.

Kulttuuriympäristö

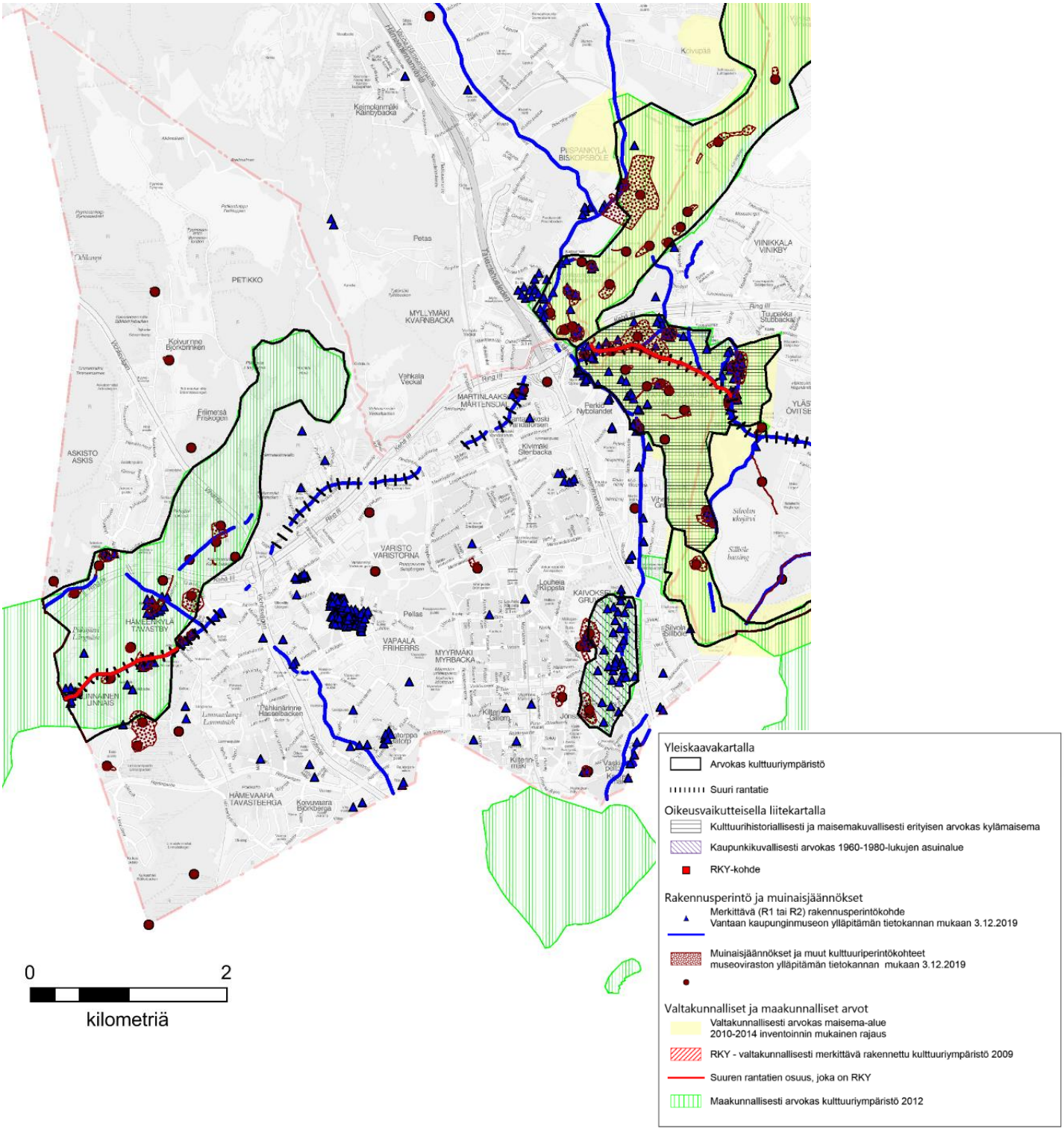
Vantaanjokilaakson maisema-alueella Vantaanlaakso on yksi sen hyvin säilyneistä ja paljon rakennettua kulttuuriperintöä sisältävistä osista. Vantaanlaakso on oikeusvaikutteisella liitekartalla erotettu kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi. Vantaanjokilaakson arvokkaan viljelymaiseman sisälle annetaan mahdollisuudet rakentaa joitain uusia pientaloalueita, koska ajatellaan, että laajan viljelymaiseman kokonaisuus kestää täydennysrakentamista, kunhan pientaloalueiden reunat suunnitellaan pieteetillä, kuten määräyksessä kehotetaan tekemään. Nämä pientaloalueet on varattu jo aikaisemmissa yleiskaavoissa. Rajauksiin on tehty joitain muutoksia maiseman eheyttä ajatellen.

Suuren Rantatien linjaus on muutamia katkoksia lukuun ottamatta säilynyt, ja se on yleiskaavassa omalla merkinnällään.

Hämeenkylän viljelymaisema on todettu maakunnallisesti arvokkaaksi. Sinne sijoittuu keskiaikaisia kylätontteja ja Suuri rantatie sekä useita rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita.

Kaivoksela on ansiokasta 1960-luvun kaupunkisuunnittelua. Voimakaspiirteinen maasto ja rakennukset muodostavat veistoksellisen mutta samalla kodikkaan kokonaisuuden. Aluerajaus on maakunnallisen inventoinnin mukainen.

Viherkummun siirtolapuutarha on maakunnallisesti arvokkaan rajauksen sisällä, mutta sitä ei ole mainittu erikseen maakuntakaavan maisema-alueen inventointitekstissä. Alueen kulttuurihistorialliset arvot ovat rakennusperinnön osalta heikentyneet purkamisten myötä. Siksi aluetta ei esitetä arvokkaana kulttuuriympäristönä yleiskaavassa.

Kuva 51. Myyrmäen suuralueen arvokas kulttuuriympäristö. Kartassa on merkittävän rakennusperinnön ja muinaisjäänteiden inventointien mukainen tilanne 3.12.2019.

7.1.4 Toimitila-alueet

Vierekkäin sijaitsevat Vantaankoski ja Petikko-Varisto muodostavat suurimman yhtenäisen toimitila-aluekokonaisuuden Myyrmäen suuralueella. Alueella on runsaasti monipuolisia toimitilarakentamismahdollisuuksia kaupasta toimistoihin ja työpaikkojen määrää alueella on mahdollista kasvattaa tuhansilla. Koivuvaaran monipuolinen työpaikka-alue sijaitsee joukkoliikenteen runkoyhteyksien solmukohdassa, Vihdintien ja Rajatorpantien risteyksessä. Toimitila-alue on merkitty siten, että se mahdollistaa myös asuinalueiden uudis- ja täydennysrakentamisen hyviin yhteyksiin tukeutuen. Vihdintien varsi Askistossa ja ns. Vaisalan alue Vantaanlaaksossa on osoitettu toimitila-alueiksi.

Kaivokselan työpaikka-alue Hämeenlinnanväylän molemmin puolin on osoitettu kokonaisuudessaan asuntorakentamisen alueeksi. Ratkaisu pohjautuu pitkälti alueelle käynnistettyyn yleiskaavan muutokseen, joka työnä sulautettiin yleiskaava 2020.

7.1.5 Liikenne

Myyrmäen alueella on varauduttu usean seudullisen joukkoliikenneyhteyden kehittämiseen. Myyrmäen ja Pakkalan väliselle runkoyhteydelle tutkittiin liikenne-ennusteilla useita eri vaihtoehtoja. Vaikka yhteyden matkustajamäärät vuonna 2050 ovat ennusteen mukaan liian pieniä sen toteuttamiseksi vielä silloin raitiotienä, niin yhteys toimii tulevaisuuden varauksena. Runkoyhteys kulkee Tulkintien, Hakakorven tunnelivarauksen ja Ylästöntien kautta Vantaanlaaksontielle ja siitä edelleen Martinlaaksontietä pitkin Myyrmäkeen. Kyseinen linjaus on tutkituista vaihtoehdoista teknisesti sekä kaavallisesti toteuttamiskelpoisin.

Muut joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnät Myyrmäen alueella ovat nykyisen bussirunkolinjan 560 varaus raitiotieksi (”Jokeri 2”) sekä Helsingin yleiskaavan Vihdintien raitiotien jatke Vihdintieltä Raappavuorentien kautta Myyrmäkeen tai Malminkartanosta Korutien kautta Myyrmäkeen. Lisäksi varaudutaan raitiotien jatkeeseen Vihdintien ja Rajatorpantien liittymästä kohti Leppävaaraa. Joukkoliikenteen paikallisen kehittämisen kannalta keskeisin yhteys on Luhtitien jatke Raappavuorentielle. Katu parantaa Pähkinärinteen ja Myyrmäen keskustan välistä saavutettavuutta. Luhtitiestä laadittiin vuoden 2019 aikana yleissuunnitelma, jonka mukaan kadun linjaus on tarkennettu yleiskaavaan.

Yleiskaavassa on kolme joukkoliikenteen vaihtopaikkaa Myyrmäkeen. Vihdintien ja Rajatorpantien liittymässä on vaihtopaikka runkoyhteyksien ja Vihdintien bussiliikenteen välillä. Hämeenlinnanväylän liittymät Vaskivuorentien ja Martinlaaksontien kohdilla toimivat vaihtopaikkoina joukkoliikenteen runkoyhteyksiltä valtatien lähi- ja kaukobussiliikenteeseen. Näiden lisäksi alueen juna-asemat ovat vaihtopaikkoja Kehäradan, joukkoliikenteen runkoyhteyksien sekä liityntäliikenteen välillä. Vantaankosken ja Martinlaakson asemilla on myös seudullisesti merkittävät liityntäpysäköintialueet.

Pyöräilyn baanat kulkevat Myyrmäestä Kivistöön sekä Pakkalan kautta Tikkurilaan ja ne palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä. Helsingistä tuleva baana jatkuu Myyrmäessä Korutietä pohjoiseen Vaskivuorentielle, jolta se yhdistyy Kivistöön menevään baanaan Silvolassa. Tämä kulkee Hämeenlinnanväylää mukaillen Vehkalan asemalle ja siitä edelleen Kehäradan varressa Kivistöön. Myyrmäen ja Pakkalan välillä baana kulkee Kahluuniityn läpi Vantaanjoen pohjoispuolelle siirtyen Tolkinkylän kohdalla Ylästöntien varteen. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet.

Merkittävin muutos Myyrmäen tie- ja katuverkossa on Kehä II:n varauksen poistuminen yleiskaavasta. Sen tilalle on merkitty liikenneyhteytenä jatke Kuninkaantammen eritasoliittymästä Vanhalle Kaarelantielle. Muutos vaikuttaa Myyrmäen keskustan läpiajoliikenteeseen, joka jatkossa ohjataan vahvemmin Myyrmäen kaavarungon mukaisesti Raappavuorentien ja Vaskivuorentien kautta. Samalla tien entiset tilavaraukset vapautuvat muuhun maankäyttöön.

Vihdintie on merkitty viivamerkinnällä paikallisesti tärkeäksi liikenneyhteydeksi, koska se on todettu pääkaduksi kehitettäväksi tieksi Liikenneviraston vetämässä työssä, jossa jäsenneltiin pääkaupunkiseudun tie- ja katuverkkoa (Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet). Vaikka Vihdintiellä säilyy myös jatkossa rooli seudullista liikennettä palvelevana tienä, niin liikenneyhteys -merkintä kuvaa paremmin sitä, että tien liikenneympäristöä on tarkoitus muokata maankäytön ja lähiliikkumisen lähtökohdista. Vihdintielle on lisäksi merkitty eritasoliittymävaraukset Rajatorpantien ja Martinkyläntien liittymiin, joilla pyritään osittain turvaamaan myös linja-auto- ja tavaraliikenteen toimintavarmuus tiellä. Vantaanlaaksontie on Silvolassa linjattu kulkemaan osittain Hämeenlinnanväylän vieressä ja Raappavuorentien jatke Helsingin puolelle on poistettu.

Rajatorpantie on merkitty katukuvan kehitysalueeksi Myyrmäen keskustan ja Pähkinärinteentien väliseltä osuudelta ja Martinkyläntie puolestaan Raappavuorentien ja Sanomatien väliseltä osuudelta. Näillä katuosuuksilla tuetaan jalankulun, pyöräilyn ja julkisen liikenteen houkuttelevuutta kehittämällä katutilojen yleisilmettä ja luomalla mahdollisuudet ihmisten monipuoliselle liikkumiselle. Erityisesti paikkojen tunnistettavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä.

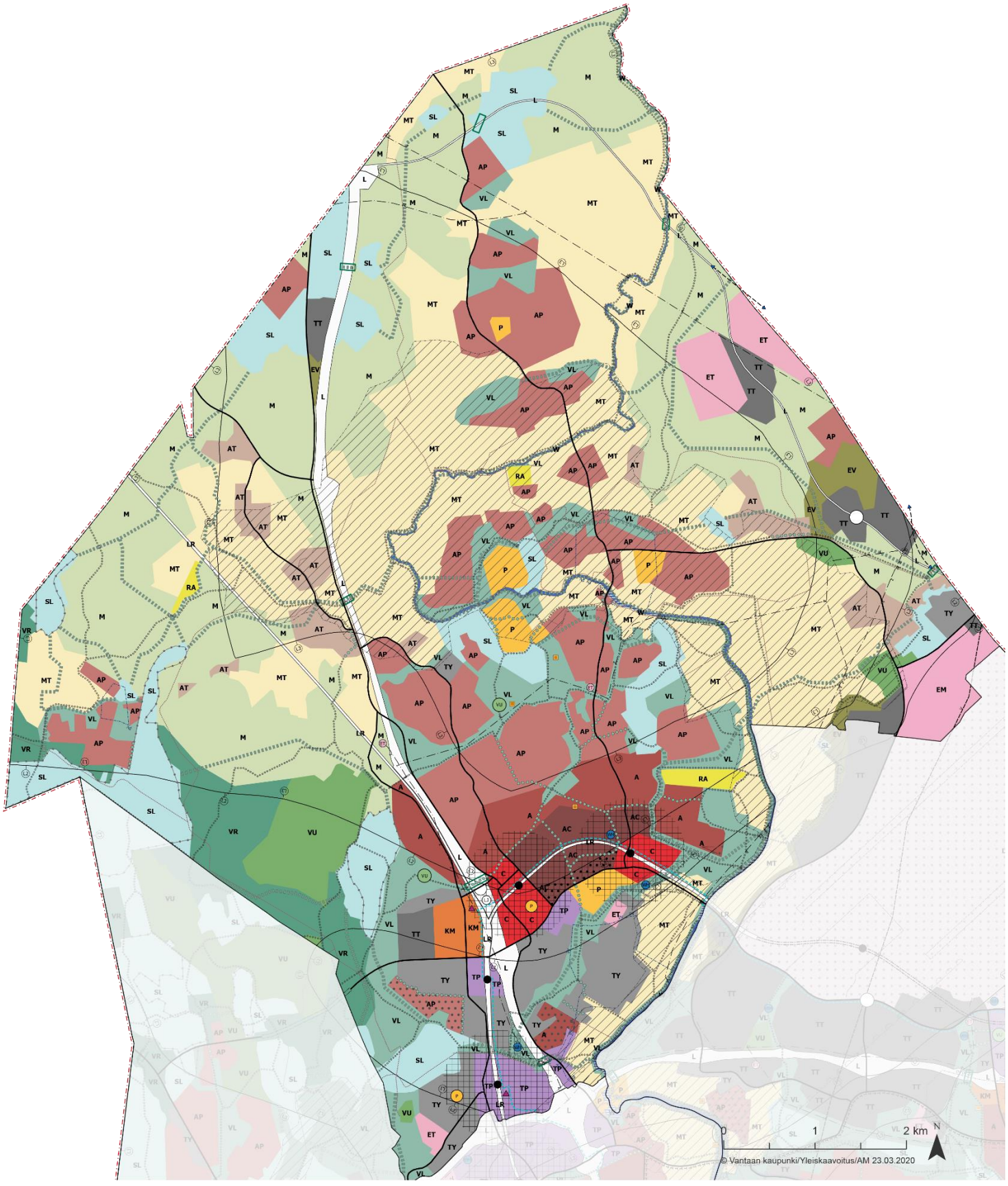
7.1.6 Tekninen verkosto

Varistossa on tarve uudelle sähköasemalle, joka sijoittuu Variston lämpökeskuksen länsipuolelle voimajohtokäytävän viereen. Sähköasemavarausta varten Lämpökeskuksen sekä viereisen Martinlaakson voimalaitoksen polttoainevaraston kattavaa yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevarausta on laajennettu länteen päin Kehä III varrella. Maakaasun runkojohdon reittiä on tarkennettu Raappavuorentien varrella tehtyjen ja suunniteltujen muutosten mukaisesti.

Myyrmäen alueella on yksi toteutumaton 110 kV voimajohtovaraus, joka kulkee Espoon Juvanmalmilta Vantaan Hämeenkylän kautta takaisin Espooseen Leppävaaran sähköasemalle. Kehä III varressa varaus kulkee samassa johtokäytävässä nykyisen voimajohdon kanssa, joten toteutumatonta voimajohtokäytävävarausta on noin 1 km matkalla. Varaus säilytetään yleiskaavassa.

Petikonhuipun täyttömäki sijaitsee urheilu- ja virkistyspalveluiden (VU) alueella. Ylijäämämaiden sijoitusta alueelle jatketaan ja käyttöä laajennetaan maapankkitoimintaan. Toiminnan päätyttyä alue maisemoidaan.

7.2 Kivistö

7.2.1 Keskustat ja asuminen

Kivistön keskusta on kaupungin uusimpia keskustoja 2000-luvulta. Se on määritelty yleiskaavassa kaksinapaisena, kahteen asemanseutuun tukeutuvana keskustana. Kaupunkikeskustan alueita (C) on sekä Kivistön aseman että Lapinkylän aseman ympärillä. C-alueita yhdistää välissä kaupunkikeskustan asuinalue (AC). Lapinkylän keskusta-alue ja asemanseudun asuinalueet on määritelty Kivistön keskustan kaavarunko-suunnitelman pohjalta.

Kivistön suuralueella on merkittävin määrä Vantaan asemakaavoittamattomista ja osin täysin rakentamattomista asumisen aluevarauksista, joista valtaosa on pientaloalueita. Yleiskaavassa näitä alueita on merkitty pientalovaltaisten asuinalueiden merkinnällä (AP).

Lentomelualueet määrittelevät Kivistössä tarkkaan asuntorakentamiseen soveltuvan alueen. Siksi yleiskaavassa on linjattu asemanseutujen lähikorttelien asuntoalueelle reunaehtoja lentomelun rajoituksien vuoksi. Finavian ennusteen mukaan lentomelualue Kivistön keskustassa levenee noin 200 metriä. Kivistön keskusta sijaitsee lentomeluvyöhykkeen 2 (L_{den} 55-60 dB) tuntumassa ja siellä on varauduttu lentomelun voimistumiseen tiukemmalla ääneneristävyysvaatimuksella kuin muilla vastaavan sijainnin alueilla. Tällä yleiskaavassa varmistetaan Kivistön keskustan toteuttaminen. Lentomelualueen laajenemisen vuoksi alueelle on merkitty asumisen mahdollistavien kaavamerkintöjen alueilla lisämääräystä / LM2 (lentomelualueen laajenemisvyöhyke), joka takaa keskusta-asumisen alueella riittävät meluntorjuntatoimenpiteet niin rakennusten sisällä kuin ulko-oleskelualueilla: parvekkeet tulee lasittaa ja ulko-oleskelualueita kattaa. Lisäksi pientalojen rakentamista rajoitetaan, sillä pientaloissa piha-alueet ovat keskeinen osa asumista ja ne on vaikea suojata lentomelulta. Asemakaavoituksessa määritellään tarkemmin, kuinka em. toimenpiteillä voidaan taata säädösten edellyttämät melutason ohjearvot sisällä ja ulko-oleskelutiloissa.

Petaksen ja Vantaanpuiston asuinalueet sekä Koivupään alueen itäosa sijaitsevat lentomeluvyöhykkeellä 1 (Lden yli 60 dB) sisällä. Näillä alueilla on asumisen merkinnän lisäksi lisämääräys /LM1 (asuinalue voimakkaan lentomelun alueella), jonka mukaan asuntojen määrää alueella ei saa lisätä. Määräys selventää asuinalueen tilannetta: lentomelun vuoksi rakennuspaikkoja ei tule lisää, mutta nykyisiä asuinrakennuksia voi ylläpitää, korjata ja ääneneristysvaatimukset huomioiden korvata.

7.2.2 Palvelut

Kivistön kaupallisten palvelujen keskus on vielä rakentumatta, mutta hankkeen pitäisi edetä lähivuosien aikana. Keskukseen sijoittuu myös julkisia palveluita. Petaksessa sijaitsee kaupan alueen varaus, jota ei ole tarkoitus toteuttaa ennen keskuksen toteumista ja aseman käyttöönottoa.

Palveluiden (P) aluevarausten lisäksi yleiskaava mahdollistaa palveluiden toteuttamisen keskustatoimintojen sekä asumisen alueilla. Palvelut ovat siten lähellä käyttäjiään ja saavutettavissa joukkoliikenteellä.

Kivistön urheilupuistolle on esitetty aluevaraus Lapinkylän asemavarauksen eteläpuolelle. Kivistön keskustaan junaaseman läheisyyteen on osoitettu symbolimerkinnällä toisen asteen koulun tulevaisuuden tarve, jonka vaatima aluevaraus ja sijainti määrittyy asemakaavassa. Katriinan sairaalan kokonaisuus Seutulassa säilyy palvelujen alueena. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista Linnan sekä Königstedtin kartanoalueet osoitetaan palveluiden alueina. Riipilässä sijaitseva P-alue on tulevaisuuden varaus julkisille palveluille.

Virkistyspalvelut

Läntisen Vantaan laajin virkistys- ja suojelualuekokonaisuus on Petikon luontovirkistysalue. Keimolanmäen eteläpuolelle on VU-symbolilla osoitettu tarve urheilu- ja virkistyspalveluille siten, että se kytkeytyy Kivistön keskustan ja Petikon metsien välisiin ulkoilureitteihin. Kivistön keskustassa virkistysalueverkoston jatkosuunnittelun lähtökohtina ovat virkistysalueyhteydet.

Saraksen vielä asemakaavoittamattoman alueen itäpuolelle on merkitty urheilu- ja virkistyspalvelujen paikka (VU) palvelemaan Kivistön kasvavaa väestöä. Katriinantien ja Myllykyläntien risteyksessä on VU-alue, jonne on laadittu asemakaava koirakoulutuksen toiminnoille. Vehkalan länsipuolella ja Katriinantien eteläpuolella sijaitsevat ratsastuskeskukset on myös osoitettu VU-alueena.

Luoteis-Vantaalla laaja arvokkaan kulttuuriympäristön kokonaisuus on oivallinen virkistysympäristö, kunhan alueelle saadaan toteutettua lisää ulkoilureittejä. Kivistön alueen kolme tärkeää viheraluetta ovat Parolanmäki, Sotilaskorpi ja Linna. Parolanmäki ja Sotilaskorpi ovat selännemetsiä, Linnan alueesta osa on vielä peltoa ja osa pensoittumassa. Linnan alueella on hyvät mahdollisuudet kehittää alueesta monipuolinen virkistysalue.

Kivistön keskustassa virkistysalueverkoston jatkosuunnittelun lähtökohtina ovat virkistysalueyhteydet. Yhteyttä keskustasta Petikon virkistysalueille tukee vihersilta Hämeenlinnanväylän yli. Virkistysalueyhteys -viivalla on kuvattu erilaisia, kapeita viheralueita ja ulkoilureittien jatkuvuutta rakennettujen alueiden läpi.

Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykettä on Vantaanjoen rannalla Kivistön ja Lapinkylän keskuksien läheisyydessä sekä Katrinebergin kartanon kohdalla Seutulassa. Aluetta olisi mahdollista kehittää matkailu- ja virkistyspalvelujen kokonaisuutena, johon joen varsi kuuluu. Virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeen kohdalla joen pohjoispuolella on asemakaavoitettua virkistysaluetta ja kaupungin omistamaa maata. Vantaankoskella kehittämisvyöhyke on kolmen palvelualueen rajalla.

Ohjeellisten ulkoilureittien verkosto on asuinalueiden läheisyydessä tiheä. Kauemmas vievät yhteydet jatkuvat kohti Tuusulaa ja Nurmijärveä. Tuusulassa reitit yhdistyvät mm. Seitsemän veljeksen vaellusreittiin. Ohjeelliset ulkoilureitit voivat toteutua ulkoiluteinä, polkuina tai latuina. Jatkosuunnittelussa tarkennetaan reittien tyyppi ja sijainti.

Luonnonsuojelualueilla reittien tarkempi suunnittelu tehdään luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

7.2.3 Suojeluarvot

Luonnonsuojelu

Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät Natura-alueesta sijoittuu Vantaan alueelle Mustakosken lehtomainen metsäalue, Vestran vanha metsä, Herukkapuron lehto, Isosuon keidassuo, Pyymosan lehto ja Odilammen-Smedsmossenin suo. Alue muodostaa pääkaupunkiseudulla erittäin merkittävän varsin luonnontilaisina säilyneiden luontokohteiden keskittymän. Alueen vanhat metsät, lehdot ja suot ovat valtakunnallisesti arvokkaita. Kivistön suuralueen halki virtaa Vantaanjoki, jonka koko pääuoma on Natura-aluetta. Natura-alue on perustettu pääasiassa joessa esiintyvän luontodirektiivin liitteiden IV (a) ja II lajin vuollejokisimpukan suojelemiseksi. Vantaanjoessa esiintyy myös luontodirektiivin liitteen IV (a) laji saukko. Lisäksi Vantaanjoki on myös tärkeä erittäin uhanalaisen taimenen elinympäristö.

Kivistön suuralueen ekologinen verkosto täydentyy useilla metsäisillä luonnonsuojelualueilla: Rauhamaan metsä, Josvaholmin laajennus, Syväoja, Lamminsuon laajennus, Lamminsuon kaakkoispuolen metsä, Linnan metsä, Königstedtin laajennus, Sotilaskorpi ja Lillå-Solbacka ja Tyttömäenmetsä. Alueelle on osoitettu myös useita uusia luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittäviä alueita (luo-alue): Rajakoski, Yli-Kistola, Palomäen laajennus, Konkoonkallioiden laajennus, Jokimaa, Riitukin laajennus, Keimolan laajennus, Lapinniitty ja Kesämetsä. Ekologista verkostoa vahvistavat lisäksi luo-alueiksi osoitettavat arvokkaat puroluontokohteet Jelmusanojan, Lillån ja Kynikenojan varsilta. Radioaseman luo-alue on poistettu kokonaan, koska alue on menettänyt niin paljon luontoarvoistaan.

Kivistön alueella ekologiset runkoyhteydet kulkevat pääosin metsäisiä reittejä pitkin MT-alueilla. Riipilän, Seutulan ja Kivistö alueilla yhteyksiä on ohjattu kulkemaan myös kyläalueiden (AT) yli. Alueen ekologisista runkoyhteyksistä iso osa tukeutuu virtavesien varsiin.

Kivistön suuralueelle on osoitettu ekologiseen verkostoon liittyviä viheryhteyden kehittämiskohtia neljään kohtaan. Hämeenlinnanväylällä Luhtaanmäenjoen varren ekologista yhteyttä on parannettava väylän kunnostuksen yhteydessä. Vihersilta ei ole laakson pohjalla mahdollinen, vaan parannettava olisi väylän alitusta. Josvaholmissa MT 152 on toteutettava luonnoltaan arvokkaan jyrkkäreunaisen laakson yli pitkällä sillalla. Vantaanjoen kulku maantien ali on tehtävä siten, että eläimet ja ihmiset pääsevät liikkumaan rantaa pitkin. Tuusulan rajalla Hanskallion ja Vähäjoen alueilla on tien jatkosuunnittelussa ratkaistava ekologisten yhteyksien ja ulkoilureittien jouheva jatkuminen kuntarajan yli.

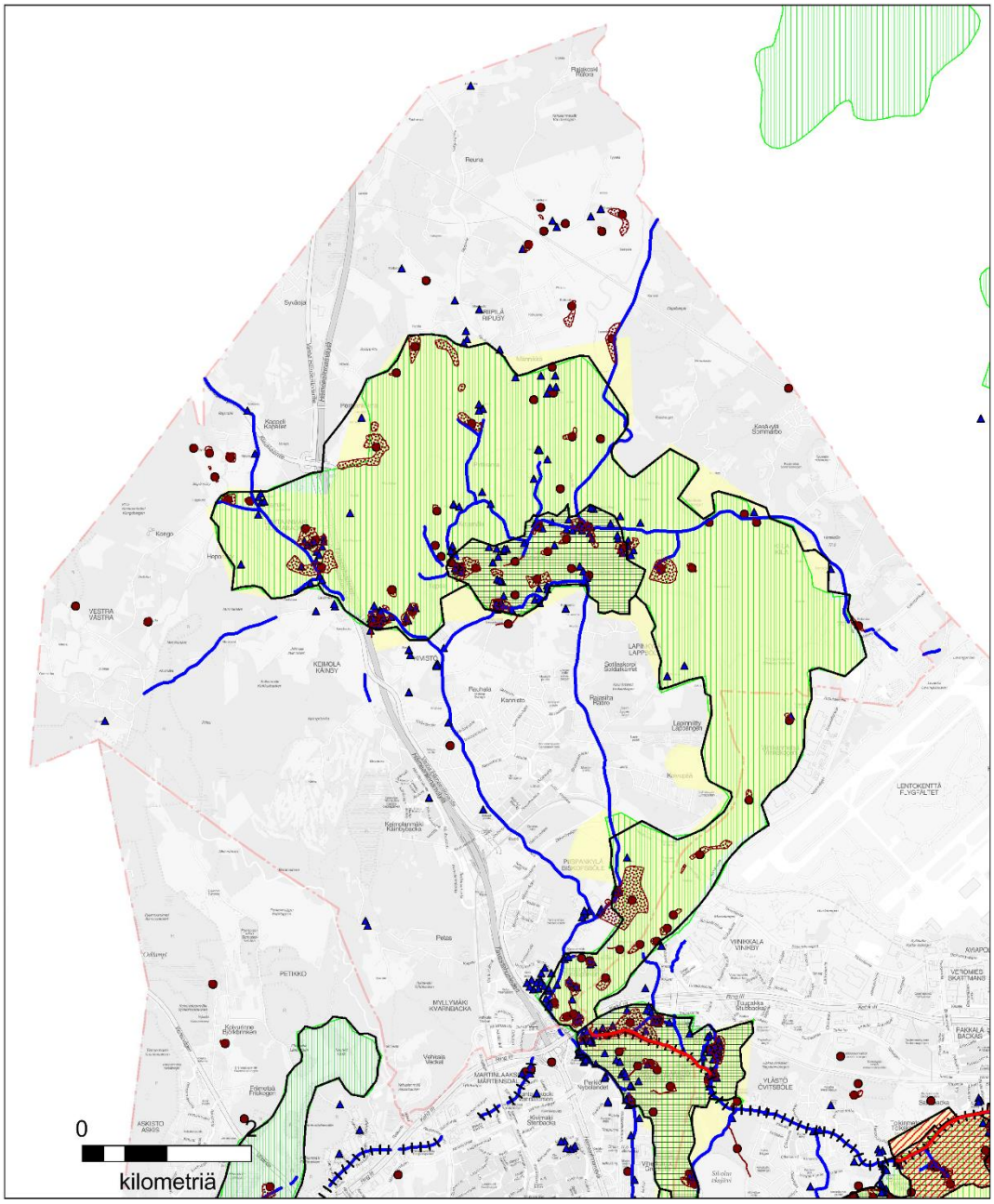
Kulttuuriympäristö

Kivistössä on valtakunnallisesti arvokkaan Vantaanjokilaakson maisema-alueen pohjoisosa. Merkittävä rakennusperintö on pääosin maisema-alueen sisällä. Merkittävää tiestöä on sen ulkopuolellakin. Vantaanjokilaakso on arvokas kartanokulttuurin ja maanviljelyksen synnyttämänä kulttuurimaisemana, joten rakennusperintökin on pääosin ennen 1930-lukua rakennettuja kartanoita, tilakeskuksia, kouluja ym. Alueella on runsaasti muinaisjäännöksiä.

Seutulan kylän ydinalue kartanoineen ja useine rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaine kohteineen sekä lähipeltoineen on alueen arvokkain ydin, joka on oikeusvaikutteisella liitekartalla erotettu kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi.

Maantie 152:n linjaus rikkoi aikaisemmissa yleiskaavoissa kulttuurimaisemaa Riipilässä ja Luhtaanmäessä. Luhtaanmäessä on arvokkaan kulttuurimaiseman alue inventointeja laajempi, koska maantien liittymä ei tule rikkomaan metsän reunaa ja maisemakuvan eheyttä.

Riipilässä, Seutulassa, Kiilassa, Kivistössä ja Lapinkylässä arvokkaan kulttuuriympäristön raja on lähes sama kuin maakunnallisessa inventoinnissa, mutta tarkentaa hieman valtakunnallisen inventoinnin suurpiirteistä rajaa. Rajauksen sisällä on laaja avoin maisematila ja sitä rajaava metsänreuna tai perinteinen rakennettu ympäristö.

Kuva 52. Kivistön suuralueen arvokas kulttuuriympäristö. Kartan selite on kuvan 51 yhteydessä. Kartassa on merkittävän rakennusperinnön ja muinaisjäänteiden inventointien mukainen tilanne 3.12.2019.

Valtakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta on rajattu pois Piispankyläntien länsipuolinen peltotasanko ja maakunnallisesti arvokkaasta rajauksesta Ruusumäenkujan luoteispuolelle jäävää tasankoa. Poistetun alueen ainoa rakennusperintö- tai muinaismuistokohde on Piispankyläntie, jonka linja on jo rikkoutunut Tikkurilantien-Riipiläntien kiertoliittymän rakentamisen myötä. Piispankylässä maasto nousee hiljalleen Vantaanjoesta kohti Piispankyläntietä ja Norrkullan tilakeskusta. Norrkullan tilakeskus ja Ruusumäenkuja on aikoinaan rakennettu pienen moreenikumpareen ja lounas-koillissuuntaisen hietajakson päälle. Avoin maisematila voidaan tässä maisemarakenteeseen tukeutuen rajata uudelleen siten, että se päättyy Norrkullan tilakeskukseen Ja Ruusumäenkujaan maaston korkeimpaan kohtaan. Yleiskaavan yleismääräyksissä on edellytetty, että maisematilalle luodaan uusi reuna, joka samalla on osa puustoista

ekologista verkostoa, joka palvelee mm. liito-oravaa. Tämän reunan taakse voidaan rakentaa uusi Lapinkylän aseman ympärillä oleva kaupunkikeskus.

7.2.4 Toimitila-alueet

Yleiskaavassa on huomattava määrä toimitilarakentamisen mahdollisuuksia Kivistön suuralueelle. Vehkalan asemanseutu on osoitettu monipuoliseksi työpaikka-alueeksi sekä länsipuolelta osin tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi. Vehkalan pohjoispuolella sijaitsevan Petaksen asemavarauksen ympäristö on merkitty kokonaisuudessaan toimitila-alueeksi lentomelusta johtuen. Asemanseudun ydin on osoitettu monipuoliseksi työpaikka-alueeksi ja sitä ympäröivät alueet kaupallisten palveluiden ja tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi. Toimitila-aluevarauksen pohjoisreunaan on merkitty viheryhteys Kivistön keskustan suuntaan. Valtaosa toimitilavarauksista on pitkän aikavälin kehittämismahdollisuuksia, jotka ovat sidoksissa Petaksen aseman käyttöönottoon.

Piispankylän alue Hämeenlinnanväylän itäpuolella on osoitettu lähes kokonaan tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi lentomelusta ja heikoista joukkoliikenneyhteyksistä johtuen. Maantie 152:n varauksen yhteen on osoitettu kaksi toimitilarakentamisen aluetta. Täyttömäkivarauksen yhteyteen on edelleen osoitettu tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue. Kiilan kiertotalousalueen rajaus on merkitty sellaisella laajuudella, että se kattaa olemassa olevat toiminnat. Seutulan vanha kaatopaikka on merkitty suojaviheralueeksi.

Pienempinä toimitila-alueina on merkitty TT-alue Lamminsuon eteläpuolella sekä TY-alue Kylänpääntien varrella.

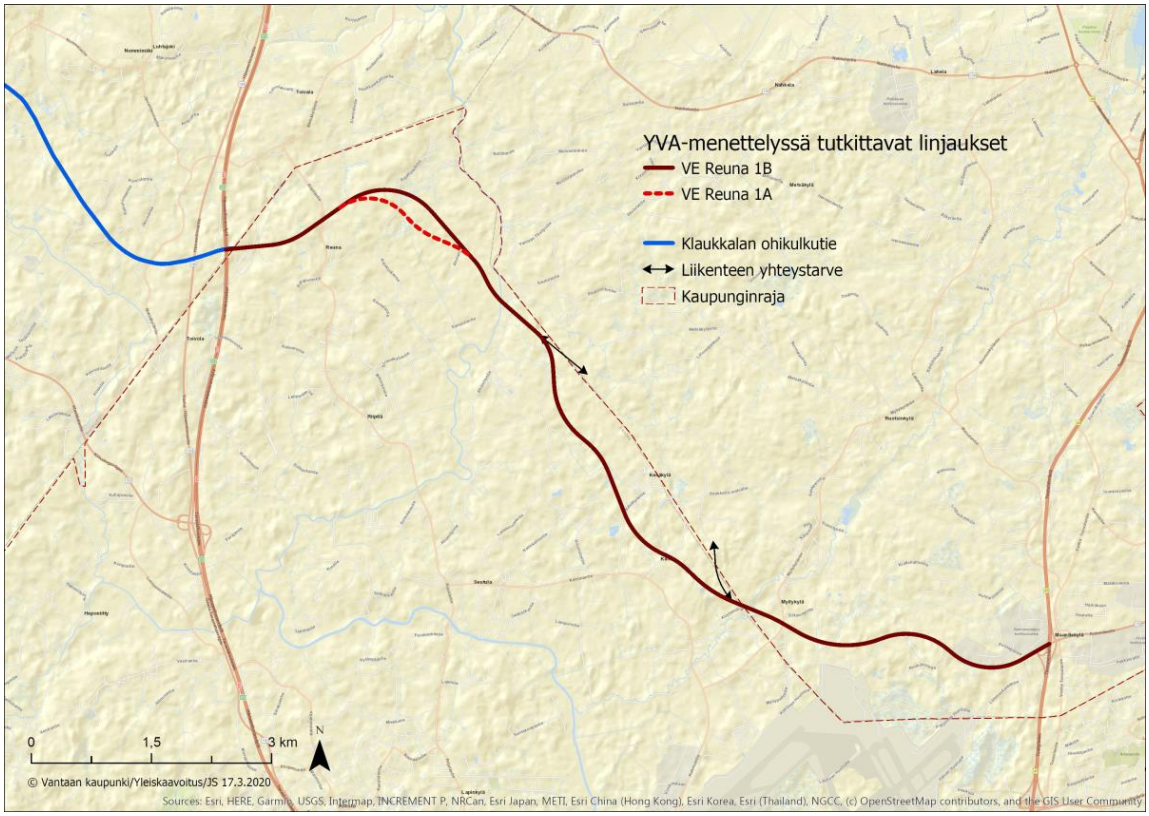
7.2.5 Liikenne

Kivistössä on yleiskaavassa nykyisten Kehäradan asemien, Kivistön ja Vehkalan, lisäksi kaksi asemavarausta: Lapinkylä ja Petas. Petaksen asemalta erkanee Klaukkalan rata, joka on pitkän aikavälin raidevaraus. Kivistön ja Klaukkalan välinen runkoyhteys kehittynee ensin bussiliikenteenä. Lapinkylän asema tukee Kivistön keskustan kehittymistä.

Alueen tärkein vaihtopaikka on Kivistön asema. Se toimii kehyskunnista tulevien bussilinjojen sekä kaukoliikenteen liityntäasemana Kehäradalle ja tarjoaa Hämeenlinnanväylän ajoneuvoliikenteelle mahdollisuuden liityntäpysäköintiin. Toinen seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue Kivistön alueella on Vehkalan asema.

Kivistössä kohtaa kaksi pyöräilyn baanaa. Kivistön ja Tikkurilan välinen pyöräbaana kulkee Kvartsiraittia ja Tikkurilantietä pitkin aina pääradalle asti. Kivistöstä Myyrmäkeen baana kulkee Kehäradan varressa olevaa huoltotietä pitkin Vehkalan asemalle, josta se jatkuu Hämeenlinnanväylää mukaillen Vaskivuorentielle. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet.

Maantien 152 jatkeesta (ns. Kehä IV) on tekeillä ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Yleiskaavaan aluevarauksena merkitty linjaus on maakuntakaavan mukainen ja linjaus on Kesäkyläntien itäpuolella sama kuin vuoden 2007 yleiskaavassa. Kyseisessä liikennealueena merkityssä linjauksessa varaudutaan tien toteutumiseen 1+1 -kaistaisena. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa lisäksi linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on merkitty kaavaan *Liikenteen yhteystarve* -merkinnöillä. Tiellä on myös eritasoliittymävaraus Hanskalliontien kohdalla. Tie liittyy Hämeenlinnanväylän kohdalla Klaukkalan ohikulkutiehen Lamminsuon eritasoliittymässä, mihin on suunniteltu raskaan liikenteen levähdys- ja pysäköintialue. Kehä IV:n jatke Hämeenlinnanväylältä Lahnukseen poistuu.

Kuva 53. Maantien 152 jatke yhdistyy idässä Kulomäentiehen ja lännessä Klaukkalan ohikulkutiehen. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on osoitettu kaavassa Liikenteen yhteystarve -merkinnöillä.

Yleiskaavassa on säilytetty Tikkurilantien jatke Hämeenlinnanväylältä Vihdintielle pitkän aikavälin varauksena. Katuvaraus on esitetty tunnelissa niiltä osin kuin se katuliittymien ja kallion olemassa olon perusteella on arvioitu mahdolliseksi. Hämeenlinnanväylällä on eritasoliittymävaraus suuntaisliittymälle etelään Keimolanportin kohdalla.

Länsi-Vantaalla ei ole bussivarikkoa, mutta sellaisen sijoittaminen on mahdollista Petaksen tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueelle.

7.2.6 Tekninen verkosto

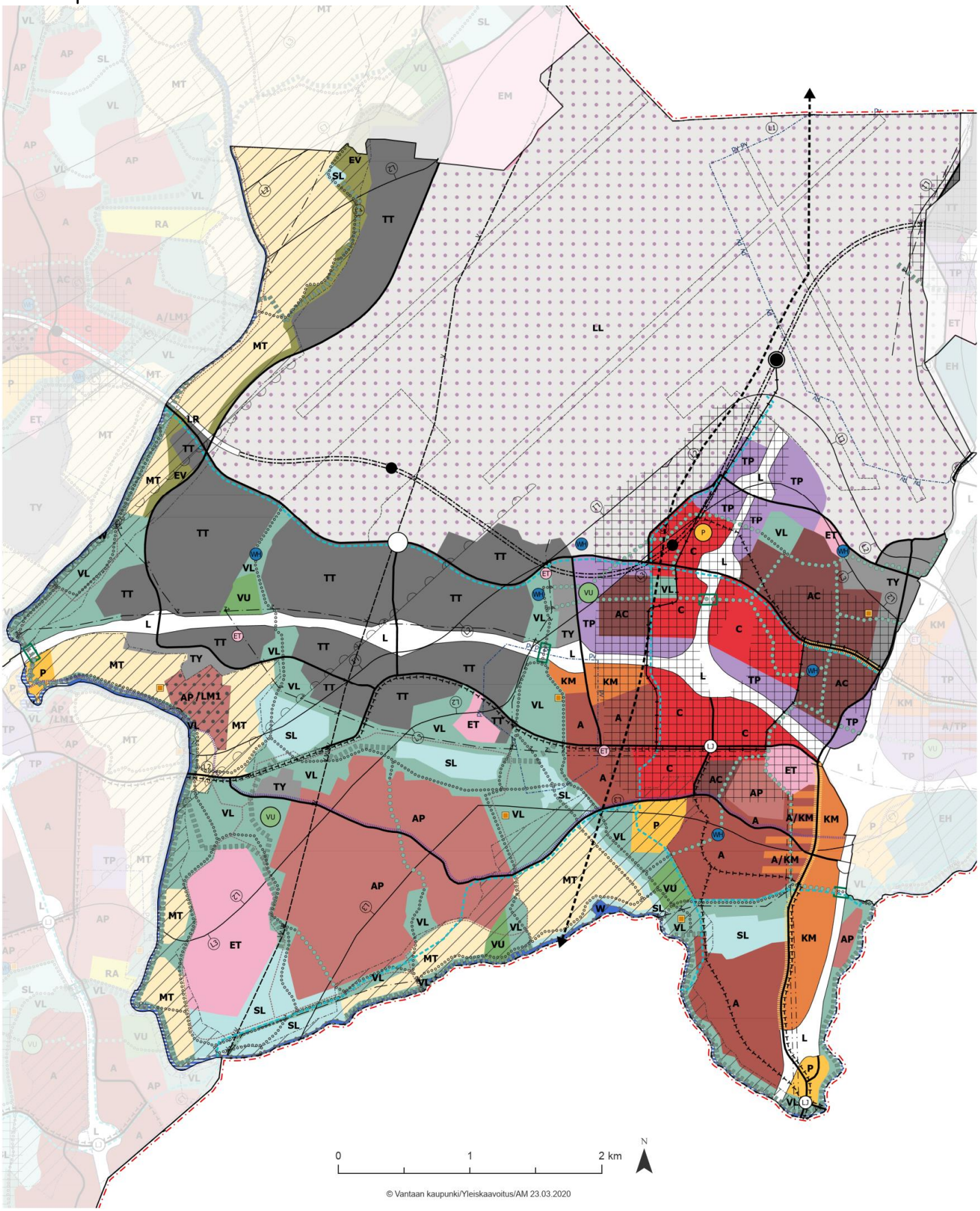
Kivistön suuralueella on nykyisten voimajohtojen lisäksi varaus voimajohdolle. Voimajohtovaraus kulkee Keimolan sähköasemalta Seutulan sähköasemavarauksen kautta Seutulan peltoalueen halki haarautuen pohjoiseen Tuusulaan Ruotsinkylän sähköasemalle sekä etelään Tuusulaan Ruotsinkylän sähköasemalle sekä Seutulan sähköasemavarauksselta Tuupakan sähköasemalle. Seutulan sähköasemavaraus on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon symbolimerkinnällä.

Piispankylässä on yhdyskuntateknisen huollon aluevaraus (ET), jolle on mahdollista sijoittaa esimerkiksi tukikohtatoimintoja sekä lämpökeskus. Vehkalanmäen ET-alueella sijaitsee käytössä oleva lumenvastaanottopaikka. Länsi-Vantaalla on varauduttu tulevaisuuden bussivarikkotarpeisiin osoittamalla Petaksen alueelle tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan aluetta (TT), jolle on mahdollista sijoittaa myös varikkotoimintaa.

Vantaan nykyiset täyttömäet ovat täyttymässä lähivuosina ja on tarve osoittaa uusi alue ylijäämämaiden läjitystä varten. Yleiskaavassa on osoitettu uudelle puhtaiden ylijäämämaiden täyttömäelle yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevaraus sekä kaupungin että yksityiselle hankkeelle Kiilan kaupunginosasta.

Lavangon moottorirata-alue Kiilan kaupunginosassa on osoitettu omalla erityisalueen merkinnällään (EM) moottoriurheilua ja ajokoulutusta varten.

7.3 Aviapolis

7.3.1 Keskustat ja asuminen

Aviapoliksen keskusta on Vantaan keskustoista laajin ulottuen Pakkalan puolen keskustasta Aviapoliksen asemalle. Keskustan kehittyminen alkoi Kehä III eteläpuolelta Jumbon rakentamisen myötä ja laajentui Kehäradan aseman myötä pohjoispuolelle. Lentomelualueet mahdollistavat kansainvälisestikin poikkeuksellisesti asuntorakentamiseen lentokentän välittömässä läheisyydessä. Kehärataan ja Aviapoliksen asemaan varauduttiin laatimalla kaavarunko, joka nyt toimii alueen kehittämisen pohjana. Yleiskaavan kaupunkikeskustan alue (C) noudattaa Kehä III pohjoispuolella kaavarungon laajan sekoittuneen kaupunkirakenteen alueen rajausta. Keskusta-alueen etäisyydet ovat pitkiä ja Kehä III estevaikutus merkittävä, joten toimiakseen keskustana alue tarvitsee hyvän reittien verkoston ja sisäisen joukkoliikenteen - raitiotien.

Määrällisesti keskustassa on jo nyt seudullisesti merkittävä määrä palveluita ja työpaikkoja. Työpaikkojen kasvu Aviapoliksessa on Suomen suurinta. Kehityksen jatkuvuus on varmistettu riittävillä tilavarauksilla ja yhteyksillä. Työpaikkarakentamisen lisäksi on varattu merkittävä määrä tehokasta asuntorakentamista. Suurin osa Kehä III:n eteläpuolisista Aviapolikseen esitetystä asumisen alueista on merkitty asuinalueena (A), mikä tukee mm. Kartanonkoskelle tyypillisen tiiviin tehokkaan ja monipuolisen kaupunkirakenteen kehittämistä. Veromäen pientaloalue on merkitty miljööltään vaalittavana pientalovaltaisena asuinalueena (AP).

Aviapoliksen keskustan yhteys Tammiston kaupan alueelle edellyttää luontevaa kaupunkirakenteen jatkumoa. Yksi keino rakenteen ja reittien jatkumiselle on Tammiston pohjoisosan kaupan kortteleissa, joihin on osoitettu asuntorakentamisen mahdollisuuksia muun maankäytön oheen asumisen ja kaupallisten palvelujen aluemerkinnällä (A/KM).

Aviapoliksesta itään on yleiskaavassa 2007 esitetty idea Aviapoliksen ja Tikkurilan välillä olevasta keskustamaisesta kaupunkiakselista. Uusi yleiskaava säilyttää akselin: Tikkurilantielle on merkitty raitiotie ja siihen kohdistuvat sekä kestävän kasvun vyöhyke että katukuvan kehitysalue -merkinnät. Lisäksi tämän kahta pääkeskusta yhdistävän akselin ajatusta tukee Veromiehen kaupunkikeskustan asuinalueet (AC).

Lentomelualueiden muutokset vaikuttavat Aviapoliksen alueella erityisesti Voutilassa, kun lentomeluvyöhyke 1 (L_{den} yli 60 dB) kattaa koko asuinalueen. Alueella on lisämerkintä /LM1, asuinalue voimakkaan lentomelun alueella. Melualueella ei ole mahdollista lisätä asuinrakennusten määrää, mutta nykyisisiä asuinrakennuksia voi ylläpitää, korjata ja korvata ääneneristävyysvaatimukset (38 dB) huomioiden.

7.3.2 Palvelut

Aviapoliksen kaupallisten palveluiden tarjonta on seudullisesti merkittävää. Keskustan Jumbon kauppakeskuksen lisäksi kaupallisia palveluita on Vantaanportin ja Tammiston kaupan alueilla. Kartanonkoskella ja Ylästössä on päivittäistavaramyymälät, joita tulevaisuudessa asumisen määrän kasvaessa sijoittuu lähipalveluina myös Veromieheen ja Aviapoliksen aseman seuduille. Tammiston kaupan alueen liikenneongelmat rajoittavat seudun suurimman kaupan alueen kehittämismahdollisuuksia, siksi yleiskaavan liikenneratkaisuilla parannetaan alueen saavutettavuutta ja sisäisiä yhteyksiä. Osa kaupan alueesta on yleiskaavassa osoitettu asumisen ja kaupallisten palveluiden (A/KM) alueeksi.

Aviapoliksen alueen kulttuurihistoriallisista kohteista palveluiden alueina osoitetaan Vantaankoski, Backaksen kartano sekä Pitäjän kirkonkylän kulttuurihistoriallinen kokonaisuus rajattuna siten, että Kyrkoby skolan, Helsinge skolan sekä Helsinge gymnasium sekä kirkonkylän vanha kyläasutus kuuluvat rajaukseen. Kyläasutusta saa ylläpitää ja täydentää kulttuuriympäristön arvot huomioiden.

Aviapolis merkittävästi kasvavana keskustana tarvitsee uusia palveluille osoitettuja alueita. Aviapoliksen mahdollista kampusaluetta on vaikea merkitä tässä vaiheessa yleiskaavaan, koska ennustettu sijainti voi lopulta olla väärä. Palveluiden on tarkoitus toteutua keskusta- ja asumisen merkintöjen turvin. Toisen asteen oppilaitoksen tarve on tunnistettu ja se on osoitettu symbolimerkinnällä Aviapoliksen asemanseudulle hyvien joukkoliikenneyhteyksien yhteyteen.

Tammiston eteläkärkeen tulevaisuuden ratikoiden risteykseen on osoitettu P-aluevaraus, jolla halutaan mahdollistaa paikan merkitystä kohottavan erityskohteen kehittäminen ratikoiden risteykseen hyvälle joukkoliikennesaavutettavuudelle ja ”portiksi” Helsingin ja Vantaan rajalle, joen rantaan. Palveluiden (P) aluevarausten lisäksi yleiskaava mahdollistaa palveluiden toteuttamisen keskustatoimintojen sekä asumisen alueilla. Palvelut ovat siten lähellä käyttäjiään ja saavutettavissa joukkoliikenteellä.

Virkistyspalvelut
Aviapoliksen laajat metsäiset virkistysalueet kiertyvät Ylästön pientaloalueiden ympärille. Vantaanjokilaakson viljelymaisemissa kulkee ulkoilureittien verkosto.

Veromies on muuttumassa työpaikka-alueesta monipuoliseksi ja tiiviiksi kaupunkiympäristöksi, jossa myös asutaan. Nykyisellään heikkoja virkistysalueyhteyksiä on parannettava. Virkistysalueyhteysviivoilla on esitetty kehitettävien yhteyksien suunnat ja suurpiirteiset sijainnit. Veromiehen sisäiset virkistysalueyhteydet nojaavat Pytinojaan ja Pyttisbergetiin. Pyttisberget ja Plootukallio on niiden tärkeyden takia esitetty kaavakartalla aluevarauksina. Virkistysalueyhteydet kohti Tikkurilan keskuspuistoa kulkevat osittain tukeutuen asemakaavoitettuihin viheralueisiin ja osittain katuja pitkin, mutta viestivät myös toivetta uusista viheralueista ja ulkoilureiteistä alueiden maankäytön mahdollisesti muuttuessa. Kartanonkoskella virkistysalueyhteys nojaa asemakaavoitettuihin viheralueisiin ja Illenpuroon.

Urheilun ja virkistyspalvelujen tulevaisuuden tarpeeseen osoitettu VU-merkintä yhdistyy Krakanojan varren pohjoiseteläsuuntaiseen virkistysalueeseen Veromiehen itä-länsisuuntaisen virkistysalueyhteyden kautta. Saman virkistysaluekokonaisuuden eteläosassa sijaitsee Kartanonkosken liikuntapuisto.

Joen varren virkistyskäytön kehittämisen merkintä kiertää Aviapoliksen alueen jokien rantoja Backaksen kartanon eteläpuolelta Pitäjän kirkonkylän myllylle saakka. Jokien risteämäkohtaan varattu palvelujen alue mahdollistaa virkistyskäyttöön liittyvää rakentamista suojaksi Tuusulanväylän melulta. Vantaankoskella joen varren virkistyksen kehittämisvyöhyke on kolmen palvelualueen rajalla.

Aviapoliksen alueella Kehä III ja Tuusulanväylä valtavine liittymäalueineen ovat kaupunkirakenteen sujuvaa jatkumista katkaisevia esteitä. Lentoasemantie halkaisee Aviapoliksen kehittyvän kaupunkikeskuksen. Jalkaisin liikkuvan ihmisen näkökulmasta ympäristö hahmottuu leveisiin ja meluisiin väyliin päättyvinä kokonaisuuksina. Kolme Aviapoliksen neljästä viheryhteyksien kehittämiskohdasta onkin tarkoitettu palvelemaan ennen kaikkea ihmisten liikkumista. Yhteys Veromiehestä kohti Vantaanjoen laakson laajoja viheralueita tulisi kehittää sujuvaksi rakentamalla Kehä III:n poikki joko Krakanojan vartta noudatteleva alikulku tai Osumapuiston kallioihin tukeutuva vihersilta. Aviapoliksen keskustaa yhdistämään on ideoitu Lentoasemantien ylittävää vihersiltaa. Tuusulanväylän alitus Pitäjän kirkonkylän ja Kartanonkosken välillä parantaa joen varren virkistysalueiden saavutettavuutta ja palvelee nopeaa pyöräilyä. Vantaankoskella Kehä III:n alituksesta pitäisi kehittää sekä eläinten että ihmisten liikkumista palveleva houkutteleva yhteys.

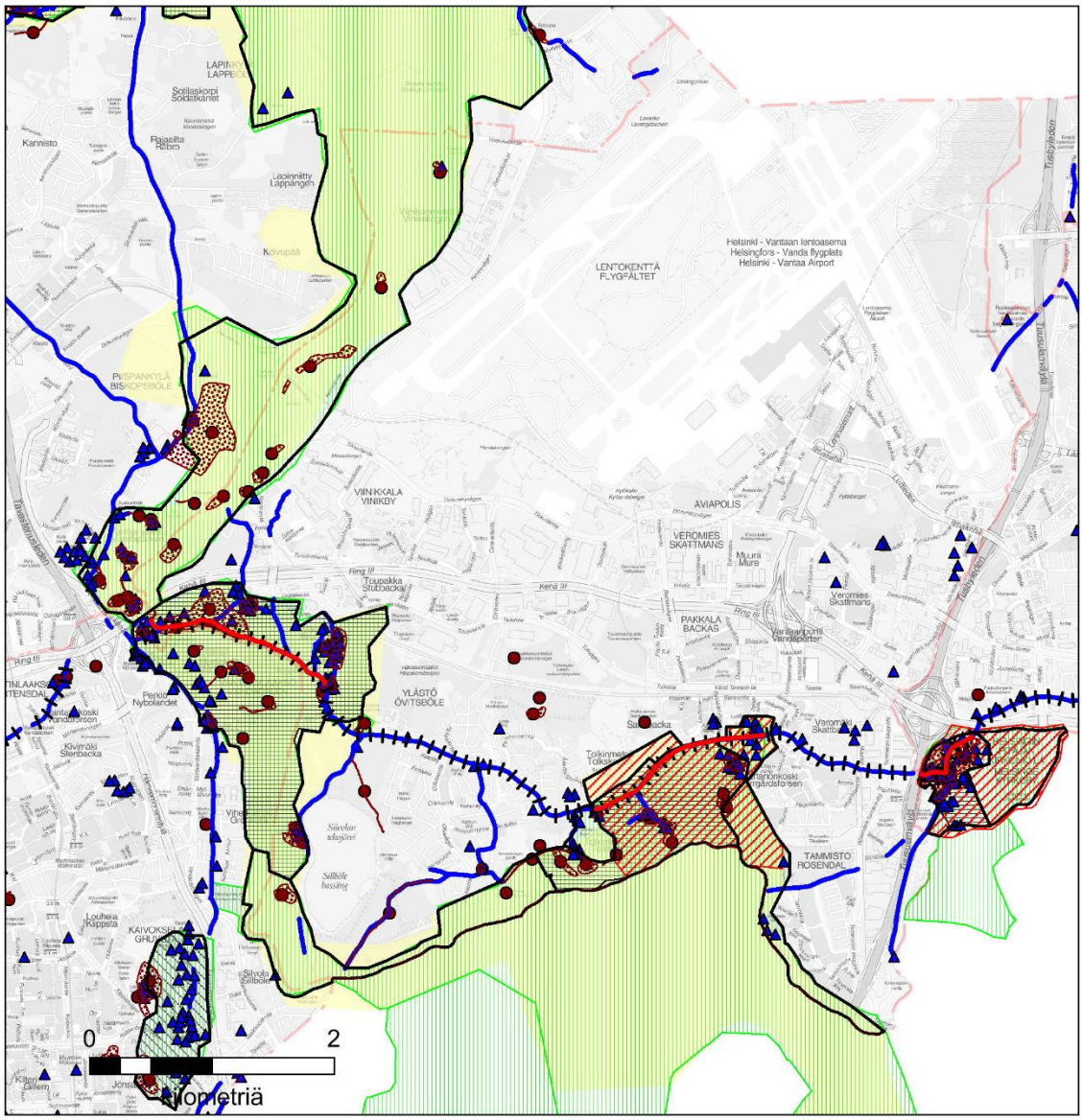
7.3.3 Suojeluarvot

Luonnonsuojelu
Aviapoliksen suuralueella virtaa Vantaanjoki, joka on yksi Vantaan alueelle ulottuvista neljästä Natura-alueesta. Aueen ekologinen verkosto täydentyy yhdellä uudella luonnonsuojelualueella, Hagakärrsbergenillä. Lisäksi Krakanojan aluevaraus laajenee käsittämään sen ympäristön puronvarsimetsää. Suojelualueen rauhoitusprosessi käynnistyi syksyllä 2019. Uusina luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueina (luo) yleiskaavassa ovat Tuulensuunpuisto, Krakanpelto ja Tolkinmetsä sekä alueita Hagakärrsbergenin SL-alueen etelä-, koillis- ja itäpuolelta. Hagakärrsbergenin luo-alue jatkuu siten yhtenäisenä Blåbärkärrsbergenin luonnonsuojelualueeseen asti. Hagakärrsbergenin SL-varaus ja luo-aluemerkintä yhdessä kattavat maakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun luontoarvoalueen, jonka sisäpuolelle jää mm. liito-oravan elinpiirin ydinalue. Arvokkaat puroluontokohteet Pytinojan varrelta ja Krakanojan latva osoitetaan myös uusina luo-alueina.

Alueen ekologiset runkoyhteydet on osoitettu kulkemaan virtavesiä seuraillen Vantaanjoen varrella. Ne kulkevat metsäisiä yhteyksiä pitkin Silvolanmetsästä Hagakärrsbergenin ja Blåbärrskärrbergenin kautta Krakanojalle. Viinikkalassa ekologinen runkoreitti on osoitettu TT-aluetta reunustavalle metsäiselle EV-alueelle.

Aviapoliksen suuralueelle on osoitettu viheryhteyden kehittämiskohteita Kehä III:n varteen kolmeen kohtaan (Vantaankosken, Tuupakan ja Krakanojan kohdalle), Tuusulanväylälle Ylästöntien kohdalle, ja Lentoasemantielle.

Keskiselle Vantaalle sijoittuu Backaksen kartanomaisema, joka on kartanoineen ja useine rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaine kohteineen sekä peltoineen oikeusvaikutteisella liitekartalla erotettu kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi. Backas – Elannon suurtilan valtakunnallisen arvon perusteluissa todetaan, että talouskeskus peltoineen on suurmaataloudesta kertova saareke kaupungistuneessa ympäristössä, ja että samaan maisemakokonaisuuteen kuuluu viljelyaukean ympäröimä vanha kapteenin virkatalo Petas. Peltojen häviäminen tilojen ympäriltä alentaisi maiseman arvoa, ja oikeusvaikutteisen liitekartan määräyksessä onkin edellytetty, että maisemallisesti merkittävät pellot tai niityt säilytetään. Suuri rantatie kulkee alueen läpi. Suuri rantatie on esitetty kaavakartalla omalla merkinnällään. Arvokkaan kulttuuriympäristön raja on pohjoisessa ja idässä sama kuin valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön. Erityisen arvokkaasta kylämaisemasta on rajattu ulos Kartanonkosken urheilupuisto. Etelässä ja lännessä arvokas kulttuuriympäristö jatkuu maakunnallisen rajauksen mukaisena.

Kuva 54. Aviapoliksen suuralueen arvokas kulttuuriympäristö. Kartan selite on kuvan 51 yhteydessä. Kartassa on merkittävän rakennusperinnön ja muinaisjäänteiden inventointien mukainen tilanne 3.12.2019.

Vantaanlaakson viljelymaisemasta on tarkempi kuvaus kappaleessa Myyrmäki.

Ylästössä Tulkintien Hakakorven kallioiden läpi menevän tunnelin suu aukeaa Voutilan avoimeen maisemaan. Tien eteläpuolella on lähivirkistysaluetta, joka voitaisiin metsittää ja siten tukea metsäistä ekologista yhteyttä ja muodostaa maisematilalle uusi reuna. Reuna tulee suunnitella tie- ja tunnelihankkeen yhteydessä. Arvokkaan kulttuuriympäristön rajaus on suunnilleen maakunnallisen inventoinnin mukainen, mutta jättää osan valtakunnallisen inventoinnin

mukaisesta alueesta rajauksen ulkopuolelle. Samoin Ylästössä Pitkäkosken metsäinen luonnonsuojelualue on rajattu pois maakunnallisen inventoinnin mukaisesti.

7.3.4 Toimitila-alueet

Aviapolis kehittyy maankäytöltään monipuolisen kaupunkikeskustan suuntaan, mutta on jatkossakin Vantaan suurin ja tärkein työpaikkakeskittymä. Viinikanmetsä, Viinikkala sekä Tuupakka on osoitettu lähes kokonaisuudessaan tilaa vaativien tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi lukuun ottamatta Voutilan kylän pohjoisreunaa, joka on osoitettu TY-alueeksi.

Veromiehen alueella Kehä III:n pohjoisreuna sekä Lentoasemantien pohjoisosa on osoitettu monipuoliseksi työpaikka-alueeksi. Alueen odotetaan muodostuvan kasvavan lentokenttäkaupungin työpaikkaytimeksi. Veromiehen itä- ja länsireunat on osoitettu tuotanto- ja varastotoiminnoille, jotka eivät aiheuta ympäristöhäiriöitä. Ylästöntien pohjoispuoli Hakakorven eteläpuolella on edelleen osoitettu tuotanto- ja varastotoimintaan.

7.3.5 Liikenne

Yhtenä yleiskaavan tavoitteena on varmistaa lentoaseman kasvun edellytykset. Tavoitteen toteutumista edesauttaa *Raskaan raideliikenteen tunnelin yhteystarve* -varaus, joka mahdollistaa sekä Lentoradan pääradalta lentoaseman kautta Helsingin keskustaan sekä Tallinna-tunneliin, joka kulkee lentoasemalta Tallinnaan. Merkintä mahdollistaa yhteyksien jatkumisen myös pohjoiseen ottamatta kuitenkaan tarkemmin kantaa mihin suuntaan maanalaiset radat Vantaalta suuntautuvat. Ratojen linjaukset tarkentuvat suunnittelun edetessä, mutta niillä on joka tapauksessa merkittäviä vaikutuksia sekä kansalliseen että kansainväliseen liikkumiseen lentoasemayhteydestä johtuen. Yleiskaavassa on Viinikkalan asemavaraus ja eritasoliittymävaraus Caravellentien pohjoispäässä: asema ja liittymä toimivat yhteytenä mahdolliselle uudelle terminaalille. Yleiskaavassa on myös eritasoliittymävaraus etelään Ylästöntieltä Tuusulanväylällä.

Vantaan uuden raitiotien toinen päätepiste on lentoasema. Raitiotie tuo samalla Aviapoliksen keskusta-alueelle uuden sisäisen joukkoliikenteen runkoyhteyden, joka yhdistää keskustan eri osat toisiinsa. Raitiotien varsi on asemien tapaan kestävän kasvun vyöhykettä, jolle kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan.

Joukkoliikenteen runkoyhteys on Tasetien eteläpuolella osoitettu Hagelstamintielle, jolta se haarautuu Tilkuntietä pitkin etelään sekä Tammiston kauppatielle. Linjausten on todettu olevan liikenteellisesti saman arvoisia, ja on mahdollista, että molemmat toteutuvat tulevaisuudessa raitiotienä. Näiden runkoyhteyksien jatkumiseen varaudutaan sekä Malmin että Tuusulanväylän ja siitä edelleen Helsingin keskustan suuntaan. Pohjoisessa Tammiston runkoyhteyksien jatkeena on varaus Tikkurilantieltä Pyttisbergetin kautta Aviapoliksen asemalle.

Myyrmäen ja Pakkalan väliselle runkoyhteydelle tutkittiin liikenne-ennusteilla useita eri vaihtoehtoja. Vaikka yhteyden matkustajamäärät vuodelle 2050 ovat ennusteen mukaan liian pieniä sen toteuttamiseksi vielä silloin raitiotienä, niin yhteys yleiskaavassa toimii tulevaisuuden varauksena. Runkoyhteys kulkee Aviapoliksessa Tulkintien ja Hakakorven tunnelivarauksen kautta Ylästöntielle, jolta se jatkuu Myyrmäkeen. Kyseinen linjaus on tutkituista vaihtoehdoista teknisesti sekä kaavallisesti toteuttamiskelpoisin.

Raitiotien vaihtopaikat Aviapoliksessa ovat nykyisten juna-asemien lisäksi Tasetien ja Lentoasemantien liittymässä sekä Tuusulanväylän kohdalla. Lentoasemalla on merkittävä rooli kansainvälisen, valtakunnallisen sekä seudullisen joukkoliikenteen kannalta. Se toimii porttina kansainvälisiin lentoyhteyksiin ja on merkitty Tikkurilan aseman tapaan omalla symbolillaan valtakunnallisen joukkoliikenteen vaihtoasemiksi. Tammiston runkoyhteyksien välinen vaihtopaikka on merkitty Tapaninkyläntien liittymään.

Aviapoliksen läpi kulkee kolme pyöräilyn baanaa. Tikkurilantietä pitkin kulkeva Kivistö-Tikkurila -baana risteää Turbiinitien kohdalla lentoasemalta tulevan baanan kanssa. Tämä jatkuu Turbiinitieltä Veromiehen ja Pakkalan läpi Tammistonrantaan. Lentoaseman baana yhdistyy Tikkurilaan myös Kartanonkosken ja Helsingin pitäjän kirkonkylän kautta kulkevan baanan välityksellä. Länteen päin Tikkurilan ja Myyrmäen välinen baana jatkuu Ylästöntietä pitkin Tolkinkylään asti, jossa se siirtyy kulkemaan Vantaanjoen pohjoispuolelle. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet.

Tikkurilantie on merkitty katukuvan kehitysalueeksi Aviapoliksen ja Tikkurilan keskustojen väliseltä osuudelta ja Tammiston kauppatie puolestaan Kehä III:n eteläpuoliselta osuudelta. Näillä katuosuuksilla tuetaan jalankulun, pyöräilyn ja julkisen liikenteen houkuttelevuutta kehittämällä katutilojen yleisilmettä ja luomalla mahdollisuudet ihmisten monipuoliselle liikkumiselle. Erityisesti paikkojen tunnistettavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä.

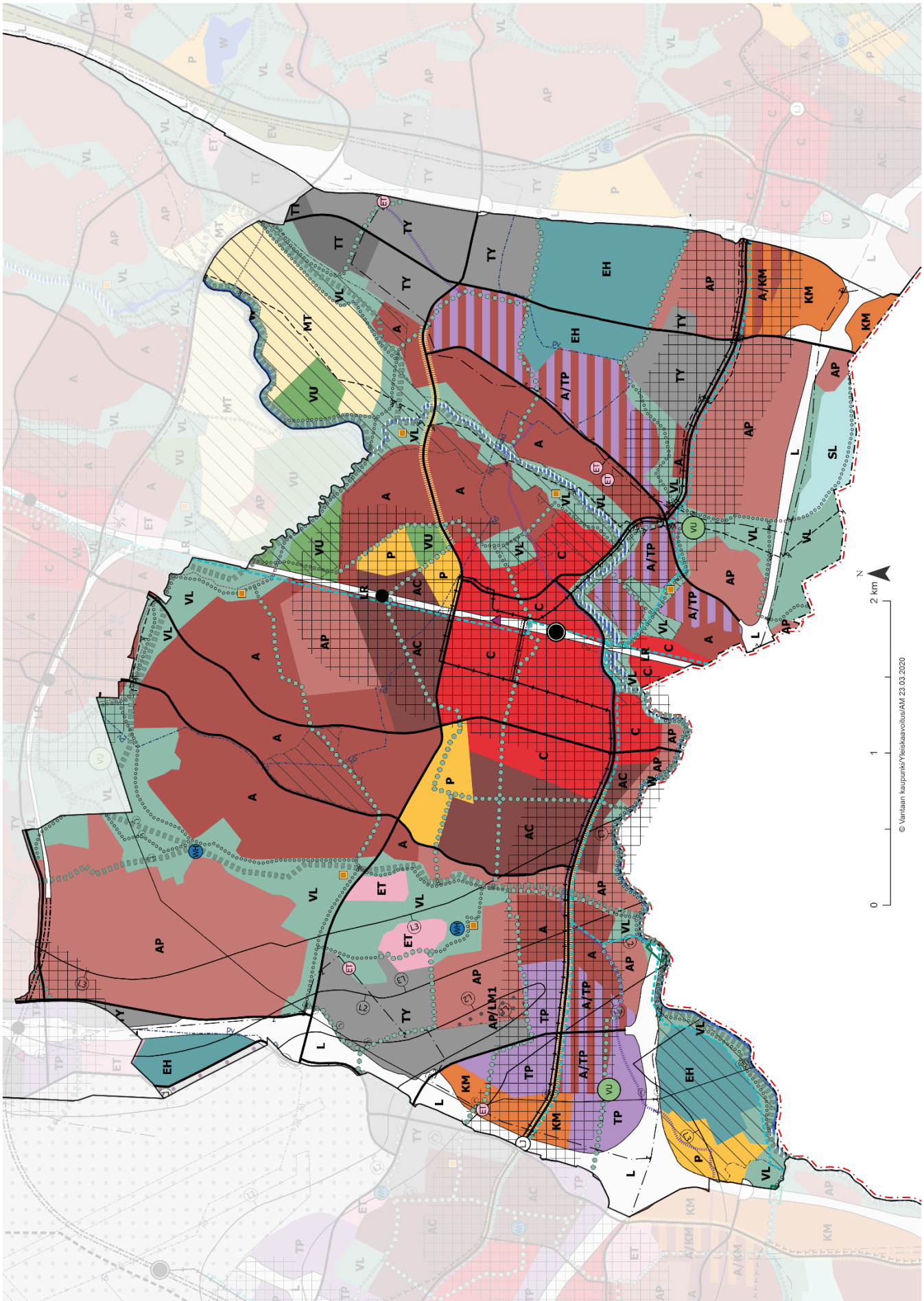
7.3.6 Tekninen verkosto

Seutulan sähköasemavaraukselta Tolkinkylän sähköasemalle kulkeva voimajohtolinjaus kulkee Turvalaakson kautta, Kehä III pohjoisreunaa pitkin. Voimalinja Tuulensuunpuistossa on siirretty puiston länsilaidalle, mikä mahdollistaa paremmin luontoarvojen turvaamisen ja johtokäytävän kehittämisen. Tolkinkylän sähköaseman uusi sijainti Tuulensuunpuiston pohjoisreunassa on merkitty ET-symbolimerkinnällä.

Väinö Tannerin tien–Tasetien mukaisesti kulkevat voimajohdot on esitetty kehitettävänä voimajohtona, joiden sijoittamista maan alle tulee tutkia. Voimajohtokäytävässä kulkee useita 110 kV ja 400 kV johtoja, joten nykyisellään se rajoittaa reunavyöhykkeineen maankäyttöä laajalla alueella. Myös Tammiston sähköasemalta etelään Helsinkiin suuntautuvat voimajohtoyhteydet on esitetty kehitettävänä. Voimajohdon sijoittaminen maan alle mahdollistaisi Tammistoon erilaisia maankäytön ratkaisuja. Tammiston nykyinen sähköasema-alue on osoitettu ET-alueena.

Lentokenttäalueen tuntumassa Ilmakehän laidalla on teknisen huollon aluevaraus (ET), jolla sijaitsee lentokentän hulevesien käsittelyyn tarkoitettuja rakenteita.

7.4 Tikkurila

7.4.1 Keskustat ja asuminen

Tikkurila on kaupungin vanhin keskus, jonka rakentaminen alkoi Helsinki-Hämeenlinna-radan myötä 1800-luvulla. Seuraava vaihe käynnistyi Malmin siirryttyä osaksi Helsinkiä: Tikkurila lähti kasvamaan Helsingin maalaiskunnan hallinnollisena keskuksena. 2010-luvulla käynnistyi Tikkurilan kaupunkikehityksessä ns. kolmas vaihe, jossa Tikkurilaa uudistetaan ja tiivistetään merkittävästi. Yleiskaavan ratkaisulla varmistetaan kasvun jatkuminen yhtenä kaupungin kolmesta pääkeskuksesta. Yleiskaavassa Tikkurilan kasvu perustuu uudistavaan lisärakentamiseen. Uusia kasvusuuntia on osoitettu Tikkurilan keskustaa ympäröivistä asumisen ja työpaikkojen alueista raitotien varrelta. Kaupunkikeskustan alue (C) on määritelty laajasti asemakeskuksen ympärillä ulottuen lähialueiden asunto- ja palvelukortteleihin.

Tikkurilasta Aviapolikseen kulkeva keskustamainen kaupunkiakseli on mukana yleiskaavassa: Tikkurilantiellä kulkee raitiotie ja siihen kohdistuvat sekä kestävän kasvun vyöhyke että katukuvan kehitysalue -merkinnät. Akselia tukee Tikkurilan länsipuolelle esitetty kaupunkikeskustan asuinalue (AC).

Hiekkaharjun asema on kävelyetäisyydellä Tikkurilan asemasta. Asemanseutujen välistä kaupunkirakenteen kehittämistä tukemaan on Tikkurilan keskustan C-alueen pohjoispuolelle merkitty kaupunkikeskustan asuinaluetta (AC) Hiekkaharjun asemalle asti. Muuten Tikkurilan asumisen alueet on merkitty asuinalueina (A). Useita Tikkurilan alueen pientaloalueista, kuten Kuusikko ja Hakkila, on esitetty pientalovaltaisten asuntoalueiden (AP) merkinnällä.

Lentomelualueet rajoittavat asuntorakentamista Koivuhaan kohdalla. Osa Koivuhaan pientalovaltaisesta alueesta sijaitsee lentomeluvyöhykkeellä 1 (Lden yli 60 dB), missä on asumisen merkinnän lisäksi lisämääräys /LM1 (asuinalue voimakkaan lentomelun alueella).

7.4.2 Palvelut

Palveluiden (P) aluevarausten lisäksi yleiskaava mahdollistaa palveluiden toteuttamisen keskustatoimintojen sekä asumisen alueilla. Palvelut ovat siten lähellä käyttäjiään ja saavutettavissa joukkoliikenteellä.

Tikkurilan urheilupuisto sekä Tikkurilan lukion, Jokiniemen koulun sekä päiväkodin, Hiekkaharjun Varian muodostamat usean palvelutoiminnon kokonaisuudet osoitetaan P-alueina. Varian P-alue kattaa Tennistien varren itäpuolen, mahdollistaen Hiekkaharjun aseman läheisyydessä sijaitsevien tennistoimintojen keskittämisen sinne. Koivuhaassa Tuusulanväylän varsi Piitiestä pohjoiseen on osoitettu kaupan palveluiden alueena.

Porttipuistoon asumisen ja kaupallisten palveluiden alueelle (A/KM) voidaan sijoittaa suuryksikkörajan alittavaa paikallisia asukkaita palvelevaa päivittäistavarakauppaa.

Virkistyspalvelut

Keravanjoen ja Kylmäojan varteen ketjuttuvat tärkeimmät virkistysalueet. Kylmäojan varren kokonaisuuteen kuuluvat Tikkurilan keskuspuisto ja Simonkylänpuisto. Tämä laaja viheraluevyöhyke mahdollistaa tulevaisuudessa monenlaisten virkistyspalvelujen kehittämisen laajenevia asukasjoukkoja palvelemaan, mm. arboretumin laajentamisen. Keravanjoen varrella avoin maisematila laajenee Hanabölen pelloilla, joille on merkitty ohjeellisten ulkoilureittien verkosto.

Tikkurilan keskustassa joen rantoja ollaan jo kohentamassa kaupunkilaisten ja vierailijoiden käyttöön. Asukasmäärän kasvaessa joen varren puistorakentamista jatketaan kohti itää ja koillista joen varren virkistyskäytön kehittämisen merkinnän mukaisesti. Tikkurilan tehtaiden kohdalla virkistysalueiden laajuus ratkaistaan asemakaavoituksen yhteydessä.

Heidehofinpuiston viheralue jatkuu lännessä Kuninkaalaan kylään ja idässä Kanervanummen viheralueelle.

Virkistysalueyhteyksillä on osoitettu Tikkurilan keskustan kehitettävien julkisten ulkotilojen sarjoja, kehitettäviä yhteyksiä Veromiehen suuntaan, asuinalueilla toisiinsa kytkeytyneiden asemakaavoitettujen virkistysalueiden turvaamista ja virkistysalueyhteyksien tai ulkoilureittien jatkuvuutta rakennettujen alueiden läpi.

Urheilu- ja virkistyspalvelujen alueina (VU) on osoitettu Hiekkaharjun liikuntapuisto sekä Hiekkaharjun golfkentän alue sekä sen laajentumisvara Keravanjoen itäpuolella. Urheilun ja virkistyspalvelujen verkkoa täydentämään on merkitty kaksi urheilun ja virkistyspalvelujen paikkaa, toinen Koivuhakaan Puukullanpellolle ja toinen Kuninkaalaan.

7.4.3 Suojeluarvot

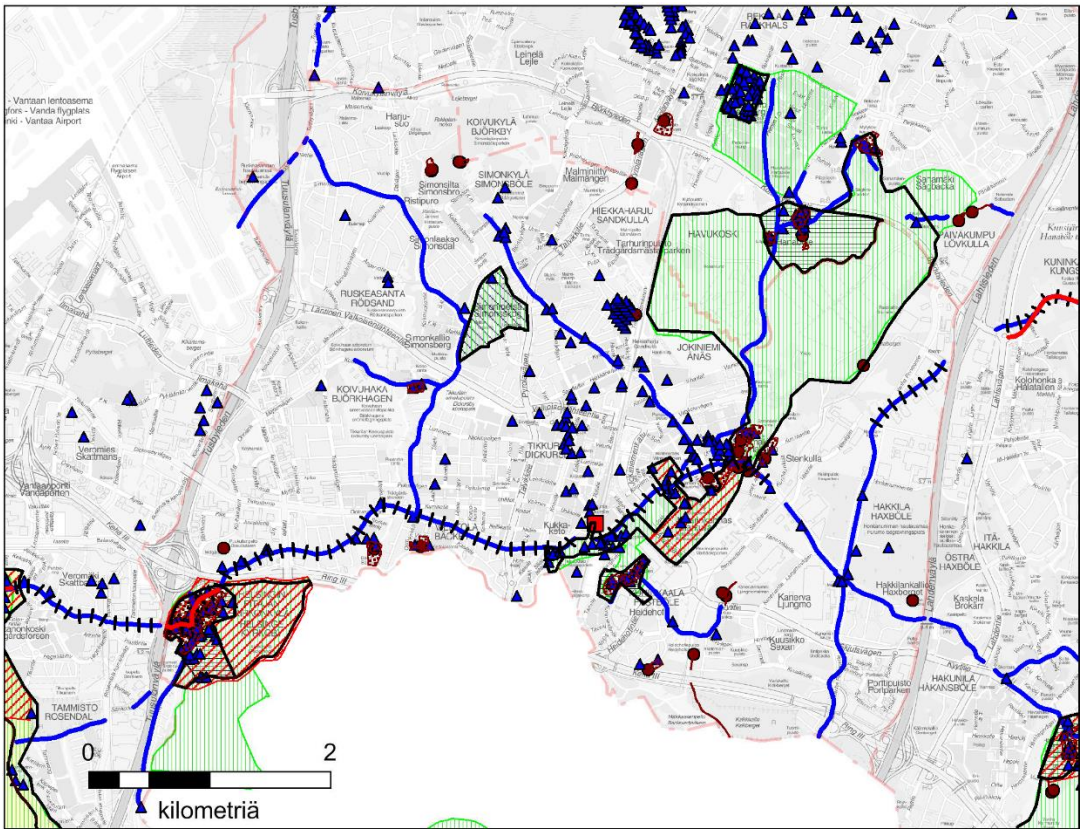
Luonnonsuojelu

Tikkurilan suuralueella ei ole lainkaan luonnonsuojelualueita, koska alue on niin tiiviisti rakennettu. Alueelle on osoitettu uusina luo-alueina useita arvokkaita puroluontokohteita Kylmäojan varrelta. Lisäksi Rekolanojan alajuoksun purokäytävä on osoitettu luo-alueeksi, ja se sivuaa Tikkurilan suuraluetta. Tikkurilan suuralueella ekologinen runkoyhteysreitistö kulkee VL-alueella pohjois-eteläsuuntaisena Kylmäojan, Rekolanojan ja Keravanjoen varsia pitkin, sekä poikittaisyhteytenä Simonmetsästä Rekolanojalle ja Vantaanjoen varrella.

Kulttuuriympäristö

Helsingin pitäjän kirkonkylä ja Kuninkaalan kylä ovat kaupungin kehittymisen myötä menettäneet niitä ympäröineet laajat viljelysaukeat. Rakennusperintönsä ja kulttuurikasvillisuutensa ansiosta kylät ovat edelleen arvokkaita muistoja menneestä ajasta. Pitäjän kirkonkylässä arvokkaan kulttuuriympäristön rajaus on muuten sama kuin valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön, mutta arvokas kulttuuriympäristö ei ylety liikennealueen päälle. Kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi on oikeusvaikutteisella liitekartalla merkitty Pitäjän kirkonkylästä osa, johon kuuluu pala entistä kirkkopeltoa sekä Kuninkaalan kylä. Suuri rantatie on esitetty kaavakartalla omalla merkinnällään.

Tikkurilan rautatieasema on oikeusvaikutteisella liitekartalla osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennusperintökohteeksi. Simonmetsä edustaa ansiokasta 1960-luvun kaupunki- ja rakennussuunnittelua, missä omintakeinen korttelirakenne ja yksinkertaisen kaunissuhteiset rakennukset muodostavat harmonisen kokonaisuuden. Simonmetsä on rajattu maakunnallisen inventoinnin mukaisesti.

Kuva 55. Tikkurilan suuralueen arvokas kulttuuriympäristö. Kartan selite on kuvan 51 yhteydessä. Kartassa on merkittävän rakennusperinnön ja muinaisjäänteiden inventointien mukainen tilanne 3.12.2019.

Tikkurilan maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö koostuu monista eri ikäisistä erillisistä fragmenteista, eivätkä niiden väliset alueet ole kokonaisuuden säilymisen kannalta merkityksellisiä. Jokiniemessä ja Kuninkaalassa on keskusrikospoliisin pysäköintialue ja siitä Keravanjokeen saakka sekä Tikkurilan tehtaiden alueella rakennusten välisiä alueita rajattu pois arvokkaasta kulttuuriympäristöstä. Pois rajatulla alueella ei ole merkittävää rakennusperintöä. Jokiniemen koelaitoksen valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö sisältyy rajaukseen kokonaisuudessaan.

Hanabölen kylämaisemassa Sahamäen pellot on rajattu arvokkaan alueen ulkopuolelle, koska kun pellolle rakennetaan pientaloalue, pelto ei enää kuulu historiallisen kylämaiseman kokonaisuuteen.

7.4.4 Toimitila-alueet

Tikkurilan suurin työpaikkakeskittymä on Tikkurilan keskusta. Alueen kaupunkirakenteen uudistumispaine näkyy vahvasti toimitilarakentamisen alueiden muutoksessa. Huomattava osa vanhoja toimitila-alueita keskustan itäpuolella ja Tikkurilantien varressa on osoitettu asumisen ja työpaikkojen (A/TP) alueiksi.

Toimitila-alueiksi yleiskaavassa on osoitettu lentomelualueelle sijoittuva Koivuhaan työpaikka-alue, jossa ratikan varsi on osoitettu monipuoliseksi työpaikka-alueeksi ja pohjoisempi alue tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi. Meiramitien varrella sijaitseva alue on osoitettu tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi ympäröivän maankäytön häiriöistä sekä heikoista joukkoliikenteen yhteyksistä johtuen.

Osa Kanervan alueesta sekä ns. Vantaan akseli on osoitettu edelleen toimitilarakentamiseen. Ympäristöhäiriöitä aiheuttavien toimintojen aluevaraus on rajattu pohjavesialueen suojeleminen huomioiden.

7.4.5 Liikenne

Raitiotiellä on yleiskaavassa kaksi mahdollista reittiä pääradan alitse. Näistä Tikkurilan aseman tunnelissa alittava on ensisijainen vaihtoehto ja Valkoisenlähteentien kautta kulkeva varalla. Raitiotie yhdistää Hakunilan entistä tehokkaammin Tikkurilaan ja vahvistaa kahden Vantaan pääkeskuksen välistä joukkoliikenneyhteyttä. Raitiotien varsi on asemien tapaan kestävän kasvun vyöhykettä, jolle kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan.

Tikkurila on valtakunnallisen liikenteen matkakeskus, joka on lentoaseman tavoin merkitty valtakunnallisen joukkoliikenteen vaihtoasemaksi. Tikkurilan asemalla on myös seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue, jonne on tarkoitus ohjata pidempimatkaista liikennettä pääväyliltä. Hiekkaharjun asema toimii Tikkurilan aseman lisäksi alueensa liityntäliikenteen sekä jalankulun ja pyöräilyn vaihtopaikkoina kulkumuodosta toiseen. Tärkeitä vaihtopaikkoja alueella on asemien lisäksi kaksi. Molemmat ovat raitiotien reitillä ja ne sijaitsevat Lahdenväylän sekä Tuusulanväylän kohdilla. Kaikilla asemilla sekä vaihtopaikoilla painotetaan laadukkaita liityntä- ja vaihtoyhteyksiä.

Tikkurilan suuralueella kulkee kolme pyöräilyn baanaa. Pohjois-eteläsuuntainen baana seuraa Helsingin rajalta pääradan vartta Keravalle. Poikittainen baana Hakunilasta kulkee Kyytitietä pitkin Kuninkaalan läpi Tikkurilaan, josta se jatkuu Tikkurilantietä pitkin aina Kivistöön asti. Tikkurilantieltä haarautuu toinen poikittainen baana Kuriiritielle, jolta se jatkuu Helsingin pitäjän kirkonkylän kautta Tammistoon ja sieltä edelleen Ylästön läpi Myyrmäkeen. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet.

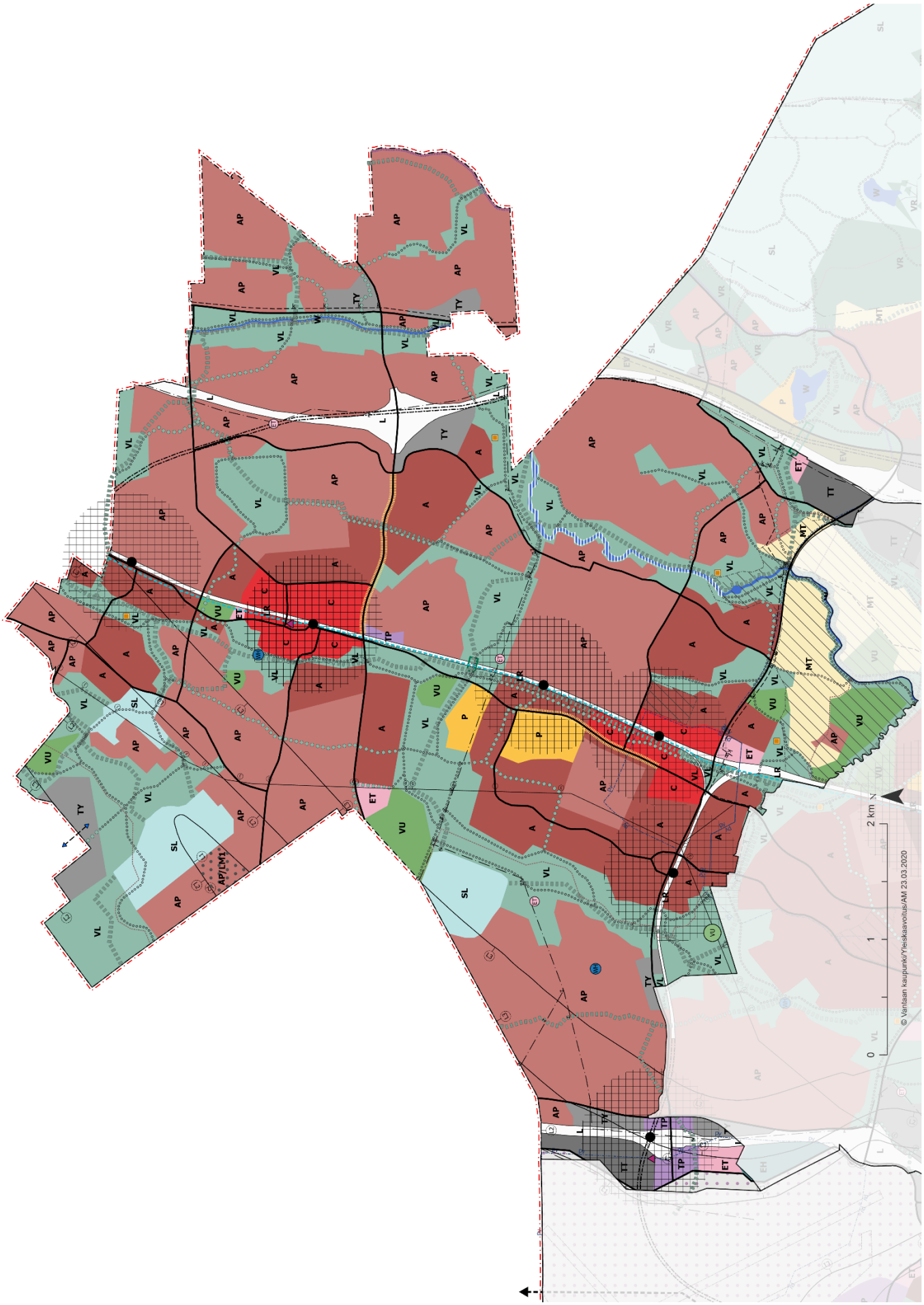
Tikkurilassakin liikenneyhteyksinä on esitetty pääosin alueiden välisiä yhteyksiä, joille läpiajava liikenne pyritään ohjaamaan. Tikkurilantie on Aviapoliksen ja Tikkurilan keskustojen väliseltä osuudelta merkitty katukuvan kehitysalueeksi, jolla tuetaan jalankulun, pyöräilyn ja julkisen liikenteen houkuttelevuutta. Raitiotie sekä baana muuttavatkin Tikkurilantien yleisilmettä ja luovat mahdollisuuksia ihmisten monipuoliselle liikkumiselle. Erityisesti paikkojen tunnistettavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä katukuvan kehitysalueilla.

Santarata on Tikkurilan asemalta itään Jokiniemen läpi kulkeva tavaraliikenteen rata, jota käytetään melko harvoin raidesepelikuljetuksiin. Lisäksi rataa on käytetty suurmuuntajien siirtokuormaukseen, mutta tämä tarve on jatkossa poistumassa ja suurmuuntajakuljetuksille on löydetty uusi reitti Vuosaaren kautta. Tällöin radalle jää käyttöä ainoastaan raidesepelikuljetuksissa. Raidesepeli on tärkeä osa raideverkon kunnossapitoa, mutta sille tulee löytää paikka, joka ei estä kaupunkikehitystä ja Tikkurilan asemaa ympäröivän maankäytön tiivistämistä. Santarataa ei ole merkitty yleiskaavan raskaan raideliikenteen alueisiin.

7.4.6 Tekninen verkosto

Yleiskaavassa esitetään Tikkurilaan paikka uudelle sähköasemalle yhdyskuntateknisen huollon laite -symbolilla Koivuhaan Arboretumin ja Meiramitien välissä. Maarinkunnaan alueella sijaitsee lämpökeskus ja sähköasema, jotka on merkitty yhdyskuntateknisen huollon symbolimerkinnällä. Tämä mahdollistaa niiden säilymisen myös ympäröivän maankäytön kehittyessä. Tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan sähköaseman ja lämpökeskuksen asettamat rajoitteet ja yhteensovittamisen keinot. Koivuhaassa sijaitsee kaksi kaupungin tukikohtaa osoitteissa Koisotie 7 ja 10, jälkimmäinen lumen vastaanottopakan yhteydessä. Molempien rajauksia on hieman laajennettu, jotta tukikohtatoimintojen lisääminen alueella on mahdollista.

7.5 Korso ja Koivukylä

7.5.1 Keskustat ja asuminen

Korson keskusta on yleiskaavassa määritelty radan molemmin puolin. Yleiskaava ohjaa keskustan kehittämistä kaventaen radan estevaikutusta Korson itäisten ja läntisten osien välillä. Korson keskusta-alue on kokonaan kestävän kasvun vyöhykettä, jonne kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti tulee sijoittaa. Länsipuolelle rataa on osoitettu asuntorakentamisen lisäämisen mahdollisuuksia ns. Vallinojan seisakkeen alueelle, jotta asukasmäärä mahdollistaisi uuden aseman käyttöönoton. Keravan rajalla on merkitty asuinalue, jonka käyttöönotto edellyttää ratkaisuja Lahdenväylän melunhallintaan.

Koivukylässä kaupunkikeskustan alueen ratkaisu on samantapainen kuin Korsossa: keskustarakennetta tulee kehittää tasapuolisesti radan molemmin puolin. Koivukylän keskusta muodostaa Rekolan ja Leinelän asemanseutujen kanssa kokonaisuuden, jota tulee kehittää yhteen toimivana alueena. Kolmella lähellä toisiaan sijaitsevilla asemanseuduilla on mahdollisuuksia kehittyä elinvoimaiseksi yhtenäiseksi kaupunkiympäristöksi: alueella tulee vahvistaa erilaisia asumisen vaihtoehtoja, monipuolistaa palveluverkkoa ja lisätä työpaikkoja mm. Peijaksessa. Kokonaisuuden toimivuutta tulee parantaa mm. Asolanväylän kehittämisellä sekä lisäämällä kulkuyhteyksiä ratojen estevaikutuksen vähentämiseksi. Leinelän aseman ympäristössä selvitettiin erilaisia vaihtoehtoja rakentamisen sijoittamiselle Leinelän aseman seudulla. Alue on hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden vyöhykettä. Yleiskaavan asuinaluetta laajennetaan siten, että vanhan Asolan länsipuolinen täydennysrakennusalue voidaan toteuttaa laajempana kuin aiemmin suunniteltu. Pohjoisempana rakentamista laajennetaan mm. alueelle, joka on ollut vielä 30-40 vuotta sitten peltoa, ja missä puusto ei ole kovin vanhaa.

Sekä Korso että Koivukylä tarvitsevat keskustoihin vetovoimaa. Yleiskaavaa laadittaessa on pohdittu mm. urheilupalveluiden sijoittamista keskustoihin, koska kaupan varaan rakentuvat kehittämissuunnitelmat eivät ole toteutuneet. Yleiskaavan kaupunkikeskustan alue mahdollistaa tällaisen ratkaisun.

Asumisen monipuolistamisen osalta varsinkin Koivukylään sopii Helsingin Alppikylän tyyppistä ratkaisua, missä kerrostalokortteleiden naapuriin on tuotu pientaloasutusta alueen asuntokantaa kirjavoittamaan.

Lentomelualueet laajenevat hieman Korson alueella ja sen vuoksi uusien asuinrakennusten ääneneristävyysvaatimuksiin on kiinnitetty erityishuomiota. Osa Vierumäen asuinalueesta sijaitsee lentomeluvyöhykkeellä 1 (Lden yli 60 dB), missä on asumisen merkinnän lisäksi lisämääräys /LM1 (asuinalue voimakkaan lentomelun alueella).

7.5.2 Palvelut

Korson ja Koivukylän kaupalliset palvelut sijaitsevat keskuksissa ja yleiskaava tukee tätä kehitystä myös tulevaisuudessa. Asumisen lisääminen alueilla mahdollistaa kaupallisten palveluiden kasvun.

Palveluiden (P) aluevarausten lisäksi yleiskaava mahdollistaa palveluiden toteuttamisen keskustatoimintojen sekä asumisen alueilla. Palvelut ovat siten lähellä käyttäjiään ja saavutettavissa joukkoliikenteellä. Peijaksen sairaala-alue on Korso-Koivukylän alueen julkisten palveluiden keskittymä. Elmon urheilupuiston aluevarauksessa on huomioitu alueen pohjoispuolisen ekologisen runkoyhteyden vaatima tila.

Virkistyspalvelut

Korso-Koivukylän laajimmat virkistysaluekokonaisuudet ovat Keravanjoen ja Kylmäojan varsilla. Rekolanoja ja sen varren viheralueet ovat tiiviissä kaupunkirakenteessa tärkeitä. Koillisessa Vierumäen virkistysalue liittyy seudulla merkittävään Mätäkivenmäen viheraluekokonaisuuteen. Matarinkosken ja Rekolanmetsän välinen poikittainen viheralueyhteys on maakunnallinen ekologinen käytäväalue, jonka virkistyspalveluja halutaan parantaa perustamalla Elmo-urheilupuisto, rakentamalla Kulokukkulan täyttömäki virkistyskäyttöön ja vihersilta radan ja Rekolanojan yli. Keravan ja Vantaan välillä on viheraluetta rajan molemmin puolin.

Uusien asuinalueiden kytkeytyneiden virkistysalueiden tarve on yleiskaavassa esitetty virkistysalueyhteyksinä Rekolanmäessä, Leppäkorvessa ja Jokivarressa sekä Metsolansuon ja Rekolanojan välillä. Lisäksi virkistysalueyhteyksinä on esitetty kapeita jo asemakaavoitettuja viheralueita ja ulkoilureittiyhteyksien jatkuvuutta asuin- ja kyläalueiden läpi. Yleiskaavassa Leinelän länsipuolen Yleiskaavassa Leinelän länsipuolen ja radan eteläpuolen vanhat metsät jäävät viheralueiksi ja viheraluekokonaisuus säilyy riittävän leveänä. Samalla ulkoilureitit on osoitettu viheralueelle.

Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeeksi on merkitty Keravanjoen vartta Hanabölenkoskelta Matarinkoskelle ja kaupungin rajalle saakka.

Urheilun ja virkistyspalveluiden aluevarauksia on Elmossa, Kalmuurissa sekä Vallinojalla. Uusi urheilu- ja virkistyspalveluiden varaus (VU-symboli) on merkitty Kehäradan eteläpuolelle Simonkylänpuistoon. Merkintä tukee alueen toimintojen jatkokehittämistä. Korson liikuntapuisto on palveluverkon kannalta tärkeä alueen urheilu- ja virkistyspalvelu, siksi se pienestä koostaan huolimatta esitetään kaavakartalla.

7.5.3 Suojeluarvot

Luonnonsuojelu

Yleiskaavassa Leinelän länsipuolen ja radan eteläpuolen vanhojen metsien ekologinen yhteys ei kapene verrattuna jo asemakaavoitettuun tilanteeseen. Viheralueelle jää kallioiden ja kosteiden alueiden muodostamia kokonaisuuksia ja lehtomaisia kankaita tai lehtoja. Pohjoisessa korkea kalliomäki jää viheralueelle. Metsän sisäosaa säilyy vanhan Asolan ja Ilolan välissä. Koska metsä kapenee, ekologinen runkoyhteys merkitään vain yhdellä viivalla kahden rinnakkaisen sijaan. Ekologinen runkoyhteys noudattaa tässä Kylmäojaa ja päätyy Kylmäojan korven ja Kylmäojanmetsän rauhoitetulle luonnonsuojelualueelle.

Korso-Koivukylä -alueelle on osoitettu uusi luonnonsuojelualue Vierumäenmetsä. Lisäksi alueen ekologinen verkosto vahvistuu uusilla luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävällä alueella (luo): Vierumäki Vierumäenmetsän SL-alueen kyljessä, Satupuisto, Ilolanoja, Rosenlund ja Metsolansuo. Alueella on luo-alueiksi osoitettavia arvokkaita puroluontokohteita Myllyniitynojan varrelta, Rekolanojan ylä-, keski- ja alajuoksulta, sekä Kylmäojan varrelta.

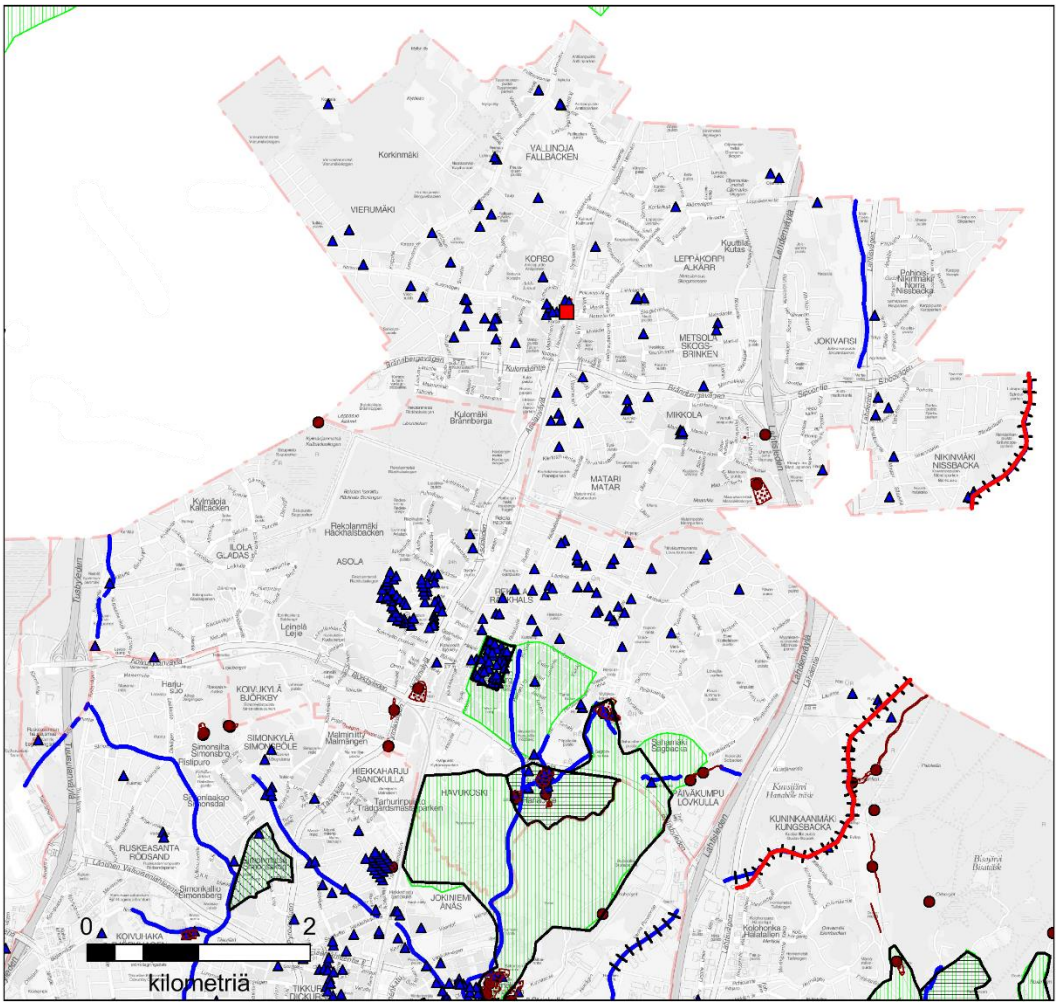
Vahvoja etelä-pohjoissuuntaisia ekologisia runkoreittejä alueella tarjoavat virtavesien varret, eli Kylmäoja, Rekolanoja ja Keravanjoki. Tärkeitä itä-länsisuuntaisia yhteyksiä ovat Kylmäojankorven-Kylmäojanmetsän ja Matarinkosken yhdistävä ekologinen runkoyhteys, sekä yhteydet Vallinojan ja Vierumäen välillä. Yhteydet on osoitettu VL-, VR- tai VU-alueille. Leppäkorven, Jokivarren ja Nikimäen yhteydet kulkevat paikoitellen pientalovaltaisen asuntoalueen poikki. Maakuntakaavan mukainen viheryhteys on Keravan yleiskaavassa tarkennettu Vantaan rajalle. Vantaan puolella yhteyden jatkuvuus halutaan turvata. Rajalle osoitetaan VL-aluetta. Ekologisen runkoyhteyden jatkuvuutta turvataan palauttamalla yleiskaava 2007:n mukainen VL-alue Punatulkuntien varrella. Alueelle on osoitettu viheryhteyden kehittämiskohta junaradan kohdalle.

Kulttuuriympäristö

Hanabölen maakunnallisesti merkittävään kylämaisemaan sisältyy Keravanjoen rantamaisemaa Hanabölen myllypaikalle asti ylävirtaan ja Jokiniemen koelaitoksen alueelle alavirtaan. Hanabölen kylämäki, jonka historia juontaa mahdollisesti keskiajalta, ja sen lähipellot, ovat kulttuurimaiseman arvokkain ydin, joka on oikeusvaikutteisella liitekartalla osoitettu kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi. Maakunnallisen inventoinnin mukaisesta alueesta on rajattu pois sivulaakso, jotta se voidaan rakentaa pientaloalueeksi. Pientaloalue rajautuu etelässä suunnilleen Kauniston pihatiehen. Muuten pientaloalueeksi varatulla alueella ei ole merkittävää rakennusperintöä. Sahamäentien itäpuolella on mahdollista istuttaa avoimelle maisematilalle uusi luonteva reuna Storpetaksen tilakeskuksen ja Kauniston tilakeskuksien ja Sahamäenpuiston välille, jonka avoin maisematila on alkanut kasvaa umpeen 1970-1980-luvuilta lähtien.

Korson rautatieasema on oikeusvaikutteisella liitekartalla osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennusperintökohteeksi.

Havukoskella arvokkaaseen alueeseen on sisällytetty Rautkallion tornitalot ja niiden lähiympäristö. Havukosken alueen suojeluarvo ei ole yksittäisissä rakennuksissa, vaan aluekokonaisuudessa ja sen näkymisessä kaukomaisemaan. Asemakaavallisen ratkaisun (kulkureitit, rakennusten sijoittelu) ja rakennusten massoittelun pääperiaatteiden ylläpitäminen tukee kokonaiskuvan säilymistä.

Kuva 56. Korson ja Koivukylän suuralueiden arvokas kulttuuriympäristö. Kartan selite on kuvan 51 yhteydessä. Kartassa on merkittävän rakennusperinnön ja muinaisjäänteiden inventointien mukainen tilanne 3.12.2019.

7.5.4 Toimitila-alueet

Ruskeasannan asemavarauksen yhteyteen sijoittuvat Koivukylän suurimmat toimitilarakentamisen potentiaalit. Asemanseutu on osoitettu monipuoliseksi työpaikka-alueeksi ja sitä ympäröivät alueet joko TY- tai TT-alueiksi riippuen asutuksen läheisyydestä. Ilolan toimitila-alue Koivukylänväylän varrella on merkitty ympäristöhäiriötä aiheuttamatomalle työpaikkatoiminnalle. Koivukylän keskustan eteläpuolella, Korson keskustassa sekä Lahdenväylän länsireunassa Keravan rajalla entisiä toimitila-alueita on muutettu asumisen alueiksi. Päiväkummussa Lahdenväylän varrella on TT-alue ja Nikinmäessä Lahdentien varrella TY-alueita.

Vierumäkeen Tuusulan rajaa vasten on osoitettu tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TY). Alue sijaitsee voimakkaan lentomelun alueella ja yhdistyy vastaavaan maankäyttöön Tuusulan puolella. Alue tukeutuu Tuusulan katuverkkoon, sillä Vantaan puolella aluetta ympäröivät retkeily- ja ulkoilualueet. Alueelta on osoitettu liikenteen yhteystarve Tuusulaan ja alueen toteuttaminen edellyttää sen toimintaan soveltuvaa liikenneyhteyttä.

7.5.5 Liikenne

Päärata ja Kehärata muodostavat Korson ja Koivukylän alueiden joukkoliikenteen rungon, eikä alueelle ole yleiskaavassa esitetty muita joukkoliikenneyhteyksiä. Korson asema sekä sen yhteydessä oleva bussiterminaali ja liityntäpysäköintialue toimivat Korson suuralueen liityntäliikenteen vaihtopaikkana pääradan junaliikenteeseen. Leinelän sekä Ruskeasannan asemat palvelevat puolestaan Tuusulan suunnan liityntäliikennettä Kehäradalle ja lisäksi Ruskeasanta toimii toteuduttuaan seudullisesti merkittävänä liityntäpysäköintialueena Tuusulanväylän ajoneuvoliikenteelle. Koivukylän ja Rekolan asemat toimivat omien alueidensa liityntäliikenteen sekä jalankulun ja pyöräilyn vaihtopaikkoina kulkumuodosta toiseen.

Ruskeasannan lisäksi alueella on pääradan varressa varaus uudelle asemalle. Vallinojan asemavaraus sijaitsee Anttilantien kohdalla ja aseman yhteyteen radan länsipuolelle on merkitty tiivistä asuntoaluetta. Aseman ympärillä oleva kestävän kasvun vyöhyke mahdollistaa muutosta myös itäpuolen pientalovaltaisella asuntoalueella. Raideliikenteen

kehittämisen kannalta yleiskaavassa on säilytetty myös pohjoisesta tuleva yhteys, niin sanottu Koivukylän kolmioraide, pääradalta Kehäradalle.

Korson ja Koivukylän alueiden halki kulkee Tikkurilan ja Keravan välinen pyöräilyn baana. Reitti mukailee pääradan vartta. Baanaa täydentää hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet.

Liikenneyhteyksinä on esitetty vain keskeisimmät tiet ja pääkadut, jotka ovat pääosin alueiden välisiä yhteyksiä ja joille läpiajava liikenne pyritään ohjaamaan. Korson ja Koivukylän alueiden liikenneyhteyksiä tutkittiin yleiskaavan luonnosvaiheessa liikenne-ennusteilla ja yhteyksiä, joilla ei ennusteiden mukaan ole välttämätöntä tarvetta liikenneverkon toimivuuden kannalta, ei enää merkitä yleiskaavaan. Korsossa ja Koivukylässä tällaisia yhteyksiä ovat Lehmustontien jatke Korsontieltä Kulomäentielle sekä Laurintien jatke pääradan ali. Lehmustontien jatkeen alueella liikenneverkko on riittävä ilman kyseistä jatketta eikä läpiajoliikennettä haluta ohjata pientaloalueen läpi. Laurintien jatke on puolestaan pääradan alituksen sekä maaperäolosuhteiden takia hyvin kallis, ja liikenteelliset hyödyt ovat pienet.

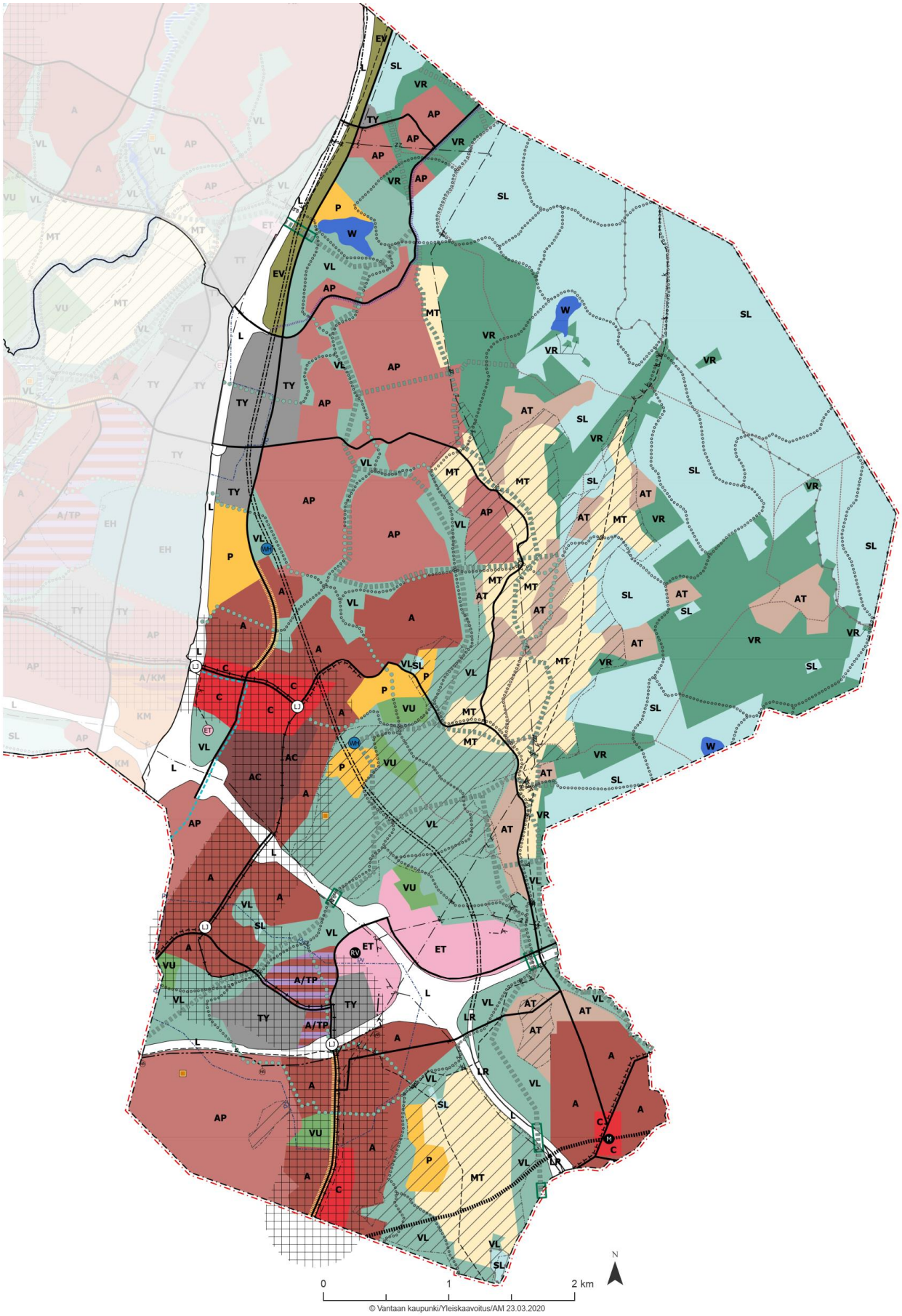
Vierumäen TY-alueelle on yleiskaavaan merkitty liikenteen yhteystarve -merkintä, joka osoittaa, että liikenneyhteydet kyseiselle alueelle on tarkoitus järjestää Tuusulan itäväylältä. Aluetta koskien myös yleismääräyksissä on maininta, että Vierumäen uuden työpaikka-alueen toteuttaminen edellyttää asemakaavaa ja aiottuun työpaikkatoimintaan soveltuvaa liikenneyhteyttä Tuusulan puolelta.

Kulomäentie on yleiskaavassa merkitty liikenneyhteydeksi sekä katukuvan kehitysalueeksi pääradan ja Pihkalantien väliseltä osuudelta. Vaikka yhteys liittyy maantiehen 152 Tuusulanväylän kohdalla, niin se on jo nykyisin osittain kaupunkimaista ympäristöä. Tavoitteena on, että maantien 152 tavaraliikenne kulkee muun tieverkon kautta. Kulomäentiellä ei haluta lisätä raskasta liikennettä, vaan yhteyttä on tarkoitus kehittää entistä paremmin kaupunkiympäristöön sopivaksi. Asolanväylä on myös merkitty katukuvan kehitysalueeksi Koivukylän puistotien ja Valtimotien väliseltä osuudelta. Näillä katuosuuksilla tuetaan jalankulun, pyöräilyn ja julkisen liikenteen houkuttelevuutta kehittämällä katutilojen yleisilmettä ja luomalla mahdollisuudet ihmisten monipuoliselle liikkumiselle. Erityisesti paikkojen tunnistettavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä.

7.5.6 Tekninen verkosto

Korson kautta kulkee varaus toistaiseksi toteutumattomalle voimajohdolle Mikkolan pienteollisuusalueen ja Leppäkorven ohi Lahdenväylän viertä pohjoiseen. Tällä välillä on yhdyskuntateknisen huollon pistemerkintä sähköasemalle Leppäkorvessa. Matarin ja Rekolan rajalla sekä Ilolassa Rekolanmetsän laidalla on nykyiset sähköasemat, jotka osoitetaan yhdyskuntateknisen huollon pistemerkinnällä. Uudelle lämpökeskukselle Korson alueella on yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevaraus pääradan varressa Kalmurin kentällä, joka tällä hetkellä on koirapuistona. Koivukylän ET-alueella on nykyinen lämpökeskus. Päiväkummussa Lahdenväylä varrella on ET-aluevaraus lumen vastaanottopaikkaa varten.

7.6 Hakunila

7.6.1 Keskustat ja asuminen

Hakunilan suuralueelle sijoittuu kolme yleiskaavan kaupunkikeskustan aluetta. **Hakunilassa** keskustakortteleiksi on merkitty alueet raitiotien varressa Kyytitieltä Lahdenväylälle. Keskusta-aluetta tukee myös Lahdentien muuttaminen kaduksi ja eritasoliittymän poistaminen sekä keskusta-alueen eteläpuolelle raitiotiereitin ympärille merkitty kaupunkikeskustan asuinalue (AC). Koko alue on yleiskaavassa määritelty kestävän kasvun vyöhykkeeksi, jonne kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti tulee ohjata. Yleiskaava ohjaa erikoiskauppaa ja päivittäistavarakaupan suuryksiköitä keskustoihin, mikä edellyttää Hakunilan keskustassa uudistamista. Kauppaa voi sijoittaa keskustan kauppakeskukseen ja lähikorttelien kivijalkaan.

Länsimäkeen on osoitettu pieni keskustakortteleiden alue. Länsimäkeen on osoitettu korttelien rakennuskannan uudistamisen myötä kehitettävä oma keskus, jonne voi sijoittaa kasvavan kaupunginosan kaupallisia lähipalveluita sekä uutta asuntorakentamista.

Länsisalmeen merkityn keskustarakenteen toteutuminen on sidottu Östersundomin ja itäisen metron jatkeen rakentumiseen. Länsisalmen keskusta sijoittuu itämetron läntisimmän uuden aseman yhteyteen.

Hakunilan suuralue kasvaa vahvasti sisäänpäin. Uuden raitiotien varten on määritelty kestävän kasvun vyöhyke, minne alueiden asuntorakentaminen tulee ensisijaisesti keskittää. Raitiotien varressa Vaaralassa on laajoja alueita merkitty kehitettäväksi asuinalueina (A). Lisäksi vyöhykkeellä on pientalovaltaisia asuinalueita (AP), joiden täydennysrakentaminen tukee raitiotien kannattavuutta. Ratikan reitillä Vaaralan eteläisissä osissa Fazerin alueiden vierellä on toistaiseksi rakentumattomia rakentamisalueita merkitty asumisen ja työpaikkojen alueina (A/TP).

Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa määritelty Länsimäen laajennus koilliseen on mukana yleiskaavan asumisen alueissa. Metron laajentaminen itään mahdollistaa aikanaan uuden kaupunginosan rakentamisen Länsisalmeen metrokeskukseen. Länsisalmen nykyinen kyläalue on rajattu laajana aluevarauksena metrokeskuksen pohjoispuolelle. Sotungin kyläalueisiin on tehty pieniä aluetarkistuksia rakentamistilanteen mukaan, mutta muutokset eivät vaikuta rakentamisen määrään.

7.6.2 Palvelut

Palveluiden (P) aluevarausten lisäksi yleiskaava mahdollistaa palveluiden toteuttamisen keskustatoimintojen sekä asumisen alueilla. Palvelut ovat siten lähellä käyttäjiään ja saavutettavissa joukkoliikenteellä.

Hakunilan suuralueella palvelujen ja hallinnon alueiksi on osoitettu Vantaan vankila ja Sotungin lukio yhdessä Hakunilan urheilupuiston kanssa. Kuusijärven pohjoisranta, jossa nykyiset palvelutoiminnot sijaitsevat, on osoitettu myös P-aluevarauksena. Tämä merkintä tukee Kuusijärven kehittämissuunnitelman mukaista virkistyspalvelujen kehittämistä alueella.

Kulttuurihistoriallisista kohteista Håkansbölen, Westerkullan sekä Nissbackan kartanot ovat palveluiden ja hallinnon alueita, joiden palvelutoimintaa voidaan kehittää kulttuuriympäristön arvot huomioiden.

Virkistyspalvelut

Hakunilan alueella on kaksi erityisen vetovoimaista viheraluetta, jotka lähikäyttäjien lisäksi keräävät kävijöitä laajalta alueelta: Sipoonkorpi ja Ojanko. Hakunilan urheilupuiston käsittävä Ojanko on tärkeä hiihtokeskus.

Ulkoilureittiyhteydet kaupungista Sipoonkorpeen ovat tärkeitä virkistyksen mahdollistajia. Sipoonkorven portteina ovat erityisesti Kuusijärvi ja Hakunilan urheilupuisto, mutta muitakin ulkoilureittiyhteyksiä on esitetty. Pääkaupunkiseudun viheraluejärjestelmässä tärkeä on Helsingin Viikki-Kivikko -viheryhteys, joka jatkuu Ojankoon ja siitä Sipoonkorpeen. Tätä yhteyttä halutaan Kehä III:n kohdalla vahvistaa vihersillalla tai alikululla.

Uusien asuinalueiden kytkeytyneiden virkistysalueiden tarvetta on esitetty virkistysalueyhteyksinä Kaskelan ja Vaaralan alueilla. Lisäksi virkistysalueyhteysviivalla on esitetty kapeita jo asemakaavoitettuja viheralueita ja ulkoilureittiyhteyksien jatkuvuutta asuin- ja kyläalueiden läpi.

Urheilu- ja virkistyspalveluiden alueina on esitetty Hakunilan urheilupuiston kentät, Ponihaan ratsastuskoulun alue, Rajakylän liikuntapuisto, Ojangon koirien koulutusalue, sekä Vaaralan lammet, joiden virkistyskäyttöä suunnitellaan yhdessä Helsingin kaupungin kanssa.

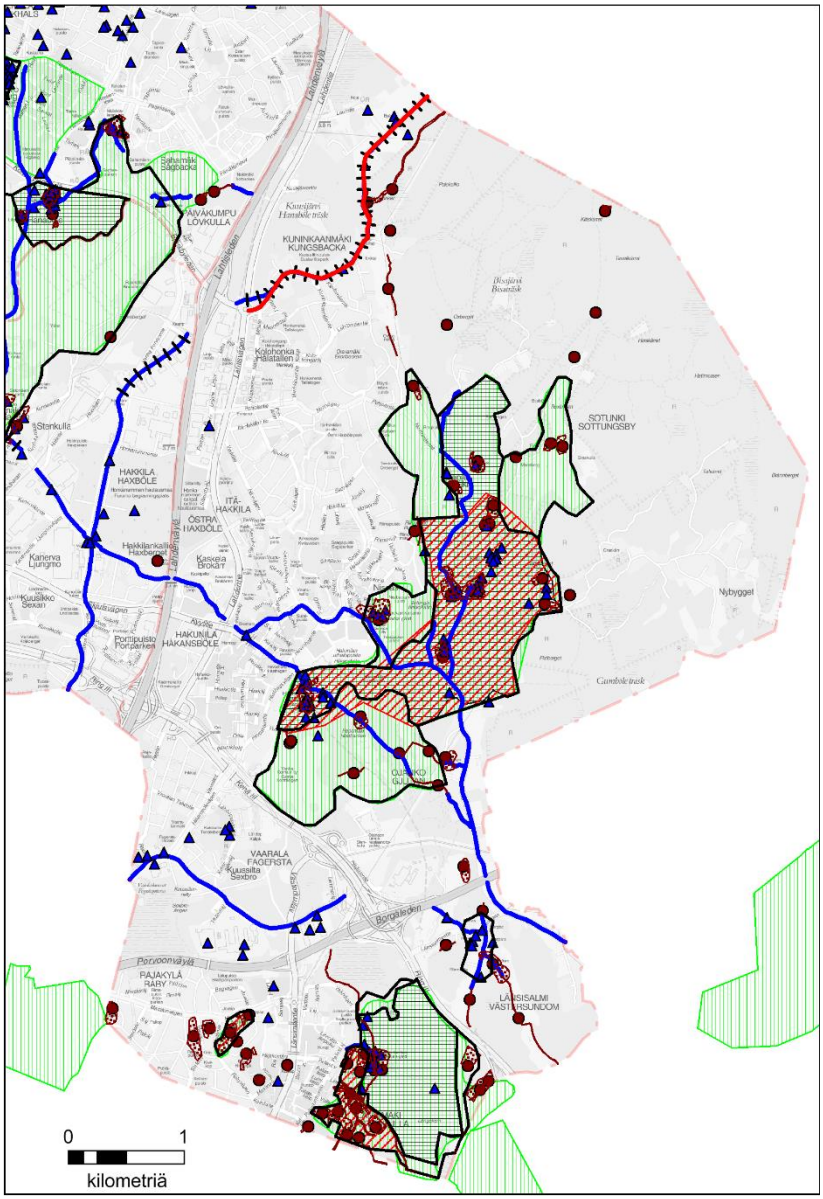
7.6.3 Suojeluarvot

Luonnonsuojelu

Hakunilan alueella on entuudestaan hyvin vahva luonnonsuojelualueverkosto. Sotungissa ja Länsisalmessa ovat itäisen Vantaan Natura2000 -alueet Sipoonkorpi sekä Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet. Hakunilan suuralueelle on osoitettu uusi luonnonsuojelualue Bosbackanmetsä, joka yhdistää Palokallion luonnonsuojelualueen kansallispuistoon. Alueen ekologista verkostoa vahvistavat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet (luo): Kuusijärvi, Itä-Hakkilanoja, Kirkkokallion laajennus (tai Kyrkberget), Käärmekallio, Luontokoulun metsä, Slåtmossen ja Kuussilta. Uusina luo-alueina osoitetaan myös arvokkaat puroluontokohteet Itä-Hakkilanojan alajuoksu ja Liinapelto, Sotungin purokäytävä, Kormuniitynoja sekä Nissbackanoja.

Ekologiset runkoyhteydet kulkevat pääosin metsäisiä yhteyksiä pitkin VL- tai VR-alueilla niin Etelä-Hakunilasta (Vaarala, Länsisalmi) kuin pohjoisesta Hakunilasta Sipoonkorven suuntaan. Myyraksenojan-Sotunginojan-Krapuojan ekologinen yhteys kulkee pitkiä matkoja myös MT-alueella pitkin tärkeitä purovesistöjä sekä muutamin paikoin Kuninkaanmäen ja Itä-Hakkilan pientalovaltaisilla asuntoalueilla (AP). Kuusijärveltä Hanabölen pelloille ulottuu maakunnallinen ekologinen käytäväalue, jota halutaan vahvistaa Lahdentien ja Lahdenväylän ylittävillä vihersilloilla. Östersundomin yhteisen yleiskaavan alueelle on esitetty kolme vihersiltaa.

Kulttuuriympäristö

Kuva 57. Hakunilan suuralueen arvokas kulttuuriympäristö. Kartan selite on kuvan 51 yhteydessä. Kartassa on merkittävän rakennusperinnön ja muinaisjäänteiden inventointien mukainen tilanne 3.12.2019.

Sotungissa ja Ojangossa arvokkaan kulttuuriympäristön raja on maakunnallisen inventoinnin mukainen ja sisältää kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön. Sotungin keskiajalta peräisin olevaa kylää ja Håkasbölen kartanoa yhdistää Kormuniitynoja ja sen eteläpuolella kohtuullisen hyvin säilynyt avoin maisema. Håkansbölen kartano on Kormuniitynojan varrella ja kartanon puutarhassa puroa hyödynnettiin aikoinaan puutarhan elementtinä. Puutarha on kunnostettu historiaa kunnioittaen. Håkansbölen kartano ja Sotungin kylä lähipeltoineen ovat kulttuurimaiseman arvokkain ydin, joka on oikeusvaikutteisella liitekartalla osoitettu kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi.

Suuri rantatie on esitetty kaavakartalla omalla merkinnällään.

Westerkullan kartanon alueella kaavakartta on Östersundomin kuntien yhteisen yleiskaavan ratkaisun mukainen, vaikka merkintätavat ovat Vantaan yleiskaavan 2020 mukaisia.

7.6.4 Toimitila-alueet

Hakunilan suuralueelle on yleiskaavassa osoitettu kaksi merkittävää toimitila-aluekokonaisuutta. Itä-Hakkilassa Lahdentien varsi sekä Vaaralassa Porvoonväylän pohjoispuoli on varattu tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi. Vaaralassa raitiotien reitin varrella säilyy toimitila-alueita Kuussillantien ja Fazerintien varsilla. Rajatien alue Lahdenväylän ja Kehä III tuntumassa on osoitettu tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi, sillä tieliikenteen haittojen vuoksi aluetta ei voi kehittää asumiseen.

7.6.5 Liikenne

Raitiotie tuo yleiskaavassa raiteen Hakunilaan yhdistäen sen tehokkaammin Mellunmäkeen ja Tikkurilaan. Raitiotien linjaus kulkee Länsimäentieltä Fazerintielle ja siltä edelleen Hakunilantietä Vaaralan läpi Hakunilaan. Hakunilasta raitiotie jatkuu Kyytitietä pitkin Tikkurilaan ja sen reitti päättyy lentoasemalle. Raitiotien varikolla on yleiskaavassa varaus Vaaralassa. Varikon sijainti on osoitettu omalla symbolimerkinnällä ja sille on tehty ET-alueelle varaus yleissuunnitelman mukaisesti.

Kuva 58. Havainnekuva Hakunilasta (Vantaan ratikan yleissuunnitelma 18.09.2019)

Länsimäentie Porvoonväylän eteläpuoliselta osuudelta sekä Lahdentie Hakunilan keskusta-alueelta Siltaniittyyn asti on merkitty katukuvan kehitysalueeksi, jolla tuetaan jalankulun, pyöräilyn ja julkisen liikenteen houkuttelevuutta. Lahdentien linjaus noudattelee Hakunilan kaavarungon linjausta. Raitiotien myötä katutilan yleisilme uusiutuu ja samalla luodaan mahdollisuuksia ihmisten monipuoliselle liikkumiselle. Erityisesti paikkojen tunnistettavuus ja saavutettavuus ovat tärkeitä katukuvan kehitysalueilla.

Yleiskaavassa on joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnät Kuussillantietä pitkin kohti Jakomäkeä sekä Hakunilan keskustasta pohjoiseen Hakunilantietä pitkin urheilupuistoon. Molemmat merkinnät liittyvät Viikki – Malmi -raitiotien jatkeeseen Hakunilaan. Joukkoliikenteen runkoyhteys merkintä mahdollistaa varautumisen raitiotiehen Hakunilan ja Malmin välillä laajentaen samalla seudullista raitiotieverkkoa. Länsisalmessa joukkoliikenteen runkoyhteys on

Östersundomin yhteisen yleiskaavan mukainen ja mahdollinen yhteys kulkee Itäväylää mukaillen Helsingistä Länsisalmen kautta Majvikiin.

Hakunilan alueen tärkeimmät vaihtopaikat sijaitsevat kaikki raitiotien reitin varrella. Länsimäentien ja Porvoonväylän sekä Kyytitien ja Lahdenväylän risteyskohdissa olevat vaihtopaikat mahdollistavat vaihtoyhteydet Lahden ja Porvoon suuntien kaukoliikenteen busseista raitiotiehen. Joukkoliikenteen liityntäyhteyksien osalta keskeisessä asemassa on Hakunilan keskusta, missä voi vaihtaa bussista raitiotiehen sekä tulevaisuuden varauksena myös Vantaan ratikasta Hakunilan urheilupuistoon päättyvään linjaan. Kuussillantien kohdalla voi raitioteiden toteuduttua vaihtaa esimerkiksi Länsimäen suunnasta tultaessa Vantaan ratikasta Malmin suuntaan.

Metro jatkuu yleiskaavassa Mellunmäestä itään ja Länsisalmessa varaudutaan metroasemaan Kehä III:n itäpuolella. Kaavassa esitetty metrolinjaus sekä -asema ovat Östersundomin yhteisen yleiskaavan ja maakuntakaavan mukaisia. Metrolinjauksen on suunniteltu päättyvän Sipoossa Majvikiin.

Hakunilassa pohjoiseteläsuuntainen baana jatkuu Helsingin rajalta Rajatietä ja Lahdentietä pitkin Kyytitielle, jossa se yhdistyy poikittaiseen Hakunilan, Tikkurilan ja Kivistön yhdistävään baanaan. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet.

Hakunilan alueellakin liikenneyhteyksinä on esitetty vain keskeisimmät tiet ja pääkadut, jotka ovat pääosin alueiden välisiä yhteyksiä ja joille läpiajava liikenne pyritään ohjaamaan. Hakunilan keskustan alueella liikenneyhteys -merkinnät ovat Hakunilan kaavarungon mukaisia ja keskustan pohjoispuolelta Kehä III:lle suuntautuva läpiajoliikenne on tarkoitus ohjata kulkemaan Kyytitien ja Lahdentien kautta. Yhteyden kehittämiseen liittyy myös Kyytitien ja Lahdentien liittymän muuttaminen tasoliittymäksi. Valkoisenlähteentien ja Lahdenväylän suuntaisliittymälle etelään on esitetty eritasoliittymän varaus. Liittymän toteuttaminen edellyttää, että se täyttää Euroopan laajuiselle TEN-T -ydinverkolle asetetut palvelutasotavoitteet.

Länsisalmeen on merkitty Östersundomin yhteisen yleiskaavan mukaiset liikenneyhteydet. Näitä yhteyksiä ovat Pitkäsuontie Kehä III:n liittymästä Sotungintielle, Länsisalmentien jatke Kehä III:lta Länsimäentielle, pohjoiseteläsuuntainen yhteys Sotungintien ja Länsisalmentien liittymästä Länsisalmen uuteen keskukseen sekä itä-länsisuuntainen yhteys Itäväylältä Länsisalmen keskuksen läpi kohti Östersundomia.

7.6.6 Tekninen verkosto

Hakunilan suuralueella on keskeisiä energiahuollon alueita ja yhteyksiä. Långmossebergenin alueella on laaja yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevaraus jätevoimalan, lumenvastaanottopaikan ja bussivarikon tarpeisiin. Kehä III:n länsipuolella on ET-alue, jolla on Länsisalmen ja Vaaralan sähköasemat. Sähköasemille tulee ja niiltä lähtee useita eri voimajohtoja sekä yksi maanalainen voimajohto Helsinkiin Viikin sähköasemalle. Vuosaaren suuntaan kulkeva voimajohto on merkitty kehitettäväksi voimajohdoksi, jonka uusimisen yhteydessä tai ympäröivän maankäytön muuttuessa tulee tarkastella johdon sijoittamista maan alle. Lisäksi Hakunilan suuralueella kulkee maakaasun runkojohtoja, jotka tulee asemakaavoituksessa sovittaa yhteen maankäytön kanssa niiden suojaetäisyyksien vuoksi. Hakunilan Käärmekallion maanalainen lämpökeskus on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon symbolimerkinnällä. Vaaralassa on osa yhdyskuntateknisen huollon alueesta varattu ratikkavarikolle, mikä on osoitettu ratikkavarikon symbolimerkinnällä (RV).

8. Tiivistelmä vaikutusten arvioinneista

Yleiskaavan vaikutusten arvioinnit on laadittu yleiskaavaluonnoksen pohjalta useasta eri näkökulmasta joko kaupungin omina töinä, tai konsulttitöinä. Arviointien ehdottamia muutoksia on tehty yleiskaavaan. Arviointeja täydennetään yleiskaavaehdotuksen pohjalta.

Tämä luku sisältää vaikutukset tiivistettynä. Kuhunkin teemaan voi syventyä niitä käsittelevissä erillisissä raporteissa.

8.1 Luontovaikutukset

Arvioinnissa tuotettiin olemassa olevan selvitys- ja tutkimustiedon pohjalta kattava asiantuntija-arvio yleiskaavan vaikutuksista kaava-alueen luontoarvoihin ja ekologiseen verkostoon, lajistoon sekä luonnon monimuotoisuuteen. Arvioinnista rajattiin tarkemman tarkastelun ulkopuolelle lentokenttä ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan alue, koska alueesta oli tehty erillisiä, kuntien yhteisiä kokonaistarkasteluja ja arviointeja.

Arvioinnin pohjaksi muodostettiin kokonaiskuva Vantaan luonnon nykytilasta. Työssä käytettiin eri aineistoja yhdisteleviä paikkatietoanalyysejä, jotta saatiin monipuolinen ja tasalaatuinen yleiskuva koko Vantaan luonnonoloista ja verkostoista, sekä kuva käytettävissä olevien tietojen kattavuudesta. Koottujen lähtötietojen ja niitä kokoavien karttaanalyysien pohjalta tehtiin johtopäätöksiä kaavaluonnoksen vaikutusten suunnasta, kohdistumisesta ja alueellisesta painottumisesta. Tulosten perusteella muodostui kokonaiskuva vaikutuksista ja ehdotuksista, joita käytettiin kaavaehdotuksen laadinnassa.

Yleiskaavatyön lähtökohtina oli monia luontoarvojen, monimuotoisuuden, ekologisen verkoston ja kestävän kehityksen kannalta hyviä periaatteita. Suojelualueiden lisääminen ja niiden välisten yhteyksien turvaaminen ovat hyviä lähtökohtia luontoarvojen säilyttämiselle. Pyrkimys säilyttää laajoja yhtenäisiä luonnonalueita ja keskittää rakentaminen jo rakentuneiden alueiden yhteyteen on monin tavoin luonnon kannalta hyvä periaate. Toisaalta nykyisten keskustojen väkimäärän merkittävä kasvattaminen paitsi tiivistää alueita, myös laajentaa niiden ulkoreunoja vielä luontoarvoja käsittäville ja luonnonpiirteitä säilyttäneille alueille. Kasvava väestö myös lisää virkistyskäyttöpainetta etenkin tiivistyvien asutuskeskusten keskellä jäävillä luonnon alueilla.

Yleiskaava turvaa länsi- ja itäosan laajoja metsäalueita ja luontoarvoja toisiinsa kytkeytyvillä SL- ja luo-alueilla. Keskisen Vantaan alueella jäljellä olevat metsäalueet ja muut luonnonympäristöt ovat pienialaisempia. Näitä laajuudeltaan vähäisempiä, mutta arvokkaita elinympäristöjä säilyttäviä suojelualueita osin hyvin kapeidenkin ekologisten yhteyksien varrelle on kytketty ekologiseen verkostoon ekologisten runkoyhteyksien avulla. SL-alueista osa on jo perustettuja tai yleiskaava 2007:ssa esitettyjä SL-varauksia, mutta myös uusia SL-alueita on osoitettu täydentämään ja säilyttämään ekologista verkostoa ja turvaamaan sen merkittävimmiksi arvioituja luonnonympäristöjä.

Natura2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta arvioitiin, onko todennäköisten vaikutusten perusteella tarpeen tehdä erillistä Natura-arviointia, mutta luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi ei kuulunut työhön. Luontovaikutusten arvioinnissa todetaan, että MT 152 tien jatkosuunnittelun yhteydessä on selvitettävä vuollejokisimpukkaan kohdistuvat mahdolliset vaikutukset, mutta voidaan olettaa, että kaavalla ei ole sellaisia Natura-alueen suojeluarvoihin kohdistuvia vaikutuksia, jotka laukaisisivat Natura-arvioinnin tarpeen. MT152:sta on syksyllä 2019 käynnistynyt YVA-menettely syksyllä 2019.

Vestran suo, Lehdot ja vanhat metsät Natura-alueen pohjoisreunalle sijoittuva AP-alue rajautuu Natura-alueeseen mutta on rakentamatonta. Arvioinnissa todetaan, että rakentamisen sijoittumisesta ja laadusta riippuu, onko vaikutuksista tarpeen tehdä varsinainen Natura-arviointi. Arviointi suosittaa, että rakennettavan alueen ja Natura-alueen välille jätetään metsäinen suojavyöhyke, jolloin todennäköisyyttä merkittäville suojeluarvoja heikentäville vaikutuksille voidaan ehkäistä. Luontovaikutusten arviointi suositteli suojavyöhykettä rakennettavan alueen ja Natura-alueen väliin, ja yleiskaavassa siihen on esitetty virkistysalueyhteyttä suojavyöhykkeeksi. Virkistysalueyhteys myös ohjaa virkistyskäyttöpainetta Natura-alueen ulkopuolelle, ja se on tarpeen huomioida erityisesti mahdollisen asemakaavoituksen yhteydessä.

Luontovaikutusten arvioinnissa analysoitiin myös suojelualueiden ulkopuolella olevat metsäiset ydinalueet, jotka osin häviävät maankäytön muutoksen seurauksena. Yleiskaavassa näkyy tiivistyvän kaupunkirakenteen ja metsäalueiden säilyttämisen ristiriita. Metsäalueiden pieneneminen ja pirstoutuminen lisääntyy useissa rakennetun ja rakentamattoman alueen saumakohdassa. Vaikutusten arvioinnin analyysikartalla nousi esiin laajimmat rakennettavaksi osoitetuille alueille sijoittuvat metsän ytimet. Arvioinnin suositusten pohjalta Vierumäen metsän työpaikka-alueen aluetta on rajattu pienemmäksi alueen luontoarvojen huomioimiseksi. Kylmäojan itäpuolella osoitettua A-

aluevarausta Rekolanmetsän itäpuolella tutkittiin uudelleen ja selvitettiin mahdollisia vaihtoehtoja rakentamisen sijoittamiselle Leinelän aseman seudulla. Alue on hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden vyöhykettä, ja siksi rakentamisen mahdollistamisesta alueella ei haluta kokonaan luopua. Rakennettavan alueen rajausta muutettiin jonkin verran luonnokseen verrattuna. Kaikki erilaiset rakentamisen ratkaisut kaventavat metsää jostain kohtaa. Esitetyssä ratkaisussa Leinelän länsipuolen ja radan eteläpuolen vanhat metsät jäävät viheralueiksi ja viheraluekokonaisuus säilyy riittävän leveänä. Metsäisen maakuntatason ekologisen yhteyden minimisuositusleveys on taajamassa 300 metriä ja sen ulkopuolella 500-1000 metriä (Vantaan ekologiset yhteydet selvitys, Anna Ojala 2018). Nyt esitetyssä ratkaisussa yhteys on kapeimmillaan 220 metriä leveä, eikä kapene verrattuna jo asemakaavoitettuun tilanteeseen. Viheralueelle jää kallioiden ja kosteiden alueiden muodostamia kokonaisuuksia ja lehtomaisia kankaita tai lehtoja. Pohjoisessa korkea kalliomäki jää viheralueelle. Metsän sisäosaa säilyy vanhan Asolan ja Ilolan välissä. Verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan asuinaluetta esitetään laajennettavaksi siten, että vanhan Asolan länsipuolinen täydennysrakennusalue, jota on kutsuttu nimellä Leinelä 2, voidaan toteuttaa laajempana. Pohjoisempana rakentamista esitetään laajennettavaksi mm. alueelle, joka on ollut vielä 40-30 vuotta sitten peltoa, eikä puusto ole kovin vanhaa. Samalla ulkoilureitit siirretään viheralueelle. Koska metsä kapenee, ekologinen runkoyhteys merkitään vain yhdellä viivalla kahden rinnakkaisen sijaan. Ekologinen runkoyhteys noudattaa tässä Kylmäojaa ja päätyy Kylmäojan korven ja Kylmäojanmetsän rauhoitetulle luonnonsuojelualueelle.

Luontovaikutusten arvioinnin pohjalta kaavakarttaan on tehty useita muutoksia. Suositusten pohjalta Hagakärrsbergenin SL-alueen etelä-, koillis- ja itäpuolelle on osoitettu Hagakärrsbergenin luo-alue jatkumaan yhtenäisenä Blåbärkärrsbergenin luonnonsuojelualueeseen asti. Hagakärrsbergenin SL-varaus ja luo-aluemerkintä yhdessä kattavat maakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun luontoarvoalueen jonka sisäpuolelle jää mm. liito-oravan elinpiirin ydinalue. Arviointi suositti Ylästöntien ja Tulkintien välisen Krakanojan osuuden suojelurajauksen laajentamista. Krakanojan sl-aluevaraus laajenee käsittämään sen ympäristön puronvarsimetsää, ja suojelualueen rauhoitusprosessi käynnistyi syksyllä 2019. Kaavaehdotukseen uusina luo-alueina on tuotu myös Metsolansuo, luo-alue on osoitettu lahokaviosammalen esiintymän ydinalueelle. Karhusuon suojelualuetta laajennettu hieman länteen liito-oravan ydinalueen mukaisesti. Arviointi nosti esiin purojen merkityksen ekologisina yhteyksinä, ja suositti useiden purokohteiden suojelua vähintäänkin luo-alueina. Yleiskaavaan onkin osoitettu luo-alueina uusia arvokkaita puroluontokohteita kuten Sotunginojan, Lillån alajuoksu, Jelmusanoja, jotka ovat peltoalueilla mutkittelevia ja rantavyöhykkeiltään hyvin säilyneitä puro-osuuksia; Kylmäoja ja Rekolanoja, jotka ovat kalastoltaan erityisen merkittäviä puroja, Kormuniitynoja ja Sotunginoja, jotka ovat meriyhteyden omaavia puroja; Itä-Hakkilanoja-Liinapelto, Lammaslampi tulo- ja laskupuroineen, Pytinoja, Krakanojan latva, Kynikenoja, jotka ovat paikallisesti tai muuten tärkeitä luontokohteita, joissa puro tuo erityismerkityksen. Herukkapuron lehdon ja Vestran luonnonsuojelualueiden läheisyydessä AP-alueen kaventamista itäosaan, jossa on vielä laajasti rakentumatonta metsää suojelurajauksen ulkopuolella, on osoitettu viheryhteys, joka tulee huomioida asemakaavoituksessa.

Mt152 rakentamiseen arviointi suositti, että olisi hyvä jättää vielä avoin mahdollisuus, esim. merkitsemällä tielinjan sijaan kaavaan yhteystarve. Maantien 152 jatkeesta on syksyllä 2019 aloitettu oma ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita. Maantien 152 jatkeen merkintää on tarkennettu yleiskaavaehdotukseen YVA-ohjelmassa tutkittavien linjausten perusteella. Samalla kaavasta on poistettu tien vaihtoehtoinen linjaus. Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteydessä on liikennealueessa varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Maantie 152:lle on merkitty kolme viheryhteyden kehittämiskohtaa. Arvioinin suositusten mukaisesti Mätäojan laakson ekologista yhteyttä jatkamaan on osoitettu ekologisen yhteyden kehittämistarve Hämeenlinnanväylän poikki.

Tiiviisti rakennetuilla alueilla puhtaiden hulevesien imeyttäminen on tärkeää pohjavedestä riippuvaisten pienvesien turvaamiseksi. Pohjaveden purkautuminen pienvesiin parantaa vedenlaatua, viilentää vesiä sekä turvaa riittävän virtaaman alivesikaudella. Arvioinnin perusteella vesialueiden kaavamääräystä muutettiin siten, että siihen lisättiin vahvempi vesiensuojelullinen näkökulma ja huomioidaan pintavesien hyvä laatu. Myös puroja koskevaa kaavamääräystä tarkennettiin arvioinnin suosituksen pohjalta niin, että se ottaa paremmin huomioon puroluontoa.

8.2 Ilmastovaikutukset

Yleiskaavan ilmastovaikutuksia tarkasteltiin sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että siihen sopeutumisen näkökulmasta. Koska yleiskaava on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, se mahdollistaa monenlaisia kehityskulkuja, joiden tarkempi toteutus selviää vasta myöhemmissä vaiheissa. Yleiskaavan tulee kuitenkin tukea hiilineutraaliustavoitetta ja ohjata kaupungin kehittämistä kestävään suuntaan.

Vantaan kaupunki on sitoutunut vähentämään päästöjään ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä, mikä edellyttää päästöjen leikkaamista nopeasti. Samalla on myös varauduttava tuleviin muutoksiin, sillä lämpenemisen ennustetaan jatkuvan päästöjen vähenemisen jälkeenkin. Hiilineutraaliustavoite näkyy yleiskaavassa erityisesti yhdyskuntarakenteen tiivistämisenä ja kestävän liikkumisen verkoston kehittämisenä. Yleiskaavan ilmastovaikutusten arvioinnin tavoitteena oli selvittää, onko yleiskaavassa huomioitu päästövähennystavoite ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen riittävällä tasolla.

Yleiskaavan vaikutuksia päästöihin mallinnettiin Ilmastoveivi-työkalulla ja tuloksia verrattiin Hiilineutraali Vantaa -tavoitteen arvioinnin yhteydessä laadittuun päästöskenaarioon. Vantaan kasvihuonekaasupäästöt olivat 1 068 tuhatta tonnia CO2-ekv. vuonna 2018. Päästöt alittivat ensimmäisen kerran 2000-luvulla vertailuvuoden 1990 päästöt. Valtaosan kokonaispäästöistä muodostavat kaukolämmöntuotannon (43 %) ja liikenteen (36 %) päästöt. Yleiskaava vaikuttaa päästöihin välillisesti kaupunkirakenteen ja liikkumisen muutoksen mahdollistamisen kautta. Yleiskaava vie oikeaan suuntaan, mutta ei yksin riitä hiilineutraalisuustavoitteen toteutumiseen.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista arvioitiin ekosysteemipalveluiden näkökulmasta, mallintamalla kaupunkirakenteen lämpösaarekeilmiötä ilmastoskenaarioiden valossa sekä arvioimalla hulevesitulviin varautumisen toimenpiteitä. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta keskeistä on turvata kattava viheralueverkosto sekä ylläpitää vettä haihduttavaa, viilentävää ja hulevesien imeytymistä edistävää viherrakennetta tiivistyvillä kaupunkialueilla sekä huomioida vesistö- ja hulevesitulvien riskipaikat ja varata niillä tilaa tulvimiselle. Kaavoitus ja erityisesti yleiskaava on keskeinen keino huolehtia viheralueverkoston yhtenäisyydestä.

Yleiskaavan vaikutukset ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen arvioitiin vertaamalla yleiskaavan toimenpiteitä nykytilaan ja yleiskaavaan 2007 sekä arvioimalla vaikutuksen suuntaa, suuruutta ja kohdistumista. Toimenpiteitä, joilla tunnistettiin olevan merkittäviä tai ristiriitaisia vaikutuksia tai paikallisesti merkittäviä vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillintään tai sopeutumiseen, arvioitiin sanallisesti tarkemmin.

Asukas- ja työpaikkamäärien kasvu vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään. Voimakas kasvu on haaste päästöjen vähentämiselle, sillä asukasmäärän kasvaessa tulee asukaskohtaisia päästöjä pystyä leikkaamaan noin neljännekseen nykyisestä. Väestön ja työpaikkamäärän kasvaessa päästöjä syntyy sekä kotien ja työpaikkojen rakentamisesta että niillä tapahtuvasta energiankulutuksesta ja paikasta toiseen liikkumisesta.

Uusista asumisen alueista pääosa sijoittuu yleiskaavan 2007 työpaikka-alueille tai toteutumattomille työpaikka-aluevarauksille. Erityisesti hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden työpaikka-alueita muutetaan asumiseen ja kasvua ohjataan keskustojen lisäksi erityisesti raideliikenneyhteyksien varteen. Yleiskaava ohjaa kohti kestäviä liikkumismuotoja kehittämällä joukkoliikenneverkostoa, luomalla korkeatasoisen polkupyöräilyn baanaverkoston sekä keskittämällä kasvua erityisesti juna-asemien läheisyyteen ja pikaraitiotien varrelle. Useimmin tarvittavat palvelut ohjataan keskustoihin sekä asumisen alueille, jolloin liikkumistarve pienenee ja palvelut ovat helpommin saavutettavissa kestävillä kulkumuodoilla. Eri kulkumuotojen valintaan pyritään yleiskaavalla vaikuttamaan mm. pyöräilyn baanojen, jalankulkuympäristön laadun sekä pysäköintinormien avulla. Kävely- ja pyöräily-ympäristön laadun sekä reittiverkoston parantamisen arvioidaan lisäävän niiden houkuttelevuutta. Palveluiden sijoittumiseen ja asukkaiden kulkutavan valintaan vaikuttavat kuitenkin myös monet muut seikat kuin kaavoitus. Lentoliikenteen päästöjä ei ole huomioitu Vantaan kaupungin päästöjen laskennassa, mutta niiden arvioidaan lisääntyvän, mikäli lentoliikenteen kasvu jatkuu.

Nykytilaan verrattuna yleiskaavassa on osoitettu uusia työpaikkarakentamisen alueita nykyisille viheralueille, mm. Petikossa. Näistä valtaosa on yleiskaavan 2007 varauksia, mutta myös muutama uusi aluevaraus tai alueen laajennus on osoitettu Vierumäkeen ja Kiilaan. Joitakin asuinalueita laajennetaan yleiskaavan 2007 aluevarauksiin nähden ja osa yleiskaavan 2007 aluevarauksista on yhä toteuttamatta ja ne ovat nykyisin virkistyskäytössä. Uusia asumisen alueita

viheralueille osoitetaan mm. Länsimäessä, Asolassa ja Kivistössä. Samalla muutetaan joitakin yleiskaavassa 2007 rakentamiseen osoitettuja alueita viheralueiksi.

Viherrakenne on tärkeä ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta monella tavalla. Mitä laajempi ja yhtenäisempi viherrakenne, sitä enemmän se tarjoaa erilaisia ekosysteemipalveluja, millä on merkitystä myös ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta. Yleiskaavassa viherrakenne säilyy pääosin ennallaan ja kaavaan on tuotu uutena vihertehokkuuteen kantaa ottava määräys, jonka avulla voidaan varmistaa riittävästi vihreää ja vettä läpäisevää pintaa kasvavassa ja tiivistyvässä kaupungissa. Sen merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa korostuu kaupunkien tiivistyessä. Yleiskaavassa huomioidaan sateisuuden lisääntyminen myös hulevesiä koskevalla yleismääräyksellä sekä hulevesitulva-altaan merkinnällä, jolla varataan tilaa tulva-altaalle. Yleiskaavassa on huomioitu vesistötulvat siten, että tulva-alueille ei ohjata uutta asumista. Tulva-alueet perustuvat mallinnettuihin ja havaittuihin tulviin ja ne on varattu pääosin viheralueiksi ja maatalousvaltaisiksi alueiksi.

Yleiskaava mahdollistaa kaupungin sopeutumisen ilmastonmuutokseen. Määräykset tukevat sellaisen kaupunkirakenteen muodostumista, jossa hellekausina kasvillisuus viilentää ilmaa ja sateella vesi viipyy kasvullisilla alueilla. Kaupunkirakenne ja viheralueverkosto pysyvät edelleen sellaisina, että viheralueita on kattavasti joka puolella kaupunkia lähellä ihmisiä. Laajat metsäalueet Sipoonkorvessa ja Petikossa säilyvät.

Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta tunnistettiin merkittäväksi haasteeksi yleiskaavan aikajänteelle ennustettu kasvu, joka edellyttää paljon uutta rakentamista. Vaikka yleiskaava ei ohjaa rakennusmateriaaleja tai lämmitysmuotoja, voisi yleiskaavalla ohjata myös näitä valintoja kestävämpään suuntaan, jotta haastava hiilineutraaliustavoite saavutettaisiin. Kestävää kehitystä yleiskaavan yhtenä tärkeänä lähtökohtana voisi tuoda voimakkaammin esille. Yleiskaava on keskeinen kaupunkirakenteen kehittämisen työkalu, ja sen tulee tukea kestävyystavoitteita. Päästölaskennan perusteella suunta on oikea, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vaatii yleiskaavan toteutumista kestävällä tavalla. Kestävyys on yksi elinympäristön laadun näkökulma, ja jatkossa sen painoarvo tulee todennäköisesti kasvamaan.

8.3 Kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset

Yleiskaavaluonnoksen (11.2.2019) vaikutuksia kulttuuriympäristöön arvioitiin osana Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset (Kylli) -hanketta. Vaikutusten arvioinnin pohjalta tehtiin joitain muutoksia haitallisten vaikutusten välttämiseksi.

Yleiskaavassa toteutuu Maankäyttö- ja rakennuslain alueidenkäytön suunnittelulle asettama velvoite rakennetun ympäristön kauneuden ja kulttuuriarvojen vaalimisesta, sillä tarkkuudella, joka on tarkoituksenmukaista yleispiirteisessä maankäytön suunnittelussa. Kulttuuriympäristön suojelua koskevassa yleismääräyksessä uutta on viittaaminen lukkoon lyödyn luettelon sijasta päivittyviin tietokantoihin eli uusimpaan tutkittuun tietoon. Tämä on onnistunut, joustava toimintamalli kulttuuriympäristön suojeluun.

Nykyisen kaupunkirakenteen tiivistäminen ja uudistaminen yhtäältä väistää monia kulttuuriympäristökohteita, mutta toisaalta erityisesti kaupunkien keskustojen sekä asemaseutujen rakennusperintökohteet, muinaisjäännökset, kaupunkikuva ja kulttuurimaisema ovat uhattuina tiivistymisen vuoksi. Tarkemmat päätökset näistä tehdään kuitenkin yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Monet muinaisjäännöskohteet sijaitsevat nykyisillä tai uusilla luonnonsuojelualueilla, mikä edistää niiden säilymistä.

Vaikutukset kohdistuvat merkittävimmin alueille, joilla on suurimmat tiivistämisen paineet. Näitä ovat erityisesti paikalliskeskustat, joita on Vantaalla useita. Vaikutukset tulevat todennäköisimmin ja voimakkaimmin esiin Tikkurilassa ja Myyrmäessä, mutta myös Koivukylässä ja Korsossa. Yksi rakennusryhmä, johon tiivistämisen vaikutukset mitä todennäköisimmin kohdistuvat, ovat paikalliset ostoskeskukset, joiden sijaintia ei ole enää merkitty erillisellä c-merkinnällä uudessa yleiskaavassa. C-merkintä ei kuitenkaan pelasta ostoskeskusta purkamiselta, jos se ei enää ole kaupallisesti toimiva. Rakennusperinnön ja kaupunkikuvan kannalta olennaisia vaikutuksia ovat myös yleiskaavaluonnoksessa esitetyt toiminnalliset muutokset, mm. asumisen ja työpaikkojen alueilla vaikutukset moderniin teollisuusperintöön.

Kulttuurimaiseman säilymisen kannalta yleiskaavan ratkaisut ovat kaiken kaikkiaan hyviä. Arvokkaiden kulttuuriympäristökokonaisuuksien säilymistä ja kehittymistä ohjataan oikeusvaikutteisen liitekartan melko tarkoilla määräyksillä

samaan tapaan kuin vuoden 2007 yleiskaavassa. Maantie 152:n siirtäminen pohjoiseen parantaa kulttuurimaiseman säilymisen mahdollisuuksia Luoteis-Vantaalla. Kulttuurimaiseman arvoja menetetään vain pieneltä osin Sahamäessä. Monet muinaisjäänteet sijoittuvat luonnonsuojelualueille ja ovat näin hyvässä turvassa.

8.4 Liikenteelliset vaikutukset

Arviointi tehtiin yleisesti hankkeiden arviointiin käytettävällä liikenteen mallinnusohjelmistolla, jolla esimerkiksi MAL-suunnitelman vaikutuksetkin on arvioitu. Ohjelmisto mallintaa väestön liikkumiskäyttäytymistä eli matkojen määrää, ajankohtaa, kulkutavan valintaa sekä matkojen suuntautumista. Lähtötietoina käytettiin maankäytön osalta MAL2019-suunnitelman mukaista maankäyttöä koko seudulla, ja Vantaan osalta yleiskaavaluonnoksesta arvioituja asukas- ja työpaikkamääriä vuosille 2030 ja 2050.

Vaikutuksia arvioitiin nykytilaan verrattuna neljässä eri tilanteessa. Vuodelle 2030 muodostettiin skenaario ”2030 Yleiskaava”, joka sisälsi MAL2019-suunnitelman mukaiset liikennehankkeet. ”2030 Mini” -skenaariossa haettiin maankäytön aiheuttamaa suurinta mahdollista liikennemäärää karsimalla MAL-hankkeista esimerkiksi liikenteen hinnoittelumuutokset sekä useita väylien lisäkaistojen rakentamishankkeita. Myös tämän skenaarion vaikutukset voivat hyvin toteutua, jos esimerkiksi tiemaksut eivät toteudu. Tiemaksut eivät ole yleiskaavalla päätettävä asia, mutta ne oli arvioinnissa oletettu toteutuneeksi MAL2019-suunnitelman mukaisesti. Tiemaksujen lopullinen hyväksyntä koko seudulla on tekemättä, ja selvitykset niiden optimaalisesta toteutustavasta ja vaikutuksista ovat vielä kesken. Myös tiemaksut mahdollistava lainsäädäntö puuttuu.

2050 vuodelle tehtiin kaksi skenaariota, joista ”2050 Yleiskaava” kuvaa todennäköisesti vuoteen 2050 mennessä toteutunutta tilannetta liikennehankkeiden osalta. ”2050 Maksimi” -skenaariossa ovat mukana kaikki yleiskaavaluonnoksen kuvaamat hankkeet, kuten esimerkiksi Klaukkalan rata.

Suurin osa liikenteellisistä vaikutuksista johtuu asukas- ja työpaikkamäärien suuresta kasvusta. Tämän kasvun myötä myös liikenne lisääntyy, ja ilman vahvaa ohjaamista kohti kestäviä kulkumuotoja (joukkoliikenne, pyöräliikenne, kävely) suuri osa liikenteestä tehdään henkilöautoilla. Maankäytön kasvun mukaista henkilöautoliikenteen kasvua kaupunki ei kuitenkaan kestä, sillä väylille ja kaduille ei voida rakentaa enää useita lisäkaistoja. Etenkin tiiviissä, kaupunkimaisessa ympäristössä katutilaa ei voida leventää enää ollenkaan. Tästä syystä tarvitaan sekä vahvoja investointeja kestäviin kulkumuotoihin, että ajoneuvoliikenteen hinnoittelua, jolla voidaan säätää henkilöautoliikenteen määrää siellä missä tilaa kasvulle ei ole.

Liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa tutkittiin Vantaan nykyisten ja yleiskaavaluonnoksen mukaisten asukkaiden sijoittumista saavutettavuusvyöhykkeille I ja II, jotka ovat kestävien kulkumuotojen kannalta parhaita maankäytön sijoittamiskohteita. Vyöhykkeet muuttuvat liikennejärjestelmän muutosten vaikutuksesta, jolloin esimerkiksi henkilöautoliikenteen hinnan korotus lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta. Yleiskaavaluonnoksen maankäytön sijoittumisella ja liikennehankkeilla kehitys saavutettavuusvyöhykkeille sijoittuneen asukasmäärän osalta on todella hyvää.

Henkilöautoliikenteen määrän vuorokauden aikana Vantaalta lähtevistä matkoista mallinnettiin olleen 48 % ja joukkoliikenteen 20 % vuonna 2016. Yleiskaavaluonnoksen ja MAL-suunnitelman mukaisella kehityksellä vuonna 2030 henkilöautoliikenteen osuus laskisi 9 prosenttiyksikköä (39 %) ja joukkoliikenteen osuus nousisi 27 prosenttiin. Tämä olisi vahvasti seurausta liikenteen hinnoittelusta, sillä ”2030 Mini” -skenaariossa ilman hinnoittelumuutoksia henkilöautoliikenteen osuus laskisi vain 3 prosenttiyksikköä ja joukkoliikenteen osuus nousisi 23 prosenttiin. Joukkoliikenteen kehittämisellä ilman liikenteen hinnoittelua ei siis päästä yhtä hyviin tuloksiin. Vuodelle 2050 yleiskaavan ja muun seudun toimenpiteillä arvioitiin henkilöautoliikenteen osuudeksi kaikesta liikenteestä 38 % ja joukkoliikenteen osuudeksi 28 %. Vuoden 2030 jälkeen ei ole suunnitteilla yhtä merkittäviä liikenteeseen vaikuttavia toimenpiteitä kuin ennen vuotta 2030.

Malli ei kuitenkaan pysty ottamaan huomioon monia kulkutapoihin vaikuttavia tekijöitä. Esimerkiksi liikkumiseen liittyvien asenteiden muutokset, uudet liikkumispalvelut ja sähköisten kulkuvälineiden yleistyminen ovat tekijöitä, jotka eivät mallissa näy. Lisäksi esimerkiksi alueiden sisäinen palveluverkko, kävelyolosuhteiden miellyttävyys ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen eivät lisää kävelyn ja pyöräliikenteen osuutta tuloksissa.

Liikenteen aiheuttamia päästöjä arvioitiin pohjautuen MAL2019-suunnitelman oletuksiin autojen ominaispäästöjen jatkuvasta vähenemisestä. Suunnitelmassa on oletettu, että vuoteen 2030 mennessä ajoneuvojen päästöt vähenevät noin puoleen, ja 2050 vuoteen vielä 30 % lisää. Tämä oletus aiheuttaa suuren osan yleiskaavaluonnoksen arvioinnin päästövähennyksistä. Tehtävistä toimenpiteistä liikenteen hinnoittelu vaikuttaa kaikista eniten liikenteen päästöihin. Vaikka hinnoittelu ja muut toimenpiteet otettaisiin käyttöön ei valtioneuvoston tavoitetta liikenteen päästöjen vähentämisestä puoleen vuodesta 2005 vuoteen 2030 saavuteta. Vähenemä olisi näillä toimenpiteillä 35 prosenttia.

Tieverkon ruuhkautumista tutkittiin, jotta yleiskaavaluonnoksen vaikutukset tavaraliikenteen sujuvuuteen saatiin esiin. MAL2019-suunnitelman toimenpiteillä ruuhkat vähenisivät nykyisestä, mutta ”2030 Mini” -skenaariossa ne kasvaisivat. Myös tässä liikenteen hinnoittelu on suurena osallisena tuloksessa. Pahimmassakin tilanteessa ruuhkautunutta osuutta pääväylistä olisi vain noin 5 prosenttia, joten liikenteen sujuvuuden voi todeta olevan myös yleiskaavaluonnoksen toimenpiteillä hyvää.

Keskustojen välisten matka-aikojen muutoksia tutkittiin sekä henkilöautolla että joukkoliikenteellä. Matka-ajat ovat suurpiirteisiä arvioita, ja ne sisältävät henkilöautomatkoissa viisi minuuttia per matka kävelyyn ja pysäköintiin, ja joukkoliikenteessä kävelyn pysäkille ja pysäkiltä sekä keskimääräisen odotusajan pysäkillä. Ennusteen mukaan henkilöautomatkojen pituudet vuonna 2030 keskuksista toiseen pääosin lyhenisivät muutamilla minuuteilla, ja matka-ajan kasvu olisi noin minuutin luokkaa. Tämä on seurausta liikenteen hinnoittelusta, sekä myös suurten väylien lisäkaistoista. Vuonna 2050 tulos on hyvin samansuuntainen. Keskustojen väliset matka-ajat henkilöautoliikenteellä eivät siis yleiskaavaluonnoksen ja MAL-suunnitelman ratkaisuilla kasva.

Joukkoliikenteellä keskustojen väliset matka-ajat lyhenevät ennusteen mukaan vuonna 2030 huomattavasti etenkin Hakunilasta Vantaan ratikan myötä. Pakkalan ja Hakunilan välinen matka-aika kasvaa ratikkasuunnitelmassa oletetun suoran bussilinjan poiston johdosta, mikä ei välttämättä lopullisessa linjastosuunnittelussa tapahdu. Tämän välin matka-ajan kasvu ei suoraan liity yleiskaavaratkaisuun tai MAL-suunnitelmaan. Vuonna 2050 matka-ajat kasvavat nykyisestä etenkin Kivistön ja Myyrmäen osalta, johtuen tämän hetken Pisara-radan liikennöintiajatuksista. Tällä hetkellä ajantasauspisteen on ajateltu Pisara-radan myötä siirtyvän Lapinkylän aseman kohdalle, jolloin Lapinkylän läpi kulkevien matka-aika kasvaa junan vaihdon myötä. Suunnitelmat ovat alkuvaiheessa ja tämän ratkaisun toteutumisesta ei ole vielä tietoa.

Lentoaseman saavutettavuus pysyisi yleiskaavaluonnoksen mukaisessa tilanteessa suunnilleen nykyisellään. Asukas- ja työpaikkamäärien kasvun myötä lentoaseman henkilöautolla puolessa tunnissa saavuttavan asukas- ja työpaikkamäärän kasvu on kuitenkin suurta. Joukkoliikenteellä saavutettava alue pysyy myös suunnilleen samana tulevaisuudessa, mutta puolessa tunnissa saavutettava asukasmäärä kasvaa vuoteen 2030 noin 46 prosenttia ja työpaikkamäärä on 55 prosenttia. Tämä johtuu pääosin asukas- ja työpaikkamäärien kasvusta, mutta myös Vantaan ratikan aiheuttamasta saavutettavuuden lisäyksestä. Vuonna 2050 saavutettavan maankäytön määrä kasvaa entisestään, johon vaikuttaa myös esimerkiksi lentoradan rakentaminen.

Työvoiman saavutettavuus on yksi MAL2019-suunnitelman päämittareista, ja sen muutoksia arvioitiin myös yleiskaavaluonnoksesta. Mittari kuvaa alueiden houkuttelevuutta ja sitä kuinka monta asukasta on saavutettavissa kunkin työpaikan näkökulmasta seudulla. Työvoiman saavutettavuus kasvaisi yleiskaavaluonnoksen ja MAL-suunnitelman toimenpiteiden myötä Vantaalla vuoteen 2030 noin 16 prosenttia ja vuoteen 2050 24 prosenttia. Suurimpia syitä myönteiseen kehitykseen ovat väestönkasvu, kaupunkirakenteen tiivistyminen ja sijoittuminen hyvien joukkoliikennepalvelujen läheisyyteen. Saavutettavuus kasvaisi myös liikenneyhteyksien kehittymisen ja joukkoliikenteen lipun hinnan alentumisen myötä.

Kokonaisuudessaan Vantaan yleiskaavan liikenteelliset vaikutukset vastaavat kaavan tavoitteita hyvin. Kaupungin voimakas kasvu lisää liikennettä, mutta yleiskaava ohjaa kestävämpiin kulkutapoihin. Tämä tulos on kuitenkin vahvasti riippuvainen siitä, otetaanko liikenteen hinnoittelutoimenpiteet käyttöön vai ei. Vuoteen 2030 mennessä on suunniteltu tehtäväksi paljon vahvoja, liikkumistapoihin vaikuttavia toimenpiteitä joiden johdosta tulokset tähän mennessä ovat hyvät. Tämän jälkeen Vantaan paikallista tai seudullista liikennettä suuresti kehittäviä toimenpiteitä ei ole näköpiirissä, jonka johdosta maankäytön kasvu aiheuttaa tässä ennusteessa enemmän haasteita kaupungissa.

8.5 Vaikutukset meluun ja ilmanlaatuun

Ilmanlaatu ja melu ovat keskeisiä kaupunkiympäristön terveyshaittojen aiheuttajia. Suurimmat melunlähteet Vantaalla ovat lentoliikenne, tie- ja katuliikenne sekä raideliikenne. Myös esimerkiksi kivenmurskaamot ja betoniasemat aiheuttavat melua. Ilmanlaatuhaittoja syntyy erityisesti tie- ja katuliikenteestä, mutta myös puun pienpoltto heikentää ilmanlaatua paikallisesti.

Yleiskaavan vaikutuksia ilmanlaatuun ja meluun sekä asumisen sijoittumisen näkökulmasta yleiskaavan vaikutuksia ilman epäpuhtauksille ja meluhaitoille altistumiseen arvioitiin yleisluontoisesti. Ensin arvioitiin sitä, minkä verran melu ja ilmanlaatuhaitat lisääntyvät yleiskaavan mahdollistamalla kasvulla, huomioiden yleiskaavan mukaiset liikennehankkeet. Tämän perusteella arvioitiin sitä, onko yleiskaavassa osoitettu uusia tai tiivistyviä asuinalueita sellaisissa paikoissa, joissa ilmanlaatu- tai meluongelmat ovat todennäköisiä.

Lentomelualueet laajenevat yleiskaava 2007:ään nähden. Tämän muutoksen vuoksi lentomelualueilla asuu nyt laskennallisesti enemmän asukkaita kuin ennen. Kovimman lentomelun alueella asutusta ei lisätä, ja nämä alueet on pääosin osoitettu toimitila-alueiksi. Muilla lentomeluvyöhykkeillä on täydennysrakentamista, mutta uusia asuinalueita ei ole osoitettu melualueille (Lden yli 55 dB). Raidemelu ei lisäänny merkittävästi, mutta asemanseutujen tiivistäminen tuo uusia asukkaita raidemelun piiriin. Täydennysrakentaminen kutenkin suojaa taaempia alueita raidemelulta.

Ratikan meluvaikutus on pieni, mutta esimerkiksi kaarteissa se voi erottua muusta liikennemelusta. Tie- ja katuliikenteen melun arvioidaan lisääntyvän merkittävästi joillakin katuosuuksilla. Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu uusia asumisen aluevarauksia melualueille tai niiden tuntumaan ja lisäksi melualueisiin rajautuu yleiskaava 2007:n vielä toteuttamattomia asuinalueita. Näillä alueilla tulee tarkemmassa suunnittelussa kiinnittää huomiota meluntorjuntaan. Yleiskaavassa on annettu melua koskeva yleismääräys ja lentomelumääräyksiin on tuotu ääneneristävyysvaatimukset eri vyöhykkeillä.

Liikenteen lisääntymisen myötä myös sen aiheuttamat ilmanlaatuhaitat lisääntyvät. Toisaalta ilman epäpuhtauksien pitoisuudet ovat olleet hitaassa laskussa ja niiden arvioidaan edelleen pienenevän ajoneuvokannan uudistumisen ja sähköistymisen myötä. Esimerkiksi katupölyyn tämä ei kuitenkaan vaikuta. Ilmanlaadun paranemisesta huolimatta ongelmallisia alueita on yhä vilkasliikenteisten teiden ja katujen varsilla. Liikenteen ohella keskeinen ilmanlaatuun vaikuttava tekijä Vantaalla on puun pienpoltto. Erityisesti lämmityskaudella ilmanlaatu heikkenee paikoin tiiviillä pientaloalueilla.

Yleiskaava ohjaa merkittävän osan asukasmäärän kasvusta keskusta-alueille ja niiden lähellä sijaitseville tiivistyville asuinalueille sekä hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueille. Keskeisesti sijaitsevilla ja tiiviisti asutuilla alueilla on usein myös vilkkaasti liikennöityjä katuja ja erityisesti keskustamaisilla alueilla kaupunkirakenne on tiivis ja heikommin tuulettuva. Yleiskaava kuitenkin ohjaa etenkin tiiviimmillä alueilla kestävään liikkumiseen, jolloin autoliikenne voi vähentyä.

Yleiskaavan tarkkuustasosta johtuen aluevaraukset on piirretty kiinni teihin ja katuihin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asuminen ohjattaisiin välittömästi väylien varteen. Jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon ilmanlaatuvyöhykkeiden mukaiset suojaetäisyydet vilkasliikenteisistä teistä ja kaduista asumisen ja herkkien toimintojen osalta. Uusien teiden ja katujen sekä työpaikka-alueiden vaikutus ilmanlaatuun arvioitiin olevan pieni. Jatkosuunnittelussa olisi myös hyvä huomioida pientaloalueilla mahdollisuus puun säilyttämiseen esimerkiksi puuvajassa.

8.6. Ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavien toimintojen vaikutukset

Vantaan yleiskaavan vaikutustenarvioinneissa arvioitiin kaupungin omana työnä Kemikaali- ja turvallisuusvirasto Tukesin määritelmän mukaisten (tilanne 8.3.2019) suuronnettomuutta ja ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavien toimintojen vaikutuksia. Arviointi tehtiin tarkastelemalla konsultointivyöhykkeille sijoittuvien asukkaiden määrän muutosta vertaamalla nykytilannetta sekä yleiskaava 2007:n maankäyttöalueita yleiskaavaan 2020. Tavoitteena oli tunnistaa konsultointivyöhykkeiden sisällä eniten muuttuvat alueet, joiden jatkosuunnittelussa tulee erityisesti huomioida konsultaatiovyöhykkeiden vaikutus.

Valtaosa yleiskaavan ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavista toiminnoista sijoittuvat yleiskaavan työpaikka-alueille. Yleiskaavassa ei ole suunniteltu sijoitettavan Vantaalle uusia, merkittävää vaaraa aiheuttavia toimintoja.

Kuitenkin yleiskaavan mukainen kaupunkirakenteen tiivistäminen, täydentäminen ja etenkin entisten työpaikka-alueiden muuttaminen asumisen alueiksi saattaa lisätä painetta sijoittaa uutta rakentamista nykyisten vaaraa aiheuttavien kohteiden konsultaatiovyöhykkeiden sisälle. Koko kaupunkia koskeva yleiskaava on yleispiirteinen, pitkän ajan suunnitelma, joka ei ratkaise paikallisesti millä aikajänteellä alueet muuttuvat ja mikä voidaan silloin olettaa olevan onnettomusvaaraa aiheuttavien toimintojen tilanne alueella. Yksityiskohtainen häiriöitä tai riskejä aiheuttavien kohteiden selvittäminen ja arviointi on tarpeen tehdä tarkemman tason jatkosuunnittelussa.

Vaikutustenarvioinnin pohjalta yleiskaavanehdotuksen yleismääräyksiin on lisätty määräys jossa ”Suuronnettomuusvaarallisten kohteiden mahdolliset riskit tulee jatkosuunnittelussa selvittää ja huomioida riittävästi”. Yleismääräyksellä varmistetaan, että jatkosuunnittelussa, kuten osayleiskaavoissa tai asemakaavojen yhteydessä, selvitetään yksityiskohtaisemmin mm. toimintojen ympäristövaikutukset ja riskit sekä varmistetaan riittävät suojaetäisyydet toimintojen ja herkkien kohteiden välillä. Aikaisemmin tämänkaltaista tarkastelua on jo tehty mm. Aviapoliksen kaavarungon yhteydessä.

Maankäytön tiivistäminen ja muuttunut ympäristö saattaa rajoittaa nykyisten ympäristöhaittaa tai vaaraa aiheuttavien toimintojen laajentamista, toiminnan muuttamista, toimintaan kuuluvien aineiden kuljetusta tai ympäristöluvan uusimista.

8.7 Taloudelliset vaikutukset

Yleiskaavaluonnoksen taloudellisten vaikutusten arvioinnin tavoitteena oli tuoda esiin yleiskaavan ratkaisujen ja niiden taustalla olevan mitoituksen aiheuttamat merkittävimmät taloudelliset vaikutukset. Arvioinnissa tarkasteltiin kaupunkirakenteen ja yleiskaavan käyttötarkoitusalueiden vaikutuksia yhteiskuntatalouteen sekä vaikutusten kohdistumista. Yleiskaavassa varaudutaan 335 000 asukkaaseen Vantaalla vuonna 2050. Väestönkasvun mahdollistamiseksi on olemassa olevien realististen asemakaavavarantojen lisäksi rakennettava reilut 7 miljoonaa uutta kerrosneliömetriä asumiselle. Yleiskaava mahdollistaa vuositasolla noin 2 280 – 2 670 asunnon rakentamisen. Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaa noin 6 miljoonan uuden toimitilakerrosneliömetrin rakentamista. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa noin 29,5 miljardin euron investoinnit rakennusten rakentamiseen.

Rakenteen tiivistämistä pidettiin positiivisena taloudellisten vaikutusten kannalta, sillä keskusta-alueiden laajenemisella ja tiivistymisellä sekä kasvun ohjaamisella erityisesti hyville joukkoliikennesijainneille mahdollistetaan tuottavuuden kasvua sekä liikkumistarpeen vähenemistä. Tämä vaatii kuitenkin investointeja infraan ja yleisiin alueisiin. Keskusta-alueiden koko on noin kaksinkertainen yleiskaava 2007:ään verrattuna.

Kuntatalouden kannalta on edullista, että iso osa uudesta asumisesta osoitetaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen, sillä täydennysrakentaminen edellyttää suhteellisesti vähemmän kuntatekniikan investointeja. Asukkaille ja maanomistajille merkittävimmät positiiviset taloudelliset vaikutukset syntyvät maan ja kiinteistön arvon noususta tehostuvan maankäytön alueella sekä saavutettavuuden parantumisesta, erityisesti kestävän kasvun vyöhykkeellä. Yritysten ja elinkeinoelämän taloudellista kehittämistä tuetaan yleiskaavassa osoittamalla riittävät toimitila-aluevaraukset ja parantamalla saavutettavuutta. Toisaalta nykyisten toimitila-alueiden muuttaminen asuinkäyttöön nostaa maaomaisuuden arvoa.

Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt uudet luonnonsuojelualueet, luo-alueet ja ekologiset yhteydet rajoittavat metsätalouden harjoittamista. Myös maisematyölupaa edellyttävät VL-, VR- ja VU-alueet voivat rajoittaa hakkuita ja ainakin kasvattavat kustannuksia. Maa- ja metsätalouteen voi olla vähäisiä vaikutuksia myös asemakaava-alueen ulkopuolisilla alueilla, joilla rakentamisen ohjaamisessa käytettyä kantatilaperiaatetta on hieman väljennetty.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty useita merkintöjä, jotka edellyttävät suuria infrainvestointejaliikenteeseen ja yhdyskuntatekniseen huoltoon. Tällä on merkittäviä myönteisiä taloudellisia vaikutuksia myös seudullisten verkostojen näkökulmasta. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa noin 1,9 miljardin euron investointeja suuriin liikenne- ja infrahankeisiin. Investoinnit edistävät huolto- ja toimintavarmuutta ja liikennehankkeet vaikuttavat positiivisesti yhdyskuntatalouteen saavutettavuuden paranemisen ja matka-aikojen lyhenemisen kautta. Liikennehankkeista erityisesti ratikan arvioidaan parantavan kokonaissaavutettavuutta ja nostavan asuinkiinteistöjen arvoa. Pyöräilyn baanojen odotetaan nostavan pyöräilyn kulkumuoto-osuutta, millä on laskennallisesti miljoonien eurojen terveysvaikutukset vuosittain.

Lentomeluvyöhykkeiden taloudelliset vaikutukset kohdistuvat kiinteistöjen omistajille raakamaan hinnan laskuna (lentomelu rajoittaa rakentamista tietyillä alueilla) tai asuntojen arvon laskuna (yleisesti liikennemelu alentaa asuntojen arvoa). Lentomeluvyöhykkeille 2 (Lden 55-60) ja 3 (Lden 50-55 dB) on kuitenkin mahdollista rakentaa, mutta ääneneristävyys voi nostaa kustannuksia. Lentomeluvyöhykkeellä 3 vaadittu ääneneristävyys ei juuri vaikuta rakentamiskustannuksiin, mutta lentomeluvyöhykkeellä 2 sekä laskeutumisvyöhykkeellä vaadittava ääneneristävyys lisää kustannuksia vähän. Lentomeluvyöhykkeellä 1 sallitaan ainoastaan korvaava rakentaminen tiukoin ääneneristävyysvaatimuksin, joiden osuus rakentamisen kustannuksista on maksimissaan 5 %.

Vantaan kaupungin talouden kannalta yleiskaavan mahdollistaman väestökasvun pohjalta huoltosuhteen arvioitiin heikkenevän tulevaisuudessa, kuitenkin suhteellisen lievästi verrattuna koko maan ennustettuun kehitykseen. Palvelutarpeet kasvavat ja kuormittavat kaupungin taloutta. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimen nettomenot olisivat vuonna 2050 yli 1 100 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2017 noin 560 miljoonaa euroa. Muiden kuin sosiaali- ja terveystoimen nettomenot olisivat vuonna 2050 yli 700 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2017 noin 440 miljoonaa euroa. Samalla tulevaisuudessa tarvittavat investoinnit uusiin opetusrakennuksiin ovat merkittävät, arviolta noin 370 miljoonaa euroa. Yleiskaavassa osoitetaan alueet julkisten palvelujen rakentamiselle riittävällä tasolla. Tulevaisuudessa verotulojen riittävyys vähenee oletusten mukaan noin 91 %:iin nettotoimintamenoista, toisaalta verotulojen riittävyys paranee, mikäli toimintamenojen kehitystä voidaan hillitä tai lisätä tuloja.

8.8 Kaupan vaikutusten arviointi

Kaupan vaikutusten arvioinnissa on arvioitu yleiskaavaluonnoksessa esitetyn kaupan ratkaisun vaikutuksia kaupan sijoittumisen, mitoituksen ja ajoituksen osalta. Vaikutuksia on tarkasteltu suhteessa kaupungin tavoitteisiin sekä maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavan sisältövaatimuksiin ja kaupan säännöksiin nähden.

Vaikutusten arviointia tehtiin vuorovaikutteisesti kaupan ratkaisun laadinnan kanssa. Kaupan ratkaisun vaikutusten arvioinnissa keskeisiä olivat vaikutukset keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Lisäksi työssä tarkasteltiin vaikutuksia lähipalveluiden toimintaedellytyksiin sekä palvelujen saavutettavuutta erityisesti joukkoliikenteen sekä pyöräilyn ja kävelyn näkökulmasta. Arvioinnissa tarkasteltiin myös kaupan kilpailuedellytysten toteutumista yleiskaavan kaupan ratkaisun myötä.

Kaupallisten vaikutusten arviointi pohjautuu kaupan palveluverkon nykytilaan ja kaupan kehitysnäkymiin sekä markkinoiden kehitykseen. Vaikutusten arviointi tehtiin yleispiirteisesti käyttäen lähtötietona kaupungille ja maakunnan liitolle tehtyjä palveluverkkoselvityksiä sekä muuta kaavaan liittyvää aineistoa.

Arvioinnin tuloksena todettiin, että kaupallisten palveluiden alueiden mitoituksia on syytä tarkastella uudestaan, miten sillä vaikutetaan läheisten keskusten päivittäistavarakaupan kehittymisedellytyksiin. Tällaisia kohteita ovat mm. Vantaanportti, jonka vaikutuksen heijastuvat Aviapoliksen keskustan kehittymiseen sekä Porttipuisto, joka puolestaan vaikuttaa Hakunilan keskustan kaupallisiin palveluihin. Kaupallisten palveluiden alueille sijoittuva tilaa vaativa kauppa ei vaikuta keskustojen kaupallisten palveluiden kehittymisedellytyksiin.

Arvioinnin pohjalta selkeytettiin kauppaa ohjaavia määräyksiä siltä osin, minkälaisia kaupan yksiköitä sallitaan asumisen alueille (A, AP) työpaikka-alueille (TP, TY, TT) sekä kaupan alueilla (KM). Myös keskustatoimintojen alueen (C) ja asuntovaltaisen keskusta-alueen välistä eroa täsmennettiin.

8.9 Asumisen vaikutukset

Asumisen vaikutusten arviointi rajattiin yleiskaavan asumisen ratkaisujen rakentamiseen ja rakentamisen ohjaukseen kohdistuviin vaikutuksiin. Arvioinnin tueksi teetettiin konsulttityönä kolmelta kohdealueelta yleiskaavan ratkaisujen erilaisia toteutumisvaihtoehtoja havainnollistava työ. Havainnollistamisen työssä kustakin kohdealueesta tehtiin yleiskaavaluonnoksen pohjalta kaksi erilaista tulkintaa alueen mahdollisista kehityspoluista.

Vaikutustenarvioinnissa ei huomioitu asumisen ratkaisujen ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, koska niitä arvioitiin yleiskaavan sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa.

Asumisen vaikutustenarvioinnin pohjaksi asetettiin kysymyksiä kahdesta näkökulmasta: miten yleiskaava vaikuttaa kaupungin asuntotuotannon ohjaukseen ja toimintamalleihin sekä minkälaista asuntorakentamista yleiskaava

mahdollistaa ja mitä todennäköisimmin toteutuu. Arvioinnissa ei haarukoitu kaupungin kantaa asumisen kehittämisen suunnasta, koska sitä linjataan omilla asunto- ja maapoliittisilla linjauksilla.

Arvioinnin pohjalta todettiin, että yleiskaavan tulkintamahdollisuuksien väljentäminen luo mahdollisuuksia asemakaavoituksessa ottaa huomioon sellaisia toteutustapoja ja käytäntöjä, mitä ei yleiskaavan laadinnan yhteydessä vielä osata ennakoida. Tämä on perusteltua ennen kaikkea yleiskaavan kestävyyden tavoitetta ajateltuna, sillä tieto siitä, mikä on kestävyyden kannalta paras mahdollinen rakentamisen malli, päivittyy tällä hetkellä kiivasta vauhtia. Suunnittelukäytäntöjen muuttamisessa ja laaja-alaisesti erilaisia mittareita läpäisevien kestävien ratkaisujen kehittämisessä on tilausta paljon sellaiselle tiedolle, jota ei vielä ole käytössä. Yleiskaavaluonnos tähtää vuoteen 2050 ja monet yhteiskunnan päästötavoitteista vuosikymmeniin ennen sitä. On perusteltua, että yleiskaavaratkaisuissa on otettu päivittyvän tiedon mahdollisuus huomioon.

Arvioinnissa todettiin, että tulkintamahdollisuuksien laventamisessa on myös toinen puoli: se luo herkästi ns. porsaanreikiä kehitykselle, jota ei haluta tukea. Yleiskaavan monet tulkinnan mahdollisuudet luovat tarpeita kaavarunkotyyppisille tarkasteluille keskustojen lisäksi mm. ratikan varrelle sekä alueille, jotka on esitetty muuntumaan työpaikka-alueista toiminnallisesti monipuolisemmiksi kaupunginosiksi tai asumisen alueiksi.

Yleiskaavaluonnoksen ratkaisujen arvioimiseksi teetetystä havainnollistamisen työssä näkyi yleiskaavan tulkintamahdollisuuksien kirjo. Vaikka vaihtoehdot laadittiin samalla annetulla väestökehityksellä, oli kokonaisratkaisulla merkittävä rooli siinä, miten paljon lisärakentamista alueelle sijoittui.

Yleiskaavan yleispiirteinen esitystapa selkiyttää kaupungin strategisesti merkittävien alueiden hahmotettavuutta, jolloin esimerkiksi yleisöä tai muuta asiointiliikennettä tuottavat hankkeet on helpompi ohjata niille soveltuviin sijainteihin. Yleispiirteisestä esitystavasta huolimatta on paikalliset erityispiirteet otettavissa huomioon yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa. Asemakaavoituksen paikallisissa tulkinnoissa haasteeksi voi nousta maanomistajien tasapuolinen kohtelu eri puolilla kaupunkia. Yleispiirteinen aluevarausraja voi rakentamattomia alueita asemakaavoitettaessa nk. siirtää selvitystarpeita yleiskaavasta asemakaavaan’ rakentamisen ja rakentamattoman käytännössä mahdollisen reunan löytymiseksi.

Asumisen merkintöjen osalta yleiskaavaluonnoksessa oli epäloogisuuksia ainakin maankäyttöluokkien nimeämisessä ja aluevarausten luokitteluperusteissa. Tämä näkyi osittain myös kartalla, mikä herätti paljon keskustelua mm. vuorovaikutustilanteissa. A ja AP merkintöjen esittäminen kartalla oli paikoin ristiriitaista, eikä noudattanut tasapuolisesti vyöhykemallin ajatusta.

Asumisen vaikutusten arvioinnin pohjalta todettiin, että yleiskaavan ratkaisut edellyttävät muutosta tavassa tulkita yleiskaavaa. Yleiskaavaratkaisut voivat luoda uutta joustoa yleiskaavan ohjaukseen ja samalla siirtävät yksityiskohtien päätösvastuuta asemakaavoitukseen ja muuhun tarkemman mittakaavan ohjaukseen, lähemmäs toteutusta. Yleiskaava voi luoda odotusarvoja ympäristön laadusta ja kehittämisen paikoista. Yleiskaavan asumisen ratkaisut voi avata pohjan kehittää vyöhykeajatteluun pohjautuvia strategisia linjauksia esim. pysäköinnin ohjaukseen tai palveluverkon kehittämiseen.

Yleiskaavaluonnoksen ratkaisut eivät varsinaisesti tuo muutosta kaupungin asuntotuotannon ohjaukseen. Uusi yleiskaava mahdollistaa Vantaan maa- ja asuntopoliittisten linjausten toteuttamista ja tukee niissä esitettyjen asuntorakentamisen ja kaupunkirakenteen kehityksen tavoitteita.

8.10 Elinkeinopoliittiset vaikutukset

Yleiskaavan elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi koostui kahdesta toisiinsa lomittuvasta työvaiheesta: varsinaisesta selvityksestä ja vuorovaikutuksesta elinkeinoelämän asiantuntijoiden kanssa. Varsinainen vaikutusten arviointi laadittiin kaavamääräyksiin ja rakentamismahdollisuuksiin sekä tähänastiseen kehitykseen perustuen asiantuntijatyönä. Yleiskaavan lisäksi tausta-aineistona hyödynnettiin uutta elinvoimaohjelmaa sekä maa- ja asuntopoliittisia linjauksia. Arviointi sisältää nykytilanteen ja kehitystrendien kuvauksen sekä vaikutusten arvioinnit suuralueittain ja aiheittain. Asiaa on tarkasteltu keskustojen, kaupan ja palveluiden, työpaikka-alueiden, liikennejärjestelmän ja saavutettavuuden sekä tulevaisuuden toimialojen näkökulmista. Lisäksi on lyhyesti kuvattu seudullisia vaikutuksia. Elinkeinopoliittinen vaikutusten arviointi sisältää myös suuraluetasoiset arvioinnit, joita ei tähän tiivistelmään ole tuotu.

Vaikutusten arvioinnin tulokset ovat hyvin yleispiirteisiä, koska elinkeinoelämän kehitystä pitkälle tulevaisuuteen on äärimmäisen vaikea ennustaa. Näin ollen voitiin arvioida kehitystä suhteessa nykytilanteeseen ja tämän hetken kehityssuuntiin. Vantaan arvioitiin kasvavan nykyisten vahvojen toimialojen kaupan, rakentamisen ja logistiikan osalta myös tulevaisuudessa. Tulevaisuuden toimialoja ovat myös tietointensiiviset alat ja majoitus- ja ravitsemustoiminta. Tärkeää on, että yleiskaava mahdollistaa monipuolisen kehityksen, mitä tulee vahvasti toteuttamisvaiheessa ohjata. Kaupan kasvussa tarvetta on löytää riittävästi tilaa kasvavan väestön päivittäistavarakaupan rakentamismahdollisuuksille. Yleiskaava ohjaa tätä asumisen ja keskustojen palveluverkkoa määräyksien avulla: myös elinkeinopoliittinen arviointi ehdotti niiden täsmentämistä, mikä ehdotukseen tehtiin.

Arvioinnin mukaan yleiskaavan ratkaisut tukevat elinkeinoelämän ja yritysten kehittämistä osoittamalla riittävät aluevaraukset ja parantamalla saavutettavuutta. Tuottavuuden näkökulmasta tiivistyvät ja laajentuvat kaupunkikeskustat ovat alueita, joille elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja tulee keskittää. Ne ovat vetovoimaisia nimenomaan palveluille, toimistoille ja samalla työntekijöille haluttuja työympäristöjä. Keskustojen laajuus kaksinkertaistuu suhteessa yleiskaava 2007:ään ja Marja-Vantaan osayleiskaavaan.

Yleiskaava muuttaa osan kestävän kasvun vyöhykkeen työpaikka-alueista asumisen tai keskustatoimintojen alueiksi, mikä saattaa yksipuolistaa alueita asuntovaltaisiksi. Tämän estäminen edellyttää vahvaa ohjausta yleiskaavaa tarkemmassa suunnittelussa. Yleiskaavaehdotukseen päädyttiin myös vaikutusten arvioinnin pohjalta muuttamaan asumiseen muuttuvia työpaikka-alueita asumisen ja työpaikkojen alueiksi.

Säilyvien työpaikka-alueiden osalta tavoitteena on tiivistyminen, kuten muillakin kasvavan kaupungin alueilla. Maankäytön tehokkuudella on vaikutuksia alueen tuottavuuteen. Keskittymisen vaikutusta tuottavuuteen on tarkasteltu useissa tutkimuksissa. Tutkimusten mukaan keskittymän koon kaksinkertaistuminen tai saavutettavuuden paraneminen kaksinkertaiseksi, lisää tuottavuutta kaikilla toimialoilla. Työpaikka-alueiden tiivistyminen johtaa siihen, ettei Vantaalla enää tulevaisuudessa ole sijoittumispaikkoja paljon tilaa vieville logistiikkahankkeille. Logistiikan toimialalta löytyy paljon toimintoja, jotka tiivistyvään kaupunkiin sopivat.

8.11 Sosiaaliset vaikutukset

Sosiaalisilla vaikutuksilla on useita yhtymäkohtia muihin yleiskaavan vaikutuksiin, ja niitä on arvioitu myös useassa muussa yleiskaavaluonnoksesta laaditussa vaikutusten arvioinnissa. Vaikutusten arvioinnissa tarkasteltiin sosiaalisia vaikutuksia kahden kokonaisuuden osalta: vaikutuksista asukkaiden arjen toimintaympäristöön sekä asukkaiden kokemaan elinympäristöön. Arjen toimintaympäristöä tarkastellaan liikkumisen ja kulkutapojen, työssäkäynnin, palveluiden, asumisen sekä vapaa-ajan ja virkistyksen osalta. Asukkaiden kokemaa elinympäristöä tarkastellaan imagon, identiteetin, yhteisöllisyyden, viihtyisyyden sekä terveellisyyden näkökulmista. Yleiskaava 2020:n keskeisimpinä periaatteina on, että kasvunäkymistä huolimatta uusia kaupunkirakenteen avauksia ei kaavassa osoiteta, vaan kasvu ohjataan nykyrakenteeseen tiivistäen ja uudistaen. Tämän takia myös sosiaalisia vaikutuksia ilmenee jo ennen uusien asukkaiden muuttoa nykyisten asukkaiden arjessa.

Liikenteen osalta kestävien kulkumuotojen osuus kasvaa ja siten liikenteen haitalliset vaikutukset voivat vähentyä. Itäisellä Vantaalla keskustojen välinen saavutettavuus paranee ratikan myötä. Ratikka luo myös hyviä kaupunkikehittämisen edellytyksiä, joiden toteutumista yleiskaavan ratkaisut tukevat. Lentorata parantaa lentoaseman saavutettavuutta ja vahvistaa sen asemaa seudullisena työpaikkakeskittymänä. Keskustojen kasvu lisää niiden houkuttelevuutta työvoimavaltaisten alojen näkökulmasta. Työssäkävijöiden näkökulmasta kaupungin sekoittunut rakenne helpottaa arkea lyhentämällä työmatkoja.

Yleiskaava mahdollistaa toiminnallisesti monipuolisen rakenteen myös asumisen alueilla siten, että palvelut voivat sijoittua lähelle käyttäjiään. Yleiskaavan mukainen kaupunkirakenteen tiivistäminen ja tehostaminen lisää niin julkisten kuin kaupallisten palveluiden käyttäjämääriä, mikä mahdollistaa tiheän palveluverkon toteuttamisen. Haasteena on sijainnin ja riittävän suuren tontin löytyminen riippuen palvelusta. Tiivis ja urbaani kaupunkirakenne pakottaa myös palvelut uudenlaisiin konsepteihin.

Virkistysalueiden verkostoon kohdistuvat muutokset ovat pääasiassa paikallisia ja pienehköjä, ja osa niistä parantaa virkistyksen mahdollisuuksia ja parantaa edellytyksiä mm. ulkoilureittien perustamiseen. Muutos V-alueista SL-alueiksi muuttaa virkistyskäytön luonnetta ja edellyttää resursseja sen ohjaamiseen. Yleiskaavan perusratkaisu, kaupungin

kasvu sisäänpäin, johtaa paineeseen ottaa asemakaavoitettuja viheralueita rakentamiskäyttöön samaan aikaan, kun käyttäjien määrä lisääntyy. Tiivistyvässä kaupungissa tarvitaan entistä kulutuskestävämpiä ja rakennetumpia viheralueita.

Asumisen ratkaisuissa keskustoissa ja asemien ympäristöissä, sekä niiden läheisillä alueilla maankäytön odotetaan lisääntyvän sekä monipuolistuvan ja seikoittuvan toiminnallisesti siten, että asuntojen lisäksi alueille on mahdollista rakentaa tiloja palveluille, kaupalle ja asumisen kanssa samoihin kortteleihin soveltuville työpaikoille. Vaikka täydennysrakentaminen voi olla vaikea prosessi ja koetaan usein asukkaiden näkökulmasta uhkana asuinalueen viihtyisälle luonteelle, lopputulos on usein sekä asukkaita että kaupunkia hyödyttävä. Täydennysrakentamisella ja kaupungin tiivistymisellä on myös haitallisia vaikutuksia: Alueiden täydennysrakentaminen vähentää ihmisen itsensä toteuttamisen tilan tilaa alueilla rakennusten välissä. Tämän tilan turvaaminen tiivistyvässä kaupungissa on tärkeää, joten asiaa tulee tarkastella jatkosuunnittelussa useista näkökulmista. Asuinympäristöissä käyttäjämäärien lisääntyminen lisää kaupunkiympäristölle ominaisia potentiaalisia häiriötekijöitä asumiselle. Kaupungin kasvaessa ja tiivistyessä on aiheellista huomioida suunnittelusta lähtien asuinympäristöjen rauhallisuus.

Raitiotiellä voi olla positiivisia vaikutuksia alueiden imagoon ja siten vetovoimaan työpaikkojen, palveluiden ja asukkaiden näkökulmasta. Asumisen osalta Vantaalla on jatkossakin tarjolla monipuolisia asumisen vaihtoehtoja keskustoista pientaloalueisiin. Tiivistäminen muuttaa fyysisiä piirteitä. Kaupunkiympäristön laatuun liittyvät tavoitteet toteutuessaan parantavat kaupungin käytettävyyttä ja elinympäristön laatua. elinympäristötavoite toteutuessaan parantaa kaupungin imagoa houkuttelevana ja hyvin toimivana asuinympäristönä. Keskustojen uusiutumisen ja tiivistymisen tuoman muutoksen voi olettaa olevan monin paikoin positiivinen, mutta samalla saatetaan kadottaa erityispiirteitä alueiden identiteetille ominaisesta historiasta. Yleiskaavan arvokkaiden kulttuuriympäristöjen merkinnöillä varmistetaan näiden elementtien säilyminen, mutta tarkemman tason suunnittelussa näitä historian kiinnekohtia on syytä tunnistaa ja vahvistaa niiden roolia osana kaupunkia.

Lentomelualueet laajenevat ja siten lentomelualueilla asuu nyt laskennallisesti enemmän asukkaita kuin ennen. Raidemelu ei lisäänny merkittävästi, mutta asemanseutujen tiivistäminen tuo uusia asukkaita raidemelun piiriin. Liikenteen lisääntymisen myötä myös sen aiheuttamat ilmanlaatuhaitat lisääntyvät. Keskustamaisilla alueilla kaupunkirakenne on tiivis ja heikommin tuulettuva. Yleiskaava kuitenkin ohjaa etenkin tiiviimmillä alueilla kestävään liikkumiseen, jolloin autoliikenne voi vähentyä. Liikenteen ohella keskeinen ilmanlaatuun vaikuttava tekijä Vantaalla on puun pienpoltto. Erityisesti lämmityskaudella ilmanlaatu heikkenee paikoin tiiviillä pientaloalueilla. Keskeistä onkin huomioida uuden asutuksen sijoittaminen suhteessa melun ja ilman epäpuhtauksien lähteisiin.

Sosiaalisten vaikutusten ennakointi yleiskaavan yhteydessä on vaikutusten monitahoisen ja vaikeasti ennustettavan luonteen vuoksi haastavaa ennakoida. Vaikutukset ovat usein subjektiivisesti eri tavoin koettuja. Lisäksi monet vaikutuksista konkretisoituvat vasta tarkemman tason jatkosuunnittelun ratkaisujen myötä. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu useita lisäselvitystarpeita sekä jatkosuunnittelussa huomioitavia seikkoja. Näitä ovat mm. kaupan uusien konseptien ja maankäytön yhteensovittaminen, julkisten palveluiden palveluverkon saavutettavuuden ja riittävyyden ajantasainen varmistaminen, täydennysrakentamisen ja uudistamisen ympäristöhäiriöiden hallinta, ilmanlaatuvyöhykkeiden mukaiset suojaetäisyydet vilkasliikenteisistä teistä ja kaduista asumisen ja herkkien toimintojen osalta.

9. Suunnitteluprosessin vaiheet: osallistuminen ja vuorovaikutus

9.1 Viestintä ja vuorovaikutus

Viestinnän pääkanavaksi on valittu verkkosivut vantaa.fi/yleiskaava2020. Sivustolle kootaan artikkelien, asukastilaisuuksien ynnä muiden tietojen ja aiheiden lisäksi kaikki asiakirjat, selvitykset ja raportoinnit vaikutuksen arvioinnista. Yleiskaavatoimikunnan esityslistat, pöytäkirjat ja liitteet ovat myös kaikkien luettavissa verkkosivuilta. Keskustelun ja vuorovaikutuksen pohjana on avoin ja tasapuolinen viestintä erilaisten kuntalaisryhmien kanssa.

Kaupungin Asukaslehteä käytetään tiedotuskanavana koko Yleiskaava 2020 -työn ajan. Lehden jokaiseen numeroon kirjoitetaan artikkeli. Samoin jokaisessa alueellisessa uutiskirjeessä kerrotaan yleiskaavan tilanteesta. Kaupungin sosiaalisen median kanavia hyödynnetään viestinnässä ja vuorovaikutuksessa.

9.2 Aloitus- ja tavoitevaihe

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi yleiskaavan työohjelman toukokuussa 2017. Ohjelmassa luonnosvaiheen tavoitteeksi kirjattiin, että viestinnän tehtävä on tuoda julkiseen keskusteluun konkreettisia aiheita ja alueiden maankäyttöön liittyviä kysymyksiä sekä ratkaisumahdollisuuksia.

Aloitusvaiheen aikana tavattiin kuntalaisia erilaisissa tilanteissa ja tietoa kerättiin myös kyselyillä. Lisäksi mielipiteitä saatiin eri kumppaneita ja sidosryhmiltä. Luonnosta tehtiin yhteistyössä kaupungin asiantuntijoiden kanssa. Palaute hyödynnettiin luonnoksen laadinnassa.

Yleiskaavatoimikunta hyväksyi lokakuussa 2017 osallistumis- ja arviointisuunnitelman. Se oli nähtävillä 14.10. - 30.11.2017. Suunnitelmasta jätettiin yhteensä 26 mielipidettä, joista 6 oli viranomaiskannanottoja. Mielipiteet ja vastineet on koottu Vuorovaikutusraporttiin I.

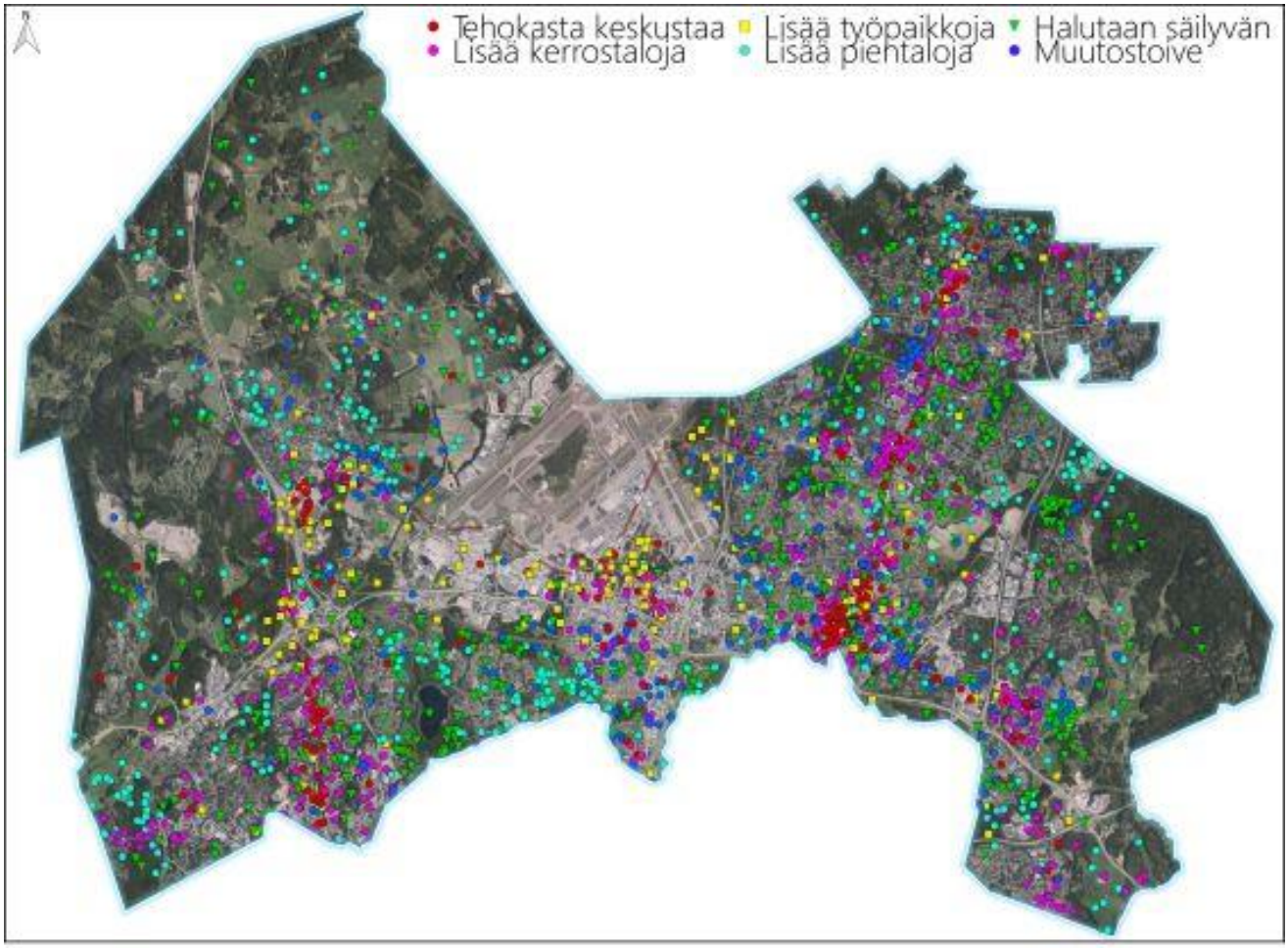
Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ollessa nähtävillä järjestettiin tilaisuus kaupunkisuunnittelun asiakaspalvelun tiloissa, jossa oli mahdollisuus keskustella suunnittelijoiden kanssa yleiskaavatyön lähtökohdista.

9.3 Luonnosvaihe

Kaupunginvaltuusto hyväksyi tavoitteet yleiskaavan laadinnan pohjaksi maaliskuussa 2018. Tämän jälkeen osallisia tavattiin Kivistön, Korson, Hakunilan, Myyrmäen, Koivukylän ja Aviapoliksen asukastilaisuuksissa ja lisäksi Tikkurilan Dixin infossa. Yleiskaavoittajat olivat tavattavissa myös kaupungin järjestämillä Alueiden päivillä Länsimäessä, Myyrmäessä, Kivistössä ja Koivukylässä.

Kaupunkilaisten ja muiden osallisten näkemysten hahmottamiseksi avattiin keväällä 2018 karttapohjainen kysely. Kyselyyn vastasi lähes tuhat vastaajaa, jotka tekivät kartalle yli 4500 merkintää ja ne koottiin Vuorovaikutusraporttiin II.

Kyselyn perusteella osalliset toivovat, että nykyisiä keskusta-alueita tiivistettäisiin täydennysrakentamalla ja katutilaan tuotaisiin lisää elämää ja vilskettä muun muassa kivijalkaliikkeiden ja kävelykatujen muodossa. Uusia isoja rakentamisen aluevarauksia ei koettu tarvittavan, mutta olemassa olevien pientalovaltaisten laajentaminen nähtiin ratkaisuna kasvupaineeseen vastaamiseksi. Työpaikkarakentamista toivottiin kohdistettavan etenkin Aviapolikseen, Tikkurilaan ja Kehäradan asemanseuduille. Jokivarsien virkistysyhteyksien parantamista toivottiin kyselyssä laajalti. Tärkeäksi koostettiin myös tiiviisti rakennettujen keskusta-alueiden virkistysalueiden kehittäminen.

Kuva 59. Yleiskaavan karttakyselyssä esitettiin satoja näkemyksiä niin tulevaisuuden kasvun rakentamisen paikoista kuin toiveista säilyttää jokin erityinen paikka nykyisellään.

Viranomaisneuvottelu järjestettiin tammikuussa 2018. Keskustelussa nousi esille näkökulmia rajaseuduista, kulttuuriympäristöstä, rakentamisen rajauskysymyksistä, lentokentästä sekä kansainvälisistä raideyhteyksistä.

Vuoden 2018 aikana on järjestetty muun muassa kaksi työpajaa kaupungin henkilöstölle, vierailtu kaupunginhallituksen asettamissa toimikunnissa ja alueellisissa kehittämistoimikunnissa, tavattu naapurikuntien edustajia ja neuvoteltu Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa.

Yleiskaavaluonnosta käsiteltiin yleiskaavatoimikunnassa 21.1.2019. Toimikunta hyväksyi apulaiskaupunginjohtajan esityksen yleiskaavaluonnokseksi seuraavin muutoksin:

- Hakunilan keskustan viereinen tiivis asuntoalue (A) muutettiin osittain asuntovaltaiseksi keskusta-alueeksi (AC)
- Hakunilassa Hevoshaan koulun tontti merkittiin tiiviin asuntoalueen (A) sijasta palvelujen ja hallinnon alueeksi (P)
- Korson keskustan läheinen asumiseen muuntuva työpaikka-alue (A/TP) muutettiin asuntovaltaiseksi keskusta-alueeksi (AC)
- Linnaisissa Tuomelan koulun alue merkittiin pientalovaltaisen asuntoalueen (AP) sijasta palvelujen ja hallinnon alueeksi (P)

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 11.2.2019 § 13 asettaa yleiskaavan nähtäville MRA 30 § mukaisesti ja oikeutti kaupunkisuunnittelua pyytämään tarvittavat lausunnot. Kaupunginhallitus päätti samalla myös kolmesta muutoksesta yleiskaavaluonnokseen. Lentokenttäaluetta laajennettiin terminaalien lähialueen osalta, Hiekkaharjussa rajattiin asuntoalueesta osa virkistysalueeksi ja kaupan alueen määräyksiä muutettiin Porttipuistossa siten, että alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa korkeintaan yhteensä 4000 k-m^2.

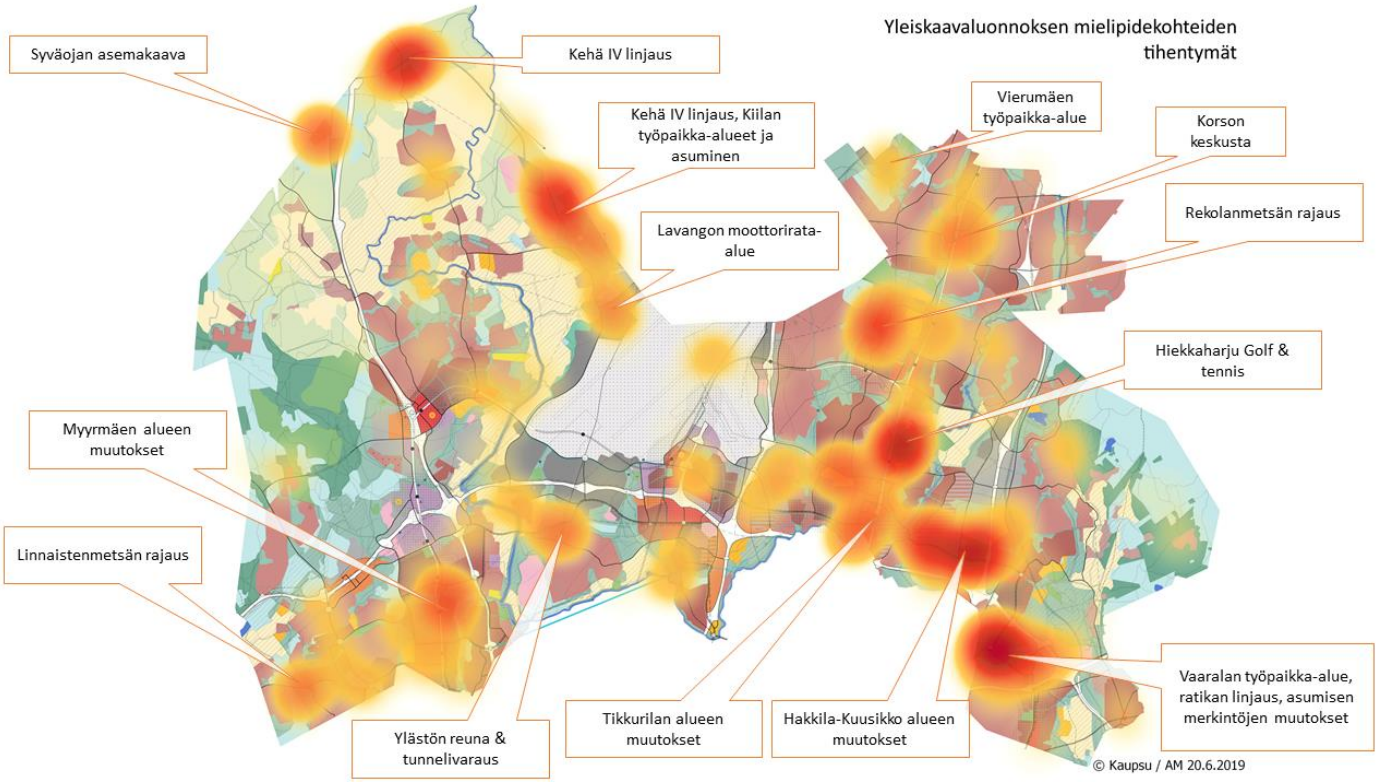
9.4 Kaavaluonnoksesta kaavaehdotukseksi

Vantaan yleiskaavaluonnos oli nähtävillä 18.2. - 29.3.2019. maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan asiakaspalvelussa Tikkurilassa ja Vantaa-infoissa Dixissä ja Myyrmäessä sekä Korsossa (remontista johtuen vasta 11.3.2019 eteenpäin). Yleiskaavaluonnoksen kartta ja määräykset olivat lisäksi nähtävillä kaupungin karttapalvelussa, jossa luonnosta oli mahdollista verrata mm. ilmakuviin, karttoihin ja yleiskaava 2007:ään.

Nähtävillä olon aikana yleiskaavaluonnosta esiteltiin asukastilaisuuksissa kaikilla Vantaan suuralueilla: Kivistössä, Myyrmäessä, Aviapoliksessa, Tikkurilassa, Korsossa, Koivukylässä ja Hakunilassa. Lisäksi kaupungintalolla järjestettiin tilaisuudet ruotsiksi ja englanniksi. Yhteensä tilaisuuksissa oli lähes 600 osallistujaa. Myyrmäen esittely nauhoitettiin ja on nähtävissä Vantaa-kanavalla.

Kaupunki käytti ensimmäisen kerran yleiskaavaluonnoksen virallisten mielipiteiden keräämisessä Maptionnaire-karttapalautejärjestelmää. Karttapalautejärjestelmään pystyi jättämään useamman piste-, alue ja viivakohteen sekä avoimia koko kaava-aluetta koskevia mielipidekohteita. Karttasovelluksen lisäksi virallisia meilipiteitä pystyi lähettämään kaupungin Kirjaamoon sähköpostilla tai kirjeellä.

Luonnoksesta jätettiin yhteensä noin 658 mielipidettä, joista noin 551 saapui karttapalautejärjestelmän kautta. Loput mielipiteistä annettiin perinteisillä tavoilla sähköpostilla ja kirjeitse suoraan kaupungin kirjaamoon. Mielipiteiden käsittelyyn otettiin mukaan myös 76 anonyymisti karttajärjestelmän kautta jätettyä mielipidettä. Osa mielipiteistä jätettiin nimettömänä, mutta kaikki saadut mielipiteet huomioitiin yleiskaavaehdotuksen valmistelussa. Kaikkiaan mielipiteitä jätettiin siis 734 kappaletta. Annetuista mielipiteistä laadittiin Vuorovaikutusraportti III, johon koottiin saadun palautteen keskeinen sisältö. (Kuva 60.)

Kuva 60. Yleiskaavaluonnoksen mielipiteiden tihentymät ja eniten puhututtaneet aiheet.

Yleiskaavaluonnoksesta pyydettiin 23.4.2019 mennessä lausunnot 44 taholta. Lausunnot saatiin 28 taholta ja niihin on laadittu vastineet. Lausunnoista ja vastineista on koottu erillinen kooste osana yleiskaavatyötä.

Saatu palaute oli valtaosin positiivista ja varsinaisia muutosesityksiä luonnokseen esitettiin vähän. Useat lausunnot koskivat liikennekysymyksiä, joita oli mukana hyvin eri mittakaavoissa Lentoradasta aina pyöräpysäköintiin. Ekologiseen verkostoon ja luonnonsuojelualueisiin saatiin myös täsmennys- ja täydennysehdotuksia. Vantaan kaupungin sivistystoimelta, sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta sekä elinkeinopalveluilta pyydettiin lausunnot. Maankäytön,

rakentamisen ja ympäristön toimialan tulosyksiköiltä pyydettiin epävirallisempi palaute suoraan valmistelijoille. Useista lausunnoissa esiin nostetuista aiheista on jatkettu keskustelua asianomaisten tahojen kanssa, jotta linjauksia on voitu kehittää yleiskaavaehdotukseen. Lisäksi lausunnot toimivat vaikutusten arviointien pohjana. Lausunnoista on tehty erillinen kooste, missä saadut lausunnot ovat kokonaisuudessaan, sekä tiivistelmä, joka sisältää lausuntoihin annetut vastineet.

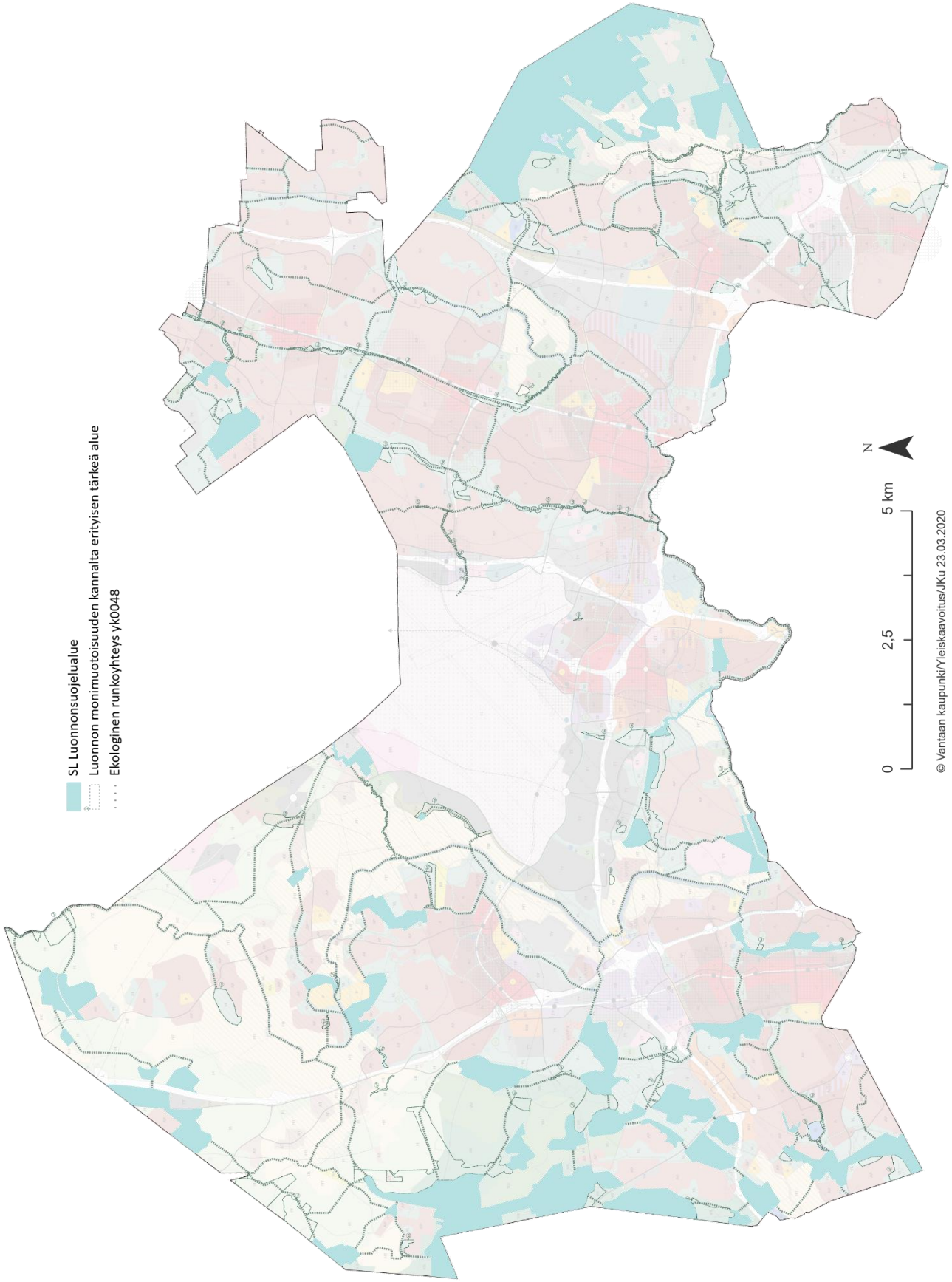
Yleiskaavatoimikunta käsitteli yleiskaavaehdotuksen sisältöä kokouksessaan 27.02. 2020 ja hyväksyi apulaiskaupunginjohtajan esityksen sekä muutokset yleiskaavamääräyksiin sekä kaavakartan maankäyttömerkintöihin. Useasta kohdasta jätettiin myös pöytäkirjalausumia sekä eriävä mielipide. Tehdyt muutokset ovat liitteessä 5.

10. Miten yleiskaavan valmistelu jatkuu?

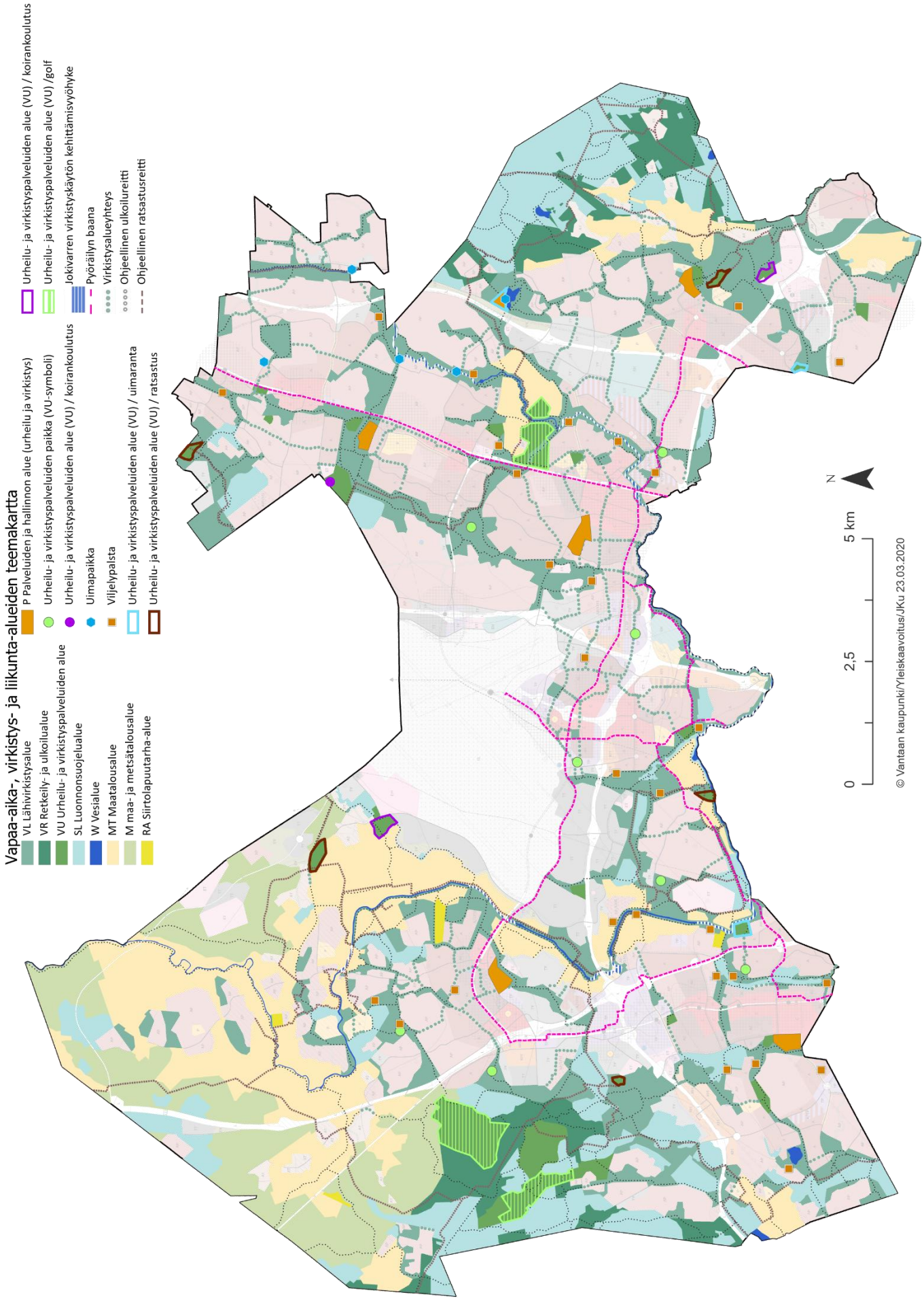
Yleiskaavaprosessissa seuraavaksi on vuorossa ehdotusvaiheen vuorovaikutus, jolloin kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot viranomaistahoilta, naapurikunnilta sekä muilta yleiskaavan kannalta merkittäviltä tahoilta. Muut osalliset voivat jättää ehdotuksesta muistutuksen. Ehdotusvaiheen vuorovaikutus ajoittuu kevääseen 2020, jolloin järjestetään myös yleisötilaisuuksia eri puolilla kaupunkia.

Ehdotusvaiheen vuorovaikutuksen jälkeen yleiskaavaan tehdään tarvittavat muutokset ja sen jälkeen edetään yleiskaavan hyväksymisvaiheeseen, jonka on määrä ajoittua vuoden 2020 loppuun.

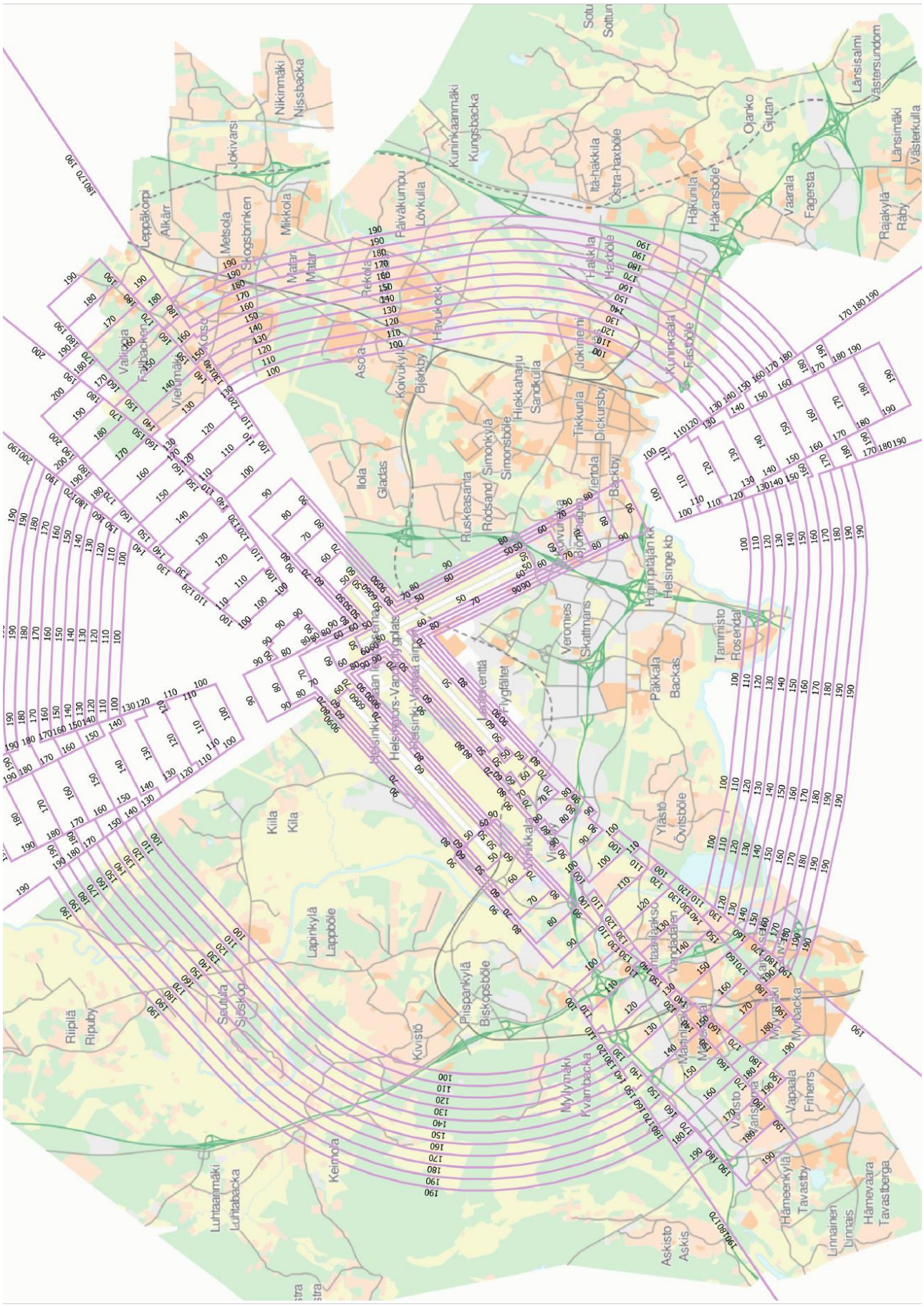
Liite 1. Ekologinen verkosto

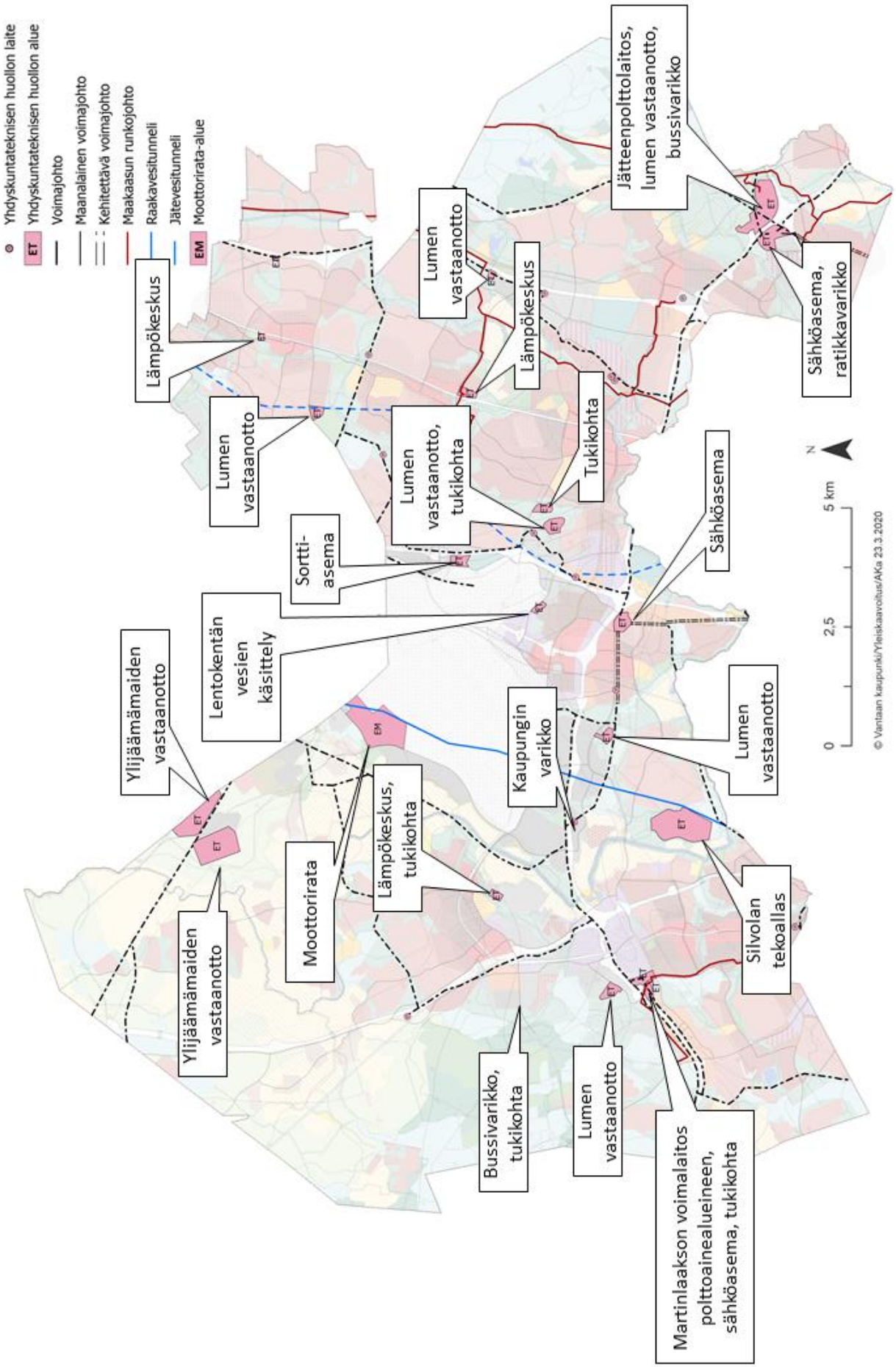
Liite 2. Vapaa-aika-, virkistys- ja liikunta-alueiden teemakartta

Liite 3. Lentoestekorkeudet Vantaalla

Liite 4. Yhdyskuntateknisen huollon verkosto

Liite 5. Yleiskaavatoimikunnan muutokset yleiskaavaehdotukseen 27.02.2020

Yleiskaavatoimikunnan päättämät muutokset yleiskaavaehdotukseen (muutosesitysten numerointi viittaa toimikunnan 27.02.2020 liitteen 14. numerointiin):

KOKO KAAVAA KOSKEVAT HUOMIOT

1. Päätettiin lisätä yleismääräyksiin lause: Jos maanomistaja ei voi kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla käyttää hyväkseen aluettaan, kunta tai valtio on velvollinen lunastamaan alueen tai suorittamaan haitasta korvauksen.

2. Päätettiin lisätä kaavakarttaan merkintä nykyisille ja tuleville palstaviljelyalueille sekä niitä koskeva kaavamääräys.

4. Päätettiin lisätä yleismääräyksiin meluntorjuntaa käsittelevään kohtaan seuraava lause: ”Sama vaatimus koskee ilmanlaatua.”

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitys 4

KD:n ja keskustan pöytäkirjalausuma: ”Koska kestävän kasvun vyöhyke sekä asumisen aluemerkintöjen rajaukset on merkitty suuntaa-antavasti, niin niitä ei voi käyttää suoraan ilman asemakaavoitusta yksittäisten tonttien muutosten perusteena. Rajatapauksessa tulee asemakaavoituksessa käyttää erityistä harkintaa, koska ehdotettu yleiskaava jättää valtavasti tulkinnanvaraa ja vaikuttaa oleellisesti asuinympäristön laatuun ja alueiden yleisilmeeseen. Pientaloalueiden profiilia pitää vaalia. Ne tuovat vaurautta Vantaalle.

MÄÄRÄYKSIÄ KOSKEVAT MUUTOSESITYKSET JA YLEISET HUOMIOT

5. Päätettiin poistaa kaavamääräyksistä lause, jonka mukaan Porttipuiston alueella päivittäistavarakauppa ohjataan A/KM-alueelle.

Jätetty eriävä mielipide, muutosesitys nro 5

SDP:n ja vihreiden eriävä mielipide: ”Äänestyspäätöksellä 5-5 syntynyt yleiskaavaratkaisu Porttipuiston päivittäistavarakaupan osalta ei edusta valtuuston voimasuhteita. Päätös ei myöskään tue kestävän kaupunkirakenteen kehittämistä. Virkamiesehdotus, jossa Porttipuistoon sallittavat päivittäistavarakaupan yksiköt olisi sijoitettu yleiskaavaehdotuksesta merkitylle A/KM -alueelle, oli perusteltu ja tuemme sen mukaisen yleiskaavaehdotuksen jatkovalmistelua. Se myös turvaa paremmin Hakunilan alueen keskustan kehittämistä ja on ilmastopoliittisesti kestävämpi vaihtoehto.

6. Päätettiin lisätä VR-alueita koskevaan määräykseen lause: Alueella voi tehdä MRL 128§ mukaisia pienimuotoisia metsänhoitotöitä.

MUUTOSESITYKSET KAUPUNGINOSITTAIN

10 Linnainen

7. Päätettiin muuttaa Rajatorpantien ja Hämeenkyläntien länsi –pohjoiskulman pientalovaltainen alue (AP) lähivirkistysalueeksi (VL).

11 Hämevaara

9., 10. Päätettiin muuttaa Rajatorpantien varren asuinalue (A) pientalovaltaiseksi asuinalueeksi (AP).

14 Varisto

12. Päätettiin merkitä Pellaksen vanha alue AP-alueeksi. Luhtitien varsi A.

15 Myyrmäki

13. Päätettiin merkitä Louhelassa Eräkujan pään puistoalue VL-alueeksi.

32 Riipilä

18. Päätettiin muuttaa Lamminsuon luo-alue SL-alueeksi alueen arvokkaiden luontoarvojen vuoksi.

33 Seutula

19. Päätettiin lisätä joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykettä Seutulaan Riipiläntien itäpuolelle.

34 Kiila

22. -26. Päätettiin, että palautetaan maantie 152 -linjauksen osalta kaavakarttaan Tuusulan puolella kulkevan tielinjauksen osoittavat nuolet.

27.-29. Päätettiin muuttaa Lavangon moottoriradan alueen osalta kaavamerkintä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TT) moottorirata-alueeksi (EM) ja lisätä moottorirata-alueen merkintä kaavamääräyksiin.

50 Tammisto

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitykset nro 33 ja 34

KD:n ja keskustan pöytäkirjalausuma: Koska Pyöräilyn baana ja ulkoilureitti eivät molemmat mahdu joukkoliikennekadun rinnalle Tammistontie 24-30 kohdalla, tulee esim. ulkoilureitti ohjata joen rantaan.

Baanan osalta on huomioitava turvallisuus, varsinkin Tammistonpolun ja Tammistontien risteyksessä on alamäen yhteydessä mutkassa tonttiliittymä ja saman pihan pensasaita näkymäesteenä kulman takaa tuleville.

64 Kuninkaala

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitykset nro 37 ja 38

Vihreiden pöytäkirjalausuma: Kyytitien pohjois- ja eteläpuolella olisi otettava huomioon alueen kiinteistökehitys ja tuleva ratikkareitti. A-merkintä etenkin tien varressa tukisi näitä tavoitteita AP-merkintää paremmin.

69 Helsingin pitäjän kirkonkylä

42. Päätettiin siirtää pyöräilyn baana hautausmaa-alueen (EH) reunaan.

73 Rekola

45.-47. Päätettiin, että Rekolan aseman läheinen asuinalue (A) muutetaan pientalovaltaiseksi asuinalueeksi (AP), kuitenkin siten, että alueelle jää kestävän kasvun vyöhykettä osoittava rasterointi.

74 Havukoski

48. Päätettiin rajata Havukosken viljelypalsta-alue kaavassa pois asuinalueesta (A).

88 Vallinoja

50. Päätettiin rajata Vierumäen tuotanto- ja varastotoiminnan aluetta (TY) pienemmäksi Kytöladon alueella työpaikka-alueen itälaidassa ja työpaikka-alueen keskiosassa Korven alueella.

91 Länsimäki

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitys nro 51

KD:n ja keskustan pöytäkirjalausuma: Länsimäen Westerkullan kartanon peltojen kohdalla metrolinjan lopullinen rakentaminen toteutettava linjausten ja rakenteiden osalta mahdollisimman hyvin luontomaiseman arvoa kunnioittaen.

93 Vaarala

52. Päätettiin muuttaa Fazerin vieressä oleva asuinalue (A) yhdistetyksi asumisen ja monipuolisen työpaikka-alueen alueeksi (A/TP).

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitys nro 52

KD:n, keskustan ja vasemmistoliiton pöytäkirjalausuma: Vaaralan pohjavesialueella toivoisi suosittavan asuntorakentamista, koska hulevedet voidaan ohjata paremmin imeytymään maaperään kuin työpaikka-alueilla. Sijainti merkittävän viheralueyhteyden vieressä puoltaa myös asuntorakentamista, luontovaikutusten ja ulkoilunäkökulmien vuoksi.

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitys nro 53

KD:n ja keskustan pöytäkirjalausuma: Mikäli ei haluta käyttää viheryhteyden kehittämiskohtamerkintää, esitimme kuitenkin ulkoilureittisillan varaamista jatkosuunnittelun yhteydessä Kuussillantien kohdalle. Virkistysyhteysreitti ”Viikki Kivikko vihersormi” alkaa Helsingin puolella Viikistä ja Kivikosta jatkuen Vantaan puolelle Vaaralan hiekkalampien ohi ja jatkuu Kehä 3:n yli Hakunilan urheilupuiston suuntaan. Helsingin puolella tavoite on viheralueiden yhdistyminen turvallisin ja viihtyisin reitein. Tämä on Itä-Vantaan ja Helsingin välinen tärkein ulkoilureittiyhteys, varsinkin hiihtoreittinä, jonka ainoa puuttuva lenkki Vantaan puolella on Kuussillantien ylitys/alitus, jotta yhtenäinen hiihtoreitti olisi valmis. Yhteydet suurten liikenneväylien - mukaan lukien pikaraitiotiekadut - yli/ tai ali ovat luontevia ja riittäviä alueen saavuttamiseksi ja yhtenäisen viheralueen hahmottamiseksi.

54. Päätettiin muuttaa Vaaralan vanha pientaloalue Harjunreuna ja sen luoteispuolen merkinnäksi pientalovaltainen asuinalue (AP).

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitys nro 57

KD:n ja keskustan pöytäkirjalausuma: Vaaralan lähdepuiston kaava-alueella olevien korkeajännitelinjojen tolppaparin siirto Kehä 3:n toiselle toisi kaava-alueelle merkittävän edun tonttien myyntiin asumisviihtyvyyden parantuessa. Samalla se yhtenäistäisi sähkölinjan reitin avonaisessa maisemassa tien samalle puolelle. Puustoltaan tien vieressä kasvaa ei-jalopuu statuksen omaavia koivuja. Nykyisellään voimalinjapylväs on van 25m viereisestä tontista.

94 Hakunila

Jätetty pöytäkirjalausuma, muutosesitys nro 58

KD:n ja keskustan pöytäkirjalausuma: Hakunilantie on turvallisin liittymä Kehä III:lta ja nopein reitti Hakunilan keskusta-alueelle sekä Hakunilan läpi urheilupuiston, Sotungin, Nissaksen, Itä-Hakkilan suuntaan mm. Vaaralan, Jakomäen ja Länsimäen suunnasta. Toinen reitti Hakunilaan Kehä 3:ltä kulkee Vanhan Lahdentien vaarallisemman ja kolariherkimmän liittymän kautta, joka on aivan Lahden moottoritien liittymässä kiinni. Myös tätä reittiä käyttäen kuljetaan pikaraitiotiereittiä Hakunilan keskustassa. Tämä puoltaa liikenneyhteys -merkinnän säilyttämistä ja kadun rakentamista riittävän toimivana. Siltojen poistaminen korottamisen sijaan ratikan takia vähentää jalankulkuturvallisuutta.

60. Päätettiin muuttaa Nissbackan kartanon viereinen viheralue mukaan luettuna Rauniopuisto asuinalueesta (A) lähivirkistysalueeksi (VL).

96 Itä-Hakkila

61.-63. Päätettiin muuttaa Rukinpyörän asuinalue (A) lähivirkistysalueeksi (VL).

98 Sotunki

64.Päätettiin muuttaa Sotungissa olevasta isosta retkeily- ja ulkoilualueesta (VR) n. 10 hehtaarin alue maatalousvaltaiseksi alueeksi (MT).

VANTAAN YLEISKAAVA 2020 (YK0048)

LUONNOKSEN LAUSUNNOT JA VASTINEET

23.3.2020

Johdanto

Tähän aineistoon on koostettu Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta (YK0048) keväällä 2019 saaduista lausunnoista lyhyet tiivistelmät ja vastineet. Lausunnot tuottivat valmisteluun merkittävän määrän lisätietoja ja ehdotuksia täsmennyksistä yleiskaavaratkaisuihin. Lausuntoja on hyödynnetty myös yleiskaavaluonnoksesta laadittujen vaikutusten arviointien taustamateriaalina. Vastineisissa on kuvattu, mitä muutoksia yleiskaavaehdotukseen on tehty.

Kiitämme kaikista saamistamme lausunnoista ja niissä annetuista rakentavista huomioista sekä kannustavasta palautteesta, minkä pohjalta voimme luottaa olevamme oikealla tiellä Vantaan yleiskaavan laadinnassa.

YLEISKAAVALUONNOKSESTA SAADUT LAUSUNNOT

	Lausunnonantaja
NRO 1	Caruna Oy
NRO 2	Espoon kaupunki
NRO 3	Finavia Oyj
NRO 4	Fingrid Oyj
NRO 5	Helsingin kaupunki
NRO 6	Helsingin seudun kauppakamari
NRO 7	HSL Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä
NRO 8	HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut
NRO 9	Keravan kaupunginhallitus
NRO 10	Keskusrikospoliisi / Jokiniemi Vantaa
NRO 11	Metsähallitus
NRO 12	MTK Uusimaan ja MTK metsälinjan (Häme/Uusimaa)
NRO 13	Nurmijärven kunta
NRO 14	Sipoon kunta
NRO 15	Suomen luonnonsuojeluliitto, Uudenmaan piiri ja Vantaan yhdistys ry.
NRO 16	Suomen Metsäkeskus
NRO 17	Traficom
NRO 18	Tukes
NRO 19	Tuusulan kunta
NRO 20	Uudenmaan ELY-keskus
NRO 21	Uudenmaan liitto
NRO 22	Vantaan Energia Oy
NRO 23	Vantaan Energia Sähköverkot Oy
NRO 24	Vantaan kaupunginmuseo
NRO 25	Vantaan seurakuntayhtymä
NRO 26	Vantaan sivistystoimi
NRO 27	Vantaan sosiaali- ja terveystoimi
NRO 28	Väylävirasto

NRO 1
CARUNA OY

Tiivistelmä lausunnosta

Lausunnossa kuvattu Caruna Oy:n verkko Vantaan alueella ja pyydetty lausuntomahdollisuutta myös ehdotusvaiheessa.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Carunan verkko on huomioitu yleiskaavaluonnoksen voimajohtoverkostossa.

NRO 2
ESPOON KAUPUNKI

Tiivistelmä lausunnosta

- Suunnittelun seudulliseen kokonaisuuteen ja seudullisiin vaikutuksiin on hyvä kiinnittää yhä tarkemmin huomiota sekä korjata Espoota koskevaa lähtötietoa.
- Espoo pitää tärkeänä, että kaavaluonnos mahdollistaa hyvät liikenneyhteydet Vantaalta Pohjois-Espooseen Tikkurilantien jatketta pitkin.
- Myyrmäen asema tulisi osoittaa seudullisesti merkittävänä liityntäpysäköintipaikkana.
- Espoo edellyttää, että Kehä II:n varaus tulee säilyttää tai sille tulee esittää korvaava ratkaisu.
- Yleiskaavalla tulee varmistaa valtakunnallisesti merkittävän Tallinnan tunnelin toteuttamisedellytykset, mutta tunnelinlinjausvaihtoehtoja ei tule keskeneräisessäsuunnittelutilanteessa lukita muilta osin, kuin että se osoitetaan kulkemaan lentokentän kautta.
- Espoo pitää seudun kannalta tärkeänä, että kaavassa on osoitettu aluevaraus uudelle täyttömäelle Kiilan alueelle.
- Lisäksi useita muita huomioita kuten esimerkiksi kaavakartan luettavuudesta.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Tikkurilantien jatke Hämeenlinnanväylältä Vihdintielle on säilytetty Vantaan yleiskaavassa pitkän aikavälin varauksena. Jatkeen yhteyteen mahdollisesti tuleva pyörätieyhteys ei ole yleiskaavassa esitettävä reitti, vaan asia ratkaistaan liikenneyhteyden tarkemmanasteisessa suunnittelussa.

Myyrmäen asemalle ei merkitä seudullisesti merkittävää liityntäpysäköintialuetta. Vantaan yleiskaavaluonnoksessa seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue oli merkitty Vantaankoskelle, Vehkalaan, Kivistöön, Ruskeasantaan ja Tikkurilaan. Yleiskaavaehdotukseen on lisätty kyseinen merkintä myös Korson ja Martinlaakson asemille. Yleiskaavaehdotuksen merkinnät ovat Helsingin seudun liityntäpysäköinnin toimenpideohjelman (HSL:n julkaisuja 8/2017) mukaisia. Myyrmäen liityntäpysäköintiä ei ole ohjelmassa määritelty seudullisesti merkittäväksi.

Kehä II:n varaus on poistettu yleiskaavasta, koska sen jatkeelle ei ole tunnistettu enää tarvetta mm. valtakunnallisen tai pitkämatkaisen seudullisen liikenteen näkökulmasta. Kehä II:n jatke on poistettu myös tekeillä olevasta Uusimaa-kaavasta 2050. Vantaan yleiskaavaratkaisu on näin ollen johdonmukainen maakuntakaavaehdotuksen kanssa. Kehä II:n jatke ei ole mukana myöskään Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -selvityksessä (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 58/2018), jossa on tarkasteltu ja luokiteltu seudun tieverkkoa vuosien 2030 ja 2050 tilanteissa. Entiselle Kehä II:n varaukselle on yleiskaavaehdotuksessa merkitty liikenneyhteys Vanhalta Kaarelantieltä Kuninkaantammen eritasoliittymään.

Tallinna-tunnelin ja Lentoradan merkintää on muutettu yleiskaavaehdotukseen ja kyseiset radat on merkitty omalla merkinnällään *Raskaan raideliikenteen yhteystarve*. Merkintä osoittaa ratojen ohjeellisen linjauksen sekä niiden yhteystarpeet lentoasemalta pohjoiseen, mutta ratojen suunnittelutilanne huomioiden merkintä ei ota tarkemmin kantaa niiden reitteihin. Selostuksessa on tarkemmin avattu vain, että yhteystarpeet suuntautuvat Lentoradalta pääradalle ja Tallinna-tunnelista lentoaseman pohjoispuolen mahdolliseen rahtiterminaaliin.

Yleiskaavakartta on kokonaisuudessaan valmisteltu uudelleen uusilla välineillä. Samassa yhteydessä on parannettu kartan luettavuutta. Myös osa merkinnöistä on siirretty oikeusvaikutteiselle liitekartalle, mikä selkeyttää kaavakarttaa.

NRO 3
FINAVIA OYJ

Tiivistelmä lausunnosta

- LL-alue tulisi rajata Finavian esityksen mukaan samoin kuin maakuntakaavassa
- Ratikkalinjaus tulisi osoittaa LL-alueella katkoviivalla, ja kaavaselostuksessa todeta ratkaisun tarkentuvan suunnittelun edetessä
- Kestävän kasvun vyöhykkeen merkintä tulisi poistaa LL-alueelta
- Lentokonemelualueiden esittäminen kaavassa on tärkeää, mutta tarkoituksenmukaisempaa olisi rajata alueet aaltoviivalla
- Hyvä, että yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu lentokoneiden laskeutumisvyöhyke. Tärkeää, että merkintä säilyy yleiskaavassa luonnoksessa esitetyn mukaisena sisältäen vähimmäismääräyksenä ääneneristävyysvaatimuksen.
- Kivistön keskustan /LM1-merkintä osoittaa kaavoittajan aikeen lisätä asutusta lentomelualueelle. Finavia pitää merkintää asukkaiden kannalta informatiivisena, mutta katsoo että ”Lentomelualueen laajenemisvyöhykkeen” sijaan merkinnän tulisi olla ”Asuntovaltainen keskusta-alue lentokonemelualueella”
- Kaavaselostukseen tulee lisätä lentoreittien tiheyskartta havainnollistamaan lentoonlähtö- ja laskeutumisreittien sijoittumista kiitoteiden ja kaupunkirakenteen suhteen
- Ruskeasannassa ja Hanskalliolla sijaitsevien tutkien alueet tulisi liittää LL-alueeseen ja niiden suoja-alueilla niiden lentoesterajoituspinnat tulisi huomioida yleiskaavan määräyksissä
- Lentoaseman esterajoituspinnat tulisi lisätä yleiskaavan liitemateriaaliin

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Finavia Oyj on toimittanut ehdotuksensa LL-alueen rajaukseksi. Ehdotukseen sisältyi joitakin lentokentästä irrallisia alueita, jotka sijaitsevat teiden tai katujen takana. Näitä ei ole merkitty LL-alueina, mutta on huomioitu, että merkinnät eivät estä esimerkiksi laskeutumisvalojen tai tutkien sijoittamista alueille. Yleiskaavan LL-aluerajaus on likimain sama kuin Uusimaa 2050 -kaavan ehdotuksessa. Pieniä eroja on lentokentän eteläreunan työpaikka-alueiden (TP) rajauksissa. Alueen tarkempi rajaus määrittyy asemakaavoituksessa. Yleiskaavaluonnokseen nähden TP-aluerajausta on hieman siirretty Tietotien kohdalla. LL-alueelle virheellisesti jäänyt ylimääräinen TP-merkintä on poistettu kartalta. Finavian vesienkäsittelyalueista

osa on esitetty teknisen huollon (ET) aluevarauksena, mikä mahdollistaa niiden kehittämisen lentokentän toimintaa tukevina alueina.

Finavia on toivonut LL-alueella merkintöjen poistamista. Merkinnät *Lentoterminaalin alue* ja *Kiitotien alue* (luonnoksessa *Kiitotie*) ovat mm. uuden asemavarauksen sekä lentomelun kannalta keskeisiä, joten niitä ei ole poistettu kaavasta.

Yleiskaavaehdotuksessa Raitiotie-merkinnän linjausta on muutettu LL-alueella, mutta sitä ei osoiteta katkoviivalla. Merkinnällä halutaan osoittaa lentoaseman tärkeys raitiotien päätepysäkkinä ja vaihtopaikkana. Selostukseen on lisäksi tarkennettu, että raitiotien linjaus lentoasemalla tarkentuu sen suunnittelun edetessä. Kestävän kasvun vyöhyke -merkintä on poistettu Lentoaseman rautatieaseman ympäriltä, mutta strategisena merkintänä se ulottuu osin LL-alueelle. Merkintä ulottuu yleispiirteisyytensä vuoksi muuallakin paikoin alueille, joissa rakentamista ei ole tarkoitus lisätä, mm. viheralueille.

Finavian mukaan lentokonemelualueet olisi tarkoituksenmukaista esittää aaltoviivalla. Yleiskaavassa ne on esitetty suoralla viivalla, jotta niiden tulkinta on selkeää ja tasapuolista. Laskeutumisvyöhykkeen merkintä on esitetty kartalla ja määräys sisältää ääneneristävyysvaatimuksen. Alueilla, joilla on kaksi erilaista ääneneristävyysvaatimusta, huomioidaan näistä tiukempi. Asemakaavoituksessa huomioidaan lisäksi muutkin melunlähteet ääneneristävyysvaatimusten määrittämisessä.

Finavia katsoo, että Kivistön ja Lapinkylän asemien väliselle alueelle esitetty *Lentomelualueen laajenemisvyöhyke (/LM2,* kaavaluonnoksessa merkintä oli */LM1)* tulisi olla nimeltään *Asuntovaltainen keskusta-alue lentokonemelualueella*. Merkintä on päällekkäismerkintä, joka kuvaa aluetta, jolla lentomelualue on aikaisempaa laajempi, mutta jolle on osoitettu tehokasta rakentamista. Merkintä antaa lisäohjeita lentomelun huomioimiseen. Maankäyttöä ohjaa alueen käyttötarkoitusmerkintä *Kaupunkikeskustan asuinalue (AC)*. Finavian vesienkäsittelyalueista osa on esitetty yhdyskuntateknisen huollon (ET) aluevarauksena, mikä mahdollistaa niiden kehittämisen lentokentän toimintaa tukevina alueina.

Finavian lausunnossaan toivomat lentoreittien tiheyskartat on lisätty kaavaselostuksen liitemateriaaliin, samoin kartat esterajoituspinnoista sekä tutkien suoja-alueista.

Finavian poistettavaksi ehdottama sähkölinjamerkintä on osoitettu myös Uusimaa 2050 -kaavan ehdotuksessa. Sähkölinjojen muutostarpeista on keskusteltu niiden omistajien kanssa eikä linjan poistaminen ole tullut näissä keskusteluissa esiin. Lentoaseman turva-aidan suojaetäisyydet eivät ole yleiskaavatason kysymys.

NRO 4
FINGRID OYJ

Tiivistelmä lausunnosta

Pyydetään lisäämään kaavaehdotukseen uusi 400 kV voimajohtoyhteys Länsisalmi-Anttila esim. merkinnällä ”kehitettävä voimajohto”.

Voimajohto on suunniteltu samaan johtokäytävään nykyisten voimajohtojen kanssa Länsisalmen sähköasemalta jätevoimalan pohjoispuolitse itään päin.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Fingrid Oyj:n lausunnossaan esiin tuoma Länsisalmi-Anttila-voimajohtoyhteys on suunniteltu kulkevan Vantaan alueella nykyisten voimajohtojen vieressä samassa johtokäytävässä. Yleiskaavan merkinnällä *Voimajohto* osoitetaan johtokäytävät, joissa voi kulkea yksi tai useampia 110kV ja 400 kV voimajohtoja. Yleiskaava mahdollistaa uuden Länsisalmi-Anttila-voimajohtoyhteyden toteuttamisen nykyisen johtokäytävän yhteyteen. Asemakaavoituksessa huomioidaan johtokäytävän tilavaraus.

NRO 5
HELSINGIN KAUPUNKI

Tiivistelmä lausunnosta

- Luonnoksen kaavaratkaisu on perusteltu ja linjassa seudun & Helsingin tavoitteiden kanssa. Kaupunkien välinen yhteistyö valmistelussa on ollut sujuvaa ja toimivaa.
- Seudullisen ratikkaverkon osalta:
    - Helsingin Viikin-Malmin raitiotien yleissuunnitelmassa tullaan varautumaan Jakomäen ja Vaaralan väliseen yhdysraiteeseen.
    - Vaaralan ratikkavarikon riittävyys tulee varmistaa jatkosuunnittelussa.
- Seudullisen logistiikan ja Helsingin sataman toimintaedellytykset eivät saa heikentyä.
- Östersundomin osalta muutamia täydennysehdotuksia määräyksiin, Länsisalmeen toivotaan joukkoliikenteen nopeaa runkoyhteyttä metron rinnalle.

- Östersundomin yleiskaavassa on Sipoonkorven ja Mustavuoren väliseen tärkeään ekologiseen yhteyteen liittyen merkitty vihersillat tai -alikulut. Vantaan yleiskaavaan näitä ei ole merkitty, mutta ne tulee huomioida tarkemassa suunnittelussa.
- Östersundomin virkistysverkkosuunnitelmissa esitetty baana tulee huomioida Vantaan yleiskaavassa.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Merkitään tiedoksi Helsingin kanta Vantaan joukkoliikenteeseen tukeutuvista, kaupunkirakennetta tiivistävistä ja kaupunkiympäristön laatua kehittävistä yleiskaavaratkaisuista sekä kaupunkien välisistä yhteistyön malleista.

Lentoaseman valtakunnallinen merkitys on tunnistettu Vantaan yleiskaavassa 2020 ja lentoliikenteen toimintaedellytykset on otettu huomioon yleiskaavaratkaisuissa.

Tallinna-tunnelin ja Lentoradan merkintää on muutettu yleiskaavaehdotukseen ja kyseiset radat on merkitty omalla merkinnällään *Raskaan raideliikenteen yhteystarve*. Merkintä osoittaa ratojen ohjeellisen linjauksen sekä niiden yhteystarpeet lentoasemalta pohjoiseen, mutta ratojen suunnittelutilanne huomioiden merkintä ei ota tarkemmin kantaa niiden reitteihin. Selostuksessa on tarkemmin avattu vain, että yhteystarpeet suuntautuvat Lentoradalta pääradalle ja Tallinna-tunnelista lentoaseman pohjoispuolen mahdolliseen rahtiterminaaliin.

Vantaan ratikan Vaaralan varikon suunnittelussa on varauduttu varikon laajentamiseen myös muiden seudullisten raitioteiden käyttöön. Yleiskaavan tilavaraus mahdollistaa varikon laajentamisen. Vantaan ratikan yhdistymiseen Viikki-Malmi -raitiotiehen on varauduttu yleiskaavassa ja Vantaan ratikan yleissuunnitelmassa.

Yleiskaavaluonnoksessa osittain Helsingin puolelle merkitty *Pyöräilyn baanan yhteystarve* -merkintä on poistettu yleiskaavaehdotuksesta, ja Myyrmäen ja Pakkalan välinen baana on merkitty *Pyöräilyn baana* -merkintänä Vantaan puolelle. Kevyt liikenne -termi on poistettu määräyksistä.

Yhtenä Vantaan yleiskaavan tavoitteena on varmistaa pääväylien sujuvuus tavaraliikenteen toimivuuden turvaamiseksi. Yleiskaavan liikenteellisten vaikutusten arvioinnin perusteella Vantaan yleiskaavaluonnoksen liikenteelliset vaikutukset vastaavat kokonaisuudessaan yleiskaavan tavoitteita hyvin ja suurin vaikutus päätieverkon liikenteen sujuvuuteen on liikenteen hinnoittelulla, joka on puolestaan yleiskaavasta riippumaton muuttuja.

Yleiskaavaehdotuksessa Länsisalmeen on lisätty Joukkoliikenteen runkoyhteys -merkintä Östersundomin yhteisen yleiskaavan mukaisesti. Lisäksi ehdotukseen on tuotu uusi merkintä osoittamaan ”viheryhteyksien kehittämiskohdat”. Merkitylle kohdalle tulee rakentaa vihersilta tai kehittää

alikulkua ihmisten ja eläinten liikkumista tukevaksi. Merkinnällä on osoitettu myös Mustavuoren ja Sipoonkorven välisen yhteyden sillat ja alikulut.

Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa Itäväylälle/Uudelle Porvoontielle on merkitty seudullinen pyöräilyreitti. Vantaan yleiskaavassa pyöräilyn baanaa ei ole esitetty Länsisalmen alueelle. Yleiskaavan ratkaisut mahdollistavat korkeatasoisen pyöräilyreitin toteuttamisen siten, että Östersundomin suunnitelmissa esitetty pyöräilyreitti jatkuu Vantaan puolella.

Östersundomin yhteinen yleiskaava on kumottu Helsingin hallinto-oikeuden päätöksellä 29.11.2019. Östersundom toimikunta päätti valittaa päätöksestä Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusprosessi on kesken. Östersundomin yhteisen yleiskaavan ratkaisut on tuotu Vantaan yleiskaavaehdotukseen lähes sellaisenaan, mutta niitä voi olla tarpeen vielä ehdotuksesta saatujen lausuntojen pohjalta täsmentää.

NRO 6
HELSINGIN SEUDUN KAUPPAKAMARI

Tiivistelmä lausunnosta

- Kauppakamari pitää yleiskaavaa merkittävänä Helsingin seudun elinkeinoelämän toimintaedellytyksien ja kilpailukyvyn kehittämiseen vaikuttavana linjauksena. Työn lähtökohtina pitää olla joustavuus ja mahdollistaminen, ei rajoittaminen.
- Kauppakamari pitää oikeana varautumista voimakkaaseen asukas- ja työpaikkamäärän kasvuun sekä tavoiteltavana yleiskaavavarannon mitoittamista arvioitua kasvua suuremmaksi. Pitää oikeana Vantaan maankäytön kehittämistä olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen tukeutuen ja että yleiskaavaan sisältyy uusi merkittävä kehityskäytävä Vantaan ratikka.
- Tärkeää, että jalankulun ja joukkoliikenteen kehittämisen rinnalla huolehditaan myös autoliikenteen sujuvuudesta; Kaupan elinehto on hyvä saavutettavuus kaikilla kulkumuodoilla.
- Tärkeää, että turvataan teollisuusyrityksille mahdollisuus toimia Uudellamaalla myös tulevaisuudessa; hyvä, että varattu tilaa ympäristöhäiriöitä tuottavalle toiminnolle. Yleiskaavan tulee mahdollistaa:
    - logistiikkatoiminnot Vantaalla, ja että kaavassa varataan riittävästi alueita uusille logistiikka toiminnoille.
    - riittävä asuntotuotanto ja että Vantaa toteuttaa oman osuutensa sovitusta asuntotuotannosta.

- Yleiskaava ohjaa asuntorakentamisen paljolti jo rakennetuille alueille. Vantaan tulee edistää omilla toimenpiteillään määrätietoisesti täydennysrakentamista. Muuten vaarana, että yleiskaava ei mahdollista riittävää asuntotuotantoa.
- Tärkeää, että varaudutaan seudulliseen liityntäpysäköintiin liikenteellisesti keskeisillä paikoilla sijaitsevilla rautatieasemilla. Hyvä, että varaudutaan Kehä IV-yhteyden toteuttamiseen.
- Esittää, että Vantaa turvaa raskaan liikenteen palveluille pysyvät sijaintipaikat riittävän kokoisilla aluevarauksilla yleiskaavassa.
- KM-kaavamääräys on kaupan laatua koskevilta osin epäselvä ja tulkinnanvarainen. Kaupan laatuluokittelu aiheuttaa tulkintaongelmaa, rajoittaa kilpailua sekä jäykistää kiinteistömarkkinoita vaikeuttamalla mm. uusien käyttäjäkonseptien kehittämistä olemassa oleville tiloille. Kaavaratkaisun vaikutuksista kaupan toimintaedellytyksiin ja kilpailuun tulee tehdä perusteellinen selvitys. Kaupan laatuun viittaavat määritelmät ja ratkaisut tulee poistaa kaava-aineistosta ja keskustojen ulkopuolisia kaupan alueita tulee käsitellä yhdenmukaisesti.
- Pitää tärkeänä, että suurten päivittäistavarakaupan perusmyymälöiden sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden toimintaedellytykset turvataan tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. On huolehdittava, että suuryksiköille löytyy tilaa myös keskustarakenteessa, ja että kasvavan verkkokaupan logistiikka vaatii suuria päivittäistavarakaupan yksiköitä liikenteellisesti hyvillä paikoilla.
- Yleiskaavassa esitetyllä kaupan ratkaisulla ei kyetä turvaamaan voimakkaan väestönkasvun vaatimaa palveluverkkoa.
- Olemassa olevien C-alueiden laajennukset ovat kannatettavia, mutta kohdistuvat suurimmassa osassa keskustoja jo rakennettuihin asuin- ja liikekortteleihin. Näin ollen ne tarjoavat vain rajoitetut mahdollisuudet vastata kasvavaan päivittäistavaroiden kysyntään ko. alueilla. C-alueita tulee laajentaa alueille, joille on käytännössä mahdollista sijoittaa suurempiakin päivittäistavarakaupan yksikköjä.
- On huomioitava, että autoilun muuttuminen vähäpäästöisemmäksi ja tarjolla olevat uudet liikkumispalvelut ja –muodot saattavat johtaa henkilöauton käytön lisääntymiseen.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Kauppakamari nostaa lausunnossaan esiin useita yleiskaavan laadinnan peruskysymyksiä elinkeinoelämän, asuntorakentamisen ja palveluverkon turvaamisesta ja kasvun mahdollistamisesta. Kuten lausunnossa todetaan, on

kaupunkirakenteessa vielä tiivistämisen varaa ja täydennysrakentaminen parantaa mm. palvelujen säilymisen edellytyksiä.

Yleiskaavaluonnoksen pohjalta laadittiin elinkeinopoliittinen vaikutusten arviointi, missä nostettiin näkyviin huoli alueiden yksipuolistumisesta asumiseen. Tällä perusteella on muutettu yleiskaavan linjauksia, niin että asumiseen muuntuvia työpaikka-alueita on määritelty uusiksi asumisen ja työpaikkojen alueiksi. Toimitilarakentamisen mahdollisuuksia tarkasteltiin myös taloudellisten vaikutusten arvioinnissa.

Kaupan ratkaisu yleiskaavaluonnoksessa oli ilmeisen epäselvä ja sitä on täsmennetty ehdotukseen mm. määräyksiä täydentämällä ja joitain aluevarauksia tarkistamalla. Esimerkiksi lausunnossa mainittu yksityiskohta kaupan hankkeiden sijoittumisesta asuntokortteleihin on nyt muotoiltu määräykseen uudelleen. Muutoksien pohjana toimi kaupan vaikutusten arviointi, joka keskittyi nimenomaan merkintöihin ja määräyksiin, sekä elinkeinopoliittinen vaikutusten arviointi, missä tarkasteltiin erityisesti tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia. Vaikutusten arvioinneissa hyödynnettiin myös kaupan teemaa koskevia lausuntoja, joista saatiin hyviä korjausehdotuksia.

Palveluverkon mitoituksesta ja riittävyydestä suhteessa kasvuun ei yleiskaavan yhteydessä ole tehty erillisiä selvityksiä vaan mm. kaupan osalta on hyödynnetty 2015 laadittua Vantaan kaupan palveluverkkoselvitystä ja -suunnitelmaa 2040. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu muuta palveluverkkoa. Palveluverkkosuunnitelmia on tarpeen päivittää säännöllisesti, joten asiaa tullaan tarkastelemaan uudelleen yleiskaavan valmistuttua. Yleiskaava mahdollistaa palveluverkon kehittymisen useiden erilaisten vaihtoehtojen kautta.

Yhtenä Vantaan yleiskaava 2020:n tavoitteena on varmistaa teknisten verkostojen ja tavaraliikenteen toimivuus. Yleiskaavan liikenteellisten vaikutusten arvioinnin perusteella Vantaan yleiskaavaluonnoksen liikenteelliset vaikutukset vastaavat kokonaisuudessaan yleiskaavan tavoitteita hyvin ja suurin vaikutus päätieverkon liikenteen sujuvuuteen on liikenteen hinnoittelulla, joka on puolestaan yleiskaavasta riippumaton muuttuja.

Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteyteen on tehty liikennealueeseen varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Muille vastaaville palvelualueille ei ole tehty varauksia liikennealueisiin, mutta Vantaan yleiskaava mahdollistaa niiden sijoittumisen kaavaan merkityillä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Näiden sijainteja ei siis erikseen osoiteta yleiskaavaehdotuksessa.

Keimolaan on suunnitteilla raskaan liikenteen pysäköintialue. Kyseinen alue on kuitenkin väliaikainen, eikä sitä tästä johtuen merkitä Vantaan yleiskaavaan.

NRO 7
HSL HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE -KUNTAYHTYMÄ

Tiivistelmä lausunnosta

- HSL pitää tärkeänä, että Vantaan ratikan riittävän suuresta nopeudesta huolehditaan
- Ratikka tarkoituksenmukaista toteuttaa Tikkurilassa ainoastaan tunnelin kautta, ei Valkoisenlähteentietä
- Joukkoliikenteen vaihtopaikkamerkintöjen lisäys Ruskeasannan, Myyrmäen ja Leinelän asemille
- Varikkomerkinnät Kehäradan varteen junavarikolle sekä Ojankoon ja Länsi-Vantaalle bussivarikoille
- Raskaan liikenteen taukopaikkavaraukset merkittävä (Lamminsuo, Keimola, Koivukylänväylä)

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vantaan kaupunki arvostaa HSL:n näkemystä koskien Vantaan yleiskaavan kokonaisuutta. Kaupunki varaa myös jatkossa riittävät tilavaraukset kaupunkiympäristössä ja katutilassa turvatakseen joukkoliikenteen toimintaedellytykset kaupungissa ja pitää HSLn mukana asemanseutujen, varsinkin uusien, jatkosuunnittelussa.

Vantaan ratikan ensisijainen reittivaihtoehto Tikkurilassa on tunnelin kautta kulkeva reitti Ratakujan kautta. Varavaihtoehtona on Lummetien kautta kulkeva tunneli ja yleiskaavan merkintä kattaa yleiskaavatarkkuudella nämä molemmat vaihtoehdot. Vantaan kaupunginhallitus hylkäsi Vantaan ratikan jatkosuunnittelupäätöksessä Valkoisenlähteentietä kulkevan reitin, mutta yleiskaavaehdotuksen ja Vantaan ratikan käsittelyajankohdista johtuen reitti on vielä jäänyt yleiskaavaehdotukseen.

Vantaan yleiskaavaluonnoksessa seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue oli merkitty Vantaankoskelle, Vehkalaan, Kivistöön, Ruskeasantaan ja Tikkurilaan. Yleiskaavaehdotukseen on lisätty kyseinen merkintä myös Korson ja Martinlaakson asemille. Yleiskaavaehdotuksen merkinnät ovat Helsingin seudun liityntäpysäköinnin toimenpideohjelman (HSL:n julkaisuja 8/2017) mukaisia. Liityntäpysäköintialueiden määräystä on myös täydennetty yleiskaavaehdotukseen ja siihen on lisätty, että *saavutettavuuden joukkoliikenteen asemalta ja pysäkeiltä tulee olla hyvä ja yhteydet tulee toteuttaa korkeatasoisena*.

Vantaan yleiskaavaehdotuksessa kaikilla asemilla sekä vaihtopaikoilla painotetaan laadukkaita liityntä- ja vaihtoyhteyksiä, ja tästä johtuen vaihtopaikkamerkintää ei ole erikseen merkitty asemille. Näin ollen *Tärkeä joukkoliikenteen vaihtopaikka* -merkintää ei ole lisätty Ruskeasannan, Myyrmäen ja Leinelän asemille yleiskaavaehdotukseen.

Linja-autovarikkoja ei ole erikseen merkitty kaavakartalle, mutta niiden sijainnit on esitetty selostuksen liitekartalla. Ojangon linja-autovarikko sijaitsee Kehä III:n pohjoispuolella Ojangon ET-alueella ja varikon rakentaminen on alkamassa vuoden 2020 aikana. Länsi-Vantaan varikolle tutkittiin sijaintia yleiskaavaluonnoksen nähtävillä olon jälkeen ja sille on varattu tilaa Petaksen asemavarauksen länsipuoleisella TT-alueella. Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueen (TT) määräys mahdollistaa varikkotoimintojen sijoittamisen kyseiselle alueelle. Kehäradan lähijunaliikenteen varikolle on tutkittu sijainteja Väyläviraston tekeillä olevassa selvityksessä.

Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteyteen on tehty liikennealueeseen varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Muille vastaaville palvelualueille ei ole tehty varauksia liikennealueisiin, mutta Vantaan yleiskaava mahdollistaa niiden sijoittumisen kaavaan merkityillä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Näiden sijainteja ei siis erikseen osoiteta yleiskaavaehdotuksessa.

Keimolaan on suunnitteilla raskaan liikenteen pysäköintialue. Kyseinen alue on kuitenkin väliaikainen, eikä sitä tästä johtuen merkitä Vantaan yleiskaavaan.

HSL:n lausunnossaan toivomat kartat, joissa pyöräilyn baanat sekä yleiskaavan tie- ja katuverkko näkyvät osana seudun muuta verkkoa, on lisätty kaavaselostukseen.

NRO 8
HSY HELSINGIN SEUDUN YMPÄRISTÖPALVELUT

Tiivistelmä lausunnosta

- Yleiskaavan päätavoitteet ovat esimerkilliset ilmaston lämpenemistä hillitsevän kaupunkisuunnittelun lähtökohdiksi.
- Asemanseutujen merkitseminen strategisella kehittämismerkinnällä kestävän kasvun vyöhykkeeksi on hyvä, mutta merkintä voisi olla näkyvämpi.
- Keskusta-alueilla (sekä joukkoliikenteen solmukohdissa ja palvelualueilla) tulisi mainita pyöräpysäköinti ja sen tilantarve omana kohtanaan, jotta sen tehokas priorisointi toteutuisi suunnittelussa.
- Baanaverkoston kattavuus olisi hyvä tarkistaa myös suhteessa kaupunkilogistiikan jakelupisteisiin. Myös kevyen jakeluliikenteen edistäminen.

- Hyvä, että yleiskaavamääräyksessä on viheraluetehokkuusvaatimus ja kaavaan on erikseen merkitty hulevesitulva-altaita.
- Hiilidioksidipäästöjen hillitsemiseksi kaavaselostusta voisi täydentää asettamalla esimerkiksi tietyille alueellisesti rajatuille pilottialueille määritellyt energianhankinta- ja tehokkuustavoitteet.
- Kaupunkirakenteen täydentäminen voi lisätä liikenteen, energiantuotannon ja puunpolton päästöille altistumista. Altistumista voidaan vähentää erilaisilla suunnittelun ja kaavoituksen keinoilla.
- Biomassan polttaminen ja kuljetus tulee suunnitella siten, ettei se aiheuta ilmanlaadun heikkenemistä lähialueen asukkaille (myös puun pienpoltto).
- Päijänne-tunnelin suojavyöhyke – 200 m keskilinjasta molemmille puolille – on syytä mainita raakavesitunnelin kaavamääräyksiin sisältyvän karttamerkinnän selitystekstissä. Jätevesi- eli KUVES-tunnelin suojavyöhyke – 20 m keskilinjasta molemmille puolille – on myös hyvä mainita.
- Kaavaselostukseen olisi hyvä lisätä yleiskaavan esittelyaineistossa oleva kartta kaikista yhdyskuntateknisen huollon verkostoista
- yhdyskuntateknisen huollon pitkäjänteisen kehittämisen turvaamiseksi kaavaan on syytä sisällyttää yleismääräys, jonka mukaan kaikkien maankäyttötyyppien alueilla saa rakentaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita.
- Yleiskaavaluonnos tukee kiertotalouden edistämistä myös keskittymällä täydentyvään kaupunkirakenteeseen ja säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle.
- Jätehuoltotoiminnan kehittyminen on huomioitu Vantaan yleiskaavassa hyvin.
- HSY:n tarkoituksena on kehittää omistamaansa Seutulan aluetta vastaavanlaiseksi ekoteollisuuskeskukseksi (Ekomo-alueeksi) kuin Espoossa sijaitsevan Ämmässuon aluetta. Seutulan osalta yleiskaavaluonnoksen kaavamerkinnät ovat riittävät ja hyvät. Alueelle johtavien teiden (Hanskalliontie, Hanskallionkuja) toivotaan jatkosuunnittelun myötä liitettävän osaksi katuverkkoa.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta sekä hyvästä yhteistyöstä yleiskaavan vaikutusten arvioinnissa. Lausunnossa on käyty läpi useita yleiskaavan keskeisiä suunnitteluratkaisuja sekä tuotu kehittämisehdotuksia ja tarkennuksia määräyksiin.

Asemanseutujen ja ratikan varren maankäytön tehostamista ohjaava *Kestävän kasvun vyöhyke* -merkintä sijoittuu keskeisille alueille, joilla on useita päällekkäisiä merkintöjä. Kartan luettavuuden säilyttämisen vuoksi merkintä on pidetty melko himmeänä.

Asemia koskevia määräyksiä on täydennetty yleiskaavaehdotukseen siten, että niillä tulee toteuttaa riittävästi pyöräpysäköintiä. Aluemerkintöjen (kuten C-alue) määräyksiin ei ole lisätty erikseen mainintaa pyöräpysäköinnistä, koska kaupungin näkemyksen mukaan nykyiset maininnat pysäköinnistä käsittävät eri kulkumuotojen pysäköinnin.

Pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskuksien välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Baanat palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä ja baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet, jotka suunnitellaan tarkemmassa kaavoituksessa eikä tämä verkosto siksi näy yleiskaavassa. Baanat eivät siis välttämättä kulje aivan keskusta-alueilla tai tiettyjen toimintojen edustalta, mutta niiltä järjestetään kuitenkin erinomaiset yhteydet esimerkiksi asemille ja muihin keskustojen palveluihin.

Yleiskaava on yleispiirteinen eikä siinä ole osoitettu alueille energianhankintatapoja tai energiatehokkuustavoitteita, mutta yleismääräyksiin on lisätty koko kaupunkia koskeva määräys: *Asemakaavoituksessa tulee edistää energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian hyödyntämistä.*

Yleiskaavan ilmanlaatuvaikutuksia on arvioitu myös kaupunkirakenteen tiivistymisen osalta. Yleiskaava on yleispiirteinen ja tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan tapauskohtaisesti tarvittavat keinot ilmanlaatuhaittojen ja niille altistumisen vähentämiseksi. Yleiskaavan yleismääräyksiin on lisätty: *Ilmanlaatuhaittojen torjunta tulee huomioida jatkosuunnittelussa.*

Yleiskaavan määräyksiä on täydennetty teknisen verkoston osalta. Raakavesitunnelin ja jätevesitunnelin määräyksiin on lisätty suojaetäisyydet. Yleismääräyksiin on lisätty maininta: *Alueen pääkäyttötarkoituksen lisäksi sitä häiritsemättä saa sijoittaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita*. Kartta yhdyskuntateknisen huollon kokonaisuudesta on lisätty kaavaselostukseen. Liitekartassa on osoitettu aluevarausten käyttötarkoitukset tarkemmin.

NRO 9
KERAVAN KAUPUNGINHALLITUS

Tiivistelmä lausunnosta

Vallinoja

- Keravan puolella ei ole edellytyksiä merkittäviin kaupunkirakenteen tiivistyksiin, koska alueilla on runsaasti toimintaa. Savion puolella uuden täydennysrakentamisen määrä tulee olemaan vähäinen. Raja-alueille tulee jättää riittävät suojavyöhykkeet, ettei Keravan puoleisilta teollisuustoiminnan alueilta aiheudu haitallisia vaikutuksia Vantaan uusille asumisen alueille.

Pyöräilyn baana pääradan vartta pohjoisen suuntaan

- Kerava pitää baanalle varattua tilavarausta tarkoituksenmukaisena. Pyöräilyn baanalle on olemassa tarpeelliset tilavaraukset myös Keravan puolella. Baanan jatkamisella Keravan puolelle edistetään kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden kasvattamista seudullisesti. Kerava omassa pyöräilyn kehittämisohjelmassaan kaavaillut seudullista kevyen liikenteen reittiä myös Saviontaivalta pitkin Vantaan suuntaan. Baanan ohella Kerava pitää myös tämän rinnakkaisen reitin kehittämistä tärkeänä. Kerava suunnittelee myös tulevaisuudessa uuden seudullisen yhteyden kehittämistä Nissinojaa myötäillen Vantaan suuntaan.

Kulomäentien katukuvan kehitysalue

- Maantie 152 on valtakunnallisen huoltovarmuuden kannalta tärkeä väylä eikä sen toimivuutta saa vaarantaa. Valtakunnallisen huoltovarmuuden toimivuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että ainoastaan mt 148 toimii tässä tarkoituksessa. Yleiskaavan jatkosuunnittelussa merkinnän tarkoituksenmukaisuutta tulisi harkita uudelleen.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vantaan ja Keravan rajan viheryhteydelle on varattu lähivirkistysaluetta. Rajan molemmin puolin kulkeva ekologinen runkoyhteys on esitetty myös Keravan puolella, jotta kokonaisuus hahmottuisi.

Vantaan kaupunki näkee hyvänä, että pääradan varressa kulkevalle baanalle on Keravalla olemassa tarpeelliset tilavaraukset. Vantaan yleiskaavassa on esitetty pyöräilyverkosta vain baanat, jotka palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet, jotka suunnitellaan tarkemmassa kaavoituksessa eikä

tämä verkosto siksi näy yleiskaavassa. Keravan lausunnossa mainitut reitit Vantaan suuntaan Savionta ivalta pitkin sekä Nissinojaa myötäillen eivät Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan ole baanatasoisia eikä niitä siksi merkitä Vantaan yleiskaavaan. Kyseisistä yhteyksistä sekä niiden kehittämisestä voidaan kuitenkin keskustella mahdollisen tarkemmanasteisen suunnittelun yhteydessä.

Vuoden 2018 lopulla on valmistunut Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -selvitys (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 58/2018), jossa on tarkasteltu ja luokiteltu seudun tieverkkoa vuosien 2030 ja 2050 tilanteissa. Kyseisessä selvityksessä Kulomäentietä ei ole esitetty osana tieverkkoa eikä sitä siis ole nähty osana keskeisimpiä valtakunnallisen ja pitkämatkaisen tavaraliikenteen reittejä. Kulomäentie on jo nykyisin osittain kaupunkimaista ympäristöä, eikä raskaan liikenteen määrää tiellä haluta lisätä. Yhteyttä onkin tarkoitus kehittää entistä paremmin kaupunkiympäristöön sopivaksi. Vantaan yleiskaavan ratkaisut tukevat tätä tarkoitusta ja merkinnät ovat myös johdonmukaisia edellä mainitun selvityksen kanssa.

NRO 10
KESKUSRIKOSPOLIISI / JOKINIEMI VANTAA

Tiivistelmä lausunnosta

- Esitämme, että tulevissa kaavaratkaisuissa kaupunki edistäisi sitä, että Jokiniemenkuja rauhoitettaisiin muulta kuin KRP-talolle ja mahdollisesti viereiselle tontille rakennettavan poliisitalon liikenteeltä.
- Jo nyt rakenteilla olevien asuinkiinteistöjen ajoneuvoliikennettä on suunnitelmissa ohjattu Jokiniemenkujalle. Näemme tässä merkittävän turvallisuusriskin jo nyt rakenteilla olevien asuinkiinteistöjen osalta. Lisäksi jalankulkuliikenne ohjautuisi Senaatin tontin läpi Rillitietä pitkin. Kaavaluonnoksessa asuinrakentaminen KRP-talon ympäristössä lisääntyisi ja edellä kuvatusti liikenneratkaisujen pohtiminen olisi syytä tehdä huomioiden poliisitoiminnan erityispiirteet.
- Parantuvia julkisen liikenteen (mm. raitiotie) ja pyöräilyn suunnitelmia pidämme yleiskaavassa erittäin hyvinä myös henkilökuntamme työmatkaliikenteen kannalta.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Jokiniemenkujan liikenne ei ole yleiskaavassa ratkaistava asia. Yleiskaavaluonnoksessa esitetty maankäyttöratkaisu mahdollistaa alueella nykyistä tehokkaamman rakentamisen, mutta alueen maankäyttö ja liikenneratkaisut päätetään tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä.

NRO 11
METSÄHALLITUS

Tiivistelmä lausunnosta

- Metsähallitus huomauttaa, että sitä ei ole tunnistettu osalliseksi eikä viranomaiseksi yhtenä valtion viranomaisista. Metsähallitus katsoo, että se on lisättävä OAS mukaiseen viranomaisluetteloon ja kutsuttava jatkossa viranomaisneuvotteluihin ja lausunnonantajien tapaamisiin.
- Metsähallituksen hallinnassa on luonnonsuojeluun varattuja alueita, joista suurin Sipoonkorven kansallispuisto. Metsähallitus pitää hyvänä Sipoonkorven kansallispuistoon rajautuvan Bosbackan metsän alueen SL merkintää, joka laajentaa suojeltavan alueen kokonaisuutta ja yhdistää myös kansallispuistoa ja Kuusijärveä toisiinsa.
- Sipoonkorven kansallispuistoon on merkitty useita ohjeellisia ulkoilureittejä ja ohjeellisia ratsastusreittejä. Metsähallitus huomauttaa, että kansallispuiston reittisuunnittelua ja - rakentamista ohjaa sen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ratsastus tullaan kansallispuistossa ohjaaman järjestyssäännöillä hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisille reiteille. Ohjeellisen ratsastusreitin kaavamääräyksessä ei ole määritelty, mitä se tarkoittaa.
- Metsähallituksen hallinnassa olevat Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät luonnonsuojelualueeksi perustettavasta alueesta kaikki alueet eivät ole kaavassa SL merkinnällä Mustakosken alueella. Tämä tulee muuttaa siten että Metsähallituksen hallinnassa oleva 92-416-4-632 kiinteistö on kokonaisuudessaan luonnonsuojelualue kaavamerkinällä.
- Metsähallitus muistuttaa, että yleiskaava on luonnonsuojelulain 65§:n mukainen suunnitelma, jonka laadinnan aikana on selvitettävä kaavan vaikutuksia Natura-alueisiin sekä pyydettävä siitä lausunto myös siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Yleiskaavan valmistelijat pahoittelevat, ettei Metsähallitusta oltu huomioitu yleiskaavan osallisena tahona.

Ratsastusreitille on annettu määräys: “Ratsastusreittien toteuttamiselle on varattava tilaa jatkosuunnittelussa. Ratsastusreitin sijainti on ohjeellinen.” Yleiskaavan ulkoilu- ja ratsastusreittien sijainnit ovat ohjeellisia. Metsähallitus suunnittelee kansallispuiston rajojen sisäpuolella olevat reitit kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman prosessissa, jossa Vantaan kaupunki on ollut osallisena.

Mustakosken luonnonsuojelualueen rajaus on tarkistettu lausunnon mukaisesti.

Yleiskaavan alueelle ulottuu alueita neljästä eri Natura 2000-aluekokonaisuudesta: Sipoonkorpi (FI0100066); Vantaanjoki (FI0100104); Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät (FI0100064); Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065). Yleiskaavatyön alkuvaiheessa päädyttiin arvioon, etteivät kaavan ratkaisut tuota vaikutuksia Natura - verkoston alueisiin (poislukien Östersundomin yhteisen yleiskaavan alue) eikä erillistä Natura-arviointia ole tarpeen tehdä. Östersundomin kaava-alueesta on tehty erillisiä, kuntien yhteisiä kokonaistarkasteluja ja arviointeja.

Luonnoksesta laaditussa luontovaikutusten arvioinnissa Natura2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta arvioitiin, onko todennäköisten vaikutusten perusteella tarpeen kuitenkin tehdä erillistä Natura-arviointia. Arvioitava yleiskaavaluonnos käsitti koko Vantaan alueen, mutta arvioinnissa on kuitenkin rajattu tarkemman tarkastelun ulkopuolelle lentokenttäalue, sekä Östersundomin kaava-alue.

Luonnoksessa ei ole osoitettu uutta rakentamista Sipoonkorven Natura-alueelle, joka sijoittuu Vantaalla pääosin kansallispuistoalueen sisälle. Luontovaikutusten arvioinnissa Vantaanjoen Natura-alueen vaikutusten osalta todetaan, että maantien 152 jatkosuunnittelun yhteydessä on selvitettävä vuollejokisimpukkaan kohdistuvat mahdolliset vaikutukset. Mutta voidaan olettaa, että yleiskaavalla ei ole sellaisia Natura-alueen suojeluarvoihin kohdistuvia vaikutuksia, jotka laukaisisivat Natura-arvioinnin tarpeen. Mt 152:sta on käynnistynyt erillinen YVA-menettely syksyllä 2019.

Vestran suo, Lehdot ja vanhat metsät Natura-alueen osalta arvioinnissa todetaan, että Natura-alueen pohjoisreunalle sijoittuva AP-alue on vielä rakentamatonta ja rakentamisen sijoittumisesta ja laadusta riippuu, onko vaikutuksista tarpeen tehdä varsinainen Natura-arviointi. Arviointi suosittaa, että rakennettavan alueen ja Natura-alueen välille jätetään metsäinen suojavyöhyke, jolloin todennäköisyyttä merkittäville suojeluarvoja heikentäville vaikutuksille voidaan ehkäistä. Yleiskaavassa tähän kohtaan on esitetty virkistysalueyhteyttä suojavyöhykkeeksi, joka on tarpeen

huomioida erityisesti mahdollisen asemakaavoituksen yhteydessä. Virkistysalueyhteys myös ohjaa virkistyskäyttöpainetta Natura-alueen ulkopuolelle.

NRO 12
MTK UUSIMAAN JA MTK METSÄLINJAN (HÄME/UUSIMAA)

Tiivistelmä lausunnosta

- Metsien terveydentilaan kohdistuviin merkittäviin uhkiin, kuten hyönteistuhoihin, on voitava reagoida metsälain alla olevilla aluevarauksilla (M- ja V-alkuiset) metsälain sallimin keinoin.
- Kaavassa tulisi huomioida puurakentamisen mahdollisuus osana hiilineutraalia ja ilmastoystävällistä kuntaa.
- Luonnonsuojelualueista täytyy saattaa julkiseksi selvitys, jossa jokaiselle alueelle on osoitettu suojeltava arvo. SL-aluevarauksiin on pystyttävä lausumaan selvityksen julkaisun jälkeen ennen ehdotusvaihetta. Se on maanomistajien osallistamisen ja oikeusturvan kannalta välttämätöntä. (LUO-alueista myös vastaava selvitys).
- Jokaisen yksityisen maille ehdotetun uuden virkistysalueen kohdalla on sovittava alueen perustamisesta maanomistajan kanssa (myös korvauskäytännöistä).
- Selostuksessa luo-alueissa virheellisesti metsälain soveltamisen olevan peruste sille, että maisemalupa ei velvoita täysimääräisesti. Maisemaluvan osittaisesta toteutumisesta maa- ja metsätalousvaltaiseksi osoitetulla alueella määrätään MRL:n 128 §:ssa.
- Ekologisen runkoyhteyden määräys on virheellinen: yhteydet kulkevat pääosin alueilla, joihin on jo itsessään kirjailtu kyseinen ote MRL:stä. M-aluevarauksilla ei lain mukaan voida vaatia maisematyölupaa puiden kaatamiselle. Runkoyhteys osoittaa yhteystarpeen eri alueiden välillä: toteutuminen voidaan todeta ja sen olemassaoloa vaalia, mutta eksaktia rajausta ei voida maastoon tehdä.
- Yksityisille maa-alueille ehdotetusta ulkoilureitin perustamisesta on erikseen sovittava maanomistajan kanssa.
- Arvokas kulttuuriympäristö -merkinnässä: ”Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia, kuten maankäyttö- ja rakennuslaine 128 §:ssä on säädetty.” MTK huomauttaa, että aluevaraukset osuvat paljolti maa- ja metsätalouteen varatuille alueille, joilla puun kaatamiseen ei voida edellyttää maisematyölupaa.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Yleiskaava on yleispiirteinen pitkän aikavälin maankäytön suunnitelma, jossa ei määritellä yksityiskohtaisesti kaikkea kestävyyden hyväksi tehtävää. Puurakentamista on syytä edistää muilla keinoin.

Perustelut Yleiskaava2020:n uusista suojeluverkostoon lisättävistä luonnonsuojelualueista ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeistä alueista on koottu Vantaan kaupungin nettisivuilta https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020 löytyvään selvitykseen Uudet suojelu- ja luo-alue-ehdotukset suuralueittain (Vantaan kaupunki, ympäristökeskus 2019). Yleiskaavaa varten on tarkasteltu suojelualueverkoston täydentämistarpeita Vantaan luonnosta kertyneiden tietojen perusteella ja ekologisen verkoston, erityisesti metsäisen verkoston, säilyttämisen näkökulmasta. Suojelualueverkostoon lisättäväksi ehdotetuilla alueilla ovat erityisesti perusteena niiden monipuoliset metsäarvot, joilla tarkoitetaan metsäluontotyyppien säilyneisyyttä ja kehittymistä luonnontilaisen kaltaisiksi. Luonnontilaisuutta kuvastavat puulajiston monipuolisuus, moni-ikäisyys, lahopuujatkumot ja yleensä alueen eliölajisto. Tällaisia metsiä on kehittynyt erityisesti monille nykyisen yleiskaavan luo-alueille, mutta myös muille suojeltaviksi ehdotetuille alueille. Tiukasti suojellun liito-oravan elinpiiriverkoston kartoitus ja muut luontoinventoinnit ovat tuoneet lisätietoa luonnon arvokohteista. Monimuotoisen metsäluonnon indikaattoreina on käytetty EU:n direktiivilajien sekä uhanalaisten tai muutoin monimuotoista luontoa kuvaavien lajien esiintymistä alueilla. Luontoarvojen arvotuksessa on hyödynnetty myös maakunnallisesti arvokkaiden alueiden kriteeristöä sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma METSO:n kriteeristöä.

Yleiskaavaehdotukseen on lisätty yleismääräys: ”Jos maanomistaja ei voi kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla käyttää hyväkseen aluettaan, kunta tai valtio on velvollinen lunastamaan alueen tai suorittamaan haitasta korvauksen.”

Niille maanomistajille, joiden maille on osoitettu YK2020:n uusia SL-alueita, lähetetään tiedote. Kirje on tarkoitus lähettää maanomistajille huhtikuun 2020 aikana ja siinä on tietoa suojelun tarkoituksesta, prosessista, ja vaikutuksista maanomistajalle.

Lähivirkistysalueet ja retkeily- ja ulkoilualueet on varattu perustuen voimassa oleviin oikeusvaikutteisiin yleiskaavoihin, mutta varaukset ovat hieman pienentyneet siten, että osa varauksista on nyt muuttunut maatalousvaltaisiksi alueiksi. Virkistysalueet tarkentuvat yleensä asemakaavoituksen kautta. Alueita ei perusteta yleiskaavalla.

MRL 128 §:n mukaisen maisematyöluvan vaatimus on yleiskaavaehdotukseen eritelty siten, että virkistysalueilla (VL ja VR) maisematyölupaa vaaditaan sekä puiden kaatamiseen että maisemaa

muuttavaan maanrakennustyöhön. Retkeily- ja ulkoilualueilla (VR) määräystä tarkennetaan toteamalla, että alueella voi tehdä MRL 128§:n mukaisia pienimuotoisia metsänhoitotöitä. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeillä alueilla ja arvokkaissa kulttuuriympäristöissä maisematyölupaa edellytetään vain kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöihin tai muihin näihin verrattaviin toimenpiteisiin. Ekologisten runkoyhteyksien alueella maisematyölupaa ei vaadita.

Yleiskaavassa esitetään ulkoilureittien sijainniltaan ohjeellinen verkosto. Reittien suunnittelu ja siinä yhteydessä yhteistyö maanomistajien kanssa jatkuu tarkemman asteisessa suunnittelussa. Yksityisille maille reittejä perustettaessa Vantaalla on mm. käytetty ulkoilulain mukaista ulkoilureittitoimitusta.

NRO 13
NURMIJÄRVEN KUNTA

Tiivistelmä lausunnosta

- Yleiskaavan tulee mahdollistaa vahva joukkoliikenneyhteys Kivistön ja Klaukkalan välillä. Klaukkalan rataa koskevaa linjausta yleiskaavassa Nurmijärvi pitää tärkeänä, vaikkei raideyhteys toteutune ennen vuotta 2050. Varaus radalle on syytä säilyttää maankäytön suunnitelmissa jatkossakin.
- Nurmijärvi pitää Kehä 4n toteutumista tärkeänä.
- Seudullisesti merkittävän liityntäpysäköintialueen ja tärkeän joukkoliikenteen vaihtopaikan osoittaminen Kivistöön tukevat Klaukkalan ja laajemmin Nurmijärven joukkoliikenteen kehittämisedellytyksiä.
- Nurmijärvi pitää tärkeänä, että Hämeenlinnanväylällä varaudutaan kolmeen ajorataan suuntaansa.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Klaukkalan rata on pidetty Vantaan yleiskaavassa pitkän aikavälin raidevarauksena. Kivistön ja Klaukkalan välinen vahva joukkoliikenneyhteys kehittynee aluksi bussiliikenteenä ja Vantaan yleiskaavassa tätä ajatusta tukevat myös *seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue* ja *tärkeä joukkoliikenteen vaihtopaikka* -merkinnät Kivistössä.

Maantien 152 jatkeesta (ns. Kehä IV) on aloitettu ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita. Maantien 152 jatkeen merkintää on tarkennettu yleiskaavaehdotukseen YVA-ohjelmassa tutkittavien linjausten perusteella. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on merkitty kaavaan *Liikenteen yhteystarve* -merkinnöillä.

Vantaan yleiskaavassa Hämeenlinnanväylä on merkitty liikennealueena ja alue sisältää varauksen kolmansille ajoradoille molempiin suuntiin.

NRO 14
SIPOON KUNTA

Tiivistelmä lausunnosta

Mt 152 kehittäminen on kannatettava hanke. Yhteyden kehittäminen tulee todennäköisesti kasvattamaan liikennepainetta koko väylälle myös Sipoon suunnasta. Bastukärrin uuden työpaikka-alueen liikenteestä on tarkoitus ohjata osa uuden katuyhteyden rakentamisen myötä. Tästä syystä mt 152 tulee osoittaa Sipoon rajalle asti valtakunnallista tai seudullista liikennettä palvelevana väylänä (katukuvan kehitysalue pois). Tämä tulee huomioida myös yleiskaavan liikenteen toimivuustarkasteluissa.

Viherkäytävien ja ulkoilureittien jatkuvuus tulee tarkastella Sipoon kunnan puolelle. Sipoonkorven virkistyskäytön kehittämistä tulee tehdä yhteistyössä.

Yleiskaavan jatkokehittämisessä toivotaan yhteistyötä, jotta raja-alueesta saadaan yhdyskuntarakenteen osalta jatkuva toimiva kokonaisuus (erityisesti Myyras – Viirilä).

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vuoden 2018 lopulla on valmistunut Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -selvitys (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 58/2018), jossa on tarkasteltu ja luokiteltu seudun tieverkkoa vuosien 2030 ja 2050 tilanteissa. Kyseisessä selvityksessä Kulomäentietä ei ole esitetty osana tieverkkoa eikä sitä siis ole nähty osana keskeisimpiä valtakunnallisen ja pitkämatkaisen tavaraliikenteen reittejä. Kulomäentie on jo nykyisin osittain kaupunkimaista ympäristöä, eikä raskaan liikenteen määrää tiellä haluta lisätä. Yhteyttä onkin tarkoitus kehittää entistä paremmin kaupunkiympäristöön sopivaksi.

Vantaan yleiskaavan ratkaisut tukevat tätä tarkoitusta ja merkinnät ovat myös johdonmukaisia edellä mainitun selvityksen kanssa.

Vantaa pitää tärkeänä sekä viherverkoston ja reittien että yhdyskuntarakenteen jatkuvuuden turvaamista mm. Myraksen ja Viirilän alueella. Yhteistyötä on hyvä jatkaa tarkemman suunnittelun tiimoilta.

NRO 15
SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO, UUDENMAAN PIIRI JA VANTAAN YHDISTYS RY.

Tiivistelmä lausunnosta

- **Esitys kaavan luontotietopohjan parantamisesta**, eli esitetään selvityshanketta, jossa käydään läpi ne laajemmat viheralueet, joiden luontotietopohja on vähäinen ja joihin ollaan osoittamassa rakentamisvarauksia, tieyhteyksiä, ulkoilureittejä, uusia ratsastusreittejä, uusia kaasuputkia tai uusia voimalinjoja.

- **Osallisten tietoon ja tutustuttavaksi luontoselvitykset, joilla on merkitystä kaavaratkaisujen kannalta**

- **Tikkurilan Keskuspuiston huomiointi**
  Esitämme, että kaavaehdotukseen rajataan omalla kaavamerkinnällään Tikkurilan Keskuspuisto-niminen alue, joka kattaa kaavan yhtenäiset virkistys- ja suojelualueet etelästä Koivuhaasta pohjoiseen Kulomäentiehen asti.

- **Kaavan informatiivisuus**
  Esitetään, että Natura 2000-verkostoon kuuluvat alueet ja muut suojelualueet osoitetaan eri merkinnöillä. Natura-alueilla on jonkin verran myös ulkopuoliseen maankäyttöön vaikuttavia rajoitteita, joten alueet on järkevää osoittaa omalla merkinnällään. Lisäksi on hyvä esittää jo perustetut suojelualueet sekä vielä perustamattomat suojelualuevaraukset omilla merkinnöillään (esim. SL-1 ja SL-2).

- **SL-alue kaavamääräykseen muutos**
  Esittävät että kaavamääräyksestä poistetaan kohta ” Alueella sallitaan ulkoilureittien perustaminen siten, että alueen suojeluarvo ei vaarannu.” Järkevämpää, että suojelualueille ja -varauksille tarpeelliseksi katsottavat uudet ulkoilu- ja ratsastusreitit esitetään kaavaehdotuksessa. Näiden esittäminen vaatii kuitenkin oman selvityksensä, jossa on aluekohtaisesti perusteltu reitin tarpeellisuus sekä arvioitu reitin/reittien vaikutusta suojelualueiden ja -varausten olennaisiin suojeluarvoihin.

- **Esitetään laajennuksia SL-alueiden rajauksiin**
  Allkärr, Karhusuo-Tyttömäki (ehdotus myös nimien yhdistämisestä), Friimetsän laajennus, Linnaisten metsä, Rauhamaan metsä, Syväoja, Lamminsuon kaakkoispuolinen metsä, Hagakärrsbergen

- **Esityksiä uusiksi SL-varauksiksi**
  Konkoonkalliot, Konkoonkallion koillispuoliset puronvarret sekä Palokallion eteläosan kallio, Linnan joenvarsimetsä, Kivistön Koivupäänojan metsä, Viinikan metsä, Kuusijärjen etelä- ja lounaispuoliset, Myllymäki, Länsimetsä

- **Luo-alueisiin esitetään laajennuksia**
  Hermanskär, Petikko, Askistonmetsä, Rekolanojan alajuoksu, Kylmäojan metsän ja Simonsillan metsän ja puronvarren luo-alueet (alueiden yhdistäminen perusteltua, sl-varausta voisi harkita osalla aluetta), Matarinkoski ja Pikkukoski, Vierumäen luo-alue (myös Vierumäen metsän sl-varauksen kytkentä Tussinkosken sl-alueeseen)

- **Esityksiä uusiksi luo-alueiksi**
  Kaivokselan luoteispuolinen metsäselänne, Pöllökallio, Timmermalmin suojelualueen ja Vihdintien väliset metsät, Furumossen-Tuomelan SL-alueen itäpuoliset metsät, Sotilaskorven länsilounaispuoli, Petaksen pohjois- ja itäpuoliset metsät, Oljemarkin metsä, Kalkkikallion suojelualueen lähialueet, Oravamäki, Kelokallio, Långmossen

- **Muutoksia kaavaratkaisuihin**
  - Raappavuoren lounaispuolinen AP
  - Linnaistenmetsän lounais- ja länsiosa
  - Furumosen-Tuomiston suojelualueen ja Lammaslammen väli
  - Kaivokselan länsiluoteispuoli
  - Kehä IV:n kaavavaraus pitää poistaa tai osoittaa linjaus, joka sisältää esitettyjä
  - elementtejä
  - Sotilaskorven länsilounaispuoli
  - Kivistön alueen metsät

- Petas-Vehkalan alue (luontoarvojen kannalta yleiskaavan haitallisin alue!) TY- ja TP ->VL/luo
- Silvolan metsän suojelualueen itäpuoliset AP-varaukset (AP->VL)
- Hagakärrsbergenin tunnelivaraus (tunnelin pidentäminen 250 m) Plootukallio (virkistysalueen laajennus)
- Pyttisberget
- Simonkylän itäpuolen metsät -> V-alueeksi
- Simonkylän koulun pohjois- ja itäpuolelle esitetty uusi rakentaminen (syytä osoittaa v-alueena)
- Hanabölen peltoalueen eteläosan metsät (AP->VL)
- Leinelän pohjoiskoillispuolinen uusi rakentaminen
- Rekolanmetsään ja Rekolanmäen itäosaan esitetty uusi rakentaminen
- Pohjois-Nikinmäen Siimapuisto-Karppipuiston alue
- Vierumäen metsän Kytöladon TT-varaus
- Metsolansuon virkistysalueen ja Lahdenväylän väliset metsät
- Oljemarkinmetsä
- Virkistysaluetta syytä laajentaa
- Oravamäki
- Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen metsäekologisen yhteyden taajamavaraukset
- Långmossen, tiivis asuminen -> VL/luo

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Kaavan luontotietopohjan parantamiseksi Vantaan Vantaan kaupunki teetti syksyllä 2019 selvitystyön lahokaviosammalen suojelusuunnitelman laatimiseksi Vantaalle, ja selvitys valmistui alkuvuonna 2020. Selvityksessä lahokaviosammalen esiintymistä selvitettiin painottuen alueille, joilta aiemmin oli vain vähän tietoa, kuten suojelualueilta. Lisäksi tutkittiin joitain erityisten maankäyttöpaineiden kohteina olevia alueita. Selvityksen mukaan lahokaviosammalen tilanne vaikuttaa olevan Vantaalla poikkeuksellisen hyvä Suomen mittapuulla arvioituna. Selvityksen perusteella Vantaalta rajattiin tunnettujen esiintymäalueiden perusteella 107 ydinaluetta, joiden pinta-ala on yhteensä n. 1 071 ha. Ydinalueista n. 3/4 (86 % niiden yhteispinta-alasta), itiöpesäkkeistä n. 3/4 ja itiöpesäkkeiden kasvupaikoista n. 2/3 sijaitsee nykytilanteessa hyvin tai kohtalaisesti turvatuilla kohteilla. Suojelusuunnitelma perustuu voimassa olevan yleiskaavan ja uuden yleiskaavaluonnoksen ehdotuksen valmisteluaineiston väliseen vertailuun. Yleiskaavan valmisteluaineistossa maankäyttöön tehdyt muutokset oletettavasti kompensoivat yleiskaavan rakennettaviksi osoitetuilla alueilla olevien lahokaviosammalesiintymien heikennykset riittävällä tasolla, jotta lajin suojelutaso säilyy suotuisana Vantaalla. Selvityksen ansiosta Vantaan lahokaviosammaltilanne tunnetaan nyt ehdottomasti parhaiten Suomen kaupungeista ja

kunnista. Työ on paitsi laajuudeltaan myös inventointimenetelmiltään historiallinen, sillä syksyn 2019 aikana opittiin tunnistamaan lahokaviosammalen asuttamia lahopuurunkoja myös ilman itiöpesäkehavaintoja itujyväsryhmien perusteella. Uusi tietämys mullisti samalla käytännön inventointityötä ja käsitystä lajin esiintymisestä ja huomioimisesta maankäytössä.

Kaavaratkaisun kannalta keskeisiä selvityksiä löytyy Vantaan yleiskaava 2020:n nettisivulta https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020 kuten Vantaan ekologiset yhteydet -selvitys, jonka pohjalta kaavaan on tuotu ekologisen runkoyhteyden merkintä sekä Uudet suojelu- ja luo-alue-ehdotukset suuralueittain –selvitys, josta löytyvät perustelut uusille sl- ja luo-alueille. Muita luontoselvityksiä on ollut luettavissa osoitteessa https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/julkaisut/maankayton_rakentamisen_ja_ymparistonn_toimiala/ymparistokeskuksen_julkaisut
Näiden lisäksi on julkaisemattomia luontoselvityksiä, joita on pyydettäessä voinut saada suoraan Vantaan ympäristökeskuksesta. Keväällä 2020 aikana Ympäristökeskus julkaisee kattavamman listan Vantaan luontoselvityksistä 2000-luvulla, kun kaavaehdotus tulee virallisesti nähtäville.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvat alueet ja muut suojelualueet osoitetaan kaavaan eri merkinnöillä. Jo perustettujen sekä vielä perustamattomien SL-alueiden merkitseminen kaavaan eri merkinnällä ei ole tarkoituksenmukaista, koska alueiden rauhoittamisen jälkeen kaavamerkintä kuitenkin pysyisi samana.

Yleiskaavassa esitetään sijainniltaan ohjeellinen ulkoilu- ja ratsastusreittien verkosto. Reittien tyyppiä ja sijaintia tarkennetaan jatkosuunnittelussa. Ei ole tarkoituksenmukaista lyödä lukkoon reittiverkoston täsmällistä sijaintia yleiskaavassa, jonka muuttaminen on hidas ja työläs prosessi. Syrjäisemmiltä luonnonsuojelualueilta on siirretty muualle joitain luonnoksessa esitettyjä ohjeellisia ulkoilu- tai ratsastusreittejä. SL-alueen kaavamääräys ”Alueella sallitaan ulkoilureittien perustaminen siten, että alueen suojeluarvo ei vaarannu.” on mukana, koska lähtökohtana on, että luontoarvot ja virkistyskäyttö on sovitettava yhteen. Koska osa uusista sl-aluevarauksista, Raappavuori ja Myyrmäen lehto tästä hyvänä esimerkkinä, ovat yhä tiivistyvien taajamien läheisyydessä, niihin tulevaa kulutuspainetta on tärkeä ohjata reiteillä, joko rakentamalla uusia tai vahvistamalla olemassa olevaa reitistöä. Ulkoilureittejä on perustettu luonnonsuojelualueille ennenkin. Lause, joka kieltää suojeluarvon vaarantamisen on tuotu määräykseen turvaamaan suojeluarvoja ulkoilureittejä perustettaessa.

Muutoksia SL- ja luo-alueisiin
Suojelualueiden kokonaisuuteen on saatujen lausuntojen ja Yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnin (Vantaan yleiskaava 2020, Yleiskaavaluonnoksen luontovaikutusten arviointi, Ramboll 2019) pohjalta on tehty muutoksia SL- ja luo-alueiden kokonaisuuteen, sekä ekologisten runkoyhteyksien verkostoon.

Karhusuon suojelualuetta laajennettu hieman länteen VR-alueelle (Laku-rajauksen mukaisena ja liito-oravan ydinalue mukana kokonaan) ja vastaavasti viereistä Petikon luo-aluetta pienennetty. Krakanojan sl-aluevaraus laajenee käsittämään sen ympäristön puronvarsimetsää, ja suojelualueen rauhoitusprosessi käynnistyi syksyllä 2019. Mustakosken luonnonsuojelualueen rajaus on muutettu Metsähallinnon lausunnon mukaiseksi. Josvaholmin SL-aluevarauksesta on poistettu alue, joka nykyisin on peltoa ja samalla on korjattu ekologisen runkoyhteyden reittiä, sekä laajennettu SL-aluevarausta hieman sen länsireunasta. Raappavuorten ja Myyrmäenlehdon luonnonsuojelualuevarausta (SL) on hieman supistettu siten, että eteläisin osa SL-alueesta on muutettu takaisin lähivirkistysalueeksi (VL) ja kaakkoisnurkan AC-aluetta on hieman pienennetty asemakaavaehdotusten Raappavuorenpuisto (nro 002049) ja Luhtitie (nro 141100) mukaisesti. VL-aluevaraus mahdollistaa suunnitellun virkistysyhteyksiä palvelevan sillan rakentamisen Luhtitien jatkeen yli.

Hagakärrsbergenin SL-alueen etelä-, koillis- ja itäpuolelle on osoitettu Hagakärrsbergenin luo-alue jatkumaan yhtenäisenä Blåbärkärrsbergenin luonnonsuojelualueeseen asti. Hagakärrsbergenin SL-varaus ja luo-aluemerkintä yhdessä kattavat maakunnallisesti arvokkaaksi luokitellun luontoarvoalueen, jonka sisäpuolelle jää mm. liito-oravan elinpiirin ydinalue.

Luo-alueiden kokonaisuuteen on yleiskaavan luonnosvaiheen jälkeen tehty joitakin muutoksia lausuntojen ja puroluontoselvityksen pohjalta. Kaavaehdotukseen uusina luo-alueina on tuotu Metsolansuo. Metsolansuo luo-alue on osoitettu lahokaviosammalen esiintymän ydinalueelle. Myös Itä-Hakkilanojan paikallisesti arvokas puronvarsilehto, joka oli ehdotuksesta jäänyt pois, on tuotu kartalle. Linnaisissa (Linnaisten omakotitaloalueen laajennus, nro 100400) asemakaavan mukaiset luo-alueet on viety yleiskaavaan. Lillån-Solbackan (Vähäjoen) luonnonsuojelualueen yksityiskohtaista rajausta on yleispiirteistetty, ja Vähäjoen varrelle on lisätty ekologinen runkoyhteys, jotta joen merkitys ekologisen verkoston osana tulisi esille.

Luo-alueisiin on lisäksi tehty seuraavia muutoksia: Rajakosken rajauksesta on poistettu peltoalue niin, että luo-alue käsittää monimuotoisia lehtomaisia ja paikoin jalopuustoisia joenrantametsiä. Kesämetsän uusi laajempi rajaus käsittää pohjoisosassa olevan rehevän korpialueen, joka on myös määritelty Luoteis-Vantaan liito-oravaselvityksessä liito-oravan kannalta kehittyväksi elinympäristöksi kolopuineen. Riitukin luo-aluetta on eteläosassa supistettu hakkuiden vuoksi ja pohjoisosassa sovitettu luo-alueen ja SL-alueen rajaviivojen rajapinnat sopimaan yhteen. Bredmalmin luo-aluetta on laajennettu idässä ja supistettu lännessä niin, että alue käsittää vain kaupungin omistaman metsäpalstan, jolla on monimuotoisuusarvoja. Metsäalue on myös tärkeä metsäinen ekologinen yhteys Pitkäsuon täyttömäen ja Keimolan golfkentän välissä. Yksityisen omistama osa alueen länsiosasta rajattiin pois, koska siellä tehtiin hakkuu, jonka kieltämiseen ei ollut perusteita, eikä omistaja halunnut myydä metsäpalstaansa kaupungille. Petikon luo-rajaus on pienentynyt, koska vieressä olevaan Karhusuon SL-alueeseen liitettiin luo-alueen puolella sijaitseva liito-oravan ydinalue.

Hermanskärin luo-aluetta on laajennettu niin, että lahokaviosammalen ydinalue kokonaisuudessaan tuli luo-rajauksen sisään. Tuulensuunpuiston luo-alueen rajausta on kavennettu, jotta voimajohto mahtuu uudelle sijainnille. Luo-alueen rajaus ulottuu nykyisin Tuulensuunpuiston itäreunaan länsireunaan, mutta varsinaiset luontoarvojen kannalta arvokkaat alueet eivät ulotu puiston reunaan saakka. Kuusijärven luo-rajausta on laajennettu niin, että etelässä oleva lahokaviosammalen ydinalue on jää rajauksen sisään. Ojangon luo-alue on palautettu samaksi kuin on yleiskaava 2007:ssä, koska esitetyllä laajennusosalla ei ole riittävästi luontoarvoja luo-alueeksi. Slåttmossenin luo-aluerajaus on määritelty samaksi kuin valmisteilla olevassa Vaaralan asemakaavassa. Radioaseman luo-alue on poistettu kokonaan, koska alue on menettänyt niin paljon luontoarvoistaan.

Luo-alueiden kokonaisuuteen on lisätty myös puroluontoselvityksen (Selvitys puroluonnon täydennyskohteista yleiskaavaa 2020 varten, viety tiedoksi yleiskaavatoimikunnalle 7.10.2019) arvokkaat puroluontokohteet: Sotunginoja, Lillån alajuoksu, Jelmusanoja, jotka ovat peltoalueilla mutkittelevia ja rantavyöhykkeiltään hyvin säilyneitä puro-osuuksia; Kylmäoja ja Rekolanoja, jotka ovat kalastoltaan erityisen merkittäviä puroja, Kormuniitynoja ja Sotunginoja, jotka ovat meriyhteyden omaavia puroja; Itä-Hakkilanoja-Liinapelto, Lammaslampi tulo- ja laskupuroineen, Pytinoja, Krakanojan latva, Kynikenoja, jotka ovat paikallisesti tai muuten tärkeitä luontokohteita, joissa puro tuo erityismerkityksen.

Muutoksia kaavaratkaisuihin

Raappavuoren lounaispuolinen AP: Yleiskaavan asumisen ratkaisujen tarkistusten myötä Pellaksen alueella Luhtitien varsi merkitään asuinalueeksi (A) ja alue tienvarresta pohjoiseen pientalovaltaiseksi alueeksi (AP). A-aluevarausta on hieman supistettu koilliskulmasta ja muutettu VL-alueeksi. A-alueen halki on osoitettu ekologisen runkoyhteyden varaus.

Linnaistenmetsän lounais- ja länsiosa: AP-varaus on rajattu pääosin asemakaavan (Linnaisten omakotitaloalueen laajennus, nro 100400) mukaisesti. Kaavaratkaisu on tällä hetkellä muutoksenhaun kohteena.

Kaivokselan länsiluoteispuolella sijaitseva kaivosalueella on yleiskaavassa arvokkaan kulttuuriympäristön merkintä. Määräyksen mukaan alueen käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on vaalittava kulttuuriympäristön ominaispiirteitä. Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa. Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä muuta näihin verrattavaa toimenpidettä. Alueen asemakaavatilanteen mukaan (Kaivoksela, rakennuskaava vahvistettu 22.8.1961) alue on luonnonsuojelualuetta (EL).

Maantien 152 jatkeesta (ns. Kehä IV) on aloitettu ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita. Maantien 152 jatkeen merkintää on tarkennettu yleiskaavaehdotukseen YVA-ohjelmassa tutkittavien linjausten perusteella. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on merkitty kaavaan *Liikenteen yhteystarve* -merkinnöillä. Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteydessä on liikennealueessa varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Maantie 152:lle on merkitty kolme viheryhteyden kehittämiskohtaa.

Kaavan luontotietopohjan parantamiseksi syksyllä 2019 käynnistynyt selvityshanke tarkentaa ja täydentää tietoja lahokaviosammalen levinneisyydestä koko Vantaalla, myös Kivistön alueen metsien osalta. Selvityksen pohjalta myös Kivistön metsien lahokaviosammalen esiintymien merkitystä arvioidaan lajin uuden esiintymäkuvan valossa, ja tehdään suunnitelma lahokaviosammalen suotuisan suojelutason varmistamiseksi Vantaalla.

Simonkylän koulun pohjoispuolelle ei ole osoitettu uutta rakentamista. Simpparinmäen osoittaminen A-alueeksi johtuu yleiskaavan yleispiirteistämisestä.

Hanabölen peltoalueen eteläosan metsien alueella Valkoisenlähteentien pohjoispuolella ulkoilureittiverkoston jatkuvuutta turvataan maatalousalueen ja asuinalueen väliin lisätyllä lähivirkistysalueen vyöhykkeellä. Asuinalue on rajattu siten, että nykyiset asuintalot ovat rajauksen sisällä.

A-aluevarausta Rekolanmetsän itäpuolella tutkittiin uudelleen ja selvitettiin mahdollisia vaihtoehtoja rakentamisen sijoittamiselle Leinelän aseman seudulla. Alue on hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden vyöhykettä, ja siksi rakentamisen mahdollistamisesta alueella ei haluta kokonaan luopua. Rakennettavan alueen rajausta muutettiin jonkin verran luonnokseen verrattuna. Kaikki erilaiset rakentamisen ratkaisut kaventavat metsää jostain kohtaa. Esitetyssä ratkaisussa Leinelän länsipuolen ja radan eteläpuolen vanhat metsät jäävät viheralueiksi ja viheraluekokonaisuus säilyy riittävän leveänä. Metsäisen maakuntatason ekologisen yhteyden minimisuositusleveys on taajamassa 300 metriä ja sen ulkopuolella 500-1000 metriä (Vantaan ekologiset yhteydet selvitys, Anna Ojala 2018). Nyt esitetyssä ratkaisussa yhteys on kapeimmillaan 220 metriä leveä, eikä kapene verrattuna jo asemakaavoitettuun tilanteeseen. Viheralueelle jää kallioiden ja kosteiden alueiden muodostamia kokonaisuuksia ja lehtomaisia kankaita tai lehtoja. Pohjoisessa korkea kalliomäki jää viheralueelle. Metsän sisäosaa säilyy vanhan Asolan ja Ilolan välissä. Verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan asuinaluetta esitetään laajennettavaksi siten, että vanhan Asolan länsipuolinen täydennysrakennusalue, jota on kutsuttu nimellä Leinelä 2, voidaan toteuttaa laajempana. Pohjoisempana rakentamista esitetään laajennettavaksi mm. alueelle, joka on ollut vielä 40-30 vuotta sitten peltoa, eikä puusto ole kovin vanhaa. Samalla ulkoilureitit siirretään viheralueelle. Koska metsä kapenee, ekologinen runkoyhteys merkitään vain yhdellä viivalla kahden rinnakkaisen

sijaan. Ekologinen runkoyhteys noudattaa tässä Kylmäojaa ja päätyy Kylmäojan korven ja Kylmäojanmetsän rauhoitetulle luonnonsuojelualueelle.

Tikkurilan keskuspuiston pohjoisosan eli Rekolanmetsän rajat tulevat hahmottumaan asemakaavoituksen myötä. Viheralueen sisältöä voidaan suunnitella muualla kuin yleiskaavassa.

Vierumäen metsän työpaikka-alueen käyttötarkoitusmerkintä on muutettu tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueesta (TT) tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi (TY), ja samalla aluetta on rajattu pienemmäksi alueen luontoarvojen huomioimiseksi luontovaikutusten arvio suositusten mukaisesti. Oljemarkin metsän VL-aluetta on laajennettu itään päin.

Länsimäen pohjoisosan uudet asuntorakentamisen alueet on linjattu yleiskaavaan hyvin yleispiirteisesti, koska alueesta ei ole vielä tarkempia suunnitelmia. Asuntoalueen määritelmä ei yleiskaavaehdotuksessa ole enää tiivis asuntoalue, vaan asuntoalue, jonka määräys mahdollistaa hyvin monipuolisen asuntorakentamisen.

Östersundomin yhteisen yleiskaavan ratkaisut on tuotu Vantaan uuteen yleiskaavaan lähes sellaisenaan. Helsingin hallinto-oikeus kumosi yleiskaavan päätöksellään 29.11.2019. Mahdollisia jatkotoimia selvitetään kuntien yhteistyönä, joten aikataulusyistä ei tässä vaiheessa ole vielä tehty uusia linjauksia mm. taajamavarauksien osalta. Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen ekologisen yhteyden varausta on täsmennetty yleiskaavaehdotukseen mm. tarvittavien siltojen osalta.

Muut lausunnossa esitetyt muutokset ja täydennykset on käyty läpi ja niiden osalta on pitäydytty luonnoksen ratkaisuissa.

NRO 16
SUOMEN METSÄKESKUS

Tiivistelmä lausunnosta

- Tulee arvioida yleiskaavan vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen.

- Luo -alue, ekologinen runkoyhteys ja arvokas kulttuuriympäristö kaavamääräyksiä on tarpeen selkeyttää maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden osalta ja puunkaatoa koskeva toimenpiderajoitus tulee määräyksistä poistaa.

- Koko virkistysalueita (VL-, VR-alueet) koskeva toimenpiderajoitus puunkaatoon on poistettava. Toimenpiderajoituksen halutaan koskevan vain tarkasti rajattuja alueita, joiden erityisominaisuudet perustuvat riittäviin selvityksiin ja metsätalousvaikutusten arviointiin.

Näin voidaan paremmin huomioida luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä yhteensovittaa metsätalouden toimenpiteet. Alueiden erityisominaisuudet tulee selvittää riittävillä selvityksillä maanomistajan kanssa vuorovaikutuksessa.

- Luonnonsuojelualuevarausmerkintää ei tule esittää suojelupäätöstä laajempana. *Metsälaki* ei ole voimassa alueilla, jotka ovat varattu suojelualuevarauksella. Näin ollen maanomistaja ei voi saada näillä alueilla esim. Kemera lain mukaista ympäristötukea. Maanomistajalta poistuu siis mahdollisuus tukeen suojeluun tarkoitetuilla alueilla.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Yleiskaavan taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on arvioitu luonnonsuojelualueiden ja ekologisten käytävien sekä maisematyöluvan vaatimuksen taloudellisia vaikutuksia. Selvityksen mukaan yksityisen maan varaaminen luonnonsuojelualueeksi tarkoittaa tappioita metsän myynnin tuloissa, mutta toisaalta yksityinen maanomistaja voi myydä suojelualueen tai saada korvauksen yksityisen luonnonsuojelualueen perustamisesta tai alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta aiheutuvasta taloudellisesta menetyksestä. Alueet, joilla vaaditaan maisematyölupaa puiden kaatoon, pienenivät verrattuna voimassa oleviin yleiskaavoihin jo arvioidussa yleiskaavaluonnoksessa. Yleiskaavaehdotukseen maisematyöluvan vaatimus on korjattu koskemaan puiden kaatoa vain VL ja VR -alueilla, joten maisematyöluvan vaatimus poistuu nyt entistä laajemmin.

Yleiskaavaehdotuksessa luo-alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä. Luvanvaraisuus ei koske puiden kaatamista. Ekologisen runkoyhteyden kaavamääräyksestä on poistettu 128§:n mukainen toimenpiderajoitus.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee myös puiden kaatamista, on osoitettu VL- ja VR-alueille. Retkeily- ja ulkoilualueilla (VR) määräystä tarkennetaan toteamalla, että alueella voi tehdä MRL 128§ mukaisia pienimuotoisia metsänhoitotöitä. Yleiskaavassa esitetään kaupungin viheralueverkosto. Lähivirkistysalueet ja retkeily- ja ulkoilualueet on varattu perustuen voimassa oleviin oikeusvaikutteisiin yleiskaavoihin, mutta varaukset ovat hieman pienentyneet siten, että osa varauksista on nyt muuttunut maatalousvaltaisiksi alueiksi. Virkistysalueet tarkentuvat yleensä asemakaavoituksen kautta. Alueita ei perusteta yleiskaavalla.

Pääkaupunkiseudun kasvavalle väestölle virkistäytymisen mahdollisuudet ja muut metsän tarjoamat ekosysteemipalvelut ovat tärkeitä, ja sitä ajatellen kaupungin läheisiä metsiä on varattu

ennemmin virkistys- tai suojelukäyttöön kuin metsätalouskäyttöön. Jos metsien puut kaadetaan, ne menettävät virkistysarvoaan ja ekosysteemipalvelujen tuotannon potentiaalia.

Luonnonsuojelualuevaraukset on rajattu kartalle alueen sisältämien luontoarvojen perusteella. Perustelut Yleiskaava2020:n uusista suojeluverkostoon lisättävistä luonnonsuojelualueista ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeistä alueista on koottu Vantaan kaupungin nettisivuilta https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020 löytyvään selvitykseen (Uudet suojelu- ja luo-alue-ehdotukset suuralueittain, Vantaan kaupunki, ympäristökeskus 2019).

Yleiskaava on pohjana rauhoituspäätöksen valmistelulle alueilla, jotka on yleiskaavassa varattu luonnonsuojelualueiksi. Kaikista alueista ei siis ole olemassa rauhoituspäätöstä. Yleiskaava esittää suojelualueen rajauksen samalla tavoin suurpiirteisesti kuin muutkin maankäyttövaraukset. Suojeluun varatuille alueille on mahdollista hakea Metso-tukea. Yleiskaavaehdotukseen lisättiin määräys: ”Jos maanomistaja ei voi kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla käyttää hyväkseen aluettaan, kunta tai valtio on velvollinen lunastamaan alueen tai suorittamaan haitasta korvauksen.”

NRO 17
TRAFICOM

Tiivistelmä lausunnosta

- Hyvä, että kehitetään olemassa olevia ja uusia asemanseutuja seudullisen joukkoliikennekaupungin osana
- Kävelyn ja pyöräilyn lisäämiseen tähtäävät toimet kannatettavia
- Lentoaseman kehittämisen kannalta tärkeää, että on esitetty Lden 50, 55 ja 60 dB lentokonemelualueet
- Erittäin hyvä, että laskeutuvien lentokoneiden aiheuttaman melun vuoksi laskeutumisreittien alle kiitoteiden jatkeille on osoitettu laskeutumisvyöhyke, jolla on 35 dB ääneneristävyysvaatimus asuinrakennuksille ja herkille toiminnoille
    - tärkeää, että laskeutumisvyöhykkeen merkintä säilyy yleiskaavassa luonnoksessa esitetyn mukaisena ja sisältää vähimmäismääräyksenä ääneneristävyysvaatimuksen

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Merkitään tiedoksi lausunto, jossa on katsottu hyväksi yleiskaavaluonnoksen ratkaisuja kehittää ja edistää kestävien liikkumismuotojen käyttöä.

Lentoaseman toiminnan turvaaminen ja lentomelun huomioiminen ovat olleet yleiskaavan tavoitteena kaavaa laadittaessa. Vantaan kaupunki pitää hyvänä, että yleiskaavassa esitetyt lentomelua koskevat merkinnät ja määräykset ovat Traficomin näkökulmasta tarkoituksenmukaisia keinoja tukea lentoaseman toimintaedellytyksiä samalla, kun kaupunkia kehitetään nykyrakenteeseen ja kestäviin kulkumuotoihin tukeutuen.

Yleiskaavaehdotuksessa on esitetty luonnoksen tapaan Länsi-Vantaalle osoitettu lentokoneiden laskeutumisvyöhyke, joka sisältää ääneneristävyysvaatimuksen.

NRO 18
TUKES

Tiivistelmä lausunnosta

Vantaan alueella 33 Tukesin valvomaa laitosta, joista 9 lasketaan ns. suuronnettomuusvaaraa aiheuttaviksi laitoksiksi. Ne tulisi merkitä yleiskaavaan T/kem-merkinnällä.

Lisäksi ehdotuksia näitä laitoksia sisältävien asumiseen muuntuvien alueiden tarkemmista määräyksistä ja jatkosuunnittelusta.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vantaan yleiskaavan vaikutustenarvioinneissa arvioitiin Kemikaali- ja turvallisuusvirasto Tukesin määritelmän mukaisten (tilanne 8.3.2019) suuronnettomuutta ja ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavien toimintojen vaikutuksia tarkastelemalla konsultointivyöhykkeille sijoittuvan asukkaiden määrän muutosta vertaamalla nykytilannetta sekä voimassaolevan yleiskaavan maankäyttöalueita yleiskaavaan 2020. Tavoitteena oli tunnistaa konsultointivyöhykkeiden sisällä eniten muuttuvat alueet, joiden jatkosuunnittelussa tulee erityisesti huomioida konsultaatiovyöhykkeiden vaikutus.

Valtaosa yleiskaavan ympäristöriskejä mahdollisesti aiheuttavista toiminnoista sijoittuvat yleiskaavan työpaikka-alueille eikä yleiskaavassa ei ole suunniteltu sijoitettavan Vantaalle uusia, merkittävää vaaraa aiheuttavia toimintoja. Kuitenkin yleiskaavan mukainen kaupunkirakenteen

tiivistäminen, täydentäminen ja etenkin entisten työpaikka-alueiden muuttaminen asumisen alueiksi saattaa kuitenkin lisätä painetta sijoittaa uutta rakentamista nykyisten vaaraa aiheuttavien kohteiden konsultaatiovyöhykkeiden sisälle. Näillä alueilla onnettomuusvaaraa aiheuttavien toimintojen arvellaan siirtyvän muualle, poistuvan maankäytön muutosten tieltä tai niiden toiminnan ei olla arvioitu aiheuttavan haittaa ympäröivälle maankäytölle. Maankäytön tiivistäminen ja muuttunut ympäristö saattaa rajoittaa nykyisten ympäristöhaittaa tai vaaraa aiheuttavien toimintojen laajentamista, toiminnan muuttamista, toimintaan kuuluvien aineiden kuljetusta tai ympäristöluvan uusimista.

Koko kaupunkia koskeva yleiskaava on kuitenkin yleispiirteinen, pitkän ajan suunnitelma, jolloin yksityiskohtainen häiriöitä tai riskejä aiheuttavien kohteiden selvittäminen ja arviointi on mahdollista tehdä tarkemman tason jatkosuunnittelussa. Vaikutustenarvioinnin pohjalta yleiskaavanehdotuksen yleismääräyksiin lisättiin määräys ”*Suuronnettomuusvaarallisten kohteiden mahdolliset riskit tulee jatkosuunnittelussa selvittää ja huomioida riittävästi*”. Yleismääräyksellä varmistetaan, että jatkosuunnittelussa, kuten osayleiskaavoissa tai asemakaavojen yhteydessä, selvitetään yksityiskohtaisemmin mm. toimintojen ympäristövaikutukset ja riskit sekä varmistetaan riittävät suojaetäisyydet toimintojen ja herkkien kohteiden välillä. Aikaisemmin tämänkaltaista tarkastelua on jo tehty mm. Aviapoliksen kaavarungon yhteydessä.

NRO 19
TUUSULAN KUNTA

Tiivistelmä lausunnosta

- Kulomäentien (mt 152) liikenteen sujuvuutta ei tule vaarantaa. Sen tulee palvella myös seudullista liikennettä Kehä IV:n kehittyvässä käytävässä sekä vt4-kt45 –välillä.
- Mt 152 jatkeelle tulee esittää vain yksi linjaus. Tuusulan näkemys on, että yleiskaavassa tulee esittää ve 1 mukainen tielinjaus. Eritasoliittymä täyttömäelle puuttuu.
- Kiilan kiertotalousalue on tunnistettu Uusimaa 2050 –kaavassa maakunnallisena kohteena, joten alueen tulisi olla laajempi myös Vantaan yleiskaavassa, jotta alue voi kehittyä maakunnallisena kohteena.
- Ruskeasannan aseman toteuttaminen, aseman sijoittuessa kt 45:n ja kehäradan risteämispisteeseen, edistää yleiskaavan tavoitetta vähentää liikenteen haittoja kestävien liikkumismuotojen tukemisella. Aseman toteutusta tulee kiirehtiä.
- Vierumäen työpaikka-alueelta (TT) tulee osoittaa tieliikenteen yhteystarve kohti Tuusulaa.

- Lentoradan linjaus koillisosassaan Vierumäen alueella ei vastaa Tuusulan näkemystä lentoradan linjauksesta. Tuusulan kunta on kaikissa yhteyksissä lausunut, että tulee selvittää, voiko radalla kulkea lähiliikennettä ja voidaanko Hyrylään sijoittaa uusi asema
- Lentoasema: Tuusulan tavoitteena on saada lentoasema ”avautumaan” myös pohjoiseen ja alueesta tulisikin muodostaa laaja yhteinen näkemys.
- Yleiskaavaan tulisi lisätä raitiotien yhteystarve Tuusulanväylää pohjoiseen.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vuoden 2018 lopulla on valmistunut Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -selvitys (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 58/2018), jossa on tarkasteltu ja luokiteltu seudun tieverkkoa vuosien 2030 ja 2050 tilanteissa. Kyseisessä selvityksessä Kulomäentietä ei ole esitetty osana tieverkkoa eikä sitä siis ole nähty osana keskeisimpiä valtakunnallisen ja pitkämatkaisen tavaraliikenteen reittejä. Kulomäentie on jo nykyisin osittain kaupunkimaista ympäristöä, eikä raskaan liikenteen määrää tiellä haluta lisätä. Yhteyttä onkin tarkoitus kehittää entistä paremmin kaupunkiympäristöön sopivaksi. Vantaan yleiskaavan ratkaisut tukevat tätä tarkoitusta ja merkinnät ovat myös johdonmukaisia edellä mainitun selvityksen kanssa.

Maantien 152 jatkeesta (ns. Kehä IV) on aloitettu ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita. Maantien 152 jatkeen merkintää on tarkennettu yleiskaavaehdotukseen YVA-ohjelmassa tutkittavien linjausten perusteella. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on merkitty kaavaan *Liikenteen yhteystarve* -merkinnöillä. YVA-ohjelman tutkittavissa vaihtoehdoissa on esitetty liittymä Mossabackan kohdalle. Kyseiseen kohtaan ei ole Vantaan yleiskaavassa merkitty eritasoliittymävarausta, koska YVA-ohjelmassa on mainittu, että liittymä suunnitellaan ensimmäisessä vaiheessa tasoliittymänä.

Vantaan yleiskaavaehdotukseen on lisätty liikenteen yhteystarve -merkintä osoittamaan, että liikenneyhteydet Vierumäen työpaikka-alueelle on tarkoitus järjestää Tuusulan itäväylältä. Aluetta koskien myös kaavan yleismääräyksiin on lisätty, että Vierumäen uuden työpaikka-alueen toteuttaminen edellyttää asemakaavaa ja aiottuun työpaikkatoimintaan soveltuvaa liikenneyhteyttä Tuusulan puolelta.

Tallinna-tunnelin ja Lentoradan merkintää on muutettu yleiskaavaehdotukseen ja kyseiset radat on merkitty omalla merkinnällään *Raskaan raideliikenteen yhteystarve*. Merkintä osoittaa ratojen ohjeellisen linjauksen sekä niiden yhteystarpeet lentoasemalta pohjoiseen, mutta ratojen suunnittelutilanne huomioiden merkintä ei ota tarkemmin kantaa niiden reitteihin. Selostuksessa on

tarkemmin avattu vain, että yhteystarpeet suuntautuvat Lentoradalta pääradalle ja Tallinna-tunnelista lentoaseman pohjoispuolen mahdolliseen rahtiterminaaliin.

Vantaan yleiskaavaehdotukseen ei merkitä Joukkoliikenteen runkoyhteyttä Tuusulanväylää pohjoiseen. Vantaan kaupunki näkee hyvänä, että Tuusula selvittää mahdollisen raitiotien reittiä Vantaan ratikan ja Tuusulan välillä, mutta kaupungin näkemyksen mukaan yhteys ei ole toteutumassa ennen Vantaan yleiskaavan tavoitevuotta 2050 eikä yhteyttä siksi merkitä Vantaan yleiskaavaan.

NRO 20
UUDENMAAN ELY-KESKUS

Tiivistelmä lausunnosta

- Östersundomin rajaaminen pois yleiskaavasta valitusprosessin takia
- Kulttuuriympäristöt on esitetty sinänsä perustelluin rajauksin kaavakartalla. Ympäristöministeriö tarkastelee vielä valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen lopullista rajausta.
- Kaupan sijoittaminen ensisijaisesti keskustoihin on kannatettava periaate ja se toteuttaa MRLn vähittäiskaupan sijainninohjauksen tarkoitusta. Kaupan määräyksiä tulee kehittää mm. KM-alueiden osalta yleisesti ja aluekohtaisesti.
- ELY kannattaa lähes kaikkia yleiskaavan liikenneratkaisuja, muutosehdotukset pääosin hiontaa määräyksiin ja selostukseen.
- Vihdintien rooli seudullista merkitystä omaavana väylänä on syytä todeta ainakin kaavaselostuksessa.
- Ilmakehän pohjoisen suunnan rampeista toteutettavuusselvitys
- Raskaan liikenteen taukopaikat Keimolaan ja Koivukylänväylän varteen merkittävä muuntuvan käytön merkintänä, tulisi osoittaa yleiskaavassa myös pysyviä paikkoja
- Vantaan ratikka ympäristövaikutusten arvioinnin tarveharkintaan
- Melualueet ja melua tuottavat toiminnot syytä esittää liitekartalla. Ympäristöterveysvaikutukset tulisi arvioida. Melua koskeva yleismääräys tulisi koskea myös liikenteen suunnittelua. Voimakkaan lentomelun alueella tulisi harkita määräystä, jolla asumista alueella vähennetään.

- Vedenottamot ja niiden suoja-alueet tulisi esittää kaavakartalla. Pohjavesialueet, pohjavedenottamot ja niiden suoja-alueet liitekartalle.
- Vantaalla sijaitsevien Seveso-kohteiden vaikutus yleiskaavaratkaisuun sekä merkintöihin ja määräyksiin tulee avata vaikutusten arvioinnissa.
- Natura-alueet tulee huomioida kaavakartalla ja -määräyksissä sekä arvioida LSL 65 §:n mukaisesti maankäytön muutosten vaikutukset kunkin alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Östersundomin yhteinen yleiskaava on kumottu Helsingin hallinto-oikeuden päätöksellä 29.11.2019. Östersundom toimikunta päätti valittaa päätöksestä Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusprosessi on kesken. Östersundomin yhteisen yleiskaavan aluetta ei ole haluttu rajata pois, koska tavoitteena on koko kaupungin kattava yleiskaava. Yhteisen yleiskaavan ratkaisut on tuotu Vantaan yleiskaavaehdotukseen lähes sellaisenaan, mutta niitä voi olla tarpeen vielä ehdotuksesta saatujen lausuntojen pohjalta täsmentää.

Arvokkaasta kulttuuriympäristöstä on ehdotukseen laadittu luonnoksen ratkaisuja täsmentävä oikeusvaikutteinen liitekartta määräyksineen.

Kaupan ratkaisu yleiskaavaluonnoksessa oli ilmeisen epäselvä ja sitä on täsmennetty ehdotukseen mm. määräyksiä täydentämällä. Muutoksien pohjana toimi kaupan vaikutusten arviointi, joka keskittyi nimenomaan merkintöihin ja määräyksiin. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnettiin myös kaupan teemaa koskevia lausuntoja, joista saatiin hyviä korjausehdotuksia.

Vantaan yleiskaavaluonnoksessa seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue oli merkitty Vantaankoskelle, Vehkalaan, Kivistöön, Ruskeasantaan ja Tikkurilaan. Yleiskaavaehdotukseen on lisätty kyseinen merkintä myös Korson ja Martinlaakson asemille. Yleiskaavaehdotuksen merkinnät ovat Helsingin seudun liityntäpysäköinnin toimenpideohjelman (HSL:n julkaisuja 8/2017) mukaisia. Liityntäpysäköintialueiden määräystä on myös täydennetty yleiskaavaehdotukseen ja siihen on lisätty, että *saavutettavuuden joukkoliikenteen asemalta ja pysäkeiltä tulee olla hyvä ja yhteydet tulee toteuttaa korkeatasoisena*.

Yleiskaavaluonnoksessa asemien määräys oli, että *liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina.* Yleiskaavaehdotukseen asemia koskevia määräyksiä on täydennetty lauseella: *asemalla tulee toteuttaa riittävästi pyöräpysäköintiä*. Liityntä- ja vaihtoyhteyksillä tarkoitetaan määräyksissä kaikkien kulkumuotojen välisiä yhteyksiä.

Vihdintien roolia seudullista liikennettä palvelevana tienä on tarkennettu selostukseen. Vihdintieltä on yleiskaavaehdotukseen lisäksi poistettu eritasoliittymävaraus Luhtitien liittymästä Vihdintien kehittämiskäytäväselvityksen mukaisesti.

Maantien 152 jatkeesta (ns. Kehä IV) on aloitettu ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita. Maantien 152 jatkeen merkintää on tarkennettu yleiskaavaehdotukseen YVA-ohjelmassa tutkittavien linjausten perusteella. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on merkitty kaavaan *Liikenteen yhteystarve* -merkinnöillä.

Lahdenväylälle osoitettua Valkoisenlähteentien suuntaisliittymää koskeva kaavamääräys TEN-T -ydinverkolle asetetuista palvelutasotavoitteista säilyy yleiskaavaehdotuksessa. Ilmakehän ja Tuusulanväylän pohjoisen suunnan ramppien eritasoliittymävaraus on puolestaan poistettu yleiskaavaehdotuksesta ja Ylästöntien suuntaisliittymän toteutumisen edellytyksenä olevat Tuusulanväylän kolmannet kaistat on huomioitu tien aluevarauksessa.

Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteyteen on esitetty liikennealueeseen varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Muille vastaaville palvelualueille ei ole tehty varauksia liikennealueisiin, mutta Vantaan yleiskaava mahdollistaa niiden sijoittumisen kaavaan merkityillä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Näiden sijainteja ei siis erikseen osoiteta yleiskaavaehdotuksessa.

Keimolaan on suunnitteilla raskaan liikenteen pysäköintialue. Kyseinen alue on kuitenkin väliaikainen, eikä sitä tästä johtuen merkitä Vantaan yleiskaavaan.

Vantaan kaupunki on 18.10.2019 pyytänyt Uudenmaan ELY-keskukselta päätöstä, edellyttääkö suunniteltu Vantaan ratikka -hanke ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja Uudenmaan ELY-keskus on 6.3.2020 annetussa päätöksessään ratkaissut, että kyseiseen hankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain mukaista arviointimenettelyä.

Yleiskaavan melu- ja ilmanlaatuvaikutukset on arvioitu ja niistä on koostettu oma raporttinsa, jossa on tarkasteltu tie-, katu-, raide- ja lentomelua sekä liikenteen ja muiden toimintojen aiheuttamia ilmanlaatuhaittoja. Yleiskaavan liikenneverkolle ei ole tehty melumallinnusta. Uusin melumallinnus on tehty osana pääkaupunkiseudun meluselvitystä, mutta tätä aineistoa ei ole mielekästä esittää, sillä se ei kuvaa yleiskaavan katuverkkoa eikä yleiskaavan liikenne-ennusteen liikennemääriä. Vaikutusarviointiraportissa on esitetty kartat melualueista.

Yleiskaavassa on osoitettu vedenhankinnan kannalta erityisen merkittävät pohjavesialueet. Vedenottamoita tai niiden suoja-alueita ei ole esitetty liitekartalla, koska osa alueiden haltijoista pitää tietoa turvallisuusriskinä.

Natura 2000 – verkoston alueet on määritelty yleiskaavaehdotukseen omalla merkinnällä. Yleiskaavan alueelle ulottuu alueita neljästä eri Natura 2000-aluekokonaisuudesta: Sipoonkorpi

(FI0100066); Vantaanjoki (FI0100104); Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät (FI0100064); Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet (FI0100065). Yleiskaavatyön alkuvaiheessa päädyttiin arvioon, ettei kaavan ratkaisut tuota vaikutuksia Natura - verkoston alueisiin (pois lukien Östersundomin yhteisen yleiskaavan alue) eikä erillistä Natura-arviointia ole tarpeen tehdä. Östersundomin kaava-alueesta on tehty erillisiä, kuntien yhteisiä kokonaistarkasteluja ja arviointeja.

Luonnoksesta laaditussa luontovaikutusten arvioinnissa Natura2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta arvioitiin, onko todennäköisten vaikutusten perusteella tarpeen kuitenkin tehdä erillistä Natura-arviointia. Arvioitava yleiskaavaluonnos käsitti koko Vantaan alueen, mutta arvioinnissa on kuitenkin rajattu tarkemman tarkastelun ulkopuolelle lentokenttäalue, sekä Östersundomin kaava-alue.

Luonnoksessa ei ole osoitettu uutta rakentamista Sipoonkorven Natura-alueelle, joka sijoittuu Vantaalla pääosin kansallispuistoalueen sisälle. Luontovaikutusten arvioinnissa Vantaanjoen Natura-alueen vaikutusten osalta todetaan, että maantien 152 jatkosuunnittelun yhteydessä on selvitettävä vuollejokisimpukkaan kohdistuvat mahdolliset vaikutukset. Mutta voidaan olettaa, että yleiskaavalla ei ole sellaisia Natura-alueen suojeluarvoihin kohdistuvia vaikutuksia, jotka laukaisisivat Natura-arvioinnin tarpeen. Mt 152:sta on käynnistynyt erillinen YVA-menettely syksyllä 2019.

Vestran suo, Lehdot ja vanhat metsät Natura-alueen osalta arvioinnissa todetaan, että Natura-alueen pohjoisreunalle sijoittuva AP-alue on vielä rakentamatonta ja rakentamisen sijoittumisesta ja laadusta riippuu, onko vaikutuksista tarpeen tehdä varsinainen Natura-arviointi. Arviointi suosittaa, että rakennettavan alueen ja Natura-alueen välille jätetään metsäinen suojavyöhyke, jolloin todennäköisyyttä merkittäville suojeluarvoja heikentäville vaikutuksille voidaan ehkäistä. Yleiskaavassa tähän kohtaan on esitetty virkistysalueyhteyttä suojavyöhykkeeksi, joka on tarpeen huomioida erityisesti mahdollisen asemakaavoituksen yhteydessä. Virkistysalueyhteys myös ohjaa virkistyskäyttöpainetta Natura-alueen ulkopuolelle.

NRO 21
UUDENMAAN LIITTO

Tiivistelmä lausunnosta

- Uudenmaan liitto pitää lausunnolla olevaa Vantaan yleiskaavan luonnosta erinomaisena pohjana jatkosuunnittelulle.
- Vantaan yleiskaavan laatimisen tavoitteena on sisäänpäin kasvulla saavuttaa kestävään liikkumiseen tukeutuva monikeskuksinen joukkoliikennekaupunki, jossa viher- ja

virkistysalueet ovat olennainen osa kokonaisuutta. Vantaan yleiskaavan tavoitteet tukevat maakuntakaavojen tavoitteita.

- Kaupunkikeskustojen ja kaupallisten palveluiden alueilla sekä niiden ulkopuolella kaupan määräyksiä tulee tarkentaa ja täydentää
- Kaupunkikeskustojen kauppaa ei rajoiteta, jolla korostetaan keskustan ensisijaisuutta kaupan sijoittumiselle
- Kaupan alueiden enimmäismitoitus tulee huomioida maakuntakaavan mukaan
- Kaupan seudullisuuden koon alarajat tulee huomioida maakuntakaavan mukaan
- Aviapoliksen kaupunkikeskustan alueen rajausta tulee tarkistaa
- Pakkalan alueen (mm. Jumbon alue) maankäyttö tulee muuttaa kaupallisten palveluiden alueeksi (perusteluna mm. ettei alueella ole keskustamaisia palveluita)
- Raskaan liikenteen taukopaikat on osoitettu Uusimaa-kaava 2050 selostuksen liiteaineiston logistiikkaa käsittelevässä L1 -liitekartassa. Uudenmaan liitto toivoo, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioitaisiin raskaan liikenteen levähdysalueet
- Uudenmaan liitto katsoo, että maantie 152 liikennealueen aluevaraus sekä vaihtoehtoinen nuolimerkinnöillä esitetty linjaus ovat yhteneviä maakuntakaavojen ohjeellisen linjauksen kanssa, kun otetaan huomioon maakuntakaavojen tarkkuustasot.
- Natura 2000 -alueet tulee osoittaa yleiskaavassa omalla merkinnällä.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Kaupan ratkaisu yleiskaavaluonnoksessa oli ilmeisen epäselvä ja sitä on täsmennetty ehdotukseen mm. määräyksiä täydentämällä. Muutoksien pohjana toimi kaupan vaikutusten arviointi, joka keskittyi nimenomaan merkintöihin ja määräyksiin. Vaikutusten arvioinnissa hyödynnettiin myös kaupan teemaa koskevia lausuntoja, joista saatiin hyviä korjausehdotuksia. Kaupan alueiden mitoitusta ei yleiskaavaehdotukseen ole tuotu, vaan sen osalta on tarkoitus edelleen tukeutua maakuntakaavassa esitettyihin linjauksiin.

Aviapoliksen kaupunkikeskustan rajauksessa oli ristiriita Uusimaa 2050 kaavaluonnoksen kanssa. Keskustaa koskevaa ratkaisua muutettiin maakuntakaavaehdotukseen, joten nyt tarvetta muutokselle ei enää ole. Tämä ratkaisi samalla myös Pakkalan merkinnän, koska alue on nyt maakuntakaavassa keskusta.

Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteyteen on esitetty liikennealueeseen varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Muille vastaaville palvelualueille ei ole tehty varauksia liikennealueisiin, mutta Vantaan yleiskaava mahdollistaa niiden sijoittumisen kaavaan merkityillä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Näiden sijainteja ei siis erikseen osoiteta yleiskaavaehdotuksessa.

Keimolaan on suunnitteilla raskaan liikenteen pysäköintialue. Kyseinen alue on kuitenkin väliaikainen, eikä sitä tästä johtuen merkitä Vantaan yleiskaavaan.

Maantien 152 jatkeesta (ns. Kehä IV) on aloitettu ympäristövaikutusten arviointi, jossa tutkitaan hankkeen vaihtoehtoja ja tuotetaan tietoa päätöksenteon tueksi. Tavoitteena on löytää hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, jossa on sovitettu yhteen erilaisia tarpeita. Maantien 152 jatkeen merkintää on tarkennettu yleiskaavaehdotukseen YVA-ohjelmassa tutkittavien linjausten perusteella. Yleiskaavaehdotus mahdollistaa myös linjauksen, joka kulkee osittain Tuusulan puolella ja tämä on merkitty kaavaan *Liikenteen yhteystarve* -merkinnöillä.

Natura 2000 – verkoston alueet on tuotu yleiskaavaehdotukseen omalla merkinnällä.

NRO 22
VANTAAN ENERGIA OY

Tiivistelmä lausunnosta

- Hakunilan Käärmekallion maanalaisen lämpökeskuksen merkintä (maanalainen ET-alue) on poistettu
    - Ehdotetaan, että maanalainen voimalaitos merkitään kuten yleiskaavassa 2007
    - Ympäristöluvanvaraista toimintaa, jota ei saa sijoittaa kaavan vastaisesti
- Maarinkunnan lämpökeskuksen ET-alue on poistettu ja alue muutettu tiiviin asumisen (A) alueeksi
    - Ehdotetaan, että lämpökeskusalue merkitään kuten yleiskaavassa 2007
    - Ympäristöluvanvaraista toimintaa, jota ei saa sijoittaa kaavan vastaisesti
- Hämeenlinnanväylän läheisyydestä, hyvien liikenneyhteyksien varrelta ehdotetaan varattavaksi 3-5 ha alue biopolttoaineiden varastoterminaaliksi

Vastine

Kiitämme lausunnosta, jonka perusteella on tehty tarkennuksia yleiskaavaan energiahuollon toimintojen turvaamiseksi. Maarinkunnaan lämpökeskuksen alue (voimassa olevassa yleiskaavassa yhdyskuntateknisen huollon (ET) alue) on nyt yleiskaavassa osoitettu asumisen (A) alueeksi, sillä yleiskaava kuvaa kaupungin kehityksen pitkän ajan tavoitekuvaa. Maankäytön muutosta suunnitellessa on kuitenkin otettava huomioon alueen ja sen lähiympäristön nykytila ja esimerkiksi nykyisten teknisen huollon laitteiden ja laitosten asettamat rajoitteet. Yleiskaavassa ei ole osoitettu erikseen maanalaisia teknisen huollon alueita.

Maarinkunnaan lämpökeskuksen ja Käärmekallion maanalaisen lämpökeskuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi näille alueille on lausunnon perusteella osoitettu yhdyskuntateknisen huollon laite -symbolimerkintä. Yhdyskuntateknisen huollon alueen tarkempi rajaus määritellään siinä vaiheessa, kun asemakaavaa muutetaan.

Biopolttoaineiden terminaalialueelle ei ole erikseen osoitettu aluetta, mutta Hämeenlinnanväylän läheisyydessä on osoitettu tuotanto- ja varastotoiminnan alueita (TY, TT), joilla terminaalitoiminta on yleiskaavan mukaan mahdollista.

NRO 23
VANTAAN ENERGIA SÄHKÖVERKOT OY

Tiivistelmä lausunnosta

- Yleiskaavan muutosehdotuksessa huomioitava ja säilytettävä olemassa olevat ja suunnitellut varaukset uusille voimajohdoille ja sähköasemille.
- Yleiskaavan muutosehdotuksessa huomioitava voimajohtojen, keskijänniteverkon ja muuntamoiden sijainti.
- Nykyiset voimajohdot on mitoitettu, suunniteltu ja rakennettu kaikki ilmajohtoratkaisuina. Mm. Tammistossa voimajohtokäytäviä ja esitetty tutkittavaksi vaihtoehtoa sijoittaa johdot maan alle sikäli, kun johdot tulevat saneerattavaksi tai maankäytön tilavaatimukset sitä edellyttävät. Aluetta kehitettäessä voimajohtojen osalta tulee voida miettiä myös muita mahdollisia teknisiä ratkaisuja kaapeloinnin ohella. Kaapelointi vaihtoehtona on kallis ja aiheuttaa seurannaisvaikutuksia muualle sähköverkkoon.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Yleiskaavassa on osoitettu nykyiset ja suunnitellut voimajohdot sekä sähköasemat. Yleiskaavaluonnoksessa oli esitetty Seutulan peltoalueen halki Seutulan sähköasemavaraukselta Tuusulaan Ruotsinkylän sähköasemalle sekä Tuupakan sähköasemalle kulkeville voimajohtoyhteyksille kolme eri vaihtoehtoa. Kaavaehdotuksessa on esitetty Vantaan Energian alustavaan selvitykseen perustuva yhteys, jota on täsmennetty ja sovitettu maisemaan maastokatselmuksen perusteella.

Yleiskaavassa on osoitettu viivakohteina voimajohtokäytävät, joissa voi kulkea yksi tai useampia 110 kV ja 400 kV voimajohtoja. Johtokäytävien tarkempi leveys määrittyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Pienikokoiset sähköasemat ja -varaukset on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon symbolimerkinnällä, ja niiden aluevaraukset täsmentyvät asemakaavoituksessa. Suuremmat kokonaisuudet on merkitty yhdyskuntateknisen (ET) huollon alueina.

Yleiskaavassa on osoitettu merkinnällä *Kehitettävä voimajohto* mm. Väinö Tannerin tien suuntainen leveä johtokäytävä. Aluetta kehitettäessä johtojen sijoittamista maan alle sekä muita vaihtoehtoja kustannuksineen ja vaikutuksineen selvitetään tarkemmin.

NRO 24
VANTAAN KAUPUNGINMUSEO

Tiivistelmä lausunnosta

- Pääosin on onnistuttu välttämään suuret ristiriidat kulttuuriympäristöjen vaalimisen ja yleiskaavan muiden tavoitteiden välillä.
- Myyrmäen Husbacka II -nimistä kivikautista asuinpaikkaa tulee vaalia ja säästää rakentamiselta. Husbacka II on ehdolla Museoviraston määrittelemäksi VARK-kohteeksi eli valtakunnallisesti merkittäväksi muinaisjäännösalueeksi. VARK-kohteet tulevat olemaan RKY-kohteisiin verrattavia.
- Pitkien näkymien säilyminen Hanabölen golfin alueella.
- Määräyksiä täsmennettävä ja teemakarttaa kehitettävä.
- Kulttuuriympäristön rasteri pääkartalla paremmin näkyviin.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vantaan kaupunginmuseo ehdottaa joitain määräyksiä lisättäväksi ja tuo teknisenä huomiona esille, että kulttuuriympäristön merkinnät erottuvat paikoin heikosti yleiskaavaluonnoskartalta. Kulttuuriympäristöstä päädyttiin tekemään erillinen oikeusvaikutteinen liitekartta, jotta määräyksiä saataisiin täsmennettyä erilaisia kulttuurihistoriallisia ympäristötyyppejä koskeviksi, ja jotta rajatut alueet erottuisivat selkeästi.

Lausunnossa todetaan, että palvelujen ja hallinnon (P) aluemerkintä on kulttuuriympäristön kannalta erityinen. Arvokkaan kulttuuriympäristön suojelumääräykset ovat samanlaiset kaikilla eri maankäyttöalueilla ja koskevat siten myös P-alueita. Lausunnossa mainittiin mm. pysäköintialueet palveluiden alueilla. Oikeusvaikutteisella liitekartalla esitettyihin kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaiden kylämaisemien ja maisemallisesti arvokkaiden alueiden tai muiden arvokkaiden kulttuuriympäristöjen määräyksiin on lisätty verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan, että alueella tapahtuva ympäristörakentaminen tulee sopeuttaa alueen maisema- tai kaupunkikuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Tällä halutaan vaikuttaa muun muassa pysäköintialueiden jatkosuunnitteluun.

Piispankylän avoimen maiseman reunaa koskien on yleismääräyksissä määrätty, että Lapinkylän suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee rajata avoin maaseudun kulttuurimaisema. Uuden keskustan ja peltoaukean välille on varattu lähivirkistysaluetta, jolle rajaavat istutukset voidaan tehdä.

Museo pitää myönteisenä, että kaupunkikuvallisesti arvokkaat 1960-1980 -lukujen asuinalueet alueet on korostettu yleiskaavaselostuksen teemakartoilla ja toteaa, että merkintään tulisi liittää määräys. Merkintä on yleiskaavaehdotuksenoikeusvaikutteisella liitekartalla ja siihen on liitetty määräys.

Sahamäessä Hanabölen arvokkaan maisemakokonaisuuden osana olevalle pellolle on edelleen esitetty pientalovaltaista asuinaluetta. Tässä kohtaa on ajateltu, että rakentamismaan tarve ylittää pellon suojeluarvon. Hiekkaharjun golfkenttä palautui yleiskaavaehdotukseen viheralueeksi ja samalla voitiin palata maankuntakaavan mukaiseen arvokkaan kulttuuriympäristön rajaukseen, kun rakentamista ei esitetä nykyiselle golfkentälle. Näin myös pitkät näkymät säilyvät.

Muinaisjäännöksiä ei suojella yleiskaavalla, koska ne ovat joka tapauksessa muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja. Muinaisjäännöksiä on sen sijaan pyritty turvaamaan yleiskaavan maankäytön ratkaisuilla. Myyrmäessä Husbacka II-muinaisjäännösalueelle yleiskaavaluonnoksessa osoitettu täydennysrakentamisen alue on poistettu yleiskaavaehdotuksesta ja alue on palautettu virkistysalueeksi.

NRO 25
VANTAAN SEURAKUNTAYHTYMÄ

Tiivistelmä lausunnosta

- Lähtökohdat kaupunkirakenteen tiivistämiseksi, joukkoliikenneverkoston kehittämiseksi ja luontoarvojen säilyttämiseksi noudattavat kestävän kehityksen arvoja.
- Ruskeasannan hautausmaan saavutettavuus on huono. Seurakuntayhtymä pitää tärkeänä, että hautausmaille ja seurakunnan toimitiloihin mahdollistetaan hyvät joukkoliikenneyhteydet. Ruskeasannan hautausmaalle tulee varmistaa raideyhteyden lisäksi bussiyhteys.
- Uusia hautausmaavarauksia ei edellytetä sisällytettäväksi yleiskaavaan, mutta Myyrmäen kirkon yhteyteen tulisi varmistaa tuhkahautaamisen mahdollisuus.
- Hiekkaharjussa golf-toiminnot tulisi siirtää Rekolanojan pohjoispuolelle ja mahdollistaa tiivis asuntorakentaminen Rekolanojaan asti.
- Rekolanmetsän (Leinelä) laajentuminen on tehty onnistuneesti ekologista runkoyhteyttä ja virkistyskäyttöä vaarantamatta.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Vantaan yleiskaavaluonnoksessa on esitetty Kehäradan varteen Ruskeasannan asemavaraus, joka toteutuessaan parantaa Ruskeasannan hautausmaan saavutettavuutta joukkoliikenteellä. Hautausmaiden ja seurakunnan toimitilojen bussiyhteydet eivät ole yleiskaavassa ratkaistava asia. Vantaan kaupunki kuuluu Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymään (HSL), joka mm. suunnittelee ja järjestää toimialueensa joukkoliikenteen ja edistää sen toimintaedellytyksiä.

Yleiskaavassa ei osoiteta uusia hautausmaavarauksia. Myyrmäen kirkon yhteyteen on mahdollista suunnitella tuhkahautaamismahdollisuus asemakaavassa. Yleiskaava ei ole ristiriidassa tämän kanssa.

Yleiskaavaluonnoksessa osoitettiin uutta asumisen (A) aluetta Hiekkaharjun golfkentän alueelle siten, että golftoiminnot voisivat edelleen pääosin säilyä. Asumisen luontevana rajana pidettiin Rekolanpuroa, joka toimii maisemallisena puskurina Hanabölen kulttuurimaiseman reunassa. Yleiskaavaehdotusta laadittaessa alueen asumisen edellytyksiä tutkittiin edelleen. Alueella tehtyjen selvitysten (mm. maaperäkairaukset) perusteella todettiin, että paksut savikerrokset yhdessä

raideliikenteen aiheuttaman tärinän kanssa rajoittavat asuinrakentamiseen soveltuvan alueen hyvin pieneksi. Lisäksi edellä mainitut tekijät nostavat rakentamisen kustannuksia ja edellyttävät rakentamisen merkittävää tehokkuutta, mikä ei sovellu kulttuurimaiseman reunaan sen arvojen vuoksi. Tästä johtuen golfkentän alueen asuinaluevaraukset on poistettu ehdotuksesta ja alue on merkitty urheilun ja virkistyksen vapaa-ajan toimintojen alueeksi (VU).

Ehdotusvaiheessa Leinelän asuinalueen laajennusta on tutkittu edelleen ja siihen on tehty pieniä tarkennuksia siten, että ekologinen runkoyhteys ja virkistysmahdollisuudet säilyvät.

NRO 26
VANTAAN SIVISTYSTOIMI

Tiivistelmä lausunnosta

- Palveluverkkojen tonttitarpeet tulee turvata kaavarunkoja laadittaessa ja asemakaavoituksessa riittävän kokoisina tonttivarauksina toiminnan tarpeet ja niiden mukaiset reunaehdot huomioiden.
- Kasvuun vastaamisen lisäksi tulee mahdollistaa myös muut palveluverkkoon kohdistuvat muutostarpeet vastaamaan paremmin palvelutarvetta myös sijainniltaan.
- Sivistystoimen palvelut kuntalaisten osaamista, hyvinvointia ja viihtyvyyttä lisäävänä tekijänä ja niiden saavutettavuus tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.
- Sivistystoimi muistuttaa, että kaupungin valtuustokauden 2018-2021 strategiassa todetaan, että laadukkaat palvelut ovat vetovoimatekijä asukkaille, yrityksille ja työntekijöille. Palvelut vastaavat asukkaiden tarpeisiin ja niiden avulla vantaalaiset voivat hyvin ja ovat tyytyväisiä julkisesti rahoitettuun palvelutuotantoon.
- P- ja VU-alueiden merkintäperiaate on selkeä. Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt uudet VU-aluevaraukset ovat palveluverkon näkökulmasta tärkeitä ja hyvin perusteltuja.
- Lausunnossa esitetään aluevarauksia ja merkintöjä Kivistöön, Kiilaan, Kaivokselaan, Askistoon / Hämevaaraan, Aviapoliksen itäosaan, Viertolaan / Koivuhakaan ja Nikinmäkeen. Hakunilan urheilupuiston VU-varausta esitetään laajennettavaksi ja asumisen aluevarauksen rajauksen tarkistamista Kuusijärven luoteispuolella.
- Teemakartalta puuttuu myös joitakin aluevarauksia, jotka ovat merkittyinä kaavakartalle.
- Olemassa olevat ja uudet SL- ja luo-alueet eivät saa merkittävästi häiritä virkistys- ja ulkoilutoimintojen ylläpitämistä ja kehittämistä, esim. ulkoilu- ja latureittejä. Tällaisia uusia SL-alueita ovat mm. Linnaisten metsä, Raappavuoret, Petikko, Vierumäki, Bosbacka, ja luo-alueita mm. Kuusijärvi, Ilolanoja, Krakanpelto, Petikko ja Keimola. Silvolan uusi SL-alueen laajennus puuttuu sivun 51 kartasta. Matarinkosken metsien SL- tai luo-alueita tulisi ennemmin laajentaa kuin ulottaa uutta rakentamista tälle ekologisesti Vantaan tärkeimpien

koskiympäristöjen alueelle. Tuusulanjoen SL-aluetta tulisi laajentaa kapeimmalta osaltaan virkistys- ja reittihankkeiden toteutumisen mahdollistamiseksi sekä luonnonsuojelun varmistamiseksi tärkeässä koskiympäristössä. On myös varmistettava riittävä etäisyys vesistöstä teollisuuteen.

- Friimetsän AP-aluetta on harkittava poistettavaksi kaavasta, koska alue on irrallaan muusta asutuksesta ja sijoittuu tärkeälle Petikon virkistysalueelle.

- Seitsemän veljeksen reitin toteuttaminen on huomioitava alueen käyttöä suunniteltaessa ja rakentamishankkeita toteutettaessa. Jokien virkistyskäytön kehittämisessä on hyvä ottaa huomioon myös alueet, joilta reitit ja palvelut puuttuvat, esim. Kivistö, eteläinen Nikinmäki, Ylästön ranta.

- Reittiyhteyden toteuttaminen on mahdollistettava Hansakallion alueelta Myllykyläntielle. Teollisuusalue tulee liian lähelle Tuusulanjokea ja vaikeuttaa mm. Seitsemän veljeksen reitin toteuttamista SL-alueella. Virkistysmahdollisuudet tulee turvata Tuusulanjoen varrella. Lisäksi olemassa olevalle asutukselle ollaan tuomassa kaavaluonnoksessa vahvistus, vaikka nykyisin osa joen varren asutuksesta on SL-alueella.
- Myyrmäen alueen pyöräilyn baanalinjaus olisi hyvä saada sujuvammaksi ja lähemmäs keskusta-aluetta pohjois-eteläsuunnassa.
- Vantaan Vauhtikeskus on yleiskaavaluonnoksessa kirjattu TT-merkinnällä. Alueella on jatkossakin turvattava moottoriurheilutoiminta ja sen kehittämismahdollisuudet.
- Ylästöntien etelä- ja pohjoispuolella tulee säilyttää golfkentän toteuttamista varten (kaavaluonnoksessa eteläosaa ehdotettu maatalousvaltaiseksi alueeksi, pohjoisosa VL-aluetta). Alueelle tulee voida toteuttaa golfin harrastamiseen soveltuva kenttä.
- Vierumäen TT-aluetta on pienennettävä eteläreunasta, jotta alueen ulkoilu- ja virkistyskäyttö voidaan turvata.
- Voimassa olevan yleiskaavan mukainen VU-alue Hiekkaharjun golfkenttää varten tulee säilyttää. Golfkentän laajentamistarve tulee huomioida nimenomaan pohjoiseen, Havukosken suuntaan. Kentän toteuttaminen Keravanjoen itäpuolelle ei ole tarkoituksenmukaista, koska se edellyttäisi vaativia ja kalliita siltaratkaisuja.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Pidämme tärkeänä riittävän ja hyvin saavutettavissa olevan palveluverkon olemassaoloa ja kehittämismahdollisuuksia osana kuntalaisten arjen toimintaympäristöä. Vaikka yleiskaava yleispiirteisyytensä vuoksi ei osoitakaan palvelujen sijainteja kaavakartalla, siinä halutaan kuitenkin antaa entistä joustavampia mahdollisuuksia

palveluverkon suunnitteluun ja toteutukseen korostamalla sitä asumisen (AP, A, AC) ja kaupunkikeskustan (C) alueiden määräyksissä.

Yleiskaavan VU-merkinnöistä

Yleiskaavassa osoitetaan VU-alueita, jotka ovat yli 2 hehtaarin laajuisia, sekä uusia ja kehittyviä kohteita VU-symbolilla, joita on kaikkiaan 8 kappaletta. Symbolit on pyritty sijoittamaan siten, että ne toteutuessaan ovat saavutettavissa mahdollisimman hyvin ja laajalle joukolle asukkaita sekä niin, että luontoarvot eivät vaarannu. Vapaa-ajan, virkistyksen ja liikunta-aleuiden palveluverkkoa täydentämään on merkitty uusia VU-symboleita luonnoksessa esitettyjen lisäksi Koivuhakaan, Kaivokselaan ja Kuninkaalaan. Kiilaan on palautettu yleiskaava 2007:n mukainen VU-alue Myllykyläntien risteykseen. Näiden lisäksi liikuntapalveluja (esim. liikuntapuistot, lähiliikuntapaikat) voidaan jatkossa kehittää tarkemman asteisessa suunnittelussa yleiskaavan sitä estämättä.

Hakunilan urheilupuiston VU-alue rajautuu arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Urheilu- ja virkistyspalvelujen alueiden rakentaminen tarkoittaa usein voimakkaasti maisemaa muuttavia toimenpiteitä, joita ei haluta sallia Kormuniityn eteläpuolella, jotta Håkansbölen kartanon ja Sotungin kylän välillä säilyisi maaseudun kulttuurimaiseman ilmettä. Lähivirkistysalueen määräys tukee paremmin virkistyksen kehittämistä tällä alueella. Kuusijärven luoteispuolella asumisen aluevarausta on tarkistettu niin, että ulkoilureittien kehittäminen on mahdollista.

Vapaa-ajan, virkistyksen ja liikunta-alueiden teemakartta tarkistetaan vastaamaan yleiskaavakartan merkintöjä.

Yleiskaavan lähtökohtana on kestävyyden raami, jonka olennaisena osana on ekologinen kestävyys, jota sovelletaan maankäytön suunnitteluun mm. varaamalla luonnoltaan arvokkaita alueita luonnonsuojelualueiksi. Luonnonsuojelualueina alueet ovat edelleen myös virkistyskäytössä. Luonnonsuojelualueiden jatkosuunnitteluun, palveluvarustuksen rakentamiseen ja ylläpitoon tulee jatkossa suunnata nykyistä enemmän resursseja. Luonnonsuojelualueen määräyksessä on maininta ulkoilureittien perustamisen sallimisesta siten, että alueen suojeluarvo ei vaarannu, korostamassa sekä reittien perustamisen että luontoarvojen merkitystä.

Joen varren ensisijaiset virkistyksen kehittämisvyöhykkeet on merkitty sinne, missä väestöä on nyt tai tulevaisuudessa paljon, tai missä on erityistä matkailun kehittämisen mahdollisuutta. Merkintä tarkoittaa erityisiä satsauksia näiden alueiden kehittämiseen samaan tapaan kuin Tikkurilan keskustassa jo ollaan tekemässä. Yleiskaavaluonnoksesta yleiskaavaehdotukseen merkinnän sijaintia tarkennettiin paikoin. Päiväkummunrannassa Matarinkosken lähellä asuinalueen laajennusta pienennettiin siten, että vastikään toteutettu ulkoilureitti jää viheralueelle. Samalla joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhykettä laajennettiin alueelle, kun tilaa jää virkistyskäytön kehittämiselle. Tikkurilassa merkintä poistettiin rannan kaikkein ahtaimmilta kohdilta, joissa tilaa monipuolisen virkistyksen kehittämiseen ei juuri ole. Helsingin pitäjän kirkonkylässä varaudutaan hautausmaan laajenemiseen. Joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhyke päättyy pohjoisessa myllylle, eikä jatku hautausmaan vieressä. Myyrmäen suuralueella virkistyskäytön kehittämisvyöhykettä

jatkettiin pohjoiseen Lounaniityn virkistysalueen kohdalle. Ulkoilureittien verkosto on edelleen esitetty kautta Vantaan. Yleiskaavassa esitetään suurpiirteisesti reittiverkosto, jonka sijainti tarkentuu jatkosuunnittelussa. Ulkoilureittien linjauksia on kuitenkin tarkistettu paikoin mm. estämään sellaiset tilanteet, joissa reitille ei jatkosuunnittelussa löytyisi yhtään realistista sijaintia.

Vähäjoen rantojen ja lähialueiden maankäytön ratkaisut on esitetty yleiskaavan mittakaavassa suurpiirteisesti ja sovitettu yhdistymään Tuusulan yleiskaava 2040 -ehdotukseen. Vähäjoen rannan luonnonsuojelualue on rajattu luontoarvojen perustella. Tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TY) asemakaavoitetaan ennen sen toteuttamista ja siinä yhteydessä liittyminen joen rannan suojelualueeseen ratkaistaan. Monet Vähäjoen varrella olevat talot on rakennettu yleiskaavan 1992 voimassa ollessa yleiskaavan mukaisesti AT-alueelle. Yleiskaavaehdotus toteaa nykytilanteen. Yleiskaavaehdotukseen on lisätty ekologinen runkoyhteys Vähäjoen varrelle, jotta joki tulisi otetuksi huomioon ekologisen verkoston osana. Ohjeellinen ulkoilureitti on osoitettu uudelle SL-alueelle. Maantie 152:n poikki on esitetty viheryhteyden kehittämiskohta, johon kaikki reitit on ohjattu. Tien jatkosuunnittelussa ratkeaa, millä tavoin ulkoilureitit ja tie risteävät ja missä kohdassa tarkalleen. Myös Seitsemän veljeksen vaellusreitin sijainti on tarkennettava jatkosuunnittelussa yhteistyössä Tuusulan kanssa.

Friimetsän asuinaluevaraus säilyy yleiskaavassa tulevaisuuden varauksena ja sen tarpeellisuus arvioidaan myöhemmin.

Pyöräilyn baanat

Pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskuksien välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Baanat palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä ja baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosta sekä muut pyörätiet, jotka suunnitellaan tarkemmassa kaavoituksessa eikä tämä verkosto siksi näy yleiskaavassa. Baanat eivät siis välttämättä kulje aivan keskusta-alueilla tai tiettyjen toimintojen edustalta, mutta niiltä järjestetään kuitenkin erinomaiset yhteydet esimerkiksi asemille ja muihin keskustojen palveluihin.

Moottorirata

Lavangon moottorirata-alueen TT-merkintä on muutettu yleiskaavaehdotukseen EM-merkinnäksi (moottorirata-alue), joka mahdollistaa moottoriurheilu- ja ajokoulutustoiminnan alueella.

Ylästön golfkenttävaraus

Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva 14.12.2017 tehty päätös tuli voimaan 1.4.2018. Päätös edellyttää, että valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot, kohteiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus turvataan maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan suomalaisen kulttuuriympäristön kokonaisuus perustuu viranomaisten laatimiin valtakunnallisiin inventointeihin, jotka koskevat valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY) ja valtakunnallisesti merkittäviä arkeologisia kohteita. Ylästöntien varren pellot ovat sekä osa

Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta että osa Backaksen – Elannon suurtilan RKY-rajausta, joka on suurmaataloudesta kertova saareke kaupungistuneessa ympäristössä. Ylästön golfkenttävaraus on poistettu yleiskaavasta ja osoitettu alue maatalousvaltaiseksi alueeksi, joka on arvokasta kulttuuriympäristöä. Oikeusvaikutteisella liitekartalla arvokas kulttuuriympäristö on tarkennettu kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava mm. siten, että maisemallisesti merkittävät pellot ja niityt säilytetään. Ylästöntien pohjoispuoli on osoitettu VL-alueeksi, joka mahdollistaa monipuolisen virkistystoiminnan kehittämisen lähialueen asukkaiden käyttöön ja osana Aviapoliksen viher- ja virkistysverkostoa.

Hiekkaharjun golfkenttä

Yleiskaavaluonnoksessa osoitettiin uutta asumisen (A) aluetta Hiekkaharjun golfkentän alueelle siten, että golftoiminnot voisivat edelleen pääosin säilyä. Asumisen luontevana rajana pidettiin Rekolanojaa, jonka varrelle kehittyvä kasvillisuus voisi toimia maisemallisena puskurina Hanabölen kulttuurimaiseman reunassa. Yleiskaavaehdotusta laadittaessa alueen asumisen edellytyksiä tutkittiin edelleen. Alueella tehtyjen maaperäkairausten perusteella todettiin, että paksut savikerrokset yhdessä raideliikenteen aiheuttaman tärinän kanssa rajoittavat asuinrakentamiseen soveltuvan alueen hyvin pieneksi. Lisäksi edellä mainitut tekijät nostavat rakentamisen kustannuksia ja tehokkuutta merkittävästi, mikä ei sovellu kulttuurimaiseman reunaan sen arvojen vuoksi. Tästä johtuen golfkentän alueen asuinaluevaraukset on poistettu ehdotuksesta ja alue on merkitty urheilun ja virkistyksen vapaa-ajan toimintojen alueeksi (VU).

Vierumäen TT-alue

Vierumäellä Tuusulan rajalle osoitettua TT-aluetta ja sen suhdetta ympäröiviin ulkoilureitteihin ja luontoarvoihin on tarkasteltu kaavaehdotukseen uudestaan. Alueen rajausta on hieman pienennetty ja muotoiltu siten, että jäljelle jäävä viheralue säilyy yhtenäisempänä. Alueen käyttötarkoitus on muutettu TY-merkinnäksi, joka sallii ympäristöhäiriötä aiheuttamattoman tuotanto- ja varastotoiminnan. Tämä aiheuttaa vähemmän haittaa ympäristön virkistyskäytölle.

NRO 27
VANTAAN SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

Tiivistelmä lausunnosta

- Sosiaali- ja terveystoimi painottaa asuinalueiden sosiaalisen kestävyyden vaalimista ja asuinalueiden kehittämistä asukkaiden tarpeiden mukaisesti.
- Julkisille palveluille tulee varata riittävästi P-alueita ja julkisten palvelujen tulee sijaita hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella.
- Vantaan ratikka ja muu raideliikenne mahdollistavat sujuvan liikkumisen, mutta myös poikittaisliikennettä tulee kehittää. Panostus julkiseen liikenteeseen sekä pyöräilyyn on erinomainen asia. On erittäin tärkeää kehittää julkista liikennettä kaupunkikeskusten välillä ja Vantaan sisällä, mutta myös naapurikuntiin pääkaupunkiseudun alueella. Kaikki Vantaan alueet tulee olla helposti saavutettavissa julkisilla kulkuneuvoilla.
- Ulkoilualueiden ja pyöräreittien lisääminen tukevat myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita. On tarkoituksenmukaista, että moniin palveluihin pääsee joko jalkaisin tai pyörällä.
- Hyvät julkiset yhteydet ovat edellytys jalkautuvan työn toteutumiselle ja hyvät liikenneyhteydet edesauttavat myös työntekijöiden saatavuutta. Lyhyet ja joustavat työmatkat ovat myös yksi kilpailuvaltti. Erityisesti ratikka ja junaliikenne sujuvoittavat myös työmatkaliikennettä Vantaan sisällä ja koko pääkaupunkiseudulla.
- Sosiaali- ja terveystoimi painottaa asuinalueiden sosiaalisen kestävyyden vaalimista ja asuinalueiden kehittämistä asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Monipuoliset asuinalueet ovat sekä kuntalaisten että työntekijöiden kannalta tärkeitä. Asuinalueiden segregaatiokehitystä tulee välttää monilla eri ratkaisuilla.
- Palvelut keskittymässä keskusta-alueille, erityisesti Tikkurilaan ja asiakkaiden tulee päästä liikkumaan palveluihimme sujuvasti.
- Yleiskaavan valmistelussa tulee huomioida Vantaan ikääntyneen väestön määrän voimakas lisääntyminen vuoteen 2045 saakka ja varmistaa, että ikääntyneiden ja vammaisten asumisen, liikkumisen ja palveluiden tarpeet huomioidaan kaikissa kaavoituksen vaiheissa.
- Ikääntyneiden mahdollisuus elää omassa kodissaan mahdollisimman pitkään tulee huomioida Vantaalla kaavoituksen ja rakentamisen tasolla, siten että ikääntyneiden kotona asumisen mahdollisuudet paranevat. Olennaista on huomioida kotiin vietävien palveluiden mahdollisimman sujuva järjestäminen esimerkiksi kotihoidon pysäköintiä ja liikkumistarpeita mahdollistaen.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvitsemat lähivuosien ja tulevaisuuden lisäresurssit tulee huomioida kaupungin taloussuunnittelussa ja kaavoituksessa.

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Merkitään tiedoksi lausunnossa mainittu kanta kestävien kulkumuotojen kehittämiseen liittyen. Yleiskaavaan merkinnät, raitiotie ja joukkoliikenteen runkoyhteydet, mahdollistavat yhdessä Kehäradan kanssa sekä Vantaan sisäisen että seudun poikittaisen, keskustojen välisen joukkoliikenteen kehittämisen.

Pidämme tärkeänä riittävän ja hyvin saavutettavissa olevan palveluverkon olemassaoloa ja kehittämismahdollisuuksia osana kuntalaisten arjen toimintaympäristöä. Vaikka yleiskaava yleispiirteisyytensä vuoksi ei osoitakaan palvelujen sijainteja kaavakartalla, siinä halutaan kuitenkin antaa entistä joustavampia mahdollisuuksia palveluverkon suunnitteluun ja toteutukseen korostamalla sitä asumisen (AP, A, AC) ja kaupunkikeskustan (C) alueiden määräyksissä.

Yleiskaavan ratkaisut perustuvat kestävään kehitykseen, jonka yhtenä osana on kaupungin sosiaalinen kestävyys. Yleiskaavalla pyritään kehittämään kaupunkia yhä enemmän suuntaan, joka mahdollistaa elinkaariasumisen monipuoliset vaihtoehdot ja hyvän elämän edellytykset, kuten muun muassa helposti saavutettavat päivittäispalvelut kaikille väestöryhmille. Yleiskaavan asumisen merkinnöillä ja määräyksillä mahdollistetaan asuinalueiden monipuolistuminen.

Segregaatiokehitys on tunnistettu hyvin monitahoiseksi prosessiksi, joka edellyttää myös kaupungilta monialaisia yhteistyöprosesseja ongelman ratkaisemiseksi. Yleiskaavalla ei suoraan segregaatioon voida vaikuttaa, mutta yleiskaavan ratkaisut mahdollistavat ongelman ratkaisuun tähtäävien prosessien toiminnan.

Lausunto tukee näitä yleiskaavan ratkaisuja.

NRO 28
VÄYLÄVIRASTO

Tiivistelmä lausunnosta

- Tallinna-tunneliin liittyvä yhteys lentoasemalta pohjoiseen yhteystarvemerkinnällä
- Kehäradan varikkovaraus Lapinkylän kohdille (liittyen Pisara-radan liikennöintiin)
- Tikkurila-Hakkila –tavaraliikenteen rata (Santarata): säilytettävä yleiskaavassa tai esitettävä korvaava paikka
- Pääradan kahteen lisäraiteeseen tulee varautua
- Vihdintien seudullinen merkitys näkyviin kaavamääräykseen
- Eritasoliittymävaraukset Tuusulanväylällä ja Lahdenväylällä tarpeettomia
- Raskaan liikenteen palvelualueet Keimolaan ja Klaukkalan ohikulkutien liittymän lähelle, mahdollisesti muuttuvan maankäytön kaksoismerkinnällä

Vastine

Vantaan kaupunki kiittää saamastaan lausunnosta. Tallinna-tunnelin ja Lentoradan merkintää on muutettu yleiskaavaehdotukseen ja kyseiset radat on merkitty omalla merkinnällään *Raskaan raideliikenteen yhteystarve*. Merkintä osoittaa ratojen ohjeellisen linjauksen sekä niiden yhteystarpeet lentoasemalta pohjoiseen, mutta ratojen suunnittelutilanne huomioiden merkintä ei ota tarkemmin kantaa niiden reitteihin. Selostuksessa on tarkemmin avattu vain, että yhteystarpeet suuntautuvat Lentoradalta pääradalle ja Tallinna-tunnelista lentoaseman pohjoispuolen mahdolliseen rahtiterminaaliin. *Raskaan raideliikenteen tunneliosuus* -merkinnällä on siten yleiskaavaehdotuksessa merkitty enää Kehäradan sekä Vuosaaren radan tunneliosuudet ja niiden määräystä on muutettu muotoon: *Raskaan raideliikenteen tunneliosuus*.

Rautateiden varikkotarpeet
Väylävirastossa on tekeillä selvitys, jossa yhtenä osana tutkitaan Kehäradan mahdollista lähijunaliikenteen varikkoa. Varikon toteuttaminen Lapinkylään olisi erittäin haastavaa ja tarkoituksenmukaisempi paikka varikolle voisi olla Petaksen asemavarauksen lähistöllä. Kehäradan varressa sijaitseville työpaikka-alueilta löytyy mahdollisia sijainteja varikolle. Alueen tarkempaa sijaintia ja laajuutta voidaan suunnitella sitten, kun tarvittavien varikkojen kokonaisuudesta on seudullinen sopimus.

Tikkurila–Hakkila -rata (Santarata)

Yleiskaava on pitkän aikavälin suunnitelma ja Vantaan uudessa yleiskaavassa yhdyskuntarakenteen kasvu pyritään ohjaamaan osaksi vahvaa joukkoliikennekaupunkia. Santaradan rautatieyhteyden alueella kulkee yleiskaavassa raitiotie ja alue tukeutuu vahvasti myös Tikkurilan asemaan. Santarata on poistettu yleiskaavasta, koska Vantaan kaupungin näkökulmasta rata haittaa kaupunkikehitystä ja Tikkurilan asemaa ympäröivän maankäytön tiivistämistä sekä täysimääräistä hyödyntämistä. Yleiskaavalla osoitetaankin kaupungin maankäytön tavoitetilaa, vaikka muutokset tapahtuvat usein vaiheittain.

Santarata on voimassa olevassa asemakaavassa rautatiealuetta (LR). Radan mahdollinen siirtäminen muualla tai rata-alueen muokkaaminen nykyisellä paikalla vaatii muutoksen myös asemakaavaan, vaikka rataa ei olekaan merkitty Vantaan uuden yleiskaavan ehdotukseen. Valkoisenlähteentien ja Hakintien alustavassa katusuunnitelmassa on yhdessä Väyläviraston kanssa löydetty ratkaisu, joka mahdollistaa uuden katuyhteyden (Hakintie) rakentamisen Kyytitien ja Valkoisenlähteentien välille sekä Santaradan säilymisen Hakkilan alueella. Tämä ratkaisu mahdollistaa alueen kehittämistä osittain kohti yleiskaavaehdotuksen maankäyttöä, mutta kaupungin tavoitteena on edelleen löytää Santaradalle ja sen toiminnoille korvaava sijainti kauempana Tikkurilan laajenevasta keskustarakenteesta.

Pääradan lisäraidevaraukset

Yleiskaavassa on pääradalla lisäraidevaraus Tikkurilan alueella Valkoisenlähteentielle asti. Liikennevirasto laatiman lisäraiteiden aluevarausselvityksen mukaan Tikkurilasta ja Korsosta pitäisi purkaa useita melko uusia rakennuksia. Tikkurilan asema on rakennettu ja alueen asemakaavat laadittu vuonna 2008 hyväksytyn lisäraidesuunnitelman mukaisesti. Tämän suunnitelman mukaan Tikkurilasta ei tarvitse purkaa rakennuksia ja Tikkurilassa on siten riittävästi varauduttu lisäraiteisiin. Korsossa aluevarausselvityksen mukainen ratkaisu tarkoittaisi puolestaan keskustasuunnitelman uusimista, jotta mm. Urpiaisentien läpiajoa ei jouduttaisi katkaisemaan aluevaraussuunnitelman mukaisesti. Lisäraideselvityksessä on lisäksi esitetty purettavaksi Lumon pysäköintirakennusta.

Pääradan lisäraidevaraukset ovat pitkän aikavälin varauksia, niiden toteuttamisaikataulu ei ole tiedossa eikä niistä ole yksityiskohtaisia suunnitelmia. Lisäraiteiden aluevarausselvitys on tehty liian väljällä mitoituksella, jotta sitä voitaisiin käyttää tiivistettävien keskustojen suunnitteluun ja yleiskaavan tilavaraukseen. Vantaan yleiskaavassa on varauduttu Lentorataan, joka toimii vaihtoehtona lisäraiteiden mahdollistamalle pääradan kapasiteetin lisäykselle.

Maantiet

Vihdintien seudullista roolia maantieverkolla on avattu selostuksessa Uudenmaan ELY-keskuksen antaman lausunnon mukaisesti. Vihdintieltä on yleiskaavaehdotukseen lisäksi poistettu eritasoliittymävaraus Luhtitien liittymästä Vihdintien kehittämiskäytäväselvityksen mukaisesti.

Ilmakehän pohjoisten ramppien suuntaisliittymävarauksesta on keskusteltu Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa ja varaus on poistettu yleiskaavaehdotuksesta. Lahdenväylällä on yleiskaavaehdotuksessa säilytetty Valkoisenlähteentien suuntaisliittymä sekä sitä koskeva kaavamääräys TEN-T -ydinverkolle asetetuista palvelutasotavoitteista. Myös Ylästöntien suuntaisliittymä on säilytetty yleiskaavaehdotuksessa ja ELY:n lausunnon mukaisesti sen toteutumisen edellytyksenä olevat Tuusulanväylän kolmannet kaistat on huomioitu yleiskaavassa tien aluevarauksessa.

Raskaan liikenteen palvelualueet

Hämeenlinnanväylän ja maantien 152 jatkeen liittymän yhteyteen on tehty liikennealueeseen varaus raskaan liikenteen palvelualueelle. Muille vastaaville palvelualueille ei ole tehty varauksia liikennealueisiin, mutta Vantaan yleiskaava mahdollistaa niiden sijoittumisen kaavaan merkityillä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Näiden sijainteja ei siis erikseen osoiteta yleiskaavaehdotuksessa.

Keimolaan on suunnitteilla raskaan liikenteen pysäköintialue. Kyseinen alue on kuitenkin väliaikainen, eikä sitä tästä johtuen merkitä Vantaan yleiskaavaan.

Kaupunkisuunnittelu / Yleiskaavoitus

	Lausunnonantaja	Sivunro
NRO 1	Caruna Oy	2
NRO 2	Espoon kaupunki	4
NRO 3	Finavia Oyj	8
NRO 4	Fingrid Oyj	14
NRO 5	Helsingin kaupunki	17
NRO 6	Helsingin seudun kauppakamari	23
NRO 7	HSL Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	31
NRO 8	HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut	51
NRO 9	Keravan kaupunginhallitus	56
NRO 10	Keskusrikospoliisi / Jokiniemi Vantaa	63
NRO 11	Metsähallitus	64
NRO 12	MTK Uusimaa ja MTK metsälinja (Häme/Uusimaa)	67
NRO 13	Nurmijärven kunta	70
NRO 14	Sipoon kunta	78
NRO 15	Suomen luonnonsuojeluliitto, Uudenmaan piiri ja Vantaan yhdistys ry.	84
NRO 16	Suomen Metsäkeskus	101
NRO 17	Traficom	104
NRO 18	Tukes	106
NRO 19	Tuusulan kunta	108
NRO 20	Uudenmaan ELY-keskus	111
NRO 21	Uudenmaan liitto	123
NRO 22	Vantaan Energia Oy	133
NRO 23	Vantaan Energia Sähköverkot Oy	135
NRO 24	Vantaan kaupunginmuseo	139
NRO 25	Vantaan seurakuntayhtymä	146
NRO 26	Vantaan sivistystoimi	147
NRO 27	Vantaan sosiaali- ja terveystoimi	151
NRO 28	Väylävirasto	154

Vantaan kaupunki
Toimiala

Osoite
Postinumero
Etunimi.sukunimi@vantaa.fi
www.vantaa.fi

Puhelin 09 1234 1234
Matkapuhelin 040 123 1234

caruna

Lausun

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 18.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

18.4.2019

Vantaan kaupunki, maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
PL 1860
01030 Vantaan kaupunki
kirjaamo@vantaa.fi

Lausuntopyyntö 15.2.2019

LAUSUNTO, VANTAAN YLEISKAAVA 2020 LUONNOS

Nykyinen suurjännitteinen jakeluverkko

Kaava-alueella sijaitsee Caruna Oy:n Tolkinkylä-Tammisto 110 kV voimajohto.

Kaava-alueella sijaitsee Caruna Oy:n Rekola-Jussla 110 kV voimajohtoa Leppäsuon alueella noin 300 metrin matkalla.

Kaava-alueella sijaitsee Caruna Oy:n Ruotsinkylä-Ruskeasanta 110 kV voimajohtoa noin 2 km matkalla.

Tarkemmin sähköverkosto on esitetty liitteessä 1, jossa punaisella viivalla on esitetty 110 kV voimajohdot.

Toivomme mahdollisuutta antaa lausunnon vielä ehdotusvaiheessa.

Siirtokustannusten jako

Muutoksia tai siirtoa haluava taho maksaa johtojen siirto- ja muutoskustannukset kokonaisuudessaan.

Caruna Oy | PL 1, 00068 CARUNA | Upseerinkatu 2, Espoo | 020 52020, www.caruna.fi, kaavoitus@caruna.fi | Y-tunnus 2059588-1, ALV-NRO FI20595881, Kotipaikka Espoo

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

18.4.2019

Kunnioittavasti

Caruna Oy

Sähköverkot

Ville Volanen
Verkostoanalyytikko
Mob. +358 40 568 1735
E-mail: ville.volanen@caruna.fi

LIITTEET

Liite 1. Carunan verkko

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 4.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Lausunt

1.4.2019 5032/2017

Espoon kaupunginhallituksen lausunto Vantaan yleiskaava 2020 -luonnoksesta

Yhteenveto

- Suunnittelun seudulliseen kokonaisuuteen ja seudullisiin vaikutuksiin on hyvä kiinnittää yhä tarkemmin huomiota sekä korjata Espoota koskevaa lähtötietoa.
- Espoo pitää tärkeänä, että kaavaluonnos mahdollistaa hyvät liikenneyhteydet Vantaalta Pohjois-Espooseen Tikkurilantien jatketta pitkin.
- Myyrmäen asema tulisi osoittaa seudullisesti merkittävänä liityntäpysäköintipaikkana.
- Espoo edellyttää, että Kehä II:n varaus tulee säilyttää tai sille tulee esittää korvaava ratkaisu.
- Yleiskaavalla tulee varmistaa valtakunnallisesti merkittävän Tallinnan tunnelin toteuttamisedellytykset, mutta tunnelin linjausvaihtoehtoja ei tule keskeneräisessä suunnittelutilanteessa lukita muilta osin, kuin että se osoitetaan kulkemaan lentokentän kautta.
- Espoo pitää seudun kannalta tärkeänä, että kaavassa on osoitettu aluevaraus uudelle täyttömäelle Kiilan alueelle.

Kaupunkirakenne ja mitoitus

Vantaan yleiskaavassa varaudutaan 335 000 asukkaaseen sekä 185 000 työpaikkaan vuonna 2050**.** Yleiskaavoituksen ratkaisut perustuvat Helsingin seudun yhteiseen MAL-suunnitelmaan sekä liikennejärjestelmäsuunnitelmaan (HLJ).

Kaupunkia kehitetään monikeskuksisena ja sen ytiminä ovat uudistuvat keskustat, erityisesti kolme Kehäradan varren pääkeskusta Tikkurila, Aviapolis ja Myyrmäki, jotka vahvistuvat keskusta-alueiden laajentuessa sekä tiivistyessä. Uudet työpaikka- ja logistiikka-alueet tukeutuvat suurelta osin Kehä IV-väylään sekä Petaksessa Hämeenlinnanväylään.

Seudullisella tasolla keskustojen ja asemanseutujen onnistunut kehittäminen riippuu seudullisesti sovittavien liikenneinfrastruktuurihankkeiden koordinoinnin onnistumisesta.

Espoon kaupunginhallitus korostaa, että suunnittelun seudulliseen kokonaisuuteen ja seudullisiin vaikutuksiin on hyvä kiinnittää yhä tarkemmin huomiota. Valmisteilla olevan Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan asukasmitoitus on tosiasiassa korkeampi, kuin kaavaselostuksen sivulla 26 esitetyssä MAL-suunnitelman kuvassa. Kaavaselostuksessa ei ole käytetty MAL-aineiston viimeisinä versiota. Jos MAL-aineistoon viitataan, on tärkeää, että viitataan prosessin tuoreimpaan aineistoon.

Liikenne

Espoo pitää tärkeänä, että kaava mahdollistaa hyvät liikenneyhteydet Vantaalta Pohjois-Espooseen Tikkurilantien jatketta pitkin. Tikkurilantien jatke lyhentää Kalajärven ja Kivistön välistä joukkoliikenteen matka-aikaa noin 10 minuuttia ja henkilöauton matka-aikaa noin 5 minuuttia, sekä keventää Vihdintien kuormitusta Kehä III:n pohjoispuolella. Tikkurilantien jatke parantaa selkeästi sekä joukkoliikenne- että henkilöautoliikenneyhteyksiä Pohjois-Espoosta Kivistön seudulle ja Kehäradalle. Yhteys mahdollistaa myös uuden pyöräily-yhteyden alueiden välille. Vihdintien ja Hämeenlinnanväylän käytävien väliltä puuttuu Kehä III:n pohjoispuolella poikittainen pääpyörätieyhteys. Tälle alueelle tulisi varautua poikittaisyhteyteen, joka voisi sijaita Tikkurilantien jatkeen käytävässä tai osana sitä.

Yleiskaavakartalle on merkitty seudullisesti merkittävät liityntäpysäköintipaikat, joista espoolaisia nykyään tai tulevaisuudessa eniten palvelevat Kivistön, Vehkalan ja Vantaankosken asemien liityntäpysäköinti. Näiden lisäksi myös **Myyrmäen asema tulisi osoittaa seudullisesti merkittävänä liityntäpysäköintipaikkana**, koska se on joukkoliikenteen solmukohta ja sen yhteydessä on seudullisesti merkittäviä kaupan palveluja.

Kehä II:n jatke on poistettu yleiskaavaluonnoksesta ilman tietoa korvaavasta suunnitelmasta. Vaikutusten arviointi ja perustelut puuttuvat. Espoo edellyttää että Kehä II:n varaus tulee säilyttää tai sille tulee esittää korvaava ratkaisu. Kehä II:n jatkeen varaukselle on ollut tutkitut perusteet, joiden pohjalta se on merkitty maakuntakaavaan sekä nykyisiin yleiskaavoihin. Mikäli varaus halutaan poistaa, tulee poistaminen perustella selvityksellä. Espoo, Vantaa, Helsinki ja Uudenmaan ELY-keskus teettävät parhaillaan Vihdintien kehittämisselvitystä, josta saadaan lisätietoa Kehä II:n roolista ja tarpeesta seudun liikenneverkossa. Vihdintien kehittämisselvityksestä saatujen alustavien tietojen perusteella Kehä II:n jatkeen toteuttaminen yleissuunnitelmaa kevyemmällä ratkaisulla 1+1 -kaistaisena pääkatuna 50 km/h nopeustasolla parantaa autoliikenneyhteyksiä erityisesti Espoon etelä- ja keskiosista Vihdintien käytävän pohjoisosiin sekä

Vantaan länsiosiin, vähentää liikennettä erityisesti kokoojakatuverkolla sekä vähentää liikennesuoritetta ja liikenteessä kuluvaa aikaa. Selvitystyö on kuitenkin vielä kesken.

Vantaan yleiskaavalla varaudutaan Lentorataan sekä suunnitteilla olevaan valtakunnallisesti merkittävään Tallinnan tunneliin. Espoo katsoo, että yleiskaavalla tulee varmistaa sen toteuttamisedellytykset. **Tallinnan tunnelin linjausvaihtoehtoja ei kuitenkaan tule keskeneräisessä suunnittelutilanteessa lukita muilta osin, kuin että se osoitetaan kulkemaan lentokentän kautta.**

Kaupan ja työpaikkojen ratkaisut

Yleiskaavassa kauppa ohjataan pääosin keskustoihin. Laajat C-alueet tuovat joustoa kaupan sijoittumisen suunnitteluun. Toimitilarakentamista ohjataan Vantaalla nykyrakenteeseen. Nykyisellään Vantaalla, kuten muuallakin pääkaupunkiseudulla on runsaasti toimitilavarantoa niin asema- kuin yleiskaavoissa.

Selostuksessa esitetyt kaupan periaatteet ovat kannatettavia. Keskusta-alueiden ulkopuolisten kaupan alueiden enimmäismitoitus olisi hyvä osoittaa kaavaratkaisussa, jotta voitaisiin varmistaa kaupan palvelurakenteen tasapainoinen kehitys ja että kaupallisten palveluiden vaikutukset voidaan arvioida riittävällä tavalla

Luonnonympäristö ja viherrakenne

Vantaan yleiskaavaluonnokseen sisältyy 19 uutta luonnonsuojelualuetta sekä 31 uutta luo-aluetta. **Yleiskaavaluonnoksessa on huomioitu hyvin ekologinen verkosto osana kaupunkirakennetta ja seudullista kokonaisuutta.**

Yhdyskuntatekninen huolto

Vantaan kautta kulkee seudullisesti merkittäviä yhdyskuntateknisen infrastruktuurin verkkoja: sähkön kantaverkkoa, maakaasun runkojohtoja, sekä raakavesi- ja jätevesitunnelit. Näiden osoittaminen kaavakartassa palvelee myös Espoon sähkön, maakaasun ja raakaveden jakeluvarmuutta.

Pääkaupunkiseudun kasvaessa voimakkaasti rakentamisessa syntyy runsaasti ylijäämämaita, joiden loppusijoitukseen soveltuvia alueita on Pääkaupunkiseudulla hyvin vähän. **Seudun näkökulmasta on tärkeää, että kaavassa on osoitettu aluevaraus uudelle täyttömäelle Kiilan alueelle**.

Hulevesien hallintaa ja puroja koskevat yleismääräykset ovat kannatettavia. Niillä on merkitystä kuntarajat ylittävien valuma-alueiden vuoksi myös Espoossa sijaitsevien vesistöjen kannalta. Jatkossa kaava-

aineistoon olisi hyvä lisätä valuma-alueita koskeva kartta, joka helpottaa vesistöihin kohdistuvien vaikutusten arviointia.

Kaavakartta ja kaavamääräykset

Yleiskaava on aluevarauskaava, johon on tuotu strategisia elementtejä. Kaavakartassa on hyvin paljon erilaisia viivamerkintöjä, mikä tekee siitä hyvin vaikeaselkoisen. **Luettavuutta voisi parantaa esimerkiksi erilaisten kunnallisteknisten verkoston merkintöjen yhdistämisellä ja tarkentamalla niiden sisältöä selostuksessa.**

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 23.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

FINAVIA

Päivämäärä
23.4.2019

Asia nro
FINAVIA 1750

VANTAAN KAUPUNKI

kirjaamo@vantaa.fi

Lausuntopyyntö 15.2.2019, VD/4419/10.02.02.00/2017

Finavia Oyj:n lausunto Vantaan yleiskaavan 2020 luonnoksesta

Vantaan kaupunki on pyytänyt Finavia Oyj:ltä lausuntoa Vantaan yleiskaavan 2020 luonnoksesta 23.4.2019 mennessä.

Finavia kiittää kaupunkia lausuntopyynnöstä ja hyvästä yhteistyöstä kaavan laatimisessa ja lausuu seuraavaa.

Helsinki-Vantaan lentoasema on Suomen tärkein lentoasema, maan ainoa merkittävä kansainvälinen lentoasema ja maakunnan kansainvälisen elinkeinoelämän moottori. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että Vantaan kaupungin maankäytön suunnittelussa turvataan lentoaseman toiminta ja kehittämismahdollisuudet.

Lentoasema sijaitsee keskellä Vantaan kaupungin aluetta ja siten kaupungin ja lentoaseman maankäyttöratkaisut ovat keskenään tiiviissä ja jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa. Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittämiskyvyn turvaaminen on sekä valtakunnan että maakunnan tason intressi, mutta sen paikalliset vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin Vantaan alueelle, esimerkiksi korkeusrajoitusten, lentokonemelun ja työllistävyyden sekä talousvaikutusten osalta. Tämän vuoksi Finavia katsoo, että Vantaan yleiskaava on maakuntakaavan ohella näiden vaikutusten huomioon ottamisen tärkein väline ja siten Finavian esittämät näkökohdat tulee huomioida kaavan laadinnassa.

LL-alue

Helsinki-Vantaan lentoaseman infraa ja matkustajapalveluita kehitetään parhaillaan mittavilla investoinneilla. Viime vuonna lentoasemalla ylitettiin 20 miljoonan matkustajan raja ja investointiohjelmalla varaudutaan palvelemaan 30 miljoonaa matkustajaa. Matkustajamäärien kasvu edellyttää lentoasemalta merkittäviä toimenpiteitä, joilla matkustajavirtojen sujuville palveluille saadaan lisää tilaa. Lisäksi lentoliikenteen järjestäminen tarvitsee enenevästi tilaa erilaisille tukitoiminnoille.

Finavia Oyj
Lentäjäntie 3, PL 50
01531 Vantaa
2302570-2, Vantaa
www.finavia.fi
Vaihde: 020 708 000

Ohivalinta 020 708 2278

Sähköposti satu.routama@finavia.fi

Lentoaseman toimintaedellytysten turvaamisen lähtökohtana on riittävän laaja lentoliikenteen toiminnoille varattu LL-alue. Lentoliikenteen toimintakyvyn ja kehittämismahdollisuuksien turvaamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että lentoaseman alue on varattu lentoliikennettä palvelevien alueiden, rakennusten ja laitteiden käyttöön. Finavia on laatinut LL-alueen päivitetyn aluerajauksen perustuen maanomistukseensa ja välttämättömien lentoasemaan liittyvien toimintojen sijainteihin. Päivitetty LL-alueen rajaus on sisällytetty Uusimaa-kaavaan 2050 Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotukseen. Finavia on esittänyt samaa rajausta käytettäväksi Vantaan yleiskaavassa 2020.

Vantaan yleiskaavan 2020 luonnoksessa Helsinki-Vantaan lentoaseman LL-alueen rajaus poikkeaa osittain Finavian esittämästä. Turbiinitien kohdalla Finavian LL-alueen rajaus jatkuu tien itäpuolelle tulevan Lokinpuiston ja ns. kolmiotontin väliseltä osuudelta. Yleiskaavaluonnoksessa alueelle on merkitty C-aluetta. Finavia toteaa, että alue on kehäradan huoltorakennusta lukuun ottamatta Finavian omistamaa lentoaseman kehittämisen kannalta tärkeää aluetta, johon tarkoitukseen se on myös osoitettava. Finavia edellyttää, että yleiskaavassa LL-alue tulee määrittää Finavian esittämän aluerajauksen mukaisena.

Tietotien länsipuoli kolmiotontin ja pysäköintialueen P4 välisellä osuudella on merkitty yleiskaavaluonnokseen TP-alueena. Alue on lentoaseman toimintojen kannalta keskeinen ja tiiviisti rakennettu. Finavia toteaa, että TP-alueen merkintä tulee tältä osin tarkistaa ja TP-alueen tulee yleiskaavassa rajautua Tietotien itäpuolelle.

Lentoaseman toiminnan kannalta välttämättömät alueet muodostavat LL-alueen, jotta laitteiden ja rakenteiden ylläpito ja kehittäminen on mahdollista ja sujuvaa. Tämän tulee toteutua myös yhtenäisen LL-alueen ulkopuolelle sijoittuvilla alueilla, esimerkiksi rakenteen sijaitessa eri puolella yleistä tietä kuin muu LL-alue. Lentoaseman pelastusteiden ja lähestymisvalolinjojen alueet Suokallionkujalla ja Junkersintien eteläpuolella on merkittävä Finavian esittämän mukaisesti LL-alueeksi.

Finavia katsoo, että yleiskaavassa tulee esittää Helsinki-Vantaan lentoaseman kaikki vesienkäsittelyalueet LL-alueena. Osa vesienkäsittelyalueista on ympäristöluvan velvoittamia ja Finavialla siten on oltava mahdollisuus niiden kehittämiseen ja hallintaan täysimääräisesti. Nämäkin alueet sisältyvät Finavian aiemmin Vantaan kaupungille toimittamaan LL-aluerajausesitykseen.

Finavia katsoo, että yleiskaavaluonnoksen LL-alueen merkintä tulee muuttaa ympäristöministeriön laatiman kaavamerkintäohjeen mukaiseksi. Lisäksi Finavia katsoo, että LL-alueen sisällä olevat ”Lentoterminaalin alue” ja ”Kiitotie” -merkinnät ovat tarpeettomia ja ne tulee poistaa. Yksittäinen TP-merkintä LL-alueen sisällä on virheellinen ja se tulee poistaa.

Raitiotie

Raitiotien linjaus on merkitty yleiskaavaluonnokseen Aviabulevardilta Tietotietä ja Terminaalitietä pitkin lentoasemalle parkkitalon P3 ja Lentäjäntien välimaastoon. Finavia suhtautuu raitiotieyhteyteen lentoasemalle myönteisesti ja katsoo, että koska raitiotielinjauksen ja päätepysäkin sijainnin suunnittelu on lentoaseman päässä ratkaisematta, sitä ei voi yleiskaavassa osoittaa liian yksityiskohtaisesti. Tämän vuoksi raitiotielinjauksen merkintä LL-alueella tulee esittää katkoviivalla ja kaavaselostuksessa todeta ratkaisun tarkentuvan suunnittelun edetessä.

Lisäksi Finavia katsoo, että raitiotielinjaukseen liittyvä kestävän kasvun vyöhykkeen merkintä ei sovellu LL-alueen sisäpuolelle ja se tulee poistaa.

Lentokonemelu

Vantaan yleiskaavan luonnoksessa on esitetty Helsinki-Vantaan lentoaseman ympäristölupapäätöksen liitteenä olevat L_{den} 50, 55 ja 60 dB lentokonemelualueet (ns. uusi verhokäyrä). Finavia katsoo, että niiden esittäminen kaavassa on lentoaseman kehittämismahdollisuuksien kannalta ensiarvoisen tärkeää. Finavia katsoo, että lentokonemelualueet tulisi esittää kaavassa aaltoviivamuodossa, koska viivamuotoisia voidaan tapauskohtaisesti tulkita epätarkoituksenmukaisen tarkalla tavalla.

Yleiskaavan luonnoksen kaavakartalla on Finavian ehdottamana esitetty aluemerkintänä lentoliikenteen laskeutumisvyöhyke. Lentokonekaluston tekniikan kehittyessä melunhallinnan suurimmat kysymykset liittyvät nykyisin meluun ja maankäyttöön erityisesti laskeutumisreittien alla, sillä lentoonlähdöissä melu on vähentynyt 10–20 dB viimeisten parin lentokonesukupolven aikana moottoreiden kehittymisen ansiosta. Vastaavasti melu laskeutumisissa on konetyypistä riippuen vähentynyt vain vähän tai ei ollenkaan. Finavialla on vähäinen määrä keinoja hallita laskeutuvien lentokoneiden melua. Viimeisimmän meluennusteen mahdolliset epävarmuudet liittyvät maantieteellisesti juuri melun ulottumiseen lähestymismelusektoreissa, erityisesti molempien paralleelikiitoteiden suunnassa. Finavian kokemuksen mukaan yhteydenotoista suuri osa liittyy juuri laskeutumisten aiheuttamaan meluun.

Kiitoteiden jatkeiden alueilla enimmäisäänitasoltaan merkittävää lentokonemelua tulee esiintymään myös tulevaisuudessa. On tunnistettava, että merkittäviä melutapahtumia voi olla jo nykytilanteessa 250-300 tapahtumaa vuorokaudessa, vaikka alueen päivä-ilta-yömelutaso alittaisi kiitoteiden vuorokaudenaikojen mukaan painotettujen käyttösuhteiden vuoksi melulle herkkien toimintojen sijoittumista ohjaavan tason. Finavia pitää tärkeänä, että näiden alueiden rakentamisessa melun esiintyminen L_{den}-tasosta huolimatta otetaan huomioon yleiskaavassa olevalla, lainvoimaisella kaavamääräyksellä. Yleiskaavaan merkitty laskeutumisvyöhyke määräyksineen osoittaa konkreettisesti L_{den} > 55 dB -alueen ulkopuolella kohteet, joiden maankäytössä ja rakentamisessa toistuva laskeutuvien lentokoneiden melu tulee kuitenkin huomioida ja Finavia pitää esimerkillisen hyvänä sitä, että Vantaan kaupunki on sisällyttänyt merkinnän ja määräyksen kaavaluonnokseen. Finavia pitää välttämättömänä, että laskeutumisvyöhykkeen merkintä säilyy yleiskaavassa luonnoksessa esitetyn mukaisena sisältäen vähimmäismääräyksenä ääneneristävyysvaatimuksen.

Alueilla, jotka sijoittuvat sekä lentokonemeluvyöhykkeelle että laskeutumisvyöhykkeelle voi kaavaluonnoksessa olla kaksi erilaista ääneneristävyysvaatimusta. Finavia katsoo, että tällaisessa tapauksessa ääneneristävyyden vähimmäisarvo tulisi määrittää tiukemman ääneneristävyyden mukaan.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty uusi aluemerkintä Lentomelualueen laajenemisvyöhyke (/LM1) Kivistön eteläosaan Kivistön ja Lapinkylän asemien väliselle alueelle. Merkinnällä osoitetaan asuinkäyttöön uuden verhokäyrän L_{den} 55 dB ylittävä alue, jossa aiempi ns. vanha verhokäyrä alitti L_{den} 55 dB. Finavia katsoo, että merkintä todentaa kaavoittajan aikeen sijoittaa uutta asutusta lentokonemelualueelle. Käytetty kaavamerkintä saattaa lisätä tulevien asukkaiden tietoisuutta lentokonemelusta esimerkiksi tehdessään päätöstä asunnon valinnasta. Finavia pitää merkintää asukkaiden kannalta informatiivisena, mutta katsoo että ”Lentomelualueen laajenemisvyöhykkeen” sijaan merkinnän tulisi olla ”Asuntovaltainen keskusta-alue lentokonemelualueella”.

Kivistön asuinrakentamisen ulottuminen etelämmäksi kaventaa Martinlaakson ja Kivistön väliin jäävää käytävää, jonka läpi kaikki ensisijaisen kiitotien (3. kiitotie, 22R) lentoonlähdöt on nyt ja tulevaisuudessa johdettava. Liikkumavaraa liikenteen ohjaamisessa tällä alueella ei kumpaankaan suuntaan ole, ja riski melua kiusalliseksi kokevien määrästä voi kasvaa käytävän molemmin puolin, kun asutus laajenee.

Finavia katsoo, että kaavaselostukseen tulee lisätä lentoreittien tiheyskartta havainnollistamaan lentoonlähtö- ja laskeutumisreittien sijoittumista kiitoteiden ja kaupunkirakenteen suhteen. Tiheyskartan perusteella voi päätellä, että lentokoneiden melu

ulottuu myös pidemmälle reittien suunnassa ja leveämmälle niiden leveyssuunnassa kuin laskennallinen, maankäyttöä ohjaava L_{den} > 55 dB melualue-esitys osoittaa. Finavia kokemusperäisesti toteaa, että uuden tai tiivistyvän asutuksen sijoittaminen kiitoteiden laskeutumislinjojen alueelle tai välittömästi L_{den} > 55 dB alueiden reunaan kiinni voi lisätä lentokoneiden melun kiusalliseksi kokevien määrää. Tämä ilmiö voi korostua taustamelultaan pienillä alueilla, jollaisia ovat esimerkiksi Vihdintien pohjoispuolelle suunnitellut uudet pientaloalueet.

Tutkat

Ruskeasannassa ja Hanskalliolla sijaitsevat Helsinki-Vantaan lentoliikennettä palvelevat tutkat ovat välttämättömät lennonvarmistuksen kannalta.

Ruskeasannan tutka sijaitsee yleiskaavaluonnoksen TT-alueella. Finavia esittää, että tutkan ja alueella olevien muiden lentoliikennettä palvelevien laitteiden sijoituspaikka merkitään yleiskaavassa LL-alueeksi. Tutkalle on määritelty oma suoja-alue, jonka säde on kokonaisuudessaan 15 kilometriä. Tutkan virheetön toiminta edellyttää, että sen ympäristössä 500 metrin säteellä korkeudessa +78 metriä merenpinnasta ei ole sellaisia rakennuksia, rakennelmia tai muita suuria heijastavia pintoja, jotka ylittävät tämän suojapinnan. Tämän perusteella Finavia esittää, että yleiskaavan rakentamista koskevissa määräyksissä huomioitaisiin tämä 500 metrin suoja-alue suojapintoineen.

Hanskallion tutka sijaitsee Vantaan kaupungilta vuokratulla alueella. Finavia esittää, että myös tämä lentoaseman alueesta erillään oleva alue merkitään LL-alueeksi ja määrätään suoja-alue. Suojapinnan korkeus Hanskallion tutkan alueen osalta on +93 m MSL.

Esterajoituspinnat ja suojaetäisyydet

Helsinki-Vantaan lentoaseman lentomenetelmien edellyttämät esterajoituspinnat rajoittavat rakentamista ja laitteiden sijoittamista koko Vantaan kaupungin alueella. Esterajoituspinnat on esitetty Uusimaa-kaavan 2050 Helsingin vaihemaakuntakaavan ehdotuksen liitekartalla. Finavia katsoo, että rajoituspinnat tulisi liittää myös Vantaan yleiskaavan liitemateriaaliin.

Sähkölinja

Yleiskaavaluonnoksessa on merkitty LL-alueen itäreunaa sivuava nykyinen voimalinja. Finavia katsoo, että sähköverkkouudistuksen myötä poistuvan linjan merkintä tulee kaavakartasta poistaa.

Lentoaseman turva-aita

Kansainvälisen ilmailuregulaation edellyttämänä lentoasema on aidattu turva-aidalla. Aidan sijainti kaavassa tulee huomioida siten, että puita tai korotettuja rakenteita tai tasoja voi sijoittaa vähintään 5 metrin etäisyydelle aidasta. Lisäksi maa-alue aidan ulkopuolella tulee olla Finavian hallinnassa vähintään 5 metrin etäisyydellä aidasta.

Lisätietoja antamista Finaviassa koordinoi ympäristöasiantuntija Satu Routama, puhelin 020 708 2278, satu.routama@finavia.fi.

FINAVIA OYJ
Tekniikka & ympäristö

johtajan po.

Kirsi Pitkäranta
ympäristöpäällikkö

Liitteet -

Tiedoksi Tekniikka & ympäristö
Helsinki-Vantaan lentoasema

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 25.3.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

FINGRID

25.3.2019

Vantaan kaupungin kirjaamo
kirjaamo@vantaa.fi

Lausuntopyyntö 15.2.2019

Yleiskaava 2020 (YK0048), luonnos

Kiitämme lausuntopyynnöstä. Vantaan alueelle sijoittuu useita Fingridin nykyisiä voimajohtoja. Fingridin sähköasemista suurimmat ovat Vantaalla Tammisto ja Länsisalmi (kuva 1). Olemme lausuneet osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 18.2.2017. Lausunnossamme toimme esille Vantaan alueen sijoittuvat Fingridin 400 kV voimajohtohankkeen Länsisalmi - Vuosaari ja 400 kV kaapelihankkeen Länsisalmi-Viikinmäki.

Edellisessä lausunnon antamisen jälkeen on ilmennyt tarve uudelle 400 kV voimajohtoyhteydelle Länsisalmen ja Anttilan sähköasemien välillä. Pyydämme lisäämään yleiskaavaehdotukseen sille oman merkinnän (yleiskaavaluonnoksen merkintä "kehitettävä voimajohto" tai vastaava). Uuden 400 kV voimajohtotarpeen taustalla on pääkaupunkiseudun sähkönkulutuksen kasvaminen ja energiantuotannon väheneminen alueella. Fingrid on tehnyt tästä johtohankkeesta maakuntakaavoitusta palvelevaa taustaselvityksen vuonna 2018. Uusimaa-kaava 2050 ehdotuksessa kyseinen johtohanke on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla "suunniteltuna tai kehitettävä voimajohtona" (nähtävillä 21.3.–24.5.2019). Sille ei ole maakuntakaavaehdotuksessa muutoin omaa merkintää, sillä Uusimaa-kaavassa nykyiset ja niiden johtokäytävässä kehitettävät yhteydet osoitetaan samalla viivamerkinnällä. Paikkatiedot ja lisätietoja 400 kV voimajohtohankkeen taustaselvityksestä saa Fingridistä Pasi Saarelta (Pasi.Saari@fingrid.fi, p. 030 3955178).

Fingrid Oyj

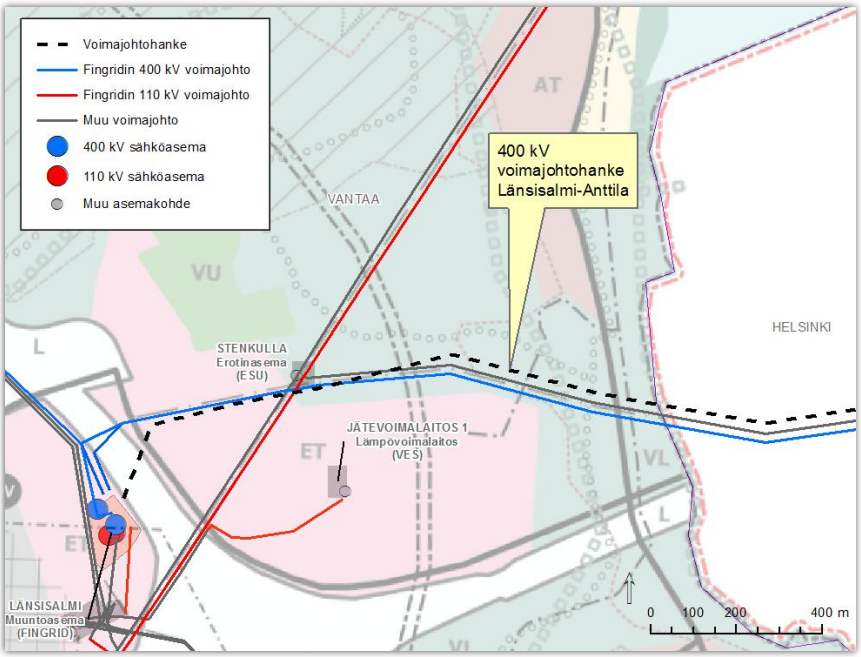
Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

Kuva 1. Fingridin uuden 400 kV voimajohtohankkeen Länsisalmi-Anttila sijainti.

Merkintään "kehitettävä voimajohto" liittyy määräys "Voimajohto, jonka sijoittaminen maan alle tulee selvittää johdon uusimisen tai ympäröivän maankäytön muutoksen yhteydessä". Haluamme muistuttaa siitä, että kantaverkon voimajohtojen maakaapelointi olisi äärimmäisen poikkeuksellinen ratkaisu ja se edellyttäisi laajoja teknistaloudellisia tarkasteluja ja tapauskohtaista arviointia kantaverkkoyhtiön kanssa.

Fingridillä ei ole muutoin huomauttamista kaavamateriaalista. Edellisessä lausunnossamme esiintuodut asiat on otettava huomioon myös kaavan jatkosuunnittelussa.

Kiitämme erityisesti sitä, että yleiskaavaluonnos oli saatava digitaalisesti avoimena WMS-rajapintana. Asiasta ei ole tosin mainintaa lausuntopyynnössä eikä yleiskaavan Internet-sivulla.

Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta.

Pyydämme lähettämään meille tietoa kaavan etenemisestä. Tätä kaavoitusasiaa Fingrid Oyj:ssä hoitaa Mika Penttilä puh. 030 395 5230.

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

25.3.2019

Yleis- ja asemakaavat, joissa on Fingrid Oyj:n voimajohtoja tai muita toimintoja, pyydämme lähettämään lausunnolle mieluiten sähköisenä osoitteeseen kirjaamo@fingrid.fi tai kirjallisena osoitteella Fingrid Oyj, Maankäyttö ja ympäristö, PL 530, 00101 HELSINKI.

Ystävällisin terveisin

Fingrid Oyj
Maankäyttö ja ympäristö

Mika Penttilä
vanhempi asiantuntija

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 14.5.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Vantaan kaupunki
Asematie 7
01300 VANTAA

§ 282
Lausunto Vantaan kaupungille Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta

HEL 2019-002140 T 10 03 01

Päätös

Kaupunginhallitus antoi Vantaan kaupungille Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta seuraavan lausunnon:

Kaavaluonnos vastaa Vantaan kaupungin kasvupaineeseen ja ohjaa investointeja pääasiassa olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Painopisteinä ovat joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhyke, nykyisten keskustojen kehittäminen, Vantaan raitiotien kehityskäytävä sekä täydennysrakentaminen koko kaupungin alueella. Uusia asemanseutuja ovat Kivistön keskusta laajentava Lapinkylän asema, Vallinojan asemanseutu pääradan varressa sekä Länsisalmen metroasema.

Luonnoksen kaavaratkaisu on perusteltu. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja joukkoliikenteeseen tukeutuva kasvu ovat linjassa valmisteilla olevien Uusimaa 2050 -kaavan ja seudun MAL 2019 -suunnitelman tavoitteiden kanssa. Kasvun ohjaaminen rakenteen sisään tukee kestävää liikkumista, parantaa kaupunkitilan laatua ja vastaa urbaanin asumisen kasvavaan kysyntään. Helsingin näkökulmasta on keskeistä, että myös muissa seudun kaupungeissa on korkeatasoista ja houkuttelevaa kaupunkiympäristöä, jossa yhteydet toimivat ja palvelut ovat lähellä. Koska kaavaratkaisu keskittyy yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen, on joitain nykyisiä työpaikka-alueita ja kaupan alueita joukkoliikenteen runkoyhteyksien varrella muutettu asumiseen.

Yleiskaavan läpileikkaavana strategiana on kaupunkitilan laadun parantaminen. Kaavassa on esitetty joukkoliikennekaupungin maankäytön tehostamista ja kaupunkitilan laatua ohjaavan strategisen merkinnän lisäksi merkintä katukuvan kehitysalue. Tiemäisten katuympäristöjen täydennysrakentamista ohjaavalla merkinnällä tavoitellaan korttelirakenteen eheytymistä ja paikan parempaa tunnistettavuutta keskustojen läheisillä alueilla. Tämän kaltainen lähestymistapa on toimiva.

Liikennejärjestelmä

Vantaan yleiskaavan tavoitteena on luoda yhdyskuntarakennetta, jossa palvelut ja työpaikat ovat saavutettavissa myös ilman henkilöautoa. Laadukkaat seudulliset joukkoliikenteen runkoyhteydet, toimivat vaihtopaikat sekä pyöräilyn baanat lyhentävät matka-aikoja ja vahvistavat niihin tukeutuvan kaupunkirakenteen syntymistä. Kaavassa esitetyt suunnitteluratkaisut ovat kannatettavia. Yleiskaavaratkaisu tukee hyvin tavoitetta lisätä kestävää liikkumista seudulla.

Vantaalla sijaitsevan lentokentän merkitys koko Helsingin seudulle ja myös valtiontaloudelle on suuri. On erittäin tärkeää, että lentoaseman kehittämismahdollisuudet säilyvät myös tulevaisuudessa ja seudulla huolehditaan toimivista yhteyksistä lentoasemalle. Helsinki tukee ratkaisuja, joilla lentoaseman toimintamahdollisuuksia edistetään.

Joukkoliikenne

Vantaan yleiskaavan joukkoliikenneverkossa on painotettu hyvin seudullisen liikkumisen merkitystä. Siinä esitetyt Mellunkylästä Tikkurilan ja Aviapoliksen kautta lentokentälle kulkeva pikaraitiotie ja muut joukkoliikenteen runkoyhteydet kytkeytyvät hyvin Helsingin yleiskaavassa esitettyihin runkoyhteyksiin. Jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota Vantaan ratikan kytkemiseen tulevaan seudulliseen raitiotieverkostoon. Varistoon sijoitetun raitiovaunuvarikon riittävyys tulee varmistaa jatkosuunnittelussa. Helsingin Viikin–Malmin raitotien yleissuunnitelmassa tullaan varautumaan Jakomäen ja Vaaralan väliseen yhdysraiteeseen.

Vantaan yleiskaavassa esitetty Lentoradan ja Tallinnan tunnelien linjaus vastaa viimeisimpiä ratasuunnitelmia, Helsingin seudun yhteistä tavoitetilaa ja on myös yhdenmukainen Uudenmaan maankuntakaavaehdotuksen ja Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Ratalinjaukset tarkentuvat jatkosuunnittelussa.

Pyöräliikenne

On erittäin hyvä asia, että pyöräliikenteen baanat ovat myös Vantaalla yleiskaavan pääkartalla. Tavoitteena on, että baanat muodostavat seudulla yhtenäisen kokonaisuuden. Baanojen määrittely yhteytenä tukee pyöräliikenteen laadukkaiden väylien toteuttamista, ja Helsinki tekee jatkossakin suunnitteluyhteistyötä baanojen yhteensovittamisessa kuntien rajoilla. On siis tärkeää, että myös Vantaalla baanaväylille asetetaan korkeat laadulliset tavoitteet.

Poikittaisen baanayhteyden (merkintä ”Pyöräilyn baanan yhteystarve”) mahdollinen linjaus Helsingin puolella ei sisälly Helsingin yleiskaavan

mukaiseen pyöräliikenteen baanaverkkoon. Yhteyden jatkosuunnittelua on tarpeen jatkaa Helsingin ja Vantaan yhteistyönä.

Yleiskaavamerkinnät ja määräykset -osassa sekä yleiskaavan selostuksessa mainitaan moneen otteeseen termi kevyt liikenne. Keskenään hyvin erilaisten kulkumuotojen niputtaminen ei edistä laadukkaan kaupunkisuunnittelun toteutumista pyöräliikenteen tai jalankulun näkökulmasta. Termi pyöräliikenne korostaa polkupyörää tasavertaisena liikennemuotona esim. harrastuspyöräilyn sijaan, joten on suositeltavaa käyttää yleiskaavassa termiä pyöräliikenne.

Autoliikenteen pysäköinnin järjestämisestä määräämisen lisäksi yleiskaavan tulisi ohjata myös laadukkaiden pyöräpysäköinnin ratkaisujen kehittämiseen. Pelkän ”pysäköinnin” sijaan tulisi siis puhua kattavammin auto- ja pyöräpysäköinnistä.

Logistiikka

Helsingin kaupungin näkökulmasta on tärkeää, että Vantaan yleiskaavassa huolehditaan riittävistä logistiikka-aluevarauksista. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen on tavoitteiden mukaista ja järkevää, mutta tätä ei tule tehdä seudullisesti merkittävien varastoalueiden kustannuksella. Onkin hyvä, että kaavaselostuksessa todetaan, että olemassa olevien yritysten toimintaedellytykset varmistetaan ja keskisuurille logistiikkahankkeille pyritään löytämään tilaa. Jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että seudullisen logistiikan ja esimerkiksi Helsingin sataman toimintaedellytykset eivät heikkene.

Viheryhtyedet ja virkistys

Viheryhteyksien liittyminen Helsingin yleiskaavassa osoitettuun viherverkostoon on otettu hyvin huomioon. Viheryhteydet Malminkartanosta, Mätäjokivarresta, Vantaanjokivarresta, Haltialasta, Keravanjokivarresta, Malmin lentokentän ja Puistolan alueelta sekä Jakomäen ja Mellunkylän alueelta liittyvät Vantaan viherverkostoon. Seudullisen verkoston kehittämisen kannalta on erityisen tärkeää, että Helsingin Vanhankaupunginlahdelta alkavaa Jakomäen, Vaaralan ja Hakunilan liikuntapuiston kautta kulkevaa vihersormea Sipoonkorpeen kehitetään kaupunkien yhteistyönä.

Kaavassa on otettu huomioon myös ekologiset yhteydet, jokivarsien virkistysvyöhykkeen kehittäminen ja ohjeelliset virkistysreitit, pyöräilyn baanat ja baanan yhteystarpeet, mikä tukee seudullisen virkistysverkoston kehittämistä. Pyöräilyn baanan yhteystarve on osoitettu Helsingin puolelle Haltialasta Kuninkaantammentien suuntaisesti Hämeenlinnanväylälle saakka.

Vantaan yleiskaavan 2020 luonnoksen suhde Östersundomin yhteiseen yleiskaavaan

Vantaan yleiskaava 2020 tulee korvaamaan Östersundomin yhteisen yleiskaavan Vantaan alueella. Östersundomin yhteinen yleiskaava on hyväksytty joulukuussa 2018, mutta hyväksymispäätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen.

Vantaan yleiskaavan 2020 luonnos noudattaa Östersundomin yleiskaavassa tehtyjä ratkaisuja. Kaavamerkinnöissä ja –määräyksissä on pieniä eroja, mutta kaavojen välillä ei ole ristiriitaa. Kaavat muodostavat riittävän yhtenäisen lähtökohdan tarkemmalle suunnittelulle Vantaan ja Helsingin raja-alueella. Yleiskaavan jatkosuunnittelussa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin yksityiskohtiin.

Östersundomin yleiskaavan toteuttamisen kannalta tärkeä Sipoonkorven ja Mustavuoren välinen ekologinen yhteys on huomioitu Vantaan yleiskaavan ajoitusmääräyksissä ja ekologisen runkoyhteyden merkinnällä. Östersundomin yleiskaavassa ekologisesta yhteydestä on määrätty yksityiskohtaisemmin.

Östersundomin yleiskaavaan on merkitty Länsisalmen alueelle metron lisäksi pikaraitiotie / joukkoliikenteen nopea runkoyhteys, joka voidaan toteuttaa bussiratkaisuna ja joka jatkuu Helsingin alueelle. Kyseessä on pitkän tähtäimen varaus, jonka toteuttaminen ei ole edellytyksenä Östersundomin yleiskaavan toteuttamiselle. Yleiskaavojen yhdenmukaisuuden ja riittävän tilavarauksen varmistamiseksi vastaava merkintä, joukkoliikenteen runkoyhteys, on syytä merkitä myös Vantaan yleiskaavaan.

Östersundomin yleiskaavassa edellä mainittu pikaraitiotielinjaus seuraa Länsisalmen alueella pääkatua, joka toimii kaavamääräyksen mukaan seudullisen tieyhteyden osana. Vantaan yleiskaavassa on käytetty merkintää liikenneyhteys, tärkeä paikallista liikennettä palveleva väylä. Seudullinen yhteys tulee huomioida myös Vantaan yleiskaavassa. Kehä III:n ja Itäväylän liittymä on Östersundomin yleiskaavassa esitetty eritasoliittymän symbolilla, mikä olisi myös hyvä huomioida.

Östersundomin yleiskaavassa on Sipoonkorven ja Mustavuoren väliseen tärkeään ekologiseen yhteyteen liittyen merkitty vihersillat tai -alikulut. Vantaan yleiskaavaan näitä ei ole merkitty, mutta ne tulee huomioida tarkemassa suunnittelussa.

Östersundomin yleiskaavan tavoitteellinen virkistysverkkosuunnitelma on huomioitu keskeisiltä osin Vantaan yleiskaavassa.

Viikki-Kivikko -vihersormen ja Sipoonkorven laajojen metsäalueiden kytkeytyneisyys on tärkeää. Seudullisen virkistysyhteyden toteutuminen tulee huomioida Vantaan yleiskaavassa. Östersundomin yleiskaavassa on esitetty virkistysyhteys Ojangon ja Norrbergetin alueiden välille.

Vantaan yleiskaavassa ohjeellinen ratsastusreitti poikkeaa Östersundomin yleiskaavan virkistysverkkosuunnitelmasta. Ratsastusreittien osalta voidaan kuitenkin todeta, että alueella tulee turvata riittävät yhteydet ja reittien sijainti voi tarkentua tarkemmassa suunnittelussa.

Östersundomin yleiskaavan virkistysverkkosuunnitelmassa esitetty pyöräilyn laatukäytävä eli baana tulee huomioida myös Vantaan yleiskaavassa.

Östersundomin yleiskaavassa osoitetut tärkeimmät yhdyskuntatekniset johdot, putket ja tunnelit tulee huomioida Vantaan yleiskaavassa.

Yhteistyö kaupunkien välillä

Kaavaluonnosta on valmisteltu hyvässä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Myös yhteistyö Östersundomin yhteisen yleiskaavan, MAL 2019 -suunnitelman sekä muiden seudullisten suunnitelmien osalta on ollut Vantaan ja Helsingin välillä sujuvaa ja toimivaa.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1	Lausuntopyyntö ja kutsu lausunnonantajien tilaisuuteen
2	Vantaan yleiskaava 2020 luonnos kartta
3	Vantaan yleiskaava 2020 luonnos määräykset
4	Vantaan yleiskaava 2020 luonnos selostus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Vantaan kaupunki

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 14.5.2019.

PL 1 00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Kaupunginhallitus

Jenni Björksten
pöytäkirjanpitäjä

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 17.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

KAUPPAKAMARI

17.4.2019

Vantaan kaupunki

VANTAAN YLEISKAAVA 2020 -LUONNOS

Vantaan kaupunki on pyytänyt kauppakamarin lausuntoa Yleiskaava 2020 -luonnoksesta. Kauppakamari esittää lausuntonaan seuraavaa:

1. Yleistä

Yleiskaavaluonnoksessa varaudutaan 335 000 asukkaaseen ja 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaisi noin 110 000 asukkaan ja 80 000 työpaikan lisäystä nykytilanteeseen verrattuna. Kasvu ohjataan kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Erityisesti Tikkurilaa, Myyrmäkeä ja Aviapoliksen aluetta laajennetaan ja tiivistetään. Olemassa olevia ja uusia asemanseutuja kehitetään seudullisen joukkoliikennekaupungin osana. Vantaan ratikka parantaa poikittaisia yhteyksiä Itä-Vantaan, Tikkurilan ja lentokentän välillä. Sen varteen uskotaan rakentuvan vahva kehityskäytävä, joka tuo mukanaan uutta ja täydentävää asuntorakentamista. Kaupan suuryksiköiden ja kaupan alueiden sijoittumisessa periaatteena on keskuksien kehittämisen tukeminen ja saavutettavuus kestävällä liikkumisella.

Kauppakamari pitää Vantaan yleiskaavaa merkittävänä Helsingin seudun elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin ja kilpailukyvyn kehittämiseen vaikuttavana linjauksena. Suomen kaupungistumisen ja Helsingin seudun väestönkasvun on ennustettu jatkuvan voimakkaana tulevaisuudessa. Yleiskaavatyön tärkeinä lähtökohtina pitää olla joustavuus ja mahdollistaminen, ei rajoittaminen. Yleiskaavan on turvattava pitkälle tulevaisuuteen yleiset kasvu- ja kehitysmahdollisuudet, yritysten toimintaedellytykset, kaupan kilpailu ja laajenemismahdollisuudet, kohtuuhintainen asuntotuotanto sekä kaikkien liikennemuotojen toimivuus.

Yleiskaavaa valmisteltaessa on otettava huomioon koko metropolialueen merkitys Suomen hyvinvoinnin kannalta, mikä edellyttää kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukykyistä toimintaympäristöä sekä toimivia liikenneyhteyksiä niin kotimaassa kuin ulkomaillekin. Yleiskaavaa ei voi tehdä erillään muun Helsingin seudun maankäytön suunnittelusta tai ottamatta huomioon yleiskaavan osuutta ja vaikutuksia koko seudun kehittämisessä.

Yleiskaavan on tarkoitus mahdollistaa Vantaan kasvu. Kauppakamari pitää oikeana varautumista voimakkaaseen asukas- ja työpaikkamäärän kasvuun sekä tavoiteltavan yleiskaavavarannon mitoittamista arvioidun kasvun edellyttämää suuremmaksi, jotta käyttökelpoista varantoa olisi tarpeeksi. On tärkeää, että Vantaa haluaa kasvaa ja kehittää omaa aluettaan aktiivisesti.

2. Maankäytön ratkaisut

Uuden yleiskaavan tärkein maankäytöllinen ratkaisu on ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen maata luonnolle ja tulevaisuuden muutoksille.

Suuri osa kasvusta keskitetään joukkoliikennekaupungin alueelle, missä liikkuminen voi tukeutua ensisijaisesti kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on osoitettu asemanseudut sekä Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle.

Kauppakamari pitää oikeana Vantaan maankäytön kehittämistä olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen tukeutuen. Jo rakennetuilla alueilla on huomattavasti tiivistämisen varaa. Täydennysrakentamisen edut ovat kiistattomat: alueilla on valmiina yhdyskuntatekninen infrastruktuuri, palvelut ja yhteydet, joten rakentamisesta syntyy vähemmän kustannuksia kuin kokonaan uusilla alueilla. Lisäksi riittävän tiivis rakentaminen mahdollistaa palvelujen säilymisen ja uusien palvelujen syntymisen.

Täydennysrakentamiseen ja purkavaan lisärakentamiseen liittyy myös suuria haasteita mm. asukkaiden vastustuksen ja menettelyjen monimutkaisuuden vuoksi. Kaupungin tuleekin määrätietoisesti edistää täydennysrakentamista mm. omalla maankäyttöpolitiikallaan ja tukitoimenpiteillään.

Kauppakamari pitää hyvänä, että yleiskaavaan sisältyy myös yksi uusi merkittävä kehityskäytävä eli Vantaan ensimmäinen raitiotielinja Vantaan ratikka (Mellunmäki-Hakunila-Tikkurila-Aviapolis-lentoasema) laajoine maankäytön kehittämispotentiaaleineen. Se mahdollistaa paitsi uusien alueiden rakentamisen myös Itä-Vantaan nykyisen kaupunki- ja palvelurakenteen kohentamisen.

2.1 Keskustat

Tikkurila, Aviapolis ja Myyrmäki on luonnoksessa nostettu pääkeskuksiksi, joihin on mahdollistettu laajat keskusta-alueet. Kaikkien keskustojen osalta tavoitteena on monipuolistaa, eheyttää ja vahvistaa niitä entisestään. Laajimmat C-aluelisäykset painottuvat ensisijaisesti kolmeen pääkeskustaan, mutta aluelaajennuksia ja keskustamerkintälisäyksiä esitetään eri puolille kaupunkia. Keskusta-alueiden laajentamisella halutaan edistää mm. joukkoliikennekaupungin kehittymisen edellytyksiä ja palveluiden saavutettavuutta ilman autoa. Pysäköinnin järjestämiseen edellytetään ratkaisuja, jotka tukevat mahdollisimman tehokkaassa käytössä olevia ja kaupunkikuvasta vähän tilaa vaativia järjestelyjä.

Olemassa olevien keskustojen ja joukkoliikennekaupungin edellytysten vahvistaminen on kannatettava tavoite. Luonnoksen mukaan liikenne keskusta-alueilla ohjataan järjestettäväksi jalankulkijoita ja kevyttä liikennettä priorisoivaksi. Kauppakamari pitää tärkeänä, että samalla huolehditaan myös autoliikenteen sujuvuudesta. Ollakseen elinvoimainen kaupunkikeskusta vaatii mm. monipuolista ja kilpailukykyistä kauppaa ja asioinnin helppoutta. Hyvästä saavutettavuudesta huolehtiminen kaikilla kulkutavoilla on kaupan elinehto. Keskustojen elinvoimaisuus edellyttää myös hyvin toimivaa huolto- ja jakeluliikennettä.

Henkilöauto tulee vielä pitkään olemaan tarpeellinen liikkumisväline Helsingin seudulla. Vaikka yritykset yhä enenevässä määrin hakeutuvat hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle, ovat hyvä saavutettavuus henkilöautolla ja autopaikkojen määrä edelleenkin tärkeitä monille yrityksille.

Osa keskusta-alueilla työskentelevistä tarvitsee autoa työtehtäviinsä päivän aikana. Ja keskusta-alueilla tulee myös niiden voida asua, jotka tarvitsevat omaa autoa päivittäin työ- ym. arjen matkoihin. Raideliikenteen investoinnit toteutuvat vasta pitkän ajan kuluttua, ja liikenteen toimivuus on turvattava niitä odotellessakin.

2.2 Kaupan sijoittamisen ohjaaminen

Yleiskaava ohjaa kaupan sijoittumista erityisesti suurimpien yksiköiden ja erillisten ns. kaupan alueiden osalta. Luonnoksen mukaan tärkeimpinä linjauksina on keskuksien kehittämisen tukeminen ja saavutettavuus kestävällä liikkumisella. Kaupunkikeskustoja (C) kehitetään ensisijaisina monipuolisina kaupan ja palveluiden paikkoina. Julkiseen kaupunkitilaan avautuvat maantasokerrosten tilat on keskeisillä keskusta-alueilla osoitettava liike- ja toimitiloiksi. Kaupallisten palveluiden alueille (KM) sijoittuu suuria erikoiskauppoja sekä tilaa vaativaa kauppaa. Niitä on yleiskaavaluonnoksessa samassa laajuudessa kuin voimassa olevassa yleiskaavassa, ja tilaa lisärakentamiselle on vielä kaikilla alueilla. Kaupan alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka eivät kilpaile keskustaan sijoittuvan kaupan kanssa. Alueelle ei saa sijoittaa sellaisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, joilla on merkitystä päivittäiseen palvelujen saavutettavuuteen, eikä päivittäistavarakaupan suuryksiköitä. Kaavamääräyksissä on useita kaupallisten alueiden aluekohtaisia määräyksiä mm. päivittäistavarakaupan määrään liittyen.

Vantaan väestömäärän kasvaessa ja ostovoiman lisääntyessä tulee yleiskaavan mahdollistaa riittävän palvelu- ja myymäläverkoston syntyminen. Yleiskaavaluonnoksessa korostuu kaupan ohjaaminen keskuksiin ja uusien mahdollisuuksien tarjoaminen erityisesti pienimuotoisemmalle päivittäis- ja erikoistavaran kaupalle. Kauppakamari pitää tärkeänä, että myös suurten päivittäistavarakaupan perusmyymälöiden sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden toimintaedellytykset turvataan tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Ohjattaessa kauppaa voimakkaasti keskusta-alueille on samalla huolehdittava siitä, että myös suuryksiköille löytyy sijoittumispaikkoja keskusta-alueilta. Olemassa olevien yksiköiden toimintaedellytykset ja kehittyminen on turvattava, mutta kilpailun edistäminen edellyttää riittävästi uusia sijoittumismahdollisuuksia. Lisäksi on otettava huomioon, että voimakkaassa kasvussa olevan verkkokaupan logistiikka vaatii riittävän suuria päivittäistavarakaupan yksiköitä liikenteellisesti hyvillä paikoilla.

Vuonna 2015 laaditusta Vantaan kaupan palveluverkkoselvityksestä ilmenee, että Vantaan kaikilla suuralueilla on usean tuhannen päivittäistavarakaupan kerrosneliömetrin lisätarve vuoteen 2025 mennessä. Myyrmäessä on jopa 15 700 ja Tikkurilassa 12 000 kerrosneliömetrin lisätarve vuoteen 2040 mennessä. Kauppakamari katsoo, että yleiskaavassa esitetyllä kaupan ratkaisulla ei kyetä turvaamaan voimakkaan väestönkasvun vaatimaa palveluverkkoa.

Kaupunkikeskustojen laajentaminen ja vahvistaminen sekä niiden sijoittuminen raideliikenneyhteyksien varteen on sinänsä positiivista, mutta vaatimus päivittäistavarakauppojen sijoittamisesta ensisijaisesti vain keskustoihin ja rakennusten kivijalkoihin johtaa kaupan yksikkökoon ja valikoiman pienenemiseen sekä hintojen kohoamiseen. Luonnoksessa esitetyt olemassa olevien C-alueiden laajennukset ovat kannatettavia, mutta kohdistuvat suurimmassa

osassa keskustoja jo rakennettuihin asuin- ja liikekortteleihin. Näin ollen ne tarjoavat vain rajoitetut mahdollisuudet vastata kasvavaan päivittäistavaroiden kysyntään ko. alueilla.

Asukasmäärän kasvaessa asiointimatkojen määrä lisääntyy. Ostosmatkoihin liittyy usein muutakin toimintaa kuin pelkkä ostosten tekeminen. Asiakkaat vaativat suuria valikoimia, joita on mahdollista tarjota vain suurissa yksiköissä. Mikäli kaupan verkosto painottuu keskustoissa liiaksi pieniin lähimyymälöihin, ajavat ihmiset autolla kauemmaksi paremman valikoiman ja helpomman asioinnin perässä. Kauppakamari esittää, että C-alueita laajennetaan sellaisille alueille, joille on käytännössä mahdollista sijoittaa suurempiakin päivittäistavarakaupan yksikköjä.

On epärealistista olettaa, että tulevaisuudessa asiointi perustuisi pääosin vain joukko- ja kevyeen liikenteeseen tai kävelyyn. Käytännön syistä on auto monille perheille ainoa realistinen vaihtoehto liikkumiseen ja asiointiin. Autoilun muuttuminen yhä vähäpäästöisemmäksi ja tarjolla olevat uudet liikkumispalvelut ja -muodot saattavat johtaa henkilöauton käytön lisääntymiseen. Päivittäistavarakaupalle saavutettavuus henkilöautolla on jatkossakin tärkeää.

Hallitusohjelman edellyttämän maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen yhteydessä vuonna 2017 luovuttiin laatumäärittelystä kaupan sijainnin ohjauksen yhteydessä. Uuden 71 c §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole perusteltu. Lainmuutosta koskevassa hallituksen esityksessä mainitaan muun sijainnin perusteina esim. toimivan kilpailun kehittymisen edistäminen ja erilaisten liiketoimintamallien kehittäminen. Edelleen HE:ssä todetaan, että ”erityisenä tavoitteena on parantaa kaupan toimialan edellytyksiä kehittää toimintaansa keskusta-alueiden ulkopuolella ilman vähittäiskaupan suuryksikön laadun huomioon ottamiseen liittyvää rajoitusta”.

Luonnoksessa MRL:n muutos on sivuutettu. Keskusten ulkopuolella sijaitsevien kaupan alueiden ohjaus perustuu edelleen kaupan laatuun eli kauppa on jaettu päivittäistavarakauppaan, erikoistavaran kauppaan ja tilaa vaativaan kauppaan. Kaupallisia palveluita koskeva KM-kaavamääräys on lisäksi kaupan laatua koskevilta osin epäselvä ja tulkinnanvarainen.

Kauppa elää suurta murrosta, jonka lopputulosta voi vain arvailla. Kaupan konseptit kehittyvät jatkuvasti, eikä ole perusteltua käsitellä tilaa vaativaa kauppaa erillisenä ilmiönä. Viranomaisten suorittama kaupan laatuluokittelu on omiaan aiheuttamaan tulkintaongelmia, rajoittamaan kilpailua sekä jäykistämään kiinteistömarkkinoita vaikeuttamalla mm. uusien käyttäjäkonseptien kehittämistä olemassa oleville tiloille.

MRL:n mukaan kaavoituksella on edistettävä kaupan kilpailua, mikä on käytännössä mahdollista vain tarjoamalla kaupan toimijoille riittävästi vaihtoehtoisia sijoittumispaikkoja. Kauppa tarvitsee niitä myös voidakseen reagoida muuttuvaan toimintaympäristöön. Yleiskaavan jatkovalmistelun yhteydessä tulee tehdä perusteellinen selvitys kaavaratkaisun vaikutuksista kaupan toimintaedellytyksiin ja kilpailuun.

Kauppakamari vaatii, että kaupan laatuun viittaavat määritelmät ja ratkaisut poistetaan kaava-aineistosta ja että keskustojen ulkopuolisia kaupan alueita käsitellään yhdenmukaisesti. Missään tapauksessa yleiskaavassa ei pidä rajoittaa ko. alueiden kaupan laatua ja määrää tiukemmin kuin valmisteilla olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa.

2.3 Toimitila-alueet ja työpaikat

Luonnoksen mukaan uusia toimitila-aluekokonaisuuksia on merkitty niukasti, koska kaavavarantoa on runsaasti voimassa olevissa kaavoissa. Määrällisesti eniten uutta kerrosalaa tarvitaan varastorakennuksiin, kun tilankäyttö tiivistyy etenkin toimistoissa. Suurimpana uutena toimitila-alueena esitetään aluetta Vierumäen lentomelualueella. Monipuolisiksi työpaikka-alueiksi on varattu etenkin hyvien joukkoliikenneyhteyksien varsilla sijaitsevia toimitila-alueita (mm. Vantaankoski-Vehkalassa ja Aviapoliksessa). Ympäristöhäiriöitä aiheuttavia toimintoja on ohjattu alueille, joissa niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa eli pääasiassa voimakkaan lento- tai tiemelun alueelle lentokentän ympäristössä. Tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi on osoitettu toimitila-alueet, joita halutaan kehitettävän rouheampien toimintojen alueena ja joiden joukkoliikenneyhteydet eivät tarjoa hyviä edellytyksiä työvoimaintensiivisen työpaikkatoiminnan kehittämiseen (mm. Vaaralassa, Hakkilassa, Koivuhaassa, Petikossa ja Kivistön suuralueella). Useita edellisten yleiskaavojen toimitila-alueita, jotka sijoittuvat kaupunkirakenteessa keskeisesti, on muutettu asumiseen muuntuviksi tai asuinvaltaisiksi alueiksi.

Teollisuustyöpaikkojen määrä on jatkuvasti vähentynyt Uudellamaalla. Monilla yritysalueilla on paineita mm. asunto- tai toimitilarakentamiseen. Kaikkien yritysten tuotannon luonne tai logistiikka ei mahdollista sijoittumista asuinalueiden yhteyteen. Mikäli teollisuusyritysten toimintaedellytyksiä heikennetään, seurauksena voi olla niiden siirtyminen Suomen rajojen ulkopuolelle.

Kauppakamari pitää tärkeänä, että maankäytön suunnittelussa turvataan teollisuusyrityksille mahdollisuus toimia Uudellamaalla myös tulevaisuudessa. On hyvä, että ympäristöhäiriöitä aiheuttavien yritysten toimintaedellytysten turvaamiseksi on yleiskaavaluonnoksessa varattu alueita yksinomaan tuotanto- ja varastotoiminnalle. Huomioon on otettava paitsi uusien vaihtoehtoisten sijaintipaikkojen osoittaminen myös olemassa olevan toiminnan jatkuminen ja mahdollinen laajentuminen.

Pääosa logistiikka-alan toimijoista on sijoittunut Kehä III:n varrelle tai sen välittömään läheisyyteen. Pääkaupunkiseudun kaupunkirakenteen tiivistyessä logistiikkatoimintoja on vähitellen siirtymässä kauemmaksi Kehä III:n vyöhykkeeltä, mutta esim. verkkokaupan logistiikka edellyttää mahdollisuutta operoida kohtuullisen läheltä asiakkaita. Kappaletavara- ja pakettilajittelua ei kannata tehdä kovin kaukana pääasiakasalueesta, sillä kuljetuskustannukset kasvavat nopeasti etäisyyden lisääntyessä. Tätä lisäkustannusta ei pysty kompensoimaan edes maan edullisempi hinta kauempana reuna-alueilla. On välttämätöntä, että yleiskaava mahdollistaa logistiikkatoiminnot Vantaalla ja että kaavassa varataan riittävästi alueita myös uusille tilaa vaativille logistiikkatoiminnoille.

2.4 Asuntorakentamisen ohjaus

Yleiskaavaluonnoksessa on varattu tilaa uudelle asuntorakentamiselle ensisijaisesti olemassa olevan, väljästi rakennetun rakenteen sisään. Uusina asuntorakentamiseen varattavina alueina on esitetty aiemmin muuhun maankäyttöön osoitettuja alueita. Esim. Vantaan ratikan reitin varrella on muutettu työpaikka-alueita asumiselle. Suurin muutos asuntorakentamisen yleiskaavallisessa käsittelyssä on merkintöjen entistä joustavampi määritelmä uudisrakentamisen tavasta, mikä monin paikoin mahdollistaa nykyistä monipuolisempaa ja tehokkaampaa maankäyttöä. Yleiskaavalla samaan kortteliin halutaan mahdollistaa sekä kerrostalojen että pientalojen toteutuminen ja näiden talotyyppien välimuotojen kehittyminen. Luonnos ei esitä laajoja uusia aluevarauksia asuntorakentamiselle. Kaikki uutena rakentamisen alueena kartalle nostetut paikat ovat nykyisen rakenteen laidassa tai keskellä (Lapinkylän aseman ympäristö, Hämevaara, Leinelä, Vallinojan aseman ympäristö, Hiekkaharju, Päiväkumpu ja Länsimäki). Vain Länsisalmeen esitetyn metroaseman ympäristöön on esitetty laajalti uusia rakentamisen alueita.

Helsingin seudun kasvu on koko maan hyvinvoinnin perusta. Seudun kilpailukyvyn kriittisinä tekijöinä ovat työmarkkinoiden, liikennejärjestelmän ja palveluverkon lisäksi asuntomarkkinat. Asuntopolitiikalla on suuri elinkeinopoliittinen merkitys. Asuntojen saatavuus ja hintataso vaikuttavat keskeisesti alueen elinvoimaisuuteen, työvoiman saatavuuteen ja sen liikkuvuuteen.

Helsingin seudulla on jatkuva pula erityisesti seudulle muuttavalle työvoimalle suunnatuista kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista. Monilla palveluvaltaisilla aloilla Helsingin seudun asumisen hinta ylittää uuden työvoiman maksukyvyn. Kauppakamari pitää erittäin tärkeänä, että uudella yleiskaavalla mahdollistetaan riittävä asuntotuotanto ja että Vantaa toteuttaa oman osuutensa sovitusta asuntotuotannosta.

On järkevää kohdentaa asuntorakentamista olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen, jossa on jo valmiina yhdyskuntatekninen infrastruktuuri, palvelut ja yhteydet. Täydennysrakentaminen voi kuitenkin olla monella tavoin haastavampaa ja hitaampaa kuin täysin neitseelliselle alueelle rakentaminen esim. asukkaiden vastarinnasta johtuen. Ottaen huomioon, että yleiskaava ohjaa asuntorakentamisen paljolti jo rakennetuille alueille, tulee Vantaan kaupungin pyrkiä omilla toimenpiteillään määrätietoisesti edistämään täydennysrakentamista. Muuten on vaarana, että yleiskaava ei mahdollista riittävää asuntotuotantoa eivätkä seudullisesti sovitut asuntotuotantotavoitteet Vantaan osalta toteudu.

Vantaan tuleva rakentaminen nojautuu paljolti alueisiin raideyhteyksien – erityisesti Vantaan ratikan – varrella. Näiden alueiden rakentuminen edellyttää Vantaalta vahvaa sitoutumista uusien asemien ja ratikan toteuttamiseen.

2.5 Yleiskaavan liikennejärjestelmä

Yleiskaavan tavoitteena on luoda yhdyskuntarakenne, jossa palvelut ja työpaikat ovat saavutettavissa myös ilman henkilöautoa. Päärunkoyhteytenä Vantaalla toimii juna, ja yleiskaavaluonnoksessa esitetään varauksia raitiotielle sekä muille joukkoliikenteen runkoyhteyksille. Pääradan varteen on merkitty uusi Vallinojan asema maankäyttöineen. Kehäradalla on neljä vielä toteuttamatonta asemavarausta: Ruskeasanta, Viinikkala, Lapinkylä

ja Petas. Lentoaseman kasvuun on varauduttu osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Lisäksi varaudutaan maanalaiseen Lentorataan, joka kulkee pääradalta lentoaseman kautta Helsingin keskustaan sekä Tallinna-tunneliin, joka kulkee lentoasemalta Tallinnaan.

Länsisalmessa varaudutaan metroasemaan Kehä III:n itäpuolella. Hakunilan aluekeskus yhdistyy raiteilla kahteen Vantaan pääkeskukseen raitiotievarauksen myötä. Joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnällä varaudutaan Helsingin yleiskaavassa esitettyjen raitioteiden jatkumiseen Vantaan puolella, Raide-Jokeri 2:een sekä poikittaiseen runkoyhteyteen Myyrmäen ja Pakkalan välillä. Kivistön ja Ruskeasannan asemat tarjoavat mahdollisuuden liityntäpysäköintiin Hämeenlinnanväylän ja Tuusulanväylän autoilijoille. Muut seudullisesti merkittävät liityntäpysäköintialueet sijaitsevat Tikkurilan, Vehkalan ja Vantaankosken asemilla. Pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskuksien välisen pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen pyöräilyverkkoon. Kehä II:n jatkon varaus on poistettu yleiskaavasta. Kivistön pohjoisosassa sijaitsevan maantien 152 (ns. Kehä IV) linjauksesta on esitetty kaksi vaihtoehtoa.

Kauppakamari pitää hyvänä, että asukasmäärältään jatkuvasti kasvavaa pääkaupunkiseutua kaavoitetaan joukkoliikenteeseen ja erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaksi. Samalla on kuitenkin huolehdittava autoliikenteen toimivuudesta, koska joukkoliikenne ei ole kaikille realistinen vaihtoehto ja tavara- ja huoltoliikenne tarvitsevat jatkossakin kumipyöriä. Tavaraliikennejärjestelmän haasteet lisääntyvät merkittävästi seudun asukasmäärän kasvaessa eivätkä suunnitellut raideliikenneinvestoinnit palvele tavaraliikennettä kuin välillisesti muuta liikennettä vähentämällä.

Seudun poikittaiset joukkoliikenneyhteydet ovat huonot, mikä aiheuttaa runsaasti ongelmia myös yrityksille. Esimerkiksi vuorotyötä tekevien työntekijöiden on usein käytännössä mahdotonta käydä töissä julkisilla liikennevälineillä. On hyvä, että luonnokseen on sisällytetty useita poikittaisia joukkoliikenneyhteyksiä ja että Vantaa varautuu Helsingin pikaraitioteiden jatkumiseen omalla alueellaan.

Liityntäpysäköinnin edistäminen on olennainen osa liikennejärjestelmän kehittämistä. Kauppakamari pitää tärkeänä, että yleiskaavaluonnoksessa varaudutaan seudulliseen liityntäpysäköintiin liikenteellisesti keskeisillä paikoilla sijaitsevilla rautatieasemilla. Vantaan tulee aktiivisesti myötävaikuttaa siihen, että suunnitellut liityntäpysäköintipaikat toteutuvat.

Keski-Uudenmaan poikittaisyhteyden puute valtateiden 3 ja 4 väliltä aiheuttaa mm. raskaalle liikenteelle pidempiä reittejä tai hakeutumista alemmalle tieverkolle. Kauppakamari pitää hyvänä, että yleiskaavassa varaudutaan Vantaan osalta lentoaseman pohjoispuolisen Kehä IV -yhteyden toteuttamiseen. Tavaraliikenteen sujuvoittamisen lisäksi Kehä IV mahdollistaa lentoaseman pohjoispuolella sijaitsevan Tuusulan Focus-alueen kehittämisen, mikä puolestaan vahvistaa lentoaseman ympäristön logistiikkaklusteria.

Pääkaupunkiseudulla on jo pitkään ollut pula raskaalle liikenteelle tarkoitetuista pysäköinti- ja palvelualueista, joilla esim. ulkomailta saapuneet kuljettajat voisivat yöpyä ajoneuvoissaan. Tuoreen MAL-suunnitelman mukaan akuutti tarve on n. 400 raskaan liikenteen autopaikkaa.

Logistiikan sujuvuuden kannalta olisi erittäin tärkeää, että asiassa päästäisiin viimein toteutusvaiheeseen. Ongelman ratkaisemiseksi ei riitä, että raskaalle liikenteelle järjestetään väliaikaisia palvelualueita, vaan alueiden sijaintipaikat on turvattava osoittamalla kaavoissa pysyväksi tarkoitettuja palvelualueita. Kauppakamari esittää, että Vantaa panostaa ongelman ratkaisemiseen ja varaa yleiskaavasta riittävät alueita erityisesti ko. tarkoitukseen.

HELSINGIN SEUDUN KAUPPAKAMARI

Heikki J. Perälä
toimitusjohtaja

Tiina Pasuri
maankäyttö- ja liikenneasioiden päällikkö

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 16.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

HSL HRT

16.4.2019

LAUSUNTO VANTAAN YLEISKAAVA 2020 -LUONNOKSESTA

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) vastaa yhdeksän jäsenkuntansa (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa, Kerava, Kirkkonummi, Sipoo, Tuusula ja Siuntio) joukkoliikenteen järjestämisestä sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta Helsingin seudun 14 kunnan alueelle osana Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) suunnitelmaa.

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelma MAL 2019 hyväksyttiin HSL:n hallituksessa liikenteen osalta 26.3.2019 ja Helsingin seudun yhteistyökokouksessa maankäytön ja asumisen osalta 28.3.2019.

Lausunnossaan HSL kiinnittää huomiota siihen, miten joukkoliikenteen toimintaedellytykset toteutuvat Vantaan yleiskaavaluonnoksessa, millaisia mahdollisuuksia kaava tarjoaa kestävälle liikkumiselle ja kaupunkirakenteelle sekä siihen, miten yleiskaava toteuttaa MAL 2019 -suunnitelman linjauksia.

Yleiskaavan kokonaisuus

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän näkemyksen mukaan Vantaan yleiskaavan kokonaisuus on erittäin onnistunut ja tarjoaa mahdollisuuksia kehittää kokonaisuutena kestävää maankäyttöä ja liikennejärjestelmää. Yleiskaavaluonnos on hyvin linjassa MAL 2019 -suunnitelman kanssa.

HSL pitää kannatettavana uuden yleiskaavan maankäytöllistä ratkaisua ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen, erityisesti joukkoliikennekaupungin tarjoamalle kestävän kasvun vyöhykkeelle.

HSL näkee merkittäviä kaupunkirakenteen tiivistämisen mahdollisuuksia erityisesti asemanseuduilla, mikä onkin otettu yleiskaavaluonnoksessa hyvin huomioon. MAL 2019 -suunnitelman mukaan kuntien tulee tiivistää asemanseutujen maankäyttöä merkittävästi ja mahdollistaa tätä kautta lisääntyvä asunto- ja työpaikkarakentaminen. Tiiviiden asemanseutujen välittömässä ympäristössä tulee priorisoida aseman liityntä- ja saattoliikennettä ja parantaa kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Asemanseuduista on eri toimijoiden yhteistyöllä mahdollista rakentaa kestävän liikkumisen tukipisteitä, joissa joukkoliikenteeseen yhdistyvät niin kaupunkipyörät, yhteiskäyttöautot kuin liikkumisen uudet palvelutkin.

Yleiskaavakartalle on tuotu keskusta-alueiden läheisten merkittävien katujen varsille strateginen merkintä *katukuvan kehitysalue*, jolla tavoitellaan kortterirakenteen eheytymistä ja paikan parempaa tunnistettavuutta keskustojen läheisillä alueilla. Katukuvan kehitysalueita on Rajatorpantiellä, Martinkyläntiellä, Tammiston kauppatiellä, Tikkurilantiellä, Asolanväylällä, Kulomäentiellä ja Länsimäentiellä.

HSL haluaa muistuttaa, että joukkoliikenteen (bussit ja raitiovaunut) sujuva kulku kaduilla tulee mahdollistaa riittävin tilavarauksin myös kaupunkimai-

HSL Helsingin seudun liikenne · PL 100 · 00077 HSL · Puhelin (09) 4766 4444 · Faksi (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · Y-2274586-3
HRT Helsingforsregionens trafik · PB 100 · 00077 HRT · Telefon (09) 4766 4444 · Fax (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · FO-2274586-3

www.hsl.fi

sessa ympäristössä ja katutilan mahdollisesti kaventuessa. Tämä koskee erityisesti joukkoliikenteen runkoyhteyksiä. Bussi- ja raitioliikenteen kustannustehokas liikennöinti edellyttää joukkoliikenteen toimintaedellytysten turvaamista siten, että joukkoliikenteelle varataan riittävät kääntöpaikat, kuljettajien taukotilat ja mahdollistetaan tarpeelliset pysäköinti- ja odotustilat myös keskusta-alueilla.

HSL pitää erittäin hyvänä, että yleiskaava ohjaa jokapäiväisten palveluiden sijoittumista siten, että ne ovat saavutettavissa kävellen ja pyöräillen. HSL:n tekemän, asukkaille suunnatun kyselyn mukaan (MAL-barometri 2018) 72 % pääkaupunkiseutulaisista on valmis kävelemään pidemmän matkan, mikäli ympäristö on miellyttävä. Liikkumisympäristön laatu onkin tärkeää erityisesti kävelyn ja myös pyöräliikenteen osalta.

Liikenteen ratkaisut

HSL pitää myönteisenä ja ilmastotavoitteiden kannalta jopa välttämättömänä yleiskaavassa tavoiteltavaa yhdyskuntarakennetta, jossa palvelut ja työpaikat ovat saavutettavissa myös ilman henkilöautoa. Kaavassa esitetyt seudulliset joukkoliikenteen runkoyhteydet, toimivat vaihtopaikat sekä pyöräilyn baanat ovat hyväksi todettuja keinoja kohti kestävän liikkumisen tavoitteita. HSL on mielellään mukana suunnittelemassa kestävän liikkumisen ratkaisuja niin pitkällä, keskipitkällä kuin operatiiviseen toimintaan tähtäävällä lyhyelläkin aikavälillä yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa.

Keskustojen kaavamääräyksissä esitetään keskitettyjä ja tehokkaita kokonaisvaltaisesti toteutettuja pysäköintiratkaisuja tukemaan kaupunkiympäristön tiiveyttä. Yhtenä toimenpiteenä MAL 2019 -suunnitelmassa on, että seudun kunnat laativat yhdessä yhtenäiset pysäköintiperiaatteet ja sitoutuvat niihin. Pysäköinnin ratkaisut ovat merkittävä osa liikennejärjestelmää ja HSL pitää tärkeänä, että kunnat yhdessä käynnistävät yhtenäisten pysäköintiperiaatteiden määrittelyn.

HSL pitää hyvänä yleiskaavaluonnoksen periaatetta esittää tie- ja katuverkosta kaavakartalla vain keskeisimmät yhteydet. Tie- ja katuverkkoa sekä pyöräliikenteen pääyhteyksiä olisi kuitenkin hyvä näyttää kaavaselostuksen kuvassa tai liitekartalla myös Vantaan rajojen ulkopuolella, jotta yhteyksien jatkuvuus (esim. maantien 152 jatkeen (Kehä IV) linjausvaihtoehdot) on helpompi ymmärtää. Raitiotiet ja yhteystarpeet on esitetty kaavaselostuksen kuvassa 37 koko pääkaupunkiseudulla. HSL toivoo vastaavaa, laajempaa esitystapaa myös tie- ja katuverkon sekä pyöräilyn baanojen osalta.

Kehä IV (maantien 152 jatke) on tuleva, tärkeä logistiikan poikittaisyhteys Lentoaseman pohjoispuolella. Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelman (MAL 2019) mukaan Kehä IV -tason yhteyden suunnitteluvalmiutta edistetään ja se voidaan toteuttaa vaiheittain maankäytön niin edellyttäessä. Nykyistä Kulomäentietä ei ole kaavaselostuksen mukaan tarkoitus kehittää osana Kehä IV -yhteyttä. HSL pitää valintaa perusteltuna, koska Kulomäentietä ympäröivä alue on jo nykyisin osittain kaupunkimaista ympäristöä, eikä yhteys sovellu pitkämatkaisen tavaraliikenteen pääreitiksi.

Sama näkemys verkon luokittelusta on esitetty myös valtion ja seudun kuntien yhteistyössä laaditussa Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -työssä (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 58/2018).

Joukkoliikenne
HSL kannattaa Vantaan yleiskaavan tavoitetta luoda nopeat joukkoliikenteen runkoyhteydet seudun keskuksien ja solmukohtien välille. Runkoyhteyksiin panostaminen, erityisesti juna päärunkoyhteytenä, on hyvin esillä kaavaratkaisuissa. HSL haluaa muistuttaa, että asemilla ja muissa joukkoliikenteen solmupisteissä tulee varata riittävästi tilaa joukkoliikenteen vaihto- ja liityntäyhteyksille sekä terminaaleille. Tavoiteltu nopea, henkilöauton kanssa kilpailukykyinen joukkoliikenne edellyttää omia, muista liikenteestä erillisiä ratkaisuja sekä etuisuuksia, jotka tulee suunnitella ja toteuttaa kokonaisuutena kunkin linjan tai linjaston käyttöönoton yhteydessä.

Vantaan yleiskaavassa Petaksen asemalta erkaneva Klaukkalan rata on tunnistettu pitkän aikavälin raidevaraukseksi myös maakuntakaavassa. Klaukkalan rataan ei ole otettu kantaa MAL 2019 -suunnitelmassa, koska sen toteuttamista ei nähdä ajankohtaisena ennen vuotta 2050.

Kivistön ja Klaukkalan välisen runkoyhteyden kehittäminen laadukkaana bussiliikenteenä on HSL:n näkemyksen mukaan tärkeää seudun maankäytön kehittymisen kannalta, ja se on tunnistettu MAL 2019 -suunnitelmassa yhdeksi kolmesta pääkaupunkiseudun kehysalueen keskeisestä bussiyhteydestä. Klaukkalan ja Kivistön välisen bussin runkoyhteyden kannalta keskeistä on Kivistön aseman kehittäminen joukkoliikenteen vaihto- ja liityntäasemana, mutta yhteys saattaa edellyttää infratoimenpiteitä myös Vantaan tie- ja katuverkolla.

Yleiskaavassa on varauduttu maanalaiseen Lentorataan pääradalta lentoaseman kautta Helsingin keskustaan sekä Tallinna-tunneliin lentoasemalta Tallinnaan. Näihin yhteyksiin varaudutaan myös MAL 2019 -suunnitelmassa sekä Uusimaa-kaavassa.

Vantaan yleiskaavasta poistettuja raskaan raideliikenteen varauksia ovat maakuntakaavasta poistettu Heli-rata sekä Santarata. HSL näkee molempien varausten poiston perusteltuna maankäytön kehittämismahdollisuuksien, erityisesti Tikkurilan kaupunkikeskuksen kehittämisen näkökulmasta. Myös MAL 2019 -suunnitelmassa todetaan, että valtion olisi perusteltua luopua tarpeettomista liikennealuevarauksista asemanseuduilla ja muilla keskeisillä sijainneilla ja edistää aktiivisesti näiden maankäytön kehittymistä sekä omistamiensa että muiden kiinteistöjen alueella.

Metro jatkuu yleiskaavassa Mellunmäestä itään ja Länsisalmessa varaudutaan metroasemaan Kehä III:n itäpuolella. Metrolinjauksen on suunniteltu päättyvän Sipoossa Majvikiin. Metron jatkaminen Majvikiin on esitetty myös MAL 2019 -suunnitelmassa vuoden 2030 jälkeen toteutettavana hankkeena. HSL pitää tärkeänä, että kaava mahdollistaa tiiviin maankäytön metroaseman läheisyyteen.

HSL Helsingin seudun liikenne · PL 100 · 00077 HSL · Puhelin (09) 4766 4444 · Faksi (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · Y-2274586-3
HRT Helsingforsregionens trafik · PB 100 · 00077 HRT · Telefon (09) 4766 4444 · Fax (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · FO-2274586-3

www.hsl.fi

HSL pitää perusteltuna, että Vantaan yleiskaavassa ei enää varauduta metron jatkamiseen Hakunilaan, kuten ei MAL 2019 -suunnitelmassa, eikä Uusimaa-kaava 2050:n kaavaluonnoksessakaan. Hakunilasta pääsee tulevaisuudessa luontevasti Vantaan ratikalla raskaan raideliikenteen piiriin sekä Mellunmäen että Tikkurilan suuntiin. Vantaan ratikka tulee noudattamaan Tikkurilan, Hakunilan ja Mellunmäen välillä pääosin runkolinjan 570 reittiä. HSL toteaa, että runkolinjan muutos raitiotieksi ei poista tarvetta seutuyhteyksille Helsingin suuntaan Lahdenväylän käytävässä.

Joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnällä varaudutaan Helsingin yleiskaavassa esitettyjen raitioteiden jatkumiseen Vantaan puolella, linjan 560 raidevaraukseen (ns. Raide-Jokeri 2) sekä poikittaiseen runkoyhteyteen Myyrmäen ja Pakkalan välillä. Itä-Vantaalla runkoyhteys mahdollistaa Viikki-Malmi -raitiotien jatkumisen Hakunilan urheilupuiston tienoille. HSL:n näkemyksen mukaan verkon yhdistävyys on seudullisesta näkökulmasta erittäin hyvä. Joukkoliikenteen runkoyhteydet sitovat Vantaan tärkeitä keskuksia hyvin toisiinsa. Seudullisen runko- ja raitioverkon suunnittelua on tarpeen jatkaa kuntien ja HSL:n välisenä yhteistyönä. HSL haluaa muistuttaa, että runkoverkon ulkopuolelle jäävien alueiden joukkoliikenteestä on jatkossakin huolehdittava palvelutasotavoitteiden mukaisesti.

Yleiskaavassa varaudutaan Lentorataan ja Tallinna-yhteyteen, jotka yhdessä Vantaan ratikan kanssa parantavat raideliikenneyhteyksiä lentoasemalle. Lisäksi yleiskaavassa on aluevaraus pääradalta pohjoisesta Kehäradalle kääntyvälle raiteelle.

Vantaan ratikka
Vantaan ratikka Mellunmäestä Hakunilan ja Tikkurilan kautta Lentoasemalle on seuraavan vuosikymmenen tärkein uusi joukkoliikennehanke Vantaalla. Vantaan ratikka on mukana MAL 2019 -suunnitelmassa ennen vuotta 2030 aloitettavana liikennehankkeena. **HSL pitää tärkeänä, että Vantaan ratikan riittävän suuresta nopeudesta huolehditaan.**

Tavoitteena on, että Helsingin kantakaupungin ulkopuolella raitioteiden keskinopeus on vähintään 25 km/h. Riittävän suuri keskinopeus mahdollistetaan raitiotien omilla, muusta liikenteestä erillisillä osuuksilla. Reitillä tulee olla mahdollisimman vähän sekaliikennejaksoja. Samoin linjausten tulee olla riittävän suoria.

Raitiotien reitti alittaa junaradan tunnelissa Tikkurilan aseman kohdalla. Yleiskaavassa on varalla myös toinen reitti pääradan alitse pohjoisempana Valkoisenlähteentiellä. Tikkurilan aseman alittava suora tunneliyhteys erinomaisine vaihtomahdollisuuksineen tarjoaa mittavat matkustajahyödyt ja on myös edellytys kustannustehokkaalle operoinnille. **HSL pitää matkustajapalvelun kannalta suoraa linjausta Tikkurilan keskustassa tarkoituksenmukaisimpana.**

Asemavaraukset ja uudet asemanseudut

Yleiskaavaluonnos sisältää 19 rautatieasemaa, joista 14 on käytössä ja viisi asemavarauksia (Lapinkylä, Petas, Ruskeasanta ja Viinikkala Kehäradalla sekä Vallinoja pääradan varressa). Lisäksi luonnoksessa on esitetty yksi metroasema, Länsisalmi, Östersundomin metron varrella.

Vantaalla sijaitsevista lähijunaliikenteen asemista etenkin Vehkala (1100 matk./arkivrk.) mutta myös Rekola (2500 matk./arkivrk.) ovat melko vähän käytettyjä ottaen huomioon sen, että molemmille asemille liikennöidään kaupunkiratojen 10 minuutin vuorovälille. Maankäyttöä näiden asemien ympärillä tuleekin tiivistää, jotta näiden asemien käyttäjämääriä saadaan kasvatetuksi nykyisestä.

Luonnoksessa esitetään maankäyttöpotentiaalia sisältävinä uusina asemanseutuina Lapinkylää, Vallinojaa sekä Länsisalmea. HSL pitää perusteltuna, että yleiskaavoituksessa tunnistetaan asemanseutujen erilaiset maankäyttöpotentiaalit. Pääradan ja Kehäradan asemavarausten käyttöönoton vaiheistuksesta sekä vaikutuksista liikennöintiin on tarpeen tehdä liikenteellisiä tarkasteluja yhteistyössä HSL:n kanssa.

MAL 2019 -suunnitelman mukaan Lapinkylän maankäyttöä kehitetään vaiheittain ja uusi asema toteutetaan riittävän väestöpohjan täyttyessä. HSL:n näkemyksen mukaan ennen Lapinkylän aseman käyttöönottoa alueen joukkoliikenne voidaan järjestää liityntänä Kivistön asemalle.

Kehäradan Ruskeasannasta muodostuu vuoden 2030 jälkeen seudullisesti merkittävä vaihto- ja liityntäasema Tuusulanväylän suunnasta tuleville. Kun asema toteutetaan, se tulee tehdä laadukkaasti ja riittävin tilavarauksin sekä joukkoliikenteen liitynnän että liityntäpysäköinnin käyttöön.

Vaihtopaikat ja liityntäpysäköintialueet
Kivistön ja Ruskeasannan asemat palvelevat kehyskunnista tulevien bussilinjojen liityntäasemana Kehäradalle sekä tarjoavat mahdollisuuden liityntäpysäköintiin Hämeenlinnanväylän ja Tuusulanväylän autoilijoille. Muut kaavaluonnoksen seudullisesti merkittävät liityntäpysäköintialueet sijaitsevat Tikkurilan, Vehkalan ja Vantaankosken asemilla ja näille on Kivistön ja Ruskeasannan tapaan tarkoitus ohjata pidempimatkaista liikennettä pääväyliltä.

Helsingin seudun liityntäpysäköinnin toimenpideohjelmassa (HSL:n julkaisuja 8/2017) myös Korso ja Martinlaakso ovat seudullisesti merkittäviä liityntäpysäköintialueita.

Liityntäpysäköinnin kannalta merkittävillä asemilla on myös huomattava määrä joukkoliikennetarjontaa. HSL huomauttaa, että näillä asemilla tulee varata tilaa ensisijaisesti joukkoliikenteen vaihto- ja liityntäyhteyksille.

Tärkeät vaihtopaikat sijaitsevat Vantaan yleiskaavassa samoin kuin MAL 2019 -suunnitelmassa pääosin joukkoliikenteen runkoyhteyksien tai kaukoliikenteen ja runkoyhteyksien risteyspaikoissa. Vaihtopaikkamerkintää ei ole yleiskaavassa erikseen merkitty asemille.

HSL Helsingin seudun liikenne · PL 100 · 00077 HSL · Puhelin (09) 4766 4444 · Faksi (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · Y-2274586-3
HRT Helsingforsregionens trafik · PB 100 · 00077 HRT · Telefon (09) 4766 4444 · Fax (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · FO-2274586-3

www.hsl.fi

MAL 2019 -suunnitelman mukaan joukkoliikenteen vaihtopaikkoina toimivia asemia Vantaalla ovat vuonna 2030 Myyrmäki, Kivistö, Lentoasema, Leinelä ja Tikkurila. Vantaan yleiskaavaluonnoksessa Tikkurila ja Lentoasema onkin merkitty valtakunnallisiksi joukkoliikenteen vaihtoasemiksi.

Hämeenlinnanväylälle Kivistön kohdalle on merkitty tärkeä joukkoliikenteen vaihtopaikka. Vaihtopaikka liittyy kiinteästi Kivistön asemaan. **HSL:n näkemyksen mukaan myös Ruskeasannan aseman ja Tuusulanväylän yhteyteen tulee merkitä joukkoliikenteen vaihtopaikka.**

Myyrmäen ja Leinelän asemat on esitetty MAL 2019 -suunnitelmassa vuoden 2030 vaihtopaikkoina **HSL näkee, että Myyrmäen ja Leinelän asemat tulisi merkitä myös Vantaan yleiskaavaan joukkoliikenteen vaihtopaikoiksi.** Leinelän merkitys Tuusulan suunnan joukkoliikenteen vaihtopaikkana tosin vähenee Ruskeasannan aseman myötä.

Vantaan ratikan varressa keskeiset vaihtopaikat sijaitsevat asemien lisäksi Porvoonväylän, Kuussillantien, Lahdenväylän, Tuusulanväylän sekä Lentoasemantien kohdilla. HSL pitää tärkeänä, että vaihtopaikat ovat laadukkaita ja toteutetaan samanaikaisesti Vantaan ratikan kanssa.

Pyöräilyn baanat
Pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskuksien välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Baanat palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä. HSL pitää tärkeänä, että baanaverkko on esitetty yleiskaavassa ja että yhteydet toteutetaan jatkuvana ja laadukkaana verkostona.

Esitetyt pyöräliikenteen baanat sekä nykyiset pääpyörätiet (kaavaselostuksen kuva 38) ovat linjassa seudullisessa yhteistyössä valmisteltujen selvitysten kanssa. Esimerkiksi Pohjoisbaana Helsingin Rautatieasemalta Tikkurilaan on merkittävimpiä seudullisia pyöräliikenteen liikennekäytäviä. (Helsingin seudun pääpyöräilyverkko – keskeisten seudullisten yhteyksien kehittämistarveselvitys, HSL 2017)

HSL korostaa, että laadukkaat ja sujuvat pyöräliikenteen olosuhteet ovat edellytys kulkumuodon suosion lisääntymiselle. Tämä edellyttää vahvaa panostusta pyöräliikenteen väyliin.

Joukkoliikenteen varikot ja raskaan liikenteen taukopaikat
Vantaan yleiskaavassa on esitetty raitiotien varikko symbolimerkinnällä Länsimäentien ja Kehä III:n liittymän eteläpuolelle. **HSL:n näkemyksen mukaan myös Ojangon bussivarikko sekä bussivarikon varaus Länsi-Vantaalla tulee merkitä yleiskaavaan.**

HSL Helsingin seudun liikenne · PL 100 · 00077 HSL · Puhelin (09) 4766 4444 · Faksi (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · Y-2274586-3
HRT Helsingforsregionens trafik · PB 100 · 00077 HRT · Telefon (09) 4766 4444 · Fax (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · FO-2274586-3

www.hsl.fi

16.4.2019

Vantaalle Kehäradan varteen on tunnistettu tarve lähijunaliikenteen varikolle ja/tai seisontapaikalle. Kolmas lähijunaliikenteen varikko MAL 2019 –suunnitelmassa esitettyjen Rantaradan ja Pääradan varikoiden lisäksi tarvitaan, jotta lähijunaliikenteen kalustolla olisi riittävästi varikkokapasiteettia.

Kehäradan varressa sijaitseva varikko palvelisi erityisesti Pisara-tilanteessa junaliikenteen aloittamista, päättämistä ja häiriönhallintaa. Sijainti on keskeinen koko HSL-alueen junaliikenteen kannalta ja varikko voisi palvella erityisesti Kehäradan liikenteen tarpeita. Alustavasti varikon sijaintia voi sovittaa Lapinkylään lentomelualueelle, jota ei voida tehokkaasti käyttää muuhun maankäyttöön. Tällä sijainnilla varikko mahdollistaa myös Lapinkylän aseman rakentamisen Kehäradalle. Varikolle tarvittavien toimintojen laajuus riippuu lähijunaliikenteen varikkokokonaisuudesta ja muille varikoille rakennettavista palveluista. **HSL esittää, että Kehäradan varikon toimintoja ja tarkempia tilavarauksia tarkennetaan jatkosuunnittelussa ja sen varaus lisätään yleiskaavaan.**

Sijaintinsa vuoksi Vantaa on nyt ja tulevaisuudessa merkittävä logistiikan solmupiste. Raskaan liikenteen taukopaikkoja tarvitaan, jotta kuljetukset voidaan toimittaa perille oikeaan aikaan, kuljettajat voivat noudattaa tauko- ja lepoaikasäädöksiä ja raskas liikenne ja pysäköinti eivät ohjaudu katuverkolle. Taukopaikoista on pulaa erityisesti pääkaupunkiseudulla.

Kaavaselostuksen mukaan Lamminsuon eritasoliittymään, jossa Kehä IV, vt 3 ja Klaukkalan ohikulkutie kohtaavat, on suunniteltu raskaan liikenteen levähdys- ja pysäköintialue, mistä ei kuitenkaan näy merkintää kaavakartalla.

Raskaan liikenteen taukopaikkojen mahdollisia sijainteja sekä paikkojen järjestämisen kustannusten ja vastuunjaon mallia selvitettiin vuoden 2018 aikana Uudenmaan ELY-keskuksen ja HSL:n teettämässä selvityksessä. Useat raskaan liikenteen taukopaikoiksi soveltuvat kohteet sijaitsevat Vantaalla. Tarkemmin tarkasteltavat kohteet olivat Vantaalla Keimola, Lentoasema ja Koivukylänväylä sekä Espoossa Turunväylä. MAL 2019 -suunnitelmassa esitetään, että vuosina 2020-2023 toteutetaan näistä kaksi kohdetta ja hyödynnetään suunnitelmassa määriteltyä kustannus- ja vastuunjakomallia.

Lentoaseman kaavailtu taukopaikka sijaitsee keskeisesti raskaan liikenteen tarpeisiin nähden. Se sijaitsee kuitenkin Finavian alueella (Helsinki-Vantaan lentoasema). Alueen mahdollista hyödyntämistä raskaan liikenteen taukopaikkana voi olla haastavaa ratkaista yleiskaavassa, vaan sitä tulee edistää muilla tavoin.

HSL:n näkemyksen mukaan yleiskaavakartalla tulee esittää raskaan liikenteen taukopaikkavaraukset (Lamminsuo, Keimola ja Koivukylänväylä), jotta niiden toteutus ja hyödyntäminen tähän käyttöön olisi tulevaisuudessa mahdollista.

Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän hallitus

16.4.2019

Lisätietoja:
toimitusjohtaja Suvi Rihtniemi
osastonjohtaja Sini Puntanen, p. 040 501 3362

Hallitus § 49 16.04.2019

HSL:N LAUSUNTO VANTAAN YLEISKAAVA 2020 -LUONNOKSESTA

759/10.02.02.00/2017

Hallitus § 49

Esittelijä Toimitusjohtaja Suvi Rihtniemi
Valmistelijat Osastonjohtaja Sini Puntanen p. 040 501 3362,
ryhmäpäällikkö Aarno Kononen p. 040 663 6744 ja
liikennesuunnittelija Riikka Aaltonen p. 040 161 2234

Vantaalle laaditaan uutta koko kaupungin kattavaa yleiskaavaa. Vantaan yleiskaava käsittelee tulevaisuuden ratkaisuja rakentamisen, asumisen, palvelujen ja vapaa-ajan tarpeisiin sekä kasvavan liikenteen sujumiseksi.

Vantaan yleiskaavaluonnoksen aineistoon kuuluvat kaavakartta, kaavamääräykset ja kaavaselostus. Aineisto on kaupungin internet-sivuilla osoitteessa: https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020

Vantaan kaupunki pyytää lausuntoja yleiskaavaluonnoksesta 23.4.2019 mennessä sähköisesti osoitteeseen kirjaamo@vantaa.fi.

Tiivistelmä

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) vastaa yhdeksän jäsenkuntansa (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa, Kerava, Kirkkonummi, Sipoo, Tuusula ja Siuntio) joukkoliikenteen järjestämisestä sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta Helsingin seudun 14 kunnan alueelle osana Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) suunnitelmaa. MAL 2019 -suunnitelma on hyväksytty HSL:n hallituksessa liikenteen osalta 26.3. 2019 § 33 ja Helsingin seudun yhteistyökokouksessa maankäytön ja asumisen osalta 28.3.2019.

Lausunnossaan HSL kiinnittää huomiota siihen, miten joukkoliikenteen toimintaedellytykset toteutuvat yleiskaavaluonnoksessa, millaisia mahdollisuuksia kaava tarjoaa kestävälle liikkumiselle ja kaupunkirakenteelle sekä siihen, miten yleiskaava toteuttaa MAL 2019 -suunnitelman linjauksia.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän näkemyksen mukaan Vantaan yleiskaavan kokonaisuus on erittäin onnistunut ja tarjoaa mahdollisuuksia kehittää kokonaisuutena kestävää maankäyttöä ja liikennejärjestelmää. Yleiskaavaluonnos on hyvin linjassa MAL 2019 -suunnitelman kanssa.

HSL pitää kannatettavana uuden yleiskaavan maankäytöllistä ratkaisua ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen, erityisesti joukkoliikennekaupungin tarjoamalle kestävän kasvun vyöhykkeelle. HSL pitää myönteisenä ja ilmastotavoitteiden kannalta jopa välttämättömänä yleiskaavassa tavoiteltavaa yhdyskuntarakennetta, jossa palvelut ja työpaikat

ovat saavutettavissa myös ilman henkilöautoa. Kaavassa esitetyt seudulliset joukkoliikenteen runkoyhteydet, toimivat vaihtopaikat sekä pyöräilyn baanat ovat hyväksi todettuja keinoja kohti kestävyyden tavoitteita.

HSL kannattaa Vantaan yleiskaavan tavoitetta luoda nopeat joukkoliikenteen runkoyhteydet seudun keskuksien ja solmukohtien välille. Runkoyhteyksiin panostaminen, erityisesti juna päärunkoyhteytenä, on hyvin esillä kaavaratkaisuissa.

Vantaan ratikka Mellunmäestä Hakunilan ja Tikkurilan kautta lentoasemalle on seuraavan vuosikymmenen tärkein uusi joukkoliikennehanke Vantaalla. Vantaan ratikka on mukana myös MAL 2019 -suunnitelmassa ennen vuotta 2030 aloitettavana liikennehankkeena. HSL pitää tärkeänä, että Vantaan ratikan riittävän suuresta keskinopeudesta (vähintään 25 km/h) huolehditaan. Raitiotien reitti alittaa junaradan tunnelissa Tikkurilan aseman kohdalla. Yleiskaavassa on varalla myös toinen reitti pääradan alitse pohjoisempana Valkoisenlähteentiellä. HSL korostaa, että ainoastaan raitiotien suora linjaus Tikkurilan keskustassa on tarkoituksenmukainen toteuttaa.

Yleiskaavaluonnos sisältää viisi rautatien asemavarausta: Lapinkylä, Petas, Ruskeasanta ja Viinikkala Kehäradalla sekä Vallinoja pääradan varressa. Pääradan ja Kehäradan asemavarausten käyttöönoton vaiheistuksesta sekä vaikutuksista liikennöintiin on tarpeen tehdä liikenteellisiä tarkasteluja yhteistyössä HSL:n kanssa.

MAL 2019 -suunnitelman mukaan Lapinkylän maankäyttöä kehitetään vaiheittain ja uusi asema toteutetaan riittävän väestöpohjan täyttyessä. HSL:n näkemyksen mukaan ennen Lapinkylän aseman käyttöönottoa alueen joukkoliikenne voidaan järjestää liityntänä Kivistön asemalle.

Vantaalle Kehäradan varteen on tunnistettu tarve lähijunaliikenteen varikolle tai seisontapaikalle. Varikko palvelisi erityisesti Pisara-tilanteessa junaliikenteen aloittamista, päättämistä ja häiriönhallintaa. Alustavasti varikko voisi sijaita Lapinkylän lentomelualueella. HSL esittää, että Kehäradan varikon toimintoja ja tarkempia tilavarauksia tarkennetaan jatkosuunnittelussa ja sen varaus lisätään yleiskaavaan.

Kehäradan Ruskeasannasta muodostuu vuoden 2030 jälkeen seudullisesti merkittävä vaihto- ja liityntäasema Tuusulanväylän suunnasta tuleville. Kun asema toteutetaan, se tulee tehdä laadukkaasti ja riittävin tilavarauksin sekä joukkoliikenteen liitynnän että liityntäpysäköinnin käyttöön.

Vantaan yleiskaavassa on esitetty raitiotien varikko. HSL muistuttaa, että myös Ojangon bussivarikko sekä bussivarikon varaus Länsi-Vantaalla tulee merkitä yleiskaavaan.

HSL pitää raskaan liikenteen taukopaikkojen toteuttamista erittäin tärkeänä. HSL:n näkemyksen mukaan raskaan liikenteen taukopaikkavaraukset (Lamminsuo, Keimola ja Koivukylänväylä) tulee esittää yleiskaavakartalla, jotta niiden hyödyntäminen tähän käyttöön olisi tulevaisuudessa mahdollista. Uudenmaan ELY-keskuksen ja HSL:n vuonna 2018 teettämässä

selvityksessä esiin nousi myös Finavian alueella sijaitseva kohde. Lentoaseman alueen hyödyntämistä raskaan liikenteen taukopaikkana voi kuitenkin olla haastavaa ratkaista yleiskaavassa, ja sitä tulee edistää muilla tavoin.

Vantaan yleiskaava 2020 -luonnos

Vantaan yleiskaavaluonnokseen on määritelty tulevaisuuskuva maankäytön kehityksestä Vantaalla. Yleiskaava linjaa kokonaiskuvan kasvun mahdollisuuksista, kaupungin rakenteesta ja kytkeytymisestä osaksi seutua, paikallisista muutoksista sekä yhteyksistä niin liikkujalle kuin luonnolle. Uusi yleiskaavaluonnos on edeltäjäänsä strategisempi muun muassa joukkoliikenteen verkostoon pohjautuvan tavoitteellisen kasvun keskittämisessä.

Yleiskaavaluonnoksessa Vantaan kasvu ohjataan kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Erityisesti Tikkurilaa, Myyrmäkeä sekä Aviapoliksen aluetta laajennetaan ja tiivistetään. Nykyisen kaupunkirakenteen täydentäminen turvaa laajoja viheralue- ja kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Seudullinen viheraluejärjestelmä ja Vantaan viheralueverkosto säilyvät.

Olemassa olevia ja uusia asemanseutuja kehitetään seudullisen joukkoliikennekaupungin osana. Vantaan ratikka parantaa merkittävästi poikittaisia yhteyksiä Itä-Vantaan, Tikkurilan ja lentokentän välillä. Ratikan varteen uskotaan rakentuvan vahva kehityskäytävä, joka tuo mukanaan uutta ja täydentävää asuntorakentamista. Yleiskaavaluonnoksessa on määritelty myös ulkoilureittien verkosto sekä pyöräilyn baanat.

Uuden yleiskaavan tärkein maankäytöllinen ratkaisu on ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle – ja tulevaisuuden muutoksille. Yleiskaavaluonnos keskittää merkittävän osan kasvusta joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhykkeelle. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä kaupungin poikittaisia yhteyksiä parantavan Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle. Uuden ratikan kehityskäytävä kytkee kaupunkiseudun verkostoihin myös eriytymiskehityksen uhkaamia alueita.

Monikeskuksisen kaupungin ytiminä ovat uudistuvat keskustat. Ratikan kehityskäytävän lisäksi joukkoliikennekaupunkia vahvistetaan uudistamalla ja täydentämällä pääkeskustojen lisäksi sekä olemassa olevia että uusia asemanseutuja ja keskuksia. Uusina asemanseutuina yleiskaavaluonnoksessa esitetään Kivistön keskusta laajentavaa Lapinkylän asemaa, Vallinojan asemanseutua pääradan varressa ja Östersundomin ensimmäistä uutta metroasemaa Länsisalmea.

Yleiskaava 2020 määrittelee seudulliset pyöräilyn baanat sekä kattavan ulkoilureittien verkoston ja ottaa kantaa myös kevyen liikenteen reittien laatuun. Vantaan eteläisten poikittaisten baanojen ja reittien suunnittelua jatketaan Vantaanjoen molemmin puolin yhteistyössä Helsingin kanssa.

Kansainvälisen lentokenttäkaupungin kehittämismahdollisuuksien ja sitä kautta koko seudun kasvun turvaamiseksi yleiskaavaluonnoksessa on määritelty työpaikkarakentamisen mahdollisuuksia lähivuosikymmenille. Vaikka paine asuntorakentamiselle tiedostetaan, myös elinkeinoelämän toimintaedellytykset on haluttu varmistaa yleiskaavassa.

Keskustoista erityisesti Aviapoliksessa on varattu tilaa tiiviille keskustatoiminnoille sekä työpaikkaintensiiviselle rakentamiselle. Yleiskaavaluonnoksessa on myös vahvistettu Aviapoliksen ja lentoaseman välistä yhteyttä.

Lentokenttä kasvaa ja lentämisen vaikutukset näkyvät vantaalaisessa kaupunkirakenteessa yhä voimakkaammin. Uudelleen määritellyistä lentomelualueista merkittävä osa on luonnoksessa varattu työpaikkarakentamiseen. Laajentuneet melualueet ulottuvat joissain kohdin myös olemassa oleville asuntoalueille. Näillä alueilla yleiskaavaluonnos turvaa nykyisen asutuksen säilymismahdollisuudet meluhäiriöistä huolimatta.

Tavoite riittävistä palveluista on esitetty yleiskaavamääräyksiin. Yleiskaava ohjaa kaupan sijoittumista erityisesti suurimpien yksiköiden ja ns. kaupan alueiden osalta. Yleiskaava ei kuitenkaan ohjaa tarkasti yksittäisten palvelujen tarkkaa sijoittumista. Tärkeimpinä linjauksina kaupan sijoittumisessa on keskuksien kehittämisen tukeminen ja saavutettavuus kestävällä liikkumisella.

Ehdotus

Hallitus päättää antaa Vantaan yleiskaava 2020-luonnoksesta liitteen mukaisen lausunnon.

Käsittely

Käsittelyn aikana esittelijä teki jäsen Sakari Rokkasen esittämän perusteella liitteen sivulle 4 lausemuutoksen, jossa lause "HSL korostaa, että ainoastaan raitiotien suora linjaus Tikkurilan keskustassa on tarkoituksenmukainen toteuttaa" muutettiin muotoon "HSL pitää matkustajapalvelun kannalta suoraa linjausta Tikkurilan keskustassa tarkoituksenmukaisimpana".

Lisäksi esittelijä teki jäsen Sirpa Kauppisen esittämän perusteella liitteen sivulle 4 seuraavan lisäyksen: "Samoin linjausten tulee olla riittävän suoria".

Esittelijän kokouksessa pohjaehdotukseensa tekemät muutokset kirjattiin liitteeseen.

Päätös

Hallitus päätti antaa Vantaan yleiskaava 2020-luonnoksesta liitteen mukaisen lausunnon.

Liite

Lausunto Vantaan yleiskaava 2020 -luonnoksesta

Pöytäkirja on julkaistu yleisessä tietoverkossa (www.hsl.fi) 16.4.2019.

Tiedoksianto asianosaiselle
Lähetty tiedoksi 16.4.2019 sähköisesti.

Todistan pöytäkirjanotteen oikeaksi

Helsingissä 16.4.2019

Pirjo Sailavuo-Asikainen
assistentti

MUUTOKSENHAKUOHJEET

Pöytäkirja on julkaistu HSL:n verkkosivuilla (www.hsl.fi) 16.4.2019.

Muutoksenhakukielto (§:t 46, 49 - 52)

Päätöksiin, jotka koskevat vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Muutoksenhakukielto hankinta-asiassa (§ 47)

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan hankinta-asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla (hankintalain 163 §).

Oikaisuvaatimusohje (§ 48)

Päätöksiin tyytymätön saa tehdä siitä oikaisuvaatimuksen HSL:n hallitukselle. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen (kuntalaki 134 §).

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*). Oikaisuvaatimuksen saa tehdä myös HSL:n jäsenkunta sekä luonnollinen henkilö, yhteisö, laitos tai säätiö, joka kuntalain 3 §:n mukaisesti on jäsenenä jossakin HSL:n jäsenkunnista.

Oikaisuvaatimus on tehtävä neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää mukaan lukematta. Myöhästynyttä oikaisuvaatimusta ei oteta tutkittavaksi.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon

- kolmen (3) päivän kuluttua viestin lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä säädetyllä tavalla,
- seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi kirjeellä ilman saantitodistusta,
- saantitodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on lähetetty asianosaiselle tiedoksi saantitodistuksin,
- tiedoksiantotodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi henkilökohtaisesti.

Niiden, jotka eivät ole asianosaisia, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on julkaistu HSL:n internetsivuilla.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti (myös sähköinen muoto täyttää kirjallisen muodon vaatimuksen). Siitä on käytävä ilmi, mihin päätökseen se on kohdistettu, millä perusteella oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeutettu tekemään oikaisuvaatimuksen, oikaisuvaatimuksen tekijän vaatimus perusteineen sekä oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja yhteystiedot

Oikaisuvaatimus on toimitettava HSL:lle:

Sähköpostiosoite: hsl(at)hsl.fi
Postiosoite: HSL, PL 100, 00077 HSL
Faksinumero: (09) 4766 4441
Käyntiosoite: Opastinsilta 6 A, Helsinki
Aukioloaika: ma–pe klo 8.00–16.00

Asiakirjojen on oltava perillä viimeistään muutoksenhakuajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä.

Oikaisuohje ja valitusosoitus hankinta-asiassa (§ 47)

I Oikaisuohje

Päätöksiin voi hakea muutosta joko tekemällä hankintaoikaisuvaatimuksen tai valituksen markkinaoikeudelle tai molemmat.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla (hankintalaki 163 §).

Sähköistä tiedoksiantoa käytettäessä hankintapäätös katsotaan saaduksi tiedoksi sinä päivänä, jolloin päätöksen sisältävä sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin.

Jos tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei tiedoksiannon näytetä tapahtuneen myöhemmin.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa, tiedoksianto katsotaan tapahtuneeksi saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Ohje hankintaoikaisuvaatimuksen tekemisestä

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi vaatia hankintalain 132–135 §:n mukaan hankintaoikaisua. Hankintaoikaisua voi vaatia hankintayksiköltä tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu asianosainen.

Asianosaisen on vaadittava hankintaoikaisua 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta.

Hankintaoikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Vaatimuksesta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.

Vaatimukseen on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivat ne jo ole hankintayksikön hallussa.

Hankintaoikaisuvaatimus toimitetaan hankintayksikölle:

Sähköpostiosoite: hsl(at)hsl.fi
Postiosoite: HSL, PL 100, 00077 HSL
Faksinumero: (09) 4766 4441
Käyntiosoite: Opastinsilta 6 A, Helsinki
Aukioloaika: ma–pe klo 8.00–16.00

Asiakirjojen on oltava perillä viimeistään muutoksenhakuajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä.

Hankintaoikaisuvaatimuksen vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

II Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu asianosainen voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee (hankintalaki 146 § 2 mom.):
1) yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;
2) sitä, että hankintasopimusta ei jaeta osiin 75 §:n nojalla; tai
3) sitä, että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen.

Valitus on tehtävä kirjallisesti (myös sähköinen muoto täyttää kirjallisen muodon vaatimuksen). Valituskirjelmässä, joka on osoitettava markkinaoikeudelle, on ilmoitettava:
1. päätös, johon haetaan muutosta
2. miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä perusteet, joilla muutosta vaaditaan
3. valittajan nimi ja kotikunta
4. jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta
5. postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan lähettää.

Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan ja dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevan ratkaisun osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää (hankintalaki 146 § 3 mom.).

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on omakätisesti allekirjoitettava valituskirjelmä. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valituskirjelmään on liitettävä:

1. valituksen kohteena oleva päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
2. selvitys valituksen kohteena olevan päätöksen tiedoksisaantitavasta ja -päivästä
3. asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
4. asiamiehen on liitettävä valtakirja hallintolainkäyttölain 21 §:n mukaisesti.

Valitus on toimitettava valitusajan kuluessa markkinaoikeudelle:

Markkinaoikeus
Sähköposti: markkinaoikeus(at)oikeus.fi
Käyntiosoite Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki.
Puhelin: 029 56 43300,
Faksinumero: 029 56 43314,
Asiakaspalvelun aukioloaika: ma–pe 8.00–16.15
Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet

Valitusasiakirjojen on oltava perillä viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen asiakaspalvelun aukioloajan päättymistä.

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla markkinaoikeus perii muutoksenhakijalta oikeudenkäyntimaksua 2 000 euroa. Jos hankinnan arvo on vähintään miljoona euroa, käsittelymaksu on 4 000 euroa. Jos hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa, käsittelymaksu on 6 000 euroa. Jos asia poistetaan käsittelystä antamatta pääasiassa ratkaisua, se jää tutkimatta tai se jää sillensä, on oikeudenkäyntimaksu kuitenkin 500 euroa.

Hankintalain 148 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön edellä mainittuun osoitteeseen.

Kunnallisvalitusosoitus (§)

Kunnallisvalituksen saa tehdä oikaisuvaatimusta koskevasta päätöksestä se, joka on tehnyt asiassa oikaisuvaatimuksen. Jos päätöstä on oikaisuvaatimuksen johdosta muutettu, saa kunnallisvalituksen tehdä muukin päätöksen asianosainen taikka HSL:n jäsenkunta sekä luonnollinen henkilö, yhteisö, laitos tai säätiö, joka kuntalain 3 §:n mukaisesti on jäsenenä jossakin HSL:n jäsenkunnista.

Kuntalain mukaisen kunnallisvalituksen Helsingin hallinto-oikeudelle saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muutoin lainvastainen.

Valitusaika on 30 päivää. Valitusaika lasketaan päätöksen tiedoksisaannista. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon

- saantitodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on lähetetty asianosaiselle tiedoksi saantitodistuksin,
- tiedoksiantotodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi henkilökohtaisesti tai,
- kolmen (3) päivän kuluttua viestin lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä säädetyllä tavalla,
- seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi kirjeellä ilman saantitodistusta.

Niiden, jotka eivät ole asianosaisia, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on julkaistu HSL:n internetsivuilla.

Valitus on tehtävä kirjallisesti (myös sähköinen muoto täyttää kirjallisen muodon vaatimuksen). Valituskirjelmässä, joka on osoitettava Helsingin hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava:

1. päätös, johon haetaan muutosta
2. miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä perusteet, joilla muutosta vaaditaan
3. valittajan nimi ja kotikunta
4. jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta
5. postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan lähettää.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on omakätisesti allekirjoitettava valituskirjelmä. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjästä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valituskirjelmään on liitettävä:

1. valituksen kohteena oleva päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
2. selvitys valituksen kohteena olevan päätöksen tiedoksisaantitavasta ja -päivästä
3. asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
4. asiamiehen on liitettävä valtakirja hallintolainkäyttölain 21 §:n mukaisesti.

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa Helsingin hallinto-oikeudelle:

Helsingin hallinto-oikeus, kirjaamo
Käyntiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki

Sähköposti: helsinki.hao(at)oikeus.fi
Faksinumero: 029 56 42079
Virastoaika: ma–pe 8.00–16.15
Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet

Valitusasiakirjojen on oltava perillä viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa 250 euroa.

Oikaisuvaatimusohje liikennepalvelulain nojalla tehtyyn päätökseen (§)

Tähän päätökseen saa vaatia oikaisua liikennepalvelulain (laki liikenteen palveluista 320/2017) VI osan 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti siten kuin hallintolaissa säädetään.

Päätökseen tyytymätön saa tehdä siitä oikaisuvaatimuksen HSL:n hallitukselle. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen (hallintolaki 49 b § 1 mom.).

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*). Viranomainen saa lisäksi vaatia oikaisua, jos laissa niin säädetään tai jos muutoksenhakuoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista tiedoksisaantipäivää mukaan lukematta. Myöhästynyttä oikaisuvaatimusta ei oteta tutkittavaksi.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon

- kolmen (3) päivän kuluttua viestin lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä säädetyllä tavalla,
- seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi kirjeellä ilman saantitodistusta,
- saantitodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on lähetetty asianosaiselle tiedoksi saantitodistuksin,
- tiedoksiantotodistukseen merkittynä päivänä, jos päätös on annettu asianosaiselle tiedoksi henkilökohtaisesti,
- seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on julkaistu HSL:n internetsivuilla.

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti (myös sähköinen muoto täyttää kirjallisen muodon vaatimuksen). Siitä on käytävä ilmi, mihin päätökseen se on kohdistettu, millä perusteella oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeutettu tekemään oikaisuvaatimuksen, oikaisuvaatimuksen tekijän vaatimus perusteineen sekä oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja yhteystiedot

Oikaisuvaatimus on toimitettava HSL:lle:

Sähköpostiosoite: hsl(at)hsl.fi
Postiosoite: HSL, PL 100, 00077 HSL
Faksinumero: (09) 4766 4441
Käyntiosoite: Opastinsilta 6 A, Helsinki
Aukioloaika: ma–pe klo 8.00–16.00

Asiakirjojen on oltava perillä viimeistään muutoksenhakuajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä.

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 12.4.2019
Dn:o : VD/4419/10.02.02.00/2017

Lau

1113/00.02.022.0220/2017

12.4.2019

Vantaan kaupunki
kirjaamo@vantaa.fi

HSY:N LAUSUNTO VANTAAN YLEISKAAVA 2020 LUONNOKSESTA

Vantaan kaupunki on pyytänyt 15.2.2019 lausuntoa Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän hallitus on kokouksessaan 12.4.2019 päättänyt antaa asiasta seuraavan lausunnon.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Vantaan yleiskaava 2020 -luonnoksen kokonaiskuva kaupungista, jossa kasvu ohjataan olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen ja luodaan edellytyksiä sujuville joukkoliikenneyhteyksille, on tärkeä päämäärä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Yleiskaavan päätavoitteet ovat esimerkilliset ilmaston lämpenemistä hillitsevän kaupunkisuunnittelun lähtökohdiksi. Vyöhykejakomalli merkintänä kaavakartalla on hyvä selvennys, missä yhdyskuntarakennetta pitää erityisesti eheyttää asemakaavoja muutettaessa. Asemanseutujen merkitseminen strategisella kehittämismerkinnällä kestävän kasvun vyöhykkeeksi on erinomainen tapa kiinnittää huomio alueellisesti parhaiten kestäviin kaupunkirakenteen täydentämisen alueisiin; rasterimerkintä voisi olla vieläkin näkyvämpi.

Kaavamerkintöjä on selkeästi kehitetty elävän ja viihtyisän kaupunkitilan ja ihmisten vähähiilisen liikkumisen edellytyksiä parantavilla määreillä. Keskusta alue C -merkintä asettaa hyvät ohjeet kokonaisvaltaiselle pysäköinnin kehittämiselle. Jotta pyöräpysäköinnin tehokas priorisointi toteutuisi suunnittelussa, olisi se syytä mainita omana kohtanaan. Pyöräpysäköinti vaatii myös tilaa. Sen tarvitseman tilavarausten mainitseminen ensisijaisena sijaintina suhteessa sekä joukkoliikenteen solmuihin että palvelujen yhteydessä olisi hyvä ja johdonmukainen jatko sinänsä hyville autopysäköinnin määreille. Pyöräilyn ja kävelyn tilan, reittien ja ympäristön parantaminen on edullisimpia tapoja vähentää hiilipäästöjä, lisätä kevyen liikenteen kulkutapaosuutta ja lisätä terveyshyötyjä. Vantaalaisten suurimmat hiilijalanjäljet tulevat lämmityksen lisäksi liikenteestä, ja luomalla edellytyksiä kestävälle, nopealle ja viihtyisälle joukkoliikenteelle ja pyöräilylle, voidaan vähentää sekä aitoa, että tottumukseen perustuvaa henkilöautoriippuvuutta ja hiilipäästöjä.

Pyöräilyn valtatiet, baanat luovat hyvät edellytykset vahvistaa edelleen päästötöntä liikkumista. Näiden reittien ja verkoston kattavuus olisi hyvä tarkistaa myös suhteessa kaupunkilogistiikan jakelupisteisiin tai varattaessa pienempien jakelukeskusten sijainteja kaupunkirakenteessa. Verkkokauppa muuttaa logistikkaa. Kansainvälisten esimerkkien pohjalta mm. sähköisillä tavarapyörillä tai vastaavilla ajoneuvoilla

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
PL 100, 00066 HSY
Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, Y-2274241-9, www.hsy.fi

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
PB 100, 00066 HSY
Tfn 09 156 11, Fax 09 1561 2011, FO-2274241-9, www.hsy.fi

tapahtuvan kevyen jakeluliikenteen edistämiseksi olisi hyvä tunnistaa ja varata suoria pyöräreittejä.

Laajojen yhtenäisten viheralueiden lisäksi kaavaluonnoksessa huomioidaan myös pienipiirteisempi viherrakenne, mikä on tärkeää paitsi ihmisten viihtyvyyden, myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen vuoksi. Lisääntyvät sateet muuttavat hulevesitulvariskiä, ja tämän vuoksi vettä imeyttävän maanpinnan määrään on kiinnitettävä huomiota täydentyvässä kaupunkirakenteessa. HSY pitääkin hyvänä, että yleiskaavamääräyksessä on viheraluetehokkuusvaatimus ja kaavaan on erikseen merkitty hulevesitulva-altaita.

Lämmityksen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ovat pääkaupunkiseudun suurin ilmastohaaste. Vantaan yleiskaavaluonnoksessa tunnistetaan tämä haaste osana kaupungin hiilineutraaliustavoitetta. Kaavaselostus kuvaa nykyiset energialähteet ja potentiaalia uusiutuvalle energialle. Se ei sisällä sinällään ohjauskeinoja, joilla voitaisiin edistää tai seurata kaupungin eri alueiden kehittämistä kohti hiilineutraaliuden tavoitetta. Kaavaselostusta voisi täydentää asettamalla esimerkiksi tietyille alueellisesti rajatuille pilottialueille määritellyt energianhankinta- ja tehokkuustavoitteet. Niiden avulla voidaan asemakaavoitusvaiheessa ohjata uusiutuvan energian potentiaalien hyödyntämistä, älykkään kaupunkiympäristön toteuttamista, vähähiilistä rakentamista ja rakennusten energiatehokkuutta. Kaavan yleismääräyksiä olisi hyvä täydentää sallivalla lauseella, joka mahdollistaa uusiutuvan energian tuotannon ja jakeluverkostojen sijoittumista koko yleiskaavan alueella, maankäyttömerkinnästä riippumatta, ilman että tarkkaa paikka on tarpeen tai edes mahdollista määrittää tässä vaiheessa.

Yleiskaavaluonnoksessa on tunnistettu asemanseudut kestävän kasvun vyöhykkeinä. HSY on kehittänyt laajassa yhteistyössä kaupunkiseutujen suunnittelijoiden kriteeristöä vähähiilisille asemanseuduille (Vähähiilisen asemanseudun Low Carbon District -konsepti). Tätä kriteeristöä voi käyttää hyödyksi osittain sekä yleis- että asemakaavojen suunnittelussa. Yleiskaavaluonnoksessa on jo otettu käyttöön osin näitä periaatteita. Asemaseudut ovat vähähiilisen kaupunkirakenteen selkäranka. Niiden aluetehokkuuden vahvistamista kannattaisi ohjata sitä vahvemmin, mitä lähempänä asemaa asemakaavoitetaan. Aluetehokkuuden minimiohjeita voisi lisätä yleiskaavakaavamääräyksiin tai suosituksiin varmistamaan, että asemanseutujen aluetehokkuus on myös pitkäjänteisesti tulevaa kasvua ja monipuolisia toimintoja mahdollistava ja edistävä. Asemanseutu tässä tarkoittaa 500 m ja 1000 m säteelle asemasta sijoittuvaa maankäyttöä.

Ilmansuojelu

Yleiskaavan periaatteena oleva yhdyskuntarakenteen eheyttäminen hyviin joukkoliikenneyhteyksiin, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuen, parantaa kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen houkuttavuutta ja lisää niiden käyttöä, mikä vähentää autoilun tarvetta. Vähäpäästöisen joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen auttaa pienentämään liikenteen päästöjä ja vähentää niille altistumista sekä ilmanlaatu- ja terveyshaittoja.

Merkittävin ilmanlaatua heikentävä päästölähde pääkaupunkiseudulla on tieliikenne. Liikenteen päästöt purkautuvat suoraan

hengityskorkeudelle, joten niillä on suuri vaikutus ihmisten terveyteen. Liikenteen pakokaasupäästöjen ennustetaan vähenevän tulevaisuudessa merkittävästi liikenteen sähköistymisen myötä, mutta teknologia ei ratkaise kaikkia päästöongelmia, kuten liikenteen katupölypäästöjä. Kaupunkisuunnittelussa tuleekin huomioida myös kadunkunnossapidon tarpeet, ml. riittävät lumen vastaanottopaikat.

Kaupunkirakenteen täydentäminen voi lisätä liikenteen, energiantuotannon ja puunpolton päästöille altistumista. Altistumista voidaan vähentää erilaisilla suunnittelun ja kaavoituksen keinoilla. HSY suosittaa Uudenmaan ELY-keskuksen ”Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa” – oppaassa esitettyjen suojaetäisyyksien ja muiden altistumisen vähentämiskeinojen käyttämistä suunnittelun apuna (http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-244-2). HSY:n ilmansuojeluasiantuntijat voivat antaa Vantaan kaupunkisuunnittelulle asiantuntija-apua yleiskaavan ilmanlaatuarvioin laatimiseen.

Biomassan polttaminen ja kuljetus tulee suunnitella siten, ettei se aiheuta ilmanlaadun heikkenemistä lähialueen asukkaille. Kotitalouksien puunpoltto on tulevaisuudessa liikenteen katupölypäästöjen ohella toinen merkittävä ilmanlaatua heikentävä päästölähde. Puunpolton päästöt purkautuvat matalista piipuista asuinalueilla, mikä lisää niiden terveyshaittoja. Maankäytön suunnittelun mahdollisuudet puunpolton savuhaittojen torjumiseksi ovat rajalliset, mutta haittoja voidaan kuitenkin ehkäistä esimerkiksi välttämällä tiiviiden pientaloalueiden sijoittamista huonosti tuulettuviin notkelmiin ja suosittelemalla puuvajoja pientaloihin, joissa on tulisija.

Vesihuolto

Kaavaselostuksessa on todettu vesihuollosta seuraavaa: ”Nykyisiä vesitorneja tai aluevarausta Kivistön ylävesisäiliölle ei yleiskaavaluonnoksessa osoiteta. Raakavesitunneli ja jätevesitunneli esitetään yleiskaavaluonnoksessa samoin kuin voimassa olevassa yleiskaavassa, samoin Silvolan tekoaltaan ET-alue. Raakavesitunnelin suojavyöhykkeellä on kielletty toiminta, joka voi aiheuttaa vaaraa tunnelille tai vedenlaadulle. Suojavyöhykettä ja sen asettamia rajoituksia ei esitetä yleiskaavaluonnoksessa. Suojavyöhykkeellä toimimista varten on olemassa tarkempi ohje.”

Koko pääkaupunkiseudun vedenhankinta nojaa raakavesi- eli Päijännetunneliin. Sen toimintaedellytysten ja häiriöttömän toiminnan varmistamiseen on suhtauduttava korostetun suurella huolellisuudella. Päijänne-tunnelin suojavyöhyke - 200 m keskilinjasta molemmille puolille - on syytä mainita raakavesitunnelin kaavamääräyksiin sisältyvän karttamerkinnän selitystekstissä. Jätevesi- eli KUVES-tunnelin suojavyöhyke - 20 m keskilinjasta molemmille puolille – on myös hyvä mainita.

Kaavaselostukseen olisi hyvä lisätä yleiskaavan esittelyaineistossa oleva kartta kaikista yhdyskuntateknisen huollon verkostoista; tämä lisäisi kaavakartan luettavuutta yhdyskuntatekniselle huollolle varattujen alueiden osalta.

Vain osa yhdyskuntateknisen huollon kannalta tärkeistä järjestelmätasoisista kohteista on merkitty yleiskaavaan. Vesihuollon kuten muunkin yhdyskuntateknisen huollon pitkäjänteisen kehittämisen turvaamiseksi

kaavaan on syytä sisällyttää yleismääräys, jonka mukaan kaikkien maankäyttötyyppien alueilla saa rakentaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia tiloja ja laitteita.

Vesihuoltoverkostojen tavoitteellinen elinkaari on 100 vuotta eli huomattavasti yleiskaavan aikajännettä pidempi. Pitkä elinkaari edellyttää hyvin laaja-alaista ja pitkäjänteistä näkemystä tulevista rakentamisalueista ja niiden vaikutuksista yksittäisiin investointeihin ja niiden mitoitukseen.

Yhdyskuntarakenteen täydentäminen ja täydennysrakentaminen jo olemassa olevan kunnallistekniikan piiriin mahdollistaa jo rakennetun vesihuoltoverkoston tehokkaan hyödyntämisen. Toimenpiteet ovat myös kustannustehokkaita verrattuna uusien alueiden rakentamiseen. Kaupungin väkiluvun kasvu edellyttää kuitenkin väistämättä myös vesihuoltoverkoston laajentamista sekä kapasiteetin varmistamistoimenpiteitä. Toisaalta väkiluvun ja elinkeinotoiminnan lisääntyminen saattaa edellyttää sekä vedenpuhdistuksen että jätevedenpuhdistuksen kapasiteetin lisäämistä, mikäli ominaiskulutus ja –kuormitus eivät laskisi.

Vesihuoltojärjestelmien toimintaedellytykset tulee turvata jatkosuunnittelussa ja yleiskaavassa riittävin tilavarauksin.

Kaavan jatkotyössä ja tehtävissä selvityksissä ja suunnitelmissa tulee huomioida vesihuolto reunaehtoineen, ja ratkaisuja pohdittaessa on hyvä toimia jatkossakin yhteistyössä HSY:n asiantuntijoiden kanssa.

Jätehuolto

Pääkaupunkisedun jätehuolto on viime vuosina muuttunut voimakkaasti jätteiden materiaali- ja energiahyötykäytön myötä. Kiertotalous tulee muuttuneen ja muuttuvan säädöspohjan johdosta korostumaan entisestään yhdyskuntien toiminnassa, mikä tulee huomioida alueiden suunnittelussa.

Yleiskaavaluonnoksessa on tunnistettu kiertotaloustoimintojen edellyttämiä tilavarauksia. Yleiskaavaluonnos tukee kiertotalouden edistämistä myös keskittymällä täydentyvään kaupunkirakenteeseen ja säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle.

Jätehuoltotoiminnan kehittyminen on huomioitu Vantaan yleiskaavassa hyvin. Yleiskaavassa ei ole esitetty erillisiä jätteenkäsittelyalueita (EJ), mutta jätteiden käsittelyä ja kierrättämistä tehdään yhdyskuntateknisen huollon alueilla (ET-merkintä, esimerkiksi HSY:n Ruskeasannan Sorttiasema). Lisäksi erilaisia kierrätys- ja kiertotaloustoimintoja tehdään myös joillakin TT- (tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue) ja TY- (tuotanto- ja varastotoiminnan alue) alueilla.

HSY:n tarkoituksena on kehittää omistamaansa Seutulan aluetta vastaavanlaiseksi ekoteollisuuskeskukseksi (Ekomo-alueeksi) kuin Espoossa sijaitsevan Ämmässuon aluetta. Seutulan sijainti on erittäin keskeinen ja monen toiminnon sekä toimijan näkökulmasta hyvin tarkoituksenmukainen. Kiertotalouden voimakas kehittäminen tarvitsee Ämmässuon lisäksi Seutulan aluetta, jolloin molemmilla alueilla voidaan kehittää teollisiin symbiooseihin perustuvaa kiertotaloustoimintaa. Alueesta on tarkoitus pidemmällä aikavälillä luoda teollisten symbioosien ja kiertotalouden keskittymä, joka kehittäisi koko

pääkaupunkiseudun materiaalitehokkuutta ja resurssiviisautta. HSY:n tarkoituksena on lisätä erityisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä kehittää toimijoiden välisiä verkostoja, sekä alueiden sisällä että ulkopuolisten toimijoiden kesken.

Seutulan suljetun kaatopaikan kaavamerkinnäksi on yleiskaavaluonnoksessa esitetty merkintää EV, suojaviheralue: ”Alue varataan suojaviheralueeksi. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muu näihin verrattavissa oleva toimenpide on luvanvaraista siten kuin maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:ssä on säädetty.” Kaavamerkintä EV rajoittuu vain vanhan kaatopaikan täyttöalueelle, jolle ei ole tarkoitus sijoittaa pitkälläkään aikavälillä sijoittaa Ekomo- tai muutakaan toimintaa. Seutulan suljettua kaatopaikkaa ympäröivä, muu HSY:n omistama maa-alue on kaavoitettu merkinnällä TT, tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue. Ympäröivän alueen TT-merkintä tukee hyvin HSY:n edellä kuvattuja suunnitelmia alueen kehittämiseksi tulevaisuudessa. Seutulan osalta yleiskaavaluonnoksen kaavamerkinnät ovat siten riittävät ja hyvät. Alueelle johtavien teiden (Hanskalliontie, Hanskallionkuja) toivotaan jatkosuunnittelun myötä liitettävän osaksi katuverkkoa.

Jätehuoltoratkaisuja tarkemman jatkosuunnittelun yhteydessä mietittäessä tulisi tehdä jatkossakin yhteistyötä HSY:n asiantuntijoiden kanssa.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Inkinen Raimo
toimitusjohtaja

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Tiedoksi HSY:n kirjaamo

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
PL 100, 00066 HSY, Ilmalantori 1, 00240 Helsinki
Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, Y-2274241-9, www.hsy.fi

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
PB 100, 00066 HSY, Ilmalatorget 1, 00240 Helsingfors
Tfn 09 156 11, Fax 09 1561 2011, FO-2274241-9, www.hsy.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 17.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Dnro KH/KV: 341 /2019

130 § KERAVAN KAUPUNGIN LAUSUNTO VANTAAN YLEISKAAVALUONNOKSESTA

Kaupunkikehitysjaosto 4.4.2019/31 §
Kaupunginhallitus 16.4.2019/130 §

Kkj 31 §

Vantaan kaupunki pyytää 15.2.2019 päivätyllä kirjeellä Keravan kaupungin lausuntoa Vantaan yleiskaavaluonnoksesta 23.4.2019 mennessä. Kaavaluonnos on nähtävillä 18.2.-29.3.2019. Lausunnonantajien tilaisuus järjestettiin keskiviikkona 27.2.2019 klo 13-15 Tikkurilassa, Vantaan kaupungintalon valtuustosalissa, os. Asematie 7, Vantaa.

Nähtäville asetettuun aineistoon kuuluu kaavakartta, kaavamääräykset ja kaavaselostus. Aineisto löytyy Vantaan kaupungin internetsivuilla osoitteessa: https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020.

KERAVAN KAUPUNGIN LAUSUNTO
Vantaan yleiskaavaluonnos on huolellisesti valmisteltu ja siitä saa hyvän käsityksen siitä, miten Vantaan kaupunki tulee kehittymään seuraavien vuosikymmenien aikana. Keravan kaupunki ottaa omassa lausunnossaan kantaa erityisesti Keravan ja Vantaan rajaalueiden maankäyttöön.

Vantaa on yleiskaavaluonnoksessaan osoittanut Keravan rajaalueen eteläpuolelle tiivistä asumista (A) erityisesti tulevan Vallinojan aseman ympäristöön. Kerava muistuttaa, että Keravan puolella ei ole edellytyksiä merkittäviin kaupunkirakenteen tiivistyksiin, koska Keravan puoleisilla alueilla on runsaasti toimintaa. Savion puolella uuden täydennysrakentamisen määrä tulee olemaan vähäinen. Jatkosuunnittelun yhteydessä raja-alueille tulee jättää riittävät suojavyöhykkeet, ettei Keravan puoleisilta teollisuustoiminnan alueilta aiheudu haitallisia vaikutuksia Vantaan uusille asumisen alueille.

Vantaa on osoittanut yleiskaavaluonnoksessa pyöräilyn baana -merkinnän kulkemaan pääradan vartta pohjoisen suuntaan. Kerava pitää baanalle varattua tilavarausta tarkoituksenmukaisena ja ottaa sen huomioon omissa suunnitelmissaan. Pyöräilyn baanalle on olemassa tarpeelliset tilavaraukset myös Keravan puolella. Baanan jatkamisella Keravan puolelle edistetään kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden kasvattamista seudullisesti. Keravan kaupunki on omassa pyöräilyn kehittämisohjelmassaan kaavaillut seudullista kevyen liikenteen reittiä kulkemaan myös Saviontaivalta pitkin Vantaan suuntaan. Baanan ohella Kerava pitää myös tämän rinnakkaisen reitin kehittämistä tärkeänä. Kerava suunnittelee myös tulevaisuudessa uuden seudullisen yhteyden kehittämistä Nissinojaa myötäillen Vantaan suuntaan. Jatkosuunnittelun yhteydessä olisi hyvä, että Vantaa

ottaisi Saviontaipaleen ja Nissinojan yhteyksien kehittämisen huomioon myös omissa suunnitelmissaan. Keravan eteläiset kehitettävät kevyen liikenteen väylät on esitetty liitteessä.

Vantaa on osoittanut yleiskaavaluonnoksessaan osan maantie 152 katukuvan kehitysalueeksi. Maantien (mt 152) varteen on osoitettu keskustamaista sekä muuta tiivistävää asuinrakentamista. Kehitystoimien myötä liikenne tulee todennäköisesti ohjautumaan enenevissä määrin maantie 148:lle, aiheuttaen liikennemäärien lisääntymistä. Tämän lisäksi maantie 152 on valtakunnallisen huoltovarmuuden kannalta tärkeä väylä eikä sen toimivuutta saa vaarantaa. Valtakunnallisen huoltovarmuuden toimivuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että ainoastaan mt 148 toimii tässä tarkoituksessa. Yleiskaavan jatkosuunnittelun yhteydessä merkinnän tarkoituksenmukaisuutta tulisi harkita uudelleen. (EM)

Liitteenä nro 31 jaetaan:
- lausuntopyyntö
- Keravan eteläiset kevyen liikenteen väylät

Ehdotus: Kaupunkikehitysjaosto päättää esittää kaupunginhallitukselle, että se antaa yllä esitetyn lausunnon Vantaan yleiskaavaluonnoksesta.

Keskustelun aikana esittelijä muutti suojavyöhykettä koskevaa lausetta siten, että se tulee kuulumaan: Raja-alueille tulee jättää riittävät suojavyöhykkeet, ettei Keravan puoleisilta teollisuustoiminnan alueilta aiheudu haitallisia vaikutuksia Vantaan uusille asumisen alueille.

Päätös: Kaupunkikehitysjaosto hyväksyi ehdotuksen esittelijän muutosehdotuksen mukaisena.

_____

Kh 130 §

Liitteenä nro 130 ovat:
- lausuntopyyntö
- Keravan eteläiset kevyen liikenteen väylät

Ehdotus: Kaupunginhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon Vantaan yleiskaavaluonnoksesta:

KERAVAN KAUPUNGIN LAUSUNTO
Vantaan yleiskaavaluonnos on huolellisesti valmisteltu ja siitä saa hyvän käsityksen siitä, miten Vantaan kaupunki tulee kehittymään seuraavien vuosikymmenien aikana. Keravan kaupunki ottaa omassa lausunnossaan kantaa erityisesti Keravan ja Vantaan raja-alueiden maankäyttöön.

Vantaa on yleiskaavaluonnoksessaan osoittanut Keravan raja-alueen eteläpuolelle tiivistä asumista (A) erityisesti tulevan Vallinojan aseman ympäristöön. Kerava muistuttaa, että Keravan puolella ei ole edellytyksiä merkittäviin kaupunkirakenteen tiivistyksiin, koska Keravan puoleisilla alueilla on runsaasti toimintaa. Savion puolella uuden täydennysrakentamisen määrä tulee olemaan vähäinen. Raja-alueille tulee jättää riittävät suojavyöhykkeet, ettei Keravan puoleisilta teollisuustoiminnan alueilta aiheudu haitallisia vaikutuksia Vantaan uusille asumisen alueille.

Vantaa on osoittanut yleiskaavaluonnoksessa pyöräilyn baana -merkinnän kulkemaan pääradan vartta pohjoisen suuntaan. Kerava pitää baanalle varattua tilavarausta tarkoituksenmukaisena ja ottaa sen huomioon omissa suunnitelmissaan. Pyöräilyn baanalle on olemassa tarpeelliset tilavaraukset myös Keravan puolella. Baanan jatkamisella Keravan puolelle edistetään kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden kasvattamista seudullisesti. Keravan kaupunki on omassa pyöräilyn kehittämisohjelmassaan kaavaillut seudullista kevyen liikenteen reittiä kulkemaan myös Saviontaivalta pitkin Vantaan suuntaan. Baanan ohella Kerava pitää myös tämän rinnakkaisen reitin kehittämistä tärkeänä. Kerava suunnittelee myös tulevaisuudessa uuden seudullisen yhteyden kehittämistä Nissinojaa myötäillen Vantaan suuntaan. Jatkosuunnittelun yhteydessä olisi hyvä, että Vantaa ottaisi Saviontaipaleen ja Nissinojan yhteyksien kehittämisen huomioon myös omissa suunnitelmissaan. Keravan eteläiset kehitettävät kevyen liikenteen väylät on esitetty liitteessä.

Vantaa on osoittanut yleiskaavaluonnoksessaan osan maantie 152 katukuvan kehitysalueeksi. Maantien (mt 152) varteen on osoitettu keskustamaista sekä muuta tiivistävää asuinrakentamista. Kehitystoimien myötä liikenne tulee todennäköisesti ohjautumaan enenevissä määrin maantie 148:lle, aiheuttaen liikennemäärien lisääntymistä. Tämän lisäksi maantie 152 on valtakunnallisen huoltovarmuuden kannalta tärkeä väylä eikä sen toimivuutta saa vaarantaa. Valtakunnallisen huoltovarmuuden toimivuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että ainoastaan mt 148 toimii tässä tarkoituksessa. Yleiskaavan jatkosuunnittelun yhteydessä merkinnän tarkoituksenmukaisuutta tulisi harkita uudelleen.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Va. kaupunkikehitysjohtaja Tiina Hartman selosti asiaa kokouksessa.

Lisätietoja antavat:
kehittämiskoordinaattori Emmi Malin, p. 040 318 4348
va. kaupunkikehitysjohtaja Tiina Hartman, p. 040 318 2356

Päätöksen täytäntöönpano
Ote:
Vantaan kaupunki

Otteen oikeaksi todistaa

Keravalla 17.4.2019 Tommy Koukka, arkistopäällikkö

LAUSUNTOPYYNTÖ
15.2.2019

JAKELUN MUKAAN

Vantaan yleiskaava 2020 luonnos

LAUSUNTOPYYNTÖ JA KUTSU LAUSUNNONANTAJIEN TILAISUUTEEN

Vantaan kaupunginhallitus on 11.2.2019 päättänyt asettaa nähtäville Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30§:n perusteella. Kaavaluonnos on nähtävillä 18.2.-29.3.2019.
Päätöspöytäkirja on kaupungin internet-sivuilla osoitteessa:
https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/muut_toimielimet/kaupunginhallituksen_asettamat_toimikunnat/yleiskaavatoimikunta/esityslistat__poytakirjat_ja_liitteet

Nähtäville asetettuun aineistoon kuuluu kaavakartta, kaavamääräykset ja kaavaselostus. Aineisto on kaupungin internet-sivuilla osoitteessa:
https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020

Sivuilla on myös muuta yleiskaavan valmisteluun liittyvää aineistoa.
Pyydämme lausuntoanne yleiskaavaluonnoksesta 23.4.2019 mennessä sähköisenä osoitteeseen kirjaamo@vantaa.fi . Mikäli lausuntoa ei määräaikaan mennessä saada, tulkitaan asia siten, että lausunnonantajalla ei ole yleiskaavaluonnoksen johdosta huomautettavaa.

Lausunnonantajien tilaisuus järjestetään keskiviikkona 27.2.2019 klo 13-15
Tikkurilassa, Vantaan kaupungintalon valtuustosalissa, os. Asematie 7, Vantaa.
Tervetuloa!
Kahvi tarjoillaan ennen tilaisuuden alkua 12.30-13 valtuustosalin viereisessä ruokalassa. Tilaisuuden tarjoiluja varten pyydämme vastausta tilaisuuteen osallistujien määrästä perjantaihin 22.2.2019 mennessä sähköpostitse virpi.mamia@vantaa.fi .

Mari Siivola
Yleiskaavapäällikkö

Vantaan kaupunki
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Kaupunkisuunnittelu

PL 1860
01030 VANTAAN KAUPUNKI
Etunimi.sukunimi@vantaa.fi
www.vantaa.fi

Vaihde 09 83911

LAUSUNTOPYYNTÖ
15.2.2019

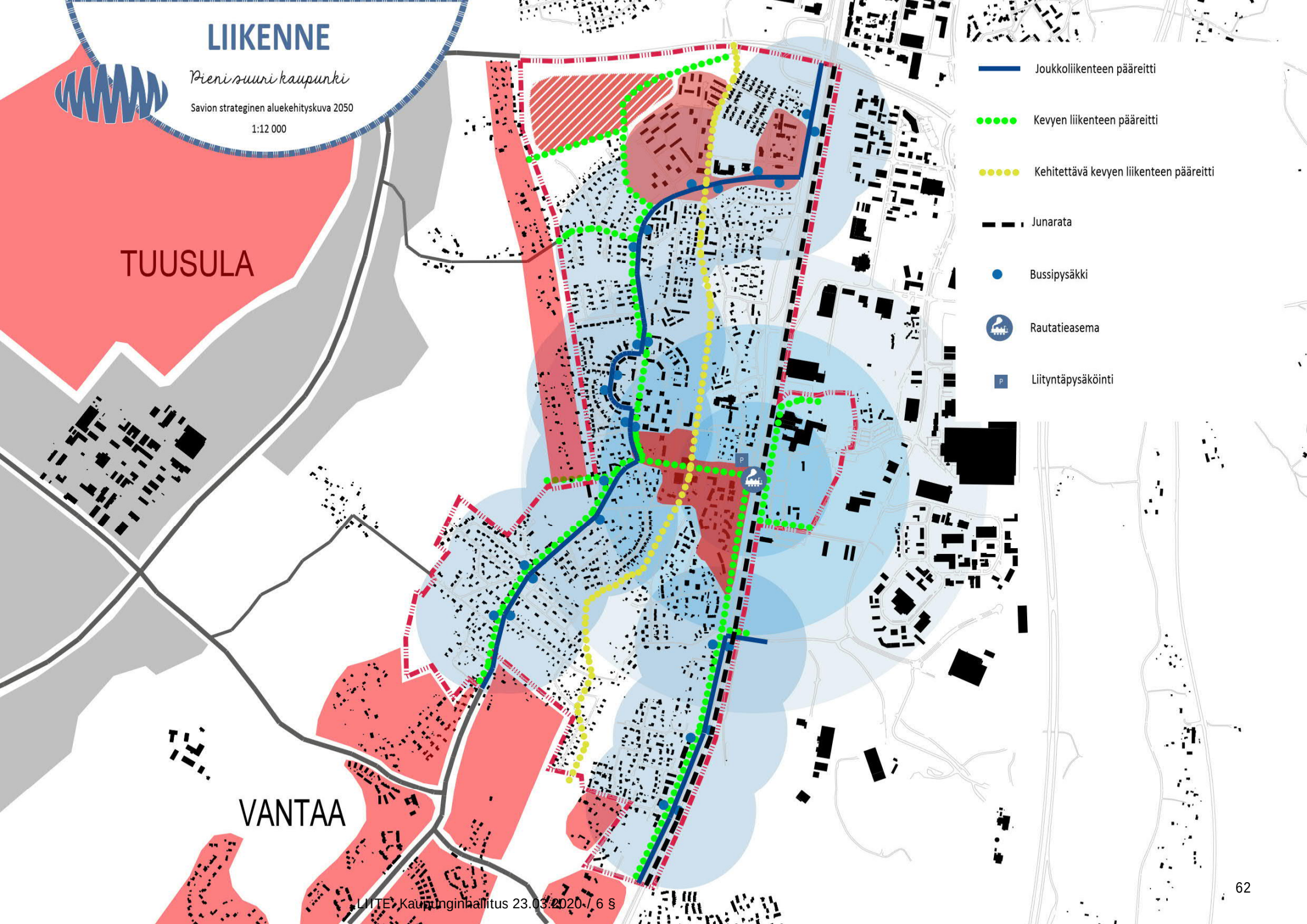
JAKELU:

Aluehallintovirasto
Ympäristöministeriö
Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan liitto
HSL
HSY
Traficom
Väylä
Museovirasto
Tukes
Finavia
Puolustusvoimat, esikunta
Puolustusvoimat, logistiikkalaitos
Rajavartiolaitos, esikunta
Rajavartiolaitos, vartiolentolaivue
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
Helsingin kaupunki
Espoon kaupunki
Keravan kaupunki
Nurmijärven kunta
Sipoon kunta
Tuusulan kunta
Vantaan Energia Oy
Vantaan Energia Sähköverkot Oy
Helen Sähköverkko Oy
Fingrid Oyj
Gasum Oy
Caruna Oy
VR-Yhtymä Oy
Vantaan seurakuntayhtymä
Helsingin Seurakuntayhtymä
Keskusrikospoliisi/ Jokiniemi Vantaa
Vantaan ympäristöyhdistys ry
Suomen luonnonsuojeluliitto
Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry
Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry
Vantaan kaupunki:
- Sivistystoimi
- Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
- Vantaan kaupunginmuseo

Vantaan kaupunki
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Kaupunkisuunnittelu

PL 1860
01030 VANTAAN KAUPUNKI
Etunimi.sukunimi@vantaa.fi
www.vantaa.fi

Vaihde 09 83911

LIIKENNE
Pieni suuri kaupunki
Savion strateginen aluekehityskuva 2050
1:12 000
TUUSULA
VANTAA
Joukkoliikenteen pääreitti
Kevyen liikenteen pääreitti
Kehitettävä kevyen liikenteen pääreitti
Junarata
Bussipysäkki
Rautatieasema
Liityntäpysäköinti

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 23.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

POLIISI
KESKUSRIKOSPOLIISI

Lausunto

23.4.2019

POL-2019-7861

Vantaan kaupunki

Vantaan yleiskaava 2020 luonnos

Keskusrikospoliisi pitää Vantaan yleiskaavaluonnosta hyvänä.

Keskusrikospoliisin päätoimipaikka sijaitsee Jokiniemessä, lähellä Tikkurilan keskustaa ja rataa. Kiinteistön vieressä on tyhjä Senaatti-Kiinteistöjen omistama tontti, jonka osalta käyttö poliisitoimeen on suunnitteilla. Molemmille tonteille johtaa Jokiniemenkuja, joka on kapea, päättyvä tie. Jokiniemenkuja on ainut reitti KRP-talolle ja mahdollisesti viereen tulevalle poliisitalolle. KRP-talossa työskentelee lähes 600 rikostorjunnan ammattilaista ja mahdollinen viereen rakennettava rakennus lisää henkilöstömäärää usealla sadalla. Poliisitoiminta edellyttää nopeitakin lähtöjä ja lisäksi ko. kiinteistölle tulee runsaasti erilaisia kuljetuksia päivittäin henkilökuntaliikenteen lisäksi.

Esitämme, että tulevissa kaavaratkaisuissa kaupunki edistäisi sitä, että Jokiniemenkuja rauhoitettaisiin muulta kuin KRP-talolle ja mahdollisesti viereiselle tontille rakennettavan poliisitalon liikenteeltä.

Jo nyt rakenteilla olevien asuinkiinteistöjen ajoneuvoliikennettä on suunnitelmissa ohjattu Jokiniemenkujalle. Näemme tässä merkittävän turvallisuusriskin jo nyt rakenteilla olevien asuinkiinteistöjen osalta. Lisäksi jalankulkuliikenne ohjautuisi Senaatin tontin läpi Rillitietä pitkin. Kaavaluonnoksessa asuinrakentaminen KRP-talon ympäristössä lisääntyisi ja edellä kuvatusti liikenneratkaisujen pohtiminen olisi syytä tehdä huomioiden poliisitoiminnan mukanaan tuomat erityispiirteet.

Parantuvia julkisen liikenteen (mm. raitiotie) ja pyöräilyn suunnitelmia pidämme yleiskaavassa erittäin hyvinä myös henkilökuntamme työmatkaliikenteen kannalta.

Hallintojohtaja — Reine Inkeroinen

Rikoskomisario,
turvallisuuspäällikkö — Lasse Aalto

METSÄHALLITUS

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 14.5.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

1874/2019

14.5.2019

Vantaan kaupunki
Kirjaamo(at)vantaa.fi

Vantaan kaupungin lausuntopyyntö ja jatkoajan myöntäminen Metsähallitukselle

Metsähallituksen lausunto Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta

Yleiskaava on pitkän tähtäimen suunnitelma, jolla kaupunki ohjaa kehitystä tavoittelemaansa suuntaan. Kaavan tavoitevuosi on 2050. Kaavakartta sekä merkinnät ja määräykset ovat oikeusvaikutteisia ja ne hyväksyy valtuusto. Kaavaluonnoksessa kasvu ohjataan olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen, jossa erityisesti Tikkurilan, Myyrmäen ja Aviapoliksen aluetta laajennetaan ja tiivistetään. Seudullinen viheraluejärjestelmä ja Vantaan viheralueverkosto säilyvät.

Metsähallitus huomauttaa, että sitä ei ole tunnistettu osalliseksi eikä viranomaiseksi yhtenä valtion viranomaisista. Täten kaavan valmistelusta, viranomaisneuvotteluista tai lausuntopyynnöstä ei tullut tietoa ollenkaan. Metsähallitus katsoo, että se on lisättävä OAS mukaiseen viranomaisluetteloon ja kutsuttava jatkossa viranomaisneuvotteluihin ja lausunnonantajien tapaamisiin. Metsähallituksen hallinnassa on Vantaalla julkisten hallintotehtävien eli Luontopalvelujen hallinnassa luonnonsuojeluun varattuja alueita, joista suurin Sipoonkorven kansallispuisto.

Metsähallitus pitää hyvänä Sipoonkorven kansallispuistoon rajautuvan Bosbackan metsän alueen SL merkintää, joka laajentaa suojeltavan alueen kokonaisuutta ja yhdistää myös kansallispuistoa ja Kuusijärveä toisiinsa.

Sipoonkorven kansallispuistoon on merkitty useita ohjeellisia ulkoilureittejä ja ohjeellisia ratsastusreittejä. Metsähallitus huomauttaa, että kansallispuiston reittisuunnittelua ja - rakentamista ohjaa sen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ratsastus tullaan kansallispuistossa ohjaaman järjestyssäännöillä hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisille reiteille. Ohjeellisen ratsastusreitin kaavamääräyksessä ei ole määritelty mitä se tarkoittaa.

Metsähallituksen hallinnassa olevat Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät luonnonsuojelualueeksi perustettavasta alueesta kaikki alueet eivät ole kaavassa SL merkinnällä Mustakosken alueella. Tämä tulee muuttaa siten että Metsähallituksen hallinnassa oleva 92-416-4-632 kiinteistö on kokonaisuudessaan SL eli luonnonsuojelualue kaavamerkinällä. Alue on liitteessä 1 karttana.

Metsähallitus muistuttaa, että yleiskaava on luonnonsuojelulain 65§:n mukainen suunnitelma, jonka laadinnan aikana on selvitettävä kaavan vaikutuksia Natura-alueisiin sekä pyydettävä siitä lausunto myös siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Metsähallitus
PL 94 (Ratatie 11)
FI-01301 Vantaa, Suomi Finland

Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7

Mikael Nordström
Aluepäällikkö

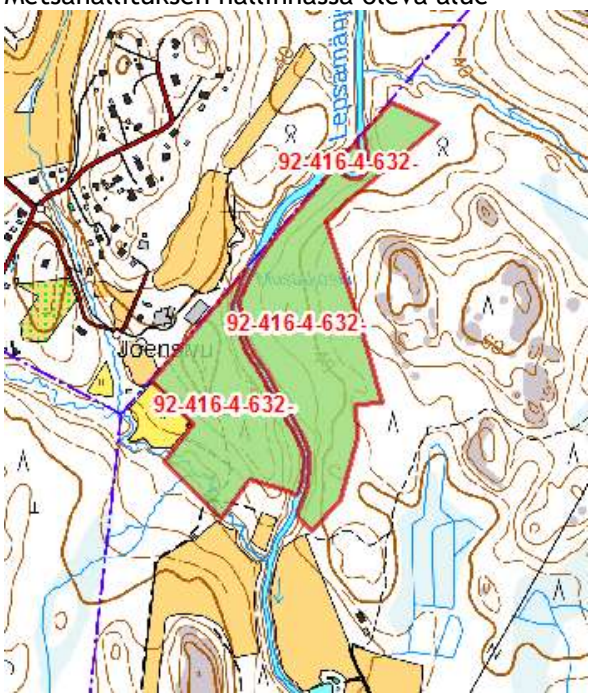
Liitteet Liite 1: kartta Vestran alueesta

Metsähallitus
PL 94 (Ratatie 11)
FI-01301 Vantaa, Suomi Finland

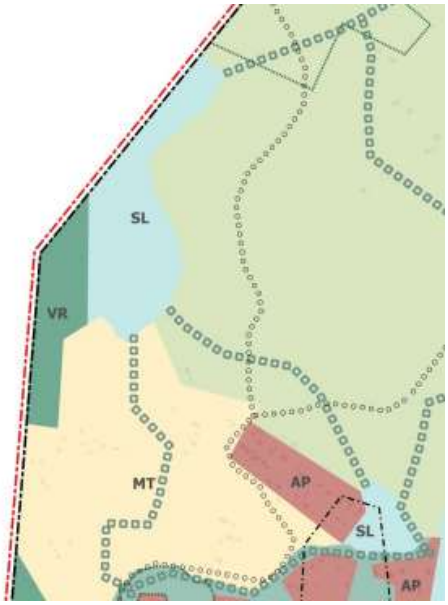
Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7

Liite 1: Kartta Vestran alueesta, jossa merkintä on oltava SL - luonnonsuojelualue Metsähallituksen hallinnassa olevalla alueella

Metsähallituksen hallinnassa oleva alue

Kaavaluonnoksen merkinnät:

Metsähallitus
PL 94 (Ratatie 11)
FI-01301 Vantaa, Suomi Finland

Tel. 0206 39 4000
www.metsa.fi
Y-tunnus / Business ID: 0116726-7

Vantaan kaupunki
Kirjaamo
Asematie 7
01300 Vantaa
kirjaamo@vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 6.5.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

MTK Uusimaan ja MTK Metsälinjan (Häme/Uusimaa) lausunto Vantaan yleiskaava 2020 -luonnoksesta

MTK Uusimaa sekä MTK Metsälinja (Häme/Uusimaa) kiittävät mahdollisuudesta antaa kommentit kaavaluonnoksesta. MTK Uusimaan ja MTK Metsälinjan lausunnot ovat täysin yhteneväisiä, joten tästedes MTK:lla tarkoitetaan sekä MTK Uusimaata että MTK Metsälinjaa.

Aluksi

MTK huomauttaa, että kaavoitus on maankäytön suunnittelua, jossa maanomistajat ovat yksi keskeisimpiä kuultavia tahoja. Kaavaprosessiin osallistaminen ja lausuntopyyntö pitäisi täten tulla jatkossa MTK:lle erikseen sitä pyytämättä hyvien kaavoituskäytäntöjen mukaisesti.

Metsien terveys

MTK ehdottaa, että kaavaselostuksessa noteerattaisiin metsien riittävän hyvän terveydentilan olevan tavoiteltava asia, sillä riski metsätuhoihin on tutkimusten mukaan kasvanut ilmastonmuutoksen myötä – ja kasvaa jatkossakin.

Metsien terveydentilaan kohdistuviin merkittäviin uhkiin, kuten hyönteistuhoihin, on voitava reagoida metsälain alla olevilla aluevarauksilla (M- ja V-alkuiset) metsälain sallimin keinoin.

Puurakentaminen

MTK toivoo, että kaavassa huomioitaisiin puurakentamisen mahdollisuus osana hiilineutraalia ja ilmastoystävällistä kuntaa. Puurakentamisen hiilijalanjälki on oikein toteutettuna pienempi, kuin esimerkiksi betonirakentamisen.

Luonnonsuojelualueet

Kaavassa on ehdotettu uusia luonnonsuojelualueita, joista ei ole mahdollista yksittäin lausua. Luonnonsuojelualueista täytyy saattaa julkiseksi selvitys, jossa jokaiselle suojeltavaksi esitetylle alueelle on osoitettu siellä esiintyvä suojeltava arvo tai arvot, kuten luontotyyppi tai eliölaji.

Vantaan kaupunki
Kirjaamo
Asematie 7
01300 Vantaa
kirjaamo@vantaa.fi

Vain sen perusteella maastosta voidaan yksiselitteisesti rajata alue, jossa todettu suojeltava arvo tai arvot esiintyvät. Selvitys on täten välttämätön.

MTK vaatii, että suojelualueet yksittäin listaava ja suojeltavat arvot riittävän tarkasti eritteleväselvitys on tuotava julki. Ja että luonnonsuojeluun ehdotettuihin aluevarauksiin on pystyttävä lausumaan luonnonsuojelualueselvityksen julkaisun jälkeen ennen ehdotusvaihetta. Se on maanomistajien osallistamisen ja oikeusturvan kannalta välttämätöntä.

Virkistysalueet

MTK muistuttaa, että MRL 140.3 § mukaan evätty toimenpide, esimerkiksi puiden kaatamiseen, oikeuttaa maanomistajan saamaan kunnalta korvauksia. Myös ankarin ehdoin myönnetty toimenpidelupa voidaan katsoa tosiasiallisesti evätyksi.

Siksi on erittäin tärkeää, että jokaisen yksityisen maille ehdotetun uuden virkistysalueen kohdalla on erikseen sovittava virkistysalueen perustamisesta maanomistajan kanssa sekä mahdollisista korvauskäytännöistä tilanteissa, joissa maata ei voi käyttää kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue

Kaavaselostuksessa todetaan luo-alueita käsittelevän kappaleen lopussa virheellisesti metsälain soveltamisen olevan peruste sille, että maisemalupa ei velvoita täysimääräisesti. Maisemaluvan osittaisesta toteutumisesta maa- ja metsätalousvaltaiseksi osoitetulla alueella määrätään MRL:n 128 §:ssa.

MTK toteaa, että uusista luo-alueista tulee tuoda julki samanlainen alueita yksitellen käsittelevä selvitys tai listaus, josta käy ilmi alueen turvattavat erityiset luontoarvot. Selvitys on välttämätön, mikäli alueella toimittaessa luo-alueen turvaamat erityiset luontoarvot halutaan ottaa huomioon.

Ekologinen runkoyhteys

Ekologisesta runkoyhteydestä on muotoiltu Yleiskaavamerkinnät- ja määräykset -asiakirjassa seuraavanlaisesti: *”Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin*

Vantaan kaupunki
Kirjaamo
Asematie 7
01300 Vantaa
kirjaamo@vantaa.fi

verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia, kuten maankäyttö- ja rakennuslaine 128 §:ssä on säädetty."

Yllä mainittu ote on virheellinen useammasta syystä:

1. Ekologiset runkoyhteydet kulkevat pääosin aluevarauksilla, joihin on jo itsessään kirjailtu kyseinen ote MRL:stä. M-alkuisilla aluevarauksilla ei taas lain mukaan voida vaatia maisematyölupaa puiden kaatamiselle.
2. Ekologinen runkoyhteys osoittaa yhteystarpeen eri alueiden välillä, eikä konkreettisesti sitoudu koordinaatistoon. Eli yhteystarpeen toteutuminen voidaan todeta ja sen olemassaoloa vaalia, mutta eksaktia rajausta ei voida maastoon tehdä.

Ohjeellinen ulkoilureitti

Yksityisille maa-alueille ehdotetusta ulkoilureitin perustamisesta on erikseen sovittava maanomistajan kanssa sekä mahdollisista korvauskäytännöistä tilanteissa, joissa esimerkiksi metsätalouselinkeino estyy tai sille asetetaan rajoitteita.

Arvokas kulttuuriympäristö

Arvokas kulttuuriympäristö -merkinnässä on muotoiltu seuraavanlaisesti: *"Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia, kuten maankäyttö- ja rakennuslaine 128 §:ssä on säädetty."*

MTK huomauttaa, että aluevaraukset osuvat paljolti maa- ja metsätalouteen varatuille alueille, joilla puun kaatamiseen ei voida edellyttää maisematyölupaa.

Helsingissä 3.5.2019

Juho Kotilainen
Kenttäpäällikkö
MTK metsälinja

Matti Perälä
Toiminnanjohtaja
MTK-Uusimaa

Elinvoimalautakunta § 33 26.03.2019
Kunnanhallitus § 68 15.04.2019

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 24.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Lausunto Vantaan yleiskaava 2020 l

914/10.02.02/2017

ELINV § 33

Vantaan kaupunki pyytää lausuntoa Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta 23.4.2019 mennessä.

Kaavaselostuksen tiivistelmä:

Tulevaisuuskuva Vantaan maankäytön kehityksestä on nyt alustavasti määritelty yleiskaavaluonnokseen. Tehtävänsä mukaisesti yleiskaava linjaa kokonaiskuvan kasvun mahdollisuuksista, kaupungin rakenteesta ja kytkeytymisestä osaksi seutua, paikallisista muutoksista sekä yhteyksistä niin liikkujalle kuin luonnolle.

Uusi yleiskaava jatkaa voimassa olevan yleiskaavan viitoittamalla tiellä. Voimassa olevan yleiskaavan linjauksia seuraten kasvu ohjataan kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen sitä eheyttäen ja vahvistaen. Yhtäläisyyksistä voimassa olevaan yleiskaavaan huolimatta uusi yleiskaavaluonnos on edeltäjäänsä strategisempi muun muassa joukkoliikenteen verkostoon pohjautuvan tavoitteellisen kasvun keskittämisessä.

Uuden yleiskaavan tärkein maankäytöllinen ratkaisu on ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle – ja tulevaisuuden muutoksille. Yleiskaavaluonnos keskittää merkittävän osan kasvusta joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhykkeelle. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä kaupungin poikittaisia yhteyksiä parantavan Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle. Uuden ratikan kehityskäytävä kytkee kaupunkiseudun verkostoihin myös eriytymiskehityksen uhkaamia alueita.

Monikeskuksisen kaupungin ytiminä ovat uudistuvat keskustat, joista etenkin kolmea pääkeskustaa Tikkurilaa, Aviapolista ja Myyrmäkeä vahvistetaan mahdollistamalla niihin voimakasta laajentumista ja tiivistymistä. Ratikan kehityskäytävän lisäksi joukkoliikennekaupunkia vahvistetaan uudistamalla ja täydentämällä sekä pääkeskustojen lisäksi olemassa olevia että uusia asemanseutuja ja keskuksia **seudullisen joukkoliikennekaupungin** osana. Uusina asemanseutuina yleiskaavaluonnoksessa esitetään Kivistön keskusta laajentavaa Lapinkylän asemaa, Vallinojan asemanseutua päärадan varressa ja Östersundomin ensimmäistä uutta metroasemaa Länsisalmea.

Yleiskaava 2020 määrittelee seudulliset pyöräilyn baanat sekä kattavan ulkoilureittien verkoston ja ottaa kantaa myös kevyen liikenteen reittien laatuun. Vantaan eteläisten poikittaisten baanojen ja reittien suunnittelua jatketaan Vantaanjoen molemmin puolin yhteistyössä Helsingin kanssa.

Peilinä tiivistyvälle joukkoliikennekaupungille on yleiskaavaluonnokseen määritelty ekologinen verkosto sekä merkittävä määrä täydennyksiä nykyiseen luonnonsuojeluverkostoon. Yleiskaavassa linjataan myös lähipuistojen ja virkistysalueiden määrästä ja rakentamisen vihertehokkuudesta niin asunto- kuin työpaikka-alueellakin.

Kansainvälisen lentokenttäkaupungin kehittämismahdollisuuksien ja sitä kautta seudun kasvun turvaamiseksi on yleiskaavaluonnoksessa määritelty riittävästi työpaikkarakentamisen mahdollisuuksia lähivuosikymmenille. Vaikka paine asuntorakentamiselle tiedostetaan, elinkeinoelämän toimintaedellytykset on haluttu varmistaa yleiskaavassa. Keskustoista erityisesti Aviapoliksessa on varattu tilaa tiiviille keskustatoiminnoille sekä työpaikkaintensiiviselle rakentamiselle. Yleiskaavaluonnoksessa on myös vahvistettu Aviapoliksen ja lentoaseman välistä yhteyttä.

Lentokenttä kasvaa ja lentämisen vaikutukset näkyvät vantaalaisessa kaupunkirakenteessa yhä voimakkaammin. Uudelleen määritellyistä lentomelualueista merkittävä osa on luonnoksessa varattu työpaikkarakentamiseen. Laajentuneet melualueet ulottuvat joissain kohdin myös olemassa oleville asuntoalueille. Näillä alueilla yleiskaavaluonnos turvaa nykyisen asutuksen säilymismahdollisuudet meluhäiriöistä huolimatta.

Yleiskaavaluonnos esittää kaupunkirakenteen tiivistämistä ja uudistamista koko kaupungin alueella, niin kerros- kuin pientaloalueillakin. Toteutuessaan suunnitelma tuo siten muutoksia paikallisiin elinympäristöihin kaikilla kaupunkialueilla. Kaupunkirakenteen uudistumisen voi nähdä mahdollisuutena, jonka myötä asukkaat ja alueiden käyttäjät voivat vaatia ja saada parannuksia niin toiminnallisen arjen sujuvuuteen kuin kaupunkiympäristön visuaaliseen laatuunkin.

Tavoite riittävistä palveluista on esitetty yleiskaavamääräyksiin. Yleiskaava ohjaa kaupan sijoittumista erityisesti suurimpien yksiköiden ja ns. kaupan alueiden osalta. Yleiskaava ei kuitenkaan ohjaa tarkasti yksittäisten palvelujen tarkkaa sijoittumista. Tärkeimpinä linjauksina kaupan sijoittumisessa on keskuksien kehittämisen tukeminen ja saavutettavuus kestävällä liikkumisella.

Uusi yleiskaavaluonnos on edeltäjänsä tavoin laadittu aluevarauskaavana, jotta se edelleen ohjaisi sujuvasti asema- kaavoitusta ja

muuta tarkemman tason suunnittelua, kuten esimerkiksi liikennehankkeita ja teknisen verkoston rakentamista. Asemakaavoituksen tueksi on voimassa olevan yleiskaavan ratkaisujen täsmentämiseksi isommista aluekokonaisuuksista, usein keskuksista, laadittu kaavarunko. Tarvetta kaavarunkoja vastaaville suunnitelmille on tulevaisuudessakin, mutta mille alueille niitä yleiskaavan toteuttamisessa esitetään, ratkeaa vasta yleiskaavan ehdotusvaiheessa.

Yleiskaavan käyttötarkoituksia linjaavat aluevaraukset on luonnoksessa määritelty yleiskaavamerkinnöillä ja määräyksillä, joihin on kirjattu mukaan myös tarkempaa suunnittelua ohjaavia tavoitteita esimerkiksi kaupunkitilan laadusta. Asemakaavoitetun alueen ulkopuolisen alueen määräykset mitoittavat rakentamisen määrää vuoden 1983 yleiskaavan ratkaisujen mukaisesti: kantatiloihin perustuva mitoitus on ohjausvaikutukseltaan tasapuolinen alueen maanomistajille.

Nurmijärven näkökulma luonnokseen:

Nurmijärven kannalta tärkeitä asioita luonnoksessa ovat:

- Maantien 152 eli ns. Kehä 4 linjauksen osoittaminen

- Klaukkalan radan varaus

- Seudullisesti merkittävän liityntäpysäköintialueen osoittaminen Kivistöön

- Tärkeän joukkoliikenteen vaihtopaikan osoittaminen Kivistöön

Maantien 152 eli ns. Kehä 4 linjaus on esitetty osayleiskaavaluonnoksessa ja sen länsipää yhdistyy Klaukkalan kehätiehen Hämeenlinnanväylän liittymässä.

Teknisen johtajan esitys:

Elinvoimalautakunta esittää kunnanhallitukselle, että se hyväksyy seuraavan lausunnon Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta:

Nurmijärven kannalta on merkittävää, että uusi yleiskaava mahdollistaa vahvan joukkoliikenneyhteyden välillä Klaukkala-Kivistö. Klaukkalan rataa koskeva linjaus on osoitettu luonnoksessa, mitä Nurmijärvi pitää tärkeänä, vaikkei raideyhteys toteutune ennen vuotta 2050. Varaus radalle on syytä säilyttää maankäytön suunnitelmissa jatkossakin.

Seudullisesti merkittävän liityntäpysäköintialueen ja tärkeän joukkoliikenteen vaihtopaikan osoittaminen Kivistöön tukevat Klaukkalan ja laajemmin Nurmijärven joukkoliikenteen kehittämisedellytyksiä.

Muutoin Nurmijärven kunnalla ei ole lausuttavaa yleiskaavaluonnoksesta.

Lisätietoja: yleiskaavapäällikkö Anita Pihala, puh. 040 317 2045

Asian käsittely: Vaulamo esitti, että teknisen johtajan esityksen kolmannen kappaleen loppuun lisätään lause "Nurmijärvi pitää tärkeänä, että valtatie 3lla varaudutaan kolmeen ajorataan suuntaansa.".

Elinvoimalautakunta hyväksyi yksimielisesti Vaulamon tekemän lisäysesityksen.

Haapalainen esitti, että teknisen johtajan esityksen toisen kappaleen jälkeen lisätään omaksi kappaleekseen lause "Nurmijärvi pitää Kehä 4n toteutumista tärkeänä.".

Elinvoimalautakunta hyväksyi yksimielisesti Haapalaisen tekemän lisäysesityksen.

Päätös: Elinvoimalautakunta hyväksyi teknisen johtajan esityksen edellä todetuilla lisäyksillä.

Päätökseen kuuluu liite nro 5.

KH § 68

Esitys: Kunnanhallitus päättää elinvoimalautakunnan esityksen mukaisesti lausua Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta seuraavaa:

Nurmijärven kannalta on merkittävää, että uusi yleiskaava mahdollistaa vahvan joukkoliikenneyhteyden välillä Klaukkala-Kivistö. Klaukkalan rataa koskeva linjaus on osoitettu luonnoksessa, mitä Nurmijärvi pitää tärkeänä, vaikkei raideyhteys toteutune ennen vuotta 2050. Varaus radalle on syytä säilyttää maankäytön suunnitelmissa jatkossakin. Nurmijärvi pitää Kehä 4n toteutumista tärkeänä.

Seudullisesti merkittävän liityntäpysäköintialueen ja tärkeän joukkoliikenteen vaihtopaikan osoittaminen Kivistöön tukevat Klaukkalan ja laajemmin Nurmijärven joukkoliikenteen kehittämisedellytyksiä. Nurmijärvi pitää tärkeänä, että valtatie 3lla varaudutaan kolmeen ajoratataan suuntaansa.

Muutoin Nurmijärven kunnalla ei ole lausuttavaa yleiskaavaluonnoksesta.

Elinvoimalautakunta	§ 33	26.03.2019
Kunnanhallitus	§ 68	15.04.2019

Päätös: Esitys hyväksyttiin.

Päätökseen kuuluu liite nro 3.

Julkipanon jälkeen 24.4.2019 annetusta päätöksestä pöytäkirjan otteen oikeaksi todistaa:

Nurmijärvellä 24.4.2019

Mika Vertainen
vs. kunnansihteeri
pöytäkirjanpitäjä

Elinvoimalautakunta	§ 33	26.03.2019
Kunnanhallitus	§ 68	15.04.2019

Kunnanhallitus 15.4.2019

MUUTOKSENHAKU

1. OIKAISUVAATIMUS

Muutosta 65, 67, 70, 71, 73, 79, §:issä tehtyihin päätöksiin voi hakea Nurmijärven kunnanhallitukselta kirjallisella oikaisuvaatimuksella, joka on toimitettava Nurmijärven kunnanviraston kirjaamoon viimeistään ennen kunnanviraston aukioloajan päättymistä neljäntenätoista (14) päivänä päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä asianosainen ja kunnan jäsen.

§:istä 66, 68, 69, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87 ei voi tehdä oikaisuvaatimusta, koska a) päätökset koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa tai b) niistä voi tehdä kunnallisvalituksen.

2. VALITUSOSOITUS

Muutosta §:issä tehtyihin päätöksiin voi hakea Helsingin hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella (kunnallisvalitus), joka on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään ennen viraston aukioloajan päättymistä kolmantenakymmenentenä (30) päivänä tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta asianosainen ja kunnan jäsen.

Muutosta §:issä tehtyihin päätöksiin voi hakea Uudenmaan ympäristökeskukselta kirjallisella valituksella (hallintovalitus), joka on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään ennen viraston aukioloajan päättymistä kolmantenakymmenentenä (30) päivänä tiedoksisaannista.

§:istä 66, 68, 69, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87 ei saa valittaa, koska päätökset koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

§:stä 72 ei saa valittaa etuostolain 22 §:n 3 mom. perusteella.

OHJEITA MUUTOKSENHAUSTA

Oikaisuvaatimus-/valituskirjelmä

Oikaisuvaatimus/valitus on tehtävä kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava:
1) valittajan nimi, ammatti ja postiosoite (asiamiehen osalta vastaavat tiedot);
2) päätös, johon haetaan muutosta;
3) miltä osin päätökseen haetaan muutosta ja muutos, jota siihen vaaditaan teh-

täväksi; sekä
4) muutosvaatimuksen perusteet.

Kirjelmä on vaatimuksen tekijän itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen allekirjoitettava ja siihen on liitettävä päätös, johon haetaan muutosta sekä selvitys siitä, mistä päivästä oikaisuvaatimuksen/valituksen tekemisen aika seuraavassa todetun mukaisesti lasketaan.

Oikaisuvaatimus-/valitusaika

Oikaisuvaatimus- ja valitusaika lasketaan tiedoksisaannista.

Asianosaiselle (se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa) lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote erikseen tiedoksi kirjeellä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. **Kunnan jäsenen** katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluessa siitä, kun pöytäkirja on asetettu nähtäville yleiseen tietoverkkoon eli kunnan kotisivuille.

Oikaisuvaatimuksen/valituksen toimittaminen muutoksenhakuviranomaiselle

Oikaisuvaatimus- tai valituskirjelmä on muutoksenhakijan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava taikka postitse tai sähköpostina lähetettävä oikaisuvaatimus- tai valitusviranomaisen kirjaamoon ennen valitusajan päättymistä.

Oikeudenkäyntimaksut

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukaan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 260 euroa.
Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.

Markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksu 1.1.2019 lukien on 2 050 euroa.

Jos markkinaoikeudessa käsiteltävässä julkisia hankintoja koskevassa asiassa hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa, oikeudenkäyntimaksu on 4 100 euroa. Jos hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa, maksu on 6 140 euroa.

Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu on 510 euroa.

Muutoksenhakuviranomaisten osoitteet:

Nurmijärven kunnanhallitus
Käyntiosoite: Keskustie 2, 01900 Nurmijärvi
Postiosoite: PL 37, 01901 Nurmijärvi
Sähköposti: kunta(at)nurmijarvi.fi

Helsingin hallinto-oikeus
Katuosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Sähköposti: helsinki.hao(at)oikeus.fi

Markkinaoikeus
Katuosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Sähköposti: markkinaoikeus(at)oikeus.fi

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Katuosoite: Asemapäällikönkatu 14, 00520 Helsinki
Postiosoite: PL 36, 00521 Helsinki
Sähköposti: kirjaamo.uusimaa(at)ely-keskus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa *https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet*.
(Korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Vaasan hallinto-oikeus, Markkinaoikeus ja Vakuutusoikeus).

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 17.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Maankäyttöjaosto/ Markanvändningssektionen	§ 35	01.04.2019
Kunnanhallitus/Kommunstyrelsen	§ 124	09.04.2019

Sipoon lausunto Vantaan yleiskaavaluonnoksesta 2020 / Sibbo kommuns utlåtande om Vandas generalplaneutkast

134/10.00.00/2019

MAAJAOS § 35

Maankäyttöjaosto / Markanvändningssektionen 1.4.2019
Valmistelija / Beredare: Kaavoituskoordinaattori / Planläggningskoordinator Suvi Kaski, suvi.kaski(at)sipoo.fi

Vantaan kaupunki valmistelee koko kuntaa koskevaa yleiskaavaa, joka on nyt luonnosvaiheessa. Vantaan kaupunginhallitus on 11.2.2019 päättänyt asettaa luonnoksen nähtäville maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n perusteella. Kaavaluonnos on nähtävillä 18.2.-29.3.2019.

Päätöspöytäkirja on kaupungin internet-sivuilla osoitteessa: www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/paatoksenteko/muut_toimielimet/kaupunginhallituksen_asettamat_toimikunnat/yleiskaavatoimikunta/esityslistat__poytakirjat_ja_liitteet

Nähtäville asetettuun aineistoon kuuluu kaavakartta, kaavamääräykset ja kaavaselostus. Aineisto on kaupungin internet-sivuilla osoitteessa: https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020. Sivuilla on myös muuta yleiskaavan valmisteluun liittyvää aineistoa.

Vantaan kaupunki pyytää Sipoon kunnan lausuntoa yleiskaavaluonnoksesta 23.4.2019 mennessä.

Yleiskaavaluonnoksen lähtökohdat

Laadittavan Vantaan yleiskaavan 2020 tavoitevuodeksi on asetettu 2050. Yleiskaavan tulee mahdollistaa uutta asuntorakentamista nykyisten varantojen lisäksi ainakin 3 milj. kem2 ja toimitilarakentamista yli 4 milj. kem2.

Yleiskaavaluonnoksessa Vantaan kasvu ohjataan kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Erityisesti Tikkurilaa, Myyrmäkeä ja Aviapoliksen aluetta laajennetaan ja tiivistetään. Nykyisen kaupunkirakenteen täydentäminen turvaa laajoja viheralue- ja kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Seudullinen viheraluejärjestelmä ja Vantaan viheralueverkosto säilyvät.

Olemassa olevia ja uusia asemanseutuja kehitetään seudullisen

joukkoliikennekaupungin osana. Vantaan ratikka parantaa merkittävästi poikittaisia yhteyksiä Itä-Vantaan, Tikkurilan ja Lentokentän välillä. Ratikan varteen uskotaan rakentuvan vahva kehityskäytävä, joka tuo mukanaan uutta ja täydentävää asuntorakentamista. Yleiskaavaluonnoksessa on määritelty ulkoilureittien verkosto sekä pyöräilyn baanat.

Luonnoksen pohjalta laaditaan keväällä yleiskaavan vaikutusten arvioinnit. Vuorovaikutuksen ja vaikutusten arviointien pohjalta valmistellaan ehdotus, joka tulee myös nähtäville ja siitä pyydetään lausunnot. Viimeistelty ehdotus on tarkoitus hyväksyä loppuvuodesta 2020.

Sipoon kuntaa koskevat erityisesti rajan yli ulottuvat yhteydet sekä rajan pinnassa oleva maankäyttö.

Sipoon kunnan lausunto

Sipoon kunta kiittää Vantaan kaupunkia lausuntopyynnöstä koskien Vantaan yleiskaava 2020 luonnosta.

Sipoon kunta toteaa, että Sipoon kunnan kannalta merkittävimmät kaavaratkaisut koskevat liikenneyhteyksiä sekä raja-alueen maankäyttöä.

<u>Yhteydet</u>

Maantie 152, tuleva kehä IV, kehittäminen Hämeenlinnan väylälle (maantien 152 jatke) on kannatettava, seudullisesti merkittävä hanke. Yhteyden kehittäminen tulee todennäköisesti kasvattamaan liikennepainetta koko väylälle myös Sipoon suunnasta. Näin erityisesti siksi, että osa Bastukärrin työpaikka-alueen liikenteestä on tarkoitus ohjata tielle 1521 alueelta rakennettavan uuden katuyhteyden rakentamisen myötä. Tästä syystä yhteys (mt 152) Sipoon kunnan rajalle tulisi osoittaa kaavassa valtakunnallista tai seudullista liikennettä palvelevana väylänä. Tämän lisäksi edellä todetut tulee huomioida yleiskaavatyön yhteydessä laadittavassa liikenteen toimivuustarkastelussa.

Kaavatyön yhteydessä tulisi varmistaa yhteistyössä Sipoon kunnan kanssa kaavassa esitettyjen viherkäytävien ja ulkoilureittien jatkuvuus Sipoon kunnan puolella. Myös Sipoonkorven virkistyskäytön kehittämistä olisi hyvä tarkastella yhteistyössä.

Raja-alueen maankäyttö

Sipoon kunta toivoo Vantaan kaupungilta yleiskaavan jatkokehittämisessä yhteistyötä, jotta yhdyskuntarakenteen osalta yhtenäinen raja-alue (erityisesti Myyras-Viirilän alue) voidaan kehittää toimivaksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuutta on varmasti mahdollista kehittää nyt esitetyn kaavaluonnoksen pohjalta eikä Sipoon kunnalla ole esitetystä maankäytöstä erityistä huomautettavaa.

Puheenjohtajan selonteko
Maankäyttöjaosto esittää, että kunnanhallitus antaa Vantaan kaupungille yleiskaava 2020 luonnoksesta valmistelutekstin mukaisen lausunnon (yllä).

Lisäksi maankäyttöjaosto päättää tarkistaa asiaa koskevan pykälän kokouksessa.

Ordförandens redogörelse
Markanvändningssektionen beslutar föreslå kommunstyrelsen att den ger sitt utlåtande enligt beredningstexten ovan till Vanda stad över utkastet till generalplan 2020.

Dessutom beslutar markanvändningssektionen justera ärendeparagrafen på mötet.

Päätös
Maankäyttöjaosto hyväksyi yksimielisesti puheenjohtajan selonteon. Pykälä tarkastettiin välittömästi.

Beslut
Markanvändningssektionen godkände enhälligt ordförandens redogörelse.
Paragrafen justerades omedelbart.

KH § 124

Kunnanhallitus / Kommunstyrelsen 9.4.2019
Valmistelija / Beredare: Kaavoituskoordinaattori / Planläggningskoordinator Suvi Kaski, suvi.kaski(at)sipoo.fi

Sipoon kunnan täydennetty lausunto

Sipoon kunta kiittää Vantaan kaupunkia lausuntopyynnöstä koskien Vantaan yleiskaava 2020 luonnosta.

Sipoon kunta toteaa, että Sipoon kunnan kannalta

merkittävimmät kaavaratkaisut koskevat liikenneyhteyksiä sekä raja-alueen maankäyttöä.

Yhteydet

Maantie 152, tuleva Kehä IV, kehittäminen Hämeenlinnan väylälle asti (maantien 152 jatke) on kannatettava, seudullisesti merkittävä hanke. Vantaan yleiskaavassa tulisi kuitenkin mahdollistaa vielä paremmin tieyhteyden toimiminen seudullisesti keskeisenä poikittaisena liikenneyhteytenä (Kehä IV), osoittamalla koko mt 152 tieosuus Sipoon rajalta Hämeenlinnan väylälle (vt 3) valtakunnallista tai seudullista liikennettä palvelevana väylänä. Nyt yleiskaavaluonnoksessa on maantien 152 osuus Sipoon rajalta Tuusulan rajalle asti osoitettu vain tärkeänä paikallista liikennettä palveleva väylänä, jolle on tehtävä riittävä tilavaraus. Lisäksi Korson keskusta-aluetta etelässä sivuavalle osuudelle ja siitä hieman länteen päin on tielinjalle esitetty katukuvan kehitysalue –merkintä. Nämä merkinnät ovat ristiriitaisia tieyhteyden seudullisen merkityksen näkökulmasta. Yhteyden kehittäminen ja toimiminen seudun poikittaisena liikenneyhteytenä valtateiden 3, 4 ja 45 välillä tulee todennäköisesti kasvattamaan liikennepainetta koko väylälle myös Sipoon suunnasta. Näin erityisesti siksi, että osa Bastukärrin työpaikka-alueen liikenteestä on tarkoitus ohjata tielle 1521 alueelta rakennettavan uuden katuyhteyden rakentamisen myötä.
Kehä IV-yhteyden toteuttamisen mahdollistaminen tulee huomioida myös yleiskaavatyön yhteydessä laadittavassa liikenteen toimivuustarkastelussa.

Kaavatyön yhteydessä tulisi varmistaa yhteistyössä Sipoon kunnan kanssa kaavassa esitettyjen viherkäytävien ja ulkoilureittien jatkuvuus Sipoon kunnan puolella. Myös Sipoonkorven virkistyskäytön kehittämistä olisi hyvä tarkastella yhteistyössä.

Raja-alueen maankäyttö

Sipoon kunta toivoo Vantaan kaupungilta yleiskaavan jatkokehittämisessä yhteistyötä, jotta yhdyskuntarakenteen osalta yhtenäinen raja-alue (erityisesti Myyras-Viirilän alue) voidaan kehittää toimivaksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuutta on varmasti mahdollista kehittää nyt esitetyn kaavaluonnoksen pohjalta eikä Sipoon kunnalla ole esitetystä maankäytöstä erityistä huomautettavaa.

Ote pöytäkirjasta
Protokollsutdrag

Maankäyttöjaosto/ Markanvändningssektionen	§ 35	01.04.2019
Kunnanhallitus/Kommunstyrelsen	§ 124	09.04.2019

Kunnanjohtajan ehdotus
Kunnanhallitus antaa Vantaan kaupungille yleiskaava 2020 luonnoksesta valmistelutekstin mukaisen täydennetyn lausunnon (yllä).

Pykälä tarkastetaan välittömästi.

Kommundirektörens förslag
Kommunstyrelsen ger sitt kompletterade utlåtande enligt beredningstexten ovan till Vanda stad över utkastet till generalplan 2020.

Paragrafen justeras omedelbart.

Päätös
Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti esittelijän ehdotuksen.

Pykälä tarkastettiin välittömästi.

Beslut
Kommunstyrelsen godkände enhälligt föredragandens förslag.

Paragrafen justerades omedelbart.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa / Riktigheten av utdraget ur det vederbörligen undertecknade och justerade protokollet bestyrker:

Heidi Träskelin
tiiminvetäjä

Sipoossa/Sibbo den 17.4.2019

Maankäyttöjaosto/ Markanvändningssektionen	§ 35	01.04.2019
Kunnanhallitus/Kommunstyrelsen	§ 124	09.04.2019

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Kuntalain (10.4.2015/410) 136 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

BESVÄRSFÖRBUD

Enligt 136 § i kommunallagen (10.4.2015/410) får omprövning inte begäras eller kommunalbesvär anföras i fråga om beslut som endast gäller beredning eller verkställighet.

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 26.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Suomen luonnonsuojeluliitto Vantaa

Vantaan kaupungin kirjaamo 26.4.2019

Lausunto Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ja liiton Vantaan yhdistys ovat perehtyneet yleiskaavaluonnokseen ja esittävät siitä yhteisenä lausuntonaan seuraavaa. Yhdistysten päätoimenkuvan eli luonnon- ja ympäristönsuojelun edistämisen takia lausunnossa keskitytään toimivan viherrakenteen säilyttämisen sekä arvokkaiden luontokohteiden riittävän turvaamisen kysymyksiin.

Kiitämme Vantaan kaupunkia lausunnon valmistelulle myönnetystä muutaman päivän lisäajasta.

Viheraluejärjestelmän huomioinnista yleisesti

Kaavaluonnoksessa on ymmärretty hyvin se, että viheralueverkoston huomiointi kasvavassa kaupungissa vaatii erityishuomiointia sekä useita kaavallisia työkaluja.

Kaavaluonnoksen viheraluerakenteen keskeinen "työkaluvalikko" eli suojelualuevaraukset, luo-alueet, erilaiset virkistysalueet sekä ekologiset yhteydet on nähdäksemme hyvin onnistunut. Erityistä kiitosta kaupunki ansaitsee suojelualueiden varaamisen perinteen jatkamisesta, luo-merkinnän säilyttämisestä sekä ekologisten yhteyksien tuomisesta oikeusvaikutteiselle kaavakartalle.

Kaavan luontotietopohjaan parantaminen sekä luontoaineistojen avoimuus

Uudessa yleiskaavassa esitetään kohtalaisen paljon uutta rakentavaa maankäyttöä vuoden 2007 yleiskaavassa säilyviksi esitetyille alueille. Lisäksi uuteen yleiskaavaan ollaan siirtämässä melko runsaasti sellaista vuoden 2007 yleiskaavan rakentamisvarausta, jota ei ole vielä asemakaavoitettu. Hyvien kaavoituskäytäntöjen ja osin myös kaavoituksen laillisuuden kannalta ison ongelman muodostaa se, että monista näistä maankäytön muutosalueista ei ole olemassa ajantasaisia (osasta ei edes vanhentuneita) luontoselvityksiä, joiden pohjalta kaavaratkaisujen toteuttamiskelpoisuuden ja laillisuuden voisi luontoarvojen osalta arvioida. Osasta alueista on olemassa luontoselvityksiä (mm. lahokaviosammalselvitykset), mutta niitä ei ole saatettu osallisten tietoon.

Kaavan luontotietopohjaa tulee esitettyjen muutosalueiden osalta pikaisesti parantaa. Esitämme, että kaupunki käynnistää pikaisesti selvityshankkeen, jossa käydään lävitse ne laajemmat viheralueet, joiden luontotietopohja on vähäinen ja joihin ollaan osoittamassa rakentamisvarauksia, tieyhteyksiä, uusia ulkoilureittejä, uusia ratsastusreittejä, uusia kaasuputkia tai uusia voimalinjoja. Selvityksessä on syytä kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin:

1) Niin sanottuihin lakisääteisiin rakentamisen rajoitteisiin eli luonnonsuojelulain suojeltuihin luontotyyppeihin, vesilain suojeltuihin luontotyyppeihin luontodirektiivin IV liitteen lajeihin sekä

Vantaalla tavattaviin luonnonsuojelulain 47 § erityisesti suojeltaviin lajeihin (varsinkin lahokaviosammal sekä sille hyvin soveltuvat metsät).

2) Maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteerit täyttäviin luontoalueisiin ja -alueiden osiin

3) Vantaan viheralueverkoston kannalta paremmanpuoleisiin paikallisen arvoluokan luontokohteisiin

4) Useiden hehtaarien (esim. yli 5 ha)laajuisiin METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet täyttäviin metsäalueisiin

Toivomme myös sitä, että kaavaehdotukseen mennessä osallisten tietoon ja tutustuttavaksi saatetaan ne Vantaalla 2010 luvulla tehdyt luontoselvitykset, joilla on merkitystä kaavaratkaisujen kannalta. Olennaisimpia aineistoja ovat lahokaviosammalselvitysten myötä tehdyt aluerajaukset sekä erilaiset metsä- ja kääpäarvojen selvitykset.

Useimpien uusien suojelualuevarausten perustelujen ja rajausten osalta kaupunki pystyy hyödyntämään suojeluperustelujen osalta Uudenmaan liiton tuoretta Uusimaa-kaavaan liittyvää luontotietokoostetta (https://www.uudenmaanliitto.fi/files/23400/Uusimaa-kaavan_luontoselvityskohteiden_maakunnallinen_arvo.pdf). Kyseisessä selvityskoosteessa useiden luontokohteiden rajaukset poikkeavat enemmän tai vähemmän Vantaan yleiskaavaluonnoksen suojeluratkaisuista. Uudenmaan liiton selvityksessä on hyödynnetty kaikkea käytössä olevaa aineistoa, joten useimpien kohteiden rajaukset ovat keskeisten luontoarvojen kannalta paremmin onnistuneita kuin yleiskaavaluonnoksen rajaukset. Esitämme, että Uudenmaan liiton selvityksen rajaukset otetaan suojelualuerajauksen lähtökohdaksi, jollei laajennusosien luontoarvoihin ole kohdistunut luontoarvoja heikentäviä hakkuita (kuten Linnaisten metsän koillisosassa) tai jollei voimassa oleva asemakaava anna perusteita suppeammalle rajaukselle.

Tikkurilan Keskuspuiston huomiointi

Esitämme, että kaavaehdotukseen rajataan omalla kaavamerkinnällään Tikkurilan Keskuspuisto-niminen alue, joka kattaa kaavan yhtenäiset virkistys- ja suojelualueet etelästä Koivuhaasta pohjoiseen Kulomäentiehen asti. Tämän laajan viheraluekokonaisuuden arvo ja käyttö kasvaa koko ajan, joten nyt on hyvä aika konkretisoida yleiskaavatasolla asia, jonka tärkeys on Vantaalla tiedostettu jo vuosikymmeniä.

Suojelualueverkoston kehittäminen ja alueiden osoittaminen

On hienoa, että Vantaan kaupunki jatkaa edelleen suojelualueverkoston kehittämistä. Kaikki yleiskaavaluonnoksessa SL-varauksina esitetyt alueet täyttävät luonnonsuojelulaissa määritellyt suojelualueiden perustamisedellytykset ja ne vahvistavat osaltaan niin Vantaan kuin koko pääkaupunkiseudun Viherkehän suojelualueverkostoa. Tuemme siksi kaikkia esityksiä, mutta samalla korostamme sitä, että usean alueen esitettyä rajausta on perusteltua laajentaa. Lisäksi esitämme eräitä uusia esityksiä vakavaan harkintaan.

Jatkotyössä on syytä lisätä kaavan informatiivisuutta siten, että Natura 2000-verkostoon kuuluvat alueet ja muut suojelualueet osoitetaan eri merkinnöillä. Natura-alueilla on jonkin verran myös ulkopuoliseen maankäyttöön vaikuttavia rajoitteita, joten alueet on järkevää osoittaa omalla merkinnällään.

Lisäksi on hyvä esittää jo perustetut suojelualueet sekä vielä perustamattomat suojelualuevaraukset omilla merkinnöillään (esim. SL-1 ja SL-2).

Suojelualueiden kaavamääräys ja ulkoilureitit

Kaavaluonnoksessa ollaan esittämässä kaikille SL-kohteille kaavamääräystä, joka sallii ulkoilureittien rakentamisen, kunhan luontoarvot eivät vaarannu ("*Alueella sallitaan ulkoilureittien perustaminen siten, että alueen suojeluarvo ei vaarannu*"). Vastaavaa kaavamääräystä ei ole Vantaan yleiskaavoissa aikaisemmin käytetty.

Tämän "yleisen reitinrakentamisoption" lisäksi useille nykyisille suojelualueille sekä suojelualuevarauksille ollaan esittämässä kaavaluonnoksessa uusia ohjeellisia ulkoilureittejä. Esimerkkinä voimakkaasti reititettävästä alueesta toimii Smedsmossenin-Herukkapuron suojelualuekokonaisuuden eteläosa Vihdintien pohjoispuolella.

Pidämme suojelualueen ulkoilureittien yleisen ja yksilöimättömän rakentamisen sallivaa kaavamääräystä huonosti harkittuna ja esitämme sen poistamista. On järkevämpää, että suojelualueille ja -varauksille tarpeelliseksi katsottavat uudet ulkoilu- ja ratsastusreitit esitetään kaavaehdotuksessa. Näiden esittäminen vaatii kuitenkin oman selvityksensä, jossa on aluekohtaisesti perusteltu reitin tarpeellisuus sekä arvioitu reitin/reittien vaikutusta suojelualueiden ja -varausten olennaisiin suojeluarvoihin.

Kaavaluonnoksessa esitettyjen SL-alueiden rajaukset

1) Alkärr

Esitettyä rajausta on syytä laajentaa hieman luoteessa siten, että rajaukseen sisältyvät Myyrmäen uuden metsäsuunnitelman kuvio 1861 kokonaisuudessaan (nyt vain osa mukana) sekä kuvio 1866. Molemmat metsäkuviot on niiden huomattavien luontoarvojen takia nostettu suunnitelmassa arvometsien hoitoluokkaan.

2) Karhusuo-Tyttömäki

Fyysisesti yhtenäinen rajaus on esitelty kaavaselostuksessa kahtena suojeluvarauksena (Karhusuo, Tyttömäki). Koska varaus on yhtenäinen, niin esitämme, että kohdetta kutsutaan jatkossa Karhusuo-Tyttömäeksi.

Karhusuon osaa on syytä laajentaa luoteessa sisällyttämällä rajaukseen vanhoina metsinä edustavat ja myös liito-oravan käyttämät metsikkökuviot 1807 (3,0 ha) sekä 1813 (0,7 ha). Molempien kuvioiden arvo on tunnistettu ja tunnustettu myös Myyrmäen metsäsuunnitelmassa, jossa ne on nostettu arvometsien hoitoluokkaan. Ne sisältyvät myös Uudenmaan liiton tuoreessa selvityksessä vähintään maakunnallisesti arvokkaaksi todettuun Karhusuon luontoalueen rajaukseen.

Tyttömäen osa-aluetta on puolestaan perusteltua laajentaa kaakkois- ja itäpuolelta jonkin verran, jotta alueen edustavat lehto-, kangas- ja korpimetsät saadaan nykyistä kattavammin säilytettyä. Laajennusalueella elää kevään 2019 maastokäynnin perusteella (Keijo Savolan tiedoksianto Vantaan ympäristöyhdistykselle 25.4.2019) liito-orava. Lisäksi suojelualuevarauksen kaakkoispuolella on myös edustava, vesilain suojaamiin luontotyyppeihin kuuluva luonnontilainen noro.

3) Friimetsän laajennus

Nykyistä suojelualuetta on syytä etelälounaispuolelta laajentaa sisällyttämällä rajaukseen Myyrmäen metsäsuunnitelman kuviot 1692 (1,5 ha), 1693 (0,8 ha), 1694 (1,6 ha) sekä 1695 (0,5 ha). Ensiksi ja viimeksi mainittu on nostettu luontoarvojen takia arvometsien hoitoluokkaan metsäsuunnitelmassa.

Pohjoisosasta esitettyä uutta SL-varausta kannattaa laajentaa sisällyttämällä siihen metsäsuunnitelman kuviot 1696 (1,5 ha), 1697 (nyt mukana vain itäosa), 1698 (0,8 ha), 1699 (0,5 ha) sekä kuvion 1703 itäosa.

Esitetyt laajennukset loisivat suojelualueen, joka kattaisi pääosan erityisen arvokkaista metsikkökuvioista ja olisi samalla suojeluarvojen pitkäaikaisen säilymisen kannalta nykyistä esitystä toimivampi. Lopputulos olisi myös virkistyskäytön kannalta parempi ja vähentäisi ristiriitoja kaavaluonnoksessa esitetyn rakentamisen ja suojeluarvojen säilyttämisen välillä.

4) Linnaisten metsä

Linnaisten metsän huomattavat luonto- ja virkistysarvot on syytä huomioida yleiskaavassa selvästi paremmin kuin nyt on esitetty.

Esitetty SL-varaus on liian suppea sekä koillisosasta että länsilounaisosasta.

Koillisessa rajausta on syytä laajentaa noin 13 hehtaarilla sisällyttämällä rajaukseen koko Vantaan kaupungin omistama osa metsästä (Myyrmäen metsäsuunnitelman kuviot 1072-1082 sekä kuviot 1086-1088) sekä parin vuoden takaisessa metsänhakkuussa hakkuilta säästynyt yksityismaapalstan eteläosan osittaisen metsäpalon kokenut kalliometsäalue (noin 1,5 ha).

Länsilounaassa suojelualuevarausta on syytä laajentaa noin 7,2 hehtaarilla sisällyttämällä SL-varaukseen myös Myyrmäen metsäsuunnitelmassa arvometsien hoitoluokkaan sisällytetyt kuviot 1008-1015 sekä 1046.

Esitetyt laajennusalueet sisältyvät muutamaa länsilounaisosan kuviota lukuun ottamatta Uudenmaan liiton tuoreessa luontoselvityksessä vähintään maakunnallisesti arvokkaaksi todetun Linnaistenmetsän rajaukseen.

5) Rauhamaan metsä

Suojelualuevaraus sisältää ilmeisesti vain osan luonnontilaisen kaltaisesta koillisosan palstasta (92-416-4-83), joka on kokonaisuudessaan säilynyt puustoltaan luonnontilassa. Rajausta on syytä tältä osin hieman laajentaa, jotta palstan lahopuustoiset kangas- ja kalliometsät sekä hieno korpi sisältyvät kokonaan rajaukseen.

Esitetty laajennus sisältyy Uudenmaan liiton tuoreessa luontoselvityksessä vähintään maakunnallisesti arvokkaaksi todetun Rauhamaan metsän rajaukseen.

6) Syväoja

Rajausta on syytä laajentaa kahdessa kohdassa yhteensä noin 3,5 ha verran. Lounaassa rajaukseen on syytä sisällyttää luonnontilaisena säilynyt noro lähialueineen, nyt vain noron pohjoisosa sisältyy rajaukseen.

Kaakossa rajausta on syytä laajentaa kiviainesfirman maalle siten, että rajaus sisältää kattavasti kallioalueen pohjois- ja luoteisrinteen monipuoliset lehtometsät.

Esitetyt laajennusalueet sisältyvät Uudenmaan liiton tuoreessa selvityksessä esitettyyn Syväojan vähintään maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen rajaukseen.

7) Lamminsuon kaakkoispuolinen metsä

Rajausta on syytä laajentaa kaakkoon siten, että suojelurajaukseen piiriin tulevat vanha- ja runsaslahopuustoiset lehtoturvekankaat, jotka jatkuvat myös kaupungin maan itäpuolella. Alueella on myös toinen Vantaalta kautta aikain havaitusta sitkaskäävän (VU, LSL 47 §) kasvupaikoista.

Esitetty laajennusalue sisältyy Uudenmaan liiton tuoreessa selvityksessä esitettyyn vähintään maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen rajaukseen.

8) Hagakärrsbergen

Hagakärrsbergenin esittäminen SL-varauksella on erittäin perusteltua. Kaavaluonnoksessa arvokkaasta aluekokonaisuudesta on kuitenkin esitetty SL-varauksena vain länsiosa. Tämä jättää suojelun ulkopuolelle muun muassa alueelta havaitut liito-oravametsät sekä pääosan alueen lahopuustoisimmista lehtometsistä.

Esitämme SL-varauksen laajentamista itään siten, että SL-varaus kattaa Uudenmaan liiton tuoreessa luontoselvityksessä vähintään maakunnallisesti arvokkaaksi todetun 45,9 ha laajuisen alueen. Sama aluekokonaisuus on huomattavien arvojen takia osoitettu Uusimaa 2050 kaavaehdotuksessa pääosaltaan SL-varauksena.

Luontojärjestöjen esityksiä uusiksi SL-varauksiksi

1) Konkoonkalliot

Luoteis-Vantaan edustavin kalliometsäalue eli Konkoonkalliot ansaitsisi tulla huomioiduksi luo-aluemerkinnän sijasta SL-varauksella, joka kattaa luonnontilaiset kalliometsät sekä näihin liittyvät 2010-luvun hakkuilta säästyneet vanhapuustoiset kangasmetsät kallioalueiden rinteillä. Erityisen arvokkaan aluekokonaisuuden pinta-ala on noin 13 ha.

2) Konkoonkallion koillispuoliset puronvarret sekä Palokallion kallioalueen eteläosan kallio

Konkoonkallion koillispuoliset puronvarret ovat osaltaan luonnontilaisen kaltaisia ja niihin liittyy arvokkaita lahopuustoisia lehto-, korpi- ja kangasmetsäalueita. Aluekokonaisuus on todettu myös erittäin merkittäväksi lahokaviosammalten ydinalueeksi. Tällaisia savikkomaiden pienvesi- ja lehtokohteita on suojelualueverkostossa niukasti, joten alueen esittämiseen SL-varauksena on vankat perusteet. Aluekokonaisuutta kannattaa täydentää pohjoisessa Vantaan kaupungin omistamalla osalla Palokallion kallioalueesta. Kyseinen kallioalue on pääosaltaan luonnontilaisen kaltainen ja melko lahopuustoinen.

3) Linnan joenvarsimetsä

Alueen kehittyneet luontoarvot sekä joen pohjoisrannalle osoitettu SL-aluevaraus antavat perusteen osoittaa tämä voimassa olevan yleiskaavan luo-alue (noin 3 ha) kaavassa SL-varauksena.

4) Kivistön Koivupäänojan metsä

Biotoopeiltaan monipuolinen ja mm. lahokaviosammalelle erittäin merkittävä metsäalue Kehäradan ja Tikkurilantien välissä on syytä osoittaa SL-varauksena. Tämä turvaisi myös Kivistön ydinalueelle yhden laajemman, virkistyskäyttöön soveltuvan metsäalueen.

5) Viinikan metsä

2010-luvulla voimakkaasti kehittyneet luontoarvot antavat hyvät perusteet osoittaa alue luo-merkinnän sijasta SL-varauksena.

6) Kuusijärven etelä- ja lounaispuoliset metsät

Kuusijärven osalta kaavaluonnoksessa esitetty melko laaja luo-alue ei ole alueen suojeluarvojen kannalta riittävä. Esitämme, että Kuusijärven lounais- ja eteläpuoliset metsät osoitetaan SL-varauksella ja Kuusijärven itäpuoliset metsät luo-alueena. Ratkaisun perustelut löytyvät koottuna Uudenmaan liiton tuoreesta luontoselvityksestä (Uusimaa-kaavan 2050 luontoselvitys-kohteiden 2017-2018 maakunnallinen arvo).

Edellä mainittua muutosta tukee myös se, että SL-aluevarauksella esittämämme alueet on pääosaltaan esitetty 28,4 ha SL-varauksena myös Uusimaa 2050 kaavaehdotuksessa.

7) Myllymäki

Vähintään maakunnallisesti merkittäväksi Uudenmaan liiton tuoreessa selvityksessä todettu alue on huomattavan merkityksensä takia osoitettu 24 ha laajuisena SL-varauksena Uusimaa 2050 kaavaehdotuksessa. Alueen jättäminen luo-alueeksi Vantaan yleiskaavassa luo maankäytön suunnittelun kannalta erikoisen tilanteen. Tilanteen selkeyttämiseksi esitämme alueen osoittamista SL-varauksena.

8) Länsimetsä

Voimassa olevan yleiskaavan edustava, 19,9 ha laajuinen SL-varaus ja sen eteläpuolinen yleiskaavan luo-alue on syytä osoittaa yleiskaavassa SL-varauksena.

Kaavaluonnoksen luo-alueisiin liittyvät luontojärjestökommentit

1) Hermaskär

Luo-alueella on huomattavan arvokkaita lehto- ja kangasmetsiä, lahokaviosammalesiintymiä sekä hyvää potentiaalia myös liito-oravan ydinalueeksi. Kaavaluonnoksessa esitetty luo-alueen rajaus on liian suppea ja osin keinotekoinen. Rajaus kulkee mm. keskeltä luo-alueen lahopuustoltaan kaikkein edustavinta metsikkökuviota 1776 jättäen kuvion pohjoisosan ulos.

Esitämme rajauksen laajentamista siten, että siihen sisällytetään kokonaisuudessaan kuvio 1776 sekä kuviot 1757, 1758, 1760, 1770, 1772, 1774 ja 1781. Esitetyistä laajennuksista kaikki muut paitsi kuviot 1757 ja 1760 on huomioitu metsäsuunnitelmassa arvometsinä.

2) Petikko

Petikon luo-aluetta on perusteltua laajentaa koilliseen siten, että rajaukseen sisältyvät muun muassa eräät Petikon oloissa edustavat luonnontilaisen kaltaiset kalliometsäalueet sekä näihin liittyvät METSO-arvoja omaavat kangasmetsät. Laajennusesitys (noin 6 ha) sisältää Myyrmäen metsäsuunnitelman metsikkökuviot 1811, 1812, 1815, 1820 ja 1821.

3) Askistonmetsä

Melko heterogeenisen uuden luo-alueen keskimääräinen ls-biologinen laatu kohenisi jonkin verran, mikäli rajaukseen sisällytetään koillisosan monipuoliset vanhat ja varttuneet metsät. Esitämme luo-alueen laajentamista Myyrmäen metsäsuunnitelman kuvioilla 1629 (2,5 ha), 1634 (1,3 ha) sekä 1635 (0,9 ha).

4) Rekolanojan alajuoksu

Vuoden 2007 yleiskaavasta sellaisenaan uuteen kaavaluonnokseen siirrettyä Rekolanojan alajuoksun luo-aluetta on syytä laajentaa kaakossa Keravanjokeen saakka. Laajennusehdotuksen alueella on kapealti hienoja lehtoja, joista osa on hyvin lahopuustoisia.

5) Kylmäojan metsän ja Simonsillan metsän ja puronvarren luo-alueet

Kylmäojan metsän (8 ha) ja Simonsillan metsän ja puronvarren (5 ha) luo-alueet on siirretty sellaisenaan vuoden 2007 yleiskaavasta. Alueet on perusteltua ja mahdollista yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi pääosaltaan jo tällä hetkellä arvokkaiden luontoalueiden avulla. Arvokkaaseen luontokokonaisuuteen kuuluvat luo-alueiden lisäksi vuoden 2008 metsäsuunnitelman kuviot 6038 (pohjoisosa), 6039, 6040.0, 6040.1, 6040.2, 6041.0, 7085, 7087, 7088, 7090, 7091, 7092, 7100, 7101 ja 7102.

Osa aluekokonaisuudesta on luontoarvoiltaan niin merkittävää, että myös SL-varaus kannattaisi osalla aluetta ottaa vakavaan harkintaan. Tämä olisi perusteltua siksikin, että kaavaluonnoksessa Tikkurilan ympäristöön ei esitetä yhtään uutta SL- tai luo-aluetta. Luo-alueiden yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi (vaikka sitten luo-alueena) korjaisi osaltaan edellä mainitun merkittävän alueellisen katveen.

6) Matarinkoski ja Pikkukoski

Vuoden 2007 yleiskaavasta sellaisenaan siirretyn luo-alueen rajaus on syytä tarkistaa laajentavassa hengessä siten, että lopputuloksena on metsäisten luontoarvojen kehittämisen kannalta nykyistä mielekkäämpi rajaus.

7) Vierumäen luo-alue

Esitetty luo-alue sisältää arvokasta luontoa (mm. vesitaloudeltaan luonnontilaisena säilyneen lähteen), mutta on auttamatta liian suppea. Luo-alueen rajausta on syytä laajentaa kaakossa siten, että siihen sisältyy laajemmin Huuhkajamäen luonnoltaan monipuolisia lehto- ja kangasmetsiä. Järkevää olisi myös kytkeä luo-alueella toisiinsa Vierumäen metsän SL-varaus sekä Tussinkosken luonnonsuojelualue.

Suomen luonnonsuojeluliitto Vantaa

Vantaan kaupunki on vuonna 2018 hankkinut omistukseensa entisen yksityismaan Vierumäen metsäalueen luoteisosasta. Ainakin osalla tästä alueesta on luontojärjestömaastokäynnin perusteella lehtoarvoja, mahdollisesti Kirkkosuon laidassa on edelleen myös vesitaloudeltaan luonnontilaisen kaltaisina säilyneitä korpia. Entisen yksityismaapalstan sopivuus luo-alueeksi on syytä selvittää yleiskaavatyön yhteydessä.

Luontojärjestöjen esityksiä uusiksi luo-alueiksi

1) Kaivokselan luoteispuolinen metsäselänne

Kaivokselan luoteispuolinen, Mätäojanlaaksoon laskeva metsärinne sisältää monipuolisia, merkittäviä METSO-arvoja omaavia lehto- ja kangasmetsiä. Alueella elää myös liito-orava. Alueen eteläosa on Vantaan kaupungin omistuksessa, koillisosassa on myös muiden omistajien omistamaa metsää. Esitämme luo-alueeksi kaupungin omistamia metsäkuvioita 1487 (0,7 ha), 1489 (1,2 ha), 1490 (0,2 ha) ja 1491 (0,2 ha) sekä näihin koillispuolelta liittyvää vanhapuustoista yksityismetsää (noin 1,4 ha kattaen palstan vanhapuustoisen pohjois- ja länsireunan)

2) Pöllökallio

Pöllökallion alueella on säilynyt merkittävä, noin 10 ha laajuinen keskittymä puustoltaan monipuolisia ja suurelta osin luonnontilaisen kaltaisia kallio-, kangas- ja lehtometsiä. Esitämme luo-kohteeksi Pöllökallion parhaiten säilynyttä ydinosaa eli metsätalouskuvioita 1107-1115, 119 ja 1122. Alueen luontoarvot on yksilöity luontojärjestöjen Myyrmäen aluesuunnitelmaluonnoksesta antamissa kirjallisissa kommenteissa.

3) Timmermalmin suojelualueen ja Vihdintien väliset metsät

Suojelualueverkoston ekologisen kytkeytyneisyyden turvaamisen kannalta olisi perusteltua osoittaa luo-alueena myös Vihdintien ja Timmermalmin suojelualueen väliset monipuoliset kallio- ja kangasmetsät.

4) Furumossen-Tuomelan SL-alueen itäpuoliset metsät

Längbackan kartanon lounaispuolella rakentamisvaraukset on ulotettu kiinni olemassa olevaan suojelualueeseen. Varsinkin kaupungin alueella omistamat metsät ovat luontojärjestöjen maastokäynnin perusteella sen verran edustavia lehto-, kangas- ja kalliometsiä, että ne on syytä kaavoittaa VL/luo-kohteeksi. Esitämme luo-alueeksi Myyrmäen metsäsuunnitelman mukaisia metsikkökuvioita 1567 (0,4 ha), 1568 (0,7 ha), 1569 (0,1 ha), 1570 (0,4 ha), 1571 (0,7 ha) ja 1572 (0,8 ha).

5) Sotilaskorven länsilounaispuoli

Monipuolisia kangas- ja lehtometsiä sisältävä metsäalue on syytä osoittaa rakentamisvarauksen sijasta VL/luo-alueena. Alueen luontoarvot ja kuuluminen Sotilaskorven vähintään maakunnallisesti merkittävään luontoalueeseen on todennettu myös Uudenmaan liiton tuoreessa Uusimaa-kaavaan liittyvässä luontoselvityskoosteessa. Kyseisestä selvityksestä hahmottuu myös luo-alueen sopiva aluerajaus.

6) Petaksen pohjois- ja itäpuoliset metsät

Luontoarvoiltaan hyvin monipuolinen kangas-, lehto-, korpimetsien kokonaisuus on syytä osoittaa yleiskaavassa joko VL/luo-alueena tai SL-varauksena. Nykyisessä kaavaluonnoksessa alueet ovat TP- ja TY-varausta.

7) Oljemarkinmetsä

Alueelta selvityksissä todetut lahokaviosammalmetsät, joilla on myös muita luontoarvoja, on syytä osoittaa VL/luo-alueena.

8) Kalkkikallion suojelualueen lähialueet

Suojelualueen luonnoltaan melko monipuoliset lähikuviot (6078.0, 6078.1, 6079, 6084, 6089 ja 6090) on perusteltua osoittaa luo-alueeksi. Aluekokonaisuutta täydentäisi Kehä III:n pohjoispuolella sijaitseva laho- ja vanhapuustoinen kalliometsä (kuvio 6101.0, 4,5 ha). Esitämme yllä yksilöityjä alueita luo-alueeksi siten, että Kehän eteläpuolisten alueiden kaavavarauksena säilyy virkistysalue ja pohjoispuolisen alueen aluevaraus muutetaan EV-alueeksi.

9) Oravamäki

Pinta-alaltaankin merkittävä keskittymä (13 ha) pääosin luonnontilaisen kaltaisia, METSO-arvoja omaavia kallio- ja kangasmetsiä. Sisältää Hakunilan metsäsuunnitelmaluonnoksen (2017) kuviot 7430 (2,5 ha, C5), 7431 (3,8 ha, C5), 7432 (0,3 ha, C2), 7433 (0,5 ha, C2), 7434 (2,0 ha, C2)7447 (2,7 ha, C5), 7451 (0,6 ha, C2) ja 7452 (0,6 ha, C2). Voimassa olevassa yleiskaavassa sekä kaavaluonnoksessa alue on osoitettu AP-alueeksi.

10) Kelokallio

Kaavaluonnoksessa on esitetty uutena luo-alueena Kuussillan luo-alue, joka rajautuu luoteessa Koivurinteen suojeltuun lehmuslehtoon. Muodostuvaa merkittävää luontoaluetta on perusteltua vahvistaa osoittamalla luo-alueeksi myös Koivurinteen lehmuslehtoon luoteispuolelta liittyvä Kelokallion edustava kalliomäki. Tämä Hakunilan 2017 metsäsuunnitelmassa arvokkaaksi todettu ja

arvometsien hoitoluokkaan (C5) osoitettu luonnontilainen kalliomäkikuvio (7029) on itsessään niin iso (4,5 ha), että se sopii yleiskaavatason luo-alueeksi.

11) Långmossen

Monipuolisia korpia, rämeitä, muuttumia, turvekankaita sekä näihin liittyviä kangas- ja kalliometsiä luontoarvot todettiin v. 2017 tehtäessä Hakunilan metsäsuunnitelmaa. Alue on osoittautunut myös itiökasvilajistoltaan rikkaaksi ja monipuoliseksi. Alue ansaitsi tulla rakentamisvarauksen sijasta huomioiduksi VL/luo-kohteena yleiskaavassa.

Eräitä muutoksia vaativia kaavaluonnoksen rakentamisratkaisuja

Aikaisempaa hieman strategisemmasta eli ylimalkaisemmasta yleiskaavaluonnoksesta on melko haastavaa hahmottaa kaavailtua uutta rakentamista, jota ollaan esittämässä nykyisille viher- ja luontoalueille. Aikapulan takia emme ole tässä luonnosvaiheen kommentoinnissa pystyneet kattavasti tunnistamaan ja käsittelemään kaikkia niitä tilanteita, joissa rakentamista ollaan esittämässä luonnoltaan erityisen arvokkaille alueille. Uusien ulkoilureittien, ratsastusreittien, kaasuputkien ja voimalinjojen osalta arviointia ei ole tehty tässä vaiheessa lainkaan.

Alle on koottu joukko merkittäviä luonto- ja virkistyshaittoja aiheuttavia kaavaratkaisuja, joiden osalta esitämme jo kaavatyön tässä vaiheessa kaavavarausten poistamista, supistamista tai merkittävää täsmentämistä.

1) Raappavuoren lounaispuolinen AP

Myyrmäen kasvu lisää Raappavuoren merkitystä Lounais-Vantaan tärkeimpänä virkistysalueena. Myös aluekokonaisuuden luontoarvot ovat 2000-luvulla kasvaneet olennaisesti, mikä näkyy niin METSO-arvoja omaavien metsien huomattavana määränä kuin liito-oravan ja lahokaviosammalen kaltaisten lajien esiintymisenä. Luontoarvojen takia Raappavuoren ydinosa on samanaikaisesti osoitettu SL-varauksena niin yleiskaavaluonnoksessa kuin Uusimaa 2050 kaavaehdotuksessa.

Alueen kasvanut merkitys antaa erittäin vankat perusteet miettiä uudestaan Raappavuoren lounaispuolelle vuoden 2007 yleiskaavasta siirtyneet AP-aluevaraukset sekä Uomatien ympäristön kaavasuunnitelmat. Esitämme, että kaavaluonnokseen tehdään vähintään se muutos, että Avaintien itä- ja pohjoispuolen AP-varaus muutetaan VL-varaukseksi.

2) Linnaistenmetsän lounais- ja länsiosa

Yleiskaavaluonnoksessa AP-aluevarauksen alle jää lännessä ja etelässä myös aluetta, joka on kaupunginvaltuuston 27.8.2018 hyväksymässä Linnaisten omakotialueen laajennuksen asemakaavassa osoitettu VL/luo-alueeksi. Kyseinen kaavaratkaisu on tällä hetkellä muutoksenhaun kohteena. Mikäli oikeusasteiden ratkaisut pitävät asemakaavan voimassa, esitämme, että yleiskaavan AP-alue rajataan

hyvin selkeästi koskemaan sitä aluetta, joka on asemakaavassa AP-aluetta. Mikäli kaava kumotaan osin tai kokonaan, kumoutuvat alueet on syytä yleiskaavassa kaavoittaa VL/luo-alueeksi.

3) Furumossen-Tuomiston suojelualueen ja Lammaslammen väli

Suojelualueeseen suoraan itäpuolelta liittyvät Vantaan kaupungin omistamat lehto-, kangas- ja kalliometsät on todettu uuden Myyrmäen metsäsuunnitelman laadinnan yhteydessä luontoarvoiltaan merkittäviksi. Vuoden 2007 yleiskaavassa ne ovat osa pääosin rakennettua AP-aluetta. Sama kaavaratkaisu on säilytetty uudessa yleiskaavaluonnoksessa. Esitämme, että AP-varausta supistetaan siten, että nuo Vantaan kaupungin omistamat metsät osoitetaan VL/luo-alueeksi.

4) Kaivokselan länsiluoteispuoli

Kaivokselan kaivosalue on syytä osoittaa lähivirkistysalueena.

5) Kehä IV:n kaavavaraus

Kaavaluonnokseen sisältyvä Kehä IV -kaavavaraus tulee joko poistaa kokonaan, tai osoittaa ohjeellisena linjauksena, mikäli sen perusteluksi ei ole osoittaa tiesuunnitelmaa, joka sisältää seuraavat sitovat elementit:

a) Siltajärjestelyt joilla estetään Josvaholman lähteikön (jonka ylitse kaavaluonnoksen tielinjaus kulkee) vaurioituminen.

b) Tielinjauksen tunneloiminen Königstedinvuoren alueella. Tunnelointi tulee merkitä myös kaavaan (kuten on menetelty esim. Petikon alueen eteläosan lävitse osoitetun tievarauksen tunneloitavaksi tarkoitetun osan kohdalla).

c) Reunan itäpuolella aina Tuusulanväylälle saakka tielinjauksen vaatimat vihersiltojen paikat (nämä merkittävä myös kaavaan).

Lisäksi kaavavarauksen esteeksi tule nähdä se, jos tiesuunnitelma sisältää huoltoasemakompleksin rakentamisen Kehä IV:n ja Hämeenlinnanväylän risteysalueen tuntumaan (Nurmijärven alueelle).

6) Sotilaskorven länsilounaispuoli

Sotilaskorven länsi- ja lounaispuolen metsät (noin 7 ha) on syytä osoittaa VL/luo-alueena eikä AP-alueena. Lähivirkistysalue on tarpeen jo senkin takia, että vältetään kaiken virkistyskäytön ohjautuminen Sotilaskorven SL-varaukselle. AP-alueeksi osoitettu alue on todettu Uudenmaan liiton tuoreessa selvityksessä kuuluvan osana vähintään maakunnallisesti arvokkaaseen Sotilaskorven alueeseen.

7) Kivistön alueen metsät

Vantaan uuden yleiskaavan laadinnan yhteydessä on syytä tarkastella uudestaan toteutumaton osa Kivistön alueen metsäalueiden maankäytöstä. Puu-Kivistön alueelta ja kyseisen kaava-alueen pohjois-, itä- ja eteläpuolelta on mm. paikallistunut selvityksissä Uudenmaan merkittävin tiedossa oleva valtakunnallisesti erittäin uhanalaisen lahokaviosammalen esiintymiskeskittymä. Lajin esiintymismetsissä on myös muita luontoarvoja, kuten merkittäviä määriä METSO-arvoja omaavia lehtoja ja kangasmetsiä sekä liito-oravalle soveliaita metsiä.

Erityisen tärkeää on muuttaa yleiskaavaa siten, että Kehäradan ja Tikkurilantien välinen laajempi Koivupäänojan metsäalue osoitetaan AC-alueen sijasta SL-varaukseksi tai edes VL/luo-alueeksi. Lisäksi tulee varmistaa nykyistä säilyttävämmillä merkinnöillä (VL/luo) Murronpuiston, Lippupuiston sekä Kivistönkorventien itäpuolisen yhtenäisen metsäalueen säilyminen.

8) Petas-Vehkalan alue

Yleiskaavaluonnoksen luontoarvojen kannalta haitallisimmat aluevaraukset löytyvät Petaksen asuinalueen pohjois- ja itäpuolelta sekä esitetyn Tyttömäen SL-varauksen kaakkoispuolelta. Alueelle on esitetty yli 60 ha TY- ja TP-varauksia luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviin metsiin.

Alueella on säilynyt pinta-alaltaan huomattava määrä luontoarvoiltaan osin erittäin merkittäviä lehto-, kangas- ja korpialueita. Alueen lajistoon kuuluvat mm. lahokaviosammal sekä vuoden 2016 liito-oravaselvityksen ydinaluerajausta laajemmin myös liito-orava. Aluekokonaisuuden merkitystä lisää olennaisesti se, että metsät ovat lännessä suoraan kytkeytyneitä Petikon ydinosan valtakunnallisesti merkittäviin luontoalueisiin. Käytännössä ne ovat osa Petikon metsäistä kokonaisuutta.

Kaavan jatkotyössä on syytä korvata alueelle esitetyt TY- ja TP-varaukset säilyttävillä aluevarauksilla (VL/luo) ja merkinnöillä. Myös Tyttömäen SL-varausta on syytä idässä ja kaakossa laajentaa siten, että se ulottuu kaakossa kesken kaavaprosessia (Vehkalan länsipuoli 1) tehtyyn laajaan avohakkuualueeseen.

9) Silvolan metsän suojelualueen itäpuoliset AP-varaukset

Äskettäin tehdyistä harvennushakkuista huolimatta alueella on säilynyt luonto- ja virkistysarvoiltaan merkittäviä ja kehityskelpoisia eri-ikäisiä lehto- ja kangasmetsiä sekä hiljalleen lehdoiksi palautuvia pensaikkoisia maatalousmaita. Alueen arvoa lisäävät alueella kulkeva luontopolku sekä osaltaan luonnonmukainen Hiilimiilunoja. Alue on suosittua virkistysaluetta. Esitämme aluevarauksen muuttamista AP-alueesta VL-alueeksi.

10. Hagakärrsbergenin tunnelivaraus

Esitettyä liikenneyhteyden tai raitiotien tunneliosuutta tulee pidentää pohjoisessa noin 250 metrillä siten, että uusi tievaraus kulkee tunnelissa koko metsäalueen osalta. Tämä on erityisen perusteltua sekä aluekokonaisuuden huomattavien luontoarvojen että alueen koko ajan kasvavan virkistysarvon

kannalta. Aluekokonaisuuden vähintään maakunnallisesti merkittävät luontoarvot käyvät ilmi Uudenmaan liiton tuoreesta luontoselvityskoosteesta. Todettujen arvojen perusteella aluekokonaisuus on osoitettu SL-varaukseksi Uusimaa 2050 kaavaehdotuksessa.

11. Plootukallio

Tämä Aviapoliksen vähiin virkistysalueisiin kuuluva alue on syytä esittää yleiskaavassa luonnosta laajempana virkistysalueena. Esitämme virkistysaluevarauksen laajentamista itään päin Lentoasemantiehen saakka.

12. Pyttisberget

Aviapoliksen alueen itäosan tärkein metsäinen virkistysalue on esitetty pääosaltaan rakennettavaksi. Esitämme, että säilyväksi virkistysalueeksi luonnoksessa esitettyä pientä aluetta laajennetaan etelälounaassa, etelässä ja kaakossa asemakaavoittamattomilla metsäisillä alueilla.

13. Simonkyläntien itäpuolen metsät

Tikkurilan Keskuspuisto on kapeimmillaan Simonlaakson ja Ruskeasannan välillä. Metsäisen alueen edelleen kapenemista edistää se, mikäli vielä asemakaavoittamaton, vuoden 2007 yleiskaavassa rakentamiseen pääosin osoitettu metsäalue Simonkyläntien itäpuolella osoitetaan rakentamiseen myös uudessa yleiskaavassa. Esitämme, että alue muutetaan yleiskaavaehdotukseen virkistysalueeksi.

14. Simonkylän koulun pohjois- ja itäpuolelle esitetty uusi rakentaminen

Tikkurilan Keskuspuistoon kuuluvat metsät on syytä uudessa yleiskaavassa osoittaa virkistysalueena, mikä on niiden asema myös voimassa olevassa vuoden 2007 yleiskaavassa.

15. Hanabölen peltoalueen eteläosan metsät

Yleiskaavaluonnoksessa esitetään Hanabölen peltoalueen eteläpuolisten metsien nykyisen kaavastatuksen (VL) muuttamista AP-alueeksi. Metsät ovat itsessään monipuolisia ja hyvin kytkeytyneitä koillispuolisiin, kaavaluonnoksessa säilyväksi esitettyihin metsiin (Brunabergetin länsireunan metsät). Esitämme AP-varauksen palauttamista VL-varaukseksi**,** jolloin Vantaan yleiskaavoituksessa jo pitkään tietoisesti varjeltu kunnollinen metsäreunus Hanabölen peltoalueen etelä- ja itäpuolella säilyy kokonaisuutena niin ihmisten kuin luonnonkin kannalta.

16. Leinelän pohjoiskoillispuolinen uusi rakentaminen

Tikkurilan Keskuspuiston yhteen ydinosaan keskeisesti kuuluvat metsät on syytä osoittaa yleiskaavassa virkistysalueina vuoden 2007 yleiskaavan tapaan.

17. Rekolanmetsään ja Rekolanmäen itäosaan esitetty uusi rakentaminen

Tikkurilan Keskuspuistoon hyvin selkeästi kuuluvat metsä on syytä osoittaa uudessa yleiskaavassa virkistysalueina vuoden 2007 yleiskaavan tapaan.

18. Pohjois-Nikinmäen Siimapuisto-Karppipuiston alue

Luontojärjestöedustajien alueelle Harrikujan asemakaavaehdotuksen kommentoinnin takia alkuvuodesta 2019 tekemällä maastokäynnillä alueelta (Karppipuisto, Sumppukujan eteläpuolinen mäki) paikallistui merkittävä keskittymä puustorakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisia ja osin melko lahopuustoisia kangas-, kallio- ja korpimetsiä. Alueen luontoarvoja ei ollut lainkaan selvitetty asemakaavatyön yhteydessä.

Pääosa arvokkaista metsistä on esitetty rakennettavaksi jo voimassa olevassa vuoden 2007 yleiskaavassa, jonka rakentamiskaavailuja uusi yleiskaavaluonnos mukailee. Esitämme, että yleiskaavatyön yhteydessä selvitetään alueen metsäiset luontoarvot ja muokataan sellainen yleiskaavaratkaisu, joka turvaa vähintään tärkeimmät METSO I ja II-luokkien metsien alueet.

19. Vierumäen metsän Kytöladon TT-varaus

Yleiskaavaluonnoksessa esitetään uutta isoa TT-aluetta Vierumäen metsäalueen pohjoisosaan, voimassa olevan yleiskaavan virkistysalueelle. TT-varauksen alle jää muun muassa luontoarvoiltaan merkittävä usean hehtaarin laajuinen korpi. TT-varaus on syytä poistaa tai sitten sitä on syytä metsäalueiden osalta rajata olennaisesti luonnoksessa esitettyä pienemmäksi.

20. Metsolansuon virkistysalueen ja Lahdenväylän väliset metsät

Viime vuosina tehdyissä lahokaviosammalkartoituksissa Metsolansuon reunametsät sekä sen ja Lahdenväylän väliset metsät Harmaahylkeentien ympäristössä ovat osoittautuneet merkittäviksi niin lahokaviosammalen kuin muidenkin metsäisten luontoarvojen osalta. Nämä uudet tiedot alueen luontoarvoista antavat hyvät asiaperusteet tarkastella uudelleen alueen rakentamiskaavailuja, jotka periytyvät suurelta osin vuoden 2007 yleiskaavasta. Esitämmekin Metsolansuon ja Lahdenväylän välisiin metsiin (Harmaahylkeentien ympäristö) esitetyt, vielä asemakaavoittamattomat AP-aluevaraukset muutettavaksi VL/luo-alueeksi.

21. Oljemarkinmetsä

Säilyväksi esitettyä virkistysaluetta on syytä laajentaa hieman etelään mm. lahokaviosammalen suojelun turvaamiseksi. Lopputuloksena on myös virkistyskäytön kannalta parempi kokonaisuus.

22. Oravamäki

Yleiskaavaluonnoksen vuoden 2007 yleiskaavasta periytyvä AP-varaus on syytä muuttaa VL/luo-merkinnäksi. Perusteena tälle se, että alueelta on vuonna 2017 laaditun Hakunilan metsäsuunnitelman yhteydessä paikallistettu pinta-alaltaankin merkittävä keskittymä (13 ha) METSO-arvoja omaavia kallio- ja kangasmetsiä. Merkittävät luonto- ja virkistysarvot yhdistettynä uuteen luontotietoon sekä kohteen kohtalaiseen pinta-alaan antavat hyvät perusteet aluevarauksen muuttamiseen.

23. Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen metsäekologisen yhteyden taajamavaraukset

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty raskasta rakentamista Uuden Porvoontien pohjoispuolelle Sipoonkorven ja Mustavuoren välisen nykyisen metsäekologisen yhteyden päälle, minkä johdosta kyseinen yhteys katkeaa. Samalla alueella sijaitsee Vantaan lainvoimaisen yleiskaavan Länsimetsän SL-varaus (19,9 ha) sekä siihen eteläpuolelta liittyvä luo-alue.

Yhteys on esitetty korvattavaksi lännemmäksi, Westerkullan peltojen itäreunaan muodostettavalla ekologisella yhteydellä, joka koostuisi alueella jo nyt olemassa olevista metsistä sekä näiden välille luotavista istutusmetsistä.

Yleiskaavaluonnos on Kehä III:n, Porvoonväylän ja Helsingin rajan rajaamalla alueella valtaosiltaan nykyisten lainvoimaisten maakuntakaavojen vastainen.

Alueelle on laadittu uusi maakuntakaava, joka ei kuitenkaan ole lainvoimainen, koska kaava on hyväksymispäätöksensä jälkeen valituskierroksella. Sen vahvistuessa lainvoimaiseksi maakuntakaavaksi yleiskaava olisi silloinkin tämän alueen osalta maakuntakaavan vastainen.

On esitetty että kyseisestä uudesta yhteydestä muodostuisi nykyisen yhteyden korvaava yhteys muutamassa vuosikymmenessä. Tulkinta on virheellinen.

Kaavassa esitettyä ratkaisua ei voi pitää hyväksyttävänä, koska:

1) nykyinen yhteys koostuu merkittäviltä osin vanhoista, luonnontilaisen kaltaisista metsistä, ja korvaavan yhteyden kehittäminen vastaavan laatuiseksi vie pitkälti toistasataa vuotta, ei vain muutamaa vuosikymmentä,

2) uusi rakentaminen sijoittuisi lainvoimaisen kaavan suojeluvarauksen ja sitä tukevan luo-alueen päälle. Uudenmaan ELY-keskus on lausunnossaan edellyttänyt että metsäekologinen yhteys säilytetään nykyisellä paikallaan ja samaa edellyttää myös Östersundomin hyväksytty, mutta vielä vailla lainvoimaa oleva maakuntakaava. Näitä tulee ekologisen yhteyden osalta noudattaa myös Vantaan yleiskaavassa.

Maakuntakaavoittajan selkeänä tarkoituksena on ollut turvata lukuisat Östersundomin alueen tärkeät luontoarvot. Ehdotetussa yleiskaavassa nämä arvot on monin osin jätetty huomioimatta, ja luontoarvoiltaan tärkeitä alueita on pitkälti osoitettu rakentamiseen. On todettava, että ehdotettu yleiskaava vaarantaa maakuntakaavojen perustavoitteita eikä se sopeudu maakuntakaavojen

kokonaisuuteen. Kyseessä ei myöskään ole maakuntakaavan täsmentyminen eikä hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

Ekologiselle yhteydelle yleiskaavaluonnoksessa esitetyt kaavamerkinnät tulee korvata säilyttävillä merkinnöillä.

Kaava-alueen metsistä ei joko ole tehty metsien avainlajiryhmien – sammalten, jäkälien ja lahottajasienten – kartoituksia, tai tehtyjen kartoitusten tuloksia ei ole käsitelty kaavan luontovaikutusten arvioinnissa eikä otettu huomioon kaavan ratkaisussa. Esimerkiksi Västersundomin arvokas kääpäalue on kaavassa osoitettu rakentamiseen.

24. Långmossen

Längmossenin alue on kaavaluonnoksessa osoitettu tiiviin asumisen alueena, voimassa olevassa Vantaan yleiskaavassa se on virkistysaluetta. Alueen luontoarvot on todettu merkittäviksi Hakunilan metsäsuunnitelman teon yhteydessä sekä viime vuosina tehdyissä lajistokartoituksissa. Alue on hyvin kytkeytynyt eteläpuoliseen Myllymäen alueeseen, joka on Vantaan yleiskaavassa sekä yleiskaavaluonnoksessa luo-aluetta ja Uusimaa-kaava 2050 kaavaehdotuksessa SL-varausta.

Alueen kaavavaraukseksi on syytä muuttaa VL/luo.

Lisätietoja
luonnonsuojeluasiantuntija Keijo Savola, puhelin 045 652 1974, keijo.savola@sll.fi
metsätalousinsinööri Jyri Mikkola, puh. 0400 372 433, jyri.mikkola@sll.fi

ystävällisesti

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON UUDENMAAN PIIRI RY

Laura Räsänen
puheenjohtaja

Tapani Veistola
erityisasiantuntija

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON VANTAAN YHDISTYS RY

Kimmo Jääskeläinen
puheenjohtaja

3.5.2019
Dnro 622/00.08/2019

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 3.5.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Vantaan kaupunki

Kielotie 13, 01300 Vantaa

kirjaamo@vantaa.fi

Vantaan yleiskaava 2020

Vantaan kaupunki on laatimassa koko kaupungin yleiskaavaa.

Kaavaa valmisteltaessa on hyvä huomioida, että Metsälakia (1093/1996) sovelletaan yleiskaavan maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitettuilla alueilla. Muilla alueilla metsälaki ei ole voimassa. Metsälaki velvoittaa noudattamaan luonnonsuojelulain (1096/1996), vesilain (587/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014) ja muinaismuistolain (295/1963) säädöksiä. Kun metsälaki ei ole voimassa, aiheuttaa se seurannaisvaikutuksia muiden metsänkäyttöä ohjaavien lakien voimassaoloon, kuten Kestävän metsätalouden määräaikaiseen rahoituslakiin (34/2015) (Kemera) ja Lakiin metsätuhojen torjunnasta (1087/2013) (Metsätuholaki). Nämä lait ovat riippuvaisia metsälain soveltamisesta.

Yleiskaavassa voidaan maankäytön suunnittelulla vaikuttaa hiilinielujen ylläpitoon, säilymiseen ja lisäämiseen. Suunnittelussa on syytä huomioida, että metsäalueita ei pirstota muulla maankäytöllä ilman erityisiä perusteita. Tärkeintä on eheän yhdyskuntarakenteen tukeminen, haja-asutuksen leviämisen rajoittaminen ja yhtenäisten metsätalousvaltaisten alueiden säilyttäminen. Näin turvataan myös ekologiset yhteydet ja viherverkostojen sekä virkistysalueiden kehittäminen luonnonarvot säilyttäen. Maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden osalta yleiskaavan aluevarausmerkinnät ovat pääosin selkeitä.

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun (MRL 9 §). Metsätalous on merkittävä elinkeino Uudellamaalla. Yleiskaava rajoittaa metsien käyttöä erilaisilla kaavamerkinnöillä ja -määräyksillä sekä toimenpiderajoituksilla.

Suomen metsäkeskus lausuu, että Vantaan yleiskaavan laadinnan yhteydessä tulee arvioidan yleiskaavan vaikutukset metsätalouden harjoittamiseen.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo-alue), ekologinen runkoyhteys ja arvokas kulttuuriympäristö kaavamerkintöjä käytetään maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla. Kaavamääräyksissä todetaan, että ”Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muu näihin verrattavissa oleva toimenpide on luvanvaraista siten kuin maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:ssä on säädetty.”. Yleiskaavan maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla ei voi maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 128 §) mukaan velvoittaa maisematyölupaa puunkaatoon.

Suomen metsäkeskus lausuu, että luo –alue, ekologinen runkoyhteys ja arvokas kulttuuriympäristö kaavamääräyksiä on tarpeen selkeyttää maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden osalta ja puunkaatoa koskeva toimenpiderajoitus tulee määräyksistä poistaa. Alueen varaaminen maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi turvaa myös ekologisen verkoston toimivuuden.

Virkistysalueille asetettu toimenpiderajoitus (maisematyölupa) voi rajoittaa metsien- ja maisemanhoitoa. Luonnonvarakeskus on arvioinut, että metsien tuhoriskit saattavat yleistyä ilmastonmuutoksen myötä. Erilaiset metsä-

tuhot ovat keskeinen riskitekijä metsien kehitykselle. Virkistysalueilla hyvällä metsänhoidolla huolehditaan metsien kyvystä vastustaa tuhoriskejä. Maisematyöluvan kustannukset ja maanomistajalle aiheutuva työ voivat vähentää metsänomistajien kiinnostusta hoitotoimenpiteiden toteuttamiseen.

Vantaan yleiskaavan VR-, VL- ja VU-alueilla vaaditaan maanomistajaa hakemaan maisematyölupa puunkaatoon. Kaavaselostuksessa kerrotaan, että M-alueilla oleva luo-aluemerkintä ei velvoita vastaavasti, koska alueilla metsälaki on voimassa. Myös yleiskaavan V-alkuisilla alueilla metsälaki on voimassa, näin ollen perustelut V-alkuisten alueiden maisematyölupaan eivät ole riittävät. Lisäksi V-alkuisilla alueilla maisematyölupavelvoite puunkaatoon suunnitellaan koskemaan koko aluevarausmerkinnän aluetta, eikä vain luo-alueita.

Toimenpiderajoituksella voi olla myös kielteisiä vaikutuksia asuinviihtyvyyteen ja ulkoilijoiden luontokokemukseen virkistysalueilla, jos alue jää toimenpiderajoituksen vuoksi hoitamatta.

Metsänhoitoa ja -käyttöä ei metsäalueilla ole useinkaan tarvetta ohjata metsälain kanssa päällekkäisillä kaavamääräyksillä.

Suomen metsäkeskus lausuu, että koko virkistysalueita (VL-, VR-alueet) koskeva toimenpiderajoitus puunkaatoon poistetaan ja aluevarausmerkintöjen päälle osoitetaan alueiden erityisominaisuuksia kuvaava rasteri- ja viivamerkintä. Toimenpiderajoituksella rajataan vain tarkasti rajatut alueet, joiden erityisominaisuudet perustuvat riittäviin selvityksiin ja metsätalousvaikutusten arviointiin. Näin voidaan paremmin huomioida luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot sekä yhteensovittaa metsätalouden toimenpiteet. Alueiden erityisominaisuudet tulee selvittää riittävillä selvityksillä maanomistajan kanssa vuorovaikutuksessa.

Alueet, jotka osoitetaan suojeltavaksi aluevarauksella suojelualue (SL-), on syytä neuvotella ELY-keskuksen ja maanomistajan kanssa ennen aluevarauspäätöstä. Näin varmistutaan, että suojelualueen rajaukset ovat viranomaisen ja maanomistajan hyväksymiä. Lisäksi varmistetaan, että maanomistaja on tietoinen aluevarausmerkinnästä, jolla on merkittäviä vaikutuksia alueen käyttöön. Lopullisen perustamispäätöksen luonnonsuojelualueesta tekee ELY-keskus. Alueiden rajaukset tulee myös tarkistaa maastossa. Nyt suunnitelluilla suojelualuevarauksia sijoittuu osittain pelloille ja alueille, joilla on tehty mm. uudistushaukuita.

Yleiskaavatoimikunnan esityksessä Luonnonsuojelualueiden täydentämisestä (2.9.2018) todetaan, että lopulliset luonnonsuojelalueiden rajaukset määrittyvät vasta suojelupäätöksen yhteydessä. Suojelupäätöksestä tulee jo kaavaa laatiessa neuvotella maanomistajan ja ELY-keskuksen kanssa, jotta suojelualuevarauksen rajat voidaan määrittää tarkasti mahdollisen suojelupäätöksen mukaisiksi.

Suomen metsäkeskus lausuu, että luonnonsuojelualuevarausmerkintää ei tule esittää suojelupäätöstä laajempana. Metsälaki ei ole voimassa alueilla, jotka ovat varattu suojelualuevarauksella. Näin ollen maanomistaja ei voi saada näillä alueilla esim. Kemera lain mukaista ympäristötukea. Maanomistajalta poistuu siis mahdollisuus tukeen suojeluun tarkoitetuilla alueilla.

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta lausua Vantaan yleiskaavasta 2020 ja toivoo yhteistyötä kaupungin kanssa myös tulevaisuudessa.

___Karen Wik-Portin_____

Karen Wik-Portin
aluejohtaja, Eteläinen palvelualue

3.5.2019
Dnro 622/00.08/2019

Organisaation nimi
Henkilön nimi
Jakeluosoite
Postinumero ja postitoimipaikka

Viite

Otsikko

Tekstiä

Lopputervehdys

Nimi
nimike
Suomen metsäkeskus

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 18.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Vantaan kaupunki
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Kaupunkisuunnittelu

Päiväys/Datum
18.4.2019
Dnro/Dnr
TRAFICOM/73327/04.04.05.00/2019
Viite/Referens
Lausuntopyyntö 15.2.2019

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto Vantaan yleiskaava 2020 -luonnoksesta

Liikenne- ja viestintävirasto kiittää lausuntopyynnöstä ja on tutustunut kaava-aineistoon, jonka pohjalta lausumme seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto pitää hyvänä, että kaavaluonnoksessa ilmaistaan pyrkimys kehittää olemassa olevia ja uusia asemanseutuja seudullisen joukkoliikennekaupungin osana. Myös kävelyn ja pyöräilyn lisäämiseen tähtäävät toimet ovat kannatettavia. Nämä ovat tärkeitä keinoja muun muassa liikenteestä aiheutuvien haitallisten kasvihuonekaasupäästöjen sekä muiden, liikenteestä aiheutuvien haitallisten päästöjen vähentämiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto haluaa lausunnossaan kiinnittää erityistä huomiota Helsinki-Vantaan lentoaseman toimintaan ja kehittämiseen. Helsinki-Vantaan lentoasema on maamme kansainvälisen ja kansallisen lentoliikenteen merkittävin solmukohta. Lisäksi lentoliikenteen ennustetaan kasvavan tulevina vuosikymmeninä.

Yleiskaavassa on ilmaistu tavoitteeksi varmistaa lentoaseman kasvun edellytykset ja lentämisen ympäristöhaittojen hallinta. Vantaan yleiskaavan luonnoksessa on esitetty Helsinki-Vantaan lentoaseman ympäristölupapäätöksen liitteenä olevat Lden 50, 55 ja 60 dB lentokonemelualueet (ns. uusi verhokäyrä). Liikenne- ja viestintävirasto näkee, että niiden esittäminen kaavassa on lentoaseman kehittämismahdollisuuksien kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Pidämme erittäin hyvänä myös sitä, että laskeutuvien lentokoneiden aiheuttaman melun vuoksi laskeutumisreittien alle kiitoteiden jatkeille on osoitettu laskeutumisvyöhyke, jolla on 35 dB ääneneristävyysvaatimus asuinrakennuksille ja herkille toiminnoille. Tämä aluemerkintänä esitetty ns. lentomelun puskurivyöhykemerkintä, taikka lentoliikenteen laskeutumisvyöhyke, on Liikenne- ja viestintäviraston näkemyksen mukaan esimerkillistä ja eteenpäin katsovaa melunhallintaa, joka auttaa turvaamaan lentoaseman kehittämismahdollisuudet myös pidemmällä tähtäimellä. Pidämme tärkeänä, että laskeutumisvyöhykkeen merkintä säilyy yleiskaavassa luonnoksessa esitetyn mukaisena ja sisältää vähimmäismääräyksenä ääneneristävyysvaatimuksen.

Susanna Metsälampi
osastopäällikkö

Soili Seppinen
erityisasiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 18.4.2019. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

23.4.2019 304/36/2019

Vantaan kaupunki
Kaupunkisuunnitteluyksikkö
Asematie 7
01300 VANTAA

29. 04. 2019
VD/4419/10.02.02.00/2017

Asia **Lausunto *Vantaa 2020 yleiskaavaehdotuksesta***

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on tutustunut Vantaan kaupungin yleiskaava 2020 luonnokseen.

Vaaralliset kemikaalit ja räjähteet

Vantaan alueella on 33 Tukesin valvomaa laajamittaista vaarallisten kemikaalien teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavaa tuotantolaitosta ja kolme räjähdevarastoa (esim. kaupan ampumatarvikevarastot). Tukes listaa verkkosivuilleen valvomiensa laitosten konsultointivyöhykkeet. Kun näiden vyöhykkeiden sisällä tehdään asemakaavan muutoksia tai merkittävää rakentamista, on Tukesilta ja pelastuslaitokselta pyydettävä lausuntoa.

Hyvä perusperiaate on, että vaarallisia kemikaaleja käsittelevät ja varastoivat kohteet ja muut kohteet pidetään erillään toisistaan. Mitä herkemmästä kohteesta on kyse (hoitolaitokset, koulut, kerrostaloalueet jne.), sen etäämmällä niiden tulisi olla kemikaalikohteista. Lähempänä voi olla esimerkiksi muuta teollisuutta tai toimistoja, joissa oleskelevien henkilöiden voidaan olettaa kykenevän poistumaan omatoimisesti vaara-alueelta.

Mainituista laitoksista yhdeksän luetaan kuuluvan toiminnan laajuutensa vuoksi suuronnettomuusvaaraa aiheuttaviksi. Tällaisten laitoksien kaavamerkinnäksi suositellaan T/Kem ympäristöministeriön kirjeen (3/501/2001) mukaisesti. Merkinnällä varmistetaan, että laitoksen ympäristön kehittämisessä huomioidaan vaarallisista kemikaaleista mahdollisesti aiheutuvat vaarat ja että yleisölle on varattu Seveso III -direktiivin mukainen mahdollisuus vaikuttaa maankäyttöön. Nyt esitetyssä yleiskaavaehdotuksessa eikä ajantasaisessa asemakaavassa ole suuronnettomuusvaaraa aiheuttaville laitoksille annettu suositeltua kaavamerkintää:

Tuotantolaitos	Kiinteistö	Merkintä yleiskaavaehdotuksessa (asemakaavassa)
Tikkurila Oyj	.92-64-104-5	A/TP (T-2)
The Valspar (Finland) Corporation Oy	.92-64-14-15	TT (T)
Okmetic Oy	.92-68-26-2	KM (TT)
Posti Oy	.92-41-254-3	TT (TKT)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Helsinki PL 66 (Opastinsilta 12 B) 00521 Helsinki
Tampere Yliopistonkatu 38 33100 Tampere
Rovaniemi Valtakatu 2 96100 Rovaniemi
Vaihde 029 5052 000 www.tukes.fi kirjaamo@tukes.fi Y-tunnus 1021277-9

PostNord Oy	.92-41-252-7	TT (TKT)
Berner Oy	.92-41-2-18	TT (T)
Vantaan Energia Oy (lentokentän lämpökeskus)	.92-423-4-44	LL (LL)
Vantaan Energia Oy	.92-74-500-1	ET (ET)
Shell Aviation Finland Oy	.92-423-4-44	LL (LL)

Tikkurila Oyj:n turvallisuusselvityslaitoksen[1)] alueelle on yleiskaavan merkinnäksi ehdotettu A/TP, jonka myötä aluetta voitaisiin kehittää asumiselle. Alueen kehittäminen on mahdollista tehtaan toimiessa, mutta Tukes ei suosittele uusien asumiseen ja yleisön kokoontumiseen tarkoitettujen rakennuksien tai toimintojen käyttöönottoa alueilla, joihin onnettomuuksien on mallinnettu aiheuttavan vaaraa ennen kuin Tikkurilan tehtaan toiminta nykymuotoisena (etenkin palovaarallisten kemikaalien osalta) on päättynyt.

Okmetic Oy suunnittelee toiminnan laajentamista (kaavatyön numero 002355). Tukesin tietojen mukaan tämä tarkoittaisi kemikaalimäärien lisääntymistä laitoksella. Vaikka tämä ei yrityksen selvityksen mukaan tarkoita merkittävää muutosta mahdollisiin onnettomuusskenaarioihin tai niiden seurauksiin, lisännee se tunnistettujen onnettomuuksien todennäköisyyttä, sillä kemikaalien käsittelymäärät kasvavat. Näin ollen Tukes ei suosittele viereisen kiinteistön A/TP merkintää. Okmetic Oy:n kiinteistö tulisi yleiskaavassa merkitä T/Kem alueeksi ja tämä tulisi huomioida ympäröivän alueen kaavoituksessa.

Tikkurilantiellä Kehä 3:n ja lentokentän välissä olevat Postin ja PostNordin keräilyvarastojen toiminta on laajentunut toimintaperiaateasiakirjaa velvoittavaksi CLP-asetuksen voimaantulon myötä. Samalla alueella toimii myös Schenkerin terminaali, jonka toimintaa Tukes ei valvo, mutta jonka kautta Tukesin tietojen mukaan saattaa kulkea merkittäviä määriä vaaralliseksi luokiteltuja kemikaaleja. Tukes suosittelee alueen merkitsemistä T/kem -merkinnällä.

Leena Ahonen
ryhmäpäällikkö

Matti Peippo
Ylitarkastaja

Tiedoksi Keski-Uudenmaan Pelastuslaitos

1) Seveso III -direktiivi koskee toimintaperiaateasiakirja- ja turvallisuusselvityslaitoksia

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 23.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

23.4.2019

Vantaan yleiskaava 2020 -luonnos, lausunto

Tuusulan kaavoitus lausuu seuraavista:

- Kulomäentie ja maantie 152 (Kehä IV)
- Kiilan kiertotalousalue
- Ruskeasannan asema
- Vierumäen työpaikka-alue
- Lentorata ja Tallinna-tunneli
- Lentoasema
- Raitiotien yhteystarve

Tuusulan kunta näkee, että **Kulomäentien (mt 152)** liikenteen sujuvuutta ei tule vaarantaa. Kulomäentien tulee palvella myös seudullista liikennettä Kehä IV:n kehittyvässä käytävässä sekä vt4-kt45 -välillä. Kulomäentie Kulorastaantien ja Korson keskustan väliseltä osuudelta on merkitty Vantaan yleiskaavaluonnokseen *katukuvan kehitysalueena*, jonka varrelle tutkitaan tehokkaan asuntorakentamisen lisäämistä urbaanimman kaupunkirakenteen luomiseksi. Tieosuus kuitenkin yhdistää Keski-Uudenmaan logistiikan poikittaisyhteyden, Tuusulanväylän ja Hämeenlinnanväylän välisen Kehä IV -osuuden Lahden moottoritielle ja edelleen kohti Sipoon Bastukärriä. Tuusulan Focus-alueelle tulee rakentumaan noin miljoona kerrosneliömetriä mm. logistiikalle. Vantaan yleiskaavassa tulee huomioida kehittyvästä poikittaisyhteydestä ja Tuusulasta syntyvät vaikutukset Kulomäentien liikenteelle.

Maantien 152 aluevaraussuunnitelma (AVS) välillä Hämeenlinnanväylä-Tuusulanväylä on käynnissä. AVS:ssä on Kesäkylän ympäristössä tarkasteltu muutamia mt 152:n linjausvaihtoehtoja. YK-ehdotuksessa mt 152:n linjaus on esitetty linjausvaihtoehdon 1 mukaan, mutta linjaukselle on esitetty myös vaihtoehtoinen linjaus, jonka todetaan vaativan tarkempaa selvitystä. Esitetty vaihtoehtoinen linjaus ei kata kaikkia AVS-vaiheessa tarkasteltuja linjausvaihtoehtoja. Tuusulan kunta katsoo, että yleiskaavassa tulee esittää väylälle vain yksi linjaus. Tuusulan kunnan näkemys on, että yleiskaavassa tulee esittää mt 152:n linjausvaihtoehdon 1 mukainen tielinjaus.

Vantaan yleiskaava 2020 –luonnoksessa kerrotaan, että **Kiilan kiertotalousalueen** rajaus vastaa todellista tilannetta. Alue on tunnistettu Uusimaa 2050 –kaavassa maakunnallisena kohteena, joten Tuusulan näkemyksen mukaan alueen tulisi olla laajempi myös Vantaan yleiskaavassa, jotta alueella on mahdollisuus kehittyä maakunnallisena kohteena. Tuusula katsoo, että alueen maankäyttöä olisi hyvä suunnitella kuntayhteistyönä.

Postiosoite: PL 60, 04301 Tuusula • Käyntiosoite: Hyryläntie 16, Tuusula
Puhelin: (09) 87181 • Faksi: (09) 8718 3072
www.tuusula.fi

TUUSULA
Rakentamisen taidetta.

Yleiskaavaluonnokseen on merkitty uusi täyttömäki ja täyttömäkivarauksen yhteyteen tilaa vaativan tuotanto- ja varasto-toiminnan alue. Alueelle ei ole kuitenkaan osoitettu eritasoliittymää Kehä IV:lta (mt 152:lta). Kuinka kulku alueelle hoidetaan? Samoille paikkeille on Tuusulan oikeusvaikutteisessa Ruotsinkylä – Myllykylä II –osayleiskaavassa osoitettu tieliikenteen yhteystarve, joka osoittaa kulutarvetta Tuusulan maa-ainestenottoalueilta Kehä IV:lle (mt 152:lle).

Vantaan yleiskaava 2020 –luonnokseen on merkitty **Ruskeasannan asema**, joka palvelee kehäradan liityntäasemana Tuusulanväylän (kt 45) käytävän henkilöliikenteessä. Ruskeasannan aseman liityntäpysäköintitarjonta tulee olemaan seudullisesti merkittävä, kuten kaavassa on todettukin. Tuusulan kunta katsoo, että Ruskeasannan aseman toteuttaminen, aseman sijoittuessa kt 45:n ja kehäradan risteämispisteeseen, edistää yleiskaavan tavoitetta vähentää liikenteen haittoja kestävien liikkumismuotojen tukemisella. Ruskeasannan aseman toteutusta tulee kiirehtiä.

Yleiskaavaluonnokseen on merkitty **Vierumäen työpaikka-alue (TT),** joka tukeutuu Tuusulan Sulan työpaikka-alueeseen. Vantaan puolelta tulee osoittaa tieliikenteen yhteystarve kohti Tuusulaa. Tuusulassa Sulan osayleiskaavaan on Tuusulan itäväylän (mt 11466) eteläpuolelle merkitty itä-länsi –suuntainen poikittainen tieliikenteen yhteystarve, jos sijoittuu Firanojan tuntumassa myös Vantaan kaupungin alueelle. Tämä yhteystarve tulee huomioida kaavatyössä. Tuusulan itäväylän asemakaavan laatiminen on Tuusulan kaavoituksen työohjelmassa ja alueelta on tehty luontoselvitys. Myös Vantaan kaupungin alueita sisältyy laadittuun luontoselvitykseen.

Yleiskaavaluonnoksessa on varauduttu tunnelivarausmerkinnöillä maanalaiseen **Lentorataan**, joka kulkee pääradalta lentoaseman kautta Helsingin keskustaan sekä **Tallinna-tunneliin**, joka kulkee lentoasemalta Tallinnaan. Lentoradan linjaus koillisosassaan Vierumäen alueella ei vastaa Tuusulan näkemystä lentoradan linjauksesta. Tuusulan kunta on kaikissa yhteyksissä lausunut, että tulee selvittää, voiko radalla kulkea lähiliikennettä ja voidaanko Hyrylään sijoittaa uusi asema. Tuusulan yleiskaavaehdotuksessa lentorata on linjattu Hyrylään, ohittaen Sulan ja Vierumäen alueet pohjoispuolelta. Vantaan yleiskaavaluonnoksen Lentoratalinjausta ei tule osoittaa sitovalla merkinnällä. Yleiskaavassa tulee huomioida Tallinna-tunnelin linjaukset Tuusulan suuntaan.

Lentoasema lähiympäristöineen on vetovoimainen yrityksille ja Tuusula on osa lentoaseman ympärille rakentuvaa lentokenttäkaupunkia. Alueen kehittäminen yhteistyössä yli kuntarajojen on tärkeää. Tuusulan tavoitteena on saada lentoasema ”avautumaan” myös pohjoiseen ja alueesta tulisikin muodostaa laaja yhteinen näkemys. Tuusula toivoo tiivistä yhteistyötä niin Vantaan kaupungin, kuin myös Finavian ja muiden lentoaseman sidosryhmien kanssa.

Tuusulan yleiskaavatyön yhteydessä tilataan pikaraitiotie –selvitys, jossa tarkastellaan mahdollisuuksia liittyä Vantaan ja sitä myötä Helsingin pikaraitiotieverkostoon. Vantaan yleiskaavaan tulisi lisätä **raitiotien yhteystarve** Tuusulanväylää pohjoiseen.

Vantaan yleiskaava 2020:n kokonaisvaltaisia vaikutuksia Tuusulan kunnalle on vaikea tässä vaiheessa arvioida. Kaavaselostuksessa kerrotaan, että vaikutusten arviointi tehdään ehdotusvaiheeseen. Vaikutusten arviointi naapurikuntien maankäyttöön tulee pohtia riittävällä laajuudella ja olisi ollut joiltain osin tarpeellinen jo luonnosvaiheessa. Vaikutuksia Tuusulan ja Vantaan rajalla aiheutuu muun muassa liikenteeseen työ-

paikkojen ja asukkaidenkin lisääntyessä kuntarajan molemmin puolin. Myös viheryhteyksien ja ulkoilureittien jatkuvuus tulee turvata. Tältä osin on yhteistyötä kiitettävästi tehtykin, mutta maankäytön ja reittien jatkuvuus kuntarajan yli olisi tarpeen osoittaa vaikkapa liitekartoilla.

Vantaan yleiskaava 2020 –luonnos antaa hyvät lähtökohdat edetä kaavaehdotuksen valmisteluun. Tuusulan kaavoitus kiittää hyvästä yhteistyöstä ja pyytää huomioimaan lausunnossa esittämänsä asiat.

Pia Sjöroos
Tuusulan kaavoituspäällikkö

Postiosoite: PL 60, 04301 Tuusula • Käyntiosoite: Hyryläntie 16, Tuusula
Puhelin: (09) 87181 • Faksi: (09) 8718 3072
www.tuusula.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 11.04.2019
Dn:o > VD/4419/10.02.02.00/2017

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

kirjaamo(a)vantaa.fi

Vantaan kaupunki
Kielotie 20 C
01300 Vantaa

Viite: lausuntopyyntö 15.2.2019

Lausunto, Vantaan yleiskaavaluonnos (YK0048)

Vantaan kaupunki on pyytänyt Uudenmaan ELY-keskuksen lausuntoa Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta (YK0048).

Yleistä

Vantaan yleiskaavatyön yhteydessä laadittu yleiskaavojen ajantasaisuuden arviointi on toiminut hyvänä pohjana kaavaratkaisujen hakemiselle. Selvitys korostaa hyvin aikaisemmilla yleiskaavakierroksilla tehtyjen kaavaratkaisujen käyttökelpoisuutta ja mahdollisuuksia sisään päin suuntautuvaan kasvuun keskittyvälle yleiskaavatyölle.

Kaavatyössä on tunnistettu hyvin olennaiset sidokset muihin strategisen tason suunnitelmiin samalla kuitenkin pitäen yleiskaavan rooli kirkkaana.

Kulttuuriympäristö

Yleiskaavatyö perustuu kattaviin kulttuuriympäristöä ja maisemaa koskeviin selvityksiin, joiden perusteella yleiskaavan vaikutuksia kulttuuriympäristöön voi arvioida. Kulttuuriympäristöt on esitetty sinänsä perustelluin rajauksin kaavakartalla. Aiemmissa kaavoissa esitettyjä kulttuuriympäristölle vieraita varauksia, kuten esimerkiksi maantie 152 jatkeen linjaus on siirretty pois arvokkaasta kulttuurimaisemasta Riipilässä ja Luhtaanmäessä.

Kulttuuriympäristön suojelu on osaltaan arvovalintaa. Se, että esimerkiksi avoin viljelyalue jätetään huomioimatta suojelun osalta, koska se tulee muuttumaan uuden maankäytön, kuten asuinalueen myötä, ei poista siihen mahdollisesti kytkeytyviä arvoja esimerkiksi muistumana alueen viljely- ja asutushistoriasta. Uudenmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että kulttuuriympäristöä ja maisemaa koskevissa selvityksissä arvokkaiksi todetut alueet huomioidaan yleiskaavan aluevarauksissa siten, että ne säilyvät tunnistettavina. Yleiskaavaluonnos antaa tähän hyvät lähtökohdat. Määräys siitä, että alueen arvot tutkitaan ja suojelutavoitteet määritellään

asemakaavoituksessa, on hyvä. Suurta Rantatietä koskeva määräys mahdollistaa tien hyödyntämisen sitä kunnioittavalla tavalla ansiokkaasti.

Muinaisjäännökset on rauhoitettu muinaismuistolailla. Mikäli niihin joudutaan kaavoituksen yhteydessä kajoamaan, tulee siitä järjestää muinaismuistolain 13 §:n mukainen neuvottelu Museoviraston kanssa, onko kajoaminen mahdollista.

Maisema-alue

Vantaanjoen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen rajaus on kaavassa täydennysinventoinnissa esitetyn rajauksen mukainen. Tämä ei vielä ole lopullinen rajaus, sillä Ympäristöministeriö on päätynyt tarkastelemaan uudelleen näitä rajausmuutosehdotuksia. Virallinen rajaus on siis edelleen vuoden 1995 valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen.

Kaupan ratkaisu

Kaavaselostuksen mukaan kauppa on sijoitettu ensisijaisesti keskustoihin varmistamaan niiden kehityksen ensisijaisina monipuolisina kaupan ja palveluiden paikkoina. Kaupan sijoittamisen periaate on kannatettava ja se toteuttaa MRL:n vähittäiskaupan sijainninohjauksen tarkoitusta.

KM määräystä tulee kehittää niin, että selostuksessa kuvatut sijoittamistavoitteet välittyvät kaavamääräyksiin niin, että määräykset ovat kaikille yksiselitteisiä ja selkeitä. On syytä avata, mitä tarkoittaa "*eivät kilpaile keskustaan sijoittuvan kaupan kanssa*". Samoin selkeytystä kaipaa "*joilla on merkitystä päivittäiseen palveluiden saatavuuteen*".

Aluekohtaiset määräykset:

Tammiston osalta voimassa oleva maakuntakaava ei ole riittävästi ollut ohjeena yleiskaavan salliessa laaturajoittamattomasti seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Tämä koskee myös A/KM-merkinnän määräystä.

Varisto-Petikon ja Petaksen määräys kaipaa uudelleen muotoilua niin, että käy ilmi mitä alueille saa rakentaa. Määräyksessä kerrotaan nyt, mitä alueille ei saa rakentaa. Toisin sanoen sinne ei sallita seudullisesti merkittäviä TIVA kaupan suuryksiköitä eikä paikallisesti merkittävää keskustahakuista erikoiskauppaa. Jääkö siis jäljelle vain muu kuin keskustahakuinen paikallinen erikoiskauppa? Tavoitteita on syytä avata kaavamääräyksessä ja -selostuksessa. Määräystä on syytä tarkentaa, sisältääkö 1000 k-m^2 molemmat alueet vai tarkoitetaanko 1000 k-m^2 aluetta kohden.

Selostuksessa ja määräyksissä on eroavaisuutta päivittäistavarakaupan krs-m2 osalta.

Koivuhaka, Viinikkala ja Hakkila on mainittu selostuksessa TIVA kaupan alueina. Kaavamääräyksissä sellaista määräystä ei kuitenkaan ollut. Kaava-aineistoa tulee täsmentää näiltä osin.

Joukkoliikennejärjestelmä

Vantaan kaupungin tavoitteena on kehittää joukkoliikennekaupunkia, mitä tavoitellaan yleiskaavassa keskittämällä kasvua keskuksiin, asemanseuduille ja Vantaan ratikan vaikutusalueelle. Uudenmaan ELY-keskus pitää edellistä hyvänä periaatteena. Joukkoliikennekaupungin kehittymistä tuetaan yleiskaavassa kestävän kasvun vyöhyke -merkinnällä. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on osoitettu asemanseudut sekä Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä Helsinki–Vantaan lentoasemalle. Vyöhykkeen rakentamisen tehokkuus on nykyisin monin paikoin alhainen. ELY-keskus toteaa, että tehostamisen mahdollisuudet vyöhykkeellä kannattaa hyödyntää ja tukea siten joukkoliikennekaupungin muodostumista.

ELY-keskus pitää myös hyvänä, että yleiskaavaluonnoksessa on esitetty pitkämatkaista pyöräilyä palvelevat baanat. Joukkoliikenteeseen sekä pyöräilyyn ja kävelyyn perustuvan kestävän liikennejärjestelmän kehittäminen on kaavaluonnoksessa otettu hyvin huomioon.

Yleiskaavan tavoitteena on luoda nopeat joukkoliikenteen runkoyhteydet Helsingin seudun keskuksien ja solmukohtien välille. Vantaalla päärunkoyhteytenä toimii juna. Voimassa olevan yleiskaavan laadinnan jälkeen kaupunkirakenteellinen tilanne Vantaalla on muuttunut, sillä Kehärata on valmistunut ja yhdistää kaupungin kolme pääkeskusta: Tikkurilan, Myyrmäen ja Aviapoliksen. Yleiskaavassa on osoitettu Kehäradalle olemassa olevien asemien lisäksi neljä toteuttamatonta asemaa, joita ovat Ruskeasanta, Viinikkala, Lapinkylä ja Petas. Näistä Ruskeasannalla olisi toteutuessaan eniten seudullista merkitystä, sillä se palvelisi kehyskunnista tulevien bussilinjojen liityntäasemana Kehäradalle sekä seudullisesti merkittävänä liityntäpysäköintipaikkana.

Uusina raideliikenteen runkoyhteyksinä on osoitettu itämetron linjaus sekä Vantaan raitiotien reitti. Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu joukkoliikenteen runkoyhteys -merkintöjä, joilla mahdollistetaan Vantaan raitiotievarausten kytkeytyminen osaksi pääkaupunkiseudun raideverkkoa. Kytkeytyminen seudulliseen raitiotieverkkoon on tärkeää esittää. Itämetron asemaan tukeutuvaan uuteen Länsisalmen keskustaan ja asuntoalueisiin liittyy ajoitusmääräys, jonka mukaan keskustan ja asuntoalueiden toteuttaminen edellyttää metroyhteyden sitovaa toteuttamispäätöstä. ELY-keskus pitää ajoitusmääräystä tällä alueella tärkeänä ja välttämättömänä.

Lentoasema ja Tikkurilan asema on merkitty valtakunnallisen joukkoliikenteen vaihtoasemiksi, joilla kansainvälisen, valtakunnallisen ja seudullisen joukkoliikenteen liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina. On hyvä, että asemien merkittävä rooli solmuina kansainvälisessä, valtakunnallisessa ja seudullisessa joukkoliikenteessä on tunnistettu ja näkyy yleiskaavassa.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty seudullisesti merkittävinä liityntäpysäköintialueina Tikkurila, Ruskeasanta, Kivistö, Vehkala ja Vantaankoski. Myös Uudenmaan ELY-keskus pitää näitä seudullisesti merkittävinä liityntäpysäköintialueina. Helsingin seudun liityntäpysäköinnin toimenpideohjelmassa (2017) on seudullisesti merkittäviksi liityntäpysäköintialueiksi määritelty myös Korso ja Martinlaakso. Kaava-aineistossa tulisi perustella miksi näitä ei ole merkitty kaavakartalle.

Seudullisesti merkittävät joukkoliikenteen vaihtopaikat on otettu huomioon kaavassa, vaikkakaan kaavakartalla ei erikseen erotella, millä vaihtopaikoilla on seudullista ja millä tärkeää paikallista merkitystä. On hyvä, että kaavakartalla on osoitettu joukkoliikenteen vaihtopaikkoja raide-ja raitiotieliikenteen ja maanteiden pääväylien liittymäkohtiin. Tällä turvataan, että jatkosuunnittelussa otetaan paremmin huomioon myös valtakunnallisten ja maakunnallisten joukkoliikennekäytävien kytkeytyminen pääkaupunkiseudun poikittaiseen joukkoliikenteen runkoverkkoon. Keskeiset valtakunnalliset joukkoliikenteen pääväylät ovat Vantaalla Hämeenlinnanväylä (valtatie 3), Lahdenväylä (valtatie 4) ja Porvoonväylä (valtatie 7). Lentoasemayhteyksien vuoksi on hyvä, että vaihtopaikat on osoitettu myös Tuusulanväylälle (kantatie 45).

Rautatie- ja metroasemien sekä joukkoliikenteen vaihtoasemien ja vaihtopaikkojen kaavamääräyksissä todetaan, että liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina. Laadun ohella on syytä korostaa, että kävely-yhteydet pysäkkien ja liityntäpysäköintialueiden välillä sekä pysäkkiparien välillä on suunniteltava lyhyiksi ja turvallisiksi. Kaavamääräyksestä ei käy ilmi, tarkoitetaanko liityntäyhteydellä syöttöliikennettä esimerkiksi busseilla vai autojen ja pyörien liityntäpysäköintiä. Liityntäpysäköintiä pyörille on syytä tarjota kaikilla asemilla ja liityntäpysäköintiä autoille erityisesti seudullisesti merkittävillä liityntäpysäköintialueilla sekä niillä asemilla, joille ei ole toimivaa syöttöliikennettä. Kaavamääräystä olisi hyvä täsmentää liityntäpysäköinnin osalta.

Seudullisesti merkittävän liityntäpysäköintialueen kaavamääräyksessä voisi myös korostaa tarvetta lyhyisiin kävelymatkoihin tulo- ja lähtöpysäkeiltä liityntäpysäköintialueille.

Tieverkko

Valtakunnallista tai seudullista liikennettä palvelevat väylät on osoitettu yleiskaavassa liikennealueina. Tärkeät paikallista liikennettä palvelevat

väylät on osoitettu liikenneyhteyksinä viivamerkinnällä. Uudenmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan väylien luokittelu liikennealueisiin ja liikenneyhteyksiin on asianmukainen. Luokittelu on linjassa 1.1.2019 voimaan tulleen pääväyläasetuksen kanssa. Pääväyläasetuksen mukaisia luokan I pääväyliä ovat Vantaan alueella valtatiet 3, 4 ja 7 sekä Kehä III (kantatie 50) ja sen jatke Vuosaaren satamatie (seututie 103). Väylien luokittelu on linjassa myös Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet -selvityksen kanssa. Poikkeuksen tästä muodostaa Vihdintie (nykyinen seututie 120). Vihdintie kuuluu selvityksessä vuoden 2030 ja 2050 tilanteissa kaupunkimaisina kehitettäviin tie- ja katujaksoihin, joilla on myös seudullista merkitystä. Vihdintie ei siten ole tulevaisuudessakaan pelkästään tärkeä paikallista liikennettä palveleva väylä, jollaisena se on Vantaan yleiskaavaluonnoksessa esitetty. Vihdintien rooli seudullista merkitystä omaavana väylänä on syytä todeta ainakin kaavaselostuksessa.

Maantien 152 jatkeen (Kehä IV) väylävaraus on linjattu uudelleen Vantaan kaupungin alueella. Yleiskaavassa esitetty pohjoinen linjaus perustuu voimassa olevaan maakuntakaavaan. Maantien 152 jatkeesta on parhaillaan tekeillä aluevaraussuunnitelma Vantaan kaupungin, Tuusulan kunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyönä. Yleiskaavaluonnoksessa esitetty linjaus on aluevaraussuunnitelman laadinnassa jatkosuunnitteluun valittu linjaus. Väylän suunnitteluratkaisut tarkentuvat suunnitelman laadinnan edetessä. Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty myös maantien 152 jatkeen vaihtoehtoinen tielinjaus Tuusulan kunnan puolelle. Tämä vaihtoehtoinen linjaus ei kuitenkaan ole edennyt jatkosuunnitteluun eikä sitä ole osoitettu parhaillaan nähtävillä olevassa Tuusulan yleiskaavaehdotuksessa. Vaihtoehtoinen tielinjaus on siten syytä poistaa Vantaan yleiskaavasta. Yleiskaavaluonnokseen sisältyy myös ajoitusmääräys, jonka mukaan maantien 152 jatkeen varren uusien työpaikka-alueiden toteuttaminen ja työpaikka-alueiden laajentaminen on mahdollista vasta, kun maantien 152 jatke on käytettävissä. Nykyisen katu- ja maantieverkon kuormittumisen näkökulmasta tämä on hyvä määräys.

Lahdenväylälle (valtatie 4) on osoitettu varaus uudelle etelänsuuntaiselle suuntaisliittymälle Valkoisenlähteentien kohdalla. Lahdenväylä kuuluu TEN-T-ydinverkkoon (Trans-European Transport Network: Core Network), jolta edellytetään kaikkein korkeinta palvelutasoa. Tämän vuoksi ELY-keskus pitää välttämättömänä, että suuntaisliittymää koskee kaavamääräys, jonka mukaan suuntaisliittymän toteuttaminen edellyttää, että liittymä täyttää Euroopan laajuiselle TEN-T-ydinverkolle asetetut palvelutasotavoitteet.

Tuusulanväylälle (kantatie 45) on osoitettu kaksi uutta suuntaisliittymää, etelänsuuntainen Ylästöntien kohdalle ja pohjoissuuntainen Ilmakehän (seututie 138) kohdalle. Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että Ylästöntien etelän suuntaisten ramppien toteuttaminen edellyttää myös

kolmansien kaistojen toteuttamista Tuusulanväylälle välille Tammiston eritasoliittymä–Kehä III, jotta ratkaisu olisi toimiva. Tammiston alueen pääosin henkilöautoliikenteen varassa toimivan kaupallisen keskittymän kehittämisestä aiheutuvat liikenteelliset ongelmat tulisi myös ratkaista ensisijaisesti katuverkolla.

Ilmakehän liittymän täydentäminen pohjoisen suunnan rampeilla taas on haasteellista, sillä seuraava Valkoisenlähteentien eritasoliittymä pohjoisessa on hyvin lähellä Ilmakehän liittymää. Pohjoisen suunnan rampeista on siksi tarpeen tehdä toteutettavuusselvitys, jossa ratkaisun toimivuus tutkitaan. Toteutettavuus on tarpeen tutkia yleiskaavan laadinnan aikana. Tarkastelu sopisi hyvin osaksi yleiskaavan liikenneverkon toimivuudesta tehtävää tarkastelua, joka aiotaan tehdä yleiskaavan vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Vihdintielle on osoitettu yleiskaavaluonnoksessa kolme uutta eritasoliittymää. Tämä ei liene tavoiteltava lopputilanne väylällä, jota kehitetään kaupunkimaisena tie- tai katujaksona. Vihdintien kehittämistä tarkastellaan parhaillaan käynnissä olevassa Vihdintien kehityskäytävä -selvityksessä. Sen tuloksia on käytettävissä yleiskaavan ehdotusvaiheessa, jolloin väylän suunnitteluratkaisut saadaan tarkennettua yleiskaavaan.

Kehä II:n jatketta ei enää esitetä yleiskaavassa. Uudenmaan ELY-keskus pitää ratkaisua johdonmukaisena, sillä Kehä II:n jatkeelle ei ole tunnistettu tarvetta valtakunnallisen tai pitkämatkaisen seudullisen liikenteen näkökulmasta. Kehä II:n jatke sisältyy voimassa olevaan maakuntakaavaan, mutta tekeillä olevasta Uusimaa-kaavasta 2050 Kehä II:n jatke on poistettu, ja ELY-keskus on puoltanut asiaa maakuntakaavan luonnosvaiheen lausunnossaan.

Yleiskaavassa on esitetty ekologiset runkoyhteydet, jotka kulkevat useissa kohdin väyläverkon poikki. Uudenmaan ELY-keskus tuo esiin, että ELY-keskuksen teettämänä on valmistunut Riista-aitaselvitys Uudenmaan ELY-keskuksen moottoriteille vuonna 2018. Selvityksessä on esitetty riista-aitojen rakentamista Lahdenväylälle välille Hiekkaharju–Järvenpää sekä Hämeenlinnanväylälle välille Kehä III–Keimola, jolle on osoitettu myös vihersillan rakentamistarve. Riista-aitaselvitys kannattaa ottaa huomioon yleiskaavatyössä ja peilata ekologisia runkoyhteyksiä ja riista-aitaselvitysaineistoa keskenään.

Raskaan liikenteen taukopaikat

Valtakunnallisen ja myös pääkaupunkiseudun tavaraliikenteen kuljetusten kannalta yhä pahenevaksi ongelmaksi on muodostumassa raskaan liikenteen palvelualueiden puute. Erityisen suuri tarve taukopaikoille on noin 30 minuutin ajoajan päässä Helsingin satamista ja suurista rakennustyömaista. Pääkaupunkiseudun kuntien, KUUMA-kuntien, HSL:n, Liikenneviraston (nykyinen Väylävirasto) ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyönä laadittiin vuonna 2018 selvitys

potentiaalisimmista taukopaikoista pääteiden varsilla. Vantaalla kohteet ovat Keimolassa, lentoaseman tuntumassa Tikkurilantiellä sekä Koivukylänväylällä. Pidemmällä aikavälillä Keimolan korvaava taukopaikka voisi sijaita suunnitteilla olevan Kehä IV:n länsipäässä, valtatien 3 varrella. Sittemmin Finavia on ilmoittanut, ettei lentoaseman aluetta ole mahdollista osoittaa taukopaikkakäyttöön edes määräaikaisesti.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan raskaan liikenteen taukopaikka-asia tulee käsitellä Vantaan yleiskaavassa, koska seudullisen selvityksen perusteella potentiaalisimmat kohteet sijaintinsa puolesta sijaitsevat nimenomaan Vantaalla. Asia on tunnustettu seudullisesti tärkeäksi myös MAL 2019 -suunnitelmassa. Vantaan yleiskaavaan sisältyvät kasvutavoitteet myös lisäävät raskaan liikenteen määrää ja raskaan liikenteen taukopaikkojen tarvetta entisestään, jolloin pula taukopaikoista edelleen pahenee. Yleiskaavan selostuksessa mahdollisena taukopaikka-alueena on mainittu ainoastaan Kehä IV:n ja valtatien 3 liittymän liikennealue.

Kaikki taukopaikat eivät sijaitse liikennealueiden yhteydessä, vaan tarvetta on myös liikennealueista erillisten paikkojen osoittamiselle. Yleiskaavaan tulisi osoittaa taukopaikan mahdollistava kaavamerkintä myös Keimolan nykyisen palvelualueen kohdalle ja Koivukylänväylän varteen. Merkintätapana voidaan tarvittaessa käyttää muuntuvan käytön kaavamerkintää, jossa alueen loppukäyttö voi olla myös jotain muuta kuin raskaan liikenteen taukopaikka. Ensisijaisesti tulisi kuitenkin osoittaa alueita pysyvään taukopaikkakäyttöön lähelle muita kuljettajille tarpeellisia palveluja kuten huoltoasemia. Taukopaikka-asia tulisi käsitellä kaavaselostuksessa hyödyntäen teemasta tehtyjä useita selvityksiä ja todeta, miten Vantaan kaupunki voi edistää asiaa kaavoituksen kautta.

Pikaraitiotien YVA-tarpeen arviointi

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu Länsimäestä Tikkurilan kautta lentoasemalle kulkevan raitiotieyhteyden, ns. Vantaan pikaratikan, linjaus. Tällä hetkellä on käynnissä hankkeen yleissuunnittelu. Hankkeisiin, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia, sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) YVA-lain (252/2017) ja -asetuksen mukaisesti (277/2017). Pikaraitiotietä ei ole mainittu YVA-velvollisena hankkeena YVA-lain liitteen 1 hankeluettelossa, mutta luettelossa on liikennehankkeita, joilla voidaan katsoa olevan samankaltaisia ympäristövaikutuksia kuin nyt suunnitteilla olevalla pikaraitiotiellä. YVA-menettelyä voidaan YVA-lain 3 §:n perusteella soveltaa yksittäistapauksessa hankkeeseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan hankeluettelon hankkeisiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Koska Vantaan pikaratikalla saattaa olla YVA-lain liitteen 1 hankeluettelossa mainittujen liikennehankkeiden kaltaisia vaikutuksia, ja koska kyseessä on merkittävä hanke, tulee pikaraitiotien YVA-menettelyn tarve arvioida tarkemmin. Päätöksen YVA-menettelyn tarpeesta tekee Uudenmaan ELY-keskus. Ennen päätöksentekoa ELY-keskuksen on saatava hankkeesta vastaavalta riittävät tiedot hankkeesta sekä kuultava asianomaisia viranomaisia ja hankkeesta vastaavaa. ELY-keskuksen on tehtävä kyseinen päätös kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista riittävät tiedot.

Melun käsittely

Yleiskaavan esitystarkkuus huomioiden liiteaineistossa olisi hyvä esittää liikenteen (tie, katu, raide, lento) aiheuttamat melualueet. Myös teollisten toimintojen ja muiden meluisten toimintojen sijoittuminen ja melualueet on syytä esittää teemakartalla. Katu- ja liikennemelulle altistuvien määrä Vantaalla on n. 35 000 asukasta ja lentoliikenteen melulle n. 15 000 asukasta. Kaava-aineistossa on käsitelty laajasti lentoliikenteen melun vaikutuksia, mutta katu- ja liikennemelu on jäänyt vähemmälle.

Tulevassa vaikutusten arvioinnissa on hyvä tuoda esiin melun ja ilmanlaadun terveysvaikutukset väestötasolla ja suunnittelutaso huomioiden myös kustannusarvio terveysvaikutuksista. Tiivistyvillä alueilla liikenteen melu voi olla kriittinen tekijä asuntojen suunnittelussa.

Ympäristöterveys on syytä nostaa omaksi teemakseen vaikutusten arvioinnissa. Virkistysalueiden ja reittien määrän lisäksi niiden laatu (esim. hiljaisuus) on merkittävä asia.

Melua koskevaa yleismääräystä on syytä täydentää koskemaan myös liikenteen suunnittelua.

Ulko-oleskelualueiden kattamisesta annetun määräyksen mielekkyyttä tulee harkita. Ratkaisuilla ei välttämättä saada parannettua suojattavan alueen ääniympäristön laatua. Aihetta on syytä tarkastella vaikutusten arvioinnissa.

Voimakkaan lentomelun alueella (/LM2) tulee harkita määräystä, jolla pyritään vähentämään asumista näillä alueilla. Sinänsä asuntojen määrän rajaaminen olemassa olevaan asuntokantaan on hyvä. Lentomeluvyöhyke 2:n määräystä on syytä avata kaavaselostuksessa täydennysrakentamisen määrittelyn osalta, jotta vaikutusten arvioinnissa voidaan tarkastella alueelle mahdollisesti kohdistuva väestönlisäys. Lentomelualueen laajenemisvyöhykkeen (/LM1) määräystä on syytä täydentää siten, että mahdollisuuksien mukaan vyöhykkeelle pyritään sijoittamaan varsinaisen aluevarauksen salliman rakentamisen puitteissa vähiten melulle alttiita toimintoja.

Pohjavedet

Kaavakarttaan tulisi merkitä yhdyskuntien vedenhankintakäytössä tai varavedenhankintakäytössä olevat vedenottamot ET-merkinnällä. Lisäksi vahvistetut pohjavedenottamoiden suoja-alueet tulisi lisätä kaavakartalle omalla merkinnällään ja määräyksellään. Pohjavesialueet, pohjavedenottamot sekä suoja-alueet olisi hyvä esittää omalla liitekartallaan.

Pintavesien laatuun vaikuttavat asiat

Yleiskaavaluonnoksessa on ylläpidetty vesiensuojelun tasoa useilla kaavamääräyksillä, kuten säilyttämällä kaava-alueen merkittävimpiä vesistöjä pitkälti reunustavat VL-alueet, ja tarkentamalla VL-alueiden kaavamääräyksiä luonnonympäristön säilyttämistä edistävään suuntaan. Näillä alueilla on edelleen säilytetty MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, mikä edistää maarakentamisen suunnitelmallisuutta ja tätä kautta myös vesiensuojelun huomioonottamista näissä luvanvaraisissa toimenpiteissä. Uutena merkintänä kaavaluonnokseen otetut jokivarren virkistyskäytön kehittämisalueet keskittävät luonnonympäristöltään herkkien jokivarsien virkistyskäyttöpaineet tietyille alueille, joille voidaan myös keskittää tarvittavat palvelut ja rakenteet. Tämä edistää myös osaltaan vesiensuojelua.

Kaavaluonnoksen periaatteiden mukainen tiivis yhdyskuntarakenne ja olemassa olevien keskusten kehittäminen rajoittavat haitallisten vesistövaikutusten leviämistä laajemmalle alueelle. Toisaalta tiivistä kaupunkirakennetta luotaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että hulevesien luonnonmukaiseen viivyttämiseen ja imeyttämiseen säilyy kaavassa riittävästi viheralueita ja -käytäviä.

Kaavaluonnoksen yleismääräyksissä on kiitettävästi määrätty, että hulevesien muodostumista on pyrittävä ehkäisemään, ja että muodostuvat hulevedet on viivytettävä. Yleismääräyksiin on tarpeellista lisätä, että alueiden tarkemman suunnittelun yhteydessä on laadittava hulevesien hallintaa koskevat erilliset suunnitelmat.

Kaavamerkinnän Vesialue (W) kaavamääräyksessä todetaan, että vesialueen lähialueella rakennettaessa vesistön ja sen rantojen luontoarvot ja ekosysteemipalvelut tulee ottaa huomioon, säilyttää ja hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Kaavamääräyksessä tulisi painottaa enemmän vesiensuojelullista näkökulmaa ja tarkentaa määräystä esimerkiksi muotoon "--- *tulee ottaa huomioon, säilyttää ja hyödyntää siten, että pintavesien hyvä tila säilyy tai saavutetaan vesienhoitosuunnitelman mukaisessa aikataulussa*".

Lisäksi MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus tulisi sisällyttää myös kaavamerkinnän Vesialue (W) kaavamääräykseen vesirakentamisen (ruoppaus, kaivaminen, täyttäminen) suunnitelmallisuuden ja tarvittavien vesiensuojelutoimenpiteiden varmistamiseksi.

Seveso-kohteet

Vantaalla sijaitsevien Seveso-kohteiden vaikutus yleiskaavaratkaisuun sekä merkintöihin ja määräyksiin tulee avata vaikutusten arvioinnissa.

Luonto

Kaavassa on huomioitu hyvin sekä viheralueverkosto että ekologinen verkosto. Ekologista verkostoa vahvistetaan uusilla luonnonsuojelualueilla ja alueiden välisillä runkoyhteyksillä. Myös luo-alueiden verkostoa laajennetaan pääosin VR- ja VL-alueilla. Luonnonsuojelualueet ja luo-alueet sekä niiden väliset ekologiset yhteydet muodostavat edustavan luontoalueiden verkoston. Tämän verkoston toimivuutta tulee tarkastella erityisesti liito-oravan kannalta ja varmistaa, että myös ylikunnalliset yhteystarpeet tulevat huomioiduksi. Espoon julkaisema tuore selvitys luo hyvän lähtökohdan ylikunnallisten yhteystarpeiden paikantamiseksi.

ELY-keskuksen toimeksiannosta on juuri valmistunut selvitys Uudenmaan lahokaviosammalesiintymien suojelutarpeesta. Selvityksen mukaan Vantaalla on lajin suotuisan suojelutason säilymisen kannalta lukuisa joukko erittäin merkittäviä tai merkittäviä esiintymiä, joista osa sijaitsee alueilla, joihin osoitetaan yleiskaavassa merkittävää rakentamista. Lahokaviosammal on LSL 47 §:n tarkoittama erityisesti suojeltava laji, jonka säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavatyön yhteydessä on tarpeen tarkastella lahokaviosammalen suotuisan suojelutason säilymisedellytyksiä Vantaan alueella. Tämä voisi tapahtua laatimalla Vantaalle lahokaviosammalen suojelusuunnitelma, jolla tarkennetaan ELY-keskuksen teettämää koko Uudenmaan kattavaa selvitystä. Suojelusuunnitelmassa voitaisiin tarkastella lajin nykyesiintymiä ja lajille soveltuvia elinympäristöjä ja suunnitella niiden pohjalta lahokaviosammalen suotuisan suojelutason säilyttämiseksi riittävät suojelukohteet. Suunnitelmassa tulisi tarkastella myös mahdollisia kompensaatioita, joilla voitaisiin kestävällä tavalla ratkaista tilanteita, joissa lahokaviosammalen suojelun ja maankäytön tarpeiden yhteen sovittaminen ei ole samalla alueella mahdollista.

Natura-alueet tulee huomioida kaavakartalla ja -määräyksissä sekä arvioida LSL 65 §:n mukaisesti maankäytön muutosten vaikutukset kunkin alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin.

Yleiskaavassa osoitettu maankäyttö Länsisalmen alueella on Östersundomin yhteisen yleiskaavan mukainen. ELY-keskus on yhteisestä yleiskaavasta antamassaan LSL 65 §:n mukaisessa lausunnossa katsonut, että siinä osoitettu maankäyttö heikentää merkittävästi Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja. Vantaan

yleiskaavassa Länsisalmeen Natura-alueen välittömään läheisyyteen osoitettu metroasema ja siihen liittyvä tehokas rakentaminen on keskeinen osa sitä maankäyttöä, joka aiheuttaa Natura-alueen luonnonarvojen merkittävää heikentymistä. Vantaan yleiskaava ei näin ollen täytä Länsisalmen osalta LSL 66 §:n mukaisia hyväksymisedellytyksiä. ELY-keskus huomauttaa, että Östersundomin yhteisen yleiskaavan ja Östersundomin alueen maakuntakaavan hyväksymispäätöksistä on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen LSL 66 §:n vastaisina.

Östersundomin yhteisen yleiskaavan alue

Uudenmaan ELY-keskus on valittanut Helsingin hallinto-oikeuteen sekä Östersundomiin laaditusta maakuntakaavasta että kuntien yhteisestä yleiskaavasta. Uudenmaan ELY-keskus viittaa valituksissa esitettyyn Länsisalmen yleiskaavaratkaisun osalta.

Östersundomin kuntien yhteinen yleiskaava on suunniteltu kokonaisuutena. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että olisi loogista jättää alue Vantaan yleiskaavarajauksen ulkopuolelle.

Asian on esitellyt ylitarkastaja Tuomas Autere ja ratkaissut alueidenkäyttöpäällikkö Brita Dahlqvist-Solin. Merkintä sähköisestä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

TIEDOKSI

UUDELY: Annukka Galkin, Erika Heikkinen, Kirsi Hellas, Olli Jaakonaho Ilkka Juva, Timo Kinnunen, Larri Liikonen, Marjo Vuola, Henrik Wager

Tämä asiakirja UUDELY/11778/2017 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUDELY/11778/2017 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Dahlqvist-Solin Brita 11.04.2019 13:38

Esittelijä Autere Tuomas 11.04.2019 13:49

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 6.5.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Maakuntahallitus § 39 29.04.2019

Lausunto Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta YK0048

107/06.02.00/2019

MHS 29.04.2019 § 39

Tiivistelmä

Vantaan yleiskaavassa on varauduttu voimakkaaseen kasvuun vuoteen 2050 mennessä. Vantaan kaupungin kasvu osoitetaan olemassa olevan rakenteen kestävän liikkumisen alueille, joka mahdollistaa luonnon- ja virkistysalueiden turvaamisen.

Vantaan yleiskaavan laatimisen tavoitteena on sisäänpäin kasvulla saavuttaa kestävään liikkumiseen tukeutuva monikeskuksinen joukkoliikennekaupunki, jossa viher- ja virkistysalueet ovat olennainen osa kokonaisuutta. Vantaan yleiskaava 2020 tavoitteet tukevat maakuntakaavojen tavoitteita.

Yleiskaavan jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin näkökohtiin:

- Kaupunkikeskustojen ja kaupallisten palveluiden alueilla sekä niiden ulkopuolella kaupan määräyksiä tulee tarkentaa ja täydentää
  - Kaupunkikeskustojen kauppaa ei rajoiteta, jolla korostetaan keskustan ensisijaisuutta kaupan sijoittumiselle
  - Kaupan alueiden enimmäismitoitus tulee huomioida maakuntakaavan mukaan
  - Kaupan seudullisuuden koon alarajat tulee huomioida maakuntakaavan mukaan
- Aviapoliksen kaupunkikeskustan alueen rajausta tulee tarkistaa
- Pakkalan alueen maankäyttö tulee muuttaa kaupallisten palveluiden alueeksi
- Natura 2000 -alueet tulee osoittaa yleiskaavassa omalla merkinnällä

Asian vireilletulo

Vantaan kaupunki on pyytänyt 15.2.2019 Uudenmaan liitolta lausuntoa Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta 23.4.2019 mennessä. Liitto sai lisälausuntoaikaa 7.5.2019 asti.

Asian yksityiskohtainen selostus

Maakuntakaava on ohjeena muutettaessa yleiskaavaa.

Voimassa oleva maakuntakaava
Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu Vantaan kaupungin alueelle mm. taajamatoimintojen alueita, virkistys-, suojelu- ja Natura-alueita, viheryhteystarpeita, raideliikenteeseen tukeutuva asemaseudun kehittämisalue, Helsinki-Vantaa lentoasema sekä merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksiköt Koivuhakaan, Petakseen, Porttipuistoon, Tammistoon ja Varisto-Petikkoon. Vantaan aluetta halkovat valtatiet,

päärautatie, kehärata sekä poikittainen Kehä III:n moottoriväylä. Keskustatoimintojen alueina on osoitettu Hakunila, Myyrmäki, Kivistö, Koivukylä, Korso, Pakkala ja Tikkurila. Keskusta-alueita yhdistävät raideliikenteen väylät ja pääkaupunkiseudun poikittainen joukkoliikenteen yhteysväli.

Uusimaa-kaava 2050/ Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus
Uusimaa-kaava 2050 on parhaillaan laadittavana ja se tulee korvaamaan voimassa olevat maakuntakaavat. Uusimaa-kaava 2050 koostuu kolmesta oikeusvaikutteisesta vaihemaakuntakaavasta: Helsingin seudun, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavoista. Vantaan alue kuuluu Helsingin seudun vaihemaakuntakaavaan.

Uusimaa-kaava on nyt ehdotusvaiheessa ja tavoitteena on, että kaava voitaisiin hyväksyä maakuntavaltuustossa loppuvuodesta 2019.

Uusimaa-kaavan tärkeitä tavoitteita on ohjata Uudellemaalle ennakoitu vahva väestön ja työpaikkojen kasvu kestävästi olemassa olevaan rakenteeseen, keskustoihin ja kestävään liikkumisen alueille. Yhdyskuntarakennetta eheyttävällä täydentämisellä ja tiivistämisellä turvataan myös ympäristön voimavaroja ja vetovoimatekijöitä. Uusimaa-kaavan tärkeitä suunnittelutavoitteita ovat myös kansainvälisen saavutettavuuden edistäminen, keskustojen elinvoimaisuuden tukeminen, liikkumisen kehittäminen kestävämmäksi sekä työmarkkina-alueen laajentaminen hyvien yhteyksien avulla.

Vantaan yleiskaava 2020 luonnos
Vantaan yleiskaava 2020 laaditaan aiempaa strategisemmaksi, mutta on kuitenkin edelleen aluevarauskaava. Yleiskaavan tavoitevuosi on 2050 ja kaavalla varaudutaan 335 000 asukkaan ja 185 000 työpaikan vaatimiin asumisen, palveluiden, virkistyksen ja liikkumisen tarpeisiin. Vantaan kaupungin tavoitteena on, että yleiskaavan voitaisiin hyväksyä vuoden 2020 aikana.

Keskukset
Vantaan kaupunki on osoittanut tärkeimmiksi yleiskaavan linjauksiksi ohjata kasvu olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen sekä tiivistää keskuksia. Yleiskaavan luonnoksessa on osoitettu yhdeksän keskusta, joista Tikkurila, Myyrmäki ja Aviapolis on nostettu pääkeskuksiksi. Nämä keskukset on osoitettu pinta-alaltaan laajoina kaupunkikeskustan aluemerkinnöillä. Muiden yleiskaavassa esitettyjen keskusten on oletettu kasvavan paikallisina keskustoina. Kaikkia keskustoja tulee kuitenkin kehittää toiminnallisina ja monipuolisina keskustoina, joiden mitoituksen lähtökohtana tulee olla käveltävyys. Yleiskaavassa on ohjattu varmistamaan palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla asemakaavoituksen yhteydessä. Vantaan kolmen pääkeskuksen ja radanvarsikeskusten kasvua on tuettu asuntovaltaisen keskusta-alueen aluevarausmerkinnöillä.

Jokaisessa yleiskaavan luonnoksessa esitetyllä keskuksella on vähintään yksi raideliikenteen asema. Asemapaikosta 15 palvelee kehäradan ja kuusi pääradan liikennettä. Asemanseudut ja Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle on osoitettu kestävän kasvun vyöhykkeiksi. Kestävän kasvun vyöhyke on osoitettu strategisena kehittämismerkintänä, jolle ensisijaisesti ohjataan maankäyttöä tehostava rakentaminen.

Kauppa
Yleiskaavassa on pyritty määrittelemään kaupan sijoittamisen ohjaamisen periaatteet ja täsmentämään maakuntakaavan linjauksia. Kestävän kasvun

vyöhykkeellä kaupan rakentuminen on sidottu raitiotien toteutumiseen ja lähialueen asutuksen rakentumiseen. Suurin osa kaupunkikeskuksien alueista kuuluu tälle strategiselle kehittämisvyöhykkeelle.

Kaupallisten palveluiden alueen määräyksellä on ohjattu kaupan laatua. Lisäksi määräyksessä on osoitettu kaupallisten palveluiden alueille aluekohtaiset määräykset, joissa mm. Petaksen kaupallisten palveluiden alueen toteuttamiselle on annettu ajoitusmääräys.

Liikkuminen
Vantaan yleiskaavan kasvu perustuu vahvasti kestävään liikkumisen, erityisesti raideliikenteeseen. Vantaan poikittaista saavutettavuutta lisätään Länsimäestä lentoasemalle ulottuvalla raitiotie-merkinnällä sekä Myyrmäen ja Pakkalan välille sijoittuvalla poikittaisella joukkoliikenteen runkoyhteydellä. Kestävän liikkumisen mahdollisuuksia on lisätty myös pitkämatkaiselle pyöräilylle, jolle on osoitettu pyöräilyn baanoja sekä nuolimerkinnällä pyöräilyn baanan yhteystarve Helsingin kaupungin alueelle.

Kulttuuriympäristöt
Yleiskaavan luonnoksen kulttuurihistoriallisen ympäristötyypin merkintä on yksinkertaistettu siten, että se sisältää kaikki erilaiset ympäristötyypit. Yleiskaavassa on ohjattu säilyttämään kulttuuriympäristön arvoja ja ominaispiirteitä.

Virkistysalueet ja viheryhteystarpeet
Yleiskaavan laatimisen periaatteena on osoittaa kasvua pääosin jo rakennetuille alueille. Yleiskaavassa on esitetty laajat viheraluekokonaisuudet sekä niiden väliset yhteydet. Virkistyskäyttöä ja siihen liittyvää palvelua on pyritty lisäämään mm. strategisen Jokivarren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeellä. Vantaan yleiskaavan läpileikkaavana teemana on vihertehokkuus. Vihertehokkuuden vaatimus on osoitettu kaupan, asumisen ja työpaikka-alueille.

Suojelualueet ja Natura 2000
Yleiskaavassa on vahvistettu ekologista verkostoa, osoitettu uusia luonnonsuojelualueita ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita sekä kytketty suojelualueita toisiinsa ekologisilla runkoyhteyksillä. Suojelualueista osa kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

Ehdotus lausunnoksi

Vantaan yleiskaavan laatimisen tavoitteena on sisäänpäin kasvulla saavuttaa kestävään liikkumiseen tukeutuva monikeskuksinen joukkoliikennekaupunki, jossa viher- ja virkistysalueet ovat olennainen osa kokonaisuutta. Vantaan yleiskaava 2020 tavoitteet tukevat maakuntakaavojen tavoitteita.

Uudenmaan liitto on laatimassa Uudellemaalle kokonaiskaavaa, jossa Helsingin seudun vaihemaakuntakaavalla on keskeinen osa. Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ja Vantaan yleiskaava 2020 tavoitevuosi on molemmilla vuosi 2050. Tämän vuoksi Uudenmaan liiton lausunnossa on Vantaan yleiskaavan luonnosta peilattu sekä voimassa olevaan ajantasaiseen maakuntakaavaan että asiantuntijalausunnoilla parhaillaan olevaan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotukseen.

Keskukset ja kauppa

Vantaan yleiskaavalla pyritään kaavaselostuksen mukaan ohjata vähittäiskaupan suuryksiköt keskusta-alueille ja kaupan alueille. Tämä ei

kuitenkaan näy yleiskaavan määräyksissä.

- Uudenmaan liitto katsoo, että kauppaa koskeva määräys tulee lisätä kaupunkikeskustan alueen määräykseen korostamaan keskustan ensisijaisuutta kaupan sijoittumiselle.

Pakkalan alueella sijaitsee seudullisesti merkittävä kauppakeskus Jumbo. Yleiskaavan luonnoksessa Pakkalan keskustatoimintojen alue on ulotettu Kehä III:n pohjoispuolelle lentoaseman läheisyyteen asti. Keskuksen nimi on muutettu yleiskaavassa Aviapolikseksi. Vantaan tavoitteena on kehittää Aviapoliksesta kansainvälinen lentokenttäkaupunki.

Voimassa oleva maakuntakaava:

- Voimassa olevan maakuntakaavan mukaisen Pakkalan keskustatoimintojen alueen laajentaminen valtakunnallisesti merkittävän kaksiajorataisen tien, Kehä III:n, pohjoispuolelle ei tuota kävelyyn perustuvaa keskusta-aluetta. Kehä III aiheuttaa suuren estevaikutuksen keskustamaisen kaupunkitilan jatkumiselle eikä Aviapoliksen keskustatoimintojen alue muodosta yhtenäistä toiminnallista kokonaisuutta olemassa olevan Pakkalan keskustan kanssa.
- Uudenmaan liitto katsoo, että ratkaisu ei ole voimassa olevan maakuntakaavan mukainen.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:

- Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa on osoitettu Kehä III:n eteläpuolelle laaturajoittamaton kaupan alue. Laaturajoittamattoman kaupan alueen enimmäismitoitus perustuu merkittävän laajaan alueeseen. Enimmäismitoituksessa ovat mukana Kehä III:n eteläpuolella olevat kaupalliset alueet eli Vantaanportin, Pakkalan ja Tammiston alueet. Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa on laaturajoittamattoman kaupan alue nimetty Tammistoksi. Tammisto on koko laajuudessaan suuri ja vetovoimainen seudullisen kaupan keskittymä. Alueelle ei ole syntynyt keskustamaisia palveluita, vaan asiointi on keskittynyt Jumboon ja Tammiston alueelle.
- Voimassa olevan keskustatoimintojen alueen merkintä on siirretty Kehä III:n pohjoispuolelle uuden Aviapoliksen lentokenttäkaupungin kehittämistä varten. Toisaalta myös siksi, että Pakkalan alueelle ei ole muodostunut keskustamaista kaupunkitilaa.
- Tammiston alueen laaturajoittamaton kaupan alue on enimmäismitoitettu kuten muutkin kaupalliset alueet. Laaturajoittamaton kaupan alue on taajatoimintojen kehittämisvyöhykkeellä, joten aluetta voidaan täydentää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa vähittäiskaupoilla, kaupallisilla palveluilla, asumisella ja työpaikka-alueilla. Suunnittelussa tulee kuitenkin huomioida alueelle maakuntakaavassa osoitettu enimmäismitoitus, joka kattaa olemassa olevan ja uuden liiketilan sekä seudullisen kaupan lisäksi myös alueelle sijoittuvat pienemmät paikalliset myymälät.
- Uudenmaan liitto toteaa, että Kehä III:n eteläpuolella oleva kaupunkikeskustan alue tulee muuttaa yleiskaavassa kaupallisen palveluiden alueeksi, jolle voidaan osoittaa monipuolista maankäyttöä.

Kauppa keskuksien ja kaupan alueiden ulkopuolella

Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa on osoitettu merkitykseltään seudullisille vähittäiskaupan suuryksiköille seudullisuuden koon alarajat.

- Uudenmaan liitto toteaa, että yleiskaavan jatkosuunnittelussa tulee

yleiskaavan määräyksissä huomioida maakuntakaavan seudullisuuden koon alarajat.

Kaupallisten palveluiden alueet

Enimmäismitoitus
Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja Uusimaa-kaava 2050 ehdotuksessa on osoitettu jokaiselle kaupan ja laaturajoittamattoman kaupan alueelle enimmäismitoitukset. Yleiskaavan merkinnöissä ja määräyksissä ei ole osoitettu, että kaupallisten palveluiden alueita koskevat maakuntakaavassa osoitetut enimmäismitoitukset.

- Uudenmaan liitto katsoo, että kaupallisten palveluiden alueiden määräystä tulee tarkentaa tältä osin.

Määräysteksti
Kaupallisten palveluiden alueen määräyksessä on rajoitettu alueelle sijoittuvan kaupan laatua. Yleiskaavan määräyksessä on kielletty sellaisen vähittäiskaupan suuryksikön sijoittaminen alueelle, jolla on merkitystä päivittäiseen palveluiden saavutettavuuteen.

- Päivittäistavaran kauppa on sellaista, jonka palveluita käytetään tiheästi, jopa päivittäin. Määräyksessä on kuitenkin erikseen kielletty päivittäistavarakaupan suuryksiköiden sijoittaminen alueelle. Tämän vuoksi kaupallisten palveluiden alueen määräyksen tekstin osa ”merkitystä päivittäiseen palveluiden saavutettavuuteen” merkitys jää epäselväksi mitä sillä tarkoitetaan.
- Uudenmaan liitto katsoo, että määräystä tulee tältä kohdin tarkentaa jatkosuunnittelussa.

Kaupallisten palveluiden alueiden aluekohtaiset määräykset

Tammiston kaupallisten palveluiden alueelle voidaan yleiskaavan luonnoksen mukaan sijoittaa sellaisia seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka täydentävät palvelurakennetta siten, että ne ottavat huomioon läheiset keskusta-alueet.

Voimassa oleva maakuntakaava:

- Tammisto on voimassa olevassa maakuntakaavassa tilaa vaativalle kaupalle tarkoitettu merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö. Tämän mukaan alueelle ei voi sijoittaa päivittäistavarakaupan ja muun erikoistavarakaupan suuryksiköitä.
- Uudenmaan liitto toteaa, että ratkaisu ei ole voimassa olevan maakuntakaavan mukainen.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:

- Pakkalan keskustatoimintojen alue on muutettu keskustatoimintojen alueesta osaksi Tammiston laaturajoittamattoman kaupan aluetta. Tämä on huomioitu myös kaupan alueen enimmäismitoituksessa. Tammiston laaturajoittamattoman kaupan alue on osoitettu laajana toiminnallisena kokonaisuutena, johon kuuluvat Tammiston, Pakkalan ja Vantaanportin alueet.
- Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavan jatkosuunnittelussa tulee huomioida maakuntakaavassa osoitettu Tammiston laaturajoittamattoman kaupan alueen kaavamerkintä ja sen enimmäismitoitus

Varisto-Petikon ja Petaksen kaupallisille alueille ei saa yleiskaavamääräyksen mukaan sijoittaa keskustahakuisen kaupan suuryksiköitä eikä erikoiskaupan suuryksiköitä.

Voimassa oleva maakuntakaava:
- Varisto-Petikko ja Petas ovat voimassa olevassa maakuntakaavassa tilaa vaativalle kaupalle tarkoitettuja merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä. Tällöin alueelle ei voi sijoittaa päivittäistavarakaupan ja muun erikoistavarakaupan suuryksiköitä.
- Uudenmaan liitto katsoo, että Varisto-Petikon ja Petaksen kaupallisen alueen määräystä tulee tarkentaa siten, että alueelle voidaan sijoittaa tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköitä. Kaupan ratkaisu on muutoin kaupan laadun periaatteiltaan voimassa olevan maakuntakaavan tavoitteiden mukainen.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:
- Uusimaa-kaavassa keskustahakuisella kaupalla tarkoitetaan päivittäistavarakauppaa ja muun erikoistavaran kauppaa. Keskustahakuisella muun erikoistavaran kaupalla tarkoitetaan kaikkia niitä erikoiskaupan toimialoja, jotka eivät ole tilaa vaativaa kauppaa. Tilaa vaativa kauppa on erikoiskauppaa, jossa mm. myytävien tuoteryhmien tarvitsemat tilantarpeet ovat suuria.
- Uudenmaan liitto toteaa, että Varisto-Petikon ja Petaksen määräystä tulee tarkentaa siten, että alueelle voidaan sijoittaa tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköitä. Kaupan ratkaisu on muutoin Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksen kaupan ratkaisun mukainen.

Varisto-Petikossa, Porttipuistossa, Petaksessa ja Koivuhaassa on osoitettu alueiden päivittäistavarakaupan rakennusoikeudet.

Voimassa olevan maakuntakaava ja Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:
- Osoitetut rakennusoikeudet ovat mitoitukseltaan paikallisia.
- Uudenmaan liitto katsoo, että päivittäistavarankaupan ratkaisu on sekä voimassa olevan maakuntakaavan että ehdotusvaiheessa olevan Uusimaa-kaavan mukainen.

Liikenne
Yleiskaavassa osoitetut tie- ja rataverkot vastaavat pääosin sekä voimassa olevan maakuntakaavan että Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksen linjauksia. Yleiskaavan luonnokseen on merkitty kaikki Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa esitetyt liityntä- ja pysäköintipaikat ja ne on osoitettu yleiskaavan luonnoksessa symbolimerkinnöin seudullisesti merkittävinä liityntäpysäköintialueina.

Raskaan liikenteen taukopaikkatarpeita on selvitetty Helsingin seudulla. Niistä melkein kaikki sijoittuivat Vantaan alueelle. Raskaan liikenteen taukopaikat on osoitettu Uusimaa-kaava 2050 selostuksen liiteaineiston logistiikkaa käsittelevässä L1 -liitekartassa.
- Uudenmaan liitto toivoo, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioitaisiin raskaan liikenteen levähdysalueet.

Yleiskaavassa on osoitettu Vihdintie paikallisesti tärkeäksi tieksi.
Voimassa oleva maakuntakaava:
- Tieyhteys voidaan toteuttaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa riittävin perustein teknisesti tai toiminnallisesti alemman luokkaisena.
- Uudenmaan liitto toteaa, että yleiskaavassa oleva Vihdintien paikallisesti tärkeä tie -merkintä on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:

- Vihdintie on merkitty seudullisesti merkittäväksi tieksi, joka voidaan toteuttaa myös katuna.
- Uudenmaan liitto toteaa, että yleiskaavassa oleva Vihdintien paikallisesti tärkeä tie -merkintä on Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan mukainen.

Maantien 152 aluevaraussuunnitelmaa laaditaan parhaillaan välille Vt 3 – Myllykyläntie. Kivistön pohjoisosassa sijaitsevan maantien linjausta on muutettu tämän perusteella. Yleiskaavan luonnoksessa on esitetty kyseiselle Kehä IV -linjaukselle kaksi vaihtoehtoa. Toinen varauksista on osoitettu kokonaan aluevarauksena. Vaihtoehtoinen tielinjaus koskettaa Tuusulan rajalla olevaa osaa, jossa linjaus on osoitettu nuoliviivoin Tuusulan puolelle.

Voimassa oleva maakuntakaava ja Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:

- Uudenmaan liitto katsoo, että maantie 152 liikennealueen aluevaraus sekä vaihtoehtoinen nuolimerkinnöillä esitetty linjaus ovat yhteneviä maakuntakaavojen ohjeellisen linjauksen kanssa, kun otetaan huomioon maakuntakaavojen tarkkuustasot.

Kulttuuriympäristöt

Viherkummun siirtolapuutarha on yleiskaavan selostuksen mukaan maakunnallisesti arvokkaan rajauksen sisällä. Selostuksessa on todettu, että sitä ei ole mainittu erikseen maakuntakaavan maisema-alueen inventointitekstissä. Aluetta ei ole esitetty yleiskaavan luonnoksessa arvokkaana kulttuuriympäristönä, koska alueen kulttuurihistorialliset arvot ovat rakennusperinnön osalta heikentyneet purkamisen myötä.

- Uudenmaan liitto toteaa, että voimassa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa on käsitelty kulttuuriympäristöt kokonaisuutena ja Viherkummun siirtolapuutarhan aluetta ei ole osoitettu maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä. Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa on osoitettu kulttuuriympäristöt Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan perusteella.
- Vantaanjokilaakson viljelymaisema on esitetty maakuntakaavakartalla valtakunnallisesti arvokkaana valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksen mukaisesti. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinnit on tehty, mutta asiasta ei ole saatu valtioneuvoston päätöstä. Tästä huolimatta päivitysinventoinnin tuottama aineisto tulee olla lähtökohtana alueen suunnittelussa. Lisäksi Uudenmaan kulttuuriympäristöjen ”Missä maat on mainiommat” -selvitys on päivitetty vuonna 2016.
- Uudenmaan liitto katsoo, että vaikka kulttuuriympäristöjen rajaukset eivät vastaa maakuntakaavojen rajauksia niin yleiskaavan luonnoksessa esitetyt rajaukset ovat perusteltuja.

Virkistysalueet ja viheryhteystarpeet

Uusimaa-kaavan virkistysalueet sekä viheryhteystarpeet ovat tarkentuneet Vantaan yleiskaavan luonnoksessa virkistystä, suojelua sekä maa- tai metsätaloutta osoittaviksi aluevarausmerkinnöiksi. Maakuntakaavassa osoitettuja viheryhteystarpeita toteuttavat yleiskaavan luonnoksen ekologinen runkoyhteys ja ohjeellinen ulkoilureitti -merkinnät, joita on osoitettu edellä mainituille aluevarausmerkinnöille tieväylien ylitys- tai alituskohtiin. Virkistysalueyhteys -merkintää on käytetty yhdistämään laajoja viheralueita rakennetussa ympäristössä.

Voimassa oleva maakuntakaava:

- Yleiskaavan luonnos on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ehdotus:

- Merkinnät ovat linjassa Uusimaa-kaavan ehdotuksen kanssa ja turvaavat maakuntakaavan edellyttämällä tavalla virkistysalueiden riittävyyden sekä virkistyksellisen ja ekologisen verkoston yhtenäisyyden. Myös ylikunnalliset yhteydet Helsingin seudun viherkehälle voidaan kaavaluonnoksen perusteella turvata. Maatalous- ja maa-metsätalousvaltaisten alueiden, lähivirkistysalueiden, retkeily- ja ulkoilualueiden sekä suojelualueiden rakentamista on rajattu osoitettuja maankäyttötarkoituksia palveleviksi. Esitetty rakentaminen ei estä maakuntakaavan tavoitteiden toteutumista.

Suojelualueet ja Natura 2000

Yleiskaavan luonnoksessa on hyvin tunnistettu ekologinen verkosto ja esitetty luonnon monimuotoisuuden turvaamista luo-merkinnällä. Jokivarsien virkistyskäytön turvaaminen ja kehittäminen on myönteistä. Jokivarren virkistyskäytön kehittäminen edellyttää erityisesti Vantaanjoen Natura-alueen erityistä huomioon ottamista ja riittävää vaikutusten tunnistamista.

- Uudenmaan liitto toteaa, että jatkosuunnittelussa on perusteltua osoittaa maakuntakaavoissa esitetyt Natura-alueet omalla merkinnällä ja käyttää tarvittaessa rinnalla SL-aluevarausmerkintää.

Muita huomioita

Lausunnolla olevan kaavakartan merkintöjen havainnointi on monien viivamerkintöjen kohdalla vaikeaa kuten esimerkiksi lentomelun laajenemisalueen, voimakkaan lentomelun alueen ja lentomeluvyöhykkeiden kohdalla. Kaavakartasta ei ole pystynyt erottamaan Jokivarren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeen strategista merkintää tai sitten se puuttuu kaavakartalta kokonaan. Uudenmaan liitto katsoo, että jatkotyössä tulee kiinnittää huomiota kaavakarttamerkintöjen havainnollisuuteen.

Klaukkalan radasta on todettu yleiskaavan selostuksessa, että se on pitkän aikavälin raidevaraus, eikä välttämättä toteudu ennen yleiskaavan tavoitevuotta 2050. Yleiskaavan luonnoksessa on Keimola-Kongon alueelle osoitettu maaseutumaista asutusta. Uudenmaan liitto toivoo, että jatkosuunnittelussa huomioidaan Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan uuden raideliikenteeseen tukeutuvan kehittämisvyöhykkeen alueidenkäytölle osoitettu määräys.

Uudenmaan liitto pitää lausunnolla olevaa Vantaan yleiskaavan luonnosta erinomaisena pohjana jatkosuunnittelulle.

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Vastuujohtaja:

Merja Vikman-Kanerva 040 638 6669

Valmistelija:

Aila Elo 040 660 5227

Päätös:

Maakuntahallitus päätti antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Täytäntöönpano:

Muutoksenhakukielto (Kuntalaki 410/2015 147 §, Kuntalaki 365/1995 91 §)

Päätösote: Vantaan kaupungin kirjaamo

Otteen oikeaksi todistaa:

Helsingissä 6.5.2019

Petra Salmi
Arkistonhoitaja

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Ilmoitus muutoksenhakukiellosta

Kiellon peruste

Tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta (Kuntalaki 410/2015 136 §), koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 17.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Lau

Ympäristö/H. Laine

16.4.2019

Vantaan kaupunki
Kirjaamo
Asematie 7, 01300 Vantaa

kirjaamo@vantaa.fi

Viite: Lausuntopyyntö 15.2.2019

Vantaan Energia Oy:n lausunto Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta, ja lausumme seuraavaa:

Vantaan Energia Oy:n **Hakunilan lämpökeskus** sijaitsee Käärmekallioon louhitussa, asemakaavan mukaisessa puistossa. Lämpökeskus on esitetty vuoden 2007 yleiskaavassa ET -pistemerkinnällä. Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta tämä merkintä on poistettu.

Toteamme, että ympäristösuojelulain mukaista toimintaa ei saa sijoittaa kaavan vastaisesti (ympäristönsuojelulaki 19.12.2018/1166). Ehdotamme että lämpökeskus merkitään, kuten vuoden 2007 yleiskaavassa.

Maarinkunnaan lämpökeskuksen ET -alue, merkintä on poistettu Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksesta. Ja lämpökeskustontti sijaitsee keskellä uuden tiiviin asuntoalueen A -alue merkintää.

Toteamme, että Maarinkunnaan lämpökeskus tulee olemaan tärkeä osa Vantaan Energian kaukolämpöjärjestelmää vielä pitkälle tulevaisuuteen, eikä siitä olla luopumassa. Ehdotamme, että Maarinkunnaan lämpökeskuksen ET- alue merkitään vuoden 2007 yleiskaavan mukaisesti.

Martinlaakson 1. biokattilalaitos on aloittanut toimintansa joulukuussa 2018. Polttoaineiden terminaalialue Vantaalla sujuvoittaisi polttoainelogistiikkaa.

Ehdotamme, että Hämeenlinnan väylän läheisyydestä, mahdollisimman hyvien liikenneyhteyksien varrelta varattaisiin noin 3-5 ha laajuinen alue biopolttoaineiden varastoterminaaliksi.

Lisätietoja lausunnosta antavat:
- tuotantopäällikkö Kalle Patomeri, p. 050 529 4158, kalle.patomeri@vantaanenergia.fi ja
- ympäristöpäällikkö Hannu Laine, p. 050 511 3795, hannu.laine@vantaanenergia.fi

Vantaalla 16.4.2019

VANTAAN ENERGIA OY

Jukka Toivonen
toimitusjohtaja

15.4.2019 YK0048

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 15.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Vantaan kaupunki
Kirjaamo (Kaupunkisuunnittelu)
Asematie 7
01300 Vantaa

Asia: Lausunto

Vantaan 2020 yleiskaava - luonnos

Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n 110 kV johdot sijaitsevat karttaliitteen 1 mukaisesti. Vantaan alueella sijaitsee myös muiden verkkoyhtiöiden 110 kV johtoja sekä kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n 400 kV johtoja.

Vantaan Energia Sähköverkot Oy on lunastanut johdoille johtoalueen käyttöoikeuden. Johtoalue muodostuu yleisesti johtoaukeasta ja sen molemmin puolin olevista reunavyöhykkeistä. Johtoalue on tavallisesti 45m leveä.

Yleiskaavaluonnoksen karttaan on tuotu esille sähköasemille uusia ET aluevarauksia Tikkurilaan, Tolkinkylään ja Varistoon. Voimajohtojen osalta yleiskaavaluonnokseen on tuotu kolme toisistaan eroavaa esitystä uudelle 110 kV voimajohtoyhteydelle Seutulasta Tolkinkylään ja edelleen Tuupakkaan. Vantaan Energia Sähköverkot Oy on näiden lisäksi esittänyt neljättä linjausvaihtoehtoa Vantaan kaupungille yleiskaavasuunnitteluun. Selvitystyö vaihtoehdoista jatkuu yhteistyössä kaupunkisuunnittelun kanssa.

Vantaan Energia Sähköverkkojen olemassa olevat 110 kV voimajohdot on mitoitettu, suunniteltu ja rakennettu kaikki ilmajohtoratkaisuina. Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty kehitettävinä voimajohtona mm. Tammiston 400/110 kV muuntoaseman edustan voimajohtokäytäviä ja esitetty tutkittavaksi vaihtoehtoa sijoittaa johdot maan alle sikäli, kun johdot tulevat saneerattavaksi tai maankäytön tilavaatimukset sitä edellyttävät. Väinö Tannerin tiellä on sijoitettuna rinnan Carunan 110 kV johto, Fingridin 2x400 kV johdot ja Vantaa Energia Sähköverkkojen 2x110 kV johdot, yhteensä neljä rinnakkaista pylväslinjaa. Aluetta kehitettäessä voimajohtojen osalta tulee voida miettiä myös muita mahdollisia teknisiä ratkaisuja kaapeloinnin ohella. Kaapelointi vaihtoehtona on kallis ja aiheuttaa seurannaisvaikutuksia muualle sähköverkkoon.

Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että yleiskaavan muutosehdotuksessa huomioidaan ja säilytetään olemassa olevat ja suunnitellut varaukset uusille voimajohdoille ja -sähköasemille.

Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että yleiskaavan muutosehdotuksessa huomioidaan voimajohtojen, keskijänniteverkon ja muuntamoiden sijainti.

Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.

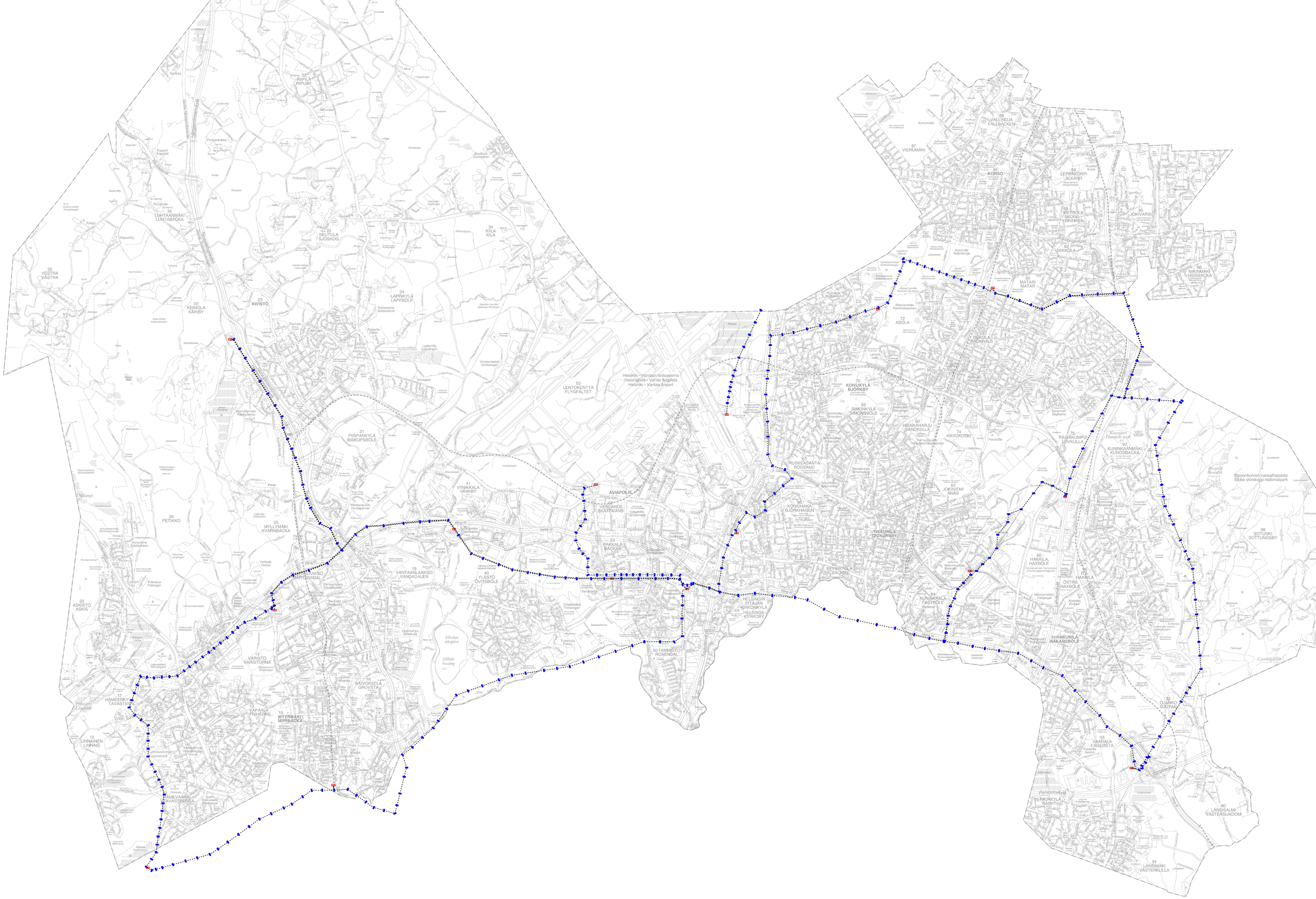
Ystävällisin terveisin

VANTAAN ENERGIA SÄHKÖVERKOT OY
Kehitys

Antti Hartikainen
yleissuunnitteluinsinööri

LIITTEET

1. Vantaan suurjänniteverkko 110 kV 1:30 000

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

VANTAAN ENERGIA SÄHKÖVERKOT OY
PL95, 01301 VANTAA
Puh. 09-82901

Karttalehti: Vantaa
Suhde: 1:30000
Tulostuspvm: 02.04.2019

110 kV verkko + vieraat johdot

Vesala Armi

Lähettäjä:	Hartikainen Antti <Antti.Hartikainen@vantaanenergia.fi>
Lähetetty:	15. huhtikuuta 2019 12:10
Vastaanottaja:	YHT Kirjaamo
Aihe:	Lausunto - Vantaan 2020 yleiskaava luonnos (YK0048)
Liitteet:	Lausunto.zip

Vantaan kaupungille

Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n lausunto Vantaan 2020 yleiskaavan luonnoksesta.

Uuden voimajohtolinjauksen Seutula - Tolkinkylä välin selvitys on kesken ja selvitystyötä jatketaan yhteistyössä Vantaan kaupungin kaavoituksen kanssa, jotta varsinaiseen Vantaan 2020 yleiskaavan lausuntoaineistoon saadaan vain yksi ehdotus voimajohdon reitille.

Ystävällisin terveisin
Antti Hartikainen
yleissuunnitteluinsinööri

VANTAAN ENERGIA SÄHKÖVERKOT OY
Peltolantie 27
PL 95, 01301 Vantaa
puh. 050 326 6913
antti.hartikainen@vantaanenergia.fi
www.vantaanenergiasahkoverkot.fi

Tunnemme vastuumme kaupunkilaisille. Valaisemme Vantaan, pidämme huolta sähköverkoista ja kaikesta, joka liittyy sähköverkon toimivuuteen. www.vantaanenergiasahkoverkot.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 23.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Vantaa

PVM: 23.4.2019

DNRO: VKM/049/2019

LAUSUNTO

Vantaan kaupungin kirjaamo
Asematie 7
01300 Vantaa

Viite: **Lausuntopyyntönne 5.3.2019**

Asia: **VANTAAN YLEISKAAVA 2020 LUONNOS**

Sijainti: **Koko Vantaa**

Vantaan kaupunginhallitus on asettanut nähtäville Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30§:n perusteella, ja pyytää luonnoksesta kaupunginmuseon lausuntoa. Museo lausuu asiasta rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Vantaan kaupunginmuseo on osallistunut yleiskaavaluonnoksen valmisteluun tuomalla esiin kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyviä tavoitteita viranomaisneuvottelussa (24.1.2018) sekä Yleiskaavatoimikunnassa (4.6.2018). Lisäksi asiasta on käyty useita kaupungin sisäisiä neuvotteluja, joissa ollaan käsitelty kaavamerkintöjen ja -määräysten muotoa ja kattavuutta.

Yleiskaavan kanssa yhtäaikaisesti meneillään olevassa Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset hankkeessa (Vantaan Kylli-hanke) on tehty yleiskaavan vaikutusten arviointia pääasiallisesti kartta-analyysien perusteella. Analyysien tulokset ovat olleet kaupunginmuseon käytössä lausunnonannon oheismateriaalina.

Yleiskaavatyön suunnittelun yhteydessä on päivitetty museon esittämien inventointitarpeiden pohjalta kulttuuriympäristöselvityksiä, ja niiden voidaan todeta olevan tällä hetkellä ajantasaisia ja riittäviä yleiskaavan kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi. Inventointeja on tehty yleiskaavaluonnoksen kanssa samanaikaisesti ja osa on valmistunut vasta alkuvuodesta 2019. Edellisestä johtuen kaavaluonnoskarttojen kulttuuriympäristömerkinnöissä on vielä joitakin keskeneräisyyksiä, jotka päivittyvät myöhemmässä kaavatyövaiheessa. Kaavakartan sisältöihin ei kuitenkaan ole oleellisia muutostarpeita, kyse on inventointikohteiden merkitsemisteknisistä korjauksista.

Merkinnät

Kulttuuriympäristön kannalta merkittävien kohteiden säilymistä edistetään yleiskaavan

VANTAAN KAUPUNGINMUSEO, HERTAKSENTIE 1, FIN-01300 VANTAA, PUH +358 9 8392 4477, kaupunginmuseo@vantaa.fi, www.vantaa.fi/kaupunginmuseo

luonnoksen pääkartalla olevalla rasterimerkinnällä. Aluerajauksen pohjana ovat valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009), maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt, sekä valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (yleiskaavan rajausta on päivitetty 2010-2014 tehdyn tarkastusinventoinnin rajauksen mukaisesti). Pääkartan kulttuuriympäristön rasterimerkintään liittyy yleismääräys, jolla viitataan kulttuuriympäristön teemakarttaan.

Tarkempaa kulttuuriympäristökohteiden tarkastelua varten on laadittu teemakartta, jossa edellä mainitut valtakunnalliset ja maakunnalliset inventointiaineistot ovat esitetty uuden yleiskaavan kulttuuriympäristörajauksen lisäksi. Tämän kartan avulla pystytään havainnoimaan kaavaluonnoksen kulttuuriympäristöaluerajauksen eroavaisuuksia maakunnallisiin ja valtakunnallisiin rajauksiin.

Teemakartalla on merkitty myös Vantaan paikallisesti merkittävät rakennusperintökohteet pistekohteina (siniset aluerajaukset poistuvat inventointitietojen päivityksen yhteydessä), muinaisjäännökset, sekä muut kulttuuriympäristökohteet pistekohteina ja aluerajauksina.

Teemakartalla on lisäksi nostettu esiin erityisen arvokkaita viljelymaisemia (keltainen väri) sekä kaupunkikuvallisesti arvokkaita 1960-1980-lukujen asuinalueita (punainen väri). Nämä kaikki alueet sijaitsevat maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaissa ympäristöissä. Näitä tarkastellaan lähemmin alempana vaikutusten arvioinnin luvussa.

Määräykset

Yleiskaavan yleismääräyksessä on mainittu, että asemakaavatyössä ja lupakäsittelyssä on huomioitava Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin mukaiset muinaismuistolain suojaamat kohteet ja museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaiset merkittävät rakennusperintökohteet. Kaupunginmuseo pitää hyvänä ratkaisuna, että ajankohtaisten kulttuuriympäristötietojen huomioiminen on esitetty yleismääräyksessä ja että kohteet tulee tarkastaa kunkin maankäytön prosessin yhteydessä (ajantasainen tieto löytyy Vantaan karttapalvelun kautta). Kulttuuriympäristökohteiden listaukset, kohteiden tutkimus ja arvottaminen ovat ajassa muuttuvia, ja siksi onkin erityisen tärkeää, että suojelutilanne ei ole vain yhden hetken otos. Alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on aina huomioitava suunnittelun aikainen mahdollisesti päivittynyt kulttuuriympäristötieto. Kulttuuriympäristön yleismääräys paikallisesti merkittävisen kohteiden huomioimisesta on erityisen merkittävä myös siinä mielessä, että varsinainen kulttuuriympäristön suojelumääräys koskee vain pääkartan rasteroidulla alueella sijaitsevia kohteita.

Arvokkaan kulttuuriympäristön määräys on hyvin yleispiirteinen johtuen siitä, että rasterialueen sisällä on hyvin monen tyyppisiä kulttuuriympäristöjä. Kunkin alueen ominaispiirteiden ja niihin oleellisesti liittyvien kohteiden vaalimiseksi tulee asemakaavoituksen yhteydessä teettää tarvittavat selvitykset.

VANTAAN KAUPUNGINMUSEO, HERTAKSENTIE 1, FIN-01300 VANTAA, PUH +358 9 8392 4477, kaupunginmuseo@vantaa.fi, www.vantaa.fi/kaupunginmuseo

Muinaisjäännöksillä tai rasterimerkinnän ulkopuolisilla rakennusperintökohteilla ei ole erillisiä määräyksiä, vaan nämä on ajateltu kuuluvan yleismääräyksen piiriin. Kuten teemakartan selostuksessa todetaan, on kohteet tuotu kartalle Museoviraston ylläpitämästä ja jatkuvasti päivittyvästä muinaisjäännöstietokannasta. Tietokannassa on kolme eri muinaisjäännöstyyppiä, jotka tulisi erotella myös teemakartalla. Nämä ovat ”sm”, ”sm-2” ja ”muu kulttuuriperintökohde”.

Suurin osa muinaisjäännöksistä ovat sm-merkinnällä merkittäviä kiinteitä muinaisjäännöksiä, joiden kohdalle tulee merkitä määräys: ”Muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.”

Maastoinventoinneissa on kiinteiksi muinaisjäännöksiksi lisäksi todettu käytössä olevia historiallisia kylänpaikkoja. Ne erotetaan muista kiinteistä muinaisjäännöksistä omalla merkinnällään sm-2 ja määräyksellä: ”Historiallinen kylätontti. Alueella sijaitsee muinaismuistolain (295/63) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Aluetta koskevista rakennushankkeista ja isommista kaivutöistä on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.”

Muinaismuistoalueiden lisäksi teemakartalla on käytössä olevia historiallisia kylänpaikkoja, jotka eivät ole muinaismuistolain rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ne ovat muita kulttuuriperintökohteita. Muiksi kulttuuriperintökohteiksi tulkittujen historiallisten kylänpaikkojen tutkimuksia tai niiden kustannusten maksamista ei voida edellyttää muinaismuistolain perusteella. Muu kulttuuriperintökohde tulee merkitä määräyksellä: ”Alueella olevat historialliset esim. asutus-, elinkeino- ja sotahistorialliset -rakenteet on säilytettävä. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella museoviranomaisten kanssa.”

Kulttuuriympäristön kannalta aluemerkinnöistä erityinen on P-aluemerkintä, joka ohjaa alueiden suunnittelua palvelun ja hallinnon toiminnoille. Näille P-alueille sijoittuu muun muassa Vantaan kaikki kartanot ja Helsingin pitäjän kirkonkylä, mutta myös esimerkiksi hautausmaa-alueita ja urheilupaikkoja. Kaavaselostuksessa (s.34) on täsmennetty, mitä nämä palveluiden ja hallinnon toiminnot merkitsevät kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa ympäristöissä. Selostuksessa tuodaan esiin historiallisten ympäristöjen rooli kasvavassa kaupungissa ja se, että näitä kohteita kehittäessä suojeluarvot ovat huomioonotettava reunaehto, mutta asiaa ei avata sen tarkemmin. Suojelun näkökulmasta näiden alueiden käyttö palvelualueina on hyväksyttävää silloin, kun on kyse kulttuuriympäristön arvoa korostavasta toiminnasta, esimerkiksi matkailukohteena. Koska alueet ovat keskenään hyvin eri luonteisia, tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioida erilaisten ympäristöjen ominaispiirteet ja niiden soveltuvuus suunniteltuihin toimintoihin. Esimerkiksi parkkialueita ei tulisi sallia kaikille alueille yhtäläisin perustein. Onkin hyvä, että merkintään liittyvässä määräyksessä on mainittu rakentamisen sopeuttaminen ympäristöön. Lisäksi ne P-alueet, jotka ovat kulttuurihistoriallisesti merkittäviä ovat saman aikaisesti rasterialueilla,

niitä kaikkia koskee myös Arvokas kulttuuriympäristö -määräys.

Suuren Rantatien eli Kuninkaantien linjaus on pääosin säilynyt Vantaalla hyvin ja tie halkaisee koko kaupungin. Tie on kuitenkin säilynyt Vantaalla eri tavoin eri paikoissa ja sen luonne vaihtelee paikasta toiseen. Yhdistyessään yhtenäiseksi kevyenliikenteen väyläksi, Suuri Rantatie olisi hieno kaupungin historiasta kertova pyöräily -ja kävelyreitti. Suuren Rantatien varrelle voisi pystyttää kylttejä ja muillakin tavoin tuoda esiin sen varrella sijaitsevia kulttuuriperintökohteita ja arvokkaita maisemia. Tämän takia museo näkee erittäin positiivisena, että Suuren Rantatien linjaus on saanut yleiskaavaluonnoksessa oman merkintänsä, johon liittyy kehittämistavoite.

Teknisenä huomiona pääkartan merkintöihin kulttuuriympäristön osalta on se, että rasterialueet eivät aina erotu kartalta ja se saattaa vaikeuttaa suojelualueiden huomioimista maankäytön tulevissa prosesseissa. Esimerkiksi Tikkurilan kohdalla arvokkaan kulttuuriympäristön rasteri ei ole erotettavissa.

Yleiskaavan vaikutukset kulttuuriympäristöön

Uutta yleiskaavaa on tehty entistä strategisemmalla otteella: Tärkein maankäytöllinen linjaus on, kaupungin kasvun ohjaaminen kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen, joukkoliikenneväylien varrelle. Vanhoista keskuksien laajentumista ja uudistumista vahvistetaan muun muassa Myyrmäessä ja Tikkurilassa. Myös Veromiehen teollisuusalueen muutosta monipuolisemmaksi keskusta-alueeksi vahvistetaan. Uudemmista alueista kasvua ohjataan junaradan varrelle Lapinkylään ja Vallinojaan, sekä suunnitellun metroradan varrelle Länsisalmeen. Tämä yhtäältä edesauttaa maaseudun kulttuuriympäristökohteiden ja maisema-alueiden suojelua, mutta saattaa aiheuttaa painetta keskuksissa sijaitsevien rakennusperintökohteiden purkamiseen ja muinaisjäännöksiin kajoamiseen. Uusien keskusta-alueiden reunamilta myös maisema-alueita on pienennetty. Seuraavissa kappaleissa on käsitelty yksityiskohtaisemmin näitä vaikutuksia.

Vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön

Rakennetun kulttuuriympäristön suojelumerkinnöissä on luovuttu paikallisesti merkittävistä moderneista aluekohteista, joita on voimassa olevassa yleiskaavassa merkitty Kaupunkikuvallisesti arvokkaan alueen -rasterimerkinnällä. Museo on inventoinut kaavatyön aikana nämä modernit aluekohteet ja vaalimista on päätetty toteuttaa merkitsemällä merkittävimmät rakennukset pistekohteina. Joidenkin kaupunkikuvallisesti arvokkaiksi määriteltyjen alueiden kohdalla todettiin, että niiden yhteneväisyys on heikentynyt (Hämevaara, Viherkummun siirtolapuutarha) ja, että suojeluperusteita ei kokonaisuuden suojelemiseen yleiskaavassa enää ole. Vaaralassa sijaitsevien rivitaloalueiden aluerajauksia on tarkennettu, mutta ne esiintyvät teemakartalla tällä hetkellä vielä aluerajauksin merkittynä. Ne muuttuvat inventoinnin valmistuttua myös pistemäisiksi rakennuskohteiksi.

Teemakartan tarkastelussa voidaan huomata lisäksi, että pistekertymiä on Pähkinärinteessä (vielä aluekohteena), Variston asuntomessualueella (pitäisi olla pistekohteina, mutta näkyy myös aluekohteena) ja Vantaanpuistossa (pitäisi olla pistekohteina, mutta näkyy myös aluekohteena).

Havukosken lähiön alueeseen on ehdotettu pienempää arvokkaan alueen rajausta, kuin mitä on osoitettu maakuntakaavassa. Suojelun toteutuminen alueella on ollut haasteellista ja sinne on tehty vuosien varrella paljon muutostöitä korjausrakentamisen yhteydessä. Alueen arvo ei olekaan niinkään kiinni yksittäisissä rakennuksissa vaan aluekokonaisuudessa, sen asemakaavaratkaisussa sekä korkeiden tornienrakennusten siluetin näkymisessä kaukomaisemaan. Merkityksellisimmiksi kohteiksi alueelta on yleiskaavaluonnoksessa nostettu Rautkallion tornitalot ja niiden lähiympäristö. Kaupunginmuseon näkemys on, että tämän alueen asemakaavallisen ratkaisun (kulkureitit ja rakennusten sijoittelu) sekä rakennusten massoittelun pääperiaatteiden säilyminen yleiskaavan suojelumerkinnöillä tukee kokonaiskuvan säilymistä riittävästi.

Niin Havukosken, kun muidenkin maakunnallisesti merkittävien modernien aluekohteiden merkitystä on haluttu korostaa nostamalla ne teemakartalla esiin punaisella värillä (Kaupunkikuvallisesti arvokas 1960-1980-lukujen asuinalue). Museo pitää myönteisenä, että kyseiset alueet korostuvat kartalla, mutta merkintään tulisi liittää määräys, jossa tuodaan esiin millaisin periaattein näiden alueiden kaupunkikuvaa tulee suojella. Aluerakentamiskohteiden suunnittelussa keskeistä on asemakaavalliset ratkaisut ja rakennusten massoittelu, joita tulisi vaalia. Näillä alueilla olevaa rakennuskantaa tulisi vaalia purkavan uudisrakentamisen sijaan ja täydennysrakentamisen tulisi tapahtua alkuperäisen asemakaavan ratkaisun periaatteita kunnioittaen.

Vanhojen tielinjojen osalta on huomioitavaa, että teemakarttaan on merkitty arvokkaat tielinjaukset vanhan inventoinnin mukaan. Vuonna 2018 suoritettiin uusi inventointi, joka on nyt päivitetty ja jonka mukaan myös teemakartta tulisi päivittää.

Vaikutukset maisemaan ja kyläkokonaisuuksiin

Teemakartasta voidaan huomioida, että arvokkaan kulttuuriympäristön rajaus on monesta kohden pienempi, kuin valtakunnallisten inventointien ja maakuntakaavan arvokkaiden ympäristöjen rajaukset. Valtakunnalliseen maisema-alueeseen verrattuna erot ovat monessa kohdissa selitettävissä karttatarkkuuden eroina. Valtakunnallinen inventointi on huomattavasti yleistasoisempi kuin yleiskaavatyön puitteissa tehty rajaus. Yleiskaavan rajoja on mietitty luonnonmuotojen perusteella luontevampiin kohtiin, kuin mitä valtakunnallisen inventoinnin puitteissa on voitu tehdä. Todellinen muutoskohta on Piispankylässä Tikkurilantien ympäristössä, Kehäradan eteläpuoleisella alueella. Alueelle on suunnitteilla Lapinkylän asema ja peltomaisemia halkoo jo nyt uudistettu Tikkurilantien linjaus. Näin ollen museo pitää perusteltuna rakentamista tälle alueelle. Se, miten alueelle rakentuva keskusta-alue (C) ja palveluiden alue (P) näkyvät läheiselle maisema-alueelle

tulisi huomioida tulevaisuudessa. P-aluemerkinnän yhteydessä on määrätty sopeuttamisesta, mutta C-alueen osalta ei tällaista määräystä ole. Kaavatyön edetessä olisi hyvä miettiä voidaanko niiden voimakkaasti kehittyvien alueiden osalta, jotka sijoittuvat arvokkaiden kulttuuriympäristöjen välittömään läheisyyteen, asettaa määräystä sopeuttamisesta tai maisemarajan luomisesta (eräänlainen suojavyöhyke) tai pienentää aluemerkinnän rajausta.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle rakentamista Hanabölen kylämaisema-alueella Sahamäessä sekä Jokiniemessä Hiekkaharjun aseman pohjoispuolelta. Sahamäen alueelta on osoitettu pientalovaltaiseen rakentamiseen yhteensä noin 20 hehtaaria viljelymaata. Rakennetun ympäristön maisemaraja siirtyy näin etelämmäksi, lähemmäksi Koivukylänväylää. Kaavaselostuksessa sivulaakson poisrajaamista on perusteltu sillä, ettei alueella ole merkittävää rakennusperintöä. Tällä hetkellä maiseman rajana etelästä katsottuna on Peijaksentien varteen jo noussut pientaloalue. Vaikka asuinrakentamiseen suunniteltu alue on suhteellisen pieni ja maisemarajana on jo nyt asuinrakentamista, tulee yleiskaavan toteutuminen tällä alueella aiheuttamaan maakunnallisesti todettujen maisema-arvojen menettämisen. Jokiniemessä nykyisen golfkentän alueelta on lohkaistu pala A-alueeksi. Tällä alueella olisi tärkeää, että pitkät näkymälinjat Havukosken peltoalueille säilyisivät.

Voimassa olevassa yleiskaavassa olevat kyläkuvallisesti arvokkaat alueet on nostettu kaavaluonnoksessa esiin teemakartalla keltaisella merkinnällä, joka on määritelty kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti arvokkaaksi viljelymaisemaksi. Backaksen kartanoalue on nostettu mukaan uutena alueena tähän listauksen. Kyseiset keltaiset alueet kuuluvat Vantaalle merkitykselliseen maalaiskulttuurin piiriin, mutta monessa kohdin viljely ei ole enää merkittävin aluetta määrittävä tekijä. Museo ehdottaakin, että aluemerkintä nimettäisiin uudestaan kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti arvokkaaksi maaseutukulttuurin alueeksi. Tämä määritelmä ottaisi mukaan paremmin myös alueilla sijaitsevat kylät ja niiden rakennukset. Museo pitää myönteisenä, että kyseiset alueet korostuvat kartalla, mutta merkintään tulisi liittää määräys siitä, miten näiden alueiden kulttuuria ja ympäristöä tulisi suojella.

Vaikutukset muinaismuistoihin

Muinaisjäännöskohteet ovat suurimmaksi osaksi hyvin huomioitu, eikä niiden kohdalle ole pääasiassa osoitettu rakennustoimintaa. Poikkeuksena on kivikautinen asuinpaikka Husbacka II (Mätäoja I-II) (mj. rek. tunnus 92010028), joka sijaitsee Myyrmäessä Jönsaksen Löydöspuiston kohdalla Mätäojan länsipuolella ja Vaskivuorentien eteläpuolella. Kohde on ainoa säilynyt Myyrmäen kivikautinen tutkimaton kivikautinen muinaisjäännös. Kohde on ehdolla Museoviraston määrittämäksi VARK-kohteeksi, eli valtakunnallisesti merkittäväksi muinaisjäännökseksi. VARK-kohteet tulevat olemaan RKY-kohteisiin verrattavia merkittäviä muinaisjäännöskohteita ja niiden valintaprosessi on parasta aikaa käynnissä Museovirastolla.

Myyrmäessä on sijainnut koko Suomen mittakaavassa erittäin merkittävä kivikautinen asuinpaikka. Myyrmäkeä rakennettaessa alueella on tehty maamme suurimmat kivikautisen asuinpaikan arkeologiset kaivaukset. Museon kanta on, että viimeistä Myyrmäen keskustan alueella sijaitsevaa säilynyttä kivikautista asuinpaikkaa ei tule tuhota. Paikalle voisi sen sijaan rakentaa esim. Jokiniemen muinaispuiston tapaisen alueen historiasta kertovan puistoalueen.

Mikäli tunnetun kiinteän muinaisjäännöksen kohdalle on merkitty rakentamista pitää asiasta neuvotella Museoviraston kanssa. Museovirasto voi muinaismuistolain 13 §:n mukaan kaavasta neuvoteltaessa myöntää kajoamisluvan. Tällaisessa tilanteessa helpoin tapa on se, että luvan ehtona mahdollisesti olevat tutkimukset tehdään ja muinaisjäännösstatus poistetaan muinaisjäännösrekisteristä jo ennen kaavan vahvistamista tai tutkimusvastuusta laaditaan selkeät kirjaukset. Muussa tapauksessa kajoamisen ehdot kirjataan kaavamääräykseen. Kaavoittaja ei voi omalla päätöksellään ohittaa muinaismuistolain mukaista kajoamislupamenettelyä esimerkiksi kaavamääräyksellä ”Rakentaa saa riittävien arkeologisten tutkimusten jälkeen”.

Yhteenveto

Kaupunginmuseo toteaa, että yleiskaavaluonnoksessa on monin paikoin huomioitu hyvin kulttuuriympäristön vaaliminen. Joitain lisämääräyksiä ja täsmennyksiä kaavaselostukseen olisi kuitenkin vielä tarpeen tehdä. Museo ehdottaa, että määräyksiä lisätään edellä mainituille rakennetun kulttuuriympäristön ja maisema-alueiden aluekohteille, sekä muinaisjäännöksille. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, että pääkartan kulttuuriympäristön rasterialueet eivät aina erotu riittävästi kartalta.

Yleiskaavaehdotuksessa on pääosin onnistuttu välttämään suuret ristiriidat kulttuuriympäristöjen vaalimisen ja yleiskaavan muiden tavoitteiden välillä, ja kaavaehdotuksen voi katsoa sekä edistävän rakennuskannan arvokkaimpien osien säilymistä että tuovan esiin laajempien maisema- ja aluekokonaisuuksien suojelun tarvetta ja merkitystä. Tästä poikkeuksena kuitenkin Myyrmäen Husbacka II -nimisen kivikautisen asuinpaikan kaavoittaminen asumiselle. Museon näkemyksen mukaan alueen ainoaa säilynyttä kivikautista kohdetta tulee vaalia ja säästää rakentamiselta.

Annamari Juvonen-Eskola
vs. Museon päällikkö

Andreas Koivisto
Arkeologi

Tiedoksi: Museovirasto
Uudenmaan ELY-keskus

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 5.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

VANTAAN SEURAKUNNAT
FÖRSAMLINGARNA I VANDA

Vantaan kaupunki
kirjaamo@vantaa.fi

LAUSUNTO KOSKIEN VANTAAN YLEISKAAVALUONNOSTA 2020

Vantaan seurakuntayhtymä lausuu Vantaan yleiskaavaluonnoksesta seuraavaa:

Yleiskaavan lähtökohdat olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämiseksi, joukkoliikenneverkoston kehittämiseksi ja luontoarvojen säilyttämiseksi noudattavat kiitettävästi kestävän kehityksen mukaisia arvoja.

Tällä hetkellä erityisesti Ruskeasannan hautausmaan saavutettavuus on huono. Seurakuntayhtymä pitää tärkeänä, että hautausmaille ja seurakuntien toimintatiloihin mahdollistetaan jatkossa hyvät joukkoliikenneyhteydet. Ruskeasannan hautausmaalle tulee varmistaa raideliikenneyhteyden lisäksi myös bussiyhteys.

Käytössä olevien hautausmaa-alueiden laajentamismahdollisuus on riittävä seurakuntien tarpeisiin, eikä uusia hautausmaavarauksia edellytetä sisällytettäväksi yleiskaavaan lukuun ottamatta Myyrmäen kirkkoa, jonka yhteyteen on varmistettava tuhkahautaamisen mahdollisuus tulevaisuudessa.

Vantaan ja Helsingin seurakuntayhtymien yhteinen maaomaisuus sijaitsee pääosin Jokiniemen ja Rekolanmetsän alueilla. Jokiniemen osalta seurakuntayhtymä esittää, että golf-toiminnot keskitetään Rekolanojan pohjoispuolelle ja ojan eteläpuolella tiivis asuntorakentaminen ulotetaan Tikkurilasta Rekolanojan varteen saakka.

Rekolanmetsään rajautuvien asuntoalueiden laajentuminen on sovitettu onnistuneesti viherrakenteeseen, alueen ekologista runkoyhteyttä ja virkistyskäyttöä vaarantamatta.

Vantaalla 3.4.2019

VANTAAN SEURAKUNTAYHTYMÄ

pstа Sari Turunen, kiinteistöjohtaja

Vantaan seurakunnat
Vernissakatu 4
01300 Vantaa
* 09 83 061
www.vantaanseurakunnat.fi
etunimi.sukunimi@evl.fi

Församlingarna i Vanda
Fernissagatan 4
01300 Vanda
* 09 83 061
www.vantaanseurakunnat.fi
förnamn.efternamn@evl.fi

Sivistystoimen lausunto - Vantaan yleiskaava 2020 luonnos (YK0048) /ETN

VD/4419/10.02.02.00/2017

Tulevaisuuskuva Vantaan maankäytön kehityksestä on nyt määritelty yleiskaavaluonnokseen. Uuden yleiskaavan tavoitevuosi on 2050. Yleiskaava on pitkän tähtäimen suunnitelma, jolla kaupunki ohjaa kehitystään haluamaansa suuntaan. Tehtävänsä mukaisesti yleiskaava linjaa kokonaiskuvan kasvun mahdollisuuksista, kaupungin rakenteesta ja kytkeytymisestä osaksi seutua, paikallisista muutoksista sekä yhteyksistä niin liikkujalle kuin luonnolle. Keskeisiä ajan ilmiöitä, jotka vaikuttavat suunnitelman taustalla ovat kaupungin vahva kasvu, ilmastonmuutos sekä segregaation uhka.

Voimassa olevan yleiskaavan linjauksia seuraten kasvu ohjataan kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen sitä eheyttäen ja vahvistaen. Yhtäläisyyksistä voimassa olevaan yleiskaavaan huolimatta uusi yleiskaavaluonnos on edeltäjäänsä strategisempi muun muassa joukkoliikenteen verkostoon pohjautuvan tavoitteellisen kasvun keskittämisessä.

Uuden yleiskaavan tärkein maankäytöllinen ratkaisu on ohjata kasvu kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle ja tulevaisuuden muutoksille. Yleiskaavaluonnos keskittää merkittävän osan kasvusta joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhykkeelle. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä kaupungin poikittaisia yhteyksiä parantavan Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle.

Tavoite riittävistä palveluista on esitetty yleiskaavamääräyksiin. Yleiskaava ei kuitenkaan ohjaa tarkasti yksittäisten palvelujen tarkkaa sijoittumista.

Vapaa-ajan lautakunta 16.4.2019 § 22

Talous- ja hallintojohtajan esitys:
Päätetään antaa maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalle seuraava lautakunnan vastaus:

Valtaosa sivistystoimen palveluiden nykyisistä tonteista ja tulevaisuuden tonttitarpeista ei ole näkyvissä yleiskaavaluonnoksen kaavakartalla. Yleiskaavaluonnoksessa palveluverkon tarvitsemat tonttitarpeet on otettu huomioon kaavamääräyksissä, joissa todetaan, että asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys.

Sivistystoimi toteaa, että palveluverkkojen tonttitarpeet tulee turvata kaavarunkoja laadittaessa ja asemakaavoituksessa riittävän kokoisina tonttivarauksina toiminnan tarpeet ja niiden mukaiset reunaehdot huomioiden. Kaupungin kasvaessa myös palveluiden käytössä olevien tilojen tarve kasvaa. Yleiskaavan ohjatessa kasvua nykyisen kaupunkirakenteen sisälle myös palvelutarve kohdistuu näille alueille. Tällöin nykyiseen palveluverkkoon ja toimitilojen kapasiteettiin voidaan tukeutua vain osittain, koska nykyinen kapasiteetti riitä vastaamaan tulevaisuuden kokonaistarpeeseen. Kasvuun vastaamisen lisäksi tulee mahdollistaa myös muut palveluverkkoon kohdistuvat muutostarpeet, kuten esimerkiksi huonokuntoisten ja epätarkoituksenmukaisesti sijaitsevien tilojen korvaaminen vastaamaan paremmin palvelutarvetta myös sijainniltaan.

Sivistystoimi muistuttaa, että sen palvelut lisäävät kuntalaisten osaamista, hyvinvointia ja viihtyvyyttä, ja ovat näin ollen myös kaupungin vetovoimaa lisäävä tekijä ja niiden saavutettavuus tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Yleiskaavan aluevarauksilla ja määräyksillä on vaikutus liikuntapalveluiden mahdollisuuksiin tarjota ja tuottaa palveluita kuntalaisille. Tästä näkökulmasta sivistystoimi muistuttaa, että kaupungin valtuustokauden 2018-2021 strategiassa todetaan, että laadukkaat palvelut ovat vetovoimatekijä asukkaille, yrityksille ja työntekijöille. Palvelut vastaavat asukkaiden tarpeisiin ja niiden avulla vantaalaiset voivat hyvin ja ovat tyytyväisiä julkisesti rahoitettuun palvelutuotantoon. Tämän perusteella yleiskaavaluonnoksen selostuksen sivulla 32 olevaa kirjausta (alueiden vetovoima ei koostu pelkästään asumisen laatutekijöistä, vaan myös erilaisten palveluiden tarjonnasta ja saavutettavuudesta) toivotaan muokattavan esimerkiksi muotoon: alueiden vetovoima koostuu asumisen laatutekijöistä sekä erilaisten palveluiden tarjonnasta ja saavutettavuudesta.

Vapaa-aika, virkistys- ja liikunta-alueiden teemakartta on tärkeä lisäys yleiskaavaan ja helpottaa kaava-aineiston luettavuutta ja palveluverkon hahmottamista. Periaate siitä, että urheilupuistot ovat palvelujen ja hallinnon alueella (P) ja liikuntapuistot ja muutoin palveluverkon näkökulmasta keskeiset lähiliikunnanpaikat urheilu- ja virkistyspalvelujen alueilla (VU) on selkeä. Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt uudet VU-aluevaraukset ovat palveluverkon näkökulmasta tärkeitä ja hyvin perusteltuja. Näiden lisäksi liikunnan palveluverkko edellyttää uusia VU-aluevarauksia esimerkiksi Askiston / Hämevaaraan, Aviapolikken itäosaan, Viertolaan / Koivuhakaan ja Nikinmäkeen. Teemakartalta puuttuu myös joitakin aluevarauksia, jotka ovat merkittyinä kaavakartalle (esim. uimapaikkamerkinnät (Vetokannas, Vaaralanlammet) ja koirakoulutusalueiden merkinnät (Petikko, Ojanko, Kiila).

Urheilu- ja virkistyspalvelujen alueen (VU) kaavamerkinnän yhteydessä on kirjattu, että alue varataan liikunnan, urheilun ja virkistyksen vapaa-ajantoiminnoille. Urheilu- ja virkistyspalvelujen paikkaa koskeva merkintä on hyvä kirjata vastaavaan tapaan liikunnan, urheilun ja virkistyksen vapaa-ajan toiminnoille (luonnoksessa muodossa alueelle on varattava tilaa virkistys ja urheilupalveluille).

Olemassa olevat ja uudet SL- ja luo-alueet eivät saa merkittävästi häiritä virkistys- ja ulkoilutoimintojen ylläpitämistä ja kehittämistä, esim. ulkoilu- ja latureittejä. Tällaisia uusia SL-alueita ovat mm. Linnaisten metsä, Raappavuoret, Petikko, Vierumäki, Bosbacka, ja luo-alueita mm. Kuusijärvi, Ilolanoja, Krakanpelto, Petikko ja Keimola. Silvolan uusi SL-alueen laajennus puuttuu sivun 51 kartasta. Matarinkosken metsien SL- tai luo-alueita tulisi ennemmin laajentaa kuin ulottaa uutta rakentamista tälle eko-logisesti Vantaan tärkeimpien koskiympäristöjen alueelle. Alueella on runsaasti virkistys- ja ulkoilukäyttöä, ja se on tärkeä kohde tuleville joenvarren reitti- ja virkistyshankkeille. Rakennuskaavassa alu-eella on myös liikuntapalveluiden kenttävaraus.

Tuusulanjoen SL-aluetta tulisi laajentaa kapeimmalta osaltaan virkistys- ja reittihankkeiden toteutumisen mahdollistamiseksi sekä luonnonsuojelun varmistamiseksi tärkeässä koskiympäristössä. On myös varmistettava riittävä etäisyys vesistöstä teollisuuteen. Seitsemän veljeksen reitin toteuttaminen on huomioitava alueen käyttöä suunniteltaessa ja rakentamishankkeita toteutettaessa. Jokien virkistyskäytön kehittämisessä on hyvä ottaa huomioon myös alueet, joilta reitit ja palvelut puuttuvat, esim. Kivistö, eteläinen Nikinmäki, Ylästön ranta. Luhtaanmäenjoki (Lepsämänjoki/Kuhajoki) sekä Vähäjoki (Lillån/Tuusulanjoki) tulisi esittää kaavassa vesialueena, kuten Vantaanjoki ja Keravanjoki.

Myyrmäen suuralueella luonnonsuojelualueet ovat laajentuneet esim. Raappavuoren ja Petikon alueella verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan. Alueella on jatkossakin turvattava ulkoilureittien, latujen ja lähiliikunnan palveluiden (esim. lähiliikuntapaikat, frisbeegolfradat, pulkkamäki) kehittäminen. Koivurinteen alueen ulkoilureittilinjaus tulee tarkistaa toteutusmahdollisuuksien näkökulmasta (luonnoksessa merkitty kulkemaan jyrkän kallionyppylän läpi). Alueellisen liikunnan palveluverkon näkökulmasta Kaivokselan liikuntapuisto tulee merkitä VU-alueeksi. Askiston / Hämevaaran alueelle tarvitaan uusi VU-aluevaraus. Alueelta puuttuvat lähiliikunnan palvelut. Myyrmäen alueen pyöräilyn baanalinjaus olisi hy-

vä saada sujuvammaksi ja lähemmäksi keskusta-aluetta pohjois-eteläsuunnassa. Friimetsän AP-aluetta on harkittava poistettavaksi kaavasta, koska alue on irrallaan muusta asutuksesta ja sijoittuu tärkeälle Petikon virkistysalueelle.

Kivistön suuralueella Lipunkantajan lähiliikuntapaikat tulee merkitä VU-merkinnällä tai vähintään VL-merkinnällä (vrt. Kenraalinpuiston kenttä VL-alueella). Vantaan Vauhtikeskus on nykyisessä yleiskaavassa EM-merkinnällä (varattu moottoriurheiluun ja ajokoulutukseen, moottorirata-alue). Yleiskaavaluonnoksessa alue on kirjattu TT-merkinnällä (tilaa vaativa tuotanto- ja varastotoiminnan alue, varataan tuotanto-, varasto-, logistiikan ja yhdyskuntateknisen huollon toiminnoille). Alueella on jatkossakin turvattava moottoriurheilutoiminta ja sen kehittämismahdollisuudet. Moottoriradan läheisyydessä, Katriinantien ja Myllykyläntien risteyksessä oleva alue, on palautettava VU-alueeksi (luonnoksessa ehdotettu muutettavaksi VL-alueeksi). Reittiyhteyden toteuttaminen on mahdollistettava Hansakallion alueelta Myllykyläntielle. Teollisuusalue tulee liian lähelle Tuusulanjokea ja vaikeuttaa mm. Seitsemän veljeksen reitin toteuttamista SL-alueella. Virkistysmahdollisuudet tulee turvata Tuusulanjoen varrella. Lisäksi olemassa olevalle asutukselle ollaan tuomassa kaavaluonnoksessa vahvistus, vaikka nykyisin osa joen varren asutuksesta on SL-alueella. Ranta-alueet tulisi säästää asutukselta

Aviapoliksen suuralueella voimassa olevan yleiskaavan mukainen VU-alue Ylästöntien etelä- ja pohjoispuolella tulee säilyttää golfkentän toteuttamista varten (kaavaluonnoksessa eteläosaa ehdotettu maatalousvaltaiseksi alueeksi, pohjoisosa VL-aluetta). Alueelle tulee voida toteuttaa golfin harrastamiseen soveltuva kenttä. Reittiyhteyksien toteuttaminen on turvattava Veromiehestä laajemmille viheralueille. Alueen itäosaan tarvitaan palveluverkon näkökulmasta VU-alue lähiliikuntapalveluiden toteuttamiseksi. Tarkemman asteisessa suunnittelussa on turvattava riittävät aluevaraukset asuinalueiden lähiliikunnan paikoille ja koulujen ja päiväkotien pihoille. Alueellisen liikunnan palveluverkon näkökulmasta alueelle tarvitaan varaus liikuntahallille (koulun tai oppilaitoksen yhteyteen).

Tikkurilan suuralueella voimassa olevan yleiskaavan mukainen VU-alue Hiekkaharjun golfkenttää varten tulee säilyttää. Golfkentän laajentamistarve tulee huomioida nimenomaan pohjoiseen, Havukosken suuntaan. Kentän toteuttaminen Keravanjoen itäpuolelle ei ole tarkoituksenmukaista, koska se edellyttäisi vaativia ja kalliita siltaratkaisuja. Helsinge skolan kenttä poistuu Tuusulanväylän ramppien rakentamisen yhteydessä. Edellyttää uutta kenttäaluevarausta (VU) opetus- ja vapaa-ajan käyttöä varten koulun läheisyydestä. Viertolan / Koivuhaan alueelle tarvitaan uusi VU-aluevaraus. Alueelta puuttuvat lähiliikunnan palvelut.

Korson ja Koivukylän suuralueilla alueellisen liikunnan palveluverkon näkökulmasta Rekolan liikuntapuiston alue tulee merkitä VU-alueeksi. Nikinmäen alueelle tarvitaan uusi VU-aluevaraus, sillä alueelta puuttuvat lähiliikunnan palvelut. Vierumäen teollisuusalue on irtonainen ja liian laaja kokonaisuus ulkoilualueeseen nähden. Vierumäki on ainut virkistysyhteys Vantaalta Hyrylän keskustaan ja urheilupuistoon. Kytöladon TT-aluetta on pienennettävä eteläreunasta, jotta alueen ulkoilu- ja virkistyskäyttö voidaan turvata.

Hakunila suuralueella Hakunilan urheilupuiston VU-merkintää on laajennettava Kormuniityn puolelle ulkoilureittien molemmin puolin. Asia on huomioitava myös alueelle tehtävissä maanvuokrasopimuksissa. Alueella on jo olemassa merkittävää liikuntapaikkarakentamista (lähiliikuntapaikat, vapaanurmikentät, kilpa- ja lämmittelyladut, kilpaladun hiihtoputki, lumetusalue). Kuusijärvellä Hunakujan / Simakujan asuinaluetta on laajennettu Kuusijärvelle päin, mikä vaarantaa alueen ulkoilu-/ latuverkon kehittämisen.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet: Vantaan yleiskaava 2020 luonnos (YK0048) selostus, 11.2.2019

Täytäntöönpano:	Hallintoyksikkö - ote maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Muutoksenhaku	Ei muutoksenhakuoikeutta / Kuntalaki 136 §

Lisätietoja:
Liikuntapäällikkö Anu Jokela, puh. 043 825 8845, etunimi.sukunimi@vantaa.fi
Strategia-asiantuntija Laura Malinen, puh. 050 3029 750, etunimi.sukunimi@vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 15.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

Yleiskaavalausuntoluonnos

Vantaan kaupunginhallitus on 11.2.2019 päättänyt asettaa nähtäville Vantaan yleiskaava 2020 luonnoksen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30§:n perusteella. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta on pyydetty lausuntoa yleiskaavan luonnoksesta.

Yleiskaava nojautuu taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävään kehitykseen. Sosiaali- ja terveystoimi painottaa asuinalueiden sosiaalisen kestävyyden vaalimista ja asuinalueiden kehittämistä asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Vantaan ratikka ja muu raideliikenne mahdollistavat sujuvan liikkumisen, mutta myös poikittaisliikennettä tulee kehittää.

Julkisille palveluille tulee varata riittävästi P-alueita ja julkisten palvelujen tulee sijaita hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella.

Panostus julkiseen liikenteeseen sekä pyöräilyyn on erinomainen asia. On erittäin tärkeää, että Vantaa kehittää julkista liikennettä kaupunkikeskusten välillä ja Vantaan sisällä, mutta myös naapurikuntiin pääkaupunkiseudun alueella. Kaikki Vantaan alueet tulee olla helposti saavutettavissa julkisilla kulkuneuvoilla.

Ulkoilualuiden ja pyöräreittien lisääminen tukevat myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita. On tarkoituksenmukaista, että moniin palveluihin pääsee joko jalkaisin tai pyörällä. Luontokohteisiin pääseminen ja niiden sijoittuminen lähelle asuinalueita tukee kuntalaisten hyvinvointia ja antaa yhä useammalle mahdollisuuden nauttia positiivisista luontoelämyksistä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden työ on muuttumassa ja muuttunut aiempaa enemmän liikkuvaan ja jalkautuvaan työhön eri puolille Vantaata. Työntekijät käyvät myös asiakkaiden kotona kotikäynneillä. Kotikäyntejä tekevät perhepalvelujen, terveyspalvelujen ja vanhus- ja vammaispalvelujen työntekijät.

Hyvät julkiset yhteydet ovat edellytys jalkautuvan työn toteutumiselle ja hyvät liikenneyhteydet edesauttavat myös työntekijöiden saatavuutta. Sosiaali- ja terveystoimi ei edellytä työntekijöiltään oman auton käyttöä ja siksi liikkumisen myös työaikana tulee olla helppoa ja joustavaa. Vantaa kilpailee hyvistä työntekijöistä Helsingin ja Espoon sekä naapurikuntien kanssa. Lyhyet ja joustavat työmatkat ovat myös yksi kilpailuvaltti. Erityisesti ratikka ja junaliikenne sujuvoittavat myös työmatkaliikennettä Vantaan sisällä ja koko pääkaupunkiseudulla.

Monipuoliset asuinalueet ovat sekä kuntalaisten että työntekijöiden kannalta tärkeitä. Kohtuuhintaiset ja muuntojoustavista asunnot ovat Vantaan etu. Asuinalueiden segregaatiokehitystä tulee välttää monilla eri ratkaisuilla, joihin esimerkiksi myönteisen erityiskohtelun ohjelmalla jo pyritään vastaamaan. Asuinalueiden kehittämisessä lähipalvelujen sijoittamiseen on kaavoituksella suuri merkitys, esimerkiksi pienet hoivakodit ja päiväkoditvoivat sijaita lähellä asuinalueita. Myös päivittäistavarakauppojen sijoittumisella on suuri merkitys asukkaille.

Palvelut keskittyvät tulevaisuudessa yhä enemmän keskuksiin. Sosiaali- ja terveyspalvelut on tarkoitus järjestää tulevaisuudessa neljässä hyvinvointikeskuksessa Myyrmäellä, Tikkurilassa, Koivukylässä ja Hakunilassa. Palveluja järjestetään myös perhekeskuksissa. Hyvinvointi- ja perhekeskukset tulee huomioida P-merkinnöissä.

Hyvinvointikeskusten lisäksi Vantaalla toimii pienempiä sotekeskuksia. Keskusta-alueiden tiivistyessä ja Tikkurilan alueen asukkaiden määrän kasvaessa, on erityisen tärkeää, että Tikkurilan hyvinvointikeskuksen rakentaminen aloitetaan mahdollisimman pian.

Myös muiden palvelujen osalta on nähtävissä keskittymistä keskusta-alueille, erityisesti Tikkurilaan ja asiakkaiden tulee päästä liikkumaan palveluihimme sujuvasti. Vantaan väestökasvu vaikuttaa myös kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen asiakasmääriin.

Vantaan tuleva väestönkasvu näkyy erityisesti lapsiperheiden ja aikuisten palveluissa. Uusien palvelujen tarve vuoteen 2050 saakka noin 100 000 asukkaalle merkitsee esimerkiksi terveyspalveluissa 50 uutta lääkärin ja sairaanhoitajan vakanssia, mikä tarkoittaa yli 5000 m2 terveysasematilaa. Koulu- ja opiskeluterveydenhoidon osalta esimerkiksi 30 000 kouluikäistä tarvitsee 14 lääkäriä ja 50 kouluterveydenhoitajaa.

Yleiskaavan valmistelussa tulee huomioida myös Vantaan ikääntyneen väestön määrän voimakas lisääntyminen vuoteen 2045 saakka ja varmistaa, että ikääntyneiden asumisen, liikkumisen ja palveluiden tarpeet huomioidaan kaikissa kaavoituksen vaiheissa.

Vanhus- ja vammaispalveluiden kannalta olennaista on esimerkiksi palveluiden ja asumisen sijoittuminen siten, että ne ovat ikääntyneen väestön ja vammaisten kannalta riittävän tavoitettavia ja saavutettavia.

Vanhus- ja vammaispalvelut toteaa, että vuosina 2019 – 2045 suhteellisesti eniten kasvava ikäryhmä aikana ovat 65 vuotta täyttäneet, joiden osuus väestöstä kasvaa nykyisestä vajaasta 15 prosentista vajaaseen 20 prosenttiin. Vuonna 2017 ryhmään kuului 32 800 asukasta, ja ennusteen mukaan 65 vuotta täyttäneitä on 57 800 asukasta vuonna 2045. Vanhimman ikäryhmän kasvusta 4 100 henkeä tulee 65–74-vuotiaiden määrän lisäyksestä, 11 200 henkeä 75–84-vuotiaiden määrän lisäyksestä ja 9 600 henkeä 85 vuotta täyttäneiden määrän lisäyksestä.

Vanhusten hoiva-asumisen palvelutarve on väestön nopean ikääntymisen vuoksi jatkuvasti kasvava. Hoitopaikoista suuri osa sijaitsee tällä hetkellä Vantaan rajojen ulkopuolella. Tämän hetken arvion mukaan vuonna 2027 tarvitaan yhteensä yli 1 800 hoitopaikkaa eli noin 600 hoivapaikkaa enemmän kuin nykyisin. Vanhuspalveluiden asiakaspaikkojen tarpeen kasvu vuoteen 2045 saakka tulee huomioida Vantaan kaavoituksen kaikissa vaiheissa. Huomionarvoista on, että suuri osa ikääntyneistä ei tule tulevaisuudessakaan olemaan ikääntyneiden asumispalveluiden piirissä vaan he asuvat omissa kodeissaan. Tämä edellyttää esteettömien ja saavutettavien asumisratkaisujen lisäämistä kaikilla Vantaan alueilla. Koko maan tasoisena tavoitteena pidetty ikääntyneiden mahdollisuus elää omassa kodissaan mahdollisimman pitkään tulee huomioida Vantaalla kaavoituksen ja rakentamisen tasolla, siten että ikääntyneiden kotona asumisen mahdollisuudet paranevat. Vanhus- ja vammaispalveluiden kannalta erityisen olennaista on huomioida kotiin vietävien palveluiden mahdollisimman sujuva järjestäminen esimerkiksi kotihoidon pysäköintiä ja liikkumistarpeita mahdollistaen.

Ikääntyneiden määrän kehitys tulee vanhus- ja vammaispalveluiden näkökulmasta huomioida kaavoituksessa myös alueittain. Myyrmäen suuralueella 65 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy 2 100 asukkaalla vuoteen 2027 mennessä. Ikäryhmän koon kasvu kohdistuu erityisesti 75 vuotta täyttäneiden määrään, joka kasvaa 3 000 asukkaalla. Tästä yli 85-vuotiaiden osuus on 1 000 asukasta. 65–75-vuotiaiden määrä sen sijaan laskee. Kaupungin-osista eniten 65 vuotta täyttäneiden ryhmä kasvaa Hämeenkylässä, 650 asukkaalla. Kivistön suuralueen 65 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy 950 asukkaalla, josta 400 on yli 75-vuotiaita. Eniten yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa Kivistön kaupunginosassa, 500 hengellä.

Aviapoliksen suuralueella 65–74-vuotiaiden määrä lisääntyy 400 asukkaalla ja 75 vuotta täyttäneiden määrä 700 asukkaalla. Eniten kasvua 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä on Pakkalan ja Vero-miehen kaupunginosissa, molemmissa noin 400 asukasta. Tikkurilan suuralueella 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa vuoteen 2027 mennessä 2 000 asukkaalla, josta 1 400 kuuluu 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmään. Yli 85-vuotiaiden osuus kasvusta on 450 asukasta. Kaupunginosista eniten kasvaa Tikkurila, jossa 65 vuotta täyttäneiden määrä lisään-tyy 500 asukkaalla.

Koivukylän suuralueella 65–74-vuotiaiden määrä kohoaa 300 asukkaalla, 75–84-vuotiaiden määrä 1 000 asukkaalla ja yli 85-vuotiaiden määrä 300 asukkaalla. Kasvua tulee tasaisesti kaikkiin kaupunginosiin. Korson suuralueella 65 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa 1 600 asukkaalla, josta 950 on 75–84-vuotiaita ja 300 henkeä yli 85-vuotiaita. Eniten kasvua on Korson ja Metsolan kaupunginosissa. Hakunilan suuralueen 65–74-vuotiaiden määrä laskee noin 150 asukkaalla, mutta vastaavasti 75–84-vuotiaiden määrä nousee 1 000 asukkaalla ja 85 vuotta täyttäneiden määrä 250 asukkaalla. Voimakkainta ikääntyneiden määrän kasvu on Hakunilan ja Rajakylän kaupunginosissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvitsemat lähivuosien ja tulevaisuuden lisäresurssit tulee huomioida kaupungin taloussuunnittelussa ja kaavoituksessa.

VANTAAN KAUPUNKI - Kirjaamo
Saapunut: 23.4.2019
Dn:o VD/4419/10.02.02.00/2017

VÄYLÄ

Lausunto

LIVI/7945/03.01.02/2017

23.4.2019

Vantaan kaupunki

kirjaamo@vantaa.fi

Viite: lausuntopyyntö 15.2.2019

Lausunto Vantaan yleiskaavan 2020 luonnoksesta (YK0048)

Väylävirasto on tutustunut yleiskaavaluonnokseen ja antaa lausuntonsa liikennejärjestelmän sekä rautateiden näkökulmasta.

Rautatieyhteydet, rautatietunnelit ja asema-alueet

Yleiskaavaluonnoksessa rautatiet on pääasiassa osoitettu LR-merkinnällä *"Raskaan raideliikenteen alue, Alue varataan rautateille"*. Merkinnällä on osoitettu Kehärata (Huopalahti – Havukoski), Koivukylän kolmioraiteen varaus, Päärata (Pasila – Riihimäki), Vuosaaren satamarata (Vuosaari – Kerava) sekä Klaukkalan radan varaus. Voimassa olevaan yleiskaavan nähden Heli-radan varaus on yleiskaavaluonnoksesta poistettu maakuntakaavan mukaisesti. Väylävirastolla ei ole huomautettavaa kyseisten merkintöjen osalta. Voimassa olevaan yleiskaavaan nähden kaavaluonnoksesta on jätetty myös pois Tikkurila – Hakkila -ratayhteys, joka käsitellään jäljempänä lausunnossa.

Kaavaluonnoksessa Lentoradan varaus, Kehäradan tunneliosuus sekä Vuosaaren radan tunneliosuus on osoitettu merkinnällä Raskaan raideliikenteen tunneliosuus *"Maanpinnan alle sijoitettava rautatien osuus, joka on rakennettava niin, ettei liikennöinti sillä häiritse olevaa eikä yleiskaavassa osoitettua maankäyttöä".* Väylävirasto huomauttaa, että kyseistä merkintää tulee täydentää siten, että suunnitellut ja toteutetut rautatietunnelit huomioidaan myös uutta maankäyttöä rautatietunneleiden läheisyyteen suunniteltaessa. Rautatietunneleiden läheisyyteen rakentamisesta ei saa aiheutua turvallisuusriskiä, radan rakenteille tai junaliikenteelle taikka muuta haittaa radanpidolle.

Yleiskaavassa osoitettua Lentoradan linjausta mukailee myös Tallinnan tunnelin selvitetty linjaus Lentoasemalle saakka. Tallinnan tunneliin liittyvä yhteys lentoasemalta rahtiterminaaliin tulisi merkitä kaavaan yhteystarvemerkinnällä.

Yleiskaavaluonnoksessa Kehäradalle on osoitettu Rautatieasema -merkinnällä nykyisten asemien lisäksi seuraavat asemavaraukset: Petas, Lapinkylä, Viinikkala sekä Ruskeasanta. Lapinkylän asema on voimassaolevaan yleiskaavaan nähden ainoa uusi asemavaraus. Pääradalle on osoitettu Rautatieasema -merkinnällä Vallinojan asemavaraus voimassa olevan yleiskaavan mukaisesti. Väylävirasto huomauttaa, että uusien asemien ja niihin tukeutuvien uusien asemanseutujen toteutuminen edellyttää

raideliikenteelle nähtävissä oltavaa riittävää käyttäjäpotentiaalia ja sitä kautta tiivistä kaupunkirakennetta asemien välittömään läheisyyteen. Yleiskaavoituksella tulee pyrkiä mahdollistamaan riittävän tiheästi rakentuvien asemanseutujen muodostuminen, jotta raideliikenteen asemille muodostuu jatkossa sen edellyttämä suuri käyttäjäpotentiaali. Uusien asemien jatkosuunnittelusta ja toteuttamista on aikanaan tarpeen sopia Väyläviraston kanssa.

Vantaankoski, Vehkala, Kivistö, Ruskeasanta ja Tikkurila on osoitettu merkinnällä Seudullisesti merkittävä liityntäpysäköintialue. Lentoasema ja Tikkurila osoitettu merkinnällä Valtakunnallinen joukkoliikenteen vaihtoasema *"Kansainvälisen, valtakunnallisen ja seudullisen joukkoliikenteen liityntä- ja vaihtoyhteydet tulee toteuttaa laadukkaina"*. Väylävirastolla ei ole huomautettavaa kyseisten merkintöjen osalta.

Rautateiden varikkotarpeet

Väylävirastossa on tällä hetkellä työnalla yhteistyössä HSL:n kanssa pääkaupunkiseudun lähijunaliikenteen varikkotarpeiden selvittäminen. Parhaillaan käynnissä on Rantaradan lähiliikennevarikkoselvitys Kirkkonummen ja Espoon alueella, jossa tutkitaan varikon sijoittamismahdollisuuksia Luoman, Mankin ja Vuohimäen vaihtoehtoisille alueille. Espoon/Kirkkonummen varikon lisäksi tarvitaan todennäköisesti myös omat varikot Kehäradan ja Pääradan varrelle. Kehäradan ja Pääradan varikoista ei toistaiseksi ole tarkempia selvityksiä, mutta näiden mahdolliset sijoittumispaikat voisivat olla esimerkiksi Kerava ja Vantaan Lapinkylä. Tarve Lapinkylän varikolle on noussut esille loppusuoralla olevassa Pisararadan liikennöintiselvityksessä, jossa on ratkottu Kehärata-Pisararata –ympyrälinjaan liittyviä liikennöinnin ongelmia. Väylävirastossa on tarkoitus käynnistää laajempi Keravan ja Vantaan lähiliikennevarikokkoselvitys touko-kesäkuun aikana. Selvityksessä tarkastellaan varikkojen vaihtoehtoisia sijoittumispaikkoja, niiden ratageometriaa sekä toteutettavuutta. Laadittava selvitys on tarpeen huomioida yleiskaavaehdotusta laadittaessa Vantaalle sijoittuvan varikon varauksen osalta. Väyläviraston yhteyshenkilö selvitystyön osalta on projektipäällikkö Kaisa Kauhanen (p. 0295 34 3368, kaisa.kauhanen@vayla.fi).

Tikkurila – Hakkila -rata (Santarata)

Yleiskaavaluonnoksesta on jätetty pois nykyinen Tikkurilasta Hakkilaan johtava ns. Santaradan rautatieyhteys. Radan alkuosan kohdalle on osoitettu uusi raitiotie ja Hakkilan päähän uusi katu. Hakkilassa Santaradan läheisiä nykyisiä teollisuusalueita on osoitettu muutettavaksi tulevaisuudessa asumiseen A/TP -merkinnällä *("Asumiseen muuntuva työpaikka-alue"*). Yleiskaavaselostuksessa on esitetty radanpidon alueiden siirtämistä Hakkilasta toisaalle, mutta kaavaluonnoksessa ei uutta sijaintia toiminnoille ole osoitettu. Väylävirasto huomauttaa, että Hakkilaan johtava nykyinen Santarata ja Hakkilassa sijaitsevat radanpidon alueet ovat Väylävirastolle jatkossakin välttämättömiä ja edellyttää, että ne säilytetään Vantaan yleiskaavassa jatkossakin. Kaavaselostuksen perusteella Hakkilan alueen merkitystä radanpidolle ei yleiskaavoituksessa ole kaikilta osin tiedostettu.

Sujuva ja häiriötön junaliikenne valtion rataverkolla vaatii toimiakseen tehokasta radan kunnossapitoa. Tulevaisuudessa maankäytön tiivistyessä raskaan raideliikenteen runkoyhteyksien varrelle ja junaliikenteen lisääntyessä rataverkolla tulee radan kunnossapidonkin merkitys korostumaan. Väylävirasto tarvitsee rautateiden sujuvan liikennöinnin takaamiseksi radanpidon raiteita sekä erilaisia varasto- ja kuormausalueita ympäri valtion rataverkkoa. Radanpidon tarpeisiin varatuilla alueilla varmistetaan rataverkon päivittäisen kunnossapidon toimintaedellytykset. Lisäksi alueilla mahdollistetaan tulevaisuudessakin laajempien radan parantamishankkeiden tarkoituksen mukainen toteuttaminen.

Radanpidon alueiden, joita ratatyökoneille ja raidemateriaalille tarvitaan, tulee sijaita mahdollisimman lähellä niitä kohteita, joissa toimenpiteitä suoritetaan. Pääkaupunkiseudulla on Suomen kattavin raideverkko ja tihein junaliikenne, minkä johdosta myös kunnossapidettäviä kohteita on paljon ja radan kunnossapidon käytettävissä olevia työrakoja on vähän ja ne ovat lyhyitä. Tämän johdosta radanpidon alueita tarvitaan kattavasti pääkaupunkiseudun ratayhteyksien varrella. Hakkilan nykyinen radanpidon alue on sijainniltaan ja rataverkolle liitynnän kannalta toimiva osa nykyistä tukikohtaverkostoa (Pasila, Ilmala, Hakkila, Kerava, Hyvinkää, Riihimäki). Maankäytön tiivistyessä rautateiden varsilla on radanpidon alueita karsittu ja uusien alueiden löytäminen käytännössä mahdotonta. Lisäksi uuden tällaisen alueen toteuttaminen muualle kuin olemassa olevan liikenne- tai puolenvaihtopaikan yhteyteen on äärimmäisen kallista ja aiheuttaa rakentamisaikana huomattavaa haittaa junaliikenteelle. Jäljellä olevien harvojen alueiden karsiminen ilman korvaavien alueiden osoittamista vaikeuttaa merkittävästi radanpidon toimintaedellytyksiä pidentämällä vasteaikoja ja lyhentämällä työrakojen tehokasta käyttöä, nostaen kunnossapidon kustannuksia. Kunnossapidon vaikeuttaminen näkyy vikatilanteissa junaliikenteessä lisääntyvinä myöhästymisinä, jotka heijastuvat pääkaupunkiseudulta koko Suomen rataverkkoon. Rautateihin tukeutuvan maankäytön kehittäminen edellyttää rataverkon kehittämistä ja sitä kautta myös radanpidon toiminta edellytysten turvaamista. Yleiskaavaluonnoksessa esitetyllä ratkaisulla tämä kehitys vaarannetaan.

Pääradan lisäraidevaraukset

Väyläviraston tekemän linjauksen mukaisesti Pasila – Kerava -rataosalla tulee pitkällä tähtäimellä varautua kahteen lisäraiteeseen (yhteensä kuusi raidetta). Lisäraidevaraukset ovat pitkän aikavälin varauksia, joiden toteuttamisaikataulu ei ole tiedossa ja joista ei ole yksityiskohtaisia suunnitelmia. Vaihtoehtona lisäraiteiden mahdollistamalle pääradan kapasiteetin lisäykselle on Lentorata, jonka toteutuksesta ei myöskään ole suunnitelmia tai päätöksiä. Väylävirasto on laatinut vuonna 2018 Pasila – Kerava -välin lisäraiteiden aluevarausselvityksen (Liikenneviraston suunnitelmia 2/2018) lisäraiteiden tilantarpeen selvittämiseksi, saatavilla http://www.doria.fi/handle/10024/163663. Pääradan läheisyyteen sijoittuvissa asemakaavoissa on turvattava lisäraiteiden toteuttamisedellytykset tulevaisuudessa.

Maantiet

Vihdintie on kaavassa osoitettu merkinnällä, Liikenneyhteys, Tärkeä paikallista liikennettä palveleva väylä, jolle on tehtävä riittävä tilavaraus. Väylävirasto huomauttaa, että Vihdintien seudullinen merkitys on tunnistettu uusimmissakin selvityksissä (Helsingin seudun tieverkon luokitus ja palvelutasotavoitteet, Liikennevirasto 58/2018). Selvityksen mukaan Vihdintie on seudullinen väylä, vaikka osaa siitä tulevaisuudessa kehitettäisiinkin kaupunkimaisena. Vihdintien seudullinen merkitys tulee näkyä kaavamääräyksessä.

Tuusulantielle on osoitettu Pakkalan ja Valkoisenlähteentien ja Lahdenväylälle Valkoisenlähteentien uudet eritasoliittymät. Tienpitäjä ei pidä uusia liittymiä tarpeellisena, koska ne palvelevat vain paikallista maankäyttöä. Näiden liittymien tuntomassa sijaitsevaa maankäyttöä varten on olemassa sisäinen katuverkko.

Raskaan liikenteen taukopaikat

Vantaan yleiskaavassa ei ole ratkaistu ollenkaan raskaan liikenteen taukopaikkakysymystä, joka on yleiskaavallinen Vantaata koskeva kysymys. Raskaan liikenteen taukopaikkamerkintä tulee osoittaa KM-alueelle Keimolaan ja M-alueelle Klaukkalan ohikulkutien liittymän tuntumaan. Merkintänä voidaan käyttää muuttuvaa maankäyttöä koskevaa kaksoismerkintää, jossa alueen käyttö ensivaiheessa on raskaan liikenteen taukopaikka ja myöhemmin muu käyttö.

Väylävirastolla ei ole muuta huomautettavaa kaavahankkeesta. Maanteiden osalta laajemman lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.

Päivi Nuutinen
osastonjohtaja
väylien suunnitteluosasto

Ville Vuokko
asiantuntija, maankäyttö
väylien suunnitteluosasto

Tiedoksi Eero Liehu
Antero Kaukonen
Kaj Grönqvist, RRM Oy
Anna Miettinen
Kaisa Kauhanen
Aimo Huhdanmäki
Jukka Peura
Teija Snicker-Järvinen
Jussi Lindberg
Mirja Noukka

Jukka Karjalainen
Magnus Nygård
Uudenmaan ELY-keskus, L-vastuualue
Uudenmaan ELY-keskus, Y-vastuualue

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu

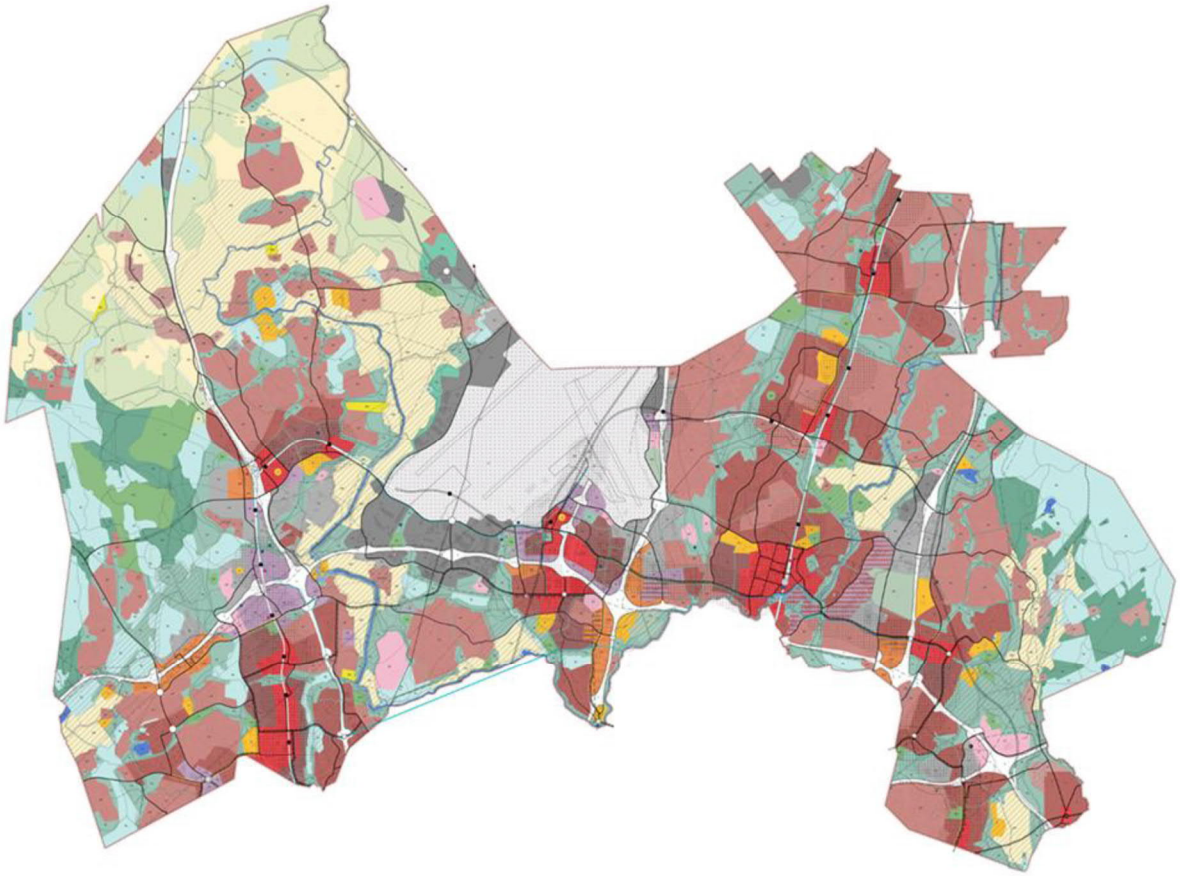
Asian LIVI/7945/03.01.02/2017 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja	Todennus
Ville Vuokko 23.04.2019 16:22:28	**Asianhallinta** 23.04.2019 16:22:27
Päivi Nuutinen 23.04.2019 16:23:30	**Proxy** 23.04.2019 16:23:26

YK0048 Yleiskaava 2020

Yleiskaavaluonnoksen asumisen ratkaisujen vaikutusten arviointi

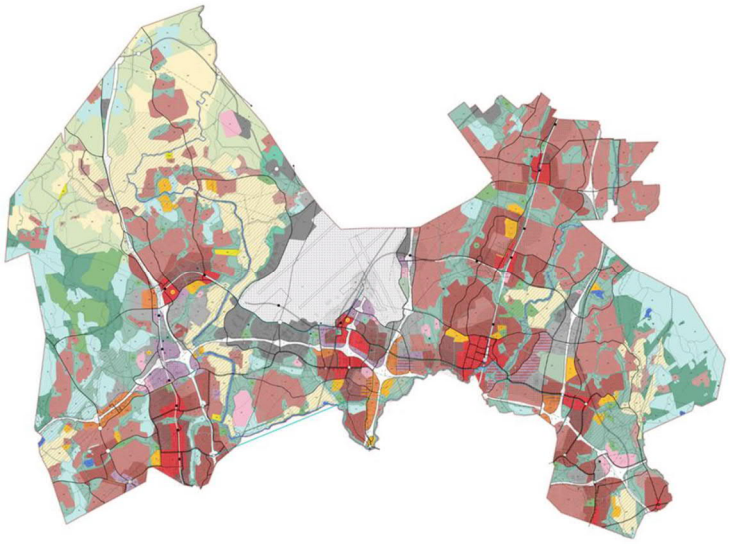
11.9.2019

(raportin teksti julkaistu 11.9.2019 yleiskaavatoimikunnan kokouksen esityslistalla)

Sisällysluettelo

Asumisen vaikutusten arviointi 3
Yleiskaavan ratkaisut (suunnitelma) 4
Yleiskaavan ratkaisut kaavakartalla 5
Vyöhykemalli 5
Asumisen alueiden luokittelu 6
Kaupungin toiminnallisessa ympäristössä strategisesti merkittävät paikat 7
Karttamerkinnät 7
Muutoksia voimassa olevasta yleiskaavasta 8
Yleiskaavaluonnos tuo muutosta kaavan tulkintamahdollisuuksiin 8
Yleiskaavan asumisen ratkaisujen mahdollisuuksia ja haasteita 9
Vastauksia arvioinnille asetettuihin kysymyksiin 11
Asumisen arvioinnissa esiin nousseita muutostarpeita yleiskaavan luonnoksesta ehdotukseen 12

Asumisen vaikutusten arviointi

Yleiskaava 2020 luonnoksen asumisen vaikutuksia on arvioitu kaupunkisuunnittelun omana työnä. Asumisen vaikutusten arviointi on rajattu yleiskaavan asumisen ratkaisujen rakentamiseen ja rakentamisen ohjaukseen kohdistuviin vaikutuksiin. Arvioinnin tueksi on konsulttityönä teetetty kolmelta kohdealueelta yleiskaavan ratkaisujen erilaisia toteutumisvaihtoehtoja havainnollistava työ. Havainnollistamisen työssä kustakin kohdealueesta on yleiskaavaluonnoksen pohjalta tehty kaksi erilasta tulkintaa alueen mahdollisista kehityspoluista. Arvioinnissa ei ole otettu huomioon asumisen ratkaisujen ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, koska niitä on arvioitu yleiskaavan sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa.

Asumisen vaikutustenarvioinnin pohjaksi asetettiin kysymyksiä kahdesta näkökulmasta: Miten yleiskaava vaikuttaa kaupungin asuntotuotannon ohjaukseen ja toimintamalleihin sekä minkälaista asuntorakentamista yleiskaava mahdollistaa ja mitä todennäköisimmin toteutuu. Arvioinnissa ei ole haarukoitu kaupungin kantaa asumisen kehittämisen suunnasta, koska sitä linjataan omilla asunto- ja maapoliittisilla linjauksilla.

Yleiskaavan asumisen ratkaisuille on asetettu tavoitteeksi vastata kestävän kaupungin kehittämisen tavoitteisiin, mahdollistaa väestönkasvu sekä yhteensovittaa kaksi edellistä Vantaan maisemarakenteesta analysoituun maantieteellisen kaupunkirakenteen rajoihin. Ensisijaisesti asuntorakentamisen ratkaisujen tavoitteena on ollut mahdollistaa sellaisen toimivan arjen kaupungin toteutuminen, mikä on hyvä kotikaupunki asukkaille sekä mieleenpainuva ja viihtyisä kaikille muillekin käyttäjille. Yleiskaavan asumisen ratkaisujen tavoitteena on ollut tukea Vantaan maa- ja asuntopoliittisten linjausten toteutumista. Vantaan maa- asuntopoliittiset linjaukset vuodelta 2018 määrittävät asuntotuotannon päämäärät seuraavasti:
1 Vantaan maa- ja asuntopolitiikka on vastuullista, pitkäjänteistä ja taloudellisesti kestävää.
2 Vantaalle suunnitellaan vetovoimaisia asunto- ja työpakka-alueita palveluineen.
3 Vantaan tontinluovutus on avointa, tasapuolista ja kilpailua edistävää.
Ristiriitaa yleiskaavan ratkaisuissa ja maa- ja asuntopoliittisten linjausten kanssa ei ole noussut esiin.

Yleiskaavan ratkaisut (suunnitelma)

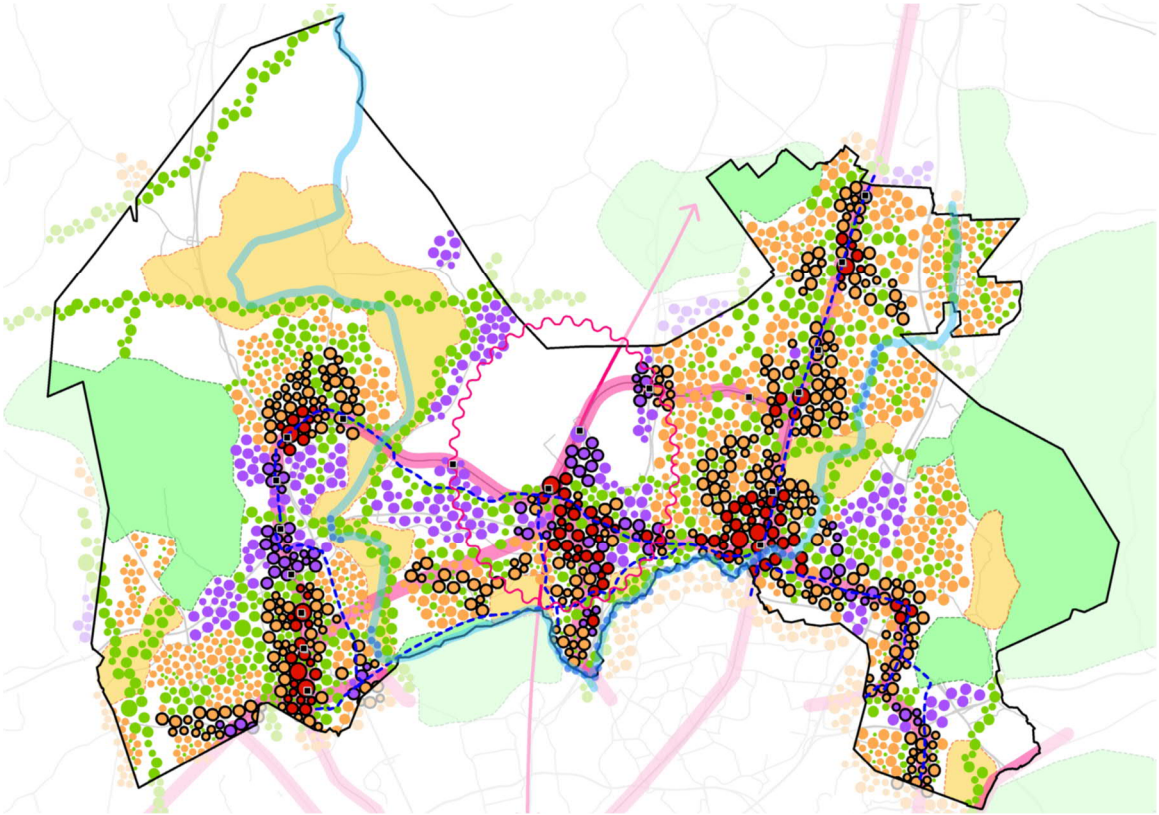
Yleiskaavasuunnitelman ensisijainen keino vastata asetettuihin tavoitteisiin on ohjata väestön kasvu olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen, vahvistaa joukkoliikenteen roolia kaupungin kulkutapajakaumassa, vaalia kaupungin arvokasta viher- ja kulttuuriympäristöä sekä kehittää keskustoista entistä monipuolisempia ja miljööltään laadukkaampia urbaaneja solmukohtia. Nykyisessä kaupunkikehityksessä, niillä laskureilla mitä tähän mennessä tunnetaan, uskotaan tehokkaan urbaanin maankäytön olevan selkein keino vastata kestävyyden tavoitteisiin ja siksi Vantaan keskeisillä paikoilla varaudutaan maankäytön tehostamiseen. Asumisen ratkaisuissa suunnitelma on tiivistää nykyistä kaupunkirakennetta ja lisätä rakentamista jo olemassa oleville asumisen alueille, muuttaa keskeisillä kasvualueilla nykyisiä työpaikka-alueita ainakin osittain asumiseenkin soveltuviksi alueiksi sekä käyttää voimassa olevan yleiskaavan vielä rakentamattomat asumisen alueet. Osassa asumisen alueista sisäänpäin kasvun suunnitelma pitää sisällään ajatuksen kaupunkiuudistuksesta, missä täydennys- ja lisärakentaminen tapahtuu olemassa olevaa korvaamalla. Asiasta puhutaan uudistavana lisärakentamisena tai purkavana saneerauksena. Uudistavasta lisärakentamisesta ja sen vaikutuksista on käynnistymässä MAL-jatkotyönä seudullinen selvitys. Yhteistyössä ovat mukana Helsingin, Espoon, Vantaan ja Järvenpään kaupungit, Ympäristöministeriö, Kiinteistöliitto sekä RAKLI. Selvitys valmistuu loppuvuodesta 2019.

Asumisen ratkaisuissa tiivistyvissä solmukohdissa, keskustoissa ja asemien ympäristöissä, sekä niiden läheisillä alueilla maankäytön odotetaan ei pelkästään lisääntyvän vaan myös monipuolistuvan ja seikoittuvan toiminnallisesti siten, että asuntojen lisäksi alueille on mahdollista rakentaa tiloja palveluille, kaupalle ja asumisen kanssa samoihin kortteleihin soveltuville työpaikoille. Asumisen kortteleita on suunniteltu kehitettäväksi toiminnallisen monipuolisuuden lisäksi rakenteellisesti monipuolisiksi esim. siten, että kortteleita ei tulevaisuudessa voi enää yksiselitteisesti määritellä kerrostalo tai rivi-/pientalo kortteliksi vaan asuntorakentamisen innovaatioille on haluttu kestävyyden tavoitteisiin vedoten antaa sijaa. Rakentamisen ja kaupunkikeskustamaisen miljöön lisäämisen tavoitteesta huolimatta yleiskaavasuunnitelmissa korostetaan myös alueiden viherrakentamisen merkitystä ja olemassa olevan vehreyden vaalimista, mikä tarkoittaa tulevaisuudessa suunnittelulta toisenlaista ajattelua kuin mihin asuntoalueiden suunnittelussa on totuttu.

Yleiskaavan ratkaisut kaavakartalla

Vyöhykemalli

Palvelurakenteen sijoittamiseksi monipuolistuvan kaupunkirakenteen suunnitelmaan Vantaan alueet on yleiskaavasuunnittelussa jaettu vyöhykkeisiin, jonka avulla asumisen alueita on luokiteltu kolmeen maankäyttöluokkaan. Vyöhykemallin taustalla on yleiskaavan tavoitteissa puhuttu elinympäristötavoite, minkä mukaan alueelta odotettava palvelutaso näkyy yleiskaavan maankäyttöluokasta ja yleiskaavan maankäyttöluokka voi toimia alueellisten palvelujen sijoittamista ja mitoitusta ohjaavana tekijänä. Maankäytön alueet on luokiteltu siten, että jako tukee kaupungin suurrakenteen kehittämistä saavutettavuustavoitteiden mukaan. Mitä lähempänä alue sijaitsee kaupungin ns ydinaluetta, sitä enemmän toimintoja ja maankäyttöä, mutta myös tarkempaa ohjausta maankäytöltä edellytetään. Mitä etäämpänä ydinalueista ollaan, sitä vähemmän alueelle pystytään takaamaan palveluita, mutta sitä vähemmän alueella odotetaan laatuinvestointeja ympäristöön ja väestömäärän kasvua. Ydinalueina kaupungin vyöhykejaossa ovat keskustat ja vahvan joukkoliikenteen alueet raitiotien reitin varrella ja asemanseuduilla.

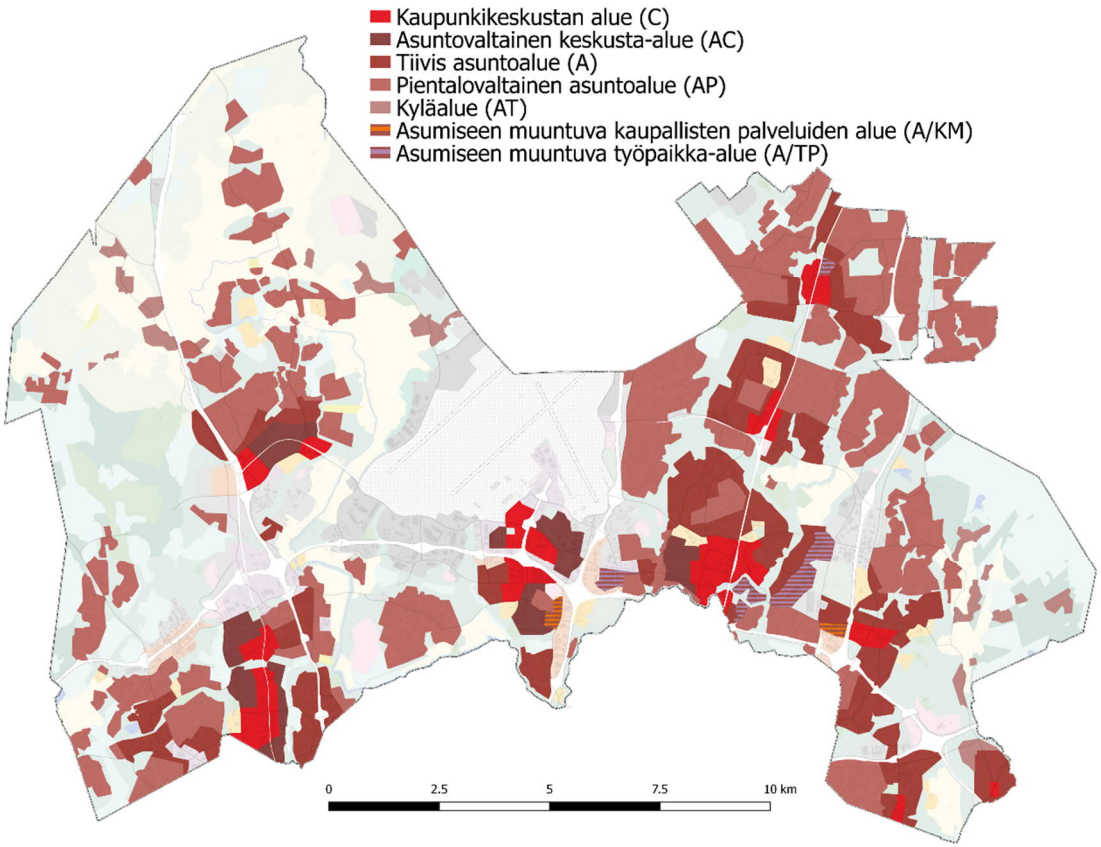
kuva: Kaupunkirakenteen vyöhykkeet nousevat esiin yleiskaavan tavoitteiden kehityskuvasta.

Asumisen alueiden luokittelu

VAALITAAN ASUMINEN MUUTTUU

Kolme asumisen päämaankäyttöluokkaa on muodostettu siten, että yleisestä kaikkia luokkia kattavasta asumisen luokasta (A) on eritelty alueita, joiden suunnitellaan erityisesti tiivistyvän ja muuttuvan monipuolisemmiksi alueiksi keskusta-alueiden laidoilla (AC), ja niitä alueita, joita vaalitaan pääsääntöisesti pientaloalueina (AP). Kaikki asumisen maankäyttöluokat sisältävät ajatuksen lisärakentamisen mahdollisuuksista, mutta myös olemassa olevan hyvän säilyttämisestä. Mitään asumisen aluevarausmerkinnöistä ei ole tarkoitettu absoluuttisen muutoksen merkinnäksi, vaan kaikissa muutos edellyttää paikallista harkintaa ja tarkempaa alueellista suunnittelua. Yleiskaavaluonnosta arvioitaessa pitää muistaa, että voimassa olevaa asemakaavaa ei yleiskaava muuta ilman asemaakaavan muutosta. Eniten eri maankäyttöluokkiin kuuluvia asumisen alueita toisistaan erottaa alueille sijoitettavien palveluiden ja muiden toimintojen tiheys, ja rakentamisen lisäämisen mahdollisuus.

Yleiskaavasuunnitelmassa asumista on sijoitettu asumisen maankäyttöluokkien lisäksi keskusta-alueille (C), asemakaavoittamattomien alueiden kyläalueille (AT) sekä alueille, joiden käyttötarkoitus tunnistetaan tulevaisuudessa muuttuvaksi, mutta missä muutoksen luonne ja ajankohta ovat vielä epävarmoja (A/TP, A/KM).

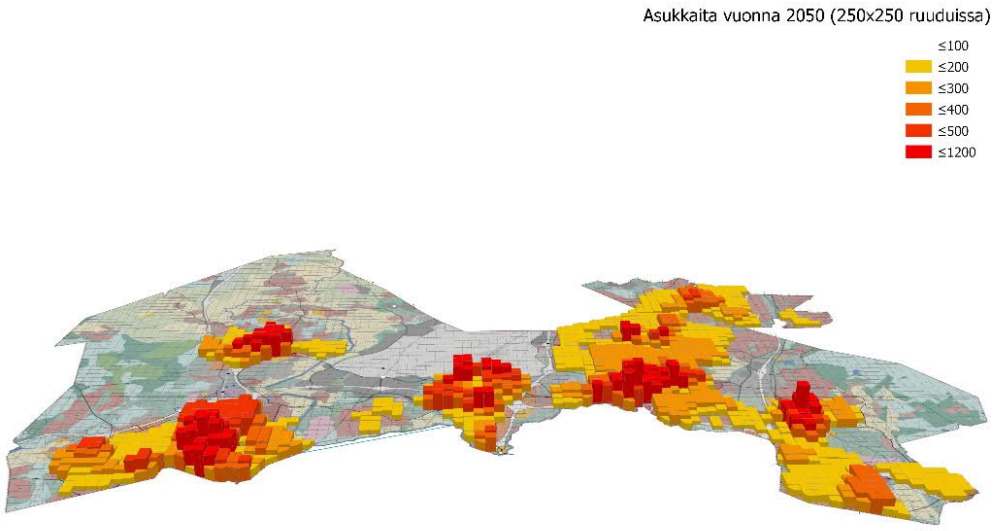

kuva: Asumisen alueet luonnoskartalla

Asumisen alueiden maankäyttöluokkien määrittelyssä on luovuttu talotyyppiin pohjautuvasta luokittelumallista. Vetovoimaisen kaupunkiasumisen tulevaisuuden uskotaan löytyvän sellaisista asuntorakentamisen malleista, joita ei määritellä rakennustyypin kautta. Pientaloja halutaan löytyvän myös keskusta-asumisen lomasta. Ja miten tyypitellä rakennusta, jossa katutason kauppa- ja palvelutilojen päällä on muutama kerros yhteisöasumista ja korttelipihan siivessä oman ulko-oven vuokrarivitaloasuntoja, ja samassa korttelissa kerrostalon viherkatolla sijaitsee yksityisomistuksessa olevia pientaloja?

Kaupungin toiminnallisessa ympäristössä strategisesti merkittävät paikat

Joukkoliikennekaupungin kehittämistä tukevia erityisiä täydennysrakentamisen kohtia on asumisen alueilla esitetty asemien läheisyydessä ja ratikkareitin varrelle. Näille alueille on suunniteltu maankäyttöluokasta riippumatta kaupungin solmukohtia. Tiivistyvän ja monipuolistavan kaupungin ilmettä suunnitelmassa on haettu myös tiettyjen keskustoihin johtavien merkittävien katujen ympäristöön esittämällä niille kehitettäväksi kaupunkikeskustoihin soveltuvampia ympäristöjä ja liikkumisominaisuuksia. Näillä alueilla muiden toimintojen sijoittaminen asumisen lomaan ja asuntorakentamisen monipuoliset uudet ratkaisut ovat yleiskaavasuunnitelmassa kehittämisen etulinjassa.

kuva: Väestön painopistealueet yleiskaavan tarkasteluvuonna 2050

Karttamerkinnät

Yleiskaavaluonnos on laadittu yleiskaavan yleispiirteisyyttä korostavana strategisena aluevarauskaavana, jota ei ole tarkoitettu luettavaksi liian yksityiskohtaisesti. Olemassa olevien alueiden täydennysrakentuminen ja tiivistäminen mahdollistetaan yleiskaavamääräysten muuttamisella väljemmin salliviksi. Aluevarausmerkintöjen selitteitä ja määräyksiä on muotoiltu siten, että paikallisen viherrakenteen ja palveluverkon yksittäiset paikat mitkä näkyvät asemakaavoissa eivät näy yleiskaavakartassa. Yleiskaavassa näkyy

alueet suurpiirteisesti / sektorit / vyöhykkeet, missä alueilla asumisen joukossa on muitakin toimintoja.

Strategisen esitystavan nimissä yleiskaavaluonnoksen karttamerkinnöissä maankäytön aluevaraukset on esitetty mahdollisimman yhtenäisinä ja laajoina alueina, joiden rajaukset on piirretty yleispiirteisyyttä korostaen suoremmiksi kuin alueiden maankäytön jaot asemakaavoissa. Kartalla ei esitetä lainkaan sellaista määrää asioita, mitä aluevarausten selitteisiin ja määräyksiin on kirjattu. Yleiskaavan mittakaavassa pienet, muutaman korttelin laajuiset toiminnalliset kokonaisuudet on sisällytetty laajemman alueen pääkäyttötarkoituksen aluevarausmerkintään. Esim. koulut ja muut paikalliset palvelut ja kauppojen paikat eivät erotu asuinalueiden merkinnöissä yleiskaavakartalla.
Kartalla erilaisia merkintöjä on esitetty päällekkäin. Mm. viherrakenteen ja joukkoliikennekaupungin kannalta strategiset alueet on kartalla esitetty maankäytön aluevarausten päälle piirretyin, maantieteellisesti suuntaa-antavin merkinnöin. Merkintöjen määräykset sisältävät merkittävän määrän asioita, mitä yleiskaavan suunnitelmasta koko kaupungin yleiskaavaan on kartan luettavuuden kannalta ollut mahdoton piirtää. Yleiskaava 2020 luonnos on vahvemmin verbaaliin muotoon kirjoitettu yleiskaava kuin voimassa oleva yleiskaava.

Muutoksia voimassa olevasta yleiskaavasta

Yleiskaavaluonnos jatkaa voimassa olevassa yleiskaavassa esitettyä sisäänpäin kasvun ja ratikkakaupungin kehittämistä edelleen. Lentokentän kehitys ja raitiotie nostavat Aviapoliksen keskustaa ja sitä ympäröiviä alueita merkittävänä väestönkasvun kohteena Veromiehen alueella. Aviapoliksen kaavarunko on laadittu jo ennen yleiskaava 2020:n valmistelun aloitusta. Yleiskaavaluonnos sitoo suunnitelman osaksi muuta kaupungin kehittämistä. Yleiskaava 2007:n myötä alkanut keskustojen kehittäminen kaavarunkotarkastelujen kautta näkyy sekin yleiskaavaluonnoksessa: keskusta-alueiden laajennuksia ja keskustamaisen asumisen alueita on esitetty lähes kaikkiin keskustoihin. Keskustoja on myös lisätty kartalle ratikan ja metron varren tiivistymien ytimeen. Keskustojen kasvusta erottuvat Tikkurilan ja Myyrmäen laajentuminen.

Yleiskaavaluonnos tuo muutosta kaavan tulkintamahdollisuuksiin

Voimassa olevat yleiskaavat on kaikki kirjoitettu / piirretty maantieteellisesti selkeinä aluevarauskaavoina, joiden maankäytönluokittelu erityisesti asumisen alueilla on pohjautunut selkeään talotyyppiluokitteluun. Luonnoksen vyöhykemalliajatteluun pohjautuva maankäytön luokittelu, asumisen alueiden rakennustypologian määrittelystä luopuminen sekä päällekkäismerkinnöillä strategiseksi piirretty kartta muuttavat yleiskaavan esitystapaa totutusta. Luonnoksen merkintätavat laventavat kaavan tulkintaa ja lisäävät paikallisia ratkaisumahdollisuuksia ”niin hyvässä kuin pahassa”.

Yleiskaavan asumisen ratkaisujen mahdollisuuksia ja haasteita

Yleiskaavan tulkintamahdollisuuksien väljentäminen luo mahdollisuuksia asemakaavoituksessa ottaa huomioon sellaisia toteutustapoja ja käytäntöjä, mitä ei yleiskaavan laadinnan yhteydessä vielä osata ennakoida. Tämä on perusteltua ennen kaikkea yleiskaavan kestävyyden tavoitetta ajateltuna, sillä tieto siitä, mikä on kestävyyden kannalta paras mahdollinen rakentamisen malli, päivittyy tällä hetkellä kiivasta vauhtia.

Suunnittelukäytäntöjen muuttamisessa ja laaja-alaisesti erilaisia mittareita läpäisevien kestävien ratkaisujen kehittämisessä on tilausta paljon sellaiselle tiedolle, jota ei vielä ole käytössä. Yleiskaavaluonnos tähtää vuoteen 2050 ja monet yhteiskunnan päästötavoitteista vuosikymmeniin ennen sitä. On perusteltua, että yleiskaavaratkaisuissa on otettu päivittyvän tiedon mahdollisuus huomioon.

Yleiskaavan tulkintamahdollisuuksien laventamisessa on myös toinen puoli: se luo herkästi ns porsaanreikiä kehitykselle, jota ei haluta tukea. Yleiskaavan monet tulkinnan mahdollisuudet luovat tarpeita kaavarunkotyyppisille tarkasteluille keskustojen lisäksi mm. ratikan varrelle sekä alueille, jotka on esitetty muuntumaan työpaikka-alueista toiminnallisesti monipuolisemmiksi kaupunginosiksi tai asumisen alueiksi.

Yleiskaavaluonnoksen ratkaisujen arvioimiseksi teetetystä havainnollistamisen työstä on silminnähden huomattavissa yleiskaavaluonnoksen tulkintamahdollisuuksien kirjo: jo pelkkä rakentamisen määrä näyttää erilaiselta. Vaikka vaihtoehdot on pyritty laatimaan samalla annetulla väestökehityksellä, on kokonaisratkaisulla merkittävä rooli siinä, miten paljon lisärakentamista on alueelle mahdollista sijoittaa.

VE bau

VE visio

kuva: Kaksi mahdollista tulkintaa yleiskaavasta. Otteet Havainnollistamisen työn luonnoksista.

Yleiskaavan yleispiirteinen esitystapa selkiyttää kaupungin strategisesti merkittävien alueiden hahmotettavuutta kaavakartalla, jolloin esimerkiksi yleisöä tai muuta asiointiliikennettä tuottavat hankkeet on helpompi ohjata niille soveltuviin sijainteihin. Yleispiirteisestä yhtenäisestä esitystavasta huolimatta on paikalliset erityispiirteet otettavissa huomioon yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa. Asemakaavoituksen paikallisissa tulkinnoissa haasteeksi voi nousta maanomistajien tasapuolinen kohtelu eripuolilla kaupunkia.
Yleispiirteinen aluevarausraja yleiskaavakartalla voi rakentamattomia alueita asemakaavoitettaessa nk 'siirtää selvitystarpeita yleiskaavasta asemakaavaan' rakentamisen ja rakentamattoman käytännössä mahdollisen reunan löytymiseksi.

Asumisen merkintöjen osalta yleiskaavaluonnoksessa on epäloogisuuksia ainakin maankäyttöluokkien nimeämisessä ja aluevarausten luokitteluperusteissa. Tämä näkyy osittain myös kartalla, mikä on herättänyt paljon keskustelua mm. vuorovaikutustilanteissa. A ja AP merkintöjen esittäminen kartalla on paikoin ristiriitaista, eikä noudata tasapuolisesti vyöhykemallin ajatusta.

Vastauksia arvioinnille asetettuihin kysymyksiin

Miten yleiskaava vaikuttaa kaupungin asuntotuotannon ohjaukseen ja toimintamalleihin:
Yleiskaavaluonnoksen ratkaisut edellyttävät muutosta tavassa tulkita yleiskaavaa. Yleiskaavaratkaisut voivat luovat uutta joustoa yleiskaavan ohjaukseen ja samalla siirtävät yksityiskohtien päätösvastuuta asemakaavoitukseen ja muuhun tarkemman mittakaavatason rakentamisen ohjaukseen, lähemmäs konkreettista toteutusajankohtaa. Yleiskaava voi luoda odotusarvoja ympäristön laadusta ja keittämisen paikoista. Yleiskaavan asumisen ratkaisut voi avata pohjan kehittää vyöhykeajatteluun pohjautuvia strategisia linjauksia esim. pysäköinnin ohjaukseen tai palveluverkon kehittämiseen.
Minkälaista asuntorakentamista yleiskaava mahdollistaa ja mitä todennäköisimmin toteutuu:
Yleiskaava ei rajaa mitään asuntorakentamisen tapaa pois toteutumisen vaihtoehdoista. Yleiskaavan haasteena on rajata kerrostalovaltaisten ympäristöjen syntyminen kasvualueille. Uhkana on liian monotoninen miljöö ja tonttikohtainen toteutus.

KIAS:n arvio yleiskaavaluonnoksen asumisen ratkaisuista:
Kaupungin asumisen asiantuntijat arvioivat yleiskaavaluonnosta samojen kysymysten kautta kuin kaupunkisuunnittelijatkin. KIAS:n näkökulmasta yleiskaavaluonnos antaa hyvin mahdollisuuksia monipuoliselle asuntotuotannolle. Kaavan väljyys ja joustavuus on hyvä asia yleiskaavan tasolla, sillä asuntotuotantoa voidaan siten ohjata tilanteen ja tarpeen mukaan. Tarkemmat asuntopoliittiset tavoitteet määritellään aina kohdekohtaisesti kaavoituksen maankäyttösopimusten tai kaupungin oman tontinluovutuksen yhteydessä. Asemaakaavoituksella on tärkeä ja vastuullinen rooli miettiä, minkälaista talotyyppiä ja tuotantoa kullekin alueelle tulee. Tästä voi seurata ristipainetta kaupunkisuunnittelun toiveiden ja maanomistajien toiveiden kanssa, kun yleiskaavan määräys on hyvin joustava.

Vantaan maa- ja asuntopoliittisten linjausten tavoitteet ovat yhteneviä yleiskaavan keihäänkärkien kanssa: uusien asuinalueiden avausta pyritään välttämään, vahvistetaan joukkoliikennekaupunkia, viheralueverkosto pidetään monipuolisena ja helposti saavutettavana sekä rakentaminen keskittyy keskuksiin. Pikaraitiotiehanke on tärkeä etenkin kaupungin itäisten asuinalueiden vetovoimaisuuden ja täydennysrakentamisen mahdollisuuksien kannalta. Hyvillä joukkoliikenneyhteyksillä on myös tärkeä rooli eriytymisen ehkäisyssä.

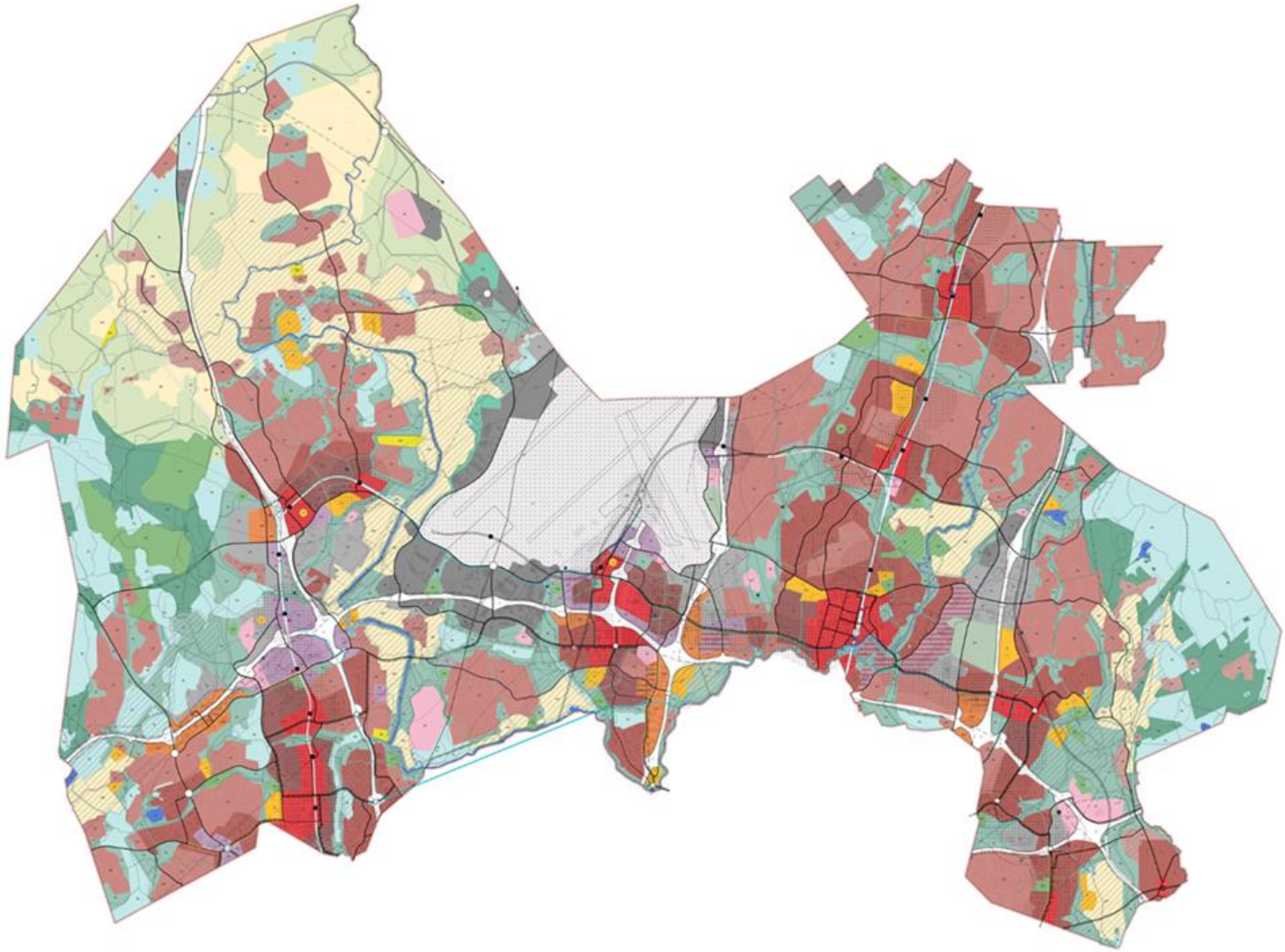
Yleiskaavaluonnoksen ratkaisut eivät tuo muutosta kaupungin asuntotuotannon ohjaukseen. KIAS:lla ei ole kantaa, mihin asumista halutaan muuttaa tai mitä halutaan säilyttää. Olennaisin ja tärkein asia on asumisen monipuolisuus niin hallintamuotojen, huoneisto- sekä talotyyppien osalta. Kaupungista tulee löytyä asumisen vaihtoehtoja, jotka sopivat ihmisten eri tarpeisiin, elämäntilanteisiin ja maksukykyyn. Uusi yleiskaava mahdollistaa Vantaan maa- ja asuntopoliittisten linjausten toteuttamista ja tukee niissä esitettyjen asuntorakentamisen ja kaupunkirakenteen kehityksen tavoitteita.

Asumisen arvioinnissa esiin nousseita muutostarpeita yleiskaavan luonnoksesta ehdotukseen

- asumisen maankäyttöluokkien nimeäminen tulee tarkistaa
- asumisen aluevarausten rajauksia kartalla tulee tarkistaa edellinen muutos huomioiden
- asumisen määräyksiin tulee lisätä asiakohtia mm. vesistöihin ja kauppaan liittyen
- määräysten sanamuotoiluja tulee tarkistaa
- päällekkäismerkintöjen määrää kartalla tulee paikoitellen tarkistaa siten, ettei yhteen paikkaan osu keskenään ristiriitaisia määräyksiä
- muutosalueiden määräyksiä tulee tarkistaa siten, että muutoskehityksessä aluekokonaisuus tulee ohjatuksi

YK0048
Vantaan yleiskaava 2020: Elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi

Loppuraportti 9.9.2019

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Sisällysluettelo

1 TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET ... 3
2 VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT ... 4
2.1 Vantaan elinkeinopoliittisia tavoitteita ... 4
2.2 Vantaan asema pääkaupunkiseudulla ... 9
2.2.1 Toimipaikat ... 9
2.2.2 Työpaikat, päätoimialat ja erikoistumisalat ... 10
2.2.3 Työpaikkarakennusten kerrosala ... 13
2.2.4 Kaupan palveluiden ja kerrosalan määrä ... 14
2.2.5 Matkailun tunnuslukuja ... 16
2.3 Elinkeinojen kehitystrendit ja yritysten sijaintitekijät ... 18
2.3.1 Elinkeinoelämän sijaintitekijät ... 18
2.3.2 Toimintojen ja toimialojen sijoittumislogiikka ... 18
2.3.3 Toimitilojen sijoittumisen kehitysnäkymiä ... 19
3 ELINKEINOPOLIITTISET VAIKUTUKSET ... 21
3.1 Vantaan yleiskaavaluonnos - rakentamismahdollisuudet ... 21
3.2 Keskustat ... 22
3.3 Kauppa ja palvelut ... 24
3.4 Työpaikka-alueiden tiivistyminen ... 26
3.5 Työpaikka-alueiden käyttötarkoituksen muutospaineet ... 28
3.6 Liikennejärjestelmä ja saavutettavuuden paraneminen ... 29
3.7 Tulevaisuuden toimialojen toiminta- ja kehitysedellytykset ... 30
3.8 Mahdollisuudet yritysklustereiden muodostumiseen ... 31
3.9 Vaikutukset suuralueittain ... 32
3.9.1 Myyrmäen suuralue ... 32
3.9.2 Kivistön suuralue ... 33
3.9.3 Aviapoliksen suuralue ... 34
3.9.4 Tikkurilan suuralue ... 35
3.9.5 Korson ja Koivukylän suuralueet ... 36
3.9.6 Hakunilan suuralue ... 37
3.10 Seudulliset vaikutukset ... 38
4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET ... 39
5 LÄHTEET ... 41
6 LIITTEET ... 42
Työpaikkamäärän kehitys Vantaalla ja suuralueilla ... 42

Vantaan yleiskaava 2020: elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi

1 TYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Vantaa on laatimassa uutta, koko kaupungin kattavaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa (YK2020). Yleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä 18.2.-29.3.2019. Luonnoksen pohjalta laaditaan yleiskaavan vaikutusten arvioinnit. Saatujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä vaikutusten arviointien pohjalta valmistellaan kaavaehdotus, joka tulee nähtäville ja josta pyydetään lausunnot. Viimeistelty ehdotus on tarkoitus hyväksyä loppuvuodesta 2020.

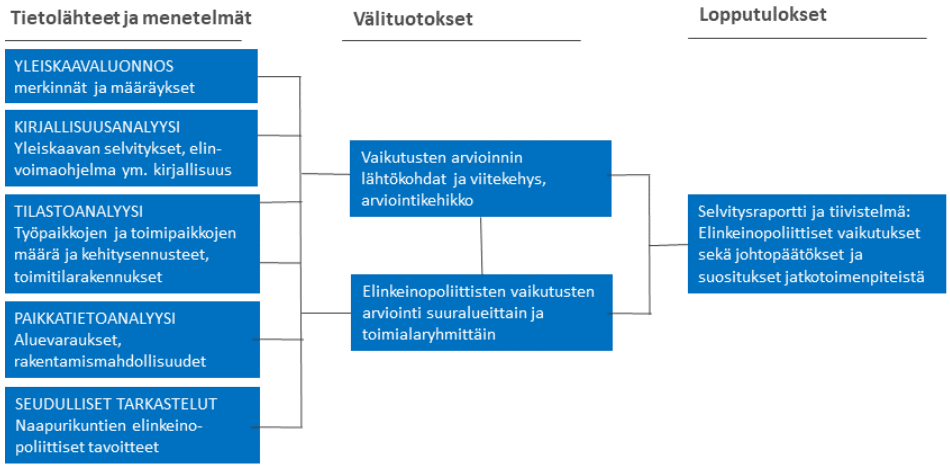
Tässä työssä on arvioitu Vantaan yleiskaavan elinkeinopoliittiset vaikutukset. Elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi koostuu kahdesta toisiinsa lomittuvasta työvaiheesta: selvityksestä (elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi) ja vuorovaikutuksesta (kaksi keskustelutilaisuutta elinkeinoelämän edustajien kanssa).

Tehtävä:

Vaikutusten arviointi on laadittu asiantuntija-arviona olemassa olevaan lähtöaineistoon perustuen. Lähtöaineistona ovat olleet kaavaluonnoksen merkinnät ja määräykset, yleiskaavan selvitykset ja muut vaikutusten arvioinnit sekä Vantaan elinkeinoelämän viimeaikainen kehitys ja tulevaisuuden kehitysnäkymät.

Tietolähteet ja menetelmät:

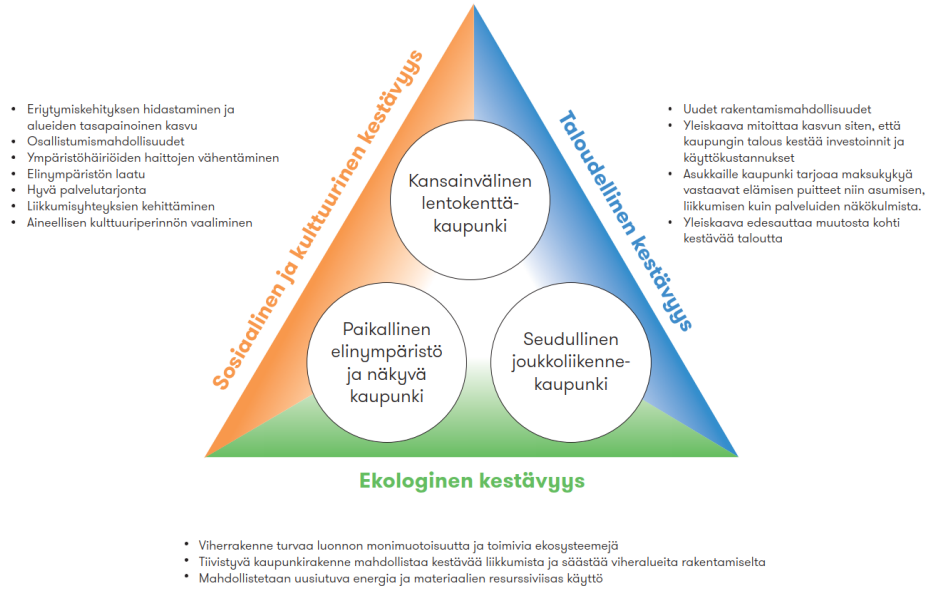
Työtä on ohjannut työryhmä, johon ovat kuuluneet yleiskaavapäällikkö Mari Siivola, suunnittelija Anna-Mari Kangas, elinkeinojohtaja Jose Valanta, kiinteistöjohtaja Antti Kari ja tutkimuspäällikkö Henrik Lönnqvist Vantaan kaupungilta. FCG:ssä arviointityön ovat tehneet Taina Ollikainen, Jan Tvrdy, Mikko Keskinen ja Markku Pyykkölä.

2 VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Vantaan elinkeinopoliittisia tavoitteita

Vantaan yleiskaava 2020 tavoitteet
Lähde: Vantaan kaupunki 2018. Yleiskaava 2020: Tavoitteet, kaupunginhallitus 22.1.2018

Vantaan yleiskaava 2020 tavoiteraportin mukaan Vantaa on vuonna 2050 kansainvälinen lentokenttäkaupunki, seudullinen joukkoliikennekaupunki ja hyvä kotikaupunki. Tavoitteiden reunaehtona on kasvun kestävyys niin ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisesti.

Kuva 1: Kestävän kehityksen periaatteet antavat raamin yleiskaavan tavoitteille (Vantaan kaupunki 2018: Yleiskaava 2020: Tavoitteet, kaupunginhallitus 22.1.2018)

Paikallinen elinympäristö ja näkyvä kaupunki

Vantaa on monikeskuksinen kaupunki ja kasvaa erilaisten keskuksiensa varassa. Jokaisessa keskuksessa on tilaa kasvulle ja mahdollisuuksia muutokselle. Yleiskaava 2020 tavoitteena on laajentaa keskustojen käveltävää kaupunkirakennetta ja tehdä miljööstä ihmisen mittaista ja mielelle vetovoimaista.

Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen keskustoja kehitetään monipuolisina ja seudullisesti vetovoimaisina toimistojen, kaupan ja palvelujen keskittyminä. Keskustoissa tavoitellaan sekoittunutta rakennetta. Tavoite vaatii työpaikkarakentamisen osoittamista keskustojen keskeisille korttelialueille ja riittävän liiketilamäärän rakentamista tärkeimpien kulkuyhteyksien varsille.

Seudullinen joukkoliikennekaupunki

Kaupungin kasvu ohjataan ensisijaisesti keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeille. Tavoitteena on hyvä joukkoliikenteen palvelutaso asemanseuduilla ja vahvaan bussiliikenteeseen perustuvilla käytävillä, joilla maankäytön kehittämisen ja tiivistämisen potentiaalia on runsaasti.

Seudun keskuksien ja solmukohtien välille luodaan nopeat joukkoliikenteen yhteydet. Keskeisenä toimenpiteenä on luoda nykyistä kattavampi joukkoliikenteen runkoverkosto sekä toimivat vaihtopaikat.

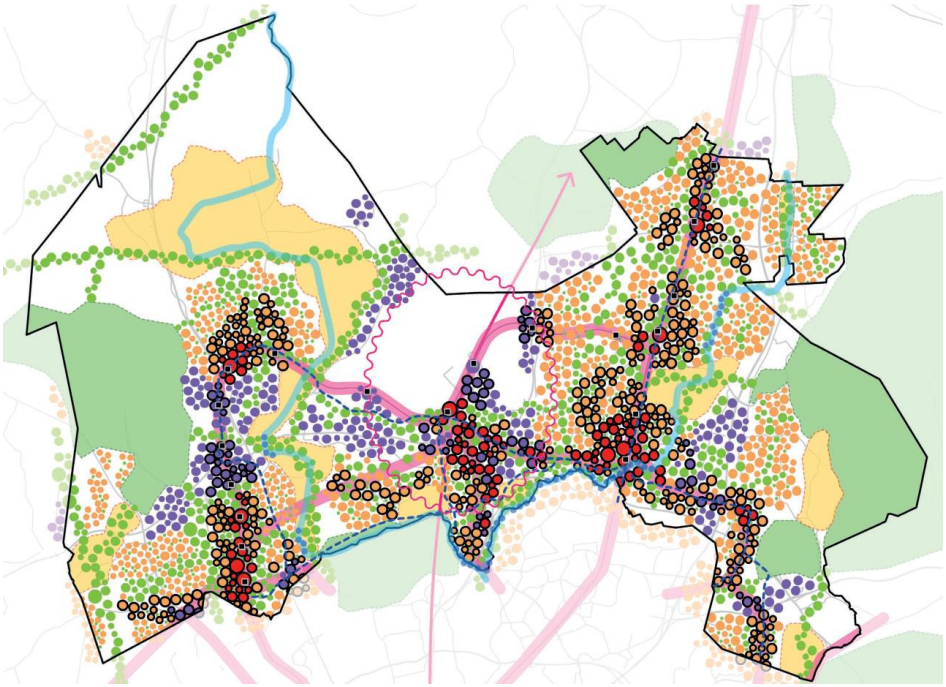
Teknisten verkostojen ja tavaraliikenteen toimivuus varmistetaan. Tavaraliikenteen tulee säilyä toimivana, jotta arjen kuljetukset sujuvat ja jotta esim. teollisuus- ja logistiikkayrityksillä on edellytykset toimia Vantaalla. Tavoitteena on, että Vantaan pääväylät eivät ruuhkaudu kaupungin kasvaessa.

Kansainvälinen lentokenttäkaupunki seudun kasvun moottorina

Tavoitteena on varmistaa lentokentän kasvun edellytykset sekä lentämisen ympäristöhäiriöiden hallinta ja lentokentän lähialueiden kasvu. Tavoitteena on vahvistaa Vantaan jo nykyisellään erinomaisia liikenneyhteyksiä korostaen lentokentän luomia mahdollisuuksia ja Vantaan erinomaista sijaintia Helsingin seudun ytimessä.

Yleiskaavan tavoitteena on turvata riittävät ja monipuoliset työpaikkarakentamisen mahdollisuudet. Keskeistä on tunnistaa parhaimmat sijainnit tulevaisuuden työn tekemisen näkökulmasta ja mahdollistaa niiden kehitys riittävillä aluevarauksilla.

Yleiskaavan kehityskuva 2017

Monipuoliset kaupunkikeskustat ja urbaanit käytävät...
...ovat kaupunkirakenteen solmuja, toiminnallisia tiivistymiä ja kaupunkitilan laatuympäristöjä. Alueiden maankäyttöä tiivistetään huolehtien samalla niiden toiminnallisesta monipuolisuudesta.

Erityistä huomiota kehittämisessä tulee kiinnittää kaupunkiympäristön laadun parantamiseen sekä jalankulun ja pyöräilyn rooliin osana liikkumisympäristöä.

Kullakin kaupungin keskustalla on oma kehityspolkunsa ja niiden omaleimaisuutta ja identiteettiä vahvistetaan. Keskustojen tiivistyessä varmistetaan, että vehreys säilyy niiden vetovoimatekijänä. Keskustoissa on tarjolla monipuolisesti erilaisia asumisen ja työnteon vaihtoehtoja.

Tiivistyvän maankäytön alue
Alue, jolla hyvät joukkoliikenneyhteydet luovat edellytyksiä maankäytön tiivistämiseen. Maankäyttöä tehostetaan tukeutuen joukkoliikenteen runkoyhteyksiin.

Asumisen kaupunki
Asuinvaltaisina kehitettävät alueet.

Työnteon kaupunki
Työpaikkavaltaisina kehitettävät alueet.

Lentokenttäkaupunki
Lentokenttäkaupunki yhdistää Suomen suurimmat kaupunkiseudut toisiinsa ja maailmalle. Lentokentän lähialueesta rakennetaan toiminnoiltaan monipuolinen globaalien ja seudullisten virtojen kohtaamispaikka. Alueen yhteyksiä kansalliseen kaupunkirakenteeseen kehitetään.

Joukkoliikenteen runkoalue
Alue, jolla joukkoliikenneyhteyksiä kehitetään seudullisen runkoverkon osana.

Lähiliikenteen juna-asemat

Pyöräilyn laatuyhteydet
Yhteysväli, jolle kehitetään korkeatasoinen nopean pyöräilyn väylä.

Seudullinen viherrakenne
Seudullisesti tärkeät laajat ja yhtenäiset viheralueet sekä niitä toisiinsa kytkevät viheryhteydet.

Kaupungin sisäinen viherrakenne
Alueet täydentävät seudullista viherverkostoa kaupunkirakenteen sisällä ja tarjoavat asukkaille tärkeitä lähivirkistyksen paikkoja.

Identiteettimaisemat
Kaupungin identiteetille tärkeä kulttuurimaisema-alue, jonka arvoja vaalitaan suunnittelussa.

Joki
Kaupunkia halkovat jokiuomat.

Jokivarsivyöhyke
Jokien varsilla sijaitsevan kaupunkirakenteen kannalta kiinnostavat jokivyöhykkeet, joilla selvitetään paikalliset joen rannan mahdollisuudet kehittää vyöhykkeen virkistyskäyttöä osana ympäröivää kaupunkirakennetta maisema, luonto- ja kulttuuriarvot huomioon ottaen.

Yleiskaavaluonnoksen mitoitus ja periaatteet
Lähde: Vantaan kaupunki 2019. Yleiskaava 2020: Luonnos, selostus 11.2.2019

Yleiskaavalla varaudutaan kaupungin kasvuun. Yleiskaavaa varten laadituissa väestö- ja työpaikkaskenaarioissa (Vantaan kaupunki/Gaia Consulting 2017) Vantaan kasvun ennustetaan jatkuvan vahvana. Väestöskenaarioissa väestön määrä kasvaa skenaariosta riippuen 268 000 - 370 000 asukkaaseen vuoteen 2050 mennessä. Työpaikkaskenaarioissa työpaikkojen määrä vuonna 2050 vaihtelee skenaarioittain 128 000 ja 221 000 työpaikan välillä.

Yleiskaavassa varaudutaan **335 000 asukkaaseen** ja **185 000 työpaikkaan** Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaa noin **110 000 uutta asukasta** ja noin **75 000 uutta työpaikkaa** vuoteen 2050 mennessä. Erityisesti tietointensiivisten toimialojen sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkojen määrän arvioidaan kasvavan. Sen sijaan teollisuustyöpaikkojen määrän arvioidaan vähenevän. Keskimääräinen kasvu-% vuodessa:

- tietointensiiviset toimialat 2,5 %
- majoitus- ja ravitsemistoiminta 2,0 %
- muut toimialat 2,0 %
- kuljetus, varastointi ja tietoliikenne 1,5 %
- tukku- ja vähittäiskauppa 0,5 %
- teollisuus -0,5 %
- **kaikki toimialat** **1,5 %**

Yleiskaavaluonnoksessa Vantaan kasvu ohjataan kestävästi olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Merkittävä osa kasvusta ohjataan joukkoliikennekaupungin kestävän kasvun vyöhykkeelle. Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä kaupungin poikittaisia yhteyksiä parantavan Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle. Ratikan varteen uskotaan rakentuvan vahva kehityskäytävä, joka tuo mukanaan uutta ja täydentävää asunto- ja työpaikkarakentamista.

Yleiskaavaluonnoksen tavoitteena on kaupunkirakenteen tiivistäminen ja uudistaminen koko kaupungin alueella. Monikeskuksisen kaupungin ytiminä ovat uudistuvat keskustat, joista etenkin kolmea pääkeskustaa Tikkurilaa, Aviapolista ja Myyrmäkeä laajennetaan ja tiivistetään. Kansainvälisen lentokenttäkaupungin kehittämismahdollisuuksien ja sitä kautta seudun kasvun turvaamiseksi yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan runsaasti työpaikkarakentamisen mahdollisuuksia. Elinkeinoelämän toimintaedellytykset halutaan varmistaa yleiskaavassa.

Yleiskaavamääräyksiin sisältyy tavoite riittävistä palveluista. Kaupan sijoittumista yleiskaava ohjaa erityisesti suurimpien yksiköiden ja ns. kaupan alueiden osalta. Tärkeimpinä linjauksina kaupan sijoittumisessa on keskuksien kehittämisen tukeminen ja saavutettavuus kestävällä liikkumisella.

Kuva 2: Vantaan yleiskaavan keihäänkärjet

Vantaan elinvoima- ja vetovoimaohjelma 2019-2021
Lähde: Vantaan kaupunki 2019: Elinvoima- ja vetovoimaohjelma 2019-2021

Vantaan kehityksen perustana ja vahvuuksina ovat kaupungin sijainti, ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus, toimelias kolmas sektori sekä niitä tukevat nopeat ja sujuvat liikenneyhteydet. Kaupungin elinvoima voidaan jakaa pääpiirteittäin vetovoima- ja pitovoimatekijöihin. Vetovoima määrittää kaupungin houkuttelevuuden yritysten ja asukkaiden sijoittumiskohteena. Pitovoimaa edustavat kaupungin viihtyvyys ja toiminnan sujuvuus, jotka pitävät yritykset, työntekijät ja asukkaat kaupungissa.

Elinvoima- ja vetovoimaohjelmassa on määritelty neljä kärkiteemaa:
1) notkea yritysympäristö,
2) rohkeasti kansainvälinen lentokenttäkaupunki,
3) ennakoivaa osaamista,
4) tapahtumien ja tarinoiden Vantaa.

Elinkeinoihin suoraan tai välillisesti liittyviä toimenpiteitä:

Notkea yritysympäristö - toimenpiteitä
- Lisätään Vantaan kiinnostavuutta sijoittumiskohteena
- Kehitetään Vantaalle kiertotalousklusteri
- Edistetään uusien yritysten perustamista
- Toteutetaan vantaalainen yrityskehittämisen klusterimalli: rakennetaan 3-4 kpl temaattista kärkiklusteria yhteistyössä vantaalaisten yritysten, oppilaitosten ja kaupunkiorganisaation toimijoiden kanssa. Neljä keskeistä teema-aluetta, joille klustereita halutaan kehittää: 1) logistiikka ja ilmailu, 2) korkean osaamisen tuotanto, 3) ruoka ja juoma sekä 4) kiinteistönhallinta

Rohkeasti kansainvälinen lentokenttäkaupunki - toimenpiteitä
- Kehitetään kaupunkikeskustoista viihtyisät ja elinvoimaiset
- Tehdään Aviapoliksen palvelut ja kohteet näkyviksi
- Vahvistetaan kaupungin asemaa kansainvälisten lentokenttäkaupunkien verkostoissa
- Hyödynnetään Vantaalla jo olevia ulkomaisia yrityksiä investointien lisäämiseksi

Ennakoivaa osaamista - toimenpiteitä
- Perustetaan Aviapolis-akatemia eli ilmailualan ja tulevaisuuden liikkumisen opetus- ja tutkimuskeskus

Tapahtumien ja tarinoiden Vantaa - toimenpiteitä
- Elävöitetään Tikkurilan jokirantaa taiteella ja kaupunkikulttuurilla ja otetaan joki rantoineen paremmin virkistyskäyttöön
- Tuodaan näkyviin Vantaan historialliset paikat: kirkonkylän markkinointi, kartanoiden hyödyntäminen, ruokakeitaiden toteuttaminen sekä Kuninkaantien, vanhojen rautakaivosten ja muiden historiallisesti merkittävien paikkojen potentiaalin selvittäminen matkailukohteina ja yritystoiminnan alustoina
- Vahvistetaan Sipoonkorven hyödyntämistä luontomatkailun kärkituotteena: Kuusijärven alueen kehittäminen lähellä asuvia ja matkailijoita palvelevaksi virkistyskeskukseksi, josta on hyvät yhteydet läheiseen Sipoonkorven kansallispuistoon. Alueen pysäköinnin, vesihuollon, hulevesien luonnonmukaisen käsittelyn, valaistuksen sekä latujen ja kävelyreittien kehittäminen. Edistetään luontomatkailuun liittyvien yritystoimintojen sijoittumista alueelle.
- Selvitetään mahdollisuudet toteuttaa Vantaalle kokemuksellinen elämyskeskus ja/tai ruoka- ja tapahtumahalli tai alue
- Laaditaan suunnitelma tapahtumapuiston toteuttamiseksi: monipuolinen tapahtuma-alue megaluokan festivaaleille ja suurille tapahtumille sekä kulttuuri-, liikunta- ja muuhun aktiivikäyttöön

Vantaan maa- ja asuntopoliittiset linjaukset

Lähde: Vantaan kaupunki 2018: Vantaan maa- ja asuntopoliittiset linjaukset, kaupunginvaltuusto 18.6.2018

Vantaan tavoitteena on olla kaupunki, jossa on hyvä elää, asua ja tehdä työtä. Mielekkään asumisen sekä yritysten menestyksen mahdollistajana tärkeässä roolissa on kaupungin toimiva maa- ja asuntopolitiikka. Maa- ja asuntopoliittisilla linjauksilla luodaan kaupungille mahdollisuus maankäytön, rakentamisen ja tonttimarkkinoiden hallintaan sekä kaupungin talouden tasapainottamiseen.

Maa- ja asuntopoliittisten linjausten 3 päämäärää: 1) Vantaan maa- ja asuntopolitiikka on vastuullista, pitkäjänteistä ja taloudellisesti kestävää, 2) Vantaalle suunnitellaan vetovoimaisia asunto-ja työpaikka-alueita palveluineen ja 3) Vantaan tontinluovutus on avointa, tasapuolista ja kilpailua edistävää.

Vantaan tavoitteena on vahvistaa nykyistä kaupunkirakennetta ja rakentua yhä enemmän vahvojen keskusten varaan. Pääosa uudesta rakentamisesta sijoitetaan tiivistyville keskusta-alueille ja hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle. Tavoitteena on luoda edellytykset kaupungin kehittämiselle ja sijoittaa kasvu siten, että Vantaa on viihtyisä asuinpaikka asukkaille sekä yritysten näkökulmasta kansainvälinen ja menestyksekäs paikka harjoittaa liiketoimintaa.

Vantaan tavoitteena on luoda aktiivisesti uutta työtä, aktivoida yrityksiä sekä rakentaa, profiloida ja markkinoida kiinnostavia yritysalueita. Maapolitiikalla ja kaavoituksella luodaan edellytyksiä vetovoimaisille yritys- ja työpaikka-alueille. Tonttien luovutuspolitiikalla kaupunki voi suunnata yritystoimintaa sinne, missä edellytykset toiminnan harjoittamiseen ovat parhaimmat ja alueen muut yritykset tukevat sijoittuvan yrityksen menestymisen mahdollisuuksia. Erityisesti pienet ja keskisuuret yritykset ovat riippuvaisia kaupungin tonttitarjonnasta ja sen kohtuuhintaisuudesta. Tästä syystä on tärkeää, että kaupunki suunnittelee, kaavoittaa ja luovuttaa tontteja myös pk-sektorin yritysten tarpeisiin.

Toimenpiteitä:

- Hankimme maata alueilta, jotka tukevat kaupungin pitkän aikavälin strategioiden toteuttamista ja yhdyskuntarakenteen eheyttämistä.
- Varaamme riittävästi tontteja palveluille ja mitoitamme sekä ajoitamme kaupungin tarjoamat palvelut suhteessa asuinalueiden väestökehitykseen.
- Toteutamme tarvittavan kunnallistekniikan oikea-aikaisesti ja riittävässä laajuudessa ja edistämme kunnallistekniikan tuloa vanhoille alueille.
- Kaavoitamme ensisijaisesti kaupungin omistamaa maata ja asemakaavoitettuja täydennysrakentamisalueita.
- Kehitämme yritysalueita joustavasti kaavoituksen ja profiloinnin keinoin.
- Rakennamme Vantaata vahvojen keskusten varaan varmistaen myös ympäröivän yhdyskunnan elinvoimaisuuden.
- Lisäämme korkeaa rakentamista asemanseuduilla ja keskustoissa, joissa on hyvät palvelut.
- Hyödynnämme olemassa olevan infrastruktuurin ja palveluverkon ennen uusien alueiden avaamista.

2.2 Vantaan asema pääkaupunkiseudulla

2.2.1 Toimipaikat

Lähde: Tilastokeskus, toimipaikkarekisteri

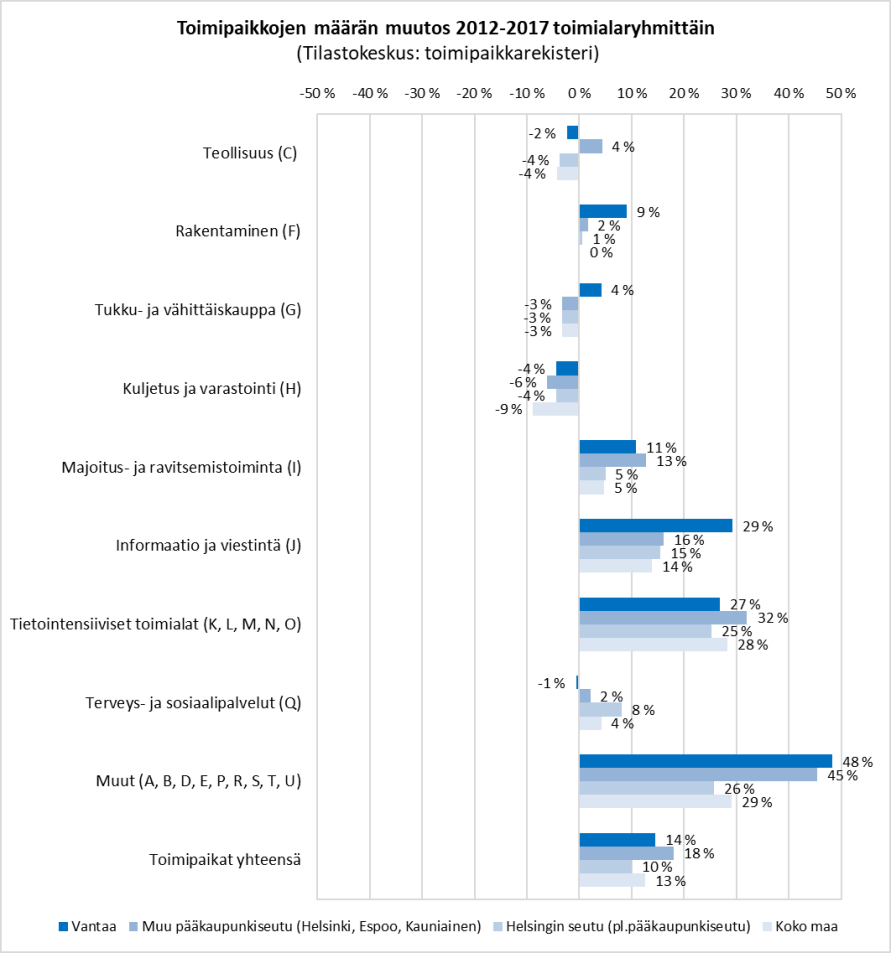
Tilastokeskuksen toimipaikkarekisterin mukaan Vantaalla oli yhteensä noin **12 000 toimipaikkaa** vuoden 2017 lopussa. Toimipaikkojen henkilöstömäärä oli noin 87 800 henkilöä ja liikevaihto noin 32,9 miljardia euroa. Vantaan toimipaikkojen määrä oli noin 15 %, henkilöstömäärä noin 20 % ja liikevaihto noin 21 % pääkaupunkiseudun toimipaikkojen, henkilöstön ja liikevaihdon määrästä.

Vantaan toimipaikkojen keskikoko oli 7,3 henkilöä, joka on suurempi kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin (5,56 henkilöä). Liikevaihto oli keskimäärin 2,7 miljoonaa euroa toimipaikkaa ja 0,4 miljoonaa euroa henkilöä kohti.

Taulukko 1. Vantaan toimipaikkojen tunnuslukuja 2017 (Tilastokeskus: Toimipaikkarekisteri)

TOIMIPAIKAT 2017	Toimipaikat	Henkilöstö	Liikevaihto, 1000 €	Henkilöstö/ toimipaikka	Liikevaihto/ toimipaikka	Liikevaihto/ henkilö
				Indeksi: PKS = 100		
Teollisuus (C)	503	12 850	3 220 000	162	54	33
Rakentaminen (F)	1 820	12 340	2 758 000	102	84	82
Tukku- ja vähittäiskauppa (G)	2 372	21 620	16 776 000	144	136	95
Kuljetus ja varastointi (H)	1 088	17 200	5 839 000	149	189	127
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	551	3 220	442 000	103	117	114
Informaatio ja viestintä (J)	460	1 970	427 000	47	36	76
Tietointensiiviset toimialat (K, L, M, N, O)	3 157	13 290	2 183 000	96	108	112
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	511	2 310	224 000	134	117	87
Muut (A, B, D, E, P, R, S, T, U)	1 569	3 020	1 030 000	99	73	74
VANTAA YHTEENSÄ	12 032	87 830	32 900 000	134	136	102
Pääkaupunkiseutu				*100*	*100*	*100*
Koko maa				*67*	*51*	*77*

Toimipaikkamäärältään suurimmat toimialat olivat Vantaalla ns. **tietointensiiviset toimialat** (toimialat K, L, M, N ja O), **tukku- ja vähittäiskauppa** (G), **rakentaminen** (F) sekä **kuljetus ja varastointi** (H). Toimipaikkojen määrä on vuosina 2012-2017 lisääntynyt noin 1 500 toimipaikkaa (+14 %). Eniten ovat lisääntyneet tietointensiivisten toimialojen toimipaikat (noin 670 toimipaikkaa, +27 %).

Kuva 3: Toimipaikkojen määrän muutos 2012-2017 (Tilastokeskus: toimipaikkarekisteri)

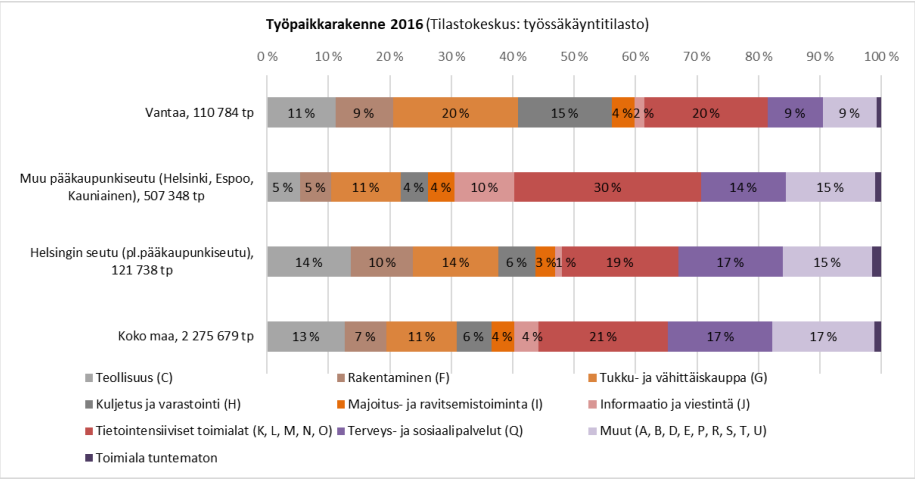
2.2.2 Työpaikat, päätoimialat ja erikoistumisalat

Työpaikkarakenne ja työpaikkamäärän muutos Vantaalla
Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan Vantaalla oli vuonna 2016 noin **110 784 työpaikkaa**, joka on noin 18 % pääkaupunkiseudun työpaikoista.

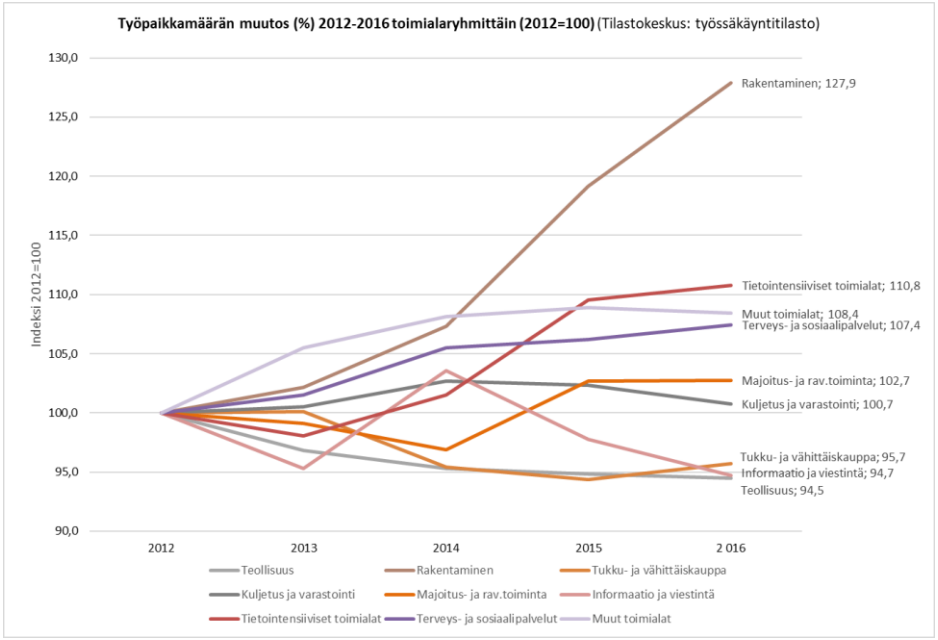
Vantaan työpaikoista oli tukku- ja vähittäiskaupan toimialoilla (G) noin 20 %, tietointensiivisillä toimialoilla (K, L, M, N, O) noin 20 %, kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla (H) noin 15 % ja teollisuuden/tuotannon toimialoilla (C) noin 11 %. Muiden toimialaryhmien osuus oli alle 10 %. Vantaan työpaikkarakenteessa **teollisuuden**, **rakentamisen**, **tukku- ja vähittäiskaupan** sekä **kuljetuksen ja varastoinnin** työpaikkojen osuus on suurempi kuin pääkaupunkiseudulla keskimäärin.

Seuraavassa kuvassa on esitetty työpaikkojen jakautuminen toimialaryhmittäin Vantaalla, muualla pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla (pl. pääkaupunkiseutu) ja koko maassa.

Kuva 4: Työpaikkojen jakautuminen toimialaryhmittäin vuonna 2016 (Tilastokeskus: työssäkäyntitilasto)

Vantaan **työpaikkamäärä on lisääntynyt** vuosina 2012-2016 noin 4 180 työpaikkaa (+4 %). Eniten ovat lisääntyneet rakentamisen (noin 2 260 työpaikkaa, +27,9 %) ja tietointensiivisten toimialojen (noin 2 160 työpaikkaa, +10,8 %) työpaikat. Työpaikkamäärä on vähentynyt teollisuuden/tuotannon (noin 730 työpaikkaa, -5,5 %), tukku- ja vähittäiskaupan (1 010 työpaikkaa, -4,3 %) sekä informaation ja viestinnän (106 työpaikkaa, -5,3 %) toimialoilla.

Kuva 5: Työpaikkamäärän muutos toimialoittain Vantaalla 2012-2016 (Tilastokeskus: työssäkäyntitilasto)

Kuljetuksen ja varastoinnin, rakentamisen, tukku- ja vähittäiskaupan, tietointensiivisten toimialojen ja majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkamäärän kehitys Vantaalla ja suuralueittain on esitetty liitteessä.

Työpaikkarakenne ja työpaikkamäärän muutos suuralueittain
Lähteet: Helsingin seudun aluesarjat: Työpaikat Vantaalla toimialan mukaan ja Vantaan kaupunki 2017: Työpaikka- ja toimitilaennusteet

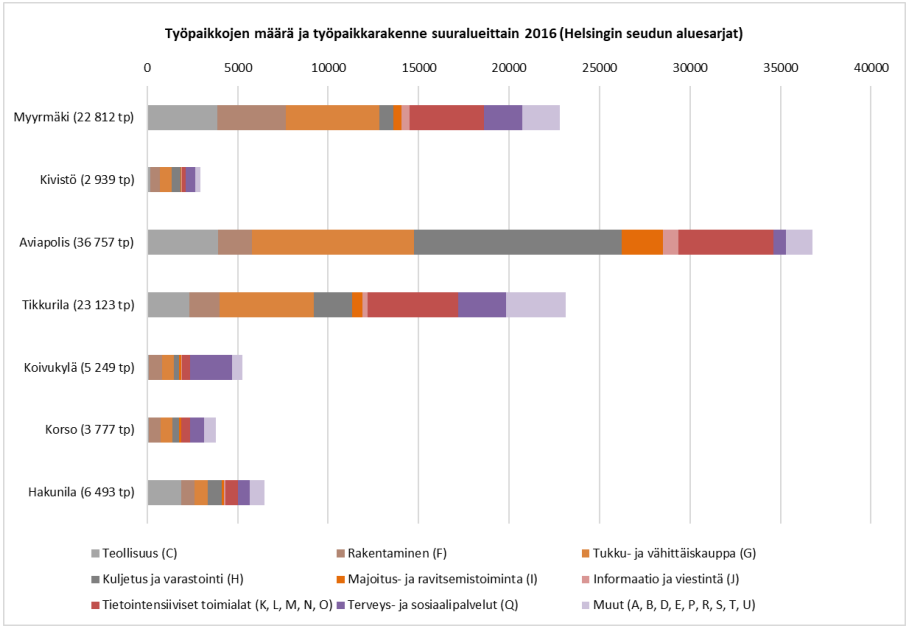
Työpaikkamäärältään suurimmat suuralueet ovat **Aviapolis** (noin 36 760 työpaikkaa), **Tikkurila** (noin 23 120 työpaikkaa) ja **Myyrmäki** (noin 22 810 työpaikkaa). Työpaikkojen kokonaismäärä on vuosina 2012-2016 vähentynyt Tikkurilan suuralueella (-440 työpaikkaa, -2 %) ja pysynyt ennallaan tai lisääntynyt muilla suuralueilla.

Taulukko 2. Työpaikkamäärän muutos suuralueittain ja toimialoittain 2012-2016

Suuralue	Työpaikat lisääntyneet	Työpaikat vähentyneet
Myyrmäki	**Rakentaminen (+922 tp)** **Teollisuus (+251 tp)** Terveys- ja sosiaalipalvelut (+238 tp) Kuljetus ja varastointi (+115 tp) Muut toimialat (+92 tp)	**Tukku- ja vähittäiskauppa (-782 tp)** Informaatio ja viestintä (-182 tp) Majoitus ja ravitsemistoiminta (-168 tp) **Tietointensiiviset toimialat (-102 tp)**
Kivistö	**Rakentaminen (+111 tp)** Muut toimialat (+99 tp) Tietointensiiviset toimialat (+60 tp) **Terveys- ja sosiaalipalvelut (+37 tp)** Majoitus ja ravitsemistoiminta (+18 tp)	**Tukku- ja vähittäiskauppa (-67 tp)** **Kuljetus ja varastointi (-35 tp)** Informaatio ja viestintä (-17 tp) Teollisuus (-14 tp)
Aviapolis	Tietointensiiviset toimialat (+1785 tp) Rakentaminen (+372 tp) Majoitus ja ravitsemistoiminta (+400 tp) Terveys- ja sosiaalipalvelut (123 tp) Informaatio ja viestintä (+7 tp) **Kuljetus ja varastointi (+2 tp)**	Teollisuus (-613 tp) **Tukku- ja vähittäiskauppa (-591 tp)** Muut toimialat (-151 tp)
Tikkurila	Rakentaminen (+303 tp) Terveys- ja sosiaalipalvelut (+450 tp) Muut toimialat (+188 tp) **Tukku- ja vähittäiskauppa (+173 tp)**	**Tietointensiiviset toimialat (-697 tp)** Majoitus ja ravitsemistoiminta (-352 tp) Kuljetus ja varastointi (-344 tp) Teollisuus (-141 tp) Informaatio ja viestintä (-23 tp)
Koivukylä	Rakentaminen (+163 tp) Tietointensiiviset toimialat (+148 tp) Tukku- ja vähittäiskauppa (+94 tp) Majoitus ja ravitsemistoiminta (+44 tp) Informaatio ja viestintä (+11 tp) Kuljetus ja varastointi (+7 tp)	**Terveys- ja sosiaalipalvelut (-216 tp)** Muut toimialat (-25 tp) Teollisuus (-14 tp)
Korso	**Rakentaminen (+52 tp)** Tietointensiiviset toimialat (+49 tp) Muut toimialat (+38 tp)	Kuljetus ja varastointi (-61 tp) **Tukku- ja vähittäiskauppa (-23 tp)** Teollisuus (-13 tp) Majoitus ja ravitsemistoiminta (-8 tp) **Terveys- ja sosiaalipalvelut (-3 tp)** Informaatio ja viestintä (-1 tp)
Hakunila	Tietointensiiviset toimialat (+164 tp) Muut toimialat (+93 tp) Rakentaminen (+91 tp) Informaatio ja viestintä (+35 tp) Terveys- ja sosiaalipalvelut (+10 tp)	**Teollisuus (-148 tp)** Majoitus ja ravitsemistoiminta (-106 tp) Tukku- ja vähittäiskauppa (-88 tp) Kuljetus ja varastointi (-42 tp)

Suuralueiden **päätoimialat** 2016 (työpaikkojen osuus alueen työpaikoista yli 15 %)

- Myyrmäki: kauppa, tietointensiiviset toimialat, teollisuus ja rakentaminen
- Kivistö: kauppa, rakentaminen, terv.- ja sosiaalipalvelut ja kuljetus ja varastointi
- Aviapolis: kuljetus ja varastointi ja kauppa
- Tikkurila: kauppa ja tietointensiiviset toimialat
- Koivukylä: terveys- ja sosiaalipalvelut
- Korso: terveys- ja sosiaalipalvelut, rakentaminen ja kauppa
- Hakunila: teollisuus

Kuva 6: Työpaikkamäärä ja työpaikkarakenne suuralueittain 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

Aviapoliksen suuralue on työpaikkamäärällä ja yritysten liikevaihdolla mitattuna merkittävin työpaikkakeskittymä. Aviapoliksen alueella työpaikat ovat myös lisääntynet lukumääräisesti eniten (+1 330 työpaikkaa, 3,8 %). Aviapolis profiloituu liike-elämän sekä kuljetuksen ja varastoinnin alueena. Hakunilassa teollisuus/tuotanto ja Koivukylässä terveys- ja sosiaalipalvelut ovat merkittäviä työllistäjiä.

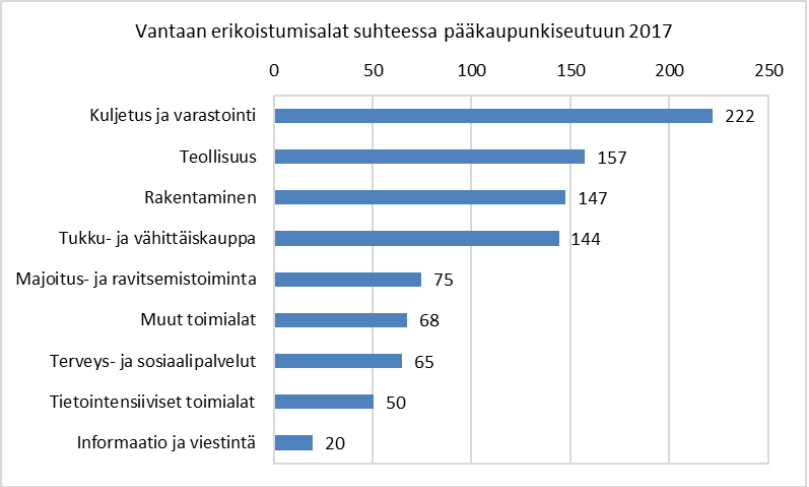
Vantaan erikoistumisalat
Lähde: Tilastokeskus, toimipaikkarekisteri 2017

Erikoistumisella tarkoitetaan sitä, että alueen yritysten liiketoiminta on painottunut tiettyihin toimialoihin suhteessa laajempaan alueeseen. Alueellinen erikoistuminen on yritystoiminnalle tunnusomainen piirre ja perustuu siihen, että alueiden välillä on eroja yritystoiminnan tuottavuuteen vaikuttavissa tekijöissä. Näitä tekijöitä ovat mm. sijainti, liikenneyhteydet, muu perusrakenne, luonnonresurssit, työvoiman osaaminen, saatavuus ja hinta sekä kaikkien muidenkin tuotantopanosten saatavuus ja hinta. Erikoistuminen ja siihen kiinteästi kytkeytyvä alueiden välinen vaihdanta on aluetalouden kasvun tärkeä osatekijä (mm. Laakso ja Loikkanen 2014).

Erikoistumisalat ovat käytännössä toimialoja, joiden kysynnästä merkittävä osa tulee alueen ulkopuolelta. Erikoistumisaloilla on ratkaiseva merkitys alueen talouden kannalta, sillä merkittävät kasvuimpulssit kerrannaisvaikutuksineen tulevat alueelle niiden välityksellä.

Vantaan toimialojen erikoistumista on tarkasteltu suhteessa pääkaupunkiseutuun ja koko maahan ns. sijaintiosamääriin perustuvien toimialoittaisten indeksien avulla. Sijaintiosamäärä on laskettu toimialan henkilöstömäärälle. Se kuvaa toimialan henkilöstön osuutta Vantaalla suhteutettuna saman toimialan henkilöstömäärän osuuteen pääkaupunkiseudulla ja koko maassa. Kun suhdeluku muutetaan indeksiksi, se saa arvon 100, jos toimialan henkilöstömäärän osuus on Vantaalla yhtä suuri kuin pääkaupunkiseudulla tai koko maassa. Jos indeksin arvo on yli 100, alue on erikoistunut kyseiseen toimialaan.

Toimialaryhmittäin tarkasteltuna toimialaryhmiä, joissa sijaintiosamäärä suhteessa pääkaupunkiseutuun on yli 100, ovat Vantaalla **kuljetus ja varastointi** (indeksi 222), **teollisuus/tuotanto** (indeksi 157), **rakentaminen** (indeksi 147) sekä **tukku- ja vähittäiskauppa** (indeksi 144). Suhteessa koko maahan Vantaan sijaintiosamäärä on yli 100 kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla (indeksi 234), tukku- ja vähittäiskaupan toimialoilla (indeksi 154) sekä rakentamisen toimialoilla (indeksi 125).

Kuva 7: Vantaan erikoistumisalat toimialaryhmittäin 2017 suhteessa pääkaupunkiseutuun (pääkaupunkiseudun indeksi=100)

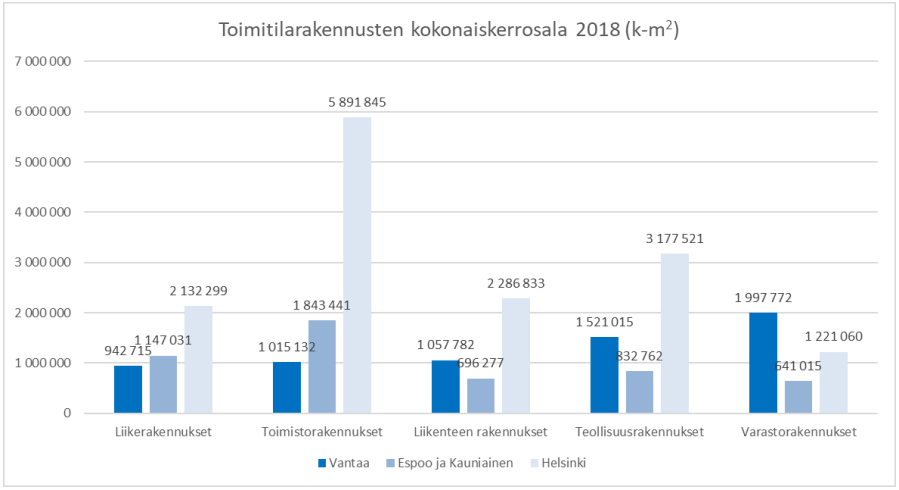

Kuva 8: Vantaan erikoistumisalat toimialaryhmittäin 2017 suhteessa koko maahan (koko maan indeksi=100)

Tarkemmalla toimialajaotuksella (2-numerotaso) tarkasteltuna kuljetuksen ja varastoinnin toimialaryhmässä erikoistuneimmat toimialat ovat ilmaliikenne (TOL 51) sekä varastointi ja liikennettä palveleva toiminta (TOL 52). Tukku- ja vähittäiskaupassa erikoistuneimmat toimialat Vantaalla ovat moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa (TOL 45) sekä tukkukauppa (TOL 46). Rakentamisen toimialaryhmässä erikoistuneimmat toimialat Vantaalla ovat maa- ja vesirakentaminen (TOL 42) sekä erikoistunut rakennustoiminta (TOL 43). Teollisuudessa Vantaan erikoistumisalat ovat elintarvikkeiden valmistus (TOL 10), painaminen ja tallenteiden jäljentäminen (TOL 18), kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus (TOL 20) sekä tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus (TOL 26).

2.2.3 Työpaikkarakennusten kerrosala

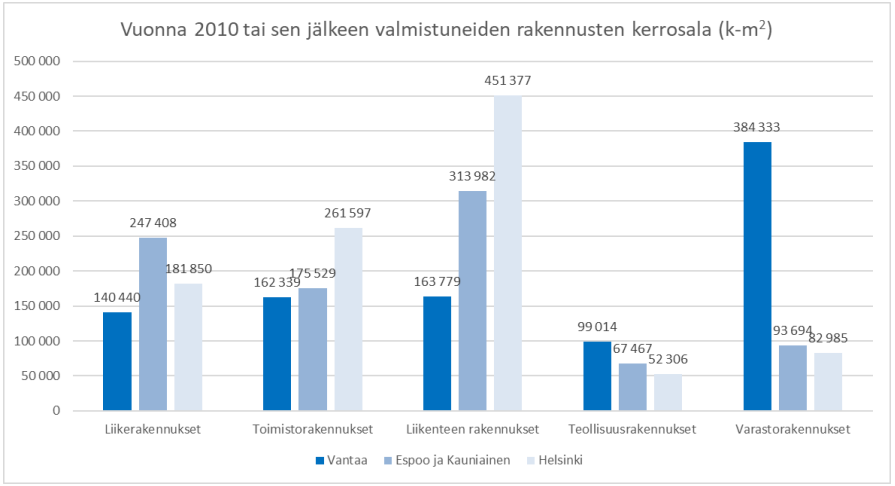
Pääkaupunkiseudulla oli vuoden 2018 lopussa toimitilarakennusten (C, D, E, J, K) kerrosalaa yhteensä noin 26,4 milj.m^2, josta Vantaalla noin **6,5 milj.m^2** (25 %). Vantaan toimitilarakennusten kerrosalasta oli liikerakennuksissa (C) noin 0,9 milj.m^2, toimistorakennuksissa (D) noin 1,0 milj.m^2, liikenteen rakennuksissa (E) noin 1,1 milj.m^2, teollisuusrakennuksissa (J) noin 1,5 milj.m^2 ja varastorakennuksissa (K) noin 2 milj.m^2.

Kuva 9: Toimitilarakennusten kerrosala käyttötarkoituksen mukaan vuoden 2018 lopussa (Tilastokeskus)

Pääkaupunkiseudulla vuonna 2010 tai sen jälkeen valmistuneiden toimitilarakennusten (C, D, E, J, K) kerrosala on yhteensä noin 2,9 milj.m^2, josta Vantaalla noin **950 000 k-m^2** (33 %), Espoossa ja Kauniaisissa noin 898 000 k-m^2 (31 %) ja Helsingissä noin 1 030 000 k-m^2 (36 %). Vantaalla vuonna 2010 tai sen jälkeen valmistuneesta kerrosalasta oli liikerakennuksissa noin 140 440 k-m^2 (15 %), toimistorakennuksissa noin 162 340 k-m^2 (17 %), liikenteen rakennuksissa noin 163 780 k-m^2 (17 %), teollisuusrakennuksissa noin 99 010 k-m^2 (10 %) ja varastorakennuksissa noin 384 330 k-m^2 (40 %).

Toimitilarakennusten kerrosala on lisääntynyt Vantaalla vuosina 2010-2018 noin 17 %, eniten ovat lisääntyneet varastorakennukset (n. +24 %). Vuonna 2010 ja sen jälkeen valmistuneiden toimitilarakennusten kerrosala on vuositasolla noin **100 000 k-m^2/ vuosi**.

Kuva 10: Vuonna 2010 tai sen jälkeen valmistuneiden toimitilarakennusten kerrosala (Tilastokeskus)

Työpaikkarakennusten kerrosala on Vantaalla kasvanut työpaikkojen määrää nopeammin, mikä viestii joko tilankäytön tehostumisesta tai kiinteistöjen vajaakäyttöasteen kasvusta. Toimistotilojen käyttöasteet ovat laskeneet koko pääkaupunkiseudulla, Vantaalla vuoden 2008 noin 95 %:stä hieman yli 80 %:iin vuonna 2016. Myös liiketilojen käyttöaste on ollut laskussa, joskin edelleen melko hyvällä tasolla Vantaalla ja koko pääkaupunkiseudulla.

2.2.4 Kaupan palveluiden ja kerrosalan määrä

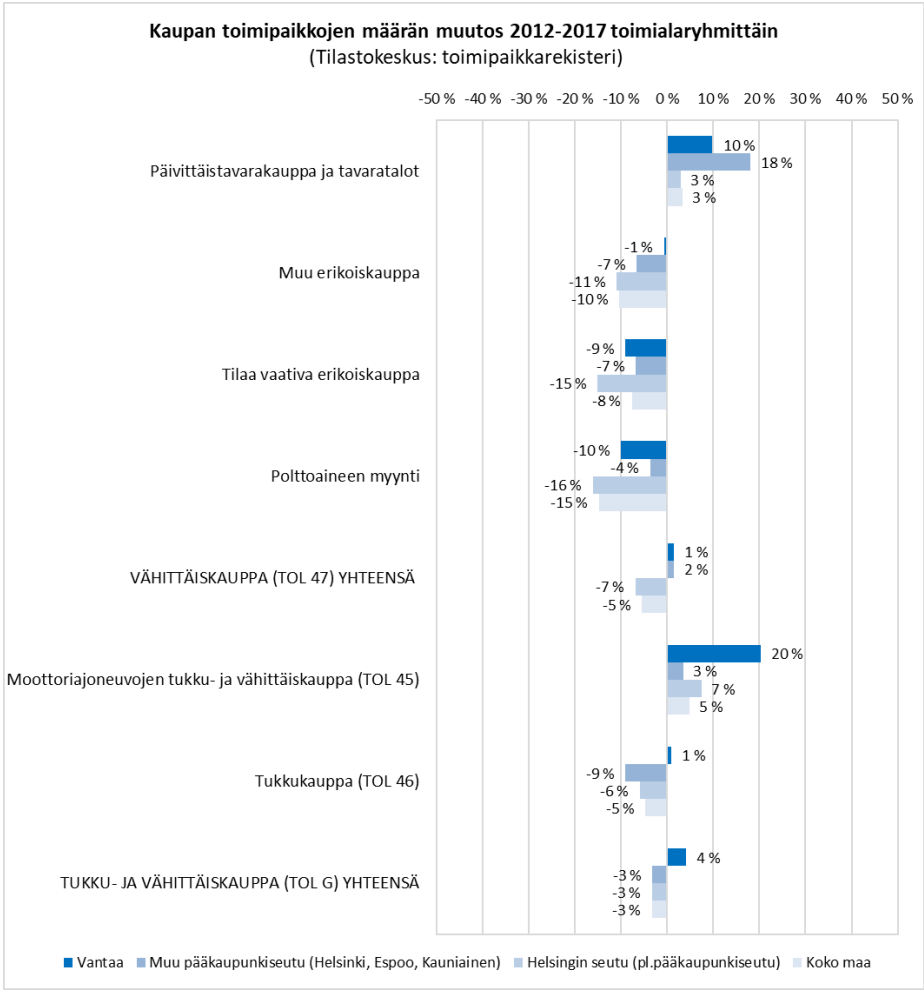
Vantaalla oli vuonna 2017 yhteensä **2 372 tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikkaa**, joka on noin viidennes (19 %) pääkaupunkiseudun tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikoista. Vantaalla oli vuonna 2017 pääkaupunkiseudun vähittäiskaupan toimipaikoista noin 17 % (882 toimipaikkaa), päivittäistavarakaupan myymälöistä ja tavarataloista noin 19 %, muun erikoiskaupan toimipaikoista noin 15 %, tilaa vaativan erikoiskaupan toimipaikoista noin 25 % ja polttoaineen vähittäismyynnin toimipaikoista noin 27 %.

Vähittäiskaupan toimipaikkojen määrä on lisääntynyt vuosina 2012-2017 Vantaalla 13 toimipaikkaa (+1 %) ja muualla pääkaupunkiseudulla (Helsinki, Espoo, Kauniainen) 62 toimipaikkaa (+2 %). Helsingin seudulla (pl. pääkaupunkiseutu) vähittäiskaupan toimipaikkojen määrä on vähentynyt 120 toimipaikkaa (-7 %). Päivittäistavaramyymälöiden ja tavarataloja määrä on lisääntynyt koko Helsingin seudulla. Erikoiskaupan myymälöiden määrä sen sijaan on vähentynyt koko Helsingin seudulla.

Taulukko 3. Kaupan toimipaikat Vantaalla 2012 ja 2017 (Tilastokeskus: toimipaikkarekisteri)

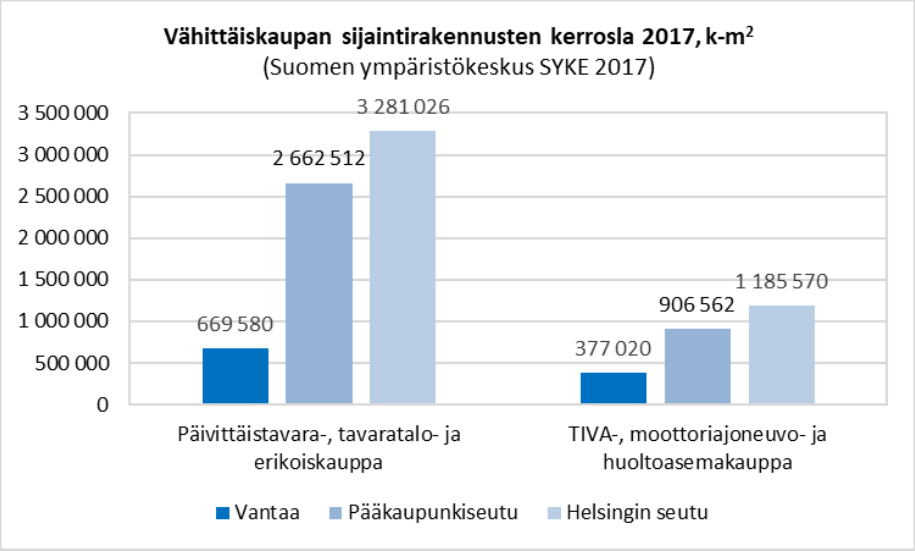
VANTAA	Toimipaikkojen lukumäärä 2012	2017	Muutos 2012-2017
Päivittäistavarakauppa ja tavaratalot	183	201	18
Muu erikoiskauppa	474	471	-3
Tilaa vaativa erikoiskauppa	111	101	-10
Polttoaineen myynti	30	27	-3
Muut	71	82	11
VÄHITTÄISKAUPPA (TOL 47) YHTEENSÄ	**869**	**882**	**13**
Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskauppa (TOL 45)	354	426	72
Tukkukauppa (TOL 46)	1 054	1 064	10
TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPAN TOIMIPAIKAT YHTEENSÄ (TOL G)	**2 277**	**2 372**	**95**

Vantaan kehitys on ollut saman suuntainen kuin koko pääkaupunkiseudulla ja koko maassa. Muun erikoiskaupan toimipaikkojen määrä on vähentynyt vuosina 2012-2017 Vantaalla suhteellisesti vähemmän kuin muualla pääkaupunkiseudulla. Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikkojen määrä puolestaan on lisääntynyt Vantaalla suhteellisesti enemmän kuin muualla pääkaupunkiseudulla. Tukkukaupan toimipaikkojen määrä on lisääntynyt Vantaalla, mutta vähentynyt muualla pääkaupunkiseudulla. Moottoriajoneuvojen tukku- ja vähittäiskaupan sekä tukkukaupan toimipaikkojen lisääntymisestä johtuen tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikkojen määrä on lisääntynyt Vantaalla muusta pääkaupunkiseudusta ja koko maasta poiketen.

Kuva 11: Kaupan toimipaikkojen määrän kehitys 2012-2017 (Tilastokeskus: toimipaikkarekisteri)

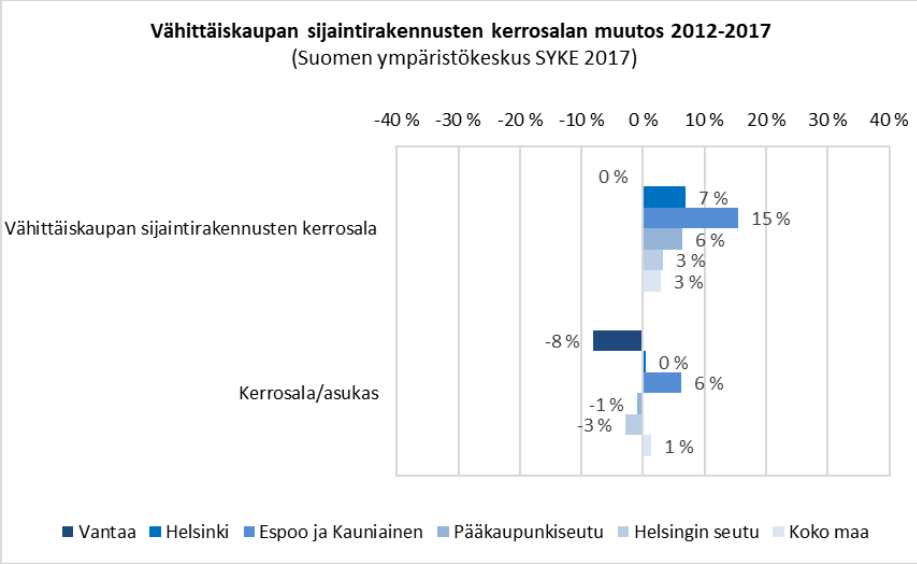
Suomen ympäristökeskuksen kokoamien tietojen mukaan Vantaalla oli vuoden 2017 lopussa vähittäiskaupan sijaintirakennuksissa kerrosalaa noin **1 046 600 k-m²**, joka oli noin 29 % pääkaupunkiseudun kerrosalasta. Vantaan vähittäiskaupan sijaintirakennusten kerrosalasta oli päivittäistavara-, tavaratalo- ja erikoiskaupan kerrosalaa noin 669 600 k-m² (25 % pääkaupunkiseudun kerrosalasta) sekä tilaa vaativan, moottoriajoneuvo- ja huoltoasemakaupan kerrosalaa noin 377 000 k-m² (42 % pääkaupunkiseudun kerrosalasta). Vähittäiskaupan sijaintirakennuksiksi on luokiteltu rakennukset, joissa vähittäiskauppa on pääasiallinen tai merkittävä käyttömuoto. Sijaintirakennusten tunnistamismenetelmästä johtuen kerrosalatiedot kuvaavat vain kerrosalan suuruusluokan. Kivijalkamyymälät eivät ole kerrosalassa mukana. (https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Palvelut/Kaupan_tietopankki)

Kuva 12: Vähittäiskaupan sijaintirakennusten kerrosala Vantaalla 2017 (SYKE)

Vantaan vähittäiskaupan sijaintirakennusten kokonaiskerrosala oli vuonna 2017 samalla tasolla kuin vuona 2012 (**nettomuutos noin -1 600 k-m²**). Päivittäistavara-, tavaratalo- ja erikoiskaupan kerrosala on lisääntynyt noin 51 900 k-m² (+8 %) ja tilaa vaativan, moottoriajoneuvo- ja huoltoasemakaupan kerrosala vähentynyt noin 53 500 k-m² (-12 %). Päivittäistavara-, tavaratalo- ja erikoiskaupan kerrosala on lisääntynyt myös pääkaupunkiseudun muissa kunnissa ja koko maassa. Tilaa vaativan, moottoriajoneuvo- ja huoltoasemakaupan kerrosala on vähentynyt Helsingissä ja koko maassa keskimäärin ja pysynyt ennallaan Espoossa ja Kauniaisissa.

Vähittäiskaupan sijaintirakennusten kerrosala asukasta kohti on vuosina 2012-2017 vähentynyt Vantaalla noin 8 %. Kerrosala/asukas oli vuonna 2017 Vantaalla **4,69 k-m²/asukas**, joka on selkeästi enemmän kuin pääkaupunkiseudulla (3,09) ja koko maassa (3,07) keskimäärin. Päivittäistavara-, tavaratalo- ja erikoiskaupan kerrosala/asukas on pysynyt Vantaalla ennallaan ja tilaa vaativan, moottoriajoneuvo- ja huoltoasemakaupan kerrosala/asukas on vähentynyt. Kerrosala/asukas oli vuonna 2017 Vantaalla kuitenkin edelleen suurempi kuin pääkaupunkiseudulla ja koko maassa.

Kuva 13: Vähittäiskaupan sijaintirakennusten kerrosalan muutos 2012-2017 (SYKE)

Vantaalla oli vuonna 2016 yhteensä noin 22 550 tukku- ja vähittäiskaupan työpaikkaa. Työpaikkamäärä on vähentynyt vuosina 2012-2016 noin 1 000 työpaikkaa (-4 %). Eniten tukku- ja vähittäiskaupan työpaikkoja on Aviapoliksen, Myyrmäen ja Tikkurilan suuralueilla.

2.2.5 Matkailun tunnuslukuja

Majoituksen ja ravitsemistoiminnan toimipaikat

Vantaalla toimi vuoden 2017 lopussa **33 majoitusliikettä**, joista 13 oli hotellitason majoitusliikkeitä. Pääkaupunkiseudun kaikista majoitusliikkeistä oli Vantaalla 15 %, Helsingissä 70 %, Espoossa 13 % ja Kauniaisissa 2 %. Pääkaupunkiseudun hotelleista oli Vantaalla 12 %, Helsingissä 77 % ja Espoossa 11 %. **Ravitsemispalvelujen** toimipaikkoja oli Vantaalla yhteensä 518, joista 213 oli ravintoloita. Pääkaupunkiseudun ravitsemispalvelujen toimipaikoista oli vuonna 2017 Vantaalla 15 %, Helsingissä 69 %, Espoossa 16 % ja Kauniaisissa alle 1 %.

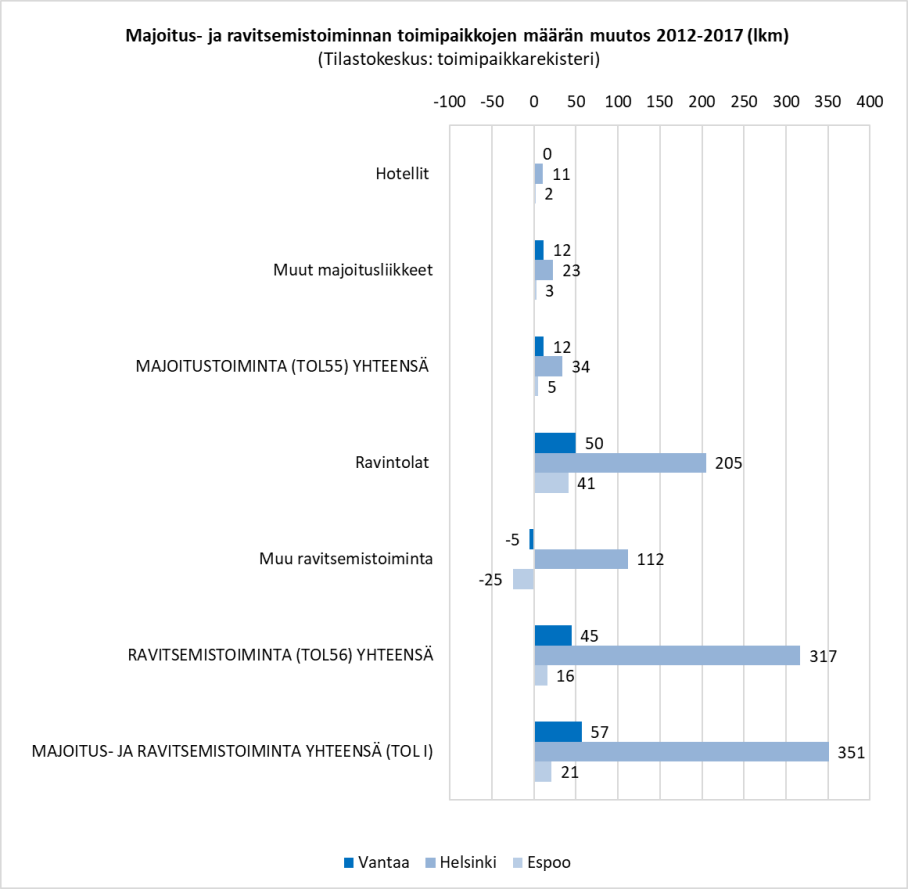
Taulukko 4. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimipaikat Vantaalla 2012 ja 2017 (Tilastokeskus: toimipaikkarekisteri)

VANTAA	Toimipaikkojen lukumäärä 2012	2017	Muutos 2012-2017
Hotellit	13	13	0
Muut majoitusliikkeet	8	20	12
MAJOITUSTOIMINTA (TOL55) YHTEENSÄ	**21**	**33**	**12**
Ravintolat	163	213	50
Muu ravitsemistoiminta	310	305	-5
RAVITSEMISTOIMINTA (TOL56) YHTEENSÄ	**473**	**518**	**45**
MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA YHTEENSÄ (TOL I)	**494**	**551**	**57**

Vuosina 2012-2017 hotellien määrä on pysynyt Vantaalla ennallaan ja lisääntynyt Helsingissä (11 kpl) ja Espoossa (2 kpl). Muiden majoitusliikkeiden määrä on lisääntynyt Vantaalla 12 kpl, Helsingissä 23 kpl ja Espoossa 3 kpl. Vuoden 2017 jälkeen Vantaan majoitusliikkeiden määrä on edelleen lisääntynyt. Ravitsemispalvelujen toimipaikojen määrä on lisääntynyt Vantaalla 45 kpl, Helsingissä 317 kpl ja Espoossa 16 kpl. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimipaikkojen määrä on lisääntynyt Vantaalla (+12 %) ja Helsingissä (+16 %) enemmän ja Espoossa (+4 %) jonkin verran vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (5 %).

Vantaalla oli vuonna 2016 **majoitus- ja ravitsemistoiminnassa noin 4 100 työpaikkaa**, joista noin 350 majoitustoiminnassa ja noin 3 750 ravitsemistoiminnassa. Työpaikkamäärä on vuosina 2012-2017 pysynyt majoitustoiminnassa ennallaan ja lisääntynyt ravitsemistoiminnassa jonkin verran. Uusien hotellihankkeiden myötä majoitustoiminnan työpaikkamäärä on vuoden 2017 jälkeen lisääntynyt.

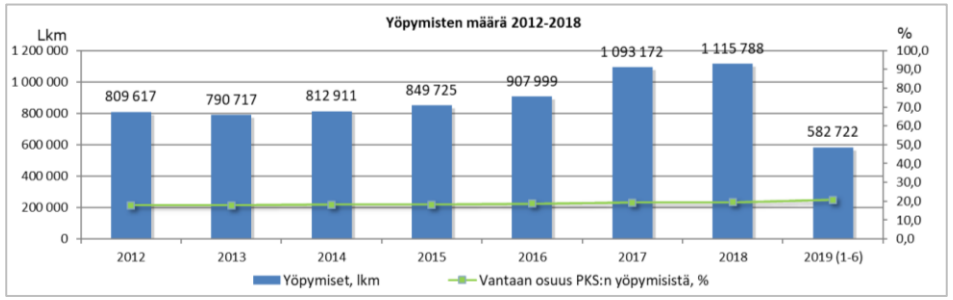
Majoitustoiminnan työpaikat keskittyvät Aviapoliksen ja Tikkurilan suuralueille. Ravitsemistoiminnan työpaikoista yli puolet (53 %) on Aviapoliksen suuralueella. Myyrmäen suuralueella on noin 11 % ja Tikkurilan suuralueella noin 15 % Vantaan ravitsemispalveluiden työpaikoista.

Kuva 14: Majoitus- ja ravitsemistoiminnan toimipaikkojen määrän kehitys 2012-2017 (Tilastokeskus: toimipaikkarekisteri)

Yöpymiset Vantaalla ja pääkaupunkiseudulla

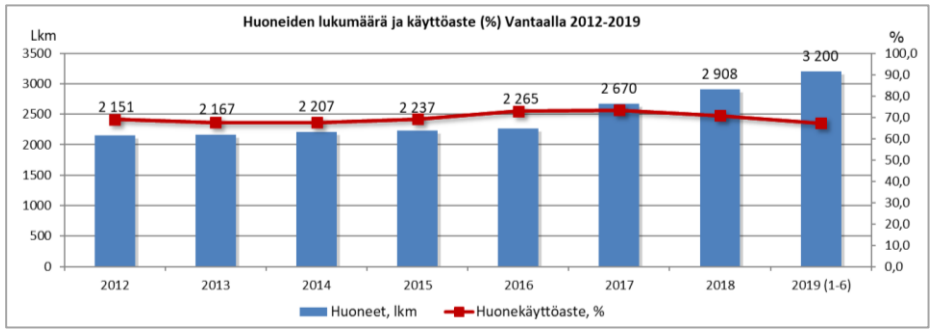
Vantaalla rekisteröitiin vuonna 2018 yhteensä noin **1,1 miljoonaa yöpymistä**, joista 0,7 miljoonaa (63 %) oli kotimaisia ja 0,4 miljoonaa (37 %) ulkomaisia yöpymisiä. Vantaan yöpymiset lisääntyivät vuosina 2012-2018 noin 38 % (kotimaiset 33 % ja ulkomaiset 46 %). Helsingissä yöpymiset lisääntyivät 24 % ja Espoossa 22 %. Pääkaupunkiseudulla kirjattiin vuonna 2018 noin 5,8 miljoonaa yöpymistä, joten Vantaan osuus pääkaupunkiseudun yöpymisistä oli 19,4 % vuonna 2018. Vantaan osuus pääkaupunkiseudun yöpymisistä on kasvanut tasaisesti vuosina 2012-2018.

Kuva 15: Kokonaisyöpymiset Vantaalla ja Vantaan yöpymisten osuus pääkaupunkiseudun yöpymisistä 2012-2019 (Tilastokeskus: Tilastotietokanta Rudolf)

Majoituskapasiteetti

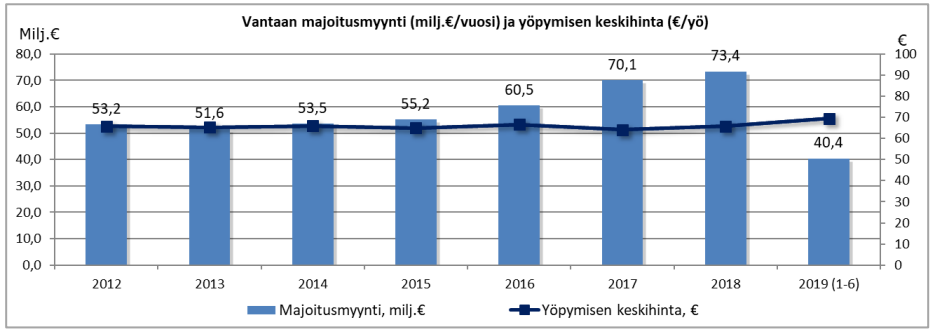
Tilastokeskuksen majoitustilaston mukaan kesäkuun 2019 lopussa Vantaalla oli 17 majoitusliikettä, joissa oli yhteensä noin **3 200 huonetta** (22 % pääkaupunkiseudun huonemäärästä). Huonekäyttöaste oli vuoden 2019 alkupuoliskolla Vantaalla 67,2 %, kun se oli Helsingissä 70,3 %, Espoossa 60,5 %, koko pääkaupunkiseudulla 68,7 % ja koko maassa 50,6 %. Huonekäyttöaste on Vantaalla alentunut jonkin verran vuosina 2012-2019. Huoneen keskihinta oli Vantaalla noin 104 euroa, Helsingissä noin 121 euroa, Espoossa noin 83 euroa, pääkaupunkiseudulla noin 115 euroa ja koko maassa noin 106 euroa.

Kuva 16: Majoitusliikkeiden huoneiden lukumäärä ja huoneiden käyttöaste (%) Vantaalla 2012-2019 (Tilastokeskus: Tilastotietokanta Rudolf)

Majoitusmyynti

Vantaan majoitusmyynti oli vuonna 2018 yhteensä noin **73,4 milj.€.** Vuosina 2012-2018 Vantaan majoitusmyynti on kasvanut noin 38 %. Pääkaupunkiseudun majoitusmyynti oli vuonna 2018 yhteensä noin 412,5 milj.€, joten Vantaan markkinaosuus pääkaupunkiseudun majoitusmyynnistä oli noin 18 %. Yöpymisen keskihinta oli vuoden 2019 alkupuoliskolla Vantaalla noin 69 €, Helsingissä noin 78 € ja Espoossa noin 57 €. Yöpymisen keskihinta on noussut Vantaalla kuten muissakin pääkaupunkiseudun kunnissa vuosina 2012-2019.

Kuva 17: Majoitusmyynti (milj.€) ja yöpymisen keskihinta (€/yö) Vantaalla 2012-2019 (Tilastokeskus: Tilastotietokanta Rudolf)

2.3 Elinkeinojen kehitystrendit ja yritysten sijaintitekijät

2.3.1 Elinkeinoelämän sijaintitekijät

Elinkeinoelämän sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat tekijät vaihtelevat toimialoittain. Keskuskauppakamarin tekemän ”Alueiden kilpailukyky 2016” -selvityksen mukaan tärkeimmät yritysten sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat tekijät ovat:

1. liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus,
2. yritykselle sopivan työvoiman saatavuus,
3. markkinoiden läheisyys,
4. alueella on kasvukeskus / alue on kasvava,
5. turvallinen ja viihtyisä elinympäristö.

Seuraavassa kuvassa on esitetty tärkeimmät yritysten sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat tekijät toimialoittain.

Kaupan alalla tärkeimmät • Markkinoiden läheisyys • Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus • Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava • Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö • Yrityksille sopivan työvoiman saatavuus	**Palvelualalla tärkeimmät** • Markkinoiden läheisyys • Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava • Yrityksille sopivan työvoiman saatavuus • Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus • Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö sekä elinkeinorakenteen monipuolisuus
Rakennusalalla tärkeimmät • Yrityksille sopivan työvoiman saatavuus • Markkinoiden läheisyys • Alueella on kasvukeskus / alue on kasvava • Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö • Liikenneyhteydet ja yritysmyönteinen kaavoitus	**Teollisuuden toimialoilla tärkeimmät** • Liikenneyhteydet / hyvä saavutettavuus • Yrityksille sopivan työvoiman saatavuus • Turvallinen ja viihtyisä elinympäristö • Yritysmyönteinen kaavoitus • Kunnan / alueen imago

Kuva 18: Yritysten sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttavat tekijät (Keskuskauppakamari: Alueiden kilpailukyky 2016, yritysten näkökulma).

Kaupan ja palvelualalla tärkein sijaintiin ja toimintaedellytyksiin vaikuttava tekijä on markkinoiden läheisyys, rakennusalalla yrityksille sopivan työvoiman saatavuus ja teollisuuden alalla liikenneyhteydet ja hyvä saavutettavuus.

Vantaan keskeiset vetovoimatekijät ovat markkinoiden läheisyys, hyvät liikenneyhteydet ja lentokentän läheisyys sekä osaava työvoima, jotka korostuvat kaikkien toimialaryhmien yritysten sijaintitekijöinä.

2.3.2 Toimintojen ja toimialojen sijoittumislogiikka

Yritysten sijoittuminen on kaupunkialueiden kasvun ja maankäytön muutoksen keskeinen ajuri. Yritysten sijaintipaikan valinta perustuu liiketoiminnan logiikkaan, jossa tavoitteena on mahdollisimman hyvien toimintaedellytysten turvaaminen yrityksille (mm. Laakso ja Moilanen 2011). Perinteisistä sijoittumistekijöistä saavutettavuus on yritysten sijoittumisen kannalta merkittävin.

Saavutettavuus voidaan jakaa seuraavasti:

- kommunikaatiosaavutettavuus (henkilökohtaiset tapaamiset, kommunikaatioteknologia),
- asiakassaavutettavuus (mm. kaupan asiakkaat),
- logistiikkasaavutettavuus (teollisuuden, rakentamisen ja kaupan tavarankuljetukset) ja
- työmatkasaavutettavuus (henkilöstön asuinpaikkojen ja työpaikkojen väliset yhteydet).

Myös yrityksen tilatarpeet ja sijaintiin liittyvät palvelutarpeet vaikuttavat oleellisesti yritysten sijoittumiseen. Tässä suhteessa tärkeitä tekijöitä ovat tilojen toimivuus, joustavuus, teknologinen taso, turvallisuus, laajentumismahdollisuudet sekä sijainnin tai tilojen imago.

Tonttimaan/toimitilan markkinatilanteeseen perustuva hinta toimii kysynnän ja tarjonnan tasapainottajana. Hyvä sijainti ja laadukkaat toimitilat maksavat enemmän. Yritysten on valittava sijainti, jossa sijainnista ja tiloista koituvat hyödyt ovat yrityksen kannalta vähintään yhtä suuret kuin sijainnista ja tilasta aiheutuvat kustannukset.

2.3.3 Toimitilojen sijoittumisen kehitysnäkymiä

Toimistotyyppiset toimialat

Toimistotyyppisille toimialoille vetovoimaisimpia alueita ovat ns. hybridikokonaisuudet, joissa yhdistyvät erilaiset toistensa lähellä olevat ja toisiaan tukevat yritykset, palvelut ja myös asuminen sekä tehokas joukkoliikenne. Oppilaitosten ja viihtyisien asuinalueiden läheisyys lisää vetovoimaa. Tiiviit ja rakenteeltaan monipuoliset alueet ja erityisesti keskusta-alueet ovat vetovoimaisia sijaintipaikkoja toimistotyyppisille toiminnoille ja myös työntekijöille haluttuja työympäristöjä.

Toimialojen sijoittumiskriteerejä:

- Sijainnissa korostuu saavutettavuuden vaatimus. Toimistotilojen on oltava tehokkaan joukkoliikenteen (erityisesti raideliikenteen) vaikutusalueella ja/tai saavutettavissa hyvin omalla autolla.
- Yksittäisille toimistorakennuksille ei ole tulevaisuudessa kysyntää. Yritykset hakevat synergiaetuja, jolloin sijaintitekijänä korostuu läheisyys muihin ja erityisesti omaa toimintaa tukeviin yrityksiin sekä palveluihin.
- Kokonaan uusien toimistokeskittymien rakentuminen nykyisten työpaikka-alueiden ulkopuolelle on epätodennäköistä. Uusia toimitiloja tullaan kuitenkin rakentamaan, sillä menestyvät yritykset haluavat sijoittua tasokkaisiin ja moderneihin tiloihin.
- Työvoiman saatavuus nousee entistä tärkeämmäksi sijaintitekijäksi. Tällöin modernit työtilat yhdessä hyvän sijainnin kanssa ovat yrityksille sijoittumisen lähtökohtia. Työvoiman houkuttelemiseksi toimistojen tulee sijaita siellä, missä ihmiset haluavat tehdä töitä. Viihtyisien asuinalueiden läheisyys lisää vetovoimaa.
- Joustavien työtilojen kysyntä kasvaa, esim. toimistohotellit ja coworking - tilat. Joustavat työtilat ovat vaihtoehto perinteisille pitkiin vuokrasopimuksiin perustuville tiloille. Ilmiön taustalla on start up - ja muiden pienyritysten määrän lisääntyminen.
- Houkuttelevia sijainteja ovat liikenteen solmukohdat ja erityisesti keskusta-alueet. Vantaalla toimistotiloille on kysyntää erityisesti Aviapoliksen ja Tikkurilan alueilla. Toimistotyöpaikkojen sijoittuminen alueille edellyttää täydennysrakentamista ja olemassa olevien toimistotilojen uudistamista.

Kauppa ja palvelualat

Edellytykset kaupalliselle toiminnalle ja palveluille on siellä, missä on asukkaita ja asiakasvirtoja. Kaupan ja palvelujen toimipaikkojen sijoittumisessa keskeinen tekijä on asiakassaavutettavuus ts. se miten palvelut sijoittuvat suhteessa asukkaisiin/asiakkaisiin. Kuluttajan näkökulmasta asiointipaikan valintaan liittyvistä tekijöistä tärkeimmät ovat asioinnin helppous ja monipuolinen palvelutarjonta. Helppoutta voi olla alueen hyvä saavutettavuus joko autolla, joukkoliikenteellä tai kevyellä liikenteellä, helppo asiointi alueen sisällä tai ostostenteon nopeus ja sujuvuus. Helppoutta voi olla myös se, että kaikki palvelut saadaan samasta paikasta.

Toimialojen sijoittumiskriteerejä:

- Asukkaiden ja asiakasvirtojen läheisyys korostuu erityisesti päivittäistavarakaupassa, erikoiskaupassa korostuvat asiakasvirtojen lisäksi myös muiden yritysten läheisyys ja synergiaedut.
- Keskusta-alueet ja monipuoliset kauppakeskukset vahvistavat asemaansa kaupallisten palvelujen sijaintipaikkana. Myös lähipalvelujen merkitys lisääntyy, erityisesti väestön ikääntyessä. Sen sijaan perinteisten hypermarkettien kehitys hidastuu. Tulevaisuudessa hypermarketit ovat nykyistä pienempiä ja sijoittuvat monipuolisiin kauppakeskuksiin. Konsepteista supermarkettien ja hypermarkettien erot kapenevat.
- Tilaa vaativa kauppa edellyttää hyvää saavutettavuutta ja näkyvää sijaintia. Tilaa vaativa kauppa sijoittuu alueille, joissa on riittävästi tilaa suurelle myymälälle ja laajoille pysäköintialueille. Synergiaedut korostuvat, erityisesti huonekalukauppa ja autokauppa ovat perinteisesti muodostaneet kaupan keskittymiä.
- Kauppa sijoittuu tavarankuljetusten kannalta logistisesti järkevään paikkaan. Verkkokaupan lisääntyessä lähilogistiikan merkitys korostuu. Varastotiloille on kysyntää erityisesti hyvien liikenneyhteyksien, lentokentän ja satamien läheisyydessä.
- Verkkokaupan kasvun myötä perinteisten myymälätilojen osuus kokonaisneliöistä vähenee. Tilalle tulee esim. showroom-tyyppisiä tiloja ja verkkokaupan noutopisteitä, mikä lisää liiketilojen joustavuustarvetta.

Matkailu

Matkailu on kasvanut viime vuosina ennätysvauhtia maailmalla. Matkailun kasvun myötä kestävän matkailun merkitys ja ns. over tourismin välttäminen ovat nousseet keskeisiksi. Maailma muuttuu yhä nopeammin ja globalisaation myötä maailmanlaajuiset ilmiöt, tapahtumat ja megatrendit saavat aikaan muutoksia myös Suomessa. Matkailu on kiinteä ja vuorovaikutteinen osa yhteiskuntaa, joten poliittiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset, teknologiset ja ympäristölliset tekijät vaikuttavat matkailun kehittämiseen ja kehittymiseen.

Matkailun kehitysnäkymiä:

- Ilmastonmuutokseen on varauduttava (kesämatkailun kausi pitenee, perinteiset etelän lomakohteet muuttuvat entistä kuumemmiksi, joten viileämpi suomalainen kesä voi olla vetovoimainen ja lisätä näin pääkaupunkiseudun matkailijoiden määrää).
- Kestävä ja vastuullinen matkailu: ympäristöasioiden huomioiminen ei tuo lisäarvoa, mutta puutteet huomataan heti. Lähimatkailu kasvaa. Puhtauden arvostus kasvaa (ilma, ruoka, vesi).
- Matkailijoiden ääripäät ovat kasvaneet: halpa reppureissaus, eettisyys, downshifting (vähän palveluita) vs. luksus-, ostos ja elämysmatkailu (paljon palveluita).
- Palveluissa tulee muodostaa loogisia kokonaisuuksia, jotka matkailijat voivat tehdä tietyssä ajassa, esim. päivämatkat ja muutaman tunnin kierrokset. Matkustajia voi houkutella tutustumaan lentokenttää ympäröiviin alueisiin luomalla valmiita paketteja ja muodostamalla toimivia kokonaisuuksia.
- Matkailun ja matkailukohteiden kehittämisessä tärkeitä ovat saavutettavuus (työntekijät ja erityisesti matkailijat), monipuolinen palvelutarjonta, työvoiman saatavuus (kieltaito), digitaalinen saavutettavuus ja näkyvyys sekä tunnettuus ja imago. Alueen ja sen ympäristön viihtyisyys on läpileikkaava perusedellytys matkailun menestykselle.

Tuotanto ja logistiikka

Teollisuus tulee jatkossakin säilymään Vantaalla merkittävässä roolissa, vaikka työpaikkamäärä todennäköisesti edelleen vähenee. Logistiikan merkitys kasvaa verkkokaupan kasvun myötä. Varastotiloille on kysyntää erityisesti hyvien liikenneyhteyksien, lentokentän ja satamien läheisyydessä.

Toimialojen sijoittumiskriteerejä:

- Työmatkasaavutettavuus: työvoiman saatavuus korostuu kaikkien toimialojen yritysten sijaintitekijänä. Teollisuuden ja logistiikan alueet sijaitsevat yleensä kauemmas asutuksesta. Alueet, jotka ovat hyvin saavutettavissa omalla autolla ja/tai joukkoliikenteellä, ovat myös teollisuudelle ja logistiikalle vetovoimaisimpia.
- Alueen logistinen sijainti sekä sujuvat liikenneyhteydet satamiin, valtaväylille ja lentokentälle ovat tärkeitä sijaintitekijöitä raaka-aineiden ja resurssien saatavuuden sekä tavarankuljetusten (raskas liikenne) ja kansainvälisten yhteyksien näkökulmasta.
- Teollisuus- ja logistiikkatoiminnot edellyttävät riittävän suuria tontteja, joilla on tilaa isoille toimitiloille ja raskaalle liikenteelle. Lisäksi alueella tai sen lähiympäristössä ei tulisi olla toimintaa rajoittavia tekijöitä: mm. suojelualueet, pohjavesialueet, maisema/kulttuuriympäristö, asuminen.
- Melua ja saastetta tuottava toiminta sijoittuu kauemmas asutuksesta ja Vantaalla esim. lentomelualueelle. Länsi-Vantaalla, erityisesti Vantaanlaakson alueella, on potentiaalia korkean teknologian tuotekehityksen ja valmistuksen keskittymiselle. Itä-Vantaalla Hakkilan alue ja Lahdenväylän varsi ovat kiinnostavia tilaa vievän teollisuuden ja logistiikan näkökulmasta.
- Paljon tilaa vievät toiminnot siirtyvät jatkuvasti kauemmas Helsingin seudun ytimestä, eikä Vantaa pysty vastaamaan kaikkein suurimpien logistiikkahankkeiden tarpeisiin. Sen sijaan jo olemassa olevien yritysten toiminta ja keskisuuret hankkeet tulee mahdollistaa ja uudet hankkeet ohjata lentomelualueelle.

3 ELINKEINOPOLIITTISET VAIKUTUKSET

3.1 Vantaan yleiskaavaluonnos - rakentamismahdollisuudet

Tarkasteltavat toimitila-alueet

Vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu seuraavia alueita

- Kaupunkikeskustan alue (C),
- Palvelujen ja hallinnon alue (P)
- Kaupallisten palvelujen alue (KM)
- Monipuolinen työpaikka-alue (TP)
- Tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TY)
- Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TT)
- lentoliikenteen alue (LL)

Yleiskaavaluonnoksessa on toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT ja LL) yhteensä noin **4 400 hehtaaria**, josta noin 670 ha kaupunkikeskustan alueita, noin 300 ha palvelujen ja hallinnon alueita, noin 240 ha kaupallisten palvelujen alueita, noin 340 ha monipuolisia työpaikka-alueita, noin 720 ha tuotanto- ja varastotoiminnan alueita, noin 680 ha tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueita ja noin 1 450 ha lentoliikenteen aluetta. Toimitila-alueilla on yhteensä noin **77 600 työpaikkaa.** Eniten työpaikkoja on kaupunkikeskustan alueilla (noin 23 000 työpaikkaa), monipuolisilla työpaikka-alueilla (noin 17 200 työpaikkaa ja tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (noin 13 000 työpaikkaa). Vantaan työpaikoista noin 25 % sijaitsee toimitila-alueiden ulkopuolella, pääosin asuntoalueilla.

Lisäksi tarkastelussa on otettu huomioon asuinalueiksi tai asuinvaltaisiksi alueiksi muuntuvat toimitila-alueet, joiden pinta-ala on yhteensä noin **430 hehtaaria**. Asumiseen muuntuvista alueita valtaosa on voimassa olevan yleiskaavan (2007) teollisuus- ja varastoalueita (T) ja työpaikka-alueita (TP). Asumiseen muuntuvien alueiden pinta-ala on suurin Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen suuralueilla. Asumiseen muuntuvilla alueilla on yhteensä noin **7 400 työpaikkaa**, joista valtaosa eli noin 2 700 työpaikkaa on T-alueilla ja noin 3 500 työpaikkaa TP-alueilla.

Vantaan yleiskaavaluonnoksen mukaisilla rakennetuilla toimitila-alueilla (C, P, KM, TP, TY, TT ja LL) on tällä hetkellä keskimäärin **20 työpaikkaa/hehtaari**. Tehokkuus vaihtelee aluevarauksittain tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueiden ja lentokenttäalueen 10 työpaikasta/hehtaari monipuolisten työpaikka-alueiden 60 työpaikkaan/ hehtaari. Tehokkaimmilla työpaikka-alueilla Aviapoliksen suuralueella on tällä hetkellä noin 500 työpaikkaa/hehtaari.

Yleiskaavalla varaudutaan kaupungin kasvuun

Yleiskaavalla varaudutaan 335 000 asukkaaseen ja 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaa noin 110 000 uutta asukasta ja noin **75 000 uutta työpaikkaa** vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi asumiseen muuntuvilla toimitila-alueilla on noin **7 400 työpaikkaa**, jotka yleiskaavan toteutuessa siirtyvät todennäköisesti muille toimitila-alueille. Työpaikkamäärän kasvu ja asumiseen muuntuvilta alueilta siirtyvät työpaikat edellyttävät uutta toimitilarakentamista.

Yleiskaavaluonnoksen toimitila-alueiden riittävyys

Mikäli oletetaan, että asuin- ja muiden alueiden työpaikkamäärä (25 % Vantaan nykyisistä työpaikoista) säilyy ennallaan ja että kaikki uudet työpaikat (noin 75 000 työpaikkaa) ja kaikki asumiseen muuntuvien alueiden työpaikat (noin 7 400 työpaikkaa) sijoittuvat yleiskaavaluonnoksen mukaisille toimitila-alueille, tulee toimitila-alueille sijoittumaan vuoden 2050 tilanteessa yhteensä noin **160 000 työpaikkaa** alueiden nykyiset työpaikat mukaan lukien.

Taulukossa 5 on esitetty arvio Vantaan yleiskaavaluonnoksen toimitila-alueiden uusien työpaikkojen ja toimitilarakentamisen potentiaalista.

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu uusia toimitila-alueita niukasti, joten työpaikkamäärän kasvuun varautuminen edellyttää **toimitila-alueiden tiivistymistä ja tehokkuuden kasvua**. Mikäli toimitila-alueiden tehokkuus (työpaikat/hehtaari) kaksinkertaistuu nykyisestä, mahdollistavat yleiskaavaluonnoksen toimitila-alueet yhteensä noin **100 000 uutta työpaikkaa** ja siten suunnitellun työpaikkamäärän kasvun ja asumiseen muuntuvien alueiden työpaikkojen sijoittumisen.

Keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) arvioituna yleiskaava mahdollistaa uutta toimitilarakentamista yhteensä lähes **6 miljoonaa k-m^2** (oletuksena tehokkuuden kasvu). Tämä tarkoittaa vuoteen 2050 mennessä vuositasolla keskimäärin 200 000 k-m^2/vuosi, joka on noin puolet enemmän kuin Vantaalla 2010-luvulla valmistuneet toimitilat (noin 100 000 k-m^2/vuosi).

Taulukko 5. Arvio yleiskaavaluonnoksen mukaisten toimitila-alueiden mahdollistamasta uusien työpaikkojen määrästä ja uudesta kerrosalasta

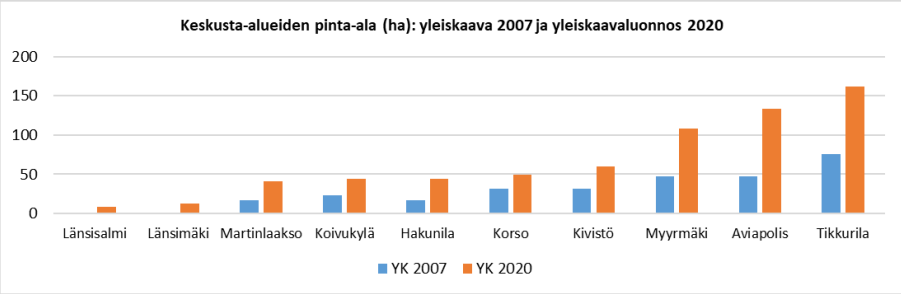
Vantaan yleiskaavaluonnoksen 2020 toimitila-alueet, VANTAA	NYKYTILANNE		LASKENNALLINEN					
	Pinta-ala (ha)	Työpaikat	Työpaikat/ hehtaari*	TP/ha (tavoite)	Työpaikka-potentiaali	Uudet työpaikat	k-m^2 / tp (tavoite)	Uusi kerrosala
Kaupunkikeskustan alue (C)	667	23 000	40	80	53 400	30 400	40	1 216 000
Palvelujen ja hallinnon alue (P)	300	3 000	20	40	12 000	9 000	60	540 000
Kaupallisten palvelujen alue (KM)	239	6 000	30	60	14 300	8 300	100	830 000
Monipuolinen työpaikka-alue (TP)	343	17 200	60	120	41 100	23 900	30	717 000
Tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TY)	715	13 000	20	40	28 600	15 600	60	936 000
Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TT)	681	7 200	10	20	13 600	6 400	150	960 000
Lentokenttä (LL)	1 447	8 200	10	10	14 500	6 300	100	630 000
Yhteensä	**4 393**	**77 600**	**20**	**40**	**177 500**	**99 900**	**60**	**5 829 000**

** mukana vain rakentuneet (oosittain tai kokonaan) alueet*

3.2 Keskustat

Keskusta-alueiden laajeneminen

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu kaupunkikeskustan alueina (C) nykyiset keskukset Aviapolis, Hakunila, Kivistö, Koivukylä, Korso, Myyrmäki, Martinlaakso ja Tikkurila sekä uusina keskuksina Länsimäki ja Länsisalmi. Yleiskaavaluonnoksen mukaan **Tikkurila, Aviapolis ja Myyrmäki** ovat seudullisesti merkittävimpiä pääkeskuksia. Muut keskustat kasvavat paikallisina ytiminä. Kaikissa keskuksissa on mahdollistettu keskusta-alueiden merkittävä laajeneminen. Kaupunkikeskustan alueiden pinta-ala on yhteensä noin 667 hehtaaria. Yleiskaavaluonnoksen ratkaisussa **keskusta-alueiden pinta-ala kokonaisuutena yli kaksinkertaistuu** verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan (2007).

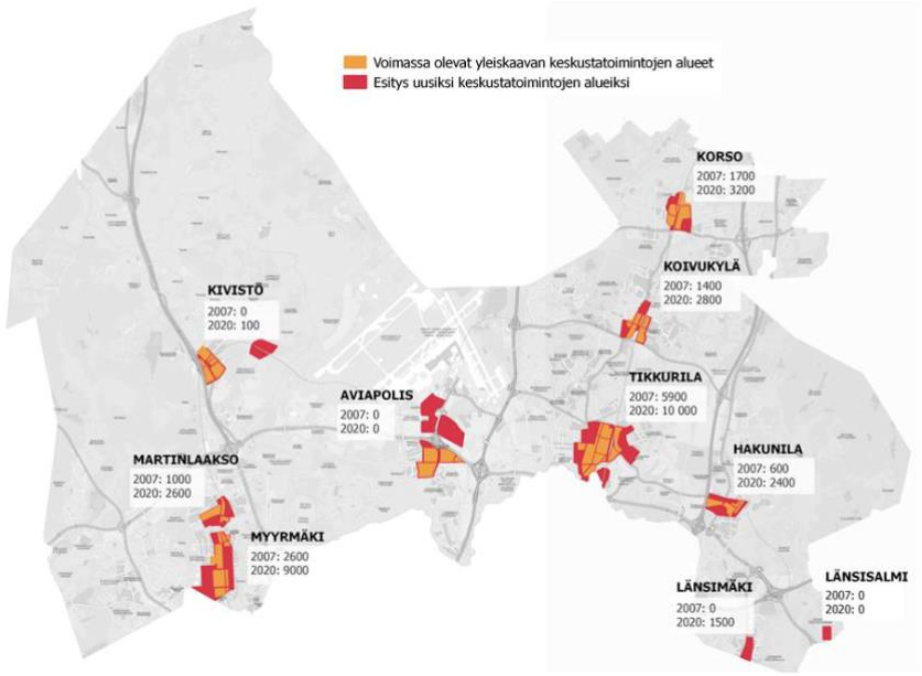

Kuva 19: Voimassa olevan yleiskaavan (2007) mukaisten C-alueiden ja yleiskaavaluonnoksen (2020) esittämien C-alueiden pinta-ala (ha) (Vantaan kaupunki 2019)

Yleiskaavaluonnoksen kaupunkikeskustan alueilla (C) on noin 31 000 asukasta, joka on noin 14 % Vantaan asukkaista ja noin 23 000 työpaikkaa, joka on noin viidennes (21 %) Vantaan työpaikoista. Kaupunkikeskustan alueilla on tällä hetkellä keskimäärin 40 työpaikkaa/hehtaari: Tikkurilassa noin 60 työpaikkaa/hehtaari, Aviapoliksessa noin 50 työpaikkaa/hehtaari ja muilla keskusta-alueilla noin 20 työpaikkaa/hehtaari.

Laajentuvat ja uudet kaupunkikeskustan alueet mahdollistavat noin **30 000 uutta työpaikkaa** ja keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) noin **1,2 miljoonaa k-m^2 uutta toimitilarakentamista** (oletuksena alueiden laajeneminen, tiivistyminen ja tehokkuuden kasvu).

Keskusta-alueiden laajeneminen edistää **joukkoliikennekaupungin kehittymisen** edellytyksiä, kaupunkilaisten palveluiden saavutettavuutta ilman autoa sekä laadukkaiden yleisten alueiden toteuttamista. Joukkoliikenteellä, kävellen tai pyörällä saavutettavissa olevien palvelujen ja muiden elinpiiriin kuuluvien kohteiden suurempi määrä vähentää liikkumistarvetta ja liikkumisen kustannuksia ja vapauttaa kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja muuhun alueen elinkeinoelämän käyttöön.

Kuva 20: Keskusta-alueiden nykyiset asukkaat voimassa olevan yleiskaavan (2007) mukaisilla C-alueilla ja yleiskaavaluonnoksen (2020) esittämillä C-alueilla (Vantaan kaupunki 2019)

Keskustojen tiivistyminen ja uudistuminen

Yleiskaavan perinteisistä maankäyttöluokista kaupunkikeskustan merkintä (C) on ainoa, joka suoraan mahdollistaa **monipuolisesti sekoittuneen tiiviin korttelirakenteen** toteuttamisen. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa Vantaan keskustojen täydentämisen tiiviiksi, monipuolisiksi ja kaupunkitilaltaan laadukkaiksi alueiksi.

Kaikissa keskustoissa kehittämisen tavoitteena on monipuolistaa, eheyttää ja vahvistaa keskustoja kaupungin **toiminnallisina solmupaikkoina**. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa keskustojen kehittämisen asukkaita, palveluita, kauppaa ja työpaikkoja sisältäviksi paikoiksi, jotka ovat asukkaiden ja työntekijöiden lisäksi myös vierailijoille vetovoimaisia. Keskustojen saavutettavuus paranee yleiskaavaluonnoksessa osoitettujen raitiotien ja yhtenäisten kävely- ja pyöräily-yhteyksien toteutuessa.

Tuottavuuden näkökulmasta laajenevat ja tiivistyvät keskusta-alueet ovat alueita, joille elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja tulisi pyrkiä yleiskaavaa toteutettaessa keskittämään. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa **maankäytön tehostamisen** keskustoissa. Maankäytön tehokkuudella puolestaan on vaikutus alueen tuottavuuteen. Tiiviin maankäytön kautta syntyvät **keskittymisedut** ovat taloudellisen kehityksen moottori. Alueen/keskittymän koon kaksinkertaistuminen tai saavutettavuuden paraneminen kaksinkertaiseksi, lisää tuottavuutta kaikilla toimialoilla keskimäärin 12 % ja palvelusektorilla keskimäärin 19 % (Graham 2007).

Yleiskaavaluonnos mahdollistaa keskustojen asukas- ja työpaikkamäärän merkittävän lisääntymisen. Keskustat ovat vetovoimaisia sijaintipaikkoja erityisesti **toimistotyyppisten** ja **tietointensiivisten** toimialojen yrityksille sekä **kaupallisille palveluille**. Keskustat ovat myös työntekijöille haluttuja työympäristöjä. Asukasmäärän lisääntyminen tuo uusia asiakkaita keskustoihin sijoittuville palveluille ja potentiaalisia työntekijöitä muille yrityksille. Yritysten sijoittumisen näkökulmasta yleiskaavan merkintöjen ja määräysten tulisi olla joustavia, jotta ne mahdollistaisivat erikokoisten ja erityyppisten toimitilojen rakentamisen. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulisi keskusta-alueilla varmistaa asuntorakentamisen ohella myös toimitilarakentaminen ja sitä kautta positiivinen työpaikkakehitys.

3.3 Kauppa ja palvelut

Kaupan toiminta- ja kehitysmahdollisuudet

Yleiskaavaluonnoksen tavoitteena on mahdollistaa monipuolinen kaupan rakenne. Yleiskaavaluonnoksen kaupan ohjaamisen yleiset periaatteet:

- Vähittäiskaupan suuryksiköt ohjataan kaupunkikeskusten alueille (C) ja kaupallisten palveluiden alueille (KM).
- Päivittäistavarakauppa ja muu erikoiskauppa sijoittuvat keskusta-alueille tai niiden tulee tukeutua asuntorakenteeseen tai raideliikenteeseen.
- Keskusta-alueiden ulkopuolisilla asuntovaltaisilla alueilla edistetään kaupallisten lähipalvelujen muodostumista.
- Työpaikka-alueille (muu kuin kaupan alue) saa sijoittaa alueen pääkäyttötarkoitusta tukevia liiketiloja tapauskohtaisesti. Liiketiloja ei saa rakentaa ilman tontin varsinaisen liiketoiminnan rakentamista. Tästä poikkeuksena ovat kehäradan asemanseudut, joille saa rakentaa kaikkia kaupan laatuja.
- Kaupunki edistää riittävää kaupan tonttitarjontaa.

Yleiskaavaluonnoksessa kaupan ohjaamisen ratkaisuna on **keskustojen kehittyminen ensisijaisina ja monipuolisina kaupan ja palveluiden paikkoina**. Keskustojen kehittäminen ei voi kuitenkaan perustua pelkästään kaupan varaan. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa keskustojen asukas- ja työpaikkamäärän merkittävän lisääntymisen, viihtyisän kaupunkiympäristön muodostumisen sekä saavutettavuuden paranemisen. Nämä kaikki yhdessä keskustojen laajenemisen ja uudistumisen kanssa edistävät kaupan toimintaedellytyksiä keskustoissa. Kaupunkikeskustan alueet mahdollistavat monipuolisen kaupan palvelurakenteen toteutumisen.

Kaupunkikeskusta-merkintä mahdollistaa **vähittäiskaupan suuryksiköiden** sijoittumisen kaupan laadusta riippumatta. Keskustat ovat kaupunkirakenteen kehityksen kannalta edullisia sijaintipaikkoja. Keskustoissa olevat palvelut ovat myös hyvin saavutettavissa kaikille väestöryhmille ja kaikilla kulkumuodoilla. Nykyisten kaltaisten suuryksiköiden sijoittuminen tiiviille keskusta-alueille on käytännössä kuitenkin haastavaa ja edellyttää yleiskaavalta joustavuutta, mutta myös kaupan toimijoilta uudenlaisten konseptien kehittämistä.

Yleiskaavaluonnoksen mukaisilla kaupunkikeskusten alueilla on runsaasti potentiaalia uudelle liikerakentamiselle. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa riittävästi sijaintipaikkoja erikokoisille päivittäistavarakaupan, erikoiskaupan ja kaupallisten palvelujen yksiköille keskusta-alueilla.

Kaupallisten palveluiden alueilla (KM) sijaitsevat palvelut ovat keskeinen osa Vantaan kaupan palveluverkkoa. Kaupallisten palveluiden alueita on osoitettu Tammistoon, Porttipuistoon, Vantaanporttiin, Varisto-Petikkoon, Koivuhakaan ja Petakseen. Varisto-Petikon, Koivuhaan ja Petaksen alueille ei kaavamääräyksen mukaan voi sijoittua keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköitä. Päivittäistavarakaupan kerrosalaa on rajoitettu kaikilla kaupallisten palveluiden alueilla.

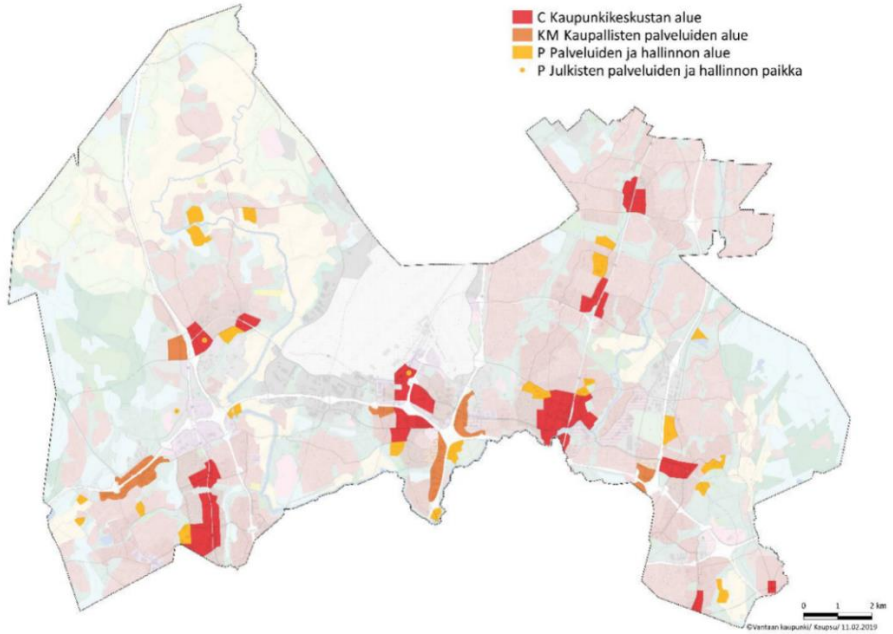
Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu kaupallisten palvelujen alueita (KM) noin 239 hehtaaria. Alueilla on noin 6 000 työpaikkaa (noin 5 % Vantaan työpaikoista). Kaikilla yleiskaavaluonnoksen mukaisilla kaupallisten palveluiden alueilla **on vielä tilaa lisärakentamiselle**. Alueiden sisäisen rakenteen uudistaminen ja alueiden tiivistäminen tuovat edelleen lisärakentamismahdollisuuksia.

Kaupallisten palvelujen alueet mahdollistavat noin **8 000 uutta työpaikkaa** ja keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) noin **0,8 miljoonaa k-m^2 uutta liikerakentamista** (oletuksena alueiden tiivistyminen ja tehokkuuden kasvu). (taulukko 5). Kaupallisten palvelujen alueiden voimassa olevissa asemakaavoissa on SeutuRAMAVA:n mukaan noin 321 000 k-m^2 toimitilarakentamisen kaavavarantoa, josta noin 100 000 k-m^2 on rakentamattomilla alueilla, joten liikerakentaminen on mahdollista jo nykytilanteessa.

Kaupallisten palveluiden alueilla on runsaasti rakentamispotentiaalia erikoiskaupalle ja erityisesti tilaa vaativalle erikoiskaupalle. Yleiskaavassa tulee varmistaa myös **päivittäistavarakaupan kehitysmahdollisuudet**. Päivittäistavarakaupan toimijoiden mukaan Vantaalla on jo nyt patoutunutta investointitarvetta. Lisäksi yleiskaavan mukainen väestölisäys, 110 000 uutta asukasta vuoteen 2050 mennessä, tuo huomattavan määrän lisäkysyntää. On myös mahdollista, että Helsingin keskustan saavutettavuus heikkenee kaupunkibulevardien ja tietullien seurauksena, jolloin Vantaan vetovoima kaupan sijaintipaikkana kasvaa ja nykyistä suurempi osa esimerkiksi pohjoisen Helsingin ja kehyskuntien asioinneista suuntautuu Vantaalle. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa päivittäistavarakaupan sijoittumisen kaupunkikeskusten alueille, asuntoalueille ja

asemanseuduille. Kaupunkikeskustan alueet (C) ovat yleiskaavaluonnoksessa ainoita alueita, joille voi sijoittua uusia päivittäistavarakaupan suuryksiköitä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa suurille päivittäistavarakaupan yksiköille riittävästi sijaintipaikkoja.

Yleiskaavaluonnoksen kaupallisia vaikutuksia on arvioitu erillisessä selvityksessä (Vantaan yleiskaavan 2030 luonnos, merkintöjen ja kaupan vaikutusten arviointi, luonnos 31.5.2019, Vantaan kaupunki ja WSP).

Kuva 21: Yleiskaavan palveluiden alueet (Vantaan kaupunki 2019)

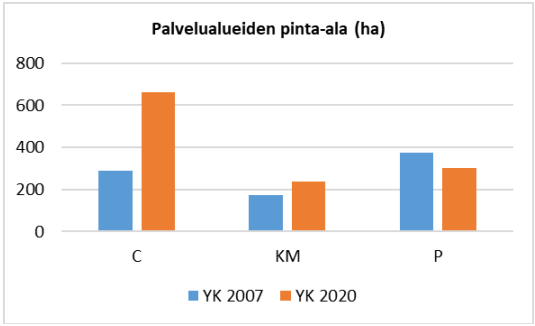
Palvelujen alueet

Yleiskaavaluonnos määrittelee paikat laajoille palveluiden ja hallinnon alueille (P), jotka sijaitsevat keskusta-alueiden ulkopuolella. Merkinnällä osoitetaan mm. kartanot, urheilupuistot sekä sairaalat. Osalla aluevarauksista on samaan sijaintiin keskittynyt useampi julkinen tai yksityinen palvelutoiminto. Julkisten palvelujen ja hallinnon paikka -merkintä osoittaa tunnistettuja tulevaisuuden tarpeita toisen asteen koulutuksen osalta. Nämä toiminnot ohjataan sekoittuneeseen kaupunkirakenteeseen joukkoliikenteellä hyvin saavutettaviin sijainteihin.

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu palvelujen ja hallinnon alueita (P) noin 300 hehtaaria. Alueilla on noin 3 000 työpaikkaa (3 % Vantaan työpaikoista). Palvelujen ja hallinnon alueet mahdollistavat noin **9 000 uutta työpaikkaa** ja keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) noin **0,5 miljoonaa k-m^2 uutta liikerakentamista** (oletuksena alueiden tiivistyminen ja tehokkuuden kasvu). Palvelujen ja hallinnon alueiden voimassa olevissa asemakaavoissa on noin 170 000 k-m^2 toimitilarakentamisen kaavavarantoa, josta noin 53 000 k-m^2 on rakentamattomilla alueilla.

Kaupan ja palvelujen aluevarausten muutokset

Voimassa olevaan yleiskaavaan (2007) verrattuna yleiskaavaluonnoksessa (2020) on osoitettu kaupunkikeskustojen alueita (C) noin 370 hehtaaria ja kaupallisten palveluiden alueita (KM) noin 67 hehtaaria enemmän sekä palveluiden ja hallinnon alueita (P) noin 74 hehtaaria vähemmän.

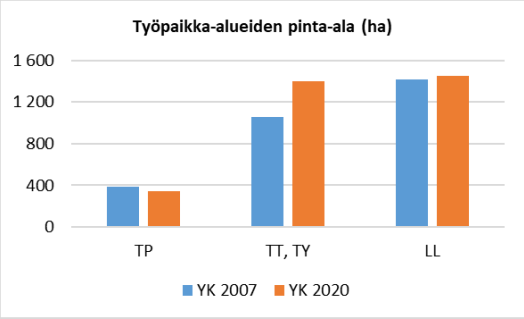
Kuva 22: C-alueiden (C), kaupallisten palveluiden alueiden (KM) ja palvelujen ja hallinnon alueiden (YK2020: P; YK2007: P1, P2, PY)) pinta-ala (ha) voimassa olevassa yleiskaavassa (2007) ja yleiskaavaluonnoksessa (2020) (Vantaan kaupunki 2019)

3.4 Työpaikka-alueiden tiivistyminen

Edellisessä kohdassa tarkasteltujen kaupallisten palveluiden alueiden (KM) lisäksi yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu monipuolisia työpaikka-alueita (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueita (TY) sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueita (TT). Työpaikkoja ja toimitilarakennuksia sijoittuu runsaasti myös kaupunkikeskustojen, asumisen ja lentokentän alueille.

Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaa noin 75 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2050 mennessä. Tuotantotoiminnan työpaikkojen arvioidaan vähenevän, kun taas etenkin tietointensiivisten toimialojen sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkojen arvioidaan lisääntyvän. Määrällisesti eniten uutta kerrosalaa tarvitaan logistiikkatoiminnoissa.

Yleiskaavaluonnoksessa (2020) on osoitettu työpaikka-alueita (TP, TY, TT) noin 1 739 hehtaaria, joka on noin **300 hehtaaria enemmän** kuin voimassa olevassa yleiskaavassa (2007). Yleiskaavaluonnoksen mukaisilla monipuolisilla työpaikka-alueilla (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TY) sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT) on yhteensä noin **37 400 työpaikkaa**.

Kuva 23: Työpaikka-alueiden (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueiden (YK2020: TT, TY; YK2007: T, T/tk, TT, TY) sekä lentokenttäalueen (LL) pinta-ala (ha) voimassa olevassa yleiskaavassa (2007) ja yleiskaavaluonnoksessa (2020) (Vantaan kaupunki 2019)

Monipuolinen työpaikka-alue (TP)

Monipuolisiksi työpaikka-alueiksi on varattu etenkin hyvien joukkoliikenneyhteyksien varsilla sijaitsevia toimitila-alueita, joissa on hyvät edellytykset toimisto-, palvelu- ja tehokkaan tuotantotoiminnan kehittämiseen. Alueiden kehittämisessä on mahdollista huomioida myös laadukkaan kaupunkitilan syntyminen, jalankulkijan ja pyöräilijän liikkumismahdollisuudet sekä vihertehokkuus. Suurimmat monipuolisten työpaikka-alueiden kokonaisuudet sijoittuvat Vantaankoski-Vehkalan ja Aviapoliksen alueille.

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu noin 343 hehtaaria monipuolisia työpaikka-alueita (TP). Alueilla on noin 17 200 työpaikkaa (15 % Vantaan työpaikoista). Uudet ja tiivistyvät monipuoliset työpaikka-alueet mahdollistavat noin **24 000 uutta työpaikkaa** ja keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) noin **0,7 miljoonaa k-m^2 uutta toimitilarakentamista** (oletuksena tehokkuuden kasvu). (kts. taulukko 5). Monipuolisten työpaikka-alueiden voimassa olevissa asemakaavoissa on SeutuRAMAVA:n mukaan noin 0,7 miljoonaa k-m^2 toimitilarakentamisen kaavavarantoa, josta noin 0,5 miljoonaa k-m^2 on rakentamattomilla alueilla.

Tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TY)

Tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi (TY) osoitetut toimitila-alueet mahdollistavat rouheampien toimintojen sijoittumisen. Alueiden joukkoliikenneyhteydet eivät tarjoa yhtä hyviä edellytyksiä työvoimaintensiivisen työpaikkatoiminnan kehittämiseen kuin joukkoliikenneyhteyksien varrelle sijoittuvat monipuoliset työpaikka-alueet. Isoja kokonaisuuksia sijaitsee muun muassa Vaaralassa, Hakkilassa, Koivuhaassa, Petikossa ja Kivistön suuralueella.

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu noin 715 hehtaaria tuotanto- ja varastotoiminnan alueita (TY). Alueilla on noin 13 000 työpaikkaa (12 % Vantaan työpaikoista). Uudet ja tiivistyvät tuotanto- ja varastotoiminnan alueet mahdollistavat noin **15 000 uutta työpaikkaa** ja keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) noin **0,9 miljoonaa k-m^2 uutta toimitilarakentamista** (oletuksena tehokkuuden kasvu). (kts. taulukko 5). Tuotanto- ja varastotoiminnan alueiden voimassa olevissa asemakaavoissa on noin 0,9 miljoonaa k-m^2 toimitilarakentamisen kaavavarantoa, josta noin 0,4 miljoonaa k-m^2 on rakentamattomilla alueilla.

Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TT)

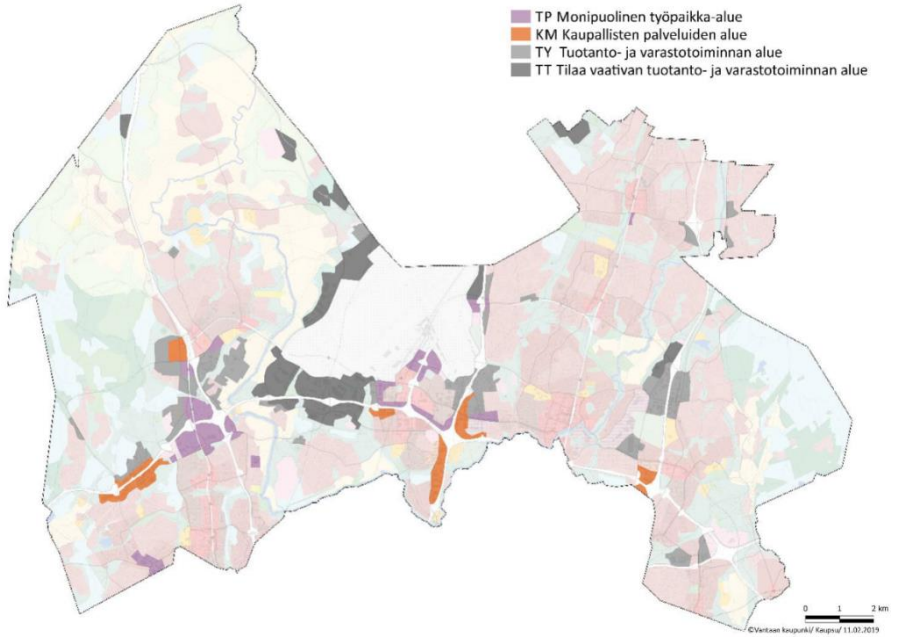
Ympäristöhäiriöitä, kuten melua, tärinää ja raskasta liikennettä, aiheuttavia toimintoja ohjataan yleiskaavaluonnoksessa alueille, joissa niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa. Nämä alueet on osoitettu tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi (TT). Alueet sijaitsevat pääasiassa voimakkaan lento- tai tiemelun alueilla.

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu noin 681 hehtaaria tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueita (TT). Alueilla on noin 7 200 työpaikkaa (6 % Vantaan työpaikoista). Uudet ja tiivistyvät tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueet mahdollistavat noin **6 000 uutta työpaikkaa** ja keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä (k-m^2/työpaikka) noin **1 miljoonaa k-m^2 uutta toimitilarakentamista** (oletuksena tehokkuuden kasvu). (kts. taulukko 5). Tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueiden voimassa olevissa asemakaavoissa on noin 0,8 miljoonaa k-m^2 toimitilarakentamisen kaavavarantoa, josta noin 0,4 miljoonaa k-m^2 on rakentamattomilla alueilla.

Toimitila-alueiden riittävyys

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu alueita toimitilarakentamiselle pääosin nykyrakenteesta. **Uusia toimitila-aluekokonaisuuksia on niukasti**. Suurimpana uutena toimitila-alueena on osoitettu Tuusulan katuverkkoon kytkeytyvä kokonaisuus Vierumäen lentomelualueella. Laajenevia toimitila-alueita on muun muassa Kivistön ja Aviapoliksen suuralueilla (kts. kuva 26).

Vaikka osa toimitila-alueista muuttuu asuntoalueiksi tai asuntovaltaisiksi alueiksi, on yleiskaavaluonnoksessa **riittävästi mahdollisuuksia toimitilarakentamiselle**. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa myös maankäytön tehostaminen kaupunkirakenteen kannalta keskeisillä paikoilla. Yleiskaavaluonnoksen toimitila-alueet (TP, TY, TT) mahdollistavat yhteensä noin 46 000 uutta työpaikkaa ja noin 2,6 miljoonaa k-m^2 uutta toimitilarakentamista (kts. taulukko 5).

Kuva 24: Toimitila-alueet (Vantaan kaupunki 2019)

Asemanseudut

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu 19 rautatieasemaa, joista 15 palvelee kehäradan liikennettä ja kuusi pääradan liikennettä. Kaksi asemista palvelee molempien ratojen liikennettä. Asemista 14 on käytössä ja loput viisi ovat asemavarauksia. Asemien ympärille on määritelty 600 m säteellä kestävän kasvun vyöhyke, jolla tehokas maankäyttö on perusteltua joukkoliikenteen käyttäjämäärien kasvattamiseksi.

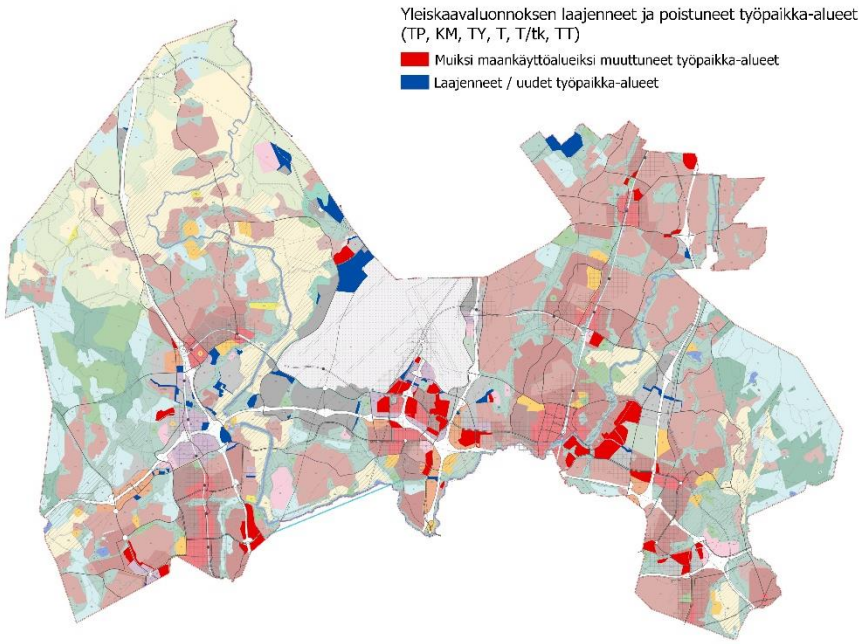
Asemanseudut tarjoavat erityisesti toimistotyyppisten toimialojen ja palvelualojen yrityksille uusia potentiaalisia sijaintipaikkoja hyvien raideliikenteen yhteyksien varrella. Kaupungin keskus- ja palveluverkko muodostuu erikokoisista keskuksista. Asemanseudut ovat tärkeitä reservialueita ja tulevat kehittymään työpaikka-alueina kysynnän mukaan. Valtaosa asemanseuduista sijaitsee kaupunkikeskustojen alueilla, mutta osa, erityisesti lentomelualueella, on osoitettu myös työpaikka-alueina.

Kuva 25: Käytössä olevien asemien kestävän kasvun vyöhykkeiden (r=600m) nykyiset väestömäärät asemanseuduittain (Vantaan kaupunki 2019)

3.5 Työpaikka-alueiden käyttötarkoituksen muutospaineet

Useita kaupunkirakenteessa keskeisesti sijaitsevia toimitila-alueita on yleiskaavaluonnoksessa muutettu asuinalueiksi tai asuinvaltaisiksi alueiksi. Käyttötarkoitusta on muutettu etenkin Kaivokselassa, Tammiston luoteisreunassa, Veromiehen ydinalueilla, Tikkurilan itäreunassa, Hakkilan alueella, Porttipuiston pohjoisreunassa, Kuussillantien työpaikka-alueella, Havukosken eteläreunassa, Korson keskustan koillisreunassa sekä Koivuhaassa. Lisäksi toimitilarakentamisen alueita on pienennetty Koivuvaarassa ja Vaaralassa. Muutokset mahdollistavat kaupungin tiivistymisen joukkoliikennevyöhykkeille. Ratkaisu mahdollistaa useilla alueilla rakenteen monipuolistumisen, mutta joillakin alueilla vaarana on rakenteen yksipuolistuminen asuinalueiksi.

Kuva 26: Yleiskaavaluonnoksen laajentuvat ja uudet työpaikka-alueet (siniset) ja muuhun käyttötarkoitukseen muuttuvat työpaikka-alueet (punaiset) (Vantaan kaupunki 8/2019)

Asumiseen muuntuvilla toimitila-alueilla on noin **7 400 työpaikkaa**. Nykyiset työpaikat siirtyvät ajan kuluessa muualle, joten yleiskaavassa tulee osoittaa korvaavia paikkoja alueiden nykyisille työpaikkatoiminnoille. Olemassa olevien toimitila-alueiden muuttaminen asuntoalueiksi tai asuntovaltaisiksi alueiksi edellyttää noin **0,4 miljoonaa k-m² uutta kerrosalaa**. Yleiskaavaluonnoksen mukaiset toimitila-alueet mahdollistavat laajentuessaan ja tiivistyessään myös poistuvien toimitila-alueiden työpaikkojen sijoittumisen. Suuralueiden välillä on kuitenkin eroja.

3.6 Liikennejärjestelmä ja saavutettavuuden paraneminen

Yritysten sijoittuminen on kaupunkialueiden kasvun ja maankäytön muutoksen keskeinen ajuri. Yritysten sijaintipaikan valinta perustuu liiketoiminnan logiikkaan, jossa tavoitteena on mahdollisimman hyvien toimintaedellytysten turvaaminen yrityksille (mm. Laakso ja Moilanen 2011). Perinteisistä sijoittumistekijöistä **saavutettavuus** on yritysten sijoittumisen kannalta merkittävin. Tulevaisuudessa vihreä ajattelu tulee entistä vahvemmin mukaan kehitykseen, jolloin joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn merkitys korostuu.

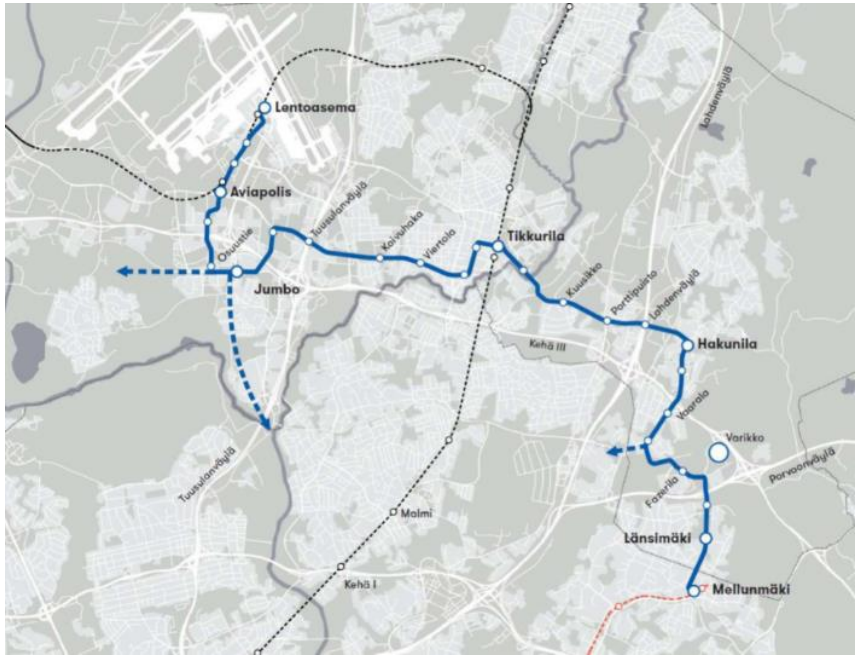
Yleiskaavan tavoitteena on luoda toimiva ja eheä yhdyskuntarakenne, jossa palvelut ja työpaikat ovat hyvin saavutettavissa. Toimivat liikenneyhteydet sekä laadukkaat seudulliset joukkoliikenteen runkoyhteydet, toimivat vaihtopaikat sekä pyöräilyn baanat lyhentävät matka-aikoja ja vahvistavat niihin tukeutuvan kaupunkirakenteen syntymistä. Matka-aikojen lyhenemisen ja saavutettavuuden paranemisen kautta syntyy yrityksille taloudellisia säästöjä ja kilpailuetuja. Hyvä saavutettavuus mahdollistaa myös työvoiman saatavuuden, mikä on saavutettavuuden ohella yksi tärkeimmistä yritysten sijaintitekijöistä.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen päärunkoyhteytenä Vantaalla toimii juna. Junarata yhdistää jo nykyisin toisiinsa Vantaan kolme pääkeskusta, Tikkurilan, Myyrmäen ja Aviapoliksen. Raiteiden varressa sijaitsevat myös Korso, Koivukylä ja Kivistö. Pääradan varteen on yleiskaavassa merkitty uusi Vallinojan asema maankäyttöineen. Kehäradalla on neljä vielä toteuttamatonta asemavarausta: Ruskeasanta, Viinikkala, Lapinkylä ja Petas.

Yleiskaavassa on varauksia raitiotielle ja joukkoliikenteen runkoyhteyksille. Metro jatkuu yleiskaavassa Mellunmäestä itään, ja Länsisalmessa varaudutaan metroasemaan Kehä III:n itäpuolella. Hakunilan aluekeskus yhdistyy raiteilla kahteen Vantaan pääkeskukseen raitiotievarauksen myötä.

Raitiotie mahdollistaa Vantaan liittymisen pääkaupunkiseudun raitiotieverkkoon. Raitiotie parantaa joukkoliikenteen kokonaissaavutettavuutta nykytilanteeseen verrattuna. Raitiotie parantaa sen vaikutuspiirissä olevien työpaikka-alueiden saavutettavuutta ja vetovoimaa sekä mahdollistaa uusien työpaikka-alueiden kaavoittamisen kestävän kasvun vyöhykkeelle. Juna-asemien ympäristöt ja raitiotien varsi ovat kestävän kasvun vyöhykettä, jolla on tavoitteena ympäristöään tehokkaampi rakentaminen ja joukkoliikenteeseen tukeutuvien toimintojen sijoittaminen.

Kuva 27: Vantaan ratikan yleissuunnitelman mukainen reitti ja alustavat pysäkit (Vantaan kaupunki 2019).

Autoliikenne

Vantaalla sijaitsee paljon tavaraliikennettä aiheuttavia toimintoja, mikä aiheuttaa monille pääteille ja pääkaduille runsaasti raskasta liikennettä. Yleiskaavaluonnos turvaa autoliikenteen toimivuuden. Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu Kehä IV:n linjaus. Kehä IV - maantien 152 jatke Myllykyläntien ja Hämeenlinnanväylän välillä - parantaa seudun poikittaisia logistiikkayhteyksiä sekä lisää tien vaikutuspiirissä olevien työpaikka-alueiden saavutettavuutta ja vetovoimaa yritysten näkökulmasta. Poikittaisyhteys on tärkeä seudun elinkeinoelämälle. Tien linjauksella ei sinällään ole väliä, tärkeintä on, että yhteys toteutuu.

Kävely ja pyöräily

Yleiskaava ohjaa jokapäiväisten palvelujen (koulut, päiväkodit, päivittäistavaramyymälät) sijoittumista siten, että ne ovat saavutettavissa kävellen ja pyöräillen. Yleiskaavaluonnoksessa osoitetut pyöräilyn baanat muodostavat keskuksien välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Pohjoiseteläsuuntaiset baanat yhdistyvät Helsingin yleiskaavan baanoihin.

Lentokentän potentiaali

Yleiskaavan tavoitteena on varmistaa lentoaseman kasvun edellytykset ja toisaalta lentämisen ympäristöhaittojen hallinta. Lentokentän kasvuun on varauduttu osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Lentokentän sisääntuloalueet on osoitettu monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, mikä mahdollistaa lentokenttään tukeutuvan työpaikkarakentamisen tuhansille uusille työpaikoille.

Helsinki-Vantaan lentoasemalla on merkittävät myönteiset vaikutukset aluetalouteen ja elinkeinoelämään, jotka heijastuvat työllisyyteen (htv), kokonaistuotokseen (liikevaihto), arvonlisäykseen, palkansaajakorvauksiin, kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (investoinnit), kunnallisveroihin ja bruttokansantuotteeseen.

Yleiskaavassa varaudutaan Lentorataan ja Tallinna-yhteyteen, jotka yhdessä Vantaan ratikan kanssa parantavat raideliikenneyhteyksiä lentoasemalle. Lentorata tarjoaa kasvualustan koko pääkaupunkiseudun talousalueen ja sen alueellisen aseman vahvistamiseen.

Yleiskaavaluonnoksen liikenteellisiä vaikutuksia on arvioitu erillisessä selvityksessä (Vantaan yleiskaavan liikenteelliset vaikutukset, raporttiluonnos 20.5.2019, Vantaan kaupunki ja WSP).

3.7 Tulevaisuuden toimialojen toiminta- ja kehitysedellytykset

Erikoistuminen on aluetalouden kasvun tärkeä osatekijä. Alueellinen erikoistuminen on yritystoiminnalle tunnusomainen piirre ja perustuu siihen, että alueiden välillä on eroja yritystoiminnan tuottavuuteen vaikuttavissa tekijöissä. Toimialaryhmittäin tarkasteltuna Vantaan vahvoja toimialoja ovat **tuotantotoiminta**, **rakentaminen**, **tukku- ja vähittäiskauppa** sekä **logistiikka**. Viime vuosina tuotantotoiminnan sekä tukku- ja vähittäiskaupan työpaikkamäärä on vähentynyt, logistiikan työpaikkamäärä on pysynyt ennallaan ja rakentamisen toimialojen työpaikkamäärä on lisääntynyt.

Vantaan kasvavia tulevaisuuden toimialoja ovat **tietointensiiviset toimialat** sekä **majoitus- ja ravitsemistoiminta**. Tietointensiivisten toimialojen työpaikkamäärä on lisääntynyt vuosina 2012-2016 noin 2 160 työpaikkaa (+11 %). Tietointensiiviset työpaikat keskittyvät Aviapoliksen, Myyrmäen ja Tikkurilan suuralueille, joista työpaikkamäärä on lisääntynyt Aviapoliksessa ja vähentynyt Myyrmäessä ja Tikkurilassa vuosina 2012-2016. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkamäärä on lisääntynyt noin 100 työpaikkaa (+3 %) 2012-2016. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikat keskittyvät Aviapoliksen suuralueelle. Vantaan majoitustoiminnan työpaikoista noin 80 % ja ravitsemistoiminnan työpaikoista 53 % on Aviapoliksen suuralueella.

Yleiskaavaluonnos mahdollistaa Vantaan nykyisten vahvojen toimialojen toiminnan ja kehityksen kaavassa osoitetuilla monipuolisilla työpaikka-alueilla (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TY) sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). **Paljon tilaa vievät toiminnot**, esim. logistiikka, siirtyvät jatkuvasti kauemmas Helsingin seudun ytimestä. Vantaa ei tulevaisuudessa pysty vastaamaan kaikkein suurimpien logistiikkahankkeiden tarpeisiin. Logistiikka säilyy kuitenkin Vantaalla merkittävässä roolissa myös tulevaisuudessa, mutta painopiste voi siirtyä tehokkaaseen ja älykkääseen logistiikkaan, jolloin tilatarve on vähäisempää.

Tietointensiivisten toimialojen yritysten sijainnissa korostuu saavutettavuus ja erityisesti muiden yritysten läheisyys ja synergiaedut. Myös yrityksen tilatarpeet vaikuttavat: tilojen toimivuus, joustavuus, teknologinen taso, turvallisuus, laajentumismahdollisuudet sekä tilojen ja alueen imago. Tietointensiivisille toimialoille vetovoimaisimpia alueita ovat tiiviit, kaupunkimaiset, viihtyisät, rakenteeltaan monipuoliset sekä imagoltaan vetovoimaiset ja menestyvät alueet/keskittymät tehokkaan joukkoliikenteen (erityisesti raideliikenteen) vaikutusalueella. Yleiskaavaluonnoksen työpaikka-alueista tietointensiivisten alojen yrityksille vetovoimaisia sijaintipaikkoja ovat erityisesti keskusta-alueet, jotka ovat myös työntekijöille haluttuja työympäristöjä.

Helsingin keskusta on monille tietointensiivisille yrityksille sijaintina ehdoton, mutta kallis vuokrataso voi ajaa yrityksiä pääradan suunnassa pohjoiseen, myös Tikkurilaan. Pasila nähdään yhtenä Tikkurilan pääkilpailijoista yritysten tehdessä sijoittumispäätöksiä. Pasilan houkuttelevuus tulee kasvamaan Triplan myötä. Tikkurilan etuna on kuitenkin edullisempi hintataso ja lyhyempi etäisyys lentokentälle.

Matkailu on kasvanut viime vuosina ennätysvauhtia maailmalla. Kasvun myötä kestävän ja vastuullisen matkailun merkitys on noussut keskeiseksi. Lähimatkailun ennakoidaan kasvavan ja samalla myös puhtaan ilman, ruuan ja veden arvostus kasvaa. Palveluissa kysyntää on loogisille kokonaisuuksille, jotka matkailijat voivat tehdä tietyssä ajassa, esim. päivämatkat ja muutaman tunnin kierrokset. Vantaalla matkustajia voidaan esim. houkutella tutustumaan lentokenttää ympäröiviin alueisiin luomalla valmiita paketteja ja muodostamalla toimivia kokonaisuuksia.

Tärkeää on vahvistaa Sipoonkorven hyödyntämistä luontomatkailun kärkituotteena ja kehittää Kuusijärven aluetta lähellä asuvia ja matkailijoita palvelevana virkistyskeskuksena, josta on hyvät yhteydet Sipoonkorven kansallispuistoon. Kuusijärven alueen pysäköinti, vesihuolto, hulevesien luonnonmukainen käsittely, valaistus sekä ladut ja kävelyreitit edellyttävät kehittämistä. Yleiskaavassa on osoitettu alueelle palvelujen ja hallinnon alue (P), joka mahdollistaa luontomatkailuun liittyvien yritystoimintojen sijoittumisen alueelle.

3.8 Mahdollisuudet yritysklustereiden muodostumiseen

Toimitilamarkkinoilla työpaikka-alueiden syntyyn tällä hetkellä eniten vaikuttavia trendejä ovat klusteroituminen eli toimitilojen keskittyminen tietyille, jo vetovoimaisille alueille (muiden alan toimijoiden tai asiakkaiden läheisyys); hyvät logistiset yhteydet (raideliikenteen asemien läheisyys, autoliikenteen solmukohdat ja kevyen liikenteen yhteydet), sekä tilantarpeen tehostaminen (pienempiin tiloihin muuttaminen tai nykyisten tilojen mukauttaminen työntekijämäärän kasvaessa).

Yritysklusterien keskeinen tavoite on luoda yritysten ja muiden toimijoiden vuorovaikutuksella lisäarvoa kaikille osapuolille. Lisäarvon tuottaminen voi kuitenkin tapahtua monien erilaisten prosessien ja toimintamallien kautta. Synergiaetuja voidaan saavuttaa logistiikassa, materiaalivirtojen hallinnassa, hankintatoimessa, alihankinnassa ja liiketoiminnan tukitoiminnoissa. Myös elinkeinoelämän ja kaupungin tiiviillä yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella voidaan pyrkiä tuottamaan liiketoiminnalle lisäarvoa ja kustannustehokkuutta. Yritysalueiden suunnittelu- ja kehittämistyössä tämä on työskentelyä ohjaava periaate.

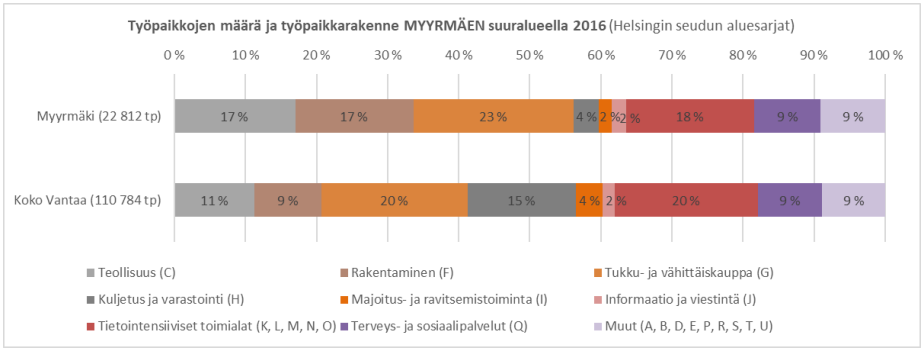
Parhaat mahdollisuudet yritysklustereiden muodostumiselle on tiiviillä ja rakenteeltaan monipuolisilla alueilla, joita ovat yleiskaavaluonnoksessa osoitetut monipuoliset työpaikka-alueet (TP) ja kaupunkikeskusten alueet (C). Vantaan elinvoima- ja vetovoimaohjelman mukaan keskeisiä teema-alueita, joille klustereita halutaan kehittää ovat logistiikka ja ilmailu, korkean osaamisen tuotanto, ruoka ja juoma sekä kiinteistön hallinta. Logistiikka ja ilmailu klusterin muodostumiselle on edellytyksiä erityisesti lentokentän läheisyydessä Aviapoliksen alueella. Vantaanlaakson alueella, voi olla potentiaalia korkean teknologian tuotekehityksen ja valmistuksen keskittymiselle.

3.9 Vaikutukset suuralueittain

3.9.1 Myyrmäen suuralue

Nykytilanne

Myyrmäen suuralueella oli vuonna 2016 noin 22 810 työpaikkaa. Päätoimialat ovat teollisuus, rakentaminen ja tukku- ja vähittäiskauppa. Vuosina 2012-2016 työpaikkamäärä on lisääntynyt noin 380 työpaikkaa. Työpaikat ovat lisääntyneet erityisesti rakentamisen toimialoilla (+32 %), kuljetuksen ja varastoinnin toimialoilla (+17 %) sekä terveys- ja sosiaalipalveluissa (+13 %). Työpaikat ovat vähentyneet tukku- ja vähittäiskaupassa (-13 %), informaation ja viestinnän toimialoilla (-28 %) sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (-29 %).

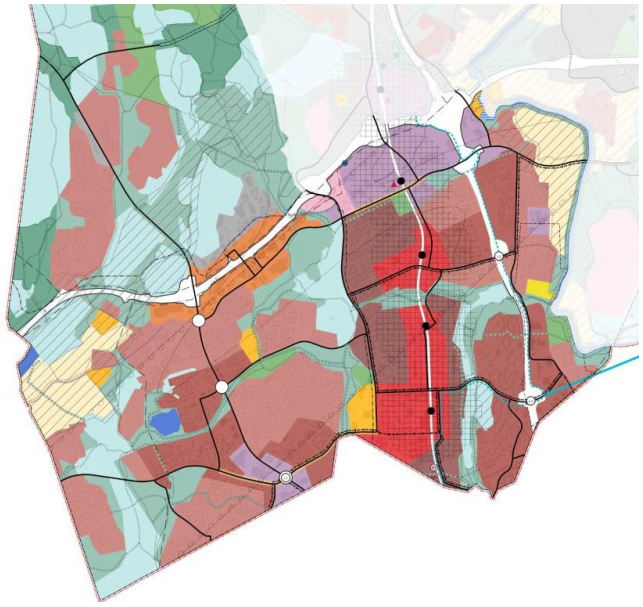
Kuva 28: Työpaikkarakenne Myyrmäen suuralueella 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

Kehitysnäkymiä

Myyrmäkeä ei nähdä yhtä houkuttelevana työpaikka-alueena kuin Aviapolis ja Tikkurila. Länsi-Vantaan alueella toimistotilojen kysyntä on melko vähäistä, mutta potentiaalia on korkean teknologian pienteollisuuden tuotekehitykselle ja valmistukselle sekä logistiikalle. Martinlaaksossa ja Vantaankoskella on useita kansainvälisiä korkean teknologian toimijoita, jotka hyötyvät lentokentän läheisyydestä. Alueen profiilia on mahdollista nostaa panostamalla yhteistyöhön AMK:n kanssa sekä alueen palveluita lisäämällä. Alue on hyvin saavutettavissa myös Espoosta ja Keski-Uudenmaan kunnista, joissa asuu korkeasti koulutettua väestöä. (Vantaan kaupunki / Gaia Consulting 2017)

Yleiskaavan aluevaraukset

- Myyrmäen ja Martinlaakson keskustoja kehitetään yhtenä kokonaisuutena.
- Palvelut keskittyvät olemassa oleville keskustatoimintojen ja asumisen alueille. Varisto-Petikon kaupan alue kehittyy tilaa vievän kaupan alueena.
- Vantaankoski ja Varisto-Petikko muodostavat toimitila-aluekokonaisuuden, jolla on runsaasti mahdollisuuksia uuden toimitilan rakentamiseen.

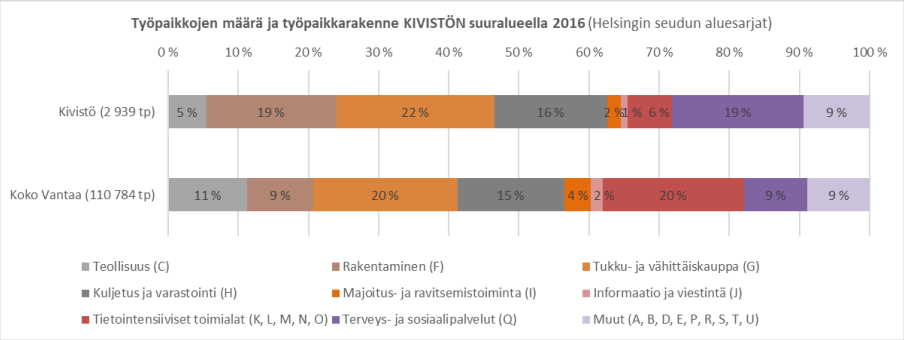
Kuva 29: Ote kaavakartasta Myyrmäen suuralueelta (Vantaan kaupunki 2019)

Myyrmäen suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **35 000 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **12 000 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Myyrmäen suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 450 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT), joista suurin osa on kaupunkikeskustan alueita ja monipuolisia työpaikka-alueita. Asumiseen muuntuvia alueita on yhteensä noin 60 hehtaaria ja niillä noin 2 150 työpaikkaa. Uudet ja tiivistyvät toimitila-alueet mahdollistavat suunnitellun työpaikkalisäyksen ja asumiseen muuntuvien alueiden työpaikkojen sijoittumisen.

3.9.2 Kivistön suuralue

Nykytilanne

Kivistön suuralueella oli vuonna 2016 noin 2 940 työpaikkaa. Päätoimialat ovat rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä terveys- ja sosiaalipalvelut. Vuosina 2012-2016 Kivistön suuralueen työpaikkamäärä on lisääntynyt noin 190 työpaikkaa. Työpaikat ovat lisääntyneet erityisesti tietointensiivisillä toimialoilla (+47 %) sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (+46 %).

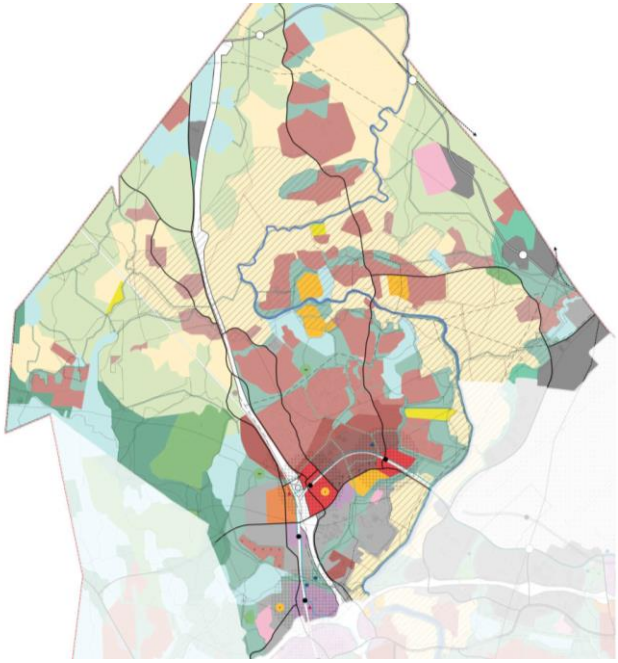
Kuva 30: Työpaikkarakenne Kivistön suuralueella 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

Kehitysnäkymiä

Kivistön alueen vahvuutena ovat hyvät raide- ja liikenneyhteydet. Kivistö ei kuitenkaan ole todennäköinen toimistotyön keskittymä lähivuosikymmeninä. Kivistössä on keskitytty viime vuosina lähinnä asuntorakentamiseen. Asumisviihtyvyyteen panostaminen voi lisätä myös ympäröivien työpaikka-alueiden houkuttelevuutta. Tavoitteena on kehittää esim. Vehkalan asemanseutua ja Petaksen asemavarauksen aluetta rakenteeltaan monipuolisina alueina, jolloin logistiikkatoimintojen sijoittuminen alueelle ei ole mahdollista. Logistiikalle soveltuvia alueita voi syntyä alueen pohjoisosaan mahdollisesti toteutuvan Kehä IV:n varteen. (Vantaan kaupunki / Gaia Consulting 2017)

Yleiskaavan aluevaraukset

- Kivistön keskusta on osoitettu yleiskaavaluonnoksessa kaksinapaisena Kivistön ja Lapinkylän asemanseutuihin tukeutuvana keskustana. Petaksessa säilyy kaupallisten palveluiden alueen varaus, jota ei ole tarkoitus toteuttaa ennen keskuksen toteumista ja aseman käyttöönottoa.
- Yleiskaavassa on osoitettu huomattavasti toimitilarakentamisen mahdollisuuksia mm. Vehkalan asemanseudun ja Petaksen asemavarauksen ympäristöön. Petaksen aseman toteuttaminen ei ole ajankohtaista lähitulevaisuudessa, joten valtaosa toimitilavarauksistakin on pitkän aikavälin kehittämismahdollisuuksia.
- Nykyisten Kehäradan asemien, Kivistön ja Vehkalan, lisäksi on kaksi asemavarausta: Lapinkylä ja Petas. Petaksen asemalta erkanee Klaukkalan rata, joka on pitkän aikavälin raidevaraus. Alueen pohjoisosaan on osoitettu Kehä IV:n linjaus.

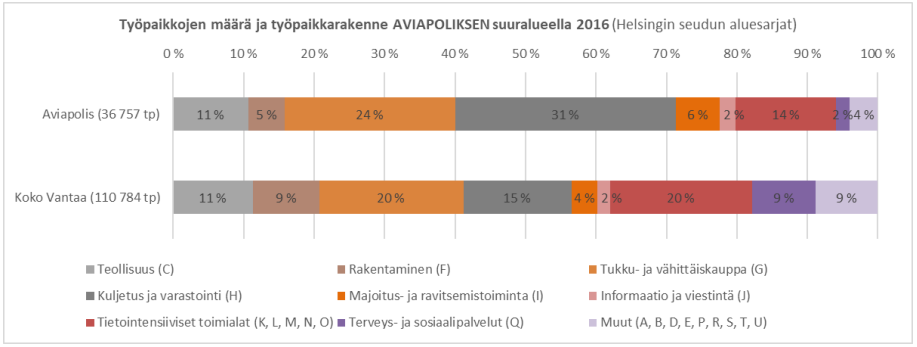
Kuva 31: Ote kaavakartasta Kivistön suuralueelta (Vantaan kaupunki 2019)

Kivistön suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **23 000 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **20 000 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Kivistön suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 672 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT), joista suurin osa on tuotanto- ja varastotoiminnan sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueita. Kivistön alueella on runsaasti yleiskaavavarantoa, joka mahdollistaa suunnitellun työpaikkalisäyksen.

3.9.3 Aviapoliksen suuralue

Nykytilanne

Aviapoliksen suuralueella oli vuonna 2016 noin 36 760 työpaikkaa. Päätoimialat ovat tukku- ja vähittäiskauppa sekä kuljetus ja varastointi. Työpaikkojen kokonaismäärä on vuosina 2012-2016 lisääntynyt noin 1 330 työpaikkaa (+4 %). Työpaikat ovat lisääntyneet erityisesti tietointensiivisillä toimialoilla (51 %), rakentamisen toimialoilla (+25 %), majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (+22 %) sekä terveys- ja sosiaalipalveluissa (+21 %).

Kuva 32: Työpaikkarakenne Aviapoliksen suuralueella 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

Kehitysnäkymiä

Aviapolis tullee jatkossakin houkuttelemaan tietointensiivisten toimialojen työpaikkoja, mahdollisesti myös Vantaan muilta alueilta. Myös lentoaseman palvelut ja työpaikat todennäköisesti lisääntyvät. Aviapoliksen suuralueella erityisesti Kehä III:n pohjoispuoli (Lentokenttä ja Veromies) on houkutteleva lento- ja juna-asemien, uusien toimitilojen sekä logistisen sijainnin ansiosta. Alue houkuttelee logistiikan lisäksi myös uutta toimistorakentamista. (Vantaan kaupunki / Gaia Consulting 2017)

Yleiskaavan aluevaraukset

- Aviapoliksen keskusta sijoittuu Kehä III:n molemmin puolin. Työpaikkojen kasvu on Aviapoliksessa Suomen suurinta. Yleiskaavalla varmistetaan kehityksen jatkuminen riittävillä tilavarauksilla ja entistä paremmilla yhteyksillä.
- Aviapoliksen kaupallinen palvelutarjonta ovat seudullisesti merkittävää. Jumbon kauppakeskuksen lisäksi alueella on Vantaanportin ja Tammiston kaupan alueet.
- Aviapolis kehittyy maankäytöltään monipuolisempaan suuntaan, mutta on jatkossakin Vantaan suurin ja tärkein työpaikkakeskittymä.
- Yleiskaavan tavoitteena on varmistaa lentoaseman kasvun edellytykset. Kaavassa varaudutaan mahdolliseen Tallinna-tunneliin sekä maanalaiseen Lentoratatan, joka kulkee pääradalta lentoaseman kautta Helsingin keskustaan.

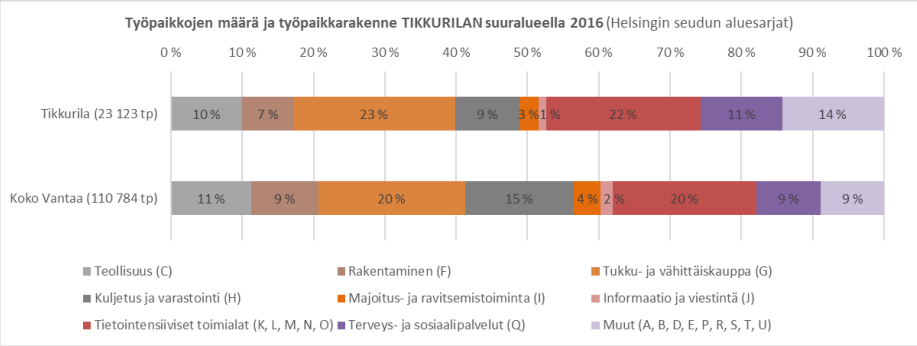
Kuva 33: Ote kaavakartasta Aviapoliksen suuralueelta (Vantaan kaupunki 2019)

Aviapoliksen suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **67 000 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **30 000 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Aviapoliksen suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 2 240 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT), joista suurin osa on lentokentän ja tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueita. Asumiseen muuntuvia toimitila-alueita on noin 107 hehtaaria ja niillä noin 2 500 työpaikkaa. Aviapoliksen alueella on kuitenkin runsaasti yleiskaavavarantoa, joka mahdollistaa suunnitellun työpaikkalisäyksen ja asumiseen muuntuvien alueiden työpaikkojen sijoittumisen.

3.9.4 Tikkurilan suuralue

Nykytilanne

Tikkurilan suuralueella oli vuonna 2016 noin 23 120 työpaikkaa. Päätoimialat ovat tukku- ja vähittäiskauppa sekä tietointensiiviset toimialat. Tikkurilan suuralueella työpaikkojen kokonaismäärä on vuosina 2012-2016 vähentynyt noin 440 työpaikkaa (-2 %). Työpaikat ovat lisääntyneet rakentamisen toimialoilla (22 %) sekä terveys- ja sosiaalipalveluissa (+20 %). KIBS-työpaikat ovat vähentyneet (-12 %), samoin majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikat (-37 %).

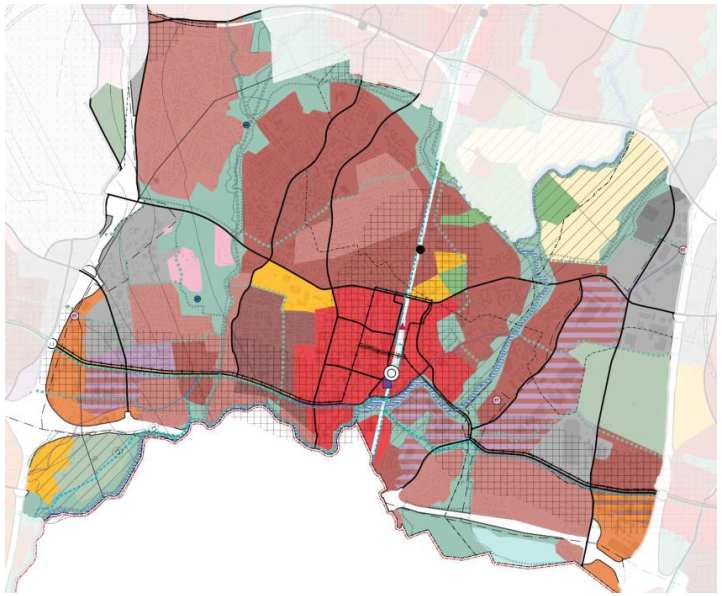
Kuva 34: Työpaikkarakenne Tikkurilan suuralueella 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

Kehitysnäkymiä

Tikkurilassa on Aviapoliksen ohella eniten potentiaalia toimistotyöpaikkojen klusterille. Tikkurilan aseman lähialue on houkutteleva alue toimistotiloille ja kaupalle. Tikkurila on potentiaalinen vaihtoehto Pasilalle ja jopa Helsingin keskustalle hyvien yhteyksien, lentokentän läheisyyden ja edullisemman vuokratason ansiosta. Yleiskaavalla tulisi pyrkiä vahvistamaan Tikkurilan asemaa seudun toimitilamarkkinoilla. Täydennysrakentaminen on potentiaalinen vaihtoehto, sillä yritykset haluavat moderneja työtiloja. (Vantaan kaupunki / Gaia Consulting 2017)

Yleiskaavan aluevaraukset

- Tikkurilan keskusta on kaupungin vahvin keskus ja Tikkurilan suuralueen suurin työpaikkakeskittymä. Kaupunkirakenteen uudistumispaine näkyy toimitila-alueiden muutoksessa. Huomattava osa vanhoja toimitila-alueita keskustan itäpuolella ja Tikkurilantien varressa on osoitettu asumiseen muuntuviksi alueiksi.
- Tikkurila on valtakunnallisen liikenteen matkakeskus. Raitiotie yhdistää Hakunilan entistä tehokkaammin Tikkurilaan. Raitiotien varsi on asemien tapaan kestävän kasvun vyöhykettä, jolle maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan.

Kuva 35: Ote kaavakartasta Tikkurilan suuralueelta (Vantaan kaupunki 2019)

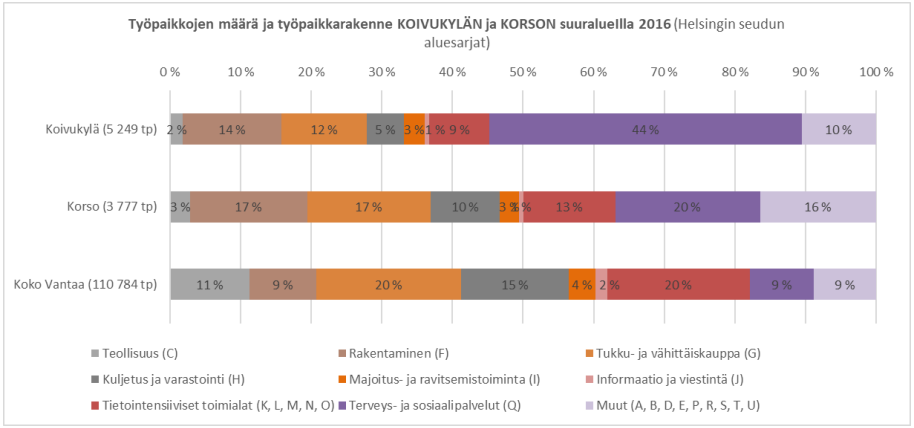
Tikkurilan suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **36 000 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **13 000 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Tikkurilan suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 500 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT). Aluevarauksista pinta-alaltaan suurimpia ovat tuotanto- ja varastotoiminnan alue ja kaupunkikeskustan alue. Tikkurilan kaupunkikeskustan alue laajenee noin 86 hehtaaria voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna. Toisaalta 151 hehtaaria toimitila-alueita muuntuu asuntoalueiksi tai asuntovaltaisiksi alueiksi. Toimitila-alueiden käyttötarkoituksen muutokset edellyttävät huomattavaa tiivistämistä ja työpaikkatehokkuuden kasvua jäljelle jäävillä alueilla, jotta suunniteltu työpaikkalisäys on mahdollinen. Vaihtoehtona on, että osa yleiskaavaluonnoksessa asumiseen muuntuvista alueista säilytetään toimitila-alueina.

3.9.5 Korson ja Koivukylän suuralueet

Nykytilanne

Koivukylän suuralueella oli vuonna 2016 noin 5 250 työpaikkaa. Päätoimialat ovat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä rakentaminen. Vuosina 2012-2016 Koivukylän työpaikkojen kokonaismäärä on kasvanut maltillisesti (+4 %). Työpaikat ovat lisääntyneet erityisesti informaation ja viestinnän toimialoilla (+50 %), tietointensiivisillä toimialoilla (+49 %), majoitus- ja ravitsemistoiminnassa (+40 % sekä rakentamisen toimialoilla (29 %).

Korson suuralueella oli vuonna 2016 noin 3 780 työpaikkaa. Päätoimialat ovat rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Vuosina 2012-2016 Korson suuralueen työpaikkojen määrä on pysynyt lähes ennallaan. Työpaikat ovat lisääntyneet mm. tietointensiivisillä toimialoilla (11 %) sekä rakentamisen toimialoilla (+9 %). Kuljetuksen ja varastoinnin sekä teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet.

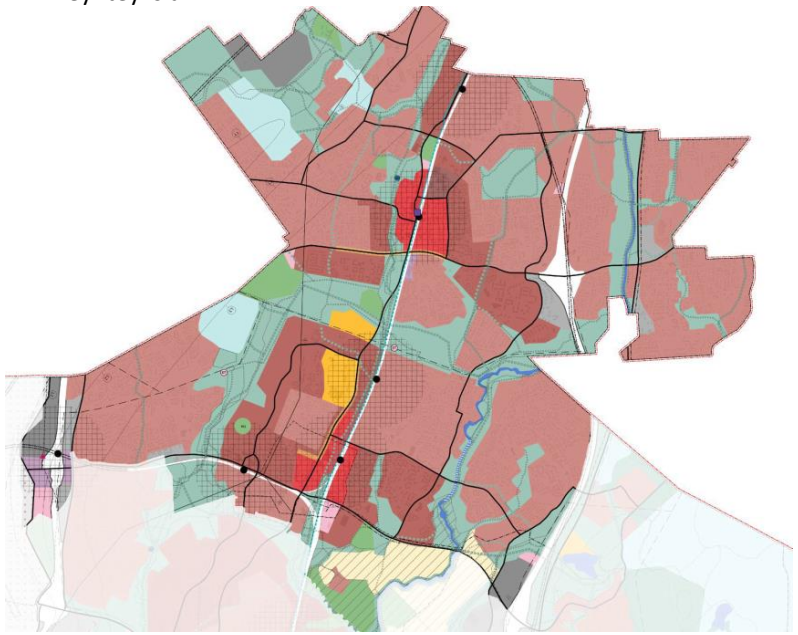
Kuva 36: Työpaikkarakenne Koivukylän ja Korson alueilla 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

Kehitysnäkymiä

Korso ja Koivukylä ovat pääosin asumiseen soveltuvia alueita. Kumpikaan alue ei ole erityisen houkutteleva työpaikkakeskittymänä. Molemmat kaipaavat nostetta keskustan vetovoimaan. Edulliset toimitilavuokrat voivat houkutella alueille työpaikkoja. Koivukylän alueella Peijaksen läheisyydessä on potentiaalia terveysteknologiaan erikoistuneiden yritysten sijoittumiselle. Peijaksen sekä keskuspuiston läheisyys voi tarjota mahdollisuuksia myös uudenlaiselle hyvinvoinnin keskittymälle, jossa hyödynnetään terveysteknologiaa sekä Sipoonkorven ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia. (Vantaan kaupunki / Gaia Consulting 2017)

Yleiskaavan aluevaraukset

- Korson ja Koivukylän keskustat on osoitettu radan molemmin puolin, tavoitteena radan estevaikutuksen vähentäminen itäisten ja läntisten osien välillä.
- Koivukylän suurimmat toimitilarakentamisen potentiaalit sijoittuvat Ruskeasannan asemavarauksen yhteyteen. Vierumäkeen Tuusulan rajalle on osoitettu uusi TT-alue, joka tukeutuu Tuusulan katuverkkoon. Alue sijaitsee voimakkaan lentomelun alueella ja yhdistyy vastaavaan maankäyttöön Tuusulan puolella.
- Päärata ja Kehärata muodostavat Korson ja Koivukylän alueiden joukkoliikenteen rungon, eikä alueelle ole yleiskaavassa esitetty muita keskeisiä joukkoliikenneyhteyksiä.

Kuva 37: Ote kaavakartasta Korson ja Koivukylän suuralueilta (Vantaan kaupunki 2019)

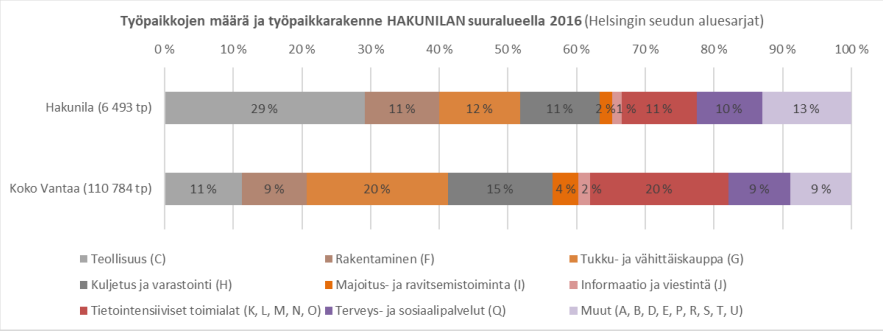
Koivukylän suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **7 300 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **2 300 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Koivukylän suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 157 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT), joista suurimmat ovat kaupunkikeskustan alue, palvelujen ja hallinnon alue sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue. Koivukylän alueella on varsin paljon yleiskaavavarantoa, joka mahdollistaa suunnitellun työpaikkalisäyksen.

Korson suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **5 400 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **1 700 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Korson suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 126 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT). Korson alueelle on osoitettu uutena tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue. Muuten toimitila-alueiden rakentamispotentiaali on varsin pieni, mutta yleiskaavavaranto mahdollistaa kuitenkin suunnitellun työpaikkalisäyksen.

3.9.6 Hakunilan suuralue

Nykytila

Hakunilan suuralueella oli vuonna 2016 noin 6 490 työpaikkaa. Teollisuus on alueen merkittävin työllistäjä. Vuosina 2012-2016 Hakunilan suuralueen työpaikkojen kokonaismäärä on säilynyt lähes ennallaan. Työpaikat ovat lisääntyneet erityisesti informaation ja viestinnän toimialoilla (60 %) sekä tietointensiivisillä toimialoilla (+30 %). Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikat ovat vähentyneet.

Kuva 38: Työpaikkarakenne Hakunilan suuralueella 2016 (Helsingin seudun aluesarjat)

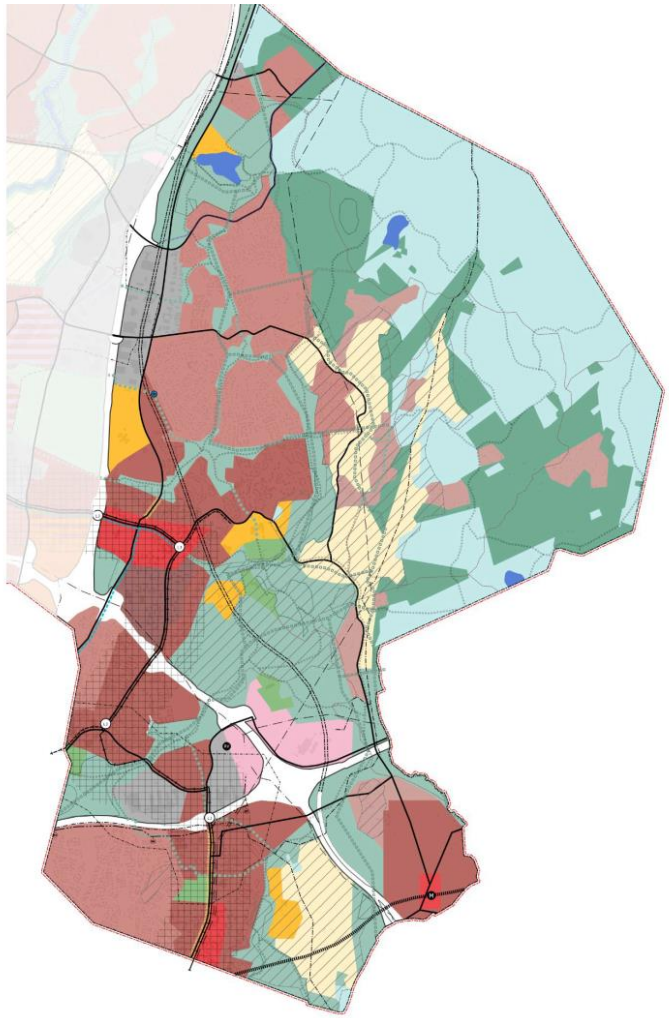
Kehitysnäkymiä

Hakunilan alue soveltuu logistiikan ja tuotantotoiminnan tarpeisiin, esim. elintarvikkeiden jalostus ja varastointi. Itä-Helsingissä ja Itä-Vantaalla asuu paljon alojen työvoimaa, ja Vuosaaren satama sijaitsee lähellä. Tukkukauppa ja Porttipuiston alue lisäävät alueen mielenkiintoa kaupan kannalta. Toimistotyön näkökulmasta alueen vetovoima kasvaa Vantaan ratikan myötä. (Vantaan kaupunki / Gaia Consulting 2017)

Yleiskaavan kaavavaraukset

- Hakunilan suuralueelle sijoittuu kolme keskusta-aluetta. Hakunilan keskusta-alue laajenee länteen nykyisen bussivarikon alueelle. Koko alue tukeutuu raitiotien reittiin. Länsimäkeen ja Länsisalmeen on osoitettu uudet keskusta-alueet.
- Porttipuiston kaupan alue on rajattu siten, että sen pohjoisosaa on raitiotien myötä mahdollista kehittää myös asumiseen. Kaupan palveluiden lisärakentamiseen alueella on edelleen hyvin tilaa. Hakunilan keskustan kehittäminen on ensisijaista, siksi Porttipuistoon ei ole haluttu mahdollistaa päivittäistavarakaupan suuryksiköiden sijoittumista.
- Hakunilan suuralueelle on yleiskaavassa osoitettu kaksi merkittävää toimitila-aluekokonaisuutta: Itä-Hakkilassa Lahdentien varsi sekä Vaaralassa Porvoonväylän pohjoispuoli. Vaaralassa raitiotien reitin varrelta on olemassa olevia toimitilavarauksia muutettu asumiseen Kuussillantien ja Fazerintien varsilta.

Hakunilan suuralueella varaudutaan vuonna 2050 noin **9 500 työpaikkaan**, joka tarkoittaa noin **3 000 työpaikan lisäystä** nykytilanteeseen verrattuna. Hakunilan suuralueelle on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu noin 247 hehtaaria toimitila-alueita (C, P, KM, TP, TY, TT). Suurimmat aluevaraukset ovat kaupunkikeskustan alueet, palvelujen ja hallinnon alueet sekä tuotanto- ja varastotoiminnan alueet. Hakunilan alueen yleiskaavavaranto mahdollistaa suunnitellun työpaikkalisäyksen.

Kuva 39: Ote kaavakartasta Halunilan alueelta (Vantaan kaupunki 2019)

3.10 Seudulliset vaikutukset

Yleiskaava nostaa Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen pääkeskuksiksi, joihin on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu laajat keskusta-alueet. Nämä kolme keskustaa ovat myös seudullisesti merkittävimpiä muiden keskusten kasvaessa paikallisina keskuksina.

Vantaan rooli on Helsingin seudulla merkittävä, koska kaupunki on fyysisesti keskellä seutua ja sen verkostoja. Vantaa on seudun kolmanneksi suurin kaupunki, joka kasvaa voimakkaasti. Yleiskaavassa esitetty yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, keskusta-alueiden laajeneminen, tiivistyminen ja uudistuminen sekä työpaikka-alueiden tiivistyminen ja kehittyminen houkuttelevat uusia yrityksiä ja työpaikkoja sekä vahvistavat Vantaan kaupungin asemaa seudullisella tasolla.

Elinvoiman ja seudullisten verkostojen näkökulmasta on keskeistä, että yleiskaava mahdollistaa keskustojen, työpaikka-alueiden ja kaupallisten palveluiden alueiden kasvun sekä parantaa niiden saavutettavuutta eri kulkumuodoilla myös muille seudun asukkaille. Tässä yhteydessä päärata, kehärata ja uudet ratavaraukset, Vantaan ratikka ja joukkoliikenteen runkoyhteydet, pyöräilybaanat sekä Kehä IV Myllykyläntien ja Hämeenlinnanväylän välillä ovat keskeisessä roolissa ja kytkevät Vantaan seudun liikennejärjestelmään.

Kaupan ja kaupallisten palvelujen näkökulmasta Vantaan rooli seudun palveluverkossa tulee vahvistumaan. Vantaalla asioi jo nykytilanteessa huomattava määrä naapurikuntien asukkaita. Tulevaisuudessa on mahdollista, että Helsingin keskustan saavutettavuus heikkenee, jolloin Vantaan vetovoima asiointipaikkana kasvaa entisestään. Lisääntyvä asiointi naapurikunnista ja Vantaan oma väestönkasvu, 110 000 uutta asukasta vuoteen 2050 mennessä, tuovat huomattavan lisäkysynnän, joka mahdollistaa kaupan investoinnit ja Vantaan kaupallisen aseman vahvistumisen.

Helsinki-Vantaan lentoasema on Vantaan ja koko seudun elinkeinoelämän moottori. Helsinki-Vantaan lentoasema yhdistää pääkaupunkiseudun ja koko maan kansainvälisiin markkinoihin. Lentoasema ja Aviapolis ovat jo tällä hetkellä merkittäviä työpaikkakeskittymiä. Lentokentän kasvuun on varauduttu yleiskaavassa osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Lentokentän sisääntuloalueet on osoitettu monipuolisiksi työpaikka-alueiksi. Yleiskaava mahdollistaa tuhansia uusia työpaikkoja lentoasemalle ja sen lähialueille.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaa noin 75 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi on varauduttava asumiseen muuntuvien toimitila-alueiden noin 7 400 työpaikan siirtymiseen muille alueille. Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu uusia toimitila-alueita niukasti, joten työpaikkamäärän kasvuun varautuminen edellyttää toimitila-alueiden tiivistymistä ja tehokkuuden huomattavaa kasvua.

Keskimääräisillä työpaikkaväljyyksillä arvioituna yleiskaava mahdollistaa uutta toimitilarakentamista yhteensä lähes 6 miljoonaa k-m^2 (oletuksena tehokkuuden kasvu). Tämä tarkoittaa vuoteen 2050 mennessä vuositasolla keskimäärin 200 000 k-m^2/vuosi, joka on noin puolet enemmän kuin Vantaalla 2010-luvulla valmistuneet toimitilat (noin 100 000 k-m^2/vuosi). Arvioitu toimitilarakentaminen mahdollistaa suunnitellun työpaikkamäärän kasvun Vantaan toimitila-alueilla.

Yritysten ja elinkeinoelämän taloudellista kehittämistä tuetaan yleiskaavassa osoittamalla riittävät aluevaraukset ja parantamalla toimitila-alueiden saavutettavuutta. Tuottavuuden näkökulmasta tiivistyvät ja laajenevat kaupunkikeskustan alueet ovat alueita, joille elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja tulisi pyrkiä yleiskaavaa toteutettaessa keskittämään. Keskustat ovat vetovoimaisia sijaintipaikkoja erityisesti toimistotyyppisten ja tietointensiivisten toimialojen yrityksille sekä kaupallisille palveluille. Keskustat ovat myös työntekijöille haluttuja työympäristöjä.

Kaupan ohjaamisen ratkaisuna on keskustojen kehittyminen ensisijaisina ja monipuolisina kaupan sijaintipaikkoina. Kaupunkikeskusta-merkintä mahdollistaa vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen kaupan laadusta riippumatta. Nykyisten kaltaisten suuryksiköiden sijoittuminen tiiviille keskusta-alueille on käytännössä kuitenkin haastavaa ja edellyttää yleiskaavalta joustavuutta, mutta myös kaupan toimijoilta uudenlaisten konseptien kehittämistä. Kaupunkikeskustan alueet ovat yleiskaavaluonnoksessa ainoita alueita, joille voi sijoittua uusia päivittäistavarakaupan suuryksiköitä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa suurille päivittäistavarakaupan yksiköille riittävästi sijaintipaikkoja kaupunkikeskustojen alueilla.

Yleiskaavaluonnos mahdollistaa Vantaan nykyisten vahvojen toimialojen toiminnan ja kehityksen kaavassa osoitetuilla monipuolisilla työpaikka-alueilla (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TY) sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueilla (TT). Paljon tilaa vievät toiminnot, esim. logistiikka, siirtyvät jatkuvasti kauemmas Helsingin seudun ytimestä. Vantaa ei tulevaisuudessa pysty vastaamaan kaikkein suurimpien logistiikkahankkeiden tarpeisiin. Logistiikka säilyy kuitenkin Vantaalla merkittävässä roolissa myös tulevaisuudessa, mutta painopiste voi siirtyä tehokkaaseen ja älykkääseen logistiikkaan. Kehä IV:n toteutuminen parantaa tavaraliikenteen poikittaisyhteyksiä ja lisää tien vaikutuspiirissä olevien alueiden kysyntää erityisesti logistiikkatoiminnan näkökulmasta.

Helsinki-Vantaan lentoasemalla on merkittävä myönteinen vaikutus koko seudun aluetalouteen ja elinkeinoelämään. Lentokentän kasvuun on varauduttu osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Lentokentän sisääntuloalueet on osoitettu monipuolisiksi työpaikka-alueiksi. Aluevaraukset mahdollistavat lentokenttään tukeutuvan työpaikkarakentamisen tuhansille uusille työpaikoille. Lentorata ja Tallinna-yhteys yhdessä Vantaan ratikan kanssa parantavat raideliikenneyhteyksiä lentoasemalle. Lentorata tarjoaa kasvualustan koko pääkaupunkiseudun talousalueen ja sen alueellisen aseman vahvistamiseen.

Kaupungin kasvu ja kehittyminen ovat sidoksissa ensisijaisesti taloudelliseen kasvuun, jonka edellytyksenä on yritysten sijoittuminen ja syntyminen alueelle. Yritystoiminnan aikaansaama työpaikkojen lisääntyminen, taloudellinen kasvu ja muu hyvinvointi ovat nykyisessä globaalissa markkinataloudessa kuitenkin alttiita muutoksille, jotka vaikuttavat paikallisesti yritysten toimitilatarpeisiin hyvinkin nopeasti. Näin ollen yleiskaavan tulee olla ennen kaikkea joustava, jotta yritysten tarpeiden muutoksiin pystytään tarvittaessa reagoimaan ja näin turvaamaan ja lisäämään kaupungin elinvoimaa. Työpaikka-alueiden tulee kestää ajan myötä tapahtuvia alueella toimivien yritysten toimintojen ja tarpeiden muutoksia. Näihin muutoksiin voidaan parhaiten varautua joustavalla maankäytön suunnittelulla. Joustavan maankäytön suunnittelun kautta voidaan myös minimoida kaavamuutosten tarpeita tulevaisuudessa ja näin nopeuttaa kaupungin reagointikykyä yritysten tarpeisiin.

Kaupunkien rooli on muuttumassa palvelujen järjestäjästä yhä vahvemmin alueensa elinvoiman, työllisyyden ja yrittäjyyden edistäjäksi. Vantaan kaupungin kilpailukyky riippuu ratkaisevasti siitä, miten se onnistuu luomaan yritysten sijaintitekijöiden näkökulmasta vetovoimaisia, kestäviä ja profiililtaan mielenkiintoisia alueita. Työpaikka-alueiden profilointi ja vetovoiman lisääminen edellyttävät yhteistyötä toisaalta kaupungin sisällä maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan sekä elinkeinopalvelujen välillä sekä toisaalta kaupungin yhteistyötä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa. Työpaikka-alueita tulee kehittää profiloiden, mutta samalla joustavasti, jolloin ei määritellä liian tarkasti, millaista yritystoimintaa millekin alueelle voi sijoittua. Yhteistyöllä voidaan varmistaa myös yleiskaavan, elinvoima- ja vetovoimaohjelman ym. kehittämisstrategioiden yhteensopivuus ja toteutuminen.

Suositukset yleiskaavaehdotuksen laadintaan

Vaikutusten arvioinnin tulosten perusteella on esitetty seuraavat suositukset yleiskaavaehdotuksen laadintaan:

- Yritysten sijoittumisen näkökulmasta yleiskaavan merkintöjen ja määräysten tulisi olla joustavia, jotta ne mahdollistaisivat erikokoisten ja erityyppisten toimitilojen rakentamisen.
- Suurten päivittäistavarakaupan yksiköiden sijoittuminen tulee varmistaa yleiskaavassa osoitetuille kaupunkikeskusten alueille yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Verkkokaupan lisääntyessä kaavojen joustavuustarve lisääntyy, kun samassa rakennuksessa voi olla myymälätiloja ja varasto-/jakelutiloja.
- Seudullisesti merkittävimpien kaupunkikeskusten alueiden, Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen, vetovoima toimisto- ja tietointensiivisten työpaikkojen näkökulmasta tulisi turvata riittävillä toimitila-aluevarauksilla. Erityisesti Tikkurilassa voisi harkita, että osa asumiseen muuntuvista alueista säilytetään toimitila-alueina.
- Logistiikan näkökulmasta uusia potentiaalisia sijaintipaikkoja voi syntyä mahdollisesti toteutuvan Kehä IV:n varteen. Tähän olisi hyvä varautua jo nyt niin, ettei yleiskaavan aluevaraukset myöhemmin rajoita alueiden käyttöä.
- Yleiskaavan toteutumista ja kaupungin kilpailukykyä yritysten sijaintipaikkana voidaan edistää toimitila-alueiden profiloinnilla. Profiloinnin yhteydessä on mahdollista arvioida myös Vantaan elinvoima- ja vetovoimaohjelmassa esitettyjen yritysklustereiden mahdollisuuksia.

5 LÄHTEET

Alueiden kilpailukyky 2016. Kauppakamari.

Alueiden vahvuuksien analyysi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 24/2017.

Aro Timo ja Rasmus Aro (2016). Seutukuntien elinvoimaindeksi.

Graham D. J. (2007). Identifying urbanization and localization externalities in manufacturing and service industries. Papers in Regional Science.

Laakso Seppo ja Heikki A.Loikkanen (2014). Yhdyskuntarakenne ja kasautumisen hyödyt - kilpailukykyä, kasvua ja työllisyyttä kaupunkeja tiivistämällä. Talous ja yhteiskunta 3/2014.

Laakso Seppo ja Paavo Moilanen (2011). Yritystoiminnan sijoittuminen ja työpaikkakeskittymien muodostuminen monikeskuksisessa aluerakenteessa. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta 5-2011.

Loikkanen Heikki A. (2013). Kaupunkialueiden maankäyttö ja taloudellinen kehitys - maapolitiikan vaikutuksista tuottavuuteen sekä työ- ja asuntomarkkinoiden toimivuuteen. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT Valmisteluraportit 17/2013.

MAL-verkosto / Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä (2018). Kaupunkiseutujen tulevaisuuden yritysalueiden kehittäminen. FCG.

Susiluoto, I. (2015). Toimialojen kasautumistekijöistä kaupunkiseuduilla. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2015:2.

Vantaan kaupunki (2019). Vantaan yleiskaavan 2030 luonnos, merkintöjen ja kaupan vaikutusten arviointi, luonnos 31.5.2019. Vantaan kaupunki ja WSP.

Vantaan kaupunki (2019). Vantaan yleiskaavan liikenteelliset vaikutukset, raporttiluonnos 20.5.2019. Vantaan kaupunki ja WSP.

Vantaan kaupunki (2019). Yleiskaava 2020: Luonnos 11.2.2019.

Vantaan kaupunki (2019). Elinvoima- ja vetovoimaohjelma 2019-2021.

Vantaan kaupunki (2018). Vantaan maa- ja asuntopoliittiset linjaukset, kaupunginvaltuusto 18.6.2018.

Vantaan kaupunki (2017). Vantaan kaupunki - työpaikka- ja toimitilaennusteet. Loppuraportti 21.11.2017. Gaia Consulting.

Vantaan kaupunki (2017). Vantaan yleiskaavan ajantasaisuuden arviointi A1/2017.

Vantaan kaupunki (2007). Vantaan yleiskaava 2007.

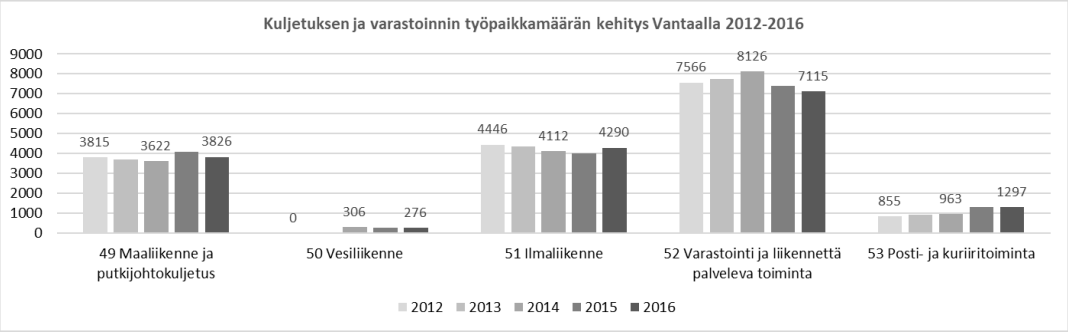
Tilastot ja paikkatietoaineistot

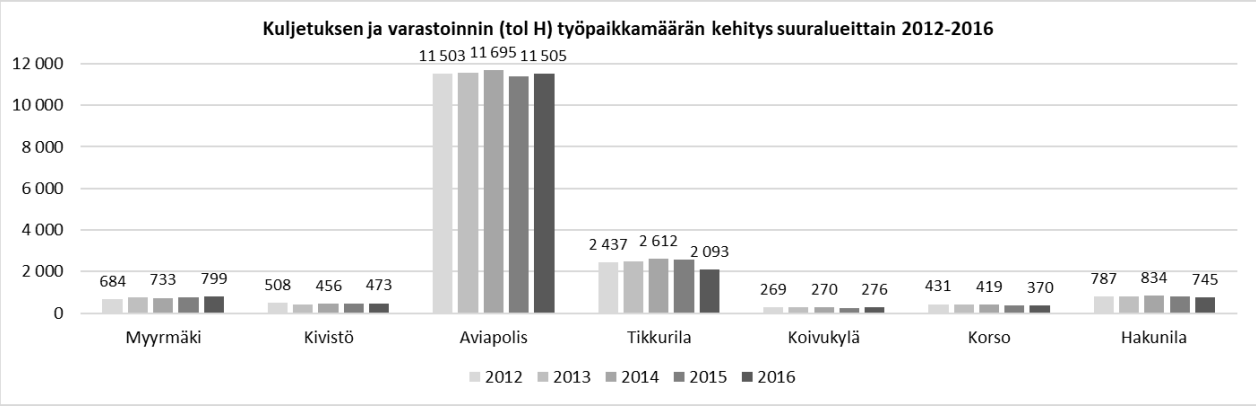
- Business Finland: Tilastopalvelu Rudolf
- Helsingin seudun aluesarjat
- Seutu-CD
- Tilastokeskus: ruututietoaineisto
- Tilastokeskus: toimipaikkarekisteri
- Tilastokeskus: väestö-, työssäkäynti- ym. tilastot

6 LIITTEET

Työpaikkamäärän kehitys Vantaalla ja suuralueilla

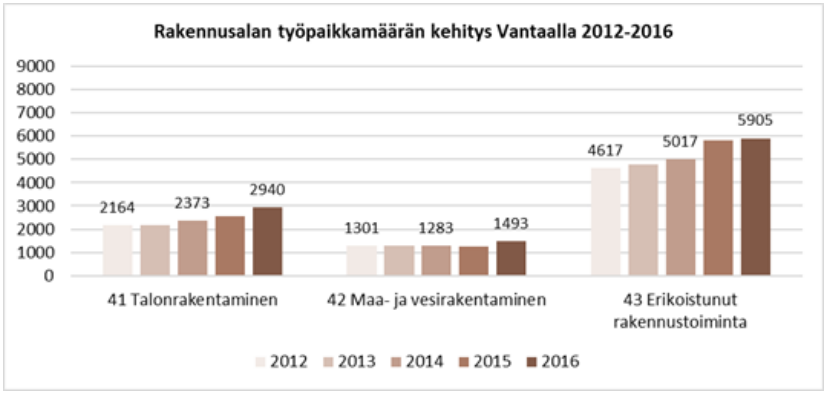
Kuljetuksen ja varastoinnin työpaikkamäärän kehitys 2012-2016
Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto ja Helsingin seudun aluesarjat

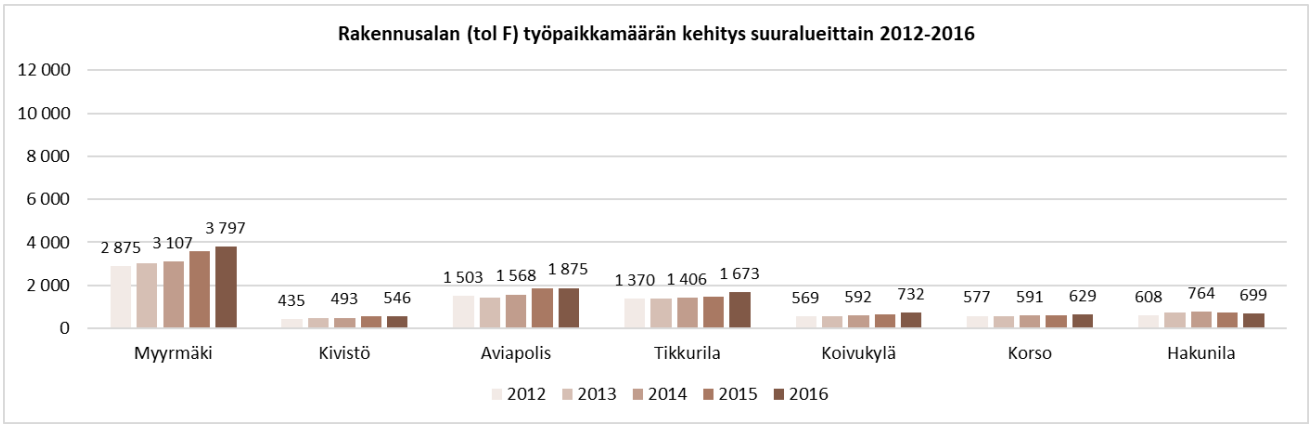

Rakennusalan työpaikkamäärän kehitys 2012-2016

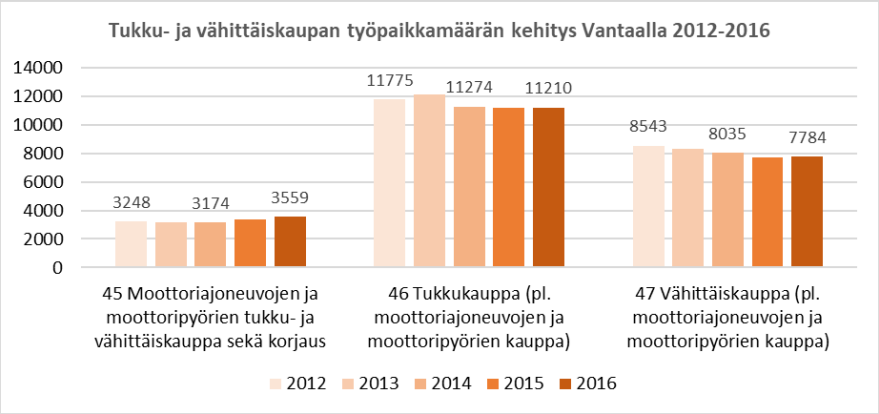
Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto ja Helsingin seudun aluesarjat

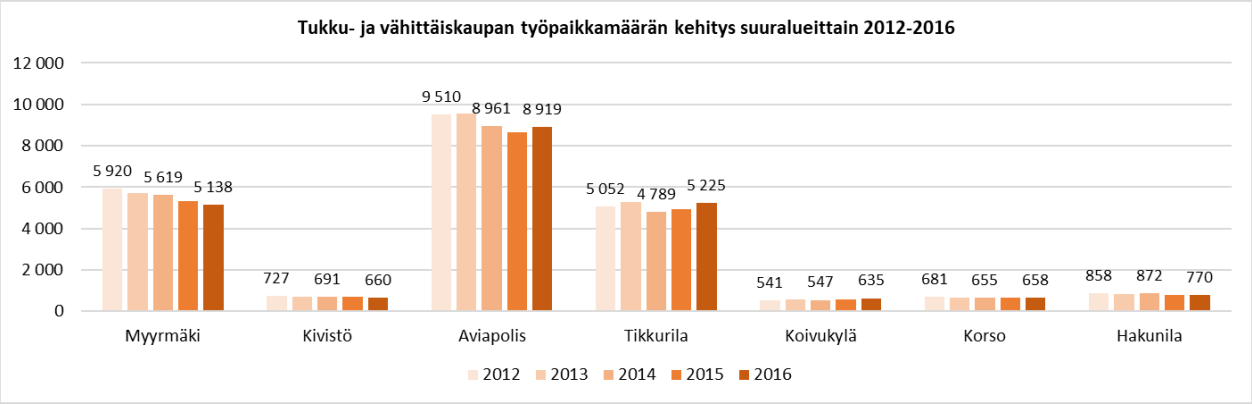

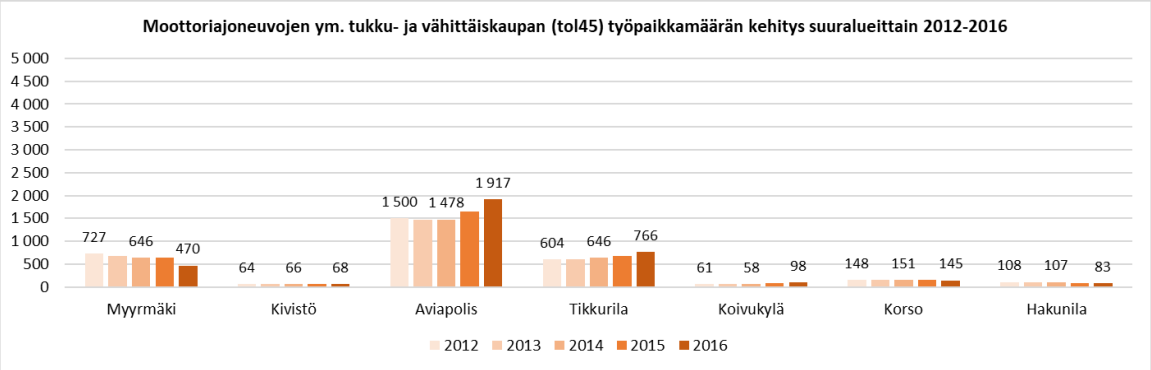

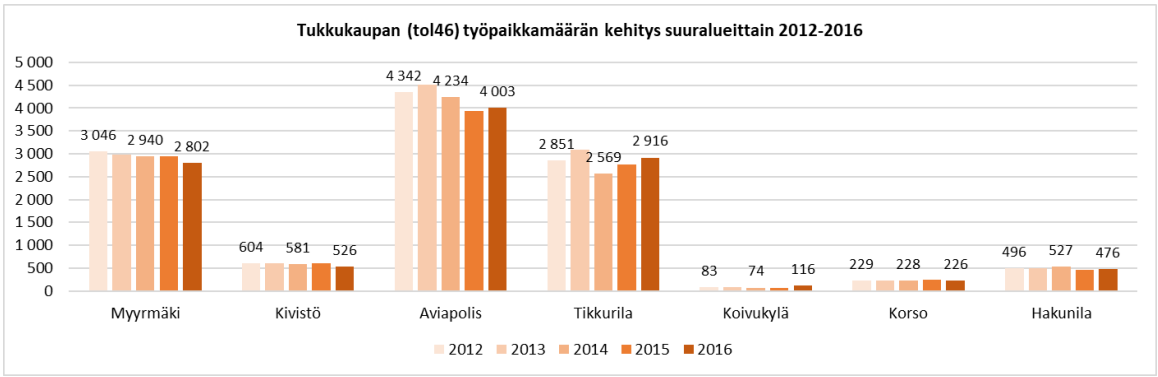
Tukku- ja vähittäiskaupan työpaikkamäärän kehitys 2012-2016

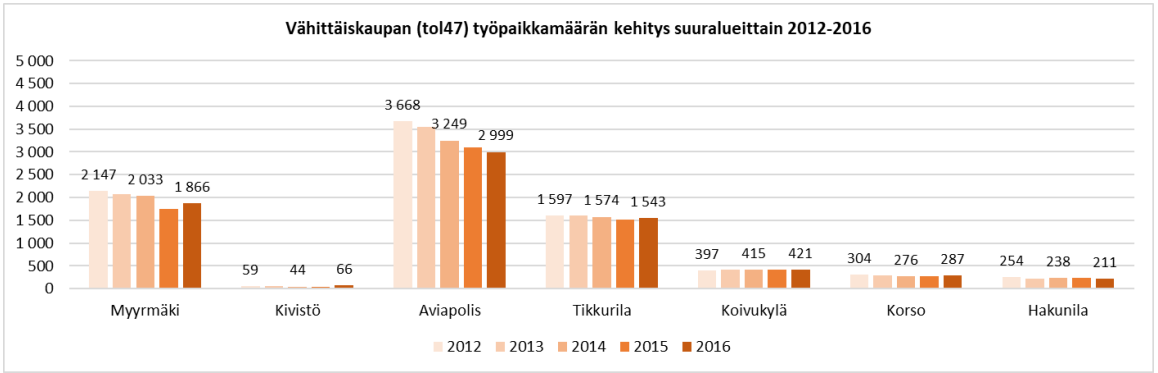
Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto ja Helsingin seudun aluesarjat

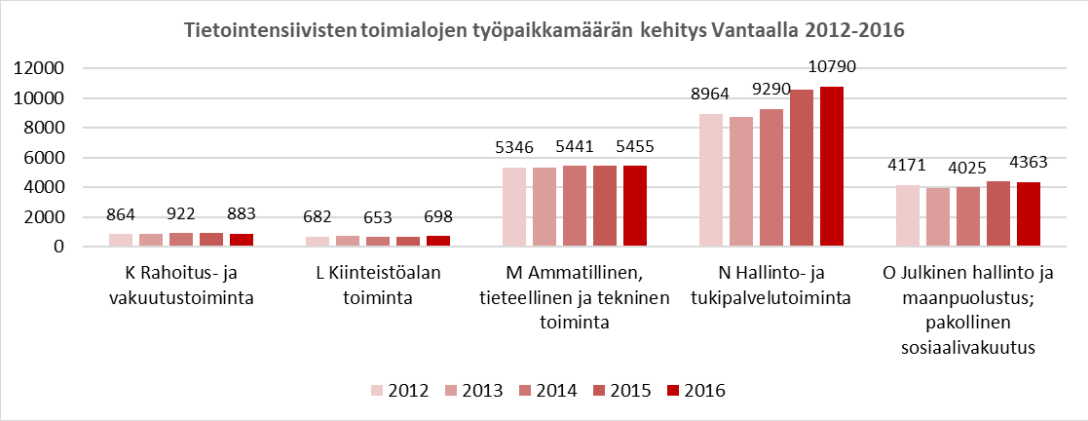

Moottoriajoneuvojen ym. tukku- ja vähittäiskaupan (tol45) työpaikkamäärän kehitys suuralueittain 2012-2016
5 000
4 500
4 000
3 500
3 000
2 500
2 000
1 500
1 000
500
0
727 646 470
64 66 68
1 500 1 478 1 917
604 646 766
61 58 98
148 151 145
108 107 83
Myyrmäki
Kivistö
Aviapolis
Tikkurila
Koivukylä
Korso
Hakunila
2012 2013 2014 2015 2016

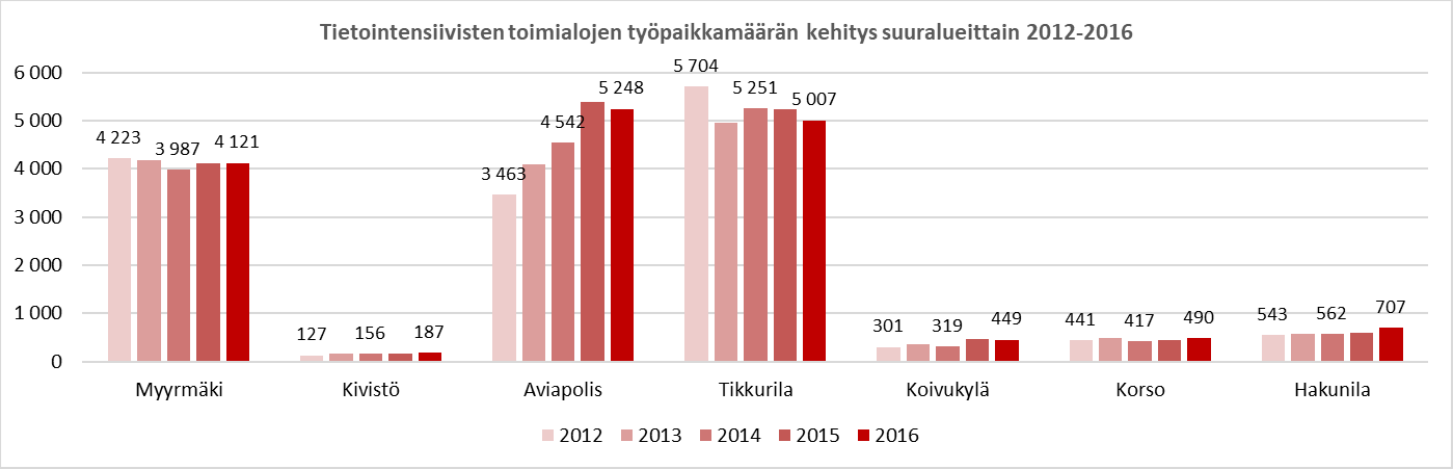

Tukkukaupan (tol46) työpaikkamäärän kehitys suuralueittain 2012-2016
5 000
4 500
4 000
3 500
3 000
2 500
2 000
1 500
1 000
500
0
3 046 2 940 2 802
604 581 526
4 342 4 234 4 003
2 851 2 569 2 916
83 74 116
229 228 226
496 527 476
Myyrmäki
Kivistö
Aviapolis
Tikkurila
Koivukylä
Korso
Hakunila
2012 2013 2014 2015 2016

Vähittäiskaupan (tol47) työpaikkamäärän kehitys suuralueittain 2012-2016
5 000
4 500
4 000
3 500
3 000
2 500
2 000
1 500
1 000
500
0
2 147 2 033 1 866
59 44 66
3 668 3 249 2 999
1 597 1 574 1 543
397 415 421
304 276 287
254 238 211
Myyrmäki
Kivistö
Aviapolis
Tikkurila
Koivukylä
Korso
Hakunila
2012 2013 2014 2015 2016

Tietointensiivisten toimialojen työpaikkamäärän kehitys 2012-2016

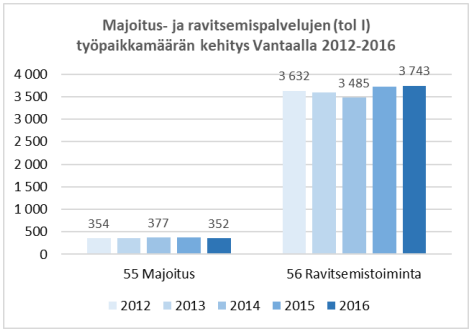
Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto ja Helsingin seudun aluesarjat

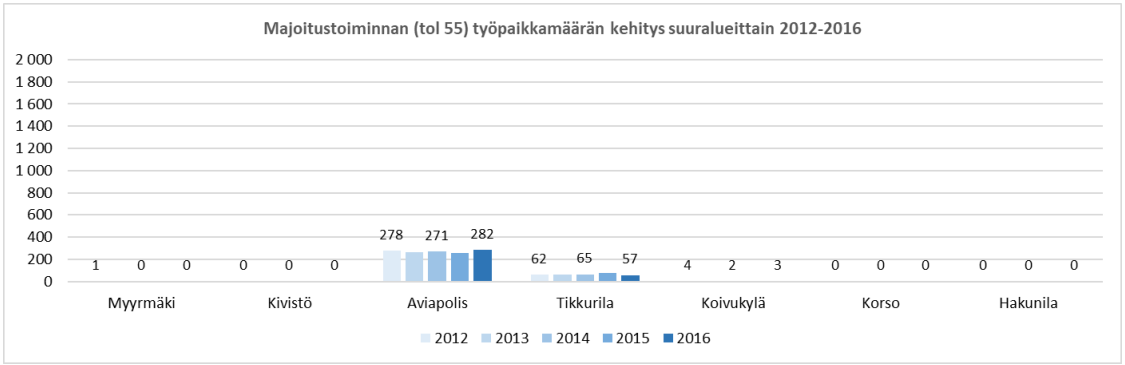

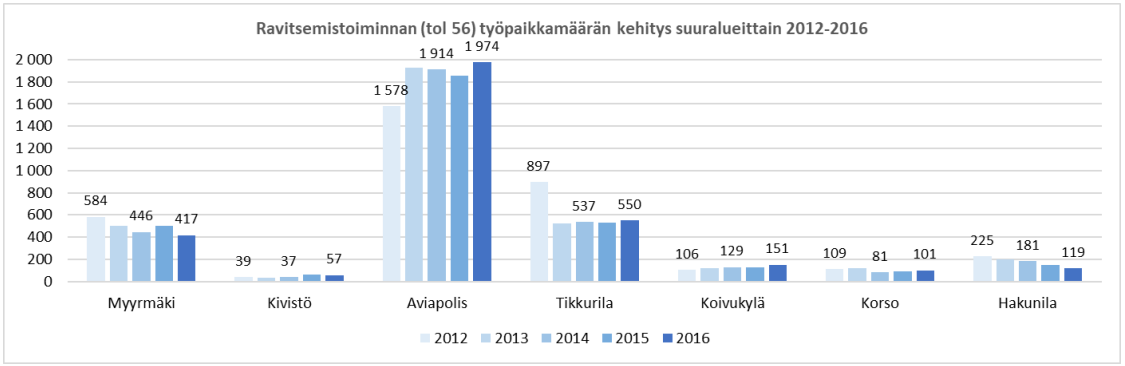

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkamäärän kehitys 2012-2016

Lähde: Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto ja Helsingin seudun aluesarjat

Vantaa

YLEISKAAVA 2020 (YK0048)
Ilmastovaikutusten arviointi

8.8.2019

Sisällys

Tiivistelmä 3
Johdanto 5
Ilmastonmuutoksen vaikutukset Vantaalla 6
Ilmastonmuutoksen hillintä yleiskaavoituksella 7
Päästölaskenta 8
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen yleiskaavoituksella 10
Yleiskaavan toimenpiteiden ilmastovaikutukset 10
Merkittävien vaikutusten tunnistaminen 10
Yleiskaavan mitoitus mahdollistaa kaupungin kasvun 10
Täydennysrakentaminen: kasvu ohjataan keskustoihin ja hyville joukkoliikennesijainneille 11
Viheralueille osoitetaan joitakin rakentamisen varauksia 12
Liikkumista ohjataan kestävämpään suuntaan 12
Viher- ja virkistysalueverkosto säilyy pääosin nykyisellään, vihertehokkuus korostuu 13
Hulevedet huomioidaan, tulviin varaudutaan 15
Johtopäätökset 18
Lähteet 20
Liitteet 22

Tiivistelmä

Vantaan kaupunki on sitoutunut vähentämään päästöjään ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä, mikä edellyttää päästöjen leikkaamista nopeasti. Samalla on myös varauduttava tuleviin muutoksiin, sillä lämpenemisen ennustetaan jatkuvan päästöjen vähenemisen jälkeenkin. Hiilineutraaliustavoite näkyy yleiskaavassa erityisesti yhdyskuntarakenteen tiivistämisenä ja kestävän liikkumisen verkoston kehittämisenä.

Yleiskaavan 2020 ilmastovaikutuksia on tarkasteltu sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että siihen sopeutumisen näkökulmasta. Koska yleiskaava on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, se mahdollistaa monenlaisia kehityskulkuja, joiden tarkempi toteutus selviää vasta myöhemmissä vaiheissa. Yleiskaavan tulee kuitenkin tukea hiilineutraaliustavoitetta ja ohjata kaupunkia niin ekologisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisestikin kestävään suuntaan.

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt olivat 1 068 tuhatta tonnia CO2-ekv. vuonna 2018. Päästöt alittivat ensimmäisen kerran 2000-luvulla vertailuvuoden 1990 päästöt. Valtaosan kokonaispäästöistä muodostavat kaukolämmöntuotannon (43 %) ja liikenteen (36 %) päästöt. Yleiskaava vaikuttaa päästöihin välillisesti kaupunkirakenteen ja liikkumisen muutoksen mahdollistamisen kautta. Yleiskaavan vaikutuksia päästöihin mallinnettiin Ilmastoveivi-työkalulla ja tuloksia verrattiin Hiilineutraali Vantaa -tavoitteen arvioinnin yhteydessä laadittuun päästöskenaarioon. Yleiskaava vie oikeaan suuntaan, mutta ei yksin riitä hiilineutraalisuustavoitteen toteutumiseen.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista on arvioitu ekosysteemipalveluiden näkökulmasta, mallintamalla kaupunkirakenteen lämpösaarekeilmiötä ilmastoskenaarioiden valossa sekä arvioimalla hulevesitulviin varautumisen toimenpiteitä. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta keskeistä on turvata kattava viheralueverkosto sekä ylläpitää vettä haihduttavaa, viilentävää ja hulevesien imeytymistä edistävää viherrakennetta tiivistyvillä kaupunkialueilla sekä huomioida vesistö- ja hulevesitulvien riskipaikat ja varata niillä tilaa tulvimiselle. Kaavoitus ja erityisesti yleiskaava on keskeinen keino huolehtia viheralueverkoston yhtenäisyydestä.

Yleiskaavan vaikutukset ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen arvioitiin vertaamalla yleiskaavan toimenpiteitä nykytilaan ja yleiskaavaan 2007 sekä arvioimalla vaikutuksen suuntaa, suuruutta ja kohdistumista. Toimenpiteitä, joilla tunnistettiin olevan merkittäviä tai ristiriitaisia vaikutuksia tai paikallisesti merkittäviä vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillintään tai sopeutumiseen, arvioitiin sanallisesti tarkemmin.

Asukas- ja työpaikkamäärien kasvu vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään. Voimakas kasvu on haaste päästöjen vähentämiselle, sillä asukasmäärän kasvaessa tulee asukaskohtaisia päästöjä pystyä leikkaamaan noin neljännekseen nykyisestä. Väestön ja työpaikkamäärän kasvaessa päästöjä syntyy sekä kotien ja työpaikkojen rakentamisesta että niillä tapahtuvasta energiankulutuksesta ja paikasta toiseen liikkumisesta.

Uusista asumisen alueista pääosa sijoittuu yleiskaavan 2007 työpaikka-alueille tai toteutumattomille työpaikka-aluevarauksille. Erityisesti hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden työpaikka-alueita muutetaan asumiseen ja kasvua ohjataan keskustojen lisäksi erityisesti raideliikenneyhteyksien varteen. Yleiskaava ohjaa kohti kestäviä liikkumismuotoja kehittämällä joukkoliikenneverkostoa, luomalla korkeatasoisen polkupyöräilyn baanaverkoston sekä keskittämällä kasvua erityisesti juna-

asemien läheisyyteen ja pikaraitiotien varrelle. Useimmin tarvittavat palvelut ohjataan keskustoihin sekä asumisen alueille, jolloin liikkumistarve pienenee ja palvelut ovat helpommin saavutettavissa kestävillä kulkumuodoilla. Eri kulkumuotojen valintaan pyritään yleiskaavalla vaikuttamaan mm. pyöräilyn baanojen, jalankulkuympäristön laadun sekä pysäköintinormien avulla. Kävely- ja pyöräily-ympäristön laadun sekä reittiverkoston parantamisen arvioidaan lisäävän niiden houkuttelevuutta. Palveluiden sijoittumiseen ja asukkaiden kulkutavan valintaan vaikuttavat kuitenkin myös monet muut seikat kuin kaavoitus. Lentoliikenteen päästöjä ei ole huomioitu Vantaan kaupungin päästöjen laskennassa, mutta niiden arvioidaan lisääntyvän, mikäli lentoliikenteen kasvu jatkuu.

Nykytilaan verrattuna yleiskaavassa on osoitettu useita työpaikkarakentamisen alueita nykyisille viheralueille, mm. Petikossa. Näistä valtaosa on yleiskaavan 2007 varauksia, mutta myös muutama uusi aluevaraus tai alueen laajennus on osoitettu: Vierumäkeen uusi aluevaraus ja Seutulaan jätteenkäsittelyalueen sijaan hieman pienempi teknisen huollon alue täyttömäelle ja sen yhteyteen työpaikka-aluevaraus. Joitakin asuinalueita laajennetaan yleiskaavan 2007 aluevarauksiin nähden ja osa yleiskaavan 2007 aluevarauksista on yhä toteuttamatta ja ne ovat nykyisin virkistyskäytössä. Uusia asumisen alueita viheralueille osoitetaan mm. Länsimäessä, Asolassa ja Kivistössä. Samalla muutetaan joitakin yleiskaavassa 2007 rakentamiseen osoitettuja alueita viheralueiksi.

Viherrakenne on tärkeä ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta monella tavalla. Mitä laajempi ja yhtenäisempi viherrakenne, sitä enemmän se tarjoaa erilaisia ekosysteemipalveluja, ja sillä on merkitystä myös ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta. Yleiskaavassa viherrakenne säilyy pääosin ennallaan ja kaavaan on tuotu uutena vihertehokkuuteen kantaa ottava määräys, jonka avulla voidaan varmistaa riittävästi vihreää ja vettä läpäisevää pintaa kasvavassa ja tiivistyvässä kaupungissa. Sen merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa korostuu kaupunkien tiivistyessä. Yleiskaavassa huomioidaan sateisuuden lisääntyminen myös hulevesiä koskevalla yleismääräyksellä sekä hulevesitulva-altaan merkinnällä, jolla varataan tilaa tulva-altaalle. Yleiskaavassa on huomioitu vesistötulvat siten, että tulva-alueille ei ohjata uutta asumista. Tulva-alueet perustuvat mallinnettuihin ja havaittuihin tulviin ja ne on varattu pääosin viheralueiksi ja maatalousvaltaisiksi alueiksi.

Yleiskaava mahdollistaa kaupungin sopeutumisen ilmastonmuutokseen. Määräykset tukevat sellaisen kaupunkirakenteen muodostumista, jossa hellekausina kasvillisuus viilentää ilmaa ja sateella vesi viipyy kasvullisilla alueilla. Kaupunkirakenne ja viheralueverkosto pysyvät edelleen sellaisina, että viheralueita on kattavasti joka puolella kaupunkia lähellä ihmisiä. Laajat metsäalueet Sipoonkorvessa ja Petikossa säilyvät.

Ilmastonmuutoksen hillinnän näkökulmasta tunnistettiin merkittäväksi haasteeksi yleiskaavan aikajänteelle ennustettu kasvu, joka edellyttää paljon uutta rakentamista. Vaikka yleiskaava ei ohjaa rakennusmateriaaleja tai lämmitysmuotoja, voisi yleiskaavalla ohjata myös näitä valintoja kestävämpään suuntaan, jotta haastava hiilineutraaliustavoite saavutettaisiin. Kestävää kehitystä yleiskaavan yhtenä tärkeänä lähtökohtana voisi tuoda voimakkaammin esille. Yleiskaava on keskeinen kaupunkirakenteen kehittämisen työkalu, ja sen tulee tukea kestävyystavoitteita. Päästölaskennan perusteella suunta on oikea, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vaatii yleiskaavan toteutumista kestävällä tavalla. Kestävyys on yksi elinympäristön laadun näkökulma, ja jatkossa sen painoarvo tulee todennäköisesti kasvamaan.

Johdanto

Ilmastonmuutos on yksi aikamme suurimpia ympäristökysymyksiä. Ilmaston lämpenemisellä on globaaleja vaikutuksia ja ne näkyvät paitsi vuoden keskilämpötilan kohoamisena, myös sään ääri-ilmiöiden lisääntymisenä. Vaikutusten pienentämiseksi päästöjä tulee leikata nopeasti. Samalla on myös varauduttava tuleviin muutoksiin.

Vantaan kaupunki on sitoutunut vähentämään päästöjään ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kaupungin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Tämä tarkoittaa päästöjen leikkaamista noin 80 % vuoden 1990 tasosta ja loppujen kompensoimista. Tavoitteesta päätti Vantaan kaupunginvaltuusto marraskuussa 2017. Tavoitteen saavuttamiseksi on laadittu resurssiviisauden tiekartta.

Tiekartan ja hiilineutraalisuustavoitteen lisäksi Vantaa on sitoutunut useisiin päästöjen vähentämiseen tähtääviin kansallisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin ja julistuksiin (mm. Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030, Kaupunginjohtajien ilmastoverkoston aloitteet, Covenant of Mayors for climate and energy, Kuntien energiatehokkuussopimus, MAL-sopimus). Kaupungin oma hiilineutraalisuustavoite on kuitenkin näitä tiukempi. Vantaan toimintaa ohjaavat myös valtakunnalliset päästötavoitteet. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelma (2019) antaa tukea kuntien hiilineutraalisuustyölle, sillä se tunnistaa kaupungit merkittävänä toimijana. Lisäksi sen mukaan muun muassa ilmastolakiin otetaan mukaan myös maankäyttösektori sekä hiilinieluja koskeva tavoite.

Kestävä kehitys on Vantaan yleiskaavan raami, mikä tarkoittaa, että kestävyyden eri osa-alueet huomioidaan suunnittelussa lähtökohtana. Yleiskaavan tulee tukea hiilineutraaliustavoitetta ja ohjata kaupunkia niin ekologisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisestikin kestävää kaupunkirakennetta kohti.

Yleiskaavan tavoitevuosi on 2050, jolloin kaupungin tulisi olla ollut hiilineutraali jo 20 vuotta. Hiilineutraaliustavoite näkyy yleiskaavassa erityisesti yhdyskuntarakenteen tiivistämisenä ja kestävän liikkumisen verkoston kehittämisenä. Oman haasteensa tavoitteelle tuo varautuminen asukasmäärän voimakkaan kasvun jatkumiseen: päästöjä on leikattava samalla, kun rakennetaan koteja kymmenilletuhansille uusille vantaalaisille.

Vantaan yleiskaavan 2020 ilmastovaikutuksia on tarkasteltu sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että siihen sopeutumisen näkökulmasta. Yleiskaavan vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillintään on arvioitu syöttämällä yleiskaavan ratkaisujen vaikutukset ilmastopäästölaskuriin sekä vertaamalla yleiskaavan ratkaisuja hiilineutraaliustavoitteen taustatöissä tunnistettuihin toimenpiteisiin. Ilmastonmuutokseen sopeutumista on arvioitu ekosysteemipalveluiden näkökulmasta, mallintamalla kaupunkirakenteen lämpösaarekeilmiötä ilmastoskenaarioiden valossa sekä arvioimalla hulevesitulviin varautumisen toimenpiteitä.

Koska yleiskaava on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, se mahdollistaa monenlaisia kehityskulkuja, joiden tarkempi toteutus selviää vasta myöhemmissä vaiheissa. Päästöihin vaikuttavat merkittävästi myös esimerkiksi kaupunkilaisten elintavat sekä kaukölämmöntuotannon polttoainevalinnat sekä monet muut seikat, joihin yleiskaava ei ota kantaa. On kuitenkin tärkeää arvioida, kuinka hyvin yleiskaava tukee kaupungin ilmastotavoitteita, jotta voidaan varmistua siitä,

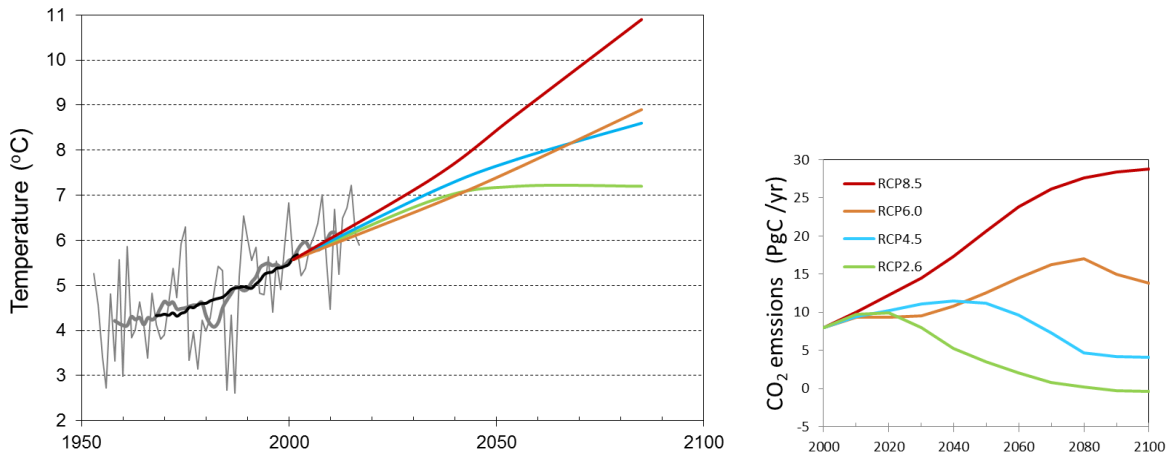
että yleiskaavan toimenpiteet ovat ilmaston kannalta oikeansuuntaisia ja tukevat mahdollisimman hyvin hiilineutraaliutta tarkemman tason suunnitelmissa.

Yleiskaavan vaikutuksia ilmastonmuutokseen arvioitiin yleiskaavaluonnoksen (KH 11.2.2019) perusteella. Vaikutuksia arvioitiin suhteessa nykytilaan ja yleiskaavaan 2007. Päästövaikutuksia verrattiin hiilineutraaliustavoitteen taustaksi tehtyyn päästölaskelmaan sekä hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Sopeutumisen toimenpiteitä arvioitiin peilaamalla yleiskaavan toimenpiteitä mm. ekosysteemipalveluista ja hulevesitulvista tehtyihin selvityksiin.

Arviointi on toteutettu kaupungin omana työnä ja sen ovat tehneet Anna-Mari Kangas, Antonina Myllymäki, Paula Kankkunen ja Laura Muukka (kaupunkisuunnittelu, yleiskaavoitus) sekä Iina Heikkilä (ympäristökeskus). Työtä ovat kommentoineet HSY:n asiantuntijat Juha Viholainen, Pia Tynys ja Maaria Parry. Ilmastonmuutokseen sekä lämpösaarekeilmiöön liittyvät mallinnukset on tehnyt Ilmatieteen laitos (Kirsti Helle, Carl Fortelius) osana iScape-tutkimushanketta.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset Vantaalla

Ilmastolla tarkoitetaan pitkän aikavälin, noin 30 vuoden, säätilojen keskiarvoja. Vaikka vuosittaiset vaihtelut ovat suuria, on vuoden keskilämpötilojen tilastoissa nähtävissä lämpenemisen trendi. Ihmistoiminnan kasvihuonekaasupäästöt voimistavat luontaista kasvihuoneilmiötä ja siten kiihdyttävät ilmaston lämpenemistä. Ilmastonmuutosta mallinnetaan erilaisten päästöskenaarioiden avulla ja Ilmatieteen laitos on mallintanut ilmaston muuttumista myös Vantaalla (kuva 1). Lämpenemisen nopeuteen ja kestoon vaikuttavat kasvihuonekaasujen päästöt. Vaikka päästöjä leikattaisiin rajusti ja 2020-luvulta alkaen (skenaario RCP2.6), jatkaisi lämpötila nousuaan vielä noin asteen verran.

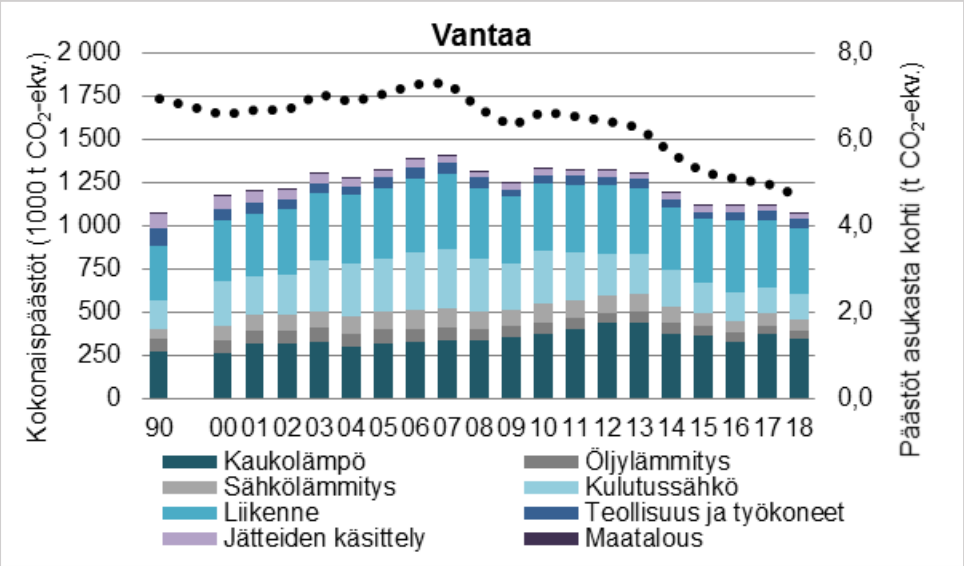
Kuva 1. Vuoden keskilämpötila Vantaalla: mitattu ennustettu lämpeneminen (vas.) IPCC:n skenaarioiden (oik.) mukaan (Jylhä, 2018)

Vantaalla, kuten muuallakin pohjoisilla alueilla, vuoden keskilämpötilan ennustetaan nousevan nopeammin kuin maapallolla keskimäärin. Lämpötilan odotetaan nousevan erityisesti talvella, ja talvien ennustetaan muuttuvan pilvisemmiksi ja sateisemmiksi. Alimmat lämpötilat harvinaistuvat ja

suurempi osa sateista tulee vetenä. Kesäaikaan muutokset ovat talvea pienemmät, mutta hellejaksojen ennustetaan yleistyvän ja rankkasateiden lisääntyvän. (Jylhä, 2018.)

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt ja muutostrendeihin vaikuttaminen

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt olivat 1 068 tuhatta tonnia CO2-ekv. vuonna 2018 (kuva 2). Päästöt laskivat 4 prosenttia edellisvuodesta ja alittavat 2000-luvulla ensimmäisen kerran vertailuvuoden 1990 päästöt. Noin 43 % päästöistä syntyy rakennusten lämmittämisestä, joista merkittävin tekijä on kaukolämmöstä aiheutuvat päästöt. Liikenteen osuus on kasvanut viime vuosina, vuonna 2018 osuus oli jo 36 %. Kulutussähkön merkitys on vastaavasti pienentynyt, sillä Suomessa ja Vantaalla käytetty sähkö on entistä vähäpäästöisempää.

Kuva 2. Vantaan kaupunkialueen kasvihuonekaasupäästöt 1990 ja 2000-2018 (HSY, 2019)

Jatkossa päästöjen kehittymiseen vaikuttavat erityisesti liikenteen ja energiantuotannon päästöt. Liikenteen osuus päästöistä on korostunut viime vuosina ja energiankulutuksen taustalla olevat liikennesuoritteet ovat kasvaneet tasaisesti. Kaukolämmön päästöt ovat kasvaneet kulutuksen suhteessa. Kaukolämmön kulutus ja niistä aiheutuneet päästöt ovat lisääntyneet n. 29 % vuosituhannen alusta. Kulutuksen ohella päästöihin vaikuttaa merkittävästi tuotantoon käytetyt polttoaineet. Vastaavasti myös paikallisten uusiutuvien energialähteiden käyttö voi olla erityisen ilmastoystävällistä, mikäli se korvaa runsaspäästöisempää kaukolämpöä. Vuosituhannen alusta esimerkiksi sähkön kulutuksesta aiheutuvat päästöt ovat vähentyneet selvästi, vaikka samalla kulutussähkön käyttö kaupunkialueella on lisääntynyt yli 15 %. Päästöjen vähentyminen on seurausta entistä vähäpäästöisemmästä sähkötuotannosta valtakunnan tasolla.

Ilmastonmuutoksen hillintä yleiskaavoituksella

Yleiskaava vaikuttaa päästöihin välillisesti kaupunkirakenteen ja liikkumisen muutoksen mahdollistamisen kautta. Yleiskaava ei suoraan vaikuta päästöihin, mutta se on keskeinen väline kestävän kaupungin kehittämisessä. Yleiskaavassa voidaan varata alueita esimerkiksi asumiseen ja työpaikoille hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueilta, vaikuttaa näiden alueiden rakentumisen tehokkuuteen sekä tukea kestävien kulkumuotojen käyttöä kehittämällä joukkoliikenteen ja pyöräilyn

verkostoja sekä painottamalla kävely-ympäristön laadun tärkeyttä. Vähäpäästöisen liikkumisen tarpeet ja ratkaisut huomioiva aluesuunnittelu avaa hyvän mahdollisuuden hillitä liikenteen ilmastovaikutuksia. Yleiskaavalla voidaan kehittää yhdyskuntarakennetta raideliikenteeseen tukeutuen ja näin mahdollistaa kestävät matkaketjut.

Liikkumisen päästöihin vaikuttamisen lisäksi yleiskaavalla voidaan vaikuttaa hiilinielujen ja -varastojen määrään. Varaamalla hiilivarastoina toimivia metsä- ja suoalueita suojelualueiksi voidaan turvata hiilivaraston säilyminen. Myös muut metsä- ja viheralueet toimivat hiilinieluina. Yleiskaavalla voidaan vaikuttaa siihen, missä määrin luontoalueita otetaan rakentamisen piiriin.

Yleiskaavalla ohjataan erityisesti rakentamisen sijoittumista ja tehokkuutta varaamalla alueita mm. asuin- ja työpaikka-alueiksi ja antamalle niille tarkempia määräyksiä esimerkiksi tehokkuuden, typologioiden tai kaupunkikuvan suhteen. Alueiden tarkempi toteutus määrittyy asemakaavavaiheessa, mutta yleiskaava mahdollistaa rakentamisen ja antaa sille suuntaviivat sekä toisaalta osoittaa rakentamisen ulkopuolelle jätettävät alueet.

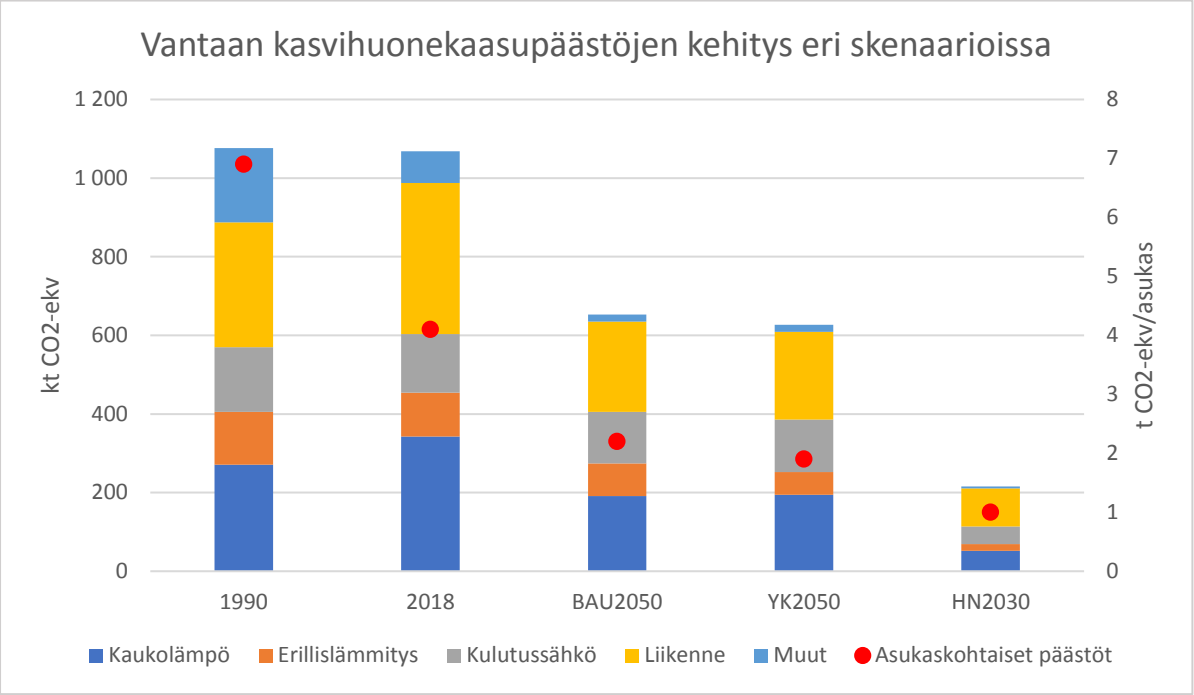
Päästölaskenta

Yleiskaavan vaikutuksia päästöihin ja osuutta hiilineutraalisuustavoitteesta arvioitiin HSY:n Ilmastoveivi-työkalulla. Hiilineutraali Vantaa -tavoitteen arvioinnin yhteydessä keväällä 2018 laadittu perusura-skenaario (business as usual, jäljempänä myös ”BAU”) vuodelle 2030 (Berger, 2018). BAU-skenaarioon on arvioitu todennäköisiä kehityskulkuja ja jo tehtyjä päätöksiä esimerkiksi kaukolämmön polttoainejakauman kehityksestä. Yleiskaavan ilmastovaikutusten arvioinniksi tästä BAU2030-skenaariosta laadittiin BAU2050-skenaario käyttämällä väestöennusteena yleiskaavaa varten laadittua perusennustetta, ja työpaikkojen määräksi yleiskaavan ennustetta. BAU2050-skenaariossa myös oletettiin energiatehokkuusvaatimusten jatkavan kiristymistään. Yleiskaavaskenaario laadittiin myös vuoteen 2050.

Ilmastoveivi-työkalu laskee aluekohtaisia päästöjä, eli tarkastelussa on mukana kaupungin alueella syntyvät päästöt sekä kaupungin alueella käytetyn energian päästöt. Näin tarkastelun ulkopuolelle jää esimerkiksi kulutuksen päästöt sekä lentoliikenteen päästöt. Ilmastoveivi ei myöskään ota huomioon lisääntyneen rakentamisen aiheuttamia päästöjä eikä hiilinieluissa tapahtuvia muutoksia.

Yleiskaava-skenaario (YK2050, http://ilmastoveivi.fi/drupal/365298350281) laadittiin tekemällä muutoksia BAU2050-skenaarioon. Yleiskaavan ratkaisuista huomioitiin mm. asukas- ja työpaikkamäärät sekä liikkumisen tiedot yleiskaavan ennusteiden mukaan, uuden rakentamisen sijoittuminen yleiskaavan mukaan sekä liikennehankkeet (muun muassa pikaraitiotie). Liitteessä 2 taustaoletuksista tarkemmin.

Laaditun yleiskaavaskenaarion mukaan Vantaan kasvihuonekaasupäästöt vähenevät 41,7 % vuoden 1990 tasoon verrattuna, kun taas BAU2050-skenaariossa vähenemä on 39,3 % (Kuva 3).

Kuva 3. Vantaan kasvihuonekaasupäästöjen kehitys eri skenaarioissa. Erillislämmityksen päästöt sisältävät sähkö-, öljy- ja maalämmön päästöt. Muut päästöt koostuvat jätteidenkäsittelyn, maatalouden sekä teollisuuden ja työkoneiden päästöistä. Kokonaispäästöt (CO2-ekv) 1990: 1076 kt; 2018: 1070 kt; BAU2050: 653 kt; YK: 627 kt, HN2030: 215 kt. Asukaskohtaiset päästöt (CO2-ekv): 1990: 6,9 t/asukas, 2018: 4,1 t/asukas BAU2050: 2,2 t/asukas, YK2050: 1,9 t/asukas HN2030: 1 t/asukas. Päästötiedot 1990 ja 2018: HSY 2019.

Hiilineutraalisuustavoitteen haasteena on voimakkaasti kasvava kaupunki. Yleiskaavaskenaarion pohjana käytetty voimakkaan kasvun ennuste on hieman suurempi kuin BAU-skenaariossa käytetty perusennuste, siksi suhteellinen ero asukaskohtaisissa päästöissä on suurempi kuin kokonaispäästöissä (kuva 3) Jo BAU2050-skenaarion oletuksissa on päästöjen vähenemistä, kun esimerkiksi kivihiili korvataan uusiutuvilla energianlähteillä. BAU2050-skenaarioon verrattuna yleiskaavan päästövähennykset ovat hiukan suuremmat, vaikka asukasmäärä kasvaa enemmän. Yleiskaava vie siis oikeaan suuntaan, mutta ei yksin riitä hiilineutraalisuustavoitteen toteutumiseen. Toisaalta yleiskaava voi toteutua hyvin monella tapaa, sillä se mahdollistaa tietynlaisia kehityskulkuja, mutta ei pakota niiden toteutumista. Päästöihin vaikuttavat paljon myös asukkaiden elintavat, joihin yleiskaava ei vaikuta ja joiden muuttumista on vaikea ennustaa. Yleiskaava kuitenkin mahdollistaa päästöjen vähentämisen. Liitteessä 3 on esitetty yleiskaavaskenaarion tulokset lämmityksen, sähkön ja liikkumisen osalta.

Laskurissa on myös monia asioita, joihin yleiskaava ei ota kantaa, mutta joilla on suuri vaikutus kaupungin kasvihuonekaasupäästöihin. Näitä ovat mm. Uusiutuvan energian tuotanto sekä kaukolämmön polttoaine, jonka päästöjä täytyy vähentää yleiskaavasta riippumatta. Yleiskaava ohjaa kasvua hyvien liikenneyhteyksien äärelle, ja kaukolämmön piiriin. Paljon päästökehityksestä riippuukin kaukolämmön polttoainejakauman kehityksestä. Yleiskaavan toimenpiteistä seuraa myös paljon uutta rakentamista, sekä neitseelliselle maalle että myös purkamisen kautta, ja nämä päästöt eivät laskurissa näy. Rakentamisen kasvihuonekaasupäästöt ovat suuret ja muodostavat ison osan rakennusten elinkaaren aikaisista päästöistä.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen yleiskaavoituksella

Ilmaston vaihtelun, sään ääri-ilmiöiden ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin voidaan varautua maankäytössä ja kaavoituksessa. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta keskeistä on turvata kattava viheralueverkosto sekä ylläpitää vettä haihduttavaa, viilentävää ja hulevesien imeytymistä edistävää viherrakennetta tiivistyvillä kaupunkialueilla sekä huomioida vesistö- ja hulevesitulvien riskipaikat ja varata niillä tilaa tulvimiselle. Aluevarausten lisäksi yleiskaavassa voidaan huomioida viherrakenne ja hulevedet myös yleismääräyksin.

Kaavoitus ja erityisesti yleiskaava on keskeinen keino huolehtia viheralueverkoston yhtenäisyydestä. Yhtenäiset viheralueet myös mahdollistavat monipuolisempien elinympäristöjen säilymisen ja lajien siirtymisen uusille alueille. Riittävän isot ja monipuoliset metsäalueet ovat vastustuskykyisempiä esimerkiksi myrsky- ja tuholaisvahingoille.

Yleiskaavan toimenpiteiden ilmastovaikutukset

Merkittävien vaikutusten tunnistaminen

Yleiskaavan vaikutukset ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen arvioitiin vertaamalla yleiskaavan toimenpiteitä nykytilaan ja yleiskaavaan 2007 sekä arvioimalla vaikutuksen suuntaa, suuruutta ja kohdistumista. Vaikutuksen suuruutta arvioitiin asteikolla merkittävä vaikutus – vähäinen vaikutus – ei vaikutusta. Toimenpiteitä, joilla tunnistettiin olevan merkittäviä tai ristiriitaisia vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillintään tai sopeutumiseen, arvioitiin sanallisesti tarkemmin. Myös toimenpiteitä, joilla arvioitiin olevan kokonaisuuden kannalta pieni, mutta paikallisesti merkittävä vaikutus, on arvioitu. Toimenpiteet on koottu teemoittain: mitoitus, täydennysrakentaminen, uudet aluevaraukset, liikkuminen, viheralueet ja vesi. Taulukko arvioiduista yleiskaavan toimenpiteistä on liitteenä 1.

Yleiskaavan mitoitus mahdollistaa kaupungin kasvun

Asukasmäärän kasvu noin 100 000 asukkaalla ja työpaikkamäärän kasvu noin 80 000 työpaikalla vaikuttaa merkittävästi ilmastonmuutoksen hillintään. Voimakas kasvu on suuri haaste päästöjen vähentämiselle, sillä asukasmäärän kasvaessa voimakkaasti tulee asukaskohtaisia päästöjä pystyä leikkaamaan merkittävästi, jotta kokonaispäästöt pienenevät ja hiilineutraaliustavoitteeseen päästään. Ilmastoveivi-laskelman perusteella asukaskohtaisten päästöjen tulisi olla noin 1 t CO2-ekvivalenttia, kun se vuonna 2018 oli noin 4,1 t CO2-ekvivalenttia.

Väestön ja työpaikkamäärän kasvaessa päästöjä syntyy sekä kotien ja työpaikkojen rakentamisesta että niillä tapahtuvasta energiankulutuksesta ja paikasta toiseen liikkumisesta. Yleiskaava mahdollistaa noin 6 miljoonan toimitilakerrosneliön ja 7 miljoonan asuinkerrosneliön rakentamisen. Rakennuksen elinkaaren näkökulmasta rakentamisen aiheuttamat päästöt ovat suuret. Tämän lisäksi päästöjä syntyy infrastruktuurin rakentamisesta sekä rakennuksen käytön aikaisesta energiankulutuksesta, korjauksista sekä lopulta purkamisesta ja jätteenkäsittelystä.

Rakennusten energiankulutukseen tai paikallisen uusiutuvan energian tuotantoon ei yleiskaavassa ole otettu kantaa. Rakennusjärjestys mahdollistaa aurinkopaneelien asentamisen ilman toimenpidelupaa ja maalämpökaivojen poraaminen on mahdollista toimenpideluvalla tai rakennusluvan yhteydessä.

Yleiskaavassa ei ole osoitettu rakennusten energiatehokkuudelle tai uusiutuvan energian käytölle tavoitteita, mutta Resurssiviisauden tiekartassa on tunnistettu, että uusiutuvien osuutta tulee nostaa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi.

Rakentamisvaiheen päästöjä ei ole huomioitu Ilmastoveivi-laskennassa. Rakennusmateriaaleilla sekä rakennuksiin liittyvillä muilla ratkaisuilla (mm. pysäköintirakenteilla) voidaan jonkin verran vaikuttaa rakentamisen päästöihin. Yleiskaava ei ota kantaa esimerkiksi rakennusmateriaaleihin tai yksittäisten rakennusten toteuttamiseen. Yleiskaava ei myöskään takaa näin suurta rakentamisen määrää, ainoastaan mahdollistaa sen. Yleiskaavan mahdollistamalla kasvumäärällä arvioidaan olevan merkittävä vaikutus ilmastopäästöihin – kasvutahti on ainakin haaste hiilineutraaliustavoitteelle.

Täydennysrakentaminen: kasvu ohjataan keskustoihin ja hyville joukkoliikennesijainneille

Kasvava väestömäärä ja suuri lisäys työpaikoissa edellyttää huomattavaa rakentamisen määrää. Toisaalta uuden rakentamisen sijoittaminen olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen ja joukkoliikennevyöhykkeille esimerkiksi kauempana sijaitsevien metsä- tai peltoalueiden sijaan mahdollistaa asukkaiden ja työntekijöiden vähäisemmän liikkumistarpeen ja kestävien kulkumuotojen käyttämisen. Keskustojen ja asuinalueiden kehittymisen arvioidaan toteutuvan osittain myös purkavan lisärakentamisen kautta, jolloin kaupunkirakenne tehostuu, mutta rakennuksia puretaan jo ennen niiden teknisen käyttöiän päättymistä.

Uusista asumisen alueista pääosa sijoittuu yleiskaavan 2007 työpaikka-alueille tai toteutumattomille työpaikka-aluevarauksille. Erityisesti hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden työpaikka-alueita muutetaan asumiseen lentomelun asettamat rajoitukset huomioiden. Tämä tuo uuden asuinrakentamisen jo rakennetun infran piiriin vähentäen infrarakentamisen tarvetta ja säästäen luontoalueita. Alueiden käyttötarkoituksen muuttaminen kuitenkin edellyttää usein rakennusten purkamista ja uuden rakentamista, mikä aiheuttaa päästöjä. Sijainti joukkoliikennevyöhykkeellä kuitenkin tukee joukkoliikenteen käyttöä yksityisautoilun sijaan. Keskustojen ja muuntuvien alueiden lisäksi uutta asuinrakentamista ja nykyisen rakenteen tiivistämistä ohjataan yleiskaavassa erityisesti niin kutsutulla kestävän kasvun vyöhykkeellä, joka on osoitettu pikaraitiotien varrelle sekä juna-asemien ympärille.

Yleiskaava ohjaa aluevarausten määräysten kautta useimmin tarvittavien palveluiden sijoittumista keskusta-alueille ja asumisen alueille. Mikäli palvelut saadaan mahdollisimman lähelle asutusta, lyhenevät päivittäiset asiointimatkat. Muut, harvemmin tarvittavat kaupan palvelut, ohjataan kaupan alueille. Näille alueille keskitetään niitä kaupallisia palveluita, joissa ei yleensä asioida päivittäin tai viikoittain.

Kun pääosa kasvusta osoitetaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen, tiivistetään nykyisiä, paikoin suhteellisen väljästi rakennettuja keskustoja ja asuinalueita. Ilmaston lämmetessä on syytä huomioida paitsi hulevesien käsittely rankkasateiden lisääntyessä, myös lämpösaarekeilmiön mahdollisuus. Lämpösaarekeilmiötä mallinnettiin pääkaupunkiseudulla karkealla mittakaavalla. Mallinnuksen perusteella kaupunkirakenne erottuu viheralueista ympäristöään lämpimämpänä, mutta ilmaston lämmetessä lämpötilan nousu on viheralueilla suhteellisesti suurempi kuin rakennetuilla alueilla (Jylhä ym., 2019).

Viheralueille osoitetaan joitakin rakentamisen varauksia

Uudet asumisen ja työpaikan aluevaraukset osoitetaan pääosin nykyisen kaupunkirakenteen sisään muuntamalla työpaikka-alueita asumiseen ja osoittamalla joillekin alueille entistä tehokkaampaa maankäyttöä. Nykytilaan verrattuna yleiskaavassa on osoitettu useita rakentamisen alueita nykyisille viheralueille, mm. Petikossa. Näistä valtaosa on yleiskaavan 2007 varauksia, mutta myös muutama uusi aluevaraus tai alueen laajennus on osoitettu.

Yleiskaavassa osoitetaan uusi tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue Vierumäkeen lentomelualueelle. Alue on uusi verrattuna nykytilaan ja yleiskaavaan 2007 ja sen laajuus noin 39 ha. Alue on nykyisin metsää ja sen rakentuminen vaikuttaa hiilinielujen määrään. TT-alueilla on tyypillisesti laajoja asfaltti- ja kattopintoja, joilla syntyy hulevesiä. Kokonaisuuden kannalta vaikutus hiilitaseeseen tai hulevesiin ei kuitenkaan ole merkittävä. Logistisesti alueen sijainti on hyvä, sillä se yhdistyy Tuusulan Itäväylän työpaikka-alueeseen.

Seutulaan osoitetaan yleiskaavan 2007 jätteenkäsittelyaluevarauksen sijaan hieman pienempi teknisen huollon (ET) aluevaraus täyttömäelle ja sen yhteydessä olevaa tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan aluetta (TT) laajennetaan vastaavasti. Täyttömäkiä tarvitaan, koska nykyiset ovat täyttymässä. Koko pääkaupunkiseudulla on tarve ylijäämämaiden läjitykselle. Vaikka ET-alueen sijainti on keskustoihin nähden melko syrjässä, se on kuitenkin kohtuullisen lähellä keskeisiä rakentamisen alueita. Vaihtoehtoisesti ylijäämämaita pitäisi kuljettaa huomattavasti kauemmas naapurikuntiin, mistä syntyisi enemmän päästöjä. TT-alue mahdollistaa kiertotaloustoimintoja (mm. maa- ja kiviaineksen käsittelyä), joiden on hyvä sijaita lähellä rakentamisen alueita kuljetusmatkojen minimoimiseksi.

Joitakin asuinalueita laajennetaan yleiskaavan 2007 aluevarauksiin nähden ja osa yleiskaavan 2007 aluevarauksista on yhä toteuttamatta ja ne ovat nykyisin virkistyskäytössä. Uusia asumisen alueita viheralueille osoitetaan yhteensä noin 300 ha (noin 1,3 % kaupungin pinta-alasta), mistä osa johtuu yleiskaavan tarkkuustason muutoksesta. Alueista suurimmat sijaitsevat Länsimäessä (Östersundomin alueella), Asolassa (Rekolanmetsä) ja Kivistössä (Lapinkylän keskusta- ja asumisen alueita). Asuinalueiden laajennukset kytkeytyvät nykyisiin asuinalueisiin ja asumisen varauksiin ja ovat pääosin hyvän joukkoliikenneyhteyden alueella. Joitakin yleiskaavassa 2007 rakentamiseen osoitettuja alueita on nyt muutettu viheralueiksi (yhteensä noin 160 ha). Etenkin metsäisten alueiden rakentaminen poistaa hiilinieluja. Koko kaupungin mittakaavassa vaikutus päästöihin on kuitenkin melko vähäinen.

Liikkumista ohjataan kestävämpään suuntaan

Yleiskaava ohjaa erityisesti asuinrakentamisen tiivistämistä asemanseuduille ja ratikan varteen. Tämä mahdollistaa lisää asukkaita hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueelle ja tukee kestävien kulkumuotojen käyttöä. Eri kulkumuotojen valintaan pyritään yleiskaavalla vaikuttamaan mm. pyöräilyreittien, jalankulkuympäristön laadun sekä pysäköintinormien avulla.

HSL:n liikkumistutkimuksessa 2012 (HSL, 2013) todetaan, että jos auto omistetaan, sitä yleensä käytetään. Se kasvattaa kynnystä myös satunnaisten matkojen tekemiseen julkisilla. Auton omistaminen on yleisempää pientalossa kuin kerrostalossa asuvilla. Liikkumistutkimuksessa on tutkittu myös matkojen suuntautumista pääkaupunkiseudulla. Vantaalta kuljetaan Helsingin kantakaupunkiin, jonne yhteydet ovat sujuvimmat, isoksi osin julkisella liikenteellä, mutta Vantaan

sisäiset matkat sekä matkat muualle pääkaupunkiseudulle tehdään pääosin henkilöautolla. Vuoden 2018 liikkumistutkimuksen tuloksia ei vielä heinäkuussa 2019 ollut käytettävissä. Vantaan poikittaisliikennettä parantaneen kehäradan mahdollista vaikutusta ei siis ole tässä vielä nähtävissä.

Yleiskaavassa osoitetaan uudenlaisena merkintänä pyöräilyn baanat eli korkeatasoiset, pitkämatkaisen pyöräilyn reitit. Merkinnällä ohjataan laadukkaiden, kytkeytyneiden pyöräilyväylien rakentamista. Tällä pyritään lisäämään pyöräilyn kulkutapaosuutta. Baanat yhdistävät keskusta-alueita toisiinsa ja helpottavat pyöräilyä niiden välillä. HSL:n liikkumistutkimuksissa 2012 ja 2018 pyöräilyn osuus koko Helsingin seudulla lisääntynyt hieman: tänä aikana panostettu pyöräilyväyliin sekä Helsingissä ja Espoossa otettu käyttöön kaupunkipyörät. (HSL 2019.) Kävely-ympäristön laatua korostetaan yleiskaavan keskusta-alueen ja asumisen alueiden (poislukien pientalo- ja kyläalueet) sekä monipuolisten työpaikka-alueiden (TP) kaavamääräyksissä. Kävely- ja pyöräily-ympäristön laadun sekä reittiverkoston parantamisen arvioidaan lisäävän niiden houkuttelevuutta.

Lentoliikenteen päästöjä ei ole huomioitu Vantaan kaupungin päästöjen laskennassa. Lentokenttä on kaupungin keskeisimpiä työpaikka-alueita ja lentoasemankasvun edellytysten turvaaminen on yksi yleiskaavan tavoitteista. Lentoliikenteen lisääntyminen lisää myös siitä aiheutuvia päästöjä, mikäli lentokoneissa käytetään jatkossakin fossiilisia polttoaineita.

Viher- ja virkistysalueverkosto säilyy pääosin nykyisellään, vihertehokkuus korostuu

Viherrakenne on tärkeä ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta monella tavalla. Viherrakenne, kuten viheralueet, puistot ja viherkatot, voi edistää ihmisten ja kaupunkiympäristön sopeutumista ilmastonmuutoksen vaikutuksiin esimerkiksi viivyttämällä ja pidättämällä hulevesiä ja viilentämällä rakennuksia ja vähentämällä asukkaiden ja ympäristön haavoittuvuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Viherrakenteen sopeutumisen ja säilymisen kannalta on tärkeää, että huolehditaan esimerkiksi riittävän laajojen ja yhtenäisten viheralueiden ja -verkostojen säilymisestä ja kaupunkimetsien hoidosta. (HSY, 2017.)

Mitä laajempi ja yhtenäisempi viherrakenne, sitä enemmän se tarjoaa erilaisia ekosysteemipalveluja, ja sillä on merkitystä myös ilmastonmuutoksen ja siihen sopeutumisen kannalta. Yleiskaavassa viheralueverkosto säilyy pääosin ennallaan.

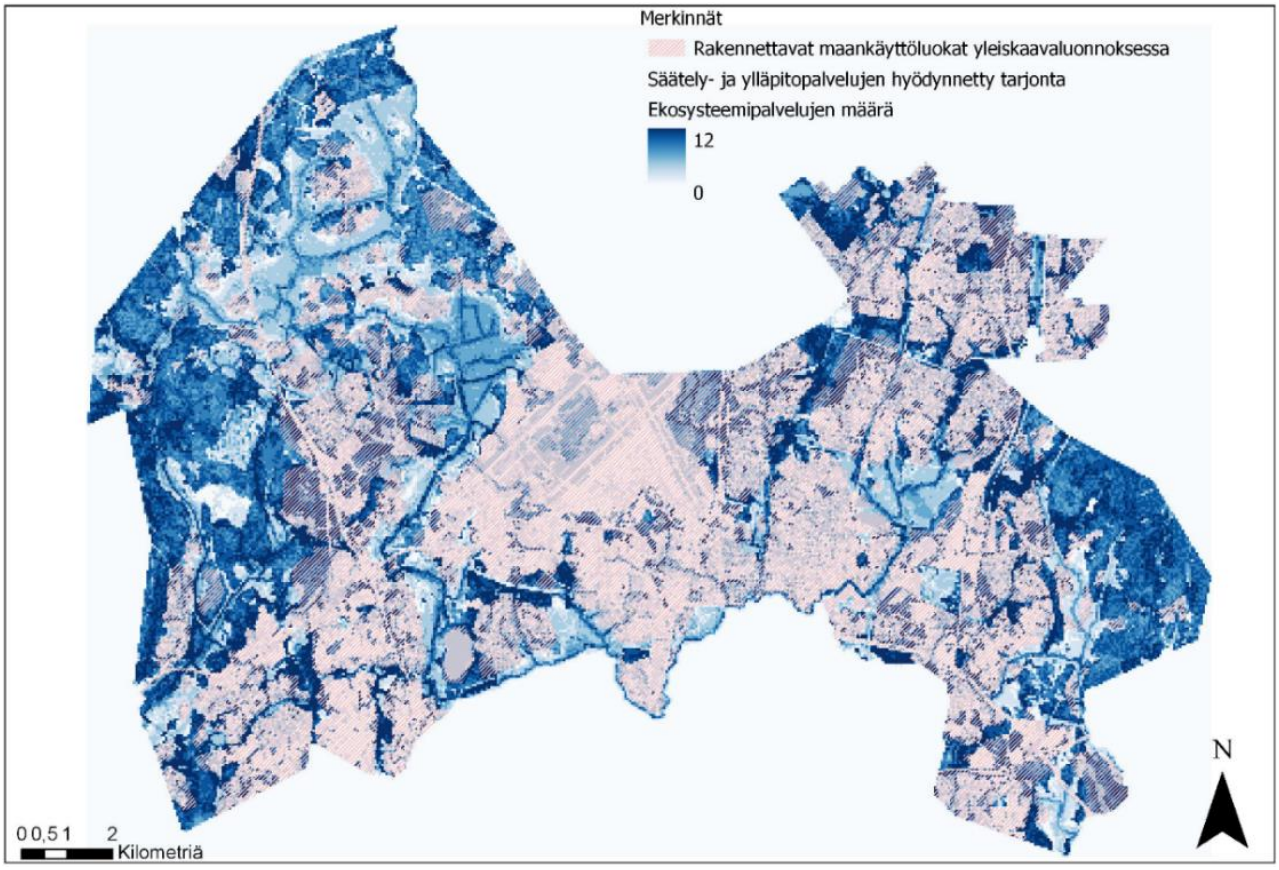
Viherrakenteen kasvillisuus ja maaperä muodostavat mm. veden valuntaa viivyttäviä rakenteita, jotka tarjoavat tulvasuojeluhyötyjä. Kasvillisuuden ja puiden lehdille jäävä sade ja maaperään pidättyvä vesi vaikuttavat veden kiertoon ja sitä kautta tulviin. Puut ja muu kookas kasvillisuus ohjaavat ja suuntaavat ilmavirtoja ja suojaavat esimerkiksi myrskytuulilta asutuksen läheisyydessä. Viherrakenteen suuret metsät ja vesistöt tasaavat alueellista ilmastoa ja ehkäisevät lämpösaarekeilmiötä rakennetussa ympäristössä. (Vantaan luontohyödyt 2018, luonnos.)

Kaavaan on tuotu uutena vihertehokkuuteen kantaa ottava määräys, joka koskee keskustoja, monipuolisia työpaikka-alueita, kaupan alueita ja muita kuin pientalovaltaisia asumisen alueita. Vihertehokkuus-menetelmän avulla varmistetaan riittävä vihreä ja sadevettä läpäisevä pinta-ala tonteilla tai kaduilla. Tämän merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa korostuu kaupunkien tiivistyessä. Menetelmä parantaa kaupungin edellytyksiä sopeutua ilmastonmuutokseen edistämällä tonttikasvillisuudella riittävän viherrakenteen muodostumista. Kasvillisuus ja läpäisevät pinnat

vähentävät tulvariskiä, sitovat hiilidioksidia, viilentävät rakennetun ympäristön lämpösaarekkeita ja lisäävät kaupunkitilan viihtyisyyttä ja terveysvaikutuksia. (Vantaan kaupunki, 2018.)

Vihertehokkuusmääräyksellä arvioidaan olevan merkittävä vaikutus ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta. Määräyksen avulla voidaan varmistaa riittävästi vihreää ja vettä läpäisevää pintaa kasvavassa ja tiivistyvässä kaupungissa, ainakin niillä alueilla, joita määräys koskee. Määräyksellä on myönteinen vaikutus myös ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta.

Ekosysteemipalveluista säätely- ja ylläpitopalveluilla on suuri merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta, koska ne auttavat pidättämään ja puhdistamaan vesiä sekä tasaamaan ilman lämpötilaa ja tuulisuutta. Vantaan luontohyötyselvityksen luonnoksessa (2018) vietiin kartalle luokituksen mukaisten ekosysteemipalvelujen hyödynnetty tarjonta niiden tietojen pohjalta, joita käytettävissä oli. Hyödynnetty tarjonta tarkoittaa sitä, että kartta-analyysien lähtökohdaksi on otettu sekä se, mitä luonto tarjoaa, että se, onko ihmisiä hyödyntämässä tarjottua palvelua. Kartta-analyysissä on tehty valintoja ja tulkintoja, ja se koskee nykytilannetta (2018). Alla oleva kartta (kuva 4) on suuntaa antava analyysi siitä, missä Vantaan nykyisessä viherrakenteessa ovat säätely- ja ylläpitopalveluiden tiivistymät. Mukana analyysissä on globaalin ilmaston säätely, jossa kartalle on viety merkittävimmät hiilinielut eli metsät ja suot.

Kuva 4. Ekosysteemipalvelut. Kansainvälisessä cices-luokittelussa (Common International Classification of Ecosystem Services) ekosysteemipalvelut jaetaan tuotantopalveluihin, säätely- ja ylläpitopalveluihin ja kulttuurisiin ekosysteemipalveluihin. Kartalla on esitetty säätely- ja ylläpitopalvelujen hyödynnetty tarjonta ja yleiskaavaluonnoksen rakennettavat maankäyttöluokat. Kartalla esitetyt ekosysteemipalvelut: Haitallisten aineiden biopuhdistus, puhdas ilma, melun torjunta, eroosion torjunta, veden kierron säätely, veden viivytys ja tulvasuojelu, pölytys ja siementen levitys, elinympäristöt, veden laadun ylläpito, globaalin ilmaston säätely sekä alueellisen ilmaston säätely. (Vantaan luontohyödyt 2018.)

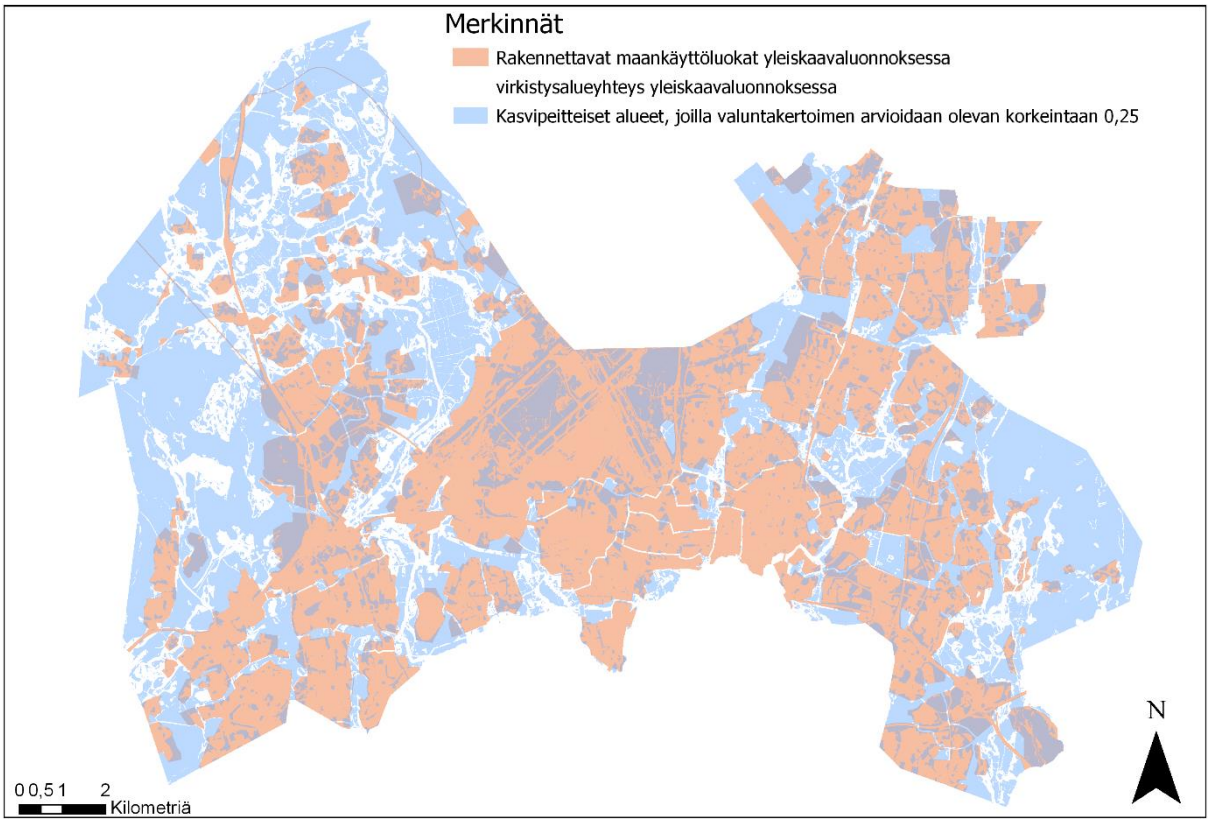
Yleiskaavaluonnoksen rakennettavat maankäyttöluokat on esitetty vaaleanpunaisella vinoviivoituksella. Suurin osa runsaasti säätely- ja ylläpitopalveluja tarjoavista alueista jää rakentamattomiksi. Uusia luonnonsuojelualueita esitetään monien runsaasti palveluja tarjoavien alueiden kohdille (mm. Raappavuoret ja Myyrmäenlehto, Vaskivuori, Vierumäenmetsä ja Hagakärrsbergen). Runsaasti palveluja tarjoavien alueiden päälle on esitetty asuinrakentamista mm. Asolan Rekolanmetsässä (Kylmäojan varrella ja Kylmäojankorven suojelualueella palveluja on kuitenkin vielä enemmän) ja Leppäkorvessa. Keimolan ja Myllymäen kaupunginosissa erottuvat laajemmat nykyisille metsäalueille rakennettavat tuotanto- ja varastotoiminnan alueet (TY). Näiden välissä Tyttömäenmetsän uudelle luonnonsuojelualueelle osuu kuitenkin merkittävä säätely- ja ylläpitopalveluiden keskittymä.

Verrattuna voimassa oleviin yleiskaavoihin ohjataan yleiskaavaluonnoksen määräyksillä tulevaa maankäyttöä ja rakentamista siten, että ekosysteemipalveluita säilyy tai kehitetään myös rakennettavilla alueilla. Näin vaikuttavat määräykset riittävistä virkistysalueista, vihertehokkuudesta ja avoimista puroista ja hulevesistä. Pohdittava on vielä, ovatko määräykset purojen tilavarausten ja tuotanto- ja varastoalueiden osalta riittäviä.

Hulevedet huomioidaan, tulviin varaudutaan

Koska ilmastonmuutoksen myötä sateisuus lisääntyy, ovat vettä pidättävät alueet tärkeitä sopeutumisen kannalta. Kasvipeitteiset alueet hidastavat veden kiertoa, sillä osa sateesta haihtuu lehdiltä ja osa imeytyy maaperään. Kaupunkirakenteen tiivistyessä ja kovien pintojen, kuten asfaltin ja kattojen, lisääntyessä tulee hulevesiin kiinnittää erityistä huomiota.

Kartalla (kuva 5) on esitetty sinisellä veden kierron säätely interseption (kasvillisuuden ja puiden lehdille jäävä sade) ja maaperään imeytymisen kautta. Sinisellä on esitetty kasvipeitteiset alueet, joilla valuntakertoimen arvioidaan olevan korkeintaan 0,25: kaikki metsäalueet, pienimmän kaltevuuden (alle 1 aste) matalan kasvillisuuden alueet (perustuen MML:n Korkeusmalliin 10 m) sekä 1-4 asteen kaltevuuden matalan kasvillisuuden alueet maaperäluokissa sora, hiekka, turve ja moreeni (ei savi, siltti, kallio). Menetelmä noudattaa Helsingin Yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja B48 (Kuusisto 2002). Veden kierron säätely on yksi kansainvälisen cices-luokittelun mukaisista ekosysteemipalveluista. (Vantaan luontohyödyt 2018).

Kuva 5. Yleiskaavaluonnoksen rakennettavat alueet ja veden kierron säätely.

Koska yleiskaava sijoittaa uudisrakentamisesta suurimman osan jo rakennetuille alueille, näkyy kartassakin, että rakennettavien alueiden päällä on vain vähän vaaleansinisiä alueita, joilla on suurempaa merkitystä veden kierron säätelyssä. Tästä on kuitenkin poikkeuksia. Lentokenttä on luku sinänsä: lentokenttäalue merkittiin tässä tarkastelussa rakennettavaksi alueeksi, vaikka sinne sijoittuu kiitoteiden välisiä nurmialueita ja koillisessa kiitoteiden risteämän laajoja kosteikkoalueita, joiden päällä on osittain työpaikka-alueita.

Yleiskaavaluonnokseen on tuotu uutena yleismääräys koskien hulevesiä. Yleismääräys esittää kaupungin hulevesiohjelman mukaisen hulevesien hallinnan yleisen tavoitetilan. Määräyksellä on pieni vaikutus ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Hulevesimääräys esittää kaupungin hulevesien hallinnan yleisen tavoitetilana kaupungin hulevesiohjelman tavoitteiden hengessä. Vantaan hulevesiohjelma (2009) suosittaa hulevesien hallinnan kytkemistä myös yleis- ja osayleiskaavoitukseen. Yleiskaavaluonnoksen määräys osaltaan saattaa lisätä hulevesien hallinnan tärkeyttä ja tuoda lisää painoarvoa asialle, mutta viime kädessä asemakaavoituksella on kuitenkin ratkaiseva rooli.

Asuinalueiden rakentamista nykyisiin metsiin yleiskaavaluonnos mahdollistaa mm. Petikon Friimetsässä ja Asolan Rekolanmäessä. Tiiviillä asuinalueilla, kaupallisen palveluiden alueilla ja monipuolisilla työpaikka-alueilla määrätään toteuttamaan alueet vihertehokkaasti. Se tarkoittaa sitä, että alueilla on myös rakennettuina vettä pidättävää kasvillisuutta. Pientaloalueiden on arveltu pysyvän riittävän vehreinä ilmankin vaatimusta – tosin tätä tulisi vielä pohtia, sillä nykyisin monilla pientaloalueilla pihoja päällystetään niin paljon erilaisilla läpäisemättömillä pinnoilla, että vettä pidättävälle kasvillisuudelle ja maaperälle ei jää suuria tiloja. Keimolan, Myllymäen ja Vallinojan kaupunginosissa erottuvat laajemmat nykyisille metsäalueille rakennettavat tilaa vaativan tuotanto-

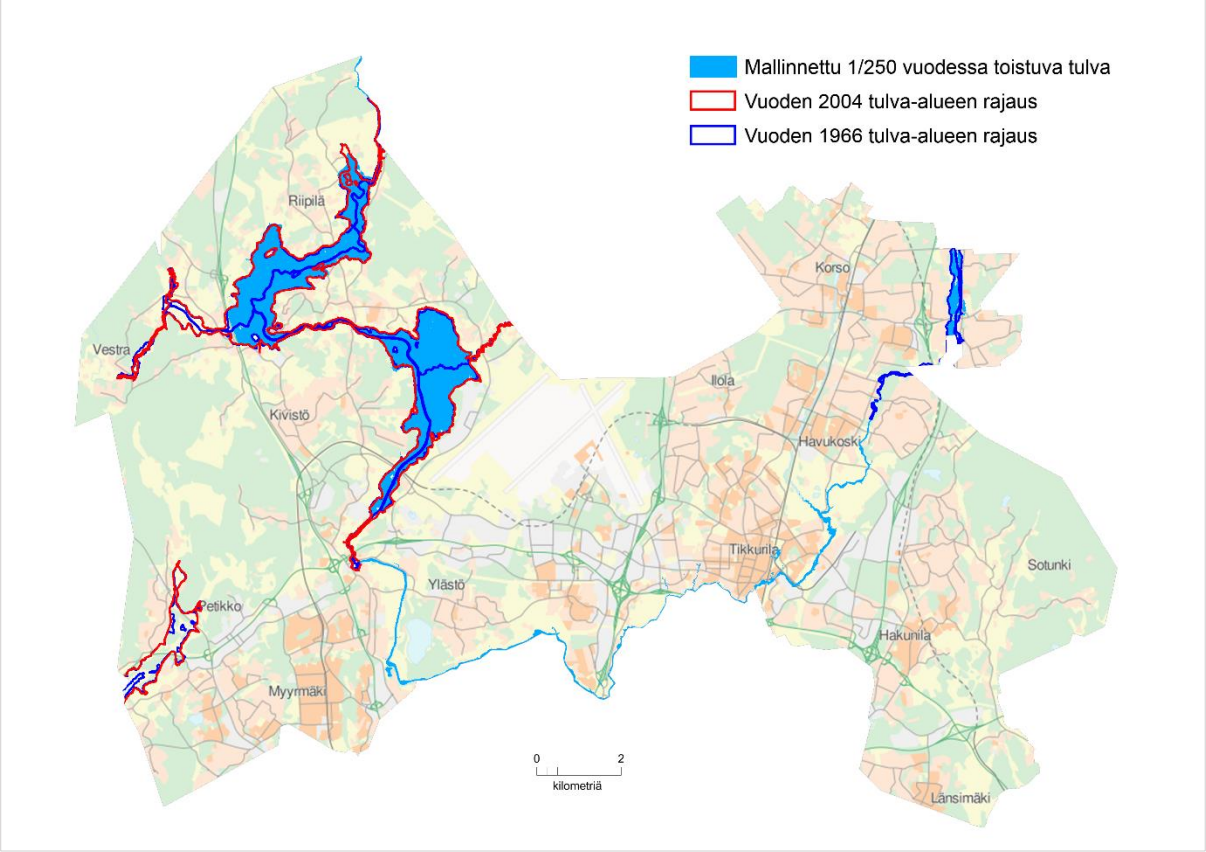
ja varastotoiminnan alueet ja tuotanto- ja varastotoiminnan alueet. Näillä alueilla ei vaadita vihertehokkuutta. Yhdyskuntateknisen huollon alue, täyttömäki Kiilassa, ei pidätä vesiä sinä aikana, kun mäelle tuodaan maata. Täytön aikaiseen hulevesien hallintaan on kiinnitettävä huomiota.

Yleiskaavassa on osoitettu uutena merkintänä hulevesitulva-allas. Luonnoksessa alueille, joilla on todettu tulvimista, on osoitettu hulevesitulva-allas symbolimerkinnällä. Näille alueille tulee tarkemmassa suunnittelussa varata tilaa tai rakentaa hulevesitulviin varautumiseen tarvittava allasalue. Osassa näistä saattaa jo ollakin painauma, ns. luontainen tulva-allas, jonne alueen tulvavedet kerääntyvät. Osa tulva-altaista on jo olemassa tai rakennettu, osa varauksena.

Vantaalla hulevesitulvapaikkoja on selvitetty keräämällä tietoa havaituista tulvista paikkatietoaineistoon. Lisäksi tulvapaikkoja on saatu mallintamalla rakennetun ympäristön hulevesiverkostoja ja pienvesistöjä. Vantaan Tulvaohjelman (2015) suositusten mukaisesti yleiskaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa tulisi varata alueita hallitulle tulvimiselle.

Hulevesimerkinnällä on kohtalainen vaikutus ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Hulevesitulva-altaita osoittamalla voidaan varautua rankkasateiden aiheuttamiin kaupunkitulviin osoittamalla sellaiset kohdat, joissa voidaan viivyttää merkittäviä määriä hulevesiä, ja joille ei enää asemakaavavaiheessa välttämättä löytyisi riittävästi tilaa. Osoittamalla nämä kohdat varataan rakenteen sisällä tilaa tulvavesille.

Yleiskaavassa on huomioitu vesistötulvat siten, että tulva-alueille ei ohjata uutta asumista. Vantaan tulvaohjelmaan (Vantaan kaupunki, 2015) suositusten mukaisesti yleiskaavassa on pyritty ottamaan tulvat huomioon entistä paremmin, ja käytetty tulva-alueena Keravan- ja Vantaanjoen mallinnettuja tulva-alueita, joissa esiintyy keskimäärin 1/250 vuodessa toistuva tulva sekä havaittuja tulva-alueita vuoden 1966 ja 2004 tulvista (kuva 6). Nämä tulva-alueet on osoitettu pääosin viheralueiksi (VR, VL, EV) tai maatalousvaltaiselle alueelle (MT).

Kuva 6. Vantaan tulva-alueet.

Johtopäätökset

Nykyisten ennusteiden mukaan ilmasto tulee muuttumaan, mutta tulevista päästömääristä riippuu, kuinka suuri muutos on. Vantaan kaupunki on sitoutunut leikkaamaan päästöjä voimakkaasti ja tavoitteena on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030. Tämä edellyttää merkittäviä päästövähennyksiä eri sektoreilla, joista suurimmat ovat energiantuotanto ja liikenne. Samalla väestö ja työpaikkamäärä kaupungissa kasvavat voimakkaasti.

Yleiskaava ohjaa kohti kestäviä liikkumismuotoja kehittämällä joukkoliikenneverkostoa, luomalla korkeatasoisen polkupyöräilyn baanaverkoston sekä keskittämällä kasvua erityisesti juna-asemien läheisyyteen ja pikaraitiotien varrelle. Useimmin tarvittavat palvelut ohjataan keskustoihin sekä asumisen alueille, jolloin liikkumistarve pienenee ja palvelut ovat helpommin saavutettavissa kestävillä kulkumuodoilla. Palveluiden sijoittumiseen ja asukkaiden kulkutavan valintaan vaikuttavat kuitenkin myös monet muut seikat kuin kaavoitus.

Arvioinnissa tunnistettiin merkittäväksi haasteeksi yleiskaavan aikajänteelle ennustettu kasvu. Asukas- ja työpaikkamäärän kasvu edellyttää uusien asuin- ja työpaikkarakennusten rakentamista, ja kasvava rakennuskanta kuluttaa entistä enemmän lämmitysenergiaa ja sähköä. Yleiskaava ei ohjaa rakennusten lämmitysmuotoja tai käytettäviä polttoaineita, vaikka ohjaakin kasvun enimmäkseen kaukolämpöverkon piiriin. Yleiskaavassa ei myöskään ole huomioitu uusiutuvan energian tuotantoa, sillä esimerkiksi aurinkoenergian hyödyntäminen ei edellytä lupia ja maalämpökaivon poraaminen on mahdollista toimenpideluvalla, eikä niiden toteuttamista ohjata yleiskaavalla. Yleiskaava ei myöskään ota kantaa rakennusten kestävyyteen.

Koska uusiutuvan energian hyödyntäminen on ollut vähäistä sen mahdollistavien tai siihen suosittavien asemakaavojen toteutuksessa, ja koska hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen on vaativa tavoite, tulisi myös yleiskaavassa huomioida keinot hillitä rakentamisen ja rakennuksen energiankulutuksen päästöjä. Yleiskaavassa voitaisiin ohjata yleismääräyksellä kestävien energiamuotojen suosimista ja tarkemmassa suunnittelussa voidaan alueille asettaa täsmällisempiä tavoitteita.

Yleiskaava mahdollistaa kaupungin sopeutumisen ilmastonmuutokseen. Määräykset tukevat sellaisen kaupunkirakenteen muodostumista, jossa hellekausina kasvillisuus viilentää ilmaa ja sateella vesi viipyy kasvullisilla alueilla. Kaupunkirakenne ja viheralueverkosto pysyvät edelleen sellaisina, että viheralueita on kattavasti joka puolella kaupunkia lähellä ihmisiä. Laajat metsäalueet Sipoonkorvessa ja Petikossa säilyvät.

Sateisuuden lisääntymiseen on varauduttu rajaamalla vesistötulva-alueet pois rakentamisen piiristä ja varaamalla tilaa hulevesitulva-altaille. Jatkosuunnittelussa tulee huomioida viherrakenteen säilyminen myös tiivistyvän kaupunkirakenteen sisällä sekä asettaa tavoitteet vihertehokkuudelle ja mitoittaa hulevesitulva-altaat.

Kestävää kehitystä yleiskaavan yhtenä tärkeänä lähtökohtana voisi tuoda voimakkaammin esille. Yleiskaava on keskeinen kaupunkirakenteen kehittämisen työkalu, ja sen tulee tukea kestävyystavoitteita. Päästölaskennan perusteella suunta on oikea, mutta hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vaatii yleiskaavan toteutumista kestävällä tavalla. Kestävyys on yksi elinympäristön laadun näkökulma, ja jatkossa sen painoarvo tulee todennäköisesti kasvamaan.

Lähteet

Berger, M. 2018. Hiilineutraali Vantaa 2030. Selvitys tarvittavista lisätoimenpiteistä. Vantaan kaupunki. Luettavissa verkossa https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/138291_Hiilineutraali_Vantaa_2030_-selvitys.pdf

HSL 2019. Liikkumistutkimus 2018. Kulkutapojen käyttö Helsingin seudulla. Luettavissa verkossa https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/liikkumistutkimus_2018_kulkutapojen_kaytto_helsingin_seudulla.pdf

HSL 2013. Liikkumistottumukset Helsingin seudulla 2012. Luettavissa verkossa https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/liikkumistottumukset_helsingin_seudulla2012.pdf

HSY 2019. Pääkaupunkiseudun kasvihuonekaasupäästöt. www.hsy.fi/paastot Luettu 12.7.2019

HSY 2017. Pääkaupunkiseudun ilmastonmuutokseen sopeutumisen haasteet. Luettavissa verkossa https://www.hsy.fi/fi/asiantuntijalle/ilmastonmuutos/sopeutuminen/strategia/Documents/Sopeutumisen%20uudet%20haasteet_taittoversio_2017_09_18.pdf

HSY 2012. Pääkaupunkiseudun ilmastonmuutokseen sopeutumisen strategia. https://www.hsy.fi/sites/Esitteet/EsitteetKatalogi/Julkaisusarja/10_2012_paakaupunkiseudun_ilmastonmuutokseen_sopeutumisen_strategia.pdf

Jylhä, K. 2018. Vantaan muuttuva ilmasto verrattuna muihin iSCAPE-kaupunkeihin. Vantaan kaupungin ja Ilmatieteen laitoksen seminaari (iSCAPE-hanke) 8.11.2018.

Jylhä, K., Fortelius, C., Saranko, O., Ruosteenoja, K. 2019. Detailed report on local meteorological conditions. iSCAPE - Improving the Smart Control of Air Pollution in Europe. Raporttiluonnos.

Kuusisto, P. 2002. Kaupunkirakentamisen vaikutus pieniin valuma-alueisiin ja vesistöihin Suomessa. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja B48, Helsinki.

Liljeström, E. ja Monni, S. 2018. Oulun kaupungin kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelma (SECAP) Luettavissa verkossa https://www.ouka.fi/documents/173447/260934/CoM_Oulu_SECAP_18122018.pdf/50613cee-898a-4953-938b-0f2b44e717b8

Vantaan kaupunki 2018. Vihertehokkuus Vantaalla. Luettavissa verkossa https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/141981_kaupsu_vihertehokkuusesite_29102018.pdf

Vantaan kaupunki 2015. Vantaan tulvaohjelma. Luettavissa verkossa https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/128558_713368vantaan_tulvaohjelma1251346820.pdf

Vantaan kaupunki 2009. Hulevesiohjelma. Kuntatekniikan keskus. Luettavissa verkossa https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/124676_Hulevesiohjelma_nettiin.pdf

Vantaan luontohyödyt. Selvitys ekosysteemipalveluista yleiskaavatyön taustalle. WSP ja Vantaan kaupunki. Luonnos 2018.

Liitteet

Liite 1. Yleiskaavan toimenpiteiden merkittävyyden arviointi.

YLEISKAAVAN TOIMENPIDE	Vaikutus hillintään (- -… + +)	Vaikutus sopeutumiseen (- - … + +)
Mitoitus: Yleiskaava mahdollistaa kaupungin kasvun (väestö ja työpaikat)	- -	-
Kaupunki kasvaa sisäänpäin (tiivistäen ja uudistaen)	+ + / -	-
Lentomeluttomat ja hyvällä joukkoliikennesijainnilla sijaitsevat työpaikka-alueet / kaupan alueet muuntuvat asuinkäyttöön	+ / -	+
päivittäistavarakauppa ja muut palvelut asumisen ja keskusta-alueille, muu kauppa kaupan alueille (KM)	+ +	0
Pääkeskukset ja alakeskukset vahvistuvat, kasvavat ja monipuolistuvat	+	0
Kasvu painopiste kestävän kasvun vyöhykkeelle, asemanseutujen maankäyttöä tehostetaan	+ +	+ / -
Osoitetaan uusi TT-alue nykyiselle metsäalueelle	-	-
Osoitetaan jätteenkäsittelyaluevarauksen sijaan ET-varaus täyttömäelle	- / +	-
Asuinalueita laajennetaan viheralueille	-	-
Kaupunkiympäristön laadun merkitystä korostetaan (kävely-ympäristö)	+	+
Pyöräilyn laatukäytävät baanat nopeaan keskusten väliseen pyöräliikenteeseen	+	0
osoitetaan joukkoliikenteen runkoyhteydet keskustojen välille (ratikka, metro, uudet juna-asemat, vaihtopaikat, liityntäpysäköinti)	+ +	0
Lentoaseman kasvun edellytykset turvataan	- -	0
Viher- ja virkistysalueverkosto säilyy pääosin nykyisellään	+ +	+ +

Virkistyksen palveluita lisää uusille / keskeneräisille alueille, lähiliikkumisen verkosto - Rakennetuille alueille osoitetaan virkistysalueyhteydet	+	+
Alueiden sisäinen vehreys, vihertehokkuusmääräys	+	+ +
Lisätään luonnonsuojelualueita laajentaen niitä tai lisäten kokonaan uusia	+	+
luo-alueiden verkostoa laajennetaan	+	+
Osoitetaan hulevesitulva-altaat ja uusien altaiden varaukset	0	+ +
Yleismääräys koskien hulevesiä	0	+
Vesistötulvien huomiointi	0	+ +
Jokirantojen virkistyskäyttöä kehitetään	+	+
Kaupungin ja seudun huoltovarmuus ja kaupungin kasvu turvataan riittävällä teknisellä verkostolla	+	+
Maaseudun rakentamisen ohjaus perustuu 1983 yleiskaavan mitoitusperiaatteisiin, kyläalueilla suurimpien tilojen osalta säädetty hieman mitoitusta mahdollistaen n. 20 rakentamismahdollisuutta lisää	0	0

Liite 2. Yleiskaava2050-skenaarion oletukset

VALITUT OLETUKSET					
Väkiluku		335000			asukasta
Työpaikat		184548			työpaikkaa
Osuus työpaikoista	Palvelut ja julkinen sektori	86.4			%
	Teollisuus	13.6			%
Sähkönkulutus	Kotitaloudet	1816			kWh/vuosi/as.
	Palvelut ja julkinen sektori	8599			kWh/vuosi/työpaikka
	Teollisuus	19384			
Paikallisen uusiutuvan tuotannon osuus		Uusiutuvat	Verkko		
	Kotitaloudet	0.2	99.8		%
	Palvelut ja julkinen sektori	0.2	99.8		
	Teollisuus	0.2	99.8		
Verkkosähkön tuotanto	Vesivoima	16.1			% sähkönhankinnasta
	Tuulivoima	6.8			
	Ydinvoima	43.6			
	Kivihiili	0			
	Öljy	0.3			
	Maakaasu	5.2			
	Turve	3.4			
	Biomassa	12.4			

	Jäte	3.2			
	sähkön tuonti/muut uusiutuvat	9			
Kerrosala	Asuintalot	45.6			m2/as.
	Palvelut ja julkinen sektori	43.2			m2/työpaikka
	Teollisuus	240.3			
Energiatehokkuus		Vanhat rakennukset	Uudisrakennukset		
	Asuintalot	-1	-60		energiankulutuksen muutos vuodessa (%)
	Palvelut ja julkinen sektori	-1.2	-60		
	Teollisuus	0	-50		
		Kaukolämpö	Erillislämmitys		
Lämmitystapa	Asuintalot	80	20		% kerrosalasta
	Palvelut ja julkinen sektori	90	10		
	Teollisuus	82.691613684455	17.308386315545		
Erillislämmitys		Asuinrakennukset	Palvelut ja julkinen sektori	Teollisuus	
	sähkölämmitys	66	56.9	40.6	
	öljy	19.3	34	47.3	

	Maalämpö	14.7	9.1	12.1	
	Aurinkokeräimet	0	0	0	
	Pelletti ja muu bio	0	0	0	
Kaukolämmöntuotannon polttoaineet	Kivihiili	5.7			% polttoaineiden energiasisällöstä
	Maakaasu	15			
	öljy	0			
	Biomassa	34.3			
	Jäte	40			
	lämpöpumput	5			
Hiilidioksidin talteenotto		0			%-osuus voimalaitosyksiköistä
Henkilöliikenne	Henkilöautot ja moottoripyörät	55.5			km/vrk/as.
	Linja-auto	12.5			
	Raideliikenne	20			
	Kävely ja pyöräily	12			
Tavara- ja laivaliikenne	Pakettiautot	6			liikennesuoritteen (muutos-%)
	Kuorma-autot	6			
	Satamat	0			satamassakäynnit (muutos-%)

Ajoneuvojen polttoaineet ja kulutus		Autot	Linja-autot	Kuorma-autot	
	Sähkö	9.2	7	0	osuus ajoneuvokannasta (%)
	Plug-in	0	0	0	
	Biokaasu	3.5	0	0	
	Biodiesel	2.3	63	2.3	
	Bensiini ja diesel	85	30	97.7	
	Muutos kulutuksessa	-26	-18	-8	
	Bio-osuus	30	30	30	
		Laivat ja veneet			
	sähkö	0			Sähkön osuus (%)

Liite 3. Yleiskaava-skenaarion päästöennuste (ei sisällä maatalouden, jätteiden käsittelyn eikä teollisuuden ja työkoneiden päästöjä).

TULOKSET			2050	
			ktCO2e	muutos-%
KHK-päästöt - jako 1	Sähkö		134,0031288	-22,50956329
	Lämmitys		252,0803014	-49,33406846
	Liikenne		223,0161489	-35,2292985
	Yhteensä		609,0995791	-39,97712811
KHK-päästöt - jako 2	Kotitaloudet		161,2903114	-51,79634734
	Palvelut ja julkinen sektori		137,086904	-39,98919302
	Teollisuus		87,7062148	-18,35499433
	Liikenne		223,0161489	-35,2292985
	Yhteensä		609,0995791	-39,97712811
			ktCO2e	muutos-%
Kulutussähkön päästöt	Kotitaloudet		33,05877572	-31,55315498
	Palvelut ja julkinen sektori		74,5070124	-24,52334023
	Teollisuus		26,43734067	2,016242154
	Yhteensä		134,0031288	-22,50956329
			GWh	muutos-%
Energiankulutus	Kotitaloudet		608,36	51,21347663
	Palvelut ja julkinen sektori		1371,10601	66,74381595
	Teollisuus		486,5098668	125,3753353

	Yhteensä		2465,975876	71,19267275
			ktCO2e	muutos-%
Rakennusten lämmityksen päästöt	Kaukolämpö	Asuinrakennukset	98,60385969	-46,73120054
		Palvelut ja julkinen sektori	54,59139489	-52,28929285
		Teollisuus	41,24556524	-34,22874933
	Erillislämmitys	Asuinrakennukset	29,627676	-70,72281952
		Palvelut ja julkinen sektori	7,988496748	-47,78774549
		Teollisuus	20,02330889	6,516063654
	Yhteensä		252,0803014	-49,33406846
			GWh	muutos-%
Energiankulutus	Kaukolämpö	Asuinrakennukset	947,6676108	-46,73120054
		Palvelut ja julkinen sektori	524,6700984	-52,28929285
		Teollisuus	396,405236	-34,22874933
	Erillislämmitys	Asuinrakennukset	205,9282823	-70,72281952
		Palvelut ja julkinen sektori	43,41954373	-47,78774549
		Teollisuus	93,05637412	6,516063654
	Yhteensä		2211,147145	-49,33406846
			ktCO2e	muutos-%
Liikenteen päästöt	Henkilöautot		148,0635251	-34,36691634
	Pakettiautot		13,34007515	-47,49278607
	Kuorma-autot		54,08272708	-25,6839088

	Linja-autot		5,682876259	-69,50125996
	Laivat ja veneet		0,382640346	0
	Raideliikenne		1,464305016	-4,14977567
			223,0161489	-35,2292985
Liikennesuoritteet				muutos-%
	Henkilöautot			32,49811496
	Pakettiautot			6
	Kuorma-autot			6
	Linja-autot			56,01996128
	Laivat ja veneet			0
	Raideliikenne			111,3297985

Vantaan yleiskaavan 2020 luonnos

Merkintöjen ja kaupan vaikutusten arviointi

Katja Koskela

31.5.2019

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Maankäyttö- ja rakennuslaki – Kauppa ja yleiskaava

71 a § (21.4.2017/230) Vähittäiskaupan suuryksikkö

Vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan tässä laissa yli 4 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää.

71 c § (8.4.2011/319) Vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen

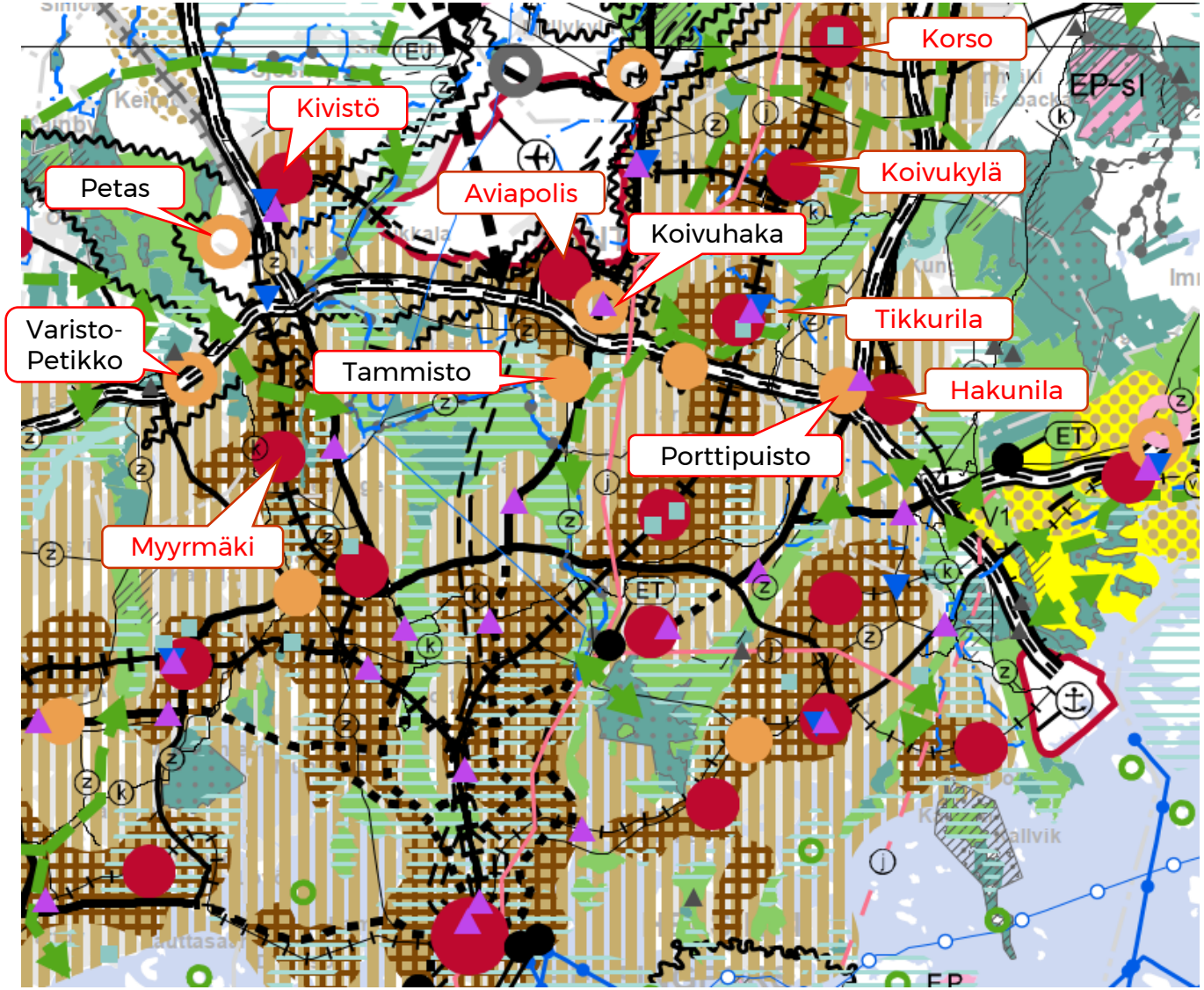
Vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen ole perusteltu

71 b § (8.4.2011/319) Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset maakunta- ja yleiskaavalle

Osoitettaessa maakunta- tai yleiskaavassa vähittäiskaupan suuryksiköitä on sen lisäksi, mitä maakunta- ja yleiskaavasta muutoin säädetään, katsottava, että:

1. suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen;
2. alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; sekä
3. suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset

Uusmaa-kaava 2050 ehdotus
(ote kauppa koskevista merkinnöistä Vantaalla)

Keskustatoimintojen alue, valtakunnankeskus
Område för centrumfunktioner, rikscentrum

Keskustatoimintojen alue, keskus
Område för centrumfunktioner, centrum

Kaupan alue
Område för handel

Kaupan alue, laaturajoittamaton
Område för handel, utan begränsningar av affärens art

Uusmaa-kaava 2050 ehdotus
Kaupan alue

- Kohdemerkinnällä osoitetaan merkitykseltään seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella.
- Niitä kehitetään sellaista kauppaa varten, joka vaatii paljon tilaa, ei kilpaile keskustaan sijoittuvan kaupan kanssa ja jonka tyypillinen asiointitiheys on pieni.
- Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan myös merkitykseltään paikallinen liiketila.
- Kaupan alueen merkinnän osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa tilaa vaativaa vähittäiskauppaa, joka on merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö.

Kaupan alue, laaturajoittamaton

- Kohdemerkinnällä osoitetaan pääkaupunkiseudulla merkitykseltään seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt keskustatoimintojen ulkopuolella.
- Niitä kehitetään keskuksia täydentävinä monipuolisina kauppapaikkoina.
- Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön enimmäismitoitukseen lasketaan mukaan myös merkitykseltään paikallinen liiketila.
- Laaturajoittamattoman kaupan alueen merkinnän osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa vähittäiskauppaa, joka on merkitykseltään seudullinen vähittäiskaupan suuryksikkö.

Kaupan palveluverkko ja yleiskaavan merkinnät

Keskustat	• Kaupunkikeskustat • Kehittyvät keskustat	C
Kaupan alueet	• Keskustojen ulkopuoliset merkitykseltään seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt	KM
Alakeskustat	• Paikalliskeskukset	AC, A
Lähipalvelu-keskukset	• Lähipalvelut • Asuinalueiden palvelut	A, AP
Työpaikka-alueet	• Kaupan palveluita pääkäyttöön tukeutuen • (Lähipalveluita lähialueen asukkaille)	TP, TY

KAUPUNKIKESKUSTAN ALUE C

- Myyrmäki-Martinlaakso
- Kivistö – Lapinkylä
- Aviapolis-Pakkala
- Tikkurila
- Koivukylä
- Korso
- Hakunila
- Länsimäki
- Länsisalmi

Kaupunkikeskustan aluetta kehitetään monipuolisena, toiminnoiltaan sekoittuneena kaupunkiympäristönä. Olemassa olevissa keskustoissa tulee varmistaa, että liike- ja toimitilan määrä kehittyy edelleen ja rakentaminen parantaa kaupunkitilan laatua erityisesti katutasolla. Keskeisillä keskusta-alueilla julkiseen kaupunkitilaan avautuvat maantasokerrosten tilat on osoitettava liike- ja toimitiloiksi. Länsisalmessa vähittäiskaupan suuryksiköiden rakentaminen tulee ajoittaa asuntorakentamisen aikatauluun.

Käveltävyyden tulee olla kaupunkiympäristön mitoituksen lähtökohta. Alueet tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueilla tulee varata riittävästi tilaa palveluille, puistoille ja muille julkisille ulkotiloille. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueen pysäköintiratkaisut on toteutettava kokonaisvaltaisesti pyrkien keskitettyyn, nimeämättömään ja vuorottaiskäyttöiseen ratkaisuun. Alueelle tulee toteuttaa lyhytaikaista kadunvarsipysäköintiä.

Kaupan palveluiden näkökulma

- Mahdollistaa urbaania kaupunkikeskustaa palveluineen
- Sijoittuvat pääosin jo nykyiseen kaupunkirakentamiseen -> löytyykö riittävästi tilaa vähittäiskaupan suuryksiköille?

Ehdotuksia määräykseen

Myyrmäki, Kivistö, Aviapolis, Tikkurila, Koivukylä, Korso, Hakunila
- Alueelle voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Länsimäki, Länsisalmi
- Alueelle voidaan sijoittaa merkitykseltään paikallisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

ASUNTOVALTAINEN KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE AC

- Keskustojen lähiympäristöt

Määräys:
Alue varataan ensisijaisesti keskusta-asumiseen. Alueelle saa sijoittaa myös asuinkortteleihin soveltuvia palveluita, työpaikkoja ja muita toimintoja. Kaupunkiympäristöstä tulee muodostua toimiva ja viihtyisä kokonaisuus viereisen keskustan kanssa. Alueella tulee varata riittävästi tilaa puistoille ja julkisille ulkotiloille. Alueen uuden asuntorakentamisen tulee olla tehokasta ja sitä voidaan toteuttaa kaikilla talotyypeillä. Kulkuyhteyksien tulee olla läpikuljettavia kevyelle liikenteelle ja muodostaa yhtenäinen verkosto keskusta-alueen reittien kanssa.

Rakentamisen tulee olla vihertehokasta. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Pysäköintiratkaisut on toteutettava kokonaisvaltaisesti. Keskitetyt, nimeämättömät ja vuorottaiskäyttöiset pysäköintiratkaisut ovat suositeltuja. Alueelle tulee toteuttaa lyhytaikaista kadunvarsipysäköintiä.

Selostuksesta (s 40):

Maankäyttöluokka on muotoiltu antamaan selkärankaa voimakkaasti kehittyviin keskustoihin rajoittuvien asuntovaltaisten alueiden kehittämiselle keskusta-alueita tukeviksi. Kaupunkitilan laatuun, viherrakenteeseen ja korttelirakenteeseen pätee samat tavoitteet ja vaateet kuin keskusta-alueillakin. Vain kaupan sijoittamisen edellytykset erottavat asuntovaltaisen keskusta-alueen kaupunkikeskustan alueesta. Tällä halutaan yleiskaavassa antaa tukea asemakaavoituksen vaatia näillä alueilla rakentamiseen ratkaisuja mitä ei väljemmillä alueilla olisi perusteita vaatia. Asuntovaltaisen keskusta-alueen merkinnän alla alue voi kehittyä kuin Kartanonkoski tai Kivistö, tai Tukholman Hammarby Sjöstad tai keskusta, tai kuten Helsingin Arabianranta tai Alppikylä, esimerkkeinä mainittaviksi.

ASUNTOVALTAINEN KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE AC

Kaupan ja palvelujen näkökulma

- Asemakaavoituksessa tulee ottaa huomioon lähialueen palvelutarve sekä kilpailunedellytykset.
- Kauppapaikkoja tulee olla riittävästi.
- Mitä monipuolisempi ja tiheämpi on palveluverkko, sitä lyhyemmät ovat asiointimatkat ja mahdollisuus kävellä kauppaan.
- Asuinalueiden houkuttelevuus kasvaa, kun alueella on monipuolisesti arjen peruspalveluita.

- Alueelle voi sijoittua myös vähittäiskaupan suuryksikkörajan myymälöitä lähialueen palvelutarpeeseen nähden.
- Tarkoituksenmukaista on sallia alueella sellaiset keskukset, johon sijoittuu esimerkiksi pari suurta supermarkettia (á 2000 k-m2) ja jonkin verran muita lähipalveluita.

Alueelle saa sijoittaa myös asuinkortteleihin soveltuvia palveluita

- Supermarketit eivät usein mahdu asuinkortteleihin.

Ehdotuksia määräyksiin ja selostukseen

- Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköitä lähialueen palvelutarpeeseen nojautuen.

- Selostuksessa olisi hyvä täsmentää, miten AC-alue eroaa C-alueesta kaupan sijoittamisen osalta.

TIIVIS ASUNTOALUE A
PIENTALOVALTAINEN ASUNTOALUE AP

A

Alue varataan ensisijaisesti asumiseen. Alueelle saa sijoittua asuinympäristöön ja paikalliseen alakeskukseen soveltuvia palveluita sekä toimitilaa. Aluetta voidaan rakentaa kaikilla talotyypeillä. Pientaloalueiden täydennysrakentamisessa tulee vaalia olemassa olevan ympäristön ominaispiirteitä.

Alueen kehittämisessä ja täydennysrakentamisessa tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alueilla tulee varata riittävästi tilaa virkistysalueille. Alueet tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueella on suosittava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

AP

Alue varataan asumiseen. Alueelle saa sijoittaa erilaisia pientalotyyppejä ja lähipalveluita. Uudis- ja täydennysrakentamisessa tulee vaalia olemassa olevan ympäristön ominaispiirteitä. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palvelujen riittävyys ja hyvä saavutettavuus. Alueilla tulee säilyttää riittävästi tilaa virkistysalueille.

Rakentamista säädellään yleiskaavalla kunnes alueelle on laadittu asemakaava. Mikäli rakentaminen ei vaikeuta alueen tulevaa asemakaavoitusta, alueelle sallitaan rakentaminen 6.6.1983 mukaisilla tiloilla seuraavasti:
- yksi asunto 0,2 -2 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kaksi asuntoa 2-3 hehtaarin suuruisilla tiloilla
- kolme asuntoa yli 3 hehtaarin suuruisilla tiloilla

TIIVIS ASUNTOALUE A
PIENTALOVALTAINEN ASUNTOALUE AP

Kaupan ja palvelujen näkökulma

- Mahdollistaa lähipalveluverkon kehittymisen lähellä asutusta
- Saako sijoittaa supermarketteja (alle 4000 k-m^2)? Tähän ei ole määräyksessä otettu kantaa.

- Alueen palvelut on suunnattu lähialueen asukkaille. Päivittäistavarakaupan mitoituksen lähtökohtana tulee olla paikallinen kysyntä. Alueille voi sijoittua siten myös suuria marketteja ja muita pieniä lähipalveluita, jotka palvelevat monipuolista kysyntää, jos lähialueella on riittävästi asutusta.
- Myös kilpailunedellytykset tulee ottaa huomioon, joten kauppapaikkoja pitää osoittaa useammalle kuin yhdelle toimijalle.

- A-alueilla on suuria marketteja tällä hetkellä mm. Pähkinärinteessä, Kaivokselassa, Tammistossa. AP-alueilla on suuri market Korsossa Lidl.
- Ne kaikki sijoittuvat hyvin saavuttaviin sijaintipaikkoihin pääosin asutuksen keskelle tai viereen, mutta kokoojakatujen varsille.

Ehdotus määräykseen

- Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa.

PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE P

Alue varataan monipuolisille julkisille ja yksityisille palvelutoiminnoille, sekä niitä palveleville asuin- ja huoltotiloille. Rakentaminen tulee toteuttaa ympäristöön sopeutuen. Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä. Alueella olevaa asumista saa ylläpitää ja täydentää harkitusti.

Kaupan palveluiden näkökulma

Palvelujen ja hallinnon alueet ovat pääosin liikuntapuistoja, oppilaitoksia sekä kartanoita. Alueille voi kuitenkin sijoittua pienimuotoisesti vapaa-aikaan, virkistykseen, koulutukseen ja matkailuun liittyviä kaupallisia palveluita. Kartanoalueita voidaan kehittää myös majoitus- ja ravintolapalveluiden sijaintipaikkoina sekä käsityöläisten työtiloina ja myymälöinä.

Joillakin alueille voidaan sijoittaa myös lähialuetta palvelevaa kauppaa samoin kuin työpaikka-alueilla.

- Määräyksessä on erikseen mainittu, että alueelle ei saa sijoittua vähittäiskaupan suuryksiköitä, muilla alueilla esim. AC, A ja AP ei ole tällaista mainintaa.

Ehdotus määräykseen

- Yhdenmukainen maininta kaikkiin vastaaviin merkintöihin
- Vaihtoehtoisesti myös positiivisen kautta:
- Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa kauppaa alueen palvelutarpeeseen nojautuen. Tai alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa paikallisia asukkaita palvelevaa kauppaa.

KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE KM

- Varisto-Petikko
- Petas
- Koivuhaka
- Vantaanportti
- Tammisto
- Porttipuisto

Alue varataan kaupallisille palveluille sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomille tuotanto- ja varastotoiminnoille. Alueella voidaan sallia toimistotiloja. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka eivät kilpaile keskustaan sijoittuvan kaupan kanssa. Alueelle ei saa sijoittaa sellaisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, joilla on merkitystä päivittäiseen palvelujen saavutettavuuteen. Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.

Kaupallisten alueiden aluekohtaiset määräykset:

- Tammistoon voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä ja sellaista uutta vähittäiskauppaa, joka tukee ja vahvistaa palvelurakennetta läheiset keskustatoimintojen alueet huomioon ottaen.
- Varisto-Petikossa ja Petaksessa ei sallita erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumista maakuntakaavan mukaisesti. Näille alueille ei saa sijoittaa keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköitä.
- Varisto-Petikossa ja Petaksessa alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä 1000 k-m2.
- Koivuhaassa alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä 2000 k-m2.
- Porttipuistossa alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä korkeintaan 4000 k-m2.
- Petaksessa kaupan suuryksiköiden toteuttaminen edellyttää sitovaa toteuttamispäätöstä asemasta

Alueen toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kaupunkitilan viihtyisyyteen sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksiin, erityisesti joukkoliikenteen runkoyhteyksien alueella. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti.

KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE KM

Kaupan ja palvelujen näkökulma ja vaikutukset

- Palvelujen saavutettavuus on MRL:n peruste osoitettaessa vähittäiskaupan suuryksiköitä keskustojen ulkopuolelle.
- Yleistekstissä ei kaupan laatua ole tarvetta kuvata tarkemmin.
- Aluekohtaisissa määräyksissä on hyvä avata, minkälaista kauppaa saa sijoittaa.

Saavutettavuus
- Alueet ovat lähtökohtaisesti hyvin kestävillä kulkutavoilla saavutettavissa (Lähde: Uusimaa-kaava 2050; Vähittäiskaupan saavutettavuus Uudellamaalla, Strafica Oy)
- Ne sijoittuvat keskelle kaupunkirakennetta.
- ➢ Kaupunki tulee arvioimaan jatkossa vielä palvelujen saavutettavuutta.

Tilaa vaativa kauppa
- Tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sekä tivaan oleellisesti liittyvän kaupan sijoittuminen kaupallisten palveluiden alueelle ei haittaa keskustoja tai niiden kehittymistä.
- Tilaa vaativassa kaupassa asioidaan harvoin, joten tilaa vaativan kaupan saavutettavuus ei siten ole niin merkittävä tekijä asukkaiden arkielämässä ja asiointimatkojen kertymässä. Tilaa vaativa kauppa voi näin ollen sijoittua kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen kannalta heikoimmin saavutettavissa oleviin paikkoihin kuin keskustahakuinen kauppa.

KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE KM

Tammisto ja Vantaanportti

- Tammisto on hyvin savutettavissa jo tällä hetkellä. Alueelle on yleiskaavassa osoitettu joukkoliikenteen runkoyhteys. Lisäksi Tammiston kauppatielle on osoitettu myös katukuvan kehitysalue, joka mm. luo helpot mahdollisuudet ihmisten monipuoliseen liikkumiseen.
- Tammisto on jo nyt monipuolinen kauppa-alue, alueella on enemmän keskustahakuista kauppaa kuin tilaa vaativaa kauppaa.
- Myös Vantaanportissa on monipuolisesti kauppaa, mutta vähän verrattuna Jumboon tai Tammistoon.
- Aviapoliksen ja Pakkalan aluetta kehitetään yhtenäisenä keskusta-alueena. Aviapoliksen alueelle suunnitellaan sijoittuvan päivittäistavarakauppaa ja paikallisia palveluita. Erikoiskaupan palvelut tullaan hakemaan suurelta osalta kauppakeskus Jumbosta.
- Päivittäistavarakauppaa on jo nyt Tammistossa ja Vantaanportissa samoin kuin Pakkalassa. Tammistossa on Citymarket ja Prisma tulossa. Pakkalassa on myös molemmat hypermarketit sekä Stockmannin pt-myymälä.

➢ Koska Pakkala on jo nyt niin merkittäviä seudullinen erikoiskaupan kauppapaikka ja Tammisto myös monipuolinen kauppapaikka, ei uuden keskustahakuisen erikoiskaupan sijoittuminen Tammistoon tai Vantaanporttiin vaikuta Aviapolikseen tai Pakkalaan.
➢ Sekä Pakkala että Tammisto ovat hyvin merkittäviä päivittäistavarakaupan asiointipaikkoja. Näin ollen uuden päivittäistavarakaupan sijoittuminen Tammistoon ei muuta merkittävästi markkinoita eikä sillä ole vaikutusta Pakkalan ja Aviapoliksen keskusta-alueeseen, koska Tammisto on kauempana kuin Pakkalan oma kaupan keskus.

➢ Vantaanportissa pt-kaupan rajoitus alle 4000 k-m^2 mahdollistaisi toisen supermarketin alueelle, jolloin Muurassa ja Aviapoliksessa voi kaupan kehittyminen hidastua. Vantaanportissa markkinat ovat nyt paremmin saavutettavissa, koska Muurassa ja Aviapoliksessa on vielä vähän asutusta. Tilanne paranee, kun alueen väkiluku kasvaa, jolloin Muuran ja Aviapoliksen alueella on paremmin omaa kysyntää monipuolisille päivittäistavarakaupoille.
➢ Vantaanportti palvelee myös eteläistä Pakkalan aluetta.

➢ Olemassa olevan Jumbon merkitys Aviapolikseen on huomattavasti suurempi kuin Tammiston kehitys.
➢ Hypermarketin sijoittuminen Tammistoon ei vaikuta Aviapolikseen, koska samoja hypermarketteja on jo Pakkalassakin.

KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE KM

Porttipuisto

- Alue on hyvin savutettavissa jo tällä hetkellä. Alueelle suunnitellaan Vantaan ratikkaa.
- Porttipuisto on nykyään monipuolinen kauppa-alue ja alue on edelleen kehittymässä mm. Outletin rakentumisen myötä.
- Hakunilan keskustaa on yritetty kehittää jo vuosia, mutta moniomistajuuden takia se ei ole merkittävissä määrin edennyt.
- Vantaan ratikka tulee kulkemaan Hakunilassa keskustan läpi ja sen uskotaan edistävän keskustan kehittämistä. Alueelle suunnitellaan uutta paikalliskeskusta nykyisen ostoskeskuksen tilalle. Keskukseen tulee päivittäistavarakauppaa ja paikallisia palveluita. Alueelle ei suunnitella merkittävää erikoiskaupan keskittymää, vaan erikoiskaupan ostokset hoidetaan muualla.
- Tällä hetkellä Hakunilassa on päivittäistavarakaupan vajausta ja alueelta asioidaan paljon muualla.
- Päivittäistavarakauppaa saa sijoittaa yleiskaavaluonnoksen mukaan KM-alueelle, joka on osoitettu Porttipuiston alueen eteläosiin. Kyytitien varteen ei ole osoitettu päivittäistavarakauppaa.
- Saavutettavuuden kannalta Kyytitien ympäristö eli A/KM-alue olisi parempi kauppapaikka päivittäistavarakaupalle.

- Asukasmäärä kasvaa Porttipuistossa. Asukaskasvua on tätäkin enemmän Hakunilan puolella moottoritien ja 140-tien välissä, josta on lähes yhtä pitkä matka sekä Porttipuistoon että Hakunilan keskustaan. Kehittyvälle alueelle on suunniteltu vain kivijalkakauppaa, joten supermarket-kaupan sijoittaminen sekä Hakunilan keskustaan että Porttipuistoon on saavutettavuuden kannalta perusteltua. Saavutettavuuden kannalta ei ole oleellista, että jokainen yksikkö sijoittuu ydinkeskustaan.
- Päivittäistavarakaupassa markkinat jakautuvat tällä hetkellä kolmen suuren pt-toimijan välillä. Kaikkien toimijoiden marketille sekä näitä täydentäville lähikaupoille on alueella kysyntää.
- Jos Porttipuistoon sijoittuu yksi supermarket, on Hakunilassa kysyntää vielä kahdelle suurelle marketille. 4000 k-m^2 mahdollistaisi kaksi markettia Porttipuistoon, jolloin Hakunilaan jäisi todennäköisesti yksi suuri market ja yksi/kaksi pienempää lähikauppaa.
- 4000 k-m^2 mahdollistaisi Porttipuistoon myös hypermarketin, koska alueelle saa sijoittaa myös keskustahakuista erikoiskauppaa, mikä muuttaisi markkinoita oleellisesti.

- *Vaikka Porttipuistoon sijoittuu keskustahakuisia erikoiskaupan suuryksiköitä, ei niiden arvioida vaikuttavan Hakunilaan, koska Hakunila kehittyy päivittäistavarakaupan ja paikallispalveluiden keskustana.*
- *Hypermarket (pt 4000 k-m^2) muuttaisi Porttipuiston kaupallisen profiilin monipuoliseksi enemmän Tammiston tyyppiseksi alueeksi, jolloin alueen vetovoima päivittäisasiointipaikkana kasvaa. Tämä houkuttelee alueelle myös enemmän paikallispalveluita ja pieniä erikoiskauppoja, jolloin Hakunila voi jäädä lähipalvelukeskukseksi, jossa kaupallisia palveluita on vain vähäisesti. Hakunilan vetovoima keskustana heikkenee.*
- *Supermarket (pt 2000 k-m^2) lisää päivittäistä asiointia Porttipuistossa, mutta todennäköisesti Hakunilaan jää nykyisen tasoinen päivittäistavarakaupan tarjonta eli kaksi supermarkettia. Markkinat eivät siis oleellisesti muutu nykyisestä.*

KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE KM

Varisto-Petikko, Koivuhaka, Petas

- Varisto-Petikko ja Koivuhaka ovat merkittäviä tilaa vaativan kaupan keskittymiä.
- Koivuhaassa kaupan tarjonta painottuu autokauppaan, mutta KM-alue ulottuu nyt myös K-supermarketin alueelle (puoliksi).
- Varisto-Petikossa kaupan tarjonta on laajempaa, alueella on tiva– ja autokaupan lisäksi myös tavaratalokauppaa (Tokmanni) ja supermarket-kauppaa.

- Alueelle ei ole mahdollista sijoittaa keskustahakuista erikoiskauppaa suurissa määrin (suuryksiköitä).
- Alueille ei ole mahdollista sijoittaa uutta päivittäistavarakauppaa.

➢ *Alueiden kaupallinen rooli ei muutu nykyisestä. Ei vaikutuksia keskustoihin.*

Petas

- Voi rakentua vasta asemapäätöksen myötä.
- Rakentuu tilaa vaativan kaupan alueena.
- Alueelle voi rakentua lähikauppaa tai liikenneasematyyppistä päivittäistavarakauppaa.
- Päivittäistavarakaupan määrä jää vähäiseksi.

➢ *Ei vaikutuksia keskustoihin.*

KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE KM

Ehdotuksia kaupan määräyksiin

Alue varataan kaupallisille palveluille sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomille tuotanto- ja varastotoiminnoille. Alueella voidaan sallia toimistotiloja. Alueelle saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, jotka eivät kilpaile keskustaan sijoittuvan kaupan kanssa. Alueelle ei saa sijoittaa sellaisia vähittäiskaupan suuryksiköitä, joilla on merkitystä päivittäiseen palvelujen saavutettavuuteen. ~~Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.~~ (Laatu aluekohtaisiin määräyksiin.)

Varisto-Petikko
Petas
Koivuhaka

- Alueille voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia tilaa vaativan kaupan suuryksiköitä.
- Alueille ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan eikä keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköitä.
- Varisto-Petikon alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä 2000 k-m^2. (Koska Hämeenkylässä on jo K-supermarket).
- Koivuhaan alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä 2000 k-m^2 tai 1000 km2. jos aluerajauksia muutetaan.
- Petaksen alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä 1000 k-m^2.
- Petaksessa kaupan suuryksiköiden toteuttaminen edellyttää sitovaa toteuttamispäätöstä asemasta.

Vantaanportti
Tammisto
Porttipuisto

- Alueille voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia tilaa vaativan kaupan suuryksiköitä.
- Alueille saa sijoittaa merkitykseltään seudullisia (vähittäiskaupan) keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköitä ja sellaista uutta vähittäiskauppaa, joka tukee ja vahvistaa palvelurakennetta läheiset keskustatoimintojen alueet huomioon ottaen.
- Alueille ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.
- Vantaanportin alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä korkeintaan 2000 k-m^2.
- Porttipuiston alueelle saa sijoittaa päivittäistavarakauppaa yhteensä korkeintaan 2000 k-m^2.

Kaupan alueen mitoitukset maakuntakaavan mukaan.
Kaupan seudullisuuden koon alarajat maakuntakaavan mukaan.

ASUMISEEN MUUNTUVA KAUPALLISTEN PALVELUIDEN ALUE A/KM

- Porttipuisto ja Tammisto

Määräys:
Alue varataan kaupallisille palveluille sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomille tuotanto- ja varastotoiminnoille. Alueella voidaan sallia toimistotiloja. Tammistoon voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä ja sellaista uutta vähittäiskauppaa, joka tukee ja vahvistaa palvelurakennetta läheiset keskustatoimintojen alueet huomioon ottaen. Alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.

Aluetta voidaan kehittää vaiheittain joukkoliikenneyhteyksien parantuessa asumisen alueeksi. Muutos tulee suunnitella yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Asuntorakentamisen edellytyksenä on, että lähialueen toiminnot soveltuvat asuinympäristöön. Alueen kehittämisessä tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alueilla tulee varata riittävästi tilaa julkisille puistoille. Alueet tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueella on suosittava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

Selostuksesta (s. 43)
Näiden alueiden toimivuuden kannalta erittäin tärkeää on ohjata muutosta tapahtuvaksi kokonaissuunnitelmallisesti, ei yksittäisinä tonttimuutoksina. Kaikki kahden maankäyttöluokan alueet kehittyvät osittain nykyisessä käytössä vielä ainakin lähitulevaisuudessa.

Lähipalveluiden sijoittamisesta asuinalueilla linjataan yleiskaavaluonnoksessa samoin kuin viheralueista. Ne voidaan sijoittaa asumisen lomaan ja yleiskaavamääräyksessä vaaditaan, että asemakaavoituksen yhteydessä selvitetään lähi-palvelujen riittävyys ja varataan niille tarvittava tila.

- Määräyksissä ei ole otettu kantaa siihen, kuinka paljon päivittäistavarakauppaa alueelle saa sijoittaa. Ainoastaan on mainittu, ettei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.

Ehdotus määräykseen

- Porttipuiston KM-alueen määräys kannattaisi ulottaa koskemaan myös aluetta, niin että KM ja A/KM alueille saa yhteensä sijoittaa korkeintaan 4000 k-m^2 päivittäistavarakauppaa. A/KM-alue on paremmin alueen asukkaiden saavutettavissa kuin eteläinen alue KM-alue.

Kaupan alueet – mitoitus yleiskaavassa

- Mitoitus voi olla yhteneväinen maakuntakaavan kanssa.
- Mitoitus voi olla myös maakuntakaavaa pienempi, mutta yleisesti yleiskaavoissa kauppa on mitoitettu maakuntakaavan enimmäismitoituksen mukaisesti.

Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus
Uusimaa-kaava 2050 luonnoksessa

	k-m^2	
Varisto-Petikko	250 000	(175 000)
Tammisto- Jumbo - Vantaanportti*	500 000	(150 000)
Porttipuisto	200 000	(125 000)
Petas	100 000	(100 000)
Koivuhaka	150 000	(150 000)

(suluissa esitetty 2. vmk:n mitoitus)

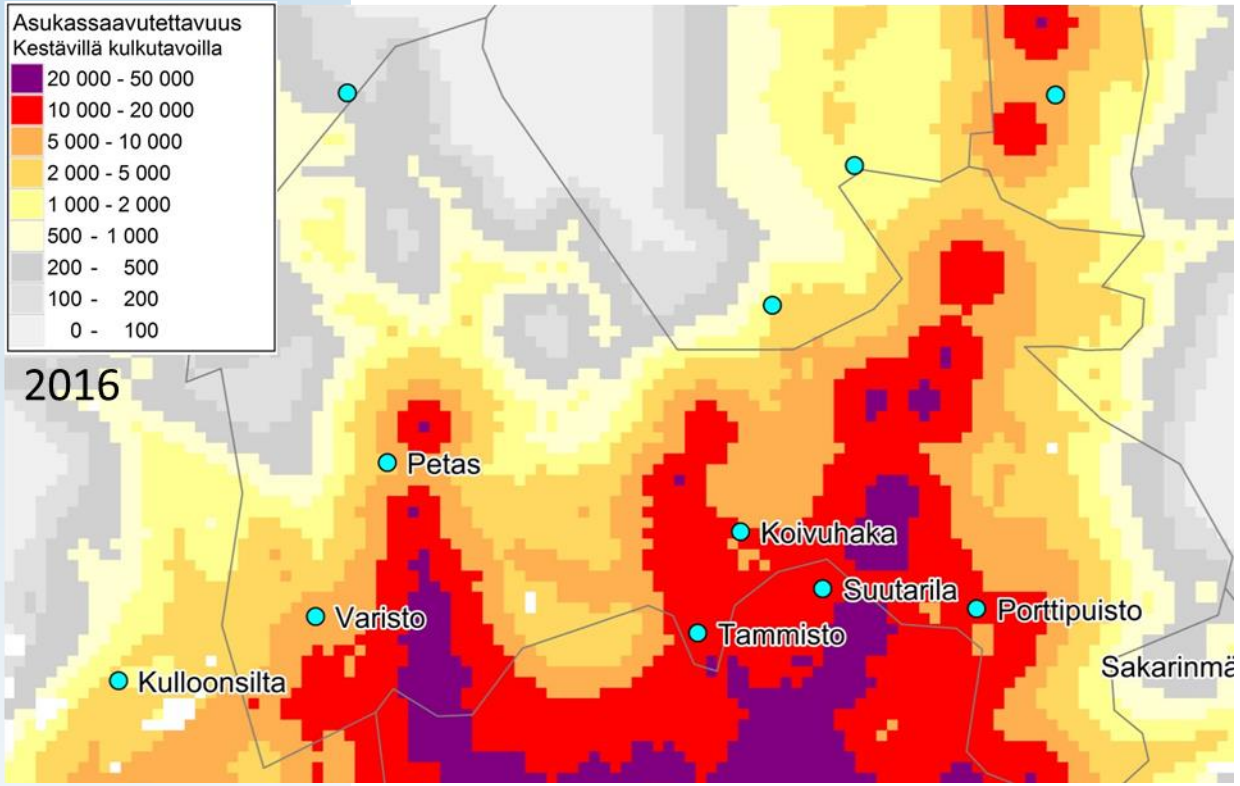
* 2. vmk:ssa Tammiston alue on osoitettu omaksi alueeksi

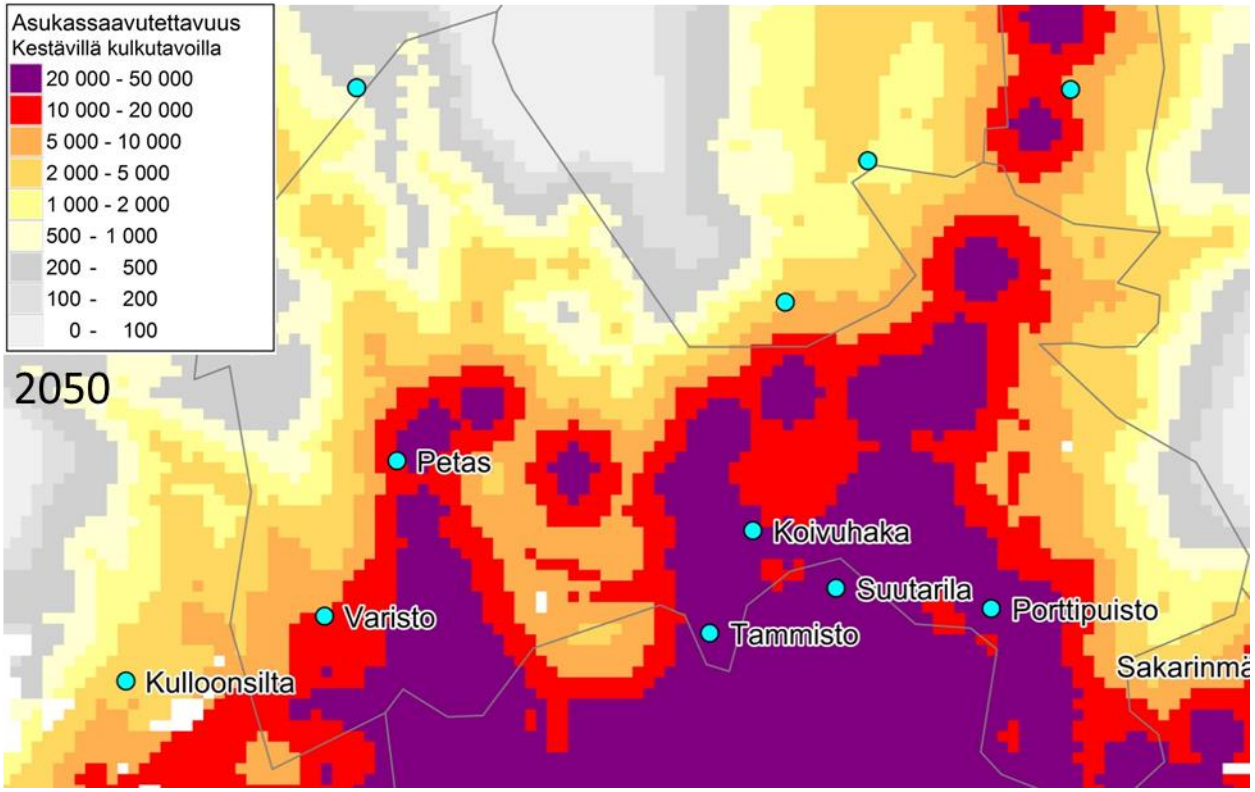
Tammiston, Pakkalan ja Vantaanportin kaupan mitoitus

k-m^2	Nykyinen liiketila	Uusimaa-kaava 2050	Uutta liiketilaa	Yleiskaava ve1	Uutta liiketilaa	Yleiskaava ve2	Uutta liiketilaa
Tammisto	115 000			200 000	85 000	150 000	35 000
Pakkala ja Vantaanportti	280 800						
josta Vantaanportti	*32 000*			45 000	13 000	50 000	18 000
Yhteensä	395 800	500 000	100 000		98 000		53 000

Nykyiset liiketilat, lähteet:
Tammisto: Uudenmaan palveluverkon kehitys ja vertailu 2016
Pakkala ja Vantaanportti: Vantaan kaupunki / Rakennusten kerrosala
Vantaanportti: Vantaan palveluverkkoselvitys 2015

Vähittäiskaupan suuryksiköiden kestävä saavutettavuus

Lähde: Uusimaa-kaava 2050; Vähittäiskaupan saavutettavuus Uudellamaalla, Strafica Oy

MONIPUOLINEN TYÖPAIKKA-ALUE TP

Määräys:
Alue varataan monipuolisille toimisto- ja palvelutoiminnoille sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamattomille tuotantotoiminnoille. Alueen toteutuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota kaupunkitilan viihtyisyyteen sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksiin. Alue tulee toteuttaa vihertehokkaasti.

Kaupan palveluiden näkökulma

- Alueilla voidaan sallia kauppaa vähäisissä määrin, vaikka alueita ei ole tavoitteena kehittää kaupan alueina. TP-alueella ei sallita vähittäiskaupan suuryksiköitä.
- Voidaan sallia lähikauppojen sijoittuminen, jos ne liittyvät selkeästi läheiseen asuinalueeseen, eikä alueelta muutoin ole löydettävissä sopivaa paikkaa palveluille. Esimerkiksi pientaloalueille ei herkästi synny palveluita, ja työpaikka-alueen palvelut voivat olla lähipalveluita pientaloalueen asukkaille. Nämä tulee ratkaista tapauskohtaisesti asemakaavoituksessa palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen.

- TP-alueelle voi sijoittaa kauppaa, kun se kytkeytyy toimijan ydintoimintaan.
- Tekniset erikoiskaupat, jotka palvelevat suurelta osin myös yrityksiä, voivat sopivat TP-alueelle.
- Koska TP-alueita ei kehitetä kaupan alueina, ei alueille tule sijoittaa suuria määriä pääosin kuluttajia palvelevaa kauppaa.
- TP-alueilla on jo tällä hetkellä jonkin verran kauppaa. Kehä III:n varressa Martinlaaksossa on mm. Starkin myymälä. Koivuhaassa tulevan ratikan varrella on myös jonkin verran kaupan palveluita.
- Alueet profiloituvat kuitenkin työpaikka-alueina, vaikka niille sijoittuu jonkin verran kauppaa.

Ehdotus määräykseen

Alueilla ei ole tarvetta sallia vähittäiskaupan suuryksiköitä
- ➢ Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä, tai
- ➢ Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa työpaikka-alueen ydintoimintoihin kytkeytyvää tai lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa.

ASUMISEEN MUUNTUVA TYÖPAIKKA-ALUE A/TP

Määräys:
Alue varataan monipuolisille toimisto- ja palvelutoiminnoille sekä ympäristöhäiriötä aiheuttamattomille tuotantotoiminnoille.

Aluetta voidaan kehittää vaiheittain joukkoliikenneyhteyksien parantuessa asumisen alueeksi. Muutos tulee suunnitella yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Asuntorakentamisen edellytyksenä on, että lähialueen toiminnot soveltuvat asuinympäristöön. Alueen kehittämisessä tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alueilla tulee varata riittävästi tilaa julkisille virkistysalueille. Alueet tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueella suosittava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

Kaupan palveluiden näkökulma

- Voidaan sallia lähikauppojen sijoittuminen, kun ne liittyvät alueen kehittymiseen asuinalueena tai läheiseen asuinalueeseen.
- Alueella ei ole tarvetta vähittäiskaupan suuryksiköille.

Ehdotus määräykseen

- Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä, tai
- Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa lähialueen asukkaita palvelevaa kauppaa. (vrt A ja AP, asuntoalueet)

TUOTANTO- JA VARASTOTOIMINNAN ALUE TY

Määräys:
Alue varataan tuotanto- ja varastotoiminnoille, jotka eivät aiheuta merkittäviä ympäristöhaittoja.

Kaupan palveluiden näkökulma

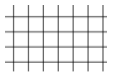
- Kehitetään yritysalueina eikä kuluttajia palvelevina kaupan alueina. Alueille voidaan joissakin tapauksissa sijoittaa myös pieniä määriä kaupan palveluita. TP-alueella ei sallita vähittäiskaupan suuryksiköitä.
- Voidaan sallia lähikauppojen sijoittuminen, jos ne liittyvät selkeästi läheiseen pientaloalueeseen. Nämä tulee ratkaista tapauskohtaisesti asemakaavoituksessa palvelujen saavutettavuus huomioon ottaen.
- Nyt TY-alueilla on pt-kauppoja Ilolassa ja Itä-Hakkilassa. Nämä liittyvät läheisiin pientaloalueisiin ja lähialueen muut päivittäistavarakaupat ovat kaukana.

- Rautakaupat ja muut rakennusalan kaupat (esim. puutarvikeliikkeet ja laattakaupat) sekä tekniset erikoiskaupat, jotka palvelevat suurelta osin myös yrityksiä voivat joissakin tapauksessa sopia TY-alueelle. Ne ovat yritystoiminnan näkökulmasta hyvin saavutettavissa lähellä muita yrityksiä. Yksittäisten teknisten erikoiskauppojen sijoittuminen tuotanto- ja varastotoiminnan alueille ei vaikuta kaupan palveluverkkoon ja palvelujen saavutettavuuteen.
- Alueita ei kuitenkaan ole tavoitteena kehittää kaupan alueina, joten alueille ei tule sijoittaa suuria määriä pääosin kuluttajia palvelevaa kauppaa.
- TY-alueilla on jo tällä hetkellä jonkin verran kauppaa, vaikkei alueita kehitetä kauppapaikkoina. TY-alueella mm. Hakkilassa toimii tällä hetkellä K-rauta, Petikossa Stark ja Kivistössä Laattapiste ja lattiapäällystekauppaa.

Ehdotuksia määräykseen

Alueilla ei ole tarvetta sallia vähittäiskaupan suuryksiköitä
- ➢ Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä
- ➢ Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa työpaikka-alueen ydintoimintoihin kytkeytyvää kauppaa tai lähialueen asukkaita palvelevaa. *(vrt. TP-alue)*

KESTÄVÄN KASVUN VYÖHYKE

Määräys:
Joukkoliikenteen runkolinjastoon tukeutuva vyöhyke, jolle kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan. Pientaloalueilla tehokkuuden muutos tulee suunnitella useiden tonttien kokonaisuuksina.

Asemanseuduilla ja pysäkeillä parannetaan saavutettavuutta ja paikkojen tunnistettavuutta. Alueiden kehittämisessä aseman ja pysäkin lähikortteleita kehitetään sen vaikutusalueen palveluiden ja kaupan keskittymänä. Kaupan rakentuminen alueelle tulee kytkeä raitiotien toteutumiseen ja lähialueen asutuksen rakentumiseen. Raitiotien reitillä kasvun vyöhyke on ensisijaisesti pysäkkien kohdalla. Pysäkkien paikat määritellään raitiotien suunnittelun yhteydessä.

Kaupan palveluiden näkökulma

- Raitioliikenteen pysäkkien lähiympäristöt ovat keskeisiä kaupunkitiloja palveluiden tarjonnan kannalta ja soveltuvat hyvin lähipalveluiden sijoituspaikaksi.
- Pysäkit tulee sijoittaa lähelle tiivistä asutusta ja kevyenliikenteen reitit pysäkeille suunnitellaan sujuviksi. Pysäkit tukevat palveluiden saavutettavuutta ja kestävien kulkumuotojen käyttöä asiointimatkoilla.
- Ratikan varrella yhdyskuntarakenne kehittyy ratikan myötä. Lähialueelle osoitetaan uutta asumista ja alueet tiivistyvät. Ympäristö kehittyy koko ratikan varrella, mutta nykyisestä maankäytöstä muuttuvia/tehostuvia alueita ovat mm. Fazerila, Vaarala, Lahdenväylä, Porttipuisto, Kuusikko, Koivuhaka ja Aviapolis.
- Jos palveluita rakentuu näille alueille ennen ratikkaa, alueen asuntorakentuminen vauhdittunee. Suuria ja palveluverkkoa mahdollisesti muuttavia kauppoja kiinnostanee ennen asutuksen rakentumista liikenteellisesti hyvät sijainnit ja muiden kauppojen läheisyys. Tällaisia paikkoja ovat mm. Vaarala, Kehä 3:n risteysalueen lähellä ja Porttipuisto. Niille tulee harkita päivittäistavarakaupan rakentamisen ajoitusmääräyksiä.
- Lahdenvälylän ja Tuusulanväylän pysäkit sijoittuvat hyvin väylien risteykseen, mutta koska risteyksissä ei ole autoliikenneliittymää, ne eivät ole kaupan kannalta vetovoimainen sijainteja liikenteellisestä näkökulmasta katsottuna.

Vantaan yleiskaavan liikenteelliset vaikutukset

Raportti 25.06.2019

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Esipuhe

Vantaan uusi yleiskaava (Yleiskaava 2020) on tarkoitus laatia kuluvan valtuustokauden aikana. Syksyn 2018 aikana yleiskaavasta valmistui luonnos, jossa esitettiin yleiskaavaan tulevat liikennehankkeet. Yleiskaavaehdotus valmistuu loppuvuodesta 2019.

Tässä työssä on tarkasteltu millaisia vaikutuksia yleiskaavaan sisältyvillä liikennehankkeilla on liikkumiseen ja liikenteeseen vuosina 2030 ja 2050, kun kaupungin ja koko seudun asukas- ja työpaikkamäärät kasvavat huomattavasti nykytilanteesta. Tarkastelut on tehty seudullisella liikennemallilla. Yleiskaavan vaikutuksia on verrattu sekä yleiskaavalle asetettuihin tavoitteisiin että nykytilanteeseen.

Työtä ohjasi työryhmä, johon Vantaan kaupungilta kuuluivat:

Tiina Hulkko (pj.)
Markus Holm
Joonas Stenroth
Susanna Koponen
Jarmo Pajunen
Riikka Tuomi

Työn toteutuksesta vastasi WSP Finland Oy, jossa työhön osallistuivat Atte Supponen, Annika Rantala ja Timo Kärkinen.

Vantaalla kesäkuussa 2019

Sisältö

Työn tausta ja tavoitteet 4

Lähtötiedot ja menetelmät 5

Vertailuasetelma ja verkot 6

Vantaan yleiskaavan tavoitteet 7

Maankäytön sijoittuminen kestävän liikkumisen vyöhykkeille 9

Matkamäärien ja kulkutapaosuuksien kehitys 13

Autoliikenteen suoritteet ja päästökehitys 18

Tieverkon ruuhkautuminen ja tavaraliikenteen sujuvuus 21

Kaupunkikeskustojen väliset matka-ajat 25

Lentoaseman saavutettavuus 27

Työvoiman saavutettavuus 33

Herkkyystarkastelut: 2030 Mini 36

Herkkyystarkastelut: 2050 Maksimi 40

Yhteenveto 42

Liitteet

- Liite 1. Mallin kalibrointi
- Liite 2. 2016 Nykytilanne
- Liite 3. 2030 Yleiskaava
- Liite 4. 2030 MINI
- Liite 5. 2050 Yleiskaava
- Liite 6. 2050 MAKSIMI

Työn tausta ja tavoitteet

Työn tausta ja tavoitteet

Vantaan uusi yleiskaava (yleiskaava 2020) on tarkoitus laatia kuluvan valtuustokauden aikana. Syksyn 2018 aikana yleiskaavasta valmistui luonnos, jossa esitettiin yleiskaavaan tulevat liikennehankkeet. Yleiskaavaehdotus valmistuu syksyn 2019 aikana.

Tämän työn tarkoitus on tuottaa tietoa yleiskaavaprosessiin ja siihen sisältyviä liikennehankkeita koskevaan päätöksentekoon. Työssä laadittavat liikennemalliaineistot toimivat myös lähtötietona Vantaan ratikan yleissuunnitelman laadinnassa ja vaikutusten arvioinnissa.

Työn sisältö ja vertailuasetelma

Työssä laaditaan liikenne-ennusteet lyhyelle (viitteellinen ennustevuosi 2030) ja pitkälle (viitteellinen ennustevuosi 2050) aikavälille. Ennusteiden lähtökohtana on Vantaan yleiskaavan ennustevuosien mukainen maankäyttö. Muun seudun maankäyttö on uusimpien MAL-suunnitelmien mukainen.

Liikenne-ennusteiden pohjalta tarkastellaan uuden maankäytön aiheuttaman liikenteen kasvun ja liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteiden vaikutuksia suhteessa yleiskaavan tavoitteisiin. Liikenneverkossa ja maankäytössä tapahtuu tapahtuu useita muutoksia, joiden vuoksi alueiden kulkutapaosuudet ja matkatuotokset muuttuvat. Muutoksia verrataan tässä työssä nykytilanteeseen.

Lähtötiedot ja menetelmät

Lähtötiedot

Maankäyttötiedot on laadittu Vantaan kaupungin toimesta osana yleiskaavatyötä. Kaupungin toimittamat maankäyttötiedot (03/2019) sisältävät ennusteet asukkaista, työpaikoista sekä kaupan ja palvelun työpaikoista ennustevuosille

Muun seudun osalta maankäytön lähtötietona on käytetty MAL2019 työn suunnitelmaluonnoksen 2030v1 ja 2050v1 maankäyttötietoja (tiedot on poimittu 03/2019).

Nykytilanteen maankäyttötiedot on kerätty kaupungin ja seudun osalta saatavilla olevista tilastoista. Viimeisimmät seudulliset tilastotiedot vastaavat noin vuotta 2016, joten nykytilanteen vertailuvuodeksi on merkitty 2016.

Liikenneverkkokuvaukset on laadittu Vantaan kaupungin toimittamien tietojen, hankkeista olemassa olevien suunnitelmien ja aiempien liikennemallikuvausten perusteella. Tulosten tulkinnassa on hyvä huomioida seuraavat asiat:

- Joukkoliikennehankkeiden osalta tässä työssä on keskitytty joukkoliikenteen runkoyhteyksiin, eikä täydentävää bussilinjastoa ole suunniteltu laajemmin. Mahdollista päällekkäistä bussilinjastoa ei ole karsittu raitioteiden reittiä vastaavia runkolinjabusseja lukuun ottamatta.
- Suunniteltuja runkolinjabusseja ei ole mallinnettu tässä työssä, sillä niiden tarkempi suunnittelu on parhaillaan käynnissä (linjat 300 ja 400) tai ei ole vielä alkanut (linja 571).
- Vantaan ratikka on mallinnettu yleissuunnitelman mukaisin lähtötiedoin (muu linjasto, matkanopeus ja pysäkit).

Menetelmä

Matkustajamääräennusteet on laadittu HSL:n ylläpitämän Helsingin työssäkäyntialueen henkilöliikenteen ennustemallin (HELMET 3.0) avulla. Ennustemalli perustuu Helsingin seudulla tehtyjen liikkumistutkimuksien tuloksiin ja siinä mallinnetaan matkojen määrä, ajankohta, kulkutavan valinta sekä matkojen suuntautuminen.

Ennustemalli on laadittu nykytilanteen pohjalta seudun joukko- ja ajoneuvoliikenteen vaikutusten seudulliseen tarkasteluun. Mallin lähtötietona toimivat ennustevuosien liikenneverkon ja maankäytön kuvaus

Vertailuasetelma ja verkot

Tässä työssä on tarkasteltu yhteensä viittä skenaariota. Tarkasteltavat skenaariot (maankäyttö- ja liikenneverkkovaihtoehdot) on esitetty alla taulukossa. Tarkempi kuvaus eri vaihtoehtojen sisällöstä ja kunkin vaihtoehdon liikenne-ennusteet on esitetty tämän raportin liitteissä. Tässä työssä tarkoituksena on ollut kuvata liikenteen kehitystä suhteessa nykytilanteeseen, joten vertailut vaikutuksista tehdään kaikissa teemoissa suhteessa mallinnettuun nykytilanteeseen.

Autoliikenteen osalta suurimmat liikennemäärät syntyvät skenaariossa 2030 Mini, jossa ei oleteta MAL2019 -suunnitelman mukaisia liikenteen hinnoittelua. Muut kehityskulut perustuvat ruuhkamaksujen ja pysäköinnin hinnoittelun käyttöönottoon seudullisten suunnitelmien mukaisesti.

Skenaario	Liikenneverkko	Maankäyttö	Liikenteen hinnoittelu
2018 Nykytilanne	Vuoden 2018 mukainen liikenneverkko	2016 maankäyttö	• 2016 pysäköintimaksut
2030 Yleiskaava	MAL2019-suunnitelman mukainen 2030-verkko (ve4) + Yleiskaavaluonnoksen mukaisia liikennehankkeita (ks. liite 3)	2030 yleiskaavan maankäyttö	• MAL2019-suunnitelman (ve4) mukaiset hinnoittelutoimenpiteet*
2030 Mini	2030 Yleiskaava -verkko pohjana + Minimihankkeet auto- ja joukkoliikenneverkolla (ks. liite 4)	2030 yleiskaavan maankäyttö	• Ei ruuhkamaksua • Ei MAL-suunnitelman pysäköintimaksun korotusta ja aluelaajennusta • Ei joukkoliikennelipun hinnanalennusta
2050 Yleiskaava	2030 Yleiskaava -verkko pohjana + Yleiskaavaluonnoksen todennäköisesti toteutuvat liikennehankkeet (ks. liite 5)	2050 yleiskaavan maankäyttö	• MAL2019-suunnitelman (ve4) mukaiset hinnoittelutoimenpiteet*
2050 Maksimi	2050 Yleiskaava -verkko pohjana + Kaikki yleiskaavaluonnoksen mukaiset varaukset (ks. liite 6)	2050 yleiskaavan maankäyttö	• MAL2019-suunnitelman (ve4) mukaiset hinnoittelutoimenpiteet*

* Hinnoittelutoimenpiteet: ruuhkamaksut, pysäköintimaksun korotus ja aluelaajennus sekä joukkoliikennelipun hinnan alennus

Vantaan yleiskaavan tavoitteet

Vantaan yleiskaavan päätavoitteita

Työn vaikutusten arvioinnin lähtökohtana ovat olleet Vantaan kaupunginhallituksen hyväksymät yleiskaava 2020 -tavoitteet. Tavoitteista ja teemoista on tässä työssä käsitelty niitä, joihin liikkumisella ja liikenteellä on merkittävä vaikutus. Näistä on johdettu teemat, jotka on esitetty seuraavalla sivulla.

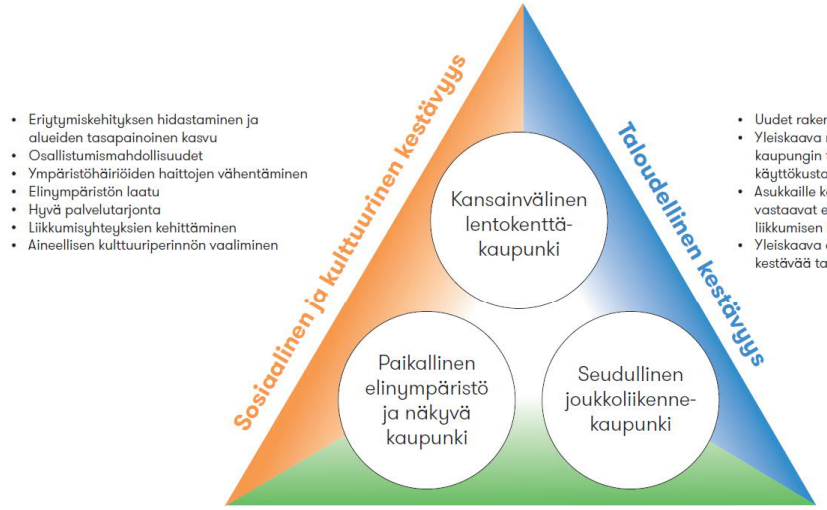
Vantaan yleiskaavan päätavoitteita

- Yleiskaavan ratkaisuja ohjaa kestävä kehitys
- Yleiskaavassa varaudutaan kaupungin voimakkaaseen kasvuun
- Kaupungin kasvu ohjataan ensisijaisesti keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeille
- Yleiskaavalla tavoitellaan kaupunkirakennetta, jossa jokapäiväiset palvelut voi saavuttaa sujuvasti kävellen ja pyöräillen

Liikennettä koskevia tavoitteita

- Seudun keskuksien ja solmukohtien välille luodaan nopeat joukkoliikenteen yhteydet
- Lentokentän kasvun edellytykset varmistetaan sujuvilla ja toimivilla liikenneyhteyksillä
- Pääväylien sujuvuus varmistetaan tavaraliikenteen toimivuuden turvaamiseksi
- Luodaan kaupunkikeskusten väleille korkealaatuiset pyöräväylät, jotka ovat myös osa seudun baanaverkkoa

Kestävän kehityksen periaatteet antavat raamin yleiskaavan tavoitteille

- Eriytymiskehityksen hidastaminen ja alueiden tasapainoinen kasvu
- Osallistumismahdollisuudet
- Ympäristöhäiriöiden haittojen vähentäminen
- Elinympäristön laatu
- Hyvä palvelutarjonta
- Liikkumisyhteyksien kehittäminen
- Aineellisen kulttuuriperinnön vaaliminen

- Uudet rakentamismahdollisuudet
- Yleiskaava mitoittaa kasvun siten, että kaupungin talous kestää investoinnit ja käyttökustannukset
- Asukkaille kaupunki tarjoaa maksukykyä vastaavat elämisen puitteet niin asumisen, liikkumisen kuin palveluiden näkökulmista.
- Yleiskaava edesauttaa muutosta kohti kestävää taloutta

- Viherrakenne turvaa luonnon monimuotoisuutta ja toimivia ekosysteemejä
- Tiivistyvä kaupunkirakenne mahdollistaa kestävää liikkumista ja säästää viheralueita rakentamiselta
- Mahdollistetaan uusiutuva energia ja materiaalien resurssiviisas käyttö

Tarkasteltavat liikenteelliset vaikutukset

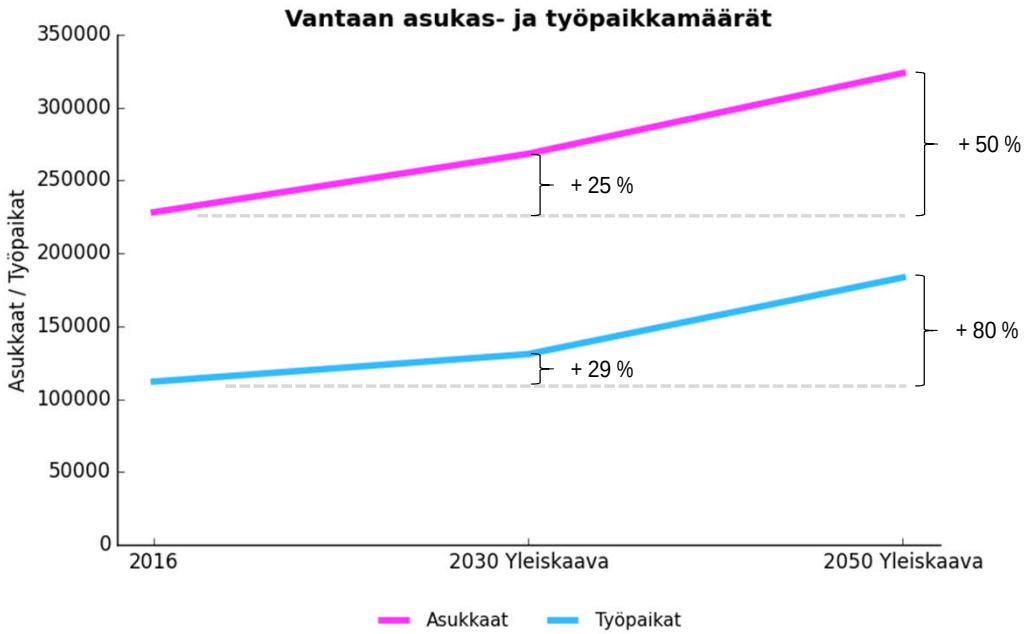
- Maankäytön sijoittuminen kestävän liikkumisen vyöhykkeille
- Matkamäärien ja kulkutapaosuuksien kehitys
- Autoliikenteen suoritteet ja päästökehitys
- Tieverkon ruuhkautuminen ja tavaraliikenteen sujuvuus
- Kaupunkikeskustojen väliset matka-ajat
- Lentoaseman saavutettavuus
- Työvoiman saavutettavuus

Maankäytön sijoittuminen kestävän liikkumisen vyöhykkeille

Maankäytön kasvu

Vantaan asukasmäärä kasvaa yleiskaavan ennusteissa nykyisestä noin 214 000 asukkaasta vuoteen 2030 mennessä noin 268 000 asukkaaseen ja vuoteen 2050 mennessä noin 324 000 asukkaaseen.

Työpaikkojen määrä kasvaa nykytilanteen lähes 101 000 työpaikasta vuoteen 2030 mennessä 131 000 työpaikkaan ja 183 000 työpaikkaan vuoteen 2050 mennessä.

Maankäytön sijoittuminen kestävän liikkumisen vyöhykkeille

Kestävän liikkumisen vyöhykkeet

Saavutettavuusvyöhykkeet kuvaavat eri toimintojen seudullista saavutettavuutta joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn näkökulmasta. Savu-vyöhykkeet osoittavat sellaiset alueet, jotka ovat kestävien kulkumuotojen kannalta parhaita maankäytön sijoittamiskohteita.

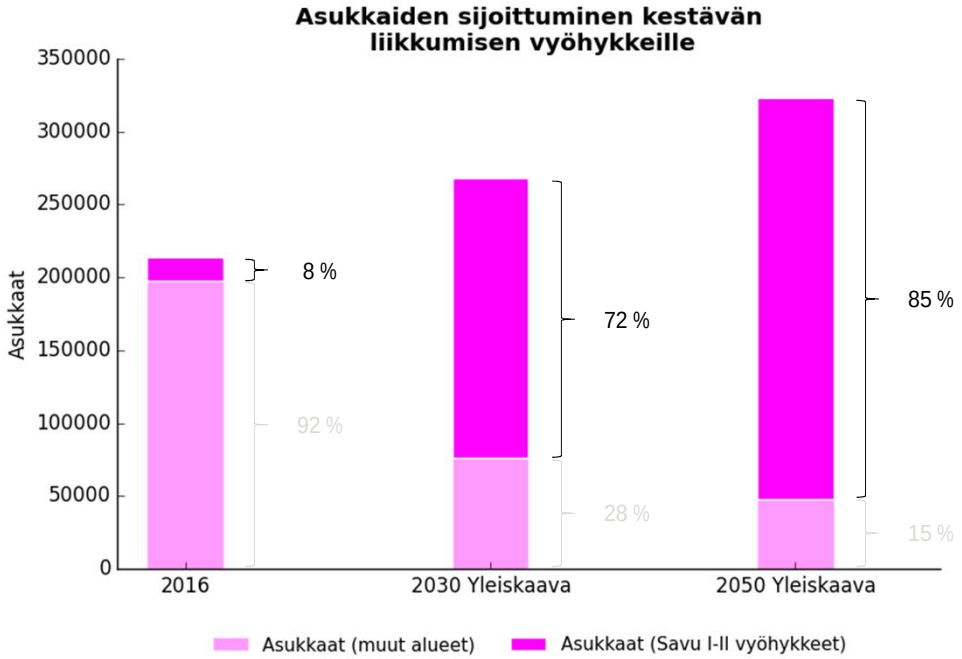
Tässä työssä kestävän liikkumisen kannalta parhaiksi vyöhykkeiksi on määritetty Savu I-II vyöhykkeet. Savu-vyöhykkeet kuuluvat MAL2019-mittareihin. Tarkastelussa on hyvä huomata, että vyöhykkeet muuttuvat liikennejärjestelmän vaikutuksesta.

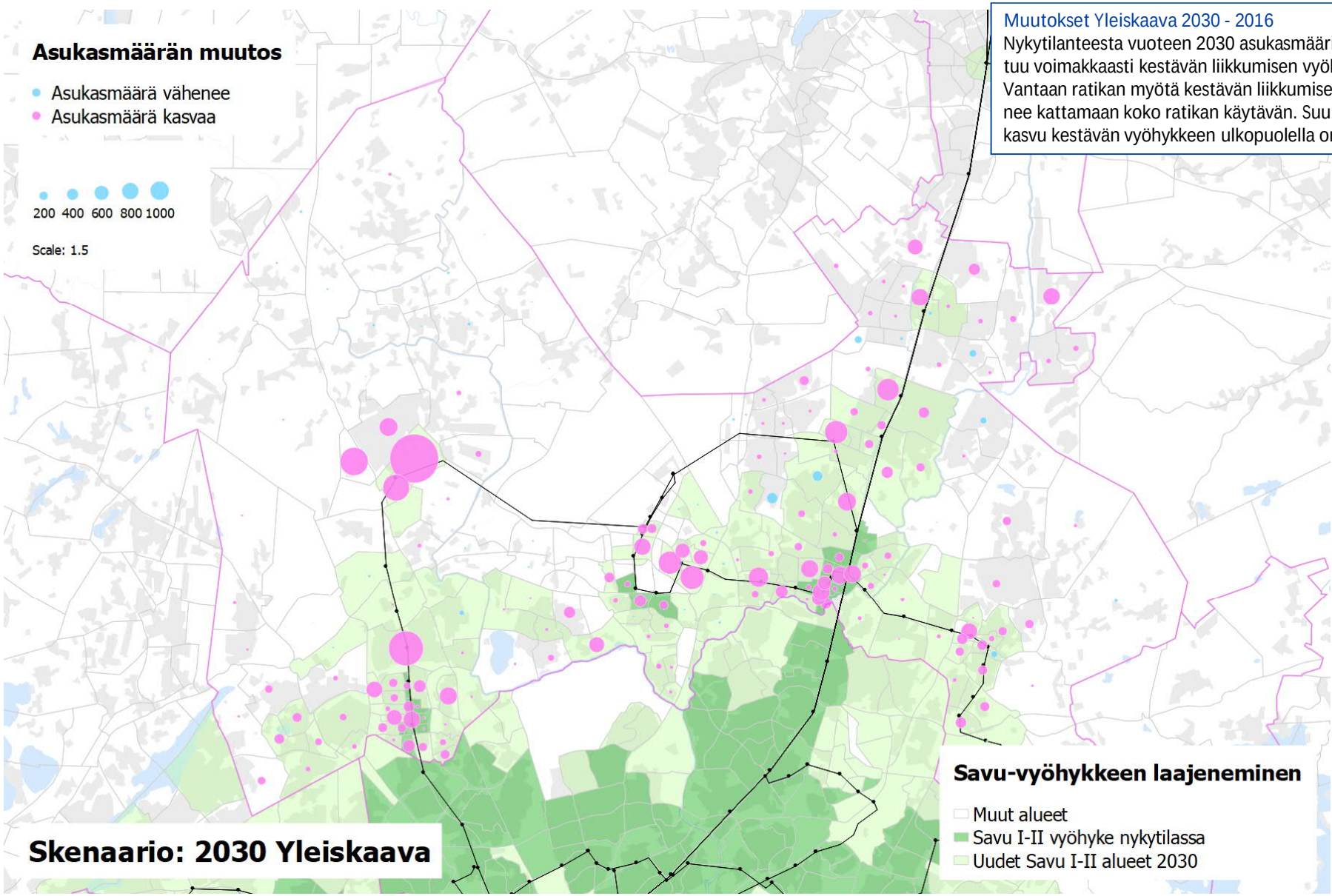
Tarkastelussa on huomioitu vain asukasmäärien kasvu, koska saavutettavuusvyöhykkeiden laskenta määritellään asukasta kohden ja niitä ei ole siksi määritelty alueille, joilla ei ole asukkaita.

Asukasmäärän kasvu sijoittuu kestävän liikkumisen vyöhykkeille

Vuonna 2030 uusista asukkaista yli 70 % sijoittuu kestävän liikkumisen kannalta parhaille vyöhykkeille. Vyöhykkeen koko laajenee huomattavasti suhteessa nykytilanteeseen joukkoliikennehankkeiden (Vantaan ratikka) ja liikenteen hinnoittelun käyttöönoton myötä.

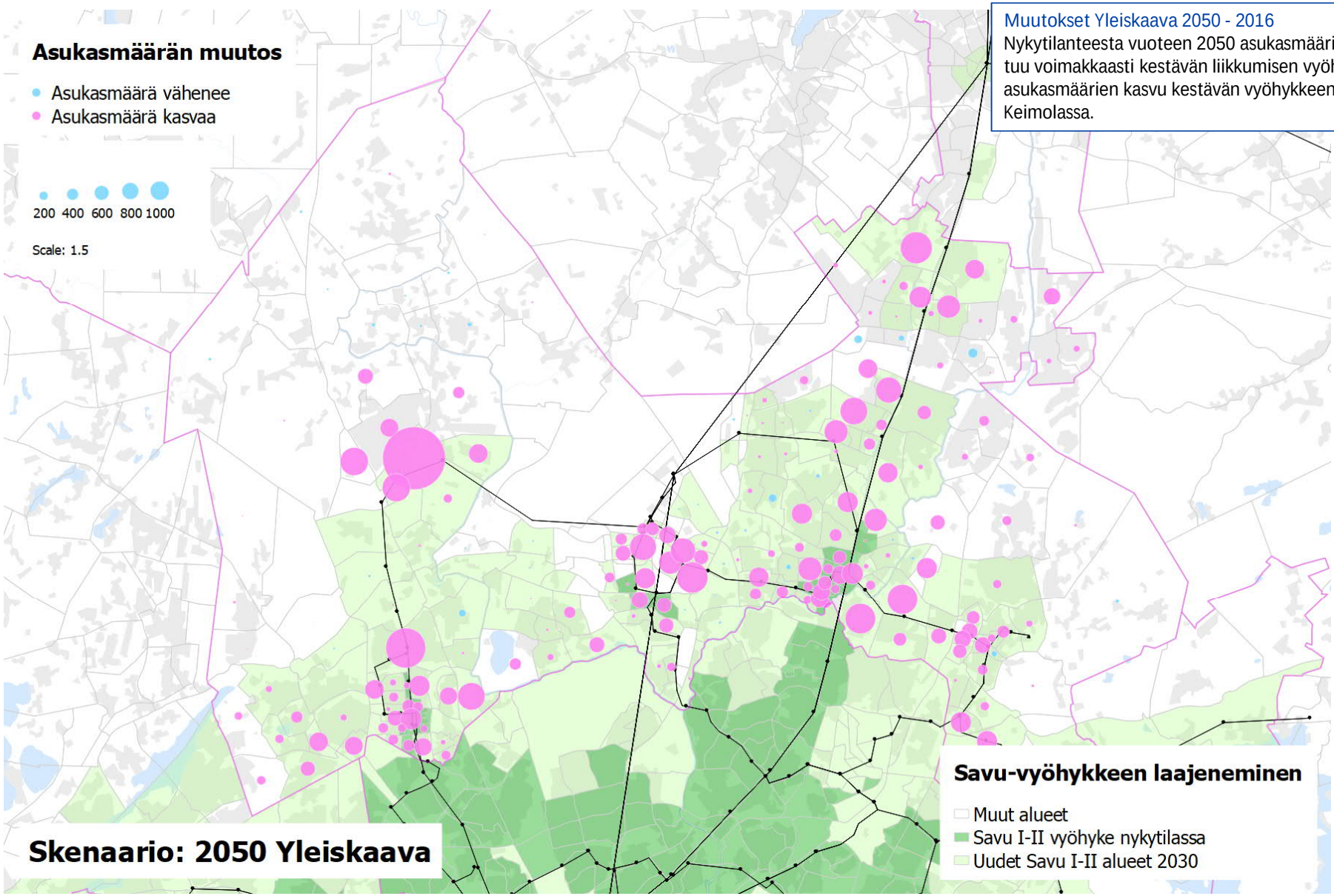
Vuoteen 2050 kestävien kulkutapojen saavutettavuus edelleen paranee maankäytön tiivistymisen ja liikennejärjestelmän kehittymisen myötä. Uudet asukkaat sijoittuvat pääasiassa kestävien kulkutapojen vyöhykkeille. Kokonaismäärällä mitaten Vantaan asukkaista noin 85 % sijoittuu kestävän liikkumisen kannalta parhaille vyöhykkeille.

Muutokset Yleiskaava 2030 - 2016

Nykytilanteesta vuoteen 2030 asukasmäärien kasvu painottuu voimakkaasti kestävän liikkumisen vyöhykkeille. Samalla Vantaan ratikan myötä kestävän liikkumisen vyöhyke laajenee kattamaan koko ratikan käytävän. Suurin asukasmäärän kasvu kestävän vyöhykkeen ulkopuolella on Keimolassa.

Asukasmäärän muutos
Asukasmäärä vähenee
Asukasmäärä kasvaa
200 400 600 800 1000
Scale: 1.5
Muutokset Yleiskaava 2050 - 2016
Nykytilanteesta vuoteen 2050 asukasmäärien kasvu painottuu voimakkaasti kestävän liikkumisen vyöhykkeille. Suurin asukasmäärien kasvu kestävän vyöhykkeen ulkopuolella on Keimolassa.
Savu-vyöhykkeen laajeneminen
Muut alueet
Savu I-II vyöhyke nykytilassa
Uudet Savu I-II alueet 2030
Skenaario: 2050 Yleiskaava

Matkamäärien ja kulkutapaosuuksien kehitys

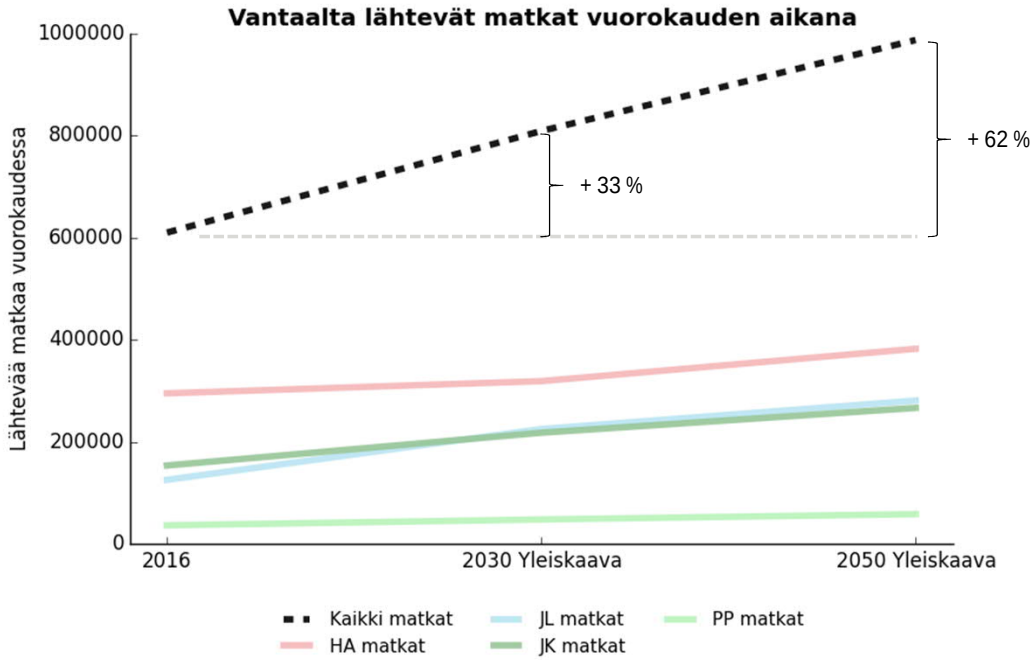
Matkamäärien muutos eri kulkutavoilla

Maankäytön voimakkaan kasvun myötä kaikkien kulkutapojen matkamäärät kasvavat molempina yleiskaavan ennustevuosina. Kasvu on melko tasaista molempiin ennustevuosiin mennessä.

Vuoteen 2030 matkamäärät kasvavat nykytilanteesta noin 33 %. Kasvu painottuu kävelyyn ja joukkoliikenteeseen. Automatkojen määrä kasvaa maltillisemmin vain 2 % nykytilanteesta. Joukkoliikenteellä tehtyjen matkojen määrä lähes kaksinkertaistuu.

Vuonna 2050 Vantaalla tehdään vuorokauden aikana yhteensä noin miljoona matkaa (kaupungin alueelta lähtevät matkat). Kasvu nykytilanteesta on 62 %. Vuodesta 2030 vuoteen 2050 kasvu kohdistuu tasaisemmin kaikkiin kulkutapoihin ja myös henkilöautoliikenteen määrät kasvavat muiden kulkutapojen kanssa samaa tahtia.

Matkamäärien kasvun painottuminen kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen on positiivinen kehityssuunta, koska kaupungin tiivistyessä liikkumisen tarve lisääntyy, mutta liikenteen käytettävissä oleva tila ei kasva. Siksi liikkumista on tarpeen suunnata kapasiteetiltaan tehokkaisiin kulkutapoihin, kuten joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn.

Matkamäärien ja kulkutapaosuuksien kehitys

Kulkutapaosuudet

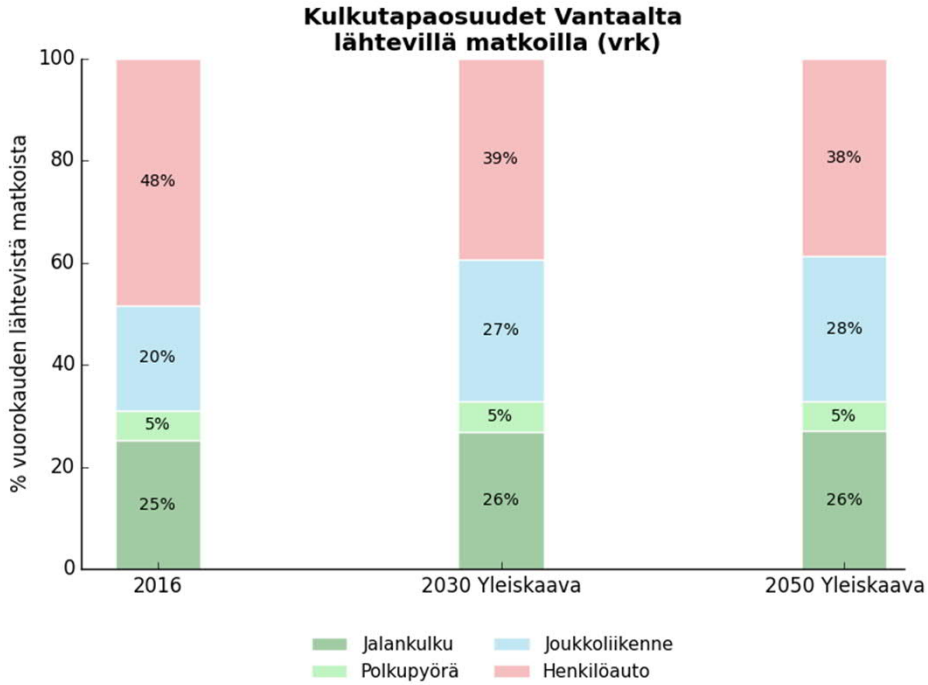
Nykytilanteen kulkutapajakauma on painottunut henkilöautoiluun, mutta tilanne on MAL2019-suunnitelman ja yleiskaavan mukaisilla toimilla muuttumassa ennustetilanteissa. Nykytilanteessa noin puolet kaikista Vantaalta lähtevistä matkoista tehdään autolla. Noin neljännes matkoista tehdään kävellen ja viidennes joukkoliikenteellä.

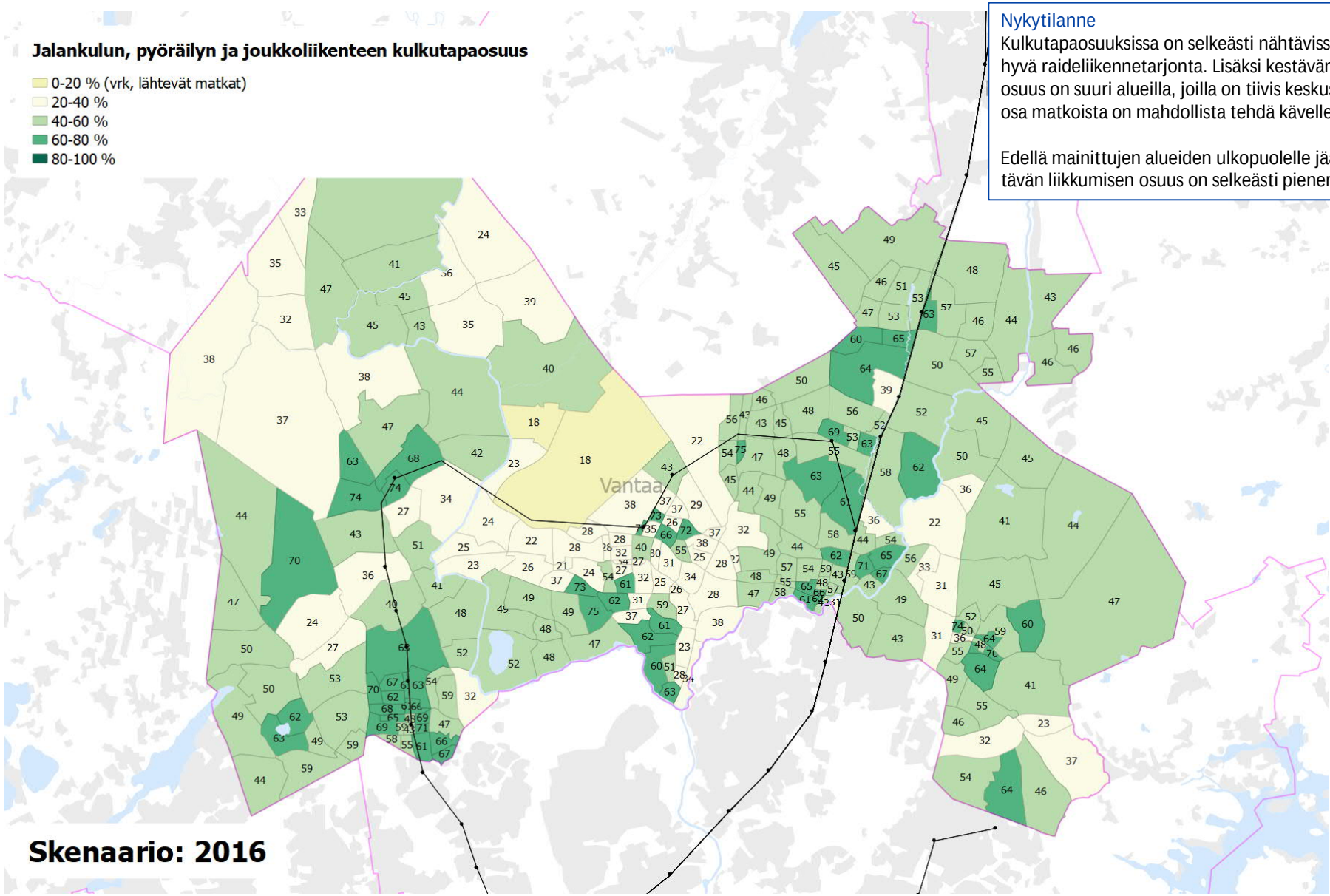
Vuoteen 2030 mennessä kestävien kulkutapojen osuus kaikista matkoista kasvaa 60 prosenttiin kaikista matkoista. Merkittävimmin kasvaa joukkoliikenteen kulkutapaosuus. Muutos on seurausta panostuksista joukkoliikenteen infrastruktuuriin ja liikenteen hinnoittelusta. Henkilöauton kulkutapaosuus pienenee nykytilanteesta vuoteen 2030 mennessä noin 10 %-yksikköä.

Edelleen vuoteen 2050 mentäessä kulkutapaosuuden pysyvät samalla tasolla kuin vuonna 2030. Maankäytön kasvu painottuu edelleen kestävän liikkumisen kannalta myönteisille vyöhykkeille, mutta kulkutapaosuuksien muutoksia tapahtuu vain alueellisesti infrahankkeiden johdosta.

Pyöräliikenteen kulkutapaosuuden kehittymistä ei pystytä luotettavasti mallintamaan HELMET-mallin nyt käytössä olevalla versiolla (3.0). Tässä työssä tehtiin kokeilu, joka osoitti baanaverkon toteuttamisella olevan merkitystä pyöräilyn kulkumuoto-osuuden kasvuun, mutta vaikutusten suuruusluokka vaihteli vielä merkittävästi riippuen lähtöoletuksista. Pyöräily on paremmin kuvattu mallin seuraavassa versiossa, joka on tekeillä.

Pyöräliikenteen osuuteen voi infrastruktuurin lisäksi tulevaisuudessa vaikuttaa myös sähköpyörien yleistyminen. Sähköpyörät mahdollistavat tavallista pyörää pitemmät matkat ja pidempien auto- ja joukkoliikennematkojen korvaamisen.

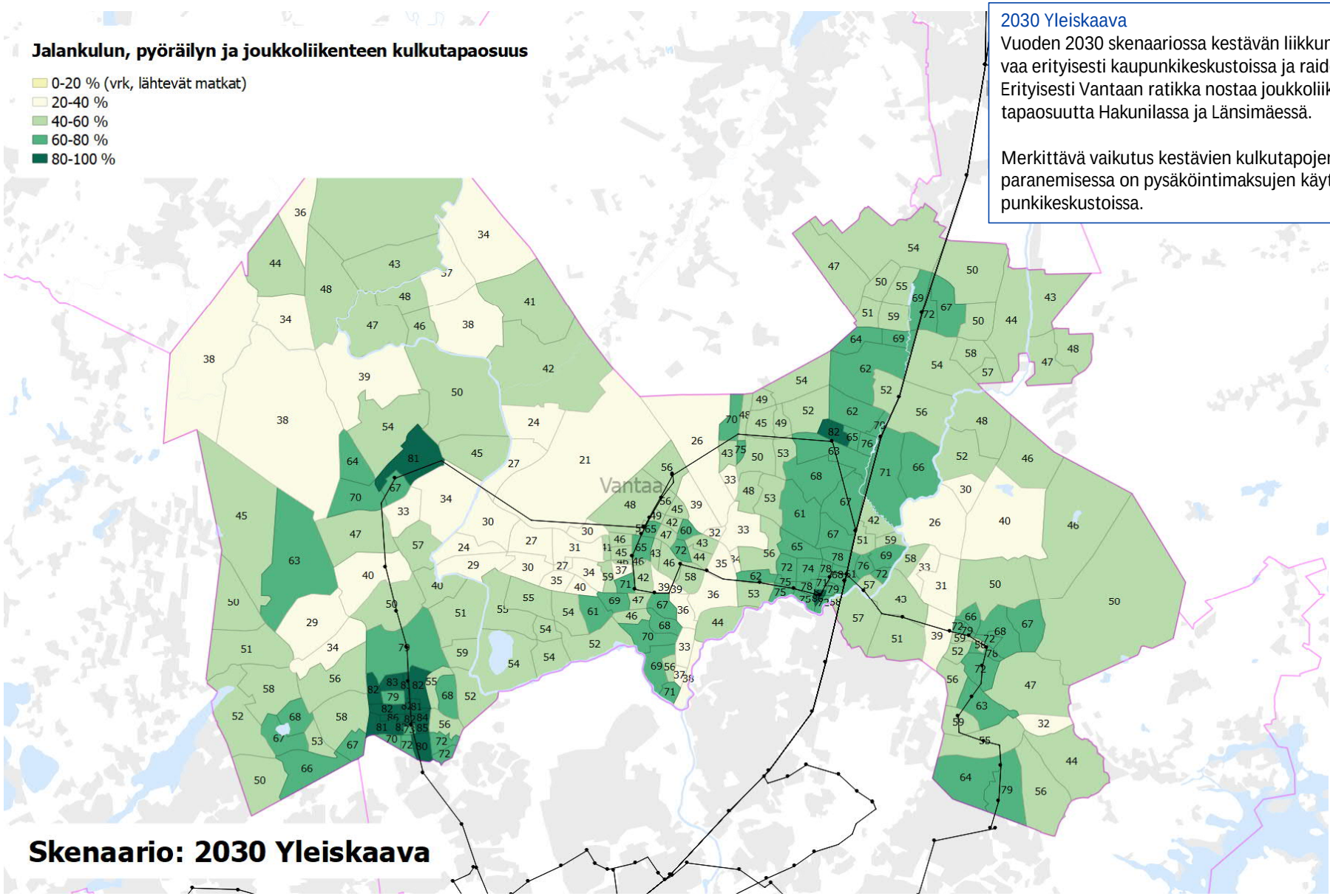

Nykytilanne

Kulkutapaosuuksissa on selkeästi nähtävissä alueet, joilla on hyvä raideliikennetarjonta. Lisäksi kestävän liikkumisen osuus on suuri alueilla, joilla on tiivis keskusta. Tällöin suuri osa matkoista on mahdollista tehdä kävellen tai pyörällä.

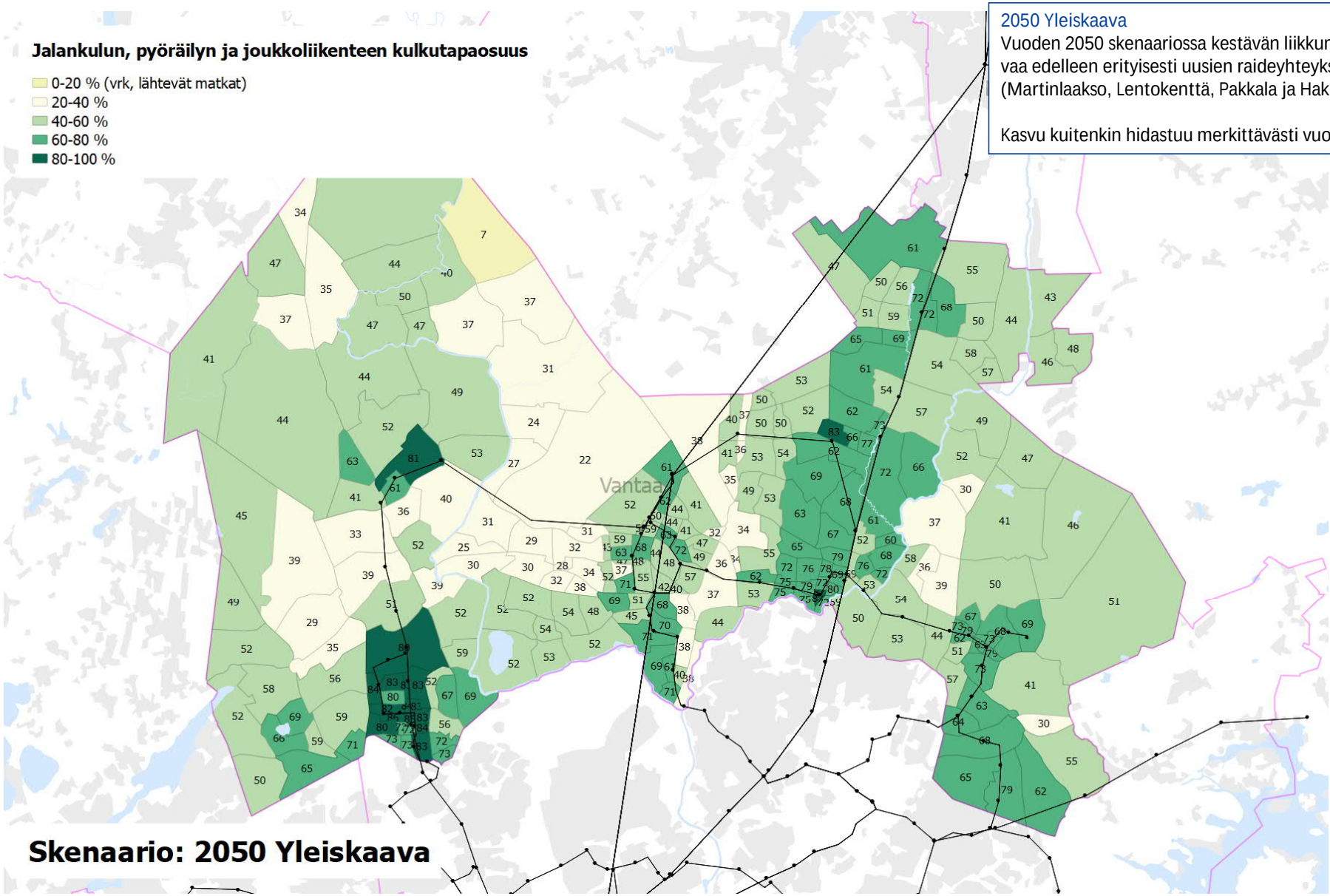
Edellä mainittujen alueiden ulkopuolelle jäävillä alueilla kestävän liikkumisen osuus on selkeästi pienempi.

2030 Yleiskaava

Vuoden 2030 skenaariossa kestävän liikkumisen osuus kasvaa erityisesti kaupunkikeskustoissa ja raideliikennealueilla. Erityisesti Vantaan ratikka nostaa joukkoliikenteen kulkutapaosuutta Hakunilassa ja Länsimäessä.

Merkittävä vaikutus kestävien kulkutapojen kilpailukyvyn paranemisessa on pysäköintimaksujen käyttöönotolla kaupunkikeskustoissa.

2050 Yleiskaava

Vuoden 2050 skenaariossa kestävän liikkumisen osuus kasvaa edelleen erityisesti uusien raideyhteyksien läheisyydessä (Martinlaakso, Lentokenttä, Pakkala ja Hakunila).

Kasvu kuitenkin hidastuu merkittävästi vuoden 2030 jälkeen.

Autoliikenteen suoritteet ja päästökehitys

Liikenteen suorite ja päästöt

Yleiskaavan vaikutukset liikenteen päästöjen määrään näkyvät autoliikenteen suoritteen kehityksestä. Autoliikenteen suoritteen määrään vaikuttaa kaikki autoliikenne, myös Vantaan läpi ajava sekä sieltä alkava ja sinne päättyvä liikenne.

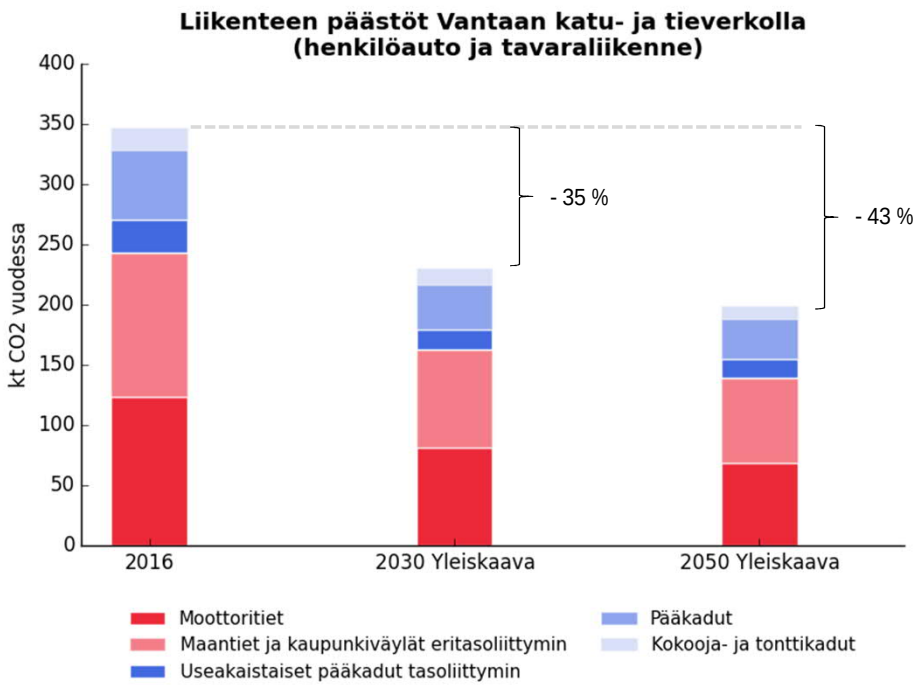
Päästöt määräytyvät ajoneuvokaluston ominaispäästöjen perusteella. Tässä työssä päästöjen laskemiseen on käytetty MAL2019 -työn vaikutusten arvioinnin mukaisia oletuksia autojen ominaispäästöjen kehityksestä (vuoteen 2030):

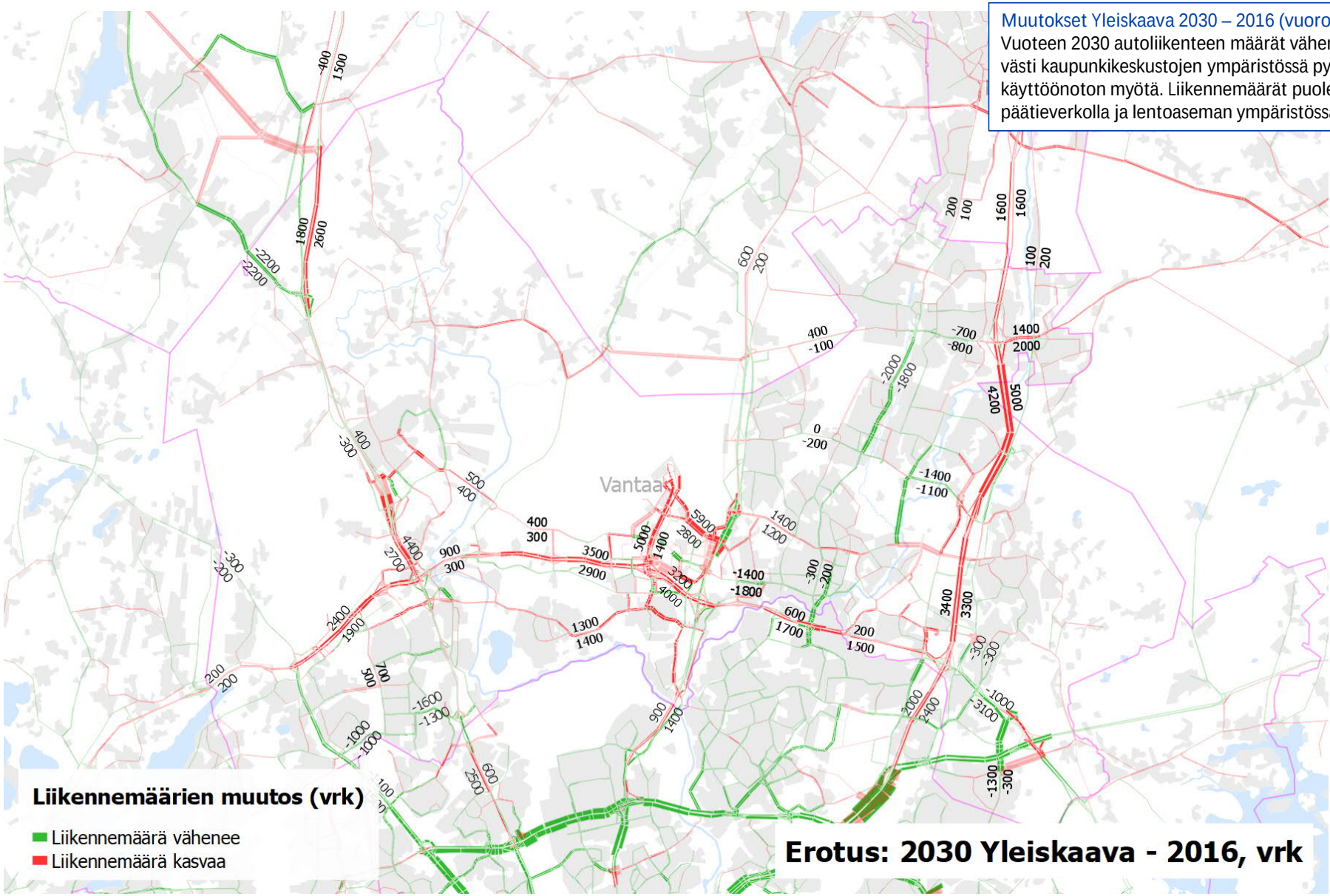
- Nykyiset päästöt (CO_2/ajon. km) ovat keskimäärin henkilöauto 152 g, pakettiauto 279 g, linja-auto 949 g ja kuorma-autot 675-2199 g.
- Vuoden 2030 tilanteessa päästöt ovat vastaavasti henkilöauto 91 g, pakettiauto 134 g, linja-auto 0-562 g ja kuorma-autot 639 g.
- Vuoden 2050 päästöt ovat henkilöauto 66 g, pakettiauto 105 g, linja-auto 0-562 g ja kuorma-autot 457 g (lähde: Lipasto, paitsi raskas liikenne MAL päästövähennysselvitys, skenaario B, bio-raskas liikenne).

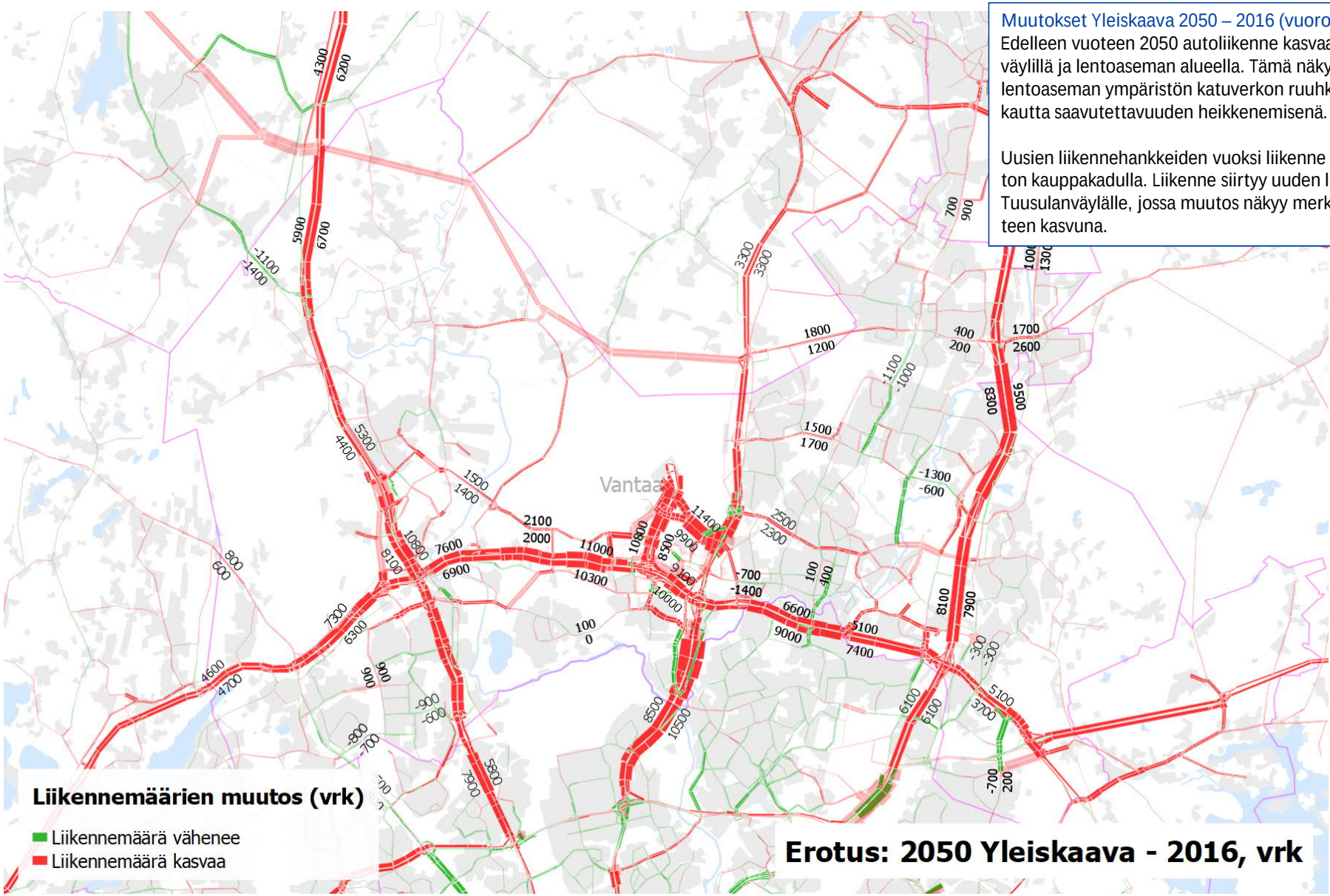
Yleiskaavan vaikutukset

Autoliikenteen päästöt laskevat nykytilanteesta 35 % vuoteen 2030. Tämä on merkittävä asia, koska samanaikaisesti asukas- ja työpaikkamäärät kasvavat huomattavasti. Vähenemistä tapahtuu kaikilla tie- ja katuluokilla. Valtioneuvoston asettama tavoite liikenteen päästöjen vähentämisestä 50 prosentilla vuodesta 2005 vuoteen 2030 mennessä ei kuitenkaan toteudu.

Vuodesta 2030 vuoteen 2050 autojen yksikköpäästöt pienenevät edelleen, joten vuonna 2050 liikenteen päästöt ovat lähes puolet nykytilannetta pienemmät. Laskuvauhti kuitenkin hidastuu vuoden 2030 jälkeen, koska liikenteen hinnoittelua ei oleteta kasvatettavaksi vuoden 2030 jälkeen. Hinnoittelu on voimakkaimmin autoliikenteen suoritteeseen ja siten myös päästöihin vaikuttava tekijä.

Muutokset Yleiskaava 2030 – 2016 (vuorokausi)
Vuoteen 2030 autoliikenteen määrät vähenevät merkittävästi kaupunkikeskustojen ympäristössä pysäköintimaksujen käyttöönoton myötä. Liikennemäärät puolestaan kasvavat päätieverkolla ja lentoaseman ympäristössä.
Vantaa
Liikennemäärien muutos (vrk)
Liikennemäärä vähenee
Liikennemäärä kasvaa
Erotus: 2030 Yleiskaava - 2016, vrk

Muutokset Yleiskaava 2050 – 2016 (vuorokausi)

Edelleen vuoteen 2050 autoliikenne kasvaa erityisesti pääväylillä ja lentoaseman alueella. Tämä näkyy jossain määrin lentoaseman ympäristön katuverkon ruuhkautumisena ja sitä kautta saavutettavuuden heikkenemisenä.

Uusien liikennehankkeiden vuoksi liikenne vähenee Tammiston kauppakadulla. Liikenne siirtyy uuden liittymän vuoksi Tuusulanväylälle, jossa muutos näkyy merkittävänä liikenteen kasvuna.

Tieverkon ruuhkautuminen ja tavaraliikenteen sujuvuus

Sujuvuus ja ruuhkautuminen

Ruuhkautumista mitataan suhteuttamalla iltahuipputunnin aikana toteutunut ajonopeus osuuden vapaaseen nopeuteen. Vapaa nopeus tarkoittaa ajonopeutta ruuhkattomissa olosuhteissa, kun muu autoliikenne ei aiheuta hidastusta.

Ruuhkautumisen raja-arvona on käytetty yli 40 % alenemaa suhteessa vapaaseen nopeuteen. Käytetty raja-arvo ei vaikuta merkittävästi tuloksiin, vaan kehityksen trendi on samankaltainen myös muilla raja-arvoilla.

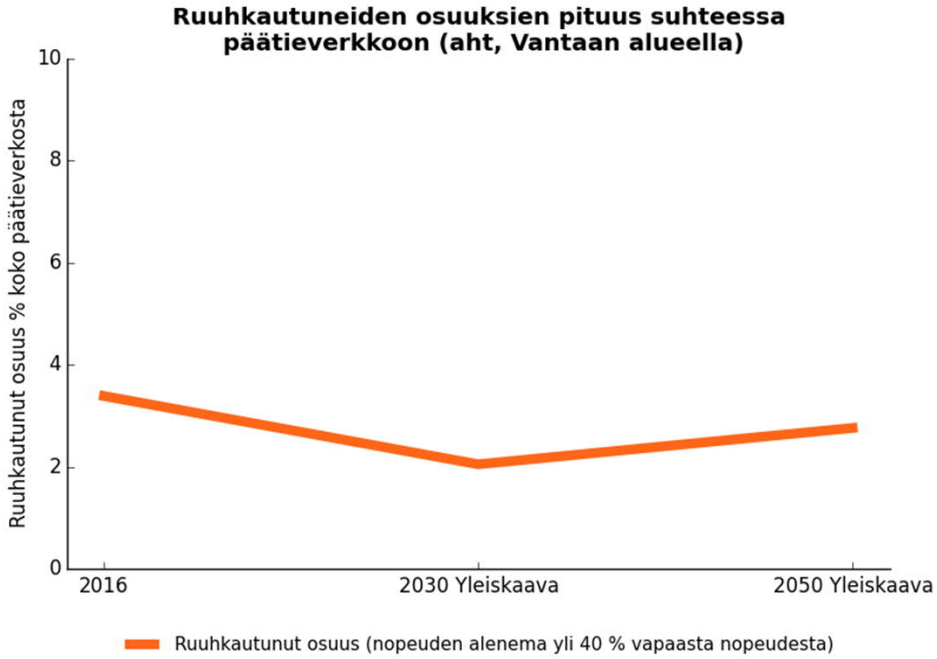
Rajauksena on käytetty Vantaan päätieverkkoa (moottoritiet ja maantiet), koska vain näillä väylillä on merkittävää vaikutusta tavaraliikenteen kannalta.

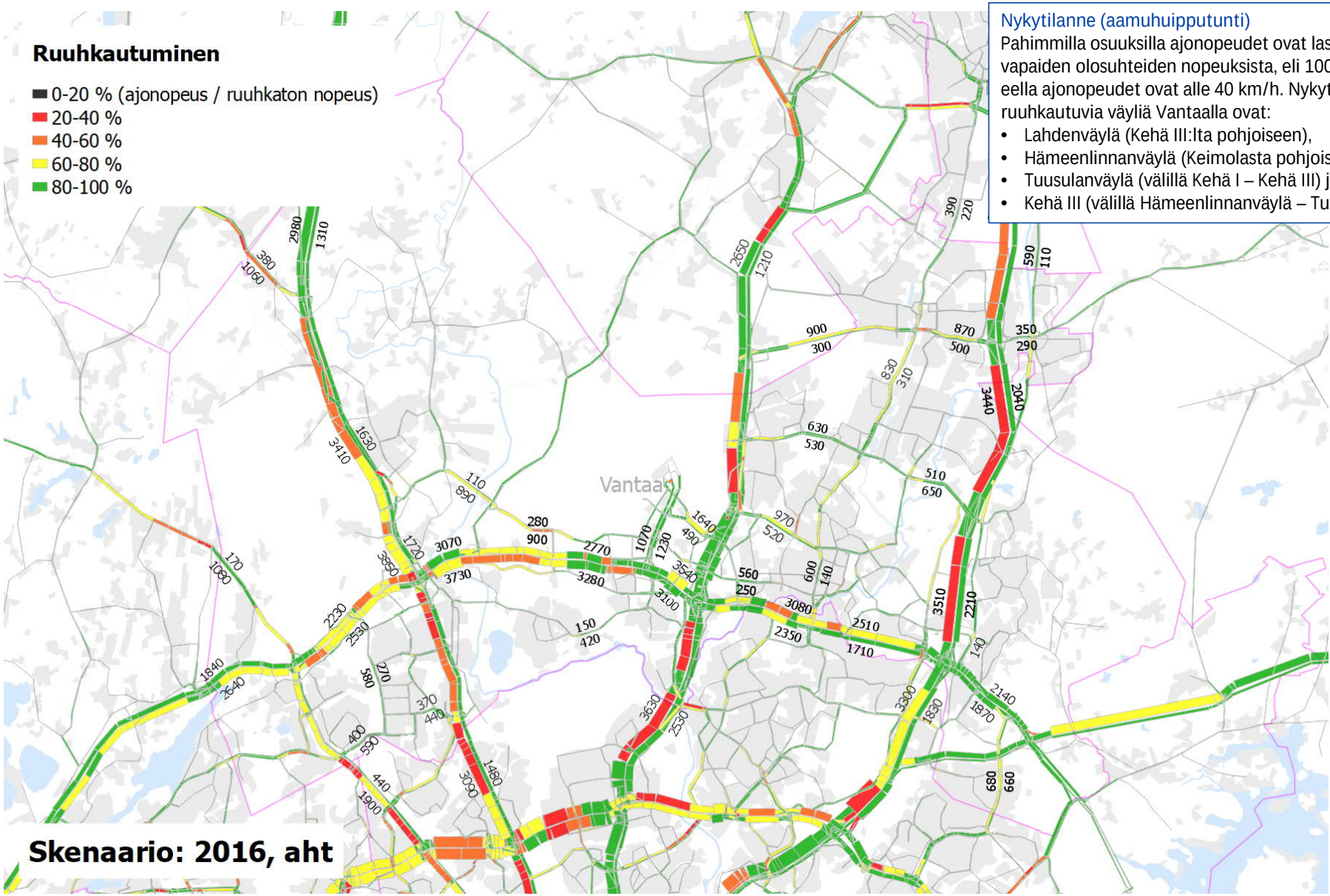
Yleiskaavan vaikutukset kulkutapaosuuksiin

Ruuhkautuminen vähenee nykytilanteesta vuoteen 2030, mutta kasvaa siitä vuoteen 2050 mennessä. Vuoteen 2030 näkyy selkeästi liikenteen hinnoittelun ja liikennehankkeiden kulkutapavaikutukset. Vuoden 2030 jälkeen autoliikenteen suoritteet kuitenkin kääntyvät nousuun maankäytön kasvun myötä.

Ruuhkautuneen päätieverkon osuus iltahuipputuntina on suurimmillaan noin 4 %, joten pahasti ruuhkautuneita osuuksia on suhteellisen vähäisesti.

Raskaan liikenteen ajalliset vaihtelut poikkeavat kokonaisliikenteestä: raskasta liikennettä on päätieverkolla eniten päivällä, jolloin verkon kuormitus muuten on pienempi. Illalla ja yöllä raskasta liikennettä on suhteellisesti suuri osuus koko liikenteestä. Näin ollen verkon ruuhkautuminen iltahuipputuntina vaikuttaa vähemmän tavaraliikenteeseen kuin henkilöautoliikenteeseen.

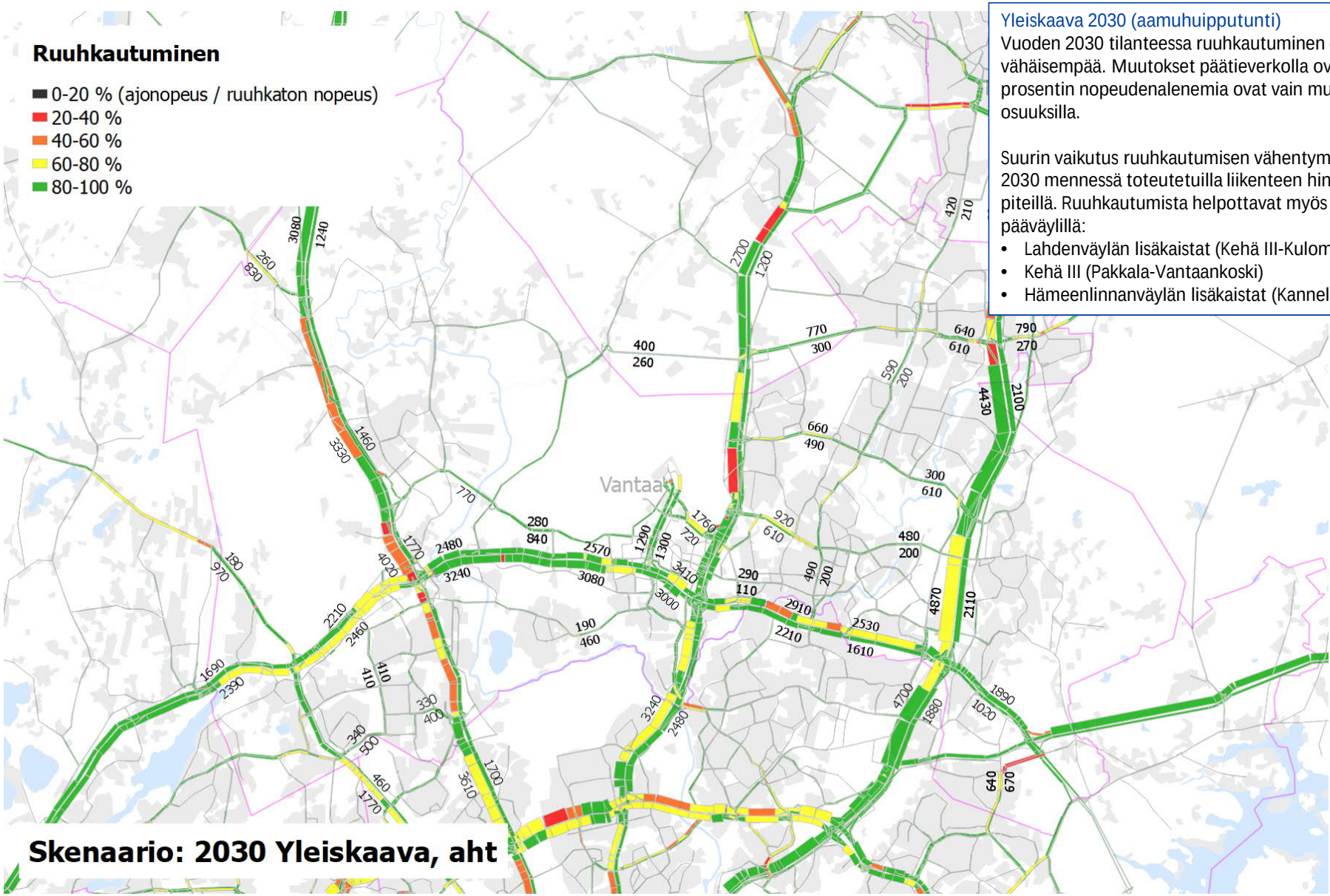

Nykytilanne (aamuhuipputunti)

Pahimmilla osuuksilla ajonopeudet ovat laskeneet yli 60 % vapaiden olosuhteiden nopeuksista, eli 100 km/h rajoitusalueella ajonopeudet ovat alle 40 km/h. Nykytilanteessa eniten ruuhkautuvia väyliä Vantaalla ovat:

- Lahdenväylä (Kehä III:lta pohjoiseen),
- Hämeenlinnanväylä (Keimolasta pohjoiseen),
- Tuusulanväylä (välillä Kehä I – Kehä III) ja
- Kehä III (välillä Hämeenlinnanväylä – Tuusulanväylä).

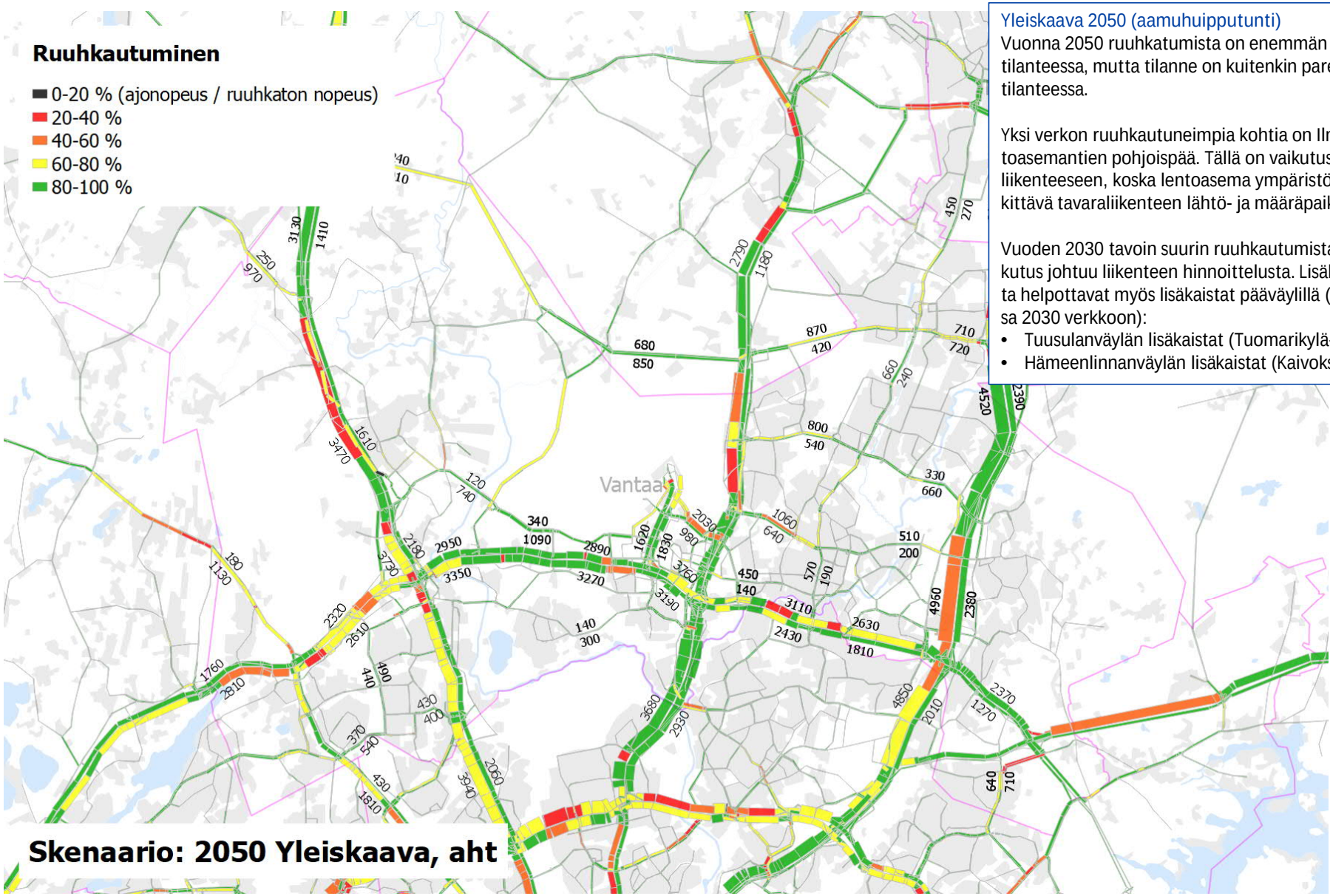

Yleiskaava 2030 (aamuhuipputunti)

Vuoden 2030 tilanteessa ruuhkautuminen on nykytilannetta vähäisempää. Muutokset päätieverkolla ovat suuria ja yli 60 prosentin nopeudenalenemia ovat vain muutamilla lyhyillä osuuksilla.

Suurin vaikutus ruuhkautumisen vähentymiseen on vuoteen 2030 mennessä toteutetuilla liikenteen hinnoittelun toimenpiteillä. Ruuhkautumista helpottavat myös lisäkaistat pääväylillä:

- Lahdenväylän lisäkaistat (Kehä III-Kulomäentie)
- Kehä III (Pakkala-Vantaankoski)
- Hämeenlinnanväylän lisäkaistat (Kannelmäki-Kaivoksela)

Yleiskaava 2050 (aamuhuipputunti)

Vuonna 2050 ruuhkatumista on enemmän kuin vuoden 2030 tilanteessa, mutta tilanne on kuitenkin parempi kuin nykytilanteessa.

Yksi verkon ruuhkautuneimpia kohtia on Ilmakehä ja Lentoasemantien pohjoispää. Tällä on vaikutusta myös tavaraliikenteeseen, koska lentoasema ympäristöineen on merkittävä tavaraliikenteen lähtö- ja määräpaikka.

Vuoden 2030 tavoin suurin ruuhkautumista vähentävä vaikutus johtuu liikenteen hinnoittelusta. Lisäksi ruuhkautumista helpottavat myös lisäkaistat pääväylillä (lisäyksiä suhteessa 2030 verkkoon):

- Tuusulanväylän lisäkaistat (Tuomarikylä-Kehä III)
- Hämeenlinnanväylän lisäkaistat (Kaivoksela-Kehä III)

Kaupunkikeskustojen väliset matka-ajat henkilöautolla

2016 Nykytilanne (min)

	Myyrmäki	Kivistö	Aviapolis	Pakkala	Tikkurila	Koivukylä	Korso	Hakunila
Myyrmäki		14	19	20	26	29	33	28
Kivistö			15	15	22	25	30	24
Aviapolis				8	13	17	22	16
Pakkala					13	17	21	16
Tikkurila						12	18	12
Koivukylä							11	15
Korso								18
Hakunila								

2030 Yleiskaava (erotus nykytilaan, min)

	Myyrmäki	Kivistö	Aviapolis	Pakkala	Tikkurila	Koivukylä	Korso	Hakunila
Myyrmäki		0	-2	1	-2	-2	-3	-2
Kivistö			-1	-1	-2	-2	0	-1
Aviapolis				0	1	0	-1	0
Pakkala					0	0	-1	0
Tikkurila						0	0	0
Koivukylä							0	-1
Korso								-2
Hakunila								

2050 Yleiskaava (erotus nykytilaan, min)

	Myyrmäki	Kivistö	Aviapolis	Pakkala	Tikkurila	Koivukylä	Korso	Hakunila
Myyrmäki		0	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Kivistö			0	-1	-1	-1	1	0
Aviapolis				0	1	1	0	1
Pakkala					0	1	0	1
Tikkurila						0	0	0
Koivukylä							0	0
Korso								-2
Hakunila								

Matka-ajat ja saavutettavuus henkilöautolla

Henkilöautoilun saavutettavuutta mitataan suoraan aamuhuipputunnin matka-ajalla keskusten välillä. Matka-ajat on laskettu molempien suuntien matkojen keskiarvona ja niissä huomioidaan tieverkon ruuhkautuminen. Matka-aikoihin on lisätty 5 minuuttia pysäköintiin ja ovelta ovelle kävelyä kuvaavaa aikaa.

Nykytilanteen ja yleiskaavatilanteiden matka-aikoja on syytä tarkastella suurpiirteisinä arvioina, jotka kuvaavat muutoksen suuntaa ja suuruusluokkaa. Hankkeiden kuvauksissa ja ruuhkautumisen kohdistumisessa on lukuisia tekijöitä, joita ei voida kuvata seudullisen mallin yleispiirteisissä liikenneverkkokuvauksissa.

Yleiskaavan vaikutus matka-aikoihin

Henkilöauton matka-ajoilla mitaten keskusten välinen saavutettavuus paranee lähes kaikilla yhteysväleillä vuoteen 2030. Tähän vaikuttaa liikenteen voimakas hinnoittelu, joka vähentää tieverkon ruuhkautumista nykytilanteesta.

Vuoden 2050 tilanteessa Aviapoliksen ja Pakkalan alueella näkyy lentokentän liikenteen voimakas kasvu, joka aiheuttaa tieverkon ruuhkautumista. Matka-aikojen kasvua on erityisesti Itä-Vantaan suuntaan.

Kaupunkikeskustojen väliset matka-ajat joukkoliikenteellä

2016 Nykytilanne (min)

	Myyrmäki	Kivistö	Aviapolis	Pakkala	Tikkurila	Koivukylä	Korso	Hakunila
Myyrmäki		13	18	30	29	33	37	47
Kivistö			8	16	19	23	27	34
Aviapolis				6	14	18	22	31
Pakkala					15	25	29	21
Tikkurila						8	12	15
Koivukylä							7	23
Korso								27
Hakunila								

2030 Yleiskaava (erotus nykytilaan, min)

	Myyrmäki	Kivistö	Aviapolis	Pakkala	Tikkurila	Koivukylä	Korso	Hakunila
Myyrmäki		-1	-1	-6	-2	-2	-2	-9
Kivistö			0	-2	-1	-1	-1	-5
Aviapolis				0	-1	-1	-1	-1
Pakkala					-1	-2	-2	4
Tikkurila						0	0	-4
Koivukylä							0	-4
Korso								-4
Hakunila								

2050 Yleiskaava (erotus nykytilaan, min)

	Myyrmäki	Kivistö	Aviapolis	Pakkala	Tikkurila	Koivukylä	Korso	Hakunila
Myyrmäki		0	4	1	-4	1	1	-11
Kivistö			4	2	4	4	4	0
Aviapolis				0	4	0	0	-1
Pakkala					-1	-2	-2	4
Tikkurila						0	0	-4
Koivukylä							0	-4
Korso								-4
Hakunila								

Matka-ajat ja saavutettavuus joukkoliikenteellä

Joukkoliikenteen saavutettavuutta mitataan autoilun tavoin aamuhuipputunnin matka-ajalla. Matka-ajat on laskettu molempien suuntien matkojen keskiarvona ja ne sisältävät kävelyn pysäkille ja pysäkiltä, odotusajan ja ajoneuvossa vietetyn matka-ajan.

Nykytilanteen ja yleiskaavatilanteiden matka-aikoja on syytä tarkastella suurpiirteisinä arvioina, jotka kuvaavat muutoksen suuntaa ja suuruusluokkaa. Hankkeiden kuvauksissa ja maankäytön yhteyksissä on lukuisia tekijöitä, joita ei voida kuvata seudullisen mallin yleispiirteisissä liikenneverkkokuvauksissa.

Yleiskaavan vaikutus matka-aikoihin

Hakunilan saavutettavuus paranee huomattavasti molempien ennustevuosien 2030 ja 2050 tilanteissa Vantaan ratikan myötä. Pakkalan ja Hakunilan välillä liikennöi kuitenkin nykytilanteessa nopea bussiyhteys, joka ratikan myötä poistuu. Muita keskuksia yhdistää nykyisin raskas raideliikenne, joten vaikutukset ovat pienempiä.

Vuoden 2050 tilanteessa Myyrmäen ja Kivistön osalta saavutettavuus heikkenee muihin Vantaan keskuksiin. Syynä tähän on Pisararadan suunnitelmissa esitetty junien ajantasauspaikka Kehäradalle Lapinkylän asemalla.

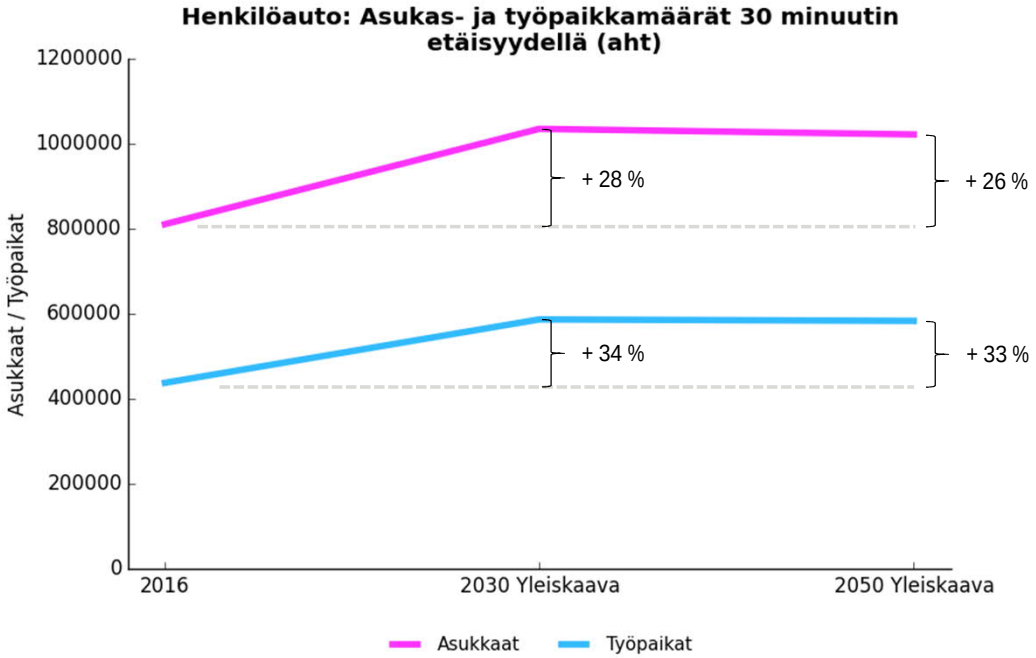
Lentoaseman saavutettavuus henkilöautolla

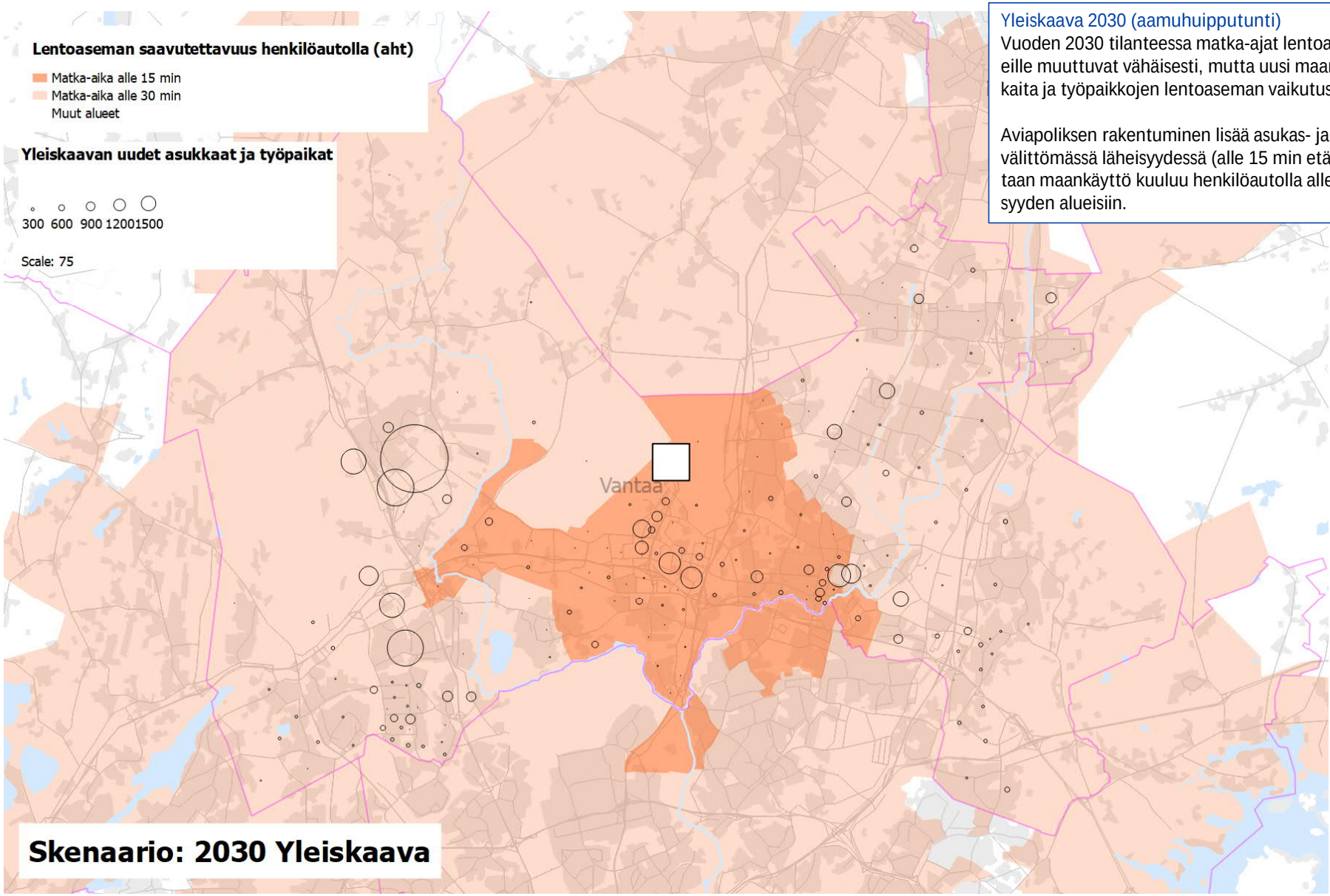
Matka-ajat ja vaikutusalue henkilöautolla

Henkilöauton matka-ajat ja vaikutusalue on laskettu katu- ja tieverkkoa pitkin aamuruuhkan aikaan huomioiden ruuhkautumisen vaikutus. Matka-aikoihin on lisätty 5 minuuttia autopaikan etsintään ja pysäköintiin kuluvaa aikaa.

Nykytilanteesta vuoteen 2030 kasvavat lentokentän vaikutusalueella (30 min henkilöautolla) olevien asukkaiden määrä 28 % ja työpaikkojen määrä 34 %. Henkilöauton matka-ajat seudun eri alueilta lentokentälle pysyvät pitkälti nykyisellään, mutta näillä alueilla asuvien ja työssäkäyvien ihmisen määrä kasvaa nykytilanteesta.

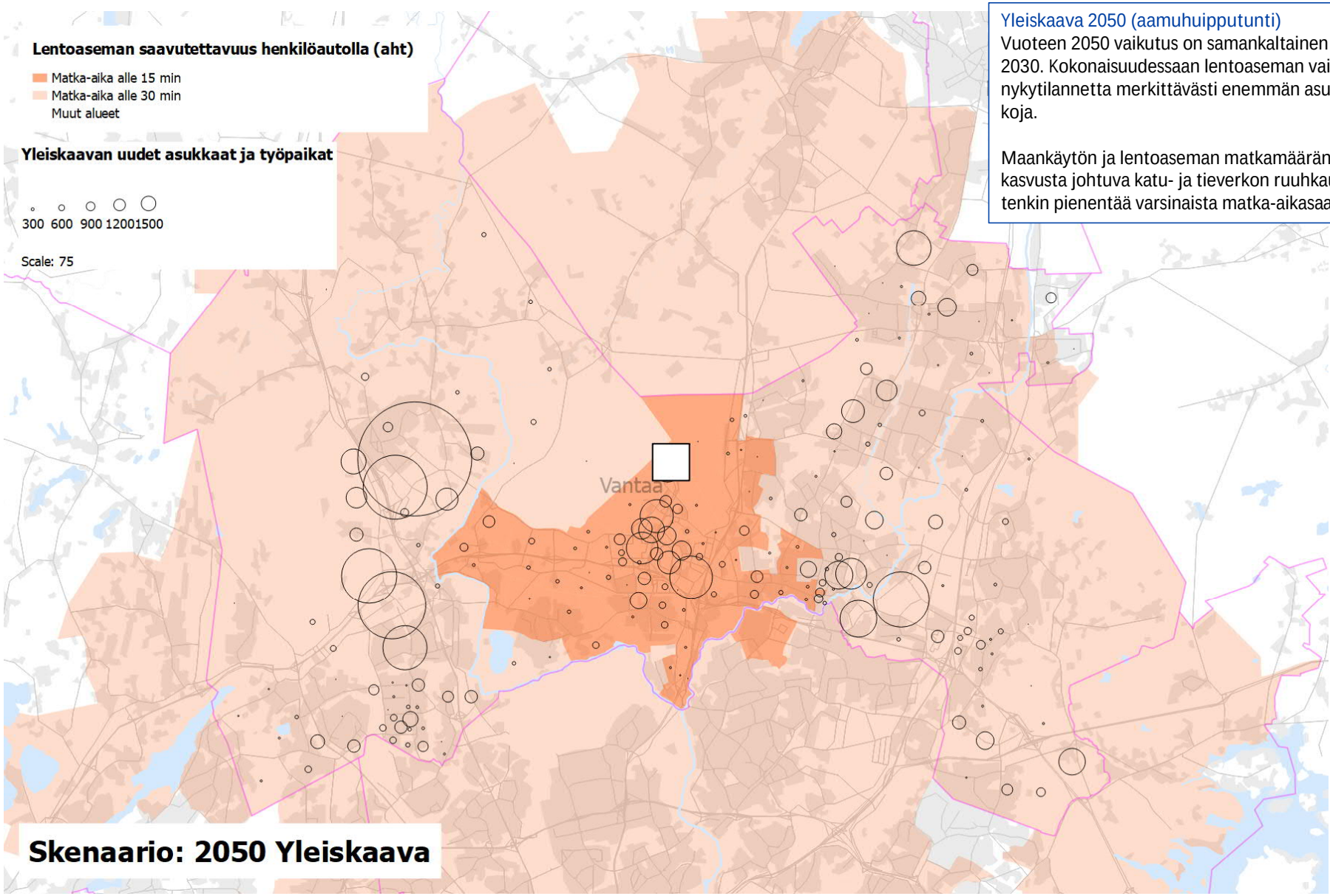
Vuoteen 2050 asukas- ja työpaikkamäärien kasvusta johtuva tieverkon ruuhkautuminen pienentää lentoaseman vaikutusalueella asuvien lukumäärää. Lentoaseman vaikutusalueella (30 min henkilöautolla) olevien asukkaiden määrä kasvaa kuitenkin nykytilanteesta 34 % ja työpaikkojen määrä 33 %. Työpaikkamäärien kasvu lentoaseman ympäristössä on siinä määrin voimakasta, että tavoitettavissa oleva työpaikkamäärä kasvaa edelleen vuodesta 2030.

Yleiskaava 2030 (aamuhuipputunti)
Vuoden 2030 tilanteessa matka-ajat lentoasemalta eri alueille muuttuvat vähäisesti, mutta uusi maankäyttö tuo asukkaita ja työpaikkojen lentoaseman vaikutuspiiriin.

Aviapoliksen rakentuminen lisää asukas- ja työpaikkamääriä välittömässä läheisyydessä (alle 15 min etäisyys). Muun Vantaan maankäyttö kuuluu henkilöautolla alle 30 minuutin etäisyyden alueisiin.

Yleiskaava 2050 (aamuhuipputunti)
Vuoteen 2050 vaikutus on samankaltainen kuin vuonna 2030. Kokonaisuudessaan lentoaseman vaikutusalueella on nykytilannetta merkittävästi enemmän asukkaita ja työpaikkoja.

Maankäytön ja lentoaseman matkamäärän voimakkaasta kasvusta johtuva katu- ja tieverkon ruuhkautuminen kuitenkin pienentää varsinaista matka-aikasaavutettavuutta.

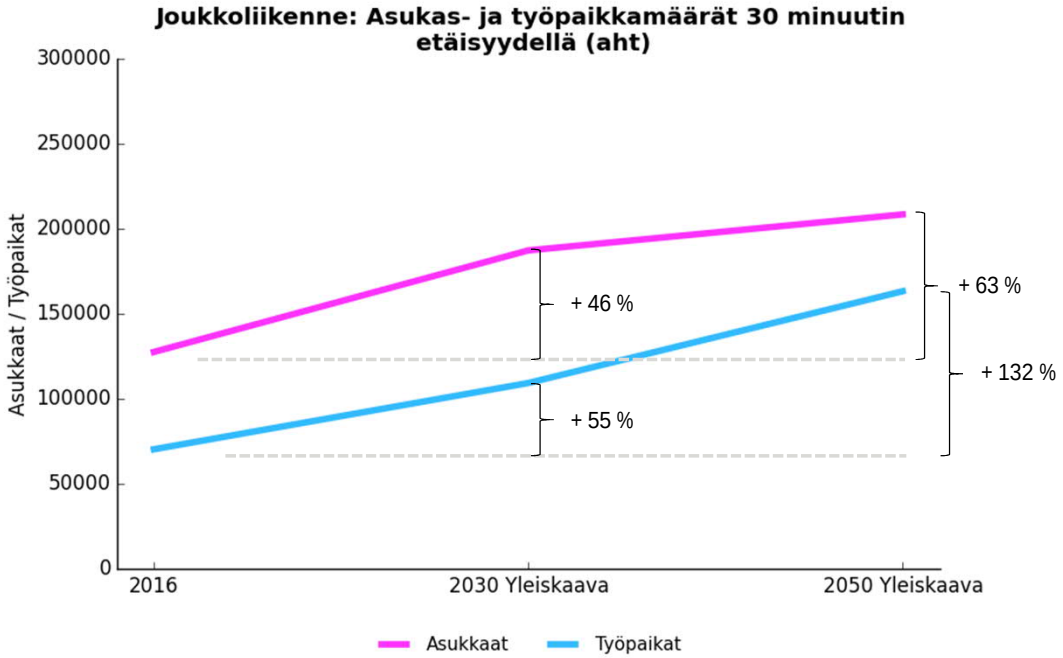
Lentoaseman saavutettavuus joukkoliikenteellä

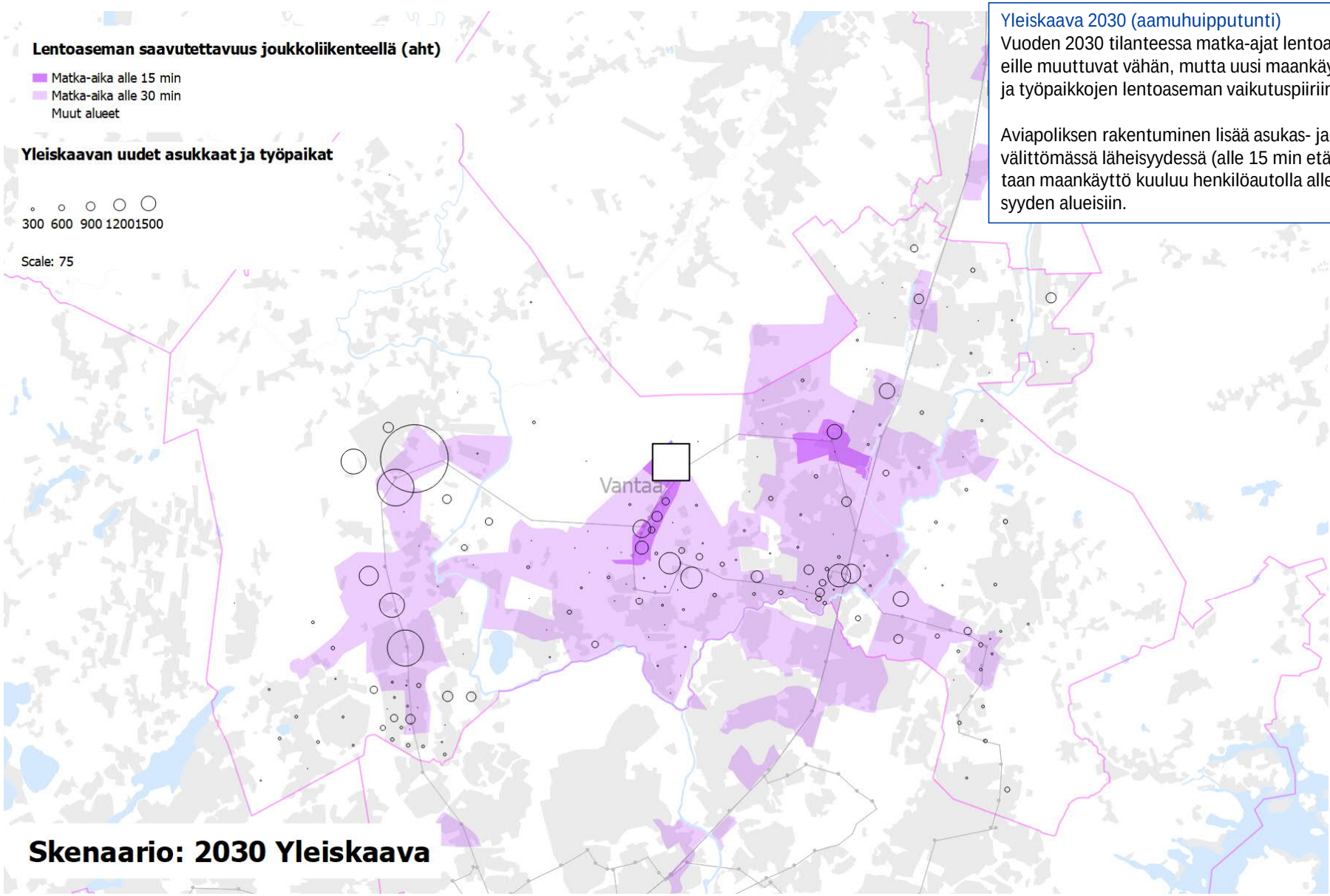
Matka-ajat ja vaikutusalue joukkoliikenteellä

Joukkoliikenteen matka-ajoissa on huomioitu kaikki matkan osavaiheet: kävely, pysäkillä odotus ja ajoneuvossa vietetty aika. Vaikutusalueella asuvien ja työssäkäyvien kokonaismäärä joukkoliikenteellä on kokonaisuudessaan pienempi kuin henkilöautolla. Matka-aika on laskettu absoluuttisena ilman painotuksia.

Vuoteen 2030 lentoaseman vaikutusalueella (30 min joukkoliikenteellä) olevien asukkaiden määrä kasvaa nykytilanteesta 46 % ja työpaikkojen määrä 55 %. Samanaikaisesti joukkoliikenteen matka-ajat seudun eri alueilta lentoasemalle lyhenevät Vantaan ratikan myötä ja näillä alueilla asuvien ja työssäkäyvien ihmisen määrä kasvaa nykytilanteesta.

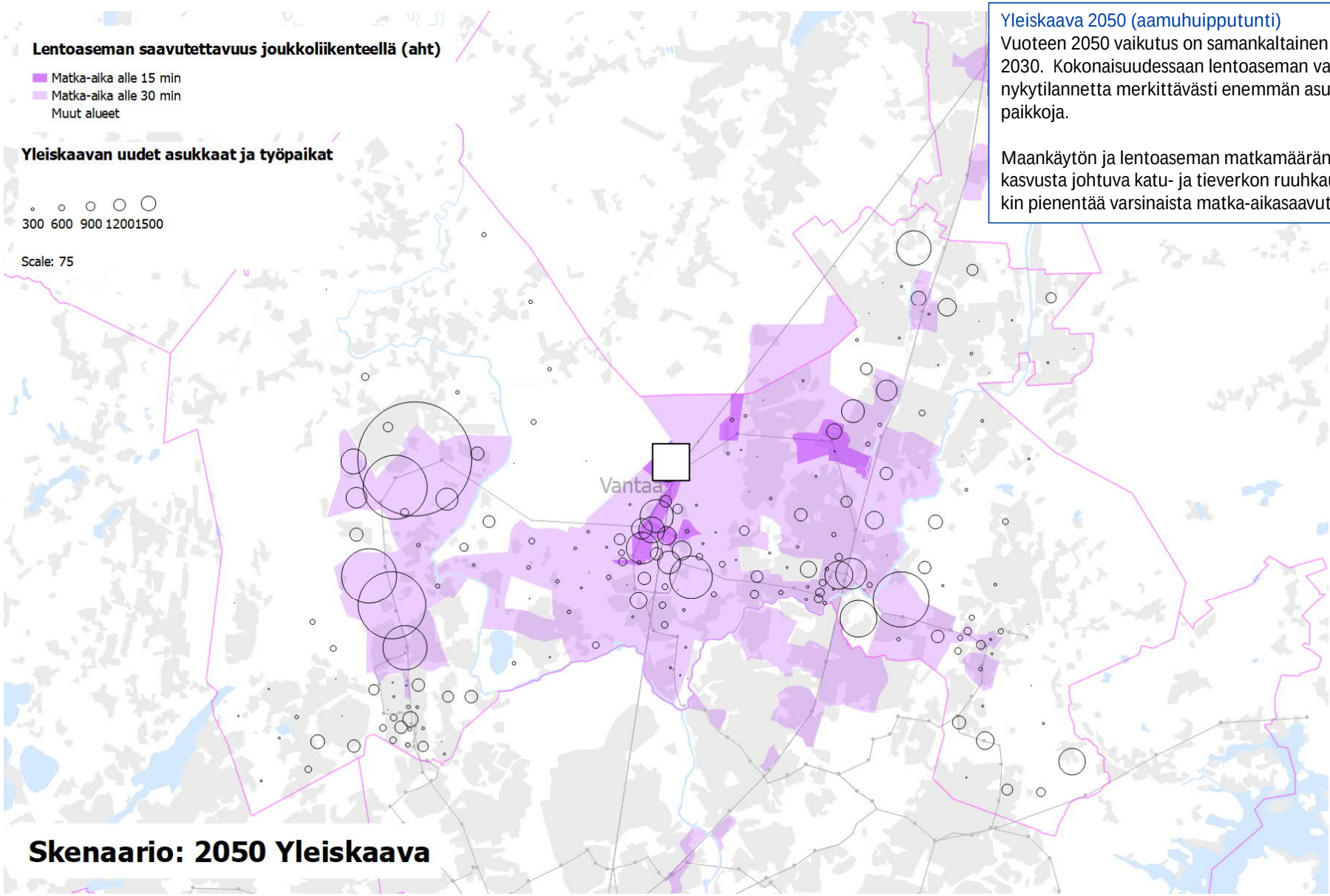
Vuoteen 2050 lentoaseman vaikutusalueella olevien asukkaiden määrä kasvaa nykytilanteesta 63 % ja työpaikkojen määrä peräti 132 %. Työpaikkamäärien kasvu lentoaseman ympäristössä on voimakasta ja uudet joukkoliikennehankkeet mahdollistavat edelleen nopeamman kulkemisen lentoasemalle.

Yleiskaava 2030 (aamuhuipputunti)
Vuoden 2030 tilanteessa matka-ajat lentoasemalta eri alueille muuttuvat vähän, mutta uusi maankäyttö tuo asukkaita ja työpaikkojen lentoaseman vaikutuspiiriin.

Aviapoliksen rakentuminen lisää asukas- ja työpaikkamääriä välittömässä läheisyydessä (alle 15 min etäisyys). Muun Vantaan maankäyttö kuuluu henkilöautolla alle 30 minuutin etäisyyden alueisiin.

Yleiskaava 2050 (aamuhuipputunti)
Vuoteen 2050 vaikutus on samankaltainen kuin vuonna 2030. Kokonaisuudessaan lentoaseman vaikutusalueella on nykytilannetta merkittävästi enemmän asukkaita ja työpaikkoja.

Maankäytön ja lentoaseman matkamäärän voimakkaasta kasvusta johtuva katu- ja tieverkon ruuhkautuminen kuitenkin pienentää varsinaista matka-aikasaavutettavuutta.

Työvoiman saavutettavuus

Työvoimasaavutettavuus

Työvoimasaavutettavuus on yksi MAL2019-työn päämittareista. Se kuvaa alueiden houkuttelevuutta ja kasautumisetujen hyödyntämistä suhteessa toisiinsa. Mittari kuvaa, kuinka monta asukasta on saavutettavissa kunkin työpaikan näkökulmasta seudulla.

Liikenne-ennustemallissa työvoiman saavutettavuus lasketaan työpaikkoihin nähden työssäkäyntimatkojen matka-aika ja -kustannusfunktiolla vaimennettuna. Työvoiman painokerroin 1 tarkoittaa, että työvoiman ja yrityksen välinen etäisyys on nolla ja muut välimatkat saavat arvoja välillä 0-1. Painotus nolla tulee työvoimalle, joka on etäämpänä kuin havaitut työmatkaetäisyydet.

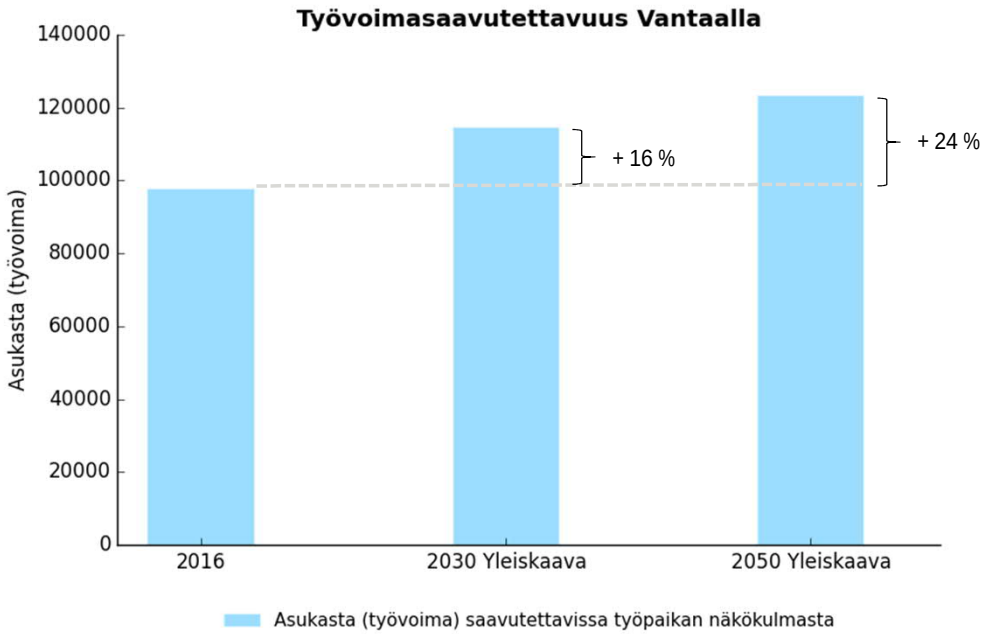
Mittari huomioi etäisyyden laskennassa liikkumiseen käytetyn matka-ajan ja kustannukset eri kulkutavoilla.

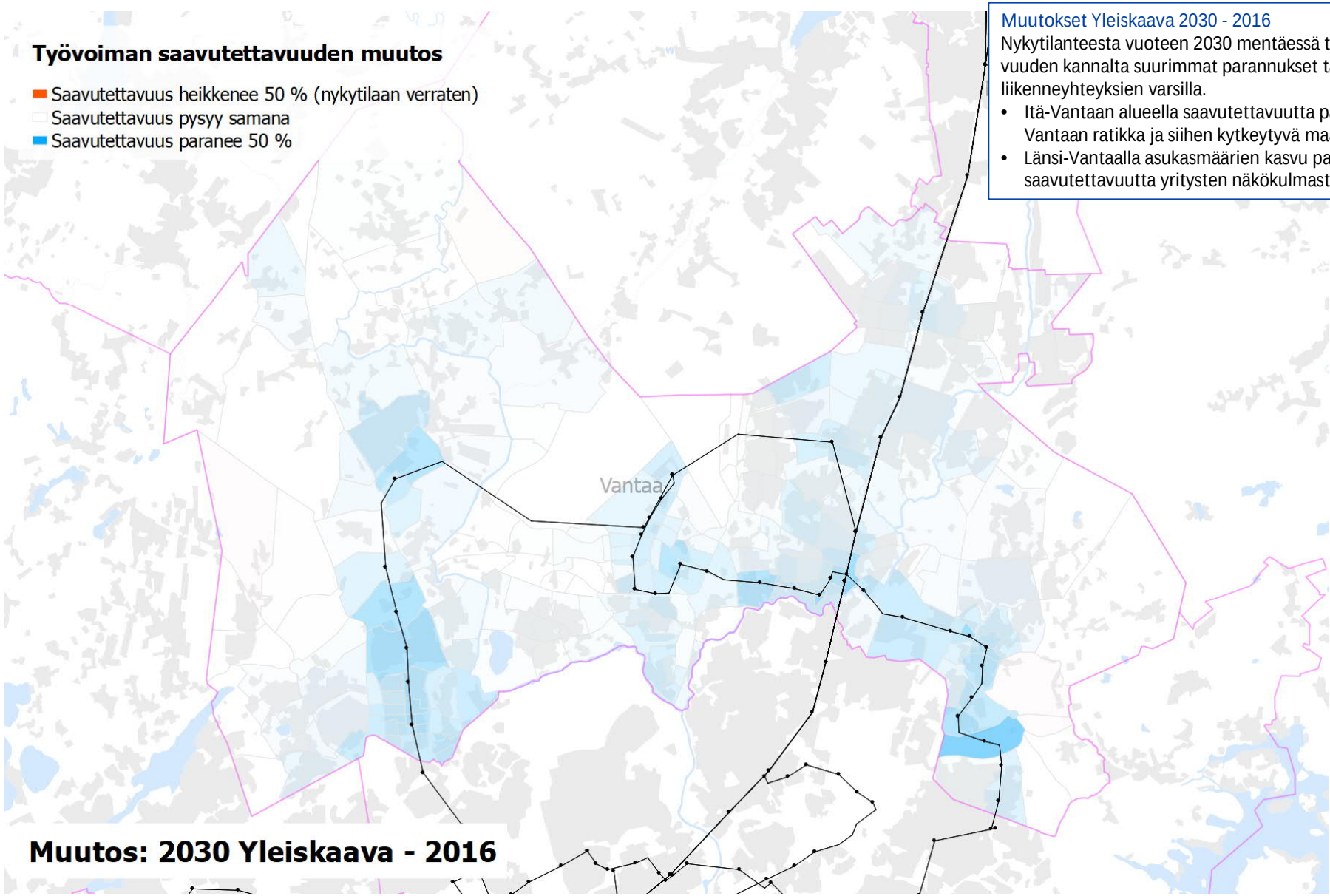
Työvoimasaavutettavuuden muutokset

Työpaikkasaavutettavuuden kehitys on myönteistä nykytilanteesta molempiin ennusteajankohtiin. Saavutettavuus paranee vielä vuodesta 2030 vuoteen 2050. Suurin syy työvoimasaavutettavuuden myönteiseen kehitykseen on väestön kasvu ja sijoittuminen hyvien joukkoliikennepalvelujen läheisyyteen.

Työvoiman saavutettavuus kasvaa myös liikenneyhteyksien kehittymisen ja joukkoliikenteen lipun hinnan alentamisen johdosta. Tiemaksut kuitenkin myös heikentävät saavutettavuutta autolla.

Saavutettavuuden muutokset kohdistuvat voimakkaimmin raidekäytäviin ja liikenneyhteyksien parantuessa raideasemien ympäristöt tulevat houkuttelevimmiksi alueiksi yrityksille.

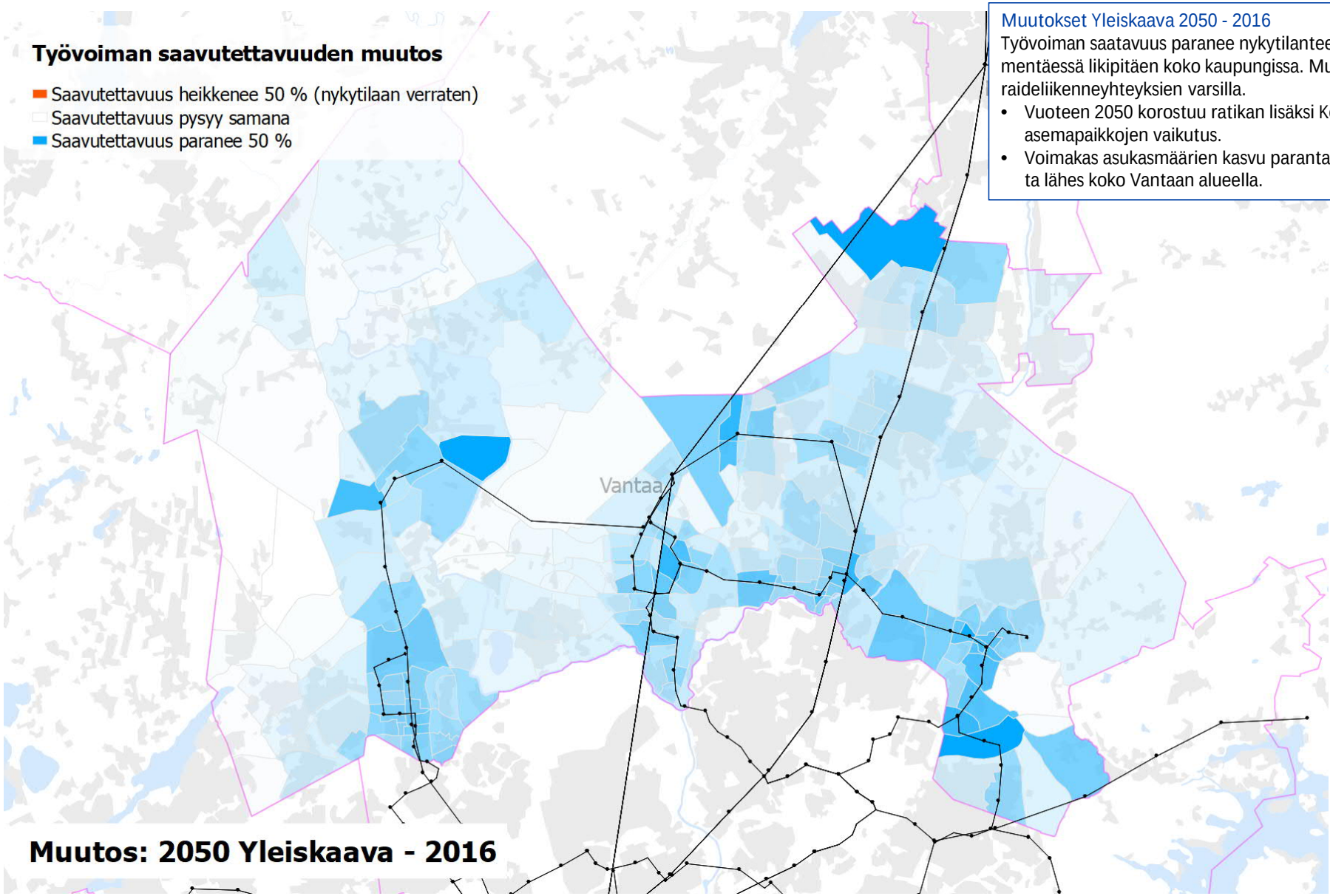

Muutokset Yleiskaava 2030 - 2016

Nykytilanteesta vuoteen 2030 mentäessä työvoiman saatavuuden kannalta suurimmat parannukset tapahtuvat raideliikenneyhteyksien varsilla.

- Itä-Vantaan alueella saavutettavuutta parantaa erityisesti Vantaan ratikka ja siihen kytkeytyvä maankäytön kasvu.
- Länsi-Vantaalla asukasmäärien kasvu parantaa työvoimasaavutettavuutta yritysten näkökulmasta.

Muutokset Yleiskaava 2050 - 2016

Työvoiman saatavuus paranee nykytilanteesta vuoteen 2050 mentäessä likipitäen koko kaupungissa. Muutos on suurin raideliikenneyhteyksien varsilla.

- Vuoteen 2050 korostuu ratikan lisäksi Kehäradan uusien asemapaikkojen vaikutus.
- Voimakas asukasmäärien kasvu parantaa saavutettavuutta lähes koko Vantaan alueella.

Herkkyystarkastelut: 2030 Mini

2030 Mini

Herkkyystarkastelun tarkoituksena oli selvittää liikenteelliset vaikutukset tilanteelle, jossa monet ajoneuvoliikennettä vähentävät tai sitä pääväylille ohjaavat toimenpiteet jäävät tekemättä. Tilanne on liikennemäärien suhteen pahin mahdollinen etenkin katuverkolla, ja tähän tilanteeseen saatetaan joutua jos hinnoittelumuutoksia ja muita skenaariosta poistettuja hankkeita ei tehdä tai ne myöhästyvät. 2030 Mini skenaarion tärkein muutos suhteessa yleiskaavan ennusteeseen on liikenteen hinnoittelumuutosten puuttuminen. 2030 Mini -skenaariossa ei ole mukana ruuhkamaksua, pysäköinnin hinnoittelun laajennusta tai joukkoliikennelipun hinnan alennusta.

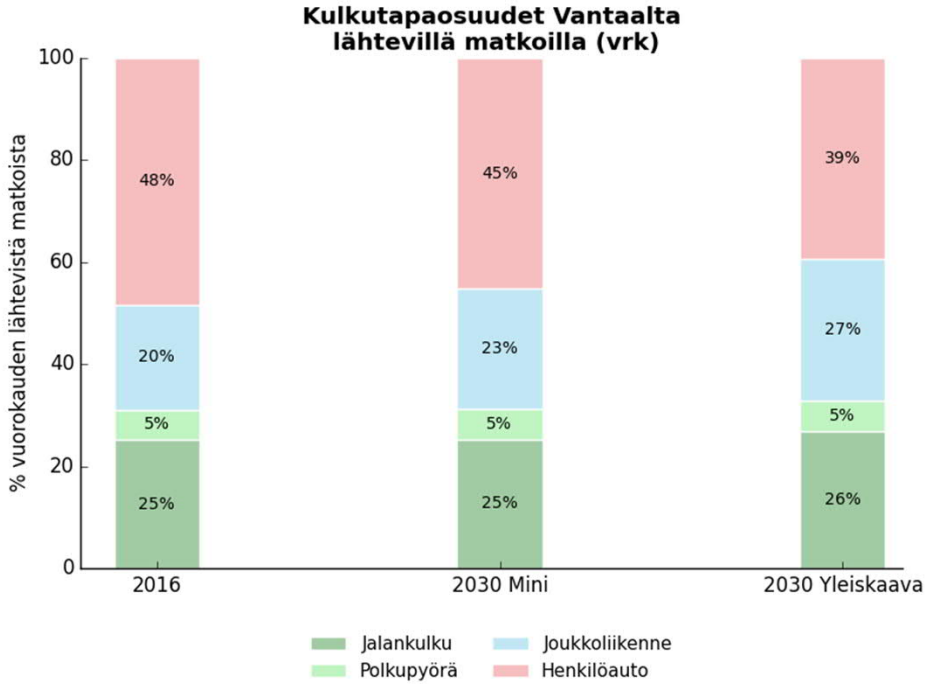
Lisäksi skenaariosta puuttuu useita autoverkon hankkeita, kuten Kuninkaantammen liittymä + lisäkaistat, Lahdenväylän lisäkaistat, Valkoisenlähteentien jatketta ja kaupunkimaisen katuverkon muutoksia katukuvan kehitysalueilla.

Muutokset suhteessa 2030 Yleiskaavan perusennusteeseen

2030 Mini skenaariossa ei tapahdu perusennusteiden kaltaista kulkutapasiirtymää henkilöautomatkoista kävelyyn ja pyöräilyyn, vaan kulkutapaosuudet pysyvät nykyuralla. Tästä johtuen automatkojen määrä kasvaa samassa suhteessa asukas- ja työpaikkamäärien kasvu kanssa. Tämä tarkoittaa yhteensä vuorokauden aikana 50 000 lähtevää automatkaa enemmän.

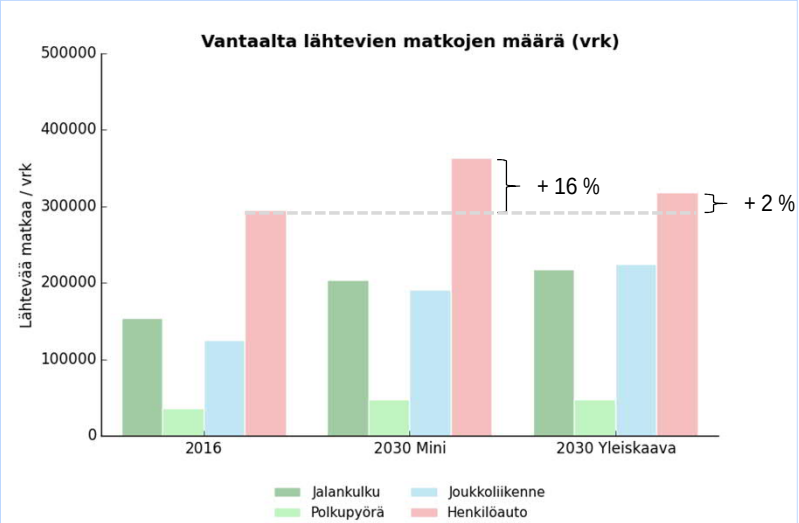
Automatkojen määrän kasvu vähentää yleiskaavaskenaarioissa saatavia hyötyjä tieverkon ruuhkautumisen ja liikenteen päästöjen osalta. Autoverkon ruuhkautuminen pahenee skenaariossa nykytilanteesta. Liikenteen päästöjen vähenemä puolestaan perustuu tässä tapauksessa vain autojen yksikköpäästöjen vähenemään, sillä autojen kilometrisuorite kasvaa nykyisestä.

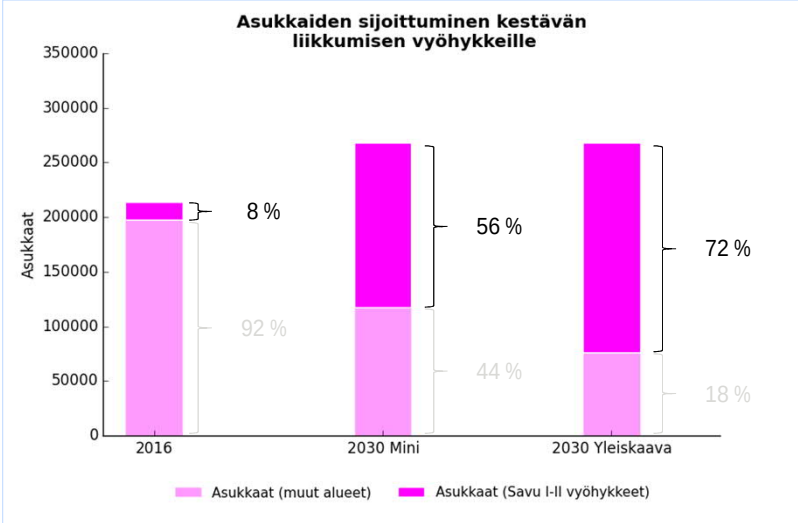
Autoliikenteen lisäksi myös muiden kulkutapojen matkamäärät kasvavat vuoteen 2030, vaikka ennusteessa ei olisi mukana liikenteen hinnoittelun aiheuttamia merkittäviä kulkutapasiirtymiä. Esimerkiksi joukkoliikenteen matkamäärä kasvaa nykytilanteesta 65000 matkaa (+50 %) vuorokaudessa Vantaan ratikan ja maankäytön sijoittumisen myötä.

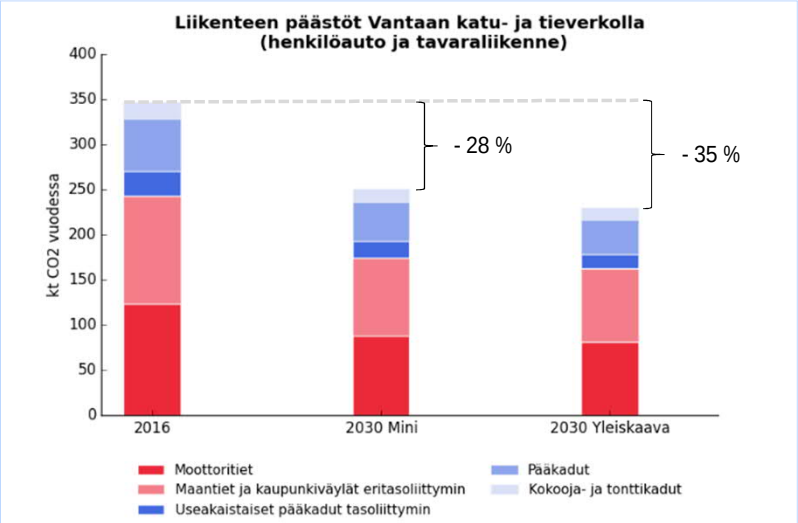

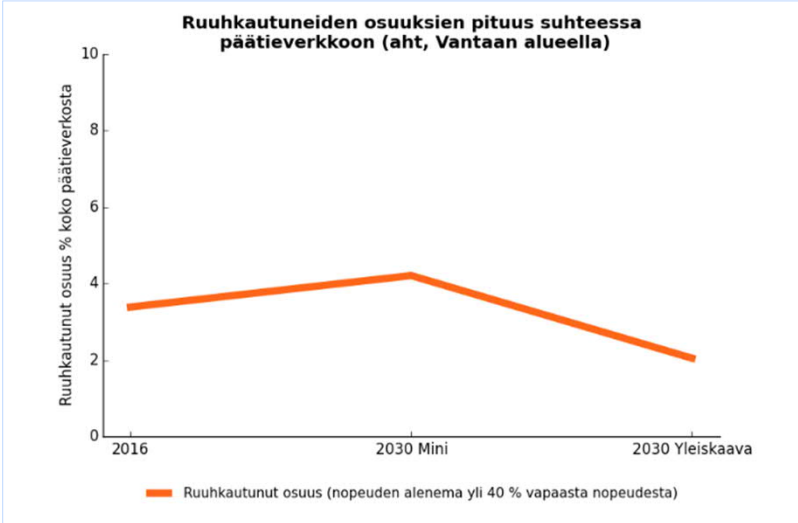
Liitteessä 4 on esitetty 2030 Mini-tarkasteluun sisältyvät hankkeet, lähtevien matkojen määrät eri kulkutavoilla alueittain, autoliikenteen määrät ja verkon ruuhkautuminen vuoden 2030 aamuhuipputuntina koko verkolla sekä suurennos lentoaseman lähialueesta sekä joukkoliikenteen matkustajamäärät koko verkolla vuoden 2030 aamuhuipputuntina.

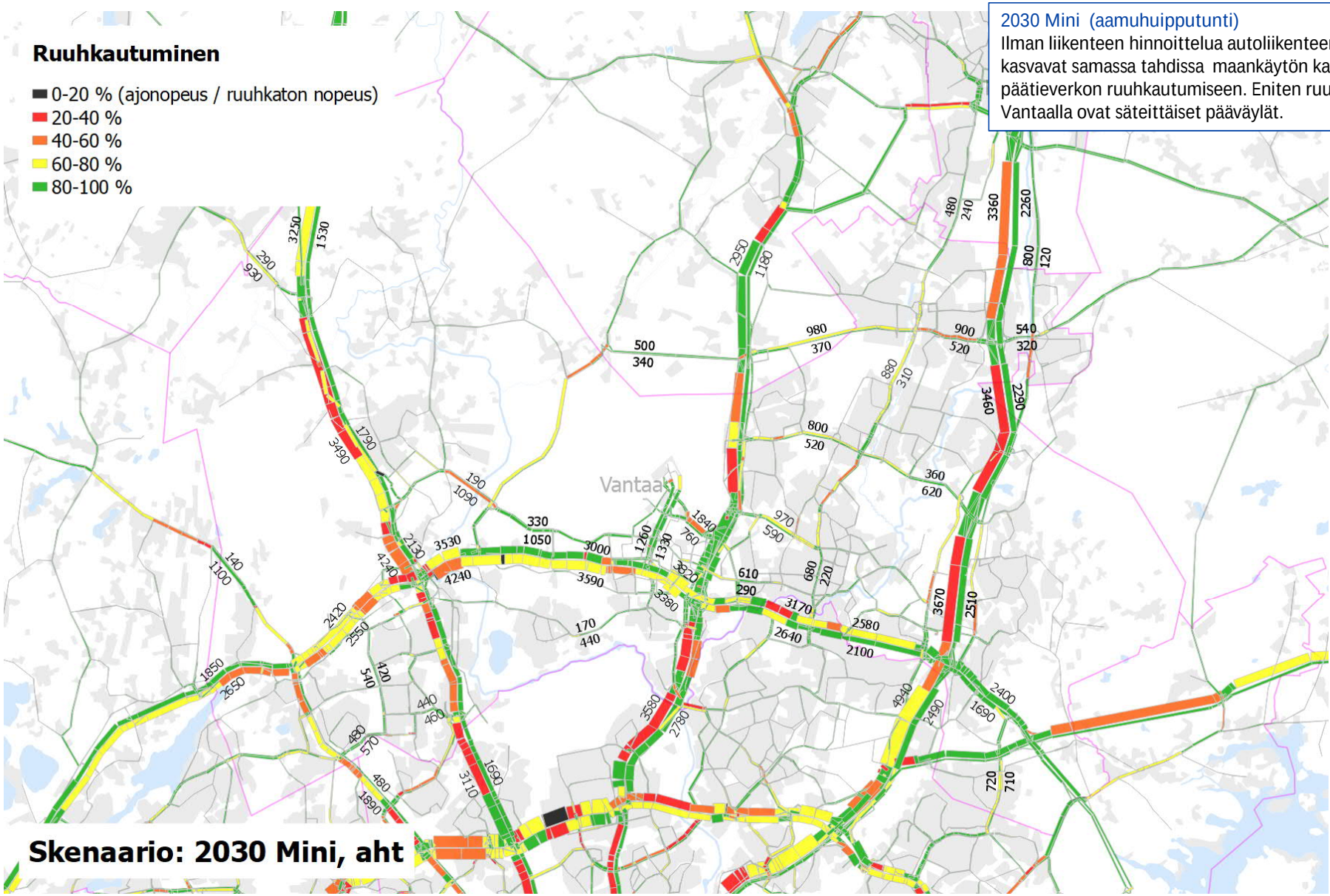
2030 Mini
1. Matkamäärien muutos
2. Asukkaiden sijoittuminen
3. Liikenteen päästöt
4. Tieverkon ruuhkautuminen

2030 Mini (aamuhuipputunti)
Ilman liikenteen hinnoittelua autoliikenteen matkamäärät kasvavat samassa tahdissa maankäytön kanssa. Tämä johtaa päätieverkon ruuhkautumiseen. Eniten ruuhkautuvia väyliä Vantaalla ovat säteittäiset pääväylät.

Herkkyystarkastelut: 2050 Maksimi

2030 Maksimi

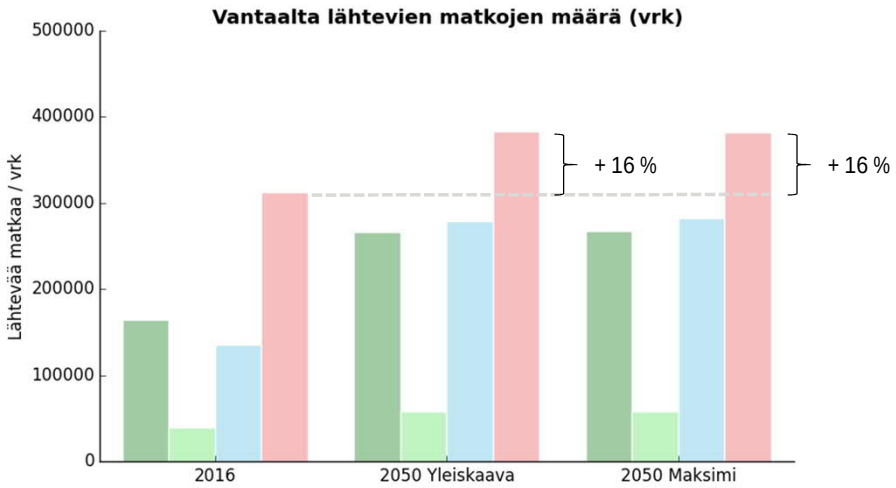
2030 Maksimi skenaario sisältää yleiskaavan 2050 perusverkon lisäksi seuraavat auto- ja joukkoliikenneverkon hankkeet: Tikkurilantien jatke, Valkoisenlähteentien-Lahdenväylän liittymä ja Vihdintien eritasoliittymät, Klaukkalan rata, pikaraitiotie Matinkylä-Leppävaara-Myyrmäki ja pikaraitiotie Myyrmäki-Pakkala-Lentoasema.

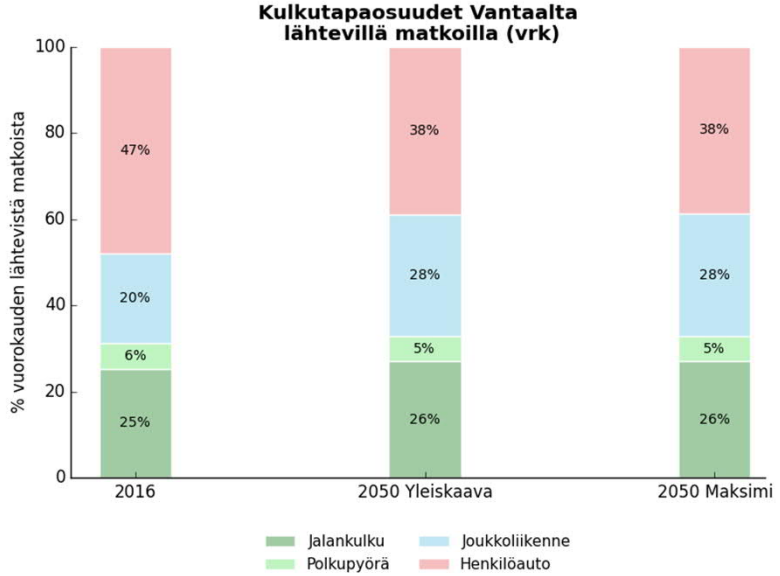
Muutokset suhteessa 2030 Yleiskaavan perusennusteeseen

2050 Maksimi skenaario muistuttaa järjestelmätasolla pitkälti vuoden 2050 perusskenaariota. Erot liikenneverkossa vaikuttavat paikallisesti, mutta koko kaupungin tasolla muutokset eivät juuri näy kulkutapajakaumassa tai lähtevien matkojen määrässä. Verrattuna 2050 perusverkkoon Vantaalta lähtevistä matkoista noin 1500 matkaa siirtyy henkilöauton käytöstä joukkoliikenteeseen ja kävelyyn.

Alueellisesti uudet pikaraitiotiet kasvattavat joukkoliikenteen kulkutapaosuutta ja parantavat saavutettavuutta suhteessa perusverkkoon. Lisäksi Vihdintien eritasoliittymät helpottavat väylän ruuhkautumista.

Liitteessä 6 on esitetty 2050 Maksimi -tarkasteluun sisältyvät hankkeet, lähtevien matkojen määrät eri kulkutavoilla alueittain, autoliikenteen määrät ja verkon ruuhkautuminen vuoden 2050 aamuhuipputuntina koko verkolla sekä suurennos lentoaseman lähialueesta sekä joukkoliikenteen matkustajamäärät koko verkolla vuoden 2050 aamuhuipputuntina.

Yhteenveto

Kaupungin voimakas kasvu lisää liikennettä, mutta yleiskaava ohjaa kestävämpiin kulkutapoihin

Vantaan asukas- ja työpaikkamäärät kasvavat nykytilanteesta vuoteen 2050 mennessä huomattavasti, mikä kasvattaa luonnollisesti myös Vantaalla tehtävien matkojen määriä. Päivittäin tehtävien matkojen määrä kasvaa vuoteen 2050 mennessä yli puolitoistakertaiseksi nykytilanteeseen nähden. Uusi maankäyttö sijoittuu kuitenkin pääosin alueille, joilla edellytykset autottomaan liikkumiseen ovat hyvät. Tämä ohjaa liikenteen matkamäärien kasvua kestäviin kulkutapoihin ja henkilöautojen matkamäärä pysyy nykytasolla.

Matkamäärien siirtyminen kestävimpiin kulkutapoihin on kuitenkin riippuvaista liikenteen hinnoittelun (alueelliset pysäköintimaksut, ruuhkamaksut) käyttöönotosta. Jos hinnoittelua ei oteta käyttöön lyhyellä aikavälillä, niin henkilöautomatkojen määrä kasvaa samalla vauhdilla asukas- ja työpaikkamäärien kanssa.

Vuoteen 2030 aiheutuvat muutokset liikenteessä vastaavat yleiskaavalle määriteltyjä tavoitteita

Muutokset liikenteessä nykytilanteesta ennustevuoteen 2030 vastaavat yleiskaavalle määriteltyjä tavoitteita. Kestävien kulkutapojen kulkutapaosuuden kasvu johtaa liikenteen suoritteiden ja päästöjen vähenemiseen. Samalla päätieverkon liikenteen sujuvuus paranee nykytilanteesta, mikä on tärkeää erityisesti tavaraliikenteen näkökulmasta.

Maankäytön tiivistyminen ja liikenteen parempi sujuvuus parantavat saavutettavuutta. Saavutettavuus paranee merkittävästi alueen työpaikkojen ja lentoaseman näkökulmasta, mikä luo edellytyksiä elinkeinoelämän kehittymiselle. Erityisesti Itä-Vantaan alueella Vantaan ratikka parantaa joukkoliikenteen saavutettavuutta.

Liikenteessä tapahtuvissa muutoksissa suurin vaikuttava tekijä on liikenteen hinnoittelu, joka kuuluu osana MAL2019-suunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin. Jos hinnoittelu ei toteudu, niin autoliikenteen määrät kasvavat ja liikenteen ruuhkautuminen ja sen synnyttämät päästöt ovat huomattavasti tässä esitettyä suuremmat.

Maankäytön voimakas kasvu edelleen vuoteen 2050 aiheuttaa haasteita kestävän liikkumisen kehittämiselle

Vuoden 2030 jälkeen kulkutapaosuuksien kehitys pysähtyy. Tämän taustalla on useita syitä, joista esiin voi nostaa sen, että suurimmat liikenteeseen vaikuttavat järjestelyt on tehty vuoteen 2030 mennessä, niistä tärkeimpänä liikenteen hinnoittelu. Tieverkon ruuhkautumisen ja päästökehityksen osalta tilanne vastaa kuitenkin monella mittarilla nykytilannetta asukas- ja työpakkamäärien suuresta kasvusta huolimatta.

Vuoteen 2050 mennessä asukasmäärän kasvu ja tiivistyminen parantavat edelleen työvoiman saavutettavuutta. Kaupunkikeskustojen välisen saavutettavuuden kannalta huolta aiheuttaa erityisesti junaliikenteen suunnitellut ajantasaukset, jotka hidastaisivat liikkumista kaupungin eri osien välillä suhteellisen merkittävästi.

Liite 1:
Mallin kalibrointi

Liite 1. Mallin kalibrointi

Tausta ja tarkoitus

Helmet-mallin on havaittu arvioivan liikennemääriä systemaattisesti väärin siten, että rinnakkaisteiden ja pääkatujen liikennemäärät jäävät pieniksi ja moottoriteillä liikennemäärät ovat yliarvioituja.

Kalibrointi

Mallin perussijoittelua on tässä työssä säädetty kahdella menetelmällä, joiden todettiin parantavan sijoitteluiden vastaavuutta liikennelaskentatietoihin:

1) Moottoriteiden ja maanteiden kapasiteettia on pienennetty siten, että huipputuntien aikana ne eivät välitä enemmän liikennettä kuin mitä liikennelaskennoissa on havaittu.
2) Päivätunnin sijoittelussa on käytetty niin kutsuttua stokastista sijoittelua, joka lisää reitinvalintaan satunnaisuutta. Käytännössä tätä on käytetty siten, että matka-ajaltaan +/- 10 % reitit tulevat valituiksi yhtä usein kuin nopein mahdollinen reitinvalinta. Tämä lisää reitinvalintoihin monipuolisuutta ja vähentää siten nopeimman reitin (yleensä korkealuokkaisimman väylät) käyttöä.

Lisäksi Helmet-mallin huipputuntikertoimien sijaan käytettiin hieman muokattuja kertoimia, joilla vuorokausiliikenne Vantaan alueella vastasi paremmin liikennelaskentojen havaintoja. Korjatuissa kertoimissa aamun huipputunnin osuus vastaavan aamun ajan (klo 06-09) liikenteestä on 47 %, iltahuipputunnin osuus iltapäivän (klo 15-18) liikenteestä 37,5 % ja päivätunnin osuus muun ajan (päivä-, ilta- ja yöaika) liikenteestä 6 %. Tavaraliikenteen päivätunnin osuus koko vuorokauden liikenteestä on 6 %.

Kalibrointi perustuu liikennelaskentoihin

Kalibroinnin lähtötiedoksi kerättiin Vantaan alueelta kattavat liikennelaskentatiedot huipputuntien ja vuorokauden liikenteestä. Laskentatiedot on kerätty liittymistä jokaiselta saapumis- ja lähtösuunnalta ja poikkileikkausten osalta molempiin suuntiin. Aamuhuipputunnin liikennelaskentoja on yhteensä 188 kpl, iltahuipputunnin laskentoja 216 kpl ja vuorokauden laskentoja 185 kappaletta (poikkileikkaus yhteensä).

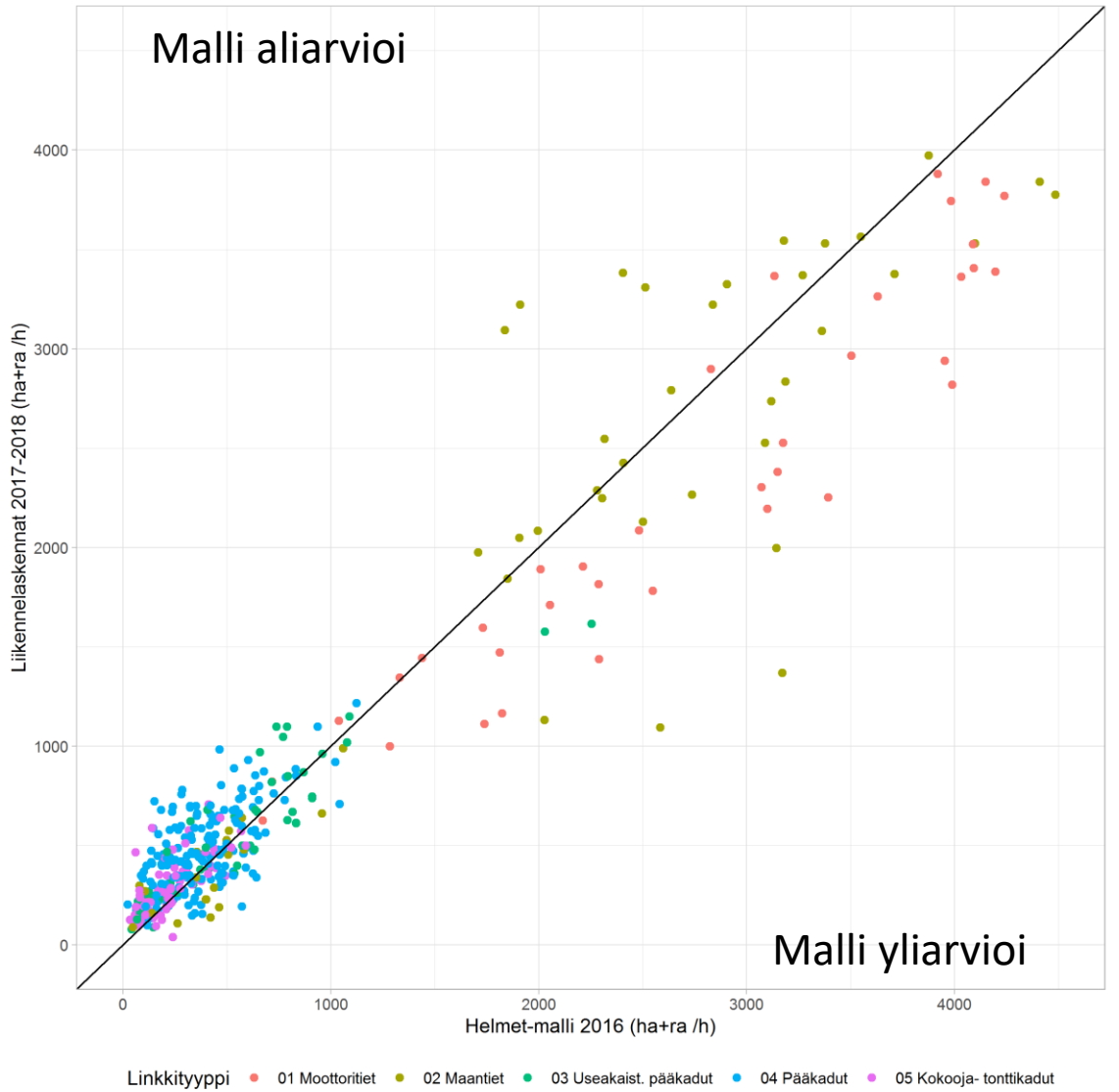
Lisäksi ennen kalibrointia tieverkon vapaan nopeuden parametriä verrattiin HSL sujuvuustutkimuksen (2017) päiväajan ruuhkattomaan liikenteeseen. Ruuhkattoman nopeuden todettiin vastaavan hyvin havaintoja. Vapaa nopeus päivitettiin pienemmäksi kohdissa Vt7 (Vt7-Kehä III) ja Vt3 (Kehä III – Klaukkala).

Lähtötilanne
AHT ja IHT laskennat

Kuvassa AHT ja IHT liikennemäärät eri katu- ja tieluokilla.

Selitysaste on korkea ja malli selittää 95 % havaittujen liikennemäärien vaihtelusta. Regressiosuoran kulmakerroin kuitenkin 0,90; eli pienet havainnot aliarvioidaan ja suuret yliarvioidaan. Virheet regressiosuoran ympärillä eivät ole satunnaisia, vaan vääristyneitä.

Silmämääräisesti malli aliarvioi pääkatujen (sininen) liikennemäärät ja yliarvioi moottoriteiden (punainen) liikenteen.

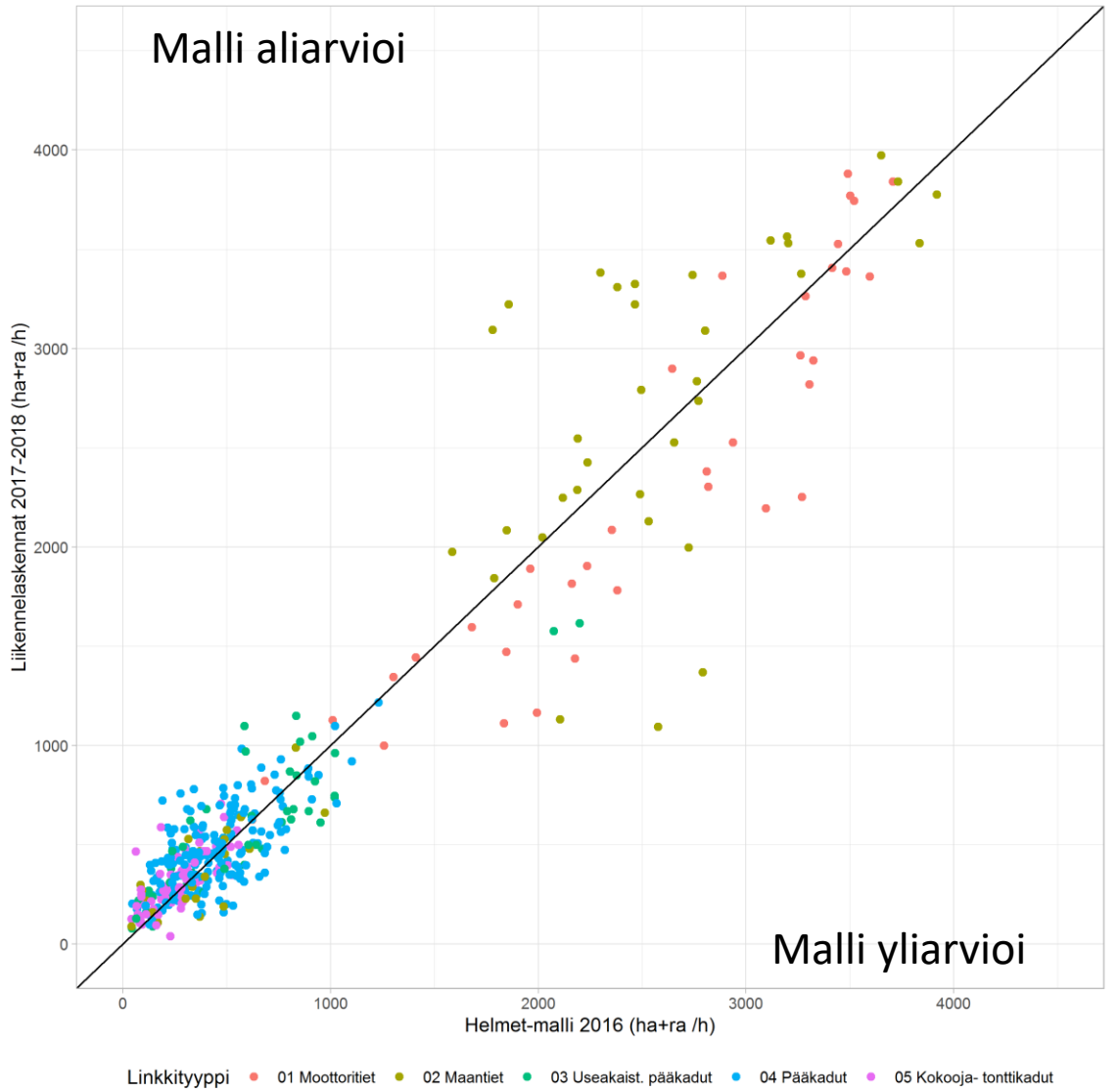
1. Kalibroidut liikennemäärät AHT ja IHT laskennat

Testattu alempia kapasiteetteja moottori- ja maanteillä. Testissä on pudotettu moottoriteiden ja maanteiden kapasiteettia 200-400 autoa / h. Nostettu esikaupungin pääkatujen kapasiteettia + 100 autoa / h.

Muutos kuitenkin korjaa vääristymän katujen ja moottoriteiden välillä huipputuntien aikana. Mallin selitysaste suhteessa laskentoihin ei muutu, eli muutos ei vaikuta havaintojen hajontaan.

Regressiosuoran kulmakerroin muuttuu ja on nyt 0,99; eli ei samanlaista vääristymää suurien ja pienten havaintojen välillä kuin alkuperäisessä sijoittelussa. Virheet ovat normaalisti jakautuneita nollan ympärillä.

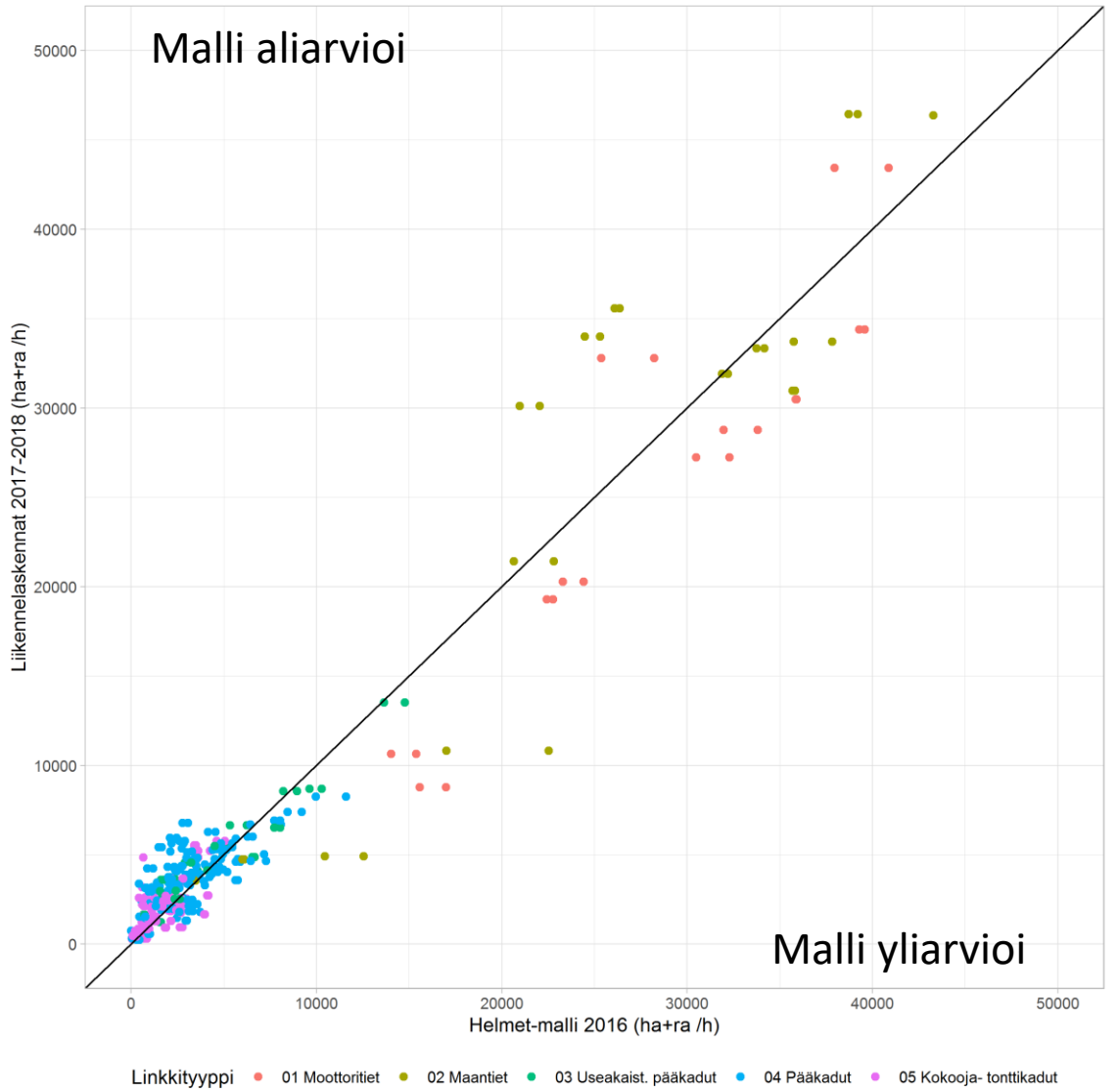
Testattiin myös tieluokkien vapaan nopeuden säätämistä, mutta sillä ei juuri vaikutusta. Lisäksi vapaa nopeus vastasi hyvin HSL:n sujuvuustutkimuksen päiväajan (ruuhkattomia) nopeuksia.

Lähtötilanne
VRK laskennat

Kuvassa vuorokauden liikennemäärät eri katu- ja tieluokilla. Esitetty käytännön syistä suunnittain, eli kuvaajan määrät on puolet KAVL:sta.

Selitysaste on korkea ja malli selittää 94 % havaittujen liikennemäärien vaihtelusta. Regressiosuoran kulmakerroin kuitenkin 0,94; eli suuret havainnot yliarvioidaan. Malli aliarvioi pääkatujen (sininen) liikennemäärät ja yliarvioi moottoriteiden (punainen) liikenteen suhteessa laskentoihin.

1. Kalibroidut liikennemäärät VRK laskennat

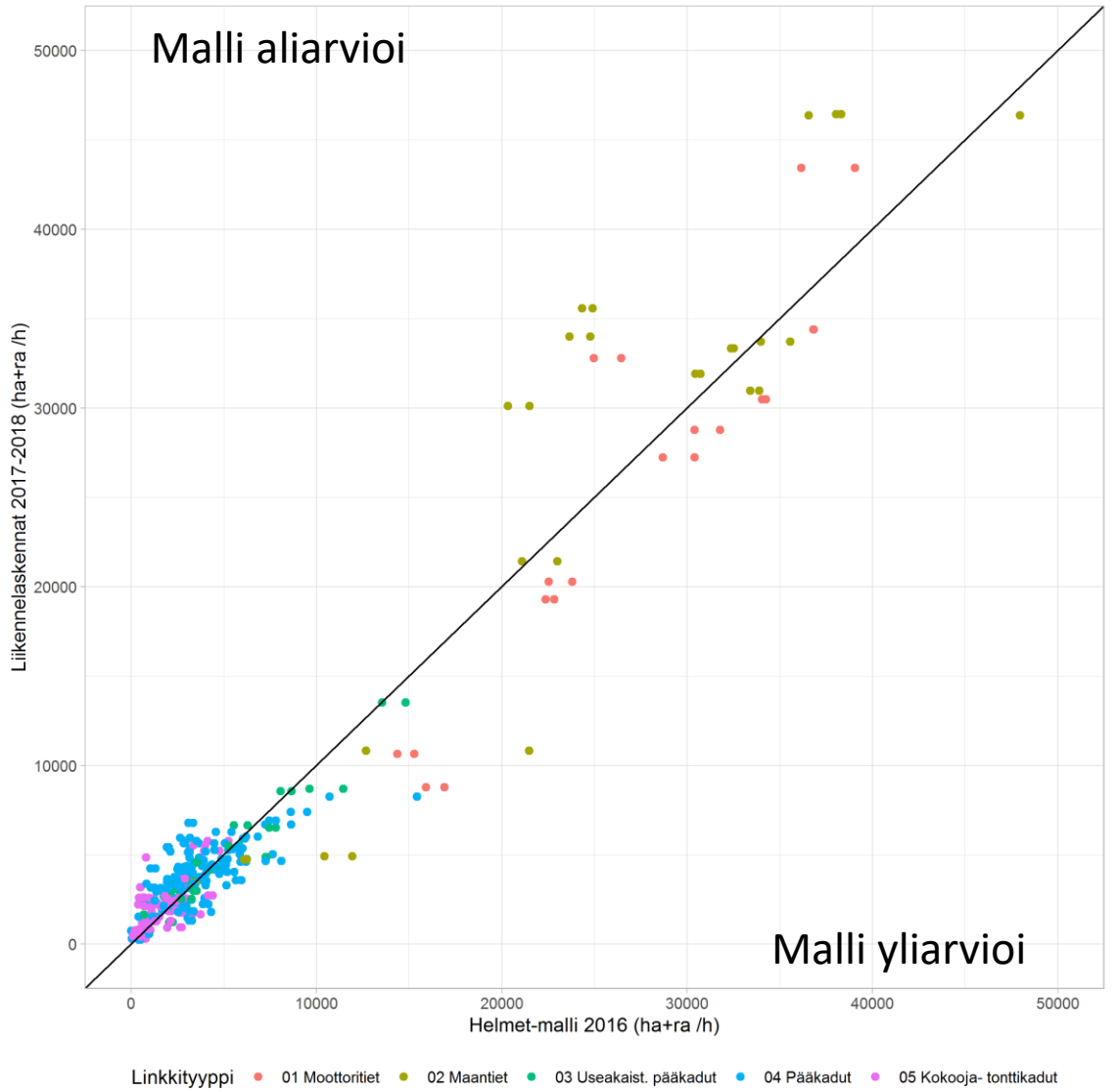
Kuvassa vuorokauden liikennemäärät eri katu- ja tieluokilla. Esitetty käytännön syistä suunnittain, eli kuvaajan määrät on puolet KAVL:sta.

Alennettukapasiteetteja moottori- ja maanteillä. Testissä on pudotettu moottoriteiden ja maanteiden kapasiteettia 200-400 autoa / h. Nostettu esikaupungin pääkatujen kapasiteettia + 100 autoa / h.

Lisäksi sijoitellaan autoliikenne ruuhkattoman päivätunnin aikana siten, että on yhtä todennäköistä valita 0,9-1,1 kertaa yhtä nopea reitti (tasajakauma). Lähtötilanteessa kaikki kulkevat ruuhkattomassa tilanteessa nopeinta reittiä. Käytetty vain päivätunnille, koska stokastisuus ei vaikuta ruuhkaisissa olosuhteissa liikenteen sijoittumiseen.

Tuloksena selitysaste sama kuin alkutilanteessa ja hajontaa esiintyy merkittävästi suhteessa laskentoihin. Poikkeamat eivät kuitenkaan ole vinoja, vaan suhteellisen tasaisia regressiosuoran molemmin puolin.

Kapasiteetin säätö korjaa vääristymän huipputuntien ajalta ja stokastinen sijoittelu lisää liikennemäärien hajontaa päivätunnille.

Joukkoliikenne ja matkustajalaskennat
VRK nousijamäärät Vantaalla

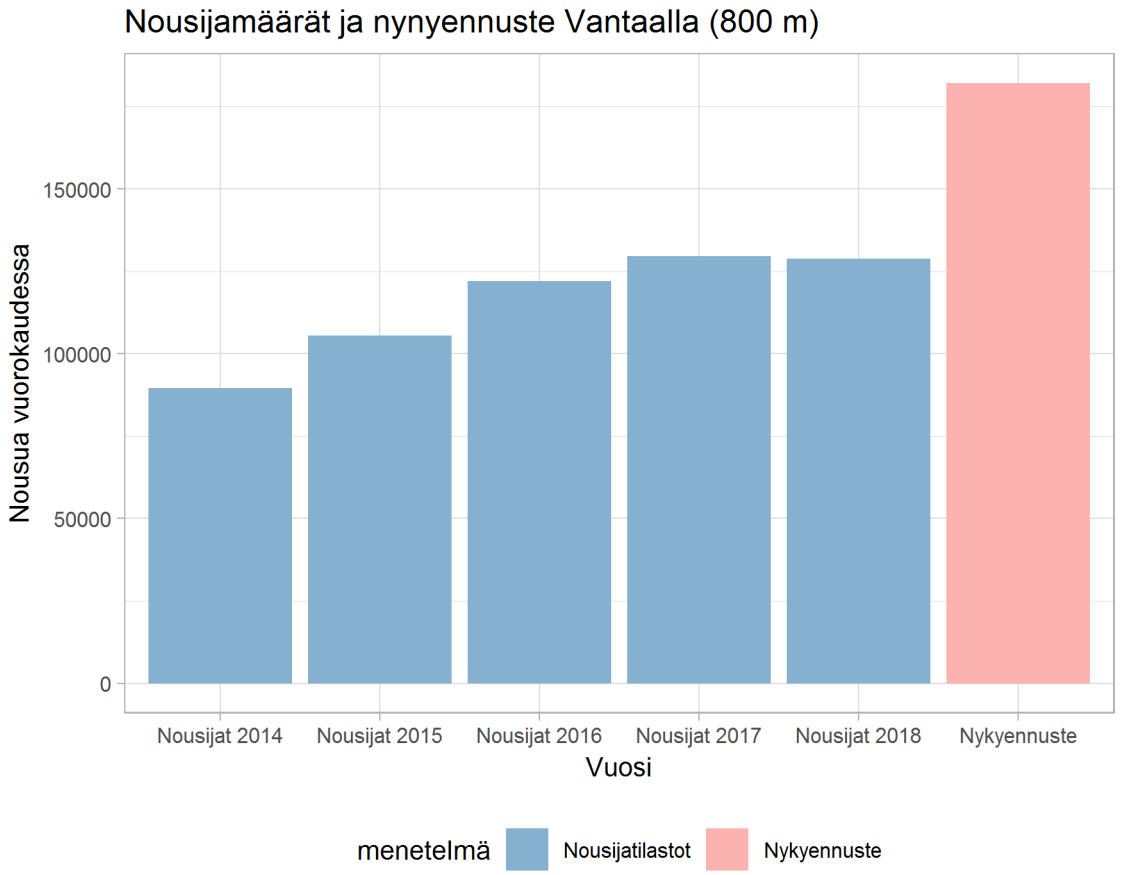
Ennusteen laatimisen yhteydessä on myös verrattu joukkoliikenteen nousijamääriä HSL:n ja Vantaan kaupungin keräämiin pysäkkikohtaisiin nousijamääriin. Tilastot on kerätty vuosilta 2014-2018 ja ne sisältävät bussi- ja junaliikenteen nousijamäärät syksyn (marraskuu) keskimääräisen arkipäivän osalta.

Pysäkkinousut eivät sisällä U-linjojen, joidenkin Tuusulan linjojen ja Siuntion sisäisten linjojen nousuja, johtuen siitä, että ajoneuvoissa ei ole ollut LIJ-laitteita, tai LIJ-laitteella ei ole reittitietoa (U-linjat). Ne pysäkit, joissa ko. linjat pysähtyvät, ovat siis tiedoiltaan puutteellisia.

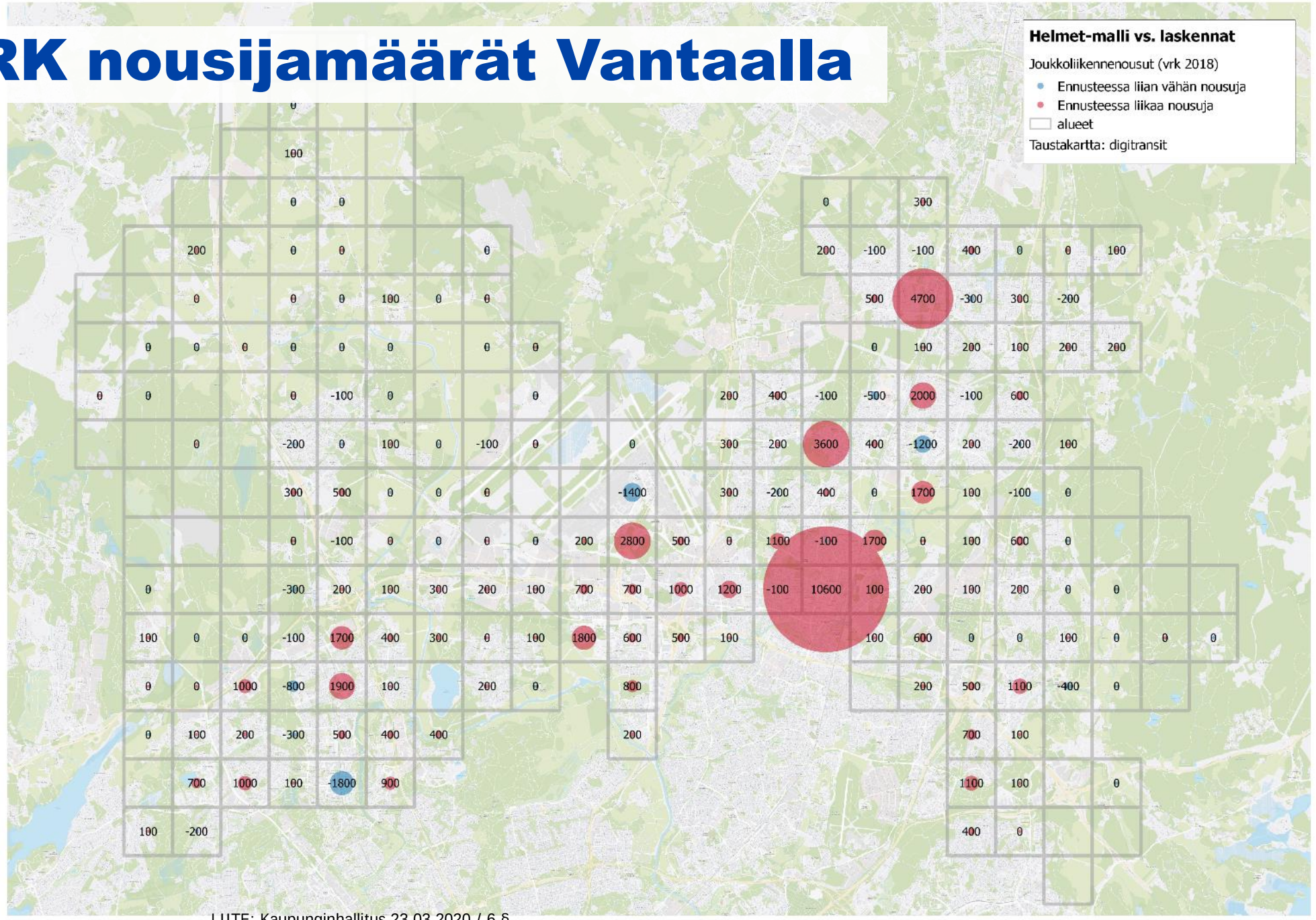
Nousijatilastojen pohjalta havaittiin, että Helmet-liikennemalli tuottaa liikaa joukkoliikennenousuja koko Vantaan ja ratikkakäytävän osalta. Joukkoliikennenousujen osalta eroa ei voitu kalibroida, mutta koko mallin kulkutavanvalintaa kehitetään mallia ylläpitävän HSL:n toimesta tämän virheen poistamiseksi.

Vaikka joukkoliikennenousuja on Vantaan alueella liikaa, niin malli ei todennäköisesti ennusta samalla tavalla väärin joukkoliikennematkojen määrää. Mallin kulkutapaosuudet on kalibroitu sen estimoinnissa, joten ongelma liittynee siihen, että mallissa tehdään liikaa vaihdollisia matkoja. Malli ennustaa siis liian paljon nousuja per joukkoliikennematka.

Kulkutapaosuudet ja edellä esitetyt mallin tulokset mittaavat matkojen määriä, joten niiden osalta virheen vaikutus on pienempi. Virhe vaikuttaa merkittävästi joukkoliikennelinjojen matkustajamäärien arviointiin.

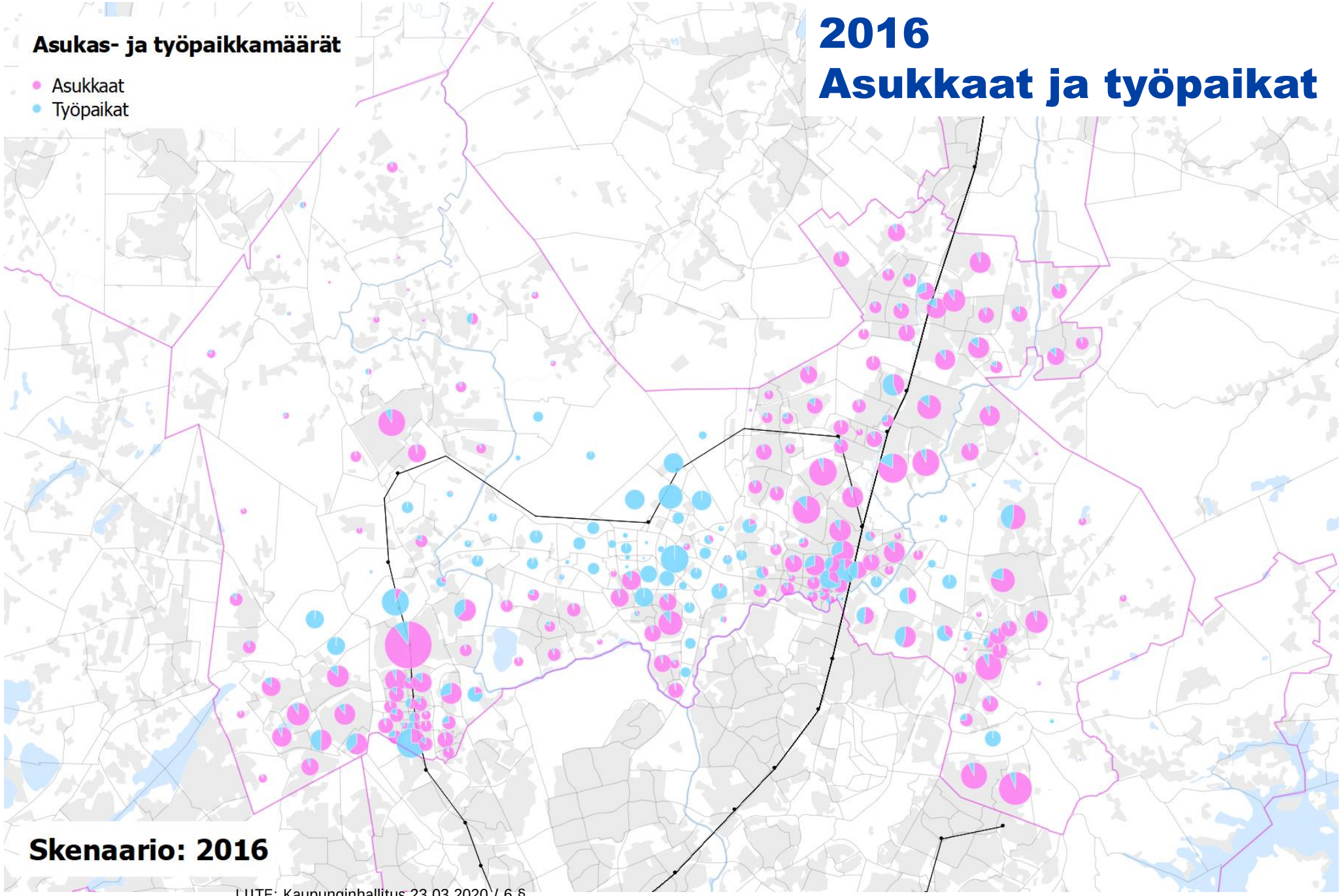

VRK nousijamäärät Vantaalla

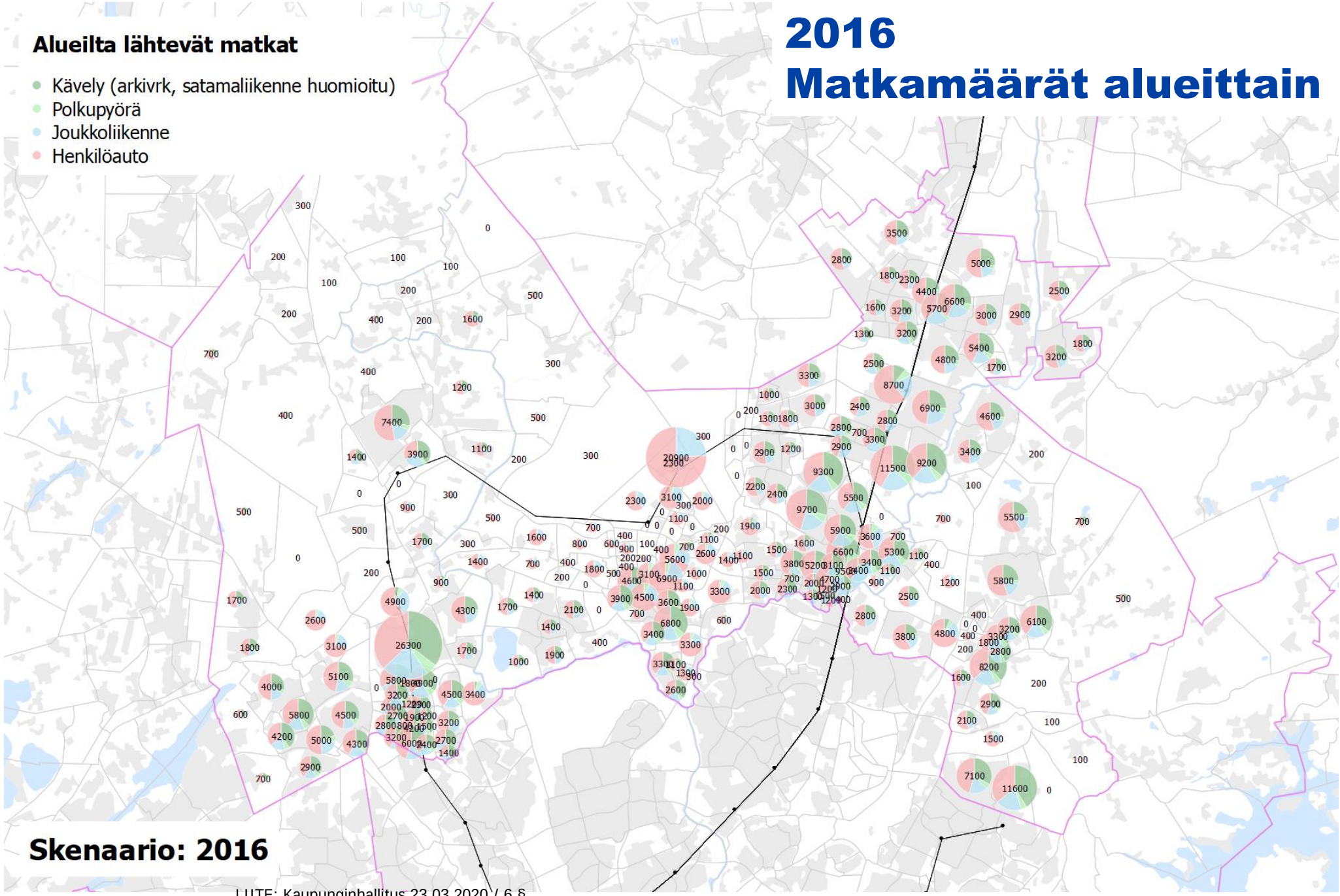

Liite 2:
2016 Nykytilanne

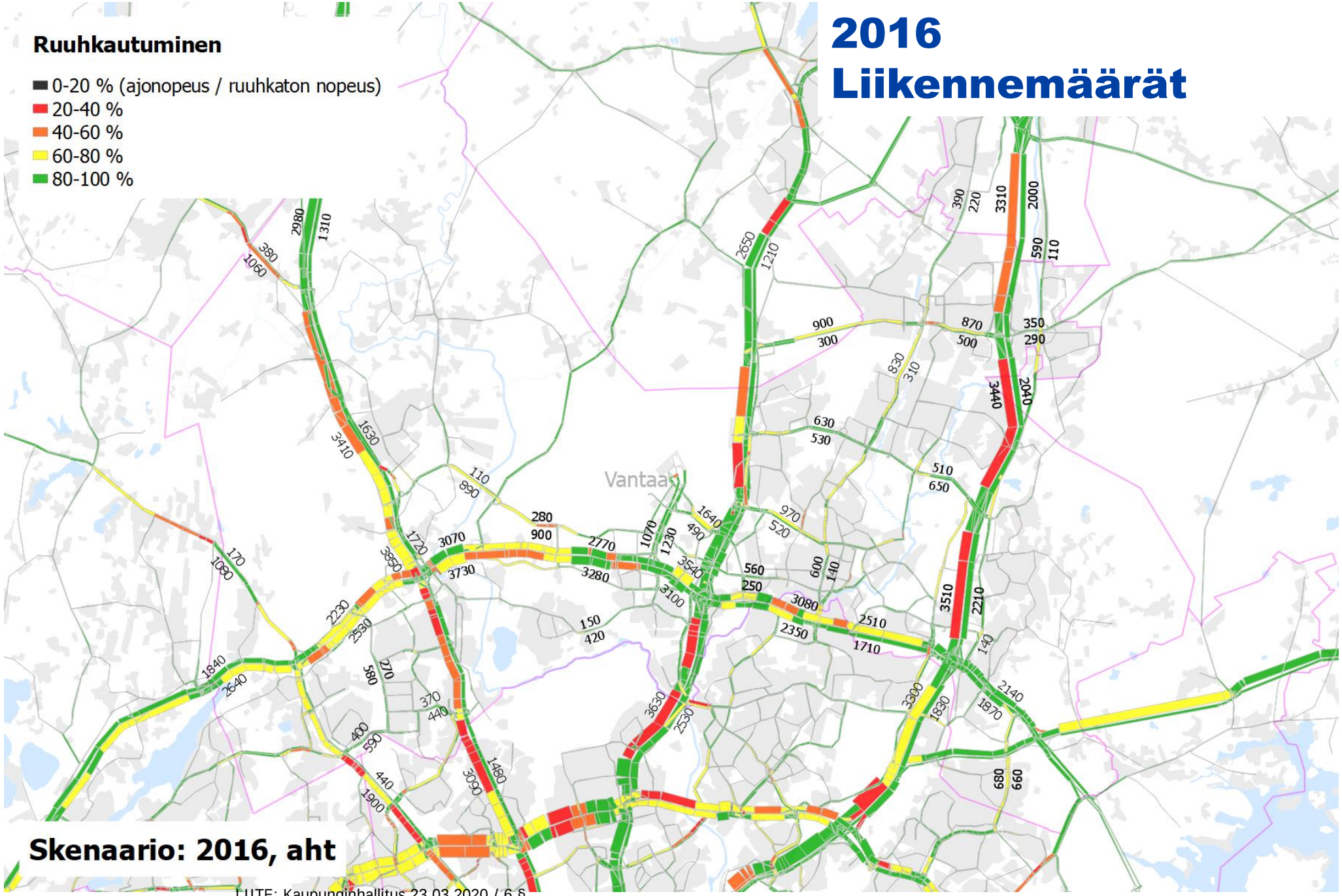
2016
Asukkaat ja työpaikat

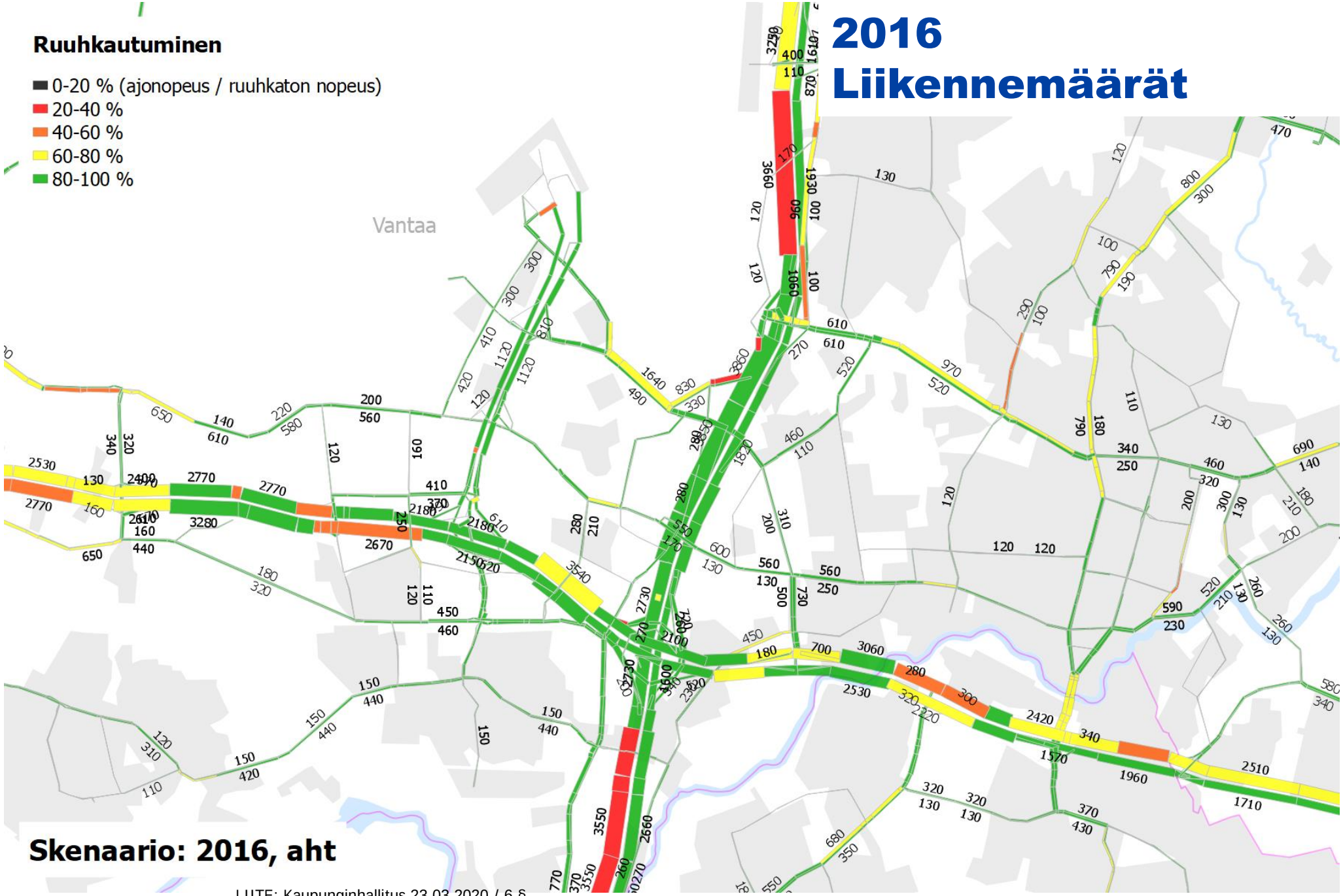
2016
Matkamäärät alueittain

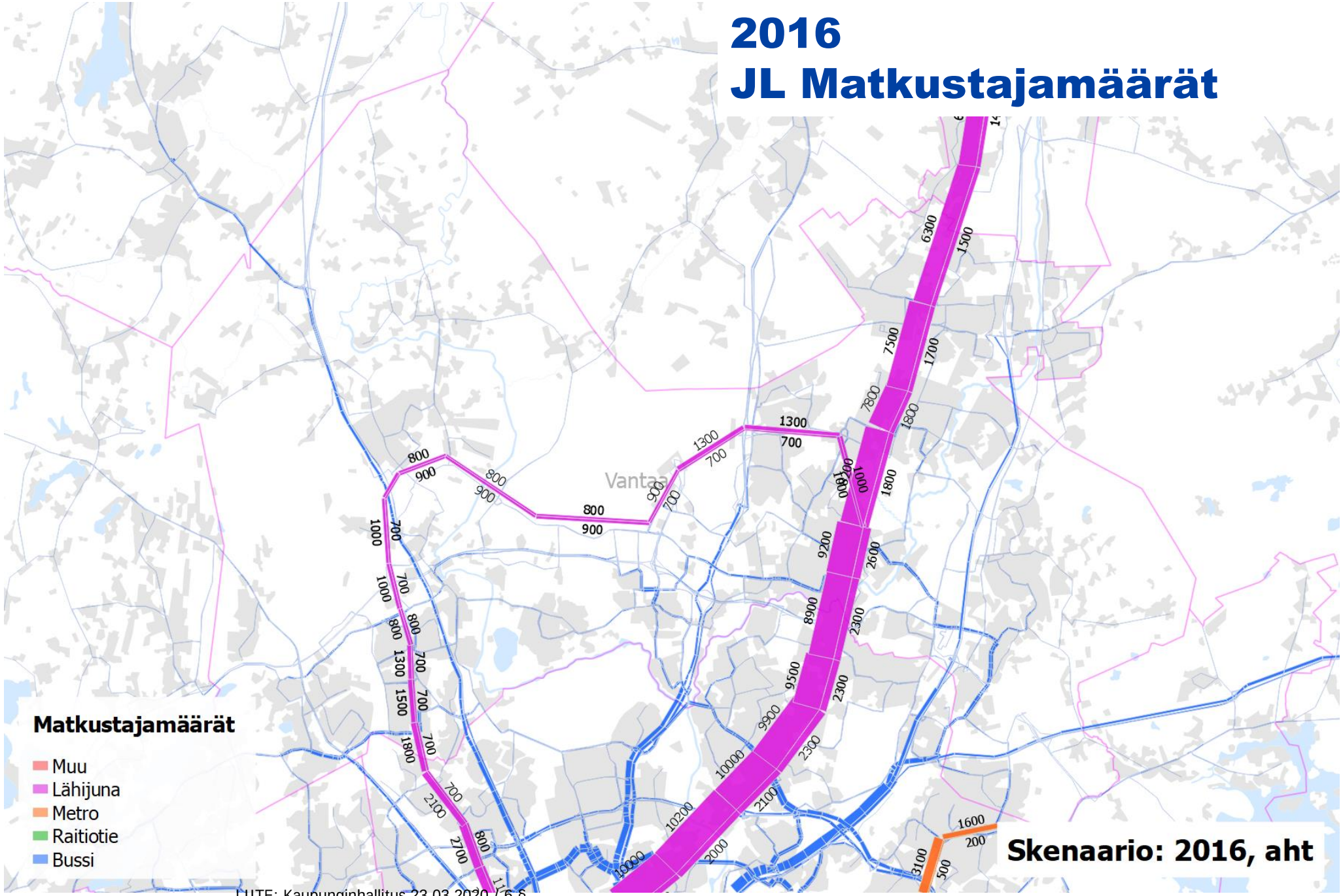
2016
Liikennemäärät

2016
Liikennemäärät

2016
JL Matkustajamäärät

Liite 3:
2030 Yleiskaava

Hankelistat 2030

Pohjana MAL2019-suunnitelman ve4-verkko.
Ve0-hankkeita eli ns. varmasti toteutuvia ei ole listattu tässä, ne eivät sijaitse Vantaalla.

MAL2019 ve4-verkon sisältämät autohankkeet

- Ruuhkamaksut porttimallilla, kaksinkertaiset hinnat
- Pysäköintimaksujen korotus ja laajennus
- Kehä III toimivuus (lisäkaistat Vantaankoski-Pakkala)
- Lahdenväylän (Vt 4) lisäkaistat Kehä III-Koivukylänväylä
- Lahdenväylän (Vt 4) lisäkaistat Koivukylänväylä-Kulomäentie
- Järvenpää – kt 45
- Malmin lentokenttä (Tattarisillan liittymä, Kehä I:n ja Lahdenväylän liittymäalue)
- Kuninkaantammen liittymä (Vt3) + Hämeenlinnanväylän (Vt3) lisäkaistat Kannelmäki-Kaivoksela
- Kehä I Maarinsolmu ja Hagalundin tunneli

2030 Yleiskaava -verkkoon lisätyt autohankkeet (ed. lisäksi)

- Valkoisenlähteentien jatke
- Santaradantien jatke
- Katuverkon ominaisuuksien muutoksia kaupunkimaisemmaksi yleiskaavassa katukuvan kehitysalueiksi merkityillä alueilla ja tarpeellisin osin C-alueilla
- Vantaan ratikasta johtuvia katuverkon muutoksia
- Luhtitien jatke
- Petikontien jatke
- Lahdentie 2+2 Kyytitielle asti
- Maantie 152 (osuus Myllykyläntie-Tuusulanväylä jo 2030)
- Ilmakehältä rampit pohjoiseen Tuusulanväylälle (läntinen jo 2030)
- Joitakin pienempiä muutoksia katuverkkoon

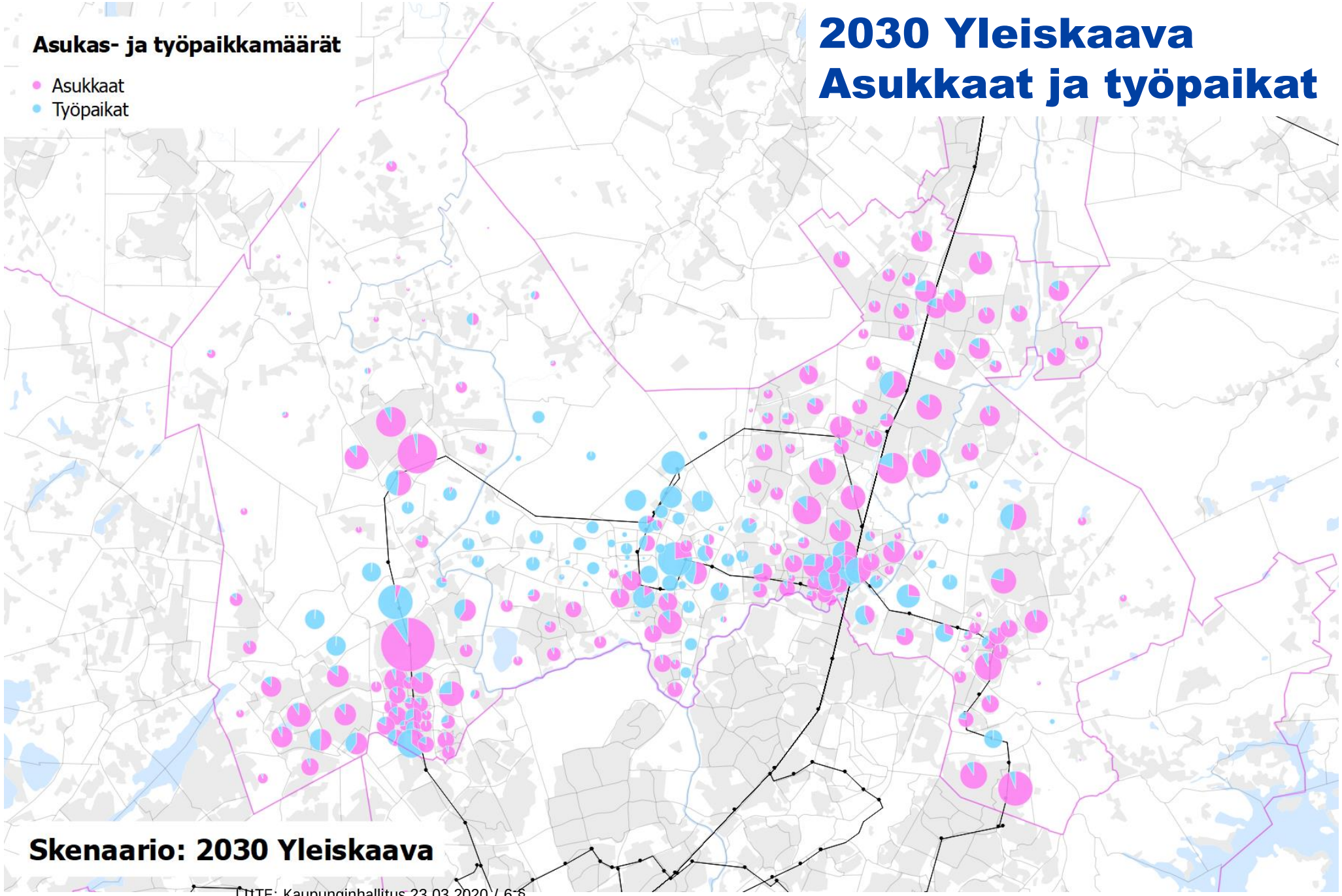
MAL2019 ve4-verkon sisältämät joukkoliikennehankkeet

- Pisara-rata
- Espoon kaupunkirata Leppävaara-Kauklahti (kaupunkijunaliikenne 10 min välein)
- Kerava-Nikkilä -henkilöjunaliikenne 20 min välein
- Junatarjonnan lisääminen Pääradalla (R-junan vuoroväli 15 min)
- Junatarjonnan lisääminen Oikoradalla (ruuhkan vuoroväli 30 min)
- Metron automatisointi (vuoroväli 100 s)
- Metron kääntöraide Matinkylässä
- Helsingin raitioliikenteen kehittämisohjelma (raitioliikenteen nopeuttaminen)
- Viikin-Malmin pikaraitiotie
- Vihdintien pikaraitiotie Pohjois-Haagaan + bulevardi
- Tuusulanväylän pikaraitiotie Maunulaan + bulevardi
- Pikaraitiotie Mellunmäki–Aviapolis–Lentoasema (Vantaan ratikka)
- Pikaraitiotie Matinkylä–Suurpelto–Kera–Leppävaara
- Kerava-Hyrylä-Kehärata bussiyhteys
- Klaukkala-Kivistö bussiyhteys (muutettu hieman tässä työssä)
- Vaihtopysäkit Hakunilassa ja Länsimäessä

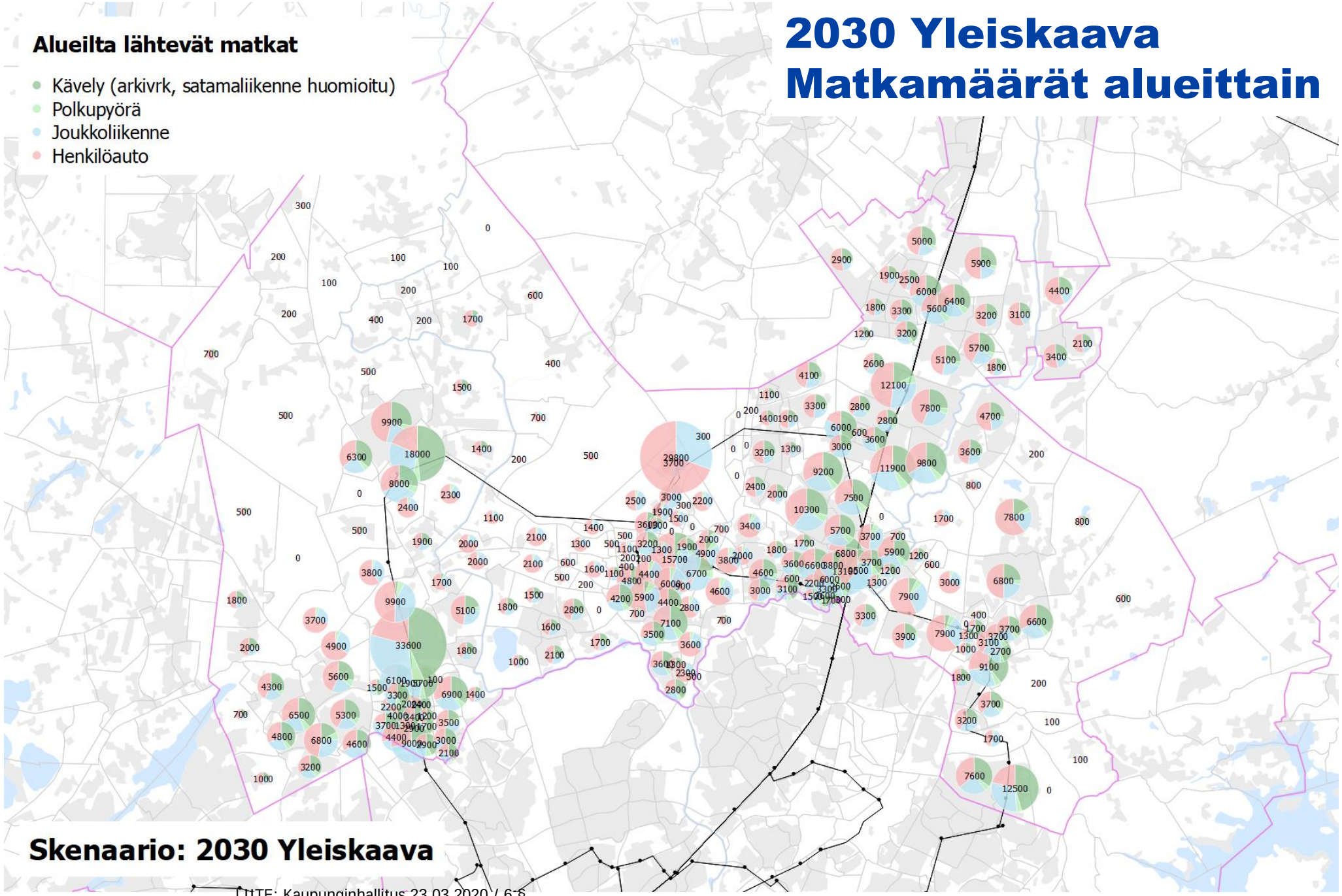
2030 Yleiskaava -verkkoon lisätyt joukkoliikennehankkeet (ed. lisäksi)

- Liityntälinjat Klaukkala–Kivistö
- Runkoyhteys: Lentoasema–Tammisto–Tuusulanväylä (Helsingin keskustaan)
- Keski- ja Pohjois-Espoon runkobussit

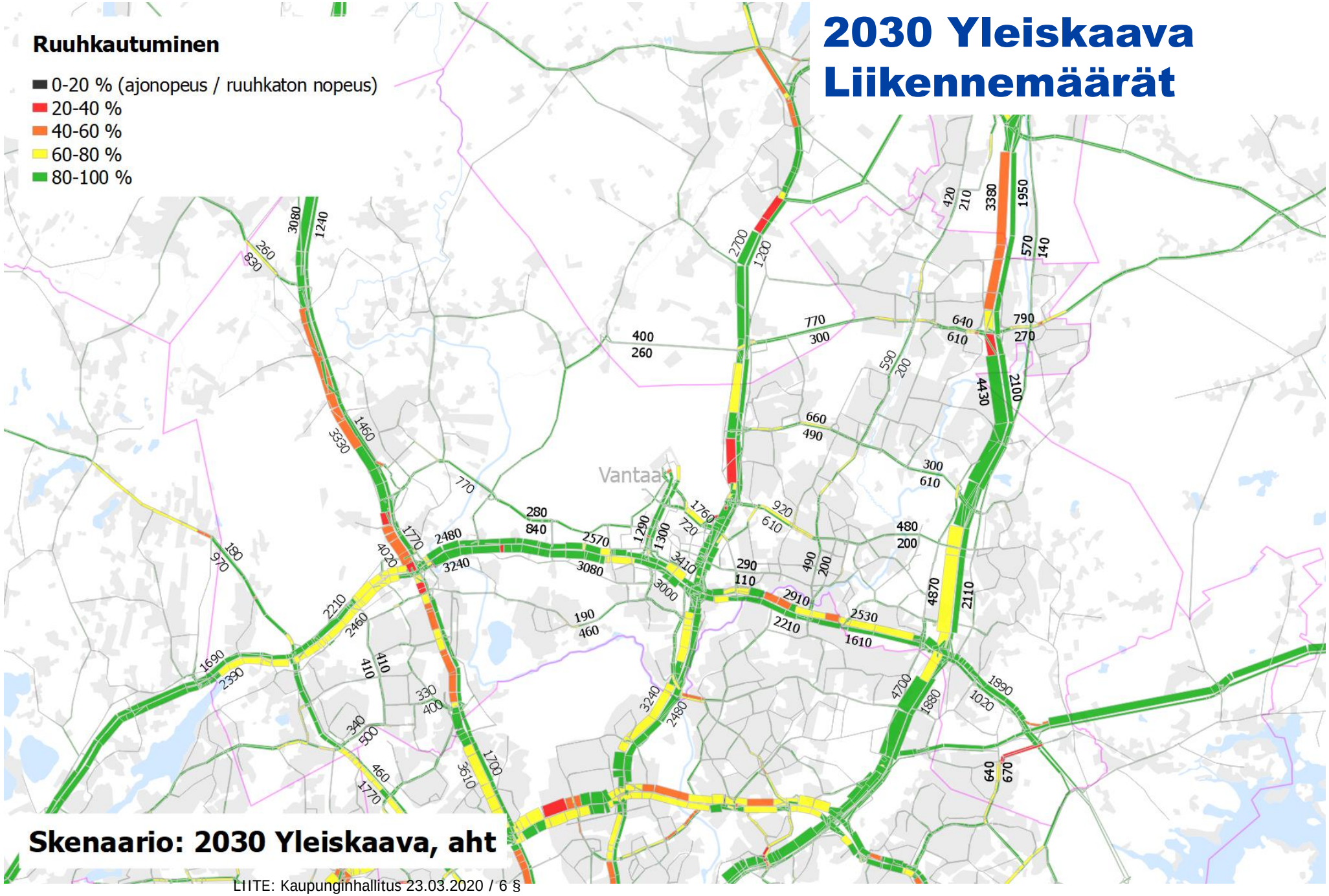
2030 Yleiskaava
Asukkaat ja työpaikat

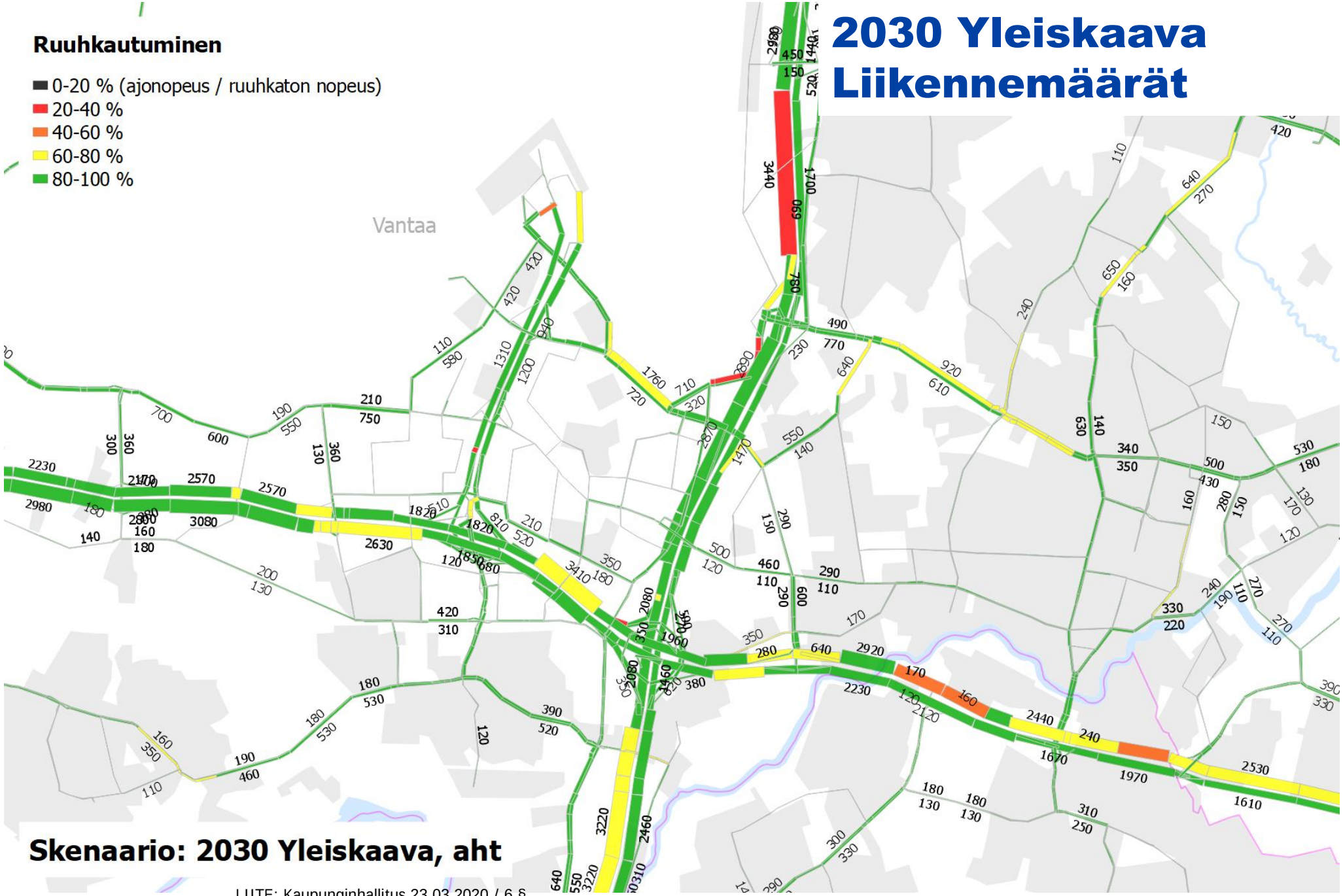
2030 Yleiskaava
Matkamäärät alueittain

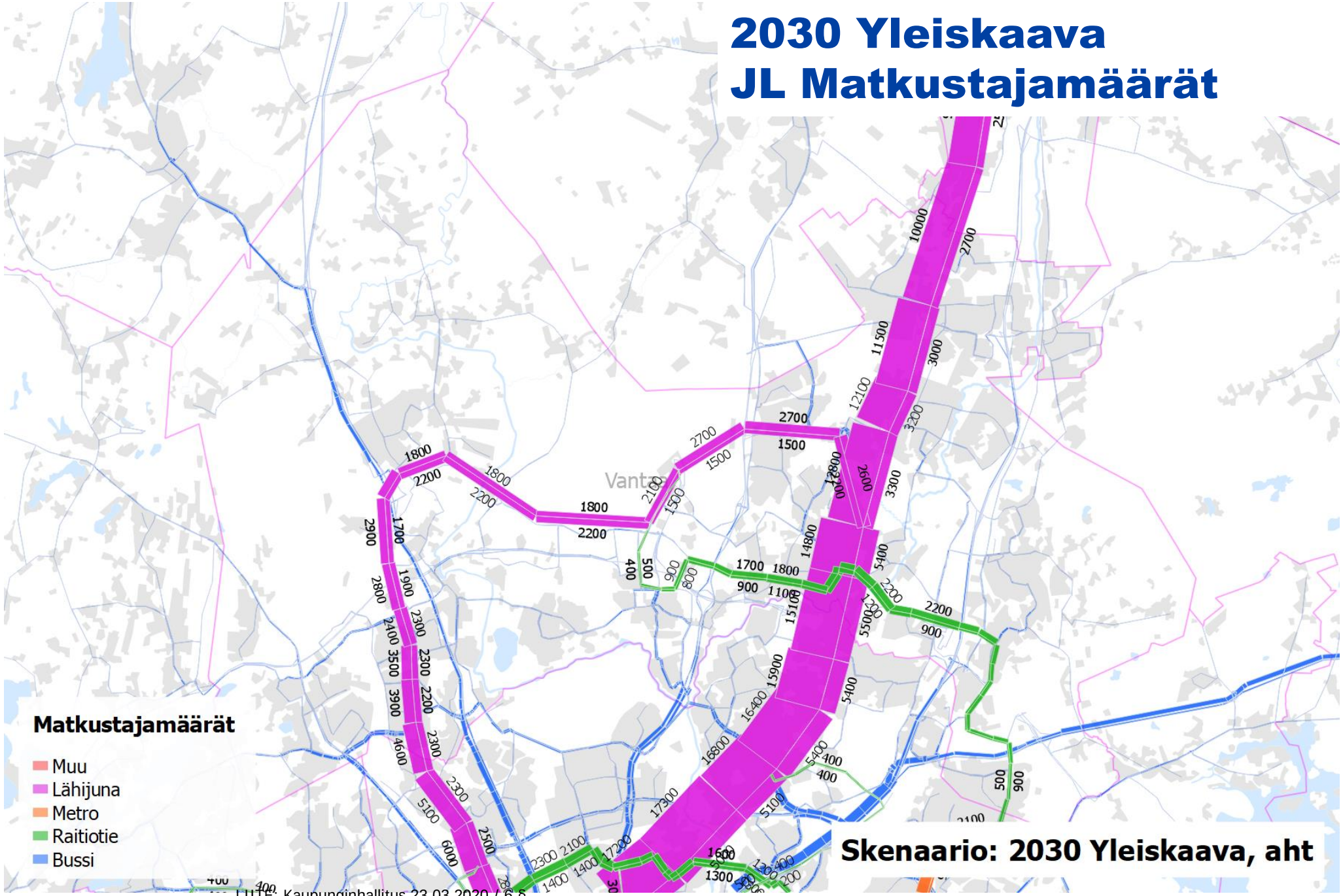
2030 Yleiskaava
Liikennemäärät

2030 Yleiskaava
Liikennemäärät

2030 Yleiskaava
JL Matkustajamäärät

Liite 4:
2030 MINI

Hankelistat 2030

Pohjana 2030 Yleiskaava -verkko

2030 Mini -autoverkon muutokset 2030 Yleiskaava -verkkoon verrattuna

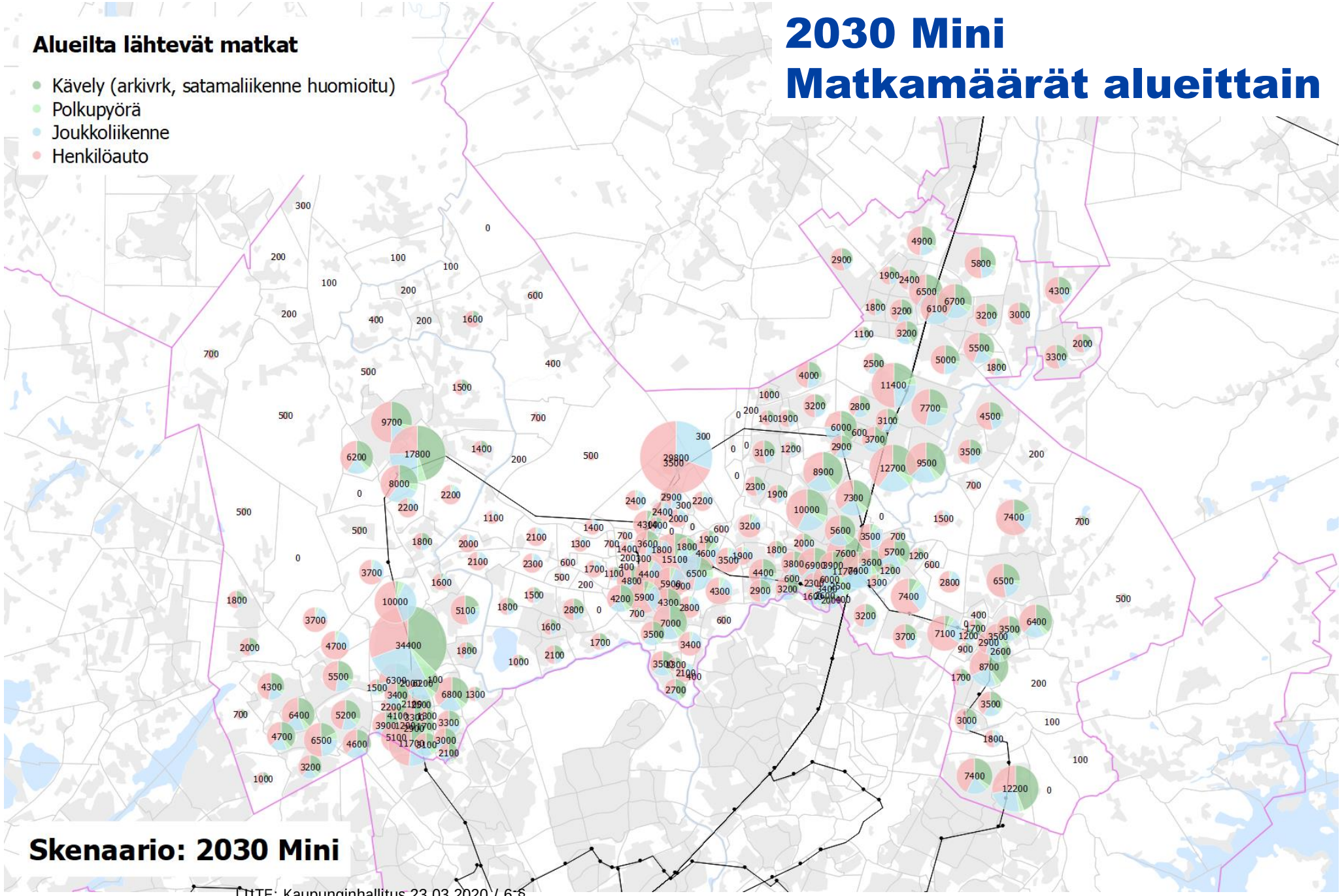
- Ei ruuhkamaksua
- Ei pysäköintimaksujen muutoksia (mutta Vantaan pysäköintimaksuja hieman täydennetty)
- Ei Kuninkaantammen liittymää (Vt3) + Hämeenlinnanväylän (Vt3) lisäkaistoja Kannelmäki-Kaivoksela
- Ei Lahdenväylän (Vt 4) lisäkaistoja Kehä III-Koivukylänväylä
- Ei Lahdenväylän (Vt 4) lisäkaistoja Koivukylänväylä-Kulomäentie
- Ei Valkoisenlähteentien jatketta
- Ei Santaradantien jatketta
- Ei kaupunkimaisen katuverkon muutoksia katukuvan kehitysalueilla
- Sisältää Ylästöntien ja Tuusulanväylän liittymän (Ylästöntieltä etelään)

Asukas ja työpaikkamäärät ovat vastaavat kuin 2030 Yleiskaavassa.

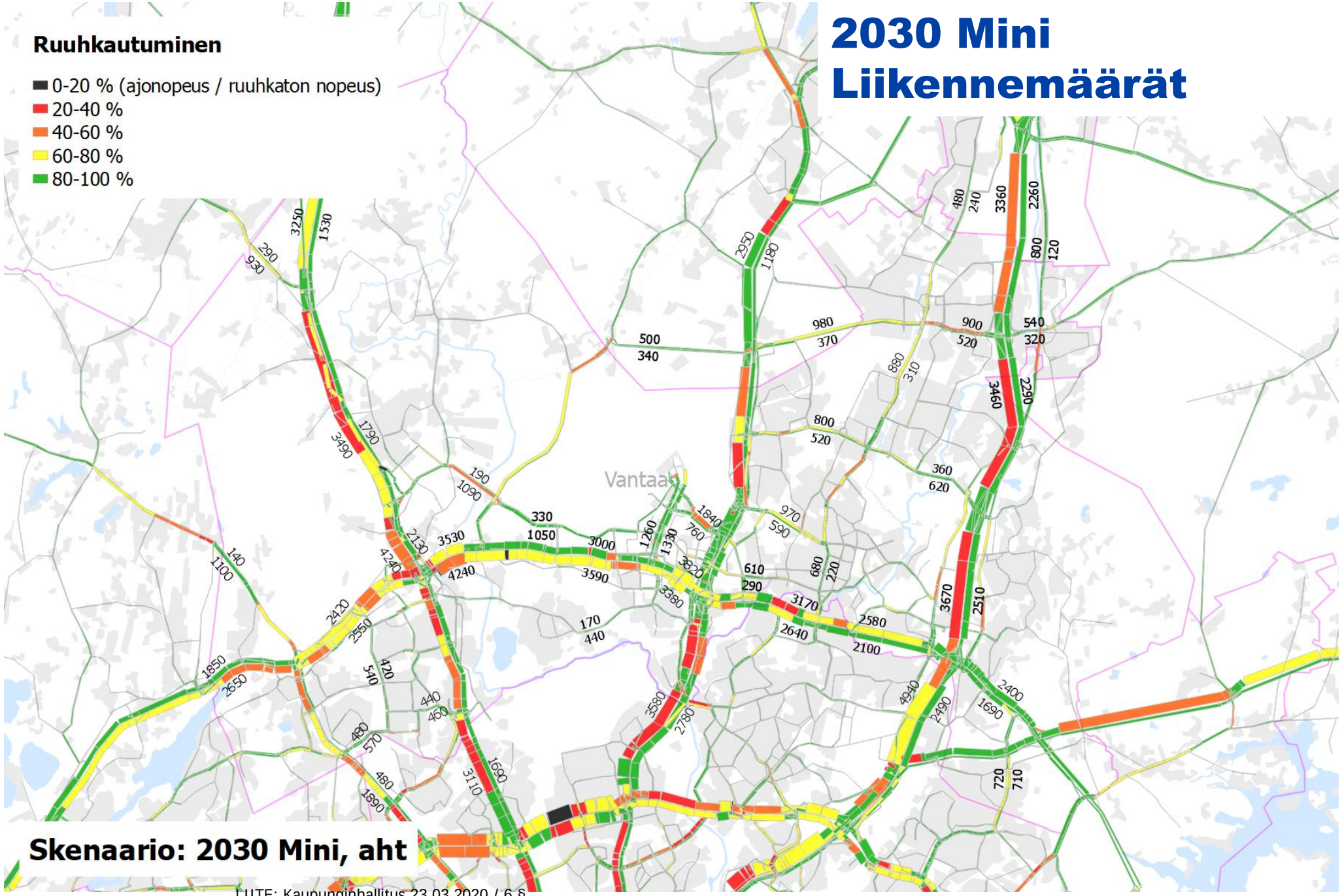
2030 Mini -joukkoliikenneverkon muutokset 2030 Yleiskaava -verkkoon verrattuna

- Ei joukkoliikenteen lipun hinnan alennusta

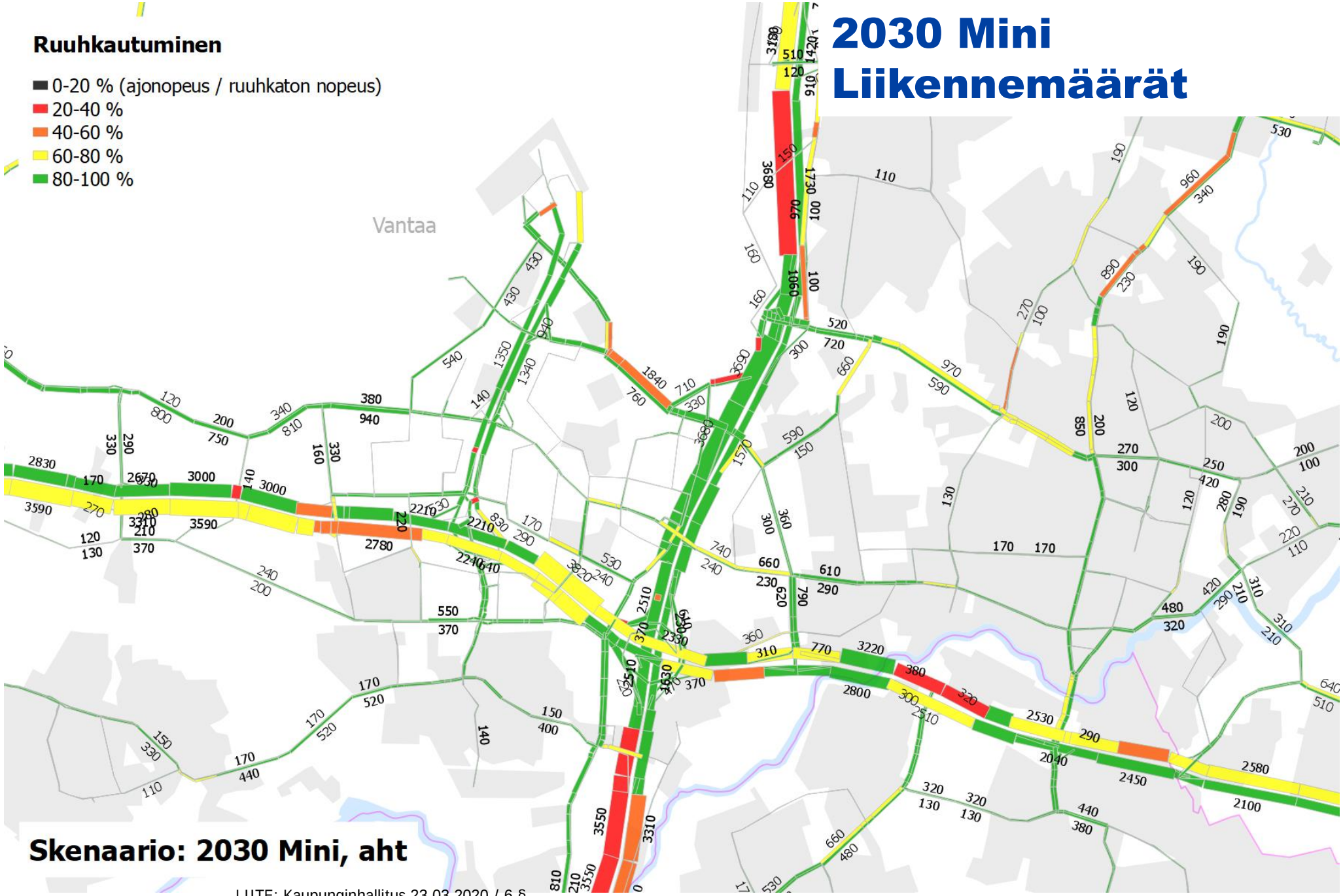
2030 Mini
Matkamäärät alueittain

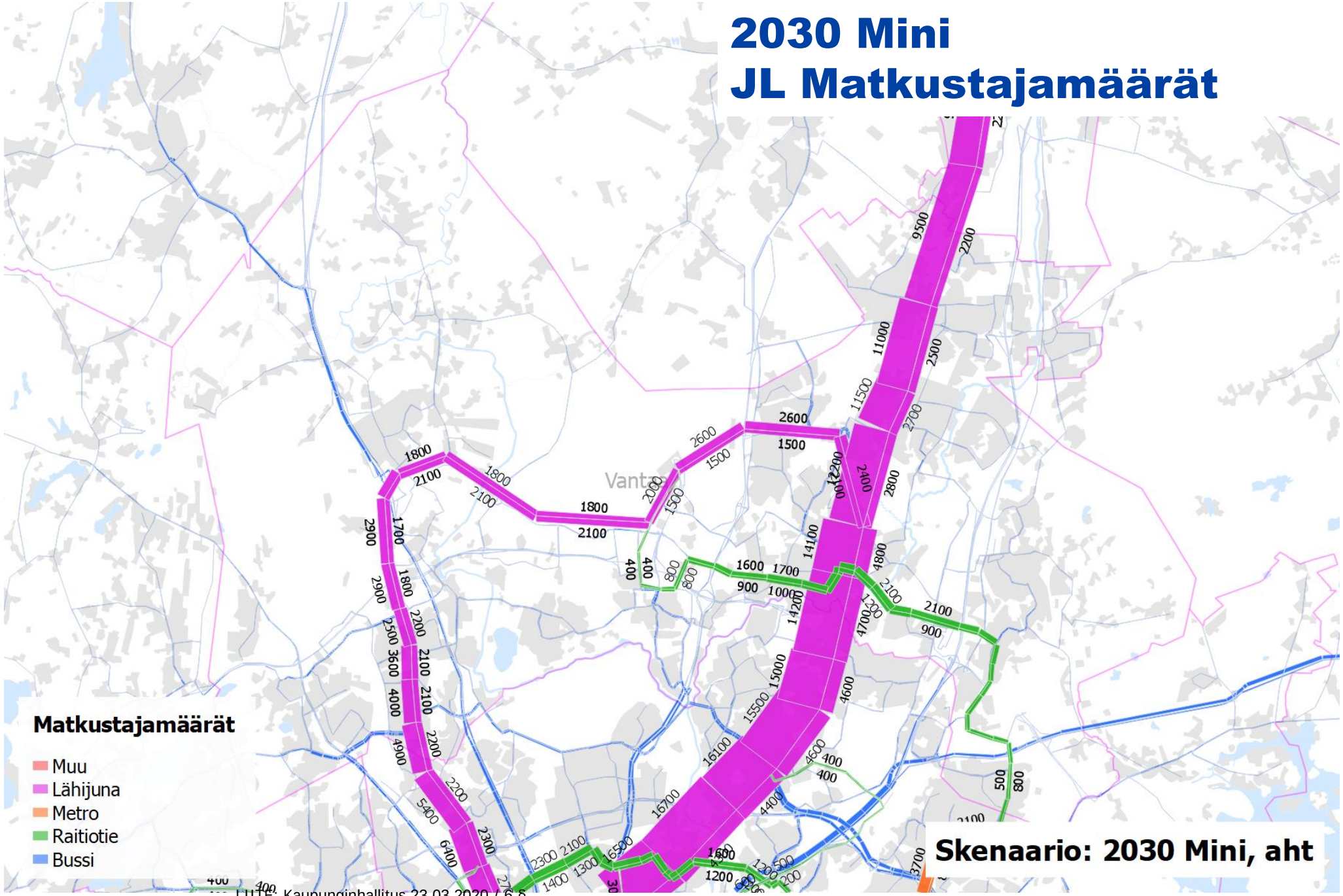
2030 Mini
Liikennemäärät

2030 Mini Liikennemäärät

2030 Mini
JL Matkustajamäärät

Liite 5:
2050 Yleiskaava

Hankelistat 2050

Pohjana 2030 Yleiskaava -verkko

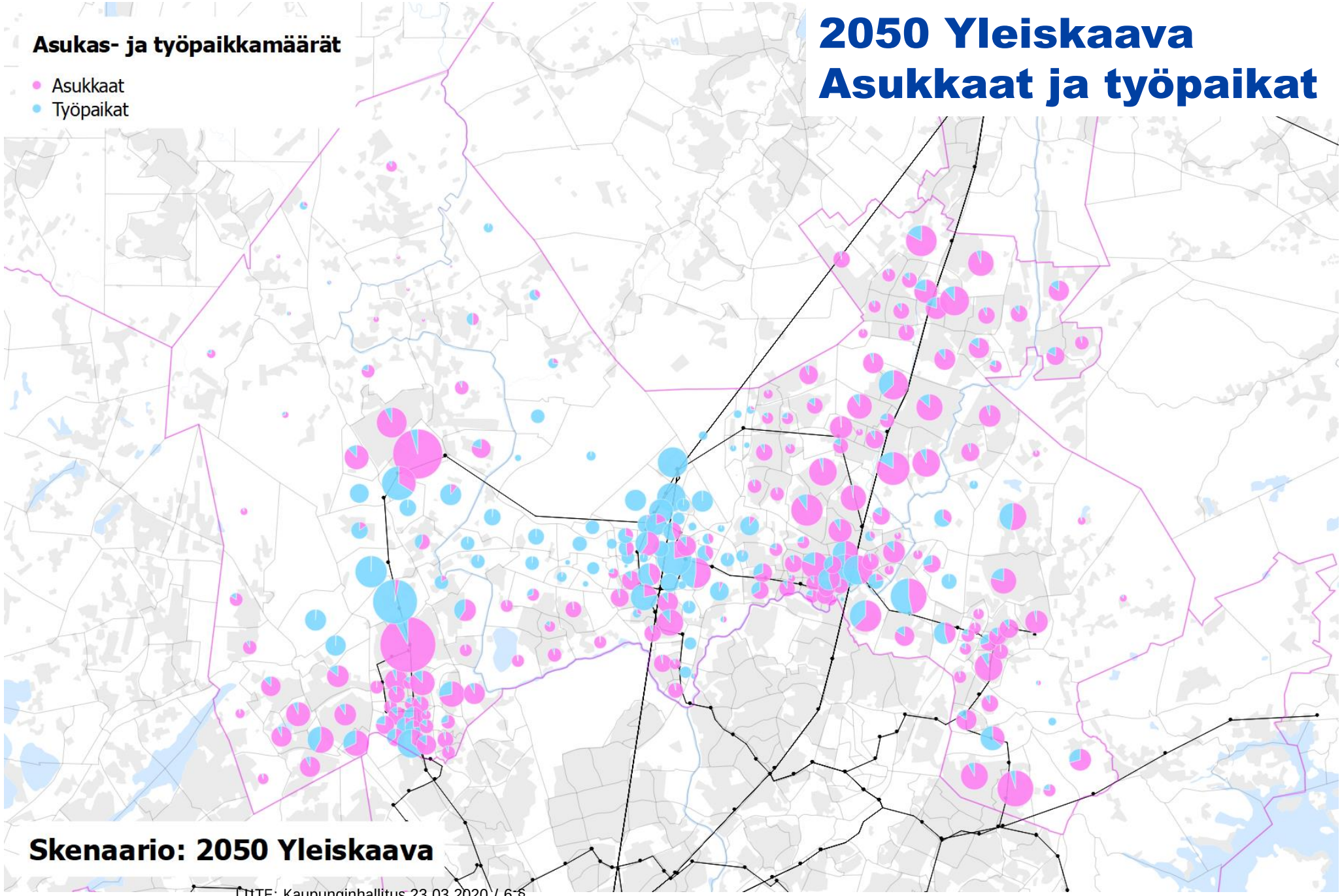
2050 Yleiskaava -verkkoon lisätyt autohankkeet

- Hämeenlinnanväylän (Vt3) lisäkaistat Kaivoksela-Kehä III
- Tuusulanväylän (kt45) lisäkaistat Tuomarinkylän ETL-Kehä III
- Ylästöntien ja Tuusulanväylän liittymä (Ylästöntieltä etelään)
- Hakakorven / Ylästön tunneli + Ylästöntien oikaisu Vt3:n lähellä
- Lahdentien/Rajatien jatke Helsinkiin
- Länsimäentie 2+2 välillä Porvoonväylä – Kehä III
- Petaksentie
- Lisäksi joitakin pienempiä katuverkkomuutoksia

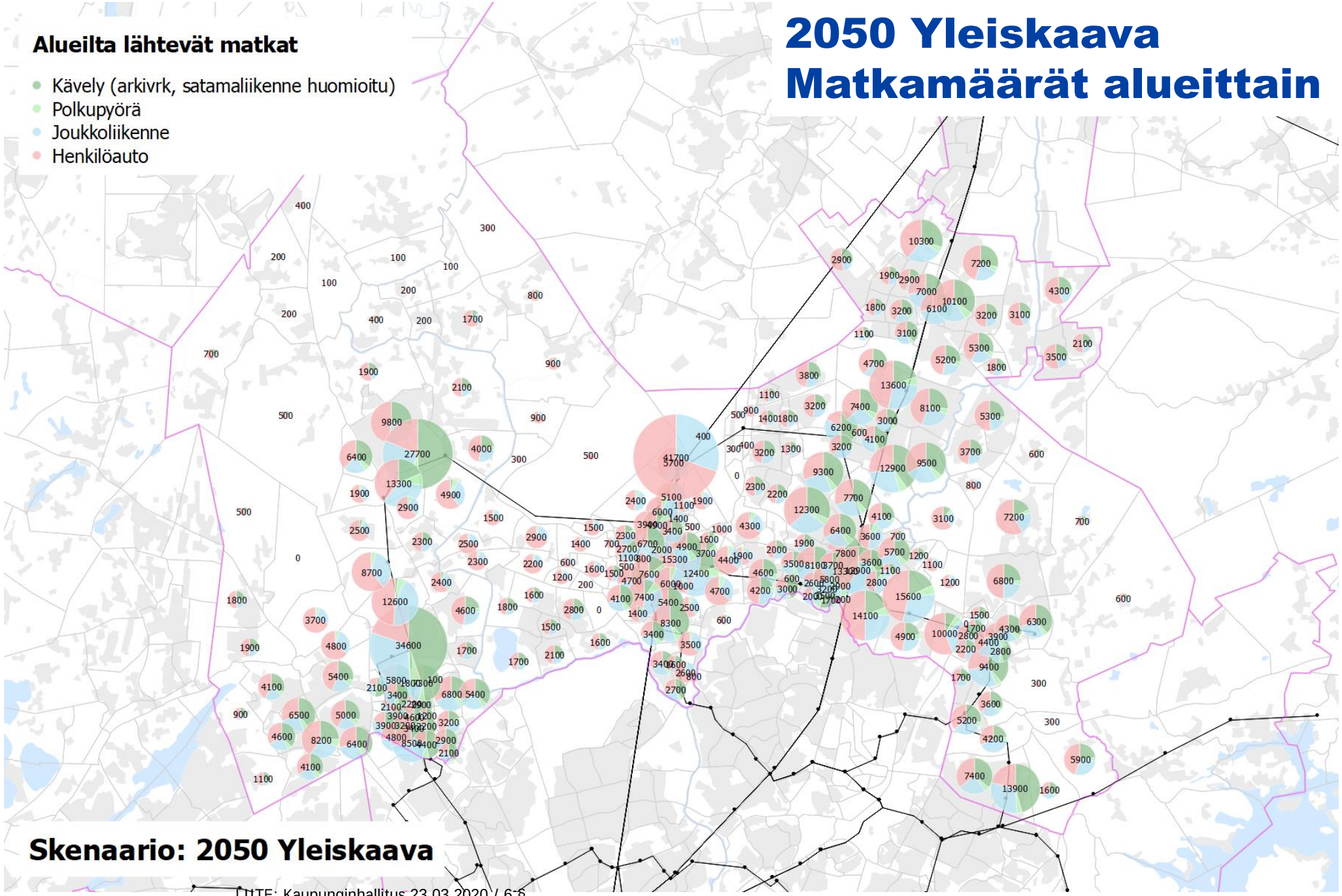
2050 Yleiskaava -verkkoon lisätyt joukkoliikennehankkeet

- Lapinkylän asema
- Petaksen asema
- Ruskeasannan asema
- Vallinojan asema
- Lentorata
- Östersundomin metro
- Pikaraitiotie: Malmin raitiotien jatko Hakunilan urheilupuistoon
- Pikaraitiotie: Lentoasema–Malmi–Kontula–Mellunmäki–Vuosaari (Tammiston ratikka)
- Pikaraitiotie: Vihdintien raitiotien jatke Malminkartanon kautta Martinlaaksoon
- Pikaraitiotie: Espoon keskus–Tapiola (Espoon ratikka)
- Runkoyhteys: Lentoasema–Tammistonkatu–Tuusulanväylä (Käpylään)

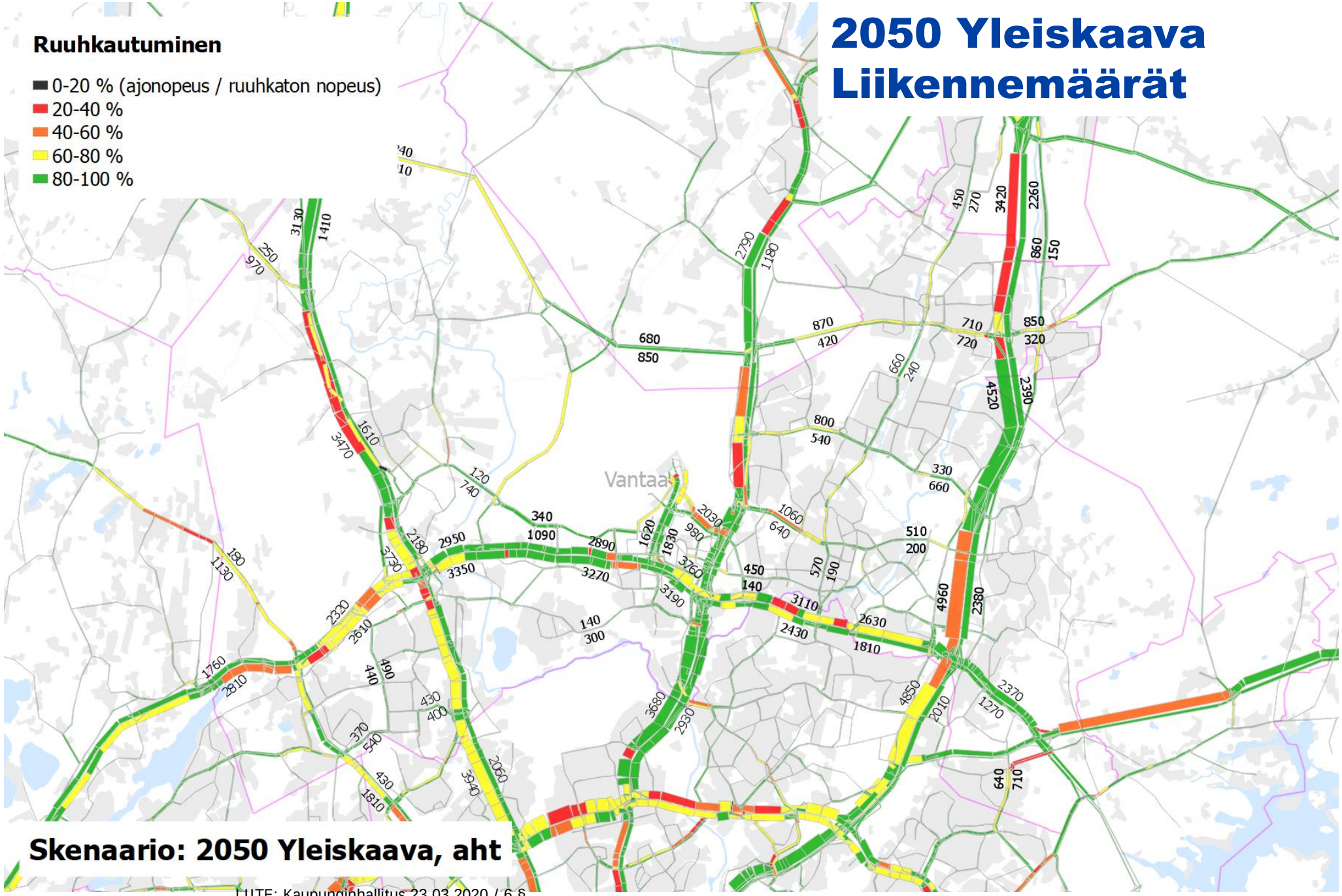
2050 Yleiskaava
Asukkaat ja työpaikat

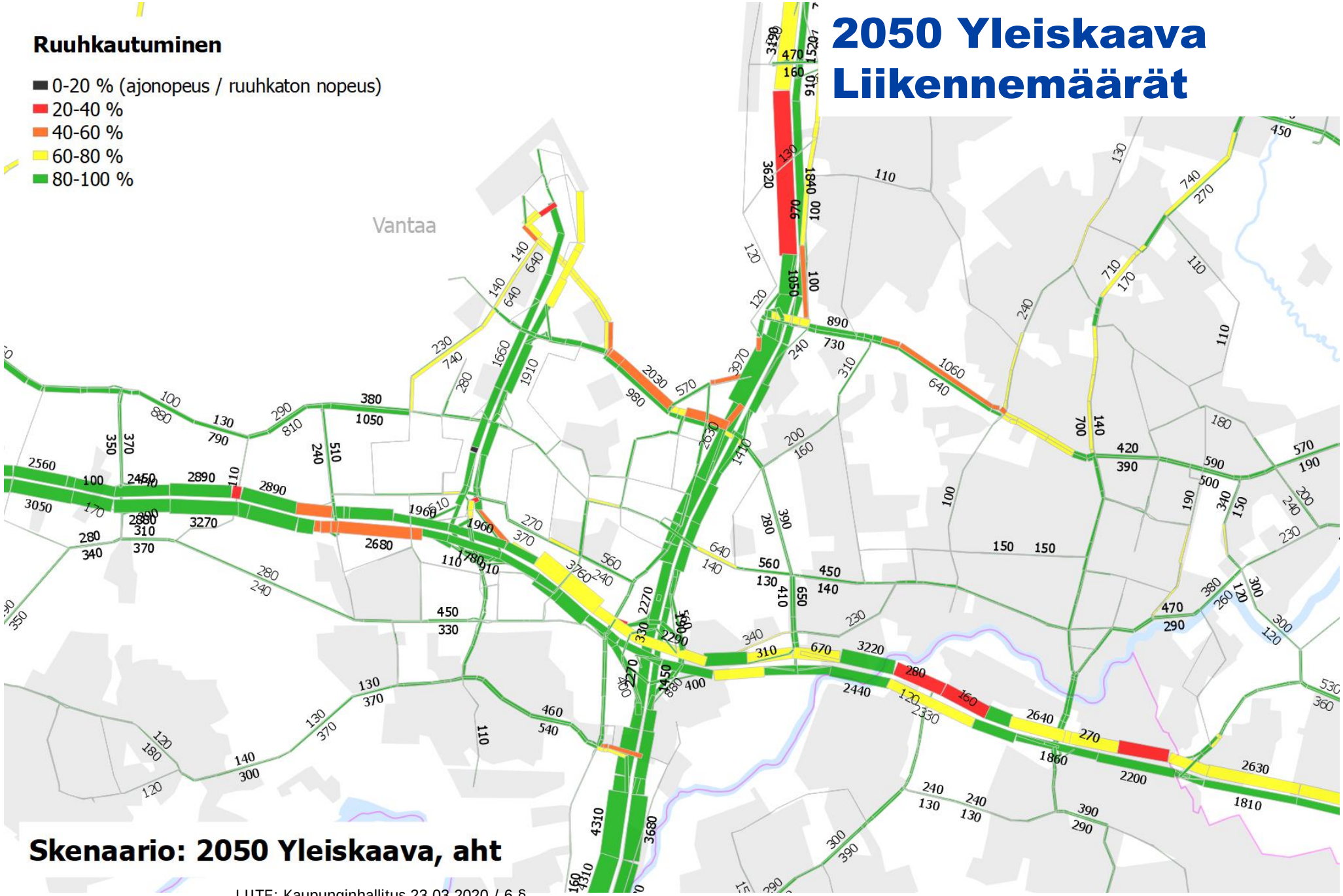
2050 Yleiskaava
Matkamäärät alueittain

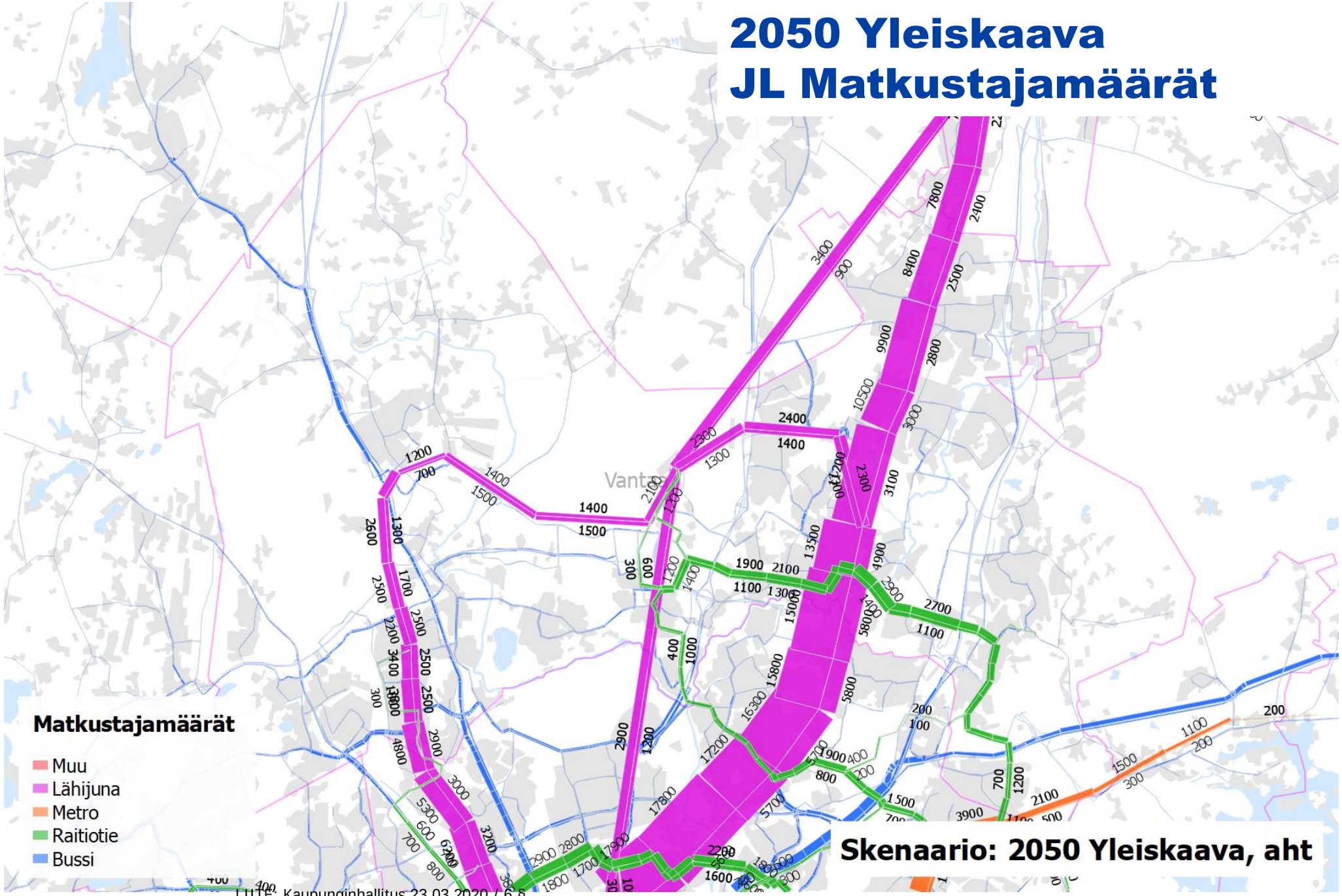
2050 Yleiskaava
Liikennemäärät

2050 Yleiskaava
Liikennemäärät

2050 Yleiskaava
JL Matkustajamäärät

Liite 6:
2050 MAKSIMI

Hankelistat 2050

Pohjana 2050 Yleiskaava -verkko

2050 Maksimi (”tulevaisuuden varaukset”) -verkkoon lisätyt autohankkeet (ed. lisäksi)

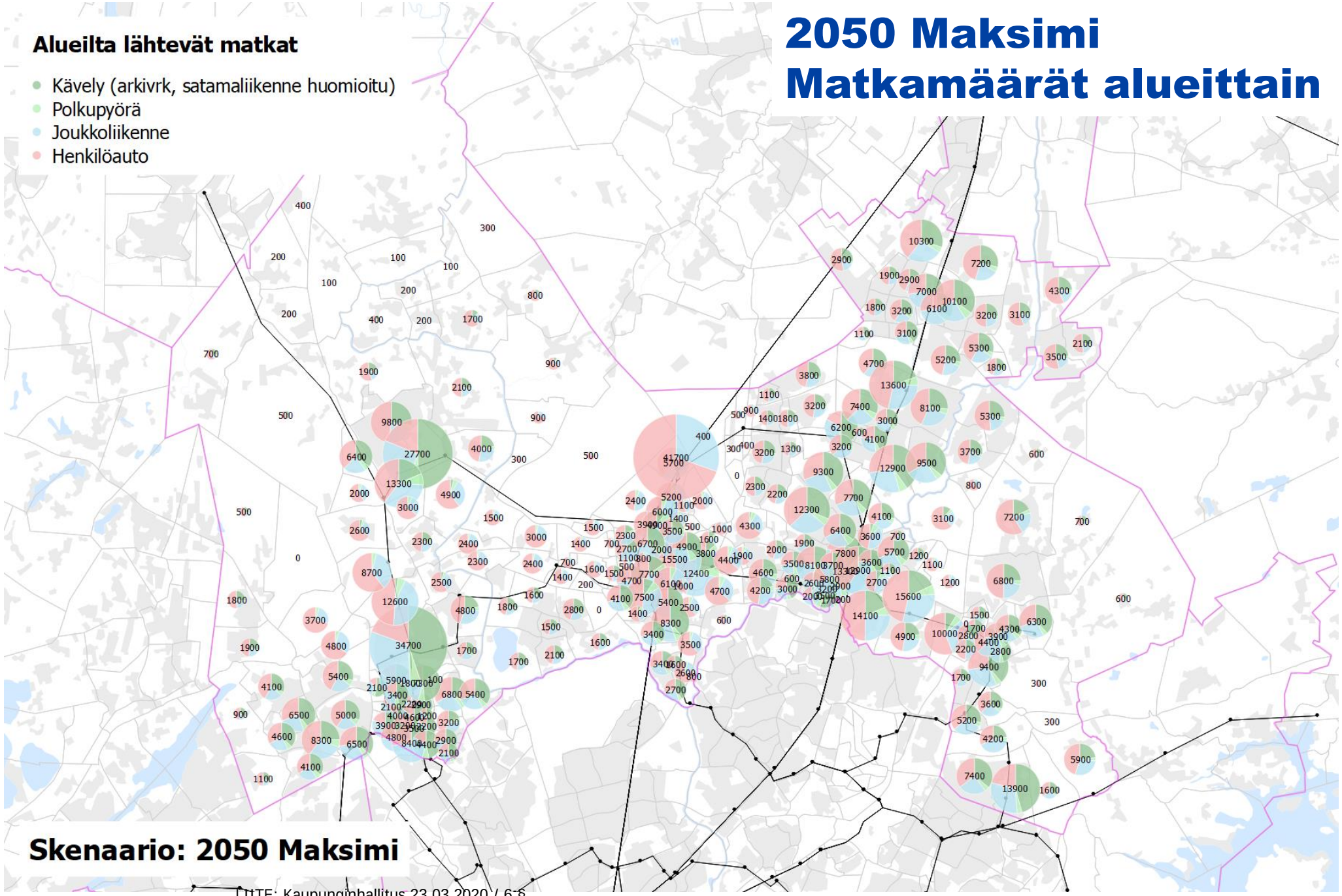
- Tikkurilantien jatke
- Valkoisenlähteentien ja Lahdenväylän liittymä
- Vihdintien eritasoliittymät

Asukas ja työpaikkamäärät ovat vastaavat kuin 2050 Yleiskaavassa.

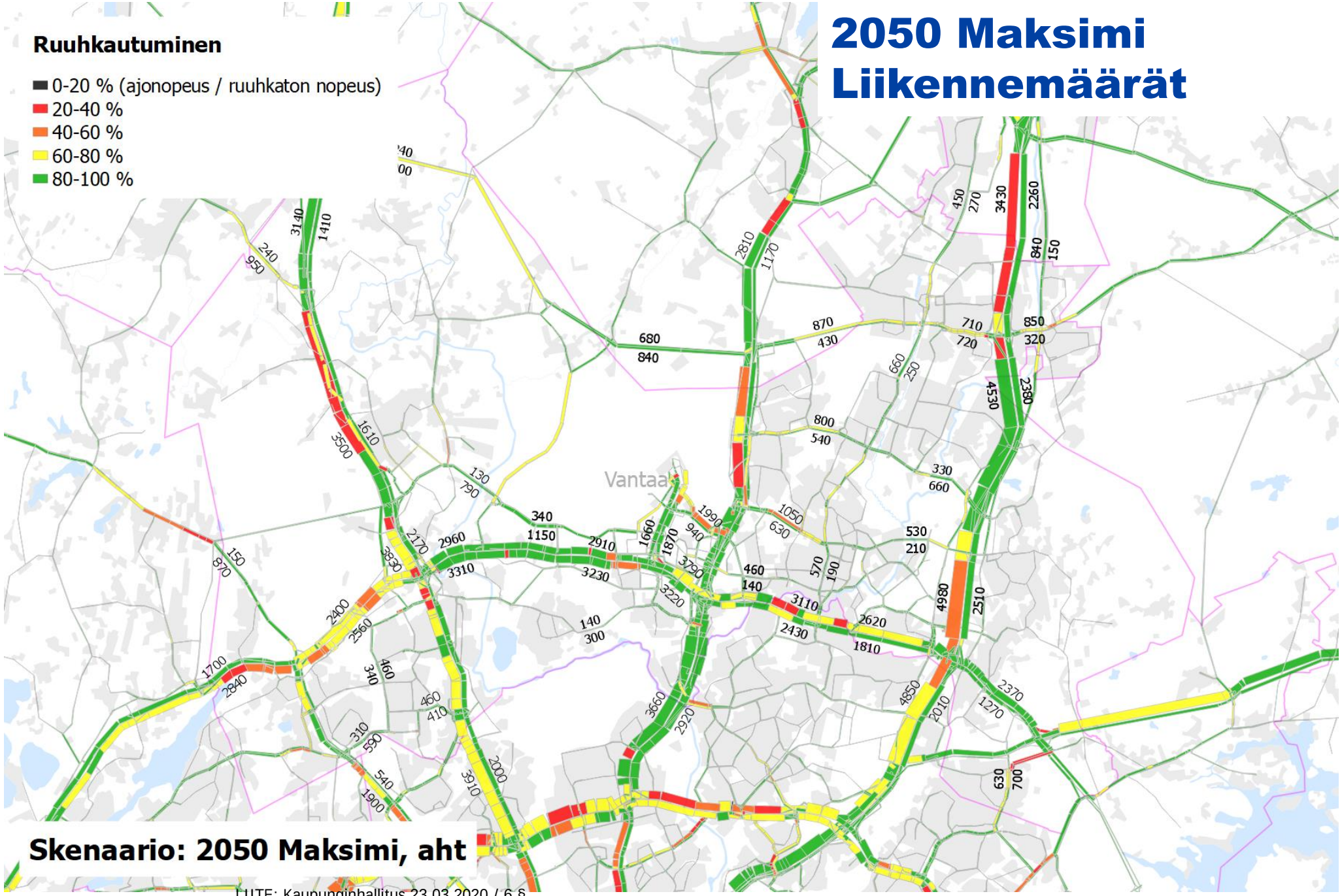
2050 Maksimi (”tulevaisuuden varaukset”) -verkkoon lisätyt joukkoliikennehankkeet (ed. lisäksi)

- Klaukkalan rata
- Pikaraitiotie: Matinkylä–Suurpelto–Kera–Leppävaara pikaraitiotien jatke Myyrmäkeen
- Pikaraitiotie Myyrmäki–Pakkala–lentoasema (Vantaanlaakson ratikka)

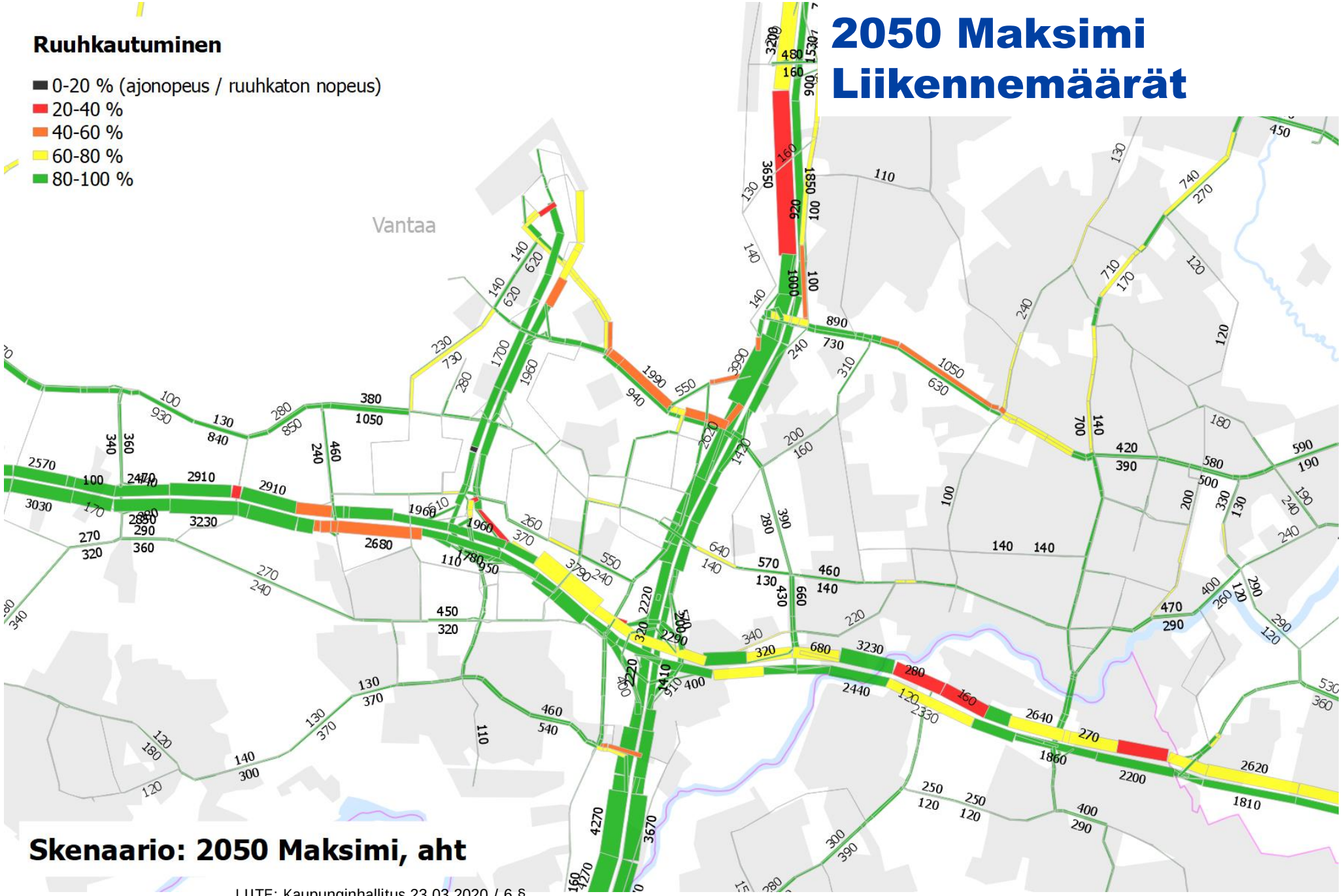
2050 Maksimi
Matkamäärät alueittain

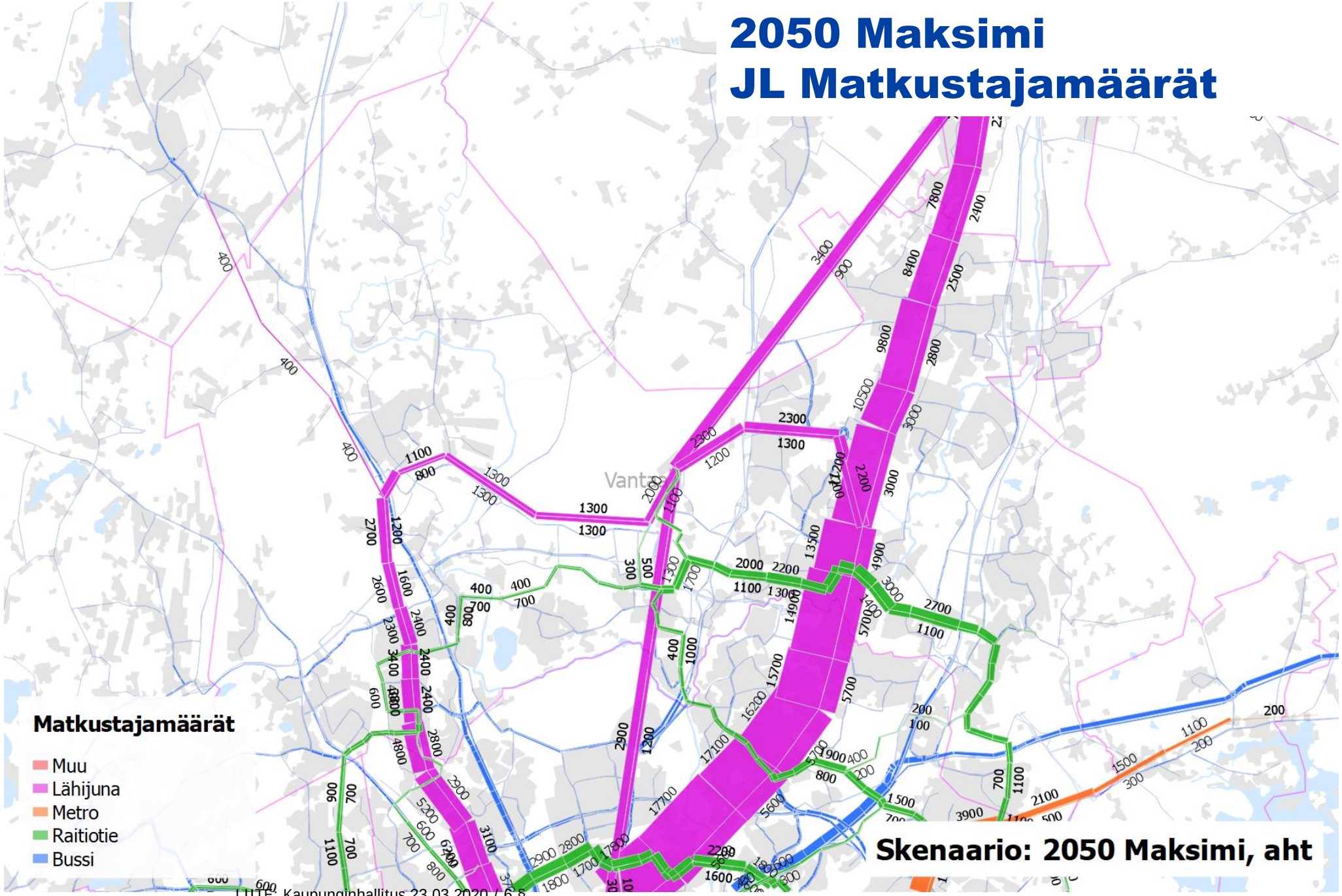
2050 Maksimi Liikennemäärät

2050 Maksimi Liikennemäärät

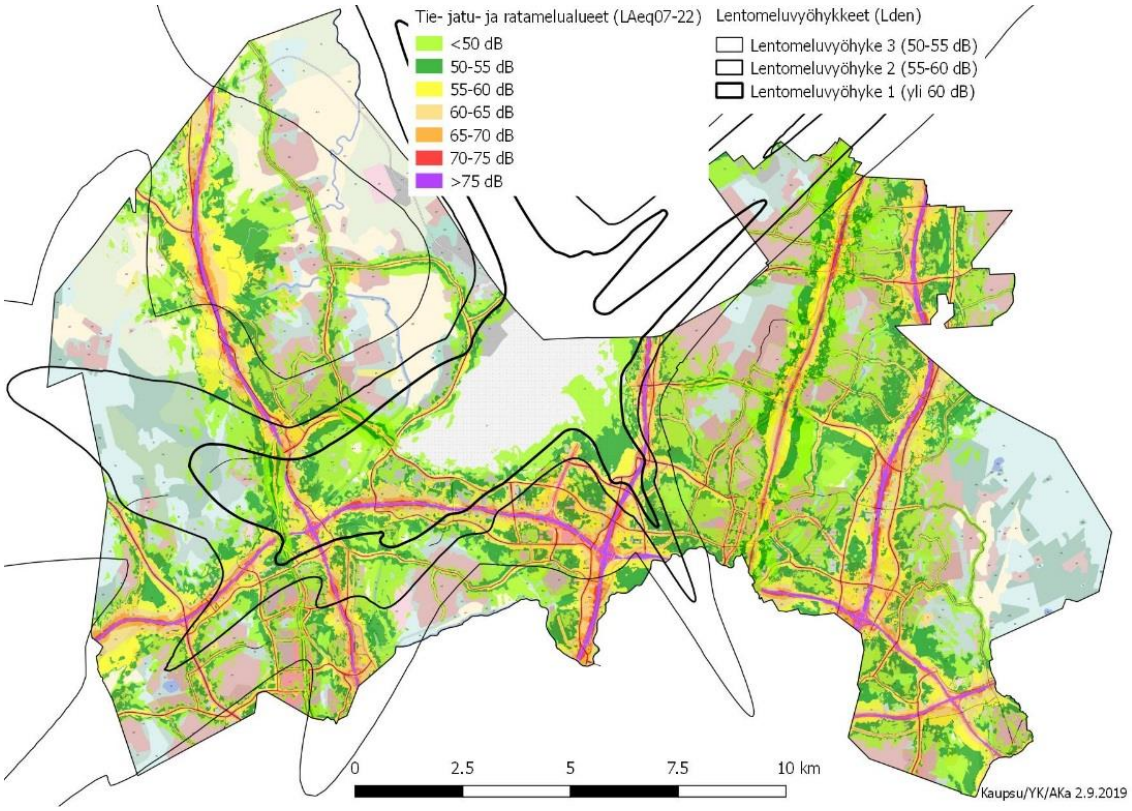

2050 Maksimi
JL Matkustajamäärät

YK0048 Yleiskaava 2020

Melu- ja ilmanlaatuvaikutusten arviointi

27.9.2019

Sisällys

1 Johdanto 3
2 Melu 4
2.1 Lainsäädäntö, ohjearvot ja melutilanteen seuranta 4
2.2 Melun terveysvaikutukset 5
2.3 Melutilanne Vantaalla 6
2.4 Hiljaiset alueet 10
2.5 Meluntorjunta 11
3 Yleiskaavan vaikutukset meluun 11
3.1 Tie- ja katuliikenne 11
3.2 Raideliikenteen melu 14
3.3 Lentomelu 14
3.4 Työpaikka-alueiden meluvaikutukset 16
3.6 Suositukset ja jatkosuunnitteluohjeet 19
4 Ilmanlaatu 20
4.1 Lainsäädäntö, ohjearvot ja ilmanlaadun seuranta 20
4.2 Ilman epäpuhtauksien terveysvaikutukset 21
4.3 Ilmanlaatu Vantaalla 22
4.4 Ilmanlaadun parantaminen 25
5 Yleiskaavan vaikutukset ilmanlaatuun 26
5.1 Keskustat ja tiivistyvät asumisen alueet 26
5.2 Uudet ja tiivistyvät asuinalueet vilkkaiden väylien ja katujen lähellä 26
5.3 Uudet tiet ja kadut sekä katukuvan kehitysalue 28
5.4 Työpaikka- ja teknisen huollon alueet 29
5.5 Suositukset ja jatkosuunnitteluohjeet 31
6 Yhteenveto, johtopäätökset 31
Lähteet 32

1 Johdanto

Ilmanlaatu ja melu ovat keskeisiä kaupunkiympäristön terveyshaittojen aiheuttajia ja siksi yleiskaavan vaikutuksia niihin on syytä arvioida osana yleiskaavan sosiaalisia vaikutuksia. Ilman epäpuhtaudet ja melu aiheutuvat pääosin liikenteestä ja asukasmäärän kasvaessa sekä kaupunkirakenteen tiivistyessä on tärkeää varmistaa, ettei haitoille altistuminen lisäänny. Terveyshaitat syntyvät pääasiallisesti hitaasti ja pitkäaikaisen altistuksen myötä, mutta myös lyhytaikainen altistuminen korkeille ilman epäpuhtauksien pitoisuuksille voi aiheuttaa terveyshaittoja. Keskeistä onkin huomioida uuden asutuksen sijoittaminen suhteessa melun ja ilman epäpuhtauksien lähteisiin, sillä melun terveyshaitat liittyvät erityisesti unen häiriintymiseen ja ilmanlaadun epäpuhtauksille altistutaan enimmäkseen sisätiloissa, joissa vietetään paljon aikaa – kotona.

Vantaa on väylien halkoma kaupunki. Muita melun ja ilmansaasteiden lähteitä erityisesti lentokenttä, ja tietyt työpaikka-alueet, joilla on melua ja pölyä aiheuttavaa toimintaa. Logistiikka-alueilla on myös runsaasti raskasta liikennettä ja melua syntyy myös raideliikenteestä, erityisesti pääradalla. Ilmanlaatuhaittoja on myös pientaloalueilla puun pienpolton vuoksi.

Yleiskaavan yhtenä tavoitteena on tiivistää nykyistä kaupunkirakennetta ja ohjata asukasmäärän kasvusta pääosa hyvin saavutettaville alueille. Tavoitteen haasteena on se, että hyvin saavutettavilla alueilla on usein liikennettä ja sen aiheuttamia ilmanlaatu- ja meluhaittoja.

Koska yleiskaava on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma, se mahdollistaa monenlaisia kehityskulkuja, joiden tarkempi toteutus selviää vasta myöhemmissä vaiheissa. Yleiskaava mahdollistaa erilaisia ratkaisuja, jotka täsmentyvät asemakaavatasolla. Tarkemman suunnittelun tueksi on kuitenkin tarpeen hahmottaa jo yleiskaavatasolla mahdollisia tulevia ongelmakohtia, joissa ilmanlaatukysymyksiin tulee erityisesti kiinnittää huomiota.

Yleiskaavan vaikutuksia meluun ja ilmanlaatuun arvioitiin yleiskaavaluonnoksen (KH 11.2.2019) perusteella. Luonnosta verrattiin nykytilaan sekä yleiskaavaan 2007. Arvioinnissa huomioitiin ilman epäpuhtauksien pitoisuus ja niiden kehitys Vantaalla, liikennemäärien ja liikenteen päästöjen sekä muiden päästölähteiden kehitys sekä kaupunkirakenteen ja kasvillisuuden vaikutus ilman epäpuhtauksiin.

Työssä arvioitiin yleiskaavan vaikutuksia ilmanlaatuun ja meluun sekä asumisen sijoittumisen näkökulmasta yleiskaavan vaikutuksia ilman epäpuhtauksille ja meluhaitoille altistumiseen. Ensin arvioitiin sitä, minkä verran melu ja ilmanlaatuhaitat lisääntyvät yleiskaavan mahdollistamalla kasvulla, huomioiden yleiskaavan mukaiset liikennehankkeet. Tämän perusteella arvioitiin sitä, onko yleiskaavassa osoitettu uusia tai tiivistyviä asuinalueita sellaisissa paikoissa, joissa ilmanlaatu- tai meluongelmat ovat todennäköisiä.

Ilmanlaatuhaittojen ja melun lisääntymistä arvioitiin vertaamalla nykyisiä liikennemääriä yleiskaavan liikenneselvityksen ennusteliikennemääriin. Mikäli liikenne kasvaa joillain katu- ja tieosuuksilla niin paljon, että sen vaikutus melutasoon on merkittävä, tarkasteltiin näiden alueiden suunniteltua maankäyttöä tarkemmin. Toisaalta arvioitiin asukasmäärän ennustettua kasvua melualueilla. Ilmanlaatua arvioitiin ennusteliikennemäärien perusteella mallinnetuilla ilmanlaatuvyöhykkeillä ja tarkasteltiin, sijoittuuko näille mahdollisesti heikon ilmanlaadun alueille uusia tai tiivistyviä asumisen aluieta. Arvioinnissa huomioitiin tie- ja katuliikenne, juna- ja suunniteltu ratikkaliikenne sekä lentokentän toiminnot. Lisäksi arvioitiin pistemäisten melun ja pölyn lähteiden vaikutusta. Arvioinnin perusteella tunnistettiin merkittävät meluun ja ilman epäpuhtauksiin liittyvät vaikutukset ja pohdittiin keinoja vähentää melulle altistumista yleiskaavan ratkaisuilla. Lisäksi on annettu ohjeita melun ja ilmanlaadun huomioimiseen tarkemman tason suunnittelussa.

Arviointi on toteutettu kaupungin omana työnä ja sen ovat tehneet Anna-Mari Kangas ja Antonina Myllymäki (kaupunkisuunnittelu, yleiskaavoitus). Ilmanlaatuarvion tekoon ovat osallistuneet HSY:n asiantuntijat Outi Väkevä ja Anu Kousa.

2 Melu

2.1 Lainsäädäntö, ohjearvot ja melutilanteen seuranta

Ympäristömelulla tarkoitetaan Valtioneuvoston asetuksen meluselvityksistä ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmista (823/2018) mukaan ei-toivottua tai haitallista ihmisen toiminnan aiheuttamaa ulkona esiintyvää ääntä, kuten kulkuvälineiden, tie-, raide- ja lentoliikenteen sekä teollisuuslaitosten toiminnan aiheuttamaa ääntä. Haitoilla tarkoitetaan ihmiselle aiheutuvia terveyshaittoja ja häiritsevyydellä melun aiheuttamaa kielteisenä koettua elämyspiirrettä.

Valtioneuvoston päätös melun ohjearvotasoista (993/1992) asettaa melutasoille ohjearvoja, joita käytetään maankäytön, rakentamisen ja liikenteen suunnittelun lähtökohtana. Ohjearvot on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. VNp 993/1992 mukaiset melutason ohjearvot.

Melua koskevat ohjearvot ulkona	LAeq (07–22)	LAeq (22–07)
Asuinalueet, asutuskeskuksissa sijaitsevat virkistysalueet, sairaalat ja oppilaitokset	55 dB	45–50 dB [1) 2)]
Virkistys- ja leirintäalueet, asutuskeskusten ulkopuolella sijaitsevat virkistys- ja luonnonsuojelualueet	45 dB	40 dB [3) 4)]
Melua koskevat ohjearvot sisätiloissa		
Asuinhuoneistot, sairaala- ja majoitustilat	35 dB	30 dB
Oppilaitokset ja kokoontumistilat	35 dB	-
Liike- ja toimistotilat	45 dB	-
1. Yöaikaan uusia asuinalueita koskee LAeq 45 dB(A) ohjearvo 2. Yöaikaiset ohjearvot eivät koske oppilaitosalueita 3. Yöaikaiset ohjearvot eivät koske luonnonsuojelualueita, joilla ei yöaikana tehdä luonnon havainnointia 4. Asutuskeskuksissa sijaitsevia virkistysalueita voidaan pitää tavanomaisina asuinalueina		

Lentomelun huiput osuvat eri aikaan kuin muun liikennemelun, ja siksi lentomelua vilkkaiden lentoasemien ympäristössä on LIME-työryhmän mietinnön (2001) mukaan perusteltua kuvata painottamalla eri ajankohtien melutasoa. Käytetty melusuure, päiväilta-yömelutaso (L_{DEN}) on vuorokauden painotettu ekvivalenttimelutaso (keskiäänitaso), jossa ilta-ajan klo 19-22 melutapahtumia on painotettu +5 dB ja yöajan klo 22-07 melutapahtumia + 10 dB.

Ympäristöministeriön asetuksessa rakennuksen ääniympäristöstä (796/2017) säädetään rakennusten ääneneristyksestä, melun- ja tärinäntorjunnasta ja ääniolosuhteista sekä rakennusten piha- ja oleskelualueiden ja oleskeluun käytettä-vien parvekkeiden meluntorjunnasta ja ääniolosuhteista. Asetuksen mukaisia lukuarvoja sovelletaan uuden rakennuksen rakentamiseen, rakennuksen korjaus- ja muutostyöhön sekä rakennuksen käyttötarkoituksen muuttamiseen maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisessa rakentamisen suunnittelussa, lupamenettelyssä ja valvonnassa.

Ympäristöluvanvaraisten melua aiheuttavien toimintojen sijoittamista ohjataan ympäristönsuojeluasetuksen (800/2010) mukaan, joka määrittelee ympäristöhäiriöitä tuottavien toimintojen sijoittumista (3 §) siten ettei toimintaa saa sijoittaa alle 400 metrin päähän melulle tai pölylle erityisen alttiista kohteista, kuten sairaalasta, päiväkodista, hoito- tai oppilaitoksesta. Lisäksi asetus määrittelee vähintään 300 metrin etäisyyden asumiseen tai loma-asumisen rakennuksiin tai läheisyydessä sijaitsevaan piha-alueeseen.

Melutilannetta Vantaalla seurataan koko kaupungin tasolla viiden vuoden välein toteutettavalla EU:n ympäristömeludirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta) mukaisella meluselvityksellä. Selvitys on tehty Vantaalla kaksi kertaa, vuosina 2012 ja 2017. Helsinki-Vantaan lentoasema on ollut mukana selvityksessä jo vuonna 2007. Selvityksissä laadittiin meluvyöhykekartat ja arvioitiin melulle altistuvien asukkaiden määrää meluvyöhykkeillä. Selvityksessä huomioitiin päärata ja kehärata, teistä maantiet ramppeineen sekä pää- ja kokoojakadut. Altistuvien asukkaiden määrä on arvioitu asuinrakennuksen sijainnin perusteella. Meluselvityksessä on huomioitu melualueet ja niillä asuvat ympäristömeludirektiivin mukaisilla tunnusluvuilla L_{DEN} ja $L_{yö}$ sekä VNp993/1992 ohjearvotasoilla $L_{Aeq07-22}$ ja $L_{Aeq22-07}$ (Vantaan kaupunki, 2017.)

Tässä arvioinnissa on käytetty jälkimmäisiä sekä lentomelun osalta niihin verrattavissa olevaa päivä-ilta-yöajan suuretta (L_{DEN}) ja ns. vanhan laskentatavan mukaisia asukasmääriä, jolloin melualueella lasketaan asuvaksi koko rakennuksen asukkaat, vaikka melualue ulottuisi vain osalle rakennuksen julkisivuista. Todellinen melulle altistuvien määrä on siten pienempi. Lisäksi etenkin uusissa asuinrakennuksissa rakenteiden ääneneristävyys on mitoitettu niin, että sisällä ja oleskelupihoilla melun ohjearvotasot eivät ylity, vaikka osa rakennuksesta on melualueella.

Meluvyöhykkeet laaditaan mallintamalla melun leviäminen 3D-maastomallissa. Mallissa huomioidaan mm. melunlähteet, rakennukset, liikenteen jakautumisen eri vuorokauden aikoina, raskaan liikenteen määrä, nopeusrajoitukset ja muut melun syntyyn ja leviämiseen vaikuttavat tekijät. Yksittäisissä kohteissa melutilannetta voidaan myös mitata, mutta mittaustulokset ovat herkkiä olosuhteiden muutoksille. Mallintamalla saadaan luotua ohjearvotasoihin verrattava kuva koko kaupungin melutilanteesta.

2.2 Melun terveysvaikutukset

Ympäristömelun arvioidaan olevan (ulkoilman pienhiukkasten jälkeen) kansanterveydellisesti toiseksi merkittävin ympäristöaltiste (Asikainen ym. 2013). Ympäristömelu asuinalueella ei vaikuta äkillisesti tai vaurioita kuuloa, mutta pitkäaikaisella altistumisella voi olla monenlaisia negatiivisia vaikutuksia terveyteen. Melu voi häiritä unta ja siten vaikuttaa välillisesti moniin sairauksiin. Myös työskentely, lepo ja oppiminen voivat häiriintyä meluisassa ympäristössä. Melu voi aiheuttaa muitakin fyysisiä ja psyykkisiä haittoja, kuten stressiä. Meluisa elinympäristö voi haitata lasten kehittymistä. (Lime)

Asuin- ja elinympäristön melua on tutkittu vuosikymmeniä, mutta tuloksista ei voida tehdä yksiselitteisiä johtopäätöksiä. Huonon elinympäristön tiedetään lisäävän sairastuvuutta ja ihmisten eliniän pidentyessä sairauksien syntyyn vaikuttaviin tekijöihin on kiinnitetty enemmän huomiota. Melun häiritsevyyttä mitataan arvioimalla sen kiusallisuutta. Tutkimustulokset ovat kontekstiriippuvaisia, joten pelkkä desibelitaso ei riitä kuvaamaan melun vaikutuksia. Melun häiritsevyys vaihtelee myös ajan, paikan ja taustamelutason mukaan. Kiusallisuuteen vaikuttavat ainakin jossain määrin vuodenaika, sääolot ja lämpötila. Ulkomelu koetaan kiusallisemmaksi kuin melu sisällä. Myös asumismuoto ja -ympäristö vaikuttavat melun koettuun kiusallisuuteen: laadukkaalla asuinalueella melu koetaan kiusallisempana. Toisaalta kasvillisuuden määrän lisääminen lieventää ympäristötekijöiden aiheuttaman stressin esiintyvyyttä. (Pesonen, 2018.)

Keskeisimpänä melun terveyshaittana pidetään sen mahdollisesti aiheuttamia unihäiriöitä, erityisesti heräämistä ja (uudelleen) nukahtamisen vaikeutumista, ja näiden häiriöiden oletetaan pahentavan tai pitkittävän monia sairauksia. Välillisten vaikutusten tutkiminen ja erottaminen muiden tekijöiden vaikutuksista on kuitenkin hankalaa ja yksilölliset erot ihmisten välillä sekä erot saman henkilön reaktioissa eri tilanteissa ovat suuria. (Pesonen, 2018.)

Asumisterveysohjeen (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2003) mukaan ”melu voi vähentää unen ja levon virkistävää vaikutusta, jos se vaikeuttaa nukahtamista, vähentää unen syvyyttä tai aiheuttaa ylimääräisiä tai ennenaikaisia heräämisiä. Yksittäisten melutapahtumien unenhäirinnän todennäköisyys riippuu melun voimakkuuden lisäksi muun muassa melutapahtumien kestosta ja määrästä sekä samanaikaisen taustamelun voimakkuudesta ja laadusta. Unenhäirintää alkaa esiintyä, kun unen tai levon aikainen LAeq -taso ylittää 25 – 35 dB(A) tai, kun yksittäisten melutapahtumien enimmäistaso ylittää, tapahtumien kestosta ja toistuvuudesta riippuen, 40 – 65 dB(A). Alaraja pätee usein toistuville, pitkään kerrallaan kestäville tai oudoille meluille, yläraja kerran tai pari yöaikana toistuville lyhytaikaisille tutuille meluille, joihin nukkuja on tottunut olemaan reagoimatta.”

2.3 Melutilanne Vantaalla

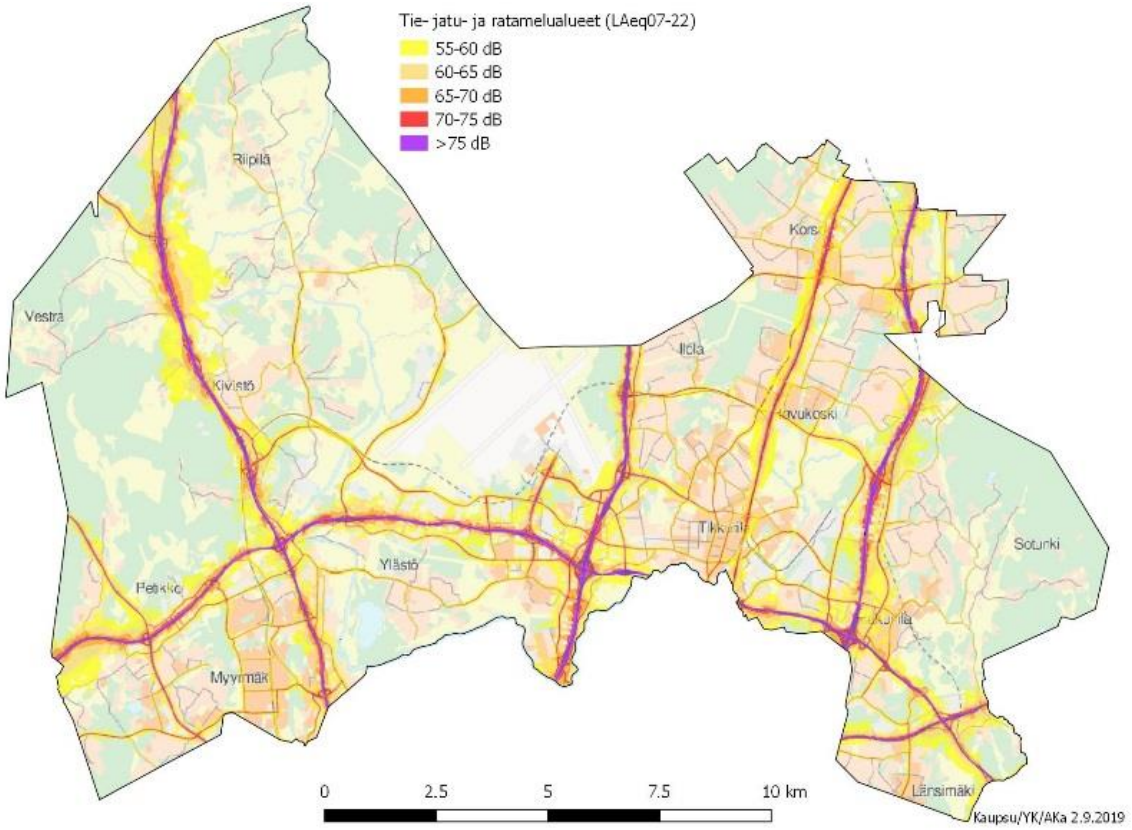
Vantaa on väylien halkoma kaupunki, jonka keskellä sijaitsee maan suurin ja vilkkain lentoasema. Lisäksi kaupungissa kulkee kaksi junarataa. Näiden lisäksi melua aiheutuu joistakin ympäristöluvanvaraisista toiminnoista, kuten kivenmurskaamoista ja asfaltti- ja betoniasemista. Lisäksi erityisesti rakennusten purkaminen ja uusien rakentaminen aiheuttavat tilapäistä meluhaittaa. Suuressa osassa kaupunkia on useita melunlähteitä.

Tie-, katu- ja raideliikenne

EU-meluselvityksen (2017) mukaan tie- ja katumelualueet ($L_{Aeq,7\text{-}22}$≥55 dB) kattavat yhteensä noin 57,3 km^2 eli noin 24 % kaupungin pinta-alasta ja niillä on noin 57000 asukasta. Vuonna 2017 tehdyn Vantaan yleiskaavojen ajantasaisuuden arvioinnin (Vantaan kaupunki, 2017b) mukaan tie- ja katuliikenteen melualueilla asui vuonna 2005 noin 39000 asukasta ja vuonna 2011 noin 54000 asukasta. Tällä välillä uusia asuinrakennuksia on rakentunut mm. Tuusulanväylän melualueelle Tamistoon ja Ruskeasantaan sekä Lahdenväylän varren pientaloalueille, mutta osa lisäyksestä johtuu myös siitä, että uudemmassa mallinnuksessa on mukana useampia katuja. Lisäksi liikennemäärät ja sen myötä melualueet ovat paikoin kasvaneet.

EU-meluselvityksen mukaan rautateiden melualueet ovat laajuudeltaan noin 3,9 km^2 (noin 1,5 % kaupungin pinta-alasta) ja niillä asuu noin 7000 asukasta. Vuonna 2017 rautatieliikenteen melulle altistujia on lähes 4000 enemmän kuin vuoden 2012 tilanteessa. Yleiskaavojen ajantasaisuuden arvioinnin mukaan vuonna 2005 rautatiemelulle altistui noin 4000 asukasta ja vuonna 2011 noin 6700 asukasta. Pääradalla liikennemäärät ovat kasvaneet ja melun kannalta suurimpana muutoksena on kaukoliikenteen nopeusrajoituksen nousu läntisillä raiteilla, joissa nopeus on muuttunut 140/160 km/h nopeudesta 200 km/h nopeuteen. Kehäradan varrella uusia melulle altistuvia asukkaita on tullut uuden radan myötä, kun uusi osuus Vantaankoskelta Hiekkaharjuun avattiin liikenteelle 2015. Kehäradan meluvaikutus on pienempi, sillä siellä kulkee vain paikallisliikennettä, jonka nopeudet ovat pienempiä ja kalusto kevyempää ja uudempaa.

Eri menetelmillä tehtyjen laskentojen tuloksia ei voi täysin verrata keskenään, mutta tulosten perusteella voidaan sanoa, että laskennallisesti tie-, katu- ja raideliikenteen melulle altistuvien määrä on kasvanut merkittävästi, ja suhteessa kaupungin väkilukuun kasvu on ollut suurempaa. Melualueille (kuva 1) ja niiden lähelle rakennettaessa kuitenkin vaaditaan rakennuksilta hyvää ääneneristävyyttä ja piha-alueiden melusuojausta, joten varsinaista altistuvien määrän muutosta on vaikea arvioida.

Kuva 1. EU-meluselvityksen mallinnetut tie-, katu- ja raideliikenteen meluvyöhykkeet

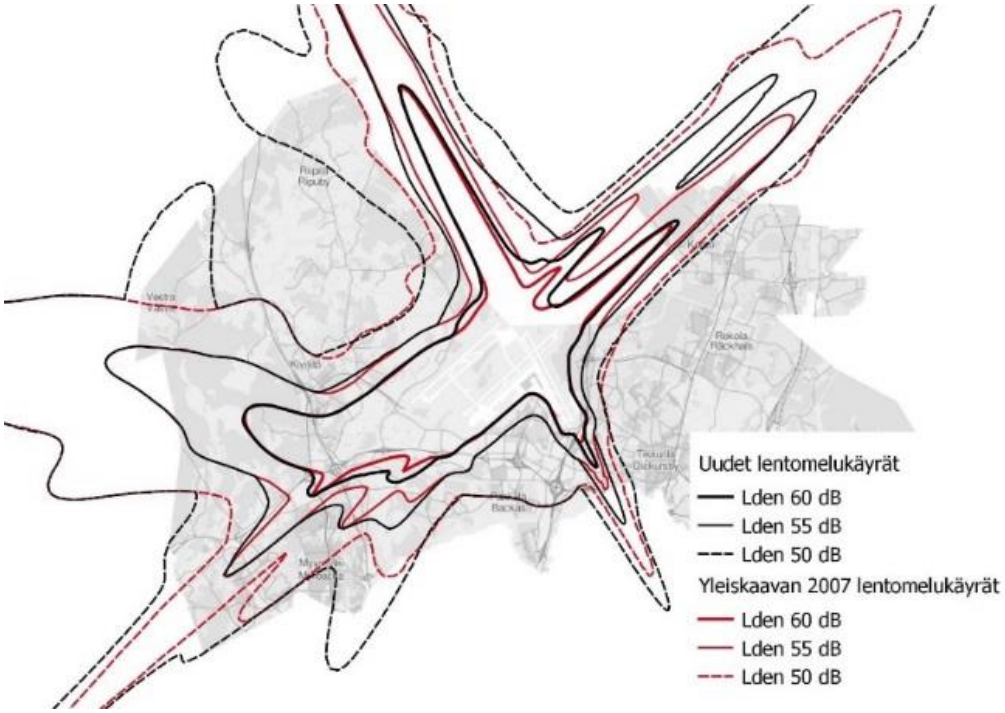
Lentokenttä ja lentoliikenne

Lentomelu on tieliikennemeluun verrattuna hieman erilaista, sillä tasaisen äänitason sijaan yli lentävien koneiden aiheuttamat meluhuiput ovat voimakkaampia ja niiden välillä voi olla pitkiäkin hiljaisia aikoja. Lentomelun torjuminen pihoilla on myös hankalampaa, sillä melunlähde on korkealla.

Vuonna 2016 Helsinki-Vantaan lentoaseman lentokoneiden kokonaisoperaatiomäärä (nousut ja laskut) oli noin 169 000. Edellisvuoteen verrattuna operaatiomäärä väheni hieman, vaikka matkustajamäärä kasvoi. Eniten lentoonlähtöjä on aamuisin klo 7-9 välillä ja iltapäivisin klo 16-18 välillä. Laskeutumisen vilkkaimmat ajat ovat klo 14-16 ja klo 22-23. Iltapäivän vilkkaimpina tunteina operaatioita on ollut yli 35 tunnissa.

Maankäytön suunnittelussa Vantaalla hyödynnetään mallinnettuja lentomelualueita. Ne kuvaavat oletetun lentoliikennetilanteen keskimääräistä melutasoa vuorokauden ja vuoden aikana. Lentomelualue on jaettu eri vyöhykkeisiin melun voimakkuuden perusteella. Varsinaisten melualueiden (lentomeluvyöhyke 2, L_{DEN} 55-60 dB ja lentomeluvyöhyke 1 L_{DEN} ≥60 dB) lisäksi rakentamisen ääneneristävyyttä ohjataan lentomeluvyöhykkeellä 3 (L_{DEN} 50-55 dB). Yhteensä nämä vyöhykkeet kattavat noin puolet koko kaupungin pinta-alasta.

Ympäristölupahakemuksensa yhteydessä 2008 Finavia esitti uudet lentomeluvyöhykkeet, jotka ovat paikoin voimassa olevan yleiskaavan lentomeluvyöhykkeitä laajemmat. Yleiskaavan 2007 mukaiset (ns. vanhat lentomelukäyrät) ja ympäristöluvan liitteenä olleet (ns. uudet lentomelukäyrät) on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. uudet ja vanhat lentomelukäyrät

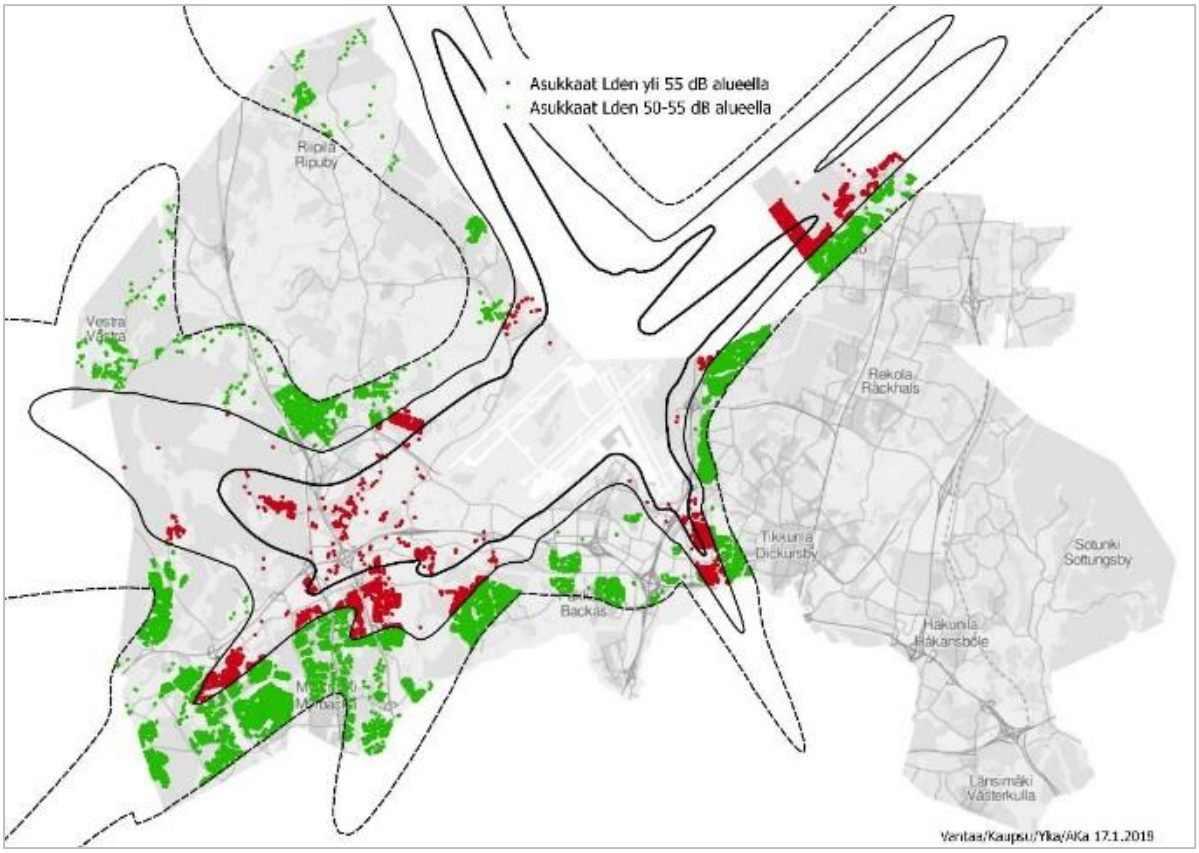
Lden 55-60 dB alue (lentomeluvyöhyke 2, jolla nykyisen yleiskaavan mukaan ei sallita uusia asuinalueita eikä uusia herkkiä toimintoja mutta jolla asuinalueiden vähäinen täydentäminen on mahdollista) laajenee mm. Vierumäen alueella, Koivuhaassa, Vantaanlaaksossa, Martinlaaksossa ja Kivistössä. Lden yli 60 dB alue (lentomeluvyöhyke 1, jolla ei ole sallittu uusia asuinrakennuksia eikä herkkiä toimintoja) alue laajenee mm. Koivuhaassa, Voutilassa ja Vantaanlaakson pohjoisosassa. Lden 50-55 dB alue (jolle on mahdollista sijoittaa uusia asuinalueita ja herkkiä toimintoja) laajenee erityisesti Länsi-Vantaalla.

Yleiskaavan ajantasaisuuden arvioinnissa koottiin tietoa lentomelulle altistuvien asukkaiden määrästä. Lentomelualueilla asuvien määrät eri vuosina on esitetty taulukossa 2. Vuonna 2005 laskentamenetelmä on muuttunut, joten lukuja ei voi täysin verrata keskenään. EU-meluselvityksessä ei ole eritelty vantaalaisia asukkaita lentoaseman melualueella asuvista, mutta lukujen mukaan melualueilla asuvien määrä on yli tuplaantunut kymmenessä vuodessa.

Taulukko 2. Asukkaat lentomelualueilla Vantaalla.

Lentomeluvyöhyke	Asukkaita 2003	Asukkaita 2007	Asukkaita 2016	Asukkaita 2019 (laajempi melualue)
Lm-1 Lden yli 60 dB	1600	1600	1300	1 800
Lm-2 Lden 55-60 dB	7600	7500	7900	13 100
Lm-3 Lden 50-55 dB				67 100
Yhteensä				82 000

Lentomeluvyöhykkeellä 1 (Lden yli 60 dB) asuvien asukkaiden määrä on vähentynyt viime vuosikymmenillä, mutta lentomelualueiden laajenemisen myötä vyöhykkeellä asuvien määrä on jälleen kasvanut. Sen sijaan muille lentomeluvyöhykkeillä asukasmäärä on kasvanut täydennysrakentamisen myötä myös ns. vanhoilla lentomeluvyöhykkeillä. Lentomeluvyöhykkeiden laajenemisen myötä asukasmäärä lentomeluvyöhykkeellä 2 (Lden 55-60 dB) on noin 5000 asukasta suurempi. Asukkaat uusilla lentomeluvyöhykkeillä on esitetty kuvassa 3.

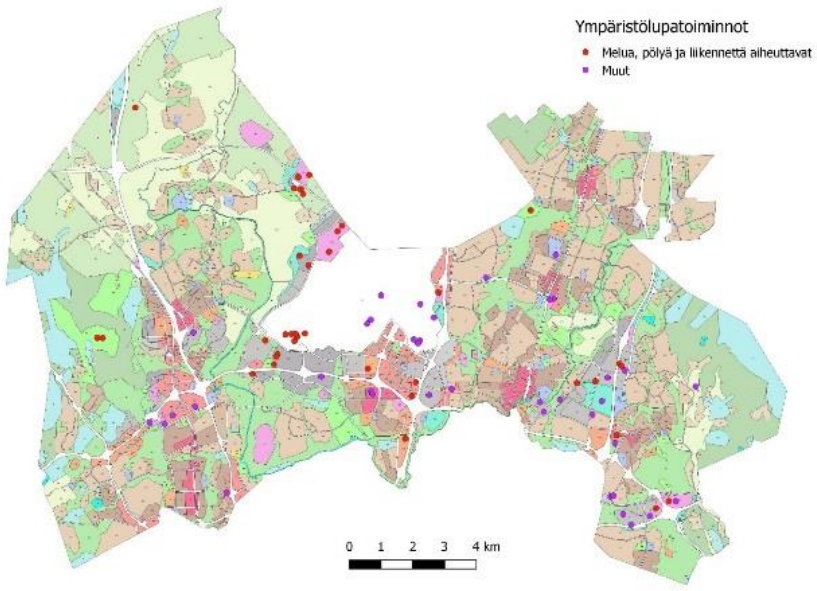

Kuva 3. Uudet lentomelukäyrät ja melualueiden asukkaiden sijoittuminen. Punaisella asukkaat varsinaisella melualueella (Lden yli 55 dB) ja vihreällä asukkaat lentomeluvyöhykkeellä 3 (Lden 50-55 dB).

Lentomelualueilla asuvien määrät on laskettu mallinnetuilla lentomelualueilla. Toteutunut melutilanne vaihtelee vuosittain, ja siihen vaikuttavat mm. sääolosuhteet, joiden mukaan kiitoteiden ensisijaisuusjärjestystä ohjataan.

Työpaikka-alueet ja lupalaitokset

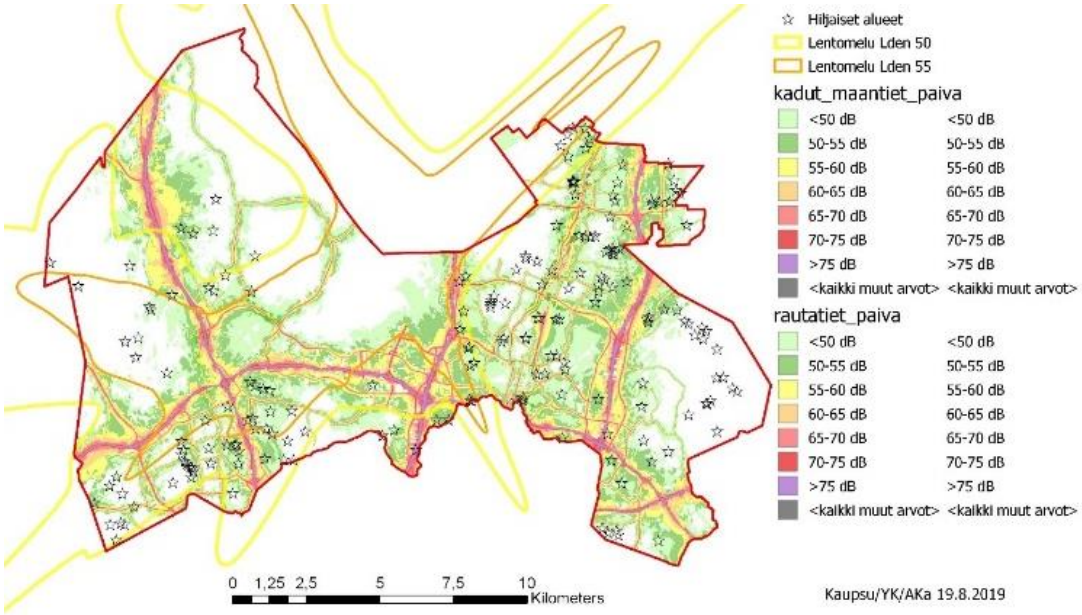
Yleiskaavassa ympäristöhäiriöitä, kuten melua, tärinää ja raskasta liikennettä aiheuttavia toimintoja ohjataan käyttötarkoitusalueille, joissa niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa. Yleiskaavan ajantasaisuuden arvioinnissa (2017) tarkasteltiin ympäristöluvanvaraisten toimintojen sijoittumista. Ajantasaisuuden arvioinnin mukaan toiminnot sijoittuvat enimmäkseen tarkoituksenmukaisille sijainneille yleiskaavan työpaikka- ja erityisalueille, mutta myös yleiskaavan kannalta epätarkoituksenmukaisiin paikkoihin. Toimintojen keskittymiä todettiin olevan Kiilassa, Viinikkalassa sekä Hakkilassa. Vaikutukset voivat kuitenkin myös ulottua alueiden ulkopuolelle ajoyhteyksien varteen ja toimintojen yhteisvaikutukset kasvattavat haittoja tietyillä alueilla. Toisaalta melua, pölyä ja liikennettä aiheuttavia toimintoja sijoittuu kaupan ja lentokentän alueelle, mutta myös virkistys- ja keskusta-alueille (kuva 4). Ympäristöluvanvaraisten toimintojen sijaintia ja mm. toiminta-aikoja säädellään ympäristölupamenettelyllä, mutta lähialueen maankäyttöä suunnitellessa tulisi huomioida se, että toimintojen on mahdollista säilyä.

Kuva 4. Ympäristöluvanvaraisten toimintojen sijoittuminen voimassaolevan yleiskaavan käyttötarkoitusalueille vuonna 2016. (Vantaan kaupunki, 2017b.)

2.4 Hiljaiset alueet

Vantaalla toteutettiin vuonna 2018 asukaskysely, jossa kysyttiin kartalla Vantaalla hiljaisiksi koettuja alueita. Kyselyssä saadut vastaukset on merkitty kartalle tähtisymbolilla kuvassa 5, jossa on myös esitetty tie-, katu-, raide- ja lentomelualueet. Osa vastauksista on merkitty mallinnettujen melualueiden ulkopuolelle laajoille virkistys-, metsä- ja maatalousalueille, kuten Sipoonkorpeen ja Seutulaan. Nämä ovat myös ainoita varsinaisia hiljaisia alueita Vantaalla vuonna 2005 tehdyn mallinnuksen mukaan (Wiik ym., 2005). Osa merkinnöistä kuitenkin osuu mallinnettujen melualueiden päälle. Tämä korostaa sitä, että melu – erityisesti lentomelu – voi olla ajallisesti voimakkaasti vaihtelevaa. Toisaalta vastaukset kuvaavat myös sitä, että kaupunkirakenteen sisäiset viheralueet koetaan hiljaisiksi, kun ne ovat ympäristöään hiljaisempia. Myös ympäristöään vähämeluisemmat virkistysalueet ovat asukkaille tärkeitä, vaikka ne eivät täyttäisi hiljaisten alueiden määritelmää.

Kuva 5. Hiljaisiksi koetut alueet ja mallinnetut melualueet Vantaalla

2.5 Meluntorjunta

Maankäytön suunnittelu on tunnistettumeluntorjunnan toimintasuunnitelmassa merkittäväksi keinoksi ehkäistä meluhaittoja. Ensisijaista on välttää uuden asutuksen sijoittamista melualueille. Aina tämä ei kuitenkaan onnistu, sillä tiivistyvässä kaupungissa hyvin saavutettavat paikat ovat usein sellaisia, joissa on paljon liikennettä. Uusien asukkaiden myötä liikennemäärät voivat myös kasvaa entisestään. Toisaalta myös lentomelualueiden välttäminen kokonaan on vaikeaa, sillä ne kattavat suuria osia kaupungista ja ulottuvat paikoin laajenevien ja tiivistyvien keskusta- ja asuinalueiden yli. Mikäli asumisen sijoittamisella tai melunlähteiden rajoittamisella ei voida estää melua asuinalueilla, tulee melun leviämistä rajata esimerkiksi meluesteillä ja muilla rakenteellisilla ratkaisuilla, kuten rakennusmassojen sijoittelulla ja ääneneristävyysvaatimuksilla. Näin voidaan turvata ohjearvotasojen täyttyminen ainakin sisätiloissa ja ulko-oleskelualueilla, jolloin vähennetään altistusta ja vältetään melun unen häiriintymisen kautta syntyviä terveyshaittoja. Nämä ratkaisut tehdään yleiskaavatasoa tarkemmassa suunnittelussa. Maankäytön suunnittelussa voidaan huomioida myös hiljaisten alueiden säilyttäminen ja kestävien liikkumismuotojen tukeminen.

Finavia pyrkii minimoimaan asukkaisiin kohdistuvaa lentomelua valitsemalla ensisijaiset lentoonlähtö- ja laskeutumiskiitotiet niin, että lennettäisiin harvaan asuttujen alueiden yli asutuskeskusten sijaan. Tämä tarkoittaa sitä, että harvaan asutuilla eli usein pientalovaltaisilla alueilla lentomelua voi olla enemmän, kun se tiiviimmin asutuilla alueilla vähenee. Kiitoteiden valintaan vaikuttavat myös sääolosuhteen ja lentoturvallisuus. Meluhaittoja pyritään vähentämään myös optimoimalla lentoreittejä nykyisen asutuksen suhteen kiertämällä asuinalueita mahdollisuuksien mukaan. Vantaalla kiitoteiden lähistössä tällä keinolla on vain rajalliset mahdollisuudet, sillä esimerkiksi laskuun tulevan koneet asettuvat kiitotien suuntaisesti ja kaupungin rajan ulkopuolella. Lentomenetelmien avulla melua voidaan vähentää laskeutumisissa tasaisen liu'un menetelmällä ja noususssa jatkuvan nousun menetelmällä, jolloin koneet nousevat ja laskeutuvat perinteisiä menetelmiä jyrkemmin. Näiden menetelmien melua vaimentavat vaikutukset ovat suurimmillaan kauempana kiitoteiden päästä, Vantaan alueella niiden merkitys on pienempi. Lisäksi Finavia on asettanut joillekin kiitoteille rajoituksia meluisimmille koneille ja ohjaa melumaksuilla yöaikaisia operaatioita. (Finavia Oyj, 2018)

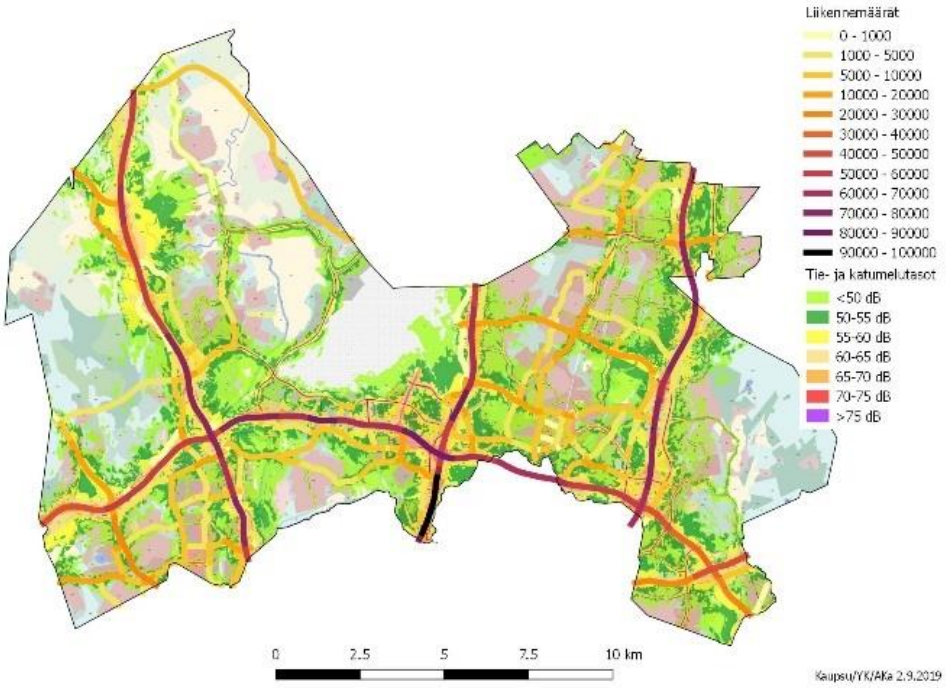
3 Yleiskaavan vaikutukset meluun

3.1 Tie- ja katuliikenne

Tie- ja katuliikenteen osalta liikennemäärien muutosten vaikutuksia melutasoon ja ihmisiin kohdistuviin meluhaittoihin voidaan arvioida yleisluontoisesti seuraavien peukalosääntöjen perusteella:

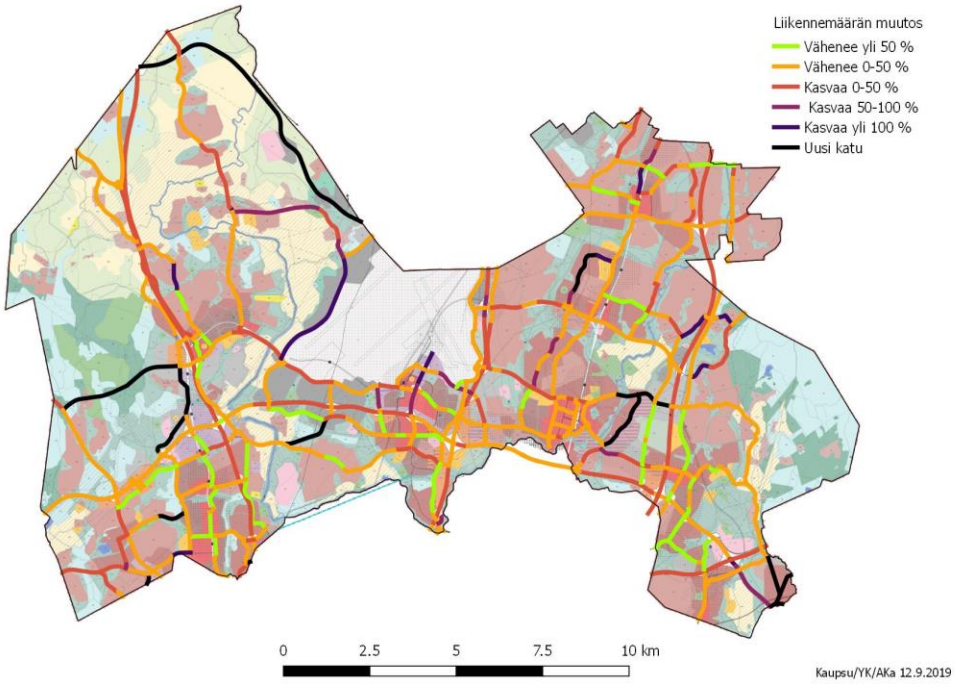
- Liikennemäärän kaksinkertaistuessa melutaso kasvaa noin 3 dB
- Vastaavasti liikennemäärän puolittuessa melutaso pienenee noin 3 dB
- Ihminen pystyy aistimaan noin 2-3 dB muutoksen
- Ihminen aistii 5-6 dB muutoksen merkittävänä
  (Helsingin kaupunki, 2019)

Yleiskaavan vaikutuksia lisääntyneen liikenteen aiheuttamaan meluun arvioitiin vertaamalla yleiskaavan liikenne-ennusteen liikennemääriä vuoden 2016 koko kaupungin meluselvityksessä käytettyihin liikennemääriin ja toisaalta tarkastelemalla, onko mallinnetuille melualueille osoitettu uusia tai tiivistyviä asuinalueita (kuva 6).

Kuva 6. Mallinnetut melualueet (tiet, kadut, ratikka) sekä liikenne-ennusteen maksimiskenaarion mukaiset liikennemäärät yleiskaavan katuverkolla.

Yleiskaavan liikenne-ennusteessa mallinnettiin useita eri skenaarioita, joista tässä on valittu se, jossa liikennemäärät kasvaisivat eniten. Arvioinnissa on myös huomioitu, jos liikennemäärät pienenevät merkittävästi. Ensin verrattiin liikennemääriä ja katsottiin, missä ne kasvavat vähintään kaksinkertaisiksi. Sitten tarkasteltiin suunniteltua maankäyttöä nykyisillä melualueilla sekä niiden teiden ja katujen varsilla, missä melutason kasvu olisi kuultavissa. Kuvassa 7 on esitetty yleiskaavaluonnoskartan päällä teiden ja katujen liikennemäärien suhteellinen muutos.

Kuva 7. Liikennemäärien suhteellinen muutos nykytilasta vuoteen 2050 yleiskaavan liikenne-ennusteen maksimiskenaarion mukaan.

Liikennemäärien arvioidaan kasvavan merkittävästi (yli 100 %) Kivistön suuralueella Katriinantiellä, Myyrmäessä Rajatorpantiellä urheilupuiston eteläpuolella, Aviapoliksessa Lentoasemantiellä, Pakkalantiellä ja Ilmakehällä, Hakunilan suuralueella Vanhalla Porvoontiellä ja Kehä III:lla Länsisalmessa, Koivukylän suuralueella Leinelän aseman tuntumassa sekä Korsossa Urpiaisentiellä keskustan pohjoispuolella. Näillä alueilla liikennemäärän kasvu on niin suuri, että se on ihmiskorvin huomattavissa (noin 3 dB lisäys melutasoon).

Katriinantien varressa on melko vähän asutusta, mutta ympäröivä äänitaso on niin hiljainen ja asutus maaseutumaisia pientalo- ja kyläalueita, että melun lisääntyminen todennäköisesti häiritsee asukkaita. Katriinantiellä kulkee myös suhteellisen paljon raskasta liikennettä, jonka vaikutus meluun on suurempi. Aviapoliksen alueella lentoaseman eteläpuolella kaupunkirakenne muuttuu voimakkaasti, ja samalla liikennemäärät kasvavat joillakin kaduilla ja vähenevät toisilla. Tämä mahdollistaa rakenteen suunnittelun meluhaitat huomioiden, mutta asettaa myös haasteita tiiviin, kaupunkimaisen ja viihtyisän asuinympäristön suunnittelulle.

Hakunilassa lisääntyvä melu kohdistuu melko pieneen määrään pientaloasukkaita, joista osa on Lahdenväylän melualueella, joten muutos ei välttämättä ole merkittävä. Koivukylässä Asolan ja Leinelän uusia asuinalueita varten suunniteltu katu muuttaa nykyisten asukkaiden äänimaisemaa. Uusien rakennusten massoittelulla on kuitenkin merkittävä vaikutus siihen, kuinka katuliikenteen melu leviää. Samoin Korsossa alueet, joilla katuliikenteen melu kasvaa eniten, ovat nyt pääasiassa muussa kuin asuinkäytössä. Uusien asuinrakennusten rakennusmassat todennäköisesti suojaavat nykyistä avoimessa ympäristössä sijaitsevaa pientaloasutusta katu- ja raidemelulta, joten niiden osalta melutilanne voi todellisuudessa parantua.

Useilla muillakin teillä ja kaduilla liikennemäärät kasvavat, mutta alle 50 % liikennemäärän kasvun aiheuttama lisäys melutasossa on niin pieni, ettei ihmiskorva sitä erota. Näitä muutoksia ei pidetty merkittävinä vaikutuksina. Toki vähäisetkin muutokset liikennemäärässä, erityisesti sen ajallisessa jakaumassa ja raskaan liikenteen määrissä, voivat lisätä melun koettua kiusallisuutta. Arvioinnissa käytetyt luvut ovat kuitenkin ns. pahimman mahdollisen ennustetilanteen lukuja. Muissa skenaarioissa liikennemäärät kasvoivat vähemmän.

Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu nykytilaan nähden uusia tai selvästi muuttuvia katuyhteyksiä: Maantie 152, Tikkurilantien jatke, Petikontien jatke, Petaksentie, Luhtitien jatke, Hakakorven tunneli, Valkoisenlähteentien jatke, muuttuva Santaradantie, Leineläntien/Valtimotien jatke, sekä Östersundomin alueen uudet ja muuttuvat katuyhteydet. Näiden teiden ja katujen ympärillä meluvaikutus voi olla merkittävä, vaikka liikennemäärät olisivat suhteellisen pieniä, sillä osa niistä sijoittuu kauas nykyisistä tie- ja katumelun alueista, esimerkiksi Tikkurilantien jatke Petikon virkistys- ja retkeilyalueiden läpi sekä Maantie 152 nykyisten maatalous- ja metsäalueiden halki. Myös Östersundomin alueella katuverkko ja liikennetilanne muuttuisi merkittävästi nykytilanteeseen verrattuna, mutta siellä uuden rakentamisen vaikutus tulisi myös olemaan merkittävä.

Tie- ja katumelun arvioidaan vähenevän merkittävästi useilla katualueilla, joilla liikennemäärien ennustetaan vähenevän yli 50 %. Liikennemäärän puolittuminen pienentää melutasoa noin 3 dB. Melutasojen arvioidaan pienenevän erityisesti Myyrmäen-Martinlaakson keskusta-alueella sekä Hakunilassa keskustan tuntumassa ja ratikkareitin varrella, missä paikoin katumelun pieneneminen voi kumoutua ratikan meluvaikutuksella.

Hyvien liikenneyhteyksien varrella olevia alueita tiivistetään, jolloin tuodaan lisää asukkaita alueille, joilla on liikennettä ja siten meluongelmat ovat mahdollisia. Yleiskaavan tavoitteena on kuitenkin kehittää erityisesti tiiviimpiä keskusta- ja asuinvaltaisia alueita kävelyn ja pyöräilyn ehdoilla ja näitä

liikkumismuotoja on tuotu esiin myös kaavamääräyksissä. Autoliikennettä alueilla tulee kuitenkin olemaan, joten tarkemman tasoisessa suunnittelussa on tärkeää huomioida meluhaittojen torjunta suunnittelun lähtökohtana. Yleiskaavan yleismääräyksen mukaan koko kaupungissa on meluntorjuntatarve, joka tulee huomioida asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä.

Uusia asuinalueita voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna on osoitettu mm. Lapinkylään, Aviapolikseen, Kaivokselaan, Leinelään, Länsisalmeen ja Hakkilaan. Yleiskaavan 2007 mukaisia, vielä toteuttamattomia asuinalueita on mm. Hiekkaharjun golfkentän läheisyydessä ja Kivistön alueella sekä Leppäkorvessa Lahdenväylän varrella. Näistä etenkin Kaivokselan ja Aviapoliksen suunnittelussa melu tulee huomioida suurten liikennemäärien vuoksi. Pientalorakentaminen Lahdenväylän melualueella edellyttää melusuojausta. Useat uudet asumisen alueet sijoittuvat melun kannalta hyville sijainneille.

3.2 Raideliikenteen melu

Yleiskaavan tavoitteisiin kuuluu kestävien kulkumuotojen tukeminen. Raideliikenteen osalta tämä näkyy uusina asemavarauksina sekä osoittamalla Vantaan ratikka sekä sen edellyttämä varikkoalue. Yleiskaavassa on osoitettu ratikkareitin varrelle sekä asemanseuduille strategisena kehittämismerkintänä kestävän kasvun vyöhyke, joka kuvaa raideliikenteeseen tukeutuvaa aluetta ja jolle maankäyttöä tehostava rakentaminen ensisijaisesti ohjataan.

Joukkoliikenteen runkolinjaston ympärillä tehostuva maankäyttö tukee näiden kulkumuotojen valintaa, mutta samalla ohjaa lisää asutusta raideliikenteen melualueille. Ratikan meluselvityksen mukaan raidemelu on melutasoltaan pienempi kuin katuliikenteen melu (kuva 6), mutta yhteisvaikutuksena lisää melua hieman. Ratikkavarikon melu ei ulotu sitä lähinnä sijaitseviin asuinrakennuksiin. Paikoin ratikan melu voi olla iskumaista tai kapeakaistaista, joten kaarteissa ja ristikoissa se voi erottua muusta melusta. Ratikan melu rajoittuu pääasiassa katualueelle, mutta paikoin nykyisen asutuksen ulkoalueille. Lisäksi ristikoiden, vaihteiden ja kaarteiden kohdalla melu voi kuulua sisätiloihin. Nykyisen asutuksen lähellä ei ole suunnitelmissa vaihteita tai ristikoita, mutta kaarteita on. Meluongelmien syntymistä voidaan estää sijoittamalla uudet rakennukset riittävän kauas raitiotiestä, sijoittamalla ulko-oleskelualueet rakennusmassojen tai meluesteiden suojaan ja edellyttämällä riittävää ääneneristävyyttä. (Promethor, 2019.)

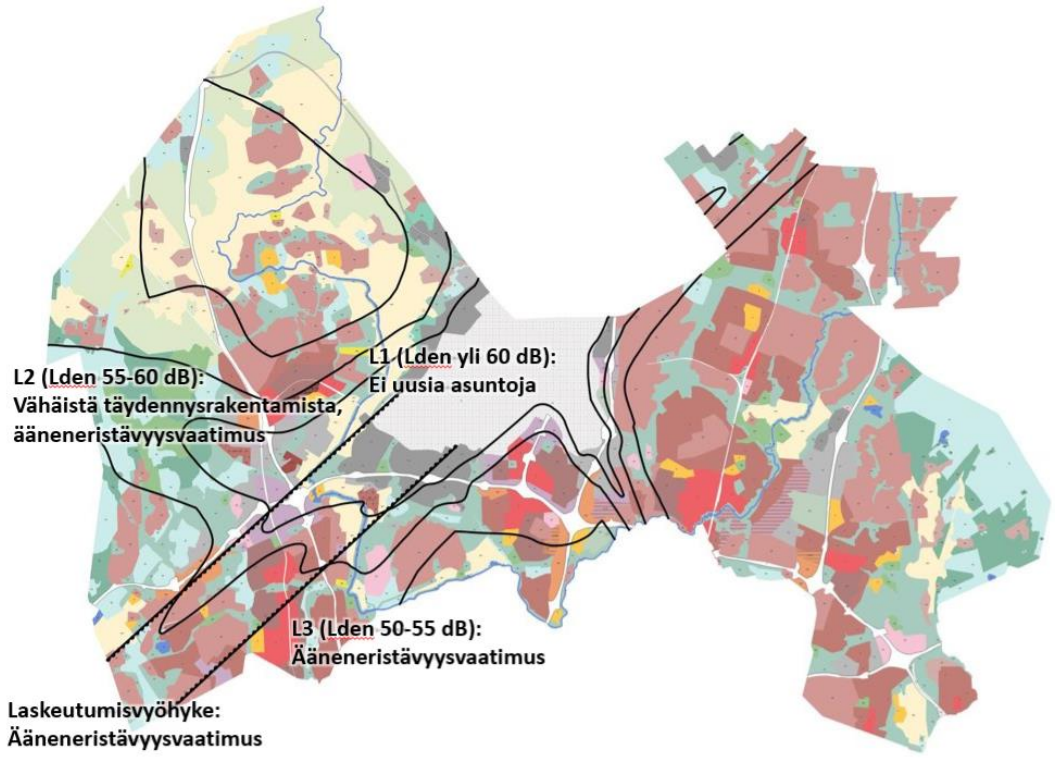
Junaliikenteen osalta ei ollut käytettävissä ennustetta, jonka perusteella voisi arvioida melutilanteen kehittymistä. Nykyisin melualueet ovat laajimmat pääradan varressa. Pääradalla kulkee raskaampaa kaukojunaliikennettä, kun kehäradalla kulkee ainoastaan lähijunaliikennettä ja sekä kalusto että rata ovat uudempia. Erityisesti pääradan varressa meluntorjunta tulee huomioida täydennysrakentamisessa. Radan läheisyyteen rakennettaessa suojataan samalla kauempana sijaitsevaa asutusta melulta. Pääradan läheisyydessä tulee huomioida myös radan aiheuttama tärinä. Satamaradan läheisyyteen ei ole osoitettu uutta asumista.

Yleiskaavassa on varauduttu myös uusiin junaratoihin: lentorataan ja Klaukkalan rataan. Lentorata kulkisi vantaan alueella tunnelissa, joten se ei lisäisi raidemelua Vantaalla. Klaukkalan ratavaraus kulkee Keimolaan saakka Hämeenlinnanväylän varressa sen melualueella. Ratavarauksen lähistöllä Keimolan pohjoispuolella on vähän asutusta, eikä sinne ole osoitettu uusia tai tiivistettäviä alueita.

3.3 Lentomelu

Lentomelualueet on esitetty Vantaan yleiskaavoissa vuodesta 1983 alkaen. Lentoliikenteen kasvusta huolimatta lentomelualueet ovat pienentyneet erityisesti lentokonekaluston kehittymisen myötä. Lentoliikenteen kasvun arvioidaan olevan merkittävää myös tulevaisuudessa ja siihen tulee yleiskaavatyössä varautua.

Finavia on esittänyt ympäristölupahakemuksensa (2008) yhteydessä uudet lentomelukäyrät, jotka ovat paikoin nykyisiä lentomelualueita laajemmat. Mallinnus pohjautuu ennusteeseen, jossa liikennemäärät ovat noin kaksinkertaiset nykyiseen verrattuna. Lentomelukäyrät on esitetty myös ehdotusvaiheessa olevassa Uudenmaan maakuntakaavassa (Uusimaa-kaava 2050). Uudet lentomelukäyrät huomioidaan yleiskaavassa (kuva 8) ja joillakin alueilla ne asettavat rajoituksia maankäytön suunnittelulle. Yleiskaavassa on esitetty nämä käyrät lentomeluvyöhykkeinä.

Kuva 8. Yleiskaavan lentomeluvyöhykkeet ja laskeutumisvyöhyke.

Voimassa olevan yleiskaavan lentomelualueisiin nähden melualueet laajenevat paikoin. Lentomelualueiden lisäksi uutena merkintänä on osoitettu lentokoneiden laskeutumisvyöhyke Länsi-Vantaalla kiitotien päässä. Tällä alueella laskeutuvien koneiden melu on ajoittain voimakasta ja ulottuu mallinnettujen melualueiden ulkopuolelle. Lisäksi osalle asuinalueista on osoitettu tarkentavia määräyksiä. Lentomeluun liittyvät kaavamääräykset on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Lentomelualueiden merkinnät ja määräykset

Merkintä kartalla	Merkinnän otsikko	Määräys
viiva, lm-1, uuden verhokäyrän mukainen	**Lentomeluvyöhyke 1 (LDEN yli 60 dB)**	Alueelle ei saa rakentaa uusia asuntoja eikä sijoittaa muita melulle herkkiä toimintoja. Korjausrakentaminen ja tuhoutuneen asuinrakennuksen korvaaminen on sallittu. Korvaavan asuinrakennuksen ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikenteen melua vastaan tulee olla vähintään 38 dB.
viiva, lm-2, uuden verhokäyrän mukainen	**Lentomeluvyöhyke 2 (LDEN 55-60 dB)**	Alueelle ei saa sijoittaa uusia asuinalueita eikä melulle herkkiä toimintoja. Nykyisten asuinalueiden täydennysrakentaminen on sallittu. Rakennuksen ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB.

viiva, lm-3, uuden verhokäyrän mukainen	**Lentomeluvyöhyke 3 (LDEN 50-55 dB)**	Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 32 dB.
/LM2	**Asuinalue lentomelualueella**	Lentomelualueella sijaitsevalla asuinalueella ei saa lisätä asuntojen määrää.
/LM1	**Lentomelualueen laajenemisvyöhyke**	Asuinrakentaminen mahdollista lentomeluun varautuminen huomioiden. Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB. Parvekkeet tulee lasittaa ja ulko-oleskelualueita kattaa. Alueella ei sallita pientaloja.
Puolipalloviivan rajaama alue, päällekkäismerkintä	**Laskeutumisvyöhyke**	Lentokoneiden laskeutumisvyöhyke, jolla melu on huomioitava rakentamisessa. Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB.

Marja-Vantaan osayleiskaavassa Kivistön keskustan asumiseen tarkoitetut alueet on rajattu silloisen lentomeluvyöhykkeen 2 (Lden 55-60 dB) ulkopuolelle. Finavian uuden ennusteen mukaan lentomelualue Kivistön keskustassa levenee noin 200 metriä. Kivistön keskustassa on jo etukäteen varauduttu lentomelun voimistumiseen tiukemmalla ääneneristävyysvaatimuksella kuin muilla vastaavan sijainnin alueilla. Kivistön keskustan toteuttaminen halutaan varmistaa myös yleiskaavassa 2020, mutta lentomelualueen laajenemisen vuoksi sinne esitetään lisämääräystä, joka takaa riittävät meluntorjuntatoimenpiteet niin rakennusten sisällä kuin ulko-oleskelualueilla. Kivistössä lentomelun laajenemisalueella parvekkeet tulee lasittaa ja ulko-oleskelualueita kattaa. Lisäksi pientalojen rakentamista rajoitetaan, sillä pientaloissa piha-alueet ovat keskeinen osa asumista ja ne on vaikea suojata lentomelulta.

Kiitoteiden jatkeilla lentokoneiden laskeutumisvyöhykkeellä ääneneristävyysvaatimus on 35 dB. Vierumäen-Vallinojan alueella nämä laskeutumisvyöhykkeet sijoittuisivat Vantaan alueella lentomeluvyöhykkeiden päälle. Lentomelualueilla on vastaavat ääneneristävyysvaatimukset kuin laskeutumisvyöhykkeillä, jolloin ne on päällekkäisinä jätetty pois. Länsi-Vantaalla vain pieni osa Myyrmäestä ja Askistosta jäisi ulomman laskeutumisvyöhykkeen ja 50-55 dB lentomeluvyöhykkeen ulkopuolelle. Lentomelua kuuluu myös näillä alueilla, joten yhdenmukaisuuden vuoksi lentomelualue 3 (Lden 50-55 dB) ja sen 32 dB ääneneristävyysvaatimus on ulotettu koko Lounais-Vantaalle.

Lentomeluvyöhykkeille 1 ja 2 ei ole osoitettu uusia asuinalueita voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna. Osa voimassa olevan yleiskaavan asuinaluevarauksista on toistaiseksi toteutumattomia, mutta ne on säilytetty uuden yleiskaavan asumisen aluevarauksina.

3.4 Työpaikka-alueiden meluvaikutukset

Työpaikka- ja teknisen huollon alueiden (TT, TY, ET) meluvaikutuksia arvioitiin tarkastelemalla yleiskaavan työpaikka- ja teknisen huollon alueiden sijoittumista, muutosta sekä kohdentumista suhteessa nykytilaan ja voimassa olevaan yleiskaavaan. Lisäksi meluvaikutusten kohdentumista arvioitiin tarkastelemalla toimitila-alueiden läheisyydessä asuvien ihmisten määrää. Arvioinnissa

huomioitiin nykyinen asukasmäärä ja verrattiin sitä yleiskaavan vuoden 2050 arvioituun asukasmäärän muutokseen.

Arvioinnissa oletettiin meluavimpien toimintojen, kuten murskaamojen, betoniasemien, sijoittuvan enimmäkseen yleiskaavan tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueille (TT). Tuotanto- ja varastotoiminnan alueille (TY) ja Yhdyskuntateknisen huollon alueille (ET) sijoittuu mm. logistiikkaa ja varikkotoimintoja. Työpaikka- ja teknisen huollon alueiden lisäksi melua voi syntyä väliaikaisesti esimerkiksi rakentamisen tai purkamisen yhteydessä sekä toiminnoista, jotka ovat sijoittuneet yleiskaavan muille alueille. Esimerkiksi kaupallisten palveluiden alueilla (KM), esimerkiksi jakeluliikenne voi synnyttää erilaisia piippausääniä sekä räminää. Monipuolisilla työpaikka-alueiden (TP) ei arvioitu tuottavan merkittäviä meluvaikutuksia. TT-alueiden vaikutusvyöhykkeenä käytettiin 300 metriä asumisen alueiden yhteydessä ja 400 metriä nykyisten herkkien toimintojen tarkastelussa. TY- ja ET-alueilla oletettiin sijaitsevan esimerkiksi logistiikkaa ja varastointia, joiden meluvaikutusalueeksi arvioitiin 100 metriä.

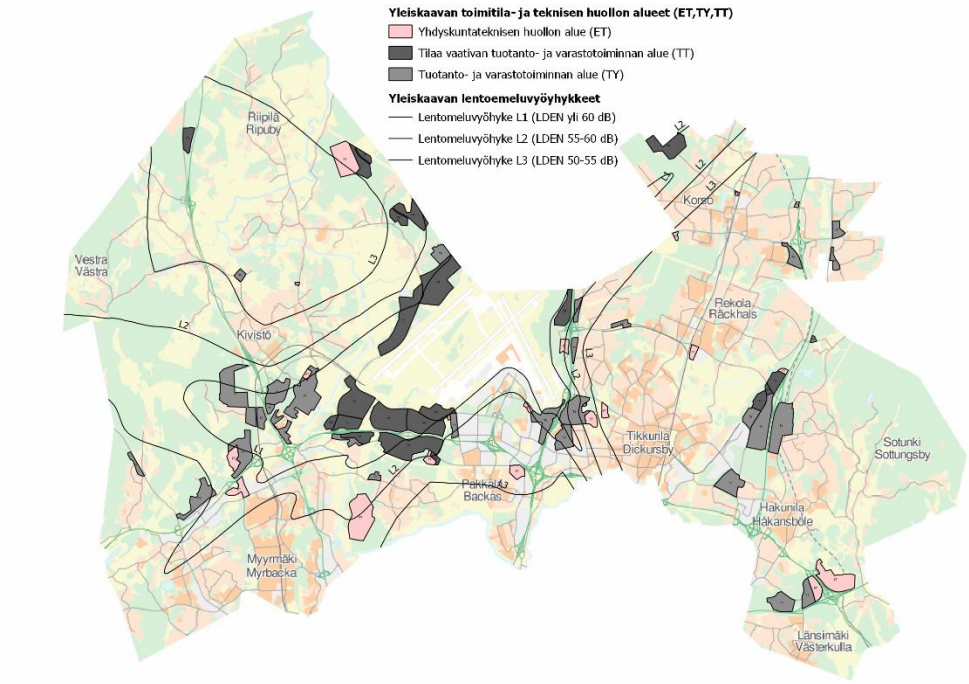
Yleiskaavassa tunnistettiin sijaitsevan meluvaikutuksiltaan mahdollisesti merkittäviä toimitila-aluekokonaisuutta Kiilassa, Petikossa, Vehkalassa, Piispankylässä, Viinikkalassa, Aviapolis-Koivuhaan alueella, Ruskeasannassa, Hakkilassa, Vaarala-Ojangossa sekä Vierumäellä (kuva 9). Myös lentokenttäalueella sijaitsee monia melua, pölyä ja liikennettä aiheuttavia toimintoja, jotka oletetaan säilyvän alueella myös tulevaisuudessa.

Kuva 9. Mahdollisia ympäristöhäiriöitä tuottavien työpaikka- ja teknisen huollon alueiden keskittymät Yleiskaavassa 2020.

Mahdolliset meluhaitat voivat lisääntyä etenkin Ruskeasannassa, Viinikkalassa, Viinikanmetsässä sekä Kiilassa, jossa voimassa olevan yleiskaavan työpaikka- ja erityisalueita (TP, T, EM, EJ) on muutettu TT-alueiksi. Näistä Kiilan täyttömäen alue sekä osa Ruskeasannasta on tällä hetkellä vielä rakentamattomia alueita. Lisäksi Korson Vierumäkeen on sijoitettu uusi TT-alue voimassa olevan yleiskaavan viheralueelle. Näistä kaikki, paitsi Kiilan Täyttömäen viereiset sekä Hanskalliontien TT-alueet, sijaitsevat Lden yli 55 dB lentomelun alueella (kuva 10), mikä on ollut myös perusteena työpaikka-alueiden sijainneille. Ruskeasannan alueiden (TT, ET) ja asumisen alueiden välissä kulkee

Tuusulanväylä, joka on merkittävämpi melunlähde asutuksen kannalta. Kiilan täyttömäen viereisten TT-alueiden meluhäiriöitä pyritään estämän ajoitusmääräyksellä siten, että Maantien 152 jatkeen varren uusien työpaikka-alueiden toteuttaminen ja työpaikka-alueiden laajentaminen on mahdollista vasta, kun maantien 152 jatke on käytettävissä. Ajoitusmääräys ei koske täyttömäen ET-aluetta. Yleiskaava 2020 ei osoita yhdenkään TT-alueen läheisyyteen tehokkaampaa asumista, eikä meluhäiriöille altistuvien ihmisten määrän oleteta merkittävästi kasvavan. Kiilassa arvioidut työpaikka-alueiden melun vaikutusalueet ulottuvat joko kokonaan tai osittain olemassa oleville asumisen alueille ja nykyiset asukkaat voivat häiriintyä raskaammasta toiminnasta.

Kuva 10. Yleiskaavan toimitila-alueet lentomelualueilla.

Petaksessa ja Vehkalassa voimassaolevan yleiskaavan TT, T ja TP-alueita on muutettu TY-alueiksi. Vehkalassa on lisäksi pienennetty työpaikka-alueen rajausta luoteesta uuden luonnonsuojelualueen vuoksi. Melua aiheuttavista toiminnoista alueelle voi sijoittua esimerkiksi logistiikkaa, mutta toisaalta Vehkalan alue on hiukan pienentynyt ja TT ja T-alueet on muutettu TY-alueiksi. Petaksen alue on vielä käyttöön ottamatonta tulevaisuuden varantoa, joten nykyiset Petaksen asukkaat voivat häiriintyä meluavista toiminnoista, vaikka yleiskaavan näkökulmasta oletetut meluhaitat ovat pienentyneet.

Piispankylässä työvoimavaltaisia työpaikka-alueita (TP) on muutettu TY-alueiksi. Piispankylän työpaikka-alueiden melun vaikutusalueet ulottuvat joko kokonaan tai osittain olemassa oleville asumisen alueille ja nykyiset asukkaat voivat häiriintyä raskaammasta toiminnasta. Toisaalta Piispankylä sijaitsee kovan lentomelun alueella (Lden yli 60 dB), jossa asumisen alueiden kehittäminen ei ole mahdollista.

Kaupungin kasvaessa sisäänpäin monia entisiä työpaikka-alueita on muutettu asumisen tai asumiseen muuntuviksi alueiksi. Esimerkiksi Aviapoliksen työpaikka-alueita (T, TP, PY) on osoitettu asuntovaltaisiksi keskusta-alueiksi (AC) ja Aviapoliksessa Tuusulanväylän varrella ja lentokentän eteläpuolella TY-alueiksi Lden yli 55 dB lentomelualueella. Koivuhaassa osa työpaikka-alueista on osoitettu asumiseen muuntuviksi. Suurin osa TY-alueista sijaitsee Lden yli 55 dB lentomelualueella.

Aviapoliksessa melulle häiriintyvien asukkaiden määrä voi lisääntyä asukasmäärän lisääntyessä alueella. Koivuhaassa asukasmäärän oletetaan kasvavan nykyisestä ratikan varren uusilla asumiseen muuntuvilla alueilla, mutta toimitila-alueiden arvioidut vaikutusalueet ei oleteta ulottuvan uusille asumisen alueille asti. Toisaalta Koivuhaassa asuu nykyisellään jonkun verran ihmisiä TY-alueella, jotka saattavat häiriintyä TY-alueen toiminnoista. Meluhäiriöitä voi myös aiheutua raskaan liikenteen määrien kasvaessa alueella.

Vaarala-Ojangon alueella Kuussillantien TY-alue on poistettu, samoin kuin Fazerintien T-alue. Alueet on muutettu asumisen alueiksi. Lisäksi T-alueet on muutettu TY-alueiksi ja Vaaralan puolen ET-aluetta on hiukan laajennettu ja alueelle on sijoitettu ratikkavarikon paikka. Ojangon ET-aluetta on laajennettu pohjoisesta bussivarikolle. Nämä toiminnot sijoittuvat pääosin Kehä III ja Porvoonväylän melualueille. Vaikka Vaaralan toimitila-alueita on pienennetty ja muutettu asumisen alueiksi ratikkareitin ympäriltä, yleiskaava mahdollistaa alueelle enemmän asukkaita, jotka voivat häiriintyä mahdollisista toimitila-alueiden meluista.

Hakkilassa esitetään iso rakenteellinen muutos, jossa entisiä työpaikka-alueita (T, TY, ET) osoitetaan muuntuvan asumiseen. Maarinkunnaan lämpökeskus ja sähköaseman on osoitettu ET-symbolilla asumisen alueelle, mikä mahdollistaa niiden säilymisen ja edellyttää, että ne huomioidaan uuden asutuksen suunnittelussa. Työpaikka-alueiden pienentyessä voidaan olettaa, että myös meluhaitat pienenevät. Toisaalta alueella sijaitsee nykyisellään monia ympäristöluvanvaraisia toimintoja, jotka saattavat aiheuttaa haittaa, jos asumiseen muuttuvan maankäytön vaiheistusta ei toteuteta onnistuneesti.

Ympäristöhaittoja on hillitty Hakkilassa muuttamalla alueen T-alueita TY-alueiksi ja määräämällä asumiseen muuntuville työpaikka-alueille (A/TP) asumisen alueiden suunnittelun vaiheistus yhtä tonttia laajempina kokonaisuuksina sekä määrittelemällä asumisen mahdollistamisen edellyttämiseksi sen että alueella sijaitsevat toimitilat on oltava ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia.

3.6 Suositukset ja jatkosuunnitteluohjeet

Vantaalla on hyvin vähän hiljaisia alueita ja useimmilla alueilla kuuluu liikenteen tai lentoliikenteen melua. Meluntorjunta tulee huomioida tarkemmassa suunnittelussa, sillä uutta asutusta tulee myös melualueille ja niiden tuntumaan. Meluntorjunta on järkevää toteuttaa rakenteellisesti ja huomioida mahdollisuuksien mukaan tonttikohtaisia ratkaisuja suuremmat kokonaisuudet. Kovimmat julkisivuun kohdistuvat melutasot kuitenkin rajoittavat joitakin rakentamisen ratkaisuja ja voivat edellyttää esimerkiksi sivukäytäviä tai läpitalon huoneistoja.

Alueilla, joilla tapahtuu rakenteellinen muutos työpaikka-alueesta asuinvaltaiseen alueeseen, tulee meluntorjunta huomioida osana muutoksen hallintaa. Ympäristöhäiriöitä hillitään yleiskaavatasolla esimerkiksi kaavamääräyksissä ohjaamalla työpaikkarakentamisen luonnetta sekä asumisen alueiden toteuttamista kokonaisuuksina. Joillain alueilla, kuten Vaaralassa, Kiilassa ja Hakkilassa, työpaikka-alueiden ja asumisen alueiden yhteensovittamiseen tulee kiinnittää huomiota tarkemman tason suunnittelussa.

Pientaloalueilla meluntorjuntaan tarvitaan paikoin meluaitoja tai -valleja. Myös etäisyyden lisääminen melunlähteeseen vaimentaa melutasoa, mutta etenkin tiiviillä alueilla tarvitaan muita ratkaisuja. Mikäli meluntorjuntaa ei voida toteuttaa esimerkiksi vilkkaiden väylien läheisyyteen suunnitelluilla pientaloalueilla, tulee suunnittelussa huomioida tarvittavat suojaetäisyydet.

Nykyisten toimintojen melu tulee huomioida uusien asuinalueiden suunnittelussa. Tarkemman tason suunnittelussa melun leviämistä voidaan hillitä esimerkiksi toimintojen oikeanlaisella sijoittelulla ja teknisillä ratkaisuilla. Ympäristölupakäsittelyssä vuorostaan huomioidaan uusien merkittäviä ympäristöhäiriöitä tuottavien toimintojen meluvaikutukset ja asetetaan sille lupaehtoja.

4 Ilmanlaatu

4.1 Lainsäädäntö, ohjearvot ja ilmanlaadun seuranta

Suurimmat ilman epäpuhtauksien päästölähteet ovat tie- ja katuliikenne, energiantuotanto ja puun pienpoltto sekä pienhiukkasten osalta myös kaukokulkeuma. Keskeisimmät ilmansaasteet ovat typpidioksidi (NO_2: keskeisin päästölähde tieliikenteen pakokaasut), pienhiukkaset ($PM_{2.5}$: pakokaasut, katupöly, puun pienpoltto ja kaukokulkeuma), hengitettävät hiukkaset (PM_{10}:, katupöly) ja bentso(a)pyreeni (puun pienpoltto). Lisäksi ilmanlaatua heikentävät typen oksidit (NO_x: pakokaasut, energiantuotanto, lentoliikenne), alailmakehän otsoni (O_3: kaukokulkeuma) sekä rikkidioksidi (SO_2: energiantuotanto, satamat, lentoliikenne).

EU on asettanut direktiivillä 2008/50/EY raja-arvoja ilman epäpuhtauksille alueilla, joilla ihmiset altistuvat niille. Raja-arvot on pantu täytäntöön valtioneuvoston asetuksella 38/2011. Myös WHO on asettanut ohjearvoja ilmanlaadulle. Raja-arvot eivät Suomessa juurikaan ylity. Siksi niiden ohjausvaikutus on vähäinen. Myös kansalliset ohjearvot ovat suhteellisen korkeat. Typpidioksidille ja hengitettäville hiukkasille asetetut kansalliset vuorokausiohjearvot ylittyvät ajoittain vilkasliikenteisissä ympäristöissä. WHO:n hengitettäville hiukkasille asettama ohjearvo on hyvin tiukka ja se ylittyy yleisesti liikenneympäristöissä. Myös WHO:n pienhiukkasten vuorokausiohjearvo ylittyy joinain vuosina, kun pienhiukkasia kaukokulkeutuu runsaasti Suomeen maan rajojen ulkopuolelta. Raja- ja ohjearvot on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Typpidioksidille (NO2), hengitettäville hiukkasille (PM10) ja pienhiukkasille (PM2,5) asetetut raja- ja ohjearvot vuosi- ja vuorokausipitoisuuksille.

NO_2	µg/m³		Asettaja
Vuosiraja-arvo	40	vuosikeskiarvo	VNa 79/2017
Vuorokausiohjearvo	70	saa ylittyä kerran kuukaudessa	VNa 480/1996
PM_{10}	µg/m³		Asettaja
Vuosiraja-arvo	40	vuosikeskiarvo	VNa 79/2017
Vuosiohjearvo	20	vuosikeskiarvo	WHO 2006
Vuorokausiraja-arvo	50	saa ylittyä 35 kertaa vuodessa	VNa 79/2017
Vuorokausiohjearvo	50	ei sallittuja ylityksiä	WHO 2006
Vuorokausiohjearvo	70	saa ylittyä kerran kuukaudessa	VNa 480/1996
$PM_{2,5}$	µg/m³		Asettaja
Vuosiraja-arvo	25	vuosikeskiarvo	VNa 79/2017
Vuosiohjearvo	10	vuosikeskiarvo	WHO 2006
Vuorokausiohjearvo	25	vuorokausipitoisuus	WHO 2006

Ilmanlaadusta saadaan tietoa mittaamalla, mallintamalla, päästökartoituksilla tai bioindikaattoreiden avulla. Mittaukset kertovat ilmanlaadun lähtötilanteesta kohteessa. Ilmanlaatu muuttuu kaavoitettavan kohteen myötä, koska kohteen tuulettuvuus muuttuu samoin kuin päästötaso. Tämän vuoksi mittaustulos juuri kyseisestä kohteesta ei riitä ilmanlaatuvaikutusten arvioksi vaan tarvitaan tarkastelu toteutunutta kaavaa vastaavissa olosuhteissa tulevaisuudessa.

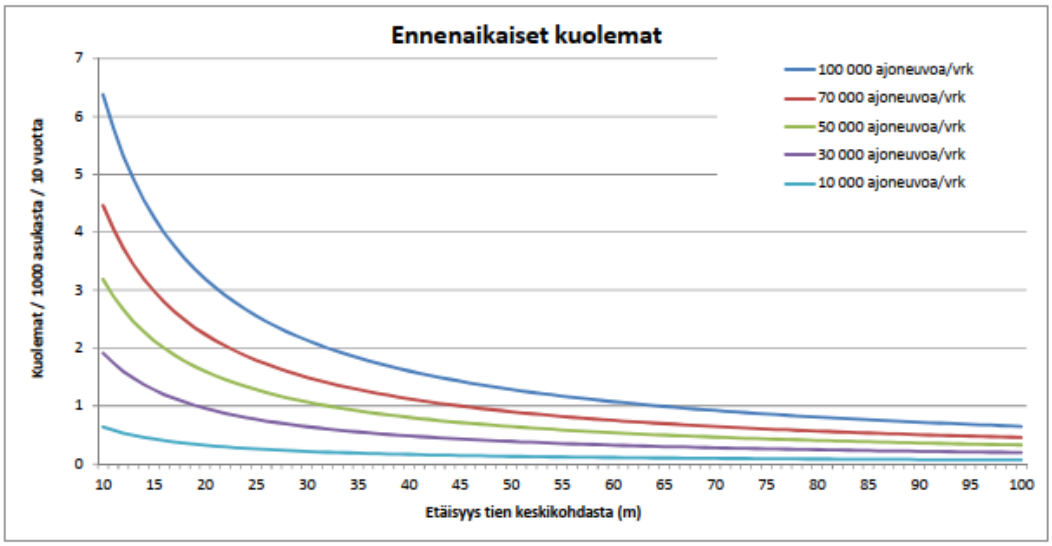
HSY seuraa pääkaupunkiseudun ilmanlaatua jatkuvasti 11 mittausasemalla, joista 7 on pysyvää ja neljä kalenterivuosittain vaihtuvia siirrettäviä asemia. Mittauksia tehdään erityyppisissä ympäristöissä, kuten liikenteen ja pienpolton vaikutusalueilla sekä tausta-alueilla Luukissa ja Kalliossa. Lisäksi ilmanlaatua mitataan suuntaa-antavilla keräysmenetelmillä (NO_2-passiivikeräin) sekä erilaisilla sensoreilla. Ilmanlaatua on mitattu pääkaupunkiseudulla noin kuudessasadassa pisteessä. HSY:n ilmanlaatumittausten paikkoja ja tuloksia on koottu kartalle (kartta.hsy.fi).

Vantaalla ei ole mitattu raja-arvojen ylityksiä, mutta vilkasliikenteisten teiden ja katujen varrella pitoisuudet ovat koholla. Typpidioksidin ja hengitettävien hiukkasten kansalliset vuorokausiohjearvot ovat ylittyneet paikoin vilkasliikenteisillä alueilla, mutta melko harvoin. WHO:n vuorokausiohjearvo hengitettäville hiukkasille ylittyy yleisesti liikenneympäristöissä. Myös WHO:n vuorokausiohjearvo pienhiukkasille on ylittynyt joinain vuosina kaukokulkeuman johdosta.

4.2 Ilman epäpuhtauksien terveysvaikutukset

Ilmansaasteet aiheuttavat merkittäviä terveyshaittoja myös Suomessa huolimatta kansainvälisesti verrattain alhaisista pitoisuuksista (Hänninen ym., 2016). Ulkoilman pienhiukkasten arvioidaan olevan kansanterveydellisesti kaikkein merkittävin ympäristöaltiste (Asikainen ym. 2013). Lisäksi haittoja aiheuttavat muut ilman epäpuhtaudet. Ilmansaasteiden on arvioitu aiheuttavan Suomessa vuosittain noin 1600 kuolemantapausta (Hänninen ym., 2016). Ilmansaasteille herkkiä ihmisryhmiä ovat sepelvaltimotautia sairastavat, sydämen vajaatoiminnasta kärsivät, astmaatikot, keuhkoahtaumatautia sairastavat, lapset ja iäkkäät (HSY, 2015).

Erityisesti pienhiukkaset ovat terveydelle haitallisia eikä niille ole turvallista rajaa. Ohje- ja raja-arvotasoja matalammatkin pitoisuudet vaikuttavat haitallisesti terveyteen. Vilkkaasti liikennöidyn väylän varrella asumisen on havaittu olevan yhteydessä moniin terveyshaittoihin (kuva 11), sillä monet terveysvaikutuksista ilmenevät pitkäaikaisen altistumisen myötä. Ulkoilman ilman epäpuhtauksille altistutaan pääosin sisällä kotona, sillä siellä vietetään paljon aikaa ja ilman epäpuhtaudet kulkeutuvat sisätiloihin.

Kuva 11. Pitkäaikaisesta liikenteen ilmansaasteille altistumisesta aiheutuvat ennenaikaiset kuolemat eri etäisyyksillä avoimessa ympäristössä olevasta tiestä (HSY, 2015)

Liikenteen päästöt kasvavat liikennemäärän mukaan, ja päästöille altistumista eri etäisyyksillä päästölähteistä voidaan arvioida liikennemäärän perusteella. Päästöihin vaikuttavat myös liikenteen sujuvuus ja ajonopeus sekä raskaan liikenteen osuus ja ajoneuvojakauma päästöluokittain.

Liikenteen aiheuttamien päästöjen pitoisuudet ovat korkeimmillaan väylällä ja laskevat melko nopeasti etäisyyden kasvaessa. Noin 200-300 metrin päässä väylän reunasta pitoisuudet ovat kaupunkien taustapitoisuuden tasolla (kuva 12). Liikenteen vaikutuksia avoimessa ympäristössä voidaan arvioida HSY:n ja THL:n määrittelemien ilmanlaatuvyöhykkeiden avulla. Vyöhykkeiden tavoitteena on vähentää pienhiukkasten ja muiden ilman epäpuhtauksien aiheuttamia terveyshaittoja ja siten taata turvallinen ja terveellinen elinympäristö.

Ajoneuvoa	**Asuinrakennukset** / metriä		**Herkkä kohde** / metriä	
arki-vrk	minimietäisyys	suositusetäisyys	minimietäisyys	suositusetäisyys
5 000		10	10	20
10 000	7	20	20	40
20 000	14	40	40	80
30 000	21	60	60	120
40 000	28	80	80	160
50 000	35	100	100	200
60 000	42	120	120	200
70 000	49	140	140	200
80 000	56	150	150	200
90 000	63	150	150	200
100 000	70	150	150	200

Kuva 12. HSY:n ilmanlaatuvyöhykkeet terveyshaittojen vähentämiseksi.

Avoimessa ympäristössä ilman epäpuhtaudet laimenevat nopeammin kuin katukuiluissa, joissa katua reunustavat rakennukset heikentävät ilmansaasteiden laimenemista. Katukuiluissa ilmasaasteiden pitoisuudet ja niiden aiheuttamat terveyshaitat kasvavat huomattavasti korkeammiksi kuin avoimessa ympäristössä. Katukuilujen ilmanlaatua voidaan parantaa lisäämällä tuulettuvuutta, rajoittamalla liikennemäärää ja päästöjä sekä parantamalla liikenteen sujuvuutta.

Katukuilussa ilmansaasteiden pitoisuudet laimenevat ylöspäin mentäessä, ja noin 14-metrisen kerrostalon räystästasolla typpidioksidin pitoisuus on reilut 80 % maanpinnan pitoisuustasosta (kuva 13). Kattotasolla pitoisuuksien laimeneminen on suurempaa. Hengitettävien hiukkasten pitoisuudet laimenevat myös nopeammin, ja räystästasolla pitoisuudet laskevat noin kahteen kolmasosaan maanpinnan tason pitoisuuksista.

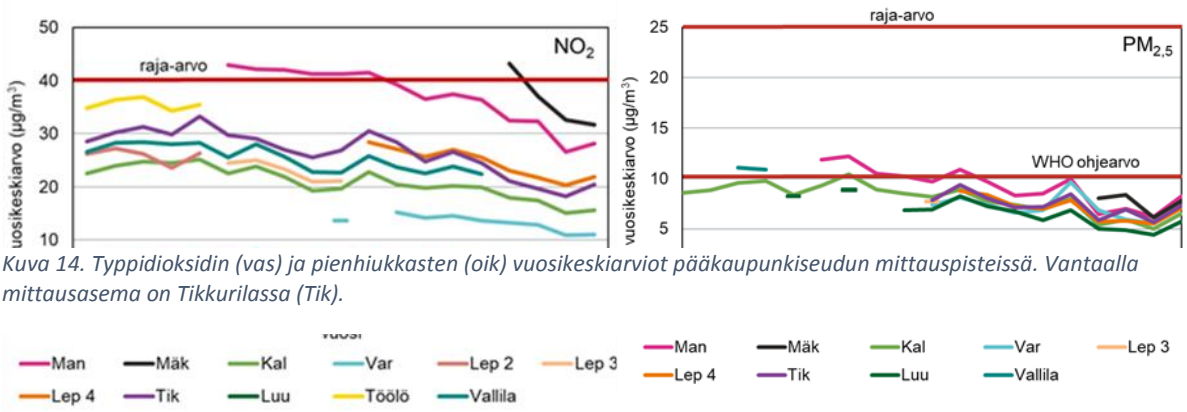
Kuva 13. Typpidioksidin (vas.) ja hengitettävien hiukkasten (oik.) laimeneminen ylöspäin mentäessä KAILA-hankkeen mittauksissa (Kaupunkibulevardin ilmanlaatugradientit- hanke) (Kaski, 2018).

4.3 Ilmanlaatu Vantaalla

Ilmanlaatu Vantaalla ja muualla pääkaupunkiseudulla on pääosin melko hyvä, ja se on parantunut viimeisen 25 vuoden aikana. Ilmanlaatua heikentävät päästöt ovat pitkällä aikavälillä laskeneet huomattavasti ja ilmanlaatu on parantunut. Tieliikenteen typpidioksidipitoisuudet ovat laskeneet

melko hitaasti (kuva vuosiraportista) Pienhiukkasten vuosikeskiarvot ovat laskeneet pitkällä aikavälillä (kuva 14).

Hengitettävien hiukkasten pitoisuudet ovat pääkaupunkiseudulla pitkällä aikavälillä laskeneet tehostuneen katujen kunnossapidon ja aktiivisen pölynsidonnan ansiosta. Pölyntorjunnan parhaita käytäntöjä on tutkittu pääkaupunkiseudulla ja raportoitu mm. Redust-hankkeessa (Männikkö ym., 2014).

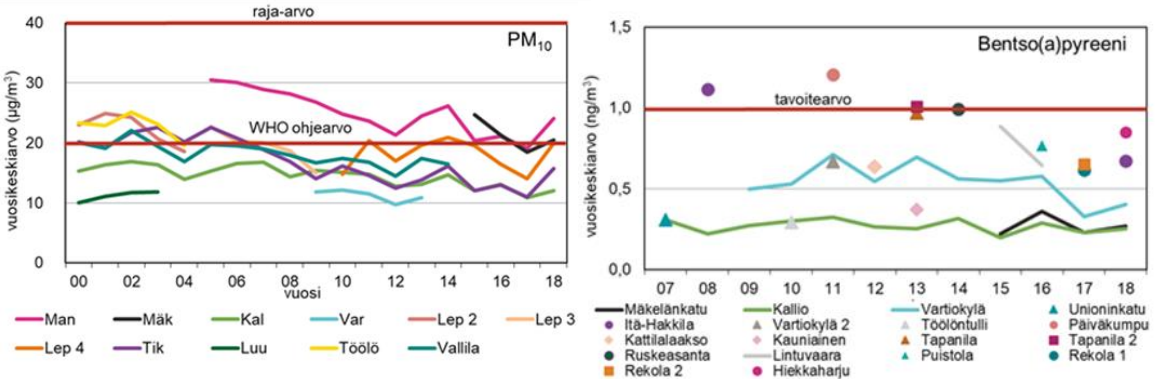

Kuva 14. Typpidioksidin (vas) ja pienhiukkasten (oik) vuosikeskiarviot pääkaupunkiseudun mittauspisteissä. Vantaalla mittausasema on Tikkurilassa (Tik).

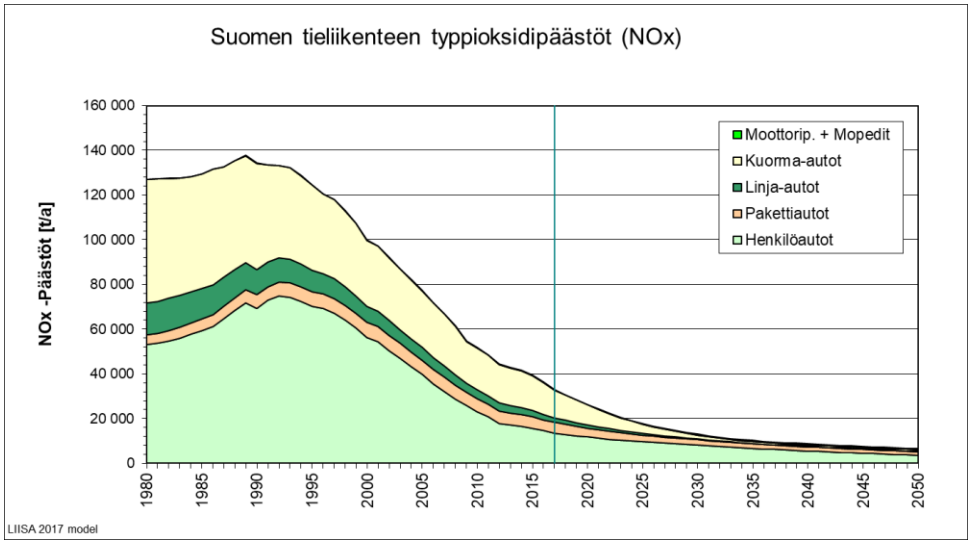
Kotitalouksien puunpoltosta aiheutuvan bentso(a)pyreenin pitoisuuksissa on myös havaittu laskua. Esimerkiksi Itä-Hakkilassa vuonna 2018 mitattu vuosikeskiarvo (0,7 ng/m^3) oli matalampi kuin vuonna 2008 (1,1 ng/m^3), jolloin ilmanlaatua mitattiin edellisen kerran samassa paikassa. Puunpolton päästöjä pyritään vähentämään mm. viestinnällä ja neuvonnalla. Seudullisia toimenpiteitä puun polton päästöjen vähentämiseksi on kirjattu Helsingin kaupungin ilmansuojelusuunnitelmaan 2017-2024.

Otsonipitoisuudet kohosivat pääkaupunkiseudulla 1990-luvun alussa ja ovat pysyneet siitä lähtien suunnilleen ennallaan. Otsonia ei ole päästöissä, vaan sitä muodostuu ilmakemiallisesti muiden päästöjen seurauksena ja myös kaukokulkeutuu seudulle muualta.

Liikenteen pakokaasupäästöjen arvioidaan vähentyvän tulevaisuudessa kiristyvien pakokaasunormien ja ajoneuvokannan uudistymisen myötä (kuva 16) Ajoneuvoteknologian kehitys ei kuitenkaan vaikuta liikenteen epäsuoriin hiukkaspäästöihin, jotka ovat peräisin mm. asfaltin kulumisesta ja hiekoitussepelistä sekä renkaiden ja jarrujen kulumatuotteista. Epäsuorat hiukkaspäästöt ovat ilmanlaadun kannalta merkittäviä, mutta niiden määrää on vaikea arvioida.

Kuva 15. Hengitettävien hiukkasten (vas) ja bentso(a)pyreenin (oik) vuosikeskiarviot pääkaupunkiseudun mittauspisteissä. Vantaalla mittausasema on Tikkurilassa (Tik), bentso(a)pyreenin mittauksia on tehty Ruskeasannassa, Hiekkaharjussa ja Päiväkummussa.

Kuva 16. VTT:n arvio liikenteen NOx-päästöjen kehityksestä vuoteen 2050 http://lipasto.vtt.fi/liisa/img/noxs.png

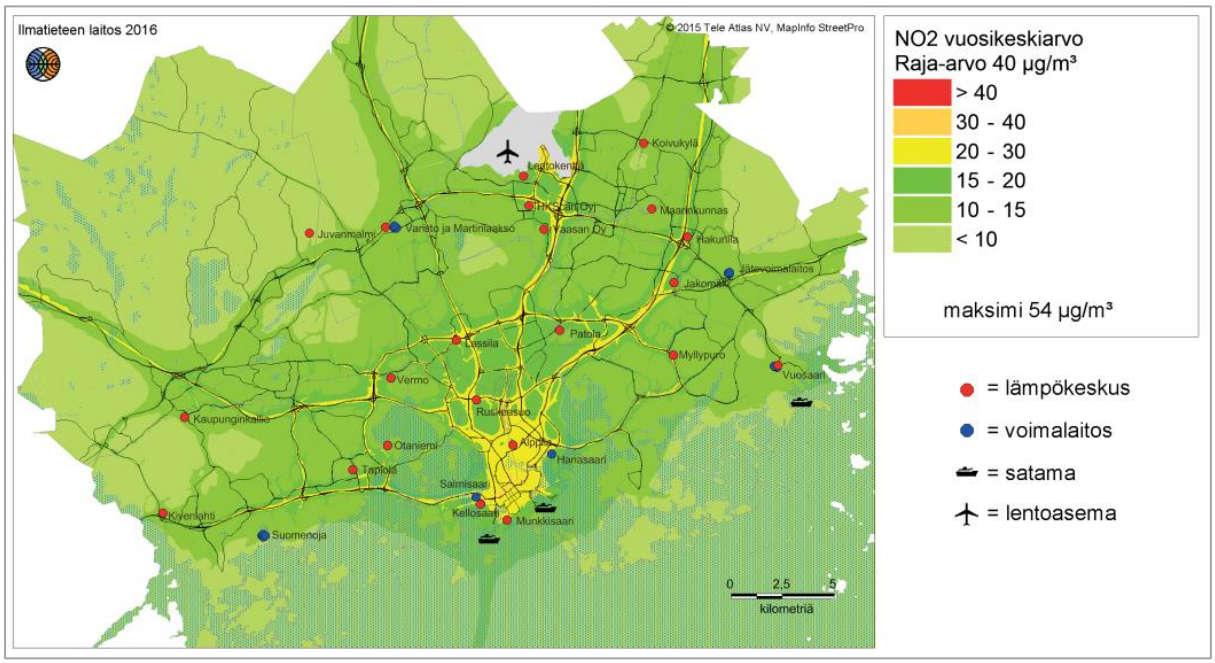
Ilmanlaadun paranemisesta huolimatta ongelmallisia alueita on yhä vilkasliikenteisten teiden ja katujen varsilla. Vantaan kautta kulkee useita Helsingin sisääntuloteitä ja muita seudullisesti merkittäviä väyliä. Erityisesti Hämeenlinnanväylä (vt 3), Tuusulanväylä (kt 45), Lahdenväylä (vt 4) sekä Kehä III (kt 50) ovat vilkkaasti liikennöityjä. Ilmanlaatu on Vantaalla tyypillisesti huonoimmillaan keväällä lumien sulamisen aikaan valtaväylien varressa, kun autoissa on vielä nastarenkaat ja hiekkaa ei ole vielä poistettu. Katuverkolla pölyäminen on vähäisempää paremman kunnossapidon vuoksi.

Raskaan liikenteen osuus on keskimääräistä suurempi mm. Kehä III:lla erityisesti Porvoonväylän eteläpuolella, ja vilkkaista kaduista etenkin Tikkurilantiellä ja Vanhalla Porvoontiellä. Myös Ilmakehä lentokentän edustalla on vilkkaasti liikennöity ja siellä on myös paljon raskasta liikennettä. Lentokenttä sekä useat logistiikka- ja tuotantoalueet keskittävät raskasta liikennettä paikallisesti myös pienemmille kaduille. Keskusta-alueilla on useita vilkkaasti liikennöityjä katuja, joiden varrella on myös asuinrakennuksia. Kaupunkirakenne on kuitenkin melko avointa ja katualueet paikoin hyvin leveitä, jolloin katujen tuulettuvuus on hyvä.

Liikenteen ohella keskeinen ilmanlaatuun vaikuttava tekijä Vantaalla on puun pienpoltto. Erityisesti lämmityskaudella ilmanlaatu heikkenee paikoin tiiviillä pientaloalueilla. Puun polton päästöihin voidaan vaikuttaa vähentämällä puun polttamista sekä parantamalla polttoaineen laatua ja sen säilytysolosuhteita. Puuta poltetaan pääosin pientaloissa, joista pääkaupunkiseuduilla noin 90 prosentissa käytetään tulisijaa muun päälämmitysmuodon ohessa (HSY, 2014). Puunpolton kotitalouksissa ennustetaan tulevaisuudessa pysyvän nykyisellä tasolla tai lisääntyvän (Ympäristöministeriö, 2019) eli puunpoltto aiheuttaa todennäköisesti tulevaisuudessakin ilmanlaatuhaittoja pientaloalueilla. Puunpoltto kotitalouksissa tuottaa myös mustaa hiiltä, joka sulattaa napajäätiköitä ja nopeuttaa ilmastonmuutosta.

Pääkaupunkiseudun ilmanlaatua on mallinnettu seututasolla (Ilmatieteen laitos, 2016). Mallinnuksen tuloksissa (kuva 17) näkyy hyvin pääväylien vaikutus ilmanlaatuun ja erityisesti keskusta-alueiden kuilumaisten katujen heikompi tuulettuvuus, joka näkyy kohonneina pitoisuuksina. Vantaalla pääkeskusten lisäksi myös lentokentän läheisyydessä ilman epäpuhtauksien pitoisuudet ovat koholla, mikä johtuu erityisesti lentokentän aiheuttamasta tie- ja katuliikenteestä. Lentokenttäalueen päästöistä valtaosa syntyy maatoiminnoista, mutta myös lentoliikenne aiheuttaa typpidioksidi- ja pienhiukkaspäästöjä.

Mallinnukset täydentävät mittaustuloksia, sillä niiden avulla voidaan kuvata mittauspisteiden välisiä alueita ja mallintaa keskimääräisiä pitoisuuksia erilaisilla aikajaksoilla. Mallintamalla voidaan arvioida myös ilmanlaadun kehittymistä tulevaisuudessa, huomioiden siihen liittyvät epävarmuudet mm. ajoneuvotekniikan ja -kannan kehittymisen osalta. Erityisesti kehittyneen virtausmallinnuksen avulla voidaan huomioida maastonmuotojen ja erilaisten korttelirakenteiden vaikutus pitoisuuksien laimenemiseen.

Kuva 167. Autoliikenteen, energiantuotannon, laivaliikenteen ja satamatoiminnan, lentoliikenteen ja lentoasematoiminnan päästöjen sekä alueellisen taustapitoisuuden aiheuttama typpidioksidin (NO2) korkein vuosikeskiarvopitoisuus (µg/m³) (Ilmatieteen laitos, 2016).

4.4 Ilmanlaadun parantaminen

Kaupunkisuunnittelun keinoin voidaan vaikuttaa erityisesti altistujien määrään huomioimalla asuinalueiden sijoittuminen suhteessa päästölähteisiin sekä toisaalta pyrkiä vähentämään ilmanlaatuhaittoja. Kaavoituksessa HSY:n ilmanlaatuvyöhykkeiden avulla voidaan arvioida kuormitusta ja toisaalta vähentää altistumista. Vilkasliikenteisen pääväylän suojaksi tulisi täydennys- ja uudisrakentamisessa jättää suojaetäisyys. Näin vähennetään riskiä liikenteen ilmansaaste- ja melupäästöjen vaikutuksille. Ilmansaasteiden vaikutuksille herkempiä ovat esimerkiksi päiväkodit ja niille tulisi jättää suurempia suojaetäisyyksiä. Liikenteen haittoja voidaan vähentää myös vaikuttamalla muilla keinoin kuten vähentämällä liikennemääriä, vähentämällä päästöjä tai suojaamalla asukkaita.

Yleiskaavatasoisessa suunnittelussa voidaan huomioida asuinalueiden sijoittuminen väyliin nähden ja suojaviheralueiden sijoittaminen tarvittaviin kohtiin altistumisen vähentämiseksi sekä joukkoliikenteen kehittämiseen tähtäävät keinot päästöjen pienentämiseksi. Tarkemman tasoisessa suunnittelussa voidaan hyödyntää ilmanlaatuvyöhykkeiden suositusetäisyyksiä, kun suunnitellaan rakentamista avoimessa ympäristössä olevan kadun lähelle. Uudenmaan ELY-keskuksen Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa- opas sisältää tiedot ilmanlaatuvyöhykkeistä sekä ohjeita ilmanlaatuarvion tekemiseen ja tarkempia keinoja ilmanlaadun parantamiseen kaupunkisuunnittelussa (Airola ja Myllynen, 2015).

Tiiviissä, huonommin tuulettuvassa kaupunkirakenteessa ilmanlaatuvyöhykkeitä ei voi suoraan soveltaa, eikä se esimerkiksi kaupunkikuvan ja rakenteen toimivuuden kannalta ole myöskään järkevää. Silloin tulee arvioida altistumista ja keinoja sen vähentämiseksi ilmanlaatuarvion avulla. Ilmanlaatuarvio tehdään ilmanlaatuvyöhykkeiden, mittaustulosten, mallinnusten ja liikenne-ennusteiden perusteella. Uudenmaan ELY-keskuksen Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa- opas sisältää tiedot ilmanlaatuvyöhykkeistä sekä ohjeita ilmanlaatuarvion tekemiseen ja tarkempia keinoja ilmanlaadun parantamiseen kaupunkisuunnittelussa (Airola ja Myllynen, 2015).

Kasvillisuuden vaikutuksia ilmanlaatuun on tutkittu eri tahoilla. Väylän varrella kasvillisuus voi vähentää pitoisuuksia, mikä johtuu osin sen tuomasta lisäetäisyydestä liikenteeseen. Katukuiluissa korkeat ja suurilatvuksiset puut voivat kuitenkin jopa heikentää laimenemista. Yleisesti ottaen kasvillisuudella ei ole merkittävää vaikutusta ilmanlaatuun (Vuorinen ym 2015).

5 Yleiskaavan vaikutukset ilmanlaatuun

5.1 Keskustat ja tiivistyvät asumisen alueet

Yleiskaava ohjaa merkittävän osan asukasmäärän kasvusta keskusta-alueille ja niiden lähellä sijaitseville tiivistyville asuinalueille sekä hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueille. Hyvin saavutettavia, lentomeluttomia työpaikka-alueita esitetään myös muuntuvaksi asumiseen. Keskeisesti sijaitsevilla ja tiiviisti asutuilla alueilla on usein myös vilkkaasti liikennöityjä katuja ja erityisesti keskustamaisilla alueilla kaupunkirakenne on tiivis ja heikommin tuulettuva. Näitä alueita myös kehitetään ja tiivistetään entisestään, jolloin tuulettuvuus voi heiketä. Samalla kuitenkin tavoitellaan autoliikenteen vähenemistä keskustoissa kehittämällä joukkoliikennekaupunkia sekä priorisoimalla jalankulun ja pyöräilyn ympäristöä. Päivittäiset palvelut pyritään ohjaamaan keskustoihin ja asumisen alueille, jolloin asiointimatkat lyhenevät ja ne on helpompi kulkea kestävillä kulkumuodoilla yksityisautoilun sijaan.

Keskusta-alueilla ilmanlaadun epäpuhtauksien pitoisuudet ovat yleensä korkeampia kuin ympäröivillä, väljemmillä alueilla. Mittaustulosten mukaan pitoisuudet ovat kuitenkin pitkällä aikavälillä laskeneet, ja ajoneuvoteknologian kehityksen oletetaan laskevan pitoisuuksia entisestään. Kuitenkin esimerkiksi katupölyn määrään ajoneuvojen kehitys ei vaikuta.

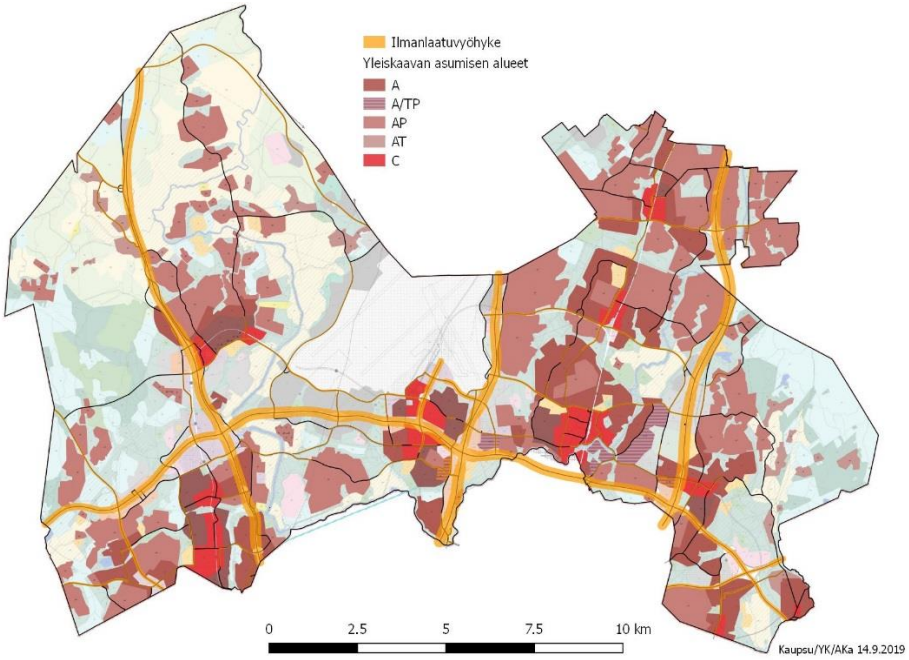
Tiiviillä pientaloalueilla esiintyy ajoittain ilmanlaatuongelmia puun pienpolton vuoksi. Vantaalla on hyvin paljon pientalovaltaisia alueita, ja yleiskaavassa osoitetaan jonkin verran pientaloalueiden laajennuksia sekä joitakin uusia alueita. Myös muut asumisen aluevaraukset mahdollistavat pientalot. Osalla alueista asemien läheisyydessä sekä ratikkareitin varrella tiivistymistä ohjataan kestävän kasvun vyöhyke -merkinnällä. Pientalovaltaisilla alueilla puun poltosta johtuvat ilmanlaatuongelmat ovat jatkossakin haasteena. Yleiskaava ei ota kantaa talojen lämmitysmuotoihin eikä polttopuun säilytystiloihin, mutta asemakaavatasolla voidaan huomioida tarve puuvajalle pientaloalueilla. Asemakaavatasolla tulisikin huomioida pientaloissa mahdollisuus polttopuun säilyttämiseen esimerkiksi puuvajassa, jotta poltettava puu säilyisi hyvälaatuisena.

5.2 Uudet ja tiivistyvät asuinalueet vilkkaiden väylien ja katujen lähellä

Yleiskaavan vaikutuksia tie- ja katuliikenteen päästöille arvioitiin mallintamalla yleiskaavan liikenne-ennusteen liikennemäärien mukaiset ilmanlaatuvyöhykkeet ja tarkastelemalla, missä osoitetaan uutta tai tiivistyvää asutusta alueille, joissa ilmanlaatuongelmat ovat mahdollisia. Toisaalta arvioitiin myös, missä liikennemäärät vähenevät niin paljon, että ilmanlaatutilanne tulee todennäköisesti paranemaan. Arvioinnissa on käytetty liikenne-ennusteen eri skenaarioista sitä, jossa liikennemäärät kasvavat eniten. Käytetyt liikennetiedot ovat samat kuin meluvaikutusten arvioinnissa.

Ilmanlaatuvyöhykkeistä (kuva 18) arvioinnissa käytettiin asumisen suositusetäisyyttä, joka on myös herkkien toimintojen minimietäisyys. Liikennemääräaineisto on sidottu kadun keskilinjaan, mutta ilmanlaatuvyöhyke kuvaa suositusetäisyyttä kadun reunasta, joten mallinnuksessa vyöhykkeisiin on lisätty 5-20 metriä kadun tai tien leveyden mukaan.

Yleiskaavan tarkkuustasosta johtuen aluevaraukset on piirretty kiinni teihin ja katuihin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asuminen ohjattaisiin välittömästi väylien varteen. Jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon ilmanlaatuvyöhykkeiden mukaiset suojaetäisyydet asumisen ja herkkien toimintojen osalta. Väliin jäävälle alueelle voidaan osoittaa esimerkiksi suojaviheralueita tai muita alueelle soveltuvia toimintoja, kuten pysäköintialueita. Tässä arvioinnissa on kuitenkin katsottu yleispiirteisesti, mitkä asuinaluevarauksista ovat sellaisia, joilla ilmanlaatu tulee erityisesti huomioida.

Kuva 18. Yleiskaavan liikenne-ennusteen perusteella muodostetut ilmanlaatuvyöhykkeet (asumisen suositusetäisyys/herkän kohteen minimietäisyys) ja yleiskaavan asumisen alueet.

Yleiskaavaluonnoksessa osoitetuista uusista asumisen alueista erityisesti Kaivokselan asumiseen muutettu entinen työpaikka-alue Hämeenlinnanväylän varressa sijoittuu osin ilmanlaatuvyöhykkeelle. Alueella on ollut ilmanlaadun mittausasema vuonna 2015-2016 sekä 2018 ja Kaivokselan yleiskaavamuutoksen (YK0045) yhteydessä alueelle tehtiin ilmanlaatuarvio (HSY, 2016b). Arvion mukaan typpidioksidin, hengitettävien hiukkasten ja pienhiukkasten määrät eivät ylity nykytilanteessa noin 70 metrin etäisyydellä tiestä ja tulevaisuudessa liikennemäärien kasvua todennäköisesti kompensoi ajoneuvotekniikan kehittyminen. Yleiskaavamuutoksen lähtökohtana oli, että ilmanlaatu huomioidaan asumisen ja herkkien kohteiden sijoittelussa. Yleiskaavamuutostyö on sulautettu osaksi kokonaisyleiskaavan laadintaa.

Toinen vilkkaan väylän lähelle sijoittuva alue, jossa ilmanlaatu on erityisesti huomioitava, on Hakunilan keskustan-Kaskelanrinteen ja Porttipuiston-Hakkilankallion alue. Lahdenväylän molemmin puolin väylän läheisyyteen sijoittuvilla alueilla ilmanlaatuhaitat ovat mahdollisia. Erityisesti tämä on huomioitava Hakunilan keskusta-alueen länsireunan ja Porttipuiston asumiseen muuntuvan kaupan alueen suunnittelussa. Kaskelanrinne ja Hakkilankallio ovat nykyisiä asuinalueita, ja niillä suojaetäisyydet Lahdenväylään on huomioitu asemakaavatasolla sijoittamalla sen varteen pysäköinti- ja suojaviheralueita.

Nykyisiä alueita, joilla ilmanlaatuvyöhykkeet ulottuvat asumisen alueille, ovat mm. Vantaanlaakso, Jokivarsi ja Päiväkumpu. Näille alueille saattaa tulla täydennysrakentamista. Myös Kivistössä on Hämeenlinnanväylän varressa toteutumaton pientaloalueen aluevaraus. Leppäkorven alueelle Lahdenväylän varteen on osoitettu nykyisten, vielä totetumattomien aluevarausten lisäksi hieman uutta pientaloaluevarausta. Sijainti ei ole asumiseen ihanteellinen väylän läheisyyden vuoksi ja edellyttää myös melusuojausta. Toisaalta meluvallien toteuttaminen takaa jonkin verran suojaetäisyyttä. Yksi uusi asumisen alue on myös osoitettu Kehä III ja Porvoonväylän kainaloon. Tämän alueen läheisyydessä liikennemäärien ennustetaan kasvavan, mutta kokonaismäärien jäävän kuitenkin sen verran maltillisiksi, että asumisen alue olisi mahdollista toteuttaa ilmanlaatuvyöhykkeet huomioiden.

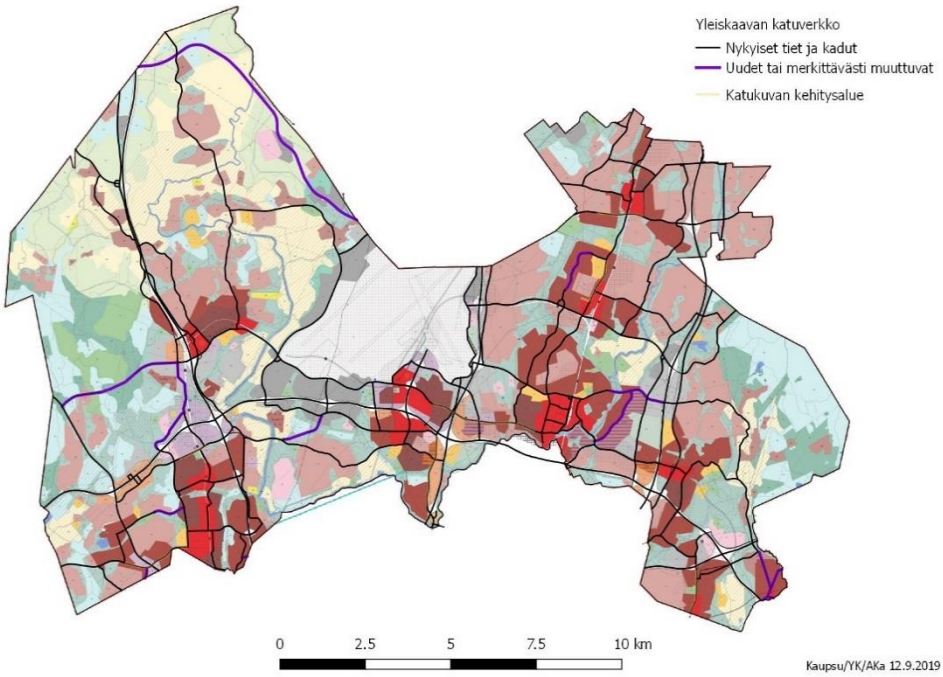
Osa Aviapoliksen alueesta vaikuttaa ilmanlaatuvyöhykkeiden ja -mallinnuksen kannalta ilmanlaadultaan heikolta. Tämän vuoksi väylien läheiset alueet on osoitettu erilaisille työpaikkatoiminnoilla. Erityisesti Kehä III ja Tuusulanväylän risteysalue on ilmanlaadun kannalta ongelmallinen, ja se on Ilmatieteen laitoksen mallinnuksen (2016) mukaan kaupungin ilmanlaadultaan heikoimpia paikkoja. Tällaisissa kohdissa ei voida suoraan soveltaa ilmanlaatuvyöhykkeitä, sillä päästölähteitä eli isoja väyliä on kaksi. Myös Koivuhaan täydentämisessä ilmanlaatu on huomioitava, sillä vaikka alue sijoittuu ilmanlaatuvyöhykkeiden ulkopuolelle, se sijaitsee Kehä II:n ja Tikkurilantien välissä, ja näistä molemmilla kulkee melko paljon raskasta liikennettä.

Kokonaisuudessaan yleiskaavan uudet ja erityisesti tiivistettävät asumisen alueet (Lapinkylä, Aviapolis, Leinelä, Länsisalmi, Korson tiivistyvät alueet, Maarinkunnas-Hakkila, pääradan varsi) sijoittuvat pääsääntöisesti suurten väylien ja vilkkaiden katujen ilmanlaatuvyöhykkeiden ulkopuolelle. Myös silloin, kun alueet ovat väylien varressa, niille voidaan sijoittaa asuinrakentamista ilmanlaatuvyöhykkeet huomioiden. Kaivokselan asumiseen osoitetulla entisellä työpaikka-alueella ilmanlaatu aiheuttaa eniten rajoituksia suojaetäisyyksien muodossa.

Liikennemäärien odotetaan ennusteen mukaan pienenevän joillakin katuyhteyksillä, mm. Hakunilassa ratikan reitin varrella sekä Myyrmäen ja Martinlaakson keskusta-alueilla. Keskusta-alueille alueille ohjataan lisää uutta asumista. Ratikan reitti on tärkeä kasvukäytävä, jonne ohjataan uutta asuinrakentamista. Ratikka ei tuota ilman epäpuhtauksia, joten ilmanlaatutilanne paranee. Ratikka ei tuota ilmanlaatua heikentäviä pakokaasupäästöjä, mutta raitiovaunut käyttävät jarruhiekkaa ja tuottavat sekä nostattavat katupölyä ilmaan.

5.3 Uudet tiet ja kadut sekä katukuvan kehitysalue

Yleiskaavassa on osoitettu nykytilaan nähden joitakin uusia tai merkittävästi muuttuvia katuyhteyksiä: Maantie 152, Tikkurilantien jatke, Petikontien jatke, Luhtitien jatke, Hakakorven tunneli, Valkoisenlähteentien jatke, muuttuva Santaradantie, Leineläntien jatke Valtimotielle sekä Östersundomin alueen uudet ja muuttuvat katuyhteydet (kuva 19). Näistä monet kulkevat alueilla, joilla on nykyisin vain vähän asutusta. Näistä maantien 152, Tikkurilantien jatkeen, Petikontien jatkeen sekä Hakakorven tunnelin varteen ei ole suunnitteilla myöskään uusia asuinalueita. Luhtitien jatke, Valkoisenlähteentien jatke, Santaradantie sekä Leineläntien ja Valtimontien välinen uusi katuyhteys sen sijaan kulkevat nykyisen asutuksen vierestä ja niiden ympärille on suunniteltu uusia ja täydentyviä asuinalueita. Näiden liikennemäärät jäävät ennusteen mukaan kuitenkin alle 10 000 ajoneuvon/vrk, joten tarvittavat ilmanlaatuvyöhykkeiden mukaiset suojaetäisyydet on mahdollista toteuttaa. Myös Östersundomin alueella katuverkko ja liikennetilanne muuttuisi merkittävästi nykytilanteeseen verrattuna, mutta liikennemäärät ennusteen mukaan suhteellisen pieniä.

Kuva 19. Yleiskaavan katuverkko, violetilla korostettuna uudet tai muuttuvat tiet ja kadut sekä asuinalueet katujen ja teiden lähellä.

Katukuvan kehitysalue -merkinnän tavoitteena on muokata katuympäristöstä kaupunkimaisempi, mikä voi tarkoittaa myös rakennusten rakentamista lähelle katua. Määräystekstissä korostetaan katutilan laadukkuutta ja viihtyisyyttä, missä ilmanlaatu on yksi tekijä. Vantaalla ei ole varsinaisia katukuiluympäristöjä, mutta kaupunkirakenteen tiivistyessä tulee huomioida, ettei sellaisia myöskään muodostu. Ilmanlaatuongelmia on kuitenkin mahdollista ehkäistä ja katuympäristön tuulettuvuutta lisätä myös esimerkiksi rakennusmassojen sijoittelulla silloinkin, kun rakennukset tulevat lähelle katua.

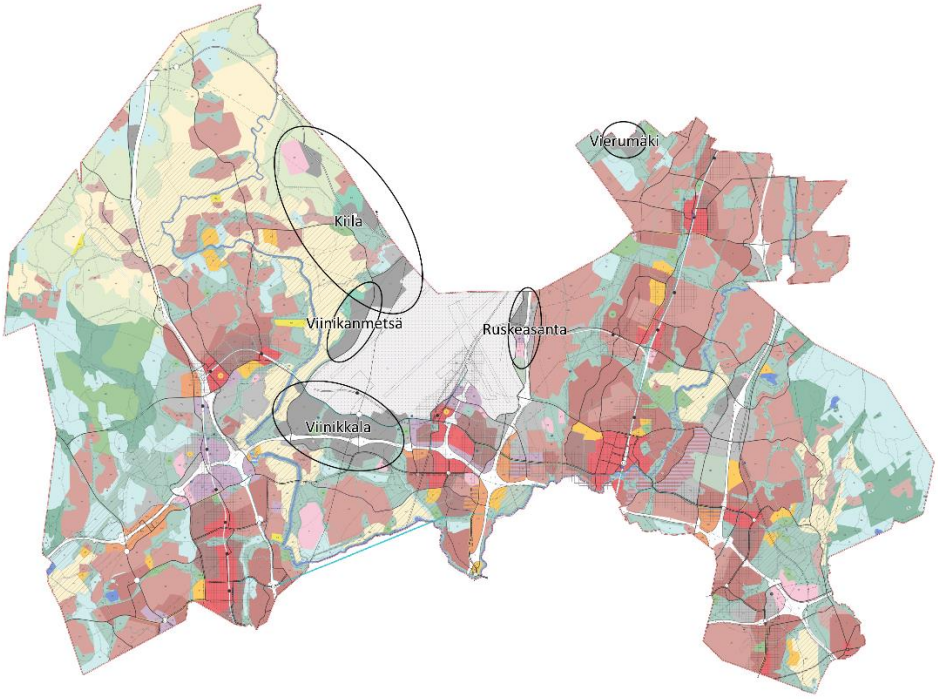
5.4 Työpaikka- ja teknisen huollon alueet

Yleiskaavan työpaikka-alueiden ilmanlaatuvaikutuksia arvioitiin tarkastelemalla yleiskaavan tuotanto- ja varastotoiminnoille (TT) varattujen alueiden sijoittumista, muutosta sekä kohdentumista suhteessa nykytilaan ja yleiskaavaan 2007. Arvioinnissa oletettiin pölyä tuottavien toimintojen, kuten murskaamojen ja betoniasemien sijoittuvan enimmäkseen yleiskaavan tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueille (TT). Tuotanto- ja varastotoiminnan alueille (TY) ja Yhdyskuntateknisen huollon alueille (ET) sijoittuu yleensä mm. logistiikkaa ja varikkotoimintoja, joiden ei arvioitu tuottavan ilmanlaadun kannalta merkittäviä määriä pölyä tai ilmaan kohdistuvia päästöjä. Työpaikka-alueiden lisäksi väliaikaista pölyä voi syntyä esimerkiksi rakentamisen tai purkamisen yhteydessä sekä toiminnoista, jotka ovat sijoittuneet yleiskaavan muille alueille.

Ilmanlaatuvaikutusten kohdentumista arvioitiin tarkastelemalla toimitila-alueiden läheisyydessä asuvien ihmisten määrää. Arvioinnissa huomioitiin nykyinen asukasmäärä ja verrattiin sitä yleiskaavan vuoden 2050 arvioituun asukasmäärän muutokseen. TT-alueiden vaikutusalueet ilmanlaatuun määriteltiin Valtioneuvoston kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojeluasetuksen (800/2010) mukaan, joka määrittelee ympäristöhäiriöitä tuottavien toimintojen sijoittumista (3 §) siten että: ”Toimintaa ei saa sijoittaa alle 400 metrin päähän melulle tai pölylle erityisen alttiista kohteista, kuten sairaalasta, päiväkodista, hoito- tai oppilaitoksesta”. Lisäksi

asetus määrittelee vähintään 300 metrin etäisyyden asumiseen tai loma-asumisen rakennuksiin tai läheisyydessä sijaitsevaan piha-alueeseen. TT-alueiden vaikutusvyöhykkeenä käytettiin 300 metriä asumisen alueiden yhteydessä ja 400 metriä nykyisten herkkien toimintojen tarkastelussa.

Yleiskaavassa tunnistettiin sijaitsevan ilmanlaadun kannalta mahdollisesti merkittäviä toimitila-aluekokonaisuuksia Kiilassa, Viinikanmetsässä, Viinikkalassa, Ruskeasannassa sekä Vierumäessä, jossa voimassaolevan yleiskaavan työpaikka- ja erityisalueita (TP, T, EM, EJ) on muutettu TT-alueiksi (kuva 20). Kiilan täyttömäen alue sekä osa Ruskeasannasta on tällä hetkellä vielä rakentamattomia alueita ja Korson Vierumäkeen on sijoitettu uusi TT-alue voimassa olevan yleiskaavan viheralueelle. Ruskeasannan työpaikka-alueiden (TT, TY) ja asumisen alueiden välissä kulkee Tuusulanväylä, joka asuinalueen kannalta merkittävämpi ilmanlaatuhaittojen aiheuttaja. Yleiskaavassa ei osoiteta yhdenkään TT-alueen tarkastelualueelle tehokkaampaa asumista, eikä pölyhaitoille altistuvien ihmisten määrän oleteta merkittävästi kasvavan. Kiilassa arvioidut työpaikka-alueiden vaikutusalueet ulottuvat joko kokonaan tai osittain olemassa oleville asumisen alueille ja nykyiset asukkaat voivat häiriintyä raskaammasta toiminnasta ja raskaasta liikenteestä.

Kuva 20. Mahdollisia pölyhaittoja tuottavien työpaikka- ja teknisen huollon alueiden keskittymät Yleiskaavassa 2020.

Vaikka merkittävimmät aluekokonaisuudet sijaitsevat voimakkaan lento- tai tiemelun alueella, jonne ei ole osoitettu lisää asukkaita, kaupungin tiivistyessä ympäristöhäiriöitä tuottavien toimintojen ja asumisen yhteensovittaminen on entistä haasteellisempaa. Olemassa olevien toimintojen ilmanlaatuvaikutukset huomioidaan kuitenkin uusien asuinalueiden / asumiseen muuntuvien alueiden tarkemman tason suunnittelussa. Tarkemman tason suunnittelussa ilmanlaatuvaikutuksia voidaan hillitä myös esimerkiksi toimintojen oikeanlaisella sijoittelulla ja teknisillä ratkaisuilla. Ympäristölupakäsittelyssä vuorostaan huomioidaan uusien merkittäviä ympäristöhäiriöitä tuottavien toimintojen päästöt ja asetetaan sille lupaehtoja.

5.5 Suositukset ja jatkosuunnitteluohjeet

Koska ilmanlaadun oletetaan paranevan tulevina vuosikymmeninä, olisi ilmanlaadun kannalta järkevää toteuttaa ensin sellaiset alueet, joilla ilmanlaatuongelmat ovat epätodennäköisiä. Tämän jälkeen voitaisiin tarkastella, kuinka ilmanlaatu on kehittynyt väylien varressa ja toteuttaa niitä, mikäli ilmanlaatu on parantunut.

Pientaloalueilla puunpoltto heikentää ilmanlaatua ja nyt ja todennäköisesti myös jatkossa. Keskeinen keino vähentää puun pienpolton päästöjä on varmistaa, että polttopuu on kuivaa ja tulisija tehokas ja vähäpäästöinen. Tähän ei voida yleiskaavalla vaikuttaa, mutta asemakaavatasolla ja rakennusluvassa voitaisiin huomioida pientalovaltaisilla alueilla mahdollisuus puun säilyttämiseen esim. puuvajassa.

Yleiskaavassa on melua koskeva yleismääräys, jonka mukaan koko kaava-alueella on meluntorjuntatarve lentomelua ja muuta liikennemelua vastaan. Meluntorjuntatarve tulee ottaa huomioon asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä. Ilmanlaatua ei ole huomioitu yleismääräyksissä, mutta sen voisi huomioida yleismääräyksessä, asuinalueiden määräyksissä tai tiealueiden ja katujen määräyksissä.

6 Yhteenveto, johtopäätökset

Vantaa on väylien ja ratojen halkoma kaupunki, jonka keskellä sijaitsee maan suurin lentokenttä. Eri liikennemuotojen melu kuuluu valtaosassa kaupunkia ja varsinaisia hiljaisia alueita on hyvin vähän. Hiljaisiksi koettuja alueita kuitenkin löytyy myös tiiviistä kaupunkirakenteesta. Vilkkaimpien teiden ja katujen läheisyydessä myös ilmanlaatu on ajoittain heikko. Myös pientaloalueilla ilmanlaatu heikkenee lämmityskaudella puun pienpolton vuoksi.

Useimmat yleiskaavassa esitetyistä uusista asumisen alueista sijoittuvat ilmanlaadun kannalta hyville paikoille. Melu sen sijaan on haasteena useimmilla hyvin saavutettavilla alueilla. Voimakkaimman lentomelun alueille ei ole osoitettu uutta asumista, vaan ne on varattu pääosin työpaikka-alueiksi ja etenkin raskaammat toiminnot on sijoitettu pääosin lentomelualueille.

Ilmanlaatuvaikutusten arvioinnissa tunnistettiin joitakin uusia asumisen aluevarauksia sekä voimassa olevan yleiskaavan mukaisia vielä toteutumattomia asuinaluevarauksia, joilla liikenteen aiheuttamat ilmanlaatuhaitat ovat mahdollisia. Tällaisia ovat mm. Kaivokselan entisten työpaikka-alueiden muuttamisen asumiseen Hämeenlinnanväylän varrella. Näillä alueilla täytyy tarkemmassa suunnittelussa huomioida ilmanlaatuvyöhykkeet riittävinä suojaetäisyyksinä vilkkaista teistä ja kaduista. Keskusta-alueilla, joilla ilmanlaatuvyöhykkeitä ei voi suoraan soveltaa, tulee ilmanlaatua arvioida tapauskohtaisesti ja huomioida keinot, joilla ilmanlaatuhaittoja ehkäistään.

Ilman epäpuhtauksien pitoisuudet ovat laskeneet pitkällä aikavälillä ja ajoneuvotekniikan kehittymisen myötä oletetaan polttoperäisten epäpuhtauksien määrän edelleen vähenevän. Esimerkiksi katupölyn määriin muutokset eivät kuitenkaan juuri vaikuta, sillä se syntyy mm. hiekoituksesta ja nastarenkaiden jauhaessa asfaltin pintaa, vaan ilmanlaatuhaitat tulee huomioida suunnittelussa jatkossakin.

Yleiskaavan tarkkuustasolla asumisen alueet on piirretty kiinni tiealueisiin ja katuihin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asuminen sijoitettaisiin välittömästi tien viereen, vaan tarkemman tason suunnittelussa huomioidaan ilmanlaadun kannalta tarvittavat suojaetäisyydet ja osoitetaan niille soveltuva käyttötarkoitus, kuten suojaviheralue. Meluntorjunta on järkevää toteuttaa suunnittelemalla rakentaminen kokonaisuuksina, jolloin melu voidaan torjua rakennusmassoilla meluesteiden sijaan. Kovimmat melutason kuitenkin rajoittavat rakentamisen ratkaisuja.

Lähteet

Airola. H. & Myllynen, M. 2015. Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa. Uudenmaan ELY-keskus 2015. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-314-244-2

Asikainen, A., Hänninen O. ja Pekkanen, J. 2013. Ympäristöaltisteisiin liittyvä tautitaakka Suomessa. Ympäristö ja Terveys-lehti 5:2013, 44 vsk.

Finavia Oyj 2018. Helsinki-Vantaan lentoaseman lentokonemelun hallintasuunnitelma 21.12.2018.

Helsingin kaupungin ilmansuojelusuunnitelma 2017-2024, Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 11/2016. https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ohjelmat/ilman/

Helsingin kaupunki 2019. Liikennemelu ja koti. Neuvoja asuintalon meluntorjuntaan. Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala.

HSY 2015. Ilmansaasteiden terveysriskit teiden ja katujen varsilla. https://www.hsy.fi/sites/Esitteet/EsitteetKatalogi/Julkaisusarja/2_2015_Ilmansaasteiden_terveysriskit_teiden_ja_katujen_varsilla.pdf

HSY 2016. Tulisijojen käyttö ja ja päästöt pääkaupunkiseudulla vuonna 2014. https://www.hsy.fi/sites/Esitteet/EsitteetKatalogi/Julkaisusarja/2_2016_Tulisijojen_kaytto_ja_paastot_2014.pdf

HSY 2016b. Kaivokselan ilmanlaatuarvio. HSY 7.11.2016.

Hänninen, O., Korhonen, A., Lehtomäki, H., Asikainen, A. & Rumrich. I. 2016. Ilmansaasteiden terveysvaikutukset. Ympäristöministeriön raportteja 16/2016. Helsinki 2016. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74861/YMra_16_2016.pdf

Ilmatieteen laitos, 2016. Pääkaupunkiseudun päästöjen leviämismalliselvitys. Autoliikenteen, energiantuotannon, laivaliikenteen ja lentoliikenteen typenoksidi-, pienhiukkas- ja rikkidioksidipäästöjen leviämismallinnus. http://expo.fmi.fi/aqes/public/PKS_Ilmanlaaturaportti_01.06.2016.pdf

Kaski, N. 2018. Ilmanlaatu vilkasliikenteisessä katukuilussa ja sen lähiympäristössä. Mittauksia eri korkeuksilla ja etäisyyksillä päästölähteestä. Opinnäytetyö, Lahden ammattikorkeakoulu.

LIME-työryhmän mietintö 15.6.2001. Liikennemelun huomioon ottaminen kaavoituksessa. Suomen ympäristö 493. Helsinki, 2001. Saatavilla https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40628/SY_493.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Männikkö, J-P, Niemi, J., Ritola, R., Kupiainen, K., Pirjola, L., Väkevä, O. & Virtanen, T. 2014. Parhaat talvikunnossapidon käytännöt hengitettävän katupölyn vähentämiseen. REDUST-hankkeen raportti. Helsinki 2014. https://www.ymk-projektit.fi/redust/arkistot/434

Ohtonen, K., Loukkola, K. ja Aarnio, P. 2018. Ilmanlaatu pääkaupunkiseudulla vuonna 2018. HSY:n julkaisuja 4/2019

Promethor 2019. Vantaan ratikan yleissuunnitelma välille Mellunmäki-Lentoasema. Meluselvitys 6.8.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö 2003. Asumisterveysohje, Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2003:1, Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2003, 93 s.

Uudenmaan ELY-keskus 2015. Ilmanlaatu maankäytön suunnittelussa. Opas 2/2015. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/113539/OPAS_2_2015.pdf?sequence=5

Valtioneuvoston asetus kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta 800/2010

Valtioneuvoston asetus meluselvityksistä ja meluntorjunnan toimintasuunnitelmista 823/2018

Valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista 993/1992

Vantaan kaupunki 2017. Vantaan liikennemelu 2017. Ympäristömeludirektiivin mukainen selvitys. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134247_vantaan_meluselvitys_2017.pdf

Vantaan kaupunki 2017b. Vantaan yleiskaavojen ajantasaisuuden arviointi. Yleiskaava 2007 ja Marja-Vantaan osayleiskaava. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/129820_kaupsu-yleiskaavojen-ajantasaisuuden-arvointi.pdf

VTT. LIPASTO. Suomen liikenteen pakokaasupäästöjen ja energiankulutuksen laskentajärjestelmä - http://lipasto.vtt.fi/.

Vuorinen, J., Niemi, J., Kousa, A. 2015. Kasvillisuuden ja meluesteiden vaikutus ilmanlaatuun liikenneympäristöissä. HSY:n julkaisuja 4/2015. https://www.hsy.fi/sites/Esitteet/EsitteetKatalogi/Julkaisusarja/4_2015_Kasvillisuuden_ja_melueste iden_vaikutus_ilmanlaatuun_liikenneymparistoissa.pdf

Wiik, M., Vihavainen, M., Klinga, T. & Karjalainen, T. 2005. Hiljaiset alueet Vantaalla. Suomen ympäristö 748. Ympäristöministeriö, Helsinki. http://hdl.handle.net/10138/40501

Ympäristöministeriö 2019. Kansallinen ilmansuojeluohjelma 2030. Ympäristöministeriön julkaisuja 7/2019. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-008-8

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ääniympäristöstä 796/2017

Yleiskaava 2020 - Sosiaalisten vaikutusten arviointi

25.10.2019

SISÄLLYS

Johdanto 3

Mitä on sosiaalisten vaikutusten arviointi? 4

Sosiaalisten vaikutusten arviointiprosessi 4

Yleiskaavan tavoitteet ja ratkaisut 5

Miten kaupunki kasvaa? 7

Arjen toimintaympäristö 9

- Liikkuminen, kulkutavat 9
- Työpaikat 12
- Palveluiden riittävyys ja saavutettavuus 14
  - Sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen palvelut 15
  - Kaupalliset palvelut 17
- Virkistyksen ja vapaa-ajan mahdollisuudet 18
- Asuminen 23
  - Alueiden erilaistuminen 25

Asukkaiden kokema elinympäristö 27

- Imago 27
- Identiteetti 27
- Yhteisöllisyys 28
- Viihtyisyys 30
- Terveellisyys, ympäristöhäiriöt 32

Yhteenveto 34

JOHDANTO

Yleiskaava 2020:n keskeisimpinä periaatteina on, että kasvunäkymistä huolimatta uusia kaupunkirakenteen avauksia ei kaavassa osoiteta, vaan kasvu ohjataan nykyrakenteeseen tiivistäen ja uudistaen. Tämän takia myös sosiaalisia vaikutuksia ilmenee jo ennen uusien asukkaiden muuttoa nykyisten asukkaiden arjessa.

Yleiskaavalla halutaan edistää arjen toimivuutta, sitä että Vantaa on asukkailleen hyvä kotikaupunki. Toimivassa arjessa liikenne on sujuvaa, työpaikka -sekä palvelutarjonta on monipuolista ja se on saavutettavissa sujuvan matkan päässä. Näiden vastapainona tarvitaan monipuolisia asumisen mahdollisuuksia ja viihtyisiksi koettuja asuinympäristöjä sekä virkistyksen ja vapaa-ajan palveluita. Näiden arjen osa-alueiden toimiessa hyvin yhteen vahvistuu myös muiden käsitys Vantaasta hyvänä kotikaupunkina.

Yleiskaavan tavoitteiden *(Yleiskaavan tavoitteet 22.01.2017)* kestävyyden raamissa sosiaalinen kestävyys on yksi osa kokonaisuutta.

Sosiaalisesti kestävän kaupungin tulee edistää asukkaiden hyvinvointia ja vähentää alueellista eriarvoisuutta. Alueellinen eriarvoistumisen hidastaminen edellyttää kaupungilta merkittäviä toimenpiteitä. Asuntopolitiikalla, kuten asuntojen hallintomuotojakauman säätelyllä, on merkittävä rooli eriarvoistumiskehityksen ehkäisyssä. Yleiskaavalla voidaan luoda uusia rakentamismahdollisuuksia taantuvilla alueilla, minkä johdosta asuntokanta voi monipuolistua. Myös kaupungin uudistaminen purkamalla ja tehostamalla vanhaa rakennuskantaa tarjoaa mahdollisuuksia asuntokannan rakenteen uudistamiseen. Liikkumisyhteyksien kehittäminen voi puolestaan toimia positiivisen kaupunkiuudistuksen käynnistäjänä, samalla kun se parantaa alueen liikkumismahdollisuuksia.

Tiivistyminen ja rakennetun ympäristön laajeneminen edellyttävät vastavuoroisesti suurempaa huomiota julkisen kaupunkitilan laatuun. Kaupungin tiivistyessä tulee varmistaa, että rakennettu ympäristö on edelleen vehreä ja viihtyisä. Ympäristön muuttuessa kaupunkimaisemmaksi tulee sen mahdollistaa kaupunkimaisempi palvelutarjonta kuten peruspalveluiden hyvä saatavuus ja saavutettavuus.

Hyvinvoinnin edistäminen yleiskaavassa liittyy erityisesti ympäristöhäiriöiden aiheuttamien haittojen vähentämiseen sekä elinympäristön laadun tuottamien hyötyjen lisäämiseen. Haitoista kaupunkiympäristössä korostuvat melu ja ilman epäpuhtaudet, joita erityisesti liikenne aiheuttaa.

Tässä raportissa tarkastellaan sosiaalisia vaikutuksia yleiskaavatasolla. Monet ilmenevät vaikutukset ovat riippuvaisia kuitenkin siitä, miten yleiskaavan toimenpiteet toteutuvat ja miten lukuisat muut asukkaiden elinympäristössä toimivat tahot toimivat. Sosiaaliset vaikutukset ovat tyypillisesti epävarmoja, johtuen niiden monimutkaisista vaikutusketjuista ja muutosten ennustettavuuden vaikeudesta. Yleiskaavan sosiaalisten vaikutusten arvioinnin tehtävänä on tuoda keskusteluun niitä ilmiöitä ja kehityskulkuja, joihin yleiskaava suoremmin tai epäsuoremmin vaikuttaa.

MITÄ ON SOSIAALISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI?

Sosiaalinen vaikutus voidaan määritellä ihmiseen, yhteisöön tai yhteiskuntaan kohdistuvaksi vaikutukseksi, joka aiheuttaa muutoksia ihmisten hyvinvointiin. Muutoksen laatu riippuu siitä, kenen näkökulmasta muutosta tarkastellaan. Vaikutus voi näyttäytyä täysin erilaisena näkökulmasta riippuen. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä voidaan puhua myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnista, jossa tarkastellaan terveydellisiä vaikutuksia. Näiden välinen rajanveto on usein haastavaa, joten niiden tarkastelu yhdessä on perusteltua.

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan erityisesti ihmisten hyvinvointia, elinoloja ja viihtyvyyttä. Suunnitelman laajuus ja tarkkuustaso vaikuttaa siihen, mitä seikkoja sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa huomioidaan. Sosiaalisten vaikutusten arviointi yleiskaavatasolla on yleispiirteistä tarkastelua kaavan *merkittävistä* vaikutuksista. Haasteena on vaikutusten mittaaminen, miten osoittaa subjektiivisesti koettuja vaikutuksia luotettavasti.

Yleiskaavatasolla sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa voidaan tunnistaa vaikutuksia seuraavista teemoista:

Arjen toimintaympäristö

- Liikkuminen
- Työpaikat
- Palvelut
- Virkistys ja vapaa-aika
- Asuminen

Asukkaiden kokema elinympäristö

- Imago
- Identiteetti
- Ympäristön viihtyisyys
- Ympäristön terveellisyys

SOSIAALISTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTIPROSESSI

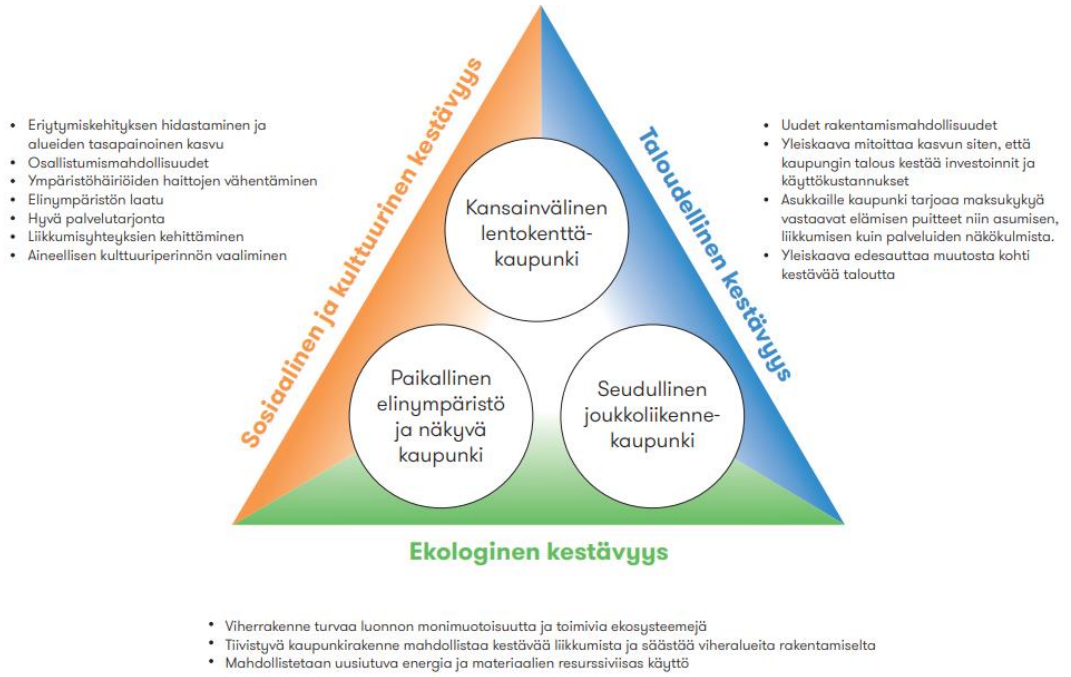
Yleiskaavan sosiaalisia vaikutuksia arvioitiin yleiskaavaluonnoksen (KH 11.2.2019) perusteella. Arviointityö on laadittu yleiskaavatiimin toimesta yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen, sivistystoimen sekä maankäytön toimialan (kiinteistöt ja asuminen) kanssa.

Sosiaaliset vaikutukset ovat monipuolinen kokonaisuus, jolla on useita yhtymäkohtia ja päällekkäisyyksiä muiden vaikutusten kanssa. Sosiaalisia vaikutuksia on käsitelty muissakin yleiskaavasta laadituissa vaikutusten arvioinneissa, joita on nostettu ”lue lisää”- ruutuihin. Lisäksi tekstin joukossa esitetään yleiskaavaluonnoksen mielipiteissä saatuja kommentteja, jotka ilmentävät osaltaan yleiskaavan sosiaalisia vaikutuksia. Sosiaalisia vaikutuksia on pyritty tunnistamaan kaupunkiorganisaation sisällä poikkihallinnollisesti. Tunnistaminen ei ole ollut ongelmatonta, johtuen vaikutusten epävarmuudesta ja monimutkaisuudesta.

Tässä raportissa pyritään vastaamaan, miten kaupunki toimii asukkaittensa ja muiden käyttäjien elinympäristönä ja miten yleiskaava vaikuttaa asukkaiden kokemukseen omasta elinympäristöstä.

YLEISKAAVAN TAVOITTEET JA RATKAISUT

Yleiskaavan tavoitteiden perustana on kestävän kehityksen ulottuvuudet, joista yhtenä on sosiaalinen kestävyys. Sosiaalisessa kestävässä kaupungissa keskeistä on hyvä elinympäristö, joka on terveellinen, laadukas ja toimiva sekä alueellisesti tasapainoinen.

Kuva 1. Yleiskaavan tavoitteet nojaavat kestävän kehityksen ulottuvuuksiin

Vantaan yleiskaava 2020:n tavoitteet kiteyttävät tulevaisuuden Vantaan kolmella tarkastelutasolla: kansainvälisenä hyvänä kotikaupunkina, seudullisena joukkoliikennekaupunkina sekä kansainvälisenä lentokenttäkaupunkina. Tavoitteiden reunaehtona on kasvun kestävyys niin ekologisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin taloudellisesti. Kaikilla tavoitteilla on yhtymäpintansa yleiskaavan sosiaalisiin vaikutuksiin.

Paikallisen tason tavoittella kehitetään Vantaasta tasapainoisten aluekeskusten kaupunkia, jossa kaupunkiympäristö kannustaa liikkumaan lihasvoimalla, ja jossa tärkeimmät päivittäiset palvelut ovat helposti saavutettavissa kestävin kulkumuodoin. Vantaasta halutaan kehittää eriytymistä torjuva ja vehreä kotikaupunki, jossa kulttuuriympäristö on näkyvä osa kaupunkia.

Seudullisen tason tavoitteilla kasvu ohjataan keskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeille. Joukkoliikenteen yhteyksistä luodaan nopeat yhteydet seudun keskusten välille ja teknisten verkostojen sekä tavaraliikenteen toimivuus varmistetaan. Pyöräilylle luodaan laatukäytäväverkosto. Seudullinen viheraluejärjestelmä turvataan ja ekologisia yhteyksiä vahvistetaan.

LUE LISÄÄ:

Yleiskaava 2020: Tavoitteet, kaupunginhallitus 22.1.2018

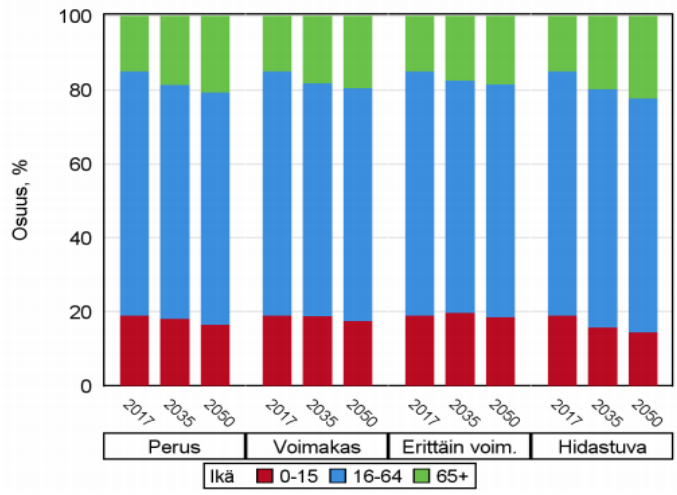
Kansainvälisen lentokenttäkaupungin tavoitteilla varmistetaan lentokentän kasvun edellytykset ja hallitaan lentämisestä aiheutuvia ympäristöhäiriöitä. Vantaan kansainvälisiä vahvuuksia aina luonnosta lentokenttään vahvistetaan osana kaupungin elinvoimaa. Pääkeskustoista Tikkurilasta, Myyrmäestä ja Aviapoliksesta kehitetään

monipuolisia työpaikkojen ja palveluiden keskittymiä. Myös muualla Vantaalla turvataan riittävät työpaikkarakentamisen mahdollisuudet.

MITEN KAUPUNKI KASVAA?

Vantaan yleiskaavan lähtökohdaksi on laadittu väestöskenaarioita, arvioita väestökasvusta vuoteen 2050 mennessä. Skenaarioita oli kaikkiaan seitsemän vaihdellen hidastuvasta kasvusta (2050 268 000 asukasta) erittäin voimakkaaseen kasvuun (2050 370 000 asukasta). Yleiskaavassa lähtökohdaksi on otettu voimakkaan kasvun skenaario, jonka mukaan Vantaalla on vuoteen 2050 mennessä 335 000 asukasta. Tämä väestönkasvu on yleiskaavassa ohjattu erityisesti keskustoihin, asemanseuduille sekä vahvojen joukkoliikenneyhteyksien yhteyteen. Kun uusia alueita rakentamiseen ei avata, keskittyy kasvusta aiheutuvat vaikutukset myös jo nykyisten asukkaiden elinpiiriin.

Vantaalla väestön kasvaessa sen ikärakenteen oletetaan vanhenevan. Tämä edellyttää kaupungilta parempaa kytkeytyneisyyttä ja esteettömyyttä sekä elinkaariajattelua elinympäristön suunnittelussa. Väestön ikärakenteen vanhenemisen lisäksi väkiluvun kasvu hidastuu vuoteen 2050 mennessä. Vantaan ikääntyneen väestön määrän voimakas lisääntyminen vuoteen 2050 saakka edellyttää, että heidän asumisen, liikkumisen ja palveluiden tarpeet huomioidaan kaikissa kaavoituksen vaiheissa.

Kuva 2. Yleiskaavan väestöskenaariot ja väestön ikärakenne (Vantaan yleiskaava 2020, väestöskenaariot 2050.)

Lähivuosien väestönkasvu tuo mukanaan haasteita palvelujen järjestämiseen kaikille ikäryhmille. Alle kouluikäisten, 0–6-vuotiaiden, määrän ennustetaan kasvavan vuoteen 2025 mennessä noin 1 700 lapsella nykyisestä vajaasta 18 600 lapsesta. Alakouluikäisten, 7–12-vuotiaiden, määrä pysyy lähes muuttumattomana ja yläkouluikäisten, 13– 15-vuotiaiden, määrän ennustetaan lisääntyvän runsaalla 1000 lapsella vuoteen 2025 mennessä. 75 vuotta täyttäneiden määrän ennustetaan kasvavan vuoteen 2025 mennessä lähes 20 000 henkilöön nykyisestä 13 400 henkilöstä, ja vuonna 2035 heitä on yli 26 000 henkilöä. Vantaan väestörakenne muuttuu siten ennusteen mukaan vanhemmaksi. Myös väestön kielirakenne näyttää muuttuvan ja vieraskielisen väestön määrä lisääntyvän tulevallakin vuosikymmenellä. Vuoden 2019 alussa vieraskielisiä oli Vantaalla 18,9 prosenttia. Vuonna 2019 Helsingin seudulle tehdyn vieraskielisen väestön ennusteen mukaan

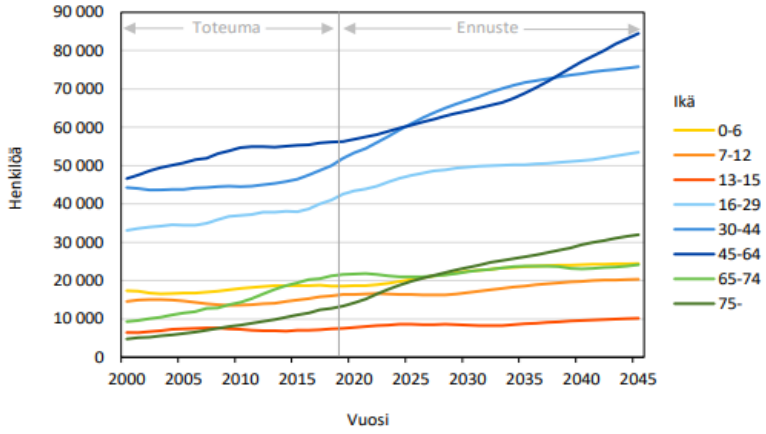
LUE LISÄÄ:

Vantaan väestö 2017/2018. Vantaan tietopalveluyksikön julkaisu B2: 2019

Vantaan väestöennuste 2019. Vantaan kaupungin tietopalvelun julkaisu A1: 2019

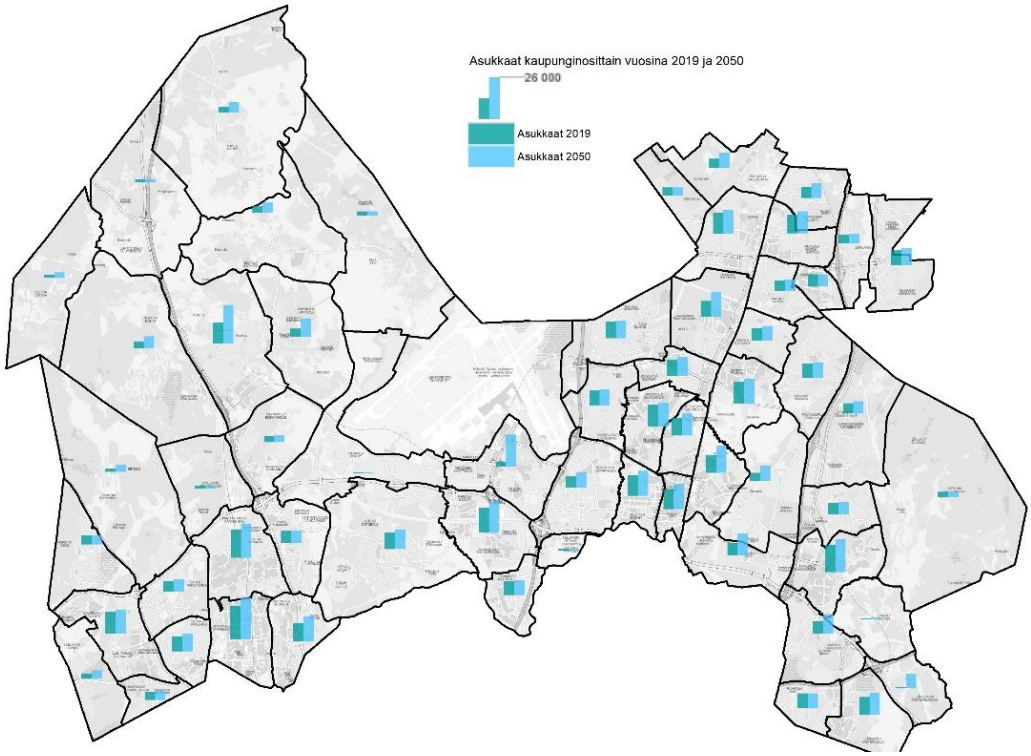
Vantaan yleiskaava 2020, väestöskenaariot 2050. 24.10.2017

muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien osuus kasvaisi Vantaalla 24 prosenttiin vuoteen 2025 mennessä, eli noin 60 800 henkilöön. (Vantaan väestöennuste 2019).

Kuva 3. Väestön kehitys ikäryhmittäin vuoteen 2045 saakka. (Vantaan väestöennuste 2019.)

Muuttoliikkeellä on ollut merkittävä rooli kaupungin kasvussa ja kunnan elinvoiman säilyttämisessä. Vantaan väestöennusteen (vuosille 2020-2045) mukaan suurin osa koko ennustekauden väestönkasvusta johtuu muuttoliikkeestä. Muuttoliike tasapainottaa väestörakennetta, joka muutoin painottuisi ikääntyvään väestöön. Muuttoliikkeeseen perustuvan väestönkasvun seurauksena myös aiempaa pienempi osuus vantaalaisista on Suomessa syntyneitä. Jatkossa yhä suurempi osuus muuttoliikkeestä on lähtöisin ulkomailta. Muuttoliike vaikuttaa

Kuva 4. Yleiskaava ohjaa kasvun painopisteet keskustoihin. Väkiluku kasvaa voimakkaimmin pääkeskusten lisäksi Kivistössä ja ratikan varrella.

keskeisesti myös kunnan verotuloihin sekä peruspalveluista aiheutuviin kustannuksiin. Asuntotyypit ja muuttajien resurssit vaikuttavat siihen, minne muuttoliike Vantaan sisällä suuntautuu.

Yleiskaava ohjaa väestönkasvun kokonaisuudessaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen säästäen resurssiviisaasti maata luonnolle ja mahdollistaen varautumisen tulevaisuuden muutoksiin. Voimakkaimmin kasvavat pääkeskukset Tikkurila, Myyrmäki ja Aviapolis. Myös muut pienemmät keskukset kasvavat. Kivistö ja Aviapoliksessa Veromiehen kaupunginosa kasvavat uusiksi merkittäviksi asumisen painopisteiksi.

ARJEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Arvioitaessa ihmisten arjen toimintaympäristöä ja sen toimivuutta keskeisenä tarkastelun näkökulmana on erityisesti ns. herkät väestöryhmät, kuten lapset, vammaiset ja vanhukset. Kun elinympäristö on heille toimiva, se vastaa yleensä myös muiden väestöryhmien tarpeisiin. Arvioinnin kohteina on mm. etäisyydet tärkeimpiin arjen toimintoihin (kuten kauppaan, kouluun, päiväkotiin, työpaikalle). Yleiskaavan tavoitteiden mukainen ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia liikunnalliselle ja aktiiviselle elämäntavalle, jossa liikutaan lihavoimin sekä joukkoliikenteellä. Sujuva arki edellyttää myös vaihteleviin asumisen tarpeisiin vastaavaa asuntokantaa, palveluverkon riittävyyttä ja saavutettavuutta, virkistyksen mahdollisuuksia sekä työpaikkoja. Ideaalitilanteessa Vantaan keskustat toimivat itsenäisinä kokonaisuuksinaan, joiden välillä on tehokkaat ja hyvin saavutettavat yhteydet.

Yhtenä yleiskaavan lähtökohdista ollut *elinympäristötavoite* koostuu keskeisesti palveluiden saavutettavuudesta, liikkumismahdollisuuksista, virkistysmahdollisuuksista sekä kaupunkiympäristön ilmeestä. Elinympäristön vetovoimatekijät ovat erilaisia tiivisti rakennetuilla kerrostaloalueilla, pientalovaltaisilla alueilla ja haja-asutusalueilla. Yhä useamman vantaalaisen asuessa tiivisti rakennetuilla alueilla, tulee kaupungin vastavuoroisesti taata näillä alueilla tiiviin asumisen edut. Samalla pientalovaltaisilla alueilla tulee pitää huolta näiden alueiden arvoista, ja toisaalta tunnistaa, että siellä ei välttämättä löydy tiiviiseen elinympäristöön liittyviä etuja.

LIIKKUMINEN, KULKUTAVAT

Yleiskaavan ratkaisut:

- *Ratikka Länsimäestä Aviapolikseen*
- *Katukuvan kehittämisvyöhykkeet*
- *Lentorata*
- *Joukkoliikenteen runkolinjat*
- *Pyöräilyn laatukäytävät, eli ”baanat”*
- *Kaupunkiympäristön käveltävyys*

Yleiskaavan tavoitteena on kehittää Vantaasta kaupunki, jossa kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä liikkuminen on helppoa ja houkuttelevaa. Tavoite on MAL 2019 -suunnitelman vision mukainen. Visiossa seudun liikennejärjestelmä pohjautuu kestäviin liikkumismuotoihin palvellen saavutettavuutta ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Tämä näkyy yleiskaavassa muun muassa maankäytön kasvun painottumisena kestävän liikkumisen kannalta myönteisille vyöhykkeille, kuten keskustoihin ja ratikan varteen. Vyöhykkeet puolestaan muuttuvat liikennejärjestelmän kehittyessä. Maankäytön ensisijaiset kehittämisvyöhykkeet on niin ikään määritelty seudulle MAL 2019 -suunnitelmassa.

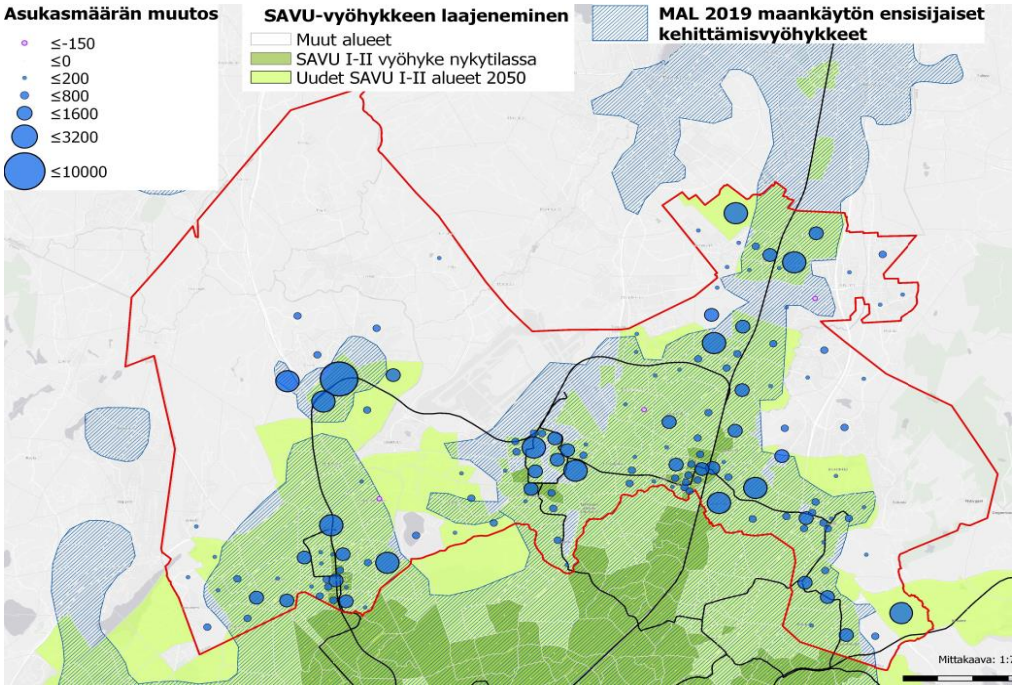
Itäisen Vantaan kaupunginosien kytkeminen raideverkkoon on yleiskaavan merkittävin yksittäinen liikkumisen edellytyksiä parantava tekijä ja yleiskaavaluonnoksesta tehdyn liikenne-ennusteen perusteella Vantaan ratikka nostaakin joukkoliikenteen kulkutapaosuutta Hakunilassa ja Länsimäessä. Suurin vaikutus kulkutapaosuuksiin on kuitenkin liikenteen hinnoittelulla, joka on yleiskaavasta riippumaton tekijä.

LUE LISÄÄ:

MAL 2019: Helsingin seudun maankäyttö, asuminen ja liikenne

Vantaan yleiskaavan liikenteelliset vaikutukset. Raportti 25.6.2019

Vantaan ratikan yleissuunnitelma 18.9.2019

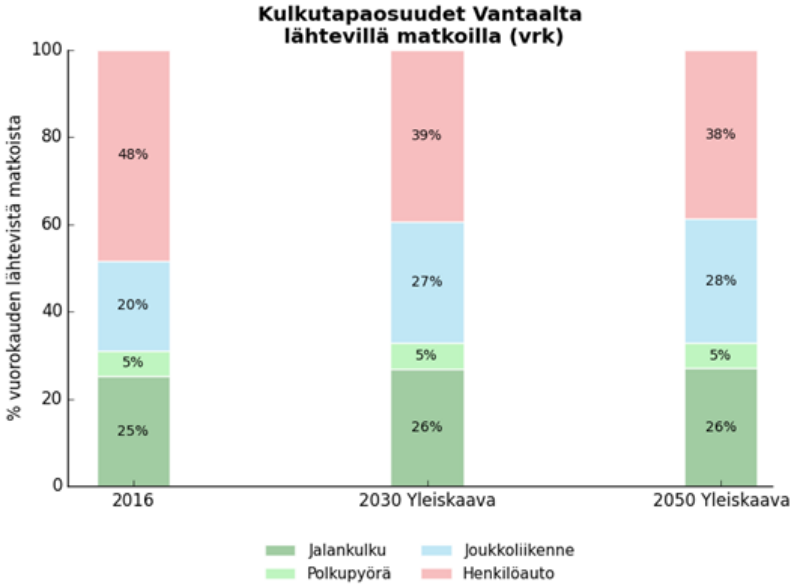
Kuva 5. Yleiskaavassa esitetty uusi asutus sijaitsee pääosin kestävän liikkumisen kannalta parhailla vyöhykkeillä (SAVU I-II vyöhykkeet).

Raitiotien varressa olevilla alueilla on paljon kehittämispotentiaalia ja Vantaan ratikka tuo niiden kehittämiselle uusia mahdollisuuksia. Tämä kuitenkin edellyttää yleiskaavan linjaamista siten, että mahdollisuudet voivat toteutua. Ratikan reitti tulee olemaan keskeinen kaupunkikehittämisen kannalta erityisesti Vantaan itäisille alueille. Erityisesti Hakunilassa ratikka lisää mahdollisuuksia kaupunkimaisen keskusta-alueen rakentumiselle. Yleisestikin tiiviimmillä keskusta-alueilla sekä pysäkkien ympäristöissä palvelupotentiaali kasvaa kaupunkirakenteen ja -kuvan muuttuessa sekä kehittyessä. Vantaan ratikan vaikutusten arvioinnin mukaan tällä on positiivinen vaikutus eri alueille sekä niiden profiileille ja niistä tulee uudella tavalla houkuttelevia. Raitiotie palvelee myös matkailijoita esimerkiksi Heurekan ja Fazerin saavutettavuuden parantuessa.

Väestönkasvun myötä matkamäärät kasvavat kaupungissa. Liikenne-ennusteen mukaan kasvu painottuu kävelyyn, pyöräilyyn sekä joukkoliikenteeseen ja tämä johtaa liikenteen suoritteiden sekä päästöjen vähenemiseen. Toki myös henkilöautoliikenteen määrä kasvaa, mutta kasvun painottuminen kestäviin kulkumuotoihin on positiivinen kehityssuunta, vaikkakin se on pitkälti riippuvainen liikenteen hinnoittelusta. Liikenne-ennusteen herkkyystarkastelujen perusteella ilman liikenteen hinnoittelun käyttöönottoa lyhyellä aikavälillä henkilöautomatkojen määrä kasvaisi samalla vauhdilla asukas- ja työpaikkamäärien kanssa. Tämä aiheuttaisi haasteita liikenteen

sujuvuudelle, koska liikenteen käytettävissä oleva tila ei kaupungin tiivistyessä kasva, mutta liikenteen määrä kuitenkin lisääntyisi.

Joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen parantaa erityisesti lasten sekä vanhusten liikkumisen edellytyksiä ja edistää siten mm. erilaisten palveluiden saavutettavuutta. Yleiskaavassa osoitetut pyöräilyn baanat tukevat erityisesti keskusten välistä sekä pitkämatkaista pyöräilyä. Lisäksi tehostettu talvikunnossapito baanoilla pidentää pyöräilykautta ja tarjoaa asukkaille vaihtoehtoja liikkumiseen myös talvella.

Kuva 6. Yleiskaavaluonnoksesta laaditun liikenne-ennusteen mukaan kestävien kulkutapojen osuus kasvaa Vantaalta lähtevillä matkoilla (Vantaan yleiskaavan liikenteelliset vaikutukset, s. 14).

Liikenne-ennusteet laadittiin kahdelle vuodelle, 2030 ja 2050, ja raportissa todetaan, että nykytilanteesta vuoteen 2030 tapahtuvat muutokset liikenteessä vastaavat yleiskaavalle määriteltyjä tavoitteita. Oletetut toimenpiteet liikennejärjestelmässä parantavat ennusteen mukaan liikenteen sujuvuutta ja yhdessä maankäytön tiivistymisen kanssa saavutettavuus paranee, mikä puolestaan luo edellytyksiä elinkeinoelämän kehittymiselle. Liikenne-ennusteen mukaan työvoiman saavutettavuus paranee edelleen vuoteen 2050 mennessä asukasmäärän kasvun ja tiivistymisen takia, mutta Vantaan kaupunkikeskustojen välinen saavutettavuus saattaa heikentyä. Liikennejärjestelmä on seudullinen kokonaisuus ja esimerkiksi Pisararadan suunnitelmissa esitetty junien ajantasauspaikka Kehäradalle Lapinkylän asemalla heikentäisi Myyrmäen ja Kivistön osalta joukkoliikenteen saavutettavuutta muihin Vantaan keskuksiin.

”Erittäin hyvä, että on päätetty parantaa Vantaa imagoa parantamalla nykyisiä asuinalueita. Nykyiset kasvukeskukset kuten Tikkurila ja Myyrmäki houkuttaa ihmisiä muuttaa tänne ja jos vielä saisi tehokkaan bussiyhteyden Tikkurila-Aviapolis-Myyrmäki välillä, niin työssäkäynti olisi paljon helpompaa. Ratikka ehdottomasti helpottaa ja jos sen rinnalle pystyy laittaa vielä pyöräbaanan, niin pystyisin luopumaan autosta ja ottaa pyörän käyttöön.”

(yleiskaavaluonnoksesta saatu mielipide)

Yleiskaavan ratkaisut:

- *Työpaikka-alueita muuntuu osin asumiseen*
- *Keskustat laajenevat ja tiivistyvät, myös työpaikkoja lisää*
- *Työpaikka-alueiden painopiste siirtyy Aviapoliksesta ja Kehä III:n varrelta pohjoiseen ja länteen (kaupunkirakenteen reunoille)*

Työpaikkojen määrä Vantaalla on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Vuonna 2016 Vantaalla oli 110784 työpaikkaa. Vantaan työllisistä työntekijöistä vajaalla puolella oli tuolloin työpaikka Vantaalla ja noin 60% työntekijöistä tuli Vantaan rajojen ulkopuolelta.

Kuluvalla vuosikymmenellä työpaikkamäärä on kasvanut yli kuusi prosenttia. Määrän ennustetaan kasvavan myös jatkossa. Teollisuuden ja kaupan työpaikkojen osuus työpaikoista pienenee, kun taas etenkin matkailu- ja ravitsemistoiminnan, kiinteistö- ja tutkimuspalveluiden, elinkeinoelämän palveluiden sekä muiden palveluiden osuus kasvaa. Määrällisesti eniten uutta kerrosalaa tarvitaan varastorakennuksiin, tilankäytön tiivistyessä etenkin toimistoissa.

Vantaa on pitkään tunnettu seudun logistisena keskuksena ja lentokentän ansiosta tärkeänä työelämän liikennevirtojen solmukohtana. Aviapolis on Suomen voimakkaimmin kehittyvä ja nyt pääkaupunkiseudun toiseksi suurin työpaikkakeskittymä.

Yleiskaavan ajantasaisuuden arvioinnissa todettiin, että Vantaalla on työpaikkavarantoa useaksi kymmeneksi vuodeksi eteenpäin. Yleiskaavan tavoitteena on ollut luoda ja ylläpitää Vantaan monipuolisia työnteon mahdollisuuksia.

LUE LISÄÄ:

Vantaan yleiskaava 2020: Elinkeinopoliittisten vaikutusten arviointi. 09.09.2019

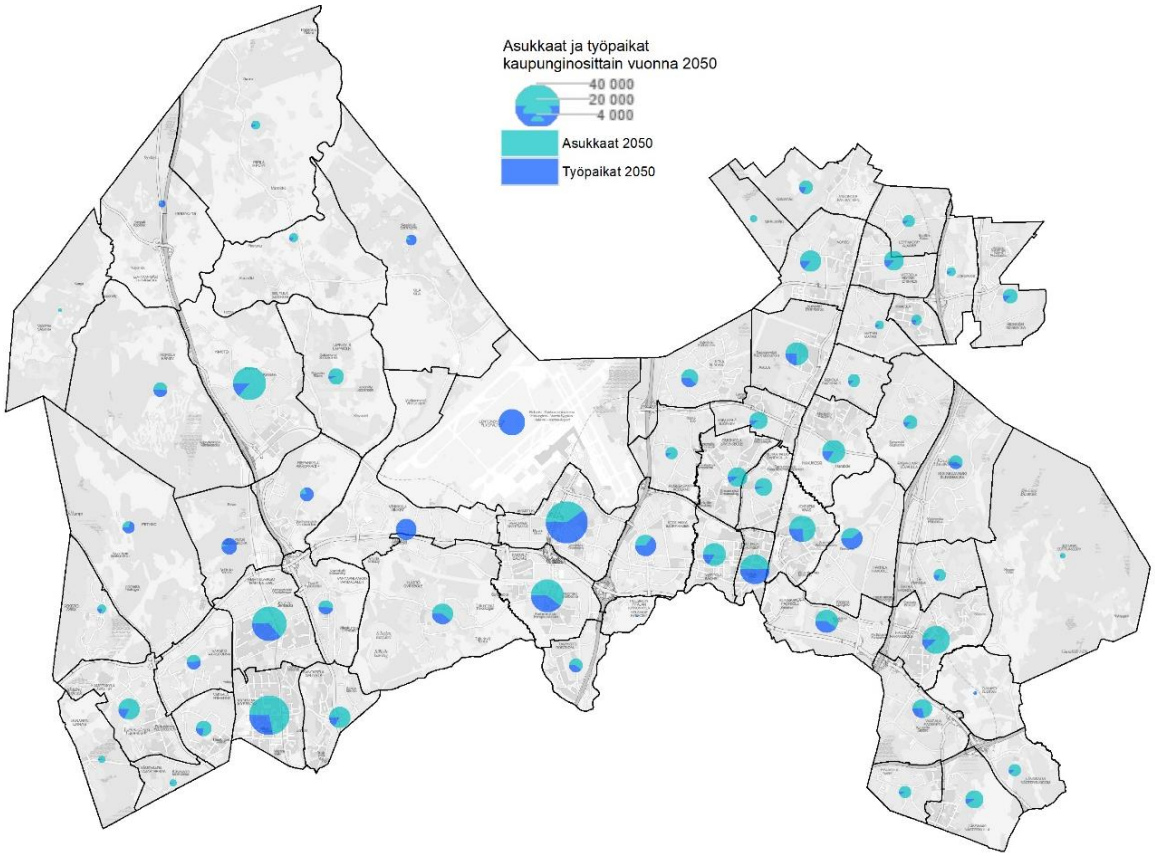
Vantaan kaupunki – työpaikka- ja toimitilaennusteet. Loppuraportti. Gaia Consulting. 20.11.2017

Yleiskaavaluonnoksessa toimitilarakentamiselle on esitetty rakentamismahdollisuuksia nykyrakenteeseen. Samalla maankäyttö tehostuu kaupunkirakenteellisesti keskeisillä paikoilla. Toimitila-alueet on yleiskaavassa jaettu neljään luokkaan, kaupallisten palvelujen alueeksi (KM), monipuolisiksi työpaikka-alueiksi (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi (TY) sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi (TT). Lisäksi palvelujen ja hallinnon alueet (P), kuten kartanot voivat kehittyä mm. matkailutyöpaikkojen alueina. Työpaikkoja ja toimitilarakennuksia sijoittuu jatkossakin runsaasti myös keskustatoimintojen, asumisen ja työpaikkojen sekä lentokentän alueille. Laajat lentomelualueet ovat mahdollistaneet työpaikkatoiminnan alueilla, joita ei voida asumiselle tai muille herkille toiminnoille osoittaa.

Yleiskaavassa työpaikkatoiminnoille varattuja alueita on hieman vähennetty aiemmasta. Hakkilassa, Tikkurilassa ja Tammistossa on osoitettu alueita, jotka muuttuvat teollisesta tai kaupallisesta toiminnasta vähitellen myös asumiseen. Työpaikkamäärän kasvuun varautuminen edellyttää toimitila-alueiden tiivistymistä ja tehokkuuden huomattavaa kasvua. Kokonaan uusia alueita on osoitettu vähän, näistä suurin on Vierumäellä Tuusulan rajaa vasten. Tämä alue tukeutuu Tuusulan itäväylään, joka kehittyy tulevaisuudessa Kehä IV:na. Lavangon moottoriurheilukeskuksen merkintää on muutettu toimitilarakentamisen mahdollistavaksi. Monipuolisiksi työpaikka-alueiksi on varattu etenkin hyvien joukkoliikenneyhteyksien varsilla sijaitsevia toimitila-alueita, jossa on hyvät

edellytykset toimisto-, palvelu- ja tehokkaan tuotantotoiminnan kehittämiseen. Suurimmat monipuolisten työpaikka-alueiden kokonaisuudet sijoittuvat Vantaankoski-Vehkalan ja Aviapoliksen alueille.

Myös työpaikka-alueiden kehittämisessä tulee huomioida jatkossa paremmin myös laadukkaan kaupunkitilan syntyminen, jalankulkijan ja pyöräilijän liikkumismahdollisuudet sekä vihertehokkuus.

Kuva 7. Vantaan pääkeskustat (Myyrmäki, Aviapolis ja Tikkurila) ovat vuonna 2050 suurimpia työpaikkakeskittymiä. Toiminnoiltaan sekoittuneina ne ovat houkuttelevia työvoimavaltaisten alojen sijoittumispaikkoja.

Vantaalta löytyy jatkossakin työpaikkoja monipuolisesti eri ammattikuntien edustajille. Lentoasema toimii edelleen merkittävänä koko seudun työpaikkakeskittymänä ja lentorata toteutuessaan parantaa sen saavutettavuutta. Lentoaseman lisäksi laajenevat keskusta-alueet vetävät puoleensa työvoimaintensiivisiä toimijoita ja mm. luovan alan työpaikkoja. Aluevaraukset mahdollistavat lentokenttään tukeutuvan työpaikkarakentamisen tuhansille uusille työpaikoille. Logistiikka säilyy edelleen Vantaalle perinteisenä toimialana, vaikka osa isoista työnantajista siirtyykin kauemmas pääkaupunkiseudun ulkokehälle. Kaikissa keskustoissa kehittämisen tavoitteena on monipuolistaa, eheyttää ja vahvistaa keskustoja kaupungin toiminnallisina solmupaikkoina. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa keskustojen kehittämisen asukkaita, palveluita, kauppaa ja työpaikkoja sisältäviksi paikoiksi, jotka ovat asukkaiden ja työntekijöiden lisäksi myös vierailijoille vetovoimaisia. Keskustojen kasvu lisää niiden houkuttelevuutta työvoimavaltaisten alojen näkökulmasta. Työssäkävijöiden näkökulmasta kaupungin sekoittunut rakenne helpottaa arkea lyhentämällä työmatkoja, jos asuinpaikan valitseminen työpaikan läheltä on vain mahdollista. Vantaan vetovoiman lisääminen työnteon kaupunkina edellyttää yhteistyötä toisaalta kaupungin sisällä maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan sekä elinkeinopalvelujen välillä sekä toisaalta kaupungin yhteistyötä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa.

Yleiskaavan ratkaisut:

- *Palveluverkon riittävyys ja saavutettavuus asumisen alueilla ja keskusta-alueilla*
- *Toisen asteen oppilaitoksille uusia sijainteja (Aviapolis ja Kivistö)*

Yleiskaavassa on palveluiden osalta vaalittu ajatusta elinympäristötavoitteesta. Sen mukaan päivittäisten palveluiden saavutettavuus on riippuvainen sijainnista siten, että keskustoissa palveluverkko on tiuha ja monipuolinen, kun taas toisena ääripäänä maaseutumaisilla alueilla palvelut sijaitsevat kauempana ja mahdollisesti automatkan päässä.

Asuinalueella tärkeimmät palvelut ovat päivittäin tarvittavia, kuten ruokakauppa, päiväkoti, koulu, erilaiset harrastustilat ja -mahdollisuudet sekä vanhuksia varten järjestetyt palvelut. Palveluiden tulisi sijaita siten, että ne ovat kaikkien väestöryhmien saavutettavissa. Vanhus- ja vammaispalveluiden kannalta olennaista on esimerkiksi palveluiden ja asumisen sijoittuminen siten, että ne ovat ikääntyneen väestön ja vammaisten kannalta riittävän tavoitettavia ja saavutettavia.

Tärkeiden palveluiden läheinen sijainti on riippuvainen elämäntilanteesta. Esimerkiksi lapsiperheille ala-asteen tai päiväkodin läheinen sijainti on tärkeä asuinalueen valintaperuste. Vanhusten mahdollisuudet asua pidempään omassa kodissa lisääntyvät, jos tärkeimmät päivittäispalvelut sijaitsevat kävelyetäisyyden päässä. Väestörakenteen muutokset vaikuttavat siihen, minkälaisia hyvinvointipalveluita tarvitaan ja tarjotaan. Nopeat väestörakenteen muutokset voivat aiheuttaa ongelmia palvelurakenteen sopeutumisessa kysynnän muuttuessa.

Kuva 8. Tikkurilan uusi päiväkoti, joka on mitoitettu noin 250 päivähoitopaikalle.

Palveluiden riittävyys on usein ongelma erityisesti uusilla nopeasti kasvavilla alueilla, jonne palveluita ei ole vielä toteutettu. Kaupan palvelut alueille saadaan vasta riittävän asukaspohjan myötä. Tällaisia ongelmia Vantaalla on kohdattu nyt Kivistössä, jossa kasvua on jatkunut jo pitkään ja alue on vielä keskeneräinen. Palveluiden tulo on viivästynyt ja tämä on vaikuttanut asukkaiden arjen toimintaan ja asukastyytyväisyyteen ja tämä on havaittu mm. Vantaan asukasbarometri 2018 -kyselyn tuloksissa. Yleiskaava mahdollistaa Kivistön kaltaisen kasvun myös Aviapolikseen Kehä III:n pohjoispuolelle. On siis olemassa riski, että Aviapoliksen uuden keskustan osalta palvelutarjonta ei vastaa kasvun myötä tapahtuvaan nopeaan kysynnän kasvuun.

Yleiskaavassa osoitetaan palveluverkko ainoastaan suurten kokonaisuuksien, kuten urheilupuistojen ja kartanoiden osalta, joiden palvelutoimintaa voi kehittää esimerkiksi matkailutoimintaan. Muutoin palveluiden saavutettavuuden ja riittävyyden tavoitteet on nostettu asumisen ja keskusta-alueiden määräyksiin, eli sinne, missä palveluiden käyttäjien arkielämä pääasiassa tapahtuu.

Julkisille palveluille osoitettuja aluevarauksia on yleiskaavassa huomattavasti aiempaa vähemmän, koska palveluverkon ohjaaminen yleiskaavalla on osoittautunut ongelmalliseksi sen yleispiirteisyyden ja pitkän aikatähtäimen vuoksi. Julkisten palvelujen osalta yleiskaavatyössä on kyse varautumisesta paitsi uusien asukkaiden määrään ja ikäjakautumaan, myös koko väestön muuttuvaan ikärakenteeseen ja siten muotoutuvaan palvelutarpeen kokonaisuuteen. Vantaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2018-2027 kuvaa palveluverkon nykytilaa ja seuraavan 10 vuoden tarpeita. Yleiskaavan pitkän aikatähtäimen yhteydessä palvelutarvetta ja riittävyyttä voidaan arvioida hyvin karkealla tasolla yleiskaavan väestöennusteeseen pohjautuen. Palvelutarpeeseen ja riittävyyteen vaikuttavat myös asuinrakentamisen toteutumisaikataulut, palveluiden nykyinen kapasiteetti sekä niiden muuttuvat järjestämisen tavat. Kasvun aiheuttamaa palvelutarvetta ja siitä koituvia kustannuksia on arvioitu tarkemmin yleiskaavan taloudellisten vaikutusten arviointiraportissa.

LUE LISÄÄ:

Kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2018-2027

Yleiskaavan taloudellisten vaikutusten arviointi (2019)

SIVISTYSTOIMEN JA SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN PALVELUT

Väestöennusteen ja yleiskaavan väestöskenaarion mukaan Vantaan ikärakenne vanhenee huomattavasti vuoteen 2050 mennessä. Väestömäärän lisääntyminen tulee ottaa huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon palveluverkon suunnittelussa. Väestönkasvun myötä myös lasten ja lapsiperheiden määrän kasvu lisää neuvolapalvelujen, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, terveyspalvelujen sekä sosiaalipalvelujen tarvetta ja kysyntää. Myös maahanmuuttajapalvelujen tarvetta lisäävät uudet kasvavat asuinalueet. Suurimmat väestömäärän muutokset tapahtuvat Kivistössä ja Aviapoliksessa. Väestön vanheneminen lisää tarvetta vanhuspalveluille. Niiden osalta yleiskaava mahdollistaa palveluiden sijoittumisen lähelle käyttäjiä sekä kotiin kannettavien palveluiden, kuten vanhusten kotihoidon palveluiden sujuvamman liikkumisen myös joukkoliikenteellä.

Palvelut keskittyvät tulevaisuudessa yhä enemmän keskuksiin. Sosiaali- ja terveyspalvelut on tarkoitus järjestää tulevaisuudessa neljässä hyvinvointikeskuksessa Myyrmäellä, Tikkurilassa, Koivukylässä ja Hakunilassa. Palveluja järjestetään myös perhekeskuksissa. Hyvinvointikeskusten lisäksi Vantaalla toimii pienempiä sotekeskuksia.

Vantaan tuleva väestönkasvu näkyy erityisesti lapsiperheiden ja aikuisten palveluissa. Uusien palvelujen tarve vuoteen 2050 saakka noin 100 000 asukkaalle merkitsee esimerkiksi terveyspalveluissa 50 uutta lääkärin ja sairaanhoitajan vakanssia. Koulu- ja opiskeluterveydenhoidon osalta esimerkiksi 30 000 kouluikäistä tarvitsee 14 lääkäriä ja 50 kouluterveydenhoitajaa.

Vanhus- ja vammaispalveluiden kannalta olennaista on esimerkiksi palveluiden ja asumisen sijoittuminen siten, että ne ovat ikääntyneen väestön ja vammaisten kannalta riittävän tavoitettavia ja saavutettavia.

Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään vaikuttaa pääsääntöisesti lasten määrän kasvu. Lisäksi palvelukysyntään vaikuttavat mahdolliset lainsäädännön muutokset sekä asiakaskäyttäytyminen. Palveluverkkoa kehitetään uudishankkeilla, joiden optimikoko on noin 160–192 tilapaikkaa. Mahdollisuuksien mukaan rakennetaan optimikokoa suurempiakin päiväkoteja sekä yhteishankkeita muiden palveluiden, erityisesti perusopetuksen kanssa.

Perusopetusikäisten lasten ja nuorten määrän kasvaessa myös perusopetuksen palvelujen tarve kasvaa samassa suhteessa. Nuoriso- ja aikuiskoulutuksen osalta palvelukysynnän oletetaan kasvavan väestönkasvun lisäksi myös työelämän muutoksen ja aikuisväestön uudelleen kouluttautumistarpeen vuoksi.

Toisen asteen koulutuksen osalta palvelutarpeen muutoksia on hankalampi määrittää, koska palvelun käyttäjät kulkevat yli kuntarajojen. Aloituspaikkamäärät eivät määrity automaattisesti kaupungin kasvun mukaan, vaikka silläkin on vaikutusta. Oppilaitoksen houkuttelevuudella on suuri merkitys sijoittumisessa. Huonokuntoiset tai saavutettavuudeltaan huonossa paikassa olevat tilat johtavat siihen, että opiskelijat hakeutuvat muualle. Toisen asteen palvelutarpeen kasvua voidaan arvioida karkealla tasolla perusopetuksen päättävän ikäluokan muutoksen perusteella. Toisella asteella opiskelijat jakautuvat kutakuinkin puoliksi ammatilliseen koulutukseen ja lukioon.

Peruskoulun lisäksi kirjastoilla on tärkeä rooli sosioekonomisesta taustasta johtuvan eriarvoistumisen ehkäisyssä. Kirjasto- ja vapaa-ajan palvelujen kysyntä kasvaa niin ikään väestönkasvun myötä. Opetusministeriön julkaiseman, kuntia ei-velvoittavan, kirjastojen laatusuosituksen mukaan kirjastopinta-alan tavoitteena on 100m^2 tuhatta asukasta kohti. Suosituksen mukaan 80 prosentille kunnan asukkaista joko kirjaston olisi sijaittava alle kahden kilometrin päässä kotoa tai kirjastoauton pysäkin alle kilometrin päässä kotoa. Vantaalla on kirjastotilaa tällä hetkellä 11 800 m2, eli 53 m2 tuhatta asukasta kohti. Vuonna 2050 tarvittaisiin siten kaikkiaan hieman yli 30 000 m^2 kirjastotilaa. Vajausta on jo nykytilanteessa, joten kirittävää hyvän palvelutason saavuttamiseksi on huomattavasti.

Yleiskaavan mukainen kaupunkirakenteen tiivistäminen ja tehostaminen lisää palveluiden käyttäjämääriä, mikä mahdollistaa tiheän palveluverkon toteuttamisen. Haasteena on sijainnin ja riittävän suuren tontin löytyminen riippuen palvelusta. Palveluiden käyttäjämäärien kasvu lisää investointien tarvetta. Vantaalla nykyisten palveluiden kapasiteetti alkaa olla täynnä, joten nykyisiin toimipisteisiin ei voida enää kaikilta osin tukeutua. Lisäksi erityisesti keskusta-alueilla palveluiden kapasiteetti täyttyy pieneltä alueelta, jolloin lisäkapasiteettia tarvitaan myös keskusta-alueille tai niiden välittömään läheisyyteen. Tällöin on haasteena löytää tontti. Keskustojen tiivistyminen kasvun myötä voi hankaloittaa palveluille sopivien ja hyvin saavutettavien tonttien löytymistä. Tiivis ja urbaani kaupunkirakenne pakottaa myös palvelut uudenlaisiin konsepteihin, kuten erilaisiin hybridiratkaisuihin, jotka mahtuvat aiempaa pienemmille tonteille, tai mobiileihin palveluihin, jolloin palvelu jalkautuu tarpeen mukaan sinne, missä sitä tarvitaan. Myös esim. koulutontille sijoittuvilla ja mahtuvilla toiminnoilla on merkitystä myös varsinaisen toiminta-ajan ulkopuolella. Käytännössä palveluverkon tarpeiden hyvä ennakointi edellyttää yhteistyötä maankäytön ja palveluverkkosuunnittelun yhä tiiviimpää yhteensovittamista.

Kivistön ja Aviapoliksen osalta palvelutarve luontaisesti kasvaa voimakkaasti nykyisestä väkiluvun kasvaessa. Aviapoliksen alueella on tarvetta terveyspalveluille sekä lukiolle. P-symboli Aviapoliksen sekä Kivistön asemanseudulla mahdollistaa kyseisten palveluiden syntymisen sijainneille, joka on myös seudullisesti hyvin

”Kouluja on ihan liian vähän! Aviapolis on kasvava alue, huomioitava koulutilojen tarve.”

(yleiskaavaluonnoksesta saatu mielipide)

saavutettavissa. Aviapolikseen on suunnitteilla lentoalan oppilaitos Aviation Academy, joka perustuu verkostoyhteistyölle sekä tutkitaan mahdollisuutta perustaa toisen asteen kampusalue laajalla yhteistyöllä Vantaalle. Yleisesti palvelut ovat siis keskittymässä keskustoihin. Keskustojen väliset joukkoliikenneyhteydet heikkenevät Myyrmäen ja Kivistön osalta, kun itäisten keskusten väliset yhteydet ratikan myötä paranevat. Kuitenkin niille, joille liikkuminen on hankalaa, voi pääkeskustoihin sijoittuneiden palvelujen saavutettavuus osoittautua haasteelliseksi.

KAUPALLISET PALVELUT

Vantaalla on nykyisin kattava päivittäistavarakaupan myymäläverkko, joka koostuu useista eri kokoluokan myymälöistä. Päivittäistavarakaupan suuryksiköt sijaitsevat keskustoissa, lukuun ottamatta Tammistoa. Kuitenkin päivittäistavarakaupan saavutettavuus vaihtelee paljon alueen mukaan. Kerrostalovaltaisilla ja tiiviillä alueilla kaupan palvelut ovat lähempänä asukkaita, kun taas pientalovaltaisilla alueilla kaupat sijaitsevat etäämmällä.

Kaupan sijainti vaikuttaa asukkaiden arkipäiväiseen toimintaympäristöön. Yleiskaavassa kauppaa halutaan ohjata ensisijaisesti siten, että päivittäistavaran suuryksiköt ohjataan keskustoihin ja pienemmät päivittäistavaran yksiköt keskustojen lisäksi asumisen alueille hyvin eri kulkumuodoin saavutettaville sijainneille. Tilaa vaativa kauppa keskittyy omille alueilleen. Yleiskaava ei yksistään takaa kauppapalveluiden verkoston hyvää saavutettavuutta. Kaupan palveluverkon toteutumiseen vaikuttavat niin taloudelliset reunaehdot, kuin kaupan rakennemuutoksetkin. Yleiskaavalla halutaan kuitenkin mahdollistaa hyvien kauppapaikkojen löytyminen ja toteutuminen niin asukkaiden kuin kaupan toimijoiden näkökulmasta.

LUE LISÄÄ:

Vantaan kaupan palveluverkkoselvitys ja -suunnitelma 2040

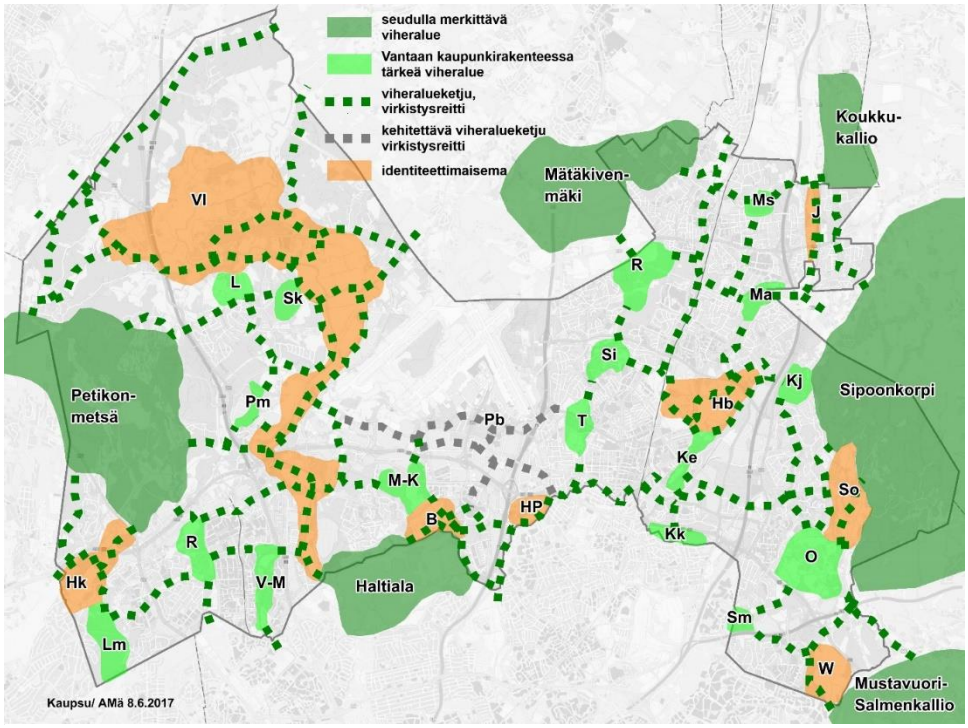
Ihmiset tekevät mielellään ostoksensa lähellä kotia. Tällöin asemanseudut ja joukkoliikenteen pysäkin ympäristöt voivat luontevasti kehittyä kaupan päivittäispalveluiden hyvinä solmukohtina.

Yleiskaavan mukainen asukasmäärän kasvu lisää päivittäistavarakaupan kysyntää ja mahdollistaa uusien päivittäistavarakauppojen synnyn. Kaupan toimijoiden mukaan Vantaalla on parhaillaankin vajausta päivittäistavarakauppojen määrässä ja yleiskaavan kasvun myötä tarve kasvaa edelleen. Yleiskaavassa ei osoiteta kaupan sijainteja, mutta sillä tuetaan niiden sijoittumista keskustojen lisäksi kestävillä kulkumuodoilla saavutettaville sijainneille asumisen alueilla. Suuret päivittäistavarakaupan yksiköt voivat sijoittua keskusta-alueille, jolloin ne ovat hyvin saavutettavissa myös joukkoliikenteellä. Suuryksiköt saattavat sijainnillaan vaikuttaa merkittävästi keskustojen muiden palveluiden edellytyksiin, joko niitä lisäten tai palveluvalikoimaa yksipuolistaen ja heikentäen. Esimerkiksi Porttipuistoon kaavaluonnoksen ratkaisun mukaisesti sijoittuva päivittäistavarakaupan suuryksikkö heikentäisi merkittävästi Hakunilan keskustan palveluiden kehittämisen mahdollisuuksia ja siten vaikeuttaisi myös eriytymiskehityksen torjuntaa.

Jotta jatkossa voidaan täydentää päivittäistavarakaupan verkkoa onnistunein asukkaita palvelevin sijainnein, tarvitaan kaupan konseptien ja maankäytön suunnittelun yhteensovittamista. Kaupan palveluverkkoa, konsepteja ja maankäytön periaatteita on tarpeen jatkoselvittää yhteistyössä kaupan toimijoiden kanssa. Kaupan sijainteja tulee jatkossa tutkia tarkemmin kaavarunkotasoisissa suunnitelmissa.

Yleiskaavan ratkaisut:

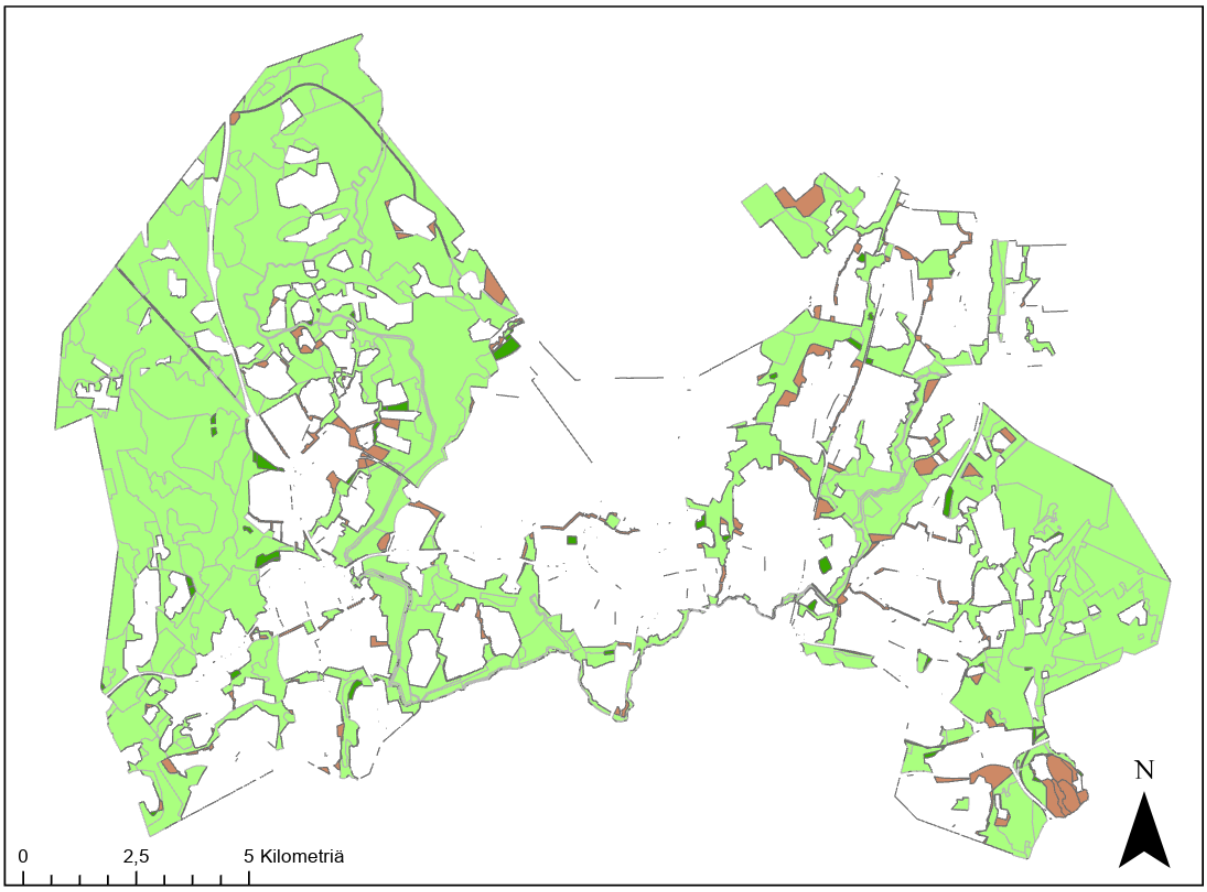
- *Virkistysalueverkoston vaaliminen*
- *Virkistysalueyhteydet rakennetuilla alueilla*
- *Vehreyden läpileikkaavuus*
- *Jokien varsien kehittämisvyöhykkeet*
- *Urheilun, virkistyksen ja vapaa-ajan palveluille uusia sijainteja*

Kuva 9. Vantaan vaalittava viheralueverkosto (ks. tarkemmin Vantaan viherrakenne, Mäkynen 2017).

Vantaan yleiskaavaluonnoksessa vaalitaan seudullista viheralueverkostoa ydinalueineen ja niiden välisine yhteyksineen. Seudulliseen verkostoon kuuluvia laajoja viheraluekokonaisuuksia Vantaalla tai osittain Vantaalla ovat Sipoonkorpi, Petikko, Haltiala ja Mätäkivenmäki. Laajat viheraluekokonaisuudet ovat joko metsiä, kuten Sipoonkorpi, tai koostuvat metsästä ja viljelymaisemasta kuten Haltiala, Petikko ja Ojanko. Viheraluekokonaisuuksia täydentävät arvokkaan kulttuurimaiseman kokonaisuudet, jotka ovat tyypiltään viljelymaisemia: Vantaanjoen laakso, Hanabölen pellot, Sotunki ja Westerkulla. Vantaan kaupunkirakenteessa tärkeät viheralueet liittyvät seudullisiin viheralueyhteyksiin.

Yleiskaavan viheralueiden verkosto koostuu virkistyksen (VL, VR, VU), luonnonsuojelun (SL), maa- ja metsätalouden (M) sekä maatalousvaltaisten alueiden (MT) aluevarauksista. Virkistysalueiden lisäksi myös luonnonsuojelualueilla ja talousmetsissä voi ulkoilla. Maatalousalueiden pellot tarjoavat avoimia näkymiä, joista voi nauttia ulkoilureiteiltä käsin. Eniten virkistykseen käytettävää alaa on Vantaan maaseutumaisissa kaupunginosissa ja selkeästi vähemmän kaupunkimaisissa kaupunginosissa. Kaupunkimaisissa kaupunginosissa viheralueiden määrä vaihtelee paljon.

Kuva 10. Vertailu voimassa oleviin yleiskaavoihin. Yleiskaavaluonnoksen viheralueet vaaleanvihreällä, ruskealla poistuvat vikrkistysalueet, tummanvihreällä värillä virkistysalueiden lisäykset.

Yleiskaavassa näkyy pääsääntöisesti toisiinsa kytkeytyneiden laajojen virkistysalueiden verkosto, ei rakennettavien alueiden sisäisiä virkistysalueita, jotka määritellään asemakaavoissa. Joitain alueellisesti tärkeitä sisäisiä virkistysalueita on esitetty jo voimassa olevissa yleiskaavoissa ja niiden lisäksi yleiskaavaluonnoksessa näkyviksi on nostettu Winterinmäki ja Plootukallio. Verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan virkistysalueiden verkostoon kohdistuvat muutokset ovat pääasiassa paikallisia ja pienehköjä, ja osa niistä parantaa virkistyksen mahdollisuuksia ja parantaa edellytyksiä mm. ulkoilureittien perustamiseen. Virkistysmahdollisuuksia heikentävistä vaikutuksista merkittävimmät kohdistuvat Tikkurilan keskuspuistoon sen pohjoisosassa, Rekolanmetsässä, ja Mätäkivenmäen kokonaisuuteen. Mätäkivenmäen seudullisesti tärkeää viheraluetta esitetään osin rakennettavaksi Vierumäellä. Rakentaminen liittyy Tuusulan yleiskaavaehdotukseen, jonka työpaikka-alueita Vantaan puolen laajennus jatkaa. Rakennettavaksi ajateltu alue työntyy viheralueelle, jolla jo nykyisellääänkin on mm. maastopyöräreittejä ja lisäksi monenlaisia reittitarpeita. Alueella on voimakas

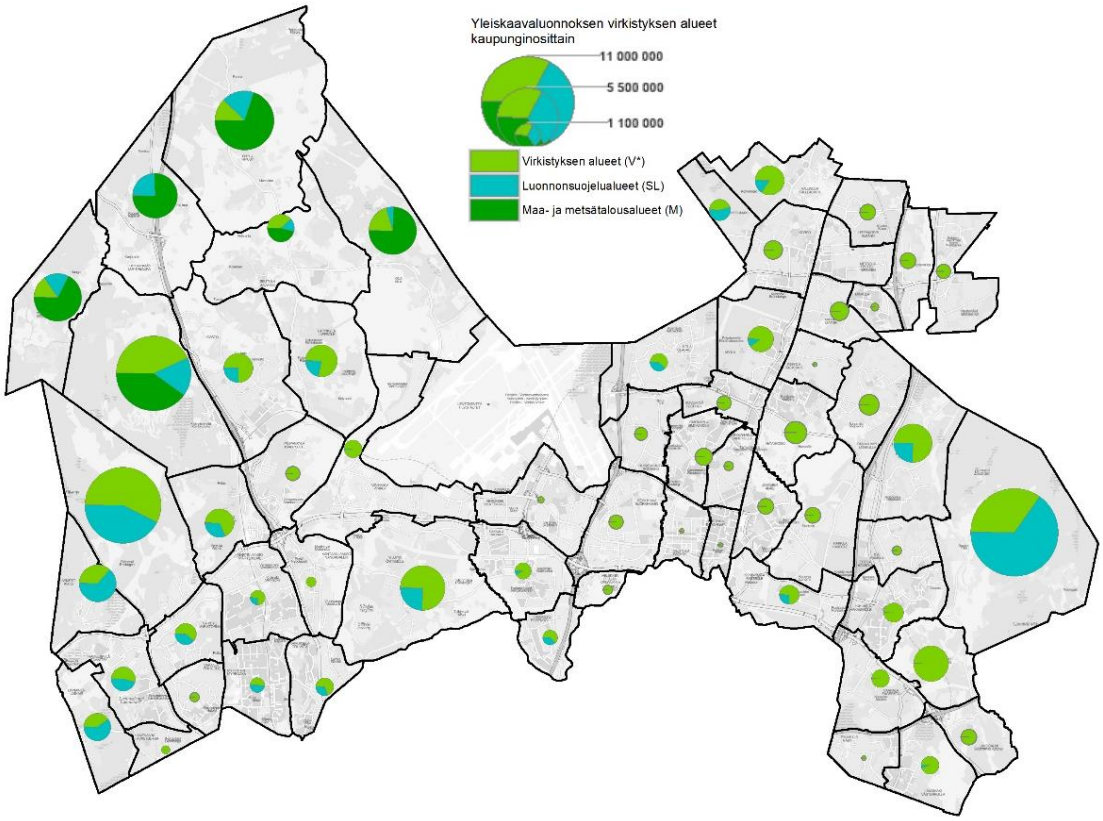
LUE LISÄÄ:

Vantaan yleiskaava 2020. Yleiskaavaluonnoksen luontovaikutusten arviointi 2019

Vantaan viherrakenneselvitys. Anne Mäkynen 18.06.2017

lentomelu, joka toisaalta haittaa virkistyskäyttöä. Myyrmäen Löydöspuiston asuinaluelaajennus heikentää Mätäojan laakson virkistysmahdollisuuksia. Petikonmetsän virkistysaluekokonaisuuteen esitetty Friimetsän asuinalue rikkoo laajan alueen eheyttä. Suurimmat leikkaukset nykyisistä viheralueista ovat Östersundomin yhteisen yleiskaavan alueella, jota on arvioitu omassa prosessissaan.

Virkistysalueiden tulisi olla helposti saavutettavissa (5-10 minuutin kävelymatkan tai 300 metrin päässä). Vantaan viherrakenne -selvityksessä (Mäkynen 2017) tarkasteltiin yli puolen hehtaarin laajuisten viheralueiden saavutettavuutta 300 metrin etäisyysvyöhykkeellä. Selvityksen tuloksena todettiin, että 97% vantaalaisista asuu tämän etäisyysvyöhykkeen sisällä ja käytettäessä 1,5 hehtaarin kokorajaa kriteeri täyttyy 92%:lla vantaalaisista. Kaupungin kasvaessa ja tiivistyessä viheralueiden merkitys osana asukkaiden viihtyisää elinympäristöä korostuu. Yleiskaavan perusratkaisu, kaupungin kasvu sisäänpäin, johtaa paineeseen ottaa asemakaavoitettuja viheralueita rakentamiskäyttöön samaan aikaan, kun käyttäjien määrä lisääntyy. Tiivistyvässä kaupungissa tarvitaan entistä kulutuskestävämpiä ja siis rakennetumpia viheralueita. Toisaalta kasvavia verotuloja voidaan ohjata julkisten ulkotilojen kohentamiseen.

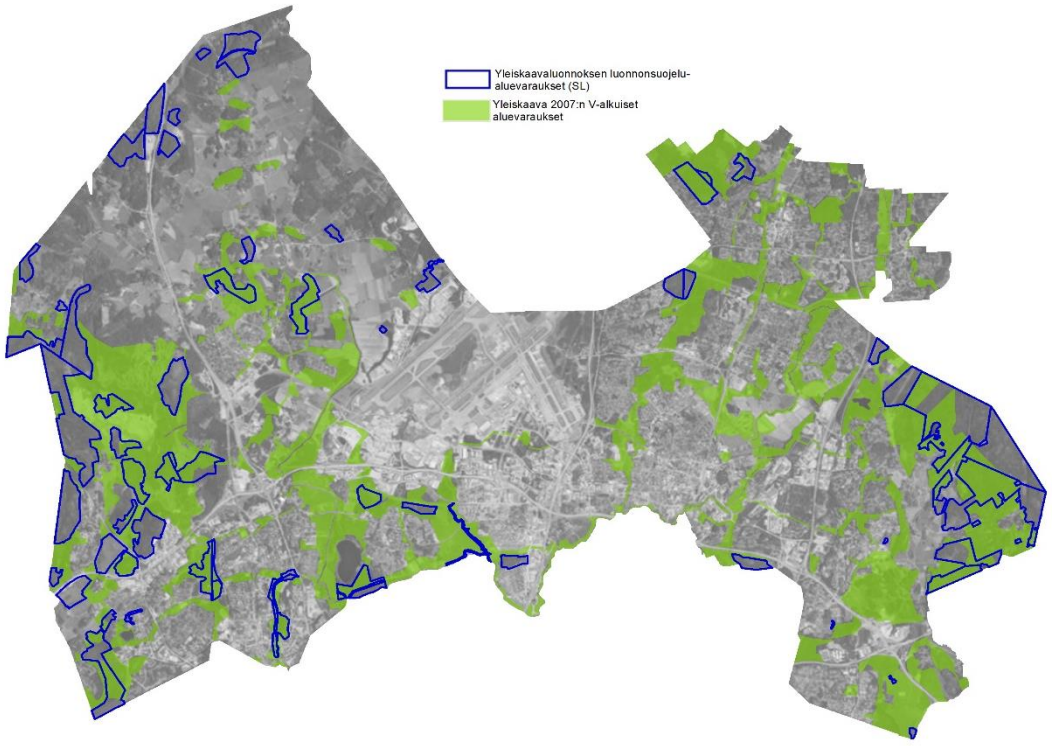
Kuva 11. Yleiskaavaluonnoksen virkistyksen (V*), luonnonsuojelun (SL) ja maa- ja metsätalousvaltaiset (M) alueiden pinta-alat kaupunginosittain. Maatalousalueet (MT) ovat käytettävissä virkistykseen sikäli, kun peltoalueilla on ulkoilureittejä.

Virkistysalueita luonnonsuojelualueiksi ja maatalousalueiksi

Yleiskaavan myötä virkistysalueiden pinta-ala vähenee noin 1300 hehtaaria. Tästä noin 300 hehtaaria on pääasiassa asumisen reuna-alueita ja yleiskaavan yleispiirteisemmän esitystavan aiheuttamia muutoksia. Suurin muutos johtuu virkistysalueiden muuttumisesta luonnonsuojelualueiksi (noin 1000 hehtaaria). Tämä muutos on merkittävä, sillä näitä alueita sijaitsee myös kasvavien keskustojen läheisyydessä, joissa ympäröiviin luontoalueisiin kohdistuu entistä suurempi käyttöpaine ja kulutus. Suojelualueita ei katsota virkistysalueiksi, vaikka ne käytännössä sitä ovat. Sosiaalisten vaikutusten näkökulmasta luonnonsuojelualueiden kuluminen ruman

näköisiksi ja toisaalta se, että jotkut alueista voidaan kokea epäsiisteiksi ja epäviihtyisiksi puistoihin verrattuna, ovat uhkia. Tätä uhkaa voidaan torjua varaamalla luonnonsuojelualueiden suunnitteluun, reittien ja liitännäisalueiden rakentamiseen ja ylläpitoon aikaisempaa enemmän resursseja. Jos ihmisten liikkumisen ohjaamisessa epäonnistutaan, on lopputuloksena kuluneita ja luontoarvojaan menettäneitä suojelualueita.

Virkistysalueita on muutettu maatalousalueiksi arvokkaan viljelymaiseman alueilla (noin 400 hehtaaria). Tämän ei pitäisi haitata virkistyskäytön kehittämistä, koska alueille on merkitty ohjeelliset ulkoilureitit, jokien varsilla on lähivirkistysaluetta ja määräyksessä edellytetään, että ulkoilureittiverkoston jatkuvuus turvataan. Maankäyttömerkinnän muutos tähtää maiseman kauneuden ja siten virkistävyyden säilymiseen.

Kuva 12. Yleiskaava 2007:n virkistysalueista noin 1000 hehtaaria muuttuu luonnonsuojelualueiksi.

Virkistystä tukevat merkinnät ja määräykset

Verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan on yleiskaavaluonnokseen tuotu pienipiirteisen viheralueverkoston säilymistä ja asemakaavoittamista tukevia määräyksiä. Virkistysalueyhteys on uusi merkintä, joka korostaa asuinalueiden sisäisten virkistysalueiden merkitystä kartalle merkityn viivan varrella. Merkintä tukee asemakaavoitetun viheralueverkoston säilymistä tiivistyvillä alueilla.

Asuinalueilla ja keskustoissa määrätään varaamaan tilaa erilaisille virkistysalueille. Alueet määrätään toteuttamaan vihertehokkaasti, jotta vehreys ulottuisi asemakaavoitettujen viheralueiden lisäksi myös tonteille ja kaduille. Näiden määräysten toteutuminen lisää virkistysmahdollisuuksia, viihtyisyyttä ja ympäristön terveellisyyttä. Ohjeelliset ulkoilureitit on edelleen merkitty yleiskaavaan ja verkostoa on paikoin tarkistettu. Myös maastoratsastukselle halutaan edelleen luoda mahdollisuuksia. Nämä viivat ovat olennaisia lähtökohtia reittien toteutukselle.

Jokivarsien virkistyskäytön kehittäminen on nostettu yhdeksi strategiseksi tavoitteeksi. Jokivarsien kaavoittaminen julkisiksi on ollut kantava periaate Vantaan yleiskaavoissa jo vuosikymmenten ajan. Jokivarsien ulkoilureittejä on määrätietoisesti suunniteltu ja perustettu, ja nyt ensisijaisesti kehitettäviksi merkityillä alueilla verkosto alkaakin olla kattava, kun se muilla, syrjäisemmillä alueilla on vielä puutteellinen. Tikkurilan keskustassa joen

varren puistoihin ollaan tekemässä mittavia investointeja. Merkinnän tavoitteena on ohjata entistä enemmän resursseja merkittyjen jokivarsien kehittämiseen. Riskinä on, että jokivarsien kehittäminen vähentää muiden virkistysalueiden kehittämiseen käytettävissä olevia resursseja ja siten lisää alueiden eriarvoisuutta.

”Vantaalla tulee pyrkiä säilyttämään sen luonnonläheisyys niin pitkälti kuin mahdollista. Luonnonvaraisten ulkoilualueiden korvaaminen pienemmillä ihmisen suunnittelemilla viheralueilla ei tue tätä pyrkimystä.”

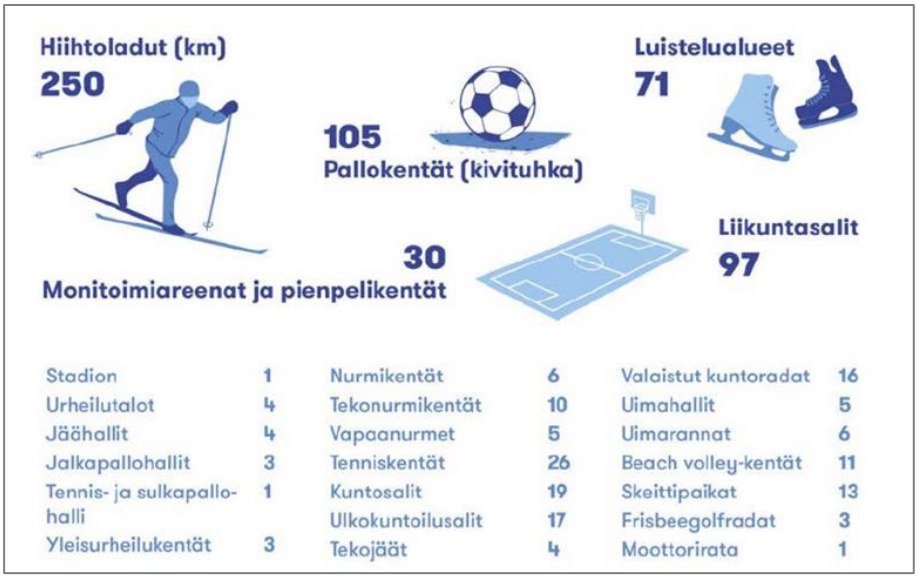
(yleiskaavaluonnoksesta saatu mielipide)

Kaupunkiluontokokemukset -ja vaikutukset ovat subjektiivisia kokemuksia. Eri kulttuureita edustavat ihmisryhmät voivat kokea kaupunkiluonnon moninaiset ympäristöt hyvin eri tavalla, kuin metsiin tottuneet ja mieltyneet suomalaiset. Tämä voi johtua mm. saavutettavuusongelmasta, tiedon tai resurssien puutteesta. Kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että etniset vähemmistöt suosivat kaupunkipuistoja metsäluontoa enemmän. Suomalainen metsäluonto voi toisille vähemmistöryhmille näyttäytyä vieraana, ja siksi kaupunkien rakennetumpi luonto voi tuntua miellyttävämmältä. Rakennettu virkistysympäristö voi myös mahdollistaa sosiaalisen kanssakäymisen ja helpottaa integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. (Faehnle ym. 2010) Toisin sanoen, luonto- ja virkistysympäristön monipuolisuus ja saavutettavuus on tärkeää myös monikulttuurisuuden näkökulmasta.

Vapaa-ajan, urheilun ja liikunnan mahdollisuudet kasvavassa kaupungissa

Liikuntalain mukaan kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen (Liikunnasta hyvinvointia s.11). Lihasvoimin liikkuminen ja sen edistäminen on yleiskaavan tavoitteena. Hyvä liikkumiseen kannustava ympäristö motivoi ja mahdollistaa harrastamisen turvallisesti sekä tarjoaa eripituisia ja vaikeusasteeltaan erilaisia reittejä.

Yleiskaavassa esitetään sen mittakaavaan soveltuen urheilupuistot, yli 2 hehtaarin laajuiset liikuntapuistot sekä retkeilyn, lähivirkistyksen aluevaraukset ja virkistysalueyhteyksien ja ulkoilureittien verkostot. Kaupungissa on

Kuva 13. Vantaan urheilu- ja vapaa-ajan palvelut vuonna 2018

runsaasti myös pienempiä lähiliikuntapaikkoja, puistokenttiä ja muita liikunnalliseen elämäntapaan kannustavia paikkoja, joita ei yleiskaavan tarkkuustasolla esitetä. Näiden olemassaolo halutaan kuitenkin turvata mm. asumisen kaavamääräyksissä. Asukkaiden hyvinvoinnin kannalta on etu, että virkistyksen ja liikunnan matalan kynnyksen mahdollisuudet ovat helposti saavutettavissa ja käytettävissä.

Yleiskaavassa esitettyjen aluevarausten lisäksi liikunnan urheilun ja virkistyksen toimintoja voidaan sijoittaa mm. asumisen alueille lähelle käyttäjiä siten, että liikkuminen ja liikunnallinen elämäntapa olisi mahdollisimman helppoa kaikille vantaalaisille. Näiden lisäksi koulujen liikuntatiloilla on tärkeä rooli liikunnan palveluverkossa.

Kasvavassa kaupungissa erilaisten vapaa-ajan liikkumisen palveluita tarvitaan lisää. Väestön vanhetessa erilaisten matalan kynnyksen liikkumismahdollisuuksien helppo saavutettavuus on asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta tärkeää.

Yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan VU-symbolilla (5kpl) uusia liikunnan ja urheilun vapaa-ajantoimintojen paikkoja, joilla pyritään vastaamaan kasvavan väestön liikkumisen tarpeisiin. Symbolit on sijoitettu voimakkaasti kasvaville alueille, kuten Kivistöön, Aviapolikseen sekä Leinelään. Sen lisäksi, että yleiskaavaluonnos mahdollistaa uusien virkistyksen ja liikunnan palveluiden kehittämisen, se kuitenkin paikoin heikentää liikunnan mahdollisuuksia. Tämä tilanne on Hiekkaharjun asemanseudulla, jossa yleiskaavan tavoite kestävästä kasvusta ja hyvin saavutettavista liikuntapalveluista ovat ristiriidassa keskenään. Kestävän kasvun vyöhykkeellä golfin ja tenniksen harrastusmahdollisuudet heikkenevät. Asumisen A-merkintä sallii tennistoiminnan, mutta yksityisen maanomistajan käsissä on, miten tennistoiminnan jatkumiseen suhtaudutaan. Myös Hiekkaharjun golfkentän länsireunasta osa muuttuu asumisen alueeksi. Golfkentän osittainenkin rakentaminen heikentää golfinpeluun mahdollisuuksia.

ASUMINEN

Yleiskaavan ratkaisut:

- *Monipuolisesti erilaisia asumisen vaihtoehtoja, pinta-alasta eniten pientaloalueita*
- *Asumisen ohjaus ei perustu talotyyppiin, vaan sijaintiin kaupunkirakenteessa*
- *Kaupunkirakennetta tiivistetään ja uudistetaan, mikä mahdollistaa mm. alueiden eriytymiskehitykseen vaikuttamisen*
- *Keskustoja vahvistetaan*
- *Keskeisillä sijainneilla työpaikka-alueilla tai kaupan alueilla jatkossa myös asumista*

Vantaan maa- ja asuntopoliittisessa ohjelmassa määritellään tulevien vuosien asuntotuotannon suuntaviivat. Maa- ja asuntopolitiikalla on erityinen merkitys uusien asuinalueiden sosiaalisen eheyden varmistamisessa huolehtimalla alueen vuokra- ja omistusasumisen tasapainosta ja asuntotarjonnan monipuolisuudesta niin huoneisto- kuin talotyypin osalta. Tavoitteena on, että erilaiset asukkaat voisivat löytää kaupungista itselleen sopivan kodin. Asuntotuotannon monipuolisella tarjonnalla eri kaupunginosissa on suuri merkitys asukkaille, alueiden viihtyisyydelle, palvelutarjonnalle ja sosiaaliselle eheydelle.

Yleiskaavasuunnitelman ensisijainen keino vastata yleiskaavalle asetettuihin tavoitteisiin on ohjata väestön kasvu olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen, vahvistaa joukkoliikenteen roolia kaupungin kulkutapajakaumassa, vaalia kaupungin arvokasta viher- ja kulttuuriympäristöä sekä kehittää keskustoista entistä monipuolisempia ja miljööltään laadukkaampia urbaaneja solmukohtia. Nykyisessä kaupunkikehityksessä, niillä laskureilla mitä tähän mennessä tunnetaan, uskotaan tehokkaan urbaanin maankäytön olevan selkein keino vastata

kestävyyden tavoitteisiin ja siksi Vantaan keskeisillä paikoilla varaudutaan maankäytön tehostamiseen. Asumisen ratkaisuissa suunnitelma on tiivistää nykyistä kaupunkirakennetta ja lisätä rakentamista jo olemassa oleville asumisen alueille, muuttaa keskeisillä kasvualueilla nykyisiä työpaikka-alueita ainakin osittain asumiseenkin soveltuviksi alueiksi sekä käyttää voimassa olevan yleiskaavan vielä rakentamattomat asumisen alueet. Osassa asumisen alueista sisäänpäin kasvun suunnitelma pitää sisällään ajatuksen kaupunkiuudistuksesta, missä täydennys- ja lisärakentaminen tapahtuu olemassa olevaa korvaamalla.

Asumisen ratkaisuissa tiivistyvissä solmukohdissa, keskustoissa ja asemien ympäristöissä yleiskaava mahdollistaa maankäytön monipuolistumisen. Alueille on mahdollista rakentaa tiloja palveluille, kaupalle ja asumisen kanssa samoihin kortteleihin soveltuville työpaikoille. Yleiskaavaluonnos ei rajaa rakentamisen typologian kautta asuntoalueita, mikä sallii hyvin monimuotoisen rakentamisen ja jättää tilaa asuntorakentamisen innovaatioille kestävyyden tavoitteisiin vedoten. Jatkosuunnittelua ohjaavissa määräyksissä on korostettu riittävien virkistysalueiden varaamista sekä korttelien vihertehokkuutta, mitkä ratkaisuina voivat edesauttaa asukkaiden arvostaman vehreyden vaalimista.

”Ylipäänsä hyvä idea keskittää uutta asuinrakentamista toimivien julkisten yhteyksien varrelle, kunhan muistetaan huomioida alueilla jo tällä hetkellä asuvat asukkaat ja rakentaa hieman heitä kuunnellen (= ei korkeita kerrostaloja suoraan omakotitalojen viereen).”

(yleiskaavaluonnoksesta saatu mielipide)

Yleiskaavan ratkaisu kasvun tuomisesta sisään erilaisia kaupunginosia täydennysrakentamalla mahdollistaa monipuolisen ja riittävän asuntotuotannon. Vaikka täydennysrakentaminen voi olla vaikea prosessi ja koetaan usein asukkaiden näkökulmasta uhkana asuinalueen viihtyisälle luonteelle, lopputulos on usein sekä asukkaita että kaupunkia hyödyttävä. Täydennysrakentamisella voidaan saada vanhalle asuinalueelle olevaa asuntokantaa täydentäviä asuntoja esimerkiksi esteettömyyden tai huoneistotyypin osalta, mikä mahdollistaa omia asumistarpeita vastaavan kodin löytämisen omalta asuinalueelta. Elinkaariasumisen turvaaminen alueilla on tärkeää, koska asukkaat hakevat uuden kodin usein samalta alueelta tai hyvin läheltä nykyistä kotiaan. Vaihtoehtoja tulee olla niin elämän eri vaiheisiin kuin taloudellisen tilanteen muutoksiin myös seuraaville sukupolville.

Täydennysrakentaminen lisää kaupunkiin rakentamisen ajallista kerrostuneisuutta ja tuo kaivattua uudistusta alueille. Uudisrakentamisen myötä usein parannetaan muuta lähiympäristöä. Uusien asuntojen myötä alueen palvelut ja joukkoliikenne saavat uutta asiakaskuntaa. Yleiskaavan joustavuus tukee kestävyyden tavoitteita mahdollistamalla uudenlaiset suunnittelun ja toteutuksen tavat. Tavoitteena mahdollistaa uusia kaupunkiasumisen laatua korottavien asuntorakentamisen innovaatioiden synty. Yleiskaavan asumisen ohjauksen joustavuuteen sisältyy kuitenkin riski siitä, että esimerkiksi taloudellisista syistä asuntorakentamisen laatu ei parane ja päädytään ratkaisuihin, joissa asuinympäristön laatutekijät jäävät vähemmälle huomiolle.

Täydennysrakentaminen voi vaikuttaa myös alueen asuntokantaan siten, että asuntojen keskimääräinen koko ja asumisväljyys pienenee. Yleiskaavan tavoitteissa nostettiin esiin asukkaiden mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen. Pienissä asunnoissa tätä tilaa ei ole, joten tilaa tulee löytyä kodin ulkopuolelta. Tämän tilan turvaaminen tiivistyvässä kaupungissa on tärkeää, joten asiaa tulee tarkastella jatkosuunnittelussa useista näkökulmista. Myös taloudellisista, koska tiiviissä kaupungissa kodin ulkopuolelle siirtyvien asioiden tekeminen vaatii käyttäjiltään erilaisia taloudellisia resursseja kuin väljässä ympäristössä missä rakentamatonta tilaa voi yleensä käyttää kuluitta. Koska yleiskaavalla

LUE LISÄÄ:

Vantaan maa- ja asuntopoliittiset linjaukset.

Kaupunginvaltuusto 18.06.2018

tavoitellaan kestävää kaupunkikehitystä, on kaavan toteutuksessa hyvä pysähtyä suunnittelemaan ympäristön yksityiskohtia siten, että se sallii käyttäjilleen erilaisia tapoja viettää aikaa tiiviissä kaupunkiympäristössä.

Täydennysrakentamisen ja korvaavan lisärakentamisen toteutusmuodosta riippuen nykyisen asuntokannan arvo voi muuttua. Täydennysrakentamisen tavoitteena on luontaisesti tuoda lisäarvoa ja parantaa olemassa olevaa lähtötilannetta, mutta mahdollista on, että aina ei kehitys välttämättä toteuta tavoitteita.

Onnistunut täydennysrakentaminen ja asuinympäristöjen tiivistäminen vaatii yksityiskohtaiselta suunnittelulta toisenlaista fokusta kuin uudisalueen rakentaminen. Totutuista toimintamallista poikkeaviin ratkaisuihin yleiskaavan strategisissa ratkaisuissa on jätetty hyvin tilaa.

”Kerrostalojen ja pientalojen yhteensovittaminen tulee tehdä taidollisesti, asumismukavuutta säilyttäen.

Toivomme, että huolehditaan siitä, että on riittävän monipuolista asuntokantaa, jotta ongelmat eivät kasautuisi uusille alueille. ”

(yleiskaavaluonnoksesta saatu mielipide)

ALUEIDEN ERILAISTUMINEN

Alueellisella erilaistumisella tarkoitetaan kehitystä, missä kaupunki jakautuu enemmän tai vähemmän selväpiirteisiin vyöhykkeisiin tai sektoreihin sosiaalisten ominaisuuksiensa perusteella. Käsite liitetään tavallisesti negatiivisiin seikkoihin, mutta se voi olla myös positiivista. Erilaistuminen positiivisena ilmiönä voi mahdollistaa mm. erilaisten vähemmistöjen olemassaolon. Ilmiön taustalla ovat väestönkasvussa, maahanmuutossa sekä tuloeroissa tapahtuneet muutokset. Usein negatiivista erilaistumista kuvataan syrjäytymiskehityksen yhteydessä. Alueellisen erilaistumisen kierteen voi käynnistää esim. rikollisuus, ilkivalta tai väestön rakenteelliset erityispiirteet. Negatiivinen kierre voi johtaa alueen epätoivottuun leimautumiseen ja poismuuttoon. Muuttoliikkeen myötä alueen väestö saattaa edelleen valikoitua siten, että negatiivinen kierre pitää itseään yllä.

Vantaan alueellista erilaistumista ja sen ulottuvuuksia on selvitetty jo vuonna 2002 tehdyssä tutkimuksessa (Kekkonen 2002). Tämän tutkimuksen perusteella Vantaa oli alueellisesti tasa-arvoinen kaupunki, mutta kahtiajako idän ja lännen välillä oli kuitenkin havaittavissa. Alueellista erilaistumista tarkasteltiin uudelleen vuonna 2018. Tässä tutkimuksessa tulokset poikkesivat jo edeltäjästään siten, että erilaistumiskehityksen ”hotspoteja” oli havaittavissa. Vuosien 1995-2015 välillä asuinalueet ovat erilaistuneet sosioekonomisesti. Työttömyys, matala koulutustaso ja pienituloisuus korostuvat erityisesti lähiöissä ja 80- ja 90-lukujen kerrostaloalueilla. Eri tuloryhmät ovat sijoittuneet yhä enemmän erillisille asuinalueille. Ilmiön taustalla on vuokra-asuntokannan keskittyminen ja vieraskielisen väestön muita alueita korkeampi osuus.

Erilaistuminen ilmenee tulotasoerojen lisäksi laajemmin elämäntapoihin ja kulttuuriin liittyvinä jyrkkinä eroina. Eriytymiskehitykseen voidaan vaikuttaa poliittisilla ratkaisuilla sekä monialaisella suunnittelulla. Vantaan *myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmalla* pyritään tasoittamaan alueellisia hyvinvointieroja kohdentamalla resursseja ja muita tukitoimia sitä eniten tarvitseville alueille. Yleiskaavan tavoitteet ja ratkaisut ovat yhteneväiset myönteisen erityiskohtelun toimenpideohjelman maankäyttöä koskevien toimenpiteiden kanssa. Toimenpiteillä pyritään mm. parantamaan ympäristön laatua,

LUE LISÄÄ:

Alueellinen eriytyminen Vantaalla 1995-2015. Vantaan kaupungin tietopalvelun julkaisu C1:2018

Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma 2019-2021. Ohjelmasuunnitelma.

kehittämään asukasyhteistyötä sekä keskustoja ja tarjoamaan monipuolisempia asumisen vaihtoehtoja.

Rakennetuilla alueilla alkaneen eriytymiskehityksen pysäyttäminen on haastavaa, sillä esimerkiksi asuntojen hallintamuotoihin on vaikeaa vaikuttaa jälkikäteen. Näissä tapauksissa Vantaan maankäyttö on suunnitelmallisesti tukenut täydennysrakentamista ja purkavan uudistamisen hankkeita, joiden yhteydessä voidaan monipuolistaa esimerkiksi vuokratalovaltaisia alueita edellyttämällä alueelle myös omistusasuntojen rakentamista. Asuntopolitiikalla tehdyt ratkaisut asuinalueiden hallintamuodossa eivät yksin riitä sosiaalisen eriytymiskehityksen ehkäisemiseen tai vähentämiseen, vaan lisäksi tarvitaan erilaisia sosiaalipoliittisia toimenpiteitä. Vantaa seuraa jatkuvasti sosiaalisen eheyden tilannetta asuinalueilla. Eheyttä tukevia toimenpiteitä tehdään aina räätälöidysti alueittain yhdessä eri toimijoiden sekä kaupungin hallinnonalojen yhteistyönä.

Alueellista eriytymistä ehkäisevä kaupunki on sosiaalisesti monipuolinen, toiminnallisesti sekoittunut ja vetovoimainen. Miten yleiskaava sitten vastaa ilmeiseen tarpeeseen ehkäistä (tai pysäyttää) alueellinen eriytyminen Vantaalla? Kyseessä on kompleksinen prosessi, johon yleispiirteisellä maankäytön suunnittelulla on vaikea vaikuttaa, mutta joiden toimimisen yleiskaava mahdollistaa. Prosessissa on kyse rakennetun ympäristön, asukkaiden ja niiden hyvinvoinnin, toiminnallisen ympäristön ja alueen imagon välisestä vuorovaikutuksesta.

Yleiskaavaluonnoksessa asumisen ratkaisujen myötä on mahdollista toteuttaa asumisen alueita moninaisin talotyypein vastaamaan elinkaariasumisen tarpeita. Yleiskaava mahdollistaa talotyyppi- ja asuntokannan kirjon alueilla, mutta ei yksistään voi varmistaa sen toteutumista. Suuri merkitys toteutumisen varmistamisessa on asemakaavoituksella ja maa- ja asuntopoliittisilla linjauksilla. Lisäksi yleiskaavan asumisen määräyksiin on sisäänrakennettu tavoite palveluiden saavutettavuudesta ja kaupunkiympäristön laadusta. Nämä toteutuessaan vaikuttavat alueiden vetovoimaan ja siten voivat hillitä eriytymiskehitystä. Palvelujen keskittäminen ei kaikilta osin vastaa myönteisen erityiskohtelun ohjelman tavoitteita. Tällöin on syytä kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että palvelut sijoittuvat sujuvan joukkoliikenteen ja muiden yhteyksien äärelle.

Siltä osin kun alueet ovat toiminnoiltaan ja asumisen mahdollisuuksiltaan monipuolisia tulevaisuudessa, sosiaaliset ongelmat helpottuvat tai pysyvät kurissa. Mikäli etenkin tiiviillä alueilla on paljon heikommassa sosio-ekonomisessa asemassa olevia asukkaita, myös palvelut "täyttyvät" ja ongelmat kasaantuvat tiettyihin toimipisteisiin. Palveluun ohjaamisella ei välttämättä pystytä asiaa ratkaisemaan, etenkin jos kyseessä on lähipalvelu tai tavoitteena on lähipalveluperiaate. Myös toimipisteissä olevat erot saattavat vaikuttaa asuinpaikan valintaan.

Yleiskaava mahdollistaa kaupungin uudistamisen purkamalla sekä vanhaa ja väljästi toteutettua rakennuskantaa maankäyttöä tehostaen. Joissain tilanteissa rakennusten purkamista voidaan perustella sosiaalisin perustein. Asuinympäristön heikon laadun lisäksi alueella saattaa olla suuri vuokra-asuntokeskittymä, joka on joutunut negatiivisten ilmiöiden kasautumiskierteeseen. Tällöin purkamisella voidaan muuttaa tilannetta monipuolistamalla asuntojen hallintamuotojakaumaa sekä parantamalla ympäristön laatua. Tämä vaikuttaa usein myös ympäröiviin kiinteistöihin ja niiden arvostukseen ja arvoon.

Purkavan uudistamisen myötä alueiden toiminnallinen luonne voi muuttua yksipuolisemmaksi. Asumisen osuus saattaa purkamisen myötä kasvaa samalla, kun muiden toimintojen osuus alueella vähenee. Muut kuin kaupan palvelut sijoittuvat monesti olemassa oleviin edullisempiin kiinteistöihin. Uuden rakentamisen myötä harraste- ja liiketilojen hintataso nousee ja palveluiden ja muiden toimintojen toimintaedellytykset alueella heikkenevät. Toisaalta uudistamisen myötä alueen väestöpohjaa voidaan kasvattaa ja monipuolistaa, joka taas lisää elinvoimaisuutta ja palveluiden kannattavuutta.

Purkaminen aiheuttaa luonnollisesti ympäristöhäiriöitä lähiympäristön asukkaille ja toimijoille, mutta lopputuloksena voi olettaa, että sen myötä aiheutuu paljon positiivisia vaikutuksia. Purkavan uudistamisen suunnittelussa ja toteutuksessa on tärkeää pohtia myös, sitä minkälaisia positiivisia vaikutuksia uudistamisella on myös alueella jo asuvien elämään. Näin voidaan vaikuttaa muutosten hyväksyttävyyteen. Täydennysrakentamisen ja uudistamisen toteuttaminen vaatii huolellista suunnittelua ja prosessin ohjausta, ettei pitkäaikaiset isot rakennustyömaat olemassa olevassa asuinympäristössä aiheuta liian jatkuvaa ja kohtuutonta haittaa

kaupunkilaisille tai vahinkoa olemassa oleville rakennuksille. Esim. yöaikaista rakennusmelua tulee välttää, samoin ympäristöön suurta tärinää aiheuttavia toimenpiteitä.

ASUKKAIDEN KOKEMA ELINYMPÄRISTÖ

Sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyy myös alueen kokeminen, jolloin painottuvat ihmisten omat kokemukset kaupungista asuinympäristönään. Tässä tarkastellaan, miten yleiskaava vaikuttaa alueiden imagoon, asukkaiden kokemaan identiteettiin ja yhteisöllisyyteen sekä viihtyisyyteen. Subjektiivisesti koettujen elinympäristön ominaisuuksien lisäksi tarkastellaan asukkaisiin kohdistuvia haittatekijöitä, eli melua ja ilmanlaatua.

IMAGO

Asuinalueen *imago* on alueesta muodostunut mielikuva, aluetta ulkopuolelta tarkasteleville muodostunut käsitys alueen ominaisuuksista. Se, miten yleiskaava vaikuttaa kaupunginosan, asuinalueen tai kokonaisen yhdyskunnan imagoon ja identiteettiin, voi olla vaikeasti ennakoitavissa.

Yleiskaavassa osoitetun itäisen Vantaan raideverkkoon kytkevän raitiotieyhteyden myötä Länsimäen, Vaaralan ja Hakunilan alueilla kaupunkiympäristön käytettävyys paranee. Sen lisäksi, että raitiotie on liikenteellinen ratkaisu, sillä voi olla positiivisia vaikutuksia alueiden imagoon ja siten vetovoimaan työpaikkojen, palveluiden ja asukkaiden näkökulmasta.

Asumisen osalta Vantaalla on jatkossakin tarjolla monipuolisia asumisen vaihtoehtoja. Pääkeskustojen kasvaessa urbaanin asumisen alueiksi, erityisesti lapsiperheiden suosiossa olevat pientaloalueet säilyvät nykyisen kaltaisena. Pientaloalueiden tiivistyminen voi paikoin muuttaa alueen fyysisiä piirteitä ja asukkaat kokevat tämän usein uhaksi alueiden imagolle. Täydennysrakentaminen voi kuitenkin parhaimmillaan parantaa elinympäristön laatua ja nostaa alueen imagoa.

Yleiskaavan määräyksissä on useita kaupunkiympäristön laatuun liittyviä tavoitteita, jotka toteutuessaan parantavat kaupungin käytettävyyttä ja elinympäristön laatua. Yleiskaavan toteutuessa määräysten mukaisesti voi elinympäristötavoite toteutua ja siten parantaa kaupungin imagoa houkuttelevana ja hyvin toimivana asuinympäristönä. Riskinä on kuitenkin, että taloudellisista reunaehdoista ja palveluiden järjestämistä koskevista linjauksista johtuen mm. palvelut keskittyvät edelleen suurempiin yksiköihin, jolloin keskusta-alueiden ulkopuolella palveluverkko harvenee ja etäisyydet niihin kasvavat.

IDENTITEETTI

Ihmisten *alueidentiteetti* tarkoittaa aluetietoisuutta, joka voidaan ymmärtää tuntemukseksi kuulumisesta jollekin tietylle alueelle tiettyyn yhteisöön. Alueidentiteetin syntyminen on sosiaalisen prosessin tulos, johon vaikuttaa mm. alueella asuttu aika ja osallistuminen yhteisiin toimintoihin. Alueidentiteetti syntyy helpoiten, jos alueen asukkailla on samanlaisia arvoja ja mahdollisuus laatia yhteisiä visioita sekä toteuttaa niitä. Samalla ihmiset voivat paremmin oppia ottamaan vastuuta toisistaan ja ympäristöstään.

Identiteetti on vahvasti kytköksissä alueen fyysisiin piirteisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin. Yleiskaavalla ei identiteetin syntyyn voida varsinaisesti suoraan vaikuttaa. Identiteetin vahvistaminen voi onnistua asemakaavatasoisessa suunnittelussa tukemalla toimintoja, jotka lisäävät ja vahvistavat asuinalueen yhteistoimintaa. Identiteetin syntymiseen vaikuttaa myös alueella tapahtuva muuttoliike. Elinkaariasumisen sekä yleiskaavan

mahdollistama erilaisten talotyyppien luoma vaihtoehtojen kirjo asuinalueilla voi vaikuttaa muuttohalukkuuteen ja edesauttaa asukkaiden sitoutumista asuinalueeseensa ja siten vahvistaa alueidentiteettiä.

Yleiskaavan kasvun on tarkoitus tapahtua alueita täydentäen ja uudistaen. Vantaan pääkeskustoissa, kuten Tikkurilassa tai Myyrmäessä, sekä paikalliskeskuksissa kuten Hakunilassa, Korsossa ja Koivukylässä voi tapahtua voimakasta uudistumista, joka voi vaikuttaa asukkaiden kokemaan alueidentiteettiin. Keskustat muuttuvat entistä urbaanimmiksi. Muutoksen voi olettaa olevan monin paikoin positiivinen, mutta samalla saatetaan kadottaa erityispiirteitä alueiden identiteetille ominaisesta historiasta. Kaupunkikuvan kerroksellisuus, alueiden tärkeiksi ja tutuiksi koetut erityispiirteet ja kiinnekohdat ovat asukkailleen tärkeitä identiteettitekijöitä. Yleiskaavan arvokkaiden kulttuuriympäristöjen merkinnöillä varmistetaan näiden elementtien säilyminen, mutta tarkemman tason suunnittelussa näitä historian kiinnekohtia on syytä tunnistaa ja vahvistaa niiden roolia osana kaupunkia.

LUE LISÄÄ:

Yleiskaavaluonnoksen 2020 vaikutukset kulttuuriympäristöön.

Vantaalainen maisema ja kaupunkirakenne sisältävät monia identifioitumisen mahdollisuuksia. On vanhaa maaseudun kulttuurimaisemaa, pientaloalueita, lähiöitä ja kasvavia keskuksia. Vantaan viherrakenneselvityksessä (Anne Mäkynen 2017, ks. kartta sivulla 60) identiteettimaisemiksi kutsutaan viljelymaisemia, jotka kertovat siitä ympäristötyypistä, joka on Vantaalla pisimpään yhtäjaksoisesti näihin päiviin saakka ollut ihmisen elinympäristöä. Näistä identiteettimaisemista kaikki paitsi Jokivarsi on suojeltu kulttuurimaisemana, mutta myös Jokivarren pellot, joita ei kulttuurimaisemina ole katsottu kaikkein arvokkaimpien ja säilytettävien joukkoon, on yleiskaavaluonnoksessa jätetty massiivisen uudisrakentamisen ulkopuolelle. Backaksen pelloilta on poistettu golfkenttävaraus ja pellot on merkitty maatalousalueeksi. Eli yleiskaavaluonnos mahdollistaa sen, että viljelysmaisema on edelleenkin yksi vantaalaisen identiteetin perusaineksista.

Laajempien kulttuurimaisemakokonaisuuksien lisäksi yleiskaavaluonnoksessa on merkitty vantaalaisia kartanoympäristöjä palvelujen ja hallinnon alueiksi ajatuksella, että nämä voivat kehittyä esimerkiksi matkailu- vapaa-ajan toiminnoilla ja siten tehdä tutuksi ja tuoda vantaalaiseen identiteettiin sen perinteikästä puolta modernin kaupunkiympäristön rinnalle.

YHTEISÖLLISYYS

Kaupunkimaisissa keskustoissa yhteisöllisyys koetaan usein heikommaksi, kuin pientaloalueilla. Lähiöissä taas voidaan kokea vahvaa yhteisöllisyyden tunnetta. Suurissa keskuksissa asukkaiden vaihtuvuus on vilkkaampaa, jolloin ihmiset eivät sitoudu paikkaan ja yhteisöön. Yhteisöllisyyden kannalta tärkeää on samankaltaisuuden tunne. Yhteisöllisyys ilmenee myös asukkaiden haluna vaikuttaa ja osallistua elinympäristönsä hoitoon ja suunnitteluun.

”Vantaa on usean keskuksen kaupunki. Sitä voi omassa erityisluonteisuudessaan pitää arvokkaana - kyläyhteisöjen kaupunki.”

(yleiskaavaluonnoksesta saatu mielipide)

Yhteisöllisyyden lisäämisen toimenpiteiden tulee lähteä alueen asukkaiden omien tarpeiden ja kokemusten kautta. Usein käy niin, että asukkaita pyritään yhteisöllistämään tavalla, joka vastaa ulkopuolisten käsitystä siitä, mitä sen tulisi olla. Helposti ajatellaan, että lähiöt pitäisi korjata lisäämällä yhteisöllisyyttä, vaikka asukkaat itse kokevat, että alueella on jo vahva yhteisöllisyyden tunne. Usein yhteisöllisyyden parantamiseen tähtäävät hankkeet ovat lyhytaikaisia asukkaita osallistavia projekteja, joilla ei ole pitkäaikaista ja oikeaan ongelmaan kohdistuvaa vaikutusta. Projektien sijaan tarvitaan investointeja, jotka vaikuttavat alueilla pitkään. Tällaisia voivat olla

mm. erilaiset kohtaamispaikat. Yleiskaavan vuorovaikutuksen keskusteluissa on noussut esiin myös viljelypalstatoiminta, joka tukee mm. eläkeläisten ja maahanmuuttajien yhteisöllistä toimintaa. Yleiskaavaluonnoksessa Havukosken viljelypalsta-alue on merkitty asumiseen. Yleiskaavan yhteydessä on selvitetty uusia viljelypalstojen sijaintipaikkoja korvaamaan mahdollisesti asumisen myötä poistuvia. Kaupunkiviljelyn lisääminen myös muilla alueilla voi lisätä asukkaiden yhteisöllisyyttä ja sosiaalista kanssakäymistä.

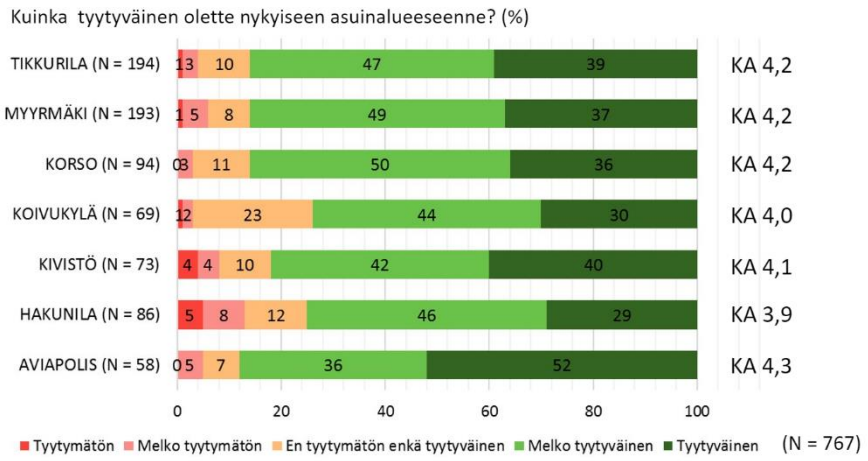
Keväällä 2018 tehdyn yleiskaavan asukaskyselyn perusteella erityisesti Hakunilan alueella yhteisöllisyyden kokemus korostui vastauksissa. Yhteisöllisyys nousi vastauksista esiin myös muutamilla pientaloalueilla mm. Myyrmäen ja Tikkurilan suuralueilla. Yleiskaavan vaikutuksia yhteisöllisyyden kehitykseen on vaikea ennakoida. Jos rakentamisella onnistutaan tukemaan elinkaariasumisen tavoitteita, mahdollistuu niin lapsiperhe- kuin vanhustalouksien pidempiaikainen asuminen alueella ja sitä kautta yhteisöllisyys voi vahvistua. Väestörakenteen vanhentuminen voi vaikuttaa alueiden asukkaiden aktiivisuuteen. Alueet voivat hiljentyä, mutta toisaalta vanhempi väestö on usein hyvinkin aktiivista ja verkostoituvaa oman alueensa hyväksi toimivaa. Yleiskaava on yhteisöllisyydenkin näkökulmasta mahdollistava. Yleiskaavan tavoitteiden mukaisen kasvun mahdollistaminen edellyttää myös täydentävää ja uudistavaa lisärakentamista. Tämän myötä on olemassa riski, että yhteisöllisiksi koetuilla alueilla uuden rakentamisen myötä yhteisö jakautuu kahtia (me ja ne muut), jolloin yhteisöllisyyden tunne voi heiketä.

Kuva 14. Myyrmäen monttu toimii hyvänä yhteisöllisen aktiivisuuden ytimenä, asukkaiden ”yhteispihana”. (Kuva Sakari Manninen, Vantaan kaupungin aineistopankki)

VIIHTYISYYS

Asuinalueiden viihtyisyys on subjektiivinen, monesta eri tekijästä muodostuva kokonaisuus. Asuinalueen monipuolisuus on viihtyvyyden kannalta keskeistä. Se edellyttää niin palveluiden, työpaikkojen, asumisen kuin virkistyksen monipuolista tarjontaa, toisin sanoen toiminnallisesti sekoittunutta rakennetta. Siihen vaikuttaa mm. etäisyys keskustasta, virkistysalueiden läheisyys, päivittäisten palveluiden saavutettavuus sekä alueen luonnonympäristön ominaisuudet. Luonnonläheisyys ja viherympäristö ovat merkittävimpiä viihtyisyyden osatekijöitä. Vantaan asukasbarometri 2018-kyselytutkimuksen tulosten mukaan vantaalaiset ovat kohtuullisen tyytyväisiä asuinalueisiinsa. Erot asuinalueiden kesken ovat melko pieniä. Viihtyisyyteen eniten vaikuttavat tekijät ovat asukasbarometrin tulosten mukaan hyvin yhteneväiset edellä mainittujen viihtyisän elinympäristön osatekijöiden kanssa. Pysäköintipaikkojen ja palveluiden puute koetaan eniten viihtyisyyttä heikentäväksi ominaisuudeksi.

Kuva 15. Asukkaiden tyytyväisyys asuinalueeseensa (Vantaan asukasbarometri 2018)

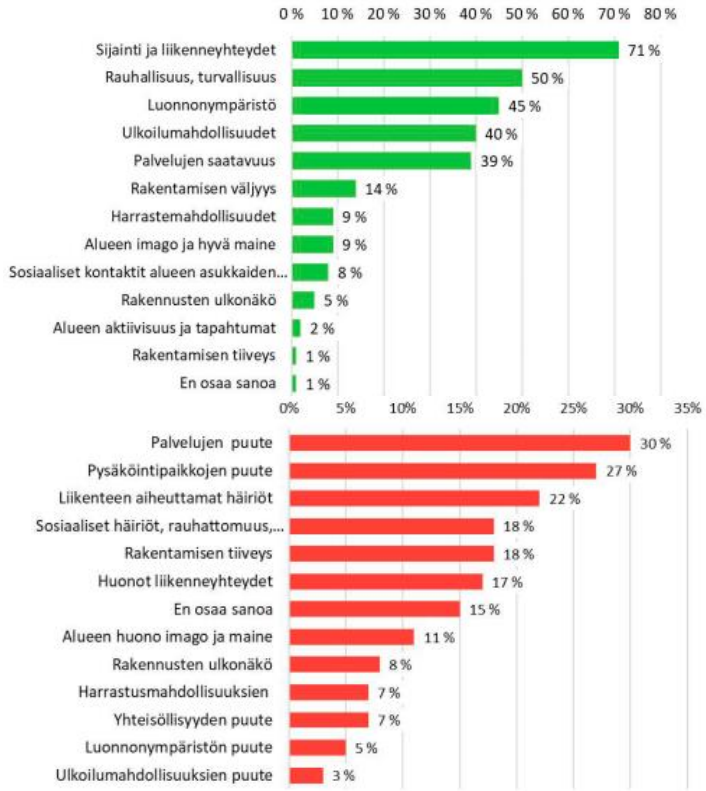
Viheralueet vaikuttavat ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Terveysvaikutustensa vuoksi viherrakenteen tulisi jatkua kaupunkirakenteen lomassa. Elvyttävä ympäristö auttaa ihmistä palautumaan ja irtautumaan arkipäivän stressaavista asioista. Elvyttävässä ympäristössä kiteytyvät luonnon psykofyysiset positiiviset vaikutukset. Se on vallitsevasti viherympäristöä, parhaimmillaan metsää tai muuta luonnonympäristöä, joka ympäröi kokijansa kokonaan. Valtaosalla ihmisistä mielipaikka löytyy luonnosta, lopuille se löytyy urbaanista ympäristöstä tai sosiaalisista tilanteista, kuten harrastusten parista. Viher-, luonto- ja myös vesiympäristöillä on todettu olevan ihmiseen positiivisia vaikutuksia, ja niillä on mitattu samanlaisia psyykkisen säätelyn ja hyvinvoinnin vaikutuksia kuin mielipaikoilla. (Kettunen & Seppälä, 2017.) Keväällä 2018 tehdyn yleiskaavakyselyn mukaan asukkaille merkityksellisiä ja säilytettäviä paikkoja mm. ovat Tikkurilan keskuspuisto, Rekolanmetsä, Kuusijärven ympäristö, Ankkapuisto, Petikon ulkoilualueet, Mätäojan laakso sekä Raappavuori. Näiden lisäksi elvyttäviä paikkoja voivat olla laajat ulkoilu- ja virkistysalueet Petikossa ja Sipoonkorvessa, maaseutumaiset alueet luoteis-Vantaalla ja Sotungissa sekä esimerkiksi Vantaan- ja Keravanjoen varret. Nämä alueet ovat paikoin etäällä asukkaista. Tällöin olennaista on virkistysalueiden verkoston saavutettavuus ja yhdistävyys, joka yleiskaavassa säilyy.

LUE LISÄÄ:

Vantaan asukasbarometri 2018.

Vantaan yleiskaava 2020. Vuorovaikutusraportti II. Yleiskaavakyselyn tulokset.

Viihtyisyyden kannalta tärkeää on myös turvallisuuden kokeminen. Turvattomuuden kokemus vaihtelee niin alueen luonteen kuin kokijan iän ja sukupuolen mukaan. Toimintojen sekoittamisella voidaan luoda alueita, jotka ovat eläviä ja turvallisia ympäri vuorokauden. Epävirallinen sosiaalinen kontrolli on olennainen osa asuinalueen

Kuva 16. Viihtyvyys- ja epäviihtyvyystekijät Vantaalla Asukasbarometri 2018:n mukaan.

turvallisuutta. Fyysisellä suunnittelulla voidaan luoda alueita ja reittejä, jotka houkuttelevat ihmisiä ja sosiaalinen kontrolli vahvistuu. Erityisesti keskusta-alueilla toiminnot ovat sekoittuneita ja niissä on parhaimmat edellytykset turvalliseksi koettuun ympäri vuorokauden elävään kaupunkiympäristöön. Täydennysrakentamisella voidaan myös muilla alueilla parantaa ympäristön laatua ja lisätä sosiaalista kontrollia keskustojen ulkopuolisilla asumisen alueilla.

Yleiskaavan vaikutukset alueiden viihtyisyyteen konkretisoituvat tarkemman tason suunnittelun myötä. Yleiskaavan asumisen ja keskusta-alueiden määräyksillä voi syntyä toiminnallisesti monipuolista ja viihtyisää ympäristöä. Viihtyisyyttä lisäävät palvelut ovat keskustamaisilla ja tiiviillä alueilla helposti saavutettavia ja niiden tarjonta on monipuolisempaa toisin kuin pientalovaltaisilla ja maaseutumaisilla alueilla. Pientaloalueilla viihtyisyyden ydin muodostuu tavallisesti rakentamisen mittakaavasta sekä ympäristön vehreydestä. Yleiskaavan asumisen merkinnät saattavat paikoin muuttaa hieman rakentamisen mittakaavaa tehokkaammaksi. Asukkaat voivat kokea tämän viihtyisyyttä heikentäväksi. Toisaalta asukastiheyden kasvun myötä myös palvelutarjonta voi näillä alueilla parantua.

Yleiskaavassa olevalla vihertehokkuusmääräyksellä halutaan varmistaa tehostuvan ja uudistuvan kaupungin vehreys kaupunkiympäristön ekologisia toimintoja vahvistamaan. Tämä lisää samalla ympäristön viihtyisyyttä lisäämällä kaupunkivihreää. Yleiskaavan joen varren kehittämismerkintä edistää urbaanissa ympäristössä olevien jokien varsien kehittymistä asukkaiden viihtyisyyttä lisääviksi ”olohuoneiksi”.

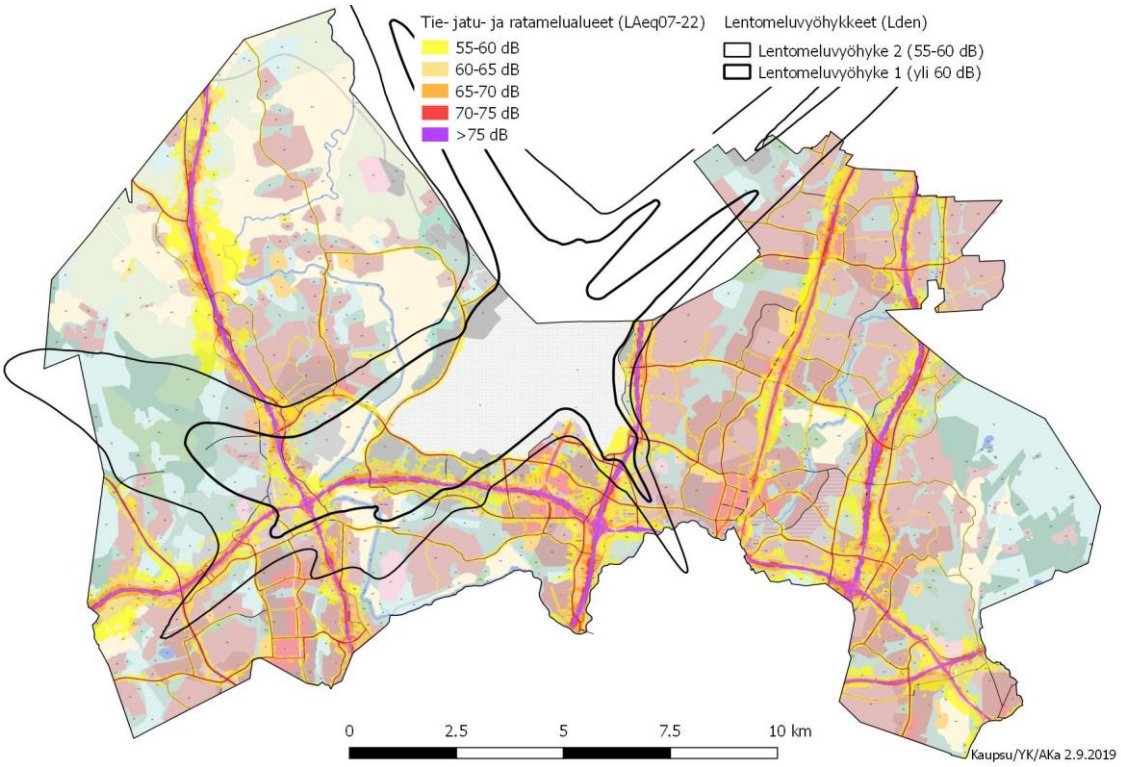
Tiivistymisen ja uudistumisen vaikutuksesta rakennustyömaista tulee osa kaupungin visuaalista ja -äänimaisemaa heikentäen viihtyisyyttä. Uuden rakentamisen tulisi kuitenkin yleiskaavan määräysten myötä tuottaa laadukasta ja viihtyisää kaupunkiympäristöä. Viihtyisyyden ja ympäristöhaittojen hallinnan vuoksi alueilla, joilla

tapahtuu runsaasti rakentamista, tulisi hallita muutosta kokonaisuutena siten, että alueella jo asuviin ihmisiin kohdistuvat haitalliset vaikutukset eivät veny kohtuuttoman pitkäkestoisiksi.

TERVEELLISYYS, YMPÄRISTÖHÄIRIÖT

Asuinympäristöissä käyttäjämäärien lisääntyminen lisää väistämättä potentiaalisia häiriötekijöitä asumiselle. On enemmän meluja, hajuja, valoja, paikkojen kulumista ym. tapahtumaa ympäristössä. Mitä enemmän on ihmisiä samassa paikassa, sitä kiivaammaksi paikan syke yleensä muuttuu. Ympäristön kiivas rytmi ja jatkuvat häiriötekijät nostavat ihmisen stressihormonitasoja, mikä pitkittyessään voi uhata ihmisen terveyttä. Tiivistämiskehityksessä on aiheellista huomioida suunnittelusta lähtien asuinympäristöjen rauhan ylläpito; asuntoa tulee voida pitää lepopaikkana, myös tiiviissä kaupungissa. Vahvasti rakennettu ympäristö yksipuolistaa mikrobiympäristöä siten, että se voi käydä haastavaksi ihmisten ja eläintenkin immuniteetille, ellei suunnittelussa kiinnitetä huomiota riittävän ja oikeanlaisen kasvullisen maaperän säilymiseen asuinympäristöissä.

Melu, ilmansaasteet ja muut ympäristöhäiriöt vaikuttavat elinympäristön terveellisyyteen. Asuinalueilla usein epämiellyttäviksi koettuja alueita ovat meluisat liikenneväylät, ravintoloiden ja asemien lähistöt sekä muut vastenmieliseksi koetut rakennukset ja asuinympäristöt. Vantaalaiset altistuvat melulle ja ilmanlaadun epäpuhtauksille pääasiassa kasvavan lento- ja tieliikenteen takia. Vantaan kaupunkirakenne aiheuttaa sen, että melu- ja ilmanlaatuongelmat ovat eri alueilla hyvin erilaisia. Toisaalla suurin meluhaitan aiheuttaja on lentoliikenne, kun taas toisaalla se voi olla pistemäinen aiheuttaja, kuten teollinen toiminta. Ilmanlaatu saattaa olla vilkkaan tien pientareella huono erityisesti katupölyaikaan keväisin, mutta ilmanlaatuongelmia on myös kaukana väylistä tiiviillä pientaloalueilla, missä ilmanlaatu heikkenee lämmityskaudella puun pienpolton vuoksi.

Kuva 17. Yli 55 dB:n melualueet Vantaalla

Ulkoilman pienhiukkaset ovat kansanterveydellisesti merkittävin ympäristöhaitta ja ympäristömelu toiseksi merkittävin. Lisäksi haittoja aiheuttavat muut ilman epäpuhtaudet. Melulle ja ilmanlaadun epäpuhtauksille altistumisen on todettu olevan yhteydessä moniin terveyshaittoihin, jotka syntyvät hitaasti ja pitkäaikaisen altistuksen myötä. Keskeistä onkin huomioida uuden asutuksen sijoittaminen suhteessa melun ja ilman epäpuhtauksien lähteisiin, sillä melun terveyshaitat liittyvät erityisesti unen häiriintymiseen ja ilmanlaadun epäpuhtauksille altistutaan enimmäkseen sisätiloissa, joissa vietetään paljon aikaa. Lentomelualueet laajenevat voimassa olevaan yleiskaavaan nähden. Tämän muutoksen vuoksi lentomelualueilla asuu nyt laskennallisesti enemmän asukkaita kuin ennen. Kovimman lentomelun alueella asutusta ei lisätä, ja nämä alueet on pääosin osoitettu toimitila-alueiksi. Lentomelualueiden laajeneminen vaikuttaa kiinteistöjen arvoon ja paikoin lisääntyvät ääneneristävyysvaatimukset kasvattavat rakentamis- ja korjauskustannuksia hieman. Muilla lentomeluvyöhykkeillä on täydennysrakentamista, mutta uusia asuinalueita ei ole osoitettu melualueille (Lden yli 55 dB). Uudenlaisena määräyksenä Länsi-Vantaalla on lentokoneiden laskeutumisvyöhyke, jolla on ääneneristävyysvaatimus. Raidemelu ei lisäänny merkittävästi, mutta asemanseutujen tiivistäminen tuo uusia asukkaita raidemelun piiriin. Täydennysrakentaminen kutenkin suojaa taaempia alueita raidemelulta.

LUE LISÄÄ:

Yleiskaava 2020. Melu- ja ilmanlaatuvaikutusten arviointi.

Ratikan meluvaikutus on pieni, mutta esimerkiksi kaarteissa se voi erottua muusta liikennemelusta. Tie- ja katuliikenteen melun arvioidaan lisääntyvän merkittävästi joillakin katuosuuksilla. Lisäksi yleiskaavassa on osoitettu uusia asumisen aluevarauksia melualueille tai niiden tuntumaan ja lisäksi melualueisiin rajautuu voimassa olevan yleiskaavan vielä toteuttamattomia asuinalueita. Näillä alueilla tulee tarkemmassa suunnittelussa kiinnittää huomiota meluntorjuntaan. Yleiskaavassa on annettu melua koskeva yleismääräys ja lentomelumääräyksiin on tuotu ääneneristävyysvaatimukset eri vyöhykkeillä.

Yleiskaavassa ympäristöhäiriöitä, kuten melua, tärinää ja raskasta liikennettä, aiheuttavia toimintoja on ohjattu alueille, joissa niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa. Nämä alueet on osoitettu tilaa vaativan tuotantotoiminnan alueiksi (TT). Alueet sijaitsevat pääasiassa voimakkaan lento- tai tiemelun alueella lentokentän ympäristössä.

Liikenteen lisääntymisen myötä myös sen aiheuttamat ilmanlaatuhaitat lisääntyvät. Toisaalta ilman epäpuhtauksien pitoisuudet ovat olleet hitaassa laskussa ja niiden arvioidaan edelleen pienenevän ajoneuvokannan uudistumisen ja sähköistymisen myötä. Esimerkiksi katupölyn määrään tämä ei kuitenkaan vaikuta. Ilmanlaadun paranemisesta huolimatta ongelmallisia alueita on yhä vilkasliikenteisten teiden ja katujen varsilla. Liikenteen ohella keskeinen ilmanlaatuun vaikuttava tekijä Vantaalla on puun pienpoltto. Erityisesti lämmityskaudella ilmanlaatu heikkenee paikoin tiiviillä pientaloalueilla.

Yleiskaava ohjaa merkittävän osan asukasmäärän kasvusta keskusta-alueille ja niiden lähellä sijaitseville tiivistyville asuinalueille sekä hyvän joukkoliikennesaavutettavuuden alueille. Keskeisesti sijaitsevilla ja tiiviisti asutuilla alueilla on usein myös vilkkaasti liikennöityjä katuja ja erityisesti keskustamaisilla alueilla kaupunkirakenne on tiivis ja heikommin tuulettuva. Yleiskaava kuitenkin ohjaa etenkin tiiviimmillä alueilla kestävään liikkumiseen, jolloin autoliikenne voi vähentyä.

Yleiskaavan tarkkuustasosta johtuen aluevaraukset on piirretty kiinni teihin ja katuihin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asuminen ohjattaisiin välittömästi väylien varteen. Jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon ilmanlaatuvyöhykkeiden mukaiset suojaetäisyydet vilkasliikenteisistä teistä ja kaduista asumisen ja herkkien toimintojen osalta. Uusien teiden ja katujen sekä työpaikka-alueiden vaikutus ilmanlaatuun arvioitiin olevan pieni. Jatkosuunnittelussa olisi myös hyvä huomioida pientaloalueilla mahdollisuus puun säilyttämiseen esimerkiksi puuvajassa.

YHTEENVETO

Vantaan yleiskaavaluonnos on luonteeltaan mahdollistava, tavoitteenaan hyvä elinympäristö vantaalaisille. Yleiskaavan skenaarioiden mukainen väestönkasvu keskittyy keskustoihin ja muualle olevan rakenteen lomaan. Kaupunkirakenne tiivistyy ja uudistuu ja samalla vantaalainen viherrakenne säilyy. Väestö kasvaa ja samalla sen ikärakenne vanhenee. Tämä vaikuttaa palvelutarpeeseen ja edellyttää kaupungilta hyvää toiminnallisuutta. Keskustat ja muut asumisen alueet monipuolistuvat ja tarjoavat erilaisia asumisen vaihtoehtoja vaihteleviin elämätilanteisiin. Elinkaariasuminen ja asumisen uudenlaiset konseptit voivat toteutua ja sitoutuminen paikkaan sekä yhteisöön voi vahvistua. Täydennysrakentaminen ja uudistaminen muuttavat asumisen alueita ja keskustoja entistä urbaanimmaksi ympäristöksi. Täydennysrakentaminen ja tiivistäminen voivat lisätä alueiden toiminnallista monipuolisuutta ja elinvoimaa, mutta samalla lisääntyvät myös tiiviin kaupunkiympäristön haitat. Kasvava väestö lisää käyttöpainetta ja kulutusta virkistysalueverkostoon. Lisääntyvät luonnonsuojelualueet toimivat jatkossakin myös virkistyskäytössä, mutta niiden virkistyskäytön ohjaamiseen tulee ohjata resursseja, jotta vältytään luontoarvojen heikkenemiseltä liiallisen kulumisen vuoksi.

Palveluiden saavutettavuus turvataan ohjaamalla päivittäiset palvelut lähelle käyttäjiään, mutta samalla palveluiden keskittyminen suurempiin yksiköihin pääkeskustoihin ja keskustojen palveluiden saavutettavuus erityisesti vanhus- ja vammaisväestön näkökulmasta voi osoittautua haasteelliseksi. Itäisissä kaupunginosissa keskustojen välinen saavutettavuus paranee Vantaan ratikan myötä. Matkamäärien ennakoidaan kasvavan ja yleiskaavan ratkaisujen myötä kävelyn ja pyöräilyn osuus kasvaa. Tämä lisää asukkaiden hyvinvointia vähentämällä liikenteen päästöjä ja lisäämällä liikkumisen positiivisia terveysvaikutuksia.

Kasvavat ja monipuolistuvat pääkeskustat houkuttelevat työvoimavaltaisia ja luovan alan työpaikkoja. Samalla Vantaalle perinteiset alat, kuten logistiikka ja varastointi tarjoavat runsaasti työpaikkoja. Lentokentän rooli seudun elinkeinoelämän solmuna vahvistuu Lentoradan toteutumisen myötä.

Kasvu muuttaa myös sitä, miltä Vantaa näyttää muiden silmin. Keskustat kasvavat ja muuttuvat entistä urbaaneimmiksi hyötyineen ja haittoineen. Kasvu tuottaa yleiskaavan määräysten toteutuessa laadukasta kaupunkiympäristöä ja lisää kaupunkiympäristön monipuolisuutta palveluineen ja työpaikkoineen, mutta kasvu tuottaa myös haittoja nykyisille asukkaille jo rakennusvaiheessa melun, tärinän ja pölyn lisääntyessä. Liikenteen kasvu lisää melua ja heikentää ilmanlaatua varsinkin huonosti tuulettuvissa keskustakortteleissa. Vastapainona säilyvät viihtyisiksi koetut pientaloalueet, jotka paikoin voivat tiivistyä. Perinteiset kulttuurimaisemat -ja miljööt ja säilyvät muistuttamassa vantaalaisesta historiasta ja säilyttävät historiallisen elementin osana vantaalaista kaupunki-identiteettiä.

Yleiskaavan sosiaaliset vaikutukset ovat kokonaisuus, joita on haastava arvioida ennakkoon. Ne ovat luonteeltaan monitahoisia ja niiden lieventäminen edellyttää usein monialaista yhteistyötä niin kaupunkiorganisaation sisällä, kuin sen ulkopuolisten tahojen kanssa. Moni asukkaiden elinympäristöön vaikuttava seikka ratkaistaan lopulta jatkosuunnittelussa muun muassa kaavarunkojen yhteydessä. Jatkossa tarvitaan mm. kaupan konseptien ja maankäytön suunnittelun yhteensovittamista, täydennysrakentamisen ja uudistavan purkamisen aiheuttamien haittojen ja muiden kaupunkiympäristössä esiintyvien ympäristöhäiriöiden kokonaishallintaa, palveluverkon riittävyyden ja saavutettavuuden varmistamista. Asukkaiden osallistaminen suunnitteluprosesseihin voi helpottaa kaupungissa tapahtuvien muutosten hyväksyttävyyttä.

Lähteitä:

Faehnle, Maija; Jokinen, Johanna; Karlin, Anni; Lyytimäki, Jari (2010). Kaupunkiluonto ja monikulttuurisuus – maahanmuuttajat luontoalueiden kokijoina ja käyttäjinä. Suomen ympäristö 1/2010.

Kekkonen, Mikael (2002). Segregaatio Vantaalla: Katsaus Vantaan alueellisen eriytymisen ulottuvuuksiin vuonna 2000. Vantaan kaupunki, tilasto ja tutkimus, julkaisu C: 17- 2002.

Kettunen, Iita & Seppälä, Marja (2017). Mielipaikassa olo paranee. https://sydan.fi/mielipaikassa-olo-paranee/ 09.10.2019.

YK0048
Vantaan yleiskaava 2020 taloudellisten vaikutusten arviointi

Raportti 9.9.2019

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO 1

1.1 Työn tausta ja tavoitteet 1

1.2 Sanasto ja käsitteet 1

2 NYKYTILANTEEN TARKASTELU 2

2.1 Vantaan kaupungin taloudellinen asema pääkaupunkiseudulla 2

2.2 Yleiskaavan kuvaus 3

3 TALOUDELLISET VAIKUTUKSET 3

3.1 Kaupunkirakenne ja aluetehokkuus 3

3.1.1 Kaavavaranto ja tiivistäminen 3

3.1.2 Luonnonsuojelualueiden ja ekologisten käytävien taloudelliset vaikutukset 7

3.1.3 Taloudelliset vaikutukset alueilla, joiden rakentamista ohjataan ensisijaisesti yleiskaavalla 9

3.1.4 Suuret infrainvestoinnit 9

3.2 Liikennejärjestelmä ja liikkuminen 10

3.2.1 Liikennehankkeiden taloudelliset vaikutukset 10

3.2.2 Lentomeluvyöhykkeiden ja määräysten taloudelliset vaikutukset 11

3.3 Asunto- ja toimitilamarkkinat 13

3.3.1 Asuntotuotanto suhteessa markkinoihin 13

3.3.2 Toimitilatuotanto suhteessa markkinoihin 13

3.3.3 Saavutettavuuden parantamisen vaikutukset kiinteistöjen arvoon 14

3.4 Yleiskaavassa esitetyn kasvutavan taloudelliset vaikutukset 15

3.5 Seudulliset vaikutukset 19

4 SUOSITUKSET KAAVAEHDOTUKSELLE 20

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET 21

6 LÄHTEET 22

FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy
Osmontie 34, PL 950, 00601 Helsinki
Puh. 010 4090, fax 010 409 5001, www.fcg.fi

Y-tunnus 2474031-0
Kotipaikka Helsinki

YK0048
Vantaan yleiskaava 2020 taloudellisten vaikutusten arviointi

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta ja tavoitteet

Vantaa on laatimassa uutta, koko kaupungin kattavaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa (YK2020). Luonnoksen pohjalta laaditaan keväällä 2019 yleiskaavan vaikutusten arvioinnit. Osana kaavaluonnoksen vaikutusten arviointia selvitetään kaavan taloudelliset vaikutukset.

Vaikutusten arviointi perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin. Arviointi perustuu paikkatietoanalyysien avulla tuotetun numeerisen vertailuaineiston ja sanallisen asiantuntija-arvioinnin tasapainoiseen yhdistämiseen. Arvioinnissa korostuu mm. vaikutusten merkittävyyden arviointi. Arviointi tehdään suhteessa nykytilaan sekä voimassa oleviin yleiskaavoihin. Maankäyttöratkaisut vaikuttavat suoraan kaupungin ja yksityissektorin talouteen (verokertymät, ostovoima, asuntomarkkinat yms.).

Tässä työssä valmistellaan selvitys kaupungin nykyisestä yhdyskuntataloudellisesta tilanteesta arvioinnin pohjaksi. Seuraavaksi tunnistetaan yleiskaavaluonnoksen ja sen kehittämisalueiden merkittävät kaupunkitaloudelliset vaikutukset ja arvioidaan niitä yleispiirteisesti. Arvioinnissa keskeisiä teemoja ovat erityisesti rakentamismahdollisuuksien ja saavutettavuuden parantamisen vaikutukset asunto- ja työmarkkinoihin sekä maan arvoon, lentomeluvyöhykkeiden ja määräysten taloudelliset vaikutukset, luonnonsuojelualueiden ja ekologisten käytävien metsätaloudelliset vaikutukset sekä esimerkiksi liikennehankkeiden taloudelliset vaikutukset.

Projektia on ohjannut Vantaan kaupungilta suunnittelija Anna-Mari Kangas, yleiskaavapäällikkö Mari Siivola, tutkimuspäällikkö Henrik Lönnqvist, tontti-insinööri Juho Lumme ja kaavoitusinsinööri Mikko Järvi. Selvitystyön ovat tehneet Jan Tvrdy, Taina Ollikainen, Tuomas Miettinen, Kimmo Haapasalo ja Mikko Keskinen FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:stä.

1.2 Sanasto ja käsitteet

Yhdyskuntarakenne
Yhdyskuntarakenteella tarkoitetaan asuin-, työpaikka-, palvelu- ja virkistysalueiden muodostamaa toiminnallista kokonaisuutta ja niitä yhdistäviä liikenneverkkoja sekä niiden tarvitsemia vesi-, tietoliikenne- ja energiahuoltoverkkoja.

Aluevaraukset
Yleiskaavan aluevarauksille tässä vaikutusarvioinnissa annetut tunnukset.

Yhdyskuntatalous
Yhdyskuntataloudella tarkoitetaan kaikkia niitä menoja ja tuloja, jotka aiheutuvat yhdyskuntien rakentamisesta, käytöstä, korjauksista, kunnossapidosta ym. toiminnoista ja yhdyskunnassa tapahtuvasta liikenteestä.

Yhteiskuntatalous
Sisältää yhdyskuntatalouden lisäksi myös yritystoimintaa ja kuntataloutta sekä rakentamisen epäsuoria tuloja ja menoja.

Rakentamiskustannukset
Rakennusten ja rakenteiden rakentamisesta aiheutuvat kustannukset.

Ylläpitokustannukset
Rakennusten ja rakenteiden käytöstä, korjauksesta ja kunnossapidosta aiheutuvat kustannukset.

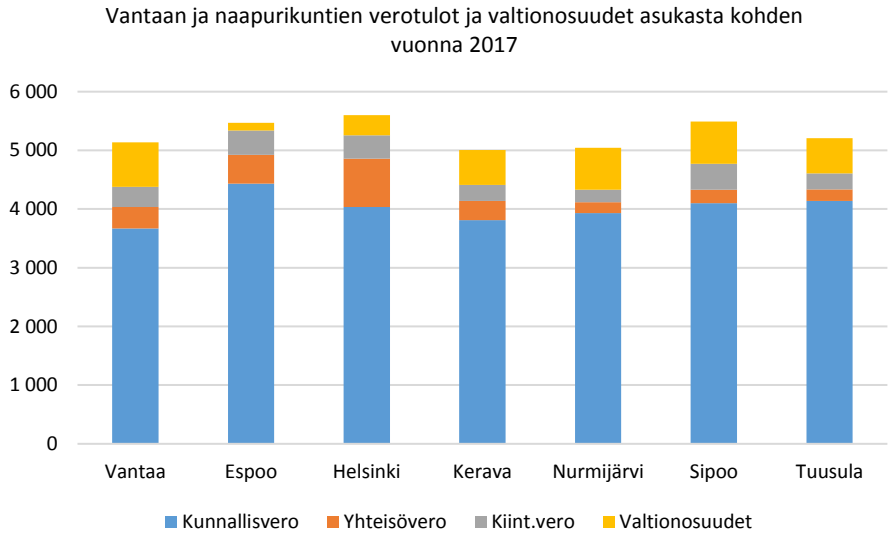
Maisematyölupa
Metsänhoidollisiin hakkuisiin tulee hakea maisematyölupa yleiskaavan VL ja VR alueilla Vantaan kaupungin ympäristökeskuksesta, ellei toimenpide ole vähäinen. Maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:ssä säädetään maisematyöluvasta. Maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman maisematyölupaa yleiskaava-alueella, jos yleiskaavassa niin määrätään.

2 NYKYTILANTEEN TARKASTELU

2.1 Vantaan kaupungin taloudellinen asema pääkaupunkiseudulla

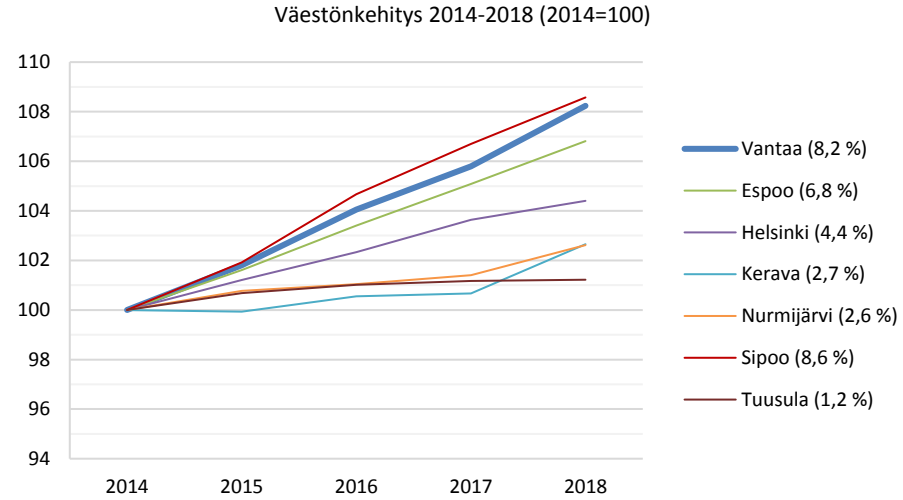
Vantaan rooli osana Uudenmaan maakuntaa keskittyy liikkumiseen, väyliin ja lentokenttään, mutta myös kasvavaan kaupunkiseutuun, viherrakenteeseen, luonnon ja kulttuuriperinnön suojeluun.

Helsingin seudulla Vantaan rooli on merkittävä, koska kaupunki on fyysisesti keskellä seutua ja sen verkostoja. Vantaa on seudun kolmanneksi suurin kaupunki, joka kasvaa voimakkaasti. Lentokenttä sekä ympäröivät logistiset toimijat ovat seudun ja Vantaan elinkeinoelämän kasvun moottori. Bruttokansantuote asukasta kohti oli Helsingin seudulla 52 904 euroa vuonna 2016 (Suomessa keskimäärin 39 320 euroa v. 2016). Vantaalla on valtakunnallisesti katsoen korkea verotulopohja, mutta pääkaupunkiseudun vertailussa verotulot ovat Espoota ja Helsinkiä matalammat (kuva 1).

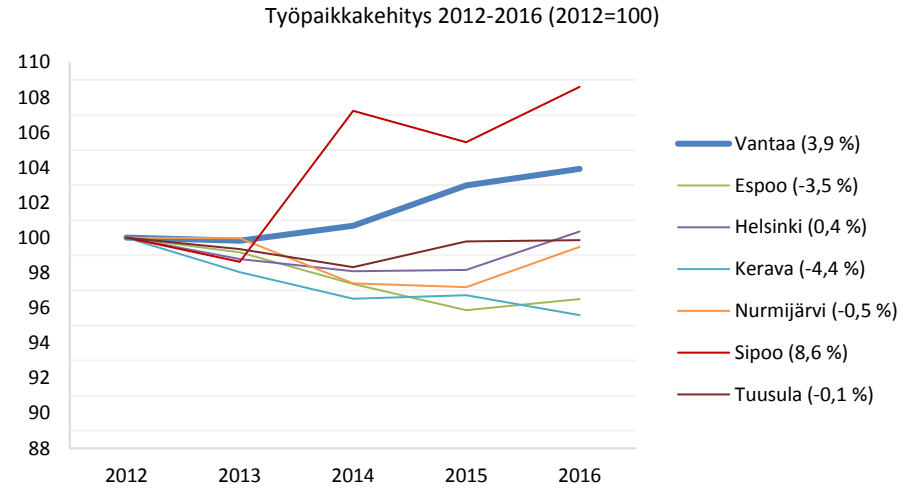

Kuva 1. Vantaan ja naapurikuntien verotulot ja valtionosuudet asukasta kohden vuonna 2017.

Vuosi 2018 oli Vantaalle myönteisen kehityksen vuosi. Väestö kasvoi suhteellisesti eniten Vantaalla verrattuna muihin kaupunkeihin pääkaupunkiseudulla, naapurikuntiin (kuva 2) sekä Suomeen. Vuoden 2018 lopussa Vantaalla oli 228 166 asukasta. Asuntotuotanto oli runsasta ja työllisyys parani. Myös pitkäaikaistyöttömien lukumäärää pystyttiin pienentämään. Vantaan kaupungin työpaikkamäärän kehitys viime vuosina (vuosien 2012 ja 2016 välillä) oli pääkaupunkiseudulla (pois lukien Sipoo) korkein (kuva 3). Vuonna 2016 Vantaalla oli 110 784 työpaikkaa.

Kuva 2. Vantaan kaupungin väestömäärän kehitys 2014-2018.

Kuva 3. Vantaan kaupungin työpaikkamäärän kehitys 2014-2018.

Vantaan kaupungin vuoden 2018 tilikauden tulos oli positiivinen jääden 3,9 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Vaikka tilikauden tulos heikkeni 36,5 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna, oli tilikauden ylijäämä erikoiserien jälkeen 5,2 miljoonaa euroa. Vaikka verotuloja kertyi arvioitua vähemmän, toimintakulujen alittuminen ja toimintatuottojen ylittyminen johtivat selvästi ennakoitua parempaan tilikauden tulokseen. Myös investoinnit katettiin ilman lainaottoa ja lainakantaa pystyttiin jälleen pienentämään.

2.2 Yleiskaavan kuvaus

Yleiskaavan tavoite on varautua tulevaisuuteen. Yleiskaavan tavoitteita varten laadituissa väestö- ja työpaikkaskenaarioissa Vantaan kasvun ennustettiin jatkuvan vahvana tulevina vuosikymmeninä. Erittäin voimakkaan kasvun skenaariossa väestön määrä kasvaisi 370 000 asukkaaseen, voimakkaan kasvun skenaariossa 335 000 asukkaaseen ja perusennusteessa 302 000 asukkaaseen vuoteen 2050 mennessä. Hidastuvan kasvun skenaariossa väestön määrä kasvaisi edelleen, mutta vain 268 000 asukkaaseen. Yleiskaavalla varaudutaan noin 100 000 asukkaan lisäykseen vuoteen 2050 mennessä. Työpaikkaskenaarioissa työpaikkojen määrä vuonna 2050 vaihtelee skenaarioittain 128 000 ja 221 000 työpaikan välillä. Perusennusteessa työpaikkojen määrä kasvaisi nykyisestä noin 80 000 työpaikalla 185 000 työpaikkaan. Kasvua odotetaan tapahtuvan etenkin osaamisintensiivisissä liike-elämän palvelutyöpaikoissa sekä majoitus- ja ravitsemustoiminnan alalla.

Yleiskaavaluonnoksessa Vantaan kasvu ohjataan olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen. Erityisesti Tikkurilaa, Myyrmäkeä ja Aviapoliksen aluetta laajennetaan ja tiivistetään. Nykyisen kaupunkirakenteen täydentäminen turvaa laajoja viheralue- ja kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Seudullinen viheraluejärjestelmä ja Vantaan viheralueverkosto säilyvät. Olemassa olevia ja uusia asemanseutuja kehitetään seudullisen joukkoliikennekaupungin osana. Toteutuessaan Vantaan ratikka parantaa merkittävästi poikittaisia yhteyksiä Itä-Vantaan, Tikkurilan ja Lentokentän välillä. Ratikan varteen uskotaan rakentuvan vahva kehityskäytävä, joka tuo mukanaan uutta ja täydentävää asuntorakentamista. Yleiskaavaluonnoksessa on määritelty ulkoilureittien verkosto sekä pyöräilyn baanat.

Yleiskaavaluonnoksen (kuva 4) pohjalta laaditaan yleiskaavan vaikutusten arvioinnit. Vuorovaikutuksen ja vaikutusten arviointien pohjalta valmistellaan ehdotus, joka tulee myös nähtäville ja siitä pyydetään lausunnot. Viimeistelty ehdotus on tarkoitus hyväksyä loppuvuodesta 2020.

3 TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

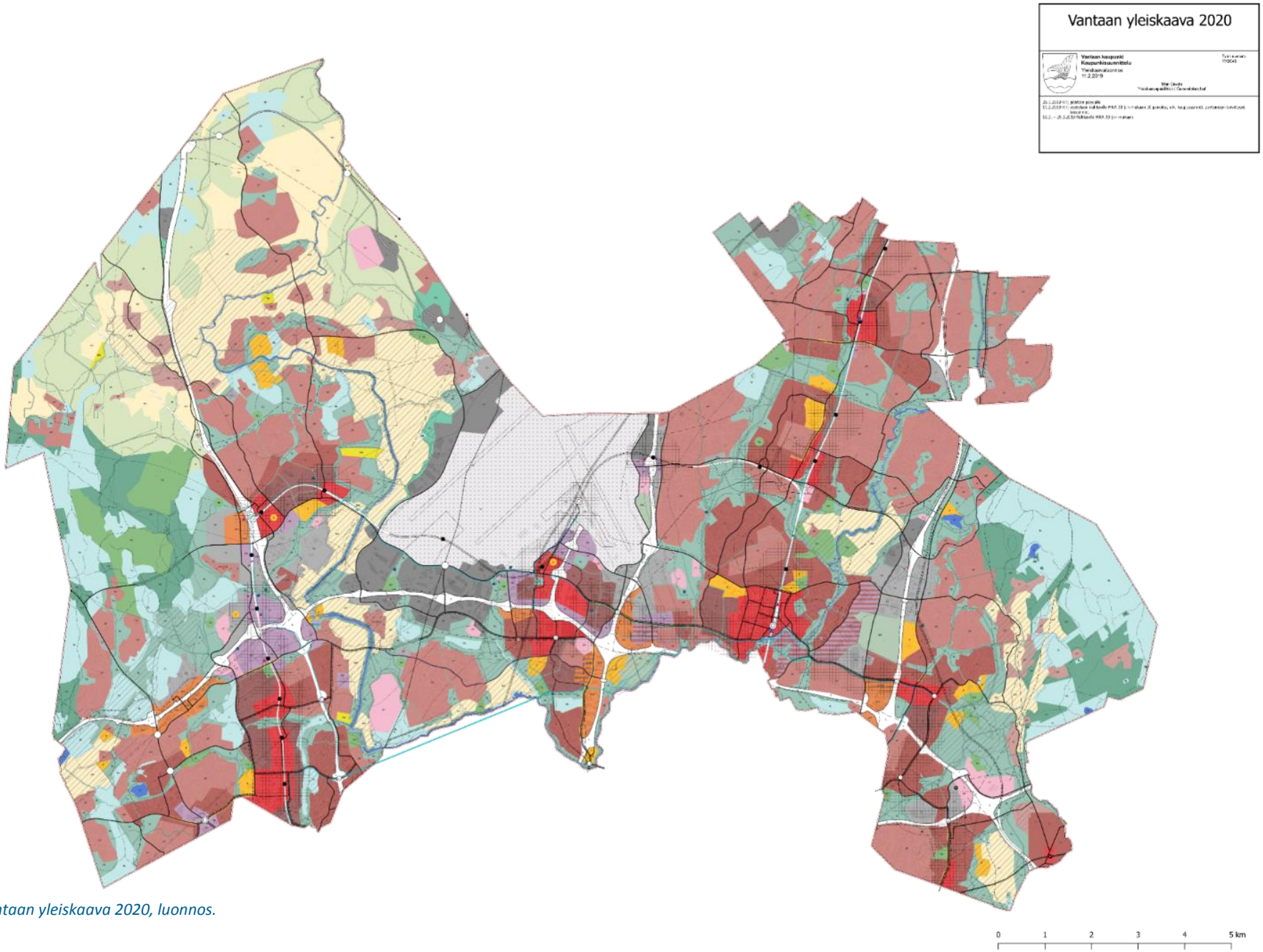
3.1 Kaupunkirakenne ja aluetehokkuus

3.1.1 Kaavavaranto ja tiivistäminen

Yleiskaava mahdollistaa Vantaan kaupungin kasvua. Kotitalouksien näkökulmasta kaupunkialueiden tarjoamat tuottavuushyödyt välittyvät palkkatasoon ja kuluttamismahdollisuuksiin. Yritystoiminnan laajuus ja monipuolisuus pienentävät työmarkkinariskejä sekä edistävät kaupungin taloudellista resilienssiä. Vantaan yritystoiminnan ja palvelutarjonnan monipuolisuus on kuluttajille keskeinen kaupunkien vetovoimatekijä. Kaupungin kasvun kääntöpuolella on korkeampi asuntojen hinta- ja vuokrataso. Yleiskaavaluonnos esittää kaupunkirakenteen tiivistämistä ja uudistamista koko kaupungin alueella, niin kerros- kuin pientaloalueillakin. Toteutuessaan suunnitelma tuo siten muutoksia paikallisiin elinympäristöihin kaikilla kaupunkialueilla.

Yleiskaavaluonnokseen ei ole määritelty yhtä ainoaa kaupunkikasvutavoitetta, vaan useamman skenaarion kautta on selvitetty kasvun mittakaavaa ja sitä, miten siihen tulisi varautua. Esimerkiksi täydennysrakentamisen ja purkamisen suuri osuus aiheuttavat merkittäviä epävarmuuksia toteuttamisen suhteen, minkä vuoksi rakentamismahdollisuuksia on syytä olla laskennallisesti tarvetta suurempi määrä. Täydennysrakentaminen ja olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tiivistäminen on talouden näkökulmasta hyvä, koska se mm. nostaa alueiden tehokuutta. Tiiviin maankäytön kautta syntyvät keskittymisedut ovat taloudellisen kehityksen moottori. Kaupungin tai alueen koko, tiheys ja monipuolisuus edistävät tuottavuutta. (Laakso ja Loikkanen 2014).

Yleiskaavassa varaudutaan 335 000 asukkaaseen Vantaalla vuonna 2050. Väestönkasvun mahdollistamiseksi on olemassa olevien realististen asemakaavavarantojen lisäksi rakennettava reilut 7 miljoonaa uutta kerrosneliömetriä asumiselle. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa noin 17,5 miljardin investoinnit asuinrakennuksiin. Eri lähteiden perusteella voi arvioida, että kaupunkialueen väestön kaksinkertaistuessa alueen tuottavuus kasvaa 3–8 %. Kutakuinkin samoin käy kaupunkiseudun yksittäisen toimialan tuottavuudelle sen kasvaessa (mm. Rosenthal & Strange 2004; Nakamura 1985).

Kuva 4. Vantaan yleiskaava 2020, luonnos.

Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050. Työpaikkakasvun edellyttämän toimitilakerrosneliömetrimäärän arvioiminen on asumista haastavampaa, mutta uutta toimitilakerrosalaa tarvittaneen vähintään 3,5 miljoona kerrosneliömetriä. Yleiskaavaluonnoksessa esitetty olemassa olevien toimitila-alueiden muuttaminen asuinvaltaisiksi edellyttää suurimmillaan yli miljoonaa toimitilakerrosneliömetriä tämän lisäksi. Epävarmuuksista johtuen yleiskaavan tulee mahdollistaa noin 6 miljoonan uuden toimitilakerrosneliömetrin rakentaminen. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa noin 12 miljardin investoinnit toimitilojen rakentamiseen.

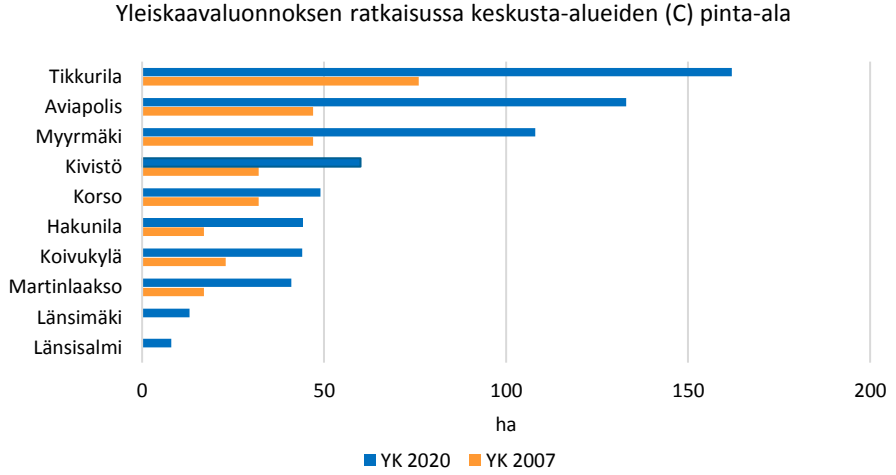
Yleiskaavalla Vantaan kaupunki pystyy vaikuttamaan infrainvestointimääriin ja parantamaan näin yritysten toimintaedellytyksiä. Yleiskaavassa esitetyn kaavavarannon toteuttamisen rakentamisvaiheessa syntyy työllisyysvaikutuksia ja elinkeinovaikutuksia, jotka liitetään yhteiskuntataloudellisiin vaikutuksiin. Asuinrakennusten ja toimitilojen toteuttamisen kokonaistyöllisyysvaikutus on suuruusluokaltaan noin 350 000 henkilötyövuotta.

Kestävän kasvun vyöhyke

Kestävän kasvun vyöhykkeeksi on yleiskaavassa osoitettu asemanseudut sekä Vantaan ratikan vaikutusalue Länsimäestä lentoasemalle. Koko vyöhykkeen kaavoitettu aluetehokkuus on 0,31 ja keskimääräinen tonttitehokkuus 0,58. Kaupunkirakenteen tiivistäminen edellyttää aiempaa suurempia investointipanostuksia kaupunkiympäristön ja virkistysalueiden laatuun sekä palveluiden saavutettavuuteen, jotta täydennysrakentamisen myötä syntyy toimivampaa ja sen myötä vetovoimaisempaa kaupunkia. Kestävän kasvun vyöhykkeen totuttaminen vaatii suuria infrainvestointeja (esim. Vantaan ratikka ja uudet asemat), jotka kohdistuvat pääosin Vantaan kaupungin talouteen. Kaupunki voi käyttää infrainvestointien rahoitukseen esimerkiksi kiinteistöverotuloja, maankäyttömaksuja tai maan myynti- ja vuokratuloja. Suuret investoinnit kuitenkin parantavat mm. ihmisten liikkuvuutta ja vaikuttavat suoraan liikennekustannuksiin. Investoinnit infraan nostavat kiinteistöjen arvoa sekä vaikuttavat alueiden houkuttelevuuteen. Toimivilla joukkoliikenneyhteyksillä sekä hyvällä ja parannetulla saavutettavuudella on tulevaisuudessa positiivinen vaikutus myös olemassa olevien kiinteistöjen arvoon, kuten esimerkiksi ratikan toteutuessa asuntojen arvoon Hakunilassa.

Keskustat

Yleiskaavan tavoitteet nostavat Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen keskustan pääkeskuksiksi, joihin on luonnoksessa mahdollistettu riittävän laajat keskusta-alueet. Yleiskaavaluonnoksen ratkaisussa keskusta-alueiden pinta-ala kokonaisuutena yli kaksinkertaistuu verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan (kuva 5).

Kuva 5. Yleiskaavaluonnoksen ratkaisussa keskusta-alueiden (C) pinta-ala suhteessa voimassa olevaan yleiskaavaan (2007).

Keskusta-alueiden täydennysrakentamisella ja merkittävällä laajentamisella edistetään joukkoliikennekaupungin kehittymisen edellytyksiä ja liikkumistarpeen vähenemistä, kaupunkilaisten palveluiden saavutettavuutta ilman autoa sekä laadukkaiden yleisten alueiden toteuttamista. Joukkoliikenteellä, kävellen tai pyörällä saavutettavissa olevien palvelujen ja muiden elinpiiriin kuuluvien kohteiden suurempi määrä vähentää liikkumisen kustannuksia (ennen kaikkea auton omistamisen tarvetta) ja vapauttaa kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja muuhun käyttöön.

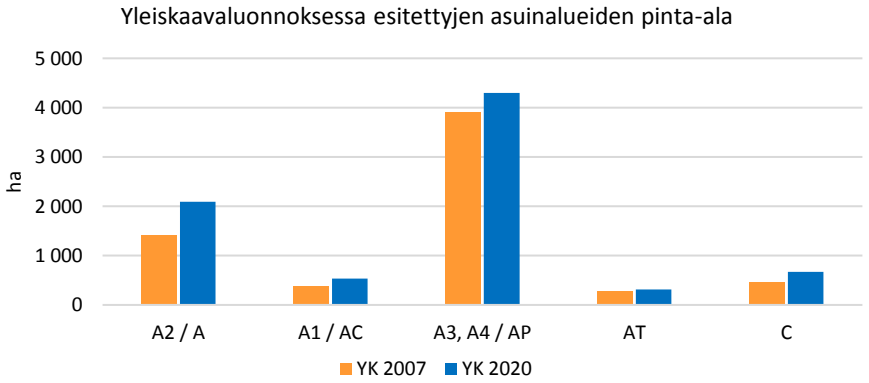
Keskusta-alueiden ja kaupunkirakenteen tiivistäminen vaatii kuitenkin investointeja infraan ja yleisiin alueisiin. Infrarakentamisesta aiheutuvien kustannuksen näkökulmasta täydennysrakentaminen on taloudellisempaa kuin uusien alueiden toteuttaminen, jotka vaativat kokonaan uutta infraverkostoa. Investoinnit kohdistuvat Vantaan kaupungin talouteen ja epäsuorasti heijastuvat tonttien hintaan sekä asuntojen ja toimitilojen hintoihin. Esimerkiksi asumiskustannusten nousulla on vaikutusta asuntojen

hallintasuhdejakaumaan (omistus- ja vuokra-asuntojen suhde), mikä voi vaikuttaa alueiden identiteetteihin, eli siihen millaisia ihmisiä alueelle hakeutuu asumaan, tai alueen asumis- ja työpaikkatilojen suhteeseen. Asumiskustannusten nousu olla voi uhka tai mahdollisuus alueen sosiaaliselle kehitykselle, riippuen alueen nykyisestä luonteesta. Asukasmäärän kasvu alueella nostaa painetta julkisten palvelujen järjestämiselle.

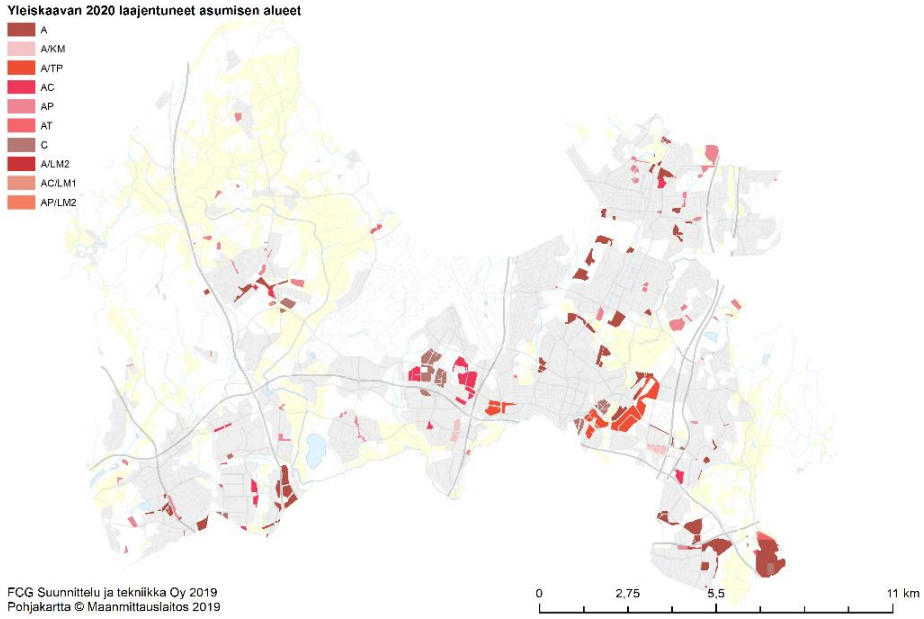
Tuottavuuden näkökulmasta laajenevat keskusta-alueet ja lähialueella olevat toimitila-alueet sekä liike- ja palvelukeskustat ovat alueita, joille elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja tulisi pyrkiä yleiskaavaa toteutettaessa keskittämään. Työpaikkamäärän kasvu keskusta-alueilla tukee tehokkuuden kasvutavoitteita. Tässä on syytä nostaa esille, että esimerkiksi Tikkurila ja osittain Aviapolis kilpailevat suoraan Pasilassa valmisteilla olevan Triplan ja Kalasataman Redin keskusten kanssa. Triplan keskuksessa on kaikkiaan 85 000 neliötä vuokrattavaa liiketilaa.

Asumiselle varatut alueet

Yleiskaavaluonnoksessa asuntorakentamisen sijoittumista ohjaavat saavutettavuus ja asumisterveydelliset olosuhteet. Hyvällä saavutettavuudella on vaikutusta asuinalueiden houkuttelevuuteen sekä asuntojen hintoihin. Asuntovaltaisille alueille on varattu maapinta-alaa yhteensä noin 7 200 ha. Tämä on noin 1 460 ha enemmän kuin voimassa olevassa yleiskaavassa (2007) Yleiskaavaluonnoksen ratkaisussa asuinalueiden pinta-ala suhteessa voimassa olevan yleiskaavaan esitetään kuvassa 6. Yleiskaavaluonnoksen laajentuneet asumisen alueet esitetään kuvassa 7.

Kuva 6. Yleiskaavaluonnoksen ratkaisussa asuinalueiden pinta-ala suhteessa voimassa olevan yleiskaavaan (2007). On syytä huomioida, että YK2020 -työssä käytetyt merkinnät ja määräykset eroavat hieman YK2007 -työssä käytetyistä.

Kuva 7. Yleiskaavaluonnoksen laajentuneet asumisen alueet. (Lähde: Vantaan kaupunki 2019)

Iso osa uudesta asumisesta osoitetaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen. Täydennysrakentamisella ja tiivistämisellä on myönteisiä vaikutuksia Vantaan kaupungin talouteen, sillä ne vähentävät paineita kuntatekniikan investointeihin. Uusina asuntorakentamiseen varattavina alueina on kuitenkin esitetty monia aiemmin muuhun maankäyttöön osoitettuja alueita. Esimerkiksi raitiotien reitin varrella yhdyskuntarakenne tiivistyy, mikä vahvistaa edellytyksiä raitiotien investoinnille. Yleiskaava mahdollistaa samaan kortteliin sekä kerrostalojen että pientalojen toteuttamisen ja näiden talotyyppien välimuotojen ja variaatioiden kehittymistä. Monipuolinen kaupunkiympäristö nostaa alueiden houkuttelevuutta.

Yleiskaava mahdollistaa MAL-sopimuksessa (HSL 2019) esitettyjen tavoitteiden toteuttamista. Vantaa on sitoutunut seudullisessa MAL-sopimuksessa vähintään 2 400 uuden asunnon vuosittaiseen tuotantoon. Tästä tavoitteesta 20 prosenttia (480 asuntoa) toteutetaan valtion tukemana pitkän korkotuen vuokra-asuntotuotantona. Asuntojen uustuotannosta kymmenen prosenttia (240 asuntoa) toteutetaan valtion tukemana asumisoikeustuotantona ja lyhyen korkotuen vuokra-asuntotuotantona.

Toimitila-alueet ja työpaikat sekä kauppa ja palvelut

Toimitilarakentamiselle on esitetty riittävästi rakentamismahdollisuuksia nykyrakenteesta, mahdollistaen samalla maankäytön tehostamisen kaupunkirakenteen kannalta keskeisillä paikoilla (Vantaan kaupunki 2019b). Maankäytön tehokuudella on vaikutuksia alueen tuottavuuteen. Keskittymisen vaikutusta tuottavuuteen on tarkasteltu useissa tutkimuksissa. Tutkimusten mukaan keskittymän koon kaksinkertaistuminen tai saavutettavuuden paraneminen kaksinkertaiseksi, lisää tuottavuutta kaikilla toimialoilla yhteensä 12 % ja palvelusektorilla yhteensä 19 % (Graham 2007).

Toimitila-alueet on yleiskaavassa jaettu neljään luokkaan: kaupallisten palvelujen alueeksi, monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi. Työpaikkoja ja toimitilarakennuksia sijoittuu jatkossakin runsaasti myös keskustatoimintojen, asumisen ja työpaikkojen sekä lentokentän alueille. Suurimmat monipuolisten työpaikka-alueiden kokonaisuudet sijoittuvat Vantaankoski-Vehkalan ja Aviapoliksen alueille. Yleiskaavassa ympäristöhäiriöitä, kuten melua, tärinää ja raskasta liikennettä, aiheuttavia toimintoja on ohjattu alueille, joissa niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa, kuten esimerkiksi suoria vaikutuksia asuinkiinteistöjen arvoon. Nämä alueet ovat pääosin metsäalueet ja ovat osoitettu tilaa vaativan tuotantotoiminnan alueiksi (TT).

Useita edellisten yleiskaavojen, kaupunkirakenteessa keskeisillä sijainneilla olevia toimitila-alueita, on muutettu asumisen muuntuviksi tai asuinvaltaisiksi alueiksi (Vantaan kaupunki 2019b). Tällä tulee olemaan vaikutusta kiinteistöjen arvoon, koska asuntojen hinta neliömetriä kohden on korkeampi kuin toimitilojen. Tällä on myös vaikutusta olemassa olevien asuntojen hintoihin paikallistasolla, koska asuinalueiden laatu paranee ja alueet muuttuvat asumisen kannalta houkutteleviksi. Käyttötarkoitusta on muutettu etenkin Kaivokselassa, Tammistossa, Veromiehen ydinalueilla, Tikkurilassa, Hakkilan alueella, Porttipuiston pohjoisreunassa, Kuussillantien työpaikka-alueella, Havukosken eteläreunassa, Korson keskustan koillisreunassa sekä Koivuhaassa.

Kaupan osalta yleiskaavan tavoitteissa on linjattu erityisesti paikallisen elinympäristön osalta. Tasa-arvoisella saavutettavuudella, kohtuullisella asiointimatkalla ja autoriippuvuuden vähentämisellä on vaikutuksia asukkaiden liikkumiskustannuksiin.

Yleiskaavaluonnoksessa sekä voimassa olevassa yleiskaavassa on osoitettu runsaasti alueita (yhteensä noin 300 hehtaaria) palvelurakentamiselle. Näiden lisäksi julkisten palvelujen ja hallinnon paikat ovat osoitettu pistemerkinnöillä (3 kpl). Julkisten palvelujen toteuttamisesta syntyy Vantaan kaupungille investointikustannuksia sekä toimintakuluja, joka osittain katetaan toimintatuottojen avulla.

3.1.2 Luonnonsuojelualueiden ja ekologisten käytävien taloudelliset vaikutukset

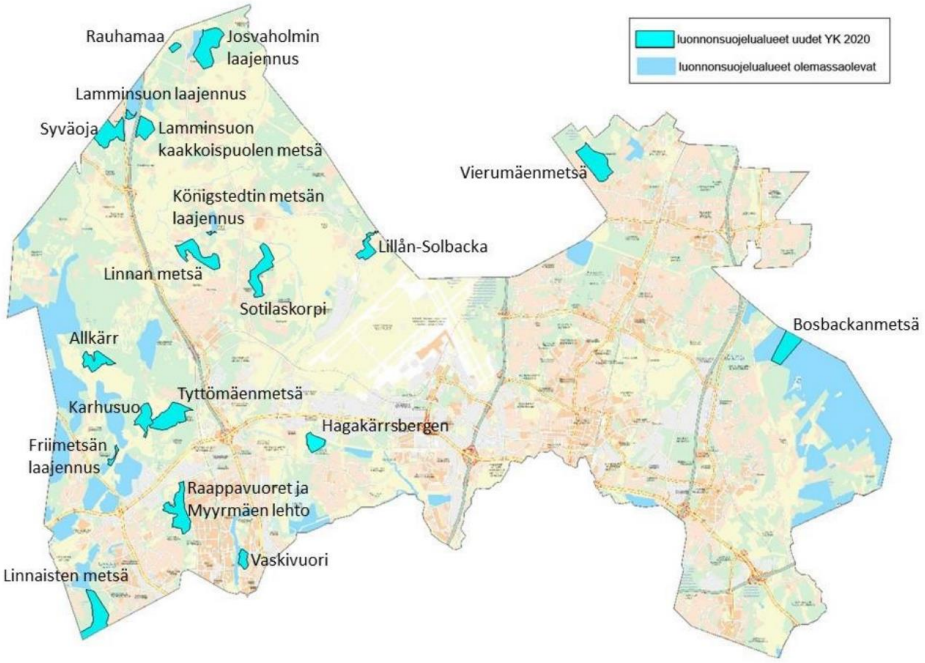
Täydennyksenä tiivistyvälle joukkoliikennekaupungille on yleiskaavaluonnokseen määritelty ekologinen verkosto sekä merkittävä määrä täydennyksiä nykyiseen luonnonsuojeluverkostoon. Suojelualueverkostoon lisättäväksi ehdotetuilla alueilla on erityisesti perusteena niiden monipuoliset metsäarvot, joilla tarkoitetaan metsäluontotyyppien säilyneisyyttä ja kehittymistä luonnontilaisen kaltaisiksi. Yleiskaavaluonnosta varten on tarkasteltu suojelualueverkoston täydentämistarpeita Vantaan luonnosta kerättyjen tietojen perusteella ja ekologisen verkoston, erityisesti metsäisen verkoston, säilyttämisen näkökulmasta:

- Yleiskaavaluonnokseen ehdotetaan kaikkiaan 19 uutta luonnonsuojelualuetta (kuva 8). Uusien suojelualueiden pinta-alat ovat yhteensä noin 521 ha ja yhdessä jo voimassa olevan yleiskaavan SL-aluevarausten (1 372 ha) ja toteuttamattomien varauksien (90 ha, YK2007) kanssa noin 1 983 ha eli 7,7 % Vantaan kaupungin pinta-alasta.

- Yleiskaavaluonnokseen ehdotetaan uusia luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita. Uusiksi luo-alueiksi ehdotetaan 31 kohdetta, joiden pinta-ala on yhteensä noin 480 ha. Luonnoksen uudet luo-alueet sijoittuvat pääosin VR- ja VL-alueille päällekkäismerkintänä. Määräys velvoittaa maaomistajaa yleiskaavan VR-, VL- ja VU-alueilla hakemaan puunkaatoon ja muuhun maisemaa muuttavaan toimintaan maisematyöluvan maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukaisesti. Yleiskaavan M- ja MT-alueilla oleva luo-aluemerkintä ei velvoita vastaavasti, koska M- ja MT-alueilla sovelletaan metsälakia.

- Yleiskaavaluonnokseen ehdotetaan uusia ekologisia runkoyhteyksiä, joiden tavoiteleveys on noin 100 m. Ekologisia runkoyhteyksiä on yhteensä noin 190 kilometriä, josta noin 63 % (pinta-alasta) sijaitsee VL/VR/VU/luo -alueilla. Määräys velvoittaa maaomistajaa hakemaan puunkaatoon ja muuhun maisemaa muuttavaan toimintaan maisematyöluvan maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukaisesti.

Yleiskaavaluonnoksessa uusien ja olemassa olevien luonnonsuojelualueiden osoittamisella on vaikutuksia alueilla sijaitsevien kiinteistöjen arvoon sekä metsätalouteen, koska kiinteistön käyttömahdollisuuksia rajoitetaan ja metsätaloustoimintaa rajoitetaan.

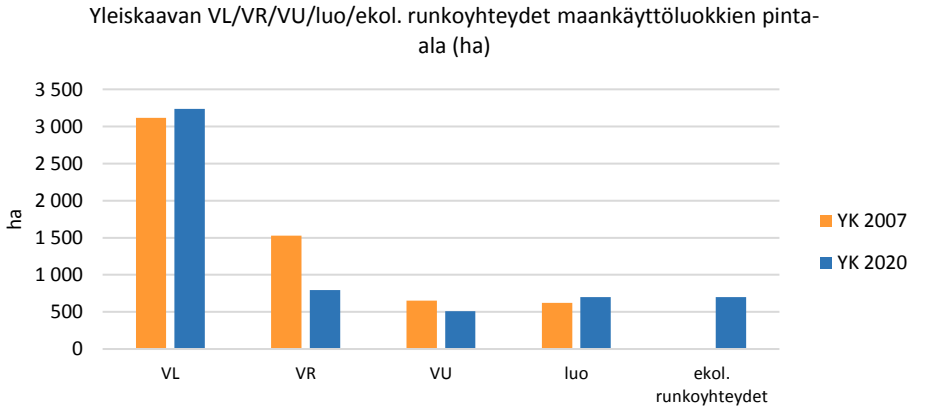
Kuva 8. Yleiskaavan uudet ja olemassa olevat luonnonsuojelualueet.

Vuonna 2017 Etelä-Suomessa yksityismetsätalouden liiketulos oli vuositasolla keskimäärin 165 euroa / ha (Luke 2018). Yleiskaavan uusien suojelualueiden pinta-ala on yhteensä noin 521 ha. Suojelualasta valtion maata on 1 ha, kaupungin maata 397 ha ja yksityisessä omistuksessa 123 ha. Yksinkertaistamalla voidaan todeta, että yksityisten maanomistajien menetetyt tulot ovat vuositasolla noin 20 295 euroa. Toisaalta yksityinen maanomistaja voi myydä kansalliseen luonnonsuojeluohjelmaan tai Natura 2000 -verkostoon sisältyvän alueensa valtiolle käypään hintaan tai rauhoittaa sen yksityisenä luonnonsuojelualueena korvausta vastaan. Hinnan arvioimiseen käytetään markkinoilta saatavia kauppahintatilastoja ja puun hintatilastoja. Maanomistaja voi saada korvauksen yksityisen luonnonsuojelualueen perustamisesta tai alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta aiheutuvasta taloudellisesta menetyksestä.

Yleiskaavan VL-, VR-, VU- alueilla ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alueilla (luo) sekä ekologisen runkoyhteyden kohdalla metsänhoidollisiin hakkuisiin tulee hakea maisematyölupa ympäristökeskuksesta, ellei toimenpide ole vähäinen. Vaatimus maisematyöluvasta ja kaavamääräykset aiheuttavat metsätaloudelle lisäkustannuksia. Maisematyöluvan myöntämisestä peritään hakijalta (kiinteistön omistaja tai haltija) maksu seuraavasti (Vantaan kaupunki 2019a):

- Maisematyölupamaksu on vähintään 540 € ja enintään 3 600 €, riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä.
- Jos maisematyölupa koskee vain puiden kaatamista, lupamaksu on vähintään 540 € ja enintään 1 050 €, riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä.
- Jos lupahakemusta käsiteltäessä todetaan, että hanke voidaan toteuttaa ilman maisematyölupaa, käsittelymaksu on vähintään 250 € ja enintään 1 300 €, riippuen käsittelyyn kuluneesta työmäärästä.

Maisematyöluvan lopulliseen vaikuttavuuteen vaikuttavat hakkuun pinta-ala sekä metsän ikä, puulajit ja tilavuudet. Maisematyölupamaksusta syntyvien suorien kustannusten lisäksi maisematyöluvan ehdoilla voi olla suurikin merkitys elinkeinon kannattavuudelle. Esimerkiksi maisematyöluvassa voi olla ehto, jonka mukaan uudistushakkuun sijaan sallitaan vain harvennushakkuu. Tällainen ehto vaikuttaa merkittävästi metsänomistajan kohteelta saamaan tuloon.

Kuva 9. Uuden ja voimassa olevan yleiskaavan VL/VR/VU/luo/ekol. runkoyhteydet maankäyttöluokkien pinta-alat (ha). Koska osa ekologisista runkoyhteyksissä on osa VL/VR/VU/luo -alueita, kuvassa esitetään vain niiden ulkopuolella olevien yhteyksien pinta-ala.

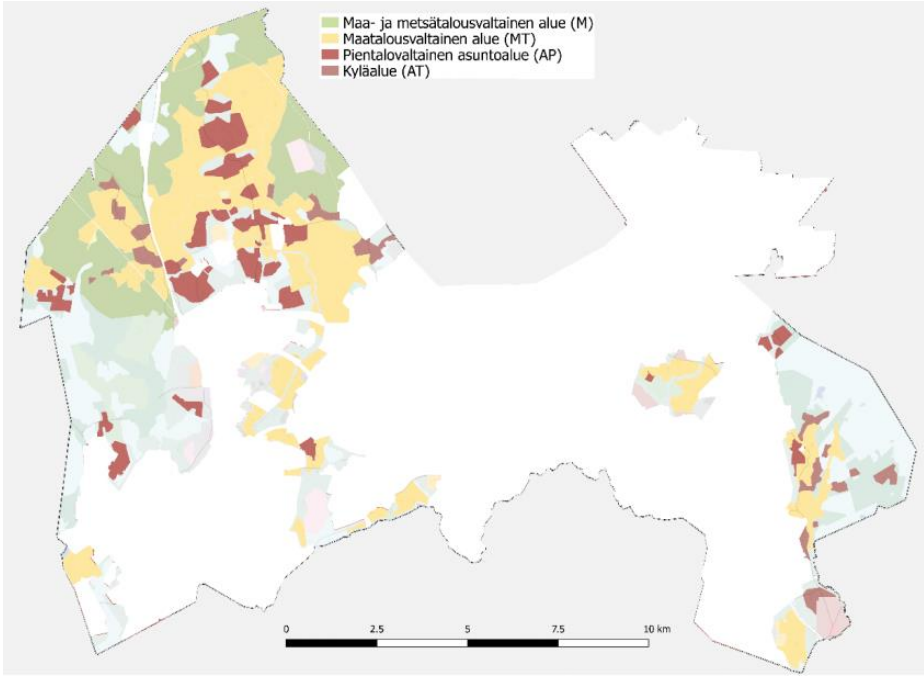
Verrattuna voimassa olevaan yleiskaavan, maisematyölupaa edellyttävien maankäyttöluokkien (VL/VR/VU/luo/ekol. runkoyhteydet) pinta-ala pienenee noin 5 919 hehtaarista 5 449 hehtaariin, eli noin 8 % (kuva 9). Tämän perusteella voidaan todeta, että yleiskaavaluonnoksen johdosta pieni osa pinta-alasta poistuu maisematyöluvan piiristä. Toisaalta yleiskaavassa on jonkin verran osoitettu rakentamista metsäalueille. Rakentamisen osoittaminen näille alueille vaikeuttaa metsäelinkeinojen harjoittamista. Myös metsätalouden harjoittaminen julkisesti omistetuilla mailla rajoittuu jonkin verran. Toisaalta virkistyksen kautta saatavat yhteiskuntataloudelliset hyödyt ovat merkittäviä.

3.1.3 Taloudelliset vaikutukset alueilla, joiden rakentamista ohjataan ensisijaisesti yleiskaavalla

Asemakaavoitetun alueen ulkopuolisen alueen (kuva 10) määräykset mitoittavat rakentamisen määrää vuoden 1983 yleiskaavan ratkaisujen mukaisesti: kantatiloihin perustuva mitoitus on ohjausvaikutukseltaan tasapuolinen alueen maanomistajille. Rakentamisen ohjaamisessa yleiskaavan AP-, AT-, M- ja MT-alueilla käytetään kantatilaperiaatetta, mikä tarkoittaa, että tilalla sallittujen asuntojen enimmäismäärä lasketaan kantatiloittain.

Maaseutumaisilla asemakaavoittamattomilla alueilla Luoteis-Vantaalla ja Itä-Vantaalla yleiskaava mahdollistaa yhteensä 674 kpl rakentamismahdollisuuksia (1 asunto). Rakentamismahdollisuuksilla on vaikutuksia raakamaan saatavuuteen. Rakentamismahdollisuuksilla on merkittäviä talouden kannalta positiivisia vaikutuksia kiinteistöjen arvoon ja yksityistalouteen. Toisaalta edelliseen yleiskaavaan verrattuna muutos on pieni. Yleiskaavaluonnoksessa AP- ja AT-alueiden osalta laskusääntöä on muutettu aikaisemmasta siten, että kantatila saa kolmannen asunnon 3 hehtaarin pinta-alan ylittyessä. Tämän muutoksen vaikutus on noin 20 rakentamismahdollisuutta lisää aiempaan laskukäytäntöön nähden, mikä mahdollistaa noin 12,5 miljoonan euron investointeja rakennusten rakentamiseen[1]. Kokonaisuudessa yleiskaava (674 kpl rakentamismahdollisuuksia) mahdollistaa noin 421 miljoonan euron investointeja rakennusten rakentamiseen.

Mitoituksessa osoitetut rakentamismahdollisuudet voidaan siirtää MT- ja M-alueilta AT- ja AP-alueille, mikäli kantatilalla on palstoja AT- tai AP-alueilla. MT-ja M-alueilla rakentamisen edellytyksenä on maa- tai metsätalouden harjoittaminen ja se, että uusi rakentaminen palvelee näitä elinkeinoja. Rakennuspaikkojen toteuttamisessa olemassa olevan yhdyskuntarakenteeseen yhteyteen voi osa metsä- ja peltomaasta muuttuu tonttimaaksi, mikä vähentää maa- ja metsätalouden edellytyksiä. Yleiskaavamitoituksen perusteella 674 rakennuspaikan lopullinen tonttien pinta-ala on yhteensä noin 33−67 hehtaaria. Tällä voi olla paikallisella tasolla vähäisiä vaikutuksia esimerkiksi maa- ja metsätalouteen ja niihin liittyviin elinkeinoihin.

Kuva 10. Maaseutualueilla asuinrakentamista ohjataan yleiskaavan kantatilaperiaatteen mukaisesti ja suunnittelutarveratkaisuun perustuen.

3.1.4 Suuret infrainvestoinnit

Suurten investointien hankkeet ovat esimerkiksi liikennehankkeet sekä investoinnit energia- ja vesihuoltoon sekä esimerkiksi tietoliikenneverkkoon. Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt liikennehankkeet ja muut infrahankkeet vahvistavat yleiskaavassa suunniteltua yhdyskuntarakenteen toimivuutta tai ovat varauksia, jotka mahdollistavat

[1] *laskennan oletukset: 250 k-m² / rakennuspaikka, rakentamiskustannus 2 500 euroa / k-m²*

isompia seudullisesti merkittäviä hankkeita. Kaavassa esitetyt ratkaisut eivät ole vaan investointeja, mutta ne vaikuttavat positiivisesti myös yhdyskuntatalouteen, mm matka-aikojen lyhenemisestä saatavien säästöjen kautta, parantavat saavutettavuutta ja näin vaikuttavat positiivisesti kiinteistöjen arvoon sekä edistävät toiminta- ja huoltovarmuutta. Isompien hankkeiden kustannukset kohdistuvat osittain kaupungin konsernin talouteen ja osittain valtiolle ja naapurikuntiin. Merkittävimmät yleiskaavaluonnoksessa osoitetut suuret investoinnit infraan ovat (kustannusarviot esitetään ilman ALV):

- Lentorata, investointi on noin 1 000 milj. € (Liikennevirasto 2010) ja se kohdistuu vain osittain Vantaan kaupungille
- Vantaan ratikka. Raitiolinjan pituus 19,3 kilometriä. Investointikustannukset ovat noin 390 miljoonaa euroa linjausvaihtoehdosta riippuen. Kohdistuu pääosin Vantaan kaupungille. Kalustokustannukset ovat noin 87,5 miljoonaa euroa (25 raitiovaunua). Vaaralan varikon kustannukset ovat noin 60 miljoonaa euroa. (Vantaan kaupunki 2018). Luvut tarkentuvat seuraavien suunnitteluvaiheiden yhteydessä.
- Poikittaiset ratikkayhteydet, esimerkiksi Myyrmäen ja Pakkalan välillä (pituus yhteensä noin 25 kilometriä). Investointikustannus noin 425 miljoonaa euroa (alustavasti arvioitu Vantaan ratikan investointikustannuksen perusteella). Luvut tarkentuvat seuraavien suunnitteluvaiheiden yhteydessä.
- Pyöräilyn baanat yhteensä 46,3 kilometriä (arvioitu kilometrihinta noin 2 miljoonaa euroa). Baanat, joita on tarkoitus toteuttaa ratikan yhteyteen, on jo huomioitu ratikan kustannuksissa.
- Eritasoliittymät 7 kpl ja suuntaisliittymät (4 kpl) (varaukset). Esimerkkinä voidaan mainita Riihimäen Arolammen eritasoliittymä, jonka kokonaiskustannukset olivat noin 7,4 miljoonaa euroa. Arolammin eritasoliittymä toteutettiin Liikenneviraston, Riihimäen kaupungin ja Valio Oy:n yhteisrahoitteisena.
- Maantien 152 jatke Myllykyläntien ja Hämeenlinnanväylän välillä. Rakentamiskustannusarvio yhteensä 67 miljoona euroa (Vantaan kaupunki 2015).
- Uudet 110 kv:n voimajohdot (Seutulan sähköasemavarraukselta Tuupakan ja Tolkinkylän sähköasemille), yhteensä 4 kilometriä (kokonaiskustannus noin 2–3 miljoona euroa). Näiden lisäksi YK2007-varauksista ovat edelleen toteuttamatta Keimola-Seutula ja Korso-Kerava voimajohdot sekä noin kilometrin voimajohto Askistossa.
- Uusi yhteystarve Länsisalmen sähköasemalta Helsinkiin Viikinmäen sähköasemalle (toteutetaan 400 kv maakaapelina), yhteensä 1,6 kilometriä (kokonaiskustannus noin 15–20 miljoona euroa) sekä muu kehitettävä voimajohto.
- Seutulan sähköasema sekä uudet sähköasemat Tikkurilaan ja Varistoon sekä Tolkinkylään (yhteensä noin 2 miljoona euroa).
- Lämpökeskukset 2 kpl (ET-aluevaraukset).
- Lumen vastaanotto (Päiväkummun aluevaraus). Esimerkiksi Koisotien lumen vastaanottopaikan kustannusarvio on ollut noin 5 miljoona euroa.
- Seutulan ylijäämämaiden vastaanottopaikka (ET-alue).

3.2 Liikennejärjestelmä ja liikkuminen

3.2.1 Liikennehankkeiden taloudelliset vaikutukset

Yleiskaavan tavoitteena on luoda toimiva ja eheä yhdyskuntarakenne, jossa palvelut ja työpaikat ovat hyvin saavutettavissa. Toimivat liikenneyhteydet sekä laadukkaat seudulliset joukkoliikenteen runkoyhteydet, toimivat vaihtopaikat sekä pyöräilyn baanat lyhentävät matka-aikoja ja vahvistavat niihin tukeutuvan kaupunkirakenteen syntymistä. Matka-aikojen lyhenemisen kautta syntyy asukkaille sekä yrityksille taloudellisia säästöjä ja uuden rakentamisen ohjaaminen joukkoliikennevyöhykkeelle parantaa saavutettavuutta ja nostaa yksityisen sektorin sekä kaupungin omistamien kiinteistöjen arvoa. Päärunkoyhteytenä Vantaalla toimii juna. Yleiskaavassa tehdään varauksia myös raitiotielle sekä joukkoliikenteen runkoyhteyksille, jotka voivat olla bussirunkolinjoja tai tulevaisuudessa toteutua myös raitioteinä. Metro jatkuu yleiskaavassa Mellunmäestä itään, ja Länsisalmessa varaudutaan metroasemaan Kehä III:n itäpuolella. Kun tarkastellaan yhdyskuntataloutta ja liikkumisen kustannuksia, liikennöintikustannukset ja muut matkakustannukset (Tervonen et al. 2010) ovat:

- pyöräilyn ajoneuvokustannus 0,05 euroa/km,
- jalankulun kustannus 0,00 euroa/km,
- henkilöautoilun ajoneuvokustannus 0,12 euroa/km,
- kuljetusliikenteen ajoneuvokustannus 0,48 euroa/km,
- runkobussin linjakilometri 0,83 euroa/km,
- raitiotien linjakilometri 1,7 euroa/km.

Vantaan ratikan toteutuessa joukkoliikenteeseen siirtyy noin 3 500 – 6 000 lisämatkaa vuorokaudessa (Vantaan kaupunki 2018). Matkoista noin 60 % olisi siirtymisiä henkilöautoliikenteestä joukkoliikenteen käyttöön. Tällä on vaikutusta asukkaiden yksityistalouteen, koska joukkoliikenne on henkilöautoliikenteeseen verrattuna halvempi. Vantaan ratikan toteutuessa liikennöintikustannukset kasvavat suhteessa nykytilanteeseen noin 4–7 miljoonaa euroa vuodessa (Vantaan kaupunki 2018). Raitiotie parantaa joukkoliikenteen kokonaissaavutettavuutta nykytilanteeseen verrattuna. Täällä on vaikutuksia kiinteistöjen arvoon ja asuntojen hintoihin. Kansainvälisten tutkimusten mukaan raitioteiden vaikutukset asuinkiinteistöjen hintoihin vaihtelevat välillä 0–20 %. Esimerkiksi Laakso (2014) on ennustanut 3 %:n nousua rakennusoikeuden arvoon Raide-Jokerin vaikutusalueella. Ennusteet Turun ja Tampereen raitiotiehankkeissa vaihtelevat alueittain välillä 2–6 % (Newsec 2014).

Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskusten välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Baanoja täydentävät hyvän laatutason pääpyöräreittiverkosto sekä muut pyörätiet. Baanat palvelevat erityisesti pitkämatkaista pyöräilyä, selkeyttävät matkaketjuja ja lisäävät pyöräilyn houkuttelevuutta. Yleiskaavaluonnoksessa esitettyjen uusien pyöräilybaanojen pituus on yhteensä 46,3 kilometriä. Investointi tukee voimakkaasti pyöräilyn toimintaedellytyksiä koko kaupungissa ja erityisesti kasvavilla keskusta-alueilla, kantakaupungissa ja uusilla keskusta-alueilla. Investointi jakautuu melko tasaisesti suhteessa yleiskaavaluonnoksen kaavavarantoon. Toimivat pyöräilyn yhteydet edistävät liikkumista ja tuovat myös merkittäviä terveyshyötyjä. Jos pyöräilyn kulkumuotoosuus nousisi Vantaalla yhdeksästä prosentista (v. 2012 tilanne) 15 prosenttiin, saavutetaan vuosittain 8 miljoonan euron terveyshyödyt. Pyöräilyn laskennalliset terveyshyödyt olivat Vantaalla vuoden 2012 tilanteessa noin 26 miljoona euroa vuodessa (Vantaan kaupunki 2014).

Maantien 152 jatkeesta Myllykyläntien ja Hämeenlinnanväylän välillä on parhaillaan tekeillä aluevaraussuunnitelma, jossa ovat Vantaan lisäksi mukana Tuusulan kunta ja ELY-keskus. Pohjoisen linjauksen rakentamiskustannusarvio on yhteensä 67 miljoonaa euroa. Investointi tukee pääväylien välityskykyä kaupungin ja seudullisella tasolla. Vuosihyödyt ovat pohjoisella linjauksella noin 1,5 miljoonaa euroa vuodessa vuoden 2025 tilanteessa ja 3,4 miljoonaa euroa vuodessa vuoden 2040 tilanteessa. Merkittävin hyötyerä on kevyisiin ajoneuvoihin kohdistuvat aikasäästöt. Aikasäästöt kohdistuvat myös raskaalle liikenteelle. Lisäksi liikenteen siirtyminen alemmalta tieverkolta maantien 152 jatkeelle parantaa liikenneturvallisuutta ja vähentää henkilövahinko-onnettomuuksia noin 0,5 onnettomuutta vuodessa. (Vantaan kaupunki 2015.)

Lentokentän kasvuun on varauduttu osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Lentokentän sisääntuloalueet on osoitettu monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, mikä mahdollistaa lentokenttään tukeutuvan työpaikkarakentamisen tuhansille uusille työpaikoille. Helsinki-Vantaan lentoasemalla on merkittävät myönteiset vaikutukset aluetalouteen ja elinkeinoelämään, jotka heijastuvat työllisyyteen (htv), kokonaistuotokseen (liikevaihto), arvonlisäykseen, palkansaajakorvauksiin, kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (investoinnit), kunnallisveroihin ja bruttokansantuotteeseen. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa Lentoradan toteuttamista. Lentorata toimii pääradan lisäraiteina keventäen Kerava-Pasila –välin ruuhkautuvaa rataosuutta. Lentorata tarjoaa mahdollisuuden mainitun välin paikallisen junaliikenteen tarjonnan lisäämiselle. Lentorata tarjoaa kasvualustan koko pääkaupunkiseudun talousalueen ja sen alueellisen aseman vahvistamiseen. Se myös parantaa junaliikenteen ja lentoasemaan tukeutuvien matkaketjujen tehokkuutta ja palvelutasoa.

3.2.2 Lentomeluvyöhykkeiden ja määräysten taloudelliset vaikutukset

Helsinki-Vantaan lentoasema yhdistää Suomen ja seudun kansainvälisiin markkinoihin. Lentokenttä kasvaa, ja lentämisen vaikutukset näkyvät vantaalaisessa kaupunkirakenteessa yhä voimakkaammin. Lentomelu, kuten muukin melu, aiheuttaa terveyshaittoja ja sen kautta vaikuttaa esimerkiksi yksityistalouteen.

Lentomelualueilla on asuntoja, mutta niiden lisäämistä rajataan yleiskaavan lentomelumääräyksillä. Lentomelu on merkittävimpiä Vantaan maankäytön reunaehtoja, koska melu rajaa asuntorakentamista ja myös useiden palveluiden (ns. herkät toiminnot, kuten koulut, päiväkodit ja hoitolaitokset) sijoittumista. Lentomeluvyöhykkeet kattavat Vantaan kaupungin pinta-alasta noin puolet. Mitä voimakkaampaa lentomelu on, sitä enemmän se rajoittaa maankäyttöä ja rakentamista. Uloimmalle lentomeluvyöhykkeelle asetetaan vain vaatimus ääneneristävyydestä, kun taas kovimman lentomelun vyöhykkeellä ei sallita uusia asuinrakennuksia, ainoastaan nykyisen korvaaminen. Yleiskaavaluonnoksen lentomeluvyöhykkeet ovat:

- Yleiskaavaluonnoksen Lentomeluvyöhyke 1 –määräyksissä (LDEN yli 60 dB) esitetään, että alueesta riippuen melualueella ei ole mahdollista lisätä asuinrakennusten määrää (esimerkiksi Petaksen ja Vantaanpuiston asuinalueet sekä Voutila). Määräyksillä on vaikutusta asuntojen ja kiinteistön arvoon sekä raakamaan kysyntään ja hintaan. Lentomeluvyöhykkeelle 1 kokonaisuudessaan sijoittuvilla asuinalueilla on päällekkäismerkintä LM2, joka korostaa sijaintia voimakkaan lentomelun alueella.

- Lentomeluvyöhyke 2 (LDEN 55-60 dB)- alueelle ei saa sijoittaa uusia asuinalueita eikä melulle herkkiä toimintoja. Nykyisten asuinalueiden täydennysrakentaminen on sallittu. Lentomeluvyöhyke ulottuu esimerkiksi entistä laajemmalle Vantaanlaaksossa ja Martinlaaksossa sekä Kivistössä, Koivuhaassa ja Vallinojalla. Asumisen päällekkäismerkintä LM1 korostaa asuinalueen sijaintia lentomeluvyöhykkeen 2 laajenemiskohdassa. Merkintä mahdollistaa asuinrakentamisen, mutta edellyttää hyvää ääneneristävyyttä eikä mahdollista pientalojen rakentamista.

- Lentomeluvyöhyke 3 (LDEN 50-55 dB) laajenee kattamaan koko Myyrmäen alueen ja edellyttää 32 dB ääneneristävyysvaatimusta asuinrakennuksissa ja herkkien toimintojen osalta. Länsi-Vantaalla vain pieni osa Myyrmäestä ja Askistosta jäisi lentomeluvyöhykkeen 3 ulkopuolelle. Lentomelua kuuluu myös näillä alueilla, joten yhdenmukaisuuden vuoksi lentomeluvyöhyke 3 ääneneristävyysvaatimuksineen on ulotettu koko Lounais-Vantaalle.

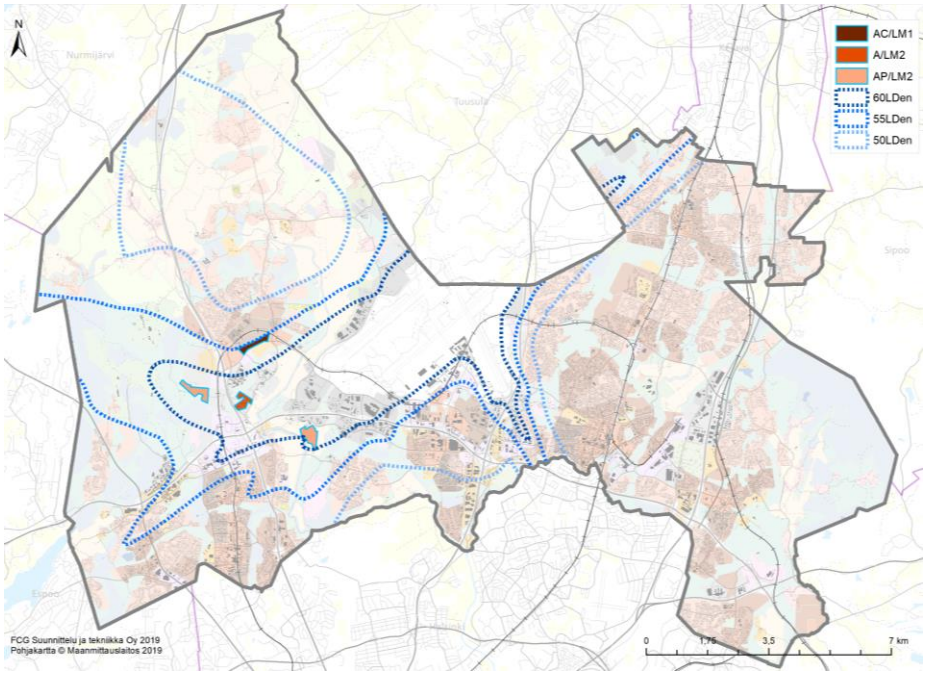
- Laskeutuvien lentokoneiden aiheuttaman melun vuoksi laskeutumisreittien alle kiitoteiden jatkeille Länsi-Vantaalla on osoitettu laskeutumisvyöhyke, jolla on 35 dB ääneneristävyysvaatimus asuinrakennuksille ja herkille toiminnoille. Lentomeluvyöhykkeellä 2 on vastaava ääneneristävyysvaatimus kuin laskeutumisvyöhykkeellä.

Liikennemelu alentaa asuntojen ja asuntokiinteistöjen arvoa. Esimerkiksi maantien melun arvoa alentava vaikutus 5–60 dB:n välillä on noin -0,3 %/dB ja 60 dB:n jälkeen noin -0,6 %/dB (Vanhanen 2016). Meluhaitan vaikutuksen suuruus vaihtelee kuitenkin paljon riippuen asunnon ja alueen muista ominaisuuksista (saavutettavuus ja sijainti-alue, asunnon kunto ja kerros tai esimerkiksi tulossa olevat remontit). Kaavamerkinnöillä on vaikutusta raakamaan kysyntään. Raakamaan kysyntä on tonttimaan kysynnästä johdettua kysyntää. Se on puolestaan asuntojen ja toimitilojen kysynnästä johdettua kysyntää. Raakamaa maksaa noin 7 % tonttimaan yksikköhinnasta. Kaupungin talouden näkökulmasta tarkasteltuna kaavoitetun rakennusoikeuden hinta asuinalueilla vaihtelee 260 €/k-m^2 ja 1 000 €/k-m^2 välillä, joten kaavamerkinnöillä on vaikutusta siihen, minkälaisen tonttien myynti- ja vuokratuloja kaupungille syntyy meluvyöhykkeillä sijaitsevan yhdyskuntarakanteen toteuttamisesta. Yleiskaavassa osoitetuilla melualueilla kysyntä pienenee ja osa kysynnästä siirtyy melualueiden ulkopuolelle.

Rakennuksen, jossa on asuntoja, majoitus- tai potilashuoneita, ulkovaipan ääneneristys on suunniteltava ja toteutettava siten, että ääneneristys on vähintään 30 dB (Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ääniympäristöstä 796/2017). Parannukset rakennusten ilmaääneneristävyydessä edellyttävät yleensä massan lisäystä. Massan lisääminen rajattomasti asettaa vaatimuksia muiden rakenteiden kantavuudelle. Siten suurempi lisäys eristävyydessä saadaan aikaan esimerkiksi jakamalla rakenne kahdeksi osaksi, joiden välissä on ilmaväli tai absorptiomateriaalilla täytetty ilmaväli. Lentomeluvyöhykkeellä 3 vaadittu 32 dB ääneneristävyysvaatimus käytännössä ei vaikuta rakentamiskustannuksiin. Lentomeluvyöhykkeellä 2 ja laskeutumisvyöhykkeellä vaadittu 35 dB ääneneristävyysvaatimuksen vaikutus rakentamiskustannuksiin on hyvin pieni. Lentomeluvyöhykkeellä 1 vaadittu 38 dB ääneneristävyysvaatimus vaikuttaa rakentamiskustannuksiin jonkin verran, erityisesti kevyen rakenteiden rakennuksissa. Parannukset rakennusten ilmaääneneristävyydessä lisäävät rakentamiskustannuksia maksimissaan 5 % rakennustyypistä ja ääneneristävyysvaatimuksesta riippuen. Vaikutuksia rakennuskustannuksiin voidaan pienentää, jos ääneneristysvaatimukset huomioidaan riittävän aikaisessa vaiheessa suunnittelua. Mikäli vaadittava äänitasoero olisi yli 40 dB, asuin-, potilas- ja majoitushuoneiden sekä opetus- ja kokoontumistilojen (melulle herkkiä toimintoja) toteutus on haastavaa, koska esimerkiksi vaatimuksen täyttävät ikkunat olisi suunniteltava ja teetettävä erikoisratkaisuina, jolloin rakentamiskustannukset voivat kohota suuriksi (Kylliäinen 2017).

Olemassa olevien rakennusten kiinteistökohtaiset toimenpiteet sisämelun torjunnassa kohdistuvat rakennusten ääneneristävyyden parantamiseen ikkunoiden vaihdolla ja tuuletus- tms. aukkojen tiivistämisellä. Esimerkiksi omakotitalojen osalta ulkoseinän rakenteiden ja julkisivun osuus rakentamiskustannuksista on noin 10 % rakentamisen kokonaiskustannuksista. Vanhassa rakennuskannassa nämä työt joudutaan tekemään väistämättä jossakin vaiheessa osana rakennusten peruskorjausta. Rakennusten korjausvaiheessa äänieristykset lisääminen nostaa korjauskustannuksia. Aiheutuneet kustannukset kompensoituvat pääosin rakennusten parempana käyttötaloutena ja arvonnousuna.

Yleiskaavassa ympäristöhäiriöitä, kuten melua, tärinää ja raskasta liikennettä, aiheuttavia toimintoja on ohjattu alueille, joissa niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän haittaa. Uudelleen määritellyistä lentomelualueista merkittävä osa on luonnoksessa varattu työpaikkarakentamiseen. Nämä alueet on osoitettu tilaa vaativan tuotantotoiminnan alueiksi (TT). Alueet sijaitsevat pääasiassa voimakkaan lento- tai tiemelun alueella lentokentän ympäristössä. Esimerkiksi Piispankylän alue Hämeenlinnanväylän itäpuolella tai Vehkalan pohjoispuolella sijaitsevan Petaksen asemavarauksen ympäristö on edelleen osoitettu kokonaisuudessaan toimitila-alueeksi lentomelusta johtuen.

Kuva 11. Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt meluvyöhykkeet.

3.3 Asunto- ja toimitilamarkkinat

3.3.1 Asuntotuotanto suhteessa markkinoihin

Yleiskaavassa varaudutaan 335 000 asukkaaseen Vantaalla vuonna 2050. Väestönkasvun mahdollistamiseksi on olemassa olevien realististen asemakaavavarantojen lisäksi rakennettava reilut 7 miljoonaa uutta kerrosneliömetriä asumiselle.

Vuonna 2016 uusien asuntojen asumisväljyydet olivat omakotitaloissa 37,8 m^2, rivitaloissa 32,3 m^2 ja kerrostaloissa 33,8 m^2 (Vantaan kaupunki 2017). Asuntokuntien keskikoko oli vuoden 2018 lopussa Vantaalla 2,08. Näillä oletuksilla ja tasaisesti jaettuna 30 vuodelle tämä tarkoittaa, että yleiskaava mahdollistaa vuosituotantoa noin 2 280 – 2 670 asuntoa. Tästä 20 % toteutetaan valtion tukemana pitkän korkotuen vuokra-asuntotuotantona. Asuntojen uustuotannosta 10 % toteutetaan valtion tukemana asumisoikeustuotantona ja lyhyen korkotuen vuokra-asuntotuotantona. Suomessa ARA-asuntojen markkinatilanteet vaihtelevat merkittävästi alueittain, ja esimerkiksi Vantaalla ja Helsingissä asunnon saaminen on erittäin vaikeaa. Pääkaupunkiseudulla lisärakentamiselle on paljon tarvetta. ARA-asuntojen kysyntä säilyykin korkealla tasolla kaikissa suurissa kaupungeissa. (Vuori 2019)

Kaupungistumisen ja sitä seuranneen muuttoliikkeen hallittu kasvu vaativat uudistuotantoa ja täydentävää rakentamista kantakaupunkimaisille alueille eli myös Vantaalle. Sijainnin merkitys korostuu entisestään. Työpaikka ei ole enää ainoa väestöä kasvukeskuksiin ajava tekijä, vaan kaupunkien monipuolinen palvelutarjonta houkuttelee yhä voimakkaammin ihmisiä asumaan keskuksiin (Vuori 2019). Kaupunkimaisesta tiivistä ympäristöstä ollaan valmiita maksamaan, koska se mahdollistaa esimerkiksi sujuvaa arkea, nopeita työ- ja harrastusmatkoja tai liike-elämän kohtaamisia. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa keskuksien laajentamista ja kaupunkirakenteen tiivistämistä. Asuntomarkkinoiden vakaa kehitys Vantaan kaupungilla voidaan turvata yleiskaavan hyvän toteutusohjelman avulla niin, että rakentaminen pysyy vilkkaana eikä uudisrakentamiseen tule ainakaan äkkipysähdystä.

Myös tasaisella alueellisella jaolla houkuttelevien alueiden välillä on merkitystä. Kun yleiskaavaluonnoksen asuinalueiden pinta-alaa verrataan voimassa olevaan yleiskaavaan, eniten muutoksia on ohjattu keskustatoimintojen alueelle (pinta-alan kasvu noin 45 %) sekä asuntovaltaisille alueelle (pinta-alan kasvu noin 48 %). Yhä merkittävämmäksi ilmiöksi asuntomarkkinoilla tulee kotitalouksien hakeutuminen kaupunkien keskustoihin myös siinä tapauksessa, että työpaikat ovat keskustan ulkopuolella. Lisäksi asuntosijoittajien aktiivinen toiminta pitää edelleen yllä kysyntää asuntomarkkinoilla, erityisesti pienten kerrostaloasuntojen osalta. Toisaalta kiinteistöomistajien ja kaupungin intressit kiinteistöjen kehittämisestä voivat olla ristiriidassa. Tämä voi vaikuttaa alueiden uudistamistahtiin, eli rakentamisen etenemiseen. Myös merkittävät korjaus- ja purkukustannukset vaikuttavat siihen, miten nopeasti alueiden luonne muuttuu.

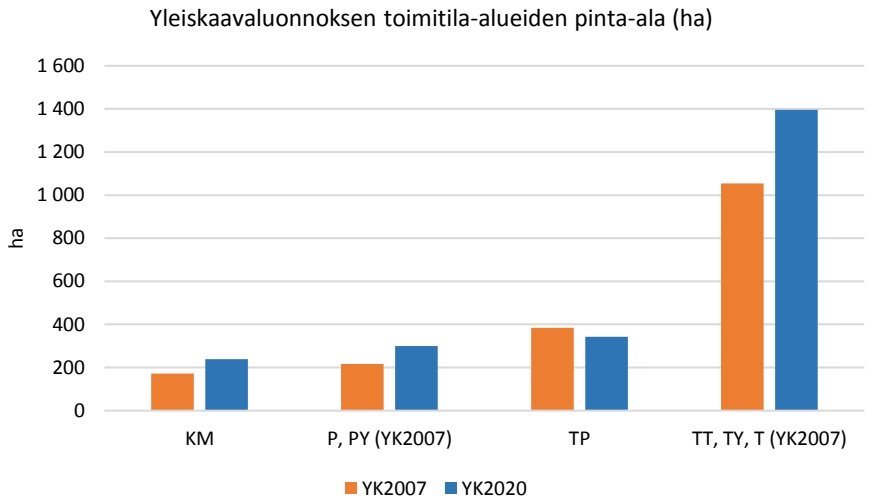
3.3.2 Toimitilatuotanto suhteessa markkinoihin

Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan vuonna 2050. Yleiskaava mahdollistaa noin 6 miljoonan uuden toimitilakerrosneliömetrin rakentaminen. Tasaisesti jaettuna 30 vuodelle tämä tarkoittaa, että yleiskaava mahdollistaa vuositasolla noin 200 000 k-m^2 rakentamista. Toimitila-alueet on yleiskaavassa jaettu neljään luokkaan: kaupallisten palvelujen alueeksi, monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi.

Työpaikkoja ja toimitilarakennuksia sijoittuu jatkossakin runsaasti myös keskustatoimintojen, asumisen ja työpaikkojen sekä lentokentän alueille. Uusia toimitila-aluekokonaisuuksia on niukasti, sillä toimitilarakentamisen kaavavarantoa on runsaasti voimassa olevissa kaavoissa. Suurimpana uutena toimitila-alueena esitetään Tuusulan katuverkkoon kytkeytyvää kokonaisuutta Vierumäen lentomelualueella. Lavangon moottoriurheilukeskuksen merkintää on muutettu toimitilarakentamisen mahdollistavaksi.

Koska toimitilojen viihtyisyys ja saavutettavuus ovat erittäin tärkeitä tekijöitä osaavan työvoiman rekrytoinnissa, yritykset (erityisesti luovat toimijat) ovat valmiita sijoittamaan aiempaa enemmän uusiin tiloihin ja parempiin sijainteihin. Tämä jakaa vuokramarkkinoilla olevat tilat yhä selkeämmin kahteen kategoriaan, eivätkä vanhat ja vähemmän kiinnostavat toimistotilat käy kaupaksi (Vuori 2019). Tyhjien liiketilojen määrän odotetaan kasvavan pääkaupunkiseudulla, kun esimerkiksi Triplan 85 000 m²:n kauppakeskus valmistuu Pasilaan syksyllä 2019. Tähän varaudutaan hyvin yleiskaavassa. Yleiskaavaluonnoksessa on muutettu useita edellisten yleiskaavojen toimitila-alueita, jotka sijoittuvat kaupunkirakenteessa keskeisesti, asumisen muuntuviksi tai asuinvaltaisiksi alueiksi.

Sen sijaan hyvin saavutettavissa olevissa keskuksissa, eli noin puolen kilometrin säteellä rautatieasemasta sijaitsevien, saneerattujen toimistotilojen vuokratasot pysyvät ennallaan tai nousevat. Hyvillä paikoilla sijaitsevia liiketiloja on kuitenkin edelleen tarjolla vain niukasti. Vuonna 2018 tyhjän toimistotilan määrä väheni ja vuokratasot pysyivät entisellään Tikkurilassa ja Aviapolis-alueella. Vantaalla Tikkurilan Dixi ja sen lähiympäristö sekä Vantaanportin Jumbo ovat kiinnostavimmat alueet. Niissä vuokrattavia tiloja on tarjolla vähän. Aviapolikseen valmistui lisää toimistotiloja, muun muassa Aviabulevardi 2:n noin 8 500 m²:n uudisrakennus ja Technopoliksen yhden osion laajennus. Pieniin ja keskisuuriin toimistotiloihin on löytynyt hyvin käyttäjiä. Teollisuus- ja varastotilojen määrä vähenee edelleen pääkaupunkiseudulla. Vantaalla vapaiden tilojen määrä väheni vuonna 2018 yli 70 000 m². Moderni logistiikkatila erityisesti lentokentän lähistöllä on osoittautunut kiinnostavaksi (Vuori 2019). Yleiskaavassa teollisuus- ja varastotilat on osoitettu tilaa vaativan tuotantotoiminnan alueiksi (TT) sekä tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi (TY). Alueet sijaitsevat pääasiassa voimakkaan lento- tai tiemelun alueella lentokentän ympäristössä, eli lentokentän ja hyvien liikenneyhteyksien lähistöllä, joten alueiden logistinen savutettavuus on hyvä. Yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan enemmän teollisuus- ja varastotiloja edellisen yleiskaavan verrattuna. Myös kaupallisten palveluiden alueen pinta-ala kasvaa (kuva 12).

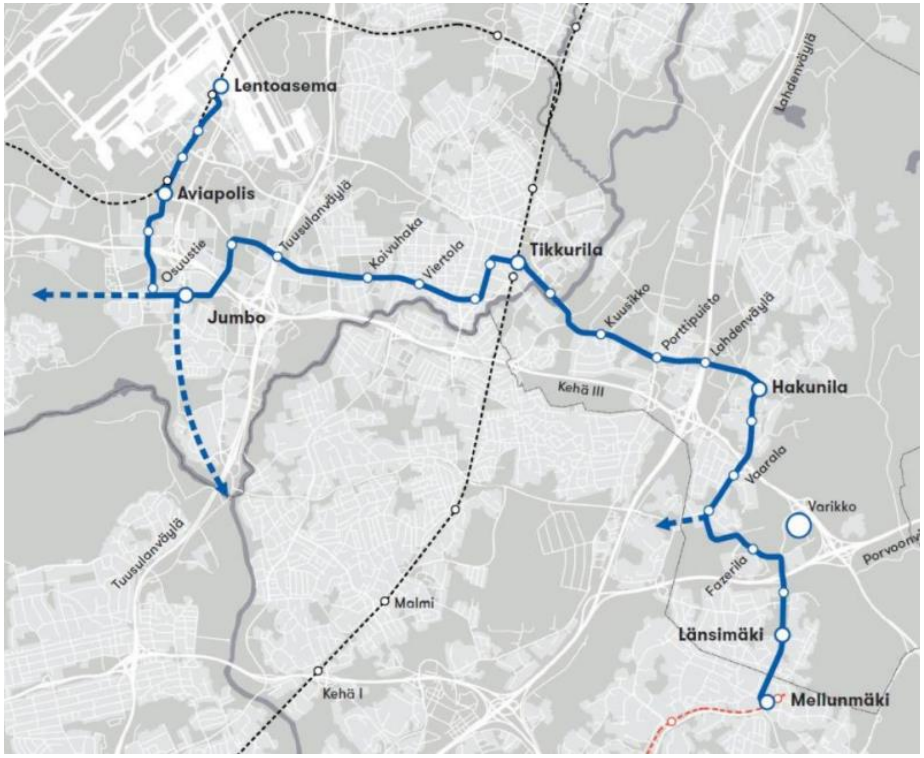
Kuva 12. Yleiskaavaluonnoksen toimitila-alueiden pinta-ala (ha).

3.3.3 Saavutettavuuden parantamisen vaikutukset kiinteistöjen arvoon

Vantaan yleiskaavaluonnos mahdollistaa liikennejärjestelmän kehittämistä, kuten investointeja raideliikenneverkkoon. Asukastiheyden kasvu mahdollistaa myös muiden joukkoliikenneyhteyksien parantamista. Muutokset vaikuttavat alueiden, esimerkiksi Hakunilan, saavutettavuuteen ja imagoon. Saavutettavuuden parantuminen johtuu liikenteen käyttäjien matka-aikojen lyhenemisestä sekä muista liikenteen palvelutasoa parantavista osatekijöistä (mukavuus, varmuus jne.) työ-, työasia-, asiointi- ja muilla matkoilla.

Alueilla, joissa saavutettavuus parannee sekä asukkaiden että yritysten kannalta, kiinteistöt muuttuvat houkuttelevammiksi, koska matkustamisen aika- ja rasittavuuskustannukset pienevät. Koska kysyntä kasvaa, rakennettujen sekä rakentamattomien kiinteistöjen arvo nousee. Samalla alueiden (paikallinen vaikutus) myyntihinnat ja vuokrat nousevat. Merkittävimmät saavutettavuuden parantamisesta hyötyvät alueet olisivat raitiotievarauksen ympäristössä olevat alueet – Länsimäki, Hakunila tai esimerkiksi Koivuhaka. Ensisijainen hyöty on, että ratikka parantaa vaikutusalueensa paikallista saavutettavuutta lähimpiin palvelukeskuksiin ja joukkoliikenteen solmukohtiin

päin (kuva 13). Samalla ratikka muodostaa laajojen uudisrakentamisalueiden joukkoliikenteen poikittaisen runkoratkaisun ja parantaa sitä kautta alueiden keskinäistä poikittaista joukkoliikenteen saavutettavuutta.

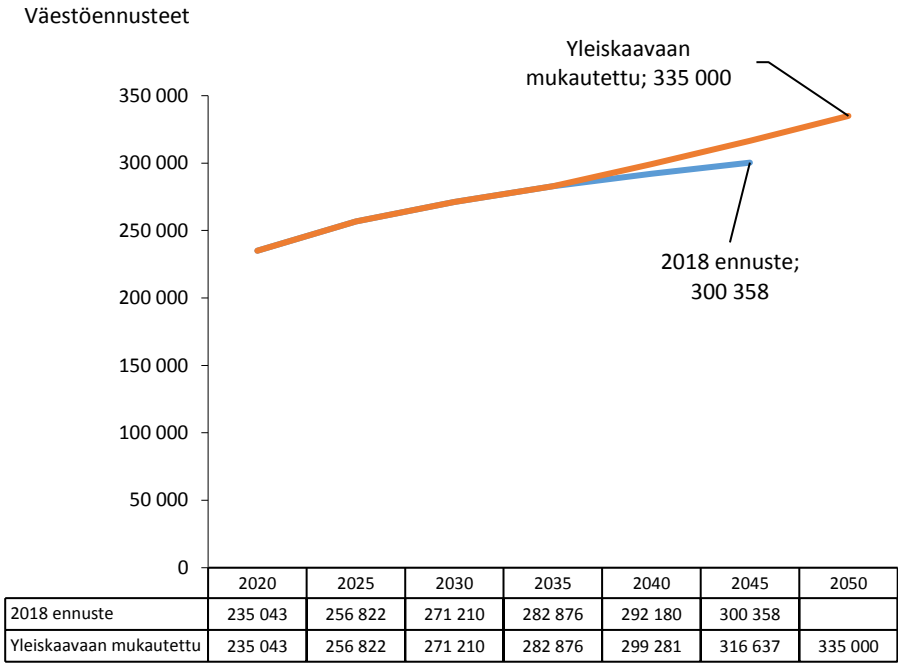

Kuva 13. Vantaan ratikan yleissuunnitelman mukainen reitti sekä alustavat pysäkit.

Toisaalta pääradan lähijunayhteyksien palvelutasoa, esimerkiksi määrä ruuhka-aikana, ei ole todennäköisesti radan kapasiteetin takia mahdollista lähivuosina parantaa. Tämän takia rautatieasemien ympäristöjen saavutettavuutta junalla ei todennäköisesti pystytä parantamaan. Yleiskaava kuitenkin mahdollistaa juna-asemien ympäristön tiivistämistä ja kehittämistä, mikä vaikuttaa alueilla sijaitsevien kiinteistöjen arvoon. Aluetehokkuus vaikuttaa myös kaupunkiympäristön tuottavuuteen. Pääradan varteen on yleiskaavassa merkitty uusi Vallinojan asema maankäyttöineen. Vallinojan asema oli merkitty jo edellisessä yleiskaavassa (2007). Kehäradalla on neljä vielä toteuttamatonta asemavarausta: Ruskeasanta, Viinikkala, Lapinkylä ja Petas, joista kaikki paitsi Lapinkylä oli merkitty jo edelliseen yleiskaavaan (2007).

3.4 Yleiskaavassa esitetyn kasvutavan taloudelliset vaikutukset

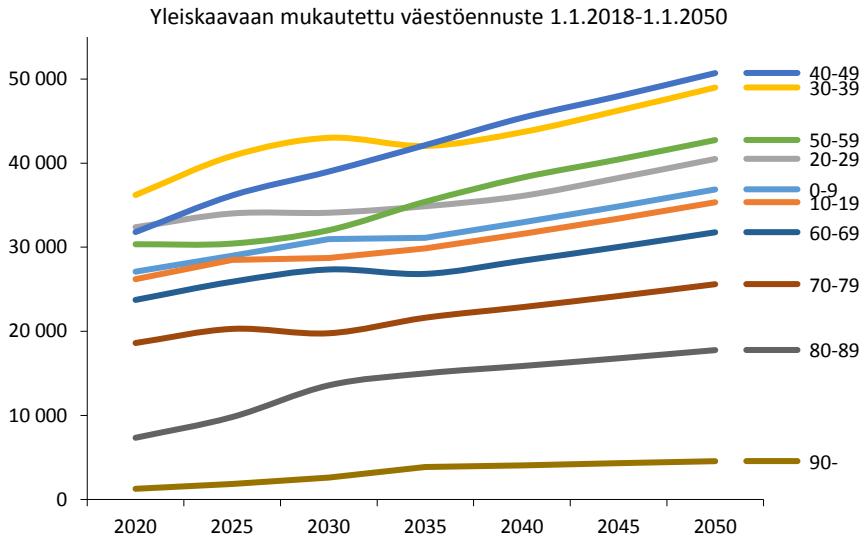
Yleiskaavan vaikutuksia kaupungin tarjoamien peruspalvelujen kysyntään ja tarpeisiin voidaan ennakoida karkeasti väestötekijöiden perusteella, jolloin pohjana on ikäryhmittäinen väestöennuste. Vantaan uusimmassa väestöennusteessa (2018) vuoden 2045 väestö on 300 358. Siinä väestön kasvu on alussa voimakasta ja hidastuu 2030-luvulla. Yleiskaava on mitoitettu 335 000 asukkaalle vuonna 2050, mutta yleiskaavan pohjalta ei ole luotu tarkempaa ikäluokkatasoista ennustetta. Tätä selvitystä varten FCG on työstänyt vuoden 2018 väestöennusteen niin että ikäluokkien kehitys jatkuu vuoden 2035 jälkeen tasaisena vuoteen 2050 saakka (kuva 14).

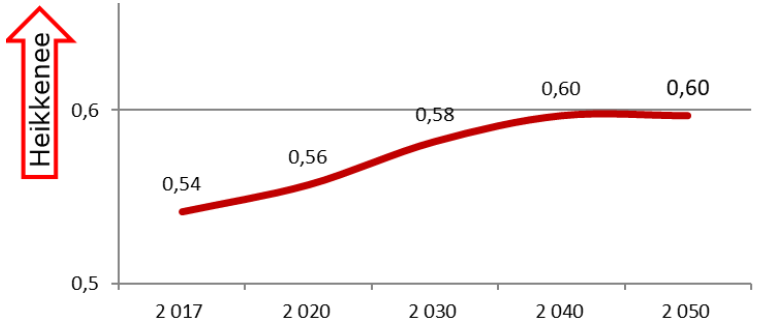
	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
2018 ennuste	235 043	256 822	271 210	282 876	292 180	300 358	
Yleiskaavaan mukautettu	235 043	256 822	271 210	282 876	299 281	316 637	335 000

Kuva 14. Vantaan väestöennuste 2018 ja yleiskaavaluonnoksen mukautettu ennuste.

Ikäluokittain kasvaa suhteellisesti eniten yli 80-vuotiaiden määrä (kuva 15). Koska väestöennusteen mukainen väestökehitys edellyttää voimakasta tulomuuttoa, myös työikäisten ja lasten määrä kasvaisi. Huoltosuhde heikkenisi (kuva 16), mutta kuitenkin suhteellisen lievästi esimerkiksi koko maan ennustettuun kehitykseen nähden.

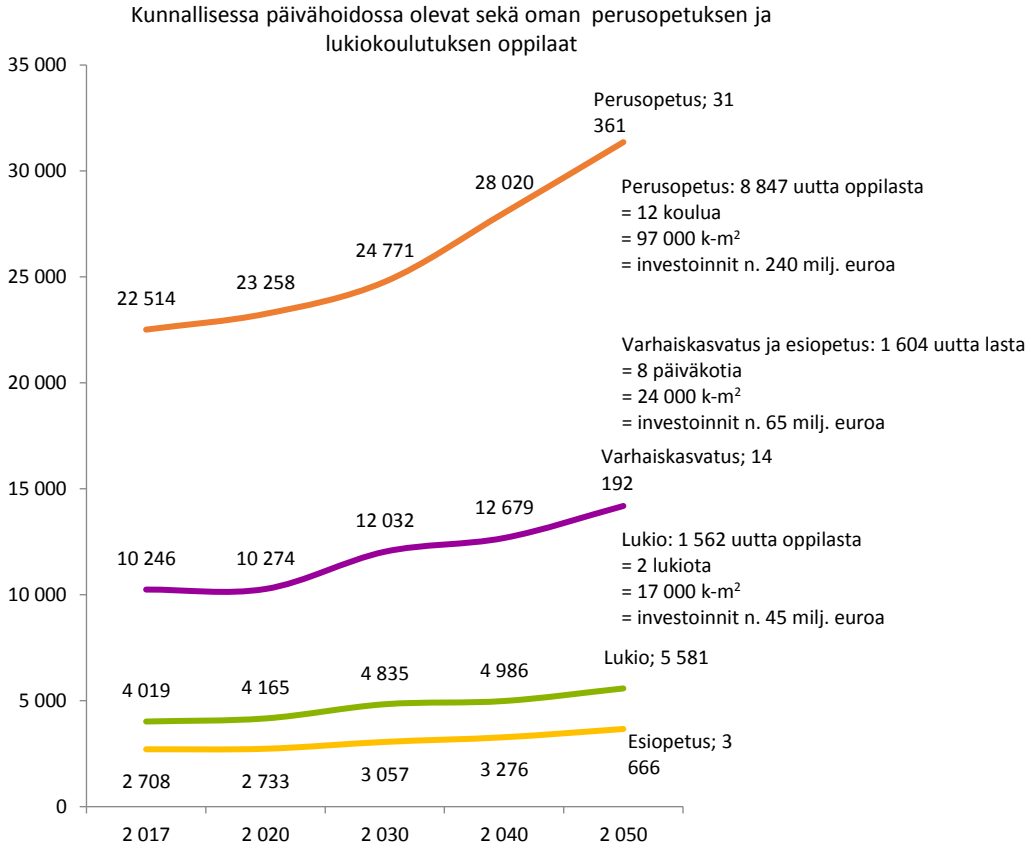

Kuva 15. Yleiskaavaan mukautettu väestöennuste 10-vuotisikäluokittain.

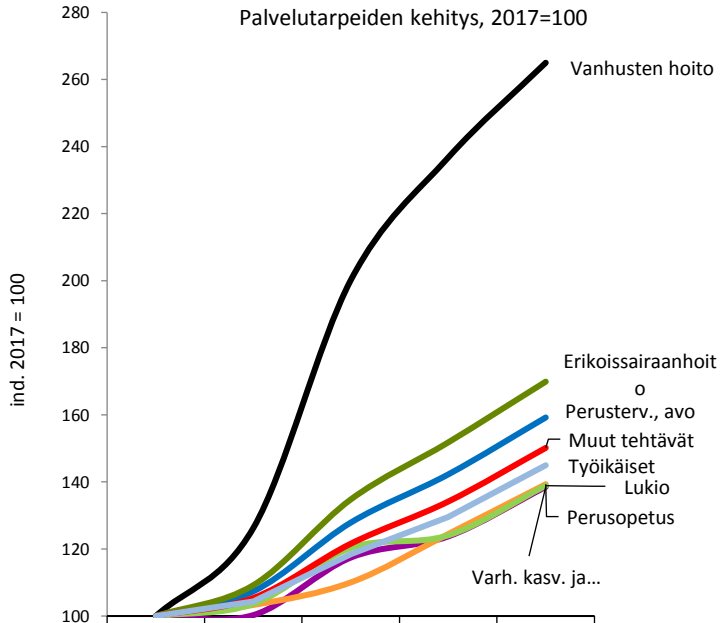
Kuva 16. Demografinen huoltosuhde (alle 17- ja yli 64-vuotiaat yhtä työikäistä (17-64 -vuotias) kohti).

Varhaiskasvatus ja opetus muodostavat kuntien toimintamenoista huomattavan osan. Mukautetun väestöennusteen perusteella perusopetuksen oppilasmäärä olisi vuonna 2050 yli 30 000 ja varhaiskasvatuksessa olisi lapsia yli 14 000. Lukiolaisten määrä nousisi nykyisestä noin 1 500:lla. Kunnallisessa päivähoidossa olevat 0–6-vuotiaat, 6-vuotiaat (esiopetus) sekä kunnallisen perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilaat sekä karkea arvio investoinneista uusin päiväkoteihin ja kouluihin esitetään kuvassa 17.

Kuva 17. Kunnallisessa päivähoidossa olevat 0–6-vuotiaat, 6-vuotiaat (esiopetus) sekä oman perusopetuksen ja oman lukiokoulutuksen oppilaat. Pohjana 2017 tilastotiedot (THL ja Opetushallitus).

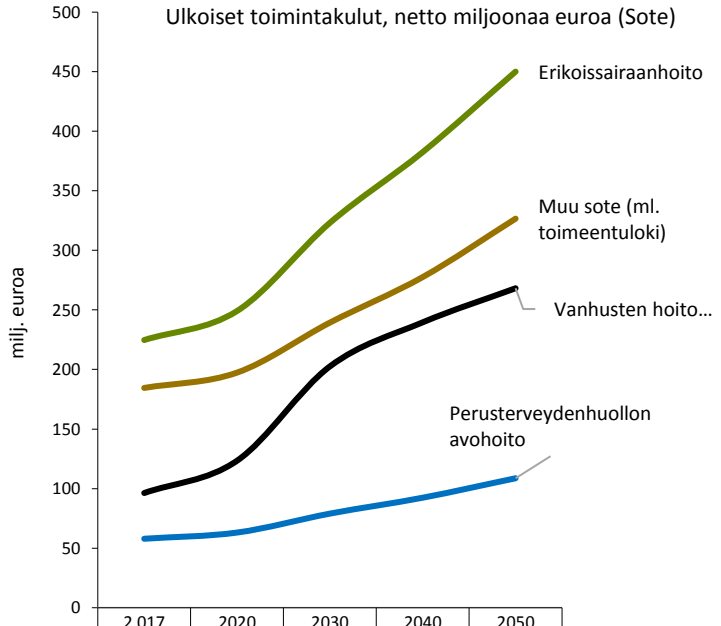
Palvelutarpeet on laskettu väestötekijöiden muutosten perusteella. Vanhusten hoidossa tarpeen muutos on yli 75-vuotiaiden määrän muutos. Mukana myös perusterveydenhuollon vuodeosastohoito ja kotihoito. Perusterveydenhoidossa on huomioitu ikäluokittaiset lääkärikäynnit vuonna 2017. Erikoissairaanhoidossa on huomioitu ikäluokittaiset somaattisen hoidon hoitojaksot vuosina 2014-2016. 'Muut tehtävät' kattavat kaikki muut kuin nimetyt tehtävät, esim. sosiaali- ja kulttuuripalvelut, joissa palvelutarpeet muuttuvat laskelmassa kuten väestön kokonaismäärä. Palvelutarpeiden kehitys esitetään kuvassa 18.

	2017	2020	2030	2040	2050
Varh. kasv. ja esiop.	100	100	117	124	139
Perusopetus	100	103	110	124	139
Lukio	100	104	120	124	139
Vanhusten hoito	100	126	200	237	265
Perusterv., avo	100	107	128	142	159
Erikoissairaanhoito	100	109	135	152	170
Muut tehtävät	100	105	122	134	150
Työikäiset	100	104	118	130	145

Kuva 18. Palvelutarpeiden kehitys.

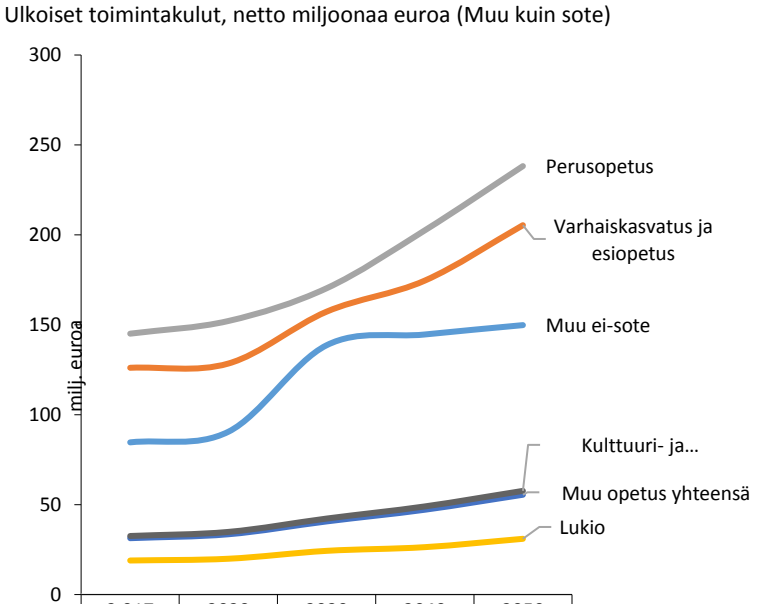
Palvelutarpeiden ja vuoden 2017 tilastotietojen pohjalta (Tilastokeskus) on laskettu nettotoimintamenojen (=toimintakate) kehitys. Oletuksena palvelujen yksikköhinnat kasvavat reaalisesti 0,5 % vuosittain (tämä edellyttää tuottavuuden nousua, koska henkilöstömenot kasvavat nopeammin). Sote:n nettomenot olisivat vuonna 2050 yli 1 100 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuona 2017 noin 560 miljoonaa euroa. Kasvua olisi 105 %. Sote-menojen kehitys esitetään kuvassa 19.

	2 017	2020	2030	2040	2050
Sote yhteensä	563	633	844	992	1 154
Vanhusten hoito ja hoiva yhteensä	96	123	203	240	268
Vuodeosastohoito	22	28	47	55	62
Kotipalvelut	8	11	17	21	23
Ikääntyneiden ym. vuor. hoito	36	46	75	89	99
Ikääntyneiden laitoshoito	16	20	34	40	44
Muut ikääntyneiden palvelut	14	18	30	35	40
Perusterveydenhuollon avohoito	58	63	79	92	109
Erikoissairaanhoito	225	249	323	383	450
Muu sote (ml. toimeentuloki)	185	197	239	278	327

Kuva 19. Sote-menojen kehitys, miljoonaa euroa.

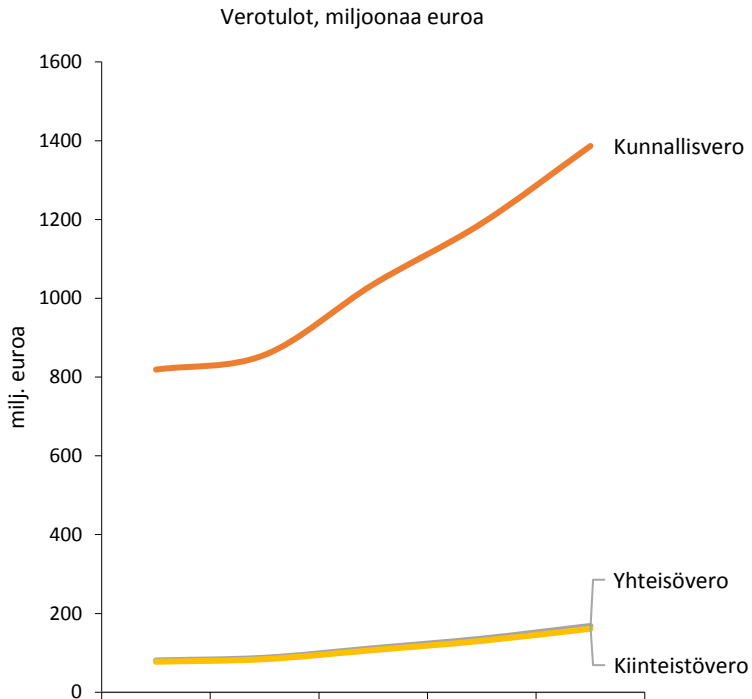
Muiden kuin soten nettomenot olisivat vuonna 2050 yli 700 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2017 noin 440 miljoonaa euroa, kasvu olisi 68 %. Muiden kuin sote-menojen kehitys esitetään kuvassa 20.

	2 017	2020	2030	2040	2050
Varhaiskasvatus ja esiopetus	126	128	157	175	205
Perusopetus	145	152	170	202	238
Lukio	19	20	24	26	31
Muu opetus yhteensä	31	34	41	47	56
Kulttuuri- ja vapaa-aika yhteensä	33	35	42	49	58
Muu ei-sote	85	91	139	145	150

Kuva 20. Muiden kuin sote-menojen kehitys, miljoonaa euroa.

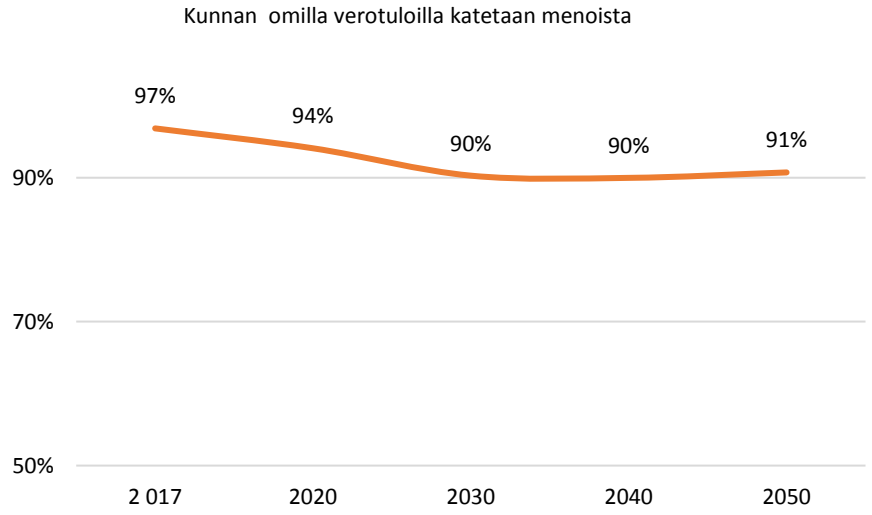
Kaupungin tulojen osalta on arvioitu verotulojen kehitystä. Palkka- ja eläketulojen reaalikasvuna on käytetty 1 %/vuosi/tulon saaja sekä kiinteistö- ja yhteisöverojen reaalikasvu 1 %/vuosi/asukas. Laskemassa verotulot olisivat vuonna 2050 yhteensä 1 700 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2017 noin 977 miljoonaa euroa, kasvu olisi 76 %. Verotulojen kehitys esitetään kuvassa 21.

	2 017	2020	2030	2040	2050
Kunnallisvero	819	856	1 035	1 190	1 387
Kiinteistövero	81	88	112	136	168
Yhteisövero	77	84	107	130	161

Kuva 21. Verotulojen kehitys, miljoonaa euroa.

Verotulojen riittävyys vähenee oletusten mukaan noin 91 %:iin nettotoimintamenoista (kuva 22). Verotuloilla katetaan toimintamenojen lisäksi investoinnit poistojen kautta, joten näin koostuvista nettokustannuksista osuus on tätä pienempi. Kaupungin muita tuloja ovat mm. valtionosuudet, joita ei ole tässä ennakoitu niihin liittyvien vielä suurempien epävarmuustekijöiden vuoksi. Verotulojen riittävyys paranee, jos toimintamenojen kehitystä voidaan hillitä tai tuloja lisätä.

Kuva 22. Kaupungin omien verotulojen riittävyys nettotoimintamenoihin.

3.5 Seudulliset vaikutukset

Yleiskaavaluonnoksen mahdollistama kehitys on linjassa seudullisia MAL- ja maakuntakaavatöitä varten laadittujen selvitysten kanssa, joissa Helsingin seudulla arvioidaan olevan vuonna 2050 2 miljoonaa asukasta ja yli miljoona työpaikkaa. Yleiskaavan tavoitteet nostavat Tikkurilan, Aviapoliksen ja Myyrmäen pääkeskuksiksi, joihin on yleiskaavaluonnoksessa mahdollistettu riittävän laajat keskusta-alueet. Nämä kolme keskustaa ovat myös seudullisesti merkittävimpiä muiden kasvaessa paikallisina ytiminä, erityisesti liikenneyhteyksiä ja työmarkkinoita katsottaessa.

Helsingin seudulla Vantaan rooli on merkittävä, koska kaupunki on fyysisesti keskellä seutua ja sen verkostoja. Vantaa on seudun kolmanneksi suurin kaupunki, joka kasvaa voimakkaasti ja tähän reagoidaan myös tässä yleiskaavatyössä. Yleiskaavassa esitetty yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, keskusta-alueiden kasvu sekä monipuolisten asuinalueiden kehittäminen houkutellee uusia asukkaita sekä vahvistaa Vantaan kaupungin roolia seudullisella tasolla. Vantaalla on valtakunnallisesti katsoen korkea verotulopohja, mutta pääkaupunkiseudun vertailussa verotulot ovat Espoota ja Helsinkiä matalammat. Asukasmäärän ja palvelutarpeen kasvun myötä Vantaan kaupungin verotulojen riittävyys vähenee oletusten mukaan noin 91 %:iin nettotoimintamenoista tähän hetken verrattuna. Tämä voi vaikuttaa investointimahdollisuuksiin sekä todennäköisesti nostaa painetta verojen kasvamiseen, mikä voi muuttaa kaupungin seudullista asemaa.

Elinvoiman ja seudullisten verkostojen näkökulmasta on keskeistä, että yleiskaava mahdollistaa keskustojen, työpaikka-alueiden ja kaupanalueiden kasvun sekä parantaa niiden saavutettavuutta eri kulkumuodoilla myös muille seudun asukkaille. Tässä yhteydessä rautatie, Vantaan ratikka ja joukkoliikennekäytävät sekä Maantien 152 jatke Myllykyläntien ja Hämeenlinnanväylän välillä ovat keskeisessä roolissa ja kytkeytyvät seudun liikennejärjestelmään. Helsinki-Vantaan lentoasema yhdistää Suomen ja seudun kansainvälisiin markkinoihin. Lentokenttä kasvaa ja lentämisen vaikutukset näkyvät myös seudullisessa yhdyskuntarakenteessa yhä voimakkaammin. Lentomelu, kuten muukin melu, aiheuttaa terveyshaittoja ja sen kautta vaikuttaa esimerkiksi yksityistalouteen ja kiinteistöjen arvoihin myös Vantaan kaupungin ulkopuolella. Aviapolis sekä Vantaan lentoasema ovat seudullisella tasolla merkittäviä työpaikkakeskittymiä. Uusiin työpaikkoihin varaudutaan yleiskaavaluonnoksessa.

4 SUOSITUKSET KAAVAEHDOTUKSELLE

Vantaan yleiskaavaluonnoksen taloudellisten vaikutusten arvioinnin perusteella voidaan antaa suosituksia seuraavaan kaavoitusvaiheeseen – yleiskaavaehdotuksen laadintaan. Keskeisiä suosituksia yleiskaavaratkaisuun, kaavamääräysten ja kaavamerkintöjen kehittämiseen ovat:

- Kestävän kasvun vyöhyke –määräyksissä tulisi korostaa kaupunkiympäristön kehittämistä sekä tarkentaa, millaista maankäyttöä tehostava rakentaminen tarkoittaa (rakentamisen luonne, tavoitteelliset tehokkuudet). Tämä olisi tärkeä, sillä asukas- ja työpaikkatiheydellä on vaikutusta joukkoliikenteen toimivuuteen ja taloudellisuuteen ja sitä kautta Vantaan ratikkainvestoinnin kannattavuuteen.

- Koska yleiskaavaluonnoksessa esitetyt kaupunkikeskustojen alueiden nykyinen (sekä tavoitteellinen luonne) eroavat toisistaan (esimerkiksi yritysten näkökulmasta), niiden kehittämistä olisi hyvä ohjata eri kaavamerkinnöillä (esim. asemanseutu, lähikeskusta, alakeskusta).

- Tiiviin asuntoalueen (A) määräyksissä olisi hyvä viitata maankäytön tehostamiseen, koska pientaloasumista mahdollistetaan jo pientalovaltaisilla asuntoalueilla (AP). Kaavamääräys voisi kuulua esimerkiksi näin: Alueelle voidaan rakentaa kaikkia talotyyppejä, mutta alueella priorisoidaan kerros-, rivitalo ja townhouse -painoitteisten alueiden toteuttamista.

- Koska Asumiseen muuntuvat kaupallisten palveluiden alueet (A/KM) sijoittuvat lähelle Vantaan ratikan linjausta, olisi suositeltavaa ottaa määräyksissä kantaa tavoiteltavaan aluetehokkuuteen, koska aluetehokkuudella on vaikutusta joukkoliikenteen toimivuuteen ja taloudellisuuteen ja sitä kautta Vantaan ratikkainvestoinnin kannattavuuteen.

- Vaikka talouden näkökulmasta kylien merkitys on vähäinen, yleiskaavaluonnos ei ota kantaa kylien kehittymiseen, esimerkiksi Kivistön alueella. Kylillä on kuitenkin oma merkityksensä Vantaan yhdyskuntarakenteessa.

- Elinkeinojen näkökulmasta olisi hyvä arvioida, olisiko edellytyksiä osoittaa maantien 152 ja Hämeenlinnanväylän eritasoliittymän yhteyteen paikkaan sopivia toimintoja, esimerkiksi toimitila-alueita.

- Osa Vierumäen asuinalueesta sekä vastaavasti alueet Vantaanlaakson pohjoisosassa ja Koivuhaassa tulisi osoittaa merkinnällä ’Asuinalue voimakkaan lentomelun alueella’ (AP/LM2).

- Yleiskaavaluonnoksessa esitetyt pyöräilyn baanat muodostavat Vantaalle keskusten välisen laadukkaan pyöräilyverkon, joka yhdistyy seudulliseen laatukäytäväverkkoon. Koska toimivat pyöräilyn yhteydet tuovat merkittäviä terveys- ja yhteiskuntataloudellisia hyötyjä, olisi hyvä laajentaa baanaverkostoa esimerkiksi Mellunmäen metron suuntaan.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Yleiskaavassa varaudutaan 335 000 asukkaaseen Vantaalla vuonna 2050. Väestönkasvun mahdollistamiseksi on olemassa olevien realististen asemakaavavarantojen lisäksi rakennettava reilut 7 miljoonaa uutta kerrosneliömetriä asumiselle. Yleiskaava mahdollistaa vuositasolla noin 2 280 – 2 670 asunnon rakentamisen. Yleiskaavassa varaudutaan 185 000 työpaikkaan Vantaalla vuonna 2050, mikä tarkoittaa noin 6 miljoonan uuden toimitilakerrosneliömetrin rakentamista. Yleiskaava mahdollistaa merkittäviä investointeja liikennejärjestelmiin (esim. Vantaan ratikka) sekä muun tarvittavan infran laajentamista. Tällä on merkittäviä myönteisiä taloudellisia vaikutuksia myös seudullisten verkostojen näkökulmasta. Keskusta-alueiden merkittävällä tehostamisella ja täydennysrakentamisella sekä keskusta-alueiden laajentamisella edistetään joukkoliikennekaupungin kehittymisen edellytyksiä, kaupunkilaisten palveluiden saavutettavuutta ilman autoa sekä laadukkaiden yleisten alueiden toteuttamista. Yleiskaava mahdollistaa joukkoliikennejärjestelmän kehittämistä, mikä parantaa lähimpien palvelukeskusten ja joukkoliikenteen solmukohtien saavutettavuutta.

Asukkaille ja maanomistajille merkittävimmät positiiviset taloudelliset vaikutukset syntyvät maan ja kiinteistön arvon noususta tehostuvan maankäytön alueella sekä saavutettavuuden parantumisesta, erityisesti kestävän kasvun vyöhykkeellä. Joukkoliikennejärjestelmän sekä pyöräilyverkon parantaminen (baanat) pienentävät asukkaiden liikkumiskustannuksia. Toisaalta Vantaan lentoaseman lentomelualueet rajoittavat asuinalueiden laajentamista ja täydennysrakentamista sekä vaikuttavat maan ja kiinteistöjen arvoon sekä kiinteistötalouteen. Lentomelusta aiheutuu jonkin verran lisäkustannuksia erityisesti pientalorakentajalle. Maaseutumaisilla asemakaavoittamattomilla alueilla Luoteis-Vantaalla ja Itä-Vantaalla yleiskaava mahdollistaa yhteensä 674 kpl rakentamismahdollisuuksia, mikä vaikuttaa positiivisesti kiinteistöjen arvoon alueella. Yleiskaavan VL-, VR-, VU-, luo- ja ekologisten runkoyhteyksien -alueilla metsänhoidollisiin hakkuisiin tulee hakea maisematyölupa ympäristökeskuksesta, ellei toimenpide ole vähäinen. Maisematyölupavaatimus ja kaavamääräykset aiheuttavat metsätaloudelle lisäkustannuksia, jotka ovat merkittäviä metsäomistajille. Luonnonsuojelualueiden laajentamisesta syntyviä yksityiselle sektorille kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia ovat kokonaisuudessa vähäisiä ja Vantaan alueen talouden kannalta marginaalisia.

Yritysten ja elinkeinoelämän taloudellista kehittämistä tuetaan yleiskaavassa osoittamalla riittävät aluevaraukset ja parantamalla saavutettavuutta. Tuottavuuden näkökulmasta tiivistävät ja laajenevat keskusta-alueet sekä lähialueella olevat toimitila-alueet ja liike- ja palvelukeskustat ovat alueita, joille elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja tulisi pyrkiä yleiskaavaa toteutettaessa keskittämään. Lentokentän kasvuun on varauduttu osoittamalla riittävät varaukset lentoliikenteen alueelle sekä uudelle lentoterminaalialueelle Viinikkalan asemavarauksen yhteyteen. Aviapolis nähdään Vantaan kaupunginosista kaikkein vetovoimaisimpana yritystoiminnan ja uusien työpaikkojen sijoittumiselle. Toimitila-alueet on yleiskaavassa jaettu neljään luokkaan: kaupallisten palvelujen alueeksi, monipuolisiksi työpaikka-alueiksi, tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi sekä tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi. Työpaikkoja ja toimitilarakennuksia sijoittuu runsaasti myös keskustatoimintojen, asumisen ja työpaikkojen sekä lentokentän alueille. Yleiskaavalla Vantaan kaupunki pystyy vaikuttamaan infrainvestointeihin ja parantamaan näin myös yritysten toimintaedellytyksiä. Yleiskaavaluonnos mahdollistaa noin 29,5 miljardin euron investoinnit rakennusten rakentamiseen. Esimerkiksi asuinrakennusten ja toimitilojen toteuttamisen kokonaistyöllisyysvaikutus on suuruusluokaltaan noin 350 000 henkilötyövuotta. Lisäksi yleiskaavaluonnos mahdollistaa noin 1,9 miljardin euron investointeja suuriin liikenne- ja infrahankeisiin.

Vantaan kaupungin talouden kannalta yleiskaavan mahdollistaman väestökasvun pohjalta voidaan todeta, että tulevaisuudessa huoltosuhde heikkenee, mutta kuitenkin suhteellisen lievästi verrattuna koko maan ennustettuun kehitykseen. Palvelutarpeet kasvavat ja kuormittavat kaupungin taloutta. Esimerkiksi sote:n nettomenot olisivat vuonna 2050 yli 1 100 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2017 noin 560 miljoonaa euroa. Muiden kuin sote:n nettomenot olisivat vuonna 2050 yli 700 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2017 noin 440 miljoonaa euroa. Samalla tulevaisuudessa tarvittavat investoinnit uusiin opetusrakennuksiin ovat merkittävät, arviolta noin 350 miljoonaa euroa. Yleiskaavassa osoitetaan alueet julkisten palvelujen rakentamiselle riittävällä tasolla. Tulevaisuudessa verotulojen riittävyys vähenee oletusten mukaan noin 91 %:iin nettotoimintamenoista, toisaalta verotulojen riittävyys paranee, mikäli toimintamenojen kehitystä voidaan hillitä tai lisätä tuloja. Yleiskaavoituksen rinnalla tarvitaan luonnollisesti myös muita kaupunkisuunnittelulle tuttuja keinoja tavoiteltavan kehityksen vahvistamiseksi: asemakaavoitus, tonttipolitiikka, rakentamisen tarjonnan monipuolisuus, sosiaalinen sekoittaminen, kaupungin oma asuntotuotanto, tontinluovutukseen liittyvä hintasäännöstely ja uusien toimijoiden suosiminen (esim. ryhmärakentajat). Iso osa uudesta asumisesta osoitetaan nykyiseen kaupunkirakenteeseen. Täydennysrakentaminen ja tiivistäminen ovat kaupunkitalouden kannalta positiivisia juttuja, sillä se vähentää paineita kuntatekniikan investointeihin.

6 LÄHTEET

Graham D. J. (2007). Identifying urbanization and localization externalities in manufacturing and service industries. Papers in Regional Science.

HSL (2019). MAL 2019 –suunnitelma https://www.hsl.fi/mal/mal-2019

Kylliäinen, M., Latvanne, P., Kuusinen A., Kekki, T. (2017) Puukerrostalojen ääneneristys. Asiantuntijaselvitys, Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C, Raportteja: 44

Laakso, S., Loikkanen, H. (2014). Yhdyskuntarakenne ja kasautumisen hyödyt - kilpailukykyä, kasvua ja työllisyyttä kaupunkeja tiivistämällä. Talous ja yhteiskunta 3/2014.

Laakso, S. et al. (2014). Raide-Jokerin ja Laajasalon raitiotieyhteyden kaupunkitaloudellinen arviointi.

Liikennevirasto (2010). Lentoaseman kaukoliikennerata. Ratayhteysselvitys. <https://julkaisut.vayla.fi/pdf3/ls_2010-02_lentoaseman_kaukoliikennerata_web.pdf<

Luke (2018). Ruokaja luonnonvaratilastojen e-vuosikirja 2018. Tilastoja maataloudesta, metsäsektorilta sekä kala- ja riistataloudesta. <https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/.../luke-luobio_59_2018-V2-kp.pdf>

Nakamura, R. (1985). Agglomeration economies in urban manufacturing industries: A case of Japanese cities. Journal of Urban Economics 17, s. 108-124.

Newsec Valuation Oy (2014). Tampereen kaupunkiraitiotien linjauksen kiinteistötaloudellinen analyysi.

Newsec Valuation Oy (2014). Turun kaupunkiraitiotien linjausvaihtoehtojen kiinteistötaloudellinen analyysi.

Rosenthal, S. & Strange, W. (2004). Evidence on the nature and sources of agglomeration economies. Teoksessa Henderson J.V. & Thisse J.F. (toim), Handbook of Urban and Regional Economics, Vol IV, Amsterdam, s. 2119-2171.

Tervonen, J, Ristikartano, J, Sorvoja, S. (2010). Tieliikenteen ajokustannusten yksikköarvojen määrittäminen. Taustaraportti 2010. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 33/2010.

Vanhanen, T. (2016). Maantiehankkeista kerrostalokiinteistöille aiheutuvista meluhaitoista. Diplomityö. Aalto-yliopisto, Insinööritieteiden korkeakoulu, Rakennetun ympäristön laitos. Espoo 60 s. + liitt.

Vantaan kaupunki (2019a). Vantaan kaupungin rakennusvalvonnan tarkastus- ja valvontatehtävistä sekä muista viranomaistehtävistä suoritettavat maksut Vantaan kaupungissa 2.3.2015 alkaen. < https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/118868_Rakennusvalvontataksa_2015.pdf>

Vantaan kaupunki (2019b). Yleiskaava 2020 YK0048 luonnos, selostus 11.02.2019

Vantaan kaupunki (2018). Raide-jokeri 3. Alustava yleissuunnitelma. 23.2.2018.

Vantaan kaupunki (2017). Vantaan väestöennuste 2017. < https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/133808_Vaestoennuste_2017.pdf>

Vantaan kaupunki (2015). Esisuunnitelma maantien 152 pohjoiselle linjaukselle välillä Hämeenlinnan väylä - Myllykyläntie. < https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/120573_Esisuunnitelma_Maantie_152_1_.pdf>

Vantaan kaupunki (2014). Pyöräilyn seurantamallin perustaminen Vantaalle. Pyöräilyn terveysvaikutusten taloudellinen arviointi HEAT-työkalulla. <https://www.motiva.fi/files/9944/Vantaa_HEAT.pdf>

Vuori, L., Karikallio, K, Keskinen, P. (2019). PTT-ennuste: Alueelliset asuntomarkkinat 2019. ISSN 1799-9340. Helsinki 2019.

Tilastot ja paikkatietoaineistot

- Seutu-CD
- Tilastokeskus: väestö-, työssäkäynti- ym. tilastot

YLEISKAAVAVALUONNOKSEN 2020 VAIKUTUKSET KULTTUURIYMPÄRISTÖÖN

Yleiskaavaluonnoksen 2020 vaikutukset kulttuuriympäristöön

Maiju Hautamäki, projektikoordinaattori, Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset

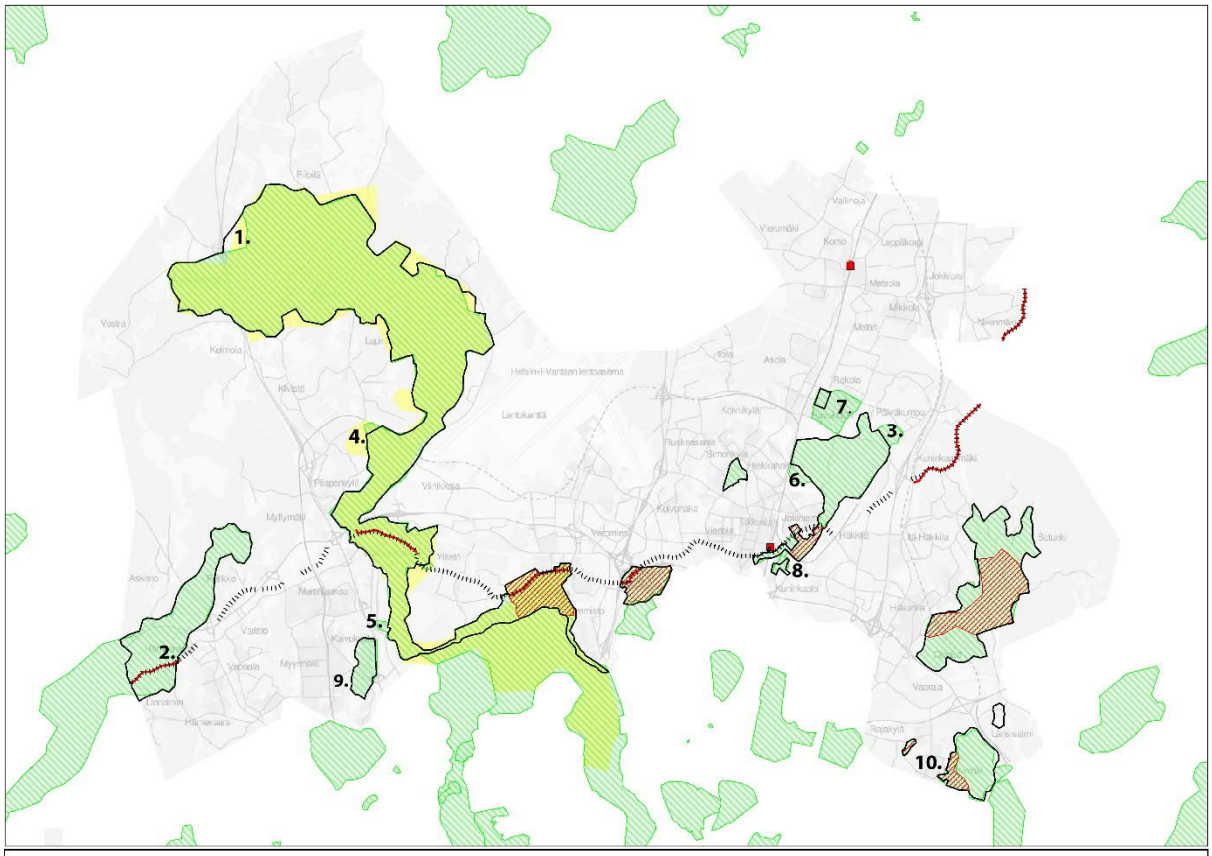
- Yleiskaavaluonnoksen vaikutukset kulttuurimaisemaan
- Yleiskaavaluonnoksen vaikutukset rakennusperintöön ja kaupunkikuvaan
- Yleiskaavaluonnoksen vaikutukset muinaisjäännöksiin ja kulttuuriperintöön

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan rakennusperintöä, kulttuurimaisemaa ja muinaisjäännöksiä. Tällä jaottelulla on arvioitu myös yleiskaavaluonnoksen vaikutuksia kulttuuriympäristöön. Yleiskaavatason kulttuuriympäristörasteria tarkennetaan kulttuuriympäristön teemakartalla. Teemakartalla paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö on merkitty mustalla viivalla ja rasterilla, maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö vihreällä ja valtakunnallisesti merkittävä punaisella. Keltaisella on merkitty Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue 2010-2014 inventoinnin mukaan. Yleiskaavaluonnoksessa kartan lukemista on yksinkertaistettu esimerkiksi yhtenäistämällä erilaisten toimintojen merkintätapoja. Muuttuneiden merkintöjen kaikkia mahdollisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Kulttuuriympäristön näkökulmasta yleiskaavaluonnoksessa on onnistuttu luomaan joustava toimintamalli kulttuuriympäristön suojeluun, joka hyödyntää päivittyviä tietokantoja eli uusinta tutkittua tietoa.

Kulttuuriympäristön säilyttämistä edellytetään muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaissa. Siksi on oleellista tarkastella, miten yleiskaavaluonnoksessa suunniteltu kaupungin kehitys vaikuttaa kulttuuriympäristökokonaisuuksiin ja -kohteisiin. Yleiskaavan keihäänkärjet ovat ratikkahanke, kaupungin tiivistäminen ja uudistaminen, luonnonsuojelualueiden lisääminen sekä elävämpi ja toimivampi kaupunki. Ratikka parantanee joidenkin kulttuuriympäristökohteiden saavutettavuutta, ja sen reitille osuvat kohteet huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa. Monet muinaisjäännöskohteet taas sijaitsevat nykyisillä tai uusilla luonnonsuojelualueilla, mikä edistää niiden säilymistä. Ainoastaan tiivistämiseen liittyvät tavoitteet aiheuttavat jonkin verran paineita kulttuuriympäristön säilymiselle, mutta tarkemmat päätökset tehdään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Nykyisen kaupunkirakenteen tiivistäminen ja uudistaminen yhtäältä väistää monia kulttuuriympäristökohteita, mutta toisaalta erityisesti kaupunkien keskustojen sekä asemaseutujen rakennusperintökohteet, muinaisjäännökset, kaupunkikuva ja kulttuurimaisema ovat uhattuina tiivistymisen vuoksi. Kaupunkikuvan kerroksellisuus ja rakennusperinnön monipuolisuus sekä alueen ominaispiirteet, tuttuus ja kiinnityskohdat ovat identiteettitekijöitä, jotka tulee säilyttää tiivistämispaineista huolimatta. Yleiskaavaluonnoksen tiivistämistavoitteissa on onnistuttu niin, että kulttuuriympäristörasteria poistuu noin 2 % ja kulttuurimaisemaan tulee pääosin vain pieniä muutoksia.

Yleiskaavaluonnoksen kanssa samanaikaisesti Vantaalle on tehty kulttuuriympäristöohjelmaa (Vantaan kulttuuriympäristölinjaukset, Vantaan Kylli -hanke). Mukana linjauksia luomassa on ollut mittava määrä kaupungin työntekijöitä sekä asukkaita. Linjauksissa on luonnosteltu alustavasti kulttuuriympäristön tavoitetilaa seuraavasti: vantaalainen kulttuuriympäristö on monikerroksinen, ehyt ja elävä, hyvin hoidettu, tutkittu ja tunnettu. Alustavien kulttuuriympäristölinjausten tavoitteita on nostettu jo tässä vaiheessa esiin myös yleiskaavaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa. Lopullisten linjausten tavoitteet huomioidaan tarkemmassa kaupunkisuunnittelussa.

Kaavakartalla:

- Arvokas kulttuuriympäristö
- Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kohde
- Suuri rantatie

Valtakunnalliset ja maakunnalliset arvot:

- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)
- Suuren rantatien se osuus, joka on RKY
- Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokas maisema-alue 2010-2014 inventoinnin mukaan
- Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö 2012

Tekstissä mainitut kohteet on esitetty numeroina kartalla.

Yleiskaavaluonnoksen vaikutukset kulttuurimaisemaan

Vantaan yleiskaavaluonnoksessa arvokasta kulttuurimaisemaa osoittaa kulttuuriympäristörasteri. Tätä rasteria on luonnoksessa poistettu yhteensä lähes sadan hehtaarin alueelta, mikä tarkoittaa noin 2 % osuutta koko kaupungin kulttuuriympäristörasterista. Kulttuuriympäristörasteria on lisätty maantie 152:n poistamisen seurauksena noin 27 hehtaarin alueelle Peräjänkulmaan Luhtaanmäessä (1.). Muutos vastaa todellista metsän rajaa. Yleiskaavaluonnoksen toteutuessa arvot muuttuisivat Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella sekä maakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla Espoonjokilaaksossa ja Hanabölessä. Valtaosa muutoksista on tehty vastaamaan alueiden nykyisiä arvoja ja Vantaan kaakkoiskulmassa noudatetaan Östersundomin kuntien yhteisen yleiskaavan ratkaisuja.

Suunnitellun yleiskaavaluonnoksen toteutuessa kulttuuriympäristön arvoja menetetään suhteellisen pieniltä alueilta Hämeenkylässä ja Sahamäessä. Hämeenkylässä Tuomelan koulun läheistä asuinaluetta on laajennettu viljelykäytössä olevalle pellolle reilun hehtaarin verran (2.). Alue sijaitsee kulttuuriympäristörasterilla ja sen maisema-arvolle on oleellista pitkä näkymäakseli Hämeenkylän kartanolle Ainontieltä länsisuunnasta lähestyttäessä. Mikäli rakentaminen suunniteltuun kohtaan toteutuu, katkaisee se näkymän kartanolle ja avoin maisema menetetään pysyvästi.

Sahamäessä (3.) kulttuuriympäristörasteria on poistettu yhteensä noin 20 hehtaarin alueelta, ja alue on osoitettu asumiseen. Vaikka Koivukylänväylä halkoo nykyistäkin maisemarajaa, ja vaikka pohjoisessa on jo pientaloja, häviää hyvin säilynyt ja edelleen viljelykäytössä oleva kulttuurimaisema pysyvästi suunnitellun käyttötarkoituksen toteutuessa. Koivukylänväylältä katsottuna maisemaraja siirtyisi lähemmäs tietä, Peijaksentieltä katsottuna näkymä maisema-alueelle sulkeutuu kokonaan. Lisäksi suunniteltu asuinalue rajautuu Storpetaksen sekä Kauniston tilan päärakennusten välittömään läheisyyteen, jolloin myös niiden arvo osana alkuperäistä kulttuurimaisemaa vähenee.

Yleiskaavaluonnoksessa kulttuuriympäristörasteria on poistettu myös Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti merkittäviltä maisema-alueilta Piispankylästä (4., 8 ha) ja Viherkummun siirtolapuutarhasta (5., 6 ha), sekä Hanabölen maisema-alueelta Hiekkaharjun golfkentän eteläpuolelta (6., 15 ha). Näillä alueilla arvot on kuitenkin menetetty jo aiemmissa vaiheissa: Tikkurilantien jatke vuonna 2013 halkoi Piispankylän, Hanabölen maisema-alue jäi vuonna 2011 golfkentän alle ja Viherkummussa vuosien mittaan tehdyissä purkutöissä on menetetty alueen rakennushistoriallinen yhtenäisyys. Ruusumäenkujan luoteispuoli Piispankylässä (4.) on kyläkuvallisesti arvokasta tasankomaista peltoa, joka tulevaisuudessa tiivistyy kaupunkimaiseksi keskukseksi, Viherkumpu (5.) säilyy loma-asutusalueena ja Hiekkaharjuun (6.) on osoitettu rakentamista golfkenttätoimintojen oheen.

Yleiskaavaluonnoksen vaikutukset rakennusperintöön ja kaupunkikuvaan

Yleiskaavaluonnoksen vaikutuksia arvioidaan yksittäisten rakennusperintökohteiden sijaan alue- ja miljöökokonaisuuksien kautta. Muinaismuistolain suojaamat kohteet ja yksittäiset merkittävät rakennusperintökohteet kehotetaan yleismääräyksessä ottamaan huomioon asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin ja museoviranomaisen ylläpitämän kulttuuriympäristötietokannan mukaan. Vantaan yleiskaavaluonnoksessa toteutuu maankäyttö- ja rakennuslain alueidenkäytön suunnittelulle asettama velvoite rakennetun ympäristön kauneuden ja kulttuuriarvojen vaalimisesta sillä tarkkuudella, joka on tarkoituksenmukaista yleispiirteisessä maankäytön suunnittelussa.

Tiivis kaupunkirakenne tuottaa jatkossa Vantaalle entistä urbaanimpaa kaupunkikuvaa. Kaupunkirakenteen tiivistyessä ja uudisrakentamista suunniteltaessa kulttuuriympäristön ja kaupunkikuvan ydinkohtien merkitys korostuu. Kaupunkikuvan kerroksellisuus ja rakennusperinnön monipuolisuus sekä alueen ominaispiirteet, tuttuus ja kiinnityskohdat ovat identiteettitekijöitä, jotka tulee säilyttää tiivistämispaineista huolimatta. Vaikutukset kohdistuvat merkittävimmin alueille, joilla on suurimmat paineet. Näitä ovat erityisesti niin sanotut paikalliskeskustat, joita on Vantaalla useita. Vaikutukset tulevat todennäköisimmin ja voimakkaimmin esiin Tikkurilassa ja Myyrmäessä, mutta myös Koivukylässä ja Korsossa.

Yleiskaavaluonnoksessa Vantaan kasvu ohjataan erityisesti Tikkurilaan, Myyrmäkeen ja Aviapolikseen. Yksi rakennusryhmä, johon tiivistämisen vaikutukset mitä todennäköisimmin kohdistuvat, ovat paikalliset ostoskeskukset, joiden sijaintia ei ole enää merkitty erillisellä c-merkinnällä uudessa yleiskaavaluonnoksessa. Vaikka merkintä itsessään ei osoita suojelua tai paranna säilyttämismahdollisuuksia, voi toiminnallisen merkinnän puuttuminen edistää sitä, että alueet osoitetaan muuhun käyttötarkoitukseen. Ostoskeskukset muodostavat selkeän historiallisen kerrostuman Vantaan rakennuskannassa ja ne kertovat erityisen vantaalaisesta historiallisesta ilmiöstä, lähiöistymisestä.

Lähiöistä Havukosken kerrostaloalueen paikallisesti merkittävän alueen rajausta on yleiskaavaluonnoksessa pienennetty merkittävästi (7.) ja alueelta poistettiin kokonaan kulttuuriympäristörasteri. Paikallisesti merkittävä aluekokonaisuus on nyt Rautkalliontien, Peijaksentien, Kytötien ja Rasinrinteen rajaama tornitalojen kokonaisuus. Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristörasteri säilyy suuremmalla alueella, mutta on todennäköistä, että paikallisesti merkittävän alueen pienentämisestä seuraa tulevaisuudessa myös maakunnallisesti merkittävän alueen pieneneminen. Havukoski on malliesimerkki oman aikakautensa rakentamisesta ja se on Vantaan ensimmäinen suojeltu lähiö. Nyt pienennetty rajaus säilyttää keskeisimmän ja pitkälle kaukomaisemaan näkyvän, kaupunkikuvallisesti merkittävän tornitalojen alueen suojeltuna.

Tiivistämisen vuoksi myös Korson keskustalle luonteenomainen, 1960-luvun arkkitehtuuri, matala mittakaava ja vaakatasoiset rakennukset sekä liikerakennusten yhteyteen ainutlaatuisella tavalla sovitettu kirkko ovat muutospaineiden alla. Korson asemarakennus ja asuinkasarmi varastoineen ovat valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja ne on suojeltu asemakaavassa. Alueelle on piirretty asemaseutujen kehitystä kuvaava kestävän kasvun vyöhyke, joka ulottuu kaikilta asemilta ympyrän muodossa tasan 600 metriä kaikkiin ilman suuntiin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa jää ratkaistavaksi, miten kestävän kasvun vyöhykkeillä saadaan yhteensovitettua ja säilytettyä alueelle historiallisesti tunnusomaiset piirteet osana uutta, tiivistyvää, elävää ja toimivaa kaupunkirakennetta.

Asemaseutujen kehittämiseen tähtäävälle kestävän kasvun vyöhykkeelle ohjataan ensisijaisesti kaupunginosan maankäyttöä tehostava rakentaminen. On huomioitava, että näille alueille jää useita kulttuuriympäristökohteita, myös pientaloalueita, kuten esimerkiksi osa Asolan pientaloalueesta. Erityisesti Tikkurilassa ja Korsossa laajentuva keskusta-alue kohtaa paikoittain pientaloalueen reunat. Siellä, missä eriasteiset tiivistymisen tavoitteet kohtaavat, tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioida alueiden rajat ja reunat olemassa olevien kulttuuriympäristöjen ja kulttuuriympäristökohteiden ehdoilla. Muutoin on mahdollista menettää alueiden ominaispiirteitä ja vahingoittaa kaupunkikuvan eheyttä.

Rakennusperinnön ja kaupunkikuvan kannalta olennaisia vaikutuksia ovat myös yleiskaavaluonnoksessa esitetyt toiminnalliset muutokset. Pääsääntöisesti kaavaluonnoksessa esitetyillä toiminnallisilla muutoksilla on haettu positiivisia vaikutuksia kulttuuriympäristöön, mutta merkintöjen todellisia vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida. Esimerkiksi Helsingin pitäjän kirkonkylän pientaloaluemerkintä muuttuu palvelujen merkinnäksi, jossa kyläasutusta saa ylläpitää ja täydentää kulttuuriympäristön arvot huomioiden. Palvelualue-merkintä voi viitata kaavaselostuksessa esiin tuotuun matkailun kehittämisen tavoitteeseen. Samoin on merkitty esimerkiksi Vantaan kartanot.

Yleiskaavaluonnoksessa useita teollisuusalueita on osoitettu asumiseen soveltuviksi. Kehityssuunnitelmien vaikutukset kohdistunevat pääsääntöisesti ja eniten alueiden moderniin teollisuusperintöön. Teollisuusperinnön merkittävimpien kohteiden säilyttäminen esimerkiksi Aviapoliksen mittavassa muutoksessa on kaupunkikuvan, ympäristön monikerroksisuuden ja tunnistettavuuden kannalta erittäin tärkeää. Vantaalla on pitkä teollisuuden historia ja teollisuus on oleellinen osa vantaalaista identiteettiä. Modernin teollisuusperinnön arvoja on selvitetty ensimmäisen kerran Vantaan modernin teollisen rakennusperinnön inventoinnissa vuonna 2006. Inventointi on päivitetty vuonna 2018 uutta yleiskaavaa varten.

Yleiskaavaluonnoksen kenties suurin toiminnallinen muutos koskee Tikkurilan väritehtaiden aluetta (8.). Luonnoksessa alue on osoitettu asumiseen muuntautuvaksi työpaikka-alueeksi. Tämä tarkoittaa väritehdastoiminnan loppumista tai ainakin sen supistumista Tikkurilassa. Väritehdas on toiminut Keravanjoen rannassa jo vuodesta 1862 alkaen ja sen rakennukset ovat tärkeä osa vantaalaista teollista rakennusperintöä, kulttuurimaisemaa ja identiteettiä. Vernissatehdas piippuineen on suojeltu asemakaavassa, jonka lisäksi vanha ja uudempi pääkonttori on arvotettu paikallisesti merkittäviksi rakennusperintökohteiksi. Tehdasympäristön muutos asuinkäyttöön on merkittävä ja pysyvä, mutta tärkeimmät, joenvarressa sijaitsevat, rakennukset muistuttavat alueen teollisesta perinnöstä vielä

tulevaisuudessa. Työpaikka- ja teollisuusalueista myös Vaaralan Kuussillan teollisuusalue ja Kaivokselan itäinen teollisuusalue on esitetty kaavaluonnoksessa asumiseen. Näillä muutoksilla ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta kulttuuriympäristöön.

Yleiskaavaluonnoksen vaikutukset muinaisjäännöksiin ja kulttuuriperintöön

Vantaalla on 420 Muinaisjäännösrekisterissä olevaa kohdetta. Yleiskaavaluonnoksessa muinaisjäännösten asema on pääosin vain parantunut, vaikka joillekin tiivistyville alueille muinaisjäännöksiä jääkin. Täydennysrakentamista on osoitettu tiettävästi vain Husbacka II -nimisen kiinteän muinaisjäännöksen päälle (9.). Kyseessä on kivikautinen asuinpaikka Mätäojan länsipuolella, Vaskivuoren eteläpuolella. Alueelta on löydetty vuoden 1974 kaivauksissa muun muassa hiotun kiviesineen kappaleita, pii- ja kvartsikaapimia. Tälle alueelle osoitettu täydennysrakentamisen alue tuhoaisi koko muinaisjäännöksen. Yhdenkin kivikautisen kohteen tuhoutumisella on merkittävä ja pysyvä vaikutus ja arkeologiset arvot menetetään lopullisesti. Kohteella saattaa olla myös valtakunnallista merkitystä.

Länsimäessä (10.) tiivistäminen kohdistuu muinaisjäännöksen, ensimmäisen maailmansodan linnoitusten, ympärille. Alue on pirstoutunut jo aiempien tiivistämistoimien yhteydessä, joten sen säilyminen mahdollisimman eheänä kokonaisuutena tulee ottaa huomioon alueen tarkemmassa suunnittelussa. Tiivistäminen vaikuttaa Länsimäessä, mutta myös kaikkialla muuallakin Vantaalla, myös historiallisten teiden säilymiseen. Vantaan historiallisten teiden inventointi (2018) toteutettiin osana yleiskaavan selvityksiä. Inventoinnista löytyy ajankohtaisin tieto Vantaan historiallisista teistä, jolloin edellytykset niiden säilymiselle ovat aiempaa paremmat. Yleiskaavaluonnoksessa Kuninkaantie on nostettu strategiseksi painopisteeksi, mikä tarkoittaa tieosuuden palauttamista aina kun mahdollista kävellen, pyörällä tai ratsain kuljettavaksi. Muutkin historialliset tiet tulee huomioida tarkemmassa asemakaavoituksessa myös tiivistyvillä alueilla yleismääräyksen mukaisesti ja siten, että ne myötäilevät alkuperäisiä reittejä.

Aiemmassa yleiskaavassa monet muinaisjäännöskohteet ja -alueet ovat sijainneet virkistysalueilla, joiden runsas käyttö on voinut vaikuttaa negatiivisesti kohteiden säilymiseen. Yleiskaavaluonnoksessa monet näistä alueista on muutettu luonnonsuojelualueiksi, mikä on muinaisjäännösten säilymisen kannalta erinomaista. Ylipäätään yleiskaavaluonnos huomioi muinaisjäännöskohteet ja -alueet pääosin erinomaisesti. Yleiskaavaluonnoksen valmistumisen jälkeen valtakunnallinen työryhmä on asetettu tutkimaan ja määrittelemään valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK). On hyvä huomioida, ettei näitä tulevia VARK-kohteita ole huomioitu vielä yleiskaavaluonnoksen yhteydessä.

Asiakirjatyyppi
Raportti

Päivämäärä
9.8.2019

VANTAAN YLEISKAAVA 2020

YLEISKAAVALUONNOKSEN

LUONTOVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

RAMBOLL

VANTAAN YLEISKAAVALUONNOKSEN 2020 LUONTOVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Ramboll
Itsehallintokuja 3
PL 25
02601 ESPOO
P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
www.ramboll.fi

SISÄLTÖ

1.	**Johdanto**	**2**
1.1	Selvityksen tavoitteet	2
1.2	Selvitysalue	3
2.	**Arvioinnin lähtökohdat ja tavoitteet**	**3**
3.	**Käytetty aineisto**	**5**
4.	**Menetelmät**	**6**
5.	**Nykytilan kuvaus**	**8**
5.1	Maa- ja kallioperä	8
5.2	Luonnonsuojelualueet	9
5.3	Suojeltava lajisto	12
5.3.1	Erityisesti suojeltavat ja luontodirektiivin liitteen IV (a) -lajit	12
5.3.2	Linnusto	14
5.4	Elinympäristöt	14
5.4.1	Metsät ja suot	14
5.4.2	Vesistöt	15
5.4.3	Avoimet elinympäristöt	18
5.5	Ekologinen verkosto	18
6.	**Kaavaluonnoksen 2020 maankäyttö verrattuna voimassa olevaan kaavaan 2007**	**21**
7.	**Yleiskaavaluonnoksen arvioidut vaikutukset**	**22**
7.1	Maa- ja kallioperä	22
7.2	Luonnonsuojelualueet, luo-alueet ja Natura-alueet	23
7.3	Suojeltava lajisto	37
7.3.1	Erityisesti suojeltavat ja luontodirektiivin liitteen IV (a) -lajit	37
7.3.2	Linnusto	38
7.4	Elinympäristöt	38
7.4.1	Metsät ja suot	38
7.4.2	Vesistöt	44
7.4.3	Avoimet elinympäristöt	49
7.5	Ekologinen verkosto	50
8.	**Johtopäätökset ja suositukset**	**55**
9.	**Viitteet**	**62**

LIITTEET

PAIKKATIETOANALYYSIEN TEEMAKARTTAKUVAT

Nykytila

1 Luonnon monipuolisuus - erilaisten luontoon liittyvien arvojen keskittymät
2 Latvusrasteri, YK2020 - kaavaluonnoksen ekologiset yhteydet ja maakuntakaavan viheryhteydet
3 Metsäisten alueiden koko, muoto ja yhtenäisyys, rakennukset ja rakentamisajankohdat
4 Kasvipeitteisyys ja ekologinen verkosto
5 Kasvipeitteisyys, ekologinen verkosto ja Vantaan kaupungin maanomistus

Kaavan vaikutukset

6 Teema metsät
7 Teema vedet
8 Teema avoimet ja puustoiset ympäristöt sekä näihin liittyvää lajistoa
9 Teema asukasmäärä; kartoilla esitettynä ennusteet vuodelle 2030 (9a) ja 2050 (9b)

Koostekartta kohdekohtaisista suosituksista

10 Yleiskaavaluonnoksen 2020 luontovaikutusten arvioinnin tulosten perusteella kaavaehdotukseen huomioitavia suosituksia

1. JOHDANTO

1.1 Selvityksen tavoitteet

Vantaan yleiskaavaluonnoksen 2020 luontovaikutusten arvioinnin tavoitteena on ollut tuottaa olemassa olevan selvitys- ja tutkimustiedon pohjalta kattava asiantuntija-arvio Vantaan uuden yleiskaavan vaikutuksista kaava-alueen luontoarvoihin ja ekologiseen verkostoon, lajistoon sekä luonnon monimuotoisuuteen. Arvioinnin kohteena on Vantaan yleiskaavan 2020 luonnos (11.2.2019).

Selvitystyön aikana on muodostettu kokonaiskuva Vantaan luonnon nykytilasta. Nykytilan kuvaamiseksi on käytetty eri aineistoja yhdisteleviä paikkatietoanalyysejä, joilla saadaan monipuolinen ja tasalaatuinen yleiskuva koko Vantaan alueen luonnonoloista ja verkostoista, sekä kuva käytettävissä olevien tietojen kattavuudesta.

Koottujen lähtötietojen ja niitä kokoavien kartta-analyysien pohjalta on vaikutustenarvioinnissa tehty johtopäätöksiä kaavaluonnoksen vaikutusten suunnasta, kohdistumisesta ja alueellisesta painottumisesta. Tulosten perusteella muodostuu kokonaiskuva vaikutuksista ja lopputuloksena esitetään ehdotuksia kaavatyön jatkosuunnittelua ja kaavaehdotuksen laatimista ajatellen.

Työtä on Vantaan kaupungilta ohjannut ohjausryhmä, johon kuuluivat:

Paula Kankkunen, Vantaan kaupunkisuunnittelu
Sinikka Rantalainen, Vantaan ympäristökeskus
Jarmo Honkanen, Vantaan ympäristökeskus
Mari Siivola, Vantaan kaupunkisuunnittelu
Laura Muukka, Vantaan kaupunkisuunnittelu
Sanna Ervasti, Vantaan kuntatekniikan keskus, metsänhoito
Heidi Burjam, Vantaan kuntatekniikan keskus, suunnittelu

Työn konsulttina toimi Ramboll Finland Oy, josta työhön osallistuivat:

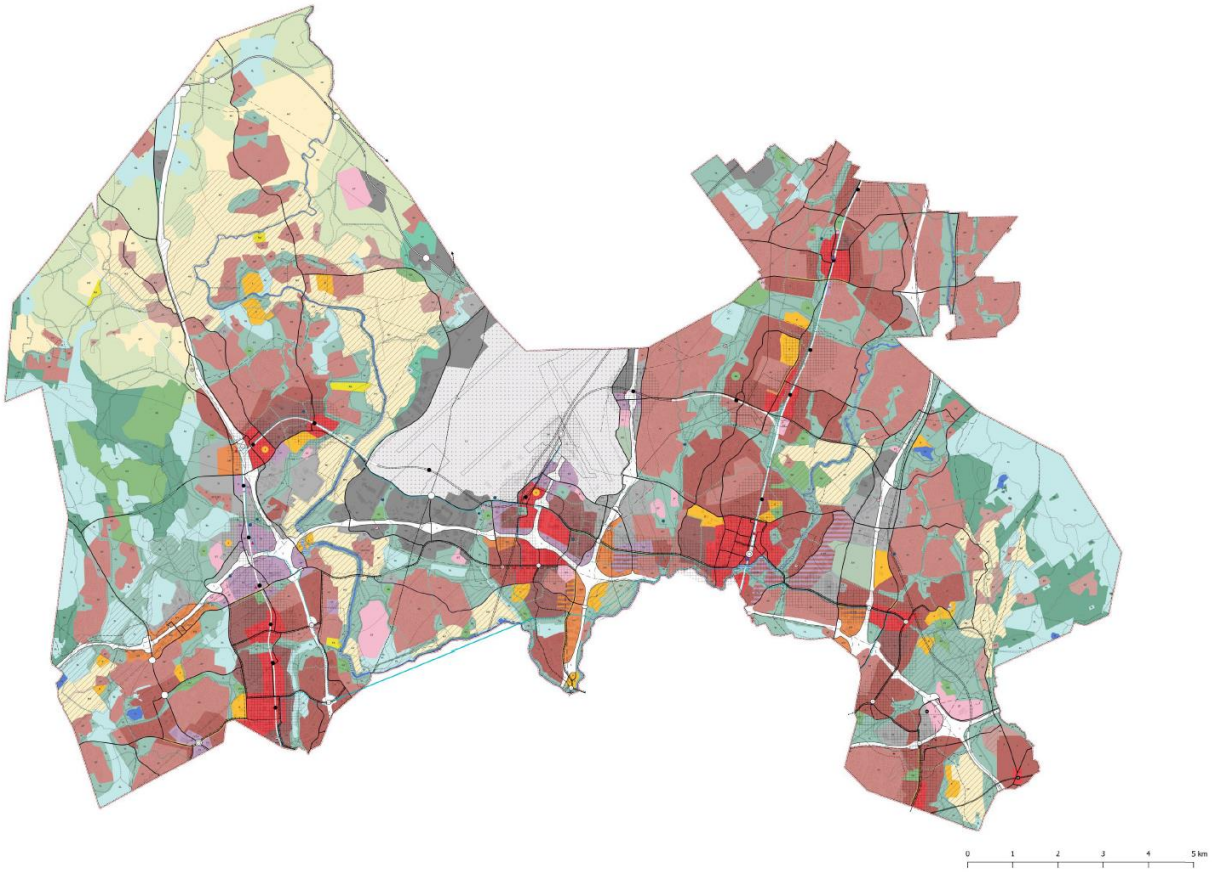
FM biologi Emilia Vainikainen, projektipäällikkö. Vaikutukset luonnonsuojelualueisiin ja ekologiseen verkostoon
MMM Sini Miettinen. Vaikutukset metsiin, soihin, niittyihin ja avoimiin elinympäristöihin
MML Mervi Kokkila. Paikkatietoanalyysit ja kartat
FM ekologi Jussi Mäkinen. Vaikutukset lajistoon
FM Laura Lehtovuori. Paikkatiedot ja karttatyöskentely
TkT Johanna Jalonen. Vesistövaikutukset
FT Sanna Sopanen. Asiantuntijatyöryhmä, vesistöt
DI Iris Broman. Asiantuntijatyöryhmä, kaavoitus
Maisema-arkkitehti Hanna Keskinen, yksikönpäällikkö (laadunvarmistus)

Arviointityön kuluessa järjestettiin tilaajan kanssa työpajamuotoinen kokous, johon osallistuivat ohjausryhmä, konsultin vaikutusten arvioijat sekä luonnonsuojeluliiton edustaja.

Lisäksi konsultti piti sisäisen työpajan konsultin asiantuntijaryhmän kesken.

1.2 Selvitysalue

Arvioitava yleiskaavaluonnos käsittää koko Vantaan alueen. Tässä arvioinnissa on kuitenkin rajattu tarkemman tarkastelun ulkopuolelle lentokenttäalue, sekä Östersundomin kaava-alue, jonka usean kunnan yhteinen kaava-alue käsittää Vantaan alueiden lisäksi Helsingin ja Sipoon alueita. Östersundomin kaava-alueesta on tehty erillisiä, kuntien yhteisiä kokonaistarkasteluja ja arviointeja.

Kuva 1. Vantaan nähtävillä ollut yleiskaavaluonnos 2020 (päivätty 11.2.2019)

2. ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Yleiskaava on pitkän tähtäimen suunnitelma, jolla ohjataan kaupungin kehitystä tavoiteltuun suuntaan. Vantaan yleiskaavan 2020 tavoitevuosi on 2050, joten koko kaupungin kattavat kehitystavoitteet asetetaan seuraavan 30 vuoden aikajaksolle. Aikajakson vuoksi yleiskaavassa pyritään paitsi vaikuttamaan tulevaan kehitykseen myös varautumaan mahdollisiin muutoksiin. Yleiskaavaselostuksen luonnoksessa (11.2.2019) on todettu, että yleiskaavaluonnokseen ei ole määritetty yhtä mitoitustavoitetta, vaan yleiskaavan on tarkoitus mahdollistaa kasvu, joka todellisuudessa voi olla eri skenaarioita hitaampaa tai nopeampaa. Lähtökohtana on, että Vantaa kasvaa olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen tukeutuen ”sisäänpäin”. Kasvun skenaariot koskevat sekä asukas- että työpaikkamääriä.

Uusi yleiskaava muuttaa kaupunkirakennetta, viherrakennetta ja liikkumismahdollisuuksia. Vantaan uuden yleiskaavan tavoitteet on jaoteltu kolmeen ryhmään; Vantaa on vuonna 2050 kansainvälinen lentokenttäkaupunki, seudullinen joukkoliikennekaupunki ja hyvä kotikaupunki. (Vantaan YK2020 tavoiteraportti 22.1.2018) Kaupunginhallituksen 22.1.2018 hyväksymistä 15 tavoitteesta luonnonympäristöön ja sen rakenteeseen vaikuttavaan kaupunkirakenteen tiivistymiseen liittyvät eri tavoin seuraavat:

- Jokapäiväiset palvelut ruokakaupasta lähimetsään saavuttaa kaupunkialueella sujuvasti kävellen ja pyöräillen
- Luomme tilaa vehreydelle ja vedelle ja turvaamme vesistöjen elinvoimaisuuden sekä rantojen maiseman monipuolisuuden
- Kulttuuriympäristöt kehittyvät yhteisenä muistinamme
- Ohjaamme kaupungin kasvun ensisijaisesti keskustoihin ja joukkoliikennevyöhykkeille
- Turvaamme seudullisen viheraluejärjestelmän ja vahvistamme ekologisia yhteyksiä
- Varmistamme lentokentän kasvun edellytykset ja ympäristöhäiriöiden hallinnan
- Vahvistamme Vantaan kansainvälisiä vetovoimatekijöitä luonnosta lentokenttään kaupungin elinvoiman kehittämisessä
- Kehitämme Vantaan pääkeskustoista Tikkurilasta, Aviapoliksesta ja Myyrmäestä monipuolisia työpaikkojen ja palveluiden keskittymiä

Yleiskaavan laadinnan näkökulmasta keskeisiksi ilmiöiksi on yleiskaavan 2020 tavoiteraportissa nostettu luonnonympäristöön liittyen mm. ilmastonmuutos ja biodiversiteetin väheneminen. Vantaa on sitoutunut eri ohjelmien ja strategioiden kautta kestävään kehitykseen, jonka yksi merkittävä osa on ekologinen kestävyys. Ekologisen kestävyyden kannalta merkittäviä tekijöitä ovat luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja ympäristön resurssien käyttö siten, ettei luonnon kestokykyä ylitetä. Tähän liittyy mm. pyrkimys sijoittaa asutus tiiviisiin kaupunkikeskustoihin joukkoliikenteen äärelle, jolloin myös voidaan muualla säilyttää laajoja viheralueita. Yleiskaavalla vaikutetaan merkittävästi myös paikalliseen luonnon monimuotoisuuden säilymiseen.

Vantaan yleiskaavatyötä määrittävät myös valtioneuvoston 14.12.2017 hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Tavoitteet sisältävät viisi kokonaisuutta:

- Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- Tehokas liikennejärjestelmä
- Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Maakuntakaavojen osalta Vantaan yleiskaavan kaavaselostusluonnoksessa (11.2.2019) todetaan että Vantaan yleiskaavan laadintaa ohjaavat sekä voimassa oleva maakuntakaava että työn alla oleva uusi maakuntakaava Uudenmaan maakuntakaava 2050.

Vantaan uudessa yleiskaavassa luonnon monimuotoisuutta turvataan ekologista verkostoa vahvistamalla ja uusia luonnonsuojelualueita ja luonnonarvoalueita osoittamalla. Kaavassa keskeiseksi on nostettu ekologisen verkoston säilyminen ja luonnonsuojelualueita yhdistävät ekologiset runkoyhteydet.

Kuva 2. Vantaan yleiskaavaluonnoksen 2020 kaavaselostusluonnoksessa (päivätty 11.2.2019) esitetyt Vantaan yleiskaavan keihäänkärjet

Tämän arviointityön tavoitteena on selvittää Vantaan yleiskaavaluonnoksen vaikutukset luontoon, mm. kasvi- ja eläinlajeihin sekä luonnon monimuotoisuuteen. Työssä kuvataan alueen luonnon nykytilaa ja arvioidaan yleiskaavaluonnoksen vaikutuksia. Vaikutuksia arvioidaan pääasiassa suhteessa nykytilaan. Arvioinnissa huomioidaan myös muutokset suhteessa voimassa olevan yleiskaavan 2007 mahdollistamaan maankäyttöön ja nostetaan esiin alueita, joille kohdistuu suunniteltuun maankäyttöön luonnon kannalta keskeisiä muutoksia.

Luontovaikutusten arvioinnin lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain edellytys yhdyskuntarakenteen ekologisen kestävyyden ja luonnonarvojen vaalimisen huomioon ottamisesta yleiskaavaa laadittaessa. Arviointi painottuu kuntatason ekologisten arvojen ja aluekokonaisuuksien tunnistamiseen sekä näihin kohdistuvien vaikutusten arviointiin yleiskaavan mittakaava huomioon ottaen.

Lajistollisten ja luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin lähtökohtana pidetään suotuisan suojelutason käsitettä paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla.

Työssä tuotetaan arviointitietoa, jonka pohjalta voidaan tehdä johtopäätöksiä kaavaluonnoksen vaikutusten suunnasta ja siitä, minne vaikutukset kohdistuvat ja painottuvat alueellisesti. Työssä tuotetaan suosituksia ja ehdotuksia kaavatyön jatkosuunnittelua ja kaavaehdotuksen laatimista varten.

3. KÄYTETTY AINEISTO

Arvioinnin tausta-aineistoksi on koottu olemassa olevia selvityksiä ja tutkimuksia sekä niihin liittyviä paikkatietoaineistoja. Vantaan kaupungilta on saatu Vantaan alueen luontotietoja ja luontoselvityksiä sekä kaavan valmistelua varten tehtyjä selvityksiä. Aineistoja on koottu kaupungilta, ympäristöhallinnolta ja maakuntaliitolta. Lisäksi on hyödynnetty saatavilla olevia avoimia paikkatietoaineistoja mm. Maanmittauslaitoksen, HSY:n ja Metsäkeskuksen aineistoista. Lajistotietoja on saatu myös Birdlifen avoimista aineistoista ja Laji.fi -tietokannasta.

Lähtötietona on käytetty mm. seuraavia aineistoja:

voimassa olevan 2007 yleiskaavan luo- ja sl-alueet paikkatietoina
yleiskaavaluonnos 2020 paikkatietoina
Vantaan luontoselvitys, luontotieto ja lajistoaineistot (viitteet)
Viherrakenneselvitys 2017
Vantaan niittyverkostoselvitykset ja paikkatiedot
Vantaan ekologisten yhteyksien selvitys ja paikkatiedot
Vantaan kaupungin hoitoluokkien paikkatiedot
Vantaan kaupungin metsäkuvioaineistot
Vantaan ekosysteemipalveluselvityksen aineisto (Vantaan luontohyödyt -selvitys)
Vantaan pienvesiselvitys ja paikkatiedot
Vantaa virtavesiselvitys ja paikkatiedot
Tulvatarkastelut
Vantaan kaupungin valuma-aluetiedot, sekä putki- ja johtokartat
Kaupungin maanomistustiedot
Vantaan kaupungin maaperäaineisto
GTK:n maaperäkartta
Kaavaselostuksen kartoilla esitetyt aineistot
Kaavatavoitteiden kartoilla oleva aineisto
Suomen ympäristökeskuksen Eliölajit tietokannan Uhanalais-tiedot
HSY:n maanpeiteaineistot
MML:n maastotietokanta, avoimet aineistot: maastotietokanta, maastomalli, laserkeilausaineisto
Metsäkeskuksen avoin metsävaratieto

Vaikutusten arvioinnin viiteaineiston lisäksi analyysikartoilla hyödynnetty aineisto on erikseen kuvattu karttakohtaisesti liitekarttojen yhteydessä.

4. MENETELMÄT

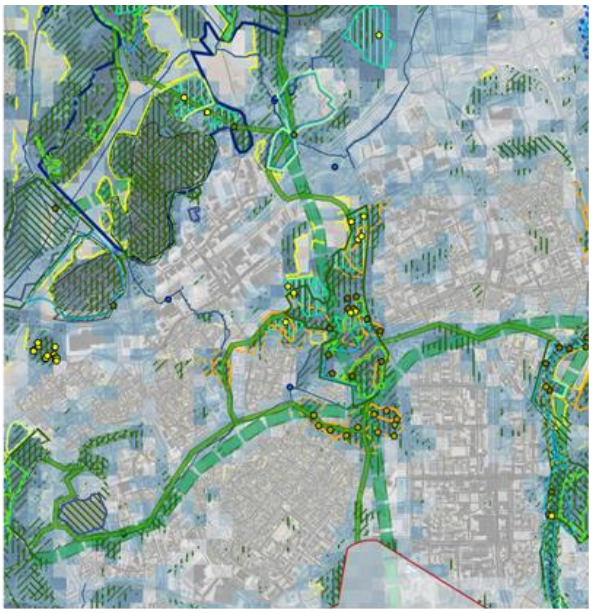
Työ koostuu nykytilan kuvauksesta sekä vaikutusten arvioinnista.

Nykytilan kuvauksessa tarkastellaan olemassa olevien luontoinventointien ja selvitystietojen pohjalta kaava-alueen nykytilaa. Nykytilan osalta tarkastellaan myös voimassa olevan yleiskaavan mahdollistamaa maankäyttöä.

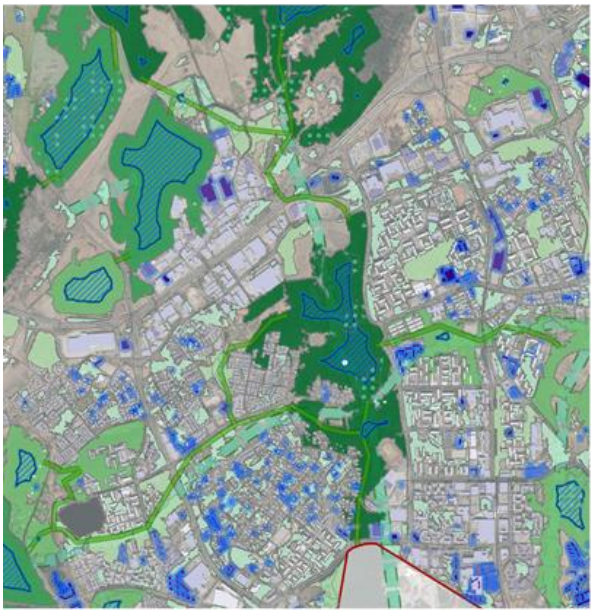
Työn menetelminä on käytetty asiantuntijatyöskentelyä ja sitä täydentäviä eri aineistoja yhdisteleviä, monipuolisia paikkatietoanalyysejä. Paikkatietoanalyyseillä on tuotettu yleiskuva Vantaan alueen nykytilanteen luonnonoloista ja verkostoista. Analyyseillä on tuotettu kuva monipuolisen luonnon keskittymisestä, luontoalueiden koosta, muodosta, yhtenäisyydestä ja sijoittumisesta nykyisessä kaupunkirakenteessa sekä kasvipeitteisyydestä ja ekologisen verkoston ominaispiirteistä.

Latvusrasteri, YK2020- kaavaluonnoksen ekologiset yhteydet ja maakuntakaavan viheryhteydet

Luonnon monipuolisuus – erilaisten luontoon liittyvien arvojen ilmentymät

Metsäisten alueiden koko, muoto ja yhtenäisyys; v. 2005 jälkeen rakennetut rakennukset

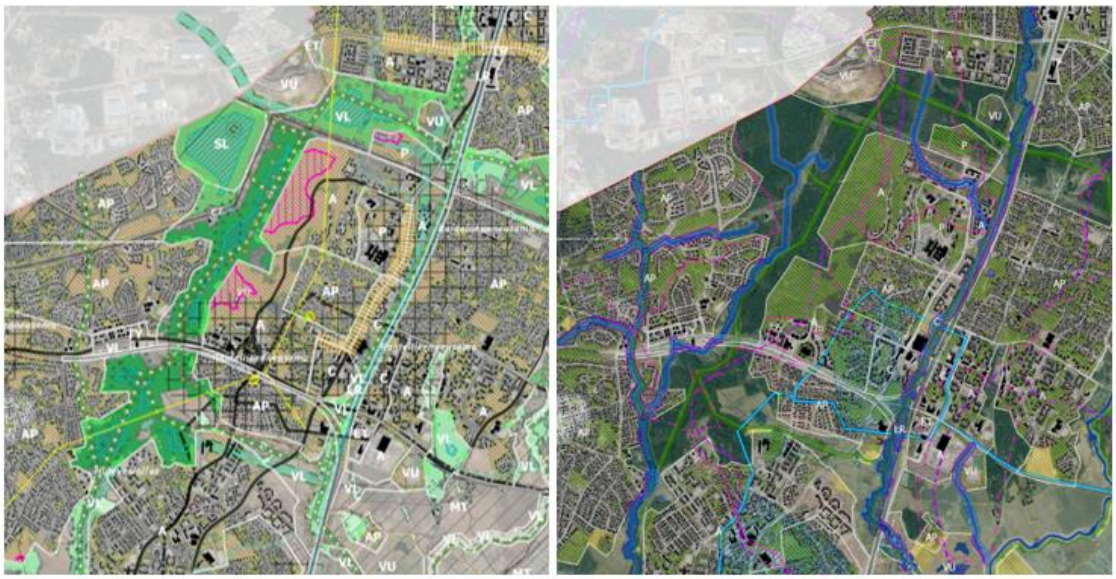
Kasvipeitteisyys ja ekologinen verkosto

Kuva 3. Karttaotteet nykytila-analyysin teemakartoista

Asiantuntijatyöskentelyssä on hyödynnetty myös sisäistä työpajamenetelmää, jolla yhdistetään eri alojen asiantuntijanäkemykset. Lisäksi tilaajan kanssa järjestettiin työpajamuotoinen työpalaveri, johon osallistui tilaaja, konsultin asiantuntijoita, sekä luonnonsuojeluliiton edustaja.

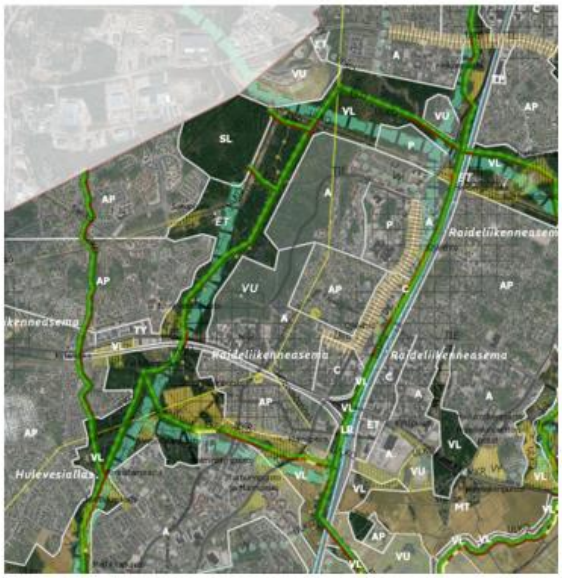
Yleiskaavaluonnoksen luontovaikutusten arvioinnissa on huomioitu kaavan mahdollistaman maankäytön muutokset suhteessa nykytilaan, sekä voimassa olevan Vantaan yleiskaavan 2007 mahdollistamaan maankäyttöön.

Yleiskaavan vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan mm. yleiskaavaluonnoksen luonnon arvokohteille ja arvioitavalle lajistolle aiheuttaman muutoksen suuruutta ja suuntaa huomioiden eri kohteiden herkkyys muutokselle. Ekologisen verkoston osalta tarkastellaan kaavan ekologisen verkoston rakennetta ja kaavan vaikutuksia suojeltavien alueiden ja kohteiden lisäksi laajoihin metsäalueisiin ja muihin rakentamattomiin alueisiin sekä niiden kytkeytyneisyyteen. Natura-alueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta työssä arvioidaan, onko todennäköisten vaikutusten perusteella tarpeen tehdä erillistä Natura-arviointia. (Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi ei sisälly työhön.) Yleiskaavan vaikutusten arviointia on tuettu paikkatietoanalyyseillä, joissa on tarkasteltu teemoittain metsiä, vesiä, kasvipeitteisyyttä ja ekologista verkostoa sekä viheralueisiin kohdistuvaa lisääntyvää käyttöpainetta.

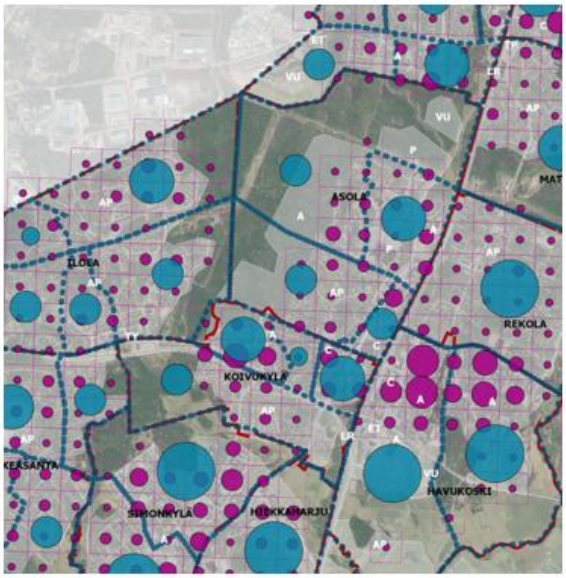

Teema metsät

Teema vedet

Teema avoimet ja puustoiset ympäristöt sekä näihin liittyvää lajistoa

Teema asukasmäärä

Kuva 4. YK2020 kaavaluonnoksen tarkastelun teemakartat

5. NYKYTILAN KUVAUS

Vantaan kaupunki sijoittuu Etelä-Suomeen, kasvimaantieteellisesti tammivyöhykkeen pohjoisrajoille. Vantaan alueella vuorottelevat jokilaaksot ja kallio- ja moreeniselänteet. Laajimmat metsäalueet sijoittuvat Vantaan itä- ja länsiosiin. Lännessä merkittävimmät laajat metsät ovat Vestran ja Petikon välillä sekä Reunan alueella. Luoteis-Vantaa on maaseutumaista aluetta ja metsät rajoittuvat laajojen peltoalueiden ympäristöön. Idässä merkittävä metsäaluekokonaisuus keskittyy Sipoonkorven ympäristöön. Vantaan metsät ovat pääosin tuoreita tai lehtomaisia kangasmetsiä. Eteläisen sijainnin ansiosta Vantaalla on myös lehtometsiä koko maan tasolla runsaasti. Karuja kangasmetsiä on lähinnä kallio tai harjualueilla. Vantaan kaava-alueen keskiosat ovat tiiviimmin rakennettuja ja metsäalueet ovat kaventuneita ja pirstaleisempia.

Pääosa Vantaasta on Vantaanjoen vesistöaluetta. Lännessä on Espoonjoen vesistöaluetta ja idässä Suomenlahden rannikkoalueen vesistöä. Vantaanjoen rannat ovat länsi-Vantaalla pitkälti maatalousvaltaisia. Keravanjoki kulkee koillis-Vantaan kautta Tikkurilasta Tammistoon. Vantaanjoki ja Keravanjoki yhtyvät Tammiston eteläpuolella, josta Vantaanjoki jatkaa Helsingin puolelle Vanhankaupunginkoskelle. Vantaalla on useita ekologisten yhteyksien ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkityksellisiä pienempiä puroja ja lampia. Vantaalla ei ole merenrantaviivaa eikä isoja järviä. Muutamat järvet ovat vain joidenkin hehtaarien suuruisia. Laajin vesialue on Silvolan tekojärvi.

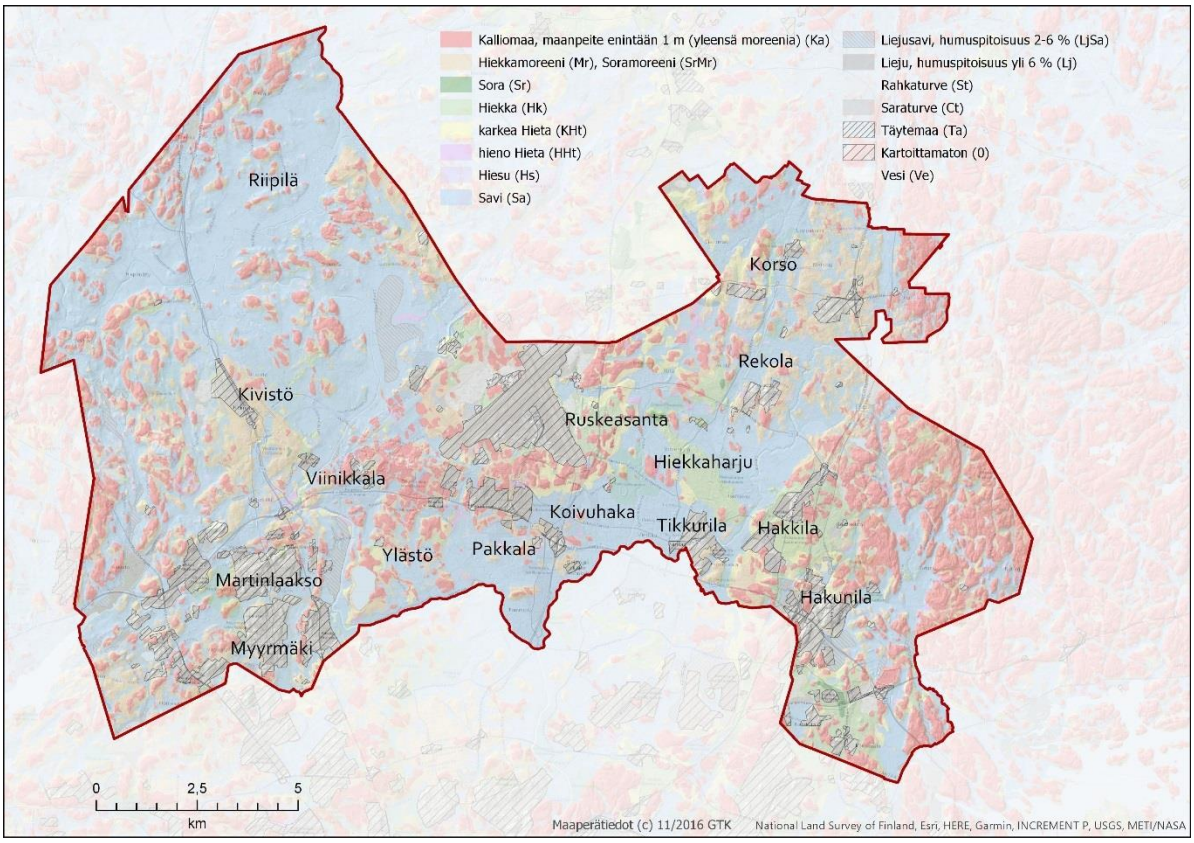
Vantaan aluetta leikkaavat merkittävistä valtateistä ja maanteistä Kehä III (kt50), Vihdintie (mt120), Hämeenlinnanväylä (vt3), Tuusulanväylä (kt45), Lahdenväylä (vt4) sekä Porvoonväylä (vt7). Rautatie sijoittuu pohjois-etelä-suuntaisesti Vantaan itäosaan ja Kehärata halkoo Vantaan lounais- ja keskiosia, kiertäen Vantaankoskelta mm. Kivistön ja lentokentän kautta Tikkurilaan. Vantaalla keskusta-alueet ja rakentuneimmat alueet keskittyvät raideyhteyksien ja väylien sekä lentokenttäalueen ympäristöön.

Tässä kappaleessa tarkastellaan Vantaan luontoarvoja ja niiden nykytilaa. Nykytilan kuvaukseen liittyvät myös liitteenä olevat nykytila-analyysikartat 1-4, joissa on paikkatietoanalyyseillä tuotu esiin nykyistä luonnontilaa aihekokonaisuuksina. Kartat havainnollistavat luontoarvojen, yhtenäisten metsäalueiden, luonnon monipuolisten piirteiden ja lajiston esiintymistä, niiden keskittymistä ja sijoittumista Vantaan ekologisessa verkostossa sekä elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä. Otteet tuotetuista nykytilaa kuvaavista kartoista on esitetty kuvassa 2. Karttojen tarkempi sisältö sekä käytetyt aineistot on kuvattu analyysikartoissa.

5.1 Maa- ja kallioperä

Vantaan korkokuvaa luonnehtivat kallio- ja moreenipohjaiset selänteet ja näiden välissä sijaitsevat alavat savikot, joilla polveilevat Vantaan kaksi suurta jokea – Vantaanjoki ja Keravanjoki. Vantaan alueella on vaihtelevasti kallio-moreenimaita metsäisinä selänteinä, kalliopaljastumina sekä rakennettuina alueina ja savisten pehmeikköjen peltoalueita. Peltoaloista laajimmat ovat Riipilän ja Seutulan alueella ja kapeampina peltolaaksoina Vantaanjoen varrella. Karkean aineksen sora- ja hiekkamaat painottuvat Vantaan keski- ja itäosiin mm. Ruskeasannan, Hiekkaharjun ja Hakkilan alueelle. Vantaan maaperää on havainnollistettu kuvassa 5. Länsiosassa Pitkäjärveltä Seutulan kautta kohti Tuusulaa ulottuu suuri murroslaakso. Vastaavasti myös Vantaan itäosassa kulkee pitkä etelä-pohjoissuuntainen murroslinja.

Vantaan kallioperä on yleisesti ottaen kovaa, hapanta ja niukkaravinteista. Luonnon- ja maisemasuojelun kannalta arvokkaita kallioalueita on inventoitu v. 2001 (Husa& Teeriaho, 2004). Inventoinnissa valtakunnallisesti arvokkaiksi kallioalueiksi on tunnistettu Kakolanmäki, Petikonmäki-Hermanskärret, Sotungin Högberget, Kasaberget (osin Sipoo) ja Brännberg-Brännbergen (osin Sipoo).

Kuva 5. Kuvassa on esitetty Vantaan alueen maaperätiedot GTK:n aineistosta (11/2016)

5.2 Luonnonsuojelualueet

Vantaan alueella luonnonsuojelualueet keskittyvät vahvasti itäisille ja läntisille laajoille metsäalueille. Suurimmat suojelualuekokonaisuudet ovat Petikko-Vestra-alueella sekä idässä Sipoonkorven kansallispuistoon kuuluvilla alueilla. Suojelualueita ja niiden muodostamia laajempia kokonaisuuksia kuvataan tarkemmin kappaleessa 7.2. Nykyisin voimassa olevassa Vantaan yleiskaavassa 2007 osoitettiin suojelualuevarauksia myös jo perustettujen luonnonsuojelualueiden ulkopuolelta. Näitä alueita on rauhoitettu kaavan tultua voimaan.

Vantaan alueelle kokonaan tai osittain sijoittuvat luonnonsuojelualueet on kuvattu seuraavassa taulukossa (taulukko 1). Seitsemän viimeistä kohdetta ovat voimassa olevan yleiskaavan 2007 SL-aluemerkinnällä osoitettuja suojelualuevarauksia, joista ei ole vielä tehty virallista suojelupäätöstä.

Taulukko 1. Vantaan nykyiset rauhoitetut luonnonsuojelualueet ja voimassa olevan yleiskaavan (2007) SL-aluevaraukset

LUONNONSUOJEUALUE	ALUEEN PIIRTEITÄ JA OSA-ALUEET (PERUSTAMISVUOSI; LAAJUUS)
Pikkujärvi ja Kakolanmäki	Kosteikko, niitty ja monipuolinen metsäalue (2012; 58,4 ha)
Timmermalm (Natura-aluetta)	Timmermalm monipuolinen kallio-, metsä- ja suoalue (2006; 68,4 ha)
Österbacken	Österbacken pähkinäpensaslehto (2002; 5,7 ha)
Pähkinäpuisto	Pähkinäpuisto pähkinäpensaslehto (2002; 3,9 ha)
Soltorp	Soltorp jalopuumetsikkö ja vanha metsä (2010; 5,4 ha)
Äijänsuo/Gubbmossen	Gubbmossen isovarpuräme (2003; 18,5 ha)
Furumossen - Tuomela	Tammimetsä ja kohosuo (2017; 32,3 ha)
Mätäoja	Saaskenvalkku, erityisesti suojeltava laji (2004; 5,9 ha) Halavasepikkä, erityisesti suojeltava laji (2012; 23,2 ha) Louhelan tervaleppäkorpi (2007; 0,7 ha)
Friimetsä	Friimetsä pähkinäpensaslehto (2003; 6,2 ha)
Vestra (Natura-aluetta)	Vestran ls-alue vanha metsä, suot, lehdot (2005; 194,3 ha) Vestran metsä, Koivumäki vanha metsä (2008; 0,72 ha) Vestran metsä, Linnavuori vanha metsä (2009; 4,32 ha)
Herukkapuro (Natura-aluetta)	Herukkapuro purolehto (1993; 21,5 ha)
Gamla Soltorp (Natura-aluetta)	osa Pyymosan korpea (2002; 3,8 ha)

Toivonrinne (Natura-aluetta)	osa Pyymosan korpea (2002; 10, 8 ha)
Pyymosan lehto (Natura-aluetta)	Pyymosan lehto pähkinäpensaslehto (1994; 13,05 ha)
Petikonmäki - Hermaskärinkallio	Monipuolinen metsäalue (2011, 54 ha)
Keimolan Isosuo (Natura-aluetta)	Isosuon keidassuo (2000; 23,1 ha)
Lamminsuo	Lamminsuo rehevä suo (2000; 28,8 ha)
Riipilänmetsä	Kallioalue, metsäpuro ja korpea (2016; 7,6 ha)
Katinmäki	Katinmaki vanha metsä (1999; 5,5 ha)
Königstedin metsä	Jyrkänteinen kallio, jalopuumetsä ja niittyjä (2000; 10,9 ha)
Tammisto	Tammisto jalopuumetsikkö (1946; 7,4 ha), Tammiston pohjoinen jalopuumetsikkö (2003; 3,8 ha) Tammiston eteläinen jalopuumetsikkö (2003; 2,3 ha)
Viinikanmetsän jalopuumetsä	Viinikanmetsän jalopuumetsä (2004; 1,5 ha)
Blåbärkärrsbergen	Blåbarkarrsbergen kalliometsä (2002; 13,8 ha)
Pitkäkoski	Pitkäkoski rantalehto ja koski (1984; 8,2 ha) ja rantalehto (2007; 4,6 ha)
Ruutinkoski	Ruutinkoski rantalehto ja koski (2009; 1,9 ha) ja (2009; 0,04 ha)
Kalkkikallio	Kalkkikallio kalliometsä (2007; 18,7 ha)
Kylmäojan korpi ja Kylmäojan-metsä	Kylmäojan korpi tervaleppäkorpi (2001; 11,3 ha) Kylmäojanmetsä korpea ympäröivät metsäalueet (2012; 26 ha)
Tussinkoski	Vallinojan koskijakso ja purolehto (8,4 ha)
Palokallio	Palokallio monipuolinen metsäalue (2007, 43 ha)
Sipoonkorpi (Natura-aluetta)	Monipuolinen kallio-, metsä- ja suoalue (2006; 218,6 ha), laajennukset (2009; 186,6 ha ja 2011; 99 ha) yhteensä 504,2 ha
Hyppjaskärr – Sipoonkorpi	Kallioharjanteiden välinen suo (2009; 7 ha)
Gumböle träsk – Sipoonkorpi	Metsälampi 3 ha nevalaide, rantapuustoa ja korpea (2011; 7 ha)
Högberget – Sipoonkorpi	Korkea kalliomäki, silokallioita ja lehtoa (2005; 35 ha)
Flatberget – Sipoonkorpi	Flatberget kalliometsä (2002; 30,4 ha)
Länsimäen jalopuumetsä	Länsimäen jalopuumetsä (2004, 1 ha)
Nissbacka	Nissbacka kilpikaarnametsä (2002, 0,8 ha)
Koivumäen lehmuslehto	Koivumäki lehmuslehto (2002; 0,67 ha)
Mustavuori	Mustavuoren lehtoaluetta ja lähde, osa Natura-aluetta (2,4 ha)
Toivonmäki	Toivonmäen ls-alue kalliometsä (2010; 3,1 ha)
Pyymosanmetsä	läkästä puustoa, lahopuuta, kallioalueita ja suopainanteita (2017; 47,6 ha)
Silvolanmetsä	Lehtoja ja runsaslahopuustoista kangasmetsää (2017; 29 ha)
Seutulan jalopuumetsä	Seutulan jalopuumetsä (2002; 1,5 ha)
Länsimetsä	Kallioselänne kilpikaarnamännikköä, neva (ls-varaus, 19,9 ha)
Myyraksensuo	Suo- ja rämealue (ls-varaus, 12 ha)
Josvaholm	Murroslinjan korpipainanne (ls-varaus, 14 ha)
Lillån	Tuusulanjoen alajuoksua ja lehtoja (ls-aluevaraus, 9,8 ha)
Krakanoja	Maakunnallisesti arvokas puro, lehtoa ja niittyä (ls-varaus, 8 ha)
Pitkäjärvi	Pitkäjärven pohjoispää ja lintukosteikko (ls-varaus, 35 ha)
Mustakoski	Jokilaakso, lehtoja ja aarnimainen metsäalue (ls-varaus, 18 ha)

Suojelualueiden sijoittumista ja luonnon nykytilaa on tarkasteltu luonnon monipuolisuutta kuvaavalla liitekartalla 1. Kartalla on paikkatietoanalyysin avulla nostettu esiin monipuolisten luonnonympäristöjen keskittymiä Vantaan alueella. Monipuolisuutta kuvaavina piirteinä on kartalla korostettu mm. lähekkäisten kallioiden ja kosteiden alueiden muodostamat kokonaisuudet, sekä iäkäs puusto ja metsien ja matalan kasvillisuuden alueiden reunavyöhykkeet. Kartalta nähdään, että suojelualueet ja luo-alueet keskittyvät alueille, joille myös luonnon monipuolisuutta kuvaavat kriteerit keskittyvät. Analyysin tuloksena nähdään, että monipuoliset luonnonympäristöt keskittyvät Vantaan itä- ja länsilaidalle, ja niillä monipuolisia luontoalueita on vielä tarkasteltujen piirteiden osalta jäljellä laajimmin.

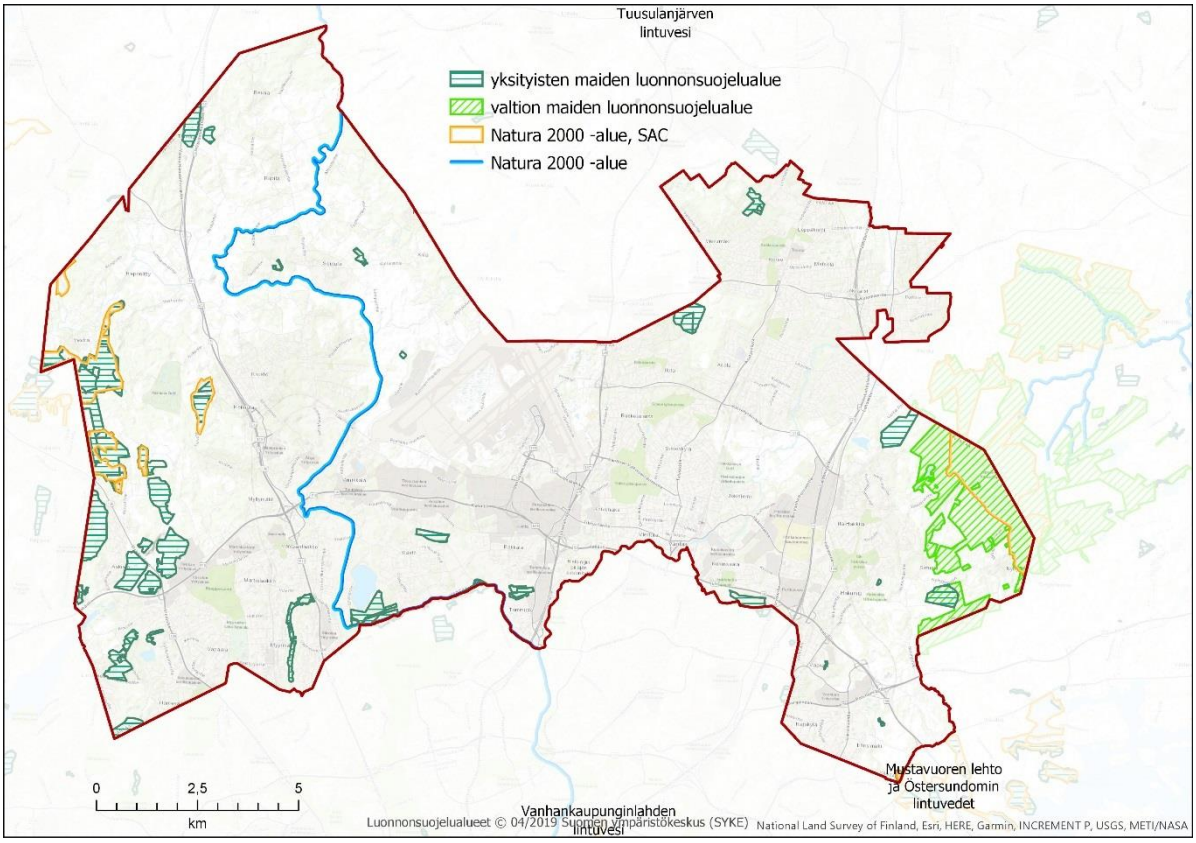
Vantaan keskiosissa vielä säilyneet monipuoliset luonnonalueet ovat kapeita ja laikuittaisia. Itä- ja keski-Vantaalla monipuolisen luonnonalueet ja suojeluun varatut alueet ovat Sipoonkorven ympäristöä lukuun ottamatta hyvin kapeita ja erillään. Esim. Kylmäojan pohjoisosan ympäristöön keskittyy vielä laajempana erottuva monipuolisen luonnon alue suojelu- ja luo-aluevarausten ulkopuolella.

Vantaalle ennen vuotta 2014 perustetut luonnonsuojelualueet on esitelty kohdekuvauksin Vantaan ympäristökeskuksen 2014 koostamassa esitteessä (Honkanen 2014). Vuonna 2017 perustettiin Vantaalla 124 hehtaaria uusia luonnonsuojelualueita, Suomen itsenäisyyden juhlavuoden kampanjan ”luontolahja satavuotiaalle Suomelle” yhteydessä. Kohteet ovat: Pyymosanmetsä Petikossa, Silvolanmetsä Ylästössä, Tuomela ja Furumossen Linnaisissa sekä Tussinkoski Vallinojalla. Vantaalla on suojelualueita yhteensä yli 1 300 hehtaaria. Pinta-alaltaan laajimmat, satoja hehtaareja käsittävät suojelualuekokonaisuudet sijoittuvat Länsi-Vantaan Petikko-Vestra-alueelle sekä kaupungin itälaidalla Sipoonkorven yhteyteen. Pienialaisemmat suojelualueet ovat pääasiassa suojeltujen luontotyyppien rauhoituksia.

Suojelualueiden lisäksi Vantaan alueella on luonnonmuistomerkkeinä rauhoitettu huomionarvoisia luontokohteita, kuten puita, puuryhmiä ja geologisia kohteita.

Valtion maalla olevista luonnonsuojelualueista Vantaan alueelle ulottuu idässä Sipoonkorven kansallispuiston (KPU010036) alue. Sipoonkorven kansallispuisto on perustettu 2011. Se muodostuu useammasta suojellusta osa-alueesta Helsingin, Vantaan ja Sipoon alueella. Alueet muodostavat merkittävän kokonaisuuden rakentamattomia metsäalueita pääkaupunkiseudulla. Alue käsittää erilaisia metsiä, soita, kallioalueita ja kulttuurimaisemia, sekä runsaasti pieniä virtavesiä. Sipoonkorpi on linnustollisesti merkittävä ja sen kautta kulkevat myös ekologiset yhteydet rannikolle. Vantaan Kuusijärven ulkoilualuetta kehitetään porttina Sipoonkorven kansallispuistoon.

Vantaan alueella Sipoonkorven kansallispuiston laaja pohjoisosan metsäalue ulottuu Bisajärven ympäristöön. Eteläosan aluerajaus on rikkonaisempi ja käsittää Grankullan alueen länsipuolelta Bisan ja Högbergetin kallioalueet. Rajaukset ulottuvat Sotungin itäpuolisten peltoaukeiden välille. Sipoonkorven eteläisin osa-alue sijoittuu Vantaan ja Helsingin Gumböleträsketin ympäristöön sisältäen myös kaupungin maalla oleva Flatbergetin luonnonsuojelualueen. Kansallispuistoon liitetty Flatberget on jo 2002 rauhoitettu luonnonsuojelulain mukaan yksityisenä luonnonsuojelualueena, kuten kaupungin maa-alueille sijoittuvat luonnonsuojelualueet yleensä.

Kuva 6. Vantaan luonnonsuojelualueiden ja Natura-alueiden sijoittuminen nykytilanteessa

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat luo-alueet

Vantaan yleiskaavassa on käytetty luo-alue kaavamerkintää osoittamaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita, jotka eivät sisälly suojelualueisiin. Kohteet voivat sisältää esimerkiksi ekologisten yhteyksien kannalta merkittäviä tai lajirikkaita alueita, kosteikkoja, perinnebiotooppeja, uhanalaisten lajien esiintymisalueita, luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia luontotyyppejä, metsälain 10 §:n erityisen tärkeitä elinympäristöjä sekä eri luontotyyppien vaihettumisvyöhykkeitä, kuten metsien ja peltojen reunavyöhykkeitä, jotka ovat merkittäviä mm. ekologisten yhteyksien ja lajiston monipuolisuuden kannalta. Reunavyöhykkeet myös suojaavat laajimpien yhtenäisten metsäalueiden vanhimpia osia reunavaikutuksilta.

Voimassa olevassa yleiskaavassa 2007 oli alkujaan 48 luo-aluetta (yhteensä 727,5 hehtaaria). Kohteista viisi on sittemmin rauhoitettu luonnonsuojelualueiksi ja kolme on sisällytetty Sipoonkorven kansallispuistoon (yhteensä noin 185 hehtaaria).

Natura-alueet

Vantaan alueelle ulottuu alueita neljästä eri Natura-aluekokonaisuudesta:

Sipoonkorpi, FI0100066, SCI: Natura-alue on pääosin Sipoonkorven kansallispuiston alueella. Kaksiosaisen Natura-alueen läntinen osa-alue ulottuu Vantaan alueelle. Sipoonkorven arvo perustuu monimuotoiseen, uusmaalaisittain tyypilliseen metsä- ja suoluontoon.
Lähtökohtana on turvata vielä eheän luontokokonaisuuden säilyminen pääkaupunkiseudun tuntumassa. Myös alueen metsälinnusto on rikas, vaikka linnusto ei ole alueen suojeluperusteena.

Vantaanjoki FI0100104, SCI: Koko Vantaan alueelle sijoittuva Vantaanjoen pääuoman osuus on Natura-aluetta, joka on perustettu pääasiassa joessa esiintyvän luontodirektiivin liitteiden IV (a) ja II lajin vuollejokisimpukan suojelemiseksi. Vantaanjoessa esiintyy myös luontodirektiivin liitteen IV (a) laji saukko. Joki on myös tärkeä erittäin uhanalaisen taimenen elinympäristö; vaikka taimen ei ole suojeluperuste tai erityisesti suojeltu laji, on se syytä ottaa huomioon.

Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät FI0100064, SCI: Natura-alue koostuu viidestä erillisestä osasta Vantaan ja Espoon rajalla. Vantaan alueelle sijoittuvat Mustakosken lehtomainen metsäalue, Vestran vanha metsä, Herukkapuron lehto, Isosuon keidassuo, Pyymosan lehto ja Odilammen-Smedsmossenin suo sijaitsevat Vantaan alueella. Alue muodostaa pääkaupunkiseudulla erittäin merkittävän varsin luonnontilaisina säilyneiden luontokohteiden keskittymän. Alueen vanhat metsät, lehdot ja suot ovat valtakunnallisesti arvokkaita.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet FI0100065, SCI/SPA: Neljästä osa-alueesta (Mustavuoren, Porvarinlahden, Labbackan ja Kasabergetin muodostama kokonaisuus) koostuvan Natura-alueen läntisimmästä alueesta, erillinen pienialainen rajaus Mustavuoren luoteispuolella ja Itäväylän pohjoispuolella sijoittuu Vantaan kaava-alueen kaakkoisnurkkaan.

5.3 Suojeltava lajisto

5.3.1 Erityisesti suojeltavat ja luontodirektiivin liitteen IV (a) -lajit

Luontodirektiivin IV (a) -liitteen tiukasti suojelluista lajeista Vantaan alueella tavataan yleisesti **liito-oravaa** (*Pteromys volans*), **saukkoa** (*Lutra lutra*), useita **lepakkolajeja**, **kirjojokikorentoa** (*Ophiogomphus cecilia*), **vuollejokisimpukkaa** (Unio crassus) ja **kirjoverkkoperhosta** (*Euphydryas maturna*). Paikoittaisempia liitteen IV (a) lajeja Vantaalla ovat **viitasammakko** (*Rana arvalis*), **lummelampikorento** (*Leucorrhinia caudalis*), **sirolampikorento** (*L. albifrons*) ja **täplälampikorento** (*L. pectoralis*).

Liito-oravan esiintyminen keskittyy Vantaalla Seutulan, lentoaseman ja Pakkalan rajaaman linjan länsipuolelle. Liito-oravan esiintymistä on Vantaalla selvitetty laajoina verkostoselvityksinä 2014, 2016 sekä 2017-2018. Liito-oravien ydinalueita tai muita elinympäristörajauksia on kaupungin paikkatietoaineistoissa etenkin Myyrmäen alueella, Hämeenlinnanväylän molemmin puolin Kehä III pohjoispuolella sekä Askiston, Odilammen ja Vestran alueelle kaupungin länsirajalla (liitekartat 1 ja 8). Kaupungin rajojen ulkopuolella liito-oravan esiintymisalue jatkuu melko yhtenäisenä Espoon puolella koko Vantaan länsirajan matkalla, Vapaalan eteläpuolella Espoon Uusmäen

alueella sekä Helsingissä Keskuspuiston alueella. Keskuspuiston liito-orava-alueiden pohjoisimmat metsäkuviot ovat yhteyksissä Haltialan metsien kautta Silvolan tekojärven eteläpuolella sijaitseviin liito-orava-alueisiin. Liito-oravan esiintymisalueita arvioitaessa on otettava lisäksi huomioon, että laji on viime vuosina laajentanut huomattavasti esiintymisaluettaan pääkaupunkiseudulla. Esimerkiksi Helsingissä lajista on tehty tuoreita havaintoja Malmin – Alppiharjun alueella, minkä vuoksi lajin uusien esiintymien löytyminen Vantaan itäosista on hyvin todennäköistä.

Saukkoa esiintyy todennäköisesti koko Vantaan alueella suurimpien jokien varsilla (Vantaanjoki, Tuusulanjoki, Keravanjoki) sekä näiden sivuhaarojen alueilla. Vantaan saukkokartoituksessa vuonna 2015 (Luontotieto Keiron 2016) havaittiin saukon jätöksiä tai jälkiä yhteensä kuuden eri vesistön äärellä, mistä oli pääteltävissä, että saukko esiintyy lähes koko Vantaan kaupungin alueella, eikä se karta edes tiiviisti rakennettuja kaupunkialueita.

Vantaan alueelta ei ole käytössä kattavia tuoreita **lepakko**selvityksiä. Uusin, koko Vantaata koskeva selvitys on Vantaan lepakkokartoitus 2001-2002 (Siivonen 2002). Kaupungin alueella on tavattu laadittujen selvitysten yhteydessä ainakin pohjanlepakkoja, viiksi-/isoviiksisiippoja, korvayökköjä, vesisiippoja sekä satunnaisemmin pikkulepakkoja ja ainakin kerran isolepakko. Lepakoiden kannalta tärkeitä elinympäristöjä ovat vanhat kartanoiden puistikot, erilaiset omakotialueet, vesistöjen rantametsät sekä vanhan metsän kohteet.

Kirjojokikorentoa on tavattu lähes kaikilla Vantaan jokien alueilla, mutta runsaimmat ja vakiintuneimmat esiintymät sijaitsevat kaupungin länsiosassa Lepsämänjoen ja Luhtaanmäenjoen alueella (www.laji.fi). Kirjojokikorentoa esiintyy useiden savisameiden jokien äärellä Etelä-Suomessa eikä se ole erityisen herkkä satunnaisille jätevesipäästöille ym. haitta-aineille, mitä kuvastaa lajin esiintyminen Vantaanjoessa. Toisaalta laji puuttuu monien jokien lajistosta, joten sen esiintymistä rajoittavia tekijöitä ei täysin tunneta. Lisääntymispaikat keskittyvät usein hieman voimakkaammin virtaaviin kohtiin, joissa on veden pinnalle asti ulottuvia vesikiviä.

Vuollejokisimpukkaa tavataan monin paikoin Vantaanjoessa, Tuusulanjoessa ja Keravanjoessa (Janatuinen 2012). Laji elää koskien alapuolisissa virtajaksoissa, virtasuvannoissa ja nivoissa.

Kirjoverkkoperhonen on Suomessa kaakkoinen laji, mutta sen levinneisyysalue kattaa kuitenkin vielä koko Vantaan. Laji elää erilaisilla kangas- ja metsämaitikkaa kasvavilla avoimilla alueilla, kuten hakkuuaukeilla, teiden pientareilla ja voimajohtoaukioilla. Laji.fi -palvelussa lajin havaintopaikkoina mainitaan mm. Västerkulla, Vikkulla, Vestra, Sotunki ja Hakunila.

Viitasammakkoa esiintyy varsin yleisesti Etelä-Suomessa ja laji kelpuuttaa lisääntymispaikoikseen erilaisia runsaskasvustoisia järvien ja lampien rantoja sekä ojia. Vantaalla lajin lisääntymispaikkoja tunnetaan kaupungin lounaisosasta (Lammaslampi, Pitkäjärvi, Pikkujärvi), Ilolasta, itärajalla Bisajärveltä ja Gumböle träskillä sekä muutamilta pienialaisilta kosteikoilta Seutulan ympäristöstä. Vantaan viitasammakkokohteet on kartoitettu 2018. (Saarikivi 2018)

Rauhoitettujen **lampikorentojen** havaintopaikat keskittyvät muutamille harvoille Vantaan lampikohteille, kuten Odilampi ja Gumböle träsk. Lajit suosivat runsaskasvustoisia järvien lahtia sekä suorantaisia lampia, joilla on ilmaversoista kasvillisuutta. Odilammen alueella tavataan kaikkia kolmea rauhoitettua lampikorentolajia, mikä on melko harvinaista Suomessa ja korostaa lammen suojelullista merkitystä näiden lajien kannalta.

Muista huomionarvoisista lajeista yleiskaavatason suunnittelussa korostuu sellaiset uhanalaiset ja erityisesti suojeltaviksi määritellyt lajit, joiden esiintymistä uhkaa lisääntyvä rakentaminen tai esimerkiksi virkistyskäytön lisääntyminen. Uudellamaalla hyvä esimerkki tällaisesta lajista on erittäin uhanalaiseksi (EN) luokiteltu **lahokaviosammal** (*Buxbaumia viridis*). Lajin esiintymiä on viime vuosina löydetty eri puolilta Uuttamaata lisääntyneen tietoisuuden ja lajin etsintään keskittyneiden inventointien ansiosta. Lahokaviosammal on vanhojen kuusivaltaisten metsien laji, joka kasvaa kosteilla, pitkälle lahonneilla kannoilla ja maapuilla. Vantaalta lajia on löytynyt 37 eri metsiköstä ”Uudenmaan lahokaviosammalesiintymien luokittelu ja priorisointi” -raportin perusteella (Ympäristösuunnittelu Enviro 2019). Näistä esiintymistä 10 on luokiteltu erittäin merkittäviksi esiintymiksi ja 8 merkittäviksi esiintymiksi. Erittäin merkittävät esiintymät sijaitsevat Raappavuorten länsiosien, Tyttömäen, Pritsun, Konkoonkallioiden, Kivistön Koivupäänojan ja Timanttikujan metsän, Solbackan, Vierumäen, Metsolansuon ja Långmossabergenin alueilla.

Esimerkkejä Vantaalla tavattavista huomionarvoisista niittyjen ja muiden avointen elinympäristöjen lajeista ovat erittäin uhanalaiseksi luokitellut **purtojuurisurviaiskoi** (*Nemophora cupriacella*), **ketosukkulakoi** (*Scythris laminella*) ja **sauramomykerökoi** (*Metzneria santolinella*), joista kaksi ensi mainittua on luokiteltu myös luonnonsuojeluasetuksen nojalla erityisesti suojeltaviksi. Kasvilajeista Vantaalla esiintyy yhdellä paikalla vaarantuneeksi luokiteltu hirvenkello (*Campanula cervicaria*) ja edelleen melko runsaasti myös vaarantuneeksi luokiteltua keltamataraa (*Trifolium aureum*) ja silmälläpidettäviksi luokiteltuja kissankäpälää (*Antennaria dioica*) tai ketoneilikkaa (*Dianthus deltoides*).

5.3.2 Linnusto

Vantaalla sijaitsee viisi maakunnallisesti tärkeäksi luokiteltua linnustoaluetta (ns. MAALI-aluetta): Petikon-Vestran seutu, Seutulan pellot, Haltialan metsät, Sipoonkorven seutu sekä aivan kaakkoisrajalla pieneltä osin myös Itä-Helsingin metsät -niminen kohde. Sipoonkorven seutu on lisäksi määritelty osittain valtakunnallisesti tärkeäksi linnustoalueeksi (ns. FINIBA-alueet).

Petikon-Vestran alue on maakunnallisesti merkittävä seuraaville metsälajeille: pikkusieppo, pohjantikka, punatulkku, pyy, sirittäjä, uuttukyyhky. Seutulan pellot on merkittävä kevätlevähdysalue töyhtöhyypälle ja ainakin ollut merkittävä pesimäalue voimakkaasti taantuneelle peltosirkulle. Kuovi on myös tärkeä osa Seutulan peltojen pesimälinnustoa. Haltialan metsät on maakunnallisesti merkittävä seuraaville lajeille: idänuunilintu, kuusitiainen, nokkavarpunen, pikkusieppo, pohjantikka, puukiipijä, sirittäjä. Sipoonkorven maakunnallisesti merkittäviä lajeja ovat helmipöllö, kangaskiuru, käenpiika, metso, palokärki, pohjantikka, pähkinähakki ja viirupöllö.

5.4 Elinympäristöt

5.4.1 Metsät ja suot

Vantaan metsät ovat sekoitus pohjoisen havumetsävyöhykkeen ja eurooppalaisen, leudon lehtimetsävyöhykkeen piirteitä. Vantaa sijaitsee hemiboreaalisella kasvillisuusvyöhykkeellä. Siksi sen metsien ilme on vaihteleva. Vantaalla kasvaa jyhkeitä kuusimetsiä, jalojen lehtipuiden rikastuttamia lehtimetsiä ja kallioselänteiden karummilla alueilla männiköitä. Vantaan kaupungin alueella on noin 9000 ha metsää, joista Vantaan kaupunki omistaa noin 3 000 ha. Metsät ovat Vantaalla pinta-alaltaan merkittävin luontotyyppi (Mäkynen 2017).

Tuore kangas ja lehtomainen kangas ovat Vantaan yleisimmät metsätyypit ja kuusi on niiden yleisin puulaji. Laajat, yhtenäisemmät metsäalueet sijaitsevat Vantaan itä- ja länsiosissa. Vantaan keskiosassa metsäalueet ovat pirstoutuneet pienemmiksi ja kutistuneet mm. lentokentän eteläpuolella kapeiksi viheryhteyksiksi. Vantaalla on aivan asutuksen tuntumassa parhaimmillaan myös luonnontilaisen kaltaisia metsäalueita. Vantaan metsät vaihtelevat luonnontilaisen kaltaisista laajoista metsäalueista esimerkiksi hoidetuiksi metsätiloiksi ja pienemmiksi virkistysmetsiksi. Varsinaisten metsien ohella puustoisia kohteita ovat esimerkiksi joenrannan pensaikkoiset alueet, puustoryhmät asutuksen lomassa ja puistoissa, sekä muut pienialaiset puuryhmät (2017).

Vantaan metsäalueet ovat myös merkittävä virkistysaluekokonaisuus. Metsäalueet ovat osana maakunnallisesti merkittäviä ekologisia yhteyksiä. Vantaan länsiosien metsäalueet kuuluvat Uudenmaan ekologisen verkoston Kirkkonummen-Nuuksion verkostoon ja itäosan metsät Sipoonkorven ekologiseen verkostoon (Jalkanen ym. 2018). Osalla nykyisin virkistyskäytössä tai suojelualueilla sijaitsevista metsissä on entisiä talousmetsiä tai maatalousmetsiä.

Suurin osa olemassa olevista ja suunnitelluista suojelualueista on metsä- ja suoluonnon arvokohteita. Suojelualueiden muodostamien arvokkaiden ytimien lisäksi muut metsäalueet, pienemmät metsiköt ja rakennetuilla alueilla puuryhmät ja -rivit muodostavat ekologisen verkoston puustoisen osan. Vantaan kaupungin metsissä tehdyssä METSO-kohteiden inventoinnissa löytyi 19 kappaletta METSO-kriteerit täyttäviä kohdekokonaisuuksia, joista yleisimpiä olivat runsaslahopuustoiset kangasmetsät ja lehdot.

Vantaan linnustoselvityksessä todetaan, että uhanalaisimpiin lajeihin kuuluvat vanhojen kuusi- ja lehtimetsien linnut. Uhanalaisten lintulajien suojelun kannalta tärkeintä olisi niiden säilyneiden elinympäristöjen säilyttäminen luonnontilaisina.

Vantaan metsäalueilta on löydetty 118 kääpälajia, joka on noin puolet kaikista Suomessa tavattavista käävistä. Tämä indikoi Vantaan metsäalueiden monilajisuutta, sillä lahopuilla elävät käävät kertovat myös muun lahopuusta riippuvaisen lajiston runsaudesta (Ojala 2005). Lahopuusta riippuvaisten lajien esiintyminen kertoo metsien ikärakenteen kallistuvan vanhoihin metsiin ja sen, että puusto on rakenteeltaan ja puulajisuhteiltaan monipuolista.

Metsät muodostavat yhdessä vesistöjen kanssa ekologisia kokonaisuuksia. Purojen varressa kasvava puusto ja pensaat vaikuttavat pienvesistöjen tilaan ja lajistoon. Vantaanjoki ja sen varren luonto muodostavat sekä merkittävän ekologisen yhteyden että arvokkaan virkistyskohteen.

Koko pääkaupunkiseutu on vähäsoista aluetta. Reheviä korpia on muokattu pelloiksi jo kauan sitten. Soita on myös jäänyt rakentamisen alle. Vantaan merkittävimmät, säilyneet suokohteet on rauhoitettu ja yleiskaavan uusissa suojelualue-ehdotuksissa on useita suokohteita, jotka täydentävät aikaisempia suojelualueita ja metsä- ja suoluontotyyppien yhdistelmiä. Rehevät korvet ovat Etelä-Suomessa uhanalainen luontotyyppi.

Metsäalueilla pienet korpipainanteet ja rämelaikut lisäävät monimuotoisuutta. Metsäalueiden sisällä on vanhoja, turvekankaiksi muuttuneita ojitettuja soita. Etelä-Suomessa suoluonnon kehityksen on viimeisimmän uhanalaisuusselvityksen (Kontula ja Raunio 2018) mukaan katsottu olevan heikentyvä. Pienialaiset säilyneet suot ovat herkkiä ympäröiville muutoksille. Suon tila on riippuvainen vesitalouden häiriöttömyydestä, johon voi vaikuttaa monenlainen ihmistoiminta itse suolla tai suon valuma-alueella. Kauempanakin tehty ojitus, vesirakentaminen, metsätaloustoimet, teiden rakennus tai pohjaveden otto voivat heijastua suolle tulevan veden määrään ja laatuun, esimerkiksi estää normaalin kevättulvan pääsemisen suolle. Myös maankäytön aiheuttama suoalueiden pirstoutuminen ja kytkeytyvyyden väheneminen heikentävät suolajiston elinoloja. Vaikka soiden vesitalous olisi muuttunutta, niiden puusto saattaa olla erirakenteista ja lahopuumäärä suurempi kuin kivennäismailla. Siksi ne ovat muuttuneinakin arvokas osa metsäluontoa.

Valtaosa Vantaan soista on ojitettuja. Muutamalle laajemmalle suokokonaisuudelle (esim. Keimolan Isosuo) on tehty ennallistamissuunnitelma. Vaikka suolle tehdyt ojat olisivat vanhoja ja osittain umpeenkasvaneita, ne vaikuttavat silti suon vesitalouteen. Ojitus hävittää suon keskeisimmät toiminnalliset piirteet, luontaisen vesitalouden ja turpeenmuodostuksen ja aiheuttaa sukkession kohti metsäkasvillisuutta.

5.4.2 Vesistöt

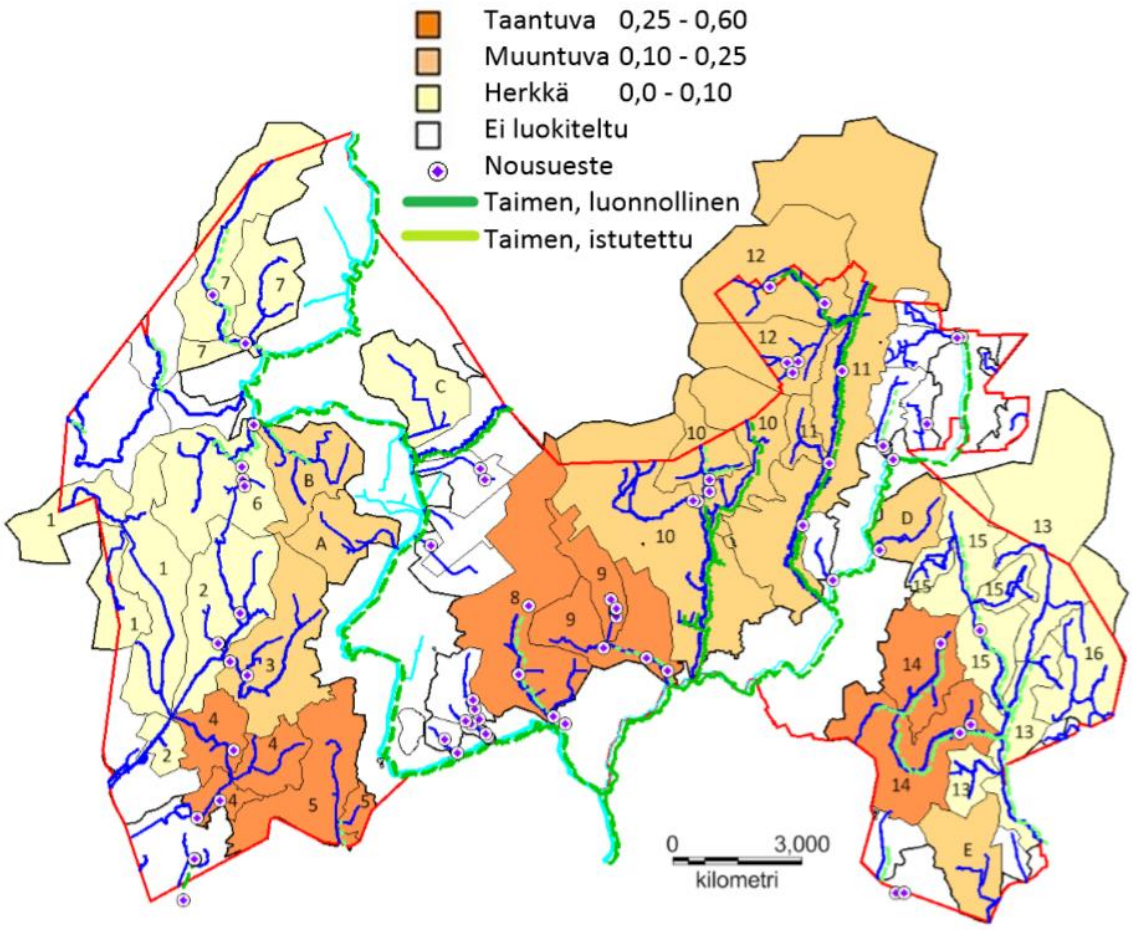
Purot, lammet, lähteet ja norot

Vantaalla on 55 vesilain mukaista puroa. Järviä ja lampia on 12 (Janatuinen 2012).

Purojen varret ovat monin paikoin nykyisellään luonnontilaisia ja puustoisia, mutta myös hyvin muokattuja puroympäristöjä on paljon. Puustoisuus lisää varjostusta ja vähentää veden haitallista lämpenemistä ja toisaalta vähentää puroja tukkivan kasvillisuuden kasvua. Kasvillisuus vähentää luiskien eroosiota, puista tippuvat oksat luovat suojapaikkoja eliöstölle ja virtaamavaihteluita. Tämän vuoksi puroja ei tulisi perata eikä kasvillisuutta poistaa puron ympäristöstä. Puroissa olevien kivien ja oksien aiheuttamat virtausvaihtelut ja pyörteisyys lisäävät veden hapekkuutta.

Monet purot sijaitsevat jo nykyisellään tiiviin kaupunkirakenteen keskellä. Puroihin laskevat lähteet parantavat vedenlaatua ja viilentävät vesiä. Purojen varsien ja valuma-alueiden kosteikot tasaavat virtaamapiikkejä.

Läpäisemättömän pinnan määrää Vantaan kaupunkipurojen valuma-alueilla on tarkasteltu diplomityössä (Tuominen 2015). Nykyisellään jo tiiviillä alueilla sijaitsevat Kylmäoja (nro 10 kuvassa 7) ja Rekolanoja (nrot 11 ja 12 kuvassa 7) ovat lähdepitoisia, mikä parantaa niiden vedenlaatua, vaikka läpäisemättömän pinnan määrä onkin suuri (Tuominen 2015).

Kuva 7. Rekolanojan ja Kylmäojan vedenlaatu on hyvä huolimatta suuresta läpäisemättömän pinnan määrästä (kuva Tuominen 2015), mm. Rekolanojassa ja Kylmäojassa esiintyy luonnostaan taimenia. Läpäisemättömän pinnan määrän ollessa nykyisellään jo suuri hulevesien imeyttämiseen, viivyttämiseen ja käsittelyyn on kiinnitettävä huomiota alueiden tiivistyessä. Luokittelu läpäisemättömän pinnan perusteella antaa viitteitä purojen tilasta (kuvan analyysit Tuominen 2015). Todellisuudessa vedenlaatu on kuitenkin huomattavasti luokittelua parempi johtuen mm. puroihin purkavista lähteistä, jotka parantavat vedenlaatua.

Alle on poimittu entisestään tiiviillä alueella olevia Vantaan alueen puroja, joiden valuma-alueelle on suunniteltu lisää rakentamista:
- Rekolanoja
- Kylmäojan itähaara
- Kormuniitynoja
- Kirkonkylänoja
- Krakanoja
- Mustikkasuonoja
- Mätäoja
- Pellaksenoja
- Koivupäänoja

Rekolanoja ja Kylmäoja kulkevat tiiviin ja yhä tiivistyvän kaupunkirakenteen läpi. Niiden purokäytävät sivuhaaroineen muodostavat Koillis-Vantaalla merkittävimmät ekologiset yhteydet ja viheralueet kaupunkialueen lävitse (Janatuinen 2012). Kylmäojankorven luonnonsuojelualueella Ilolassa on suoalueella tervaleppäkorpi, jota Kylmäojan latvaosa sivuaa. Kylmäojan vesi säilyykin viileänä lähteisyyden vuoksi.

Kylmäojan merkitys on kasvamassa myös kalastollisesti. Helsinki-Vantaan lentoasemalta tulevan kuormituksen vähentyessä Kylmäojan vedenlaatu on parantunut ja kalastoon kohdistuvaa kuormitusta ei ole enää viimevuosina havaittu (Haikonen ja Paasivirta, Kala- ja vesitutkimus Oy, 2017). Lisäksi Kylmäojaan on tehty kalataloudellisia kunnostuksia ja poistettu nousuesteitä.

Krakanojan valuma-alue alkaa Helsinki-Vantaan lentoasemalta ja on merkitty läpäisemättömän pinnan perusteella taantuvaksi. Se on alajuoksultaan kuitenkin pitkälti luonnontilainen ja siinä on lähdevaikutteisuutta. Lisäksi sen vedenlaatu on parantumassa lentoasemalta tulevan kuormituksen vähentyessä. Krakanoja laskee Ruutinkoskelle.

Kirkonkylänojan 440 m purokäytävän päälle on merkitty katukuvan kehitysaluetta. Alue on merkitty Vantaan virtavesiselvityksessä virtavesien arvokkaaksi luontokohteeksi. Alueella sijaitsee louhikkoinen purokoski, jossa vesi pyörteilee ja kuohuu sen pudotessa lopulta alas puron savikkoon uurtamaan laaksoon (Janatuinen 2012). Puro kärsii kuitenkin vedenlaatuongelmista ja suurista virtaamavaihteluista (Janatuinen 2012).

Kormuniitynojalla on luonnontilaisena säilynyttä meanderoivaa puro-osuutta sen alajuoksulla, jossa kasvaa luonnontilaista, puustoa ja pensastiheikköä sekä vaateliasta kosteanlehdon kasvillisuutta. Kormuniitynojalle ja Itä-Hakkilanojalle on tehty kunnostussuunnitelma 2016 ja kunnostustoimia. Kormuniitynoja on Itä-Hakkilanojan alajuoksua ja siihen laskee hulevesiä mm. Porttisuonojasta. Kormuniitynoja alkaa Lähdepuiston lähteistä Kehä III alajuoksulta. Puron vedenlaatu on heikentynyt hulevesien johdosta, mutta siinä esiintyy mm. purokatkaa.

Lähteet ja kosteikot

Lähteet muodostuvat alueille, joissa pohjaveden pinta nousee maanpinnan tasolle ja vettä pääsee purkautumaan maanpinnalle.

Kosteikot tai lähteet, joiden alueelle on kaavaluonnoksessa osoitettu rakentamista:
- Asolan kosteikko, jossa arvokas kasvikohde (saniaislehtoa ja korpea)
- Tuulensuun lähteikkö (Krakanoja)

Krakanojaan laskee Tuulensuun lähteikkö, joka on Kehä III eteläpuolella. Vantaan virtavesiselvityksessä todetaan, että lähteikkö on kartoituksessa kohdatuista lähteistä arvokkain (Janatuinen 2012).

Vantaanjoki ja Keravanjoki

Vantaanjoki tyypitellään alaosaltaan suureksi savimaiden joeksi. Se saa alkunsa Hausjärveltä Riihimäeltä ja kulkee Vantaan luoteisosista osittain maatalousalueiden läpi Pitkäkoskelta Helsingin rajaa Tammiston eteläpuolelle, jossa se yhtyy Keravanjokeen. Keravanjoki kulkee Vantaan koillisosista myös osittain maatalousalueiden läpi Tikkurilan kautta Tammistoon. Vantaanjoki laskee Helsingissä Vanhankaupunginselälle.

Vantaanjoen vesi on savisameaa erityisesti sateisina aikoina ja maaperästä johtuen ruskeaksi värjäytynyttä. Joen tulviessa pelloille, niiltä huuhtoutuu runsaasti ravinteita ja kiintoainesta. Vantaanjokea on kuormittanut asutus, teollisuus sekä maatalous. Viime vuosikymmeninä jokeen kohdistuva kuormitus on kuitenkin vähentynyt ja vesistön tila kohentunut, mutta Vantaanjoella on edelleen pistekuormituslähteitä. Runsasravinteisessa Vantaanjoessa ravinteita riittää levien ja kasvillisuuden käyttöön koko kasvukaudeksi (esim. Vahtera ym. 2018). Vantaanjoen vedenlaatua ja pistekuormituksen vaikutuksia vedenlaatuun seurataan Vantaanjoen yhteistarkkailussa (esim. Vahtera ym. 2018).

Joen ekologinen tila on tyydyttävä. Vantaanjoen alajuoksulle lasketut ravinteiden virtaamapainotetut keskiarvot ovat kuitenkin olleet laskusuunnassa (Vahtera ym. 2018). Vantaanjoelle on tehty Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen toimesta toimenpideohjelma vuosille 2017-2027 Vantaanjoen vesistöalueen saattamisesta hyvään ekologiseen tilaan.

Vantaanjoessa on Vantaan puolella luonnonsuojelullisesti ja virkistyksellisesti arvokas koskialue Ruutinkoski. Vantaan ja Helsingin rajalla sijaitsevan Pitkäkosken luonnonsuojelualue sijaitsee Vantaan puolella. Myös joen etelärannallaHelsingin puolella on suojelualue, Pitkäkosken rinnelehdot. Alueen luontopolku ja rantaan rakennetut laiturit ovat suosittuja virkistyskäytössä. Tikkurilankosken patoa puretaan osittain vuonna 2019. Vantaanjoella Vantaankoskella ja Keravanjoen Kirkonkylänkoskella on vielä vaellusesteitä, jotka hankaloittavat kalojen vaellusta ylävirtaan.

Vantaanjoen vesistö on merkittävä virkistyskalastuskohde, jossa merkittävin saalislaji on istutettu kirjolohi. Lisäksi sen alajuoksulla on koekalastuksissa havaittu paljon luonnossa lisääntyviä kalalajeja, mm. kuhaa, siikaa, toutainta ja vimpaa (Haikonen ja Paasivirta 2017). Vantaanjoki on

myös merkittävä taimenjoki. Kalastoltaan Vantaanjoen vesistöalue on Suomen mittakaavassa runsas (VHVSY). Vantaanjoella ja Keravanjoella tavataan merkittävä vuollejokisimpukkaesiintymä, jota esiintyy runsaimmin joen alajuoksulla koskien alapuolisissa suvannoissa.

Länsi-Vantaalla virtaavat *Lepsämänjoki ja Luhtajoki* (Vantaan puolella Kuhajoki) yhtyvät Luhtaanmäenjoeksi, joka puolestaan laskee Vantaanjoen pääuomaan.

Lepsämänjoki luokitellaan keskisuureksi savimaiden joeksi. Tuleva rakentaminen sivuaa tarkasti Lepsämänjokilaakson maakunnallisesti arvokasta luontokohdetta. Joki on myös vaelluskalojen saavutettavissa ja sen pohjaeläimistö on monimuotoinen (Janatuinen 2012).

Luhtajoen ja Luhtaanmäenjoen ympäristöön on suunniteltu hieman rakentamista. Luhtajokilaakso on arvokas virtavesikohde ja sinne on istutettu taimenta. Kuhajoen jokilaakso (Luhtajoki) on arvokas kasvikohde. Kosket ovat potentiaalisia vesistön vaelluskalojen kutu- ja poikastuotantoalueita ja uoma toimii vaellusreittinä merestä kohti Luhtajoen yläjuoksua nouseville meritaimenille (Janatuinen 2012).

Pohjavedet

Pohjavesialueeseen kuuluu laajempi alue, jolla on vaikutusta pohjavesimuodostumaan sekä sisempi varsinainen pohjavesialue. Vedenhankintaa varten tärkeitä 1-luokan pohjavesialueita on Vantaalla seitsemän: Valkealähde, Fazerila, Lentoasema, Koivukylä, Kaivoksela, Vantaanpuisto, ja Vestra A. 2-luokan pohjavesialueita ovat ainoastaan Backas sekä Seutulan pohjavesialue.

Suojelusuunnitelmat alueen hydrogeologian ja riskien kartoittamiseksi on laadittu Valkealähteen, Koivukylän ja Lentoaseman pohjavesialueille.

5.4.3 Avoimet elinympäristöt

Vantaan avoimet alueet liittyvät sen historiaan maanviljelyspitäjänä. Pellot, niityt ja vähäpuustoiset hakamaat olivat osa maanviljelykseen liittyvää maisemarakennetta ja niillä oli oma tyypillinen lajistonsa. Ajan myötä peltoja on jäänyt rakentamisen alle keskeisillä paikoilla. Hankalasti viljeltävät tilkut ja pienet laidunmaat ovat jääneet metsittymään.

Vantaalla on tällä hetkellä noin 4 000 hehtaaria peltoalaa. Maisemallisesti arvokkaat laajat peltoaukeat sijaitsevat Vantaanjokilaaksossa, Keravanjoen varrella Hanabölessa ja Sotungissa.

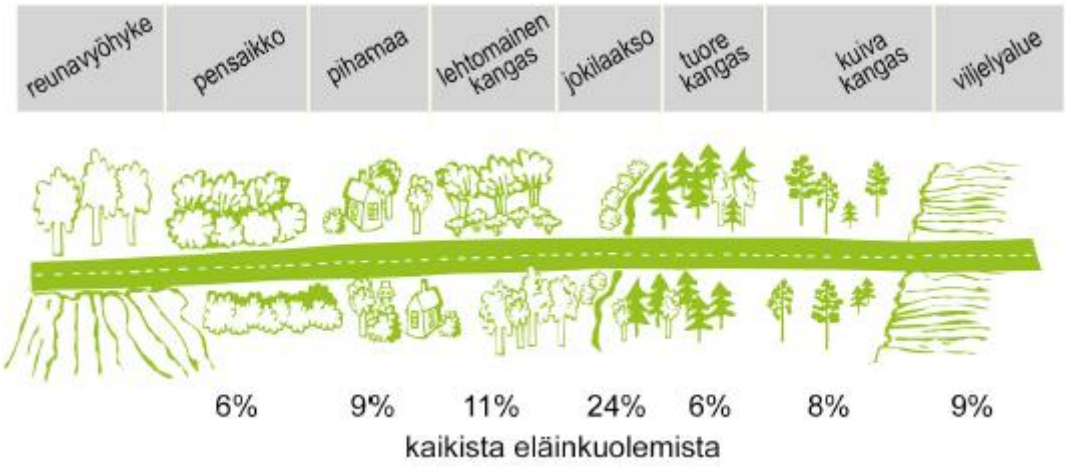
Pellot ja niityt ylläpitävät ihmiselle tärkeitä luonnon prosesseja, esimerkiksi veden ja ravinteiden kiertoa. Pienemmät avoimet pellot ja niityt ovat kaupunkiympäristössä merkittäviä sekä avoimen maiseman luojina että lajiston ylläpitäjinä. Säilyneet pellot ja niityt ovat usein olleet avoimia alueita jopa satoja vuosia jatkuneen maanviljelyksen seurauksena.

Vantaan niittyverkostoselvityksissä (2017 ja 2018) on kartoitettu olemassa olevien niittyjen tilaa ja lajistoa sekä potentiaalisia niityiksi kunnostettavia, umpeenkasvavia alueita. Aiemmin viljelys- ja laidunalueet muodostivat yhtenäisen verkoston, mutta maankäytön muuttuessa avointen alueiden lajisto on alkanut taantua. Avoimet alueet ovat jääneet yksinäisiksi laikuiksi eikä niiden välillä ole välttämättä säilynyt yhteyksiä, joita pitkin lajit voivat liikkua elinympäristöstä toiseen.

5.5 Ekologinen verkosto

Ekologinen verkosto muodostuu luonnon ydinalueista, eli laajoista metsäisistä alueista, sekä näitä laajempia alueita yhdistävistä ekologisista yhteyksistä. Ekologiset yhteydet laajempien luonnonympäristöjen välillä ovat ekologisten toimintojen, luonnon monimuotoisuuden ja lajiston elinvoimaisena säilymisen edellytys. Ne turvaavat lajien liikkumisen ja leviämisen mahdollisuudet ja ehkäisevät pienten populaatioiden geneettisen aineksen eriytymistä. Erityisesti tiiviisti rakennetuilla kaupunki- ja taajama-alueilla luonnonalueet ovat usein pirstoutuneita ja erillään toisistaan, jolloin metsäisten luonnon ydinalueiden välisten ekologisten yhteyksien toiminta ja laatu ovat merkittävä osa verkoston toimintaa. Ekologisen verkoston turvaamisessa lähtökohtana on oltava riittävien luonnonalueiden turvaaminen luonnon monimuotoisuuden, ekologisten toimintojen ja lajiston säilyttämiseksi.

Erilaisten luonnonympäristöjen toimivuutta eri lajien kulkuyhteyksinä on selvitetty mm. menetelmällä, jossa tarkastellaan tiellä tapahtuvien eläinkuolemien ja onnettomuuksien jakautumista erilaisten luontotyyppien kohdalle (esim. Väre ym. 2003). Eläinkuolemista koottujen tietojen perusteella eniten käytetyt kulkuyhteydet sijoittuvat jokivarteen. Vähiten eläinkuolemia ja näin ollen teiden ylityksiä sijoittuu kuivan kankaan, pensaikoiden ja avointen alueiden kohdalle (Väre ym. 2003). Käytetyimmät liikkumisympäristöt eroavat eri lajien välillä, eikä ole osoitettavissa yhtä ympäristötyyppiä, joka palvelisi kaikille lajeille soveltuvana kulkuyhteytenä. Erilaisten elinympäristöjen reunavyöhykkeillä, kuten metsien ja peltojen vaihettumisvyöhykkeellä voi elää enemmän lajeja kuin yhdessä habitaatissa (Niemi ym. 2007).

Kuva 8. Eläinten tiekuolemien jakautuminen eri kasvillisuusvyöhykkeille (perustuu selvitykseen, Väre ym. 2003)

Ekologisen verkoston ydinalueet ja yhteydet muodostuvat kaupunki ja taajama-alueilla jäljellä olevista luonnoltaan monipuolisista alueista, joilla on alueen lajiston kannalta riittävästi ruokailu-, suoja-, pako- ja lisääntymisalueita. Parasta olisi, jos ydinalueina säilytetään mahdollisimman laajoja, yhtenäisiä ja pyöreämuotoisia luonnonalueita, jolloin keskiosiin jää runsaasti reunavaikutukselta suojassa olevaa tilaa. On arvioitu, että asutuksen reunavaikutus vaikuttaa eläinten liikkumiseen vielä 200 metrin päässä asutuksen reunasta. Tämä on huomioitava myös ekologisia yhteyksiä mitoitettaessa. Kapeat nauhamaiset yhteydet altistuvat kokonaan reunavaikutukselle. Hajaasutusalueella sopiva yhteysleveys voi vaihdella 400-1000 metrin välillä. Väljemmällä esikaupunkialueella toimivan yhteyden tulee olla leveydeltään vähintään 250-300 metriä. Tätä kapeammat osuudet, eivät saisi olla leveyttään pitempiä (Väre ja Krisp 2005). Keskusta-alueilla toimivia viheryhteyksiä ei juuri ole. Kaupunkirakenteen sisällä tämä on usein tarkoituksenmukaista ainakin suurempien lajien kuten hirvieläinten kohdalla, joille ei kaupungeissa ole tarjolla riittävän laajoja elinympäristöalueita. Kuitenkin luonnonalueiden pirstoutuessa, laajan tiiviisti rakennetun alueen läpi on usein turvattava lajiston elinympäristöjen väliseen liikkumiseen soveltuva riittävä yhteys, jotta laajempien luonnon ydinalueiden väliset yhteydet, tai paikallisen arvokkaan lajiston elinympäristöjen väliset yhteydet voivat toteutua.

Voimassa oleva maakuntakaava ja ekologinen verkosto

Uudenmaan maakuntakaavan kaavaselostuksen virkistysalueiden suunnittelua koskevassa kaavamääräyksessä edellytetään, että ”virkistysalueiden suunnittelussa on kiinnitettävä huomioita alueen ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä virkistysalueen merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta.” Viheryhteystarvetta koskevat suunnittelumääräykset edellyttävät, että merkinnällä osoitettu yhteys säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa mm. arvokkaiden luontokohteiden säilymisen ja lajiston liikkumismahdollisuudet. Maakuntakaavan kaavamääräyksen mukaan ”viheryhteyden mitoituksessa on kiinnitettävä huomiota yhteyden merkitykseen ekologisen verkoston osana sekä seudullisten ja paikallisten virkistystarpeiden yhteensovittamiseen…”.

Pääsääntöisesti viheryhteys tulee kuitenkin toteuttaa käytävämäisiä ratkaisuja leveämpänä kokonaisuutena. Oleellista on myös huomioida suunnittelussa lajisto, jonka liikkuminen yhteyttä pitkin on tarkoitus turvata. Merkityksellistä on siis yhteyden sijainti ekologisessa verkostossa. Kaupunkialueella virkistykseen käytettävän viherverkoston lisäksi säilytettyjä luonnonalueita on rajalli-

sesti. Viheryhteyksien mitoituksessa ja viheryhteyksille sijoitettavien virkistystoimintojen suunnittelussa onkin huomioitava alueen kulutuskestävyys. Hyvin toteutettu virkistysverkosto ohjaa käyttöä, suojaten kulutusherkkiä luonnonalueita ja häiriölle herkkiä lajeja ulkoilijoiden aiheuttamalta häiriöltä.

Vantaan ekologinen verkosto

Vantaan uutta yleiskaavaa varten on tehty ekologisten yhteyksien selvitys (Ojala 2018). Työssä on huomioitu Vantaalle sijoittuvat maakunnalliset tärkeät ekologiset yhteydet, joita on kartoitettu Uudenmaan maakuntakaavan taustaselvityksissä. Voimassa olevan maakuntakaavan taustaselvitys on Seija Väreen hirvieläinten liikkumiseen perustuva tarkastelu (Väre 2007) ja Uuden maakuntakaavan luonnoksen taustaselvitykseksi on tuotettu Zonation analyysillä tehty ekologisen verkoston selvitys (Jalkanen ym. 2018). Vantaan tarkastelu on perustettu saatavilla olleisiin luonnonympäristön nykytilatietoihin, sekä ilmakuva ja karttatarkasteluihin. Selvitys liittyy Vantaan viherrakenneselvitykseen (Mäkynen 2017) sekä ekosysteemipalveluselvitykseen. Vantaan yleiskaavaluonnoksessa esitetyt ekologisen verkoston yhteydet ja niiden esitystapa pohjautuvat mainittuun Ojalan selvitykseen.

Ekologisen verkoston muodostamisessa on tavoitteena suojelualueiden ja muiden arvokkaiden ja monimuotoisten luonnonalueiden välisten yhteyksien turvaaminen. Vantaa on tekemässä myös luo-alueselvitystä, jossa tarkastellaan kaavassa esitettäviä luo-aluerajauksia, joilla osaltaan tuetaan suojelualueiden ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden kytkeytyneisyyttä (Vantaan ympäristökeskus, luonnos 4/2019).

Tässä Vantaan yleiskaavaluonnoksen luontovaikutusten arviointiraportissa kaavassa esitetyn ekologisen verkoston rakennetta on tarkasteltu paikkatietoanalyysikartoilla. Liitekartalla 2 verkoston nykytilaa on tarkasteltu esittämällä kaavan ekologiset yhteydet kasvipeitteisyyttä ja metsäisyyttä kuvaavien analyysikarttojen päällä. Liitekartalla 4 nähdään ekologisten yhteyksien sijoittuminen avoimille ja puustoisille alueille. Ekologisen yhteyden laatu on kuvattu esittämällä yhteyden metsäisyys tai sijoittuminen avoimeen ympäristöön eri väreillä. Luonnon monipuolisuutta kuvaavalla nykytilakartalla (liite 1) on nostettu esiin myös virtavedet sekä metsän ja pellon/avoimen ympäristön reunavyöhykkeet, jotka ovat monilajisia ja huomionarvoisia kulkuyhteyksinä.

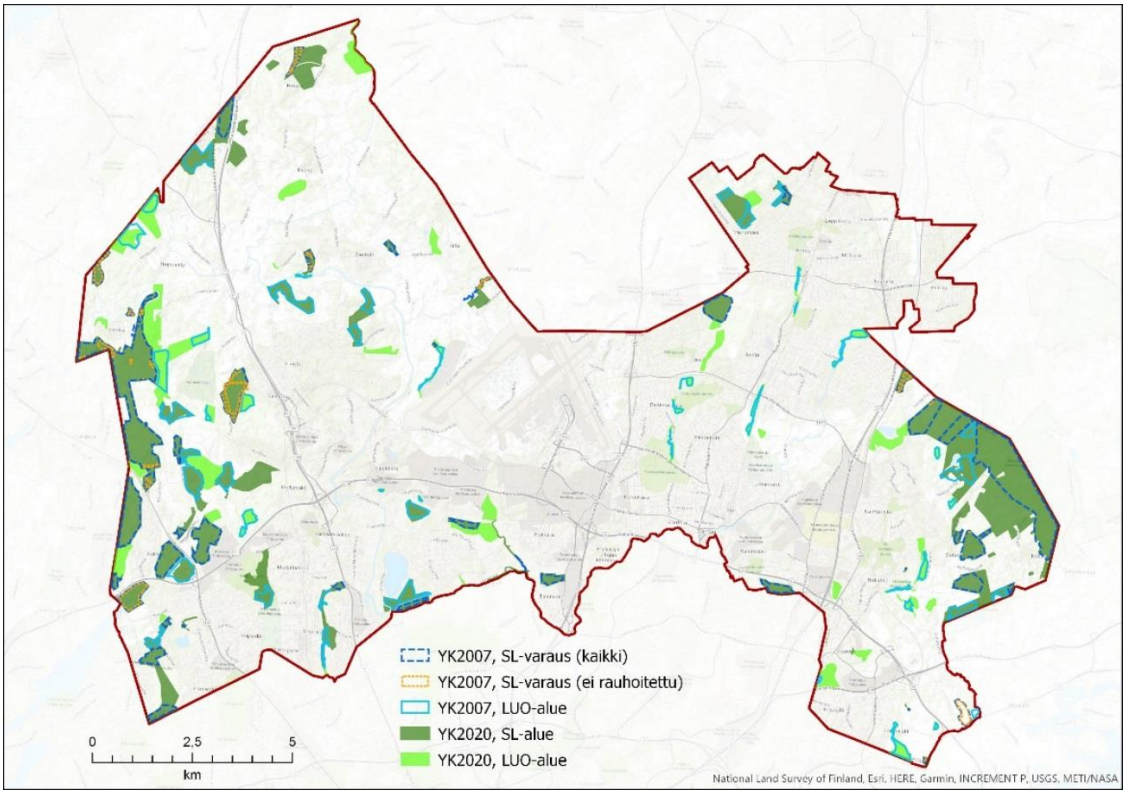
Metsäisten ydinalueiden osalta nykytilakartalla on päädytty esittämään laajemmat metsäalueet, joiden ympäriltä on kartalla erotettu sadan metrin reunavyöhykkeet (liite 3). Vantaan keskeiset metsäalueet eivät rajallisen kokonsa vuoksi tyypillisesti muodosta maakunnallisia laajoja metsäluonnon ydinalueita, joiden reunavaikutusvyöhykkeenä on monissa selvityksissä käytetty 250 metrin reuna-aluetta. Liitekartan 100 metrin reunavyöhykkeen laajuuden perusteena on se, että toimivan ekologisen yhteyden minimileveydeksi on esikaupunkialueilla katsottu 250-300 metriä leveä ekologinen yhteys. Tämän perusteella voidaan ajatella, että 100 metrin reunavaikutusalueen poistamisen jälkeen jäljelle jäävä metsän keskusalue ilmentää riittävän hyvin esikaupunkialueen lajistolle liikkumiseen ja oleiluun soveltuvaa metsävyöhykettä reunavyöhykkeiden sisäpuolelle. Tämä esitystapa nostaa esiin myös laajimmat yhtenäiset metsän ytimet, jotka ovat leveydeltään reilusti yli 200 metriä, ja näin ollen voivat muodostaa suojaisan ja toimivan osan esikaupunkialueen ekologista yhteyttä.

Avoimien ja puustoisten alueiden sijoittumista kuvaavalla kartalla (liite 8) on esitetty myös liito-oravaselvityksissä esitetyt liito-oravan elinympäristöt ja niiden väliset puustoiset kulkuyhteydet (liito-oravaselvitykset 2014, 2016 ja 2018), jolloin voidaan tarkastella ekologisten yhteyksien toimivuutta myös erityisesti katkottomia metsäisiä/puustoisia kulkuyhteyksiä vaativien lajien kannalta. Ekologinen verkosto on kuvattu myös metsäalueiden kokoa ja kytkeytyneisyyttä tarkastelevalla nykytilakartalla. Teemakartalla nähdään ekologisten yhteyksien sijoittuminen suhteessa nykytilassa olemassa oleviin laajempiin metsäisiin alueisiin. Tämä havainnollistaa luonnon ydinalueiden ja niiden välisten yhteyksien varrella olevien, muuta yhteyttä laajempien metsäkeskittymien sijoittumista nykytilassa.

6. KAAVALUONNOKSEN 2020 MAANKÄYTTÖ VERRATTUNA VOIMASSA OLEVAAN KAAVAAN 2007

Voimassa olevaan Vantaan yleiskaavaan 2007 verrattuna Vantaan kaavaluonnokseen on 2020 on osoitettu lisää rakentamista, mutta myös uusia luonnonsuojelualuevarauksia ja luo-alueita. Uuteen yleiskaavaan on suunniteltu yhteensä noin 460 hehtaaria uusia luonnonsuojelualueita, pääasiassa olemassa olevien luonnonsuojelualueiden laajennuksina, sekä nykyisten luo-alueiden korottamisena SL-alueiksi. Tämän jälkeen Vantaalla olisi noin 1800 hehtaaria suojeltuja alueita.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä luo-alueita on Vantaan yleiskaavaluonnoksessa esitetty lisättäväksi noin 480 hehtaaria. Uusia luo-alueita tai voimassa olevan yleiskaavan 2007 kohteiden laajennuksia on yhteensä 31. Vantaan yleiskaavan 2007 luo-alueista esitetään yhteensä noin 200 hehtaaria korotettavaksi SL-varauksiksi. Jäljelle jäävien yleiskaavan 2007 luo-alueiden ja yleiskaavaluonnoksen 2020 uusien luo-alueiden ja luo-alueiden laajennusten pinta-ala on yhteensä noin 820 hehtaaria.

Kuva 9. SL- ja luo-merkintöjen ja aluerajausten muutokset nykyisestä yleiskaavasta yleiskaavaluonnokseen

Kohdealueet, joille keskittyy merkittäviä muutoksia yleiskaavaluonnoksessa 2020 verrattuna voimassa olevaan kaavaan 2007 ja jotka vaativat tarkempaa tarkastelua ovat mm. seuraavia:

- Myyrmäki
- Vierumäki
- Vaskivuori
- Raappavuori
- Kylmäojan alue
- Tyttömäki
- Krakanojan alue ja Tuulensuun puisto Ylästöntien pohjoispuolella

Edellisten kohteiden läheisyyteen on osoitettu uusia SL-alueita, mutta samalla myös tiivistyvää maankäyttöä ja merkittävä määrä uutta asutusta. Vaikutuksia on tarkasteltu tarkemmin ja aihepiireittäin seuraavissa kappaleissa.

Vantaan yleiskaavassa merkittäviä liikenneyhteyksiin esitettyjä muutoksia ovat Kehä II -linjauksen poistuminen, Mt125 tien (Kehä IV) linjauksen esittäminen sekä Itä-Vantaalle esitetty kaupunkiratayhteys.

7. YLEISKAAVALUONNOKSEN ARVIOIDUT VAIKUTUKSET

Seuraavissa vaikutusten arviointi kappaleissa on esitetty kuvaotteita arvioinnin tukena käytettyjen paikkatietoanalyysien tuloskartoista (liitteet 1-9). Kuvaotteissa esiintyvien liitekarttojen merkintöjen selitykset on esitetty kootusti raportin lopussa sivulta 57 alkaen. Liitekarttojen sisältö on kuvattu tarkemmin varsinaisten liitteiden yhteydessä. Lisäksi kartoilla esitettyjä analyysejä on esitelty menetelmät -kappaleessa (kappale 4). Arvioinnin perusteella esitetyt kaavaehdotuksessa huomioitavat kohdekohtaiset suositukset on koottu liitekartalle 10.

7.1 Maa- ja kallioperä

Maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia lieventää rakentamisen keskittäminen jo rakennettujen alueiden yhteyteen. Olemassa oleviin sekä uusiin suojelu- ja luo-alueisiin sisältyy kallio- ja jyrkännealueita, sekä mm. jyrkänteiden alusmetsiä. Valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kallioalueet keskittyvät pitkälti SL-alueille Vantaan länsi- ja itäosissa.

Maaperän luonnontilaisuus vaikuttaa alueen luontoarvoihin; Maankamaran luonnontilaisuus on yksi edellytys sillä esiintyvän kasvillisuuden luonnontilaisuudelle. Luonnontilaiset maa- ja kallioperäkohteet ovat jo itsessään arvokkaita luontokohteina. Luonnontilaisen maa- ja kallioperän alueilla tapahtuva uusi rakentaminen muuttaa pysyvästi näitä alueita. Vaikutukset muodostuvat maan tasaamisen, muokkaamisen, kallioiden louhinnan, rakennusten perustamisen ja nurmikoiden perustamisen myötä.

Rakentamisen aikana vaikutukset maa- ja kallioperään muodostuvat, kun maa- ja kallioperää muokataan. Rakennettaessa pintamaata poistetaan, tehdään louhintoja ja täyttöjä. Rakentaminen muuttaa alueen maaperäolosuhteita ja vaikuttaa sen toimintoihin. Maaperä tiivistyy ja pintakerrosten kyky suodattaa, puhdistaa sekä pidättää sadevettä heikkenee. Rakennetuilla alueilla myös maaperän kyky sitoa ja varastoida hiiltä heikkenee. Erityisesti kosteiden ympäristöjen alueelle rakennettaessa vesien pidättyminen ja puhdistuminen sekä hiilen sitominen ovat menetettäviä merkittäviä luonnon prosesseja. Maan muokkaus ja massojen vaihto saattaa heikentää maan ravinnetasapainoa.

Kulkukelpoiset kosteat elinympäristöt, kuten lehdot, ovat kulutusherkkiä, joten virkistyskäytön ohjaaminen erityisesti rakentuvien alueiden läheisyydessä olevilla alueilla on kulumisen ehkäisemiseksi tarpeen. Uusien reittien sijoittuminen on suunniteltava kulutusherkimpiä ja arvokkaimpia alueita välttäen.

Maan muokkaamisen ja rakentamisen lisäksi elinympäristöjen luonnontilaa muuttavat nykyisin runsastuneet vieraslajit. Haitallisten vieraslajien juurenkappaleiden ja siementen leviäminen rakentuville alueille, ja rakentamisen jälkeen pihoilta ja puutarhoista luonnonalueille on tarpeen ehkäistä suunnitelmallisesti.

Vantaalla on runsaasti kalliopaljastumia. Pääosa Vantaan kallioista on kuitenkin kovia ja hitaasti rapautuvia kivilajeja, joiden alueella kasvillisuus on vähäistä. Paikallisesti esim. kalkkikalliota löytyy mm. Kakolanmäen ja Kalkkikallion luonnonsuojelualueilta. Avokallioalueilla virkistyskäyttö vaikuttaa herkästi hitaasti kehittyvään kasvustoon, kuten jäkäliin, jolloin avokallioalueet kuluvat herkästi paljaaksi. Vaikka luonnonympäristönä merkittävimpiä kalliokohteita on Vantaan alueella laajasti suojeltu, on pienialaisempien, kulutusherkkää kasvillisuutta käsittävien kallioalueiden säilyttäminen asutuksen keskellä hyvä huomioida ohjaamalla virkistyskäyttö merkityille reiteille. Metsässä polkujen ulkopuolella harrastettava lajit, kuten maastopyöräily, voivat nopeasti tuhota esim. kalliojäkälikön, jonka palautuminen on erittäin hidasta. Jo pieni käyttäjämäärä voi hävittää herkimmän kasvillisuuden. Suojelualueilla jäkäläkallioita on esim. Timmermalmin, Riipilänmetsän, Katinmäen, Högbergetin, Flatbergetin, Länsimetsän, Vestran Ahtimäkien ja Riipilänmetsän alueilla.

Maa- ja kallioperään kohdistuvat vaikutukset tapahtuvat rakentamisen aikana ja ovat luonteeltaan pysyviä. Paikallisten pinnanmuotojen huomioimisella tarkemmassa maankäytön suunnittelussa voidaan osittain lieventää maa- ja kallioperään kohdistuvia vaikutuksia. Kulutusherkillä alueilla, myös virkistyspaineen ohjauksella on merkitystä luontoarvojen säilymisen kannalta.

SUOSITUKSET

Tarkemmassa maankäytön suunnittelussa on tarpeen huomioida myös paikallisesti arvokkaat pienialaiset luonnontilaiset kohteet. Alueilla tehdään riittävät selvitykset tarkemman suunnittelun yhteydessä.

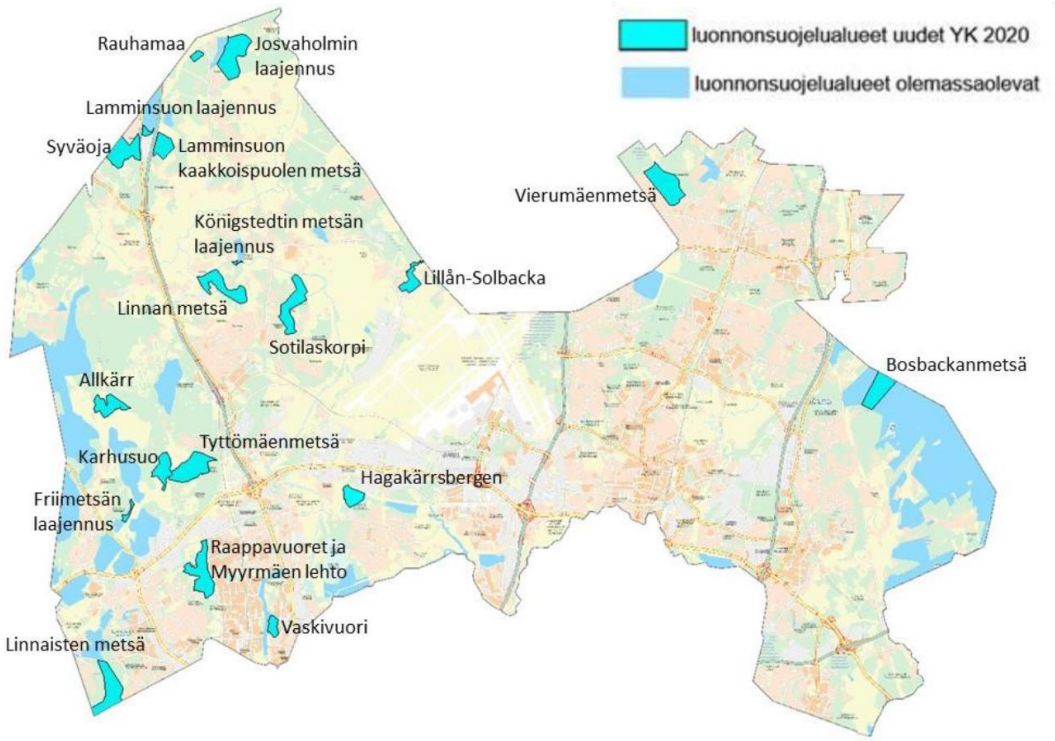
Virkistyskohteet on hyvä suunnitella ja toteuttaa etenkin kulutusherkkien alueiden läheisyydessä luontoarvot huomioiden jo ennen ympäristön rakentumista, koska herkimpien kohteiden luontoarvot kuluvat jo pienelläkin käyttäjämäärällä.

Vieraslajien torjumiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi olisi hyvä laatia erillinen toimintaohje.

7.2 Luonnonsuojelualueet, luo-alueet ja Natura-alueet

Uudessa yleiskaavassa on esitetty Vantaalle noin 1800 hehtaaria SL-alueita (suojelualueet ja suojelualuevaraukset). Suojelualueiden toteutuessa Vantaan kokonaispinta-alasta olisi suojelualueita yli 7 %.

Useat yleiskaavaluonnoksessa esitetyt luonnonsuojelualueet on esitetty yleiskaavassa 2007 luo-alueina. Kun ne muutetaan virallisiksi suojelualueiksi, on niillä vahvempi suojelustatus. Kaavassa esitettyjen suojelualuevarausten alueella tehtävät toimenpiteet vaativat maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaisen maisematyöluvan. ELY:n päätöksellä rauhoitettuja, luonnonsuojelulain 24§:n mukaisia suojelualueita koskevat päätöksen mukaiset rauhoitusmääräykset.

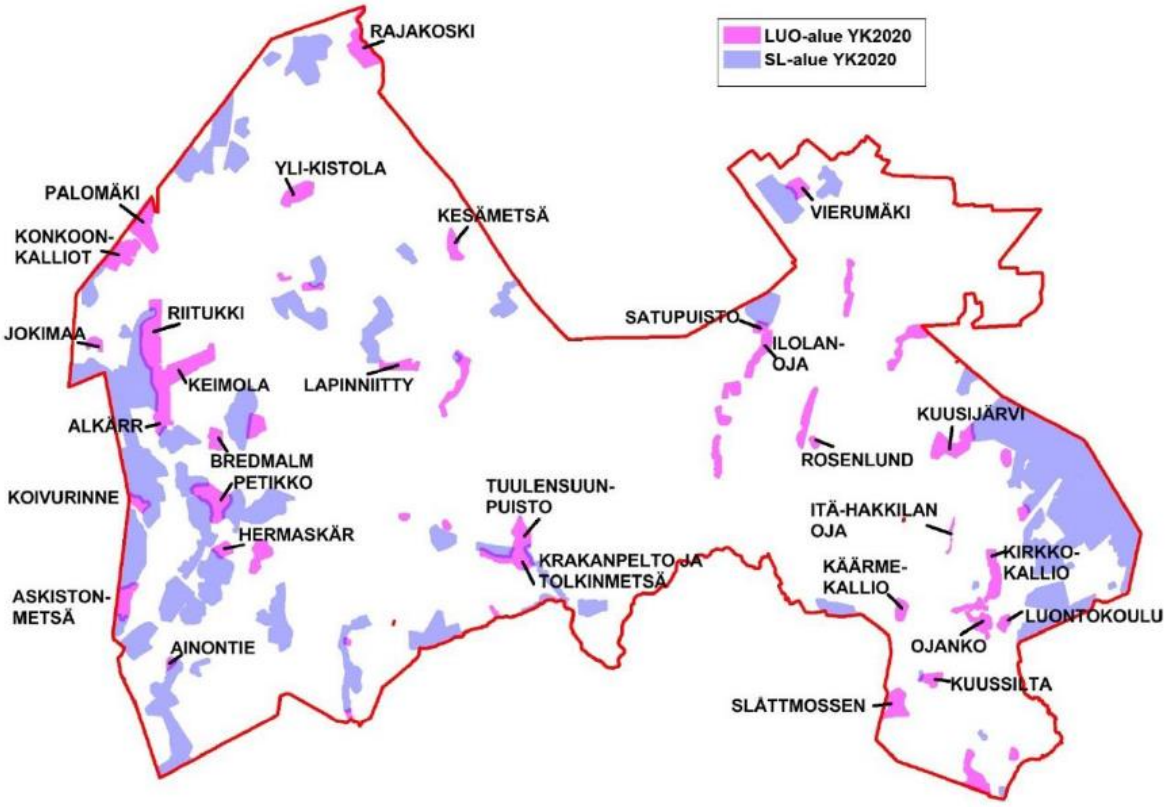
Kuva 10. Olemassa olevat suojelualueet ja uudet SL-alueet YK2020. (Kuvaote Vantaan yleiskaavan kaavaselostusluonnoksesta 2019)

Uudet suojelualueet käsittävät pääasiassa metsäympäristöjä, jotka edustavat monimuotoisia, varttuneita, vanhan metsän piirteitä omaavia havupuuvaltaisia kangasmetsiä. Metsien monimuotoisuutta ilmentävät mm. runsas lahopuusto ja monimuotoinen lajisto. Luontoarvoiltaan merkittävien metsäalueiden suojelulle on hyvät perusteet. Suurin osa Suomen uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti metsissä (31,2 %). Metsät ovat yhtenä elinympäristönä uhanalaisista lajeista lähes puolelle (43%) (Suomen lajien punainen lista 2019). Metsäisten suojelualueiden lisääminen ja suojelualuevaraukset tukevat uhanalaisen lajiston ja ekologisen verkoston kannalta merkittävien elinympäristöjen turvaamista tiivistyvän kaupunkirakenteen sisällä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat luo-alueet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä luo-alueita on esitetty Vantaan yleiskaavaluonnoksessa yhteensä noin 820 hehtaaria.

Vantaan luo-alueselvityksessä (luonnos 2019) on koottu Vantaan yleiskaavassa 2020 esitettävien uusien luo-alueiden perusteet. Rajausperiaatteet ovat perusteissaan samankaltaisia, kuin varsinaisten suojelualue-ehdotusten. Tarkastelussa on huomioitu alueen sisältämä merkittävä lajisto (uhanalaiset, silmälläpidettävät tai muuten huomionarvoiset lajit), merkittävät elinympäristöt, kuten METSO-inventoinnin kohteet sekä metsäsuunnitelmien arvometsäkuviot. Ehdotettuihin aluerajauksiin ovat vaikuttaneet kohteen kytkeytyneisyys samankaltaisiin luontotyyppeihin ja sijoittuminen ekologiseen verkostoon. Osa voimassa olevassa yleiskaavassa esitetyistä luo-alueista on uudessa yleiskaavaluonnoksessa esitetty SL-alueina. Tällainen kehityskulku on toivottavaa myös jatkossa, siten että luo-alueilla turvattavien luontoarvojen ja monimuotoisuuden kehitystä tuetaan päämääränä luonnonsuojelullisesti yhä rikkaammat aluekokonaisuudet.

Kuva 11. SL- ja luo-alueet YK2020, uudet ehdotetut luo-alueet nimettynä. (Kuvaote Vantaan luo-alueselvitysraportin luonnoksesta, huhtikuu 2019)

Luonnoksessa esitetyt uudet luo-alueet sijoittuvat pääosin VR- ja VL -alueille, päällekkäismerkintänä. Maanomistaja on velvoitettu hakemaan luo-alueilla tehtäville maisemaa muuttaville toimenpiteille maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n mukaista maisematyölupaa kuten myös VR-, VL- ja VU -alueilla. Luo-alueen kaavamääräys sisältää lisäksi kirjauksen: ”Alueen suunnittelussa, käytössä ja hoidossa tulee turvata alueen sisältämien erityisten luonnonarvojen säilyminen.” Tämä parantaa mahdollisuuksia tukea luo-aluerajausten avulla olemassa olevan suojelualueverkoston suotuisaa kehitystä sekä ekologisten yhteyksien ja luontoarvojen säilymistä.

Maankäytön muutokset luonnonsuojelualueiden ja luo-alueiden läheisyydessä

Tässä kappaleessa on tarkasteltu toisiinsa kytkeytyviä suojelualuekokonaisuuksia ja niiden ympäristöön kohdistuvaa maankäyttöä. Kaikkia Vantaan suojelualueita ei ole kuvattu erikseen, vaan kappaleeseen on poimittu kohteet, joiden osalta joko suojelualueiden lisäämisen ja laajentamisen taikka maankäytön vaikutuksia on ollut tarpeen tuoda esiin.

Luonnonsuojelualueet:

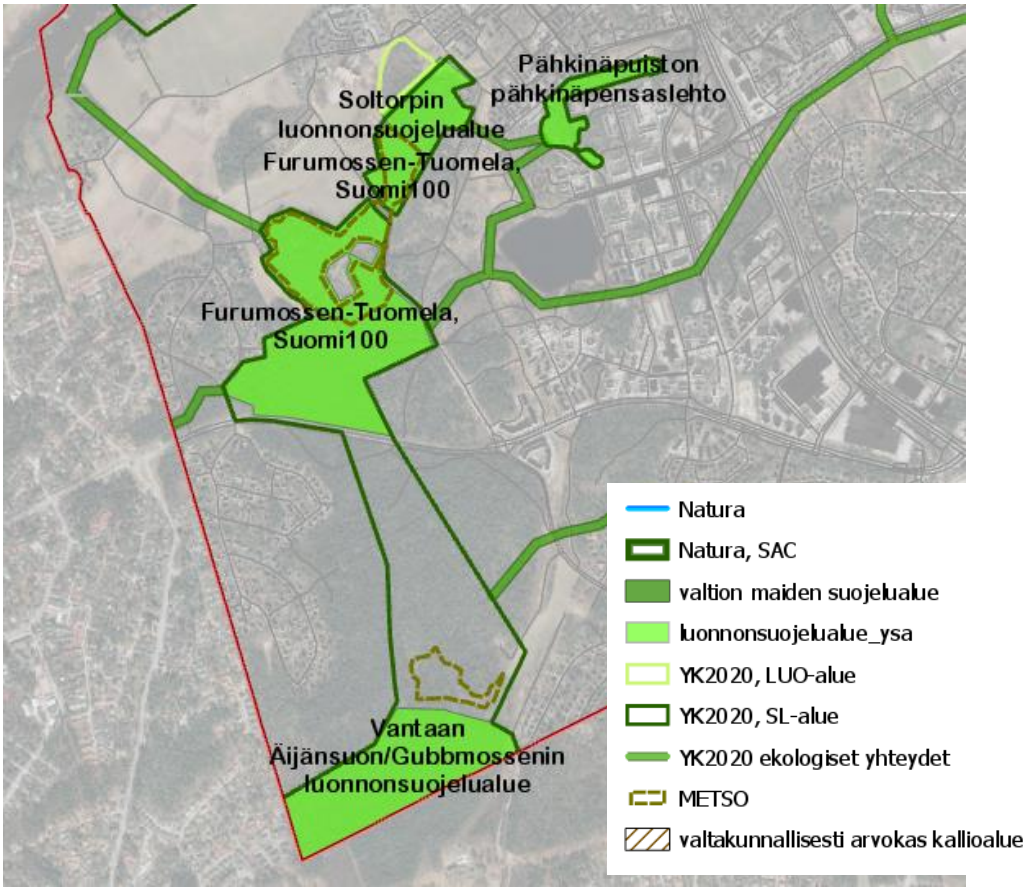
Soltorpin luonnonsuojelualue, Furumossen-Tuomela ja Äijänsuon/Gubbmossenin luonnonsuojelualue, Linnaistenmetsä ja Pähkinäpuiston pähkinäpensaslehto

Soltorpin ja Furumossen-Tuomelan alueet on metsien monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita, joilla on lehtoa, vanhaa metsää, runsas lahopuusto sekä niittyä. Soltorp on metsäinen mäki, joka on suurelta osin vanhaa metsää. Ylispuustona on yli 100 vuotiaita kuusia. Kasvillisuus on valtaosin lehtomaisen kankaan ja lehdon kasvillisuutta. Alue on myös linnustoltaan arvokas. Alueella on jalopuista vaahteraa ja tammea ja metsän rajalla on myös niittyaluetta. Furumossen on kohosuota.

Äijänsuo/Gubbmossen ja lisättävä Linnaistenmetsä ovat suoluonnon ja metsien monimuotoisuuden kannalta suojelunarvoisia kohteita. Gubbmossen on keidas- eli kohosuo, jonka reunaosat ovat korpia. Linnaisten metsän ympäristössä on myös kaavaluonnoksessa VL-alueeksi osoitettua yhtenäiseen metsäalueeseen sisältyvää aluetta. Osa hoitoluokituksessa arvometsiksi luokitellusta metsäalueesta sijoittuu VL-alueille. Osin AP-alueelle sijoittuville metsäalueille on rajattu myös lahokaviosammalen esiintymisalue.

Pähkinäpuisto on pähkinäpensaslehto, joka kiertää kallioista mäkeä asutuksen keskellä. Alue on yhteydessä Lammaslampea ympäröivien viheralueiden kautta muihin suojelualueisiin.

Suojelualuerajauksia esittävissä kuvissa on eritelty valtion maalla olevat sekä yksityisellä maalla olevat (selitteessä ysa) suojelualueet. Yksityisellä maalla olevista ysa-alueista pääosa sijoittuu Vantaan omistamalle maalle.

Kuva 12. Vantaan lounaiskulman suojelualuekokonaisuus

Suojelualueet muodostavat Vantaan lounaiskulmaan suojelualuekokonaisuuden. Alueet rajautuvat pääosin viheralueisiin (VL) ja osin myös pientalovaltaisiin asuinalueisiin. Kaavassa aluekokonaisuutta täydennetään Furumossen-Tuomelan ja Äijänsuon/Gubbmossenin välisellä metsäalueella, joka muodostaa Linnaisten metsä -suojelualueen. Uudella ehdotetulla suojelualueosalla on kangasmetsiä, lehtoja sekä pienialaisia korpi- ja kalliometsiä. Kohteella on runsas kääpälajisto sekä mm. liito-oravaa ja lahokaviosammalta. Suojelualuekokonaisuuden luoteiskulmaan kytkeytyy, kaavassa uutena osoitettu, Ainontien luo-aluerajaus.

Kuva 13. Vantaan lounaiskulman suojelualuekokonaisuus ja metsäalueen muutokset rakentumisen myötä (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

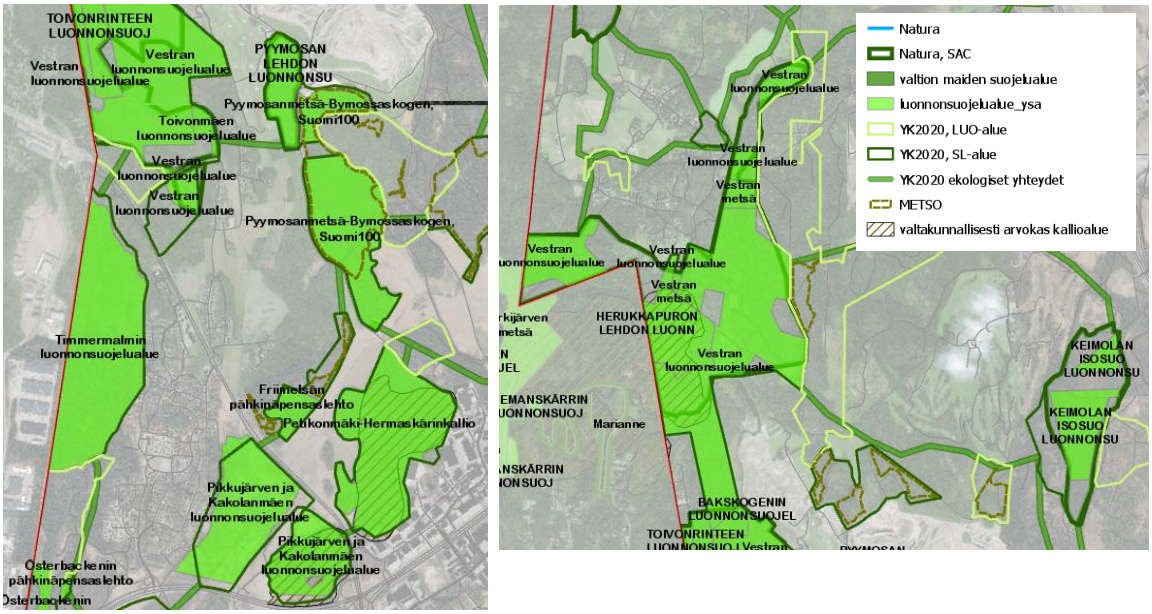
Linnaisten metsän suojelualueen esittäminen kaavassa on Lounais-Vantaan metsiensuojelun kannalta merkittävää. Kohde yhdistää nykyiset suojelualueet kokonaisuudeksi ja turvaa tiivistyvän rakentamisen keskellä yhtenäisen luonnonmetsäalueen, joka muodostaa alueelle merkittävän luonnon ydinalueen osana Vantaan ekologista verkostoa.

<u>Pikkujärven-Kakolanmäen luonnonsuojelualue, Friimetsä, Pyymosanmetsä, Pyymosanlehto, Petikonmäki-Hermaskärinkallio</u>

Kakolanmäki on valtakunnallisesti merkittävä kallioaluetta, jolla on mm. ketoalueita ja lehtoja. Pikkujärvi on umpeenkasvava matala järvi, joka on eri luhtasoiden vallitsema ja merkittävä lintukosteikko. Alueen länsireunassa on korpialue ja aluetta reunustavaa lehtoa. Friimetsän alue käsittää pähkinäpensaslehtoa ja runsaslahopuustoista metsää.

Petikonmäki-Hemaskärinkallio on erilaisten luonnonympäristöjen kalliojyrkänteiden, monimuotoisten metsien ja pienialaisten soiden muodostama luontokokonaisuus. Pyymosanmetsä käsittää metsien monimuotoisuuden kannalta merkittäviä ympäristöjä: lehtoa, kallioita ja suota.

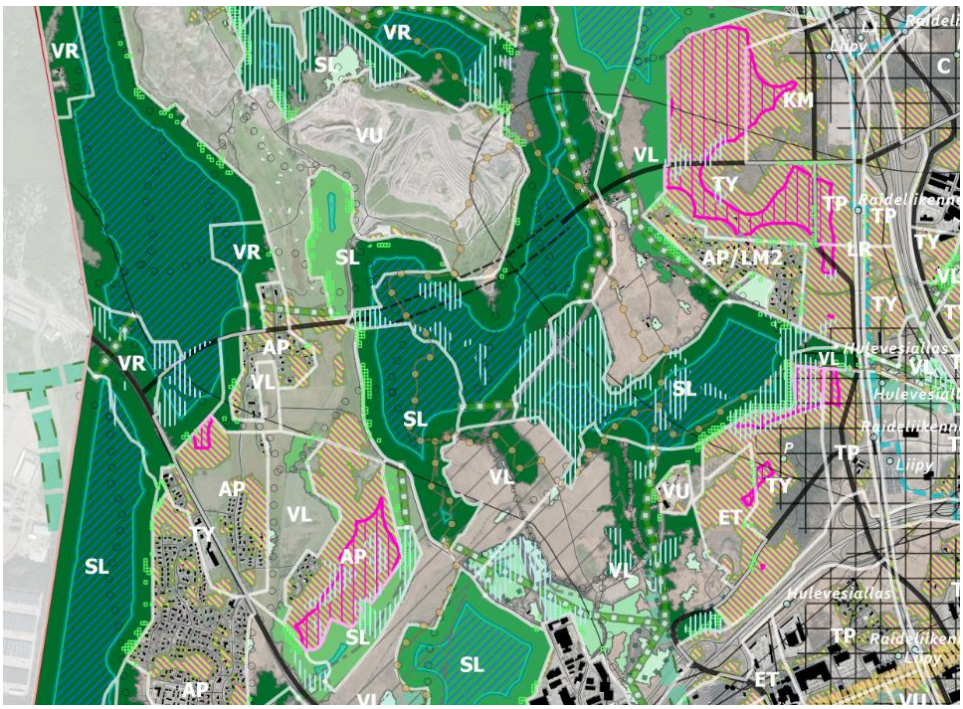
Suojelualueet muodostavat kokonaisuuden, jota yhdistää keskelle jäävän peltoaukean VL-alue. Yleiskaavassa on osoitettu uudet Karhusuon ja Tyttömäen metsän suojelualuevaraukset, jotka laajentavat suojelualuekokonaisuutta Pyymosan itäpuolella. Alueet käsittävät METSO-kriteeristön täyttäviä metsäalueita. Suojelualueita kytkee toisiinsa, niiden väliselle retkeily- ja ulkoilualueelle (VR), osoitettu Petikon luo-alue. Petikon aluetta täydentää sen pohjoisosassa myös Hermaskärin luo-alue. Friimetsän suojelualuetta on laajennettu koilliseen pellonreunametsään (METSO-kohde). Laajennusosa vahvistaa yhteyttä Pyymosanmetsän suuntaan. Aluekokonaisuuden pohjoisosa rajautuu golfkenttä- ja maanläjitysalueisiin, jotka on kaavassa merkitty viheralueiksi (VU). Nykytilassa maanläjitysalue muodostaa katkoksen Pyymosanmetsän, Pyymosan lehdon ja kaavassa osoitetun uuden suojelualuerajauksen Alkärrin välille. Alueen tulevaisuuden käyttö vaikuttaa näiden suojelualueiden kytkeytyneisyyden kehityssuuntaan.

Kuva 14. Vantaan länsiosa Petikon – Vestran alueen nykyisiä suojelualueita ja yleiskaavaluonnoksen SL- ja luo-alueiden rajat

Friimetsän suojelualueen luoteis- ja pohjoispuoliselle nykyiselle metsäalueelle on osoitettu pientalovaltainen asuntoalue (AP). Metsäalueen kavetessa voi suojelualueelle suuntautuva reunavaikutus ja virkistyspaine vaikuttaa kohteen luonnontilaan. Asuinalueen rakentamisen ratkaisut on syytä miettiä siten, että suojelualueiden suojeluarvot eivät häviä tai heikenny. Koska Friimetsän SL-alueen laajennusosa on melko kapea, muodostuu uusi reunavaikutus helposti merkittäväksi. Rakentamisen ja SL-alueen välillä olisi hyvä säilyttää metsäinen suojaviheralue, tämä tukee myös suojelualueiden kytkeytyneisyyden säilymistä.

Myös uuden Tyttömäenmetsä SL-aluevarauksen eteläpuolella on arvometsäksi luokiteltua aluetta jäämässä rakentuville TY ja TP -alueille. Rakentuvaksi osoitettu alue rajautuu alueelle, jolla on vanhaa puustoa, joka sietää reunavaikutusta huonosti. Tyttömäen eteläpuolisen metsän laajempaa säilyttämistä SL rajauksella tai VL-alueena olisi hyvä tarkastella.

Kuva 15. Vantaan länsiosa Petikon – Vestran alueen suojelualueet ja yleiskaavaluonnoksen muutospaine (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Österbackenin pähkinäpensaslehto, Timmermalmin, Vestran, Toivonrinteen, Bakskogenin, Toivonmäen, Herukkapuron lehdon ja Vestran metsä luonnonsuojelualueet

Österbackennin alueella on kahdelle rinteelle sijoittuvaa pähkinäpensaslehtoa. Lehtorinteiden välillä on puronvarsilehtoa. Lahopuustoa on runsaasti. Timmermalmin alueella on pohjois-eteläsuuntainen kallioselänne, jota reunustavat kuusivaltaiset rinnemetsät sekä laaksonpohjan puronvarren suo- ja lehtoalueet. Alueella on myös tervaleppäkorpea, muita korpityyppejä ja kosteaa lehtoa sekä runsaasti lahopuuta. Alueella esiintyy myös liito-oravaa.

Vestra koostuu useasta erillisestä alueesta, jotka käsittävät laajalti luonnontilaisen kaltaisia metsäalueita. Metsä- ja kallioalueiden lisäksi alueilla on erityyppisiä soita. Alueilla on myös arvokas linnusto sekä liito-oravaa. Toivonrinteen suojelualueella on kuusivaltaista korpea, lehtorinteitä sekä kallioalueita. Bagskogen suojelee monimuotoisen metsäalueen. Herukkapuro on edustava lehto, joka ympäröi purolaaksoa. Alueella on myös jyrkkiä kalliorinteitä. Kohde on merkittävä liito-orava-alue ja linnustollisesti arvokas.

Alueet muodostavat Vantaan länsirajalle pohjois-eteläsuuntaisen suojelualuekokonaisuuden, Kehä III:n pohjoispuolella. Vestran metsäalueiden kautta on myös yhteys Espoon alueen suojelualueille (Kurkijärven metsä ja Tremanskärr). Suojelualueketjun väleille on osoitettu pääasiassa VR-alueita, joille on osoitettu myös useita uusia aluekokonaisuutta ja niiden kytkeytyneisyyttä täydentäviä luo-alueita: Askiston metsät, Koivurinne, Riitukki, Keimola ja Allkärr. Kolme viimeksi mainittua muodostavat kokonaisuuden, jotka kytkevät Alkärrin suojelualuevarauksen aluekokonaisuuteen.

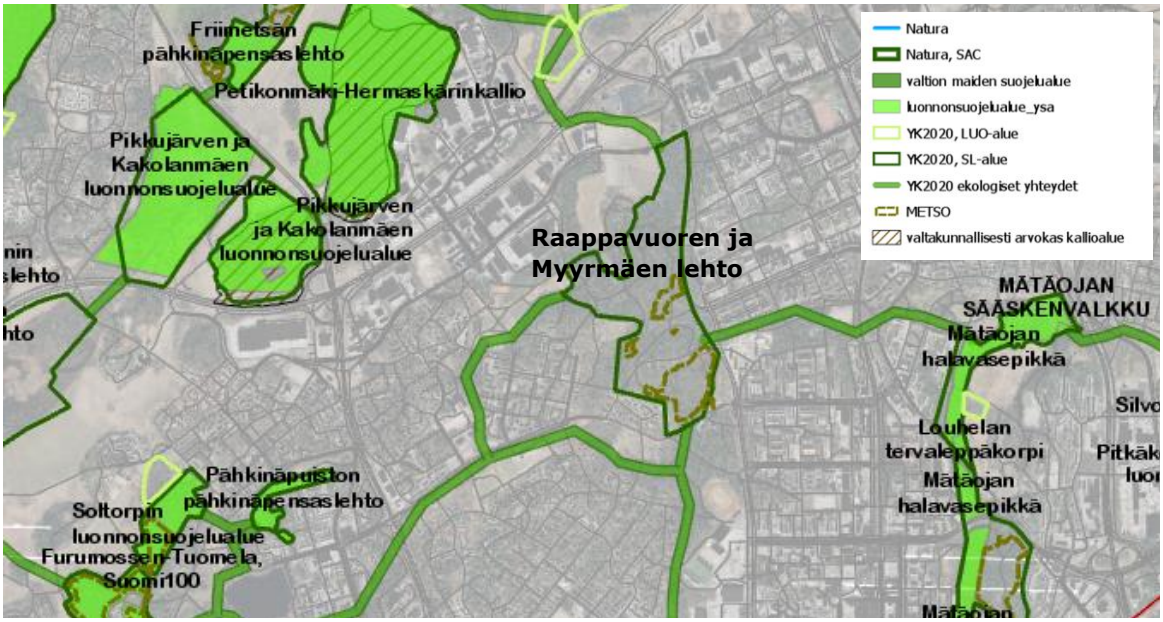
Kuva 16. Herukkapuron – Vestran alueen suojelualueet ja yleiskaavaluonnoksen muutospaine (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Herukkapuron lehdon ja Vestran luonnonsuojelualueiden läheisyyteen rajautuu kaavassa pientalovaltainen asuntoalue (AP). Vastaava alue on jo yleiskaavassa 2007. Uudessa yleiskaavassa olisi hyvä harkita AP-alueen kaventamista itäosasta, jossa on vielä laajasti rakentumatonta metsää suojelurajauksen ulkopuolella. Metsäkaistaleen voisi osoittaa esimerkiksi virkistysalueeksi. Myös suojelualueille osoitettujen virkistys- ja ratsastusreittien vaikutuksia on tarpeen selvittää tarkemmassa suunnittelussa, mikäli uusia reittejä suunnitellaan.

Raappavuoren ja Myyrmäen lehto (Uusi suojelualue)

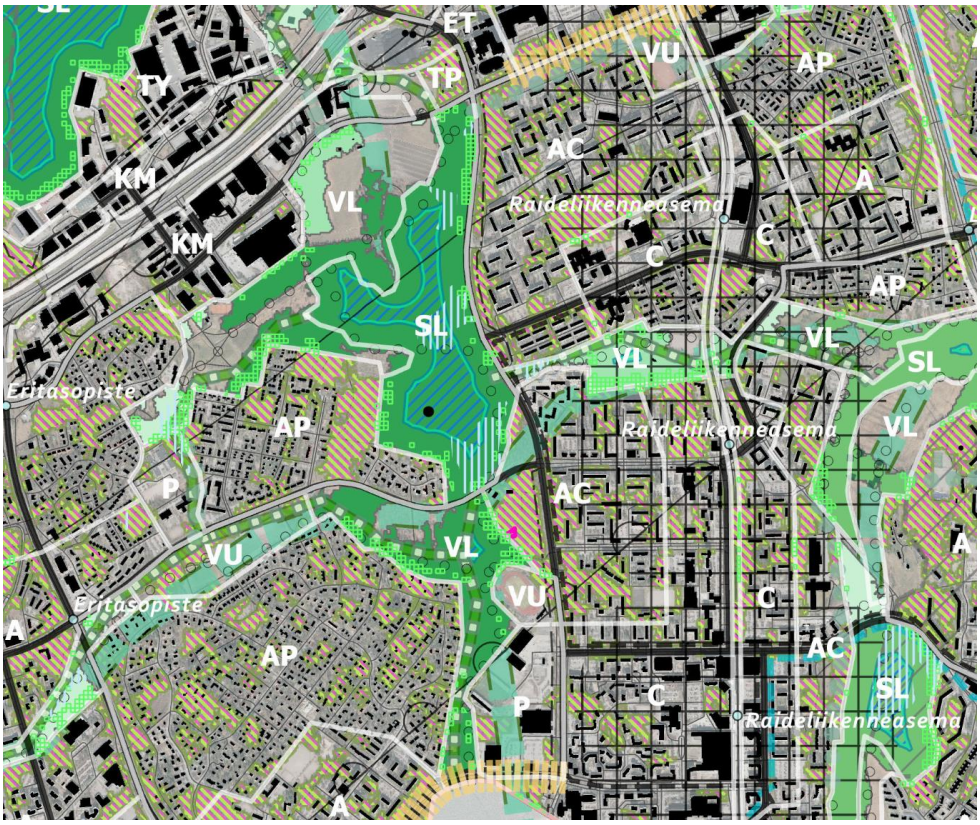
Alueet muodostavat maakunnallisesti arvokkaan metsäisen luonnon ydinalueen, joka on Lounais-Vantaan alueella tiiviin taajamarakenteen keskellä ainoita laajempia metsäalueita. Alue kytkeytyy

idän Mätäojanlaakson ja lännen Soltorpin suojelualueisiin sekä Kehä III:n pohjoispuolen metsäalueisiin. Alueella on lehtolaikkuja, runsaasti lahopuustoa ja paikoin iäkästä puustoa. Alueilla on arvokasta kasvi- ja kääpälajistoa, METSO I ja II -luokan kriteerit täyttäviä metsäalueita sekä liito-oravaa ja lahokaviosammalta.

Kuva 17. Raappavuoren – Myyrmäen lehdon SL-varauksen sijoittuminen ja kytkeytyminen

Alueelle on osoitettu uusi luonnonsuojelualue, joka turvaa Myyrmäen ja Martinlaakson tiivistyvien taajamien länsipuolella olevan monimuotoisen metsäalueen. Alueen kytkeytyneisyyden säilyttäminen muihin metsä ja suojelualueisiin on kavenneiden viher- ja virkistysalueiden muodostamien yhteyksien varassa. Alue on ainoa laajempi metsäalue Kehä III:n eteläpuolella Tuomelan metsäalueen ja Silvolan tekojärven itäpuolisten metsäalueiden välillä. Metsäalueen suojelu on merkittävä paikallisen ekologisen verkoston laadun kannalta. Sen heikentyvä kytkeytyneisyys ja virkistyskäytön ja ympäröivän rakentamisen paine tuovat merkittäviä muutospaineita alueelle.

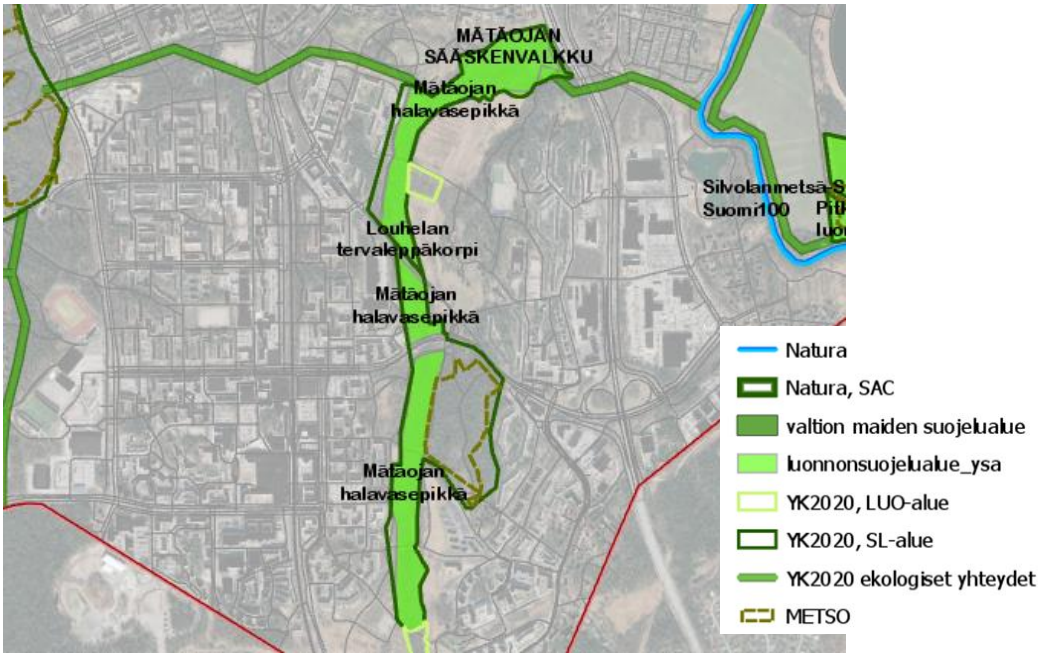

Kuva 18. Raappavuoren ja Myyrmäen lehto suojelurajaus ja yleiskaavaluonnoksen muutospaine (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Alueelle kohdistuu jo nykytilassa merkittävä virkistyskäyttöpaine. Raappavuoren metsän reuna-alueet ovat myös kärsineet myrskytuhoista. Alueen luontoarvojen säilyttämisen kannalta on tärkeää säilyttää toimivat virkistysaluereitistöt. Alueen läheisyydessä on myös kouluja, jotka hyödyntävät aluetta mm. suunnistusharjoituksissa. Alueen eteläpuolelle on osoitettu katuyhteys Luhtitieltä Raappavuorentielle, joka leventää katkosta metsäisessä yhteydessä ja lisää suojelualueelle kohdistuvaa liikenteen häiriötä. Tämä voi vaikuttaa myös virkistyskäyttöpaineen suuntautumiseen alueella.

Mätäoja ja Vaskivuori (uusi suojelualue)

Mätäojan suojelualueella on pajuluhtaa, suota, purouomia ja avovesilampareita. Alueella esiintyy merkittävää lajistoa, kuten erityisesti suojeltava sääskenvalkku ja halavasepikkä. Alue on myös linnustollisesti arvokas.

Kuva 19. Mätäojan suojelualueet ja kytkeytyneisyys, sekä yleiskaavan SL-aluevaraus

Mätäojan suojelualuetta täydentää kaavassa esitetty uusi Vaskivuoren suojelualuevaraus, joka käsittää METSO-kriteerit täyttävää metsäaluetta. Mätäoja on lajistoltaan merkittävä suojelualue ja sen merkitys tiiviin rakentamisen ympäröimänä myös ekologisena yhteytenä on huomattava. Kapean suojelualueen täydentäminen laajennusosalla on hyvä lisäys ekologisen käytävän kannalta. Mätäojan suojelualueen kytkeytyminen Hämeenlinnanväylän itäpuolen alueelle on nykytilassa heikko.

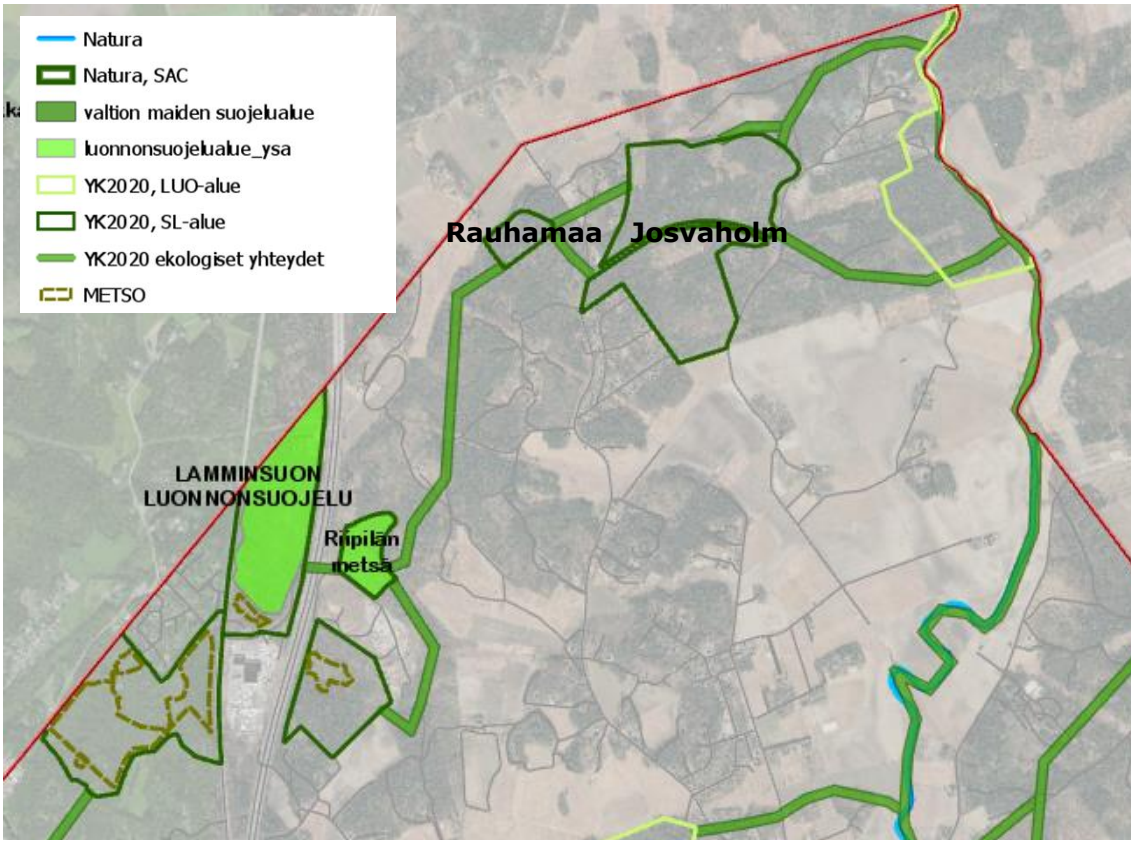
Alueen jatkosuunnittelussa on suositeltavaa esittää kohteeseen ekologisen yhteyden kehittämistarve. Kapea alikulku muodostaa ainoan väylän läpäisevän ekologisen yhteyden Kehä III:n eteläpuolella Vantaalla. Yhteyden merkitystä korostaa tulevaisuudessa myös Helsingin puolelle suunniteltava Kuninkaantammen liittymä.

Lamminsuo ja laajennusosa sekä uudet suojelualuevaraukset Syväoja sekä Lamminsuon kaakkoispuolen metsä

Lamminsuon alueella on erilaisia korpisoita, avosuota sekä lettosuo. Alueella on myös kalliojyrkänne, lehtoja ja Lamminsuonojan puro. kohde on kasvillisuudeltaan arvokas ja ainoa uhanalaisen punakämmekän kasvupaikka Vantaalla. Alueella on myös liito-oravaa.

Luoteis-Vantaalle Hämeenlinnanväylän ympäristöön osoitetut suojelualuevaraukset ja Lamminsuon suojelualue muodostavat ekologisten yhteyksien ja mm. liito-oravan kannalta merkittävän aluekokonaisuuden. Alueiden kytkeytyneisyys on heikentynyt erityisesti Hämeenlinnanväylästä johtuen. Ekologisen yhteyden kehittämisen ja alueiden lajiston elin- ja liikkumismahdollisuuksien turvaamisen kannalta näiden suojelualueiden osoittaminen on erittäin hyvä. Uuden maantien 152 (Kehä IV) toteutuessa yhteydet pohjoiseen heikentyvät, mikä korostaa näiden suojelualueiden

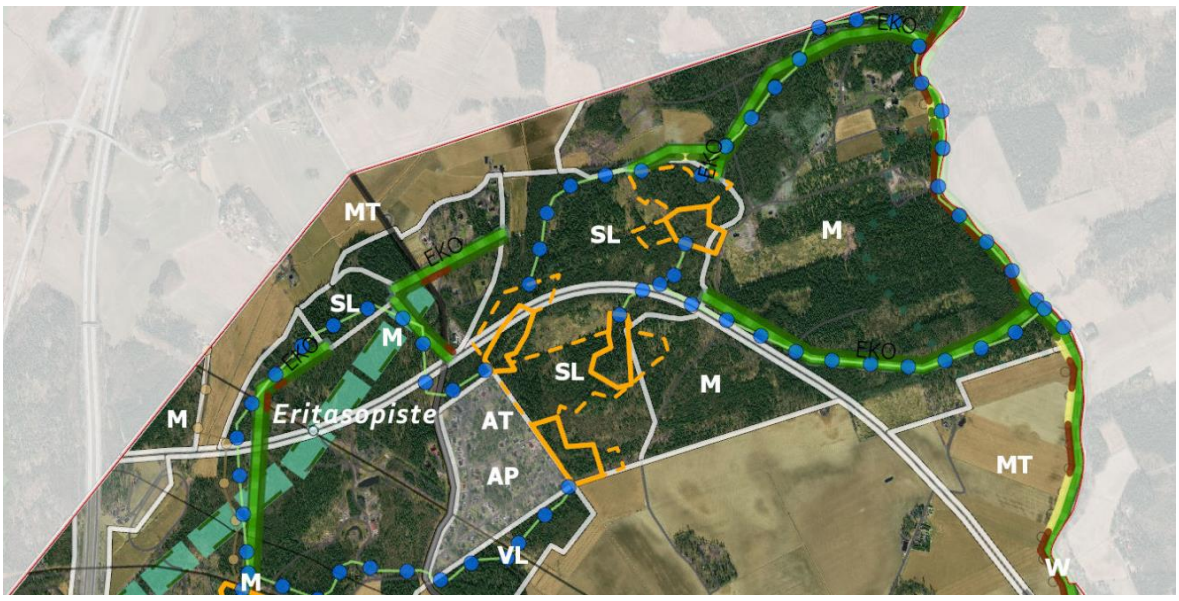
merkitystä. Luoteis-Vantaa on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jossa laajat peltoaukeat pirstovat metsää. Rajaseudulle sijoittuvien metsäisten suojelualueiden merkitys korostuu seudullisten ekologisten yhteyksien rungon osana sekä monimuotoisten metsien lajiston elinympäristöjen ja kulkuyhteyksien säilyttäjänä.

Kuva 20. Josvaholmin ja Rauhamaan yleiskaavan SL-aluevarausten sijoittuminen ja kytkeytyneisyys

Josvaholm ja laajennus, sekä uusi suojelualuevaraus Rauhamaa

Luoteis-Vantaan pohjoisimmassa osassa Josvaholmin SL-rajausta on esitetty laajennettavaksi huomattavasti. Alueella on arvokasta metsäluontoa, mm. arvokas korpipainanne ja liito-oravan elinympäristöä.

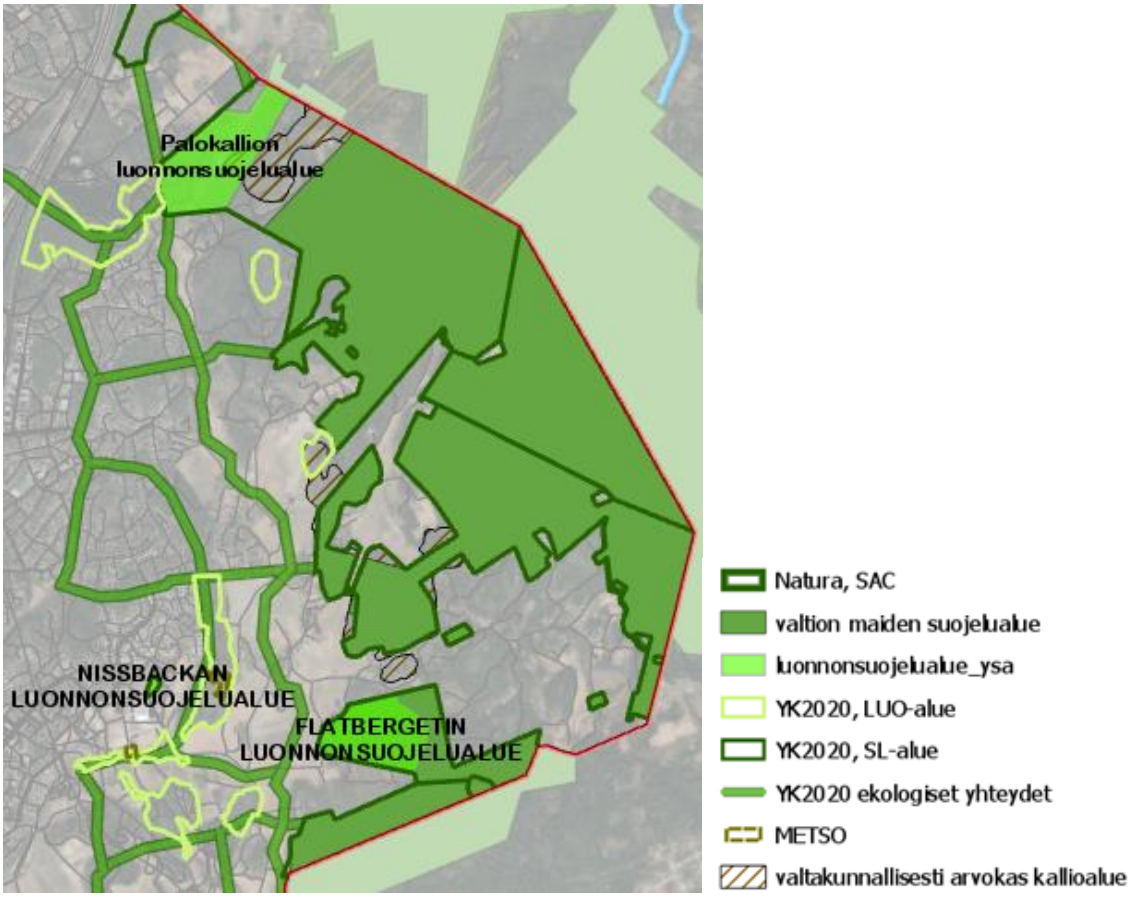

Kuva 21. Josvaholmin alueen ja läheisten liito-orava-alueiden sekä ekologisten yhteyksien muutospaine yleiskaavaluonnoksen Kehä IV:n (Mt152) linjauksen kohdalla (kuvaote liitteestä 8, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Josvaholmin SL-alueen halki on osoitettu uuden tieyhteyden Mt152 varaus. Tieyhteyden sijoittuminen suojelualueen kanssa päällekkäin on ongelmallista, sillä tiealueen rakentaminen heikentää alueen luontoarvoja, erityisesti kosteita ympäristöjä ja yhtenäisiä metsäisiä elinympäristöjä. Tie muodostaa uuden, koko suojelualuevarauksen halkovan katkon metsäympäristöön ja reunavaikutusalueen ja laajan liikenteen häiriölle altistuvan vyöhykkeen suojelualueelle. Alueiden välinen kytkeytyneisyys heikkenee. Tielinja pirstoo myös alueella esiintyvän liito-oravan elinympäristöverkostoa.

Bosbackan metsä (uusi suojelualue)

Suojelualuevaraus on metsäalue, joka sijoittuu Sipoonkorven kansallispuiston alueen ja Palokallion suojelualueen väliselle metsäkaistaleelle, sitoen alueet Vantaan itärajalla yhtenäiseksi suojelukokonaisuudeksi. Sipoonkorpeen kytkeytyvät suojelualueet muodostavat huomattavan laajan yhtenäisen metsäalueen, olematta erillisiä ulokkeita. Sipoonkorvella on kaupunkialueen tuntumassa säilytettävänä laajana metsäalueena seudullinen ja maakunnallinen merkitys ekologisen verkoston luonnon ydinalueena. Suojelemalla pirstaleisesti suojeltujen alueiden välille jääviä alueita voidaan tässä tapauksessa yhtenäistää hyvin laajaa metsäaluekokonaisuutta ja vähentää reunavaikutusta sen sisemmissä osissa, eli Bosbackan metsän suojelulla on merkittävä alaansa laajempi vaikutus.

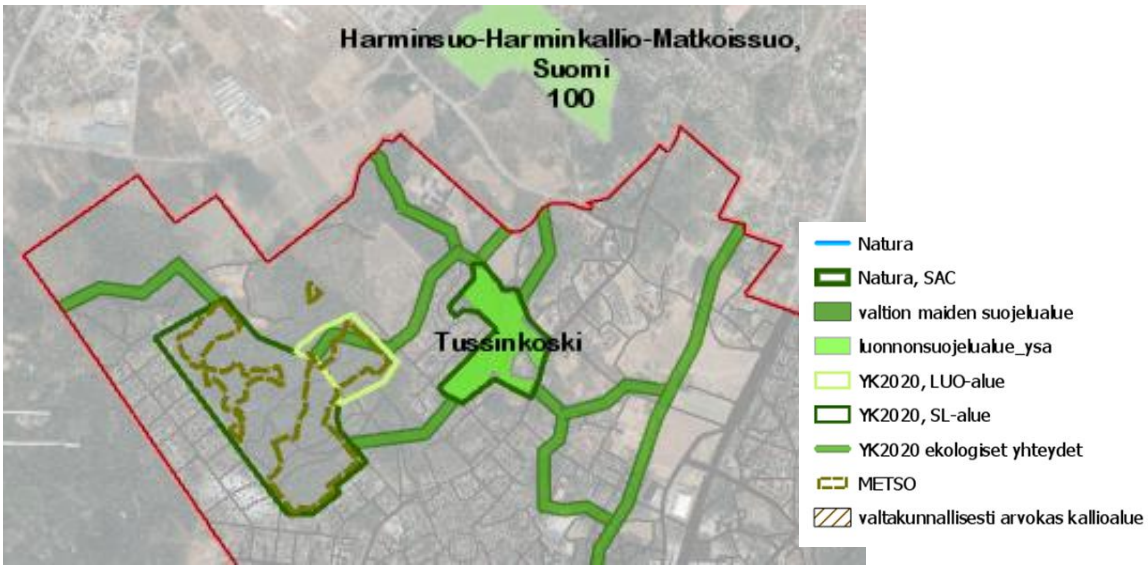

Kuva 22. Sipoonkorven kansallispuiston ja sen länsipuolella olevien SL- ja luo-alueiden sijoittuminen ja kytkeytyneisyys

Sipoonkorven ja Bosbackan suojelualueiden muodostamaa kokonaisuutta täydentävät niiden länsipuolelle osoitetut luo-alueet, joista uusia aluerajauksia ovat Kuusijärvi, Kirkkokallio, Ojanko ja Luontokoulu.

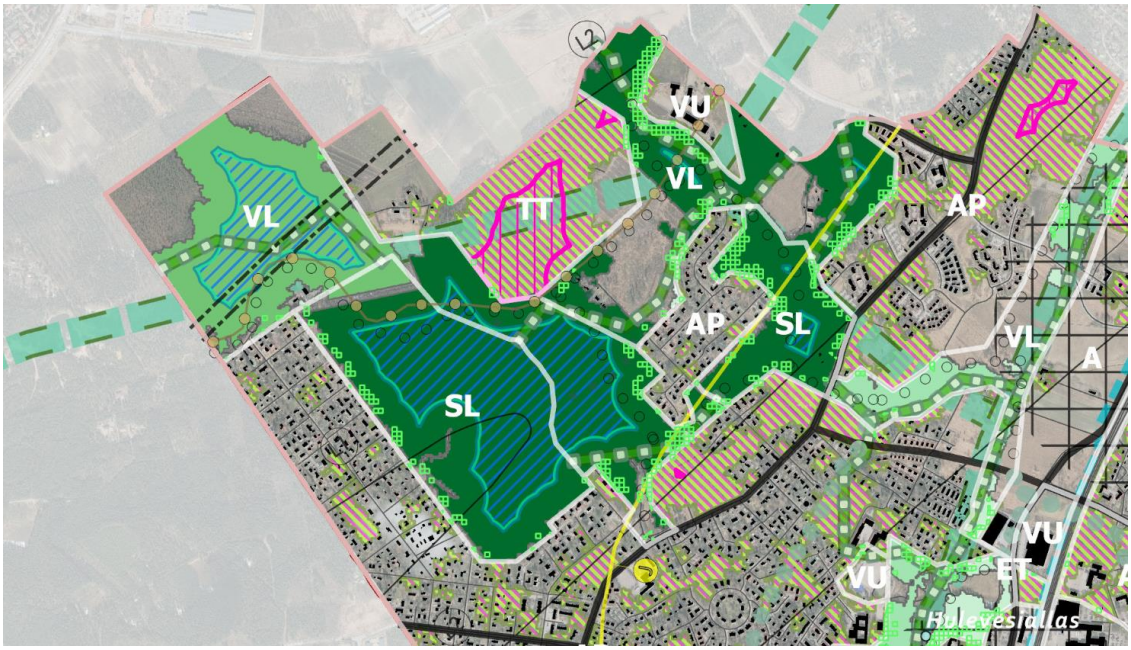
Tussinkoski ja Vierumäen metsä (uusi luonnonsuojelualue)

Vierumäen alueelle on osoitettu uusi suojelualuevaraus, joka käsittää korpi- ja lehtokorpialueita. Alue kytkeytyy viheralueiden (VU ja VL) kautta Tussinkosken luonnonsuojelualueeseen.

Kuva 23. Vierumäen ympäristön SL- ja luo-alueiden sijoittuminen ja kytkeytyneisyys

Vierumäen metsä suojelualuevarauksen pohjoispuolella on kaavassa kaistale VL-aluetta. Nykyisten metsäalueiden muodostamaa kokonaisuuttaa kaventaa kaava-alueen pohjoisrajalta VL-alueelle työntyvä TT-aluevaraus. Alueelta suojellaan merkittävä kokonaisuus, jonka ympärillä on myös VL-aluetta. TT-alue kuitenkin kaventaa yhtenäistä metsää nykyisestä. Tussinkosken itäpuolen AP-alue hävittää Vantaan koilliskulman pienemmän metsäalueen. Näiden alueiden rakentuminen heikentää suojelualueiden kytkeytyneisyyttä, eli ekologista yhteyttä.

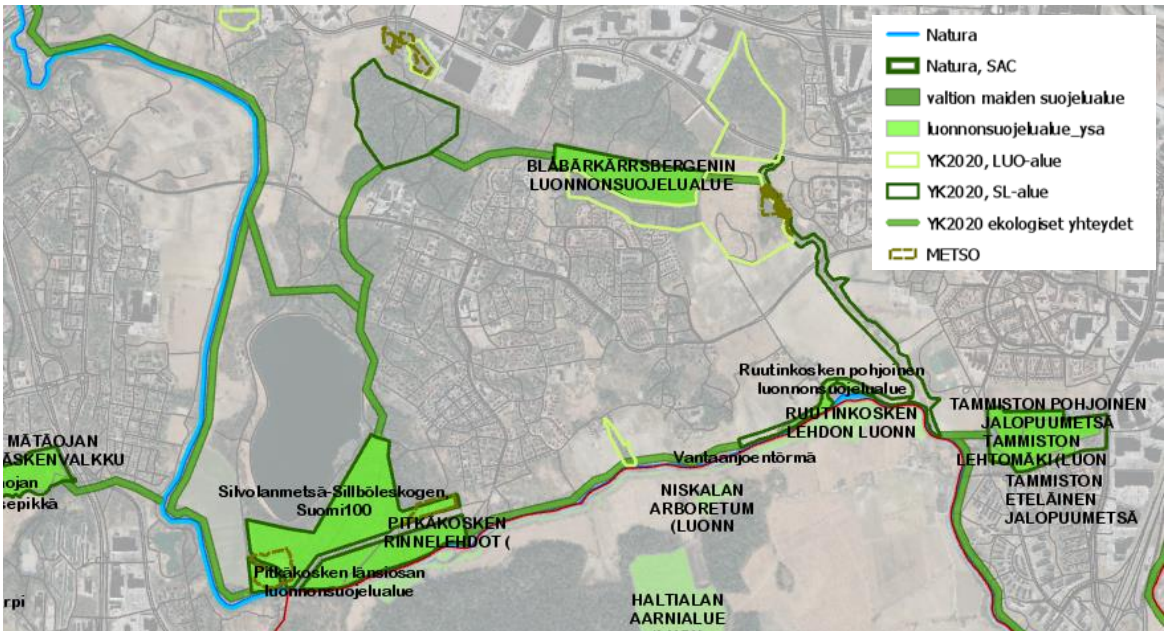
Kuva 24. Vierumäen ympäristön suojelurajaukset ja yleiskaavaluonnoksen muutospaine (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Läntisten ja itäisten laajempien suojelualuekokonaisuuksien lisäksi, muualla Vantaalla on erillisiä suojelualuerajauksia ja täydentäviä luo-rajauksia, joita on pyritty kytkemään toisiinsa ekologisessa verkostossa. Kavenneilla yhteysalueilla kaikki esitetyt SL- ja luo-aluevaraukset ovat perusteltuja. Lisätyistä suojeluvarauksista huolimatta ovat Vantaan keskiosien ekologisen verkoston luonnonalueet huomattavan kapeita ja vaativat tarkemmassa suunnittelussa monin paikoin erityistä huomiota, jotta alueiden kytkeytymistä muihin luonnonalueisiin ei kokonaan menetetä.

<u>Silvolanmetsä, Pitkäkosken rinnelehto, Ruutinkosken suojelualueet, Krakanojan suojelualuevaraus ja Blåbärskärrbergenin suojelualue ja Hagakärrsbergenin suojelualue (uusi)</u>

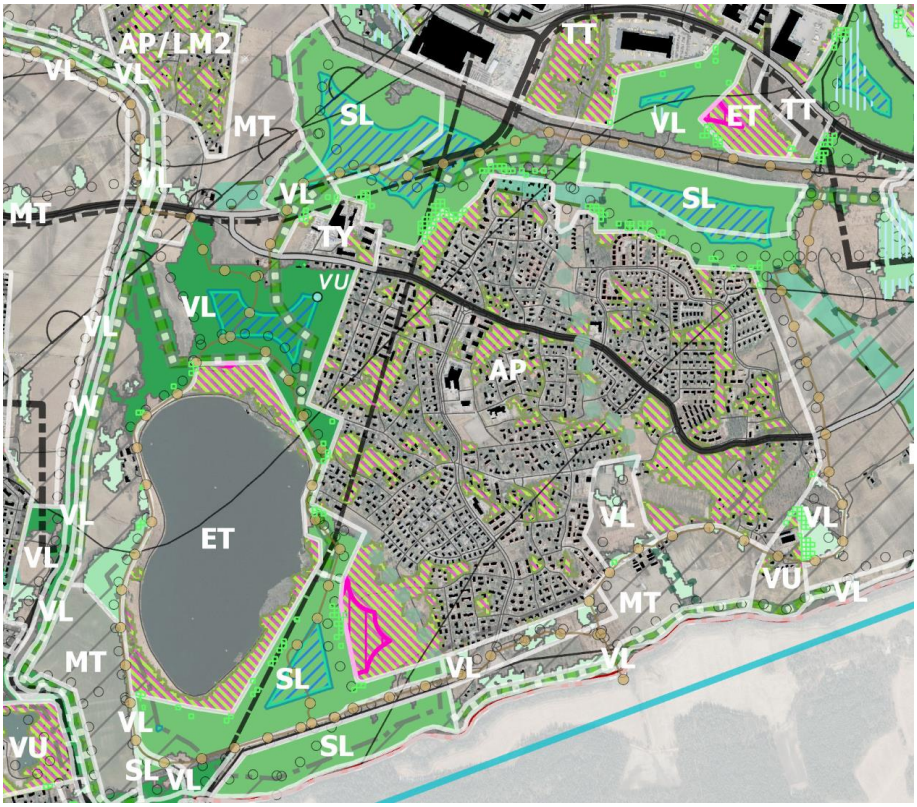
Silvolan metsä kytkeytyy Vantaanjoen pohjoispuolella Pitkäkosken rinnelehdot suojelualueeseen. Yli kilometrin mittaista Pitkäkoskea reunustavat jyrkät rantatörmät, pähkinäpensas- ja rantaleh-

dot, sekä iäkkäät kuusikot. Alue on kasvistoltaan ja linnustoltaan arvokas. Ruutinkosken suojelualueella taas, kosken suvantoaluetta reunustavat rantaniityt ja lehdot. Ruutinkosken alapuolella Vantaanjokeen laskee Krakanoja, joka on maakunnallisesti arvokas meanderoiva puro. Krakanoja on pohjavesivaikutteinen ja sitä ympäröivät rehevä kasvillisuus ja lehtoalue sekä alajuoksulla niittyjä. Blåbärkärrsbergenin suojelualue on osa laajempaa Tolkinmetsää. Alueella on kallioalueita ja kalliomänniköitä sekä kuusivaltaista metsää.

Kuva 25. Lentokentän ja Aviapoliksen eteläpuolisten SL- ja luo-alueiden sijoittuminen ja kytkeytyneisyys

Krakanojan SL-varauksen ja Blåbärkärrsbergenin suojelualueen välille on osoitettu uusia luo-alueita, Tuulensuunpuisto, Krakanpelto ja Tolkinmetsä. Alueiden länsipuolella on uutena SL-aluevarauksena Hagakärrsbergen. Alueiden välillä on VL-aluetta ja nykytilassa ne kytkeytyvät yhtenäisen metsäalueen kautta toisiinsa. Hagakärrsbergenin SL-alueen itäpuolisen metsän säilyttäminen esim. luo-rajauksella turvaisi SL-alueen kytkeytymisen lähimpään suojelualueeseen sekä VL-alueelle sijoittuvat arvokkaat kohteet, kuten liito-oravan elinympäristön.

Kuva 26. Ylästö, Silvolanmetsän SL-alueen ympäristö ja yleiskaavaluonnoksen muutospaine (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Pientalovaltaiseen asuntorakentamiseen osoitettu AP-alue leikkaa Silvolanmetsän itäpuolen nykyistä metsäaluetta, jolloin myös pohjoiseen ja itään suuntautuvat ekologiset yhteydet kaventuvat Silvolan länsipuolella. Metsäalueella on AP-alueen rajalla vanhaa kuusikkoa, joka sietää huonosti reunavaikutusta. Rakentamisen osalta olisi hyvä ensisijaisesti täydentää muita alueita ja säilyttää vielä yhtenäiset metsäalueet mahdollisimman pitkään.

SUOSITUKSET

Suojelualuemerkinnän kaavamääräyksiin on suositeltavaa lisätä merkintä, että maankäyttö on toteutettava siten, ettei kohteen suojeluarvoja hävitetä tai heikennetä.

Nykytilassa mahdollisesti monimuotoisuusarvoja tai merkittävää lajistoa käsittävillä alueilla on tarpeen tehdä päivitetyt luontoselvitykset ennen rakentamisen tarkempaa suunnittelua. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi luonnon monipuolisuutta kuvaavalla analyysikartalla (liite 1) esiin nousevat alueet suojelu- ja luo-alueiden ulkopuolella, joille on osoitettu rakentamista tai muita maankäytön muutoksia.

Linnaistenmetsän länsipuolelle sijoittuvan AP-alueen osalta olisi vielä hyvä tarkastella, onko AP-alueen itäosaan sijoittuvia arvometsäalueita mahdollista säilyttää.

Friimetsän SL-alueen ja sen länsipuolelle sijoittuvan AP-alueen välille olisi hyvä säilyttää metsäinen suojaviheralue.

Uudessa yleiskaavassa olisi Herukkapuron lehdon ja Vestran luonnonsuojelualueiden läheisyydessä hyvä harkita AP-alueen kaventamista itäosasta, jossa on vielä laajasti rakentumatonta metsää suojelurajauksen ulkopuolella. Kaistaleen voisi osoittaa esimerkiksi virkistysalueena. Myös suojelualueille osoitettujen virkistys- ja ratsastusreittien vaikutuksia on tarpeen selvittää tarkemmassa suunnittelussa, mikäli uusia reittejä suunnitellaan.

Hagakärrsbergenin SL-aluevarauksen itäpuolisen metsä säilyttäminen esim. luo-rajauksella, tai laajentamalla SL-rajausta, turvaisi SL-alueen kytkeytyminen lähimpään suojelualueeseen sekä VL-alueelle sijoittuvat arvokkaat kohteet.

Silvolanmetsän suojelualueen itäpuolelle sijoittuvan metsäalueen rakentamisen osalta olisi hyvä ensisijaisesti täydentää muita jo rakentuneita alueen osia ja säilyttää vielä yhtenäiset metsäalueet mahdollisimman pitkään.

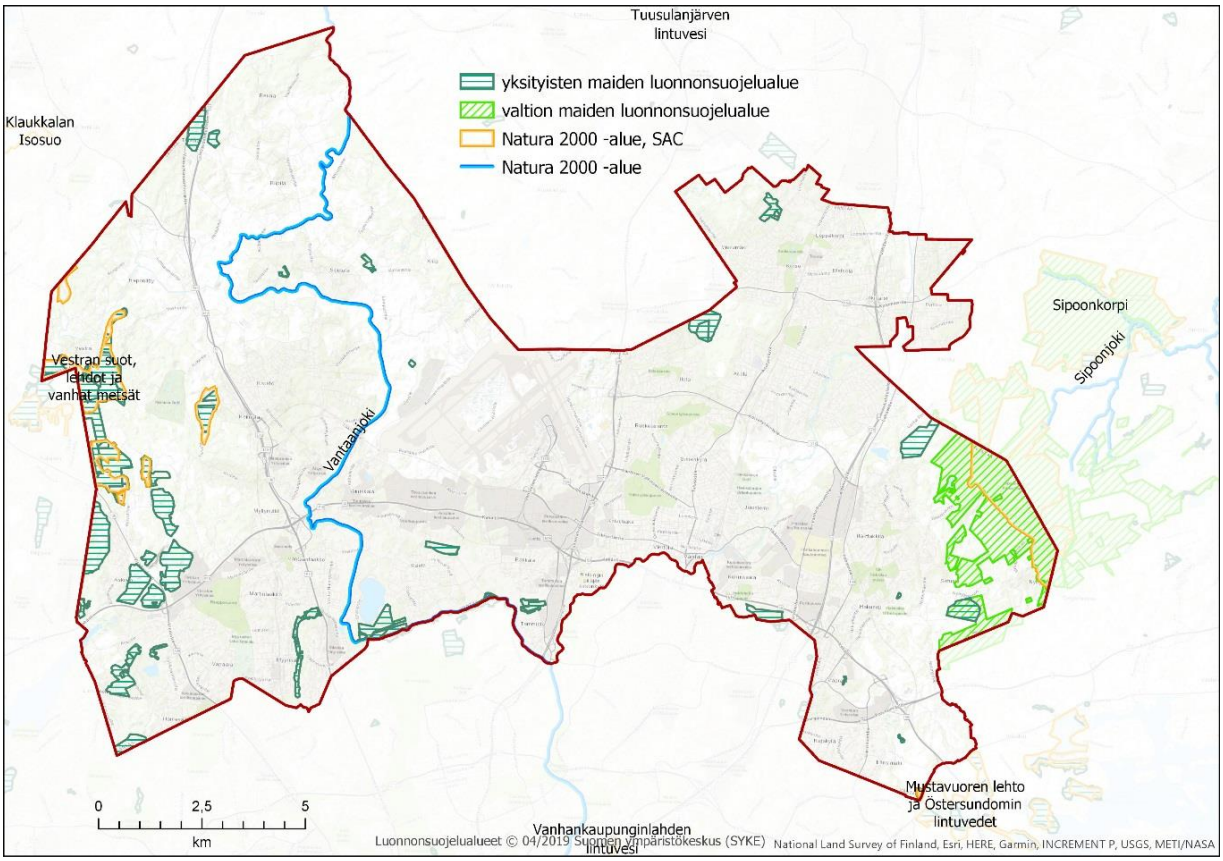
Mt152 rakentaminen on ristiriidassa Josvaholmin suojeluvarauksen kanssa. Kosteiden ympäristöjen suojeluarvojen säilyttäminen on ongelmallista. Maantiellä on laaja estevaikutus ja vaikka tien varteen ei kaavassa osoiteta rakentamista, on sen tuoma rakentamispaine tulevaisuudessa merkittävä.

Mt152 tielinjauksen uudelleen tarkasteluun suojeluarvot huomioiden olisi hyvä jättää vielä avoin mahdollisuus.

Koillis-Vantaalla Metsolansuon, Metsolansuonojan/Oljemarkinojan ympäristöön esitetty VL-alue olisi perusteltua esittää luontoarvojen huomioimiseen velvoittavalla luo-rajauksella. Laajalle haaroittuneen pienvesikohdeympäristön lisäksi alueella esiintyy lahokaviosammalta, pienialainen tupasvillaräme sekä arvokkaita geologisia kohteita, drumliineja.

Natura-alueet

Luonnonsuojelulain 65 §:ssä säädetään: *”Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.”*

Kuva 27. Vantaan Natura-alueiden sijoittuminen

Vantaanjoen Natura-alue

Mt152 tien toteutumisen yhteydessä voi alueen suojeluarvoihin, eli vuollejokisimpukkaan, kohdistua haittavaikutuksia. Yleiskaava ei ohjaa tien toteuttamistapaa, eikä yleiskaavan perusteella voida olettaa Natura-alueeseen kohdistuvan sellaisia vaikutuksia, joista tulisi tehdä luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Natura-arvioinnin tarve selviää tarkemmassa suunnittelussa. Mikäli uoman pohjaan joudutaan rakentamisen yhteydessä kajoamaan, on Natura-arviointi ja todennäköisesti poikkeuslupa erityisesti suojeltavan lajin osalta tarpeen.

Kehä IV:n jatko suunnittelun yhteydessä on selvitettävä vuollejokisimpukkaan kohdistuvat mahdolliset vaikutukset. Voidaan olettaa, että kaavalla sinänsä ei ole sellaisia Natura-alueen suojeluarvoihin kohdistuvia todennäköisiä vaikutuksia, jotka laukaisisivat Natura-arvioinnin tarpeen.

Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät

Yleiskaavaluonnoksessa Vestran metsien osa-alueen pohjoisreunalle sijoittuva AP-alue on rajaukseltaan vastaava kuin yleiskaavan 2007. AP-alueella on kuitenkin rakentumatonta metsäaluetta, joka rajautuu Natura-alueeseen.

Alueen rakentamisen suunnittelussa on tarkasteltava Natura-alueelle mahdollisesti kohdistuvia vaikutuksia. Rakentamisen sijoittumisesta ja laadusta riippuu, onko vaikutuksista tarpeen tehdä varsinainen Natura-arviointi. On suositeltavaa, että rakennettavan alueen ja Natura-alueen välille jätetään metsäinen suojavyöhyke, jolloin todennäköisyyttä merkittäville suojeluarvoja heikentäville vaikutuksille voidaan ehkäistä. Suojavyöhykkeen voisi osoittaa esimerkiksi virkistyskäyttöön, ja ohjata mahdollinen kasvava virkistyskäyttöpaine Natura-alueen ulkopuolelle.

Sipoonkorven Natura-alue sijoittuu Vantaalla pääosin kansallispuistoalueen sisälle. Sipoonkorven Natura-alueen välittömään läheisyyteen ei ole osoitettu uutta rakentamista.

Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet Natura-alueen läheisyyteen ei ole osoitettu rakentamista. Vantaan kaakkoiskulmaan sijoittuva alueen pieni osa rajautuu VL ja MT -alueisiin.

SUOSITUKSET

Suojelualuemerkinnän kaavamääräyksiin on suositeltavaa lisätä merkintä, että maankäyttö on toteutettava siten, ettei kohteen suojeluarvoja hävitetä tai heikennetä.

Friimetsän suojelualueen laajennus on hyvä, mutta uuden AP-alueen osoittaminen SL-alueiden rajalle kaventaa metsää suojelualueen länsipuolella merkittävästi. Metsäkohde altistuu asutusalueen reunavaikutukselle ja metsäkohteen nykytila muuttuu, mikäli länsipuolen rakentaminen toteutuu. AP-alueen sijoittumista ja kaventamista nykyistä metsäaluetta laajemmin säästäen olisi suojeluarvojen kannalta hyvä harkita.

Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät -nimiseen Natura-alueeseen rajautuvaa AP-aluetta on suositeltavaa kaventaa siten että nykyistä metsää Natura-alueen rajalla säilyy suojavyöhykkeenä sen ja rakentuvan alueen välillä.

7.3 Suojeltava lajisto

7.3.1 Erityisesti suojeltavat ja luontodirektiivin liitteen IV (a) -lajit

Luontodirektiivin IV(a) liitteen lajeista liito-oravaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kannalta on arvioitu sekä tunnistettujen ydinalueiden alueelle tai läheisyyteen osoitettua uutta maankäyttöä, että puustoisten ekologisten yhteyksien säilymistä, millä on tärkeä merkitys liito-oravan suotuisan suojelutason kannalta pitemmällä aikavälillä. Yleiskaavatasolla etenkin koko kaava-alueen puustoisten yhteyksien turvaaminen on avainasemassa, kun pyritään turvaamaan liito-oravan suotuisa suojelutaso Vantaan alueella. Arvioinnin kappaleessa 7.5. on kuvattu ekologiseen verkostoon kohdistuvia vaikutuksia, mitkä ovat myös tärkeä huomioida liito-oravan kannalta.

Tiedossa olevien liito-oravan elinympäristöjen ja/tai ydinalueiden kannalta kaavaluonnoksessa esitetyistä maankäyttöratkaisuista mahdollisia heikennyksiä aiheuttaa liikennealueena osoitettava maantien 152 jatke Pohjois-Vantaalla, Reunan alueen pohjoispuolella. Tällä alueella linjaus halkaisee liito-oravan ydinalueena rajatun alueen luonnonsuojelualueeksi (SL) varatulla alueella. Toinen kriittinen alue on Petaksen – Piispankylän alue, jossa Hämeenlinnanväylän molemmin puolin liito-oravan ydinalueita sijoittuu toistaiseksi puustoisille alueille, jotka on kaavassa osoitettu työpaikka-alueina (TP), tuotanto- ja varastotoiminnan alueina (TY) tai kaupunkikeskustan alueena (C). Muut liito-oravan elinympäristöt sijoittuvat pääasiassa luonnonsuojelualueina tai virkistysalueina (V) osoitettaville alueille.

Muutama liito-orava-alue sijoittuu myös asumiseen varatuille alueille Lapinkylässä, Kaivokselassa ja Varistossa, mutta nämä kohteet sijoittuvat rakentuvien alueiden reuna-alueille siten, että ne ovat todennäköisesti turvattavissa melko helposti tarkemman tason suunnittelussa. Myyrmäen länsipuolelle sijoittuva puustoinen virkistys- ja suojelualueiden kokonaisuus on tärkeä liito-oravaesiintymien keskittymä Vantaalla. Tällä alueella virkistyskäyttö tulee lisääntymään, mutta siitä ei todennäköisesti aiheudu merkittävää haittaa liito-oravan esiintymiselle, sillä laji sietää melko hyvin ihmisperäistä häiriötä ja monet Pääkaupunkiseudun uusita esiintymistä ovat muodostuneet asuinalueiden ja valtateiden reunametsiin.

Jokiverkoston toimivuudesta ja vedenlaadusta riippuvaisten lajien saukon, kirjojokikorennon ja vuollejokisimpukan osalta kaavassa ei osoiteta sellaista uutta merkittävää maankäyttöä, joka voisi aiheuttaa merkittäviä muutoksia näiden lajien elinoloihin nykytilanteeseen verrattuna. Saukon kannalta tärkeää on huomioida laji esimerkiksi siltojen ja siltarumpujen yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä ja sekä kirjojokikorennon että vuollejokisimpukan osalta huomioida erilaisten vesirakennustöiden suunnittelun yhteydessä.

Luontodirektiivin IV (a) liitteen rauhoitettujen lampikorentojen kannalta Odilammen ja Gumböle träskin ympäristöjen nyinen SL-merkintä riittää turvaamaan lajien merkittävimmät lisääntymispaikat Vantaalla, eikä näiden lampien vedenlaatuun kohdistu yleiskaavan johdosta muutoksia.

Rauhoitettu kirjoverkkoperhonen elää hakkuuaukioilla ja erilaisissa ihmisen muokkaamissa elinympäristöissä ja lajille soveltuvaa elinympäristöä muodostuu jatkuvasti vanhojen elinympäristöjen umpeutuessa. Ainoastaan maan ottaminen pysyvästi rakentamiseen tai maanviljelykseen vähentää lajille soveltuvaa elinympäristöä pitkällä aikavälillä. Vantaan yleiskaavaluonnoksen mukainen uusi maankäyttö tapahtuu ensisijaisesti olemassa olevia keskuksia tiivistämällä, joten kirjoverkkoperhosen kannalta tärkeisiin metsätalouskäytössä oleviin alueisiin ei kohdistu merkittäviä muutoksia.

Lepakoiden osalta käytettävissä olevat lähtöaineistot ja yleiskaavan suunnittelun yleispiirteisyys eivät mahdollista tarkempien vaikutusarviointien tekemistä. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilymisen kannalta tärkeää on ottaa asemakaavatason suunnittelussa huomioon ranta-alueiden (joet, järvet) reunapuuston säilyminen, ulkoilualueiden valaistuksen suunnittelu siten, että ei suotta valaista puiden latvuksia, vanhojen puistopuiden säilyminen sekä olemassa olevien yhtenäisten iäkkäiden metsien säilyminen yhtenäisinä ja rakentumattomina. Viitasammakon merkittävimmät lisääntymispaikat, tai oikeammin lisääntymispaikkojen keskittymät Vantaan lounaisosassa (Lammaslampi, Pitkäjärvi, Pikkujärvi) on osoitettu luonnonsuojelualueina tai virkistysalueina, mikä suojaa kohteet viitasammakoiden lisääntymispaikkoja uhkaavalta rantarakentamiselta. Lammaslammen itäpuolelle on kaavassa osoitettu tiivis asuntoalue (A). Tällä alueella hulevesien hallinta tulee suunnitella siten, ettei Lammaslammen vedenlaatu muutu merkittävästi nykyistä heikommaksi, mikä voisi vaarantaa viitasammakoiden lisääntymispaikan säilymisen alueella.

Lahokaviosammalen tunnettujen ydinalueiden osalta on osoitettu uutta, nykyisen lahopuuston ja tulevaisuuden lahopuujatkumon säilymistä heikentävää maankäyttöä etenkin kehäradan varrella Vantaa länsiosissa. Kivistön aseman ja Lapinkylän asemavarauksen väliselle alueelle sijoittuu useita lahokaviosammalen ydinalueita nykyisille puustoisille alueille, jotka on osoitettu kaavaluonnoksessa uusina maankäytöltään intensiivisinä A-, AC- tai TP-alueina. Nämä ydinalueet jäävät asemien ympärille osoitettujen kestävän kasvun vyöhykkeiden väliselle alueelle, joten maankäytön tiivistäminen keskitetymmin asemien seutuihin voi mahdollistaa ainakin osan lahokaviosammalen ydinalueiden säästymisen. Toisaalta lähivirkistyskäyttöpaineen lisääntyminen ja taajamien läheisten metsiköiden hoitotoimet saattavat vaarantaa säästyvien alueiden osalta lahopuuston säilymisen ja myös lahopuuston tulevan muodostumisen, mikä johtaa nykyisten esiintymien taantumiseen alueella. Vehkalan aseman länsipuolella laaja lahokaviosammalen ydinalue sijoittuu tuotanto- ja varastotoiminnan alueen keskelle, joka on osoitettu myös tiivistyvänä kestävän kasvun vyöhykkeenä. Myyrmäen tiivistyvän asuntovaltaisen alueen länsipuolen virkistys- ja suojelualueilla on myös useita lahokaviosammalen ydinalueita. Tällä alueella lahopuuston säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen hoidon ja käytön tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Lahokaviosammalen kokonaistilanteen arvioimisen kannalta olisi tarpeen laatia koko kaupungin kattava arviointi ja suunnitelma, jolla turvattaisiin kaupunkialueen merkittävimmät lahokaviosammalesiintymät. Tällä hetkellä lajin inventoinnit ovat keskittyneet erityisesti maankäytöltään tiivistyville alueille, mikä saattaa aiheuttaa arvioinnin kannalta todellisuutta negatiivisemman kuvan lajin kokonaistilanteesta.

7.3.2 Linnusto

Maakunnallisesti tärkeistä lintualueista (MAALI) Seutulan peltojen alue on osoitettu nykyisen maankäytön turvaavalla MT-merkinnällä. Haltialan metsien Vantaan puolelle ulottuva osa-alue on osoitettu luonnonsuojelualueena. Sipoonkorven seutu on osoitettu pääpiirteissään luonnonsuojelualueena tai retkeily- ja ulkoilualueena, jotka ovat yleiskaavatasolla riittävät merkinnät metsäisen alueen linnustoarvojen turvaamiseen. Sipoonkorven MAALI-rajauksen keskelle on osoitettu AT-merkinnällä (kyläalue) Nybyggetin asuinalue, joka on jo rakentunut.

Petikon-Vestran seudun MAALI-alueen rajaus on melko rikkonainen, ja se käsittää suuren osan Länsi-Vantaan nykyisistä metsäalueista Kehä III:n pohjoispuolella. Tämä metsäalue on osoitettu pääosin linnustoarvot turvaavin SL-, VR- tai VL-merkinnöin, mutta Petikossa sijaitseva Friimetsän uusi pientalovaltainen asuntoalue (AP-merkintä) sijoittuu osin metsäiselle MAALI-alueelle. Friimetsän alueella nykyistä perustettua luonnonsuojelualuetta esitetään laajennettavaksi asuntoalueen itäpuolella, mikä parantaa tällä alueella MAALI-alueen linnustoalueen arvojen säilymistä. SL-alueen laajentaminen kattamaan koko iäkkään metsän alue, ja vastaavasti AP-alueen supistaminen hieman, olisi perusteltua linnustoarvojen turvaamisen näkökulmasta.

7.4 Elinympäristöt

7.4.1 Metsät ja suot

- jokivarren virkistyskäytön kehittämisvyöhyke
- lähivirkistysalue (VL)
- retkeily- ja ulkoilualue (VR)

- virkistysalueyhteys
- suojelualue (SL)
- luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo)
- ekologinen runkoyhteys
- (suojaviheralue)
- maa- ja metsätalousvaltainen alue (M)

Yleiskaavan vaikutuksia metsiin ja soihin on tarkasteltu paikkatietoanalyyseillä ja niihin perustuvalla asiantuntija-arvioinnilla. Lisäksi arvioinnissa on hyödynnetty työtä varten tilaajalta saatuja taustaselvityksiä. Yleiskaavassa on osoitettu useita uusia suojelualueita, joista valtaosa sijaitsee metsäalueilla. Suojelualueet turvaavat luontoarvojen ja metsälajiston säilymistä tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Uusia suojelualueita käytetään myös virkistysalueina ja niillä on olemassa olevaa reitistöä. Suojelualueita käsittelevässä kappaleessa on käsitelty metsäisiä suojelualueita ja tässä luvussa keskitytään niihin metsäalueisiin, joita ei ole suojeltu.

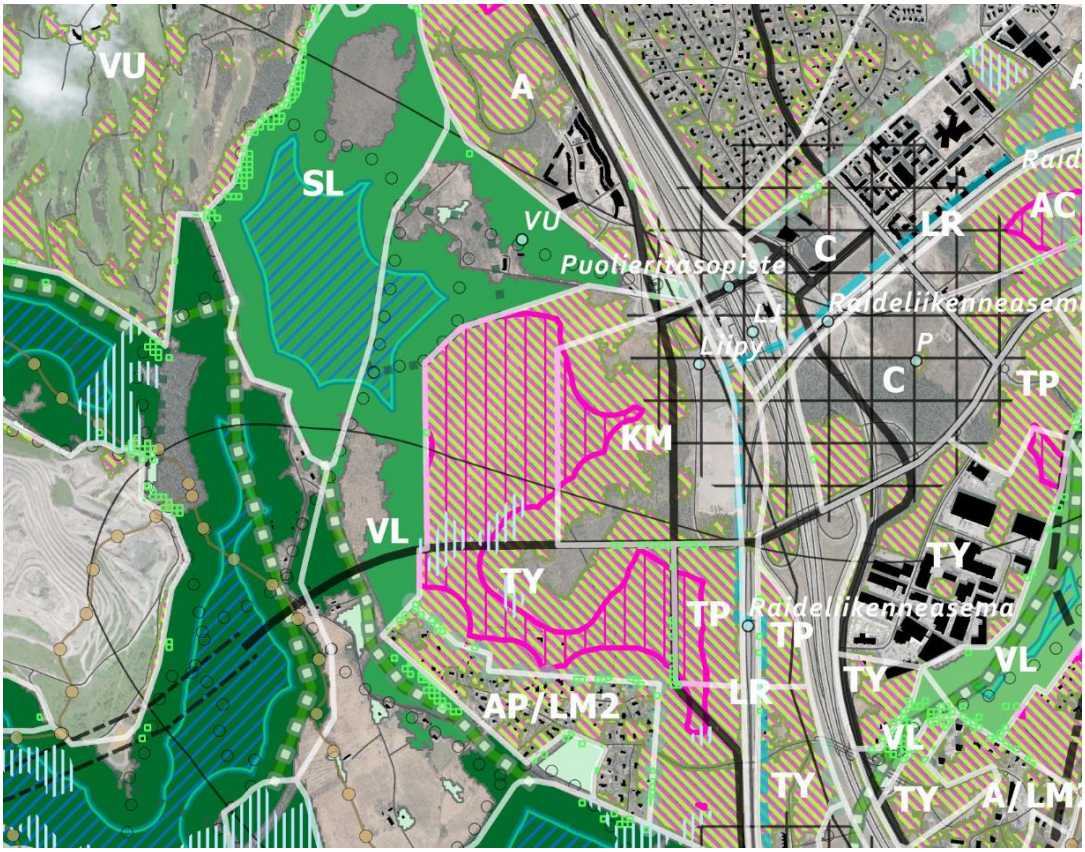
Paikkatietoanalyysillä määritettiin Vantaan alueen metsäiset tai puustoiset alueet nykytilassa, sekä rakentuvaksi osoitetuille alueille jäävät metsäiset alueet (liitekartat 3 ja 6). Nykytilakartalla esitetyn aineiston perusteella metsäisiä ja puustoisia alueita on Vantaalla kaikkiaan noin 9400 hehtaaria. Näistä rakentuville alueille sijoittuu noin 3300 hehtaaria.

Kaikki kaava-alueen metsät on metsäisyyttä kuvaavilla analyysikartoilla teemoitettu vaaleasta vihreästä tummaan, pinta-alan mukaan. Näin kartoilla on saatu esiin metsälajeille arvokkaat, laajat, yhtenäiset metsäalueet. Lisäksi metsäalueille on analyysikartalla rajattu 100 metriä leveä reunavyöhyke. Näin on saatu esiin arvokkaimmat suojaiset ydinmetsät, joissa reunavaikutus on vähäisempää (kartoissa turkoosilla rasteroidut alueet). Kaavan vaikutusta näihin ydinmetsiin on kuvattu esittämällä kirkkaalla vaaleanpunaisella ne kohdat, joissa nykyistä ydinmetsää häviää maankäytön muutoksen seurauksena. Metsäalueen leikkautuminen työntää myös reunavaikutuksen syvemmälle nykyiselle metsän ytimelle. Toki on huomioitava, että rakentuvaksi osoitetut käyttötarkoitusalueet eivät todellisuudessa yleensä rakennu kauttaaltaan, vaan niiden sisällä voidaan säilyttää puustoisia alueita. Tarkastelussa on kuitenkin osoitettu häviäväksi metsäalueeksi rakentuviksi osoitetuille alueille sijoittuvat puustoiset alueet kokonaisuudessaan.

Ydinmetsän häviäminen tarkoittaa sitä, että vaateliaille metsälajeille soveltuvien alueiden määrä vähenee. Yhtenäisiä, sulkeutuneita metsäalueita, iäkästä metsää ja lahopuustoa vaativat metsälajit taantuvat entisestään sopivien elinympäristöjen hävitessä. Metsäiset suojelualueet muodostavat metsäverkoston ytimen, jota täydentävät virkistysalueet (VL) ja maa- ja metsätalouden alueet (M). Suojelualueilla on kaavassa turvattu arvokkaita metsäalueita ja ekologisen verkoston säilymiseen on pyritty kiinnittämään huomiota. Kaavassa näkyy tiivistyvän kaupunkirakenteen ja metsäalueiden säilyttämisen ristiriita. Metsäalueiden pieneneminen ja pirstoutuminen lisääntyy useissa rakennetun ja rakentamattoman alueen saumakohdassa. Analyysikartalla esiin nousseista metsäytimistä laajimmat rakennettavaksi osoitetuille alueille sijoittuvat metsän ytimet ovat Petaksen alueella, jossa hakkuut ovat tällä hetkellä jo edenneet. Friimetsän länsipuolelle osoitettu AP-alue kaventaa myös nykyistä metsäydintä huomattavasti. Kylmäojan itäpuolella on osoitettu A-alueeksi paikallisesti laajan metsäytimen muodostava alue. Mt 152 varaus pirstoo laajoja metsäalueita pienemmiksi. Vierumäen alueella metsäydin pienenee merkittävästi, sille osoitetun TT-alueen toteutuessa. Lentokentän itäpuolella sekä Vantaan koilliskulmassa on useita pienialaisempia metsän ytimiä rakentuvilla alueilla. Lisäksi lukuisista kohteista leikkautuu pienempiä metsäisiä aloja.

Reunavaikutus muuttaa osan metsästä reunavyöhykkeeksi, jonka olosuhteet ja eliöyhteisö muuttuvat. Ydinmetsän muuttuminen reunavyöhykeeksi voi vaikuttaa mm. alueen tuulioloihin, vesitalouteen ja pienilmastoon. Reunavaikutuksen merkitys vaihtelee lajikohtaisesti ja riippuu muun muassa reunametsän ja sitä leikkaavan rakentuvan alueen tyypistä, ilmansuunnasta ja vallitsevan puuston rakenteesta. Osa metsälajeista hyötyy reunavaikutuksesta, osa taantuu sen seurauksena ja osalle vaikutus ei ole merkittävä.

Reunavaikutukset voivat olla abioottisia tai bioottisia. Abioottiset reunavaikutukset ovat kasvuolosuhteiden muutoksia, esimerkiksi pienilmastoon tai kasvupaikan vesitalouteen liittyviä. Bioottiset reunavaikutukset ovat esimerkiksi muutoksia lajien välisissä kilpailusuhteissa, loisinnassa, saalistus- tai laidunnuspaineessa. Eri tutkimuksissa on havaittu, että pienilmaston muutokset voivat ulottua jopa 40–50 metrin päähän avohakkuun reunasta metsän sisälle. Pitkät ja kapeat metsäkaistaleet ovat huomattavasti alttiimpia reunavaikutuksille kuin vastaavan kokoiset, mutta muodoltaan pyöreät metsäalueet.

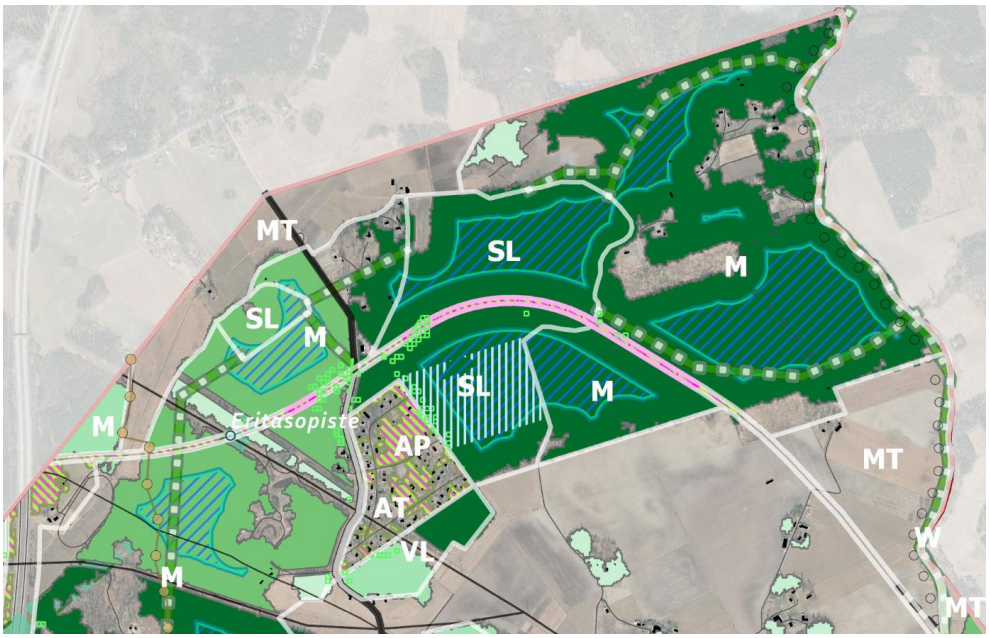
Kuva 28. Vaaleankeltaisella pystyviivoituksella on kuvattu häviävän ydinmetsän alue. Esimerkkinä Petaksen alue, jolla hakkuut ovat jo käynnissä (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa).

Vantaan suot ovat enimmäkseen puustoisia korpia ja rämeitä. Suoluonto on erityisen altista muutoksille, sillä metsien pienet korpilaikut ovat tyypillisesti varjoisia ja kosteita notkoja, joiden säilyminen edellyttää riittävän laajaa suojavyöhykettä. Soiden muutosherkkyyteen vaikuttaa myös se, että pienenkin suon vesitalouteen vaikuttava valuma-alue voi olla suhteellisen laaja. Kallioiden kuoppiin muodostuneet pienet rämeet ovat herkkiä kulumiselle, mikäli kulutus niiden ympärillä lisääntyy.

Kaavassa uusia asuinalueita toteutetaan tiivistämällä olemassa olevaa kaupunkirakennetta. Tämä merkitsee lisää käyttöpainetta jäljellä oleville viheralueille. Metsäalueiden ja niiden lajiston säilymistä on pyritty turvaamaan suojelulla. Herkemmillä suojelualueilla on riski, että kulutus heikentää niiden luontoarvoja ja köyhdyttää lajistoa.

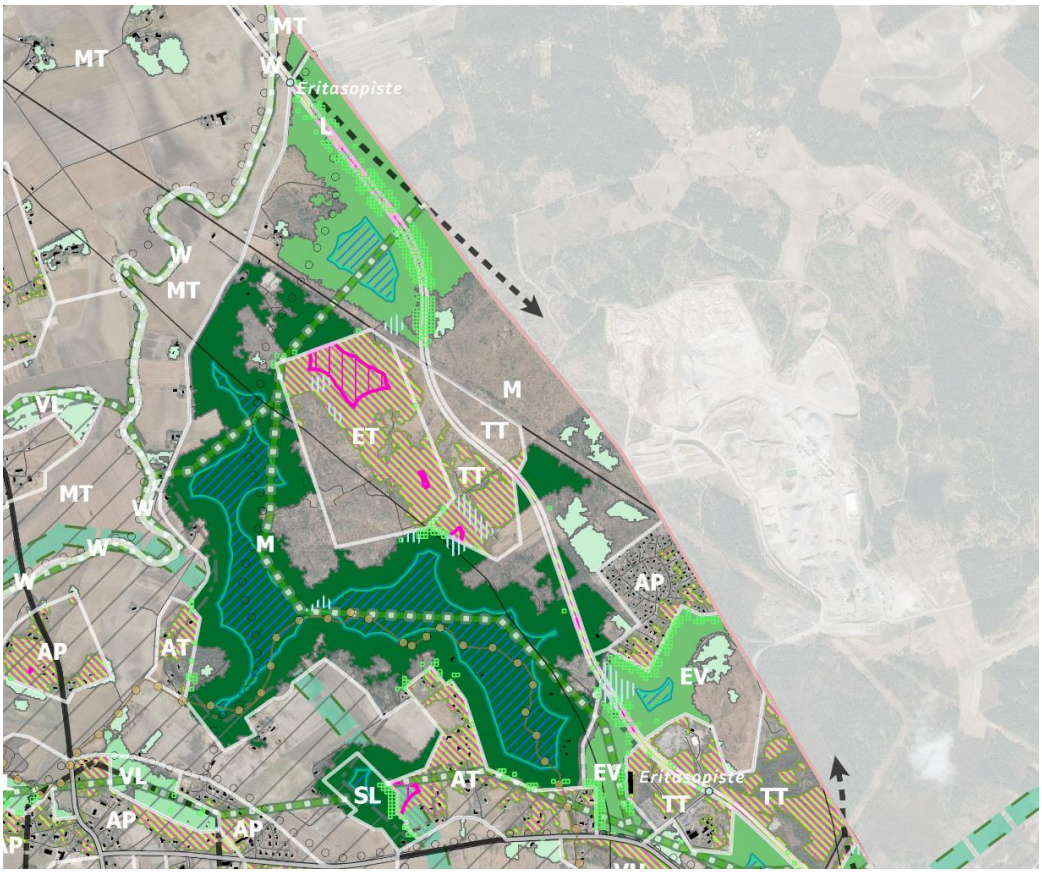
Kohdekohtaiset tarkastelut:

Kuvassa 29 on Josvaholmin yleiskaavaluonnoksen 2020 suojelualuevarausen mukainen rajaus ja sitä ympäröivät maa- ja metsätalousvaltaiset (M) alueet kaava-alueen pohjoiskärjessä. Kuvassa näkyy suunniteltu Mt 152 -tien linjaus, joka halkaisee vielä nykyisin jäljellä olevan ehjän, edustavan metsäkokonaisuuden. Tien toteutuessa on todennäköistä, että M-merkinnän metsäalueille kohdistuu muutospaineita, jos kehätien varteen halutaan sijoittaa esimerkiksi palveluita.

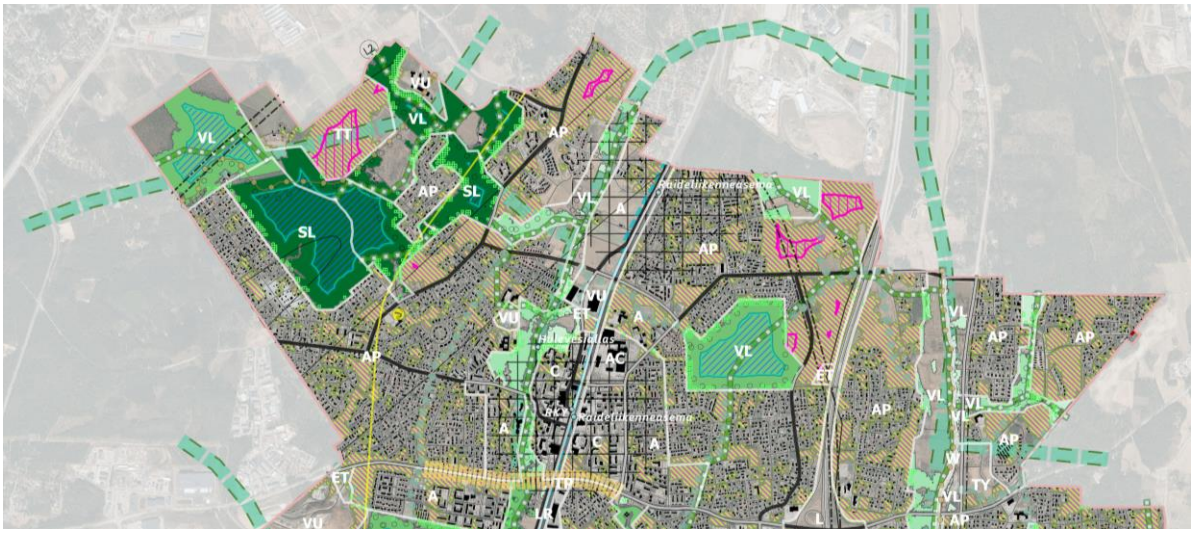
Kuva 29. Josvaholmin suojelualuevaraus kaavaluonnoksessa ja sitä ympäröivät M-alueet (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Kuvassa 30 lentokentän luoteispuolella Kesäkylän vieressä tulevan Mt 152:n varteen sijoitettu yhdyskuntatekninen huoltoalue (ET) ja varasto- ja teollisuusalue katkaisevat metsäyhteyden lisäten liikenneväylän muodostamaa estevaikutusta.

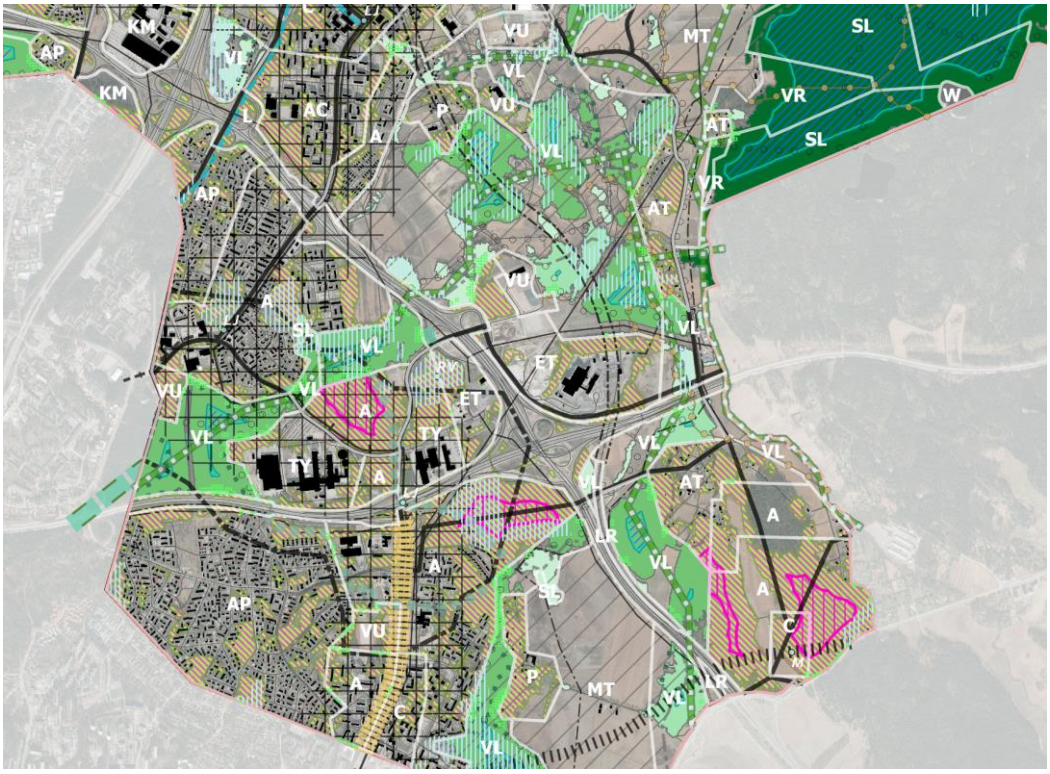
Kuva 30. Kesäkylän muuttuva metsäkokonaisuus (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Kuva 31 havainnollistaa Vierumäenmetsän pienenemisen. Suojelualue (SL) säilyttää osat metsästä, mutta rakentaminen rouhaisee palan ekologista runkoyhteyttä. Vierumäenmetsän ja Tussinkosken suojelualueille kohdistuu lisää virkistyskäyttöpainetta lisääntyvän asutuksen myötä. Kuvasta käy ilmi hivuttava muutos: vielä jäljellä olevat pienet metsäytimet Vierumäenmetsässä ja sen ympärillä häviävät.

Kuva 31. Vierumäenmetsä pienenee ja maakunnallisen viheryhteyden jatkuvuus on epävarmaa kaavan mukaisen TT-alueen toteutuessa (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa).

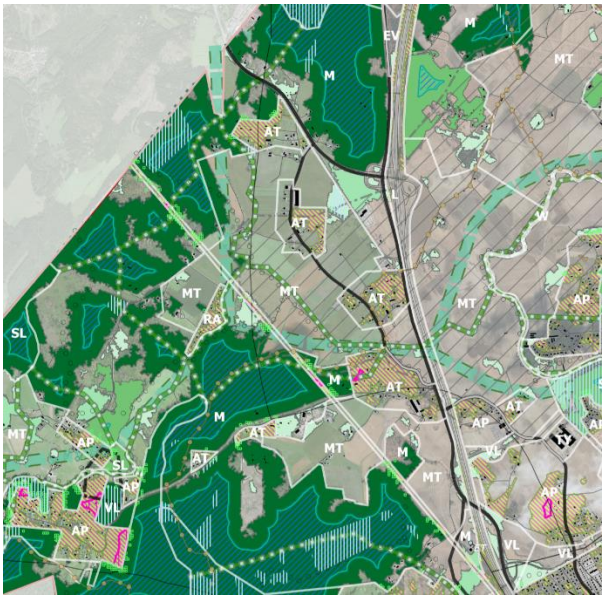
Kuvassa 32 näkyy Vaaralaa ja Länsimäkeä. Pienialaisten metsä- ja viheralueiden ala pienenee entisestään. Viheryhteydet kapenevat mm. uuden asuinrakentamisen seurauksena. Itäinen, Sipoonkorpeen yhdistyvä ”metsämanner” säilyy, mutta sen verkosto länteen ohenee paikoin hyvin kapeaksi. Samalla uudet asukkaat hakeutuvat ulkoilemaan pieneneville ulkoilualueille mikä osaltaan lisää maaston kulumista ja vaikuttaa kasvillisuuden elinvoimaisuuteen ja maapohjan kykyyn ylläpitää normaalia vedenkiertoa ja tarjota kasveille elinvoimainen kasvualusta. Toisaalta esimerkiksi Fazerilan alueella työpaikka-alueen muuttuminen asuinalueeksi parantaa edellytyksiä kaupunkirakenteen sisällä olevien viheralueiden kehittämisessä ja sitä kautta metsäverkoston ”hiussuonten” lisäämisessä.

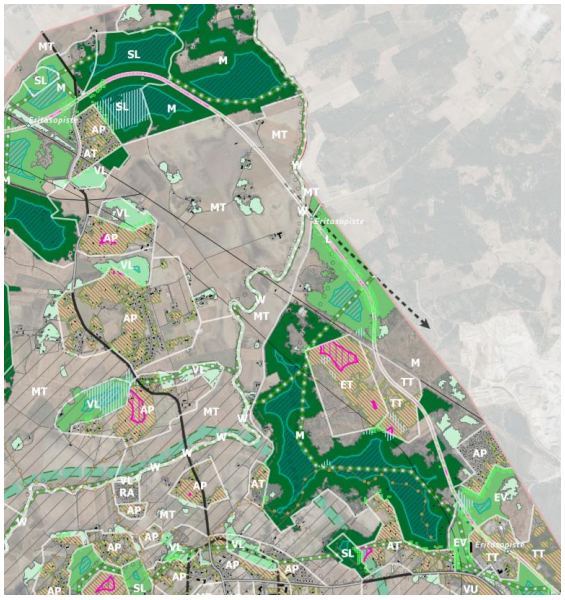

Kuva 32. Vaaralan ja Länsimäen viheryhteydet ovat paikoin hyvin kapeita. Ojangossa virkistysaluekokonaisuus muodostuu avointen peltojen ja metsäsaarekkeiden alueesta (kuvaote liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa).

Kun tarkastellaan Vantaan laajoja yhtenäisiä metsäalueita (yli 100 ha, tummanvihreällä liitekartassa 4), huomataan, että valtaosa niistä on jo suojeltu (SL). Keimolassa, Vestrassa, Josvaholmissa ja Kesäkylässä on isoilla metsäalueilla M-merkintä. Nämä alueet ovat metsälajistolle merkittäviä leviämispaikkoja, joissa esimerkiksi lahopuumäärän lisäämisellä ja muilla luonnonhoidon

toimilla voi olla merkittävä vaikutus suojeltujen alueiden täydentäjinä. Kaavamääräyksessä on linjattu, että M-alueilla on turvattava ulkoilureitit ja ekologiset yhteydet. Metsälajiston kannalta on tärkeää säilyttää nykyiset M-alueet metsinä. Koska ekologisen yhteyden sijainti on viitteellinen, sen säilymisen osoittaminen käytännössä voi olla haastavaa.

Kuvat 33a ja 33b. Yhtenäiset metsäalueet, joilla on M-merkintä (kuvaotteet liitteestä 6, selitteet on esitetty raportin lopussa).

SUOSITUKSIA

M-alueilla voidaan luonnonhoidon toimilla tukea metsälajien säilymistä. Monilajiseen metsänrakenteeseen tähtäävä metsänhoito kaikenikäisissä metsissä tukisi metsäisten suojelualueiden verkostoa. Yleiskaava ei kuitenkaan mahdollista metsänhoidon ohjausta. M-alueiden pääkäyttötarkoitus on maa- ja metsätalous. Metsien hoitoa ohjaa metsälaki ja lisäksi noudatetaan kaavan määräyksiä. Vantaan yleiskaavassa M-alueita koskee rakentamista säätelevien määräysten lisäksi määräys: ”Ulkoilureittien ja ekologisten yhteyksien jatkuvuus tulee turvata.”
Vantaan metsäalueiden kokonaisuudessa M-alueet ovat merkittäviä SL- ja VL-alueiden lisäksi. Olisi hyvä tarkentaa sitä, miten kaavaan merkityt ulkoilureitit toteutetaan ja miten niiden ylläpito vaikuttaa maanomistajan elinkeinon harjoittamiseen.

Metsänhoitoon liittyvien maanmuokkausten ja ojien perkauksen riskit liittyvät enemmän pienvesistöihin ja vesiensuojeluun. Turvemailla ja eroosioherkillä, hienojakoisilla kivennäismailla peitteellisyyden säilyttävä metsänkasvatus vähentää metsätalouden vesistökuormitusta.

Rakentuvien alueiden viherrakenteen kehittäminen luonnonmukaiseksi säilyttäisi osan metsälajiston elinympäristöjen edellytyksiä. Luontaisen maapohjan säilyttäminen tukee luonnon omien prosessien, esimerkiksi veden kierron, säilymistä. Rakennettavien viheralueiden sisään olisi mahdollisuuksien mukaan hyvä jättää luontaisesti kehittyviä osia. Luonnollisesti kehittyneillä pienialaisillakin metsiköillä on tutkimusten mukaan suurempi lajimäärä kuin rakennetuissa puistoissa.

Kaava-alueen metsäverkoston eri osien merkityksen tunnistaminen sekä strategiatasolla että seuraavien vaiheiden suunnittelussa on olennaista. Toimiva metsäverkosto parantaa myös ekosysteemipalveluiden tarjontaa. Vaikka metsäalueet vähenevät ja pirstaloituvat, kytkeytyneisyydellä voidaan osittain kompensoida tätä. Liito-oravat, linnut ja osin myös lepakot voivat käyttää esimerkiksi puurivejä liikkumiseen ydinmetsästä toiseen. Siksi viheralueiden suunnittelussa on olennaista tunnistaa siihen liittyvät erilaiset käyttötavoitteet. Viheryhteyksien säilyttämisessä ja kehittämisessä olisi hyvä tunnistaa, onko tavoitteena toiminnallisuus vai rakenteellinen yhteys.

Viheralueiden suunnittelussa lajiston säilymistä voidaan tukea mukailemalla alkuperäisiä kasvupaikkoja ja käyttämällä kasvupaikkojen luontaisia, kotimaisia lajeja. Näin voidaan kehittää myös virkistyskäyttöä kestäviä viheralueita. Kaavamääräyksissä voitaisiin liittää vihertehokkuuden laskentaan luontaisten kaltaisten ympäristöjen kehittymistä tukeivien suunnitteluratkaisujen ja rakenteiden käyttö.

Asumiseen muuttuvat kaupallisen toiminnan alueet ja työpaikka-alueet, jotka nykyisessä käytössä ovat usein suurelta osin katettua pintaa ja laajoja rakennuksia, on hyvä huomioida mahdollisuutena luoda käytön muuttuessa nykyistä vehreämpiä alueita. Kattavan pinnana vähentäminen, luonnonmukaisten istutusten ja puuston lisäämisen kautta tällaisilla alueilla voidaan paikallisesti lisätä monimuotoisuutta nykyisestä ja esimerkiksi pyrkiä vahvistamaan nykytilassa heikkoja tai katkonaisia ekologisia yhteyksiä.

7.4.2 Vesistöt

Purot, lammet, lähteet ja norot

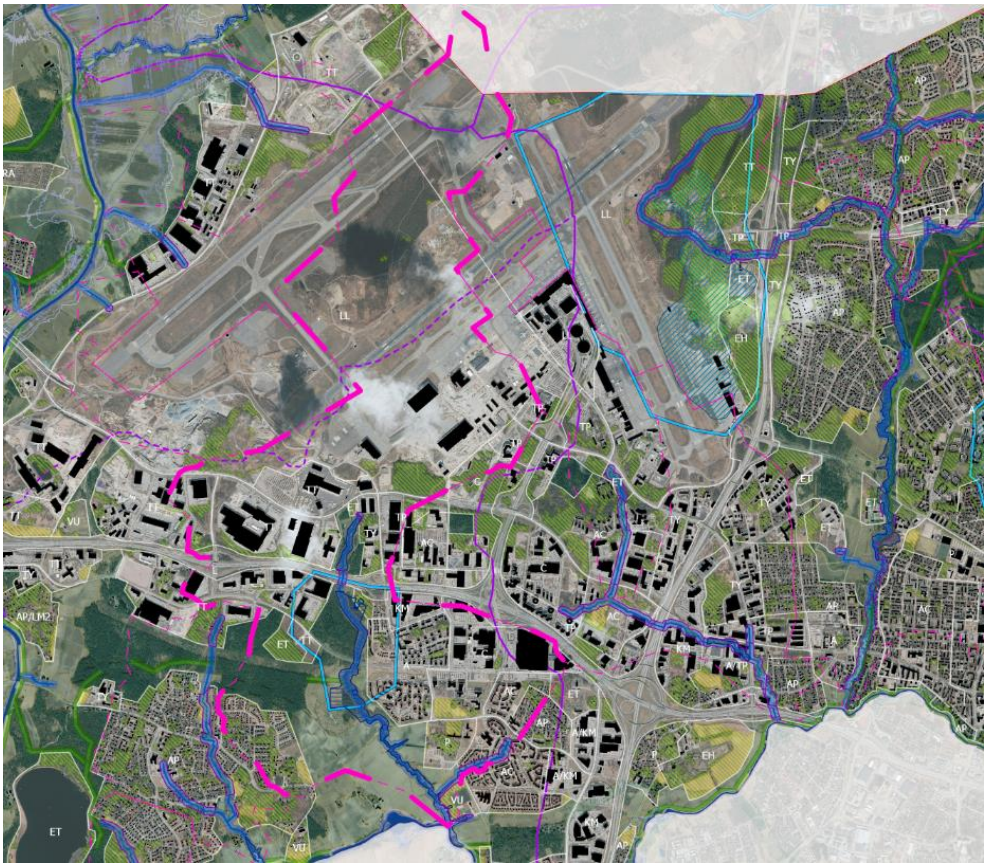
Kaupungin tiivistyessä on tärkeää, että pienvesien vedenlaatu säilyy mahdollisimman hyvänä eivätkä virtaamat äärevöidy entisestään. Pienvesien tilaa tulisi mieluummin parantaa ja esimerkiksi nousuesteitä poistaa. Virtaamien äärevöityminen tarkoittaa, että kuivat jaksot lisääntyvät ja virtaamahuiput kasvavat. Tiiviistä kaupunkirakenteesta virtaamat tulevat virtaamahuippuina, mutta esimerkiksi hidas purkautuminen ja pintakerrosvalunta puroon vähentyy, mikä pienentää alivirtaamatilanteessa virtaamia. Tällainen tilanne heikentää vesieliöiden ja kalojen olosuhteita sekä aiheuttaa eroosiohaittoja puroissa.

Nykyisillä lähteillä on iso merkitys tiiviillä alueilla olevien purojen hyvään tilaan. Tämän vuoksi lähteiden säilyttäminen ja veden imeytymisen maaperään mahdollistaminen jatkossa on tärkeää pienvesien vedenlaadun säilyttämiseksi sekä alivirtaamien veden riittävyyden takaamiseksi.

Pienvedet ovat tärkeitä ekologisia yhteyksiä. Kaavoituksessa on mietittävä, ettei VL tai myöskään luo-merkintä salli arvokkaan puroympäristön rakentamista/muokkaamista puroekologialle haitalliseen suuntaan. Läpäisemättömän pinnan määrän kasvun aiheuttamat haitat on estettävä.

Kaavaan merkityt rakennettavat hulevesialtaat tasaavat virtaamapiikkejä, mutta niitä voidaan kehittää myös vedenlaatua parantaviksi.

Pienvesiin, lähteisiin ja kosteikkoihin kohdistuvia muutoksia

Kuva 34. Krakanojan valuma-alue. Valuma-alueen yläjuoksulla on lentokenttäaluetta ja alajuoksulla luonnonmukainen puro kulkee lähteikön ja maatalousalueen läpi Ruutinkoskelle (kuvaote liitteestä 7, selitteet on esitetty raportin lopussa, tässä korostettu Krakanojan valuma-alue paksummalla punaisella Katkoviivalla).

Krakanojan Tuulensuun lähteikön reunaan/päälle sekä sen vieressä sijaitsevan lähdekaivon päälle on kaavoitettu rakentamista, mikä voi aiheuttaa lähteen katoamisen ja mahdollisilta rakentamiselta säästyviltä osin lähteikön kuivumisen. Nykyisessä yleiskaavassa alue on kaupan aluetta (KM), mutta sitä ei ole rakennettu. Jo nykyisellään lähde on saattanut kuitenkin kärsiä ympäröivien alueiden rakentamisesta (Vantaan virtavesiselvitys 2011). Lähteikkö sijaitsee Backaksen II-luokan pohjavesialueella.

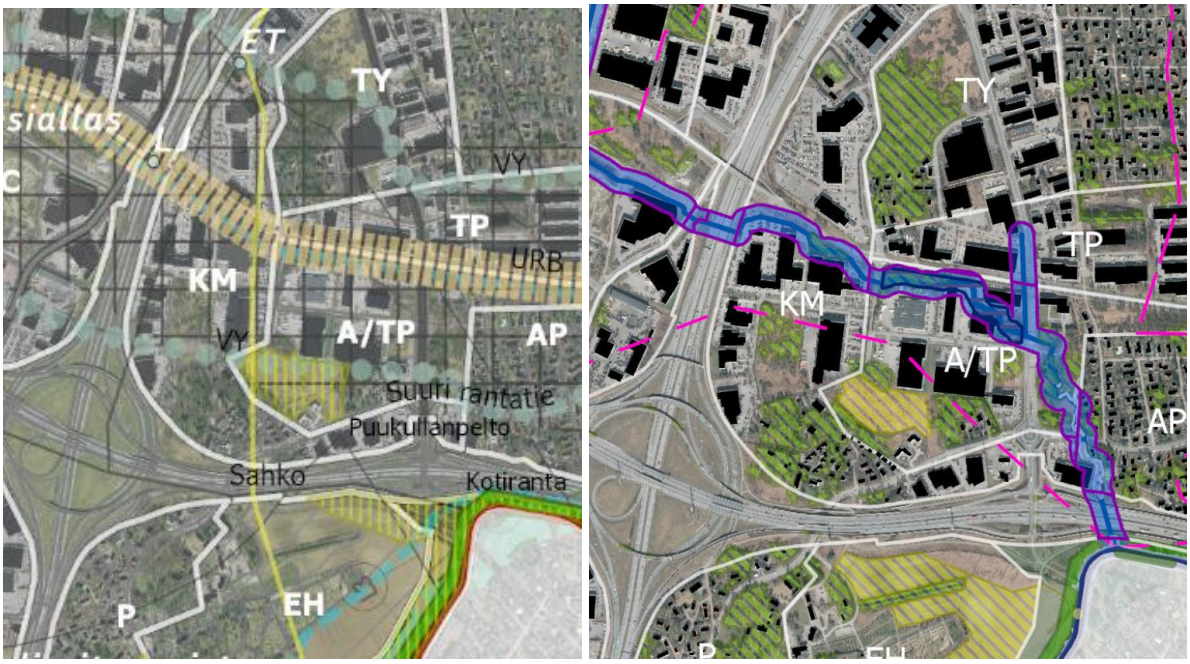
Kylmäojan ja Rekolanojan ympäristön tiivistyessä tulisi hulevesien hallintaan kiinnittää erityistä huomiota. Pohjaveden muodostumisen vähentyessä saattaa lähteisyyden vedenpintaa ja sen hyvää laatua ylläpitävä vaikutus heikentyä. Tämän vuoksi alueiden rakentuessa tulisi pohjaveden muodostumista ylläpitää hallitusti.

Kylmäojan itähaaran (Ilolanoja) valuma-alueella *Asolan kosteikot* jäävät tiiviin asuntorakentamisen alueen alle. Tämä voi vaikuttaa myös puron vesitaseeseen ja sen ympäristön ekologiaan samoin kuin alueen tiivistyminen. Kylmäojassa on lähde Asolan kosteikon alueella, ja kosteikon poistaminen voi vaikuttaa myös siihen. Lähde sijaitsee kuitenkin ulkoilureitin ojan pohjassa eikä ole luonnontilainen. Ilolanojan valuma-alueella on hiekkaisia alueita, joilla imeytyminen maaperään on mahdollista.

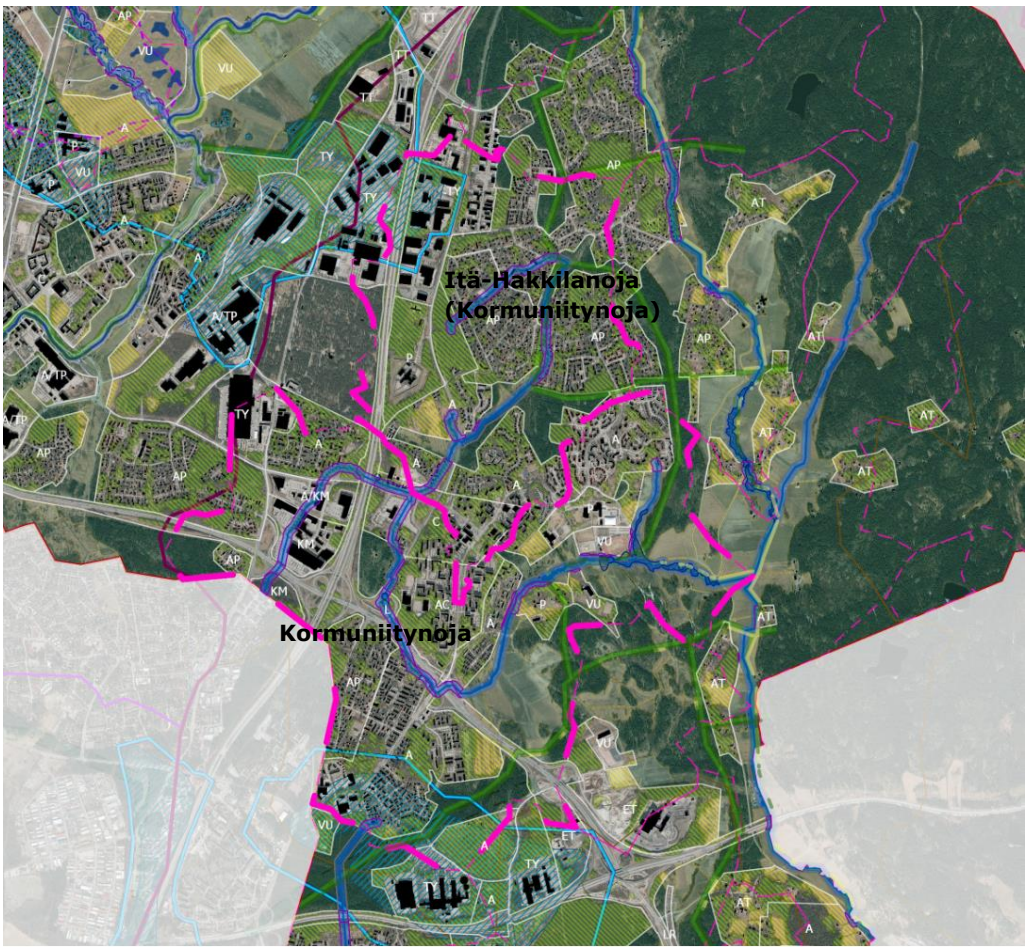
Kuva 35. Kylmäojan itähaara (Ilolanoja). Arvokkaaksi määritetty koskipaikka sijaitsee alajuoksulla. a) Lähde näkyy sinisenä pisteenä ojassa. Kosteikkoaluetta jää rakentamisen alle lähteen oikealta puolelta (vihreällä kenoviivalla rakentamisen alle jäävä alue) (vesiteemakartan selitteet raportin lopussa ja tarkempi kuvaus liitekartassa 7). b) alueella esiintyy monipuolisen luonnon piirteitä, perustuen mm. kosteiden elinympäristöjen ja kallioalueiden keskittymien ja lahopuupotentiaalin sijoittumiseen (kuvaote liitteestä 1, selitteet on esitetty raportin lopussa ja monipuolisuusanalyysin tarkempi kuvaus on liitekartassa 1).

Kirkonkylänojan purokoski tulee sijoittumaan katukuvan kehitysalueelle. Katukuvan kehitysalue ei vaikuta puron luontoarvoihin, mikäli se toteutetaan huomioiden koskiympäristö. Nykyisellään purossa on nousuesteitä ja vedenlaatu on heikko, mutta koskipaikka on luonnontilainen ja voi luoda säilyessään kiinnostavan virkistysreittikohteen katukuvan kehitysalueelle.

Kuva 36. Kirkonkylän purokoski sijoittuu katukuvan kehitysalueelle (keltainen viivoitus vasemmassa kuvassa). Kuvaotteiden selitteet on esitetty raportin lopussa ja tarkempi kuvaus liitekartat 2 (vas.) ja 7 (oik.).

Kormuniitynojalla on luonnontilaisena säilynyttä meanderoivaa puro-osuutta sen alajuoksulla, jossa kasvaa luonnontilaista puustoa ja pensastiheikköä sekä vaateliasta kosteanlehdon kasvillisuutta. Kormuniitynojan suojelua alajuoksultaan voi harkita kaavassa. Muilta osin puro on rakennettua.

Kuva 37. Kormuniitynojan varsi tiivistyy. Sen alajuoksulla Sotungin ja Hakunilan urheilupuiston alueella sijaitsee meanderoiva luonnontilainen savimaan puro. Kormuniitynojan sivuhaaran Itä-Hakkilanojan ja Kormuniitynojan valuma-alueet korostettu paksummalla punaisella katkoviivalla. Kuvaote liitteestä 7, selitteet on esitetty raportin lopussa ja tarkempi kuvaus liitekartassa 7.

Lännessä Pitkäjärven valuma-alueella *Tiistronojan/Herukkapuron* ympärille tulee tiiviisti rakentamista. Purossa on lähde, joka saattaa kuivua, kun ympäröivä metsä rakennetaan. Lisäksi rakentaminen tulee aivan puron reunaan. Puron yläjuoksun koskialueiden ympäristö säilyy nykyisellään.

Uusien puroluontokohteiden suojelu

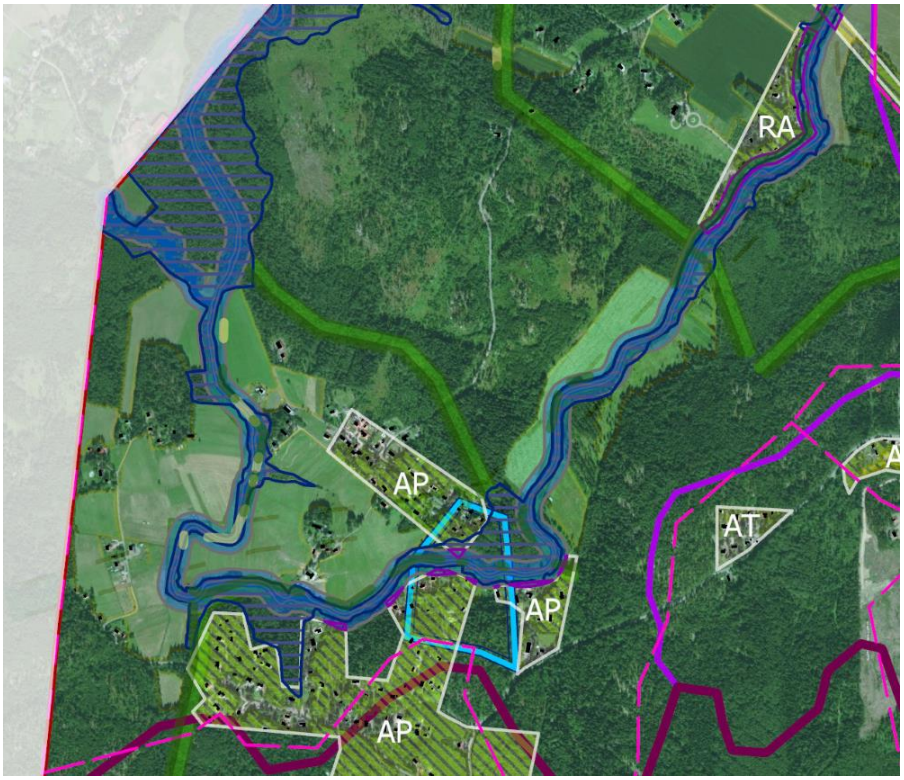
- Ilolanojan mahdollista muutosta luo-alueesta SL-alueeksi tarkastellaan yleiskaavan puroluontoselvityksessä
- Muita mahdollisia suojelukohteita: Rekolanojalta, Kylmäojalta ja Kormuniitynojalta
- Krakanoja: Ylästöntien ja Tulkintien väliselle Krakanojan osuudelle valmistellaan suojeluesitystä ELY:lle ja suojelurajaukseen olisi soveltuvaa liittää myös uusi Tuulensuunpuiston luo-alue (suurelta osin kaupungin maita)

Maantie 152 kulkee yleiskaavaluonnoksessa *Josvaholmin luhtakorven* eteläisen osan läpi. Maantien rakentaminen rakenteineen ja kuivatusrakenteineen tulee todennäköisesti hävittämään luhtakorven kokonaan tai lähes kokonaan. Luhtakorpi sijaitsee sitä ympäröivien rinteiden alapuolella, joista siihen valuu vesiä.

Vantaanjoki ja Keravanjoki

Vantaanjoki tulee jatkossakin kulkemaan pitkälti maatalousalueiden läpi, jolloin se tulee kärsimään maatalouden ravinnekuormituksesta.

Luhtajoen ja *Luhtaanmäenjoen* ympäristöön on suunniteltu hieman rakentamista. Joenvarret tulevat kuitenkin säilymään maatalousvaltaisina, jolloin vedenlaatuun vaikuttaa jatkossakin pääosin maatalous ja sen aiheuttama samentuminen ja ravinteet. Vestrassa rakentaminen sivuaa tarkasti luontotyypeiltään monimuotoista Lepsämänjokilaaksoa, joka on maakunnallisesti arvokas virtavesikohde. Lepsämänjokilaaksossa rakennettavien alueiden lähellä on koskipaikkoja Jokimaantien kohdalla, sekä Heponiityn asuinalueella luonnontilaisen oloinen lohkareinen Heponiitynkoski.

Kuva 38. Rakentaminen (AP) sivuaa tarkasti Lepsämänjokilaaksoa (kuvaote liitteestä 7, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Pohjavedet

Tiiviisti rakennetuilla alueilla puhtaiden hulevesien imeyttäminen on tärkeää pohjavedestä (esim. lähteistä) riippuvaisten pienvesien turvaamiseksi. Pohjaveden purkautuminen pienvesiin parantaa

vedenlaatua, viilentää vesiä sekä turvaa riittävän virtaaman alivesikaudella. Vantaan toimenpideohjelmassa 2017-2027 on esitetty, että vettä hyvin läpäisevät ja puhtaat erityisalueet säilytetään rakentamattomina.

SUOSITUKSIA

Olemassa olevia kosteikkoja tai lähteitä ei suositella rakennettavaksi, sillä ne mm. parantavat purojen vedenlaatua ja viilentävät vettä. Purot toimivat nykyisellään monin paikoin ekologisina yhteyksinä. Purojen ympärille suositellaan jätettäväksi esimerkiksi noin 30 m reunavyöhyke, jotta rakentaminen ei tule liian lähelle puroa ja purolle jää ns. luonnollista liikkumavaraa ja kasvillisuutta. Puronvarsien varjostava puuvartinen kasvillisuus viilentää vettä, ja vähentää purojen alivirtausuoman umpeen kasvua.

Kylmäojan itähaara (Ilolanoja) on luokiteltu arvokkaaksi virtavesiympäristöksi, jossa arvokkain osa on Ilolankoski (Janatuinen 2012). Sen ympäristöstä katoaa nykyisessä kaavaluonnoksessa kosteikkoa. Luontoarvojen säilyttämiseksi suositellaan vähintään kaavaan mietittyä luo-aluetta puron varteen. Kosteikkoja rakennetaan keinotekoisesti, joten jo olemassa olevan kosteikon kaavoittamista asuinkäyttöön suositellaan tarkastelemaan tarkemmin. Kylmäojan tiiviin asuinrakentamisen alueen olisi hyvä olla kapeampi. Kylmäojan itähaaran ympäristöä suositellaan tarkasteltavaksi tarkempia ls-alueiden rajauksia suunniteltaessa.

Krakanoja on alajuoksultaan luonnonmukainen puro. Lentokentältä tulevien hulevesien laadun parantuessa puron luontoarvojen merkitys kasvaa. Puron ympäristöön on merkitty SL-aluetta. Mikäli alueelle suunnitellaan virkistysreittiä, mahdollinen virkistysreitti tulee rakentaa huomioiden puron varren ekologian säilyminen. Ylästöntien ja Tulkintien väliselle Krakanojan osuudelle suojelurajauksen laajempaa kokonaisuutta suositellaan tarkasteltavaksi.

Krakanojan lähteikön alueen rakentamista suositellaan uudelleen tarkasteltavaksi. Nykyisessä yleiskaavassa alue on kaupan aluetta (KM), mutta sitä ei ole rakennettu. Rakentamispaikkana nykyinen lähteikkö ei ole suositeltava, ja pohjaolosuhteet voivat olla myös rakentamiselle haastavat.

Kaavamerkinnät:

Kaavamerkintä: avoimet ja luonnonmukaiset purot tulee säilyttää lähtökohtaisesti avoimina. Tämän voi tulkita myös niin, että puron luiskat ja reuna-alueet säilytettäisiin avoimina, vaikka puroympäristölle on hyvä, että luonnollinen kasvillisuus säilyy. Kaavamääräys kannattaa vaihtaa esimerkiksi muotoon: ” *avoimet ja luonnonmukaiset purot tulee säilyttää lähtökohtaisesti putkittamattomina ja purouomat reuna-alueineen ja kasvillisuudeltaan luonnonmukaisina*”.

Rakentaminen kohdistuu jo entisestään tiiviille alueille, joilla on mm. arvokkaita pienvesiä. Hulevesien hallinnan varmistamiseksi tulisi kaavan yleismääräyksissä olla merkintä, että alueiden tarkemman suunnittelun yhteydessä laaditaan erilliset hulevesiselvitykset ja hallintasuunnitelmat. Tätä tukee myös ELY-keskuksen lausunto (11.4.2019, UUDELY/11778/2017).

Kaavamerkintä Jokivarren virkistyskäytön kehittämisvyöhykkeeseen voi lisätä täsmennyksen, esim. ”*Virkistyskäytön suunnittelussa tulee huomioida uomaekologia, ja säilyttää uoman varren kasvillisuutta sekä luontaista uoman pohjaa ja luiskaa*”.

ELY-keskuksen lausunto (11.4.2019, UUDELY/11778/2017) vesialueesta suositellaan huomioimaan kaavamääräyksissä ja ottamaan alla esitetty lisäys kaavamääräyksiin.

”Kaavamerkinnän Vesialue (W) kaavamääräyksessä todetaan, että vesialueen lähialueella rakennettaessa vesistön ja sen rantojen luontoarvot ja ekosysteemipalvelut tulee ottaa huomioon, säilyttää ja hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Kaavamääräyksessä tulisi painottaa enemmän vesiensuojelullista näkökulmaa ja tarkentaa määräystä esimerkiksi muotoon "--- *tulee ottaa huomioon, säilyttää ja hyödyntää siten, että pintavesien hyvä tila säilyy tai saavutetaan vesienhoitosuunnitelman mukaisessa aikataulussa*"." ELY-lausunto (11.4.2019, UUDELY/11778/2017).

Lisäksi ELY kommentoi pohjavesialueiden merkintöjä.

”Kaavakarttaan tulisi merkitä yhdyskuntien vedenhankintakäytössä tai varavedenhankintakäytössä olevat vedenottamot ET-merkinnällä. Lisäksi vahvistetut pohjavedenottamoiden suoja-alueet tulisi lisätä kaavakartalle omalla merkinnällään ja määräyksellään. Pohjavesialueet, pohjavedenottamot sekä suoja-alueet olisi hyvä esittää omalla liitekartallaan.” ELY-lausunto (11.4.2019, UUDELY/11778/2017).

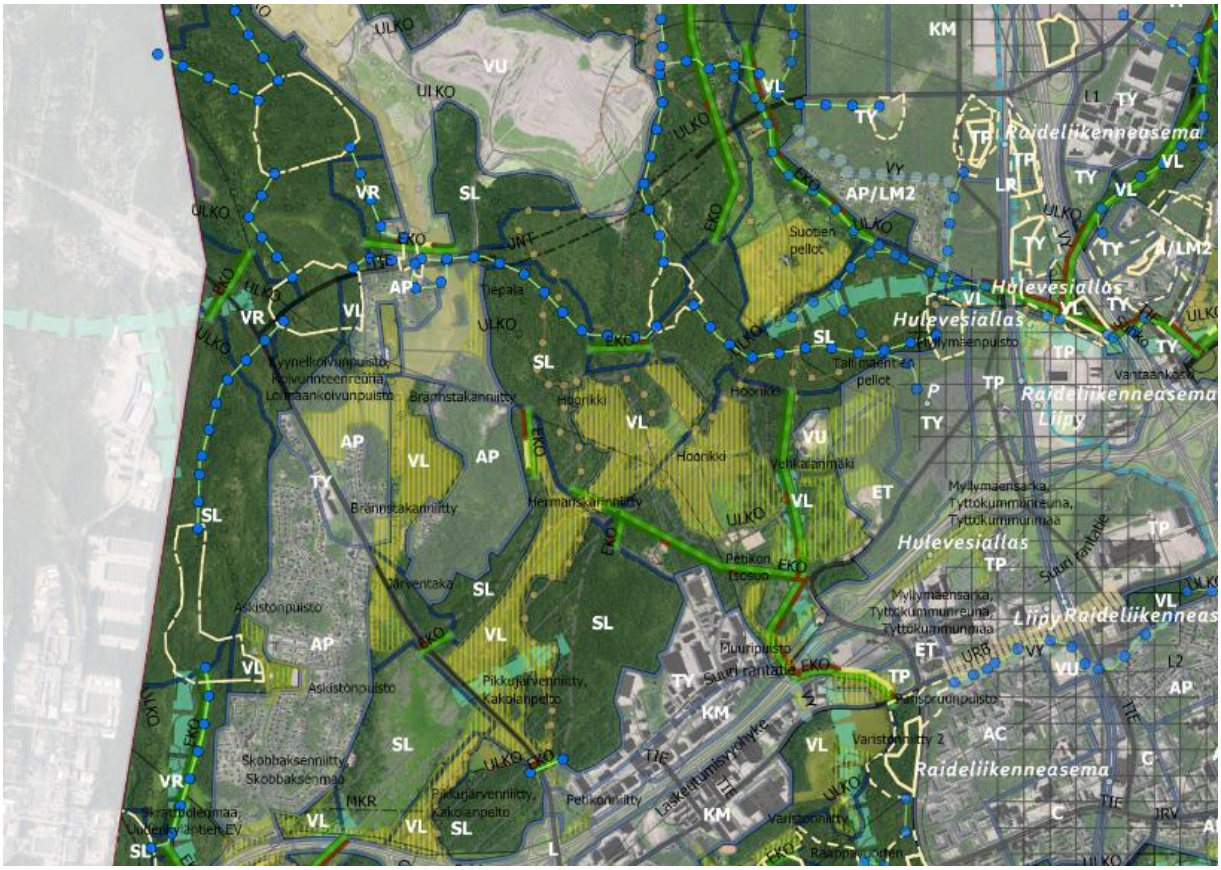
7.4.3 Avoimet elinympäristöt

Avoimet alueet ja niityt kertovat pitkään jatkuneesta ihmisen vaikutuksesta, laidunnuksesta ja viljelystä. Vantaan arvokkaita, avoimia peltoaukeita on suojeltu maakuntakaavassa. Maatalouden harjoittamisen edellytysten säilyttäminen on merkittävin tapa säilyttää maatalousympäristöt ja avoimen maiseman lajisto.

Vantaalla on useita myös arvokkaita kallioketoja, jotka ovat suojeltuja. Kalliokedot ovat herkkiä ja niiden uhkana on lisääntyvän virkistyskäytön tuoma kuluminen.

Niityt ovat merkittäviä virkistysalueita esimerkiksi Länsi-Vantaalla, Petikon alueella. Niittyalueiden merkitys osana viheralueiden virkistyskäyttöä edesautta niiden säilymistä. Voimakkaasti leviävien vieraslajien leviäminen niityille on merkittävä uhka. Uuden rakentamisen myötä tehtävät maansiirtotyöt ja maamassojen läjitykset saattavat lisätä vieraslajeja tai niiden leviämiselle otollisia kasvualustoja. Jatkosuunnittelussa kaikki niittyjen ja avointen alueiden avoimuutta ja paisteisuutta sekä reunavyöhykkeiden valoisuuden säilymistä tukevat toimet olisi hyvä nostaa näkyville.

Vantaan kaakkoiskulmassa Ojangossa niittyjen ja metsäsaarekkeiden muodostama laaja virkistysaluekokonaisuus säilyy yleiskaavassa. Ojangon peltomaisema on suojeltua kulttuurimaisemaa. Latuverkosto mahdollistaa avointen alueiden käytön virkistykseen talvellakin.

Kuva 39. Petikon metsäalueiden lomaan sijoittuu myös niitty-ympäristöjä (kuvaote liitteestä 8, selitteet on esitetty raportin lopussa)

SUOSITUKSET:

Useat avoimien alueiden kokonaisuudet ovat maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kokonaisuuksia. Vantaan niittyverkostoselvityksissä (2017 ja 2018) on kartoitettu Vantaan kaupungin omistamia avoimia ja puoliavoimia alueita ja linjattu niiden hoitoa ja käyttöedellytyksiä. Selvityksessä on tunnistettu peltojen ja niittyjen muodostama verkosto. Yleiskaavassa ja jatkosuunnittelussa näiden kartoitettujen alueiden huomioon ottaminen selkeää. Kaupungin omistamien alueiden lisäksi on olennaista tunnistaa yksityisten omistamat, avointen alueiden verkoston kannalta merkittävät kohteet. Jotta maanviljelyyn liittyvät lajit säilyvät, on olennaisen tärkeää säilyttää edellytykset maanviljelylle myös jatkosuunnittelussa avoimia alueita ympäröivien alueiden maankäytön muuttuessa.

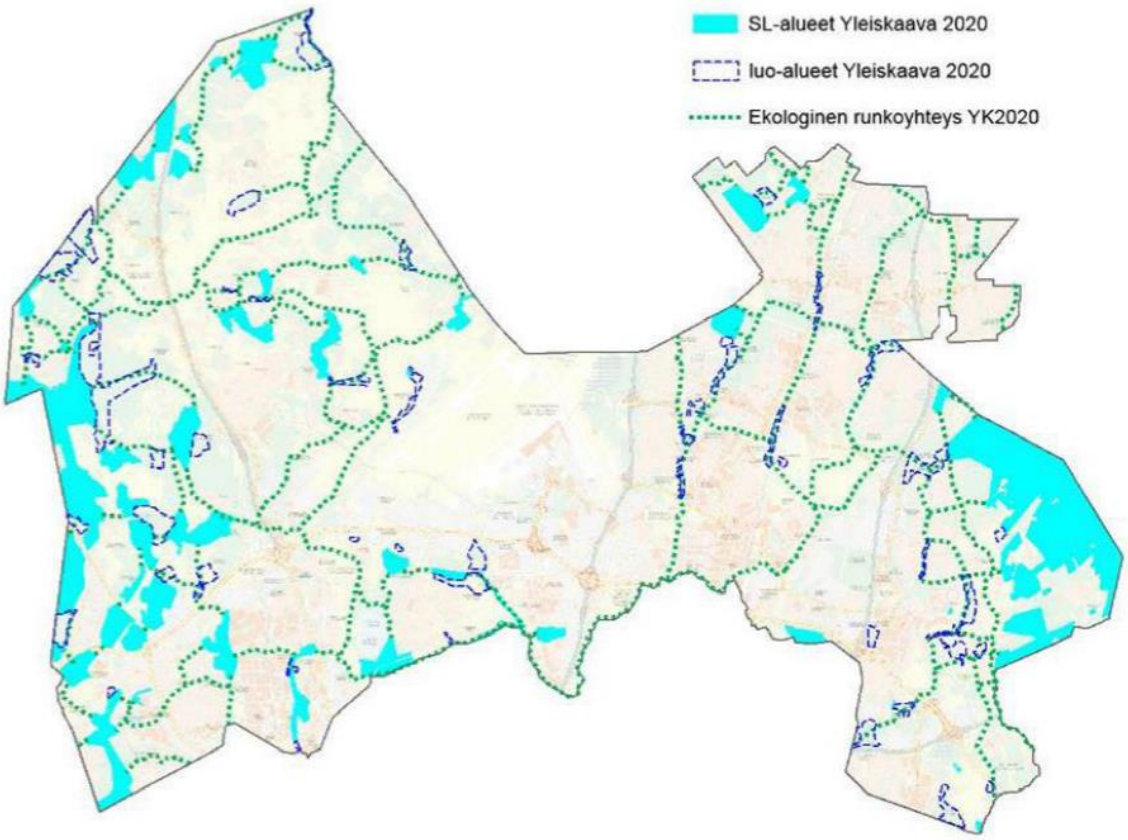
Vieraslajien torjunta avoimilla alueilla on keskeistä, jotta niiltä ei pääse leviämään vieraslajeja suojelualueille. Vieraslajeista mm. lupiini leviää vahvana kilpailijana tehokkaasti avoimissa ympäristöissä. Siksi viherrakentamisessa on käytettävä puhtaita maamassoja. Rakentamisessa on kiinnitettävä huomiota kokonaisuuksien toteuttamiseen niin, ettei rakentuvien alueiden liepeille kuljeteta ja varastoida vieraslajipitoisia maamassoja. Vieraslajien leviämisen ehkäisyyn on kiinnitettävä huomiota erityisesti avoimeksi jäävien alueiden kohdalla, joilla vieraslajit pääsevät helposti levittäytymään.

7.5 Ekologinen verkosto

Kaava-alueella ekologinen verkosto rakentuu metsä- ja viheralueista, niiden sisältämistä luonnonsuojelu- ja luo-alueista, jotka käsittävät alueella tunnistettuja merkittäviä suojeltavia luonnonympäristöjä ja lajistoa, sekä niitä yhdistävistä ekologisista yhteyksistä. Laajimmat yhtenäiset, ja toisiinsa kytkeytyneet luonnonalueet sijoittuvat Vantaan länsirajan läheisyyteen Petikon-Vestran metsäalueille, sekä Vantaan itärajan tuntumaan, Sipoonkorven ympäristöön. Riipilän peltoalueiden itäpuolella on vielä suhteellisen laajoja kytkeytyneitä metsäalueita. Kuten myös koillis- ja luoteis-Vantaan pohjoisimmissa osissa.

Muualla Vantaalla metsäiset luonnonalueet ovat pääasiassa melko pienialaisia ja sijoittuvat rakentuneiden alueiden ja peltoalueiden väliin. Vantaan länsi- ja itäosien välillä luonnonsuojelualueet ja luo-alueet muodostavat merkittävimpiä luontoarvoja ja lajistoa turvaavia ydinalueita ja astinkiviä ekologisten runkoyhteyksien varrelle. Poikittaiset yhteydet ovat kuitenkin monin paikoin muodostuneet varsin kapeiksi ja pitkiksi. Merkittävä osa ekologisista runkoyhteyksistä tukeutuu virtavesien varsiin, jotka ovat kulkuyhteyksinä merkittäviä.

Vantaalla esiintyy tiukasti suojeltua liito-oravaa, jonka elinympäristöjen välisten puustoisten yhteyksien säilyttämiseen on kiinnitettävä erityisesti huomioita. Selvitysten mukaiset liito-oravien elinympäristöjen väliset puustoiset kulkuyhteydet on esitetty liitekartalla 8. Tunnetut elinympäristöt keskittyvät nykytilassa länsivantaalle. Liito-oravan käyttämillä yhteysalueilla kookkaaseen yli 10 metrin puustoon ei saisi soveltuvien elinympäristöalueiden välillä muodostua yli kolme kertaa puuston korkeuden laajuista aukkoa. Korkeammankin puuston alueilla ylitettävän puustottoman alueen suositeltu enimmäisleveys on kuitenkin 50 metriä. Kulkuyhteydet eivät myöskään saisi olla yksittäisten puiden varassa.

Kuva 40. Kaavaselostuksen luonnoksessa esitetty SL-alueista ja luo-alueista muodostuva Vantaan yleiskaavan ekologisen verkoston rakenne (Kuvaote yleiskaavaselostuksen luonnos 11.2.2019)

Kaavaluonnoksessa olemassa olevien suojelualueiden laajentaminen ja yhtenäistäminen, laajempia kokonaisuuksia muodostaen on hyvä lähtökohta. Laajojen aluekokonaisuuksien turvaaminen tukee arvokkaiden elinympäristöjen kytkeytymistä ja kehittymistä ja toimivan ekologisen verkoston rakentumista ja säilyttää "astinkiviä" yhteyksien varrella. On myös hyvä, että ekologiselle runkoyhteydelle on esitetty minimileveys. Minimileveydeksi on asetettu 100 metriä. Toimivan ekologisen yhteyden minimileveydeksi esikaupunkialueella on arvioitu 250-300 metriä (esim. Väre ja Krisp, 2005). Tämän vuoksi on suositeltavaa pyrkiä siihen, että ekologiset runkoyhteydet ovat pääsääntöisesti huomattavasti minimileveyttä laajempia. Nykyisessä kaupunkirakenteessa on kuitenkin kapeikkokohtia, jossa leveämpää yhteyttä ei saada toteutettua.

Mt152 rakentaminen muodostaa maastossa uuden merkittävän liikkumisesteen eläinlajistolle. Tielinjan läpäisevien ekologisten yhteyksien turvaaminen on huomioitava suunnitelmissa ja erityisesti paikallisen lajiston, kuten liito-oravan kannalta toimivat yhteydet elinympäristöalueiden välillä on varmistettava. Alueella olevien kosteiden ympäristöjen, kuten korpialueen suojeluarvojen säilyttäminen on ongelmallista. Maantiellä on laaja estevaikutus ja vaikka tien varteen ei kaavassa osoiteta rakentamista, on sen tuoma rakentamispaine tulevaisuudessa merkittävä.

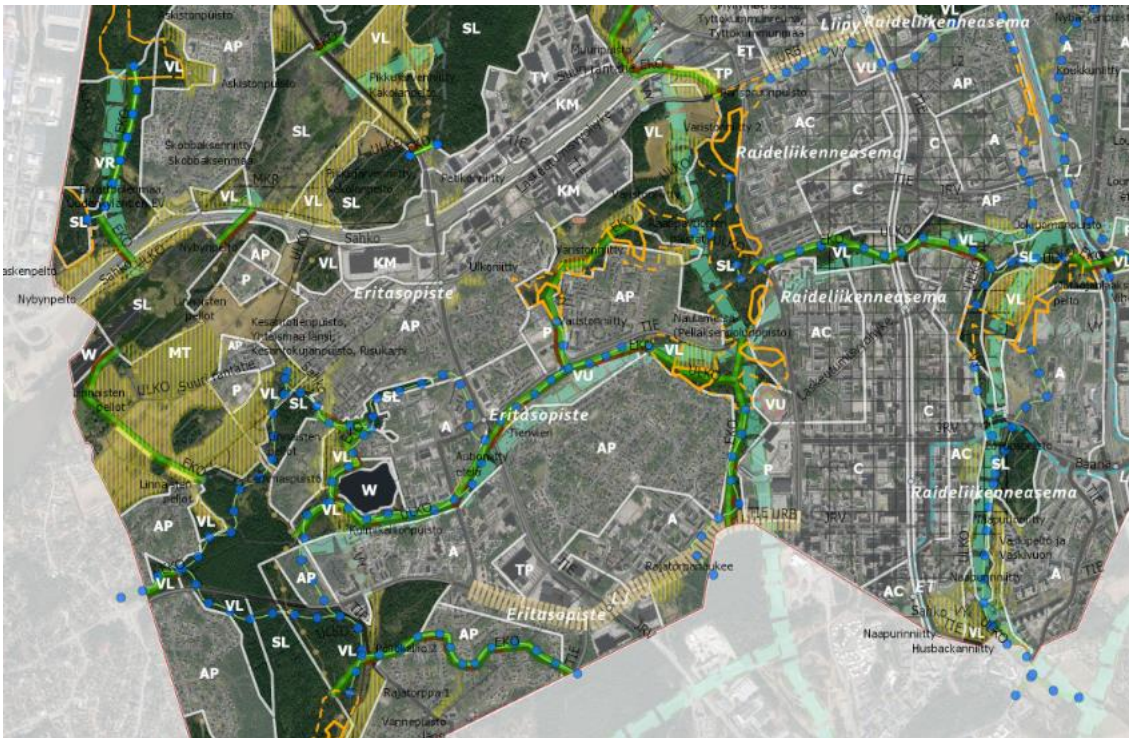
Kriittisten kapeikkokohtien turvaaminen ja kehittäminen on ekologisen verkoston toimivuuden turvaamiseksi tärkeää. Tiivistettävien rakennettavien alueiden keskelle sijoittuville yhteysalueilla on pyrittävä turvaamaan riittävä leveys ja laatu. Rakentamisen tiivistyessä ja liikenneyhteyksien rakenneratkaisuissa, on suunnitteluvaiheessa olennaista tarkastella mahdollisuuksia yhteyksien kehittämiseksi ja luonnon arvoalueiden sekä vielä metsäisten ydinalueiden kytkeytyneisyyden turvaamiseksi.

Vantaa on pohtinut kaavassa esitettäväksi kehitettäviä viheryhteyksiä pääväyliä läpäiseville ekologisille yhteyksille. Viheryhteyksien kehittämiskohteisiin on ajateltu kaavamääräystä, jonka mukaan merkitylle kohdalle tulee rakentaa vihersilta tai puistosilta tai kehittää alikulkua ihmisten ja eläinten liikkumista tukevaksi. Kehitettävät kohteet on suositeltavaa esittää kaavaehdotuksessa.

Seuraavassa on nostettu esiin muutamia kriittisiä yhteysalueita, joiden säilyttämiseen ja kehittämiseen on jatkossa tarpeen kiinnittää huomiota.

Myyrmäki-Petikko ja Myyrmäki Linnaistenmetsä yhteys

Myyrmäen ja Petikon välille on osoitettu Myyrmäen-Raappavuoren kautta Kehä III:n läpäisevä ekologinen runkoyhteys, joka on myös maakuntakaavan viheryhteystarpeen mukainen. Myyrmäen-Raappavuoren suojelu turvaa tiiviin taajamarakenteen ainoan laajemman metsäalueen. Kohteelle ja sen kytkeytyneisyyteen kohdistuu myös heikennyksiä, reuna-alueiden tiivistymisen ja tiehankkeiden, kuten Luhtitien rakentamisen vuoksi. Alueen virkistyskäyttöpaine lisääntyy, jolloin riittävän virkistysverkoston turvaamisen ja kulunohjauksen merkitys korostuvat. Tarkemmassa suunnittelussa ekologisen yhteyden säilyminen vaatii erityistä huomiota.

Kuva 41. Myyrmäen ympäristön avoimet ja puustoiset ympäristöt, ekologiset yhteydet sekä liito-orava-alueet ja -yhteydet (kuvaote liitteestä 8, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Myyrmäen ja Linnaistenmetsän välinen yhteys on nykytilassa hyvin kapea. Yhteyden länsipää kaventuu uuden AP-alueen rakentumisen myötä. Yhteyden ja metsäalueen säilyminen on turvattava jatkosuunnittelussa. Yhteys on ainoa poikittainen ekologinen yhteys Vantaan lounaisosassa, Kehä III:n eteläpuolella. Samoin yhteys Mätäojan suuntaan on erittäin kapea jo nykytilassa ja sen toimivuuden kehittäminen on tarpeen VL-alueiden suunnittelussa. Suojaisen kasvillisuuden ja puustoisuuden lisääminen on suositeltavaa.

Myyrmäen alueella esiintyy myös liito-oravaa, jonka elinympäristöjen välisten puustoisten yhteyksien säilyttämiseen on kiinnitettävä erityisesti huomioita. Yhteydet tukeutuvat nykytilassa hyvin kapeisiin puustoisiin vyöhykkeisiin. Länteen, Linnaistenmetsän suuntaan, liito-oravalle soveltuvat puustoyhteydet ovat jo nykytilassa pitkiä ja kapeita, jolloin tiivistyvä rakentaminen voi helposti synnyttää niihin katkoja. Luhtitien rakentaminen voi heikentää puustoista kulkuyhteyttä SL-alueen eteläpuolisille ydinalueille.

Yhteys Hämeenlinnanväylän läpi Mätäojan kohdalla

Mätäojan kohdalla Hämeenlinnanväylän läpäisevän ekologisen yhteyden laatua voitaisiin parantaa, kun tien itäpuolelle tulee uutta rakentamista. (Helsingin puolella Kuninkaantammen liittymän rakentaminen heikentää nykyisiä yhteyksiä väylän poikki.)

Ylästö-Tolkinmetsä-Tammisto-Tuusulanväylän itäpuoli

Kuva 42. Lentokentän ja Aviapoliksen eteläpuolen avoimet ja puustoiset ympäristöt, ekologiset yhteydet, liito-orava-alueet ja -yhteydet, sekä yleiskaavaluonnoksen käyttötarkoitusalueet (kuvaote liitteestä 8, selitteet on esitetty raportin lopussa)

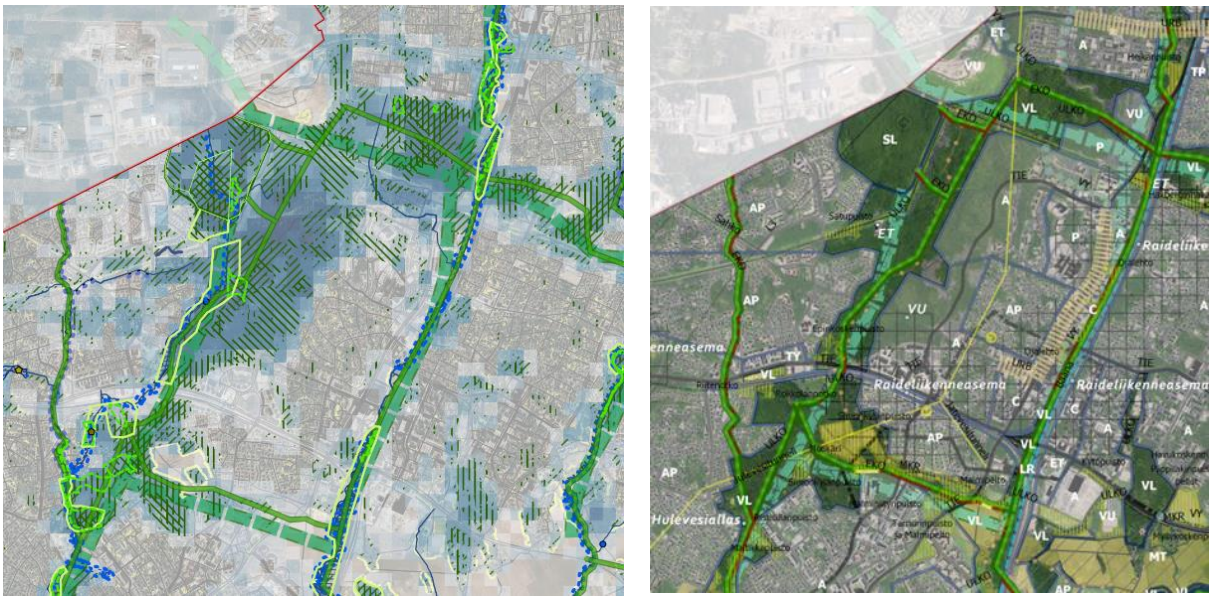
Lentokentän eteläpuolisella alueella, jossa ekologiset yhteydet keskittyvät Silvolan ympäristöön ja kunnan rajalle Vantaanjoen haarojen varteen on suositeltavaa säilyttää mahdollisimman leveä suojavyöhyke jokivarteen. Jokivarsi sijoittuu kunnan rajalle. Helsingin puolella Vantaanjokivarsi on peltoaluetta. Esimerkiksi Tammiston alueella Vantaan alueella oleva joen varren ekologinen yhteys muodostuu varsin kapeaksi. Joen varsien ekologinen runkoyhteys on ainoa lentokentän ja Aviapoliksen alueen eteläpuolinen poikittainen yhteys. Yhteys sijoittuu itävantaalla tiiviisti rakennetun alueen keskelle Viertolan ja Koivuhaan välillä. Kaavan mukaisen rakentamisen toteutuessa yhteysalue tulee Koivukylän pohjoispuolella kaventumaan merkittävästi.

Baanan vartta voitaisiin kehittää paikallisena ekologisena yhteytenä, jotta saadaan turvattua Tuusulanväylän läpäisevä poikittainen ekologinen yhteys Vantaan eteläosaan.

Itä-Vantaalla luontokohteet ja ekologiset yhteydet ovat Sipoonkorven ympäristöä lukuun ottamatta kaventuneita ja keskittyvät virtavesien varsiin.

Kylmäojan ympäristö

Kylmäojan alueen pohjoisosassa on vielä monipuolisen luonnon piirteitä hieman laajemmalla vyöhykkeellä kuin etelämpänä purovarressa, joka sijoittuu tiiviisti rakennetulle alueelle. Ekologisen runkoyhteyden ja arvokkaiden luonnonalueiden turvaamiseksi olisi tiiviin asuntoalueen (A-alue) rajauksen hyvä olla kaavaluonnoksessa esitettyä huomattavasti kapeampi.

Kuva 43a ja 44b. Kylmäojan ympäristön luonnon monipuolisuus (a) sekä avoimet ja puustoiset ympäristöt, ekologiset yhteydet ja yleiskaavaluonnoksen käyttötarkoitusalueet (b) (kuvaote a liitekartasta 1 ja b liitekartasta 8, selitteet on esitetty raportin lopussa)

Koillis-Vantaa, yhteys Vierumäki-Tussinkoski-itä

Vierumäen alueella nykyinen metsäalue kaventuu, kun nykyiselle VR-alueelle on osoitettu TT-aluevaraus. Alueelle on osoitettu myös maakuntakaavan viheryhteystarve. Vierumäen metsäalueella on myös uusi SL-alue, joka on laajuudeltaan merkittävä, mutta TT-alueen kaventaa olemassa olevaa metsäaluetta ja ekologista yhteyttä. Myös yhteys uuden SL-alueen ja Tussikosken suojelualueen välillä kaventuu.

Kuva 44. Vierumäen - Tussinkosken ympäristön avoimet ja puustoiset ympäristöt ja ekologiset yhteydet ja yleiskaavaluonnoksen käyttötarkoitusalueet (kuvaote liitteestä 8, selitteet on esitetty raportin lopussa)

SUOSITUKSIA

Ekologisten runkoyhteyksien kaavamääräykseen on suositeltavaa lisätä, että yhteyksiä tulee kehittää pääsääntöisesti metsäisinä ja luonnontilaisen kasvillisuuden kehittymistä tukien.

Ekologisten runkoyhteyksien rinnalle olisi hyvä ottaa ”paikallinen ekologinen yhteys” merkintä. Merkintää voitaisiin käyttää kohteissa, joissa ei enää ole riittävää laajuutta runkoyhteyden muodostamiseksi, mutta jotka voivat palvella tiettyjen lajien ja paikallisen pienipiirteisemmän luonnonalueverkoston yhteyksinä. Paikallinen yhteys voisi osoittaa myös liito-oravan kannalta merkittäviä metsäisinä säilytettäviä yhteyksiä.

Väyliä läpäisevät kehitettävät yhteysalueet ja niitä koskeva kaavamääräys suositellaan lisättäväksi Vantaan yleiskaavaehdotukseen. Kehitettäviin yhteysalueisiin suositellaan lisättäväksi Hämeenlinnanväylän läpäisevä ekologinen yhteys Mätäojan kohdalla.

Alueille, joilla nykyinen rakentaminen tiivistyy, tai laajenee nykyisen rakennetun ympäristön reuna-alueilla, on jatkosuunnittelussa rakentamisjärjestyksellä mahdollista ehkäistä ekologisen verkoston heikentymistä. Suositeltavaa on, että nykyisin metsäiset alueet tai kapeiden ekologisten runkoyhteyksien alueet säilytetään mahdollisimman laajasti yhtenäisinä ja tämä huomioidaan täydennysrakentamisen sijoittamisessa alueiden sisällä.

Kylmäojan pohjoisosan itäpuolelle osoitetun A-alueen rakennettavan alueen kaventamista olisi syytä harkita.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET

Vantaan yleiskaavan 2020 laatimisen lähtökohdiksi on otettu monia luontoarvojen, monimuotoisuuden, ekologisen verkoston ja kestävän kehityksen kannalta hyviä periaatteita. Suojelualueiden lisääminen ja niiden välisten yhteyksien turvaaminen ovat hyviä lähtökohtia luontoarvojen säilyttämiselle. Myös pyrkimys säilyttää laajoja yhtenäisiä luonnonalueita ja keskittää rakentaminen jo rakentuneiden alueiden yhteyteen on monin tavoin luonnon kannalta hyvä periaate. Toisaalta nykyisten keskustojen väkimäärän merkittävä kasvattaminen paitsi tiivistää alueita, myös laajentaa niiden ulkoreunoja vielä luontoarvoja käsittäville ja luonnonpiirteitä säilyttäneille alueille. Kasvava väestö myös lisää virkistyskäyttöpainetta etenkin tiivistyvien asutuskeskusten keskellä jäävillä luonnon alueilla.

Vantaan alueella on turvattu länsi- ja itäosan laajoja metsäalueita ja luontoarvoja toisiinsa kytkeytyvillä SL- ja luo-alueilla. Keskisen Vantaan alueella jäljellä olevat metsäalueet ja muut luonnonympäristöt ovat pienialaisempia. Näitä luonnon arvoalueita, jotka muodostavat laajuudeltaan vähäisempiä, mutta arvokkaita elinympäristöjä säilyttäviä suojelualueita osin hyvin kapeidenkin ekologisten yhteyksien varrelle on pyritty kytkemään ekologiseen verkostoon kaavaluonnoksessa esitettyjen ekologisten runkoyhteyksien avulla. SL-alueista osa on jo perustettuja tai voimassa olevassa kaavassa esitettyjä SL-varauksia, mutta myös uusia SL-alueita on osoitettu täydentämään ja säilytettävää ekologista verkostoa ja turvaamaan sen merkittävimmiksi arvioituja luonnonympäristöjä.

Suositeltuja muutoksia kaavaehdotukseen:
Tiivistyvien asutus- ja työpaikka-alueiden läheisyydessä kavenneiden ekologisten yhteyksien turvaaminen ja kehittäminen, sekä virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden varaaminen suojelualueiden ulkopuolelta on tarpeen, etteivät kaupunkirakenteen sisällä suojeltavat luontoarvot ja ekologisen verkoston monimuotoisuus heikkene ja katoa. Tässä raportissa, kappaleessa 7, on aihepiireittäin nostettu arviointitulosten perusteella esiin kohteita, joissa erityisesti voitaisiin vielä harkita rakennettavien alueiden ja ekologisen verkoston osien rajauksia, sekä suositeltavia muokkauksia tai lisäyksiä kaavamerkintöihin taikka määräyksiin.

Tarkemmassa maankäytön suunnittelussa on tarpeen huomioida myös paikallisesti arvokkaat pienialaiset luonnontilaiset kohteet. Alueilla, joille kohdistuu maankäytön muutoksia, on tarpeen tehdä riittävät selvitykset tarkemman suunnittelun yhteydessä, erityisesti rakentamisen nykyisten reuna-alueiden laajetessa luonnonalueille. Vielä yhtenäisiä luonnonalueita on hyvä pyrkiä säilyttämään mahdollisimman laajoina ja ekologisten runkoyhteyksien laajuus ja laatu on tärkeä turvata erityisesti rakentuvien alueiden välisillä kavenneilla yhteysalueilla, huomioiden myös lajikohtaiset tarpeet. Myös runkoyhteyksiä kapeampien paikallisesti merkittävien yhteyksien turvaaminen on tärkeää rakentuneilla ja rakentuvilla alueilla.

Virkistys on hyvä järjestää etenkin kulutusherkkien alueiden läheisyydessä luontoarvot huomioiden jo ennen ympäristön rakentumista, koska herkimpien kohteiden luontoarvot kuluvat jo pienelläkin käyttäjämäärällä. Myös vieraslajien torjumiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi olisi hyvä laatia kokonaisvaltainen strategia.

Suosituksia kaavamääräyksiin ja -merkintöihin:
Suojelualuemerkinnän kaavamääräyksiin on suositeltavaa lisätä merkintä, että maankäyttö on toteutettava siten, ettei kohteen suojeluarvoja hävitetä tai heikennetä.

Yksittäisiä kohteita koskevia suosituksia on esitetty raportin kappaleessa 7.

Mt152 rakentaminen olisi hyvä jättää vielä avoin mahdollisuus, esim. merkitsemällä tielinjan sijaan kaavaan yhteystarve.

Ekologisten runkoyhteyksien kaavamääräykseen on suositeltavaa lisätä, että yhteyksiä tulee kehittää pääsääntöisesti metsäisinä ja luonnontilaisen kasvillisuuden kehittymistä tukien.

Ekologisten runkoyhteyksien rinnalle olisi hyvä ottaa ”paikallinen ekologinen yhteys” -merkintä, ainakin kaavan liiteaineistoon. Merkintää voitaisiin käyttää kohteissa, joissa luonnonalueilla ei enää ole riittävää laajuutta runkoyhteyden muodostamiseksi, mutta jotka voivat palvella tiettyjen lajien ja paikallisen pienipiirteisemmän luonnonalueverkoston yhteyksinä. Tällä merkinnällä voitaisiin osoittaa myös liito-oravan kannalta merkittäviä yhteysalueita, koska laji ei voi hyödyntää avoimille ja harvapuustoisille alueille sijoittuvia ekologisia runkoyhteyksiä.

Metsäalueiden vähittäistä pirstoutumista tapahtuu edelleen. Paikkatietoanalyysillä määritettiin metsäiset tai puustoiset alueet, sekä rakentuvaksi osoitetuille alueille jäävät metsäiset alueet (liitekartat 3 ja 6). Nykytilakartalla esitetyn aineiston perusteella metsäisiä ja puustoisia alueita on Vantaalla yhteensä noin 9400 hehtaaria. Näistä rakentuville käyttötarkoitusalueille sijoittuu noin 3300 hehtaaria. Metsäalueiden häviämisen lisäksi reunavaikutuksen lisääntyminen vaikuttaa metsälajistoon. M-merkinnän kaavamääräyksen tarkentaminen parantaisi metsälajiston säilymisen edellytyksiä. Keskeisillä arvometsäalueilla voisi harkita M-merkinnän tarkentamista esimerkiksi MY-merkinnäksi tai hoitosuositusten linjaamista tarkemmiksi. Olennaista olisi turvata M-alueilla olevien ekologisten yhteyksien säilyminen kaavamääräystä tarkentamalla. Metsän säilyminen peitteisenä kaikilla metsäalueilla tukee metsäisen verkoston toimivuutta ja elinvoimaisuutta. Metsäverkon eri osien merkityksen tunnistaminen ja lisääminen esimerkiksi kaavan suunnitteluohjeeseen tukee jatkosuunnittelua.

Suosituksia yksityiskohtaisempaan jatkosuunnitteluun:
Alueille, joilla nykyinen rakentaminen tiivistyy tai laajenee, nykyisen rakennetun ympäristön reuna-alueilla on jatkosuunnittelussa rakentamisjärjestyksellä mahdollista ehkäistä ekologisen verkoston heikentymistä. Suositeltavaa on, että nykyisin metsäiset alueet tai kapeiden ekologisten runkoyhteyksien alueet säilytetään mahdollisimman pitkään yhtenäisinä ja tämä huomioidaan täydennysrakentamisen sijoittamisessa alueiden sisällä.

Tulevassa rakentamisessa tulee huomioida läpäisevän pinnan ja kasvillisuuden säilyminen. Tiivistyvillä asuinalueilla tähän voidaan jatkosuunnittelussa vaikuttaa esimerkiksi viherkertoimen avulla. Alueilla, joissa maaperä sallii vesien imeyttämisen, tulisi jatkossa ylläpitää luonnollista hydrologista kiertoa imeyttämällä vesiä maaperään.

Olemassa olevia kosteikkoja tai lähteitä ei suositella muutettavaksi rakennusalueiksi. Lähteet parantavat puroveden laatua ja viilentävät vettä. Nykyisellään monien purojen valuma-alueet ovat jo kohtalaisen tiiviisti rakennettuja, mutta vedenlaatu ja uoman ekologinen tila on silti hyvä. Osittain tämä johtuu purojen valuma-alueilla sijaitsevista lähteistä.

Purot toimivat nykyisellään monin paikoin ekologisina yhteyksinä. Purojen ympärille suositellaan jätettäväksi esimerkiksi noin 30 m reunavyöhyke, jotta rakentaminen ei tule liian lähelle puroa ja purolle jää ns. luonnollista liikkumavaraa ja kasvillisuutta. Puronvarsien varjostava puuvartinen kasvillisuus viilentää vettä, ja estää purojen alivirtausuoman kasvittumista. Rantojen virkistyskäyttöä suunnitellessa voidaan ohjata reitit esim. ajoittain puron varteen.

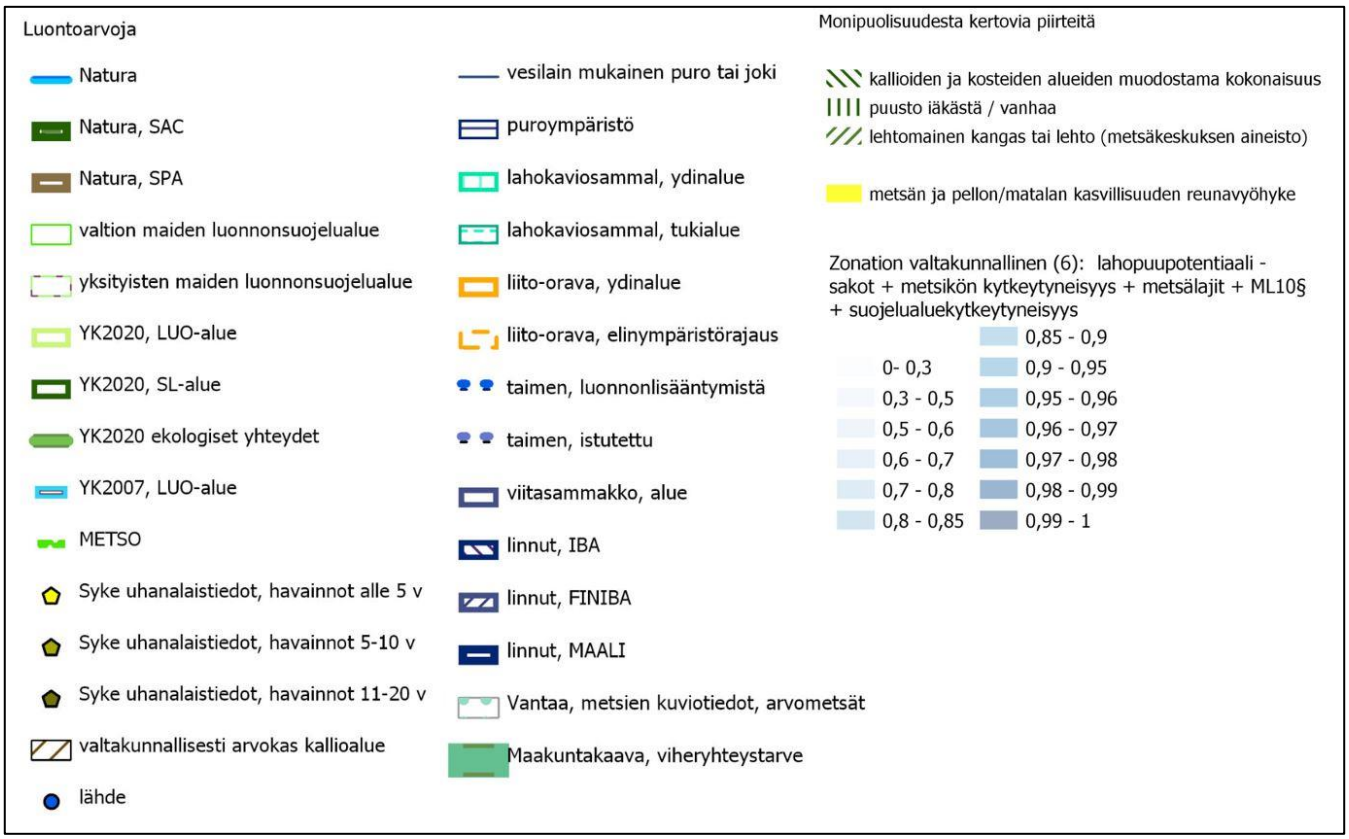
Kaava-alueen metsäverkoston eri osien merkityksen tunnistaminen sekä strategiatasolla että seuraavien vaiheiden suunnittelussa on olennaista. Vaikka metsäalueet vähenevät ja pirstaloituvat, kytkeytyneisyyttä voidaan kehittää istutuksilla. Jotkut lajit voivat käyttää esimerkiksi kapeaakin reunapuustoa liikkumiseen ydinmetsästä toiseen. Viheralueiden suunnittelussa lajiston säilymistä voidaan tukea mukailemalla alkuperäisiä kasvupaikkoja ja käyttämällä kasvupaikkojen luontaisia, kotimaisia lajeja.

Asumiseen muuttuvat kaupallisen toiminnan alueet ja työpaikka-alueet, jotka nykyisessä käytössä ovat usein suurelta osin katettua pintaa ja laajoja rakennuksia on hyvä huomioida mahdollisuutena luoda alueista myös nykyistä vehreämpiä. Kattavan pinnana vähentäminen, luonnonmukaisten istutusten ja puuston lisäämisen kautta tällaisilla alueilla voidaan paikallisesti lisätä monimuotoisuutta nykyisestä ja esimerkiksi pyrkiä vahvistamaan nykytilassa heikkoja tai katkonaisia ekologisia yhteyksiä.

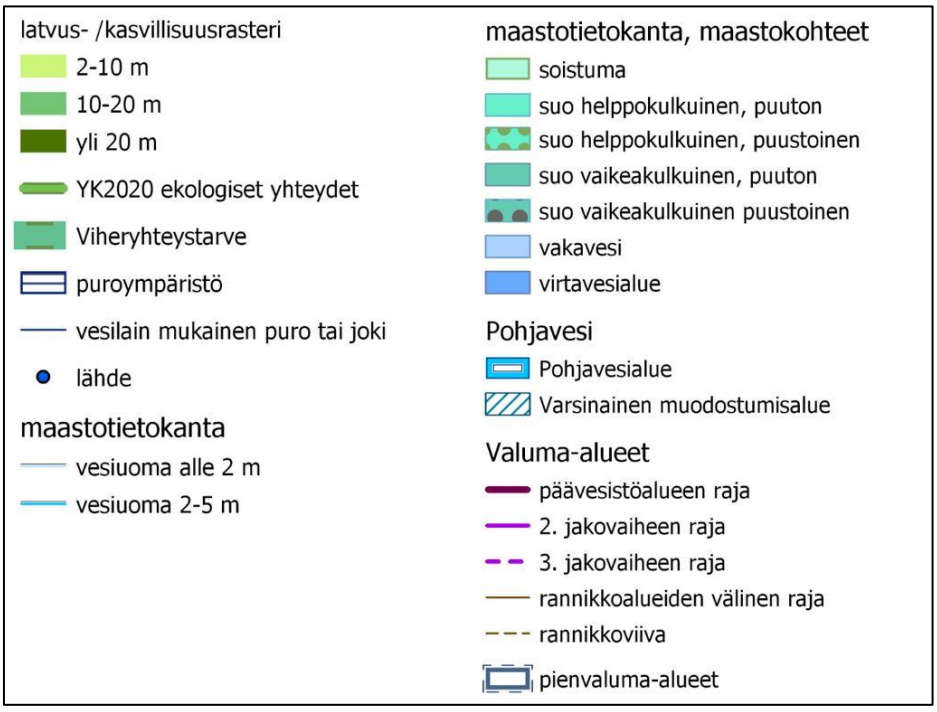
LIITEKARTTAOTTEIDEN SELITTEET

Kappaleissa on käytetty tekstin lomassa kuvaotteita raportin liitteenä olevista paikkatietoanalyysikartoista. Kuvaotteiden tulkinnan helpottamiseksi on alla esitetty liitekarttojen sisältöselitteet. Tarkempi kuvaus analyysien sisällöstä ja käytetystä aineistosta on kunkin liitekartan yhteydessä.

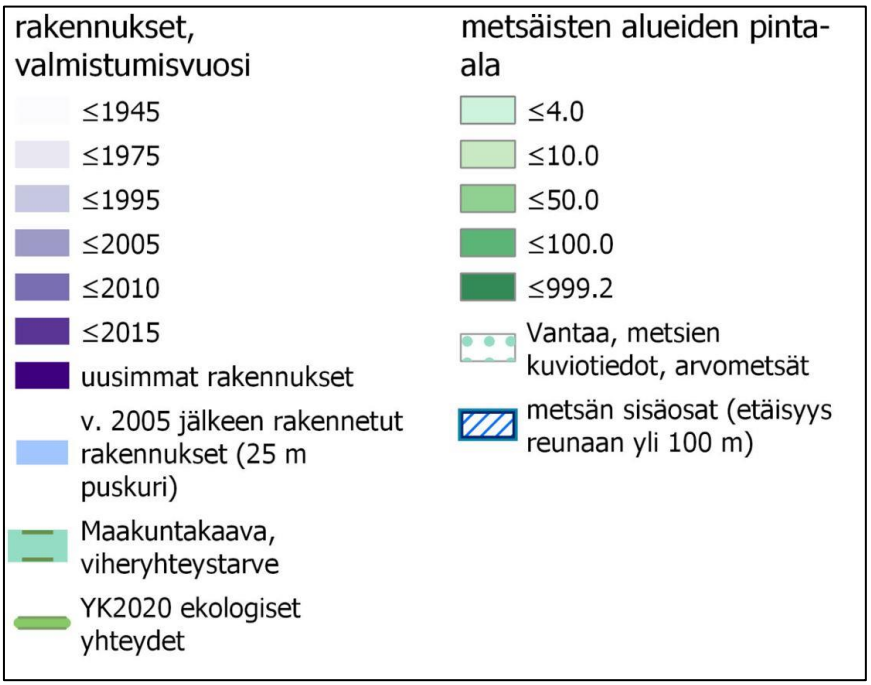
Selitteet kuvaotteille, Liite 1 ”LUONTOYMPÄRISTÖN MONIPUOLISUUS, LUONTOARVOT JA EKOLOGISET YHTEYDET”

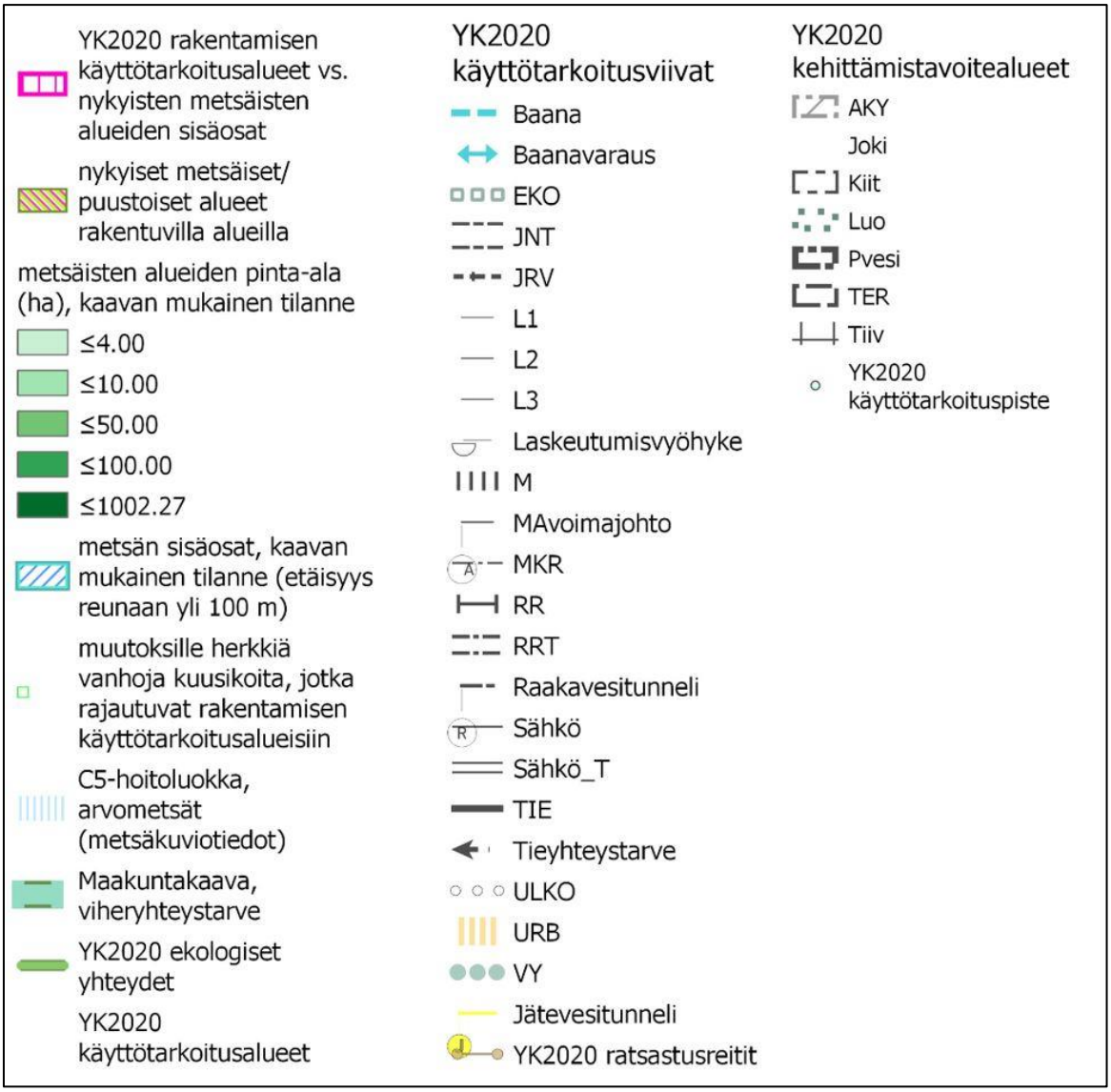
Selitteet kuvaotteille, Liite 2 ”LATVUSRASTERI, VEDET”

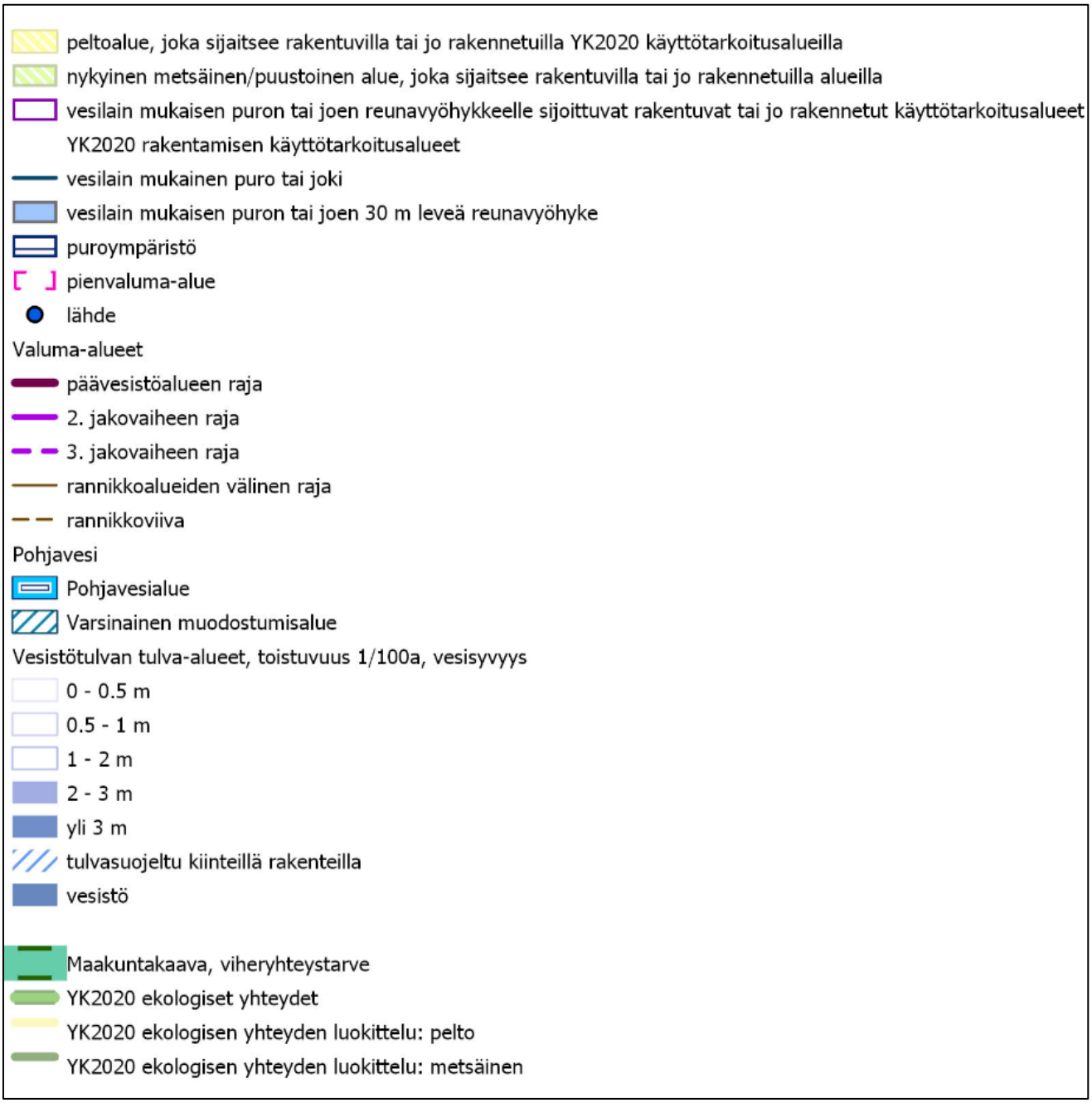
Selitteet kuvaotteille, Liite 3 ”METSÄISTEN ALUEIDEN MUOTO, KOKO JA YHTENÄISYYS SEKÄ RAKENNUKSET JA RAKENTAMISEN AJOITTUMINEN”

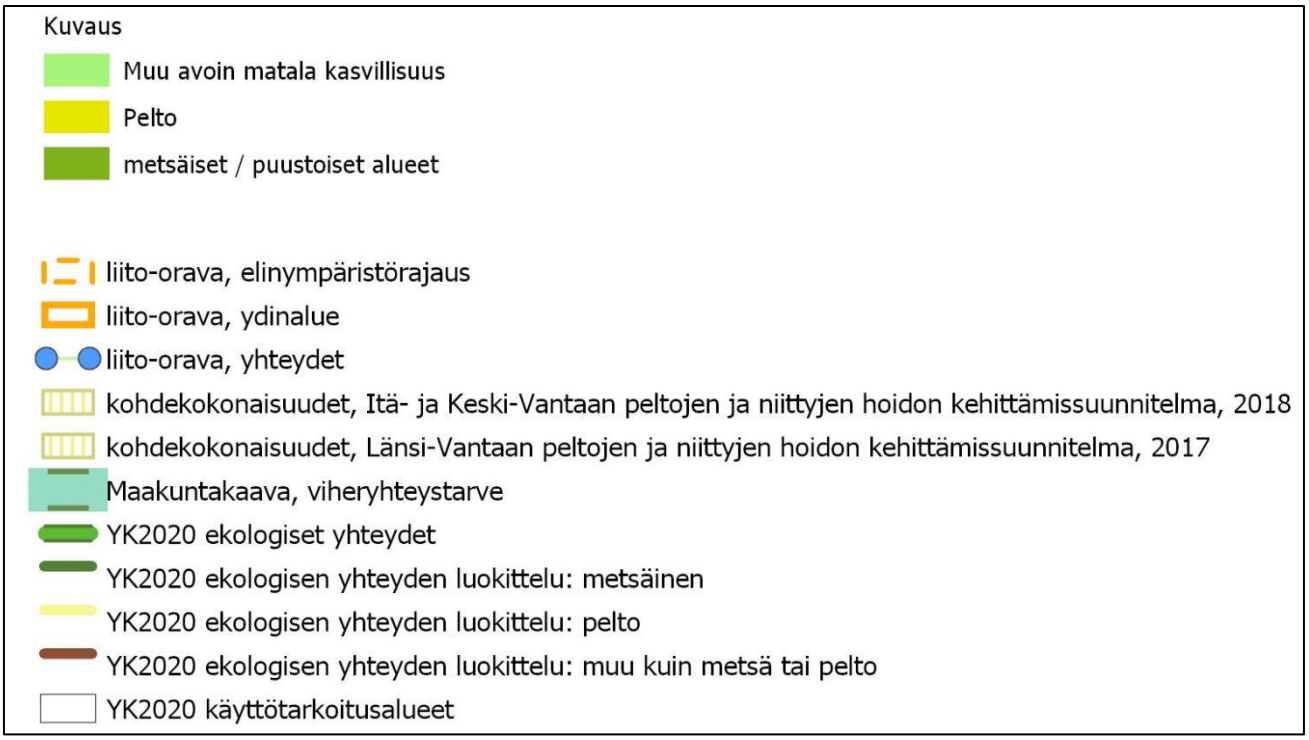
Selitteet kuvaotteille, Liite 6 ”TEEMA METSÄT”

Selitteet kuvaotteille, Liite 7 ”TEEMA VEDET”

Liite 8 ”YK2020 TARKASTELU – AVOIMET JA PUUSTOISET YMPÄRISTÖT JA NÄIHIN LIITTYVÄ LAJISTO” (käyttötarkoitusviivat ja kehittämistavoitealueet on esitetty samoin kuin edellä, Liite 6)

9. VIITTEET

Faunatica Oy. 2014. Länsi-Vantaan liito-oravaselvitys vuonna 2013.

Faunatica Oy. 2015. Tuusulan osayleiskaava-alueiden luontoselvitykset 2013 ja 2014. 23.1.2015.

Haikonen, A., Paasivirta, L. 2017. Vantaanjoen yhteistarkkailu- Kalasto ja pohjaeläimet 2015-2017, Yhteenvetoraportti, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys, ry; Kala- ja vesijulkaisuja nro 239.

Hanski, I. K. 1998. Home range and habitat use in the declining flying squirrel, Pteromys volans. Wildlife Biology 4.

Hanski I. K. ym. 2000. Home-range size, movements, and nest-site use in the siberian flying squirrel, Pteromys volans. Journal of Mammalogy, 81(3).

Hanski, I. K ym. 2001. Liito-oravan biologia ja käyttäytyminen, teoksessa Liito-oravan (Pteromys volans) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen ympäristö 459:2001.

Hanski, I. K. 2006. Liito-oravan Pteromys volans Suomen kannan koon arviointi. Ympäristöministeriö. http://www.ymparisto.fi /download.asp?contentid=47773&lan=FI

Honkanen, J. 2014. Vantaan luonnonsuojelualueet. Vantaan kaupunki/Ympäristökeskus. Esite. 98 s.

Husa, J. & Teeriaho, J. 2004. Luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Uudellamaalla. Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 350.

Itä-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma. 2018. Vantaan kaupunki.

Jalkanen, J., Moilanen, A. & Toivonen, T. 2018. Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-analyysien perusteella. – Uudenmaanliiton julkaisuja E 194/2018. Helsingin yliopisto & Uudenmaan liitto. https://www.uudenmaanliitto.fi/files/21415/Uudenmaan_ekologiset_verkostot_E194-2018).pdf

Janatuinen, A. 2012. Vantaan virtavesiselvitys 2010-2011. Vantaan ympäristökeskus. C18. 164 s.

Jokinen, M. 2012. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkarajausten vaikuttavuus lajin suojelukeinona. Suomen ympäristö 33/2012.

Kontula T. & A. Raunio (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Osa I – tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 5/2018.

Lammi, E. & Routasuo, P. 2014. Helsingin luoteisosan liito-oravakartoitus 2014. Helsingin ympäristökeskuksen julkaisuja 13/2014.

Lammi, E., Routasuo, P. 2016. Helsingin liito-oravakartoitus 2016. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 7/2016

Lammi, E., Vauhkonen, M., Routasuo, P. & Hanski, I. K. 2016. Espoon liito-oravien kokonaisselvitys 2014–2015. Espoon ympäristölautakunnan julkaisusarja 2/2016:1–58.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I.K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016. Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015. Ympäristöministeriö & Suomen Ympäristökeskus.

Luontotieto Keiron Oy 2016. Saukkoselvitys 2016.

Länsi-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma. 2017. Vantaan kaupunki

Mäkelä, A. 1996a. Liito-oravan (Pteromys volans L.) ravintokohteet eri vuodenaikoina ulosteanalyysin perusteella. Julk. Liito-orava Suomessa. WWF:n Suomen Rahaston Raportteja Nro 8.

Mäkelä, A. 1996b. Liito-oravan (Pteromys volans L.) lisääntymisbiologiasta. Julk. Liito-orava Suomessa. WWF:n Suomen Rahaston Raportteja Nro 8.

Mäkeläinen, S. 2016. Occurence, habitat use and movements of the flying squirrel in human modified forest landscapes. Helsingin yliopisto.

Mäkynen, A. 2017. Vantaan viherrakenneselvitys, YK00038, C3:2017. - Vantaan kaupunki, Kaupunkisuunnittelu. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134957_vantaa-viherrakenneselvitys-19092017-netti.pdf

Niemi, M, Väre, S., Martin, A., Grenfors, E., Krisp, J., Tuominen, M. & Nummi, P. 2007. Eläinten liikkuminen tiealueella – MOSSE-ohjelman osatutkimukset 2003–2006. Helsinki 2007. Tiehallinto, asiantuntijapalvelut. Tiehallinnon selvityksiä 54/2007. 90 s. + liitt. 13 s. ISSN 1457-9871, ISBN 978-951-803-994-8, TIEH 3201079.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1/2017.

Ojala, A. 2018. Selvitys Vantaan ekologisista yhteyksistä

Pimenoff, S. 2016: Saukkoselvitys 2015. – Luontotieto Keiron Oy ja Vantaan ympäristökeskus.

Ramboll, 2016. Myyrmäen-Kivistön-Ylästön alueen liito-oravaselvitys.

Ramboll, 2018. Luoteis-Vantaan liito-oravaselvitys

Saarikivi, J. 2018. Vantaan viitasammakkokartoitus

Selonen V., Hanski I.K. & Stevens P. 2001. Space use of the Siberian flying squirrel Pteromys volans in fragmented forest landscapes. Ecography 24: 588-600, 2001.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. - Suomen ympäristö 742, Ympäristöministeriö. Edita Prima Oy, Helsinki.

Siivonen, Y. 2002. Vantaan lepakkokartoitus 2001-2002. Vantaan kaupunki, ympäristökeskus C18:2002.

Suomen ympäristö 20/2007. Yhteiseloa liito-oravan kanssa. Liito-oravan suojelun ja kasvavan kaupunkiseudun maankäytön tarpeiden yhteensovittaminen.

Vahtera, H., Männynsalo, J., 2018. Vantaanjoen yhteistarkkailu – Vedenlaatu 2017, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry, raportti 11/2018.

Tuominen, H. 2015. Vantaan kaupungin purojen luokittelu valuma-alueiden vettä läpäisemättömän pinnan perusteella. Diplomityö. Aalto-yliopisto.

Uudenmaan liitto 2016. Uudenmaan viherrakanteen analysointi Zonation-menetelmällä. Kohdekuvaukset. – Uudenmaan liiton julkaisuja E 173-2016. https://www.uudenmaan-liitto.fi/files/18786/Kohdekuvaukset._Uudenmaan_viherrakenteen_analysointi_Zonation-menetelmalla_E173-2016.pdf

Vantaan kaupunki 2017. Vantaan metsänhoidon periaatteet.

Ojala, A. 2005. Vantaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet.

Vantaan kaupunki 2005. Länsi-Vantaan liito-oravan suojelusuunnitelma

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry, Vantaanjoen vesistöalue, Etelä-Suomen luontohelmi, hyvään ekologiseen tilaan. Toimenpideohjelma 2017-2027.

Väre, S., Huhta, M. & Martin, A. 2003. Eläinten kulkujärjestelyt tiealueen poikki. -Tiehallinnon selvityksiä 36/2003.

Väre, S. ja Krisp, J. 2005. Ekologinen verkosto ja kaupunkien maankäytön suunnittelu. Suomen ympäristö 780. Ympäristöministeriö 2005.

Väre, S. & Rekola, L. 2007. Laajat yhtenäiset metsäalueet ekologisen verkoston osana Uudellamaalla. – Uudenmaan liiton julkaisuja E 87.

Ympäristöministeriö 2005. Kirje. Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa. YM/1/501/2005.

Ympäristöministeriö 2017a opas

Ympäristöministeriö 2017b erillisohje

Ympäristö.fi 2014. Luontodirektiivin lajien esittelyt – liito-orava. www.ymparisto.fi> Luonto >Lajit>Luonto- ja lintudirektiivien lajit > Lajien esittelyt http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Luonto_ja_lintudirektiivien_lajit/Lajien_esittelyt

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2016. Klaukkalan ohikulkutien liito-oravaselvitys.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy 2019. Uudenmaan lahokaviosammalesiintymien luokittelu ja priorisointi. 5.3.2019.

Luontoympäristön monipuolisuus, luontoarvot ja ekologiset yhteydet

Luontoarvoja

- Natura
- Natura, SAC
- Natura, SPA
- valtion maiden luonnonsuojelualue
- yksityisten maiden luonnonsuojelualue
- YK2020, LUO-alue
- YK2020, SL-alue
- YK2020 ekologiset yhteydet
- YK2007, LUO-alue
- METSO
- Syke uhanalaistiedot, havainnot alle 5 v
- Syke uhanalaistiedot, havainnot 5-10 v
- Syke uhanalaistiedot, havainnot 11-20 v
- valtakunnallisesti arvokas kallioalue
- lähde
- vesilain mukainen puro tai joki
- purovarsi
- lahokaivosammal, ydinalue
- lahokaivosammal, tukialue
- liito-orava, ydinalue
- liito-orava, elinympäristörajaus
- taimen, luonnonsäänlytmistä
- taimen, istutettu
- viitasammakko, alue
- linnut, IBA
- linnut, FINIBA
- linnut, MAALI
- Vantaa, metsien kuviotiedot, arvometsät
- Maakuntakaava, viheryhteystarve

Monipuolisuudesta kertovia piirteitä

- kalliioiden ja kosteiden alueiden muodostama kokonaisuus
- puusto iäkästä / vanhaa
- lehtomainen kangas tai lehto (metsäkeskuksen aineisto)
- metsän ja pellon/matalan kasvillisuuden reunavyöhyke

Luonnon monipuolisuudesta ja runsaudesta kertovia piirteitä ovat mm. iäkäs / vanha puusto ja kasvupaikan rehevyys. Monipuolisuutta tuovat myös kallioalueiden sekä kosteiden maastokohteiden vaihtelu sekä metsien ja peltojen reunavyöhykkeet.

Kallioiden ja kosteiden alueiden kokonaisuudet on muodostettu paikkatietoanalyysillä maanmittauslaitoksen maastotietokannan kallioalueiden, suo- ja soistuma sekä vesialueiden avulla. Aineisto havainnollistaa kokonaisuuksia, jotka muodostuvat lähellä toisiaan olevista yksittäisistä kalliopaljastumista tai laajemmista kallioaluekokonaisuuksista (kalliopaljastumien etäisyys toisistaan enintään 50 m) sekä kosteista maastokohteista. Näiden ajatellaan muodostavan eräänlaisia monipuolisia kasvupaikkojen ja elinympäristöjen tiivistymiä tarjoamalla pienellä alalla monenlaisia - sekä kuivia että kosteita - olosuhteita. Vinoviivoituksella esitetyissä kalliioiden ja kosteiden alueiden muodostamissa kokonaisuuksissa kohteiden etäisyys toisistaan on enintään 100 m.

Puuston ikää ja kasvupaikan rehevyyttä kuvaavina aineistoina on käytetty metsäkeskuksen avointa metsähilatietoa (16 m x 16 m).

Metsän ja pellon reunavyöhyke perustuu metsäisyyden kuvaamiseen laserkeilausaineistosta sekä HSY:n maanpeiteaineiston matalan kasvillisuuden aineistoon. Laserkeilausaineistosta on määritetty kasvillisuuden korkeutta kuvaava rasteri, jonka avulla on määritetty metsäpeitteiset alueet. Näiden alueiden ja matalan viherpeitteen välinen vyöhyke on tämän jälkeen määritetty alueiden rajavyöhykkeenä.

Zonation valtakunnallinen (6): lahopuupotentiaali - sakot + metsikön kytkeytyneisyys + metsälajit + ML10§ + suojelualuekytkeytyneisyys

0- 0,3	0,85 - 0,9
0,3 - 0,5	0,9 - 0,95
0,5 - 0,6	0,95 - 0,96
0,6 - 0,7	0,96 - 0,97
0,7 - 0,8	0,97 - 0,98
0,8 - 0,85	0,98 - 0,99
	0,99 - 1

Paikkatietoaineistot: luontokohde- ja kaavatiedot (c) Vantaan kaupunki 04/2019; luonnonsuojelualueet,uhanalaistiedot, arvokkaat kallioalueet, zonation-aineisto (c) Syke 04/2019; linnusto (c) Birdlife 05/2019; maastomalli, laserkeilausaineisto (c) Maanmittauslaitos 04/2019; avoin metsätieto (hilaineisto) (c) 04/2019 Metsäkeskus; maanpeiteaineisto 2016 (c) 05/2019 HSY; maakuntakaavan viheryhteystarpeet (c) 09/2018 Uudenmaan liitto

Liito-oravatietoina kartalla on esitetty seuraavat aineistot: Myyrmäki-Kivistö-Ylästö (elinympäristöt ja ydinalueet), päivitetyt ominaisuustiedot 2019; Viinikanmetsän paikkatiedot 20122018 (elinympäristörajaukset ja ydinalueet); Länsi-Vantaa 2014 / Länsi-Vantaa 2014 konsultille (arvioitu elinpiiri, liito-orava, alue); Kivistön liito-oravaseuranta, luokiteltu data 2018 (ydinalueet ja elinympäristörajaukset); Luoteis-Vantaan, Kivistön paikkatietoaineistot 20.12.2018 (elinympäristörajaukset ja ydinalueet)

0 0,5 1 2 km

Latvusrasteri, vedet

Latvus- /kasvillisuusrasteri on määritetty maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta. Keillausaineisto on Vantaan itäosaa lukuunottamatta v. 2018. Itäosassa keilaus on vuodelta 2015. Keilausaineiston lisäksi on hyödynnetty maanmittauslaitoksen maastomallia. Tausta-aineistona on Vantaan kaupungin ortoilmakuva v. 2017. Latvusrasterista on leikattu pois rakennukset (bufferoituna 2m bufferilla). Aineistosta ei kuitenkaan ole leikattu pois esimerkiksi järvien tai siltojen aiheuttamia vääristymiä.

Kartalla on esitetty myös veteen liittyviä teemoja, kuten pohjavesialueet, valuma-aluejako, puroympäristöt, vesilain mukaiset purot ja joet sekä maastotietokannan vesiuomat ja suo- ja soistuma-alueet

latvus- /kasvillisuusrasteri
- 2-10 m
- 10-20 m
- yli 20 m
- YK2020 ekologiset yhteydet
- Viheryhteysvarre
- puroympäristö
- vesilain mukainen puro tai joki
- lähde

maastotietokanta
- vesiuoma alle 2 m
- vesiuoma 2-5 m

maastotietokanta, maastokohteet
- soistuma
- suo helppokulkuinen, puuton
- suo helppokulkuinen, puustoinen
- suo vaikeakulkuinen, puuton
- suo vaikeakulkuinen puustoinen
- vakavesi
- virtavesialue

Pohjavesi
- Pohjavesialue
- Varsinainen muodostumisalue

Valuma-alueet
- päävesistöalueen raja
- 2. jakovaiheen raja
- 3. jakovaiheen raja
- rannikkoalueiden välinen raja
- rannikkoviiva
- pienvaluma-alueet

Paikkatietoaineistot: YK2020 ekologiset yhteydet, puroympäristöt, vesilain mukaiset purot/joet, pienvaluma-alueet , lähteet (c) Vantaan kaupunki 04/2019; maastomalli, maastotietokanta, laserkeilausaineisto (c) Maanmittauslaitos 04/2019; Uudenmaan maakuntakaava (c) 09/2018 Uudenmaan liitto; valuma-alueet ja pohjavesialueet (c) 04/2019 Syke

Metsäisten alueiden muoto, koko ja yhtenäiisyys sekä rakennukset ja rakentamisen ajoittuminen

Laserkeilausaineistosta voidaan määrittää laskennallisesti kasvillisuuden korkeutta havainnollistava latvusrasteri ja edelleen määrittää yli 2m korkean kasvillisuuden muodostamia alueita. Kuvassa on esitetty tällä tavoin määritetyt metsäiset alueet luokiteltuna alueen koon perusteella. (Kuvassa eivät erotu alle 0,1 ha suuruiset pienet puuryhmät.) Aineistoa on leikattu suuremmalla tiestöllä ja johtoverkostolla (12,5 m viivamuotoisten verkostojen molemmilta puolilta; kapean tieverkon osalta 5 m; pienimpiä teitä ja kevyenliikenteen yhteyksiä ei ole käytetty metsiä leikkaavina kohteina). Metsäalueaineiston osalta on syytä ottaa huomioon, että siinä on latvusrasterin määritystavasta johtuen aukkoisuutta mm. vähäpuustoisten suoalueiden sekä avokallioalueiden osalta.

Rakennetussa ympäristössä metsien reunaosat ovat mm. tuuli-, valo- ja lämpöoloiltaan erilaisia kuin metsän sisäosat. Tätä reunavaikutteisuutta on havainnollistettu määrittämällä metsäisten alueiden reunoihin 100 m leveä reunavyöhyke.

Alueiden rakentumista ja uusinta rakentamista on esitetty rakennustiedoilla. V.2005 jälkeen rakennettuja rakennuksia on korostettu 25 m leveällä puskurivyöhykkeellä.

Kartassa on esitetty myös Vantaan omistamista metsäalueista hoitoluokaltaan arvometsiksi määritellyt kohteet, YK2020 kaavaluonnoksessa esitetyt ekologiset yhteydet sekä Uudenmaan maakuntakaavassa esitetyt viheryhteystarpeet.

metsäisten alueiden pinta-ala
- ≤4.0
- ≤10.0
- ≤50.0
- ≤100.0
- ≤999.2
- Vantaa, metsien kuviotiedot, arvometsät
- metsän sisäosat (etäisyys reunaan yli 100 m)

rakennukset, valmistumisvuosi
- ≤1945
- ≤1975
- ≤1995
- ≤2005
- ≤2010
- ≤2015
- uusimmat rakennukset
- v. 2005 jälkeen rakennetut rakennukset (25 m puskuri)
- Maakuntakaava, viheryhteystarve
- YK2020 ekologiset yhteydet

N

0 0.5 1 2 km

DigitalGlobe, Microsoft

Paikkatietoaineistot: rakennustiedot, metsätiedot, ekologiset yhteydet (c) Vantaan kaupunki 04/2019; maastomalli, laserkeilausaineisto (c) Maanmittauslaitos 04/2019; maakuntakaava (c) 09/2018 Uudenmaan liitto

Kasvipeitteisyys

Kuvassa on esitetty HSY:n maanpeiteaineistosta (2016) määritetty kasvipeitteen osuus 100 m x 100 m kokoisessa hilaverkossa. Kasvipeite sisältää maanpeiteaineiston luokat 2.2 (korkea kasvillisuus) ja 2.1 (matala kasvillisuus). Kuvassa on esitetty miten osuuden mukainen kasvipeite sijoittuu hilaverkon alalle. Täysin kasvipeitteettömillä alueilla näkyvissä on siten vain taustakartta. Kuvassa on lisäksi esitetty metsäiset alueet vihreällä ja peltoalueet vaalealla vinoviivoituksella.

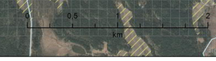
Laskennan avulla haluttiin tarkastella kasvipeitteisyyden alueellisia eroja ja luonnetta sekä merkitystä viherverkostojen osana erityisesti rakennetussa ympäristössä.

Yleisesti väljät pientaloalueet,, joilla kasvillisuus on ennättänyt alueen rakentumisen jälkeen kehittyä täyteen mittaan, toimivat hyvin puustoisina ja kasvipeitteisinä tukialueina. Tiiviillä pientalovaltaisilla alueilla tilaa puustolle ei aina kuitenkaan ole. Näillä alueilla on tärkeää huolehtia siitä, että asuinalueille jää metsä- ja puustoverkostoa tukevia puustoisia puistoalueita ja puustoisia puistoyhteyksiä. Kerrostalovaltaisilla alueilla puolestaan korostuu puuryhmien, puustoisten puistoyhteyksien ja katupuiden merkitys. Näillä alueilla myös pienialaiset metsiköt ovat tärkeitä "askelkiviä" kapeiden yhteyksien tukialueina ja rakennetussa ympäristössä näillä metsiköillä on myös monia muita tärkeitä tehtäviä (mm. virkistysympäristöinä ja pienilmaston säätelijänä). Teollisuus- ja logistiikka-alueita luonnehtivat laajat rakennetut kovat pinnat. Näillä alueilla kasvillisuus muodostuu kapeista tonttien reuna-alueiden istutus- ja jättömaista sekä liikennealueiden matalasta kasvipeitteestä ja katupuista. Tämäntyyppisillä alueilla on tärkeää kaavoitusvaiheessa tunnistaa viheryhteyksien tarve, luonnon askelkivialueet sekä tukea yhteyksiä tarvittaessa puuryhmillä ja katupuilla.

Maanpeiteaineiston osalta on syytä ottaa huomioon, että aineistossa on erityisesti teollisuus- ja logistiikka-alueilla virheitä, jotka johtuvat mm. virheellisesti kasvipeitteeksi luokitelluista tilapäisistä varastorakenteista ja tavarakonteista.

Kuvassa on lisäksi esitetty YK2020 kaavaluonnoksessa esitetyt ekologiset yhteydet sekä Uudenmaan maakuntakaavassa esitetyt viheryhteystarpeet.

Paikkatietoaineistot: metsäiset alueet -aineisto perustuu laserkeilausaineistoon ja maastomalliin (c) Maanmittauslaitos 04/2019; maanpeiteaineisto (luokka 2 kasvillisuusalueet) (c) HSY 05/2019; orotilmakuva 2017, rakennukset ja YK2020 ekologiset yhteydet (c) Vantaan kaupunki 05/2019; liikenne- ja johtoverkot (c) Maanmittauslaitos maastotietokanta 04/2019; Uudenmaan maakuntakaava (c) 09/2018

Kasvipeitteisyys

Kuvassa on esitetty HSY:n maanpeiteaineistosta (2016) määritetty kasvipeitteen osuus 100 m x 100 m kokoisessa hilaverkossa. Kasvipeite sisältää maanpeiteaineiston luokat 2.2 (korkea kasvillisuus) ja 2.1 (matala kasvillisuus). Kuvassa on esitetty miten osuuden mukainen kasvipeite sijoittuu hilaverkon alalle. Täysin kasvipeitteettömillä alueilla näkyvissä on siten vain taustakartta. Kuvassa on lisäksi esitetty metsäiset alueet vihreällä ja peltoalueet vaalealla vinoviivoituksella.

Laskennan avulla haluttiin tarkastella kasvipeitteisyyden alueellisia eroja ja luonnetta sekä merkitystä viherverkostojen osana erityisesti rakennetussa ympäristössä.

Yleisesti väljät pientaloalueet,, joilla kasvillisuus on ennättänyt alueen rakentumisen jälkeen kehittyä täyteen mittaan, toimivat hyvin puustoisina ja kasvipeitteisinä tukialueina. Tiiviillä pientalovaltaisilla alueilla tilaa puustolle ei aina kuitenkaan ole. Näillä alueilla on tärkeää huolehtia siitä, että asuinalueille jää metsä- ja puustoverkostoa tukevia puustoisia puistoalueita ja puustoisia puistoyhteyksiä. Kerrostalovaltaisilla alueilla puolestaan korostuu puuryhmien, puustoisten puistoyhteyksien ja katupuiden merkitys. Näillä alueilla myös pienialaiset metsiköt ovat tärkeitä "askelkiviä" kapeiden yhteyksien tukialueina ja rakennetussa ympäristössä näillä metsiköillä on myös monia muita tärkeitä tehtäviä (mm. virkistysympäristöinä ja pienilmaston säätelijänä). Teollisuus- ja logistiikka-alueita luonnehtivat laajat rakennetut kovat pinnat. Näillä alueilla kasvillisuus muodostuu kapeista tonttien reuna-alueiden istutus- ja jättömaista sekä liikennealueiden matalasta kasvipeitteestä ja katupuista. Tämäntyyppisillä alueilla on tärkeää kaavoitusvaiheessa tunnistaa viheryhteyksien tarve, luonnon askelkivialueet sekä tukea yhteyksiä tarvittaessa puuryhmillä ja katupuilla.

Maanpeiteaineiston osalta on syytä ottaa huomioon, että aineistossa on erityisesti teollisuus- ja logistiikka-alueilla virheitä, jotka johtuvat mm. virheellisesti kasvipeitteeksi luokitelluista tilapäisistä varastorakenteista ja tavarakonteista.

Kuvassa on lisäksi esitetty YK2020 kaavaluonnoksessa esitetyt ekologiset yhteydet sekä Uudenmaan maakuntakaavassa esitetyt viheryhteystarpeet.

Paikkatietoaineistot: metsäiset alueet -aineisto perustuu laserkeilausaineistoon ja maastomalliin (c) Maanmittauslaitos 04/2019; maanpeiteaineisto (luokka 2 kasvillisuusalueet) (c) HSY 05/2019; orotilmakuva 2017, rakennukset ja YK2020 ekologiset yhteydet (c) Vantaan kaupunki 05/2019; liikenne- ja johtoverkot (c) Maanmittauslaitos maastotietokanta 04/2019; Uudenmaan maakuntakaava (c) 09/2018

YK2020 - tarkastelu metsäiset alueet

Kuvassa on esitetty yleiskaavaluonnoksessa määriteltyjen käyttötarkoitusalueiden vaikutusta metsäisten alueiden kokoon ja muotoon. Rakentaminen rajaa uudelleen metsäisiä alueita ja tällaisiksi rajaaviksi alueiksi on tulkittu kaikki muut käyttötarkoitusalueet kuin VL-,VR-,SL-,EV-,W-,MT- ja M -alueet. Uudelleenrajautuvat metsäalueet on jaoteltu 100 metrin reunavyöhykkeen mukaisesti reunavaikutteisiin metsiin ja metsäalueiden sisäosiin (ns. ydinmetsiin), joissa reunavaikutus on pienempi.

Erityisesti iäkkäät kuusikot ovat herkkiä ympäristössä tapahtuville muutoksille. Tällaisia rakennettuihin ja kaavaluonnoksessa rakentuviksi määriteltyihin alueisiin rajautvia kuusikoita on korostettu vaaleanvihreällä ruudutuksella. Tässä reunakuusikoiksi on tulkittu metsäkeskuksen hila-aineiston hilaruudut, joissa pääpuulaji on kuusi ja puusto on iäkästä, ja joiden etäisyys rakentamisreunasta on alle 30 m.

Vantaan kaupungin metsäkuviotiedoista on nostettu vaaleansinisellä pystyviivoituksella erityiskohteina esille C5 -hoitoluokan (arvometsä) kohteet.

Kartan taustalla näkyvät vihreällä viivoituksella nykyiset metsäiset/puustoiset alueet. Rakentamiseen kohdentuvien käyttötarkoitusalueiden ja nykyisten ydinmetsien leikkausalueita on korostettu keltaisella pystyviivoituksella. Kartassa on esitetty myös YK2020 kaavaluonnoksessa esitetyt ekologiset yhteydet sekä Uudenmaan maakuntakaavassa esitetyt viheryhteystarpeet.

YK2020 rakentamisen käyttötarkoitusalueet vs. nykyisten metsäisten alueiden sisäosat

nykyiset metsäiset/ puustoiset alueet rakentuvilla alueilla

metsäisten alueiden pinta-ala (ha), kaavan mukainen tilanne

- ≤4.00
- ≤10.00
- ≤50.00
- ≤100.00
- ≤1002.27

metsän sisäosat, kaavan mukainen tilanne (etäisyys reunaan yli 100 m)

muutoksille herkkiä vanhoja kuusikoita, jotka rajautuvat rakentamisen käyttötarkoitusalueisiin

C5-hoitoluokka, arvometsät (metsäkuviotiedot)

Maakuntakaava, viheryhteystarve

YK2020 ekologiset yhteydet

YK2020 käyttötarkoitusalueet

YK2020 kehittämistavoitealueet

- AKY
- Joki
- Kiit
- Luo
- Pvesi
- TER
- Tiiv

YK2020 käyttötarkoituspiste

YK2020 käyttötarkoitusviivat

- Baana
- Baanavaraus
- EKO
- JNT
- JRV
- L1
- L2
- L3
- Laskeutumisvyöhyke
- M
- MAvoimajohto
- MKR
- RR
- RRT
- Raakavesitunneli
- Sahko
- Sahko_T
- TIE
- Tieyhteystarve
- ULKO
- URB
- VY
- Jätevesitunneli
- YK2020 ratsastusreitit

0 0.5 1 2 km

DigitalGlobe, Microsoft

Paikkatietoaineistot: rakennustiedot, ekologiset yhteydet, metsäkuviotiedot, kaavatiedot (c) Vantaan kaupunki 04/2019; maastomalli, laserkeilausaineisto (c) Maanmittauslaitos 04/2019; maakuntakaava (c) 09/2018 Uudenmaan liitto; metsien hila-aineisto 16 m x 16 m (c) 04/2019 Metsäkeskus

YK2020 tarkastelu - avoimet ja puustoiset ympäristöt ja näihin liittyvä lajisto

Kuvassa on havainnollistettu YK2020 kaavaluonnoksen VL-, VR-, SL-, EV-, W-, MT- ja M-alueiden luonnetta luokittelemalla alueita metsäisiin/puustoisiin ja avoimiin matalan kasvillisuuden alueisiin sekä peltoihin. Metsäisten/puustoisten alueiden määrittely perustuu maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta määriteltyyn puuston korkeutta kuvaavaan latvusrasteriin. Pääosalla aluetta laserkeilaus on vuodelta 2018, itäosassa vuodelta 2015. Avoimien matalakasvuisten alueiden ja peltojen aineistona on käytetty HSY:n maanpeiteaineiston (2016) luokkaa 2.1. (matala kasvillisuus)

Lajiston osalta kartalla on esitetty liito-oravaselvityksissä määriteltyjä elinympäristö- ja ydinalueerajauksia sekä liito-oravayhteyksiä. Liito-oravatietoina kartalla on esitetty seuraavat aineistot: Myyrmäki-Kivistö-Ylästö (elinympäristöt ja ydinalueet sekä yhteydet), päivitetyt ominaisuustiedot 2019; Viinikanmetsän paikkatiedot 20122018 (elinympäristörajaukset ja ydinalueet); Länsi-Vantaa 2014 / Länsi-Vantaa 2014 konsultille (arvioitu elinpiiri, liito-orava, alue sekä yhteydet); Kivistön liito-oravaseuranta, luokiteltu data 2018 (ydinalueet ja elinympäristörajaukset); Luoteis-Vantaan, Kivistön paikkatietoaineistot 20.12.2018 (elinympäristörajaukset ja ydinalueet sekä yhteydet)

Avoimista kasvipeitteisistä alueista on korostettu Länsi-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelmassa (2017) sekä Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelmassa esitetyt kohdekokonaisuudet (keltainen pystyviivoitus).

YK2020-kaavaluonnoksessa esitetyt ekologiset yhteydet on luokiteltu kasvipeitteisyyden suhteen luokkiin: metsä, pelto ja muu alue. Ekologista verkostoa on tarkastelussa käsitelty viivamaisena.

Kuvassa on lisäksi esitetty YK2020 kaavaluonnoksen käyttötarkoitusalueet, -pisteet ja -viivat ja kaavaluonnoksen kehittämistavoitealueet sekä Uudenmaan maakuntakaavassa esitetyt viheryhteystarpeet.

Kuvaus
- Muu avoin matala kasvillisuus
- Pelto
- metsäiset / puustoiset alueet

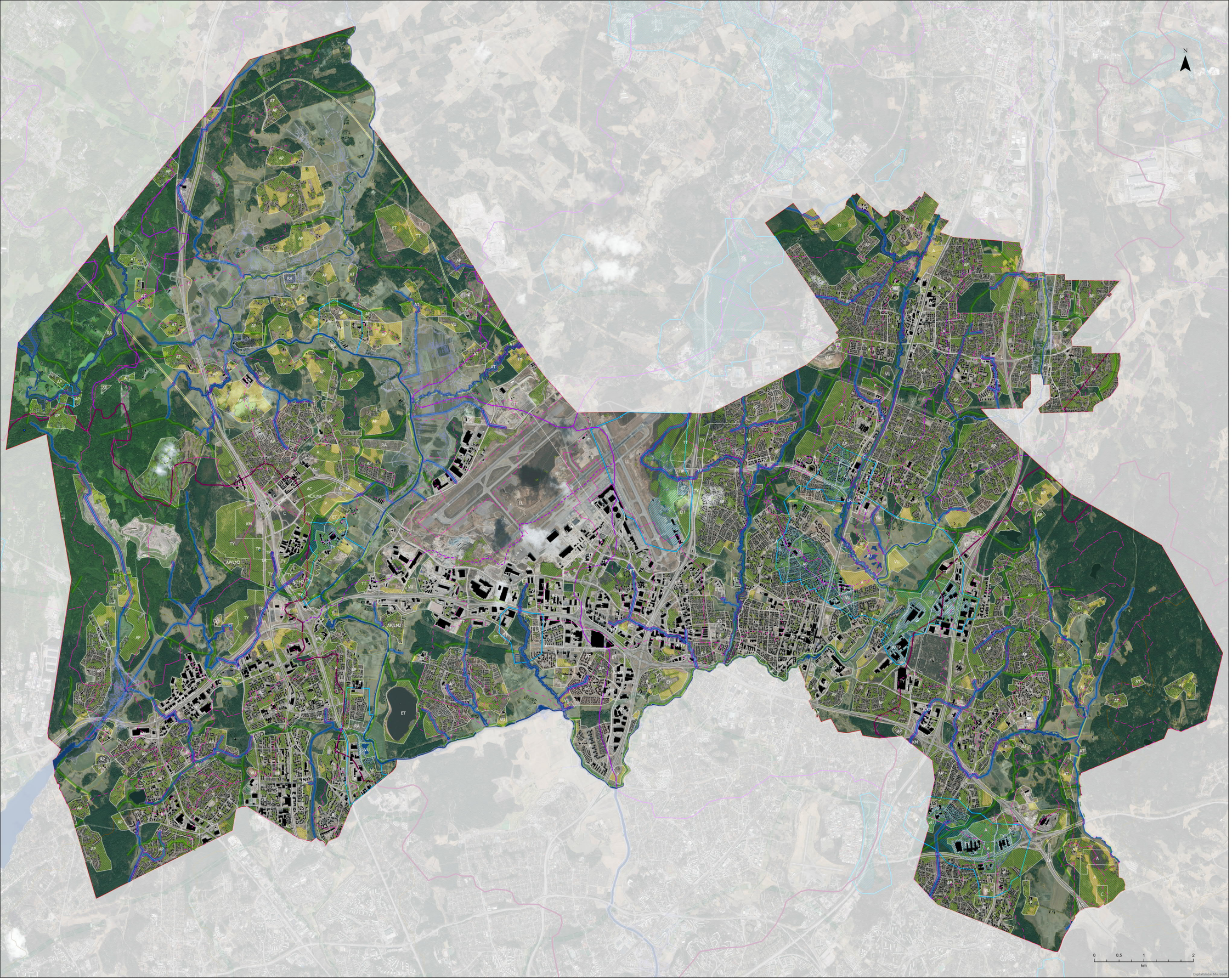
- liito-orava, elinympäristörajaus
- liito-orava, ydinalue
- liito-orava, yhteydet
- kohdekokonaisuudet, Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma, 2018
- kohdekokonaisuudet, Länsi-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma, 2017
- Maakuntakaava, viheryhteystarve
- YK2020 ekologiset yhteydet
- YK2020 ekologisen yhteyden luokittelu: metsäinen
- YK2020 ekologisen yhteyden luokittelu: pelto
- YK2020 ekologisen yhteyden luokittelu: muu kuin metsä tai pelto
- YK2020 käyttötarkoitusalueet

YK2020 kehittämistavoitealueet
- AKY
- Joki
- Kat
- s Luo
- Pvesi
- TER
- Tiiv
- YK2020 käyttötarkoituspiste

YK2020 käyttötarkoituslinjat
- Baana
- Baanavaraus
- EKO
- INT
- JRV
- L1
- L2
- L3
- Laskeutumisvyöhyke
- M
- Mäkiniementie
- MKR
- RR
- RRT
- Raakavesitunneli
- Sähkö
- Sähkö_T
- TIE
- Tieyhteystarve
- ULKO
- URB
- VY
- Jätevesitunneli
- YK2020 rataseutureitit
- tiestö (Maanmittauslaitos)

Paikkatietoaineistot: metsäiset alueet -aineisto perustuu laserkeilausaineistoon ja maastomalliin (c) Maanmittauslaitos 04/2019; maanpeiteaineisto (luokka 2 kasvillisuusalueet) (c) HSY 05/2019; ortoilmakuva 2017, kaavatiedot, rakennukset, luontotiedot ja YK2020 ekologiset yhteydet (c) Vantaan kaupunki 05/2019; viheryhteystarpeet, Uudenmaan maakuntakaava (c) uudenmaan liitto 09/2018

Liito-oravatietoina kartalla on esitetty seuraavat aineistot: Myyrmäki-Kivistö-Ylästö (elinympäristöt ja ydinalueet sekä yhteydet), päivitetyt ominaisuustiedot 2019; Viinikanmetsän paikkatiedot 20122018 (elinympäristörajaukset ja ydinalueet); Länsi-Vantaa 2014 / Länsi-Vantaa 2014 konsultille (arvioitu elinpiiri, liito-orava, alue sekä yhteydet); Kivistön liito-oravaseuranta, luokiteltu data 2018 (ydinalueet ja elinympäristörajaukset); Luoteis-Vantaan, Kivistön paikkatietoaineistot 20.12.2018 (elinympäristörajaukset ja ydinalueet sekä yhteydet)

YK2020 tarkastelu - vedet

Kuvassa on tarkasteltu YK2020 kaavaluonnosta eristyisesti vesiympäristöjen näkökulmasta. YK2020 kaavaluonnoksen käyttötarvealueita on luokiteltu alueisiin, joille ei kohdistu erityistä rakentamista. Tällaisia alueita tarkastelussa ovat olleet: VL-, VR-, SL-, EV-, W-, MT- ja M-alueet. Muut käyttötarkoitusalueet on tulkittu rakentuviksi tai jo rakennetuiksi ja mahdollisesti täydennysrakentamisen myötä tiivistyviksi tai muuttuviksi alueiksi, ja niitä on korostettu valkoisella käyttötarkoitusaluerajauksella.

Aluerajausten perusteella on haettu nykyisistä metsäisistä alueista ja maanmittauslaitoksen maastotietokannan pelloista ja niittymäisistä alueista sellaiset, jotka sijaitsevat rakentuvilla /rakennetuilla alueilla (vihreä ja keltainen vinoviivoitus). Tämä nostaa esille valuma-alueiden osat, joissa maankäyttö on muuttumassa rakennetummaksi ja toisaalta havainnollistaa jo rakennetuilla alueilla olevien viheralueiden merkitystä sinivihersverkoston osana.

Vesilain mukaisille puro- ja jokiuomille on määritetty 30 metriä leveä reunavyöhyke. Tälle vyöhykkeelle ulottuvat YK2020 kaavaluonnoksen rakennetut ja rakentuvat käyttötarkoitusalueiden osata on korostettu. Näillä alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota vesiuomien ominaispiirteiden säilyttämiseen (ml. kasvillisuus) ja välttää rakentamisen ulottamista liian lähelle uomaa.

Kartalla on lisäksi esitetty Syken vesistötulvan tulva-alueet toistuvuudella 1/100a sekä YK2020 kaavaluonnoksen ekologiset yhteydet ja maakuntakaavan viheryhteystarpeet. Ekologisten yhteyksien osalta on esitetty yhteyksien laatua kuvaavina piirteinä yhteyden sijoittuminen metsäisille ja peltoalueille.

peltoalue, joka sijaitsee rakentuvilla tai jo rakennetuilla YK2020 käyttötarkoitusalueilla
nykyinen metsäinen/puustoinen alue, joka sijaitsee rakentuvilla tai jo rakennetuilla alueilla
vesilain mukaisen puron tai joen reunavyöhykkeelle sijoittuvat rakentuvat tai jo rakennetut käyttötarkoitusalueet
YK2020 rakentamisen käyttötarkoitusalueet
vesilain mukainen puro tai joki
vesilain mukaisen puron tai joen 30 m leveä reunavyöhyke
purovaluma-alue
3 pienvaluma-alue
lähde
Valuma-alueet
jäävesistöalueen raja
2. jakovaiheen raja
3. jakovaiheen raja
rannikkoalueen välinen raja
rannikkovirta
Pohjavesi
Pohjavesialue
Varsinainen muodostumisalue
Vesistötulvien tulva-alueet, toistuvuus 1/100a, vesisyvyys
0 - 0,5 m
0,5 - 1 m
1 - 2 m
2 - 3 m
yli 3 m
tulvasuojeltu kiinteillä rakenteilla
vesistö
Maakuntakaava, viheryhteystarve
YK2020 ekologiset yhteydet
YK2020 ekologisen yhteyden luokittelu: pelto
YK2020 ekologisen yhteyden luokittelu: metsäinen

Paikkatietoaineistot: metsäiset alueet -aineisto perustuu laserkeilausaineistoon ja maastomalliin (c) Maanmittauslaitos 04/2019; pohjavesialueet, valuma-aluerajat, tulva-alueet (vesistotulva_100)(c) Syke 05-06/2019; vesilain mukaiset purot ja joet sekä puroympäristöt, rakennukset, YK2020 käyttötarkoitusalueet ja ekologiset yhteydet (c) Vantaan kaupunki 05/2019; maastotietokanta (c) Maanmittauslaitos 04/2019; Uudenmaan maakuntakaava (c) Uudenmaan liitto 09/2018

Väestöpaine

Kuvassa on esitetty HSY:n väestötietoruudukon aineisto, joka kuvastaa Vantaan sekä ympäröivien alueiden nykyistä väestömäärää 250 x 250 m ruuduissa.

Alueittainen asukasmäärän vaihtelu on esitetty kasvavan symbolikoon mukaan. Jaottelu on esitetty alla olevassa selitteessä.

Kuvassa on lisäksi esitetty YK2020 kaavaluonnosta varten laaditun liikenneselvityksen väestöennustemäärät. Ennusteet on laadittu vuosille 2030 ja 2050. Asukasmäärät on esitetty laskennallisen alueen keskipisteeseen sijoittuvalla symbolilla.

Myös ennusteen asukasmäärän vaihtelu on esitetty symbolin koon vaihtelulla. Vaihteluakuvastavat määrät on esitetty alla olevassa selitteessä.

Kaupungin osa-alueet

YK2020 rakentamisen käyttötarkoitusalueet

Asukasmäärän lisäys vuonna 2050 (lisäystä koskevan alueen rajaus katkoviv

- ≤500
- ≤1500
- ≤3000
- ≤4500
- ≤16014

Asukkaita (vuonna 2018, 250x250 m ruutukoko)

- ≤150
- ≤300
- ≤450
- ≤600
- ≤750
- ≤900
- ≤1441

N

0 1 2 4 km

Paikkatietoaineistot: Liikenne-ennusteen aineistot, kaupungin osa-alueet © Vantaan kaupunki 05/2019; maastotietokanta 04/2019 © Maanmittauslaitos; väestöruututietokanta 06/2019 © HSY

Väestöpaine

Kuvassa on esitetty HSY:n väestötietoruudukon aineisto, joka kuvastaa Vantaan sekä ympäröivien alueiden nykyistä väestömäärää 250 x 250 m ruuduissa.

Alueittainen asukasmäärän vaihtelu on esitetty kasvavan symbolikoon mukaan. Jaottelu on esitetty alla olevassa selitteessä.

Kuvassa on lisäksi esitetty YK2020 kaavaluonnosta varten laaditun liikenneselvityksen väestöennustemäärät. Ennusteet on laadittu vuosille 2030 ja 2050. Asukasmäärät on esitetty laskennallisen alueen keskipisteeseen sijoittuvalla symbolilla.

Myös ennusteen asukasmäärän vaihtelu on esitetty symbolin koon vaihtelulla. Vaihteluakuvastavat määrät on esitetty alla olevassa selitteessä.

Kaupungin osa-alueet

YK2020 rakentamisen käyttötarkoitusalueet

Asukasmäärän lisäys vuonna 2030 (lisäystä koskevan alueen rajaus katkoviivalla)

- ≤500
- ≤1500
- ≤3000
- ≤4500
- ≤14993

Asukkaita (vuonna 2018, 250x250 m ruutukoko)

- ≤150
- ≤300
- ≤450
- ≤600
- ≤750
- ≤900
- ≤1441

N

0 1 2 4 km

DigitalGlobe, Microsoft

Paikkatietoaineistot: Liikenne-ennusteen aineistot, kaupungin osa-alueet © Vantaan kaupunki 05/2019; maastotietokanta 04/2019 © Maanmittauslaitos; väestöruututietokanta 06/2019 © HSY

VANTAAN

YLEISKAAVA 2020

VUOROVAIKUTUSRAPORTTI

Luonnoksen mielipiteet, osa 3

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Vantaan kaupunki
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Kaupunkisuunnittelu / Yleiskaavoitus
Yleiskaavatoimikunta 11.9.2019

yleiskaava@vantaa.fi
http://www.vantaa.fi/yleiskaava2020

Kielotie 28, 01300 Vantaa

TYÖRYHMÄ

yleiskaavapäällikkö **Mari Siivola**
yleiskaava-arkkitehti **Virpi Mamia**
johtava maisema-arkkitehti **Laura Muukka**
yleiskaavasuunnittelijat **Jonna Kurittu** ja **Eeva-Maria Niemi**
suunnittelijat **Anna-Mari Kangas** ja **Paula Kankkunen**
liikenneinsinöörit **Tiina Hulkko ja Joonas Stenroth**
kaavoitusinsinööri **Antonina Myllymäki**
kaavoituskoordinaattori **Ritva-Leena Kujala**

Aineiston analysointi, kartat, kaaviot: Antonina Myllymäki
Tekstit: Antonina Myllymäki
Mari Siivola (sivut 4-7) Ritva-Leena Kujala (sivut 8-11)
Taitto: Ritva-Leena Kujala

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO 4

KOKO KAAVALUONNOSTA KOSKEVAT MIELIPITEET 8

SUURALUEKOHTAISET MIELIPITEET 12

- MYYRMÄKI 12
- KIVISTÖ 18
- AVIAPOLIS 24
- TIKKURILA 28
- KOIVUKYLÄ 35
- KORSO 41
- HAKUNILA 45

Lisätietoa verkkosivuilta 51

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

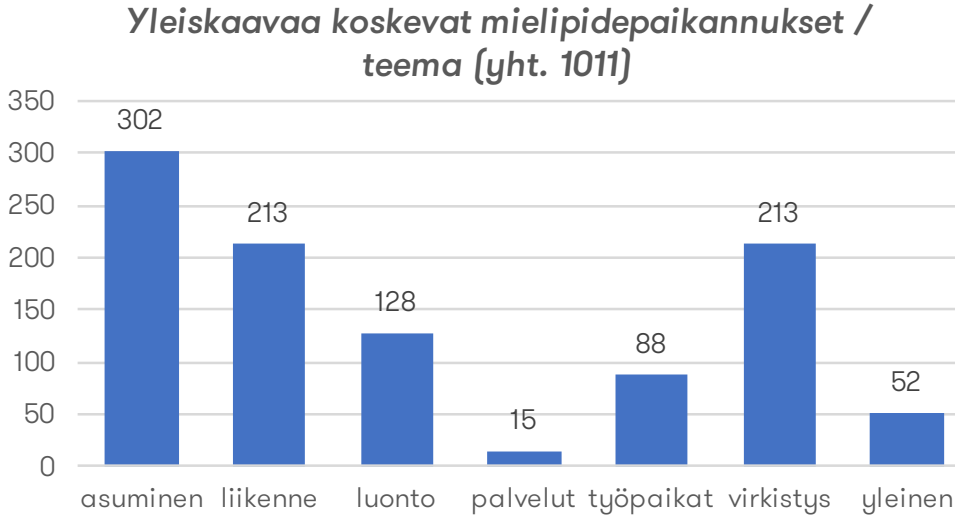
JOHDANTO

Uuden koko kaupungin yleiskaavan laadinta on käynnistynyt 2017 ja suunnitelman on tarkoitus olla valmis hyväksyttäväksi vuoden 2020 lopulla. Yleiskaavan valmisteluun liittyvästä vuorovaikutuksesta on eri työvaiheissa tehty vuorovaikutusraportit, joista tämä on kolmas.

Yleiskaavasta laadittiin ensin luonnos. Tähän vuorovaikutusraporttiin on koostettu tiivistelmä luonnoksen nähtävillä olon aikana 18.2. - 29.3.2019 saaduista mielipiteistä ja niissä yleisimmin esiin nousseista aiheista. Kooste sisältää nimenomaan yleiskaavaan liittyvät kannanotot ja muutosehdotukset. Mielipiteet on raportissa jaettu suuralueittain siten että eniten kyseisellä alueella puhututtaneet aihekokonaisuudet on käsitelty omana kappaleenaan ja loput mielipiteet teemoittain. Koko kaava-aluetta koskevat mielipiteet on käsitelty omana kokonaisuutenaan. Samoja aihealueita nousi esiin useammassa mielipiteessä, joten toiston välttämiseksi ei ole katsottu tarpeelliseksi tuoda raporttiin erikseen jokaista yksittäistä mielipidettä. Vaikka kaikkia mielipiteitä ei ole yksityiskohtaisesti esitelty tässä raportissa, ovat ne silti mukana yleiskaavaehdotuksen valmistelussa.

Mielipiteiden esittäjiä ei ole yksilöity. Järjestöt, yritykset ja muut tahot on listattu erikseen suuraluekohtaisesti. Perikunnat on käsitelty yksityishenkilöinä listauksessa. Myös anonyymisti karttasovellukseen jätetyt mielipiteet on otettu mukaan analyysiin. Mielipidekohteet ilman tekstiä on poistettu karttavisualisoinneista tulkinnan helpottamiseksi. Vastausaineistosta on karsittu ne mielipiteet, jotka koskevat selvästi muita suunnittelutasoja ja lähetetty jatkokäsiteltäviksi muualle.

Yleiskaavaehdotus laaditaan saatuja muutosesityksiä, mielipiteitä ja vuorovaikutuksen rinnalla laadittuja vaikutusten arviointeja yhteensovittaen. Näin ollen vastaukset siitä, miten eri mielipiteet ja muutosesitykset vaikuttavat ehdotuksen ratkaisuihin, ei voida ennen ehdotuksen hyväksymistä tietää. Tämä kooste toimii tärkeänä pohjana ratkaisuista käytävälle keskustelulle. Ehdotus valmistuu vuoden 2019 lopulla ja tulee nähtäville 2020 keväällä.

Kuva 1.) Yleiskaavaluonnoksesta saadut mielipidepaikannukset teemoit- tain. Yksittäinen mielipiteenantaja merkitsi keskimäärin noin 1,5 kartta- paikannusta kartalle.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Nähtävilläolo ja vuorovaikutustilaisuudet

Kaupunginhallitus asetti yleiskaavaluonnoksen 11.2.2019 § 14 nähtäville ja oikeutti kaupunkisuunnittelua pyytämään lausunnot. Kaava-aineisto oli nähtävillä maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan asiakaspalvelussa Tikkurilassa ja Vantaa-infoissa Dixissä ja Myyrmäessä sekä Korsossa (remontista johtuen vasta 11.3.2019 eteenpäin). Yleiskaavaluonnoksen kartta ja määräykset olivat lisäksi nähtävillä kaupungin karttapalvelussa, jossa luonnosta oli mahdollista verrata mm. ilmakuviin, karttoihin ja voimassa olevaan yleiskaavaan.

Nähtävillä olon aikana yleiskaavaluonnosta esiteltiin asukastilaisuuksissa kaikilla Vantaan suuralueilla: Kivistössä, Myyrmäessä, Aviapoliksessa, Tikkurilassa, Korsossa, Koivukylässä ja Hakunilassa. Lisäksi järjestettiin tilaisuudet ruotsiksi ja englanniksi. Yhteensä tilaisuuksissa oli lähes 600 osallistujaa. Myyrmäen esittely nauhoitettiin ja on nähtävissä Vantaa-kanavalla. (Kuva 2.)

Asukastilaisuuksissa kuntalaisilla oli yleisesittelyn lisäksi mahdollisuus keskustella suunnittelijoiden kanssa henkilökohtaisesti sekä ryhmissä. Keskustelu oli vuorovaikutteista ja tilaisuuksista saatiin hyvää palautetta, vaikka osa aiheista herätti kriittisiä mielipiteitä. Esimerkiksi Kivistössä maantien 152 linjaus puhututti kuntalaisia. Myyrmäessä vilkasta keskustelua herätti alueen voimakas rakentaminen ja väestönkasvu ja miten se vaikuttaa jo alueella asuviin asukkaisiin ja palveluihin. Aviapoliksessa liikenteen ratkaisut nousivat esille: pyöräilybaanojen suunnittelutilanne ja pyöräilyverkostojen yhtenäisyys sekä lentokenttäyhteyksien lisäämisen mahdollisuudet ja haitat. Tikkurilassa oltiin huolissaan Hiekkaharjun urheilukeskittymän tulevaisuudesta ja toivottiin Hanabölen maisema-alueen säilyvän. Korsossa keskustelua käytiin Vallinojan asemavarauksesta ja sitä ympäröivästä maankäytöstä. Koivukylässä pohdittiin, onko kaupungin kasvuvauhti hallittua Vantaan ollessa koko maan nopeimmin kasvavia kuntia. Hakunilassa vaaralaisille järjestettiin oma pöytä muun muassa ratikkakeskustelua varten. Kaavamerkinnöistä asumisen A- ja AP- merkinnät huolestuttivat useassa puheenvuorossa. Yleisesti kaavaluonnos sai kuitenkin hyvän vastaanoton ja esimerkiksi virkistyksen, luonnon ja kulttuuriympäristön arvostuksen todettiin menevän parempaan suuntaan.

Valtuustosalissa järjestettiin lisäksi tilaisuudet lausunnonantajille ja elinkeinoelämän edustajille.

Kuva 2.) Asukastilaisuus Aviapoliksessa.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

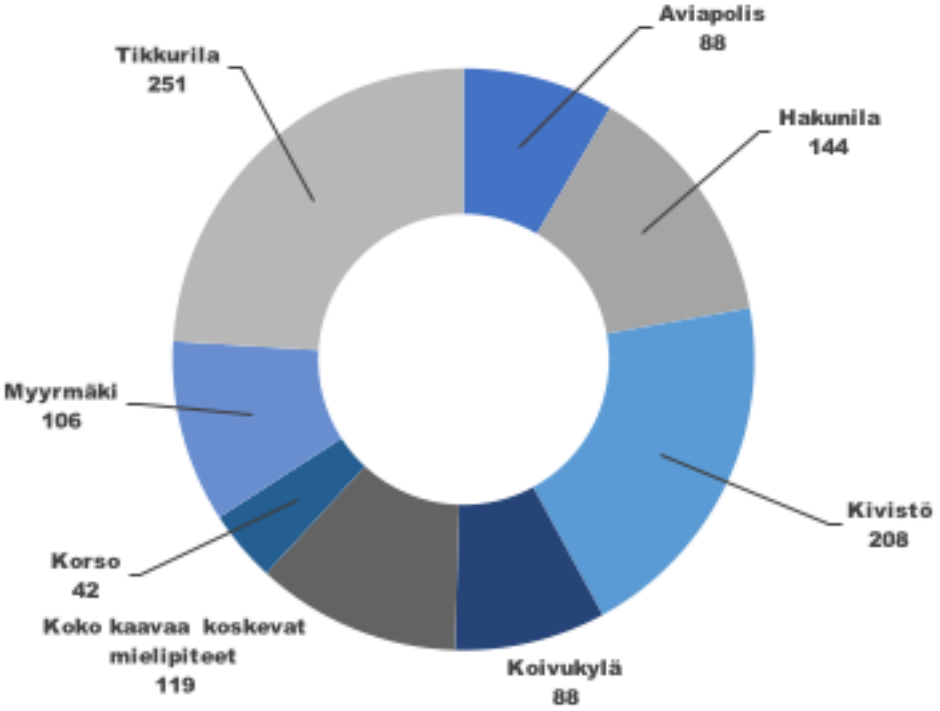
Mielipiteitä karttapalvelun kautta

Kaupunki käytti ensimmäisen kerran yleiskaavaluonnoksen virallisten mielipiteiden keräämisessä Maptionnaire-karttapalautejärjestelmää. Karttapalautejärjestelmään pystyi jättämään useamman piste-, alue- ja viivakohteen sekä avoimia koko kaava-aluetta koskevia mielipidekohteita.

Luonnoksesta jätettiin yhteensä noin 658 mielipidettä, joista noin 551 saapui karttapalautejärjestelmän kautta. Loput mielipiteistä annettiin perinteisillä tavoilla sähköpostilla ja kirjeitse suoraan kaupungin kirjaamoon. Mielipiteiden käsittelyyn otettiin mukaan myös 76 anonyymisti karttajärjestelmään jätettyä mielipidettä. Osa mielipiteistä jätettiin nimettömänä, mutta kaikki saadut mielipiteet on huomioitu. Kaikkiaan mielipiteitä jätettiin siis 734 kappaletta.

Nähtävillä olon jälkeen kaikki luonnoksesta jätetyt mielipiteet siirrettiin kartalle piste-, alue- tai viivakohteena ja ne järjestettiin teemallisiin kokonaisuuksiin sen aiheen mukaan mitä aihealuetta mielipide koski. 734 mielipiteenantajalta saatiin karttapaikannuksia kartalle noin 1110 kappaletta, näistä 1011 paikannusta käsitteli yleiskaavaa ja noin 100 muita suunnittelutasoja. (Kuva 1.)

Teemat ovat asuminen, työpaikat, palvelut, liikenne, virkistys, luontoa ja yleisesti kaavaa koskevat mielipiteet. Lisäksi aineistosta eroteltiin muihin suunnittelutasoihin, kuten asemakaavoitukseen, kuuluvat mielipiteet. Eniten ihmisiä puhututtaneet aiheet liittyivät asumiseen, liikenteeseen virkistykseen ja luontoarvojen säilyttämiseen. Liikenteen teemassa suurimmiksi aiheiksi nousivat Kehä IV:n linjaus sekä Vantaan ratikka. Useat mielipidepaikannukset käsittelivät useampaa teemaa. Näissä tapauksissa mielipide on kirjattu yleisesti kaavaa koskevaan mielipideteemaan tai tietyn teeman alle sen mukaan kenen suunnittelijan vastuualueelle aihe liittyy todennäköisimmin. (Kuva 1.)

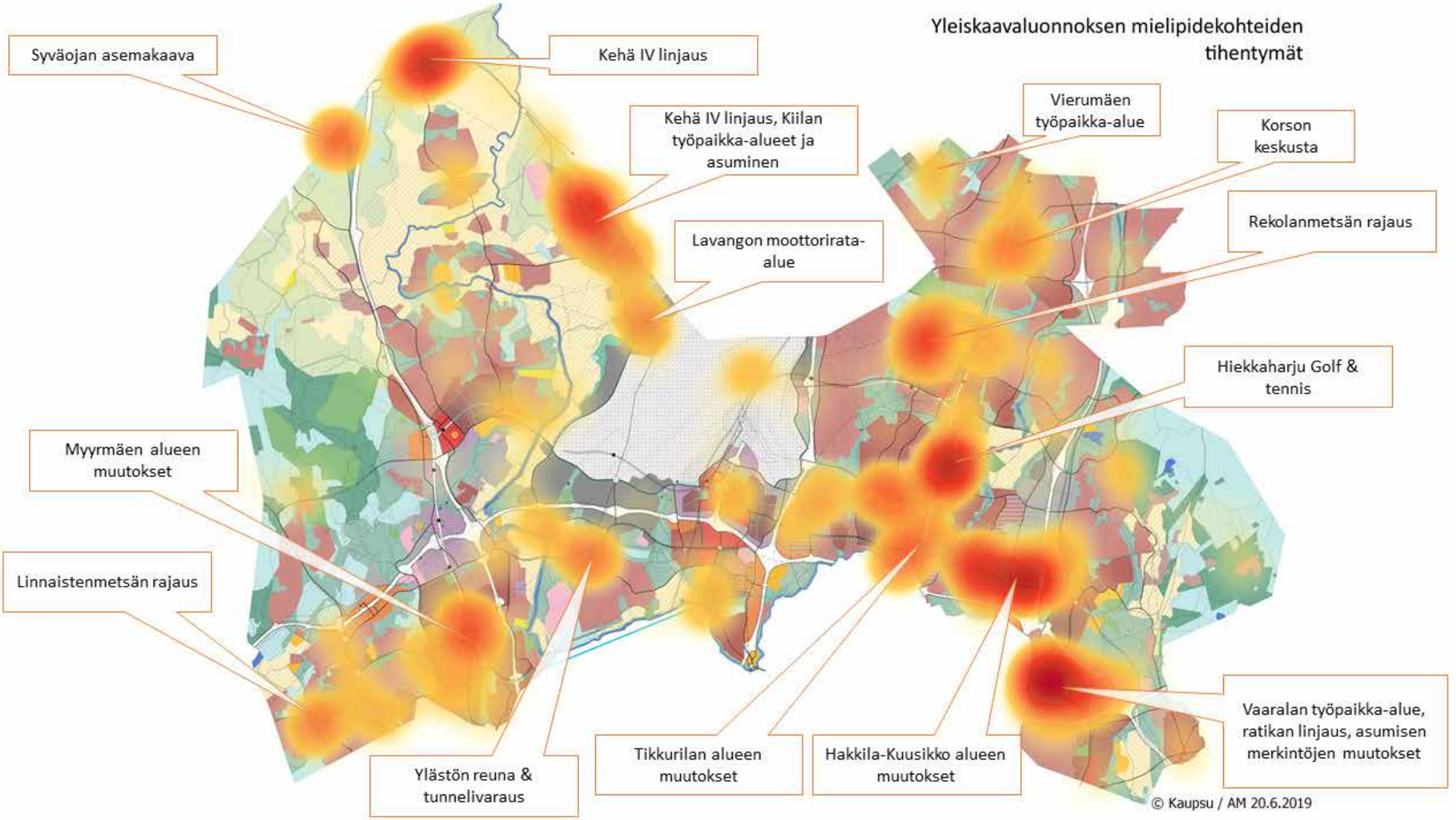
Kuva 3.) Mielipidepaikannusten määrä suuralueittain. Tikkurilan, Hakunilan ja Kivistön suuralueet keräsivät eniten yksittäisiä mielipidepaikannuksia.

Eniten mielipiteitä keränneet aiheet ja kohteet

Jokaiselle Vantaan suuralueelle kohdentui runsaasti mielipiteitä (kuva 3). Eniten karttamerkintöjä keräsivät suurimmat kaupunkirakenne- ja liikennejärjestelmämuutokset kuten Kehä IV ja Vantaan ratikan reitti sekä paikat, joissa asumisen rajausta tai kaavamerkintää oltiin muutettu voimassaolevasta yleiskaavasta. Yksittäisinä kohteina etenkin Hiekkaharjun Golf ja tennis, Rekolanmetsän rajauksen muutos, Syväojan asemakaavatoive sekä Hakkila-Kuusikon aluekokonaisuus keräsivät monia karttamerkintöjä. Eniten karttapaikannuksia keränneet aiheet on käsitelty suuralueittain. (Kuva 4.)

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Kuva 4.) Yleiskaavaluonnoksen pistemielipidekohteiden tihentymät ja eniten puhututtaneet aiheet.

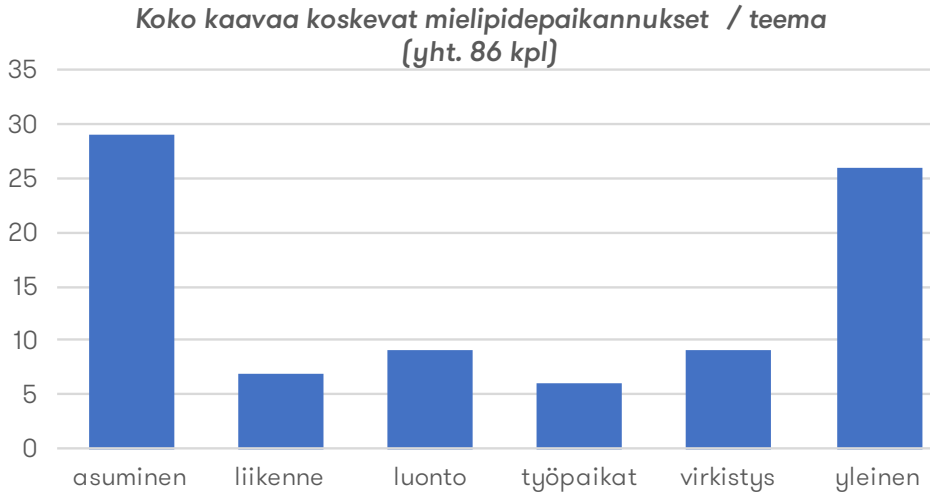

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

KOKO KAAVALUONNOSTA KOSKEVAT MIELIPITEET

Koko kaava-alueesta jätettiin 82 mielipidettä:

- Kårböle ungdomsförening rf
- Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta Laureamko ja
- Metropolian Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA
- Lidl Suomi Ky
- Seutulan kyläyhdistys ry.
- SLC Nyland
- 86 yksityishenkilöä

Kuva 5.) Koko kaava koskevia mielipiteitä saatiin 82 taholta 86

Yleiset puheenaiheet

Yleiskaavaluonnoksesta annettiin 82 mielipidettä, jotka eivät kohdistuneet mihinkään tiettyyn paikkaan tai ovat yleisluontoisia havaintoja. Näistä mielipiteistä tehtiin kooste, johon sisällytettiin myös poimintoja ja lainauksia yksittäisten henkilöiden mielipiteistä. Näitä mielipidekohteita kertyi yhteensä 86 kappaletta. (Kuva 5.)

Useimmat jätetyistä mielipiteistä kritisoivat suunnitelmaa, mutta yleiskaavasuunnitelmasta jätettiin myös puoltavia mielipiteitä. Esimerkiksi ratikkaa pidettiin turhana ja kalliina, kun taas toisissa mielipiteissä vaadittiin Vantaata lisäämään raideliikennettä. Osa mielipiteistä olivat sellaisia, jotka eivät ole ratkaistavissa yleiskaavalla vaan kuuluvat esimerkiksi asemakaavoituksen piiriin.

Vantaan yleiskaavaluonnoksen todettiin olevan *”jättiläismäinen möhkäle”*. Kuntalaiset olivat huolissaan esimerkiksi kaavakartan luettavuudesta: *”Pieni väriero kartassa voi olla hyvin dramaattinen suunnitelma jonkun alueen tulevaisuuden kannalta.”* Myös kaavamerkintöjen ymmärtäminen on haaste. *”Yksi hyttysen kokoinen pieni kirjain kaavassa syvällä netin uumenissa…”* Toisaalta Yleiskaavaluonnos sai myös kiitosta: *”Ei moitittavaa.” ”Hyvää työtä.” ”Yleisesti kaava on hyvä ja ajanmukainen.” ”Yleisiltä tavoitteiltaan kaavaluonnos tulevaisuuden Vantaasta on kohtuullisen hyvä, vaikkakin siitä puuttuu innovatiivisuutta tulevaisuuden joukkoliikennemuotojen käyttämisestä.”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Asukastilaisuudet saivat kiitosta, mutta viestintään ja vuorovaikutukseen ei oltu kokonaisuudessaan tyytyväisiä. Yhdessä mielipiteessä asia tiivistettiin näin: *”Voisi skeptisesti sanoa, että kaupungin viestintä hyvästä yrityksestä huolimatta ja vuorovaikutteiseen prosessiin asiassa pyrkien on jättänyt tavoittamatta ne ihmiset, jotka viestiä eniten kaipaavat.”* Eräs asukas tiivisti asian näin: *”Jatkossa läpinäkyvyys ja asukkaiden huomioon ottaminen on paljon tuottavampaa kaupungin kannalta. Tehdään Vantaasta Suomen asukasmyönteisin kaupunki.”*

Yleiskaavan uusimisprosessia haasteena niin päättäjille kuin virkamiehille, mutta myös kuntalaisille. Vaikka asukastilaisuuksia järjestetään ja asukaslehtiä jaetaan kotiin, *”tärkein asia kuntalaisen näkökulmasta kuitenkin jää usein kertomatta tai se piilotetaan tietoisesti; mikä muuttuu juuri minun alueellani? Kuntalaiselta edellytetään lähes maankäytön ja kaavoituksen asiantuntijuutta, jotta hän ymmärtää kotipaikkaansa koskevat muutokset ja osaa kiinnittää huomion oikeisiin asioihin. Pienellä kirjainmuutoksella kaavassa voi olla peruuttamaton ja kohtalokas merkitys alueelle.”*

Lähiympäristön säilyminen askarrutti, mutta silti mielipiteissä vaadittiin virkamiehiltä jämerää otetta: *”Paljon on tehtävää ja kaikkea ei kaavoitus ratkaise, mutta se voi myös estää myönteisen kehityksen, jos asiat suunnitellaan ja ratkaistaan väärin. Ei keskitytä ns. ’lillukanvarsiin’ vaan otetaan tosissaan kaupunkia odottavat tulevaisuuden haasteet. Maalaisjärkeä saa mielellään käyttää asioissa.” ”Yleiskaavaa on suunniteltu ilmeisesti paljolti ideoimalla eri puolille pieniä mikrokaupunkeja ilman yhteistä kaupunkirakennetta.”*

Hyvinä asioina yleiskaavasuunnitelmassa pidettiin yleisesti pyöräilyn baanoja, raitiotievarauksia, kaupungin olemassa olevien alueiden tiivistämistä sekä Kaupungin yhtenäistämistä muuttamalla keskeisillä paikoille puristuksiin jääneitä teollisuusalueita asuin-/toimisto-/keskusta-alueiksi. Esimerkiksi Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta ja Metropolia Ammatti- korkeakoulun opiskelijakunta pitivät Vantaan kaupungin yleiskaava- luonnosta pääasiassa hyvänä, mutta kaipasivat erityisesti joukkoliikennettä ja pyöräilyä koskeviin kirjauksiin lisää tavoitteellisuutta. Myös väestönkasvun huomioiminen tulisi varautua huolellisesti.

Asuminen

Yleisesti tiivistä asumista hyvien liikenneyhteyksien lähellä pidettiin hyvänä ratkaisuna ja asuntorakentamista tulisi tiivistää etenkin junaradan välittömässä läheisyydessä usean mielipiteen mukaan. Sen katsottiin turvaavan palvelut esimerkiksi Myyrmäessä. Toisaalta tiivistämistä myös kritisoitiin ja etenkin omakotialueiden asukkaat vastustavat useissa mielipiteissä kaavamerkintää, jolla ollaan muuttamassa voimassa olevan yleiskaavan pientaloalueita (AP) tiiviiksi asuntoalueeksi (A).

Myös pientaloalueiden tiivistäminen puhututti useissa mielipiteissä: *”Tuhottuja viheralueita ja täyteen rakennettuja pientaloalueita ei ole mahdollista enää palauttaa.”* Ja toisessa: *”Persoonalliset pientaloalueet ovat olleet omiaan luomaan Vantaasta viihtyisää luontoystävällistä asuinpaikkaa.”*

Muutamassa mielipiteessä ehdotettiin esimerkiksi Hiekkaharjun ja Hanabölen peltoja osoitettavan asumiselle kaupunkirakenteen tiivistämisen sijaan: *”Vaikutelmaksi YK2020 suunnitelmasta jää, että luontoa ml. tyhjät pellot suojellaan muttei asukkaita, kun tyhjille pelloille ei voida rakentaa kerrostaloja, vaan niitä pitää tunkea valmiiksi rakennetuille pientaloalueille!” ”Liikuntapuiston vieressä on kymmeniä hehtaareja peltomaata Hiekkaharjun aseman läheisyydessä. Sinne kyllä kerrostaloja mahtuisi.”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Huolta kannettiin uusien ja vanhojen asuinalueiden tasa-arvoisesta kohtelusta kaupungin tehdessä ratkaisuja. Koettiin, että esimerkiksi Koivukylä ja Havukoski jäävät vaille arvostusta ja investointeja verrattuna Kivistöön. *”Asukkaille pitää luoda yhtäläiset mahdollisuudet esim. harrastaa liikuntaa rakentamalla liikunta- ja leikkipaikkoja tasaisemmin kaupungin eri alueille ja lähiöihin. Asukastiloja ja muitakin palveluita tarvitaan kipeästi.” ”Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus. Heihin ei ole käytetty tarpeeksi resursseja. Vähävaraisten lastenkin on saatava mahdollisuuksia elämässään.”*

Huolenaiheena oli myös pelko, että *”asuinalueista muodostuu slummeja, joissa on vaan yhden väestöryhmän ja tason ihmisiä”* ja *”joista alkuperäinen väestö pakenee ja asuntojen hinnat laskevat sekä erilaiset ongelmat kasaantuvat ja kärjistyvät.”* Kaava *”ei huomio nykyisten kuntalaisten asumisviihtyisyyttä ja viherympäristöä”* eli *”missä on yhteisöllisyys ja viher- ja virkistysalueet, sekä tuki liikunnallisuuteen?”* Vantaan imagon kannalta toivottiinkin myös korkealaatuista rakentamista.

Luonto ja virkistys

Ulkoilu- ja luontoalueita toivottiin olevan *”runsaasti, jotta väestö ei etäänny ulkoliikunnasta”. ”Ihmisten tulee liikkua arjen toimissaan terveyttä edistääkseen.” ”Virkistysalueita tulisi kehittää ja huolehtia niin, että ne toimisivat 365 päivää vuodessa 24h.”*

Hiekkaharjun ja Hanabölen pellot haluttiin toisaalta myös osoittaa asumiselle: *”Vaikutelmaksi YK2020 suunnitelmasta jää, että luontoa ml. tyhjät pellot suojellaan muttei asukkaita, kun tyhjille pelloille ei voida rakentaa kerros- taloja, vaan niitä pitää tunkea valmiiksi rakennetuille pientaloalueille!” ”Liikuntapuiston vieressä on kymmeniä hehtaareja peltomaata Hiekkaharjun aseman läheisyydessä. Sinne kyllä kerrostaloja mahtuisi.”*

Ulkoilureittimerkintöjen poistuminen joistain kohdista jokien varsilta huolestutti muutamia: *”Jokivarsien pitäisi säilyä kaikkien saavutettavissa myös Vantaan puolella (ulkoilureitin ei tarvitse aina olla rakennettu tie, virallinen polkukin riittää).” ”Esimerkiksi Tikkurilan ja Vantaankosken alueille olisi mahdollisuus tehdä suuret keskuspuistot jokien varrelle asukkaiden virkistyskäyttöön.”*

Luonto ja vehreys on kuntalaisille tärkeä aihe: *”Kaavaehdotuksen viheraluesuunnitelmat ovat pirstaleisia pieniä palapelin osia.” ”Puistot ja viheralueet loistavat poissaolollaan suunnitelmissa. Keinotekoiset viheryhteydet eivät korvaa aitoa luontoa.”*

Hiekkaharjun liikuntapuisto kokonaisuutena herätti mielipiteitä. Urheilu- ja golfkenttä, Tenniskeskus ja Forever halutiin säilyttää alueella. Ja kysyttiin: *”Kohteleeko Vantaan kaupunki näin täysin tasa-arvoisesti eri liikuntalajien harrastajia? ”*

Liikenne

Kuntalaisia askarrutti paljon liikenteen määrän kasvu ja ruuhkat sekä isoilla väylillä että pienemmillä kokoojakaduilla. Samoin oltiin huolissaan kasvavasta melusta ja hiukkaspäästöistä. Asuntojen rakentamista sekä tiemelualueille haluttiin välttää alueita suunniteltaessa. Lentomelu ei saisi lisääntyä vaan sitä pitäisi pyrkiä vähentämään. Osassa mielipiteistä vuorostaan toivottiin, että Vantaa ei kasvaisi ennusteiden mukaisesti. Huolta kannettiin myös päinvastaiseen suuntaan: *”Vantaalla on myös jo viimeistään nyt herättävä valtavaan asukasmäärän ja liikenteen kasvuun. Investoinnit tulevat kaupungille todella kalliiksi,*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

mutta niitä ei ole voi silti jättää tekemättä. Valtavan lentoliikenteen kasvun sijaan pitäisi lisätä raideliikennettä (ei pelkästään kaupungin rahoituksella) ja tehdä kestäviä ilmastomyönteisiä ratkaisuja tulevaisuutta varten."

Yleiskaava 2020 on esitetty uutena asiana nopealle pyöräilylle tarkoitetut baanat. Nämä saivat kiitosta. Pyöräilyn reittejä toivottiin yleensäkin parannettavan ja *"baanavarauksia olisi hyvä olla lisää". "Myyrmäessä baanalle pitäisi etsiä suorempi reitti." "Baana- varauksia olisi hyvä olla lisää, jotta niille muistetaan jättää tarpeeksi leveä tila kaavoituksessa.*

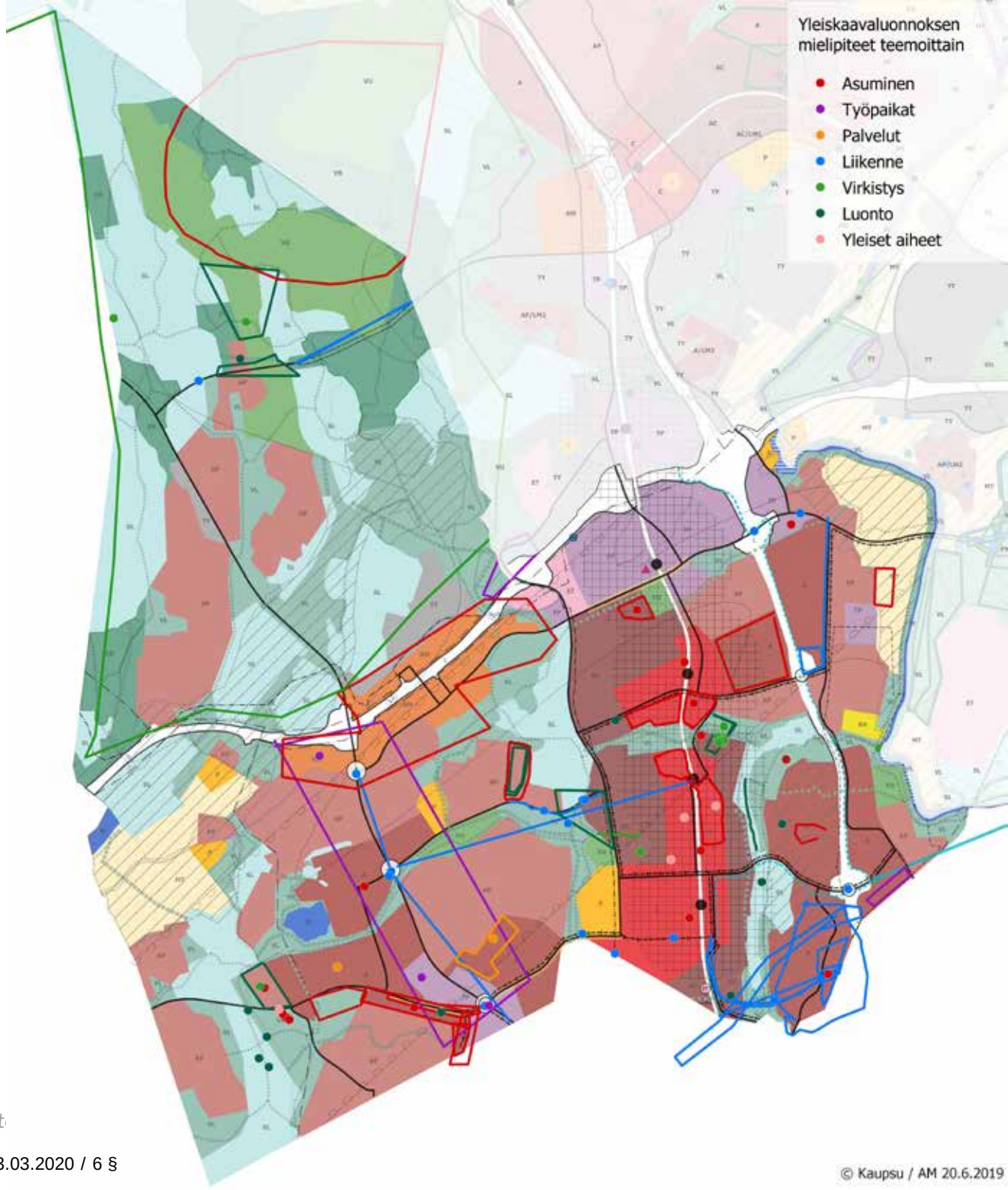
Yksittäisinä kaavaratkaisuina Vantaan Ratikka sekä Kehä IV linjaukset herättivät paljon keskustelua. Ratikka herätti paljon mielenkiintoa. Sitä pidettiin naurettavana, turhana ja kalliina hankkeena, mutta toisaalta raitiotietä ja raitiotievarauksia pidettiin oikeina ratkaisuna ja *"ratikan rakentaminen pitäisi saada vireille nopeasti."* Vaaralan alueella ratikan reitti pelättiin vaarantavan viheralueita sekä huonontavan alueen pohjaveden laatua. Kehä IV:n linjauksesta annettiin useita mielipiteitä, jotka on käsitelty omana kokonaisuutenaan Kivistön suuraluetta koskevien mielipiteiden yhteydessä.

Ulkoilureittimerkintöjen poistuminen joistain kohdista jokien varsilta huolestutti, jokivarsien pitäisi säilyä kaikkien saavutettavissa myös Vantaan puolella.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

SUURALUE-KOHTAISET MIELIPITEET

MYYRMÄKI

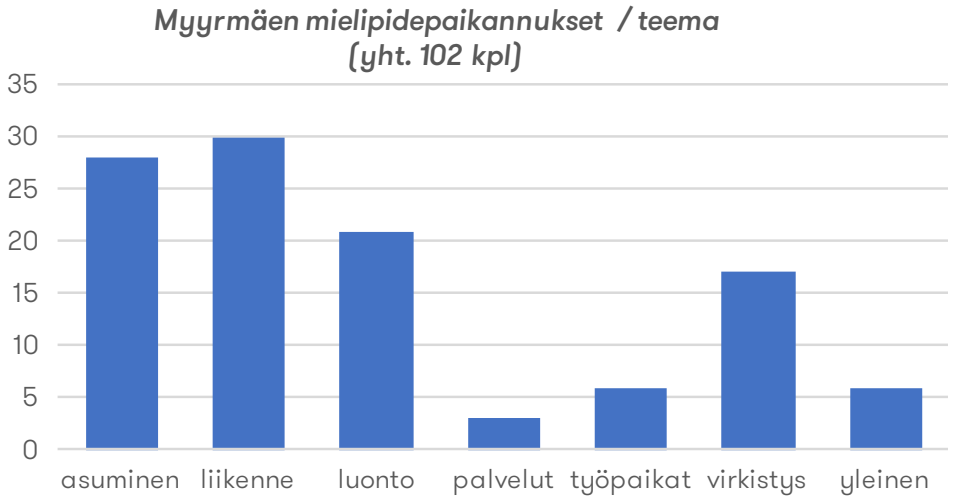

Kuva 6.) Myyrmäen suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset. Myyrmäessä puhututti mm. Kehä II varauksen poistuminen Luhtitien ja Tikkurilantien jatkeet, Myyrmäen ja Martinlaakson keskusta-alueiden laajuus, viheralueiden rajaus ja Hämevaarassa asumisen alueiden merkinnät.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Myyrmäen suuralueelta annettiin yhteensä 89 mielipidettä:

- As Oy Vihertie 43
- As. Oy Myyrinmänty
- Asunto Oy Kaarenpeikko
- Helsinge lokalavdelning av SLC-Nyland
- HOK-Elanto
- Hämeenvaara-Seura ry
- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
- Kårböle ungdomsförening rf
- Linnaisten omakotiyhdistys ry
- Louhelan Huolto Oy
- Martinlaakson sosialidemokraatit ry
- Sagax Finland Holding 4 Oy
- 77 yksityishenkilöä

Kuva 7.) Myyrmäen suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset teemoittain.

89 mielipiteenantajaa jätti yhteensä 102 mielipidepaikannusta Myyrmäen suualueesta. Puhutuimmat aiheet koottiin kunkin teeman alle omalla väliotsikollaan. Myyrmäestä saatiin monipuolisesti palautetta niin keskustojen laajuudesta, asumisen alueiden merkinnöistä, virkistysalueista sekä liikenneratkaisuista. (Kuva 7)

Mielipiteet teemoittain

Asuminen

Myyrmäki - Martinlaakso

Myyrmäen keskusta-alueesta saatiin kahtalaisia mielipiteitä. Esimerkiksi eräs asukkaan mukaan Myyrmäkeen tarvitaan kolme kertaa nykyistä korkeampia taloja parkkipaikkojen ja matalien talojen tilalle. Toisaalta oltiin myös sitä mieltä, että *”Myyrmäkeä ei saa tiivistää liikaa, ettei luoda uutta Rinkebytä.”*

Erään mielipiteenantajan mukaan keskusta-alueita on vuorostaan laajennettu tarpeettomasti uudessa yleiskaavassa, jolloin keskustan rooli muuttuu epämääräiseksi ja varsinaisen keskustan muodostuminen vaikeutuisi. Myyrmäen koilliskulmassa C-merkintä ehdotetaan muutettavan A- tai AC-merkinnäksi.

Martinlaaksossa aseman lähipiiri koettiin toimivan hyvin kaupunkikeskustan alueena ja *”C-alueen itäpuolelle sopii tiiviimpikin rakentaminen.”* Keskusta-alueen eteläpuolisille alueille taas sopisi mielipiteiden mukaan ainoastaan matalampi rakennuskanta. Laajavuorentien, Laajakorvenkujan ja urheilukentän rajaama korttelialue (AC) pitäisi muuttaa pientalovaltaiseksi asuntoalueeksi (AP). Martinkyläntien eteläpuolista TP-aluetta ehdotettiin asumisen alueeksi.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Hämevaara
Hämevaarassa asumisen merkintöjen muutokset puhututtivat mielipiteissä. Mm. Hämevaara-Seura Oy:n mielipiteen mukaan Rajatorpantien Vaakapuistossa sijaitseva A-alue tulee muuttaa AP-alueeksi. Mielipiteissä ehdotetaan myös alueen jättämistä viheralueeksi.

Toisaalta erään mielipiteen mukaan Rajatorpantien eteläpuoliset Pöllökalliot pohjoispuoli tulisi kaavoittaa asumisen alueeksi A. Tämän alueen jättäminen rakentamattomaksi VL-alueeksi on mielipiteen mukaan tarpeetonta rakennusmaan haaskausta.

Rajatorpantien ja Hämeenkyläntien risteyksen eteläpuolelle ehdotetaan lisää rakentamista. Saman risteyksen Pohjoispuolella AP-pientalovaltainen asumisen alue tulisi vuorostaan poistaa.

Hämeenkylä-Varisto
Hämeenkylä-Varistossa mietiytti palveluiden ja asumisen yhteensovittaminen. Hämeenkylässä pohdittiin sekoittunutta kaupunkirakennetta: *”Voisiko lisärakentamista suunniteltaessa lisätä kivijalkaliikkeitä ja esim. yhteisiä asukastiloja alueen asukkaiden käyttöön?”*

Varistossa KM-alueita ehdotetaan vuorostaan muutettavan merkinnäksi, joka mahdollistaisi myös asumisen ja ruokakaupan sijoittumisen samalla tavalla kuin Tammistossa ja Porttipuistossa.

Kaivoksela- Vantaanlaakso
Vantaanlaaksossa AP-aluetta tulisi asukkaan mielestä laajentaa MT-alueelle. Kaivokselan alueesta saatiin muutama mielipide, jonka mukaan Kaivokselaan ei saa rakentaa liikaa taloja, jotka tukkisivat alueen avaruuden ja näkymät. Myös Silvolan muuttamista asumisen alueeksi pidettiin tervetulleena uudistuksena, mutta toteutuksessa tulee ottaa huomioon Hämeenlinnanväylän ruuhkautuminen.

Työpaikat

Työpaikkoja koskevia mielipidepaikannuksia saatiin 6 kappaletta Myyrmäen suuralueelta.

Hämevaara-Vapaala
Hämevaarassa Sagax Finland Holding 4 Oy haluaa muuttaa omistamansa tontin merkintää siten että se mahdollistaisi myös asumisen.

Vapaalassa Vihdintien itäpuoliset TP-alueet tulisi muuttaa asumiselle. Nykyisen suunnitelman työpaikka-alue jakaa mielipiteen jättäjän mukaan asuinalueet typerästi kahtia.

Varisto-Vihdintie
HOK-Elannon ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen mukaan KM-merkintä tulisi sallia myös päivittäistavarakaupan suuryksiköt. Vihdintien alueelle pitäisi mahdollistaa yhden uuden 2000 m2 kokoisen päivittäistavarakaupan rakentaminen, jotta alueelle saadaan lisää kilpailua.

Kaivokselan eteläreuna tulisi mielipiteen mukaan olla myös jatkossa tuotanto- ja varastotoiminnan alue, sillä *”Etelä-Vantaalla ei ole tarjolla vastaavia tiloja.”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Liikenne

Liikennettä koskevia mielipidepaikannuksia saatiin 30 kappaletta Myyrmäen suuralueelta.

Kehä II
Kehä II poistaminen keräsi enimmäkseen myönteisiä mielipiteitä. Alueelle ei kuitenkaan kaivattu ylimääräistä liittymää Hämeenlin- nanväylälle. Kårböle ungdomsförening rf:n mukaan Kehä II:n korvaaminen yhdystiellä Hämeenlinnan moottoritieltä johtaisi liikenteen suoraan asuinalueelle. Kehä II poistamista pidettiin toisaalta myös virheenä. *”Varaus tulisi lisätä suunnitelmaan ja jatkaa sitä Hämeenlinnanväylälle Espoon Keran alueelle asti.”*

Pyöräilyn baanat
Vaihtoehtoisia pyöräilyn baanoja ehdotettiin mm. Vantaanlaaksontielle ja vanhan Kehä II:n paikalle. Pyöräilyn baana tulisi lisätä myös Myyrmäen keskuksesta Espoon suuntaan, lisäksi *”Myyrmäessä Baana mutkittelee villisti, pitäisi löytää suorempi reitti.”*

Vihdintie
”Vihdintien eritasoliittymävaraukset on poistettava. Eritasoliittymä on maisemallisesti ruma, paljon tilaa vievä ja kallis, eikä sillä saavuteta merkittäviä sujuvuusetuja.”, *”Luhtitien ja Vihdintien risteykseen on lisättävä LJ-merkintä.”*, *”Vihdintien raitiotievarausta on pidennettävä Kehä III liittymään saakka.”*

Luhtitien jatke
Luhtitien jatketta ei kannateta mielipiteissä. *”Toteutuessaan tie lisäisi autoliikennettä Myyrmäen keskustassa ja tuhoaisi yhtenäisen metsäalueen. Tie tulisi toteuttaa tunnelina tai jos se on pakko toteuttaa, niin se tulisi palvella ainoastaan joukkoliikennettä. Vantaa kaikista kauniista puheistaan huolimatta suunnittelee ja kaavoittaa yhä yksityisautoille ja autoilun edistäminen edellä. Runkolinjat ja syöttöliikenne ovat hyvä ajatus, mutta eivät virkistysalueiden uhraamisen arvoinen asia.”*

Myyrmäen keskusta
Muutamissa mielipiteissä oltiin huolissaan Myyrmäkeen johtavista yhteyksistä: esimerkiksi Honkasuon ja Myyrmäen keskustan välille tulisi toteuttaa ajoyhteys. Lisäksi Rajatorpantie tulee säilyttää yleiskaavaan merkittynä pääkatuna ja ajoyhteyksiä muutenkin parantaa, jotta selkeät yhteydet Myyrmäen aluekeskukseen säilyvät.

Tikkurilantien jatke
Tikkurilantien jatkeen toteuttamisajankohtaa pidettiin epämääräisenä, sillä selostustekstissä tie on säilytetty *”pitkän ajan varauksena”*. Mielipiteen mukaan *”Pitäisi määritellä tarkemmin mitä pitkän ajan varaus tarkoittaa.”*

Tikkurilantien jatkeen linjauksesta saatiin myös kommentteja. *”Toteutuessaan Tikkurilantien jatke pirstoo tehokkaasti suojelualueen, jolla on runsaasti lintulajeja ja se on myös monien nisäkkäiden kulkureitti.”* Tikkurilantien jatkeen tunneliosuuden toteuttamista pidettiin käytännössä mahdottomana suurten kustannusten vuoksi.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Virkistys, palvelut ja luonto

Myyrmäen suuralueelta saatiin yhteensä n. 40 yksityiskohtaista virkistystä, luontoa ja palveluita koskevaa mielipidepaikannusta, joista selkeimmät kokonaisuudet koottiin raporttiin. Eniten puhututti asumisen, viheralueiden ja luonnonsuojeluale-ehdotusten rajaukset sekä

Louhipuisto
Eräkujan päässä sijaitseva Louhipuisto on merkitty sekä tehokkaan asuntorakentamisen että yleisten rakennusten alueeksi. Asukkaat haluavat, että Louhipuisto kaavoitettaisiin puistoalueeksi. Asukkaat ja Lohelan Huolto Oy ehdottavat, että Louhipuiston sijaan nyt puistoalueeksi kaavoitettu, lähes käyttämättömänä oleva Skallbölenojan pohjoispuolella oleva pala Jokiuoman puiston luoteiskulmaa muutettaisiin vastaavasti yleisten rakennusten alueeksi.

Kaivoksela
Kaivokselan alueella sijaitsee arvokaan kulttuuriympäristön raidoi- tusmerkintä. Asukas piti hienona asiana, että Kaivoksela rautamalmi-kaivoksineen, on päätetty säilyttää arvokkaana kulttuuriympäristönä, ja että sen arvot otetaan huomioon alueen suunnittelussa.

Pellas
Pellaksessa sijaitsee pientalovaltainen asuinalue AP viheralueen vieressä. AP alue on asukkaiden mukaan pienennettävä tai säilytettävä nykyisellään viheralueena Raappavuoren metsään rajautuvalla alueella. *”Metsäkäytävä etelään on jo nyt valitettavan kapea”* erään mielipiteen mukaan. Myös AC-alue Luhtitien jatkeen eteläpuolella Raappavuorentien varrella pitäisi jättää metsäalueeksi.

Linnaistenmetsä
Linnaistenmetsässä Rajatorpantien ja Hämeenkyläntien risteyksen luoteispuoleinen asumisen alueen laajennus (AP) on muutettava takai- sin virkistysalueeksi mielipiteiden mukaan: *”Asumista ei saa laajentaa luonnonsuojelualueen viereen.”* Toisaalta mielipiteissä ehdotettiin myös, että asumista tulisi laajentaa myös Rajatorpantien eteläreunaan.

Linnaistenmetsän nykyistä rajausta pidettiin liian pienenä. Eräässä mielipiteessä kirjoitetaan että *”Koko Linnaistenmetsä olisi suojeltava Uudenmaanliiton luontoselvityskoosteen mukaisesti.”*

Petas
Petaksen ulkoilureitit tulisi toteuttaa mielipiteen mukaan myös todellisuudessa. Petaksessa ihmeteltiin myös, että miksi ekologinen yhteys kulkee olemassa olevat AT-alueen läpi.

Rajatorppa
Rajatorpan AC-alue kuuluisi olla palveluiden aluetta (P). Alueella sijaitsee Rajatorpan koulu, Ilpolan koulu (suojelukohde), urheilukenttä ja kaksi lasten päiväkotia.

Pähkinärinne
Hämeenkylä ja Pähkinärinteen seutu koettiin jääneen erään asukkaan mukaan varjoon. Alueelta on mm. huomattavasti lyhyempi matka Jorviin kuin Peijakseen. Asukkaan mukaan *”tuntuisi luonnollisemmalta liittää tämä alue osaksi Espoota, kuin Vantaata.”*

Petikko
Petikon golfradan alueen kehittäminen puhututti yhdessä mielipiteessä: *”Yleiskaavaluonnoksen selostuksessa kirjoitetaan, että ”Petikkoa on kehitetty.” Todellisuudessa Tiilitehtaantien päässä sijaitsevia metsiä ja kalliomaastoa on otettu massiivisesti hyötykäyttöön. Epäonnistuneella golfradan perus-tamisella on alueen luontoa jopa saastutettu.”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Virkistysreittiyhteydet ja sillat
Myyrmäen alueella mielipiteitä saatiin etenkin silloista ja virkistysreiteistä. Esimerkiksi Vetokangakseen ja Silvolaan toivottiin reittiyhteyksiä Vantaanjoen yli. Nyt kaavaluonnoksesta ei käy mielipiteiden mukaan ilmi millaisia ylikulkusiltoja tms. tarvitaan reiteille.

Virtatien etäpuolella nykyisessä yleiskaavassa oleva Raappavuorentien poikki kulkeva tärkeä kevyen liikenteen reittiyhteys on poistettu mielipiteen mukaan. *”Se tulee palauttaa ja päinvastoin jatkaa itään päin, jotta voidaan varmistaa, että viherkäytävä Variston ja Vapaalan välistä Myyrmäen urheilutalolle säilyy.”*

Ekologiset runkoyhteydet
Vantaan kaavaselostuksessa mainittuja ekologoisia runkoyhteyksiä koettiin olevan useassa tapauksessa vain viivoja paperilla: *”Esimerkiksi Pähkinärinteestä Variston läpi Raappavuoren metsäalueelle merkitty ns. ”ekologinen runkoyhteys YK2020” ei vastaa määrittelyä monien katkosten (Pähkinärinteentie ja vilkasliikenteinen Vihdintie & tierumpuineen) ja heikentyneiden viheryhteyksien (pientaloalue aidattuine pihoineen, Variston varikkoalue ja urheilukentät) seurauksena.”*

Myyrmäkeä koskevat yleiset mielipiteet

Martinlaakson ja Etelä-Vantaan sosialidemokraatit lausuvat mm. että *”Yleiskaavaluonnos on nykyistä yleiskaavaa väljempi merkinnöiltään. Nykyisessä yleiskaavassa olevia luo ja et-merkintöjä on poistettu. Aluemerkintöjen määrittely (esim. C, A) on myös muuttunut väljemmäksi, jopa epäselväksi. Muutokset helpottavat asemakaavoitusta, mutta sen seurauksena on, että asukkaat ovat aikaisempaa turvattomampia ympäristöä häiritsevää ja luonnonarvoja tuhoavaa rakentamista vastaan. Vihertehokkuustermi näyttää käytännössä tarkoittavan asuntoalueiden lähimetsikköjen/puistojen pienentämistä tai muuttamista kokonaan rakentamiselle. Vihreys ja luontoarvot eivät pinta-alalla mitaten yhtään lisäänny, vaikka eräiden metsäisten alueiden luokitusarvo nostetaan luonnonsuojelumerkinnöillä.”*

Muissa yleisesti Myyrmäkeä koskevissa mielipiteissä todettiin, että yleiskaavassa tulee varmistaa tärkeiden liikunta- ja kulttuuritilojen säilyminen ja mahdollistaminen. *”Uusi kaava on tältä osin vielä huonompi kuin nykyinen.”* Länsi-Vantaalla tällaisia kohteita ovat mm. Martinus, Myyrmäen urheilutalo, Myyrmäkitalo ja Vantaankosken palloiluhalli. Vastaavasti liikuntakenttien säilyminen Kivimäessä, Viherpuistossa, Myyrmäen urheilutalon vieressä, Rajatorpan koulun vieressä ja Varistonniityllä tulee kaavallisesti varmistaa.

Täydennysrakentaminen pidettiin sinällään kannatettavana, mutta miten se on suunniteltu Myyrmäessä ei todettu kunnioittavan alueen omaisluonnetta tai alueella asuvia asukkaita: *”Suunnitelmasta puuttuvat julkiset rakennukset ja alueen monipuolinen kehittäminen edellyttää muutakin kuin asuntorakentamista.”*

Eräs kuntalainen pohti myös, että ”yleiskaavasuunnitelmaa tulisi kohtuullistaa kuten aikaisemmassa yleiskaavassa.” Luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ei koettu näkyvän kaavoituksessa muuten kuin *”kaavaselostuksen ympäripyöreissä lauseissa.”*

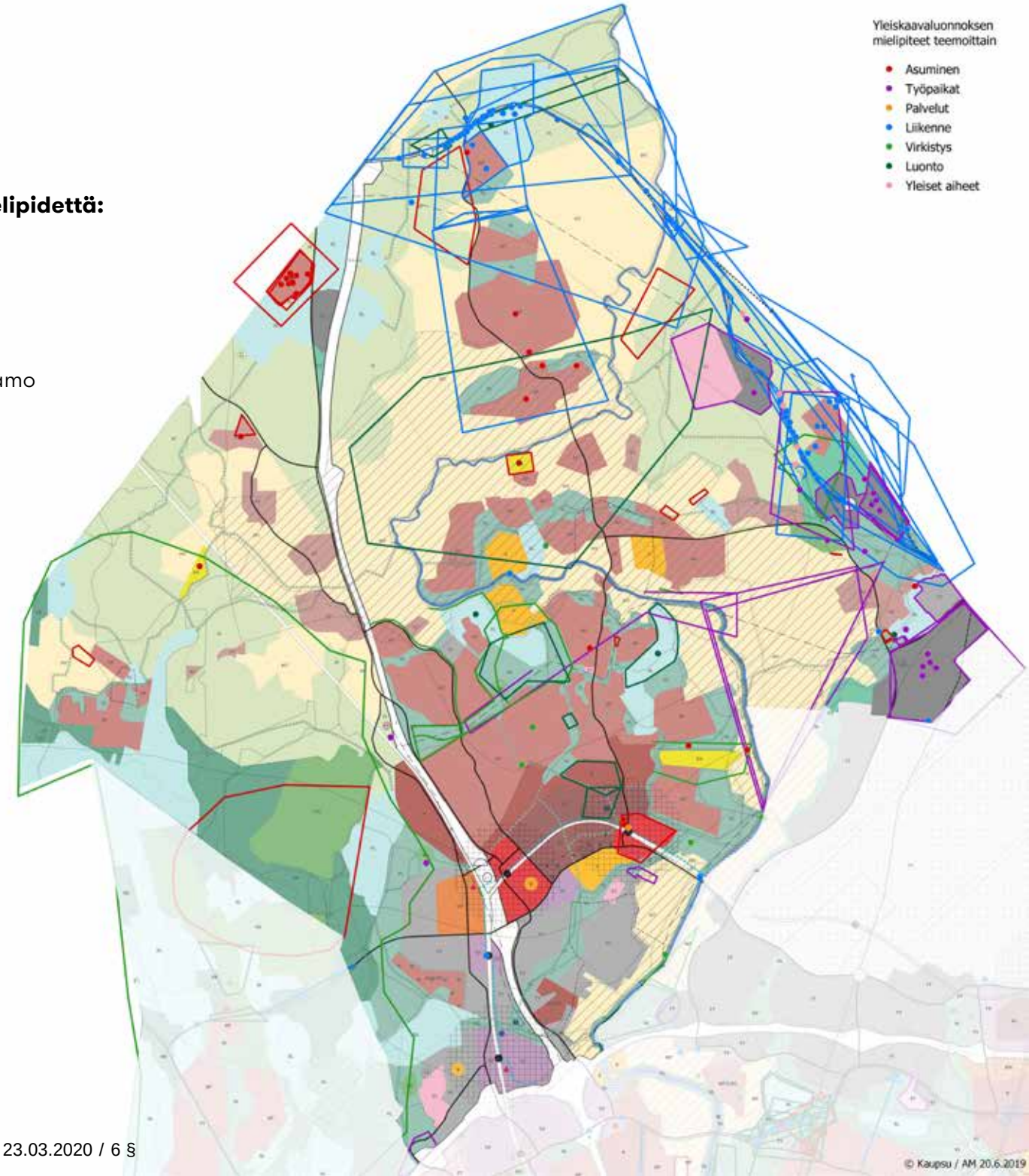
LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

KIVISTÖ

Kivistön suuralueesta annettiin yhteensä 156 mielipidettä:

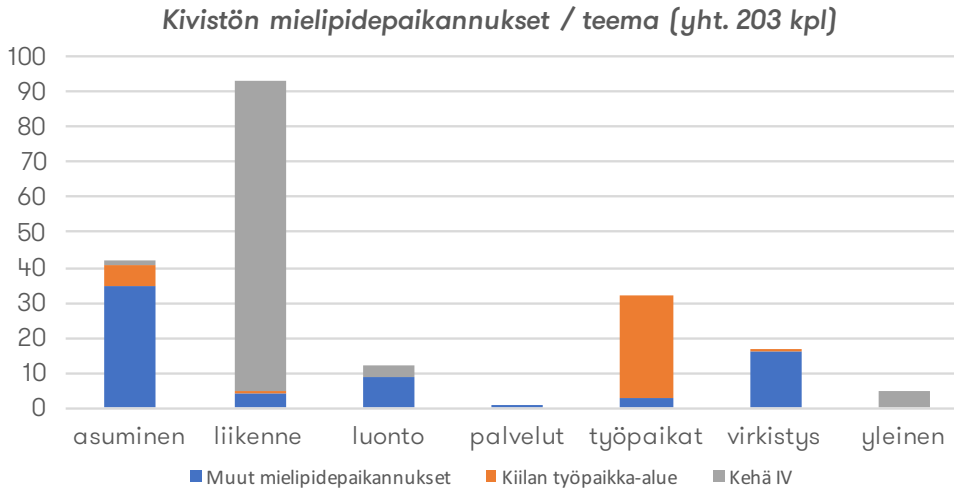
- Akk-Motorsport ry
- As Oy Vihertie 43
- Asunto Oy Pelto-Seppälä
- Erik Eklund tmi
- kiinteistö Oy Keimolan radioasema; Mauri Huhtamo
- Kiinteistöyhtymä Kalle & Lotta Silfverberg
- Seutulan kyläyhdistys ry
- Suomen moottoriliitto ry, SML
- Vantaan Vauhtikeskuksen käyttäjät
  (Vantaan Moottorikerho ry,
  Keimola FK ry, Fullspeed RC ry)

- 148 yksityishenkilöä

Kuva 8) Kivistön suuralueelle kohdentuneet mielipidepaikannukset. Kivistössä puhutti mm. Kehä IV linjaus etenkin Reunan ja Kesäkylän asuinalueiden lähellä, Kiilan työpaikkakokonaisuuden ympäristöhäiriöt, Syväojaan toivottu asemakaava, Kivistön viheralueet sekä Luoteis-Vantaan asemakaavoittamattomat alueet.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Kuva 9.) Kivistön suuralueen mielipidepaikannukset teemoittain. Kivistön alueelta saatiin 156:lta taholta yhteensä 203 mielipidepaikannusta. Kehä IV:n linjauksen mielipidepaikannukset (112 kpl) luokiteltiin enimmäkseen liikenne- ja luontoteeman alle, Kiilan kokonaisuutta koskevat (n. 35 kpl) työpaikka ja liikenneteeman alle. Loput mielipiteet käsiteltiin omina teemakokonaisuuksinaan.

Kivistössä eniten mielipiteitä keränneet aiheet

Kehä IV / Mt 152

Kehä IV /Mt 152 tielinjausta koskevia mielipiteitä jättivät seuraavat tahot:

Seutulan kyläyhdistys ry
SLC Nyland
Kesäkylä Koivikko Oy
Syväojan omakotiyhdistys ry
Reunan omakotitaloyhdistys ry
Asunto Oy Pelto-Seppälä
86 yksityishenkilöä

Kehä IV koskien jätettiin 112 erillistä mielipidekohdetta, joita saatiin 92 eri taholta. Näistä 86 yksityishenkilöiden toimista, joiden lisäksi Reunan omakotitaloyhdistys ry, Syväojan omakotitaloyhdistys ry, Kesäkylä Koivikko Oy, Seutulan kyläyhdistys, SLC Nyland sekä Asunto Oy Pelto-Seppälä jättivät tielinjauksesta mielipiteensä. Kaikki yhdistykset vastustivat tien nykylinjausta.

Kehä IV koskevat mielipiteet jaettiin erikseen vielä teemoihin, joita mielipiteissä käytettiin perusteina. Teemat olivat luontoarvot, tien linjaus, asuminen, pohjavedet / kaivot, melu, raskas liikenne, kustannukset, kulttuurimaisema ja muut syyt. 97% mielipiteistä vastusti tielinjausta.

Mielipiteissä selvästi yleisin teema oli luontoarvot. Luontoarvoja tielinjauksen vastustamisen perusteena käytti 63 % mielipiteen jättäneistä tahoista. Vastaajat kokivat tien vaarantavan alueen luonnon monimuotoisuuden ja pilaavan virkistysmahdollisuudet.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Yleisesti tien linjausta vastusti noin 43 % mielipiteen jättäjistä. Useimmat yleisesti linjausta vastustaneet ehdottivat linjauksen siirtämistä. Useissa mielipiteissä ehdotettiin tien siirtämistä esimerkiksi Nurmijärven ja Tuusulan puolelle. Myös linjauksen kulkeminen Seepsulan mailta sai paljon kannatusta, lisäksi yhtenä vaihtoehtona monissa mielipiteissä mainittiin tien rakentaminen tunneliin mm. luontoarvojen turvaamiseksi.

27 % vastaajista nosti esille tielinjauksen asumiselle aiheuttamat haitat. Asukkaat kokivat, että tie motittaisi heidät suurten teiden ja teollisuuden väliin, sekä aiheuttaisi asumista haittaavaa ilmanlaadun heikkenemistä. Lisäksi 24 % nosti esiin alueen pohjavesien ja talousvesikaivojen vesien mahdollisen pilaantumisen. Myös liikenteen aiheuttama melu nostettiin esiin 23 %:ssa mielipiteistä. Joka kymmenes +oli myös huolissaan raskaan liikenteen lisääntymisestä nykyisellä tie- ja katuverkolla. Hankkeen kustannuksista kaupungille oli huolissaan 5 % vastaajista, yhtä moni myös nosti esiin tien tuhoavan arvokkaita kulttuurimaisemia. Näiden lisäksi yksi mielipide ilmaisi yksiselitteisesti vain vastustavansa uutta tietä.

Muutamassa mielipiteessä uuden tien koettiin mahdollistavan uutta rakentamista sen lähistölle ja tehostavan asumista. Lisäksi yhdessä mielipiteessä tien nykyisen linjauksen koettiin olevan luonnolle parempi, kuin aiemmin esitetyn linjauksen.

Kiilan työpaikka-alueet

Hanskallion työpaikka-alueen laajuus ja laajentaminen yleiskaavassa voimassa olevan asemakaavan mukaisesti sekä alueella sijaitsevien toimijoiden tuottamat ympäristöhäiriöt keräsivät noin 35 mielipidepaikannusta 25:ltä mielipiteenantajalta. Mielipiteen jättivät myös Seutulan kyläyhdistys ry, Kesäkylä-Koivikko Oy sekä Vantaan Vauhtikeskuksen käyttäjät; Vantaan Moottorikerho ry, keimola FK ry, Fullspeed RC ry.

Mielipiteiden mukaan jo nyt toiminnassa olevat teolliset laitokset ja yhä lisääntyvät uudet toiminnot ylittävät niin luonnon kuin ihmisenkin kestokyvyn. Suoja-alueita ei pidetty riittävinä ja raskaan teollisuuden laitokset aiheuttavat kohtuutonta pöly-, melu- ja tärinähaittaa alueelle. Myös Seutulan suljettu kaatopaikka ja sieltä mahdollisesti valuvat jätevedet tulisi ottaa huomioon suunnitelmassa. Eräässä mielipiteessä todettiinkin että *”Tällaisia toimintoja kannattaisi keskittää esimerkiksi laajentamalla jo olemassa olevaa Petikon maan- läjitysaluetta.”* Aluetta ehdotettiin myös kaavoitettavan TY-alueeksi TT-alueen sijaan. Myös paikallisen kuntoradan koettiin monin paikoin pienenentyneen viereisen toimitila-alueen vuoksi ja alueelle tulisi saada monipuolisemmin virkistyspaikkoja.

Yleiskaavassa on esitetty tarve vetää **uusi voimajohtolinjaus Tuusulan Ruotsinkylästä Seutulan kautta Tolkinkylään.** Mielipiteissä ehdotettiin vaihtoehtoisia linjauksia, jotka kulkisivat kauempana asutuksesta ja maakunnallisesti merkittävästä linnustoalueesta. Myös *”Maan alle sijoittamisen mahdollisuutta tulee selvittää.”*

Kiilan ET-alueelle on osoitettu paikka kaupungin uudelle täyttömäelle. Eräässä mielipiteessä pohdittiin *”Onko pieni kosteikkoalue huomioitu täyttömäen suunnittelussa?”*

Voimassaolevassa yleiskaavassa on osoitettu määräaikainen et-alue Kiilan täyttömäkivarauksen pohjoispuolelta lähellä Tuusulan ja Vantaan rajaa. Yleiskaavaluonnoksesta varaus on poistettu ja muutettu. Maanomistaja vaatii aluevarauksen palauttamista ja muuttamista et-alueeksi.

Myllykyläntien pohjoispuolella on pienennetty voimassaolevan yleiskaavan TY-aluetta ja esitetty uutta luonnonsuojelualuevarausta Lillån-joen varteen ja VL-aluetta Katriinantien ja Myllykyläntien risteyksen pohjoispuolelle. Mielipiteiden (noin 8 merkintää) mukaan Katriinantien

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

ja Myllykyläntien risteysalueen pohjoispuoli tulisi olla TT-aluetta kuten Myllykyläntien eteläpuolella. *”Alueella on jo nykyisellään melua tuottavia toimintoja sekä raskasta liikennettä ja virkistysalueeksi alue soveltuu huonosti.”* Toisaalta mielipiteet vaativat myös koko Myllykyläntien pohjoispuolen muuttamista SL- tai VL-alueeksi.

Lavangon moottoriurheilukeskus: Vantaan Vauhtikeskuksen käyttä- jät (Vantaan Moottorikerho ry, Keimola FK ry, Fullspeed RC ry), Akk-Motorsport ry ja Suomen moottoriliitto ry, SML ja muutama yksityishenkilö vaativat, että yleiskaavaluonnoksen TT-merkintä on muutettava Lavangon Moottoriurheilukeskuksen kohdalla takaisin Moottoriurheilun ja ajoharjoittelun EM-merkinnäksi, kuten on voimassa olevassa yleiskaavassa.

Mielipiteet teemoittain

Liikenne

Suurin osa Kivistön alueen liikennettä koskevista mielipiteistä koskivat Kehä IV:n / Maantien 152 linjausta, jotka käsiteltiin Kehä IV:tä koskevassa kappaleessa. Muissa Liikennettä koskevissa mielipiteissä kommentoitiin mm. Lapinkylän asemavarausta sekä raskaanliikenteen määriä.

Esimerkiksi Lapinkylän juna-asemavarausta ei koettu tarpeelliseksi niin lähellä Kivistön asemaa, kevyen liikenteen yhteyttä Kehäradan ylitse Tikkurilantielle pidettiin tärkeänä ja Katriinantien rekkaliikenteen määrän todettiin kasvavan tulevaisuudessa huomattavasti, joka aiheuttaa lisää tärinää ja liikenteen melua. Tie ei kestä mielipiteen mukaan raskasta liikennettä.

Virkistys, palvelut & luonto

Kivistön suuralueella mielipiteitä saatiin mm. ulkoilureiteistä, luonnonsuojelualue-ehdotuksista sekä kaupunkirakenteen sisäisistä metsäalueista. Reunan luonnonsuojelualuevarauksia koskevat mielipiteet on käsitelty Kehä IV:tä koskevassa kappaleessa.

Luoteis-Vantaa
Luoteis-Vantaalla annettiin muutamia kommentteja erilaisista ulkoilureiteistä. Esimerkiksi Koivupäästä ja Viinikanmetsään kulkevaa ulkoilureittiä ja mahdollista kevyenliikenteen siltaa pidettiin hyvänä ideana. Lisäksi Rauhalan peltojen yli toivottiin etelä-pohjoissuuntaista ulkoilureittiä.

Köningstedin kartanon viereiselle ratsastusreitille ehdotettiin vaihtoehtoista reittiä Solbackantiellä. Pohjoispuolella kulkevaa ulkoilureittiä, joka kulkee kauempana Vantaanjoen rannasta, pidettiin parempana linjauksena kuin sitä että tie kulkisi aivan rannan tuntumassa.

Kesäkylä-Koivikon alueen pururata tulee asukkaiden mukaan säilyttää. Alueelle toivottiin myös muita virkistysmahdollisuuksia kuten kuntoportaita.

Luonnonsuojelualue-ehdotuksista saatiin eriäviä mielipiteitä. Lillån-joen uutta luonnonsuojelualue-ehdotusta kannatettiin. Toisaalta Lillån-joen SL-aluerajausta tulisi vielä tarkistaa asumisen tonteilla.

Sotilaskorvessa maanomistaja vaatii luonnonsuojelualuevarauksen poistamista, sillä metsä on tärkeä osa toimivaa maatilaa.

Linnaistenmetsän luonnonsuojelualue-ehdotusta kannatettiin. Lin- naistenmetsän virkistysalue-luonnonsuojelualuekokonaisuutta pidet- tiin hienona mahdollisuutena, jonka kehittämiseen voi hakea mallia esimer-

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

kiksi Kartanonkosken joen rannoilta, Myyrmäen puistoista ja Tikkurilan jokirannoista. Toisaalta ihmeteltiin *”kun Linnan kartanon alueen ympärille suunnitellaan luonnonsuojelualuetta niin miten ihmeessä alueelle suunnitellaan 50 hevosen tallia ja siirtolapuutarhamökkialuetta.”*

Vantaanjokilaakso ja sen pohjoisosiin kuuluva Seutula-Riipilän alue todettiin kuuluvan arvokkaaseen kartanokulttuurin ja maanviljelyksen synnyttämään kulttuurimaisemaan, jonka aluekokonaisuutta ei saisi rikkoa mielipiteen mukaan.

Kivistö-Lapinkylä
Kivistön ja Lapinkylän keskusta-alueilla puhututti kaupunkirakenteen sisäiset metsäalueet ja niiden säilyttäminen luonnontilaisina virkistyskäytössä. Mielipiteet korostivat, että viheralueita ja viheralueyhteyksiä tulee jättää kasvavan kaupunkirakenteen sisälle.

Maanomistajat haluaisivat muuttaa Lapinniityn viheralueen takaisin asumisen alueeksi.

Loma-asumisen RA-merkinnästä ehdotettiin, että olisiko parempi, jos loma-asuminen ja palstatoiminta sallittaisiin myös muille yleiskaavamerkintöjen alueille, jolloin erillistä RA-merkintää ei tarvittaisi.

Keimolantielle toivottiin kevyenliikenteen väylää. Kivipellontielle Petikosta Linnan metsään ehdotettiin ulkoilureittiä.

Lapinkylän aseman realisointia pidettiin hyvänä: *”Aseman eteläpuolelle tulee sijoitta lisätarpeita julkisille palveluille sekä liikuntatiloille.”*

Maanomistajat haluaisivat muuttaa Lapinniityn viheralueen takaisin asumisen alueeksi.

Loma-asumisen RA-merkinnästä ehdotettiin, että olisiko parempi, jos loma-asuminen ja palstatoiminta sallittaisiin myös muille yleiskaavamerkintöjen alueille, jolloin erillistä RA-merkintää ei tarvittaisi.

Keimolantielle toivottiin kevyenliikenteen väylää. Kivipellontielle Petikosta Linnan metsään ehdotettiin ulkoilureittiä.

Lapinkylän aseman realisointia pidettiin hyvänä: *”Aseman eteläpuolelle tulee sijoitta lisätarpeita julkisille palveluille sekä liikuntatiloille.”*

Asuminen

Luoteis-Vantaan asemakaavoittamattomat alueet
Mielipiteiden mukaan pidettiin yleisesti ottaen hyvänä, että rakentamista keskitetään asutuskeskuksiin, mutta samalla tulisi mahdollistaa rakentaminen myös asemakaavojen ulkopuolella. Kyläalueiden, AP-pientalovaltaisten asuntoalueiden, MT-maa- ja metsätalousalueiden, luonnonsuojelualueiden sekä lähivirkistysalueiden rajauksia toivottiin tarkistettavan ja tonttien lohkomista toivottiin useissa mielipiteissä mm. Vestrassa, Männikössä, Rajamäessä, Luhtaanmäessä, Lapinniityssä sekä Kiilassa. Toisaalta toivottiin myös ettei *”Omakotitalojen isoja tontteja ei tule pakkolunastaa lisärakentamisen toivossa.”*

Noin 15 Syväojan asukasta haluaisi, että yleiskaavassa esitetty Syväojan AP-pientaloalue asemakaavoitetaan. Lisäksi alueen eteläpuolella, osittain M-alueella sijaitseva tontti tulisi kaavoittaa kokonaisuudessaan AP-alueeksi.

Loma-asuntoalueista saatiin muutama kommentti. Esimerkiksi *”Heponiityn loma-asuntoalue tulisi muuttaa kyläalueeksi jo tässä yleiskaavassa. Luoteis-Vantaan aluetta pitää kehittää jo ennen Klaukkalan rataa.”* Myös Pirttiranta toivottiin kaavoitettavan siten että se mahdollistaisi ympärivuotisen asumisen alueella.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Lisäksi kantatilaperusteisesta lupatarkastelusta tulisi luopua. Kantatilaperiaatetta ei pidetty asukkaan mukaan maanomistajien tasapuolista kohtelua edistävänä, vaan eriarvoistavana ja vahvasti rajoittava tekijänä.

Kivistön ja Lapinkylän keskusta-alueet
Kivistön ja Lapinkylän keskusta-alueilla puhututti rakentamisen tiiveys: yleiskaavasuunnitelmasta saatiin palautetta mm. siitä että *"Lapinkylän keskustassa riittäisi tiivis asuntoalueen merkintä A"*, *"Lapinkylä tulisi pysyä pientalovaltaisena asuinalueena ja rakentaa tiiviimmäksi kehäradan eteläpuolella"*, mutta toisaalta *"Keskusta-alueiden AP-alueet voisivat olla tiiviimmin rakennettuja jo yleiskaavassa. "*

Monikeskustaisen kaupungin rakentaminen herätti myös kritiikkiä: *"Miksi kaupunkia rakennetaan pieniin keskuksiin kuten Kivistöön? Pienelle pinta-alalle sullotaan valtavasti asuntoja. Ja tehdään vielä mahdollisimman hankalaksi asioida paikallisissa palveluissa."*

Rakentamisen laadusta oltiin myös huolissaan: *"Aseman rakentamisen yhteydessä tulee myös varmistaa asuntotuotannon laatuohjaus, jottei alue yksipuolistu samoin kuin Kivistössä on käynyt."*

Työpaikat

Eniten työpaikkoihin ja ympäristöhäiriöihin liittyviä mielipidepaikannuksia saatiin Kiilan alueelta kaikkiaan 29 kappaletta, jotka on käsitelty erillisenä kokonaisuutenaan. Kivistön suuralueella muut kolme työpaikkoihin liittyvää mielipiteet käsittelivät mm. työpaikkojen sijainteja ja laajuutta.

Keimolan rekkaparkki ja huoltoasemat on sijoitettu mielipiteen mukaan tärkeän viherkäytävän viereen, joka heikentää tämän yhteyden toimintamahdollisuuksia.

Keimolanmäessä kiinteistöjen omistajan toiveena on, että Kivistöstä Petikkoon johtava VL- ja VU-alueet muutettaisiin työpaikka-alueiksi ja viheryhteys siirrettäisiin pohjoisemmaksi.

Piispankylään ehdotettiin TY-alueen laajennosta MT-alueelle. Kiin- teistönomistajan mukaan TY-alueen laajennos tukisi maatalouden jatkamista ja liitännäiselinkeinojen kehittämistä tilalla. Lisäksi *"erilaiset pienyritykset täydentävät hyvin Kivistön palveluja ja lisäävät suunnitellun Lapinkylän aseman käyttöastetta."*

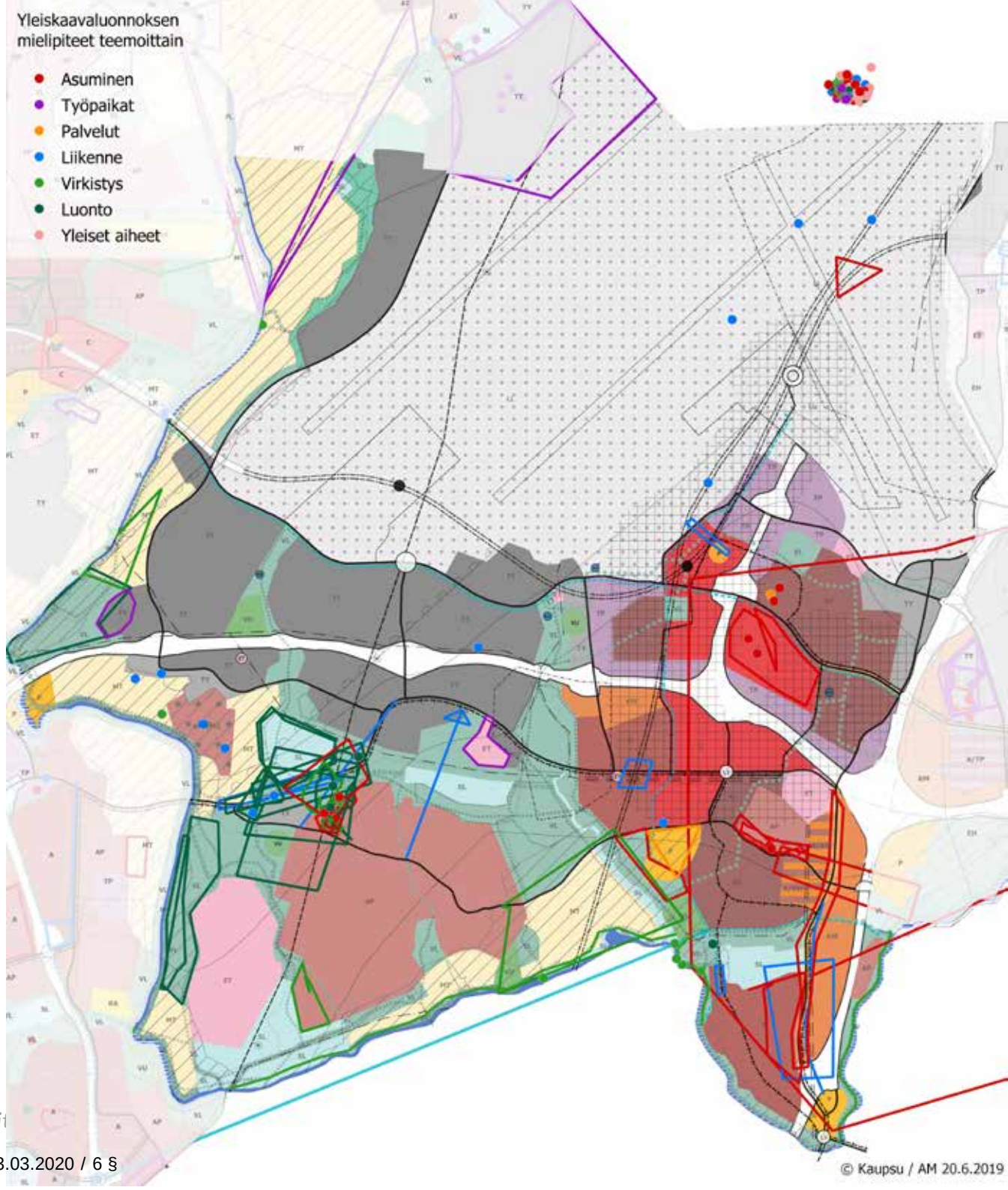
LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

AVIAPOLIS

Aviapoliksen suuralueesta annettiin yhteensä 77 mielipidettä:

- Asunto Oy Vantaan Linnustaja
- Finest Bay Area Development Oy
- Helsinge lokalavdelning av SLC-Nyland
- HOK-Elanto
- Parturi-kampaamo Trevi
- Suomen Ilmailumuseosäätiö

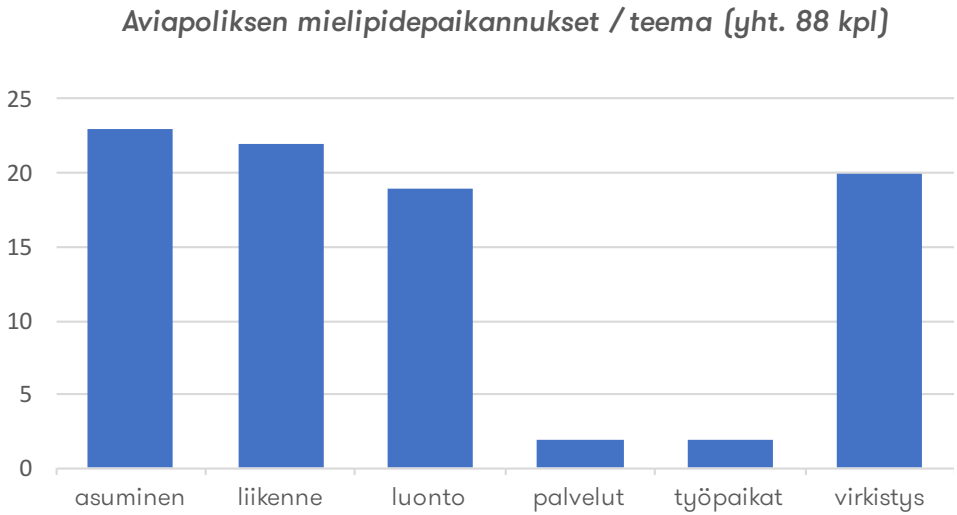
- 69 yksityishenkilöä

Kuva 10.) Aviapoliksen suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset (yht. 88 kpl). Aviapoliksessa puhututti mm. Ylästön reunan asumisen alueen laajennos sekä Yläströntien tunnelivaraus, jokivarren kehitys ja sillat, Aviapoliksen keskustan laajuus sekä Tammiston asumisen alueet.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Mielipiteet teemoittain

Kuva 11.) Aviapoliksen alueelta saatiin 77 taholta yhteensä 88 mielipidepaikannusta. 25 paikannusta käsittelivät Ylästön pohjoisreunan muutosta.

Asuminen

Aviapoliksen alueelta saatiin reilut 20 mielipidepaikannusta mm. asumisen merkinnöistä, kaupunkitilan kehittämisestä sekä Tuusulanväylän estevaikutusten pienentämisestä.

Ylästön pohjoisreuna
Ylästön pohjoisreunan kaavoittamista pientalovaltaiseksi asuinalueeksi AP vastustettiin 25 mielipidepaikannuksessa. Mielipiteiden mukaan alueen koko nähtiin olemattomaksi asuinrakentamiseen ja sen tulisi säilyä virkistysalueena (VL). Alueella nähtiin olevan suurta virkistyskäyttöarvoa sekä luonnon monimuotoisuuden arvoja. Aluetta koskevat mielipiteet jakautuivat asumisen, luonto- ja virkistysteeman alle.

Aviapolis
Aviapoliksen koillispuolisen keskusta-alueen kaa- voittamista keskustatoimintojen alueeksi vastustettiin: *”Keskusta-alueen omakotitaloja ei saa purkaa.”* Toisaalta eräässä mielipiteessä kysyttiin myös, *”miksi Aviapoliksessa Tikkurilantien pohjoispuoli on AC-aluemerkinnällä. C-aluemerkintä mahdollistaisi keskuksen kehittämisen tehokkaammin. C-alue ei myöskään rajoittaisi liikaa tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia esimerkiksi kaupan osalta.”*

Tammisto
Ylästöntien pohjoispuolisen AP-alueen reunaa ehdotettiin muutettavaksi tehokkaan rakentamisen alueeksi, sillä *”alue sijoittuu vahvalle joukkoliikennevyöhykkeelle.”*

Eräässä mielipiteessä vuorostaan pohdittiin katukuvan kehitysaluemerkintää Tammiston kauppatiellä: *”Voisiko ”katukuvan kehitysalue” merkintää tarkentaa niin, että siinä kadun lisäksi, myös kadun lähiympäristöä kehitettäisiin ”laadukkaaksi kaupunkitilaksi.” Tammiston ostosalue pitäisi todella saada ”korjattua”. Tammiston kauppatien itäpuoli*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

ja erityisesti Ylästöntien eteläpuoli kaipaisi voimakkaampaa otetta kaupungistumisen nopeuttamiseksi."

Kirkonkylä & Kartanonkoski
Kirkonkylän ja Kartanonkosken estevaikutusta toivottiin pienennettävän: *"Kirkonkylä ja Kartanonkoski kannattaisi sitoa paremmin toisiinsa ja Tuusulanväylän estevaikutusta tulisi pyrkiä pienentämään"*. Kirkonkylän ja Kartanonkosken väliin tulisi saada *"keskustamaista rakentamista, joka sitoisi Kartanonkosken "asuntovaltaisen keskusta-alueen" ja vanhan kirkonkylän tyylillisesti yhtenäisellä tavalla, jolloin Vantaan "vanha kaupunki" tulisi osaksi Aviapoliksen keskusta-aluetta."*

Liikenne

Aviapoliksessa saatiin reilu 20 mielipidepaikannusta mm. Tallinnatunnelin linjauksesta, lentomelusta, Ylästöntien tunnelivarauksesta, Tammiston baanoista sekä ruuhkista.

Tallinnatunneli
Tallinnatunnelin linjaukselle ehdotettiin muutamia vaihtoehtoja: *"Tallinnatunnelille tulisi osoittaa useampi linjausvaihtoehto yleis- kaavassa. Pelkkä Helsinkiin menevä linja rajaisi liikaa tulevaisuuden mahdollisuuksia Vantaan kasvun suhteen."* Myös Lentoradan Pasila - Lentoasema -välille ehdotetaan varauksia paikallisjunien asemille. Lisäksi linjausta ehdotetaan siirrettävän hieman itään Tammiston -A-alueen ja Tasetien risteykseen niin, että *"paikallisjuna-asemat saadaan sopiville paikoille asuinalueiden ja LJ-merkkien läheisyyteen."*

Voutilan ja Tammiston lentomelu
Voutilassa lentomelumääräykset huolestuttivat: *"Voutilassa pitäisi sallia kohtuullinen täydennysrakentaminen. Voutila on yksi Vantaan arvokkaimmista kyläkokonaisuuksista ja sen elinvoimaisuutta tulisi tukea. Rakennuskielto uhkaa näivettää kylän. Asukkaiden ei tulisi kärsiä kasvaneesta lentomelusta vaan Finavian tulisi ottaa vastuuta melun aiheuttamisesta."* LM1-alueen kuvausta pidettiin myös kannatettavana: *"Korjausrakentaminen ja tuhoutuneen asuinrakennuksen korvaaminen on sallittu."*

Tammiston lentomelu
"Lentomelun määrä on kasvanut Tammistossa. Vantaan kehittäminen ei saisi perustua lentokenttään ja sen toimintaedellytysten parantamiseen."

Ylästöntien tunnelivaraus
Kuudessa mielipidepaikannuksessa ehdotettiin tielinjauksen poistamista tai vaihtoehtoisia linjauksia. Alueen luontoarvojen, hienon kallioalueet, Vantaanjokilaakson maiseman sekä suositun pulkkamäen pelättiin tuhoutuvan tiesuunnitelman myötä.

Tammisto
Tammistossa puhututti pyöräilyn baanat: *"Tammistossa Tammistontien kohta SL-alueen vieressä on todella ahdas jo nykyisellään. Voisiko A tai SL aluetta kaventaa muutamalla metrillä niin että väliin mahtuisi Baana-mitoituksen mukainen pyöräbaana jalankulun ja raitiotien lisäksi. Vaihtoehtoisesti voisi miettiä uuden baanareitin linjaamista joen rantaan."*

Lisäksi etenkin Tammiston pahenevat ruuhkat mietityttivät: *"Tammiston kauppatie on liian ruuhkainen eikä alue kestä tiiviimpää rakentamista jo nyt pahojen ruuhkien vuoksi. "*

Mekaanikontie ja Karhumäenportti
Suomen Ilmailumuseo lausui että *"Mekaanikontie ja Karhumäenportti tulee olla riittävän leveä ja tasainen Suomen Ilmailumuseon lentokonei-*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

den siirtämiseen museolta Aviabulevardille ja siitä lentokenttäalueelle. Suomen Ilmailumuseosäätiö arvioi tarvittavaksi tien leveydeksi 50 metriä. Jos museon paikkaa joskus vaihdetaan, tilanne tietenkin muuttuu siltä osin."

Työpaikat

Tolkinmäen lumenkaatopaikka
Tolkinmäen lumenkaatopaikkavarausta vastustettiin: *"Lumenkaatopaikkaa ei tule perustaa tänne vaan Helsinki-Vantaa-lentokentän eteläpuolen kupeessa olevalle Tikkurilantien ja lentokentän väliselle alueelle, jonka infraratkaisussa on jo valmiina hule- ja tulvaveden käsittelyyn soveltuva tulvavesiallas Tikkurilantie 139:ssä. Tolkinmäen ET-varauksen paikalla on monia virkistyskäyttö- ja luontoarvoja. Aluevaraus tulee muuttaa osaksi VL-aluetta."*

Viinikala
"Pohjois-Viinikkalantien länsipuolelle esitetyn TT-alueen merkintä tulisi palauttaa nykyiseksi VL-merkinnäksi. TT-alue tuhoaisi maisemallisesti merkittävän, VL-alueeseen rajautuvan kalliomaaston."

Luonto, palvelut & virkistys

Luonto, palvelut ja virkistysteemaisia mielipidepaikannuksia saatiin reilu 40 kpl, joista 17 käsitteli Ylästön pohjoisreunan muutosta. Sen lisäksi Aviapoliksen alueella puhututti etenkin jokivarren ulkoilureitit, siltayhteydet sekä Backaksen kartanon kehittäminen.

Kartanonkoskelle toivottiin uutta kevyenliikenteen siltaa Helsingin puolelle Haltialan ulkoilualueelle. Silta mahdollistaisi Vantaanjoen rantojen virkistyskäytön ja reitit Paloheinän ulkoilualueille. Uutta kevyenliikenteen siltaa ehdotettiin myös Ruutinkosken ja suojelualueen yläjuoksulle, joka mahdollistaisi Vantaanjoen rantojen mielekkäämmän virkistyskäytön.

Jokivarren ulkoilureitistöä pidettiin yleisesti ottaen hyvänä asiana ja niiden toteutusta toivottiin pikaisesti. Toisaalta Vantaanjoen ranta-alueiden todettiin olevan paikoin liian jyrkkiä, jolloin ne eivät sovellu ulkoilureiteiksi ilman että jouduttaisiin ottamaan käyttöön maanomistajilta peltomaata.

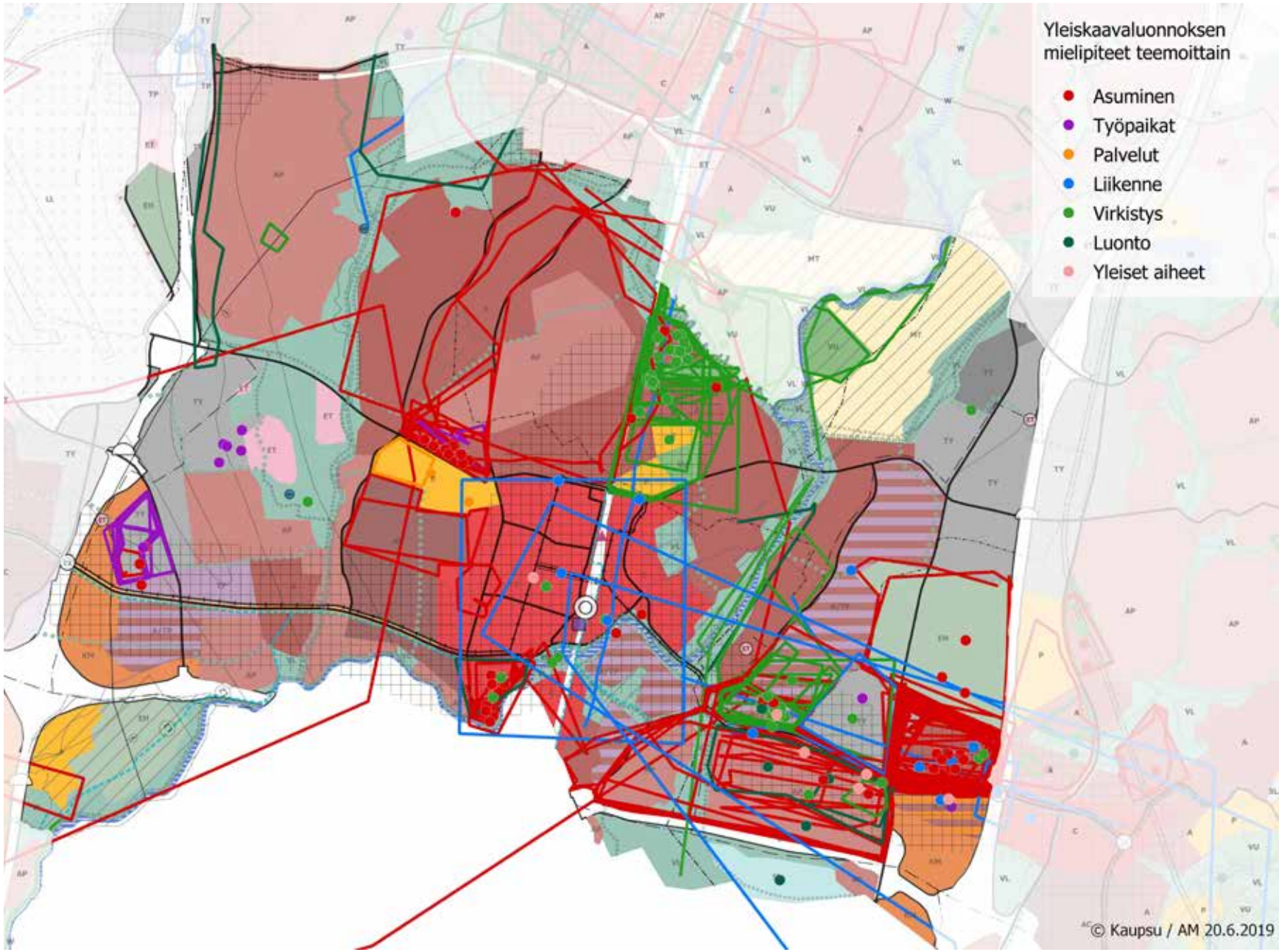
Vantaanjokilaakson VL-alueiden muuttamista MT-alueiksi pidettiin hyvänä asiana.

Backaksen kartanon kehittämisestä tuli kahdenlaisia mielipiteitä: toisaalta pidettiin hyvänä, että Backaksen kartano on säilynyt palveluiden alueena. HOK-Elanto vuorostaan esittää, että Kartanonkosken asuinaluetta tulisi laajentaa asumisen alueeksi siten, että alue kiertäisi Backaksen kartanon alapuoliset pellot yhdistyen Ylästöntiehen.

Lisäksi huomautettiin, että Aviapoliksen kasvavalla alueella on huomioitava myös koulutilojen tarve.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

TIKKURILA

Kuva 12.) Tikkurilan suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset. Tikkurilassa puhututti mm. Hakkila-Kuusikko alueen asumisen alueen merkintämuutokset, Suomi-100 metsä, Hiekkaharjun Golf ja Tennis, Minttutien ympäristön aluemerkintämuutokset, Tikkurilan keskustan eteläpuolisen alueen muuttuminen pientaloalueesta keskustatoimintojen alueeksi sekä Köyhämäen sekä Koivuhaan asumisen ja palvelujen alueet yleiskaavan työpaikka-alueilla.

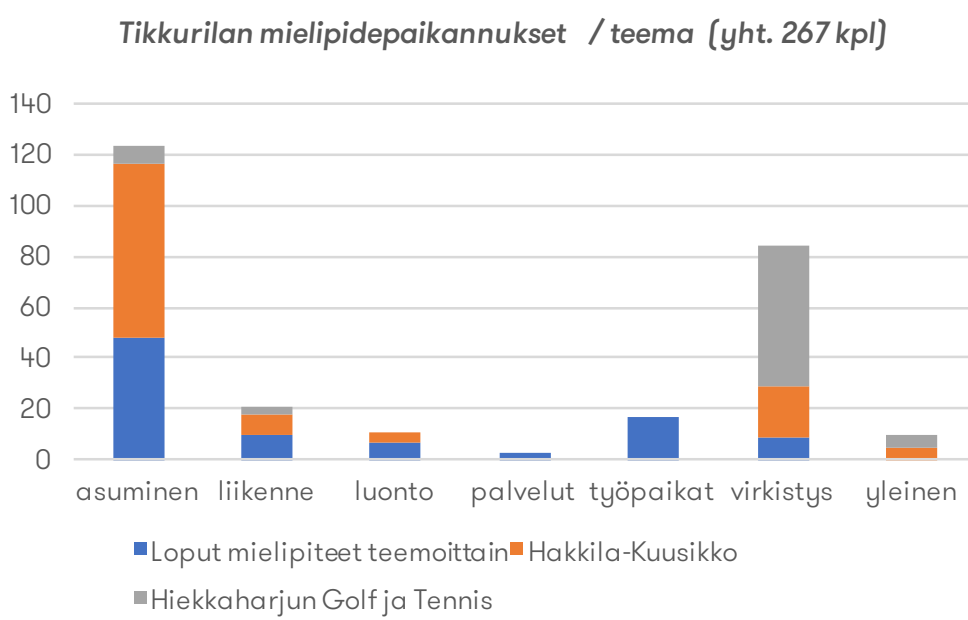
LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Tikkurilan suuralueella annettiin yhteensä 212 mielipidettä:

- As Oy Niittyvillankuja 8
- Asunto Oy Tikkurilan Minttutie 24
- Hakkilan omakotiyhdistys ry
- Hiekkaharju Golf Ry
- Hiekkaharjun Tenniskeskus Oy
- HUS-HIF
- Jehovan todistajat-uskonnollinen yhdyskunta
- Kiinteistö Oy Vantaan Jokiniementie
- Kiinteistöyhtymä Keinumäki
- Kuusikon koulun rehtori
- Kuusikon koulun vanhempainyhdistys ry
- Kuusikon omakotiyhdistys ry
- Niittykujan asukkaat
- Rekola-Asolan Omakotiyhdistys ry
- Rusojuurenkujan asukkaat
- Spoki Oy
- Suomen Tennisliitto ry
- Tikkurilan Golfkeskus Oy
- Tikkurilan Golfkeskus Oy:n osakkeenomistaja
- Tikkurilan työväenyhdistys ry
- Valko-Pallo Ry

- 192 yksityishenkilöä

Tikkurilassa eniten mielipiteitä keränneet aiheet

Kuva13.) Tikkurilan alueelta saatiin 212 taholta yhteensä 267 mielipidepaikannusta. Tikkurilan alueelle kohdistuneista mielipidepaikannuksista noin 110 merkintää käsitteli Hakkila-Kuusikon muutoksia. Heikkaharjun Golfkentästä sekä Tenniskeskuksesta jätettiin yhteensä 45 mielipidepaikannusta. Loput mielipiteet käsittelivät etenkin asumisen merkintöjä sekä Tikkurilan virkistysmahdollisuuksia.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Hakkila-Kuusikko (Hakkilankallio)

Hakkilan omakotiyhdistys ry
Hakkilan urheiluseura (HUS-HIF)
Kuusikon koulun vanhempainyhdistys ry
noin 90 Yksityishenkilöä

Hakkila-Kuusikon alueen muutoksista vastaanotettiin noin 90 mielipidettä. Lisäksi Hakkilan omakotiyhdistys ry, HUS-HIF sekä Kuusikon koulun vanhempainyhdistys ry jättivät aluetta koskevista suunnitelmista mielipiteen. Eniten mielipiteitä saatiin Hakkilankallion asumisen alueen muuttamisesta pientalojen AP-alueesta tiiviiksi asumisen A-alueeksi. Myös mm. ratikan reittiä ja Suomi 100-metsän sijoittuminen asumiseen muuntuvalle työpaikka-alueelle kritisoitiin. Hakkila-Kuusikon alueen mielipiteet jaettiin teemoihin kokonaisuuden selkeyttämiseksi.

Asuminen

Hakkila-Kuusikon ja Hakkilankallion alue on yleiskaavaluonnoksessa muutettu pientaloalueesta (AP) tiiviiksi asumisen alueeksi A, mikä nostatti useita mielipiteitä. Alue on säilytettävä idyllisenä ja vihreänä omakotitaloalueena. Yleiskaavasuunnitelma on alueen asukkaiden mielestä perusteeton ja sotii yleiskaavan sisältövaatimuksia vastaan (MRL 39§), jossa mainitaan mm., että yleiskaavaa laadittaessa on huomioitava rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen.

Mm. Hakkilan Omakotiyhdistys ry vaatii, että Kuninkaalan pientaloalueita, Hakkilaa, Kuusikkoa ja Heidehofia tarkastellaan tasavertaisesti ja kokonaisuutena ja että Hakkila säilyy myös jatkossa pientaloalueena AP. Omakotiyhdistys toteaa että *”Hakkilan mahdollinen muuttaminen tiiviin rakentamisen A alueeksi on hyvä osoitus siitä, että Vantaa haluaa tietoisesti häätää hyvät veronmaksajaperheet väljemmille, vihreimmille ja viihtyisimmille alueille pois Vantaalta. Koemme, että Vantaan kannattaa harkita tarkkaan, millaiseksi Vantaata suunnitellaan - kodiksi vai vain hetken pysähdys- paikaksi.”*

Liikenne

Raitiotielinjaus herätti myös mietteitä; *”Kuusikon kohdalla raitiotielinjaus on oltava edelleen ajotien keskellä tai Kyytitien pohjoispuolella riittävän kaukana asutuksesta. Kyytitien eteläpuoleisella kevyen liikenteen väylällä kulkee paljon koululaisia ja päiväkotiin vietäviä pieniä lapsia, kovavauhtinen pyöräbaana ei voi olla samalla kadun osalla.”*

Erään asukkaan mielestä ratikka ei sovi Vantaan luonnonläheiseen imagoon. Ratikan sijaan ehdotetaan esimerkiksi kaupunkijunarataa Maarinkuntaalta Hakunilaan.

Luonto ja virkistys

Viheralueiden tila ja riittävyys huolestutti Hakkila-Kuusikon alueella. Mielipiteiden mukaan alueella pitää säästää myös viheralueita.

Kuusikonpuisto tulisi merkitä asukkaiden mukaan lähivirkistysalueeksi sillä mm. Kuusikon koulu hyödyntää puiston pohjoisosaa opetuksessa ja eteläosa toimii ekologisena yhteytenä Kalkkikallion suojelualueelle.

Kehä III eteläpuoleinen Kalkkikallio on suojelualuetta, mutta myös samalla kohdalla pohjoispuolella oleva Varsikallion kallioalue tulisi säästää rakentamiselta eikä sitä tule murskata ennen tutkimuksia mahdollisesta esihistoriallisesta asutuksesta. Myös tämä alue toimii Kuusikon sekä Kuusikkotien päiväkotilasten että Kuusikon koulun oppilaiden retkeily- ja oppimisympäristöinä.

Viheralueiden näkökulmasta kaavasuunnitelmaa pidettiin hyvin suppeana ja sen todettiin vähentävän viheralueiden ja ulkoilualueiden määrää mm. Hakkilan ja Kuusikon läheisyydessä. *”Ollaanko ulkoilureittiä tosiaan tekemässä olemassa olevien kotien päälle?” kirjoitetaan.*

Yleiskaavassa niin Uintipaikka kuin Lindmaninkorpi ovat merkitty pientalovaltaisiksi asuntoalueiksi. Mielipiteiden mukaan uintipaikka ja Lind-

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

manin korpi on säilytettävä puistoalueena nyt voimassa olevan asemankaavan mukaisesti.

Hakkilankallion urheilukentän säilymisestä oltiin huolissaan. Hakkilan urheiluseura (HUS-HIF) on järjestänyt jo useita kymmeniä vuosia perinteisiä lasten urheilukilpailuja, erilaisia pallopelitapahtumia ja muuta ohjattua liikuntaa Hakkilakallion urheilukentällä. Urheiluseura vastustaa jyrkästi yleiskaavamuutosta alueella, joka muuttaessa alueen A-alueeksi voisi tarkoittaa urheilukentän häviämistä. Alueella asuu paljon lapsiperheitä, ja kenttä toimii kohtaamispaikkana monille lapsille. Alueen luonto on myös vaalimisen arvoinen, sillä se tarjoaa lapsiperheillä idyllisiä leikkipaikkoja.

Kestävän kasvun vyöhyke ja asumisen ohjaus
Yleiskaavaluonnoksessa Kyytien reunustat on merkitty kestävän kasvun vyöhykkeeksi. Kestävän kasvun kaavamerkintää pidettiin epämääräisenä: *”Kaavamerkinnässä mainitaan, että mahdollista tehokkuuden muutosta tulee suunnitella näillä alueilla useiden tonttien kokonaisuuksina. Kaavamerkintä on varsin epämääräinen ja löyhä ja pahimmassa tapauksessa jättää ”porsaanreiän” myös AP alueen kaavaan.”*

Suomi-100 metsä
Keskon laajentumisen myötä Kanervanummen alueelle kompensaationa saatu uusi lähivirkistysalue Suomen 100-vuotisjuhlan kunniaksi istutettuine puineen on useiden yksityishenkilöiden ja Hakkilan omakotiyhdistyksen mukaan säilytettävä jatkossakin lähivirkistysalueena eikä muuttaa asumiseen muuntuvaksi alueeksi. Mielipiteiden mukaan alueen jo nyt niukaksi käyneet virkistysalueet on säilyttävä alueen asukkaiden, koulujen ja päiväkotien lähivirkistysalueina myös jatkossa. Lisäksi toivottiin, että Hakkilan pientaloalueen ainoa ulkoilu- ja liikunta-alue eli ns. Hakkilan kenttä (Pelto-ojantien ja Malmarintien kulmassa) säilytetään ja suojataan kaavassa merkinnällä, jossa se varataan liikunta-alueeksi.

Hiekkaharjun Golf
Hiekkaharju Golf Ry
Rekola-Asolan Omakotiyhdistys ry
Tikkurilan Golfkeskus Oy
noin 20 yksityishenkilöä

Hiekkaharjun aseman itäpuolella sijaitsevaa Hiekkaharjun Golfin aluetta on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu osittain asumisen alueeksi. Noin 20 yksityishenkilöä ja 3 järjestöä/yhdistystä vastustivat suunnitelmaa. Tahot jättivät n. 20 paikannusmerkintää. Golf-kenttää pidettiin tärkeänä ja julkisilla kulkuneuvoilla hyvin saavutettavana liikuntapaikkana niin golfin pelaajille mutta myös talvisaikaan hiihtäjille ja lenkkeilijöille. Golf-kentän ympäristöä pidettiin myös luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeänä paikkana. Kasvavan kaupungin todettiin tarvitsevan myös liikunta- ja harrastuspaikkoja asuntojen lisäksi.

Tikkurilan Golf Oy toteaa että *”Golfkentän VU-pinta-ala pienenee liikaa. Golf-kentän toiminta 18-reikäisenä vaatii noin 60 ha. Golf-kentän toimintoihin kuuluvat väylien lisäksi Range (lyöntiharjoittelu), lähipeliharjoittelu sekä klubitalo- ja varasto- toiminnot.”*

Koivukylän eteläpuolisille viheralueille ehdotettiin vaihtoehtoista asumisen alueen laajennosta, jotta nykyinen golfkentän alue säilyisi golfkenttänä. VU-alueen laajentamista ehdotettiin myös Keravanjoen itäpuolelle.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Hiekkahajun Tenniskeskus

Hiekkaharjun Tenniskeskus Oy
Suomen tennisliitto ry
Valko-Pallo Ry
noin 20 yksityishenkilöä

Mm. Suomen Tennisliitto, Valko-Pallo ry, Hiekkaharjun Tenniskeskus Oy ja noin 20 yksityishenkilöä esittivät huolensa Vantaan yleiskaavassaluonnoksen ratkaisuun, että nykyinen Hiekkaharjun tenniskenttien alue muutetaan tiiviiksi asuinrakentamisen alueeksi A. Ratkaisu heikentäisi mielipiteiden mukaan alueen palveluita, mutta asuinrakentamisen ja liikuntapalveluiden yhteensovittaminen olisi mahdollista varaamal nykyinen tenniskenttien alue urheilu- ja virkistyspalveluiden alueeksi.

Suomen tennisliitto ry ja Valko-Pallo ry toteavat, että Hiekkaharjun tenniskeskuksen alue on säilytettävä yleiskaavassa palvelualueena P, jotta jatkossakin turvataan Itä-Vantaalla tennispalvelut. Yhdistysten mukaan tennis on tärkeä ja suosittu liikuntamuoto, jonka harrastajamäärät ovat olleet viime vuosina kasvussa etenkin suurissa kaupungeissa. Tennistä pelataan aktiivisesti Hiekkaharjussa sekä sisä- että ulkokentillä, alueella on myös kuntosalikeskus, jossa voi harrastaa monenlaista kuntoilua sekä sulkapalloa. Säännöllisen harrastamisen näkökulmasta sisäkentillä on erittäin suuri merkitys, sillä vuodesta noin kahdeksan kuukautta pelataan pääosin sisällä. Etenkin pääkaupunkiseudulla on huutava pula sisäkentistä. Sekä Tennisliitto sekä Valko-Pallo ry toteavat lisäksi että ”Kaupungin myötävaikutus mm. kaavoituksen ja tonttien vuokran sekä muun yhteis- työn kautta on kuitenkin tennishallien toiminnan ja talouden kannalta elintärkeää.”

Mielipiteet teemoittain

Asuminen

Tikkurilan keskusta

Tikkurilassa puhututti keskusta-alueen laajuus ja mielipiteitä saatiin sekä keskusta-alueen pienentämisen että laajentamisen puolesta. Eniten mielipiteitä saatiin pientaloalueiden säilyttämisestä pientaloalueina. Yleiskaavan tavoitetta löytää uusia rakentamisen muotoja pidettiin kannatettavana, mutta sillä edellytyksenä, että eri tyyppisillä asuinalueilla rakentaminen sopeutetaan aikaisempia suunnitelmia paremmin rakennettujen alueiden yleisilmeeseen sopivaksi. Myös rakentamisen laatu huoletti monia.

Minttutien ja Rusojuurenkujan ympäristö

Minttutien ympäristö tulee säilyttää asukkaiden mukaan pienta- lovaltaisena alueena eikä muuttaa tiiviin rakentamisen alueeksi (A). Asukkaissa herättää syvää huolta tiiviin rakentamisen alueen (A) määritelmä, että aluetta voidaan rakentaa kaikilla talotyypeillä. Pelkona on, että selkeä ja perinteinen pientaloalue muuttuu mahdollisten kerrostalojen myötä epäviihtyisäksi ja rauhattomaksi. Mielipiteitä alueelta saatiin noin 20 henkilöltä.

Virnakuja, Virnatien ympäristö

Virnakujan, Keravanjoen ja Kielotien rajaaman alueen kaavamer- kintää ei pitäisi asukkaiden mukaan muuttaa pientaloalueesta (AP) kerrostaloalueeksi (C). Joen rannan alue tulisi säilyttää matalien pientalojen alueena: ”*Matala rakennuskaava kyseisellä alueella luo puistomaisen tunnelman ja on aivan uniikkia kaupunkiympäristössä.*”; ”*Esimerkiksi Virnatien länsi- ja pohjoispuolella sijaitsevalle Edupolin tontille 2020 yleiskaava sopii aivan hyvin.*”

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Liikenne

Vantaan ratikka
Raitiotielinjaus puhutti Tikkurilan Ratakujalla. Linjaus tuhoaisi Kirjastopuiston ja vaikeuttaisi kulkua lähitalojen pihoille. Eräässä mieliteessä pohditaan *”Onko leveämmän Lummetien vaihtoehtolinjausta tutkittu Ratakujan sijaan?”*

Liityntäpysäköinti
Riittävät pysäköintipaikat keräsivät myös muutamia kommentteja: *”Vaikka julkisen liikenteen kehittäminen ja sen käyttämiseen kannustaminen on kannatettavaa, on yhtä lailla tärkeää huomioida henkilöautoiluun liittyvät tarpeet. Asemien yhteyteen tulee varata riittävästi pysäköintialueita”*. Lisäksi liityntäparkkialueita toivottiin Kehäradanvarteen ja kohtuuhintaisten parkkipaikkojen toivottiin säilyvän tulevaisuudessakin Tikkurilassa.

Työpaikat

Tikkurilan työpaikkoja koskevissa mielipidepaikannuksissa (17 kpl) korostuivat asumisen alueet työpaikka-alueilla sekä kaupan merkinnät Porttipuistossa.

Koivuhaka: Asumisen alue työpaikka-alueilla
Koivuhaassa sijaitseva Jehovan todistajien omistama alue on muutettu yleiskaavassa julkisten palveluiden alueesta TY-alueeksi. Jehovan todistajien uskonnollinen yhdyskunta jättivät mielipiteen alueestaan: *”yleiskaavassa tulee ottaa huomioon nykyiset toiminnot ja tulevaisuuden asumisen suunnitelmat. Alue tulee muuttaa takaisin voimassa olevan yleiskaavan palvelujen aluemerkinnäksi (P2), mikä mahdollistaa alueelle jatkossakin asuntoja, toimistoja sekä muita tiloja.”*

Köyhämäki: Asumisen alue työpaikka-alueilla
Yleiskaavassa Köyhämäen asuinalue on merkitty suurelta osin TY-alueeksi (tuotanto- ja varastotoiminnan alue). Alueella on kuitenkin sijainnut jo monia vuosia pientalovaltainen asuinalue. Asukkaiden (12 kpl) mukaan *”Vuoden 2007 yleiskaavan vuorovaikutus meni aikoinaan epähuomioissa ohitse alueen asukkailta, mutta Yleiskaava 2020:een alue tulisi muuttaa muotoon AP/TY. Merkinnällä tunnustettaisiin alueen historia, nykyisyys ja tulevaisuus. Asuinalueen pohjoispuoli tulee muuttaa lähivirkistysalueeksi, kuten esimerkiksi luonnontilaiseksi puistoksi, jonka läpi kaavaan jo merkityn virkistysalueyhteyden voisi näppärästi toteuttaa. Kaavoittaminen tuotanto- ja varastotoiminnan alueeksi aiheuttaa merkittävää haittaa tonttien ja kiinteistöjen arvoon. Kaavoituksen muutos saattaisi kasvattaa alueen raskasliikennettä ja on siten turvallisuusriski asukkaille.”*

Porttipuisto
Porttipuistoon ei tule sallia vähittäistavarakauppaa, sillä sellaisen salliminen haittaisi merkittävästi keskusta-alueiden kehittämistä ja olisi mielipiteenantajan mukaan kuolinisku Hakunilan keskustan kehittämiselle.

Luonto, virkistys ja palvelut

Tikkurilan virkistystä, luontoa ja palveluita koskevissa mielipiteissä (noin 30 kpl) korostuivat etenkin viheralueiden säilyttäminen, kehittäminen ja lisääminen. Lisäksi ulkoilureittien ja liikuntapaikkojen kehittämistä kannatettiin.

Ulkoilureitit
Kevyen liikenteen verkoston kehittämistavoitteita sekä pyrkimystä ylläpitää ja kehittää viheralueita kannatettiin mielipiteissä. Tikkurilassa todettiin olevan vähän ulkoilumaastoa ja esimerkiksi Rekola-Matarin alueelle merkittyä junaradan ylittävää kevyen liikenteen silta toivottiin

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

toteutettavan muutamissa mielipiteissä. Kevyen liikenteen silta palvelisi myös talvisin hiihtäjiä.

Liikuntapaikat

Tikkurilan alueella ehdotettiin useampia paikkoja erilaisille liikuntapaikoille. *”Maauimala sopisi mainiosti Tikkurilan urheilupuistoon, tällöin Itä-Vantaallakin ulkouimakausi jatkuisi hienosti pitkälle syksyyn ja voisi alkaa jo aikaisin keväällä”* kirjoittaa eräs kuntalainen. Tikkurilaan toivottiin myös jääkiekkokaukaloa. Eräässä mielipiteessä pohdittiin että *”Eikö Tikkurilan urheilupuiston P-alueen kuuluisi olla VU eli Urheilun ja virkistyspalveluiden alue?”*

Liikuntapaikkojen riittävyys herätti myös huolta: *”Liikuntapaikkojen määrää Itä-Vantaalla ei tulisi missään tapauksessa karsia, joten uutta liikuntapuistoa tulisi kehittää Elmon alueelle, jos Hiekkaharjun Golf uhrataan asuinrakentamiselle”* pohdittiin eräässä mielipiteessä. Liikuntapuistoon ehdotetaan sijoitettavan uimahallin lisäksi ainakin pienpelikenttiä ulko- sekä sisätiloihin.

Jokivarren kehitys

Tikkurilassa jokivarren kehittäminen keräsi muutamia kommentteja. Joenranta haluttiin pysyvän rauhallisena palana ulkoilumaastoa kaupunkilaisille. Tikkurilan keskustasta pitäisi toteuttaa kävely- ja viherväylät jokirantaan ja Vintterinmäkeen.
Jokivarsi Tikkurilan itäpuolella ja Maatalouden tutkimuskeskuksen ja Maarinkuntaan välissä on kuntalaisen mukaan tunnetusti esihistoriallista asuinseutua. Aluetta pidettiin tärkeänä ja itseisarvona säilyttää jälkipolville tuhansien vuosien takaisesta asutuksesta.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

KOIVUKYLÄ

Kuva 14.) Koivukylän suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset. Koivukylässä puhututti mm. Rekolanmetsän luontoarvot ja metsän rajauksen muutos, kestävän kasvun vyöhykkeen tulkinta, Koivukylän viljelypalstat sekä moninaiset luontoon ja virkistykseen liittyvät aiheet.

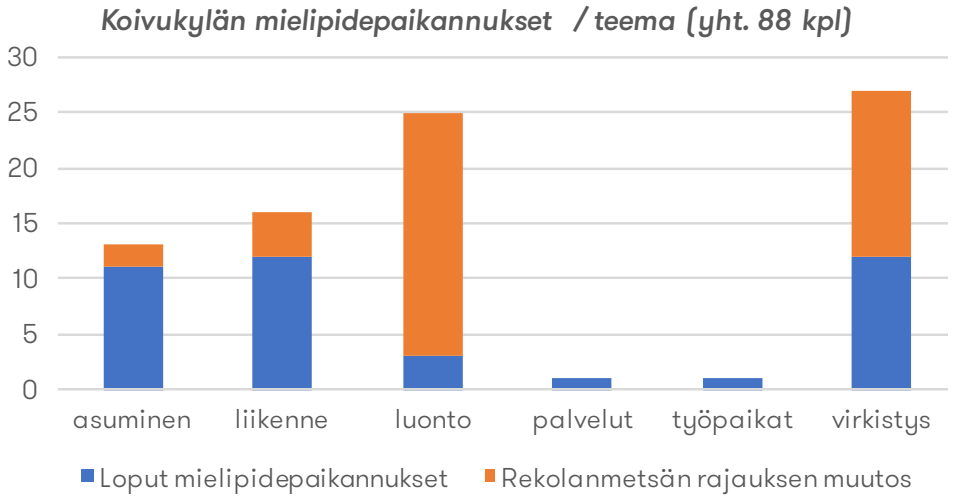

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Koivukylän suuraluetta koskevia mielipiteitä jätettiin yhteensä 76 kappaletta:

- As Oy Evästie 8
- HOK-Elanto
- Koivukylän Sosialidemokraatit ry
- Koivukylän Vuokralaisyhdistys
- Leinelän Paletti asukkaat
- Rekola-Asolan Omakotiyhdistys ry

- 70 yksityishenkilöä

Kuva 15.) Koivukylän alueelta saatiin 76 taholta yhteensä 88 mielipidepaikannusta. Eniten Koivukylässä puhututti Rekolanmetsän aluerajauksen muuttuminen, josta saatiin yhteensä 44 paikannusta 25 eri taholta. Lisäksi 10 merkintää käsittelivät Kestävän kasvun vyöhykettä Rekolassa, Leinelässä ja Koivukylässä.

Eniten puhututtaneet aiheet Koivukylässä

Rekolanmetsän rajauksen muutos
Leinelä-Asola välisen Rekolanmetsän asumisen aluetta on laajennettu yleiskaavaluonnoksessa. 24 yksityishenkilöä sekä Leinelän Paletin asukkaat jättivät mielipiteensä kyseisestä muutoksesta. Mielipiteenantajat merkitsivät yhteensä noin 43 paikannusta alueesta. Annetuissa mielipiteissä ja paikannuksissa korostuivat etenkin alueen luonto-, terveys- ja virkistyskäyttöarvot.

Mielipiteiden mukaan Rekolanmetsän ulkoilu- ja metsäalue pitää säilyttää riittävän suurena Leinelän pohjoispuolella, suurempana kuin mitä yleiskaavaluonnoksessa ehdotetaan, sillä alueella on hyvin paljon ulkoilijoita, suunnistajia, koiranulkoiluttajia ja maastopyöräilijöitä. Metsässä myös sienestetään ja marjastetaan aktiivisesti, talvisin metsässä hiihdetään. Päiväkodit tekevät metsäretkiä alueelle ja Asolan omakotiyhdistys järjestää siellä lapsille retkiä kuten laskiaistapahtuman. Alueen arvoon liittyy olennaisesti rakentamisen väljyys ja viheralueiden läheisyys. Rekolanmetsän luonnon monimuotoisuus toistui useassa mielipiteessä. Viheralueita pidettiin tärkeinä kaupunkirakenteen tiivistyessä.

Yleiskaavaluonnoksen Leinelästä Asolaan kulkeva tielinjaus koettiin tarpeettomaksi. Toteutuessaan tie aiheuttaisi liikennettä ja ympäristöhäiriöitä alueelle. Olemassa olevia teitä pitkin pääsee samassa ajassa esimerkiksi Leinelästä Peijakseen.

Yksittäisinä kohteina mainittiin muun muassa Rekolanmäen ja Mikaelintien pohjoispään pohjoispuolella kohoavan mäntymetsäalueen suojeleminen rakentamiselta. Valtimotien päähän ei tule lisätä asumista. Myös Asolan ja Leinelä2:n väliin toivottiin jätettävän riittävän leveä

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

viheralue, kuten vanhan Koivukylän ja Leinelän väliin on jätetty. Mahdollisen uuden rakennuskannan toivottiin olevan Asolassa matalaa, korkeintaan 2-kerroksisia taloja.

Voimassa olevan yleiskaavan asumisen rajauksia pidettiin riittävinä, ne mahdollistaisivat viherkäytäviä uudelta tieltä metsään. Vanhan yleiskaavan rakentamisen laajennuslinjauksia tulisi pikemmin supistaa kuin leventää.

Mielipiteissä nostettiin esiin myös asukkaiden kuuleminen paikallisesti: "*kun suunnitellaan laajoja ja peruuttamattomia raken- nustoimenpiteitä asukkaiden tärkeille luonto- ja virkistyskohteille, niin suunnitelmista pitäisi ilmoittaa ja kysellä mielipiteitä myös kohdennetusti lähialueen asukkailta.*"

Kestävän kasvun vyöhyke Rekolassa, Leinelässä ja Koivukylässä
Yleiskaavaluonnoksen Kestävän kasvun vyöhyke- strateginen merkintä asemanseutujen ja ratikan reitin ympärillä herätti asukkaissa mielipiteitä: Rekola, Koivukylä ja Leinelä tulevat asukkaiden mukaan epäoikeudenmukaisesti käsitellyiksi samalla kaavamaisella tavalla. Alueiden omaleimaisuus on huomioitava ja merkinnän laajuutta tulee pienentää esimerkiksi Rekolan alueella. Vastaava ristiriita koettiin myös Leinelän aseman kohdalla: radan eteläpuolella sijaitsee vanhempi pientaloalue ja pohjoispuolelle on rakennettu, ja edelleen rakennetaan, täysin uutta Leinelän kaupunginosaa. Silti rasteri ulottuu tasavertaisesti kummallekin asuinalueelle. Aiheesta saatiin noin 10 yksittäistä mielipidettä.

Mielipiteiden mukaan "*Yleiskaavassa tulisi käsitellä riittävän suuria alueita niin, että niille voidaan asettaa yksi selkeä merkintä. Tässä tulee alueiden omaleimaisuus ottaa huomioon. Rasterilla merkityt ympyrät tulisi poistaa yleiskaavasta.*" Myös rasteroidun alueen kaventamista 600 metristä 300 metriin ehdotetaan Rekolan aseman itäpuolisella pientaloalueella.

Myös viheralueiden rooli puhututti kestävän kasvun vyöhykkeellä: "*Kestävän kasvun vyöhykkeellä ja sen välittömässä läheisyydessä tulisi joukkoliikenneratkaisujen ohella painottaa lähiluonnon olemassaolon tärkeyttä etenkin tulevia sukupolvia ajatellen. Kaikki vapaat luonto-alueet tulisi tarkoin analysoida ekologiseen ja ympäristöpsykologiseen asiantuntemukseen perustuen siten, että saadaan ajassa kestävät perusteet asemakaavoitukseen. Välttämättömät reitit tulee suunnitella maastonmuotoja noudatellen.*"

Yleiset teemat

Asuminen

Rekola

Rekolan pientaloalueella puhututti mm. alueen tiivistäminen, strategiset merkinnät sekä alueen suojeluarvot. Rekolan pientaloalue tulee kuntalaisten mukaan säilyttää pientaloalueena ja Laurintien alitusvaraus on poistettava myös asemakaavasta. Alueelle ei haluta lisää autoliikennettä. Rekola on säilytettävä puhtaasti omakotialueena, joten kestävän kasvun ruudukko on poistettava yleiskaavasta. Kyseinen kaavamerkintä tulee asukkaan mukaan poistaa laittomana, koska se kumoaa kaavoituksen perusajatuksen luomalla kaavoitukseen vapaa-alueita, joille voi rakentaa sekaisin omakotitaloista kerrostaloihin. "*Voimassa olevan yleiskaavan yksiselitteinen merkintätapa tulee säilyttää, koska se vähentää mielivaltaa.*"

Erästä asukasta huolestutti että "*Asemanseutuja tiivistetään pienillä asunnoilla, jolloin 4-5 hengen perheille jää huonon saavutettavuuden sijainnit. Ainoa Rekolan alueen luonnetta kunnioittava ratkaisu on rakentamattoman maa-alueen kaavoittaminen omakoti- ja/tai rivita-*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

loalueeksi lapsiperheille." *"Vantaan tulevaisuuden kannalta tärkeät tulevat veronmaksajat kasvavat asuinalueeseensa tyytyväisissä lapsiperheissä."*

Yksittäisessä mielipiteessä arvellaan virkamiesten lyöneen laimin tehtäviään sillä *"Asolan edellisen yleiskaavan merkintä suojellusta rintamamiestaloalueesta on nyt muuttunut vain rakennusten suojeluksi."* Hanabölen maanviljelyalue, Rekola, Asolan rintamamiestaloalue sekä Havukosken kerrostaloalue muodostavat yhdessä arvokkaan ja moninaisen kulttuuriympäristön, jotka tulisi aluesuojella kokonaisuudessaan.

Rekolan aseman ympäristöön ehdotetaankin enintään 2 kerroksista lisärakentamista, joka sopisi ympäristöönsä. *"Rekolassa sijaitsevan Vakulan tehtaan ja vanhan liikerakennuksen väliin sopisivat hienosti Town house-tyyppiset talot, joita ei Vantaalla vielä juurikaan ole."*

Lisäksi *"Rekolan jokirantaan pitää vihdoin saada asemakaava, jota on odotettu jo toistakymmentä vuotta. Toivottavasti se nyt saadaan tämän yleiskaavan yhteydessä."*

Koivukylä
Koivukylässä alueen tiivistyminen huolestutti muutamaa mielipiteen antajaa. Toisaalta mielipiteissä toivottiin myös tiiviimpää ja sekoittuneempaa kaupunkirakennetta: *"Koivukylän C-aluetta tulisi laajentaa, jotta kortteliin voi rakentaa tehokkaasti kaupunkimaista hybridirakentamista: asuntoja ja hypermarket-kokoinen kaupan yksikkö. Koivukylään tarvitaan lisää kaupallisia palveluita kilpailun lisäämiseksi."* Tornitaloja ei kannatettu. Lisäksi Koivukylän eteläpuoleisille viheralueille ehdotettiin vaihtoehtoista asumisen alueen laajennosta Hiekkaharjun golfkentän tilalle.

Liikenne

Liikenteen osalta Koivukylässä puhututti mm. asemien toteutukset, erilaiset raideliikenteeseen liittyvät kysymykset, alikulkutunnelit sekä kevyen liikenteen ratkaisut. Liikennettä koskevia mielipidepaikannuksia saatiin noin 10 kappaletta.

Raideliikenne
Junaratojen ratavarauksista saatiin muutama mielipide: Esimerkiksi Kehäradan pohjoinen ratavaraus tulisi poistaa yleiskaavasta. Se on mielipiteen mukaan turha nyt kun varaudutaan Lentorataan. Toisen mukaan vuorostaan *"kaavaluonnoksessa tulee huomioida raideliikenteen merkittävä kasvuennuste, joten pääradan varteen on jätettävä laajennusvara vähintään yhdelle tai kahdelle lisäraiteelle Helsingistä pohjoiseen. Lisäksi olisi tarpeellista huomioida lentoaseman kautta kulkeva Helsinki-Tampere tilavaraustarve sekä Tikkurilan kautta kulkeva Helsinki-Pietari yhteys."* Lisäksi Ruskeasannan aseman totetuttamisesti saatiin muuttama mielipide.

Toisaalta raideliikenteen kehittämistä myös kritisoitiin: *"Yleiskaavasuunnitelma nojaa vahvasti julkisen liikenteen, erityisesti raideliikenteen varaan. Liikennesuunnittelussa tulisi kuitenkin huomioida ja varmistaa, että raideliikenteelle on olemassa vaihtoehtoisia ja korvaavia julkisen liikenteen (bussi)reittejä."*

Reitit, sillat ja alikulut
Koivukylän suuralueelta puhututti etenkin junaradan ylittävien yhteyksien kehittäminen. Mielipiteen mukaan Rekola-Matarin pohjoispuoliselle viheralueelle on yleiskaavasuunnitelmaan merkitty junaradan ylittävä kevyen liikenteen silta. Tämä reittiyhteys on tärkeää säilyttää kaavassa, ja sen toteutumista toivotaan. Alueen hiihtoreitit tarjoavat tärkeän liikunta- ja virkistysmahdollisuuden asukkaille. Kevyen liikenteen silta palvelisi mielipiteen jättäjän mukaan hienosti myös tätä tar-

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

vetta. Kevyen liikenteen verkoston kehittämistavoitteita sekä pyrkimystä ylläpitää ja kehittää viheralueita kannatettiin yleisesti.

Laurintien alikulkuvarauksen poistaminen sai kiitosta. Myös Pihka-lantien varaus tulisi kommenttien mukaan poistaa sillä se toisi samanlaisen läpiajoliikenteen omakotialueelle kuin Laurintie.

Työpaikat

Koivukylän alueelta saatiin yksi työpaikkoja koskeva mielipide, jossa ehdotettiin Ilolan TY-alueen tilalle, Koivukylänväylän varteen rakennettavan asuntoja.

Luonto, palvelut ja virkistys

Luonto, palvelut ja virkistys teemaan saatiin noin 50 mielipidepaikannusta. Mielipiteet käsittelivät mm. kaupunkirakenteen sisäisistä puistosta, viljelypalstoista sekä viherkäytävistä.

Koivukylän Vuokralaisyhdistys ja Koivukylän sosiaalidemokraatit vastustavat palstaviljelyalueen muuttamista lähivirkistysalueesta tiiviiksi asuinalueeksi ja perustelivat että: *”Kaupungin viljelypalstat ovat tarjonneet erittäin tärkeän ja terapeuttisenkin virkistyksen ja vapaa-ajan sekä luonnosta nauttimisen mahdollisuuden. Eikö tällainen vapaa-ajan toiminta saisi edelleen jatkua?”*

Uudessa kaavaluonnoksesta Haxberginhaan mäen virkistysalue on merkitty asuntoalueeksi. Alue halutaan jättää samanlaiseksi virkistysalueeksi (VL) kuin se on nykyisin voimassa olevassa yleiskaavassa. Aluetta pidettiin kauniina mäkenä, joka tulisi säilyttää. Lisäksi Haxberginhaan pohjoispuolella kulkeva radan yli kulkevaa ulkoilureittiä toivottiin toteutettavan alikulkuna, sillä siltaratkaisut pilaisivat purolaakson kauniin maiseman.

Myös vesistöjen rooli puhututti muutamissa mielipiteissä: *”Rekolanpuron alue on arvokas alue joki tulisi merkitä yleiskaavassa VL-alueena ja sinisellä värillä Koivukylän asemalle saakka, jotta puron arvokkuus tulisi selkeämmin esille.”* sekä *”Keravanjoki sivupuroineen tulisi suojella samalla tavalla kuin Vantaanjoki (Natura 2000).”*

Rantarakentamisen rajaus epäilytti Päiväkummussa: *”Päiväkummussa asuinaluetta on suunniteltu laajennettavaksi liian leveästi, jolloin Keravanjoen itärannan puistoalue jäisi liian ahtaaksi. Liisantien kohdalla ei asuinaluetta pidä laajentaa. Maasto on liian kaltevaa rakentamiselle ja kulku alueelle hankala toteuttaa. Keravanjoen itärannan puistoalue jäisi tässä liian ahtaaksi ja VL-alueella tulee olla riittävästi metsää ulkoilureitin varrella.”*

Sahamäessä asumisen rajaus keräsi kritiikkiä: *”Sahamäen peltomaisema tulee säilyttää Peijaksentien ja Koivukylänväylän välissä.”*

Kaupunkirakenteen sisäisäistä viheralueista oltiin huolissaan useammassa mielipiteessä. Mielipiteiden mukaan Yleiskaavaan pitäisi merkitä asukkaille tärkeät ja jo olemassa olevat asemakaavoitetut puistoalueet. Esimerkiksi Päiväkummun Ester Koskelaisen puisto, Tuusulanväylän itäpuolinen viheralue Ruskesannassa sekä Ruskeasannan Kuismapuisto tulisi merkitä viheralueina yleiskaavakarttaan. Ruskeasannassa asuva mielipiteenantaja kirjoitti: *”Vaikka vahva viherrakenne on yksi yleiskaavaluonnoksen pääteemoista, ei se alueellamme näy mitenkään.”*

Kuusijärven ja Sipoonkorven väliset reitit puhututtivat: *”Viherkäytävä Vantaan ”keskuspuistosta” Kuusijärvelle sekä Sipoonkorpeen tulisi säi-*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

lyttää mahdollisimman avarana, jotta sinne mahtuu paljon kaivatut hiekkatiet sekä luonnollista polkuverkostoa alueen erittäin virkeälle maastopyöräharrastejoukolle."

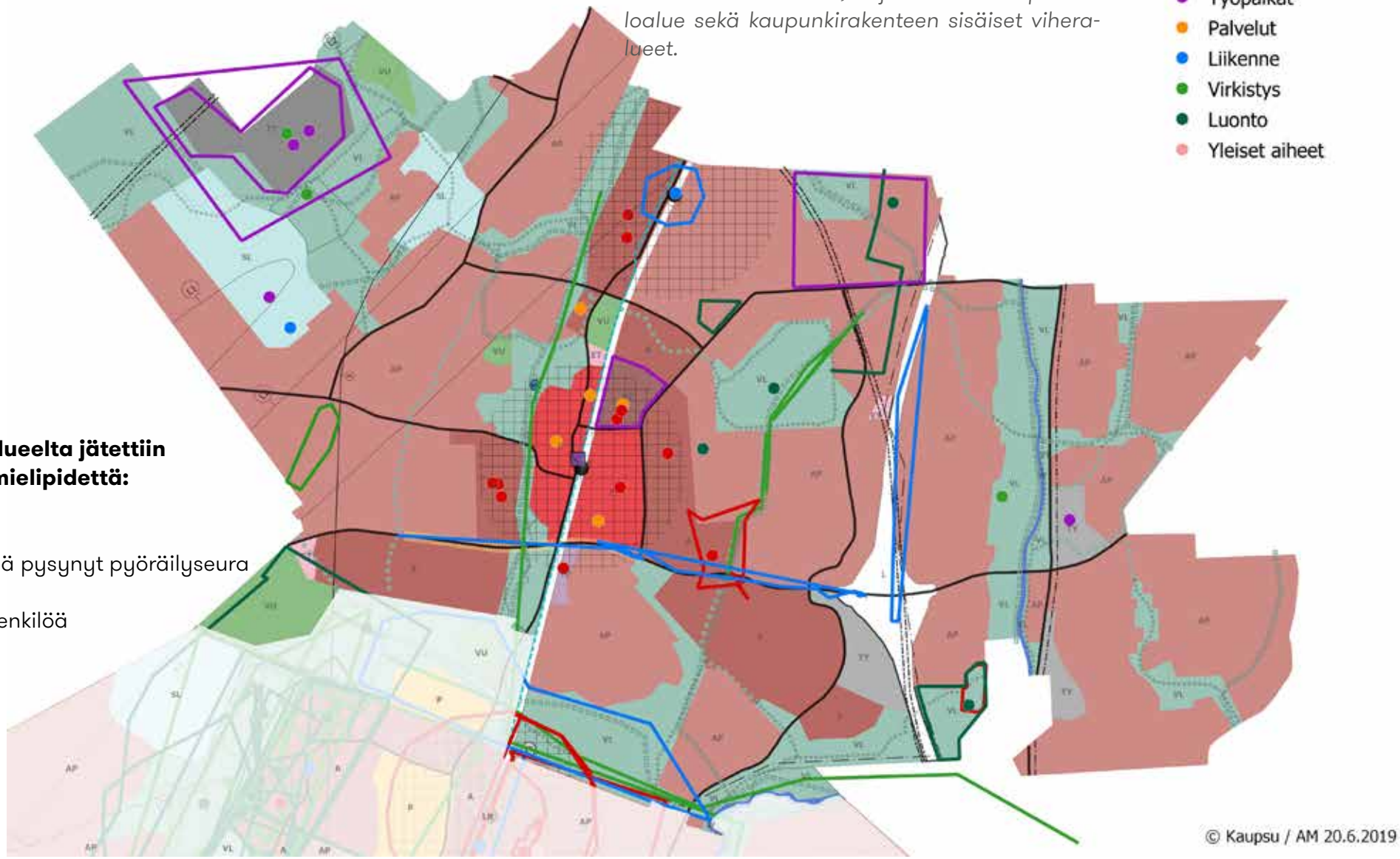
Koivukylän suojelukohteet saivat muutamia huomioita. Koivukylä-Havukoski kerrostaloalueella uutta, pienempää kaupunkikuvallisesti arvokkaan alueen rajausta pidettiin hyvänä, sillä se kohtelisi alueen asuntoja tasavertaisemmin julkisivuremonteissa ja rakennuslupamenettelyissä. Sroskogin kivikautinen asuinpaikka tulisi vuorostaan mielipiteen perusteella suojella Haavikkotiellä Jalavatien risteyksessä.

Lisäksi yhdessä mielipitessä vaadittiin Elmon kehittämistä. Alueelle ehdotettiin uimahallin lisäksi esimerkiksi jäähallia ja jalkapallotekonurmea.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

KORSO

Kuva 16.) Korson suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset (yht. 47kpl). Korssa puhututti mm. Vierumäen uusi työpaikka-aluevaraus, Korson keskusta-alue, Oljemarkin uusi pientaloalue sekä kaupunkirakenteen sisäiset viheralueet.

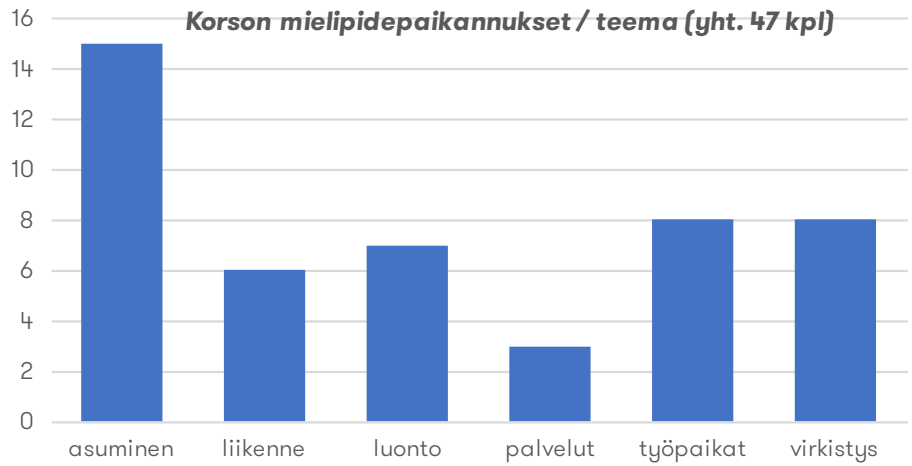
Korson suuralueelta jätettiin yhteensä 31 mielipidettä:

- HOK-Elanto
- Nimettömänä pysynyt pyöräilyseura

- 29 yksityishenkilöä

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Eniten puhututtaneet aiheet Korsossa

Kuva 17.) Korson alueelta saatiin 31 taholta yhteensä 47 mielipidepaikannusta.

Vierumäen työpaikka-alue

Vierumäessä Tuusulan ja Vantaan rajalle on esitetty uusi tilaa vaativan tuotanto- ja varastotoiminnan alue (TT). Kuusi yksityishenkilöä ja nimettömän pysynyt pyöräilyseura esittivät mielipiteitä siitä, etteivät isot hallit, alueen melu- ja muut ympäristöhaitat tai raskas liikenne sovi pientaloalueiden, maalaismaiseman tai luonnon läheisyyteen. Alue on mielipiteiden perusteella suosittua ulkoilualuetta ja toteutuessaan TT-alue pienentäisi korsolaisten virkistysalueita ja sijoittuisi joidenkin ulkoilureittien päälle. Eräässä mielipiteessä myös todetaan, että Tuusulan puolelle johtava viheralueyhteys puuttuu kaavakartasta ja työpaikka-alue on maakuntakaavan vastainen. Virkistysalueiden tulevaisuuden rooliakin korostetaan: *”Väkiluvun kasvaessa myös virkistyskäyttöpaine luontoalueilla kas- vaa ja luonto- ja virkistysalueiden pienentäminen on ristiriidassa tämän kanssa.”*

Asukkaita kiinnosti myös se miten uusi työpaikka-alue vaikut-taa sitä ympäröivien virkistysalueiden käyttöön ja viihtyvyyteen esimerkiksi Korppipuiston ja Tussikosken seuduilla. Pohdittiin myös *”mitä muille Vierumäen alueen metsä- ja viheralueille käy? Tarkoittaako se, että niistä ei mainittu sanaakaan, ettei niihin myöskään meinata koskea, vai sitä, että ne otetaan kaikessa hiljaisuudessa asuinkäyttöön?”*

Korson keskusta-alue

Korson keskusta-alueelta saatiin mielipiteitä, jotka liittyivät asumisen merkintöihin ja tiiviyteen, kaupunkirakenteen sisäisiin puistoihin sekä liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen.

Mielipiteissä toivotaan, että yleiskaavassa Korson keskustaa ja ympäröiviä asuinalueita kehitetään huomioiden myös alueiden luonto- ja liikuntamahdollisuudet. Keskusta-alueen eteläpuolista yleiskaavan työpaikka-aluetta ehdotetaan muutettavan asumisen alueeksi. Kaikkien asemien ympärille ehdotetaan keskustamaista rakentamista ja mahdollisesti yksittäisiä tornitaloja.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Mielipiteissä korostetaan, että kerrostaloasumisen tulee keskittyä Korson keskustaan niin että liiketiloja mahdollistetaan asuinrakennusten yhteyteen kuitenkin alueen yksilöllisyys huomioiden. Keskusta-alueen pohjoispuolista AC-aluetta ehdotetaan muutettavan C-alueeksi, muutaman yksityishenkilön ja HOK-Elannon toimesta. Nykyiset pientaloalueet tulee säilyttää sellaisenaan.

Muutamassa mielipiteessä esitetään vaihtoehtoisia sijainteja uimahallille Korson keskusta-alueelta. Kalmuurin aluetta tulisi myös kehittää ja lisätä alueen liikuntamahdollisuuksia.

Korson keskustan itäpuoliselle Metsolan alueelle on suunniteltu Kauriinpuiston alueelle tiivistä asumisen aluetta (A). Asukkaat toivovat, ettei aluetta rakenneta liian täyteen kerrostaloja ja alue muutettaisiin pientaloalueeksi (AP) ja Kauriinpuiston kaltaiset viheralueet säilytettäisiin kaupunkirakenteessa. Samankaltaisia mielipiteitä on jätetty Korson länsireunan A-aluemerkinnästä. Asukkaat toivoivat alueen olevan pientalovaltainen asumisen alue.

Vallinojan asema
Kahdessa mielipiteessä painotettiin Vallinojan aseman toteuttamista ja aseman länsipuolisen peltoalueen rakentamista tehokkaasti.

Mielipiteet teemoittain

Liikenne

Kulomäentien jatke
Kulomäentielle ei tulisi toteuttaa kuntalaisten mukaan Kehä IV:n jatketta, joka palvelisi raskasta kalustoa. Kulomäen liikennemääriä pidettiin liian suurina eikä asukkaita tai jalankulkijoita ole huomioitu tarpeeksi liikennesuunnittelussa. Tie ei hyödytä korsolaisia samassa suhteessa kuin se hyödyttäisi Tuusulan alueella sijaitsevaa teollisuutta: *”Vantaalaiset asukkaat eivät saa kärsiä tavaraliikenteen kulkemisesta asuinalueen läpi saasteiden ja melun muodossa.”*

Vantaan ratikka
”Raideliikenteeseen perustuva julkisen liikenteen verkosto ei palvele Korson suuralueen laitaseutujen asukkaita, tai niitä, joiden työpaikka sijaitsee muualla kuin juna-asemien välittömässä läheisyydessä.”

Asuminen

Maarukanpiha
Maarukanpihan alue jokivarressa haluttaisiin muuttaa VL-alueesta MT-alueeksi ja rakennusten saneeraus, käyttötarkoituksen muutos ja mahdollinen maltillinen lisärakentaminen pitäisi sallia.

Oljemarkin uusi pientaloalue
Yleiskaavaluonnoksessa on suunniteltu uutta AP-aluetta Leppäkorven koilliskulmaan Oljemarkkiin Vantaan ja Keravan rajalle. Alueeseen sisältyy pieni virkistysalue, jota toivottiin muutettavan takaisin vihera-

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

lueeksi. ”*Keravan puolella rakennetaan kahta maanläjitysaluetta Vantaan rajalle saakka ja näin leppäkorpelaisten vuosikymmeniä käyttämä luonnontilainen ulkoilualue jää läjitysalueiden alle.*” Aluetta ei myöskään pidetty kovin ihanteellisena pientalorakentamiselle viereisten läjitysalueiden aiheuttaman melun ja haitan vuoksi. Ulkoilualueena tai viheralueena tällä alueella olisi kuitenkin käyttöä.

Virkistys ja Luonto

Korson seudulla ulkoilureitit ja kaupunkirakenteen sisäisten viheralueiden säilyminen keräsivät mielipiteitä virkistys ja luonto teemassa.

Reitit
Mielipiteissä oltiin kiinnostuneita Korso-Kuusijärvi välisen ulkoilureitin suunnittelusta ja valmistumisajankohdasta sekä Kuusijärvi-Sipoonkorpi välisen reitin kunnostamisesta.
Erään mielipiteen mukaan ”*Pohjois-eteläsuuntainen ekologinen yhteys Leppäkorvesta Keravalle tulee säilyttää.*”

Viheralueet
Muutamat kaupunkirakenteen sisäiset viheralueet puhututtivat Korsossa. Kuntalaiset pohtivat esimerkiksi ”*Miksi kaupunkirakenteen sisäiset puistoista kuten Kauriinpuistosta ja Metsolansuosta on poistettu VL-alueet ja korvattu ulkoilureittiviivoilla ja ekologisilla yhteysviivoilla? VL-alueet ovat ehdottoman tarpeellisia virkistysalueen lisäalueita eikä niitä saa poistaa*”, ”*Ei kai AP-alueen sisällä sijaitsevaa Leppäkorvenmäkeä olla uhraamassa asuntorakentamiseen?*”, ”*Siilipuistoa ei ole merkitty viheralueeksi. Pysyyhän alue rakentamattomana*” sekä ”*Metsolansuolle ei tule rakentaa mitään.*” ”*Kai Leppäkorven kaventaminen on lopetettu?*”

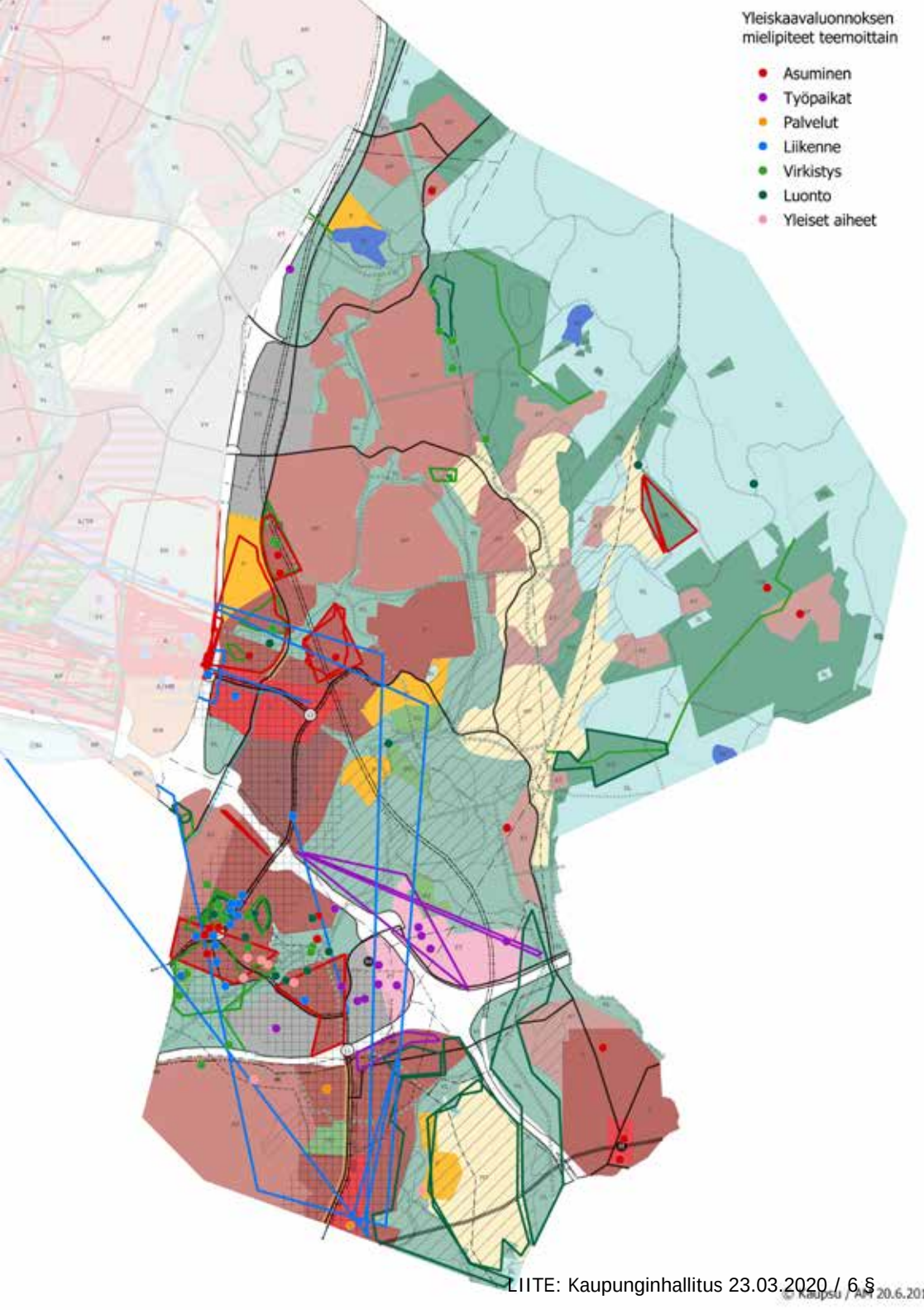
Työpaikat

Jokivarren tuotanto- ja varastotoiminnan aluetta (TY) ehdotetaan mie- lipiteessä muutettavan palvelujen alueeksi (P) tai monipuoliseksi työ- paikka-alueeksi (TP), ”*mikä sopisi paremmin ympäröivään ympäristöön*”.

Muut aiheet

Kaavamerkinnöistä saatiin myös palautetta: Jokivarren virkistyskäytön kehittämis- vyöhykkeen nimi tulisi vaihtaa, jotta se ei virheellisesti viittaisi Jokivarsi-nimiseen kaupunginosaan.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

HAKUNILA

Hakunilan suuralueesta jätettiin yhteensä 67 mielipidettä:

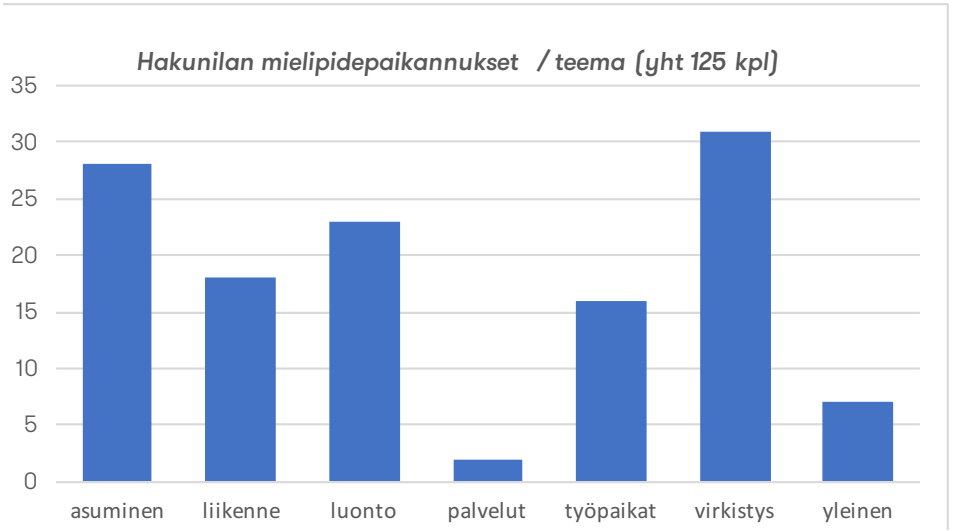
- Itä-Hakkilan Eläkkeensaajat Ry
- Itä-Hakkilan koulu
- lantbruk/transport företag
- Mäntykorvenkujan tiekunta, toimitsijamies
- Oy Karl Fazer AB
- Rajakylän Pientaloyhdistys ry
- Skogsterin perikunta
- Vaarala Seura ry
- Parturi-kampaamo Trevi

- 58 yksityishenkilöä

Kuva 18.) Hakunilan suuralueelle kohdistuneet mielipidepaikannukset. Hakunilassa puhututti mm. Ojangon työpaikka-alueen ympäristöhäiriöt, Vaaralan asumisen alueen muutokset ja kaupunkirakenteen sisäiset mäet ja kalliot, Hakunilan keskusta-alueen pohjoiset asumisen alueet ja puistot sekä Vantaan ratikan reitti.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Mielipiteet teemoittain

Kuva 19.) Hakunilan alueelta saatiin 67 mielipidettä ja 125 mielipidepaikannusta.

Hakunilan suuralueitta koskevat mielipiteet on käsitelty teemoittain. Puhutuimmat aiheet on koottu kunkin teeman alle omalla väliotsikollaan. Hakunilan mielipiteissä korostui etenkin Vantaan ratikan reitti sekä Vaaralan suunnitelmat niin liikenteen, viheralueiden, asumisen kuin työpaikka-alueiden tuottamien ympäristöhäiriöiden osalta. (Kuva 19.)

Asuminen

Länsisalmi, Länsimäki & Långmossen

Länsisalmen ja Länsimäen asumisen merkinnöistä saatiin eriäviä mielipiteitä. Länsisalmen C-alue tulisi toteuttaa *”laajempana ja tieverkkoon ulottuvana, jotta se mahdollistaa metroon tukeutuvan keskuksen kehittämisen.”*

Länsimäkeen on vuorostaan osoitettu erään kuntalaisen mukaan *”liian teho- kasta maankäyttöä, joka ei ole mahdollista toteuttaa ilman olemassa olevien talojen purkamista. Uudella yleiskaavalla tulisi varmistaa se, että Länsimäen viihtyisyys ja vetovoima kasvaisi nykyisestä selkeästi, jottei alueen asuinkannasta tulee liian yksipuolista vuokrayksiöineen.” ”Länsimäen tulevalla keskusta-alueelle tulee mukaan säilyttää alueen terveysasema. Alueelle tulee myös varata tilaa vanhusten palveluasumiselle ja päiväpalvelukeskukselle.”* Lisäksi *”Långmossenin suota pidettiin huonona asumisen alueena maaperän ja ympäristöhäiriöiden vuoksi. ”*

Vaarala

Vaaralan alueelta saatiin yksittäisten mielipiteiden lisäksi useampia mielipiteitä, jotka koskivat alueen tehokkuutta, työpaikka-alueiden ja asumisen alueiden suhdetta sekä paikoitusta.

Vaarala on nykyisellään pientalovaltaista aluetta, jota tulee mielipiteiden mukaan täydennysrakentaa maksimissaan kaksikerroksisilla pientaloilla: *”Kaavamerkintä A on liian tehokasta maankäyttöä Vaaralaan, josta puuttuvat palvelut kuten koulu ja tarpeeksi suuri päiväkoti.”; ” Nykyinen suunnitelma lähes tuplaisi alueen asukasmäärän. Uudet asukkaat tarvitsevat alueelle myös kouluja ja palveluita.” lisäksi pohdittiin ”Minkälaisen tonttitehokkuuden kestävän kasvun vyöhyke tuottaa Vaaralan alueelle?”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Vaaralan nykyisiä asukkaita ja heidän omaisuuttaan tulee kunnioittaa uudessa yleiskaavasuunnitelmassa: *”Kaavasuunnitelma ei saa aiheuttaa kiinteistöjen arvon alenemista tai vaaraa kiinteistöille”*. Esimerkiksi Hopeatien rakennukset tulisi kaavoittaa viheralueelta asumisen alueelle, jotta omistajien talojen arvo säilyy.

TY-alueen muuttamista asumisen alueeksi pidettiin järkevänä, mutta A-merkintä tulkittiin mahdollistavan nykyiseen Vaaralaan verrattuna liian massiivista rakentamista. Mielipiteissä ehdotettiin, että A-alueet voisi korvata AP-aluevarauksella. Myös koulumatka Vaaralasta Rajakylään tulisi saada turvalliseksi. Asumisen sijaan alueella toivottaisiin virkistysalueen laajentamista. Myös rakentamisen räjäytystyöt arveltiin aiheuttavan vahinkoa lähialueen pientalojen rakenteille.

Myös yksittäisiä mielipiteitä saatiin mm. pysäköintiratkaisuista, toimitila-alueiden kaavoituksesta asumiseen sekä rakentamisen toteuttamisesta: *”Kaavassa todetaan, että alueella tulee käyttää tehokkaita pysäköintiratkaisuja. Pysäköintialueita tulee kuitenkin varata riittävästi, sillä suurin osa vaaralalaisista käyttää autoa.”*

Hakunila
Hakunilan keskustan pohjoispuolelle ei toivota kerrostalorakenta- mista. Esimerkiksi *”Rukinpyörän puisto tulee säilyttää puistona eikä kaavoittaa tiiviiksi asuntoalueeksi. Koululaiset ja päiväkodin lapset ulkoilevat puistossa.” ”Alueen omakotitalojen hinnat romahtavat, mikäli alueesta tehdään vuokralähiö.”*

Vaunukallion alue tulee säilyttää muutaman mielipiteen mukaan pientalovaltaisena asumisen alueena eikä muuttaa myös kerrostaloja mahdollistavaksi, tiiviiksi asumisen alueeksi A. Myös alueen vähäiset viheralueet tulee säilyttää.

Lisäksi *”Hakunilan keskustaan kaivataan hypermarket-kokoluokan päivittäistavarakaupan palveluita.”*

Sotunki
Sotungissa kyläalueiden aluevaraukset keräsivät mielipiteitä niin puolesta kuin vastaan. Osa mielipiteistä toivoivat kyläalueiden lisärakentamisen rajoittamista, osa vuorostaan lisärakentamista tai tonttinsa käyttötarkoitusalueen muuttamista VR-alueesta kyläalueeksi.

Työpaikat

Vaarala-Ojanko työpaikka-alue
Vaaralan ja Ojangon alueella mielipiteitä keräsi uusien asumisen alueiden ja työpaikka-alueiden yhteensovitus ja työpaikka-alueiden tuottamat ympäristöhäiriöt.

”Jos Porvoonväylän eteläpuoliselle alueelle Rajakylään on pakko laajentaa, tulisi Porvoonväylän lähettyville sijoittaa teollisuutta, varastoja tai lähienergian toimintoja”. Asuinympäristönä aluetta pidettiin luotaantyöntävä liikenneväylän ja voimalinjojen vuoksi. Suolle ei tulisi myöskään rakentaa.

Porvoonväylän pohjoispuolella Vaaralassa uusi asumisen alue A on suunniteltu kahden tuotanto- ja varastotoiminnan alueen (TY) väliin. Asuinalue on mielipiteen mukaan rajattava siten, että maisemallisesti se ei ole näköyhteydessä TY-alueisiin eikä ratikkavarikolle. Asuinalueen viereiset metsä ja kallio tulee myös suojella. Fazerin teollisuusaluetta ehdotetaan myös kaavoitettavan tehokkaan maankäytön asumisen alueeksi, sillä se sijaitsee ratikan reitin varrella.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Fazerin I-luokan ja Vaaralan lampien pohjavesialueen vedenlaa- dusta tulee huolehtia rakentamisen ja suunnittelun yhteydessä. ”*Miten pohjavesialueelle voidaan kaavoittaa varikko- sekä yhdyskuntatoimintojen, että jätteenkäsittelyn alueita? Iso riski että toiminnot saastuttavat pohjavedet, jos turvatoimet pettävät. Yleiskaavamääräyksissä tulee käyttää maankäytön ja rakentamisen erityistä ohjausta tietyillä alueilla haitallisten ympäristövaikutusten estämiseksi.*” Myös lumenkaatopaikka ja ratikkavarikko tulee siirtää kauemmaksi pohjavesialuetta asukkaiden mukaan.

Myöskään Ojangon yhdyskuntateknisen huollon aluetta (ET) ei tule enää mielipiteiden mukaan laajentaa. Alue tulisi kaavoittaa muuksi kuin TY tai ET-alueeksi. ”*Nykyisetkin toiminnot aiheuttavat monia ympäristöhaittoja, kuten melua pölyä, liikennettä ja pohjaveden pilaantumisriskiä alueelle. Vantaan ratikan varteen on suunniteltu mittavasti uutta asumista Vaaralassa, jolloin ympäristöhäiriöt alueella entisestään lisääntyisivät.*” Työpaikka-alueet koettiin olevan ristiriidassa myös alueen virkistysalueiden käytön kanssa. Lisäksi Ilmansaasteet ja melu huolettivat: ”*Aluevarauksilla ja uusien teiden rakentamisessa tulisi varautua melun ja ilmansaasteiden torjuntaan.*”

Voimajohtolinjauksen siirtoa ehdotetaan eräässä mielipiteessä.

Liikenne

Vantaan ratikan reitti

Vantaan ratikan reitistä saatiin noin 12 mielipidettä Hakunilan suuralueelta. Ratikan reitti ja ratikanvarikko puhututtivat etenkin Vaaralan alueella.

Vaaralassa puhututti ratikan linjaus ja se onko reitin alle jäämässä asuin- ja työpaikkakiinteistöjä. Etenkin Vaaralassa tiealueella sijaitsevasta kampaamosta oltiin huolissaan. Vaaralassa tulisi asukkaiden mukaan huomioida riittävä autopaikkojen määrä ratikasta huolimatta. Myös ratikan aiheuttama melu ja tärinä keräsi muutaman mielipiteen Vaaralan alueella. Ratikkareitin rakentaminen ja ratikan tuottama tärinä herätti huolta asukkaissa. Myös pohjavesialueen vaarantumisesta oltiin ratikan linjauksen yhteydessä huolissaan. Esimerkiksi suojavyöhykkeitä ja istutuksia ehdotettiin ratikkareitin varrelle.

Ratikkavarikolle ehdotettiin vaihtoehtoista sijaintia lentokentän lähettyviltä, jossa on enemmän teollisuusalueita kuin Vaaralassa. ”*Varikkoalueen rakennussuunnitelmissa otettava huomioon lounaisen Vaaralan rakennuskanta, johon eivät sovi korkeat kerrostaloalueet.*”

Myös vaihtoehtoisia linjauksia ehdotettiin: ”*Vaaralan kohdalla ratikkalinjaus kannattaisi suunnitella suoraan Länsimäentieltä Kehä III:n yli Hakunilantielle, jolloin ratikka palvelee Vaaralan itälaidalle rakennettavia uudisalueita.*” Eräs mielipide piti ratikkaa liian kalliina hankkeena Vantaan asukasmäärään nähden.

Oy Karl Fazer Ab kannattaa ehdotettua ratikan linjausta, joka tukee niin Fazerilan alueen työmatkaliikennettä kuin mahdollistaa paremmat joukkoliikenneyhteydet vierailukeskukseen: ”*Fazerin tehdasalue säilyy toimitila-alueena mahdollistaen nykytoiminnan jatkon ja kehittämisen. On hyvä, että tulevan raitiotien linjauksen varrella olevien alueiden käyttötarkoitusta muutetaan asumiseen mahdollistaen alueen tulevan kehittämisen. Tämän lisäksi toivoisimme tehdasalueen ja Fazerintien väliin jäävän vajaan 4 ha pysäköintialueen merkitsemistä alueeksi, jota voidaan kehittää palvelu- ja asuinrakentamisen suuntaan.*”

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Luonto, palvelut ja virkistys

Itä-Hakkilan Eläkkeensaajat Ry (25 allekirjoittajaa)
Itä-Hakkilan koulu
Skogsterin perikunta

Hakunilan suuralueella mm. monet kaupunkirakenteen sisäiset kallioalueet ja mäet, reitit ja lammet keräsivät monia mielipiteitä luonto, palvelut ja virkistysteeman alla.

Länsisalmi, Länsimäki & Långmossen
Kaakkois-Vantaalla puhututti alueen erilaisten luontotyyppien säilyttäminen: *”Östersundomin alueella ekologista yhteyttä on parannettava ja virkistysreittejä tehtävä riittävästi muualle, jotta Länsisalmen länsipuolinen viheralue ei kärsisi kulutuksesta.”; ”Länsimäen itäreunassa sijaitsee arvokas jalopuumetsä. Rakentamista ei tule laajentaa tälle kalliometsän alueelle, vaan säilyttää arvokkaana urbaanina virkistysmetsänä.”; ”Länsimäen pellot ovat talvisin kuin järvenselkä, jonne tulisi suunnitella perinnemaisemaan sovitettavia ympärivuotisia virkistysreittejä. Peltoalueen hulevesien käsittelyä tulee luonnonmukaistaa ja ainakin suoja- vyöhykkeet tulisi ottaa käyttöön.”; ”Rajakylässä sijaitseva Rajakallio tulisi merkitä viheralueena.”*

”Långmossenin suo säilytettävä ennallaan, sillä se toimii tärkeänä suuralueen vesistön latva-alueena, joka säätelee tehokkaasti virtaamia. Pitkospuilla voi lisätä ulkoilureittejä, mutta asumista sinne ei sovi.”; ”Puro- jen suojeluun tulee kaikkialla kiinnittää erityistä huomioita. Esimerkiksi Itä-Hakkilan puistosta Vaaralaan kulkevaa puroa tulisi elvyttää siten että kalat voisivat elää siellä.”

Vaarala
Vaaralan alueella viheralueita ei haluta pienentää ja esimerkiksi Lähdenpuiston lähteitä haluttiin suojella. Etenkin asumisen alueilla sijaitsevat, alueelle omaleimaiset Vaaralan kalliot ja Vaaralanmäki sekä Hakunilantien itäpuolella sijaitseva Kelokallio on suojeltava rakentamiselta ja merkitä viheralueina yleiskaavaan. Myös Vaaralan Kuussillanpuisto on säilytettävä viheralueena ja kunnostettava.

Vaaralan lammet on kuunostettava virkistyskäyttöön ja suunnittelun yhteydessä tulee ottaa muun muassa huomioon Vaaralan lammille johtavat ulkoilureitit. Lisäksi Vaaralan lampien pysäköintiä tule miettiä erään mielipiteen mukaan uimapaikan suunnittelun yhteydessä. Toisaalta yksittäinen mielipide myös vastusti kehityshanketta ja toivoisi lampien pysyvän luonnonmukaisina.

Myös Vaaralan Kuussillan Viheralueen tulee pysyä virkistysalueena ja sen ulkoilureittejä Sipoonkorpeen ja Rajakylään tulisi kehittää. Vaaralan talkookenttä tulisi säilyttää urheilukenttänä ja merkitä yleiskaavaan VU-symbolilla.

Lisäksi painotettiin, että Vaaralan alueen suunnittelussa tulee ottaa biodiversiteetin heikkeneminen ja pohjavesialuehuomioon.

Hakunila keskusta-alueen ympäristö
Hakunilan keskusta-alueen lähettyvillä monet kaupunkialueen sisäi- set puistoalueet keräsivät mielipiteitä.

Rukinpyöräpuisto tulee säilyttää virkistysalueena mm. Itä-Hakki- lan Eläkkeensaajat Ry:n (25 allekirjoittajaa) ja Itä-Hakkilan koulun mielipiteiden mukaan. Puisto on erityisesti koululaisten ja päiväkotien käytössä. Rukinpyörän puiston metsäalue ja erityisesti siellä oleva pururata ja pulkkamäki ovat Itä-Hakkilan koululle korvaamattomia. *”Metsän tuhoamisen sijaan se tulee säilyttää ja kirkastaa sitä alueen matalan kynnyksen liikunta- ja virkistyspaikkana.”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Hakunilan keskustan pohjoispuolinen Raivaajapuisto tulee säilyttää viheralueena. Samoin Kaskivainio tulee säilyttää virkistysalueen erään mielipiteen mukaan, mutta toisaalta alueen kaavamerkintää A pidetttin myös perusteltuna, jonka rajausta tulisi laajentaa tonttirajojen mukaiseksi.

Natura 2000 alueet

Asukkaan mukaan *”Natura 2000 alueiden osalta tulee tehdä vaadittavat vaikutusselvitykset sekä selvitykset niiden suojelun varmistamiseksi.”*

Palvelut

Palveluiden riittävyys kasvavassa kaupungissa huolestutti Hakunilan suuralueella. *”Kaupunkirakenteen tiivistyessä tulee huolehtia myös erilaisten julkisten palveluiden kuten koulurakennusten ja palvelutalojen tilatarpeista.”*; *”Vaaralassa tulee säilyttää harvat liiketilat varsinkin, jos asukkaita tulee lisää.”*

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Lisätietoa verkkosivuilta

- Kaikki yleikaava 2020 liittyvät asikirjat, mm Vuorovaikutusraportit 1 ja 2, luonnoksen selostus ja kartta löytyy osoitteesta https://www.vantaa.fi/yleiskaava2020

- Tutustu valtuustokauden strategiaan https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/talous_ja_strategia/strategia

- Kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.5.2019 ”Vantaan elinvoima- ja vetovoimaohjelma 2019-2021”. Tutustu kaupungin linjauksiin: https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tyo_ja_elinkeinot/elinkeinokehittaminen

- Vantaan ratikasta on valmistunut yleissuunnitelma 30.4.2019. Suunnitelmakuvat ja muuta tietoa ratikasta löytyy osoitteesta: https://www.vantaa.fi/ratikka

- Vantaalla tavoitellaan hiilineutraalia ja jätteetöntä tulevaisuuden kaupunkia resurssiviisaudella ja -tiekartalla: https://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/ymparistopalvelut/resurssiviisas_vantaa

- Tietoa Vantaan väestöstä, mm. väestöennuste: https://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset/vaesto_ja_ennuste

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Selvitys puroluonnon täydennyskohteista yleiskaavaa 2020 varten

Sinikka Rantalainen 27.9.2019

Selvityksen taustaa

Vantaan yleiskaavatoimikunnassa 2.4.2019 päätettiin yleiskaavaa koskevista lisäselvitystarpeista. Yhtenä selvitettävänä asiana esitettiin puroluontoselvitys, jossa toisaalta arvioidaan purojen varsien arvokkaita luontokohteita ja toisaalta purojen vaatimaa tilaa kaupunkirakenteessa. Selvityksen pohjalta kehitetään pienvesiä koskevia yleiskaavamerkintöja tai määräyksiä.

Virtavedet, joet ja purot ovat Vantaalle tyypillistä vesiluontoa. Valtaosa Vantaan puroista on savimaiden puroja, joka on luontotyyppinä äärimmäisen uhanalainen. Monet Vantaan purot ovat lähdevaikutteisia, minkä ansiosta niissä riittää vettä myös kuivina alivirtaaman aikoina.

Vuosien saatossa Vantaan purot ovat kokeneet paljon muutoksia. Puroja on suoristettu ja putkitettu tai niiden linjauksia on muutettu rakentamisen ja muun maankäytön sekä viljelyn tarpeiden mukaan. Jäljellä olevat avoimet purouomat ja varsinkin niiden vielä luonnonmukaisessa uomassaan säilyneet osuudet ovat arvokkaita luontotyyppejä ja myös kiinnostavia maamerkkejä maisemassa.

Suurelta osin Vantaan purot ovat myös vesilain tarkoittamia vesistöjä, joita koskee vesitaloushankkeiden yleinen luvanvaraisuus (Vesilaki luku 3 §2).

Kalaston kannalta Vantaan arvokkaimpia puroja ovat tällä hetkellä Rekolanoja, Myllyniitynoja ja Kylmäoja. Näissä puroissa on kunnostettu ja ylläpidetty taimenen kutusoraikkoja ja poikastuotanto on onnistunut - erityisen hyvin Kylmäojassa. Myös Krakanojalla on potentiaalia kehittyä taimenen kannalta paremmaksi vedenlaadun parantumisen myötä.

Virtavesien arvotuksen perusteita

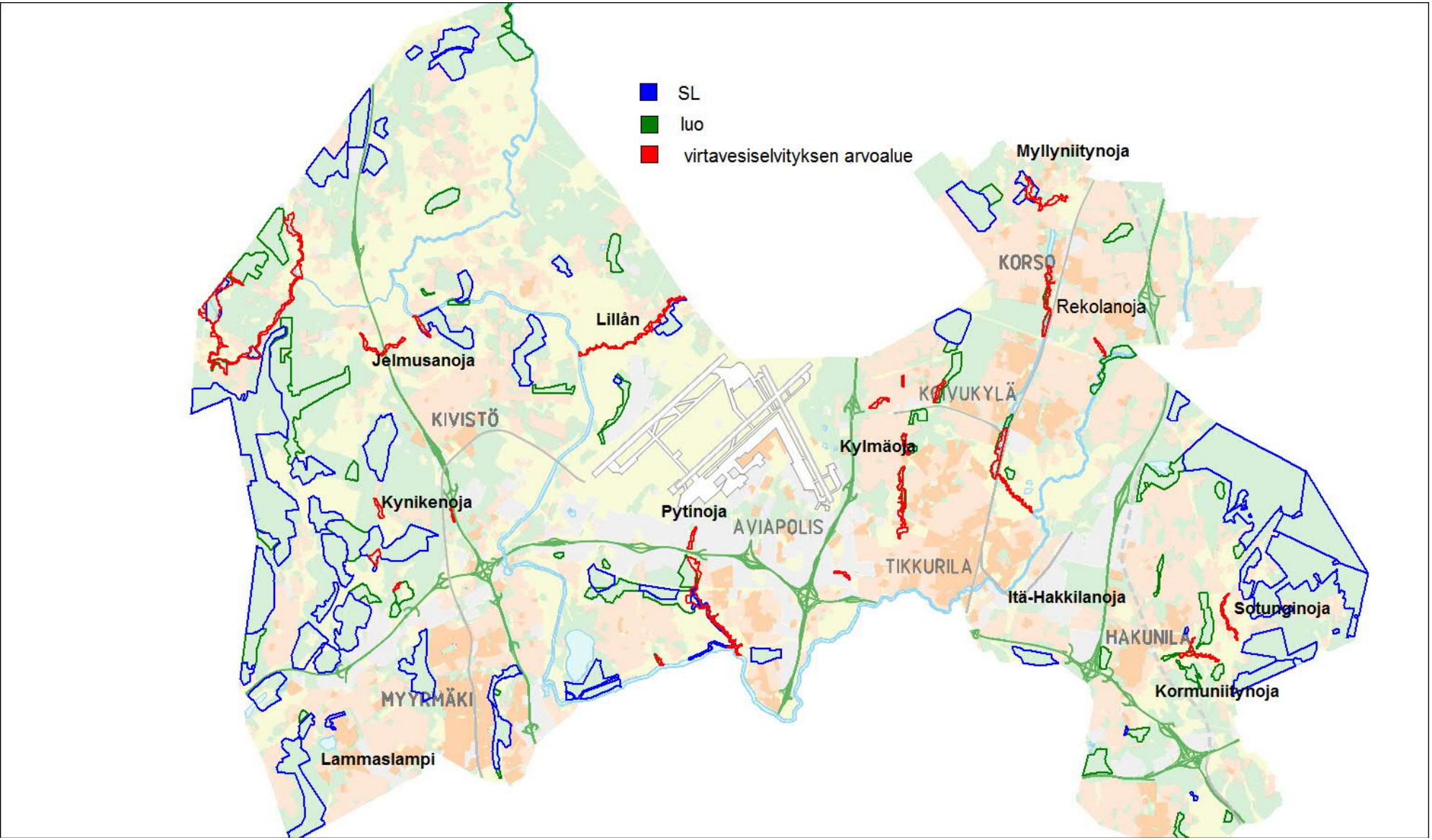
Vantaan virtavesistä on tehty vuosien kuluessa monenlaisia tutkimuksia ja selvityksiä, jotka ovat olleet tämän tarkastelun lähdeaineistona.

Vantaan pienvesiselvitys vuonna 2009 tehtiin kaupungille laadittavan hulevesiohjelman osaselvityksenä ja työssä nostettiin esille Vantaan runsas puroverkosto. Pienvesiselvityksen jatkona tehtiin virtavesiselvitys, jossa etsittiin ja rajattiin Vantaan purojen varsilta vesiluonnon arvokohteita sekä tarkasteltiin pienvesistöjä monipuolisesti kalaston, ekologisten yhteyksien ja vesilain kannalta. Lisäksi on tehty opinnäytetöitä, joissa on tarkasteltu tiettyjen purojen ekologista tilaa ja valuma-alueiden tilaa. Myös laitosten velvoitetarkkailujen kalastotiedot sekä kalastonhoitoyhdistysten kutusoraikkokunnostukset sekä muut luontoselvitykset ovat olleet tarkastelun lähtöaineistoja.

Vantaan virtavesiselvityksessä käytettiin seuraavia purojen arvotusperiaatteita:

- Purossa virtaa vettä ympäri vuoden
  - Edellytys mm. kalaston esiintymiselle
  - Viileä pohjavirtaama, lähteisyys
- Hyvälaatuinen vesi
- Puron valuma-alueen tila
- Uoman luonnontilaisuus
  - Luonnontilaisissa uomissa esiintyy runsaasti kuollutta puuainesta
  - Uoman mutkittelu, syvyysvaihtelut, tulvatasanteet
  - Koski-suvanto –vuorottelu
- Puroa ympäröivä kasvillisuus ja sen luonnontilaisuus
  - Vaikutusta mm. veden lämpötilaan ja puroympäristön mikroilmastoon
  - Muuntuneisuus ei tee purokohteesta arvotonta vaikkakin alentaa puron luonnontilaa
- Purolla on meriyhteys tai se on osa laajempaa sisämaan vesistöjatkumoa
- Yllämainittujen perusteella puroluontokohteille annettiin epävirallinen luokitus paikallisesti, maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin

Yleiskaavaluonnoksen 2020 SL- ja luo-alue-ehdotukset sekä virtavesiselvityksessä osoitetut puroluonnon arvokohteet

Ehdotukset puroluonnon täydentämiskohteiksi yleiskaavaan 2020

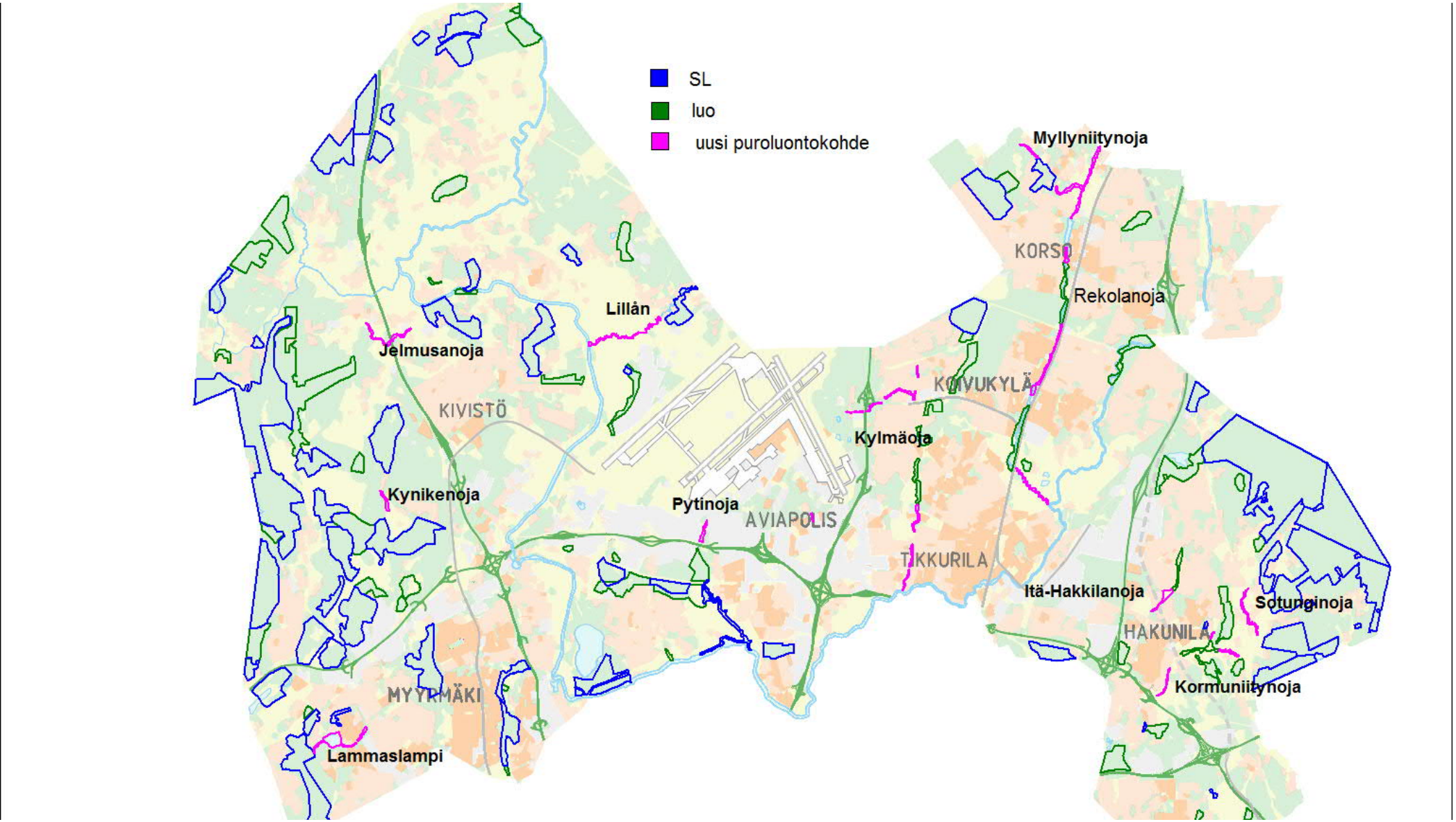
Vantaan yleiskaava 2007 ja vuonna 2019 laadittu kaavaluonnos sisältävät jo varsin paljon puroluonnon suojelua. Vantaan virtavesiselvityksessä rajattiin kartalle yhteensä 24 arvokasta virtavesiluonnon kohdetta. Näistä kohteista jo puolet sijoittuu uuden yleiskaavaluonnoksen luonnonsuojelu- tai luo-alueille. Lisäksi yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu suojelu- tai luo-alueiksi viisi sellaista joenvarsimetsää, jotka eivät olleet mukana virtavesiselvityksen tarkastelussa.

Täydentäviksi puroluontokohteiksi yleiskaavaan 2020 esitetään puro-osuuksia seuraavasti:

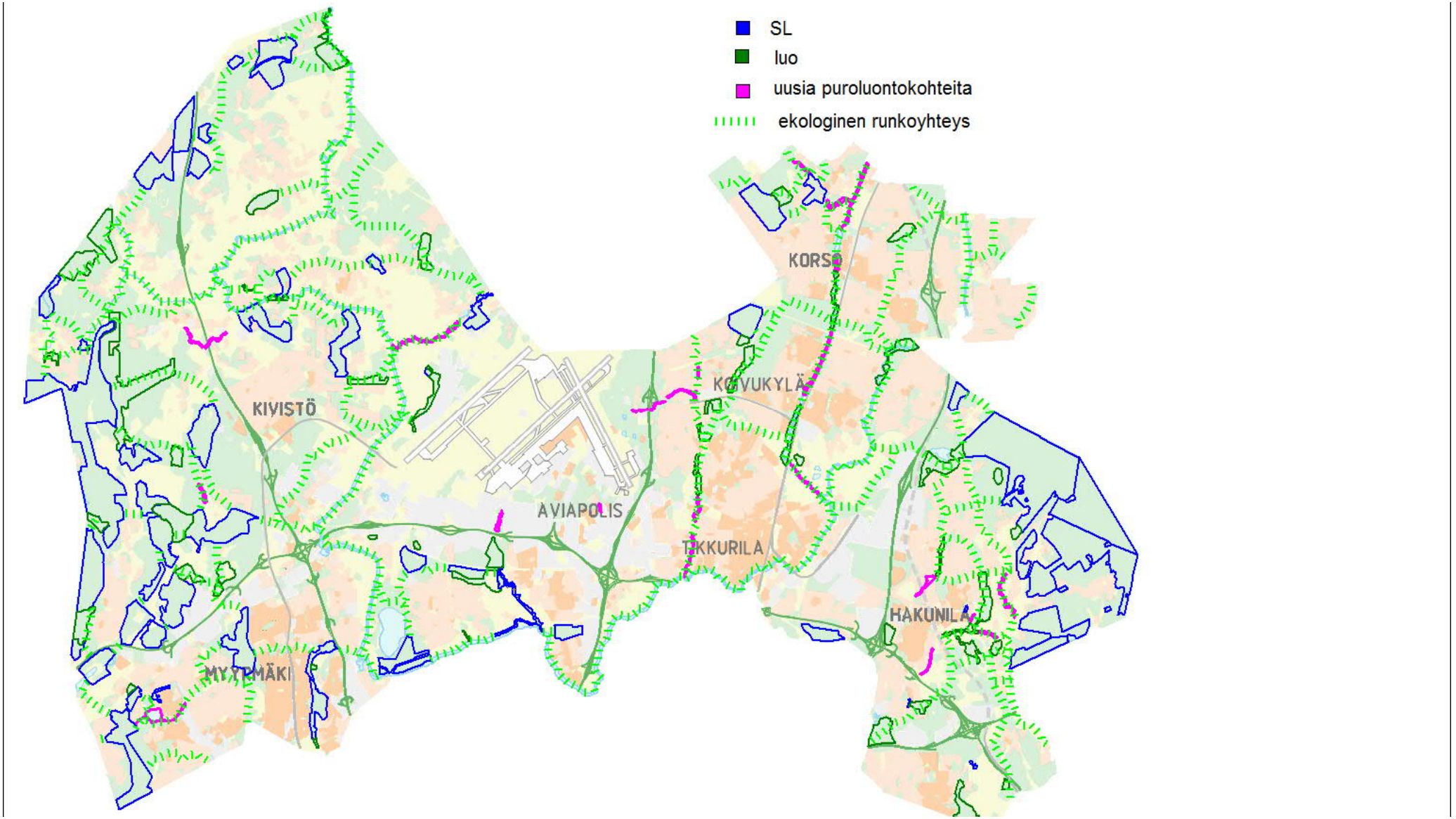
- Peltoalueilla mutkittelevia ja rantavyöhykkeiltään hyvin säilyneitä puro-osuuksia
  - Sotunginoja, Lillån alajuoksu, Jelmusanoja
- Kalastoltaan erityisen merkittäviä puroja
  - Kylmäoja, Rekolanoja
- Meriyhteyden omaavia puroja
  - Kormuniitynoja, (ja myös Sotunginoja)
- Paikallisesti tai muuten tärkeitä luontokohteita, joissa puro tuo erityismerkityksen
  - Itä-Hakkilanoja ja Liinapelto
  - Lammaslampi tulo- ja laskupuroineen
  - Pytinoja
  - Krakanojan latva
  - Kynikenoja

- Seuraavilla kartoilla esitellään täydennyskohteet. Kartoilla näkyvät rajaukset voivat olla epätarkkoja ja niitä tarkennetaan kaavakartalle.

Yleiskaavan 2020 SL- ja luo-alueet sekä uudet puroluontokohteet

Yleiskaavan 2020 SL- ja luo-alueet, ekologiset runkoyhteydet sekä uudet puroluontokohteet

Jelmusanojan purolaakso

- Yleiskaavassa 2007 M, MT, VL ja L
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020 M, MT, VL ja L
- Virtavesiselvityksessä puroluonnon paikallisesti arvokas kohde

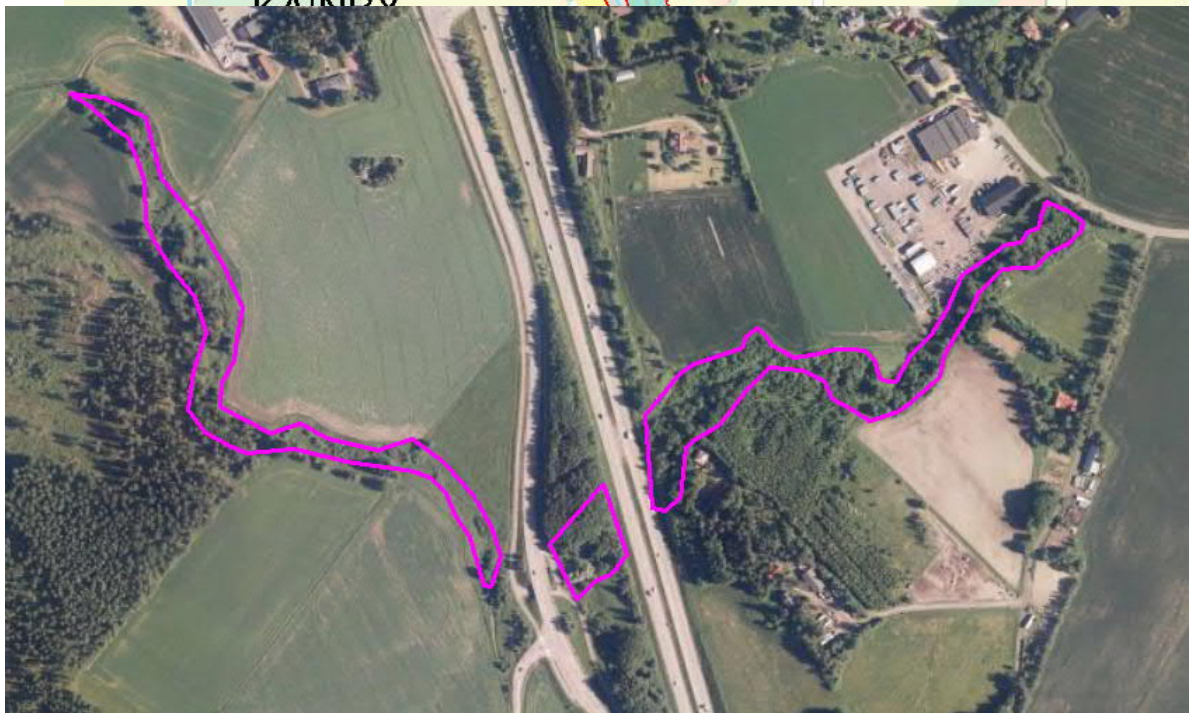
Jelmusanoja on uomalinjauksensa hyvin säilyttänyt savikkoalueen puro, joka meanderoi jyrkästi viljelykäytössä olevalla laajalla savikolla. Puro on vahvasti lähdevaikutteinen.

Hämeenlinnanväylä ja Vanha Hämeenlinnantie katkaisevat noin 1,7 km pitkän purolaaksokohteen kolmeen erilliseen osaan, joista keskimmäinen jää teiden välialueelle. Teiden ali puro kulkee putkissa.

Teiden länsipuolella puro on kulttuurivaikutteinen viljelyseudun puro, joka on kuitenkin säilynyt omassa painanteessaan mutkittelevana. Purokäytävä on selkeästi yhtenäinen, ympäröivästä peltoalasta erottuva ympärivuotisesti kasvipeitteisenä säilynyt kokonaisuus. Myös maisemallisesti merkityksellinen kohde.

Voisi olla paikallista merkitystä ekologisena yhteytenä, mutta tiet katkaisevat.

Kynikenojan purolaakso

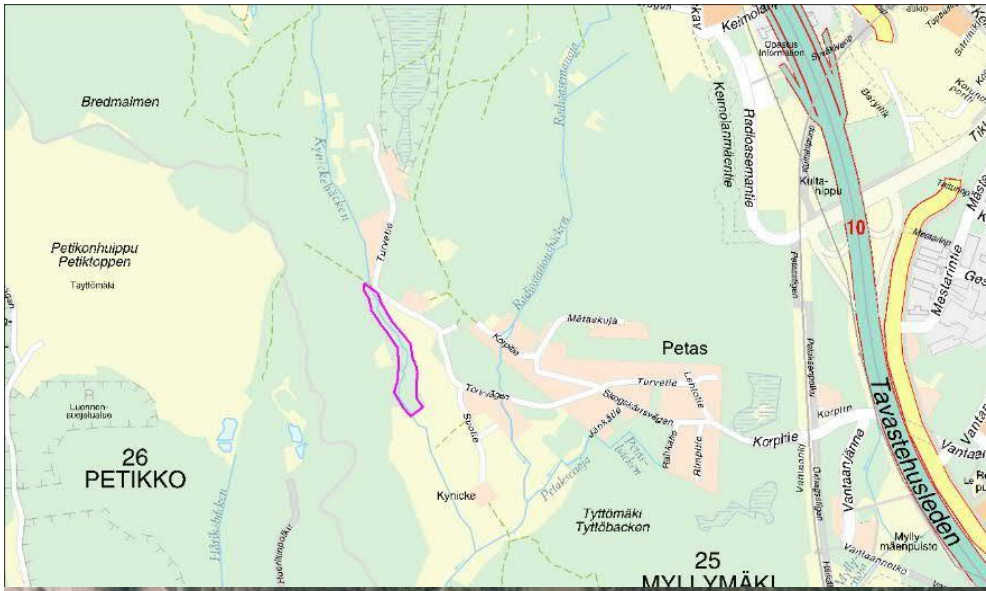
- Yleiskaavassa 2007 VR, ohjeellinen ulkoilureitti, tieliikennealue
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, VR, ekologinen runkoyhteys, Ohjeellinen ulkoilureitti, ohjeellinen ratsastusreitti, liikenneyhteys
- Virtavesiselvityksessä maakunnallisesti arvokas puroluonnon kohde

Keimolan Isosuosta noin kilometrin alavirtaan sijaitseva purolaakso on säilynyt alkuperäisessä uomassaan noin puolen kilometrin matkalta ja myös sitä varjostava rehevä metsäinen purokäytävä on säästynyt hakkuilta.

Luontotyyppinä puro edustaa havumetsävyöhykkeen turvemaiden latvapuroa, jollainen on luontotyyppinä vaarantunut.

Metsäalueella on runsaasti lähteisyyttä, joka ilmenee tihkupintoina ja pieninä allikkolähteinä. Metsäalueen lähteisyys ylläpitää merkittävältä osin Kynikenojan alivirtaamaa.

Lähettyvillä on useita luonnonsuojelualueita ja luo-alueita ja purolaakso täydentää suojelukokonaisuutta

Lammaslampi sekä sen tulo- ja laskupuron purokäytävät

- Yleiskaavassa 2007 VL
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020 VL ja ekologinen runkoyhteys
- Pienvesikokonaisuus, joka ansaitsee enemmän huomiota

Lammaslampi on ruskeavetinen ja rehevä lampi asutuksen keskellä Pähkinärinteessä.

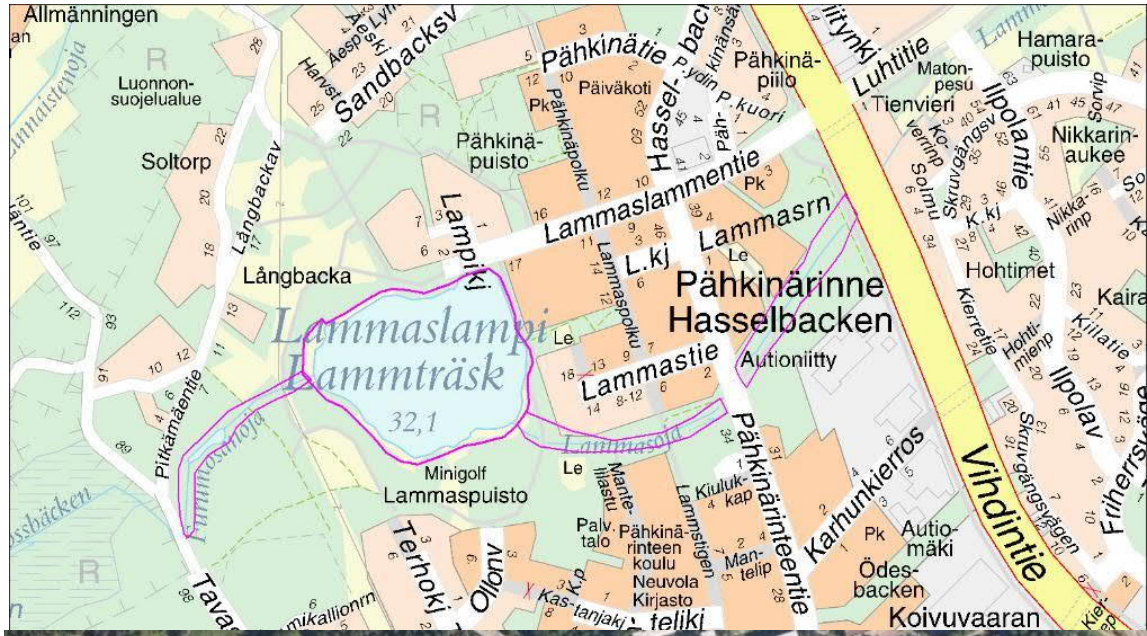
Direktiivilaji viitasammakon inventoinnissa 2018 todettiin lajin elävän Lammaslammella, erityisesti sen länsiosan laskuojassa ja luoteisrannan rantakaislikossa. Nämä alueet voidaan tulkita lajin lisääntymispaikoiksi.

Viitasammakko vaatii menestyäkseen myös vesialueen ympäristöä, jonka olosuhteet säilyvät lajille hyvinä ja muuttumattomina. Lammaslammella todettiin elävän myös tavallista sammakkoa ja rupikonnaa.

Lammaslammen tulopuro, Furumosanoja, on suurelta osin suoristettu ja se laskee Furumossenin luonnonsuojelualueen kautta. Tulopuroon Hämeenkyläntien itäpuoliselle osuudelle on rakennettu kaksi kosteikkoa noin vuonna 2005.

Laskupuro, Lammasoja, kulkee suurelta osin viheralueilla maastossa polveillen ja laskee lopulta Pikkujärveen. Puro on kuitenkin monesta kohdasta suoristettu, siinä on useita rumpuja ja se kulkee paikoitellen kadunvarressa.

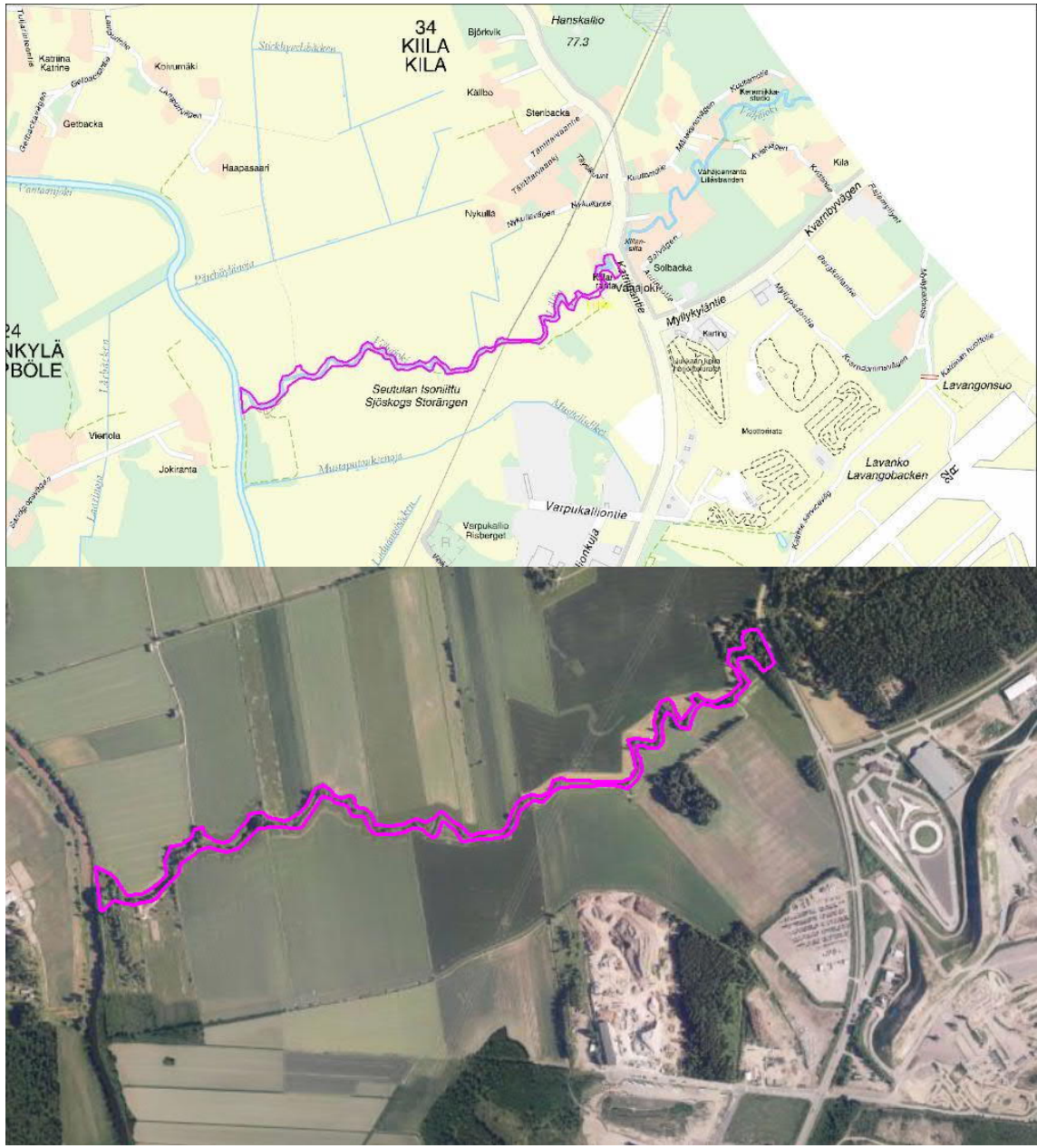
Lammaslammen ympäristössä sekä tulo- että laskupuro sijaitsevat viheralueilla muodostaen paikallisesti merkittävän pienvesiluonnon kokonaisuuden ja ekologisen yhteyden.

Lillån alajuoksun jokikäytävä

- Yleiskaavassa 2007 VU ja MT
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, VU, MT ja ekologinen runkoyhteys
- Virtavesiselvityksessä valtakunnallisesti arvokas puroluonnon kohde

Katriinantien itäpuolisen metsäisen jokilaakson jälkeen Lillån eli Tuusulanjoki virtaa meanderoiden Isoniitun savikkoisten peltoalueiden läpi laskien Vantaanjokeen. Jokiuoman penkat ovat Isoniitun alueella jyrkkiä ja niissä on havaittavissa paikoin suurista virtaamien vaihteluista johtuvia sortumia. Joen uoman elämisestä on edelleen ilmakuvissa havaittavissa merkkejä: joen pohjoispuolella on joskus ollut mutkitteleva rinnakkaisuoma.

Lillån jokilaakson luonto on poikkeuksellisen monimuotoinen niin veden alla kuin rannoillakin. Kalalajisto on rikas, mihin vaikuttaa osaltaan Tuusulanjärvi. Joen eläinlajistoon kuuluvat myös vuollejokisimpukka ja saukko sekä hyönteisistä rauhoitettu kirjojokikorento.

Lillån muodostaa alueella tärkeän ekologisen yhteyden Vantaanjoelta kohti Tuusulanjärveä.

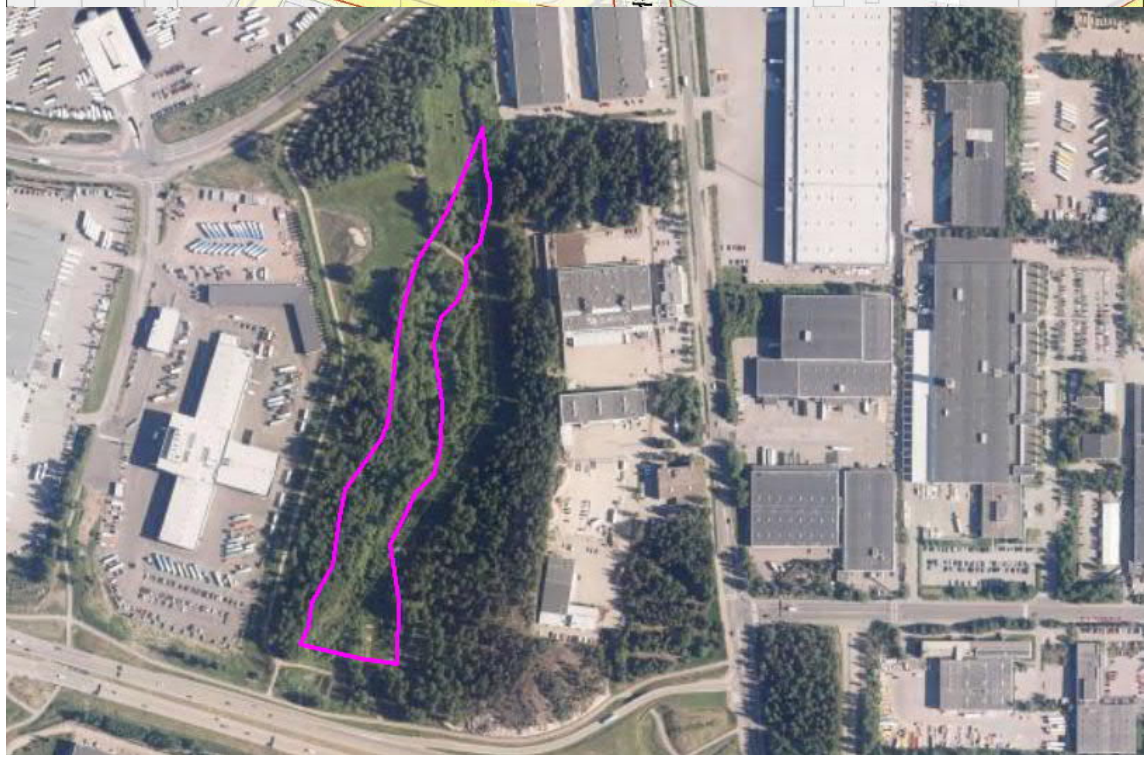
Krakanojan yläjuoksu

- Yleiskaavassa 2007 VL ja ohjeellinen ulkoilureitti
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, VL ja WH-hulevesitulva-allas
- Virtavesiselvityksessä paikallisesti arvokas puroluonnon kohde

Osumapuiston alueella sijaitseva Krakanojan latvaosa on vahvasti lähdevaikutteinen ja puron vesi on alajuoksua kirkkaampaa tai tulva-aikaan humuksen värjäämää. Puronvarren kasvillisuus on rehevää. Vedenlaatuongelmat ja eristyneisyys vaikuttavat siihen, että kalastoa ei täällä latvaosalla ole todettu. Krakanojn latvaosa toimii kuitenkin paikallisena viheryhteytenä Aviapoliksen alueelta etelään.

Osumapuiston alueelle on rakennettu hulevesien hallintaan altaat.

Pytinojan purokäytävä

- Yleiskaavassa 2007 TP, VL ja ohjeellinen ulkoilureitti
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, AC ja virkistusalueyhteys
- Pytinojan eteläosalla on vireillä asemakaava Pyhtäänkorventie 15

Pytinojan purokäytävä muodostaa paikallisesti merkittävän luontokohteen Pyhtäänkorventien pohjoispuolisella tiiviisti rakentuvalla Aviapoliksen alueella. Purolaakso toimii paikallisena ekologisena yhteytenä ja on maisemallisesti hieno sisältäen pienen luonnonputouksen.

Puron yläosalla on lentokentän hulevesien hallintaa varten toteutettu allas.

Kylmäojan purokäytävät

- Yleiskaavassa 2007 A3, TP, VL
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020 AP, TP ja kestävän kasvun vyöhyke, ekologinen runkoyhteys, virkistysalueyhteys, ohjeellinen ulkoilureitti
- Virtavesiselvityksessä Koivukylänväylän ja Tasankopolun välinen osuus, Ilolanpuiston osuus sekä Valkoisenlähteen eteläpuolinen osuus ovat paikallisesti arvokkaita puroluonnon kohteita.

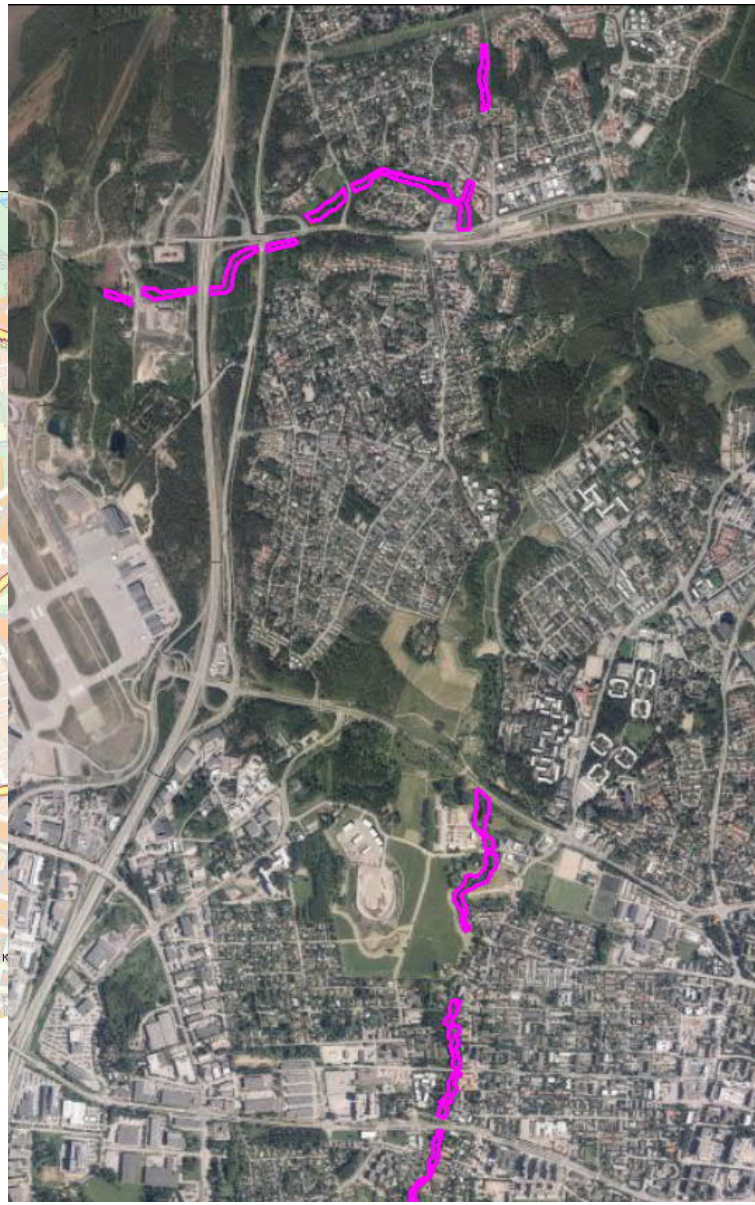
Kylmäoja on kokonaisuutena monipuolinen luontokokonaisuus ja yksi Vantaan tärkeistä vesistöistä.

2010-luvulla Kylmäojan taimenkanta on elpynyt ja poikastuotto on ollut hyvää eikä lentoaseman heikentävää vaikutusta ole puron alajuoksulla ollut enää havaittavissa. Kalaston paluun merkkejä on myös puron yläjuoksulla, mutta kuormitus siellä edelleen näkyy.

Kylmäojan länsihaaralla Tasankopolusta länteen, sijaitsee reilun puolen kilometsin pituinen osuus, jossa puro on säilynyt suurelta osin luontaisessa uomassaan ja johon kuuluu meanderoivia suvantoja ja pieniä kivikkoisia koskia.

Kylmäojan länsihaaran kalataloudellinen kunnostaminen sisältyy lentokentän ympäristöluvan ehtoihin. Finavia on toteuttanut kunnostustoimenpiteitä kesän 2019 aikana Tuusulanväylän ja Ristipuron altaan välisellä puro-osuudella.

Rekolanojan yläjuoksun ja Myllyniitynojan purokäytävät

- Yleiskaavassa 2007 VL, EV, ohjeellinen ulkoilureitti
- Yleiskaavaluonnos 2020 VL, AP, A, C, VU, kestävän kasvun vyöhyke, ekologinen runkoyhteys, virkistysalueyhteys, ohjeellinen ulkoilureitti
- Korsontien eteläpuolelta jatkuen Haxberginhakaan sijaitsee virtavesiselvityksessä maakunnallisesti arvokas puroluonnon kohde, Rekolanojan yläjuoksun purokäytävä, josta pääosa on osoitettu yleiskaavoissa luo-alueeksi.
- Virtavesiselvityksessä Myllyniitynojan alajuoksu on maakunnallisesti arvokas puroluonnonkohde

Rekolanoja sivupuroineen on monipuolinen luontokokonaisuus, jolla on kasvillisuuden, linnuston ja kalaston kannalta arvokkaita osuuksia.

Latvaosiltaan vahvasti lähdevaikutteinen Myllyniitynoja muodostaa vehreän ja metsäisen purolaakson, joka on säilynyt Tussinkoskelta Rekolanojan pääuomaan saakka alkuperäisessä meanderoivassa uomassaan.

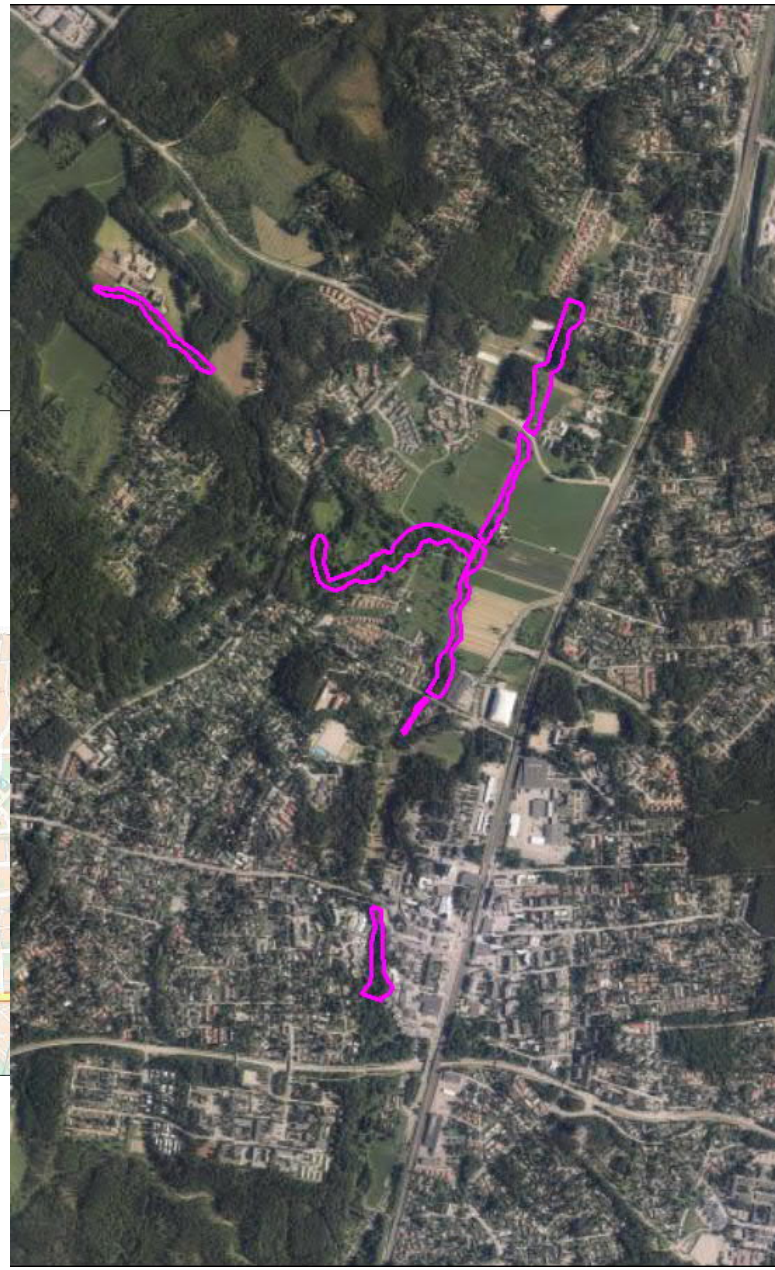
Myllyniitynoja tuo vettä Tussinkosken luonnonsuojelualueelle, joten myös tällä yläpuolisella osuudella on merkitystä. Kalastoltaan Myllyniitynoja on arvokas puro, jonka alajuoksulla on taimenen lisääntymisen kannalta hyvät olosuhteet.

Rekolanojan pääuomalle on kunnostettu useita kutusoraikkoja taimenelle ja purosta on tehty havaintoja myös saukosta.

Paikoitellen hyvinkin ahtaassa paikassa virtaava Rekolanoja on Kylmäojan tapaan kalastoltaan tärkeä vesistö, jonka luontoarvoja tulisi huomioida koko matkaltaan.

Korson Ankkapuiston lampialuetta kehitetään rakennettuna maisemapuistona vastapainoksi esim. eteläpuoliselle Metsopuiston luonnontilaiselle purovyöhykkeelle.

Rekolanojan keski- ja alajuoksun purokäytävät

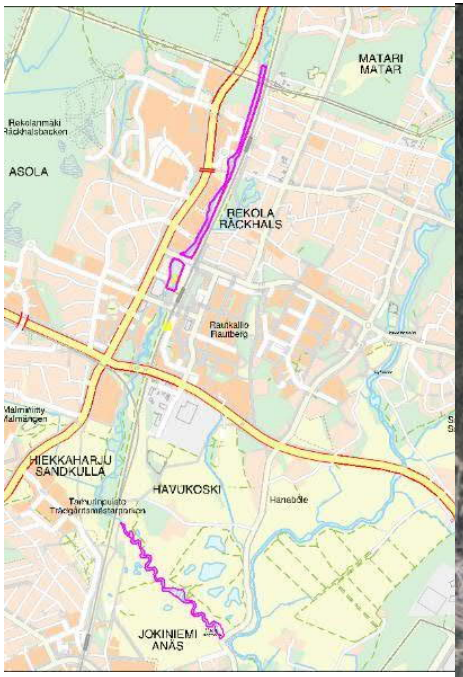
- Yleiskaava 2007 VL, maisemallisesti arvokas alue, ohjeellinen ulkoilureitti
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, VL,VU, arvokas kulttuuriympäristö, ekologinen runkoyhteys ja ohjeellinen ulkoilureitti
- Virtavesiselvityksessä paikallisesti arvokas puroluonnon kohde

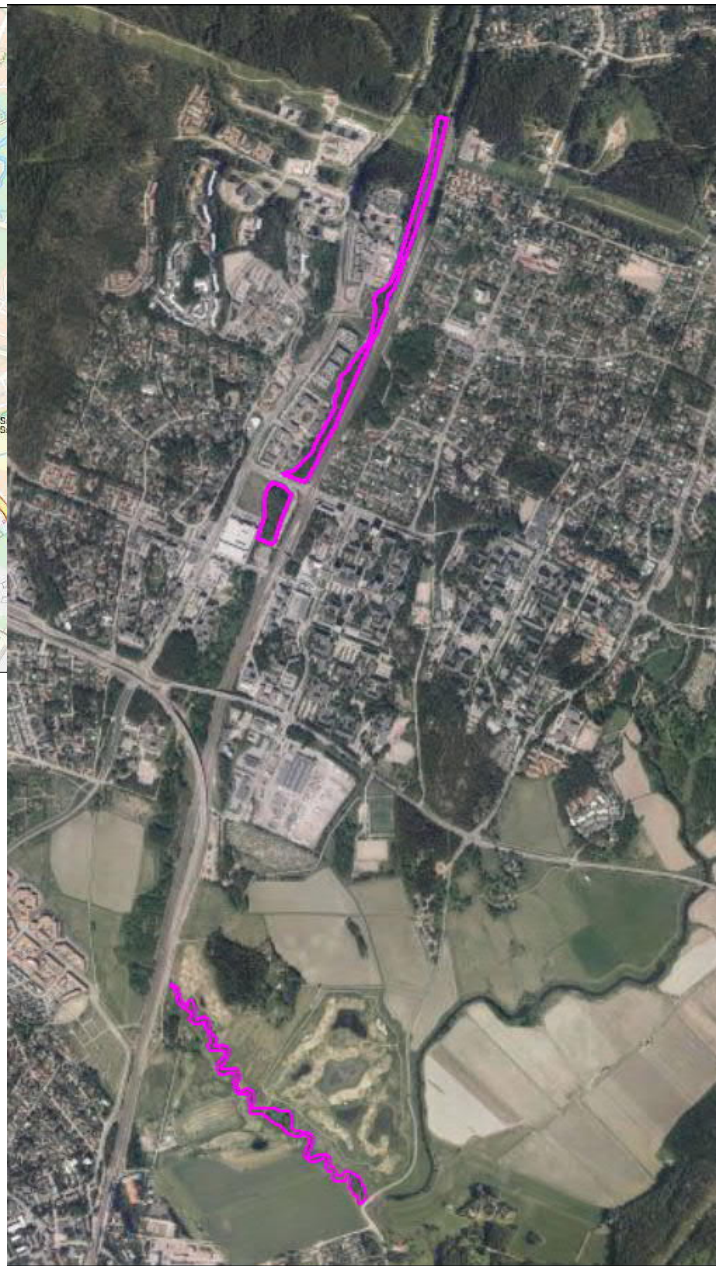
Keskijuoksullaan Rekolanoja kulkee hyvin ahtaassa, mutta kuitenkin vihreässä käytävässä, joka antaa suojaa vesistölle ja sen eliöstölle.

Rekolanojan alajuoksu radan kaakkoispuolella kulkee golfkentän keskellä meanderoiden. Alueella on kapealti hienoja lehtoja, joista osa on hyvin lahopuustoisia. Tietynlaisesta ilmeettömyydestään huolimatta puro on lajistoltaan täällä varsin monipuolinen ja alajuoksulla näkyy myös rehevän Keravanjoen vaikutus mm. simpukoiden ja seisovan veden kalalajien yleistymisenä.

Rekolanoja muodostaa varsin yhtenäisen vihersormen ja ekologisen yhteyden, joka yhdistyy Keravanjoen jokikäytävään.

Rekolanojan luontokokonaisuutta täydentää osaltaan myös läheisen golfkentän lammet, joiden linnusto on selvityksissä todettu olevan yllättävän monipuolinen. Pesimähavaintoja on mm. joutsenista ja nokikanoista sekä paljon havaintoja muuttolevähtäjistä.

Itä-Hakkilanojan alajuoksu ja Liinapelto

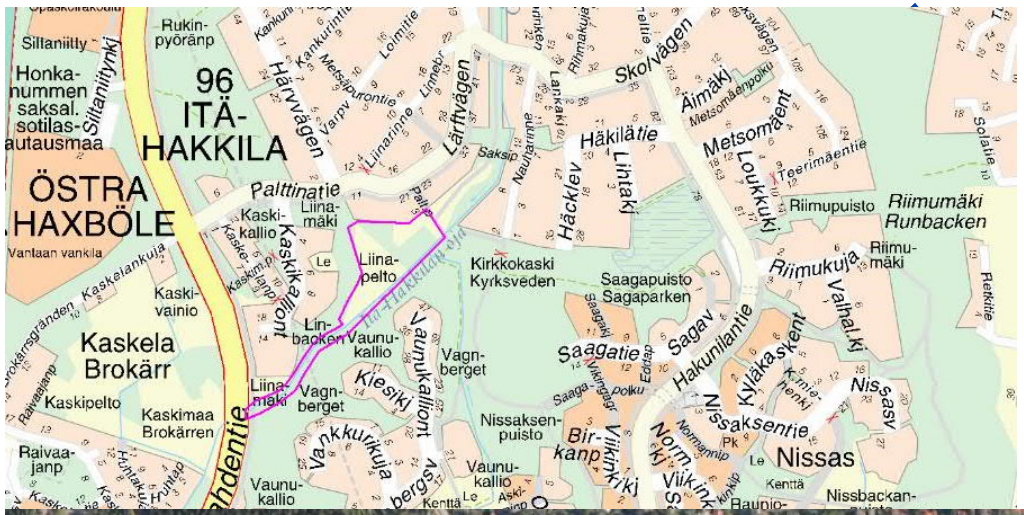
- Yleiskaava 2007 VL, ohjeellinen ulkoilureitti
- Yleiskaava 2020 VL, AP, ekologinen runkoyhteys, virkistysalueyhteys, ohjeellinen ulkoilureitti

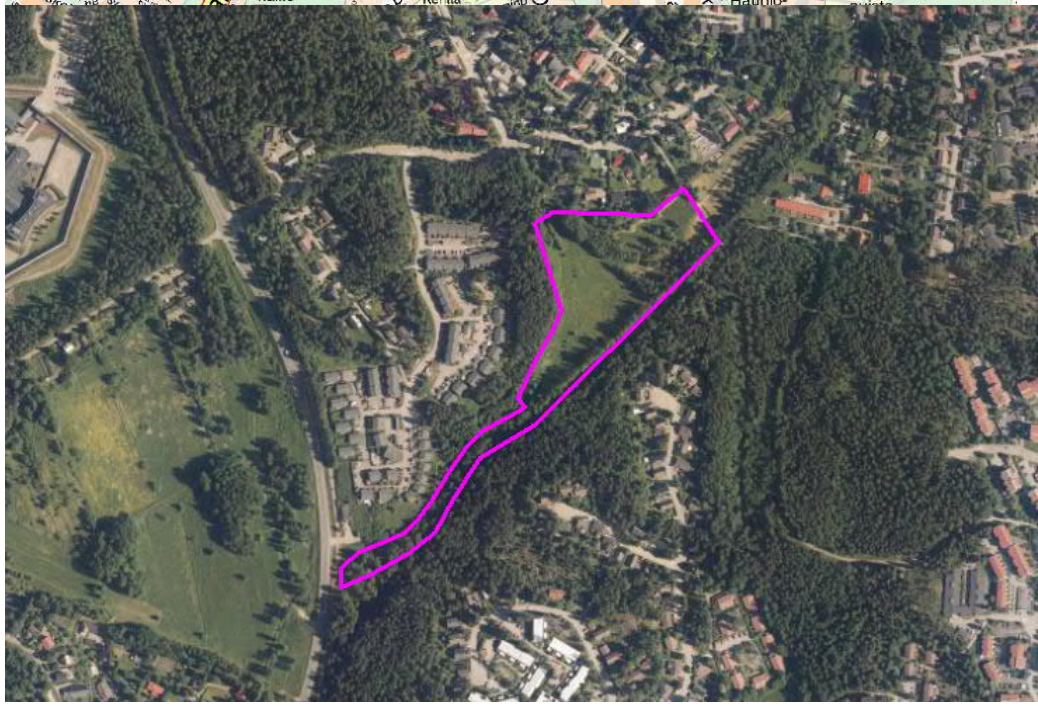
Täydentää Itä-Hakkilanojan luo-alue-ehdotusta

Itä-Hakkilanojan yläjuoksua on esitetty yleiskaavaluonnokseen uudeksi puronvarren luo-alueeksi. Luo-ehdotuksen alueella uoman ympäristö on kasvistollisesti arvokasta ja pääosiltaan puustoista. Puronvarsi on myös osa ekologista yhteyttä.

Itä-hakkilanojan luo alueen täydentämiseksi Itä-Hakkilanojan vartta ja erityisesti sen alajuoksulla olevaa Liinapellon aluetta on hoidettu vuosina 2000 ja 2001 perhosniittynä ja alueella tavattiin monipuolista perhoslajistoa. Vantaan niittyohjelman tavoitteena on hoitaa niittyä luonnon monimuotoisuutta edistäen.

Itä-Hakkilan lepakkoselvityksessä vuonna 2006 osoitettiin havaintojen perusteella lepakoille soveltuva pitkänomainen ruokailualue Vaunukallion alueen pohjoispuolella Itä-Hakkilanojan varrelle.

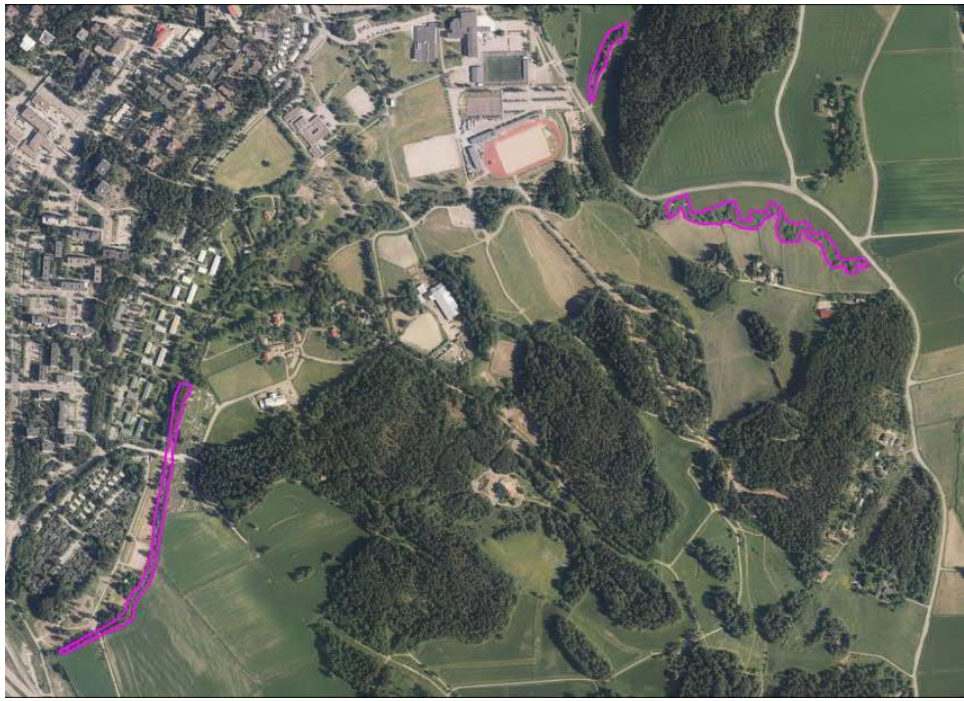

Kormuniitynojan ja Nissbackanojan purokäytävät

- Yleiskaavassa 2007 VL, MT, kyläkuvallisesti arvokas alue, maisemallisesti arvokas alue
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, VL, MT, ekologinen runkoyhteys, arvokas kulttuuriympäristö, kestävän kasvun vyöhyke
- Virtavesiselvityksessä Kormuniitynojan itäosa ja Nissbackanoja ovat paikallisesti arvokkaita puroluonnon kohteita

Kormuniitynojan luo-alueen itäpuolinen mutkitteleva puro-osuus sekä pohjoisesta laskeva Nissbackanoja sisältyvät virtavesiselvityksen arvoalueeseen täydentäen nykyistä luo-aluetta. Puroja voi näiltä osilta kuvailla kulttuurivaikutteisina viljelyseudun puroina, jotka ovat säilyneet omissa painanteissaan mutkittelevina.

Vuorilehdontien ja Kehä III:n välisellä osuudella Kormuniitynoja on hieman käsitellympi, mutta sekin on silti tärkeä osa tätä Kormuniitynojan ainutta yhtenäistä kokonaisuutta.

Sotunginojan purokäytävä

- Yleiskaavassa 2007 MT, AT, kyläkuvallisesti arvokas alue
- Yleiskaavaluonnoksessa 2020, MT, AT, ekologinen runkoyhteys, arvokas kulttuuriympäristö
- Virtavesiselvityksessä paikallisesti arvokas puroluonnon kohde

Kalkkiuunintien alapuolisen viljelylaakson pohjalla sijaitsee jyrkästi meanderoiva Sotunginojan (Myyraksenojan) osuus. Virtavesiselvityksessä tätä puro-osuutta kuvaillaan mahdollisesti pisimpänä Vantaalla oikomattomana säilyneistä yhtenäisistä puro-osuuksista (noin 1,7 km).

Purossa on useita pieniä hiekkapohjaisia koskialueita, joiden kivikoilla esiintyy myös vesisammalia. Sotunginojassa elää tavanomaista kalastoa ja keväisin puroon nousee Krapuojan kautta merestä särkikaloja kudulle. Puro kuuluu myös seudulla elävien saukkojen elinpiiriin.

.

Lähdeaineistoa

Vantaan kaupunki 2019, Purokäytävien mitoitusperiaatteet

Ojala 2019, Vantaan ekologiset yhteydet 2018

Vahtera & Männynsalo 2019, Vantaanjoen yhteistarkkailu – vedenlaatu ja piilevät 2018

Haikonen & Kervinen 2019, Vantaanjoen yhteistarkkailu – kalasto ja ravut

Kontula & Raunio (toim.), Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018, Suomen ympäristö 5/2018

Lindblom 2017, Vantaan linnustoselvitykset 2017

Vantaan kaupunki 2016, Vantaan purojen kunnostusohjelma 2016-2020

Luontotieto Keiron Oy 2016, Vantaan saukkoselvitys

Tuominen 2015, Vantaan kaupungin purojen luokittelu valuma-alueiden vettä läpäisemättömän pinnan perusteella

Faunatica Oy 2013, Krakanojan saukkoselvitys

Janatuinen 2011, Vantaan virtavesiselvitys

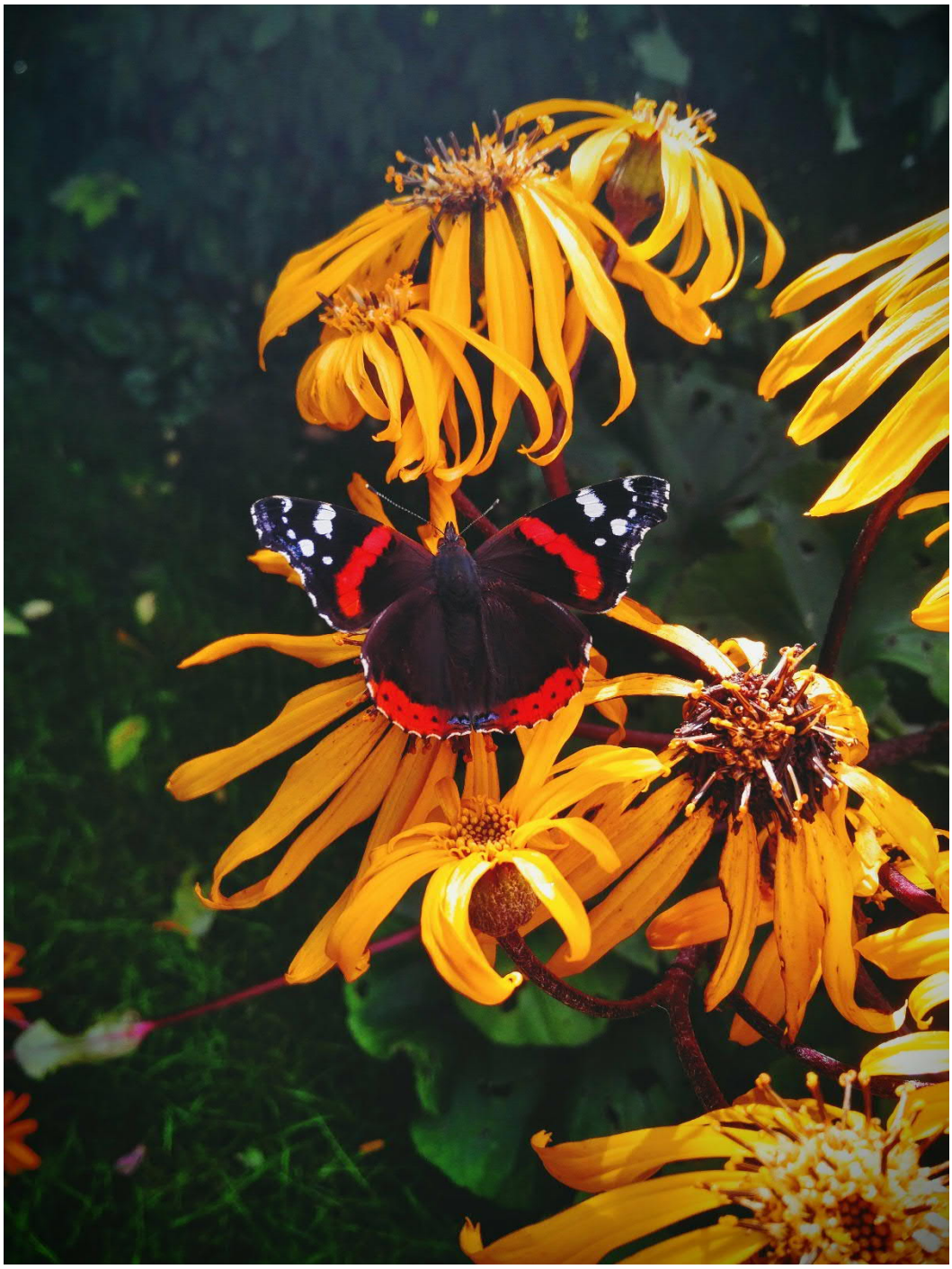
Närhi 2011, Vantaan Krapuojan ja Kormuniitynojan ekologinen tila pohjaeläimistön kuvastamana

Vantaan kaupunki 2009, Vantaan pienvesiselvitys

Tiensuu 2008, Vantaan Kylmäojan ekologinen tila pohjaeläimistön perusteella arvioituna

Ojala 2004, Rekolanojan kasvillisuus

Vantaan purotalkkareiden raportit vuosina 2016-2018

Vantaan viljelypalstaselvitys

Vantaan kaupunki, kaupunkisuunnittelu

6.9.2019

Vera Rantalainen

Sisällys

1. Johdanto

2. Viljelypalstojen hyödyt

    2.1 Viljelypalstojen sosiaaliset vaikutukset

    2.2 Pölyttäjät

3. Vantaan nykyiset viljelypalstat

4. Uudet viljelypalstat

5. Ohjeita palstojen suunnitteluun

6. Yhteenveto

Kiitokset

Lähteet

1. Johdanto

Puutarhanhoitoharrastus ja kiinnostus pienimuotoiseen hyötykasviviljelyyn on lisääntynyt viime vuosien aikana. Puutarhanhoito on tyypillisesti keski-iän ylittäneiden naisten harrastus, mutta kaupunkiviljely on alkanut kiinnostamaan myös ekologisesti valveutuneita nuoria ja lapsiperheitä (Leppänen 2009). Palstaviljely on edullinen ja helppo tapa harrastaa kaupunkiviljelyä ja palstaviljelyalueita kaivataankin lisää Vantaalle (Vantaan kaupungin siirtolapuutarhaselvitys 2011). Viljelypalstat mahdollistavat puhtaan ja ekologisen lähiruoan tuottamisen kaupunkialueilla. Sen lisäksi viljelypalstan hoito on mukava harrastus, hyvää hyötyliikuntaa sekä aktiivista sosiaalista toimintaa ja verkostoitumista.

Tässä selvityksessä tutustutaan Vantaan nykyisiin viljelypalstoihin, niiden erilaisiin hyötyihin, sekä mahdollisiin uusien viljelypalstojen sijainteihin ja palsta-alueiden suunnitteluohjeisiin. Uusien palstojen sijainneissa on pyritty ottamaan huomioon hyvä sijainti asutukseen ja kulkuyhteyksiin nähden, mahdollisuus viljelyyn luonnonolojen kuten veden, auringon ja maaperän suhteen sekä vaikutus maisemaan. Kaikista ehdotetuista sijainneista ei olisi välttämätöntä käyttää koko pinta-alaa viljelypalsta-tarkoitukseen, vaan vain osa siitä, sillä monet palstaviljelyyn soveltuviksi ehdotetuista alueista ovat pinta-alaltaan laajoja.

Selvityksen laatimisesta vastasi maisema-arkkitehtiopiskelija Vera Rantalainen ja työtä ohjasi johtava maisema-arkkitehti Laura Muukka Vantaan kaupungin kaupunkisuunnittelusta. Selvitystä varten on haastateltu seuraavia työntekijöitä Vantaan kaupungin kuntatekniikan keskuksesta: viheraluesuunnittelijat Satu Nätynki, Eija Välimäki ja Sari Paalijärvi sekä tilanhoitaja Tuomas Vaherlehto. Selvityksen tueksi haastateltiin myös palstaviljelijöitä kolmelta eri Vantaan palsta-alueelta: Hakunilasta, Havukoskelta ja Hämeenkylästä.

2. Viljelypalstojen hyödyt

Palstaviljelystä on useita hyötyjä. Palstojen hoito raittiissa ilmassa on tehokasta hyötyliikuntaa ja edistää palstaviljelijän fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia. Liikunnan lisäksi palstaviljely tarjoaa mahdollisuuden viettää aikaa ulkona luonnossa ja olla tekemisissä maaperän kanssa kaupunkialueilla, missä luonnonläheisyys ja mahdollisuus olla suoraan kosketuksissa maahan on rajallista.

Palstaviljely on tärkeää sosiaalista toimintaa ja ajanvietettä yhdessä perheen, ystävien tai palstanaapureiden kanssa. Palstaviljelyllä voidaan myös edesauttaa maahanmuuttajien sopeutumista uuteen kotimaahan. Omaa ruokakulttuuria on mahdollista pitää edullisesti yllä viljelemällä siihen kuuluvia vihanneksia palstalla. Leppäsen (2009) tutkimus osoittaa, että palstaviljely lisää sosiaalista kanssakäymistä ja siten helpottaa Suomeen sopeutumista. Myös selvityksen tueksi toteutetut palstaviljelijöiden haastattelut tukevat tätä näkökulmaa. Maahanmuuttajien lisäksi erityisesti eläkeläiset kokevat palstaviljelyn sosiaalisen puolen tärkeänä osana harrastusta ja monet ovat saaneet palstoilta uusia ystäviä (haastattelut).

Palstat tarjoavat virkistäytymismahdollisuuksia palstaviljelijöiden lisäksi myös muille. Palstaviljelyalueita kiertävät reitit ovat kaikille avoimia kevyenliikenteen virkistysreittejä. Hyvin hoidetuilla ja kasvillisuudeltaan monipuolisilla palstoilla on esteettistä arvoa ja ne tarjoavat miellyttävää virkistäytymisympäristöä ohikulkijoille. Palstat voivat olla myös sekavia ja vähemmän hoidettuja, jolloin ne saattavat tehdä maisemaan särön. Siksi palstoille on asetettu sääntöjä niiden siistiyteen ja ylläpitoon liittyen, joista on pidettävä kiinni. Pitkään olleilla palsta-alueilla on lisäksi arvoa alueen identiteetin luojana.

Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisäksi yksi palstaviljelyn hyödyistä on puhdas ja ekologinen lähiruoka. Palstaviljely on osa kestävää lähiruokajärjestelmää, joskin sillä on vain pieni

rooli lähiruoan tuotannossa (Ajanko 2017). Kuitenkin yksi palstaviljelyn hyödyistä on se, että viljelijät tietävät, miten ruoka on kasvatettu ja ettei viljelyssä ole käytetty haitallisia aineita (haastattelut). Palstaviljelyn arvona pidetään myös oppimista. Viljelypalstalla voi opettaa lapsille, mistä ruoka tulee ja viljelemällä oppii kasveista ja niiden kasvattamisesta. (Ajanko 2017; haastattelut)

2.1 Viljelypalstojen sosiaaliset vaikutukset

Selvitykseen liittyen toteutettiin palstaviljelijöiden haastatteluja kolmella eri Vantaan viljelypalsta-alueella. Haastatteluissa korostui erityisesti palstojen merkitys sosiaalisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Lähes kaikki haastatellut viljelijät kokivat sosiaalisen elämän palstoilla yhdeksi tärkeimmistä asioista ja hyödyistä palstaviljelyssä, fyysisen ja psyykkisen terveyden kohentamisen lisäksi.

Suurin osa palstaviljelijöistä on eläkeläisiä, joille palstan viljely on ennen kaikkea hyvää ajanvietettä ja mukava harrastus, joka ylläpitää terveyttä kokonaisvaltaisesti. Haastatellut viljelijät kuvailivat viljelypalstoja osuvasti esimerkiksi sanoin ”tämä on kirkko, kuntosali ja terapiapaikka” ja usein palstoista käytettiin sanaa ”henkireikä”.

”Mä sanoisin, että tää on tämmöstä tervettä hulluutta.”

Viljely on sosiaalista toimintaa ja monet viljelijät kertoivat saaneensa palstoilta useita uusia ystäviä ja tuttavia. Viljelypalstalla tavataan tuttuja ja jutellaan palstanaapureiden kanssa. Viljelijät vaihtelevat kasveja keskenään ja oppivat toinen toisiltaan uutta. Lähes kaikki palstalaiset kertovat kohdanneensa palstoilla ystävällisiä ja avuliaita ihmisiä, joilta saa apua aina tarpeen tullen. Yhteisön tuki on siis tärkeä osa viljelyä. Viljelyn koettiin olevan rankkaa ja vaativaa puuhaa, mutta palkitsevaa. Viljelypalsta-alueista oltiin kiitollisia ja monet viljelijät kertoivat olevansa iloisia siitä, että kaupungissa on mahdollisuuksia palstaviljelyyn. (haastattelut)

”Hirveen kivaa porukkaa, me ollaan vähän samanhenkistä porukkaa täällä.”

Palstaviljelyä harrastaa nykyään myös monet maahanmuuttajat ja palstoilla on ihmisiä useista eri kansallisuuksista. Eri maiden viljelytyylit ja vihannekset kiinnostavat palstaviljelijöitä, ja monet tutustuvat mielellään eri maiden kulttuureihin palstoilla. Monet maahanmuuttajat kokivat mukavaksi asiaksi sen, että palstoilla on sekä muita maahanmuuttajia ja oman etnisen taustan edustajia että suomalaisia. Jotkut maahanmuuttajat kertoivat harjoittavansa suomen kielen kielitaitoaan juttelemalla suomalaisten palstanaapureiden kanssa.

Monet palstaviljelijät ovat viljelleet samoja palstoja jo vuosien tai jopa vuosikymmenien ajan, ja sinä aikana tutustuneet muihin viljelijöihin. Palstoilla on kuitenkin myös runsaasti vaihtuvuutta, sillä osa viljelijöistä lopettaa viljelyn vuoden tai parin jälkeen.

Haasteita tai ikäviä asioita ei haastateltujen palstaviljelijöiden mukaan juurikaan liittynyt palstan viljelyyn tai viljelijöiden yhteisöihin. Selvästi viljelijöitä harmittaneena asiana nousi esiin varastelu, jota ilmeni jossain määrin jokaisella kolmella viljelypalsta-alueella. Palstoilta varastetaan sekä satoa että työvälineitä ja muuta kalustoa ja samalla saatetaan tehdä muuta ilkivaltaa, kuten rikkoa tavaroita ja sotkea. Kaikki eivät kuitenkaan olleet kohdanneet varastelua tai ilkivaltaa omalla palstallaan, ja jotkut kertoivat vandalismin keskittyvän aina samoihin palstoihin. Varkaiden lisäksi myös eläimet käyvät syömässä palstojen antimia ja se harmittaa monia viljelijöitä. Erityisesti Hämeenkylässä kauriit koettiin todelliseksi riesaksi.

Viljelijöiden yhteisö koettiin lähes pelkästään hyväksi. Vain muutamassa haastattelussa nousi esiin jännitteitä viljelijöiden välillä. Palstalaiset tutustuvat erityisesti oman palstansa lähinaapureihin ja juttelevat heidän kanssaan ja tervehtivät myös muita palstaviljelijöitä. Jotkut kokivat palstoilla muodostuneen toisistaan erillisiä pienempiä porukoita. Koko palsta-alueen yhteisiä yhteisöllisiä

tapahtumia ovat talkoot sekä sadonkorjuujuhlat, joissa aikaa vietetään suuremmalla porukalla palstaviljelijöiden kesken.

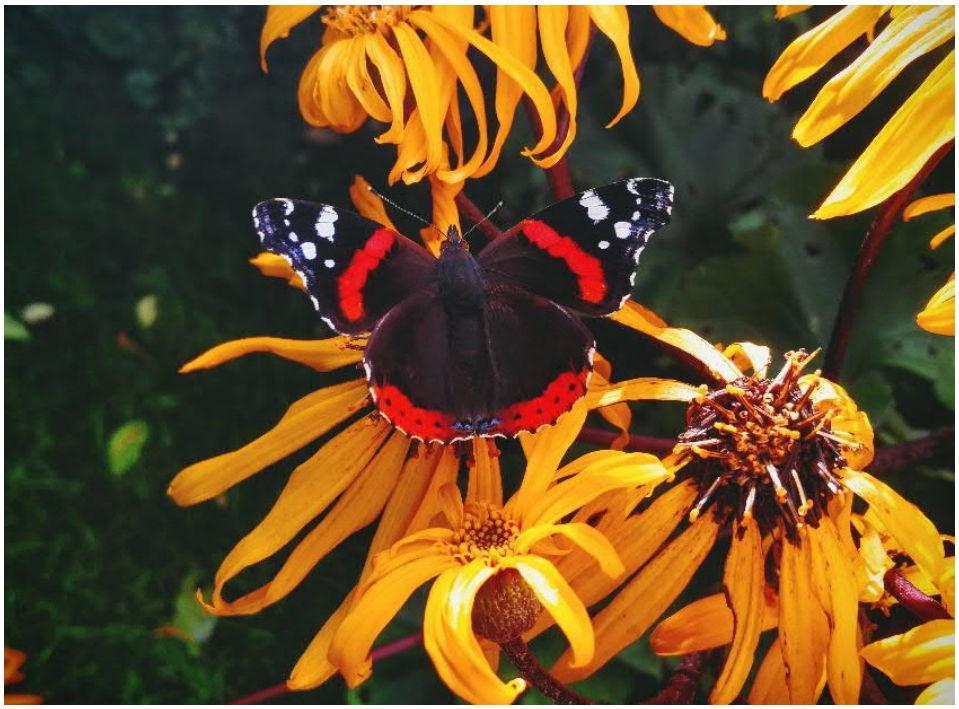
2.2 Pölyttäjät

Ihmisten hyvinvoinnin ja ruoan tuottamisen lisäksi palstaviljely tarjoaa elinympäristöjä useille pölyttäjille ja muille hyönteisille. Pölyttäjät tarjoavat tärkeän ekosysteemipalvelun pölyttämällä kasveja ja mahdollistamalla useiden kasvien lisääntymisen ja leviämisen. Pölyttäjät hyötyvät viljelypalstojen runsaasta kasvilajistosta. Palstojen mosaiikkimaisuus ja maiseman pienipiirteisyydet tarjoavat esimerkiksi päiväperhosille ja mesipistiäisille ravinnon lisäksi suojapaikkoja säältä ja saalistajilta sekä pesintä- ja talvehtimispaikkoja. (Rantalainen 2019)

Palstoilla viljeltävistä hyötykasveista monet ovat pölyttäjille mieluisia ravinnon lähteitä. Ruoaksi kasvatettavien kasvien lisäksi monet palstaviljelijät kasvattavat palstoilla kukkia (Siirtolapuutarhaselvitys 2011, 18; haastattelut), jotka houkuttelevat pölyttäjiä.

Useiden pölyttäjien luontaiset elinympäristöt ovat maaseudun avoimissa ympäristöissä, erityisesti vanhoilla perinnebiotoopeilla, kuten niityillä ja kedoilla. Niiden määrä on vähentynyt voimakkaasti ja siksi myös monet pölyttäjät ovat uhattuina. Kaupunkiympäristöissä palstaviljely on yksi tapa luoda hyvää elinympäristöä pölyttäjille ja kohentaa niiden elinolosuhteita. Palstaviljelyllä voidaan säilyttää maisema avoimena ja samalla tarjota hyönteisille monipuolista ravintoa ja suojaa. Palstaviljelyn etuja maaseudun tehokkaaseen maanviljelyyn nähden ovat muun muassa maiseman pienipiirteisyydet, vaihteleva kasvillisuus sekä viljelymenetelmien luonnonmukaisuus.

Onnistunut pölytys vaikuttaa positiivisesti useiden viljelykasvien sadon määrään ja laatuun. Pölyttäjät mahdollistavat erityisesti monien vihannesten, marjojen ja hedelmien runsaan ja tasalaatuisen sadon. Pölyttäjistä on siis palstaviljelijöille selvää hyötyä, ja siksi palstaviljelyllä on mahdollista lisätä tietoa pölyttäjien tärkeydestä ja suojelusta. Pölyttäjien ja muiden hyönteisten elinvoimaisuus hyödyttää myös niitä syöviä muita eläimiä, kuten lintuja ja sammakoita, ja ne taas suurempia petoeläimiä. Palstaviljelyllä voi olla siis suurempaakin merkitystä kaupunkiluonnon toiminnan ja luonnon monimuotoisuuden kannalta.

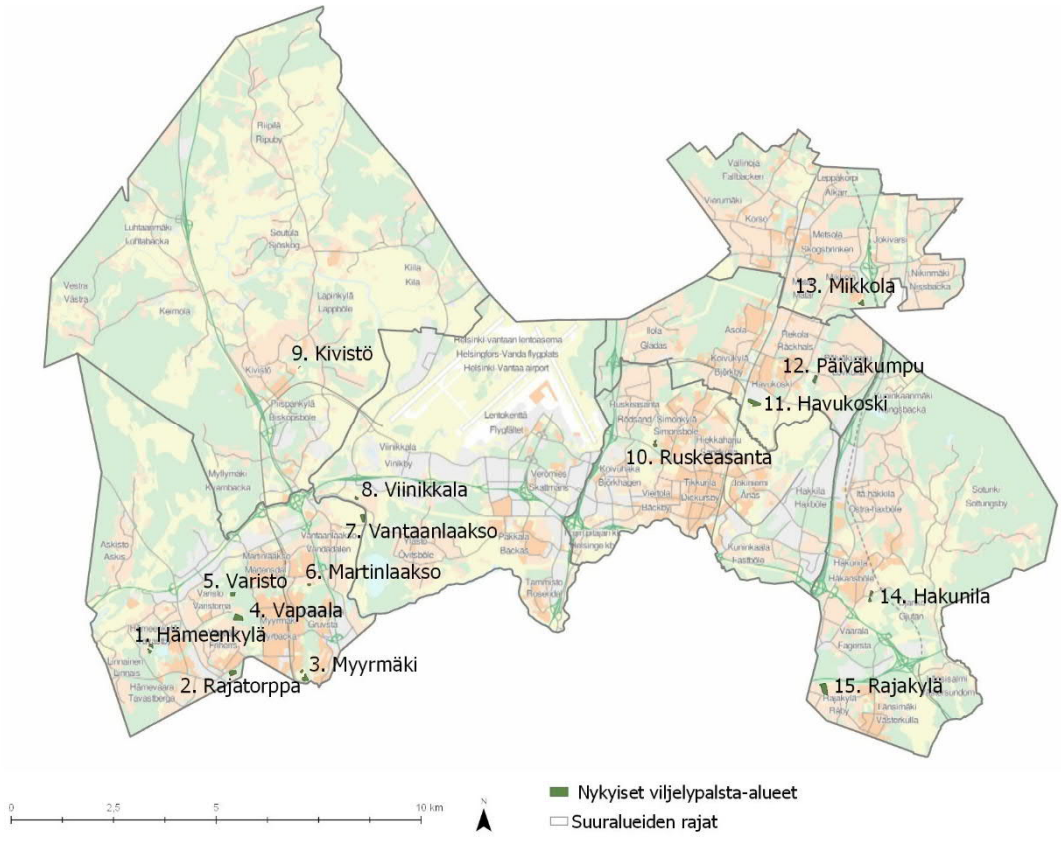

3. Vantaan nykyiset viljelypalstat

Tällä hetkellä Vantaalla on 15 palstaviljelyaluetta. Niistä jopa seitsemän sijaitsee Myyrmäen suuralueella, ja muilla Vantaan suuralueilla on 1-2 viljelypalsta-aluetta kullakin. Vuoden 2020 yleiskaavaluonnos mahdollistaa useiden nykyisten viljelypalsta-alueiden kohdalla rakentamisen. Yleiskaava on kuitenkin suurpiirteinen ja yksityiskohtaisempia suunnitelmia näiden viljelypalstojen kohdalta ei toistaiseksi ole, joten monien palsta-alueiden tulevaisuus on epäselvä. Viljelypalstoja voi olla myös muiden kuin viheralueiden aluevarausten sisällä, kuten esimerkiksi Kvartsijuonenpuiston palstat sijaitsevat Kivistössä asuinalueen keskellä, yleiskaavaluonnoksessa AC-merkityllä asuntovaltaisella keskusta-alueella. Luvussa neljä esiteltäviä mahdollisia sijainteja uusille palstoille on etsitty myös siitä näkökulmasta, että jotkin nykyiset palsta-alueet saattavat väistyä rakentamisen tieltä ja uusien palsta-alueiden tulisi silloin korvata niitä.

Vantaan viljelypalstoja hallinnoivat yhdistykset, jotka vuokraavat maata Vantaan kaupungilta. Viljelytoimintaa harjoittavia yhdistyksiä ovat esimerkiksi poliittiset puolueet ja kaupunginosayhdistykset. Viljelypalsta-alueet ovat kooltaan vaihtelevia, pienimmillään alle hehtaarin ja suurimmillaan yli kolme hehtaaria. Yksittäiset palstat ovat kooltaan yleensä noin aarin eli 100 m² ja maksavat noin 30-40 euroa/vuosi.

Nykyisten palsta-alueiden esittelyissä kerrotaan alueiden sijainti, nykyinen koko ja kulkuyhteydet sekä tulevaisuuden näkymät yleiskaavaluonnoksessa ja muuta mahdollista tietoa. Kulkuyhteyksistä on tutkittu nykyinen tilanne, mutta yhteydet voivat tulevaisuudessa muuttua joidenkin alueiden kohdalla, kun kaupungin liikenneverkosto kehittyy.

Myyrmäen suuralue

1. Hämeenkylä, Pähkinärinne-Seura ry
   Hämeenkylän viljelypalsta-alue sijaitsee Pähkinärinteessä Lammaslammen kupeessa. Vuoden 2020 yleiskaavaluonnoksessa palsta-alue jää osittain AP-merkityn pientaloalueen alle, mikä voi tarkoittaa, että palstat väistyvät tulevaisuudessa rakentamisen tieltä. Kooltaan palsta-alue on n. 1,4 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Pähkinärinne-Seura ry. Julkisen liikenteen yhteydet palsta-alueelle ovat kohtalaiset: lähin bussipysäkki on 650m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Louhelan asema) kestää matkustaa 30 minuuttia julkisilla.

Kuvia Hämeenkylän palsta-alueelta.

2. Rajatorppa, Vapaala. Rajatorppaseura ry
   Rajatorpan palsta-alue sijaitsee lähellä Vantaan ja Helsingin rajaa sekä Vihdintietä. Yleiskaavaluonnoksessa alue on A-merkittyä asuinaluetta, joten on mahdollista, että tulevaisuudessa palstat väistyvät rakentamisen tieltä. Kooltaan palsta-alue on n. 1,9 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Rajatorppaseura ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki aivan vieressä 50m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Myyrmäen asema) kestää matkustaa vain 8 minuuttia.

3. Myyrmäki, Etelä-Vantaan Sosialidemokraatit ry
   Myyrmäen kaupunginosan viljelypalstat sijaitsevat Vantaan ja Helsingin rajalla Husbackanniityllä. Palsta-alue jakautuu kahteen osaan, joista pienempi on yleiskaavaluonnoksessa AC-alueella eli asuntovaltaisella keskusta-alueella. Pienempi osa palsta-alueesta on kuitenkin varsin uusi viljelypalsta-alue ja siksi todennäköisesti säilyy sellaisenaan tulevaisuudessa. Uusi ja vanha palsta-alue eroavat paitsi kooltaan myös luonteeltaan ja maisemaltaan toisistaan: uudempi ja pienempi palsta-alue on selvästi järjestelmällisempi kuin suurempi ja vanhempi palsta-alue, joka on vapaamuotoisempi ja rönsyilevä. Suurempi palsta-alue on yleiskaavaluonnoksessa lähivirkistysalueella ja siksi myös todennäköisimmin säilyy. Kooltaan palsta-alueet ovat yhteensä n. 2,1 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Etelä-Vantaan Sosialidemokraatit ry.
   Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähimmälle bussipysäkki on 600m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Myyrmäen asema) kestää matkustaa n. 9 minuuttia kävellen.

Kuvia Myyrmäen palsta-alueelta.

4. Vapaala, Martinlaakson Sosialidemokraatit ry
Vapaalan toinen viljelypalsta-alue sijaitsee Vapaalanmetsän virkistysalueella. Yleiskaavaluonnoksessa alue säilyy lähivirkistysalueena, mutta Luhtitietä linjataan uudestaan niin, että se kulkee palsta-alueen pohjoisreunaa pitkin tai osittain sen päällä. Sillä on todennäköisesti vaikutuksia palstoihin, mutta ei välttämättä koko palsta-alueeseen. Kooltaan palsta-alue on n. 2,9 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Martinlaakson Sosialidemokraatit ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat melko hyvät: lähin bussipysäkki on 460m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Louhelan asema) kestää matkustaa n. 15 minuuttia.

5. Varisto, Martinlaakso Seura ry
Variston viljelypalstat sijaitsevat keskellä Rappavuorten laajaa metsäistä virkistysaluetta. Yleiskaavaluonnoksessa AP-merkitty pientalojen asuinalue ylettyy viljelypalstoille asti ja osittain palsta-alueen päälle, mikä tarkoittaa, että palstat saattavat väistyä rakentamisen tieltä. Kooltaan palsta-alue on n. 1 hehtaari ja palstoja hallinnoi Martinlaakso Seura ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat kohtalaiset: lähin bussipysäkki on 570m päässä ja lähimmälle juna-asemalle kestää matkustaa n. 15 minuuttia.

6. Martinlaakso, Etelä-Vantaan Kokoomus ry
Martinlaakson viljelypalsta-alue sijaitsee Jokiuomapuistossa asuinalueen reunalla. Yleiskaavaluonnoksessa alue on AP-aluetta, mikä tarkoittaa, että alueelle on mahdollista rakentaa lisää pientaloja, jolloin palstojen on väistyttävä. Kooltaan palsta-alue on n. 0,4 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Etelä-Vantaan Sosialidemokraatit ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki on 140m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Martinlaakson asema) kestää matkustaa n. 10 minuuttia.

7. Vantaanlaakso, Vantaan 4H-yhdistys
Vantaanlaakson viljelypalsta-alue jakautuu kahteen toisistaan erillään olevaan palsta-alueeseen. Suurempi niistä sijaitsee Vantaanlaakson puolella, Vantaanjoen ja Ylästöntien varrella laajalla peltoalueella. Pienempi osa on noin 400 metrin päässä Vantaanjoen toisella puolella Viinikkalassa. Vantaanlaakson palstat ovat uudessa yleiskaavaluonnoksessa lähivirkistys- ja maatalousalueilla eli ne todennäköisimmin säilyvät tulevaisuudessa. Palsta-alueella on paljon vapaita palstoja, joita voitaisiin ottaa käyttöön. Kooltaan alue on n. 1,5 hehtaaria ja aluetta hallinnoi Vantaan 4H-yhdistys. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat kohtalaiset: lähin bussipysäkki on 250m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Vantaankosken asema) kestää matkustaa 20-25 minuuttia

Aviapoliksen suuralue

8. Viinikkala, Vantaan 4H-yhdistys
   Viinikkalan viljelypalsta-alue on toinen osa Vantaanlaakson palstoille, mutta koska palsta-alueet ovat eri kaupunginosissa ja niitä erottaa 400 metriä ja Vantaanjoki, palsta-alueiden voidaan katsoa olevan toisistaan erillisiä. Viinikkalan palstat sijaitsevat Onkiojan varressa Vantaanjoen tuntumassa. Yleiskaavaluonnoksessa alue on MT-merkittyä maatalousvaltaista aluetta, joten palstat todennäköisimmin säilyvät. Kooltaan palsta-alue on n. 0,5 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Vantaan 4H-yhdistys, kuten Vantaanlaaksonkin palstoja. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat melko hyvät: lähin bussipysäkki on 400m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Vantaankosken asema) kestää matkustaa n. 16 minuuttia.

Kivistön suuralue

9. Kivistö, Keimolan Omakotiyhdistys ry
   Kivistön kaupunginosan viljelypalsta-alue sijaitsee Kvartsijuonen puistossa asuntomessualueella. Palsta-alue on esimerkki siitä, että palstoja voi sijaita myös yleiskaavan rakennettavien alueiden sisällä, sillä palstat ovat yleiskaavaluonnoksessa AC- ja A-alueilla. Palstat mitä todennäköisimmin säilyvät ennallaan, sillä palsta-alue on osa Kvartsijuonen suhteellisen uutta puistoa ja palstat ovat pienikokoisia, vain muutaman kymmenen neliömetrin kokoisia. Kooltaan palsta-alue on vain n. 8 aaria ja palstoja hallinnoi Keimolan Omakotiyhdistys ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki on 300m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Kivistön asema) kestää matkustaa n. 6 minuuttia.

Tikkurilan suuralue

10. Ruskeasanta, Simonkallion Palstaviljelijät
    Ruskeasannan viljelypalsta-alue sijaitsee Kylmäojan ja Läntisen Valkoisenlähteentien varrella Ruskeasannan puistossa. Yleiskaavaluonnoksessa alue on lähivirkistysalueella, joten se todennäköisimmin säilyy tulevaisuudessa. Kooltaan palsta-alue on n. 0,9 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Simonkallion palstaviljelijät. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki on 500 m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Tikkurilan asema) kestää matkustaa n. 13 minuuttia.

Koivukylän suuralue

11. Havukoski, Koivukylän Sosiaalidemokraatit ry
    Havukosken viljelypalsta-alue sijaitsee Kytöpuistossa nykyisen työpaikka-alueen reunalla. Yleiskaavaluonnoksessa alue on A-merkittyä asuinaluetta, mikä voi tarkoittaa, että palstat väistyvät rakentamisen tieltä. Toistaiseksi palstojen vuokrasopimus on vuoteen 2020 asti. Kooltaan palsta-alue on laaja, n. 3,1 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Koivukylän Sosialidemokraatit ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki on 350m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Koivukylän asema) kestää matkustaa n. 10 minuuttia.

Kuvia Havukosken palsta-alueelta.

12. Päiväkumpu, Havukosken Palstaviljelijät ry
    Päiväkummun viljelypalsta-alue sijaitsee Keravanjoen varrella, Päiväkummun ja Havukosken rajalla. Yleiskaavaluonnoksessa alue on lähivirkistysaluetta, joten palstat todennäköisimmin säilyvät tulevaisuudessa. Kooltaan palsta-alue on n. 1,3 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Havukosken palstaviljelijät ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki on 200 m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Koivukylän asema) kestää matkustaa n. 11 minuuttia.

Korson suuralue

13. Mikkola, Korson Sosiaalidemokraattinen Työväenyhdistys ry
    Mikkolan viljelypalsta-alue sijaitsee Maarukanmetsässä Vantaan rajan tuntumassa. Yleiskaavaluonnoksessa alue on lähivirkistysaluetta, joten palstat todennäköisimmin säilyvät tulevaisuudessa. Kooltaan palsta-alue on n. 1,2 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Korson Sosiaalidemokraattinen Työväenyhdistys ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat hyvät: lähin bussipysäkki on 400m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Korson asema) kestää matkustaa n. 15 minuuttia.

Hakunilan suuralue

14. Hakunila, Kartanon Viljelijät ry
    Hakunilan viljelypalstat sijaitsevat Håkansbölen kartanoalueen vieressä, Kormuniitynojan varrella Hakunilan ja Ojangon rajalla. Puolet alueesta on Ojangon puolella. Yleiskaavaluonnoksessa alue on lähivirkistysaluetta, joten palstat todennäköisimmin säilyvät. Kooltaan palsta-alue on n. 1,4 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Kartanon viljelijät ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat kohtalaiset: lähin bussipysäkki on 300m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Tikkurilan asema) kestää matkustaa n. 24 minuuttia.

Kuvia Hakunilan palsta-alueesta.

15. Rajakylä, Länsimäki-Rajakylän Sosiaalidemokraatit ry
    Rajakylän viljelypalsta-alue sijaitsee Rimapuistossa Rajakylän asuinalueen keskellä, lähellä Porvoonväylää. Yleiskaavaluonnoksessa alue on AP-merkittyä pientaloaluetta, mikä tarkoittaa, että alueelle voidaan rakentaa lisää pientaloja, jolloin palstat väistyvät rakentamisen tieltä. Kooltaan palsta-alue on laaja, n. 3,5 hehtaaria ja palstoja hallinnoi Länsimäki-Rajakylän Sosiaalidemokraatit ry. Julkisen liikenteen yhteydet alueelle ovat melko hyvät: lähin bussipysäkki vain 50 m päässä ja lähimmälle juna-asemalle (Tikkurilan asema) kestää matkustaa 27 minuuttia, mutta lähimmälle metroasemalle (Mellunmäen asema) kestää 10 minuuttia.

4. Uudet viljelypalstat

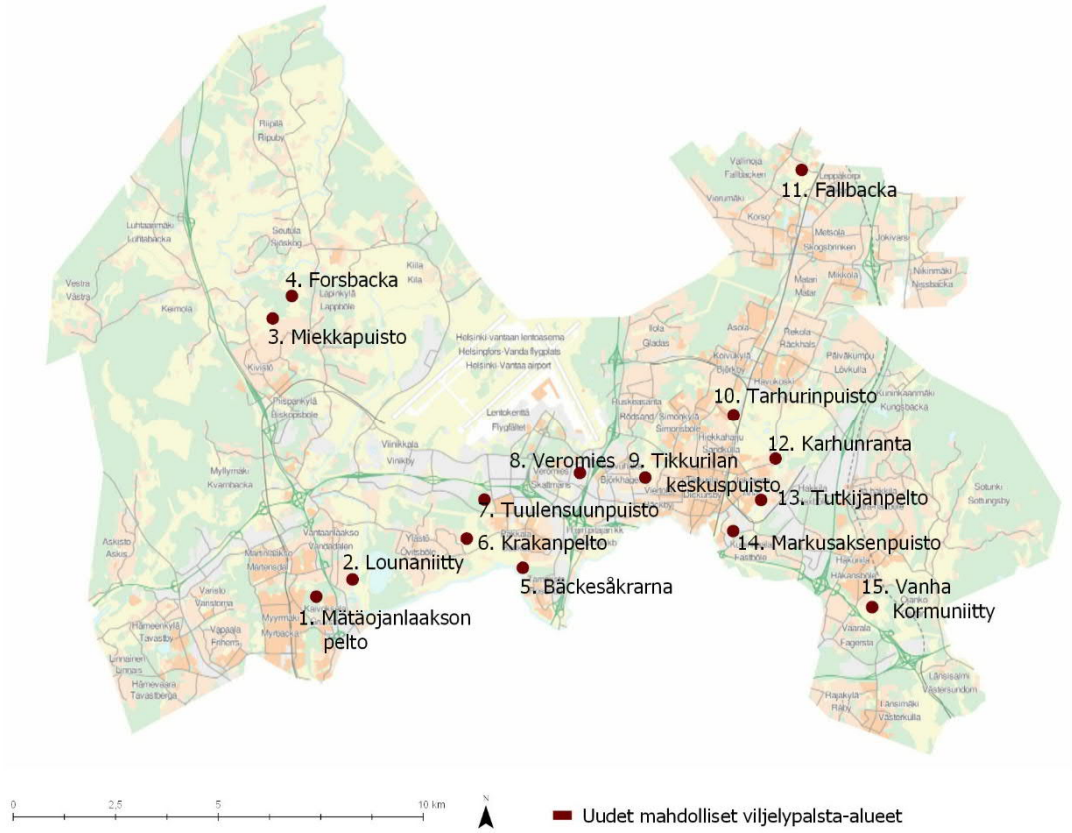
Ehdotukset uusista viljelypalsta-alueista sijoittuvat kaupungin omistamille alueille, jotka ovat joko käytössä olevia peltoja tai jo käytöstä jääneitä pensoittuvia peltoalueita, joita on mahdollista kunnostaa suhteellisen pienellä vaivalla palstaviljelyalueiksi. Koska kaikkien uusien sijaintien maaperä on savea, ne soveltuvat lähtökohtaisesti palstaviljelyyn ja ne ovatkin olleet viljelykäytössä. Osa ehdotetuista alueista on nykyisin vuokrattuina yksityisille tahoille, mikä täytyy ottaa huomioon palsta-alueita suunniteltaessa.

Selvityksessä on keskitytty etsimään paikkoja nimenomaan kasvimaatyyppisille maanvaraisille palsta-alueille. Kaupunkiviljelyyn on kuitenkin muitakin vaihtoehtoja, kuten säkkiviljely ja viljelylaatikot. Ne mahdollistavat pienimuotoisen viljelyn harrastamisen hyvin pienellä pinta-alalla, ilman vaatimuksia maaperän suhteen, sillä niitä voi perustaa vaikkapa asvaltille.

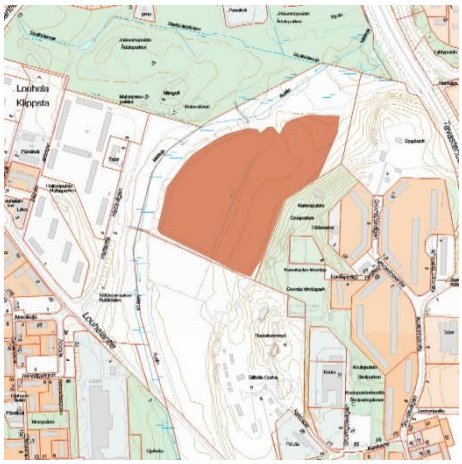
Uusien palstojen sijainteja valittaessa on kiinnitetty huomioita maanomistajuuden ja nykyisen maankäytön lisäksi asutuksen läheisyyteen ja määrään, hyviin kulkuyhteyksiin, alueiden valoisuuteen ja veden saatavuuteen sekä maisemakuvallisiin vaikutuksiin. Paikat on pyritty valitsemaan niin, että viljelyyn on hyvät edellytykset valon ja veden puolesta, ja että palsta-alueet eivät olisi vahingoksi maisemalle. Lisäksi uusien palstojen sijainnissa on otettu huomioon mahdollisesti poistuvien nykyisten viljelypalstojen sijainti ja niiden korvaaminen. Osa ehdotetuista alueista on melko laajoja, jolloin viljelypalstan sijainti koskisi vain osaa alueesta. Uusien viljelypalstojen lopulliset sijainnit tarkentuvat siis jatkosuunnittelussa, mikäli palsta-alueita lähdetään toteuttamaan.

Vesi on viljelylle tärkeä elementti, joten uusia palsta-alueita on ensisijaisesti etsitty riittävän suurien vesistöjen läheisyydestä, joista palstojen vesi pystyttäisiin ottamaan. Palstaviljely on kuitenkin mahdollista toteuttaa myös johtoveden avulla, kuten esimerkiksi Hakunilan ja Havukosken nykyisillä viljelypalstoilla tehdään. Tällöin palstoja hallinnoiva yhdistys huolehtii johtoveden järjestämisestä ja maksamisesta.

Aiemmin tehdyssä Vantaan kaupungin siirtolapuutarhaselvityksessä on tutkittu sijainteja mahdollisille uusille siirtolapuutarhoille. Uusia siirtolapuutarhoja ei kuitenkaan päädytty toteuttamaan selvityksessä tarkastelluille sijainneille, mutta tietoa sijainneista on hyödynnetty uusien viljelypalstojen sijaintien etsinnässä. Siirtolapuutarhaselvityksen kymmenestä tutkitusta sijainnista kolme osoittautui soveltuvaksi alueeksi viljelypalstoille. Muissa ongelmina oli muun muassa yksityinen maanomistaja, etäinen sijainti asutuksesta ja julkisesta liikenteestä tai haastava maisema.

1. Mätäojanlaakson pelto

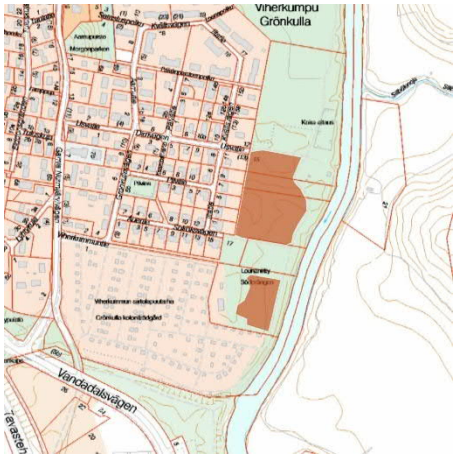
Kaivokselan suhteellisen suuri ja selkeä yhtenäinen peltoalue voisi soveltua viljelypalstakäyttöön. Osalta aluetta on poistettu yleiskaavan 2007 asuinaluevaraus, joten alueella olisi mahdollista toteuttaa isokokoinen palsta-alue, joka palvelisi ainakin viereisten kerrostaloalueiden sekä kasvavan ja tiivistyvän Myyrmäen asukkaita.

Palstojen vesi täytyisi todennäköisesti järjestää johtovetenä alueen eteläreunan vesijohdosta, sillä Mätäojan vesi ei riittäisi palstojen tarpeisiin. Lisäksi Mätäojan vedenlaatu voi olla kyseenalainen palstojen kasteluvedeksi. Kulkureitti ja pysäköinti tulisi järjestää Kaivokselan liikuntapuiston yhteyteen. Mätäojan länsipuolelta ei ole suoraa kulkua pellolle autolla, vaan autoilijoiden täytyy kiertää alueelle Louhelantien ja Vaskivuorentien kautta. Kevyenliikenteen reitti Mätäojan yli kuitenkin on olemassa.

Kyseistä peltoaluetta kiertävät talvisin hiihtoladut, jotka on otettava huomioon tarkemmassa suunnittelussa.

Alue on vuokrattu yksityiselle taholle.

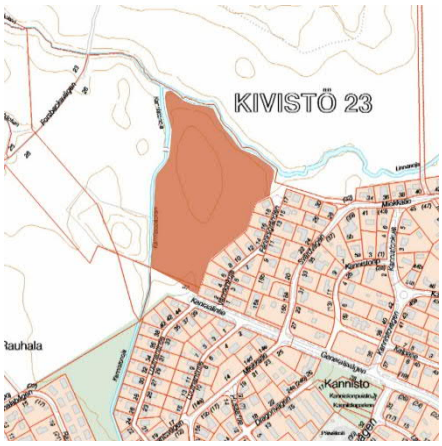
2. Lounaniitty

Lounaniitty Viherkummun siirtolapuutarhan vieressä on mahdollinen sijainti uusille viljelypalstoille. Vesi palstoille voidaan ottaa vieressä virtaavasta Vantaanjoesta ja pysäköinti järjestyisi pienellä vaivalla esimerkiksi Usvatien päähän, mahdollisesti jopa olemassa olevaa hiekkakenttää hyödyntäen tai viereisen siirtolapuutarhan pienten parkkialueiden yhteyteen. Pysäköinti Usvatien päässä palvelisi myös alueen koira-aitauksen käyttäjiä. Palstat palvelisivat viereisten asuinalueiden asukkaita ja mahdollisesti myös kauempaa saapuvia viljelijöitä, sillä alueelle on hyvät yhteydet julkisella liikenteellä ja autolla. Vantaan siirtolapuutarhaselvityksessä oli tutkittu Lounaniityn aluetta uudelle siirtolapuutarhalle, mutta hieman pohjoisemmasta. Selvityksessä alueen haasteeksi todettiin vaativa maisema. Lisäksi pohjoisempaan sijaintiin ei olisi suoraa katuyhteyttä, vaan tietä jouduttaisiin rakentamaan n. 200 metriä. Tässä ehdotettuun Lounaniityn eteläisempään sijaintiin sen sijaan on jo olemassa valmis katuyhteys ja pysäköintikin voisi onnistua helposti. Kyseinen alue on kokonaisuudessaan valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä, mikä saattaa asettaa joitain haasteita uudelle viljelypalstalle. Aluetta suurempi maisemallinen arvo on laajoilla ja yhtenäisillä peltoalueilla, jotka Lounaniityn kohdalla alkavat hieman ehdotettua sijaintia pohjoisempana. Palstaviljelyalueen sijainti asuinrakennusten vieressä voi olla ongelma. Palstojen sijaintia tulisi tarkentaa ja suunnitella huolellisesti jatkosuunnittelussa, jotta palsta-alue ei häiritse viereisten asuntojen asukkaita.

Kyseisellä sijainnilla pelto on jo osittain pensoittuvaa, pois käytöstä jäänyttä viljelymaata ja siksi voisi hyvin sopia palsta-aluetarkoitukseen. Muuttamalla pensoittuvaa peltoa viljelypalstoiksi maisema voidaan pitää avoimena jatkossakin ja palstoja ohjeistamalla ja maisemoimalla esim. pensasaidoilla palsta-alue pysyy siistinä ja kulttuurimaisemaan sopivana.

3. Miekkapuisto, Kivistö

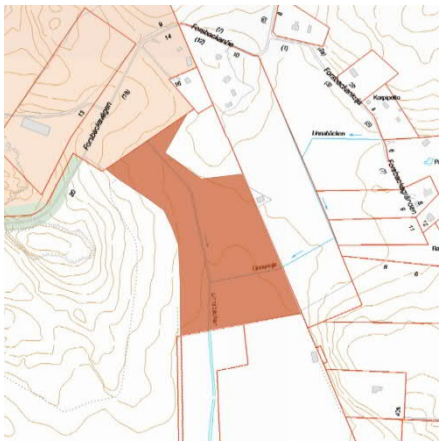

Kivistössä Kenraalintien päässä sijaitseva peltoalue on yksi potentiaalinen paikka viljelypalstoille. Palstat palvelisivat Kivistön keskusta-alueen asukkaita sekä mahdollisesti viereisten omakoti- ja pientalojen asukkaita ja kauempaa tulevia viljelijöitä.

Kenraalintien päähän saattaa tulla uusi matonpesupaikka, joka olisi kätevää palstojen kannalta. Palstojen vesi voitaisiin ottaa joko matonpesupaikan vesijohdoista tai Kannistonojasta tai Linnanojasta. Vedestä siis ei olisi pulaa. Alueelle kulku onnistuu vaivattomasti Kenraalintien tai Vänrikinkujan kautta ja pysäköinti voitaisiin järjestää jommankumman tai molempien näiden teiden päihin.

Alue on vuokrattu yksityiselle taholle.

4. Forsbacka

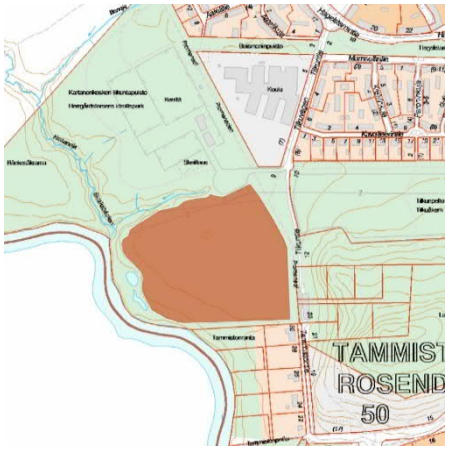

Forsbackan pensoittuvalle viljelymaalle on mahdollista kunnostaa paikka viljelypalsta-alueelle, mutta vasta sitten, kun alueen viereen on rakennettu asuinalue. Tällä hetkellä ehdotettu alue on melko kaukana asutuksesta ja vaikeasti saavutettavissa, joten alue ei ole ensisijaisia uusia viljelypalstakohteita. Vuoden 2020 yleiskaavaluonnoksessa alueen viereen on merkitty laaja pientalovaltainen asuntoalue sekä palvelujen ja hallinnon alue, joita palstat voisivat tulevaisuudessa palvella.

Veden palstat saisivat Linnanojasta. Jos viljelypalsta-alue halutaan tulevaisuudessa toteuttaa kyseiselle paikalle, se kannattaa ottaa huomioon myös viereisten asuinalueiden suunnittelussa, jotta palstoille kulku ja pysäköinti järjestyvät helposti. Tällä hetkellä alueelle ei ole suoraa kulkuyhteyttä ja lähin tie on alueen pohjoispuolella Forsbackantie.

Alue on vuokrattu yksityiselle taholle.

5. Bäckesåkrarna, Kartanonkosken liikuntapuisto

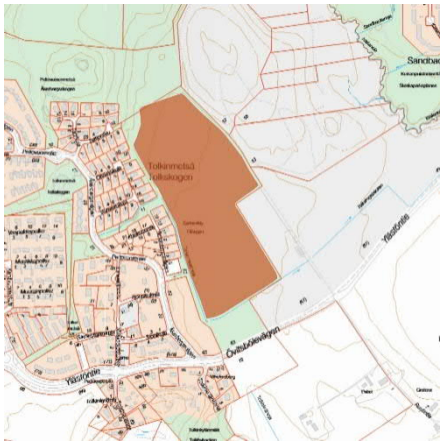

Tammiston seudulla ei ole toistaiseksi yhtäkään viljelypalstaa, joten alue olisi sen takia hyvä kohde uudelle viljelypalsta-alueelle. Peltoalue Vantaanjoen varressa Kartanonkosken liikuntapuiston vieressä voisi soveltua palstaviljelyyn, sillä se on lähellä asutusta, hyviä julkisen liikenteen yhteyksiä ja vettä. Palstat palvelisivat Tammiston ja Kartanonkosken asukkaita ja mahdollisesti myös kauempaa saapuvia viljelijöitä. Vesi palstoille saataisiin Vantaanjoesta. Kulkuyhteys olisi pohjoispuolelta Tilkuntieltä ja paikoitus esimerkiksi liikuntapuiston parkkipaikan yhteydessä. Kulku yksityisautolla eteläpuolelta Tammiston suunnalta on hieman hankalampi, sillä peltomaiden halki menevä Tilkuntie on vain julkisen liikenteen käyttöön tarkoitettu katu. Tammistosta autolla saapuvien täytyisi kiertää Tammiston kauppatien kautta alueen pohjoispuolelle, ellei Tilkuntiellä anneta lupaa palstojen huoltoajolle.

Kyseisen alue kuuluu Backaksen valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön ja on osa Vantaanjokilaakson valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta, mikä on otettava huomioon viljelypalsta-alueen suunnittelussa. Viljelypalsta-alue on suunniteltava huolellisesti ja mieluusti rajattava esimerkiksi pensasaidoin, jotta se ei aiheuttaisi häiriötä maisemaan. Palstoilla on myös noudatettava tarkasti kasvillisuutta ja rakennelmia koskevia sääntöjä. Lisäksi suunnittelussa on otettava huomioon alueen yli menevät voimalinjat, jotka voivat asettaa joitain ehtoja palstojen suunnittelulle. Fingridin mukaan viljelypalstat sopivat kuitenkin voimajohtoalueelle hyvin.

Alue on vuokrattu yksityiselle taholle.

6. Krakanpelto

Krakanpelto Tolkinmetsän pientaloalueen reunassa on yksi potentiaalinen paikka, jonne voisi sijoittaa suurehkon viljelypalsta-alueen. Se palvelisi pientaloalueen lisäksi Aviapoliksen keskusta-alueen asukkaita sekä kauempaa tulevia viljelijöitä. Palstojen vesi voitaisiin saada Tolkinmetsänojasta, mutta oja saattaa olla liian pieni palstojen tarpeeseen. Siinä tapauksessa palsta-alueen vuokraavan yhdistyksen täytyy järjestää vesi läheisistä vesijohdoista.

Alue sopisi viljelypalstatarkoitukseen, sillä alueelle kulku ja parkki on mahdollista järjestää helposti. Tolkinmetsän palstoille kulku tapahtuisi Peltovuorentien kautta tai vaihtoehtoisesti Ylästöntieltä lähtevän pienen nimettömän tien kautta. Pysäköinti voitaisiin järjestää esimerkiksi Kuukusentien kierrätyspisteen ja parkkipaikan yhteyteen.

Aluetta käsiteltiin Vantaan siirtolapuutarhaselvityksessä, jossa todettiin alueen olevan jossain määrin haasteellinen siirtolapuutarhalle, mutta mahdollinen viljelypalsta-alueelle. Haasteiksi nähtiin esimerkiksi vaativa maisema ja tieyhteyden rakentaminen. Viljelypalstoille ei kuitenkaan tarvita suurta tieyhteyttä, joten tietä täytyisi rakentaa joko hyvin vähän tai ei ollenkaan. Maiseman haasteellisuuteen voidaan löytää ratkaisuja esimerkiksi suunnittelemalla palsta-alue huolella ja huolehtimalla sen siisteydestä ja sääntöjen noudattamisesta palstoilla.

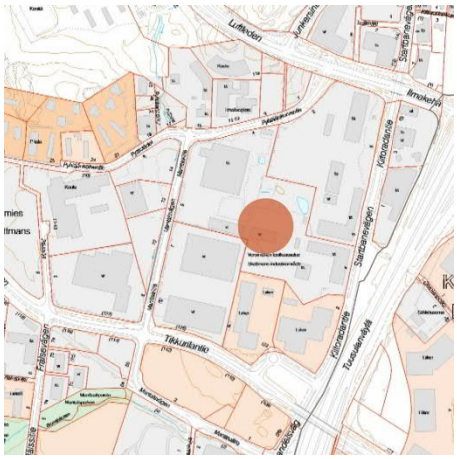
Alue on vuokrattu yksityiselle taholle.

7. Tuulensuunpuisto

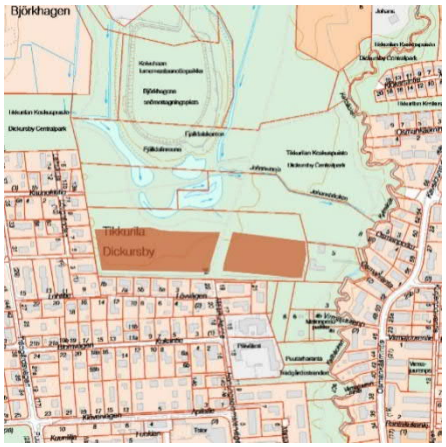
Tuulensuuntien päähän on asemakaavoitettu pieni 20 palstan viljelypalsta-alue, joka ei ole vielä toistaiseksi toteutunut. Palstat palvelevat tulevaisuudessa lähinnä viereisen asuinalueen asukkaita ja siksi alue ei vaadi kummempaa kulkureittiä tai pysäköintipaikkaa. Lähin pysäköintimahdollisuus on viereisen rakennuksen yksityinen parkkipaikka tai kadunvarsipysäköinti. Vesi palstoille saadaan Krakanojasta.

8. Veromies

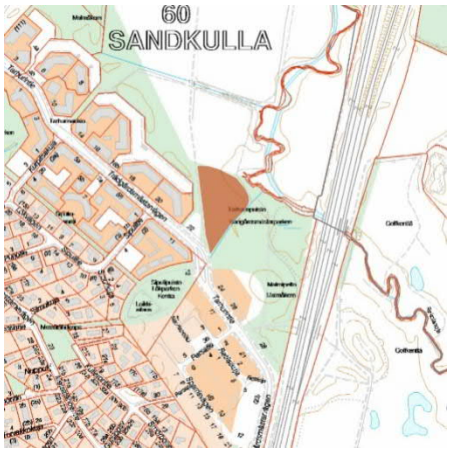
Veromiehen asemakaava-alueelle on suunniteltu kaupunkirakenteen sisään viheralueiden verkostoa, johon kuuluu myös kaupunkiviljelyä joko viljelylaatikkoina tai palstoina, tai molempina (Veromiehen verkot). Mahdolliset uudet viljelypalstat olisivat kooltaan pieniä ja todennäköisesti käyttäisivät vesijohtovettä. Viljelypalsta-alue on merkitty karttaan viitteellisellä ympyrällä, koska suunnitelma saattaa vielä muuttua.

9. Tikkurilan keskuspuisto

Tikkurilan keskuspuistoon on asemakaavoitettu laajat viljelypalsta-alueet, jotka ei ole vielä toteutuneet. Palstat palvelisivat Tikkurilalaisia ja myös kauempaa saapuvia. Palstojen vesi voidaan mahdollisesti ottaa Kylmäojasta, jos palstat eivät ole liian kaukana ojasta. Jos vettä ei ole mahdollista ottaa Kylmäojasta, on se otettava vesijohtovetenä läheisistä vesijohdoista. Kulku palstoille tapahtuisi todennäköisesti helpoimmin Mesikukantieltä ja tien päätyyn täytyy mahdollisesti rakentaa pieni parkkipaikka viljelijöille.

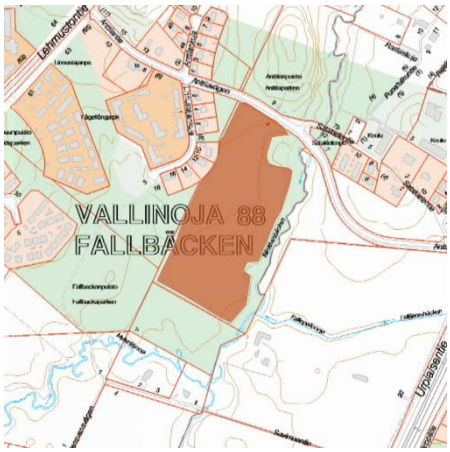
10. Tarhurinpuisto

Tarhurinpuisto Rekolanojan varrella on potentiaalinen paikka uudelle palstaviljelyalueelle, sillä se palvelisi Hiekkaharjun ja Simonkylän sekä Havukosken ja Koivukylän asukkaita ja voisi osittain korvata mahdollisesti poistuvaa Havukosken viljelypalstaa. Palsta-alue olisi kooltaan melko pieni, eikä välttämättä pystyisi korvaamaan kaikkia Havukosken palstoja. Tarhurinpuiston palsta-alue sijaitsisi noin kilometrin kävely- tai pyöräilymatkan päässä Havukosken palsta-alueesta. Kulku palstoille tapahtuisi Tarhurintieltä ja Tarhurintien varteen on asemakaavoitettu julkinen parkkipaikka, joka voisi palvella palstaviljelijöitä.

Vesi palstoille saataisiin Rekolanojasta. Palstoille tuleva vesijohto täytyisi vetää luo-alueen läpi Rekolanojaan, mutta se voitaisiin tehdä luo-alueen kapeimmasta kohdasta, jolloin luontoa häirittäisiin mahdollisimman vähän.

11. Fallbackanpuisto

Fallbackan puistoon voisi sopia viljelypalsta-alue, joka palvelisi Korsolaisia. Yleiskaavaluonnoksessa puiston molemmin puolin on merkitty asuinaluetta, joko AP-merkittynä pientalovaltaisena alueena tai A-merkittynä asuntoalueena, mikä tarkoittaa, että alue tulee tiivistymään ja kysyntä palstaviljelylle lisääntyy. Vesi palstoille saataisiin Rekolanojasta. Kulku palstoille täytyisi järjestää Anttilantien tai Linnustajankujan kautta, ellei kaupunkirakenteen tiivistyessä synny muita parempia reittejä alueelle. Linnustajankujan päädyssä on kääntöpaikka, jonka yhteyteen voisi tulla parkkipaikka palstalaisille.

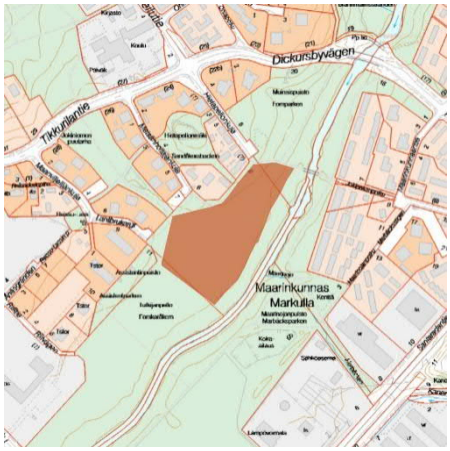
Alue on vuokrattuna yksityiselle taholle.

12. Karhunranta

Karhunrantaan olisi mahdollista perustaa pienehkö palstaviljelyalue, joka palvelisi viereisiä asuinalueita ja mahdollisesti myös Keravanjoen itäpuolelle tulevia uusia asuinalueita. Vesi järjestyisi Keravanjoesta tai vaihtoehtoisesti samasta vesijohdosta viereisen matonpesupaikan kanssa, jos palstaviljelyä hallinnoiva yhdistys haluaa ottaa asian hoitaakseen. Matonpesupaikalla on pieni parkkipaikka, joka voisi osittain palvella myös palstalaisia. Kulku palstoille tapahtuisi helpoiten matonpesupaikan kautta, jolloin Hanabölen rantatieltä ei tarvitsisi rakentaa uutta palstoille kääntyvää tietä.

13. Tutkijanpelto

Tutkijan pellon pohjoispäädyssä Muinaispuiston vieressä on mahdollinen paikka uusille viljelypalstolle. Palstat palvelisivat viereisiä asuinalueita ja Tikkurilan tiivistyvän keskusta-alueen asukkaita sekä Keravanjoen itäpuolelle tulevaa uutta asuinaluetta. Kulkuyhteydet alueelle ovat hyvät ja paranevat entisestään, kun suunnitteilla oleva Vantaan Ratikka valmistuu. Autolla palstoille kulku tapahtuisi Hietapellonkujan tai Metsänhoitajankujan kautta. Hietapellonkujan päässä on parkkipaikka, joka voisi palvella palstoja ja Metsänhoitajankujan päähän on asemakaavoitettu myös pienehkö julkinen parkkialue, joka ei ole vielä toteutunut. Vesi palstoille saataisiin Keravanjoesta.

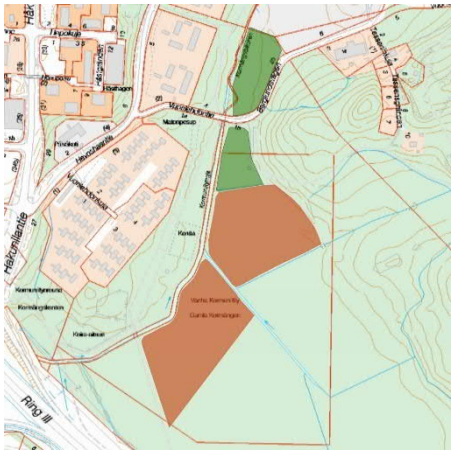
Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Jokiniemen koelaitoksen kulttuuriympäristöön ja maakunnallisesti arvokkaaseen Tikkurilan kulttuurimaisemaan, mikä on otettava huomioon palsta-alueen suunnittelussa. Voi olla, että kulttuurimaiseman säilymisen kannalta alue soveltuu paremmin osaksi yhtenäistä viljeltyä Keravanjoen jokivarren peltokaistaletta.

14. Markusaksenpuisto

Markusaksenpuisto on sijainniltaan hyvä paikka palstaviljelylle, sillä se palvelisi Kuninkaalan aluetta ja sen asukkaita sekä Tikkurilan keskusta-alueen asukkaita. Ehtona kyseisen alueen palsta-alueeksi muuttamiseksi on, että palstoja hoitava yhdistys järjestäisi vesijohtoveden palstoille ja huolehtisi sen maksamisesta, sillä alueen lähellä ei ole sopivaa vesistöä, josta veden voisi ottaa. Kulku palstoille tapahtuisi esim. Pelottomanpolulta suuren pysäköintialueen kautta. Kyseinen parkkipaikka voisi mahdollisesti palvella myös palstalaisia.

15. Vanha Kormuniitty

Vanhalla Kormuniityllä sijaitsee jo yksi nykyisistä viljelypalsta-alueista, Hakunilan viljelypalstat. Siksi kyseinen sijainti ei ole ensisijainen vaihtoehto uusille palstoille, mutta mahdollinen sellainen. Alue on myös yksi Vantaan siirtolapuutarhaselvityksessä tarkastelluista sijainneista. Selvityksessä alueen haasteiksi siirtolapuutarhan suhteen nähtiin vaativa maisema, linnusto ja tieyhteyden rakentaminen, mutta todettiin alueen olevan mahdollinen viljelypalstoille. Linnustosta kuitenkin todettiin, että alueella tehdyt havainnot ruisrääkästä eivät estäneet alueen pitämistä mukana siirtolapuutarhatarkastelussa. Todennäköisesti siis linnusto ei olisi ongelma viljelypalstoille, mutta tarkemmassa suunnittelussa linnuston tilanne tulisi silti selvittää.

Kulku alueelle järjestyisi todennäköisesti Vuorilehdontien kautta, niin kuin nykyisille Hakunilan viljelypalstoillekin, ja pysäköinti voitaisiin yhdistää nykyisten palstojen pysäköintiin tai viereisen matonpesupaikan yhteyteen. Vesi voidaan ottaa Kormuniitynojasta.

Alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen Sotungin kylämaisemaan ja Håkansbölen kartanon kulttuuriympäristöön. Maiseman haastavuuteen voidaan löytää keinoja palsta-alueen suunnittelulla sekä palstojen rakennelmia ja kasvillisuutta koskevilla säännöillä.

Alue on vuokrattu yksityiselle taholle.

5. Ohjeita palstojen suunnitteluun

Vantaan kaupunki on asettanut sääntöjä viljelypastoille koskien palstojen viljelyä, ylläpitoa ja siisteyttä. Vantaan kaupungin määräysten mukaan palstoilla ei saa viljellä haitallisia vieraslajeja, puita tai puuvartisia pensaita eikä yli 1,5 metrin korkuisiksi kasvavia marjapensaita. Palstoille ei saa rakentaa kiinteitä rakennelmia, kuten kasvihuoneita tai terasseja, ja kaikkien rakenteiden ja rakennelmien tulee olla enintään 100cm korkeita. Vuokrattuja palstoja tulee viljellä ja niiden siisteydestä täytyy huolehtia. Palsta-aluetta vuokraava yhdistys valvoo sääntöjen noudattamista ja vastaa palsta-alueen ylläpidosta. (Vantaan palstaviljelyalueiden yleiset järjestyssäännöt) Yhdistys voi lisäksi antaa omia lisäohjeistuksia koskien esimerkiksi viljelyn aloituspäivää tai palstojen väliin jääviä kulkureittejä.

Viljelypalstat voivat olla erittäin viehättäviä maisemallisesti, jos palstat pidetään siisteinä ja hyväkuntoisina. Säännöillä ja niiden noudattamista valvomalla voidaan vaikuttaa palsta-alueiden yleisilmeeseen ja alueen maisemakuvaan. Etenkin maisemakuvallisesti arvokkailla alueilla on tärkeää pitää palstat siisteinä.

Monilla palsta-alueilla on myös vapaita palstoja, jotka eivät ole menneet kaupaksi. Nämä palstat ovat yleensä ajautuneet huonoon kuntoon, mikä vaikeuttaa viljelyn aloittamista palstalla. Maisemakuvan ja yleisilmeen kannalta olisi hyväksi pitää kaikki vuokrattavat palstat viljelykäytössä, jotta ne pysyisivät viljeltävinä ja siisteinä.

Aktiivisen viljelyn ja sääntöjen noudattamisen lisäksi maisemakuvaan voidaan vaikuttaa esimerkiksi rajaamalla alue pensasaidalla, jolloin palstojen monimuotoinen ja rönsyilevä maisema pysyy piilossa, eikä muuta merkittävästi maisemakuvaa esimerkiksi yhtenäisillä peltoalueilla. Myös palsta-alueiden huolellisella suunnittelulla viljelypalstat voidaan pitää esteettisesti miellyttävinä, siisteinä ja selvärajaisina.

Viljelypalstoille kannattaa rakentaa viljelijöiden yhteiskäyttöinen työkaluvaja tai -laatikko, jossa voidaan säilyttää yhteisiä työkaluja ja etenkin suurempia työvälineitä, kuten ruohonleikkureita ja kottikärryjä. Näin jokaisen palstaviljelijän ei tarvitse omistaa kaikkia työkaluja itse ja palstojen yleisilme pysyy siistinä, kun tavarat ja työkalut ovat keskitetysti yhdessä paikassa. Yhteiskäyttöisistä tiloista voi olla hyötyä myös esimerkiksi viljelijöiden tapahtumien järjestämisessä ja muussa yhteisöllisessä toiminnassa. Myös yhteiskäyttöinen komposti voidaan liittää työkaluvajan yhteyteen. Tyypillisesti kuitenkin jokainen palstaviljelijä käsittelee puutarhajätteensä itse omalla palstallaan ja jokaisella on palstallaan oma pieni komposti.

Viljelypalstoilla kasvatettavat kasvit saattavat olla uhka ympäröivän luonnon monimuotoisuudelle, jos palstoilla viljellään haitallisia vieraslajeja. Etenkin luonnonsuojelualueiden läheisyydessä viljelypalstat saattavat uhata suojelualueen arvokasta luontoa, jos vieraslajit pääsevät leviämään palstojen ulkopuolelle. Myös muualla kuin suojelualueiden läheisyydessä haitalliset vieraslajit voivat levitä palstojen ulkopuolelle ja muodostua ikäväksi ongelmaksi. Siksi on tärkeää, että viljelijät noudattavat palstaviljelyn sääntöjä, tuntevat kasvattamansa lajit, eivätkä kasvata palstoilla haitallisia vieraslajeja tai muita kiellettyjä kasveja. Viljelyssä kannattaa suosia suomalaisia ja Suomessa yleisesti kasvatettavia lajeja, sillä eksoottisten ja tuntemattomien kasvien viljelyyn liittyy riski, vaikka kaikki ulkomaiset kasvit eivät haitallisia vieraslajeja olekaan. Myös palsta-alueiden reunoista tulisi pitää huolta puutarhakarkulaisten leviämisen ehkäisemiseksi.

6. Yhteenveto

Vaikka viljelypalstat voivat aiheuttaa joitain haittoja maisemakuvaan tai haitallisten vieraslajien leviämiseen liittyen, on niillä myös useita arvoja ja hyötyjä. Viljelypalstat voivat olla alueen identiteetin kannalta merkittävä tekijä ja vanhoilla palstoilla voi olla jopa kulttuurihistoriallista arvoa.

Palstoilla on myös oma pieni roolinsa kaupungin lähiruoan tuotannossa, mikä on arvokasta. Lisäksi palstat tarjoavat useita ekosysteemipalveluita, ne esimerkiksi hyödyttävät pölyttäjiä ja pölytystä, auttavat hulevesien hallinnassa runsaan läpäisevän pinnan ansiosta ja tarjoavat mahdollisuuden virkistäytymiseen sekä sosiaaliseen kanssakäyntiin.

Vantaan nykyiset palstat ovat arvokkaita erityisesti palstojen viljelijöille. Viljelijät iloitsevat palstoistaan ja viettävät niillä vapaa-aikaansa omaa terveyttään samalla edistäen. Siksi olemassa olevista palstoista olisi hyvä pitää kiinni. Nykyiset palsta-alueet olisi järkevää saada hyödynnettyä kokonaan, jottei niille muodostu rehottavia käyttämättä jääneitä palstoja. Useilla palsta-alueilla on vapaita palstoja, mutta niiden kunnostaminen takaisin viljelykäyttöön vaatii työtä.

Myös uusia palsta-alueita on hyvä tuoda kaupunkiin, jotta viljelyharrastukseen olisi mahdollisuuksia tasaisesti ympäri Vantaata. Erityisesti silloin, jos olemassa oleva palsta-alue joutuu väistymään rakentamisen tieltä, olisi ehdottoman tärkeää toteuttaa korvaava palsta-alue mahdollisimman lähelle väistyvää palstaa.

Kiitokset

Kiitos kaikille Vantaan työntekijöille, jotka ovat auttaneet työn tekemisessä ja antaneet näkemyksiään työn tueksi. Kiitos myös haastatelluille Hakunilan, Havukosken ja Hämeenkylän palstaviljelijöille tutkimukseen osallistumisesta.

Lähteet

Ajanko, J. (2017). Luonnontieteiden ja tekniikan tiedekunta, Faculty of Science and Engineering, Maantiede, Geography, Maantieteen ja geologian laitos, & Department of Geography and Geology. Kaupunkiviljelyn mahdollisuudet kiertotalouden näkökulmasta katsoen : Tapaustutkimuksena turun kaupungin viljelypalstat. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/143886/AjankoJulia.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Fingrid, Voimajohtojen huomioonottaminen yleis- ja asemakaavoituksessa sekä maankäytön suunnittelussa. https://www.fingrid.fi/globalassets/dokumentit/fi/julkaisut/fingrid_kaavaohje_2016-id-20288.pdf

Itä- ja Keski-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma 2018

Leppänen, A. (2008). Sipuli, selleri ja suolaheinä : Kaupunkiviljely turun kaupungissa ja uussuomalaisten näkemykset palstaviljelystä http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/webreport/webreport_055.pdf

Länsi-Vantaan peltojen ja niittyjen hoidon kehittämissuunnitelma 2017

Rantalainen, V. (2019). Päiväperhoset kaupungin viheralueiden ja viherrakenteen suunnittelussa – eläinavusteisen suunnittelun hyödyntäminen.

Veromiehen verkot https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/141130_kaupsu_052700_veromiehen_verkot_07092018.pdf

Vantaan palstaviljelyalueiden yleiset järjestyssäännöt https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/124849_VANTAA_SAANNOT_2015.pdf

Vantaan siirtolapuutarhaselvitys 1
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/110051_Siirtolapuutarhaselvitys_2011.pdf

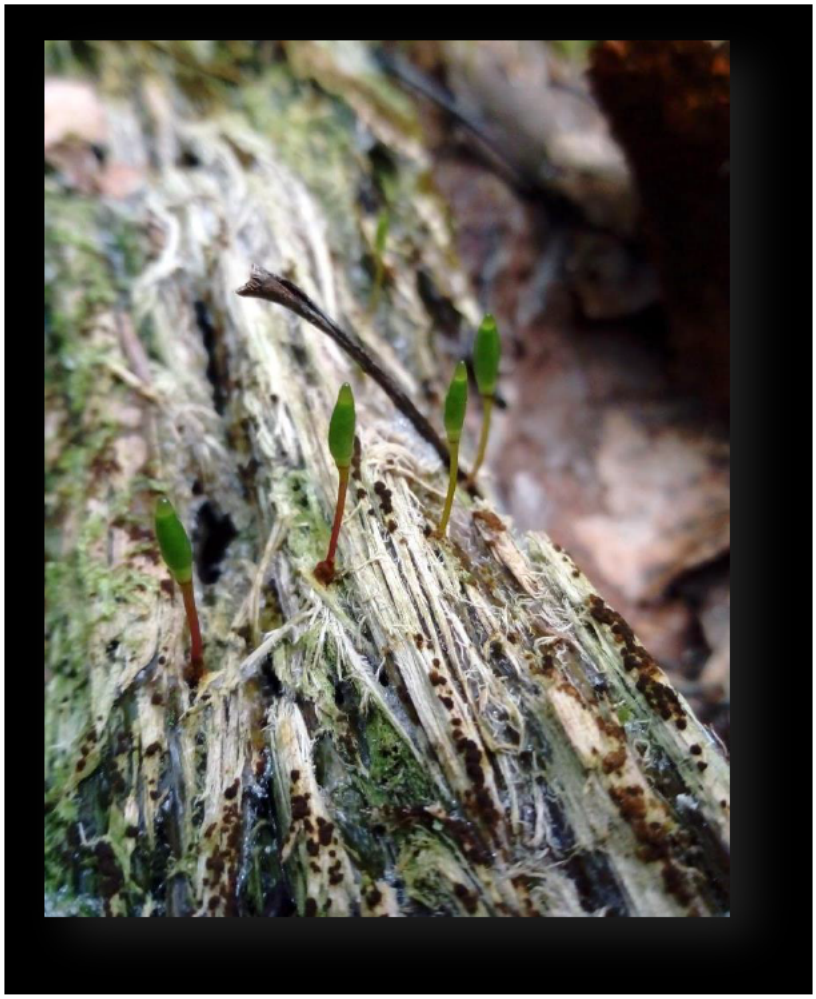
Vantaan siirtolapuutarhaselvitys 2
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/110052_siirtlapuutarhaselvitys_20012014.pdf

Kuvat: Vera Rantalainen

Faunatican raportteja 1/2020

Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma

Olli Manninen & Marko Nieminen

Faunatica

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Faunatican raportteja 1/2020

Päiväys: 7.2.2020
Kirjoittajat: Olli Manninen & Marko Nieminen

Kannen kuva: Lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä ja itujyväsryhmiä (ruskeat kasvustot etualalla) Vestrassa. (kuva: Olli Manninen 5.11.2019)
Valokuvat: © 2019 / Olli Manninen
Karttakuvat: © 2020 / Faunatica Oy
Pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos

Kiitokset: Paula Kankkunen, Sinikka Rantalainen ja muut keskusteluun osallistuneet (Vantaan kaupunki); Kirsi Hellas & Ilpo Huolman (Uudenmaan ELY-keskus); Esa Lammi (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy); Kimmo Syrjänen (Suomen ympäristökeskus); Ida Korhonen (maastotyöt)

Espoo 2020

Suosittelemme viittaamaan tähän raporttiin seuraavasti:

Manninen, O. & Nieminen, M. 2020: Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma. – Faunatican raportteja 1/2020. 59 s.

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ **3**
1. JOHDANTO **4**
2. TULOKSET **6**
2.1. Ydinalueet **6**
2.2. Potentiaaliset kohteet **14**
3. TULOSTEN TARKASTELU **16**
3.1. Selvityksen kattavuus **16**
3.2. Kohteiden vertailu **16**
3.2.1. Suojelualueiden esiintymät suhteessa muihin kohteisiin 16
3.2.2. Itujyväsryhmät: muutokset kartoituksessa ja tietämyksessä lajin ekologiasta 18
3.2.3. Esiintymien ja kasvupaikkojen suojelun tila 22
3.3. Esiintymiä uhkaavista tekijöistä **24**
4. EKOLOGISEN KOMPENSAATION PERIAATTEET JA TOTEUTUS **30**
4.1. Kompensaation periaatteet **30**
4.2. Kompensaation toteutus **31**
5. SUOJELUSUUNNITELMA **33**
5.1. Taustaa: esiintymien tärkeys/merkittävyys **33**
5.2. Kompensaation toteutuminen Vantaalla **35**
5.3. Seuranta **38**
6. KIRJALLISUUS **39**
LIITE 1. MENETELMÄKUVAUS **40**
LIITE 2. OSA-ALUEITTAISET KARTAT HAVAINNOISTA JA ALUERAJAUKSISTA ... **51**

Tiivistelmä

Vantaan kaupunki tilasi vuonna 2019 lahokaviosammalen suojelusuunnitelman, jonka toteutti Faunatica Oy. Työ aloitettiin rajaamalla (ja päivittämällä aiempia rajauksia) lajille potentiaaliset alueet. Osa aiemmin kartoittamattomista alueista tutkittiin maastossa. Kartoituksissa painotettiin suojelualueita, suojeltaviksi suunniteltuja alueita ja *luo*-kaavamerkinnän alueita, joilta oli aiemmin vain vähän tietoja. Tiedon alueellinen kattavuus kaupungin alueella oli toinen pääohjenuora kohdevalinnassa, ja lisäksi tutkittiin joitain erityisten maankäyttöpaineiden kohteina olevia alueita.

Maastossa paikannettiin ensimmäistä kertaa laajassa mitassa myös, joiden perusteella kasvupaikat voidaan tunnistaa ilman itiöpesäkehavaintoja.

Vantaalta tunnetaan (vuosien 2011–2019 tiedot) nyt lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä 242 kasvupaikalta (kasvupaikka = erillinen lahopuuyksikkö; 0–23 itiöpesäkkeellistä kasvupaikkaa/ydinalue) ja itujyväsryhmiä 2 238 kasvupaikalta (30 alueelta havaittiin vain itujyväsryhmiä). Esiintymäalueet on rajattu 107 erilliseksi ydinalueeksi (pinta-alat 0,2–118 ha, yht. n. 1 071 ha). Vantaalla on edelleen kartoittamatta 106 lajille potentiaalisesti soveliasta aluetta (n. 1 412 ha), joiden tilanne tulisi selvittää.

Ydinalueista n. 3/4 (86 % niiden yhteispinta-alasta), itiöpesäkkeistä n. 3/4 ja itiöpesäkkeiden kasvupaikoista n. 2/3 sijaitsee nykytilanteessa hyvin tai kohtalaisesti turvatuilla kohteilla. Uhattuja kohteita on 30 kpl (yhteispinta-alasta n. 14 %). Potentiaalisilla lahokaviosammalen esiintymisalueilla tilanne on hyvin samankaltainen.

Suojelusuunnitelma perustuu voimassa olevan yleiskaavan ja uuden yleiskaavaluonnoksen ehdotuksen valmisteluaineiston väliseen vertailuun. Kaavamerkinnöissä lajin elinoloja oletettavasti parantavat muutokset tulkittiin täysimääräiseksi tai (pääosa) osittaiseksi kompensaatioksi, kun siirretään muuten heikentymässä tai tuhoutumassa olevien esiintymien alueita suojelluiksi tai muutoin niiden säilymisen kannalta suotuisamman maankäytön piiriin. Myös päinvastaiset muutokset huomioitiin, ja kaavaluonnoksessa olevat heikennykset vähennettiin kokonaiskompensaatiosta. Tarkasteluun sisältyivät ydinalueiden pinta-ala sekä kasvupaikkojen ja itiöpesäkkeiden määrä.

Kaavamerkintöjen mukaiseen maankäyttöön tehdyt muutokset oletettavasti kompensoivat lahokaviosammalesiintymien heikennykset riittävästi, jotta lajin suojelutaso säilyy suotuisana Vantaalla. Tämä johtopäätös pätee, kun seuraavat varaukset huomioidaan:

- Ydinalueita turvaavat merkinnät pysyvät kaavassa ja suojelualueet toteutetaan.
- Uhatuilla alueilla olevat kasvupaikat säästetään niiltä osin kuin se yksityiskohtaisen maankäyttösuunnittelun avulla on mahdollista.
- Kohtalaisesti turvatuilla alueilla olevien ydinalueiden turvaamiseen panostetaan, jotta kasvupaikat säilyvät niillä mahdollisimman kattavasti.
- Ydinalueisiin ja kasvupaikkoihin jatkossa mahdollisesti kohdistuvat heikennykset kompensoidaan niiltä osin kuin se on mahdollista.
- Populaatioiden muutosta seurataan ja mahdolliseen negatiiviseen kehitykseen puututaan.

1. Johdanto

Lahokaviosammal (*Buxbaumia viridis)* on Suomessa levinneisyydeltään eteläinen laji (Ulvinen ym. 2002, Sammaltyöryhmä 2018, Syrjänen & Laaka-Lindberg 2009), mutta aivan viime vuosina sen tunnettu levinneisyys on laajentunut hyvin huomattavasti. Kuusivaltaiset lehtometsät, puronvarret, korvet, niiden reunukset ja varsinkin pohjoisrinteiden kosteahkot kangasmetsät ovat tyypillisiä kasvupaikkoja lahokaviosammalelle. Laji kasvaa yleensä sopivasti kostealla, järeällä lahopuulla. Laholuokat L4 ja L5 ovat käyttökelpoisimpia lahokaviosammalelle, mutta esiintymiä voi olla jo laholuokassa L3 (L1 = kova, aivan tuore lahopuu, … , L5 = täysin lahonnut lahopuu, jonka puuaines on jo täysin pehmeää ja puun syyt hajonneita). Isäntäpuu on yleisimmin kuusi, mutta joitakin havaintoja on lähes kaikilta pääpuulajeiltamme. Suomesta havaintoja on ainakin haavalta, koivuilta, tervalepältä, harmaalepältä, raidalta ja männyltä. Lahopuu ei saa olla kokonaan peittynyt suurilla lehtisammalilla, vaan kosteaa puuainesta täytyy olla esillä, jotta lahokaviosammal menestyy. Laji suosii runsaslahopuustoisia elinympäristöjä, joissa on pitkä metsäjatkumo. Esiintymisalueella täytyy ilmeisesti olla myös jatkumo sopivan lahopuun ja kostean pienilmaston suhteen.

Se on viimeisimmässä uhanalaisarvioinnissa (Juutinen ym. 2019) luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN). Maankäytön kannalta merkittävämpiä seikkoja ovat kuitenkin sen kuuluminen luonnonsuojelulain 42 ja 47 pykälien määritelmien mukaisiin lajeihin. Lahokaviosammal on rauhoitettu (Lsl 42 §), joten ”*kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty*”. Toisaalta Lsl 48 §:n perusteella lajin esiintyminen ”*ei estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan eikä rakennuksen tai laitteen tarkoituksenmukaista käyttämistä.*” ”*Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamasta tai häiritsemästä rauhoitettuja … kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia*.” Lahokaviosammal kuuluu myös molempiin Lsl 47 pykälään sisällytettyihin luokituksiin. Se on ensinnäkin erityisesti suojeltava laji, joiden ”*säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty*”, ja toiseksi luontodirektiivin liitteessä II listattu laji: ”*Edellä 5 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen lajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty*”.

Pääkaupunkiseudulla on tehty havaintoja lahokaviosammalesta vuoden 2015 jälkeen melko runsaasti (esim. Manninen 2017, 2018). Laji vaikuttaa olevan aiemmin arvioitua yleisempi, ja lajin esiintymisestä ja ekologiasta on saatu paljon hyödyllistä tietoa viime vuosien aikana. Ensimmäinen havainto lahokaviosammalesta Vantaalla tehtiin vuonna 2011 Sipoonkorvesta (Sanna Laaka-Lindberg). Vuonna 2016 Olli Manninen löysi lajia Petikosta ja Seutulan Solbackasta. Vuonna 2017 teetettiin kartoitus, jossa 12 maastopäivän aikana löytyi 31 uutta esiintymäaluetta (Manninen 2018). Vuonna 2018 tehtiin pieni erillisselvitys Kivistön alueella, ja vuoden loppuun mennessä Vantaalta tunnettiin 126 lahopuurunkoa, joilla lajin itiöpesäkkeitä oli havaittu. Nämä jakaantuivat 38 erilliseen esiintymäalueeseen.

Vuonna 2019 Vantaan kaupunki teetti kaksi erillisselvitystä kaavoituksen kannalta kiinnostavissa kohteissa: Kelokuusenmäellä Myyrmäessä ja Pohjois-Nikinmäen alueella. Merkittävin panostus lajin selvittämiseen Vantaalla on kuitenkin tässä raportissa esitelty hanke lahokaviosammalen suojelusuunnitelman laatimiseksi Vantaalle, jonka toteutti maastotöineen Faunatica Oy (kuva 1). Selvitystä varten tehtiin huomattavan tarkkaa potentiaalisten alueiden rajaustyötä karttatulkintana uusimman lajista kertyneen tiedon pohjalta. Lajille potentiaalisia alueita rajattiin ja päivitettiin kaupungin alueelta niin, että niitä oli maastotöiden alkaessa yhteensä n. 2 483 ha. Maastotöihin varattiin 25 maastopäivää, joten oli jo ennakkoon selvää, että kaikkia potentiaalisia alueita ei ehditä siinä ajassa tutkia edes ylimalkaisesti. Työn menetelmät (maastotyöt, esiintymien luokittelu, kuvioiden rajaamisen periaatteet) kuvataan yksityiskohtaisesti liitteessä 1. Kartoituksissa painotettiin suojelualueita, suojeltaviksi suunniteltuja alueita ja *luo*-kaavamerkinnän alueita, joilta oli aiemmin vain vähän tietoja. Tiedon alueellinen kattavuus kaupungin alueella oli toinen pääohjenuora kohdevalinnassa, ja lisäksi tutkittiin tarkemmin tiettyjä maankäyttöpaineiden kohteina olevia alueita. Kaikkien muidenkin tiedossa olevien selvitysten tietoja (ml. kahden lahokaviosammalkurssin keräämä aineisto Myllypurosta) hyödynnettiin luonnollisesti tässä suojelusuunnitelmassa.

Hanke oli huomattavan kunnianhimoinen ja sen ansiosta Vantaan lahokaviosammaltilanne tunnetaan nyt ehdottomasti parhaiten Suomen kaupungeista ja kunnista. Työ on paitsi laajuudeltaan myös inventointimenetelmiltään historiallinen, sillä syksyn 2019 aikana opittiin tunnistamaan lahokaviosammalen asuttamia lahopuurunkoja myös ilman itiöpesäkehavaintoja itujyväsryhmien perusteella (ns. protoneemagemmat; Wolf 2015). Tämä uusi tietämys mullisti käytännön inventointityötä ja käsitystämme lajin esiintymisestä ja huomioimisesta maankäytössä.

Lahokaviosammalen esiintyminen on nyt erityisen ajankohtaista Vantaalla, jonne ollaan tekemässä uutta yleiskaavaa, joka on merkittävin maankäytön ohjaaja kaupungissa lähitulevaisuudessa. Kaava on nyt etenemässä ehdotukseksi, ja tässä työssä käytettiin kaavaluonnoksen ehdotuksen valmisteluaineistoa (kutsutaan jatkossa [yleis]kaavaluonnokseksi). Aiempia, vuoden 2017 lahokaviosammalselvityksiä on otettu varsin hyvin huomioon yleiskaavaluonnosta laadittaessa, ja monet esiintymisalueet on jo nyt merkitty suojelualueen varauskoodilla yleiskaavaluonnoksessa (SL tai *luo*). Tällaisia alueita ovat esimerkiksi Hagakärrsbergen, Luontokoulun metsä Ojangossa, Kuusijärvi, Rauhanmaa, Josvaholm, Syväojan metsä, Solbacka, Tyttömäenmetsä, Vierumäenmetsä, Raappavuoret, Karhusuo ja Konkoonkalliot (Palomäki). Tämä on kiitettävän ripeää ja positiivista toimintaa kaupungin suunnittelukoneistolta.

2. Tulokset

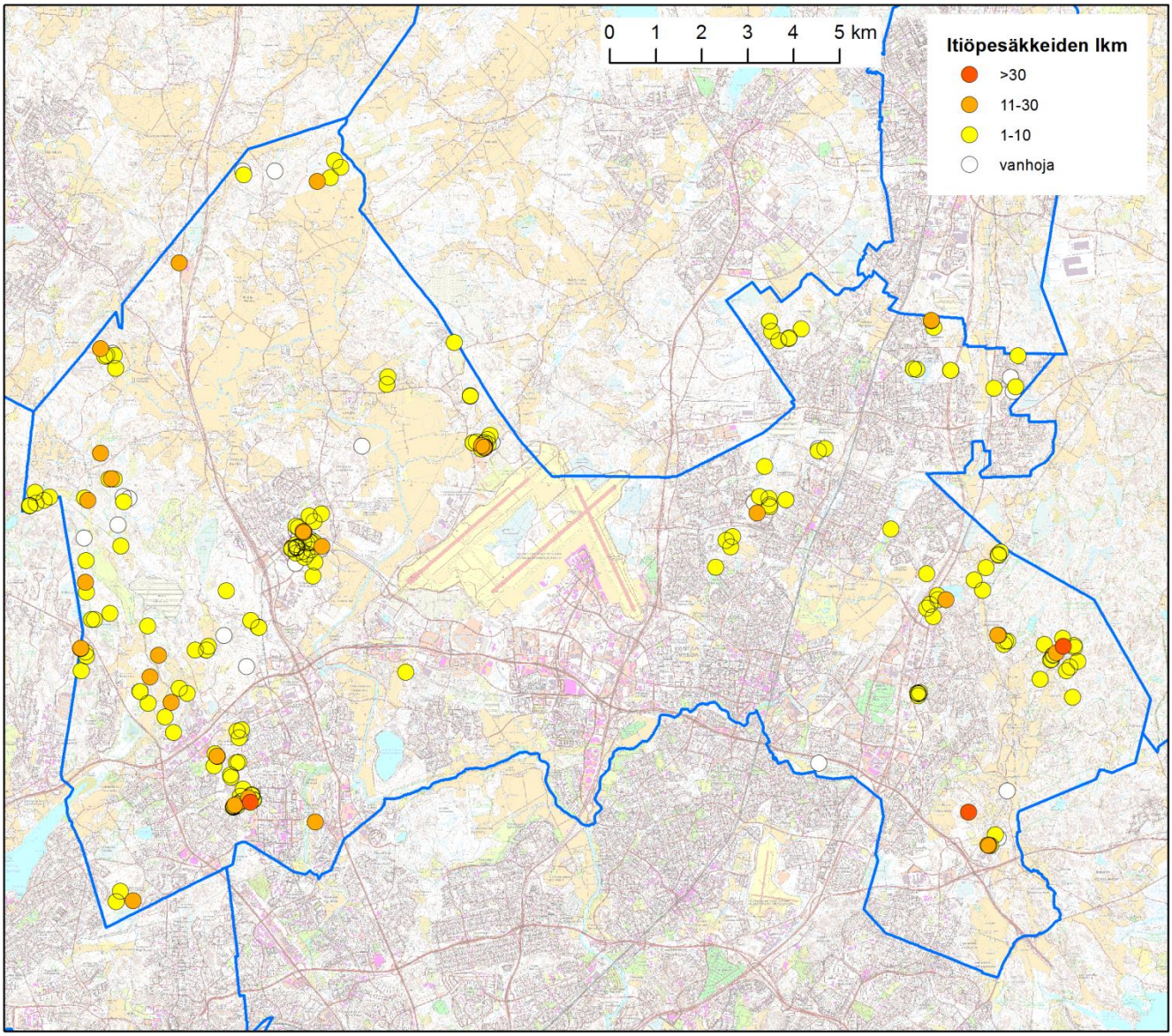
2.1. Ydinalueet

Vuoden 2019 kartoituksissa löydettiin 118 kasvupaikalta lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä (yhteensä Vantaalta tunnetaan, ml. vuosien 2011–2018 tiedot, nyt 242 kasvupaikalta lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä; kasvupaikka = erillinen lahopuuyksikkö, joko maapuurunko, kanto tai muu lahopuukappale) ja 2 238 kasvupaikalta lahokaviosammalen itujyväsryhmiä eli protoneemagemmoja (kuvat 2 & 3).

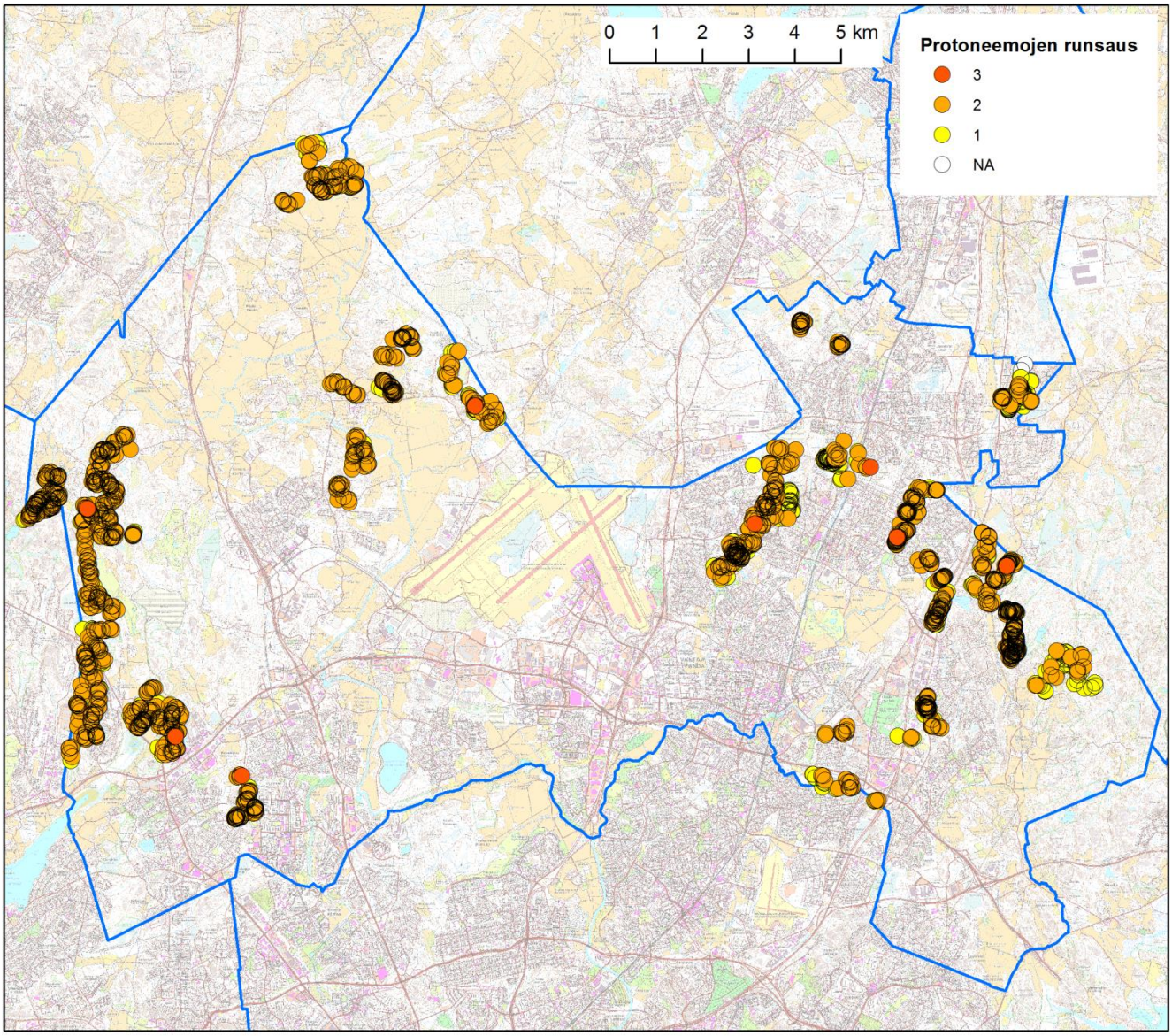
Havaittujen itiöpesäkkeellisten kasvupaikkojen määrä esiintymäalueilla vaihtelee välillä 0–23. Suurin määrä eli 23 kasvupaikkaa on löydetty Koivupäänojan kohteelta Kivistöstä. Kiilan Solbackan kohteelta kasvupaikkoja tunnetaan 15. Yhteensä 30 kohteelta havaittiin vain itujyväsryhmien kasvupaikkoja, 32 kohteelta yksi itiöpesäkkeellinen kasvupaikka, 14 kohteelta kaksi, seitsemältä kohteelta kolme, 21 kohteelta 4–9 kasvupaikkaa ja vain kahdelta kohteelta yli kymmenen itiöpesäkkeellistä kasvupaikkaa.

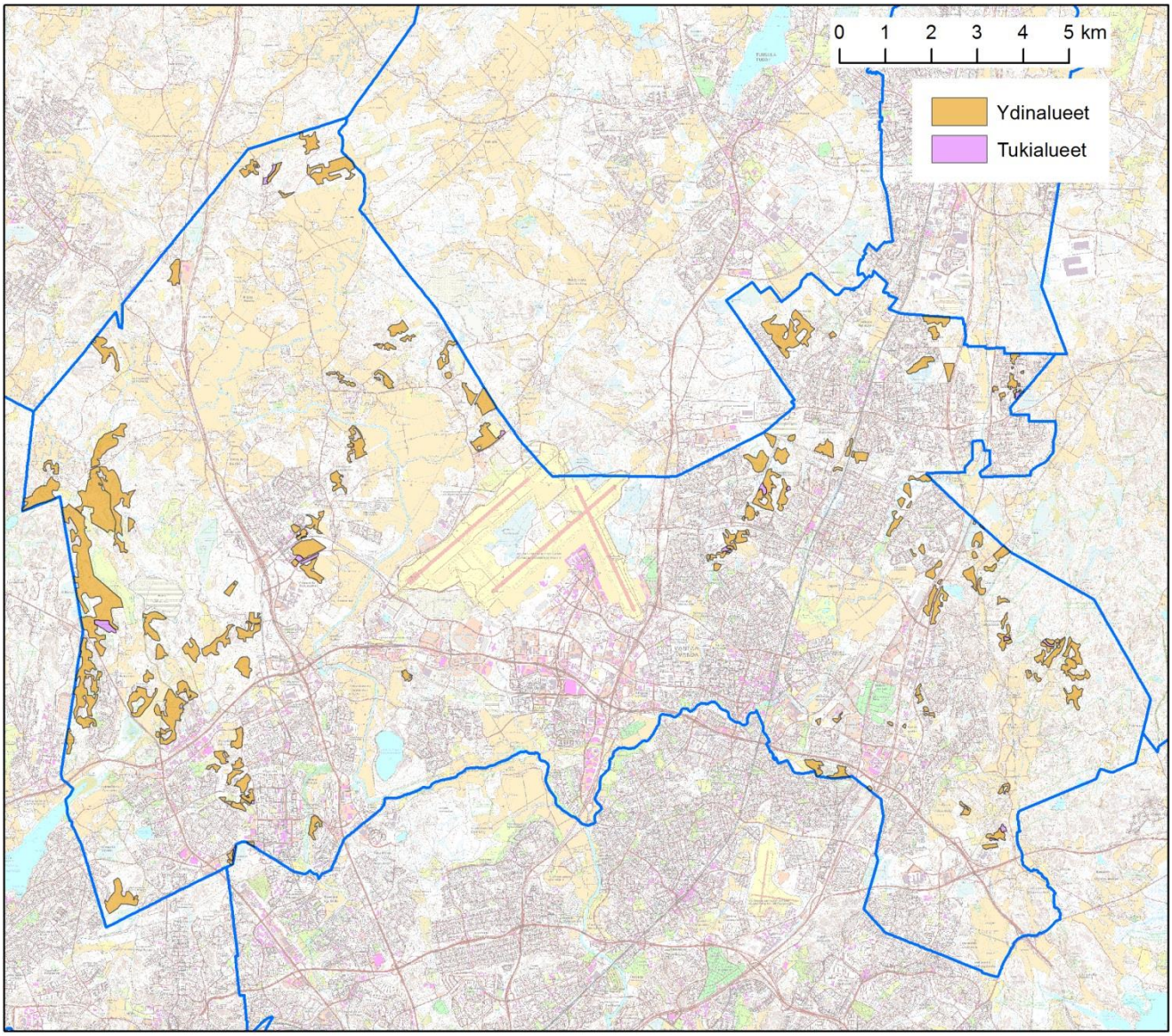
Kuva 1. Ida Korhonen ja löytäjän iloa Byändan metsissä.

Kuva 2. Itiöpesäkehavainnot vuosilta 2011–2019. (Vanhoja = havaintovuonna esiintymässä oli vain ylivuotisia itiöpesäkkeitä.)

Kuva 3. Itujyväsryhmähavainnot vuodelta 2019. Runsausluokat: 1 = vähän, 2 = runsaasti, 3 = hyvin runsaasti, NA = runsautta ei kirjattu.

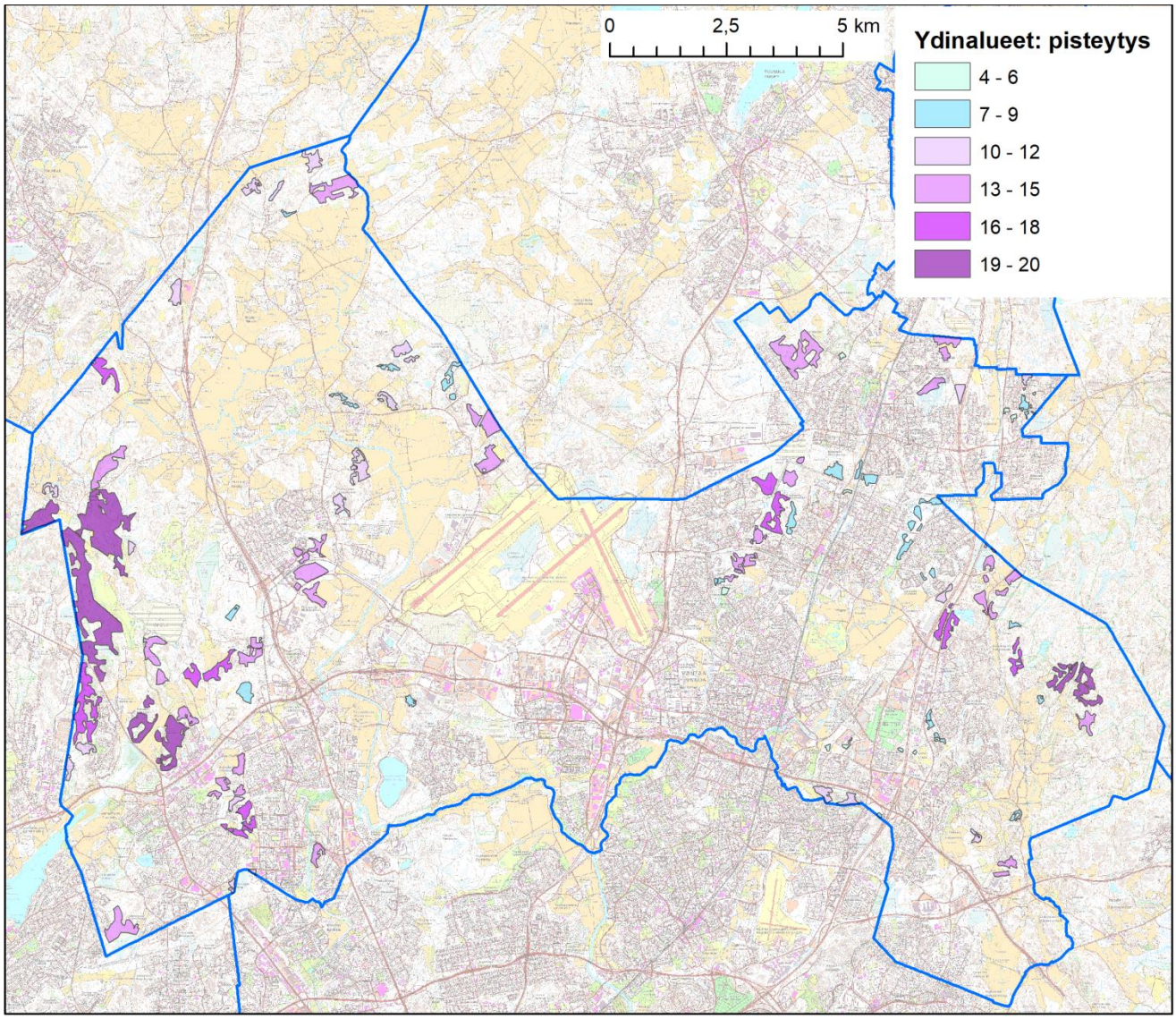

Kuva 4. Lahokaviosammalen ydinalueet ja niiden tukialueet.

Tunnetut esiintymäalueet on rajattu 107 erilliseksi ydinalueeksi (kuva 4), joiden pinta-ala on yhteensä n. 1 071 ha. Rajauksista valtaosa eli 68 ydinaluetta on tulosta vuoden 2019 selvityksistä. Rajausten pinta-alat vaihtelevat 0,2 hehtaarista 118 hehtaariin.

Kun esiintymät rajattiin ja pisteytettiin noudattaen samoja kriteereitä kuin Lammin & Vauhkosen (2019) koko Uuttamaata käsitelleessä lahokaviosammalesiintymien priorisoinnissa, kertyi ao. määritelmien mukaisesti 38 merkittävää esiintymää. Tämän pisteytyksen tulos esitetään liitteessä 1, jotta sitä voidaan tarvittaessa verrata em. raportissa olevaan luokitteluun.

Tässä raportissa käytetään sen sijaan laajennettua pisteytystä, jossa huomioidaan myös lahokaviosammalen kartoituksen tarkkuustasoa ja elinympäristön laatua (yksityiskohtainen kuvaus pisteytyksestä on liitteessä 1). Nämä pistearvot laskettiin kaikille esiintymille (ks. taulukko 1 & kuva 5).

Kuva 5. Lahokaviosammalen ydinalueiden laajennettu pisteytys, jossa on Lammin & Vauhkosen (2019) menetelmän mukaisen pisteytyksen lisäksi huomioitu itujyväsryhmien kasvupaikkojen runsaus, kartoitustarkkuus sekä elinympäristön rakennepiirteet ja kuluminen.

Taulukko 1. Lahokaviosammalen ydinalueiden (vrt. kuva 5 ja liite 1) pisteytykset. Sinisellä korostetut esiintymät (yht. 38) ovat Lammin & Vauhkosen (2019) kriteereiden mukaisesti pisteytettyjä ja osin yhdistettyjä (ks. liite 1, jossa kuvaillaan kaikki taulukossa olevat muuttujat ja menetelmälliset erot).

Pisteet 1 = Lammin & Vauhkosen (2019) mukainen pisteytys, josta poiketen pisteet on laskettu myös yhden kasvupaikan esiintymille. **Pisteet 2** = Laajennettu pisteytys, jossa on em. pisteiden lisäksi huomioitu itujyväsryhmien kasvupaikkojen runsaus, kartoitustarkkuus sekä elinympäristön rakennepiirteitä ja kulumista.

Ydin-alueet	Alueen nimi	ha	Kasvupaikkoja	Itiöpesäkkeitä	Esiintymät <1 km	Suojelualue <500 m	*Pisteet 1*	Itujyväsryhmien kasvupaikkoja	Kartoitustarkkuus	Rakenne	Kuluminen	*Pisteet 2*
1	Petikko S	5,2	1	20+20	>3	1	*8*	0	4	2	0	**14**
2	Petikko N	14	1	4	2	1	*7*	0	4	2	0	**13**
3	Solbackan metsä	17	15	>50	1		*10*	0	3	2	0	**15**
4	Syväoja	9,3	1	11		1	*5*	0	4	2	0	**11**
5	Rauhanmaa	7,2	2	2+3	1		*5*	0	4	2	0	**11**
6	Josvaholm	3,5	1	3	3		*5*	0	4	2	0	**11**
7	Hagakärrsbergen NW	2,9	1	3			*2*	0	4	1	0	**7**
8	Linnaisten metsä	23	3	36		1	*9*	0	4	1	0	**14**
9	Vierumäen metsä	46	7	15		1	*9*	>10	4	1	0	**15**
10	Oljemarkskogen N	8,6	2	18	2		*7*	0	4	1	0	**12**
11	Oljemarkskogen S	4,1	1	3	2		*4*	0	4	1	0	**9**
10, 11	Oljemarkskogen	13	3	21	2		*9*	0	4	1	0	**14**
12	Metsolansuo E	5,2	2	4	2		*5*	0	4	1	0	**10**
13	Metsolansuo N	9,3	3	12+20	2		*9*	0	4	1	-1	**13**
14	Myllymäki	10	1	1	3		*6*	0	4	1	-2	**9**
15	Tyttömäki NE	10	2	2	2		*6*	0	4	1	-1	**10**
15, 21	Petas E	15	3	6	2		*8*	0	4	1	-1	**12**
16	Tyttömäki W	13	4	16	2	1	*9*	0	4	2	0	**16**
16, 27	Tyttömäki W	23	5	19	2	1	*11*	0	4	2	0	**17**
17	Konkoonkalliot	15	7	37		1	*10*	0	4	2	0	**16**
18	Pritsu	40	8	37	2	1	*12*	>50	4	1	0	**19**
18, 91	Vestra	99	10	61	2	1	*12*	>150	4	2	0	**20**
19	Koivupäänoja	20	23	>100	1		*10*	>50	2	1	-1	**14**
20	Piispankylä	8,3	2	2	1		*5*	0	4	1	0	**10**
19, 20, 35, 36, 37	Koivupäänoja	41	36	>50	1		*10*	>100	1	1	-1	**13**
21	Petas E	4,3	1	4	2		*4*	0	4	1	-1	**8**
22	Petas N	3,8	1	2	3		*5*	0	4	1	-1	**9**
23	Raappavuoret SE	3,5	2	>10	4		*7*	7	3	2	-1	**12**
24	Raappavuoret SW	2,5	1	10	3		*5*	0	4	1	-1	**9**
25	Raappavuoret W	5,2	3	28	3		*8*	0	4	1	-1	**12**

Ydin-alueet	Alueen nimi	ha	Kasvupaikkoja	Itiöpesäkkeitä	Esiintymät <1 km	Suojelualue <500 m	*Pisteet 1*	Itujyväsryhmien kasvupaikkoja	Kartoitustarkkuus	Rakenne	Kuluminen	*Pisteet 2*
24, 25	Raappavuoret SW	7,7	4	>30	3		*10*	0	4	1	-1	**14**
26	Raappavuoret N	6,9	4	25	3		*9*	0	4	2	-1	**14**
27	Kynikenoja	9,6	1	3	2	1	*6*	0	4	2	0	**12**
28	Hermanskärinkallio N	8,4	2	10	2	1	*7*	0	4	1	0	**12**
29	Ojanko S	5,3	2	2	3	1	*7*	0	4	1	0	**12**
30	Långmossabergen	2,7	4	>80	2		*8*	0	3	1	0	**12**
31	Ojanko NE	2,8	1	5	2	1	*5*	0	4	1	-1	**9**
32	Ojanko W	3,2	1	>91	2		*6*	0	4	1	0	**11**
33	Kuusijärvi	9,9	4	26	2		*8*	0	4	2	-1	**13**
33, 93	Kuusijärvi	17	6	41	2		*11*	>60	4	2	-1	**18**
34	Kuusijärvi NE	7,2	1	8	4	1	*7*	8	4	1	0	**13**
34, 77	Brudbrinken	11	2	9	4	1	*8*	>15	4	2	0	**15**
35	Timanttikujan metsä	2,6	8	61	1		*8*	>50	2	1	-1	**12**
36	Lippupuisto	2,2	3	15	1		*6*	>20	2	1	-1	**9**
37	Murronpuisto	6,6	3	6	1		*6*	>20	2	1	-1	**9**
38	Kelokuusenmäki	4,1	9	>30	3		*10*	>10	2	1	-1	**13**
38, 40, 89	Kelokuusenmäki ym.	17	19	>50	3		*12*	>70	3	1	-1	**17**
39	Pellas N	4,3	2	11	6		*7*	0	3	2	-1	**11**
40	Vapaalan metsä	6,2	9	>30	3		*11*	>25	3	1	0	**16**
41	Siimapuisto	4,1	2	14	2		*6*	40	0	2	0	**9**
41, 43	Siimapuisto, Karppipuisto	5,2	3	15	2		*7*	47	0	1	-1	**8**
42	Pitkäsiima	2,9	1	2	3		*5*	4	4	1	0	**10**
43	Karppipuisto	0,9	1	1	2		*4*	7	0	1	0	**6**
44	Karppipuisto N	0,3	0	0	3		*5*	2	0	1	-1	**5**
45	Säynetie	1,0	1	1	3		*5*	24	0	0	-1	**5**
46	Harrikuja	1,3	0	0	3		*5*	16	0	1	-1	**6**
47	Karppitie	0,2	0	0	3		*5*	1	0	1	-1	**5**
48	Haxberginmetsä	8,8	3	9			*5*	>50	2	0	0	**9**
49	Rekolanmetsä	7,6	1	1	2	1	*6*	>23	2	1	-1	**9**
50	Rukinpyöränpuisto	3,4	5	14			*6*	85	1	1	-1	**9**
51	Kaskikalliontie	2,1	0	0	1		*3*	17	3	2	0	**9**
52	Saarisuonoja	20	5	30	2	1	*11*	22	4	2	0	**18**
53	Roxängen	10	6	>70	2	1	*11*	12	3	2	0	**17**
52, 53, 55(osa)	Saarisuonoja (Roxängen)	37	12	>30	2	1	*12*	>40	4	2	0	**19**
54	Palmängen	1,6	0	0	3	1	*6*	4	3	1	-1	**9**

Ydin-alueet	Alueen nimi	ha	Kasvupaikkoja	Itiöpesäkkeitä	Esiintymät <1 km	Suojelualue <500 m	*Pisteet 1*	Itujyväsryhmien kasvupaikkoja	Kartoitustarkkuus	Rakenne	Kuluminen	*Pisteet 2*
55	Bisajärvi S	8,6	1	5	2	1	*6*	17	4	2	0	**13**
56	Haxberginhaka	1,2	0	0	1		*3*	4	2	0	-1	**4**
57	Hanskallio	20	2	9	1		*6*	>50	3	1	0	**12**
58	Kesäkylä	9,3	1	3	1		*4*	21	3	1	0	**9**
59	Petikonmäki-Hermanskärinkallio	35	3	42	3	1	*12*	>50	3	2	0	**19**
60	Simonkylänpuisto	14	3	5	1		*7*	>50	3	1	-1	**12**
61	Simonsilta	1,9	1	1	1		*3*	4	2	1	-2	**4**
62	Kylmäoja Simonsilta	1,9	0	0	2		*4*	15	2	1	-1	**7**
63	Kalkkikallio	13	1	3		1	*5*	>30	3	2	-1	**10**
64	Kaskelankujan metsikkö	0,5	0	0	1		*3*	4	1	1	0	**5**
65	Hakkilankallio	0,7	0	0	1		*3*	1	2	1	0	**6**
66	Kanerva	2,4	0	0	1		*3*	15	2	1	-1	**6**
67	Porttipuisto	0,7	0	0	1	1	*4*	6	2	2	0	**9**
68	Vaskivuori	6,9	1	34		1	*6*	0	4	2	0	**12**
69	Reunan	1,7	0	0	2		*4*	15	2	1	0	**8**
70	Vantaanmetsä	28	4	23	1		*8*	>50	3	1	0	**14**
71	Sudenkallio S	10	0	0	2		*5*	15	4	1	0	**11**
72	Leinelä	6,3	1	28	3		*7*	17	3	2	-1	**12**
73	Rekolanmetsä W	18	5	9	2	1	*10*	51	3	1	0	**15**
73, 80(osa)	Rekolanmetsä W	31	6	10	2	1	*10*	>50	3	1	0	**16**
74	Isoniittu	9,3	0	0	3	1	*7*	9	4	2	0	**14**
75	Myyraksensuo E	6,8	0	0	3	1	*7*	25	3	1	0	**12**
76	Byända	7,7	4	20	1	1	*8*	>50	2	1	0	**13**
77	Brudbrinken	3,2	1	1	4	1	*6*	15	3	2	0	**12**
78	Kiertotähdenpuisto	5,9	0	0	1		*4*	5	3	1	-1	**7**
79	Rekolanoja	2,5	0	0	1		*3*	3	3	1	0	**7**
80	Leppäsuo	16	1	1	2	1	*7*	14	4	1	0	**13**
81	Timmermalm	41	4	40	2	1	*11*	>50	3	2	0	**18**
82	Matarinkoski	7,4	0	0	1		*4*	30	3	2	-1	**9**
83	Tapionranta	8,7	1	1			*3*	>60	3	1	-1	**8**
84	Päiväkummunpuisto	2,7	0	0	2		*4*	17	3	1	-1	**8**
85	Nokimäki	5,0	1	8	2		*4*	16	4	2	0	**11**
86	Friimetsä	21	4	38	3	1	*12*	>50	3	2	0	**19**
87	Askisto	7,0	0	0	2	1	*6*	>20	3	1	-1	**10**
88	Juvanmalmi	5,5	0	0	1	1	*4*	7	4	2	0	**11**
89	Raappavuorenpuisto	6,7	1	9	3		*6*	20	3	2	0	**12**

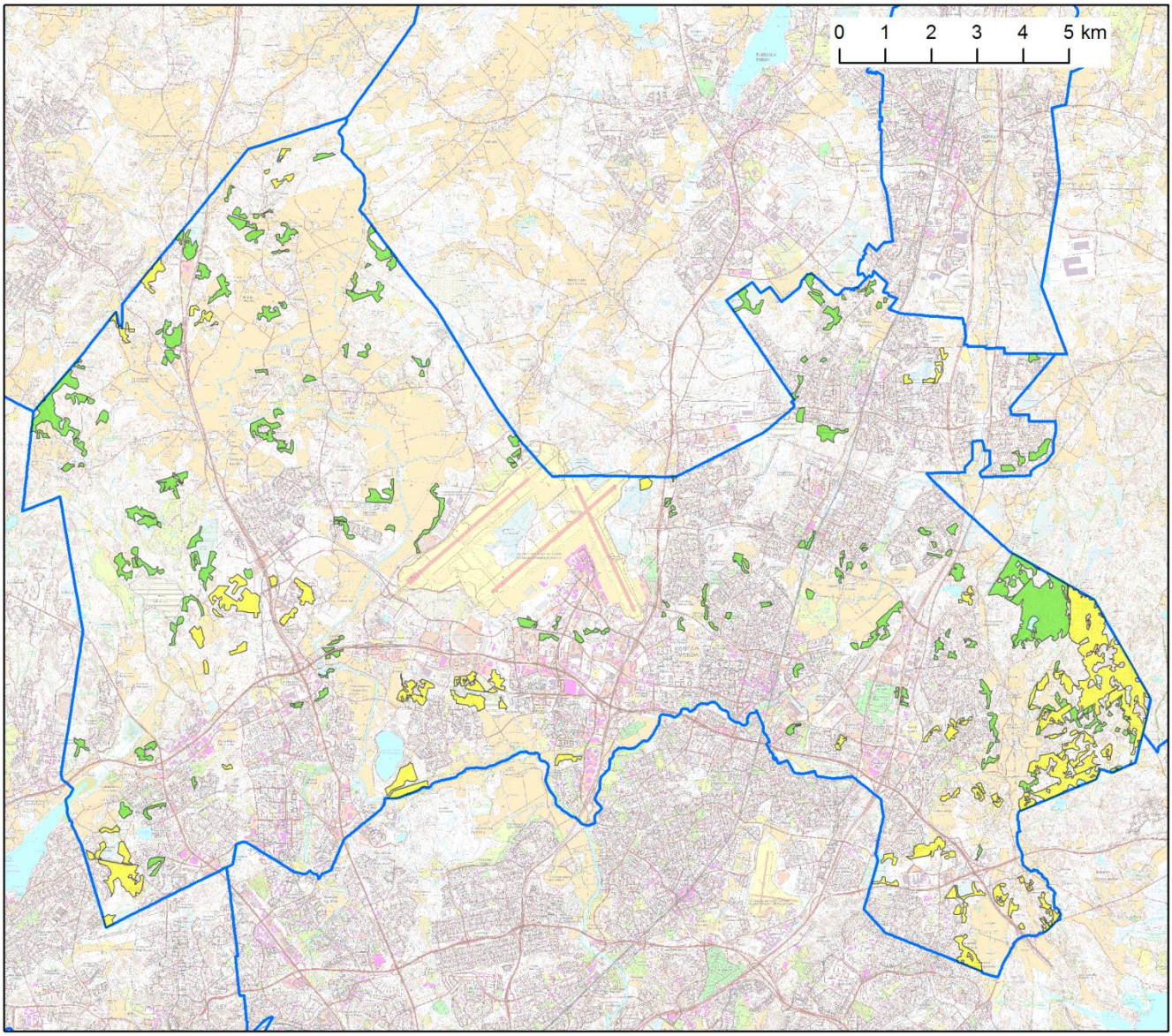
Ydin-alueet	Alueen nimi	ha	Kasvupaikkoja	Itiöpesäkkeitä	Esiintymät <1 km	Suojelualue <500 m	*Pisteet 1*	Itujyväsryhmien kasvupaikkoja	Kartoitustarkkuus	Rakenne	Kuluminen	*Pisteet 2*
90	Vestra Herukkapuro	118	7	33	2	1	*12*	>50	4	2	0	**20**
91	Vestra	57	2	24	2	1	*9*	>50	4	2	0	**17**
92	Riitukki E	2,7	0	0	2	1	*5*	8	3	1	0	**10**
93	Kuusijärvenoja	7,4	2	15	2		*7*	>60	3	2	0	**14**
94	Kuninkaanmäki NE	2,1	0	0	2	1	*5*	50	1	1	0	**9**
95	Bisanoja Kuninkaanmäki	8,7	5	43	2	1	*11*	>50	3	2	0	**18**
96	Nummimäet-Ahtimäet	24	1	19	2	1	*8*	55	4	1	0	**15**
97	Vestra Harjula	24	6	34	2	1	*12*	>50	3	2	0	**19**
98	Vestra Mukularinne	4,5	0	0	2	1	*5*	23	3	2	0	**11**
99	Sotilaskorpi	7,2	0	0	2		*5*	19	3	2	0	**11**
100	Sotilaskorpi NE	15	1	1			*4*	35	4	2	0	**11**
101	Framstuga	4,3	0	0	1		*3*	18	2	1	0	**7**
102	Katinmäki	6,4	2	7		1	*5*	40	3	2	0	**11**
103	Ekbrinksvägen	3,7	0	0	1	1	*4*	12	3	1	0	**9**
104	Ryssberget	10	0	0	2		*5*	>30	4	1	0	**11**
105	Grankulla	9,2	1	2	2	1	*6*	0	5	2	0	**13**
106	Honkasuo	3,6	0	0	1		*3*	0	5	2	0	**10**
107	Lehmustontie	1,3	0	0	1	1	*4*	16	1	1	-1	**6**

2.2. Potentiaaliset kohteet

Ilmakuvien, puustotietojen ja muiden taustatietojen tarkastelun perusteella Vantaalla on vielä 106 kohdetta, jotka ovat lahokaviosammalella potentiaalisesti soveliaita alueita, mutta joilla on joko tehty vain alustavaa kartoitusta (jossa lajia ei ole havaittu) tai ei vielä ollenkaan kartoitusta (kuva 6). On todennäköistä, että lahokaviosammalta esiintyy jopa useimmilla näistä alueista, sillä niiden rajausperusteet ovat samat kuin nykyään tiedossa oleville ydinalueille käytettiin niiden paikantamiseksi ennen maastoselvityksiä.

Vuoden 2017 selvitysten jälkeen tieto lajista on lisääntynyt ja silloin tehtyjä selvityksiä voidaan pitää tavallaan vanhentuneina nykytietämyksen valossa. Monilla vuonna 2017 tuloksetta tutkituilla kohteilla lajia hyvin todennäköisesti esiintyy, vaikkei itiöpesäkkeitä tuolloin onnistuttukaan löytämään. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi Kaakkois-Vantaan kohteet Länsisalmessa.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 6 §

Kuva 6. Lahokaviosammalelle potentiaaliset alueet Vantaalla. Vihreä = taustatietojen tulkinnan perusteella sovelias alue; keltainen = ainakin osalla aluetta tehty kartoitusta, mutta lajia ei ole havaittu, vaikka soveliasta elinympäristöä esiintyy.

3. Tulosten tarkastelu

3.1. Selvityksen kattavuus

Vantaalla on lahokaviosammalen potentiaalisia esiintymisalueita niin runsaasti, ettei ollut mahdollista tehdä kaikkien kohteiden tarkkaa tai edes yleisluonteista selvitystä käytettävissä olleen maastoajan puitteissa. Tavoitteena olikin tehdä suhteellisen kattava katsaus suojelualueiden tilanteeseen sekä saada kaupungin sisällä olevat merkittävät alueelliset kartoituskatveet paikattua.

Maastotyöt sujuivat teknisesti hyvin parin päivän lumijaksoa lukuun ottamatta. Paljon alueita saatiin kartoitettua ja uutta tietoa kertyi runsaasti. Aivan suunnitellun kattavasti ei kohteita kuitenkaan ehditty tutkia. Syitä tähän oli lähinnä kaksi:

- Odotettua pienempi osa potentiaalisiksi rajatuista kohteista oli selkeästi matalapotentiaalisia tai selkeästi soveltumattomia lajille. Eli nopeahkosti läpikäytäviä kohteita oli melko vähän.
- Itujyväsryhmien tutkiminen oli paitsi hyödyllistä ja kiintoisaa myös melko aikaa vievää lukuisine GPS-merkintöineen. Niitä löytyi varsin suurelta osalta kartoitettavista alueista ja monelta kohteelta paljon (esim. kuva 8).

3.2. Kohteiden vertailu

Suuri osa lahokaviosammalen asuttamista metsistä on muutenkin varsin suojelunarvoisia. Usein kohteilla on hyvä lahopuujatkumo ja niiltä löytyy muutakin vanhaa metsää indikoivaa ja uhanalaista lajistoa. Joissakin tapauksissa esiintymiä kuitenkin löytyy myös muilta luontoarvoiltaan heikommista kohteista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi voimallisesti hakatut ja metsänrakenteeltaan huomattavasti muuttuneet entiset kosteat kuusikot, joissa laji on toistaiseksi edelleen selviytynyt vanhoilla lahokannoilla. Esimerkkinä tällaisesta kohteesta on Pohjois-Nikinmäen Säynetien metsikkö (kuva 12). Muitakin yksittäisiä esimerkkejä rakenteeltaan ei-optimaalisista esiintymämetsiköistä löytyi. Osa tällaisista kohteista voi olla runsaan esiintymäalueen läheisiä, heikompilaatuisia metsiköitä. Kyseessä voi olla myös kutistunut tai muuten rakenteeltaan heikentynyt kohde, jossa laji on vähenemässä. Muutamia havaintoja Suomessa on tehty erityisesti myös puronvarsien nuorehkoista, tiheistä istutuskuusikoista. Näissä tapauksissa kuitenkin lähistöllä on ollut lahopuujatkumoa omaavia kohteita, joissa laji on säilynyt ja joista se on levinnyt nuorempaan metsään.

3.2.1. Suojelualueiden esiintymät suhteessa muihin kohteisiin

Maastotyön päätavoitteena oli suojelualueiden esiintymien selvittäminen ja niiden vertailu muiden alueiden esiintymien kanssa. Lisää tietoa suojelualueilta kertyikin varsin hyvin. Suojelualueilta löytyneitä esiintymiä voidaan vertailla nyt muiden esiintymien kanssa

ainakin joillakin muuttujilla. Kartoituksen aikana ja aineistoa analysoitaessa ilmeni kuitenkin lukuisia ongelmakohtia esiintymien keskinäisessä vertailussa. Koska suoraviivainen vertailu suojeltujen ja suojelemattomien kohteiden välillä saattaa antaa ristiriitaisia tuloksia, listaamme tähän syitä, jotka tekevät numeerisen vertailun vaikeaksi ja riskialttiiksi:

- Esiintymien pisteytysjärjestelmän puutteet (ks. liite 1) vaikuttavat arviointiin ja erityisesti kartoituksen tarkkuus on merkittävä tekijä. Selvityksen maastotöiden puitteissa ei ollut mahdollista tehdä hyvin tarkkaa kartoitusta laajoilta suojelluilta (tai suojelemattomilta) esiintymäalueilta. Vaikka olisi tehtykin, ei kohteiden välille olisi saatu merkittäviä eroja pisteytysjärjestelmässä. Tämän työn yhteydessä kehitetty laajennettu pisteytysjärjestelmä ottaa kuitenkin huomioon kartoitusajan ja muita oleellisia lisämuuttujia, joten se antaa mielestämme varsin hyvän yleiskuvan esiintymäalueiden laadusta.

- Suojelualueiden heterogeenisyys lahokaviosammalen suhteen. Jotkut kuusivaltaiset suojelualueet osoittautuivat runsaiksi lahokaviosammalkohteiksi, osalla esiintymiä havaittiin odotettua vähemmän. Vantaan länsiosan suuret suojelualueet olivat pääosin hyviä tai erittäin hyviä lahokaviosammalkohteita ja nousevat pisteytyksessä korkealle. Nämä alueet tosin myös tutkittiin tarkimmin. Sipoonkorpi jäi melko vähälle tutkinnalle, mutta näyttäisi siltä, että laajat osat eivät ole siellä mitenkään erityisen hyvin lajille sopivaa. Yksi runsaamman esiintymisen alue löydettiin, mutta tämä laaja suojelualuekokonaisuus vaatisi tarkempaa tutkimusta, jotta kokonaistilanteesta saataisiin parempi käsitys. Pitkäkoskelta, Silvolasta, Tammistosta ja Blåbärskärrsbergeniltä ei havaintoja tehty, mutta kolmella ensin mainitulla suurin osa lahopuusta oli vielä liian tuoretta (erityisesti Tammistossa on myrskyjen jäljiltä valtava määrä melko tuoretta kuusilahopuuta).
- Lahopuustoisimpien suojelualueiden lahokaviosammalkartoitus on erityisen hidasta ja työlästä verrattuna moniin muihin alueisiin. Tämä johtuu paljolti siitä, että suurin osa lahopuusta voi olla järeitä kuusirunkoja. Tällaisten runkojen tarkka tutkiminen on erittäin aikaa vievää ja joskus teknisestikin haastavaa. Jos järeitä runkoja tutkitaan tarkasti, ei havaittujen kasvupaikkojen määrä välttämättä nouse kovin korkeaksi, vaikka kohde on erittäin sopivaa ja erittäin hyvin lajin tulevaisuuden turvaavaa. Tämä aiheuttaa ongelmia vertailuissa vaikkapa sellaisiin alueisiin, joilla suurin osa esiintymistä sijaitsee (saha)kannoilla. Kantoja voi tutkia suhteellisen nopeasti ja joissakin tapauksissa käsitellymmissä kohteissa saattaa hyvinkin tulla inventointituloksena suurempi määrä kasvupaikkoja käytettyä aikaresurssia kohti (usein myös lukumäärällisesti) kuin laadultaan ilmiselvästi paremmissa vanhoissa metsissä.

Länsi-Vantaan suuret suojelualueet Askistosta Vestraan ja Petikkoon ovat todennäköisesti Vantaan kaikkein runsaimpia ja laajimpia lahokaviosammalalueita. Niiden lajille sopiva yhteispinta-ala on niin suuri, että tarkalla kartoituksella löydettävien kasvupaikkojen määrä olisi varmasti huomattavan suuri. Lajia havaittiin näillä kohteilla lähes jatkuvasti inventoijan kulkureitin varrella, mutta tämän projektin puitteissa ei ollut mahdollista tutkia

näitä alueita kovin tarkasti. Niinpä Kivistön Koivupäänoja ja Kiilan Solbacka ovat edelleen Vantaan runsaimpia esiintymiä itiöpesäkkeiden kasvupaikkojen määrällä mitattuna.

Sipoonkorven metsien merkitys jäi huonommin tutkittua. Alueen kuusimetsissä on kuitenkin vanhasta käyttöhistoriasta johtuen lajin kannalta heikompiakin alueita. Länsi-Vantaan suojelualueiden tasolle Sipoonkorpi ei siis todennäköisesti nouse tarkemmassakaan selvityksessä. Esiintymiä löytyy varmasti, muttei ilmeisesti koko alueelta eikä välttämättä erityisen runsaasti.

Muutenkin esiintymien määrä noudattelee melko paljon suurimpien kuusivaltaisten metsäalueiden levinneisyyttä kaupungissa. Myyrmäen metsät ovat alueellisesti erittäin merkittävä esiintymäkeskittymä, samoin kuin Kivistön alue ja Simonkylä-Rekola-metsäkäytävä.

3.2.2. Itujyväsryhmät: muutokset kartoituksessa ja tietämyksessä lajin ekologiasta

Lahokaviosammalen suvuttoman vaiheen tunnistaminen lahopuuainekselta on hyvin merkittävä muutos lajin kartoittamisessa ja suojelussa (Wolf 2015). On jo aiemmin ollut tiedossa, että laji elää paljon useammalla kasvupaikalla kuin mitä itiöpesäkelöydöistä voidaan päätellä. Käyttökelpoisia keinoja tämän todentamiseen paikan päällä ei vain ole aiemmin ollut, mutta nyt asiasta siis voidaan saada luotettavampaa tietoa inventoinnin ja suojelusuunnittelun tueksi. Syksyn 2019 maastoinventointien perusteella vaikuttaisi siltä, että tyypillisesti itujyväsryhmien kasvupaikkoja on esiintymäkohteilla ainakin kymmenkertainen määrä itiöpesäkkeiden kasvupaikkoihin nähden. Syksyn kartoituksissa itiöpesäkekasvupaikkojen ja itujyväsryhmäkasvupaikkojen välinen suhde oli jopa yli 1:20 (ks. kuva 8).

Itujyväsryhmäkasvupaikkojen avulla lajin läsnäolo alueella voidaan havaita nopeammin ja luotettavammin kuin pelkästään itiöpesäkekasvupaikkoja etsittäessä. Uusia esiintymäalueita löytyy enemmän, ja kartoitus helpottuu ja tarkentuu. Jos kohteelta löytyy runsaasti itujyväsryhmäkasvupaikkoja, on sieltä suuri mahdollisuus löytää myös itiöpesäkkeitä. Jos taas itujyväsryhmäkasvupaikkoja ei löydy, ei kohteella ole itiöpesäkekasvupaikkojakaan. Aiemmin lajin kartoitus oli verrattavissa neulan etsimiseen heinäsuovasta sattumanvaraisuudessaan, nyt tietämys tarkentuu huomattavasti.

Uutta on myös se, että nyt kaikilta havaituilta esiintymisen ydinalueilta ei tunneta yhtään itiöpesäkkeellistä kasvupaikkaa (vrt. taulukko 1). Vantaalla tällaisia ydinalueita on nyt 30 kappaletta (kuva 7). Tämä asettaa uusia kysymyksiä esiintymien vertailulle ja esiintymien elinvoimaisuuden määrittämiselle. Kohteella mitä ilmeisimmin täytyy ensin vuosikausien ajan kehittyä kasvustoja usealle lahopuulle, ennen kuin edellytyksiä itiöpesäkkeiden tuottamiseen on. Kaikki esiintymät eivät varmastikaan koskaan tuota itiöpesäkkeitä. Toisaalta on ilmeistä, että laji voi myös levittäytyä suvuttomasti näiden itujyväsryhmien avulla. Itiöpesäkkeiden merkitys lajin ekologiassa on siis ehkä aiemmin luultua pienempi.

Syksyn kokemusten pohjalta vaikuttaa siltä, että kohteilla, joilta itiöpesäkkeitä löydetään, on runsaasti itujyväsryhmäkasvupaikkoja (kuva 8). Kohteilta, joilta löydettiin vain muutamia tai kymmenkunta itujyväsryhmien kasvupaikkaa, ei juuri koskaan löydetty itiöpesäkkeitä. Itiöpesäkkeiden ilmaantumista voitaisiinkin siis lähtökohtaisesti pitää osoituksena esiintymän elinvoimaisuudesta.

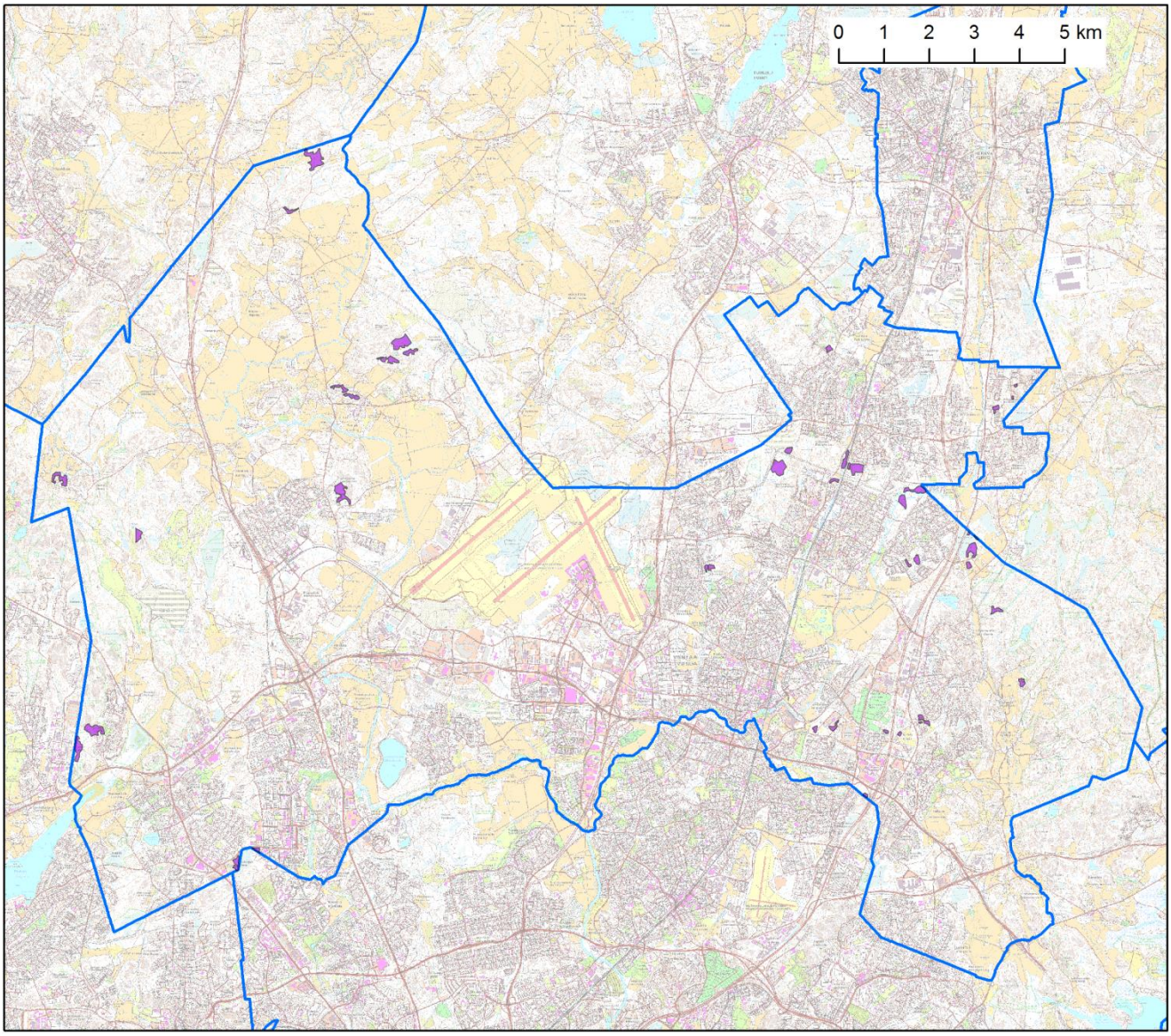
Lahokaviosammalesta ja sen suojelusta keskusteltaessa on viime aikoina esiintymät joskus haluttu määrittää vain kasvupaikoiksi, joilta itiöpesäkkeitä on löytynyt. Esimerkiksi esiintymien siirrosta kompensaatiotoimena esiintymän hävittämiselle on keskusteltu. Kun esiintymä nyt voidaan määrittää luotettavammin, on ilmeistä, että ydinalueen muodostaa varsin suuri määrä lahopuuyksiköitä esiintymäalueella. Koko esiintymän siirtäminen siis edellyttäisi mittavia siirtotoimenpiteitä eikä pelkistä itiöpesäkekasvupaikoista puhuminen tässä yhteydessä ole perusteltua (toki yksittäisten lahopuuyksiköidenkin siirtäminen olisi osittaista kompensaatiota).

Esiintymäalueiden rajausperiaatteista on myös ollut keskustelua ja on ilmennyt pyrkimyksiä tehdä pieniä, vain tunnetun itiöpesäkekasvupaikan ympärille tehtäviä minimirajauksia. Myös tähän itujyväsryhmien kasvupaikat tuovat selkeyttä ja varmuutta; nyt esiintymäalue voidaan määrittää luotettavasti ja konkreettisesti. Puskurivyöhykkeen tarve tunnettujen kasvupaikkojen ympärille täytyy toki myös ottaa huomioon eikä esiintymän olosuhteita tulisi heikentää liian lähellä tehtävillä maankäyttötoimilla.

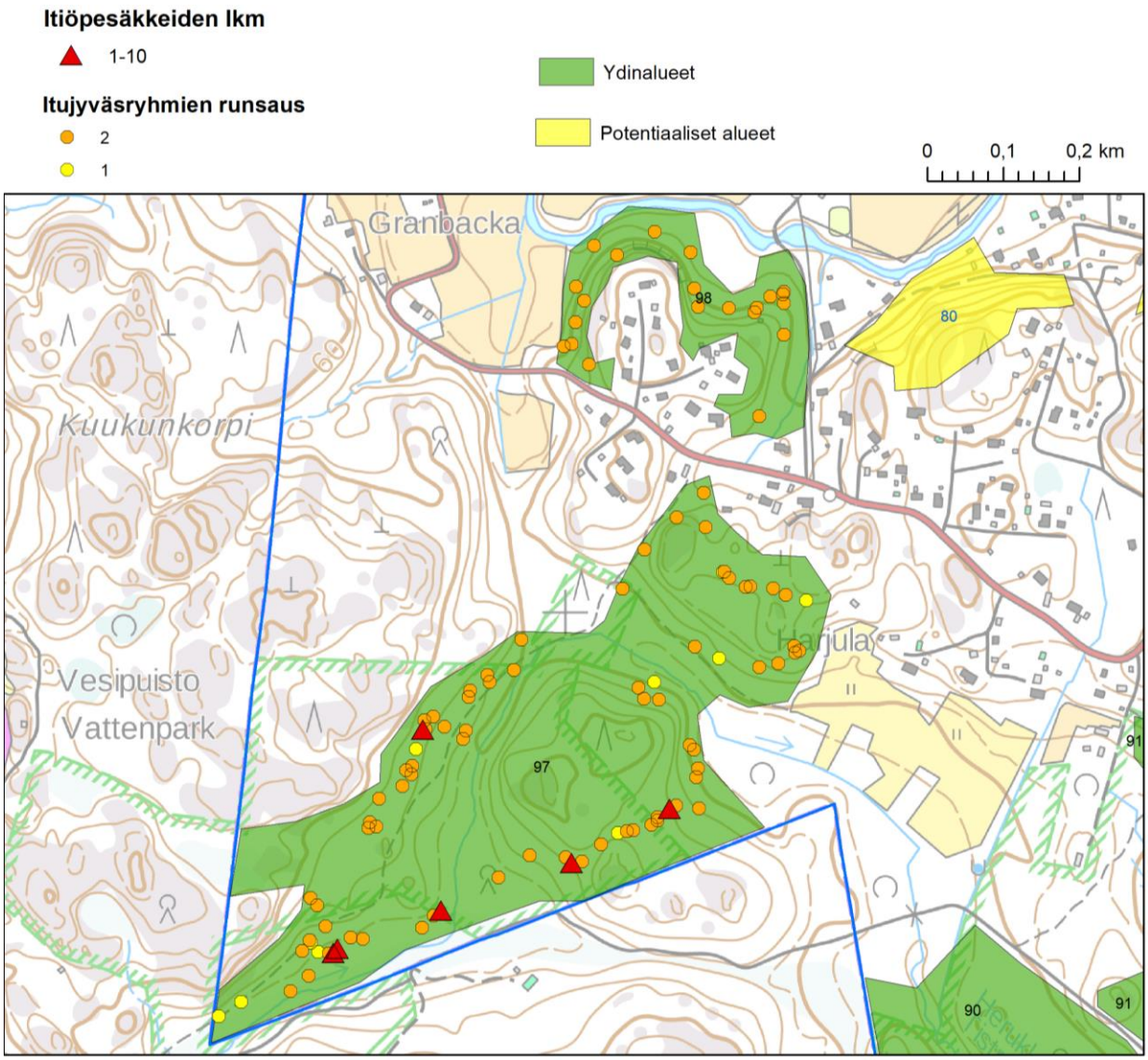
Muutamilla kohteilla Helsingissä ja Vantaalla on nyt tehty itujyväsryhmäselvityksiä aiemmin itiöpesäkekasvupaikkojen ympärille tehtyjen ydinalue-ehdotusten sisällä. Näiden esimerkkien valossa näyttää siltä, että Mannisen aiemmin tekemät ydinaluerajaukset noudattelevat yleensä varsin hyvin esiintymän todellista laajuutta (vrt. kuva 8). Rajaukset ovat olleet todelliseen esiintymään nähden sopivia tai jopa varovaisia. ’Liian laajoja’ rajauksia ei ole toistaiseksi havaittu, vaikka sellaisiakin saattaa toki olla. Joka tapauksessa kiistanalaisten kohteiden tarkempi selvitys itujyväsryhmäkasvupaikkojen osalta auttaa jatkossa ratkaisemaan mahdollisia ristiriitoja esiintymisalueen tulkinnassa.

Itiöpesäkkeiden rooli lahokaviosammalen kartoituksessa saattaa jatkossa vähetä. Suuri osa itiöpesäke-esiintymistä on pieniä, vain yhden tai muutaman pesäkkeen esiintymiä. Näiden etsiminen varsinkin suurilta maapuurungoilta on hyvin aikaa vievää työtä. Usein on aivan sattumasta ja kartoittajan kokemuksesta kiinni, löydetäänkö pesäkkeitä vai ei. Kartoitusta tehdessä saattaa myös käydä niin, että rungolta ensin löydetyn itujyväsryhmäkasvuston havaitsemisen jälkeen ei aikaa käytetäkään itiöpesäkkeiden etsimiseen samalla tavalla kuin aiemmin. Tämä voi johtaa siihen, että itiöpesäkkeitä löydetään hieman aiempaa vähemmän. Tämä on hyvä pitää mielessä esiintymiä vertailtaessa.

Jos itujyväsryhmien kasvupaikat otettaisiin mukaan tarkasteluun samalla tavalla kuin itiöpesäkkeiden kasvupaikat ja määriteltäisiin esiintymät niiden ympärille piirrettyjen neljän hehtaarin buffereiden kautta (Lammin & Vauhkosen 2019 mukaisesti), muuttuisi myös monen esiintymän rajaus. Tällöin entistä useampi esiintymä liitettäisiin yhteen läheisten esiintymäalueiden kanssa. Esimerkiksi Vestran kaikki kohteet liitettäisiin yhteen, samoin Petikon kohteet ja Friimetsä, Rekolan ja Simonkylän kohteet sekä kaikki Pohjois-Nikinmäen kohteet. Tässä yhteydessä ei tehdä tätä tarkastelua, sillä itujyväsryhmiä on kartoitettu vasta osalta ydinalueista ja tulokset eivät siten olisi käyttö- ja vertailukelpoisia.

Kuva 7. Ydinalueet, joilta löytyi vuoden 2019 kartoituksessa vain itujyväsryhmiä.

Kuva 8. Esimerkki itiöpesäke- ja itujyväsryhmäkasvupaikkojen määristä hyvin kartoitetuilla kohteilla (kartan kohteet 97 ja 98).

3.2.3. Esiintymien ja kasvupaikkojen suojelun tila

Inventointiaineistosta analysoitiin esiintymäalueiden ja kasvupaikkojen tämänhetkistä suojelun tilaa. Myös toistaiseksi tutkimattomista potentiaalisista esiintymisalueista tehtiin vastaava tarkastelu. Tämän tarkastelun tulokset tulevat kuitenkin muuttumaan ratkaisevasti, mikäli havainnot otetaan huomioon tulevassa maankäytön suunnittelussa. Vuonna 2017 tiedossa olleista esiintymistä varsin suuri osa on jo nyt suojeluvarauksena uudessa yleiskaavaluonnoksessa, ja tulevia uusia esiintymäalueita tulisi huomioida vastaavasti jatkosuunnittelussa.

Esiintymisalueet (ydinalueet) ja potentiaaliset esiintymisalueet luokiteltiin seuraavan ’liikennevalomallin’ mukaisesti (kuva 9, taulukko 2):

Vihreä: Suojelualueella (LSA), suunnitellulla suojelualueella (SL) tai *luo*-merkinnän alueella sijaitsevat kohteet, joista yli 50 % on suojeltu tai suunniteltu suojeltavaksi; loppuosa on esim. lähivirkistysaluetta tai ei ole muussa tapauksessa erityisen uhattuna.

Keltainen: Yleiskaavaluonnoksessa virkistys- tai muina viheralueina tai metsätalousalueina merkityillä alueilla (joilla ei suojelustatusta tai akuuttia uhkaa taikka merkittäviä suojelualueita) sijaitsevat kohteet. Näillä alueilla kaavamerkintä siis mahdollistaa lahokaviosammalen täysimääräisen huomioimisen, mutta sen toteutuminen vaatii usein erillistä panostusta. Yleensä metsänhoito on näillä alueilla merkittävin uhkatekijä.

Punainen: Yleiskaavaluonnoksessa pääosin muuttavalla maankäyttömerkinnällä (erilaisilla rakentamismerkinnöillä) osoitetut alueet tai alueet, joilla on muuta tunnettua maankäyttöpainetta (erityisesti hakkuiden akuutisti uhkaamat alueet).

Lähes 3/4 ydinalueista ja noin 86 % niiden yhteispinta-alasta sijaitsee nykytilanteessa hyvin tai kohtalaisesti turvatuilla kohteilla (taulukko 2). Uhattuja kohteita on toisaalta 30 kpl, yhteispinta-alasta n. 14 %. Potentiaalisilla lahokaviosammalen esiintymisalueilla tilanne on hyvin samankaltainen.

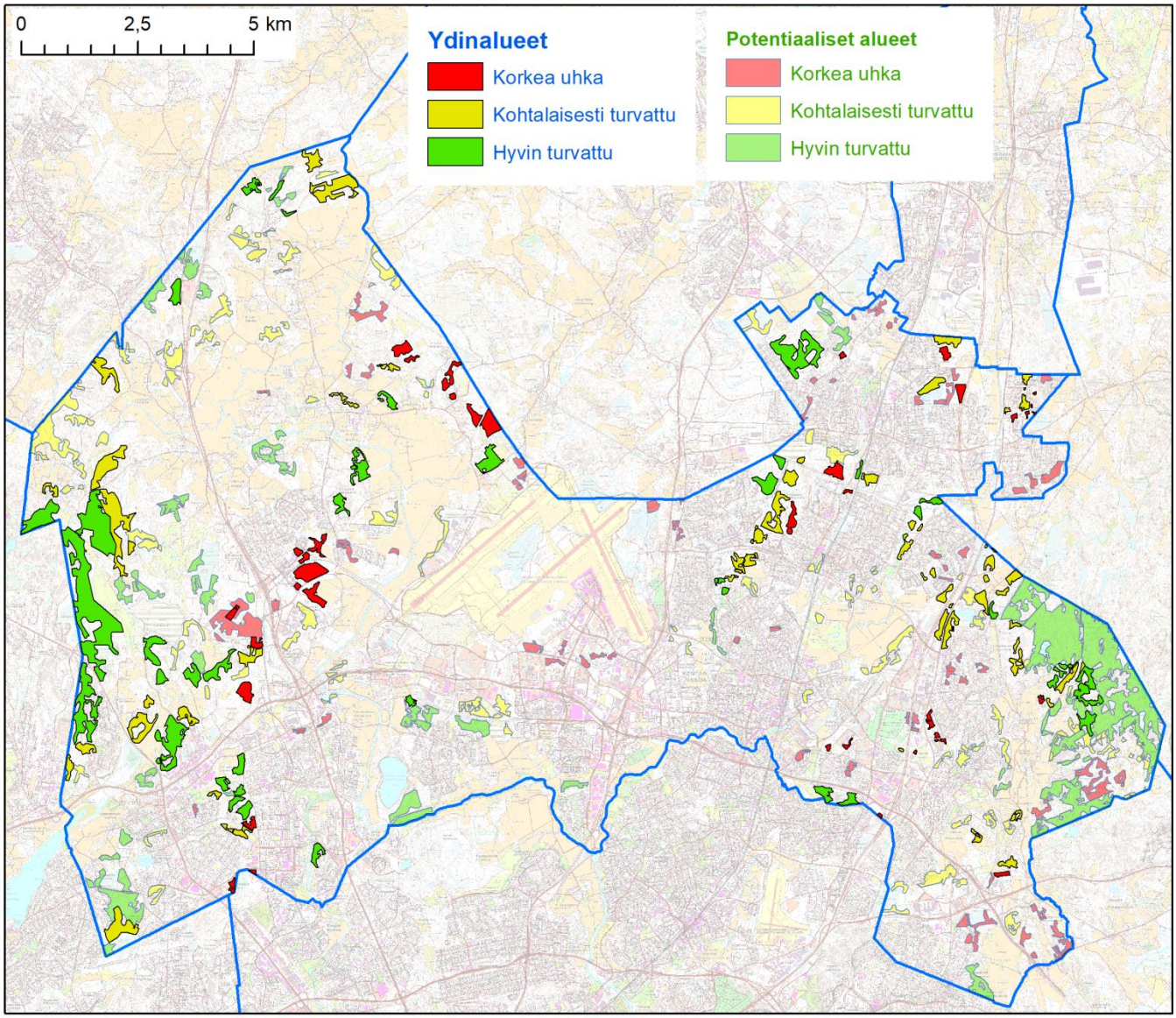
Vastaava tarkastelu tehtiin myös lahokaviosammalen yksittäisille kasvupaikoille (taulukko 3). Itiöpesäkkeistä n. 3/4 sijaitsi hyvin tai kohtalaisesti turvatuilla kohteilla. Itiöpesäkkeiden esiintymisen perusteella määritellyistä kasvupaikoista noin 2/3 sijoittuu hyvin tai kohtalaisesti turvatuille kohteille. Itujyväsryhmien esiintymisen perusteella tilanne on hieman parempi, sillä 17 % kartoitetuista kasvupaikoista sijaitsee uhatuilla kohteilla ja loput 83 % hyvin tai kohtalaisen turvatuilla kohteilla.

Taulukko 2. Lahokaviosammalen ydinalueiden ja potentiaalisten esiintymisalueiden jakautuminen eri uhkaluokkiin (vrt. kuva 9).

		Hyvin turvattu		Kohtalaisesti turvattu		Uhattu	
Ydinalueet	Kohteita (yht. 107):	43	40 %	34	32 %	30	28 %
	Pinta-ala (yht. 1071 ha):	648	60 %	274	26 %	149	14 %
	Kohteiden keskikoko (ha):	15		8		5	
	Keskimääräinen turvattu osuus pinta-alasta:		97 %		87 %		17 %
Potentiaaliset alueet	Kohteita (yht. 108):	34	32 %	43	40 %	29	28 %
	Pinta-ala (yht. 1585 ha):	866	55 %	445	28 %	274	17 %
	Kohteiden keskikoko (ha):	25		10		9	
	Keskimääräinen turvattu osuus pinta-alasta:		97 %		90 %		21 %

Taulukko 3. Itiöpesäkkeitä ja itujyväsryhmiä sisältäneiden kasvupaikkojen (erillisten esiintymärunkojen, -kantojen ja puunkappaleiden lkm) jakautuminen eri uhkaluokkiin.

	Hyvin turvattu		Kohtalaisesti turvattu		Uhattu	
Itiöpesäkkeet (tuoreet; yht. 1223):	508	41,5 %	403	33 %	312	25,5 %
Itiöpesäkekasvupaikat (yht. 242):	101	42 %	65	27 %	76	31 %
Itujyväsryhmien kasvupaikat (yht. 2238):	833	37 %	1018	46 %	387	17 %

Kuva 9. Liikennevaloluokittelu lahokaviosammalen ydinalueiden ja potentiaalisten esiintymisalueiden uhkatasosta (uhkatasot selitetään tekstissä).

3.3. Esiintymiä uhkaavista tekijöistä

Vuoden 2019 selvityksiä tehtiin suhteellisen paljon suojelluilla ja suojeluun varatuilla alueilla. Osa vuoden maastotöistä kohdistui myös maankäyttöpaineiden kohteina oleville kohteille, ja näiltä myös löytyi uusia esiintymiä. Jotkut näistä aiheuttavat nyt ristiriitoja rakentamissuunnitelmien kanssa. Kuvassa 9 esitetään kaikki ydinalueet ja potentiaaliset lahokaviosammalalueet niiden maankäyttöuhkien mukaan (kuva 10).

Uhatut (punaiset) alueet

Uhatut, punaisella merkityt kohteet (kuva 9) ovat useimmiten sellaisia, joilla on merkittäviä kaavoitushankkeita joko jo vireillä tai yleiskaavan myötä suunnitteilla. Vuoden 2019 selvityksen tulokset tulivat yleiskaavan aikataulun suhteen valitettavan myöhäisessä vaiheessa kaavan valmistelun suhteen. Osassa kohteita suunnittelu on kuitenkin niin alkuvaiheissa, että lahokaviosammalesiintymät voidaan ottaa huomioon myöhemmin asemakaavavaiheessa suhteellisen helposti. Jotkut pienet kaupunkirakenteen keskellä sijaitsevat esiintymäalueet on kaavaluonnoksessa osoitettu rakentamismerkinnällä, mutta niille ei käytännössä ole rakentamissuunnitelmia, esimerkiksi ilmeisesti Kanervan kohteet. Muutamissa kohteissa ristiriita kaavoituksen ja luontoarvojen huomioonottamisen välillä on sen sijaan ilmeinen ja asemakaavatyö on jo käynnissä.

Kohteissa, joissa selvää ristiriitaa rakennussuunnitelmien ja lahokaviosammalen suojelun kanssa on, tulisi tehdä uusi tarkastelu eri vaihtoehtojen välillä. Rakentamissuunnitelmista luopuminen tai suunnitelmien muokkaus esiintymiä säästäviksi on tietysti ensisijainen vaihtoehto lajisuojelun näkökulmasta. Joissakin kohteissa tyydyttävä ratkaisu saattaa löytyä, kun suunnitelmia mietitään ennakkoluulottomasti. Tämä ei ehkä kuitenkaan ole tilanne kaikissa kohteissa. Seuraavassa käydään läpi ongelmakohteita tunnetuilla esiintymäalueilla.

Kivistön aseman läheiset kohteet ovat lähes kaikki yleiskaavassa rakentamiseen kaavoitettuja ja asemakaavoja on niille suunniteltu jo useita. Esiintymäalueisiin kuuluu kuitenkin Vantaan arvokkaimpia kohteita. Vaihtoehdot tilanteeseen ovat lähinnä rakennusprojektien hyllyttäminen tai lykkäys taikka poikkeuslupamenettelyt. Puu-Kivistön kaavan osalta valituskierros on vielä kesken ja tämän kaavan kohtalo saattaa vaikuttaa muihinkin alueen kohteisiin. Toisaalta Kivistön alueella on paljon muitakin toteuttamattomia kaavakohteita, jotka eivät ole niin kiistanalaisia ja joita voidaan päätöstä odottaessa toteuttaa. Kivistön asukkaidenkin viihtyvyyden kannalta metsäiset virkistysalueet ovat varsin tärkeitä.

Elmon alue (Rekola; kohde 48) on myös kaavoituksen uhkaama (P) alue ja pääosin varsin hyvää lahokaviosammalhabitaattia. Jos koko kaava aiotaan toteuttaa, esiintymä tuhoutuu. Kompromissina olisi kenties mahdollista suunnitella kaava niin, että rakentaminen suunnataan aivan ydinaluerajauksen itäosaan, jossa metsärakenne on lajille muuta aluetta heikompaa, ja sen itäpuolelle Asolanväylälle asti. Yleisemmällä tasolla Rekolan alueen kehittämistä voitaisiin ehkä miettiä radan itäpuolisella omakotialueella. Voisiko tämän alueen radan läheisimpiä osia kehittää pitkäjänteisesti tiiviimmiksi ja kaupunkimaisemmiksi rakennusoikeuksia lisäämällä?

Rekolanmetsä itäinen (Asola; kohde 49) on asuinrakentamiseen suunniteltu esiintymä, jolta löytyi lahokaviosammalrunkoja melko laajasti ympäri aluetta. Kohde ei ole laadultaan aivan runsaimpien ja elinvoimaisimpien esiintymien joukossa. Jos kohde säästetään, se kyllä ajan kanssa paranee luonnontilaisuudeltaan ja varmasti sopii lajille jatkossakin. Koko ydinalueen säästäminen ei jättäisi paljoa tilaa rakentamiselle ja ristiriita rakennussuunnitelmien kanssa on ilmeinen.

Rukinpyöränpuiston alue (kohde 50 ja osin 51) on myös rakennussuunnitelmien alainen ja esiintymäalue 50 on arvokas esiintymä. Sinänsä alueella on myös mäntyvaltaisia alueita, joilla lajia ei esiinny. Näitä voitaisiin mahdollisesti osittain rakentaa esiintymien suoranaisesti vaarantumatta.

Pohjois-Nikinmäen (kohteet 41–47) osalta ristiriitoja rakennussuunnitelmien kanssa esiintyy myös merkittävästi, sillä Siimapuiston ja Karppipuiston kohde on selkeästi merkittävä ja elinvoimainen esiintymäalue. Pienempien ja laadultaan heikompien kohteiden (44, 46 ja 47) osalta menetykset eivät olisi niin suuria.

Muiden uhattujen kohteiden suhteen kaavoitushankkeet eivät ilmeisesti ole vielä kovin pitkällä. Ristiriitoja saattaa jatkossa tulla, mutta niitä voidaan joillakin kohteilla välttää asemakaavatason suunnittelussa. Käynnissä olevat oikeusprosessit voivat muodostua ennakkotapauksiksi, joiden pohjalta tulevia hankkeita voidaan punnita.

Yksityisomisteisilla esiintymäalueilla metsänhakkuut ovat monesti akuutein ongelma. Tuoreita metsänkäyttöilmoituksia tulisi siis seurata aktiivisesti, jottei kohteita menetetä ennen kuin niiden suojelusta ehditään neuvotella maanomistajien kanssa. Tätä kirjoitettaessakin ainakin kolmella ydinalueella ja parilla potentiaalisella kohteella on tuoreita metsänkäyttöilmoituksia.

Kuva 10. Metsän raivaaminen rakentamisen tieltä on toinen pääuhka lahokaviosammalkohteille Vantaalla. Leinelän asutus levittyy metsään päin.

Kohtalaisesti turvatut (keltaiset) alueet

Kohtalaisesti turvatut, keltaisella merkityt ydinalueet ja potentiaaliset lahokaviosammalalueet (kuva 9) ovat pääosin virkistysalueiksi tai metsätalousvaltaisiksi yleiskaavaluonnoksessa merkittyjä alueita, joilla ei ole juurikaan suojelukohteita tai akuutisti uhattuja kohteita. Joukossa on kuitenkin joitakin kohteita, joilla on pienempiä osia akuutisti uhattuina tai suojeltuina.

Merkittävimmät uhat näiden alueiden lahokaviosammalesiintymille ovat hakkuut ja muu metsänkäyttö sekä muutamilla alueilla virkistyskäyttöpaineet. Virkistyskäytön aiheuttama maaston kuluminen on Vantaan esiintymille melko pieni uhka. Lähinnä näitä kysymyksiä joudutaan miettimään Leinelän, Rekolan ja Myyrmäen kohteiden kohdalla. Virkistyskäytön ohjaaminen ja reittisuunnittelu ovat keinoja tähän, opasteet tai suojelukohteiden perustaminen kriittisiin kohteisiin on myös mahdollista.

Yksityismaiden kohteilla metsätaloudelliset hakkuut ovat ehdottomasti suurin uhka (kuva 11). Tietyillä alueilla Vantaan reunamilla metsätalous on eniten metsiä muuttava tekijä. Reunan alue, Kuninkaanmäki ja muut maatalousvaltaiset alueet ovat tällaisia. Yksityismaakohteilla pitäisi pyrkiä etsimään pysyviä suojeluratkaisuja yhdessä maanomistajien kanssa. METSO-ohjelman mukaisten yksityismaiden suojelualueiden perustaminen olisi monelle kohteelle paras ratkaisu, myös metsälain mukaiset rauhoitusalueet ja ympäristötukipäätökset voivat tulla kyseeseen. Olisi tärkeää saada toimiva seuranta yksityismaiden tunnetuille ja potentiaalisille kohteille hakkuu-uhan suhteen.

Kaupungin mailla tehdään myös metsänhoitoa ja hakkuita, tosin keskimäärin virkistyspainotteisemmin ja kevyemmin kuin yksityisillä mailla. Lahokaviosammalen huomioimista kaupungin metsänhoidossa tulisi pohtia tarkemmin jatkossa. Periaatteet mahdollisiin käsittelytoimenpiteisiin lahokaviosammalalueilla olisi ehkä aiheellista miettiä jonkinlaisessa työryhmässä uusimman tiedon perusteella. Yleisperiaatteena tulisi luonnollisesti olla voimaperäisestä metsänkäsittelystä pidättäytyminen ydinaluerajauksilla, ja se on potentiaalisillakin alueilla varmin ja selkein tapa lähestyä asiaa. Linjaa ensiharvennuksiin, pienpuun poistoon, yksittäisten puiden poistoon jne. joudutaan ehkä miettimään erikseen ja osin tapauskohtaisesti. On joka tapauksessa tärkeää tiedostaa, että kaikki ydinaluerajausten sisällä tapahtuva toiminta saattaa vaurioittaa ja heikentää esiintymää. Kasvupaikkoja on todennäköisesti runsaasti koko alueella, vaikkei niitä olekaan tarkasti etsitty ja kartalle merkitty.

Muita uhkia esiintymille virkistysalueilla voivat muodostaa koira-aitaukset, frisbeegolfradat, kiipeilyradat ja muut metsiin sijoitettavat ulkoilurakenteet. Edellä mainittuja toimintoja tuleekin luonnollisesti välttää lahokaviosammalalueilla.

Kuva 11. Hakkuut ovat suurin uhka monille kohteille. Tuore avohakkuu suunnitellulla *luo*-alueella.

Hyvin turvatut (vihreät) alueet

Pinta-alallisesti selvästi suurin osa ydinalueista ja potentiaalisista alueista on hyvin turvattuja (uhkakartalla merkitty vihreällä värillä; kuva 9). Nämä kohteet ovat siis joko kokonaan tai pääosin suojeltuja eikä niillä ole akuutteja uhkia. Länsi-Vantaan suojelualueet ja Sipoonkorven alue selittävät tilanteen: nämä kohteet ovat niin laajoja, että ne yhdessä muodostavat suuren osan kaikista Vantaan lahokaviosammalalueista. Suojelualueilla on omat hoitosuunnitelmansa ja yleisesti ottaen uhkia lahokaviosammalesiintymille ei varmaankaan enemmälti ole. Tällä hetkellä ei ole tiedossa myöskään suojelualueilla sijaitsevia lahokaviosammalesiintymiä, jotka olisivat erityisen suuren virkistyskäyttöpaineen uhkaamia. Tällaisia alueita saattaisi löytyä Sipoonkorvesta tai joiltakin pieniltä suojelualueilta. Tietyissä tapauksissa suojelualueiden reunoilla on pienempiä osa-alueita, jotka ovat edelleen uhattuina. Sipoonkorven reunoilla ja osin Länsi-Vantaallakin löytyy tällaisia kohteita. Lahokaviosammalesiintymiä voitaisiinkin käyttää perusteena laajentaa olemassa olevia suojelualueita tai *luo*-alueita ekologisesti kattavammiksi kokonaisuuksiksi.

Suunnittelu potentiaalisilla esiintymillä

Vuoden 2019 maastokokemusten perusteella varsin suuri osa potentiaalisiksi arvioiduista kohteista osoittautuu kartoituksissa lahokaviosammalen elinalueeksi. Ensisijaisesti kannattaisikin yrittää välttää näitä kohteita muuttavaa maankäyttöä. Jos potentiaalisille lahokaviosammalkohteille kuitenkin suunnitellaan muutoksia, tulee kohteen lahokaviosammaltilanne selvittää. Selvitys kannattaa ehdottomasti tehdä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jottei suunnitteluaikaa ja rahaa menetetä suunnitelmien uusimisen vuoksi.

Yksittäisiä lahokaviosammalesiintymiä voi löytyä myös alueilta, joista kuuset on hakattu jo melko kauan aikaa sitten ja nykyinen ympäristö ei vaikuta potentiaaliselta lahokaviosammalen elinympäristöltä (kuva 12).

Kuva 12. Poikkeuksellinen esiintymäalue Pohjois-Nikinmäessä, jossa lahokaviosammalen kasvupaikat ovat vanhoilla kuusenkannoilla.

4. Ekologisen kompensaation periaatteet ja toteutus

4.1. Kompensaation periaatteet

Vantaan kaupunkirakenteen kestävän kehittämisen näkökulmasta on tarpeen ja järkevää muuttaa joidenkin lahokaviosammalen esiintymien maankäyttöä siten, että esiintymät tuhoutuvat ainakin osittain. Vähämerkityksisten esiintymien, jotka eivät ole lajin säilymisen kannalta tärkeitä ja/tai sen suotuisan suojelutason säilyttämisen kannalta merkittäviä, osalta tämä ei ole lainsäädännön perusteella kiellettyä. Lahokaviosammal on kuitenkin myös luonnonsuojelulailla rauhoitettu laji, joten lajin yksilöt tulee säästää, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Myös lajin säilymiselle tärkeitä esiintymispaikkoja ja/tai suotuisan suojelutason säilyttämisen kannalta merkittäviä esiintymispaikkoja saattaa olla näillä voimakkaiden maankäytön muutospaineiden alaisilla alueilla. Em. esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty, jolloin hävittämiseen vaaditaan poikkeamislupa.

Hävitettäviksi tai voimakkaasti heikennettäviksi kaavailtujen esiintymien kohdalla ei juuri voida soveltaa lievennyshierarkian ensimmäisiä vaiheita (haittojen välttäminen, väistämättömien haittojen minimointi ja heikennetyn alueen ennallistaminen), joten haittojen hyvittämiseksi tulee käyttää ekologista kompensaatiota. Se on prosessi, jonka tavoitteena on hyvittää ihmistoiminnasta luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvat heikennykset elinympäristöjä ennallistamalla tai suojelemalla (Moilanen & Kotiaho 2017, Nieminen & Ahola 2017, Raunio ym. 2018). Tässä yhteydessä kompensaation tavoitteena on pelkästään lahokaviosammalen alueellisen elinvoimaisuuden turvaaminen, eivät muut luonnon monimuotoisuuden osat. Seuraavassa esitetään ekologiseen kompensaatioon liittyviä yleisperiaatteita (yksityiskohtaisia esittelyjä löytyy mm. julkaisuista Moilanen & Kotiaho (2017) ja Raunio ym. (2018)):

- Kompensaation tavoitteena on yleensä kokonaisheikentymättömyys (*no net loss* -periaate) eli heikentymisen hyvittäminen täysimääräisenä. Tämän vuoksi seuraavien esimerkkien mukaisia tilanteita **ei** voida pitää kompensaationa: (1) toinen kahdesta keskenään verrannollisesta kohteesta tuhotaan ja toinen suojellaan; jäljelle jää siis yksi alue, kun ennen alueita oli kaksi, joten jäljelle jää vain 50 % alkuperäisestä; (2) yksi hyvälaatuinen kohde tuhotaan ja tämä korvataan ennallistamalla toinen jo aiemmin heikentynyt kohde; kyseessä on osittaishyvitys, sillä osittainen parannus yhdellä kohteella ei vastaa hyvälaatuisen kohteen menettämistä kokonaan.
- Kompensaatiossa tulee pyrkiä ylikompensointiin, sillä hankkeisiin liittyy aina sekä epävarmuuksia toimenpiteiden toimivuudesta että tunnettuja riskejä ja ongelmia (kuten edellisen esimerkin mukainen ennallistamalla saatu osittaishyvitys). Ylikompensoinnilla pyritään siis tuottamaan suurempi hyöty kuin ainoastaan aiheutetun heikennyksen hyvitys, jolloin täysimääräisen hyvittämisen aikaansaaminen on käytännössä todennäköisempää.

- Kompensaatiotoimien tulee tuottaa lisäisiä (ylimääräisiä) elinympäristön tilan parannuksia. Toimet, jotka olisi joka tapauksessa tehty jostain toisesta syystä, eivät tuo lisäisyyttä eivätkä siten ole tulkittavissa hyvitykseksi.
- Kompensaatiotoimien onnistumisen on oltava luonnontieteellisesti arvioituna todennäköistä.
- Kompensaatiotoimien vaikutuksia ja toimivuutta on seurattava.

Ekologista kompensaatiota voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla tai niiden yhdistelmällä:

(1) Ennallistamalla/kunnostamalla, toisin sanoen parantamalla heikkolaatuisten kohteiden tilaa lahokaviosammalen elinolosuhteiden kannalta. Kompensaatiotoimet ovat tyypillisesti lajille sopivien elinolojen luomista ja/tai ylläpitoa. Suurimpana haasteena on epävarmuus toimenpiteiden onnistumisesta, sillä ilman laajempaa kokemusta aihepiiristä ei tiedetä tuottavatko tehdyt toimenpiteet tavoitteena olevan lopputuloksen. Lahokaviosammalen yhteydessä tavoitteiden toteutuminen selviää vasta pidemmällä aikavälillä (aikaviive). Tässä tapauksessa hyvityksen toteutumiseen liittyy siis huomattavaa epävarmuutta, sillä esiintymien häviäminen on välitön tapahtuma, mutta hyvityksen toimivuus voidaan todentaa vasta myöhemmin. Tällöin tilaa parantavia toimenpiteitä tulisi tehdä enemmän tai laajemmalla alueella kuin suora yksi yhteen -laskenta edellyttäisi.

(2) Suojelemalla jo olemassa oleva arvokas kohde, joka muutoin menetettäisiin. Mikäli hyvitysalueeksi valitaan kohde, jota ei mikään tiedossa oleva tekijä uhkaa, kyseessä on vain osittainen kompensaatio, sillä suojelupäätöksellä voidaan kohteen tulevaisuus turvata periaatteessa lopullisesti mutta toinen kohde menetetään. Erityisen hyvänä puolena voidaan kuitenkin pitää sitä, että vältetään ennallistamis- tai muiden toimenpiteiden onnistumiseen liittyvä epävarmuus. Erityisen hyödyllistä tämä suojeluhyvitys on, mikäli häviävä kohde on vähempimerkityksinen esiintymä ja hyvityskohde huomattavasti merkittävämpi (hyvälaatuinen, laaja-alainen) lahokaviosammalen kannalta.

4.2. Kompensaation toteutus

Lahokaviosammalen osalta on nykytietämyksen perusteella ainoana lyhyen aikavälin ekologisen kompensaation toteuttamistapana lajin kasvupaikkojen siirtäminen tuhoutuvista esiintymistä säilyviin esiintymiin. Siirtoja tulisi tehdä ainakin merkittävämpien esiintymien tuhoutuessa, mieluiten toki aina. Ainakin runsaimmin lahokaviosammalta sisältävät tai muutoin erityisen hyvälaatuiset kasvupaikat tulisi siirtää.

Ensisijaisena siirtokohteena on lahokaviosammalelle sopiva, mahdollisimman laaja metsäalue, joka rauhoitetaan luonnonsuojelualueeksi. Ihanteellista olisi, että lahokaviosammal esiintyy alueella jo valmiiksi. Tarvittaessa alueella toteutetaan ennallistamistoimia, joilla tuotetaan alueelle lisää lahopuuta varmistamaan lahopuujatkumon säilyminen. Elinympäristöjen ennallistaminen ja kunnostaminen ovat pidemmällä aikavälillä vaikuttavia toimia. Lahopuuta tuotetaan toistuvasti erikseen määritellyillä aikaväleillä kaatamalla kuusenrunkoja lajille soveliaan pienilmaston kohdissa. Alueelle voidaan kerryttää lahopuuta myös kuljettamalla sitä tai tuoreita runkoja

muutoin tuhoutuvista metsäkohteista eri puolilta Vantaata. Tiettyjen lahokaviosammalesiintymien heikentyessä tai hävitessä lajin siirrot keskitetään tälle suojellulle alueelle. Näistä toimista olisi käytännössä varmasti myös laaja-alaisempia monimuotoisuushyötyjä lahopuulla elävälle ja muulle vanhojen metsien lajistolle.

Toinen vaihtoehto on tehdä mahdolliset lajin siirrot eri puolilla Vantaata olemassa oleviin esiintymiin, jolloin samalla vahvistettaisiin näiden populaatioiden tilaa keinotekoisella geenivirralla (vrt. Jarkko ym. 2019). Geenivirtaa tuotetaan toki myös ensisijaisessa vaihtoehdossa, mutta keskittämällä eri lähtöpopulaatioiden yksilöitä samalle alueelle, kun taas tässä toisessa vaihtoehdossa geenivirta hajautetaan useista lähtöpopulaatioista useisiin vastaanottaviin populaatioihin. Lahokaviosammalen geneettistä monimuotoisuutta tai luontaisen geenivirran määrää (kuten monia muitakaan lajin ekologiaan liittyviä tekijöitä) ei kuitenkaan tunneta, joten keinotekoisen geenivirran tuottamisen merkittävyyttä ei pystytä arvioimaan.

5. Suojelusuunnitelma

5.1. Taustaa: esiintymien tärkeys/merkittävyys

Lahokaviosammalkohteiden säilyttämisen tai hävittämisen kannalta olennaisessa osassa ovat luonnonsuojelulain määräykset: laji on rauhoitettu, erityisesti suojeltava ja listattu luontodirektiivin liitteessä II. Rauhoituksen vaikutuksiin lajin esiintymien säilyttämisen kanalta ei tässä oteta kantaa, sillä päätökset riippuvat tapauskohtaisesti odotettavissa olevista taloudellisista kustannuksista. Sen sijaan luonnonsuojelulain 47 §:n mukaista (1) lajin säilymiselle **tärkeiden** esiintymispaikkojen ja/tai (2) lajin suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta **merkittävien** esiintymispaikkojen hävittämis- ja heikentämiskieltoa pohditaan seuraavassa. Em. hävittämis- ja heikentämiskielto on voimassa vain siinä tapauksessa, että ELY-keskus on rajannut esiintymän ja antanut rajauksen tiedoksi maanomistajalle.

Lahokaviosammal on Vantaalla laajalle levinnyt ja sillä on siellä useita runsaita esiintymiä. Lisäksi lajille potentiaalisia esiintymiä on käytännössä yhtä monta ja vielä suuremmalla pinta-alalla kuin tunnettuja esiintymiä (taulukko 2). Tähän mennessä kertyneiden kartoitustietojen perusteella on hyvin todennäköistä, että laji myös esiintyy suurella osalla näistä potentiaalisista esiintymistä. Tämä tarkoittaa, että kaikkein parhaimpia esiintymiä lukuun ottamatta mikään yksittäinen esiintymä ei todennäköisesti ole lain tarkoittamalla tavalla tärkeä lajin säilymiselle Vantaalla. Sen sijaan nykytietämyksellä on mahdotonta sanoa kuinka monta näistä esiintymistä voi heikentyä tai tuhoutua ilman, että ylitetään tämä (tuntematon) tärkeyden raja-arvo.

Toinen näkökulma lajin säilymiseen on siis lajin suotuisan suojelutason turvaaminen. Suotuisan suojelutason käsite on juridinen, mutta käsite itsessään ja sen käytännön tulkinta pohjaavat vahvasti ekologiseen teoriaan (Epstein 2016). Käsitteestä esitetään seuraavassa kaksi määritelmää. Yksinkertaisempi määritelmä on luonnonsuojelulain mukainen: ”Eliölajin suojelun taso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään”. Yksityiskohtaisempi määritelmä löytyy Euroopan Unionin luontodirektiivistä, jonka mukaan eliölajin suojelun taso katsotaan suotuisaksi, kun:

1. Kyseisen lajin kannan kehittymistä koskevat tiedot osoittavat, että tämä laji pystyy pitkällä aikavälillä selviytymään luonnollisten elinympäristöjensä elinkelpoisena osana. [Lahokaviosammalesta ei tällaista aineistoa ole saatavilla, ja ilman seurantatietoja ei täysin varmoja päätelmiä voida tehdä. Koska (1) Vantaalla on runsaasti lajin uudistumiskykyisiä esiintymiä (joista osassa on suuri populaatio), (2) laji pystyy selvästi uudistumaan esiintymissään (itiöpesäkkeitä muodostuu monessa kohteessa) ja (3) laji on pystynyt leviämään useimpiin sille soveliaisiin elinympäristöihin ja elinympäristöjen sisällä moniin soveliaisiin kasvupaikkoihin (itujyväsryhmiä on esiintymissä laajalti), oletamme kohdan 1 täyttyvän Vantaan osalta.]

2. Lajin luontainen levinneisyysalue ei pienene eikä ole vaarassa pienentyä ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa. [Lahokaviosammalen levinneisyysalue vaikuttaa olevan laajentumassa Suomessa, todennäköisesti ilmastonmuutoksen vuoksi. Tosin tähänkin päätelmään täytyy esittää seurantatietojen puuttumisen johdosta varaus: lajia on vasta viime vuosina opittu etsimään tehokkaasti, joten ei tiedetä, mikä osuus levinneisyysalueen laajenemisesta on näennäistä ja mikä todellista. Nykytiedon valossa oletamme kohdan 2 täyttyvän Suomessa ja siten myös Vantaalla (vrt. kohta 3).]
3. Lajin kantojen pitkäaikaiseksi säilymiseksi on ja tulee todennäköisesti olemaan riittävän laaja elinympäristö. [Soveliasta elinympäristöä on Vantaalla suuria pinta-aloja, ja useimpien kohteiden osalta elinympäristön laatu ei ole heikkenemässä. Tämä kuitenkin sillä edellytyksellä, että kaavaluonnoksessa esitetyt kaavamerkinnät säilyvät, suojelupäätökset toteutetaan ja elinympäristöjen tilaa edelleen parannetaan (esim. jätetään tuulenkaadot ja muu lahopuusto mahdollisimman suurelta osin paitsi suojelualueille myös virkistys- ja metsätalousalueille). Oletamme siis kohdan 3 täyttyvän Vantaalla, mutta jatkossa seurannalla tulee osoittaa, että pidemmällä aikavälillä ei tapahdu populaatioiden vähenemistä.]

Uhanalaisten lajien suotuisan suojelutason määrittelyssä yleisesti hyväksyttyjä lähtökohtia ovat mm. (esim. Syrjänen 2001):

- Valtakunnallisesti uhanalaisen lajin suojelutaso ei voi olla valtakunnallisesti suotuisa. Yhtään uhanalaisen lajin esiintymää ei voi hävittää niin, ettei lajin jo ennestään huono suojelutaso heikkenisi nykytilanteesta.
- Jos jokin toimenpide vaikuttaa haitallisesti uhanalaisen lajin esiintymään, se heikentää suojelutasoa riippumatta kyseisen osapopulaation merkityksestä suhteessa koko maan kantaan.
- Oleellista on kuitenkin populaatioiden ja elinympäristöjen säilyvyys ja toimivuus. Suojelutasoltaan suotuisan kannan suuruus voi olla myös huomattavasti pienempi kuin se on ollut suurimmillaan.
- Mikäli kansallisesti uhanalaisen lajin populaatio on vaarassa heikentyä tai tuhoutua esimerkiksi maankäyttöpaineiden vuoksi, tulisi pyrkiä luontodirektiivin viitoittamiin korvaaviin toimenpiteisiin (ks. jakso 4).

Ainakin osa lajin valtakunnallisessa uhanalaisluokituksessa käytetyistä kriteereistä (Juutinen ym. 2019) täyttyy yhä lähitulevaisuudessakin, ja seurantatietojen vähyys vaikeuttaa hyvin merkittävästi tilanteen arviointia. Lahokaviosammalen tilanne vaikuttaa kuitenkin olevan Vantaalla poikkeuksellisen hyvä Suomen mittapuulla arvioituna, ja lajin suojelutaso on todennäköisesti tällä hetkellä Vantaalla suotuisa. Suotuisan suojelutason täyttymisen arviointi on yksittäisten kohteiden osalta käytännössä mahdotonta, joten sen täyttymistä Vantaalla tarkastellaan seuraavassa nimenomaan kompensaationäkökulmasta eli kuinka riittäviä suojelullisia toimia Vantaalla on tehty ja tulee vielä tehdä voimassa olevan yleiskaavan ja uuden yleiskaavaluonnoksen välillä.

5.2. Kompensaation toteutuminen Vantaalla

Ydinalueet

Vantaan voimassa olevaan yleiskaavaan verrattuna uudessa yleiskaavaluonnoksessa on lahokaviosammalesiintymien maankäyttömuotoja parannettu lajin toimeentulon kannalta erittäin merkittävästi. Tulevassa yleiskaavassa on toteutumassa sekä täysimääräistä että osittaista kompensaatiota, kun yksi lahokaviosammalen aiemmin akuutisti uhattu ydinalue on suojeltu ja monia ydinalueita on siirretty lajin kannalta paremman maankäytön piiriin (taulukko 4). Tässä esitetyssä tarkastelussa on lähtöoletuksena, että lopullinen yleiskaavaratkaisu on lahokaviosammalen kannalta vähintään yhtä hyvä kuin tarkasteltava kaavaluonnos.

Täysimääräiseksi kompensaatio (muutoskerroin = 1) katsottiin silloin, kun voimassa olevassa kaavassa jollain rakentamismerkinnällä varustettu alue on kaavaluonnoksessa muutettu merkinnälle SL tai LSA. Näitä alueita on vain yksi (n. 15 ha), mutta kyseessä on erittäin merkittävä lahokaviosammalesiintymä.

Osittaiskompensaatioksi (muutoskerroin = 0,5) katsotut muutokset olivat melkein kaikki muutoksia lähivirkistysalueesta tai metsätalousvaltaisesta alueesta merkinnäksi SL tai LSA (jälkimmäiset tapaukset liittyvät lähivirkistysalueisiin, joilla oli myös *luo*-merkinnän aluetta) taikka *luo* kaupungin mailla (yksityismailla olevien *luo*-merkinnällä varustettujen alueiden säilymisen varmistamiseen ei kaupungin taholta ole mahdollisuuksia eikä niitä siksi huomioida tässä yhteydessä). Näitä alueita on yht. n. 227 ha.

Päinvastaisia tapauksia, joissa muutos on heikentävä, on ainoastaan muutama: joitain voimassa olevan kaavan lähivirkistysalueilla olevia lahokaviosammalen ydinalueita on siirretty rakennettaviksi alueiksi uudessa kaavaluonnoksessa (muutoskerroin = -0,5; yht. n. 14 ha; taulukko 4). Näiden alueiden pinta-ala on vähennetty kompensaation muutoskertoimilla painotetusta yhteispinta-alasta, joka on siten n. 121,5 ha. On myös huomattava, että osittaiskompensaation muutoskertoimen arvolla on tässä hyvin suuri merkitys, mutta sen tarkempaa arvoa ei voida määritellä kuin pidempiaikaisen seurannan avulla.

Yhtä voimassa olevassa kaavassa rakentamiseen osoitetulla alueella olevaa lahokaviosammalen ydinaluetta on osin raivattu rakennuskäyttöön (n. 5 ha), mutta tämä muutos on siis lainvoimaisen yleiskaavan toteuttamista.

Em. kompensaation voimakkuudella painotettu pinta-ala on siis lähelle samaa kuin taulukossa 2 esitetty uuden yleiskaavaluonnoksen uhkaamien lahokaviosammalen ydinalueiden pinta-ala (149 ha, 14 % ydinalueiden pinta-alasta). Uhattujen kohteiden keskimääräinen pinta-ala on vain 5 ha (taulukko 2), joten niissä on mukana useita pienialaisia populaatioita, joiden pidempiaikainen säilyminen on joka tapauksessa epätodennäköisempää kuin suuremmilla alueilla olevien esiintymien. Kaikkien kaavaluonnoksessa uhattujen ydinalueiden häviäminen kokonaan ei myöskään ole todennäköistä, ja noin 17 % pinta-alasta on kaavamerkintöjen perusteella säilyvää, mikä suurin piirtein riittää laskennalliseen kompensaatioon.

Taulukko 4. Vertailu kompensaation toteutumisesta voimassa olevan yleiskaavan ja uuden yleiskaavaluonnoksen kesken.

Muutos-kerroin *	Kohteita	Kasvupaikkoja (itiöpesäkkeet)	Tuoreita itiöpesäkkeitä muutosalueella	Muutoskertoimella painotettu pinta-ala (ha)	Pinta-alan summa (ha)
Ydinalueet					
1	1	15	67	15	
0,5	23	50	267	113,5	
-0,5	6	3	4	-7	121,5
Potentiaaliset alueet					
1	1			4	
0,5	19			156,5	
-0,5	5			-13	
-1	1			-7	140,5

*** Muutoskertoimet:**
1 = täysimääräinen kompensaatio (muutettu rakennettavasta alueesta suojeltavaksi [SL tai LSA] kohteeksi / muutettu suojeltavasta kohteesta rakennettavaksi alueeksi).
0,5 = osittainen kompensaatio (pääasiassa muutettu lähivirkistysalueesta tai metsätalousvaltaisesta alueesta suojeltavaksi [SL tai LSA taikka *luo* kaupungin maalla] kohteeksi / pääasiassa muutettu lähivirkistysalueesta rakennettavaksi alueeksi).
-0,5 = osittainen heikennys (pääasiassa muutettu lähivirkistysalueesta tai metsätalousvaltaisesta alueesta suojeltavaksi [SL tai LSA taikka *luo* kaupungin maalla] kohteeksi / pääasiassa muutettu lähivirkistysalueesta rakennettavaksi alueeksi).
-1 = täysimääräinen heikennys (muutettu rakennettavasta alueesta suojeltavaksi [SL tai LSA] kohteeksi / muutettu suojeltavasta kohteesta rakennettavaksi alueeksi).

Uuden kaavaluonnoksen kohtalaisella tasolla turvaamia ydinalueita on 274 ha (26 % ydinalueiden pinta-alasta, keskikoko 8 ha; taulukko 2). Noin 13 %:iin tästä pinta-alasta kohdistuu kaavaluonnoksessa lahokaviosammalta uhkaavia merkintöjä ja lajin elinympäristön laatu tulee siten heikkenemään näillä kohteilla ajan myötä. Tämä heikentävä vaikutus kumoaa edellisessä kappaleessa esitetyn uhattujen kohteiden osittaisen säilymisen aikaansaaman kompensaatiohyödyn, jolloin nettokompensaatio jää jonkin verran alle täysimääräisen kompensaation. Mikäli tämä jäljelle jäävä heikennyksen määrä säilyy lopullisessa yleiskaavassa tällä tasolla, sillä ei arvioida olevan lahokaviosammalen suotuisaa suojelutasoa merkittävästi heikentävää vaikutusta Vantaalla.

Potentiaaliset esiintymisalueet

Vastaava tarkastelu tehtiin myös potentiaalisille lahokaviosammalen ydinalueille, joiden kompensaation muutoskertoimilla painotettu yhteispinta-ala olisi n. 140,5 ha (taulukko 4). Näitä alueita ei luonnollisesti voida laskea mukaan kompensaatioon niin kauan, kun ei tiedetä esiintyykö niillä lahokaviosammalta. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että useimmilla niistä lajia esiintyy. Tässä tapauksessa kompensaatiohyödyksi laskettava pinta-ala saattaisi kasvaa erittäin merkittävästi ja tällöin päästäisiin laskennallisesti ehkä huomattavaankin ylikompensaatioon, joka on tavoiteltava tilanne (vrt. jakso 4).

Voimassa olevan kaavan VL- tai M-merkinnöillä osoitettuja potentiaalisia lahokaviosammalen ydinalueita on yksityismailla avohakattu tai raivattu muuhun maankäyttöön ainakin 15 ha viimeisen kolmen vuoden aikana. Lisäksi rakentamiseen osoitettuja ja lentokenttäaluetta on raivattu n. 13 ha. Nämä muutokset ovat siis lainvoimaisen yleiskaavan toteuttamista, mutta osoittavat samalla, että ilman erityisiä toimia monet kohdealueet eivät pidemmällä aikavälillä säily.

Lahokaviosammalen runsaus

Vantaalta tunnetaan 242 itiöpesäkkeellistä lahokaviosammalen kasvupaikkaa. Näistä 65 (27 %) sijaitsi kompensaatioalueilla (taulukko 4) ja 76 (31 %) uuden yleiskaavaluonnoksen mukaisilla uhatuilla alueilla (taulukko 3). Kunkin alueen kartoitusvuotena on tuoreita itiöpesäkkeitä löytynyt yhteensä 1223 kpl, joista 334 (27 %) sijaitsi kompensaatioalueilla (taulukko 4) ja 312 (25,5 %) uuden yleiskaavaluonnoksen uhatuilla alueilla (taulukko 3). Todellinen jakauma on lajin suojelun kannalta todennäköisesti vielä parempi, sillä monet uhatuilla alueilla olevat esiintymät on tutkittu erityisen tarkasti ja monet turvatummilla alueilla sijaitsevat esiintymät kursorisemmin. Ainoastaan kolme (1,2 %) kasvupaikkaa ja neljä (0,3 %) itiöpesäkettä sijaitsee alueilla, joissa kaavojen välinen muutos on heikentävä.

Tehdyt toimet näyttävät tässä tarkastelussa siis riittävän kompensoimaan uuden yleiskaavaluonnoksen aiheuttaman lahokaviosammalen kasvupaikkoihin ja itiöpesäkkeellisiin yksilöihin kohdistuvan heikennyksen. Tässä on taustaoletuksena, että joillain kohtalaisesti turvatuilla alueilla tapahtuvat osittaiset heikennykset kumoutuvat sillä, että kaikki uhatut alueet eivät käytännössä tuhoudu kokonaan.

Yhteenveto

Uudessa yleiskaavaluonnoksessa, verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan, maankäyttöön tehdyt muutokset oletettavasti kompensoivat (pinta-alan ja lahokaviosammalen kasvupaikkojen/yksilöiden osalta) yleiskaavaluonnoksen rakennettaviksi osoitetuilla alueilla olevien lahokaviosammalesiintymien heikennykset riittävällä tasolla, jotta lajin suojelutaso säilyy suotuisana Vantaalla. Tämä johtopäätös pätee seuraavin varauksin:

- Kaavaluonnoksessa esitetyt lahokaviosammalen ydinalueita turvaavat merkinnät pysyvät kaavassa ja suojelualueet toteutetaan.
- Uhatuilla alueilla (yleiskaavaluonnoksen rakennettaviksi osoitetut alueet) olevat lahokaviosammalen kasvupaikat säästetään niiltä osin kuin se yksityiskohtaisen maankäyttösuunnittelun avulla on mahdollista.
- Kohtalaisesti turvatuilla alueilla (yleiskaavaluonnoksen metsätalousalueet, erilaiset virkistysalueet ja muut viheralueet) olevien lahokaviosammalen ydinalueiden turvaamiseen panostetaan, jotta kasvupaikat säilyvät niillä mahdollisimman kattavasti. Näiden alueiden tehokas turvaaminen on myös mahdollisuus päästä (jaksossa 4 esitettyjen perusteluiden mukaisesti tarpeelliseen) ylikompensaatioon, jolloin toimenpiteiden riittävyys ja toimivuus ovat mahdollisimman taattuja.
- Lahokaviosammalen ydinalueisiin ja kasvupaikkoihin jatkossa mahdollisesti kohdistuvat heikennykset kompensoidaan niiltä osin kuin se on mahdollista.

Käytännössä ainoa käytettävissä oleva nopea toimenpide on ainakin parhaiden ja siirrettävissä olevien kasvupaikkojen siirtäminen säilyville alueille.

- Populaatioiden muutosta seurataan erikseen valittavilla kohdealueilla (ks. jakso 5.3) ja mahdolliseen negatiiviseen kehitykseen puututaan.

Lisäksi suosittelemme, että lajin esiintyminen kartoitetaan lahokaviosammalelle potentiaalisesti soveliailta ydinalueilta, jonka jälkeen niiden suojelun tilasta ja tarpeesta voidaan tehdä erillinen arviointi.

5.3. Seuranta

Maankäytössä on Vantaalla tapahtunut suuria muutoksia viimeisten vuosikymmenten aikana ja muutos jatkuu edelleen asukasmäärän kasvaessa. Monet aiemmin yhtenäiset metsäalueet ovat pirstoutuneet ja eristyneet toisistaan kaupunkirakenteen sisään, ja tämä kehitys jatkuu edelleen. Koska lahokaviosammalen esiintymisestä on vasta viime vuosina saatu kattavampaa tietoa, emme tunne sen populaatioiden kehitystrendejä eri alueilla ja seurantatarve on erityisen suuri.

Jotta maankäytön muutosten aikaansaamia muutoksia lajin esiintymissä ja yleisemmin lajin ekologiaa ymmärrettäisiin paremmin, tulisi seurantatutkimuksia tehdä erityyppisillä esiintymäalueilla. On esimerkiksi todennäköistä, että tietyt pienet esiintymät taantuvat, vaikkei niihin kohdistuisi uutta maankäyttöpainetta. Toisaalta on todennäköistä, että monet suojelualueiden ja varsinkin tulevien suojelualueiden esiintymät vahvistuvat ajan myötä, kun metsiköt luonnontilaistuvat ja lahopuujatkumo vahvistuu. Siksi myös joidenkin suojeltujen tai muuten vahvojen esiintymien trendejä tulisi seurata. Tämä ei ole olennaisesti työläämpää kuin pienten esiintymien seurannat, jos seuranta tehdään otannoilla vastaavilta pinta-aloilta molemmissa esiintymätyypeissä.

Nyt kun Vantaalta on myös kartoitettu runsaasti kohteita, joilta ei lajin itiöpesäkkeitä ole löydetty, antaa se uusia mahdollisuuksia lajin ekologian tarkempaan tutkimiseen. Näiden esiintymisalueiden seurantatutkimuksella voitaisiin saada lisää tietoa muun muassa seuraavista kysymyksistä:

- Millaisille rungoille itiöpesäkkeitä syntyy?

- Kuinka paljon alkeisvarsikkoa ja lajin asuttamaa lahopuuta tarvitaan suvullisen vaiheen kehittymiseen? Kuinka laaja esiintymisalue tarvitaan?

- Minkälaisia puskurivyöhykkeitä tarvitaan, jotta laji pysyy rungoilla hengissä?

Suosittelemme seurantasuunnitelman laatimista ja sen toteuttamista pikaisella aikataululla.

6. Kirjallisuus

Epstein, Y., López-Bao, J. V. & Chapron, G. 2016: A Legal-Ecological Understanding of Favorable Conservation Status for Species in Europe. – Conservation Letters 9: 81–88.

Jarkko, R., Juslén, A., Kekkonen, M. & Aspi, J. 2019: Opas geneettiseen monimuotoisuuteen - Esimerkkejä Suomen luonnosta. – Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto & Oulun yliopisto. https://helda.helsinki fi/handle/10138/301770

Juutinen, R., Syrjänen, K., Korvenpää, T., Laitinen, T., Ahonen, I., Huttunen, S., Korvenpää, T., Kypärä, T., Parnela, A., Ryömä, R. & Ulvinen, T. 2019: Sammalet. – Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.), Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019, s. 157–181. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Lammi, E. & Vauhkonen, M. 2019: Uudenmaan lahokaviosammalesiintymien luokittelu ja priorisointi. – Raportti 30.4.2019. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.

Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005) ja 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) [http://www finlex fi/fi/laki/alkup/1997/19970160; http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913, http://www finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471].

Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996) [http://www finlex fi/fi/laki/alkup/1996/19961096] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996) [http://www finlex fi/fi/esitykset/he/1996/19960079].

Manninen, O. 2017: Helsingin lahokaviosammalselvitys 2017. – Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön julkaisuja 2017:8.

Manninen, O. 2018: Vantaan lahokaviosammalkartoitus 2017. – Julkaisematon selvitysraportti. Vantaan kaupunki. 12 s.

Moilanen, A. & Kotiaho, J. 2017: Ekologisen kompensaation määrittämisen tärkeät operatiiviset päätökset. – Suomen ympäristö 5 | 2017. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160211

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, Ympäristöministeriö, Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto fi/handle/10024/79301

Raunio, A., Anttila, S., Pekkonen, M. & Ojala, O. 2018: Luontotyyppien soveltuminen ekologiseen kompensaatioon Suomessa. – Suomen ympäristö 4 | 2018. https://julkaisut.valtioneuvosto fi/handle/10024/161156

Sammaltyöryhmä 2018: Suomen sammalien levinneisyys metsäkasvillisuusvyöhykkeissä ja ELY-keskuksissa. – SYKE, 30.11.2018. [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajiensuojelutyo/Eliotyoryhmat/Sammaltyoryhma/Suomen_sammalet], viitattu 9.1.2020.

Syrjänen, K. 2001: Uhanalaisten ja luontodirektiivin kasvilajien suotuisa suojelutaso suojelualueverkon kattavuuden arvioinnissa. – Suomen ympäristö 501. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Syrjänen, K. & Laaka-Lindberg, S. 2009: *Buxbaumia viridis* – erittäin uhanalainen. – Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.) 2009: Suomen uhanalaiset sammalet. – Ympäristöopas | 2009. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002: Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. – Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Wolf, T. 2015: Untersuchungen zu den Entwicklungsstadien von *Buxbaumia viridis* (Lam. & DC.) Moug. & Nestl. (Grünes Koboldmoos). – Carolinea 73: 5–15.

Liite 1. Menetelmäkuvaus

1. Maastotyöt

Lahokaviosammal kasvattaa uusia itiöpesäkkeitä yleensä myöhäissyksyllä loka–marraskuussa. Nämä pesäkkeet kasvavat täyteen kokoonsa talven–alkukevään aikana, ja kypsyvät itiöintivaiheeseen ja vähitellen hajoavat kesän–alkusyksyn aikana. Paras havainnointiaika on alkukevät, koska tuoreet itiöpesäkkeet erottuvat tuolloin parhaiten maastossa ja kaikki uudet pesäkkeet ovat tuolloin jo valmiita. Maastokartoitusta voi tehdä suhteellisen luotettavasti myös loppusyksyllä. Loppusyksyn inventointi on tarkkuudeltaan hieman epävarmaa, koska nuoret itiöpesäkkeet ovat loka–marraskuussa vielä varsin hoikkia, ja jäävät siksi helpommin huomaamatta kuin kypsät perät. Koska esiintymät ovat usein varsin niukkoja, on esiintymän löytäminen muutenkin monesti työlästä. Osa itiöperistä ilmeisesti nousee lahopuusta vasta hyvin myöhään syksyllä tai talvella/alkukeväästä. Maasto-olosuhteet luovat myös epävarmuutta maastotöihin loppusyksyllä, lumen alta on esiintymiä tietysti hyvin vaikeaa tai mahdotonta löytää. Kesällä ja myöhäissyksyllä voidaan myös kartoittaa lajia, mutta se on teknisesti työläämpää ja epävarmempaa kuin kevään tai myöhäissyksyn kartoitus. Tämä johtuu siitä, että kesällä ja alkusyksyllä vanhenevat itiöpesäkkeet ovat haalistuneet ja mahdollisesti jääneet muun kasvillisuuden sekaan hankalasti havaittaviksi. Osa pesäkkeistä myös kaatuu ja tuhoutuu kokonaan syksyyn mennessä. Toisaalta lahokaviosammalen itiöperien varret saattavat olla tunnistettavissa lahopuulla useammankin vuoden.

Kartoituksessa painotettiin suojelualueita, suojeltaviksi suunniteltuja alueita ja *luo*-alueita, joilta oli aiemmin vain vähän tietoja. Tiedon alueellinen kattavuus kaupungin alueella oli toinen pääohjenuora kohdevalinnassa ja lisäksi tutkittiin tarkemmin tiettyjä maankäyttöpaineiden kohteina olevia alueita. Olli Manninen teki kartoituksia 20 maastopäivää, ja lisäksi 8 maastopäivää Nikinmäen ja Myyrmäen kartoituksia. Tämän lisäksi sekä Marko Nieminen että Kari Nupponen kartoittivat 3 maastopäivää, ja neljänä päivänä maastotöissä oli mukana myös vapaaehtoinen maastoassistentti Ida Korhonen. Kaikista havainnoista tallennettiin koordinaatit satelliittipaikantimella. Kaikista esiintymärungoista siis otettiin ylös koordinaatit GPS-satelliittipaikantimella. Käytössä oli pääosin Garmin eTrex20 -laite, jonka virhemarginaali on metsäisillä alueilla suurimmillaan n. 30 metriä. Kaikista itiöpesäkerungoista otettiin yleiskuva, joka auttaa löytämään rungot myöhemmin mahdollista seurantaa varten. Itiöpesäkerunkojen tiedot kirjattiin: puulaji, rungon tyyppi, läpimitta, lahoaste, itiöpesäkkeiden määrä (uusi, edellisvuotinen, vanhempi).

Itujyväsryhmät

Lahokaviosammalen suvuttoman vaiheen tunnistaminen lahopuuainekselta on hyvin merkittävä muutos lajin kartoittamisessa ja suojelussa. Syksyn 2019 kartoituksissa on siis raportoitu ensimmäistä kertaa systemaattisesti myös lahokaviosammalrunkoja, joilta ei havaittu itiöpesäkkeitä. Puuaineksessa elävän alkeisvarsikon puuaineksen pinnalle tuottamat itujyväsryhmät (protoneemagemmat) ovat varsin luotettava tapa tunnistaa esiintymärunkoja ilman itiöpesäkkeitäkin. Näitä voi tunnistaa luupilla tai jopa paljain silmin.

Maastomuistiinpanoja tehtäessä itujyväsryhmien kasvupaikat on karkeasti jaettu kolmeen luokkaan itujyväsryhmäkasvustojen määrän ja sopivan lahopuuaineksen määrän mukaan:

1 = Vain vähän kasvustoa havaittu (1 cm^2–0,5 dm^2). Joko pieni, tuore tai vain pieneltä osaltaan lajille soveltuva lahopuukappale. Ei ainakaan tällä hetkellä todennäköinen itiöpesäkerunko.

2 = Reilusti kasvustoa, mahdollinen itiöpesäkerunko nyt tai tulevaisuudessa. Yleensä 0,5–5 dm^2 kasvustoa. Usein kyseessä järeä kuusen kanto.

3 = Hyvin runsaasti kasvustoa järeällä maapuurungolla, ilmiselvän potentiaalinen esiintymärunko, jolta ei kuitenkaan tehty itiöpesäkehavaintoja.

Pieniä itujyväsryhmäkasvustoja löytyi jo suhteellisen tuoreiltakin rungoilta. Maapuurungoilta löydettiin ensimmäisiä itujyväsryhmäkasvustoja usein jo laholuokan 2 rungoilta. Tällöin yleensä on kyseessä rungon tyvellä tai sivulla oleva murtumapinta, joka on alkanut lahoamaan jo voimakkaammin kuin suurin osa muuta runkoa. Näyttäisi siltä, että alkeisvarsikon tulee yleensä kehittyä useita vuosia rungolla, ennen kuin se muodostaa tyypillistä pehmeää lahoainesta, josta itiöpesäkkeitäkin sitten voi nousta.

Itujyväsryhmäkasvustojen ja itiöpesäkkeiden löytämiseksi on ensisijaisen tärkeää tunnistaa ja paikantaa lahokaviosammalelle soveliaat lahopuut ja niiden osat, ja osata etsiä näitä oikeilta paikoilta. Ensisijaisesti siis etsitään pitkälle lahonnutta pehmeää ja kosteaa lahopuuainesta. Sopivien kohtien sujuva löytäminen vaatii harjoittelua ja maastokokemusta. Mitä paremmin sopivien mikrohabitaattien etsimiseen tulee rutiinia, sitä sujuvampaa ja tarkempaa kartoitus on.

Pitkälle lahonneen lahokaviosammalelle tyypillisen lahopuuaineksen pinnalla voi kasvaa myös tiettyjen rupijäkälien kasvustoja tai muuta levä/sienikasvustoa. Vastaavia ruskeita rypälemäisiä ryynejä eivät kuitenkaan muut lajit muodosta. Rupijäkälillä on kiekkomaisia pieniä itiöpesäkkeitä ja esimerkiksi napalakkien valtaama puuaines tasaisemman vihreän kasvuston peitossa ilman itiöpesäkkeitä tai itujyväsryhmiä.

2. Kohderajaukset

Ydinaluerajausehdotukset

Olli Manninen on lahokaviosammalkartoitustensa osana tehnyt esiintymille niin sanottuja ydinaluerajausehdotuksia. Rajauksen on tarkoitus esittää esiintymäalue tai todennäköinen esiintymäalue mahdollisimman tarkasti. Vuoden 2019 kartoitusten jälkeen ydinaluerajauksia on Vantaalla yhteensä 1071 hehtaaria.

Periaatteena ydinaluerajaukselle on sisällyttää siihen maastossa havaittu esiintymärunkojen lähiympäristön selkeästi lajille soveltuva alue. Kohteella siis tulee olla sopivaa lahopuuta ja sopivat kosteusolosuhteet. Lähiympäristönä käsitetään yleensä korkeintaan noin 500 metrin säteellä esiintymärungoista sijaitsevat alueet. Varsinkin suojelemattomien alueiden suhteen todistustaakka kohteen soveltuvuudesta on tiukka eli rajauksia ei laajenneta maastossa tutkimattomille alueille.

Selkeimmin itujyväsryhmät erottuvat vaalean puuaineksen päälle kasvaessaan ja kuivina.

Itujyväsryhmiä Rukinpyöränpuiston kohteella.

Joillakin suurilla suojelualueilla on poikkeuksellisesti tehty vuoden 2019 kartoituksissa totuttua laajempia ydinaluerajauksia (35–118 ha). Nimenomaan Länsi-Vantaan suojelualuekohteilla on poikettu totutusta konservatiivisesta periaatteesta rajauksissa. Mukana on siis joitakin suuria suojelualueilla sijaitsevia rajauksia, joita ei ole täysin kattavasti tutkittu. Syinä tähän on lähinnä se, että rajauksista olisi tullut erikoisen ja epäloogisen muotoisia myös nauhamaisina, inventointireittiä noudattavina ketjuina, ja se, että kohteiden potentiaali on kaukotulkinnan mukaan erittäin hyvä. Jos nämä kohteet tutkittaisiin tarkemmin, tulisi rajauksiin varmasti hieman muutoksia, mutta ei todennäköisesti kovinkaan suuria sellaisia. Kaikista kohteista on saatavilla kuljetut inventointireitit ja tehdyt lahokaviosammalhavainnot eli kohteiden parempaa kartoitusta on haluttaessa helppo suunnitella.

Itujyväsryhmärunkojen etsiminen ja tunnistaminen (ks. alla) mullistaa myös ydinaluerajausten tekoa ja tekee aineistosta yksiselitteisempää. Uusien syksyn 2019 esiintymien rajaamisessa itujyväsryhmäesiintymät ovat olleet suurena apuna. Merkittävää käytännön muutosta rajauskäytännöissä ei ole tämän myötä kuitenkaan tullut, ainakaan rajausten kokoa pienentävästi. Aiemmin tehdyt ydinaluerajaukset vaikuttavat syksyn kokemusten perusteella vastaavan hyvin todellista tilannetta.

Tukialueet

Joillekin ydinaluerajauksille on tehty ns. tukialuerajauksia. Näitä on 14 kohteella yhteensä 28 hehtaaria. Kyseessä ovat lahokaviosammalesiintymien vieressä sijaitsevat kohteet, joilla lajia ei ole havaittu, mutta jotka tukevat esiintymän säilymistä erityisen hyvin. Usein kyseessä on puustoinen suoalue, joka ylläpitää viereisen esiintymäalueen kosteusolosuhteita. Näiden alueiden säilyttäminen sellaisenaan tai ainakin ilman suuria muutoksia on suotavaa. Tuhoutuessaan nämä kohteet saattavat oleellisesti heikentää esiintymien elinolosuhteita.

Potentiaaliset kohteet (*pot*)

Hankkeessa tehtiin koko Vantaalle potentiaalisten lahokaviosammalalueiden rajaukset. Kaupungin alue käytiin järjestelmällisesti läpi ja kaikki vähänkin suuremmat potentiaaliset kohteet rajattiin. Rajausperiaatteet ilmakuva- ja karttatulkintaa tehdessä olivat karkeasti seuraavat:

- Kaikki iäkkäämmät runsaspuustoiset kuusivaltaiset metsät.
- Nuoremmatkin kuusivaltaiset metsät, jos kohde näyttää kosteusolosuhteiltaan lupaavalta.
- Puustoiset ja tiheät mikroilmastoltaan kiinnostavan näköiset kohteet, joissa vain vähän kuusta.

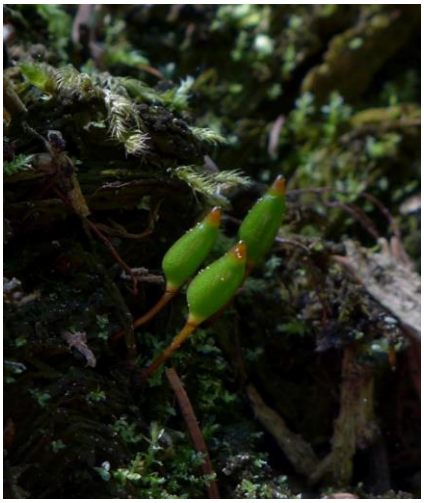
Pienikokoisia ja matalapotentiaalisia kohteita jäi jonkin verran rajaamatta, mutta rajaukset kattavat varsin suuren osan Vantaan kaikista lajille potentiaalisista alueista. Maastotöiden alkaessa potentiaalisten kohteiden pinta-ala oli 2483 hehtaaria. Kun maastotyöt oli tehty, päivitettiin potentiaalisten kohteiden karttaa seuraavasti:

- Lahokaviosammalesiintymät rajattiin maastotiedon pohjalta ydinaluerajausehdotuksiksi, ja ne vastaavasti poistettiin kokonaan tai osittain potentiaalisten kohteiden listalta.
- Joitakin selkeästi epäsopiviksi havaittuja kohteita poistettiin. Joillakin kohteilla osia alueesta poistettiin. Maankäyttömuutokset tarkistettiin vuoden 2019 ilmakuvalta ja kohteita päivitettiin.
- Muutama potentiaalinen kohde lisättiin maastohavaintojen perusteella.

Maastokartoitusten jälkeen päivitetyissä *pot*-rajauksissa on nyt 1582 hehtaaria Vantaan metsiä. Aiemmin käytössä olleesta korkean ja matalan potentiaalin kohteiden erittelystä luovuttiin. Tämä siksi, että aiempi jaottelu oli osin epätarkka, sattumanvarainen ja suurten kohteiden kohdalla epäkäytännöllinen.

Itiöpesäkkeitä:

Nuoria itiöpesäkkeiden alkuja syyskuussa.

Edellisvuotinen itiöpesäke syyskuussa.

3. Esiintymien luokittelu

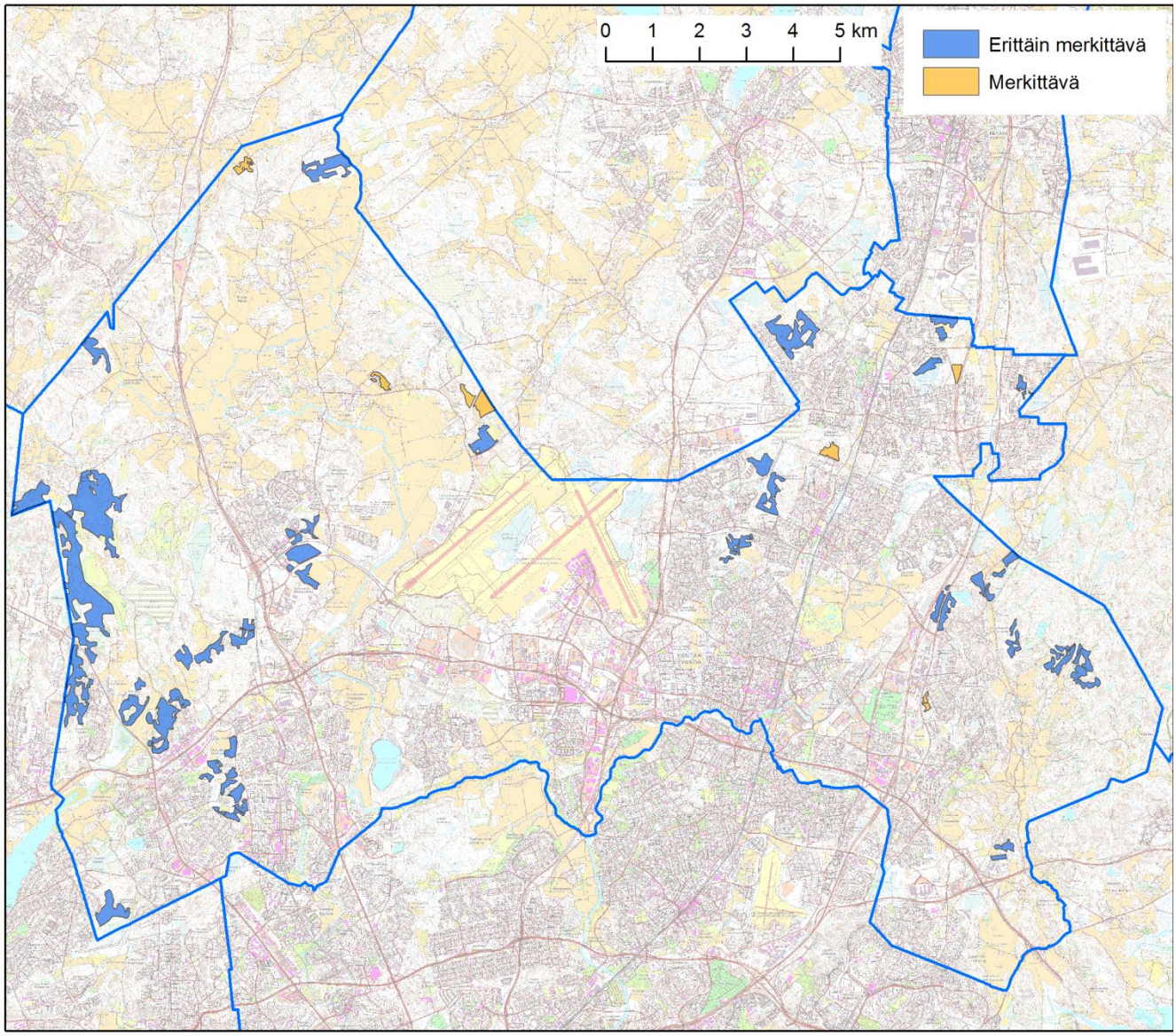
Lammin & Vauhkosen (2019) mukainen luokittelu

Lammin & Vauhkosen (2019) raportissa esitettiin pisteytysjärjestelmä lahokaviosammalesiintymien vertailemiseksi keskenään. Esiintymät määriteltiin tietyn periaatteen mukaisesti (kasvupaikkojen ympärille rajatut päällekkäin menevät 4 hehtaarin bufferit muodostavat yhden esiintymän; ks. em. raportin s. 16–17), mutta periaatetta ei noudatettu täysin systemaattisesti. Pisteytys perustui ensisijaisesti havaittujen itiöpesäkkeellisten kasvupaikkojen (kasvupaikka = erillinen lahopuuyksikkö, joko maapuurunko, kanto tai muu lahopuukappale) määrään (vain kahden tai useamman havaitun kasvupaikan esiintymäalueet olivat mukana). Lisäksi pisteitä annettiin esiintymäalueen koon, itiöpesäkkeiden määrän, muiden lähistöllä (<1 km) sijaitsevien esiintymäalueiden ja suojelualueen läheisyyden (<500 m) perusteella (taulukko 1.1.). Maksimipisteet olivat siten 13. Tämän pisteytyksen perusteella luokiteltiin erittäin merkittäviksi esiintymät, jotka saivat ≥7 pistettä, ja merkittäviksi esiintymät, jotka saivat 3–6 pistettä. Alle 3 pistettä saaneet esiintymät katsottiin lisäselvityksiä vaativiksi.

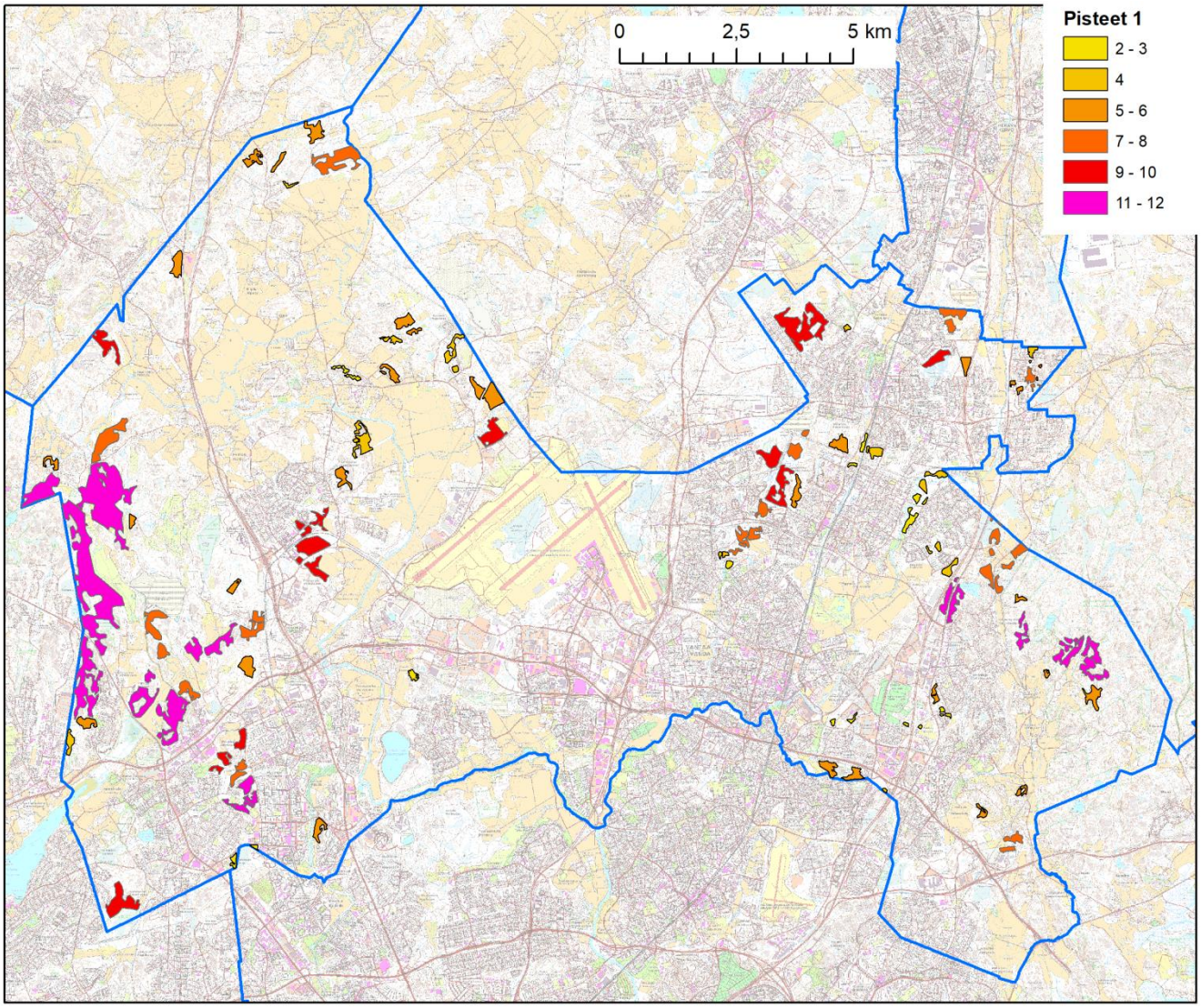
Taulukko 1.1. Esiintymien pisteytys Lammin & Vauhkosen (2019) mukaan.

	1 piste	2 pistettä	3 pistettä
Kasvupaikkoja	2	3–4	väh. 5
Itiöpesäkkeitä	≤ 10	11–30	> 30
Metsikön pinta-ala	< 6 ha	6–12 ha	> 12 ha
Lähistöllä muita esiintymiä	1	2	3 tai 4

Olemme laskeneet em. pisteytyksen myös tässä työssä, jotta tulosten vertailtavuus Lammin & Vauhkosen (2019) koko Uudenmaan esiintymiä koskevan raportin kanssa olisi mahdollisimman hyvä. Tämän pisteytyksen tulokset esitetään taulukossa 1, sillä samoja peruspisteitä hyödynnetään myös laajennetussa pisteytyksessä (ks. alla). Tähän pisteytykseen liittyvät tuloskartat (kuvat 1.1 ja 1.2) esitetään seuraavassa eikä niitä käsitellä sen enempää raporttitekstissä, sillä analyysimme perustuu laajennettuun pisteytykseen (ks. alla).

Kuva 1.1. Lammin & Vauhkosen (2019) kriteerien mukaisten 38 esiintymän jakautuminen luokkiin ’merkittävä’ (3–6 pistettä; 6 esiintymää) ja ’erittäin merkittävä’ (7–13 pistettä; 32 esiintymää). Tässä esiintymien pisteytyksessä huomioitiin vain kahden tai useamman itiöpesäkkeellisen rungon esiintymät, ja pisteytysperiaatteita noudattaen monia lähekkäisiä ydinalueita (vrt. kuva 4) liittyy yhteen esiintymiksi ’neljän hehtaarin säännön’ pohjalta.

Kuva 1.2. Lahokaviosammalen ydinalueiden pisteytys Lammin & Vauhkosen (2019) menetelmän mukaisesti.

Tämä pisteytysjärjestelmä on oiva keino arvioida karkeasti ja suhteellisen vertailukelpoisesti esiintymien merkittävyyttä. Pisteytyksessä on kuitenkin joitain puutteita, jotka tekevät esiintymien vertailusta osin epävarmaa. Seuraavat tekijät ovat heikosti huomioituja:

- Tehdyn kartoituksen tarkkuutta ei arvioida (tätä tietoa ei ollut käytettävissä useimmilta Lammin & Vauhkosen (2019) analyysissä mukana olleilta kohteilta). Kohteet on kartoitettu hyvin erilaisilla intensiteeteillä ja tarkimmin kartoitetut kohteet nousevat helposti kärkeen vertailuissa. Moni muukin esiintymä päätyisi luokitukseen erittäin merkittävä, jos se tutkittaisiin paremmin.
- Keskittyminen pelkästään havaittuihin itiöpesäkkeellisiin kasvupaikkoihin (itujyväsryhmien etsimistä ei ollut Suomessa vielä käytetty, kun Lammin & Vauhkosen (2019) raportti tehtiin). Tulevaisuudessa lahokaviosammalen kartoituksessa hyvin tärkeään rooliin nousee

itujyväsryhmien tarkkailu lahopuulta. Havaittujen itiöpesäkkeiden merkitys saattaa jopa jäädä sivurooliin. Vuosivaihtelu ja sattuman osuus kartoituksessa on varsin suurta, jos keskitytään vain itiöpesäkkeiden etsimiseen.

- Kohteen lahopuuston määrää, laatua ja jatkumoa ei arvioida (tätä tietoa ei ollut käytettävissä useimmilta Lammin & Vauhkosen (2019) analyysissä mukana olleilta kohteilta). Lajin säilymistodennäköisyys ja tulevaisuudennäkymät alueella saattavat vaihdella paljonkin. On olemassa esiintymiä, jotka ovat nyt runsaahkoja, mutta ovat tulevaisuudessa häviämisvaarassa lahopuujatkumon katkeamisen ja olosuhteiden muutoksen takia. On toisaalta myös esiintymiä, jotka eivät nyt ole runsaita, mutta joiden tulevaisuus näyttää nykyistä paremmalta lahopuuston ja kohteen laadun suhteen.
- Lähekkäisten esiintymien määrä on melko sattumanvarainen muuttuja ja tietyt, useita pieniä erillisiksi rajattuja esiintymiä sisältävät alueet korostuvat laajempien yhtenäisten kohteiden kustannuksella. Esimerkiksi Kivistön esiintymät olisivat saaneet korkeammat pistemäärät, jos ne olisi käsitelty erillisinä esiintyminä eikä luokituksen periaatteiden mukaisesti yhtenä suurempana esiintymänä.

Laajennettu pisteytys

Kolmeen ensimmäiseen puutteeseen olemme tässä raportissa esittäneet laajemman pisteytyksen, jota voidaan käyttää tulevissakin kartoituksissa. Esiintymäalueiden havaittujen esiintymärunkojen määrää mietittäessä alueen kartoituksen tarkkuus on tärkein yksittäinen tekijä. Mitä tarkemmin kohdetta on tutkittu, sitä suurempi osa kaikista esiintymärungoista on löydetty. Siksi on loogista, että tämä olisi mukana myös pisteytysjärjestelmässä, vieläpä varsin suurella painoarvolla. Tässä huonosti kartoitetut mutta laadultaan soveliaaksi tulkitut alueet saavat lisäpisteitä 1–5 (kompensoimaan selvityksen ylimalkaisuuden vuoksi oletettavasti havaitsematta jääneitä kasvupaikkoja). Lisäksi itujyväsryhmähavainnoista saa 0–2 pistettä (ks. myös jakso ’Itujyväsryhmät: muutokset kartoituksessa ja tietämyksessä lajin ekologiasta’ alla), elinympäristön rakennepiirteistä 0–2 pistettä ja maaston kulumisesta 0–2 miinuspistettä. Tässä pisteytyksessä suurin yksittäisen kohteen saama pistemäärä oli 20.

Kartoituksen tarkkuus:

- 0 pistettä: Kohde hyvin tutkittu. Suurin osa kaikista potentiaalisista kasvupaikoista (kasvupaikka = erillinen lahopuuyksikkö, joko maapuurunko, kanto tai muu lahopuukappale) on tutkittu sekä itiöpesäkkeiden että itujyväsryhmien osalta. Tähän luokkaan päätyi vain muutama erityisen tarkasti tutkittu pienehkö kohde Pohjois-Nikinmäessä.
- 1 piste: Tarkasti tutkittu kohde sekä itujyväsryhmien että itiöpesäkkeiden osalta, mutta silti arviolta alle puolet kaikista potentiaalisista kasvupaikoista tutkittu.
- 2 pistettä: Hyvin tarkka itiöpesäkkeiden etsintä tai osittainen itujyväsryhmät huomioiva kartoitus. Alle 10 % potentiaalisista kasvupaikoista tutkittu.
- 3 pistettä: Melko tarkka itiöpesäkkeiden etsintä tai yleispiirteinen nopea kartoitus, jossa sekä itiöpesäkkeitä että itujyväsryhmiä etsittiin.
- 4 pistettä: Suurpiirteinen itiöpesäkerunkojen etsintä laajalla alueella tai vain yksittäishavainto pienehköllä kohteella. Ei itujyväsryhmien tutkimusta.

- 5 pistettä: Satunnainen yksittäishavainto (yleensä itiöpesäkerunko) suhteellisen laajalla esiintymäalueella. Ei tarkempaa tutkintaa edes itiöpesäkkeiden osalta.

Itujyväsryhmän/ryhmien kasvupaikkojen havaittu määrä kohteella:

- 0 pistettä: 0–5 kasvupaikkaa.
- 1 piste: 6–49 kasvupaikkaa.
- 2 pistettä: Yli 50 kasvupaikkaa.
- Vain itujyväsryhmiä sisältäviä esiintymiä ei huomioitu ’Lähistöllä muita esiintymiä’ -pisteytykseen, jotta materiaali olisi paremmin vertailukelpoista Lammin & Vauhkosen (2019) raportin kanssa. Tämäkin pisteytys on karkea ja kertoo lähinnä sen, kuinka tarkasti kasvupaikkoja on etsitty. Ehkä tämän voisi korvata myös arviolla kasvupaikkojen tiheydestä alueella.

Elinympäristön rakennepiirteet (lahopuusto ja metsän rakenne):

- 0 pistettä: Kohteen lahopuuston laatu tulee heikkenemään merkittävästi jatkossa. Käytännössä sellainen kohde, jossa kasvupaikat ovat vanhoilla kannoilla eikä uutta lahopuuta ole muodostumassa lähivuosikymmeninä.
- 1 piste: Metsänrakenne ja lahopuujatkumo ovat kohtalaisen hyviä lajille. On odotettavissa, että lahopuustoa syntyy lisää merkittävästi, jos kohteen annetaan kehittyä rauhassa.
- 2 pistettä: Lahopuun määrä ja jatkumo erinomainen ja tilanne pysyy samana tai paranee jatkossa. Usein kyseessä on suojelualue tai muu erityisen laadukas ja vakaa kohde.

Maaston kuluminen virkistyskäytön takia:

- 0 pistettä: Maaston kuluminen ja lahopuiden vaurioituminen ei ole kohteella ongelma tai se koskee vain yksittäisiä runkoja laajalla alueella.
- 1 piste: Lievää kulumista koko alueella tai raskasta kulumista pienellä osalla aluetta.
- 2 pistettä: Virkistyskäyttö vaikuttaa oleellisesti kohteen laatuun ja lahopuustoon. Mekaaniset vauriot potentiaalisille tai tunnistetuille kasvupaikoille ovat merkittävä uhka esiintymälle tällä hetkellä tai lähitulevaisuudessa.

Kuvia itiöpesäkkeellisistä kasvupaikoista:

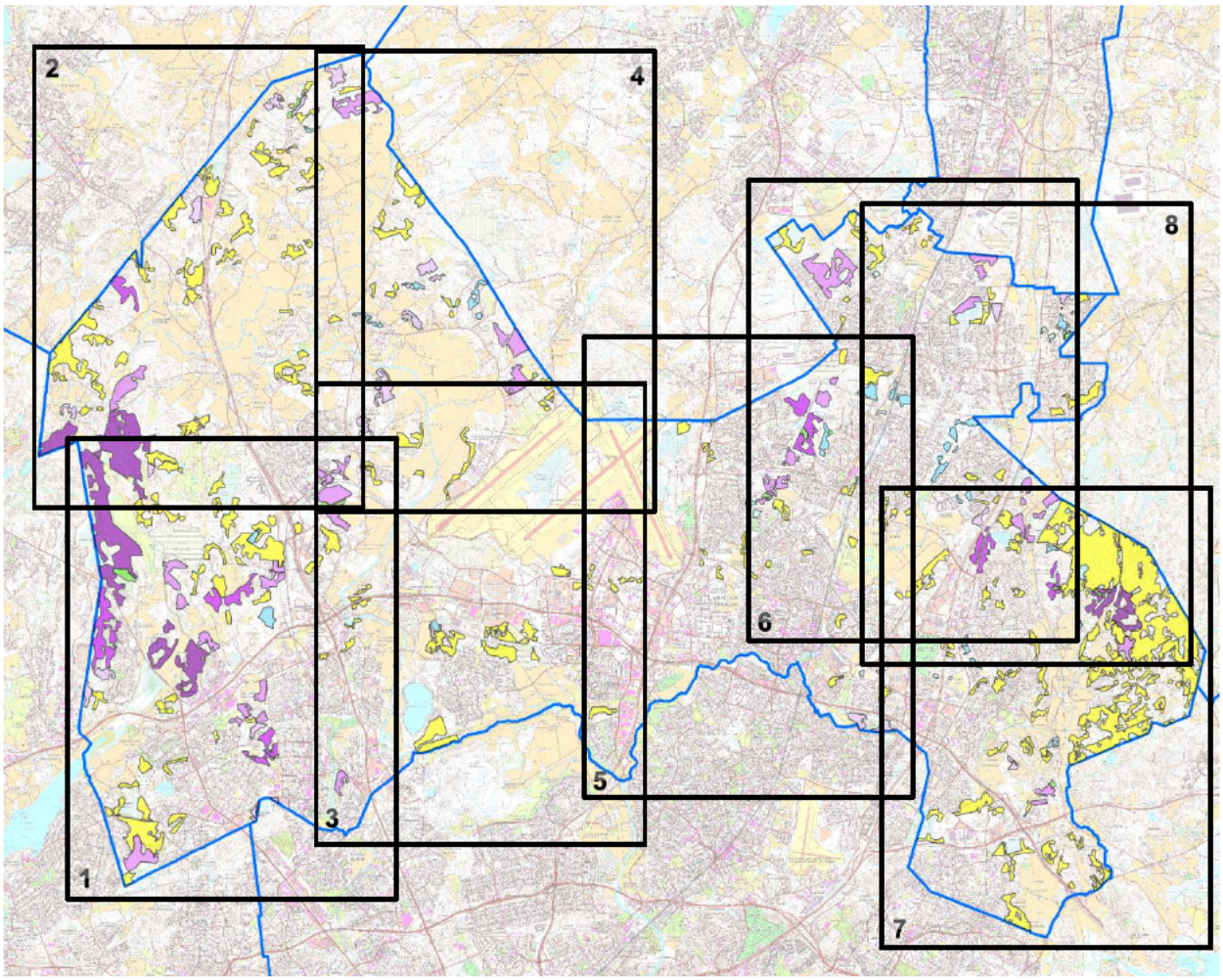

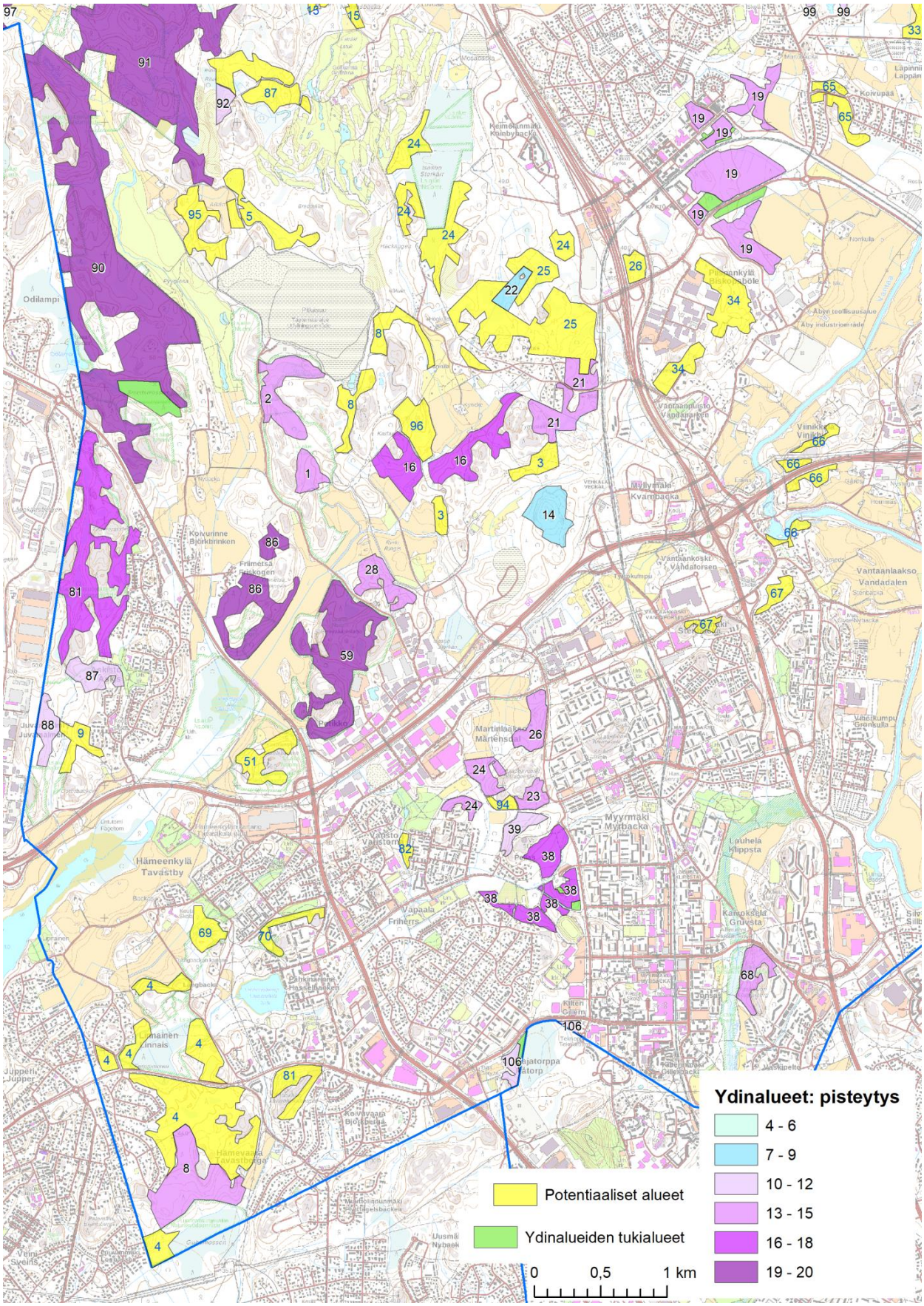

Liite 2. Osa-alueittaiset kartat havainnoista ja aluerajauksista

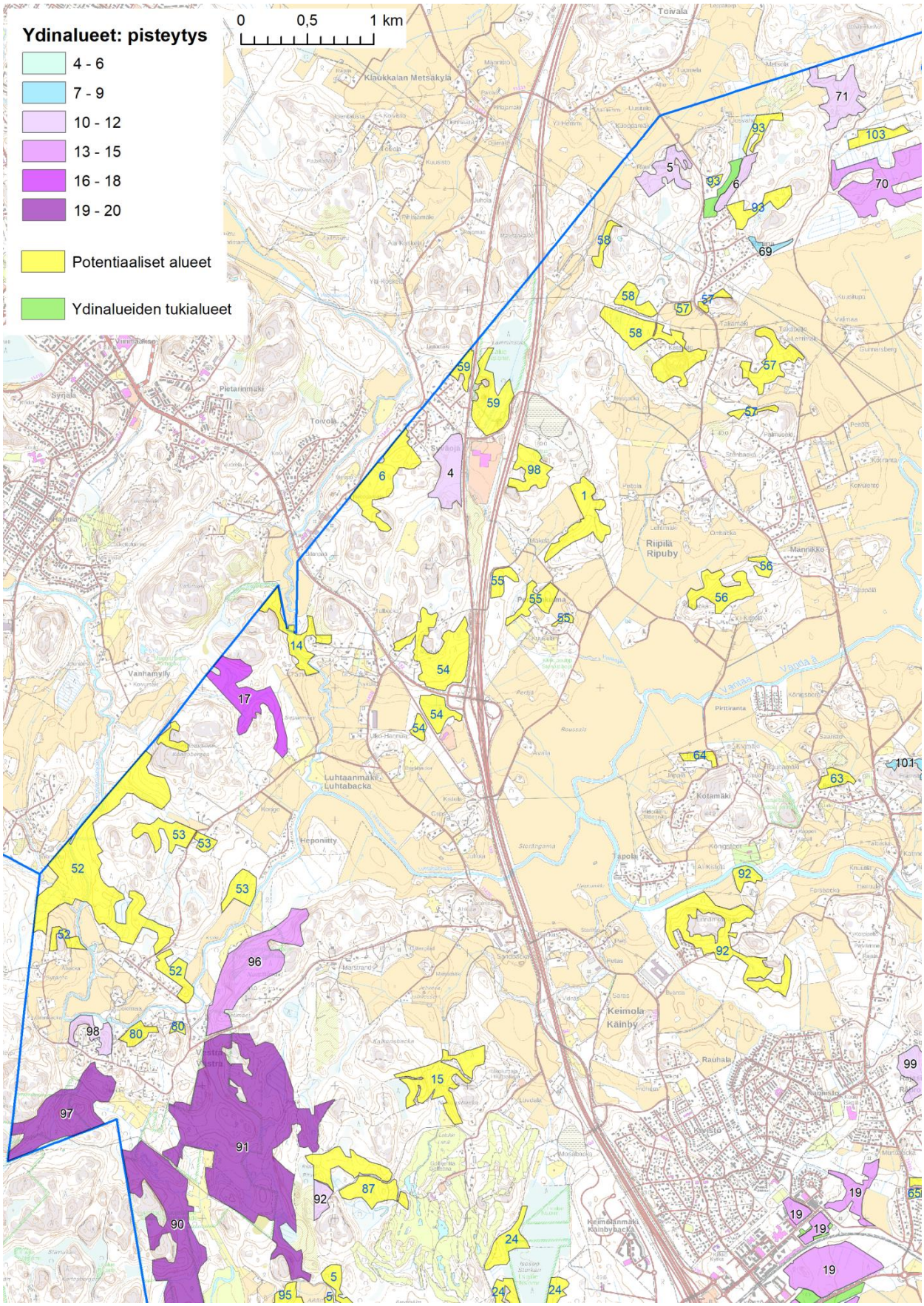
Karttalehtijako

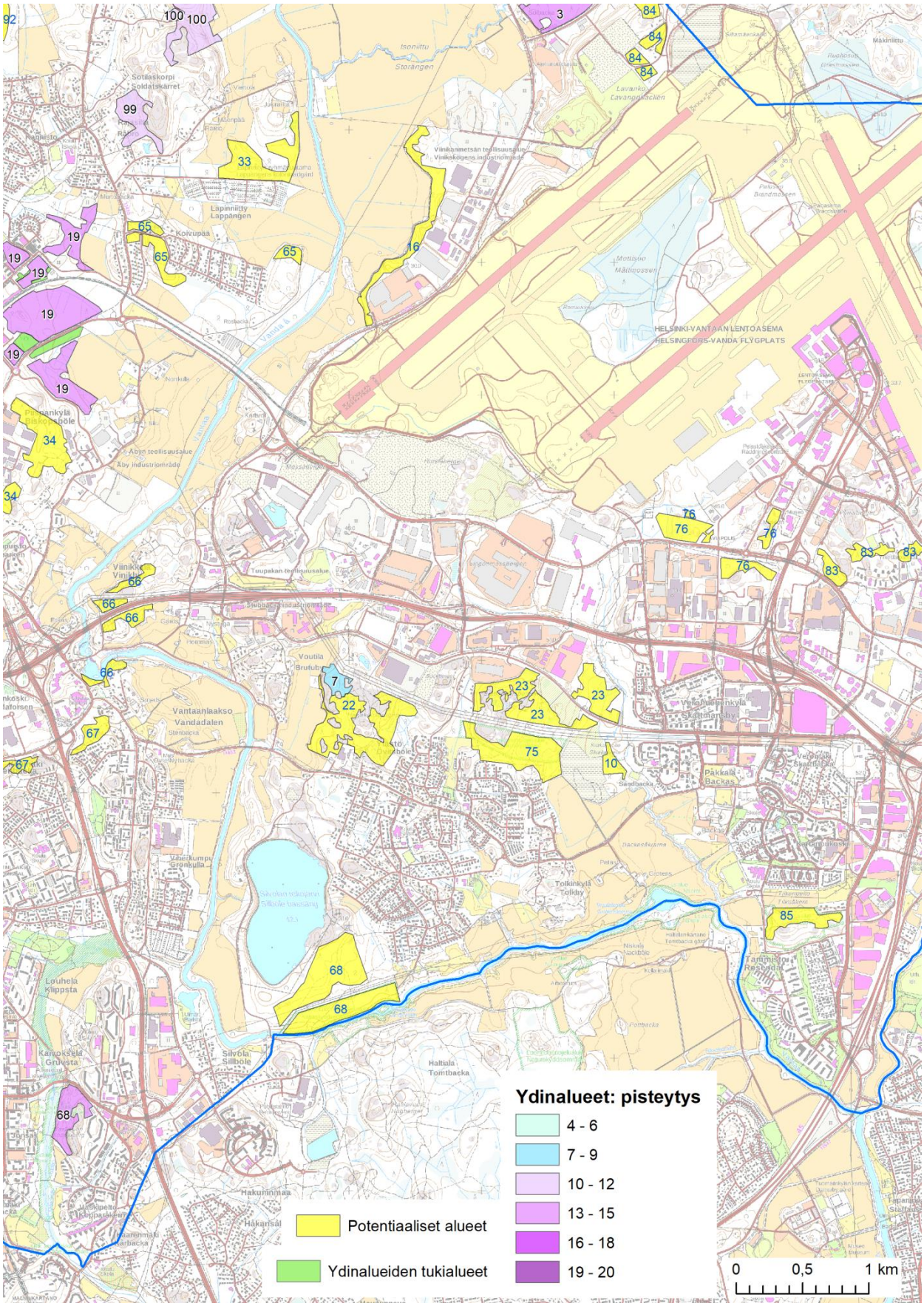
1

Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20
Potentiaaliset alueet
Ydinalueiden tukialueet
0
0,5
1 km

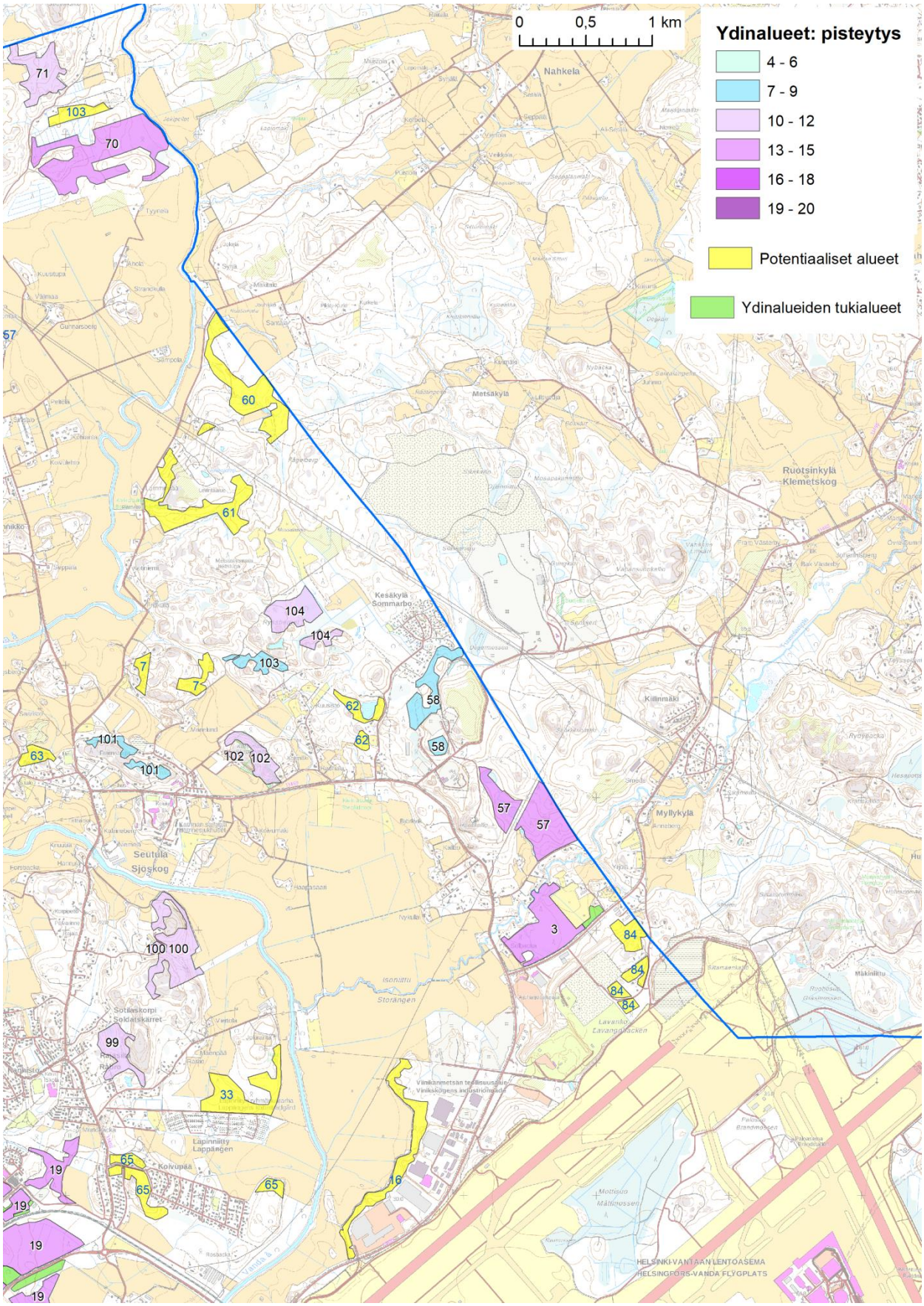
2

Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20
Potentiaaliset alueet
Ydinalueiden tukialueet
0
0,5
1 km

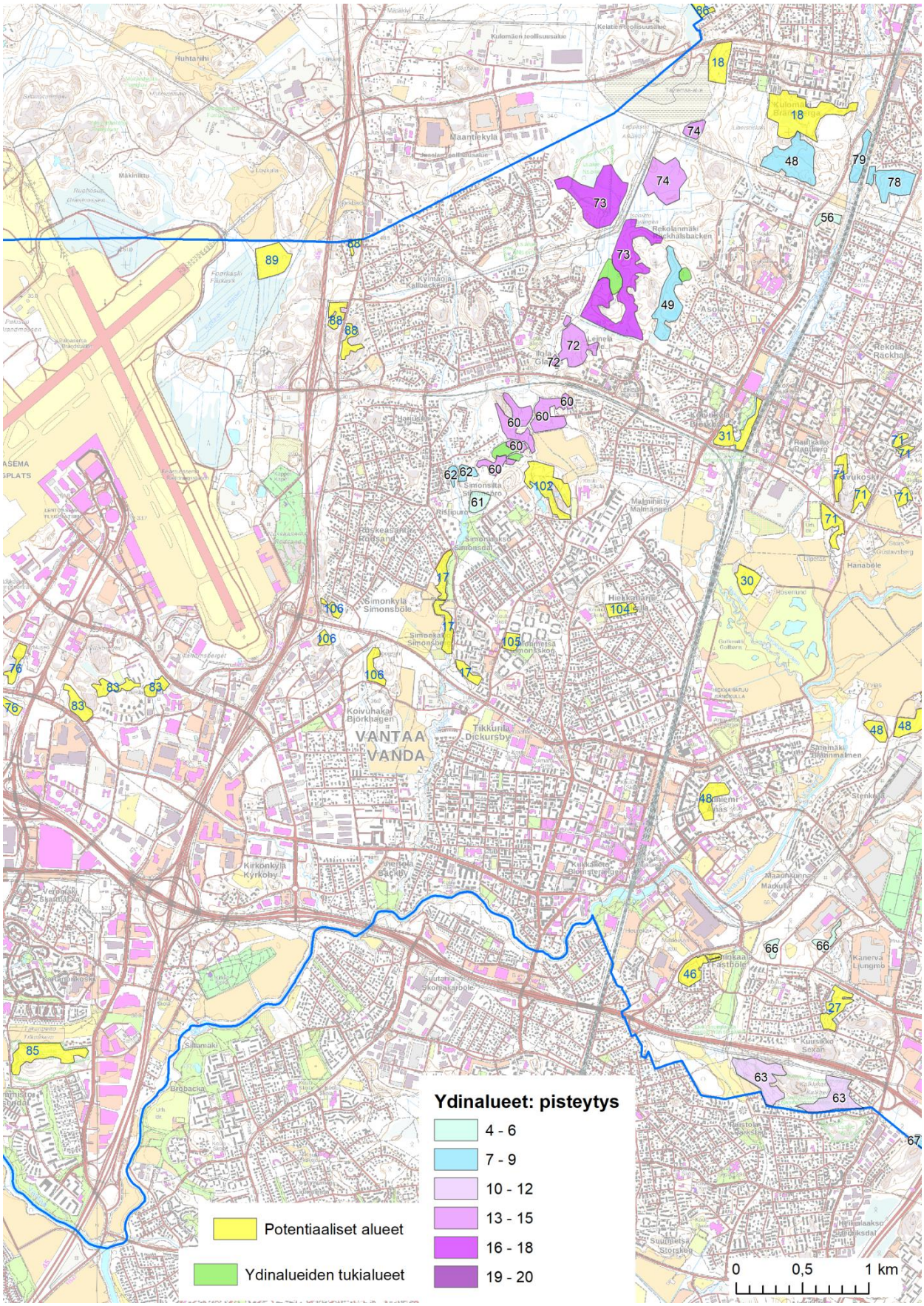
3

Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20
Potentiaaliset alueet
Ydinalueiden tukialueet
0
0,5
1 km
HELSINKI-VANTAAN LENTOASEMA
HELSINGFORS-VANDA FLYGPLATS

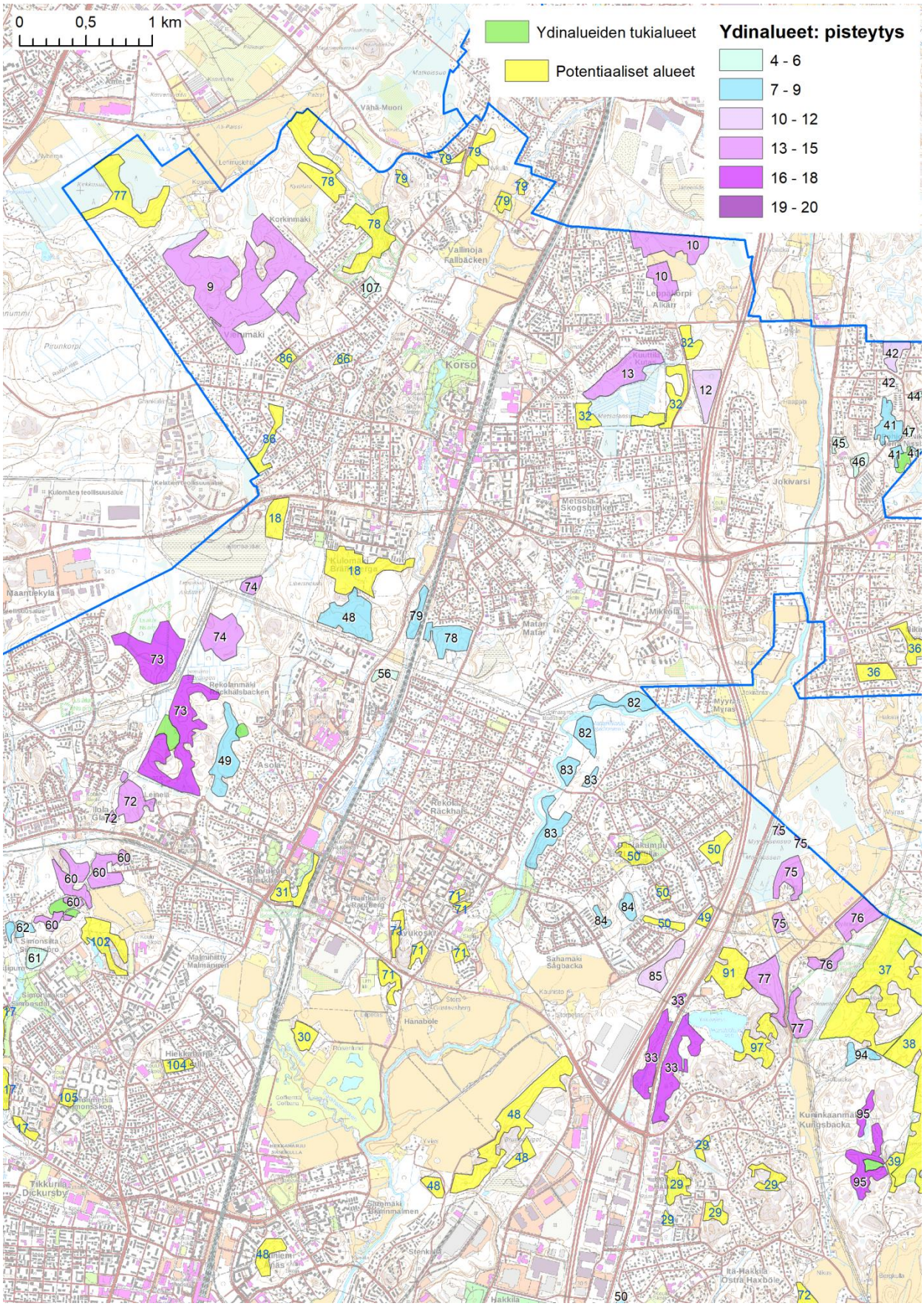
4

0 0,5 1 km
Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20
Potentiaaliset alueet
Ydinalueiden tukialueet
Nahkela
Metsäkylä
Ruotsinkylä
Klemetskog
Kesäkylä
Sommarbo
Killinmäki
Myllykylä
Seutula
Sjöskog
Lapinniitty
Lappängen
Korvupää
Isoniitty
Storängen
Mäkiliitty
HELSINKI-VANTAAN LENTOASEMA
HELSINGFORS-VANDA FLYGPLATS

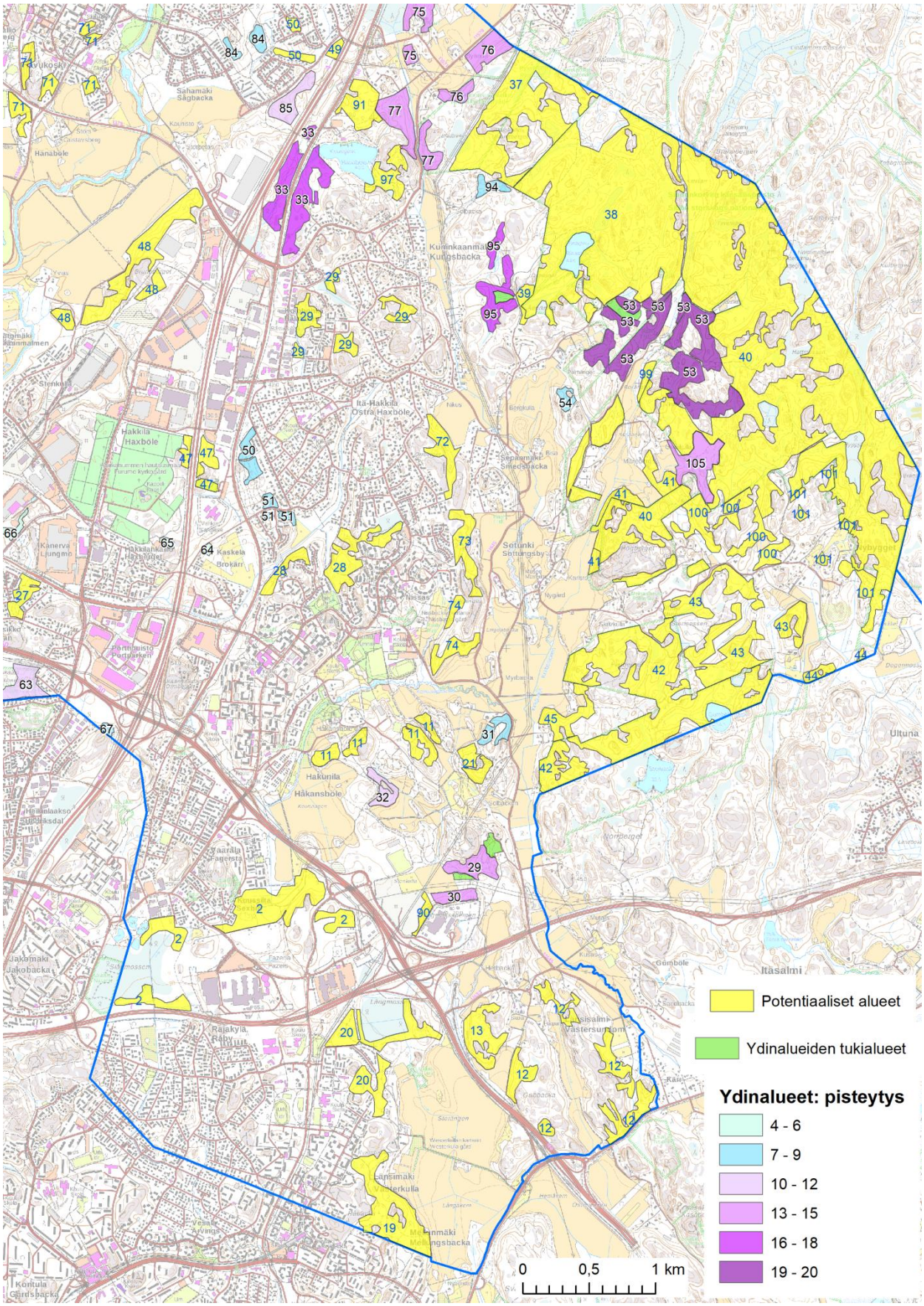
5

Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20
Potentiaaliset alueet
Ydinalueiden tukialueet
0
0,5
1 km
VANTAA
VANDA

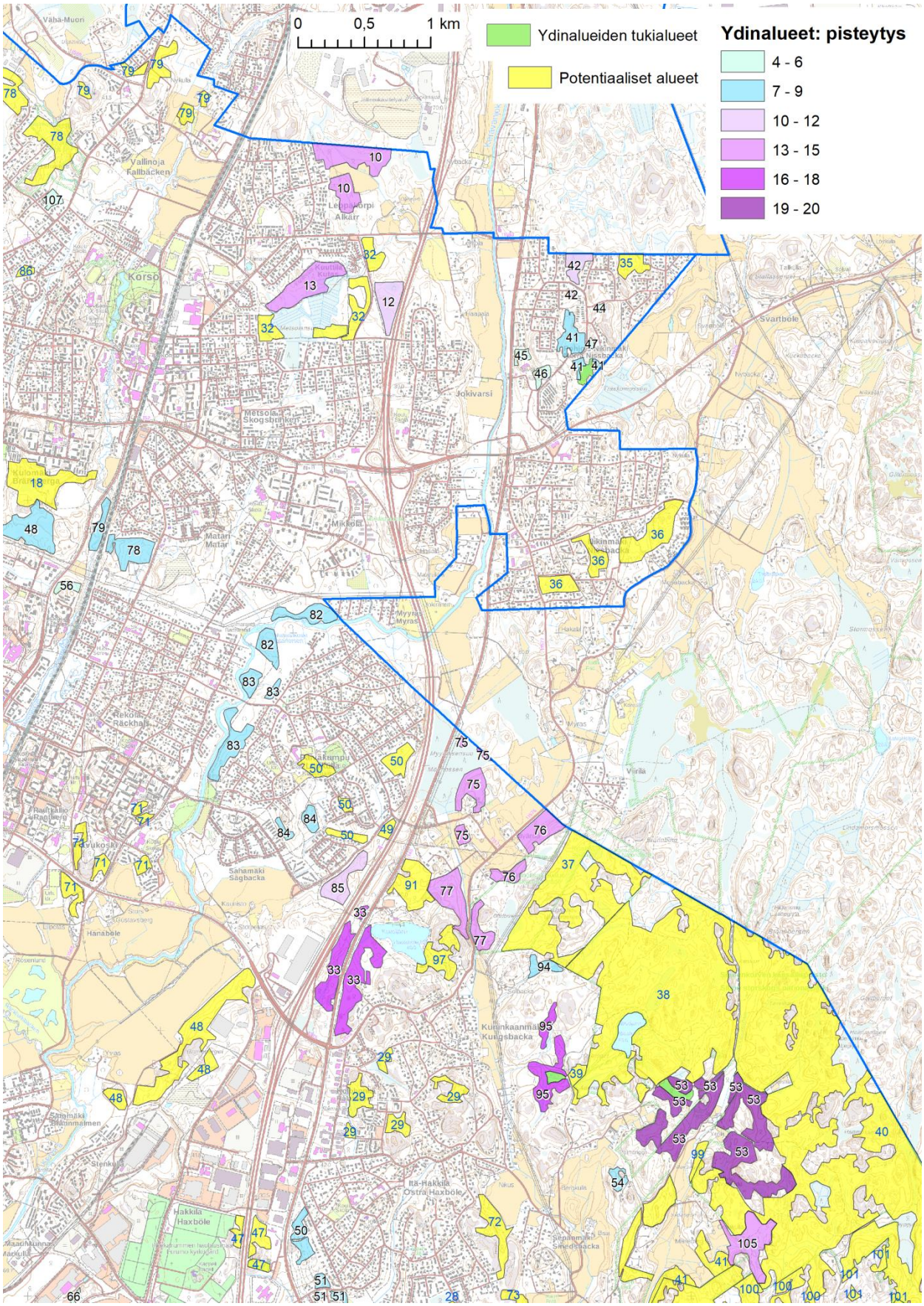
6

0 0,5 1 km
Ydinalueiden tukialueet
Potentiaaliset alueet
Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20

7

Potentiaaliset alueet
Ydinalueiden tukialueet
Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20
0
0,5
1 km

8

0 0,5 1 km
Ydinalueiden tukialueet
Potentiaaliset alueet
Ydinalueet: pisteytys
4 - 6
7 - 9
10 - 12
13 - 15
16 - 18
19 - 20

Faunatica

Tuntosarvet aitoon luontoon

Kutojantie 11
02630 Espoo
http://www.faunatica.fi/

Marko Nieminen FT, toimitusjohtaja
[redacted] [redacted]

Kari Nupponen FM, projektipäällikkö
[redacted] [redacted]

Elina Manninen FM, tutkimussuunnittelija
[redacted] [redacted]

Henna Makkonen FM, tutkimussuunnittelija
[redacted] [redacted]

7 § Suomi-Rata Oy:n perustaminen

VD/1877/08.00.00.00/2019

RV/HP/PvN/SV/HY-L

Vantaan kaupunginvaltuusto on 24.2.2019 päättänyt, että Vantaan kaupunki lähtee osakkaaksi Suomi-rata Oy -hankeyhtiöön ja merkitsee yhtiön osakkeita enintään 12 milj. eurolla.

Liikenne- ja viestintäministeriön (jäljempänä LVM) johdolla käydyissä neuvotteluissa on saavutettu neuvotteluratkaisu hankeyhtiön perustamisesta sekä Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden suunnittelusta rakentamisvalmiuteen asti. Neuvotteluratkaisusta on allekirjoitettu 13.2.2020 neuvottelumuistio. Neuvotteluihin osallistuneet kunnat, neuvotellut omistusosuudet hankeyhtiössä sekä rahoitussitoumusten määrät ilmenevät esityksen liitteenä olevan osakassopimuksen liitteen listauksesta. Liikenne ja viestintäministeriö on julkaissut laajasti hankkeeseen liittyvää materiaalia hankeikkunassa osoitteessa https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=LVM031:00/2019.

Perustettavan yhtiön tarkoituksena on Helsingin ja Tampereen väliseen raideyhteyteen liittyvä raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen saakka.

Yhteyden suunnittelu koostuu eri osista, joita ovat Pasilan ja Keravan välinen Lentorata sekä jatkoyhteys Tampereelle. Jatkoyhteys voidaan toteuttaa joko uutena ratalinjauksena Helsinki-Vantaan lentoasemalta Tampereelle tai kehittämällä nykyistä päärataa Riihimäen ja Tampereen välillä (3. ja 4. lisäraide sekä radan oikaisut). Jatkoyhteyden osalta yhtiö tuottaa molemmista vaihtoehdoista esiselvityksen, joiden kesto on noin 1,5 vuotta ja kustannukset yhteensä noin 2,5 milj. euroa, ja jotka määräävät Suunnitteluhankkeen tarkemman sisällön. Esiselvityksillä luodaan edellytyksiä suunnitteluhankkeen jatkosuunnittelua varten ja niiden valmistuttua erikseen päätetään, kumpi vaihtoehto suunnitellaan rakentamisvalmiuteen saakka.

Suomi-Rata on paitsi kansallinen hanke myös Vantaan kaupungin liikenneyhteyksien kannalta strateginen hanke. Ratayhteyden ensimmäinen osuus, ns. Lentorata, on Pasilasta Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta Keravalle suunniteltu tunnelirata, jonka päätavoitteena on parantaa pääradan kapasiteettia sekä vähentää häiriöherkkyyttä erottelemalla eri nopeudella kulkevat kauko- ja lähijunat omille raiteilleen. Matkustajille tämä näyttäytyisi tiheämpinä lähi- ja kaukoliikenteen vuoroina sekä sujuvampana liikkumisena raiteilla. Suora vaihdoton yhteys nopeuttaisi matkaa lentoasemalle ja helpottaisi pääradan kapasiteettiongelmia lentomatkustajien määrän jatkuvasti kasvaessa. Helsingin ja Tampereen välisen nopean ratayhteyden toteuttaminen edistää kaupunkiseutujen muodostumista yhteneväiseksi työssäkäyntialueeksi parantaen mahdollisuuksia työvoiman ja muiden resurssien liikkuvuudelle. Nopeat raide- ja lentoyhteydet ovat yritysten kansainvälisen saavutettavuuden kannalta keskeisiä. Hanke hyödyttää Vantaan asukkaita ja Vantaan alueen elinkeinotoimintaa tarjoamalla tehokkaampia liikenneyhteyksiä, joten hankkeeseen osallistuminen kuuluisi näin ollen Vantaan kaupungin yleiseen toimialaan.

Hankkeeseen osallistuvien on edistettävä ratayhteyden rakentamisen edellyttämää yleis- ja ratasuunnittelua sekä kaavoitusprosesseja omalta osaltaan. Tavoitteeksi on todettu, että hankkeen suunnitteluvalmius mahdollistaisi EU:n hankerahoituksen hakemisen heti EU:n uuden rahoituskauden alussa 2021. Valtion, muiden hankkeeseen osallistuvien julkisyhteisöjen ja EU-rahoituksen lisäksi suunnitteluvaiheen jälkeen rahoittajiksi haetaan myös institutionaalisia sijoittajia.

Yhtiön rahoitus

Neuvotellussa osakassopimuksessa kaupunki sitoutuu rahoittamaan yhtiötä 11,1 milj. eurolla. Tämän lisäksi kaupunki sitoutuu Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta solmitussa sopimuksessa rahoittamaan osuutensa jäljempänä tarkemmin selvitetyn Kanta-Hämeen kuntien exit-järjestelyn mahdollisesti aiheuttamasta rahoitusvajeesta. Näiden sitoumusten enimmäismäärä alittaa valtuuston periaatelinjauksessaan asettaman enimmäismäärän 12 milj. euroa. Vantaa ei sopimuskokonaisuudessa sitoudu muuhun yhtiön rahoittamiseen. Mikäli suunnittelun aikana käy ilmi, että suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve ylittää osakkaiden tekemät rahoitussitoumukset ja hankkeeseen mahdollisesti saatavat tuet ja avustukset, osakkaat sitoutuvat neuvottelemaan rahoitusvajeen ratkaisemiseksi.

Osakassopimuksen mukaan osakkaat maksavat rahoitussitoumuksensa yhtiölle suunnittelun edistyessä osissa yhtiön hallituksen määräämässä aikataulussa maksamattomien rahoitussitoumuksiensa mukaisessa suhteessa. Yhtiön perustamisvaiheessa Vantaa merkitsee 111 000 kappaletta (7,17 %) yhtiön osakkeita 157 065,00 euron merkintähintaan. Rahoitussitoumuksen myöhemmät erät suoritetaan yhtiölle oman pääoman ehtoisina sijoituksina ensisijaisesti yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tehtävillä suorilla sijoituksilla ja toissijaisesti muulla tavalla kuten osakeannilla. Jatkossa yksittäiset osakassopimukseen perustuvat SVOP-sijoitukset tai osakemerkinnät tuodaan kaupunginhallituksen erikseen päätettäviksi.

Mahdolliset uudet osakkaat

Yhtiön osakkaaksi voi myöhemmin tulla uusia osakkaita. Yhtiön järjestämästä osakeannista tai osakkeiden luovuttamisesta päätetään yhtiökokouksessa 2/3 määräenemmistöllä. Osakkaaksi tuleminen olisi ehdollinen sille, että osakas tulisi osakassopimuksen osapuoleksi ja allekirjoittaisi liittymissopimuksen, jossa määrätään uuden osakkaan rahoitussitoumuksen euromäärä.

Suomen valtion tulee osakassopimuksen mukaan omistaa aina vähintään 51 %:ia yhtiön osakkeista ja niiden tuottamista äänistä ja Suomen valtion sekä muiden suomalaisten julkisyhteisöjen ja/tai julkisesti omistettujen yhteisöjen tulee omistaa yhteensä vähintään 2/3 yhtiön osakkeista ja niiden tuottamista äänistä. Osakassopimuksen mukaan Suomen valtion osuuden yhtiön rahoituksesta tulee aina edustaa enintään 51 %:ia ja muiden osakkaiden vähintään 49 %:ia rahoitussitoumusten ja kulloinkin kerättävän rahoituksen kokonaismäärästä.

Yhtiön hallinto

Yhtiön hallitukseen kuuluu enintään 9 jäsentä. Osakassopimuksen mukaan Suomen valtiolla on oikeus nimetä 5 jäsentä ja muilla osakkailla yhteensä 4 jäsentä siten, että neljä osakasta, joilla on valtion jälkeen merkittävin osakeomistus saavat kukin nimetä 1 jäsenen elleivät osakkaat keskenään sovi toisin. Vantaalla on yhtiön perustamissopimuksessa valtion jälkeen yhtiön 4. suurin osakeomistus ja siten yksi hallituspaikka.

Suomen valtio nimeää hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Yhtiölle ei perustamisvaiheessa valita toimitusjohtajaa, vaan yhtiön hallitus valitsee toimitusjohtajan tarkoituksenmukaisessa vaiheessa. Osakassopimuksen mukaan toimitusjohtajan valintaa ja erottamista

koskevan päätöksen tekeminen edellyttää, että päätöstä kannattaa vähintään seitsemän hallituksen jäsentä.

Rakentamisvaiheeseen siirtyminen

Osakassopimuksessa ei sovita mahdollisesta rakentamisvaiheesta, vaan rakentamisvaiheeseen siirtymisestä ja sen edellyttämästä rahoituksesta sovitaan erikseen. Tilanteessa, jossa rakentamisvaiheeseen ei päätetä siirtyä, suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve ylittyy eikä ratkaisua rahoitustarpeen kattamiseksi löydetä sekä tilanteessa, jossa rakentamisvaiheeseen päätetään siirtyä, mutta Vantaa päättää olla rahoittamasta ja osallistumasta rakentamisvaiheeseen, on Vantaa oikeutettu ja velvollinen luovuttamaan omistamansa yhtiön osakkeet sekä mahdolliset muut yhtiön arvopaperit yhtiölle 1 eurolla.

Sopimus Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta

Sen jälkeen, kun yhtiökokous on ratalinjausvaihtoehtojen esiselvityksen jälkeen päättänyt vaihtoehdosta, joka suunnitellaan rakentamisvalmiuteen saakka, on Hämeenlinnan kaupungilla, Janakkalan kunnalla ja Riihimäen kaupungilla (jäljempänä Kanta-Hämeen kunnat) oikeus vetäytyä hankkeesta, jos valittu ratalinjaus ei noudata nykyistä pääradan linjausta.

Vetäytyminen toteutetaan kuntien välisellä sopimuksella siten, että muut osakkaina olevat kunnat sitoutuvat vaadittaessa lunastamaan edellä mainittujen kuntien omistamat yhtiön osakkeet. Kanta-Hämeen kunnat vastaavat kuitenkin omistusosuutensa mukaisella osuudella ratalinjauksen esiselvityksen kustannuksista (kustannusarvio 2,5 milj. euroa). Tämän mukaisesti lunastushinta määritetään sopimuksessa siten, että muut osakkaina olevat kunnat maksavat Kanta-Hämeen kunnille sen rahamäärän, joka ylittää Kanta-Hämeen kuntien yhtiöön sijoittaman pääoman osalta ko. kuntien osuuden ratalinjauksen esiselvityksenkustannuksista. Muut kunnat sitoutuvat samalla vastaamaan Kanta-Hämeen kuntien jäljellä olevista rahoitussitoumusvastuista yhtiölle. Lunastettavien osakkeiden lukumäärä ja lunastushinta jaetaan lunastavien kuntien kesken niiden exit-hetken aikaisten omistusosuuksien suhteessa.

Valtiontukiarviointi

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107(1) mukaan, jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtiontukisääntöjä sovelletaan ainoastaan silloin, kun tuensaaja on ”yritys” (Euroopan komission tiedonanto EUVL [2016] C 262/01, kohta 6). Suomi-Rata Oy:n toimialana on Helsingin ja Tampereen väliseen Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevaan raideyhteyteen liittyvä raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Kaupunginhallitus katsoo ensisijaisesti, että yhtiö ei harjoita taloudellista toimintaa eli tarjoa tavaroita tai palveluja markkinoilla. Näin ollen se ei ole SEUT 107(1):ssa tarkoitettu yritys, eikä valtiontukisäännöt siten tule sovellettaviksi.

Raideyhteyden suunnitteluvaiheella pyritään kyseisen raideliikenneinfrastruktuurin rakentamisvalmiuteen, ja se on tällä perusteella valtiontukiarvioinnin näkökulmasta katsottavissa osaksi kokonaisrakentamishanketta. Jo suunnitteluvaiheen rahoittamista voidaan siksi arvioida infrastruktuurirahoituksen näkökulmasta. Komissio katsoo, että vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai kilpailun vääristyminen on yleensä poissuljettua infrastruktuurin rakentamisessa silloin, kun

infrastruktuurilla ei ole tavallisesti suoria kilpailijoita, yksityinen rahoitus on alalla ja kyseisessä jäsenvaltiossa vähäistä ja infrastruktuurin tarkoituksena ei ole valikoivasti suosia tiettyä yritystä tai toimialaa vaan se hyödyttää koko yhteiskuntaa (komission tiedonanto EUVL [2016] C 262/01, kohta 211).

Jotta tietyn hankkeen kaikki julkinen rahoitus kuuluisi valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle, on varmistettava, että infrastruktuurien rakentamiseen kohdassa 211 mainituissa tilanteissa myönnettyä rahoitusta ei voida käyttää muiden taloudellisten toimintojen, kuten infrastruktuurin toiminnan harjoittamisen, ristiin tukemiseen tai välilliseen tukemiseen (komission tiedonanto EUVL [2016] C 262/01, kohta 212). Suomi-Rata Oy:n ainoa tehtävä on kyseisen raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen saakka, eikä myönnettävää rahoitusta käytetä infrastruktuurin toiminnan harjoittamisen tai muiden taloudellisten toimintojen tukemiseen.

Komissio katsoo, että mahdollisten käyttäjien saataville tasavertaisin ja syrjimättömin ehdoin asetettavan rautatieinfrastruktuurin rakentaminen täyttää yleensä kohdassa 211 mainitut edellytykset ja sen vuoksi sen rahoitus ei tavallisesti vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eikä vääristä kilpailua (komission tiedonanto EUVL [2016] C 262/01, kohta 219). Vaikka yhtiön toiminta arvioitaisiinkin luonteeltaan taloudelliseksi, on edellä esitetyin perustein katsottava, että tuki ei vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eikä vääristä kilpailua. Näin ollen kyseessä ei joka tapauksessa ole SEUT 107(1) mukainen valtiontuki.

Hallintosäännön 9 luvun 1 §:n mukaan kaupunginhallitus on toimivaltainen päättämään yksityisoikeudellisen yhteisön perustamisesta, osakkeiden merkitsemisestä sekä koko kaupunkia ja kaupunginjohtajan toimialaa koskevista sopimuksista. Mikäli kaupunginhallitus päättää hyväksyä neuvotellut sopimukset, saatetaan hallituksen jäsenen nimeämistä koskeva asia konsernijaoston päätettäväksi hallintosäännön 9 luvun 4 §:n mukaisesti.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 7

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) hyväksyä liitteen mukainen Suomi Rata Oy:n perustamissopimus ja merkitä 111 000 kappaletta yhtiön osakkeita 157 065,00 euron merkintähintaan,
b) hyväksyä liitteen mukainen osakassopimus,
c) hyväksyä liitteen mukainen sopimus Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta, ja
d) valtuuttaa kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja allekirjoittamaan kohtien a-c mukaiset sopimukset sekä tekemään niihin tarvittaessa teknisiä ja vähämerkityksellisiä muutoksia.

Käsittely:
Kaupunginjohtaja täydensi esitystään siten, että päätökseen lisätään kohta *d) tällä osakassopimuksella Vantaan kaupunki ei osallistu Suomi-radan rakentamiskustannuksiin*, ja kohtaa e muokataan muutoksen mukaiseksi.
Päätetään

a) hyväksyä liitteen mukainen Suomi Rata Oy:n perustamissopimus ja merkitä 111 000 kappaletta yhtiön osakkeita 157 065,00 euron merkintähintaan,
b) hyväksyä liitteen mukainen osakassopimus,
c) hyväksyä liitteen mukainen sopimus Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta,
d) *tällä osakassopimuksella Vantaan kaupunki ei osallistu Suomi-radan rakentamiskustannusiin*, ja

e) valtuuttaa kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja allekirjoittamaan kohtien a-d mukaiset sopimukset sekä tekemään niihin tarvittaessa teknisiä ja vähämerkityksellisiä muutoksia.

Kaupunginhallituksen jäsen Jouko Jääskeläinen esitti asian hylkäämistä. Kaupunginhallituksen jäsen Mika Niikko kannatti Jääskeläisen hylkäysesitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he jotka kannattavat kaupunginjohtajan täydennettyä esitystä äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat Jääskeläisen tekemää hylkäysesitystä äänestävät ei.

Äänestyksessä annettiin 11 jaa-ääntä (Abdi, Hölttä, Kaira, Kaukola, Multala, Orpana, Pajunen, Puoskari, Rokkanen, Tahvanainen Tyystjärvi) ja 2 ei-ääntä (Jääskeläinen ja Niikko). Puheenjohtaja totesi hylkäysesityksen tulleen hylätyksi.

Päätös:

Päätettiin

a) hyväksyä liitteen mukainen Suomi Rata Oy:n perustamissopimus ja merkitä 111 000 kappaletta yhtiön osakkeita 157 065,00 euron merkintähintaan,
b) hyväksyä liitteen mukainen osakassopimus,
c) hyväksyä liitteen mukainen sopimus Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta,
d) että tällä osakassopimuksella Vantaan kaupunki ei osallistu Suomi-radan rakentamiskustannusiin, ja
e) valtuuttaa kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja allekirjoittamaan kohtien a-d mukaiset sopimukset sekä tekemään niihin tarvittaessa teknisiä ja vähämerkityksellisiä muutoksia.

Lisäksi merkittiin kaupunginhallituksen jäsenten Jouko Jääskeläisen ja Mika Niikon jättämä asian eriävä mielipide:

Aivan uudenlaisessa valtiota ja kaupunkeja koskettavassa talouspoliittisessa tilanteessa osakassopimusta Suomiradan suunnittelusta ei nyt allekirjoiteta, vaan asiaan palataan eri osapuolten kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen.
Toissijaisesti totean, että sopimuksen ehdot ovat Vantaalle heikot. Osa kunnista, kuten Kanta-Häme, voi vetäytyä ja saada korvauksen, mutta Vantaa, mikäli päättää jäädä pois toteutuksesta, menettää 11 miljoonaa suunnittelurahaa joutuessaan myymään osakkeensa 1 eurolla. On Vantaankin kannalta ongelma, että suurimmilla osakkailla on erittäin merkittävä valta päätettäessä hankkeen eri ratkaisuista. Ristiriidattomasti ei ole osoitettu, mitä hyötyä Vantaalle ratahankkeesta on – tätä hyötyä on pidettävä keskeisenä kysymyksenä arvioitaessa hankkeen rahoittamisen asianmukaisuutta Vantaan kaupungin rahoilla.

Liitteet:

- Neuvottelumuistio
- Osakassopimusluonnos, sopimusluonnos Kanta-Hämeen kuntien exit-toteutuksesta, lista osakkeiden merkinnöistä ja rahoitussitoumuksista, perustamissopimusluonnos, yhtiöjärjestysluonnos

Täytäntöönpano: kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:
kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja Hannu Penttilä, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

13.2.2020

Neuvottelumuistio – Osakassopimus Suomi-rata -hankeyhtiön perustamiseksi

Yhtiön perustamisen taustalla on tavoite edistää Helsingin ja Tampereen välisen, Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevan raideyhteyden suunnittelua. Helsingin ja Tampereen välinen raideyhteys on Suomessa merkittävä rautatieliikenteen linkki. Helsingistä pohjoiseen Tornion kautta Ruotsin puolelle Luulajaan jatkuva päärata on osa rajat ylittävää eurooppalaista ydinverkkokäytävää. Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden merkitys Suomen rataverkolle onkin alueellista ulottuvuuttaan huomattavasti laajempi ja sen vaikutus Tampereelta länteen, pohjoiseen ja itään jatkuvien yhteyksien kehitysnäkymiin on kiistaton. Nopeampi yhteys edistäisi aluekehitystä sekä kestävän liikkumisen tavoitteita laajasti ja se tiivistäisi suurten kaupunkiseutujen välisiä työssäkäyntialueita. Nopealla yhteydellä on mahdollista myös sitoa Helsinki-Vantaan lentoasema yhä tiiviimmin osaksi rautatieverkostoa ja nopeuttaa matka-aikoja lentoasemalta Lahteen.

Yhtiön tarkoituksena on edistää Helsingin ja Tampereen välisen, Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevan raideyhteyden suunnittelua rakentamisvalmiuteen asti. Osakkaiden tahtotilana on tätä taustaa vasten luoda edellytyksiä nopealle junayhteydelle Helsingin ja Tampereen välillä sekä varmistaa riittävä kapasiteetin kasvattaminen tämän yhteysvälin liikenteelle.

Yhteyden suunnittelu koostuu eri osista, joita ovat Pasilan ja Keravan välinen Lentorata sekä jatkoyhteys Tampereelle. Jatkoyhteys voidaan toteuttaa joko uutena ratalinjauksena Helsinki-Vantaan lentoasemalta Tampereelle tai kehittämällä nykyistä pääratata Riihimäen ja Tampereen välillä (3. ja 4. lisäraide sekä radan oikaisut). Jatkoyhteyden osalta Yhtiö tuottaa molemmista vaihtoehdoista esiselvityksen, joiden kesto on noin 1,5 vuotta ja kustannukset yhteensä noin 2,5 milj. euroa, ja jotka määräävät Suunnitteluhankkeen tarkemman sisällön. Esiselvityksillä luodaan edellytyksiä Suunnitteluhankkeen jatkosuunnittelua varten ja niiden valmistuttua erikseen päätetään, kumpi vaihtoehto suunnitellaan rakentamisvalmiuteen saakka.

Osakassopimuksen tarkoituksena on sopia tarkemmin esimerkiksi hankeyhtiön perustamisesta, hallinnosta, rahoituksesta ja päätöksenteosta sekä osakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista toisiinsa nähden siten, kuin osakassopimuksessa on tarkemmin esitetty (Osakassopimus koskien Suomi-rata Oy:tä 13.2.2020).

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Tämän neuvottelumuistion allekirjoittamisella osapuolten nimeämät neuvottelijat vahvistavat löytäneensä neuvotteluissa yhteisymmärryksen osakassopimuksen sisällöstä ja hankeyhtiön perustamisesta. Neuvotteluissa löydetystä yksimielisyydestä huolimatta selkeyden vuoksi todetaan, että osakassopimuksesta hyväksymisestä ja hankeyhtiön perustamisesta päätetään kunkin neuvottelijan nimenneen organisaation omissa sisäisissä päätöksentekoprosesseissa vielä erikseen

Helsingissä, 13. päivänä helmikuuta 2020

Sanna Ruuskanen Yksikön johtaja Liikenne- ja viestintäministeriö	Finavia Oyj	
Atte Malmström Konserniohjauksen päällikkö Helsingin kaupunki	Mikko Nurminen Kaupunkiympäristön palvelualueen johtaja Tampereen kaupunki	Vantaan kaupunki
Hämeenlinnan kaupunki	Janakkalan kunta	Riihimäen kaupunki
Olli Alho Kaupunkikehitysjohtaja Lahden kaupunki	Lempäälän kunta	Antti Peltola Kaupunginjohtaja Akaan kaupunki
Jyväskylän kaupunki	Jukka Weisell Talousjohtaja Oulun kaupunki	Aino-Maija Luukkonen Kaupunginjohtaja Porin kaupunki
Seinäjoen kaupunki	Markku Järvelä Teknisen toimen johtaja Vaasan kaupunki	Kangasalan kaupunki
Nokian kaupunki	Juha Kuusisto Kaupunginjohtaja Oriveden kaupunki	Pirkkalan kunta
Vesilahden kunta	Ylöjärven kaupunki	

_____

OSAKASSOPIMUS

_____

koskien

SUOMI-RATA OY:TÄ

_____

[•].[•].2020

[Neuvotteluissa hyväksytty versio, 13.2.2020.

Selkeyden vuoksi todetaan, että osakassopimuksen lopullinen hyväksyminen ja hankeyhtiön perustaminen ovat kuitenkin vielä riippuvaisia kunkin osapuolen edustaman organisaation päätöksentekoprosesseista.]

SISÄLLYS

OSAPUOLET 4
SOPIMUKSEN TAUSTA 5
SOPIMUKSEN TARKOITUS 5
1. YHTIÖN PERUSTAMINEN 6
2. RAHOITUS 7
2.1 Yhtiön omistusrakenne 7
2.2 Rahoitussuunnitelma 7
2.3 Osakkaiden rahoitussitoumukset 8
2.4 Osakasrahoituksen toteuttaminen 9
2.5 Tuet ja muut avustukset 9
2.6 Yhtiön mahdollisesti tarvitsema lisärahoitus 10
2.7 Luotonottoa ja vakuuden antamista koskevat rajoitteet 10
3. MAHDOLLINEN RAKENTAMISVAIHEESEEN SIIRTYMINEN JA YHTIÖN 10
TOIMINNAN PÄÄTTÄMINEN SUUNNITTELUHANKKEEN PÄÄTTYESSÄ 10
3.1 Mahdollisen Rakentamisvaiheen rahoitus 10
3.2 Yhtiön toiminnan päättäminen Suunnitteluhankkeen päättyessä 11
4. UUDET OSAKKAAT 12
4.1 Yleiset edellytykset 12
4.2 Uusien Osakkaiden ja rahoituksen ylijäämän vaikutus Rahoitussitoumuksiin 12
5. VOITONJAKO 13
6. YHTIÖN HALLINNOINTI 13
6.1 Yhtiökokous 13
6.2 Hallitus 14
6.3 Toimitusjohtaja 15
6.4 Yhtiön ja Osakkaiden väliset sopimukset 15
7. OSAKKEIDEN LUOVUTTAMINEN 15
7.1 Yleinen luovutuskielto 15
7.2 Luovutusrajoitukset 15
7.3 Sallittu Osakkeiden luovuttaminen 15
8. OLENNAISET SOPIMUSRIKKOMUKSET 16
9. JULKISUUS JA SALASSAPITO 16
10. SITOUMUKSET 17
10.1 Sitoumus koskien erillisiä sopimuksia 17
10.2 Luopuminen tietyistä vähemmistöoikeuksista 17
11. VOIMASSAOLO 17
12. YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ 17
12.1 Myötävaikutusvelvollisuus 17
12.2 Oikeus Yhtiötä koskevaan asiakirja-aineistoon ym. 18
12.3 Tulkintajärjestys 18
12.4 Ilmoitukset 18
12.5 Tulkinta 19
12.6 Koko sopimus 19
12.7 Oikeuksien käyttämättä jättäminen 19
12.8 Siirtokielto 19
12.9 Muutokset 19
12.10 Sopimuksen osittainen pätemättömyys tai mitättömyys 19
12.11 Sopimukseen sitoutumista koskeva oikeudellinen este 20
13. SOVELLETTAVA LAKI JA ERIMIELISYYKSIEN RATKAISEMINEN 20
14. SOPIMUSKAPPALEET 20

LIITELUETTELO

Liite 1.1	Yhtiön perustamissopimus
Liite 1.2	Osakemerkinnät ja Rahoitussitoumukset
Liite 1.3	Yhtiön yhtiöjärjestys
Liite 7.3.2	Sopimus Suomi-Rata Oy:n osakassopimukseen liittyvästä Kanta-Hämeen kuntien mahdollisesta exit-toteutuksesta
Liite 12.4.1	Osapuolten yhteystiedot

Allekirjoittaneet osapuolet ovat tänään [•]. päivänä [•]kuuta 2020 tehneet ja allekirjoittaneet seuraavan osakassopimuksen (jäljempänä liitteineen "**Sopimus**"):

OSAPUOLET

(a) Suomen valtio, edustajanaan liikenne- ja viestintäministeriö, osoite: [•];

(b) Finavia Oyj, (Y-tunnus: 2302570-2), osoite [•];

(c) Helsingin kaupunki, osoite [•];

(d) Tampereen kaupunki, osoite [•];

(e) Vantaan kaupunki, osoite [•];

(f) Lahden kaupunki, osoite [•];

(g) Jyväskylän kaupunki, osoite [•];

(h) Hämeenlinnan kaupunki, osoite;

(i) Porin kaupunki, osoite [•];

(j) Vaasan kaupunki, osoite [•]:

(k) Seinäjoen kaupunki, osoite [•];

(l) Oulun kaupunki, osoite [•];

(m) Riihimäen kaupunki, osoite [•];

(n) Lempäälän kunta, osoite [•];

(o) Janakkalan kunta; osoite [•];

(p) Akaan kaupunki, osoite [•];

(q) Kangasalan kaupunki, osoite [•];

(r) Ylöjärven kaupunki, osoite [•];

(s) Nokian kaupunki, osoite [•];

(t) Pirkkalan kunta, osoite [•];

(u) Oriveden kaupunki, osoite [•];

(v) Vesilahden kunta, osoite [•];

(w) uusi Osakas, joka liittyy tähän Sopimukseen siten kuin jaksossa 4 määrätään; ja

(x) Suomi-rata Oy (perustettava yhtiö, jäljempänä "**Yhtiö**").

Kohdissa (a)–(w) tarkoitetuista osapuolista käytetään jäljempänä yhdessä nimitystä "Osakkaat" ja kustakin erikseen nimitystä "**Osakas**".

Kohdissa (c)–(v) tarkoitetuista osapuolista sekä kohdassa (w) tarkoitetuista uusista Osakkaista, jotka ovat suomalaisia kuntia tai niiden omistamia yhteisöjä, käytetään jäljempänä yhdessä nimitystä "**Kunta-osakkaat**" ja kustakin erikseen nimitystä "**Kunta-osakas**".

Yhtiöstä ja Osakkaista käytetään jäljempänä yhdessä nimitystä "**Osapuolet**" ja kustakin erikseen nimitystä "**Osapuoli**".

SOPIMUKSEN TAUSTA

A. Yhtiön perustamisen taustalla on tavoite edistää Helsingin ja Tampereen välisen Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevan raideyhteyden suunnittelua. Helsingin ja Tampereen välinen raideyhteys on Suomessa merkittävä rautatieliikenteen linkki. Helsingistä pohjoiseen Tornion kautta Ruotsin puolelle Luulajaan jatkuva päärata on osa rajat ylittävää eurooppalaista ydinverkkokäytävää. Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden merkitys Suomen rataverkolle onkin alueellista ulottuvuuttaan huomattavasti laajempi ja sen vaikutus Tampereelta länteen, pohjoiseen ja itään jatkuvien yhteyksien kehitysnäkymiin on kiistaton. Nopeampi yhteys edistäisi aluekehitystä sekä kestävän liikkumisen tavoitteita laajasti ja se tiivistäisi suurten kaupunkiseutujen välisiä työssäkäyntialueita. Nopealla yhteydellä on mahdollista myös sitoa Helsinki-Vantaan lentoasema yhä tiiviimmin osaksi rautatieverkostoa ja nopeuttaa matka-aikoja lentoasemalta Lahteen.

B. Yhtiön tarkoituksena on edistää Helsingin ja Tampereen välisen Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevan raideyhteyden suunnittelua rakentamisvalmiuteen asti ("**Suunnitteluhanke**"). Selvyyden vuoksi todetaan, että rakentamissuunnittelun katsotaan kuuluvan rakentamisvaiheeseen ja siten Yhtiön toimialan ulkopuolelle. Mahdollinen erikseen päätettävä rakentamisvaihe pitäisi sisällään Suunnitteluhankkeen toteuttamisen jälkeiset toimenpiteet, kuten rakentamissuunnittelun ja Suunnitteluhankeen sisältämien kokonaisuuksien rakentamisen kokonaan tai osittain ("**Rakentamisvaihe**").

C. Yhteyden suunnittelu koostuu eri osista, joita ovat Pasilan ja Keravan välinen Lentorata sekä jatkoyhteys Tampereelle. Jatkoyhteys voidaan toteuttaa joko uutena ratalinjauksena Helsinki-Vantaan lentoasemalta Tampereelle tai kehittämällä nykyistä pääratata Riihimäen ja Tampereen välillä (3. ja 4. lisäraide sekä radan oikaisut). Jatkoyhteyden osalta Yhtiö tuottaa molemmista vaihtoehdoista esiselvityksen, joiden kesto on noin 1,5 vuotta ja kustannukset yhteensä noin 2,5 milj. euroa, ja jotka määräävät Suunnitteluhankkeen tarkemman sisällön. Esiselvityksillä luodaan edellytyksiä Suunnitteluhankkeen jatkosuunnittelua varten ja niiden valmistuttua erikseen päätetään, kumpi vaihtoehto suunnitellaan rakentamisvalmiuteen saakka.

D. Osakkaiden tahtotilana on tätä taustaa vasten luoda edellytyksiä nopealle junayhteydelle Helsingin ja Tampereen välillä sekä varmistaa riittävä kapasiteetin kasvattaminen tämän yhteysvälin liikenteelle.

E. Osapuolet tiedostavat, että Rakentamisvaiheesta tai sen osista ei ole tehty päätöstä, eikä tämän Sopimuksen mukaisen suunnittelun loppuunsaattaminen velvoita Osapuolia rakentamista koskevaan päätöksentekoon. Lisäksi todetaan, että rakentaminen ei voi tapahtua vain Suomen valtion tai sen määräysvallassa olevien yhteisöjen varoilla, vaan edellytyksenä on, että merkittävä osa Rakentamisvaiheen investointikustannuksista katetaan muilta tahoilta, kuten kunnilta, sekä muilta toimijoilta saatavilla sijoituksilla, tuotoilla tai maksuosuuksilla. Tätä taustaa vasten Osapuolet sitoutuvat myötävaikuttamaan ja osallistumaan Rakentamisvaiheen rakentamiskustannusten kattamistapojen ja investointiedellytysten selvittämiseen. Selvitystyön kohteena on myös Osapuolten ja niiden määräysvallassa olevien tahojen omistamien kiinteistöjen hyödyntämisestä saatavat tuotot ja niiden ohjaaminen Rakentamisvaiheen rahoittamiseen.

SOPIMUKSEN TARKOITUS

A. Tämän Sopimuksen tarkoituksena on sopia tarkemmin Yhtiön perustamisesta, hallinnosta, rahoituksesta ja päätöksenteosta, Yhtiön osakkeiden (jäljempänä "**Osakkeet**")

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

ja niihin oikeuttavien muiden arvopapereiden (jäljempänä yhdessä "**Arvopaperit**") omistuksesta ja luovutuksesta ja niihin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista sekä Osakkaiden oikeuksista ja velvollisuuksista toisiinsa nähden siten, kuin tässä Sopimuksessa on esitetty.

B. Osakkaiden tarkoituksena on perustaa uusi hankeyhtiö edistämään Suunnitteluhanketta ja rahoittaa Suunnitteluhankkeen kustannukset kuten tässä Sopimuksessa on tarkemmin kuvattu. Yhtiön toimialana on Suunnitteluhankkeeseen liittyvän raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Yhtiö voi tämän lisäksi tehdä tai teettää selvityksiä Rakentamisvaiheen mahdollistamiseksi sekä hyötyjen, haittojen ja muiden vaikutusten tunnistamiseksi.

C. Yhtiö voi toteuttaa tämän Sopimuksen asettamien reunaehtojen puitteissa Suunnitteluhankkeeseen liittyvät tehtävät ja toimia Yhtiön toimialalla parhaaksi katsomallaan tavalla.

D. Yhtiö tulee toiminnassaan ottamaan huomioon raideliikenteen hallinnointiin ja suunnitteluun liittyvät lakisääteiset velvollisuutensa. Yhtiön ja Väyläviraston rooleista ja yhteistyöstä Osapuolet toteavat, että ratalain (110/2007) nojalla Väylävirasto toimii hallinnassaan olevan valtion omistaman rataverkon haltijana ja radanpitäjänä. Edelleen ratalain nojalla rataverkon suunnittelu on rataverkon haltijan vastuulla, jolloin valtion rataverkon suunnittelu on lähtökohtaisesti Väyläviraston vastuulla. Raideliikennelain (1302/2018) nojalla Väylävirasto saa kuitenkin ulkoistaa tähän liittyviä tehtäviään. Suunnittelun on tapahduttava rataverkon haltijan eli Väyläviraston valvonnassa sääntelyn edellyttämällä tavalla.

E. Osakkaat tiedostavat, että niiden sijoituksiin liittyy taloudellinen riski.

F. Osakkaat sitoutuvat siihen, että Yhtiö huolehtii yritysvastuustaan esimerkillisesti. Yhtiö sitoutuu harjoittamaan vastuullista ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaista liiketoimintaa. Yhtiön tulee toimia ekologisesti, sosiaalisesti sekä taloudellisesti kestävällä tavalla. Lisäksi Yhtiö sitoutuu edellyttämään vastaavaa sitoutumista yhteistyökumppaneiltaan. Yhtiö sitoutuu asettamaan yritysvastuulle mitattavia tavoitteita sekä raportoimaan tavoitteista, niiden saavuttamisesta sekä tulevista tavoitteista Yhtiön yhtiökokouksissa vuosittain.

G. Yhtiö sitoutuu noudattamaan kulloinkin voimassaolevaa Suomen valtion omistajapoliittista periaatepäätöstä siinä mainittujen soveltamisalamääräysten mukaisesti.

H. Osapuolten tavoitteena on, että Suunnitteluhankkeesta ja Yhtiön toiminnasta tiedotetaan avoimesti.

1. YHTIÖN PERUSTAMINEN

1.1 Osakkaat ovat tänään allekirjoittaneet Yhtiön perustamissopimuksen, joka on tämän Sopimuksen liitteenä 1.1.

1.2 Perustamissopimuksen allekirjoituksin kukin Osakas on merkinnyt Osakkeita 1,415 euron osakekohtaiseen merkintähintaan siten kuin liitteessä 1.2 kuvataan.

1.3 Yhtiön perustamishetken yhtiöjärjestys on Sopimuksen liitteenä 1.3.

1.4 Tämän Sopimuksen allekirjoituksin kukin Osakas vakuuttaa, että sen päätösvaltaiset tahot ovat tehneet tarvittavat täytäntöönpanokelpoiset päätökset Yhtiön perustamisen yhteydessä tehtävän osakemerkinnän, tämän Sopimuksen ja sen mukaisten oikeustoimien tekemiseksi, mukaan lukien Osakkaan sitoutuminen Yhtiön pääomitukseen siten kuin jaksossa 2 määrätään. Mikäli tällaisesta päätöksestä valitetaan tai päätöksestä on vireillä valitus, niin kyseinen Osakas sitoutuu parhaansa mukaan

myötävaikuttamaan siihen, että tämä Sopimus ja sen mukaiset sitoumukset pysyvät kyseisen Osakkaan osalta voimassa ja täytäntöön pantavissa.

1.5 Osapuolet sopivat, että Yhtiön perustamisesta julkaistaan yhteinen tiedote.

2. RAHOITUS

2.1 Yhtiön omistusrakenne

2.1.1 Suomen valtion tulee omistaa vähintään viisikymmentäyksi prosenttia (51 %) Yhtiön Osakkeista ja niiden tuottamista äänistä.

2.1.2 Lisäksi Suomen valtion ja muiden suomalaisten julkisyhteisöjen ja/tai julkisesti omistettujen yhteisöjen tulee omistaa yhteensä vähintään kaksi kolmasosaa (2/3) Yhtiön Osakkeista ja niiden tuottamista äänistä.

2.1.3 Osapuolet sitoutuvat äänestämään ja toimimaan Yhtiön rahoituksen järjestämistä ja Arvopapereiden luovuttamista koskevissa tilanteissa sekä kaikissa muissa yhteyksissä siten, että Yhtiön omistusrakenne täyttää aina edellä tässä kohdassa 2.1 kuvatut omistusrakennetta koskevat edellytykset, riippumatta siitä mainitaanko asiasta nimenomaisesti tämän Sopimuksen yksittäisissä kohdissa, joihin sitoumus soveltuu. Tässä kohdassa tarkoitettu sitoumus käsittää päätöksenteon yhdestä tai useammasta suunnatusta osakeannista, jossa Suomen valtiolle annetaan maksutta tai maksua vastaan Yhtiön uusia Osakkeita määrä, jolla Suomen valtion omistus täyttää vähintään kohdan 2.1.1 mukaisen vähimmäistason (antidiluutio), riippumatta muiden Osakkaiden omistusosuuden mahdollisesta laimenemisesta. Tässä kohdassa tarkoitettu antidiluutio-suoja tulee toteuttaa tavalla, joka ei edellytä Suomen valtiota rahoittamaan Yhtiötä tai maksamaan Yhtiölle tai muulle taholle muuta vastiketta, ilman Suomen valtion nimenomaista hyväksyntää muunlaiselle toteutustavalle.

2.2 Rahoitussuunnitelma

2.2.1 Osapuolet toteavat, että kokonaisuudessaan Yhtiö tarvitsee Suunnitteluhankkeen toteuttamiseksi rahoitusta alustavan arvion mukaan n. 154,72 miljoonaa euroa (ALV 0 %). Tällä rahoituksella katetaan kustannukset, jotka aiheutuvat Suunnitteluhankkeesta sekä muusta Yhtiön organisaation toiminnasta. Tässä kohdassa esitetyt rahamäärät perustuvat alustaviin kustannusarvioihin ja toteutuneet kustannukset voivat olla tässä esitettyjä arvioita suurempia tai pienempiä.

2.2.2 Alustavan arvion mukaan Suunnitteluhankkeen kustannukset jaksottuvat sen aikana seuraavasti, Osakkaiden kesken Rahoitussitoumusten suhteessa, mikäli tästä Sopimuksesta ei muuta johdu:

Aika (kuukautta Yhtiön toiminnan alkamisesta)	1-12	13-24	25-36	37-48	49-60	61-72	73-84	85-96	97-108	109-120	121-133
Kustannusarvio (miljoonaa euroa)	2,19 milj.€	2,74 milj.€	4,09 milj.€	4,04 milj.€	11,84 milj.€	15,64 milj.€	19,84 milj.€	18,84 milj.€	37,84 milj.€	35,34 milj.€	2,32 milj.€

2.2.3 Hallituksen tulee laatia ja toimittaa kullekin Osakkaalle Yhtiötä ja Suunnitteluhanketta koskeva rahoitussuunnitelma ("**Rahoitussuunnitelma**") sen jälkeen, kun Yhtiön toiminta on alkanut. Lisäksi hallituksen tulee päivittää Rahoitussuunnitelmaa Suunnitteluhankkeen aikana vuosittain ja toimittaa päivitetty Rahoitussuunnitelma kullekin Osakkaalle kunkin kalenterivuoden elokuun loppuun mennessä. Yhtiön ensimmäisen toimintavuoden arvioidun

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

rahoitustarpeen osalta Osakkaat tekevät osakaskohtaisen sijoituksensa Yhtiöön sen perustamisen yhteydessä.

2.2.4 Rahoitussuunnitelmasta tulee käydä ilmi muun ohessa seuraavat asiat:

(i) tarkennettu päivitetty arvio kustannusten jaksottumisesta Suunnitteluhankkeen aikana;

(ii) arvio suunnitelman laatimista tai päivittämistä seuraavan kalenterivuoden osakaskohtaisesta ja kokonaisrahoitustarpeesta; sekä

(iii) erittely suunnitelman laatimista tai päivittämistä seuraavana kalenterivuonna kerättävän rahoituksen käyttökohteista.

2.3 **Osakkaiden rahoitussitoumukset**

2.3.1 Kukin Osakas sitoutuu pääomittamaan Yhtiötä Suunnitteluhankkeessa liitteessä 1.2 kuvatulla euromäärällä (kunkin Osakkaan osalta jäljempänä "**Rahoitussitoumus**"). Suomen valtion Rahoitussitoumuksen määrä on kuitenkin alisteinen sille mitä kohdassa 2.3.3 todetaan.

2.3.2 Liitteessä 1.2 mainittu Rahoitussitoumuksen määrä on kunkin Osakkaan osalta sitoumuksen enimmäismäärä eikä Osakkailla ole tämän Sopimuksen nojalla velvollisuutta rahoittaa Yhtiötä Rahoitussitoumuksen ylittäviltä osin. Rahoitussitoumukset tulee kerätä Yhtiölle niiden keskinäisessä suhteessa siten kuin kohdassa 2.4.2 määrätään. Selvyyden vuoksi todetaan, että tietyn Osakkaan Rahoitussitoumuksen määrää ei voi korottaa tätä Sopimusta muuttamalla tai muuten ilman asianomaisen Osakkaan nimenomaista hyväksyntää.

2.3.3 Suomen valtion Rahoitussitoumuksen sekä siltä kulloinkin kerättävä osuuden Yhtiön rahoituksesta tulee aina edustaa enintään viidenkymmenenyhden prosentin (51 %) suuruista osuutta Rahoitussitoumusten ja kulloinkin kerättävän rahoituksen kokonaismäärästä. Muiden Osakkaiden kuin Suomen valtion osalta vastaavan osuuden on oltava aina yhteensä vähintään neljäkymmentäyhdeksän prosenttia (49 %). Edellä todetusta voidaan kuitenkin poiketa, mikäli Suomen valtio nimenomaisesti vaatii sen Rahoitussitoumuksen kutsumista Yhtiöön etupainotteisesti. Mikäli muiden Osakkaiden kuin Suomen valtion osuus mistä tahansa syystä laskisi alle neljänkymmenenyhdeksän prosentin (49 %), niin Suomen valtion Rahoitussitoumusta tarkastetaan automaattisesti alaspäin, jotta edellä mainittu edellytys täyttyy.

2.3.4 Riippumatta siitä mitä muualla tässä Sopimuksessa on todettu Osakkaiden Rahoitussitoumuksista, Osapuolet tiedostavat, että Yhtiön toiminnan arvonlisäverokohteluun sisältyy epävarmuuksia sen perustamishetkellä. Osapuolten tavoitteena on, että Yhtiön toiminnan arvonlisäverokohtelun epävarmuudesta johtuvat vaikutukset rahoituskustannuksiin ratkaistaan ennen Sopimuksen voimassaolon päättymistä siten, että tosiasiallinen kustannusvastuu Yhtiön rahoituksesta Suomen valtion ja Kunta-osakkaiden välillä toteutuu mahdollisimman pitkälle, kuten tässä Sopimuksessa on toisaalla sovittu Osakkaiden välisten rahoituskustannusten jakautumisesta ja Osakkaiden Rahoitussitoumuksien keskinäisistä suhteista. Ratkaisua pyritään hakemaan Yhtiön toiminnan arvonlisäverokohtelua selvittämällä ja arvioimalla Yhtiön pääomitus-, rahoitus- ja toimintamalleja siten, että arvonlisäverokustannus ei jäisi Yhtiön kannettavaksi arvonlisäverollisten hankintojen loppukäyttäjänä. Lisäksi ratkaisukeinona arvioidaan mahdollisen Tukirahoituksen (kuten määritelty jäljempänä) allokointia Osakkaiden Rahoitussitoumuksien tasapainoa muuttavana siten, että arvolisäverovaikutuksesta tehdään kokonaisuutena Osapuolten välillä kustannusneutraali. Tarkoituksena on arvioida myös muita vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi Suomen valtion lisäpääomitusta Yhtiölle, jonka kokonaisvaikutus olisi Suomen valtiolle kustannusneutraali (suhteessa Yhtiön kannettavaksi jäävään arvonlisäveroon, eli Suomen valtion tästä saamaan arvonlisäverotuloon).

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

Osapuolet tiedostavat, että tämän kaltainen lisäpääomitus olisi todennäköisesti eduskunnan tulevasta päätöksenteosta riippuvainen.

2.3.5 Osakkaiden Rahoitussitoumusten määrää voidaan tarkistaa kohdissa 2.3.4, 2.5 ja 4.2 mainituissa tilanteissa. Yhtiön hallituksen velvollisuutena on pitää kirjaa kunkin Osakkaan Yhtiölle jo antamasta rahoituksesta sekä jäljellä olevan Rahoitussitoumuksen määrästä.

2.4 **Osakasrahoituksen toteuttaminen**

2.4.1 Yhtiötä perustettaessa merkittävien Osakkeiden merkintähinnan maksamisen jälkeen, kunkin Osakkaan tulee maksaa jäljelle jäävä Rahoitussitoumuksensa Yhtiölle hallituksen pyynnöstä maksuerittäin, joiden luku- ja euromäärä määräytyvät sen mukaan kuin hallituksen näkemyksen mukaan on kulloinkin tarpeen Suunnitteluhankkeen rahoituksen järjestämiseksi, huomioiden kuitenkin mitä kohdassa 2.4.2 todetaan. Hallituksen tulee pyytää Rahoitussitoumuksen erän maksamista Osakkaille lähetettävällä kirjallisella ilmoituksella (jäljempänä "**Rahoituskutsu**"). Kukin maksuerä tulee maksaa Yhtiölle rahana.

2.4.2 Kulloisenkin maksuerän maksamista tulee pyytää kaikilta Osakkailta maksamattomien Rahoitussitoumusten mukaisessa suhteessa ja samoin ehdoin. Edellä sanotusta riippumatta, hallituksen tulee kuitenkin huomioida Suomen valtion mahdollinen nimenomainen vaatimus koskien sen Rahoitussitoumuksen etupainotteista kutsumista Yhtiöön. Tällainen vaatimus on huomioitava myös Rahoitussuunnitelmaa laadittaessa.

2.4.3 Yhtiön hallituksen tulee lähettää Rahoituskutsu Osakkaille vähintään neljäkymmentäviisi (45) pankkipäivää ennen Rahoitussitoumuksen kunkin erän maksupäivää.

2.4.4 Yhtiön Osakkailta keräämä rahoitus on oman pääoman ehtoista ja Yhtiö kerää sen Osakkailta siten kuin hallitus tarkemmin päättää. Rahoitus tulee kerätä Yhtiölle ensisijaisesti kaikkien Osakkaiden Yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon osakeomistustensa suhteessa tekemillä suorilla vastikkeettomilla sijoituksilla tai toissijaisesti perustellusta syystä muulla tavalla (esimerkiksi kohdan 2.3.4 soveltamisen johdosta), kuten järjestämällä osakeanti, jossa kaikki Osakkaat merkitsevät Yhtiön uusia osakkeita merkintähintaa vastaan osakeomistustensa suhteessa. Edellä todetusta suhteesta voidaan kuitenkin poiketa, mikäli Suomen valtio vaatii sen Rahoitussitoumuksen kutsumista Yhtiöön etupainotteisesti.

2.5 **Tuet ja muut avustukset**

2.5.1 Osakkaat toteavat, että rahoituksensa turvaamiseksi Yhtiö hakee ja pyrkii saamaan täysimääräisesti Euroopan Unionin Verkkojen Eurooppa (Connecting Europe Facility, CEF) -rahoitusta ja mahdollisia muita saatavilla olevia taloudellisia tukia ja avustuksia (jäljempänä yhdessä "**Tukirahoitus**").

2.5.2 Yhtiölle mahdollisesti maksettavan Tukirahoituksen vaikutuksesta Rahoitussitoumuksiin päättää Yhtiön yhtiökokous sen jälkeen, kun Tukirahoitus on myönnetty Yhtiölle. Yhtiökokouksen tulee perustaa päätöksentekonsa sen arvioon Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarpeesta päätöksentekoajankohtana, huomioiden mitä kohdissa 2.5.3 ja 2.5.4 todetaan. Lisäksi yhtiökokous voi lykätä päätöksentekoa myöhemmäksi Suunnitteluhankkeen keston aikana, mikäli se katsoo, että Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarvetta on tarkoituksenmukaisempaa arvioida myöhemmässä vaiheessa.

2.5.3 Mikäli Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve arvioidaan alkuperäistä arviota suuremmaksi ja Yhtiöllä todetaan olevan kattamatonta rahoitusvajetta, niin Tukirahoitus vähentää Osakkaiden jäljellä olevien Rahoitussitoumusten määrää

euro eurosta niiden keskinäisessä suhteessa (soveltaen mitä seuraavassa alakohdassa todetaan) vain mikäli sitä kannattavat yhtiökokouksessa Osakkaat, joiden hallussa on vähintään kaksi kolmasosaa (2/3) Yhtiön Osakkeista ja niiden tuottamista äänistä (jäljempänä "**Määräenemmistö**"). Muussa tapauksessa Tukirahoitus ei vähennä Osakkaiden Rahoitussitoumusten määrää tai johda pääoman palautukseen Osakkaille rahoitusvajetta vastaavalta osin.

2.5.4 Mikäli Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve arvioidaan enintään alkuperäisen arvion mukaiseksi, niin Tukirahoitus vähentää Osakkaiden jäljellä olevien Rahoitussitoumusten määrää euro eurosta niiden keskinäisessä suhteessa (laskettuna kunkin Osakkaan osalta alkuperäisestä kutsumattomasta Rahoitussitoumuksesta). Mikäli tietyn Osakkaan suhteellista osuutta Tukirahoituksesta ei voida vähentää täysimääräisesti kyseisen Osakkaan jäljellä olevan Rahoitussitoumuksen määrästä tai Tukirahoitus maksetaan vasta kun Rahoitussitoumukset on kokonaisuudessaan maksettu, niin Yhtiö palauttaa Osakkaan suhteellista osuutta Tukirahoituksesta vastaavan määrän Yhtiön pääomasta tällaiselle Osakkaalle osakeyhtiölain (624/2006, muutoksineen, jäljempänä "**Osakeyhtiölaki**") sallimissa rajoissa.

2.6 Yhtiön mahdollisesti tarvitsema lisärahoitus

2.6.1 Mikäli Yhtiön hallitus havaitsee, että Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve on alkuperäistä arviota suurempi, tai muuten toteaa Yhtiöllä olevan kattamatonta rahoitusvajetta, niin sen tulee kutsua Osakkaat koolle neuvottelemaan asiasta rahoitusvajeen ratkaisemisen edellyttämässä aikataulussa ja huomioiden se mitä kohdassa 2.3.4 on todettu Yhtiön arvonlisäverokohtelusta, siitä miten Yhtiö saa katettua rahoitusvajeen kohdan 2.5 nojalla Tukirahoituksella, kohdan 4.2 nojalla uuden Osakkaan rahoitussitoumuksella ja/tai muulla oman pääoman ehtoisella rahoituksella. Mikäli Osakkaat eivät ole kuuden (6) kuukauden kuluessa, tai rahoitusvajeen ratkaisemisen edellyttämässä lyhyemmässä ajassa, siitä, kun asia on siirretty Osakkaiden ratkaistavaksi, löytäneet ratkaisua rahoitusvajeen kattamiseksi tai sopineet muusta etenemistavasta, sovelletaan tilanteeseen soveltuvin osin kohdassa 3.2. kuvattua menettelyä Yhtiön toiminnan päättämiseksi. Selkeyden vuoksi todetaan, että edellä kuvattu rahoitusvajeesta johtuva Yhtiön toiminnan päättäminen on ensisijainen toimintamalli suhteessa kohdassa 3.2.1 kuvattuun toimintamalliin.

2.7 Luotonottoa ja vakuuden antamista koskevat rajoitteet

2.7.1 Yhtiö ei saa ottaa pitkäaikaista, maturiteetiltaan yli yhden (1) vuoden mittaista, vierasta pääomaa eikä sen toimintaa saa muutenkaan rahoittaa pitkäaikaisen vieraan pääoman ehtoisesti. Sanottu ei rajoita esimerkiksi Yhtiön päivittäisessä liiketoiminnassa käytettävän luotollisen tilin tai siinä käytettävien luottokorttien käyttöön ottamista. Yhtiön ottama vieras pääoma kustannuksineen ei saa ylittää maksamattomien Rahoitussitoumusten määrää lisättynä sellaisen Yhtiölle myönnetyn maksamattoman Tukirahoituksen määrällä, jonka osalta yhtiökokous on päättänyt, ettei Tukirahoitus vähennä Rahoitussitoumusten määrää tai johda pääoman palautukseen Osakkaille.

2.7.2 Yhtiö saa antaa vakuuden vain omasta sitoumuksestaan.

3. MAHDOLLINEN RAKENTAMISVAIHEESEEN SIIRTYMINEN JA YHTIÖN TOIMINNAN PÄÄTTÄMINEN SUUNNITTELUHANKKEEN PÄÄTTYESSÄ

3.1 Mahdollisen Rakentamisvaiheen rahoitus

3.1.1 Mikäli neuvotteluiden tuloksena päätetään, että käynnistetään Rakentamisvaihe, vaatii se lisärahoitusta. Mikäli lisäksi päätetään, että Yhtiö vastaa Rakentamisvaiheesta, niin Yhtiö voi kerätä tarvittavan rahoituksen Osakkailta ja/tai kolmansilta osapuolilta erikseen päätettävällä tavalla. Selvyyden vuoksi

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

todetaan, että tällä Sopimuksella tehdyt Rahoitussitoumukset tai niiden keskinäiset suhteelliset osuudet eivät luo olettamaa mahdolliseen myöhempään Rakentamisvaiheen rahoitukseen, rahoitussitoumuksiin tai niiden suhteellisiin osuuksiin tai muihin rahoituksen ehtoihin.

3.1.2 Selvyyden vuoksi todetaan, että edellä jaksossa 2.3 kuvattua Rahoitussitoumusta (jonka osaksi luetaan Yhtiötä perustettaessa merkittävien Osakkeiden merkintähinta) lukuun ottamatta Osakkailla ei kuitenkaan ole tämän Sopimuksen perusteella velvollisuutta rahoittaa Yhtiötä.

3.1.3 Osapuolet tiedostavat, että mikäli mahdollisessa Rakentamisvaiheessa päätetään käyttää Yhtiötä, niin tämä voi edellyttää Yhtiön omistus- ja rahoitusrakenteen uudelleenjärjestelemistä sekä tämän Sopimuksen korvaamista uudella tai uudistetulla osakassopimuksella. Yhtiön uuden osakassopimuksen hyväksymisessä noudatetaan kohdan 12.9 (Muutokset) mukaista päätöksentekovaatimusta.

3.2 Yhtiön toiminnan päättäminen Suunnitteluhankkeen päättyessä

3.2.1 Mikäli Osakkaiden Määräenemmistö ei ole viimeistään yhden (1) vuoden kuluessa Suunnitteluhankkeeseen sisältyvän viimeisen suunnitelman lainvoimaiseksi tulemisesta päättänyt hyväksyä (i) Yhtiön jatkavan Suunnitteluhankkeen toteuttamista Rakentamisvaiheeseen tai (ii) Yhtiön Arvopapereiden tai liiketoiminnan tai Suunnitteluhanketta koskevien suunnitelmien, mukaan lukien niihin mahdollisesti liittyvät immateriaalioikeudet, myymistä Osapuolista riippumattomalle kolmannelle taholle tämän tarjoamaa vastiketta vastaan, tai (iii) mikäli kohdassa 2.6.1. kuvattu edellytys on täyttynyt, niin kunkin muun Osakkaan kuin Suomen valtion tulee luovuttaa omistamansa Arvopaperit Yhtiölle tai sen osoittamalle taholle yhden (1) euron vastiketta vastaan. Kunkin Osapuolen tulee pidättäytyä toimimasta siten, että se pyrkisi tämän kohdan nojalla saamaan suoraa taloudellista hyötyä omaksi hyväkseen muiden Osakkaiden kustannuksella.

3.2.2 Kohdassa 3.2.1 tarkoitettua Arvopapereiden tai Yhtiön liiketoiminnan tai Suunnitteluhanketta koskevien suunnitelmien, mukaan lukien niihin mahdollisesti liittyvät immateriaalioikeudet, myymistä koskevaa päätöstä tehtäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että ostajalla on riittävä kyky ja taloudelliset resurssit jatkaa Suunnitteluhankkeen tai sen osan toteuttamista Rakentamisvaiheessa ja tämä on vilpittömässä mielessä tehnyt muutoinkin uskottavan ja toteuttamiskelpoisen tarjouksen.

3.2.3 Osapuolet ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin Yhtiön toiminnan lopettamiseksi ja Yhtiön purkamiseksi sen jälkeen, kun Yhtiö on myynyt tai muuten luovuttanut liiketoimintansa tai Suunnitteluhanketta koskevat suunnitelmat, mukaan lukien niihin mahdollisesti liittyvät immateriaalioikeudet kolmannelle taholle. Osapuolten tarkoituksena on, että ensisijaisesti Yhtiön toiminta päätetään hallitusti selvitystilamenettelyn kautta.

3.2.4 Mikäli Yhtiö jatkaa Rakentamisvaiheeseen, niin sillä tai sen osoittamalla taholla on oikeus lunastaa Arvopaperit sellaiselta Osakkaalta, joka ei jatka Yhtiön rahoittajana Suunnitteluhankkeen jälkeen, yhden (1) euron vastiketta vastaan. Vastaavasti tällaisella Osakkaalla on oikeus vaatia Yhtiötä lunastamaan omistamansa Arvopaperit vastaavin ehdoin yhden (1) euron vastiketta vastaan, kuitenkin aina Osakeyhtiölain sallimissa rajoissa.

3.2.5 Mikäli Määräenemmistö päättää hyväksyä kohdassa 3.2.1 tarkoitetun Arvopapereiden myymisen kolmannelle taholle (alakohta (ii)), niin kukin Osakas sitoutuu myymään omistamansa Arvopaperit asianomaiselle ostajalle samanaikaisesti ja vastaavin ehdoin kuin Määräenemmistö. Osakkaat vastaavat Arvopapereiden myynnistä aiheutuvista transaktiokustannuksista siinä suhteessa kuin ne omistava Yhtiön Osakkeita.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

4. UUDET OSAKKAAT

4.1 Yleiset edellytykset

4.1.1 Yhtiön osakkeenomistajaksi voi myöhemmin tulla yksi tai useampi uusi Osakas, esimerkiksi Yhtiön järjestämän osakeannin tai Osakkeiden luovuttamisen johdosta, vain mikäli sen hyväksymistä kannattaa Yhtiön yhtiökokouksen Määräenemmistö, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Kunta-osakkaan oikeutta myydä omistamansa Arvopaperit muulle Kunta-osakkaalle kohdan 7.3.2 nojalla. Mikäli uusi Osakas on Kunta-osakas, niin kaikki Kunta-osakkaat käyvät keskinäisiä neuvotteluja koskien sitä minkä tulisi olla niiden keskinäisten Rahoitussitoumusten suhde.

4.1.2 Yhtiön Osakkeiden saaminen haltuun ja Yhtiön Osakkaaksi tuleminen on ehdollinen sille, että (i) uusi osakas liittyy tämän Sopimukseen Osapuoleksi allekirjoittamalla Yhtiön yhtiökokouksen hyväksymän liittymissopimuksen ja sitoutuu tämän Sopimuksen mukaisiin Osakkaiden velvollisuuksiin ja (ii) Suomen valtion omistus- ja äänivaltaosuus Yhtiössä säilyy aina vähintään viidenkymmenenyhden prosentin (51 %) suuruisena. Liittymissopimuksessa tulee määrätä uuden Osakkaan vastattavaksi tulevan Rahoitussitoumuksen euromäärä.

4.1.3 Osakkaat valtuuttavat tämän Sopimuksen voimassaolon ajaksi Yhtiön hyväksymään puolestaan uuden Osakkaan kanssa tehtävän liittymissopimuksen oleellisesti vähintään samoin ehdoin kuin mitä tässä Sopimuksessa on kuvattu Osakkaiden velvollisuuksiksi. Samalla kukin Osakas valtuuttaa Yhtiön hyväksymään uuden Osakkaan Sopimuksen Osapuoleksi. Selkeyden vuoksi todetaan, että Yhtiö voi hyväksyä tämän kohdan mukaisesti tehtävän liittymissopimuksen ja uuden Osakkaan vain, mikäli yhtiökokous on näin kohdan 4.1.1 mukaisesti etukäteen päättänyt.

4.1.4 Yhtiön uudeksi Osakkaaksi voidaan hyväksyä muu taho kuin suomalainen julkisyhteisö tai julkisesti omistettu yhteisö vain sillä edellytyksellä, että kohdissa 2.1.1 ja 2.1.2 todetut edellytykset täyttyvät.

4.2 Uusien Osakkaiden ja rahoituksen ylijäämän vaikutus Rahoitussitoumuksiin

4.2.1 Yhtiön uuden Osakkaan, joka tulee Yhtiön Osakkaaksi muuten kuin jo olemassa olevien Osakkeiden luovuttamisen myötä, Rahoitussitoumuksen sekä mahdollisen Yhtiön rahoituksen ylijäämän vaikutuksesta aiempien Osakkaiden jäljellä oleviin Rahoitussitoumuksiin päättää Yhtiön yhtiökokous. Yhtiökokouksen tulee perustaa päätöksentekonsa sen arvioon Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarpeesta päätöksentekoajankohtana, huomioiden mitä kohdissa 4.2.2–4.2.4 todetaan. Lisäksi yhtiökokous voi lykätä päätöksentekoa myöhemmäksi Suunnitteluhankkeen keston aikana, mikäli se katsoo, että Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarvetta on tarkoituksenmukaisempaa arvioida myöhemmässä vaiheessa.

4.2.2 Mikäli Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve arvioidaan alkuperäistä arviota suuremmaksi ja Yhtiöllä todetaan olevan kattamatonta rahoitusvajetta, niin uuden Osakkaan Rahoitussitoumuksen määrä vaikuttaa muiden Osakkaiden Rahoitussitoumusten määriin siten kuin alla esitetään, vain mikäli sitä kannattaa yhtiökokouksessa Määräenemmistö, soveltaen mitä kohdassa 4.2.4 todetaan:

(i) uuden Kunta-osakkaan Rahoitussitoumuksen määrä vähentää aiempien Kunta-osakkaiden ja Finavia Oyj:n jäljellä olevien Rahoitussitoumusten määrää euro eurosta niiden keskinäisessä suhteessa (laskettuna kunkin aiemman Kunta-osakkaan osalta alkuperäisestä kutsumattomasta Rahoitussitoumuksesta); ja

(ii) uuden Osakkaan, joka ei ole Kunta-osakas, Rahoitussitoumuksen määrä vähentää kaikkien aiempien Osakkaiden jäljellä olevien Rahoitussitoumusten määrää euro eurosta niiden keskinäisessä

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

suhteessa (laskettuna kunkin aiemman Osakkaan osalta alkuperäisestä kutsumattomasta Rahoitussitoumuksesta).

4.2.3 Muussa kuin edellisessä kohdassa kuvatussa tapauksessa uuden Osakkaan rahoitussitoumus ei vähennä muiden Osakkaiden Rahoitussitoumusten määrää tai johda pääoman palautukseen muille Osakkaille rahoitusvajetta vastaavalta osin.

4.2.4 Mikäli Suunnitteluhankkeen kokonaisrahoitustarve arvioidaan enintään alkuperäisen arvion mukaiseksi, niin uuden Osakkaan Rahoitussitoumuksen määrä tai Yhtiön rahoituksen ylijäämä vaikuttaa muiden Osakkaiden Rahoitussitoumusten määrään siten kuin kohdan 4.2.2 alakohdassa (i) on kuvattu uuden Kuntaosakkaan Rahoitussitoumuksen osalta ja alakohdassa (ii) on kuvattu muun uuden Osakkaan Rahoitussitoumuksen tai Yhtiön rahoituksen ylijäämän osalta. Mikäli tietyn aiemman Osakkaan suhteellista osuutta uuden Osakkaan Rahoitussitoumuksesta tai Yhtiön rahoituksen ylijäämästä ei voida vähentää täysimääräisesti kyseisen Osakkaan jäljellä olevan Rahoitussitoumuksen määrästä, niin Yhtiö palauttaa osuutta vastaavan määrän Yhtiön pääomasta tällaiselle Osakkaalle Osakeyhtiölain sallimissa rajoissa. Selvyyden vuoksi todetaan, että Suomen valtion omistusosuutta koskee kohdan 2.1.3 mukainen antidiluutio-suoja. Muiden Osakkaiden kuin Suomen valtion omistusosuuksien keskinäisen suhteen tulee kuitenkin vastata niiden Rahoitussitoumusten keskinäistä suhdetta (laskettuna kutsumattomista Rahoitussitoumuksista).

5. VOITONJAKO

5.1 Osapuolten tarkoituksena on, että Yhtiö käyttää keräämänsä varat Suunnitteluhankkeeseen sekä muiden Suunnitteluhankkeen aikaisesta toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen eikä Yhtiö lähtökohtaisesti jaa osinkoa Osakkaille.

6. YHTIÖN HALLINNOINTI

6.1 Yhtiökokous

6.1.1 Osakkailla on oikeus osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan Osakeyhtiölain mukaisesti huomioiden, mitä tässä Sopimuksessa, erityisesti kohdassa 8.1, on todettu.

6.1.2 Varsinaisen yhtiökokouksen lisäksi Yhtiö järjestää Suunnitteluhankkeessa vähintään yhden (1) kerran vuodessa Yhtiön hallituksen tarkemmin määrittämänä ajankohtana osakaskokouksen, jossa Osakkaille tiedotetaan Suunnitteluhanketta koskevista ajankohtaisista asioista ja jossa Osakkailla on mahdollisuus keskustella Yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan kanssa Yhtiön toimintaan ja Suunnitteluhankkeeseen liittyvistä kysymyksistä.

6.1.3 Riippumatta siitä mitä Osakeyhtiölaissa määrätään, seuraavista asioista päättää aina Yhtiön yhtiökokous (pois lukien mahdolliset nimenomaiset hallitukselle annetut valtuutukset) ja hyväksyvän päätöksen tekeminen edellyttää Määräenemmistön kannatusta:

(i) Kohdissa 2.5.3, 3.1.3, 3.2.1, 4.1.1 ja 4.2.2 mainitut tilanteet;

(ii) Sopimuksen tausta -jakson alakohdassa C kuvattujen esiselvitysten valmistumisen jälkeinen päätös jatkoyhteyden suunnitteluratkaisusta, jonka mukaisesti Yhtiö jatkaa tietyn jatkoyhteysvaihtoehdon suunnittelua rakentamisvalmiuteen saakka;

(iii) Yhtiön siirtyminen toiminnassaan Rakentamisvaiheeseen tai Yhtiön toiminnan muu laajentaminen, joka edellyttää yhtiöjärjestysmuutosta;

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

(iv) Yhtiön toiminnan lopettaminen;

(v) Yhtiön omaisuuden luovuttaminen muuten kuin joko tavanomaiseen liiketoimintaan liittyen tai tämän Sopimuksen ehtojen nojalla; ja

(vi) Rakentamisvaiheen investointikustannuksiin ja/tai radan toiminnallisuuksiin oleellisesti vaikuttavat vaihtoehtoiset suunnitteluratkaisut, mikäli tästä ei aiheudu merkittävää haittaa Yhtiön operatiiviselle toiminnalle. Lisäksi tällaisia suunnitteluratkaisuja koskee kohdan 12.2.2 mukainen tiedottamisvelvollisuus.

6.1.4 Mikäli mikään esitys asiassa, josta päättäminen edellyttää Määräenemmistön kannatusta, ei saa Yhtiökokouksessa päätöksen tekemiselle vaadittavaa kannatusta, sitoutuvat Osakkaat neuvottelemaan käsiteltävästä asiasta ja äänestämään asiasta uudestaan kahdentoista (12) viikon kuluessa hylkäävästä päätöksestä. Mikäli Yhtiön toiminnan lopettamista koskeva esitys ei saa toisellakaan käsittelykerralla vaadittavaa kannatusta, niin Yhtiö asetetaan selvitystilaan, mikäli sitä kannattaa vähintään puolet (1/2) Yhtiön Osakkeista ja niiden tuottamista äänistä.

6.2 **Hallitus**

6.2.1 Yhtiön hallitukseen kuuluu enintään yhdeksän (9) varsinaista jäsentä. Yhtiön hallitukseen ei valita varajäseniä.

6.2.2 Osakkailla on oikeus nimetä hallituksen jäsenet seuraavasti:

(i) Suomen valtiolla on oikeus nimetä viisi (5) hallituksen jäsentä; ja

(ii) muilla Osakkailla on yhdessä oikeus nimetä neljä (4) hallituksen jäsentä siten, että neljä (4) Osakasta, joilla on Suomen valtion jälkeen merkittävin osakeomistus Yhtiössä saavat kukin nimetä yhden (1) hallituksen jäsenen, elleivät muut Osakkaat keskenään sovi toisin hallituksen jäsenten nimitysoikeuksien jakautumisesta.

6.2.3 Mikäli hallituksen jäsenten nimeämiseen oikeutetut Osakkaat haluavat nimetä uuden hallituksen jäsenen aiemman hallituksen jäsenen tilalle muutoin kuin Yhtiön varsinaisessa yhtiökokouksessa, niin asiasta tulee ilmoittaa Yhtiön hallituksen puheenjohtajalle. Tällöin hallituksen tulee ilman aiheetonta viivettä kutsua koolle ylimääräinen yhtiökokous, jossa muutos pannaan täytäntöön. Varsinaisessa yhtiökokouksessa toteutettavien hallituksen jäsenten vaihdosten osalta hallituksen jäsenen nimeämiseen oikeutetut Osakkaat pyrkivät ilmoittamaan vaihdoksesta etukäteen mahdollisimman varhain ennen kokousta hallituksen puheenjohtajalle.

6.2.4 Suomen valtio nimeää hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

6.2.5 Osakkaat sitoutuvat nimeämään hallituksen jäseniksi ainoastaan sellaisia henkilöitä, joilla on Yhtiön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus ja jotka ovat ominaisuuksiltaan muutoin sopivia hallituksen jäseniksi.

6.2.6 Riippumatta siitä mitä Osakeyhtiölaissa määrätään, hyväksyvän päätöksen tekeminen hallituksessa toimitusjohtajan valinnasta tai erottamisesta edellyttää, että päätöstä kannattaa vähintään seitsemän (7) hallituksen jäsentä.

6.2.7 Yhtiökokous päättää hallituksen jäsenille maksettavista palkkioista.

6.2.8 Yhtiö sitoutuu järjestämään johdolleen tavanomaisen johdon vastuuvakuutuksen ja varmistamaan sen voimassaolon koko toimintansa ajan.

6.3 **Toimitusjohtaja**

6.3.1 Yhtiöllä on toimitusjohtaja, jonka valitsee ja erottaa hallitus. Edellä sanotusta riippumatta, hallituksen tulee valita Yhtiön ensimmäinen toimitusjohtaja tarkoituksenmukaiseksi katsomansa ajan kuluessa Yhtiön perustamisesta.

6.4 **Yhtiön ja Osakkaiden väliset sopimukset**

6.4.1 Kaikki merkittävät kaupalliset sopimukset ja muu kaupallinen yhteistyö yhtäältä Yhtiön ja toisaalta Osakkaan sekä Osakkaan lähipiiriin kuuluvien yhteisöjen välillä tulee käsitellä Yhtiön hallituksessa ja toteuttaa markkinaehtoisesti sekä ottaen huomioon lainsäädännön asettamat vaatimukset Yhtiön toiminnalle.

7. OSAKKEIDEN LUOVUTTAMINEN

7.1 **Yleinen luovutuskielto**

7.1.1 Yhtiön Arvopapereiden tai niihin perustuvien oikeuksien tai velvollisuuksien luovuttaminen, lahjoittaminen, siirtäminen, antaminen vakuudeksi tai panttaaminen muutoin kuin tämän Sopimuksen nimenomaisen määräyksen perusteella on kiellettyä.

7.2 **Luovutusrajoitukset**

7.2.1 Osapuolet toteavat, että Yhtiön yhtiöjärjestys sisältää lunastus- ja suostumuslausekkeen.

7.2.2 Osakkaat sopivat, että Arvopapereiden myyntimenettely määräytyy Osakkaiden kesken aina ensisijaisesti tämän Sopimuksen (mukaan lukien liitteenä 7.3.2 oleva Kunta-osakkaiden välinen sopimus) eikä yhtiöjärjestyksen mukaisesti. Osapuolet sitoutuvat olemaan vetoamatta Sopimuksen sallimissa luovutustilanteissa Yhtiön yhtiöjärjestyksen lunastuslausekkeeseen ja lisäksi Yhtiön hallituksen tulee tarvittaessa antaa suostumuksensa tällaisille luovutuksille.

7.2.3 Mikäli Arvopapereita luovutetaan tämän Sopimuksen vastaisesti, noudatetaan Yhtiön yhtiöjärjestyksen mukaista lunastusmenettelyä.

7.3 **Sallittu Osakkeiden luovuttaminen**

7.3.1 Osakkaalla on oikeus luovuttaa Arvopapereitaan Yhtiöön mukaan otettavalle uudelle Osakkaalle vain, mikäli Määräenemmistö on antanut siihen suostumuksensa, soveltaen soveltuvin osin, mitä jaksossa 4 on sovittu. Tässä kohdassa tarkoitettua määräenemmistövaatimusta ei kuitenkaan sovelleta kohdassa 7.3.2 tarkoitettuihin luovutuksiin.

7.3.2 Sen jälkeen, kun yhtiökokous on tehnyt Sopimuksen tausta -jakson alakohdassa C kuvattujen esiselvitysten valmistumisen jälkeisen päätöksen, jonka mukaisesti Yhtiö jatkaa tietyn jatkoyhteysvaihtoehdon suunnittelua rakentamisvalmiuteen saakka, Kunta-osakkaalla on oikeus toteuttaa tämän Sopimuksen liitteenä 7.3.2 olevassa Kunta-osakkaiden välillä tehtävässä erillisessä sopimuksessa kuvattu Arvopapereiden luovutus kyseisessä sopimuksessa kuvatuin ehdoin, ehdollisena sille mitä kohdassa 4 todetaan ja edellyttäen lisäksi, että luovutuksensaaja ottaa vastatakseen luovuttajan avoinna olevasta Rahoitussitoumuksesta.

7.3.3 Riippumatta siitä mitä tässä Sopimuksessa on muutoin sovittu, Osakkaalla on oikeus siirtää kaikki Arvopaperinsa ja tämä Sopimus lähipiiritaholle, joka on Osakkaan yksinomaisessa tai Osakkaan tosiasiallisen määräysvallan haltijan kanssa samassa määräysvallassa oleva taho. Lisäksi edellytyksenä luovutukselle on, että (i) luovutuksensaaja sitoutuu noudattamaan tätä Sopimusta ja (ii) Arvopaperit luovuttanut Osakas sitoutuu toissijaisesti luovutuksensaajaan nähden tämän

Sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseen Yhtiötä ja muita Osakkaita sekä Yhtiön mahdollisia rahoittajia kohtaan. Vaatimukset voidaan osoittaa Arvopaperit luovuttaneelle Osakkaalle välittömästi, mikäli luovutuksensaaja ei ole noudattanut Sopimuksen mukaisia velvoitteitaan.

8. OLENNAISET SOPIMUSRIKKOMUKSET

8.1 Mikäli Osakas rikkoo tätä Sopimusta olennaisesti eikä sopimusrikkomusta ole korjattu kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa toisen Osapuolen tekemän sopimusrikkomusta koskevan kirjallisen reklamaation esittämisestä, niin Sopimusta rikkonut Osakas menettää kaikki tämän Sopimuksen nojalla sille muuten kuuluvat oikeutensa sekä sitoutuu olemaan käyttämättä sille Osakeyhtiölain, yhtiöjärjestyksen tai muulla perusteella Yhtiön osakkaana muuten kuuluvia hallinnoimisoikeuksiaan (kuten äänioikeus sekä oikeus osallistua yhtiökokouksiin) välittömästi em. määräajan kuluttua umpeen. Tällaisen Osakkaan omistamia Osakkeita ja niiden tuottamia ääniä ei oteta huomioon laskettaessa kohdan 2.5.3 mukaista Määräenemmistöä. Sopimusrikkomusta koskevan reklamaation esittäjän tulee aina antaa kirjallinen reklamaationsa tiedoksi Yhtiön hallitukselle sekä muille Osapuolille ilman aiheetonta viivytystä.

8.2 Sopimuksen olennaiseksi rikkomiseksi katsotaan aina Rahoitussitoumuksen mukaisen Yhtiön rahoittamisen laiminlyönti.

9. JULKISUUS JA SALASSAPITO

9.1 Tämä Sopimus on julkinen.

9.2 Suunnitteluhankkeen yhteydessä tai myöhemmin Osapuolet saattavat luovuttaa toisilleen luottamuksellista tietoa Osapuolta, Yhtiötä tai Yhtiön osakeomistusta koskevista asioista (jäljempänä "**Luottamuksellinen Tieto**"). Osapuolet sitoutuvat pitämään kaiken toisilta Osapuolilta tämän Sopimuksen puitteissa välittömästi tai välillisesti saamansa Luottamuksellisen Tiedon luottamuksellisena ja olemaan ilmaisematta sitä muille. Luottamuksellinen Tieto tulee aina mahdollisuuksien mukaan merkitä selkeästi merkinnöin "Liikesalaisuus", "Luottamuksellinen" tai "Salainen".

9.3 Salassapitovelvollisuus ei kuitenkaan koske tietoa (jota olisi ilman alla yksilöityä syytä pidettävä Luottamuksellisena Tietona),

(a) joka kyseisen tiedon luovutushetkellä oli julkista tai tuli sen jälkeen julkiseksi ilman tietoa vastaanottaneen Osapuolen myötävaikutusta;

(b) joka oli todistettavasti tietoa vastaanottavan Osapuolen laillisessa omistuksessa jo ennen sen luovutusta, eikä tieto ollut suoraan tai epäsuorasti peräisin tietoa luovuttavalta Osapuolelta;

(c) jonka Osapuoli on sen vastaanottamisen jälkeen saanut kolmannelta osapuolelta, joka ei ole saanut tietoa suoraan tai epäsuorasti toiselta Osapuolelta ja jolla on laillinen oikeus luovuttaa kyseinen tieto vastaanottavalle Osapuolelle;

(d) jonka tietoa vastaanottava Osapuoli on todistettavasti ja Luottamuksellista Tietoa käyttämättä kehittänyt luovutushetken jälkeen;

(e) joka on luovutettava Osakkaan päätöksentekoelimelle asian käsittelemiseksi lain, asetuksen tai voimassaolevan velvoittavan toimintaohjeen perusteella; ja

(f) joka on annettava pakottavan lain tai viranomaismääräyksen nojalla.

9.4 Osapuolet sitoutuvat olemaan itse käyttämättä toisilta Osapuolilta saamaansa Luottamuksellista Tietoa mihinkään muuhun tarkoitukseen kuin tämän Sopimuksen tarkoittamaan yhteistyöhön tai Suunnitteluhankkeen edistämiseen. Osapuolten tulee huolehtia siitä, ettei toisilta Osapuolilta saatu tieto tai aineisto tule muiden kuin sellaisten

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

Osapuolten työntekijöiden, jotka sitä välttämättömästi tarvitsevat yllä mainittuun tarkoitukseen, käyttöön tai ulottuville. Tässä kohdassa sovittu salassapitovelvoite on voimassa tämän Sopimuksen voimassaoloajan ja niin kauan, kun Luottamuksellisella Tiedolla voi olla merkitystä, kuitenkin enintään kolme (3) vuotta tämän Sopimuksen voimassaolon päättymisen jälkeen, ellei pakottavasta lainsäädännöstä seuraa ajallisesti pidempi salassapitovelvollisuus.

9.5 Yhtiöllä on kuitenkin tämän kohdan estämättä oikeus luovuttaa Yhtiötä ja sen omistusrakennetta koskevia tietoja yritysjärjestelyiden ja rahoitusjärjestelyiden yhteydessä edellyttäen, että tiedonsaajaa sitoo joko pankkisalaisuus tai siltä on hankittu erillinen salassapitositoumus.

9.6 Tällä Sopimuksella ei rajoiteta lainsäädännöstä seuraavia julkisuus- tai salassapitovelvoitteita tai -oikeuksia.

10. SITOUMUKSET

10.1 Sitoumus koskien erillisiä sopimuksia

10.1.1 Osapuolet vakuuttavat, että ne eivät ole tehneet tai tee tämän Sopimuksen voimassa ollessa suoranaisia Sopimuksen vastaisia muita sopimuksia tai sitoumuksia, ml. kaikenlaatuiset Osakkaiden keskinäiset sitoumukset Sopimuksen tarkoitukseen liittyen, sanotun kuitenkaan koskematta kohdassa 7.3.2 viitattua Kunta-osakkaiden välistä sopimusta tai rajoittamatta niiden oikeutta tehdä kyseinen sopimus.

10.2 Luopuminen tietyistä vähemmistöoikeuksista

10.2.1 Osakkaat luopuvat seuraavista oikeuksistaan:

(i) oikeus vaatia Osakeyhtiölain 18 luvun 1 §:n mukaista vähemmistöosakkeiden lunastusta; ja

(ii) oikeus vaatia Osakeyhtiölain 13 luvun 7 §:ssä mainittua vähemmistöosinkoa.

11. VOIMASSAOLO

11.1 Tämä Sopimus tulee voimaan, kun kaikki Osapuolet ovat sen allekirjoittaneet.

11.2 Tämä Sopimus on voimassa Osakkaan osalta niin kauan kuin kyseinen Osakas ja yksikin toinen Osakas omistaa Arvopapereita. Kun tämä Sopimus lakkaa olemasta voimassa tietyn Osakkaan osalta, kyseistä tahoa ei enää pidetä Sopimuksen tarkoittamana Osapuolena tai Osakkaana.

11.3 Yhtiön osalta tämä Sopimus lakkaa olemasta voimassa, kun tämä Sopimus on lakannut olemasta voimassa kaikkien muiden Osapuolten välillä. Selvyyden vuoksi todetaan, että tämän Sopimuksen ehtojen vastainen Arvopapereiden luovutus tai olennaisesta sopimusrikkomuksesta seuraava oikeuksien menetys eivät vapauta luovuttajaa tai tätä Sopimusta olennaisesti rikkonutta Osakasta tämän Sopimuksen mukaisista velvoitteista.

11.4 Sopimuksen jaksot 9 (Julkisuus ja salassapito), 12.10 (Sopimuksen osittainen pätemättömyys tai mitättömyys) sekä 13 (Sovellettava laki ja erimielisyyksien ratkaiseminen) sitovat kuitenkin Osapuolia vielä senkin jälkeen, kun tämän Sopimuksen voimassaolo on kyseisen Osapuolen osalta muutoin päättynyt.

12. YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ

12.1 Myötävaikutusvelvollisuus

12.1.1 Osapuolet sitoutuvat itse, asiamiehensä tai edustajansa välityksellä äänestämään ja toimimaan yhtiökokouksessa, hallituksessa ja kaikissa muissa yhteyksissä tavalla,

jota tämän Sopimuksen noudattaminen edellyttää sekä huolehtimaan siitä, että niiden lähipiirin kuuluvat, määräysvallassa olevat sekä omistusyhteystahot noudattavat omalta osaltaan tämän Sopimuksen ehtoja, joihin ne ovat mahdollisesti sitoutuneet.

12.2 **Oikeus Yhtiötä koskevaan asiakirja-aineistoon ym.**

12.2.1 Yhtiön hallitus on velvollinen toimittamaan kullekin Osakkaalle tämän kohtuudella pyytämän yksilöidyn Yhtiön toimintaa ja taloudellista asemaa koskevan asiakirja-aineiston sekä vastaamaan Yhtiön toimintaa ja taloudellista asemaa koskeviin kysymyksiin vastaavassa laajuudessa viipymättä mutta kuitenkin viimeistään kymmenen (10) pankkipäivän kuluttua Osakkaan pyynnöstä, paitsi mikäli luovuttaminen ei ole sallittua lain pakottavan säännöksen nojalla. Asiakirja-aineisto on kuitenkin toimitettava aina kaikilta osin pyynnön esittäneen Osakkaan asiamiehelle, joka puolestaan voi raportoida aineistosta omalle päämiehelleen siltä osin, kun aineiston sisältämän tiedon luovuttaminen ei ole vastoin lain pakottavaa säännöstä.

12.2.2 Lisäksi Suunnitteluhankkeen aikana Yhtiön hallitus on velvollinen tiedottamaan oma-aloitteisesti Osakkaille suunnittelun etenemisestä tai siihen liittyvistä olennaisista viivästyksistä sekä muista Yhtiön toimintaa ja/tai taloudellista asemaa koskevista olennaisista muutoksista viipymättä.

12.2.3 Kaikilla Osakkailla on yhtäläinen oikeus tutustua Yhtiötä koskevaan asiakirja-aineistoon kohtien 12.2.1 ja 12.2.3 nojalla, eli tietty aineisto on luovutettava samassa laajuudessa ja samoin ehdoin kaikille sitä pyytäneille Osakkaille.

12.2.4 Osakkaan tämän kohdan nojalla saama asiakirjamateriaali on Luottamuksellista Tietoa, jota koskee kohdan 9 mukainen salassapitovelvollisuus.

12.3 **Tulkintajärjestys**

12.3.1 Mikäli tämän Sopimuksen ja Osakeyhtiölain tahdonvaltaisten säännösten välillä on eroavaisuuksia, noudatetaan Osapuolten välillä tämän Sopimuksen ehtoja.

12.3.2 Mikäli tämä Sopimus, siihen liittyvät sopimukset ja asiakirjat ja Yhtiön yhtiöjärjestys ovat toistensa kanssa ristiriidassa, on asiakirjoja sovellettava seuraavassa etusijajärjestyksessä:

(i) tämä Sopimus;

(ii) Yhtiön yhtiöjärjestys; ja

(iii) tämän Sopimuksen liitteenä olevat muut asiakirjat.

12.3.3 Mikäli tämän Sopimuksen ehto on ristiriidassa Suomen valtion omistajapoliittisten periaatepäätösten määräyksen kanssa ja siitä aiheutuu tosiasiallista haittaa Osakkaille, niin Osapuolet sitoutuvat käymään keskinäisiä neuvotteluita, joiden tavoitteena on ratkaista asia niin, että Sopimuksen ehtoja pystytään noudattamaan siten, että Osapuolten alkuperäinen kaupallinen ja/tai juridinen tarkoitus toteutuu mahdollisimman hyvin.

12.4 **Ilmoitukset**

12.4.1 Kaikki tähän Sopimukseen liittyvät ilmoitukset ja yhteydenotot voidaan pätevästi käyttämällä Osapuolten liitteessä 12.4.1 ilmoittamia yhteystietoja. Mikäli näissä yhteystiedoissa tapahtuu muutoksia jonkun Osapuolen osalta, niin kyseisen Osapuolen on ilmoitettava yhteystietomuutoksesta Yhtiölle.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

12.4.2 Edellisessä kohdassa viitatut ilmoitukset tulee tehdä kirjallisesti lähettämällä Osapuolelle viesti sekä sähköpostilla että tavallisena kirjeenä toimitettavana postilähetyksenä. Ilmoituksen katsotaan saapuneen Osapuolen tietoon seitsemän (7) päivän päästä kirjeen tai sähköpostin todistettavasti onnistuneesta lähettämisestä.

12.5 **Tulkinta**

12.5.1 Tämän Sopimuksen otsikot eivät vaikuta sen sisältöön eivätkä tulkintaan. Tätä Sopimusta tai sen tiettyä kohtaa ei tulkita yhdenkään Osapuolen vahingoksi sillä perusteella, että Sopimus tai sopimuskohta on kyseisen Osapuolen tai tämän asiamiehen laatima.

12.6 **Koko sopimus**

12.6.1 Tämä Sopimus liitteineen käsittää Osapuolten välisen sopimuksen ja yhteisymmärryksen kokonaisuudessaan.

12.7 **Oikeuksien käyttämättä jättäminen**

12.7.1 Mikäli jokin Osapuoli jättää käyttämättä jonkin tämän Sopimuksen tarjoaman oikeuden, ei tämän oikeuden käyttämättä jättäminen millään tavalla vaikuta kyseisen Osapuolen oikeuteen käyttää tuota oikeutta myöhemmin niin halutessaan.

12.8 **Siirtokielto**

12.8.1 Tämä Sopimus sitoo kaikkia Osapuolia ja niiden oikeudellisia seuraajia. Osapuolilla ei ole oikeutta siirtää tätä Sopimusta, siihen perustuvia oikeuksiaan tai velvoitteitaan, ellei tässä Sopimuksessa nimenomaisesti toisin määrätä.

12.9 **Muutokset**

12.9.1 Tätä Sopimusta voidaan muuttaa tai se voidaan korvata, mikäli Määräenemmistö kannattaa sopimusmuutosta tai Sopimuksen korvaamista uudella osakassopimuksella, eikä muutoksella tai korvaamisella muuteta muutosta vastustavan Osakkaan asemaa suhteessa muihin vastaavassa asemassa oleviin Osakkaisiin, eikä päätös ole ristiriidassa Osakeyhtiölain 1 luvun 7 pykälän kanssa. Sopimusmuutos, joka koskee Sopimuksen jaksoja/kohtia 1 (Yhtiön perustaminen), 2 (Rahoitus), 3.1 (Mahdollisen Rakentamisvaiheen rahoitus), 4.2 (Uusien Osakkaiden ja rahoituksen ylijäämän vaikutus Rahoitussitoumuksiin), 6.1 (Yhtiökokous) ja 6.2 (Hallitus), edellyttää kuitenkin, että kaikki Osapuolet hyväksyvät kyseisen muutoksen.

12.9.2 Muutokset tähän Sopimukseen on tehtävä kirjallisesti.

12.10 **Sopimuksen osittainen pätemättömyys tai mitättömyys**

12.10.1 Mikäli tämä Sopimus, sen tietty tai tietyt keskeiset ehdot tai tällä Sopimuksella toteutettava järjestely katsotaan osittain täytäntöönpanokelvottomaksi, pätemättömäksi tai mitättömäksi, on Sopimus muilta osilta yhä voimassa, ellei Sopimuksen osan täytäntöönpanokelvottomuus, pätemättömyys tai mitättömyys johda koko Sopimusta ajatellen niin merkittävään muutokseen, että Sopimuksen soveltaminen sen johdosta olisi kohtuutonta tai Yhtiökokous toteaa Sopimuksen olevan alkuperäistä tarkoitusta vastaamaton.

12.10.2 Mikäli edellä mainittu tilanne syntyy, Osapuolet pyrkivät kuitenkin ensisijassa keskinäisin neuvotteluin ja muine kohtuullisin käytettävissään olevin keinoin korvaamaan täytäntöönpanokelvottoman, pätemättömän tai mitättömän ehdon ehdolla, joka vastaa Osapuolten alkuperäistä kaupallista ja/tai juridista tarkoitusta.

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

12.11 **Sopimukseen sitoutumista koskeva oikeudellinen este**

12.11.1 Mikäli yksi tai useampi Osapuoli ei Sopimukseen sitoutumista koskevan päätöksen kumoutumisesta tai muuttumisesta, pakottavasta lainsäädännöstä tai tuomioistuimen lainvoimaisesta päätöksestä johtuen voi jatkaa Sopimuksen Osapuolena, Osapuolet pyrkivät ensisijassa keskinäisin neuvotteluin ja muine kohtuullisin käytettävissään olevin keinoin (mukaan lukien Sopimukseen sitoutumista koskevaa päätöstä mahdollisesti koskevan muotovirheen korjaaminen) poistamaan aiheutuneen oikeudellisen esteen, esimerkiksi sopimalla muusta järjestelystä, jolla tässä Sopimuksessa tarkoitettu järjestely saadaan toteutettua kaikkien Osapuolten välillä tai niiden Osapuolten välillä joita em. oikeudellinen este ei koske. Mikäli Osapuoli ei voi jatkaa Sopimuksen Osapuolena edellä mainitusta syystä, niin Yhtiöllä ei ole velvollisuutta palauttaa kyseisen Osapuolen Yhtiölle jo maksamaa rahoitusta, mikäli erikseen ei nimenomaisesti muuta sovita.

12.11.2 Mikäli Osapuolet eivät löydä yksimielistä ratkaisua kohdassa 12.11.1 tarkoitetun oikeudellisen esteen poistamiseksi, niin Sopimus purkautuu, mikäli yhtiökokous ei päätä, että Sopimus jatkuu yhä voimassa niiden Osapuolten kesken, joita oikeudellinen este ei koske. Sopimuksen voimassaolo ei kuitenkaan saa johtaa koko Sopimusta ajatellen niin merkittävään muutokseen, että Sopimuksen voimassaolo sen johdosta olisi perustellusti kohtuutonta yhden tai useamman muun Osapuolen osalta.

12.11.3 Mikäli tämä Sopimus lakkaa olemasta voimassa tietyn Osakkaan, mutta ei kaikkien Osakkaiden, osalta kohdassa 12.11.1 mainitusta syystä, niin kyseinen Osakas sitoutuu luovuttamaan kaikki omistamansa Arvopaperit Yhtiölle tai sen osoittamalle taholle yhden (1) euron vastiketta vastaan sekä ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin luovutuksen täytäntöön panemiseksi.

13. SOVELLETTAVA LAKI JA ERIMIELISYYKSIEN RATKAISEMINEN

13.1 Tähän Sopimukseen sovelletaan Suomen lakia.

13.2 Tästä Sopimuksesta mahdollisesti aiheutuvat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti Osapuolten välisin neuvotteluin. Mikäli erimielisyyttä ei saada ratkaistua Osapuolten välisin neuvotteluin, niin tästä Sopimuksesta aiheutuvat riidat ratkaistaan lopullisesti välimiesmenettelyssä Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti. Välimiesoikeus on kolmijäseninen. Välimiesmenettelyn paikka on Helsinki ja kieli on suomi.

13.3 Välimiesmenettely on luottamuksellinen ja sen yhteydessä käsiteltävä aineisto on tämän Sopimuksen mukaista Luottamuksellista Tietoa. Asiassa annettava välitystuomio on kuitenkin julkinen, mikäli riidan osapuolet eivät nimenomaisesti erikseen muuta sovi.

13.4 Riippumatta siitä mitä edellä todetaan, kukin Osapuoli voi hakea tähän Sopimukseen perustuvien maksamattomien saatavien perintää yleisessä tuomioistuimessa.

13.5 Tämän Sopimuksen mukainen riidanratkaisulauseke on ensisijainen liitteenä 7.3.2 olevassa sopimuksessa sovittuun riidanratkaisulausekkeeseen nähden, mikäli riidan osapuolena on muita Osapuolia kuin Kunta-osakkaita.

14. SOPIMUSKAPPALEET

Tätä Sopimusta on laadittu kaksikymmentäkolme (23) samasanaista kappaletta, yksi kullekin Osapuolelle.

[Allekirjoitukset seuraavalla sivulla]

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 7 §

Paikka ja aika:

_____, ____.päivänä _____ kuuta [2020]

SUOMEN VALTIO

Edustajanaan [liikenne- ja viestintäministeriö]

_____	_____
[nimi ja asema]	[nimi ja asema]

[•]

_____	_____
[nimi ja asema]	[nimi ja asema]

[•] OY

_____	_____
[nimi ja asema]	[nimi ja asema]

SOPIMUS SUOMI-RATA OY:N OSAKASSOPIMUKSEEN LIITTYVÄSTÄ KANTAHÄMEEN KUNTIEN MAHDOLLISESTA EXIT-TOTEUTUKSESTA

Allekirjoittaneet osapuolet ovat tänään [•]. päivänä [•]kuuta 2020 tehneet ja allekirjoittaneet seuraavan sopimuksen (jäljempänä "Sopimus"):

SOPIMUKSEN OSAPUOLET

Tämän Sopimuksen osapuolina ovat Suomi-Rata Oy:n osakkaana olevat kunnat:

- Helsingin kaupunki
- Tampereen kaupunki
- Vantaan kaupunki
- Hämeenlinnan kaupunki
- Janakkalan kunta
- Riihimäen kaupunki
- Lahden kaupunki
- Lempäälään kunta
- Akaan kaupunki
- Jyväskylän kaupunki
- Porin kaupunki
- Vaasan kaupunki
- Kangasalan kaupunki
- Nokian kaupunki
- Oriveden kaupunki
- Pirkkalan kunta
- Vesilahden kunta
- Ylöjärven kaupunki
- Oulun kaupunki
- Seinäjoen kaupunki
- Mahdolliset Suomi-rata Oy:n uudet osakkaat, jotka ovat suomalaisia kuntia tai niiden omistamia yhteisöjä, ja jotka liittyvät osakassopimukseen ja tähän Sopimukseen allekirjoittamalla erillisen liittymissopimuksen.

Osakkaista käytetään jäljempänä yhdessä nimitystä "Osapuolet" ja kustakin erikseen nimitystä "Osapuoli". Hämeenlinnan kaupungista, Janakkalan kunnasta ja Riihimäen kaupungista käytetään nimitystä "Kanta-Hämeen kunnat".

SOPIMUKSEN TAUSTA

Suomen valtio, Suomi-Rata Oy:n osakkaana olevat kunnat ja muut omistajat ovat solmineet osakassopimuksen koskien Suomi-Rata Oy:tä.

Suomi-Rata Oy:n perustamisen taustalla on tavoite edistää Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden suunnittelua. Helsingin ja Tampereen välinen raideyhteys on Suomessa merkittävä rautatieliikenteen linkki. Helsingistä pohjoiseen Tornion kautta Ruotsin puolelle Luulajaan jatkuva päärata on osa rajat ylittävää eurooppalaista ydinverkkokäytävää. Helsingin ja Tampereen välisen raideyhteyden merkitys Suomen rataverkolle onkin alueellista ulottuvuuttaan huomattavasti laajempi ja sen vaikutus Tampereelta länteen, pohjoiseen ja itään jatkuvien yhteyksien kehitysnäkymiin on kiistaton. Nopeampi yhteys edistäisi aluekehitystä sekä kestävän liikkumisen tavoitteita laajasti ja se tiivistäisi suurten kaupunkiseutujen välisiä työssäkäyntialueita. Nopealla yhteydellä on mahdollista myös sitoa Helsinki-Vantaan lentoasema yhä tiiviimmin osaksi rautatieverkostoa ja nopeuttaa matka-aikoja lentoasemalta Lahteen.

Tämä Sopimus liittyy Kanta-Hämeen kuntien mahdollisuuteen (osakassopimuksen kohta 7.3.2) irtautua Suomi-Rata Oy:n suunnitteluvaiheen rahoituksesta kohdassa Sopimuksen sisältö mainitussa tilanteessa (Exit-oikeus).

Tämän Sopimuksen allekirjoituksin kukin Osapuoli vakuuttaa, että sen päätösvaltaiset tahot ovat tehneet tarvittavat täytäntöönpanokelpoiset päätökset tämän Sopimuksen ja sen mukaisten oikeustoimien tekemiseksi.

Sopimus muodostaa Osapuolten näkökulmasta yhtenäisen kokonaisuuden Suomi-Rata Oy:n osakassopimuksen kanssa ja tulee voimaan, kun se on kaikkien Osapuolten toimesta allekirjoitettu.

SOPIMUKSEN SISÄLTÖ

Osapuolet (Suomi-Rata Oy:n Osakassopimuksen allekirjoittajakaupungit ja -kunnat, pois lukien Kanta-Hämeen kunnat) sitoutuvat lunastamaan Kanta-Hämeen kuntien omistamat Suomi-Rata Oy:n osakkeet, Kanta-Hämeen kuntien niin halutessa, kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jolloin yhtiökokous on päättänyt ratalinjauksesta (Exit-hetki). Kanta-Hämeen kuntien irtautumismahdollisuus ja siihen liittyvä lunastusvelvoite koskee vain sitä tilannetta, että LentorataTampere -yhteysvälille suunniteltava ratalinjaus ei noudata nykyistä pääradan linjausta.

Kanta-Hämeen kunnat vastaavat kukin Suomi-Rata Oy:n omistusosuutensa mukaisella osuudella Suomi-Rata Oy:n arviolta kahden ja puolen miljoonan euron (2 500 000 euroa) suuruisista ratalinjauksen esiselvityksen kustannuksista.

Lunastushinta määritellään siten, että muut Osapuolet, kuin Kanta-Hämeen kunnat, maksavat KantaHämeen kunnille niiden omistamista osakkeista sen rahamäärän, joka ylittää ko. kuntien yhtiöön Exit-hetkellä sijoittaman pääoman osalta ko. kuntien osuuden ratalinjauksen esiselvityksen kustannuksista. Lunastettavien osakkeiden lukumäärä ja lunastushinta jaetaan lunastavien kuntien kesken niiden Exit-hetken aikaisten hankeyhtiöomistusten suhteessa. Mikäli esiselvitysvaiheessa on tullut mukaan uusia kuntaosakkaita, sitoutuvat uudet kuntaosakkaat vastaaviin lunastusehtoihin.

Muut Osapuolet, kuin Kanta-Hämeen kunnat, sitoutuvat vastaamaan Suomi-Rata Oy:n osakassopimukseen/Suomi-Rata Oy:n perustamissopimukseen kirjatuista, Exit-hetkellä jäljellä olevista Kanta-Hämeen kuntien rahoitussitoumusvastuista, jotta Suomi-Rata Oy:n perustamisen edellytyksenä oleva kuntaosakkaiden yhteenlaskettu rahoitusosuus edelleen täyttyy. Muiden Osapuolien rahoitusosuudet kasvavat niiden Exit-hetken aikaisten hankeyhtiöomistusten suhteessa. Mikäli esiselvitysvaiheessa on tullut mukaan uusia kuntaosakkaita, sitoutuvat uudet kuntaosakkaat vastaamaan jäljellä olevista Kanta-Hämeen kuntien rahoitussitoumuksista omalla omistusosuudellaan yllä mainituin periaattein.

JULKISUUS JA SALASSAPITO

Tämä Sopimus on julkinen.

SOPIMUKSEN VOIMASSAOLO

Tämä Sopimus tulee voimaan, kun kaikki Osapuolet ovat sen allekirjoittaneet.

Tämä Sopimus lakkaa olemasta voimassa tietyn Osapuolen osalta, mikäli Suomi-rata Oy:tä koskeva osakassopimus lakkaa olemasta voimassa kyseisen Osapuolen osalta.

YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ

Kaikki tähän Sopimukseen liittyvät ilmoitukset ja yhteydenotot voidaan pätevästi lähettää käyttämällä Osapuolten yleisiä yhteystietoja.

Edellisessä kohdassa viitatut ilmoitukset tulee tehdä kirjallisesti lähettämällä Osapuolelle viesti joko sähköpostilla tai tavallisena kirjeenä toimitettavana postilähetyksenä. Ilmoituksen katsotaan saapuneen Osapuolen tietoon seitsemän (7) päivän päästä kirjeen tai sähköpostin todistettavasti onnistuneesta lähettämisestä.

Tämän Sopimuksen otsikot eivät vaikuta sen sisältöön eivätkä tulkintaan. Tätä Sopimusta tai sen tiettyä kohtaa ei tulkita yhdenkään Osapuolen vahingoksi sillä perusteella, että Sopimus tai sopimuskohta on kyseisen Osapuolen tai tämän asiamiehen laatima.

Tämä Sopimus sitoo kaikkia Osapuolia ja niiden oikeudellisia seuraajia. Osapuolilla ei ole oikeutta siirtää tätä Sopimusta, siihen perustuvia oikeuksiaan tai velvoitteitaan, ellei tässä Sopimuksessa nimenomaisesti toisin määrätä.

Tätä Sopimusta voidaan muuttaa vain kaikkien Osapuolten yhteisellä sopimuksella.

SOVELLETTAVA LAKI JA ERIMIELISYYKSIEN RATKAISEMINEN

Tähän Sopimukseen sovelletaan Suomen lakia.

Tästä Sopimuksesta mahdollisesti aiheutuvat erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti Osapuolten välisin neuvotteluin. Mikäli erimielisyyttä ei saada ratkaistua Osapuolten välisin neuvotteluin, niin tästä Sopimuksesta aiheutuvat riidat ratkaistaan lopullisesti Kanta-Hämeen käräjäoikeudessa.

SOPIMUSKAPPALEET

Tätä Sopimusta on laadittu [•] ([•]) samasanaista kappaletta, yksi kullekin Osapuolelle.

Paikka ja aika:

_____, ____.päivänä _____ kuuta [2020]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

[•]

_____ _____

[nimi ja asema] [nimi ja asema]

13.2.2020

OSAKASSOPIMUS KOSKIEN SUOMI-RATA OY:TÄ – LIITE 1.2

Osakkaiden Yhtiötä perustettaessa merkitsemät Osakkeet, niiden merkintähinnat sekä Rahoitussitoumusten euromäärät.

Osakas	**Merkittävien Osakkeiden määrä (kpl)**	**Yhtiötä perustettaessa merkittävien Osakkeiden merkintähinta (€) ***	**Rahoitussitoumuksen määrä (€) ****	**Omistusosuus / osuus Rahoitussitoumusten kokonaismäärästä (%, kahden desimaalin tarkkuudella)**
Suomen valtio, edustajanaan Liikenne- ja viestintäministeriö	789 072	1 116 536,88	78 907 200,00	51,00
Finavia Oyj	160 000	226 400,00	16 000 000,00	10,34
Helsingin kaupunki	222 000	314 130,00	22 200 000,00	14,35
Tampereen kaupunki	111 000	157 065,00	11 100 000,00	7,17
Vantaan kaupunki	111 000	157 065,00	11 100 000,00	7,17
Hämeenlinnan kaupunki	18 969	26 841,14	1 896 900,00	1,23
Janakkalan kunta	4 620	6 537,30	462 000,00	0,30
Riihimäen kaupunki	8 072	11 421,88	807 200,00	0,52
Lahden kaupunki	33 693	47 675,60	3 369 300,00	2,18
Lempäälän kunta	6 518	9 222,97	651 800,00	0,42
Akaan kaupunki	4 725	6 685,88	472 500,00	0,31
Jyväskylän kaupunki	19 846	28 082,09	1 984 600,00	1,28

Oulun kaupunki	9 034	12 783,11	903 400,00	0,58
Porin kaupunki	11 854	16 773,41	1 185 400,00	0,77
Seinäjoen kaupunki	8 888	12 576,52	888 800,00	0,57
Vaasan kaupunki	9 487	13 424,11	948 700,00	0,61
Kangasalan kaupunki	4 449	6 295,34	444 900,00	0,29
Nokian kaupunki	4 709	6 663,24	470 900,00	0,30
Oriveden kaupunki	1 295	1 832,43	129 500,00	0,08
Pirkkalan kunta	2 720	3 848,80	272 000,00	0,18
Vesilahden kunta	617	873,06	61 700,00	0,04
Ylöjärven kaupunki	4 632	6 554,28	463 200,00	0,30
Yhteensä	**1 547 200**	**2 189 288,00**	**154 720 000,00**	**100**

* Yhtiötä perustettaessa merkittävien Osakkeiden merkintähinta luetaan kunkin Osakkaan kohdalla osaksi yllä ilmoitettujen Rahoitussitoumusten määriä, eli Osakkaan Yhtiölle maksama merkintähinta vähentää Rahoitussitoumuksen määrää.

** Rahoitussitoumuksen määrä on ilmoitettu enimmäismääräisenä, eli ennen kuin siitä on vähennetty Osakkaan Yhtiötä perustettaessa Yhtiölle merkitsemistään Osakkeista maksamaa merkintähintaa.

Liite 12.4.1 Osapuolten yhteystiedot

Osapuoli: **Suomen valtio**, edustajanaan liikenne- ja viestintäministeriö
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Finavia Oyj**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Helsingin kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Tampereen kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Vantaan kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Lahden kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Jyväskylän kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Hämeenlinnan kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Porin kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Vaasan kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]

Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Seinäjoen kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Oulun kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Riihimäen kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Lempäälän kunta**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Janakkalan kunta**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Akaan kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Kangasalan kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Ylöjärven kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Nokian kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Pirkkalan kunta**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Oriveden kaupunki**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Vesilahden kunta**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

Osapuoli: **Suomi-rata Oy**
Tiedoksi: [•]
Osoite: [•]
Sähköposti: [•]

SUOMI-RATA OY

PERUSTAMISSOPIMUS

[●].[●].2020

PERUSTAMISSOPIMUS

1. PERUSTAMINEN

Tällä perustamissopimuksella perustetaan Suomi-rata Oy -niminen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki ("**Yhtiö**"). Yhtiön rinnakkaistoiminimiä ovat ruotsiksi [●] ja englanniksi [●].

2. PERUSTAJAT

Nimi:	Y-tunnus	Osoite:
Suomen valtio, edustajanaan Liikenne- ja viestintäministeriö	0244632-1	PL 31, 00023 Valtioneuvosto
Finavia Oyj	2302570-2	PL 50, 01531 Vantaa
Helsingin kaupunki	0201256-6	PL 1, 00099 Helsingin kaupunki
Tampereen kaupunki	0211675-2	PL 765, 33101 Tampere
Vantaan kaupunki	0124610-9	Asematie 7, 01300 Vantaa
Hämeenlinnan kaupunki	0146921-4	PL 84, 13101 Hämeenlinna
Janakkalan kunta	0147510-4	Juttilantie 1, 14200 Turenki
Riihimäen kaupunki	0152563-4	PL 125, 11101 Riihimäki
Lahden kaupunki	0149669-3	PL 202, 15101 Lahti
Lempäälän kunta	0150783-1	PL 36, 37501 Lempäälä
Akaan kaupunki	2050864-5	PL 34, 37801 Akaa
Jyväskylän kaupunki	0174666-4	PL 193, 40101 Jyväskylä
Oulun kaupunki	0187690-1	PL 71, 90015 Oulun kaupunki
Porin kaupunki	0137323-9	PL 121, 28101 Pori
Seinäjoen kaupunki	1928736-3	Kirkkokatu 6, 60100 Seinäjoki
Vaasan kaupunki	0209602-6	PL 3, 65101 Vaasa
Kangasalan kaupunki	1923299-5	PL 50, 36201 Kangasala
Nokian kaupunki	0205717-4	Harjukatu 23, 37100 Nokia
Oriveden kaupunki	0151789-6	PL 7, 35301 Orivesi
Pirkkalan kunta	0152084-1	PL 1001, 33961 Pirkkala
Vesilahden kunta	0157711-9	Lindinkuja 1, 37470 Vesilahti
Ylöjärven kaupunki	0158221-7	PL 22, 33471 Ylöjärvi

3. MERKINTÄHINTA

Yhtiön kustakin osakkeesta maksetaan Yhtiölle [1,415] euroa merkintähintana, joka merkitään kokonaisuudessaan Yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

4. MERKINTÄ- JA MAKSUAIKA

Yhtiön kaikki osakkeet merkitään heti. Osakkeiden merkintähinta maksetaan viipymättä, kun hallitus on ilmoittanut perustajalle Yhtiön pankkitilin tilinumeron, kuitenkin viimeistään [●].[●].[2020].

5. YHTIÖJÄRJESTYS

Yhtiön yhtiöjärjestys hyväksytään liitteen 1 mukaisesti.

6. OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ JA MERKINTÄ

Tämän perustamissopimuksen allekirjoituksin perustajat merkitsevät Yhtiön osakkeet seuraavasti:

Merkitsijä	Osakkeiden lukumäärä	Osakenumerot	Omistusosuus (%, kahden desimaalin tarkkuudella)	Osakkeista maksettava merkintähinta (euroa)
Suomen valtio, edustajanaan Liikenne- ja viestintäministeriö	789 072	1–789 072	51,00	1 116 536,88
Finavia Oyj	160 000	789 073–949 072	10,34	226 400,00
Helsingin kaupunki	222 000	949 073–1 171 072	14,35	314 130,00
Tampereen kaupunki	111 000	1 171 073–1 282 072	7,17	157 065,00
Vantaan kaupunki	111 000	1 282 073–1 393 072	7,17	157 065,00
Hämeenlinnan kaupunki	18 969	1 393 073–1 412 041	1,23	26 841,14
Janakkalan kunta	4 620	1 412 042–1 416 661	0,30	6 537,30
Riihimäen kaupunki	8 072	1 416 662–1 424 733	0,52	11 421,88
Lahden kaupunki	33 693	1 424 734–1 458 426	2,18	47 675,60
Lempäälän kunta	6 518	1 458 427–1 464 944	0,42	9 222,97
Akaan kaupunki	4 725	1 464 945–1 469 669	0,31	6 685,88
Jyväskylän kaupunki	19 846	1 469 670–1 489 515	1,28	28 082,09
Oulun kaupunki	9 034	1 489 516–1 498 549	0,58	12 783,11
Porin kaupunki	11 854	1 498 550–1 510 403	0,77	16 773,41
Seinäjoen kaupunki	8 888	1 510 404–1 519 291	0,57	12 576,52
Vaasan kaupunki	9 487	1 519 292–1 528 778	0,61	13 424,11
Kangasalan kaupunki	4 449	1 528 779–1 533 227	0,29	6 295,34
Nokian kaupunki	4 709	1 533 228–1 537 936	0,30	6 663,24
Oriveden kaupunki	1 295	1 537 937–1 539 231	0,08	1 832,43

Pirkkalan kunta	2 720	1 539 232–1 541 951	0,18	3 848,80
Vesilahden kunta	617	1 541 952–1 542 568	0,04	873,06
Ylöjärven kaupunki	4 632	1 542 569–1 547 200	0,30	6 554,28
Yhteensä	**1 547 200**	**NA**	**100**	**2 189 288,00**

7. HALLITUKSEN JÄSENTEN LUKUMÄÄRÄ JA VALINTA

Yhtiön hallitukseen kuuluu yhdeksän (9) varsinaista jäsentä. Päätettiin valita Yhtiön hallituksen varsinaisiksi jäseniksi suostumuksensa mukaisesti seuraavat henkilöt: [●].

Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy siten kuin Yhtiön yhtiöjärjestyksessä määrätään.

8. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJAN JA VARAPUHEENJOHTAJAN VALINTA

Hallituksen puheenjohtajaksi valitaan suostumuksensa mukaisesti [●] ja hallituksen varapuheenjohtajaksi valitaan suostumuksensa mukaisesti [●].

9. TILIKAUSI

Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi (1.1.–31.12.). Yhtiön ensimmäinen tilikausi päättyy [●].

10. TILINTARKASTAJAN VALINTA

Yhtiön tilintarkastajaksi valitaan tilintarkastusyhteisö [●] (Y-tunnus: [●]). Päävastuullinen tilintarkastaja on [●].

11. PANKKITILI

Päätettiin avata Yhtiölle pankkitili [●] -pankkiin (Y-tunnus: [●]). Päätettiin valtuuttaa [●] hoitamaan Yhtiön puolesta tilin avaamiseen liittyvät toimenpiteet. Päätettiin myöntää [●], yksin, tilinkäyttöoikeus avattavalle tilille.

12. VALTUUTUS

Päätettiin valtuuttaa [●], yksin, huolehtimaan Yhtiön perustamisen edellyttämien kaupparekisteri- ja muiden ilmoitusten laatimisesta, allekirjoittamisesta ja toimittamisesta kaupparekisteriin, verohallintoon ja muihin mahdollisiin viranomaisiin sekä tekemään rekisteriviranomaisen mahdollisesti edellyttämät korjaukset osakkeenomistajien puolesta perustamissopimukseen ja yhtiöjärjestykseen.

13. ALLEKIRJOITUKSET

Tämä perustamissopimus on allekirjoitettu kahtenakymmenenäkolmena (23) alkuperäisenä kappaleena, yksi (1) kullekin perustajalle ja yksi (1) kaupparekisteriviranomaiselle.

[Allekirjoitukset seuraavalla sivulla]

[Paikka ja päivämäärä]

Suomen valtio, edustajanaan Liikenne- ja viestintäministeriö

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Finavia Oyj

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Helsingin kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Tampereen kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Vantaan kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Lahden kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Jyväskylän kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Hämeenlinnan kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Porin kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Vaasan kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Seinäjoen kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Oulun kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Riihimäen kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Lempäälän kunta

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Janakkalan kunta

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Akaan kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Kangasalan kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Ylöjärven kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Nokian kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Pirkkalan kunta

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Oriveden kaupunki

_____
[Edustajan nimi ja asema]

Vesilahden kunta

_____
[Edustajan nimi ja asema]

SUOMI-RATA OY

YHTIÖJÄRJESTYS

1 § TOIMINIMI JA KOTIPAIKKA

Yhtiön toiminimi on Suomi-Rata Oy ja sen kotipaikka on Helsinki. Yhtiön rinnakkaistoiminimiä ovat ruotsiksi [●] ja englanniksi [●].

2 § YHTIÖN TOIMIALA

Yhtiön toimialana on Helsingin ja Tampereen väliseen Helsinki-Vantaan lentoaseman kautta kulkevaan raideyhteyteen liittyvä raideliikenneinfrastruktuurin suunnittelu rakentamisvalmiuteen asti. Yhtiö voi tämän lisäksi tehdä tai teettää selvityksiä hankkeen rakentamisen mahdollistamiseksi sekä hankkeeseen liittyvien hyötyjen, haittojen ja muiden vaikutusten tunnistamiseksi.

Yhtiö voi harjoittaa myös muuta tässä kohdassa mainittuun toimintaan liittyvää toimintaa.

3 § YHTIÖN TOIMINNAN TARKOITUS

Yhtiön toiminnan erityisenä tarkoituksena on kehittää ja tuottaa yhteiskunnan, viranomaisten ja osakkaidensa tarpeisiin raideliikenneinfrastruktuurin suunnitelmia ja tähän liittyvien hyötyjen, haittojen ja muiden vaikutusten arvioita. Yhtiön toiminnan pääasiallinen tarkoitus ei ole tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen.

Tämän pykälän määräyksillä ei ole tarkoitus poiketa yhtiön jakokelpoisten varojen jakamismahdollisuudesta vain osakkeenomistajille.

4 § HALLITUS

Yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään kolme (3) ja enintään yhdeksän (9) varsinaista jäsentä.

Hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtiökokous.

Hallituksen jäsenen toimikausi päättyy ensimmäisen valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

5 § TOIMITUSJOHTAJA

Yhtiöllä voi olla toimitusjohtaja, jonka valitsee hallitus.

6 § YHTIÖN EDUSTAMINEN

Yhtiötä edustavat hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja molemmat yksin ja sekä hallituksen jäsenet kaksi yhdessä.

Lisäksi hallitus voi antaa nimetyille henkilöille prokuran tai oikeuden yhtiön edustamiseen siten, että he edustavat yhtiötä kaksi yhdessä tai kukin erikseen yhdessä hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan kanssa.

7 § TILINTARKASTAJA

Yhtiöllä on yksi (1) tilintarkastaja, jonka tulee olla tilintarkastusyhteisö.

Tilintarkastajan toimikausi jatkuu toistaiseksi.

8 § TILIKAUSI

Yhtiön tilikausi on kalenterivuosi.

9 § YHTIÖKOKOUSKUTSU

Kutsu yhtiön yhtiökokoukseen on toimitettava kullekin osakkeenomistajalle aikaisintaan kahdeksan (8) viikkoa ja viimeistään viisi (5) viikkoa ennen yhtiökokousta. Yhtiökokouskutsu on toimitettava

kirjallisesti joko osakkeenomistajan yhtiölle ilmoittamaan postiosoitteeseen tai vaihtoehtoisesti osakkeenomistajan yhtiölle ilmoittamaan sähköpostiosoitteeseen.

10 § VARSINAINEN YHTIÖKOKOUS

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä vuosittain hallituksen määräämänä ajankohtana kuuden (6) kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Yhtiökokous järjestetään Helsingissä.

Varsinaisessa yhtiökokouksessa on päätettävä:

1) tilinpäätöksen vahvistamisesta;

2) taseen osoittaman voiton käyttämisestä;

3) vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle;

4) hallituksen jäsenten lukumäärästä, palkkioista ja valinnasta;

5) hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinnasta; ja

6) tarvittaessa tilintarkastajan palkkioista ja valinnasta.

11 § LUNASTUSLAUSEKE

Jos yhtiön osake siirtyy yhtiön ulkopuoliselle uudelle omistajalle, siirronsaajan on viipymättä ilmoitettava siitä yhtiön hallitukselle. Yhtiöllä on tällöin ensisijainen ja yhtiön osakkeenomistajilla toissijainen oikeus lunastaa kaikki siirron kohteena olevat osakkeet seuraavilla ehdoilla:

1) Yhtiöllä on ensisijainen oikeus lunastaa siirron kohteena olevista osakkeista parhaaksi katsomansa määrä. Mikäli yhtiö ei käytä lunastusoikeuttaan kokonaisuudessaan ja useampi kuin yksi osakkeenomistaja haluaa käyttää lunastusoikeuttaan, jäljellä olevat osakkeet on jaettava lunastukseen halukkaiden osakkeenomistajien kesken heidän aiempien osakeomistustensa mukaisessa suhteessa. Mikäli osakkeiden jako ei mene tasan, jaetaan ylijääneet osakkeet lunastusta haluavien osakkeenomistajien kesken arvalla. Mikäli joku osakkeenomistajista ei käytä lunastusoikeuttaan täysimääräisesti, niin Suomen valtiolla on viimesijainen oikeus lunastaa muutoin lunastamatta jääneet osakkeet.

2) Lunastushinta on joko 50 % osakkeen substanssiarvosta tai tätä alempi hinta, josta siirtäjä ja siirronsaaja ovat sopineet.

3) Hallituksen on ilmoitettava osakkeen siirtymisestä osakkeenomistajille kahden (2) viikon kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut osakkeen siirtymistä koskevan ilmoituksen. Ilmoitus tulee toimittaa siten kuin yhtiökokouskutsukin. Ilmoituksen tulee sisältää lunastushinta ja päivämäärä, jona lunastusvaatimus on viimeistään tehtävä.

4) Hallituksen tulee esittää yhtiön mahdollinen lunastusvaatimus kirjallisesti [osakkeenomistajille] yhden (1) kuukauden kuluessa siitä, kun osakkeen siirtymisestä on ilmoitettu yhtiön hallitukselle. Osakkeenomistajan tulee esittää mahdollinen lunastusvaatimuksensa kirjallisesti yhtiölle kahden (2) kuukauden kuluessa siitä, kun osakkeen siirtymisestä on ilmoitettu yhtiön hallitukselle. Yhtiön lunastusoikeuden käyttämisestä päättää yhtiökokous.

5) Lunastushinta on maksettava siirronsaajalle tai muulle siihen oikeutetulle taholle, tai vaihtoehtoisesti lunastushinta on talletettava yhtiön kotipaikan aluehallintovirastolle, yhden (1) kuukauden kuluessa lunastushinnan vahvistamisesta.

6) Lunastushinnan määrää koskevat riitaisuudet ratkaisee riippumattoman asiantuntija, jonka tulee olla ensisijaisesti tilintarkastusyhteisö.

Tämä määräys on merkittävä yhtiön osakasluetteloon sekä osakeantilippuihin.

12 § SUOSTUMUSLAUSEKE

Yhtiön osakkeen hankkiminen luovutustoimin vaatii yhtiön suostumuksen. Suostumuksen antamisesta päättää yhtiön hallitus.

Tämä määräys on merkittävä yhtiön osakasluetteloon sekä osakeantilippuihin.

13 § VÄLITYSLAUSEKE

Osakeyhtiölain tai tämän yhtiöjärjestyksen soveltamiseen perustuvat toisaalta yhtiön ja toisaalta yhtiön hallituksen, hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan, tilintarkastajan tai osakkeenomistajan väliset riitaisuudet ratkaistaan välimiesmenettelyssä siten kuin osakeyhtiölaissa ja välimiesmenettelystä annetussa laissa on säädetty, pois lukien lunastushinnan määräytymistä koskevat erimielisyydet, jotka ratkaistaan siten kuin kohdassa 11 (Lunastuslauseke) on erikseen määrätty.

8 § **Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätös 2019**

VD/8591/02.04.03.03/2019

RV/MS/TK/HY-L

Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019 § 5 lakkauttaa Vantaan Työterveys liikelaitoksen 31.12.2019. Kaupunginvaltuuston kokouksessa käsitellyn mukaisesti lakkaavan liikelaitoksen tase yhdistellään kunnan taseeseen eräkohtaisesti niin, että sisäiset erät eliminoituvat.

Vantaan Työterveys liikelaitos oli Vantaan kaupungin organisaatiossa kunnallinen liikelaitos, jonka tehtävänä on ollut 31.7.2019 asti vastata työterveyshuoltolaissa, kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetuista kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista työterveyshuollon palveluista Vantaan kaupungille, Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kauniaisten yrityksille sekä merimiesterveydenhuollon palveluista Helsingin kaupungille.

Kaupunginhallitus päätti 17.12.2018 § 20, että kaupunki merkitsee Vantaan Työterveys Oy:n toteuttamassa osakeannissa liikkeeseen laskettavat uudet osakkeet ja että osakkeiden merkintähinta maksetaan kokonaisuudessaan luovuttamalla yhtiölle Vantaan Työterveys liikelaitoksen omaisuus ja kassa apporttina. Samalla kaupunginhallitus hyväksyi periaatteet, joilla sovittiin Vantaan Työterveys liikelaitoksen toiminnan sekä siirtyvään liiketoimintaan kohdistuvan henkilöstön luovuttamisesta yhtiölle ja valtuutti yleisjaoston hyväksymään lopullisen liikkeen luovutussopimuksen kaupungin osalta.

Yleisjaosto antoi 1.4.2019 § 23 ylimääräistä yhtiökokousta varten menettelyohjeeksi hyväksyä osakeantia ja apporttia koskevat esitykset sekä hyväksyi kaupungin puolesta liikkeenluovutussopimuksen.

Kuntalain 67 §:n mukaan liikelaitoksen johtokunnan tehtävänä on laatia tilinpäätös. Vantaan Työterveys liikelaitoksen lakkautuspäätöksen seurauksena liikelaitoksella ei ole johtokuntaa, joten kaupunginhallitus toimii palveluliikelaitosten johtokuntana 1.1.2020 alkaen siihen saakka, kunnes liikelaitoksen vuoden 2019 tilinpäätös on hyväksytty.

Tilikauden ylijäämä 451 345,65 euroa sisältää poistoeron vähennykseksi kirjatut investointivarauksella hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 121 676,46.

Liikevaihto ajalta 1.1.–31.7.2019 oli 4,6 milj. euroa ja toimintakulut olivat 4,3 milj. euroa, josta sekä palveluostoja että henkilöstökuluja oli 1,9 milj. euroa. Tilikauden 2019 oman kunnan ulkopuolisesta työstä maksetaan tuloveroa 12 517,17 euroa voitollisen tuloksen vuoksi.

Tilikauden aikana ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä tai arvonalennuksia. Omaisuus luovutettiin liikkeenluovutuksen yhteydessä Vantaan Työterveys Oy:lle.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 8

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) kirjata poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 121 676,46 euroa,

b) siirtää Vantaan Työterveys liikelaitoksen ylijäämä 451 345,65 euroa taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämään,
c) valtuuttaa talouspalvelut tekemään tilinpäätökseen teknisluonteisia korjauksia, ja
d) allekirjoittaa tilinpäätös, jättää se tilintarkastajien tarkastettavaksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle yhdisteltäväksi kaupungin tilinpäätökseen.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
- Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätös 2019

Täytäntöönpano: talouspalvelut

Muutoksenhaku: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

kaupunginjohtaja Ritva Viljanen, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS

TILINPÄÄTÖS 2019

Kaupunginhallitus 23.3.2020

VANTAAN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällysluettelo

1.1 VANTAAN TYÖTERVEYS LIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖS 1
1.1.1 Toimintakertomus 1
1.1.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu 5
1.1.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut 6
1.1.4 Vantaan työterveys liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot 9
1.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset 13

1.1 Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätös

1.1.1 Toimintakertomus

Vantaan Työterveys liikelaitos oli Vantaan kaupungin organisaatiossa kunnallinen liikelaitos, jonka tehtävänä on ollut 31.7.2019 asti vastata työterveyshuoltolaissa, kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetuista kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista työterveyshuollon palveluista Vantaan kaupungille, Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kauniaisten yrityksille sekä merimiesterveydenhuollon palveluista Helsingin kaupungille. Espoo, Helsinki ja Kauniainen ovat eriyttäneet yritystyöterveyshuollon järjestämisvastuun muusta kunnan järjestämisvastuulla olevasta kansanterveystyöstä kansanterveyslain 5 §:n mahdollistamalla tavalla. Vantaan Työterveys liikelaitos on toiminut neljässä eri toimipisteessä pääkaupunkiseudulla. Liikelaitoksen toiminta ja henkilöstö siirtyivät yhtiöittämisen myötä Vantaan Työterveys Oy:lle 1.8.2019 alkaen. Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019, että Vantaan Työterveys liikelaitos lakkautetaan 31.12.2019.

Toimitusjohtajan katsaus

Vuosi 2019 oli Vantaan Työterveys liikelaitokselle taloudellisesti ja toiminnallisesti hyvä vuosi. Liikelaitoksessa toteutettiin aikavälillä 1.1. – 31.7.2019 välillä noin 22 000 vastaanottokäyntiä. Tammi-kesäkuun välillä asiakasyritysten määrän muutos oli – 0,01 %.

Liikelaitoksen jo vuosien varrella vakiintunut sisäinen auditointi sai 2017 rinnalleen ulkoisen auditoinnin prosessin, kun liikelaitos sai arvostetun laatusertifikaatin 9001/2015 työterveyshuollon toiminnasta. Sekä sisäinen että ulkoinen auditointi on merkittävästi kehittänyt liikelaitoksen prosesseja ja osaamista laadunarvioinnista. Laatujärjestelmän sisäinen auditointi tehtiin huhti-toukokuun aikana ja ulkoinen auditointi kesäkuussa 2019. Sisäisessä auditoinnissa tavoitteena oli saada tietoa, miten neuvotteluprosessi työterveyshuollon sopimuksen aloituksessa ja sopimuksen siirtymisessä työterveyshoitajille toteutuu sekä havainnoida tarvittavat kehittämiskohteet. Arvioinnin tuloksena oli kaksi lievää poikkeamaa, ei vakavia poikkeamia. Lisäksi nousi kehittämiskohteita, joita työryhmä lähti työstämään. Näiden kehittämiskohteiden työstäminen jatkui edelleen uudessa yhtiössä. Ulkoisessa auditoinnissa arvioitiin sähköistä Klinik-yhteydenottokanavaa ja Zylinc-monikanavaista puhelin- ja ajanvaraustoimintoa. Auditoinnissa ei todettu poikkeamia, muutamia kehittämiskohteita nostettiin.

Vuoden 2019 aikana yritysasiakkaat ovat saaneet laajemmin käyttöön Extranet-asiakasportaalin, jonka kautta yritysasiakkuuksien kanssa asiointi tapahtuu suojatusti. Extranet-portaalissa yritykset voivat itse päivittää uudet ja poistuneet työntekijät. Lisäksi portaalissa on mahdollista helposti säilyttää työterveyshuollon keskeisiä dokumentteja kuten toimintasuunnitelmia ja työpaikkaselvitysraportteja. Extranetin käyttöönotossa koettiin joitakin haasteita ja näiden osalta asiakasportaalin toimintoja ja prosesseja koettiin tarvetta vielä kehittää.

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vantaan Työterveys liikelaitos oli kuntalain mukaisesti syksyllä 2008 erillisellä päätöksellä perustettu kunnallinen liikelaitos. Liikelaitoksen hallinto järjestettiin Vantaan kaupungin hallintosäännön määräyksin. Kaupungin organisaatiossa Vantaan Työterveys liikelaitos kuului konsernihallinnon ja asukaspalveluiden toimialaan.

Liikelaitoksella oli johtokunta, johon kuului kuusi jäsentä ja jokaisella oli henkilökohtainen varajäsen. Liikelaitoksen johtokunta lakkautui yhdessä liikelaitoksen kanssa 31.12.2019.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen johtokunnan jäseniä olivat:

Varsinaiset jäsenet:	Varajäsenet:
Jarkko Koivuniemi, puheenjohtaja	Raimo Huvila
Risto Hiltunen, varapuheenjohtaja	Sauli Heinonen
Sina Nordman	Eija Salmenkivi
Teija Toivonen	Maarit Lehtonen
Kirsi Mäkilaine	Marko Kosonen
Tuukka Rämö	Kristiina Rautio

Vantaan Työterveys liikelaitosta johti johtoryhmä. Liikelaitoksen johtoryhmään kuuluivat työterveysjohtaja, johtava työterveyslääkäri, kolme palvelupäällikköä sekä talouspäällikkö. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi liikelaitoksen työterveysjohtaja.

Talousarvion toteutuminen

Liikelaitoksen talousarvio laadittiin koko vuodelle 2019. Liikelaitoksen talousarvion mukainen toiminnallinen tulos (kate 3) ylitettiin 176 153 eurolla.

Rahoituserät olivat asetettujen raamien mukaiset; korkokulut kunnalle 10 455 euroa (korko 7 %) ja korvaus peruspääomasta 2 613 euroa (korko 7 %). Saamiset kunnalta olivat vuoden 2019 lopussa 3,2 milj. euroa. Tilikauden 2019 oman kunnan ulkopuolisesta työstä maksetaan tuloveroa 12 517,17 euroa voitollisen tuloksen takia. Pankkitilillä olevat varat olivat 1,0 milj. euroa.

Liikevaihto oli 1.1. – 31.7.2019 4,6 milj. euroa (7,9 milj. euroa 1.1. – 31.12.2018) ja liiketoiminnan muut tuotot olivat 0,047 miljoonaa euroa (0,036 miljoonaa euroa vuonna 2018). Myynti alitti talousarvion 33 %:lla.

Toimintakulut olivat 4,27 milj. euroa, josta materiaaliostoja oli 0,07 milj. euroa, palveluostoja oli 1,85 milj. euroa, henkilöstökuluja 1,90 milj. euroa ja liiketoiminnan muita kuluja 0,45 milj. euroa.

Liikelaitos teki Vantaalla, Espoossa, Helsingissä ja Kauniaisissa voitollisen tuloksen. Tilikaudelta 2019 laskutetaan Helsingin kaupungilta yritystyöterveyshuollon yhdistymissopimuksen tappiontasausjärjestelyn mukaisesti tappiontasausta yhteensä 25 092,17 euroa. Laskutettava summa muodostuu tilikauden 2019 merimiestoimipisteen tappiosta.

Tilikauden aikana ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä tai arvonalennuksia. Omaisuus luovutettiin liikkeenluovutuksen yhteydessä Vantaan Työterveys Oy:lle.

Henkilöstö

Liikelaitoksen henkilöstö siirtyi Vantaan Työterveys Oy:öön 1.8.2019 alkaen. Henkilökuntaa oli heinäkuun 2019 lopussa 72 henkilöä (73 henkilöä joulukuussa vuonna 2018). Henkilöstökulut olivat 1,90 milj. euroa (3,48 milj. euroa vuonna 2018). Vuokralääkäreiden kustannukset olivat 0,84 milj. euroa (1,39 milj. euroa vuonna 2018).

Henkilöstömenot alittivat budjetoidun 49 %:lla. Vuokratyövoiman käyttö lasketaan palveluostoiksi, ja palvelumenot alittuivat 18 %:lla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vantaan Työterveys liikelaitoksen riskienhallinta oli kiinteä osa strategista ja operatiivista johtamista. Liikelaitoksessa suoritetiin jatkuvaa toimintaympäristön ja oman toiminnan riskienarviointityötä mm. toimintaympäristön analyysillä ja eri toimintojen raportoinnilla (mm. talous, asiakkuudet, palautteet). Johtamista ja työterveyshuollon työn riskienhallintaa toteutettiin laatujärjestelmään kirjattujen menettelyohjeiden avulla. Sisäinen auditointi aloitettiin keväällä 2015 ja se laajeni ulkoiseen auditointiin 2017 (ISO9001/2015 sertifikaatti). Auditointiin sisältyi johdon katselmus. Riskienarviointityöstä vastasi Vantaan Työterveys liikelaitoksessa työterveysjohtaja.

Lainsäädäntöuudistukset esim. kuntalaki ja potentiaalinen sote- ja maakuntauudistus ovat luoneet työterveyshuollon toimintakentälle merkittäviä muutospaineita. Yritystyöterveyshuollon sairaudenhoito tuli yhtiöittää vuoden 2019 alusta. Tätä varten liikelaitos oli tehnyt selvityksen eri muutosskenaarioiden positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista sekä tehnyt selvityksen työterveyshuollon toimintakentän lukuisista samanaikaisista muutoksista. Muutoksiin varauduttiin useiden vuosien ajan, ja niitä on pyritty hallitsemaan parhaan mahdollisen kyvyn mukaan.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen sisäisen valvonnan järjestäminen

Vantaan Työterveysliikelaitoksen sisäinen valvonta kohdistui organisaation kaikkeen toimintaan. Se käsitti tiedossa olevien riskien hallitsemiseksi käyttöönotettuja keinoja, toimintatapoja ja valvontatoimenpiteitä.

Liikelaitoksen sisäinen valvonta oli osa liikelaitoksen johtamisjärjestelmää ja työväline, jonka avulla arvioitiin asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja, raportoinnin ja tiedon luotettavuutta, resurssien ja omaisuuden turvaamista sekä lainsäädännön ja ohjeiden noudattamista. Liikelaitoksen sisäistä valvontaa oli mm. sisäinen laadun auditointi sekä ulkoinen auditointi.

Liikelaitoksen riskienhallinnasta vastasi viimekädessä toimitusjohtaja. Esimiesten tehtävänä oli ohjata ja valvoa alaistensa toimintaa ja ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin, mikäli he havaitsivat väärinkäytöksiä johtamassaan toiminnassa. Talouspäällikön ja toimitusjohtajan vastuualueella oli talouden valvonta. Henkilöstön tuli raportoida epäilemistään väärinkäytöksistä tai rikkomuksista tai toimintapoikkeamista esimiehelleen sekä poikkeamalokiin Sharepointiin.

Liikelaitoksen toimintaprosessit oli kuvattu menettelyohjein, joihin toiminta perustui ja joiden toteutumista seuratiin päivittäisessä johtamisessa.

Säännölliseen valvontaan on kuulunut vuonna 2019 mm. seuraavat asiat:

- johdolle laadittavat raportit (talous-, henkilöstö-, asiakkuus- ja prosessiraportit sekä sisäinen ja ulkoinen auditointi)
- toiminnan ja toimintapoikkeamien seuranta (Liikelaitoksen poikkeamaloki ja reklamaatioiden listaus, lokitarkastukset, eri tietojärjestelmien seurantaraportit)
- talousarvion toteutumisen seuranta (johtoryhmässä, johtokunnassa, neuvottelukunnassa ja apulaiskaupunginjohtajan kanssa läpikäytävä kuukausiraportti).
- toimintaperiaatteiden sekä ohjeiden noudattamisen valvonta (mm. esimiestyönä kuukausipalavereissa ja työntekijävarteissa sekä päivittäisessä johtamisessa)
- Kaupungin hallintosäännössä määriteltiin valta- ja vastuusuhteet sekä johtokunnan ja toimitusjohtajan vastuu ja valtaoikeudet mm. sopimusten tai talouden valtuutusjärjestelmä.
- Riskienarviointi toteutettiin ja raportoitiin kaupunkitasoisesti määritellyn frekvenssin, sisällön ja menetelmän mukaisesti.

- Liikelaitoksessa suoritettiin ulkoinen auditointi vuosina 2017, 2018 ja 2019, ja liikelaitos on saanut työterveyshuollon toiminnastaan ISO9001/ 2015 laatusertifikaatin.

Sisäisen valvonnan kautta tulleiden havaintojen ja raporttien valossa voidaan sanoa, että riskienhallintasuunnitelma on tukenut liikelaitoksen vuodelle 2019 asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Riskienhallinnalla, sisäisellä valvonnalla ja laatutyöllä auditointeineen voidaan perustellusti olettaa olleen positiivinen vaikutus laatuun ja tuloksellisuuteen riskien ennakoivan hallinnan kautta.

Laatujärjestelmän sisäinen auditointi tehtiin huhti-toukokuun aikana ja ulkoinen auditointi kesäkuussa 2019.

Sisäisessä auditoinnissa tavoitteena oli saada tietoa, miten neuvotteluprosessi työterveyshuollon sopimuksen aloituksessa ja sopimuksen siirtymisessä työterveyshoitajille toteutuu sekä havainnoida tarvittavat kehittämiskohteet. Arvioinnin tuloksena oli kaksi lievää poikkeamaa, ei vakavia poikkeamia. Lisäksi nousi kehittämiskohteita, joita työryhmä lähti työstämään. Kehittämiskohteiden jatkotyöstö siirtyi uuteen yhtiöön.

Ulkoisessa auditoinnissa arvioitiin sähköistä Klinik-yhteydenottokanavaa ja Zylinc-monikanavaista puhelin- ja ajanvaraustoimintoa. Auditoinnissa ei todettu poikkeamia, muutamia kehittämiskohteita nostettiin.

Helmikuussa 2019 toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely suurimmalle osalle yritysasiakkaita. Kyselyssä kaikkien ammattiryhmien asiantuntemus ja palvelualttius koettiin hyvänä. Kyselyn tuloksissa nousi esille muun muassa toive yhteydenpidon lisäämisestä, johon uskomme Extranet-palvelun käyttöönoton vaikuttavan positiivisesti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Liikelaitos lakkautettiin 31.12.2019.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilikauden ylijäämä ennen tilinpäätössiirtoja ja varauksia on 342 186,36 euroa. Tilikaudella kirjataan poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuun omaisuuteen kohdistuneet 121 676,46 euroa.

Kaupunginjohtajan esitys tilikauden 2019 tuloksen käsittelystä kaupunginhallitukselle on seuraava:

Kaupunginhallitus esittää, että tilikauden ylijäämä 451 345,65 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämään.

1.1.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Liikevaihto	6 844	4 610	- 2 234
Liiketoiminnan muut tuotot	0	47	47
Materiaalit ja palvelut	- 2 366	- 1 923	443
Henkilöstökulut	- 3 710	- 1 900	1 810
Poistot ja arvonalentumiset	- 51	- 34	17
Liiketoiminnan muut kulut	- 559	- 448	111
Liikeylijäämä (-alijäämä)	158	352	195
Rahoitustuotot ja -kulut	- 11	- 10	1
Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	51	122	71
Tuloverot	0	- 13	- 13
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	198	451	254

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Varsinaisen toiminnan rahavirta	198	359	161
Investointien rahavirta	- 60	93	153
Muiden maksuvalmiuden muutosten rahavirta	0	- 132	- 132
Rahavarojen muutos	138	320	182

Investoinnit

Investointien lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Aineeton omaisuus	- 30	0	30
Irtain omaisuus	- 30	0	30
Investoinnit yhteensä	- 60	0	60

1.1.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tuloslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Liikevaihto	4 610 130,40	7 933 497,11
Liiketoiminnan muut tuotot	47 324,38	36 472,31
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 71 796,95	- 110 381,15
Palvelujen ostot	- 1 851 622,17	- 3 125 677,68
	- 1 923 419,12	- 3 236 058,83
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	- 1 534 779,58	- 2 781 848,02
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	- 313 534,22	- 598 746,94
Muut henkilösivukulut	- 51 452,79	- 95 650,65
	- 1 899 766,59	- 3 476 245,61
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	- 33 997,67	- 22 438,27
Liiketoiminnan muut kulut	- 448 108,25	- 567 973,92
Liikeylijäämä (-alijäämä)	352 163,15	667 252,79
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	3 383,07	2 961,82
Kunnalle maksetut korkokulut	- 10 455,00	- 10 455,00
Korvaus peruspääomasta	- 2 613,00	- 2 613,00
Muut rahoituskulut	- 291,86	- 568,55
	- 9 976,79	- 10 674,73
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	342 186,36	656 578,06
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	121 676,46	- 72 879,66
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	95 317,93
Tuloverot	- 12 517,17	- 13 657,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	451 345,65	665 359,19

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Sijoitetun pääoman tuotto, %	9,7	21,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	9,7	21,2
Voitto, %	7,4	8,3

Vantaan Työterveys liikelaitoksen rahoituslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	352 163,15	667 252,79
Poistot ja arvonalentumiset	33 997,67	22 438,27
Rahoitustuotot ja -kulut	- 9 976,79	- 10 674,73
Tuloverot	- 12 517,17	- 13 657,14
Tulorahoituksen korjauserät	- 4 848,58	0,00
	358 818,28	665 359,19
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	- 71 375,80
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	92 931,91	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	451 750,19	593 983,39
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	- 64 462,29	- 670 993,91
Saamisten muutos muilta	370 552,60	80 164,16
Korottomien velkojen muutos kunnalta	- 7 260,60	8 927,65
Korottomien velkojen muutos	- 430 680,97	17 004,71
Rahoituksen rahavirta	- 131 851,26	- 564 897,39
Rahavarojen muutos	319 898,93	29 086,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	981 093,19	661 194,26
Rahavarat 1.1.	661 194,26	632 108,26
	319 898,93	29 086,00

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., €	2 765 950	2 717 464
Investointien tulorahoitus, %	0,0	932,2
Lainanhoitokate	12,8	23,1
Laskennallinen lainanhoitokate	12,4	23,2
Kassan riittävyys, pv	83,3	32,7
Quick ratio	8,4	4,4
Current ratio	8,4	4,4

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	0,00	122 081,00
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	61 397,67
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	0,00	0,00
	0,00	61 397,67
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	0,00	60 683,33
	0,00	60 683,33
Vaihtuvat vastaavat	4 332 061,32	4 340 616,21
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	132 186,95	510 171,77
Saamiset kunnalta	3 218 781,18	3 166 639,49
Muut saamiset	0,00	2 610,69
	3 350 968,13	3 679 421,95
Rahat ja pankkisaamiset	981 093,19	661 194,26
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 332 061,32	4 462 697,21
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	3 665 189,36	3 213 843,71
Peruspääoma	37 500,00	37 500,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	3 176 343,71	2 510 984,52
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	451 345,65	665 359,19
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0,00	121 676,46
Poistoero	0,00	121 676,46
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
Vieras pääoma	666 871,96	1 127 177,04
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	150 000,00	150 000,00
Lyhytaikainen		
Ostovelat	499 648,68	259 330,43
Korottomat velat kunnalta	4 706,11	11 966,71
Muut velat	0,00	134 586,82
Siirtovelat	12 517,17	571 293,08
	516 871,96	977 177,04
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 332 061,32	4 462 697,21

Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuus, %	84,6	74,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	14,3	14,1
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	3 627,7	3 176,3
Lainakanta 31.12., 1000 €	150,0	150,0
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1000 €	150,0	150,0
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	0,6	0,7
Asukasmäärä	233 560	228 166

1.1.4 Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet sekä -menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pienet käyttöomaisuusinvestoinnit, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa on kirjattu tilikauden kuluksi.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen on huomioitava, että liikelaitoksen toiminta ja henkilöstö siirtyivät liikkeenluovutuksella Vantaan Työterveys Oy:öön 1.8.2019. Vuoden 2019 tuotot ja kulut koostuvat näin ollen pääsääntöisesti seitsemän varsinaisen toimintakuukauden tuotoista ja kuluista, minkä vuoksi vuoden 2019 tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2018 tietoihin.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain		
1 000 €	2019	2018
Liikelaitoksen tuotot alueittain		
Myyntituotot kunnalta	1 584	2 939
Myyntituotot muilta	3 026	4 995
Liiketoiminnan muut tuotot	47	36
Toimintatuotot yhteensä	4 657	7 970

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet	Poistomenetelmä	Poistoaika ennen 1.1.2013 hankitut	Poistoaika 1.1.2013 alkaen hankitut
Aineettomat hyödykkeet			
ATK-ohjelmistot	tasapoisto	3 - 5 vuotta	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet			
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	-	-

Pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi

Erittely poistoeron muutoksista		
1 000 €	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	-122	73
Poistoeron muutokset yhteensä	-122	73

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			
1 000 €	Aineettomat oikeudet	Enn. maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	102	24	126
Siirrot erien välillä	0	-24	-24
Tilikauden poisto	-102	0	-102
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	0	0

Aineelliset hyödykkeet			
1 000 €	Muu kalusto	Enn. maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	98	0	98
Tilikauden poisto	-98	0	-98
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	0	0

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely		
1 000 €	2019	2018
Peruspääoma 1.1.	38	38
Peruspääoma 31.12.	38	38
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	3 176	2 511
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	3 176	2 511
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä	451	665
Oma pääoma yhteensä	3 665	3 214

Erittely poistoerosta		
1 000 €	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	0	122
Poistoero yhteensä	0	122

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
1 000 €	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	0	556
Muut tilinpäätösjaksotukset	13	15
Siirtovelat yhteensä	13	571

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2019	2018
Virka- ja työsuhteisia	0	63
Määräaikaisia	0	10
Yhteensä	0	73

Luottamushenkilömaksut	2019	2018
Kansallinen Kokoomus Vantaa	0,5	0,8
Perussuomalaiset	0,1	0,1
Suomen Sos.Dem. puolue Vantaa	0,5	1,1
Vantaan vihreät	0,4	0,1
Yhteensä	1,5	2,1

1.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

VANTAAN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Vantaalla 23.3.2020

Vantaan kaupunginhallitus

Sari Multala

Säde Tahvanainen

Vaula Norrena

Lauri Kaira

Anitta Orpana

Sakari Rokkanen

Ulla Kaukola

Faysal Abdi

Pentti Puoskari

Sirpa Pajunen

Mika Niikko

Jouko Jääskeläinen

Kati Tyystjärvi

Ritva Viljanen
Kaupunginjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Vantaalla ____ ____ 2020

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

9 § Vantaan kaupungin vuoden 2019 tilinpäätös

RV/MR/MS/HY-L

Tilastokeskuksen tekemien tilinpäätösarvioiden mukaan Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 200 milj. euroa negatiivinen vuonna 2019. Yhteenlaskettu tulos sisältää kuitenkin merkittäviä kertaluonteisia tuottoja, kuten yhtiöiden myynnistä saatuja myyntivoittoja. Toimintatuotot kasvoivat 1,9 prosenttia ja toimintakulut 3,9 prosenttia. Yhteenlaskettu toimintakatteen muutos oli 4,5 prosenttia ja vuosikatteen muutos -13,6 prosenttia. Tilinpäätösarvioiden mukaan 56 kunnassa päädyttiin vuonna 2019 negatiiviseen vuosikatteeseen. Tilikauden tulos muodostui negatiiviseksi 225 kunnassa, kun se oli edellisenä vuotena 2018 ollut negatiivinen 200 kunnassa.

Heikon tuloksen taustalla on toimintamenojen kasvu sekä verorahoituksen heikko kehitys mm. verokorttiuudistuksen takia. Verohallinnon tekemän verokorttiuudistuksen aikaansaama ennakonpidätystavan muutos johti siihen, että kuntien kunnallisveron ennakonpidätysten kertymät eivät kasvaneet odotetulla tavalla. Myös tulorekisterin käyttöönoton ilmoitusongelmat laskivat hieman kertynyttä kunnallisverotuottoa vuonna 2019. Kuntaliitto arvioi vuoden 2019 kertymävajeeksi 400 milj. euroa.

Kunnissa ja kuntayhtymissä tehtiin investointeja 5,25 miljardilla eurolla. Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien lainakanta oli vuoden 2019 lopussa noin 22,3 miljardia euroa, kasvua edelliseen vuoteen peräti 2,4 miljardia euroa eli lähes 15 prosenttia.

Vantaan kaupungin vuoden 2019 tilinpäätös

Vuoden 2019 tilikauden tulos oli -62,7 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos heikkeni 66,7 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Poistoeron ja varausten muutoksien sekä rahastosiirtojen jälkeen **tilikauden alijäämäksi muodostui 62,6 miljoonaa euroa**.

Vuosi 2019 oli Vantaan talouden osalta poikkeuksellisen heikko. Taustalla oli koko kuntataloutta heikentäneet verotulokertymän ennakoitua heikompi kehitys verokorttiuudistuksen vaikutuksesta sekä muut kunnille kohdistuneet kustannuksia lisäävät kertaerät. Verokorttiuudistuksen myötä Vantaalta jäi saamatta vuoden 2019 puolella noin 20 miljoonaa euroa kunnallisverotuloja. Vantaalla lisäksi mm. Apotin käyttöönotto ja varhaiskasvatusoikeuden laajennus lisäsivät kustannuksia jo talousarviovaiheessa. Tämän lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toteutunut menokasvu oli vuonna 2019 noin 6,7 prosenttia edelliseen vuoteen nähden ja talousarvion ylitys oli 34 miljoonaa euroa. Myös maanmyyntitulot kokonaisuutena vähenivät selvästi jääden noin 12 miljoonalla eurolla edellisen vuoden tasosta.

Ulkoiset toimintatuotot olivat 230,5 miljoonaa euroa vuonna 2019. Toimintakulut olivat 1 407,5 miljoonaa euroa, eli kasvoivat edelliseen vuoteen nähden 92,0 miljoonaa euroa. Suurimmista kulueristä henkilöstökulut olivat 508,5 ja palveluostot 700,1 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut kasvoivat 25,0 miljoonaa (+5,2 %:a) ja palveluostot 58,7 miljoonaa euroa (+9,1 %:a) edelliseen vuoteen verrattuna.

Toimintakate oli - 1 176,9 miljoonaa euroa vuonna 2019, eli se heikkeni edelliseen vuoteen nähden 104,4 miljoonaa euroa.

Verotuloja kertyi vuonna 2019 yhteensä 1 014,6 miljoonaa ja valtionosuuksia 184,3 miljoonaa euroa. Vuoteen 2018 verrattuna verotulot kasvoivat 31,9 ja valtionosuudet 10,9 miljoonaa euroa.

Kaupungin vuosikate vuonna 2019 oli 49,1 miljoonaa euroa. Vuosikatteella pystyttiin kattamaan poistot 43-prosenttisesti, joten kaupungin tulorahoitus jäi vuosikatteella mitattuna alijäämäiseksi.

Suunnitelman mukaisia poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin vuonna 2019 yhteensä 115,2 miljoonaa euroa. Poistot kasvoivat 3,9 miljoonaa ja arvonalentumiset 2,5 miljoonaa euroa edellisvuoteen nähden.

Investointimenot vuonna 2019 olivat 157,6 miljoonaa euroa. Kaupungin pitkäaikaisten lainojen nettolisäys oli 17,7 ja lyhytaikaisten lainojen 25,5 miljoonaa, joten lainakannan nettolisäykseksi muodostui 43,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 vastaavasti lainakanta pieneni 95,8 miljoonaa euroa. Investointien tulorahoitusosuus vuonna 2019 heikkeni 31,4 prosenttiin, kun se edellisvuonna oli 86,1 prosenttia.

Taseen pysyvien vastaavien suurin erä on aineelliset hyödykkeet, joita oli 1 272,9 miljoonaa euroa vuoden 2019 lopussa (62,4 prosenttia taseen loppusummasta). Taseen vastattavaa puolella omaa pääomaa oli 880,6 miljoonaa ja vierasta pääomaa 1 143,8 miljoonaa euroa. Taseen loppusumma oli 2 040,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2019 omavaraisuusaste oli 43,7 prosenttia. Asukaskohtainen lainakanta kasvoi edellisestä vuodesta 93 euroa, eli 4 088 euroon asukasta kohti.

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen tilikauden 2019 ylijäämäksi muodostui tilinpäätössiirtojen jälkeen 0,7 miljoonaa euroa.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilikauden ylijäämä tilinpäätössiirtojen ja tuloverojen jälkeen oli 0,5 miljoonaa euroa.

Vantaan Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tilikauden alijäämäksi muodostui 1,2 miljoonaa euroa.

Asunto-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston ylijäämä ennen rahastosiirtoja oli 1,4 miljoonaa euroa, Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston alijäämä 0,8 miljoonaa euroa, Vahinkorahaston alijäämä 0,4 miljoonaa ja Sosiaalisen luototuksen rahaston ylijäämä 12 tuhatta euroa.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhtiöt, kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt sekä tytäryhtiöiden ja kuntayhtymien tytär- ja osakkuusyhteisöt, eli kaikkiaan 96 yhteisöä.

Konsernin tilikauden tulos vuonna 2019 oli 20,3 miljoonaa euroa. Tilinpäätössiirtojen, tilikauden verojen, laskennallisten verojen ja vähemmistöosuuksien vähentämisen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui 16,8 miljoonaa euroa. Konsernin lainakanta kasvoi 80,2 miljoonaa euroa edellisvuodesta ollen 2 008 miljoonaa vuoden 2019 lopussa. Asukaskohtainen lainakanta nousi 8 599 euroon, kun se vuonna 2018 oli 8 451 euroa. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuusaste oli vuoden 2019 lopussa 110 prosenttia, eli vuoden 2019 käyttötulot eivät olisi riittäneet vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Vuoden 2019 talousarvion toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.11.2018 talousarvion vuodelle 2019 ja taloussuunnitelman vuosille 2019–2022. Vuoden 2019 alkuperäinen valtuuston hyväksymä talousarvio päättyi -30,8 milj. euron tilikauden tulokseen ja -28,8 milj. euron tilikauden alijäämään sekä yhteensä 159,1 milj. euron bruttoinvestointitasoon.

Kaupunginvaltuusto päätti muutoksista vuoden 2019 talousarvioon toimialojen esitysten perusteella vuoden 2019 aikana. Talousarviomuutoksista suurimpia olivat sosiaali- ja terveydenhuollon oman

toiminnan määrärahan nostaminen 12,3 milj. eurolla, erikoissairaanhoidon määrärahan nostaminen 11,9 milj. eurolla ja maanmyyntivoittojen alentaminen 20 milj. eurolla. Investointimäärärahoja korotettiin yhteensä n. 10 milj. eurolla. Lisäksi verokorttiuudistuksen aikaansaaman verotulovajeen ja yhteisöverojen ennakoitua pienemmän kertymän takia verotuloarviota laskettiin 38 milj. euroa. Valtionosuusarviota nostettiin 9 milj. eurolla. Talousarviomuutosten jälkeen talousarvion tilikauden tulokseksi muodostui -103,6 milj. euroa ja bruttoinvestointitasoksi 169,0 milj. euroa.

Vuoden 2019 tilinpäätös päätyy -62,7 milj. euron tilikauden tulokseen ja -62,6 milj. euron tilikauden alijäämään. Tilinpäätöksen tulos on 31,9 milj. euroa heikompi kuin alkuperäinen talousarvio ja 40,8 milj. euroa parempi kuin muutettu talousarvio.

Vuoden 2019 muutetussa talousarviossa kaupungin käyttötalouden toimintatuotot olivat 425,5 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana toteutuneet toimintatuotot olivat 435,5 milj. euroa ylittäen muutetun talousarvion 10,0 milj. eurolla. Toimintatuotot toteutuivat 102-prosenttisesti muutettuun talousarvioon nähden ja ne laskivat 0,8 prosenttia vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Maanmyyntivoitot toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti eli 20 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä. Kuntatekniikan keskuksen sopimustuotot puolestaan ylittivät talousarvion 17 milj. eurolla. Kokonaisuudessaan maanmyynti- ja vuokratulot laskivat edellisestä vuodesta n. 12 milj. euroa. Myyntituotot sisältävät 3,9 milj. euroa Helsingin seudun ympäristöpalveluille (HSY) myytyjä ns. läpilaskutettavia rakentamispalvelutuottoja.

Kaupungin toimintakulut olivat muutetussa talousarviossa 1 629,5 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana toteutuneet toimintakulut olivat 1 612,4 milj. euroa. Toimintakulut alittuivat 17,0 milj. eurolla ja ne toteutuivat 99-prosenttisesti muutettuun talousarvioon nähden. Henkilöstökulut alittivat talousarvion noin 32 milj. eurolla. Palvelujen ostokulut ylittivät talousarvion noin 23 milj. eurolla, jota selitti erityisesti ennakoitua suurempi vuokratyövoiman käyttö sekä sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahan ylitys. Yhteensä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakulut ylittivät noin 33 milj. euroa alkuperäisen talousarvion. Avustuskulut alittivat muutetun talousarvion noin 3 milj. eurolla hyvän työllisyyskehityksen vuoksi. Toimintakulut sisältävät 3,9 milj. euroa Helsingin seudun ympäristöpalveluille (HSY) myytyjä ns. läpilaskutettavia rakentamispalvelujen kustannuksia. Toimintakulut kasvoivat 6,7 prosenttia vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Vuoden 2019 toimintakulujen kasvun syinä olivat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kulujen voimakas kasvu, Apotin käyttöönotto, varhaiskasvatusoikeuden laajennus, vuoden 2019 palkankorotukset, kilpailukykysopimuksen lomarahaleikkauksen päättymiseen liittyvä lomapalkkavelan kasvu sekä ulkoisten vuokrien nousu.

Vuoden 2019 verotulot ylittivät muutetun talousarvion 4,6 milj. eurolla. Muutettuun talousarvioon nähden kunnallisveroarvion toteuma oli 101 prosenttia, yhteisöveron toteuma 97 prosenttia, kiinteistöveron toteuma 98 prosenttia ja valtionosuuksien toteuma 101 prosenttia. Kaikkiaan verorahoitus yhteensä (verot ja valtionosuudet) toteutui 100,6-prosenttisesti suhteessa muutettuun talousarvioon ja se kasvoi 3,7 prosenttia vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Verotulot eivät kertyneet ennakoidusti verokorttiuudistuksen aikaansaaman verotulovajeen ja yhteisöverojen ennakoitua pienemmän kunnan jako-osuuden takia ja ne alittivat alkuperäisen talousarvion 33,4 milj. eurolla.

Rahoitustuottoja ja -kuluja toteutui vuonna 2019 yhteensä 27,1 milj. euroa, talousarviossa yhteenlasketuiksi rahoitustuotoiksi ja -kuluiksi oli arvioitu 26,1 milj. euroa. Talousarvion ja toteuman välinen ero johtuu edelleen alhaisena pysyneestä korkotasosta. Kaupungin noin 900 milj. euron lainasalkun korkokulut toteutuivat 1,9 milj. euron tasolla. Kaikki kaupungin korkokulut yhteensä alittivat talousarvion 1,0 milj. eurolla.

Poistoja ja arvonalentumisia toteutui vuonna 2019 115,2 milj. euroa, joka oli 2,1 prosenttia ja 2,5 milj. euroa talousarviossa arvioitua vähemmän.

Kaupungin vuosikatteeksi vuoden 2019 tilinpäätöksessä muodostui 49,1 milj. euroa, tilikauden tulokseksi -62,7 milj. euroa ja tilikauden alijäämäksi -62,6 milj. euroa.

Vuoden 2019 alkuperäisen talousarvion investointiosan tulot olivat (liikelaitokset ja rahastot mukaan lukien) 4,0 milj. euroa, menot 159,1 milj. euroa ja investointiosan netto 155,1 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana valtuusto päätti korottaa julkisen käyttöomaisuuden määrärahaa 3 milj. eurolla, kiinteän omaisuuden määrärahaa 2,7 milj. eurolla ja osakkeiden ja osuuksien määrärahaa 4,0 milj. eurolla. Muutosten jälkeen talousarvion bruttoinvestointimenoiksi muodostui 169,0 milj. euroa.

Vuoden 2019 toteutuneet bruttoinvestointimenot olivat yhteensä 157,6 milj. euroa. Muutetun talousarvion mukaiset investointimäärärahat ylittyivät julkisen käyttömaisuuden osalta 5,7 milj. euroa ja kiinteän omaisuuden osalta 2,4 milj. euroa. Investointimäärärahat alittuivat rakentamisen osalta 14,5 milj. euroa erityisesti uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen toteutusajankohtien siirtymisen vuoksi. Aineettoman omaisuuden investointimäärärahat alittuivat 1,4 milj. euroa ja osakkeiden ja osuuksien määräraha 2,1 milj. euroa.

Investointituloja toteutui 11,0 milj. euroa, noin 7,5 milj. euroa yli talousarvion, erityisesti maanmyynnin ansiosta. Vuoden 2019 investointiosan nettomenoksi muodostui yhteensä 146,6 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 18,9 milj. eurolla.

Alkuperäisessä talousarviossa 2019 varauduttiin talousarvion käyttötalousosan ja investointiosan perusteella 57,7 milj. euron nettolainanottoon. Kaupungin kassaa on supistettu vuosina 2018-2019 selkeästi edellisten vuosien tasosta, mikä on ollut tietoinen strategiamuutos negatiivisten talletuskorkojen tilanteessa. Tämä vähensi uuden lainan tarvetta vuonna 2019 ja kaupungin pitkäaikainen lainamäärä lisääntyi vuoden aikana 17,7 milj. eurolla. Kaupungin lainakannaksi muodostui 897 milj. euroa (ilman konserniyhtiöiden konsernitilin saldoja).

Vuoden 2019 sitovien tavoitteiden toteutuminen

Vuodelle 2019 valtuusto asetti sitovia tavoitteita yhteensä 33 kappaletta. Tavoitteista 19 toteutui täysin, 10 osittain ja kolme ei lainkaan. Yhden tavoitteen osalta arviointia ei voitu tehdä.

Käyttötalousmenojen kasvu edellisvuodesta oli 6,7 prosenttia.

Maanmyyntivoittoja kertyi vuonna 2019 16,3 miljoonaa euroa (2018: 38,2 miljoonaa euroa). Maankäytössä kohdennettiin asuntokaavoitusta asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle. Asemakaavoitettu asuntokerrosala (netto) joukkoliikenteen vyöhykkeellä vuonna 2019 oli 94,5 prosenttia (2018: 70 %).

Kaupunki loi edellytykset laadukkaalle ja monipuoliselle asuntotuotannolle. Vuonna 2019 Vantaalle asuntoja valmistui yhteensä 5 014 (v. 2018: 4 533). Asunnot jakautuivat seuraavasti: 4485 kerrostaloissa, 165 rivi- ja ketjutaloissa ja 364 pientaloissa.

Vantaan resurssiviisauden tiekartan toimenpiteet ovat käynnissä. Tavoitteena on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030. Joukkoliikenteen käyttö on kasvanut tavoitteen mukaisesti.

Työttömyysaste joulukuussa 2019 Vantaalla oli 8,9 prosenttia (2018: 8,7 %). Nuorisotyöttömien määrä vuoden lopussa oli 1 171 (2018: 1163).

Liikunnallisen elämäntavan lisäämistä on tuettu säännöllisillä matalankynnyksen harrasteliikuntaryhmillä eri ikäryhmille.

Työtä kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumiseksi ja niiden ennaltaehkäisyyn on jatkettu. Kasvatuksen ja oppimisen toimintayksiköiden sekä vapaa-ajan toimijoiden toimintasuunnitelmiin on kirjattu kiusaamista ennaltaehkäisevät toimenpiteet.

Ilman toisen asteen tutkintoa olevien vantaalaisnuorten (alle 30-v.) osuus laski: Heitä oli 22,2 prosenttia (2018) (2017: 24,6 %).

Vuorovaikutuksen ja osallisuuden näkökulmasta otettiin käyttöön uusia menetelmiä sekä kehitettiin seurantaa ja arviointia: Sähköinen osallisuusympäristö otettiin käyttöön. Lisäksi toimialat raportoivat yhteensä 244 asukkaille tarjottua osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutta.

Entistä suurempi osa ikääntyneistä pystyy asumaan kotona. Vantaalla omassa kodissa asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus oli vuoden 2019 lopussa 93,2 prosenttia (v. 2018: 93,1 %).

Toimialoja, liikelaitoksia ja yhtiöitä varten on luotu toiminnan digisuunnitelmia. Henkilöstölle ja kuntalaisille suunnatuilla mobiilipalveluilla on laajennettu palveluiden saavutettavuutta ja helppoutta sekä on laajennettu nykyistä palvelutarjontaa digitaaliseen muotoon.

Toimintakulttuurin ja muutoksen johtamista on tuettu vaikuttavilla esimies- ja työyhteisövalmennuksilla.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä vuonna 2019 on vähentynyt edelliseen vuoteen nähden, sairauspoissaoloprosentti oli 4,35 (v. 2018: 4,72 %).

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 9

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
1. esittää kaupunginvaltuustolle, että
    a) Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksessa kirjataan poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 341 829,21 euroa ja tilikauden ylijäämä 676 104,09 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti liikelaitoksen edellisten tilikausien ylijäämään,
    b) Vantaan Työterveys liikelaitoksessa kirjataan poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 121 676,46 ja tilikauden ylijäämä 451 345,65 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti liikelaitoksen edellisten tilikausien ylijäämään,
    c) koska Vantaan Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tilikauden alijäämää 1 156 960,92 euroa ei pystytä kattamaan edellisten tilikausien ylijäämällä, alijäämä siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti oman pääoman eräksi, ja edellyttää johtokuntaa käsittelemään yksityiskohtaisen suunnitelman liikelaitoksen alijäämän kattamiseksi,
    d) Asunto-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston ylijäämä 1 421 851,72 euroa kirjataan rahaston lisäykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti,

e) Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston alijäämä 778 754,11 euroa kirjataan rahaston vähennykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti,
f) Sosiaalisen luototuksen rahaston ylijäämä 12 486,82 euroa kirjataan rahaston lisäykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti,
g) Vahinkorahaston alijäämä 351 456,60 euroa kirjataan rahaston vähennykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti ja
h) Vantaan kaupungin tilikauden alijäämä 62 587 192,79 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämään sekä

2. todeta että, koska Vantaan Työterveys liikelaitos on päätetty lakkauttaa 31.12.2019, liikelaitoksen tase yhdistellään kaupungin taseeseen,
3. todeta että, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä, esitystä talouden tasapainottamiseen ei tilikauden tuloksen perusteella tarvita,
4. valtuuttaa talouspalvelut tekemään tilinpäätökseen teknisluonteisia korjauksia ja
5. allekirjoittaa tilinpäätös ja jättää se tilintarkastajien tarkastettavaksi sekä saattaa tilinpäätös tarkastuksen jälkeen kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
1. Vantaan kaupungin tilinpäätös 2019

Täytäntöönpano**:** talouspalvelut
lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhaku: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
kaupunginjohtaja Ritva Viljanen, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI

TILINPÄÄTÖS 2019

Kaupunginhallitus 23.3.2020

VANTAAN KAUPUNGIN TILINPÄÄTÖS 2019

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS 1

1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA 1
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus 1
1.1.2 Vantaan kaupungin hallinto 3
1.1.3 Kansantalouden ja aluetalouden kehitys 7
1.1.4 Vantaan kaupungin toimintaympäristö ja talouden kehitys 9
1.1.5 Vantaan kaupungin henkilöstö 21
1.1.6 Ympäristötekijät 23
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat 24
1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä 25
1.2 SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ 29
1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS 35
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen 35
1.3.2 Toiminnan rahoitus 37
1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET 39
1.5 KOKONAISTULOT JA MENOT 44
1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS 46
1.6.1 Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt 46
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus 47
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat 48
1.6.4 Vantaan kaupungin merkittävien tytäryhtiöiden vuosikooste 49
1.6.5 Vantaan kaupungin keskeisille ja taloudellisesti merkittäville tytäryhteisöille asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen 79
1.6.6 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä 84
1.6.7 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä 84
1.6.8 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut 87
1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY 91

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN 92

2.1 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN 92
2.2 MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN 104
2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen 104
2.2.2 Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu 2019 174
2.2.3 Investointien toteutuminen 177
2.2.4 Rahoitusosan toteutuminen (ilman liikelaitoksia) 184
2.2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta 185

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT 186

3.1 VANTAAN KAUPUNGIN TULOSLASKELMA 186
3.2 VANTAAN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA 187
3.3 VANTAAN KAUPUNGIN TASE 188
3.4 VANTAAN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA 190
3.5 VANTAAN KAUPUNGIN KONSERNIRAHOITUSLASKELMA 191
3.6 VANTAAN KAUPUNGIN KONSERNITASE 192

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT 194

4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT 194
4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot 194
4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot 196
4.2 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT 198
4.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT 203
4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot 203

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot 209
4.4 VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT 214
4.5 YMPÄRISTÖTILINPITOA KOSKEVAT LIITETIEDOT 218
4.6 HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT 224

5 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET 230

5.1 KESKI-UUDENMAAN PELASTUSTOIMEN LIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖS 230
5.1.1 Toimintakertomus 230
5.1.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu 233
5.1.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut 234
5.1.4 Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot 237
5.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset 242
5.2 VANTAAN TYÖTERVEYS LIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖS 243
5.2.1 Toimintakertomus 243
5.2.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu 247
5.2.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut 248
5.2.4 Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot 251
5.2.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset 255
5.3 SUUN TERVEYDENHUOLLON LIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖS 256
5.3.1 Toimintakertomus 256
5.3.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu 261
5.3.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut 262
5.3.4 Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot 265
5.3.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset 268
5.4 LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KAUPUNGIN TALOUTEEN 269
5.5 MUIDEN ERIYTETTYJEN YKSIKÖIDEN TILINPÄÄTÖKSET 271
5.5.1 Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston tilinpäätöslaskelmat 271
5.5.2 Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston tilinpäätöslaskelmat 272
5.5.3 Sosiaalisen luototuksen rahaston tilinpäätöslaskelmat 274
5.5.4 Vahinkorahaston tilinpäätöslaskelmat 275

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET 277

6.1 KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA SELVITYS KIRJANPIDON SÄILYTYKSESTÄ 277
6.2 LUETTELO TOSITELAJEISTA 278
6.3 TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT 280

7 ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ 282

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Vuonna 2019 Vantaan kaupungin kasvu oli jälleen ennätyksellisen voimakasta. Vuoden aikana kaupungin väkiluku kasvoi noin 5 400 hengellä ja uusia asuntoja valmistui yli 5 000. Väkiluvun kasvun ja asuntotuotannon arvioidaan jatkuvan vielä varsin vahvana vuonna 2020, vaikka myönnettyjen rakennuslupien määrä ja aloitettujen asuntojen määrät laskivat edellisistä vuosista, mikä ennakoi asuntotuotannon kääntyvän pitemmällä aikavälillä laskuun. Kuluvan valtuustokauden aikana laaditaan kaupungin kasvun tueksi uusi yleiskaava ja se valmistellaan päätöskäsittelyyn vuoden 2020 aikana.

Vuoden 2019 aikana valmisteltiin kaupungin uusi organisaatiorakenne, jonka ensimmäinen vaihe astui voimaan 1.1.2020. Toinen vaihe eli lautakuntarakenteen muutos toteutuu vuoden 2021 kuntavaalien jälkeen. Uusi organisaatio rakentuu kaupungin päätoiminnoille ja vahvistaa kaupungin strategista johtamista. Laajemmat johtamisalueet mahdollistavat myös aiempaa paremmin kehitys- ja yhteistyön.

Käynnissä olevan valtuustokauden strategian 2018−2021 kaksi ensimmäistä vuotta ovat nyt takana. Strategian keskeisinä tavoitteina ovat kaupungin talouden tasapainosta huolehtiminen, kaupungin tiivistäminen, kaupungin elinvoiman ja vetovoiman parantaminen, asukkaiden hyvinvoinnista huolehtiminen sekä palveluiden kehittäminen uudistavalla ja osallistavalla otteella. Strategian toteutuksessa on edetty hallitusti. Vuosi 2019 oli talouden tasapainottamisen kannalta kuitenkin poikkeuksellisen heikko. Taustalla oli koko kuntataloutta heikentäneet verotulokertymän ennakoitua heikompi kehitys verokorttiuudistuksen vaikutuksesta sekä muut kunnille kohdistuneet kustannuksia lisäävät kertaerät. Vantaalta jäi saamatta noin 20 miljoonaa euroa sille kuuluvia verotuloja. Vantaalla lisäksi mm. Apotin käyttöönotto ja varhaiskasvatusoikeuden laajennus lisäsivät kustannuksia jo talousarviovaiheessa. Tämän lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toteutunut menokasvu oli vuonna 2019 peräti 6,7 prosenttia edelliseen vuoteen nähden, budjettiylitys oli 33 miljoonaa euroa. Myös maanmyyntitulot kokonaisuutena vähenivät selvästi edellisestä vuodesta ja jäivät 12 miljoonalla eurolla tavoitetasosta.

Kaupungin verotulot kehittyivät vuonna 2019 kuitenkin kohtuullisesti koko maan tasoon nähden verokorttiuudistuksesta johtuvasta verotilitysvajeesta huolimatta. Vuonna 2019 kaupungin verotulot kasvoivat 3,2 prosenttia ja koko verorahoitus 3,7 prosenttia edelliseen vuoteen nähden.

Vantaan kaupungin vuoden 2019 tilinpäätös osoittaa -62,7 milj. euron negatiivista tilikauden tulosta, joka oli ennätyksellisen heikko. Kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen bruttoinvestointimenot olivat 157,6 milj. euroa. Vuosikatteen ollessa 49,1 milj. euroa investointien tulorahoitusprosentiksi tuli 31. Vuonna 2019 kaupungin pitkäaikainen lainakanta kääntyi taas nousuun pitkäaikaisen lainamäärän lisääntyessä 17,7 milj. eurolla. Vuoden 2019 lopussa kaupungilla oli pitkäaikaisia lainoja 897 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto teki 16.12.2019 päätöksen jatkaa Vantaan ratikan suunnittelua kohti rakentamisvalmiutta. Edellytyksenä jatkosuunnittelulle on valtion osallistuminen hankkeen rahoitukseen. Ratikalle haetaan myös EU-rahoitusta. Vantaa päätti osallistua myös Suomiradan hankeyhtiöön, joka vastaa lentoradan suunnittelusta aina rakennusvaiheen suunnitteluun saakka.

Valmisteilla olevalla sote-uudistuksella on toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia kaupungin toimintaan ja talouteen. Vuoden 2019 lopussa valmistui Uudenmaan soten erillisratkaisua koskeva selvitystyö, jossa ehdotetaan Uudenmaan jakamista viideksi järjestäjäalueeksi, joista yksi olisi Vantaan ja Keravan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen muodostama itsehallintoalue. Uudistuksen talousvaikutukset uusille maakunnille ja itsehallintoalueille sekä jäljelle jääville kunnille eivät ole vielä selvillä.

Vuosi 2020 näyttää Vantaan talouden osalta huomattavasti vuotta 2019 valoisammalta. Talousarvio vuodelle 2020 on lähtökohtaisesti edellisen vuoden talousarviota vahvempi. Myös kuntien verotilitysten kehityksen normalisoituminen ja valtionosuuksien kasvu parantavat merkittävästi Vantaan vuoden 2020 tilikauden tulosta vuoteen 2019 verrattuna. Niin Vantaan talouteen kuin koko kuntatalouteen kohdistuu kuitenkin isoja haasteita myös tulevina vuosina mm. väestön ikääntymisen myötä. Vantaan kaupungin voimakas kasvu lisää kaupungin talouden riskejä ja verotulokertymän hyvä kehitys on keskeistä erityisesti kouluihin ja päiväkoteihin liittyvien investointipaineiden jatkuessa.

Ritva Viljanen, Kaupunginjohtaja

1.1.2 Vantaan kaupungin hallinto

Kaupunginvaltuusto

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue

Abdi Faysal
Ala-Kapee-Hakulinen Pirjo
Ayub Saba
Bruun Susanna
Eklund Tarja
Eskelinen Jarno
Ibrahim Aadan
Kaukola Ulla
Kiljunen Kimmo
Kähärä Sirkka-Liisa
Laakso Päivi
Letto Pirkko
Lindblad-Palo Salla
Mölsä Jukka
Räsänen Minna
Sodhi Ranbir
Tahvanainen Säde

Kansallinen Kokoomus

Ahokas Siri
Aura Anssi
Chen Jenni
Edelmann Jan
Kaira Lauri
Kanerva Sami
Kasonen Mika
Kurki Piia
Lehmuskallio Paula
Leppänen Janne
Multala Sari
Mäkinen Tapani
Norres Lasse
Orpana Anitta
Raja-Aho Maarit
Rokkanen Sakari
Weckman Markku

Vihreä liitto

Atiye Minna
Juurikkala Timo
Kostilainen Anniina
Kuusela Minna
Linnainmäki Joel
Norrena Vaula

Pajunen Emmi
Rautavaara Maija
Rämö Eve
Silvennoinen-Hiisku Sveta

Vasemmistoliitto

Eerola Antero
Jääskeläinen Jari
Saramo Jussi
Sillanpää Minttu
Tyystjärvi Kati

Perussuomalaiset

Kärki Niilo
Lundell Kai-Ari
Mäkilaine Kirsi
Niikko Mika

Suomen Kristillisdemokraatit

Jääskeläinen Jouko
Malmi Juha
Tuomela Tiina
Vahvelainen Tanja Isa

Suomen Keskusta

Ansalehto-Salmi Irja
Hirvonen Juha
Vähäkangas Jussi

Sininen tulevaisuus

Auvinen Timo
Jääskeläinen Pietari

Suomen ruotsalainen kansanpuolue

Karlsson Patrik
Åstrand Stefan

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat

Puheenjohtaja	Lindtman Antti (SDP)
I varapuheenjohtaja	Orlando Carita (Kok.)
II varapuheenjohtaja	Kauppinen Sirpa (Vihr.)

Kaupunginhallitus

Kansallinen Kokoomus

Kaira Lauri
Orpana Anitta
Rokkanen Sakari

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue

Abdi Faysal
Kaukola Ulla
Puoskari Pentti

Vihreä liitto

Pajunen Sirpa

Perussuomalaiset

Niikko Mika

Vasemmistoliitto

Tyystjärvi Kati

Suomen Kristillisdemokraatit

Jääskeläinen Jouko

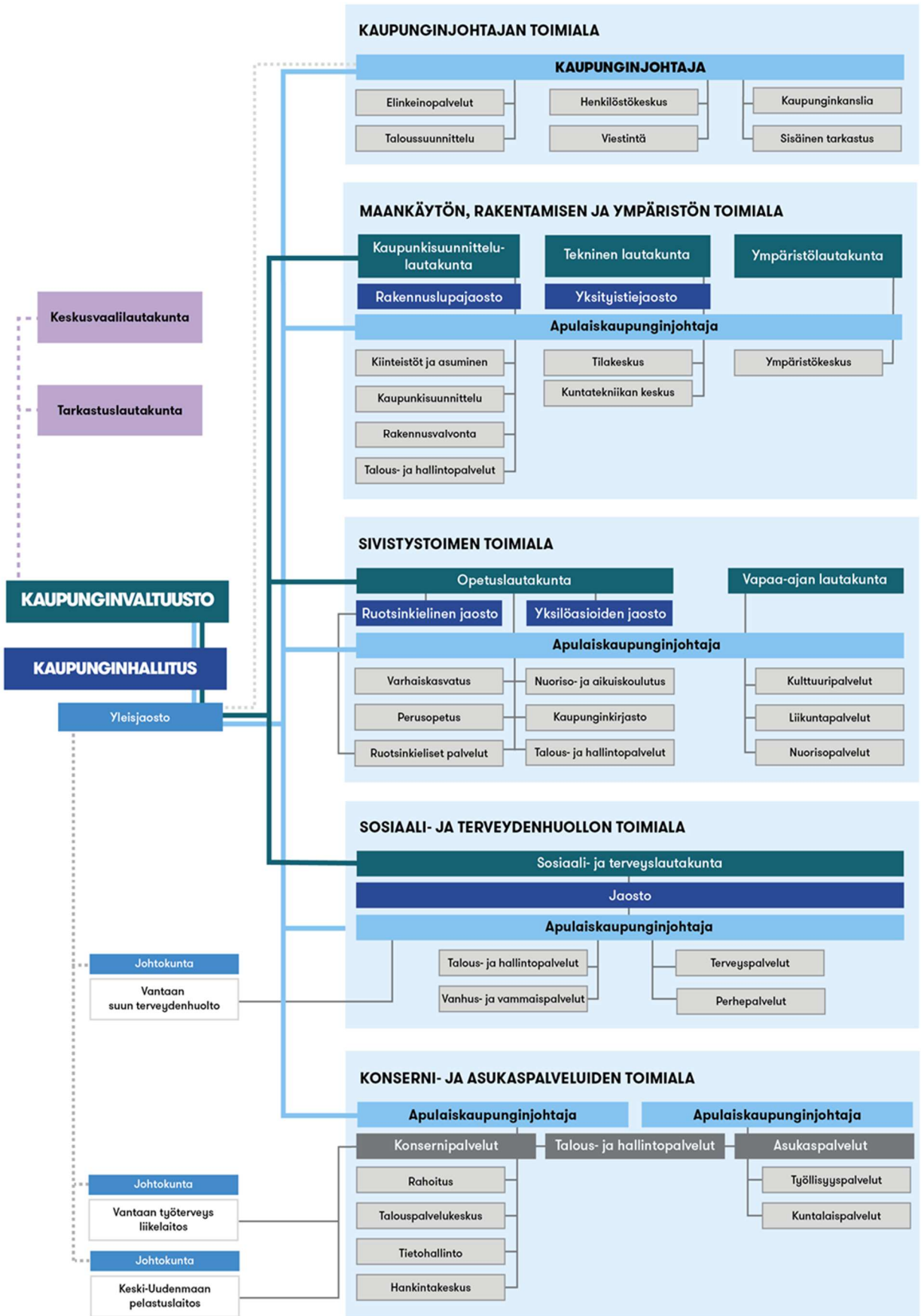
Kaupunginhallituksen puheenjohtajat:

Puheenjohtaja	Multala Sari (Kok.)
I varapuheenjohtaja	Tahvanainen Säde (SDP)
II varapuheenjohtaja	Norrena Vaula (Vihr.)

Esittelijä (31.12.2019)
Kaupunginjohtaja Ritva Viljanen

Tilivelvolliset (31.12.2019)
Kaupunginjohtaja Ritva Viljanen
Apulaiskaupunginjohtaja Martti Lipponen
Apulaiskaupunginjohtaja Jaakko Niinistö
Apulaiskaupunginjohtaja Jukka T. Salminen
Apulaiskaupunginjohtaja Hannu Penttilä
Apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth

Vantaan kaupungin organisaatio 2019

1.1.3 Kansantalouden ja aluetalouden kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Vuonna 2019 kansantalouden kasvu hidastui edellisestä vuodesta ollen Valtiovarainministeriön talouskatsauksen ennakkotietojen mukaan noin 1,6 prosenttia. Kasvun ennakoidaan hidastuvan edelleen siten, että vuonna 2020 se olisi noin yhden prosentin tasolla ja nousevan vain niukasti tätä korkeammalle tasolle vuosina 2021 ja 2022. Asuntorakennusinvestointien ja tuotannollisten investointien kasvu hidastui 2019. Työllisyyden kasvun ja ansiotason nousun myötä yksityinen kulutus kuitenkin kasvoi. Myös viennin vahva kasvu jatkui.

Kuluttajien luottamus omaan talouteen säilyi vuonna 2019 ennallaan ja positiivisena, ollen vahvimmillaan pääkaupunkiseudulla. Sen sijaan kuluttajien luottamus kansantalouden kehitykseen heikkeni selvästi. Yritysten luottamus laski kaikissa toimialaryhmissä (teollisuus, rakentaminen, palvelut, vähittäiskauppa) vuoteen 2018 nähden.

Tavara- ja palveluviennin kasvu kiihtyi 2019 selvästi edellisvuoteen nähden, kasvua tuli ennakkotietojen perusteella neljä prosenttia. Investointien kasvu likimain pysähtyi. Asuntorakentaminen väheni, vaikkakin vuonna 2019 valmistuneiden asuntojen määrä, arviolta 38 000, on pidemmän aikavälin tarkastelussa korkea luku. Uusien asuntojen aloitusten ennakoidaan jäävän vuonna 2020 noin 35 000 asunnon tasolle. Muun rakentamisen osalta suhdannenäkymä on vaikeasti ennakoitavissa, koska teollisuuden yksittäisten suurinvestointien rooli on rakentamisen kokonaismäärässä varsin merkittävä. T&K-investoinnit olivat jo 2018 vahvassa kasvusuunnassa ja tämä kehitys jatkui myös vuonna 2019.

Ansiotason nousu 2,5 prosenttia oli 2019 selvästi edellisvuotta nopeampaa. Myös työn tuottavuuden kasvu 1,1 prosenttia oli edellisvuotta, jolloin työ tuottavuus laski, nopeampaa. Kuluttajahintojen nousu pysyi vuoden 2018 tasolla 1,1 prosentissa. Kuluttajahintojen nousu huomioon ottaen reaalinen ansiotaso nousi 1,4 prosenttia.

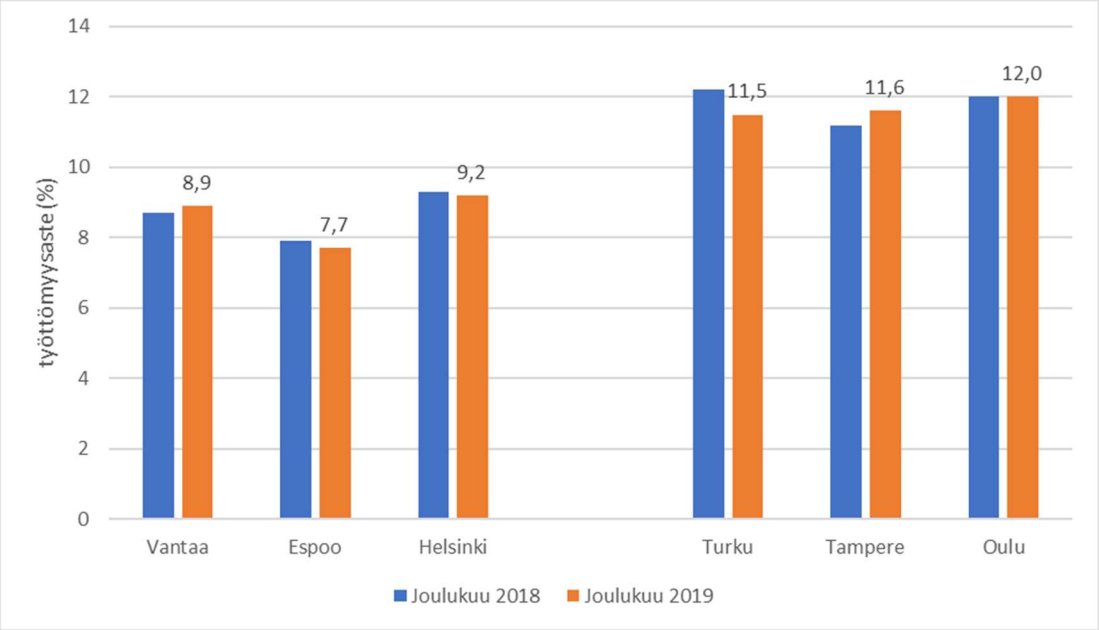
Vuositasolla työllisyystilanne parani edelleen vuoden 2019 aikana työttömyysasteen (TEM) laskiessa 9,7 prosentista 9,2 prosenttiin. Käänne huonompaan kuitenkin on tapahtunut, sillä joulukuun 2019 työttömyysaste oli likimain sama kuin joulukuun 2018 työttömyysaste. Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa 2019 runsaat 257 700. Pitkäaikaistyöttömyys kuitenkin laski vastaavalla ajanjaksolla noin 4 000 hengellä ja nuorisotyöttömyys noin 600 hengellä.

Uudenmaan ja Helsingin seudun kehitys

Ennakkotietojen perusteella Uudenmaan maakunnan väestönkasvun arvioidaan vuonna 2019 olleen noin 19 400 henkeä. Koko maan väkiluku kasvoi noin 9 700 hengellä, joten muun Suomen, kun Uusimaa jätetään tarkastelun ulkopuolelle, väkiluku laski lähes 9 700 hengellä. Väestönkasvu Uudellamaalla keskittyy erittäin vahvasti Helsingin seudulle ja erityisesti pääkaupunkiseudulle, jonka väkiluku kasvoi vuoden 2019 aikana yli 18 400 hengellä. Jos kasvu jatkuu myös vuonna 2020 samalla vauhdilla, pääkaupunkiseudun väkiluku ylittää 1,2 miljoonan asukkaan rajapyykin syksyllä 2020. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella Uudenmaan kunnista väestömääräänsä merkittävästi kasvattivat Kerava, Sipoo, Nurmijärvi, Järvenpää ja Kirkkonummi. Väkimäärä väheni mm. Lohjalla ja Hangossa, sekä Helsingin seudun kunnista Tuusulassa, Vihdissä, Pornaisissa ja Hyvinkäällä. Uudenmaan väetönkasvusta 91 prosenttia tapahtui pääkaupunkiseudulla. Vantaan väestönkasvu oli ennakkotietojen mukaan vuonna 2019 noin 5 400 henkeä, Helsingin noin 6 700 henkeä, Espoon 6 100 henkeä ja Kauniaisten runsaat 180 henkeä. Kaikista kunnista Vantaa kasvoi suhteellisesti tarkasteltuna neljänneksi nopeimmin, vuosikasvun ollessa noin 2,3 prosenttia. Suurista kaupungeista vain Espoon kasvuvauhti oli samaa tasoa Vantaan kanssa.

Työttömyyden lasku hidastui ja pysähtyi vuoden 2019 aikana. Helsingin seudun työttömyysaste oli joulukuussa 2019 sama, 8,5 prosenttia, kuin se oli vuotta aiemmin. Työttömiä työnhakijoita oli Helsingin seudulla runsaat 66 000 joista pitkäaikaistyöttömiä noin 20 000. Nuorisotyöttömien määrä väheni vain hiukan, ollen joulukuussa 2019 noin 5 900 henkeä. Pääkaupunkiseudun suurista kaupungeista työttömyysaste oli joulukuussa 2019 alin Espoossa, 7,7 prosenttia. Vantaalla työttömyysaste oli 8,9 prosenttia, Helsingissä 9,2 prosenttia ja KUUMA-kunnissa 7,3 prosenttia. Suurten kaupunkien joukossa Vantaan työttömyysaste on Espoon jälkeen toiseksi alin, mutta Tampereen ohella vain Vantaalla työttömyysaste oli joulukuussa 2019 korkeampi kuin se oli vuotta aiemmin.

Kuvio 1: Työttömyysasteet suurimmissa kaupungeissa, joulukuu 2018 ja joulukuu 2019

Lähde: TEM

Julkinen talous

Valtiontalous oli vuonna 2019 taas alijäämäinen edellisen vuoden ylijäämän jälkeen. Valtiokonttorin mukaan lisää velkaa nostettiin noin 1,4 miljardia euroa, jolloin valtion velka vuoden 2019 päättyessä oli 106,4 miljardia euroa. Valtion velan arvioidaan olevan vuoden 2019 lopun tilanteessa noin 43,9 prosenttia bruttokansantuotteesta, jossa on laskua noin 0,9 prosenttiyksikköä edellisvuodesta.

Kuntien yhteenlasketut kunnallisverotuotot kasvoivat 2,6 prosenttia vuonna 2019. 46 kuntaa nosti ja 5 kuntaa laski tuloveroprosenttiaan vuodelle 2019. Kuntien kunnallisveron ennakonpidätysten kertymät eivät kasvaneet odotetulla tavalla, Kuntaliitto arvioi vuoden 2019 kertymävajeeksi 400 milj. euroa. Verohallinnon tekemän verokorttiuudistuksen aikaansaama ennakonpidätystavan muutos johti siihen, että ennakkoveroja kertyi arvioitua vähemmän. Myös tulorekisterin käyttöönoton ilmoitusongelmat laskivat hieman kertynyttä kunnallisverotuottoa vuonna 2019. Yhteisöverotulot kasvoivat 2,8 prosenttia ja kiinteistöverot 3,1 prosenttia. Valtionosuudet kasvoivat 2,1 prosenttia eli noin 180 milj. euroa johtuen mm. valtion ja kuntien kustannusjaon tarkistuksesta, veroperustemuutosten kompensoinnista sekä kilpailukykysopimuksen lomarahaleikkauksien päättymiseen liittyvästä erillisestä kertakompensaatioerästä.

Tilastokeskuksen tekemien tilinpäätösarvioiden mukaan Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli noin 200 milj. euroa negatiivinen vuonna 2019. Yhteenlaskettu tulos sisältää kuitenkin merkittäviä kertaluonteisia tuottoja, kuten yhtiöiden myynnistä saatuja myyntivoittoja. Toimintatuotot kasvoivat 1,9 prosenttia ja toimintakulut 3,9 prosenttia. Yhteenlaskettu toimintakatteen muutos oli 4,5 prosenttia ja vuosikatteen muutos -13,6 prosenttia. Tilinpäätösarvioiden mukaan 56:ssa kunnassa päädyttiin vuonna 2019 negatiiviseen vuosikatteeseen. Tilikauden tulos muodostui negatiiviseksi 225 kunnassa, kun se oli vuonna 2018 ollut negatiivinen 200 kunnassa. Heikon tuloksen taustalla on toimintamenojen kasvu sekä verorahoituksen heikko kehitys mm. verokorttiuudistuksen takia. Kunnissa ja kuntayhtymissä tehtiin investointeja 5,25 miljardilla eurolla. Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien lainakanta oli vuoden 2019 lopussa noin 22,3 miljardia euroa, kasvua edelliseen vuoteen peräti 2,4 miljardia euroa eli lähes 15 prosenttia.

1.1.4 Vantaan kaupungin toimintaympäristö ja talouden kehitys

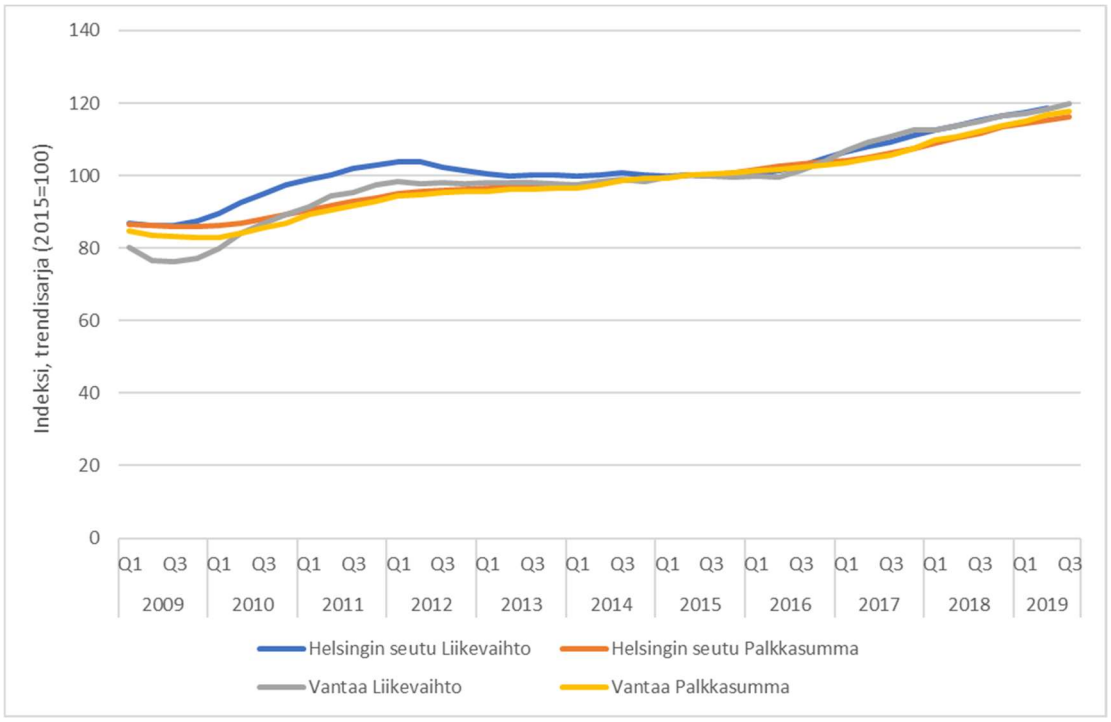
Väestö kasvoi edellisvuotta nopeammin

Ennakkotietojen mukaan Vantaan väestökasvu oli vuonna 2019 noin 5 400 henkeä. Vantaan väkiluku oli vuodenvaihteessa 2019/20 ennakkotietojen mukaan 233 560 henkeä. Ennakkotietojen perusteella väestönkasvu ylittäisi vuoden 2019 väestöennusteessa ennakoidun kasvun lähes 1 100 hengellä. Yli puolet väestönkasvusta tuli kotimaisen muuttoliikkeen kautta. Vantaalle muutti runsaat 2 800 henkeä enemmän muista Suomen kunnista kuin mitä Vantaalta muutti muihin kuntiin. Verrattuna vuoteen 2018, kotimaan muuttovoittoa kertyi noin 300 henkeä enemmän. Syntyneiden enemmyys kuolleisiin nähden, luonnollinen väestönlisäys, oli runsaat 1 000 henkeä, missä on laskua edelliseen vuoteen nähden noin 100 henkeä. Ulkomaan muuttoliikkeestä muuttovoittoa kertyi lähes 1 600 henkeä, missä on kasvua edelliseen vuoteen nähden lähes 100 henkeä.

Rakennusalan kasvu taittunut

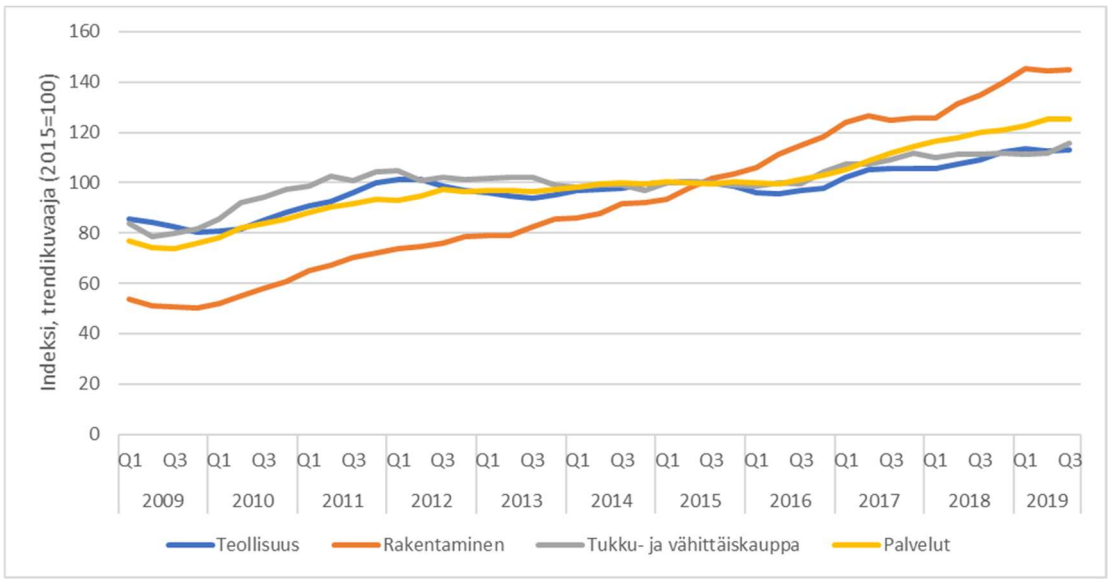
Helsingin seudun yritysten liikevaihto ja palkkasumma kasvoivat vuoden 2019 alkupuoliskolla. Vuoden 2019 kolmannella neljännekselle havaittiin kuitenkin Vantaalla sekä teollisuudessa että rakennusalalla selvä kasvutrendin taittuminen.

Kuvio 2: Yritysten liikevaihdon ja palkkasummien kehitys Vantaalla ja Helsingin seudulla vuosina 2009−2019 (Q3)

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 3: Liikevaihdon kehitys toimialaryhmittäin Vantaalla vuosina 2009−2019 (Q3)

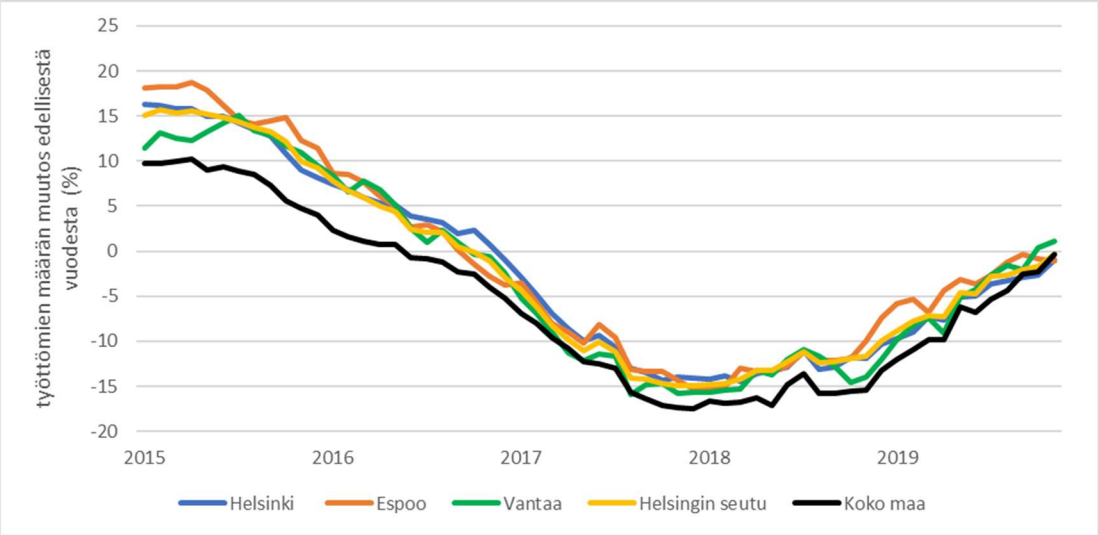

Lähde: Tilastokeskus

Työttömyyden laskusuunta taittui

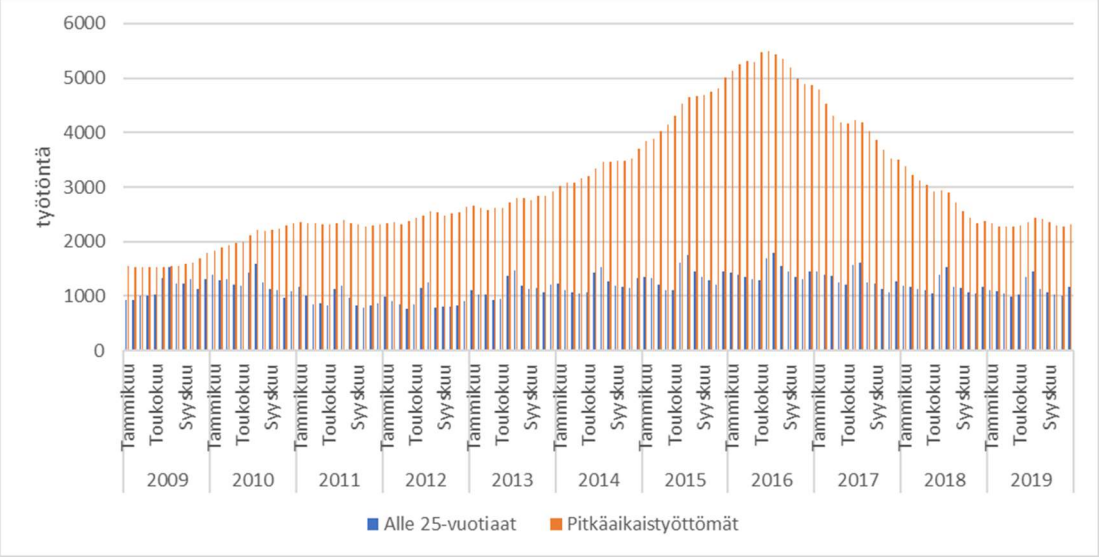
Työttömyyden lasku Vantaalla pysähtyi vuonna 2019. Työttömyysaste oli Vantaalla joulukuussa 2019 0,2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin se oli vuotta aiemmin. Työttömiä työnhakijoita oli joulukuussa 2019 yli 10 500, noin 300 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömiä oli saman ajankohtana runsaat 2 300, likimain sama määrä kuin vuotta aiemmin. Myös 50 vuotta täyttäneiden työttömyys ja nuorisotyöttömyys ovat samalla tasolla joulukuuhun 2018 verrattuna. 50 vuotta täyttäneitä oli työttömänä noin 3 400 henkeä ja alle 25-vuotiaita vajaat 1 200 henkeä. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmien kasvusta kertoo se, että avoimien työpaikkojen määrä kasvoi vuonna 2019.

Kuvio 4: Työttömien määrän muutos kuukausittain 2015−2019

Lähde: TEM

Kuvio 5: Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys Vantaalla vuosina 2009−2019

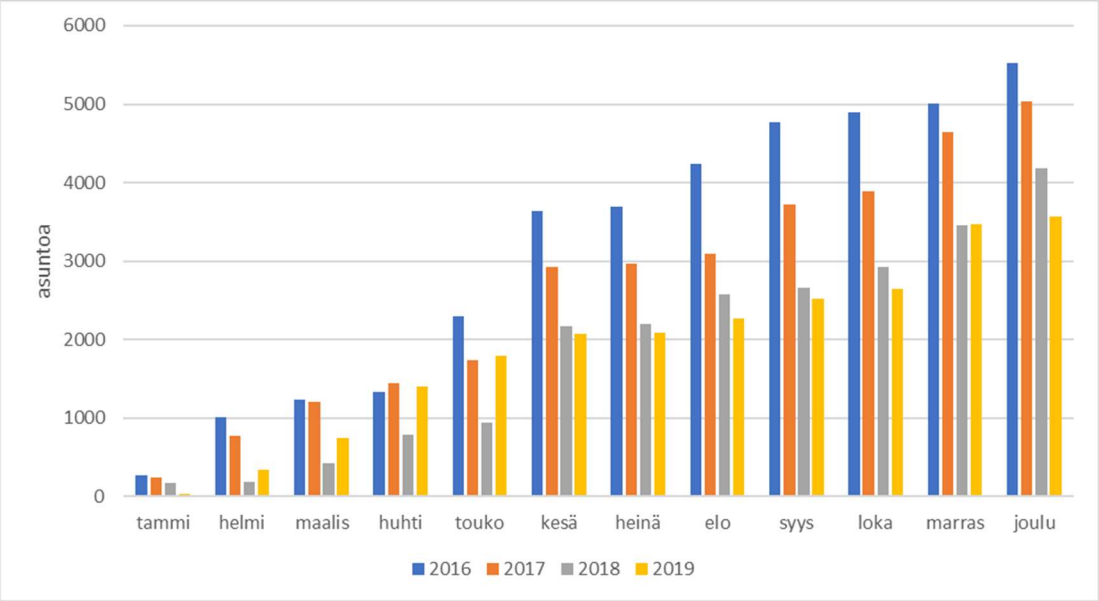

Lähde: TEM

Asuntotuotanto ennätyksellistä, käänne kuitenkin lähellä

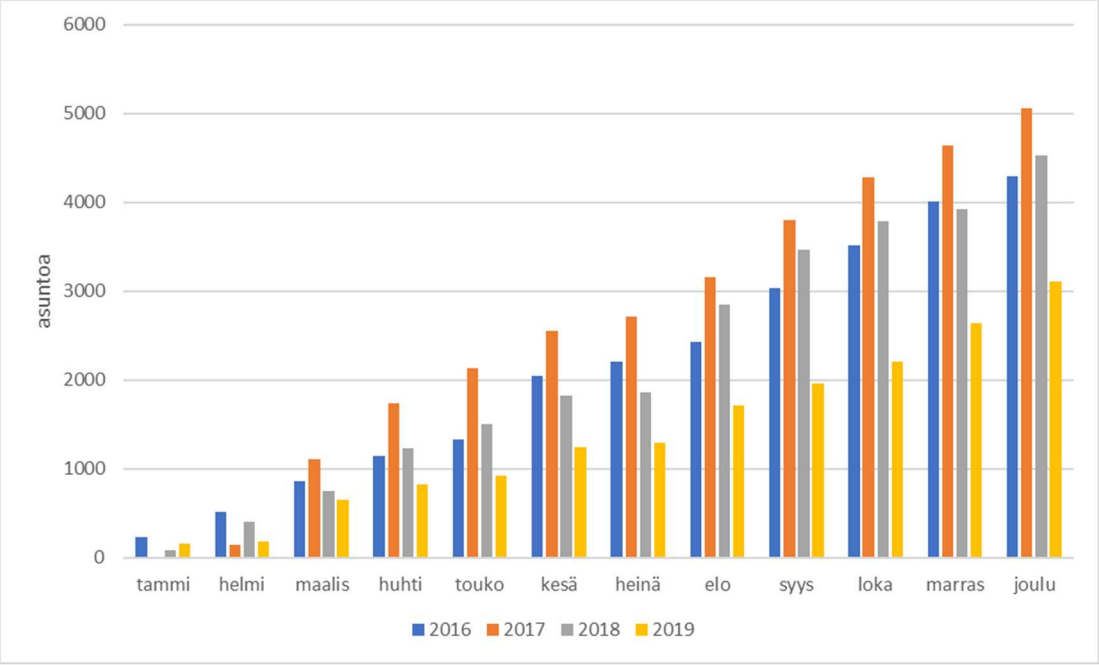
Asuntotuotanto oli Vantaalla vuonna 2019 ennätyksellisen suurta, asuntoja valmistui runsaat 5 000. Kerrostaloasunnot olivat, edellisten vuosien tapaan, hallitsevassa asemassa. Rakennuslupien ja aloitusten määrillä mitattuna asuntotuotanto on kuitenkin vähentymässä merkittävästi. Rakennuslupia myönnettiin vuonna 2019 runsaalle 3 500 asunnolle ja aloitettujen asuntojen määrä oli runsaat 3 000. Vaikka asuntotuotannon määrä on vähentymässä muutamaan edellisvuoteen nähden merkittävästi, säilyy asuntotuotanto silti pitkän aikavälin tarkastelussa varsin korkealla tasolla.

Kuvio 6: Luvitettujen asuntojen kuukausikertymät vuosina 2016−2019

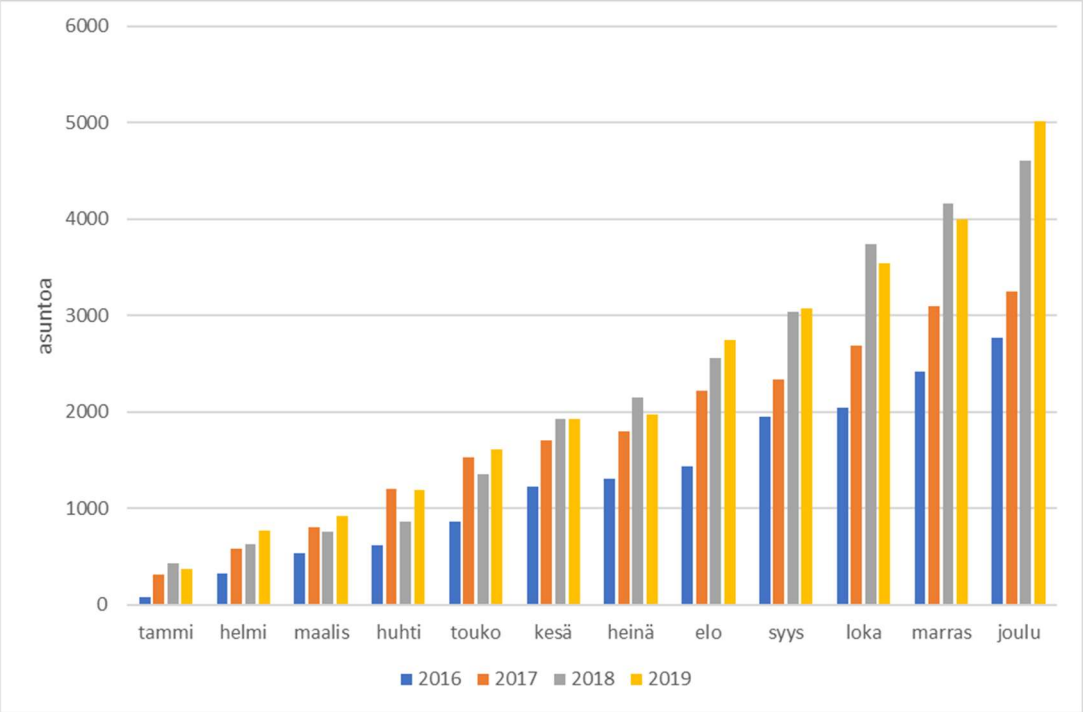
Lähde: Facta-kuntarekisteri ja Matti-järjestelmä

Kuvio 7: Aloitettujen asuntojen kuukausikertymä Vantaalla vuosina 2016−2019

Lähde: Facta-kuntarekisteri ja Matti-järjestelmä

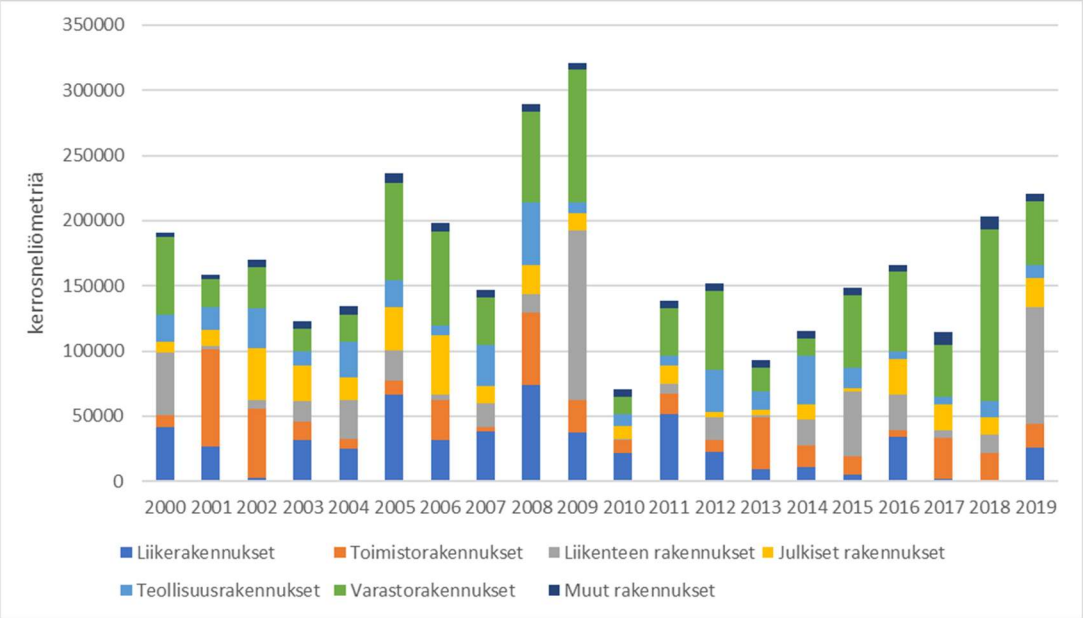
Kuvio 8: Valmistuneet asunnot Vantaalla vuosina 2016−2019

Lähde: Facta-kuntarekisteri ja Matti-järjestelmä

Muun kuin asuntorakentamisen kerrosalaa valmistui Vantaalla 2019 hieman edellistä vuotta enemmän. Vuoden 2018 voimakas varastorakennuksiin painottunut kasvu ei jatkunut enää 2019. Sen sijaan liikenteen rakennuksia valmistui monikertaisesti edellisvuoteen nähden ja varastorakennusten kasvu palautui 2010-luvun tyypilliselle tasolle. Toimistorakennusten kerrosalaa sen sijaan valmistui vähemmän vuosiin 2017 ja 2018 verrattuna. Liikerakennusten osalta kehitys oli päinvastaista, sillä liikerakennusten kerrostalaan ei valmistunut juuri lainkaan vuosina 2017 ja 2018.

Kuvio 9: Valmistunut rakennuskanta Vantaalla käyttötarkoituksen mukaan Vantaalla vuosina 2000−2019

Lähde: Facta-kuntarekisteri ja Matti-järjestelmä

Verotulot

Vantaan kaupunki sai verotuloja yhteensä 1 014,6 milj. euroa vuonna 2019. Verotulot kasvoivat 31,9 milj. euroa eli 3,2 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Talousarvion alkuperäinen verotuloarvio alittui yhteensä 33,4 milj. eurolla, mihin vaikuttivat erityisesti verokorttiuudistuksesta johtuva kunnallisverotilitysten verokertymävaje sekä yhteisöverotilityksiin vuonna 2017 sisältyneen merkittävän kertaerän oikaisu kuntien kesken. Muutetun talousarvion verotuloarvio ylittyi 4,6 milj. euroa ja sen verotuloarvion toteumaprosentiksi muodostui 100,0 prosenttia.

Kunnallisveroja Vantaan kaupunki sai vuonna 2019 yhteensä 861,5 milj. euroa, mikä on 35,8 milj. euroa ja 4,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2018. Alkuperäinen talousarvio alittui kunnallisverojen osalta 23,5 milj. eurolla ja muutettu talousarvio ylittyi 8,5 milj. euroa. Muutetun talousarvion toteumaprosentiksi tuli 101,0 prosenttia. Koko maassa kuntien kunnallisverotilitykset kasvoivat 2,6 prosenttia edellisvuodesta. Verohallinnon tekemän verokorttiuudistuksen aikaansaama ennakonpidätystavan muutos johti siihen, että ennakkoveroja kertyi kunnille arvioitua vähemmän. Myös tulorekisterin käyttöönoton ilmoitusongelmat laskivat kunnille kertynyttä kunnallisverotuottoa vuonna 2019. Kuntaliitto arvioi vuoden 2019 kertymävajeeksi noin 400 milj. euroa, josta Vantaalle kohdistui vajetta noin 20 milj. euroa. Lopullisesti vaje korjaantuu vasta verotuksen valmistuessa kesästä 2020 alkaen. Verokorttiuudistus on kuitenkin pysyvä muutos. Vaikka kertymävaje korjaantuu vuoden 2019 kunnallisverojen osalta vuoden 2020 aikana, niin verovuoden 2020 ennakkoverot kertyvät taas samalla tavalla jättäen vuoden 2020 ennakot vastaavasti alemmalle tasolle.

Verovuoden 2019 kunnallisveron ennakoita kertyi kaupungille yhteensä 805,0 milj. euroa. Vantaalaisten ansiotulot yhteensä vuonna 2018 kasvoivat 4,2 prosentilla, mikä oli 1,2 prosenttiyksikköä koko maan kehitystä korkeampi kasvutaso. Vuoden 2019 vantaalaisten ansiotulojen kasvuksi ennakoidaan 5,4 prosenttia ja koko maan kasvuksi 3,2 prosenttia. Vantaan kunnallisveron jako-osuus nousi 2019 joulukuussa 0,05 prosenttiyksikköä 4,49 prosenttiin. Koko kuntaryhmän jako-osuus verohallinnon keräämistä tuloveroista puolestaan laski vuoden 2019 osalta 61,42 prosenttiin. Koko maassa kaikkiaan 5 kuntaa laski ja 46 kuntaa nosti kunnallisveroprosenttiaan vuodelle 2019. Tämä tarkoitti 0,04 prosenttiyksikön kasvua koko maan kunnallisveroprosentin painotettuun keskiarvoon, joka vuonna 2019 oli 19,88.

Yhteisöveroja kaupunki sai vuonna 2019 yhteensä 74,6 milj. euroa. Kaupungin saamat yhteisöverot vähenivät edellisvuodesta 3,3 milj. eurolla eli 4,3 prosenttia. Alkuperäinen talousarvio alittui yhteisöverojen osalta 8,4 milj. eurolla ja muutettu talousarvio 2,4 milj. eurolla. Muutetun talousarvion toteumaprosentti asettui 96,9 prosenttiin. Vuoden 2016 yhteisöverotukseen liittyen toukokuun 2017 yhteisöverotilitykseen sisältyi huomattava yksittäinen yrityskauppaan liittynyt ennakontäydennysmaksu, josta kuntien osuus oli reilut 200 miljoonaa euroa ja Vantaan osuus vastaavasti lähes 10 milj. euroa. Kyseinen erä kohdentui tarkemmin vuosien 2018 ja 2019 yhteisöverojen jako-osuuksien laskennan kautta ko. yrityksen sijaintikunnalle, joka on Helsinki. Tämä laski Vantaan kaupungin saamaa yhteisöverojen tilitystä vuonna 2019 Vantaan kuntakohtaisen jako-osuuden pienentyessä 0,22 prosenttiyksikköä 3,90 prosenttiin. Vuonna 2019 koko kuntaryhmän jako-osuus yhteisöveroista laski edellisestä vuodesta hieman 31,30 prosenttiin. Koko maassa kuntien saamat yhteisöverotilitykset kasvoivat 2.8 prosenttia.

Kaupunki sai kiinteistöverotuloja 78,5 milj. euroa vuonna 2019, laskua edellisvuoteen 0,6 milj. euroa eli 0,7 prosenttia. Vuoden 2019 talousarvion kiinteistöverotuloarvio alittui 1,5 milj. eurolla ja kiinteistöverotulojen toteumaprosentti talousarvioon nähden oli 98,1 prosenttia. Alitusta selittää verovuosille 2015-2017 kohdistunut yhteensä 2,5 milj. euron negatiivinen oikaisu. Koko maassa kuntien saamien kiinteistöverotilitysten kasvu edellisvuoteen nähden oli 3,1 prosenttia.

Vantaalla yleinen kiinteistöveroprosentti sekä muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti olivat 2019 vuonna 1,00, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti 0,41 ja rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosentti 4,00. Verohallinnon tietojen mukaan kiinteistöveroa olisi maksuunpantu 82,9 milj. euroa vuonna 2019, osa maksuunpanosta ei kertynyt vielä talousarviovuoden aikana. Maksuunpannuista kiinteistöveroista noin 20,7 milj. euroa kertyi vakituisista asuinrakennuksista ja 29,6 milj. euroa yleisen kiinteistöveroprosentin perusteella muista rakennuksista. Muun kuin vakituisen asuinrakennuksen veroprosentin perusteella kiinteistöveroa kertyi ainoastaan 0,09 milj. euroa. Maapohjien kiinteistöverot yhteensä olivat 32,3 milj. euroa, josta rakentamattoman rakennuspaikan korotetun kiinteistöveron osuus oli noin 1,3 milj. euroa.

Taulukko 1: Kaupungin verotulot vuonna 2019

1000 euroa	**Alkuperäinen talousarvio**	**Talousarvio-muutokset**	**Talousarvio muutosten jälkeen**	**Toteutuma**	**Poikkeama**
Verotulot	**1 048 000**	**-38 000 000**	**1 010 000**	**1 014 612**	**4 612**
Kunnan tulovero	885 000	-32 000	853 000	861 500	**8 500**
Kiinteistövero	80 000	0	80 000	78 503	**-1 497**
Osuus yhteisöveron tuotosta	83 000	-6 000	77 000	74 610	**-2 390**

Taulukko 2: Kaupungin tuloveron määräytymisperusteet

	Tulovero-prosentti	**Verotettava tulo milj. euroa**	**Muutos-%**
2010	19,00	3 730,0	2,0
2011	19,00	3 924,3	5,2
2012	19,00	4 086,7	4,1
2013	19,00	4 210,3	3,0
2014	19,00	4 275,4	1,5
2015	19,00	4 352,7	1,8
2016	19,00	4 461,2	2,5
2017	19,00	4 530,1	1,5
2018	19,00	4 704,0	3,9
2019	19,00	*	
* Vuoden 2019 verotus valmistuu syksyllä 2020			

Taulukko 3: Kaupungin kiinteistöveron määräytymisperusteet

Kiinteistöveroprosentit	
Yleinen	1,00
Vakituinen asuinrakennus	0,41
Muu kuin vakituinen asuinrakennus	1,00
Voimalaitos	2,85
Rakentamaton rakennuspaikka	4,00

Valtionosuudet

Kaupunki sai käyttötalouden valtionosuuksia 184,3 milj. euroa vuonna 2019, kun vuonna 2018 valtionosuuksia kertyi yhteensä 173,4 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuuksia kertyi vuonna 2019 yhteensä 166,8 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen muita valtionosuuksia 17,5 milj. euroa. Alkuperäinen talousarvio ylittyi valtionosuuksien budjetoidun kokonaismäärän osalta 11,3 milj. euroa ja muutettu talousarvio 2,3 milj. euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus määräytyy nykyisen valtionosuusjärjestelmän mukaan valtionosuustehtävien laskennallisista kustannuksista sekä lisäosista. Laskennallisten kustannusten määräytymisperusteita ovat ikärakenne, sairastavuus, työttömyysaste, kaksikielisyys, vieraskielisyys, asukastiheys, saaristoisuus ja koulutustausta. Peruspalvelujen valtionosuusprosentti vuonna 2019 oli 25,37 prosenttia ja kunnan omarahoitusosuus oli 3 524,51 euroa/asukas. Vuonna 2019 kuntien valtionosuuksia lisäsi kilpailukykysopimuksen lomarahaleikkauksien päättymiseen liittyvä erillinen kertakompensaatioerä, joka Vantaan osalta oli 9,6 milj. euroa.

Laskennallisia kustannuksia Vantaalle kertyi vuoden 2019 peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa yhteensä 975,4 milj. euroa. Lisäosien määräytymisperusteita valtionosuusjärjestelmässä ovat syrjäisyys, työpaikkaomavaraisuus sekä saamelaisten kotialue. Lisäosia kertyi Vantaalle vuoden 2019 peruspalvelujen valtionosuuslaskennassa 9,5 milj. euroa. Kunnan omarahoitusosuus oli 786,1 milj. euroa. Valtionosuuteen tehtävien lisäysten ja vähennysten vaikutus Vantaalle oli -1,3 milj. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus vähensi -40,4 milj. euroa kaupungin vuoden 2019 valtionosuuksia (v. 2018: -41,6 milj. euroa).

Talousarviossa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia kaupungin arvioitiin saavan alustavan laskelman mukaisesti 16,1 milj. euroa vuonna 2019. Lopullisen tarkistuspäätöksen mukainen Vantaan opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien määrä vuonna 2019 oli 17,5 milj. euroa. Laskennallisista kustannuksista suurimmat erät kohdistuvat lukiokoulutukseen ja ammatilliseen peruskoulutukseen.

Valtionosuuslaskelmien yhteydessä esitettävät ja kuukausittaisiin valtionosuustilityksiin sisältyvät kotikuntakorvaustulot ja -menot on kirjattu kirjanpito-ohjeiden mukaisesti erillisille, omille tileilleen sivistystoimen käyttötalouden toimintatuloihin ja -menoihin. Kotikuntakorvaukset eivät sisälly tilinpäätöksen valtionosuuslukuihin.

Taulukko 4: Kaupungin käyttötalouden valtionosuudet vuonna 2019

1000 euroa	**Alkuperäinen talousarvio**	**Talousarvio-muutokset**	**Talousarvio muutosten jälkeen**	**Toteutuma**	**Poikkeama**
Valtionosuudet	**173 000**	**9 000**	**182 000**	**184 319**	**2 319**
Peruspalvelujen valtionosuus	156 900	9 000	165 900	166 792	**892**
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	16 100	0	16 100	17 528	**1 428**
Muut valtionosuudet	0	0	0	0	**0**

Vuoden 2019 talousarvion toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.11.2018 talousarvion vuodelle 2019 ja taloussuunnitelman vuosille 2019–2022. Vuoden 2019 alkuperäinen valtuuston hyväksymä talousarvio päättyi -30,8 milj. euron tilikauden tulokseen ja -28,8 milj. euron tilikauden alijäämään sekä yhteensä 159,1 milj. euron bruttoinvestointitasoon.

Kaupunginvaltuusto päätti muutoksista vuoden 2019 talousarvioon toimialojen esitysten perusteella vuoden 2019 aikana. Talousarviomuutoksista suurimpia olivat sosiaali- ja terveydenhuollon oman toiminnan määrärahan nostaminen 12,3 milj. eurolla, erikoissairaanhoidon määrärahan nostaminen 11,9 milj. eurolla ja maanmyyntivoittojen alentaminen 20 milj. eurolla. Investointimäärärahoja korotettiin yhteensä n. 10 milj. eurolla. Lisäksi verokorttiuudistuksen aikaansaaman verotulovajeen ja yhteisöverojen ennakoitua pienemmän kertymän takia verotuloarviota laskettiin 38 milj. euroa. Valtionosuusarviota nostettiin 9 milj. eurolla. Talousarviomuutosten jälkeen talousarvion tilikauden tulokseksi muodostui -103,6 milj. euroa ja bruttoinvestointitasoksi 169,0 milj. euroa.

Vuoden 2019 tilinpäätös päätyy -62,7 milj. euron tilikauden tulokseen ja -62,6 milj. euron tilikauden alijäämään. Tilinpäätöksen tulos on 31,9 milj. euroa heikompi kuin alkuperäinen talousarvio ja 40,8 milj. euroa parempi kuin muutettu talousarvio.

Talousarvion käyttötalousosan ja tuloslaskelmaosan toteutuminen

Käyttötaloudessa suurimpia poikkeamia vuoden 2019 muutettuun talousarvioon nähden olivat kaupunkitasolla:

- Toimintatuottojen ylittyminen 10,0 milj. eurolla
- Toimintakulujen alittuminen 17,0 milj. eurolla
- Verotulojen ylittyminen 4,6 milj. eurolla
- Valtionosuuksien ylittyminen 2,3 milj. eurolla
- Korkokulujen alittuminen 1,0 milj. eurolla
- Poistojen ja arvonalentumisten alittuminen 2,5 milj. eurolla

Vuoden 2019 muutetussa talousarviossa kaupungin käyttötalouden toimintatuotot olivat 425,5 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana toteutuneet toimintatuotot olivat 435,5 milj. euroa ylittäen muutetun talousarvion 10,0 milj. eurolla. Toimintatuotot toteutuivat 102-prosenttisesti muutettuun talousarvioon nähden ja ne laskivat 0,8 prosenttia vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Maanmyyntivoitot toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti eli 20 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempinä. Kuntatekniikan keskuksen sopimustuotot puolestaan ylittivät talousarvion 17 milj. eurolla. Kokonaisuudessaan maanmyynti- ja vuokratulot laskivat edellisestä vuodesta n. 12 milj. euroa. Myyntituotot sisältävät 3,9 milj. euroa Helsingin seudun ympäristöpalveluille (HSY) myytyjä ns. läpilaskutettavia rakentamispalvelutuottoja.

Kaupungin toimintakulut olivat muutetussa talousarviossa 1 629,5 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana toteutuneet toimintakulut olivat 1 612,4 milj. euroa. Toimintakulut alittuivat 17,0 milj. eurolla ja ne toteutuivat 99-prosenttisesti muutettuun talousarvioon nähden. Henkilöstökulut alittivat talousarvion noin 32 milj. eurolla. Palvelujen ostokulut ylittivät talousarvion noin 23 milj. eurolla, mitä selitti erityisesti ennakoitua suurempi vuokratyövoiman käyttö sekä sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahan ylitys. Yhteensä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakulut ylittivät noin 33 milj. euroa alkuperäisen talousarvion. Avustuskulut alittivat muutetun talousarvion noin 3 milj. eurolla hyvän työllisyyskehityksen vuoksi. Toimintakulut sisältävät 3,9 milj. euroa Helsingin seudun ympäristöpalveluille (HSY) myytyjä ns. läpilaskutettavia rakentamispalvelujen kustannuksia. Toimintakulut kasvoivat 6,7 prosenttia vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Vuoden 2019 toimintakulujen kasvun syinä olivat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kulujen voimakas kasvu, Apotin käyttöönotto, varhaiskasvatusoikeuden laajennus, vuoden 2019 palkankorotukset, kilpailukykysopimuksen lomarahaleikkauksen päättymiseen liittyvä lomapalkkavelan kasvu sekä ulkoisten vuokrien nousu.

Talousarvion toteumavertailuosiossa esitetään talousarvion toteutuminen toimialojen, liikelaitosten ja rahastojen osalta valtuuston päättämien sitovuustasojen mukaisesti.

Vuoden 2019 verotulot ylittivät muutetun talousarvion 4,6 milj. eurolla. Muutettuun talousarvioon nähden kunnallisveroarvion toteuma oli 101 prosenttia, yhteisöveron toteuma 97 prosenttia, kiinteistöveron toteuma 98 prosenttia ja valtionosuuksien toteuma 101 prosenttia. Kaikkiaan verorahoitus yhteensä (verot ja valtionosuudet) toteutui 100,6-prosenttisesti suhteessa muutettuun talousarvioon ja se kasvoi 3,7 prosenttia vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden. Verotulot eivät kertyneet ennakoidusti verokorttiuudistuksen aikaansaaman verotulovajeen ja yhteisöverojen ennakoitua pienemmän kunnan jako-osuuden takia ja ne alittivat alkuperäisen talousarvion 33,4 milj. eurolla.

Rahoitustuottoja ja -kuluja toteutui vuonna 2019 yhteensä 27,1 milj. euroa, talousarviossa yhteenlasketuiksi rahoitustuotoiksi ja -kuluiksi oli arvioitu 26,1 milj. euroa. Talousarvion ja toteuman välinen ero johtuu edelleen alhaisena pysyneestä korkotasosta. Kaupungin noin 900 milj. euron lainasalkun korkokulut toteutuivat 1,9 milj. euron tasolla. Kaikki kaupungin korkokulut yhteensä alittivat talousarvion 1,0 milj. eurolla.

Poistoja ja arvonalentumisia toteutui vuonna 2019 115,2 milj. euroa, joka oli 2,1 prosenttia ja 2,5 milj. euroa talousarviossa arvioitua vähemmän.

Kaupungin vuosikatteeksi vuoden 2019 tilinpäätöksessä muodostui 49,1 milj. euroa, tilikauden tulokseksi -62,7 milj. euroa ja tilikauden alijäämäksi -62,6 milj. euroa.

Investointiosan ja rahoitusosan toteutuminen

Vuoden 2019 alkuperäisen talousarvion investointiosan tulot olivat (liikelaitokset ja rahastot mukaan lukien) 4,0 milj. euroa, menot 159,1 milj. euroa ja investointiosan netto 155,1 milj. euroa. Vuoden 2019 aikana valtuusto päätti korottaa julkisen käyttöomaisuuden määrärahaa 3 milj. eurolla, kiinteän omaisuuden määrärahaa 2,7 milj. eurolla ja osakkeiden ja osuuksien määrärahaa 4,0 milj. eurolla. Muutosten jälkeen talousarvion bruttoinvestointimenoiksi muodostui 169,0 milj. euroa.

Vuoden 2019 toteutuneet bruttoinvestointimenot olivat yhteensä 157,6 milj. euroa. Muutetun talousarvion mukaiset investointimäärärahat ylittyivät julkisen käyttömaisuuden osalta 5,7 milj. euroa ja kiinteän omaisuuden osalta 2,4 milj. euroa. Investointimäärärahat alittuivat rakentamisen osalta 14,5 milj. euroa erityisesti uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen toteutusajankohtien siirtymisen vuoksi. Aineettoman omaisuuden investointimäärärahat alittuivat 1,4 milj. euroa ja osakkeiden ja osuuksien määräraha 2,1 milj. euroa.

Investointituloja toteutui 11,0 milj. euroa, noin 7,5 milj. euroa yli talousarvion, erityisesti maanmyynnin ansiosta. Vuoden 2019 investointiosan nettomenoksi muodostui yhteensä 146,6 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion 18,9 milj. eurolla.

Alkuperäisessä talousarviossa 2019 varauduttiin talousarvion käyttötalousosan ja investointiosan perusteella 57,7 milj. euron nettolainanottoon. Kaupungin kassaa on supistettu vuosina 2018-2019 selkeästi edellisten vuosien tasosta, mikä on ollut tietoinen strategiamuutos negatiivisten talletuskorkojen tilanteessa. Tämä vähensi uuden lainan tarvetta vuonna 2019 ja kaupungin pitkäaikainen lainamäärä lisääntyi vuoden aikana 17,7 milj. eurolla. Kaupungin lainakannaksi muodostui 897 milj. euroa (ilman konserniyhtiöiden konsernitilin saldoja).

Tuottavuusmittarit

		TP 2018	TP 2019
Vertailukelpoinen menokehitys	Vertailukelpoinen toimintakatteen kehitys	4,9 %	7,3 %
Suhteutettu menokehitys	Asukaskohtainen toimintakatteen muutos %	2,1 %	3,7 %
Sairauspoissaoloprosentti	Terveysperusteiset poissaolot / työpäivä	4,7 %	4,4 %
Tilatehokkuus	Toimitilaneliöt / asukasmäärä	3,9	3,7
Energiatehokkuus (kWh/rm³)	Energiankulutus / tilavuus	63,0	69,0

Vertailukelpoisen toimintakatteen kehitys sekä asukaskohtaisen toimintakatteen muutos on suhteutettu myös hintatason muutokseen (Peruspalvelujen hintaindeksi, Lähde: Tilastokeskus, ennusteet VM). Toteutuneet mittarit lasketaan kerran vuodessa tilinpäätöstietojen valmistuttua.

Sairauspoissaoloprosentin mittari kuvaa sitä kuinka suuri osuus kokonaistyöajasta on kulunut terveysperusteisiin poissaolohin. Terveysperusteisia poissaoloja ovat omasta sairaudesta johtuvat poissaolot sekä työtapaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot.

Tilatehokkuus-mittarilla toimitilaneliöt on suhteutettu asukasmäärään. Mittarin suhdeluvun avulla voidaan vertailla kuntien palvelutuotantoon käytössä olevan toimitilan määrää suhteessa palvelujen kysyntään.

Energiatehokkuus-mittarilla energiankulutus suhteutetaan rakennustilavuuteen. Mittari kuvaa kaupungin omistaman rakennuskannan vuotuista energian ominaiskulutusta. Mittarin tunnusluku raportoidaan kerran vuodessa, edellisen vuoden energiankäyttötilastojen valmistuttua.

Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa sekä arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2019 Vantaan kaupungin toimintaan vaikuttivat ennätyksellisen korkeaksi nousseet asuntorakentaminen ja väestönkasvu. Työttömyys jatkoi laskuaan vuonna 2019, mutta lasku pysähtyi vuoden lopussa.

Vantaan kaupunginhallitus nimesi toukokuussa 2018 Vantaalle organisaatio- ja päätöksentekorakenteen uudistamiseksi Uusi Vantaa -luottamushenkilötoimikunnan. Toimikunnan johdolla on valmisteltu kaupungin uutta organisaatiorakennetta, joka astuu voimaan 1.1.2020.

Vantaan seuraava koko kaupungin yleiskaava laaditaan valtuustokauden 2017–2020 aikana. Yleiskaavaluonnos valmisteltiin vuoden 2018 aikana ja se oli nähtävillä 2019. Yleiskaava valmistellaan päätöskäsittelyyn vuoden 2020 aikana.

Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019 jatkaa Vantaan ratikan suunnittelua kohti rakentamisvalmiutta. Edellytyksenä jatkosuunnittelulle on valtion osallistuminen hankkeen rahoitukseen.

Kaupungin omina toimitilahankkeina valmistuivat Aurinkokiven 2. vaihe, Rajatorpan korvaava koulurakennus sekä Hakunilan ja Tikkurilan päiväkodit. Lisäksi vuokratiloina valmistuivat Keimolanmäen paviljonkipäiväkoti- ja alakoulutilat sekä Korson ja Rajakylän korvaavat päiväkotipaviljongit. Konserniyhtiö VAV:n rahoituksella valmistuivat vuonna 2019 Myyrmäen vanhustenkeskus ja vammaispalveluasuntoja Tikkurilaan. VTK Kiinteistöt Oy:n hankkeina valmistuivat Ylästön koulu II lähiliikuntapaikkoineen sekä nuorisotilalaajennus Lumon lukion yhteyteen.

Elokuussa 2019 kaikissa 7-9-luokkien opetusta antavissa kouluissa oli mahdollisuus hakeutua työelämäpainotteiseen opetukseen. Jotta lukiokoulutuksen aloituspaikkoja on jatkossakin riittävästi suhteessa perusopetuksen

päättävien määrään, päätettiin lukiokoulutukseen lisätä 30 aloituspaikkaa syksystä 2020 lähtien. Varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmän, VaSa, suunnittelu- ja rakentamistyö käynnistettiin.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalla valmisteltiin ja otettiin tuotantokäyttöön MATTI eli Maankäytön toimintamalli ja tietojärjestelmä -hankkeen seuraava vaihe.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla otettiin vuonna 2019 onnistuneesti käyttöön uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotti. Käyttöönotto vaiheistettiin touko- ja marraskuulle. Osa toiminnallisuuksista otetaan käyttöön vuoden 2020 puolella. Kaikilla toimialan tulosalueilla toteutettiin tai käynnistettiin rakenteellisia muutoksia palvelujen saatavuuden ja asiakaslähtöisyyden parantamiseksi.

Vantaa päätti hakea mukaan hallitusohjelman mukaiseen työllisyyden kuntakokeiluun, joka tuo toteutuessaan suuria muutoksia kunnan vastuisiin ja rooliin työllisyyden hoidon palveluiden tuottajana. TEM hyväksyi Vantaan hakemuksen ja hankkeen suunnittelu aloitettiin.

Tietohallinnossa integraattorihankinnan sopimukset saatiin valmiiksi ja uusi toimintamalli otettiin käyttöön vuoden 2019 lopussa.

Vuoden 2019 talousarvioon kohdistui poikkeuksellisen paljon erityisiä menoeriä, jotka laskivat talousarvion tilikauden tuloksen jo lähtökohtaisesti selkeästi negatiiviseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon suuri menokasvu, maanmyyntitulojen lasku sekä verotulojen ennakoitua heikompi kehitys painoivat tilikauden tuloksen vielä alkuperäistä talousarviotakin selvästi heikommaksi.

Kaupungin pitkäaikaista lainamäärää lyhennettiin vuosina 2016−2018 yhteensä noin 200 milj. euroa. Kaupungin kassaa on supistettu vuosina 2018−2019 selkeästi edellisten vuosien tasosta, mikä on ollut tietoinen strategiamuutos negatiivisten talletuskorkojen tilanteessa. Tämä vähensi uuden lainan tarvetta vuonna 2019. Kaupungin pitkäaikainen lainamäärä lisääntyi vuoden aikana 17,7 milj. eurolla.

Vantaan kaupunginvaltuuston marraskuussa 2019 hyväksymä talousarvio vuodelle 2020 perustuu negatiiviseen tilikauden tulokseen sekä 52 milj. euron nettolainanottoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon menokehityksellä ja maanmyyntitulojen kertymällä on keskeinen rooli vuoden 2020 talousarvion toteutumiselle. Verorahoituksen ennusteet näyttävät vuodelle 2020 vuotta 2019 selvästi suurempaa kasvua, minkä arvioidaan parantavan merkittävästi vuoden 2020 tilikauden tulosta vuoteen 2019 verrattuna. Yleisen talouskehityksen ja työttömyyskehityksen heikkeneminen leikkaavat kuitenkin ennusteiden mukaan tulevien vuosien verotulokasvua. Väestönkasvu luo voimakkaana jatkuessaan paineita myös kaupungin palveluiden järjestämiseen sekä investointiohjelmaan.

Valmisteilla olevalla sote-uudistuksella on toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia kaupungin toimintaan ja talouteen. Vuoden 2019 lopussa valmistui Uudenmaan soten erillisratkaisua koskeva selvitystyö, jossa ehdotetaan Uudenmaan jakamista viideksi järjestäjäalueeksi, joista yksi olisi Vantaan ja Keravan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen muodostama itsehallintoalue. Uudistuksen talousvaikutuksia arvioidaan ja ne huomioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti taloussuunnitelman 2021–2024 valmistelussa.

1.1.5 Vantaan kaupungin henkilöstö

Henkilöstömäärä

	31.12.2018	31.12.2019
Yleishallinto	6	5
Kaupunginjohtajan toimiala	174	182
Konserni- ja asukaspalvelujen toimiala	323	326
Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitos	485	495
Vantaan Työterveys liikelaitos	73	0
Sivistystoimen toimiala	5 971	6 074
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	2 831	2 877
Suun terveydenhuollon liikelaitos	326	325
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala	640	629
Yhteensä	**10 829**	**10 913**

Palkat

Vuonna 2019 henkilöstön palkkamenot olivat yhteensä 404,6 milj. euroa, joka on 5,5 prosenttia (20,9 milj. euroa) enemmän kuin edellisvuonna. Palkkamenojen kasvuun vaikutti kunta-alan sopimusratkaisu sekä kilpailukykysopimuksen lomarahaleikkauksen päättymiseen liittyvä lomapalkkavelan kasvu.

Palkkoja nosti sopimuskaudella ensin 1.1.2019 kaikilla sopimusaloilla maksuun tulleet paikalliset järjestelyerät (0,7 % -1,2 %) sekä tammikuun niin kutsuttu tuloksellisuuteen perustuva kertaerä, joka maksettiin koko henkilöstölle. Lisäksi 1.4.2019 yleiskorotukset (0,99 % - 2,1 %) nostivat palkkoja. Palkkamenot ovat kasvaneet lähes kaikilla toimialoilla, eniten sivistystoimessa (8,4 %). Konserni- ja asukaspalveluiden toimialalla palkkamenot sen sijaan hieman laskivat (- 0,7 %) henkilöstömäärän laskiessa.

Henkilöstömäärät

Vakituisten henkilöstömäärä kasvoi sivistystoimessa perusopetuksen tulosalueella (75 hlöä) sekä sosiaali- ja terveystoimessa vanhus- ja vammaispalveluiden tulosalueella (51 hlöä). Sen sijaan konserni- ja asukaspalveluiden toimialan kokonaishenkilöstömäärä (- 10,8 %) laski tietohallinnon osittaisen liikkeenluovutuksen myötä sekä kuntalaispalveluiden henkilöstömäärän laskun takia.

Henkilöstön saatavuus vaikeutui vuoden aikana kuten muissakin pääkaupunkiseudun kunnissa, mutta onneksi lähtövaihtuvuus laski hieman. Hakijamäärät työpaikkaa kohden laskivat edelleen. Rekrytointia kehitettiin erityisesti niissä ammattiryhmissä, jossa on kovin työvoimapula ja kaupunki näkyi sosiaalisessa mediassa entistä enemmän myös työnantajana erilaisten työntekijä- ja toiminnan esittelyjen kanssa.

Järjestelmien kehittäminen

Vantaalla otettiin käyttöön uusi työvuorosuunnittelu- ja optimointijärjestelmä, jonka varsinainen tuotantokäytön aloitus siirtyi 2020 tammikuussa alkavalle suunnittelujaksolle. Lisäksi valmisteltiin edelleen hr-järjestelmä Hijatin uuden version sekä työsopimusten sähköisen allekirjoituksen ja arkistoinnin käyttöönottoa. Opetusalan

käyttöön toteutettiin opettajien palvelukseenottojärjestelmä. Vuoden 2019 aikana on lisäksi uudistettu esimiehille tarkoitettua Kompassi -raportointia sekä toteutettu kokeiluna henkilöstöasioiden chatbot intranettiin. Osuma koulutustenhallintajärjestelmässä otettiin käyttöön uusi omatyöpöytä näkymä.

Osaamisen johtamisen malli toiminnassa

Koulutussuunnitelmat laadittiin vuoden 2019 syksyllä tulosalueittain. Näistä koottiin uuden organisaation mukaisten palvelualueiden koulutussuunnitelmat. Suunnitelmat pohjautuvat tulosalueen tarpeisiin, nykyisen henkilöstön osaamiseen sekä mahdollisiin muutoksiin toimintaympäristössä. Koulutussuunnitelmat käsiteltiin kaupungin yhteistoimintaryhmässä ja suunnitelmien pohjalta rakennetaan seuraavan vuoden koulutusohjelma. Uutta Vantaata koskevassa koulutussuunnitelmassa painottuvat vahvasti muutostaidot ja muutoskyvykkyys.

Koulutussuunnitelman mukaisia oppimispäiviä toteutui yhteensä 33 787 päivää, joka on 8 011 päivää vähemmän kuin vuonna 2018. Ulkoisia koulutuksia toteutui 11 231 päivää ja sisäisiä koulutuksia 22 556. Vuonna 2019 koulutuspäiviä työntekijää kohden toteutui 3,8 eli päivän vähemmän kuin edellisvuonna (4,8). Luvussa on mukana vakinaiset ja määräaikaiset työntekijät.

Systemaattiset esimiesvalmennus-portaat tuotannossa

Vantaalla johtamisosaamisen kehittämisessä on jatkettu strategiasta tulevien johtamisen painopisteiden eteenpäinviemistä. Tämän valtuustokauden strategiassa johtamisen painopistealueina ovat valmentava suorituksen johtaminen, itsensä johtaminen, yhteistyö- ja palautekulttuuri sekä rohkean kokeilukulttuurin kehittäminen.

Ylimmän johdon vakiintuneet valmennus-/verkostopäivät, joita on pidetty kaksi vuoden 2019 aikana, on toteutettu osana Uusi Vantaa -muutostukea. Päälliköille suunnatun Johtamisen erikoisammattitutkinnon (JET) suorittivat kaikki 16 opintonsa aloittanutta päällikköä ja johtajaa. Vuonna 2018 alkaneen Lähiesimiestyön ammattitutkinnon LAT 2 ryhmä saatiin päätökseen marraskuussa 2019. Tutkintokokonaisuuden suoritti 15 lähiesimiestä Vantaan organisaation eri puolilta. Vuoden aikana on toteutettu tulosalueiden johtoryhmille suunnattua TOMUTA-valmennusohjelmaa, jonka tavoitteena on tukea toimintakulttuurin muutoksen johtamista. Esimiehenä Vantaalla -valmennusta, joka on tarkoitettu kaikille Vantaan kaupungin uusille esimiehille, aloitti 3 uutta ryhmää, joissa jokaisessa 17 osallistujaa. Johtamistarjottimella on Esimiesten ryhmäcoaching-prosesseja sekä ilman esimiesasemaa toimiville tiimin tai ryhmän vetäjille suunnattua Ryhmänvetäjien valmennusta johtamistaitojen kehittämiseksi. Johtamistarjottimelle on luotu myös uusia oppimisratkaisuja vuonna 2019. Kokeiluna aloitettiin kahdella pienryhmällä Energiaa Esimiestyöhön -ryhmäcoachingprosessi. Tässä johtajuudessa kasvamista lähestytään itsen johtamisen kehittämisen sekä työhyvinvoinnin johtamisen näkökulmista.

Muutostukimalli systemaattisen johtamisen tukena

Uusi Vantaa -muutoksen tueksi koottiin kattava **muutostuen malli ja kokonaisuu**s, joka rakentui useista erilaisista elementeistä, joita on hyödynnetty rinnakkain ja tarpeen mukaan organisaation eri tasoilla. Muutostuen toteutukseen nimettiin ulkoisten puitesopimuskumppaneiden joukosta tiivis ydinryhmä ensisijaisiksi muutoksen konsulteiksi, fasilitoijiksi ja valmentajiksi.

Palvelualuetasolla muutostukea on toteutettu tulevien palvelualuejohtajien kanssa käytyjen neuvotteluiden pohjalta. Muutostuen tarvetta tarkasteltiin niin yksilö-, johtoryhmä- kuin organisaation johtamisjärjestelmä -näkökulmista. Syksyn 2019 mittaan on muutostuen puitteissa työstetty erilaisissa kokoonpanoissa muun muassa uusien palvelualueiden rakenteita ja johtamisjärjestelmää sekä luotu yhteistä näkyä tulevan organisaation tehtävistä ja muutoksen tarjoamista mahdollisuuksista toiminnan uudistamiselle ja kehittämiselle.

Sairauspoissaolot laskeneet

Vuonna 2019 sairauspoissaolot laskivat 0,36 prosenttiyksiköllä (v-19: 4,35 %/ v-18: 4,71 %). Poissaolot laskivat kaikissa muissa luokissa paitsi lyhyissä (1-3 päivää) poissaoloissa. Valtuuston asettama tavoite sairauspoissaoloille vuoden 2019 osalta oli 4,4 prosenttia, joka alitettiin. Diagnoosiluokittaisessa tarkastelussa ensimmäistä kertaa mielenterveysperusteisten poissaolojen määrä (27 %) ylitti tuki- ja liikuntaelimistön sairauksista johtuvien poissaolojen määrän (25 %). Tuunatun työn osuus on säilynyt edellisvuoden tasolla (4,54 % osuus sairauspäivistä).

Henkilöstökertomus

Vantaan kaupunki laatii vuoden 2019 osalta erillisen henkilöstökertomuksen. Kertomus sisältää tiedon vuoden 2019 merkittävistä tapahtumista sekä henkilöstöön liittyvistä tunnusluvuista.

Mitä uutta vuonna 2019 terveys- ja turvallisuusjohtamisessa?

Vuonna 2019 käynnistettiin #ollaanihmisiksi -kampanja lisääntyneiden uhka- ja väkivaltatilanteiden vähentämiseksi. Kunta10-tulosten mukaan 49 prosenttia vastanneista ilmoitti joutuneensa edeltävän 12 kuukauden aikana uhka- tai väkivaltatilanteeseen. #ollaanihmisiksi -kampanja käynnistyi näkyvällä viestintäkampanjalla, jotta saataisiin ilmiö näkyväksi ja meidät jokainen sekä asiakakkaamme miettimään, kuinka ennaltaehkäistä uhkatilanteita. Kampanjaan sisältyy myös koulutustilaisuuksia, työyksiköiden toimintaohjeiden päivittämistä sekä uhka- ja väkivaltatilanteiden huomioon ottamista työolojen haittojen ja vaarojen arvioinnissa.

1.1.6 Ympäristötekijät

Kuntien ympäristötilinpidon laatimisen lähtökohtana on kauppa- ja teollisuusministeriön kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan tai kuntayhtymän tilinpidossa. Vantaalla seurattavat ympäristötilinpidon tulot, kulut ja investoinnit on määritelty kuutoskaupunkien kestävän kehityksen raportoinnin kehittämistyön yhteydessä.

Vuonna 2019 Vantaalla ympäristötuottoja oli noin 924 300 euroa. Eniten tuottoja tuli tilakeskuksen energiatehokkuustoimista, ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä sekä öljyntorjuntarahaston avustuksesta maaperän ja pohjaveden suojeluun.

Ympäristökulut vuonna 2019 olivat yhteensä 27,5 miljoonaa euroa. Edellisten vuosien tapaan kuluista valtaosa oli ryhmän Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet kuluja.

Ympäristöinvestoinnit olivat 525 900 euroa, joista valtaosa käytettiin ilmaston- ja luonnonsuojeluun, melun ja tärinän torjuntaan sekä maaperän ja pohjaveden suojeluun.

Ympäristötuotoilla tarkoitetaan kuntaorganisaation toiminnasta saatuja tuloja, jotka liittyvät ympäristönsuojeluun. Niitä ovat esimerkiksi jätehuoltomaksut sekä ympäristön pilaajilta perityt kunnan suorittamien tai teettämien kunnostustöiden ja siivousten korvaukset sekä energiansäästöllä saadut toimenpiteet. Ympäristötuotto on tilikaudelle jaksotettu ympäristötulo.

Vuonna 2019 Vantaan kaupunkiorganisaation ympäristötuotot olivat noin 924 300 euroa. Ne olivat 0,4 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista. Ympäristötuottoja kertyi 4,0 euroa asukasta kohden.

Ympäristökulujen kokonaissumma muodostuu tilikaudelle jaksotetuista ympäristömenoista ja ympäristöinvestoinneista tehdyistä poistoista tilikauden aikana. Ympäristömeno määritellään ympäristönsuojelutoimenpi-

teistä aiheutuneeksi menoksi. Ympäristömeno puolestaan aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennaltaehkäistä, vähentää taikka parantaa tulevaa luonnonsuojelun tasoa ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Ympäristönsuojelutoiminnan kulut esitetään yleiseurooppalaisen ympäristönsuojelutoimenpiteiden tilastoluokituksen mukaisesti soveltuvin osin.

Vantaalla valtaosa kaikkiaan 27,5 miljoonan euron ympäristökuluista kertyi aiempien vuosien tapaan ryhmästä Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet. Jätehuollon ja alueiden puhtaanapidon kulut olivat 2,8 miljoonaa euroa, ympäristönsuojelun viranomaistehtävien osuus oli 1,6 miljoonaa euroa ja ulkoilman suojeluun käytettiin 1,2 miljoonaa euroa. Ympäristökulut olivat 1,6 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista. Ympäristökuluja kertyi 105,5 euroa asukasta kohden.

Ympäristöinvestoinnit ovat menoja, jotka syntyvät hyödykkeiden tuottamiseksi, ympäristöhaittojen ennaltaehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja korjaamiseksi, tulevan ympäristönsuojeluntason parantamiseksi ja luonnonvarojen kestävän käytön edistämiseksi hankitusta hyödykkeestä. Lisäksi investoinnin odotetaan tuottavan tuloa tai se on tarkoitettu käytettäväksi tuotannontekijänä kunnan hyödyke- ja palvelutuotannossa jatkuvasti usean tilikauden ajan ja hankintameno ylittää poistosuunnitelman mukaisen pienhankintarajan. Ympäristöinvestointien hankintamenosta vähennetään investoinnin tekemiseksi saadut rahoitusosuudet ja avustukset.

Vantaalla tehtiin ympäristöinvestointeja 525 900 eurolla. Eniten, 264 000 euroa, investoitiin ilmastonsuojeluun liittyviin toimenpiteisiin. Ne olivat 0,3 prosenttia kaupungin kaikista investoinneista. Ympäristöinvestointeja tehtiin 2,3 eurolla asukasta kohden.

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Korruption ja lahjonnan torjunta

Vantaan kaupunginhallituksen (9.6.2014 § 7) hyväksymässä edustusohjeessa on todettu, missä tilanteissa ja minkälaisia ulkopuolisten tarjoamia etuja kunnan henkilöstö voi ottaa vastaan. Edustusohjetta sovelletaan yhtä lailla kunnan koko henkilöstöön eli kunnan viranhaltijoihin, työntekijöihin ja luottamushenkilöihin, ellei toisin ole erikseen mainittu.

Edustusohjeessa viitataan kunnallisesta viranhaltijasta säädettyyn lakiin sekä rikoslakiin, joiden mukaan kunnan viranhaltija ei saa pyytää, ottaa vastaan tai hyväksyä sellaista etua, jolla vaikutetaan tai pyritään vaikuttamaan taikka joka on omiaan vaikuttamaan hänen toimintaansa palvelussuhteessa tai heikentämään luottamusta viranomaisen toiminnan tasapuolisuuteen.

Kappaleessa 1.2 on tehty tarkemmin selkoa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Vantaan kaupungin www-sivuilla on julkistettu kuntalain edellyttämä rekisteri tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksista. Tilinpäätöksen liitetietona on lisäksi esitetty tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista.

Ihmisoikeusasiat

Tällä hetkellä kaikissa hankintakeskuksen kilpailuttamissa sopimuksissa ja myös yleisessä sopimuspohjassa edellytetään alla olevien Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimusten noudattamista.

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) seuraavat yleissopimukset:

- Nro 29: Pakollinen työ (1930)
- Nro 87: Ammatillinen järjestäytymisvapaus ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelu (1948)
- Nro 98: Järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden periaatteiden soveltaminen (1949)
- Nro 100: Samanarvoisesta työstä miehille ja naisille maksettava sama palkka (1951)
- Nro 105: Pakkotyön poistaminen (1957)
- Nro 111: Työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuva syrjintä (1958)
- Nro 138: Työhön pääsemiseksi vaadittava vähimmäisikä (1973)
- Nro 182: Lapsityön pahimpien muotojen kieltäminen ja välittömät toimet niiden poistamiseksi (1999)

Parhaillaan kehitteillä on sosiaalisen vastuun Code of Conduct. Vantaan kaupunkikonsernin sopimustoimittajien tulee tulevaisuudessa sitoutua noudattamaan sitä ja varmistaa, että tässä asetetut vähimmäisvaatimukset täyttyvät heidän omassa toiminnassaan ja toimitusketjussaan.

Lisäksi kaikissa hankintakeskuksen kilpailuttamissa hankinnoissa arvioidaan jo hankinnan valmisteluvaiheessa, miten työllistämisehto sekä ympäristövaatimukset voidaan kussakin hankinnassa ottaa huomioon.

1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vantaan kaupungissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Vantaan kaupunkikonserni ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee menetyksiä. Kaupunkikonsernissa riskejä käsitellään ensisijaisesti vaikutuksiltaan kielteisinä tapahtumina, mutta myös menetetty mahdollisuus voidaan nähdä riskinä.

Tilinpäätöksessä esitettävä arvio Vantaan kaupungin merkittävimmistä riskeistä perustuu kaupunkikonserniin kuuluvien organisaatioiden laatimiin riskien arviointeihin. Kaupunkitasoiset riskit on arvioitu riskienhallinnan ohjausryhmän toimesta.

Strategiset riskit

Strategiset riskit kohdistuvat kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin sekä näiden toteutumista tukeviin kriittisiin menestystekijöihin. Strategisia riskejä arvioidaan säännöllisesti kaupungin kaikilla tasoilla osana muun muassa toiminnan ja talouden suunnittelua sekä seurantaa.

Merkittävimmiksi arvioiduista strategisista riskeistä yhtenä keskeisimpänä on edelleen maakunta- ja sote -uudistus, jonka toteutuminen aiheuttaa epävarmuutta etenkin pääkaupunkiseudun kuntakentässä. Alueuudistuksella voidaan arvioida olevan pitkän aikavälin ei-toivottuja seurauksia, kuten verotulojen merkittävä lasku, jolla on negatiivinen vaikutus kaupungin talouteen, erityisesti investointien rahoitusmahdollisuuksiin. Siirtymävaiheen hallinta puolestaan sitoo voimavaroja ja vastuunjaon sekä käytänteiden yhteensovittaminen vienee aikaa. Edunvalvonta mahdollisesti tulevan alueuudistuksen osalta on ollut suunnitellun aktiivista ja riskin seurauksiin on näin pyritty vaikuttamaan. Tulevia muutoksia on ennakoitava hyvissä ajoin ja samalla varauduttava tarvittaviin sopeuttamistoimiin.

Strategiseksi riskiksi on edelleen arvioitu myös resurssit ylittävä kuntalaisten palvelutarpeen kasvu. Erityisesti erilaisilla kielitaito- ja koulutustaustoilla tulevien ihmisten palvelutarpeisiin vastaaminen edellyttää merkittävää resursointia, mihin kaupungin tiukka taloudellinen liikkumavara asettaa haasteen. Kaupungin jatkaessa kasvuaan palvelutarpeen ja väestömuutosten seuranta ja ennakointi on ensiarvoisen tärkeää.

Strategisiksi riskeiksi voidaan nähdä myös merkittävien kilpailutusten tai hankkeiden epäonnistuminen, väärinkäytökset ja muu kaupunkia koskeva negatiivinen uutisointi.

Toiminnalliset riskit

Toiminnalliset (operatiiviset) riskit ovat kaupungin organisaation päivittäisen toiminnan jatkuvuutta, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Vantaan kaupungissa keskeisiksi toiminnallisiksi riskeiksi on arvioitu muun muassa henkilöstön saatavuus ja osaaminen tietyissä kriittisissä ammattiryhmissä, toiminnalle kriittisten tietojärjestelmien toimimattomuus sekä avainhenkilöihin, työhyvinvointiin ja henkilöstön työkykyyn liittyvät riskit.

Henkilöstön saatavuus on riski ennen kaikkea henkilöintensiivisissä toiminnoissa kuten sosiaali- ja terveystoimessa, sivistystoimessa sekä tietyissä teknisissä tehtävissä ja tietohallinnossa. Työmarkkinatilanteen ollessa suotuisa riskin voidaan olettaa edelleen kasvavan muun muassa kunnan kannalta haasteellisen palkkakilpailun vuoksi. Henkilöstön poikkeuksellisen suuri vaihtuvuus kuormittaa organisaatiota rekrytointien sekä perehdytyksen myötä ja lisäksi vaihtuvuudella on negatiivinen vaikutus avainhenkilöriskiin. Riskin hallitsemiseksi on panostettava rekrytointiin ja työnantajamaineen kehittämiseen.

Tietojärjestelmien toimintahäiriöihin on Vantaan kaupungissa varauduttu muun muassa ICT-valmiussuunnitelmassa määritetyin toimenpitein, tunnistamalla keskinäisriippuvuuksia, ylläpitämällä vaihtoehtoisia toimintatapoja sekä testaamalla merkittävimpien ICT-palveluita tuottavien yritysten kykyä toimia häiriötilanteissa.

Muutokset muun muassa työn tekemisessä, organisoinnissa ja digitalisoitumisessa asettavat paineita henkilöstön työhyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitämiseen erityisesti kognitiivisen ergonomian osalta. Mm. henkilöstövajeesta aiheutuva työnhyvinvoinnin heikkeneminen aiheuttaa väistämättä laskua työn tuottavuudessa. Vuonna 2019 toteutui avainhenkilöriskejä, joita ei ollut hallittu muun muassa riittävin sijaisjärjestelyin tai prosessikuvauksin. Henkilöstöriskien hallitsemiseksi Vantaalla tulee panostaa erityisesti hyvään johtamiseen ja työyhteisötaitojen vahvistamiseen.

Taloudelliset riskit

Kaupungin toimintaan vaikuttavista taloudellisista riskeistä merkittävin on sen verotulojen määrässä tapahtuvat negatiiviset muutokset etenkin yhdistettynä menojen budjetoitua suurempaan kasvuun.

Merkittävin yksittäinen taloudellinen riski kaupungille edelleen on suunniteltu maakunta- ja sote-uudistus, joka toteutuessaan merkitsee huomattavaa laskua kaupungin verotuloissa, lisääntynyttä riippuvuutta valtiosta valtionosuuksien kautta sekä kaupungin suhteellisen velkaantuneisuuden kaksinkertaistumista, kun lainat jäävät kunnille. Koska kaupunki voi omalla toiminnallaan vaikuttaa tulopohjaansa vain rajallisesti eikä yksin pysty vaikuttamaan maakunta- ja sote-uudistuksen toteutustapaan, riskiä voidaan hallinnoida parhaiten hillitsemällä sekä käyttötalouden menojen kasvua että käyttämällä investoinneissa tiukkaa tarpeellisuusharkintaa ja hajauttamalla niitä ajallisesti. Taloudellisten riskien hallinnassa 2019 sosiaali- ja terveystoimen toimialalla on ollut suuria haasteita johtuen mm. kasvaneesta palvelukysynnästä sekä ostopalvelujen kohonneesta hintatasosta. Toimiala on tehnyt kuntalain ja Vantaan hallintosäännön mukaisesti kaupunginvaltuustolle esityksen talousarviomuutoksesta.

Vantaan kaupunginhallituksen hyväksymän yleisohjeen mukaisesti kaupungin rahoitus- ja korkoriskien hallinnan tavoitteena on suojata Vantaan kaupunkikonsernia rahoitusmarkkinoilla tapahtuvilta epäsuotuisilta muutoksilta. Lainanoton kustannuksiin ja niiden vaihteluihin vaikuttavat ensisijaisesti euroalueen yleinen korkotaso ja sen muutokset. Kustannuksiin vaikutetaan pääasiassa toteuttamalla kaupunkikonsernin lainanotto mahdollisimman kustannustehokkaasti sekä hallitsemalla velan korkoriskiasemaa. Rahoitusriskiä hallinnoidaan välttämällä jälleen rahoitettavaksi tulevien lainojen liiallista keskittymistä ajallisesti ja varainhankintalähteittäin sekä sijoitetun ylimääräisen likviditeetin avulla.

Kaupungin nettolainanotto vuonna 2019 oli 17,7 milj. euroa ja pitkäaikainen lainakanta 897 milj. euroa. Pitkäaikainen lainakanta /asukas oli n. 3 840 euroa, mikä on kuitenkin hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna johtuen väestönkasvusta. Suhdeluku oli korkeimmillaan vuonna 2015, jolloin lainamäärä oli yli 5000 euroa/asukas Kaupunki on lyhentänyt pitkäaikaista velkaansa viimeisten vuosien aikana yhteensä lähes 200 milj. euroa samalla, kun kaupunki on kasvanut vahvasti. Kaupungin oma ja konsernin pitkäaikainen varainhankinta pystyttiin järjestämään erittäin alhaisella tasolla.

Rahoitus- ja korkoriskien hallinta Vantaan kaupunkikonsernissa on keskitetty rahoituksen tulosalueelle. Kaupungin lainasalkku hyötyi edelleen historiallisen matalan korkotason jatkumisesta, mikä näkyi ennätyksellisen alhaisissa korkomenoissa. Korkomenot vuonna 2019 alittivat 2 milj. euron rajan ja lainasalkun keskikorko painui 0,21 %:iin. Kaupunki laski liikkeeseen ensimmäisenä suomalaisena kuntana 5-vuotisen kiinteäkorkoisen 70 milj. euron suuruisen joukkovelkakirjalainan Suomen markkinoilla negatiivisella korolla. Lisäksi kaupunki nosti 30 milj. euron suuruisen kiinteäkorkoisen lainan. Kiinteäkorkoiset lainat parantavat edelleen lainasalkun korkoriskiasemaa ja siten pienensivät salkun korkoriskiä. Vantaan kaupungin lainasalkkuun ei sisälly valuuttakurssiriskiä.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, henkilövahinkoja tai haittaa ympäristölle. Vahinkoriski kohdistuu tyypillisesti tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskejä ovat esimerkiksi organisaation omaisuuden vaurioituminen, tuhoutuminen tai häviäminen esimerkiksi rikoksen tai muun vahingollisen tapahtuman seurauksena.

Keskeisiksi vahinkoriskeiksi Vantaan kaupungissa on arvioitu henkilöstöön kohdistuvat uhka- ja väkivaltatilanteet sekä muut työturvallisuuspoikkeamat, toimitilojen turvallisuuteen, terveellisyyteen ja käytettävyyteen liittyvät riskit (sisäilmaongelmat ja kosteusvahingot), kiinteistöihin ja omaisuuteen kohdistuvat rikolliset teot, kuten varkaudet ja vahingonteot sekä muut vahingot, onnettomuudet, luonnonilmiöt ja tekniset viat sekä kybertoimintaympäristön riskit.

Vuonna 2019 yksittäiset vahinkoriskitapahtumat eivät aiheuttaneet kaupunkitasoisesti merkittäviä seurauksia, mutta ne aiheuttivat jonkin verran toimialakohtaista palveluiden hidastumista ja negatiivista uutisointia. Näitä olivat muun muassa kaivinkoneen aiheuttama datakaapelivaurio sekä rankkasateiden ja ukkosmyrskyjen aiheuttamat tulvat ja vesivahingot.

Eniten riskienhallintatoimenpiteitä ja reagointia vaativia vahinkoriskejä olivat lisääntyneet henkilöstöön kohdistuvat uhka- ja väkivaltatilanteet sekä kybertoimintaympäristön riskit, kuten toimitusjohtajahuijausyritykset ja tietomurrot. Syksyllä 2019 Vantaa aloitti uhkien ja väkivallan vastaisen #ollaanihmisiksi -kampanjan, jonka yhtenä tavoitteena oli herättää asiakkaita miettimään omaa rooliaan asiakaspalvelutyötä tekevien ihmisten työhyvinvoinnin edistämisessä. Sivistystoimessa työskentelevät turvallisuusasiantuntijat ovat edistäneet toimialansa vakavimpien turvallisuusriskien ennaltaehkäisyä. Tietoturvan merkittävin yksittäinen parannus oli kaksivaiheisen, vahvan tunnistautumisen käyttöönotto.

Kaupungin vahinkorahastosta korvattiin kaupunkiorganisaation ulkopuolisille tapahtumista, joissa katsottiin kaupungin olevan vastuussa, yhteensä lähes 110 000 euroa. Edellä mainituista valtaosa oli tavanomaisiksi luokiteltavissa olevia kaatumisia ja liukastumisia, joista aiheutuneista henkilövahingoista syntyi hieman alle 80 500 euron kustannukset. Lisäksi ajoneuvoihin, kiinteistöihin ja esineisiin kohdistui vahinkoja hieman yli 28 500 euron arvosta.

Vuonna 2019 kaupungin kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen kohdistuneista vahingonteoista, kuten töhryistä, lasien rikkomisista, ym. omaisuuden vahingoittamisesta aiheutui kaupungille noin 64 000 euron kustan-

nukset. Toimialojen vastuulla olevien lakisääteisten tapaturma- ja liikennevakuutusten lisäksi kaupungin vahinkorahastosta maksettiin vahinko- ja vastuuvakuutusmaksuja yhteensä 543 930,45 euroa.

Oikeudenkäynnit sekä kunnallisvalitukset vuonna 2019

Vantaan kaupungilla on vireillä vahvistuskanne koskien Vantaan Golfpuisto Oy:n maanvuokrasopimusta. Kanteella pyydetään vahvistamaan, että maanvuokrasopimus on päättynyt. Asiassa on tehty myös tutkintapyyntö poliisille.

Vantaan kaupungilla on vireillä Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa riita-asian oikeudenkäynti Kivistön asuntomessualueen neljää kiinteistönomistajaa vastaan. Kysymys on kiinteistökaupan sopimusehtojen noudattamisesta.

Asfalttikartellioikeudenkäynti päättyi lähes 10 vuoden vireillä olon jälkeen 6.1.2020. Kaupunki sai korvauksia yhteensä lähes 3,4 miljoonaa euroa.

Kivistön asuntoalueen kadunrakentamista koskeva urakkariita saatiin päätökseen. Hovioikeuden tuomion nojalla Vantaan kaupunki maksoi urakoitsijalle korvauksia lähes 1,5 miljoonaa euroa. Kivistön paineenkorotusasemaa koskevassa urakkariidassa päädyttiin sovintosopimukseen siten, että Vantaan kaupungin ja HSY:n maksettavaksi kertyi korvauksia yhteensä 240 000 euroa.

YIT Teollisuus Oy on hakenut korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa kallion louhintaa, murskausta ja kiviaineksen kierrätystä koskevassa asiassa, jossa Vaasan hallinto-oikeus on hylännyt YIT Teollisuus Oy:n valituksen.

Kolmesta viime vuonna hyväksytystä kaavasta on tehty valitus hallinto-oikeuteen.

Sivistystoimessa on tilinpäätöksen laatimishetkellä yksi hallintoriita-asia, jossa vaaditaan kaupungilta 24 kk palkkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla on käynnissä kolme hallintoriita-asiaa liittyen lastensuojelukustannuksiin. Lisäksi vakuutusoikeudessa on kesken asia, jossa Kelalta vaaditaan kiireellisen sairaanhoidon kustannuksia.

Hankinta-asioiden osalta vuoden vaihteessa vireillä on ollut kolme asiaa markkinaoikeudessa ja yksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Kaikissa asioissa kaupungin riskit ovat vähäisiä.

Konserniyhtiöiden osalta keskeneräisiä ovat Kehäyhtiöitä koskeva oikeudenkäynti, jossa VTK Kiinteistöt Oy ja Kiinteistö Oy Kehäsuora ovat asianomistajina sekä Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n työturvallisuusrikostapaus.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kuntalain (410/2015) 14 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan valtuusto päättää kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kaupunginhallituksen tehtävänä on Kuntalain 39 §:n mukaan huolehtia kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Liikelaitoksissa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä vastaavat kuntalain 67 §:n nojalla johtokunnat.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Kunnan konsernijohdon tehtävä on varmistaa konsernivalvonnan avulla, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on hoidettu asiaankuuluvalla tavalla. Konserniyhteisöissä sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat konsernin yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. (Hallituksen esitys kuntalaiksi, HE 268/2014 vp. s.145)

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä esitetään kohdassa 1.6.7.

Vantaan kaupungin päätöksentekoa, omaisuuden hallintaa ja sopimustoimintaa säätelee lakien ja asetusten lisäksi mm. hallintosääntö sekä eri toimialojen ja tulosalueiden vastuulla olevien toimintojen osalta tulosalueittain laaditut ohjeet. Vantaan kaupungin hallintosääntö päivitettiin vuoden 2019 aikana (kaupunginvaltuuston hyväksyntä 21.10.2019, voimaan 1.1.2020). Hallintosäännön 18. luvun 1 §:ssä todetaan, että riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestäminen sekä toiminnan kehittäminen ovat kaupunkikonsernin jokaisen organisaation vastuulla olevia tehtäviä. Lisäksi hallintosääntö määrittää riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan kohdistuvat erityiset vastuut muun muassa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan sekä liikelaitosten johtajien osalta. Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa toteutetaan kaikilla organisaatiotasoilla sekä eri toiminnoissa ja prosesseissa ja palveluntuottajille ulkoistetuissa palveluissa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on määritetty Vantaan kaupunginvaltuuston 2.3.2015 hyväksymässä Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen periaatteet Vantaan kaupunkikonsernissa -ohjeessa. Edellä mainitun ohjeen ajantasaisuus tarkastetaan valtuustokausittain tai tarvittaessa.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tavoitteet

Vantaan kaupungissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Vantaan kaupunkikonserni ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee menetyksiä. Kaupunkikonsernissa riskejä käsitellään ensisijaisesti vaikutuksiltaan kielteisinä tapahtumina, mutta myös menetetty mahdollisuus voidaan nähdä riskinä.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tavoitteena on edistää kaupunkikonsernin taloudellisuutta ja tehokkuutta, varmistaa toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuus ja tietojen luotettavuus, turvata resurssit, omaisuus ja toiminnan jatkuvuus sekä varmistaa lakien, päätösten, sääntöjen ja johdon ohjeiden noudattaminen. Riskienhallinnalla pyritään osaltaan varmistamaan myös se, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon.

Riskienhallinnan järjestäminen

Toimiva riskienhallinta edellyttää järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida sekä hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinnan kokonaisuuteen kuuluvat keskeisesti myös menettelyt toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden seurantaan sekä riskeistä raportointiin.

Riskienhallinnan vastuut ja toimintatavat on määritetty kaupunginvaltuuston hyväksymässä Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen periaatteet Vantaan kaupunkikonsernissa -asiakirjassa (2.3.2015). Vantaan kaupunkikonsernin riskienhallinnan periaatteet on määritetty ISO 31000-standardin periaatteiden mukaisesti. Riskien arviointia ja hallintaa toteutetaan organisaation kaikilla tasoilla määritettyjen vastuiden mukaisesti. Riskien arvioinnissa riskit luokitellaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin.

Kaupunkitasoinen riskienhallintasuunnitelma toimii kaupunkikonsernissa riskienhallinnan raportoinnin välineenä. Riskejä arvioidaan kaupunkikonsernissa monien eri prosessien yhteydessä. Riskienhallintasuunnitelmaan kootaan sekä riskitieto että riskien hallitsemiseksi määritetyt vastuut ja toimenpiteet organisaation toiminnan kannalta merkittävimmiksi arvioiduista riskeistä.

Riskienhallintasuunnitelmat laaditaan kaupungin kaikilla tulosalueilla, toimiala- ja liikelaitostasoisesti, sekä kaupunkikonserniin kuuluvissa merkittävissä yhteisöissä. Lisäksi riskienhallintasuunnitelmat on ohjeistettu laadittaviksi merkittäviin projekteihin sekä hankkeisiin, kuten esimerkiksi Apotti-hanke tai maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu.

Riskienhallintasuunnitelmien päivittämisen voidaan arvioida muodostuneen luontevaksi osaksi toimialojen vuosikellon mukaista toimintaa. Riskienhallintasuunnitelmat tarkastetaan ja päivitetään sekä niiden avulla raportoidaan organisaation riskienhallinnasta kaksi kertaa vuodessa. Vuoden toista päivitystä täydennetään lisäksi selonteolla kuluvan vuoden riskienhallinnassa sekä sisäisessä valvonnassa onnistumisesta sekä organisaatiossa käytössä olevista riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimintatavoista.

Tällä menettelyllä on pyritty saavuttamaan varmuus siitä, että riskienhallintaa toteutetaan kaupunkikonsernissa riittävässä laajuudessa ja että riskitieto on ajantasaista. Raportoinnin kautta toimialojen, liikelaitosten ja nimettyjen yhtiöiden johtoryhmillä, luottamuselimillä sekä riskienhallintapäälliköllä yhdessä riskienhallinnan ohjausryhmän kanssa on ollut mahdollisuus todentaa kaupunkikonsernin riskienhallinnan toteutumista.

Vantaan kaupungin riskienhallinnan ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Ohjausryhmä suunnittelee, koordinoi ja kehittää riskienhallintaa kaupunkikonsernin tasolla. Se mm. valvoo, että riskienhallinta toteutuu tehtyjen päätösten ja kaupunkitasoisten suuntaviivojen mukaisesti, tiedottaa organisaatiolle riskienhallinnasta ja valmistelee kaupunkitasoisen riskienhallintasuunnitelman. Ohjausryhmän jäsenet toimivat edustamansa organisaation yhteyshenkilöinä riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyvissä kysymyksissä. Ryhmässä on edustettuna riskienhallinnan yhteyshenkilöt kaikilta kaupungin toimialoilta sekä liikelaitoksista, mm. kaikki talous- ja hallintojohtajat. Riskienhallinnan ohjausryhmä käsitteli kokouksissaan muun muassa kaupunkitasoista riskienhallintasuunnitelmaa, vuoden 2018 arviointikertomusta ja siinä pyydettyjä vastauksia, toimialojen riskienhallintasuunnitelmia ja merkittävimpiä toteutuneita riskejä, riskienhallintatyön kehittämistä sekä muita vastuualueensa ajankohtaisia asioita.

Kaupungin vakuuttamista ohjaa kaupunginvaltuuston vuonna 2018 hyväksymä vakuutuspolitiikka. Erityisesti vahinko- ja vastuuriskien seurauksia pyritään rajaamaan vakuuttamalla. Kaupungille lakisääteisiä vakuutuksia ovat tapaturmavakuutus ja liikennevakuutus, minkä lisäksi kaupungilla on voimassa ryhmähenkivakuutus. Lakisääteiset ja muut pakolliset vakuutukset otetaan vähintään sen mukaisina, mitä lainsäädäntö ja muut määräykset edellyttävät. Lakisääteisten vakuutusten lisäksi tavoitteena on, että kaupungilla, sen liikelaitoksilla ja tytäryhteisöillä on riskiperusteisesti arvioiden riittävän kattava, mutta kustannustehokas vakuutusturva omaisuuden ja toiminnan keskeytymisen sekä toiminnan ja hallinnon vastuiden osalta. Lisäksi kaupunki voi hyödyntää vakuutusyhtiöiden tarjoamia riskienhallinta- ja vahinkojen torjuntapalveluja.

Kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa tuettiin vuonna 2019 järjestämällä kaksi koulutuspäivää, joista ensimmäisessä käytiin läpi sisäisen valvonnan teoriaa, periaatteita ja hyviä käytäntöjä. Jälkimmäisessä esiteltiin globaalia riskikehitystä, riskienhallinnan teoriaa sekä harjoiteltiin riskienhallintasuunnitelmien laadintaa uuden internetselainpohjaisen TargetorPro-ohjelman avulla.

Sisäinen valvonnan järjestäminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kaupunkikonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta on kaupungin johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia.

Sisäinen valvonta kohdistuu organisaation kaikkeen toimintaan. Sisäisen valvonnan toteuttamiseen vaikuttavat organisaation toiminnan luonne, sisältö ja laajuus, talous sekä edellä mainittuihin liittyvät riskit. Suuri osa sisäisestä valvonnasta toteutuu organisaation prosesseihin sisällytettävinä päivittäisinä valvontatoimenpiteinä ja varmistuksina. Säännölliseen valvontaan kuuluvat muun muassa johdolle ja luottamuselimille laadittavat raportit, toiminnan ja erityisesti poikkeamien seuranta, talousarvion toteutumisen seuranta, säädösten ja ohjeiden noudattamisen valvonta, hyväksymis- ja valtuutusmenettelyt sekä fyysiset valvontatoimenpiteet.

Vantaan kaupungin hallinnon ja toiminnan järjestämisessä sekä päätöksenteko- ja kokousmenettelyssä noudatetaan kaupungin hallintosäännön määräyksiä, ellei laissa ole toisin säädetty. Hallintosääntö edellyttää, että kaupungissa noudatetaan hyvää johtamis- ja hallintotapaa.

Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat ja tulosaluejohtajat vastaavat kaupunki-, toimiala- ja tulosaluetasolla hyvän johtamis- ja hallintotavan, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä, toteuttamisesta ja toimivuuden varmistamisesta kaupunginhallituksen päättämien periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti sekä seuraavat raportointia alaisensa toiminnan johtamis- ja hallintojärjestelmän, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tilasta. Liikelaitoksissa vastuu on liikelaitoksen johtajalla.

Esimiehet ja yksiköiden päälliköt vastaavat siitä, että johtamassaan organisaatiossa henkilöstö toimii hyväksyttyjen hyvään johtamis- ja hallintotapaan, riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyvien periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti. Esimies vastaa johtamansa yksikön osalta siitä, että henkilöstön toimivalta ja vastuut on määritetty ja että henkilöstöllä on ajantasaiset tehtäväkuvaukset. Esimiesten ja päälliköiden on seurattava vastuullaan olevia toimintoja ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, mikäli hyvän johtamis- ja hallintotavan, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan vastaista toimintaa havaitaan.

Vantaan kaupunkikonsernissa ei sallita väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on huolehtia riittävästä sisäisestä valvonnasta väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Sisäinen tarkastus voi kaupungin johdon harkinnan mukaan avustaa tutkimuksen teossa tai tutkia väärinkäytösepäilyjä. Lähtökohtaisesti sisäisen tarkastuksen laatimat tarkastusraportit käsitellään johtoryhmätasoisesti ja niiden suosituksia noudatetaan.

Väärinkäytösten mahdollisuutta on pyritty minimoimaan laadunvarmistusprosesseilla, joissa muun muassa asioiden käsittely tapahtuu useamman henkilön toimesta. Niin sanottuihin vaarallisiin työyhdistelmiin kiinnitetään huomiota, jotta niiden syntyminen estetään ennalta.

Toimialoilla pyritään hyödyntämään merkittävissä päätöksissä vaikutusten ennakkoarviointia. Tämän menettelyn avulla tavoitteena on ennakoida mahdollisen päätöksen vaikutukset kohderyhmään sekä minimoida ennakoitavissa olevat riskit. Merkittävien kuntalaisiin vaikuttavien muutosten osalta arviointi liitetään osaksi toimintaa ohjaavaan lautakuntaan vietävää päätösesitystä.

Taloudellisten riskien hallitsemiseksi toimialojen budjettivastuulliset esimiehet raportoivat säännöllisesti talouden toteutumisesta, budjetin ylitys- ja alitusuhista sekä tarvittavista toimenpiteistä. Käyttösuunnitelman toteumaennusteita laaditaan lähes kuukausittain tulosyksikkötasolla. Talouden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä kaupunginhallitukselle sekä toimintaa ohjaaville lautakunnille. Konserniyhteisöjen osalta toimintaa ohjaavana tahona toimii kaupunginhallituksen yleisjaosto.

Vantaan kaupungin kaikissa tulosyksiköissä tehdään työturvallisuuslain mukaisesti vuosittainen työn vaarojen ja haittojen arviointi. Vuonna 2018 käyttöönotettu Tutka-järjestelmä mahdollistaa turvallisuuspoikkeamien, kuten uhka- ja väkivaltatilanteiden seurannan ja systemaattisemman puuttumisen poikkeamiin. Sosiaali- ja terveystoimen kaikkien yksiköiden potilasturvallisuussuunnitelmat tai omavalvontasuunnitelmat on laadittu lakien edellyttämällä tavalla. Tietoturvapoikkeamista on lähes reaaliaikaista seurantaa, ja niistä laaditaan kuukausittaiset raportit. Rekrytointitilanteessa noudatetaan kaupunkitasoista ohjetta luottotietojen tarkastamisesta rekrytoitaessa henkilöitä tehtäviin, jotka edellyttävät erityistä luotettavuutta. Tietyissä tehtävissä edellytetään lisäksi suojelupoliisin laatimaa turvallisuusselvitystä. Toimialoilla tehdään lisäksi erilaisia auditointeja, ja ne kohdistuvat joko omaan tai ulkoistettuun toimintaan.

Sisäistä valvontaa toteutetaan myös muun muassa kaupunginjohtajan säännöllisissä toimialojen navigointitilaisuuksissa sekä konsernihallinnon toimesta konserniyhteisöissä järjestettävissä navigoinneissa. Hankintapäätösten perustelujen parantamisella ja yhteydenpidolla toimittajiin on pyritty ehkäisemään potentiaalisia valituksia markkinaoikeuteen.

Strategisten tavoitteiden toteutumisen riskit arvioidaan vuosittain tuloskortin laadinnan yhteydessä. Strategisten tavoitteiden toteutumista seurataan johtoryhmissä ja niistä raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä lautakunnille sekä kaupunginhallitukselle. Kaupunkitasoisista, valtuuston hyväksymistä sitovista tavoitteista raportoidaan vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Sisäisen valvonnan toteutumista ja kehittämistä seurataan kaupunkitasoisesti. Jokaiselta kaupungin toimialalta, liikelaitokselta ja määrätyiltä konserniyhteisöiltä pyydetään vuosittain kirjallinen selvitys organisaatiossa käytössä olevista sisäiselle valvonnan ja riskienhallinnan menettelyistä, niiden onnistumisesta sekä organisaatioon kohdistuneista merkittävimmistä riskeistä kuluneen vuoden aikana. Samassa yhteydessä tiedustellaan, onko menettelyillä onnistuttu tukemaan asetettujen tavoitteiden täyttymistä ja onko riskienhallinnalla ja sisäisellä valvonnalla kyetty ennaltaehkäisemään toiminnassa esiintyviä poikkeamia. Lisäksi organisaatioita pyydetään tunnistamaan kehittämiskohteita riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan prosesseissaan.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan alaisuudessa ja tulosalueen tehtävät on määritelty hallintosäännössä. Tarkastustyö perustuu kalenterivuoden kattavaan kaupunginjohtajan hyväksymään vuosisuunnitelmaan, joka yhteen sovitetaan ulkoisen tarkastuksen työohjelman kanssa.

Tarkastusten tuloksista raportoitiin kuukausittain kaupunginjohtajalle ja kerran vuodessa kaupunginhallitukselle. Tarkastusraportit toimitettiin niiden valmistuttua kaupunginhallituksen puheenjohtajille, kaupunginjohtajalle ja koko kaupunkia tai tiettyä toimialaa koskevissa tapauksissa toimialan apulaiskaupunginjohtajalle ja asianosaisille esimiehille sekä toimialaa merkittävästi koskevissa tapauksissa lautakunnan/johtokunnan puheenjohtajalle. Tytäryhteisöä koskevissa tarkastuksissa tarkastusraportit toimitettiin myös ko. yhtiöön ja yleisjaostoon.

Vuonna 2019 sisäinen tarkastus on tehnyt 17 varsinaista tarkastusta ja 14 jälkitarkastusta. Tarkastuksia tehtiin kaikille toimialoille ja ne kohdistuivat mm. yleishallintoon, henkilöstöhallintoon, avustuksiin, omaisuuden hallintaan, tavaroiden ja palveluiden hankintaan, taloushallintoon, tietohallintoon sekä sopimuksiin. Tarkastuksista 6 kohdistui kaupungin tytäryhtiöihin. Tulosalueella työskenteli viisi henkilöä.

Tarkastukset eivät tuoneet esiin sellaisia laajempia asiakokonaisuuksia, joissa olisi merkittävässä määrin sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan tehostamistarpeita. Tarkastettujen toimintojen osalta sisäisen valvonnan voidaan arvioida olevan hyvällä tasolla, lukuun ottamatta Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan hankintatoimintaa, jossa havaittiin olevan kehittämistarvetta.

Häiriötilanteisiin varautuminen ja valmiussuunnittelu

Kaupungin asukkaille ja yhteistyökumppaneille tärkeiden toimintojen jatkuvuus merkittävien riskien toteutuessa varmistetaan valmiussuunnitelmin sekä muilla toiminnan jatkuvuuteen pyrkivillä etukäteen tehtävillä varautumisjärjestelyillä. Edellä mainittuun kuuluvat suunnitelmien lisäksi keskeisesti henkilöstön kouluttaminen ja erilaiset harjoitukset, yhteistyö toiminnalle tärkeiden kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa, tietyt etukäteen toteutettavat hankinnat ja varmistukset sekä muun muassa henkilöstön varaaminen poikkeusolojen tehtäviin.

Nykypäivän verkostomainen toiminta edellyttää säännöllistä yhteyttä, yhteistä suunnittelua ja sopimista sekä harjoituksia ja häiriötilanteen aikaisen tiedonkulun varmistamista keskeisten toimijoiden välillä. Yhteys kriittisestä infrastruktuurista ja palveluista vastaavien välillä tulee perustua jo normaaliaikana luotuihin ja sovittuihin järjestelyihin. Vantaan kaupungilla on tiivis yhteistyö esimerkiksi sähkönjakelusta vastaavan Vantaan Energia Oy:n, vesi- ja jätehuollosta vastaavan Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymän (HSY), sekä alueen eri turvallisuusviranomaisten ja pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Erityisen riskin ja varautumistarpeen muun muassa suuronnettomuuksia varten aiheuttaa kaupungin alueella sijaitseva Helsinki-Vantaan lentoasema.

Vantaan kaupungin valmiussuunnitelmat ovat pääosin ajan tasalla, mutta esimerkiksi henkilövaihdosten takia osa suunnitelmista on päivittämättä. Vuoden 2014 jälkeen alkaneen globaalin turvallisuustilanteen muutoksen myötä harjoitustoiminta on vilkastunut runsaasti. Vuonna 2019 järjestettiin kolme sisäistä valmiusharjoitusta sekä osallistuttiin seitsemään yhteistyöviranomaisten järjestämään valmiusharjoitukseen.

Kaupungin palvelujen järjestäminen edellyttää keskeisten teknisten järjestelmien toimivuutta ja ostopalveluja käytettäessä luotettavia palvelujen tuottajia. Voimassa oleva kaupungin hankintaohje edellyttää hankittaessa kaupungin vastuulla olevia elintärkeitä palveluja tai niiden järjestämiselle välttämättömiä tavaroita, että hankintasopimusta tehtäessä on varmistuttava toimittajan sitoutumisesta ja kyvystä toimittaa palveluita tai tavaroita myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan voidaan todeta olevan kohtuullisella tasolla. Nykymuotoisella sisäisellä valvonnalla pystytään arvioimaan riittävän tehokkaasti asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja sekä riskejä. Sisäisen tarkastuksen vuosittainen tarkastussuunnitelma tukee kaupungin sisäistä valvontaa.

Aiempina tilikausina nousseista epäkohdista erityisesti riskienhallintatoimenpiteiden vastuuttamiseen on kiinnitetty huomiota. Myös operatiivisia riskejä tuodaan entistä näkyvämmin esille mm. kaupunginjohtajalle annettavissa riskienhallinnan tilannekatsauksissa kuusi kertaa vuodessa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytäntöjen, osaamisen ja raportoinnin tasossa on kuitenkin havaittavissa selkeää hajontaa toimialojen välillä. Merkittävien projektien ja hankkeiden riskienhallinnassa ja kaupunkitasoisen projektimallin noudattamisessa on kehittämistarvetta. Lisäksi sisäisen valvonnan dokumentointiin tulee kiinnittää jatkossa suurempaa huomiota, mitä tukisi mm. laadunhallintatyöllä aikaan saatavat raportit. Koska sisäinen valvonta on laaja kokonaisuus, voisi yhtenä kaupunkitasoisena kehittämistoimenpiteenä olla vuosittaisten sisäisen valvonnan teemojen päättäminen ja näiden yhteensovittaminen sisäisen tarkastuksen tarkastussuunnitelman kanssa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan konsernitasoiseen kehittämiseen ja koordinointiin oli käytettävissä vuonna 2019 alle puolen henkilötyövuoden panos mm. irtisanoutumisten, eläköitymisten ja tehtävien yhdistelyn seurauksena. Vuonna 2020 on tarkoitus rekrytoida kokoaikainen henkilö tähän työhön. Sivistystoimen toimialan positiivisten kokemusten perusteella myös sosiaali- ja terveystoimen toimialalla on nähty tarpeelliseksi rekrytoida turvallisuusasiantuntija tekemään ennaltaehkäisevää ja reagoivaa riskienhallintatyötä mm. lisääntyneiden vakavien uhka- ja väkivaltatilanteiden takia.

Riskienhallinnan kehittämisen painopisteinä taloussuunnittelukaudella ovat mm. riskienhallintatyön jalkauttaminen uuden organisaation mukaisille toimialoille, kaupungin johdolle suunnatut valmiusharjoitukset sekä tietoturvan kehittäminen mm. teknisten tietoturvaparannusten ja henkilökunnan koulutuksen avulla. Avainhenkilöriskiä pyritään hallitsemaan kattavampien sijaisjärjestelyiden avulla. Voimakkaasti kasvavan kaupungin investointitarpeet suhteessa tulopohjan kehitykseen aiheuttavat painetta kaupunkikonsernin velkaantumiskehitykselle, mikä on huomioitava taloussuunnitelman valmistelussa. Jatkossakin esimerkiksi sään ääri-ilmiöistä aiheutuvat riskit aiheuttavat kaupunkitasoista varautumistarvetta. Riskienhallinnan koordinointia sujuvoittaa TargetorPro-ohjelman kaupunkitasoinen käyttöönotto vuoden 2020 aikana. Riskienhallintasuunnitelmien lisäksi myös strategisten tavoitteiden seuranta tulee siirtymään ohjelmaan.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Vuoden 2019 tilikauden tulos oli -62,7 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden alijäämä oli -62,6 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos heikkeni 66,6 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintatuottojen, verotulojen ja valtionosuuksien yhteenlaskettu kasvu vuoteen 2018 verrattuna oli 30,3 miljoonaa euroa. Toimintakulut nousivat vuonna 2019 92,0 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Näiden erien negatiivinen tulosvaikutus on yhteensä -61,7 miljoonaa euroa. Rahoitustuotot vähennettynä rahoituskuluilla laskivat 2 miljoonaa euroa. Poistot ja arvonalentumiset nousivat 6,5 miljoonaa euroa.

Tuloslaskelma		2019 milj. €		2018 milj. €		2017 milj. €
Toimintatuotot		230,5		243,0		252,0
Toimintakulut	-	1 407,5	-	1 315,5	-	1 260,7
Toimintakate	**-**	**1 176,9**	**-**	**1 072,5**	**-**	**1 008,7**
Verotulot		1 014,6		982,7		977,0
Valtionosuudet		184,3		173,4		168,9
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot		13,9		14,1		14,2
Muut rahoitustuotot		15,6		17,4		15,3
Korkokulut	-	1,9	-	2,3	-	2,5
Muut rahoituskulut	-	0,5	-	0,1	-	0,2
Vuosikate		**49,1**		**112,6**		**164,0**
Poistot ja arvonalentumiset	-	115,2	-	108,7	-	123,6
Satunnaiset erät		3,3		0,0		0,0
Tilikauden tulos	**-**	**62,7**		**3,9**		**40,4**
Tilinpäätössiirrot		0,2		1,2		1,2
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-**	**62,6**		**5,2**		**41,7**

Kunnan tuloslaskelma osoittaa, riittääkö tuottoina kertynyt tulorahoitus palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Tässä yhteydessä esitetty tuloslaskelma sisältää kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen ulkoiset tuotot ja kulut.

Tuotot

Vantaan kaupungin kokonaistuotot vuonna 2019 olivat 1 459 miljoonaa euroa. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 28,4 miljoonaa euroa eli 2 prosenttia. Toimintatuotot vähenivät edellisestä vuodesta 12,5 miljoonaa euroa. Verotuloja kertyi yhteensä 1 014,6 miljoonaa euroa. Vuoteen 2018 verrattuna kasvua oli 31,9 miljoonaa euroa (3,2 prosenttia). Valtionosuuksia kertyi vuonna 2019 yhteensä 184,3 miljoonaa euroa. Ne kasvoivat edellisestä vuodesta 10,9 miljoonaa euroa (6,3 prosenttia).

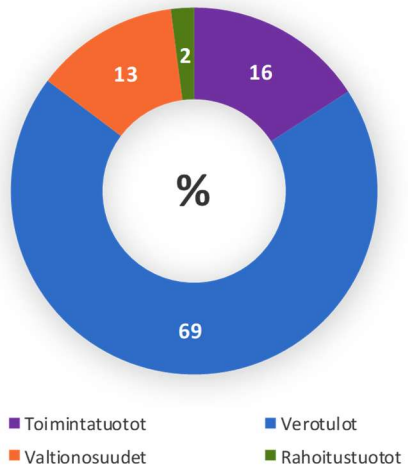
Kulut

Vantaan kaupungin kulujen kokonaismäärä vuonna 2019 oli 1 525 miljoonaa euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 98,4 miljoonaa (6,9 prosenttia). Toimintakulut nousivat 92,0 miljoonaa euroa vuodesta 2018. Palvelujen ostot kasvoivat 58,7 miljoonaa euroa (9,1 prosenttia) edelliseen vuoteen verrattuna.

Taulukko. Tuotot v. 2019 – 2018

Tuotot	2019 milj. €	2018 milj. €
Toimintatuotot	230,5	243,0
Verotulot	1 014,6	982,7
Valtionosuudet	184,3	173,4
Rahoitustuotot	29,6	31,5
Yhteensä	**1 459,0**	**1 430,6**

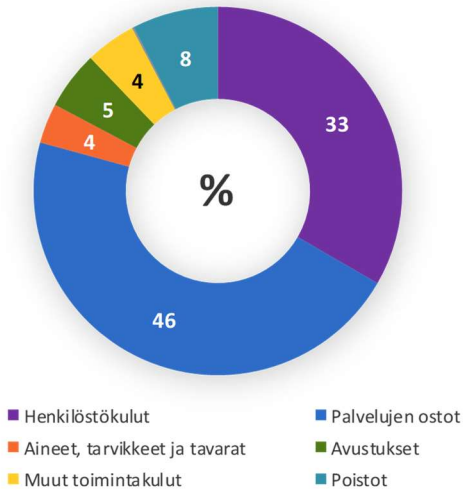
Kuvio. Vuoden 2019 tuottojen jakautuminen

Taulukko. Kulut v. 2019 – 20178

Kulut	2019 milj. €	2018 milj. €
Henkilöstökulut	508,5	483,5
Palvelujen ostot	700,1	641,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	53,5	51,1
Avustukset	77,7	76,2
Muut toimintakulut	67,7	63,3
Rahoituskulut	2,4	2,4
Poistot	115,2	108,7
Yhteensä	**1 525,0**	**1 426,7**

Kuvio. Vuoden 2019 kulujen jakautuminen

Toiminta- ja vuosikate

Toimintakulujen ja toimintatuottojen erotuksena muodostuva kaupungin toimintakate osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli vuonna 2019 -1 176,9 miljoonaa euroa. Se heikkeni edelliseen vuoteen verrattuna 104,4 miljoonaa euroa.

Toimintatuottojen osuus toimintakuluista on laskenut edellisiin tilikausiin verrattuna. Toimintatuotot kattoivat vuonna 2019 toimintakuluista 16,4 prosenttia (18,5 prosenttia vuonna 2018).

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017
Toimintatuotot/ toimintakulut, %	16,4	18,5	20,0
Vuosikate/ poistot, %	42,7	103,6	132,7
Vuosikate, euroa/ asukas	210,4	493,7	735,4
Asukasmäärä	233 560	228 166	223 027

Vuosikate kuvaa kokonaistulorahoituksen riittävyyttä. Kaupungin vuosikate laski edellisestä vuodesta 56,4 prosenttia ollen 49,1 miljoonaa euroa. Kaupungin tulorahoitus vuosikatteella mitattuna on alijäämäinen.

Asukaskohtainen vuosikate on laskenut vuoden 2018 tasosta 283,3 euroa, ollen 210,4 euroa/ asukas vuonna 2019. Vantaan kaupungin tavoitearvo saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso (142,5 miljoonaa euroa) asukasmäärällä, jolloin arvoksi muodostuu 610,2 euroa/ asukas.

Tilikauden tulos ja yli-/ alijäämä

Kun vuosikatteesta vähennetään poistot ja arvonalentumiset sekä satunnaiset erät, saadaan tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus eli tilikauden tulos. Poistot on laskettu hyväksytyn poistosuunnitelman mukaan. Poistot ja arvonalentumiset olivat yhteensä 115,2 miljoonaa euroa vuonna 2019. Vuonna 2019 toteutui satunnaisia tuottoja yhteensä 3,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2018 satunnaisia eriä ei ollut.

Tilikauden tulos laski edellisestä vuodesta 66,6 miljoonaa euroa, ollen -62,7 miljoonaa euroa alijäämäinen vuonna 2019. Tilikauden alijäämä poistoeron ja varausten muutosten sekä rahastosiirtojen jälkeen oli -62,6 miljoonaa euroa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kaupungin ja liikelaitosten eli Suun terveydenhuollon, Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen, Vantaan Työterveyden sekä rahastojen varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma johdetaan tilinpäätöksen tuloslaskelmasta ja taseesta.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2019 oli 92,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vuonna 2019 investointimenot olivat 157,6 miljoonaa euroa. Investointien omahankintameno, eli investointimenojen ja investointien rahoitusosuuksien erotus, oli 156,7 miljoonaa euroa. Omahankintamenon kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 25,8 miljoonaa euroa (19,7 prosenttia).

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta puolestaan oli 78,8 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kaupunki otti uutta pitkäaikaista lainaa yhteensä 100 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 82,3 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisten lainojen nettolisäykseksi muodostui siten 17,7 miljoonaa euroa, kun nettovähennystä oli edellisvuonna 79,5 miljoonaa euroa. Lyhytaikaisten lainojen lisäys 25,5 miljoonaa euroa koostuu tytäryhteisöjen konsernitilin saldon muutoksesta. Muihin maksuvalmiuden muutoksiin sisältyy puolestaan konsernitilisaamisten lisäys 7,8 miljoonaa euroa.

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos muodostuu rahoitustoiminnan muutosten nettomäärän sekä tulorahoituksen ja investointien nettomäärän erotuksena. Rahavarat olivat vuoden 2019 lopussa 124,7 miljoonaa euroa sisältäen tytäryhteisöjen konsernitilin saldon 48,7 miljoonaa euroa. Tytäryhteisöjen konsernitilin saldo lisääntyi 17,7 miljoonaa euroa vuoden 2019 aikana. Rahavarat kokonaisuudessaan vähenivät 15,4 miljoonaa euroa vuoden 2019 aikana.

Rahoituslaskelma	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	49,1	112,6	164,0
Satunnaiset erät	3,3	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	- 16,8	- 40,9	- 40,5
Investointien rahavirta			
Investointimenot	- 157,6	- 134,8	- 111,3
Rahoitusosuudet investointeihin	0,9	3,9	0,7
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26,9	66,7	50,6
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-94,2**	**7,6**	**63,4**
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	- 3,1	- 0,3	0,0
Antolainasaamisten vähennys	8,3	3,9	4,6
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100,0	90,0	90,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	- 82,3	- 169,5	- 191,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	25,5	- 16,2	10,9
Oman pääoman muutokset	0,1	0,0	1,7
Muut maksuvalmiuden muutokset	30,3	11,1	40,5
Rahoituksen rahavirta	**78,8**	**- 81,1**	**- 43,3**
Rahavarojen muutos	**-15,4**	**-73,5**	**20,1**
Rahavarat 31.12.	124,7	140,0	213,5
Rahavarat 1.1.	140,0	213,5	193,4

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v. milj. €	- 4,6	21,5	- 31,8
Investointien tulorahoitus, %	31,4	86,1	148,2
Lainanhoitokate	0,6	0,7	0,9
Laskennallinen lainanhoitokate	0,4	1,0	1,3
Kassan riittävyys, pv	27,5	31,5	49,8
Asukasmäärä	233 560	228 166	223 027

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Investointien tulorahoituksen tunnusluku oli 31,4 prosenttia vuonna 2019 eli investoinneista katettiin tulorahoituksella vajaa kolmasosa. Vuonna 2018 tulorahoitus riitti kattamaan investoinnit 86,1 prosenttisesti ja vuonna 2017 tulorahoitus riitti kattamaan investoinnit kokonaisuudessaan.

Vuosikatteen ja investointien omahankintamenon kehitystä vuosina 2005 - 2019 havainnollistetaan alla olevassa kuvassa.

Kuvio. Vuosikate ja investointien omahankintameno 2005 – 2019

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Vantaan kaupungilla lainanhoitokate oli 0,6 vuonna 2019. Tulorahoitus ei yksinään riitä lainojen hoitoon, sillä tunnusluvun arvo on alle 1. Hyvänä lainanhoitokykyä voidaan pitää silloin, kun tunnusluvun arvo on yli 2. Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Vantaan kaupungin vuoden 2019 lopun rahavaroilla olisi voitu kattaa 27,5 päivän maksut kassasta.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase käsittää sekä kaupungin että liikelaitosten, eli Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen, Vantaan Työterveyden ja Suun terveydenhuollon, sekä Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston, Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston, Sosiaalisen luototuksen rahaston ja Vahinkorahaston taseyksiköiden taseet yhdisteltyinä. Sisäiset erät, kuten keskinäiset saatavat ja velat, eivät sisälly taseeseen.

Vastaavaa

Pysyviin vastaaviin sisällytetään aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, jotka vaikuttavat tuotannontekijöinä useana tilikautena sekä toimialasijoittamisen osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset. Pysyvät vastaavat on arvostettu hankintahintaan ja poistot on laskettu hyväksytyn poistosuunnitelman perusteella. Poistosuunnitelmat ja pysyvien vastaavien muutokset on esitetty liitetiedoissa. Pysyvien vastaavien arvo taseessa oli vuoden 2019 lopussa 1 857,6 miljoonaa euroa. Pysyvien vastaavien suurin erä on aineelliset hyödykkeet, joita oli 1272,9 miljoonaa euroa vuoden 2019 lopussa (62,4 prosenttia taseen loppusummasta). Sijoituksia, eli osakkeita ja osuuksia sekä muita saamisia oli vuoden 2019 lopussa 564,7 miljoonaa euroa (27,7 prosenttia taseen loppusummasta).

Toimeksiantojen varat koostuivat pääosin välitetyistä valtion asuntolainoista. Toimeksiantojen varat olivat vuoden 2019 lopussa 1,2 miljoonaa.

Vaihtuviin vastaaviin luetaan vaihto-omaisuus, pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihtuvia vastaavia oli vuoden lopussa yhteensä 181,7 miljoonaa euroa (8,9 prosenttia taseen loppusummasta). Vaihto-omaisuuden arvo oli vuoden 2019 lopussa 0,7 miljoonaa euroa. Vaihto-omaisuus koostui hoitotarvike- ja varaosavarastoista.

Saamisia oli vuoden lopussa yhteensä 56,4 miljoonaa euroa. Näistä pitkäaikaisia saamisia oli 4,0 miljoonaa euroa. Lyhytaikaisia myyntisaamisia oli 17,8 miljoonaa euroa ja lainasaamisia 9,0 miljoonaa euroa. Muita saamisia oli 14,9 miljoonaa euroa ja siirtosaamisia 10,8 miljoonaa euroa. Rahat ja pankkisaamiset olivat vuoden lopussa 124,4 miljoonaa euroa, eli ne olivat vähentyneet 15,4 miljoonaa euroa vuoden 2018 lopun tilanteeseen verrattuna.

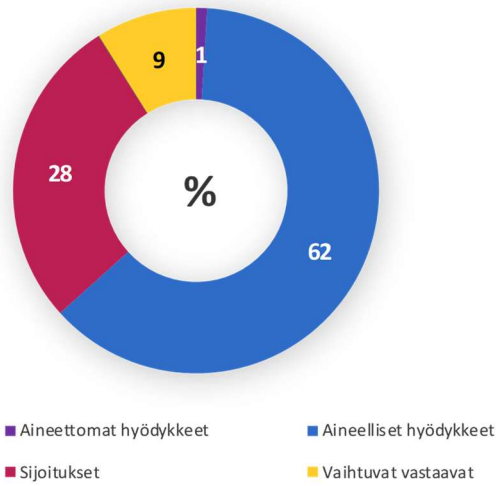
Vastattavaa

Oma pääoma oli vuoden lopussa 880,6 miljoonaa euroa (43,2 prosenttia taseen loppusummasta). Oma pääoma koostui peruspääomasta 349,1 miljoonaa, muiden omien rahastojen pääomasta 126,7 miljoonaa sekä edellisten tilikausien ylijäämistä 467,4 miljoonaa ja tilikauden alijäämästä -62,3 miljoonaa euroa. Muita omia rahastoja ovat Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahasto, Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahasto, Sosiaalisen luototuksen rahasto sekä Vahinkorahasto.

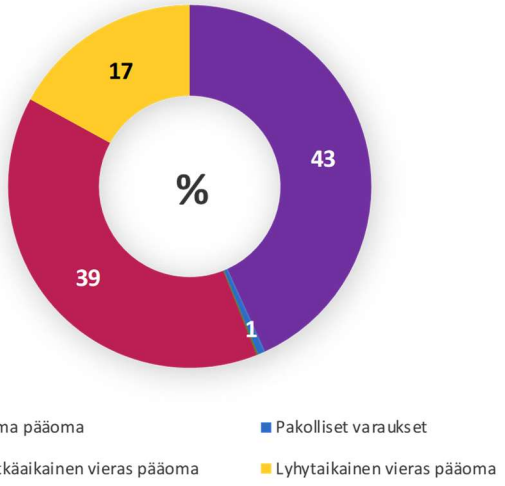
Vapaaehtoisia varauksia ei ollut vuoden 2019 lopussa. Aikaisempina vuosina muodostetut investointivaraukset oli purettu, eikä uusia ollut muodostettu. Investointivarausten käytöstä hankintamenoa kattamaan syntyi vuonna 2019 poistoeron vähennystä 0,5 miljoonaa euroa. Pakollisissa varauksissa oli 0,1 miljoonan euron varaus KuEL:n ulkopuolella tehtyjä eläkesitoumuksia varten ja muita pakollisia varauksia 11,2 miljoonaa euroa. Toimeksiantojen pääomista oli välitettyjä valtion asuntolainoja 1,4 miljoonaa ja lahjoitusrahastojen pääomia 1,5 miljoonaa euroa.

Vieras pääoma oli vuoden lopussa yhteensä 1 143,8 miljoonaa euroa. Kaupungin lainakanta kasvoi vuoden aikana 43,2 miljoonaa euroa ja oli vuoden lopussa yhteensä 954,9 miljoonaa euroa. Kasvusta 25,5 miljoonaa euroa selittyy tytäryhteisöjen konsernitilin saldon muutoksesta. Muihin lyhytaikaisiin velkoihin kuului siirtovelkoina lomapalkka- ja korkojaksotuksia ja muita tilinpäätösjaksotuksia yhteensä 64,9 miljoonaa, ostovelkoja 78,4 miljoonaa, saatuja ennakoita 22,0 miljoonaa sekä muita velkoja 23,6 miljoonaa euroa.

Kuvio. Taseen vastaavaa

Kuvio. Taseen vastattavaa

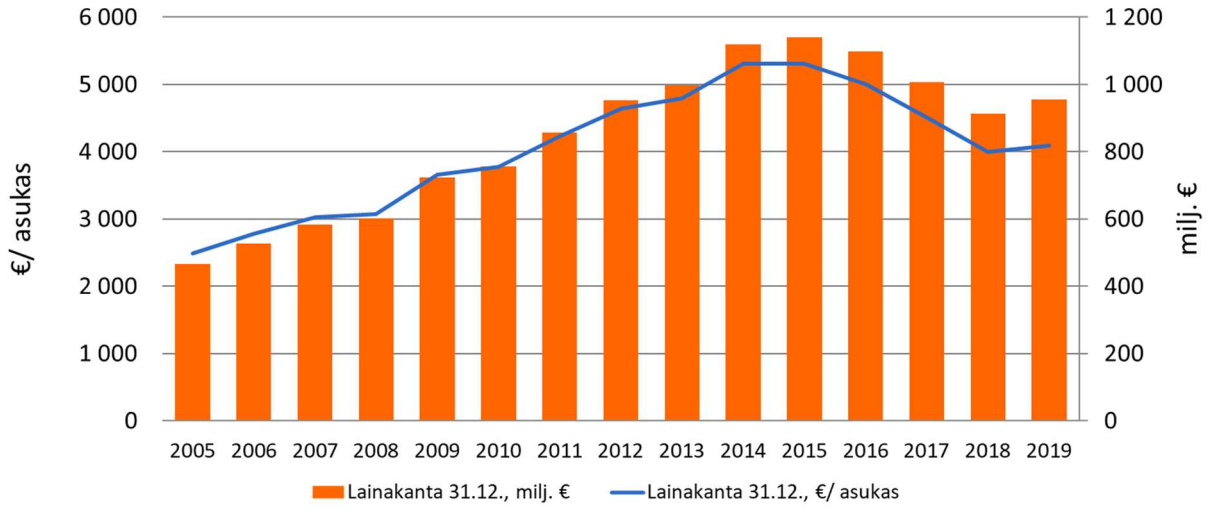
Tase	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat	**1 857,6**	**1 831,6**	**1 839,0**
Aineettomat hyödykkeet	*20,1*	*38,2*	*55,6*
Aineettomat oikeudet	0,0	0,1	0,0
Muut pitkävaikutteiset menot	20,1	38,1	55,5
Aineelliset hyödykkeet	*1 272,9*	*1 223,8*	*1 201,6*
Maa- ja vesialueet	302,0	296,7	292,8
Rakennukset	573,6	559,1	552,9
Kiinteät rakenteet ja laitteet	314,2	304,1	304,6
Koneet ja kalusto	20,2	18,0	16,6
Muut aineelliset hyödykkeet	0,3	0,3	0,3
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	62,6	45,6	34,4
Sijoitukset	*564,7*	*569,6*	*581,8*
Osakkeet ja osuudet	285,0	284,7	293,3
Muut lainasaamiset	278,9	284,2	287,9
Muut saamiset	0,8	0,7	0,6
Toimeksiantojen varat	**1,2**	**1,3**	**1,5**
Valtion toimeksiannot	1,2	1,3	1,5
Vaihtuvat vastaavat	**181,7**	**205,9**	**281,1**
Vaihto-omaisuus	*0,7*	*0,6*	*0,6*
Aineet ja tarvikkeet	0,7	0,6	0,6
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset	*4,0*	*3,6*	*13,7*
Lainasaamiset	0,2	0,2	0,3
Muut saamiset	3,7	3,4	13,4
Lyhytaikaiset saamiset	*52,4*	*61,7*	*53,3*
Myyntisaamiset	17,8	22,3	21,7
Lainasaamiset	9,0	1,2	0,6
Muut saamiset	14,9	13,3	14,0
Siirtosaamiset	10,8	24,8	17,0
Rahoitusarvopaperit	*0,3*	*0,2*	*1,1*
Osakkeet ja osuudet	0,3	0,2	1,1
Rahat ja pankkisaamiset	124,4	139,8	212,4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**2 040,5**	**2 038,8**	**2 121,5**

Tase	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	**880,6**	**942,8**	**938,5**
Peruspääoma	349,1	349,1	349,1
Muut omat rahastot	126,7	126,4	122,2
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	467,4	462,1	425,5
Tilikauden yli-/alijäämä	-62,6	5,2	41,7
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	**1,9**	**2,4**	**2,7**
Poistoero	1,9	2,4	2,6
Vapaaehtoiset varaukset	0,0	0,0	0,1
Pakolliset varaukset	**11,4**	**11,5**	**11,6**
Eläkevaraukset	0,1	0,2	0,2
Muut pakolliset varaukset	11,2	11,3	11,4
Toimeksiantojen pääomat	**2,8**	**2,0**	**2,3**
Valtion toimeksiannot	1,4	1,3	1,5
Lahjoitusrahastojen pääomat	1,5	0,7	0,8
Vieras pääoma	**1 143,8**	**1 080,2**	**1 166,3**
Pitkäaikainen vieras pääoma	*796,0*	*797,4*	*859,7*
Joukkovelkakirjalainat	188,6	124,4	175,1
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	607,4	673,0	684,6
Lyhytaikainen vieras pääoma	*347,8*	*282,8*	*306,6*
Joukkovelkakirjalainat	5,7	50,7	70,7
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	95,7	31,6	28,8
Lainat muilta luotonantajilta	57,5	32,0	48,2
Saadut ennakot	22,0	23,9	32,5
Ostovelat	78,4	62,5	49,5
Muut velat	23,6	25,0	20,4
Siirtovelat	64,9	57,1	56,5
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**2 040,5**	**2 038,8**	**2 121,5**

Taseen tunnusluvut	2019	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	43,7	46,9	45,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	78,5	75,5	81,1
Kertynyt yli-/ alijäämä, milj. €	404,8	467,3	467,1
Kertynyt yli-/ alijäämä, €/ asukas	1 733,1	2 047,9	2 094,4
Lainakanta 31.12., milj. €	954,9	911,7	1 007,4
Lainakanta 31.12., €/ asukas	4 088,4	3 995,6	4 517,0
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., milj. €	1 506,5	1 410,8	1 401,9
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	6 450,0	6 183,3	6 285,6
Lainasaamiset 31.12., milj. €	278,9	284,2	287,9
Asukasmäärä	233 560	228 166	223 027

Omavaraisuusasteella mitataan kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Vantaan kaupungin omavaraisuusaste oli vuoden 2019 lopussa 43,7 prosenttia, mikä tarkoittaa, että Vantaan kaupungilla on merkittävän suuri velkarasite kannettavanaan. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, että Vantaan kaupungin käyttötuloista olisi vuonna 2019 tarvittu 78,5 prosenttia vieraan pääoman takaisinmaksuun. Vantaan kaupungin lainakanta oli 954,9 miljoonaa euroa eli 4 088,4 euroa asukasta kohti. Lainakanta sisältää tytäryhteisöjen konsernitilin saldoa 57,5 miljoonaa euroa (32,0 miljoonaa euroa vuonna 2018). Kun lainoihin lisätään kaupungin vuokravastuut, vastuita on 1 506,5 miljoonaa euroa eli 6 450,0 euroa/asukas. Vuokravastuiden laskentatapa on muuttunut vuodelle 2019 (ks. luku 4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot), minkä vuoksi lainojen ja vuokravastuiden tunnusluku ei ole vertailukelpoinen edellisiin tilikausiin nähden.

Kuvio. Lainamäärän kehitys 2005 - 2019

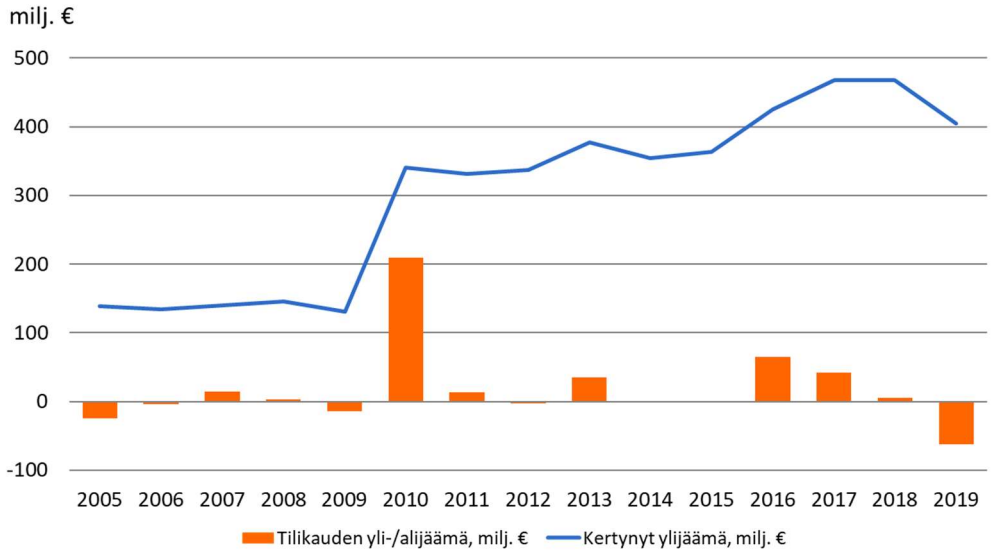

Vantaan kaupungin ylijäämän kehitystä on kuvattu alla olevassa kuviossa. Kaupungin kertyneeseen ylijäämään on vaikuttanut merkittävästi vuoden 2010 tilinpäätöksen ylijäämä (209,2 miljoonaa euroa), joka muodostui erityisesti Vantaan Vesi -liikelaitoksen toimintojen luovuttamisesta perustetulle HSY-kuntayhtymälle. Vantaan Veden liiketoimintojen kaupasta syntyi yhteensä 196,0 miljoonan euron myyntivoitto. Vuoden 2010 ylijäämästä korotettiin Vahinkorahaston peruspääomaa 7 miljoonalla eurolla vuonna 2010 ja Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston peruspääomaa 20 miljoonalla eurolla vuonna 2011.

Vuoden 2011 tilikauden tulokseen vaikuttivat merkittävästi VAV:lle myytyjen tonttien myyntivoitto (10,9 miljoonaa euroa). Vuosina 2012 – 2013 kaupunki myi omistamiaan vuokra-asuntoja, joista syntyi myyntivoittoa yhteensä 11,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2013 ylijäämästä korotettiin Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston pääomaa 4,0 miljoonalla eurolla sekä asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston pääomaa 20,0 miljoonalla eurolla. Kyseiset korotukset tehtiin tilikaudella 2014.

Vuoden 2016 tilikauden ylijäämästä 30 miljoonaa euroa ja vuoden 2017 ylijäämästä 12,4 miljoonaa euroa selittyi Kivistön alueen sopimuskorvauksena saatujen maa-alueiden yhdyskuntarakentamisen tuotoista.

Kuvio. Vantaan kaupungin yli-/alijäämä sekä kertyneen ylijäämän kehitys 2005 – 2019

1.5 Kokonaistulot ja menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma muodostetaan kaupungin ja liikelaitosten, Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen, Vantaan Työterveyden ja Suun Terveydenhuollon tulos- ja rahoituslaskelmista. Siinä otetaan huomioon vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Myös Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahasto, Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahasto, Sosiaalisen luototuksen rahasto sekä Vahinkorahasto on yhdistelty laskelmiin.

Kaupungin kokonaistulot vuonna 2019 olivat 1 607,3 miljoonaa euroa ja kokonaismenot 1 653,0 miljoonaa euroa. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui -45,7 miljoonaa euroa. Kun tähän lukuun lisätään rahoituslaskelmasta Muut maksuvalmiuden muutokset (30,3 miljoonaa euroa), saadaan kassavarojen muutokseksi -15,4 miljoonaa euroa. Se vastaa rahoituslaskelman kassavarojen vähennystä vuoden 2019 aikana.

Kokonaistulot ja menot	2019 milj. €	2019 %	2018 milj. €	2018 %
Tulot				
Toiminta				
Toimintatuotot	230,5	14,3	243,0	15,6
Verotulot	1 014,6	63,1	982,7	63,3
Valtionosuudet	184,3	11,5	173,4	11,2
Korkotuotot	13,9	0,9	14,1	0,9
Muut rahoitustuotot	15,6	1,0	17,4	1,1
Satunnaiset tuotot	3,3	0,2	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät				
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	- 16,7	- 1,0	- 41,6	- 2,7
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,9	0,1	3,9	0,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26,9	1,7	66,7	4,3
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	8,3	0,5	3,9	0,3
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100,0	6,2	90,0	5,8
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	25,5	1,6	0,0	0,0
Oman pääoman lisäys	0,1	0,0	0,0	0,0
Kokonaistulot yhteensä	**1 607,3**	**100,0**	**1 553,6**	**100,0**
Menot				
Toiminta				
Toimintakulut	1 407,5	85,1	1 315,5	80,3
Korkokulut	1,9	0,1	2,3	0,1
Muut rahoituskulut	0,5	0,0	0,1	0,0
Tulorahoituksen korjauserät				
Pakollisten varausten muutos				
- Pakollisten varausten lisäys (-), vähennys (+)	0,2	0,0	0,1	0,0
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	- 0,1	0,0	- 0,8	- 0,1
Investoinnit				
Investointimenot	157,6	9,5	134,8	8,2
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	3,1	0,2	0,3	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	82,3	5,0	169,5	10,3
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0,0	0,0	16,2	1,0
Kokonaismenot yhteensä	**1 653,0**	**100,0**	**1 638,1**	**100,0**

Vähennyserinä tuloissa ovat käyttöomaisuuden myyntivoitot ja menoissa käyttöomaisuuden myyntitappiot sekä pakollisten varausten muutos silloin, kun varausten määrä on tilikauden aikana muuttunut.

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.6.1 Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräämisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Konserniyhteisöt
Kuntakonsernin emoyhteisö on konsernitilinpäätöksen laatimiseen velvoitettu yhteisö.

Tytäryhteisöksi nimitetään niitä yhteisöjä, joissa emoyhteisöllä on määräämisvalta. Kunnalla on määräämisvalta yhteisössä silloin, kun sillä on:

- yli puolet yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai
- yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai niihin verrattavan sääntöjen nojalla oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan elimen jäsenistä tai
- sopimuksen perusteella edellä selostettua vastaava äänivalta.

Yhdistys tai säätiö on kunnan tytäryhteisö, jos:

- kunnalla on oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksesta tai vastaavasta elimestä tai
- sääntöjen mukaan yhdistyksen tai säätiön nettovarallisuus siirtyy purkautuessa kokonaisuudessaan kunnalle tai kuntakonserniin kuuluvalle yhteisölle.

Osakkuusyhteisöksi nimitetään yhteisöjä, joissa emoyhteisöllä on joko yksin tai yhdessä muiden konserniyhteisöjen kanssa *samanaikaisesti huomattava vaikutusvalta ja merkittävä omistusosuus* yhteisössä. Huomattava vaikutusvalta tarkoittaa 20 - 50 prosentin omistusta yhteisön äänimäärästä ja merkittävä omistusosuus vähintään 20 prosentin omistusta osakkuusyhteisön omasta pääomasta. Osakkuusyhteisöt ovat yhdistelty ensimmäistä kertaa vuonna 2008.

Kuntayhtymä yhdistellään kunnan konsernitaseeseen siitä riippumatta, mikä on kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja velvoitteista. Yhdistely tehdään omistusosuuden mukaisesti.

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	26	-
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	12	1
Muut yhtiöt	2	-
Kuntayhtymät	8	-
Kuntayhtymien tytäryhteisöt	15	-
Osakkuusyhteisöt	33	7
Yhteensä	**96**	**8**

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Vantaan kaupunkikonserniin kuuluvat kaupunki ja ne osakeyhtiöt, säätiöt, yhdistykset ja muut yhteisöt, joissa kaupungilla yksin tai tytäryhteisöjen kanssa on määräysvalta sekä kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä.

Konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja tai pormestari ja muut johtosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupungin konsernijohdon muodostavat ne viranomaiset ja viranhaltijat, jotka esittelevät, päättävät ja toimeenpanevat konserniyhteisöjä koskevia asioita sekä vastaavat kaupunkikonsernin edunvalvonnasta valtuuston hyväksymän konsernistrategian ja talousarvion sekä johtosääntöjen mukaisesti.

Konsernistrategian mukaisesti kaupunginhallitus päättää osakkeiden ja osuuksien ostamisesta, myymisestä, vaihtamisesta ja merkitsemisestä, ja sellaisen yksityisoikeudellisen yhteisön perustamisesta ja purkamisesta, jossa kaupunki on omistajana tai jäsenenä.

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimi vuoden 2019 loppuun yleisjaosto. Yleisjaosto avusti kaupunginhallitusta konsernihallinnon järjestämisessä kaupunginvaltuuston hyväksymässä konsernistrategiassa sekä muissa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen antamissa ohjeissa ja määräyksissä tarkoitetulla tavalla, ja valmistelee sellaisen yhteisön perustamisen ja purkamisen, jossa kaupunki on omistajana tai jäsenenä. 1.1.2020 alkaen kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konsernijaosto, joka vastaa konsernihallinnon järjestämisestä yhdessä kaupungin kanssa kaupungin hyväksymässä omistajapolitiikassa sekä muissa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen antamissa ohjeissa ja määräyksissä tarkoitetulla tavalla.

Kuntalain14 §:n mukaan valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto voi ohjata asettamillaan tavoitteilla tytäryhteisöjä niiden omassa tavoitteenasettelussa. Valtuuston ohjaus ei kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä. Valtuuston tavoiteasettelu voi koskea tytäryhteisön asemaa, toiminnan laajuutta, toimintaedellytyksiä (mm. investoinnit), palvelun laatua, hinnoitteluperiaatteita tai pääoman tuottovaatimuksia. Tavoiteasettelu tässä tarkoituksessa on luonteeltaan välillistä, pääomistajan tahdon esiintuomista.

Vantaan kaupungin konsernistrategian mukaan tytäryhteisön strategista suunnittelua ohjaa kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio ja -suunnitelma. Kaupungin talousarvion yhteydessä kaupunginvaltuusto hyväksyy mahdolliset tytäryhteisöille asetettavat sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Asetettavat tavoitteet valmistellaan konsernipalveluissa, ao. toimialan ja yhtiön yhteistyönä. Yleisjaoston tehtävänä on tehdä esityksiä ja antaa toimintaohjeita kaupunkikonsernin yhteisöille asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista.

Kaupunginvaltuuston 17.12.2012 § 7 hyväksymä, 1.1.2013 voimaantullut konsernistrategia sisältää toimivallan ja toimintaperiaatteet, jolla johdetaan, ohjataan ja valvotaan konsernia kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi. Konsernistrategia on käsitelty tytäryhteisöjen yhtiökokouksissa tai vastaavissa muissa ylintä päätösvaltaa käyttävissä hallintoelimissä sekä yhteisöjen hallituksissa tai vastaavissa hallintoelimissä ja hyväksytty tytäryhteisöä sitovaksi. Konsernistrategia ei sido Vantaan Energia Oy:tä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kaunialan Sairaala Oy:stä tuli vuonna 2019 Vantaan kaupungin tytäryhtiö, kun kaupunki osti Sotainvalidien Veljesliitto ry:ltä toukokuussa 40% ja marraskuussa 15% yhtiön osakkeista, siten että ensimmäiseksi toteutuneen kaupan jälkeen kaupungin omistusosuus yhtiön osakekannasta oli 85% ja jälkimmäisen 100%. Kaunialan Sairaala Oy omistaa kokonaan Kauniala Oy:n.

Vantaan Työterveys liikelaitos yhtiöitettiin 1.8.2019, kun kaupunki merkitsi Vantaan Työterveys Oy:n toteuttamassa osakeannissa liikkeeseen lasketut uudet osakkeet, joiden merkintähinta maksettiin kokonaisuudessaan luovuttamalla yhtiölle Vantaan Työterveys liikelaitoksen omaisuus ja kassa apporttina. Lisäksi Vantaan Työterveys liikelaitoksen toiminta ja siihen kohdistuva henkilöstö siirtyivät määrätyin periaattein yhtiölle. Vantaan Työterveys Oy on kokonaan kaupungin omistama yhtiö.

Kaupunki osti Asuntosäätiön Asunnot Oy:ltä Kiinteistö Oy Ulrikanpuiston päiväkoti -nimisen yhtiön koko osakekannan heinäkuussa 2019. Kiinteistö sijaitsee Asolassa Vantaan kaupungin omistamalla tontilla.

Kaupunginhallitus päätti 26.11.2018 § 24 mm, että Vantaan Moottorirata Oy asetetaan selvitystilaan yhtiön purkamiseksi 1.1.2019 lukien. Yhtiö purkautui, kun yhtiökokous 19.6.2019 hyväksyi yhtiön lopputilityksen ja selvitysmiesten kertomuksen selvitysmenettelystä. Yhtiön osakekannan tilikaudella omistivat Vantaan kaupunki 96,6% ja VTK Kiinteistöt Oy 3,4%.

Kaupunginhallitus päätti 24.9.2018 § 13, että kaupungin kokonaan omistama Kiinteistö Oy Pakkalan Kartanonkoski 10 asetetaan selvitystilaan yhtiön purkamiseksi 25.9.2018 pidettävästä ylimääräisestä yhtiökokouksesta lukien. Yhtiö purkautui yhtiökokouksen 10.12.2019 hyväksyttyä yhtiön lopputilityksen. Yhtiöllä ei ollut aktiivista liiketoimintaa.

VTK Kiinteistöt Oy:n tytäryhtiö Kiinteistö Oy Vantaan Paloasema fuusioitui VTK Kiinteistöt Oy:öön 31.8.2019.

1.6.4 Vantaan kaupungin merkittävien tytäryhtiöiden vuosikooste

Tytäryhtiöiden vuosikoosteessa raportoidaan Vantaan kaupungin merkittävien tytäryhtiöiden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteumat vuodelta 2019 sekä tulos- ja tasetiedot. Talousluvut ovat tietojen keruuhetkellä olleet vielä tilintarkastamattomia, joten tässä raportissa esitetyt tiedot saattavat erota yhtiöiden virallisista tilinpäätöksistä. Yhtiöiden kokoeroista sekä harjoittamiensa toimialojen ja toiminnan erilaisuuksista johtuen raportointi ei ole kaikkien yhtiöiden osalta yhteneväistä. Lisätietoa yhtiöistä antavat niiden toimitusjohtajat sekä kaupungin konserniohjaus ja -valvontayksikkö.

Vantaan Energia Oy (konserni)

Y-tunnus	0124461-3
Omistusosuus	60 %
Hallituksen pj	Tommi Valtonen
Toimitusjohtaja	Jukka Toivonen

Vantaan Energia Oy on yksi Suomen suurimmista kaupunkienergiayhtiöistä. Vantaan kaupunki omistaa yhtiöstä 60 % ja Helsingin kaupunki 40 %. Vantaan Energia -konsernin muodostavat emoyhtiö Vantaan Energia Oy ja sen tytäryhtiö Vantaan Energia Sähköverkot Oy sekä osakkuusyhtiöt.

Tytäryhtiö Vantaan Energia Sähköverkot Oy vastaa sähköverkkotoiminnasta Vantaalla. Sähköverkkopalvelun lisäksi yhtiö myy verkkotoimintaan ja asiakkaiden energiankäyttöön läheisesti liittyviä palveluja, kuten liittymisjohtojen rakentamispalvelua.

Lisäksi Vantaan Energia Oy:llä on osuuksia seuraavissa energian tuotantoyhtiöissä: EPV Energia Oy, Pohjolan Voima Oy, Suomen Hyötytuuli Oy, Innopower Oy, Voimaosakeyhtiö SF, Liikennevirta Oy.

Lisätietoa Vantaan Energia Oy:stä http://www.vantaanenergia.fi/

Vantaan Energia Oy -konserni

Tunnusluvut	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Muutos tot ./. budj.	Toteuma 2018
Oman pääoman tuotto %	17 %	13 %	0	14 %
Liikevoitto%	18 %	15 %	0	16 %
Omavaraisuusaste	41 %	41 %	0	39 %
Bruttoinvestoinnit milj.eur	42	53	-10	110
Br.investoinnit %:a liikevaihdosta	14 %	17 %	0	36 %

Toimintaympäristö

Suomen hallituksen energia- ja ilmastostrategia sekä useat voimaansaatetut ja tulevat lakimuutokset muuttavat pelisääntöjä ja toimintamalleja sekä luovat kustannuksia, mutta samalla avaavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia, joita ovat esimerkiksi kiertotalouden kasvattaminen.

Taustalla ovat mm. kansainväliset ilmastosopimukset ja energiaunionikehitys EU:ssa.

- mm. energiatehokkuusdirektiivi ja siihen liittyvät energiatehokkuussopimukset kehityksen alla
- puhtaan energian paketti, sähkömarkkina-asetuksen ja direktiivin päivitys
- TEM älyverkkotyöryhmän ehdotukset
- energiaverotuksen muutokset
- puun käytön kestävyyskriteerit
- kivihiilen täyskielto
- kierrätysasteen nostoon liittyvät toimet

Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden yhtenäistäminen jatkuu ja energiamarkkinan pelisäännöt kehittyvät
- tulossa kansallinen Datahub sähkömarkkinoiden vähittäismyynnin tiedonvaihtoon
- tavoitteena yhden luukun periaate asiakasrajapintaan (= vain yksi laskuttaja, ei erikseen siirtolaskua)
- yhteispohjoismainen taseselvitysmalli on otettu käyttöön, eurooppalainen malli selvityksessä
- kaasumarkkinat avautuivat vuoden 2020 alusta
- energiamittauksissa ollaan siirtymässä tunnin mittausjaksoista 15 minuutin jaksoihin

Älykkyys lisääntyy energiaverkoissa ja niiden monimutkaisuus lisääntyy. Energian varastointiteknologioiden kehitys on merkityksellistä. Samalla hajautetun pientuotannon määrä ja kuluttajien rooli energian tuottajina kasvaa. Uusien palvelujen kysyntä nousee.

Verkkoliiketoiminnan valvontamalli on entistä pitkäjänteisempi ja paremmin riskit huomioiva.

Toiminta

2019
- Sähkön myynnin ja asiakaspalvelun yhteisyrityksen rakentaminen valtakunnalliseksi toimijaksi tekeillä
- Vantaan Energia myi maakaasun jakelu- ja myyntiliiketoimintonsa. Lisäksi myytiin yhtiön höyryliiketoiminta.
- Asiakaspalvelujärjestelmän toteutus jatkui ja sähköliiketoiminnan osuudet otettiin käyttöön
- Uusia sähkökaupan tuotteita on otettu käyttöön
- Aurinkosähköjärjestelmien myynti jatkui
- Tuulivoimainvestointeja toteutetaan
- Fennovoiman ydinvoimahanke jatkuu Pyhäjoella
- Martinlaakson biokattilamuutos otettiin kaupalliseen käyttöön
- Sähköverkon ja kaukolämpöverkon laajennusinvestointeja ja niiden sekä tuotannon kunnossapitoinvestointeja toteutetaan
- Osakkuusyhtiö Suomen Energia Urakointi Oy:n (SEU) osakkeet myytiin
- TES-neuvottelut vuoden 2019 lopussa
- Jätevoimalan laajennuksen esisuunnittelua toteutettiin vuoden 2019 aikana

Tulevat
- TES-neuvottelut käynnissä
- Fennovoiman ydinvoimahanke jatkuu Pyhäjoella
- Tuulivoimainvestointeja toteutetaan
- Datahub käyttöön arviolta vuonna 2022. Useita muita merkittäviä lähes samanaikaisia energiamarkkinan muutosta tuovia viranomaisratkaisuja tulossa.
- Jätevoimalan laajennus käynnistetään
- Kivihiilestä luopumisen suunnittelu
- Sähkön myynnin ja asiakaspalvelun yhteisyritykset aloittavat kaupallisen toiminnan
- Sähköverkon ja kaukolämpöverkon laajennusinvestointeja ja niiden sekä tuotannon kunnossapitoinvestointeja toteutetaan

Taloudellinen katsaus

Vuoden 2019 toteutunut vertailukelpoinen liikevoitto oli 3,4 milj. euroa yli budjetoidun. Liikevoitto pysyi hyvällä tasolla pääasiassa Martinlaakson biokattilainvestoinnin aiheuttaman kateparannuksen vuoksi ja sähköverkkojen v. 2018 tehdyn hinnankorotuksen ansiosta. Kertaluonteiset erät (liiketoimintakaupat, kiinteistörealisoinnit ja osakkuusyhtiöiden kirjauskäytäntöjen muutokset) olivat yhteensä n. 9 milj. euroa. Vuoteen 2018 verrattuna liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä oli n. 2,7 milj. euroa parempi.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	304 000	310 817	-6 817	311 056	-7 056
Materiaalit ja palvelut	-162 945	-175 693	12 748	-175 550	12 605
Henkilöstökulut	-27 896	-28 051	155	-27 764	-132
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut	-4 358	-2 753	-1 605	-3 014	-1 344
Poistot ja arvonalentumiset	-31 495	-31 366	-129	-26 882	-4 613
Liiketoiminnan muut kulut	-26 544	-28 528	1 984	-28 247	1 703
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	8 185	2 000	6 185	-2 511	10 696
Liiketulos	**58 947**	**46 426**	**12 521**	**47 087**	**11 860**
Rahoitustuotot	475	72	403	358	117
Rahoituskulut	-6 087	-4 109	-1 978	-5 343	-744
Verot	-8 698	-7 981	-717	-7 429	-1 269
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0
Kokonaistulos	**44 637**	**34 408**	**10 229**	**34 672**	**9 965**

Investoinnit

Konsernin ennustetut bruttoinvestoinnit vuodelle 2019 olivat 42 milj. euroa, josta emoyhtiön investoinnit olivat 31 milj. euroa ja sähköverkkojen 11 milj. euroa. Emoyhtiön suurimmat investoinnit kohdistuivat Martinlaakson biovoimalaan 13 milj. euroa, kaukolämpöverkkoon 8 milj. euroa ja voimalaitosten sekä lämpökeskusten muihin investointeihin 5 milj. euroa. Biovoimalaitosinvestointi Martinlaaksoon vuosille 2017 – 2019 oli noin 68 milj. euroa. Jätevoimalan laajennuksen esisuunnittelu on käynnistetty ja mahdollisen investoinnin kokonaisarvio on noin 143 milj. euroa vuosina 2020 – 2022.

1 000 eur	Toteuma 2019	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
Pysyvät vastaavat	542 865	542 865	532 981	9 884
Leasing-vastuut kauden lopussa	138 322	138 322	145 639	-7 317
Lainat kauden lopussa	179 272	179 272	154 194	25 078
Oma pääoma	281 657	281 657	257 046	24 612
Taseen loppusumma	686 695	686 695	667 183	19 512
Henkilöstö lkm	336	336	340	-4

Rahoitus

Vantaan Energia -konsernin rahoitustilanteeseen vaikuttavat suurimmat tekijät ovat investointien volyymi ja omistajille maksettavan osingon määrä. Tavoitteena on, että normaalit vuosittaiset kunnossapitoinvestoinnit hoidetaan tulorahoituksella, eikä niihin oteta lisävelkaa. Myöskään osinkojen maksamista lisävelanotolla ei voine pitää mielekkäänä. Biovoimalaitosta varten on vuonna 2018 otettu pankkilainaa 27 milj. euroa ja vuonna

2019 28 milj. euroa. Jätevoimalan laajennuksen rahoitustarve ajoittuu vuosille 2020 – 2022 ja se on suunniteltu rahoitettavan pääosin vieraalla pääomalla (n. 90-100 milj. euroa). Arvio tämänhetkisestä hankintamenosta on noin 143 milj. euroa. Tilapäiset rahoitustarpeet (käyttöpääoman heilahtelu) hoidetaan kaupungin konsernitili-limiitillä ja yritystodistuksilla.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos tot 2019 ./. 2018	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
kassa jakson alussa	15 820	15 264	556	15 820	15 264	556
+ liiketoiminnan rahavirta	65 699	71 191	-5 492	65 699	71 191	-5 492
+ investointien rahavirta	-33 250	-109 836	76 586	-33 250	-109 836	76 586
+ rahoituksen rahavirta	-20 464	39 201	-59 665	-20 464	39 201	-59 665
Kassa jakson lopussa	**27 805**	**15 820**	**11 985**	**27 805**	**15 820**	**11 985**

Henkilöstö

Vantaan Energia -konsernin henkilöstö

	Yhteensä	Vakinaisia	Määräaikaisia	Henkilöstön keski-ikä
12/2018	337	313	24	44,46v
4/2019	334	310	24	44,49v
8/2019	339	306	33	44,45v
12/2019	339	311	28	44,82v

	Työntekijöitä	Toimihenkilöitä	Ylempiä toimihenkilöitä	Johtoa
12/2018	69	159	96	13
4/2019	68	160	93	13
8/2019	68	165	93	13
12/2019	67	162	98	12

Huomioitavaa on, että suurin osa tuotannollisesta henkilöstöstä kuuluu toimihenkilöihin.

Sairauspoissaolot:

1-12/2017	2,9% (sis. myös tapaturmista johtuneet 0,11 %)
1-12/2018	3,5%
1-12/2019	2.49% (sis. myös tapaturmista johtuneet 0,02%)

Vaihtuvuus:	Eläkkeelle	Irtisanoutui/irtisanottiin	Uusia
2018	4	10/1	*)56
1-4/2019	0	6/0	**)9, josta 7 määräaikaista
5-8/2019	3	5/1	***)37, josta 35 määräaikaista
9-12/2019	1	1/0	9, joista 1 määräaikainen

*) Luku sisältää 38 kesätyöntekijää
**) Luku sisältää 5 kesätyöntekijää
***) Luku sisältää 35 kesätyöntekijää

Riskienhallinta

Vantaan Energian hallitus katselmoi kaikki yhtiön riskienhallintaan liittyvät politiikat vuosittain. Lisäksi käsitellään yhtiön avainriskit. Politiikat on käsitelty viimeksi syksyllä 2019. Avainriskit käsiteltiin yhtiön toimivan johdon ja hallituksen strategiakokouksessa 20.-21.8.2019.

Riskienhallintasuunnitelman toteutuksesta vastaa yhtiön operatiivinen johto. Päivitys suunnitelmista on tehty Vantaa-konsernin riskienhallintayksikölle aikataulun mukaisesti 5.12.2019 kaupungin uuden riskityökalun kautta.

Vantaan Energian kolme keskeistä riskiä ovat:

- Sähkön hintariski. Riskinä on sähkön matala hintataso ja mahdollinen hintatason pitkäaikainen pysyminen alhaisella tasolla. Riskiä hallitaan mm. sähköntuotannon ja sähkökaupan suojaustoiminnalla ja noudattamalla talousriskipolitiikkaa. Sähkökaupan osalta kova kilpailu markkinoilla on myös hinnan asettamiseen liittyvä riskitekijä.
- Politiikka- ja regulaatioriski. Riski voi toteutua mm. haitalliseen liiketoimintaregulaatioon, energian tukijärjestelmien muutoksiin tai vaikka ympäristölupiin liittyen. Riskiä hallitaan osallistumalla aktiivisesti energia-alan edunvalvontatyöhön ja vaikuttamiseen sekä erilaisin ennustein ja skenaarioin.
- Riski suuresta häiriöstä energian tuotannossa tai sähkön/ kaukolämmön toimituksessa. Syitä voi olla esim. luonnontapahtuma, konerikko, suuronnettomuus tai inhimillinen virhe. Riskienhallinnan keinoina ovat mm. tehokkaat kunnossapito-ohjelmat ja varautumissuunnittelu, sekä erilaisten kriisitilanteiden harjoittelu.

Muista avainriskeistä huomattavia ovat mm. yhtiön investointien onnistumiseen liittyvät riskit sekä erilaiset vaativien projektien toteutukseen liittyvät riskit.

VAV Yhtymä Oy (konserni)

Y-tunnus	0640915-7
Omistusosuus	100 %
Hallituksen pj.	Tuula Laukkanen
Toimitusjohtaja	Teija Ojankoski

VAV Yhtymä Oy on Vantaan kaupungin 100-prosenttisesti omistama yhtiö. VAV-konserni koostuu emoyhtiö VAV Yhtymä Oy:stä sekä kahdesta tytäryhtiöstä: VAV Asunnot Oy ja VAV Palvelukodit Oy. VAV Asunnot Oy rakennuttaa ja hallinnoi valtion tukemia ara-asuntoja, jotka muodostavat enemmistön konsernin asuntokannasta. VAV Yhtymä Oy rakennuttaa ja hallinnoi muita kohtuuhintaisia asuntoja ja VAV Palvelukodit Oy palveluasuntoja.

Lisätietoa VAV-Asunnot Oy:stä www.vav.fi

VAV Yhtymä -konserni				
TUNNUSLUVUT	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Muutos tot ./. budj.	Toteuma 2018
Liikevoitto%	20 %	25 %	-5 %	24 %
Asunnot	10 970	11 006	-36	107
Asuntojen käyttöaste %	99,1 %	99,1 %	0	99,1 %
Vaihtuvuus %	11,2 %	12 %	-1 %	11,6 %
Vuokrasaatavat liikevaihdosta %	1,2 %	1,2 %	0 %	1,2 %
Henkilöstö	54	52	2	51
Keskivuokra €/m2/kk	12,21	12,21	0	12,11
Vuokrien vaihteluväli	9,98-15,44	9,98-15,44		9,86-15,44

Toimintaympäristö

- Lainsäädännön muutokset ovat vaikeuttaneet korjaustoiminnan rahoitusta ja korjauksiin varautumista.
- Korjauksiin varautumisen euromäärää on rajoitettu ja omille varoille vuokrassa perittävä tuotto aleni 4 %:in 1.1.2017 alkaen. Heinäkuussa 2018 voimaan tullut uusi korkotukilaki kieltää uusien kiinteistöjen, jotka on rahoitettu korkotukilainalla, mahdollisuuden varautua korjauksiin.
- Asumistuen enimmäisasumismenot jäädytetty vuoden 2017 tasoon.
- Laki yhteisöjen tulolähdejaon poistamisesta rajaa konsernin sisäisten lainojen korkojen verovähennysoikeutta.
- Kiinteistöjen korjaustarpeiden kasvu – kiinteistökannan samanikäisyys kasaa korjauskustannuksia lähivuosiin.
- Asunnon tarvitsijoiden tulotason jatkuva heikkeneminen suhteessa asumisen kustannuksiin.
- Rakentamiseen ja kiinteistöalaan tulee kohdistumaan säädösmuutoksia, joilla pyritään ympäristön kestävyyttä turvaaviin ratkaisuihin ja toimintamalleihin.
- Asunnonhakijamäärän runsaus, keskimäärin 80 asuntoa vapautuu kuukaudessa eli vain 1,3 % hakijoista saa asunnon. Hakijoita elokuussa 5 530 ruokakuntaa, joista yhden hengen ruokakuntia 58 %.
- Kiinteistöveroon kaavaillaan verotusarvojen korotuksia kasvukeskuksiin 2022.

Toiminta

- Kiulukuja 7, valmistui 31.1. asuntoja 86 kpl, *Liikevaihto kasvaa.*
- Orvokkirinne 4, valmistui 26.4. asuntoja 72 kpl, joista 15 sosiaalitoimen erityisasuntoja, *Liikevaihto kasvaa*
- Ruukkukuja 7, valmistui 31.8. asuntoja 199. Asunnot huonokuntoisille ja muistisairaille vanhuksille. *Liikevaihto kasvaa*
- Veturikujan palvelutalo Tikkurilassa purettiin vuoden lopulla ja uuden kiinteistön rakentaminen alkaa keväällä. Kiinteistön rahoitukseen on saatu Valtion takaama ja ARA:n myöntämä takauslaina.
- Jatketaan rajoituksista vapautuvien kiinteistöjen myyntiä. Tammikuussa 2020 myytiin kolme rivitalokiinteistöä, joissa asuntoja oli 61. Haetaan ARA:lta kohdennetusti kiinteistöjä rajoituksista vapaiksi. *Turvataan omia varoja korjausrakentamiseen ja uudistuotantoon.*
- Viedään eteenpäin kaavakehityshankkeita, mm. Myyrmäessä. *Korvaavalla ja täydentävällä kaavoituksella mahdollistetaan kalliiden korjausten korvaaminen tehokkaammalla ja taloudellisesti kannattavammalla uudistuotannolla sekä tonttimyynti omien varojen kerryttämiseksi.*
- PTS-suunnitelman mukaisissa korjauksissa pyrittiin kustannustehokkaisiin ja oikea-aikaisiin ratkaisuihin, uusittiin lämmöntuotantolaitteita ja toteutettiin esim. hybridiratkaisuja (mm. aurinkopaneelit). *Ylläpitokustannusten hallinta pitkällä aikavälillä.*
- Parannetaan tietojärjestelmiä ja asukkaille suunnattuja sähköisiä palveluja. *Toiminnan taloudellinen tehokkuus.*
- VAV-konserniin perustettiin uusi tytäryhtiö, johon liiketoimintasiirrossa siirtyi ARA-asuntokanta 3.12.2018.*Yhtiön hallinnollisen rakenteen selkeyttäminen. Parempi asuntopoliittinen reagointivalmius.*

Taloudellinen katsaus

- Liikevaihto on toteutunut budjetoidusti. Vuokrat korottuivat keskimäärin 0,10 €/m2 maaliskuun 2019 alusta. Keskivuokraksi muodostui 12,21 per neliö, korotusta 0,8 %.
- Suunnitelman mukaisesti on lyhennetty pitkäaikaisia lainoja. Alhainen korkotaso on mahdollistanut ylimääräiset lyhennykset, yht. 19,6 milj. euroa. Budjetoitua suuremmat ylimääräiset lyhennykset tehtiin, jotta vältettiin pankkitilille sijoittuvaan pääomaan kohdistuva miinuskorko.
- PTS-korjaukset toteutetaan rullaavan budjetin mukaisesti. Kaikki kuluvan vuoden PTS-korjaukset 16,6 milj. euroa toteutetaan tulorahoituksella.
- Vieraan pääoman korkokulut alittuivat budjetoidusta. VAV-konsernin velkasalkun keskikorko on 0,8953 %. Uustuotannon rahoitukseen kiinteistöön Kiulukuja 7 ja Orvokkirinne 4 on Vantaan kaupungin rahoitus kilpailuttanut korkotukilainat.
- Verohallinto on tilikauden 2019 aikana määrännyt yhtiölle veroja maksuun 2.940.045,70 euroa liittyen tilikauden 2018 toimintakertomuksessa kerrottuun, tulkinnanvaraiseen verokohteluun poistojen osalta. Nämä verot on kirjattu tilikauden 2019 tilinpäätöksessä omaan pääomaan vaikuttavana eränä ”Korjaus ed. tilikauden tulokseen”. Yhtiö on valmistellut asiaan liittyen verotuksen oikaisuvaatimuksen, joka on toimitettu Verohallintoon helmikuussa 2020. Yhtiö on myös esittänyt vahingonkorvausvaateen asiassa neuvonantajana toimineelle asiantuntijayritykselle.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018	Budjetti 2020
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	97 163	96 754	409	94 815	2 348	97 806
Materiaalit ja palvelut	0		0	0	0	0
Henkilöstökulut	-3 437	-4 038	601	-3 032	-405	-3 735
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut	-53 947	-55 429	1 482	-47 865	-6 082	-56 541
Poistot ja arvonalentumiset	-19 674	-19 295	-379	-20 677	1 003	-20 218
Liiketoiminnan muut kulut	-929	-949	20	-1 035	106	-1 265
Liiketulos	**19 176**	**17 043**	**2 133**	**22 206**	**-3 030**	**16 047**
Rahoitustuotot	213	34	179	216	-3	200
Rahoituskulut	-5 593	-10 364	4 771	-5 573	-20	-8 001
Verot		0	0		0	
Tilinpäätössiirrot	-13 337	-6 713	-6 624	-16 849	3 512	-8 246
Kokonaistulos	**460**	**0**	**460**	**0**	**460**	**0**

Investoinnit

- Kiulukuja 7, (valmistunut 1/2019), asuntoja 86 kpl, hankinta-arvo 14,1 milj. euroa
- Orvokkirinne 4, asuntoja 72 kpl, joista erityisasuntoja 15 kpl, hankinta-arvo 10,3 milj. euroa
- Myyrmäen vanhustenkeskus, (valmistunut 9/2019), asuntoja 199 kpl, veroton hankinta-arvo 34,2 milj. euroa (VAV Palvelukodit Oy:n kohde)
- Lipstikkakuja 2, (valmistuu 12/2021), asuntoja 40 kpl, hankinta-arvo 9,1 milj. euroa.
- Koisotie 6, (valmistuu 1/2021), asuntoja 41, hankinta-arvo 10 milj. euroa, (VAV Palvelukodit Oy:n kohde)
- Perintökuja 9, (valmistuu keväällä 2021), asuntoja 100, hankinta-arvo 19,1 milj. euroa.
- Veturikuja 8, (valmistuu 2021), asuntoja 120, hankinta-arvo 19 milj. euroa.
- Uustuotannon investoinnit rahoitetaan korkotukilainalla ja ARA:n takauslainalla. Omat varat katetaan mahdollisella käynnistysavustuksella (saatavilla vuoden 2019 loppuun asti) ja myyntituotoilla sekä tulorahoituksella.

1 000 eur	Toteuma 2019	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
Pysyvät vastaavat	662 215	675 000	38 410	636 590
Leasing-vastuut kauden lopussa	0	0	0	0
Lainat kauden lopussa	512 952	520 414	515 180	5 234
Oma pääoma	152 001	62 160	46 573	15 587
Taseen loppusumma	705 553	715 000	702 890	12 110
Henkilöstö lkm	54	54	52	2

Korjaushankkeet

- Kiinteistöjä korjattiin 27,8 milj. eurolla, rahoitus tulorahoituksella. Yhtiöiden vuosibudjetit ylittyivät korjauksissa miljoonalla eurolla.

Rahoitus

- Maksuvalmius oli kohtuullinen ja lyhyen aikavälin velat pystytään hoitamaan likvideillä rahavaroilla. Maksuvalmiuteen vaikuttivat saatavien ja luottotappioiden säilyminen kohtuullisina ja vuokrausasteen säilyminen yli 99 %:ssa. Vaikka velkakirjaehtojen mukaiset lyhennykset kasvavat kiinteistökannan vanhetessa (keskimäärin asuntokanta 25 v), niin ylimääräisiä lyhennyksiä pystytään tekemään suunnitelmallisesti.
- Korkotaso on edelleen matala, mutta budjetissa on varauduttu maltilliseen korkojen nousuun ja se antaa mahdollisuuden velkojen ylimääräiseen lyhennykseen. On ennustettavissa, että talouskasvu jatkuu viime vuosia hitaampana, mutta asumisen kustannuksien nousuvauhti ei hidastu. Esim. asumiseen kohdistuvat verot kasvavat (kiinteistö- ja energiaverot). Korjauksiin varautuminen hankaloituu ja vähentää mahdollisuuksia velkakirjaehdot ylittäviin lyhennyksiin.
- Lisäksi pitkäaikaisen rahoituksen tarjoajia on nykyisin vain kaksi.
- Uustuotannon rahoitus omien varojen osalta saataneen hoidettua ARA:n myöntämän käynnistysavustuksen ja omaisuuden realisointien avulla. Omien varojen korkoa sisällytetään vuokraan ja sitä kautta turvataan uustuotannon ja korjausrakentamisen omat varat myyntituottojen lisäksi. Korkotukihankkeiden rahoituksen omavastuuosuusvaatimus on myös pienentynyt 10 %:sta viiteen prosenttiin. Konsernihallinnon kanssa on sovittu, että VAV noudattaa kymmenen prosentin oman pääoman osuutta pitkän aikavälin riskien hallitsemiseksi.
- Korjausrakentamiseen jouduttaneen ottamaan korkotukilainaa vuonna 2023, ettei korjaustarve kasva liiaksi ja että kiinteistöjen arvo pystytään säilyttämään. Lainoitettavan korjausrakentamisen omarahoitusosuudet kerätään vuokrissa.
- Tarve osittain lainoittaa korjausrakentamista jatkuu vuodesta 2023 vuoteen 2024 asti. Tällöin 80-luvun aravakiinteistöjen alkuperäiset rahoituslainat tulevat poismaksetuksi, ja korjausten rahoittaminen tulorahoituksella pitäisi olla taas mahdollista.
- Kiinteistökannan oikea-aikaisilla korjauksilla ja yksittäisillä myynneillä pyritään minimoimaan korjausvelkaa.
- Arava- ja korkotukilainojen takapainoiset lyhennysohjelmat ja asukkaiden maksuvaikeuksien lisääntyminen ovat lähivuosien haaste.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos tot 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	37 556	29 047	8 510
+ toiminnan tuotot (+)	97 376	94 815	2 561
- toiminnalliset menot (-)	-58 313	-48 899	-9 414
- investointien maksut kassasta (-)	-12 323	-38 410	26 087
- lainojen lyhennykset (-)	-43 541	-28 467	-15 074
- lainojen korot (-)	-5 593	-5 573	-19
+ lainojen lisäykset (+)	41 313	35 044	6 269
Kassa jakson lopussa	**56 476**	**37 556**	**18 919**

Henkilöstö

- Henkilövahvuus 54 (vuonna 2018 keskimäärin 51)
- Naisia 56 % ja miehiä 44 %
- Henkilöstön keski-ikä 48 vuotta (2018 /50 vuotta)
- 17 % työntekijöistä 60 vuotta tai enemmän (2018 /20 %)
- 4 työntekijää jäi eläkkeelle 2019
- Kilpaillaan muiden toimijoiden kanssa kokeneesta rakennuttamisen ja korjausrakentamisen henkilöstöstä.
- Lähtövaihtuvuus 11,3 % (2018/12,9 %), 5 uutta työntekijää ja 2 lyhytaikaista määräaikaista työsuhdetta, jotka päättyivät vuodenvaihteeseen.
- Varaudutaan henkilöstön ikärakenteen muutoksiin ennakoivilla rekrytoinneilla.

Riskienhallinta

Riskienhallintasuunnitelma on päivitetty ja hyväksytty yhtiön hallituksessa joulukuussa 2018.

- Vuokra-asuntojen ylikysyntä / *riittävä uudistuotanto*
- Yksittäiset tekniseltä ja taloudelliselta kunnoltaan heikkokuntoiset kiinteistöt */ suunnitelmallinen korjaustoiminta ja kiinteistöjen hakeminen rajoituksista vapaiksi ja niiden myynti*
- Lainsäädäntöriskit / *edunvalvonta*
- Korkoriski ja lainaehtojen takapainoisuus / *lyhennysten aikaistaminen ja koronnousuilta suojautuminen*

VTK Kiinteistöt Oy (konserni)

Y-tunnus	0517745-4
Omistusosuus	100 %
Hallituksen pj	Hannu Vikman
Toimitusjohtaja	Jukka Antila

VTK aloitti toimintansa 1970-luvulla nimellä Kiinteistö Oy Grandinkulma, kun Grandin kiinteistön paikalle ryhdyttiin suunnittelemaan toimistotiloja kaupungille. Toiminta kasvoi ja nimi vaihtui Vantaan Teollisuuskiinteistöt Oy:ksi. Yhtiö on toiminut nykyisellä nimellään VTK Kiinteistöt Oy:nä vuodesta 2005.

Kuluneiden neljän vuosikymmenen aikana VTK on ollut myös merkittävä opetus- ja palvelutilojen toteuttaja Vantaalla. Osa VTK:n toteuttamista hankkeista on edistänyt myös kaupungin elinkeinopolitiikkaa. VTK Kiinteistöt tarjoaa laajan valikoiman erilaisia tilaratkaisuja pysyviin tai väliaikaisiin toimitilatarpeisiin.

Lisätietoa VTK Kiinteistöt Oy:stä http://www.vtkoy.fi/

VTK Kiinteistöt Oy (K)	Konserni			Emoyhtiö		
	2019	2018	2017	2019	2018	2017
Liikevaihto, 1 000 euroa	28 879	26 737	18 776	28 506	26 611	18 370
Tilikauden tulos, 1 000 euroa	2 039	2 415	1 451	3 902	3 507	2 214
Liikevaihdon kasvu %	8,0	42,4	11,9	7,1	44,9	12,5
Liikevoitto / liikevaihto %	12,1	13,3	10,6	20,4	18,6	16,7
Oman pääoman tuotto %	2,4	3,1	2,1	8,1	7,5	5,0
Omavaraisuusaste %	32,3	27,6	26,1	31,3	27,1	27,1

Toimintaympäristö

Vantaan kaupunki kasvaa ja kansainvälistyy voimakkaasti. Nopea väkiluvun kasvu tuo haasteita palveluverkoston kehittämiseen. Aviapoliksen asema maan nopeimmin kasvavana työpaikka-alueena tuo myös VTK Kiinteistöt Oy:lle mahdollisuuksia olla osana kaupungin elinkeinopolitiikkaa. VTK Kiinteistöt Oy kaupunkikonsernin osana on rakentamassa kaupungin palveluverkostoa ja mahdollistamassa uusien työpaikkojen syntymistä.

Toiminta

VTK Kiinteistöt Oy:

Kaupunginhallitus hyväksyi 11.12.2017 (§ 7) Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen 10.11.2017 päivätyn tarveselvityksen/hankesuunnitelman ja kustannusarviot sekä Tikkurilan keskustan monitilatoimistorakennuksen toteuttamisen periaatteet. Lisäksi kaupunginhallitus päätti, että kaupunki sitoutuu vuokraamaan valmiit hankesuunnitelman mukaiset kaupungin käyttöön tulevat tilat pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Esisopimus toimitilojen vuokrauksesta on tehty 5.6.2019.

VTK Kiinteistöt Oy:n hallitus hyväksyi 28.8.2019 § 11 Kielotie 13 hybridirakennuksen hankekuvauksen ja kilpailutusohjelman. VTK Kiinteistöt Oy on käynnistänyt Kielotie 13:n hybridirakennuksen KVR-urakkakilpailutuksen 12/2019. Hankkeen rakennuttamisen on tarkoitus alkaa vuonna 2021 ja se valmistuu vuonna 2024. Hankkeen kustannusarvio on n. 60 milj. euroa. Kilpailualue sijaitsee keskeisellä paikalla Tikkurilassa aivan kaupungintalon vieressä. Kilpailualue koostuu VTK Kiinteistöt Oy:n omistamasta kiinteistöstä 92-421-6-426 sekä lisäksi osasta Vantaan kaupungin omistamista kiinteistöistä 92-61-206-5 ja 92-61-9902-4 sekä katualueista. Yhtiön hallitus hyväksyi 28.8.2019 § 12 kaupungin kanssa solmittavan maankäyttösopimuksen ja määräalojen vaihtoa koskevan esisopimuksen, jonka mukaisten määräalan vaihtojen jälkeen toteutusalue on yksin VTK:n omistuksessa. VTK Kiinteistöt Oy tulee myymään urakkakilpailutuksen voittajalle rakennusoikeutta, joka oikeuttaa rakentamaan toimitalon päälle asumista.

Tytäryhteisöt:

Kiinteistö Oy Myyrinselkä on hakenut yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa asemakaavan muutosta siten, että Patotie 2:n tontti ja viereinen Patoaukio muutetaan pääosin asuinkerrostalojen korttelialueeksi. Kaavamuutos valmistunee 2020 loppuun mennessä. Järjestettävän tontinluovutuskilpailun tavoitteena on luoda korkeatasoinen asuinkorttelikokonaisuus, jossa toiminnalliset, arkkitehtoniset, tekniset ja taloudelliset vaatimukset on ratkaistu tasapainoisesti ja jossa yhdistyy asuminen ja virikkeellinen urbaani katuympäristö.

Tytäryhtiö Kiinteistö Oy Vantaan Paloasema fuusioitui VTK Kiinteistöt Oy:öön 31.8.2019. Vantaan Moottorirata Oy, josta VTK Kiinteistöt Oy omisti osakkeista 3,4 %, purkautui 19.6.2019. VTK Kiinteistöt Oy myi 3.6.2019 20 kpl Kiinteistö Oy Vantaan Rubiiniparkin osakkeita Asunto Oy Vantaan Morellille.

Taloudellinen katsaus

Emoyhtiö VTK Kiinteistöt Oy:n liikevaihto kasvoi 1,9 milj. euroa edellisvuoteen nähden (2019: 28,5 milj. euroa, 2018: 26,6 milj. euroa, budj. 2019: 28,4 milj. euroa), johtuen pääosin Metropolian laajennuksen, Hosantie 2:n kaupunginarkiston ja Ylästön koulun laajennuksen vuokratuotoista. Liiketoiminnan muut tuotot laskivat n. 1,4 milj. euroa (2019: 0,3 milj. euroa, 2018: 1,7 milj. euroa, budj. 0,1 milj. euroa). Tuottojen lasku johtuu vuodelle 2018 kirjatusta Kiinteistö Oy Vantaan Kauppalantalon fuusiovoitosta 1,3 milj. euroa. Yhtiön kiinteistön hoitokulut laskivat 0,9 milj. euroa edellisvuoteen nähden (2019: 13,0 milj. euroa, 2018: 13,9 milj. euroa, budj. 2019: 13,4 milj. euroa). Merkittävin syy kiinteistön hoitokulujen laskuun on korjauskustannusten lasku 1,3 milj. euroa (2019: 4,2 milj. euroa, 2018: 5,6 milj. euroa). Yhtiön maksamat vuokrat ovat kasvaneet yhteensä 0,7 milj. euroa edellisvuoteen nähden, johtuen mm. Metropolia ammattikorkeakoulun laajennuksen leasing-vuokrasta (käyttöönotto loppuvuodesta 2018) sekä emoyhtiön tytäryhtiöille maksamien vastikkeiden laskusta. Leasingvuokrien kasvu vuoteen 2018 nähden on 1,4 milj. euroa (2019: 2,0 milj. euroa, 2018: 0,6 milj. euroa). Vastikkeiden lasku oli 0,7 milj. euroa (2019: 1,5 milj. euroa, 2018: 2,2 milj. euroa). Emoyhtiön tulos oli 3,9 milj. euroa vuonna 2019 (2018: 3,5 milj. euroa budj. 2019: 3,1 milj. euroa).

Konsernin tuotot vuonna 2019 olivat 29,3 milj. euroa (2018: 28,4 milj. euroa, budj 2019: 29,0 milj. euroa). Konsernin hoitokustannukset olivat 14,0 milj. euroa (2018: 13,4 milj. Euroa, budj. 2019: 13,9 milj. euroa). Konsernin tulos 2019 oli 2,0 milj. euroa (2018: 2,4 milj. euroa, budj. 2019: 0,9 milj. euroa). Ero toteutuneen ja budjetoidun tuloksen välillä n. 1,1 milj. euroa parempi tulos johtuu 0,3 milj. euroa suuremmista liiketoiminnan muista tuotoista, 0,2 milj. euroa pienemmistä poistoista ja siitä, että vuoden 2019 budjetoinnissa ei huomioitu Kivistön Putkijäte Oy:n vähemmistöosuuden eliminointia.

Konsernin tulos oli 1,9 milj. euroa pienempi kuin emoyhtiön tulos. Tytäryhtiöiden tulokset sisältäen konsernin rakennusten poisto-oikaisut olivat yhteensä -2,6 milj. euroa. Kivistön Putkijäte Oy:n ja VTK Kiinteistöt Oy:n poistoeron eliminoinnin vaikutus oli +0,8 milj. euroa, lisäksi Kivistön Putkijäte Oy:n tuloksesta erotettavan vähemmistöosuuksien eliminoinnin vaikutus konsernin tulokseen oli +0,7 milj. euroa. Tytäryhteisöjen liikearvojen poistojen vaikutus on -0,6 milj. euroa. Konsernin osakkuusyhtiöiden yhdistelyjen vaikutus konsernin tulokseen oli -0,1 milj. euroa.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot ./. budj	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	29 328	29 021	307	28 360	968
Henkilöstökulut	-634	-604	-30	-636	2
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut	-13 972	-13 948	-24	-13 455	-517
Poistot ja arvonalentumiset	-11 218	-11 429	211	-10 725	-493
Liiketulos	**3 504**	**3 040**	**464**	**3 544**	**-40**
Osuus osakkuusyhtiöiden tuloksesta	-116		-116	-106	-10
Rahoitustuotot	17	6	11	12	5
Rahoituskulut	-630	-622	-8	-636	6
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	**2 775**	**2 424**	**351**	**2 814**	**-39**
Verot	-1 447	-1 558	111	-1 312	-135
Vähemmistöosuus	711		711	914	-203
Kokonaistulos	**2 039**	**866**	**1 173**	**2 415**	**-376**

Investoinnit

VTK Kiinteistöt Oy:

VTK Kiinteistöt Oy:n investoinnit vuonna 2019 olivat 5,8 milj. euroa (2018: 11,5 milj. euroa). Nykyisen Kielotie 13:n rakennuksen purkutyöt aloitettiin 10/2019. Tavoitteena on, että rakennus on purettu kesään 2020 mennessä. Purkutöiden kustannusarvio on 0,9 milj. euroa. Purkukustannuksia varten on tehty aikaisempien vuosien tilinpäätöksissä yhteensä 1,3 milj. euron varaus taseeseen, jota on tilinpäätöksessä purettu yhteensä 0,5 milj. euroa. Tikkurilan keskustan hyridirakentaminen aloitetaan vuonna 2021 ja arvioitu valmistuminen on 2024. Hankkeen arvo on n. 60 milj. euroa ja se rahoitetaan lainalla. Muut investointihankkeet seuraavan kahden vuoden aikana on esitetty kohdassa rahoitus.

Emoyhtiön vuonna 2019 valmistuneet investoinnit:
Ylästön koulun laajennusosan rakennus- ja vanhan puolen tilamuutosten investointi aloitettiin vuonna 2017. Laajennuksen käyttöönotto oli elokuussa 2019. Investointien arvo oli yht. n. 6,7 milj. euroa, josta 2019 toteutui n. 2,2 milj. euroa (2017: 0,2 milj. euroa, 2018: 4,3 milj. euroa).

Syksyllä 2018 alkaneen Hosantie 2:n kaupunginarkiston muutostyöt valmistuivat 3/2019, hankkeen kustannustoteuma oli yhteensä 2,8 milj. euroa, josta vuonna 2019 toteutui 1,0 milj. euroa (2018: 1,8 milj. euroa). Hankkeen investointiosuus oli 1,7 milj. euroa. Lisäksi Hosantie 2:n investointeihin aktivoitiin 2018 valmistuneen Reelin muutostyöhön liittyvät vuonna 2019 tehdyt lisätyöt 0,4 milj. euroa.

Lumon monitoimitaloon tehtiin peruskorjauksia yhteensä n. 0,8 milj. eurolla vuonna 2019. Lisäksi Myyrmäen Urheilupuiston liikuntalaitoksiin tehtiin peruskorjauksia yhteensä 1,0 milj. eurolla ja Tikkurilan Urheilupuiston rakennuksiin tehtiin peruskorjauksia 0,7 milj. eurolla. Urheilupuistojen investoinnit ovat parantaneet merkittävästi rakennusten energiatehokkuutta.

Minkkitie 8:n rakennus purettiin 2/2019, jolloin myös VTK:n maanvuokrasopimus kaupungin kanssa päättyi. Purkukustannukset olivat n. 0,2 milj. euroa, jota vastaan purettiin taseeseen tehty 0,2 milj. euron purkuvaraus.

Tytäryhteisöt:

Kivistön Putkijäte Oy:n putkikeräysjärjestelmän investoinnit olivat 1,6 milj. euroa vuonna 2019 (2018: 1,1 milj. euroa). Kivistön Putkijäte Oy:n koonta-aseman laajennuksen arvioidaan toteutuvan 2020-2021, hankkeen arvo n. 5 milj. euroa, hanke toteutetaan omarahoituksella.

1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Pysyvät vastaavat	156 672	161 119	-4 447
Leasing-vastuut kauden lopussa	37 216	36 673	543
Lainat kauden lopussa	111 789	125 968	-14 179
Oma pääoma	43 658	41 740	1 918
Taseen loppusumma	172 707	185 214	-12 507
Henkilöstö lkm	8	8	0

Rahoitus

Konsernin kassa oli 31.12.2019 n. 13 milj. euroa., josta VTK Kiinteistöt Oy:n osuus oli n. 8,4 milj. euroa. Yhtiölle on myönnetty 10 milj. eur konsernitilin luottolimiitti.

VTK Kiinteistöt Oy:n Metropolia ammattikorkeakoulurakennusten leasing-vastuut 31.12.2019 olivat yhteensä 37,2 milj. euroa.

Konsernin lainakanta oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 111,8 milj. euroa (2018: 126,0 milj. euroa). Konserni lyhensi lainoja vuoden 2019 aikana 14,2 milj. euroa, josta emoyhtiön osuus oli 12,3 milj. euroa. Kivistön Putkijäte Oy maksoi jäljellä olevan lainamäärän 1,9 milj. euroa pois 6/2019, joten vain emoyhtiöllä oli lainoja 31.12.2019.

Syksyllä 2020 erääntyvä Nordean n. 9 milj. euron lainan maksu rahoitetaan kassavaroilla. Handelsbankenin keväällä 2021 erääntyvän loppulainan n. 10 milj. euron jälleenrahoitus sekä Tikkurilan keskustan monitoimitilarakennuksen rakentamishankkeen rahoitus 60 milj. euroa, tulee ajankohtaiseksi 2020. VTK Kiinteistöt Oy:n lainatarpeen arvioidaan olevan vuonna 2021 n. 8 milj. euroa uuden Jokiuomaan rakennettavan päiväkodin rahoitusta varten.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	19 868	14 272	5 596
+ toiminnan tuotot (+)	30 133	25 764	4 369
- toiminnalliset menot (-)	-17 705	-13 104	-4 601
- investointien rahavirta	-7 074	-12 312	5 238
- lainojen lyhennykset (-)	-14 180	-23 387	9 207
- vähemmistön pääomasijoitus	3 444	4 245	-801
- lainojen korot ja provisiot (-)	-603	-610	7
+ lainojen lisäykset (+)	0	25 000	-25 000
Kassa jakson lopussa	**13 883**	**19 868**	**-5 985**

Henkilöstö

VTK Kiinteistöt Oy:n henkilöstön lukumäärä oli 31.12.2019 8 henkilöä (31.12.2018 8 henkilöä). Kivistön Putkijäte Oy:ssä toimii oto-toimitusjohtaja.

Riskienhallinta

Riskienhallintasuunnitelma on päivitetty 20.11.2019 pidetyssä hallituksen kokouksessa. Yhtiön vanha kiinteistökanta on jo saavuttanut yli 20 vuoden iän, minkä vuoksi tulevina vuosina on varauduttava merkittäviin korjausinvestointeihin, jotta erityisesti tavanomaisten toimitilakohteiden arvot kyetään säilyttämään.

Valtaosa yhtiön uudesta rakennuskannasta on valmistunut 2000–luvulla ja ne tulevat peruskorjausikään n. 10 vuoden kuluessa. Mikäli peruskorjausten kanssa rinnan tehdään uusia isoja investointeja, yhtiön taloutta rasittavat samanaikaisesti peruskorjausten sekä uustuotannon kustannukset.

Yhtiö joutuu edelleen panostamaan rahoitusrakenteen ja talouden vahvistamiseen myös tulevina vuosina, johtuen 100 %:n velkapääomalla viime vuosina suoritetuista investoinneista. Lähivuodet voivat muodostua rahoituksellisesti haasteelliseksi, mikäli korkotasoissa tapahtuu huomattavaa nousua, minkä johdosta maksuvalmiuden varmistamiseksi olisi ryhdyttävä toimiin lainojen järjestelemiseksi.

Rakennusten ikääntymisestä johtuvia ennakoimattomia korjaustarpeita hallitaan ennakoivalla PTS-suunnitelman mukaisilla kiinteistöjen vuosi- ja peruskorjauksilla, huollolla ja ylläpidolla sekä kiinteistön täysarvovakuutuksilla. Kiinteistöjen, lähinnä koulujen, sisäilmaongelmien korjaukset tehdään laaditun suunnitelman mukaisesti.

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy

Y-tunnus	2440395-5
Omistusosuus	100 %
Hallituksen pj	Jari Ahokas
Toimitusjohtaja	Taina Huttunen

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy on Vantaan kaupungin 100-prosenttisesti omistama inhouse-yhtiö, jonka tehtävänä on tukea Vantaan kaupunkikonsernin toimialoja ja niiden asiakkaita tuottamalla asiakkaiden tarpeita vastaavia ateria-, puhtaus- ja kiinteistöpalveluja sekä näitä tukevia palveluja.

Lisätietoa Vantaan Tilapalvelut Oy:stä http://www.vantti.fi/

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy

1000 eur	Ateria 2019	Siivous-palvelut 2019	Kiint. huolto (sis. Vahtimestarit) 2019	Ateria 2018	Siivous-palvelut 2018
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tu	22 449	13 399	13 324	22 523	13 101
Liiketoiminnan kustannukset	-22 086	-13 284	-12 857	-23 035	-12 953
Liiketulos	**363**	**115**	**467**	**-512**	**148**

Tunnusluvut	TOT 2019	Budjetti 2019	Toteuma 2018
Liikevaihto 1000 eur	49 123	48 458	47 965
Henkilöstön lkm	973		944
Liikevaihto (1000 eur)/ henkilö / kk	4,21		4,23
Tuotettuja aterioita kpl / kk	870 440		797 913
siivoussopimuksia m2 / kk	496 214		498 167
Kiinteistönhuoltosopimukset m2 / kk	914 042		914 042

Toimintaympäristö

1.1.2019 voimaan tullut hankintalaki tarkensi yhtiön toimintaedellytyksiä inhouse-asemaan liittyen ja muutti mm. hankintamenettelyn valintaan vaikuttavia kynnysarvoja. Hallituksen sote -ja maakuntauudistuksen suunnittelutyö on edelleen vuoden 2019 lopulla käynnissä. Muutoshankkeeseen liittyvä toteutusaikataulu ja sisältö (maakuntajako ja sotetehtävien vastuut) on vielä epäselvää, joten tulevien muutoksien vaikutusten arviointi Vantin liiketoiminnan kannalta tässä vaiheessa on ennenaikaista. Uudistuksen etenemistä seurataan tarkasti ja mahdolliset tulevaisuusskenaariot laaditaan heti kun tietoa asiasta on saatavilla.

Toiminta

Yhtiön kaikissa liiketoiminnoissa otettiin vuoden 2019 alusta käyttöön uudet, vuoden 2018 lopulla neuvotellut, toistaiseksi voimassa olevat palvelusopimukset. Yhtiö on jättänyt vuoden 2020 hinnoitteluesitykset asiakastoimialoille maaliskuun lopulla. Vaikutus 2019 talouteen: uusi käytäntö selkiyttää liiketoiminnan ennustettavuutta.

Yhtiö ulkoisti vuoden 2018 elokuusta alkaen palkkahallinnan Azets Insight Oy:lle. Vuoden 2019 alussa otettiin käyttöön palkanlaskennassa Mepco-järjestelmä ja työvuorosuunnittelussa sekä työajanseurannassa Quinyx-järjestelmä. Vaikutus 2019 talouteen: työvuorosuunnittelun avulla voidaan ohjata resurssien optimaalista käyttöä.

Vantin Digistrategian osalta vuonna 2019 toteutettiin uusi intranet, joka nimettiin Vantraksi; uusi eRuokalista-sovellus sekä hyödynnettiin robotiikkaa ostolaskujen esitiliöinnissä ja reitityksessä. Digistrategian mukaisesti suunnitteluvaiheeseen ovat edenneet puhtauspalvelujen tuotannonohjaushanke, kiinteistöpalvelujen avaintenhallintajärjestelmä sekä verkkosivujen uudistaminen. Vaikutus 2019 talouteen: digistrategian toteutuminen huomioitiin vuoden 2019 investoinneissa.

Hankintalain inhouse-myyntiä koskevat rajat tiukkenivat vuoden 2019 alusta, minkä vuoksi yritys luopui Tikkurilan Hotellin liiketoiminnoista 15.5.2019 alkaen. Liiketoiminta siirtyi liiketoimintakaupalla Linnosun Oy:lle. Hotellista luopumisen lisäksi yhtiö sopeutti toimintaansa luopumalla joistain ulkoisista asiakkaistaan vuoden 2019 aikana sekä kaikesta henkilöstöravintolatoiminnastaan vuoden 2019 lopussa. Liiketoimintakauppa pienentää yhtiön ulkoista myyntiä.

Vantti on kumppanina Vantaan kaupungin EU-rahoitteisessa Urbaania Kasvua -hankkeessa, jossa luodaan uusia innovatiivisia keinoja työllisyyden ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Hanke jatkuu vuosien 2019 – 2020 ajan. Hankkeella ei ollut suoranaista vaikutusta vuoden 2019 talouteen.

Kaupungin hankejohtoryhmän teettämän keittiöverkkoselvityksen perusteella Kaupunginhallitus päätti pyytää kahdesta esillä olleesta tuotantovaihtoehdosta tarkemman pilotointisuunnitelman, jonka lisäksi 16.12.2019 Kaupunginhallitus hyväksyi myös Vantin esittämän kolmannen tuotantomallin pilotointisuunnitelman. Suunnitelmien mukaiset pilotoinnit toteutetaan elokuun 2020 - toukokuun 2021 välillä. Pilotointien jälkeen Vantaan kaupungin tekemillä johtopäätöksillä on Vantin tulevaisuuden kannalta iso merkitys. Mahdolliset tilaajan tekemät muutokset tuotantoratkaisuissa ovat vaikutukseltaan pieniä vuoden 2020 aikana. Hankkeella ei ollut suoranaista vaikutusta vuoden 2019 talouteen.

Ateriapalvelujen verkkosivuilla otettiin käyttöön uusi eRuokalista-sovellus, josta on ruokalistojen lisäksi nähtävillä annosten ravintosisällöt. Biojätemäärän pienentämiseksi ateriapalvelut siirtyivät keväällä 2019 biojätemäärän päivittäiseen seurantaan. Loppuvuodesta 2019 käynnistettiin laadun ja reseptiikan kehittämiseen tähtäävä kehityshanke, jonka tavoitteena on erityisesti kasviruokareseptiikan kehittäminen ja kasvisruoan menekin lisääminen. Hankkeella ei ollut suoranaista vaikutusta vuoden 2019 talouteen.

Puhtauspalvelut on ottanut syksyllä 2019 käyttöön 3Step IT Oy:n laiterekisterissä olevan omakannan ja laatinut sinne olemassa olevan siivoukseen käytettävän laite- ja konekannan luetteloinnin. Hankkeella ei ollut suoranaista vaikutusta vuoden 2019 talouteen.

Vuoden 2019 aikana Vantti laati oman Ympäristöpolitiikkansa ja siitä johdetun ympäristöohjelman vuosille 2019 – 2021. Ympäristöohjelman painopistealueiksi valittiin jätemäärän vähentäminen ja lajittelu, vastuulliset hankinnat sekä logistiikka ja liikkuminen. Vantille myönnettiin Ekokompassi sertifikaatti 18.12.2019.

Yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja Liisa Sarjala päättivät yhteisellä sopimuksella Sarjalan toimitusjohtajasopimuksen 20.3.2019. Yhtiö käynnisti välittömästi uuden toimitusjohtajan rekrytointiprosessin maaliskuussa. Taina Huttunen aloitti uutena toimitusjohtajana 15.8.2019 Vantissa. Väliajan maaliskuusta elokuuhun toimitusjohtajan sijaisena toimi ateriapalvelujohtaja Harri Koivula. Tapahtuneella ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Taloudellinen katsaus

Yhtiön tilikauden tulos on 945 510,41 euroa. Yhtiön kannattavuus parani edelliseen vuoteen nähden n. 654 000 euroa ja budjetti ylitettiin n. 490 000 eurolla. Tuloksen positiiviseen kehittymiseen vaikuttivat pääasiassa yhtiön operatiivisten prosessien uudistaminen, työnantajamaksujen pieneneminen, sekä Ateriapalvelujen varaston kirjaaminen ensimmäistä kertaa taseeseen ja tulokseen. Merkittävä vaikutus tuloksen paranemiseen oli myös liikevaihdon kasvulla.

Yhtiön liikevaihto 2019 oli noin 49,1 milj. euroa, joka ylitti budjetin noin 665 000 eurolla. Liiketoimintayksiköiden välillä kehitys poikkesi paljon toisistaan. Kiinteistöpalvelujen liikevaihto ylitti budjetin noin 1,1 milj. eurolla.

Puhtauspalvelujen liikevaihto ylitti budjetin noin 62 000 eurolla ja Ateriapalveluissa liikevaihto jäi noin 461 000 euroa alle budjetin. Ateriapalvelujen liikevaihdon laskuun vaikutti merkittävästi hotelli-liiketoiminnan loppuminen.

Yhtiön henkilöstökulut olivat vuonna 2019 n. 30,5 milj. euroa. Yhtiötasolla henkilöstökulut jäivät n. 281 000 euroa alle budjetoidun tason. Eroon vaikuttivat merkittävästi mm. työnantajamaksuihin tulleet muutokset vuoden 2019 alusta alkaen. Henkilöstövuokrauksen kulut pienenivät 409 000 euroa verrattuna vuoteen 2018.

Palveluiden ostot ylittivät budjetin n. 188 000 euroa, mutta vähenivät n. 127 000 euroa edellisvuodesta. Aineiden ja tarvikkeiden osalta kulut pienenivät n. 180 000 euroa edelliseen vuoteen nähden ja kulut jäivät myös n. 97 000 euroa alle budjetin.

Yhtiölle asetetut avaintavoitteet toteutuivat vuoden 2019 osalta seuraavasti: toiminnan tehostuminen 4,1%, henkilöstötyytyväisyys 3,4, toiminnan laatu 4,7, ja sairauspoissaolo 6,0%. Asiakastyytyväisyyskysely tehdään maaliskuun aikana, joten sen mittarin osalta tulokset valmistuvat vasta myöhemmin.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	49 174	48 460	715	47 999	1 175
Materiaalit ja palvelut	-16 092	-16 001	-91	-16 400	308
Henkilöstökulut	-30 509	-30 790	281	-29 857	-652
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut		0	0		0
Poistot ja arvonalentumiset	-222	-275	53	-224	2
Liiketoiminnan muut kulut	-1 188	-951	-237	-1 140	-48
Liiketulos	**1 163**	**444**	**720**	**378**	**785**
Rahoitustuotot	1	1	0	5	-4
Rahoituskulut	-9	-8	-1	-24	15
Verot	-243	0	-243	-72	-171
Tilinpäätössiirrot	33	19	14	5	28
Kokonaistulos	**946**	**456**	**490**	**292**	**653**

Investoinnit

Vantin merkittävimmät investoinnit liittyvät yhtiön tietojärjestelmiin. Nämä investoinnit kirjataan Vantaan kaupungin taseeseen ja yhtiö maksaa kaupungin tekemiä poistoja vastaavan summan Tietohallinnon kuukausilaskutuksen yhteydessä.

Yhtiön suurin vireillä oleva investointikokonaisuus muodostuu vuosille 2018 – 2021 hyväksytystä digistrategiasta. Suunnitellut kokonaisinvestoinnit ovat yhteensä alustavasti 680 000 euroa. Ohjelman kokonaissumma jakautuu useisiin osaprojekteihin, joista suurimpia ovat Ateriapalvelujen Aromi-toiminnanohjausjärjestelmän korvausinvestointi (100 000 euroa), Puhtauspalvelujen toiminnanohjausjärjestelmä (150 000-300 000 euroa) ja kiinteistöpalveluiden laskutusjärjestelmän käyttöönotto (100 000 euroa).

Yksittäisistä investoinneista tehdään käynnistysvaiheessa vielä Vantaan tietojärjestelmäinvestointien valmisteluprosessin mukaiset tarkentavat hanke- ja hyötyarviot. Varsinaisten ohjelmaan liittyvien investointien lisäksi digistrategialla on vaikutuksia yhtiön päätelaitteista aiheutuviin kustannuksiin. Nämä kustannukset yhtiö huomioi vuosibudjetointinsa yhteydessä.

Yhtiön hallitus vahvistaa investointisuunnitelman kullekin vuodelle vuosibudjetoinnin yhteydessä. Vuodelle 2020 suunnitellut taseeseen kirjattavat investoinnit ovat yhteismäärältään 645 000 euroa.

Esitetty investointisumma jakaantuu liiketoiminta-alueille seuraavasti:

Ateriapalvelut	245 000 €
Puhtauspalvelut	100 000 €
Kiinteistöpalvelut	200 000 €
Sisäiset palvelut	100 000 €

Kohdetasolla suunnitellut investoinnit muodostuvat ateriapalveluissa astioista, kylmälaitteista sekä ruoan valmistamiseen ja kuljettamiseen liittyvistä hankinnoista. Puhtauspalveluiden suunnitelma muodostuu siivouskoneiden ja siivousvaunujen hankinnasta. Kiinteistöpalveluiden suunnitellut investoinnit liittyvät hälytyskeskukseen ja uusiin koneisiin. Sisäisten palveluiden investointi kohdistuu yhtiön lähiesimiesten ja sisäisten palveluiden käytössä olevien toimistotilojen yhdistämiseen ja kalustamiseen.

1 000 eur	Toteuma 2019	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
Pysyvät vastaavat	691		578	113
Leasing-vastuut kauden lopussa	145		140	5
Lainat kauden lopussa				0
Oma pääoma	2 071		1 156	915
Taseen loppusumma	10 983		9 326	1 657
Henkilöstö lkm	973		944	29

Rahoitus

Yhtiön konsernipankkitilin saldo oli 31.12.2019 noin 4,6 milj. euroa (31.12.2018 2,9 milj. euroa).

Kassatilanne vaihtelee yhtiön säännöllisessä toiminnassa yhtäältä kuukausitasolla palkanmaksun ja myyntilaskutuksen erääntymiseen liittyen ja toisaalta vuositasolla liiketoiminnan kausivaihtelun seurauksena. Kuukausitasolla yhtiö turvautuu ajoittain konsernitilin limiittiin palkanmaksujen yhteydessä ja vuositasolla kesän hiljaiset myyntikuukaudet rasittavat tilapäisesti kassaa, joka kuitenkin normalisoituu tyypillisesti tavanomaisiin myyntikuukausiin perustuen.

Yhtiön suunnittelema investointien maltillinen kasvattaminen aiempiin toimintavuosiin verrattuna lisää toteutuessaan toimintaan sitoutuvan pääoman määrää. Kassavaikutus on käytännössä mahdollista hallita investointien etukäteisellä suunnittelulla.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos tot 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	4	4	0
+ toiminnan tuotot (+)	47 658	47 620	38
- toiminnalliset menot (-)	-47 316	-47 448	132
- investointien maksut kassasta (-)	-345	-172	-173
- lainojen lyhennykset (-)			0
- lainojen korot (-)			0
+ lainojen lisäykset (+)			0
Kassa jakson lopussa	**1**	**4**	**-3**

Toiminnan tuottoihin lisätty konsernitilin saldo.
2019 saldo 4,569 m€ ja 2018 2,937 m€.

Henkilöstö

Henkilöstön rakenne ja henkilömäärät vuoden 2018 lopun tilanteeseen verrattuna ilmenevät alla olevasta taulukosta. Henkilöstön kokonaismäärä on kasvanut vuoden 2019 aikana 29 työntekijällä. Vakinaisten henkilöstömäärä on kasvanut 18 ja määräaikaisten kasvanut 11 henkilöllä. Yhtiön henkilöstömäärä vaihtelee vuoden aikana muutamia prosenttiyksiköitä.

	Vakinaiset		Määräaikaiset		Yhteensä	
	12/2018	12/2019	12/2018	12/2019	12/2018	12/2019
Ateria	333	332	27	25	360	357
Kiinteistö	190	206	7	9	197	215
Puhtaus	356	360	17	29	373	389
Sisäiset	12	11	2	1	14	12
Vantti	891	909	53	64	944	973

Henkilöstön lukumäärä (vakinaiset, keski-ikä ja palveluaika)

Toistaiseksi voimassa olevien työsopimusten (= vakinaisten) prosenttiosuus henkilökunnasta on hieman alempi kuin vuoden 2018 lopun tilanteeseen verrattuna. Keskimääräinen palveluaika on hieman alentunut vaihtuvuuden seurauksena. Vantin henkilökunnan keski-ikä on hieman yli 47 vuotta.

	12/2018	12/2019
Vakinaisia henkilökunnasta	94,4 %	93,4 %
Keski-ikä	47,8v	47,5v
Keskimääräinen palveluaika	9,0v	8,2v

Henkilöstön sairauspoissaolo

Yhtiön sairauspoissaolojen kehitys on suotuisaa. Positiiviseen kehitykseen on pystytty vaikuttamaan mm. keskittymällä työturvallisuusjohtamiseen, tukemalla paluuta pitkiltä sairauslomilta ja lisäämällä ergonomiatietoisuutta.

Vuosi	Kuukaudet	S-poissaolo-%
2019	01 - 12	6,0
2018	01 - 12	6,9

Riskienhallinta

Yhtiö noudattaa Vantaan kaupunkikonsernin ohjeita ja konsernistrategiaa, osakeyhtiölakia sekä muuta toimintaansa koskevaa lainsäädäntöä. Konsernin sisäinen tarkastus ja tilintarkastajat valvovat ja tukevat osaltaan ohjeiden ja riskienhallinnan periaatteiden noudattamista. Riskienhallintasuunnitelmaan kirjattuja riskejä on arvioitu ensin johtoryhmän kesken ja sen jälkeen yhdessä yhtiön hallituksen sisällä toimivan Tarkastusvaliokunnan kanssa. Yhtiön hallitus vahvisti konsernin ohjeistuksen mukaisen yhtiön riskienhallintaohjelman viimeksi 27.11.2019. Yhtiö arvioi toimintaansa liittyviä riskejä säännöllisessä prosessissa puolivuosittain.

Keskeisimmiksi yhtiön toimintaan liittyviksi riskeiksi on tunnistettu yhtiön liiketoimintamalliin ja kilpailukyvyn ylläpitämiseen liittyvät asiat, uusien järjestelmien käyttöönottoon liittyvät haasteet sekä elintarvikehygieniaan ja erityisruokavalioihin liittyvät riskit. Yhtiön positiivinen tulos vuonna 2019 vahvisti yhtiön pääomarakennetta.

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy

Y-tunnus	0503417-0
Omistusosuus	95,5 %
Hallituksen pj	Miikku Nieminen
Toimitusjohtaja	Tiina Immonen

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy on Vantaan kaupungin 95,5-prosenttisesti omistama yhtiö. Kauppiaitten Kauppaoppilaitos on Vantaan Martinlaaksossa sijaitseva yksityinen kauppaoppilaitos, jonka käytössä ovat myös aputoiminimet Mercuria Business College ja Mercuria Business School. Yhtiö tarjoaa liiketalouden perustutkintoon (merkonomi) johtavaa koulutusta sekä ammatillisena peruskoulutuksena että ammattitutkintona. Lisäksi oppilaitos tarjoaa johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkintoa, lähiesimiestyön ammattitutkintoa sekä yrittäjän ammattitutkintoa.

Lisätietoa Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksesta http://www.mercuria.fi

Kauppiaitten kauppaoppilaitos Oy

Tunnusluvut	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Muutos tot ./. budj.	Toteuma 2018
Liikevoitto %	0,4	-2	2	-2
Opiskelijamäärät:				
Tavoitteelliset opiskelijavuodet	759	759	0	724
Toteutuneet opiskelijavuodet	794	760	34	715

Toimintaympäristö

Ammatillisen koulutuksen uutta lainsäädäntöä on toteutettu nyt kahden vuoden ajan. Muutokset ovat näkyneet erityisesti opetushenkilöstön työssä. Ryhmäkohtaisista lukujärjestyksistä on siirrytty henkilökohtaisiin opintopolkuihin. Rahoituslain uudistukset näkyvät valtionosuusrahoituksen ennakoimattomuutena. Rahoituksen erillishaut koskien mm. strategiarahoitusta ja valtion lisätalousarvion perusteella jaettavaa rahoitusta vaativat merkittäviä resursseja koulutuksen järjestäjiltä.

Hallitusohjelman oppivelvollisuuden pidentämistä koskevien linjausten toteuttamiseksi OKM on asettanut projektiryhmän, jonka tehtävänä on valmistella hallituksen esitys siten, että uudistus tulee voimaan jo vuonna 2021. Maksuton toinen aste merkitsisi yhtiön talouteen merkittäviä kustannuspaineita. Toteutuessaan laajennettu oppivelvollisuus muuttaa myös yhtiön toimintaa ja eriyttää oppivelvollisuuteen kuuluvien nuorten ja aikuisten koulutukset. Oppivelvollisuuden pidentämisen vuoksi myös nykylainsäädännön mukainen rahoituslaki muutettaneen siten, että perusrahoituksen osuus jäädytettäisiin 70 %:iin, kun sen alun perin oli tarkoitus vuonna 2022 olla enää vain puolet rahoituksesta.

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta tuli voimaan 1.1.2020. Laissa säädetään mm. julkisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon vaatimusten toteuttamisesta sekä tietojärjestelmien yhteentoimivuudesta. Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksessa aloitettiin vuonna 2019 toimenpiteet, joilla varmistetaan vaatimusten täyttyminen laissa määritettyjen siirtymäaikojen puitteissa. Suurimmat muutokset toteutetaan vuoden 2020 aikana, jolloin tiedonhallintayksiköiden on laadittava laissa määritelty tiedonhallintamalli. Tiedonhallintalailla on merkittäviä vaikutuksia yhtiön käytännön toimintaan. Tämän lisäksi muutostyöt vaativat myös taloudellisia resursseja.

Uusi työaikalaki tuli voimaan 1.1.2020 alkaen. Keskeisimmät muutokset liittyvät lain soveltamisalaan, työajan enimmäismäärän seurantaan sekä työajan käsitteeseen. Työajan määritelmä ei ole enää paikkasidonnainen, joten vanhan lain sanamuoto ”työpaikalla työnantajan käytettävissä” jää pois. Työnantajalla on velvollisuus seurata työaikaa. Kauppiaitten Kauppaoppilaitoksessa tulkittiin uutta lakia siten, että lain soveltamisalan ulkopuolelle jäi hallintohenkilöstöstä vain toimitusjohtaja/rehtori. Työaikalakia ei myöskään sovelleta miltään osin opetushenkilöstöön. Yhtiössä on otettu käyttöön työajanseurantaan applikaatio, joka mahdollistaa seurannan myös etätyötä tehtäessä. Muuttuneista järjestelyistä käytiin yhteistoimintalain 6 luvun mukaiset neuvottelut.

Toiminta

Yhtiössä jouduttiin käymään yhteistoimintalain 8 luvun mukaiset neuvottelut maaliskuussa 2019, kun uusissa liiketoiminnan perustutkinnon perusteissa mm. kielten tuntimäärät vähenivät oleellisesti. Näiden yt-neuvotteluiden tuloksena yksi päätoiminen ruotsin opettaja jouduttiin irtisanomaan ja toinen osa-aikaistamaan, koska tunnit eivät enää riittäneet päätoimisuuteen.

Yhtiössä käytiin myös yhteistoimintalain 6 luvun mukaiset neuvottelut koskien vuosityöaikaan siirtymistä syksyllä 2019. Neuvotteluiden tuloksena päätettiin siirtyä opetushenkilöstöä koskevaan vuosityöaikaan 1.1.2020 alkaen. Vuosityöaikajärjestelmässä opettajan työaika on 1500 tuntia 40 työviikon aikana. Työaika jakautuu kiinteään ja vastuutyöaikaan. Vastuutyön (nk. sitomaton työ) prosenttiosuudet vaihtelevat aikaisemmin käytössä olleiden opetusvelvollisuuksien mukaan (16 h, 18 h tai 19 h/viikko). Uusissa työsuhteissa vastuutyötä on aina 25 %.

Yhtiön strategian uudistustyötä toteutettiin suunnitelmien mukaisesti vuoden 2019 aikana. Tavoitteena on ollut kirkastaa nykyistä strategiaa sekä kehittää organisaatiota ja tiedolla johtamista. Erityisenä painopisteenä on työelämäyhteyksien vahvistaminen ja henkilöstön osaamisen kehittäminen. Yhtiö on käyttänyt strategiatyön apuna Ramboll Oy:tä, jolla on vahva kokemus yhtiöiden strategiatyöstä. Strategiatyön yhtenä osana on myös käynnistetty yhtiön visuaalisen ilmeen uudistushanke.

Strategiatyön yhteydessä on käyty keskustelua myös yhtiön toiminimestä. Virallisesti yhtiön tulee käyttää nimeä Kauppiaitten Kauppaoppilaitos, vaikka yhtiön järjestämä koulutustoiminta tunnetaan Mercuria -nimellä. Visuaalisen ilmeen ja logon uudistuksen yhteydessä yhtiö on lisännyt sanan Mercuria yhtiön toiminimen eteen (Mercuria Kauppiaitten Kauppaoppilaitos). Toiminimen muutos on tarkoitus käsitellä kevään 2020 yhtiökokouksessa.

Oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen tulee vaikuttamaan yhtiön toimintakulttuuriin ja talouteen merkittävästi. Lakiuudistus tulisi voimaan jo ensi kevään yhteishaussa 2021.

Taloudellinen katsaus

Tilikausi 1.1.-31.12.2019 oli taloudellisesti vuotta 2018 parempi. Valtionosuusrahoitus on kääntynyt nousuun tavoitteellisten opiskelijavuosien nousun myötä. OKM myönsi yhtiölle rahoitusta 759 opiskelijavuoden perusteella. Vuonna 2018 tavoitteelliset opiskelijavuodet olivat 724. Perusrahoituksen osuus oli edelleen korkea, 90 % rahoituksesta, joten muiden rahoituselementtien vaikutus oli vähäinen. Tilanne muuttuu kuitenkin vuonna 2020, kun perusrahoituksen osuus laskee 70 %:iin ja suoritus- sekä vaikutusrahoituksen merkitys lisääntyy. Muutos on yhtiölle suotuisa ja parantaa tulorahoituksen tilannetta entisestään.

Hankerahoja kirjattiin tulokseen budjetoitua enemmän. Vuonna 2019 oli käynnissä kaksi merkittävää Erasmus+ hanketta, joista tuloutettiin yli 150 000 euroa. Kasvaneen opiskelijamäärän myötä myös opetuspalveluiden ostot ylittivät talousarvion. Muilta osin kustannukset eivät poikenneet merkittävästi arvioidusta.

Kauppiaitten Kauppaoppilaitos anoi Opetus- ja kulttuuriministeriöltä strategiarahoitusta ja sitä myönnettiin 66 000 euroa työelämäyhteistyön kriittisten pisteiden ja HOKS-prosessin kehittämiseen. Rahoitus käytettiin kokonaisuudessaan vuoden 2019 aikana.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	6 453	6 181	272	6 372	81
Materiaalit ja palvelut	-442	-317	-125	-349	-93
Henkilöstökulut	-3 759	-3 838	79	-3 817	58
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut	-787	-760	-27	-822	35
Poistot ja arvonalentumiset	-494	-470	-24	-467	-27
Liiketoiminnan muut kulut	-951	-934	-17	-1 069	118
Liiketulos	**20**	**-138**	**158**	**-152**	**172**
Rahoitustuotot	8	0	8	9	-1
Rahoituskulut	0	0	0	0	0
Verot	0	0	0	0	0
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0
Kokonaistulos	**28**	**-138**	**166**	**-143**	**171**

Investoinnit

Vuonna 2019 toteutettiin seuraavat investoinnit:

- Sähkötekniikka/ryhmäkeskusten modernisointi 97 982 euroa
- IV-koneiden uusimisia 23 746 euroa
- Kiinteistöautomaation modernisointi 26 526 euroa
- Muut investoinnit yhteensä 53 951 euroa
- Yhteensä: 202 205 euroa

Merkittävimmät tulevaisuuden investoinnit liittyvät Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy:n koulurakennuksen kunnostamiseen. PTS-suunnitelman mukaisesti jaksolle 2020 – 2023 ajoittuu luokkien peruskorjauksia noin 450 000 euroa, IV-järjestelmien peruskorjauksia noin 590 000 euroa, sähköteknisiä korjauksia noin 530 000 euroa, WC-tilojen pintaremontteja noin 130 000 euroa, valmistuskeittiön laitteiden uusimisia noin 80 000 euroa sekä muita pienempiä kaluste- ja laiteinvestointeja.

Kaikki investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella tai edellisten tilikausien voittovaroilla.

1 000 eur	Toteuma 2019	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
Pysyvät vastaavat	10 557	10 557	10 859	-302
Leasing-vastuut kauden lopussa	68	68	89	-21
Lainat kauden lopussa	0	0	0	0
Oma pääoma	16 954	16 954	16 926	28
Taseen loppusumma	18 063	18 063	17 665	398
Henkilöstö lkm	55	55	56	-1

Rahoitus

Yhtiön tulorahoituksen perustana on edelleen valtionosuusrahoitus, jonka osuus on yli 80 % tulovirrasta. Hankerahoituksen merkitys on noussut viime vuosien aikana, ja se kattaa nyt noin 5 % tuloista, vuokratulojen osuus on noin 10 %. Valtionosuusrahoitus sekä kuukausittain saatava Martinlaakson lukion vuokratulo luovat pohjan tasaiselle tulovirralle.

Yhtiön tavoitteena on ollut valtionosuusrahoituksen tason nostaminen haastavien vuosien 2018 ja 2019 jälkeen. OKM:n päätökseen perustuvat tavoitteelliset opiskelijavuodet ovat nousseet tasaisesti ja vuoden 2020 valtionosuusrahoituksessa on saavutettu jälleen riittävä tulorahoitustaso.

Vuonna 2019 yhtiön kassavarat kasvoivat, vaikka tilikauden tulos oli lähellä nollaa. Syynä tähän oli tavanomaista alhaisempi investointitaso. Vuonna 2020 investoinnit jälleen kasvavat. Vuodesta 2020 alkaen valtionosuusrahoituksessa painottuu myös suoritus- ja vaikuttavuusrahoitus, mikä suosii Kauppiaitten Kauppaoppilaitosta. Kasvun edellytyksenä on hyvät tulokset läpäisyssä ja saaduissa palautteissa.

Vuosina 2020 ja 2021 kassavarojen ennakoidaan pysyvän vuoden 2019 tasolla, mikäli vuoden 2021 investoinnit noudattavat PTS-suunnitelmaa. Yhtiön maksuvalmius on säilynyt hyvällä tasolla eikä sillä ole pitkäaikaista velkaa.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos tot 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	6 702	7 515	-813
Kassa jakson lopussa	**7 444**	**6 702**	**742**

Henkilöstö

Yhtiön palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 55 (56 vuonna 2018) työntekijää. Työsuhteista 87 % on pysyviä ja 13 % määräaikaisia. Henkilöstöstä 65,6 % on naisia ja 34,4 % miehiä. Henkilöstön keski-ikä on noin 48,3 vuotta. Vuonna 2019 sairauspoissaolot olivat keskimäärin 5 päivää / henkilötyövuosi. Yhtiössä on pitkäaikaisia työsuhteita ja keskimääräinen palvelusaika on 11,7 vuotta.

Henkilöstön vaihtuvuus on ollut aiempaa suurempaa vuosina 2018 ja 2019. Osin tämä johtuu eläköitymisestä, yt-neuvotteluista ja uudenlaisesta opettajuudesta, jonka vuoksi osa on hakeutunut muihin tehtäviin. Yhtiön uudessa strategiassa yksi painopistealue on henkilöstön osaamisen lisääminen ja työnhyvinvoinnin tukeminen. Strategian mukaisesti vuonna 2020 tehdään henkilöstön osaamiskartoitukset ja kehittämissuunnitelmat. Lisäksi käynnistämme yhteisöllisyyttä tukevia toimenpiteitä. Tarkoitus on myös laatia toimenkuvat, jotka selkiyttävät vastuita ja työnjakoa.

Riskienhallinta

Riskienhallintasuunnitelma on hyväksytty osakeyhtiön hallituksessa 1.12.2016. Riskienhallintasuunnitelman päivitys on käsitelty osakeyhtiön hallituksessa 10.12.2019.

Keskeiset riskit ja niihin varautuminen:

1. Rahoituspäätökset ja valtionosuusrahoituksen tason vaihtelut
- uudet tulonlähteet
- opiskelijavuosimäärän kasvattaminen
- kustannustason seuranta
- strategiarahoitus

2. Vetovoimariski
- markkinointitoimenpiteet

3. Henkilöstön sitoutuminen ja jaksaminen
- työhyvinvointi- ja työterveyspalvelut
- työnohjauspalvelut
- koulutus
- tiimiorganisaatio

4. Kaupan alalla tapahtuvien muutosten ennakointi
- aktiivinen yhteistyö elinkeinoelämän kanssa
- toimiminen verkostoissa.

Kaunialan Sairaala Oy

Y-tunnus	2048815-4
Omistusosuus	100 %
Hallituksen pj	Kirsi-Marja Lievonen
Toimitusjohtaja	Mervi Ahlroth

Kaunialan Sairaala on toiminut vuodesta 1946 lähtien ja tällä hetkellä se tarjoaa kuntoutuspalveluja ja pitkäaikaishoitoa laajalle asiakaskunnalle. Sairaalan palvelut vastaavat monien eri ikäisten ja eri tilanteessa olevien asiakkaiden kuntoutus- ja hoitotarpeisiin.

Toimintaympäristö

Sote-uudistuksen eteneminen ja toteutuminen vaikuttavat merkittävästi yhtiöön palvelujen tuottajana.

Toiminta

Yhtiön osakeomistus on siirtynyt kuluneen vuoden aikana Vantaan kaupungille siten, että kaupunki omisti 6.5.2019 osakkeista 85% ja 1.11.2019 100%, minkä seurauksena yhtiö on siirtynyt osaksi Vantaan kaupunkikonsernia. Tämä vaikuttaa mm. hankintoihin/kilpailutusvelvoitteeseen.

Kuntoutuspalveluiden määrä on kasvanut merkittävästi ja tehostetun asumispalvelun laajentaminen on käynnistetty.

Taloudellinen katsaus

Henkilöstökulut ovat nousseet yli budjetoidun, koska kuntoutuksen laajentumisen myötä on tarvittu lisää lääkäri- ja hoitajaresursseja. Lisäksi kesäsijaisten hankintaa on lisätty edellisvuodesta.

Tilikauden 2019 tulos (-98 000 euroa) on selvästi huonompi kuin budjetoitu (+5 000 euroa), mutta parempi kuin 2018 (-151 000 euroa). Tilikauden 2018 tulokseen vaikutti kertaluoteinen korvauserä, jonka seurauksena tilikausi oli tappiollinen. Liiketoiminnallisesti vuosi 2019 oli näin ollen edeltänyttä vuotta heikompi.

Tuottoja ajalla 1-12/2019 on ennakoitua vähemmän, koska kannattamattomampien palveluiden suhteellinen osuus koko palvelutuotannosta on kasvanut.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	20 359	19 299	1 060	20 082	277
Materiaalit ja palvelut	-2 153	-1 914	-239	-1 990	-163
Henkilöstökulut	-14 499	-13 220	-1 279	-13 819	-680
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut	-1 995	-2 380	385	-2 678	683
Poistot ja arvonalentumiset	-102	-150	48	-124	22
Liiketoiminnan muut kulut	-1 703	-1 630	-73	-1 668	-35
Liiketulos	**-93**	**5**	**-98**	**-197**	**104**
Rahoitustuotot			0	46	-46
Rahoituskulut			0		0
Verot	-5		-5		-5
Tilinpäätössiirrot			0		0
Kokonaistulos	**-98**	**5**	**-103**	**-151**	**53**

Investoinnit

Yhtiöllä ei ole merkittäviä meneillään olevia investointeja. Ajankohtaisia ovat:

- Uusitun hoitajakutsujärjestelmän laajentaminen v. 2020 – 2021 n. 100 000 euroa
- IT-palvelinympäristön uusiminen / pilvipalveluun siirtyminen v. 2021 n. 200 000 euroa
- ICT-päätelaitteiden, sovellusten, kulunvalvontajärjestelmän osien ym. uusiminen 2020 – 2021, yht. n. 230 000 euroa
- Hoito- ja kuntoutuskaluston/ välineiden uusimisia n. 34 000 euroa v. 2020
- Siivous- ja keittiölaitteiston uusimisia n. 13 000 euroa v. 2020
- Kaikki rahoitetaan tulorahoituksella (leasing-rahoitus aina kuin mahdollista)

1 000 eur	Toteuma 2019	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
Pysyvät vastaavat	189	189	239	-50
Leasing-vastuut kauden lopussa	504	504	473	31
Lainat kauden lopussa	0	0	0	0
Oma pääoma	109	109	207	-98
Taseen loppusumma	3 289	3 289	4 257	-968
Henkilöstö lkm	247	247	251	-4

Rahoitus

- Oma pääoma ja omavaraisuusaste matalat ja riskirajoilla.
- Maksuvalmius 1.0 mutta kassa käy riskirajoilla aina vuoden lopussa maksettaessa vuokra kertasuorituksena Vantaan tilakeskukselle.
- Kassa- ja rahoitustilanteen tervehdyttämiseksi palvelun hinnoittelu on saatava tavoitetasolle (omakustannushinta + 5% kate).

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos tot 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	1 820	707	1 113
+ toiminnan tuotot (+)	20 359	19 755	604
- toiminnalliset menot (-)	-21 201	-18 576	-2 625
- investointien maksut kassasta (-)			0
- lainojen lyhennykset (-)			0
- lainojen korot (-)			0
+ lainojen lisäykset (+)			0
Kassa jakson lopussa	**978**	**1 886**	**-908**

Henkilöstö

Vuoden 2019 lopussa vakituista henkilöstöä oli 247 ja määräaikaista henkilöstöä oli 48. Suurin henkilöstöryhmä on lähihoitajat (57%). Muita ovat sairaala-apulaiset, sairaanhoitajat, terapiahenkilöstö, tukipalvelut (keittiö, kiinteistöhuolto, talous ja hallinto ym.). Lähtövaihtuvuus (irtisanoutumiset, ei sis. eläkkeet tms.) 12%.

Riskienhallinta

Hallitus on käsitellyt yhtiön riskitekijöitä 10.12.2019 kokouksessaan ja tunnistanut mm. yhtiön rahoitukseen, kiinteistöön sekä soteuudistukseen liittyviä riskejä.

A-tulkkaus Oy

Y-tunnus	2103384-8
Omistusosuus	99,7 %
Hallituksen pj	Jaakko Niinistö
Toimitusjohtaja	Susanna Taipale-Vuorinen

Yhtiön toimialana on tulkkaus- ja kääntämispalveluiden sekä niitä tukevien toimintojen, kuten koulutuspalvelujen tuottaminen sen omistajina oleville julkisille hankintayksiköille.

Toimintaympäristö

Asioimistulkkauksen toimintakenttä on viime vuosina ollut voimakkaassa murroksessa. Toimialalla vallitsee voimakas hintakilpailu. Kilpailijat ovat tuoneet markkinoille uusia tuotteita tukemaan uudenlaisia asioimistulkkauksen muotoja. Toimintakentän muutokset jatkuvat myös seuraavien vuosien aikana. Yhtiö kehittää ja tehostaa omaa toimintaansa käyttämällä hyväksi digitalisaation tuomia mahdollisuuksia. Yhtiö panostaa tuotekehitykseen, laatujärjestelmään ja tekniseen kehittämiseen. Yhtiö on saanut ISO 9001 sertifikaatin.

Toiminta

Yhtiö tuottaa palveluita yhtiön omistajille. Yhtiön omistajina ovat Vantaan kaupunki, Helsingin kaupunki, HUS-kuntayhtymä, Espoon kaupunki ja Keravan kaupunki. Yhtiön tuottamien tulkkaustuntien määrät ovat olleet kasvussa. Vaikka maahanmuuton osalta ei tällä hetkellä tapahdu samanlaista kasvua kuin aikaisempina vuosina, tulkkaustuntien määrän kokonaiskasvu koko vuoden aikana on odotettua voimakkaampaa. Yhtiö on pilotoinut uusia tuotteita ja kilpailuttaa kumppaniksi uusia palveluntuottajia. Yhtiön on määritellyt muutokset nykyiseen tietojärjestelmään siten, että päivitetty järjestelmä on ollut käytössä 1.1.2019 alkaen. Tällä on merkittävä vaikutus asiakaspalvelun tuottamiseen asiakkaille. Tämä muutos mahdollistaa uusien toimintojen käyttöönottamisen.

Taloudellinen katsaus

Yhtiön taloudellinen tulos on kehittynyt ennakoitua paremmin. Tämä on ollut mahdollista tulkkauskertojen kasvun johdosta ja kasvattanut kokonaismyyntiä odotettua voimakkaammin. Tulkkauskerrat kasvavat, koska yhtiö on ottanut käyttöön uusia tuotteita tulkkausvälineisiin ja -tapoihin. Talousarviossa tulkkaustuntien määrän on arvioitu kasvavan 2 %, mutta toteutunut kasvu oli kuitenkin 12%. Yhtiö seuraa jatkossa ensisijaisesti tulkkauskertojen määrää ja toissijaisesti tulkkaustuntien määrää. Yhtiö on pystynyt hillitsemään hallinnon kulujen kasvua, mikä on mahdollistanut yhtiön hyvän tuloksen.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019./. 2018	Budjetti 2020
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	7 982	7 250	732	6 882	1 100	8 010
Henkilöstökulut	-4 828	-4 835	7	-4 589	-239	-5 051
Materiaalit ja palvelut	-1 720	-1 366	-354	-1 241	-479	-1 652
Liiketoiminnan muut kulut	-864	-888	24	-872	8	-883
Poistot	-167	-154	-13	-119	-48	-112
Liiketulos	**402**	**7**	**396**	**61**	**342**	**312**
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0	0
Rahoituskulut	0	0	0	0	0	0
Verot	-80	-2	-78	-14	-66	-78
Kokonaistulos	**321**	**5**	**318**	**47**	**276**	**234**

Investoinnit

Yhtiö on rahoittanut tietojärjestelmiin kohdistuneet investoinnit tulorahoituksella. Tämän vuoden osalta yhtiö ei toteuta uusia investointeja. Tulevien vuosien osalta investointien määrät ovat riippuvaisia digisuunnitelman toteuttamisesta.

1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Investoinnit (netto)	121	101	20
Oma pääoma	1 723	1 401	322
Taseen loppusumma	2 982	2 449	533
Henkilöstö lkm	22	22	0

Rahoitus

Yhtiö kassa ja rahoitustilanne on hyvä. Yhtiön tulee jatkossa pohtia, miten tulevina vuosina toteutetaan ja rahoitetaan uusien toimintamallien tekniset ratkaisut.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	1 653	1 086	567
+ toiminnan tuotot (+)	7 463	7 369	94
- toiminnalliset menot (-)	-6 809	-6 793	-16
- investointien maksut kassasta (-)	-137	-9	-128
Kassa jakson lopussa	**2 170**	**1 653**	**517**

Henkilöstö

Vakituinen henkilöstö on 22 henkilöä.
Vuokratyövoima, 1 henkilöä (31.12.2019)
Toimitusjohtaja, sivutoiminen
Tulkit ja kääntäjät, noin 350 henkilöä

Yhtiön henkilöstössä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen.

Riskienhallinta

- tietojärjestelmäinvestoinnit, riittävä panostus ja projektien seuranta
- tietosuojalainsäädännön muutokset, sopimusten uudistaminen ja perehdytys
- omistaja-asiakkaiden ostojen pysyminen omassa yhtiössä, aktiivinen keskustelu ja kilpailukykyiset hinnat
- henkilöriskit, asian tiedostaminen

Yhtiön hallitus on hyväksynyt suunnitelman.

Vantaan Työterveys Oy

Y-tunnus	0943497-2
Omistusosuus	100 %
Hallituksen pj	Pia Viskarinen-Soutamo
Toimitusjohtaja	Hanna Heiskanen

Toimintaympäristö

On todennäköistä, että työterveyshuollon palvelutuottajien palvelukonseptit, tuotteistus ja ansaintalogiikka tulevat lähivuosina muuttumaan merkittävästi. Vantaan Työterveys on lähtenyt tähän muutokseen jo nyt mukaan toiminnan digitalisaation ja uudenlaisten työterveyshuollon palveluiden kehittämiseksi

- Sote -ja maakuntauudistuksen kaatuminen ja uuden hallituksen linjaukset tulevaisuuden sote-ratkaisuista ja työterveyshuollon asemasta avoimena
- Kelan korvausuudistus 1.1.2020 alkaen mahdollistaa ennaltaehkäisevän toiminnan lisäämistä yritysyhteistyössä
- Yhteiskunnallisesti työhyvinvoinnin ja työkykyisyyden tukemisen merkitys yrityksille kasvaa, jolloin työterveyshuollon rooli palautumisen ja työhyvinvoinnin edistäjänä korostuu
- Yhtiöt odottavat työkykyjohtamisen kumppanuutta työterveyshuollon palveluntuottajilta
- Etäpalvelut ja erilaiset sähköiset ratkaisut lisääntyvät
- Verkostoissa toimiminen lisääntynyt, toimijoiden väliset yhdyspinnat kehittyneet
- Toimiala kaipaa uusia asiakaslähtöisiä innovaatioita

Pääkaupunkiseudulla on kova kilpailu työterveyshuollon palveluista. Yhtiö on pääkaupunkiseudun edullisin toimija pienyrittäjille ja yhdistyksille. Työterveyshuollon todellista hintaa on kuitenkin vaikea arvioida, koska isojen toimijoiden osalta annetaan merkittäviä alennuksia isoille asiakkaille.

Toiminta

Painopisteenä ensimmäisellä vajaalla tilikaudella oli toteuttaa liikelaitoksen yhtiöityminen huolellisesti varmistaen asiakkaille mahdollisimman sujuva palveluiden jatkuvuus. Aloitimme myös uuden palvelun, hoidon tarpeen arvioinnin syksyllä. Yhtiössä on laadukas sisäinen ja ulkoinen auditointiprosessi, ja yhtiöllä on arvostettu laatusertifikaatti 9001/2015 työterveyshuollon toiminnasta. Valmistelimme uuden toimipisteen avaamista Väritehtaankadulle. Uusi toimipiste avattiin 2.1.2020, ja samanaikaisesti suljettiin sekä Tikkurilan että Myyrmäen toimipisteet. Muutot ja toimipisteen avaus sujuivat suunnitellusti.

Yhtiön sisäistä ja ulkoista viestintää on lähdetty kehittämään uudistamalla nettisivut ja asiakaskirjeet.

Vantaan Työterveys Oy odottaa liikevaihdon ja asiakasmäärän kasvavan maltillisesti.

Päättäjäasiakastyytyväisyyden sekä palveluiden kehittäminen pääkaupunkiseudun yrittäjien ja yhteisöjen tarpeeseen on keskiössä. Asiakkaista ja pääkaupunkiseudun kuntien edustajista koostuva neuvottelukunta aloittaa toiminnan keväällä 2020.

Kasvupotentiaali on Keravan kaupungin yritystyöterveyshuollon siirtämisessä yhtiön vastattavaksi. Lisäksi yhtiön osaamisen hyödyntäminen työttömien terveystarkastuksiin ja työkyvynarviointeihin olisi luontevaa. Selvitetään mahdollisuutta aloittaa yhtiönä uusi liiketoiminta työttömien palveluiden osalta.

Yhtiön menestymisen kannalta on tärkeää saada yhtiön liiketoiminta kasvuun. Vuonna 2020 on kuitenkin tärkeää ensin keskittyä perusasioiden kuntoon laittamiseen, jotta yhtiö on kyvykäs kasvamaan. Sähköinen laskutus ja laskuarkistot sekä sähköistetty asiakkaaksituloprosessi ovat isoimpia hankkeita vuodelle 2020. Vuodelle 2021 on tärkeää saada nykyaikaisemmat etäpalvelut käyttöön.

Taloudellinen katsaus

Palveluostot ja henkilöstömenot alittivat budjetin. Erityisesti menopuolta pyrittiin hillitsemään.

Vantaan Työterveys Oy teki voitollisen tuloksen, liikevoitto oli 106 000 euroa. Talousarvion mukainen ennuste oli - 40 000 euroa. Voitollinen tulos johtui palveluostojen ja henkilöstömenojen budjetin alituksesta.

Tuloslaskelma 1 000 eur	Toteuma 2019	Budjetti 2019	Ero tot 2019 ./. Bud 2019	Toteuma 2018	Muutos 2019 ./. 2018
Liikevaihto ja liiket. muut tuotot	3 339	3 301	38	5	3 334
Materiaalit ja palvelut	-1 237	-1 301	64	0	-1 237
Henkilöstökulut	-1 512	-1 551	39	0	-1 512
Kiinteistöomaisuudeen hoitokulut	0	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-16	0	-16	-5	-11
Liiketoiminnan muut kulut	-467	-485	18	-1	-467
Liiketulos	**107**	**-36**	**142**	**-1**	**108**
Rahoitustuotot	0	0	0	0	0
Rahoituskulut	0	-4	4	0	0
Verot	-21	0	-21	0	-21
Tilinpäätössiirrot	0	0	0	0	0
Kokonaistulos	**85**	**-40**	**125**	**-1**	**87**

Investoinnit

Hallitus on päättänyt yhtiön poistosuunnitelman

- Aineeton omaisuus poistetaan 4 vuoden tasapoistoilla
- Aineellinen omaisuus poistetaan 25 % menojäännöspoistoilla
- Muut pitkävaikutteiset menot poistetaan 5 vuoden tasapoistoilla

Meneillään olevat investoinnit:

- Väritehtaankadun kalustaminen ja ict-ratkaisut 40 000 euroa
- Laskutusliittymän projektiin liittyvät kehittämistyöt 45 000 euroa

Tulevat investoinnit:

- Sopimusprosessin sähköistäminen 25 000 euroa
- Toimipisteiden kalustaminen 20 000 euroa.

1 000 eur	Toteuma 2019	Ennuste 2019	Toteuma 2018	Muutos enn. 2019 ./. Tot. 2018
Pysyvät vastaavat	107	100	0	100
Leasing-vastuut kauden lopussa	0	0	0	0
Lainat kauden lopussa	0	0	0	0
Oma pääoma	1 184	1 059	7	1 051
Taseen loppusumma	2 346	2 000	7	1 993
Henkilöstö lkm	68	68	0	68

Rahoitus

Kassa- ja rahoitustilanteen oletetaan pysyvän stabiilina, olettaen että liiketoiminnan myynti kehittyy positiivisesti. Investoinnit on pystytty rahoittamaan kassavaroin. Ei näköpiirissä tarvetta lainarahoitukselle.

Kassavirta 1 000 eur	Toteuma 2019	Toteuma 2018	Muutos tot 2019 ./. 2018
kassa jakson alussa	7	3	4
+ toiminnan tuotot (+)	1 109	5	1 104
- toiminnalliset menot (-)	-2 084	-1	-2 084
- investointien maksut kassasta (-)	-32	0	-32
- lainojen lyhennykset (-)	0	0	0
- lainojen korot (-)	0	0	0
+ lainojen lisäykset (+)	0	0	0
+ maksullinen oman pääoman lisäys (+)	1 000	0	1 000
Kassa jakson lopussa	**0**	**7**	**-7**

Henkilöstö

Vantaan Työterveys -liikelaitoksen henkilöstö siirtyi vanhoina työntekijöinä yhtiöön 1.8.2019 alkaen. Henkilökuntaa oli vuoden 2019 lopussa 68 henkilöä. Lisäksi yhtiössä on vuokralääkäreitä ja vuoden 2020 alusta on mahdollisuus työskennellä yhtiössä myös ammatinharjoittajana. Henkilöstökulut olivat 1,51 milj. euroa. Vuokralääkäreiden kustannukset olivat noin 535 000 euroa. Henkilöstö- ja vuokralääkärikulut toteutuivat budjetoidun mukaisesti. Kilpailu muiden alan toimijoiden kanssa työterveyshuollon henkilöstöstä on lisääntynyt. Henkilöstön osaamisen kehittäminen on tärkeässä roolissa myös tulevaisuudessa. Yhtiön työhyvinvoinnin kehittämiseksi perustettiin työhyvinvointi- ja yhteistoimintaryhmä.

Työehtosopimus muuttuu Avaintes-sopimukseksi 1.4.2020. Tässä yhteydessä myös tarkastetaan yhtiön palkkoja. Tavoitteena on saada hieman kilpailukykyisemmät palkat. Erityisesti työterveyslääkäreiden palkkoja on tärkeää saada korotettua. Kilpailu hyvistä osaajista on iso haaste ja tätä myöten palkkakehitys on tärkeä osa sitouttamista.

Riskienhallinta

Riskienhallintasuunnitelmaa on käsitelty sekä joulukuun 2019 että tammikuun 2020 hallituksen kokouksessa. Riskienhallintasuunnitelma hyväksyttiin 20.1.2020.

Yhtiö toimii vahvasti säännellyllä toimialalla ja riskienhallinta on kiinteä osa strategista ja operatiivista johtamista. Erityisesti lainsäädäntöuudistukset, esim. kuntalaki sekä mahdollinen maakunta- ja soteuudistus luovat työterveyshuollon toimintakentälle merkittäviä muutospaineita, epävarmuutta sekä vastaavasti mahdollisuuksia. Toimialan palveluiden kysyntään voi vaikuttaa asiakkaiden taloudellinen tilanne. Lisäksi toimialan kilpailu voi lisätä hinnoittelupaineita.

Yrityksen toimintaan liittyviä strategisia-, operatiivisia-, taloudellisia- ja vahinkoriskejä hallitaan toimintamallien ja prosessien jatkuvalla kehittämisellä. Yhtiössä suoritetaan jatkuvaa toimintaympäristön ja oman toiminnan riskienarviointityötä mm. vaikutustenarvioinnit, toimintaympäristön analyysit ja eri toimintojen raportoinnit (mm. talous, asiakkuudet, palautteet). Johtamista ja työterveyshuollon työn riskienhallintaa toteutetaan laatujärjestelmään kirjattujen menettelyohjeiden avulla ja auditointiin liittyvällä johdon katselmuksella.

Targetor Pro-ohjelmaan on kirjattu keskeiset ja tärkeimmät riskit ja niihin varautuminen.

1.6.5 Vantaan kaupungin keskeisille ja taloudellisesti merkittäville tytäryhteisöille asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.11.2018 kaupungin talousarvion yhteydessä tytäryhteisöille asetettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet suunnitelmakaudelle 2019–2022. Vuodelle 2019 keskeisille ja taloudellisesti merkittäville tytäryrityksille asetettiin yhteensä 31 tavoitetta. Asetetuista tavoitteista toteutui yhteisöjen raportoinnin mukaan 21 täysin, 5 tavoitetta toteutui osittain ja 4 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Lisäksi yhden tavoitteen osalta tulokset eivät olleet raportointihetkellä valmiina.

VANTAAN KAUPUNGIN MERKITTÄVIEN TYTÄRYHTIÖIDEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN SEURANTA 1.1.-31.12.2019

Konsernistrategian mukaan tytäryhteisön strategista suunnittelua ohjaa kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio ja -suunnitelma.
Talousarvion yhteydessä kaupunginvaltuusto hyväksyy mahdolliset tytäryhteisöille asetettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Yhtiö	Taloudelliset tavoitteet, selitys	Tavoitteen mittari (eur, %, kpl, skaala yms.)	Toteuma 2017	Vertailuvuoden toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso 2019	Keskeiset toimenpiteet	Mittarin tilanne 31.12.2019	Tavoite toteutunee: Täysin/ osittain/ ei lainkaan	Lisäselitykset
Vantaan Energia Oy -konserni	Konsernin liikevoitto *	meur	54,8	47,1	46,4		58,9	Toteutui täysin	Vert.kelp. Liikevoitto v. 2019 on 49,8 M€
	Konsernin sipo% *	%	11 %	9 %	8 %		10 %	Toteutui täysin	
	Omavaraisuusaste *	%	42 %	39 %	41 %		41 %	Toteutui täysin	
	Toimitushäiriöt sähkö *	h/as/a	0,09	0,03	0,2		0,02	Toteutui täysin	
	Uusiutuva energia koko energiatuotannosta (vesivoima, tuulivoima, bioenergia, jäte-energia) *	%	34	37	30		53,8	Toteutui täysin	Jätteellä tuotettu energia on jaettu 50% uusiutuviin ja 50% muuhun päästökauppavapaaseen perustuen tilastokeskuksen polttoaineluokitukseen 2015.
	Muu päästökauppavapaa energia koko energiatuotannosta (ydinvoima, jäte-energia)*	%	21	19	23		20,7	Toteutui osittain	Jätteellä tuotettu energia on jaettu 50% uusiutuviin ja 50% muuhun päästökauppavapaaseen perustuen tilastokeskuksen polttoaineluokitukseen 2015.
	Henkilöstötyytyväisyys*	3,7 (1-5)	3,3	3,3	3,7		3,5	Toteutui osittain	
	Työturvallisuus*	Tapaturmataajuus	18,5	9,4	0		4,7	Nollatapaturma tavoitteiseen ei päästy	Tapaturmataajuus mittaushistorian matalin arvo

Yhtiö	Taloudelliset tavoitteet, selitys	Tavoitteen mittari (eur, %, kpl, skaala yms.)	Toteuma 2017	Vertailuvuoden toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso 2019	Keskeiset toimenpiteet	Mittarin tilanne 31.12.2019	Tavoite toteutunee: Täysin/ osittain/ ei lainkaan	Lisäselitykset
VAV Yhtymä Oy-konserni	Tulostavoite	eur	190496	-240003	Vähintään 0		459514	Toteutui täysin	ARA-lainsäädännön omakustannusperiaate
	Asuntotuotantotavoite	kpl	355	179	320		357	Toteutui täysin	
	Korjaustoiminnan tavoite	M€	21,7	21,5	22,6		27,1	Toteutui täysin	Korjaustarve kasvava
	Työhyvinvointikyselyn tulos kaikilta osa-alueilta		Yli keskiarvon	Tyhy-kysely toteutetaan joka toinen vuosi	Väh. Vertailu-aineiston keskiarvon		Yli Elon vertailuaineiston keskiarvon eli 3,93	Toteutui täysin	Verrataan eläkevakuutusyhtiö Elon vertailuaineistoon, asteikko 1 - 5
	Energiankulutuksen vähentäminen	kWh /m3	43,4	43,8	42,4		44,3	Ei toteutunut	Perusparannuksia tehdään vasta 20-luvun alussa
VTK Kiinteistöt Oy-konserni	VTK Kiinteistöt Oy:n tulos	1000 eur	2 215	3 507	Positiivinen		3 902	Toteutui täysin	
	Omavaraisuusaste	%	26	22,5	20		25,6	Toteutui täysin	Sis. leasingvastuut
	VTK Kiinteistöt Oy:n ulkoisten vuokrakohteiden vuokrausaste	%	90	92	90		95	Toteutui täysin	
	VTK Kiinteistöt Oy: Energiankulutuksen vähentäminen	0,5 % 2017 vuoden tasosta	27 163 Mwh	25 969 Mwh	27 027 Mwh		27 197 Mwh	Ei toteutunut	

Yhtiö	Taloudelliset tavoitteet, selitys	Tavoitteen mittari (eur, %, kpl, skaala yms.)	Toteuma 2017	Vertailuvuoden toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso 2019	Keskeiset toimenpiteet	Mittarin tilanne 31.12.2019	Tavoite toteutunee: Täysin/ osittain/ ei lainkaan	Lisäselitykset
Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy	Toiminnan tehostuminen vähintään	%	2,20 %	2,40 %	2,00 %	Hinnanalenukset ja kustannusten sopeuttamiseen tähtäävät toimet budjetin ja toimintasuunnitelman mukaisesti	4,10 %	Toteutui täysin	
	Asiakastyytyväisyys	Numeerinen 1-5	3,81	3,72	4,25	Toimenpieet asiakastapaamisten ja asiakaskyselyn perusteella, laatukierrokset, säännöllinen yhteistyö ostoyksikön kanssa	N/A	N/A	Kyselyä ei ole vielä tehty. Kysely tehdään maaliskuun aikana
	Toiminnan laatu (toimipistekohtaiset laatukierrokset)	Numeerinen 1-5	4,82	4,84	4,5	Laatukierrokset ja niillä esiin nousseiden korjaavien toimenpiteiden tekeminen	4,77	Toteutui täysin	
	Henkilöstötyytyväisyys	Numeerinen 1-5	3,34	3,45	3,7	Toiminta- ja johtamiskulturin kehittämisohjelma, työhyvinvointisuunnitelma	3,4	Toteutui osittain	
	Sairauspoissaolot %	%	8,11 %	6,90 %	6,80 %	Työhyvinvointisuunnitelma, aktiivisen välittämisen malli, työkuntokeskustelut	6,00 %	Toteutui täysin	

Yhtiö	Taloudelliset tavoitteet, selitys	Tavoitteen mittari (eur, %, kpl, skaala yms.)	Toteuma 2017	Vertailuvuoden toteuma 2018	Mittarin tavoitetaso 2019	Keskeiset toimenpiteet	Mittarin tilanne 31.12.2019	Tavoite toteutunee: Täysin/ osittain/ ei lainkaan	Lisäselitykset
A-Tulkkaus Oy	Yhtiön taloudellinen tulos	Yhtiön tulos on positiivinen	135662	312000	Yhtiön tulos on positiivinen		321 000	Toteutui täysin	
	Tulkkaustuntien määrä	Toteutuneet tunnit	102000	114192	kasvaa +2%		12 %	Toteutui täysin	
	Käännössivujen määrä	Toteutuneet sivut	17269	12276	kasvaa +2%		-29 %	Ei toteutunut	
	Viranomaisasiakkaan tyytyväisyys	Asteikko 1-4	3,1	3,1	3,1		3,2	Toteutui täysin	
Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy	Nettotulos	eur	222443	-143653	50000	Tulorahoitus, säästötoimenpiteet	27909	Toteutui osittain	
	Opiskelijavuodet	kpl	-	730	780	Läpäisy	794	Toteutui täysin	
	Työelämäpalaute	Asteikko 1-5	4,4	4,4	4,4	Toiminnan laatu	4,3	Toteutui osittain	
	Opiskelijapalaute (ns. amispalautekysely)	nps-indeksi	-	81	50	Toiminnan laatu	59	Toteutui täysin	
	Henkilöstön tyytyväisyys	nps-indeksi	-	59	50	Hyvinvointi, selkeät prosessit	77	Toteutui täysin	

1.6.6 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Sote- ja maakuntauudistus on suurimpia hallinnon ja toimintatapojen uudistuksia, jota Suomessa on koskaan tehty. Tämä merkittävä rakenteellinen uudistus tulee toteutuessaan vaikuttamaan merkittävästi myös Vantaan kaupunkikonserniin.

Vantaan kaupunkikonsernin rakenteen tarkastelua ja organisointia tullaan edelleenkin jatkamaan. Tavoitteena on edelleen samantyyppisten toimintojen keskittämisen myötä tytäryhtiöiden lukumäärän vähentäminen. Uusia yhtiöitä perustetaan vain, jos perustettavan yhtiön toimintaa ei voida keskittää jo olemassa oleviin yhtiöihin tai on jokin muu perusteltu syy yhtiön perustamiselle tai jakamiselle.

1.6.7 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Ohjeiden anto kunnan edustajille kaupunkikonsernin yhtiöissä

Kaupunginhallitus teki vuonna 2019 konserniyhtiöihin liittyviä päätöksiä 18 kpl, joista mm. 3 päätöstä koski konserniyhtiöiden lainojen takauksia tai myöntämisiä, 7 päätöstä sopimusten tekemistä tai osakekauppoja, yksi päätös Tiedekeskussäätiön avustusta ja tilitystä ja kaksi päätöstä yhtiön purkautumista. Lisäksi kaupunginhallitus antoi kaksi lausuntoa kuntayhtymien taloussuunnitelmaluonnoksista.

Yleisjaosto antoi vuonna 2019 menettelyohjeita kaupunkikonsernin yhtiöiden ja muiden yhteisöjen yhtiökokouksissa sekä kuntayhtymien ylimmissä päättävissä toimielimissä päätettävistä asioista. Lisäksi Konserni- ja asukaspalveluiden toimialan johtosäännön 16 §:n 5. kohdan mukaan konsernipalveluiden apulaiskaupunginjohtaja tai hänen määräämänsä päätti kiireellisissä tapauksissa menettelyohjeen antamisesta ja kaupungin edustajan määräämisestä yhteisöjen kokouksiin, joissa kaupungin etua on valvottava ja sen mielipidettä kuultava.

Menettelyohjeita annettiin mm. yhtiöjärjestysten ja toimintasääntöjen muuttamisesta, yhtiö- ja omistusjärjestelyistä, taloussuunnitelmien hyväksymisestä, tilinpäätösten vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä, osakassopimuksen noudattamisesta ja lainanottovaltuuksista, sekä yhtiövastikkeista, edustajavalinnoista, palkkioista ja konsernistrategian noudattamisesta.

Yleisjaosto antoi tilikauden 2019 aikana konsernistrategian mukaisen omistajan ennakkosuostumuksen seitsemälle toimenpiteelle, jotka koskivat yhtiöiden järjestelyitä ym. toimenpiteitä.

Tytäryhteisöjen toiminnan ohjeistus ja taloudellisen aseman seuranta

Konsernistrategian mukaan kaupungin ja tytäryhteisön välillä pidetään kaksi kertaa vuodessa suunnittelu- ja neuvottelutilaisuus (navigointitilaisuus) kaupungin ja yhteisön strategioiden yhteensopivuuden varmistamiseksi sekä vuositason toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi. Kirjalliset navigoinnit yleisjaostolle toteutetaan vuosittain tytäryhteisöiden riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa koskevan kyselyn yhteydessä. Navigointi voidaan toteuttaa myös muuna yhteistyönä tai kirjallisesti käyttäen konsernipalveluiden tätä tarkoitusta varten tekemää lomakepohjaa. Konserniohjeen mukaan tytäryhtiöt raportoivat asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta kaupungille konserniohjeiden mukaisesti ja yleisjaoston tarkemmin päättämällä tavalla vähintään kaksi kertaa vuodessa. Erikseen päätettävien yhteisöjen osalta raportointi suoritetaan kaupunginvaltuustolle.

Vuoden 2019 aikana navigoitiin Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy, VAV Yhtymä Oy, VTK Kiinteistöt Oy, Kiinteistö Oy Kehäsuora ja Ruukkukujan Autopaikat Oy. Konsernihallinto laatii pitämistään navigointitilaisuuksista muistiot. Navigointimuistiot raportoidaan yleisjaostolle muun navigointiaineiston ohessa.

Konsernistrategian mukaan navigointitilaisuuksiin velvoitetaan osallistumaan yhtiön toimitusjohtajan lisäksi yhtiön hallituksen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan. Yhtiöiden tulee käsitellä palautettavat navigointiaineistot yhtiön hallituksessa ennen niiden toimittamista konsernihallintoon. Yhtiön toimitusjohtaja ja yhtiön hallituksen puheenjohtajan edellytetään allekirjoittavan kaikki palautettavat lomakkeet.

Tytäryhteisöjen tuloksen seuranta toteutettiin vuonna 2019 siten, että tytäryhteisöt toimittivat konsernihallinnolle määrämuotoiset talousraportit kultakin vuosikolmannekselta. Raporteista laadittiin yleisjaostolle yhteenveto, jossa tulosta verrattiin budjettiin, edellisen vuoden tilinpäätökseen ja vastaavan kolmanneksen tulokseen edellisenä vuonna. Kaikki toimivat tytäryhteisöt palauttivat osavuosiraportit. Tytäryhtiöiden toiminnasta, taloudesta ja toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan tunnusluvuista laadittiin osavuosikatsaukset kolme kertaa vuoden 2019 aikana. Tytäryhteisöjen osavuosikatsausten yhteenveto sekä kaupunginvaltuuston päättämät tavoitteet merkittäville tytäryhtiöille raportoitiin myös kaupunginhallitukselle sekä valtuustolle osana kaupungin osavuosikatsausta.

Vantaan Energia, VAV Yhtymä Oy, VTK Kiinteistöt Oy sekä Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy kutsuttiin syksyllä 2019 esittelemään valtuuston iltakouluun yhtiöidensä toimintaa, strategiaa ja tavoitteita sekä esitykset tavoitteiksi vuosille 2020–2023.

Konsernistrategian mukaan tytäryhteisöjen toiminta-, talous-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat sekä kopiot hallitusten kokousten esityslistoista ja pöytäkirjoista liitteineen tulee seurantaa varten toimittaa konsernipalveluiden apulaiskaupunginjohtajalle tai tämän määräämälle vastuuhenkilölle sekä yleisjaoston kyseisen yhteisön hallitukseen nimeämälle asiantuntijalle. Keskeisten konserniyhtiöiden hallituksiin on nimetty yleisjaoston antamien menettelyohjeiden mukaisesti asiantuntijat, jotka yhtiöiden hallitukset kutsuvat tarpeen mukaan kokouksiin. Asiantuntijajäsenet ovat tilakeskuksen, konsernihallinnon tai liikuntapalveluiden tulosalueilta.

Tytäryhtiöille on tilikauden aikana lähetetty yksi konsernihallinnon tiedote. Tiedotteessa yhtiöitä on ohjeistettu mm. yhtiökokousasioissa sekä yhtiöiden hallitusten kokousaineistoista, talousraportoinnin aikatauluista sekä kirjanpidon eriyttämistä koskevista seikoista.

Keskitettyjen konsernipalveluiden käyttö

Kaupungin tytäryhteisöjen rahoitus- ja pääomahuolto toteutetaan rahoituksen tulosalueen toimesta tai sen antamien ohjeiden mukaan. Kaupunki voi myöntää yhtiön lainarahoitukseen takauksen, ja tulosalue kilpailuttaa yhtiön tarvitseman rahoituksen ja toteuttaa pääomahuollon järjestämisen. Kaupunki voi myöntää pitkäaikaista lainaa tytär- ja osakkuusyhtiölle pääasiallisesti oman pääoman luontoisesti. Takauksia myönnettäessä kaupunki huomioi aina EU:n valtiontukisäännösten sekä soveltuvien kansallisten säännösten noudattamisen.

Kaupungin takauksen myöntämisestä, takausprovisiosta ja vastavakuudesta päättää kaupunginvaltuusto. Muista ehdoista päättää kaupunginhallitus pannessaan täytäntöön kaupunginvaltuuston päätöstä. Takauspäätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen. Kaupunki voi tapauskohtaisesti myöntää takauksia muille kuin määräysvallassaan oleville sellaisille yhteisöille, joiden toiminta liittyy läheisesti kunnan omaan toimintaan noudattaen konsernistrategiassa määriteltyjä periaatteita.

Rahoitus- ja korkoriskien hallinta Vantaan kaupunkikonsernissa on keskitetty rahoituksen tulosalueelle. Keskittämisen tavoitteena on tehokas rahoitus- ja korkoriskin hallinta, kustannussäästöt sekä rahavirtojen optimointi.

Kaupungissa on käytössä konsernitilijärjestelmä, johon tytäryhteisöjä voidaan yleisjaoston päätöksellä liittää. Konsernitilijärjestelmästä on tilikaudella 2019 vastannut ja sen käyttöä ohjeistaa rahoituksen tulosalue. Vantaan kaupungin konsernitili- ja maksuliikepalvelut kilpailutettiin keväällä 2013. Päätös valitusta päävälittäjäpankista ja sivuvälittäjäpankista annettiin tiedoksi yleisjaostolle 8.4.2013 § 12.

Konsernistrategian mukaisesti Vantaan tytäryhtiöiden taloushallinnon palveluita on keskitetty talouspalvelukeskukseen. Konsernipalveluista mm. hankintakeskus, konsernihallinto, rahoitus, tietohallinto ja talouspalvelukeskus ovat kilpailuttaneet koko konsernin käyttöön puitesopimuksia sekä ohjeistaneet tytäryhteisöjä kilpailutettujen sopimustoimittajien käyttämisessä.

Konsernipalveluiden tulosalueiden lakimiehet antoivat asiantuntijapalveluita julkisissa hankinnoissa, sopimusasioissa ja muissa tehtäväalueensa lakiasioissa. Henkilöstökeskus antoi asiantuntijapalveluita henkilöstö- ja työsopimusasioissa. Tilakeskus antoi asiantuntijapalveluita asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöille.

Riskienhallintajärjestelmien ja sisäisen valvonnan toimivuus tytäryhteisöissä

8.5.2017 voimaan tulleen johtosäännön mukaan, kaupunginjohtajan toimiala vastaa konserniyhteisöjen valvonnasta. Rahoitus- ja korkoriskien hallinta konsernissa on keskitetty rahoituksen tulosalueelle. Vantaan kaupungin ja tytäryhteisöjen riskienhallinta järjestetään noudattaen yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa. Toimialat, liikelaitokset ja tytäryhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskienhallinnan järjestelyistään osana talouden seurantaa ja raportointia noudattaen Vantaan kaupunginvaltuuston hyväksymää (2.3.2015) ohjetta riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen periaatteista Vantaan kaupunkikonsernissa.

Kaupunginhallitus hyväksyi 22.1.2018 § 15 kaupunkikonsernin vakuutuspolitiikan, joka astui voimaan 1.2.2018. Vakuutuspolitiikan tavoitteena on ohjata vakuuttamista keskitetysti ja varmistaa, että vakuuttaminen toimii kassavirtaa ja tulosta tasoittavana keinona vahingon tapahduttua.

Vantaan kaupunki käyttää vakuutusmeklaria vakuutusten kilpailuttamisessa, hankinnassa ja hoidossa. Vakuutusmeklari toimii vakuutusyhtiöstä riippumattomana asiakkaan valtuuttamana edustajana vakuutus- ja vahinkoasioissa ja asiakasta avustavana asiantuntijana. Vuoden 2018 aikana kaupungin ja tytäryhteisöjen vakuutusturva kilpailutettiin rahoituksen tulosalueen johdolla vuosille 2019 – 2022, jonka jälkeen hankintayksiköillä on oikeus jatkaa sopimusta toistaiseksi voimassa olevana. Vakuutusyhtiöt ja niiden tarjoamat vakuutuslajit päätettiin yleisjaoston kokouksessa 13.3.2018 § 7. Vakuutukset astuivat voimaan 1.1.2019. Kaupunkikonsernin vakuutusmeklaripalvelut on kilpailutettu vuoden 2014 aikana. Vantaan kaupunkikonsernin vakuutusmeklaripalveluiden toimittajaksi valittiin Marsh Oy (YJA 24.2.2014 § 7). Vuonna 2020 vakuutusmeklaripalvelut kilpailutetaan uudelleen.

Sisäinen valvonta on osa hyvän johtamisen ja hallinnon periaatetta. Yhteisön hallituksen tehtävänä on järjestää yhteisön sisäinen valvonta tarkoituksenmukaisella ja toimivalla tavalla. Erikseen nimetyt merkittävät ja keskeiset tytäryhteisöt raportoivat riskienhallinnastaan kaksi kertaa vuodessa, noudattaen samaa riskienhallinnan vuosikelloa kuin toimialat ja liikelaitokset. Muut tytäryhteisöt raportoivat riskienhallintaan liittyviä asioita osavuosikatsausten yhteydessä.

Tytäryhtiöissä sisäisestä valvonnasta vastaavat yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja. Kaupungin sisäisellä tarkastuksella on oikeus kaupunginjohtajan toimeksiannon mukaisesti tarkastaa tytäryhteisöjen toimintaa. Sisäinen tarkastus suorittaa työohjelmansa tai erillispäätöksen mukaisia tarkastuksia sekä raportoi havainnoista ja johtopäätöksistä konsernijohdolle. Tarkastusta varten tytäryhteisöjen tulee antaa tarpeelliset tiedot ja avustaa tietojen saamisessa. Tytäryhtiöillä on mahdollisuus käyttää kaupungin sisäistä tarkastusta oman sisäisen tarkastuksensa järjestämisessä.

Sisäinen tarkastus raportoi vuonna 2019 Vantaan Kiinteistö ja Vesi Oy:n ja Kiinteistö Oy Vantaan Helikopteritukikohdan tarkastuksista.

1.6.8 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
Toimintatuotot	1 082,4	1 066,0	1 017,4
Toimintakulut	- 2 051,9	- 1 942,1	- 1 838,6
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	9,3	- 4,3	5,7
Toimintakate	**- 960,3**	**- 880,5**	**- 815,5**
Verotulot	1 010,0	982,5	977,0
Valtionosuudet	189,5	178,5	174,3
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	10,3	10,3	10,8
Muut rahoitustuotot	3,0	4,6	2,3
Korkokulut	- 18,4	- 18,5	- 19,6
Muut rahoituskulut	- 0,8	- 4,7	- 1,6
Vuosikate	**233,4**	**272,1**	**327,8**
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	- 214,0	- 205,2	- 214,6
Omistuksen eliminointierot	- 2,4	- 2,3	- 0,1
Arvonalentumiset	0,0	0,0	- 1,3
Satunnaiset erät	3,3	0,0	0,8
Tilikauden tulos	**20,3**	**64,6**	**112,5**
Tilinpäätössiirrot	- 0,3	0,8	0,7
Tilikauden verot	- 10,6	- 8,0	- 7,7
Laskennalliset verot	- 7,3	- 6,2	- 5,8
Vähemmistöosuudet	- 18,8	- 12,7	- 18,4
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**- 16,8**	**38,6**	**81,2**

Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017
Toimintatuotot/ toimintakulut, %	52,7	54,9	55,3
Vuosikate/ poistot, %	109,1	132,6	151,8
Vuosikate, euroa/ asukas	999,1	1 192,7	1 469,6
Asukasmäärä	233 560	228 166	223 027

Konsernin rahoituslaskelma	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	233,4	272,1	327,7
Satunnaiset erät	3,3	0,0	0,8
Tilikauden verot	- 10,6	- 8,0	- 7,7
Tulorahoituksen korjauserät	- 30,9	- 40,5	- 42,1
Investointien rahavirta			
Investointimenot	- 417,8	- 481,5	- 304,3
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,3	4,3	1,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	158,6	194,2	100,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 63,8**	**- 59,3**	**75,5**
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäys	0,0	- 0,3	0,0
Antolainasaamisten vähennys	2,6	0,5	0,4
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	200,0	68,0	82,9
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	- 48,3	- 11,3	- 110,5
Lyhytaikaisten lainojen muutos	- 71,8	- 99,3	- 40,9
Oman pääoman muutokset	- 4,4	- 5,2	- 4,0
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiant. varojen ja pääomien muutokset	0,9	- 0,1	0,2
Vaihto-omaisuuden muutos	- 1,0	- 2,4	15,8
Saamisten muutokset	- 7,2	- 22,1	12,0
Korottomien velkojen muutos	- 10,4	66,1	1,3
Rahoituksen rahavirta	**60,6**	**- 6,2**	**- 42,9**
Rahavarojen muutos	**- 3,2**	**- 65,5**	**32,6**
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	231,6	234,8	284,2
Rahavarat 1.1.	234,8	284,2	251,6

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v. milj. €	5,2	- 49,5	- 88,3
Investointien tulorahoitus, %	55,9	57,0	108,1
Lainanhoitokate	3,8	9,7	2,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	1,1	1,3
Kassan riittävyys, pv	33,2	34,7	45,4

Konsernitase	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat	**3 467,8**	**3 395,4**	**3 277,2**
Aineettomat hyödykkeet	*45,2*	*62,4*	*75,7*
Aineettomat oikeudet	7,4	9,1	10,0
Muut pitkävaikutteiset menot	36,9	49,6	62,5
Ennakkomaksut	0,9	3,7	3,2
Aineelliset hyödykkeet	*3 037,5*	*2 950,8*	*2 841,4*
Maa- ja vesialueet	414,6	407,1	386,0
Rakennukset	1 435,4	1 423,2	1 401,3
Kiinteät rakenteet ja laitteet	829,5	809,7	808,4
Koneet ja kalusto	141,4	81,2	78,7
Muut aineelliset hyödykkeet	7,5	8,4	8,1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	209,1	221,3	158,9
Sijoitukset	*385,1*	*382,1*	*360,1*
Osakkuusyhteisöosuudet	79,8	74,4	65,3
Muut osakkeet ja osuudet	108,9	108,6	95,5
Muut lainasaamiset	191,2	193,9	194,4
Muut saamiset	5,2	5,2	4,9
Toimeksiantojen varat	**2,4**	**3,3**	**3,3**
Vaihtuvat vastaavat	**437,1**	**431,8**	**466,0**
Vaihto-omaisuus	24,3	23,2	20,9
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset	11,6	15,1	16,1
Lyhytaikaiset saamiset	169,7	158,7	144,9
Rahoitusarvopaperit	20,4	21,4	21,6
Rahat ja pankkisaamiset	211,1	213,4	262,6
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**3 907,4**	**3 830,4**	**3 746,5**

Konsernitase	2019 milj. €	2018 milj. €	2017 milj. €
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	**1 192,7**	**1 209,2**	**1 170,1**
Peruspääoma	349,1	349,1	349,1
Arvonkorotusrahasto	16,1	16,1	5,5
Muut omat rahastot	180,4	187,5	182,2
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	663,8	617,8	552,1
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 16,8	38,6	81,2
Vähemmistöosuudet	**130,8**	**116,6**	**103,7**
Pakolliset varaukset	**26,0**	**26,4**	**24,8**
Eläkevaraukset	0,2	0,3	0,3
Muut pakolliset varaukset	25,8	26,1	24,5
Toimeksiantojen pääomat	**4,1**	**3,9**	**4,2**
Vieras pääoma	**2 553,8**	**2 474,3**	**2 443,7**
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	1 807,0	1 785,0	1 808,9
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	192,5	187,6	176,3
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	201,4	143,2	161,9
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	352,8	358,4	296,5
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**3 907,4**	**3 830,4**	**3 746,5**

Konsernitaseen tunnusluvut	2019	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	34,2	34,9	34,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	110,5	109,6	110,8
Kertynyt yli-/ alijäämä, milj. €	647,0	656,4	633,3
Kertynyt yli-/ alijäämä, €/ asukas	2 770,3	2 877,0	2 839,7
Konsernin lainakanta 31.12., milj. €	2 008,4	1 928,2	1 970,9
Konsernin lainakanta 31.12., €/ asukas	8 599,1	8 451,0	8 836,9
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., milj. €	2 412,6	2 324,5	2 358,4
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	10 329,5	10 187,7	10 574,3
Konsernin lainasaamiset 31.12., milj. €	191,2	193,9	194,4
Asukasmäärä	233 560	228 166	223 027

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Vantaan kaupungin tilikauden 2019 tulos ennen poistoeron, varausten ja rahastojen muutosta on 62 746 570,63 euroa alijäämäinen. Tulokseen sisältyvät kaupungin liikelaitosten ja rahastojen tulokset, jotka käsitellään kirjanpitosäännösten mukaisesti niiden omissa kirjanpidoissa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden 2019 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksessa kirjataan poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 341 829,21 euroa.

- Vantaan Työterveys liikelaitoksessa kirjataan poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 121 676,46 euroa.

- Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston ylijäämä 1 421 851,72 euroa kirjataan rahaston lisäykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti.

- Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston alijäämä 778 754,11 euroa kirjataan rahaston vähennykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti.

- Sosiaalisen luototuksen rahaston ylijäämä 12 486,82 euroa kirjataan rahaston lisäykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti.

- Vahinkorahaston alijäämä 351 456,60 euroa kirjataan rahaston vähennykseksi ja yhdistellään kaupungin tilinpäätökseen rahaston sääntöjen mukaisesti.

Tilikauden tuloksen käsittelyn jälkeen:

- Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden ylijäämä 676 104,09 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämään.

- Kaupunginhallitus esittää, että Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilikauden ylijäämä 451 345,65 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämään.

- Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden alijäämä 1 156 960,92 euroa siirretään taseen oman pääoman eräksi. Alijäämää ei pystytä kattamaan edellisten tilikausien ylijäämällä, joten alijäämä siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti omaa pääomaa alentavaksi.

- Vantaan kaupungin tilikauden alijäämä 62 587 192,79 euroa siirretään taseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämään. Alijäämä katetaan edellisten tilikausien ylijäämällä.

Kaupunginhallitus esittää lisäksi, että tilikauden 2020 kirjanpidossa:

- Vantaan Työterveys liikelaitoksen tase yhdistellään Vantaan kaupungin taseeseen. Kaupunginvaltuusto on 16.12.2019 (§5) päättänyt lakkauttaa Vantaan Työterveys liikelaitoksen 31.12.2019.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Sitovien tavoitteiden toteutuminen 2019

Vuodelle 2019 valtuusto asetti sitovia tavoitteita yhteensä 33 kappaletta. Tavoitteista 19 toteutui täysin, 10 osittain ja kolme ei lainkaan. Yhden tavoitteen osalta arviointia ei voitu tehdä.

Käyttötalousmenojen kasvu edellisvuodesta oli 6,7 prosenttia.

Maanmyyntivoittoja kertyi vuonna 2019 16,3 miljoonaa euroa (2018: 38,2 miljoonaa euroa). Maankäytössä kohdennettiin asuntokaavoitusta asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle. Asemakaavoitettu asuntokerrosala (netto) joukkoliikenteen vyöhykkeellä vuonna 2019 oli 94,5 prosenttia (2018: 70 %).

Kaupunki loi edellytykset laadukkaalle ja monipuoliselle asuntotuotannolle. Vuonna 2019 Vantaalle asuntoja valmistui yhteensä 5014 (v. 2018: 4533). Asunnot jakautuivat seuraavasti: 4485 kerrostaloissa, 165 rivi- ja ketjutaloissa ja 364 pientaloissa.

Vantaan resurssiviisauden tiekartan toimenpiteet ovat käynnissä. Tavoitteena on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030. Joukkoliikenteen käyttö on kasvanut tavoitteen mukaisesti.

Työttömyysaste joulukuussa 2019 Vantaalla oli 8,9 prosenttia (2018: 8,7 %) Nuorisotyöttömien määrä vuoden lopussa oli 1171 (2018: 1163).

Liikunnallisen elämäntavan lisäämistä on tuettu säännöllisillä matalankynnyksen harrasteliikuntaryhmillä eri ikäryhmille.

Työtä kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumiseksi ja niiden ennaltaehkäisyyn on jatkettu. Kasvatuksen ja oppimisen toimintayksiköiden sekä vapaa-ajan toimijoiden toimintasuunnitelmiin on kirjattu kiusaamista ennaltaehkäisevät toimenpiteet.

Ilman toisen asteen tutkintoa olevien vantaalaisnuorten (alle 30-v.) osuus laski: Heitä oli 22,2 prosenttia (2018) (2017: 24,6 %).

Vuorovaikutuksen ja osallisuuden näkökulmasta otettiin käyttöön uusia menetelmiä sekä kehitettiin seurantaa ja arviointia: Sähköinen osallisuusympäristö otettiin käyttöön. Lisäksi toimialat raportoivat yhteensä 244 asukkaille tarjottua osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutta.

Entistä suurempi osa ikääntyneistä pystyy asumaan kotona. Vantaalla omassa kodissa asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus oli vuoden 2019 lopussa 93,2 prosenttia (v. 2018: 93,1 %).

Toimialoja, liikelaitoksia ja yhtiöitä varten on luotu toiminnan digisuunnitelmia. Henkilöstölle ja kuntalaisille suunnatuilla mobiilipalveluilla on laajennettu palveluiden saavutettavuutta ja helppoutta sekä on laajennettu nykyistä palvelutarjontaa digitaaliseen muotoon.

Toimintakulttuurin ja muutoksen johtamista on tuettu vaikuttavilla esimies- ja työyhteisövalmennuksilla.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä vuonna 2019 on vähentynyt edelliseen vuoteen nähden, sairauspoissaoloprosentti oli 4,35 (v. 2018: 4,72 %).

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Turvaamme talouden tasapainon							
Strateginen tavoite 1. Turvaamme talouden tasapainon							
1.1 Hallittu käyttötalouden menokehitys	Toimintamenojen kasvu-% talousarvion 2019 mukainen	Vuosina 2013 - 2016 toimintamenojen kasvu keskimäärin 2,2 %. Vuonna 2017 toimintamenot vähenivät -2,0 %	Talousarvion 2019 mukainen	Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, raportointivastuu: Matti Ruusula	Valtuustokauden strategian ja talousarvion 2019 mukaiset kehittämistoimenpiteet.	Käyttötalousmenojen kasvu edellisvuodesta oli 6,7 prosenttia. Alkuperäisessä talousarviossa 2019 ennakoitiin 6,2 prosentin menokasvua ja muutetussa talousarviossa 7,8 prosentin menokasvua vuoden 2018 tilinpäätökseen nähden.	Tavoite toteutui osittain.
1.2 Kaupunki saa maanmyyntivoittoja vuonna 2019 vähintään 36 miljoonaa euroa	Maanmyyntivoitot	43 milj. euroa	36 milj. euroa	Hannu Penttilä	Kauppoja tehtiin vuoden 2019 aikana n. 60 kpl. Tonttivarannon osalta tulokseen olisi ollut mahdollisuus päästä, mutta toimijoista johtuvista syistä varauksia jatkettiin paljon eteenpäin. KH:lle annettu tarkempi selvitys 3.12.2019	Maanmyyntivoitot vuonna 2019 on 16,3 milj. euroa. Talousarvioluvuissa maanmyyntivoittojen tavoitetta laskettiin valtuuston päätöksellä 16.12.2019.	Tavoite ei toteutunut lainkaan.
1.3 Kaupunkia rakennetaan ensisijaisesti kaupungin maalle	Kaupungin maaomaisuus uudiskaavoituksessa (vahvistuneet kaavat)	35 %	35 %	Hannu Penttilä	Kaavoitusohjelman toteuttaminen.	72 %	Tavoite toteutui täysin.
1.4 Onnistunut varainhankinta ja rahoitusriskien hallinta	Budjetoidut korkomenot alittuvat, hallittu korkoriski, nettolainanotto enintään budjetin mukainen	Korkomenot 2,52 milj. euroa, duraatio 1,13	Korkomenoennuste 2,9 milj. euroa, duraatio 1,0 tai korkeampi	Martti Lipponen, raportointivastuu: Pirjo van Nues	Yhteensä uusia pitkäaikaisia lainoja nostettiin 100 milj. Euroa.	Korkomenot alittivat selvästi budjetin alittaen niukasti 2 milj. euroa. Kiinteäkorkoiset lainat paransivat kaupungin lainasalkun korkoriskiasemaa, ja salkun duraatio nousi vuoden 2019 lopussa jo yli 1,8:n.	Tavoite toteutui täysin.
1.5 EU- ja muun ulkopuolisen projektirahoituksen tehokas hyödyntäminen	EU- ja muuta ulkopuolista rahoitusta saavien projektien määrä projektisalkkujärjestelmässä	Projektisalkku-järjestelmässä 35 kpl (tilanne 28.5.2018)	Määrä lisääntyy	Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, raportointivastuu: Matti Ruusula	Projektirahoituksen aktiivinen hyödyntäminen eri toimialoilla vaikuttavuutta ja hyödyllisyyttä arvioiden. Myös projektisalkun käytettävyys on parantunut, käyttäjämäärä on lisääntynyt ja projektien tietoja löytyy entistä kattavammin järjestelmästä.	Projektisalkkujärjestelmässä projektien määrä 93 kpl (tilanne 31.12.2019). Huom. Uusi projektisalkkujärjestelmä otettiin käyttöön loppuvuodesta 2018. Projektien määrän runsas lisääntyminen (35 > 93) johtuu osin siitä, että niitä on alkuvuoden aikana vasta syötetty järjestelmään.	Tavoite toteutui täysin.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Tiivistämme kaupunkia lähiluontoa vaalien							
Strateginen tavoite 4. Vahvistamme resurssiviisaasti nykyistä kaupunkirakennetta							
4.1 Vantaa on hiilineutraali vuonna 2030	Resurssiviisauden tiekartassa esitettyjä toimenpiteitä kohti hiilineutraaliutta toteutetaan	Kasvihuonekaasupäästöt 1,078 milj. ekv t CO2/a (v. 2016)	Kasvihuonekaasupäästöt 0,927 milj. ekv t CO2/a (v. 2018)	Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, raportointivastuu: Hannu Penttilä	Resurssiviisauden tiekartassa esitetyt toimenpiteet etenevät ja toimialojen raportointi vuodelta 2018 ja osittain myös alkuvuoden raportointi valmistunut toukokuussa. Keskeiset tulokset on koottu tämän vuoden ympäristövastuuraporttiin.	Kokonaispäästöt olivat 1,068 milj. ekv t CO2/a (v. 2018) eli ei aivan tavoitteessa. Kokonaispäästöt vähentyneet 4 % (muutos-% 2017-2018).	Tavoite toteutui osittain.
4.2 Ekologiset viheryhteydet säilyvät	Ekologiset yhteydet on merkitty yleiskaavaan	Ekologisia yhteyksiä ei ole selvitetty	Ekologiset yhteydet merkitty yleiskaavan 2020 luonnokseen	Hannu Penttilä	Ekologiset yhteydet huomioitu valmistelutyössä.	Yleiskaavaluonnoksessa ekologiset yhteydet selvitetty ja huomioitu kaavaluonnoksessa.	Tavoite toteutui täysin.
4.3 Joukkoliikenteen käyttö kasvaa	Kasvu vähintään 3 %	124 500 nousua arkivuorokaudessa	128 200 nousua arkivuorokaudessa	Hannu Penttilä	Joukkoliikenteen kokonaisvaltainenkehittäminen, ratikan suunnittelu, tiivistyvä maankäyttö.	138 656 nousua arkivuorokaudessa.	Tavoite toteutui täysin.
4.4 Pyöräilyn kulkumuoto-osuus kasvaa	Pyöräilyn määrä kasvaa 3 % vuodessa	Pyöräilyindeksi * = 1000 (*pyöräilyindeksi kuvaa pyöräilymäärän kehitystä ja se määritetään laskentapisteiden perusteella)	Pyöräilyindeksi =1030	Hannu Penttilä	Pyöräilyinfran kehittäminen, tiivistyvä maankäyttö.	Pyöräilyindeksi = 1039	Tavoite toteutui täysin.
Strateginen tavoite 5. Hyödynnämme rohkeasti kaupunkikeskusten kehittämismahdollisuudet							
5.1 Asuntokaavoituksen kohdistuminen asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle	Asemakaavoitettu asuntokerrosala (netto) joukkoliikennevyöhykkeellä	50 %	80 %	Hannu Penttilä	Kaavoitusohjelman toteuttaminen.	94,50 %	Tavoite toteutui täysin.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Strateginen tavoite 6. Vantaan kaupunkiympäristöt ja asunnot ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä							
6.1 MAL-tavoitteet toteutuvat ja uusi MAL-sopimusesitys valmistuu	Toteutamme Helsingin seudulla sovitun asuntotuotannon määrän ottaen huomioon perheasuntojen tarve MAL-tavoitteet 1 065 000 k-m2 / 4 vuotta 9 600 asuntoa / 4 vuotta	159 600 k-m2 2 986 asuntoa	Keskimäärin: 266 250 k-m2/vuosi ja 2 400 asuntoa/vuosi, josta valtion tukemaa asuntotuotantoa MAL-sopimuksen mukainen määrä	Hannu Penttilä	Kaavoitusohjelman toteuttamista hidastanut MATTI-järjestelmän käyttöönotto ja joidenkin kaavojen päätöskäsittelyn hidastuminen.	Uutta kaavoitettua asumisen kerrosalaa 196 841 k-m2 eli 73,9 % koko vuoden tavoitteesta. Asuinrakennusten kerrosalaa 331 220 k-m2. Uusia asuntoja asuinrakennuksiin 5 014 kpl: joista kerrostaloihin 4485 asuntoa, rivi- ja ketjutaloihin 165 asuntoa, pientaloihin 364 asuntoa.	Tavoite toteutui osittain.
	Uudispientaloja luvitetaan 450/vuosi	350	450	Hannu Penttilä	Pientalolupia on myönnetty 193 kpl, yhteensä 278 talolle.	278 kpl	
Lisäämme kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa							
Strateginen tavoite 7. Kaupungin työllisyystilanne kehittyy parhaiten pääkaupunkiseudulla							
7.1 Työttömyys Vantaalla laskee	Vantaan työttömyysaste (%)	10,10 %	9,2 %	Jaakko Niinistö	TYP:n ja Ohjaamon asiakkaille tarjotaan monipuolisesti työllistämistä edistäviä palveluita. Työnhakijoille järjestetään säännöllisesti rekrytointitilaisuuksia. Maahanmuuttajille suunnattu osaamiskeskustoiminta on käynnistynyt.	Tilanne 12/2019: 8,9 %	Tavoite toteutui osittain.
	Pitkäaikaistyöttömien määrä (yli 12 kk työttömänä)	3 493	alle 3200	Jaakko Niinistö	Ks. edellä.	Tilanne 12/2019: 2 276	
	Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä	1261	alle 1091	Jaakko Niinistö	Ohjaamo Vantaa tarjosi matalan kynnyksen neuvontaa sekä syvempää henkilökohtaista ohjausta ja järjesti rekrytilaisuuksia.	Tilanne 12/2019: 1 171	
7.2 TYP:n (Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu) asiakkaista aktiivitoimenpiteissä olevien määrä nousee	TYP:n asiakkaista aktiivitoimenpiteissä (%)	25,90 %	yli 30 %	Jaakko Niinistö	Asiakasohjauksen tehostaminen.	Vuoden 2019 keskiarvo: 32,55 %	Tavoite toteutui täysin.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Strateginen tavoite 8. Työikäisen väestön osaaminen vastaa nykyistä paremmin työelämän muuttuvia tarpeita							
8.1 Vantaalaisen osaamismallin rakentaminen osana 6Aika-rahoitusta yhdessä oppilaitosten, kaupungin ja yritysten välillä	Uuden osaamismallin suunnittelu ja toteutus	Osaamismallia ei ole	Uusi osaamismalli suunniteltu ja otettu käyttöön	Jose Valanta	Mallin rakentaminen on käynnistynyt ja kaikkiaan Vantaalle on muodostunut viisi kaupungin, oppilaitosten ja yritysten yhteistyössä muodostamaa klusteria.	Toimintamallia vastuutettuine tekijöineen ollaan rakentamassa.	Tavoite toteutui osittain.
Strateginen tavoite 9. Yrityksille on monipuolisia ja vetovoimaisia työpaikka-alueita							
9.1 Vehkalan ja Aviapoliksen työpaikka-alueet kehittyvät	Alueiden tontinluovutuksien määrä ja esirakentamisen tilanne	Vehkalan itäpuoli on esirakennettu. Aviapoliksen ja Vehkalan tontinluovutus on käynnistynyt ja ensimmäiset yritykset ovat aloittaneet toimintansa Vehkalan alueella. (v. 2018 loppu)	Vehkalasta ja Aviapoliksesta luovutetaan vähintään 6 tonttia rakentamiseen. Vehkalan länsipuolen esirakentaminen on aloitettu	Hannu Penttilä	Vehkalan esirakentamistoimenpiteet on saatettu loppuun, johon saatiin solmittua Vehon lippulaivahankkeen maanluovutussopimukset. Aviapoliksessa ja Vehkalassa luovutettiin yhteensä 6 tonttia.	Aviapoliksessa ja Vehkalassa luovutettiin yhteensä 6 tonttia.	Tavoite toteutui täysin.
Strateginen tavoite 10. Vantaa tunnetaan tapahtumien kaupunkina							
10.1 Vahvistetaan kaupungin kulttuurista vetovoimaa lisäämällä suurten ja näkyvien tapahtumien määrää	Selvitys tapahtumapuiston toteuttamisesta ja alueellisista tapahtumista	Selvitystä ei ole	Selvitys valmis	Elina Lehto-Häggroth raportointivastuu: Riikka Åstrand	Selvitys tapahtumapuistosta on valmistunut maankäytön toimialalla. Selvitys alueellisista tapahtumista kulttuuripalveluiden tulosalueella.	Selvitys tapahtumapuistosta on valmis. Myös selvitys alueellisista tapahtumista on valmis.	Tavoite toteutui täysin.
Edistämme asukkaiden hyvinvointia							
Strateginen tavoite 11. Vantaalaisten terveys ja hyvinvointi vahvistuvat terveellisempien elintapojen myötä							
11.1 Liikunnallisen elämäntavan lisääminen	Säännölliset matalankynnyksen harrasteliikuntaryhmät eri ikäryhmille	V. 2017 lopussa 176 ryhmää	Ryhmiä 10 % enemmän kuin vuonna 2017	Elina Lehto-Häggroth raportointivastuu: Riikka Åstrand	Liikuntapalvelut ja aikuisopisto ovat tarjonneet matalankynnyksen liikuntaryhmiä.	Liikuntapalvelut: Avustuksin tuettu vuoden aikana 490 matalan kynnyksen liikuntaryhmää. Aikuisopisto 240 kpl: liikunta 139, tanssi 77, senioriliikunta 10, perhekurssit 14.	Tavoite toteutui täysin.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Strateginen tavoite 12. Hyvinvointierot vähenevät							
12.1 Ennaltaehkäistään ja puututaan kiusaamiseen ja väkivaltaan	Yhteisiä toimenpiteitä ennaltaehkäisemiseen ja puuttumiseen	Kiusaamista ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ei ole kirjattu kaikkien toimintasuunnitelmiin	Kaikkien toimintayksiköiden, myös vapaa-ajan toimijoiden, toimintasuunnitelmiin on kirjattu kiusaamista ennaltaehkäisevät toimenpiteet	Elina Lehto-Häggroth raportointivastuu: Katri Kalske ja Riikka Åstrand	Varhaiskasvatus: 1.8.2019 käyttöön otettuun Vantaan varhaiskasvatussuunnitelmaan on tehty konkreettiset kirjaukset kiusaamisen ehkäisemisestä, puuttumisen keinoista ja seurannasta. Lisäksi uudet kirjaukset kehotunnekasvatuksesta ja turvataidoista. Lisäksi on laadittu kaupunkitasoinen pohja kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmaksi, jota käytetään jokaisessa varhaiskasvatuksen toimintayksikössä syksyllä 2019. Perusopetus: Kaikki suomenkieliset peruskoulut on velvoitettu käyttämään tunne- ja sosiaalisten taitojen systemaattista menetelmää. Nuoriso- ja aikuiskoulutus: Kaikilla oppilaitoksilla on suunnitelmat opiskelijan suojaamiseksi kiusaamiselta ja häirinnältä. Variassa on tehty alkuvuoden aikana kiusaamiskysely. Toimenpiteet ja toimenpiteiden toteutuksen aikataulu on käyty läpi toimipisteittäin ja aloittain. Nuorisopalvelut: Kiusaamisen ehkäisyn toimenpiteet on yhdessä henkilökunnan kanssa päätetty ottaa nuorisopalveluiden tärkeimpien painopisteiden joukkoon ja niihin mietitään toimenpiteitä jokaisessa toimintayksikössä. Martinlaakson nuorisotilan ja koulun yhdessä kehittämää M-Crew kiusaamisen ehkäisyohjelmaa on levitetty muihin kouluihin. Liikuntapalvelut: Liikuntapalveluiden hankesuunnitelmiin on kirjattu kiusaamista ennaltaehkäisevät toimenpiteet.	Varhaiskasvatuksessa jokainen toimintayksikkö on ottanut käyttöön kaupunkitasoisen kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman. Kiusaamista ennaltaehkäisevät toimenpiteet on kirjattu toimintayksiköiden toimintasuunnitelmiin. Koulut päättävät lukuvuosisuunnitelmien laadinnan yhteydessä, mitä systemaattisia toimenpiteistä koulussa tehdään sosiaalisten taitojen kehittämiseksi ja kuinka kiusaamista seurataan ja siihen puututaan. Toisen asteen koulutus: Kaikilla oppilaitoksilla on suunnitelmat opiskelijan suojaamiseksi kiusaamiselta ja häirinnältä. Variassa vuoden 2019 kiusaamiskyselyn tuloksista nostettiin esille kohdat, joissa kiusaamista esiintyy. Näihin kohtiin mietittiin toimenpiteet, millä tavoin kiusaamiseen puututaan ja sitä ehkäistään. Osassa vapaa-ajan toimijoiden toimintasuunnitelmissa on kiusaamista ehkäiseviä toimenpiteitä.	Tavoite toteutui osittain.
	Koulukiusaamisen väheneminen Kouluterveyskyselyn "kiusattuna vähintään kerran viikossa, %" indikaattorilla mitattuna	Kysely toteutettu viimeksi keväällä 2017. Vantaalaisista 4.-5. luokkalaisista 7,9 % ja 8.-9. luokkalaisista 6,0 % koki tulleensa kiusatuksi	Koulukiusaamista kokeneiden osuus laskee sekä 4.-5. luokkalaisten että 8.-9. luokkalaisten keskuudessa	Elina Lehto-Häggroth	Peruskouluissa on otettu käyttöön aktiivisesti keinoja ja menetelmiä, joilla oppilaat oppivat sosiaalisia taitoja.	Kyselyssä on käytetty sanamuotoa kokenut kiusaamista: Alakoulu: 8,2 % Yläkoulu: 5.4 % Lukio: 1,6 % AOL: 3,5 % Kouluterveyskysely 2019: Alakoulu 4.ja 5. luokka (2017) 7,9 -> 8,2 % (2019) Yläkoulu 8. ja 9. luokka (2017) 6 -> 5,4 % (2019)	

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
12.2 Lapsiperheiden hyvinvointi paranee ennalta ehkäisevällä työllä	Huostaanottojen tarve vähenee	Vuoden aikana huostaanotettu 0,23 % Vantaan 0-17 -vuotiaista	Huostaanotettu vähemmän kuin 0,23 % Vantaan 0-17 -vuotiaista	Jukka T. Salminen	Perhepalvelujen strategisena tavoitteena on siirtää palveluiden painopistettä korjaavasta työstä ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen vähentäen näin lastensuojelupalvelujen tarvetta. Tavoitteeseen on vastattu mm. tiivistämällä tulosyksikköjen välistä yhteistyötä asiakasprosessien parantamiseksi. Lapsiperheiden asiakasprosessien sujuvuuden parantamiseksi kehitettiin sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain ilmoitusten vastaanottamisen sekä lastensuojelun virka-aikaisen päivystyksen yhteistyötä. Kehittämistyön tuloksena yhdistettiin virka-aikaisen lastensuojelupäivystyksen tiimi sekä uusien asiakkaiden palvelut -yksikön alkuarviotiimi yhteiseksi lapsiperheiden ja lastensuojelun päivystyksen kokonaisuudeksi (aloittanut 7.1.2020). Uuden toimintamallin avulla kehitetään ja yhdenmukaistetaan lapsiperheiden sosiaalihuollon asiakasprosessia kokonaisuutena. Vantaalaisten hyvinvointia vahvistavia ennaltaehkäiseviä palveluja on perhepalvelujen lisäksi muilla palvelualueilla ja toimialoilla.	Huostaanottopäätöksiä tehtiin vuoden 2019 aikana 114, joka on 0,24 % Vantaan 0-17-vuotiaista (vrt. 88 v. 2018, joka oli 0,2 % Vantaan 0-17 -vuotiaista).	Tavoite ei toteutunut lainkaan.
12.3 Nykyistä suurempi osa ikääntyneistä asuu kotona	Omassa kodissa kotihoidon turvin tai ilman palveluja asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa	93 %	93,40 %	Jukka T. Salminen	Kehittämistyötä GeroMetro-verkoston kanssa on jatkettu kotikuntoutustoiminnan kehittämiseksi. Henkilökohtaisessa avussa on otettu käyttöön palvelusteli ja kotihoidon palvelusetelin päivitystyö on aloitettu asiakkaan valinnan mahdollisuuksien sujuvoittamiseksi. Kotihoidon palveluiden ostamisen koordinointia on parannettu ja kotihoidossa on osallistuttu vertaiskehittämiseen. Perhehoidon uudet ohjeet on hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa ja perhehoito vaihtoehtona on otettu ikääntyvien palveluvalikkoon.	Omassa kodissa kotihoidon turvin tai ilman palveluja asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus: 93,2 % (31.12.2019).	Tavoite toteutui osittain.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
12.4 Ilman 2. asteen tutkintoa olevien vantaalaisnuorten (alle 30-v.) prosenttiosuus vähenee	Ilman 2. asteen tutkintoa olevien vantaalaisnuorten (alle 30-v.) prosenttiosuus	24,6 % (20–29-v. korkeintaan perusaste, v. 2017 Tilastokeskus)	Osuus vähenee	Elina Lehto-Häggroth, raportointivastuu: Katri Kalske, raportointivastuu 1. mittarin osalta Matti Ruusula	ESR-hanke Keskeyttämisestä kohtaamiseen käynnistyi 1.3.2019. Hankkeen kautta Variassa tehdään toimenpiteitä keskeyttämisen vähentämiseksi, mm. uusien toimintamallien kehittäminen, henkilöstön koulutus ja opiskelijoille järjestetty vapaa-ajantoiminta. ESR-hankkeen ja MEK-ohjelman kautta Variassa työskentelee yhdeksän erityisnuorisotyöntekijää, joiden työn tarkoituksena on keskeyttämisen vähentäminen.	22,2 % (2018)	Tavoite toteutui osittain.
	Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen Varian perustutkintokoulutuksessa (negatiivinen keskeyttäminen)	17,1 % kaikki perustutkinto-opiskelijat, alle 20 -vuotiaiden perustutkinto-opiskelijoiden osalta lähtötasoa ei saatavilla	14,5 % kaikki perustutkinto-opiskelijat, 15 % alle 20 -vuotiaat perustutkinto-opiskelijat			Vuonna 2019 kaikkien perustutkinto-opiskelijoiden eroprosentti oli 17,8 %. Alle 20-vuotiaiden perustutkinto-opiskelijoiden osalta eroprosentti oli 18,4 %.	
Strateginen tavoite 13. Suomen monikulttuurisin kaupunki hoitaa myös kotouttamisen parhaiten							
13.1 Kotoutumisen onnistuminen Vantaalla varmistetaan	Kotoutumissuunnitelmat laaditaan perheille ja työvoiman ulkopuolella oleville viipymättä ja arvioidaan vuosittain. Naisten työllistyminen raportoidaan erikseen.	2016 maahanmuuttajapalveluje n asiakkaaksi tulleista työikäisistä: - osallistunut suomen kielen koulutukseen 89 % - oma vuokrasopimus 70 % - kaikista työllistynyt 4 % - naisista työllistynyt 1 %	2016 maahanmuuttajapalveluje n asiakkaaksi tulleista työikäisistä v. 2019 aikana: - osallistunut suomen kielen koulutukseen 95 % - oma vuokrasopimus 80 % - kaikista työllistynyt 14 % - naisista työllistynyt 4 %	Elina Lehto-Häggroth, Jaakko Niinistö ja Jukka T. Salminen	Maahanmuuttajapalveluissa on jatkettu yhteistyötä mm. maahanmuuttajajärjestöjen kanssa asiakkaiden kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi. Kotivanhempitoimintaa on jatkettu kymmenessä avoimessa päiväkodissa yhteistyössä Vantaan aikuisopiston ja varhaiskasvatuksen kanssa. Palvelua on käyttänyt yhteensä noin 100 kotivanhempaa. Palvelun laajentamista on valmistelu (varhaiskasvatuksen toimenpide). Kotoutumistoimien vaikutusten seurantaa on jatkettu niiden v. 2016 asiakkuuteen tulleiden työikäisten osalta, jotka olivat edelleen MAP:n asiakkaita v. 2019.	Seurannassa on 303 vuonna 2016 MAP:n asiakkaaksi tullutta työikäistä asiakasta, joista: - 100 % on osallistunut suomen kielen kurssille (90 % TE-toimiston - 94 % asuu omassa asunnossa. - 14 % on työllistynyt. Osa työllistyneistä on muuttanut työn perässä toiseen kuntaan. Miehistä työllistyi 14,41 % ja naisista 4,5 %.	Tavoite toteutui osittain.
	Toimintamallit, joilla edistetään kotona olevien maahanmuuttajavanhempien suomen- tai ruotsin- kielen oppimista	Nykyisiä toimintamalleja ovat Tempo ja Icehearts. Kaksi uutta hanketta alkamassa. Lisäksi kaupungin vakiintunutta toimintaa ovat varhaiskasvatuksen ja aikuisopiston yhdessä järjestämä suomenkielenopetus kotivanhemmille (Kotva). Vuoden 2017 lopussa Kotva -toimintaa järjestettiin yhdeksässä ryhmässä	Olemassa olevia toimintamalleja on vahvistettu ja uusilla hankkeilla on luotu uusia toimintamalleja. Aikuisopiston ja varhaiskasvatuksen Kotva-toimintaa järjestetään 12 ryhmässä		Varhaiskasvatus ja nuoriso- ja aikuiskoulutus: Kotivanhempitoimintaa on jatkettu kymmenessä avoimessa päiväkodissa yhteistyössä Vantaan aikuisopiston ja varhaiskasvatuksen kanssa. Palvelua on käyttänyt yhteensä noin 100 kotivanhempaa. Perusopetus: Vanhemmat mukana -hanke yhdessä Careerian kanssa.	Varhaiskasvatus ja nuoriso- ja aikuiskoulutus: Uudet ryhmät ovat aloittaneet Vaskikellossa Myyrmäen alueella ja Länsimäen avoimessa päiväkodissa. Yhteensä 10 ryhmää toiminnassa. Perusopetus: Hankkeen avulla tuettu noin 30 maahanmuuttajavanhemman tietoisuutta peruskoulusta ja annettu eväitä omaan kouluttautumiseen. Hanke toimii yhteensä neljässä peruskoulussa. Toimintamalleja ei ole toteutettu ruotsinkielisten palveluiden tulosalueella.	

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Strateginen tavoite 14. Asukkaiden mahdollisuudet osallistua aktiivisesti kaupungin ja oman asuinalueen kehittämiseen lisääntyvät							
14.1 Lisätään vuorovaikutusta ja osallisuutta ottamalla käyttöön uusia menetelmiä sekä kehittämällä seurantaa ja arviointia	Kasvokkaisten osallistavien menetelmien ja sähköiseen osallistumisympäristöön sisältyvien sähköisten menetelmien kokeilu ja käyttöönotto	Osallisuusympäristön yksittäisiä työkaluja on testattu. Menetelmistä ei koottua tietoa	Sähköisiä ja kasvokkaisia osallistumisen menetelmiä käytetään aiempaa monipuolisemmin.	Jaakko Niinistö	Sähköisen osallisuusympäristön käyttöönottoprojekti saatiin loppuun menetyksellisesti. Kaupunkitasoinen käyttöönotto on käynnistynyt, toimialojen pääkäyttäjät on nimetty ja koulutettu alustan käyttöön. Henkilöstölle on järjestetty osallisuuskoulutuksia.	Sähköinen osallisuusympäristö siirtyi tuotantoon 1.12.2019 ja alustalla toteutettiin kaksi karttapohjaista kyselyä. Kaupungilla on käytössä myös osallistuvan budjetoinnin alusta, jossa toteutettiin yksi osallistuvan budjetoinnin hanke. Henkilöstölle on järjestetty osallisuuskoulutuksia uusista menetelmistä.	Tavoite toteutui täysin.
	Vuorovaikutus- ja osallisuusprosessien seurantamenetelmien käyttöönotto	Yhtenäisiä seurantamenetelmiä ei ole käytössä	Osallistumismahdollisuuksien määrää ja laatua mitataan. Seurantamenetelmät ja mittarit saadaan valmiiksi		Toimialat raportoivat yhteensä 244 asukkaille tarjottua osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuutta (toimialoittain Mato: 75, Sivi: 83, Soster: 71, Kajo: 3 ja Konsas: 12), joista 92:ssä hyödynnettiin sähköisiä menetelmiä ja 153:ssä kasvokkaisia. Uusia osallistumismahdollisuuksia raportoitiin 152 (toimialoittain Mato: 53, Sivi: 59, Soster: 31, Kajo: 0 ja Konsas: 9).	Mittarit ovat pitkälti valmiit ja käytössä.	
	Vantaalaisten äänestysaktiivisuuden nosto	Edelliset eduskuntavaalit (v. 2015: 67,8 %) ja europarlamenttivaalit (v. 2014: 40,1 %)	V. 2019 vaaleissa äänestysaktiivisuus kasvaa		Eduskuntavaalit järjestettiin 14.4.2019 ja europarlamenttivaalit 26.5.2019.	Vantaalla eduskuntavaaleissa 2019 kotimaan äänestysprosentti 70,4 ja kokonaisäänestysprosentti: 68,2. (v. 2015: 69,9 ja 67,8) ja europarlamenttivaaleissa 2019 kotimaan äänestysprosentti: 41,5 ja kokonaisäänestysprosentti 40,2 (v. 2014: 41,3 ja 40,1).	

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Strateginen tavoite 15. Kaupungin tilojen sisäilmatilanne paranee							
15.1 Sisäilmakorjaustoimenpiteet kohteissa onnistuvat	Sisäilmakorjauksien onnistumista mitataan kohdekohtaisilla oirekyselyillä	Vuoden 2018 oirekyselyn tulokset	Sisäilmaoireet korjatussa kohteessa vähenevät 80 %	Elina Lehto-Häggroth ja Hannu Penttilä, raportointivastuu: Katri Kalske	Varhaiskasvatus: Sisäilmatutkimuksen perusteella Simonmetsän, Koskikujan ja Autioniityn päiväkodeissa edellytetään välittömiä toimenpiteitä sisäilmatilanteen korjaamiseksi. Perusopetus: Tutkimuksen toimenpiteisiin reagoiminen. Toimenpidesuunnitelma kuuden kiireellisimmän yksikön osalta. Nuoriso- ja aikuiskoulutus: Sisäilmaoirekyselyn perusteella Myyrmäen toimipisteessä tarvitaan välittömiä toimenpiteitä. Varian toimipisteissä on vireillä sisäilmaselvityksiä ja niitä laajennetaan. Ympäristökeskus on tehnyt tarkastuksen Varian Myyrmäen toimipisteeseen ja tarkastusraportin mukaisesti sähköosaston työpajarakennuksen väistötilat tulee olla hankittuna vuoden 2019 loppuun mennessä. Väistötilojen hankinta on kesken.	Koskikujan päiväkodissa on tehty tarvittavat toimenpiteet. Kohdekohtainen oirekysely on toteutettu yhdessä koulussa. Vantaan koulujen, päiväkotien ja Varian kohdekohtaiset sisäilmaoirekyselyn tulokset julkaistiin huhtikuussa 2019.	Tavoite toteutui osittain.
15.2 Sisäilmasta sairastuneille tarjotaan tilat, jotka eivät aiheuta oireita	Käyttäjien lukumäärä, joille ei ole löytynyt soveltuvia tiloja	Ei tiedossa	Kaikille löytyy sopiva tila, jossa ei tule oireita	Elina Lehto-Häggroth ja Hannu Penttilä, raportointivastuu: Katri Kalske	Puhdas tila -esitys käsitelty opetuslautakunnassa huhtikuussa 2019. Tila valmistunut vuoden vaihteessa ja toiminnan aloittamiseen luotiin valmiudet.	Sisäympäristöpaviljongin käyttöönotto helmikuussa 2020. Kaikille oppilaille on löytynyt sopiva opetustila muilla ratkaisuilla, eikä erityispuhtaisiin tiloihin ole vielä osoitettu oppilaita.	Tavoite toteutui täysin.
Olemme edelläkävijöitä palvelujen kehittämisessä							
Strateginen tavoite 16. Vantaan palvelut ovat laadukkaita, kustannustehokkaita ja vastaavat asukkaiden tarpeisiin							
16.1 Uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän onnistunut käyttöönotto	Uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönotto toteutuu hallitusti	Päätökset asiakas- ja potilastietojärjestelmiin siirtymisestä on tehty, järjestelmän rakentaminen käynnissä	Apotin jatkuva palvelu varmistettu ja toinen käyttöönotto toteutuu 10/2019	Jukka T. Salminen	Apotti-järjestelmän käyttöönotto toteutettiin onnistuneesti kahdessa osassa 05/2019 ja 10/2019. Osa järjestelmän toiminnallisuudesta siirtyi käyttöön otettavaksi vuoden 2020 puolelle. Järjestelmän korjaukset ja optimointi jatkuvat edelleen mm. maksatuksen, laskutuksen, raportoinnin ja tietosuojan osa alueilla.	Keskeiset toimenpiteet toteutettu.	Tavoite toteutui täysin.
16.2 Terveysasemien vastaanotolle pääsy nopeutuu	Päiväpoliklinikalla hoidontarpeen arvion jälkeen pääsy tarvittaessa lääkärin vastaanotolle alle 90 minuutissa, %-osuus asiakkaista	Uusi mittari, ei lähtötasoa	100 % päiväpoliklinikan asiakkaista pääsee tarvittaessa lääkärin vastaanotolle 90 minuutissa hoidontarpeen arviosta	Jukka T. Salminen	Nopsa-hoitaja -malli otettiin käyttöön kolmella terveysasemalla. Sähköinen hoidontarpeenarvio laajeni kaikille terveysasemille syksyn aikana.	75 % päiväpoliklinikan asiakkaista pääsi vuonna 2019 tarvittaessa lääkärin vastaanotolle 90 minuutissa hoidontarpeen arviosta.	Tavoite ei toteutunut lainkaan.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
Strateginen tavoite 17. Digitaalisista palveluista rakennetaan kuntalaisen pääasiointikanava							
17.1 Toimialoja, liikelaitoksia ja osakeyhtiöitä varten luodaan toiminnan digitalisointisuunnitelmat	Digisuunnitelmien määrä	2	9	Martti Lipponen Raportointivastuu: tietohallintojohtaja	Toiminta on suunniteltu, konseptoitu ja resursoitu ja hyvistä vaikutuksista on kyetty viestimään.	Yhteensä 23 hyväksyttyä digisuunnitelmaa.	Tavoite toteutui täysin.
17.2 Henkilöstölle ja kuntalaisille suunnatuilla mobiilipalveluilla laajennetaan palveluiden saavutettavuutta ja helppoutta sekä laajennetaan nykyistä palvelutarjontaa digitaaliseen muotoon	Mobiilipalveluiden määrä	2	7	Martti Lipponen Raportointivastuu: tietohallintojohtaja	Mobiilipalvelut on huomioitu uusissa hankinnoissa.	Yhteensä 15 mobiilipalvelua.	Tavoite toteutui täysin.
Johdamme uudistuen ja osallistuen							
Strateginen tavoite 19. Johtaminen uudistuu muutoksissa							
19.1 Tikkurilan toimitilahanke etenee	Hanke edistyy suunnitellusti	Hankesuunnittelu käynnistetty	Hankkeen suunnitelmat hyväksytty ja asemakaavaluonnos valmis	Hannu Penttilä	Nykyisen toimistorakennuksen purku-urakan toteuttaja on valittu. Kielotie 13 työntekijöiden väistötilat on ratkaistu ja muutto tehtiin 2019 aikana. Monitilatoimistorakennuksen toteutuskilpailun alustava hankekuvaus ja kilpailuohjelma on käsitelty kaupunginhallituksessa 3.6.2019 ja hyväksytty VTK Kiinteistöt Oy:n hallituksessa 28.8.2019. Asemakaavamuutosehdotus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 26.8.2019 asetettavaksi nähtäville.	Monitilatoimistorakennuksen toteutuskilpailun alustava hankekuvaus ja kilpailuohjelma on hyväksytty. Kielotie 13 asemakaavamuutosehdotus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 26.8.2019 asetettavaksi nähtäville.	Tavoite toteutui täysin.

Sitova tavoite vuodelle 2019	Mittari	Lähtötaso v:n 2017 loppu	Tavoitetaso 2019	Vastuuhenkilö(t)	Keskeiset toimenpiteet 1.1. - 31.12.2019	Mittarien tilanne 1.1. - 31.12.2019	Tavoitteen toteutuminen
19.2 Toimintakulttuurin ja muutoksen johtamista tuetaan vaikuttavilla esimies- ja työyhteisövalmennuksilla	Valmennuksiin osallistuneiden lukumäärä	157	500	Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, raportointivastuu: Kirsi-Marja Lievonen	Systemaattisen muutostukimallin mukaisen tuen järjestäminen kaupunkitasoisesti sekä toimialoille. Kaupunkitasoisesti, toimialoittain sekä tulosalueilla on toteutettu erilaisia työpajoja ja valmennuspäiviä. Strategian mukaisten valmennusten järjestäminen sisäisenä koulutuksena, Osuma-ohjaus. Strategisen valmentavan johtamisen ja muutosjohtamisen teeman esillä pitäminen, joka ohjannut yksilöitä hakeutumaan myös ulkoisiin saman teeman koulutuksiin.	530	Tavoite toteutui täysin.
19.3 Hallittu maakunta- ja sote -uudistuksen johtaminen	Hallittu muutos, ajantasainen valmistelu ja muutoksen seuranta	Maakunta ja sote -valmisteluun on tuotettu pyydetty materiaali ja henkilöstö on osallistunut valmisteluun	Pyydettävät tiedot on toimitettu ja osallistuminen valmisteluun Vantaan nykyiset palvelut turvaten	Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, raportointivastuu: Ritva Viljanen ja Jukka T. Salminen	Uudistuksen valmisteluun osallistuttiin valmistelun lakkauttamiseen asti.	Ks. toimenpiteet.	Arviointia ei voitu tehdä.
Strateginen tavoite 20. Henkilöstön voimavarat vahvistuvat							
20.1 Sairauspoissaoloja ennaltaehkäistään ja niistä raportoidaan	Sairauspoissaolo-%	4,52 %	4,40 %	Kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, raportointivastuu: Kirsi-Marja Lievonen	Esimiesten työkyky- ja terveysjohtamisen vahvistuminen. Työkyky- ja työsuojeluasiantuntijoilla tiedossa kaikki yli 90 päivää poissaolleet sekä yhteistyössä työterveyshuollon kanssa suunnitelma työkyvyn ja työssä jatkamisen tukemisesta (toteuma 90,2 %). Tuunatun työn käyttö kaupunkitasoisesti 4,54 % sairauspoissaoloista.	Sairauspoissaolo-% vuoden 2019 osalta on 4,35 %. Verrattuna vuoden 2018 toteutumaan (4,72 %) sairauspoissaolot ovat vähentyneet.	Tavoite toteutui täysin.

2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

2.2.1 Käyttötalouden toteutuminen

10
Yleishallinto yhteensä

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	2 761	0	2 761	2 733	28
Menot	-31 776	2 435	-29 341	-28 383	-958
Toimintakate	-29 016	2 435	-26 580	-25 650	-931

Yleishallinnon talousarvio koostuu mm. kunnallisen päätöksentekojärjestelmän ja muiden yleisluonteisten toimintojen ja erien kustannuksista.

Yleishallinnon toimintatuotot toteutuivat 99 prosenttisesti ja toimintakulut 97 prosenttisesti. Yleishallinnon toimintakate toteutui kokonaisuudessaan 0,9 milj. euroa talousarviota parempana.

10 10
Keskusvaalilautakunta

Vastuuhenkilö: Nelli Jääskeläinen, Niina Kolju **Puheenjohtaja: Tapani Salmi**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	714	0	714	713	1
Menot	-1 017	0	-1 017	-889	-128
Toimintakate	-303	0	-303	-175	-127

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on toimittaa kuntavaalit, eduskuntavaalit, tasavallan presidentin vaali ja europarlamenttivaalit. Keskusvaalilautakuntaan kuuluu kaupunginvaltuuston toimikaudekseen 2017−2021 valitsemat viisi jäsentä ja kahdeksan varajäsentä. Vuoden 2019 kevään aikana toimitettiin sekä eduskuntavaalit että europarlamenttivaalit. Keskusvaalilautakunta kokoontui kuusi kertaa.

Talousarvion toteutuminen

Keskusvaalilautakunnan talousarvion tulot toteutuivat 100 prosenttisesti ja menot toteutuivat 87 prosenttisesti. Eduskuntavaaleissa oli toimintakuluja europarlamenttivaaleja enemmän, sillä vaalijärjestelyiden henkilöstö ja -välineistökulut painottuivat ensimmäisenä järjestettyihin eduskuntavaaleihin.

10 20
Kaupunginvaltuusto

Vastuuhenkilö: Ritva Viljanen **Puheenjohtaja: Antti Lindtman**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-1 281	0	-1 281	-1 120	-161
Toimintakate	-1 281	0	-1 281	-1 120	-161

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Kaupunginvaltuuston kokouksia pidettiin vuoden 2019 aikana 10. Valtuustovaliokunta kokoontui 7 kertaa, selostustilaisuuksia pidettiin 10 ja iltakouluja kaksi. Lisäksi valtuusto piti toukokuussa kahden päivän valtuustoseminaarin sekä yhden päivän seminaarin syyskuussa. Lisäksi valtuusto teki matkan Tampereelle tutustuakseen ratikkahankkeeseen.

Talousarvion toteutuminen

Kaupunginvaltuuston osalta talousarvion toteuma oli 87 prosenttia.

10 30
Tarkastuslautakunta ja ulkoinen tarkastus

Vastuuhenkilö: Helena Hyvönen **Puheenjohtaja: Pietari Jääskeläinen**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-538	-3	-541	-456	-85
Toimintakate	-538	-3	-541	-456	-85

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Tarkastuslautakunta toimii kuntalain 410/2015 luvun 14 mukaan määräytyvien tehtävien sekä toiminta- ja arviointisuunnitelmansa mukaisesti. Kokouksia on vuoden aikana ollut tarkastuslautakunnalla yhteensä 15. Arviointikertomus vuodelta 2018 hyväksyttiin lautakunnassa 2.5.2019.

Yhteistyössä tilintarkastajan kanssa lautakunta käsittelee tilintarkastussuunnitelmaa. Vastuullinen tilintarkastaja raportoi tarkastuksista lautakunnalle huhti- ja joulukuussa.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu valtuustokaudella 2017–2021 yhteensä 11 jäsentä. Lautakunta 2017−2021 ei ole jakautunut työryhmiin.

Talousarvion toteutuminen

Vuoden aikana ei ollut lisätoimeksiantoja tilintarkastustoiminnassa. Talousarvion menojen alitus oli 16 prosenttia.

10 40
Kaupunginhallitus

Vastuuhenkilö: Ritva Viljanen **Puheenjohtaja: Sari Multala**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	2 047	0	2 047	1 986	60
Menot	-14 137	2 438	-11 699	-11 099	-599
Toimintakate	-12 090	2 438	-9 652	-9 113	-539

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Kaupunginhallitus kokoontui vuoden 2019 aikana 21 kertaa. Lisäksi järjestettiin kuusi kaupunginhallituksen iltakoulua. Kaupunginhallituksen yleisjaosto piti 10 kokousta.

Kaupunginhallitus teki opintomatkan Gentiin ja Brysseliin 13.-15.1.2019

Kaupunginhallituksen asettama (7.5.2018 § 6 ja 12.8.2019 § 23) Uusi Vantaa -luottamushenkilötoimikunta työskenteli vuoden 2019 loppuun ja piti vuoden 2019 aikana yhteensä yhdeksän kokousta. Alkuvuoden aikana toimikunta muun muassa valmisteli linjaukset uuden organisaation rakenteeseen ja edelleen hallintosääntöön. Loppuvuoden aikana toimikunta seurasi uudistuksen toteutusta ja mietti toimenpiteitä luottamushenkilöiden toimintaedellytysten parantamiseksi ja kaupunginhallituksen asettamisen toimikuntien kehittämiseksi.

Talousarvion toteutuminen

Kaupunginhallituksen talousarvion tulojen toteuma oli 97 prosenttia ja menojen toteuma oli 95 prosenttia.

10 50
Yhteistoimintaosuudet ja -avustukset

Vastuuhenkilö: Ritva Viljanen **Toimielin: Kaupunginhallitus**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	34	-34
Menot	-14 804	0	-14 804	-14 819	15
Toimintakate	-14 804	0	-14 804	-14 786	-18

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Määrärahasta on maksettu kaupungin sopimusten mukaiset avustukset Tiedekeskussäätiölle ja Suomen kansallisoopperan vuotuinen käyttöavustus. Määrärahasta on maksettu HRI-hankkeen (seututieto), kaupunkitalousprofessuurin, kaupunkitutkimusinstituutin ja kaupunkiakatemian kustannukset. Lisäksi määrärahasta on maksettu Vantaan kaupungin maksuosuus aluepelastuslaitoksen kustannuksista.

Talousarvion toteutuminen

Talousarvion toteuma oli 100 prosenttia.

11

Kaupunginjohtajan toimiala

Vastuuhenkilö: Ritva Viljanen **Toimielin: Kaupunginhallitus**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	3 383	0	3 383	3 467	-85
Menot	-22 129	-69	-22 198	-19 179	-3 019
Toimintakate	-18 746	-69	-18 815	-15 712	-3 103

Toiminta ja keskeiset muutokset vuonna 2019

Kaupunginjohtajan toimiala sisältää yleisjohdon, kaupunginkanslian, sisäisen tarkastuksen, taloussuunnittelun, henkilöstökeskuksen, elinkeinopalvelujen ja viestinnän tulosalueet.

Kaupunginkanslian tulosalue vastasi

- kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen kokousten valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta,
- kaupungin yhteisistä ja kaupunginjohtajan toimialan lakiasioista,
- valmistelun ja päätöksenteon kehittämisestä,
- käännöspalveluista,
- yleisten vaalien järjestelyistä, kaupunkitason turvallisuus- ja valmiusasioista,
- kaupunginjohtajan toimialan keskitetyistä hallintopalveluista ja
- tehtäväaluettaan koskevien kaupunkitasoisten ohjeiden antamisesta.

Kaupunginkanslian henkilöstö osallistui eduskuntavaalien järjestämiseen maaliskuussa 2019 ja EU-vaalijärjestelyihin toukokuussa 2019.

Vaalien järjestämistä varten pidettiin vaalitoimihenkilöille viisi koulutusta, joihin osallistui noin 140 osallistujaa. Vastaavasti luottamushenkilöille järjestettiin kymmenen koulutusta, joihin osallistui yhteensä yli 400 osallistujaa.

Lisäksi kaupungin henkilöstölle järjestettiin koulutusta tietosuojalainsäädännöstä. Koulutukseen osallistui noin 100 henkilöä.

Kaupunginkanslian henkilöresursseja käytettiin paljon Uusi Vantaa –organisaatiouudistukseen.

Kaupunginkanslian vuoden 2019 menojen talousarvion toteuma oli 98 prosenttia.

Sisäinen tarkastus avustaa kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toimivuuden arvioinnissa ja kehittämisessä suorittamalla kaupungin organisaation hallinnon, talouden ja toimintojen tarkastusta sekä tarjoamalla konsultointipalveluja. Tarkastustyön vuosisuunnitelma toteutui suunnitellusti. Sisäisen tarkastuksen talousarvio alittui.

Taloussuunnittelun johdolla kehitettiin vuoden 2019 aikana taloussuunnitteluprosessia sekä valmisteltiin Uusi Vantaa -organisaatiouudistuksen mukainen talousarviorakenne vuoden 2020 talousarviota varten.

Vuoden 2019 aikana jatkettiin kaupunkitasoisen tiedolla johtamisen kehittämistä ja otettiin käyttöön uusi strategiatyökalu mm. strategian, sitovien tavoitteiden ja riskienhallinnan suunnittelua ja raportointia varten. Vuoden aikana valmisteltiin ja julkaistiin useita selvityksiä ja tutkimushankkeita. Yliopisto- ja korkeakouluyhteistyötä edistettiin sekä Aalto-yliopiston että Helsingin yliopiston kanssa järjestetyissä työpajoissa. Kaupunkitutkimusinstituutin tutkijoiden kanssa käynnistettiin yhteistyöhankkeita.

Taloussuunnittelu alitti talousarvion, johtuen henkilökulujen säästöstä.

Henkilöstökeskuksen käyttösuunnitelman 2019 toteutuma: tulojen osalta toteutuma oli 103 prosenttia ja selittyy työterveyshuollon kelakorvauksilla. Menojen osalta toteutuma oli 92 prosenttia eli talousarvio alittui. Säästöjä kertyi erityisesti ict-menoissa siksi, että Hijatin versionvaihto viivästyi.

Otettiin käyttöön uusi työvuorosuunnittelu- ja optimointijärjestelmä, jonka varsinainen tuotantokäytön aloitus jouduttiin siirtämään 2020 tammikuussa alkavalle suunnittelujaksolle. Valmisteltiin edelleen Hijatin uuden version ja työsopimusten sähköisen allekirjoituksen ja arkistoinnin käyttöönottoa. Toteutettiin opetusalalle käyttöön opettajien palvelukseen ottojärjestelmä, jota pilotoidaan muutamassa koulussa. Osallistuttiin esimiehille tarkoitetun Kompassi -raportoinnin uudistamiseen ja toteutettiin kokeiluna henkilöstöasioiden chatbot intranettiin.

Kilpailutettiin työterveyshuollon palvelut ja valmisteltiin uusi sopimuskausi alkamaan 1.1.2020.

Lisäksi käynnistettiin #ollaanihmisiksi -kampanja lisääntyneiden uhka- ja väkivaltatilanteiden vähentämiseksi. Kampanja sai Kunteko-ohjelmalta vuoden viestintäteko kunniamaininnan.

Uusi Vantaa organisaatiomuutosta tuettiin konsultoinnin ja muutostuen mallilla sekä sparrauksella.

Elinkeinopalvelujen tulosalue vastaa kaupungin elinvoimaisuuden kehittämisestä, elinkeino- ja kansainvälistymispolitiikan strategisesta suunnittelusta ja toteutuksesta sekä elinkeinopoliittisen seutuyhteistyön kehittämisestä. Vuoden 2019 osalta elinkeinopalvelujen tulosalueelle kuului yritysten toimintaympäristön kehittäminen, toimivien sijoittumispalveluiden kehittäminen ja ylläpitäminen sekä metropolialueen kilpailukykystrategian toteuttaminen. Lisäksi tulosalueen tehtäviä olivat yritysten neuvontapalvelut, matkailun kehittäminen sekä ystävyyskaupunkitoiminnan edistäminen elinkeinopolitiikan näkökulmasta erityisesti Rasttatin piirikunnan ja Jinanin kaupungin kanssa.

Vuonna 2019 aloitettiin myös kesäkuussa valmistuneen uuden elinvoima- ja vetovoimaohjelman käytännön toteuttaminen. Lisäksi Vantaa osallistui elinkeinopalveluiden johdolla maamme kuuden suurimman kaupungin yhteisen 6Aika-hankkeen edistämiseen, Urbaania kasvua UIA (Urban Innovative Action) -hankkeen toteuttamiseen, kaupungin matkailun kehittämiseen ja markkinointiin yhteistyössä seudullisen matkailuverkoston kanssa, Airport Academy Finlandin käynnistämiseen, yritysten houkutteluun sekä niiden sijoittumisen valmisteluun. Lisäksi toimintavuoteen ovat kuuluneet erilaisten tapahtumien toteuttamiseen osallistuminen, alueellisen klusterimallin rakentaminen ja sen verkostojen johtaminen, yhden luukun neuvontapalvelun rakentaminen ja elinkeinopäivän toteuttaminen.

Tulosalueen toimintamenot alittivat talousarvion, mikä johtui pääosin henkilöstömenojen toivottua alhaisemmasta toteumasta ja säästöistä hanketoiminnassa.

Viestintä. Uudistettu intranet avattiin tammikuussa. Loppuvuodesta järjestetty tyytyväisyyskysely osoitti, että muutos onnistui. Vantaa.fi uudistuksen suunnittelu ja saatiin valmiiksi järjestelmän kilpailutusta varten. Loppuvuodesta avattiin myös viestintä- ja mainostoimistojen kumppanien kilpailutus.

Viestinnässä otettiin käyttöön sosiaalisen median seuranta- ja hallinnointialusta tukemaan asiointia sosiaalisessa mediassa. Uusille asukkaille lähetettiin tervetuloa-kortti. Asukaslehteä julkaistiin viisi numeroa ja henkilöstölehti Vautsia kolme numeroa. Vantaa-kanavalla jatkettiin päätöksenteon viestintää sekä vantaalaisuuden esille nostamista videotarinoiden avulla.

Myyrmäen alueella käynnistettiin markkinointiyhteistyö alueen rakentajien ja yhteisöjen kanssa. Tapahtuminen Vantaa ja Valon Vantaa olivat paikallisen markkinoinnin kärkiteemoja.

Uusi Vantaa -projektiin liittyen päätettiin keskittää viestintäpalvelut toimialatasolla ja markkinointi kaupunkitasoisesti vuoden 2020 alusta.

Viestintä alitti budjetin.

Talousarvion toteutuminen 2019

Valtuustoon nähden sitovia eriä ovat kaupunginjohtajan toimialan tulot ja menot. Talousarvioon nähden tulot ylittyivät 0,08 milj. euroa ja menot alittuivat 3,02 milj. euroa. Tulojen ylittyminen johtui mm. työterveyden kelakorvauksesta. Menojen alittuminen johtui mm. palvelujen ostojen alittumisesta ja henkilöstösäästöistä.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Kaupunginjohtajan toimialan %-osuus koko kaupungin henkilöstöstä	1,6 %	1,7 %	1,7 %
Henkilöstökeskuksen järjestämät oppimispäivät	2 288	1 500	1 523
Työterveyshuollon kustannukset, euroa per työntekijä	383	370	325
Henkilöstöpalveluiden asiakasneuvonnan puheluiden vastausaika		alle 30 s	27 s
Palkkalaskelman hinta			
Muut sopimusalat (KVTES)	13,0	12,1	12,4
Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus (OVTES)	22,1	20,5	18,4
YritysVantaan kautta perustetut yritykset	519	500	529
Yritysneuvonnan asiakaskäynnit	1 749	1 800	1 724
Luottamushenkilöille ja työntekijöille järjestettävien koulutusten lukumäärä	16	17	16
Osallistujamäärä luottamushenkilöille ja työntekijöille järjestettäviin koulutuksiin	513	599	640
Käännöstyöt	2 469	3 000	3 057
Viestinnän kustannukset, euroa per asukas	4,68	5,69	4,9

17
Konserni- ja asukaspalvelujen toimiala

Vastuuhenkilö: Martti Lipponen ja Jaakko Niinistö **Toimielin: Kaupunginhallitus**

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	9 210	0	9 210	8 930	280
Menot	-97 339	-371	-97 710	-89 826	-7 884
Toimintakate	-88 129	-371	-88 500	-80 896	-7 604

Toiminta ja keskeiset muutokset vuonna 2019

Vantaan kaupungin nettolainaotto oli 17,7 milj. euroa vuonna 2019 ja kaupungin lainakanta vuoden lopussa 897 milj. euroa. Velka/ asukas laski hieman vuoden 2018 lopusta ollen 3 853 euroa. Vantaa laski liikkeeseen ensimmäisenä kaupunkina kiinteäkorkoisen 5-vuotisen joukkovelkakirjalainan negatiivisella korolla.

Tietohallinnossa integraattorihankinnan sopimukset saatiin valmiiksi ja uusi toimintamalli otettiin käyttöön vuoden 2019 lopussa. Apotti otettiin käyttöön ja Matti - järjestelmän kehitys oli intensiivistä. SAP -järjestelmä päivitettiin ja parannettiin tietoturvaa.

Strategisten hankintojen tiekartta –ulkoisten resurssien johtamisen ja koordinoinninmalli – vahvistettiin kaupunginhallituksessa. Laadittiin keittiöverkkoselvitys ja päätettiin pilotointien aloittamisesta. Uuden sähköisen tilausjärjestelmän hankinta on aloitettu. Henkilöstöruokailun mobiilimaksaminen otettu käyttöön. Käyttöönottoa laajennetaan asteittain koskemaan myös valvonta- ja laitosaterioihin sekä välipalamaksamiseen.

Sähköinen osallisuusympäristö otettiin käyttöön. Uusia asukastiloja avattiin Tikkurilaan, Korsoon ja Mikkolaan. Yhteinen pöytä -toimintamallia on levitetty 15 kunnan alueelle. Vantaalla Yhteisen pöydän verkostoon kuuluu 70 toimipaikkaa.

Työllisyystilanteen positiivinen kehitys erityisesti pitkäaikaistyöttömien osalta pysähtyi vuonna 2019. Nuorisotyöttömyys pysytteli vuoden takaisella tasolla. Työmarkkinatuen kuntaosuus laski edelleen, tosin aikaisempaa maltillisemmin, jääden 17,4 milj. euroon.

Vantaa päätti hakea mukaan hallitusohjelman mukaiseen työllisyyden kuntakokeiluun, joka tuo toteutuessaan suuria muutoksia kunnan vastuisiin ja rooliin työllisyyden hoidon palveluiden tuottajana. TEM hyväksyi Vantaan hakemuksen ja aloitettiin hankkeen suunnittelu.

Talousarvion toteutuminen 2019

Konserni- ja asukaspalveluiden toimintatuottojen talousarvio oli 9,2 milj. euroa. Toimintatuottojen toteuma vuoden lopussa oli 8,9 milj. euroa.

Asukaspalveluiden toimintakulujen talousarvio oli 47,1 milj. euroa. Toimintakulujen toteuma vuoden lopussa oli 42,1 milj. euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuus (2019: 17,4 milj. euroa) sekä palkkatukikulut alittuivat molemmat 1,1 milj. euroa ja työllistämisen lisätuet alittuivat 0,8 milj. euroa.

Konsernipalveluiden toimintakulujen talousarvio oli 48,9 milj. euroa. Toimintakulujen toteuma oli 46,8 milj. euroa.

Talous- ja hallintopalvelut

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Toimialan talouden ja projektien hallintaa sekä raportointia kehitettiin hallintopilven työkalujen avulla. Kehittämisyksikössä toteutettiin konserniyhteisöjen ohjausta yleisjaoston ja apulaiskaupunginjohtajan päätösten mukaisesti. Vuoden aikana toteutettiin useita konserniyhteisöjä koskevia rakenteellisia muutoksia. Talous- ja hallintopalveluissa varauduttiin loppuvuodesta toiminnan päättymiseen. Joulukuun lopussa talous- ja hallintopalveluissa ei ollut yhtään kokoaikaista talouden ja hallinnon työntekijää.

Talousarvion toteutuminen

Toimintakulujen talousarvio oli 1 423 830 euroa ja toteuma 901 567 euroa. Toimintakulut alittuivat noin 522 263 euroa. Toimintatuottoja oli budjetoitu 10 000 euroa. Talous ja hallintopalveluilla ei ollut vuonna 2019 toteutuneita toimintatuottoja

Rahoitus

Toiminta, keskeiset muutokset ja palveluiden kehittäminen

Vuonna 2019 kaupungin nettolainanotto oli ensimmäistä kertaa vuoden 2015 jälkeen positiivinen 17,7 milj. euroa ja kaupungin pitkäaikainen lainakanta vuoden 2019 lopussa 897 milj. euroa. Velka/asukas oli 3 853 euroa, eli hieman alempi kuin vuoden 2018 lopussa edelleen vahvana jatkuneesta väestönkasvusta johtuen.

Kaupungin pitkäaikainen varainhankinta toteutettiin myös vuonna 2019 poikkeuksellisesti kiinteäkorkoisilla lainoilla. Kaupunki laski liikkeeseen markkinoilla ensimmäisen kiinteäkorkoisen 5-vuotisen joukkovelkakirjalainan negatiivisella korolla, minkä lisäksi se nosti 10-vuotisen kiinteäkorkoisen lainan 0-korolla. Yhteensä uusia pitkäaikaisia lainoja nostettiin 100 milj. euroa. Rahoitus myös kilpailutti VAV Asunnot Oy:lle useita pitkäaikaisia lainoja.

Kaupungin lainasalkku hyötyi historiallisen alhaisella tasolla jatkuneesta korkotasosta. Korkomenot alittivat selvästi budjetin alittaen niukasti 2 milj. euroa. Lainasalkun keskikorko painui 0,21 prosenttiin huolimatta suojausasteen noususta. Kiinteäkorkoiset lainat paransivat kaupungin lainasalkun korkoriskiasemaa, ja salkun duraatio nousi vuoden 2019 lopussa jo yli 1,8:n.

Riskienhallinnan kehittämistä ja jalkauttamista jatkettiin vuonna 2019. Kaupunki on ottanut käyttöön Targetor Pro -järjestelmän, mikä mahdollistaa jatkossa excel- pohjaisesta raportoinnista luopumisen koko konsernissa riskienhallinnan osalta.

Talousarvion toteutuminen

Rahoituksen tulosalueen toimintakulut alittivat vuoden 2019 talousarvion johtuen muun muassa korvausrekrytointien viivästymisestä sekä uusien järjestelmien liittymien ja käyttöönoton siirtymisestä vuodelle 2020.

Talouspalvelukeskus

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Talouspalvelukeskuksessa on laajennettu prosessien automatisointia mm. robotiikkaa hyödyntämällä. Ostolaskuista reitittyy automaattisesti noin 60 prosenttia ja tiliöityy yli 20 prosenttia. Robotiikka toimii laskujen sisältövaatimuksien tarkastamisessa, arvonlisäverokirjausten oikeellisuuden valvonnassa ja erääntyneiden laskujen käsittelyn valvonnassa. Luottotappiokirjauksia automatisoitiin vuonna 2019, samoin palkanlaskentaprosessia on tytäryhtiöiden osalta automatisoitu. Käyttöönotetun automaation myötä vv. 2018 – 2019 on saavutettu noin 6 henkilötyövuoden säästö. Vuoden 2019 aikana valmisteltiin merkittävä toiminnan lisäkeskittäminen kaupunkitasoisesti – varhaiskasvatuksen asiakasmaksuasiat sekä ostolaskujen tiliöintitehtävät hoidetaan vuoden 2020 alusta keskitetyistä talouspalveluista, jolloin yli 20 henkilöä siirtyi tehtävineen talouspalveluihin.

Konserniyhtiöiden taloushallinnon tietojärjestelmien ja prosessien harmonisointia emokaupungin kanssa on jatkettu. Vuonna 2019 noin 90 prosenttia keskitetystä taloushallinnon tositevolyymista hoidettiin yhtenäisillä tietojärjestelmillä.

Talousarvion toteutuminen

Talouspalvelukeskuksen toimintatuotot ylittyivät 14 prosentilla ja toimintakulut alittuivat 3 prosentilla suhteessa talousarvioon. Toimintakatteella mitattuna talouspalvelukeskuksen toteuma alitti talousarvion ollen 91 prosenttia talousarviosta.

Tietohallinnon palvelukeskus

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Tietohallinto varmisti oman toimintansa jatkuvuutta ja kehittämistä sekä kehitysohjelman toteutuksen. Integraattorihankinnan sopimukset saatiin valmiiksi ja uutta toimintamallia alettiin käyttöönottaa vuoden lopussa. Apotti otettiin käyttöön ja Matti - järjestelmän kehitys oli intensiivistä. IT Palveluja ja infraa kehitettiin tietoliikenneverkon osalta, jatkettiin työasemaympäristön ajantasaistamista windows 10 käyttöjärjestelmien jakeluilla, SAP järjestelmä päivitettiin ja parannettiin tietoturvaa. Toimialojen IT osaamista kasvatettiin siten, että opastettujen määrä kaksinkertaistettiin 12 000:en henkilöön pilviakatemian avulla. Lisäksi, toimialojen suunnitelman mukaisempaa digitalisointia varten toteutettiin digisuunnitelmia.

Talousarvion toteutuminen

Tietohallinnon talousarviossa oli toimintatuottoja budjetoitu 0,9 milj. euroa. Vuoden lopussa oli tuottoja toteutunut 1,1 milj. euroa, eli 123 prosenttia talousarviosta. Talousarvion ylitys johtui pääsääntöisesti siitä, että Vantaan työterveys yhtiöitettiin ja laskutus IT -palveluista aloitettiin. Toimintakuluja oli budjetoitu 40 milj. euroa. Vuoden lopussa kuluja oli toteutunut 39 milj. euroa eli 98 prosenttia. Alituksen keskeisin syy oli integraattorihanke. Toimintakatteella mitattuna tietohallinnon palvelukeskuksen toteuma oli 97 prosenttia.

Hankintakeskus

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Laadittiin keittiöverkkoselvitys ja päätettiin pilotointien aloittamisesta.

Tilaajatukipalveluiden kehittäminen on aloitettu. Uusi sähköinen tilausjärjestelmä on kilpailutuksessa. Henkilöstöruokailun mobiilimaksaminen otettu käyttöön. Mobiilimaksamisen käyttöönottoa laajennetaan asteittain koskemaan myös valvonta- ja laitosaterioita sekä välipalamaksamista.

Talousarvion toteutuminen

Hankintakeskukselle oli talousarvioon budjetoitu toimintatuottoja 1,386 milj. euroa. Vuoden lopussa oli toimintatuottoja toteutunut 1,171 milj. Euroa ollen 84 prosenttia talousarviosta. Toimintakuluja oli hankintakeskukselle budjetoitu 4,550 milj. euroa. Vuoden lopussa oli kuluja toteutunut 3,868 milj. euroa ollen 81 prosenttia talousarviosta**.**

Kuntalaispalvelut

Toiminta, keskeiset muutokset ja palveluiden kehittäminen

Sähköisen osallisuusympäristön käyttöönottoprojekti on päättynyt ja palvelu on siirtynyt tuotantoon. Asukastilojen uudet tilat Tikkurilassa (Lummetie 2), Korsossa (Korsontie 4) ja Mikkolassa (Marsinkuja 1) otettiin käyttöön elokuussa. Asukastiloilla oli 88 931 kävijää vuonna 2019 (48 600/2018). Kävijämäärän kasvu johtuu uusista tiloista sekä tilastoihin mukaan otetuista kumppanuusjärjestöjen aukipitämistä tiloista (Leinikki ja Rubiini), joita ei ole raportoitu aikaisemmin tässä yhteydessä. Vuonna 2019 juhlittiin vammaisneuvoston 40-vuotista ja vanhusneuvoston 20-vuotista työtä Vantaalla.

Vuonna 2019 Vantaa-infon käyntiasiakasmäärä oli 190 000 (2018: 175 000). Maankäytön asiakaspalvelu ja kirjaamon käyntiasiointi siirtyivät Vantaa-infon tiloihin. Lisäksi toimialojen kassa- ja asiointipalveluita keskitettiin Vantaa-infoihin. Monikanavaista asiakaspalvelua edistettiin kokeilemalla työnkiertoa eri Vantaa-infon kanavissa (käyntipiste, puhelin, chat). Chatin käyttöä asiakaspalvelukanavana laajennettiin Vantaa-infossa ja pysäköinninvalvonnan neuvonnassa.

Asiakirjahallinnon ASTA:n kehittäminen eteni ja uusia sähköisen asioinnin integraatioita otettiin käyttöön Oma-Vantaan ja maankäytön Matti-järjestelmän osalta.

Kaupunginarkisto muutti uusiin tiloihin Hosantielle. Tiloissa on huomioitu tulevan digitointityön vaatimukset. Arkistossa aloitettiin ulkopuolisen toimijan suorittama digitointiprojekti, jossa vanhin asiakirja-aineisto kuvataan.

Yhteisen pöydän verkostoon kuuluvien toimipaikkojen määrä lisääntyi 70:een. Myös lahjoittajien määrä lisääntyi. Terminaaliin on saatu ruoan ohella enenevästi mm. astioita, hygieniatuotteita ja vitamiineja. Keskitettyyn logistiikkaan ja laajaan verkostoon perustuvasta ruoka-aputoiminnasta hyötyi välittömästi yli 5 000 vähävaraista vantaalaista viikoittain. Yhteisen pöydän palkkatukityöllistetyistä 36 prosenttia työllistyi avoimille työmarkkinoille. Yhteisen pöydän ja Sitran Hukaton Vantaa -projekti vantaalaisen ruoka-avun mallin levittämiseksi päättyi. Yhteensä 15 aluetta Suomessa on aloittanut toimenpiteitä mallin soveltamiseksi. Kevään 2019 aikana hävikkiterminaalilla kävi 400 vierasta seitsemästä maasta.

Vuoden 2019 aikana sosiaali- ja potilasasiamiehelle tuli hieman yli 2 000 yhteydenottoa, joista suurin osa koski terveydenhuoltoa.

Talousarvion toteutuminen

Kuntalaispalveluiden 2019 talousarviossa toimintatuottoja oli budjetoitu 436 000 euroa. Vuoden lopussa tuottojen toteuma oli 451 776 euroa. Toimintakuluja oli budjetoitu 7,65 milj. euroa Ja toteuma vuoden 2019 lopussa oli 6,75 milj. euroa, ollen 88 prosenttia talousarviosta.

Työllisyyspalvelut

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Työllisyystilanteen positiivinen kehitys pysähtyi loppuvuodesta 2019. Nuorten työttömyys pysytteli vuoden takaisella tasolla. Joulukuun 2019 lopussa Vantaan työttömyysaste oli 8,9 prosenttia, kun se vuotta aiemmin oli 8,7 prosenttia. Työttömiä työnhakijoita oli 10 516. Pitkäaikaistyöttömiä oli joulukuussa 2 314, alle 25-vuotiaita työttömiä oli 1 171 ja ulkomaalaisia työttömiä 2 739.

Työmarkkinatuen kuntaosuus jatkoi laskuaan myös vuonna 2019, mutta edellisvuotta huomattavasti maltillisemmin. Vuonna 2019 työmarkkinatuen kuntaosuus oli 17,4 milj. euroa.

Vuonna 2019 työllisyyspalveluissa valmisteltiin ja valmistauduttiin useaan isompaan muutokseen. Työllisyyspalveluiden organisaatio uudistettiin helmikuussa. Marraskuussa työllisyyspalveluissa otettiin käyttöön sosiaali- ja terveydenhuollon Apotti-järjestelmä. Työllisyyspalvelut ja TE-toimisto alkoivat valmistella uutta yhteistä nuorten palvelukokonaisuutta sekä suunnitella uusia asiakaspalvelutiloja Ohjaamon yhteyteen. Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti lokakuussa haun työllisyyden kuntakokeiluun. Vantaa valmisteli yhteistyössä Keravan kaupungin kanssa yhteisen hakemuksen, joka valittiin joulukuussa mukaan jatkovalmisteluun. Eduskunta käsittelee kokeilulain hyväksymisen keväällä 2020.

Alle 30-vuotiaiden työllisyyttä edistävän Ohjaamon matalan kynnyksen neuvonnassa asioitiin 2 366 kertaa ja henkilökohtaisessa ohjauksessa 2 271 kertaa. TEM vakiinnutti rahoituksensa Ohjaamoille vuoden lopussa.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) kokonaisasiakasmäärä oli 2 655. TYP:n yhteydessä aloitti matalankynnyksen palvelupiste Työllisyyden palvelutori, joka toteutetaan yhteistyössä Espoon kaupungin, Helsingin kaupungin ja Uudenmaan TE-toimiston kanssa.

Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä oli 1709 asiakasta. Apotti-järjestelmän käyttöönotto haastoi kuntouttavaan työtoimintaan ohjausta ja päätöstentekoa.

Vuonna 2019 toteutettiin kuntouttavan työtoiminnan ostopalveluiden kilpailutus ja valitut palveluntuottajat aloittavat vuoden 2020 alusta. Kaupunkitasoisen kalustekierrätyksen toiminta kasvoi vuonna 2019 yli kahdellasadalla prosentilla. Valmennustaloilla suomen kielen opetusta maahanmuuttaja-asiakkaille laajennettiin osana myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmaa (MEK). Opetukseen osallistui yhteensä 186 asiakasta.

Vuonna 2019 työllistämisen lisätuet uudistettiin. Uudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön nuorten rekrytointituki sekä työllistämisen lisätukien sähköinen hakumahdollisuus. Vantaa-lisää myönnettiin yrityksille ja yhdistyksille yhteensä 228 henkilön työllistämiseen. Nuorten kesätyösetelit jaettiin ensimmäistä kertaa kaikille vantaalaisille yhdeksäsluokkalaisille. Lisäksi jaossa oli 1 000 kpl seteleitä muille iältään 15-18 -vuotiaille nuorille. Kesätyösetelillä työllistettiin yhteensä 910 nuorta.

Yritysyhteistyön kontakteja oli työllisyyspalveluissa yhteensä 1 115. Vuonna 2019 Vantaan Megarekry-tapahtuma järjestettiin keväällä Myyrmäessä Energia-areenalla sekä syksyllä Viihdekeskus Flamingossa. Muita rekrytointitilaisuuksia järjestettiin 85 kpl.

Vuonna 2019 kaupungilla työskenteli yhteensä 407 palkkatuettua henkilöä. Palkkatuella rahoitetun oppisopimuskoulutuksen aloitti 23 henkilöä.

Ulkopuolista rahoitusta saaneista hankkeista päättyi työttömiä digialan ja robotiikan aloille ohjannut Digipore-hanke sekä Korko -hanke. Vuonna 2017 alkanut julkisten hankintojen avulla työllistymistä edistävä SIEPP-hanke jatkuu maaliskuuhun 2020 tavoitteenaan juurruttaa kehitetty malli osaksi vakituisia toimintoja. TE-rahoitusta saava Luotsi-hanke aloitti toimintansa tammikuussa. ESR-rahoitteinen yritysten ja maahanmuuttajatyönhakijoiden osaamisen kohtaantoon keskittyvä MATCH- hanke käynnisti toimintansa. Työllisyyspalveluiden ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen yhteistyössä toteutettava maahanmuuttajien osaamiskeskus aloitti toimintansa toukokuussa. Osaamiskeskus edistää vantaalaisten maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista, työllistymistä ja kouluttautumista. Lisäksi työllisyyspalvelut on mukana elinkeinopalveluiden Urbaania kasvua -hankkeessa.

Talousarvion toteutuminen

Työllisyyspalveluiden toimintakulujen talousarvio vuodelle 2019 oli 38.4 milj. Euroa, mikä alittui johtuen työmarkkinatuen kuntaosuudesta ja palkkatukikuluista yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 työmarkkinatuen kuntaosuus oli 17,4 miljoonaa euroa, kun se vuotta aiemmin oli 18,2 miljoonaa euroa. Työllistämisen lisätuet alittuivat 0,8 miljoonaa euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Talouspalvelukeskus			
Käsitellyt ostolaskut, kpl/ htv – palvelukeskus	30 311	28 320	31 522
Käsitellyt ostolaskut, kpl/ htv – koko kaupunki	9 590 (3 toimialaa)	8 720 (3 toimialaa)	11 268 (3 toimialaa)
Käsitellyt myyntilaskut, kpl/ htv – palvelukeskus	50 358	44 360	64 299
Käsitellyt myyntilaskut, kpl/ htv – koko kaupunki	9 418 (3 toimialaa)	7 500 (3 toimialaa)	9 501 (3 toimialaa)
Kirjanpitotehtäviin sitoutuneet htv:t – koko kaupunki	7,7 (3 toimialaa)	9,2 (3 toimialaa)	7,0 (3 toimialaa)

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Tietohallinto			
Työasemamäärä -hallinto			
- kannettavat ja työasemat, kpl	7 599		
Työasemamäärä opetus			
- tabletit, kpl	Ei tiedossa tietohallin-nossa		
- kannettavat ja työasemat, kpl	11 550		
Asiakastyytyväisyys			
- ServiceDesk (1-5 > aiemmin 1-10)	4,4		
Tikettimäärä			
- Keskimäärin kuukaudessa	4 874		
IT-investointien onnistunut läpivienti			
- budjettitoteuma	95 %		
Kuntalaispalvelut			
Tulosalueella avustusta saaneiden järjestöjen ja toimintaryhmien lukumäärä	135	170	142
Vantaa-infojen keskitettyjen palvelujen määrän kasvu (%)	8	5	9
Vantaa-infon asiakasmäärä	175 000	150 000	190 000
Talous- ja velkaneuvonnan sähköisen palvelun kautta tulleiden asiakkaiden määrä (%). *)	94	-	-
Koettu tyytyväisyys järjestettyyn osallistumismahdollisuuteen (ka väliltä 1-5)	4,1	4	4,2
Ruokahävikin talteenotto (kg / vko)	20 000	38 000	20 000
Työllisyyspalvelut			
Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärän vuosimuutos (%)	17,2 % (1 761)	(1 789)	-3,1 % (1 706)
Työttömien nuorten virta yli kolmen kuukauden työttömyyteen	37 %		31 %
Ei työttömänä tai toimenpiteissä kolme kuukautta kaupungin palkkatukityösuhteen päättymisen jälkeen (tammi-huhtikuu) - vuosi	27,0 %	25,0 %	28,4 %
Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelu TYP:n päätty-neet asiakkuudet	2 009	2 500	1 871
Valmennustalojen asiakaspäivän hinta **)	83 €	65 €	63 €
Valmennustalojen asiakaspaikkojen täyttöaste	64 %	70 %	60 %

*) Talous- ja velkaneuvonta siirtynyt valtiolle vuoden 2019 alusta.
**) Laskentatapa muuttunut. TP 2018 samalla laskutavalla 67 euroa.

12
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala

Vastuuhenkilö: Jukka T Salminen **Toimielin: Sosiaali- ja terveyslautakunta**
Puheenjohtaja: Pirkko Letto

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	43 318	-1 400	41 918	39 604	2 314
Menot	-638 773	-24 404	-663 177	-672 277	9 100
Toimintakate	-595 455	-25 804	-621 259	-632 673	11 414

12
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala ilman erikoissairaanhoitoa

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	41 648	-1 400	40 248	37 832	2 416
Menot	-399 332	-12 504	-411 836	-418 022	6 186
Toimintakate	-357 684	-13 904	-371 588	-380 191	8 603

Toiminta ja keskeiset muutokset vuonna 2019

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla otettiin vuonna 2019 onnistuneesti käyttöön uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotti. Käyttöönotto vaiheistettiin touko- ja marraskuulle. Osa toiminnallisuuksista otetaan käyttöön vuoden 2020 puolella. Apotissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat samassa tietojärjestelmässä; sosiaalihuollon osuus otettiin Vantaalla käyttöön ensimmäisenä maailmassa. Järjestelmän käyttöönotto ja siihen valmistautuminen ovat vaatineet viime vuosina huomattavan työpanoksen toimialalta, mikä on osaltaan heijastunut myös toimialan palvelukykyyn. Järjestelmän korjaukset ja optimointi jatkuvat mm. maksatuksen, laskutuksen, raportoinnin ja tietosuojan osa-alueilla.

Vantaan voimakas väestönkasvu sekä ikääntyneiden ja vieraskielisten asukkaiden määrän kasvu heijastuivat kaikkien tulosalueiden palvelutarpeisiin. Samanaikaisesti väestömuutosten ja voimavaroja sitovan uuden tietojärjestelmän käyttöönoton kanssa henkilöstön rekrytointivaikeudet ja kilpailu osaavasta työvoimasta kasvoivat. Haasteita oli erityisesti lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden ja hoitajien saatavuudessa. Toimialan veto- ja pitovoimaisuuteen panostettiin monin tavoin mm. yhteistyössä kaupungin, oppilaitosten ja Seuren kanssa, ja tulosalueet jatkoivat omia kehittämistoimiaan rekrytointitilanteen parantamiseksi.

Toimialaan kohdistuneista paineista huolimatta sosiaali- ja terveystoimen asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. Joka toinen vuosi toteutettavaan toimialan laajaan asiakastyytyväisyyskyselyyn vastasi lähes 3 000 palveluja käyttänyttä, ja he antoivat kouluarvosanoilla mitattuna toimialalle arvosanan 9-. Erityisen tyytyväisiä asiakkaat olivat kohteluun ja palvelun asiantuntevuuteen, kehittämistä on eniten asiakkaan osallistamisessa palvelunsa suunnitteluun.

Kaikilla tulosalueilla toteutettiin tai käynnistettiin rakenteellisia muutoksia palvelujen saatavuuden ja asiakaslähtöisyyden parantamiseksi. Perhekeskustoimintamallia kehitettiin kaupunginjohtajan asettamassa poikkihallinnollisessa työryhmässä. Terveyspalvelujen keskitetty puhelinpalvelu aloitti alkuvuodesta, ja mielenterveys- ja päihdepalvelujen uusi organisaatio käynnistyi syyskuussa. Sähköinen hoidontarpeen arviointi laajennettiin

kaikille terveysasemille. Perhepalvelujen strategiset kehittämistoimenpiteet käynnistettiin lautakuntakäsittelyn jälkeen. Perhesosiaalityön yksikkö perustettiin vahvistamaan sosiaalihuoltolain mukaista erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden palveluja. Lastensuojelussa kouluttauduttiin systeemisen työmallin mukaiseen sosiaalityöhön. Myyrmäen vanhustenkeskus avautui syyskuussa. Vanhusten laitoshoidon vähentäminen eteni kehittämisohjelman mukaisesti. Vammaispalveluissa on laadittu konkreettiset suunnitelmat laitoshoidon purkamiseksi kuluvan vuoden loppuun mennessä. Lastensuojelussa ja erityisasumisessa panostettiin ja tehostettiin oman ja ostopalvelujen laadun valvontaa.

Vantaan erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa lähes kokonaisuudessaan HUS-kuntayhtymä. HUS:n palvelutuotanto Vantaalle vastasi edellisvuoden tasoa. HUS tuotti myös terveydenhuoltolain mukaisia erikoislääkärin konsultaatioita. Osa konsultaatio- ja koulutustoiminnasta toteutettiin Vantaan terveysasemilla. Vantaan terveyskeskuksessa laadittujen ei-päivystyksellisten lähetteiden määrä väheni 1,2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna; yksityissektorin tekemien lähetteiden määrä kasvoi 18 prosenttia.

Suun terveydenhuollon liikelaitoksen toiminta toteutui palvelusopimuksen mukaisena toimenpiteiden määrän ja toimialan sopimuslaskutuksen osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa jatkettiin pitkäjänteistä työtä toimialalle asetettujen strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Huolimatta kaupungin yhteisistä asukkaiden hyvinvointia edistävistä toimista lasten ja nuorten huostaanottojen tarve ei vähentynyt toivotusti. Vuoden 2019 aikana huostaanotettuna oli 0,24 prosenttia 0 - 17-vuotiaista vantaalaisista tavoitteen ollessa alle 0,23 prosenttia ikäluokasta. Omassa kodissa kotihoidon turvin tai ilman palvelutarvetta asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvoi edelleen ollen 93,2 prosenttia ikäluokasta, mikä alitti niukasti asetetun tavoitteen. Maahanmuuttajapalvelujen asiakkaaksi vuonna 2016 tulleiden työikäisten kotoutuminen toteutui asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Apotin käyttöönotto toteutui onnistuneesti kahdessa vaiheessa vuonna 2019, osa toiminnallisuuksista siirtyi vuoden 2020 alkupuolella käyttöönotettavaksi. Terveysasemien päiväpoliklinikan asiakkaista 75 prosenttia pääsi tarvitessaan lääkärin vastaanotolle 90 minuutissa hoidon tarpeen arviosta tavoitteen ollessa sata prosenttia. Sote- ja maakuntauudistuksen valmisteluun osallistuttiin suunnitellusti uudistuksen lakkauttamiseen asti.

Talousarvion toteutuminen 2019

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan menot vuonna 2019 olivat 672,3 milj. euroa ja tulot 39,6 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon oman palvelutuotannon menot vuonna 2019 olivat 418,0 milj. euroa ja tulot 37,8 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto korotti 16.12.2019 toimialan menomäärärahaa toimialan esityksen mukaisesti 24,4 milj. eurolla ja pienensi tulomäärärahaa 1,4 milj. eurolla. Määrärahan muutosesitys perustui lokakuun lopun tilanteen toteutumisennusteeseen. Opiskelijoiden ja koululaisten palkkaamista varten tarkoitettuja määrärahoja siirrettiin kaupunginjohtajan päätöksellä toimialalle 0,2 milj. euroa.

Oman palvelutuotannon menot ylittivät alkuperäisen määrärahan 18,7 milj. eurolla (4,7 %) ja tulot alittuivat 3,8 milj. eurolla (9,2 %). Lopulliseen määrärahaan nähden menot ylittyivät 6,2 milj. eurolla (1,5 %) ja tulot alittuivat 2,4 milj. eurolla (6 %). Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäistä käyttösuunnitelmaa 22,5 milj. euroa ja muutettua käyttösuunnitelmaa 8,6 milj. euroa heikompi.

Lopullisen määrärahan ylitys aiheutui asiakaspalvelujen ostoista vanhus- ja vammaispalveluissa ja lastensuojelun sijaishuollossa.

Erikoissairaanhoidon kokonaiskustannukset vuonna 2019 olivat 254,3 milj. euroa. Vantaan kaupungin talousarviossa vuoden 2019 palvelusopimuksen menoihin oli varattu 230,0 milj. euroa. HUS:in talousarviossa Vantaan maksuosuudeksi oli arvioitu 231,6 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto korotti 16.12.2019 erikoissairaanhoidon menomäärärahaa toimialan esityksen mukaisesti 11,9 milj. eurolla, joka sisälsi HUS-johdolta 30.8.2019 saadun päivitetyn toteutumisennusteen. HUS-palvelusopimuksen toteutumisennuste oli 242,0 milj. euroa.

HUS:n palvelusopimuksen menot kalliin hoidon tasauksen jälkeen olivat Vantaalle vuonna 2019 noin 244,2 milj. euroa.

Erikoissairaanhoidon alkuperäiseen talousarvioon nähden menot ylittyivät 14,8 milj. eurolla ja tulot noin 0,1 milj. eurolla. Lopulliseen määrärahaan nähden tulosalueen menot ylittyivät 2,9 milj. eurolla. Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäistä talousarviota 14,7 milj. euroa heikompi ja lopullista talousarviota 2,8 milj. euroa heikompi

12 10
Talous- ja hallintopalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	300	0	300	153	147
Menot	-8 662	1 012	-7 650	-5 489	-2 161
Toimintakate	-8 362	1 012	-7 350	-5 336	-2 015

Taulukko sisältää talous- ja hallintopalvelujen sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan luvut.

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotti otettiin Vantaalla käyttöön vuonna 2019 kahdessa vaiheessa, toukokuussa ja marraskuussa. Käyttöönottoon osallistui suuri osa talous- ja hallintopalvelujen henkilöstöstä. Osa toiminnallisuuksista, mm. vammaispalvelut, perheoikeudelliset palvelut ja päihdepalvelut jäivät käyttöönotettavaksi vuoden 2020 puolelle. Järjestelmän korjaukset ja optimointi jatkuivat edelleen mm. maksatuksen, laskutuksen, raportoinnin ja tietosuojan osa-alueilla.

Henkilöstöyksikkö tuki Apotin käyttöönottoa sijaisjärjestelyjen koordinointiavulla sekä muilla erityisjärjestelyillä. Uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän käyttöönoton tukemisen lisäksi toimialalla panostettiin koulutuksen osalta erityisesti haastavien asiakastilanteiden kohtaamiseen ja väkivallan uhkan estämiseen. Lisäksi toteutettiin osaamisen kehittämisen toimia koulutussuunnitelman mukaisesti yhteistyökumppaneiden kanssa.

Toimialan suuri haaste vuonna 2019 oli henkilöstön saatavuus tietyissä ammattiryhmissä. Toimialan veto- ja pitovoimaisuuteen panostettiin monin tavoin yhteistyössä mm. kaupungin, oppilaitosten ja Seuren kanssa. Työ jatkuu edelleen. Terveysjohtamisen tukitoimia edistettiin mm. uudelleensijoituksin, työkokeiluin, osasairauspäivärahalla sekä tuunatulla työllä. Tutka-järjestelmän työolojen haittoja ja vaaroja sekä Kunta10 -kyselyn tuloksia käsiteltiin ja arvioitiin mm. Laava-menetelmällä, ja toimenpidetavoitteita asetettiin työpistetasolta toimialatasolle.

Uuden palvelusetelijärjestelmän hankkimiseksi tehtiin laajaa yhteistyötä Uudenmaan alueen kuntien kanssa; uusi järjestelmä otetaan käyttöön keväällä 2020. Yhteistyötä asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämiseksi jatkettiin Hyks-alueella.

Kahden vuoden välein tehtävä toimialan laaja asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin toimialan omassa palvelutuotannossa syys-lokakuussa 2019. Ostopalvelujen kyselyn valmistelu aloitettiin.

Talous- ja hallintopalvelut koordinoi useiden kaupunkitasoisten ohjelmien, kuten Vantaan Hyvinvointiohjelman, Resurssiviisauden tiekartan sekä Myönteisen erityiskohtelun toimenpideohjelman, toimeenpanoa ja raportointia toimialalla. Liikunnan lisäämiseen tähtäävän terveyden edistämishankkeen valmisteluun ja toteutukseen osallistuttiin yhdessä terveyspalvelujen, sivistystoimen ja liikuntapalvelujen kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kaupunkitasoisen strategiateeman valmistelu osana Uusi Vantaa -kokonaisuutta aloitettiin.

Talous- ja hallintopalvelut osallistui aktiivisesti toimialan hankkeiden valmisteluun ja toteutukseen; näistä merkittävimpinä CoHeWe (Co-Created Health and Wellbeing) -hanke ja SIB lapset -vaikuttavuusinvestointihanke. Toimialan data-analytiikan ja tiedolla johtamisen kehittämisprojektia edistettiin. Tulosalue osallistui myös kaupunkitasoiseen tiedolla johtamisen mallin kehittämiseen. Tulosalueiden kanssa tehtiin yhteistyötä Lean-kehittämisessä, ja Lean-valmentajien verkoston toiminta aloitettiin.

Sosiaali- ja terveystoimen keskitetty arkistotila (noin 5,5 hyllykilometriä) Hosantielle valmistui maaliskuussa. Sosiaalitoimen päättyneiden asiakkuuksien asiakasasiakirjat siirrettiin sinne kesän aikana.

Tietosuojatiimi laati toimialalle tietosuojaan liittyviä ohjeistuksia, ja valmisteli neljä keväällä 2020 julkaistavaa tietosuojakoulutusvideota yhteistyössä toimialan viestinnän kanssa.

Hankintatiimi laati ostopalvelujen valvonnan tueksi kilpailutusten valmistelun yhteydessä valvontasuunnitelmia tulosyksiköiden työkaluiksi.

Talousarvion toteutuminen

Tulosalueen menot vuonna 2019 olivat 5,4 milj. euroa ja tulot 0,15 milj. euroa.

Tulosalueen alkuperäisen talousarvioon nähden menot alittuivat 2,2 milj. eurolla ja tulot alittuivat 1,5 milj. eurolla. Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäistä käyttösuunnitelmaa 2,0 milj. euroa parempi.

Lisäksi talous- ja hallintopalvelujen menomäärärahassa oli varauduttu toimialan yhteisiin menoihin, kuten hankkeiden menoihin sekä toimialan koulutusmenoihin.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Toimialan henkilöstömäärä [1]	2 754	2 879	2 931
Toimialan esimiesten määrä	197	193	206
Talous- ja hallintopalv. Henkilöstömäärä [2]	71	78	89
Hallinnollisten tehtävien toteutunut työaika henkilöstövuosina	62,9	62,4	71
Talous- ja hallintopalvelujen henkilöstö / toimialan henkilöstö	2,6 %	2,7 %	3,0 %
Talous- ja hallintopalvelujen henkilöstö / toimialan esimiesten määrä	36,0 %	40,4 %	43,2 %

[1] Sis. suun terveydenhuollon liikelaitoksen.
[2] Sis. tietohallinnon rahoittaman Apotti -hanketoimiston määräaikaiset ja tietosuoja-asetuksen toimeenpanon ja arkistotyöhön kohdistuvat määräaikaiset tehtävät.

12 20
Erikoissairaanhoito

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	1 670	0	1 670	1 773	-103
Menot	-239 441	-11 900	-251 341	-254 255	2 914
Toimintakate	-237 771	-11 900	-249 671	-252 482	2 811

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vantaan erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa lähes kokonaisuudessaan HUS-kuntayhtymä. Erikoissairaanhoidon palvelutuotannosta ja määrärahasta sovittiin HUS:n ja Vantaan välisessä palvelusopimuksessa, joka perustui vuonna 2018 käytyihin kuntaneuvotteluihin.

HUS tuotti kunnalle palvelutuotteina NordDRG-tuotteita (hoitokokonaisuuksia), käyntituotteita, hoitopäivätuotteita sekä terveydenhuoltolain mukaisia erikoislääkärin konsultaatioita. Osa konsultaatio- ja koulutustoiminnasta toteutettiin Vantaan terveysasemilla. Vuonna 2019 jatkettiin erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteistyön ja hoitopolkujen kehittämistä.

Vuonna 2019 HUS tuotti Vantaalle NordDRG-tuotteita 0,3 prosenttia ja käyntituotteita 1,6 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2018. Hoitopäivätuotteiden määrä kasvoi 0,9 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Vantaalaisille tehtiin yhteensä 43 360 ei-päivystyksellistä lähetettä HUS:iin, mikä oli 5 prosenttia (2 084) enemmän kuin vuonna 2018. Lähetteistä 59 prosenttia tehtiin Vantaan terveyskeskuksesta, 33,5 prosenttia yksityissektorilta ja 5,6 prosenttia työterveyshuollosta. Terveyskeskuksen tekemien ei-päivystyksellisten lähetteiden määrä väheni 1,2 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Yksityissektorin tekemien lähetteiden osalta kasvua edellisvuoteen oli 18 prosenttia. Vuoden lopussa (31.12.2019) osastojonoissa oli 2 322 potilasta. Heistä yli kuusi kuukautta jonottaneita oli 163, joista 65 kirurgian ja 65 silmäsairauksien erikoisalojen jonoissa. Siirtoviivepäivistä maksettiin vuonna 2019 noin 0,5 milj. euroa.

Talousarvion toteutuminen

Erikoissairaanhoidon kokonaiskustannukset vuonna 2019 olivat 254,3 milj. euroa. Tehtäväalueen määräraha sisältää HUS-palvelusopimuksen lisäksi kiireellisen sairaankuljetuksen ja ensihoidon järjestämisen, e-arkiston ja e-reseptin tietojärjestelmämenot ja myrkytystietokeskuksen sekä terveysasemien erikoissairaanhoidon menot.

Vantaan kaupungin talousarviossa vuoden 2019 palvelusopimuksen menoihin oli varattu 230,0 milj. euroa. HUS:in talousarviossa Vantaan maksuosuudeksi oli arvioitu 231,6 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto korotti 16.12.2019 erikoissairaanhoidon menomäärärahaa toimialan esityksen mukaisesti 11,9 milj. eurolla, joka sisälsi HUS-johdolta 30.8.2019 saadun päivitetyn toteutumisennusteen. HUS-palvelusopimuksen toteutumisennuste oli 242,0 milj. euroa.
HUS:n palvelusopimuksen menot kalliin hoidon tasauksen jälkeen olivat Vantaalle vuonna 2019 noin 244,2 milj. euroa.

Erikoissairaanhoidon alkuperäiseen talousarvioon nähden menot ylittyivät 14,8 milj. eurolla ja tulot noin 0,1 milj. eurolla. Lopulliseen määrärahaan nähden tulosalueen menot ylittyivät 2,9 milj. eurolla. Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäistä talousarviota 14,7 milj. euroa heikompi ja lopullista talousarviota 2,8 milj. euroa heikompi.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Tuotteistetut hoitokokonaisuudet	93 956	92 374	93 693
Poliklinikkakäynnit	274 219	263 003	269 235
Vuodeosastohoitopäivät	32 585	31 148	32 862
Kaikki jonossa olevat	2289	2 181	2 322
Laskutetut siirtoviivepäivät / milj. euroa	0,2	0	0,5

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Erikoissairaanhoidon palvelusopimuksen arvo/ milj. euroa [1)]	229,5	230	244,2
Euroa/asukas	1 006	1 008	1 046
Euroa/hoitokokonaisuus (hinnoiteltu tuote)	1 534	1 516	1 560

[1)] Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) ja Vantaan kaupunki neuvottelevat erikoissairaanhoidon tuotekokonaisuuksien määrästä ja kokonaiskustannusarviosta vuosittain. Neuvottelutulos kirjataan palvelusopimukseen. Tilinpäätöstiedot eivät sisällä kalliin hoidon tasausta.

12 30
Terveyspalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	4 100	0	4 100	3 844	256
Menot	-97 752	-2 445	-100 197	-98 239	-1 959
Toimintakate	-93 652	-2 445	-96 097	-94 395	-1 702

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Terveyspalveluissa käynnistettiin ja tehtiin useita rakenteellisia muutoksia. Vuoden 2019 alussa mielenterveystyötä tekevät hoitajat siirtyivät terveysasemapalvelujen kolmesta tulosyksiköstä päihdepalvelujen tulosyksikköön. Alkuvuodesta aloitettiin terveysasemien keskitetty puhelinpalvelu, ja syyskuussa aloitti päihde- ja mielenterveyspalvelujen uusi organisaatio. Kuntoutusyksikön uusi organisaatio valmisteltiin käynnistymään vuoden 2020 alusta.

Palvelujen saatavuutta ja valinnanvapautta parannettiin mm. laajentamalla sähköinen hoidontarpeen arviointi (eHTA) Myyrmäen terveysaseman pilotista muille terveysasemille. Neuvolan vaihtamisen prosessi lyhennettiin Lean-menetelmin työskennellen 2-3 kuukaudesta vastaanoton aikana tapahtuvaksi. Maksuton ehkäisy laajennettiin koskemaan kaikkia alle 25-vuotiaita. Asiakasportaali Maisan kautta aloitettiin äitiysneuvolan esitietolomakkeiden täyttäminen sekä terveysasemapalveluissa pilotti asiakkaan ottamien ihomuutoskuvien lähettämisestä ja hoitoon ohjaamisesta. Korson terveysasemalla kehitettiin päiväpoliklinikan nopeutettu hoitajavastaanotto (Nopsa-hoitajamalli).

Uutena palvelumuotona aloitti opiskeluterveydenhuollossa kaksi mielenterveystyötä tekevää sairaanhoitajaa. Mielenterveyspalveluja kehitettiin poistamalla päällekkäistä työtä, ja ryhmätoiminnassa hyödynnettiin sekä päihde- että mielenterveystyön ammattilaisia.

Asiakaslähtöisyyttä parannettiin pilotoimalla Potilaiden ideat -tauluja osalla terveysasemista sekä osallistumalla CoHeWe-hankkeeseen (Co-creating Health and Well-being). Terveyspalvelujen edustajat osallistuivat perhekeskuksen suunnittelutyöryhmään sekä lapsiperheiden ja avointen kohtaamispaikkojen kehittämiseen ja toteuttamiseen.

Toiminnan tasalaatuisuutta parannettiin jatkamalla toimintojen vakiointia, mm. ottamalla käyttöön yhtenäinen ihomuutospoliklinikkatoiminta.

Yleislääkärin iltavastaanottoja ei toteutettu omana toimintana, kuten valtuusto edellytti. Yleislääkärin vastaanotolle on kuitenkin päässyt yksityiselle palveluntuottajalle palvelusetelein ja maksusitoumuksella sekä virka-aikana että iltaisin.

Apotin käyttöönotto 10.5.2019 toteutui suunnitellusti kuntoutus- ja terveysasemapalveluissa sekä ennalta-ehkäisevässä terveydenhuollossa. Päihdepalvelujen marraskuulle suunniteltu käyttöönotto siirtyi rekisterirajoihin liittyvien juridisten ja potilasturvallisuushaasteiden johdosta, ja valmisteltiin tapahtuvaksi 1.2.2020. Kokonaisuus (koulutukset, käyttöönotto ja kiireellisen toiminnan priorisointi) vaati vuoden aikana paljon henkilöstöresurssia, mikä heikensi palvelujen saatavuutta. Apotin raportointiominaisuuksien hyödyntäminen tiedolla johtamisessa ei vielä täyttänyt odotuksia.

Terveyskeskuslääkäreiden rekrytointi vaikeutui. Terveysasemien, puhelinpalvelun ja ennaltaehkäisevän terveydenhuollon varahenkilöstöjärjestelmä valmisteltiin Seure-yhteistyönä.

Väestönkasvu vaikutti kaikkien terveyspalvelujen kysyntään. Väestön monikulttuurisuus lisää keskimäärin yksittäisen palvelukontaktin tuottamiselta vaadittavaa aikaa sekä lisää tarvetta henkilöstön kulttuurisensitiivisyyden koulutukseen.

Työnkierto toteutui tulosalueella siten, että terveysasemien hoitajia siirtyi työskentelemään keskitetyssä puhelinpalvelussa 3 - 6 kuukauden välein.

Hoitotarvikejakelun toimipisteet yhdistettiin helmikuun lopulla Koivukylän sosiaali- ja terveysaseman rakennukseen. Samalla lisättiin hoitotarvikkeiden noutopisteitä (Smartpost).

Talousarvion toteutuminen

Tulosalueen menot vuonna 2019 olivat 98,2 milj. euroa ja tulot 3,8 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto korotti 16.12.2019 tulosalueen menomäärärahaa toimialan esityksen mukaisesti 2,4 milj. eurolla. Määrärahan muutosesitys perustui lokakuun lopun tilanteen toteutumisennusteeseen. Opiskelijoiden ja koululaisten palkkaamista varten tarkoitettua määräraha siirrettiin kaupunginjohtajan päätöksellä tulosalueen määrärahaan.

Tulosalueen alkuperäiseen talousarvioon nähden menot ylittyivät 0,5 milj. eurolla ja tulot alittuivat 0,3 milj. eurolla. Lopulliseen määrärahaan nähden menot alittuivat 2,0 milj. eurolla ja tulot 0,3 milj. eurolla.

Määrähana ylitys syntyi pääasiassa työvoimanvuokrauksesta 1,5 milj. euroa, päivystystoiminnan menoissa 0,7 milj. euroa ja hoitotarvikejakelu- ja diabetesyksikön menoissa 0,9 milj. euroa alkuperäisen talousarvion määrärahaan verrattuna. Säästöä syntyi henkilöstömenoissa 1,7 milj. euroa, päihdepalvelut yksikön menoissa 0,6 milj. euroa sekä ulkokuntalaskutuksesa 0,1 milj. euroa.

Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäisen talousarvion mukaista määrärahaa 0,7 milj. euroa suurempi.

Suun terveydenhuollon liikelaitoksen toiminta toteutui palvelusopimuksen mukaisena toimenpiteiden määrän ja sopimuslaskutuksen osalta.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Terveysasemien keskitetyn puhelinpalvelun suorien puhelujen odotusaika (min, ka)	13	5	21
Terveysasemien keskitetyn puhelinpalvelun takaisinsoittojen odotusaika (min, ka)	99	60	1 114
Odotusaika terveysaseman lääkärin vastaanotolle kiireettömässä asiassa (listautuneet potilaat) (3. vapaa aika lääkärille, mediaani, vrk) [1)]	27	14	34

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Odotusaika terveysaseman lääkärin vastaanotolle kiireettömässä asiassa (listautumattomat potilaat) (3. vapaa aika lääkärille, mediaani, vrk) [1) 2)]	..	14	41
Odotusaika lääkärin vastaanotolle päiväpoliklinikalla alle 90 min (%)	84,9	100	74,7
Lastenneuvoloiden laajojen terveystarkastusten toteutumis % suhteessa 4kk:n, 18 kk:n ja 4v:n määrään (%) [5)]	..	93,0	81,7
Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten toteutumis % suhteessa oppilasmäärään / lukuvuosi (%) [3) 5)]	..	85,0	86,4
Päihdevieroitusyksikön täyttöaste (%)	86,4	92,0	84,4
Odotusaika fysioterapeutin ensikäynnille kiireettömässä asiassa (3. vapaa aika, mediaani, vrk) [1) 4)]	..	21	17

[1)] Mediaani on järjestetyn tulosjoukon keskimmäinen luku. Parillisessa tulosjoukossa kahden keskimmäisen luvun keskiarvo.
[2)] Seuranta toukokuusta 2019 alkaen.
[3)] Lukuvuosi 2018/2019.
[4)] Seuranta elokuusta 2019 alkaen.
[5)] Terveystarkastus on laaja, kun se on toteutunut siten, että tarkastukseen on kutsuttu molemmat vanhemmat ja ainakin toinen vanhempi on osallistunut, toteuttamiseen ovat osallistuneet sekä terveydenhoitaja että lääkäri, ja lapsen ja vanhempien terveys- ja hyvinvointiarviointi on tehty. Terveystarkastusten kokonaistoteutumisprosentti on suurempi kuin laajojen terveystarkastusten toteutumisprosentti.

12 40
Perhepalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	12 748	0	12 748	11 837	911
Menot	-105 335	-6 520	-111 855	-114 005	2 150
Toimintakate	-92 587	-6 520	-99 107	-102 168	3 061

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Perhepalveluissa valmisteltiin tulosalueen yhteiset strategiset kehittämistoimenpiteet. Kehittämistoimien suuntaviivoja ovat mm. asiakastyötä tukevan organisaation kehittäminen sekä ikäkausien mukainen organisoituminen. Toimenpiteitä ovat johtamisen vahvistaminen, johtamisjärjestelmän uudistaminen, asiakkuusprosessin kehittäminen, henkilöstön osaaminen ja työhyvinvoinnin vahvistaminen sekä rekrytoinnin ja pitovoiman tehostaminen. Kehittämistoimet käsiteltiin sosiaali- ja terveyslautakunnassa 16.9.2019, ja ne käynnistettiin välittömästi.

Haasteet henkilöstön saatavuudessa kasvoivat ja laajenivat koskemaan useita ammattiryhmiä.

Lapsiperheiden asiakasprosessien sujuvuuden parantamiseksi tehtiin useita toimenpiteitä. Syksyllä alkaneen esimiesten Lean-koulutuksen kautta aloitettiin palveluprosessin asiakasarvon lisääminen ja vahvistettiin johtamista. Palvelujen sujuvoittamiseksi tulosyksikköjen välistä yhteistyötä tiivistettiin. Lastensuojelun virka-aikaisen päivystyksen sekä uusien asiakkaiden palvelut -yksikön alkuarviointi yhdistettiin yhdeksi lapsiperheiden ja lastensuojelun päivystyksen kokonaisuudeksi (lapsiperheiden ja lastensuojelun päivystys aloittanut 7.1.2020). Keväällä perustettiin perhesosiaalityön yksikkö aikuisten ja perheiden sosiaalipalvelut -tulosyksikköön. Yksikön käynnistämistä hidasti rekrytointivaikeudet. Tavoitteena on, että perhesosiaalityön yksikkö tarjoaa omatyöntekijän kaikille sosiaalihuoltolain mukaista erityistä tukea tarvitseville lapsille ja perheille.

Lastensuojelussa aloitettiin koko yksikön kouluttaminen systeemisen työmallin mukaiseen sosiaalityöhön. Työmallin avulla saatiin käyttöön uusia työvälineitä sekä perheterapeutin työpanos lastensuojelun sosiaalityöhön. Lastensuojelulaitoksissa toteutettiin johtamisrakenteen uudistus. Tulosyksikköön perustettiin valvonta- ja laatutiimi, jonka tehtävänä on valvonnan toteuttaminen ja kehittäminen keskitetysti. Jälkihuollon kehittämistyö käynnistettiin liittyen jälkihuollon ikärajan nousuun. MDFT-terapian käyttö juurrutettiin osaksi nuorten kanssa tehtävää intensiivityötä. Perhekuntoutusta laajennettiin ja työmuodot monipuolistuivat. Moniviranomaisyhteistyöhön perustuvan Ankkuri-toimintamallin käyttöönottoa valmisteltiin yhteistyössä mm. poliisin ja psykososiaalisten palvelujen kanssa. Nuorten asumisharjoittelu mallinnettiin ja toiminta aloitettiin.

Perhepalvelujen pitkäaikainen strateginen tavoite on siirtää palvelujen painopistettä korjaavasta työstä ennaltaehkäisevään ja varhaiseen tukeen sekä vähentää lastensuojelupalvelujen tarvetta. Toistaiseksi toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä lastensuojelutarpeen vähentymiseksi; huostaanottojen ja kiireellisten sijoitusten määrä ei ole laskenut. Huostaanottopäätöksiä oli vuoden loppuun mennessä tehty 114 (vrt. 88 vuonna 2018) ja kiireellisiä sijoituksia 257 (vrt. 220 vuonna 2018). Asiakastietojärjestelmän muutoksen vuoksi kumuloituva numeraalinen tieto ei ole täysin vertailukelpoinen aiempien vuosien ilmoitettuihin lukuihin verrattuna.

Aikuisten ja perheiden sosiaalipalvelut -tulosyksikössä vahvistettiin sosiaalihuoltolain mukaisen neuvonnan ja ohjauksen resursointia, kehitettiin työmallia ja otettiin käyttöön yksi yhteinen asiakaspalvelunumero. Maksatuksen prosessin sujuvoittaminen aloitettiin Lean-työskentelyllä. Nuorten palveluissa jatkettiin syrjäytymisen ehkäisemisen toimenpiteitä vahvistamalla yhteistyötä mm. Kelan, työllisyyspalvelujen, Ohjaamon sekä nuorisotyön kanssa. Jalkautuvan sosiaaliohjauksen mallin kehittämistä jatkettiin Moodi-hankkeen avulla. Aikuisten

tuetun asumisen prosessien yhdenmukaistamista jatkettiin. Asiakasryhmien erityistarpeiden huomioimiseksi ja asumisen tuen palvelujen saatavuuden parantamiseksi aloitettiin asumisyksiköiden profilointi. Yhteistyössä VAV:n kanssa päivitettiin sopimus häätöjen ehkäisemiseksi. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmaan liittyvä Asunnottomuuden kuntastrategiat -hanke vietiin loppuun.

Psykososiaalisissa palveluissa palvelujen kysyntä lisääntyi ja perheiden palvelutarpeet olivat laaja-alaisia. Kaikissa yksiköissä parannettiin asiakasohjausta, palvelun saatavuutta, joustavuutta, oikea-aikaisuutta ja konsultaatiokäytäntöjä. Lasten ja nuorten mielenterveystyön hoitopolkuja kehitettiin monitoimijaisessa yhteistyössä terveyspalvelujen, sivistystoimen sekä erikoissairaanhoidon kanssa. Tulosyksikköön perustettiin ylilääkärin johtama lääkäriyksikkö, joka vastaa lääkärityöstä ja -ostoista. Perhekeskuksen suunnittelua edistettiin poikkihallinnollisessa työryhmässä. Perhekeskustoimintamalliin liittyvän, useat eri toimijat yhteen kokoavan Koivukylän avoimen kohtaamispaikan käynnistyminen vuoden 2020 alussa valmisteltiin. Nuortenkeskus Nupissa nopeutettiin palveluun pääsyä palvelumuotoilun avulla, ja nuorten tavoittamista ja ennaltaehkäisevää tukea jatkettiin tarjoamalla verkossa omatoimista huolitestiä ja chat-palvelua yhteistyössä monitoimijaisen verkoston kanssa. Perheoikeudellisten asioiden yksikön resursointia lisättiin ja palveluun pääsyä, ohjausta ja neuvontaa lisättiin walk in -palvelun avulla. Sosiaali- ja kriisipäivystyksessä otettiin keväällä käyttöön valtakunnallinen hätäkeskusjärjestelmä ERICA, mikä lisäsi välitettyjen tehtävien määrää ja vahvisti viranomaisyhteistyötä.

Maahanmuuttajapalveluissa vahvistettiin asiakkaiden alkuvaiheen neuvontaa ja ohjausta mm. sähköisen asioinnin kautta. Etä- ja mobiilitulkkauspalvelun pilotointi aloitettiin. Kelan kanssa aloitettiin yhteistyö, jossa Kelalta haettavia etuuksia päätöksineen käsitellään asiakkaan, sosiaaliohjaajan ja Kelan työntekijän kesken etäyhteyden ja samanaikaisen mobiilitulkkauspalvelun avulla. Kotivanhempitoiminnan toteuttamista jatkettiin yhteistyössä Vantaan aikuisopiston ja varhaiskasvatuksen kanssa. Ihmiskaupan uhrien ja paperittomien välttämättömien ja kiireellisten palvelujen asiakasmäärät kasvoivat.

Vuoden alussa käynnistyneessä Lapset SIB Vantaa -ohjelmassa tuettiin neuropsykiatrisesti oireilevia lapsia ja heidän perheitään tarjoamalla palveluja lapsen ollessa 3-6 -vuotias. Vuonna 2019 hankkeeseen ohjautui 26 lasta.

Perhepalveluissa toteutettiin ja valmisteltiin ostopalvelujen kilpailutuksia, joiden avulla on voitu laajentaa palveluvalikkoa.

Talousarvion toteutuminen

Tulosalueen menot vuonna 2019 olivat 109,2 milj. euroa ja tulot 12,6 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto korotti 16.12.2019 tulosalueen menomäärärahaa toimialan esityksen mukaisesti 6,4 milj. eurolla. Määrärahan muutosesitys perustui lokakuun lopun tilanteen toteutumisennusteeseen. Opiskelijoiden ja koululaisten palkkaamista varten tarkoitettua määrärahaa siirrettiin kaupunginjohtajan päätöksellä tulosalueen määrärahaan 0,1 milj. euroa.

Tulosalueen alkuperäiseen talousarvioon nähden menot ylittyivät 8,7 milj. eurolla ja tulot alittuivat 0,9 milj. eurolla. Lopulliseen määrärahaan nähden tulosalueen menot ylittyivät 2,2 milj. eurolla. Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäistä talousarviota 9,6 milj. euroa ja lopullista talousarviota 3,1 milj. euroa heikompi.

Määrärahan ylitykset syntyivät lastensuojelun ostopalveluista 7,6 milj. euroa, hallinto-oikeuden päätöksistä, joilla Vantaa velvoitettiin maksamaan muille kunnille lastensuojelun korvauksia yht. 0,6 milj. euroa sekä työvoiman vuokrauskustannuksista 1,6 milj. euroa. Lastensuojelun ostopalvelujen kilpailutuksen seurauksena hoitopäivähinnat nousivat 7-10 prosenttia. Säästöä syntyi palkkakustannuksista 1,1 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arvioinnit valmistuvat 3 kk määräajassa (THL raportointi)	92 %	100 %	80 %
Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakemukset käsitellään 7 päivässä (THL raportointi)	100 %	100 %	98 %
Lastensuojelun 0 - 17-vuotiaiden asiakkaiden osuus väestön 0 - 17-vuotiaista [1)]	8,2 %	7,5 %	7,8 %
Huostaanottojen tarve väestön 0-17 vuotiaissa	0,20 %	0,16 %	0,24 %
Uusien asiakkaiden palvelut -yksikön asiakaskontaktit/työpanos/työpäivä	4,2	4,2	4,3
Aikuisten sosiaalityön yksikön asiakaskontaktit/työpanos/työpäivä	3,9	4,2	3,6
Nuorten sosiaalityön yksikön asiakaskontaktit/työpanos/työpäivä	4,3	4,2	4,2
Lastensuojelun kotiinvietävät oman tuotannon avohuollon tukitoimet, asiakkaan kanssa vietetty aika kokonaistyöajasta	..	50 %	..
Lapsiperheiden kotipalvelun piirissä olevien perheiden määrä		450	465
Maahanmuuttajapalvelujen kotouttamistyön asiakaskontaktit/työpanos/työpäivä	2,5	3,5	3,4

[1)] Asiakasjoukosta ei ole kahdesta järjestelmästä tunnistetasoista tietoa, joten vuoden 2019 luku on arvio.
..= uusi tunnusluku ei vielä saatavissa tai tunnusluku ei ole vertailukelpoinen aikaisempiin vuosiin Apotin vuoksi.

12 60
Vanhus- ja vammaispalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	24 500	-1 400	23 100	21 998	1 102
Menot	-187 583	-4 551	-192 134	-200 290	8 157
Toimintakate	-163 083	-5 951	-169 034	-178 292	9 259

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalue jatkoi vuonna 2019 määrätietoista johtamisjärjestelmän kehittämistyötä. Vuoden aikana tulosalueelle rakennettiin perustaa yhteiselle toiminnalle visio-, palvelulupaus- ja johtamisjärjestelmätyöskentelyllä. Esimiesvalmennuksia toteutettiin ja johtamisen toimintaprosesseja ja -tapoja yhtenäistettiin koko tulosalueella. Vuonna 2017 aloitettu organisaatiouudistus eteni suunnitellusti. Resurssikeskuksen kehittämistyötä omaksi vastuualueekseen jatkettiin yhteistyössä tulosyksiköiden kanssa; tavoitteena on asiakkaiden tarpeiden mukaan liikkuva osaava henkilöstö.

Organisaatiouudistuksen seuraavaa vaihetta varten syksyn aikana valmistauduttiin uuden ostopalvelujen tulosyksikön toiminnan asteittaiseen käynnistämiseen alkuvuodesta 2020. Tätä varten tehtiin selvitys vammaisten työ- ja päivätoiminnan sekä erityisasumisen vastuualueiden jakautumisesta eri esimiesten ja päällikköjen alaisuuteen.

Potilas- ja asiakastietojärjestelmä Apotti otettiin onnistuneesti käyttöön tulosalueen vanhuspalveluissa toukokuussa 2019, ja vammaispalveluissa valmistauduttiin käyttöönottoon helmikuussa 2020. Käyttöönoton myötä mm. työnkulkuja muutettiin sujuvimmiksi ja resursseja pystyttiin kohdentamaan aiempaa oikea-aikaisemmin asiakastarpeisiin perustuen. Apotista saatavalla tiedolla johtamista kehitetään jatkuvasti, mutta Apotin raportointitoiminnallisuuksien kehittäminen on edelleen kesken luotettavan tiedon saamiseksi esimiestyön ja johtamisen tueksi. Apotin käyttöönottoon valmistautuminen sekä käyttöönotto kasvattivat henkilöstökustannuksia sijaistarpeen merkittävästi lisäännyttyä sekä mm. ostopalveluprosessien työnkulkujen ja työnjakotoiminnallisuuksien puutteiden vuoksi. Apotin käyttöönotto vahvisti kollegiaalista tukea kaikkien toimijoiden välillä sekä nopeasti kehittyvän osaamisen jakamista.

Henkilöstön ja sijaisten saannissa oli suuria haasteita. Toimintaympäristön muutokset kuten ikääntyneiden määrän nopea kasvu sekä vammaisten määrän lisääntyminen kasvattivat osaltaan resurssien tarvetta.

Palvelujen tavoitettavuutta parannettiin asiakasohjauksen neuvontapuhelimien avulla ja jalkautumalla Vantaa-infoihin. Palvelujen myöntämisen perusteet päivitettiin, ja kevyempien palveluvaihtoehtojen kehittämistä jatkettiin. Asiakkaiden palveluntarvetta sekä palvelun laatua arvioidaan säännöllisesti hyödyntämällä RAI -järjestelmää. Arviointikattavuutta saatiin parannettua; kehittämistyötä jatketaan edelleen. Henkilökunnan koulutusta RAI -järjestelmään lisättiin verkkokoulutuksien avulla. RAI-ID otettiin onnistuneesti käyttöön vammaisten asumispalveluissa syksyllä 2019.

Kuljetuspalvelujen kilpailutus toteutettiin yhteistyössä Keravan kanssa. Lisäksi jatkettiin kotona kuntoutumisen ja päivystyksellisten tilanteiden kehittämistyötä muun muassa pääkaupunkiseudun GeroMetro-kehittämisverkostossa.

Erityisasumisessa otettiin käyttöön 199 paikkainen Myyrmäen vanhustenkeskus syksyllä 2019. Uusia tehostetun palveluasumisen paikkoja vanhustenkeskukseen tuli 43 ja palveluasumisen paikkoja 16. Vanhustenkeskuksen toiminnan käynnistymisen myötä viiden tehostetun palveluasumisen yksikön (Myyrinkoti 4 ja 5, Kastanjakoti, Suopursun kotiutusryhmäasunto ja Kivistön kuntoutus- ja arviointiyksikkö) toiminta siirtyi uusiin tiloihin.

Vanhusten laitoshoidon vähentäminen eteni kehittämisohjelman mukaisesti. Laitoshoidon purkaminen vammaisten asumispalveluissa jatkui erilaisia uusia asumisen ratkaisuja hyödyntäen (mm. perhehoito, kokonaisvaltainen avohoidon palvelu). Vammaispalveluissa on laadittu konkreettiset suunnitelmat laitoshoidon purkamiseksi vuoden 2020 loppuun mennessä.

Erityisasumisessa panostettiin erityisesti sekä oman että ostotoiminnan laadunvalvonnan kehittämiseen. Laadunvalvontaa tehostettiin tekemällä valvonta/ohjauskäyntejä ja ennalta ilmoittamattomia käyntejä sekä suunnitelman että todetun tarpeen mukaisesti. Valvonnasta raportoitiin lautakunnalle kuukausittain.

Vakanssilisäyksistä huolimatta kotihoidossa oli haasteita palvelutuotannon järjestämisessä. Haasteet johtuivat sekä Apotin käyttöönotosta että vakituisten vakanssien täyttämisen ja sijaisten saannin ongelmista; ostopalvelujen osuutta kotihoidossa jouduttiin lisäämään. Kotihoidon ja omaishoidon tuen selvitys toteutettiin, samoin kotihoidon työntekijöiden työhyvinvointikysely. Selvityksen osana toteutetussa asiakastyytyväisyyskyselyssä kotihoito ja omaishoito saivat pääosin hyvät arvosanat. Yksinäiset vanhukset Vantaalla -projektin selvityksen tulosten pohjalta käynnistetään etsivän/löytävän vanhustyön projekti osana MEK-kokonaisuutta. Vammaisten työllistymistä edistäviä toimintoja kehitettiin mm. ryhmämuotoista työvalmennusta lisäämällä, mikä osaltaan tukee läpivirtaavuutta työ- ja päivätoiminnassa kohti yksilömuotoista työvalmennusta ja palkkatyötä. Palkkatyössä olevia vammaisia asiakkaita oli joulukuun lopussa 139.

Vantaan sairaalan johtamisjärjestelmän uudistamista jatkettiin mm. organisoimalla hoitotyön johtaminen uudelleen sekä vahvistamalla sairaalan strategista johtamista kohti muuttuvaa toimintaympäristöä ja potilaslähtöisiä palveluja. Sairaalan toiminnan kehittämistä ja vahvistamista varten luotiin yhdessä henkilöstön ja potilaiden kanssa alkusyksystä visio ”Ammattitaidolla Sinulle”, johon laadittiin viidestä painopisteestä koostuva kehit-

tämisohjelma. Ohjelman tavoitteena on edistää ja sujuvoittaa hoitotyön ja hoitoketjun prosesseja ja toimintamalleja. Sairaala ja koko tulosalue oli aktiivisesti mukana Peijaksen kampuksen pitkän aikavälin toiminta- ja tilasuunnitelman laadinnassa, ja suunnittelutyö jatkuu vuoden 2020 aikana. Kotisairaalatoimintaa kehitettiin vastaamaan palliatiivisessa hoidossa olevien vantaalaisten tarpeita kotona asumisen tukemiseksi.

Talousarvion toteutuminen

Tulosalueen menot vuonna 2019 olivat 200,3 milj. euroa ja tulot 22,0 milj. euroa.

Kaupunginvaltuusto korotti 16.12.2019 tulosalueen menomäärärahaa toimialan esityksen mukaisesti 4,6 milj. eurolla ja pienensi tulomäärärahaa 1,2 milj. eurolla. Määrärahan muutosesitys perustui lokakuun lopun tilanteen toteutumisennusteeseen.

Tulosalueen alkuperäisen talousarvioon nähden menot ylittyivät 12,7 milj. eurolla ja tulot alittuivat 2,5 milj. eurolla. Lopulliseen määrärahaan nähden tulosalueen menot ylittyivät 8,2 milj. eurolla ja tulot alittuivat 1,1 milj. eurolla. Tulos (nettotoimintamenot) oli alkuperäistä käyttösuunnitelmaa 15,2 milj. euroa ja muutettua käyttösuunnitelmaa 9,3 milj. euroa huonompi.

Tulosalueen menot ylittyivät kokonaisuudessaan 8,2 milj. euroa. Ylityksestä henkilöstömenojen osuus oli 0,1 milj. euroa sisältäen vuokratyövoiman käytön (henkilöstökulujen alitus 3,9 milj. euroa ja työvoimavuokrauksen ylitys 4,0 milj. euroa). Palveluiden ostot ylittivät budjetin 8,4 milj. eurolla. Ilman talousarvion lisämäärärahaa, 4,5 milj. euroa, Kaunialan sairaalan ostopalvelut olisivat ylittäneet käyttösuunnitelman 4,6 milj. eurolla.

Tulosyksiköistä Johdon ja resurssikeskuksen menot ylittyivät 1,3 milj. eurolla, Kotona asumisen tuen menot 5,0 milj. eurolla, Erityisasumisen menot 0,1 milj. eurolla ja Vantaan sairaalan 1,8 milj. eurolla.

Toiminnoittain tarkasteltaessa suurimmat ylitykset toteutuivat Vpl:n mukaisessa palveluasumisessa (ostopalvelut) 1,9 milj. euroa, henkilökohtaisten avustajien palkkioissa (kotona asumisen tuki) 1,9 milj. euroa sekä vammaisten autetussa asumisessa (ostopalvelut) 1,9 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
75+ kotona asuvien osuus väestöstä	93,1 %	93,4 %	93,2 %
Kotihoidon käynnit [1)]	458 295	479 971	498 095
Palvelutalojen käynnit	351 699 [3)]	363 662	376 473
Omaishoidontuen peittävyys 75-v / 75+ väestö, 31.12	2,4 %	3,0 %	1,7 %
Säännöllisen kotihoidon piirissä 75 täyttäneitä/75+ väestö 31.12	8,4 %	9,0 %	..
Kotihoidon kentän käynnit / henkilötyövuosi [4)]	2 578	2 580	..
Hoiva-asumisen paikat/75 vuotta täyttänyt väestö, % [2)]	9,1 %	8,9 %	9,0 %
Terveyskeskussairaalan hoitojakso/sairaansija	16,5	16,9	12,6
Tuetusti ja ohjatusti asuvien osuus kehitysvammaisten asumispalveluissa	36,7 %	37,0 %	37,5 %

[1)] Sisältää tehostetun kotihoidon 2014-2016, johon kuuluu sairaalapalveluista siirtynyt kotisairaala. Sisältää kotihoidon ostokäynnit.

[2)] TA valmistelu 2019; mikäli Kaunialan sopimusvelvoitteen mukaiset laitoshoidon paikat tulevat käyttöön, peittävyys on 9,2 prosenttia. Tunnusluku sisältää kaikki hoiva-asumisen paikat.

[3)] Koivutorin senioritalo on siirtynyt vuoden aikana kentän kotihoidon toiminnaksi.

[4)] .. Tietoa ei ole tietojärjestelmämuutosten vuoksi saatavissa.

12 13
Suun terveydenhuollon liikelaitos

Tuloslaskelma

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousavio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/ alitus
Liikevaihto	23 380	0	23 380	23 017	363
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	18	-18
Materiaalit ja palvelut	-4 457	0	-4 457	-5 407	951
Henkilöstökulut	-16 570	0	-16 570	-16 264	-306
Poistot ja arvonalentumiset	-64	0	-64	-52	-12
Liiketoiminnan muut kulut	-2 028	0	-2 028	-2 257	229
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**262**	**0**	**262**	**-946**	**1 208**
Muut rahoitustuotot	18	0	18	16	2
Kunnalle maksetut korkokulut	-159	0	-159	-159	0
Korvaus peruspääomasta	-68	0	-68	-68	0
Muut rahoituskulut	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	-209	0	-209	-211	2
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**53**	**0**	**53**	**-1 157**	**1 210**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Vapaaeht. varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**53**	**0**	**53**	**-1 157**	**1 210**

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Suun terveydenhuollon liikelaitoksen toiminnallisena tavoitteena on tuottaa suun terveydenhuollon palveluja Vantaan väestölle. Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tehtävänä on vastata kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetusta kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista suun terveydenhuollon palveluista palvelusopimuksen mukaisesti.

Suun terveydenhuollon palvelujen kysyntä säilyi vakaana vuoden 2019 aikana. Vuoden 2019 aikana annettiin palveluja 74 375 asiakkaalle, asiakasmäärä laski edelliseen vuoteen verrattuna 3,6 prosenttia johtuen marraskuussa käyttöönotetun Apotti -asiakastietojärjestelmän sisäänajosta. Painotettujen toimenpiteiden määrä vuonna 2019 oli 450 818 kappaletta (vuonna 2018 481 346 kappaletta, muutos -6,3 %), vuoden 2019 palvelusopimuksen määrävelvoite kuitenkin ylitettiin 2,0 prosentilla. Toimenpiteiden määrämuutos kuvaa vastaavasti Apotti -järjestelmän käyttöönoton aiheuttamiin toimenpiteisiin.

Hoitotakuussa pysyttiin ja kiireettömään hoitoon hakeutuville asiakkaille ilmoitetaan välittömästi vastaanotto-aika. Palvelut tuotettiin omana toimintana, vuokratyövoiman käyttö on minimoitu välttämättömiin tilanteisiin.

Talousarvion toteutuminen

Liikevaihto oli 23,0 milj. euroa verrattuna talousarvioon 23,4 milj. euroa. Keskeiset tekijät muutoksessa olivat asiakasmaksujen alhaisempi kertymä (-578 000 euroa), tätä kompensoi muut tuotot talousarvioon verrattuna (+214 000 euroa).

Toiminnan materiaali- ja palvelukuluissa merkittäviä ylityksiä talousarvioon verrattuna olivat aine- ja tarvikekuluissa (ylitys -173 000 euroa), pääkaupunkiseudun päivystyskuluissa (ylitys -86 000 euroa), ostetuissa kuvantamispalveluissa (ylitys -120 000 euroa), turvapalveluissa (ylitys -91 000 euroa). Kokonaisuudessaan kustannuspaine oli merkittävä säästötoimenpiteistä huolimatta. Henkilöstökulut olivat 16,3 milj. euroa, talousarvio oli 16,6 milj. euroa. Merkittävä tekijä liiketoiminnan muissa kuluissa oli myyntisaamisten luottotappioiden kirjauskäytännön muutos, vuodelle 2019 kirjattiin luottotappioita 524 000 euroa verrattuna talousarvioon 249 000 euroa (ylitys -275 000 euroa). Liikelaitos ei kyennyt reagoimaan muutokseen vuoden 2019 aikana. Sisäiset vuokra 2019 olivat 1,472 milj. euroa, talousarviossa 1,539 milj. euroa.

Apotti -asiakastietojärjestelmän käyttöönotto aiheutti sekä välittömiä että välillisiä kustannuksia vuodelle 2019. Henkilökunnan koulutus uuteen järjestelmään siirsi työaikaa asiakastyöstä. Kustannusvaikutuksen arvioidaan olleen vuonna 2019 noin 400 000 euroa menetettynä liikevaihtona ja eri kustannuserinä.

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen suunnitelman mukaiset poistot olivat 52 000 euroa (vuonna 2018 77 000 euroa). Rahoituserät olivat asetettujen raamien mukaiset.

Liikelaitoksen tulos oli 1,157 milj. euroa alijäämäinen (vuonna 2018 alijäämä oli 234 000 euroa).

Liikelaitoksen oma pääoma vuoden 2019 lopussa oli 216 000 euroa. Liikelaitoksen peruspääoman alijäämä on 758 000 euroa.

Liikelaitoksen peruspääoman alijäämä tulee kattaa seuraavien vuosien aikana vallitsevan normiston mukaisesti. Liikelaitoksen johtokunta tulee käsittelemään suunnitelman liikelaitoksen alijäämän kattamiseksi seuraavien vuosien kuluessa. Suunnitelma peruspääoman kattamiseksi keskittyy toiminnan selkiinnyttämiseen ja keskittämiseen, liikevaihdon määrä- ja hintaerien täsmentämisen sekä ulkoistusmahdollisuuksien käyttöön.

Rahoituslaskelman lyhennelmä

1 000 €	Talousarvio 2019	Toteutuma	Ylitys/alitus
Toiminnan ja investointien rahavirta	115	-1 105	1 220
Rahoituksen rahavirta			
Oman pääoman muutokset	0	0	0
Ylijäämän palautus kunnalle	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	-2 524	2 524
Rahavarojen muutos	115	-3 629	3 745

Investoinnit

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen investoinnit vuonna 2019 rahoitettiin leasingperusteella, joten investointeja ei kirjattu taseeseen, sama peruste oli voimassa myös edellisenä vuotena 2018.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
asiakasmäärä kpl	77 159	75 500	74 375
käynnit yhteensä kpl	204 152	202 000	193 802
painotetut toimenpiteet kpl	481 346	440 477	450 818
painotetut toimenpiteet per käynti kpl	2,4	2,2	2,3

13
Sivistystoimen toimiala

Vastuuhenkilö: Elina Lehto-Häggroth

Toimielin: Opetuslautakunta
Puheenjohtaja: Jan Edelmann
Toimielin: Vapaa-ajan lautakunta
Puheenjohtaja: Sirkka-Liisa Kähärä

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	37 440	2 726	40 166	42 344	-2 179
Menot	-510 340	-2 321	-512 661	-511 839	-823
Toimintakate	-472 901	405	-472 496	-469 494	-3 002

13
Sivistystoimen toimiala bruttoyksiköt

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	33 853	2 726	36 579	39 025	-2 446
Menot	-469 424	-2 316	-471 740	-471 147	-592
Toimintakate	-435 571	410	-435 160	-432 122	-3 038

Toiminta ja keskeiset muutokset vuonna 2019

Toimiala muutti uusiin tiloihin Silkkitehtaantielle tammikuussa. Muutos oli toimintakulttuurin muutos. Tilojen käyttöönotto sujui hienosti.

Uusi Vantaa organisaatiouudistuksen valmistelutyö toteutettiin vuoden 2019 aikana.

Sivistystoimen toimialalla myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelman ensimmäisenä ohjelmavuotena käynnistettiin kaikkiaan kuusi toimenpidettä. Erityisnuorisotyöntekijät Variassa (5) aloittivat viidellä koulutusalalla ja kuusi erityisnuorisotyöntekijää aloitti työnsä kuudella kohdealueen yläkoululla.

Uudet Tempo-orkesterit perustettiin Rajakylän sekä Lehtikuusen kouluille. Kolme varhaiskasvatuksen kuraattoria aloitti työnsä kohdealueiden päiväkodeissa elokuussa. Kesän aikana (3.6.-12.7.) toteutui sivistystoimen toimenpiteenä myös kesäruokailukokeilu Vihertien asukaspuistossa varhaiskasvatuksen toteuttamana, sekä Rautkallion puistossa Havukoskella nuorisopalveluiden toteuttamana.

Henkilöstön monikulttuurisuusosaamisen lisäämiseen tähtääviä koulutuksia toteutettiin syksyn 2019 aikana yhteistyössä Amiedun kanssa kaikkiaan viisi. Monikielisyys oppimisen voimavarana koulutus suunnattiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstölle ja se toteutui lokakuussa kahtena saman sisältöisenä koulutuspäivänä. Kulttuurien välisen viestinnän ja selkokielen perusteet suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä – koulutukset (3) puolestaan olivat suunnattuja koko kaupungin henkilöstölle. Monikulttuurisen työyhteisön johtamisen koulutukset (2) jouduttiin perumaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Toimintaohjelman koordinaattori aloitti työnsä sivistystoimen toimialalla 1.4.2019.

Varhaiskasvatuksessa Seuren varahenkilöratkaisua laajennettiin Korso-Koivukylän tulosyksikköön syksystä 2019 lukien. Psykologi- ja kuraattoripalveluja laajennettiin pilottina koskemaan alle 5-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa 1.8.2019 lukien. Oppilas- ja opiskeluhuollon yksikköön palkattiin kolme psykologia ja kolme kuraattoria palvelun toteuttamiseksi varhaiskasvatuksessa.

Talousarvion toteutuminen 2019

Kaupunginvaltuuston hyväksymänä talousarvion muutoksena sivistystoimen toimintatuottojen määrärahaa korotettiin yhteensä 2,7 milj. euroa ja toimintakulujen määrärahaa 1,1 milj. euroa. Vuosikatsauksen taulukoissa sarakkeessa talousarviomuutokset näkyvät valtuuston hyväksymien muutosten lisäksi tulosalueiden väliset siirrot ja opiskelija- ja kesätyöntekijöiden sekä myönteisen erityiskohtelun määrärahasiirrot kaupunginhallituksen määrärahoista toimialoille.

Sivistystoimen toimintatuotot ylittyivät alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 4,9 milj. euroa ja muutettuun talousarvioon verrattuna 2,2 milj. euroa. Bruttoyksiköistä toimintatuotot muutettuun talousarvioon verrattuna ylittyivät eniten perusopetuksessa 1,5 milj. euroa, varhaiskasvatuksessa 0,3 milj. euroa ja lukiokoulutuksessa 0,4 milj. euroa. Nettoyksiköistä ammatillisen koulutuksen toimintatuotot alittuivat 0,3 milj. euroa.

Toimintakulut ylittyivät alkuperäiseen talousarvioon verrattuna 1,5 milj. euroa ja alittuivat muutettuun talousarvioon verrattuna 0,8 milj. euroa. Suurimmat toimintakulujen alitukset muutettuun talousarvioon verrattuna bruttoyksiköissä kohdistuvat yhteisiin palveluihin ja liikuntapalveluihin. Liikuntapalveluissa menojen alitus johtui lähinnä arvioitua pienemmistä kiinteistöjen sisäisen vuokrien toteutumasta (0,7 milj. euroa). Yhteisissä palveluissa alitus muutettuun talousarvioon nähden oli 3,7. milj. euroa, joka muodostui koko toimialan lomapalkkajaksotukseen varatusta määrärahasta (3,0 milj. euroa) ja tilinpäätöskirjauksena tulleesta hyvityksestä koskien sivistystoimen osuutta kaupungin liikaa maksamista Kuel-maksuista (0,6 milj. euroa). Suurimmat ylitykset muutettuun talousarvioon ilman lomapalkkajaksotuksia, joihin määräraha oli yhteisissä palveluissa, kohdistuivat perusopetukseen 0,8 milj. euroa ja varhaiskasvatukseen 0,4 milj. euroa ja lukiokoulutukseen 0,1 milj. euroa.

Nettoyksiköiden toimintakatteet toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Tulosalueet ovat vuosikatsausliitteessä omalla kohdallaan raportoineet talousarvion toteutumista tarkemmin.

13 10
Opetuslautakunta ja vapaa-ajan lautakunta

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-159	0	-159	-152	-8
Toimintakate	-159	0	-159	-152	-8

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vuoden 2019 aikana opetuslautakunta kokoontui 11 kertaa ja vapaa-ajan lautakunta 11 kertaa. Lautakunnilla oli yhteinen seminaari Tallinnassa 14.-15.2.2019 ja yhteinen yhden päivän talousarvioseminaari 12.9.2019. Ruotsinkielinen jaosto kokoontui 6 kertaa ja lisäksi jaosto piti 2 iltakoulua.

Yksilöasioiden jaosto kokoontui 6 kertaa.

Talousarvion toteutuminen

Lautakuntien toimintakulut olivat yhteensä 0,152 milj. euroa ja toteumaprosentti oli 95.

13 20
Yhteiset palvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	72	-72
Menot	-9 751	1 726	-8 025	-4 348	-3 677
Toimintakate	-9 751	1 726	-8 025	-4 276	-3 749

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Osallistuttiin Uuden Vantaan valmistelutyöpajoihin. Työpajoissa valmistauduttiin Uuden Vantaan kapunkitasoisten linjausten toteuttamiseen sekä yhteisten palveluiden jakaantumiseen kahdelle toimialalle.

Kaupunginhallitus päätti 26.3.2018, että kaikissa Vantaan kouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä toteutetaan oirekyselyt henkilökunnalle, oppilaille ja lapsille syksyllä 2018. Oirekyselyn tulokset saatiin maaliskuussa 2019 ja tuloksista tiedotettiin aktiivisesti kohdekohtaisilla tiedotteilla ja useilla lehdistötiedotteilla sekä internetin välityksellä.

Robotiikan oppimiskeskuksen tiloihin tehtiin muutoksia syksyn 2019 aikana. Oppimiskeskukseen palkattiin toinen henkilö. Oppimiskeskus tutustuttaa kaupungin opetus- ja kasvatusalan ammattilaisia sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetusryhmiä ohjelmointiin ja robotiikkaan.

Sähköinen koulukuljetushakemus Wilmassa otettiin käyttöön marraskuussa 2019. Myös koulukuljetuspäätökset julkaistaan sähköisenä Wilmassa.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät talousarvion 72 000 eurolla. Tämä johtui Digi One:in saamasta rahoituksesta.

Yhteisten palveluiden varsinaiset toimintakulut toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisina. Tilinpäätöskirjauksena yhteisten palveluiden eläkevakuutusmaksuihin kirjattiin hyvityksenä sivistystoimen osuus kaupungin liikaa maksamista Kuel-maksuista (0,6 milj. euroa) ja yhteisissä palveluissa oli koko toimialan lomapalkkajaksotuksiin ylimääräinen varaus (3,0 milj. euroa). Nämä vaikuttavat siihen, että yhteisten palveluiden määrärahojen alittuminen on 3,7 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
sivistystoimen yhteisten palvelujen henkilöstö/ toimialan henkilöstö %	1,00 %	1,08 %	1,19 %
sivistystoimen yhteisten palvelujen henkilöstö/ toimialan esimiesten määrä %	23,6 %	27,5 %	28,5 %
Hallinnollisten tehtävien henkilöstömenot / toimialan menot yhteensä	0,6 %	0,6 %	0,6 %

13 30
Suomenkielinen perusopetus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	8 898	1 023	9 921	11 460	-1 539
Menot	-197 896	-1 772	-199 667	-201 713	2 045
Toimintakate	-188 998	-749	-189 746	-190 252	506

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Perusopetuksen oppilasmäärä kasvoi syksyllä 2019 619 oppilaalla verrattuna syksyyn 2018. Vantaankosken koulun toiminta päättyi vuoden 2019 elokuussa ja Aurinkokiven ja Ylästön koulut muuttuivat 1-9 kouluiksi. Vantaankosken koulun 7-9 vuosiluokkien oppilaat jakautuivat em. kouluihin.

Elokuussa 2019 kaikissa 7-9 opetusta antavissa kouluissa oli mahdollisuus hakeutua työelämäpainotteiseen opetukseen. Työelämäpainotteisesti opiskelevia oppilaita oli vuoden 2019 lopussa noin 300 oppilasta.

Valtuustokauden strategiaan liittyen perusopetuksen kaikissa kouluissa kehitetty opiskelua vastaamaan uuden opetussuunnitelman tavoitteita. Jotta oppimistulokset paranevat, on erityisesti panostettu lukutaidon kehittämiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen. Kiusaamisen vähentämiseksi kaikissa kouluissa on kehitetty systemaattisia toimenpiteitä, joilla lisätään lasten sosiaalisia - ja tunnetaitojen. Yhteistyössä liikuntapalveluiden kanssa on kehitetty ja uudistettu matalan kynnyksen liikunnallista harrastustoimintaa.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 2,5 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 1,5 milj. eurolla (toteuma 116 %). Tämä johtui tukien ja avustusten arvioitua suuremmasta kertymästä.

Perusopetus sai valtiolta koulutuksellista tasa-arvoa edistävää erityisavustusta 2,5 milj. euroa. Vuoden 2019 talousarvion koulutuksellisen tasa-arvorahan budjetista puuttui yhden miljoonan euron osuus saaduista tuloista ja menoista. Lisäksi sisäisten vuokrien ennustettiin ylittyvän. Vuokrat ylittyivät kaikkiaan 0,7 milj. euroa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Kaupunginvaltuusto myönsi perusopetukselle määrärahamuutoksena lisäyksenä 1,0 milj. euroa tuloihin ja 1,5 milj. euroa menoihin.

Perusopetuksen toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 3,8 milj. euroa ja muutetun talousarvion 2,0 milj. euroa. Ylityksestä lomapalkkajaksotuksen osuus on 1,2 milj. euroa, johon on määräraha toimialan yhteisissä palveluissa. Perusopetuksen ylitykseksi tämän jälkeen jää 0,8 milj. euroa, josta sisäisten vuokrien ylitys on 0,3 milj. euroa. Vantaankosken koulun toiminnan lakkautuessa oppimateriaalia ja opetusvälineistöä ei voitu siirtää korvaaviin uusiin Aurinkokiven ja Ylästön kouluihin, mistä aiheutui 0,4 milj. euron ylimääräinen budjetoimaton lisämeno. Perusopetuksen talouden toteuma vuonna 2019 oli 101 prosenttia.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
oppilasmäärä vantaalaisissa peruskouluissa	22 211	22 656	22 706
käyttömenot euroa/oppilas	8 357	8 735	8 884
opetuksen % -osuus oppilaskohtaisesta käyttömenosta	51,0 %	49 %	50 %
huoneistoneliöt/oppilas	10,9	10,5	10,2
keskimääräinen ryhmäkoko, 1-9 luokat	16,8	17,6	17,3
jatkokoulutukseen lukioon, ammatilliseen koulutukseen, ammattistarttiin tai lisäopetukseen päässeiden määrä peruskoulun päättötodistuksen saaneista %	99 %	99 %	99 %
iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä	2 450	2 300	2 380
4. vuosiluokalta alkava vapaaehtoinen A 2 -kieli, aloittaneiden määrä	46 %	45 %	43 %
oppilaita/oppilaanohjaaja	240	240	240
oppilaita/koulupsykologi	941	916	952

13 40
Lukiokoulutus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	507	0	507	918	-411
Menot	-25 144	-105	-25 249	-25 525	276
Toimintakate	-24 637	-105	-24 742	-24 608	-135

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Opetushallitus julkaisi uudet lukion opetussuunnitelman perusteet 8.11.2019 ja uudet perusteet otetaan käyttöön vuonna 2021. Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen aloitettiin Vantaan lukioiden yhteistyönä syksyllä 2019.

Vantaan lukioiden vetovoimaisuuden myötä lukioiden sisäänpääsykeskiarvorajat nousivat. Suomenkielisten lukioiden alin hyväksytty keskiarvo oli 7,58. Yhteishaun jälkeen ilman koulutuspaikkaa oli 213 perusopetuksen päättänyttä nuorta, kun vuonna 2018 ilman paikkaa oli 205. Yhteishaussa ilman paikkaa jääneistä valtaosa sai heinä–elokuun aikana opiskelupaikan ammatillisen koulutuksen vapailta paikoilta tai perusopetuksen jälkeisistä valmistavista koulutuksista. Perusopetuksen lisäopetukseen perustettiin koulutustakuun toteuttamiseksi syksyllä 2019 yksi ryhmä lisää.

Jotta lukiokoulutuksen aloituspaikkoja on jatkossakin riittävästi suhteessa perusopetuksen päättävien määrään, päätettiin lukiokoulutukseen lisätä 30 aloituspaikkaa syksystä 2020 lähtien.

Kesällä 2019 aloitettiin avoimen yliopiston ja Vantaan lukioiden yhteistyö, jossa Vantaan sivistystoimi tarjoaa valikoituja Avoimen yliopiston opintoja Vantaan lukiolaisille.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät talousarvion 0,4 milj. eurolla (toteuma 181 %). Tämä johtui tukien ja avustusten arvioitua suuremmasta kertymästä.

Lukiokoulutuksen toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,4 milj. euroa ja muutetun talousarvion 0,3 milj. euroa. Ylityksestä lomapalkkajaksotuksen osuus on 0,2 milj. euroa, johon on määräraha toimialan yhteisissä palveluissa. Lukiokoulutuksen ylitykseksi tämän jälkeen jää 0,1 milj. euroa. Toimintakulujen ylittymisen syynä on muutaman lukion toimintakulujen ylittyminen lähinnä henkilöstökulujen osalta. Lukiokoulutuksen talouden toteuma vuonna 2019 oli 101 prosenttia.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
suomenkielisten päivälukioiden opiskelijat	3 563	3 570	3 576
suomenkielisten päivälukioiden opiskelijamäärä/lukio, keskiarvo	713	714	715
aikuis- ja etälukion tutkintotavoitteiset opiskelijat	229	230	261
perusopetuksen lisäopetuksen opiskelijat	50	60	70
keskeyttäneet % opiskelijamäärästä (päivälukiot)	2,8 %	2,4 %	2,5 %
kolmessa vuodessa päättötodistuksen saaneet kaikista valmistuneista (päivälukiot)	87,5 %	87,0 %	84,6 %
kaikki tunnit/vvt/opiskelija (päivälukiot)	1,30	1,30	1,33
käyttömenot euroa/opiskelija (päivälukiot)	6 543	6 669	6 691
huoneistoneliöt/opiskelija (päivälukiot)	8,0	8,0	7,6

13 80
Aikuisopisto

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	1 531	304	1 835	1 839	-4
Menot	-4 902	-74	-4 976	-4 800	-176
Toimintakate	-3 371	230	-3 141	-2 961	-180

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vantaan aikuisopisto toteuttaa kansalaisopisto-opetusta, aikuisten perusopetusta ja maahanmuuttajien kotouttavaa koulutusta. Opiston toiminta jatkui vakaana; kansalaisopisto-opetuksen määrissä oli hienoista nousua, aikuisten perusopetukseen perustettiin yksi opiskelijaryhmä lisää ja myös kotouttavassa koulutuksessa määrät lisääntyivät hieman.

Opiston sisäistä rakennetta selkiytettiin siten, että vuoden 2019 alusta lukien opisto koostuu kolmesta yksiköstä: kansalaisopisto, maahanmuuttajakoulutus sekä toimisto- ja tukipalvelut.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,3 milj. eurolla ja toteutui muutetun talousarvion mukaisesti.

Aikuisopiston toimintakulut alittivat alkuperäisen talousarvion 0,1 milj. euroa ja muutetun talousarvion 0,2 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
aikuisopiston opiskelijat (kursseille osallistuneet)	30 196	33 000	34 739
opetustuntien kokonaismäärä	44 679	47 400	47 979
kurssien määrä	1 919	1 900	2 024
kotouttamiskoulutuksen opiskelijat (Starttikurssit)	1 175	1 400	1 031
aikuisten perusopetuksen opiskelijat *)	101	100	104
kotoutumissuunnitelman mukaisen koulutuksen opiskelijat *)	125	200	210
oman maksutulon osuus budjetista %	33 %	31 %	38 %

*) Uusi tunnusluku 1.1.2018 alkaen.

13 50
Varhaiskasvatus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	15 664	850	16 514	16 831	-317
Menot	-168 731	-1 004	-169 736	-171 461	1 725
Toimintakate	-153 067	-154	-153 221	-154 630	1 408

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Uusi Vantaa organisaatiouudistuksen valmistelutyö toteutettiin vuoden 2019 aikana. Keskeisenä uudistuksena suunnitelmaan sisältyi varhaiskasvatuksen johtamiskokonaisuuksien tasapainottaminen sekä palvelumaantieteen uudistaminen. Sen lisäksi suunnitelma sisälsi asiantuntijatyön kokoamisen yhden johdon alaisuuteen. Valmistelutyö tehtiin osana koko toimialan Uusi Vantaa -organisaation uudistustyötä.

Varhaiskasvatuksessa Seuren alueellista varahenkilöratkaisua laajennettiin koskemaan koko Hakunila-Tikkurilan ja Korso-Koivukylän alueita syksystä 2019 lukien. Psykologi- ja kuraattoripalveluja laajennettiin pilottina koskemaan alle 5-vuotiaita lapsia varhaiskasvatuksessa1.8.2019 lukien. Oppilas- ja opiskeluhuollon yksikköön palkattiin kolme psykologia ja kolme kuraattoria palvelun toteuttamiseksi varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuspalvelujen peittävyys kasvoi arvioitua voimakkaammin. Muutosta edelliseen vuoteen oli 3,5 prosenttia. Varhaiskasvatuksessa oli vuoden 2019 loppuun mennessä 80,4 prosenttia varhaiskasvatusikäisistä, kun vuotta aikaisemmin heitä oli 76,9 prosenttia (207 lasta enemmän). Kotihoidontuella oli vuoden loppuun mennessä 283 lasta vähemmän kuin edellisenä vuotena. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus kasvoi vuodessa 1,2 prosenttia ja oli vuoden lopussa 16,0 prosenttia.

Hevoshaan päiväkoti aloitti toimintansa 1.8., Keimolanmäen päiväkoti 1.11. ja Tikkurilan päiväkoti 12.11.2019. Kolme ryhmäperhepäiväkotia (Saturatsu, Pikkuponi ja Okariina) lakkautettiin vuonna 2019 ja Puistonpesän ryhmäperhepäiväkodista vähennettiin yksi ryhmä.

Aviapoliksen kaupunginosassa aloitti toiminnan yksityinen päiväkoti Touhula Veromies 1.8.2019 ja Leinelän kaupunginosassa aloitti yksityinen Pilke tiedepäiväkoti Tähtisumu 19.8.2019.

Vantaa oli mukana pääkaupunkiseudun henkilöstötilanteen yhteisessä arvioinnissa. Arvioinnin perusteella kriittisissä ammattiryhmissä henkilöstöpula ei helpottanut, vaan pikemminkin paheni aiempaan mittaukseen verrattuna. Varhaiskasvatuksen opettajavaje oli vuoden 2019 lopussa 34,4 prosenttia (295 hlö), erityisopettajavaje oli 26,7 prosenttia (24 hlö). Vantaa korotti vuoden 2019 alusta merkittävästi varhaiskasvatuksen opettajien tehtäväkohtaisia palkkoja. Sen lisäksi tehostettiin rekrytointia monin eri keinoin yhteistyössä henkilöstöpalveluiden kanssa. Tästä huolimatta henkilöstöpula ei helpottanut.

VaSa -palvelu

Varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmän, VaSa, suunnittelu- ja rakentamistyö käynnistettiin. Vuoden aikana määriteltiin varhaiskasvatus- ja kerhohakemusten sekä esiopetukseen ilmoittautumisen tietosisällöt CGI:n kanssa ja määritysten pohjalta CGI aloitti järjestelmän rakentamisen.

Varhaiskasvatuksen laadun arviointi

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin kansallisen kehittämisen myötä Vantaan varhaiskasvatuksessa käynnistettiin 2019 kaupunkitasoisen laadun arviointimallin valmistelu. Ensimmäisessä vaiheessa työstettiin arviointikehikko, joka kokoaa yhteen ja tekee näkyväksi vantaalaisen varhaiskasvatuksen arvioinnin viitekehyksen. Viitekehykseen on koottu vantaalaista varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen arviointia sekä huomioitu Karvin arvioinnin perusteet ja suositukset. Laadun arviointi sisältää arvioinnin periaatteet sekä keskeiset työkalut, joiden avulla kertyvää arviointitietoa hyödynnetään. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa laadun arvioinnin viitekehystä käytetään soveltuvin osin.

Kehittävä palaute

Vantaan varhaiskasvatus otti käyttöön Kehittävä palaute -arviointimenetelmän. Kehittävä palaute on kokonaisvaltainen varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen työkalu ja osa vantaalaisen varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin kokonaisuutta. Päätöksenteon tueksi saatiin tulosaluetasoista tietoa lasten liikkumisesta, oppimisesta, tunteista sekä sosiaalisista suhteista varhaiskasvatuksessa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisesta.

Mentorointi

Varhaiskasvatuksessa toimii tällä hetkellä kahdeksan vertaismentoria, joilla on yhteensä 29 mentoroitavaa. Mentorit ovat saaneet tehtäväänsä koulutusta ja heille järjestetään omia vertaistapaamisia. Mentoroitavat ovat uusia, vakituisessa tehtävässä työskenteleviä varhaiskasvatuksen opettajia tai erityisopettajia.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 1,2 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 0,3 milj. eurolla (toteuma 102 %). Valtiolta saadut tuet ja korvaukset kerryttivät toimintatuottoja arvioitua enemmän.

Varhaiskasvatuksen toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 2,7 milj. euroa ja muutetun talousarvion 1,7 milj. euroa. Ylityksestä lomapalkkajaksotuksen osuus on 1,3 milj. euroa, johon on määräraha toimialan yhteisissä palveluissa. Varhaiskasvatuksen ylitykseksi tämän jälkeen jää 0,4 milj. euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Lasten määrä eri varhaiskasvatuspalveluissa keskimäärin kuukaudessa:			
Kunnallinen varhaiskasvatus	10 263	10 318	10 448
Yksityinen varhaiskasvatus	1 783	2 115	1 993
Kerhotoiminta	625	600	437
Kotihoidon tuki	3 733	3 640	3 450
Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevien lasten osuus kaikista varhaiskasvatusikäisistä *)	76,9 %	79,4 %	80,4 %
Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten osuus kaikista varhaiskasvatuksessa olevista lapsista	14,8 %	17,0 %	16,0 %
Rakenteellisten tukitoimien piirissä olevat lapset (kunnallinen varhaiskasvatus)	8,6 %	7,7 %	9,3 %
Käyttömenot €/palveluja käyttävä lapsi	9 713	10 120	10 501

*) Suomen- ja ruotsinkieliset lapset yhteensä.

13 55
Kirjastopalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	262	-71	191	208	-17
Menot	-8 924	-41	-8 965	-8 998	33
Toimintakate	-8 662	-112	-8 774	-8 790	16

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Uusi Vantaa -organisaatiouudistuksen valmistelutyöhön ryhdyttiin syksyn 2019 aikana. Kolme henkilöä siirtyy uudistuksen yhteydessä muualle kaupungin organisaatioon. Tämä tulee vaikuttamaan kirjastopalveluiden kehittämiseen ja saatavuuteen vuoden 2020 aikana.

Koivukylän kirjasto sai hankittua uudet vuokratilat Koivukylän Citymarketin kiinteistöstä. Opetuslautakunta ei myöntänyt uuden tilan suunnitteluun, kalustamiseen tai varustamiseen lainkaan resursseja tai määrärahoja, mutta siitä huolimatta kirjasto saatiin nopeasti lähes valmiiksi. Koivukylän uusi kirjasto avattiin asiakkaille lokakuussa, vain joitakin pieniä kalustehankintoja jää seuraavalle vuodelle. Aikaisempaa parempi sijainti, viihtyisyys ja yleinen turvallisuus ovat nostaneet kävijämäärän ainakin alkuvaiheessa n. kolminkertaiseksi aiempaan verrattuna.

Kirjastoissa oli kävijöitä yhteensä 2,2 miljoonaa, kasvua 11,5 prosenttia. Myyrmäen kirjasto nousi kävijämäärällä (547 081) mitattuna Vantaan vilkkaimmaksi kirjastoksi. Kokonaislainaus oli 2 561 410. Fyysisen aineiston lainaus kasvoi, tietoverkkojen kautta lainattujen määrä puolestaan laski voimakkaasti. Lasku johtuu e-aineistojen painetusta aineistosta poikkeavasta tekijänoikeuslainsäädännöstä, joka merkittävästi rajoittaa kysytyimmän aineiston saatavuutta kirjastoasiakkaiden käyttöön. Kaikentyyppisen aineiston varaaminen ja lainojen uusinta ovat täysin siirtyneet verkko- ja mobiilipalveluihin. Erityisesti mobiilisovelluksen käytön vuoksi sähköisen asioinnin istuntojen yhteismäärä ylitti 7 miljoonaa, nousua 250 prosenttia.

Kirjastoasiakkaiden tyytyväisyyttä käynteihinsä ryhdyttiin mittaamaan itse kehitetyllä laitteistolla. Arvioita saatiin vuoden loppuun mennessä yli 35 000. Tulosten perusteella on tehty ilmeisen onnistuneita johtamistoimenpiteitä.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot alittivat alkuperäisen talousarvion 54 000 eurolla ja ylittivät muutetun talousarvion 17 000 eurolla (toteuma 109 %).

Kaupunginkirjaston toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 74 000 euroa ja muutetun talousarvion 33 000 euroa. Lomapalkkajaksotus oli 59 000 euroa, johon on määräraha toimialan yhteisissä palveluissa. Kaupunginkirjaston toimintakulut alittuivat ilman lomapalkkajaksotusta 26 000 euroa.

Vantaan kaupunki on sopimuksin sitoutunut Helsingin, Espoon ja Kauniaisten kanssa tehtävään Helmet-kirjastojen nimelle tunnettuun yhteistyöhön. Kirjastojen kokoelmat ovat yhteisiä, josta syystä kaupunkien aineistomääräraha on sovittu pidettävän vähintään viiden euron suuruisena. Vantaan väkiluvun voimakas kasvu aiheutti sen, että talousarvioon varattu aineistomääräraha jäi tavoitetason alle, 4,63 euroon.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
kävijät	1 953 350	1 850 000	2 196 182
aineistolainojen määrä	2 775 644	2 900 000	2 561 410
aineistolainaus/asukas	12	12,5	11
aineistomääräraha euroa/asukas	5	5	4,63
toimintamenot/ asukas	44	37,9	38,5

13 60
Muu koulutus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-20	0	-20	-18	-2
Toimintakate	-20	0	-20	-18	-2

Talousarvion toteutuminen

Helsingin seudun kesäopistolle maksettiin sopimuksen mukaisesti 17 580 euroa.

13 90
Ruotsinkielinen tulosalue

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	582	0	582	659	-77
Menot	-12 356	-108	-12 464	-12 511	47
Toimintakate	-11 774	-108	-11 882	-11 853	-29

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Ruotsinkielinen tulosalue valmisteli siirtymistä Uuteen Vantaaseen. Tulosalueen johtamisjärjestelmään päätettiin vuonna 2019 tehdä muutos: ruotsinkielisten palveluiden tulosalue tullaan jakamaan vuoden 2020 alusta kahteen palveluyksikköön. Ruotsinkielisten palveluiden palvelualueen varhaiskasvatus ja ruotsinkielisten palveluiden koordinointi kuuluvat ruotsinkielisten palveluiden palvelualuejohtajan alaisuuteen, kun taas ruotsinkielistä perusopetusta, lukiokoulutusta, koulutuksen kehittämistoimintaa sekä ruotsinkielistä nuorisotyötä johtaa uusi opetuspäällikkö, joka palkataan vuoden 2021 alusta lähtien. Vuoden 2020 ajan palvelualuejohtaja hoitaa opetuspäällikön tehtävät. Tulosalueella julistettiin myös joulukuussa 2019 haettavaksi uusi ruotsinkielisten palveluiden koordinaattorin toimi, joka herätti runsaasti kiinnostusta.

Ruotsinkielinen esiopetus siirrettiin 11.8.2019 alkaen ruotsinkielisen perusopetuksen hallinnasta ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen hallintaan, jotta kokonaisvaltaisen pedagogiikan toteuttaminen sekä esiopetuksessa että sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa olisi mahdollista. Niille opettajille, joita muutos koski, tarjottiin tehtäviä uusilla ehdoilla. Muutoksen myötä sama opettaja pystyy vastaamaan pedagogiikan suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä esiopetuksessa että sitä täydentävässä varhaiskasvatuksessa.

Ruotsinkielisessä perusopetuksessa jatkettiin pedagogista syventymistä Challenging Learning -projektiin. Perusopetuksen päättäneistä kaikki saivat opiskelupaikan.

Ruotsinkielinen lukiokoulutus menestyi maanlaajuisessa lukiovertailussa. Lukioon valittujen alin keskiarvo nousi huomattavasti edellisvuosista. Lukio jatkoi yhteistyötä sekä suomenkielisen lukiokoulutuksen kanssa että ruotsinkielisten lukioiden muodostamassa gNet-verkostossa. Lukiossa aloitettiin myös uuden, vuonna 2021 voimaantulevan opetussuunnitelman työstö.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät talousarvion 76 000 eurolla (toteuma 113 %). Valtiolta saadut tuet ja avustukset kerryttivät toimintatuottoja arvioitua enemmän.

Ruotsinkielisen tulosalueen toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,2 milj. euroa ja muutetun talousarvion 47 000 euroa. Lomapalkkajaksotus oli 0,1 milj. euroa, johon on määräraha toimialan yhteisissä palveluissa. Ruotsinkielisen tulosalueen toimintakulut alittuivat ilman lomapalkkajaksotusta 71 000 euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Lapsia kunnallisessa varhaiskasvatuksessa *)	266	262	291
Lapsia kerhotoiminnassa	10	15	0
Lapsia esiopetuksessa	72	70	69
Oppilasmäärä ruotsinkielisessä peruskoulussa **)	804	783	774
Käyttömenot euroa/ oppilas	8 799	9 166	9 543
Opetuksen % -osuus oppilaskohtaisista käyttömenoista/ oppilas	53,0	58,1	52,3
Huoneistoneliöt/ oppilas	12,2		12,8
Keskimääräinen opetusryhmäkoko, 1-9 luokat	18,3	18,2	18,0
jatkokoulutuksessa lukioon, ammatilliseen koulutukseen, ammattistarttiin tai lisäopetukseen päässeiden määrä peruskoulun päättötodistuksen saaneista % -osuus	100 %	98 %	100 %
Iltapäivätoimintaan otettujen oppilaiden kokonaismäärä	143	116	122
Oppilasta/ koulupsykologi ***)	871	803	881

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Ruotsinkielisen lukion opiskelijat	139	143	143
Kaikki tunnit/ vuosiviikkotunnit/ opiskelija	1,9	1,9	1,9
Käyttömenot euroa/ opiskelija	8 543	8 199	8 378
Huoneistoneliöt/ lukio-opiskelija	9,3	9,6	9,6

*) Ruotsinkieliset lapset yksityisessä varhaiskasvatuksessa ovat osa varhaiskasvatuksen tunnuslukuja.
**) Luku sisältää esiopetuksen oppilaat, koska esiopetus tapahtuu koulujen tiloissa 31.7.2019 asti.
***) Sis. lukion opiskelijat, koska ruotsinkielisillä lukiolaisilla ei ole omaa koulupsykologia.

13 91
Kulttuuripalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	337	137	474	469	6
Menot	-7 124	-222	-7 346	-7 382	36
Toimintakate	-6 787	-85	-6 872	-6 913	42

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Kulttuuripalveluiden toiminta kaikissa tulosyksiköissä on toteutunut toimintasuunnitelman ja talousarvion mukaisesti yhteistyössä kaupunkilaisten kanssa. Kulttuuripalveluiden vuosi oli ennätysmäinen: tavoitimme 363 000 asiakasta ja järjestimme yli 6 000 tapahtumaa.

Henkilöstöostot Seuresta ovat lisääntyneet talousarvion puitteissa suunnitellusti. Tempo-orkesteritoiminta laajentui MEK-rahoituksella.

Uusi kulttuuritoimintalaki astui voimaan 1.3.2019. Myös museolain ja museoiden rahoitukseen liittyvä valtionosuusjärjestelmän uudistus astui voimaan 1.1.2020.

Toiminnan kehittäminen kohdentui kokonaisuudessaan uuden Kaupunkikulttuurin toimialan luomiseen ja toiminnan järjestämiseen uudella tavalla yhdessä henkilökunnan kanssa.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,1 milj. eurolla ja toteutui muutetun talousarvion mukaisesti (toteuma 99 %).

Kulttuuripalveluiden toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,3 milj. euroa ja muutetun talousarvion 36 000 euroa. Lomapalkkajaksotus oli vain 5 000 euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
Kaikkien kulttuuritapahtumien yleisömäärä *)	197 284	215 000	363 199
Taiteen perusopetuksen oppilaat (musiikkiopisto ja kuvataidekoulu)	2 996	2 650	2 640
Taiteen perusopetus euroa/oppilas	1 667	1 888	1 928
Taiteen perusopetus euroa/asukas	21,9	21,98	21,8
Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
Kulttuuripalveluiden bruttoyksiköiden tulot (euroa) / asukas	..	1,48	2,0
Taiteen perusopetuksen tulot (euroa) / asukas	..	5,75	6,1
Avustukset, euroa/asukas	4,7	5	4,7
Kävijämäärä kaupunginmuseossa **)	10 850	10 000	15 439
Kävijämäärä taidemuseossa + Galleria K	18 852	17 000	27 877
Käyttömenot euroa/asukas ***)	51,57	53,28	53,2

*) Kasvun taustalla yhteistyötapahtumien määrän kasvu 2019.
**) Sisältää 2019 alkaen myös Håkansbölen kartanon ja historialuentojen kävijämäärät.
***) Kulttuuripalvelut, musiikkiopisto ja kuvataidekoulu yhteensä.

13 92
Liikuntapalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	5 353	344	5 697	5 653	44
Menot	-25 465	-540	-26 005	-25 155	-850
Toimintakate	-20 112	-196	-20 308	-19 502	-806

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Liikuntaan aktivoinnin kohderyhmät laajenivat koskemaan myös työikäisiä, joten toimintaa ja pilotteja oli tarjolla kaikille ikäryhmille. Liikkuva päiväkoti -ohjelmaa toteutettiin Leikkien liikkumaan -hankkeena, jota jatkettiin yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa. Hankkeen keskeisiä toimenpiteitä olivat kasvattajille ja päiväkodin johtajille suunnatut työpajat ja koulutukset sekä aktivoivien oppimisympäristöjen kehittämisprojektit. Hankkeen toimenpiteet vakinaistettiin kahden uuden vakanssin myötä.

Liikkuva koulu -ohjelmassa toteutettiin kevään ajan ministeriön kärkihankkeen rahoittamana aktiivisia oppimisympäristöjä sekä koulujen pihoille että luokkatiloihin. Liikkuvan koulun työntekijät vastasivat oppilaiden osallistamisesta myös muissa koulutiloja koskevissa uudistuksissa. Kuraattoripalveluiden kanssa luotua Sporttikaveri-toimintamallia kehitettiin edelleen ja syksyllä pilotoitiin Itä-Vantaalla toimintamallia kahden liikunnanohjaajan toteuttamana. Vuoden aikana liikuntaan pääsi tutustumaan 58 lasta. Lisäksi Sporttikaverit järjestivät kerhoja koulupäivän aikana, joihin osallistui 124 oppilasta. Lasten fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi perusopetuksessa laadittiin kokonaiskonsepti “Sporttihissi”, jossa kuvataan tiiviisti erilaiset tukimuodot. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi lisäksi rahoituksen Kyyditön koulumatka -kampanjaan sekä matalan kynnyksen joukkuetoiminnan laajentamiseen.

Esikouluikäisten ja koululaisten uinninopetusta sekä oppilaisurheilukisoja toteutettiin edellisvuoden tapaan. Yläkoululaisten Urhea-toimintaa järjestettiin kaikille vuosiluokille ja mukana oli 954 nuorta. Liikuntapalvelut tarjoaa toimintaan tilat ja ohjaajakorvaukset harrasteliikunnan ohjaajatuen kautta.

Sporttia kaikille -hankkeessa järjestettiin 300 kaikille avointa harrasteliikuntaryhmää. Toimenpidekokonaisuuden vakiinnuttamiseksi tiivistettiin yhteistyötä Sporttia kaikille ry:n kanssa. Liikuntapalvelut aloitti koordinoijana EU:n Erasmus+ Sport -ohjelmasta rahoitettavassa kaksivuotisessa Youth with Immigrant Background in Sport -hankkeessa. Peruskouluille suunnattuja koulunpäivän aikaisia Sporttia kouluille -kerhoja oli 173, osallistujia oli 3 267.

Harrastuskortti-hankkeessa jatkettiin Hobihobi.fi -verkkopalvelun kehittämistä. Palvelua pilotoitiin syksyllä ja se päätettiin ottaa käyttöön kaupunkitasoisesti harrastusten markkinointikanavana. Hankkeessa käynnistettiin koululaisten maksuttomat Pelipäivätapahtumat sekä aikuisille suunnattu Korttelilliga-toiminta. Alle kouluikäisten lasten perheille suunnattuja Perhepeuha -liikuntatapahtumia toteutettiin yhteistyössä Sporttia kaikille ry:n sekä muiden seurojen kanssa yhteensä 17.

Liikuntapalveluiden ohjattu kurssitoiminta tarjoaa erilaisia jumppia, vesijumppia ja ohjattuja tunteja senioriikäisille ja työikäisille liikkujille. Yhä suurempi osa työikäisten kursseista toteutetaan yhteistyömallilla seurojen toimesta. Senioreiden vertaisohjattuja kuntosali- ja liikuntaryhmiä toteutui 130. Liikunta-apteekki -toimintaa jatkettiin kuudella terveysasemalla.

Liikuntapalveluiden hallinnoimana käynnistyi kaupunkitasoinen Terveyden edistämisen määrärahahanke “Hyvinvointityön tavoitteista toimintaan”. Hankkeen keskeisenä toimenpiteenä on liikunta-apteekkitoiminnan laajentaminen uusille kohderyhmille. Toimintamallia kehitettiin hyvinvointimentoroinnin suuntaan.

Liikuntapalvelut oli mukana Ikäinstituutin Elämäni eläkevuodet -hankkeessa, jonka puitteessa toteutettiin neljä ryhmää. Kesällä pilotoitiin korttelikerhotoimintaa, jossa kotona asuville ikääntyneille järjestettiin asuinalueilla ohjattua liikuntaa. Maksuttomia kauppakeskuskävelyitä, eli ohjattuja yhteislenkkejä kauppakeskuksen tiloissa, järjestettiin kerran kuukaudessa yhteistyössä kauppakeskus Jumbon ja viihdekeskus Flamingon kanssa.

Liikuntaseurojen toimintaa tuettiin avustuksin sekä jakamalla käyttövuoroja kaupungin ylläpitämiin liikuntapaikkoihin. Harrasteliikunnan ohjaajatukea kohdistettiin kahteen isompaan kokonaisuuteen, Sporttia kaikille -ryhmien toimintaan sekä yläkoululaisten Urhea-valmennukseen. Vuokratukeen saatu korotus ei kasvattanut hakijoiden tukiosuutta toivotulla tavalla johtuen useammasta uudesta yksityisestä liikuntatilasta. Avustuslomakkeet olivat ensimmäistä kertaa haettavissa sähköisen asiointipalvelun kautta. Tilavarausyksikkö koordinoi 1 172 tilan käyttöä. Timmi -tilavarausjärjestelmän kehittämistä jatkettiin tietohallinnon kanssa.

Liikuntapaikkojen kehittämistä toteutettiin liikuntapaikkasuunnitelman mukaisesti. Rajakylän, Myyrmäen, Rekolan, Ylästön ja Raikukujan lähiliikuntapaikat, Möskärin kuntoportaat sekä Rekolan pesäpallokenttä valmistuivat. Hämeenkylän liikuntahallin rakentaminen ja Elmon uimahallin suunnittelu käynnistyivät. Päiväkotien pihakartoitus saatiin valmiiksi ja koulujen pihakartoituksen päivitys käynnistyi. Ylästön koulun pihaan valmistui lähiliikuntapaikka. Nikinmäen ja Simonkylän koulujen pihaparannushankkeet käynnistyivät. Hakunilan uimahallin terapia-allasosasto oli pois käytöstä syksyn peruskorjaustöiden vuoksi.

Merkittäviä liikunnan ja urheilun yleisötapahtumia vuonna 2019 olivat maastohiihdon Suomen Cupin osakilpailu, monilajitapahtuma SM-viikko, judon nuorten EM-kilpailut sekä agilityn SM-kilpailut. Runsaasti osallistujia kuntoilijoista tosissaan kilpaileviin keräsivät Vantaa Hiihto, Extremerun Vantaa, Vantaa Triathlon, Vuelta Vantaa ja Vantaan Maraton, jotka yhdessä muodostavat toista kertaa järjestetyn Vantaan kestävyyskierroksen. Vuonna 2019 Vantaalla oli 15 kumppaniurheilijaa ja 4 tukimallin piirissä olevaa edustusjoukkuetta. Vantaan urheiluareenat näkyivät televisiossa yhteensä 109 kertaa ja reilut 20 tuntia. Printtimediassa kuvia julkaistiin 204 kappaletta ja verkossa 178.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,3 milj. eurolla ja alitti muutetun talousarvion 44 000 eurolla (toteuma 99 %).

Liikuntapalveluiden toimintakulut alittivat alkuperäisen talousarvion 0,3 milj. euroa ja muutetun talousarvion 0,8 milj. euroa. Menojen alitus johtui lähinnä arvioitua pienemmistä kiinteistöjen sisäisen vuokrien toteutumasta.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Kokonaiskulut, euroa/as.	100,01	111,89	107,69
Toimintatuotot, euroa/as.	22,34	23,52	24,20
Avustukset, euroa/as.	5,90	5,59	5,89
– avustettava jäsenmäärä, % asukkaista	25,86 %	23,00 %	22,72 %
Uimahallikäynnin (sis. myös kuntosalikäynnit) kustannus, euroa/käynti	7,86	5,50	7,72
– uimahallien verorahoitusosuus, %	83,00 %	75,00 %	78,56 %
Toimitilaneliöt, m²	81 558	82 071	85 768
Sisäliikuntatilojen varausaste, %	65,93 %	70,00 %	65,58 %

13 93
Nuorisopalvelut

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	718	139	857	916	-59
Menot	-8 952	-175	-9 127	-9 085	-42
Toimintakate	-8 234	-36	-8 270	-8 169	-101

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Nuorisopalveluiden kehittämistyössä painotettiin vuonna 2019 erityisesti oppilaitoksissa tehtävää erityisnuorisotyötä. Myönteisen erityiskohtelun ohjelman sekä Keskeyttämisestä kohtaamiseen -hankkeen myötä nuorisopalveluissa työskenteli kouluihin ja oppilaitoksiin sijoitettuina 15 erityisnuorisotyöntekijää, joista kuusi yläkouluilla ja yhdeksän Variassa. Yläkouluilla työskentelevät erityisnuorisotyöntekijät työskentelivät koululla 50 prosenttia työajasta ja 50 prosenttia läheisellä nuorisotilalla. Variassa erityisnuorisotyöntekijät olivat jokainen sijoitettuina jollekin koulutusalalle. Uudenlaisen työmuodon tarkoituksena on tukea nuoria arjessa kynnyksettömästi kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistamisessa yhdessä oppilaitosten muun henkilökunnan kanssa ja helpottaa nivelvaiheiden yli siirtymistä.

Kehittämishankkeissa keskityttiin AVI:n tuella kulttuurisen nuorisotyön teemassa laajentamaan kulttuurin harrastamisen mahdollisuuksia lähiöalueilla Havukoskella, Hakunilassa ja Myyrmäessä sekä jatkettiin digitaalisen harrastamisen kehittämistä. Lisäksi kehitettiin OKM:n rahoituksella jalkautuvaa nuorisotyötä erityisesti junissa ja asemilla NTR-hankkeessa. Kotiin syrjäytyneitä nuoria ja kotona tehtävää etsivää nuorisotyötä kehitettiin yhdessä aikuissosiaalityön kanssa ESR-rahoitteisessa Moodi-hankkeessa.

Työpajatoiminnassa haasteita aiheutti nuorten ohjautuminen työpajoille. Työpajat eivät toimineet täysillä ryhmillä ja työpajojen osallistujamäärät laskivat melko paljon. Nuorisotilojen kävijämäärät sen sijaan kasvoivat, samoin etsivän nuorisotyön asiakasmäärät.

Kolohongan nuorisotila valittiin uuden toimintamallin pilotointikohteeksi, missä nuorisojärjestö toimii alueellisen nuorisotyön toteuttajana. Kilpailutuksen perusteella Kolohongan nuorisotilan toimijaksi valittiin Vantaan NMKY.

Nuorisopalveluiden oma digisuunnitelma valmistui yhdessä Tietohallinnon kanssa. Visioksi digisuunnitelmaan muotoutui lause: Monipuolista ja asiantuntevaa digisykettä – osana aitoa ja läsnäolevaa kohtaamista. Päätavoitteiksi tulivat: vahvistamme digitalisaation peruspilareita (laitteet, verkot, osaaminen), kehitämme mobiilipalveluita tukemaan kasvokkain tehtävää nuorisotyötä, selvitämme kasvatuksellisen pelitoiminnan hyödyntämistä nuorisotyössä.

Tilojen osalta ei tapahtunut suuria muutoksia. Havukoskella nuorisotila meni keväällä sisäilmaongelmien vuoksi kiinni ja loppuvuosi toimittiin väistötilassa. Korsossa nuorisotila toimi myös väliaikaistilassa odottaen uuden tilan valmistumista Lumoon.

Kesällä nuorisopalvelut oli toteuttamassa kuuden viikon ajan Havukoskella puistoruokailua. Kokonaisuus toteutettiin yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa, joka vastasi Länsi-Vantaan osiosta. Ruuat puistoruokailuun valmistettiin nuorten työpajoilla ja Rautkallion puistossa lapsia leikitti Korso-Koivukylän alueen nuorisotyöntekijät ja kesätyöntekijät. Kokeilu oli onnistunut ja sai paljon huomiota myös mediassa.

Syksyllä pidettiin nuorisovaltuustovaalit, jossa ensimmäistä kertaa yhtenäistettiin käytäntöjä Espoon ja Helsingin kanssa. Vantaalla yhdettätoista kertaa valittuun nuorisovaltuustoon oli ehdolla 49 nuorta. Ehdokkaat olivat 13–18 -vuotiaita vantaalaisia nuoria, joista nuorisovaltuustoon äänestettiin 18 poikaa ja 12 tyttöä. Vaaleissa oli kaikkiaan 15 318 äänioikeutettua nuorta, joista 37,4 prosenttia käytti ääntään.

Talousarvion toteutuminen

Toimintatuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,2 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 59 000 euroa (toteuma 107 %).

Nuorisopalveluiden toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 0,1 milj. euroa ja alitti muutetun talousarvion 42 000 euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Kävijämäärä nuorisotiloissa (kaikki kävijät) *)	..	360 000	234 124
Kävijämäärä nuorisotiloissa (oman toiminnan kävijät)	104 855	..	150 053
Majoitusvuorokaudet leirialueilla (Kukonnotko ja Palajärvi)	7 672	7 500	5 787
Nuorten työpajatoimintaan osallistuneet	380	380	288
Etsivän nuorisotyön asiakkaat	623	750	739
Avustusta saaneiden järjestöjen ja toimintaryhmien lkm	53	62	52
Käyttömenot/asukas	39,40	39,33	38,90
Avustukset/ asukas	1,70	1,93	1,92
Nuorisotyön toimintatilojen kokonaismäärä	20	20	20
Nuorisotyön toimitilojen neliöt, m²	15 815	15 815	15 815

*) Tilastointitapa muuttunut, lukua ei ole saatavissa vertailukelpoisena.

13 70
Ammatillinen koulutus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	2 278	0	2 278	1 935	343
Menot	-35 914	0	-35 914	-35 602	-312
Toimintakate	-33 636	0	-33 637	-33 667	31

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Ammattiopisto Variassa syksyllä 2018 tehty organisaatiouudistuksen vakiinnuttaminen ja vuonna 2018 voimaan astuneen lain mukaisen toiminnan prosessien kehittäminen ovat olleet keskeisimpinä kehittämistoimina vuoden 2019 aikana. Organisaatiorakennetta hiottiin 1.8.2019 alkaen siten, että rakentamisen ja konetekniikan tiimeistä muodostettiin kolme osaamispalvelutiimiä. Johtamisjärjestelmä ja -vastuut on muutettu vastaamaan uutta organisaatiota ja toimintatapaa. Osaamispalvelutiimien vastuut ja osaajaroolit on määritelty uuden palveluorganisaation mukaiseksi. Osaajarooleihin nimettyjen henkilöiden koulutus on aloitettu.

Yhteishaussa 2019 hakijamäärä on samalla tasolla kuin vuonna 2018. Jatkuvan haun hakijamäärän kasvattaminen oli tavoitteena vuodelle 2019. Jatkuvan haun hakijamäärä oli vuonna 2019 yhteensä 3 920 ja hakijamäärä kasvoi 1 261 hakijaa vuodesta 2018. OKM:stä on saatu myönteinen rahoituspäätös strategiarahoitukselle osaamisen varmistamiseen erityisesti HOKS -prosessin sekä koulutus- ja oppisopimuksen palveluprosessin osaamisen kehittämiseen, sekä lentokoneasentajakoulutuksen kehittämiseen. Varia sai valtion lisätalousarviosta noin 1 milj. euroa lisämäärärahan hyvän opiskelijavuosikertymän vuoksi. Oppisopimuskoulutus on siirtynyt Studenta -järjestelmään 1.7.2019.

ESR-hanke Keskeyttämisestä kohtaamiseen käynnistyi 1.3.2019. Hankkeen kautta Variassa tehdään toimenpiteitä keskeyttämisen vähentämiseksi, mm. uusien toimintamallien kehittäminen, henkilöstön koulutus ja opiskelijoille järjestetty vapaa-ajantoiminta. ESR-hankkeen ja MEK-ohjelman kautta Variassa työskentelee yhdeksän erityisnuorisotyöntekijää, joiden työn tarkoituksena on keskeyttämisen vähentäminen. Lisäksi Vantaa oli mukana Kuntaliiton Klash-haastekilpailussa keskeyttämisen vähentämisen haasteella. Klashin kautta Variassa lähdetään pilotoimaan Rapidan mallia opiskelijoiden tukemiseen, jossa hyödynnetään mm. tekoälyä ja tiedolla johtamista. Varian keskeyttämisprosentti pieneni hieman ja oli vuoden 2019 lopussa 17,8 prosenttia.

Vantaalla aloitti toimintansa toukokuussa 2019 osaamiskeskus maahanmuuttajille, joka toteutetaan toisen asteen koulutuksen palvelualueen ja työllisyyspalveluiden yksikön sekä TE-toimiston yhteistyönä. Toiminnan perustamiseen saatiin rahoitusta Työ- ja elinkeinoministeriöstä (TEM) ja Opetus- ja kulttuuriministeriöstä (OKM). Osaamiskeskus edistää vantaalaisten maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista, työllistymistä ja kouluttautumista. Ensimmäisen toimintakauden aikana kartoitusjaksolle ja henkilökohtaiseen ohjaukseen osallistui 203 henkilöä, 243 henkilöä osallistui matalan kynnyksen työnhakua ja työllistymistä tukevaan toimintaan ja 721 henkilöä matalan kynnyksen neuvontaan ja ohjaukseen.

Englanninkielisen opintotarjonnan sekä Varian vetovoimaisuuden lisäämiseksi on aloitettu selvitys IB Career Related -ohjelman hakemiseksi Vantaalle.

Talousarvion toteutuminen

Ammattiopisto Varian vuoden 2019 talous toteutui talousarvion mukaisena. Toimintakate oli yhteensä 33,7 milj. euroa, joka on 100 prosenttia talousarvion mukaisesta toimintakatteesta. Tuloja kertyi 1,9 milj. euroa ja menoja 35,6 milj. euroa.

OKM antoi myönteisen rahoituspäätöksen, jonka mukaisesti tavoitteellista opiskelijavuosimäärää nostettiin 120 opiskelijavuotta. Lisäksi OKM myönsi harkinnanvaraista rahoitusta opetus- ja ohjaushenkilöstön rekrytointiin. Lisärahoitus on yhteensä 1,7 milj. euroa ja osa siitä on käytettävissä vuonna 2020.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
yhteishaussa olevat tutkintotavoitteiset aloituspaikat peruskoulun päättävästä ikäl. %	37 %	45 %	36 %
ministeriön päättämän tavoiteopiskelijavuosien käyttöaste	100 %	100 %	100 %
Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
oppisopimusopiskelijavuosien osuus tavoiteopiskelijavuosista *)	..	20 %	16 %
käyttömenot euroa/opiskelijavuosi (ammatillinen koulutus yhteensä) **)	7 020	10 486	10 002
huoneistoneliöt/opiskelijavuosi	14,9	13,9	13,5

*) Uusi tunnusluku 1.1.2019 alkaen.
**) Tunnusluku muuttui 1.1.2019 alkaen.

13 85
Musiikkiopisto

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	1 001	0	1 001	1 011	-11
Menot	-4 078	-3	-4 081	-4 122	40
Toimintakate	-3 077	-3	-3 081	-3 110	30

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vantaan musiikkiopisto tarjosi vuonna 2019 opiskelupaikan yli kahdelle tuhannelle oppilaalle ja työpaikan 120 työntekijälle. Oppilaitoksen monipuolinen toiminta on näkynyt vuoden aikana Vantaan alueella lähes kahdessa sadassa konsertissa, esityksessä tai tapahtumassa, ja tavoittanut lähes 16 000 kävijää.

Tempo -jousiorkestereiden toiminta on käynnissä Kytöpuiston ja Länsimäen kouluilla. Toimintaa on laajennettu vuoden 2019 aikana Rajakylän ja Lehtikuusen kouluihin.

Vuonna 2019 saatiin uuden opetussuunnitelman instrumenttikohtaiset osiot valmiiksi. Oppilashallintojärjestelmä Eepokseen saatiin käyttöön liitteiden tallennusmahdollisuus. Sen johdosta oppilasarviointi on nyt mahdollista tehdä kokonaan sähköisenä. Uusi opetussuunnitelma on kasvattanut yhteismusisoinnin osuutta opinnoissa. Opetussuunnitelma tarjoaa oppilaille mielekkäitä uudenlaisia kokonaisuuksia ja mahdollisuuksia suuntautua opinnoissa omien intressien mukaisesti ja siten hyödyntää oppimaansa yhä monipuolisemmin omien tarpeidensa mukaisesti.

Kulttuurikeskus Orvokin remontti alkoi elo-syyskuussa 2019 ja sen on arvioitu valmistuvan LV 2020-2021 aikana. Musiikkiopistossa tämä tulee aiheuttamaan muuton väistötiloista takaisin Orvokkiin.

Talousarvion toteutuminen

Vantaan musiikkiopiston vuoden 2019 talous toteutui talousarvion mukaisena. Toimintakate oli yhteensä 3,1 milj. euroa, joka on 101 prosenttia talousarvion mukaisesta toimintakatteesta. Tuloja kertyi 1,0 milj. euroa ja menoja 4,1 milj. euroa.

13 86
Kuvataidekoulu

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	308	0	308	372	-64
Menot	-925	-1	-926	-967	41
Toimintakate	-617	-1	-618	-595	-24

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vuonna 2019 otettiin oppilashallintojärjestelmä eepos täysimääräisesti käyttöön: oppilashaut, uusien oppilaiden hyväksyminen, laskutus ja lukujärjestysten laatiminen tehtiin uutta järjestelmää käyttäen.

Myös uusi opetussuunnitelma otetaan vähitellen kokonaisuudessaan käyttöön. Vuonna 2019 esim. lopputöiden kirjallinen osuus ns. portfoliot tehtiin kokonaan sähköisinä.
Opetussuunnitelmaan on otettu uusia työpajoja kuten mediataide ja digitaalinen piirustus ja maalaus.

Näiden työpajojen toimintaa esiteltiin Valotaidetapahtumassa Lasten oikeuksien päivänä, jolloin Kulttuurikeskus Orvokin seinään projisoitiin oppilaiden taideteoksia.

Kulttuurikeskus Orvokin remontti alkoi vihdoin elo-syyskuussa 2019. Se on tietysti vaikuttanut toimintaan monin tavoin. Remontin pitäisi valmistua syksyllä 2020.

Talousarvion toteutuminen

Talousarvio on toteutunut suunnitelman mukaisesti.

Vantaan kuvataidekoulun vuoden 2019 talous toteutui talousarvion mukaisena. Toimintakate oli yhteensä 0,6 milj. euroa, joka on 96 prosenttia talousarvion mukaisesta toimintakatteesta. Tuloja kertyi 0,4 milj. euroa ja menoja 1,0 milj. euroa.

14
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	278 831	-20 000	258 831	270 676	-11 845
Menot	-234 262	-325	-234 587	-223 702	-10 885
Toimintakate	44 569	-20 325	24 244	46 975	-22 730

Taulukko sisältää Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) vesihuollon rakentamisen suunnitteluun ja toteuttamiseen varattua määrärahaa tuloihin ja menoihin 9,0 milj. euroa sekä toteutuneita tuloja ja menoja 3,9 milj. euroa.

Toiminta ja keskeiset muutokset vuonna 2019

Vuonna 2019 Vantaalla rakennettiin ennätysmäärin. Vuosi oli maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalle myös suurten rakenteellisten muutosten aikaa. Organisaatiota uudistettiin ja toiminnanohjauksen Mattijärjestelmä otettiin tuotantokäyttöön. Yleiskaavaehdotus valmistui luottamushenkilökäsittelyyn. Kaupunginvaltuusto päätti toimialan laatiman perusteellisen valmistelun jälkeen 16.12.2019 jatkaa Vantaan ratikan suunnittelua kohti rakentamisvalmiutta.

Uuden koko kaupungin kattavan yleiskaavan (yleiskaava 2020) valmistelu eteni aikataulun mukaisesti luonnosvaiheeseen. Kaupunginhallitus asetti 11.2.2019 yleiskaavaluonnoksen nähtäville. Kevään aikana järjestettiin useita asukastilaisuuksia ja tapaamisia eri tahojen kanssa. Vuorovaikutus tuotti merkittävän määrän mielipiteitä, lausuntoja ja muutosehdotuksia. Luonnoksen pohjalta laadittiin eri teemoista vaikutusten arvioinnit, joissa arvioitiin ratkaisuja suhteessa mm. yleiskaavan tavoitteisiin ja työtä ohjaaviin säädöksiin. Vaikutusten arvioinneista saatiin suosituksia ratkaisujen kehittämiseksi. Niiden ja vuorovaikutuksen tuottaman palautteen perusteella yleiskaavaluonnoksesta työstettiin syksyn aikana yleiskaavaehdotus. Yleiskaavatoimikunta käsitteli ratkaisuja kokouksissaan ensin alueittain ja loppuvuodesta ehdotuksen aineiston pohjalta. Kokonaisuudessaan ehdotus valmistui 16.12.2019 yleiskaavatoimikuntaan, joka jätti sen pöydälle alkuvuoteen 2020.

Maankäytön keskitetyssä tietojärjestelmähankkeessa rakennetaan kaupunkiympäristön toimialalle yhteistä tietojärjestelmää, joka kattaa maankäytön suunnittelun ja kuntateknisen infran elinkaaren hallinnan, siihen liittyvien muiden operatiivisten toimintojen hallinnan sekä paikkatiedon tuotannon ja hallinnan. Hanke on jaettu neljään käyttöönottovaiheeseen vuosina 2018-2020. Vuosi 2019 oli käyttöönotoissa ja uuden järjestelmän opettelussa merkittävin: tuolloin tuotantoon siirrettiin yleiskaavoitus, asemakaavoitus, rakennusvalvonnan lupaprosessit ja kaupunkisuunnittelun poikkeamispäätökset integroituna Lupapisteen kanssa, kauppahintarekisteri-kokonaisuus sekä julkisen kaupunkitilan suunnittelu sisältäen yleissuunnittelun, hallinnollisen suunnittelun ja rakentamissuunnittelun. Vuoden 2019 lopussa toimialan noin 700 työntekijästä reilut 200 työskenteli MATTI-alustalla.

Vuonna 2019 Vantaan rakentaminen oli ennätysluvuissa, mutta tasaantumisen merkkejä oli ilmassa. Uusia asuntoja valmistui 5 014, joka on 481 enemmän kuin edellisenä ennätysvuonna 2018.

Kaupungin omina toimitilahankkeina valmistuivat Aurinkokiven 2. vaihe, Rajatorpan korvaava koulurakennus sekä Hakunilan ja Tikkurilan päiväkodit. Lisäksi vuokratiloina valmistuivat Keimolanmäen paviljonkipäiväkoti- ja alakoulutilat sekä Korson ja Rajakylän korvaavat päiväkotipaviljongit. Konserniyhtiö VAV:n rahoituksella vuonna 2019 valmistui Myyrmäen vanhustenkeskus ja vammaispalveluasuntoja Tikkurilaan. VTK Kiinteistöt Oy:n hankkeina valmistuivat Ylästön koulu II lähiliikuntapaikkoineen ja nuorisotilalaajennus Lumon lukion yhteyteen.

Vuoden 2019 aikana isoimmat kuntatekniikan investointihankkeet keskittyivät Kivistön suuralueelle. Isoimmat kohteet olivat Tikkurilantie, Vantaankoskentie ja optiona tilattu ratasilta sekä Kvartsiraitti. Hakunilan suuralueella isoimmat kohteet olivat Kuusijärvensilta ja Pitkäsuontie ja -kuja. Maa-alueiden kunnostuksessa suurin yksittäinen rakentamiskohde vuonna 2019 oli Vehkalan länsiosan esirakentaminen. Suurin puhdistuskohde oli Tikkurilan Jokirannan alue. Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston suurimmat investoinnit keskittyivät Tikkurilan jokirannan kunnostamiseen ja Keimolanmäessä Keimolan moottoriradan entisen valvontatornin muuttamiseen alueen historiaa kunnioittavaksi Ombra -valo- ja ääniteokseksi.

Vuotta 2019 leimasi monin tavoin kaupungin hallintoa muokanneeseen organisaatiouudistukseen valmistautuminen. Vuoden 2020 alussa voimaan tullut organisaatiomuutos muutti maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan kaupunkiympäristön toimialaksi ja yhdisti toimialan seitsemän tulosaluetta kolmeksi palvelualueeksi.

Resurssiviisauden tiekartan pohjalta laadittujen toimialojen toteutussuunnitelmien toteutumisesta raportoitiin keväällä 2019 valmistuneessa Ympäristövastuuraportissa. Tiekartan toimenpiteet etenevät osin suunnitellusti ja tavoitteita tarkennetaan päivitysten yhteydessä. Tiekartan keskeinen tavoite on, että Vantaa on hiilineutraali vuonna 2030.

Talousarvion toteutuminen 2019

Toimialan taloudellinen kokonaistulos oli hieman parempi kuin alkuperäisen talousarvion tavoite vuodelle 2019. Vaikka maanmyyntivoitot vähenivät voimakkaasti, niiden vähenemän korvasivat budjetoitua suuremmat maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset ja maanläjitysmaksut. Lisäksi kaupunki sai myös asfalttikartellioikeudenkäynnin päätöksen perusteella maksettuina korvauksia 3,1 milj. euroa, mutta korvaus ei näy toimialan tuotoissa. Toimialan käyttötalouden toimintakulut alittuivat 10,9 milj. euroa. Merkittävimmät alitukset talousarvioon nähden olivat tilakeskuksen ulkoisissa vuokrakuluissa, joukkoliikenteen pienemmissä operointikustannuksissa ja HSY:n pienemmissä kuluissa.

Rakentamisen investoinnit alittivat määrärahat noin 14,5 milj. eurolla, mutta kunnallisteknisissä investoinneissa talousarvio ylitettiin noin 5,7 milj. eurolla. Kiinteän omaisuuden investointimenot ylittivät talousarvion noin 2,4 milj. eurolla ja kiinteän omaisuuden tuotot ylittivät budjetin noin 6,3 milj. eurolla. Irtaimeen omaisuuteen osoitetut määrärahat käytettiin lähes talousarvion mukaisesti.

Vuoden 2019 aikana toimialalla tehtiin seuraavat määrärahamuutokset käyttötalousosaan:
- Kiinteistöt ja asuminen -tulosalueen maanmyyntivoittojen tuottotavoitetta laskettiin 20 milj. euroa. Maanmyyntivoittojen uusi talousarvio oli 16 milj. euroa vuonna 2019.
- Vantaalaisten opiskelijoiden ja koululaisten kesätyömäärärahat, yhteensä noin 0,25 milj. euroa, lisättiin talousarvioon.
- Myönteisen erityiskohtelun (MEK) määrärahoja kohdennettiin Kuntatekniikan keskukseen 72 092 euroa.

Vuoden 2019 aikana toimialalla tehtiin seuraavat määrärahamuutokset investointiosaan:
- Kiinteän omaisuuden ostomenoja korotettiin 2,7 milj. euroa.
- Lisäksi sopimuskorvauksena saadun maa-alueen ja vaihdetun maa-alueen määrärahakorotusesitys, yhteensä noin 3,7 milj. euroa kiinteän omaisuuden ostoon, hyväksyttiin kaupunkisuunnittelulautakunnassa 9.12.2019. Korotusesitystä ei ehditty viedä kaupunginvaltuustoon vuoden 2019 aikana. Korotusesityksellä ei ollut rahoitusvaikutuksia.
- Kunnallistekniikan investointien määrärahoja julkisen käyttöomaisuuden hankeryhmässä korotettiin 3 milj. eurolla sekä lisäksi kunnallisteknisiin investointeihin kohdennettiin MEK-määrärahoja noin 0,2 milj. euroa.

Toimialan projektitoiminta

Toimialan mittavat projektit kohdistuvat keskeisiin alueellisiin suunnittelu- ja rakentamiskohteisiin Tikkurilassa, Aviapoliksessa ja Kivistössä. Näitä projekteja hallinnoivat ensisijaisesti toimialan kolme yhteistä projektijohtajaa.

Thinking Portfolio -projektinhallintajärjestelmässä on seuraavat kahdeksan ICT-kehittämisprojektia:
- Asemakaavan muutoshakemusten sähköistäminen (KaupsuDigi)
- IHKU - Infrahankkeiden kustannuslaskujärjestelmä- ja palvelualliansi (yhteishanke)
- Kiinteistönhallinnan ohjausjärjestelmän kehitys
- Kiinteistönhallinta - Kiha
- Konekeskus-sovellus
- Liikennetiedon kehittäminen
- Liikkuvan työn selvitys
- MATTI (Maankäytön toimintamalli ja tietojärjestelmä) -hanke

14 0
Kaupunkisuunnittelulautakunta yhteensä

Vastuuhenkilö: Hannu Penttilä **Toimielin: Kaupunkisuunnittelulautakunta**
Puheenjohtaja: Pirjo Ala-Kapee-Hakulinen

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	48 147	-20 000	28 147	29 419	-1 272
Menot	-16 668	-109	-16 777	-16 942	165
Toimintakate	31 479	-20 109	11 370	12 477	-1 107

14 0
Kaupunkisuunnittelulautakunta bruttoyksiköt

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	44 147	-20 000	24 147	24 762	-615
Menot	-13 467	-100	-13 568	-13 212	-355
Toimintakate	30 680	-20 100	10 579	11 550	-971

Kaupunkisuunnittelulautakunnan alaiseen toimintaan kuuluu yhteensä sitovina bruttobudjetoituina yksikköinä kaupunkisuunnittelulautakunta, toimialahallinto, kiinteistöt ja asuminen sekä kaupunkisuunnittelu. Nettobudjetoituna erikseen sitovana yksikkönä toimii rakennusvalvonta.

14 10
Kaupunkisuunnittelulautakunta

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-97	0	-97	-93	-4
Toimintakate	-97	0	-97	-93	-4

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vantaan kaupunkisuunnittelulautakunta kokoontui vuoden 2019 aikana 12 kertaa. Käsiteltyjä asioita oli yhteensä 282 eli noin 24 asiaa per kokous. Lautakunnan käsittelyssä vuoden aikana oli kaavoitusasioita eri puolilta kaupunkia, mm. Myyrmäen kaavarunko, Aviapolis Core -viitesuunnitelma ja Puu-Kivistön aloituskorttelit. Kiinteän omaisuuden hallinnan puolella lautakuntaa työllistivät tonttivaraukset sekä maan ostot, myynnit ja vuokraukset.

Kaupunkisuunnittelulautakunta teki toukokuussa opintomatkan Tukholmaan ja Huddingeen. Matkan aikana tutustuttiin keskeisiin kaupunkikehityshankkeisiin sekä puurakentamiseen ja korkeaan rakentamiseen. Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan lautakunnille järjestettiin myös yhteinen lautakuntaseminaari syyskuussa. Seminaarin teemat käsittelivät lautakuntarajat ylittäviä teemoja kuten Vantaan ratikkaa, resurssiviisautta ja MATTI-tietojärjestelmää.

14 20
Toimialahallinto

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	59	-59
Menot	-2 440	0	-2 440	-1 842	-597
Toimintakate	-2 440	0	-2 440	-1 784	-656

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Toimialahallinto osallistui tiiviisti Uusi Vantaa -organisaatiomuutoksen valmisteluun. Maankäytön toimiala sai jo alkusyksystä valmiiksi palvelualueiden sisäisen palveluyksikkörakenteen, mutta tehtyjen linjausten toimeenpano ja uusien palvelualueiden käytännön toimintamallien ja johtamisjärjestelmien rakentaminen vaati loppuvuodestakin aikaa ja resursseja kaikilla tulosalueilla. Organisaatiomuutoksen yhteydessä toimialalle muotoiltiin uudet kärkihankkeet, joiden toteuttaminen pyörähti käyntiin jo vuoden 2019 aikana. Kaupunkiympäristön toimialalla on odotettavissa isoja muutoksia vielä valtuustokauden vaihtuessa kesällä 2021, kun toimialan lautakuntarakenne muuttuu Uuden Vantaan organisaatiorakennetta vastaavaksi. Myös lautakuntarakennetta koskevat hallintosääntömuutokset valmisteltiin vuoden 2019 aikana.

Toimialan viestintää kehitettiin vuonna 2019 muun muassa aiempaa ajantasaisemman sisäisen viestinnän mahdollistavan intrauudistuksen keinoin. Myös sisäilmaviestintään panostettiin: vuoden aikana lähetettiin 145 kohdekohtaista tiedotetta, joista suurin osa koski sisäilmatutkimusten alkamista ja tuloksia. Määrä on sisäilmaviestintään saadun lisäresurssin ansiosta yli kolminkertainen edellisvuoteen verrattuna. Myös kaupunkitasoisesta oirekyselystä viestittiin aktiivisesti.

Toimialan muista teemoista lähetettiin viime vuonna yhteensä noin 180 tiedotetta medialle, kaupungin verkkosivuille ja sosiaalisen median kanaviin. Keväällä medianäkyvyys painottui kaupunkipyöriin ja loppuvuodesta Vantaan ratikkaan ja sen käsittelyyn päätöksenteossa. Lisäksi valmistauduttiin Uusi Vantaa -organisaatiouudistuksen tuomiin muutoksiin: toimialan viestintä aloittaisi 1.1.2020 viisihenkisenä viestintä- ja vuorovaikutuspalvelut -tiiminä, minkä odotetaan luovan synergiaa ja uusia mahdollisuuksia asukasviestintään ja -osallistamiseen.

Talousarvion toteutuminen

Toimialahallinnon kulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Toimialan henkilöstömäärä	643	684	631
Toimialan esimiesten määrä	85	87	93
Talous- ja hallintopalveluiden henkilöstömäärä	40	24	23

14 30
Kiinteistöt ja asuminen

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	43 888	-20 000	23 888	24 294	-406
Menot	-6 721	-69	-6 790	-7 125	335
Toimintakate	37 167	-20 069	17 098	17 169	-71

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Asuntorakentamisessa kerrostalotuotanto ja valmistuneiden asuntojen määrä saavutti vuoden 2019 aikana jälleen uuden huippunsa. Vantaa ylsi asuntotuotannossa kaikkiin MAL-sopimuksessa asetettuihin tavoitteisiinsa. Vantaalle valmistui yhteensä 5 014 asuntoa (tavoite 2 400), joista 482 oli valtion pitkän korkotuen vuokra-asuntoja. Tunnustuksena innovatiivisesta ARA-vuokra-asuntokannan kehittämisestä ja alueiden kokonaisvaltaisesta uudistamisesta VAV Asunnot Oy ja Vantaan kaupunki palkittiin ARA-asumisen raivaaja -tunnustuksella.

Maata hankittiin vapaaehtoisin kaupoin ja sopimuskorvauksina huomattava määrä noin 118 hehtaaria alueilta, jotka tukevat kaupungin pitkän aikavälin strategioiden toteuttamista ja yhdyskuntarakenteen eheyttämistä.

Työpaikkatontteja luovutettiin Ylästöstä, Viinikkalasta ja Koivuhaasta sekä sitovien tavoitteiden mukaisesti kuusi kappaletta Vehkalan ja Aviapoliksen alueelta. Yrityspuolella yhteistyössä Vantaan Yrittäjien ja Helsingin seudun kauppakamarin kanssa jatkettiin yritystontti-info -seminaarin pitämistä sekä vastaavasti asumisen osalta rakennuttajille suunnattua asuntotontti-info seminaaria.

MATTI-kauppahintarekisteriprosessi otettiin käyttöön. Suuri osa tulosalueen henkilökunnasta osallistui myös MATTIin liittyviin koulutuksiin. Loppuvuodesta käynnistettiin MATTI-projektin viimeisen määrittelytestaus. Vuoden 2019 aikana kaupunkimittauksella oli edelleen vahva rooli MATTI-hankkeen eteenpäin viennissä.

Vuoden 2019 aikana kaupunkimittaus tehosti prosessejaan. Muun muassa tonttijaon laadintaan käytetty työaika väheni huomattavasti. Uutta järjestelmää ja toimintatapaa on opeteltu laajasti: pelkästään yleis- ja tuotekoulutuksia järjestettiin vuoden aikana yhteensä 32. Lisäksi palvelu- ja vastuualueilla on järjestetty useita työpajoja pitkin vuotta.

Vuoden 2019 alussa toteutui vuoden 2018 aikana valmisteltu geotekniikan tulosyksikön siirtyminen kuntatekniikan keskuksesta kiinteistöt ja asuminen -tulosalueelle. Vuoden 2019 aikana laadittiin Vantaan maa- ja kiviainesten hallinnan toimintaohjelma. Ohjelmassa määritetään toimenpiteet maa- ja kiviainesten hallinnan ja uusiomateriaalien hyötykäytön edistämiseen. Keskeisenä tavoitteena on resurssiviisas toiminta, jolla vähennetään rakentamisen aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia ja voidaan saavuttaa kustannussäästöjä.

Talousarvion toteutuminen

Maanmyyntivoittojen tuottotavoitetta laskettiin 20 milj. euroa voimakkaasti vähentyneiden maakauppojen takia. Tulosalue ylitti muutetun tuottotavoitteen 0,4 milj. eurolla vuonna 2019. Käyttötalouden kulut ylittivät talousarvion 0,3 milj. eurolla, mutta kaupunkisuunnittelulautakunnan bruttoyksiköiden määrärahojen sitovuustaso ei ylittynyt.

Kiinteän omaisuuden ja luonnonsuojelualueiden hankintaan käytettiin noin 11,5 milj. euroa. Kaupunkisuunnittelulautakunnassa hyväksyttiin lisämäärärahaesityksenä, yhteensä noin 6,4 milj. euron korotus kiinteän omaisuuden oston investointeihin.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Käynnissä olevat luovutuskilpailut	6	5	7
Valmistuneet asunnot	4 533	3 800	5 014
joista valtion tukemia vuokra-asuntoja	783	246	482
Maanmyyntitulot (t€)	38 200	36 000	16 331
Vuokratulot (t€)	4 343	4 150	4 965
Tonttijaon laadinnan kestoaika (vrk)	60	47	52

14 40
Kaupunkisuunnittelu

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	259	0	259	410	-151
Menot	-4 210	-32	-4 241	-4 152	-90
Toimintakate	-3 951	-32	-3 982	-3 742	-241

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Kaupunkisuunnittelu vastaa yleiskaavojen ja asemakaavojen sekä niihin liittyvien maankäytön suunnitelmien laadinnasta. Kaupunkisuunnittelu osallistuu myös moniin muihin tehtäviin sekä koko kaupungin että toimialan tasolla. Vuoden aikana hyväksyttiin 29 asemakaavaa tai asemakaavamuutosta. Uutta asuntojen rakennusoikeutta niissä on noin 196 841 k-m², josta 72 prosenttia on kaavoitettu kaupungin omistamalle maalle. Uusista vireille tulleista kaavoista laadittiin 22 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa. Asemakaavan muutosaloitteita on vireillä kaikkiaan 146.

Vantaan seuraava koko kaupungin käsittävä yleiskaava laaditaan valtuustokauden 2017–2020 aikana. Työtä ohjaa kaupunginhallituksen nimittämä yleiskaavatoimikunta. Yleiskaavaluonnos valmisteltiin vuoden 2018 aikana ja se oli nähtävillä 2019. Yleiskaavoitus työllistää koko kaupunkisuunnittelua, koska muutosten edellytyksiä tutkitaan myös asemakaavatasolla. Yleiskaava valmistellaan päätöskäsittelyyn vuoden 2020 aikana.

Asemakaavoituksessa työpaikka- ja palveluhankkeiden kaavoitus eteni tavoitteiden mukaan. Asuntojen asemakaavoituksessa ei saavuteta Vantaalle asetettua MAL-kauden kaavoitustavoitetta, joka on 265 000 kerrosneliömetriä uuden asuntokaavoituksen osalta, vaikkakin uutta ja muutettua asuntokerrosalaa on valmistunut 286 793 kerrosneliömetriä. MAL-tavoite asuntojen lukumäärästä kuitenkin toteutui yli tavoitteiden. Muut sitovat tavoitteet saavutettiin pääosin hyvin. Joukkoliikennevyöhykkeelle asemakaavoista sijoittui 94,5 prosenttia ja kaupungin omistamalle maalle 72 prosenttia. Tikkurilan uuden toimitilahankkeen asemakaavan muutosluonnosehdotuksen valmistelu on käynnissä.

Vantaan kaupunki sai keväällä Elävät kaupunkikeskustat ry:n palkinnon kaupunkikeskustojen suunnittelusta ja toteutuksesta. Kaupunkisuunnittelu ja rakennusvalvonta saivat SAFA-palkinnon Kivistön keskustan kaavoituksesta ja rakentamisen ohjauksesta.

Kaupunkisuunnittelu siirtyi käyttämään MATTI-suunnittelujärjestelmää keväällä 2019. Kaupunkisuunnittelun ydinprosessit toimivat kaikki MATTIssa. Hanke on luonut edellytyksiä kehittää prosesseja, tehostaa useita työvaiheita ja parantaa mm. kaavoituksen etenemistä ja toteutumisen seurantaa.

Vuoden aikana siirryttiin uuteen organisaatiorakenteeseen. Asemakaavoitus yhdistyi yhdeksi yksiköksi, jota johtaa asemakaavapäällikkö. Syksyllä valmisteltiin organisaatiomuutos, jossa kaupunkisuunnittelu, ympäristökeskus ja rakennusvalvonta yhdistyvät yhdeksi palvelualueeksi 2020.

Talousarvion toteutuminen

Käyttötalouden osalta on syntynyt säästöjä henkilöstön vaihtuvuuden ja rekrytointien haasteellisuuden vuoksi. Vuoden 2019 tuotot ylittivät talousarvion ja toteutuneet kulut alittivat talousarvion.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Hyväksytyt asemakaavat kpl	27	45	28
Uusi asuntokerrosala k-m²	170 536	265 000	196 841
Asemakaavan muutosaloitteet	140	145	146
Vuoden kaavoitushakemukset	40	40	27
Poikkeamispäätökset	54	70	75

14 75
Rakennusvalvonta

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	4 000	0	4 000	4 656	-656
Menot	-3 200	-9	-3 209	-3 729	520
Toimintakate	800	-9	791	927	-136

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Valmistuneiden asuntojen määrä ylitti toimintavuonna kymmenen vuoden keskiarvon 2 300 asunnolla ollen yli 5 000 asuntoa. Liike-, varasto- ja toimistorakentaminen nousivat merkittävästi edellisvuodesta ja saavuttivat normaalivuoden tason.

Rakennusvalvonnan myönnettyjen lupien pinta-alalla mitattu rakentamisen kerrosalan volyymi, 410 000 k-m², oli hieman pitkäaikaisen keskiarvon yläpuolella. Myönnetyt asuntorakennusluvat kattoivat 2 800 asuntoa. Käytetyn asuinrakennusoikeuden kerrosalan määrä oli 170 000 k-m².

Kehittämistoiminnassa keskeisintä on ollut sähköisen asioinnin jatkokehittäminen. Sähköisen asioinnin alustan, Lupapisteen, kehitystyötä on tehty yhteistyössä asiakkaiden kanssa. Koko lupaprosessi, alkutiedusteluista arkistointiin ja tietopalveluihin, hoidetaan sähköisesti. Vantaalla on aktiivisesti kehitetty tietomallien hyödyntämistä rakennusvalvontatyössä. Lupien käsittelyajan keskiarvo on ollut yleisesti 31 vuorokautta.

Kaupunkisuunnittelu ja rakennusvalvonta saivat SAFA-palkinnon Kivistön keskustan kaavoituksesta ja rakentamisen ohjauksesta.

Talousarvion toteutuminen

Rakennusvalvonnan toimintakate oli 0,9 milj. euroa, joka oli 0,1 milj. euroa parempi kuin talousarvio.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Aloitetut asunnot	4 369	2 700	2 621
Kokonaisala, m^2	462 081	430 000	517 107
Tulot/menot, %	139	125	126
Menot/lupien kokonaisala (€/m^2)	8,1	7,38	7,16
Valmistuneet rakennukset, kpl	663	500	548
Toimitilat m^2	1 021	1 021	1 021

14 5
Tekninen lautakunta yhteensä

Vastuuhenkilö: Hannu Penttilä **Toimielin: Tekninen lautakunta**
Puheenjohtaja: Paula Lehmuskallio

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	230 159	0	230 159	240 557	-10 398
Menot	-213 881	-187	-214 068	-202 984	-11 083
Toimintakate	16 278	-187	16 091	37 573	-21 481

Taulukko sisältää Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) vesihuollon rakentamisen suunnitteluun ja toteuttamiseen varattua määrärahaa tuloihin ja menoihin 9,0 milj. euroa sekä toteutuneita tuloja ja menoja 3,9 milj. euroa.

14 5
Tekninen lautakunta bruttoyksiköt

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	39 896	0	39 896	53 966	-14 070
Menot	-93 709	-183	-93 892	-87 959	-5 933
Toimintakate	-53 813	-183	-53 996	-33 993	-20 003

Toiminnan kuvaus

Teknisen lautakunnan alaiseen toimintaan kuuluu yhteensä sitovina bruttobudjetoituina yksikköinä tekninen lautakunta ja kuntatekniikan keskus sekä erikseen sitovana yksikkönä joukkoliikenne. Nettobudjetoituina erikseen sitovina yksikköinä toimivat tilakeskus ja varikko.

15 01
Tekninen lautakunta

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-65	0	-65	-49	-16
Toimintakate	-65	0	-65	-49	-16

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vantaan tekninen lautakunta kokoontui vuoden 2019 aikana 12 kertaa. Käsiteltyjä asioita oli yhteensä 184. Tekninen lautakunta osallistui maankäytön, ympäristön ja rakentamisen lautakuntien yhteiseen seminaariin Gustavelundissa syyskuussa. Lautakunta hyväksyi Vantaan ratikan yleissuunnitelman 19.11.2019.

14 50
Kuntatekniikan keskus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	26 296	0	26 296	40 322	-14 026
Menot	-41 548	-183	-41 731	-38 883	-2 849
Toimintakate	-15 252	-183	-15 435	1 440	-16 875

Taulukko sisältää Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) vesihuollon rakentamisen suunnitteluun ja toteuttamiseen varattua määrärahaa tuloihin ja menoihin 9,0 milj. euroa sekä toteutuneita tuloja ja menoja 3,9 milj. euroa.

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Kuntatekniikan suunnittelun osalta pysyttiin kaikilla vastuualueilla kohtuullisen hyvin tavoitelluissa aikatauluissa MATTI-hankkeen käyttöönotosta, mittavasta kouluttautumisesta ja uusista työmenetelmistä huolimatta. Vantaan ratikan yleissuunnitelma valmistui ja hyväksyttiin teknisessä lautakunnassa. Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019, että kaupunki jatkaa raitiotien toteutukseen tähtäävää suunnittelua.

Toimialan yhteisessä MATTI-hankkeessa otettiin käyttöön kuntatekniikan keskuksen osalta seuraavat prosessit.
- Hankinta
- Yhteishankinta
- Yleissuunnittelutehtävät
- Yleissuunnittelun koontiprosessi
- Hallinnollinen ja rakentamissuunnittelu
- Liikenteenohjaus

Syksyllä 2019 valmisteltiin myös julkaisua ohjelmoinnin, sopimusvalmistelun ja rakentamisen osalta.

Korson Ankkapuiston maa-ainesten kierrätyshanke sai Suomen kuntatekniikan yhdistyksen (SKTY) kunniamaininnan rakennushankkeiden sarjassa. Tikkurilankosken padon purkaminen ja kosken kunnostaminen sijoittui jaetulle toiselle sijalle kilpailussa vuoden 2019 RIL-palkinnosta. Sama hanke sai myös Suomen Projektiyhdistys ry:n kunniakirjan Vuoden projektiteko 2019 -kilpailussa. Lisäksi kuntatekniikan keskus sai kunniamaininnan Infra ry:n Paras kuntatilaaja -kilpailussa.

Myönteisen erityiskohtelun ohjelman (MEK) rahoituksella tehostettiin viheralueiden hoitoa, toteutettiin katutaidetta ja rakenteellista kunnossapitoa sekä hankittiin pieniä täydennyksiä puistojen välineistöön. Myös huumevieroitusyksikön kanssa sovitut riskijäteroska-astiat hankittiin. Käyttötalouden MEK-hankintoihin käytettiin yhteensä noin 72 000 euroa. Urakka-alueilla (Hakunila, Korso ja Koivukylä) korjattiin reunakivilinjoja. Mikkolassa raivattiin vesakko ja parannettiin alueen viihtyisyyttä sekä hankittiin Marsinpuistoon jalkapallomaalit. Hakunilan ja Havukosken alueella toteutettiin erilaisia syyskauden kunnossapitotöitä.

Vuoden 2019 alussa geotekniikka siirtyi kiinteistöt ja asuminen -tulosalueelle ja pysäköinninvalvonta toimialahallinnosta kuntatekniikan keskukseen luvat ja valvonta -tulosyksikköön. Kuntatekniikan keskuksen organisaatiomuutos astui voimaan vuoden 2019 helmikuussa. Organisaatiomuutoksen jälkeen kuntatekniikan keskuksen tulosyksikköjä olivat suunnittelu, rakentaminen, kunnossapito, luvat ja valvonta sekä varikko. Sama yksikköjako säilyi myös vuoden 2020 alusta uusiutuneessa organisaatiossa.

Talousarvion toteutuminen

Kuntatekniikan keskuksen tulot ylitettiin lähes 20 milj. eurolla. Ylitys muodostui suurimmaksi osaksi ennakoitua suuremmista maankäyttösopimustuloista ja maaläjitysmaksutuotoista. Lisäksi kaupunki sai noin 3,1 milj. euroa korvauksia asfalttikartellioikeudenkäynnistä. Korvaukset eivät näy tulosalueen tuotoissa.

Talven 2018−2019 aikana lumimäärä oli pitkäaikaista keskiarvoa korkeampi. Lunta kuljetettiin Vantaan lumenvastaanottopaikoille noin 28 200 kuormaa, kun pitkäaikainen vuotuinen keskiarvo on ollut noin 14 500 kuormaa. Vastaanottomaksuista saadut tulot olivat täten hiukan normaalia suuremmat. Loppuvuoden 2019 hyvin leuto talvi ei enää lisännyt lumen vastaanotosta saatavia tuloja. Katuverkon korjausvelkaa pyrittiin kesäkauden aikana pienentämään edellisiä vuosia enemmän pienillä rakennekorjauksilla, päällystystöillä ja kaupunkikuvan yleisilmettä ja turvallisuutta parantavilla korjaustöillä.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Liikenneväylien ylläpito (€/m²)	1,6	1,6	1,65
Rakennetun katuvihreän ylläpito (€/m²)	0,3	0,28	0,3
Rakennetun puiston (A-luokka) kunnossapito (€/m²)	0,58	0,55	0,55
Maanläjitysalueille tuodut kuormat (kpl/a)	47 614	40 000	40 889

14 51
Joukkoliikenne

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	13 600	0	13 600	13 644	-44
Menot	-52 096	0	-52 096	-49 027	-3 069
Toimintakate	-38 496	0	-38 496	-35 383	-3 113

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

HSL-liikenteessä siirryttiin vyöhykejärjestelmään 27.4.2019. Vyöhykejärjestelmän lippualueet eivät noudata kuntarajoja, ja matkustaminen Länsi-Vantaalta joukkoliikenteellä halpeni huomattavasti.

Vyöhykeuudistus on tuonut lisää matkustajia joukkoliikenteeseen ja kasvattanut lipunmyyntiä. Ennen uudistusta kasvu oli 1,9 prosenttia, kun uudistuksen jälkeen touko–lokakuussa matkustajia oli 3,4 prosenttia enemmän kuin vuoden 2018 touko–lokakuussa. Joukkoliikenteen käyttö on kasvanut erityisesti B-vyöhykkeellä busseissa, mutta myös C-vyöhykkeellä junissa. Linjalla 560 Vantaan osuudelta on noussut pysyvästi vyöhykeuudistuksen myötä, kun Myyrmäestä on tullut aiempaa suositumpi vaihtopaikka. Myös maankäytön kehittyminen on vaikuttanut joukkoliikenteen käyttöön merkittävästi vyöhykeuudistuksen lisäksi.

Tuusulan ja Keravan linjastosuunnitelman mukaisen linjaston liikennöinti alkoi syysliikenteen alusta 12.8.2019. Tämä vaikutti Vantaan bussilinjastoon lähinnä Ilolassa sekä Korsossa. Myös K-junien liikennöinti muuttui siten, että ne pysähtyvät kaikilla asemilla.

Toimialan sukupuolitietoisen budjetoinnin pilottiprojektiksi valikoitui joukkoliikenne. Toimiala otti HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelman lausunnossaan kantaa joukkoliikenteen sukupuolittuneeseen käyttöön ja toivoi HSL:n selvittävän keinoja edistää tasa-arvoisuutta joukkoliikenteen keinoin.

Talousarvion toteutuminen

Vantaan kuntaosuus toteutui noin 3 milj. euroa budjetoitua pienempänä siitä huolimatta, että lipunhintoja laskettiin vyöhykeuudistuksen myötä. Merkittävimmät syyt budjetoitua parempaan tulokseen olivat talousarviota korkeammat lipputulot ja pienemmät operointikustannukset. Operointikustannuksissa talousarvion alitus jakautui eri liikennemuotojen välillä.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Matkustajamäärä (nousua/arkivrk)	129 684	113 300	138 656

15 20
Tilakeskuksen tulosalue

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	184 113	0	184 113	179 297	4 816
Menot	-114 895	-4	-114 898	-109 351	-5 547
Toimintakate	69 218	-4	69 215	69 946	-731

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Kehittämistoimet ovat liittyneet ensisijaisesti strategian keskeisiin osa-alueisiin, kuten kiinteistöomaisuuden ja investointien hallintaan, energiatehokkuuteen, sisäilma-asioihin ja tilan käytön tehostamiseen.

Rakennusten arvoa ja korjausvelkaa kuvaavat tunnusluvut ovat Vantaalla edelleen joukon parhaita kaupunkien välisessä vertailussa (Trellum korjausvelkaindeksi 2018), mikä on seurausta oikein kohdennetuista korjaustoimista ja hyvästä tilahallinnasta. Teknisiä osaperuskorjauksia on kohdennettu laskennallisen korjausvelan kohteisiin, joiden korjaustarpeet on selvitetty kiinteistökierroksin ja tarkentavin kuntotutkimuksin. Käytöstä poistuneiden rakennusten purkuja on valmisteltu ja toteutettu suunnitelmallisesti.

Investointiohjelma on pysynyt kehyksessä ja hankekustannukset pääosin kurissa. Toimitilahankkeiden tavoitehinnan pienentäminen 2 prosentilla toteutui puolittain, toteutuen kolmessa kohteessa. Säästöt olivat onnistuneiden kilpailutusten, projektinohjauksen ja suunnittelun ansiota.

Resurssiviisauden tiekartan pohjalta laadittiin yksityiskohtaisempi toimenpidesuunnitelma ja sen rinnalle luotiin tilakeskukseen oma johtamismalli. Toimenpidealueet vastuutettiin useammalle ryhmälle, toimenpiteiden suunnittelu aloitettiin ja energiansäästötoimille varattiin määrärahat tuleville vuosille. Konkreettisina toimina aloitettiin vanhojen rakennusten valaistusjärjestelmien kokonaisvaltainen uusiminen energiatehokkaimmiksi led-teknologiaan perustuviksi ja käynnistettiin toimenpiteet öljylämmityksestä luopumiseksi.

Sisäilma-asioita edistettiin kehittämällä ongelmakohteiden selvitysprosesseja, korjauskäytänteitä ja ylläpidon ohjeistusta yhteistyössä kuntien sisäilmaverkoston kanssa. Smart & Clean sisäilma -kehittämisprojekti päättyi keväällä, ja projektin aikana hankittujen ja kehitettyjen olosuhdeseurantajärjestelmien käyttö jatkuu 15:ssä koulu- ja päiväkotikohteessa. Sisäilmakohteiden kohdekohtaista viestintää lisättiin merkittävästi ja kiinteistöjä tutkittiin ja korjattiin entistä perusteellisemmin toimenpiteiden vaikuttavuuden lisäämiseksi. Sisäympäristöasioiden ohjausryhmä lakkautettiin ja tilalle nimettiin uusi johtoryhmä, mikä liittyy osaltaan uusien poikkihallinnollisten strategiateemojen järjestelyihin.

Tuoreimmassa kuntien välisessä kiinteistöjen tunnuslukuvertailussa Vantaan koulujen tilatehokkuus on paras ja päiväkodeissakin parhaimpien joukossa (KTI 2019). Sivistystoimen kanssa yhteistyössä laaditut päiväkotitilojen ja oppimisympäristöjen suunnitteluohjeet ovat ohjanneet hankkeita tehokkaammiksi ja toimivammiksi. Vaikka tyypillisessä koulu- ja päiväkotirakentamisessa pyritäänkin pääosin selkeisiin ja kustannustehokkaisiin vakioratkaisuihin, on arkkitehtonisesti ja kaupunkikuvallisesti erottuviin rakennuksiin edelleen mahdollisuuksia. Uusimmista valmistuneista rakennuksista Vaaralanpuiston päiväkoti ylsi arkkitehtuurin Finlandia-ehdokkaaksi viiden merkittävän kohteen joukkoon.

Tavoitteena ollut tyhjien toimitilojen määrän vähentäminen saavutettiin täysimääräisesti. Tyhjiä tiloja oli vuoden 2019 lopussa vuodenvaihteeseen 2018−2019 verrattuna noin 33 prosenttia vähemmän eli yhteensä noin 2 000 huoneistoneliömetriä.

Vakansseja on vapautunut eläköitymisen ja muun vaihtuvuuden myötä ja rekrytointi on ollut haasteellista koko vuoden ajan. Vuodenvaihteessa useita tärkeitä vakansseja saatiin täytettyä, mutta edelleen useita rekrytointeja on vireillä.

Vanhan toimitalon purkamisen mahdollistamiseksi tulosalue muutti nykyaikaisempiin monitoimitiloihin syyskuussa ja loppuvuosi totuteltiin uuteen työympäristöön ja toimintatapoihin. Uudet tilat on koettu yleisesti entisiä paremmiksi ja kokemukset ovat olleet enimmäkseen positiivisia.

Kiinteistöt ja asuminen -tulosalue ja tilakeskuksen tulosalue yhdistyvät kiinteistöt ja tilat -palvelualueeksi, jossa tilakeskuksen kokonaisuus jatkaa yhtenäisenä palveluyksikkönä. Vuonna 2017 luotuun yksikköjakoon ei toistaiseksi tehty muutoksia. Uusien yksiköiden ja tiimien johtaminen järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon niiden erilainen koko ja tehtävät.

Talousarvion toteutuminen

Nettobudjetoinnissa oleva tilakeskus saavutti katetavoitteensa ylittäen talousarvion 0,7 milj. eurolla. Kokonaisuutena tulosalueen budjetoidut kulut alittuivat 5,5 milj. eurolla (5 %) ja tuotot 4,8 milj. eurolla (3 %). Keskeisimmistä käyttötalousmenoista rakennusten ja huoneistojen vuokrat toteutuivat noin 3,1 milj. euroa budjetoitua pienempinä. Vastaavasti tilakeskuksen ulkoiset vuokratuotot alittivat budjetin samalla summalla. Muut myyntituotot kasvoivat hieman, josta suurin osuus muodostui Kuusijärven ulkoilualueen yli 0,7 milj. euron tuotoista.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
Toimitilamäärä (m²)	883 039	861 996	894 730
Käyttökustannukset milj. € *)	25,9	28,3	27,0
Uudisrakentaminen (brm²)	6 246	18 283	16 673
Puretut kiinteistöt (m²)	3 641	8 600	3 546
Kiinteistöjen myynnit, myyntivoitto (t€)	22	500	0
Korjausvelka 75 % (t€)	53 703	55 000	
Energiansäästö (t€)	490	450	
Asiakastyytyväisyys tiloihin (KTI, 1-5) **)	3,36	3,4	-

*) Tunnusluku on muutettu vastaamaan Kuntaliiton tuottavuusvertailua.
**) Tutkimusta ei tehty 2017 ja 2019.

14 52
Varikko

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	6 150	0	6 150	7 293	-1 143
Menot	-5 277	0	-5 277	-5 674	397
Toimintakate	873	0	873	1 620	-747

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Varikon varsinainen toiminta jatkui pääsääntöisesti ennallaan. Kaupungin omasta toiminnasta aiheutuvia liikenteen kasvihuonekaasu- ja hiukkaspäästöjä vähennettiin mm. lisäämällä vaihtoehtoisia polttoaineita käyttävien ajoneuvojen määrää (kaasuautoja 12 kpl, sähköautoja 12 kpl) sekä siirtymällä uusiutuvan dieselin käyttöön raskaassa ajoneuvokalustossa. Uusiutuvan dieselin käyttöaste oli 37 prosenttia dieselin käytöstä. Päästövähenemä fossiiliseen dieseliin verrattuna oli noin 423 000 hiilidioksidiekvivalenttikiloa.

Oma korjaamo keskittyi pääasiassa työkone- ja raskaan kaluston akuutteihin korjauksiin ja lisälaitteiden ja sesonkikoneiden kausihuoltoon. Ostopalveluiden osuus kaluston huolto- ja korjauskustannuksista oli noin 53 prosenttia. Leasing-kaluston osuus ajoneuvoista on noin 65 prosenttia.

Talousarvion toteutuminen

Toteutuneet toimintatuotot olivat noin 19 prosenttia ja toimintakulut noin 8 prosenttia käyttösuunnitelmaa suuremmat. Toimintatuottoja sekä -kuluja lisäsi ajoneuvojen hyvä käyttöaste sekä kaluston määrän lisääntyminen. Poistetun kaluston myyntituotot olivat budjetoitua suuremmat. Kaluston investointisuunnitelma toteutui. Varikon sitova nettotavoite saavutettiin.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Polttoaineen kulutus (L/ajoneuvo/v)	1 459	1 590	1 439

14 7
Ympäristölautakunta yhteensä

Vastuuhenkilö: Hannu Penttilä **Toimielin: Ympäristölautakunta**
Puheenjohtaja: Maija Rautavaara

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	525	0	525	701	-176
Menot	-3 713	-29	-3 742	-3 776	33
Toimintakate	-3 188	-29	-3 217	-3 075	-142

Toiminnan kuvaus

Ympäristölautakunnan alaiseen toimintaan kuuluvat yhteensä sitovina bruttobudjetoituina yksikköinä ympäristölautakunta ja ympäristökeskus.

14 74
Ympäristölautakunta

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-63	0	-63	-37	-26
Toimintakate	-63	0	-63	-37	-26

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Ympäristölautakunta kokoontui vuonna 2019 yhteensä 9 kertaa ja käsitteli 97 asiaa. Ympäristölautakunta osallistui maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan yhteiseen lautakuntaseminaariin 27.9.2019 Gustavelundissa.

14 76
Ympäristökeskus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	525	0	525	701	-176
Menot	-3 650	-29	-3 679	-3 739	59
Toimintakate	-3 125	-29	-3 154	-3 038	-116

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Sote- ja maakuntauudistuksen kaaduttua eduskunnassa ympäristöterveydenhuollon maakuntaan siirron varsinainen valmistelu lopetettiin, mutta keskeneräiset selvitykset viimeisteltiin valmiiksi. Ympäristökeskus osallistui yleiskaavan valmisteluun erityisesti luonnonsuojelualueiden määrittelyn osalta. Ympäristökeskus osallistui myös kaupungin uusiutuvan energian kuntakatselmuksen laadintaan. Keväällä 2019 valmistui ympäristövastuuraportti, johon koottiin yhteenvedot resurssiviisauden tiekartan pohjalta laadittujen toimialojen toteutussuunnitelmien toteutumisesta. Lisäksi keväällä hyväksyttiin Kiertotalouden edelläkävijäkunnat -hankkeeseen (CIRCWASTE) liittyvä kiertotalouden tiekartta, jonka tavoitteet on sisällytetty toimialojen toteutussuunnitelmiin. Vuoden aikana valmisteltiin Krakanojan luonnonsuojelualueen rauhoitushakemus, jota käsiteltiin ympäristölautakunnassa 11.12.2019 ja joka eteni edelleen kaupunginhallitukseen.

Ympäristöterveydenhuollon käyttöön tuli alkuvuodesta valtakunnallinen toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (VATI). Käyttöönotossa on ollut ongelmia, jotka ovat haitanneet tarkastustoimintaa. Lisäksi tapahtumien järjestäjille suunniteltu Tapahtuma-apuri valmistui. Apurin avulla tapahtuman järjestäjä saa muistilistan tarvitsemistaan luvista, ilmoituksista ja ohjeista. Ympäristökeskus toimii apurin omistajana ja vastaa sen päivittämisestä jatkossa. Eläinlääkärin potilasmäärien raportointitavassa ja laskutuksessa on tapahtunut muutoksia, minkä vuoksi potilasmäärä ei ole täysin verrannollinen aiempina vuosina raportoituihin määriin toiminnan säilyessä ennallaan.

Ympäristöterveydenhuollon lupien ja ilmoitusten määrä oli arvioitua pienempi, mutta samaa tasoa edellisen vuoden kanssa. Ympäristölupalaitosten valvontaan liittyviä palautteita tuli edelleen joistakin laitoksista paljon. Muihin ympäristöhaittoihin liittyvät yhteydenotot lisääntyivät noin 40:llä (= 362 kpl) edelliseen vuoteen verrattuna ja osa yhteydenotoista oli hyvin työllistäviä. Ympäristölupahakemuksia valmisteltiin päätettäväksi 2 kpl, vireille tuli 6 hakemusta. Meluilmoituksista tehtiin päätöksiä 28 kpl, mikä on noin 20 kpl vähemmän kuin edellisenä vuonna. Uusi haja-asutusalueiden jätevesiä koskeva asetus toi ympäristövalvonnan piiriin noin 900 uutta kohdetta lisäten valvonnan tarvetta. Ympäristövalvonnan valvontasuunnitelman mukaisia tarkastustavoitteita ei saavutettu kaikilta osin.

Kesällä 2019 alkoi EU-rahoitteinen rakentamisen ja purkamisen suljettua kiertotaloutta edistävä CIRCuIT-hanke, joka kestää vuoteen 2022. Lisäksi syksyllä 2018 alkanut kaksivuotinen Ilmastoviisaat taloyhtiöt -hanke jatkui osana 6Aika-hanketta. Toukokuussa 2019 ympäristöministeriö myönsi avustusta Vastuullinen vantaalainen -tapahtumakonseptin laatimiseen ja työn on tarkoitus valmistua syksyllä 2020. Osana resurssiviisauden tiekartan toimeenpanoa toteutettiin Vastuullinen vantaalainen -teemaan liittyvää asukkaiden osallistamista ja viestintää. Kestävien elämäntapojen kiihdyttämö -hankkeessa kokeiltiin onnistuneesti elämäntapamuutosten vaikutusta hiilijälkeen. Vuonna 2019 käynnistyi myös kestävän energiankäytön ja ilmaston toimintasuunnitelma (SECAP), joka liittyy Vantaan kaupungin aiemmin allekirjoittamaan Global Covenant of Mayors -sopimukseen. Ötököiden teemavuoden lähiluonto-oppaat järjestivät vuoden aikana 127 retkeä muun muassa päiväkodeille ja kouluille. Lähiluonto-opastoiminta on saavuttanut suuren suosion. Lisäksi teemavuonna järjestettiin useita tilaisuuksia ja tapahtumia, mm. valokuvakilpailu.

Talousarvion toteutuminen

Ympäristökeskuksen tulot ylittivät talousarvion noin 33 prosentilla ja olivat viime vuosien tasolla. Kustannukset toteutuivat likipitäen muutetun talousarvion mukaisesti ja nousua edellisestä vuodesta oli noin 200 000 euroa. Ympäristölautakunnan alaisen toiminnan määrärahojen sitovuustaso ylittyi kuluissa 33 000 eurolla. Ylitys vastaa lomapalkkajaksotuksen määrää, joka on budjetoitu toimialahallinnolle.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2018	TA 2019	TP 2019
Ympäristöterveys			
Luvat ja ilmoitukset	251	350	255
Tarkastusten määrä	1 657	1 800	1 458
Eläinlääkärin potilaat *)	5 431	4 800	5 758
Ympäristönsuojelu			
Ympäristöluvat, -ilmoitukset ja rekisteröinnit	129	120	80
Tuotetut asiantuntijapalvelut mm. tarkastukset (kpl)	5 150	4 800	5 009
Rauhoitetut luonnonsuojelualueet/ha	1 474	1 400	1 474

*) Potilastietojärjestelmä muuttui vuoden 2018 alusta, mikä muutti uusintakäyntien kirjaustapaa.

Liikelaitokset

Vantaan Työterveys liikelaitos

Tuloslaskelma

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/ alitus
Liikevaihto	6 844	0	6 844	4 610	-2 234
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	47	47
Materiaalit ja palvelut	-2 366	0	-2 366	-1 923	443
Henkilöstökulut	-3 710	0	-3 710	-1 900	1 810
Poistot ja arvonalentumiset	-51	0	-51	-34	17
Liiketoiminnan muut kulut	-559	0	-559	-448	111
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**158**	**0**	**158**	**352**	**195**
Muut rahoitustuotot	1	0	1	3	-2
Kunnalle maksetut korkokulut	-10	0	-10	-10	0
Korvaus peruspääomasta	-3	0	-3	-3	0
Muut rahoituskulut	1	0	1	0	1
Rahoitustuotot ja -kulut	-11	0	-11	-10	-1
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**147**	**0**	**147**	**342**	**-196**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	122	-122
Vapaaeht. varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	51	0	51	0	51
Tuloverot	0	0	0	-13	13
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**198**	**0**	**198**	**451**	**-254**

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Vantaan Työterveys liikelaitos oli Vantaan kaupungin organisaatiossa kunnallinen liikelaitos, jonka tehtävänä on ollut 31.7.2019 asti vastata työterveyshuoltolaissa, kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetuista kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista työterveyshuollon palveluista Vantaan kaupungille, Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kauniaisten yrityksille sekä merimiesterveydenhuollon palveluista Helsingin kaupungille. Espoo, Helsinki ja Kauniainen ovat eriyttäneet yritystyöterveyshuollon järjestämisvastuun muusta kunnan järjestämisvastuulla olevasta kansanterveystyöstä kansanterveyslain 5 §:n mahdollistamalla tavalla. Vantaan Työterveys liikelaitos on toiminut neljässä eri toimipisteessä pääkaupunkiseudulla. Liikelaitoksen toiminta ja henkilöstö siirtyivät yhtiöittämisen myötä Vantaan Työterveys Oy:lle 1.8.2019 alkaen. Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019, että Vantaan Työterveys liikelaitos lakkautetaan 31.12.2019.

Vuosi 2019 oli Vantaan Työterveys liikelaitokselle taloudellisesti ja toiminnallisesti hyvä vuosi. Liikelaitoksessa toteutettiin aikavälillä 1.1.2019-31.7.2019 välillä noin 22 000 vastaanottokäyntiä. Tammi-kesäkuun välillä asiakasyritysten määrän muutos oli - 0,01 prosenttia.

Liikelaitoksessa on suunnitelmallisesti jatkettu sisäistä- ja ulkoista auditointiprosessia.

Liikelaitos panosti edelleen digitaalisiin ratkaisuihin vuonna 2019. Asiakasrajapintaan on otettu laajemmin käyttöön Extranet-palvelu. Virtuaaliset ja digitaaliset ratkaisut laajentavat asiakaspalvelua ja kehittävät työterveyspalveluita entistä moniulotteisimmiksi palvellen eri asiakassegmenttejä.

Helmikuussa 2019 toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely suurimmalle osalle yritysasiakkaita. Kyselyssä kaikkien ammattiryhmien asiantuntemus ja palvelualttius koettiin hyvänä. Kyselyn tuloksissa nousi esille muun muassa toive yhteydenpidon lisäämisestä, johon uskomme Extranet-palvelun käyttöönoton vaikuttavan positiivisesti.

Talousarvion toteutuminen

Rahoituserät olivat asetettujen raamien mukaiset; korkokulut kunnalle 10 455 euroa (korko 7 %) ja korvaus peruspääomasta 2 613 euroa (korko 7 %). Saamiset kunnalta olivat vuoden 2019 lopussa 3,2 milj. euroa. Tilikauden 2019 oman kunnan ulkopuolisesta työstä maksetaan tuloveroa 0,013 milj. euroa voitollisen tuloksen takia. Pankkitilillä olevat varat olivat 0,98 milj. euroa.

Liikevaihto oli 4,6 milj. euroa (7,9 milj. euroa vuonna 2018) ja liiketoiminnan muut tuotot olivat 0,047 milj. euroa (0,036 milj. euroa vuonna 2018). Myynti alitti talousarvion 33 prosentilla.

Toimintakulut olivat 4,3 milj. euroa, mistä materiaaliostoja oli 0,072 milj. euroa ja palveluostoja oli 1,85 milj. euroa, henkilöstökuluja 1,9 milj. euroa ja liiketoiminnan muita kuluja 0,45 milj. euroa.

Liikelaitos teki Vantaalla, Espoossa, Helsingissä ja Kauniaisissa voitollisen tuloksen. Tilikaudelta 2019 laskutetaan Helsingin kaupungilta yritystyöterveyshuollon yhdistymissopimuksen tappiontasausjärjestelyn mukaisesti tappiontasausta yhteensä 25 092,17 euroa. Laskutettava summa muodostuu tilikauden 2019 merimies-toimipisteen tappiosta.

Tilikauden aikana ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä tai arvonalennuksia. Vantaan Työterveys Oy:n omaisuus luovutettiin liiketoimintasiirron yhteydessä Vantaan Työterveys Oy:lle.

Rahoituslaskelman lyhennelmä

1 000 €	**Talousarvio 2019**	**Toteutuma**	**Ylitys/alitus**
Toiminnan ja investointien rahavirta	138	452	-314
Rahoituksen rahavirta			
Oman pääoman muutokset	0	0	0
Ylijäämän palautus kunnalle	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	-132	132
Rahavarojen muutos	138	320	-182

Investoinnit

1 000 €	**Talousarvio 2019**	**Toteutuma**	**Ylitys/alitus**
Irtain omaisuus	-60	0	-60

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
Tilikauden ylijäämä, 1000 EUR	665	198	451
Laskutettavan työajan osuus työajasta %	58 %	58 %	58 %
Asiakassopimukset yhteensä, kpl	4 914	4 987	4 918
Asiakassopimusten piirissä oleva henkilöstö, kpl	32 017	32 992	31 654
Kela 2 - sopimusten piirissä olevan henkilöstön osuus %	41 %	42 %	42 %

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitos

Tuloslaskelma

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/ alitus
Liikevaihto	38 298	0	38 298	38 686	-389
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	284	-284
Materiaalit ja palvelut	-5 260	0	-5 260	-5 416	156
Henkilöstökulut	-26 030	0	-26 030	-26 069	40
Poistot ja arvonalentumiset	-1 457	0	-1 457	-1 250	-207
Liiketoiminnan muut kulut	-5 551	0	-5 551	-5 902	351
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**0**	**0**	**0**	**333**	**-333**
Muut rahoitustuotot	0	0	0	2	-2
Muut rahoituskulut	0	0	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	2	-2
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**0**	**0**	**0**	**334**	**-334**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	342	-342
Vapaaeht. varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**0**	**0**	**0**	**676**	**-676**

Toiminta, keskeiset muutokset ja palvelujen kehittäminen

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ehkäisee onnettomuuksia laatimalla riskinarvioita, toteuttamalla turvallisuusviestintää, antamalla asiantuntijapalveluita, tekemällä tarkastuksia ja valvontaa, laatimalla suunnitelmia sekä varautumalla. Pelastuslaitos tuottaa turvallisuutta ylläpitämällä toimintavalmiutta ja suorittamalla pelastus- ja ensihoitotehtäviä sekä varoittamalla, rajoittamalla, suojaamalla, evakuoimalla ja varautumalla. Turvallisuutta tuotetaan ja ylläpidetään yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten, alueen kuntien, järjestöjen, yritysten sekä kuntalaisten kanssa.

Pelastustoimen alue muodostuu Hyvinkään, Järvenpään, Keravan ja Vantaan kaupungeista sekä Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kunnista. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen liikelaitoksen hallinto järjestetään Vantaan kaupungin hallintosäännön määräyksin. Kaupungin organisaatiossa Keski-Uudenmaan pelastuslaitos kuului konsernihallinnon ja asukaspalveluiden toimialaan. Liikelaitoksella on johtokunta, johon kuuluu 15 henkeä.

Pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimukset ensihoidon toteuttamisesta Hyvinkään sairaanhoitoalueen ja HYKS Peijas alueen kanssa. Tulevaisuuden maakunta ja SOTE-ratkaisu vaikuttaa todennäköisesti myös ensihoidon järjestämiseen.

Pelastustoimi oli siirtymässä maakunnille Juha Sipilän hallituksen esityksen mukaan. Maan hallitus erosi kuitenkin maaliskuussa 2019 ja valmistelu keskeytettiin. Uusi hallitus linjasi kesäkuussa, että SOTE ja pelastustoimi siirtyy maakuntien vastuulle, mutta Uudenmaan alueella tehdään erillisselvitys. Selvityshenkilö Kari Nenonen jätti raportin Uudenmaan erillisselvityksestä joulukuussa ja se on lausunnolla helmikuun loppuun asti. Pelastustoimi siirtynee perustettaville maakunnille. Pelastustoimen ja Uudenmaan yhteistyön valmistelutyö vie merkittävän osan pelastuslaitoksen voimavaroista vuosina 2020−2021, mikäli maakunta toteutuu.

Pelastuslaitos on kehittänyt toimintaansa vuoden 2019 kehittämishankkeen muodossa. Pelastuslaitos siirtyy vähitellen prosessimaiseen organisaatioon, jonka perusta on yhdessä tekeminen. Myös esimiestyöhön kiinnitetään huomiota ja siihen liittyen uusi hallinnollinen organisaatio alkoi 20.1.2020. Myös Vantaan kaupungin organisaatio muuttui vuoden 2020 alussa. Pelastuslaitos on kehittänyt viestintäänsä laatimalla viestinnän ohjeistuksia, järjestämällä henkilöstölleen koulutusta, tehostamalla sisäistä viestintäänsä sekä lisäämällä sosiaalisen median käyttöä.

Pelastuslaitoksen palvelutason suunnittelun pohjaksi valmisteltiin Uudenmaan alueen pelastuslaitosten yhteinen riskianalyysi yhteistyössä Helsingin, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi alueella tehtiin määräaikaisia valvontakäyntejä muihin kuin asuinrakennuksiin 1 808 kohteeseen, joka vastaa 92 prosenttia toteumaa suhteessa tavoiteasetteluun. Lisäksi asuinrakennuksiin tehtiin 514 paloturvallisuuden itsearvioinnin jälkivalvontaan liittyvää valvontakäyntiä, jotka kohdistuivat lähinnä pientaloihin.

Paloturvallisuuden itsearvioinnin lomakkeita lähetettiin 4 698 pientaloon, ja näistä palautettiin 89 prosenttia. Asuinkerrostalojen paloturvallisuuden itsearvioinnin yhteydessä alueen sopimuspalokunnat toteuttivat turvallisuusviestinnällisiä asukasiltoja sekä järjestivät turvallisuuskävelyitä.

Pelastuslaitos tukee alueensa kuntien varautumista ja kehittää omaa varautumistaan. Pelastuslaitos tukee alueensa kuntia myös järjestämällä kunnille valmiusharjoituksia kuntien tarpeiden mukaisesti.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella vuonna 2019 oli 8 023 sammutus- ja pelastustehtävää (vuonna 2018 oli 8 022 tehtävää). Tehtävä määrissä ovat pysyneet suurin piirtein samana, vaikka alueen väestö on kasvanut. Tulipalot vähenivät hiukan, mutta niissä kuoli neljä henkilöä ja muun muassa Nurmijärvellä tuhoutui kaksi koulurakennusta.

Ensihoitopalvelujen tarve kasvoi edelleen. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ambulanssien kokonaistehtävämäärä oli 39 528, kun edellisenä vuonna se oli 35 761. Tehtävät lisääntyivät 11 prosentilla.

Suurin tehtävälisäys oli HYKS Peijaksen sairaanhoitoalueella, jossa tehtävät lisääntyivät 15 prosentilla, ollen nyt 25 354, kun ne vuonna 2018 olivat 22 040. Eniten lisääntyivät kiireelliset A ja B -tehtävät. Suurin tehtävämäärän nousu tapahtui toukokuun jälkeen, kun Hätäkeskuksen uusi Erica-järjestelmä otettiin käyttöön.

Talousarvion toteutuminen

Pelastuslaitoksen johtokunnan hyväksymä talousarvio on tehty kahdelle eri toiminnalle, pelastustoimelle ja ensihoidolle. Talousarviossa Vantaan valtuuston asettamana talousarvion sitovana tavoitteena oli liikeylijäämä 0 euroa. Tavoite saavutettiin liikeylijäämällä 332 616,56 euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui poistoerokirjausten jälkeen 676 104,09 euroa.

Pelastustoimen osalta liikevaihto oli 28,4 milj. euroa (27,7 milj. euroa vuonna 2018). Liikevaihto ylittyi 0,2 milj. euroa, joka johtui kuntien korottamien vuokrien ns. läpilaskutuksesta. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 0,3 milj. euroa (0,2 milj. euroa vuonna 2018). Toimintakulut olivat 27,1 milj. euroa (26,1 milj. euroa vuonna 2018). Tästä materiaali- ja palveluostoja oli 4,4 milj. euroa (4,3 milj. euroa vuonna 2018), henkilöstökuluja 17,8 milj. euroa (17,3 milj. euroa vuonna 2018) ja liiketoiminnan muita kuluja 4,9 milj. euroa (4,6 milj. euroa vuonna 2018). Toimintakulut ylittivät talousarvion 0,3 milj. euroa. Pelastustoimen liikeylijäämä oli 372 699,63 euroa.

Ensihoidon osalta talousarvio toteutui. Liikevaihto oli 10,3 milj. euroa (9,9 milj. euroa vuonna 2018). Ensihoidossa kuljetustuloja kertyi tilikaudella 3,6 milj. euroa. Hyvinkään sairaanhoitoalueelle palautetaan tuloja yhteistoimintasopimuksen mukaisesti, arvion mukaan 1,9 milj. euroa (2,1 milj. euroa vuonna 2018). HYKS Peijaksen

sairaanhoitoalueen osalta tulokertymä oli 1,7 milj. euroa (1,6 milj. euroa vuonna 2018). Ensihoidon toiminta-kulut olivat 10,3 milj. euroa (9,9 milj. euroa vuonna 2018). Materiaalien- ja palveluiden osuus oli 1,0 milj. euroa (1,0 milj. euroa vuonna 2018), henkilöstökulujen 8,3 milj. euroa (8,1 milj. euroa vuonna 2018) ja liiketoiminnan muiden kulujen 1,0 milj. euroa (0,8 milj. euroa vuonna 2018).

Rahoituslaskelman lyhennelmä

1 000 €	**Talousarvio 2019**	**Toteutuma**	**Ylitys/alitus**
Toiminnan ja investointien rahavirta	-843	-441	-402
Rahoituksen rahavirta			
Oman pääoman muutokset	0	0	0
Ylijäämän palautus kunnalle	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	1 773	-1 773
Rahavarojen muutos	-843	1 332	-2 175

Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta oli -441 134 euroa. Tilikauden rahavarojen muutos 1 332 093 euroa nostaa rahavarojen määrän 3 808 726 euroon.

Investoinnit

1 000 €	**Talousarvio 2019**	**Toteutuma**	**Ylitys/alitus**
Pelastus- ja sammutusyksiköt, muu ajo-neuvokalusto	-1 960	-2 272	312
Muu pelastus- ja huoltokalusto	-100	-23	-77
Asemakalusto	-100	0	-100
Johtokeskukset	-50	0	-50
Väestönsuojelujärjestelmät	-40	0	-40
Tietojärjestelmät	-50	0	-50
Investoinnit yhteensä	**-2 300**	**-2 295**	**-5**
Valtionosuudet ja luovutustulot	0	269	-269
Investoinnit netto	**-2 300**	**-2 026**	**-274**

Investointien sitova tavoite toteutui. Investointeihin kului 2 295 013 euroa. Nettoinvestoinnit rahoitusosuuksien 248 000 euroa ja autojen myynnistä kertyneiden luovutusvoittojen 21 185 euroa jälkeen olivat 2 025 828 euroa.

Tunnusluvut

Tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavat tunnusluvut	**TP 2018**	**TA 2019**	**TP 2019**
Valvontakäynnit ja paloturvallisuuden itsearvioinnit	6 636	7 700	6 227
Turvallisuusviestintä (henk.)	61 980	90 000	57 470
Pelastustoimen tehtävät	8 022	7 000	8 023
Ensihoitotehtävät	35 761	35 000	39 528
Menot €/asukas	80,71	83,87	82,59

Rahastot

Asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahasto

Asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahastosta on ollut mahdollista hakea lainoja ja avustuksia sääntöjen mukaisiin asunto- ja elinkeinopoliittisesti tarkoituksenmukaisiin hankkeisiin.

Käyttösuunnitelman mukaan uusia antolainoja arvioitiin myönnettävän 8,0 milj. euroa ja avustuksia 0,4 milj. euroa.

Rahaston lainoja ja hissiavustuksia on voinut hakea ympäri vuoden. Vuoden 2019 aikana on myönnetty kaksi lainaa määrältään 150 000 euroa ja 2 475 000 euroa. Vuoden loppuun mennessä 150 000 euron laina on nostamatta.

Hissiavustuksia myönnettiin yksi määrältään 65 000 euroa.

Rahaston pääoma 31.12.2019 oli 95 893 816,61 euroa.

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahasto

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahastosta rahoitetaan Kivistön ja muiden keskusten kehittämistä, suunnittelua ja toteuttamista. Rahastosta rahoitettiin myös muiden keskusten kehittämistä ja aluemarkkinointia. Kehityshankkeita vietiin eteenpäin Aviapoliksessa, Myyrmäessä, Kivistössä, Keimolanmäessä ja Koivukylässä.

Aviapolis liikennelabra -hankkeessa tutkittiin ja testattiin kestäviä liikenteen, liikkumisen ja logistiikan ratkaisuja Aviapoliksen alueella. Kehitettyjen ratkaisujen avulla muun muassa vähennettiin pysäköintipaikkojen tarvetta, luotiin konkreettinen ja yksinkertainen kyytien jakamispalvelu alueen toimijoiden käyttöön, suunniteltiin ja mallinnettiin logistiikkaterminaalin kuljetuskaluston sähköistäminen sekä demonstroitiin droonien hyödyntämistä pakettilogistiikassa.

Vuonna 2019 rahaston käyttötalousmenot olivat noin 0,75 milj. euroa ja poistoja kirjattiin noin 0,66 milj. euroa. Rahaston rahavarat olivat kauden lopussa 7,9 milj. euroa.

Investoinnit

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-5 300	0	-5 300	-4 536	-764
Rakentaminen	0	0	0	40	-40
Julkinen käyttöomaisuus	-5 300	0	-5 300	-4 577	-723

Rahaston investointimenoja toteutui yhteensä noin 4,5 milj. euroa. Vuonna 2019 hankkeista valmistui pysäköintilaitos Safiiriparkki, josta on myyty määräosa liittyen tontin 23151/6 myyntiin. Hankkeista jatkuvat edelleen Tikkurilan jokirannan kehittäminen muuan muassa Vernissan- ja Väritehtaanrannan puistossa, Vernissanpiipun kunnostus ja Vernissansillan rakentaminen sekä Åvikin puiston ja leikkipaikan kehittäminen. Keimolanmäessä Keimolan moottoriradan entinen valvontatorni kunnostettiin alueen historiaa kunnioittavaksi Ombra -valo- ja ääniteokseksi. Lisäksi Koivukylän keskustan taidehanketta viimeisteltiin, ja sen on määrä valmistua alkuvuonna 2020.

Sosiaalinen luototus

Sosiaalista luototusta haetaan paljon erilaisten velkojen järjestelemiseen. Kaikissa ikäryhmissä näkyy edelleen paljon vakuudettomien kulutusluottojen kanssa ongelmiin joutuneita.

Eläkeläiset ovat huomattava sosiaalista luototusta tarvitseva ja käyttävä ryhmä. Nykyinen kallis vuokrataso ja elinkustannusten vuosittainen nousu pitävät taloudet tiukoilla. Eläkeläisten tarpeissa sosiaalinen luotto on käyttökelpoinen väline, koska heidän tulonsa ovat vakiintuneet.

Kansalaisten suuret talous- ja velkaongelmat näkyivät erittäin runsaina yhteydenottojen määrinä kaikilla velkaantuneita auttavilla tahoilla vuonna 2019.

Talous- ja velkaneuvonta siirtyi osaksi oikeusaputoimistoa 1.1.2019 alkaen. Muutoksen vaikutuksista sosiaaliseen luototukseen ei ole vielä tarkempaa tietoa.

Sosiaaliseen luototukseen jätettiin 87 kirjallista uutta hakemusta. Luottopäätöksiä tehtiin 119 kappaletta. Myönteisiä päätöksiä tehtiin 40. Kielteisiä päätöksiä tehtiin kirjallisina 50 ja suullisina 29, yhteensä 79 kappaletta.

Luoton jo saaneille asiakkaille myönnettiin 84 lyhennysvapaata kuukautta ja tehtiin 31 maksusuunnitelmaa rästiin jääneistä eristä. Koko vuonna irtisanottiin 4 luottoa.

Vantaalla sosiaalisesta luotosta on peritty 1.8.2016 alkaen Euriborin sijaan korkolain 633/1982 12 §:n mukainen viitekorko (Sosterltk 13.6.2016). Tuotot ovat pienentyneet koron muuttumisen jälkeen, koska korot ovat olleet niin alhaiset.

Tilinpäätöksestä 31.12.2014 alkaen on kirjattu luottotappioiksi kaikki kahta vuotta vanhemmat saatavat kaupungin yleisen käytännön mukaisesti. Luottotappiot ovat vuoden 2019 loppuun mennessä 311 375,51 euroa, eli 5,50 prosenttia kaikista myönnetyistä luotoista (5 658 785,71 euroa). Sosiaalisen luototuksen saatavat pidetään perinnässä, kunnes ne on maksettu loppuun tai velka on vanhentunut. Suorituksia saadaan siis luottotappioksi kirjaamisen jälkeenkin, jolloin summa ei jää tosiasiassa kokonaan lopulliseksi luottotappioksi.

31.12.2019 sosiaalisen luoton rahasto on suuruudeltaan 1 797 884,06 euroa ja sosiaalisten luottojen myöntämiseen vuodelle 2020 on käytettävissä 749 889,19 euroa.

Sosiaalisen luototuksen luottotoiminnalle asetettu tavoite on toteutunut.

Vahinkorahasto

Vahinko- ja vastuuriskit on rajattu vakuuttamalla. Vantaan kaupungin ja sen liikelaitosten lakisääteiset tapaturmavakuutukset, omaisuus- ja keskeytysvakuutukset, toiminnan ja hallinnon vastuuvakuutukset, auto- ja liikennevakuutukset, tapaturmavakuutukset sekä matkavakuutukset ovat kilpailutettu viimeksi vuonna 2018. Niiltä osin kuin kaupungin vakuutukset eivät korvaa omaisuutta kohdanneita vahinkoja, ne katetaan rahoituksen tulosalueen hallinnoimasta vahinkorahastosta noudattaen vahinkorahaston sääntöä.

2.2.2 Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu 2019

Kaupunki ja rahastot

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys / alitus
Myyntitulot	54 207	536	54 743	49 181	5 562
Maksutulot	70 012	-1 400	68 612	85 950	-17 338
Tuet ja avustukset	15 929	2 111	18 040	20 785	-2 744
Muut tulot	235 495	-19 921	215 574	212 925	2 650
Tulot yhteensä	**375 643**	**-18 674**	**356 969**	**368 840**	**-11 871**
Henkilöstömenot	-492 431	-1 710	-494 141	-464 244	-29 897
Palvelujen ostot	-682 259	-21 768	-704 027	-727 103	23 076
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-49 445	-920	-50 365	-49 841	-525
Avustukset	-80 708	-150	-80 858	-77 723	-3 135
Muut menot	-233 033	-507	-233 540	-227 912	-5 628
Menot yhteensä	**-1 537 876**	**-25 055**	**-1 562 931**	**-1 546 822**	**-16 109**
Toimintakate	**-1 162 233**	**-43 729**	**-1 205 962**	**-1 177 982**	**-27 980**
Verotulot	1 048 000	-38 000	1 010 000	1 014 612	-4 612
Valtionosuudet	173 000	9 000	182 000	184 319	-2 319
Korkotulot muilta	14 077	0	14 077	13 943	134
Korkotulot liikelaitoksilta	170	0	170	170	-0
Muut rahoitustulot muilta	15 197	0	15 197	15 589	-392
Korvaus peruspääomasta liike-laitoksilta	71	0	71	71	0
Korkomenot	-2 900	0	-2 900	-1 915	-985
Muut rahoitusmenot	-330	0	-330	-508	178
Rahoitustulot ja -menot	**26 284**	**0**	**26 284**	**28 707**	**-2 423**
Vuosikate	**85 051**	**-72 729**	**12 322**	**48 299**	**-35 977**
Poistot ja arvonalentumiset	-116 078	0	-116 078	-113 818	-2 261
Satunnaiset tulot ja menot	0	0	0	3 265	-3 265
Tilikauden tulos	**-31 028**	**-72 729**	**-103 757**	**-62 254**	**-41 503**
Varausten ja rahastojen muutos	1 943	0	1 943	-304	2 248
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-29 084**	**-72 729**	**-101 813**	**-62 558**	**-39 255**

Tuloslaskelman toteutuminen, mukana liikelaitokset

1 000 €	Kaupunki + rahastot TP 2019	Liikelaitokset TP 2019	Yhteensä TP 2019
Myyntitulot	49 181	58 221	107 401
Maksutulot	85 950	6 732	92 682
Tuet ja avustukset	20 785	1 393	22 177
Muut tulot	212 925	317	213 242
Tulot yhteensä	**368 840**	**66 663**	**435 502**
Henkilöstömenot	-464 244	-44 233	-508 476
Palvelujen ostot	-727 103	-9 098	-736 201
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-49 841	-3 649	-53 490
Avustukset	-77 723		-77 723
Muut menot	-227 912	-8 619	-236 531
Menot yhteensä	**-1 546 822**	**-65 599**	**-1 612 421**
Toimintakate	**-1 177 982**	**1 063**	**-1 176 919**
Verotulot	1 014 612	0	1 014 612
Valtionosuudet	184 319	0	184 319
Korkotulot muilta	13 943	0	13 943
Korkotulot liikelaitoksilta	170	0	170
Muut rahoitustulot muilta	15 589	22	15 611
Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta	71	0	71
Korkomenot	-1 915	-170	-2 084
Muut rahoitusmenot	-508	-72	-580
Rahoitustulot ja -menot	**28 707**	**-220**	**28 488**
Vuosikate	**48 299**	**844**	**49 142**
Poistot ja arvonalentumiset	-113 818	-1 337	-115 154
Satunnaiset tulot ja menot	3 265	0	3 265
Tilikauden tulos	**-62 254**	**-493**	**-62 747**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	464	464
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-304	0	-304
Varausten ja rahastojen muutos	-304	464	159
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-62 558**	**-30**	**-62 587**

Tuloslaskelma

Toimintatuotot

Kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen yhteenlasketut toimintatuotot olivat 435,5 milj. euroa, joka on 10,0 milj. euroa enemmän kuin muutetussa talousarviossa 2019. Toimintatuottojen ylitystä selittää erityisesti Kuntatekniikan keskuksen sopimustuotot, jotka ylittivät talousarvion 17 milj. eurolla. Kokonaisuudessaan maanmyynti- ja vuokratulot laskivat edellisestä vuodesta n. 12 milj. euroa. Toimintatuottoihin sisältyy talousarviossa 9,0 milj. euroa ja toteumassa 3,9 milj. euroa ns. läpilaskutettavaa rakentamispalvelujen myyntiä HSY:lle. Toimintatuottojen toteumaprosentti muutettuun talousarvioon nähden oli 102 prosenttia.

Toimintakulut

Kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen yhteenlasketut toimintakulut olivat 1 612,4 milj. euroa, joka on 17,0 milj. euroa alle muutetun talousarvion. Henkilöstökulut alittivat talousarvion noin 32 milj. eurolla. Palvelujen ostokulut ylittivät talousarvion noin 23 milj. eurolla, jota selitti erityisesti ennakoitua suurempi vuokratyövoiman käyttö sekä sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahan ylitys. Avustuskulut alittivat muutetun talousarvion noin 3 milj. eurolla hyvän työllisyyskehityksen vuoksi. Toimintakulut sisältävät 3,9 milj. euroa Helsingin seudun ympäristöpalveluille (HSY) myytyjä ns. läpilaskutettavia rakentamispalvelujen kustannuksia. Toimintakulujen toteumaprosentti muutettuun talousarvioon nähden oli 99 prosenttia.

Toimintakate

Tilinpäätöksessä 2019 kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen yhteenlaskettu toimintakate on -1 176,9 milj. euroa, joka on 27,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Kunnille ominainen negatiivinen toimintakate kasvoi edellisvuoteen nähden 104,4 milj. euroa eli 9,7 prosenttia. Vuoden 2019 kasvun syinä olivat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kulujen voimakas kasvu, Apotin käyttöönotto, maanmyyntitulojen lasku, varhaiskasvatusoikeuden laajennus, vuoden 2019 palkankorotukset, kilpailukykysopimuksen lomarahaleikkauksen päättymiseen liittyvä lomapalkkavelan kasvu sekä ulkoisten vuokrien nousu.

Verotulot ja valtionosuudet

Kaupunki sai verotuloja yhteensä 1 014,6 milj. euroa vuonna 2019. Verotulot kasvoivat edellisvuoteen nähden 31,9 milj. euroa eli 3,2 prosenttia. Verotulot eivät kertyneet ennakoidusti verokorttiuudistuksen aikaansaaman verotulovajeen ja yhteisöverojen ennakoitua pienemmän kunnan jako-osuuden takia ja ne alittivat alkuperäisen talousarvion 33,4 milj. eurolla. Verotulot ylittivät muutetun talousarvion 4,6 milj. eurolla ja verotulojen talousarvion toteumaprosentiksi muodostui 100,0 prosenttia. Vuoden 2019 verotuloista 861,5 milj. euroa tuli kunnallisverosta, 74,6 milj. euroa yhteisöverosta ja 78,5 milj. euroa kiinteistöverosta.

Kaupunki sai käyttötalouden valtionosuuksia vuonna 2019 yhteensä 184,3 milj. euroa, joka on 6,3 prosenttia edellisvuotta enemmän. Alkuperäisen talousarvion 2019 valtionosuusarvio ylittyi 11,3 milj. eurolla ja muutettu talousarvio 2,3 milj. eurolla, jolloin toteumaprosentti oli 101.

Rahoitustuotot ja -kulut

Kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen yhteenlasketut rahoitustuotot ja -kulut olivat 27,1 milj. euroa, toteuma ylitti 1,1 milj. eurolla talousarvion 2019. Talousarvion ja toteuman välinen ero johtuu edelleen alhaisena pysyneestä korkotasosta. Koko kaupungin korkomenot toteutuivat 2,1 milj. euron tasolla ja alittivat talousarvion 1,0 milj. eurolla.

Vuosikate

Vuosikate saadaan lisäämällä toimintakatteeseen verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustuotot ja -kulut. Kaupungin, liikelaitosten ja rahastojen vuosikate tilinpäätöksessä 2019 oli 49,1 milj. euroa, joka on 37,7 milj. euroa heikompi kuin alkuperäisessä talousarviossa ja 35,0 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa. Vuosikate laski 56 prosenttia vuoden 2018 vuosikatteeseen nähden.

Poistot ja arvonalentumiset

Poistoja ja arvonalentumisia toteutui vuonna 2019 115,2 milj. euroa, joka oli 98 prosenttia budjetoidusta ja 2,5 milj. euroa vähemmän talousarvioon nähden.

Tilikauden tulos

Tilikauden tulokseksi vuonna 2019 kaupunki, liikelaitokset ja rahastot yhdistäen muodostui -62,7 milj. euroa, joka oli 66,7 milj. euroa vuoden 2018 tulosta pienempi, 31,9 milj. euroa alkuperäistä talousarviota 2019 pienempi ja 40,8 milj. euroa muutettua talousarviota 2019 suurempi.

2.2.3 Investointien toteutuminen

91 Rakentaminen

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	569	-569
Menot	-84 355	0	-84 355	-69 822	-14 533
Netto	-84 355	0	-84 355	-69 252	-15 103

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 12.11.2018 vuoden 2019 toimitilainvestointeihin 84,355 milj. euron määrärahan. Toimitilainvestointeihin käytettiin 2019 yhteensä noin 69,82 milj. euroa, mikä alittaa hyväksytyt määrärahat noin 14,53 milj. eurolla (noin 17 %). Määrärahaa käytettiin teknisen lautakunnan 11.12.2018 hyväksymien investointityöohjelmien puitteissa hankeryhmittäin alla olevan taulukon mukaisesti.

91 1 Uudisrakentaminen

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	225	-225
Menot	-49 620	0	-49 620	-43 080	-6 540
Netto	-49 620	0	-49 620	-42 855	-6 765

Tilakeskus hankki tehtävänsä mukaisesti yhteistyössä asiakkaidensa ja yhteistyökumppaneidensa kanssa toimitiloja palvelutuotannon tarpeisiin toteuttaen lautakuntansa hyväksymää uudisrakentamisen työohjelmaa.
2019 määrärahalla valmistuivat seuraavat hankkeet: Aurinkokiven 2. vaihe, Rajatorpan korvaava koulurakennus sekä Hakunilan ja Tikkurilan päiväkodit. Lisäksi vuokratiloina valmistuivat Keimolanmäen paviljonkipäiväkoti- ja alakoulutilat sekä Korson ja Rajakylän korvaavat päiväkotipaviljongit.

Vuoden lopulla määrärahalla toteutettavista hankkeista rakennusvaiheessa olivat 2020 valmistuvat Hämeenkylän koulu sekä Kaivokselan 2. päiväkoti, Veturin päiväkoti sekä Korson ja Martinlaakson urheilupuiston huoltorakennuksien laajennukset. Lisäksi rakenteilla olivat vuokratiloina toteutettavat Leppäkorven koulun perusparannuksen aikaiset väistötilapaviljongit, yhteinen puhdastilapaviljonki Vantaan koulujen käyttöön ja Varia Ojahaantien sisäilmaongelmien vuoksi tarvittavat väistötilapaviljongit.

Konserniyhtiö VAV:n rahoituksella vuonna 2019 valmistuivat Myyrmäen vanhustenkeskus sekä Tikkurilaan Orvokkirinne 4:n asuntohankkeen myötä 15 kappaletta vammaispalveluasuntoja. VTK Kiinteistöt Oy:n hankkeina valmistuivat Ylästön koulu II sekä koulun lähiliikuntapaikka ja Lumon lukion yhteyteen nuorisotilalaajennus.

Suunnitteluvaiheessa olivat Jokiniemen ala-astekoulun laajennus päiväkotitiloilla, Leppäkorven koulun laajennus, Uomarinteen päiväkoti, Länsimäen päiväkoti sekä Myyrmäen urheilupuiston huoltorakennuksen laajennus.

Konserniyhtiöiden hankkeista suunnitteluvaiheessa oli VAV:n erityisryhmien asunto- ja palvelutiloja sisältävä Koisoniitty-hanke Koivuhaassa.

Määräraharahoitteisista kohteista tarveselvitys- tai hankesuunnitteluvaiheessa olivat Aviapoliksen päiväkoti-koulu-nuorisotila (Atomi), Patotien päiväkoti ja Lauhatien päiväkoti, Vapaalan päiväkodin korvaava paviljonkipäiväkoti, Vaskivuoren lukion laajennus, kaupunkimittauksen ja maatutkimuksen uusi tukikohta Koivuhaassa sekä Koillis-Vantaan uimahalli.

Konserniyhtiöiden hankkeista tilakeskuksessa tarveselvitysvaiheessa olivat Leinelän asukastupahanke, Vehkalan ammatillinen oppilaitos sekä Tikkurilan hyvinvointikeskus ja Tikkurilan vanhustenkeskus.

Konserniyhtiöiden ulkopuolelta vuokrattiin uudet toimitilat Niceheartsin toiminnalle, uudet kirjastotilat Koivukylästä ja väistötiloja Tikkurilasta Kielotie 13:sta purettavalle toimistokiinteistölle.

Vuoden 2019 aikana valmistuivat seuraavat esiselvityshankkeet: Varia toimitilaselvitys, Korson ja Koivukylän alueiden päiväkotiverkkoselvitysten päivitykset sekä Kivistön päiväkotiverkkoselvitys. Vuodenvaihteessa työn alla olivat Myyrmäki/Martinlaakso päiväkotiverkkoselvitysten päivitys ja yhdistäminen, Aviapoliksen kouluverkkoselvitys, Kauppakeskus Myyringissä olevien toimintojen väistötilaselvitykset ja Taidemuseo Artsin toimitilaselvitys. Lisäksi tilakeskus oli mukana hankintakeskuksen vetämässä pilotointivaiheeseen edenneessä keittöverkkoselvityksessä.

Uudisrakennushankeryhmän määrärahaa 2019 jäi käyttämättä noin 6,5 milj. euroa (13 %). Kustannusten alitus johtuu mm. Korson, Myyrmäen ja Martinlaakson urheilukenttien huoltorakennushankkeiden ja Kaivokselan päiväkotihankkeen viivästymisistä, minkä seurauksena investointikustannuksia siirtyi vuodelle 2020. Lisäksi paviljonkihankkeisiin varattuja investointimäärärahoja jäi käyttämättä, kun alue- ja perustustöiden kustannuksia siirrettiin vuokraan. Määrärahoja jäi käyttämättä myös Hämeenkylän ja Rajatorpan koulujen allianssihankkeiden budjettiallokoinnin johdosta sekä hankekohtaisten säästöjen ansiosta (kuten Aurinkokiven II-vaiheen toteutuksesta).

91 2 Korjausrakentaminen

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	344	-344
Menot	-32 475	0	-32 475	-24 745	-7 730
Netto	-32 475	0	-32 475	-24 401	-8 074

Tilakeskus vastasi tehtävänsä mukaisesti omistuksessaan olevien rakennusten ja niiden pihojen peruskorjauksista toteuttaen teknisen lautakunnan 11.12.2018 hyväksymää korjausrakentamisen työohjelmaa.

Merkittävimpiä vuoden 2019 aikana valmistuneita korjaushankkeita olivat Havukosken koulun peruskorjaus, Kuusikon koulun korjaustyöt, Askiston koulun osittaiset peruskorjaustyöt, Vaskivuoren lukion ruokailutilojen muutostyöt sekä Hansin, Jokiniemen, Koskimyllyn, Matarin ja Varistoniityn päiväkotien osittaiset peruskorjaukset. Näiden lisäksi valmistuivat Hakunilan uimahallin terapia-altaan korjaus, Kaunialan sairaalan rakenteelliset korjaustyöt, Keimolan tornin korjaus sekä Patotien päiväkodin yläpohjarakenteiden korjaustyö ja Köningstedin koulun julkisivukorjaukset.

Korjausrakentamisen määrärahoihin sisältyviä sisäilmakorjauksia tehtiin noin 6,1 milj. euron arvosta. Suurimmat sisäilmakorjauskohteet olivat Ilolan koulu ja Varistonniityn päiväkoti.

Vuoden aikana piha-alueiden peruskorjauksista valmistuivat Maarukan ja Vapaalan päiväkotien ja Jokivarren koulun pihat.

Vuoden 2019 lopussa suurimpia rakennusvaiheessa olevia hankkeita olivat Kulttuurikeskus Orvokin peruskorjaus, Västersundoms skolan perusparannus, Myyrinkodin muutostyöt, Rajatorpan vanhan museokoulun korjaustyöt, Ruusuvuoren koulun korjaus- ja muutostyöt sekä Solkikujan päiväkodin osittaiset peruskorjaustyöt.

Suurimmat suunnitteluvaiheessa olevat korjausrakentamishankkeet olivat Jokiniemen alakoulun muutos- ja korjaustyöt ja Leppäkorven koulun muutostyöt. Muita korjaus- ja muutostöiden suunnittelukohteita kaudella olivat mm. Mikkolan koulun Vega-koulun korvaava lämmönjakohuone, Vantaan museon hissihanke sekä Bjursin ja Palojärven virkistysalueiden viemäröintimuutokset ja Nikinmäen koulun lähiliikuntapaikka.

Tarveselvitys- tai hankesuunnitteluvaiheessa olivat mm. Kaivokselan, Kilterin, Kytöpuiston, Simonkallion ja Nikinmäen koulujen tilamuutos- ja korjaustyöt sekä Håkansbölen kartanoalueen talousrakennusten korjaustyöt, Leppäkorven puukoulun peruskorjaus, Kivimäen koulun peruskorjaus sekä Jokiniemen entisen lukion ja Jokiniemen ala-astekoulun peruskorjaukset. Päiväkotirakennuksista hankevalmisteluvaiheessa olivat Tarhapuiston, Ruokopillin, Lummepolun, Vapaalan, Kukinpolun, Ylästön, Seljapolun, Kämmekkäpuiston ja Ravurin päiväkotien osittaiset peruskorjaukset.

Korjausrakentamisen hankeryhmän vuoden 2019 määrärahaa jäi käyttämättä noin 7,7 milj. euroa (24 %) johtuen hankkeiden aikatauluviiveistä sekä joidenkin hankkeiden toteutuksen ja kustannusten siirtymisestä seuraavalle budjettivuodelle. Muutaman hankkeen osalta tarve oli poistunut eikä hankkeita toteuteta. Sisäilmakorjaukset ylittivät hankeryhmään tehdyn budjettivarauksen noin 3,6 milj. eurolla.

91 3 Vuokra- ja osaketilojen muutostyöt

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	0	0
Menot	-2 260	0	-2 260	-1 997	-263
Netto	-2 260	0	-2 260	-1 997	-263

Tilakeskus vastasi tehtävänsä mukaisesti muutoksista ja korjauksista hallinnassaan olevissa vuokra- ja osaketiloissa toteuttaen teknisen lautakunnan 11.12.2018 hyväksymää työohjelmaa.

Vuonna 2019 valmistuivat Hakunilan nuorisotilojen korjaus- ja muutostyöt, Koskikujan päiväkodin muutos- ja korjaustyöt, Valmennustalo Koutsin keittiömuutostyöt, Asematie 6 :n ja 10:n väistötilojen muutostyöt sekä Håkansbölen päiväkodin pihakorjaustyöt.

Konserniyhtiö VTK Kiinteistöt Oy:n toimesta valmistui Ylästön koulun laajennushankkeen yhteydessä korjaus- ja muutostöitä koulun aiemmin valmistuneissa tiloissa.

Sisäilmakorjauksista ei toteutunut kustannuksia vuodelle 2019.
Vuoden aikana tehtiin alustavia selvityksiä konserniyhtiö VTK Kiinteistöt Oy:n kanssa perhekeskuksen ja hammashoidon toimitilojen laajennus- ja muutostarpeista yhtiön omistamissa Korson ja Koivukylän alueen kiinteistöissä.

Vuokra- ja osaketilojen muutos- ja korjaustyöt -hankeryhmän määrärahaa käytettiin noin 2 milj. euroa eli noin 88 prosenttia määrärahoista.

92 Aineeton omaisuus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	94	-94
Menot	-7 862	0	-7 862	-6 511	-1 351
Netto	-7 862	0	-7 862	-6 416	-1 446

Tietohallinnon aineettoman omaisuuden budjetti oli 7,9 milj. euroa, josta siirrettiin 0,5 milj. euroa vuodelle 2021 ja siten vuoden 2019 budjetti oli 7,4 milj. euroa. Tästä toteutui 6,4 milj. euroa, eli toteumana 87 prosenttia. Alituksen keskeisin syy oli integraattorihanke.

Vuonna 2019 tietohallinnon palvelukeskuksen aineettoman omaisuuden menot kohdistuivat koko kaupungin yhteisten hallinnon, toimialojen tietojärjestelmähankkeiden toteuttamiseen Keskeisimpiä vuoden 2019 projekteja, joista osa jatkuu vuodelle 2020 olivat:
- Matti (Maankäytön toimintamalli ja tietojärjestelmä)
- Yhdentyvä viestintä
- Varhaiskasvatuksen ohjausjärjestelmä
- Digione

93 Julkinen käyttöomaisuus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	500	0	500	0	500
Menot	-40 000	-3 197	-43 197	-48 864	5 667
Kunnallistekniset työt	-40 000	-3 197	-43 197	-48 864	5 667
Liikennealueet	-28 400	-4 597	-32 997	-35 854	2 857
Urheilualueet	-2 800	-1 100	-3 900	-5 115	1 215
Virkistysalueet	-900	600	-300	-213	-87
Ympäristörakentaminen	-6 000	400	-5 600	-7 104	1 504
Yhteishankkeet	-1 900	1 500	-400	-578	178
Kehärata	0	0	0	0	0
Netto	-39 500	-3 197	-42 697	-48 864	6 167

Kunnallistekniset työt

Liikennealueiden, urheilualueiden, virkistysalueiden, ympäristörakentamisen ja yhteishankkeiden investointeihin oli vuoden 2019 budjetissa varattu yhteensä 43 milj. euroa (+ MEK-rahoitus 0,2 milj. euroa). Toteutuneita kustannuksia kertyi lopulta yhteensä noin 48,9 milj. euroa, joten ylitystä talousarvioon nähden muodostui noin 5,7 milj. euroa.

Liikennealueiden ja yhteishankkeiden rakentamisen määrärahoja oli talousarviossa varattu 33,2 milj. euroa (sis. MEK-rahoituksen). Toteutuneita kustannuksia kertyi yhteensä noin 36,4 milj. euroa, jolloin näihin varatut määrärahat ylittyivät noin 3,2 milj. eurolla. Vuoden 2019 aikana isoimmat hankkeet keskittyivät Kivistön suuralueelle, johon käytettiin liikennealuerahoja 15,2 milj. euroa. Isoimmat kohteet Kivistön suuralueella olivat Tikkurilantie, Vantaankoskentie ja optiona tilattu ratasilta sekä Kvartsiraitti. Hakunilan suuralueella isoimmat kohteet olivat Kuusijärvensilta ja Pitkäsuontie ja -kuja. Muita isoja kohteita olivat Peltolantie, Tavitie (jatkuu 2020) sekä Tikkurilantie (Hakintie-Kanervatie). Yksi isoista hankkeista oli kaupunkipyörien asemien rakentaminen, mikä tuli kesken vuotta talousarvion ulkopuolelta.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymälle (HSY) tehtiin erilaisia laskutettavia vesihuollon investointitöitä lisäksi yhteensä noin 3,9 milj. eurolla.

Urheilu- ja virkistysalueiden rakentamiseen oli talousarviossa varattu yhteensä 4,2 milj. euroa. Toteutuneita kustannuksia kertyi noin 5,3 milj. euroa, joten näihin varatut määrärahat ylittyivät noin 1,1 milj. eurolla. Vuonna 2019 valmistuneita merkittäviä kohteita olivat Rajakylän 2. vaiheen ja Rekolan ja Myyrmäen 1. vaiheen urheilupuistot sekä Raikukujan kenttä.

Ympäristörakentamiseen oli varattu talousarviossa 5,6 milj. euroa. Toteutuneita kustannuksia kertyi 7,1 milj. euroa, joten näihin varatut määrärahat ylittyivät noin 1,5 milj. eurolla. Merkittävimpiä vuoden 2019 hankkeita olivat Lipstikanpuisto (jatkuu 2020), Ankkapuiston 2. vaihe, Tuulensuunpuisto, Punakivenpuisto, Pikku-Keimolanpuisto, Rekolan kentän leikkipaikka, Epinkoskenpuisto ja Kehtopuisto.

Myönteisen erityiskohtelun eli MEK-hankkeisiin käytettiin rahaa yhteensä lähes 200 000 euroa. Hakunilaan ja Mikkolaan hankittiin nopeusnäyttötauluja ja Martinkyläntien ja Kivivuorentien suojatien kohdalla madallettiin reunakiviä. Maratontien alikulkukäytäviin tehtiin yhteisöllisiä maalauksia ja Sotungin koulun pysäkille hankittiin uusi pysäkkikatos. Kaikilla ohjelman alueilla toteutettiin katutaidekohteita, joista osaan liittyi laajaa vuorovaikutusta ja osallistamista.

94 Irtain omaisuus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	1	-1
Menot	-7 744	0	-7 744	-7 075	-669
Konserni- ja asukaspalvelujen toimiala	-200	0	-200	-175	-25
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala	-200	0	-200	-10	-190
Sivistystoimen toimiala	-4 676	0	-4 676	-4 444	-232
Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala	-2 668	0	-2 668	-2 446	-222
Netto	-7 744	0	-7 744	-7 074	-670

Konserni- ja asukaspalvelujen toimialan irtaimen omaisuuden määrärahat olivat 200 000 euroa, josta toteutui 175 664 euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan irtaimen hankinnat toteutettiin pääosin käyttötalouden puolelta rahoitusleasing-mallilla. Rahoitusleasingmenoja maksettiin 0,2 milj. euroa. Merkittävimmät kohteet vuonna 2019 olivat Myyrmäen vanhustenkeskus, terveyspalvelujen skopiayksikön laitteisto ja Korson terveysaseman hälytysjärjestelmä.

Sivistystoimen toimialan irtaimen omaisuuden määräraha oli 4,7 milj. euroa, määrärahasta toteutui 95 prosenttia. Alitus johtui pääasiassa kolmen päiväkodin perusparannuksen siirtymisestä vuodelle 2020.

Irtaimen omaisuuden määrärahaa käytetiin perusopetuksessa Aurinkokiven, Ylästön, Keimolanmäen ja Rajatorpan uusien koulujen sekä Havukosken ja Ruusuvuoren koulujen kalustamiseen. Varhaiskasvatuksessa irtaimen omaisuuden määräraha käytettiin Hevoshaan, Tikkurilan, Keimolanmäen päiväkotien uudisrakennuksen ja Korson päiväkotipaviljongin kalustamiseen sekä viiden peruskorjatun päiväkodin kalustamiseen.

Muilla tulosalueilla irtaimen omaisuuden määräraha käytettiin ammatillisen koulutuksen, liikuntapalveluiden, kulttuuripalveluiden ja nuorispalveluiden muiden tilojen kaluste- ja laitehankintoihin.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan irtain omaisuus alitti talousarvion noin 0,2 milj. eurolla. Vuoden 2019 aikana maatutkimukselle hankittiin kairakone ja mittausosastolle mittauslaitteita. Tilakeskus kalusti Aurinkokiven koulua ja Silkin toimitiloja. Varikolle hankittiin muun muassa tiehöylä, monitoimipyöräkuormaajia, puoliperävaunu, trukkeja ja ruohonleikkureita.

95 Kiinteä omaisuus

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	3 500	0	3 500	9 843	-6 343
Menot	-10 000	-2 700	-12 700	-15 126	2 426
Kiinteän omaisuuden osto	-5 400	-2 700	-8 100	-11 464	3 364
Maa-alueiden kunnostus	-4 600	0	-4 600	-3 662	-938
Myytävän ja vuokr. tonttimaan kunnostus	-4 200	0	-4 200	-3 162	-1 038
Kaupungin pysyvään om. jäävien maa-alueiden kunnostus	-400	0	-400	-500	100
Netto	-6 500	-2 700	-9 200	-5 283	-3 917

Kiinteän omaisuuden osto

Maata hankittiin vapaaehtoisin kaupoin ja sopimuskorvauksina 118 ha alueilta, jotka tukevat kaupungin pitkän aikavälin strategioiden toteuttamista ja yhdyskuntarakenteen eheyttämistä. Kaupungin maaomaisuus kasvoi Ruskeasannan aseman alueelta, Länsisalmessa, Kuusijärven ympäristöstä ja Sipoonkorven kupeesta.

Kiinteän omaisuuden ja luonnonsuojelualueiden hankintaan käytettiin noin 11,5 milj. euroa. Kiinteän omaisuuden tuottoja toteutui maanmyyntien hankintahinnoista noin 9,8 milj. euroa, mikä ylittää talousarvion yli 6,3 milj. euroa.

Maa-alueiden kunnostus

Määrärahoja käytettiin noin 3,7 milj. euroa tonttimaan ja yleisten alueiden esirakentamiseen sekä pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamiseen. Suurin yksittäinen rakentamiskohde vuonna 2019 oli Vehkalan länsiosan esirakentaminen, noin 2,9 milj. euroa (23 ha). Suurin puhdistuskohde oli Tikkurilan Jokirannan alue.

97 Osakkeet ja osuudet

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys/alitus
Tulot	0	0	0	256	-256
Menot	-1 450	-4 000	-5 450	-3 380	-2 070
Osakkeet	-1 450	-4 000	-5 450	-3 380	-2 070
Kaupunginhallitus / osakkeiden osto	-500	-4 000	-4 500	-2 473	-2 027
Apotti Oy	-950	0	-950	-907	-43
Netto	-1 450	-4 000	-5 450	-3 124	-2 326

Osakkeiden myyntejä toteutui yhteensä 0,256 milj. euroa.

Osakkeiden ostojen määräraha oli talousarviomuutosten jälkeen yhteensä 4,5 milj. euroa, josta Työterveys Oy:n sijoitetun vapaan pääoman rahastoon käytettiin 1,0 milj. euroa sekä muihin yksittäisten osakkeiden hankintaan yhteensä 1,473 milj. euroa. Apotti Oy:n sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston määräraha oli 0,950 milj. euroa ja josta toteutui 0,907 milj. euroa.

2.2.4 Rahoitusosan toteutuminen (ilman liikelaitoksia)

Kaupunki ja rahastot

1 000 €	Talousarvio 2019	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Ylitys / alitus
Toiminnan rahavirta	**48 271**	**-52 729**	**-4 458**	**34 932**	**-39 390**
Vuosikate	85 051	-72 729	12 322	48 299	-35 977
Satunnaiset erät	0	0	0	3 265	-3 265
Tulorahoituksen korjauserät	-36 780	-20 000	-16 780	-16 632	-148
Investointien rahavirta	**-115 931**	**-29 897**	**-145 828**	**-128 019**	**-17 809**
Investointimenot	-156 711	-9 897	-166 608	-155 264	-11 344
Rahoitusosuudet investointimenoihin	500	0	500	663	-163
Käyttöomaisuuden myyntitulot	40 280	-20 000	20 280	26 581	-6 301
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-67 660**	**-82 626**	**-150 286**	**-93 087**	**-57 200**
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	**9 747**	**0**	**9 747**	**5 216**	**4 531**
Antolainasaamisten lisäykset	-8 000	0	-8 000	-3 130	-4 870
Antolainasaamisten vähennykset	17 747	0	17 747	8 346	9 401
Lainakannan muutokset	**57 700**	**0**	**57 700**	**43 237**	**14 463**
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	140 000	0	140 000	100 000	40 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-82 300	0	-82 300	-82 293	-7
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	25 530	-25 530
Oman pääoman muutokset	**0**	**0**	**0**	**113**	**-113**
Oman pääoman muutos	0	0	0	417	-417
Rahastojen muutos (tuloksesta)	0	0	0	-304	304
Ylijäämän palautus kunnalle	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Muut maksuvalmiuden muutokset	**0**	**0**	**0**	**29 183**	**-29 183**
Rahoituksen rahavirta	**67 447**	**0**	**67 447**	**77 749**	**-10 302**
Rahavarojen muutos	**-213**	**-82 626**	**-82 839**	**-15 338**	**-67 501**
Nettolainanotto	**57 700**	**0**	**57 700**	**43 237**	**14 463**

2.2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Sitovuus	Talousarvio	Toteutuma	Ylitys/Alitus (ylitys on -merkkinen)	Talousarvio muutokset lisäys + vähennys -	Ylitys/Alitus muutosten jälkeen	Talousarvio	Toteutuma	Ylitys/Alitus (ylitys on -merkkinen)	Talousarvio muutokset lisäys + vähennys -	Ylitys/Alitus muutosten jälkeen
KÄYTTÖTALOUSOSA											
10 Yleishallinto	B	-31,8	-28,4	-3,4	2,4	-1,0	2,8	2,7	0,0	0,0	0,0
11 Kaupunginjohtajan toimiala	B	-22,1	-19,2	-2,9	-0,1	-3,0	3,4	3,5	-0,1	0,0	-0,1
17 Konserni- ja asukaspalv. toimiala	B	-97,3	-89,8	-7,5	-0,4	-7,9	9,2	8,9	0,3	0,0	0,3
12 Sosiaali- ja terveydenh. toimiala	B	-399,3	-418,0	18,7	-12,5	6,2	41,6	37,8	3,8	-1,4	2,4
12 20 Erikoissairaanhoito	B	-239,4	-254,3	14,8	-11,9	2,9	1,7	1,8	-0,1	0,0	-0,1
13 Sivistystoimen toimiala	B	-469,4	-471,1	1,7	-2,3	-0,6	33,9	39,0	-5,2	2,7	-2,4
13 70 Ammatillinen koulutus	N	-35,9	-35,6	-0,3	0,0	-0,3	2,3	1,9	0,3	0,0	0,3
13 85 Musiikkiopisto	N	-4,1	-4,1	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	0,0	0,0
13 86 Kuvataidekoulu	N	-0,9	-1,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	-0,1	0,0	-0,1
14 0 Kaupunkisuunnittelulautakunta	B	-13,5	-13,2	-0,3	-0,1	-0,4	44,1	24,8	19,4	-20,0	-0,6
14 75 Rakennusvalvonta	N	-3,2	-3,7	0,5	0,0	0,5	4,0	4,7	-0,7	0,0	-0,7
14 5 Tekninen lautakunta	B	-41,6	-38,9	-2,7	-0,2	-2,9	26,3	40,3	-14,0	0,0	-14,0
14 51 Joukkoliikenne	B	-52,1	-49,0	-3,1	0,0	-3,1	13,6	13,6	0,0	0,0	0,0
15 20 Tilakeskuksen tulosalue	N	-114,9	-109,4	-5,5	0,0	-5,5	184,1	179,3	4,8	0,0	4,8
14 52 Varikko	N	-5,3	-5,7	0,4	0,0	0,4	6,2	7,3	-1,1	0,0	-1,1
14 7 Ympäristölautakunta	B	-3,7	-3,8	0,1	0,0	0,0	0,5	0,7	-0,2	0,0	-0,2
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						1 048,0	1 014,6	33,4	-38,0	-4,6
Valtionosuudet	B						173,0	184,3	-11,3	9,0	-2,3
Korkotuotot liikelaitokselta	B						0,2	0,2	0,0	0,0	0,0
Korkotulot	B						14,1	13,9	0,2	0,0	0,2
Muut rahoitustulot	B						15,2	15,6	-0,4	0,0	-0,4
Liikelaitoksen peruspääoman tuotto	B						0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Korkomenot	B	3,1	2,1	1,0	0,0	1,0					
Muut rahoitusmenot	B	0,4	0,6	-0,2	0,0	-0,2					
Satunnaiset tulot	B						0,0	3,3	-3,3	0,0	-3,3
Satunnaiset menot	B	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0					
INVESTOINTIOSA											
91 1 Uudisrakentaminen	B	49,6	43,1	6,5	0,0	6,5	0,0	0,2	-0,2	0,0	-0,2
91 2 Korjausrakentaminen	B	32,5	24,7	7,7	0,0	7,7	0,0	0,3	-0,3	0,0	-0,3
91 3 Vuokra- ja os.tilojen muutostyöt	B	2,3	2,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
92 Aineeton omaisuus	B	7,9	6,5	1,4	0,0	1,4	0,0	0,1	-0,1	0,0	-0,1
93 Julkinen käyttöomaisuus	B	40,0	48,9	-8,9	3,2	-5,7	0,5	0,0	0,5	0,0	0,5
93 7 Kehärata	B	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
94 Irtain omaisuus	B	7,7	7,1	0,7	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
95 Kiinteä omaisuus	B	10,0	15,1	-5,1	2,7	-2,4	3,5	9,8	-6,3	0,0	-6,3
97 Osakkeet ja osuudet	B	1,5	3,4	-1,9	4,0	2,1	0,0	0,3	-0,3	0,0	-0,3
RAHOITUSOSA											
Nettolainanotto	N	-57,7	-17,7	-40,0	0,0	-40,0					
LIIKELAITOKSET											
Vantaan Työterveys liikelaitos	N	-6,6	-4,3	-2,4	0,0	-2,4	6,8	4,7	2,2	0,0	2,2
Keski-Uudenmaan pelastust. liikelaitos	N	-36,8	-37,4	0,5	0,0	0,5	38,3	39,0	-0,7	0,0	-0,7
Suun terveydenhuollon liikelaitos	N	-23,1	-23,9	0,9	0,0	0,9	23,4	23,0	0,3	0,0	0,3

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Vantaan kaupungin tuloslaskelma

		1.1. - 31.12.2019		1.1. - 31.12.2018
Toimintatuotot				
Myyntituotot		72 481 971,21		72 044 123,62
Maksutuotot		92 142 828,20		84 289 564,04
Tuet ja avustukset		22 177 419,48		18 283 426,02
Muut toimintatuotot		43 746 318,49		68 370 939,15
		230 548 537,38		**242 988 052,83**
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-	404 591 999,22	-	383 664 248,35
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-	88 268 388,29	-	85 951 837,88
Muut henkilösivukulut	-	15 616 058,37	-	13 886 157,74
	-	508 476 445,88	-	483 502 243,97
Palvelujen ostot	-	700 088 315,13	-	641 434 682,68
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-	53 466 406,83	-	51 065 414,72
Avustukset	-	77 722 710,95	-	76 231 139,11
Muut toimintakulut	-	67 713 285,26	-	63 275 509,53
	-	**1 407 467 164,05**	**-**	**1 315 508 990,01**
Toimintakate	**-**	**1 176 918 626,67**	**-**	**1 072 520 937,18**
Verot ja valtionosuudet				
Verotulot		1 014 612 112,75		982 745 565,59
Valtionosuudet		184 319 309,00		173 386 738,00
		1 198 931 421,75		**1 156 132 303,59**
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot		13 942 606,81		14 068 120,72
Muut rahoitustuotot		15 610 670,19		17 408 491,47
Korkokulut	-	1 914 822,54	-	2 311 707,21
Muut rahoituskulut	-	508 773,05	-	127 774,79
		27 129 681,41		**29 037 130,19**
Vuosikate		**49 142 476,49**		**112 648 496,60**
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-	111 353 202,27	-	107 411 708,89
Arvonalentumiset	-	3 801 104,18	-	1 290 018,79
	-	**115 154 306,45**	**-**	**108 701 727,68**
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot		3 265 259,33		0,00
Tilikauden tulos	**-**	**62 746 570,63**		**3 946 768,92**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		463 505,67		283 164,73
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		95 317,93
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-	304 127,83		834 177,57
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-**	**62 587 192,79**		**5 159 429,15**

3.2 Vantaan kaupungin rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	49 142 476,49	112 648 496,60
Satunnaiset erät	3 265 259,33	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	- 16 813 491,24	- 40 891 159,54
	35 594 244,58	71 757 337,06
Investointien rahavirta		
Investointimenot	- 157 558 813,89	- 134 810 967,40
Rahoitusosuudet investointeihin	911 338,44	3 917 673,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26 872 388,30	66 722 381,31
	- 129 775 087,15	- 64 170 913,09
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 94 180 842,57**	**7 586 423,97**
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	- 3 130 230,85	- 298 836,00
Antolainasaamisten vähennys	8 345 814,69	3 907 222,85
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100 000 000,00	90 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	- 82 293 165,56	- 169 529 724,72
Lyhytaikaisten lainojen muutos	25 530 471,25	- 16 228 711,27
Oman pääoman muutokset	112 846,37	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	954 299,27	- 142 769,73
Vaihto-omaisuuden muutos	- 48 049,27	- 4 180,12
Saamisten muutos	8 923 378,54	1 659 938,55
Korottomien velkojen muutos	20 431 764,27	9 576 101,68
Rahoituksen rahavirta	**78 827 128,71**	**- 81 060 958,76**
Rahavarojen muutos	**- 15 353 713,86**	**- 73 474 534,79**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	124 664 877,46	140 018 591,32
Rahavarat 1.1.	140 018 591,32	213 493 126,11
	- 15 353 713,86	- 73 474 534,79

3.3 Vantaan kaupungin tase

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Pysyvät vastaavat	**1 857 642 500,88**	**1 831 574 207,24**
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	72 297,67
Muut pitkävaikutteiset menot	20 059 831,77	38 118 025,55
	20 059 831,77	38 190 323,22
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	301 998 297,32	296 715 162,37
Rakennukset	573 623 645,81	559 128 718,31
Kiinteät rakenteet ja laitteet	314 173 963,62	304 120 211,51
Koneet ja kalusto	20 198 139,34	17 955 233,76
Muut aineelliset hyödykkeet	316 783,31	316 783,31
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	62 610 662,37	45 589 421,38
	1 272 921 491,77	1 223 825 530,64
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	285 017 372,80	284 698 965,00
Muut lainasaamiset	278 865 262,78	284 201 526,10
Muut saamiset	778 541,76	657 862,28
	564 661 177,34	569 558 353,38
Toimeksiantojen varat	**1 178 780,92**	**1 293 053,85**
Valtion toimeksiannot	1 175 923,29	1 290 129,22
Lahjoitusrahastojen varat	2 857,63	2 924,63
Vaihtuvat vastaavat	**181 709 957,23**	**205 939 000,36**
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	659 386,24	611 336,97
	659 386,24	611 336,97
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	219 090,42	225 164,57
Muut saamiset	3 736 342,37	3 401 496,00
	3 955 432,79	3 626 660,57
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	17 751 731,91	22 320 043,66
Lainasaamiset	9 016 635,10	1 214 781,87
Muut saamiset	14 852 879,64	13 339 638,48
Siirtosaamiset	10 809 014,09	24 807 947,49
	52 430 260,74	61 682 411,50
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	296 201,65	245 745,27
Rahat ja pankkisaamiset	124 368 675,81	139 772 846,05
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**2 040 531 239,03**	**2 038 806 261,45**

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Oma pääoma	**880 630 307,64**	**942 800 526,23**
Peruspääoma	349 118 131,18	349 118 131,18
Muut omat rahastot	126 718 630,10	126 414 502,27
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	467 380 739,15	462 108 463,63
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 62 587 192,79	5 159 429,15
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	**1 895 549,83**	**2 359 055,50**
Poistoero	1 895 549,83	2 359 055,50
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
Pakolliset varaukset	**11 350 962,87**	**11 501 357,33**
Eläkevaraukset	139 600,00	204 700,00
Muut pakolliset varaukset	11 211 362,87	11 296 657,33
Toimeksiantojen pääomat	**2 827 967,07**	**1 987 940,73**
Valtion toimeksiannot	1 363 563,06	1 332 233,41
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 464 404,01	655 707,32
Vieras pääoma	**1 143 826 451,62**	**1 080 157 381,66**
Pitkäaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	188 633 333,32	124 366 666,64
Lainat rahoitus-ja vakuutuslaitoksilta	607 379 643,87	673 036 250,30
	796 012 977,19	797 402 916,94
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	5 733 333,32	50 733 333,32
Lainat rahoitus-ja vakuutuslaitoksilta	95 656 606,46	31 559 832,27
Lainat muilta luotonantajilta	57 489 489,63	31 959 018,38
Saadut ennakot	22 037 116,71	23 935 222,33
Ostovelat	78 372 490,42	62 500 455,94
Muut velat	23 582 226,72	24 959 666,43
Siirtovelat	64 942 211,17	57 106 936,05
	347 813 474,43	282 754 464,72
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**2 040 531 239,03**	**2 038 806 261,45**

3.4 Vantaan kaupungin konsernituloslaskelma

	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toimintatuotot	1 082 354 848,98	1 065 950 279,01
Toimintakulut	- 2 051 876 358,23	- 1 942 109 865,96
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	9 252 211,19	- 4 339 227,31
Toimintakate	**- 960 269 298,06**	**- 880 498 814,26**
Verotulot	1 009 967 452,17	982 464 585,20
Valtionosuudet	189 529 716,00	178 485 984,00
	1 199 497 168,17	**1 160 950 569,20**
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	10 345 474,44	10 268 536,63
Muut rahoitustuotot	2 966 568,57	4 598 342,55
Korkokulut	- 18 410 520,80	- 18 510 416,10
Muut rahoituskulut	- 772 747,59	- 4 667 444,56
	- 5 871 225,38	**- 8 310 981,47**
Vuosikate	**233 356 644,73**	**272 140 773,47**
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	- 214 009 330,19	- 205 169 570,77
Omistuksen eliminointierot	- 2 369 515,80	- 2 300 134,95
Arvonalentumiset	33 062,75	- 33 062,75
	- 216 345 783,24	**- 207 502 768,47**
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	3 265 259,33	0,00
Tilikauden tulos	**20 276 120,82**	**64 638 005,00**
Tilinpäätössiirrot	- 304 145,00	765 348,16
Tilikauden verot	- 10 616 615,19	- 7 953 342,40
Laskennalliset verot	- 7 304 348,62	- 6 184 337,64
Vähemmistöosuudet	- 18 801 855,63	- 12 671 719,07
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**- 16 750 843,62**	**38 593 954,05**

3.5 Vantaan kaupungin konsernirahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	233 360 665,65	272 140 773,47
Satunnaiset erät	321 205,89	0,00
Tilikauden verot	- 7 676 582,66	- 7 953 342,40
Tulorahoituksen korjauserät	- 30 886 695,25	- 40 547 040,42
	195 118 593,63	223 640 390,65
Investointien rahavirta		
Investointimenot	- 417 766 601,28	- 465 412 788,92
Rahoitusosuudet investointeihin	251 105,05	4 342 417,66
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	158 630 005,57	194 219 319,59
	- 258 885 490,66	- 266 851 051,67
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 63 766 897,03**	**- 43 210 661,03**
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	- 700,13	- 262 904,80
Antolainasaamisten vähennys	2 623 106,12	461 291,76
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	199 995 314,09	67 954 049,83
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	- 48 295 721,48	- 11 309 192,14
Lyhytaikaisten lainojen muutos	- 71 793 213,04	- 99 268 357,14
Oman pääoman muutokset	- 4 373 011,70	- 5 213 616,14
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	944 779,78	- 146 083,84
Vaihto-omaisuuden muutos	- 1 017 820,78	- 2 396 265,89
Saamisten muutos	- 7 173 768,10	- 22 085 933,05
Korottomien velkojen muutos	- 10 353 854,62	66 058 147,48
Rahoituksen rahavirta	**60 555 110,14**	**- 6 208 863,94**
Rahavarojen muutos	**- 3 211 786,89**	**- 49 419 524,96**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	231 556 893,70	234 768 680,59
Rahavarat 1.1.	234 768 680,59	284 188 205,55
	- 3 211 786,89	- 49 419 524,96

3.6 Vantaan kaupungin konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Pysyvät vastaavat	**3 467 796 376,88**	**3 395 358 419,63**
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	7 364 603,47	9 061 791,02
Muut pitkävaikutteiset menot	36 917 264,69	49 628 498,89
Ennakkomaksut	879 034,30	3 715 547,59
	45 160 902,46	62 405 837,50
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	414 594 751,06	407 072 968,28
Rakennukset	1 435 373 997,01	1 423 199 709,06
Kiinteät rakenteet ja laitteet	829 546 009,14	809 726 405,63
Koneet ja kalusto	141 400 657,69	81 156 719,88
Muut aineelliset hyödykkeet	7 496 838,41	8 437 389,22
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	209 093 046,02	221 252 551,36
	3 037 505 299,33	2 950 845 743,42
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	79 817 896,29	74 430 735,14
Muut osakkeet ja osuudet	108 911 835,19	108 567 300,91
Muut lainasaamiset	191 174 904,28	193 879 039,50
Muut saamiset	5 225 539,34	5 229 763,16
	385 130 175,10	382 106 838,71
Toimeksiantojen varat	**2 444 776,44**	**3 251 077,37**
Valtion toimeksiannot	1 317 490,17	2 075 133,15
Lahjoitusrahastojen varat	666 324,52	656 993,91
Muut toimeksiantojen varat	460 961,75	518 950,30
Vaihtuvat vastaavat	**437 149 160,96**	**431 827 272,64**
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	24 276 744,13	23 255 145,85
Muu vaihto-omaisuus	32 526,41	- 9 476,87
	24 309 270,54	23 245 668,98
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	8 456 803,43	10 337 648,06
Laskennalliset verosaamiset	- 377 589,43	1 196 545,37
Muut saamiset	23 774,79	17 665,86
Siirtosaamiset	3 464 699,86	3 554 627,32
	11 567 688,65	15 106 486,60
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	101 205 661,04	99 971 199,04
Lainasaamiset	2 152 173,37	2 100 776,27
Muut saamiset	40 600 035,20	31 230 815,87
Siirtosaamiset	25 757 438,47	25 403 645,29
	169 715 308,07	158 706 436,47
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	330 248,46	290 937,38
Muut arvopaperit	20 092 161,03	21 121 161,03
	20 422 409,48	21 412 098,40
Rahat ja pankkisaamiset	211 134 484,21	213 356 582,18
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**3 907 390 314,28**	**3 830 436 769,65**

VASTATTAVAA	31.12.2019	31.12.2018
Oma pääoma	**1 192 681 105,43**	**1 209 165 857,80**
Peruspääoma	349 118 131,18	349 118 131,18
Arvonkorotusrahasto	16 107 672,00	16 107 672,00
Muut omat rahastot	180 413 417,40	187 519 945,20
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	663 792 728,47	617 826 155,37
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 16 750 843,62	38 593 954,05
Vähemmistöosuudet	**130 840 077,49**	**116 631 162,59**
Pakolliset varaukset	**26 014 364,43**	**26 437 763,83**
Eläkevaraukset	243 367,14	324 501,06
Muut pakolliset varaukset	25 770 997,29	26 113 262,77
Toimeksiantojen pääomat	**4 094 867,80**	**3 946 810,50**
Valtion toimeksiannot	1 505 129,94	2 117 237,34
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 128 776,11	1 310 622,85
Muut toimeksiantojen pääomat	460 961,75	518 950,30
Vieras pääoma	**2 553 759 899,12**	**2 474 255 174,93**
Pitkäaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	188 633 333,32	124 366 666,64
Lainat rahoitus-ja vakuutuslaitoksilta	1 436 714 723,61	1 477 291 851,85
Lainat julkisyhteisöiltä	181 678 895,05	183 358 729,78
Saadut ennakot	165,23	165,23
Liittymismaksut ja muut velat	140 167 026,20	140 985 588,96
Siirtovelat	660,96	1 524,05
Laskennalliset verovelat	52 358 851,18	46 630 984,78
	1 999 553 655,55	1 972 635 511,30
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	16 469 333,32	60 493 333,32
Lainat rahoitus-ja vakuutuslaitoksilta	182 710 376,54	69 734 098,26
Lainat julkisyhteisöiltä	2 209 962,80	2 740 126,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	10 256 932,86
Saadut ennakot	32 171 251,47	33 503 800,01
Ostovelat	121 833 629,15	113 561 771,19
Muut velat	67 967 361,25	94 233 997,31
Siirtovelat	126 995 527,34	113 249 150,42
Laskennalliset verovelat	3 848 801,70	3 846 454,28
	554 206 243,57	501 619 663,64
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**3 907 390 314,28**	**3 830 436 769,65**

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Hankintamenoperiaatetta ei ole noudatettu kuitenkaan Keski-Uudenmaan pelastuslaitokselle luovutettujen pysyvien vastaavien osalta, sillä jäsenkunnat luovuttivat sen nolla-arvolla perustettavan liikelaitoksen käyttöön. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hyväksytyn poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa 4.2 suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyviin vastaaviin ei ole kirjattu hankintoja, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, vaan ne on kirjattu vuosikuluiksi.

Poistojen alkamisperusteet

Irtaimen omaisuuden poistot aloitetaan hankintakuukautta seuraavan kuukauden alusta. Ensikertaisen kalustamisen suunnitelman mukainen poistolaskenta alkaa, kun koko kalustaminen on valmis. Rakennusten poistot alkavat valmistumispäivästä seuraavan kuukauden alusta. Kaupunkirakentamisen kiinteästä omaisuudesta kirjataan puolen vuoden suunnitelman mukainen poisto, joka lasketaan koko kuluneen tilikauden kustannuksista.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien osakkeet ja osuudet on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Varikon varaosavarasto on arvostettu keskihintaperiaatteen mukaisesti ja hoitotarvikevarasto on merkitty taseeseen FIFO -periaatteen mukaisesti.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Vaihtuvien vastaavien saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon ja rahoitusomaisuusarvopaperit hankintahintaan tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Vantaan kaupungin lainat otetaan pääsääntöisesti vaihtuvakorkoisina. Kaupunki on suojannut osan lainasalkustaan korkojohdannaisilla. Kaupungin käyttämät korkojohdannaiset ovat koronvaihtosopimuksia, korko-optioita tai näiden yhdistelmiä. Kaupungin korkoriskipolitiikan mukaisesti kaupunki käyttää korkojohdannaisia ainoastaan taseessa olevien rahoitusriskien alentamiseen tai poistamiseen. Kaupungin kaikki johdannaissopimukset on tehty joko suojaamistarkoituksessa tai rahoituskulujen alentamiseksi siten, ettei korkoriskiä kuitenkaan lisätä. Vantaa kaupungin lainasalkkuun ei sisälly valuuttakurssiriskiä.

Johdannaissopimukset, ks. tarkemmin kappale 4.4. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot/ Johdannaiset.

Tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen esittämistapa

Vantaan kaupungin, liikelaitoksien ja rahastojen tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja taseen esittämistapa on kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden mukainen.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Vertailutietona esitettävää vuoden 2018 taseen ulkopuolista vuokravastuuta on oikaistu Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen osalta. Oikaisun vaikutus on 2 miljoonaa euroa vuokravastuuta vähentävä seuraavan tilikauden vastuiden osalta ja 40 miljoonaa euroa vuokravastuun määrää lisäävä myöhemmin erääntyvien osalta.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Taseen ulkopuoliset vuokravastuut toistaiseksi voimassa olevien vuokrasopimusten osalta eivät ole mukana vertailutietona esitettävässä vuoden 2018 vuokravastuun määrässä. Myöskään erityisasumisen vuokravastuut eivät ole kokonaisuudessaan mukana vertailuvuoden luvuissa.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Edellisen tilikauden ylijäämään on kohdistunut seuraava oikaisu: Vantaan osuus HSL:n kumulatiivisesta ylijäämästä + 112 846,37 euroa.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt, lukuun ottamatta VAV Asunnot Oy:n tytäryhtiötä Kivikirveenkujan Autopaikat Oy ja osakkuusyhtiöitä Asunto oy Viljapelto, Kiinteistö Oy Myyrinsärki ja Metsolan pysäköinti Oy, joita VAV Asunnot Oy -alakonserni ei ole tilinpäätökseensä sisällyttänyt. VTK Kiinteistöt Oy -alakonserni on yhdistellyt osakkuusyhteisönään Kiinteistö Oy Vantaan Rubiiniparkin 29,8 %:n ja Kiinteistö Oy Ruusuparkin 26,1% omistusosuudella, mutta VAV Asunnot Oy:n osuuksia 17,7 % ja 9,4% näistä yhtiöistä ei ole yhdistelty. Sen lisäksi yhdistelemättä on Kaunialan sairaala Oy:n tytäryhteisö Kauniala Oy. Näiden yhdistelemättä jättämisellä on vähäinen merkitys konsernin omaan pääomaan. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kahdeksan kuntayhtymää, joissa Vantaan kaupunki on jäsenenä. Lisäksi osakkuusyhteisöt on yhdistelty tilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä, lukuun ottamatta Yrityspuiston Autopaikat Oy:tä, josta ei ollut tietoja saatavilla.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä. Konsernin keskinäisiä liittymismaksuja ei ole pystytty kaikilta osin selvittämään ja eliminoimaan.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle. Tytäryhtiöiden muodostamissa alakonserneissa omistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernituloslaskelmassa konsernin yli- ja alijäämästä sekä konsernitaseessa konsernin omasta pääomasta.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhtiöiden olennaiset aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhtiöiden poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi. Osakkuusyhtiöiden osalta poistot on oikaistu niiden yhtiöiden osalta, joista tarvittavat tiedot ovat olleet saatavilla ja oikaisu on ollut konsernin kannalta olennainen.

Johdannaissopimusten käsittely

Konsernitilinpäätöksen 4.4 liitetiedon johdannaiset -kohtaan on Vantaan kaupungin johdannaisten lisäksi yhdistelty Vantaan Energia Oy -alakonsernin, VAV Asunnot Oy -alakonsernin, Helsingin Seudun Ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY), Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS), ETEVA-kuntayhtymän sekä Kårkulla-kuntayhtymän tilinpäätöksissään ilmoittamat johdannaiset.

Vantaan Energia on tilinpäätöksessään kirjannut kuluksi johdannaissopimuksen tekohetken ja tilinpäätöspäivän käyvän arvon välisen erotuksen. Nämä kirjaukset on konsernissa peruutettu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 115/24.1.2017 mukaisesti, jossa todetaan, että kirjanpitolautakunnan 1963/2016 lausuntoa johdannaisten käsittelystä ei sovelleta kuntien vuoden 2016 tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Liitetiedon 4.4 vakuudet ja vastuusitoumukset vertailutietona esitettävää vuoden 2018 taseen ulkopuolista vuokravastuuta on oikaistu Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen osalta. Oikaisun vaikutus on 2 miljoonaa euroa vuokravastuuta vähentävä seuraavan tilikauden vastuiden osalta ja 40 miljoonaa euroa vuokravastuun määrää lisäävä myöhemmin erääntyvien osalta. Samassa liitetiedossa on oikaistu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Vantaan konsernin ulkopuolista vuokra- ja leasingvastuuta vuodelta 2018 vuoden 2019 erillistilinpäätöksessä esitettyä vertailuvuoden tietoa vastaavaksi.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut sekä virheiden korjaukset

Konsernitilinpäätöksessä edellisten tilikausien ylijäämään kohdistuvina merkittävinä oikaisuina näkyvät seuraavat erät:

VAV Yhtymä Oy:n kirjaamat poistot ovat vuoden 2018 lopullisessa tilinpäätöksessä -16,447 miljoonaa euroa, kun taas 2018 konsernitilinpäätökseen VAV-alakonserni yhdisteltiin niin, että VAV Yhtymä Oy:n poistot olivat vain -1,382 miljoonaa euroa. Vantaan konsernissa tehtiin vuoden 2018 konsernitilinpäätöksessä poisto-oikaisu -14,358 miljoonaa euroa, joka purettiin johtuen VAV Yhtymä Oy:n lopullisista 2018 poistoista. Korjattu 2018 poisto-oikaisu oli +0,562 miljoonaa euroa. Poisto-oikaisun muutos aiheutti +3,013 miljoonan euron laskennallisten verojen muutoksen. Näiden muutosten yhteisvaikutuksesta edellisten tilikausien yli-/alijäämä kasvoi 2,869 miljoonaa euroa. VAV Yhtymä Oy teki lopulliseen tilinpäätökseensä 16,107 miljoonan euron arvonkorotuksen maa-alueisiinsa, mikä lisäsi Vantaan konsernin pysyviä vastaavia ja arvonkorotusrahastoa. Näistä oikaisuista aiheutuneet muutokset on konsernituloslaskelmassa ja konsernitaseessa merkitty vertailuvuoden 2018 tietoihin ja konsernitaseen oman pääoman liitetiedossa oikaisuksi edelliseen tilikauteen.

Samaan oikaisuun liittyy 2,940 miljoonan euron maksuunpantu tulovero, jonka VAV Yhtymä Oy ilmoitti 2019 erillistilinpäätöksessään edellisiin tilikausiin kohdistuvana oikaisuna. Kuntakonsernissa tämä erä on käsitelty osana tilikauden 2019 veroja.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot

Toimintatuotot tehtäväalueittain				
1 000 €	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Yleishallinto	368 958	381 899	752	2 788
Kaupunginjohtajan toimiala	3 353	2 792	3 456	2 827
Konserni- ja asukaspalveluiden toimiala	11 508	11 417	8 095	8 791
Sosiaali- ja terveystoimi	327 313	296 614	39 593	40 623
Sivistystoimi	39 834	35 786	39 985	35 911
Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö	294 371	299 434	100 291	112 603
Liikelaitokset ja rahastot				
Keski-Uudenmaan Pelastuslaitos	27 515	26 628	28 432	27 521
Vantaan Työterveys	2 700	4 487	3 074	5 031
Suun Terveydenhuolto	6 239	6 684	6 240	6 684
Marja-Vantaa	563	209	630	209
Sosiaalinen luototus	1	0	1	1
Asuntolainarahasto	0	0	1	1
Toimintatuotot yhteensä	**1 082 355**	**1 065 950**	**230 549**	**242 989**

Verotulot

Verotulojen erittely		
1 000 €	2019	2018
Kunnan tulovero	861 500	825 742
Osuus yhteisöveron tuotosta	74 610	77 930
Kiinteistövero	78 503	79 074
Verotulot yhteensä	**1 014 612**	**982 746**

Valtionosuudet

Valtionosuuksien erittely				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	207 187	198 742	207 187	198 742
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-40 395	-41 649	-40 395	-41 649
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	22 738	21 394	17 528	16 295
Valtionosuudet yhteensä	**189 530**	**178 486**	**184 320**	**173 387**

Palvelujen ostot

Palvelujen ostojen erittely		
1 000 €	**2019**	**2018**
Asiakaspalvelujen ostot	434 891	402 581
Muiden palvelujen ostot	265 198	238 854
Kaupungin palvelujen ostot yhteensä	**700 088**	**641 435**

Valtuustoryhmille annetut tuet

Valtuustoryhmille annetut tuet		
1 000 €	**2019**	**2018**
Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä	3	3
Keskustan valtuustoryhmä	6	6
Vihreä valtuustoryhmä	24	24
Vantaan Siniset valtuustoryhmä	6	6
Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä	36	36
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	10	8
Kokoomuksen valtuustoryhmä	34	34
Perussuomalaisten valtuustoryhmä	5	10
RKP:n valtuustoryhmä	3	3
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	**127**	**130**

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

	Poistomenetelmä	Poistoaika ennen 1.1.2013 hankitut	Poistoaika 1.1.2013 alkaen hankitut
Aineettomat hyödykkeet			
Kehittämismenot	Tasapoisto	3 - 5 vuotta	2 vuotta
Seudullisten yhteishankkeiden käyttöoikeudet			
Liikenneväylät	Tasapoisto	15 vuotta	5 vuotta
Raideliikenne	Tasapoisto	15 vuotta	5 vuotta
Muut aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	5 vuotta	2 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot			
ATK-ohjelmistot	Tasapoisto	3 - 5 vuotta	2 vuotta
Kehittämismenot	Tasapoisto	3 - 5 vuotta	2 vuotta
Vuokra- ja osaketilojen muutostyöt	Tasapoisto	3 vuotta	2 vuotta
Muut	Tasapoisto	3 vuotta	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa		
Rakennukset ja rakennelmat			
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta	20 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	15 vuotta	10 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	50 vuotta	30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	Tasapoisto	15 vuotta	15 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	Tasapoisto	15 vuotta	10 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	Tasapoisto	15 vuotta	15 vuotta
Ulkovalaistuslaitteet	Tasapoisto	15 vuotta	15 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	Tasapoisto	15 vuotta	15 vuotta
Vesi-, yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	Tasapoisto	10 vuotta	10 vuotta
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Tasapoisto	15 vuotta	15 vuotta
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	15 vuotta	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10 vuotta	10 vuotta
Koneet ja kalusto			
Rautaiset alukset	Tasapoisto	15 vuotta	15 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8 vuotta	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5 vuotta	4 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10 vuotta	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 vuotta	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto-, yms. laitteet	Tasapoisto	5 vuotta	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto		
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa	-	-
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	-	-
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	-	-

Tuottoihin ja kuluihin sisältyvien pakollisten varausten muutokset

Pakollisten varausten muutokset				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Eläkevastuu 1.1.	325	338	205	218
Vähennykset	-81	-13	-65	-13
Eläkevastuu 31.12.	**243**	**325**	**140**	**205**
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	17 569	17 408	11 297	11 414
Lisäykset	1 212	997	0	0
Vähennykset	-121	-836	-85	-117
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	**18 661**	**17 569**	**11 211**	**11 297**
Muut pakolliset varaukset 1.1.	8 544	7 081	0	0
Lisäykset	283	2 445	0	0
Vähennykset	-1 717	-982	0	0
Muut pakolliset varaukset 31.12.	**7 110**	**8 544**	**0**	**0**

Olennaiset myyntivoitot ja tappiot

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	16 020	38 343	16 331	38 200
Osakkeiden luovutusvoitot	60	6 340	0	0
Irtaimen omaisuuden luovutusvoitot	5 213	3 389	402	3 389
Luovutusvoitot yhteensä	**21 293**	**48 072**	**16 733**	**41 589**
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	74	828	75	828
Muut luovutustappiot	4	274	-6	0
Luovutustappiot yhteensä	**78**	**1 102**	**69**	**828**

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Satunnaiset tuotot				
Vahingonkorvaus, Helsingin käräjäoikeuden tuomio nro 13/64927 Lemminkäinen ja NCC	3 265		3 265	
Satunnaiset tuototyhteensä	**3 265**	**0**	**3 265**	**0**

Osinkotuotot ja peruspääoman korot

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
1 000 €	**2019**	**2018**
Osinkotuotot muista yhteisöistä	12 551	12 605
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	1 400	1 400
Yhteensä	**13 951**	**14 005**

Poistoeron muutokset

Erittely poistoeron muutoksista		
1 000 €	**2019**	**2018**
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	-464	-283
Poistoeron muutokset yhteensä	**-464**	**-283**

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat

Pysyvät vastaavat							
Aineettomat hyödykkeet							
1 000 €					Aineettomat oikeudet	Muut pitkä-vaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.					72	38 118	38 190
Lisäykset tilikauden aikana					0	3 444	3 444
Vähennykset tilikauden aikana					-61	0	-61
Siirrot erien välillä					0	2 703	2 703
Tilikauden poisto					-11	-24 206	-24 217
Poistamaton hankintameno 31.12.					0	20 060	20 060
Aineelliset hyödykkeet							
1 000 €	Maa- ja vesi-alueet	Raken-nukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Enn.maksut ja kesk.er. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	296 715	559 129	304 120	17 955	317	45 589	1 223 826
Lisäykset tilikauden aikana	15 126	34 440	48 353	8 982	0	43 884	150 785
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	-185	0	-56	0	-670	-911
Vähennykset tilikauden aikana	-9 843	-1 046	0	-67	0	0	-10 956
Siirrot erien välillä	0	23 312	-64	241	0	-26 192	-2 703
Tilikauden poisto	0	-42 026	-38 235	-6 857	0	0	-87 118
Poistamaton hankintameno 31.12.	301 998	573 623	314 174	20 198	317	62 610	1 272 921

Vantaan kaupunki on aktivoinut aineettomien hyödykkeiden muihin pitkävaikutteisiin menoihin kehittämismenoja seuraavasti: Yhdentyvä viestintä 616 572,21 euroa ja Winhan korvaaminen 298 299,69 euroa suurimpina. Poistamatta olevat kehittämismenot vuoden lopussa olivat yhteensä 5 258 402,47 euroa. Kehittämismenojen poistotapana on tasapoisto ja poistoaikana on 1.1.2013 lähtien kaksi vuotta ja sitä vanhemmissa viisi vuotta.

Osakkeet ja osuudet					
1 000 €	Osakkeet konserni-yhtiöt	Osakkeet omistusyht yhteisöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	101 649	9 000	148 042	26 008	284 699
Lisäykset tilikauden aikana	2 038	434	0	857	3 329
Siirrot erien välillä	265	-210	0	-55	0
Vähennykset tilikauden aikana	-256	0	0	0	-256
Arvonalennukset ja niiden palautukset	-2 755	0	0	0	-2 755
Poistamaton hankintameno 31.12.	100 941	9 224	148 042	26 810	285 017

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				
1 000 €	Saamiset konserni-yhteisöt	Saamiset kunta-yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	44 513	234 783	5 563	284 859
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	2 931	2 931
Vähennykset tilikauden aikana	-4 852	-2 716	-578	-8 146
Poistamaton hankintameno 31.12.	39 661	232 067	7 916	279 644

Maa- ja vesialueet erittely

1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 047	1 073	410	410
Muut maa- ja vesialueet	413 548	391 347	301 588	296 305
Maa- ja vesialueiden arvonalennukset	0	-1 455	0	0
Maa- ja vesialueiden arvonkorotukset	0	16 108	0	0
Maa- ja vesialueet yhteensä	**414 595**	**407 073**	**301 998**	**296 715**

Omistukset tytäryhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt 31.12.2019						
				Kuntakonsernin osuus, 1 000 €		
Konserniyhteisön nimi	**Koti-paikka**	**Kunnan omistus-%**	**Konsernin omistus-%**	**Omasta pää-omasta**	**Vieraasta pää-omasta**	**Tilikauden yli-/ ali-jäämästä**
Tytäryhtiöt						
As Oy Vantaan Elviira	Vantaa	100,0 %	100,0 %	907	0	-2
As Oy Vantaan Katriinanrinne	Vantaa	100,0 %	100,0 %	1274	515	-30
As Oy Vantaan Keltasafiiri	Vantaa	100,0 %	100,0 %	942	2	-5
As Oy Vantaan Sepänpuisto	Vantaa	100,0 %	100,0 %	1 298	204	-1
Kaunialan Sairaala Oy	Kauniainen	100,0 %	100,0 %	-160	3 449	-98
Kiint Oy Kehäsuora	Vantaa	100,0 %	100,0 %	3 359	598	120
Kiint Oy Pakkalan Kartanonkoski 10	Vantaa	100,0 %	100,0 %	2 444	21	-23
Kiint Oy Pakkalankuja 11	Vantaa	100,0 %	100,0 %	1 427	1	-29
Kiint Oy Tiedepuisto	Vantaa	100,0 %	100,0 %	11 458	6 794	13
Kiint Oy Tikkurilan Keskustapysäköinti	Vantaa	100,0 %	100,0 %	1 451	4	-84
Kiint Oy Tikkurilan linja-autoasema	Vantaa	100,0 %	100,0 %	34	0	-1
Kiint Oy Ulrikanpuiston päiväkoti	Vantaa	100,0 %	100,0 %	10	2 485	2
Kiint Oy Vantaan Helikopteritukikohta	Vantaa	100,0 %	100,0 %	2 059	13	7
Kiint Oy Vantaan Maarukka	Vantaa	100,0 %	100,0 %	5	0	-1
Ratakujan Pysäköinti Oy	Vantaa	100,0 %	100,0 %	2 565	86	-61
Tikkuparkki Oy	Vantaa	100,0 %	100,0 %	9 858	40	-164
Vantaan Kiinteistö ja Vesi Oy	Vantaa	100,0 %	100,0 %	786	79	83
Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy	Vantaa	100,0 %	100,0 %	2 071	8 912	946
Vantaan Työterveys Oy	Vantaa	100,0 %	100,0 %	1 184	1 162	85
VAV Yhtymä Oy -konserni	Vantaa	100,0 %	100,0 %	152 001	553 532	11 129
VAV Asunnot Oy	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
VAV Palvelukodit Oy	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
VTK Kiinteistöt Oy -konserni	Vantaa	100,0 %	100,0 %	43 658	115 649	2 039
Kiint Oy Myyrinselkä	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
Kiint Oy Vantaan Jönsaksentie 4	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
Kiint Oy Vantaan Peltolantie 5	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
Kivistön Putkijäte Oy	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
Myyrmäen Urheilupuisto Oy	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
Vantaan Innovaatioinstituutti Oy	Vantaa	0,0 %	100,0 %			
Kiint Oy Lehdokkitien Virastotalo	Vantaa	84,6 %	100,0 %	2 691	22	-438
A-Tulkkaus Oy	Vantaa	99,6 %	99,6 %	1 716	1 255	320
Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy	Vantaa	95,5 %	95,5 %	16 191	1 060	27
Ruukkukujan Autopaikat Oy	Vantaa	87,2 %	87,5 %	734	364	-16
Kiint Oy Vantaan Maakotkantie 10	Vantaa	37,1 %	86,3 %	1 112	6	-29
Korson Pienteollisuustalo Oy	Vantaa	83,1 %	83,1 %	257	18	-11
Kiint Oy Korson Toimistokeskus	Vantaa	77,1 %	77,1 %	4 652	14	-2
Kiint Oy Tikkurilan Terveysasema	Vantaa	62,2 %	73,8 %	5 880	455	-243
Vantaan Energia Oy	Vantaa	60,0 %	60,0 %	168 995	245 961	26 782
Vantaan Energia Sähköverkot Oy	Vantaa	0,0 %	60,0 %			
Pallastunturintien Liikekiinteistö Oy	Vantaa	52,4 %	52,4 %	594	106	14

Omistukset kuntayhtymissä ja yhteisyhteisöissä

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt 31.12.2019

				Kuntakonsernin osuus, 1 000 €		
Konserniyhteisön nimi	**Koti-paikka**	**Kunnan omistus-%**	**Konsernin omistus-%**	**Omasta pää-omasta**	**Vieraasta pää-omasta**	**Tilikauden yli-/ ali-jäämästä**
Kuntayhtymät						
Helsingin seudun ympäristöpalvelut - kuntayhtymä	Helsinki	19,5 %	19,5 %	112 794	344 020	5 571
Pääkaupunkiseudun Vesi Oy	Helsinki		15,8 %	7 463	1 198	-171
Uudenmaan Woima Oy	Helsinki		15,6 %	499	114	372
HSY Holding Oy	Helsinki		19,5 %	12	0	0
Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymä	Helsinki	17,2 %	17,2 %	0	0	0
Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	17,5 %	17,5 %	349	67	-14
Uudenmaan liitto	Helsinki	15,4 %	15,4 %	281	431	25
ETEVA	Mäntsälä	12,2 %	12,2 %	2 141	6 107	92
Uudenmaan Vammaispalvelut Oy	Mäntsälä	0,0 %	12,2 %	1 445	4 044	2
Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Virvelinranta	Hämeenlinna	0,0 %	4,5 %	81	392	54
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitop. Kuntayht.	Helsinki	11,9 %	11,9 %	45 135	118 217	-1 653
HUS-kiinteistöt Oy	Helsinki	0,0 %	11,9 %	243	7 356	1
Kiinteistö Oy HUS-Asunnot	Helsinki	0,0 %	11,3 %	355	3 157	0
Uudenmaan sairaalapesula Oy	Kerava	0,0 %	7,3 %	601	546	0
Kiinteistö Oy Laurinkatu 24	Lohja	0,0 %	11,9 %	27	2	0
Asunto Oy Pilvenmäki	Hyvinkää	0,0 %	11,9 %	30	4	0
FAB Jägarbacken KOY	Raasepori	0,0 %	8,4 %	1	5	0
Asunto Oy Porvoon Joukahaisentie 5	Porvoo	0,0 %	8,4 %	26	1	0
HYKSin kliiniset palvelut Oy	Helsinki	0,0 %	11,9 %	-45	347	-87
Hyks-instituutti	Helsinki	0,0 %	11,9 %	233	1 956	92
Orton Oy	Helsinki	0,0 %	11,9 %	-100	471	31
Västra-Nylands folkhögskola - kuntayhtymä	Raasepori	3,1 %	3,1 %	38	9	-2
Kårkulla kommunalförbund för omsorger kuntayht.	Parainen	2,5 %	2,5 %	283	953	5
Osakkuusyhteisöt						
As Oy Vantaan Näätäkuja 3	Vantaa	41,5 %	41,5 %	2 030	21	0
Hakunilan Keskus Oy	Vantaa	40,4 %	40,4 %	2 038	16	-1
Kiint Oy Tikkurilan Raha-asema	Vantaa	40,0 %	40,0 %	279	13	-4
Kiint Oy Vantaan Säästötalo	Vantaa	39,6 %	39,6 %	1 401	1 758	3
Kiint Oy Korsontie 2	Vantaa	34,0 %	34,0 %	355	1	0
Laurea Ammattikorkeakoulu Oy	Vantaa	32,4 %	32,4 %	19 064	3 367	656
As Oy Tikkurilan Koivutie 10	Vantaa	30,5 %	30,5 %	55	47	-1
Kiint Oy Hakucenter	Vantaa	14,7 %	32,9 %	1 640	10	-3
Hakopolun Liikekiinteistö Oy	Vantaa	34,6 %	34,6 %	862	7	-7
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy	Vantaa	26,0 %	26,0 %	11 384	5 822	496
As Oy Korsonpiha	Vantaa	24,1 %	24,1 %	622	1	0
As Oy Hirvitie 39	Vantaa	21,7 %	21,7 %	241	0	0
Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy	Helsinki	27,5 %	27,5 %	57	2 469	0
Vantaan Energia Oy (alakonserni)	Vantaa					
Svartisen Holding As	Trondheim	0,0 %	29,8 %	22 082	72 556	1 101
Solar Power Holding Oy	Helsinki	0,0 %	14,5 %	0	0	-180
Kolsin Voima Oy	Kotka	0,0 %	13,5 %	0	72 538	-1 012
VTK Kiinteistöt Oy	Vantaa					
Kiint Oy Vantaan Rubiiniparkki	Vantaa	0,0 %	29,8 %	1 571	183	0
Kiint Oy Ruusuparkki	Vantaa	0,0 %	26,1 %	2 559	7	1
Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymä						
Kiinteistö Oy Asemapäällikönkatu 5	Helsinki	0,0 %	6,0 %			
TVV Lippu- ja maksujärjestelmä Oy	Tampere	0,0 %	2,4 %			
Helsingin seudun ympäristöpalvelut - kuntayhtymä						
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Helsinki	0,0 %	6,8 %	85	78	29
Kiinteistö Oy Asemapäällikönkatu 5	Helsinki	0,0 %	2,8 %	512	46	0
Oy Asemapäällikönhovi	Helsinki	0,0 %	5,0 %	105	9	0
Keski-Uudenmaan Vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä	Tuusula	0,0 %	6,4 %	1 554	253	34

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt 31.12.2019						
				Kuntakonsernin osuus, 1 000 €		
Konserniyhteisön nimi	**Koti-paikka**	**Kunnan omistus-%**	**Konsernin omistus-%**	**Omasta pää-omasta**	**Vieraasta pää-omasta**	**Tilikauden yli-/ ali-jäämästä**
Osakkuusyhteisöt						
ETEVA						
Kiinteistö Oy Järvenpääntie 640 Y		0,0 %	5,2 %	32	221	3
Kiinteistö Oy Mäntsälän toimistotalo		0,0 %	6,0 %	16	246	3
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitop. Kuntayht.						
Asunto Oy Lohjan rajakumpu	Lohja	0,0 %	2,5 %	8	10	0
Kiinteistö Oy Hyvinkään sairaalanmäki	Hyvinkää	0,0 %	4,1 %	129	2 628	0
Kiinteistö Oy Biomedicum Helsinki	Helsinki	0,0 %	3,0 %	1 980	795	-3
Asunto Oy Paciuksenkatu 4	Helsinki	0,0 %	2,6 %	44	8	0
FinnHEMS Oy	Helsinki	0,0 %	2,4 %	184	140	-12
Hyvinkään Ravitsemispalvelut Oy	Hyvinkää	0,0 %	4,8 %	28	61	15
Apotti Oy Ab	Helsinki	12,4 %	17,6 %	1 019	10 567	30
Yhdistelemättömät						
Yrityspuiston Autopaikat Oy	Vantaa	31,0 %	31,0 %			
VAV Asunnot Oy (alakonserni)	Vantaa					
Kivikirveenkujan Autopaikoitus Oy	Vantaa	0,0 %	67,4 %			
Metsolan Pysäköinti Oy	Vantaa	0,0 %	35,5 %			
Kiinteistö Oy Myyrinsärki Autopaikoitus	Vantaa	0,0 %	33,3 %			
Asunto Oy Viljapelto	Vantaa	0,0 %	23,3 %			
Kiint Oy Vantaan Rubiiniparkki	Vantaa	0,0 %	17,7 %			
Kiint Oy Ruusuparkki	Vantaa	0,0 %	9,4 %			
Kaunialan Sairaala Oy						
Kauniala Oy	Kauniainen	0,0 %	100,0 %			

Pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset konserniyhteisöiltä

Saamisten erittely				
	2019		**2018**	
1 000 €	**Pitkä-aikainen**	**Lyhyt-aikainen**	**Pitkä-aikainen**	**Lyhyt-aikainen**
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	716	0	557
Lainasaamiset	0	8 802	0	998
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	1 598	0	2 136
Siirtosaamiset	3 736	2 890	3 402	15 000
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteysyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	55	0	1 346
Saamiset yhteensä	**3 736**	**14 061**	**3 402**	**20 037**

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
HSL kuntaosuus ylijäämä	0	0	3 736	3 401
Muut tulojäämät	3 955	3 627	0	0
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Verosaamiset	825	563	11	19
Jaksotetut henkilöstökulut	60	26	0	0
Jaksotetut korot	130	135	9	8
Jaksotetut asuntolainojen korot	0	0	115	123
Valtionapu- ja EU-tukisaamiset	1 354	1 493	236	584
Kelan korvaukset työterveyshuollosta	2 971	2 609	2 043	2 015
HSL kuntaosuus ylijäämä	0	0	2 890	15 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtosaamiset	0	0	1	3 359
Muut tulojäämät	20 010	20 488	5 504	3 699
Siirtosaamiset yhteensä	**29 305**	**28 941**	**14 545**	**28 208**

Rahoitusarvopapereiden erittely

Rahoitusarvopaperit		
1 000 €	**2019**	**2018**
Osakkeet ja osuudet		
Jälleenhankintahinta	15 776	9 355
Kirjanpitoarvo	296	246
Erotus	15 480	9 109

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oma pääoma

Oman pääoman erittely				
1 000 €	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Peruspääoma				
Peruspääoma 1.1.	349 118	349 118	349 118	349 118
Peruspääoma 31.12.	349 118	349 118	349 118	349 118
Muut omat rahastot				
Asuntolainarahasto				
Peruspääoma 1.1.			94 322	92 805
Lisäykset			1 422	1 517
Peruspääoma 31.12.			95 744	94 322
Marja-Vantaa -rahasto				
Peruspääoma 1.1.			21 783	22 805
Vähennykset			779	1 022
Peruspääoma 31.12.			21 004	21 783
Sosiaalisen luototuksen rahasto				
Peruspääoma 1.1.			1 785	1 778
Lisäykset			16	20
Vähennykset			3	12
Peruspääoma 31.12.			1 798	1 785
Vahinkorahasto				
Peruspääoma 1.1.			8 524	4 861
Lisäykset			0	5 000
Vähennykset			351	1 337
Peruspääoma 31.12.			8 173	8 524
Muut omat rahastot				
Peruspääoma 1.1.	203 628	189 431		
Lisäykset	266	20 344		
Vähennykset	7 373	6 147		
Peruspääoma 31.12.	196 521	203 628		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	653 551	632 288	467 268	467 108
Lisäykset	7 373	0	0	0
Vähennykset	0	11 762	0	5 000
Oikaisu edelliseen tilikauteen	2 869	-2 701	113	0
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	663 793	617 826	467 381	462 108
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä	-16 751	35 725	-62 587	5 159
Oma pääoma yhteensä	**1 192 681**	**1 206 297**	**880 630**	**942 801**

Poistoero

Erittely poistoerosta		
1 000 €	**2019**	**2018**
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	1 896	2 359
Poistoero yhteensä	**1 896**	**2 359**

Myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät pitkäaikaiset velat

Pitkäaikaiset velat		
1 000 €	**2019**	**2018**
Joukkovelkakirjalainat	55 700	61 433
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	361 407	380 018
Pitkäaikaiset velat yhteensä	**417 107**	**441 451**

Liikkeeseen lasketut joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjalainat		
1 000 €	**2019**	**2018**
Pitkäaikaiset		
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 120548-11-2 =100012		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 20.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	9 600	10 400
- korko %: 6 kk euribor marg. - 0,05		
- Siirto lyhytaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin	-800	-800
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	8 800	9 600
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5428576010 =100014		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 40.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	17 600	19 200
- korko %: 12 kk euribor/ marg. + 0,025		
- Siirto lyhytaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin	-1 600	-1 600
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	16 000	17 600
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5432569011 =100015		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 35.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	18 667	19 833
- korko %: 6 kk euribor/ marg. + 0,0075		
- Siirto lyhytaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin	-1 167	-1 167
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	17 500	18 667
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5436652017 =100016		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 15.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	8 500	9 000
- korko %: 12 kk euribor/ marg. + 0,02		
- Siirto lyhytaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin	-500	-500
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	8 000	8 500
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5451344019 =100017		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 50.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	30 000	31 667
- korko %: 6 kk euribor/ ei marg.		
- Siirto lyhytaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin	-1 667	-1 667
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	28 333	30 000
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina JVK 2/2014 =100309		
- Lainan nimellisarvo/ liikkellelasku: 45.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	70 000	45 000
- korko %: 3 kk euribor/ marg. +0,36		
- Siirto lyhytaikaisiin joukkovelkakirjalainoihin	0	-45 000
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	70 000	0
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina JVK 1/2016 =100336		
- Lainan nimellisarvo/ liikkellelasku: 40.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	40 000	40 000
- korko %: kiint. +0,155		
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	40 000	40 000
Pitkäaikaiset joukkovelkakirjalainat yhteensä	**188 633**	**124 367**

Joukkovelkakirjalainat		
1 000 €	**2019**	**2018**
Lyhytaikaiset		
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 120548-11-2 =100012		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 20.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	800	800
- korko %: 6 kk euribor/ marg. - 0,005		
- lyhennys: lyhenteinen 2- kertaa vuodessa á 400.000,-	-800	-800
- Siirto pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista	800	800
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	800	800
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5428576010 =100014		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 40.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	1 600	1 600
- korko %: 12 euribor/ marg. + 0,025		
- lyhennys: lyhenteinen 1- kertaa vuodessa	-1 600	-1 600
- Siirto pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista	1 600	1 600
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	1 600	1 600
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5432569011 =100015		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 35.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	1 167	1 167
- korko %: 6 kk euribor/ marg. +0,0075		
- lyhennys: lyhenteinen 2- kertaa vuodessa á 583.333,33	-1 167	-1 167
- Siirto pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista	1 167	1 167
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	1 167	1 167
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5436652017 =100016		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 15.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	500	500
- korko %: 12 kk euribor/ marg. +0,02		
- lyhennys: lyhenteinen 1- kertaa vuodessa	-500	-500
- Siirto pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista	500	500
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	500	500
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina 5451344019 =100017		
- Lainan nimellisarvo/ liikkeellelasku: 50.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	1 667	1 667
- korko %: 6 kk euribor, ei marg.		
- lyhennys: lyhenteinen 2- kertaa vuodessa á 833.333,33	-1 667	-1 667
- Siirto pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista	1 667	1 667
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	1 667	1 667
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina JVK 2/2014 =100309		
- Lainan nimellisarvo/ liikkellelasku: 45.000.000,00		
- korko %: 3 kk euribor/ marg. +0,36		
- lyhennys: kertalyhenteinen	-45 000	
- Siirto pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista	0	45 000
- Jäljellä oleva pääoma 31.12.	0	45 000
Vantaan kaupungin joukkovelkakirjalaina JVK 1/2014 =100308		
- Lainan nimellisarvo/ liikkellelasku: 65.000.000,00		
- Jäljellä oleva pääoma 1.1.	0	65 000
- korko %: 3 kk euribor/ marg. + 0,30		
- lyhennys: kertalyhenteinen	0	-65 000
Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat yhteensä	**5 733**	**50 733**
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	**194 366**	**175 100**

Pakolliset varaukset

Pakolliset varaukset	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Muut pakolliset varaukset				
Eläkevaraus	244	325	140	205
Ympäristövastuut	18 661	17 569	9 812	9 896
Muut pakolliset varaukset	7 110	8 544	1 400	1 401
Muut pakolliset varaukset yhteensä	**26 015**	**26 438**	**11 351**	**11 501**

Pitkä- ja lyhytaikaiset velat konserniyhteisöille

Vieras pääoma				
1 000 €	**2019**		**2018**	
	Pitkä-aikainen	**Lyhyt-aikainen**	**Pitkä-aikainen**	**Lyhyt-aikainen**
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0	57 489	0	31 959
Ostovelat	0	9 537	0	9 010
Yhteensä	**0**	**67 026**	**0**	**40 969**
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0	8 528	0	-1 608
Yhteensä	**0**	**8 528**	**0**	**-1 608**
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteysyhteisöille				
Ostovelat	0	28	0	1 310
Yhteensä	**0**	**28**	**0**	**1 310**
Vieras pääoma yhteensä	**0**	**75 583**	**0**	**40 671**

Liittymismaksut ja muut velat

Liittymismaksujen ja muiden velkojen erittely	Konserni		Kaupunki	
1 000 €	**2019**	**2018**	**2019**	**2018**
Liittymismaksut ja muut velat (pitkäaikaiset)				
Liittymismaksut	140 167	140 896	0	0
Liittymismaksut ja muut velat yhteensä	**140 167**	**140 896**	**0**	**0**

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Verovelat	166	308	0	0
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	103 238	89 616	59 336	54 074
Korkojaksotukset	1 281	1 543	258	279
Muut siirtovelat	21 040	21 782	5 349	2 754
Siirtovelat yhteensä	**125 725**	**113 249**	**64 942**	**57 107**

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Omaisuusvakuudelliset velat

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	116 974	133 615		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	173 084	183 378	0	0
Lainat julkisyhteisöiltä	449 662	447 403		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	868 778	888 521	0	0
Annetut kiinnitykset yhteensä	**1 041 862**	**1 071 899**	**0**	**0**
Velat, joiden vakuudeksi pantattu osakkeita				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	10 106	11 981		
Pantattujen osakkeiden kirjanpitoarvo	23 726	20 730	0	0
Pantatut osakkeet yhteensä	**23 726**	**20 730**	**0**	**0**

Muiden omien sitoumusten ja konserniyhteisön puolesta annetut vakuudet

Vakuudet				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Sitoumusten vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	9	0	0
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	5 874	5 487	0	0
Vakuudet yhteensä	**5 874**	**5 496**	**0**	**0**

Vuokravastuut

Vuokravastuut				
1 000 €	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Vuokravastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	26 634	21 838	44 679	35 013
Myöhemmin maksettavat	157 365	145 679	466 825	426 109
Vuokravastuut yhteensä	183 999	167 517	511 504	461 122
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	30 535	29 382	12 306	11 802
Myöhemmin maksettavat	189 615	199 339	27 770	26 242
Leasingvastuut yhteensä	220 150	228 721	40 076	38 044
Vuokravastuut yhteensä	**404 149**	**396 238**	**551 580**	**499 166**

Vuokravastuut ilmoitetttu ilman arvonlisäveroa. Kaupungilla ei ole PPP-hankkeita (public-private partnerships).

Annetut vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset				
1 000 €	Konserni		Kaupunki	
	2019	2018	2019	2018
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen lainojen ja leasingvastuiden puolesta				
Kaupunginvaltuuston myöntämät takauslimiitit yhteensä			679 783	691 747
Takausvastuun määrä sopimusten alussa			481 393	508 576
Jäljellä oleva takausvastuun määrä 31.12.2019			354 551	386 787
Takaukset muiden puolesta				
Kaupunginvaltuuston myöntämät takauslimiitit yhteensä	125 789	114 906	74 799	71 000
Takausvastuun määrä sopimusten alussa	78 954	78 309	27 964	34 403
Jäljellä oleva takausvastuun määrä 31.12.2019	75 317	61 114	24 327	19 908

Muut vastuusitoumukset

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
1 000 €	2019	2018
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	1 373 627	1 273 245
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	904	818

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Sopimusvastuut				
Urakkasopimukset	56 406	106 793	42 525	86 928
Maankäyttösopimukset	3 324	1 845	2 592	1 522
Muut sopimukset	75 529	73 098	4 428	3 580
Sopimusvastuut yhteensä	135 259	181 736	49 545	92 030
Arvonlisäveron palautusvastuu	54 313	36 212	0	0
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt yhteensä	**189 572**	**217 948**	**49 545**	**92 030**

Johdannaiset

Johdannaiset				
1 000 €	**Konserni**		**Kaupunki**	
	2019	**2018**	**2019**	**2018**
Avoinna olevien johdannaissopimusten nimellisarvot				
Korkojohdannaiset	257 568	342 255	40 000	130 000
Valuuttajohdannaiset	1 250	1 555	0	0
Muut johdannaiset	0	9 296	0	0
Nimellisarvot yhteensä	258 818	353 107	40 000	130 000
Avoinna olevien johdannaissopimusten markkina-arvot				
Korkojohdannaiset	-12 022	-5 481	0	0
Valuuttajohdannaiset	76	55	0	0
Muut johdannaiset	-44	4 515	0	0
Markkina-arvot yhteensä	-11 990	-910	0	0

Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi.

Ns. basis swapit

- 20 miljoonaa euroa, sopimuksen alkamispäivä 14.11.2012, päättymispäivä 14.11.2022, kaupunki maksaa Euribor 6kk:n korkoa korjattuna -0,1175 % p.a. marginaalilla ja vastaanottaa Euribor 3kk:n korkoa. Sopimus on kertalyhenteinen.
- Yllä mainitun basis swapin kumoava basis swap, 20 miljoonaa euroa, sopimuksen tekopäivä 1.2.2017, alkamispäivä 14.11.2016, päättymispäivä 14.11.2022, kaupunki vastaanottaa Euribor 6kk:n korkoa korjattuna -0,1175 % p.a. marginaalilla ja maksaa Euribor 3kk:n korkoa. Sopimus on kertalyhenteinen.

Yllä luetellut basis swapit kumoavat toisensa, jolloin positio on suljettu.

Konsernin johdannaiset

Vantaan Energia suojaa sähkön hintariskejä on tekemällä sähköjohdannaissopimuksia sekä myynnin että tuotannon osalta. Yhtiön avoinna olevat sähköjohdannaissopimukset ovat Nasdaq Commodities -pörssissä noteerattuja sähköfutuureita ja -forwardeja. Sähköjohdannaisilla on suojattu tulevien erittäin todennäköisten sähkön spot-hintaisten hankintojen hintariskiä. Sähköjohdannaisten avoinna oleva nettovolyymi on johdannaisten juoksuaikana alempi kuin ennustettu erittäin todennäköinen spot-hintaisten hankintojen määrä.

Vantaan Energia suojaa polttoaineiden ja päästöoikeuden hintariskien vaikutusta yhtiön tulokseen polttoaine-, päästöoikeus- ja valuuttajohdannaisilla. Yhtiöllä on hiilijohdannaisia, joilla suojaudutaan polttoaineiden hintariskeihin. Hiilidioksidin päästöoikeuksien hintariskiltä suojaudutaan puolestaan päästöoikeusjohdannaissopimuksilla sekä huomioimalla päästöoikeuksista aiheutuvat kustannukset tuotannonsuunnittelussa. Lisäksi yhtiö suojautuu dollarin arvonmuutoksilta tekemällä valuuttajohdannaiskauppoja.

Vantaan Energia on suojannut korkojohdannaisilla pankkilainojensa sekä taseen ulkopuolisten sopimustensa (leasing-rahoitus) muuttuvan koron korkoriskiä. Ne koronvaihtosopimukset, joiden voimassaoloaika ja korkojakso vastaavat lainan juoksuaikaa ja korkojaksoa (käänteinen yhtenäisyys korkojen osalta), esitetään tilinpäätöksen liitetiedoissa vastuina. Ne koronvaihtosopimukset ja hyödykejohdannaiset, joissa kohdistusta ei kyetä tekemään, on arvostettu sopimuskohtaisesti tilinpäätöspäivän arvoon. Tällöin johdannaissopimuksen tekohetken arvon ja tilinpäätöspäivän arvon välinen negatiivinen erotus on kirjattu tilikauden kuluksi. Jatko-oikeudellisten koronvaihtosopimusten käyvät arvot on kirjattu tulokseen rahoituskuluihin. Vantaan Energian johdannaisinstrumenttien käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinatietoihin ja ovat ulkopuolisen vahvistamia.

VAV Yhtymä Oy on suojannut yhtiön vaihtuvakorkoisia korkotukilainoja, joiden omavastuukorko on 3,4 %:a, korkoriskiltä koronvaihtosopimuksin. Korkotason ollessa negatiivinen aiheuttaa myös negatiivinen korkoero maksuvelvoitteen. Sopimukset noudattavat lainojen ehtoja ja siksi ne esitetään taseen ulkopuolisena vastuuna. Yhtiöllä on koronvaihtosopimuksia kahdessa eri korkoryhmässä, vaihtuvakorko 12 kk Euribor, kiinteäkorko 1,034 % - 1,096 % ja vaihtuvakorko 6 kk Euribor, kiinteä korko 0,937 % - 0,952 %. Kaikki sopimukset erääntyvät 2025.

ETEVA-kuntayhtymällä on yksi suojaamistarkoituksessa tehty koronvaihtosopimus. Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin pienentämiseksi. Sopimuksella on muutettu vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus erääntyy 2022.

HSY-kuntayhtymän johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia sekä valuutanvaihtosopimuksen. Kaikki johdannaissopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Koronvaihtosopimukset on tehty yksittäisten lainojen korkoriskin suojaamiseksi. Pitkäaikaisten lainojen vaihtuva (Euribor-sidonnainen) korko on sidottu koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Yhdessä sopimuksessa maksettava korko on kiinteä välillä 0-6%, muissa sopimuksissa maksettava korko on kiinteä. Koronvaihtosopimuksista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu korkokuluiksi tai -tuotoiksi. Suojaamistarkoituksessa tehtyjen koronvaihtosopimusten markkina-arvot on esitetty taseen ulkopuolisissa erissä. Valuutanvaihtosopimuksella on vaihdettu valuuttamääräinen (SEK) laina euromääräiseksi. Johdannaissopimusten käyvät arvot on ilmoitettu pankin ilmoituksen mukaisesti.

HUS-kuntayhtymän johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia ja sähköjohdannaissopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset ja sähköjohdannaissopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Johdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana kulujen oikaisuiksi. Johdannaisten käypää arvoa ei ole kirjattu tilinpäätöksessä kuluksi. Käypä arvo on esitetty liitetietojen muissa taseen ulkopuolisissa järjestelyissä.

HUS:lla on korkoriskin suojaamistarkoituksessa kaksi koronvaihtosopimusta, joista kumpikin kohdistuu yksittäiseen lainaan. Näillä sopimuksilla lainan vaihtuvat korot on muutettu kiinteiksi ja osa lainan pääomasta on suojattu. Koronmaksupäivät vastaavat lainasopimusta suojausajanjaksolla. Sopimukset on laadittu 2021 ja 2022

asti. Osa sähkönkulutuksesta suojataan sähköjohdannaisilla, jotka hankitaan suojaamistarkoituksessa sähkönhankinnan hintavaihteluita vastaan. Sopimuksia on 21 kappaletta, ja ne on tehty kalenterivuosille 2020, 2021 ja 2022.

Kårkulla-kuntayhtymällä on yksi suojaamistarkoituksessa tehty koronvaihtosopimus, jolla muutetaan pitkäaikaisen lainan vaihtuva korko kiinteäksi. Sopimus on voimassa vuoteen 2021 asti.

4.5 Ympäristötilinpitoa koskevat liitetiedot

Ympäristötilinpito Vantaalla

Kuntien ympäristötilinpidon laatimisen lähtökohtana on kauppa- ja teollisuusministeriön kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan tai kuntayhtymän tilinpidossa. Vantaalla seurattavat ympäristötilinpidon tulot, kulut ja investoinnit on määritelty kuutoskaupunkien kestävän kehityksen raportoinnin kehittämistyön yhteydessä.

Vantaan ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit toiminnoittain

Vuonna 2019 Vantaalla ympäristötuottoja oli noin 924 300 euroa. Eniten tuottoja tuli tilakeskuksen energiatehokkuustoimista, ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä sekä öljyntorjuntarahaston avustuksesta maaperän ja pohjaveden suojeluun.

Ympäristökulut vuonna 2019 olivat yhteensä 27,5 miljoonaa euroa. Edellisten vuosien tapaan kuluista valtaosa oli ryhmän Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet kuluja.

Ympäristöinvestoinnit olivat 525 900 euroa, joista valtaosa käytettiin ilmaston- ja luonnonsuojeluun, melun ja tärinän torjuntaan sekä maaperän ja pohjaveden suojeluun.

Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit

1 000 €	Tuotot		Kulut		Investoinnit	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Ulkoilmansuojelu	7	10	1 225	1 104	35	80
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	0	0	847	669	0	0
Jätehuolto ja alueiden puhtaanapito	0	0	2 775	4 106	25	25
Maaperän ja pohjaveden suojelu	1	2	216	2 025	0	189
Melun ja tärinän torjunta	0	0	34	3	50	165
Luonnonsuojelu ja maisemanhoito	0	0	32	78	52	204
Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät	118	118	1 586	1 565	0	0
Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet	0	0	16 400	16 625	100	100
Ilmastonsuojelu	799	799	1 535	1 301	264	264
Ympäristötoiminta yhteensä	**924**	**929**	**24 650**	**27 477**	**526**	**1 027**
Verot, Investointien poistot	0	0	2 851	2 324	0	0
Kaikki yhteensä	**924**	**929**	**27 501**	**29 801**	**526**	**1 027**

Ympäristötaloudelliset tunnusluvut

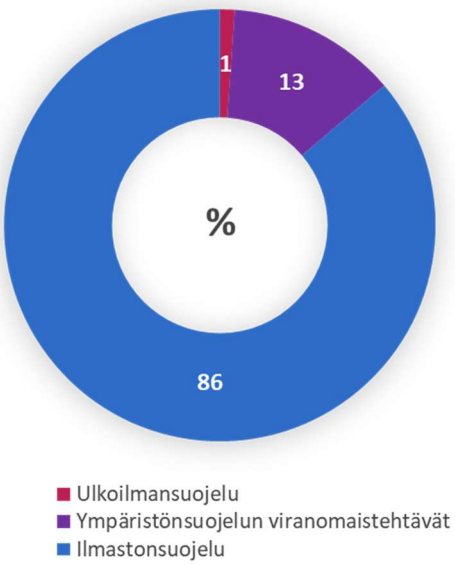
Ympäristötaloudelliset tunnusluvut		
	2019	**2018**
Tuotot		
Ympäristötuotot / toimintatuotot	0,4 %	0,4 %
Ympäristötuotot / asukas	4,0 €	4,1 €
Kulut		
Ympäristökulut + poistot / toimintakulut + poistot	1,6 %	1,9 %
Ympäristökulut + poistot / asukas	105,5 €	120,4 €
Investoinnit		
Ympäristöinvestoinnit / kokonaisinvestoinnit	0,3 %	0,8 %
Ympäristöinvestoinnit / asukas	2,3 €	4,5 €

Ympäristötuotot

Ympäristötuotoilla tarkoitetaan kuntaorganisaation toiminnasta saatuja tuloja, jotka liittyvät ympäristönsuojeluun. Niitä ovat esimerkiksi jätehuoltomaksut sekä ympäristön pilaajilta perityt kunnan suorittamien tai teettämien kunnostustöiden ja siivousten korvaukset sekä energiansäästöllä saadut toimenpiteet. Ympäristötuotto on tilikaudelle jaksotettu ympäristötulo.

Vuonna 2019 Vantaan kaupunkiorganisaation ympäristötuotot olivat noin 924 300 euroa. Ne olivat 0,4 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista. Ympäristötuottoja kertyi 4,0 euroa asukasta kohden.

Kuvio: Ympäristötuottojen jakauma

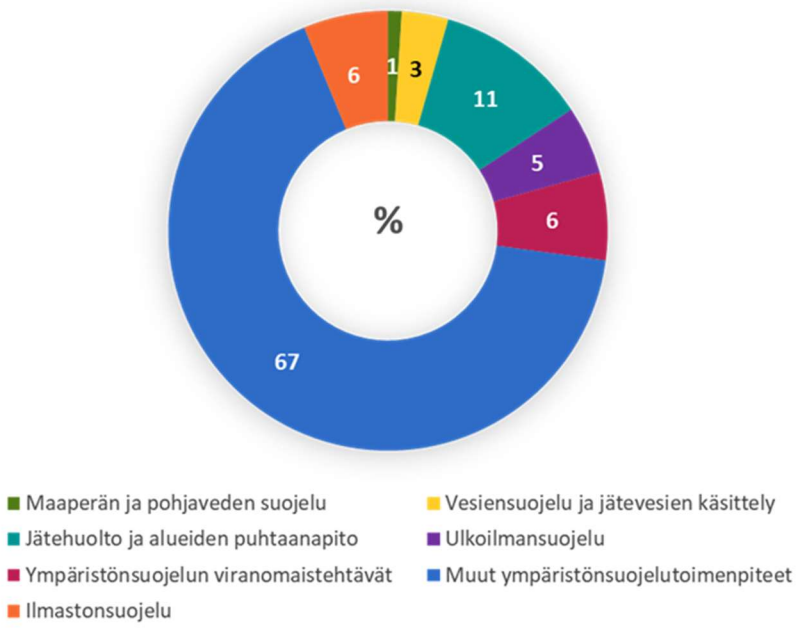
Ympäristökulut

Ympäristökulujen kokonaissumma muodostuu tilikaudelle jaksotetuista ympäristömenoista ja ympäristöinvestoinneista tehdyistä poistoista tilikauden aikana. Ympäristömeno määritellään ympäristönsuojelutoimenpiteistä aiheutuneeksi menoksi. Ympäristömeno puolestaan aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennaltaehkäistä, vähentää taikka parantaa tulevaa luonnonsuojelun tasoa ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Ympäristönsuojelutoiminnan kulut esitetään yleiseurooppalaisen ympäristönsuojelutoimenpiteiden tilastoluokituksen mukaisesti soveltuvin osin.

Vantaalla valtaosa kaikkiaan 27,5 miljoonan euron ympäristökuluista kertyi aiempien vuosien tapaan ryhmästä Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet. Jätehuollon ja alueiden puhtaanapidon kulut olivat 2,8 miljoonaa euroa, ympäristönsuojelun viranomaistehtävien osuus oli 1,6 miljoonaa euroa ja ulkoilman suojeluun käytettiin 1,2 miljoonaa euroa. Ympäristökulut olivat 1,6 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista. Ympäristökuluja kertyi 105,5 euroa asukasta kohden.

Kuvio: Ympäristökulujen jakauma ilman veroja ja investointien poistoja

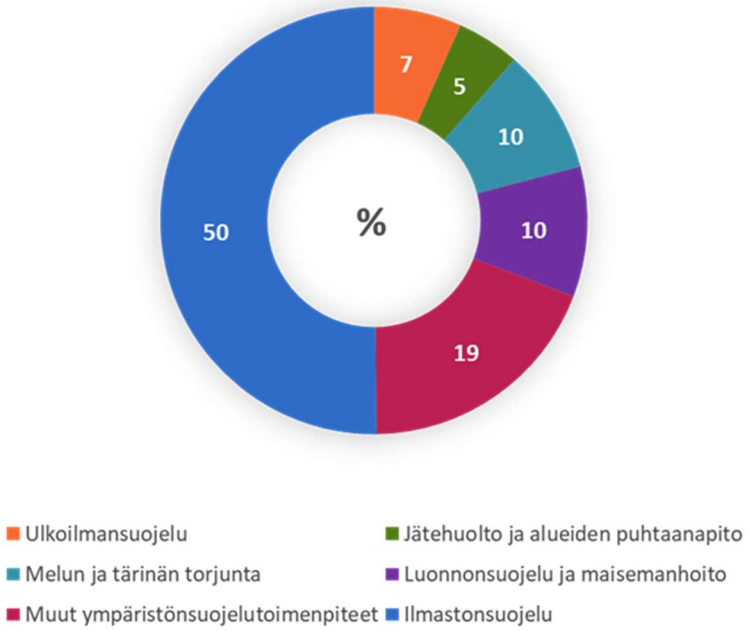

Ympäristöinvestoinnit

Ympäristöinvestoinnit ovat menoja, jotka syntyvät hyödykkeiden tuottamiseksi, ympäristöhaittojen ennaltaehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja korjaamiseksi, tulevan ympäristönsuojeluntason parantamiseksi ja luonnonvarojen kestävän käytön edistämiseksi hankitusta hyödykkeestä. Lisäksi investoinnin odotetaan tuottavan tuloa tai se on tarkoitettu käytettäväksi tuotannontekijänä kunnan hyödyke- ja palvelutuotannossa jatkuvasti usean tilikauden ajan ja hankintameno ylittää poistosuunnitelman mukaisen pienhankintarajan. Ympäristöinvestointien hankintamenosta vähennetään investoinnin tekemiseksi saadut rahoitusosuudet ja avustukset.

Vantaalla tehtiin ympäristöinvestointeja 525 900 eurolla. Eniten, 264 000 euroa, investoitiin ilmastonsuojeluun liittyviin toimenpiteisiin. Ne olivat 0,3 prosenttia kaupungin kaikista investoinneista. Ympäristöinvestointeja tehtiin 2,3 eurolla asukasta kohden.

Kuvio: Ympäristöinvestointien jakauma

Ulkoilman suojelu

Kuntatekniikan keskus sai tuloja pölynsidontatöistä yksityistiekuntien teillä 6 600 euroa. Muita tuottoja ulkoilman suojelusta vuonna 2019 ei ollut.

Vuoden 2019 ulkoilman suojelun kulut tulivat lähes kaikki kuntatekniikan keskuksen katujen kevätharjauksen ja pölynsidonnan henkilöstökuluista, palveluiden ostoista sekä aineista ja tarvikkeista. Yhteensä niiden osuus oli 1,2 miljoona euroa. Tilakeskuksella vastaavia kuluja vuonna 2019 oli 46 000 euroa.

Kuntatekniikan keskus investoi harjakoneiden ja pesulaitteiden hankintaan 35 000 euroa.

Muita investointeja ulkoilmansuojeluun vuonna 2019 ei ollut.

Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely

Vuonna 2019 ei ollut tuloja vesiensuojelusta ja jätevesien käsittelystä.

Valtaosa vesiensuojelun ja jätevesien käsittelyn 846 590 euron kuluista koostui palveluiden ostosta tilakeskuksessa vuonna 2019. Sivistystoimen toimialan kulut olivat 25 987 euroa, joka koostui pääasiassa jätevesi- ja lietemaksuista sekä vesinäytteiden laboratoriomaksuista.

Investointeja vesiensuojeluun ei vuonna 2019 ollut.

Jätehuolto ja roskaantuminen

Jätehuollosta ja roskaantumisesta ei saatu tuloja vuonna 2019.

Jätehuollon kuluja oli vuonna 2019 yhteensä 2,7 miljoonaa euroa, josta kuntatekniikan keskuksen osuus oli vajaat 1,2 miljoonaa euroa. Kuntatekniikan keskuksen suuri kuluerä koostui ympäristön siivoamisen ja töhryjen poistoon liittyvistä kuluista kuten edellisenäkin vuonna. Tilakeskuksella oli jätehuollon kustannuksia 795 014 euroa. Sivistystoimen toimialalta kului jätehuoltoon 86 047 euroa, jotka koostuivat vaarallisen jätteen käsittelystä ja tieto ja lavapalveluiden ostosta. Sosiaali- ja terveystoimessa vastaavat luvut olivat 119 277 euroa.

Tilakeskus investoi jätehuoltoon ja alueiden puhtaanapitoon 25 060 euroa.

Maaperän ja pohjaveden suojelu

Vuonna 2019 maaperän ja pohjaveden suojelusta saadut tuotot 1 146 euroa muodostuivat pelastuslaitoksen saamista Öljynsuojarahaston avustuksista.

Maaperän ja pohjaveden suojelun 216 225 euron kuluista suurin osa, 130 813 euroa, muodostui kiinteistöt ja asumisen yksikön maaperän puhdistustoimista sekä henkilöstökuluista ja konsulttitöistä kuntatekniikan keskuksessa (24 147 euroa), pelastuslaitoksen menoista (61 265 euroa).

Melun ja tärinän torjunta

Melun ja tärinän torjunta ei tuonut tuottoja vuonna 2019.

Melun ja tärinän torjunnasta aiheutuneet, kulut 33 507 euroa, muodostuivat vuonna 2019 kuntatekniikan keskuksessa meluselvityksistä.

Tilakeskus investoi melun- ja tärinäntorjuntaan 50 000 euroa.

Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu

Tuloja ei ollut luonnonsuojelusta ja maisemansuojelusta vuonna 2019.

Luonnonsuojelun ja maisemansuojelun kulut muodostivat vuonna 2019 pelastuslaitoksen kulut, yhteensä 32 400 euroa.

Vantaan kaupungin investoinnit luonnonsuojeluun ja maisemansuojeluun olivat 51 840 euroa, joilla kuntatekniikan keskus suunnitteli ja rakensi reittejä Tammiston ja Pyymosanlehdon luonnonsuojelualueille.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät

Tähän ryhmään kuuluvia tuloja kertyi lähinnä ympäristönsuojelun viranomaistehtäviin liittyvistä lupamaksuista. Tulot olivat yhteensä lähes 117 668 euroa.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävien kulut olivat noin 1,6 miljoonaa euroa.

Investointeja ympäristönsuojelun viranomaistehtäviin ei ollut vuonna 2019.

Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet

Ryhmään Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet luetaan muun muassa ympäristökoulutuksen, -kasvatuksen ja -neuvonnan sekä ympäristöjohtamisen ympäristökulut. Kaikilla toimialoilla ympäristöjohtamisen kehittäminen, ympäristöohjelmien tekeminen ja ekotukitoiminta aiheuttivat henkilöstökuluja aikaisempaa enemmän.

Muista ympäristönsuojelutoimista ei saatu tuloja vuonna 2019.

Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet -ryhmään lasketuista 16,4 miljoonan euron kuluista suurin osa on sivistystoimen toimialan menoja (14,0 milj. euroa).

Rakennusvalvonnan kulut olivat 33 174 euroa. Kulut koostuivat maalämpöpumppujen luvituksesta ja energianeuvonnasta.

Kehittämishankkeet toivat elinkeinopalveluille vuonna 2019 kuluja yhteensä 87 652 euroa.

Tilakeskus investoi muihin ympäristönsuojelutoimenpiteisiin kaikkiaan 100 000 euroa.

Ilmaston suojelu

Energiatehokkuussopimuksen toimeenpano ja e-hankkeeseen liittyvät palvelunostot aiheuttivat vuonna 2019 tilakeskukselle kuluja 798 882 euroa. Säästönä saatiin saman verran tuloja.

Vuonna 2019 tilakeskus investoi aurinkopaneeleihin ja ikkunan tiivistyksiin, uusi lämmönjakokeskuksia energiatehokkaammiksi ja teki perusparannuksia energiatehokkuuden edistämiseksi yhteensä 264 000 euron edestä.

Kuluja ilmaston suojelusta kertyi reilu 1,5 miljoonaa euroa. Se koostui ESCO-hankkeiden energiatehokkuustoimien lisäksi eri toimialojen ympäristöryhmien työstä esimerkiksi kehittämishankkeissa

Ympäristöverot ja ympäristövastuut

Vantaan kaupunki maksoi vuonna 2019 ympäristöperusteisia veroja yhteensä 2, 8 miljoonaa euroa.

4.6 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2019	**2018**
Yleishallinto	5	6
Kaupunginjohtajan toimiala	183	173
Konserni- ja asukaspalveluiden toimiala	903	951
Sosiaali- ja terveystoimi	3 160	3 119
Sivistystoimi	6 014	5 924
Maankäyttö, rakentaminen ja ympäristö	622	631
Yhteensä	**10 887**	**10 804**

Henkilöstön lukumäärään on laskettu vakituiset, määräaikaiset sekä työllistetyt.
Osa-aikainen henkilöstö on muutettu kokoaikaisiksi yleisohjeen mukaisesti.

Henkilöstökulut		
1 000 €	**2019**	**2018**
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	508 476	483 502
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	3 879	4 206
Henkilöstökulut yhteensä	**512 355**	**487 708**

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
1 000 €	**2019**	**2018**
Kansallinen kokoomus Vantaa	82	72
Kansallinen Kokoomus Uusimaa	1	1
Suomen Keskusta Vantaa	16	14
Perussuomalaiset	16	16
Vantaan siniset ry	4	4
Perussuomalaiset Uusimaa	2	0
Suomen Kristillisdemokraatit	14	10
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue Uusimaa	3	2
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue Vantaa	120	104
Suomen ruotsalainen kansanpuolue Vantaa	12	11
Vihreä liitto Vantaa	72	59
Vihreä Uusimaa ry	1	0
Vasemmistoliiton Vantaan Kunnallisjärjestö Ry	39	32
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	**381**	**326**

Tilintarkastajan palkkiot		
1 000 €	**2019**	**2018**
Tarkastusyhteisö BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	74	80
Muut palkkiot	19	12
Palkkiot yhteensä	**93**	**91**

Kunnan ja intressitahojen väliset liiketoimet

Liitetietona on esitetty tiedot kaupungin ja sen intressitahoihin (tytäryhtiöt/ osakkuusyhtiöt) kuuluvien välisistä liiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetietona on esitetty myös tavanomaisin ehdoin intressitahojen kanssa toteutetuista toimista niiden osapuolet ja toimien arvot, jos ne ovat tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Tietoja yksittäisistä liiketoimista on yhdistelty, ellei tietojen erillinen esittäminen ole välttämätöntä arvioitaessa liiketoimen vaikutusta kunnan taloudelliseen asemaan.

Liiketoimi on varovaisuusperiaatetta noudattaen pidetty oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tarpeellisena esittää, kun liiketoimen arvo on vähintään miljoona euroa (alv 0 %). Tietoja yksittäisistä liiketoimista on tarpeen mukaan yhdistelty, jotta kokonaisuuteen liittyvä oikea ja riittävä kuva on välitetty.

VAV Yhtymä -konserni

Kaupunki omistaa VAV Yhtymä Oy:n (entinen VAV Asunnot Oy) koko osakekannan. VAV Yhtymä -konsernissa on tällä hetkellä tytäryhtiöinä VAV Palvelukodit Oy ja VAV Asunnot Oy, johon siirrettiin liiketoimintasiirrolla käyttö- ja luovutusrajoitusten alaiset asuinkiinteistöt käsittävä liiketoiminta. Tilivuoden 2019 aikana kaupunki on vuokrannut VAV Palvelukodit Oy:n asuntoja ja palvelutiloja erillisillä vuokrasopimuksilla yhteensä 4 524 135,80 euron (alv 0 %) arvosta. VAV Asunnot Oy ja VAV Yhtymä Oy ovat perineet vuonna 2019 eri vuokrasopimusten perusteella kaupungilta 2 675 799,19 euroa. Kaupunki on ostanut asukasvalintaa ja asumisneuvontaa VAV Asunnot Oy:ltä ja VAV Yhtymä Oy:ltä 70 107,78 euron arvosta. Perityt vuokrat on määritetty omakustannusperiaatteella ARA-ehtojen mukaisesti. Asumisneuvonnan myynti sisältää kaupungin osuuden VAV:n asumisneuvonnan kuluista

- Kaupunginhallitus 22.10.2018 päätti (§ 24) allekirjoittaa VAV Asunnot Oy:n kanssa maankäyttösopimuksen, kunnallisteknisen rakentamissopimuksen ja esisopimuksen määräalojen vaihdosta. Yhtiö maksoi osana kokonaisuutta kaupungille MRL 91 a §:n mukaisena yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena yhteensä 1 048 628 euroa. Maankäyttösopimuksessa ja muissa järjestelyyn liittyvissä sopimuksissa on noudatettu Vantaan kaupungin yleisesti soveltamia ehtoja.
- Kaupunginvaltuusto 24.9.2018 päätti (§ 6), että kaupungin VAV Asunnot Oy:n (nyk. VAV Yhtymä Oy, y-tunnus 0640915-7) lainojen vakuudeksi myöntämät, päätöksessä yksilöidyt, omavelkaiset takaukset siirretään VAV Ara-asunnot Oy:lle (nyk. VAV Asunnot Oy, y-tunnus 2903526-6) liiketoimintasiirrossa siirtyvien normaaliehtoisten rahalaitoslainojen vakuutena. Kaupunginvaltuusto päätti periä VAV Ara-asunnot Oy:ltä vuosittain 0,5 %:n takausprovision, joka lasketaan takausvastuun kohteena olevan lainan jokaisen vuoden 1. päivänä jäljellä olevasta pääomasta, ja vaatia VAV Asunnot Oy:tä allekirjoittamaan VAV Ara-asunnot Oy:n osakkeiden omistusta koskevan kovenantin, jonka mukaisesti VAV Asunnot Oy:n omistuksessa tulee olla 100 % VAV Ara-asunnot Oy:n osakkeista ja äänioikeudesta koko takausvastuun ajan.

- Kaupunginhallitus 17.9.2018 päätti (§ 15) samaan järjestelyyn liittyen siirtää vastaavasti asuntolaina-kiinteistö ja rakentamisrahastosta myönnetyt päätöksessä yksilöidyt lainat siten, että lainat siirtyvät osana sitä liiketoimintaa, johon ne kohdistuvat. Kaupunginhallitus päätti edellyttää lainojen siirrolle, että VAV Asunnot Oy (VAV Yhtymä Oy) allekirjoittaa VAV Ara-asunnot Oy:n (VAV Asunnot Oy:n) osakkeiden omistusta koskevan kovenantin, jonka mukaisesti emon omistuksessa tulee olla 100 % tytäryhtiön osakkeista ja äänioikeudesta koko laina-ajan.

VAV Asunnot Oy:lle annetut lainat, 31.12.2019 pääomaltaan yhteensä 30 751 364,41 euroa, on myönnetty yhtiön harjoittamaa sosiaalista asuntotuotantoa varten. Varoilla on toteutettu ARA:n tukemaa luovutus- ja käyttörajoitusten alaista asuntorakentamista. Kyse ei ole sellaisesta taloudellisesta toiminnasta, joka vääristäisi taikka uhkaisi vääristää kilpailua tai joka vaikuttaisi jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Lainat ovat siirtyneet entisine ehtoineen ja yhdessä niiden luovutus- ja käyttörajoitusten alaisten kiinteistöjen kanssa, joihin ne kohdistuvat siten kuin ARA edellyttää. Lainoihin ei sisälly kuntalaissa tarkoitettua merkittävää taloudellista riskiä. Lainat ovat oman pääoman ehtoisia tertiäärilainoja, joiden kulloisestakin pääomasta yhtiö maksaa kaupungille 4 %:n korkoa.

VTK Kiinteistöt -konserni

Kaupunki omistaa VTK Kiinteistöt Oy:n koko osakekannan. Yhtiö tarjoaa toimitilapalveluja kaupunkikonsernin käyttöön. Se on voimassa oleviin sopimuksiin liittyen laskuttanut kaupungilta tilivuoden 2019 aikana kaikkiaan 22 805 918,15 euroa pääasiassa vuokrina. Vuonna 2015 on tarkistettu, että yhtiön ja kaupungin väliset vuokrasopimukset ovat markkinaehtoisia.

- Tekninen lautakunta 24.3.2015 päätti (§ 14) vuokrata ns. liikuntalaitoskiinteistöt yhtiöltä. Vuokra-aika on 1.1.2015–31.12.2024, minkä jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana 12 kuukauden irtisanomisajalla.
- Tekninen lautakunta 30.1.2018 päätti (§ 8) hyväksyä laajennukset kaupungin ja VTK Kiinteistöt Oy:n väliseen liikuntakiinteistöjä koskevaan vuokrasopimukseen.
- Tekninen lautakunta 20.3.2018 päätti (§ 14) allekirjoittaa Ylästön koulun laajennusta ja muutosta koskevan vuokrasopimuksen. Vuokra-aika on 1.8.2019–31.7.2039.
- Tekninen lautakunta 6.11.2018 päätti (§ 15) hyväksyä muutoksia VTK Kiinteistöt Oy:n kanssa tehtäviin vuokasopimuksiin.
- Tekninen lautakunta 2.4.2019 päätti (§ 15) hyväksyä muutoksen VTK Kiinteistöt Oy:n kanssa tehtävään vuokrasopimukseen siten, että vuokra-aika alkaa 1.1.2018 ja päättyy 31.12.2032, minkä jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassaolevana 12 kuukauden irtisanomisajalla.

VTK Kiinteistöt Oy:lle ja sen kokonaan omistamille tytäryhtiöille kaupunki on myöntänyt asuntolainarahastosta lainaa seuraavasti:

- VTK Kiinteistöt Oy (ent. Kivistön Pysäköinti Oy, sulautunut VTK Kiinteistöt Oy:öön 30.6.2018), lainaa jäljellä 2 000 000 euroa per 31.12.2019. Lainasta peritään korkoa euribor 6 kk + 0,50 % sekä sen lisäksi vuotuista luottoprovisiota 0,50 % kulloisenkin kalenterivuoden 1. päivänä auki olevasta lainapääomasta. Kyse on ennen kuntalain 2015 voimaantuloa annetusta lainasta. Kaupungin arvion mukaan lainaan ei sisälly merkittävää taloudellista riskiä.

A-Tulkkaus Oy

Kaupunki omistaa A-Tulkkaus Oy:n osakekannasta 99,6 %. Kaupunki on päättänyt toiminnan yhtiöittämisen yhteydessä yhtiön kanssa solmittavasta palvelusopimuksesta (Kaupunginhallitus 6.10.2014 § 15), joka on ehtonsa mukaisesti voimassa 30.9.2018 asti. Sopimusta on jatkettu toistaiseksi voimassaolevana, yhden kuukauden irtisanomisajalla. Sopimuksen nojalla kaupunki on tilivuoden 2019 aikana ostanut yhtiöltä tämän toimialan mukaisia tulkkaus- ja käännöspalveluja 2 151 761,73 eurolla.

Yhtiö on sen omistavien julkisten hankintayksiköiden hankintalaissa tarkoitettu sidosyksikkö, mistä johtuu vaatimus toimia *määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti*. Yhtiö toimii kannattavasti eikä sen soveltamia kaupallisia ehtoja voida pitää epätavanomaisina.

Kaunialan Sairaala Oy

Kaupunki omistaa Kaunialan Sairaala Oy:n koko osakekannan. Kaupunki omisti 31.12.2018 osakekannasta 45 %, ja hankki vuoden 2019 aikana omistukseensa vaiheittain yhtiön koko osakekannan.

Osana vuonna 2006 toteutettuja järjestelyjä Vantaan kaupunki osti Kaunialan sairaalan kiinteistön rakennuksineen Sotainvalidien Veljesliitto ry:ltä. Sairaalatoiminnasta vastaava Kaunialan Sairaala Oy on kiinteistöllä kaupungin vuokralaisena. Kaupunginhallitus päätti 8.2.2016 § 8 hyväksyä sairaalayhtiölle pysyväisluonteisen vuotuisen vuokrahuojennuksen 250 000 euroa 1.1.2015 alkaen johtuen vanhan päärakennuksen soveltumattomuudesta tuotantokäyttöön. Kaupunginhallitus päätti 10.2.2020 myöntää Kaunialan sairaala Oy:lle 65 000 euron vuokranhyvityksen, joka kohdentuu vuoden 2019 vuokraan. Yhtiö maksoi kiinteistöstä vuokraa 15.12.2006 allekirjoitetun sopimuksen ja myöhempien tarkistusten perustella tilivuoden 2019 aikana kaikkiaan 1 062 883,70 euroa.

Kaupunki on ostanut yhtiöltä terveys- ja sosiaalipalveluita tilivuoden 2019 aikana yhteensä 14 578 684,80 eurolla. Vantaan kaupungille tuotettujen kuntoutuspalveluiden määrä on kasvanut merkittävästi sekä tehostetun asumispalvelun laajentaminen on käynnistetty. Ostot perustuvat Sotainvalidien Veljesliitto ry:n ja Vantaan kaupungin väliseen 15.12.2006 allekirjoitettuun sopimukseen.

Vantaan Energia Oy

Kaupunki omistaa Vantaan Energia Oy:n osakekannasta 60 %. Yhtiön toimialana on sähkö-, lämpö- ja maakaasuliiketoiminta sekä muu energianhuolto ja niihin liittyvä tuotteiden valmistus ja kauppa, energiapalvelut sekä alan muu liiketoiminta. Yhtiö on myynyt vuonna 2019 kaupungille sähköä 3,7 milj. euron arvosta ja kaukolämpöä 6,7 milj. euron arvosta. Vantaan Energia Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö Vantaan Energia Sähköverkot Oy on vuonna 2019 veloittanut kaupungilta sähkön verollista siirtomaksua 5,9 milj. euroa.

Sopimusten arvot ovat markkinaehtoisia.

Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy

Kaupunki omistaa Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:n koko osakekannan. Yhtiö tarjoaa kaupunkikonsernille toimialansa mukaisia kiinteistönhoito-, puhtaus- ja ateriapalveluita. Yhtiön laskutus kaupungille on tilivuoden 2019 aikana ollut 48,1 milj. euroa, joka jakautuu ateriapalveluihin 21,6 milj. euroa, puhtauspalveluihin 13,3 milj. euroa ja kiinteistöpalveluihin (sisältäen vartiointipalvelut) 13,2 milj. euroa.

- Tekninen lautakunta 19.5.2015 päätti (§ 28) hyväksyä kiinteistön hoito- ja kunnossapitopalvelua, tukipalveluja sekä ulkoalueiden hoitoa koskevan kiinteistönhoitosopimuksen, joka on ehtonsa mukaisesti voimassa 31.12.2020 asti.

- Hankintajohtaja on erillisillä päätöksillään päättänyt hallintosäännön 4 luvun 8 §:n 6. ja 7. kohtien mukaisen hankintatoimivaltansa nojalla kaupungin ateria- ja puhtauspalveluiden hankinnoista sekä kaupungin aula- ja vartiointipalveluiden hankinnoista.

Oy Apotti Ab

Kaupunki omistaa Oy Apotti Ab:n osakkeista alle 13 %. Yhtiö tuottaa toimialansa mukaisesti omistajilleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja omakustannushintaan. Yhtiö on voittoa tavoittelematon in house -yhtiö. Yhtiön mahdollinen voitto on käytettävä yhtiön oman toiminnan tukemiseen ja kehittämiseen eikä osinkoa jaeta.

Yhtiö on veloittanut kaupungilta vuoden 2019 aikana 8,8 milj. euroa, jotka perustuvat osakassopimukseen. Summasta 0,3 milj. euroa on Vantaan osuus yhtiön toimintakuluista ja 1,8 milj. euroa yhtiön poistoista. Asiakas- ja potilastietotietojärjestelmän tuotannonaikaisia kustannuksia on laskutettu 5,7 milj. euroa. Lisäksi Vantaa on tehnyt 0,9 milj. euron arvoisen sijoituksen Oy Apotti Ab:n vapaan oman pääoman rahastoon.

- Kaupunginvaltuusto 14.12.2015 päätti (§ 8) myöntää Oy Apotti Ab:lle asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankintaa varten enintään 28 milj. euron määräisen Vantaan kaupungin omavelkaisen takauksen osana yhtiön yhteensä n. 202 milj. euron suuruista rahoitusjärjestelyä, yhtiön järjestelmähankintaa varten nostamien lainojen ja niiden korkojen, viivästyskorkojen sekä mahdollisten perimiskulujen kattamiseksi. Takauksen voimassaoloaika on rajoitettu enintään 31.12.2028 saakka. Vantaan kaupungin omavelkainen takaus ei ehtojensa mukaisesti koskaan ylitä kaupungin omistusprosentin mukaista osuutta taattavien rahoitusjärjestelyjen kokonaismäärästä tai yksittäisistä lainoista/ järjestelyistä. Kaupunginvaltuusto päätti lisäksi, että Vantaan kaupunki pidättää oikeuden vaatia vastavakuuksia siinä tilanteessa, että yhtiön omistuspohja muuttuu siten, että yli puolet sen osakkeista siirtyy uudelle omistajalle, tai sen toiminnan tarkoitus (tuottaa omistajilleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja) käynnissä olevan palvelurakenneuudistuksen seurauksena muuttuu. Kaupunginvaltuusto edellytti, että Oy Apotti Ab:lle myönnettävistä yksittäisistä omavelkaisista takauksista voidaan edellä mainituissa olosuhteissa (omistuspohjan tai toiminnan muutokset) periä vuosittain vähintään 0,5 %:n suuruinen takausprovisio, joka lasketaan takausvastuun kohteena olevan lainan jäljellä olevasta pääomasta per 31.12. ja että Oy Apotti AB:lle myönnettävä omavelkainen takaus pannaan täytäntöön kaupunginhallituksen erikseen hyväksymin tarkemmin ehdoin kuitenkin siten, että päätöksessä todetut edellytykset toteutuvat.
- Kaupunginhallitus 13.8.2018 päätti (§ 15) allekirjoittaa omavelkaisen takauksen vakuudeksi 12,70 %:n (5 715 000 euron) osuudelle Oy Apotti Ab:n Kuntarahoitus Oyj:ltä nostaman 45 000 000 euron suuruista lainaa.
- Kaupunginhallitus 17.12.2018 päätti (§ 19) allekirjoittaa omavelkaisen takauksen vakuudeksi 12,70 %:n (8 890 000 euron) osuudelle Oy Apotti Ab:n Kuntarahoitus Oyj:ltä nostaman 70 000 000 euron suuruista lainaa. Tämä takaussitoumus korvasi vuonna 2016 allekirjoitetun takauksen (13 % eli 9 100 000 euron osuus 70 000 000 euron lainaan).
- Kaupunginvaltuusto 11.11.2019 päätti (§ 3) myöntää Oy Apotti Ab:lle enintään 6 799 000 euron suuruisen kaupungin omavelkainen takaus asiakas- ja potilastietojärjestelmän jatkokehitystä varten yhtiön nostamien lainojen ja niiden korkojen, viivästyskorkojen sekä mahdollisten perimiskulujen kattamiseksi. Takauksen voimassaoloaika on rajoitettu enintään 31.12.2028 saakka. Vantaan kaupungin omavelkaisten takausten kokonaismäärä ei ehtojensa mukaan koskaan ylitä kaupungin omistusprosentin mukaista osuutta taattavien rahoitusjärjestelyjen kokonaismäärästä tai yksittäisistä lainoista/järjestelyistä. Kaupunginvaltuusto päätti lisäksi, että Vantaan kaupunki pidättää oikeuden vaatia vastavakuuksia siinä tilanteessa, että yhtiön omistuspohja muuttuu siten, että yli puolet sen osakkeista siirtyy uudelle omistajalle, tai sen toiminnan tarkoitus (tuottaa omistajilleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojärjestelmiin liittyviä palveluja) käynnissä olevan palvelurakenneuudistuksen seurauksena muuttuu.

Kaupunginvaltuusto edellytti, että Oy Apotti Ab:lle myönnettävistä yksittäisistä omavelkaisista takauksista voidaan edellä mainituissa olosuhteissa (omistuspohjan tai toiminnan muutokset) periä vuosittain vähintään 0,5 %:n suuruinen takausprovisio, joka lasketaan takausvastuun kohteena olevan lainan jäljellä olevasta pääomasta per 31.12. ja että Oy Apotti AB:lle myönnettävä omavelkainen takaus pannaan täytäntöön kaupunginhallituksen erikseen hyväksymin tarkemmin ehdoin kuitenkin siten, että päätöksessä todetut edellytykset toteutuvat.

Vantaan Työterveys Oy

Vantaan Työterveys Oy on Vantaan kaupungin kokonaan omistama yhtiö. Vantaan Työterveys liikelaitoksen liiketoiminta on siirtynyt Vantaan Työterveys Oy:lle 1.8.2019 liikkeenluovutuksella.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen palvelusopimus kaupungin kanssa on siirretty Vantaan Työterveys Oy:lle. Sopimus on ollut voimassa yhtiön ja kaupungin välillä 1.8.2019–31.12.2019. Yhtiö on laskuttanut Vantaan kaupunkia työterveyspalveluiden tuottamisesta vuonna 2019 yhteensä 1 111 736,36 euroa.

Kiinteistö Oy Ulrikanpuiston päiväkoti

Vantaan kaupunki omistaa Kiinteistö Oy Ulrikanpuiston päiväkodin koko osakekannan. Kaupunki osti yhtiön osakekannan kokonaisuudessaan 3.7.2019 Asuntosäätiön Asunnot Oy:ltä.

Vantaan kaupunginhallitus päätti 23.9.2019 (§ 16) myöntää Kiinteistö Oy Ulrikanpuistolle Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahastosta enintään 2,5 milj. euron suuruisen lainan. Rahastosta myönnettävän lainan laina-aika on 5 vuotta ja lainan korko on 6 kuukauden euribor-korko marginaalilla korjattuna. Laina on kertalyhenteinen ja se voidaan maksaa ennenaikaisesti pois kuluitta. Lainan vakuutena on maanvuokraoikeuteen kohdistuva panttikirja.

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen tilinpäätös

5.1.1 Toimintakertomus

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ehkäisee onnettomuuksia laatimalla riskinarvioita, toteuttamalla turvallisuusviestintää, antamalla asiantuntijapalveluita, tekemällä tarkastuksia ja valvontaa, laatimalla suunnitelmia sekä varautumalla. Pelastuslaitos tuottaa turvallisuutta ylläpitämällä toimintavalmiutta ja suorittamalla pelastus- ja ensihoitotehtäviä sekä varoittamalla, rajoittamalla, suojaamalla, evakuoimalla ja varautumalla. Turvallisuutta tuotetaan ja ylläpidetään yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten, alueen kuntien, järjestöjen, yritysten sekä kuntalaisten kanssa.

Pelastustoimen alue muodostuu Hyvinkään, Järvenpään, Keravan ja Vantaan kaupungeista sekä Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kunnista. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen liikelaitoksen hallinto järjestetään Vantaan kaupungin hallintosäännön määräyksin. Kaupungin organisaatiossa Keski-Uudenmaan pelastuslaitos kuului konsernihallinnon ja asukaspalveluiden toimialaan. Liikelaitoksella on johtokunta, johon kuuluu 15 henkeä.

Olennaiset tapahtumat tilikaudelta ja sen päättymisen jälkeen

Pelastuslaitoksella on yhteistoimintasopimukset ensihoidon toteuttamisesta Hyvinkään sairaanhoitoalueen ja HYKS-Peijas alueen kanssa. Tulevaisuuden maakunta ja SOTE -ratkaisu vaikuttaa todennäköisesti myös ensihoidon järjestämiseen.

Pelastustoimi oli siirtymässä maakunnille Juha Sipilän hallituksen esityksen mukaan. Maan hallitus erosi kuitenkin maaliskuussa 2019 ja valmistelu keskeytettiin. Uusi hallitus linjasi kesäkuussa, että SOTE ja pelastustoimi siirtyy maakuntien vastuulle. Uudenmaan alueella tehtiin erillisselvitys ja selvityshenkilö Kari Nenonen jätti raportin joulukuussa. Lausuntoaika erillisselvitykseen päättyy helmikuun lopulla. Pelastustoimi siirtynee perustettaville maakunnille. Pelastustoimen ja Uudenmaan yhteistyön valmistelutyö vie merkittävän osan pelastuslaitoksen voimavaroista vuosina 2020-2021, mikäli maakunta toteutuu.

Pelastuslaitos on kehittänyt toimintaansa vuoden 2019 aikana kehittämishankkeen muodossa. Pelastuslaitos siirtyy vähitellen prosessimaiseen organisaatioon, jonka perusta on yhdessä tekeminen. Myös esimiestyöhön kiinnitetään huomiota ja siihen liittyen uusi hallinnollinen organisaatio alkoi 20.1.2020. Myös Vantaan kaupungin organisaatio muuttui vuoden 2020 alussa. Pelastuslaitos on kehittänyt viestintäänsä laatimalla viestinnän ohjeistuksia, järjestämällä henkilöstölleen koulutusta, tehostamalla sisäistä viestintäänsä sekä lisäämällä sosiaalisen median hyödyntämistä.

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Keski-Uudenmaan pelastuslaitosta johtaa johtoryhmä. Liikelaitoksen johtoryhmään kuului alkuvuonna pelastusjohtaja, pelastuspäällikkö, riskienhallintapäällikkö ja turvallisuusviestintäpäällikkö sekä talouspäällikkö, jonka palvelut ostetaan Vantaan kaupungilta. Johtoryhmän kokoonpano muuttui syksyn 2019 aikana, kun johtoryhmään lisättiin ydinprosessien valmistelusta vastaavat henkilöt. Hallinnon tehtävät on pystytty jakamaan johtoryhmän ja muun henkilökunnan kesken ja yhteistyö talouspalvelukeskuksen kanssa on sujunut erittäin hyvin.

Liikelaitoksen talous ja talousarvion toteutuminen

Pelastuslaitoksen johtokunnan hyväksymä talousarvio on tehty kahdelle eri toiminnalle, pelastustoimelle ja ensihoidolle.

Tuloslaskelman talousarviovertailu

Talousarviossa Vantaan valtuuston asettamana talousarvion sitovana tavoitteena oli liikeylijäämä 0 euroa. Tavoite saavutettiin liikeylijäämällä 332 616,56 euroa. Tilikauden ylijäämäksi muodostui poistoerokirjausten jälkeen 676 104,09 euroa.

Pelastustoimen osalta liikevaihto oli 28,4 milj. euroa (27,7 milj. euroa vuonna 2018). Liikevaihto ylittyi 0,2 milj. euroa, joka johtui kuntien korottamien vuokrien ns. läpilaskutuksesta. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 0,3 milj. euroa (0,2 milj. euroa vuonna 2018). Toimintakulut olivat 27,1 milj. euroa (26,1 milj. euroa vuonna 2018). Tästä materiaali- ja palveluostoja oli 4,4 milj. euroa (4,3 milj. euroa vuonna 2018), henkilöstökuluja 17,8 milj. euroa (17,3 milj. euroa vuonna 2018) ja liiketoiminnan muita kuluja 4,9 milj. euroa (4,6 milj. euroa vuonna 2018). Toimintakulut ylittivät talousarvion 0,3 milj. euroa. Pelastustoimen liikeylijäämä oli 372 699,63 euroa.

Ensihoidon osalta talousarvio toteutui. Liikevaihto oli 10,3 milj. euroa (9,9 milj. euroa vuonna 2018). Ensihoidossa kuljetustuloja kertyi tilikaudella 3,6 milj. euroa. Hyvinkään sairaanhoitoalueelle palautetaan tuloja yhteistoimintasopimuksen mukaisesti, arvion mukaan 1,9 milj. euroa (2,1 milj. euroa vuonna 2018). HYKS Peijaksen sairaanhoitoalueen osalta tulokertymä oli 1,7 milj. euroa (1,6 milj. euroa vuonna 2018). Ensihoidon toimintakulut olivat 10,3 milj. euroa (9,9 milj. euroa vuonna 2018). Materiaalien- ja palveluiden osuus oli 1,0 milj. euroa (1,0 milj. euroa vuonna 2018), henkilöstökulujen 8,3 milj. euroa (8,1 milj. euroa vuonna 2018) ja liiketoiminnan muiden kulujen 1,0 milj. euroa (0,8 milj. euroa vuonna 2018).

Rahoitusosan talousarviovertailu

Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta oli -441 134 euroa. Tilikauden rahavarojen muutos 1 332 093 euroa nostaa rahavarojen määrän 3 808 726 euroon.

Investointiosan talousarviovertailu

Investointien sitova tavoite toteutui. Investointeihin kului 2 295 013 euroa. Nettoinvestoinnit rahoitusosuuksien 248 000 euroa ja autojen myynnistä kertyneiden luovutusvoittojen 21 185 euroa jälkeen olivat 2 025 828 euroa.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä vuoden 2019 lopussa oli 495, joista määräaikaisia 72. Henkilöstön määrä kasvoi 10 henkilöllä vuoteen 2018 verrattuna. Henkilöstökulut olivat vuonna 2019 yhteensä 26 069 159 euroa.

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnasta

Pelastuslaitoksen tavoitteiden toteutumista, varojen käyttöä ja tuloksellisuutta valvotaan säännöllisellä raportoinnilla. Vantaan kaupungille ja muille kunnille raportoidaan osavuosikatsauksien yhteydessä. Tulosyksiköiden ja toimistojen tuloksia seurataan osavuosikatsauksien yhteydessä Henkilökohtaisten tavoitteiden ja tuloksellisuuden valvontaa suoritetaan pääosin kehityskeskusteluissa.

Pelastuslaitoksella ei ole tiedossa tilikaudella 2019 lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne, muu vaatimus tai oikeusseuraamus. Valvontatoimintaan on kohdistunut normaalina pidettäviä hallintovalituksia.

Ensihoitopalvelua tehtiin Hyvinkään sairaanhoitoalueen ja HYKS-Peijas alueen kanssa solmittujen yhteistoimintasopimuksien mukaisesti.

Tilikauden aikana ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä tai arvon alennuksia.

Pelastuslaitos on vuokralla kuntien, yksityisten tai kiinteistöosakeyhtiöiden omistamissa kiinteistöissä.

Pelastuslaitoksen sisäisten riskien tunnistaminen on tehty pelastuslaitoksen oman valmiussuunnitelman yhteydessä, riskienhallinnan kartoituksessa sekä Vantaan kaupungin ohjeistuksen mukaisesti. Niissä on otettu huomioon sekä ulkoiset että sisäiset pelastuslaitoksen palvelukykyä uhkaavat riskit.

Riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa on ohjeistettu pelastuslaitoksen toimintasäännössä. Palveluihin liittyvää riskienhallintaa kehitetään osana valtakunnallista pelastustoimen riskienhallintaa. Toimintasääntöä täsmennetään pelastusjohtajan päätöksillä hankinta- ja tilausoikeuksista sekä tarvittavalla ohjeistuksella.

Työturvallisuuteen liittyvät riskienhallinta on toteutettu työturvallisuuslain edellyttämällä tavalla käyttämällä pelastuslaitosten yhteistä PERA-ohjelmaa ja ensihoidossa lisäksi sairaanhoitopiirin ylläpitämää ohjelmaa.

Tietoturvassa ja tietosuojassa noudatetaan Vantaan kaupungin ohjeistusta sekä sisäministeriön turvallisuusverkon vaatimuksia.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen ylijäämä ennen varauksia on 334 274,88 euroa. Tilikaudelle poistoeron vähennykseksi kirjataan investointivaraukselle hankittuihin pysyviin vastaaviin kohdistuneet poistot 341 829,21 euroa.

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden ylijäämä 676 104,09 euroa siirretään taseeseen oman pääoman edellisten tilikausien ylijäämään.

5.1.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman lyhennelmä 1 000 €	Pelastus			Ensihoito Hyvinkää			Ensihoito HYKS Peijas		
	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Liikevaihto	28 191	28 405	214	4 283	4 296	13	5 823	5 985	162
Liiketoiminnan muut tuotot	0	283	283	0	1	1	0	0	0
Materiaalit ja palvelut	- 4 171	- 4 377	- 206	- 475	- 443	32	- 614	- 597	17
Henkilöstökulut	- 17 833	- 17 760	73	- 3 402	- 3 446	- 44	- 4 794	- 4 864	- 70
Poistot ja arvonalentumiset	- 1 457	- 1 250	207	0	0	0	0	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	- 4 729	- 4 929	- 200	- 406	- 444	- 38	- 415	- 529	- 114
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**0**	**373**	**373**	**0**	**- 35**	**- 35**	**0**	**- 5**	**- 5**
Rahoitustuotot ja -kulut	0	2	2	0	0	0	0	0	0
Yijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**0**	**374**	**374**	**0**	**- 35**	**- 35**	**0**	**- 5**	**- 5**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	342	342	0	0	0	0	0	0
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	**0**	**716**	**716**	**0**	**- 35**	**- 35**	**0**	**- 5**	**- 5**

Tuloslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Liikevaihto	38 298	38 686	388
Liiketoiminnan muut tuotot	0	284	284
Materiaalit ja palvelut	- 5 260	- 5 416	- 156
Henkilöstökulut	- 26 030	- 26 069	- 40
Poistot ja arvonalentumiset	- 1 457	- 1 250	207
Liiketoiminnan muut kulut	- 5 551	- 5 902	- 351
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**0**	**333**	**333**
Rahoitustuotot ja -kulut	0	2	2
Yijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**0**	**334**	**334**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	342	342
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	**0**	**676**	**676**

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Varsinaisen toiminnan rahavirta	- 843	- 441	402
Muiden maksuvalmiuden muutosten rahavirta	0	1773	1 773
Rahavarojen muutos	**- 843**	**1 332**	**2 175**

Investoinnit

Investointien lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Pelastus- ja sammutusyksiköt, muu ajoneuvokalusto	1960	2 272	- 312
Muu pelastus- ja huoltokalusto	100	23	77
Asemakalusto	100	0	100
Johtokeskukset	50	0	50
Väestönsuojelujärjestelmät	40	0	40
Tietojärjestelmät	50	0	50
Investoinnit yhteensä	**2 300**	**2 295**	**5**
Valtionosuudet ja luovutustulot	0	- 269	269
Investoinnit netto	**2 300**	**2 026**	**274**

5.1.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Keski-Uudenmaan Pelastuslaitoksen tuloslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Liikevaihto	38 686 378,29	37 580 732,23
Liiketoiminnan muut tuotot	284 106,95	181 130,60
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 2 010 846,80	- 1 947 446,05
Palvelujen ostot	- 3 405 617,31	- 3 306 737,46
	- 5 416 464,11	- 5 254 183,51
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	- 20 982 258,96	- 20 200 970,75
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	- 4 255 641,52	- 4 320 870,21
Muut henkilösivukulut	- 831 258,84	- 888 248,79
	- 26 069 159,32	- 25 410 089,75
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	- 1 250 418,81	- 1 151 690,79
Liiketoiminnan muut kulut	- 5 901 826,44	- 5 431 031,04
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**332 616,56**	**514 867,74**
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	1 953,83	2 162,72
Muut rahoituskulut	- 295,51	- 112,63
	1 658,32	2 050,09
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**334 274,88**	**516 917,83**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	341 829,21	356 044,39
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**676 104,09**	**872 962,22**

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,3	7,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	4,3	7,0
Voitto, %	0,9	1,4

Keski-Uudenmaan Pelastuslaitoksen rahoituslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	332 616,56	514 867,74
Poistot ja arvonalentumiset	1 250 418,81	1 151 690,79
Rahoitustuotot ja -kulut	1 658,32	2 050,09
Tulorahoituksen korjauserät	- 176 801,73	- 163 670,73
	1 407 891,96	1 504 937,89
Investointien rahavirta		
Investointimenot	- 2 295 013,09	- 1 590 403,18
Rahoitusosuudet investointimenoihin	248 000,00	12 434,00
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	197 987,09	164 312,87
	- 1 849 026,00	- 1 413 656,31
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 441 134,04**	**91 281,58**
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	402 519,46	378 810,93
Saamisten muutos muilta	513 574,86	103 697,38
Korottomien velkojen muutos kunnalta	4 061,98	- 1 978,43
Korottomien velkojen muutos muilta	853 070,85	392 943,27
Rahoituksen rahavirta	**1 773 227,15**	**873 473,15**
Rahavarojen muutos	**1 332 093,11**	**964 754,73**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	3 808 725,98	2 476 632,87
Rahavarat 1.1.	2 476 632,87	1 511 878,14
	1 332 093,11	964 754,73

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., €	2 038 696	3 396 353
Investointien tulorahoitus, %	77,4	105,7
Kassan riittävyys, pv	35,0	24,0
Quick ratio	1,1	1,2
Current ratio	1,1	1,2

Keski-Uudenmaan Pelastuslaitoksen tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	**7 178 965,46**	**6 403 556,54**
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	6 977 011,33	6 157 451,54
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	201 954,13	246 105,00
	7 178 965,46	6 403 556,54
Vaihtuvat vastaavat	**8 843 983,12**	**8 427 984,33**
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 625 665,42	2 140 170,72
Saamiset kunnalta	3 408 016,29	3 810 535,75
Muut saamiset	656,39	0,00
Siirtosaamiset	919,04	644,99
	5 035 257,14	5 951 351,46
Rahat ja pankkisaamiset	3 808 725,98	2 476 632,87
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**16 022 948,58**	**14 831 540,87**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**6 066 922,56**	**5 390 818,47**
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	5 390 818,47	4 517 856,25
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	676 104,09	872 962,22
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	**1 895 549,83**	**2 237 379,04**
Poistoero	1 895 549,83	2 237 379,04
Vieras pääoma	**8 060 476,19**	**7 203 343,36**
Lyhytaikainen		
Ostovelat	2 686 791,22	2 058 226,69
Korottomat velat kunnalta	5 133,65	1 071,67
Muut velat	938 269,89	985 557,35
Siirtovelat	4 430 281,43	4 158 487,65
	8 060 476,19	7 203 343,36
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**16 022 948,58**	**14 831 540,87**

Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuus, %	49,7	51,4
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	20,7	19,1
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	6 066,9	5 390,8

5.1.4 Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet sekä -menetelmät

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyviin vastaaviin ei ole kirjattu pieniä hankintoja, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, vaan ne on kirjattu tilikauden kuluksi. Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain

1 000 €	2019	2018
Jäsenkuntien toimintaosuudet		
Pelastustoimi	27 364	26 629
Ensihoito	8 608	8 340
Myynti- ja maksutulot		
Pelastuspalvelut	400	411
Ensihoitopalvelut	1 663	1 583
Yhteistoimintakorvaukset	456	430
Turvallisuuspalvelut (tarkastus- ja valvonta)	195	186
Liiketoiminnan muut tuotot (sis. valtionosuudet)	284	181
Toimintatuotot yhteensä	**38 970**	**37 762**

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet	Poistomenetelmä	Poistoaika ennen 1.1.2013 hankitut	Poistoaika 1.1.2013 alkaen hankitut
Aineettomat hyödykkeet			
ATK-ohjelmistot	tasapoisto	3 vuotta	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet			
Muut kuljetusvälineet	tasapoisto	5 vuotta	4 vuotta
Muut raskaat koneet	tasapoisto	10 vuotta	10 vuotta
Muut kevyet koneet	tasapoisto	5 vuotta	5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta
ATK-laitteet	tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	-	-

Pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot		
1 000 €	**2019**	**2018**
Muut toimintatuotot		
Irtaimen omaisuuden myyntivoitot	2	1
Myyntivoitot ja -tappiot yhteensä	**2**	**1**

Erittely poistoeron muutoksista		
1 000 €	**2019**	**2018**
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	342	356
Poistoeron muutokset yhteensä	**342**	**356**

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat				
Aineelliset hyödykkeet				
1 000 €	Kuljetus-välineet	Muut koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja kesk.er. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	5 719	438	246	6 404
Lisäykset tilikauden aikana	1 901	0	394	2 295
Rahoitusosuudet tilikaudella	-56	0	-192	-248
Vähennykset tilikauden aikana	-21	0	0	-21
Siirrot erien välillä	246	0	-246	0
Tilikauden poisto	-1 021	-229	0	-1 250
Poistamaton hankintameno 31.12.	6 768	209	202	7 179

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely		
1 000 €	**2019**	**2018**
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	5 391	4 518
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	5 391	4 518
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä	676	873
Oma pääoma yhteensä	**6 067**	**5 391**

Erittely poistoerosta		
1 000 €	**2019**	**2018**
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	1 896	2 237
Poistoero yhteensä	**1 896**	**2 237**

Vieras pääoma		
1 000 €	**2019 Lyhytaikainen**	**2018 Lyhytaikainen**
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	5	7
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	638	878
Vieras pääoma yhteensä	**643**	**885**

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
1 000 €	**2019**	**2018**
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	4 336	4 022
Muut tilinpäätösjaksotukset	95	137
Siirtovelat yhteensä	**4 430**	**4 159**

Vakuudet ja vastuusitoumukset

Vuokravastuut		
1 000 €	**2019**	**2018**
Vuokravastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 578	2 578
Myöhemmin maksettavat	40 299	42 242
Vuokravastuut yhteensä	42 877	44 819
Leasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	596	1 729
Myöhemmin maksettavat	603	3 196
Leasingvastuut yhteensä	1 199	4 925
Yhteensä	**44 075**	**49 744**

Vuokravastuut ilmoitetttu ilman arvonlisäveroa.

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt		
1 000 €	**2019**	**2018**
Muut sopimukset		
Seuraavan tilikauden sopimuspalokuntasopimukset	1 128	1 128
Sopimusvastuut yhteensä	**1 128**	**1 128**

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2019	**2018**
Virka- ja työsuhteisia	423	426
Määräaikaisia	72	59
Yhteensä	**495**	**485**

Luottamushenkilömaksut		
1 000 €	**2019**	**2018**
Keskustapuolue Uusimaa	0,2	0,2
Kokoomus Uusimaa	1,4	1,4
Perussuomalaiset Uusimaa	0,2	0,2
Suomen Sos.Dem. puolue Uusimaa	2,4	1,9
Vasemmistoliitto Uusimaa	0,0	0,1
Vihreä Uusimaa ry	0,7	0,5
Yhteensä	**4,9**	**4,3**

5.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Vantaalla 25.2.2020

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen johtokunta

Miika Kostamo
puheenjohtaja, Vantaa

Juha Nyberg
varapuheenjohtaja, Vantaa

Nieminen Seppo
jäsen, Hyvinkää

Haapanen Kari
varajäsen, Järvenpää

Kauranen Erkki
jäsen, Kerava

Timonen Paavo
jäsen, Kerava

Särkijärvi Tuuli
jäsen, Mäntsälä

Toivonen Tero
jäsen, Mäntsälä

Savolainen Timo
jäsen, Nurmijärvi

Ohvo-Harhakoski Mira
jäsen, Pornainen

Lahdenperä Tuula
jäsen, Tuusula

Parkkima Jukka
jäsen, Tuusula

Landstedt Jyrki
pelastusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Vantaalla ____ ____ 2020

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

5.2 Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätös

5.2.1 Toimintakertomus

Vantaan Työterveys liikelaitos oli Vantaan kaupungin organisaatiossa kunnallinen liikelaitos, jonka tehtävänä on ollut 31.7.2019 asti vastata työterveyshuoltolaissa, kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetuista kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista työterveyshuollon palveluista Vantaan kaupungille, Vantaan, Helsingin, Espoon ja Kauniaisten yrityksille sekä merimiesterveydenhuollon palveluista Helsingin kaupungille. Espoo, Helsinki ja Kauniainen ovat eriyttäneet yritystyöterveyshuollon järjestämisvastuun muusta kunnan järjestämisvastuulla olevasta kansanterveystyöstä kansanterveyslain 5 §:n mahdollistamalla tavalla. Vantaan Työterveys liikelaitos on toiminut neljässä eri toimipisteessä pääkaupunkiseudulla. Liikelaitoksen toiminta ja henkilöstö siirtyivät yhtiöittämisen myötä Vantaan Työterveys Oy:lle 1.8.2019 alkaen. Kaupunginvaltuusto päätti 16.12.2019, että Vantaan Työterveys liikelaitos lakkautetaan 31.12.2019.

Toimitusjohtajan katsaus

Vuosi 2019 oli Vantaan Työterveys liikelaitokselle taloudellisesti ja toiminnallisesti hyvä vuosi. Liikelaitoksessa toteutettiin aikavälillä 1.1. – 31.7.2019 välillä noin 22 000 vastaanottokäyntiä. Tammi-kesäkuun välillä asiakasyritysten määrän muutos oli – 0,01 %.

Liikelaitoksen jo vuosien varrella vakiintunut sisäinen auditointi sai 2017 rinnalleen ulkoisen auditoinnin prosessin, kun liikelaitos sai arvostetun laatusertifikaatin 9001/2015 työterveyshuollon toiminnasta. Sekä sisäinen että ulkoinen auditointi on merkittävästi kehittänyt liikelaitoksen prosesseja ja osaamista laadunarvioinnista. Laatujärjestelmän sisäinen auditointi tehtiin huhti-toukokuun aikana ja ulkoinen auditointi kesäkuussa 2019. Sisäisessä auditoinnissa tavoitteena oli saada tietoa, miten neuvotteluprosessi työterveyshuollon sopimuksen aloituksessa ja sopimuksen siirtymisessä työterveyshoitajille toteutuu sekä havainnoida tarvittavat kehittämiskohteet. Arvioinnin tuloksena oli kaksi lievää poikkeamaa, ei vakavia poikkeamia. Lisäksi nousi kehittämiskohteita, joita työryhmä lähti työstämään. Näiden kehittämiskohteiden työstäminen jatkui edelleen uudessa yhtiössä. Ulkoisessa auditoinnissa arvioitiin sähköistä Klinik-yhteydenottokanavaa ja Zylinc-monikanavaista puhelin- ja ajanvaraustoimintoa. Auditoinnissa ei todettu poikkeamia, muutamia kehittämiskohteita nostettiin.

Vuoden 2019 aikana yritysasiakkaat ovat saaneet laajemmin käyttöön Extranet-asiakasportaalin, jonka kautta yritysasiakkuuksien kanssa asiointi tapahtuu suojatusti. Extranet-portaalissa yritykset voivat itse päivittää uudet ja poistuneet työntekijät. Lisäksi portaalissa on mahdollista helposti säilyttää työterveyshuollon keskeisiä dokumentteja kuten toimintasuunnitelmia ja työpaikkaselvitysraportteja. Extranetin käyttöönotossa koettiin joitakin haasteita ja näiden osalta asiakasportaalin toimintoja ja prosesseja koettiin tarvetta vielä kehittää.

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vantaan Työterveys liikelaitos oli kuntalain mukaisesti syksyllä 2008 erillisellä päätöksellä perustettu kunnallinen liikelaitos. Liikelaitoksen hallinto järjestettiin Vantaan kaupungin hallintosäännön määräyksin. Kaupungin organisaatiossa Vantaan Työterveys liikelaitos kuului konsernihallinnon ja asukaspalveluiden toimialaan.

Liikelaitoksella oli johtokunta, johon kuului kuusi jäsentä ja jokaisella oli henkilökohtainen varajäsen. Liikelaitoksen johtokunta lakkautui yhdessä liikelaitoksen kanssa 31.12.2019.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen johtokunnan jäseniä olivat:

Varsinaiset jäsenet:	Varajäsenet:
Jarkko Koivuniemi, puheenjohtaja	Raimo Huvila
Risto Hiltunen, varapuheenjohtaja	Sauli Heinonen
Sina Nordman	Eija Salmenkivi
Teija Toivonen	Maarit Lehtonen
Kirsi Mäkilaine	Marko Kosonen
Tuukka Rämö	Kristiina Rautio

Vantaan Työterveys liikelaitosta johti johtoryhmä. Liikelaitoksen johtoryhmään kuuluivat työterveysjohtaja, johtava työterveyslääkäri, kolme palvelupäällikköä sekä talouspäällikkö. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi liikelaitoksen työterveysjohtaja.

Talousarvion toteutuminen

Liikelaitoksen talousarvio laadittiin koko vuodelle 2019. Liikelaitoksen talousarvion mukainen toiminnallinen tulos (kate 3) ylitettiin 176 153 eurolla.

Rahoituserät olivat asetettujen raamien mukaiset; korkokulut kunnalle 10 455 euroa (korko 7 %) ja korvaus peruspääomasta 2 613 euroa (korko 7 %). Saamiset kunnalta olivat vuoden 2019 lopussa 3,2 milj. euroa. Tilikauden 2019 oman kunnan ulkopuolisesta työstä maksetaan tuloveroa 12 517,17 euroa voitollisen tuloksen takia. Pankkitilillä olevat varat olivat 1,0 milj. euroa.

Liikevaihto oli 1.1. – 31.7.2019 4,6 milj. euroa (7,9 milj. euroa 1.1. – 31.12.2018) ja liiketoiminnan muut tuotot olivat 0,047 miljoonaa euroa (0,036 miljoonaa euroa vuonna 2018). Myynti alitti talousarvion 33 %:lla.

Toimintakulut olivat 4,27 milj. euroa, josta materiaaliostoja oli 0,07 milj. euroa, palveluostoja oli 1,85 milj. euroa, henkilöstökuluja 1,90 milj. euroa ja liiketoiminnan muita kuluja 0,45 milj. euroa.

Liikelaitos teki Vantaalla, Espoossa, Helsingissä ja Kauniaisissa voitollisen tuloksen. Tilikaudelta 2019 laskutetaan Helsingin kaupungilta yritystyöterveyshuollon yhdistymissopimuksen tappiontasausjärjestelyn mukaisesti tappiontasausta yhteensä 25 092,17 euroa. Laskutettava summa muodostuu tilikauden 2019 merimiestoimipisteen tappiosta.

Tilikauden aikana ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä tai arvonalennuksia. Omaisuus luovutettiin liikkeenluovutuksen yhteydessä Vantaan Työterveys Oy:lle.

Henkilöstö

Liikelaitoksen henkilöstö siirtyi Vantaan Työterveys Oy:öön 1.8.2019 alkaen. Henkilökuntaa oli heinäkuun 2019 lopussa 72 henkilöä (73 henkilöä joulukuussa vuonna 2018). Henkilöstökulut olivat 1,90 milj. euroa (3,48 milj. euroa vuonna 2018). Vuokralääkäreiden kustannukset olivat 0,84 milj. euroa (1,39 milj. euroa vuonna 2018).

Henkilöstömenot alittivat budjetoidun 49 %:lla. Vuokratyövoiman käyttö lasketaan palveluostoiksi, ja palvelumenot alittuivat 18 %:lla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vantaan Työterveys liikelaitoksen riskienhallinta oli kiinteä osa strategista ja operatiivista johtamista. Liikelaitoksessa suoritetiin jatkuvaa toimintaympäristön ja oman toiminnan riskienarviointityötä mm. toimintaympäristön analyysillä ja eri toimintojen raportoinnilla (mm. talous, asiakkuudet, palautteet). Johtamista ja työterveyshuollon työn riskienhallintaa toteutettiin laatujärjestelmään kirjattujen menettelyohjeiden avulla. Sisäinen auditointi aloitettiin keväällä 2015 ja se laajeni ulkoiseen auditointiin 2017 (ISO9001/2015 sertifikaatti). Auditointiin sisältyi johdon katselmus. Riskienarviointityöstä vastasi Vantaan Työterveys liikelaitoksessa työterveysjohtaja.

Lainsäädäntöuudistukset esim. kuntalaki ja potentiaalinen sote- ja maakuntauudistus ovat luoneet työterveyshuollon toimintakentälle merkittäviä muutospaineita. Yritystyöterveyshuollon sairaudenhoito tuli yhtiöittää vuoden 2019 alusta. Tätä varten liikelaitos oli tehnyt selvityksen eri muutosskenaarioiden positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista sekä tehnyt selvityksen työterveyshuollon toimintakentän lukuisista samanaikaisista muutoksista. Muutoksiin varauduttiin useiden vuosien ajan, ja niitä on pyritty hallitsemaan parhaan mahdollisen kyvyn mukaan.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen sisäisen valvonnan järjestäminen

Vantaan Työterveysliikelaitoksen sisäinen valvonta kohdistui organisaation kaikkeen toimintaan. Se käsitti tiedossa olevien riskien hallitsemiseksi käyttöönotettuja keinoja, toimintatapoja ja valvontatoimenpiteitä.

Liikelaitoksen sisäinen valvonta oli osa liikelaitoksen johtamisjärjestelmää ja työväline, jonka avulla arvioitiin asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja, raportoinnin ja tiedon luotettavuutta, resurssien ja omaisuuden turvaamista sekä lainsäädännön ja ohjeiden noudattamista. Liikelaitoksen sisäistä valvontaa oli mm. sisäinen laadun auditointi sekä ulkoinen auditointi.

Liikelaitoksen riskienhallinnasta vastasi viimekädessä toimitusjohtaja. Esimiesten tehtävänä oli ohjata ja valvoa alaistensa toimintaa ja ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin, mikäli he havaitsivat väärinkäytöksiä johtamassaan toiminnassa. Talouspäällikön ja toimitusjohtajan vastuualueella oli talouden valvonta. Henkilöstön tuli raportoida epäilemistään väärinkäytöksistä tai rikkomuksista tai toimintapoikkeamista esimiehelleen sekä poikkeamalokiin Sharepointiin.

Liikelaitoksen toimintaprosessit oli kuvattu menettelyohjein, joihin toiminta perustui ja joiden toteutumista seuratiin päivittäisessä johtamisessa.

Säännölliseen valvontaan on kuulunut vuonna 2019 mm. seuraavat asiat:

- johdolle laadittavat raportit (talous-, henkilöstö-, asiakkuus- ja prosessiraportit sekä sisäinen ja ulkoinen auditointi)
- toiminnan ja toimintapoikkeamien seuranta (Liikelaitoksen poikkeamaloki ja reklamaatioiden listaus, lokitarkastukset, eri tietojärjestelmien seurantaraportit)
- talousarvion toteutumisen seuranta (johtoryhmässä, johtokunnassa, neuvottelukunnassa ja apulaiskaupunginjohtajan kanssa läpikäytävä kuukausiraportti).
- toimintaperiaatteiden sekä ohjeiden noudattamisen valvonta (mm. esimiestyönä kuukausipalavereissa ja työntekijävarteissa sekä päivittäisessä johtamisessa)
- Kaupungin hallintosäännössä määriteltiin valta- ja vastuusuhteet sekä johtokunnan ja toimitusjohtajan vastuu ja valtaoikeudet mm. sopimusten tai talouden valtuutusjärjestelmä.
- Riskienarviointi toteutettiin ja raportoitiin kaupunkitasoisesti määritellyn frekvenssin, sisällön ja menetelmän mukaisesti.

- Liikelaitoksessa suoritettiin ulkoinen auditointi vuosina 2017, 2018 ja 2019, ja liikelaitos on saanut työterveyshuollon toiminnastaan ISO9001/ 2015 laatusertifikaatin.

Sisäisen valvonnan kautta tulleiden havaintojen ja raporttien valossa voidaan sanoa, että riskienhallintasuunnitelma on tukenut liikelaitoksen vuodelle 2019 asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Riskienhallinnalla, sisäisellä valvonnalla ja laatutyöllä auditointeineen voidaan perustellusti olettaa olleen positiivinen vaikutus laatuun ja tuloksellisuuteen riskien ennakoivan hallinnan kautta.

Laatujärjestelmän sisäinen auditointi tehtiin huhti-toukokuun aikana ja ulkoinen auditointi kesäkuussa 2019.

Sisäisessä auditoinnissa tavoitteena oli saada tietoa, miten neuvotteluprosessi työterveyshuollon sopimuksen aloituksessa ja sopimuksen siirtymisessä työterveyshoitajille toteutuu sekä havainnoida tarvittavat kehittämiskohteet. Arvioinnin tuloksena oli kaksi lievää poikkeamaa, ei vakavia poikkeamia. Lisäksi nousi kehittämiskohteita, joita työryhmä lähti työstämään. Kehittämiskohteiden jatkotyöstö siirtyi uuteen yhtiöön.

Ulkoisessa auditoinnissa arvioitiin sähköistä Klinik-yhteydenottokanavaa ja Zylinc-monikanavaista puhelin- ja ajanvaraustoimintoa. Auditoinnissa ei todettu poikkeamia, muutamia kehittämiskohteita nostettiin.

Helmikuussa 2019 toteutettiin asiakastyytyväisyyskysely suurimmalle osalle yritysasiakkaita. Kyselyssä kaikkien ammattiryhmien asiantuntemus ja palvelualttius koettiin hyvänä. Kyselyn tuloksissa nousi esille muun muassa toive yhteydenpidon lisäämisestä, johon uskomme Extranet-palvelun käyttöönoton vaikuttavan positiivisesti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Liikelaitos lakkautettiin 31.12.2019.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilikauden ylijäämä ennen tilinpäätössiirtoja ja varauksia on 342 186,36 euroa. Tilikaudella kirjataan poistoeron vähennykseksi investointivarauksella hankittuun omaisuuteen kohdistuneet 121 676,46 euroa.

Kaupunginjohtajan esitys tilikauden 2019 tuloksen käsittelystä kaupunginhallitukselle on seuraava:

Kaupunginhallitus esittää, että tilikauden ylijäämä 451 345,65 euroa siirretään taseen omaan pääomaan edellisten tilikausien ylijäämään.

5.2.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Liikevaihto	6 844	4 610	- 2 234
Liiketoiminnan muut tuotot	0	47	47
Materiaalit ja palvelut	- 2 366	- 1 923	443
Henkilöstökulut	- 3 710	- 1 900	1 810
Poistot ja arvonalentumiset	- 51	- 34	17
Liiketoiminnan muut kulut	- 559	- 448	111
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**158**	**352**	**195**
Rahoitustuotot ja -kulut	- 11	- 10	1
Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	51	122	71
Tuloverot	0	- 13	- 13
Tilikauden ylijäämä(alijäämä)	**198**	**451**	**254**

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Varsinaisen toiminnan rahavirta	198	359	161
Investointien rahavirta	- 60	93	153
Muiden maksuvalmiuden muutosten rahavirta	0	- 132	- 132
Rahavarojen muutos	**138**	**320**	**182**

Investoinnit

Investointien lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Aineeton omaisuus	- 30	0	30
Irtain omaisuus	- 30	0	30
Investoinnit yhteensä	**- 60**	**0**	**60**

5.2.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tuloslaskelma		1.1. - 31.12.2019		1.1. - 31.12.2018
Liikevaihto		4 610 130,40		7 933 497,11
Liiketoiminnan muut tuotot		47 324,38		36 472,31
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-	71 796,95	-	110 381,15
Palvelujen ostot	-	1 851 622,17	-	3 125 677,68
	-	1 923 419,12	-	3 236 058,83
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-	1 534 779,58	-	2 781 848,02
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-	313 534,22	-	598 746,94
Muut henkilösivukulut	-	51 452,79	-	95 650,65
	-	1 899 766,59	-	3 476 245,61
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-	33 997,67	-	22 438,27
Liiketoiminnan muut kulut	-	448 108,25	-	567 973,92
Liikeylijäämä (-alijäämä)		**352 163,15**		**667 252,79**
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot		3 383,07		2 961,82
Kunnalle maksetut korkokulut	-	10 455,00	-	10 455,00
Korvaus peruspääomasta	-	2 613,00	-	2 613,00
Muut rahoituskulut	-	291,86	-	568,55
	-	9 976,79	-	10 674,73
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		**342 186,36**		**656 578,06**
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		121 676,46	-	72 879,66
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		0,00		95 317,93
Tuloverot	-	12 517,17	-	13 657,14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		**451 345,65**		**665 359,19**

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Sijoitetun pääoman tuotto, %	9,7	21,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	9,7	21,2
Voitto, %	7,4	8,3

Vantaan Työterveys liikelaitoksen rahoituslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	352 163,15	667 252,79
Poistot ja arvonalentumiset	33 997,67	22 438,27
Rahoitustuotot ja -kulut	- 9 976,79	- 10 674,73
Tuloverot	- 12 517,17	- 13 657,14
Tulorahoituksen korjauserät	- 4 848,58	0,00
	358 818,28	665 359,19
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	- 71 375,80
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	92 931,91	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	**451 750,19**	**593 983,39**
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	- 64 462,29	- 670 993,91
Saamisten muutos muilta	370 552,60	80 164,16
Korottomien velkojen muutos kunnalta	- 7 260,60	8 927,65
Korottomien velkojen muutos	- 430 680,97	17 004,71
Rahoituksen rahavirta	**- 131 851,26**	**- 564 897,39**
Rahavarojen muutos	**319 898,93**	**29 086,00**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	981 093,19	661 194,26
Rahavarat 1.1.	661 194,26	632 108,26
	319 898,93	29 086,00

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., €	2 765 950	2 717 464
Investointien tulorahoitus, %	0,0	932,2
Lainanhoitokate	12,8	23,1
Laskennallinen lainanhoitokate	12,4	23,2
Kassan riittävyys, pv	83,3	32,7
Quick ratio	8,4	4,4
Current ratio	8,4	4,4

Vantaan Työterveys liikelaitoksen tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	**0,00**	**122 081,00**
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	61 397,67
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	0,00	0,00
	0,00	61 397,67
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	0,00	60 683,33
	0,00	60 683,33
Vaihtuvat vastaavat	**4 332 061,32**	**4 340 616,21**
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	132 186,95	510 171,77
Saamiset kunnalta	3 218 781,18	3 166 639,49
Muut saamiset	0,00	2 610,69
	3 350 968,13	3 679 421,95
Rahat ja pankkisaamiset	981 093,19	661 194,26
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**4 332 061,32**	**4 462 697,21**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**3 665 189,36**	**3 213 843,71**
Peruspääoma	37 500,00	37 500,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	3 176 343,71	2 510 984,52
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	451 345,65	665 359,19
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	**0,00**	**121 676,46**
Poistoero	0,00	121 676,46
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
Vieras pääoma	**666 871,96**	**1 127 177,04**
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	150 000,00	150 000,00
Lyhytaikainen		
Ostovelat	499 648,68	259 330,43
Korottomat velat kunnalta	4 706,11	11 966,71
Muut velat	0,00	134 586,82
Siirtovelat	12 517,17	571 293,08
	516 871,96	977 177,04
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**4 332 061,32**	**4 462 697,21**

Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuus, %	84,6	74,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	14,3	14,1
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	3 627,7	3 176,3
Lainakanta 31.12., 1000 €	150,0	150,0
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1000 €	150,0	150,0
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	0,6	0,7
Asukasmäärä	233 560	228 166

5.2.4 Vantaan Työterveys liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet sekä -menetelmät

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pienet käyttöomaisuusinvestoinnit, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa on kirjattu tilikauden kuluksi.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen on huomioitava, että liikelaitoksen toiminta ja henkilöstö siirtyivät liikkeenluovutuksella Vantaan Työterveys Oy:öön 1.8.2019. Vuoden 2019 tuotot ja kulut koostuvat näin ollen pääsääntöisesti seitsemän varsinaisen toimintakuukauden tuotoista ja kuluista, minkä vuoksi vuoden 2019 tiedot eivät ole vertailukelpoisia vuoden 2018 tietoihin.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain		
1 000 €	**2019**	**2018**
Liikelaitoksen tuotot alueittain		
Myyntituotot kunnalta	1 584	2 939
Myyntituotot muilta	3 026	4 995
Liiketoiminnan muut tuotot	47	36
Toimintatuotot yhteensä	**4 657**	**7 970**

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

	Poistomenetelmä	Poistoaika ennen 1.1.2013 hankitut	Poistoaika 1.1.2013 alkaen hankitut
Aineettomat hyödykkeet			
ATK-ohjelmistot	tasapoisto	3 - 5 vuotta	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet			
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	-	-

Pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluksi

Erittely poistoeron muutoksista

1 000 €	2019	2018
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	-122	73
Poistoeron muutokset yhteensä	**-122**	**73**

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat

Aineettomat hyödykkeet

1 000 €	Aineettomat oikeudet	Enn. maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	102	24	126
Siirrot erien välillä	0	-24	-24
Tilikauden poisto	-102	0	-102
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	0	0

Aineelliset hyödykkeet			
1 000 €	Muu kalusto	Enn. maksut ja keskener. hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	98	0	98
Tilikauden poisto	-98	0	-98
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	0	0

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely		
1 000 €	**2019**	**2018**
Peruspääoma 1.1.	38	38
Peruspääoma 31.12.	38	38
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	3 176	2 511
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	3 176	2 511
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä	451	665
Oma pääoma yhteensä	**3 665**	**3 214**

Erittely poistoerosta		
1 000 €	**2019**	**2018**
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	0	122
Poistoero yhteensä	**0**	**122**

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
1 000 €	**2019**	**2018**
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	0	556
Muut tilinpäätösjaksotukset	13	15
Siirtovelat yhteensä	**13**	**571**

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2019	2018
Virka- ja työsuhteisia	0	63
Määräaikaisia	0	10
Yhteensä	**0**	**73**

Luottamushenkilömaksut	2019	2018
Kansallinen Kokoomus Vantaa	0,5	0,8
Perussuomalaiset	0,1	0,1
Suomen Sos.Dem. puolue Vantaa	0,5	1,1
Vantaan vihreät	0,4	0,1
Yhteensä	**1,5**	**2,1**

5.2.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

VANTAAN TYÖTERVEYS LIIKELAITOS

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Vantaalla 23.3.2020

Vantaan kaupunginhallitus

Sari Multala

Säde Tahvanainen

Vaula Norrena

Lauri Kaira

Anitta Orpana

Sakari Rokkanen

Ulla Kaukola

Faysal Abdi

Pentti Puoskari

Sirpa Pajunen

Mika Niikko

Jouko Jääskeläinen

Kati Tyystjärvi

Ritva Viljanen
Kaupunginjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Vantaalla ____ ____ 2020

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

5.3 Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tilinpäätös

5.3.1 Toimintakertomus

Suun terveydenhuollon liikelaitos on kunnallinen liikelaitos, jonka toiminnallisena tavoitteena on tuottaa suun terveydenhuollon palveluja Vantaan väestölle. Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tehtävänä on vastata kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetusta kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista suun terveydenhuollon palveluista palvelusopimuksen mukaisesti. Suun terveydenhuollon liikelaitos toimii asiantuntijana suun terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa yhteistyössä eri viranomaisten ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa.

Suun terveydenhuollon palvelujen tehtävänä on edistää kuntalaisten suun terveyttä ja hyvinvointia ennalta ehkäisemällä ja sairauksia hoitamalla sekä toimintakykyä parantavilla kuntoutustoimenpiteillä. Työnjako on oleellinen osa kustannustehokasta suun terveydenhuollon toimintaa. Toiminnan järjestämisessä tukeudumme tutkittuun tietoon ja keskitymme asiakaslähtöiseen vaikuttavaan ja laadukkaaseen toimintaan.

Toimitusjohtajan katsaus

Toiminnan ja talouden tasapaino yhdessä liikelaitoksen alijäämän kattamisen kanssa olivat keskeiset tavoitteet toimintakaudella.

Vuoden toiminnan kannalta keskeinen asia oli Apotti-järjestelmään liittyminen 16.11.2019. Ennen järjestelmään siirtymistä henkilökuntaa koulutettiin. Potilasaikoja oli neljän ensimmäisen käyttöönottoviikon aikana harvemmin, jotta henkilökunta ehti tehdä kirjaukset uuteen järjestelmään ja raportoimaan mahdollisista virheistä. Lisäksi henkilökunnalle oli varattu joka viikko tunti työaikaa uuden järjestelmän opettelua varten.

Vuoden aikana annettiin palveluja 74 375 asiakkaalle. Asiakkaiden määrä väheni edelliseen vuoteen nähden 3,6 %. Vantaalaisten terveyskeskuksessa hammaslääkärissä käyvien osuus väestöstä laski (2019 24,21% ja 2018 27,57%). Potilaskohtaisten käyntien määrä nousi edellisestä vuodesta (2019 2,36 käyntiä/potilas ja 2018 2,36 käyntiä/potilas)

Suun terveydenhuollossa toteutui 130 412 hammaslääkärikäyntiä (137 227 käyntiä vuonna 2018, vähennystä edelliseen vuoteen 5%), 52 280 suuhygienistikäyntiä (51 092 käyntiä vuonna 2018, lisäystä edelliseen vuoteen 2,3%) sekä 8103 hammashoitajakäyntiä (11276 käyntiä vuonna 2018, vähennystä 28,1%).

Suun terveydenhuollon kiireelliseen ensiapuun pääsi saman päivän aikana. Ensiapukäyntejä oli 4,3% vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna (2019 25210 käyntiä, 2018 26 351 käyntiä). Pääkaupunkiseudun (PKS) virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen käyttö oli väestösuhdetta alhaisempaa.

Peruuttamattomat poisjääntien määrä kasvoi 13,9% (2019 10 548 käyntiä ja 2018 9261 käyntiä). Peruuttamattomien poisjääntien kliinisten tuntien määrä kasvoi 16% (2019 6266 tuntia ja 2018 5401 tuntia).

Hampaiden reikiintymisindeksin d+D mukaan 5-vuotiaiden hammasterveys oli 0,6 (0,5 2018) 12-vuotiaiden hammasterveys oli 0,3 (0,3 2018) ja 15-vuotiaiden hammasterveys oli 0,8 (0,9 2018). Koko väestön hammasterveys on pysynyt lähes samana neljän vuoden aikana non-kumulatiivisen D+d tilaston mukaan.

Hoitotakuussa pysyttiin ja kiireettömään tutkimukseen pääsy oli 4kk. Palvelut tuotettiin lähes 100% omana toimintana. Vuokratyövoiman käyttö oli vähäistä ja painottui henkilöstön koulutuspäiville.

Sosiaali- ja terveystoimen asiakastyytyväisyyskyselyssä suun terveydenhuollon asiakkaiden antamien kouluarvosanojen keskiarvo oli kiitettävä eli 9,25 vuonna 2019.

Erikoishammashoito tuotettiin omana toimintana erikoishammashoidon yksikössä. Oma anestesiatoiminta lakkautettiin vuoden loppuun mennessä toiminnan siirtyessä HUS -palveluksi.

Lasten, aikuisten ja ikääntyneiden yksilöllistä suun hoitoa jatkettiin toimintamallien mukaisesti. Tuettiin eri ikäisten suun terveyden edistämistä ja omahoitoa yksilöllisten hoitovälien mukaisilla tutkimuskäynneillä.

Yhteistyötä lasten suun terveyden edistämiseksi tehtiin sosiaali- ja terveystoimen toimialan sisällä säännöllisissä tapaamisissa äitiys- ja lastenneuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. Suun terveydenhuollon toimijat osallistuivat Vantaan monitoimijaiseen perhevalmennuksen toteuttamiseen ja kehittämiseen koko Vantaan alueella. Suun terveydenhuolto osallistui sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan TERHO-ryhmän toimintaan.

Päihdekuntoutujien yhteistyömallin mukaista toimintaa jatkettiin asumiskeskus Koisonrannan kanssa. Jatkettiin yh-teistyötä terveyspalveluiden asiakasvastaavahoitajien kanssa (asva) palveluita paljon käyttävien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Ikääntyneiden suun terveyttä kehitettiin voimassa olevien toimintamallien mukaisesti niin avo- kuin hoiva-asumisen piirissä olevien sekä vanhus- ja vammaispalvelujen osalta.

Lastensuojelun ja suun terveydenhuollon yhteistyökäytäntöjä jatkettiin sovitusti huolen puheeksi ottamiseksi suun terveydenhuollossa. Toimittiin aktiivisesti maahanmuuttajien palvelupisteessä ja kehitettiin yhteisiä toimintamalleja.

Varhaiskasvatuksen kanssa jatkettiin yhteistyötä Hymyhammas-terveystuokioiden pitämisessä esiopetuksessa. Sivistystoimen toimialan ja kouluterveydenhuollon kanssa jatkettiin yhteistyötä koululaisten hyvinvointiyhteistyön merkeissä ja päivitettiin jokaisen koulun syksyn tiedotteeseen liitettävä koululaisen hyvinvointitiedote sekä Vilma-tiedote kouluterveydenhuollon palveluista. Vantin ateriapalvelun kanssa tehtiin yhteistyötä lasten terveellisen ruokailun edistämiseksi. Suun terveydenhuolto haastoi vuonna 2016 yläkoulut kilpailemaan perumattomien poisjääntien vähentämisessä ja samalla käyttämään verkkomuotoista suun terveystiedon opetusta. Kilpailu päättyi jouluna 2018 ja voittajaksi valikoitui Veromäen koulun 9A luokka. Suun terveydenhuolto osallistui luokkaretkeen, joka suuntautui Barcelonaan. Retkellä koululaiset tutustuivat kohdemaan suun terveydenhuoltoon ja havainnoivat suun terveyttä edistävien tuotteiden olemassaoloa.

Suun terveydenhuolto osallistui erilaisiin tapahtumiin kuten hyvinvointimessuille, Vantaan hyvinvointiviikolle, Varian hyvinvointipäiviin, armeijan kutsuntoihin ja ehkäisevän päihdetyön viikolle tuoden suun terveyttä esille. Suun terveydenhuolto osallistui myös Vantaan kaupungin myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmaan osallistumalla kesällä Martinlaaksossa Virhertien asukaspuistossa kesäruokailukokeiluun omalla suun terveyden-edistämistä tukevalla pisteellään. Tapahtumien järjestelyssä tehtiin yhteistyötä myös Metropolia ammattikorkeakoulun suuhygienistikoulutuksen kanssa. Aloitetiin MEK-hankkeen suunnittelu vuosille 2020-2021 pääpainona jalkautuminen kuntalaisille tutuille foorumeille, mm. kauppakeskuksiin ja asukastiloihin.

Kehitettiin terveysviestintää avaamalla STHL:n Facebook ja Instagram-sivut. Sivujen kautta kuntalaisille jaetaan suun terveyden ylläpitämiseen liittyvää ajankohtaista tietoa.

Edistettiin tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyötä integroimalla sukupuolinäkökulma tulevien vuosien budjettityöskentelyyn. Tunnistettiin kohdetyhmäksi lapset- ja nuoret ja määriteltiin toimenpiteeksi määräaikaiskutsujen toteutumisen seuranta asetuksen mukaisesti. Erityisesti seurataan kutsuja, jotka eivät toteudu sekä kehitetään edelleen hoidosta poisjäävien lasten tavoittamista sekä tiivistetään yhteistyötä lastensuojelun ja suun terveydenhuollon välillä.

Suun terveydenhuollon edustajat osallistuivat pääkaupunkiseudun kaupunkien suun terveydenhuollon yksiköiden hammasterveys eli HATE-hammasterveys-työryhmän toimintaan.

Oikomishoitoa annettiin Leinikkitien ja Myyrmäen ja Länsimäen hammashoitoloissa. Oikomishoidon tiimeissä työskenteli erikoishammaslääkärien johdolla oikomiseen perehtyneitä hammaslääkäreitä, suuhygienistejä ja hammashoitajia. Yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa, Leinikkitiellä oli oikomishoidon erikoistumiskoulutuksen kuntaharjoittelussa kaksi hammaslääkäriä. Myyrmäessä toimiva hammaslaboratorio teki tarvittavat oikomiskojeet, mutta niitä hankittiin tarpeen mukaan myös yksityisiltä hammasteknikoilta.

Tunnusluvut

Terveydenhuollon palvelut
Suun terveydenhuolto

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
suun terveydenhuollon asiakkaat	70 114	73 407	72 290	74 987	77 159	74 375
tutkitut	37 791	39 418	40 230	36 871	36 021	34 209
käynnit yhteensä	193 485	197 140	198 416	203 435	204 152	193 802
kliiniset tunnit (kaikki suorittajat	129 537	123 611	122 338	122 617	124 480	121 720
käynnit hammaslääkärillä	144 238	144 287	147 073	149 550	137 227	130 412
käynnit suuhygienistilla	42 404	44 377	45 388	48 514	51 092	52 280
käynnit hammashoitajalla	10 787	12 397	9 541	11 212	11 276	8 103
peruuttamattomat poisjäännit	9 526	9 354	8 972	9 245	9 261	10 548
peruuttamattomien poisjääntien kliiniset tunnit	5 746	5 621	5 306	5 420	5 401	6 266
kiireettömän hoidon jonossa	4 221	5 177	0	0	0	0
jonotusaika (joulukuun lopun poikkileikkaustieto)	3kk 2vk	3kk 3vk	0	0	0	0
hammaslääkärissäkävijöiden osuus väestöstä (peittävyys)	26,16	26,64	27,10	26,76	27,57	24,21
hammaslääkärissäkäynti/ potilas (toistuvuus)	2,65	2,57	2,53	2,55	2,23	2,36
Suun terveydenhuollon kustannukset						
kokonaiskustannukset (1000 €)	22 176	22 548	22 678	23 235	23 468	24 192
euroa/ tutkittu	587	572	564	630	652	707
Asiakasmaksutulot (1 000 €)	5 424	5 538	6 047	6 045	6 198	5 876

Suun terveydenhuollon liikelaitoksen talous, investoinnit ja rahoitus

Liikelaitosta sitova taloudellinen tavoite on pääoman tuottovaatimus. Laitos täytti sille asetetun vaatimuksen ja tuloutti kaupungille korvausta peruspääomasta 68.210,04 euroa ja korkoa kaupungin lainasta 159.158,04 euroa.

Liikevaihto oli 23.016.509,43 euroa (vuonna 2018 23.217.138,53 euroa), muutos edellisvuoteen verrattuna oli -0,9%. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 18.122,06 euroa (vuonna 2018 16.935,28 euroa).

Asiakasmaksuasetuksen mukaiset tuotot olivat 5.875.718,39 euroa (vuonna 2018 6.159.309,71 euroa). Muutos -4,6% voidaan johtaa liikelaitoksen marraskuussa 2019 käyttöönottamaan Apotti -asiakastietojärjestelmään jonka käyttöönottovaiheessa ei pystytty ylläpitämään normaalia asiakasvirtaa. Palvelutuotot palvelusopimukseen perustuen olivat 16.517.888,00 euroa (vuonna 2018 16.273.803,00 euroa), muutoksen ollessa +1,5%. Painotettujen toimenpiteiden määrä vuonna 2019 oli 450.818 kappaletta, joka ylitti palvelusopimuksen määrän (440.477 painotettua toimenpidettä) 10.341 kappaleella vastaten +2,3%:n muutosta palvelusopimukseen velvoitteeseen verrattuna. Painotettujen toimenpiteiden määrämuutos verrattuna vuoteen 2018 oli -6,7%. Vuoden 2019 palvelusopimuksen rahamääräinen ylitys oli noin 0,4 miljoonaa euroa. Liikelaitos tuottaa kuitenkin terveyttä edistäviä palveluita keskeytyksettä. Apotti -järjestelmän käyttöönotosta huolimatta liikelaitos suoriutui sopimusvelvoitteesta.

Operatiiviset kulut (kokonaiskulut ilma rahoituksen eriä) olivat 23.980.333,16 euroa (vuonna 2018 23.258.608,23 euroa), josta materiaali- ja palveluostoja oli 5.407.375,82 euroa (vuonna 2018 5.202.989,33 eu-

roa), muutos johtuu pks-päivystyskustannusten muutoksesta (lisäys 133.483,00eur verrattuna edelliseen vuoteen), aine- ja tarvikeostojen muutoksesta vuodelle 2019 (lisäys 66.795,05eur verrattuna edelliseen vuoteen). Henkilöstökulut olivat 16.263.987,16 euroa (vuonna 2018 16.105.451,62 euroa). Liiketoiminnan muut kulut olivat vuonna 2019 2.256.817,44 euroa (vuonna 2018 1.873.186,76 euroa). Merkittävä tekijä liiketoiminnan muissa kuluissa oli myyntisaamisten luottotappioiden kirjauskäytännön muutos, vuodelle 2019 kirjattiin luottotappioita 524.404,11eur verrattuna vuoteen 2018 228.206,95eur muutoksen ollessa 296.197,16eur. Liikelaitos ei kyennyt reagoimaan muutokseen vuoden 2019 aikana. Koneiden ja laitteiden leasingvuokrat kasvoivat merkittävästi johtuen valitusta käytännöstä (vuonna 2019 yhteensä 183.299,76eur verrattuna vuoteen 2018 135.615,20eur) Operatiiviset kulut yhtä painotettua toimenpidettä kohden vuonna 2019 olivat 53,19 euroa (vuonna 2018 48,32 euroa).

Apotti -asiakastietojärjestelmän käyttöönotto aiheutti sekä välittömiä että välillisiä kustannuksia vuodelle 2019. Henkilökunnan koulutus uuteen järjestelmään siirsi työaikaa asiakastyöstä. Kustannusvaikutuksen arvioidaan olleen vuonna 2019 noin 400.000eur menetettynä liikevaihtona ja eri kustannuserinä.

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen suunnitelman mukaiset poistot olivat 52.152,74 euroa (vuonna 2018 76.980,52 euroa).

Rahoituserät olivat asetettujen raamien mukaiset: korkokulut kunnalle 159 158,04 euroa (korko 7,00 %) ja korvaus peruspääomasta 68 210,04 euroa.

Liikelaitoksen tulos oli 1.156.960,92 euroa alijäämäinen (vuonna 2018 alijäämä oli 234.247,19 euroa).

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen investoinnit vuonna 2019 rahoitettiin leasingperusteella joten investointeja ei kirjattu taseeseen, sama peruste oli voimassa myös edellisenä vuotena 2018.

Liikelaitoksen pysyvät vastaavat olivat vuoden 2019 lopussa 42.787,77 euroa, vuonna 2018 pysyvät vastaavat olivat 94.940,51 euroa. Vaihtuvat vastaavat vuoden 2019 lopussa olivat 6.134.569,02 euroa (vuonna 2018 7.448.806,24 euroa). Yhdystileillä olevat rahat (=saamiset kunnalta) olivat vuoden 2019 lopussa 4.616.496,59 euroa (vuonna 2018 1.951.311,19 euroa). Liikelaitoksen pankkisaamiset vuoden 2019 lopulla olivat 832.199,56 euroa (vuonna 2018 4.461.296,40 euroa).

Liikelaitoksen oma pääoma vuoden 2019 lopussa oli 216.135,31 euroa. Liikelaitoksen peruspääoman alijäämä on 758.299,69.

Toiminta vuonna 2019

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitos on kuntalain 10 a luvun mukaisesti 1.6.2010 perustettu kunnallinen liikelaitos, jonka hallinto järjestetään liikelaitoksen johtosäännön sekä Vantaan kaupungin johtosääntöjen ja hallintosäännön määräyksin. Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen johtokunta huolehtii kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti tehtäväalueensa toiminnan tuloksellisuudesta. Johtokunta kokoontui vuoden 2019 aikana kuusi kertaa.

Liikelaitoksen johtokunta kaudella 2017-2021

Varsinaiset jäsenet:	Varajäsenet:
Raija Heikkonen, puheenjohtaja	Ulla-Maija Kopra
Jari Ahokas, varapuheenjohtaja	Sina Nordman
Matti Lepistö	Jan Edelmann
Joni Hilden	Kari Hokkanen
Anni Salonen	Leila Mäkynen
Tanja Vahvelainen	Kim Hyvärinen

Kaupungin organisaatiossa Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitos kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan. Liikelaitosta johtaa suun terveydenhuollon johtaja, joka toimii liikelaitoksen toimitusjohtajana. Toiminta on ollut organisoituna 1.1.2014 lähtien kolmeen tulosyksikköön: suun terveydenhuollon vastaanottopalvelut (keskitetyt palvelut), kiireetön vastaanottotoiminta sekä terveyden edistäminen ja oikomishoito, joita johtavat ylihammaslääkärit. Toimipisteitä on 24 sekä yksi liikkuva yksikkö vuodenvaihteessa.

Henkilöstö

Henkilökuntaa oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 326 henkilöä (vuonna 2018 327 henkilöä), joista määräaikaisia oli 43 (vuonna 2018 44). Henkilöstökulut olivat 16.263.987,16 euroa (vuonna 2018 16.105.451,62 euroa).

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Toiminnassa noudatetaan hyvän johtamis- ja hallintotavan periaatteita. Toimintaohjeistusta on kehitetty ohjaamaan sisäistä valvontaa tulosyksiköissä esimiestyön kautta. Säännöllisesti pidettävillä yhteisillä kokouksilla taataan yhteinen käytäntö. Suun terveydenhuollon ammattilaisten ja asiantuntijoiden sekä esimiesten järjestelmällisellä koulutuksella taataan yhteinen näkemys.

Liikelaitoksen varojen käyttöä valvoo toimitusjohtaja. Tavoitteiden toteutumisesta ja taloudesta raportoidaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen johtokunnalle säännöllisesti pidettävien kokousten yhteydessä. Vantaan kaupungille raportointi tapahtuu kolmannes vuosittain.

Rahoitus- ja korkoriskien hallinta Vantaan kaupunkikonsernissa on keskitetty rahoituksen tulosalueelle. Vahinko- ja vastuuriskit on rajattu vakuuttamalla. Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen vakuutukset on hoidettu osana kaupungin vakuutuksia. Tämä varmistaa kattavan vakuutusturvan ja ajantasaisuuden.

Suun terveydenhuollon toimintaan on kohdistunut normaaleina pidettäviä potilasvalituksia. Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksella ei ole tiedossa tilikaudella 2019 lakien ja säännösten sekä hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai muu vaatimus tai oikeusseuraamus.

Tilikauden aikana ei ole todettu omaisuuden hankinnassa, luovutuksessa tai käyttöarvossa menetyksiä tai arvonalennuksia. Omaisuuden luovutuksia ei suun terveydenhuollon liikelaitoksella ole.

Hankintasopimuksissa käytetään kaupungin yleisiä sopimusehtoja. Erityissopimusten laadinnassa ja tulkinnassa käytetään mm. kaupungin sosiaali- ja terveystoimen hankintayksikön erityisasiantuntija- ja lakimiespalveluja.

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen johtokunta esittää, että tilikauden alijäämä 1.156.960,92 euroa siirretään taseen oman pääoman eräksi. Alijäämää ei pystytä kattamaan aikaisempien vuosien ylijäämällä, joten alijäämä siirtyy omaa pääomaa alentavaksi.

Liikelaitoksen peruspääoman alijäämä tulee kattaa seuraavien vuosien aikana vallitsevan normiston mukaisesti. Liikelaitoksen johtokunta tulee käsittelemään yksityiskohtaisen suunnitelman liikelaitoksen alijäämän kattamiseksi seuraavien vuosien kuluessa. Suunnitelma peruspääoman kattamiseksi keskittyy toiminnan selkiinnyttämiseen ja keskittämiseen, liikevaihdon määrä- ja hintaerien täsmentämisen sekä ulkoistusmahdollisuuksien käyttöön.

5.3.2 Johtokunnan hyväksymä talousarvion toteutumisvertailu

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Liikevaihto	23 380	23 017	- 363
Liiketoiminnan muut tuotot	0	18	18
Materiaalit ja palvelut	- 4 457	- 5 407	- 950
Henkilöstökulut	- 16 570	- 16 264	306
Poistot ja arvonalentumiset	- 64	- 52	12
Liiketoiminnan muut kulut	- 2 028	- 2 257	- 229
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**261**	**- 945**	**- 1 206**
Muut rahoitustuotot ja -kulut	18	16	- 2
Kunnalle maksetut korkokulut	- 159	- 159	0
Korvaus peruspääomasta	- 68	- 68	0
Rahoitustuotot ja -kulut	- 209	- 211	- 2
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**52**	**- 1 156**	**- 1 208**

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman lyhennelmä 1000 €	Talousarvio 2019	Toteuma	Poikkeama
Toiminnan ja investointien rahavirta	115	- 1 105	- 1 220
Rahoituksen rahavirta	0	- 2 524	-2 524
Rahavarojen muutos	**115**	**-3 629**	**-3 744**

5.3.3 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Vantaan Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tuloslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Liikevaihto	23 016 509,43	23 217 138,53
Liiketoiminnan muut tuotot	18 122,06	16 935,28
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 1 566 604,09	- 1 499 809,04
Palveluiden ostot	- 3 840 771,73	- 3 703 180,29
	- 5 407 375,82	- 5 202 989,33
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	- 13 135 923,61	- 12 903 806,34
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	- 2 662 344,75	- 2 739 302,64
Muut henkilösivukulut	- 465 718,80	- 462 342,64
	- 16 263 987,16	- 16 105 451,62
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	- 52 152,74	- 76 980,52
Liiketoiminnan muut kulut	- 2 256 817,44	- 1 873 186,76
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**- 945 701,67**	**- 24 534,42**
Rahoitustuotot aj -kulut		
Korkotuotot	16 426,76	18 430,96
Kunnalle maksetut korkokulut	- 159 158,04	- 159 158,04
Korvaus peruspääomasta	- 68 210,04	- 68 210,04
Muut rahoituskulut	- 317,93	- 775,65
	- 211 259,25	- 209 712,77
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**- 1 156 960,92**	**- 234 247,19**
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**- 1 156 960,92**	**- 234 247,19**

Tuloslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-37,3	-0,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-37,3	-0,2
Voitto, %	-5,0	-1,0

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen rahoituslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	- 945 701,67	- 24 534,42
Poistot ja arvonalentumiset	52 152,74	76 980,52
Rahoitustuotot ja -kulut	- 211 259,25	- 209 712,77
Toiminnan rahavirta	**- 1 104 808,18**	**- 157 266,67**
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	- 2 665 185,40	1 295 217,09
Saamisten muutos muilta	350 325,78	- 90 056,28
Korottomien velkojen muutos kunnalta	- 106,00	270,00
Korottomien velkojen muutos muilta	- 209 323,04	192 342,77
Rahoituksen rahavirta	**- 2 524 288,66**	**1 397 773,58**
Rahavarojen muutos	**-3 629 096,84**	**1 240 506,91**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	832 199,56	4 461 296,40
Rahavarat 1.1.	4 461 296,40	3 220 789,49
	- 3 629 096,84	1 240 506,91

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2019	2018
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v., €	447 029	1 551 837
Investointien tulorahoitus, %	-	-
Lainanhoitokate	-5,9	0,0
Laskennallinen lainanhoitokate	-1,8	0,3
Kassan riittävyys, pv	12,6	69,6
Quick ratio	1,7	1,9
Current ratio	1,7	1,9

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen tase	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	**42 787,77**	**94 940,51**
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	42 787,77	94 940,51
	42 787,77	94 940,51
Vaihtuvat vastaavat	**6 134 569,02**	**7 448 806,24**
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	686 340,48	1 032 034,93
Saamiset kunnalta	4 616 496,59	1 951 311,19
Muut saamiset	-467,61	4 163,72
	5 302 369,46	2 987 509,84
Rahat ja pankkisaamiset	832 199,56	4 461 296,40
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**6 177 356,79**	**7 543 746,75**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**216 135,31**	**1 373 096,23**
Peruspääoma	974 435,00	974 435,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	398 661,23	632 908,42
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	- 1 156 960,92	- 234 247,19
Vieras pääoma	**5 961 221,48**	**6 170 650,52**
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	2 273 680,16	2 273 680,16
Lyhytaikainen		
Ostovelat	301 768,27	449 464,60
Korottomat velat kunnalta	180,00	286,00
Muut velat	714 096,36	764 726,63
Siirtovelat	2 671 496,69	2 682 493,13
	3 687 541,32	3 896 970,36
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**6 177 356,79**	**7 543 746,75**

Taseen tunnusluvut	2019	2018
Omavaraisuus, %	3,5	18,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	25,9	26,6
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	-758,3	398,7
Lainakanta 31.12., 1000 €	2 273,7	2 273,7
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1000 €	1 595,2	1 703,2
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	6,8	7,5
Asukasmäärä	233 560	228 166

5.3.4 Suun terveydenhuollon liikelaitoksen tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet sekä -menetelmät

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelmanmukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyviin vastaaviin ei ole kirjattu pieniä hankintoja, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, vaan ne on kirjattu tilikauden kuluksi. Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain		
1 000 €	2019	2018
Liikelaitoksen tuotot alueittain		
Korvaukset valtiolta	70	60
Myyntituotot kunnilta ja kuntayhtymiltä	180	297
Myyntituotot muilta	5 971	6 309
Opetuspalvelumaksut	1	0
Palvelusopimukseen perustuvat tuotot	16 795	16 550
Liiketoiminnan muut tuotot	18	17
Toimintatuotot yhteensä	**23 035**	**23 233**

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet			
	Poistomenetelmä	**Poistoaika ennen 1.1.2013 hankitut**	**Poistoaika 1.1.2013 alkaen hankitut**
Aineelliset hyödykkeet			
Sairaala- ja terveydenhuoltolaitteet	tasapoisto	5 vuotta	5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	tasapoisto	3 vuotta	3 vuotta

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet	Koneet ja kalusto	
1 000 €	**2019**	**2018**
Poistamaton hankintameno 1.1.	95	172
Tilikauden poisto	-52	-77
Poistamaton hankintameno 31.12.	43	95

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely		
1 000 €	**2019**	**2018**
Peruspääoma 1.1.	974	974
Peruspääoma 31.12.	974	974
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	399	633
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	399	633
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 157	-234
Oma pääoma yhteensä	**216**	**1 373**

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
1 000 €	2019	2018
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Palkkojen ja henkilökulujen jaksotukset	2 573	2 611
Muut tilinpäätösjaksotukset	98	72
Siirtovelat yhteensä	**2 671**	**2 683**

Vakuudet ja vastuusitoumukset

Vuokravastuut		
1 000 €	2019	2018
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	196	159
Myöhemmin maksettavat	482	411
Vuokravastuut yhteensä	**678**	**570**

Vuokravastuut ilmoitetttu ilman arvonlisäveroa.

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
	2019	2018
Virka- ja työsuhteisia	267	273
Määräaikaisia	38	35
Työllistetyt	1	1
Yhteensä	**306**	**309**

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2019	2018
Kansallinen kokoomus Vantaa	1 330	720
Perussuomalaiset	68	158
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue Vantaa	243	365
Vihreä liitto Vantaa	225	0
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	**1 866**	**1 243**

5.3.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen tilinpäätöksen 2019 allekirjoitukset

Raija Heikkonen
johtokunnan puheenjohtaja

Jari Ahokas
johtokunnan jäsen, vara pj.

Leila Mäkynen
johtokunnan varajäsen

Kari Hokkanen
johtokunnan varajäsen

Helena Salusjärvi-Juopperi
suun terveydenhuollon johtaja, tj.

Vantaalla 26.2.2020

Tilintarkastajan tilinpäätösmerkintä
Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.
Vantaalla ____ _____ 2019

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

5.4 Liikelaitosten vaikutus kaupungin talouteen

	Tuloslaskelman toteumat milj. €			Sisäisten erien eliminoinnit milj. €			Kokonais-tarkastelu mili. €
	Kaupunki	Liike-laitokset	Rahastot	Kaupunki	Liike-laitokset	Rahastot	Tuloslaskelma yhteensä
Toimintatuotot							
Myyntituotot, ulkoiset	43,15	29,33	0,00				72,48
Myyntituotot, sisäiset	6,03	28,89	0,00	-6,03	-28,89	0,00	0,00
Maksutuotot, ulkoiset	85,44	6,70	0,00				92,14
Maksutuotot, sisäiset	0,48	0,03	0,03	-0,48	-0,03	-0,03	0,00
Tuet ja avustukset, ulkoiset	20,35	1,39	0,44				22,18
Muut toimintatuotot, ulkoiset	43,24	0,32	0,19				43,75
Muut toimintatuotot, sisäiset	169,07	0,00	0,42	-169,07	0,00	-0,42	0,00
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-464,24	-44,23	0,00				-508,48
Palvelujen ostot, ulkoiset	-691,47	-7,10	-1,52				-700,09
Palvelujen ostot, sisäiset	-34,11	-2,00	0,00	34,11	2,00	0,00	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, ulk	-49,80	-3,65	-0,01				-53,47
Aineet, tarvikkeet ja tavarat, sis	-0,02	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00
Avustukset, ulkoiset	-77,66	0,00	-0,07				-77,72
Muut toimintakulut, ulkoiset	-63,15	-4,56	-0,01				-67,71
Muut toimintakulut, sisäiset	-164,75	-4,06	0,00	164,75	4,06	0,00	0,00
Toimintakate	**-1 177,45**	**1,06**	**-0,53**	**23,31**	**-22,85**	**-0,45**	**-1 176,92**
Verotulot	1 014,61						1 014,61
Valtionosuudet	184,32						184,32
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot, ulkoiset	12,48	0,02	1,46				13,96
Korkotuotot, sisäiset	0,17	0,00	0,00	-0,17			0,00
Muut rahoitustuotot, ulkoiset	15,55	0,00	0,04				15,59
Muut rahoitustuotot, sisäiset	0,07	0,00	0,00	-0,07			0,00
Korkokulut, ulkoiset	-1,91	0,00	0,00				-1,92
Korkokulut, sisäiset	0,00	-0,17	0,00	0,00	0,17		0,00
Muut rahoituskulut, ulkoiset	-0,51	0,00	0,00				-0,51
Muut rahoituskulut, sisäiset	0,00	-0,07	0,00	0,00	0,07		0,00
Vuosikate	**47,33**	**0,84**	**0,97**	**23,06**	**-22,61**	**-0,45**	**49,14**
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-109,35	-1,34	-0,66				-111,35
Arvonalentumiset	-3,80	0,00	0,00				-3,80
Satunnaiset tuotot							
Satunnaiset tuotot	3,27	0,00	0,00				3,27
Tilikauden tulos	**-62,56**	**-0,49**	**0,30**	**23,06**	**-22,61**	**-0,45**	**-62,75**
Varausten ja rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		0,46	-0,30				0,16
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**-62,56**	**-0,03**	**0,00**	**23,06**	**-22,61**	**-0,45**	**-62,59**

	Rahoituslaskelman toteumat mili. €			Sisäisten erien eliminoinnit milj. €			Kokonais-tarkastelu mili. €
	Kaupunki	Liike-laitokset	Rahastot	Kaupunki	Liike-laitokset	Rahastot	Rahoitus-laskelma yhteensä
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	47,33	0,84	0,97	23,06	-22,61	-0,45	49,14
Satunnaiset erät	3,27						3,27
Tulorahoituksen korjauserät	-16,63	-0,18					-16,81
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-150,73	-2,30	-4,54				-157,56
Rahoitusosuudet investointeihin	0,66	0,25					0,91
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26,58	0,29					26,87
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-89,52**	**-1,09**	**-3,57**	**23,06**	**-22,61**	**-0,45**	**-94,18**
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-0,31		-2,83				-3,13
Antolainasaamisten vähennykset	2,93		5,42				8,35
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	100,00						100,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-82,29						-82,29
Lyhytaikaisten lainojen muutos	25,53						25,53
Oman pääoman muutokset	0,11						0,11
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,95						0,95
Vaihto-omaisuuden muutos	-0,05						-0,05
Saamisten muutos	7,65	1,24	0,03	-0,50	0,35	4,13	12,91
Korottomien velkojen muutos	19,99	0,19	0,25	-3,99	0,00	0,00	16,45
Rahoituksen rahavirta	**74,52**	**1,44**	**2,87**	**-4,49**	**0,36**	**4,13**	**78,83**
Rahavarojen muutos	**-15,00**	**0,34**	**-0,70**	**18,58**	**-22,26**	**3,68**	**-15,35**

5.5 Muiden eriytettyjen yksiköiden tilinpäätökset

5.5.1 Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston tilinpäätöslaskelmat

Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston tuloslaskelma		1.1. - 31.12.2019		1.1. - 31.12.2018
Liikevaihto		626,00		638,00
Materiaalit ja palvelut				
Palvelujen ostot	-	69,45	-	62,59
Liiketoiminnan muut kulut	-	65 000,00	-	36 955,00
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**-**	**64 443,45**	**-**	**36 379,59**
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot		1 455 184,03		1 512 986,75
Muut rahoitustuotot		31 111,14		40 824,31
		1 486 295,17		1 553 811,06
Ylijäämä (alijäämä) ennen rahastosiirtoja		**1 421 851,72**		**1 517 431,47**
Rahaston lisäys (-) tai vähennys (+)	-	1 421 851,72	-	1 517 431,47
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		**0,00**		**0,00**

Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston rahoituslaskelma		1.1. - 31.12.2019		1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta				
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-	64 443,45	-	36 379,59
Rahoitustuotot ja -kulut		1 486 295,17		1 553 811,06
Toiminnan rahavirta		**1 421 851,72**		**1 517 431,47**
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys muilta	-	2 825 000,00	-	205 000,00
Antolainasaamisten vähennys muilta		5 415 711,55		3 665 134,71
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	-	4 129 469,24	-	5 218 237,77
Saamisten muutos muilta		7 930,46		203 716,59
Korottomien velkojen muutos muilta		113 045,00		36 955,00
Rahoituksen rahavirta	**-**	**1 417 782,23**	**-**	**1 517 431,47**
Rahavarojen muutos		**4 069,49**		**0,00**
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		4 069,49		0,00
Rahavarat 1.1.		0,00		0,00
		4 069,49		0,00

Vantaan kaupungin asuntolaina-, kiinteistö- ja rakentamisrahaston tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	**46 101 308,86**	**48 692 020,41**
Sijoitukset		
Muut lainasaamiset	46 101 308,86	48 692 020,41
Vaihtuvat vastaavat	**49 792 507,75**	**45 666 899,48**
Pitkäaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	49 673 162,11	45 543 692,87
Lyhytaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset	115 276,15	123 206,61
Rahat ja pankkisaamiset	4 069,49	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**95 893 816,61**	**94 358 919,89**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**95 743 816,61**	**94 321 964,89**
Muut omat rahastot	95 743 816,61	94 321 964,89
Vieras pääoma	**150 000,00**	**36 955,00**
Lyhytaikainen		
Siirtovelat	150 000,00	36 955,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**95 893 816,61**	**94 358 919,89**

5.5.2 Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston tilinpäätöslaskelmat

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston tuloslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Liiketoiminnan muut tuotot	192 498,26	209 069,04
Tuet ja avustukset kunnalta	437 968,00	0,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 3 566,50	- 1 990,77
Palvelujen ostot	- 729 771,93	- 484 356,66
	- 733 338,43	- 486 347,43
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	- 663 642,43	- 497 396,42
Liiketoiminnan muut kulut	- 11 777,63	- 247 672,10
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	- 308,32	31,10
Muut rahoituskulut	- 153,56	- 87,99
	- 461,88	- 56,89
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**- 778 754,11**	**- 1 022 403,80**
Rahaston lisäys (-) tai vähennys (+)	778 754,11	1 022 403,80
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**0,00**	**0,00**

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston rahoituslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	- 778 754,11	- 1 022 403,80
Poistot ja arvonalentumiset	663 642,43	497 396,42
	- 115 111,68	- 525 007,38
Investointien rahavirta		
Investointimenot	- 4 536 085,94	- 2 248 538,60
Toiminnan ja investointien rahavirta	**- 4 651 197,62**	**- 2 773 545,98**
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	4 635 607,50	2 136 500,73
Saamisten muutos muilta	- 13 020,00	580 337,63
Korottomien velkojen muutos muilta	28 610,12	56 707,62
Rahoituksen rahavirta	**4 651 197,62**	**2 773 545,98**
Rahavarojen muutos	**0,00**	**0,00**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
	0,00	0,00

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Pysyvät vastaavat	**13 544 475,41**	**9 672 031,90**
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	1 032 025,58	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	7 015 671,49	7 679 313,92
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 496 778,34	1 992 717,98
	13 544 475,41	9 672 031,90
Vaihtuvat vastaavat	**7 928 773,62**	**12 551 361,12**
Pitkäaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	7 915 753,62	12 551 361,12
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	13 020,00	0,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**21 473 249,03**	**22 223 393,02**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**21 004 047,04**	**21 782 801,15**
Muut omat rahastot	21 004 047,04	21 782 801,15
Vieras pääoma	**469 201,99**	**440 591,87**
Lyhytaikainen		
Ostovelat	461 201,99	432 591,87
Muut velat	8 000,00	8 000,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**21 473 249,03**	**22 223 393,02**

5.5.3 Sosiaalisen luototuksen rahaston tilinpäätöslaskelmat

Sosiaalisen luototuksen rahaston tuloslaskelma		1.1. - 31.12.2019		1.1. - 31.12.2018
Liiketoiminnan muut tuotot		1 139,25		525,16
Materiaalit ja palvelut				
Palvelujen ostot	-	2 368,62	-	2 235,22
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot		8 407,67		8 336,82
Muut rahoitustuotot		6 405,68		11 149,65
Muut rahoituskulut	-	1 097,16	-	10 191,85
Ylijäämä (alijäämä) ennen rahastosiirtoja		**12 486,82**		**7 584,56**
Rahaston lisäys (-) tai vähennys (+)	-	12 486,82	-	7 584,56
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		**0,00**		**0,00**

Sosiaalisen luototuksen rahaston rahoituslaskelma		1.1. - 31.12.2019		1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta				
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-	1 229,37	-	1 710,06
Rahoitustuotot ja -kulut		13 716,19		9 294,62
Toiminnan rahavirta		**12 486,82**		**7 584,56**
Rahoituksen rahavirta				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta		857,01		1 240,80
Saamisten muutos muilta		35 102,52		133 794,72
Korottomien velkojen muutos muilta	-	10 191,85		10 191,85
Rahoituksen rahavirta		**25 767,68**		**145 227,37**
Rahavarojen muutos		**38 254,50**		**152 811,93**
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.		416 558,22		378 303,72
Rahavarat 1.1.		378 303,72		225 491,79
		38 254,50		152 811,93

Sosiaalisen luototuksen rahaston tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Vaihtuvat vastaavat	**1 797 884,06**	**1 795 589,09**
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	219 090,42	225 164,57
Saamiset kunnalta	894 117,45	894 974,46
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	52 997,38	80 557,60
Lainasaamiset	215 120,59	216 588,74
Rahat ja pankkisaamiset	416 558,22	378 303,72
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**1 797 884,06**	**1 795 589,09**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**1 797 884,06**	**1 785 397,24**
Muut omat rahastot	1 797 884,06	1 785 397,24
Vieras pääoma	**0,00**	**10 191,85**
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Siirtovelat	0,00	10 191,85
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**1 797 884,06**	**1 795 589,09**

5.5.4 Vahinkorahaston tilinpäätöslaskelmat

Vahinkorahaston tuloslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Liikevaihto	30 000,00	30 000,00
Liiketoiminnan muut tuotot	422 086,45	410 911,13
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	- 10 571,54	- 8 785,91
Palvelujen ostot	- 792 971,51	- 1 766 503,41
	- 803 543,05	- 1 775 289,32
Liiketoiminnan muut kulut	0,00	- 2 411,61
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**- 351 456,60**	**- 1 336 789,80**
Rahaston lisäys (-) tai vähennys (+)	351 456,60	1 336 789,80
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**0,00**	**0,00**

Vahinkorahaston rahoituslaskelma	1.1. - 31.12.2019	1.1. - 31.12.2018
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä (-alijäämä)	- 1 654 000,00	- 1 336 789,80
Toiminnan rahavirta	**- 1 654 000,00**	**- 1 336 789,80**
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	1 654 000,00	1 336 789,80
Rahoituksen rahavirta	**1 654 000,00**	**1 336 789,80**
Rahavarojen muutos	**0,00**	**0,00**
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
	0,00	0,00

Vahinkorahaston tase	31.12.2019	31.12.2018
VASTAAVAA		
Vaihtuvat vastaavat	**8 300 976,38**	**8 532 591,43**
Pitkäaikaiset saamiset		
Saamiset kunnalta	8 300 976,38	8 532 591,43
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**8 300 976,38**	**8 532 591,43**
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	**8 172 882,39**	**8 524 338,99**
Muut omat rahastot	8 172 882,39	8 524 338,99
Vieras pääoma	**128 093,99**	**8 252,44**
Lyhytaikainen		
Ostovelat	128 093,99	8 252,44
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**8 300 976,38**	**8 532 591,43**

6 Luettelot ja selvitykset

6.1 Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Tasekirja on Arkistolaitoksen päätöksen 3.9.2001 KA 158/43/2001 mukaan säilytettävä pysyvästi.

Kirjanpitolain 2:10 §:n mukaan tilikauden tositteet, liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto sekä muukin mahdollinen liiketapahtumia varmentava kirjanpitoaineisto on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana tilikausi on päättynyt. Poikkeuksina kirjanpitolain 2:10 §:ään ovat muun muassa EU-hankkeiden kirjanpitoasiakirjat (10 vuotta) sekä kiinteistöinvestointiin liittyvät laskut, tositteet ja selvitykset (13 vuotta). Arkistoinnista vastaa tositteita käyttänyt toimiala.

Tilinpäätösasiakirjojen arkistointi

Tase- ja tuloslaskelmat	SAP -järjestelmässä
Rahoituslaskelmat	SAP -järjestelmässä
Tilikauden tapahtumat seurantakohteittain	SAP -järjestelmässä
Pysyvien vastaavien kohdeluettelo	SAP -järjestelmässä
Pysyvien vastaavien koontiluettelot	SAP -järjestelmässä
Päiväkirja	Asta-arkistointijärjestelmässä
Pääkirja	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 172000 Myyntisaamiset tytäryhteisöiltä	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 172500 Myyntisaamiset jäsenkuntayhtymiltä	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 173000 Myyntisaamiset, omistusyhteisöiltä, lyhytaikaiset	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 173500 Myyntisaamiset, kunnan sisäiset	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 174000 Myyntisaamiset muilta	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 254500 Ostovelat tytäryhteisöille	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 254600 Ostovelat jäsenkuntayhtymille	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 254700 Ostovelat osakkuusyhteisöille, lyhytaikaiset	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 254800 Ostovelat sisäiset, lyhytaikaiset	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tilin 254900 Ostovelat muille	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tositelajit ja numerosarjat 2019	Asta-arkistointijärjestelmässä
Tililuettelo vuodelta 2019	Asta-arkistointijärjestelmässä
Varastokirjanpidot	
Varikko	atk-tuloste
Hoitotarvikevarasto	atk-tuloste
Tasekirja	erikseen sidottuna
Tase-erittelyt	paperitulosteina

Muilta osin kirjanpitoaineisto arkistoidaan paperille tulostetussa muodossa.

6.2 Luettelo tositelajeista

SAP -tositelajiluettelo 2019

Tositelaji	Numerosarja	Tositenumerot		Toimiala/tulosalue
02	A1	13803001 - 13803999	Palvelukassa	Verkkomaksu
04	A3	13806001 - 13806999	Palvelukassa	Tikkurilan uimahalli
10	A9	13814001 - 13814999	Palvelukassa	Hakunilan uimahalli
11	B0	13815001 - 13815999	Palvelukassa	Korson uimahalli
12	B1	13816001 - 13816999	Palvelukassa	Martinlaakson uimahalli
13	B2	13817001 - 13817999	Palvelukassa	Myyrmäen uimahalli
15	B4	13819001 - 13819999	Palvelukassa	Palvelukassojen yhteinen tositelaji
16	B5	13820001 - 13820999	Palvelukassa	Käenkukka
28	C7	13832001 - 13832999	Palvelukassa	Ympäristökeskus, eläinlääkäri
31	D0	13838001 - 13838999	Palvelukassa	Kuvataide
33	D2	13840001 - 13840999	Palvelukassa	Koutsi
35	D5	13842001 - 13842999	Palvelukassa	Vantaan Valo Minkkitie
AA	01	10000000 - 12999999	Käyttöom.kirjaus	Talouspalvelukeskus
AB	99	990000000 - 999999999	Kirjanpitotosite	Talouspalvelukeskus
AF	03	30000000 - 38999999	Poistokirjaukset	Talouspalvelukeskus
AZ	02	20000000 - 23999999	Investointien purku	Talouspalvelukeskus
BA	06	60000000 - 60999999	Konekielinen tiliote	Talouspalvelukeskus
BM	24	240000000 - 249999999	Ostomaksu,autom.	Rahoitustoimi
D5	54	540000000 - 549999999	Saku/Merlot Medi	KuPeLa /1211
D7	56	560000000 - 569999999	SoftMedic	Työterveys/1210
DL	31	310000000 - 319999999	Luottotappio	Talouspalvelukeskus
DP	08	80000000 - 89999999	Perintätoim.rahatil.	Talouspalvelukeskus
DT	19	190000000 - 199999999	Asiakkaat - tasaus	Talouspalvelukeskus
DV	14	140000000 - 149999999	Myyntisuor.autom.	Talouspalvelukeskus
DZ	14	140000000 - 149999999	Myyntisuor.manuaal.	Talouspalvelukeskus
K1	25	250000000 - 259999999	Konekeskus Kuljetus	Kuntatekniikan keskus
K2	26	260000000 - 269999999	Varikko Polttoaineet	Kuntatekniikan keskus
K5	33	330000000 - 339999999	PSOP toimittajalasku	Talouspalvelukeskus
K6	34	340000000 - 349999999	Apotti-maksut	Sosiaali- ja terveystoimi
K7	36	360000000 - 369999999	Apotti-maksusitoumus	Sosiaali- ja terveystoimi
K9	K9	500000000 - 599999999	Rahapalautukset	Talouspalvelukeskus
KH	20	200000000 - 209999999	Toimittajat-vel.	Talouspalvelukeskus
KM	27	270000000 - 279999999	Toimittajat-matkust.	Talouspalvelukeskus
KP	48	480000001 - 489999999	*Tilin ylläpito	Talouspalvelukeskus
KR	21	210000000 - 219999999	Toimittajat - lasku	Talouspalvelukeskus
KS	23	230000000 - 239999999	Sisäiset maksut	Talouspalvelukeskus
KT	24	240000000 - 249999999	Toimittajat -tasaus	Talouspalvelukeskus
KX	28	280000000 - 289999999	Sisäiset ostolaskut	Talouspalvelukeskus
L1	L1	66400001 - 66499999	Konekeskus, uusi	Kuntatekniikan keskus
L2	L2	66500001 - 66599999	Varikko, uusi	Kuntatekniikan keskus
LE	LE	29100001 - 29199999	Asiakastietojärjeste	Sosiaali- ja terveystoimi
LF	LF	29200001 - 29299999	Asiakastietojärjeste	Sosiaali- ja terveystoimi
LG	LG	29300001 - 29399999	Asiakastietojärjeste	Sosiaali- ja terveystoimi
LJ	LJ	42300001 - 42399999	Sisäiset vuokrat/koki	Tilakeskus

Tositelaji	Numerosarja	Tositenumerot		Toimiala/tulosalue
PA	PA	17110001 - 17119999	Tuntipalkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PC	PC	18110001 - 18119999	Kuukausipalkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PD	PD	18140001 - 18149999	Kuukausipalkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PF	PF	18150001 - 18159999	Kuukausipalkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PH	PH	18170001 - 18179999	Kuukausipalkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PK	PK	18190001 - 18199999	Kuukausipalkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PL	PL	19110001 - 19119999	Palkkiot	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PM	PM	19120001 - 19129999	Palkkiot	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PQ	PQ	39100001 - 39199999	Palkat	Henkilöstökeskus, palkanlask.
PR	42	420000000 - 429999999	Hinnanmuutos	Keskusvarasto
PY	PY	18200001 - 18299999	Ennak.kirjaus lomapalk	Henkilöstökeskus, palkanlask.
RE	44	440000000 - 449999999	Lasku - brutto(MM)	Keskusvarasto
RV	00	1000000000 - 9899999999	Myyntilasku(SD)	Talouspalvelukeskus
RX	93	930000000 - 939999999	Sisäinen laskutus	Talouspalvelukeskus
SA	11	110000000 - 118999999	Pääkirjatilitosite	Talouspalvelukeskus
ST	39	390000000 - 399999999	Pk-tilit - tasaus	Talouspalvelukeskus
SU	SU	119000000 - 119999999	Alv-jälkikirjaustos.	Talouspalvelukeskus
WA	45	450000000 - 459999999	Tavaranluovutus	Keskusvarasto
WE	46	460000000 - 469999999	Tavaranvastaanotto	Keskusvarasto
WI	47	470000000 - 479999999	Inventointitosite	Keskusvarasto
X2	D6	14800001 - 14899999	Kaupunkikortti	Ateriapalvelut

Liitetietojen tositelajiluettelo 2019

Tositelaji	Numerosarja	Tositenumerot		Toimiala/tulosalue
LT		1-999	Liitetiedot	Talouspalvelukeskus

6.3 Tunnuslukujen laskentakaavat

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista
= 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate euroa/ asukas
= Vuosikate / Asukasmäärä 31.12.

Sijoitetun pääoman tuotto, %
= 100 * (Yli-/ alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Muille maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %
= 100 * (Yli-/ alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto, %
= 100 * (Yli-/ alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto)

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa
= Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

(Kunta ja konserni) Investointien tulorahoitus, %
= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

(Liikelaitos) Investointien tulorahoitus, %
= 100 * (Yli-/ alijäämä ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset - Tuloverot)
/ Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

(Kunta ja konserni) Lainanhoitokate
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Jos lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla lainakanta 31.12. kahdeksalla.

(Liikelaitos) Lainanhoitokate
= (Yli-/ alijäämä ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korkokulut
- Tuloverot) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)
= 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Quick ratio
= (Lyhytaikaiset saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja pankkisaamiset)
/ (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Current ratio
= (Vaihto-omaisuus + Lyhytaikaiset saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja pankkisaamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma - Saadut ennakot)

Taseen tunnusluvut

(Kunta ja liikelaitos) Omavaraisuusaste, %
= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma -
Saadut ennakot)

(Konserni) Omavaraisuusaste, %
= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %
= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)
= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/ asukas
= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)]/ Asukasmäärä 31.12.

(Kunta ja konserni) Lainakanta 31.12.
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

(Liikelaitos) Lainakanta 31.12.
= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat + Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä)

Lainakanta euroa/ asukas
= Lainakanta / Asukasmäärä 31.12.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.
= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut, euroa/ asukas
= [Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut] / Asukasmäärä 31.12.

Lainasaamiset 31.12.
= Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

7 Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

VANTAAN KAUPUNKI

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Vantaalla 23.3.2020

Vantaan kaupunginhallitus

Sari Multala

Säde Tahvanainen

Vaula Norrena

Lauri Kaira

Anitta Orpana

Sakari Rokkanen

Ulla Kaukola

Faysal Abdi

Pentti Puoskari

Sirpa Pajunen

Mika Niikko

Jouko Jääskeläinen

Kati Tyystjärvi

Ritva Viljanen
Kaupunginjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Vantaalla ____ ____ 2020

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

10 § **Toimialojen talousarvioiden 2020 sitovuustasomuutosten hyväksyminen kaupunginvaltuuston 11.11.2019 hyväksyttyyn talousarvioon nähden Uusi Vantaa organisaatiouudistuksen mukaisilla sovituilla muutoksilla**

VD/688/02.01.00.00/2020

RV/MR/TO/HY-L

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.11.2019 talousarvion 2020 ja taloussuunnitelman vuosille 2020–2023 sekä talousarvion täytäntöönpanomääräykset. Toimialojen tarkennetut käyttösuunnitelmat 2020 laadittiin sen pohjalta. Kaupunginvaltuuston hyväksymien sitovuustasojen väliset määrärahasiirrot ovat muutettavissa vain kaupunginvaltuuston päätöksellä.

1.1.2020 voimaan astuneen Vantaan kaupungin organisaatiomuutoksen kaikki vaikutukset toimialojen talousarvioihin eivät olleet vielä selvillä vuoden 2020 talousarviosta päätettäessä. Toimialojen määrärahoja on lautakuntien hyväksymien käyttösuunnitelmien jälkeen tarve muuttaa vastaamaan Uusi Vantaa organisaation mukaista toimintaa sovituilla henkilöstö- ja muita määrärahoja ja tuloja koskevilla siirroilla.

Muutokset vaikuttavat toimialojen pl. sosiaali- ja terveystoimi sitovuustason tuloihin ja menoihin. Lisäksi muutos koskee Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston aluemarkkinointia koskevia tuloja ja menoja, jotka siirtyivät kaupunkistrategian ja johdon toimialan viestintäyksikön vastuulle valmisteluohjeen mukaisesti. Sitovuustasomuutokset eivät muuta kaupunginvaltuuston 11.11.2019 hyväksytyn talousarvion 2020 kokonaistulojen ja -menojen loppusummaa.

Muuttuneet talousarvion 2020 uudet sitovuustasot on kuvattu harmaalla pohjavärillä.

Kaupunkistrategia ja johto yhteensä

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**13 064**	350	**13 414**
Menot	**-120 764**	-949	**-121 713**
Toimintakate	**-107 700**	-599	-108 299

Opetuslautakunta bruttoyksiköt yhteensä

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**27 760**	0	**27 760**
Menot	**-428 451**	1 010	**-427 441**
Toimintakate	**-400 691**	1 010	-399 681

Opetuslautakunta ammatillinen koulutus nettoyksikkö

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**1 800**	0	1 800
Menot	**-35 256**	72	-35 185
Toimintakate	**-33 457**	72	**-33 385**

Vapaa-ajan lautakunta bruttoyksiköt yhteensä

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**9 174**	0	**9 174**
Menot	**-64 219**	-931	**-65 150**
Toimintakate	**-55 045**	-931	-55 976

Kaupunkisuunnittelulautakunta bruttoyksiköt yhteensä

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**38 710**	0	**38 710**
Menot	**-13 716**	127	**-13 589**
Toimintakate	**24 994**	127	25 121

Kaupunkisuunnittelulautakunta, rakennusvalvonta nettoyksikkö

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**4 560**	0	4 560
Menot	**-3 765**	83	-3 682
Toimintakate	**795**	83	**878**

Tekninen lautakunta bruttoyksiköt yhteensä

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**39 255**	0	**39 255**
Menot	**-97 018**	-33	**-97 051**
Toimintakate	**-57 763**	-33	-57 796

Tekninen lautakunta, tilakeskus nettoyksikkö

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**196 787**	0	196 787
Menot	**-123 069**	40	-123 029
Toimintakate	**73 718**	40	**73 758**

Ympäristölautakunta yhteensä

Määrärahat	TA 2020 Kv 11.11.2019	Määrärahamuutos Kv 23.3.2020	Uusi TA 2020
1000 euroa			
Tulot	**633**	0	**633**
Menot	**-3 966**	82	**-3 884**
Toimintakate	**-3 333**	82	-3 251

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahasto

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston aluemarkkinoinnin tuloja alennetaan 350 000 euroa ja menoja 500 000 euroa. Muutoksen jälkeen rahaston tilikauden alijäämä on -1 627 000 euroa.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 10

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi

a) kaupunginjohdon ja strategian toimialan sitovuustasojen muutos tulojen ja menojen osalta
b) kasvatuksen ja oppimisen toimialan brutto- ja nettoyksiköiden sitovuustasojen muutokset menojen ja toimintakatteen osalta
c) kaupunkikulttuurin toimialan brutto- ja nettoyksiköiden sitovuustasojen muutokset menojen ja toimintakatteen osalta
d) kaupunkiympäristön toimialan brutto- ja nettoyksiköiden sitovuustasojen muutokset menojen ja toimintakatteiden osalta
e) alentaa Marja-Vantaa ja keskusten kehittämisrahaston tuloja 350 000 euroa ja menoja 500 000 euroa.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tarkistettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän päätöksen osalta heti kokouksessa.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

talousohjaus, toimialat

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
talous- ja strategiajohtaja Matti Ruusula, puh. 043 824 9254, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
talousarviopäällikkö va. Teija Oras, puh. 050 314 5084, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

11 § **Eron myöntäminen Riikka Hartikalle Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lautamiehen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen**

VD/4963/00.00.01.00/2017

RV/PJ/LS

Riikka Hartikka on 26.2.2020 saapuneella kirjeellään pyytänyt eroa Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lautamiehen tehtävästään henkilökohtaisen syyn vuoksi.

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 2 §:n mukaan lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä.

Lautamieheksi ei saa valita henkilöä, joka on alle 25-vuotias tai joka on täyttänyt 65 vuotta. Lautamiehenä ei saa olla henkilö, jolla on virka yleisessä tuomioistuimessa tai Rikosseuraamuslaitoksessa taikka joka virassaan suorittaa ulosottotehtäviä, rikosten esitutkintaa taikka tulli- tai poliisivalvontaa, eikä myöskään syyttäjä, asianajaja taikka muu ammatikseen asianajoa harjoittava henkilö.

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 10 §:n mukaan, jos lautamies menettää kelpoisuutensa tai muuten tulee sopimattomaksi lautamiehen tehtävään, käräjäoikeuden on oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa kokoonpanossa vapautettava hänet tehtävästään tai määrättävä, ettei lautamies määräaikana saa hoitaa lautamiehen tehtävää. Ennen tehtävästä vapauttamista lautamiehelle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 4 §:n mukaan kunnanvaltuusto valitsee lautamiehet valtuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Jos pääkäsittely on kesken 1 momentissa säädetyn toimikauden loppuessa, lautamiehen tehtävä jatkuu, kunnes asia on käräjäoikeudessa ratkaistu.

Kunnasta valittavien lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, kuinka useassa istunnossa lautamies voi olla kalenterivuoden aikana.

Oikeusministeriö on määrännyt Vantaan käräjäoikeuden lautamiesten lukumääräksi 60.

Lautamiesten valinnassa tulee korostaa lautamiehen tuomarintehtävää ja että lautamies ei ole poliittisella valtakirjalla toimiva kunnallinen luottamushenkilö, vaan hänen tulee olla riippumaton.

Kaupunginvaltuusto on 12.6.2017 § 23 päätöksellään valinnut Vantaan käräjäoikeuden lautamiehiksi toimikaudeksi 2017–2021 seuraavat henkilöt:

Jäsen
Ralf Asplund
Ann-Christine Teir
Kari Anttila
Mikko Ilmonen
Mervi Luomaniemi

Ilkka Meriläinen
Auli Nevander
Ria Niittynen
Lasse Nikula
Jari Porthén
Hannu Puranen
Outi Tulosmaa
Jorma Venäläinen
Eeva Wetterstrand-Pihola
Markus Aarnio
Virpi Kuorikoski
Nina Ristivehmas
Sari Snygg
Reijo Liimatainen
Kalle Eklund
Hanna Koivula
Vesa-Pekka Meskanen
Jari Kaitosuo
Paula Leppäkoski
Timo Jelekäinen (kv 4.3.2019 § 6)
Päivi Kosonen-Laakkonen
Tony Viksten (kv 21.10.2019 § 3)
Tiina-Maaria Päivinen
Juha Lahdensuu
Jukka-Pekka Loppukaarre
Pekka Saastamoinen
Irja Nieminen
Sirkku Salokannel (kv 24.9.2018 § 3)
Kalle Kivimaa
Ulla Pyyvaara
Liisa Huttunen
Gunta Paavola (kv 17.6.2019 § 6)
Taina Raitanen
Paavo Airaksinen
Pekka Lahtinen
Emmi Pajunen (kv 8.4.2019 § 4)
Kai Laaksonen
Heini Salmela (kv 12.11.2018 § 5)
Riitta Hartikka
Tanja Aidanjuuri-Vestala
Seppo Honkaniemi
Teijo Kakko
Jarmo Kiviniemi
Markku Naumanen
Juha Simonen
Minna Vepsäläinen
Peter Nyström (kv 9.10.2017 § 5)

Arto Jääskeläinen
Päivi Perkola
Sirje Kanalanmäki
Helena Taavitsainen
Sirpa Ahonen
Elina Nykyri
Katri Rantala
Pasi Virtala

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 11

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle

a) myönnettäväksi Riikka Hartikalle ero käräjäoikeuden lautamiehen tehtävästä
b) toimitettavaksi Vantaan käräjäoikeuden lautamiehen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2017–2021.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
kaupunginjohtaja Ritva Viljanen, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

12 § Vantaan kaupungin äänestysaluerajojen tarkistaminen ja äänestysaluejaon muuttaminen

VD/2040/00.00.00.02/2020

RV/NK/NK/NJ/MP/HY-L

Vaalilain mukaan kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää kaupunginvaltuusto. Valtuuston on myös määrättävä, mihin äänestysalueeseen kuuluvat ne henkilöt, joista ei ole väestötietojärjestelmään merkitty minkään kiinteistön kohdalle. Äänestysalueiden äänestyspaikoista päättää kaupunginhallitus.

Päätös äänestysalueista tulee voimaan 1.1.2021, jos valtuuston päätöksestä on ilmoitettu Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 31.8.2020. Seuraavaksi toimitetaan kuntavaalit huhtikuussa 2021.

Vantaalla on tällä hetkellä 65 äänestysaluetta (kv 21.3.2005 § 11). Äänestysalueet noudattavat kaupunginhallituksessa 1.3.2004 § 6 vahvistettua kaupunginosajakoa. Henkilöt, joilla ei ole vakinaista osoitetta tai joiden kotikunta on ulkomailla, kuuluvat äänestysalueeseen 999 Lummetie.

Äänestysalueen koon määrittelemisestä

Vaalilaissa tai oikeusministeriön ohjeissa ei ole äänestysaluekohtaista äänioikeutettujen määrää koskevaa säännöstä, vaan äänestysalueen koon määrittää kunta itsenäisesti. Äänestysalueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon rakentaminen ja sen vaikutukset väestönmäärään alueella. Äänestysalueiden optimaalista kokoa tavoiteltaessa tulee ottaa erityisesti huomioon, että vaalipäivän äänestyspaikka on riittävän lähellä äänestysalueen äänestäjiä (saavutettavuus) ja että vaalipäivänä ei äänestyspaikalle muodostuisi suurempia ruuhkia (äänestyksen sujuvuus). Liian suuri äänestysalueiden määrä puolestaan lisää kustannuksia.

Nykyisten 65:n äänestysalueen muodostamisessa on lähdetty siitä, että keskimäärin 3000 äänioikeutettua äänestysalueella on sopiva määrä. Luku on kuitenkin ainoastaan suuntaa-antava. Vantaalla äänestysalueilla on keskimäärin 2500-3500 äänioikeutettua, jolloin äänestystoimitus on sujuvaa ja nopeaa. Vantaalla tällä hetkellä yli 3500 äänioikeutetun äänestysalueita ovat 302 Pakkala, 401 Koivukylä ja 411 Nikinmäki (lähde: Äänestysaktiivisuus kunnassa – EKV – 2019 vaalitietoraportti). Arvioidun väestökehityksen perusteella välitöntä tarvetta muutoksiin näiden osalta ei kuitenkaan ole. Lisäksi vaalipäivänä sähköinen vaaliluettelo nopeuttaa äänestyksen toimittamista, ja tarvittaessa ruuhkaa voidaan purkaa myös jakamalla vaaliluettelo.

Suurimat äänestysalueet ovat 202 Keimola ja 301 Veromies. Helmikuun 2020 tilastotietojen mukaan Keimolassa on noin 8800 äänioikeutettua ja Veromiehessä noin 5800 äänioikeutettua. Yli 4000 äänioikeutetun äänestysalue on epätarkoituksenmukaisen suuri.

Ehdotus uudeksi äänestysaluejaoksi

Valmistelussa on lähdetty siitä, että muutoksia alueille tehtäisiin mahdollisimman vähän siten, ettei kaupunginosarajoja ylitetä tarpeettomasti. Uutta jakoehdotusta laadittaessa on otettu huomioon nykyisten äänestysalueiden äänioikeutettujen lukumäärä ja vuoden 2019 eduskuntavaaleissa vaalipäivänä äänestäneiden lukumäärä. Liian suuriksi kasvaneita äänestysalueita tulisi pienentää ja äänestysalueiden rajoja ehdotetaan muutettavaksi kahdella alueella seuraavasti:

- 202 Keimolan äänestysalueen itäosasta ehdotetaan muodostettavan kaksi uutta äänestysaluetta 211 Kivistö ja 212 Kivistöntähti, ja
- 301 Veromiehen äänestysalueen eteläosasta ehdotetaan muodostettavan uusi äänestysalue 318 Tammisto.

Muutos lisäisi äänestysalueiden määrää kolmella, jolloin äänestysalueita olisi 68. Muilta osin vanha äänestysaluejako jää voimaan kuitenkin siten, että äänestysalueiden rajoja on tarkennettu vastaamaan paremmin kaavoituksessa muuttuneita kaupunginosarajoja seuraavasti:

- Hämeenkylän äänestysalueen (102) rajaa on siirretty länteen ja tarkennettu pohjoisessa - äänestysalue ei muutu,
- Uomatien äänestysalueen (106) rajaa on korjattu pohjoisessa - Martinlaakson (207) äänestysalueelta siirtyy noin 550 äänioikeutettua Uomatien äänestysalueelle,
- Veromiehen (301) ja Ylästön (210) välistä rajaa on tarkennettu - äänestysalue ei muutu,
- Simonkylän (306) ja Koivukylän (401) rajaa on siirretty keskikohdassa etelään - Simonkylän äänestysalueelta siirtyy noin 22 äänioikeutettua Koivukylän äänestysalueelle,
- Rajakylän (507) rajaa on siirretty itään - Länsimäen äänestysalueelta (509) siirtyy noin 210 äänioikeutettua Rajakylän äänestysalueelle,
- Nikinmäen äänestysalueeseen (411) on itärajan pohjoisosassa liitetty Sipoosta Vantaalle siirtynyt kiinteistö.

Vaalien järjestämisestä äänestysalueella vastaa vaalilautakunta puheenjohtajan johdolla. Vaalilaki edellyttää, että kussakin vaalilautakunnassa tulee olla vähintään 8 jäsentä. Jotta sijaisuusjärjestelyt voidaan tarvittaessa toteuttaa ja jotta äänestyslippujen laskeminen vaalilautakunnassa saadaan tehtyä kohtuullisessa ajassa, vaalilautakunnassa on tarkoituksenmukaista olla vähintään 10 jäsentä. Ehdotettu lisäys merkitsisi enimmillään 30 vaalilautakunnan jäsenen lisäystä. Kaupunginhallitus nimeää vaalilautakuntien jäsenet puolueiden kunnallisjärjestöjen esityksestä.

Äänestysalueiden määrän kasvaessa uusille äänestysalueille on myös löydettävä äänestyspaikka tai lähinnä sijaitsevasta äänestyspaikasta riittävät tilat. Muodostettavilla äänestysalueilla ei ole kaupungin omistamaa äänestyspaikaksi soveltuvaa tilaa. Viereisellä Keimolan alueella äänestyspaikkana on Aurinkokiven koulu ja Veromiehen alueella äänestyspaikkana on Helsinge skola. Molemmissa kouluissa toimii yksi vaalilautakunta, joten tilaa näihin kouluihin löytyisi myös uusien äänestysalueiden vaalilautakunnille. Äänestyspaikoista päättää kaupunginhallitus.

Valtuuston tämän valtuustokauden strategisena tavoitteena on lisätä asukkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti kaupungin ja oman asuinalueensa kehittämiseen. Äänestäminen vaaleissa on yksi vaikuttamisen keino, ja ehdotettu äänestysaluejako osaltaan tukee äänestysaktiivisuuden lisäämistä kuntavaaleissa. Sopivan kokoisilla äänestysalueilla äänestystoimitus nopeutuu ja vältytään ruuhkilta.

Uudet äänestysalueet on muodostettu nykyisten suuralueiden rajojen sisään, eikä muutoksella ole vaikutusta kaupunginosajakoon tai kaupunginosien numerointiin taikka muiden äänestysalueiden numerointiin. Äänestysalueen numerossa ensimmäinen numero on suuralueen numero, jota seuraa suuralueen sisällä sijaitsevan äänestysalueen numero juoksevassa järjestyksessä 01, 02, 03 jne.

Keskusvaalilautakunta 11.3.2020 § 2

Keskusvaalilautakunnan sihteerin esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että se

a) muuttaa äänestysaluejakoa siten, että kolmen uuden äänestysalueen myötä äänestysalueiden määräksi tulee 68, ja
b) hyväksyy Vantaan kaupungin äänestysalueisiin karttaliitteestä ilmenevät äänestysalueiden (rajat, nimet ja numerot) muutokset.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 12

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle, että se

a) muuttaa äänestysaluejakoa siten, että kolmen uuden äänestysalueen myötä äänestysalueiden määräksi tulee 68, ja
b) hyväksyy Vantaan kaupungin äänestysalueisiin karttaliitteestä ilmenevät äänestysalueiden (rajat, nimet ja numerot) muutokset.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

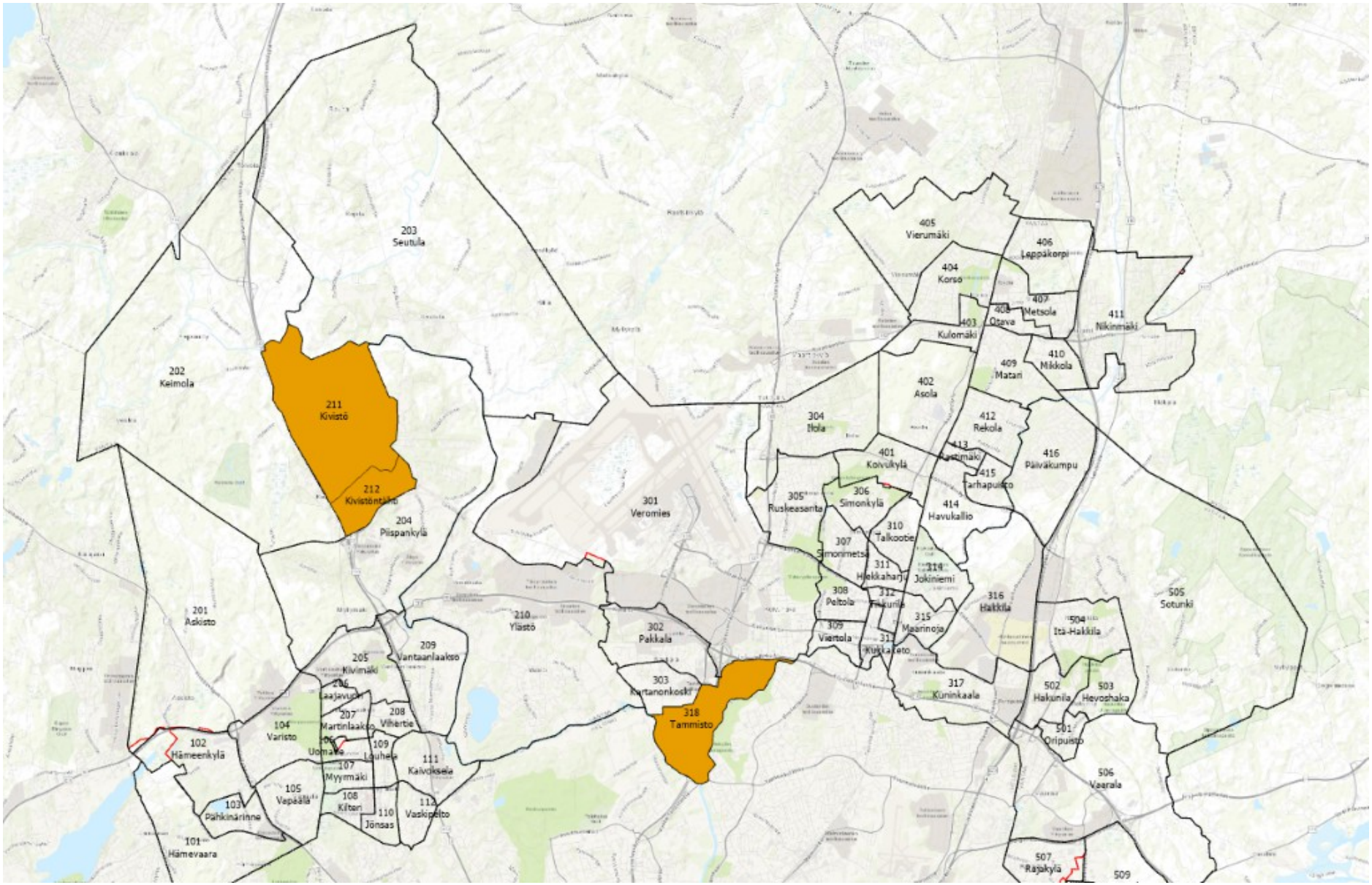
Liitteet:
- Karttaliite
- Äänestysalueet 1.1.2021 lukien

Täytäntöönpano: Vaalitoimisto

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
keskusvaalilautakunnan sihteeri Niina Kolju, puh, 040 5149 558, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
suunnittelija Markku Pietinen, puh. 043 8252 854, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Karttaliite (uudet äänestysalueet näkyvät kartassa korostevärillä ja vanhat äänestysaluerajat erottuvat kartassa punaisella värillä)

Äänestysalueet 1.1.2021 lukien (muutosehdotukset on merkitty keltaisella korostusvärillä)

Äänestysalueen nro	Äänestysalueen nimi	Äänioikeutettujen lukumäärä
101	Hämevaara	1890
102	Hämeenkylä	2860
103	Pähkinärinne	3907
104	Varisto	1924
105	Vapaala	3275
106	Uomatie	3100
107	Myyrmäki	2429
108	Kilteri	3234
109	Louhela	2674
110	Jönsas	3064
111	Kaivoksela	2406
112	Vaskipelto	2525
201	Askisto	1585
202	Keimola	1795
203	Seutula	1541
204	Piispankylä	1899
205	Kivimäki	2536
206	Laajavuori	2467
207	Martinlaakso	3171
208	Vihertie	2407
209	Vantaanlaakso	2266
210	Ylästö	3635
211	Kivistö	3601
212	Kivistöntähti	3418
301	Veromies	3145
302	Pakkala	4385
303	Kartanonkoski	3270
304	Ilola	3660
305	Ruskeasanta	3335
306	Simonkylä	3443
307	Simonmetsä	3138
308	Peltola	3067
309	Viertola	3212
310	Talkootie	2312
311	Hiekkaharju	2156
312	Tikkurila	2105
313	Kukkaketo	4079
314	Jokiniemi	1998
315	Maarinoja	2846
316	Hakkila	1062
317	Kuninkaala	2181
318	Tammisto	2699
401	Koivukylä	4167
402	Asola	3910
403	Kulomäki	2475
404	Korso	3636
405	Vierumäki	2408
406	Leppäkorpi	1873
407	Metsola	2653
408	Otava	2408
409	Matari	1808
410	Mikkola	2511
411	Nikinmäki	3848
412	Rekola	2335
413	Rastimäki	2602
414	Havukallio	2369
415	Tarhapuisto	2016
416	Päiväkumpu	3004
501	Oripuisto	2919
502	Hakunila	3358
503	Hevoshaka	3234
504	Itä-Hakkila	2204
505	Sotunki	2020
506	Vaarala	2503
507	Rajakylä	3312
508	Estepuisto	2280
509	Länsimäki	2421
999	Lummetie	5173

13 § **Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle kuntouttavaa työtoimintaa koskevaan valitukseen**

VD/7845/05.06.01/2019

RV/ST-V/HY-L

Asian esittely ja päätösesitys on liitteenä (Salassa pidettävä, JulkL 621/1999, 24 §:n 1. mom. 25 kohta).

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 13

Päätös:
Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liitteet:
- Päätösesitys (salassa pidettävä, JulkL 24 § 1 mom. 25-k.)
- Valitus (salassa pidettävä, JulkL 24 § 1 mom. 25-k.)

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu; lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
työllisyyspalveluiden johtaja Susanna Taipale-Vuorinen, puh. 040 0444 883,
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

14 § Lisätoiminta-avustuksen myöntäminen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:lle yhteisötalotoiminnan vuokrakuluihin

VD/5339/02.03.01.03/2019

RV/PS/S-AP/HY-L

Toiminta-avustuksen saaja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ry on vuonna 1920 perustettu kansalaisjärjestö, jonka tehtävänä on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Hakunilaan avattu yhteisötalo perustuu osallistamiseen sekä vapaaehtois- ja vertaistoimintaan. Se ei ole kunnan lakisääteistä toimintaa eikä liike- tai elinkeinotoimintaa eikä toiminta ole päällekkäistä kunnan oman toiminnan kanssa. Yhteisötalon toiminta perustuu laajaan yhteistyöhön kaupungin sekä muiden järjestöjen kanssa. Mukaan toimimaan on kutsuttu kaikkia järjestöjä, jotka haluavat lisätä lasten ja perheiden hyvinvointia Hakunilassa ja jotka sitoutuvat talon toimintaperiaatteisiin. Toiminnan tavoitteen on tuottaa suojaavia tekijöitä 0–12 -vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen. Näitä ovat mm. vanhemmuuden ja arjen hallinnan tuki, koulunkäynnin tuki, mielekäs tekeminen ja ystävät, tukiverkostojen vahvistaminen sekä tuki suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen ja suomen kielen oppimiseen.

Yhteisötalotoimintaa avustetaan osana Vantaan kaupungin Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmaa ohjelmakaudella 2019–2021. Toimintaohjelman tavoitteena on hyvinvointierojen kaventaminen sekä palvelujen ja tukitoimien kohdentaminen alueellisesti. Kaupunginhallitus myönsi kokouksessaan 11.11.2019 § 8 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:lle toiminta-avustusta 179 000 € / vuosi Hakunilan yhteisötalotoiminnan toteuttamiseksi ohjelmakaudelle 2020–2021.

Vantaan kaupungin kaupunkiympäristön toimialan kiinteistöjen ja tilojen palvelualueen tilakeskuksen palveluyksikkö huolehtii kaupungin toimitilojen vuokrauksesta kaupungin ulkopuolisille tahoille vuokrasopimuksiin perustuvaa vuokraa vastaan. Toimitiloja voidaan vuokrata ulkopuolisille tahoille, mikäli niiden käyttöön ei ole kaupungin järjestämisvastuulla olevien palveluiden käyttöä. Käytännössä tällaisia vuokrauskohteita ovat kaupungin omalle henkilökunnalle vuokratut asunnot, ulkopuolisille tahoille vuokratut asunnot ja liiketilat sekä erilaiset järjestöille vuokratut toimitilat.

Tilakeskus on määritellyt Hakucenterissä osoitteessa Laukkarinne 6, 01200 Vantaa, sijaitsevan sopimuksen allekirjoitushetkellä 304,4 m2 kokoisen toimitilan käyväksi vuokraksi 13 euroa/m2, vuokraan lisätään voimassa oleva arvonlisävero sekä sähköstä veloitettava 0,60 eur/m2. Vuokraa korotetaan vuosittain indeksillä.

Tilan vuokraamisesta neuvoteltaessa keskusteltavana oli pienempi neliömäärä eikä keskustelujen aikana ilmennyt arvonlisäveron osuus, jota yhdistys ei huomioinut vuokrakuluja budjetoidessaan. Yhdistyksen vuokrakuluihin budjetoiman 43 800 eur / vuosi ja ko. vuokratilan todellisten kulujen välinen erotus on n. 16 000 €/vuosi. Toiminta-avustuksen määrää on tarvetta nostaa tällä määrällä.

Avustuksen myöntämisestä päättää kaupunginhallitus, koska kyse on useampaa kuin yhtä toimialaa koskevasta asiasta.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 14

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) myöntää lisätoiminta-avustus 16 000 € vuodessa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:lle Hakunilan yhteisötalotoiminnan vuokrakuluihin vuosille 2020–2021,
b) todeta, että avustus on käytettävä siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty, tai avustus voidaan periä takaisin, ja
c) että avustuksen käytöstä on raportoitava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Kaupunkikulttuuri, yhteiset palvelut

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:
erityisasiantuntija Piia Sauranen, puh. 040 1626934, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

15 § **Vastaus Antero Eerolan ja 23 muun valtuutetun aloite ikäihmisten vapaamuotoisen kerhotoiminnan laajentaminen Vantaalla**

VD/8995/00.02.00.03/2019

RV/MLL/IL/KK

Antero Eerola sekä 23 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Tilastokeskuksen ja Vantaan väestöennusteen mukaan yli 65-vuotiaiden määrä kaupungissa kasvaa merkittävästi ainakin vuoteen 2028 saakka. Ikäihmisten kokemus ja sosiaalinen pääoma ovat yhteiskunnalle tärkeä voimavara.

Iso osa seniorikansalaisista on hyväkuntoisia ja virkeitä eikä valtaenemmistö heistä tarvitse vanhus- ja terveyspalveluita vielä 75 vuodenkaan iässä. Kun palveluiden tarve lisääntyy, on sanomattakin selvää, että kaupunki on velvollinen järjestämään niitä kotiin tai kodin ulkopuolelle, yksilölliset tarpeet huomioon ottaen.

Riippumatta ikääntyneiden kunnosta ja toimintakyvystä, jokainen tarvitsee kuitenkin sosiaalista kanssakäymistä ja toimintaa muiden ihmisten kanssa, tarvittaessa myös ilman sitoutumista pitkäjänteiseen harrastustoimintaan. Aloitteestani käynnistetty Yksinäiset vanhukset Vantaalla- hanke on osoittanut, että ikäihmisten sosiaalisten suhteiden puute on ongelma Vantaan kaltaisessa urbaanissa ympäristössä.

Ikääntyneet voivat nykyisin tavata toisiaan Vantaan asukastiloissa ja ikäihmisten korttelikerhoissa. Asukastiloja käyttävät kuitenkin myös muut ryhmät. Korttelikerhot puolestaan saattavat kokoontua vain jonkun kerran kuukaudessa.

Tämän ohella Vantaan evankelis-luterilaiset seurakunnat tekevät tärkeää työtä ikäihmisten vapaamuotoisen harrastustoiminnan järjestämisessä. Vain yhden uskontokunnan järjestämä toiminta ei kuitenkaan sovi kaikille monikulttuurisessa ja -uskontoisessa kaupungissa, jossa on paljon myös uskonnottomia ihmisiä.

Siksi seniorien vapaamuotoiseen, matalan kynnyksen periaatteella järjestettyyn yhdessäolon ja sosiaalisen kanssakäymisen laajentamiseen pitäisi panostaa Vantaalla. Tämä vaatii tiloja, ohjausta, ohjelman järjestämistä sekä puitteita myös seniorien oman aktiivisuuden perusteella järjestetylle toiminnalle jokaisella Vantaan suuralueilla.

Edellä olevan perusteella ja kaupungin hallintosäännön 22. luvun 1. kohtaan viitaten, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan sisältöisen aloitteen:

* Kaupunki kartoittaa, millaisia tarpeita ikäihmisten vapaamuotoiselle, sosiaaliselle kerhotoiminnalle on Vantaan jokaisella suuralueella ja
* selvityksen perusteella tekee toimenpide-esityksiä kerhotoiminnan mahdollistamiseksi ja laajentamiseksi kaikilla suuralueilla.”

Kaupunginvaltuusto 11.11.2019 § 12

Päätös:

Päätetiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala sekä **kaupunkikulttuurin toimiala** toteavat vastauksena seuraavaa:

Yksinäiset vanhukset Vantaalla -selvityksessä ikääntyneet nostivat mm. esiin tarpeen matalan kynnyksen avoimiin kohtaamispaikkoihin ja sosiaaliseen yhdessäoloon asukkaiden lähialueilla. Kohtaamispaikan toiminta tulisi suunnitella tapahtuvaksi yhteistyössä eri järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa. Alueen eri toimijat voisivat hyödyntää tiloja myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Vanhus- ja vammaispalveluissa on käynnistymässä MEK-hankkeeseen liittyvä osakokonaisuus Yksinäiset vanhukset Vantaalla, jossa tavoitteena on mm. luoda ja pilotoida vantaalainen etsivän/löytävän vanhustyön malli, vahvistaa alueellista yhteisöllistä toimintatapaa ja kehittää palveluvalikkoa ikääntyneiden kotona elämisen tueksi. Projekti lähentää myös ammatillista ja kansalaistoiminnallista yhteistyötä.

Valtuustoaloitteessa esitetty kartoitus ikäihmisten kerhotoiminnan tarpeesta Vantaan jokaisella suuralueella ja toimenpide-esitykset tämän selvityksen perusteella sopivat erittäin hyvin käynnistyvän etsivän/löytävän vanhustyön hankkeen tavoitteisiin ja toteutetaan v. 2020 aikana.

Vanhus- ja vammaispalveluissa on tällä hetkellä kolme ikääntyneiden päivätoimintakeskusta: Myyrmäessä (26 asiakaspaikkaa/päivä), Simonkylässä (16 asiakaspaikkaa/päivä) ja Hakunilassa (19 asiakaspaikkaa/päivä). Kuntouttavaan päivätoimintaan pääsee lähetteellä ja toiminta on jaksottaista, jotta ryhmiin pääsisi mahdollisimman moni ikääntynyt. Päivätoiminnan päättyessä ei tarjolla ole helposti saavutettavaa toimintaa. Omaishoidon vapaapäiviä päivätoiminnassa käyttävien asiakkaiden jaksot ovat toistaiseksi voimassa olevia.

Tarve vanhusten kuntouttavan ja kotona elämistä tukevan päivätoiminnan lisäämiselle on tunnistettu. Uuden päivätoimintakeskuksen perustamista esitetään Tikkurilan tulevaan vanhustenkeskukseen sekä sen yhteyteen myös tiloja kohtaamispaikoiksi alueen ikäihmisille. Vanhustenkeskus tarjoaa palveluja keskuksessa asuville ja lähialueen ikääntyneelle väestölle sekä mahdollisuuksia kuntalaisten omaehtoiseen toimintaan.

Ikääntyneiden päivätoiminnan työntekijöiden koordinoimia ja vapaaehtoisten seniorien ohjaamia korttelikerhoja toimii eri puolilla Vantaalla yhteensä kahdeksan. Kerhot kokoontuvat pääsääntöisesti kerran viikossa.

Myös muut kaupungin koordinoimat, vapaaehtoisuuteen ja vertaisuuteen perustuvat toiminnot tarjoavat ikäihmisille väyliä harrastamiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kulttuuriluotsi-toiminnassa koulutetut vertaisohjaajat toimivat seurana vantaalaisiin kulttuurikohteisiin tutustuessa, Menokaveri-toiminta puolestaan tukee kodin ulkopuolella tapahtuvaa liikkumista. Liikuntapalvelut koordinoi yli 60 vertaisohjattua toimintaryhmää, jotka on tarkoitettu yli 60-vuotiaille. Vapaamuotoiset ryhmät mahdollistavat rennon yhdessäolon liikunnan parissa. Käynnistymässä oleva Vantaan liikuntapalveluiden koordinoima Ikiliikkujat-hanke edistää erityisesti niiden ikäihmisten liikkumista, joiden mahdollisuudet osallistua kodin ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan ovat vähäiset.

Kaupunkilaisten käytössä ja varattavissa olevat tilat ympäri kaupunkia sekä Vantaan kaupungin myöntämät avustukset luovat osaltaan edellytyksiä ikäihmisten sosiaaliselle kanssakäymiselle ja

aloitteessa mainitulle omaehtoiselle toiminnalle. Vuoden 2020 alusta lukien kaupungin tilojen vapaa-ajan käytön hallinnointi sekä kaikkien kaupungin myöntämien avustusten valmistelu on keskitetty kaupunkikulttuurin toimialalle. Lisääntynyt koordinaatio parantaa mahdollisuuksia mm. tiloja ja avustuksia koskevan viestinnän tehostamiseen sekä käytäntöjen yhtenäistämiseen.

Kaupungilla on tällä hetkellä kymmenen asukastilaa, jotka tarjoavat mahdollisuuksia kohtaamisiin ja harrastustoimintaan. Asukastiloja on kaikilla suuralueilla Aviapolista lukuun ottamatta. Asukastilat ovat kaikille avoimia kohtaamispaikkoja, ja muun muassa eläkeläisjärjestöt järjestävät niissä säännöllisesti toimintaa. Asukastilojen ohella Vantaan kaupungilla on runsaasti muita eri tarkoituksiin soveltuvia tiloja, joita niin yksityiset henkilöt kuin järjestöt voivat vuokrata käyttöönsä. Kaupungin tilojen vapaa-ajan käytön käyttö- ja maksuperusteita ollaan parhaillaan uudistamassa. Uudistuksen tavoitteena on, että eri tilojen käyttö- ja maksuperusteet ovat tasavertaiset kaikille käyttäjille.

Useat yhdistykset järjestävät Vantaalla kaupungin myöntämien avustusten turvin toimintaa ikäihmisille. Avustuksia myönnetään muun muassa hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan (esim. kerhotoimintaan), seniori-ikäisten kulttuuritoimintaan sekä erilaisiin tapahtumiin.

Senioreille suunnatuista palveluista ja ajankohtaisista tapahtumista viestimiseen ja ikäihmisten tavoittamiseen on tällä hetkellä käytössä useita kanavia. Tietoa kaupungin, yritysten ja yhdistysten järjestämästä toiminnasta kootaan kaupungin ylläpitämälle Seniorimenot-sivustolle, jolla ilmoitetuista tapahtumista koostetaan säännöllisesti myös paperinen kooste jaettavaksi kaupungin toimipisteissä. Palveluista saa tietoa myös Seniorineuvonta-puhelimesta ja Vantaa-infosta.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 15

Kaupunginjohtajan esitys
Päätetään
a) antaa Antero Eerolan ja 23 muun valtuutetun aloitteeseen yllä oleva sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan ja kaupunkikulttuurin toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
- allekirjoitettu Antero Eerolan ja 23 muun valtuutetun aloite ikäihmisten vapaamuotoisen kerhotoiminnan laajentaminen Vantaalla

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Minna Lahnalampi-Lahtinen, etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi
asukaspalvelujohtaja Iiris Lehtonen, etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi

23+1

Ikäihmisten vapaamuotoisen kerhotoiminnan laajentaminen Vantaalla

Tilastokeskuksen ja Vantaan väestöennusteen mukaan yli 65-vuotiaiden määrä kaupungissa kasvaa merkittävästi ainakin vuoteen 2028 saakka. Ikäihmisten kokemus ja sosiaalinen pääoma ovat yhteiskunnalle tärkeä voimavara.

Iso osa seniorikansalaisista on hyväkuntoisia ja virkeitä eikä valtaenemmistö heistä tarvitse vanhus- ja terveyspalveluita vielä 75 vuodenkaan iässä. Kun palveluiden tarve lisääntyy, on sanomattakin selvää, että kaupunki on velvollinen järjestämään niitä kotiin tai kodin ulkopuolelle, yksilölliset tarpeet huomioon ottaen.

Riippumatta ikääntyneiden kunnosta ja toimintakyvystä, jokainen tarvitsee kuitenkin sosiaalista kanssakäymistä ja toimintaa muiden ihmisten kanssa, tarvittaessa myös ilman sitoutumista pitkäjänteiseen harrastustoimintaan. Aloitteestani käynnistetty Yksinäiset vanhukset Vantaalla – hanke on osoittanut, että ikäihmisten sosiaalisten suhteiden puute on ongelma Vantaan kaltaisessa urbaanissa ympäristössä.

Ikääntyneet voivat nykyisin tavata toisiaan Vantaan asukastiloissa ja ikäihmisten korttelikerhoissa. Asukastiloja käyttävät kuitenkin myös muut ryhmät. Korttelikerhot puolestaan saattavat kokoontua vain jonkun kerran kuukaudessa.

Tämän ohella Vantaan evankelis-luterilaiset seurakunnat tekevät tärkeää työtä ikäihmisten vapaamuotoisen harrastustoiminnan järjestämisessä. Vain yhden uskontokunnan järjestämä toiminta ei kuitenkaan sovi kaikille monikulttuurisessa ja -uskontoisessa kaupungissa, jossa on paljon myös uskonnottomia ihmisiä.

Siksi seniorien vapaamuotoiseen, matalan kynnyksen periaatteella järjestettyyn yhdessäolon ja sosiaalisen kanssakäymisen laajentamiseen pitäisi panostaa Vantaalla. Tämä vaatii tiloja, ohjausta, ohjelman järjestämistä sekä puitteita myös seniorien oman aktiivisuuden perusteella järjestetylle toiminnalle jokaisella Vantaan suuralueilla.

Edellä olevan perusteella ja kaupungin hallintosäännön 22. luvun 1. kohtaan viitaten, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan sisältöisen aloitteen:

* Kaupunki kartoittaa, millaisia tarpeita ikäihmisten vapaamuotoiselle, sosiaaliselle kerhotoiminnalle on Vantaan jokaisella suuralueella ja

* selvityksen perusteella tekee toimenpide-esityksiä kerhotoiminnan mahdollistamiseksi ja laajentamiseksi kaikilla suuralueilla.

Vantaalla 11.11.2019

Antero Eerola
kaupunginvaltuutettu (vas.)

PIRKKO KOTILA

JUSSI SARAMO

KATI TYYSTJÄRVI

Jaana Heiskanen

PÄIVI LAAKSO

PAULA LEHTOMÄKI

JARNO ESKELINEN

Anitta Orpana

Faysal Akali

L. NORRES

SIRPA KAUPPINEN

MIKKO WECKMAN

Minna Kuusela

Maaret Raja-Aho

Pertti Rantio

Jyri Liinakoski

SARI LAAKSO

Marja Rantavaara

TIINA TUOMELA

Tanja Vahvelainen

Kirsi Leikolainen

KAI-ARI WENDELL

16 § Maanmittauslaitoksen lunastustoimikunnan lunastuspäätös koskien kiinteistöä Saras 92-406-3-245

VD/10411/10.00.01.02.00/2014

RV/HP/AK/AVP/TJ

Kaupunginvaltuusto päätti 20.4.2015 § 18 hakea ympäristöministeriöltä lunastuslupaa koskien noin 43,4 hehtaarin suuruista aluetta kiinteistöstä Saras 92-406-3-245.

Ympäristöministeriö myönsi lunastusluvan hakemuksen mukaisesti 19.8.2016.

Helsingin hallinto-oikeus (HHO) hylkäsi kiinteistönomistajien tekemät valitukset 29.3.2018.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi HHO:n päätöksestä tehdyt valitukset 14.11.2019. Lunastuslupapäätös sai lainvoiman ja lunastustoimitusta jatkettiin.

Maanmittauslaitoksen lunastustoimikunnan lunastuspäätös 5.3.2020
Maanmittauslaitoksen asettama lunastustoimikunta (puheenjohtajana toimitusinsinööri ja jäseninä kaksi uskottua miestä) antoi lunastuspäätöksensä 5.3.2020. Lunastuspäätöksessä ratkaistiin Vantaan kaupungin lunastamien alueiden ja oikeuksien ulottuvuudet ja määrättiin kaupungin maksettaviksi tulevat korvaukset.

Lunastuspäätöksessä vahvistettiin kaupungin lunastamaksi alueeksi 43,3417 hehtaaria Saras-kiinteistöstä ja kaupungin maksettavaksi lunastuskorvaukseksi 3 248 001 euroa. Lisäksi kaupunki velvoitettiin suorittamaan maanomistajien edunvalvontakustannusten korvauksena 4 197,50 euroa.

Lunastustoimikunta perusti korvauspäätöksensä yleiskaavassa osoitettujen eri maankäyttömuotojen arviointiin siten, että yksittäiset korvaussummat per neliö vaihtelivat 1,00 ja 10,50 euron välillä.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa, että lunastuskorvaus vastaa sekä perusteiltaan että yksikköhinnoiltaan Vantaan alueella tämänhetkisen vakiintuneen hintatason yläkvartaalia ja noudattaa myös nykyistä oikeuskäytäntöä.

Lunastetun omaisuuden omistajilla on mahdollisuus hakea muutosta lunastuspäätökseen Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa toimivalta maaoikeudelta viimeistään 6.4.2020.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 16

Kaupunginjohtajan esitys:
Merkitään Maanmittauslaitoksen lunastustoimikunnan lunastuspäätös 5.3.2020 tiedoksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

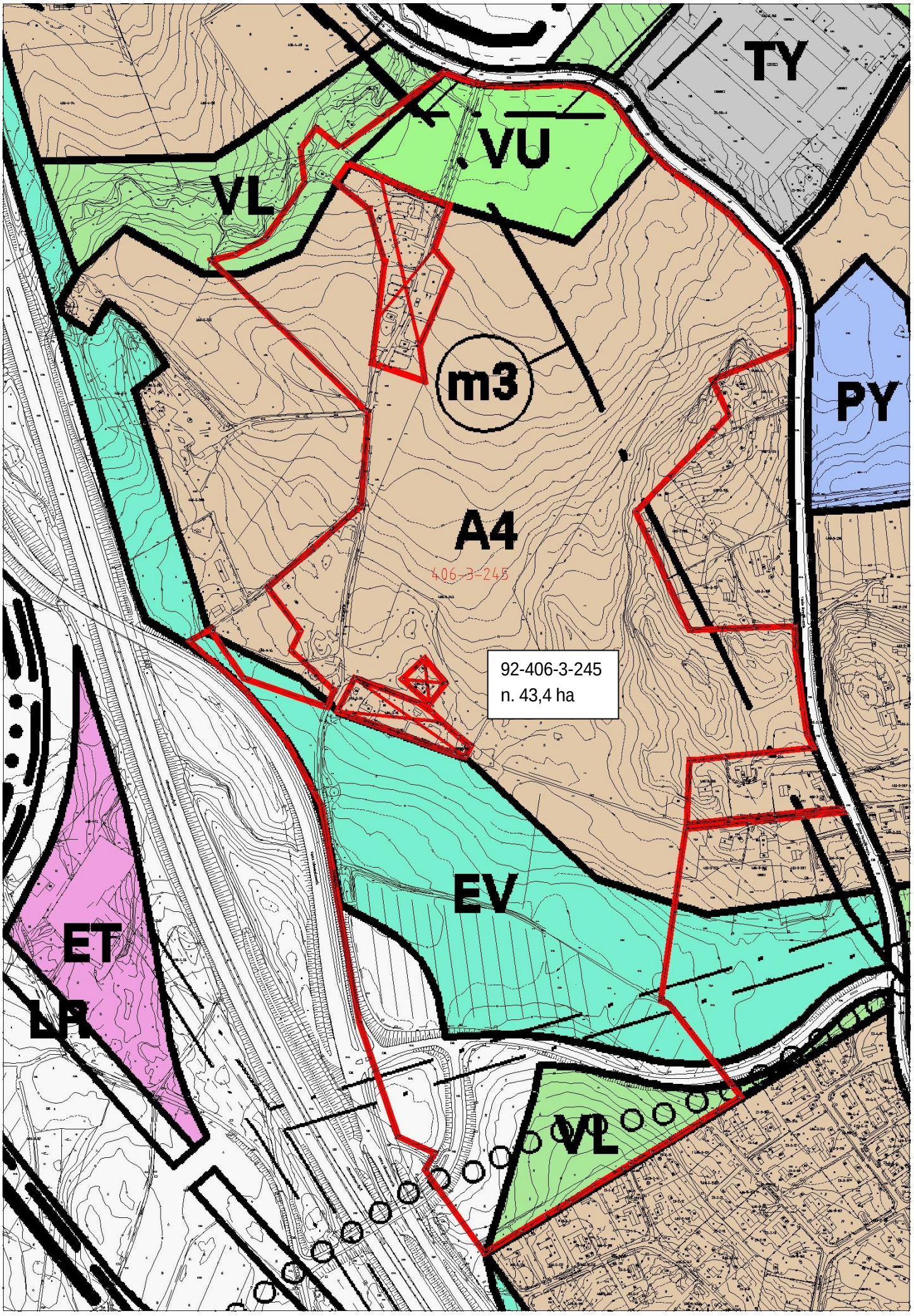
Merkittiin kokoomuksen valtuustoryhmän asiaan jättämä seuraava pöytäkirjalausuma:
“Koska pakkolunastus on raskas puuttuminen kansalaisten perustuslain suojaamiin oikeuksiin, siihen ei tule turvautua ilman vahvasti perusteltua konkreettista tarvetta ja silloinkin vasta viimeisenä vaihtoehtona. Olemme pakkolunastusta vastaan ja katsomme, ettei sen käyttö ole perusteltua.”

Liitteet:
- kartta yleiskaavamääräyksin lunastetusta alueesta
- ilmakuva lunastetusta alueesta

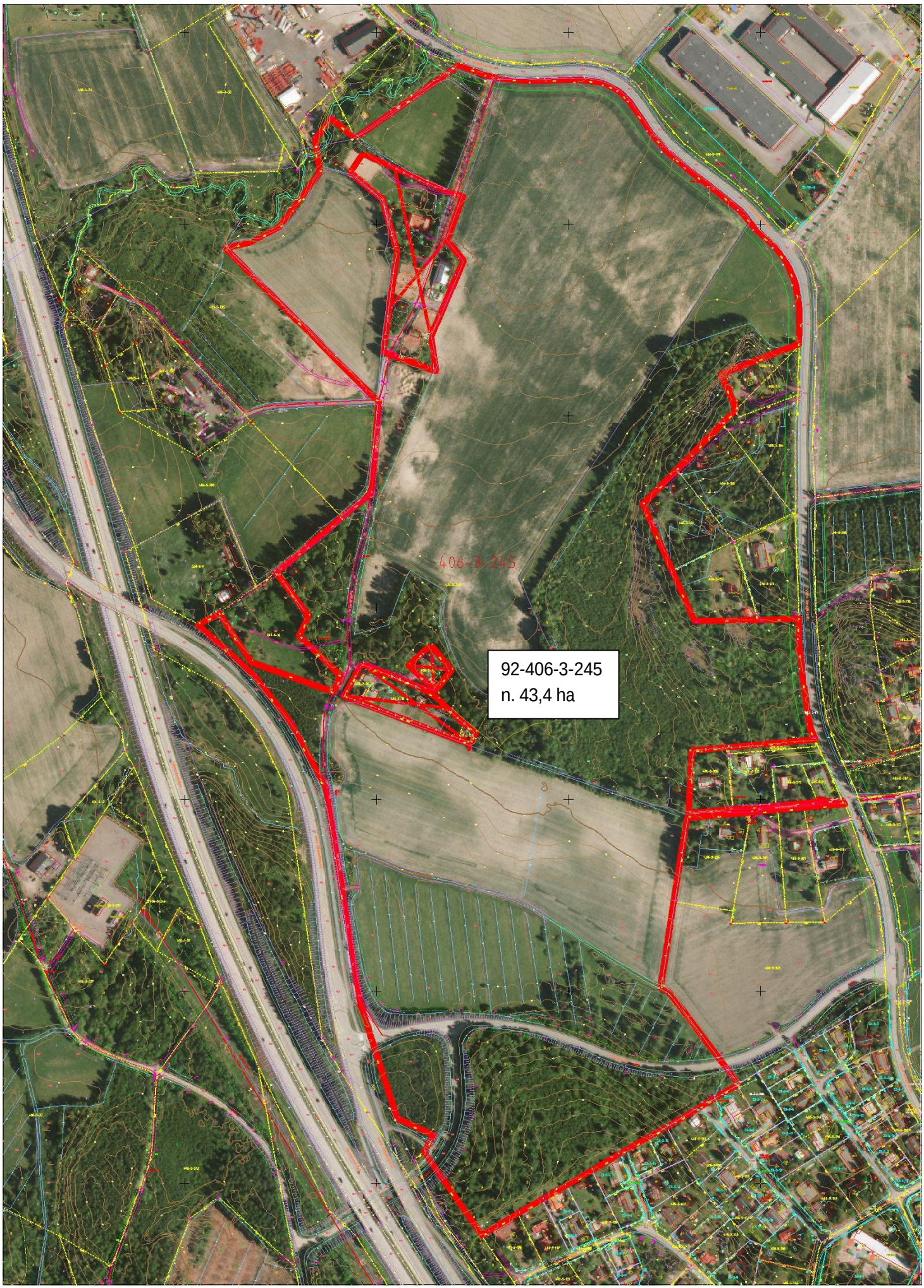
Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja Hannu Penttilä, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Ote osayleiskaavasta **Liite 1A**

Ilmakuva **Liite 1B**

17 § **Vantaan hyvinvointikatsaus 2019**

VD/2410/00.01.02.01/2020

KK/HL/MM/HY-L

Hyvinvointiraportointi on osa kunnan strategista toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Terveydenhuoltolain (1326/2010, § 12) mukaisesti Vantaalla tehdään kerran valtuustokaudessa laaja hyvinvointikertomus ja välivuosina kertomusta suppeampi hyvinvointikatsaus.

Vantaan hyvinvointikatsaus 2019 on toimialojen yhteisen hyvinvointiraportointityöryhmän laatima tietopaketti vantaalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Monialaisen työryhmän työskentelystä vastasi tutkimuspäällikkö Henrik Lönnqvist. Katsauksen kokoamista ohjasi Hyvinvointityöryhmä (HYRY), jonka puheenjohtajana vuosina 2018–2019 toimi apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth, sivistystoimi.

Vuoden 2019 hyvinvointikatsauksessa pääpaino on vantaalaisten hyvinvoinnin nykytilan kuvaamisessa ja katsauksen sisältö on päivitetty vastaamaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keväällä 2019 julkaisemaa ehdotusta kuntien hyvinvointikertomuksen minimitietosisällöstä. Lisäksi joitain osa-alueita, kuten työikäisten hyvinvointia, on vahvistettu tärkeillä tunnusluvuilla. Hyvinvointiraportoinnin työryhmä nosti katsauksen pohjalta neljä asukkaiden elintapoihin ja hyvinvointiin liittyvää huomiota.

I Työtä terveellisten elintapojen tukemiseen tarvitaan edelleen ja erityistä huomiota tulisi kiinnittää arkiaktiivisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukemiseen. Vantaalaisista lapsista ja nuorista vain pieni osa liikkuu liikuntasuosituksiin nähden riittävästi ja keskimäärin joka toinen ei syö koululounasta päivittäin. Aikuisista jopa neljäsosa ei harrasta liikuntaa vapaa-ajallaan ja erityisesti iäkkäimpien naisten vapaa-ajan liikunnan harrastamattomuus on yleistä. Vantaalaisista aikuisista vain alle puolet syö kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuositusten mukaisesti.

II Alueellisten ja asukkaiden välisten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkaminen on tärkeää ja suunnittelussa on huomio kiinnitettävä kunkin ikä- ja asukasryhmän erityispiirteisiin. Sairastavuusindeksillä mitattuna vantaalaisten terveydentila on parempi kuin suomalaisilla keskimäärin, mutta alueelliset erot kaupungin sisällä ovat kuitenkin suuria. Psyykkisen terveyden ongelmat nuorilla näkyvät erityisesti tytöillä, joilla koettu ahdistuneisuus oli huolestuttavan yleistä. Lisäksi työikäisten mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot ovat lisääntyneet viime vuosina. Työhyvinvointiin liittyvät ongelmat heijastuvat myös koettuun työkykyyn, sillä vantaalaisista työikäisistä noin joka neljäs kokee työkykynsä heikentyneeksi ja arvioi, että ei todennäköisesti jaksa työskennellä eläkeikään saakka.

III Työikäisten ja iäkkäiden tapaturmien ehkäisyyn on hyvä kiinnittää huomiota, sillä niiden seuraukset näkyvät henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa ja sitovat yhteiskunnan varoja. Vaikka työtapaturmien määrä on Vantaalla laskenut viimeisen vuosikymmenen aikana, tapahtuu niitä edelleen tuhansia vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2019 tapahtui Vantaalla yli 5100 työpaikkatapaturmaa. Vantaalla iäkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmiin liittyvien hoitojaksojen ja lonkkamurtumien vuosittainen ilmaantuminen on kuuden suurimman kunnan alhaisimpia, mutta naisilla ne ovat miehiä yleisempiä.

IV Ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ja koulutusta tukevat toimet ovat jatkossakin tärkeitä. Ulkomaalaistaustaisilla työttömyys on noin kaksi kertaa yleisempää kuin kantaväestöllä. Työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien 16–29 -vuotiaiden nuorten osuus on vieraskielisillä moninkertainen

kotimaankielisiin verrattuna. Esimerkiksi noin joka viides Vantaalla asuvista vieraskielisistä nuorista oli työn ja koulutuksen ulkopuolella vuonna 2017.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 17

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle Vantaan hyvinvointikatsaus 2019 tiedoksi merkittäväksi.
Päätös:
Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liitteet:
- Vantaan hyvinvointikatsaus 2019, raportti (pdf)
- Vantaan hyvinvointikatsaus 2019, esitys (pdf)

Täytäntöönpano lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
strategia- ja tutkimuspäällikkö Henrik Lönnqvist, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
tutkija Minna Mänty, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

HYVINVOINTIKATSAUS 2019

LIITE: Kaupunginhallitus 23.03.2020 / 17 §

Sisällys

Johdanto 2
1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet Vantaalla 4
2 Hyvinvoinnin tila Vantaalla 5
2.1 Terveys ja hyvinvointi 6
2.1.1 Fyysinen terveys ja hyvinvointi 9
2.1.2 Psyykkinen terveys ja hyvinvointi 13
2.1.3 Sosiaalinen terveys ja hyvinvointi 15
2.1.4 Työkyky 18
2.1.5 Tapaturmat ja turvallisuus 20
2.2 Elintavat 26
2.3 Koulutus ja jatkuva oppiminen 30
2.4 Työllisyys ja toimeentulo 33
2.5 Elinympäristö 38
2.5.1 Ympäristö 38
2.5.2 Asuminen 42
3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmia 45

LIITTEET

Liite 1. Katsauksessa käytetyt kyselytutkimukset

Liite 2. Katsauksessa käytetyt tietokannat ja rekisterit

Johdanto

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Vantaan kaupungissa hyvinvoinnin edistämisellä eli hyvinvointityöllä tarkoitetaan ensisijaisesti kaupungin tietoista voimavarojen kohdentamista asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen yhteistyössä asukkaiden, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa.

Kunnalla on myös perustuslain 9 §:n, kuntalain 1 §:n, terveydenhuoltolain 12 §:n sekä sosiaalihuoltolain 7 §:n mukaan lakisääteinen tehtävä edistää kunnan asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia. Tietoinen voimavarojen kohdentaminen vaatii taakseen laajan tietopohjan sekä kuntalaisista että ajankohtaista tietoa kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Tämän hyvinvointikatsauksen tarkoitus on tarjota vuosittainen lyhyen aikavälin katsaus kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä koota laajasta tietopohjasta helposti lähestyttävä, sekä määrällisillä että laadullisilla osoittimilla tiivistetty kuvaus hyvinvoinnista. Terveydenhuoltolain (1326/2010, § 12) mukaisesti Vantaalla tehdään kerran valtuustokaudessa laaja hyvinvointikertomus ja välivuosina kertomusta suppeampi hyvinvointikatsaus. Vuosittaisen raportoinnin lisäksi vuonna 2018 Vantaan kaupunki kokosi Miehet ja naiset Vantaalla -julkaisun, joka on vertaileva katsaus miesten ja naisten elinolosuhteisiin ja yhteiskunnalliseen asemaan. Julkaisu oli samalla Vantaan tasa-arvoteko 100 tasa-arvotekoa -kampanjaan. Vuonna 2018 Liikunnasta hyvinvointia -raportti toimi syventävänä katsauksena vantaalaisten liikkumiseen hyvinvointiraportoinnin yhteydessä.

Tämän vuoden hyvinvointikatsaukseen on kerätty monipuolisesti erilaisia hyvinvointia ja terveyttä kuvaavia tunnuslukuja eli indikaattoreita. Ne perustuvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemaan ehdotukseen kuntien hyvinvointikertomuksen minimitietosisällöstä. Minimitietosisältö auttaa kuntia valikoimaan lukuisista indikaattoreista ne, joilla voi riittävällä tarkkuudella seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Hyvin valitut tunnusluvut auttavat ohjaamaan resursseja sekä seuraamaan, onko tehdyillä toimilla ollut vaikutuksia. Suurin osa tämän katsauksen indikaattoreista on minimitietosisällöstä, mutta joitain osa-alueita, kuten työikäisten hyvinvointia, on vahvistettu myös muilla tärkeillä tunnusluvuilla. Vantaa on yksi Suomen kuudesta väkiluvultaan suurimmasta kaupungista ja tässä katsauksessa Vantaan tietoja on mahdollisuuksien mukaan pyritty vertaamaan näihin niin sanottuihin kuutoskaupunkeihin koko maan keskiarvojen ohella.

Tässä vuosikatsauksessa pääpaino on pidetty kuntalaisten hyvinvoinnin nykytilan kuvaamisessa. Kunnan toteuttamat toimenpiteet kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseksi tullaan raportoimaan koko valtuustokauden tiivistävässä laajassa hyvinvointikertomuksessa vuonna 2020. Tässä katsauksessa hyödynnetyt lähdeaineistot on esitetty liitteissä 1 ja 2.

Hyvinvointikatsauksen 2019 on työstänyt monialainen työryhmä, jonka työskentelystä on vastannut taloussuunnittelun tietopalveluyksikön tutkimuspäällikkö Henrik Lönnqvist. Aineiston kokoamisen ja katsauksen valmiiksi saattamisen ovat tehneet taloussuunnittelun tietopalveluyksikön korkeakouluharjoittelija Olga Salow ja tutkija Minna Mänty. Muut hyvinvointiraportoijat ovat olleet erityisasiantuntijat Niina Vilkman ja Marianne Juosila sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalta, erityisasiantuntija Elisa Ranta maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialalta, lasten ja nuorten palvelujen koordinaattori Mervi Tulppo sivistystoimen toimialalta sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelija Meija Tuominen asukaspalvelujen toimialalta.

Hyvinvointiraportoinnin työryhmä haluaa nostaa esiin tämän katsauksen pohjalta seuraavat asukkaiden elintapoihin ja hyvinvointiin liittyvät huomiot.

Työtä terveellisten elintapojen tukemiseen tarvitaan edelleen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää arkiaktiivisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukemiseen.

> Vantaalaisista lapsista ja nuorista vain pieni osa liikkuu liikuntasuosituksiin nähden riittävästi ja keskimäärin joka toinen ei syö koululounasta päivittäin. Aikuisista jopa neljäsosa ei harrasta liikuntaa vapaa-ajallaan ja erityisesti iäkkäimpien naisten vapaa-ajan liikunnan harrastamattomuus on yleistä. Vantaalaisista aikuisista vain alle puolet syö kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuositusten mukaisesti. Vantaalaisilla oppilailla ja opiskelijoilla tupakkatuotteiden käyttö on yleisintä ammattikoulun oppilailla; kouluterveyskyselyyn vastanneista ammattioppilaitoksen opiskelijoista noin joka viides ilmoitti käyttävänsä tupakkatuotteita päivittäin. Elintavoilla on tärkeä rooli keskeisten kansantautien ja niiden riskitekijöiden, kuten ylipainon, ehkäisyssä.

Alueellisten ja asukkaiden välisten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkaminen ja tukeminen on tärkeää. Toimenpiteiden suunnittelussa on huomio kiinnitettävä kunkin ikä- ja asukasryhmän erityispiirteisiin.

> Sairastavuusindeksillä mitattuna vantaalaisten terveydentila on parempi kuin suomalaisilla keskimäärin, mutta alueelliset erot kaupungin sisällä ovat kuitenkin suuria. Psyykkisen terveyden ongelmat nuorilla näkyvät erityisesti tytöillä, joilla koettu ahdistuneisuus oli huolestuttavan yleistä. Lisäksi työikäisten mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot ovat lisääntyneet viime vuosina. Työhyvinvointiin liittyvät ongelmat heijastuvat myös koettuun työkykyyn, sillä vantaalaisista työikäisistä noin joka neljäs kokee työkykynsä heikentyneeksi ja arvioi, että ei todennäköisesti jaksa työskennellä eläkeikään saakka. Myös yhä pidemmät sairauspoissaolojaksot ovat yleistyneet viime vuosina niin Vantaalla kuin koko maassa.

Työikäisten ja iäkkäiden tapaturmien ehkäisyyn on hyvä kiinnittää huomiota, sillä niiden seuraukset näkyvät henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa ja sitovat yhteiskunnan varoja.

> Vaikka työtapaturmien määrä on Vantaalla laskenut viimeisen vuosikymmenen aikana, tapahtuu niitä edelleen tuhansia vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2019 tapahtui Vantaalla yli 5 100 työpaikkatapaturmaa. Vantaalla iäkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmiin liittyvien hoitojaksojen ja lonkkamurtumien vuosittainen ilmaantuminen on kuuden suurimman kunnan alhaisimpia, mutta hoitojaksoja ja lonkkamurtumia suhteessa vastaavanikäiseen väestöön tapahtuu Vantaalla vuosittain naisilla miehiä enemmän.

Ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ja koulutusta tukevat toimet ovat jatkossakin tärkeitä.

> Ulkomaalaistaustaisilla työttömyys on noin kaksi kertaa yleisempää kuin kantaväestöllä. Työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien 16-29 -vuotiaiden nuorten osuus on vieraskielisillä moninkertainen kotimaankielisiin verrattuna. Esimerkiksi noin joka viides Vantaalla asuvista vieraskielisistä nuorista oli työn ja koulutuksen ulkopuolella vuonna 2017.

1 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet Vantaalla

Kunnan tulee lakisääteisesti eli terveydenhuoltolain sekä sosiaalihuoltolain mukaan nimetä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahot ja kunnan toimialojen on tehtävä yhteistyötä keskenään sekä muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Vantaan kaupungin strategiatasoista hyvinvointityötä johtaa kaupungin johtoryhmä ja sen operatiivisesta toteutuksesta vastaa 2000-luvun alusta lähtien toiminut Vantaan kaupungin hyvinvointiryhmä. Hyvinvointiryhmässä eli lyhyemmin hyryssä on edustus toimialojen johdosta sekä asiantuntijasihteeristö. Hyvinvointiryhmän tehtäviin kuuluu hyvinvointiraportoinnin johtaminen, hyvinvointiohjelmatyön ohjaaminen sekä kaupunkitasoisen ja toimialojen yhteisen hyvinvointityön kehittäminen.

Kaupunkitasoisesti tavoitteisiin pyritään toteuttamalla hyvinvointiohjelmaa sekä myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelmaa (MEK). Vantaan kaupungin hyvinvointiohjelma valtuustokaudelle 2018–2022 sisältää omina suunnitelminaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman sekä monikulttuurisuussuunnitelman. Hyvinvointiohjelman seuranta ja arviointi toteutetaan valtuustokauden strategian arviointiaikataulun mukaisesti eli väliarviointi tehdään keväällä 2020 ja loppuarviointi keväällä 2022. Myönteisen erityiskohtelun ohjelman 2019–2021 avulla kaupunki haluaa tasapainottaa alueiden hyvinvointieroja. Toimintaohjelmaa toteutetaan vuosina alueellisesti kehittämällä ja kokeilemalla uusia toimintamalleja, joiden vaikuttavuutta arvioidaan ja raportoidaan jatkuvan kehittämisen toimintaperiaatteiden mukaisesti.

Valtuustokauden strategiassa hyvinvointia edistetään erilaisin tavoittein. Tavoitteita ovat vantaalaisten terveyden ja hyvinvoinnin vahvistuminen terveellisten elintapojen myötä, hyvinvointierojen väheneminen sekä kotouttamisen hoitaminen parhaiten Suomen monikulttuurisimmassa kaupungissa. Kyselyjen perusteella lähiluonto on vantaalaisille tärkeä, joten kaupunkirakenteen tiivistämistä tehdään lähiluontoa vaalien. Kaupungin elinvoimaisuuden kannalta työttömyyden vähentäminen on keskeistä. Valtuustokauden tavoitteita toteutetaan talousarvion vuosittaisten sitovien tavoitteiden sekä toimialojen ja palvelualueiden tuloskorttien kautta.

Kuntalaisten hyvinvointia edistävät myös Vantaan vaikuttamistoimielimet, kuten vanhusneuvosto, vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto, monikulttuurisuusasiain neuvottelukunta ja alueelliset kehittämistoimikunnat. Ruotsinkielisen väestön hyvinvointia ja osallisuutta edistää Svenska kommittén. Vantaan kaupunki on myös Terve Kunta -verkoston jäsen. Verkoston tavoitteena on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä sairauksien ehkäisy. Terve Kunta -verkosto kuuluu eurooppalaiseen WHO:n Healthy Cities -verkostoon ja toteuttaa sen ohjelman tavoitteita. Verkosto toimii yhteistyössä myös Itämeren alueen Terveet Kaupungit ry:n kanssa.

2 Hyvinvoinnin tila Vantaalla

Tämän katsauksen yleisenä viitekehyksenä toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) määritelmä hyvinvoinnista ja terveydestä (THL 2019a), joka on linjassa Vantaan kaupungin hyvinvointiohjelmassa (2018) esitetyn hyvinvoinnin määritelmän kanssa. Määritelmän mukaan hyvinvoinnin osatekijät voidaan jakaa kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun sekä materiaaliseen hyvinvointiin (THL 2019a).

Terveys-käsite sisältää sekä fyysisen, sosiaalisen että henkisen hyvinvoinnin tilan. Terveydellä on laajempi merkitys kuin pelkkä sairauden tai vaivan puute. Terveys ymmärretään voimavarana, jonka avulla monet muut hyvinvoinnin osatekijät voivat toteutua. Terveys on inhimillinen perusarvo ja välttämätön sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle. Hyvinvointi-käsiteellä puolestaan viitataan sekä yksilölliseen että yhteisötason hyvinvointiin. Yksilöllisen hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Yhteisötason hyvinvoinnin osatekijöiksi taasen luetaan muun muassa elinolot, työllisyys ja työolot. Materiaalisen hyvinvoinnin indikaattoreita ovat esimerkiksi toimeentulo, asuminen, palvelut ja ympäristö. (THL 2019a.)

Tässä katsauksessa terveyden ja hyvinvoinnin eri osa-alueita tarkastellaan kuntien hyvinvointikertomuksen minimitietosisällöksi ehdotettujen indikaattoreiden valossa (THL 2019b). Suurin osa tämän raportin indikaattoreista on minimitietosisällöstä, mutta joitain osa-alueita, kuten työikäisten hyvinvointia, on vahvistettu myös muilla tärkeillä indikaattoreilla.

Lähteet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Hyvinvointi- ja terveyserot. Keskeisiä käsitteitä. https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita. Viitattu 16.10.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. Hyvinvointikertomusten minimitietosisältö. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/tiedon-hyodyntaminen/hyvinvointikertomusten-minimitietosisalto. Viitattu 16.10.2019.

Vantaan kaupunki. 2018. Vantaan hyvinvointiohjelma 2018-2022. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/140382_Hyvinvointiohjelma_2018-web-0607-kaikkiosiot.pdf . Viitattu 16.10.2019.

2.1 Terveys ja hyvinvointi

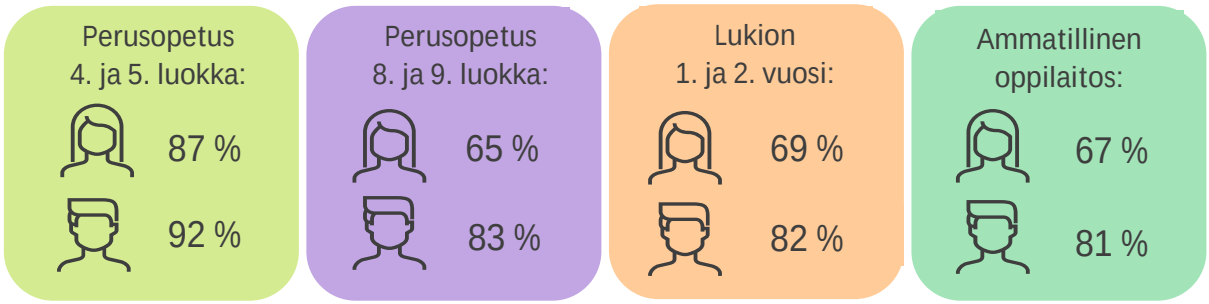
Terveys käsitteenä sisältää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilan. Terveys nähdään voimavarana, jonka avulla myös monet muut hyvinvoinnin osatekijät ja hyvä elämä ylipäänsä voivat toteutua. Terveys on inhimillinen perusarvo ja välttämätön sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle. Koetulla terveydellä tarkoitetaan henkilön ilmaisemaa kokemusta omasta yleisestä terveydentilastaan. Koettu terveys ennustaa kuolleisuutta, toimintakykyä ja terveyspalvelujen käyttöä väestössä. (THL 2019a.)

Tässä katsauksessa vantaalaisten terveyttä tarkastellaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin, työkyvyn sekä tapaturmien ja turvallisuuden näkökulmista omissa luvuissaan (luvut 2.1.1 - 2.1.5). Tässä luvussa esitellään yleistä terveydentilaa koululaisten, työikäisten ja ikäihmisten kokeman terveydentilan, elämään tyytyväisyyden ja elämänlaadun ja näkökulmista.

Tyytyväisyys elämään

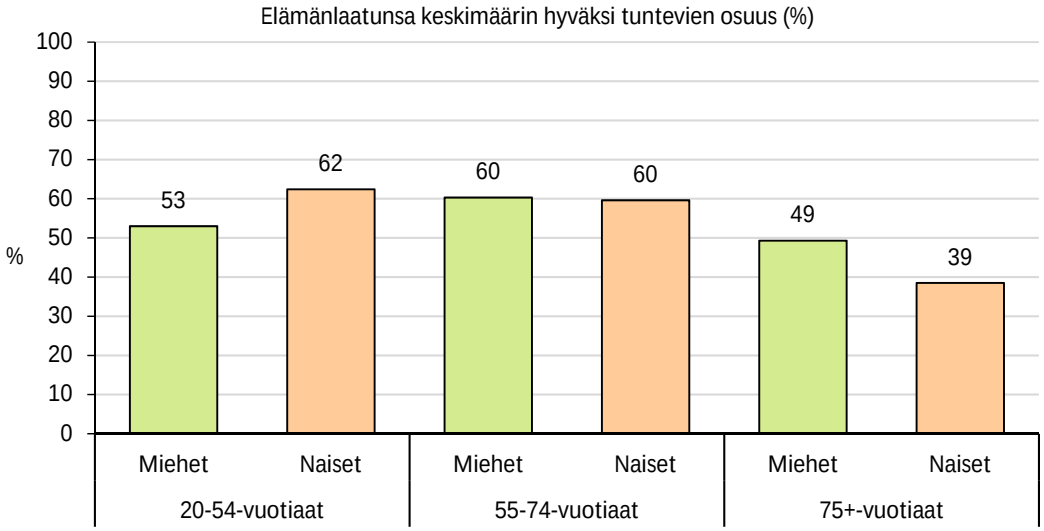
Suurin osa Kouluterveyskyselyyn vuonna 2019 vastanneista vantaalaisista lapsista ja nuorista oli tyytyväisiä elämäänsä (THL 2019b). Perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista noin 90 prosenttia raportoi olevansa erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä eikä suuria eroavaisuuksia ollut nähtävissä tyttöjen ja poikien välillä. Muilla oppiasteilla vähintään 65 prosenttia vastanneista oppilaista oli tyytyväisiä elämäänsä ja pojat selvästi tyttöjä enemmän. Esimerkiksi 65 prosenttia peruskoulun 8. ja 9. luokan tytöistä raportoi olevansa tyytyväisiä elämäänsä, kun vastaava luku pojilla oli 82 prosenttia. Edelliseen Kouluterveyskyselyn kierrokseen (2017) verrattuna tuloksissa ei havaittu merkittävää muutosta ja vantaalaisten oppilaiden tulokset olivat verrattavissa koko maan tuloksiin. (THL 2019b.)

- Tyytyväinen elämäänsä (Kouluterveyskysely 2019):

Koettu elämänlaatu

FinSote-tutkimukseen vuonna 2018 vastanneista vantaalaisista keskimäärin kaksi kolmannesta raportoi kokevansa elämänlaatunsa hyväksi (THL 2019c). Alle 55-vuotiaat naiset raportoivat vastaavan ikäisiä miehiä useammin elämänlaatunsa hyväksi. Sen sijaan yli 75-vuotiaat naiset kokivat elämänlaatunsa hyväksi nuorempia ikäryhmiä ja vastaavan ikäisiä miehiä harvemmin (kuvio 1). Vantaan tulokset olivat vertailtavissa koko maan tuloksiin, sillä kaikista FinSote-tutkimukseen osallistuneiden kuntien vastaajista 60 prosenttia koki elämänlaatunsa hyväksi. (THL 2019c.)

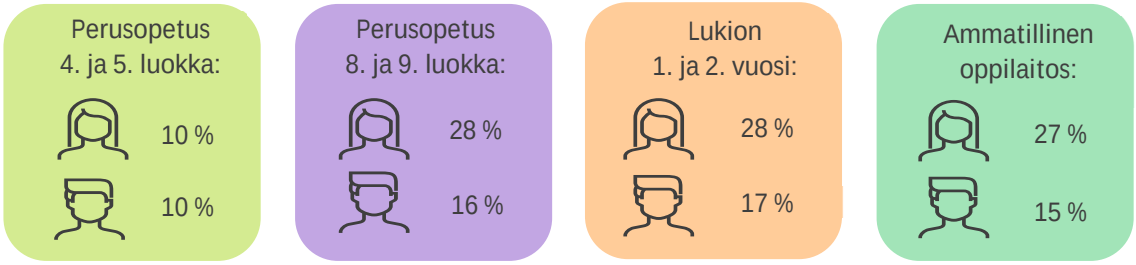

Kuvio 1. Elämänlaatunsa keskimäärin hyväksi tuntevien osuus (%) vastaavan ikäisestä väestöstä. Lähde: FinSote 2018, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL 2019c).

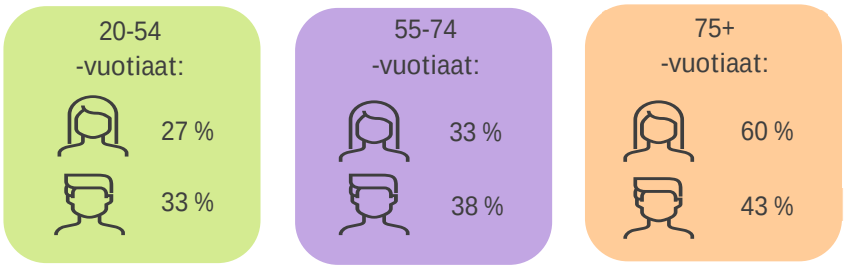
Koettu terveys

Alle kolmannes vuoden 2019 kouluterveyskyselyyn vastanneista vantaalaisista lapsista ja nuorista koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi (THL 2019b). Kyselyyn vastanneet pojat kokivat terveytensä paremmaksi kuin tytöt. Reilu kuudennes yläkoulussa, lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista pojista kokee terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi, kun tytöillä vastaava osuus on noin kolmannes. Vastaavasti FinSote-tutkimukseen vastanneista työikäisistä ja iäkkäistä vantaalaisista keskimäärin joka kolmas koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi (THL 2019c). Osuus näyttäisi kasvavan iän myötä ja esimerkiksi 75 vuotta täyttäneistä naisista 60 prosenttia raportoi terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi.

- Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien oppilaiden osuudet (Kouluterveyskysely 2019)

- Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien työikäisten ja iäkkäiden osuudet (FinSote-tutkimus 2018):

Lähteet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Keskeisiä käsitteitä. https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita. Viitattu 21.10.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. Kouluterveyskysely. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019c. FinSote -tutkimus. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finsote-tutkimus. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

2.1.1 Fyysinen terveys ja hyvinvointi

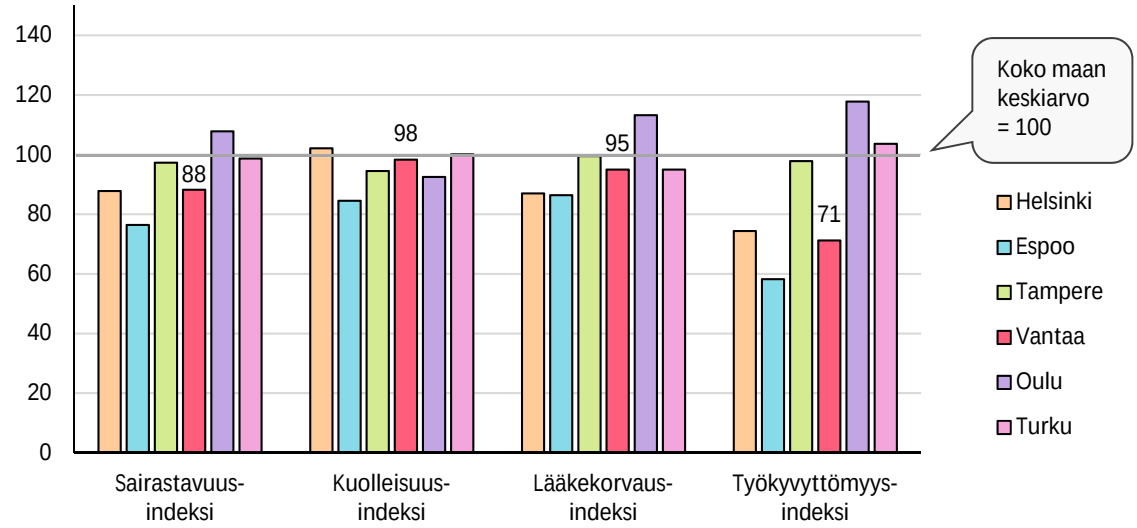
Fyysinen terveys on psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ohella yksi kolmesta terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueesta. Fyysinen terveys viittaa kehon hyvinvointiin. Tässä katsauksessa fyysistä terveyttä ja hyvinvointia tarkastellaan sairastavuuden ja ylipainon näkökulmasta.

Sairastavuusindeksi

Sairastavuuden tarkastelussa käytetään Kansaneläkelaitoksen rekisteritietojen avulla laskettua sairastavuusindeksiä, joka kertoo miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan keskiarvoon, joka on 100 (Kela 2019a). Näistä luvuista on poistettu väestön ikä- ja sukupuolirakenteesta johtuvat erot vakioimalla indeksiluvut iän ja sukupuolen mukaan. Vakioitu indeksi kertoo, mikä olisi Vantaan sairastavuusindeksi, jos kunnan ikä- ja sukupuolirakenne olisi samanlainen kuin vertailukohteessa eli koko maassa. (Kela 2019a.)

Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen eri rekisterimuuttujaan. Kuolleiden osuus väestöstä lasketaan kolmen peräkkäisen vuoden keskiarvona (kuolleisuusindeksi), työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuus työikäisistä eli 16–64 -vuotiaista (työkyvyttömyysindeksi) sekä erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuus väestöstä (lääkekorvausindeksi). Kukin muuttujista on suhteutettu erikseen maan väestön keskiarvoon. Sairastavuusindeksi on näiden kolmen indeksin eli kuolleisuusindeksin, lääkekorvausindeksin ja työkyvyttömyysindeksin keskiarvo. (Kela 2019a.)

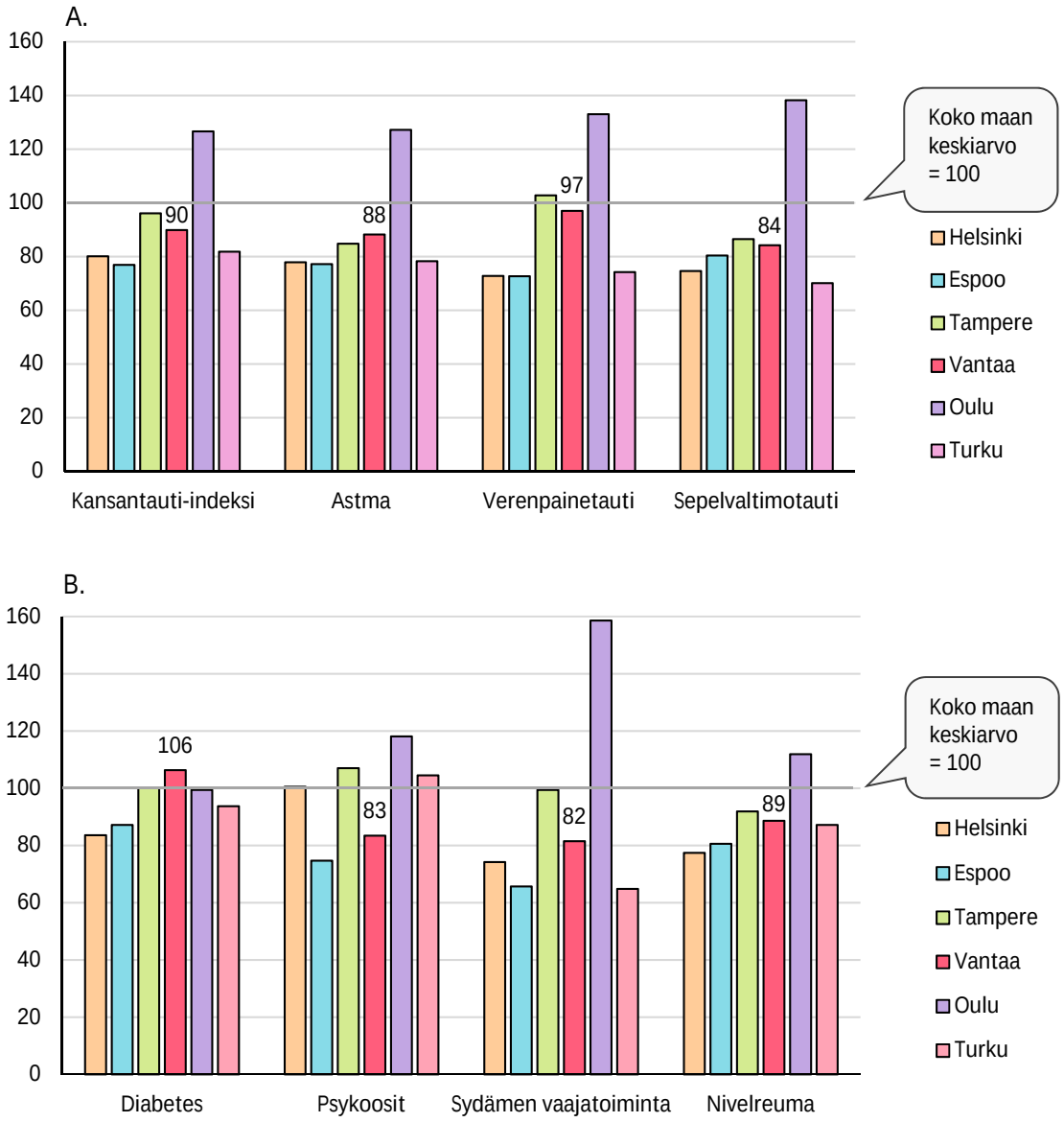
Vantaalaisten sairastavuusindeksillä mitattu terveydentila oli vuonna 2018 parempi (eli matalampi) kuin suomalaisten keskimäärin (Kela 2019b, kuvio 2). Kuusikkokuntiin verrattuna Vantaan sairastavuusindeksi (88,2) oli vuonna 2018 Oulun (107,8), Turun (98,7) ja Tampereen (97,3) indeksejä pienempi, mutta Espoon (76,4) indeksiä suurempi. Suurimmat erot kuusikkokuntien välillä oli havaittavissa työkyvyttömyysindeksissä (kuvio 2). Edellisen kymmenen vuoden aikana (2009–2018) Vantaan sairastavuusindeksi on laskenut 0,9 prosenttia (Kela 2019b); tämä viittaa positiiviseen kehitykseen terveydentilassa.

Kuvio 2. Vuoden 2018 sairastavuusindeksi ja sen laskennassa käytettävät osaindeksit (kuolleisuus-, lääkekorvaus- ja työkyvyttömyysindeksi) kuusikkokunnissa. Lähteet: Kansaneläkelaitos, Terveyspuntarin sairastavuusindeksi (Kela 2019b).

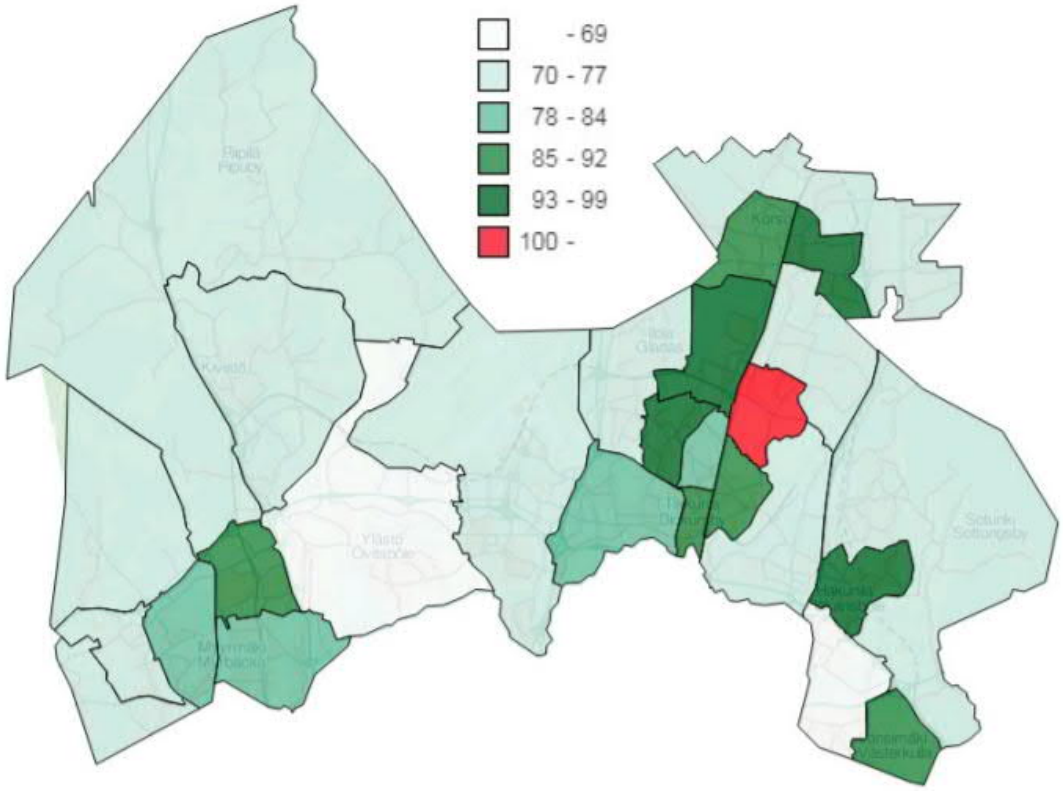
Kuviossa 3 esitetään Kelan kansantauti-indeksi kuutoskunnissa. Indeksi kuvaa kansantautien esiintymistä alueen väestössä suhteessa koko maan väestön keskiarvoon, joka on 100 (Kela 2019c). Indeksiin lasketaan mukaan seitsemän suurinta erityiskorvattavaan lääkehoitoon oikeuttavaa kansantautia: astma, verenpainetauti, sepelvaltimotauti, diabetes, psykoosit, sydämen vajaatoiminta ja nivelreuma. Näille jokaiselle on laskettu indeksi ja suhteutettu se koko maan keskiarvoon. Kansantauti-indeksi on näiden seitsemän indeksin keskiarvo. (Kela 2019.)

Vantaalaisten kansantauti-indeksillä mitattu terveydentila oli vuonna 2018 parempi (eli matalampi) kuin suomalaisten keskimäärin (Kela 2019b, kuvio 3). Kuuden suurimman kunnan vertailussa diabeteksen esiintyvyyttä kuvaava indeksi oli kuitenkin Vantaalla korkein (kuvio 3b) ja arvo oli myös koko maan keskiarvoa korkeampi. Kaikki muut kansantauti-indeksit olivat korkeimmat Oulussa, ja Vantaan keskiarvot olivat keskimäärin kolmanneksi korkeimmat Oulun ja Tampereen jälkeen muiden paitsi astman ja psykoosien osalta (kuvio 3.)

Kuvio 3. Vuoden 2018 kansantauti-indeksi (A) ja sen laskennassa käytettävät osaindeksit (A-B): A. astma, verenpainetauti ja sepelvaltimotauti, B. diabetes, psykoosit, sydämen vajaatoiminta ja nivelreuma. Lähteet: Kansaneläkelaitos, Terveyspuntarin kansantauti-indeksi (Kela 2019c).

Vantaan sisäisten terveyserojen tutkimiseksi sairastavuus- ja kansantauti-indeksit laskettiin vuoden 2017 osalta erikseen jokaiselle suuralueelle sekä jakamalla kaupunki 26 alueeseen, joista kymmenen oli yksittäisiä kaupunginosia (Korvanen 2019). Kaupunginosittainen tarkastelu ei ollut mahdollista alueiden liian pienen väestöpohjan vuoksi. Vuonna 2017 Vantaan suuralueista tervein väestö asui Aviapoliksen suuralueella, jossa sairastavuusindeksiarvo oli 68,9. Kivistö oli seuraavaksi tervein suuralue arvolla 72,5. Korkein indeksiluku 92 oli Koivukylän suuralueella, mutta sekin oli kuitenkin alle maan keskitason. Kuvasta 1 nähdään vuoden 2017 sairastavuusindeksi Vantaan 26 alueella (Korvanen 2019). Korkein arvo (113,1) oli Havukoskella ja matalin puolestaan Luoteis-Vantaalla (67,4).

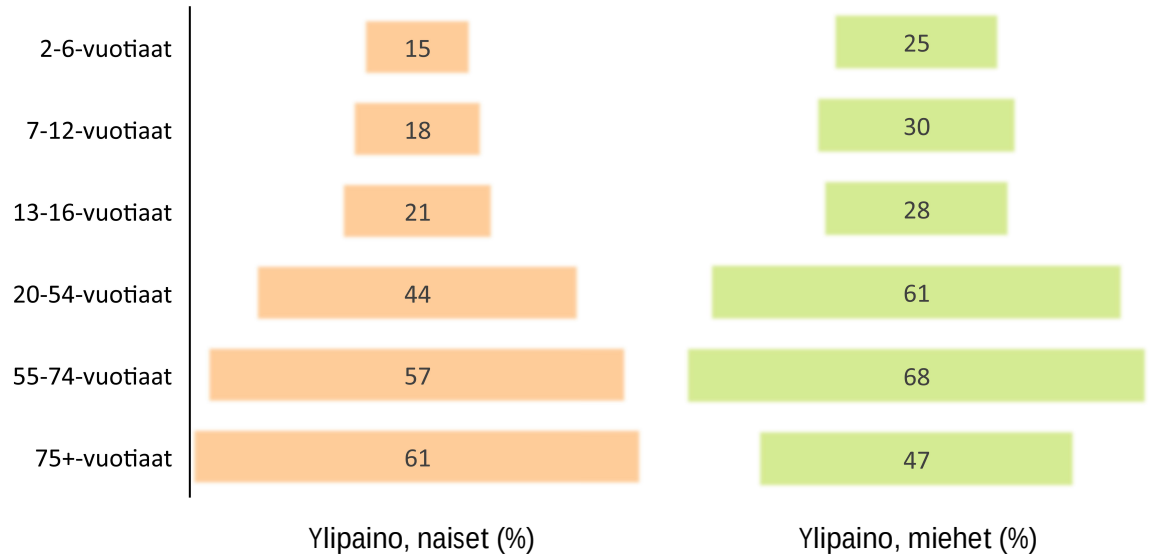
Kuva 1. Sairastavuusindeksi Vantaan osa-alueilla vuonna 2017 (Korvanen 2019).

Ylipaino

Ylipaino ja lihavuus ovat keskeisiä kansantautien, kuten sydän- ja verisuonitautien, tyypin 2 diabeteksen, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja useiden syöpien riskitekijöitä. Ylipainoisuus ja lihavuus ovat yleisiä Suomessa, vaikka yleistyminen näyttää hidastuneen viimeisten vuosien aikana. Yli puolet suomalaisista työikäisistä aikuisista on ylipainoisia. Erityisen huolestuttavaa on, että lasten ja nuorten ylipainoisuus on yleistynyt. (THL 2019a.)

Kuviosta 4 nähdään ylipainoisten osuudet eri ikäryhmissä Vantaalla. Vantaalaisten FinLapset -lasten ja nuorten terveys- ja hyvinvointiseurantaan osallistuneiden 2–16 -vuotiaiden ikäryhmissä tytöistä 15-21 prosenttia ja pojista 25–28 prosenttia oli ylipainoisia vuonna 2018 (THL 2019b). Tyttöihin verrattuna suurempi osa pojista oli ylipainoisia (kuvio 4). Nämä osuudet eivät juurikaan eroa koko Suomen keskitasosta eikä ylipainoisten osuuksissa ole havaittavissa suuria muutoksia Vantaalla viime vuosien aikana. (THL 2019b.) Vuoden 2018 FinSote-tutkimukseen vastanneista 20 vuotta täyttäneistä

vantaalaisista naisista 44–61 prosenttia ja miehistä 47–61 prosenttia oli ylipainoisia. 75 vuotta täyttäneistä suurempi osa naisista kuin miehistä oli ylipainoisia. (THL 2019c, kuvio 4.) Tuloksissa oli nähtävissä eroja koulutustason mukaan siten, että ylipainoisten osuus oli suurin matalan koulutuksen saaneilla, joista noin kaksi kolmannesta oli ylipainoisia, kun taas keskitason tai korkean koulutuksen saaneista noin puolet oli ylipainoisia. Vastaavat erot olivat nähtävissä myös koko maan tuloksissa. (THL 2019c.)

Kuvio 4. Ylipainoisten (painoindeksi, BMI ≥ 25) osuus (%) eri ikäryhmissä Vantaalla. Lähteet: FinLapset-lasten ja nuorten terveys- ja hyvinvointiseuranta (THL 2019b), ja FinSote-tutkimus (THL 2019c).

Lähteet

Kansaneläkelaitos (Kela). 2019a. Miten sairastavuusindeksi lasketaan. Aineistolähde: https://www.kela.fi/terveyspuntari. Viitattu 25.10.2019.

Kansaneläkelaitos (Kela). 2019b. Terveyspuntarin sairastavuusindeksi. Aineistolähde: http://raportit.kela.fi/ibi_apps/WFServlet?IBIF_ex=nit079al (25.10.2019).

Kansaneläkelaitos (Kela). 2019c. Terveyspuntarin kansantaudit. Aineistolähde: http://raportit.kela.fi/ibi_apps/WFServlet?IBIF_ex=nit083al (29.11.2019).

Korvanen K. Sairastavuusindeksi Vantaalla 2017. Vantaan kaupunki. Tietopalvelut B1:2019. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/143661_Tilastokatsaus_1_2019_Sairastavuusindeksi_Vantaalla_2017.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Ylipaino. https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/terveys/ylipaino .Viitattu 25.10.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. FinLapset-Lasten ja nuorten terveys- ja hyvinvointiseuranta. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finlapset. Aineistolähde: Sotkanet.fi. (16.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019c. FinSote -tutkimus. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finsote-tutkimus. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

2.1.2 Psyykkinen terveys ja hyvinvointi

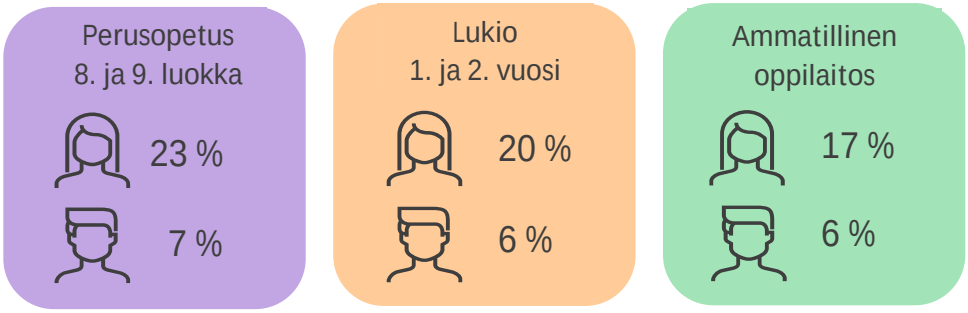
Mielenterveys on voimavara ja osa terveyttä. Se on myös tärkeää yksilön hyvinvoinnille ja toimintakyvylle. Tässä katsauksessa psyykkistä terveyttä ja hyvinvointia tarkastellaan koululaisten kokeman ahdistuneisuuden sekä työikäisten mielenterveysperusteisen työkyvyttömyyden näkökulmista.

Ahdistuneisuus

Ahdistuneisuus on tunnetila, johon voi liittyä muun muassa jännitystä, pelkoa, levottomuutta sekä huolestuneisuutta. Ohimenevä ahdistuksen tunnetila on osa nuoren normaalia elämää. Ahdistuneisuushäiriöissä ahdistuneisuus on voimakasta, pitkäkestoista ja heikentää usein toimintakykyä ja elämänlaatua. Ahdistushäiriö altistaa myös masennuksen ja mahdollisesti päihdehäiriön synnylle, jotka saattavat vaikeuttaa myöhempää työelämään pääsyä tai siitä suoriutumista. Turvallinen ja iänmukaisia haasteita ja onnistumisen kokemuksia mahdollistava arki tukee nuoren tasapainoista kehitystä. (Strandholm ja Ranta 2013, Mielenterveystalo 2019.)

Vuoden 2019 kouluterveyskyselyyn osallistuneet tytöt raportoivat kokevansa poikia enemmän ahdistuneisuutta: perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista tytöistä noin joka neljäs ja toisen asteen opiskelijatytöistä noin joka viides raportoi kokevansa ahdistuneisuutta, kun vastaava osuus pojilla oli alle kymmenen prosenttia (THL 2019). Edelliseen kouluterveyskyselykierrokseen (2017) verrattuna ahdistusta raportoivien tyttöjen osuus oli perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisilla ja lukiolaisilla noin kolme prosenttiyksikköä korkeampi. Ammatillisen oppilaitoksen ja poikien osuuksissa havaitut muutokset olivat pienempiä. Koko maahan verrattaessa vaikuttaisi siltä, että vantaalaisten oppilaiden tulokset ovat samansuuntaisia. (THL 2019.)

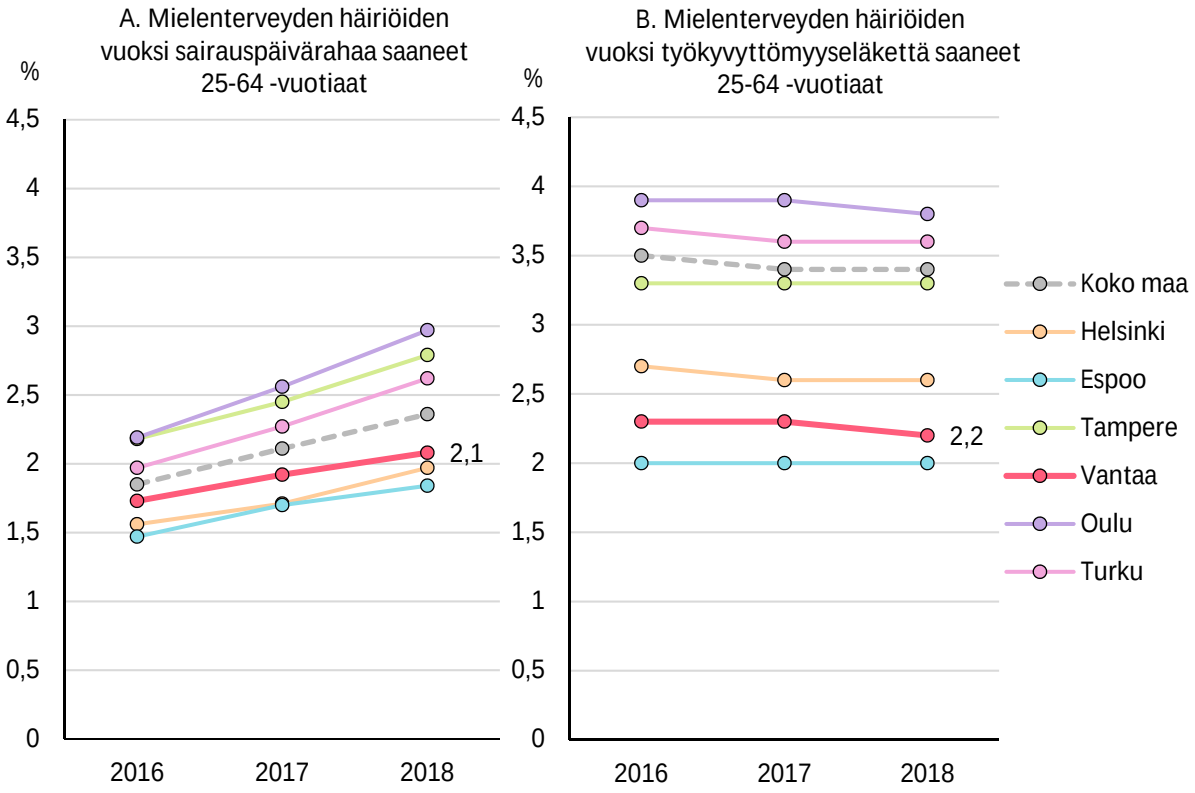
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, Kouluterveyskysely 2019:

Mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet

Mielenterveyden häiriöiden vuoksi sairauspäivärahaa saaneiden 25-64 -vuotiaiden osuutta koko maassa ja kuutoskaupungeissa vuosina 2016-2019 esitetään kuviossa 5A (Kela 2019). Tarkastelussa olevan kolmivuotiskauden aikana mielenterveysperusteisesti päivärahaa saaneiden osuus näyttäisi lisääntyneen hieman koko maassa. Kuutoskaupunkeja tarkasteltaessa, korvausta saaneiden osuus oli Vantaalla hieman korkeampi kuin Helsingissä ja Espoossa, mutta kuitenkin koko maan keskiarvoa ja muita kuutoskuntia alhaisempi (kuvio 5A). Mielenterveysperusteisen sairausloman yleisyys oli suurempaa naisilla kuin miehillä. Esimerkiksi 2,8 prosenttia 25-64 -vuotiaista naisista oli vuonna 2018 saanut sairauspäivärahaa mielenterveydenhäiriöiden vuoksi, kun miehillä vastaava luku oli puolet pienempi, 1,4 prosenttia. Sukupuolien välinen ero oli vastaavan suuruinen myös edellisinä tarkasteluvuosina. (Kela 2019.)

Mielenterveyden häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25–64 -vuotiaiden määrissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia, kun tarkastellaan koko maan ja kuutoskuntien osuuksia vuosien 2016–2018 aikana (ETK 2019, kuvio 5B). Vantaalla osuus on hieman Espoota suurempi, mutta koko maan keskiarvoa ja muita kuutoskuntia alhaisempi. Sukupuolten välillä oli hyvin pieni ero: esimerkiksi vuonna 2018 2,1 prosenttia 25–64 -vuotiaista miehistä ja 2,4 prosenttia naisista sai mielenterveysperusteista työkyvyttömyyseläkettä. (ETK 2019.)

Kuvio 5. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa (A) ja työkyvyttömyyseläkettä (B) saaneet 25-64 -vuotiaat vuosina 2016, 2017 ja 2018 (% vastaavanikäisestä väestöstä). Sairauspäivärahaa saaneet kuvaa yli 10 arkipäivää kestäneitä sairauspoissaoloja. Lähde: Tilasto sairauspäivärahasta (Kansaneläkelaitos 2019) ja Eläketilastot (Eläketurvakeskus 2019).

Lähteet

Eläketurvakeskus (ETK). 2019. Eläketilastot. Aineistolähde: Sotkanet.fi (17.10.2019).

Kansaneläkelaitos (Kela). 2019. Tilasto sairauspäivärahasta. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Mielenterveystalo. 2019. Ahdistuneisuushäiriöt. https://www.mielenterveystalo.fi (25.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. Kouluterveyskysely. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Thea Strandholm ja Klaus Ranta. 2013. Ahdistus ja ahdistuneisuushäiriöt. Kirjassa: Mauri Marttunen, Taina Huurre, Thea Strandholm, Riitta Viialainen. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille. http://www.julkari.fi/handle/10024/110484 .

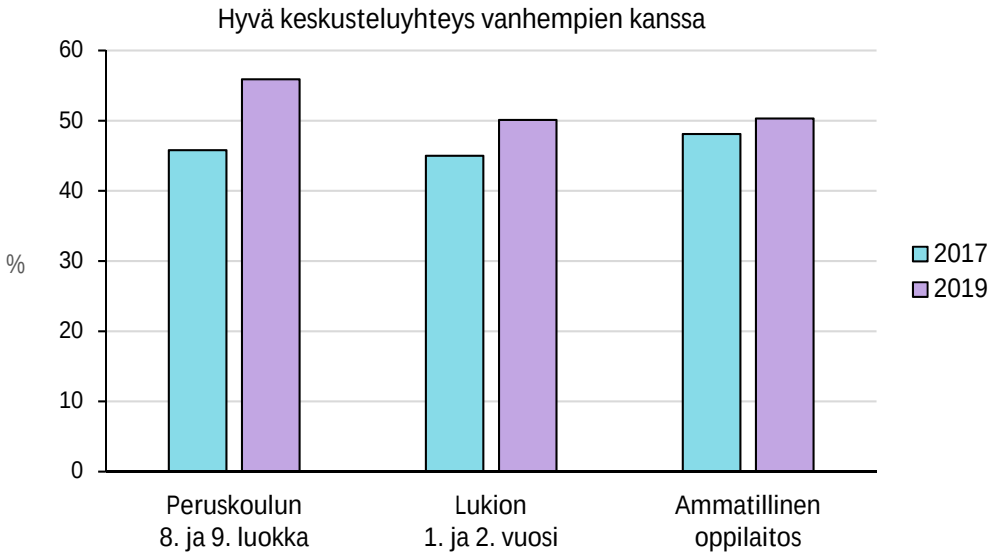
2.1.3 Sosiaalinen terveys ja hyvinvointi

Yhteisöllisyys on yksi tärkeistä sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueista. Yhteisöllisyys pitää sisällään ihmissuhteet, vapaa-ajan toiminnan, katsomuksellisuuden, osallisuuden sekä mahdollisuuden vaikuttaa (Vantaan kaupunki 2018). Tässä luvussa tarkastellaan sosiaalista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä keskusteluyhteyden, yksinäisyyden ja äänestysaktiivisuuden näkökulmista.

Keskusteluyhteys vanhempien kanssa

Avoin vuorovaikutus nuoren ja vanhemman välillä on tärkeää nuoren hyvinvoinnin edistämisen kannalta. Nuorilla, joilla on hyvä suhde vanhempiinsa, esiintyy vähemmän muun muassa mielenterveyden ja hyvinvoinnin haasteita. (Halme ym. 2018.) Vanhemmuuden tuki on lapsen ja nuoren hyvinvoinnin varhaista tukemista ja eriarvoisuuden vähentämistä, joka on kuntien keskeinen tehtävä. Vanhemmuuden tukemiselle löytyy myös lakisääteinen perusta. Lapsen oikeuksien sopimus edellyttää, että vanhempia tuetaan kasvatustehtävässään (Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989).

Kouluterveyskyselyyn vuonna 2019 vastanneista vantaalaislapsista ja nuorista keskimäärin joka toinen raportoi kokevansa keskusteluyhteyden vanhempien kanssa hyväksi (THL 2019a). Verrattuna vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tuloksiin, keskusteluyhteyden hyväksi kokevien osuus oli suurempi vuonna 2019 (kuvio 6). Esimerkiksi vuonna 2017 kyselyyn vastanneista peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista 46 prosenttia raportoi keskusteluyhteyden vanhempien kanssa hyväksi, kun se vuonna 2019 oli 56 prosenttia. Suurempi osa pojista kuin tytöistä koki, että keskusteluyhteys vanhempiin oli hyvä. Erot tyttöjen ja poikien osuuksissa eri oppiasteilla vuoden 2019 kyselyssä olivat 12-13 prosenttiyksikköä. Koko maahan verrattaessa vantaalaisten oppilaiden tulokset ovat samansuuntaisia. (THL 2019a.)

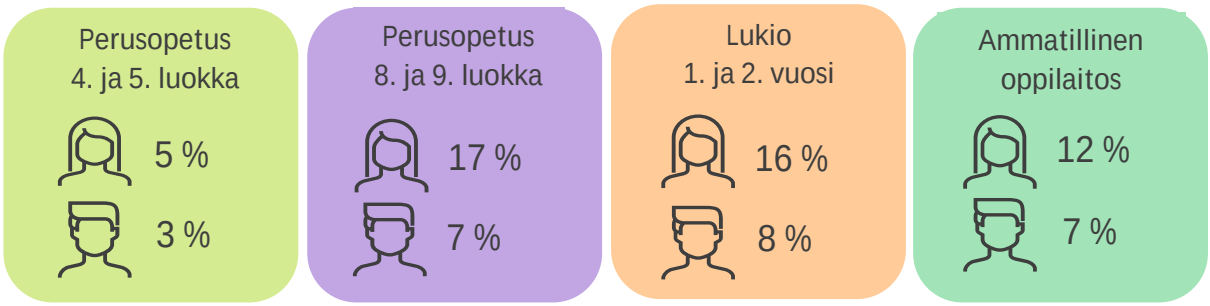
Kuvio 6. Keskusteluyhteyden vanhempien kanssa hyväksi raportoivien vantaalaislasten ja nuorten osuudet vuosien 2017 ja 2019 kouluterveyskyselyissä. Lähde: Kouluterveyskysely (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Yksinäisyys

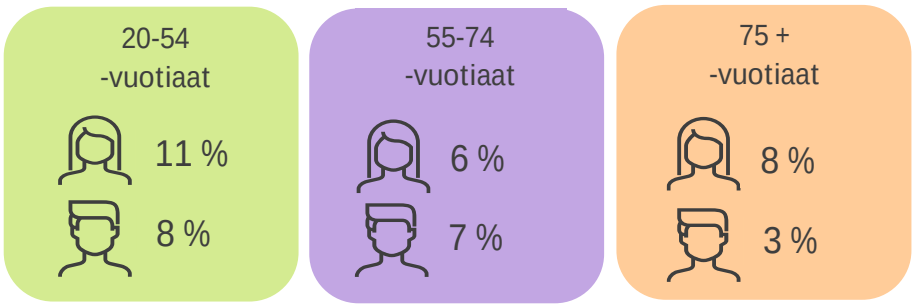
Pitkään kestänyt yksinäisyys voi heikentää itseluottamusta sekä lisätä psykososiaalista huonovointisuutta ja syrjäytymisriskiä. Nuorena alkanut yksinäisyys voi jatkua pitkälle aikuisuuteen ja sillä voi olla vakavia seurauksia niin yksilötason hyvinvoinnille kuin kansanterveydellekin. (Mieli, Suomen Mielenterveysseura ry. 2019)

Vuonna 2019 kouluterveyskyselyyn vastanneista pojista alle kymmenen prosenttia raportoi tuntevansa itsensä yksinäiseksi usein tai jatkuvasti. Tytöillä vastaava osuus oli jonkin verran korkeampi ja vaihteli oppiasteittain 5-17 prosentin välillä. (THL 2019a.) FinSote-tutkimukseen osallistuneista aikuisista keskimäärin alle 10 prosenttia raportoi tuntevansa yksinäisyyttä. Kyselyyn vastanneista naisista 6–11 prosenttia ja miehistä 3–8 prosenttia kokivat yksinäisyyttä. (THL 2019b.)

- Itsensä yksinäiseksi tuntevien oppilaiden osuudet (Kouluterveyskysely 2019):

- Itsensä yksinäiseksi tuntevien työikäisten ja iäkkäiden osuudet (FinSote-tutkimus 2018):

Äänestysaktiivisuus

Äänestysaktiivisuus kertoo kuntalaisten yhteiskunnallisesta osallisuudesta, sillä jokaisella äänioikeutetulla on mahdollisuus vaikuttaa äänestämällä. Monenlaiset syyt voivat kuitenkin vaikuttaa siihen, äänestääkö yksittäinen ihminen vaaleissa. Äänestämisaktiivisuudessa on eroja muun muassa iän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan. Äänestämättömyys on niin ikään sidoksissa huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen.

Suomessa järjestettiin vuonna 2019 eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit. Eduskuntavaaleissa äänestysvilkkaus Vantaalla nousi 70,4 prosenttiin, mikä on 0,5 prosenttiyksikköä edellisiä eduskuntavaaleja enemmän (Piiroinen 2019a). Myös valtakunnallisesti äänestettiin aktiivisemmin, sillä koko maassa äänestysprosentti nousi 72,1 prosenttiin kun se vuonna 2015 oli 70,1 prosenttia. Eduskuntavaaleissa vantaalaisista naisista äänesti 71,8 prosenttia ja miehistä 68,9 prosenttia. Äänestysaktiivisuus vaihteli huomattavasti äänestysalueittain. Kevään 2019 eduskuntavaaleissa

korkein äänestysprosentti oli Hämevaarassa (82,1) ja alin Estepuistossa (57,6). (Piiroinen 2019a.) Europarlamenttivaaleissa Vantaan äänestysprosentiksi muodostui 41,5 ja äänestysaktiivisuus nousi tässä vaalissa Vantaalla 0,2 prosenttiyksikköä (Piiroinen 2019b). Koko maassa äänestysprosentti vuoden 2019 Europarlamenttivaaleissa oli 42,7 prosenttia.

Lähteet

Halme N, Hedman L, Ikonen R, Rajala R. Lasten ja nuorten hyvinvointi 2017. Kouluterveyskyselyn tuloksia. Helsinki, 2018. ISBN 978-952-343-115-7. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-115-7.

Mieli, Suomen Mielenterveysseura ry. https://mieli.fi/fi/kehitt%C3%A4mistoiminta/mielenterveysosaaminen/nuoren-mielen-ensiapu/lasten-ja-nuorten-yksin%C3%A4isyys. Viitattu 28.10.2019.

Piiroinen J. 2019a Eduskuntavaalit Vantaalla 2019. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/145378_Eduskuntavaalit_2019_Vantaalla.pdf. Vantaan kaupunki. Tietopalvelu C3: 2019. Viitattu 12.11.2019.

Piiroinen J. 2019b. Eurovaalit Vantaalla 2019. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/145726_Eurovaalit_Vantaalla_2019.pdf. Vantaan kaupunki. Tietopalvelu C4: 2019. Viitattu 12.11.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Kouluterveyskysely. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. FinSote -tutkimus. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finsote-tutkimus. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Vantaan kaupunki. 2018. Vantaan hyvinvointiohjelma 2018-2022. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/140382_Hyvinvointiohjelma_2018-web-0607-kaikkiosiot.pdf . Viitattu 16.10.2019.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989. http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2 Viitattu 15.10.2019.

2.1.4 Työkyky

Työkyky tarkoittaa työntekijän edellytysten sekä tehtävän asettamien vaatimusten ja mahdollisuuksien tasapainoa. Työkykyyn vaikuttavat terveys ja toimintakyky, osaaminen, arvot, asenteet ja motivaatio, johtaminen, työyhteisö ja työolot, yhteiskunta sekä lähiyhteisö. (Työterveyslaitos 2019.) Tässä katsauksessa vantaalaisten työkykyä tarkastellaan koetun työkyvyn sekä sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden näkökulmista.

Koettu työkyky

FinSote-tutkimukseen vastanneista vantaalaisista työikäisistä noin joka neljäs arvioi työkykynsä heikentyneeksi (THL 2019) ja noin neljännes vantaalaisista työikäisistä arvioi, että he eivät todennäköisesti jaksa työskennellä eläkeikään saakka. Nämä osuudet vastasivat Finsote-tutkimukseen osallistuneiden kuntien keskiarvoa, mutta olivat hieman korkeammat kuin Helsingissä tai Espoossa. (THL 2019.)

- Työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus, FinSote-tutkimus 2018:

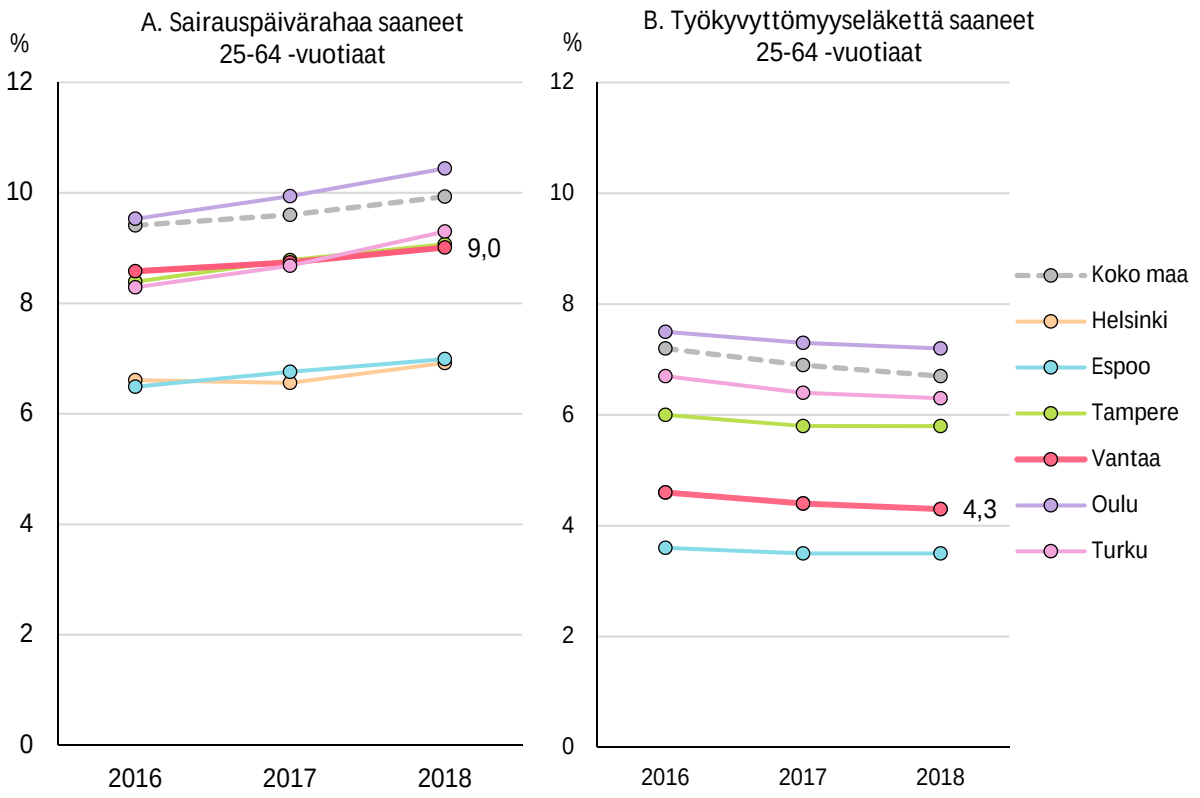
Vantaa	Espoo	Helsinki	Suomi 2018
26 %	21 %	24 %	27 %

- Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka, FinSote-tutkimus 2018:

Vantaa	Espoo	Helsinki	Suomi 2018
24 %	18 %	18 %	24 %

Sairauspoissaolot

Sairauspäivärahaa saaneiden 25-64 -vuotiaiden osuutta koko maassa ja kuutoskaupungeissa vuosina 2016–2019 esitetään kuviossa 7A (Kela 2019). Tarkastelussa olevan kolmivuotiskauden aikana päivärahaa saaneiden osuus näyttäisi hieman lisääntyneen koko maassa. Kuutoskaupunkeja tarkasteltaessa, korvausta saaneiden osuus oli Vantaalla hieman korkeampi kuin Helsingissä ja Espoossa, mutta kuitenkin koko maan keskiarvoa alhaisempi. Vuonna 2018 yhdeksän prosenttia 25-64-vuotiaista vantaalaisista sai sairauspäivärahaa. Yleisyys oli suurempaa naisilla kuin miehillä. Esimerkiksi 9,5 prosenttia 25–64 -vuotiaista naisista oli vuonna 2018 saanut sairauspäivärahaa, kun taas miehillä vastaava luku oli kolmanneksen pienempi, 6,7 prosenttia. Sukupuolten välinen ero oli vastaavan suuruinen myös edellisinä tarkasteluvuosina. (Kela 2019.)

Kuvio 7. Sairauspäivärahaa (A) ja työkyvyttömyyseläkettä (B) saaneet 16–64 -vuotiaat vuosina 2016, 2017 ja 2018, % vastaavan ikäisestä väestöstä. Sairauspäivärahaa saaneet kuvaa yli 10 arkipäivää kestäneitä sairauspoissaoloja. Huomio: B-kuvassa Helsinki kulkee Vantaan kuvaajan takana eikä siksi ole näkyvissä. Lähde: Tilasto sairauspäivärahasta (Kansaneläkelaitos), Eläketilastot (Eläketurvakeskus).

Työkyvyttömyyseläkkeet

Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25–64 -vuotiaiden osuutta koko maassa ja kuutoskaupungeissa vuosina 2016–2019 esitetään kuviossa 7B (ETK 2019). Kolmivuotiskauden aikana työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus näyttäisi hieman vähentyneen koko maassa. Vantaalla osuus on hieman Espoota suurempi, mutta koko maan keskiarvoa ja muita kuutoskaupunkeja alhaisempi. Vuonna 2018 noin neljä prosenttia 25–64 -vuotiaista vantaalaisista sai työkyvyttömyyseläkettä. Yleisimmät perusteet työkyvyttömyyseläkkeelle olivat mielenterveyden häiriöt (2 % vastaavan ikäisestä väestöstä) ja tuki- ja liikuntaelimistön sairaudet (0,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä). Naisten ja miesten välillä ei ollut havaittavissa suuria eroja työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuksissa. (ETK 2019.)

Lähteet

Eläketurvakeskus (ETK). 2019. Eläketilastot. Aineistolähde: Sotkanet.fi (17.10.2019)

Kansaneläkelaitos (Kela). 2019. Tilasto sairauspäivärahasta. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. FinSote -tutkimus. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finsote-tutkimus. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Työterveyslaitos (TTL). 2019. Mitä työhyvinvointi on? https://www.ttl.fi/perehdytys-tyohyvinvointiin-tyoterveyteen-ja-tyoturvallisuuteen/tyohyvinvointi-yhteinen-asia/. Viitattu 17.10.2019.

2.1.5 Tapaturmat ja turvallisuus

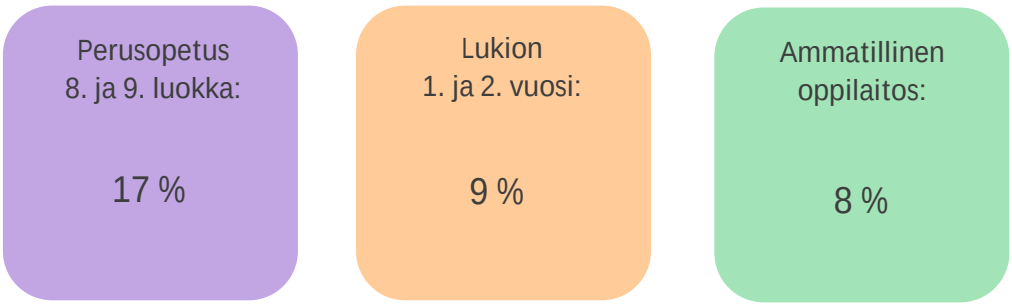
Tässä luvussa tarkastellaan koulussa, työpaikalla ja liikenteessä tapahtuvia vahinkoja ja tapaturmia sekä iäkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmia. Lisäksi arvioidaan vantaalaisten lasten ja nuorten elinympäristön turvallisuutta fyysisen väkivallan, koulukiusaamisen sekä nuorten päihdekiinniottojen ja rikosten näkökulmista.

Tapaturma on odottamaton tapahtuma, jonka yhteydessä ihminen loukkaantuu tai menehtyy. Tapaturman yleinen tunnusmerkki on eriasteinen ruumiillinen vamma (THL 2019a). Tapaturmien ehkäisy alkaa vaaratekijöiden tunnistamisesta. Tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy vaatii kansallisen, maakuntien ja paikallisen tason suunnitelmien kehittämistä, voimavarojen kohdentamista, menetelmien kehittämistä tutkimusten soveltamiseksi käytäntöön, monialaisia yhteistyöverkostoja ja hyvän tapaturmien seuranta- ja tilastointijärjestelmän. Tapaturmien ehkäisytyö voidaan jakaa toimintaympäristöjen mukaisesti koti- ja vapaa-ajan tapaturmien, liikenneonnettomuuksien ja työtapaturmien ehkäisyyn. Tapaturmien ehkäisy on turvallisuuden edistämistä, joka sisältyy myös osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. (THL 2019a.)

Tapaturmat koulussa ja koulumatkalla

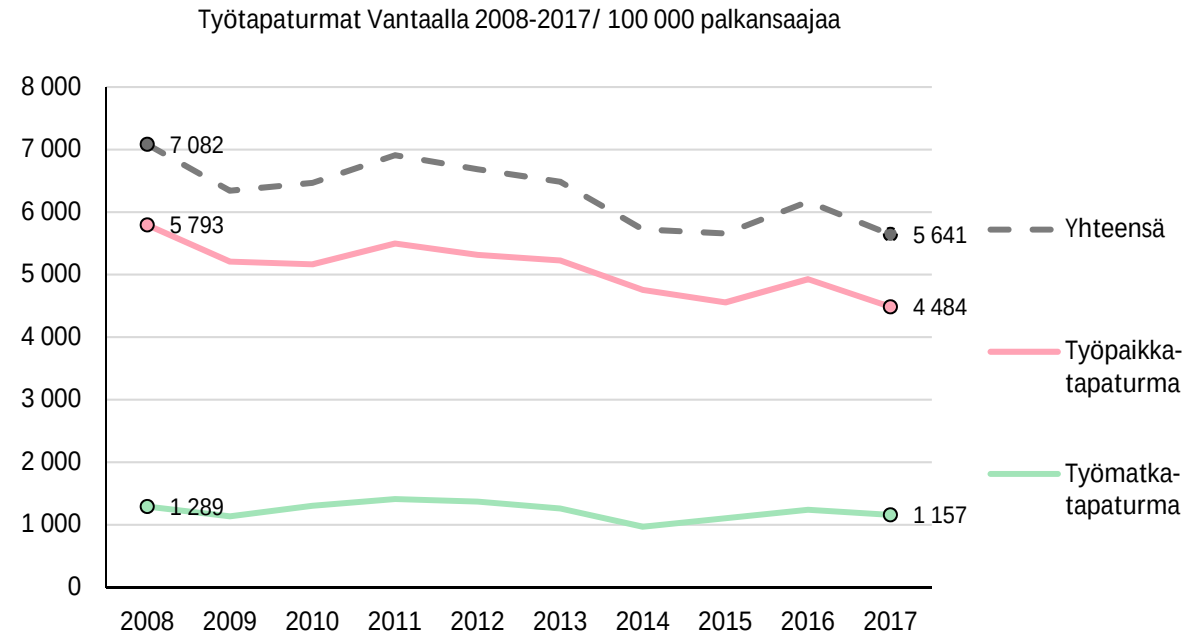
Kouluterveyskyselyyn vuonna 2019 vastanneista perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisista noin joka kuudes raportoi, että hänelle oli sattunut koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana vähintään yksi tapaturma, joka oli vaatinut terveydenhuollon vastaanotolla käyntiä (THL 2019b). Vastaavasti kyselyyn vastanneista lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilaista joka kymmenes ilmoitti koulussa tai koulumatkalla hänelle tapahtuneesta tapaturmasta. Koko maan keskiarvoon ja vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tuloksiin verrattuna erot olivat pieniä. (THL 2019b.)

- Sattunut tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, Kouluterveyskysely 2019:

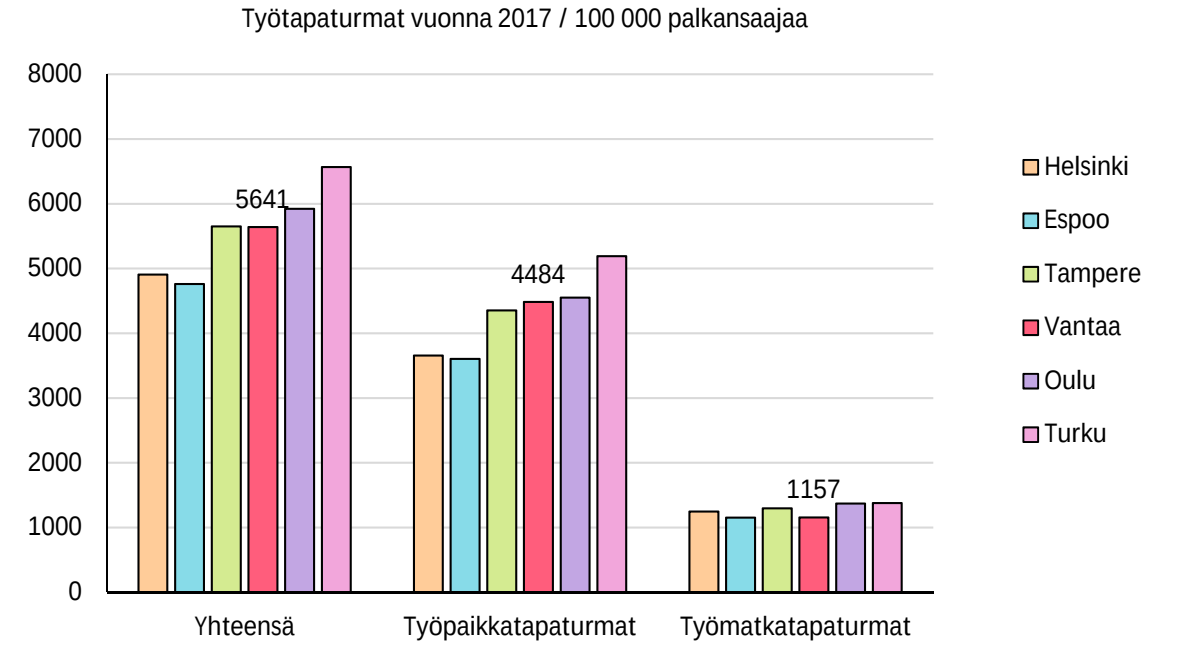

Työpaikka ja työmatkatapaturmat

Vuonna 2018 vantaalaisilla työpaikoilla sattui palkansaajille yhteensä 6 499 työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta korvattua työtapaturmaa (TVK 2019). Näistä 5 136 oli työpaikkatapaturmia, eli työtapaturman sattumisolosuhde oli muu kuin asunnon ja työpaikan välinen matka. Asunnon ja työpaikan välisellä matkalla puolestaan sattui yhteensä 1 363 työtapaturmaa (= työmatkatapaturma). Vertailtavuuden mahdollistamiseksi työtapaturmat esitetään kuvioissa 8 ja 9 tapaturmasuhteena (tapaturmien lukumäärä / 100 000 palkansaajaa). Työtapaturmien määrä vähentyi Vantaalla vuosien 2008-2017 aikana, mikä näkyi erityisesti työpaikalla tapahtuneiden tapaturmien vähentymisenä (kuvio 8). Kuutoskaupunkeja tarkasteltaessa, työtapapaturmien määrä oli Vantaalla vuonna 2017 korkeampi kuin Helsingissä ja Espoossa, mutta alhaisempi kuin Oulussa tai Turussa (kuvio 9).

Kuvio 8. Työtapaturmat (lukumäärä / 100 000 palkansaajaa) Vantaalla vuosina 2008–2017. Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus.

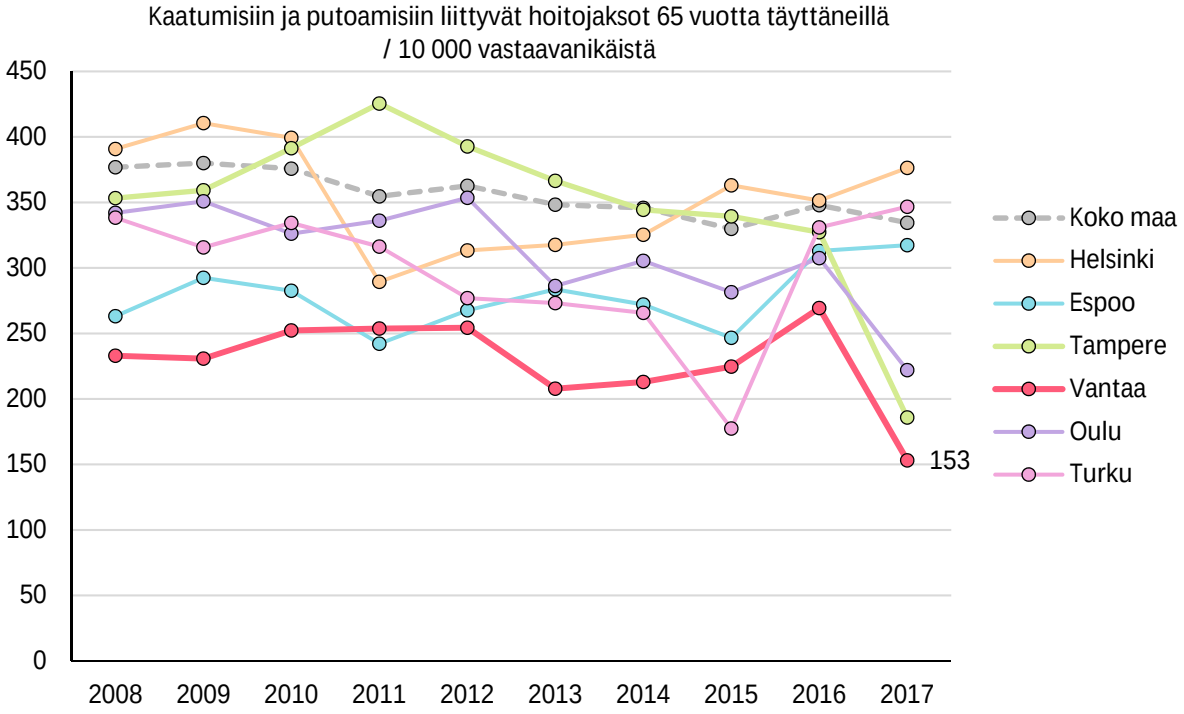
Kuvio 9. Työtapaturmat (lukumäärä / 100 000 palkansaajaa) kuusikkokunnissa vuonna 2017. Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus.

Iäkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmat

Valtaosa iäkkäiden tapaturmista aiheutuu kaatumisista ja kaatumisten seuraukset ovat vakavampia kuin nuoremmilla ikäryhmillä. Suomessa kuolee vuosittain noin tuhat henkilöä kaatumisen seurauksena. Kaatumisesta voi tulla erilaisia vammoja, esimerkiksi lonkkamurtuma, joita on viime vuosina ollut kuitenkin aiempaa vähemmän. (THL 2019c.)

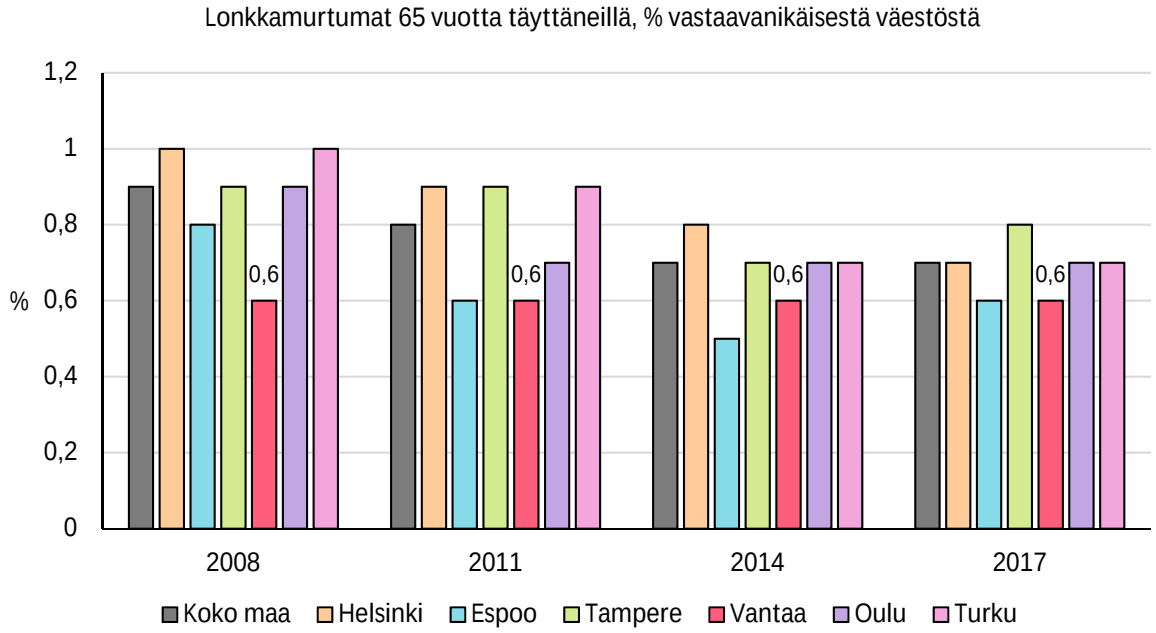
Kaatumisvammojen ehkäisemiseen kannustaa tuleva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa eli HYTE-kerroin (THL 2019c). Seurattava tulosindikaattori on ”kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä (ind. 3959)”. Kyseinen indikaattori ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden potilaiden hoitojaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta vastaavanikäistä asukasta kohti. Sairaalahoito sisältää sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon. (THL 2019d.)

Kuviosta 10 nähdään kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä kuutoskaupungeissa vuosina 2008-2017. Vantaalla hoitojaksojen määrä oli tarkastelujakson aikana alhaisimmillaan vuonna 2017, jolloin 65 vuotta täyttäneille vantaalaisille tapahtui keskimäärin 153 kaatumisiin ja putoamisiin liittyvää hoitojaksoa 10 000 vastaavanikäistä kohden. (Kuvio 10, THL 2019e.) Vantaalla hoitojaksojen määrä oli muihin kuusikkokuntiin verrattuna alhaisin (kuvio 10). Naisilla hoitojaksoja oli miehiä enemmän koko tarkastelujakson ajan, vaikka sukupuolien välinen ero näyttäisi hieman kaventuneen viime vuosien aikana. Esimerkiksi vuonna 2008 vantaalaisilla 65 vuotta täyttäneillä naisilla oli kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitojaksoja yhteensä 293 ja miehillä 149 (10 000 vastaavanikäistä kohden), kun vastaava luku vuonna 2017 oli naisilla 174 ja miehillä 124 (THL 2019e).

Kuvio 10. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä kuutoskunnissa vuosina 2008–2017. Lähde: Perusterveydenhuoltotilasto ja Erikoissairaanhoitotilasto (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Lonkkamurtumat kuvaavat vakavampien kaatumistapaturmien määrää. Kuviosta 11 nähdään, että Vantaalla tapahtuu hieman maan keskitasoa vähemmän lonkkamurtumia: vuosina 2008–2017 lonkkamurtumia tapahtui keskimäärin 0,6 prosentille 65 vuotta täyttäneistä vantaalaisista (THL 2019e). Lonkkamurtumien määrissä ei ole Vantaan osalta havaittavissa ajallista muutosta, mutta naisilla lonkkamurtuman saaneiden osuus oli miehiä suurempi. Esimerkiksi vuonna 2017 vastaavanikäisistä naisista 0,7 prosenttia ja miehistä 0,4 prosenttia sai lonkkamurtuman (THL 2019e).

Kuvio 11. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä kuutoskunnissa vuosina 2008–2017. Lähde: Perusterveydenhuoltotilasto ja Erikoissairaanhoitotilasto (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Liikennevahingot

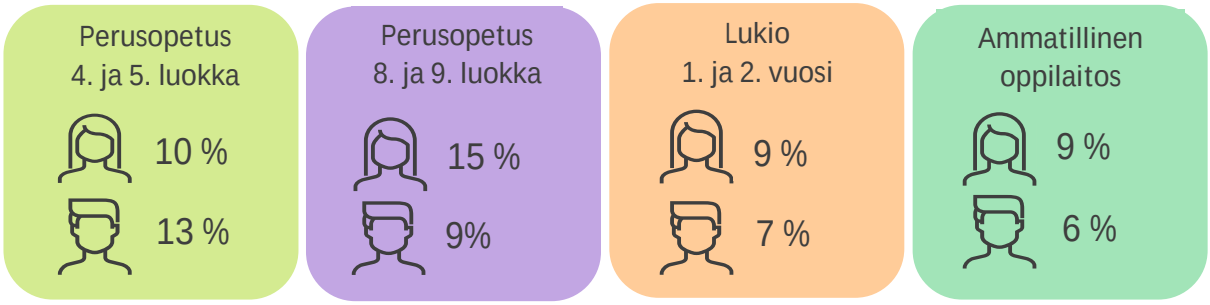
Liikenteen turvallisuutta kuvaavana indikaattorina on tähän raporttiin nostettu Onnettomuustietoinstituutin (OTI) keräämiä liikennevahinkoja vuodelta 2017. Näihin tilastoihin on koottu kaikki vakuutusyhtiöiden korvaamat liikennevahingot eli vahinko tässä tapauksessa on liikennevahinko, jonka johdosta on maksettu korvausta henkilö- tai omaisuusvahingosta tai liikennevahinko, josta on aiheutunut pelkästään järjestely- tai oikeuskuluja. (OTI 2019.)

Vantaalla sattui vuoden 2017 aikana 4 234 vakuutusyhtiöiden korvaamaa liikennevahinkoa, joka on 19,1 vahinkoa 1 000 asukasta kohden. Liikennevahingoista vammautuneita tai kuolleita oli 1 727 eli 3,3 henkilöä 1 000 asukasta kohden. Yksittäisten kuntien liikennevahinkoja tarkasteltaessa on otettava huomioon, että havaintojen vähäinen määrä heikentää niiden yleistettävyyttä. (OTI 2019.)

Lasten ja nuorten ympäristön turvallisuus

Kouluterveyskyselyyn vuonna 2019 vastanneista vantaalaisista perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista keskimäärin 11 prosenttia raportoi kokeneensa vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana (THL 2019b). Vastaava osuus perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisilla oli 12 prosenttia, lukiolaisilla 8 prosenttia ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla 7 prosenttia.

- Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, Kouluterveyskysely 2019:

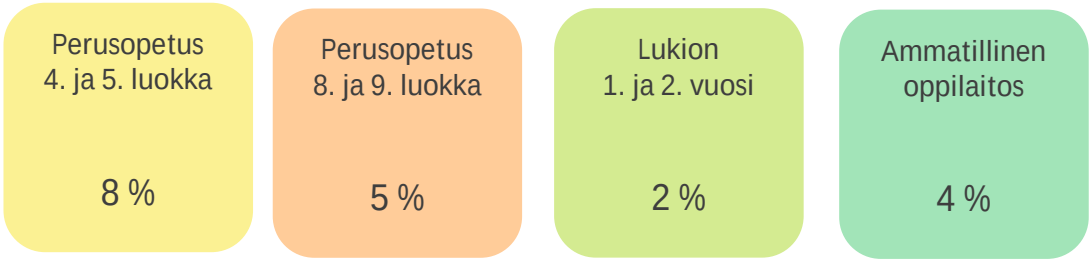

Koulukiusaaminen

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen lähiympäristöön ilman kiusaamisen ja syrjinnän pelkoa. Oikeuden tulisi toteutua yhdenvertaisesti kaikilla nuorilla esimerkiksi sukupuoleen, syntyperään, ikään, vammaisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen katsomatta. Kiusaaminen voidaan ymmärtää monella tavalla ja ilmiöstä on olemassa erilaisia määritelmiä. Tutkimuksissa kiusaaminen määritellään usein seuraavasti: ”Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa ja/tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua.” (Salmivalli 2010.)

Kouluterveyskyselyyn vastanneista perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisista lapsista noin 8 prosenttia vastasi kokeneensa koulukiusaamista koulussa vähintään kerran viikossa lukukauden aikana (THL 2019b). Siirryttäessä toiselle asteelle näyttäisi kiusaaminen vähenevän vastanneiden keskuudessa. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kiusaamista on kokenut enää vain noin 2 prosenttia. Verrattaessa koko maan tuloksiin ovat tulokset samansuuntaisia niin perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaisten sekä 8. ja 9. luokkalaisten kuin toisen asteen opiskelijoidenkin osalta. (THL 2019b.)

- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, Kouluterveyskysely 2019:

Nuorten rikokset ja päihdekiinniotot

Nuoruus on rikosten tekemisen kannalta aktiivista aikaa, mutta suurin osa nuorista rikoksen tekijöistä päätyy rikoksettomaan aikuisuuteen. Kuitenkin lähes kaikki toistuvasti rikoksia tekevät aikuiset ovat jo nuorena joutuneet rikoskierteeseen. (THL 2019f.) Rikoslain 3. luvun 4 § mukaan rangaistusvastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt viisitoista vuotta ja on syyntakeinen (RL19.12.1889/39). Esitutkintalain 3. luvun 5 § mukaan kun alle 15-vuotiaan epäillään syyllistyneen rikolliseen tekoon, toimitetaan tarvittaessa esitutkinta kunkin epäillyn osalta esitutkintalain 1. luvun 2 §:ssä tarkoitetut seikat. Suomessa alle 15-vuotiaat eivät joudu oikeuteen eikä heitä rangaista. Sen sijaan heidät voidaan tuomita vahingonkorvaukseen, he voivat saada merkinnän poliisiasiain tietojärjestelmään ja lastensuojelu voi puuttua asiaan. (EL22.7.2011/805.)

Poliisin tulostietojärjestelmän perusteella Vantaalla nuorten 15–29 -vuotiaiden rikoksista selkeästi yleisempiä ovat olleet omaisuus- ja liikennerikokset sekä vuonna 2018 että vuonna 2008. Vuonna 2018 poliisin tietoon tulleita omaisuusrikoksia oli 1 052 ja liikennerikoksia 671. Muita rikoksia, kuten huumausainerikoksia ja henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia, tuli poliisin tietoon Vantaalla vuonna 2018 hieman alle 500, seksuaalirikoksia 31 ja muita rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia 131. Tilastossa sama henkilö voi esiintyä epäiltynä useita kertoja sen mukaan, kuinka monesta eri rikoksesta häntä epäillään ja samassa rikoksessa voi olla useita epäiltyjä – esimerkiksi kaksi epäiltyä samasta rikoksesta näkyy kahtena rikoksesta epäiltynä rikoksena. Vantaalla vuonna 2018 tapahtui 851 nuorten, 15–29 -vuotiaiden päihdekiinniottoa. (PolStat 2019.)

Lähteet

EL22.7.2011/805. Esitutkintalaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.11.2019. Http://www.finlex.fi, ajantasainen lainsäädäntö.

Onnettomuustietoinstituutti (OTI): OTIn vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto 2017. Viitattu 19.11.2019.

Poliisin tulostietojärjestelmä (PolStat). Nuorten tekemät rikokset ja päihdekiinniotot. Viitattu 12.9.2019.

RL19.12.1889/39. Rikoslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 6.11.2019. Http://www.finlex.fi, ajantasainen lainsäädäntö.

Salmivalli, C. 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: PS – kustannus.

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK). 2019. https://www.tvk.fi/tietopalvelu-ja-julkaisut/tilastot/tyotapaturmatilastot/ . Kuntakohtainen tietopyyntö (1.11.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Tapaturmien ehkäisy. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/tapaturmien-ehkaisy . Viitattu 31.10.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. Kouluterveyskysely. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019c. Ikääntyneiden tapaturmat. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/turvallisuuden-edistaminen/tapaturmien-ehkaisy/ikaantyneiden-tapaturmat. Viitattu 31.10.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019d. Sotkanet-tietokanta. https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index. Viitattu 31.10.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019e. Erikoissairaanhoitotilasto ja perusterveydenhuoltotilasto. Aineistolähde: Sotkanet.fi (31.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019f. Hyvinvointikertomusten minimitietosisältö. Ehdotus kunnan hyvinvointikertomuksen minimitietosisällöksi. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/tiedon-hyodyntaminen/hyvinvointikertomusten-minimitietosisalto . Viitattu 12.11.2019.

2.2 Elintavat

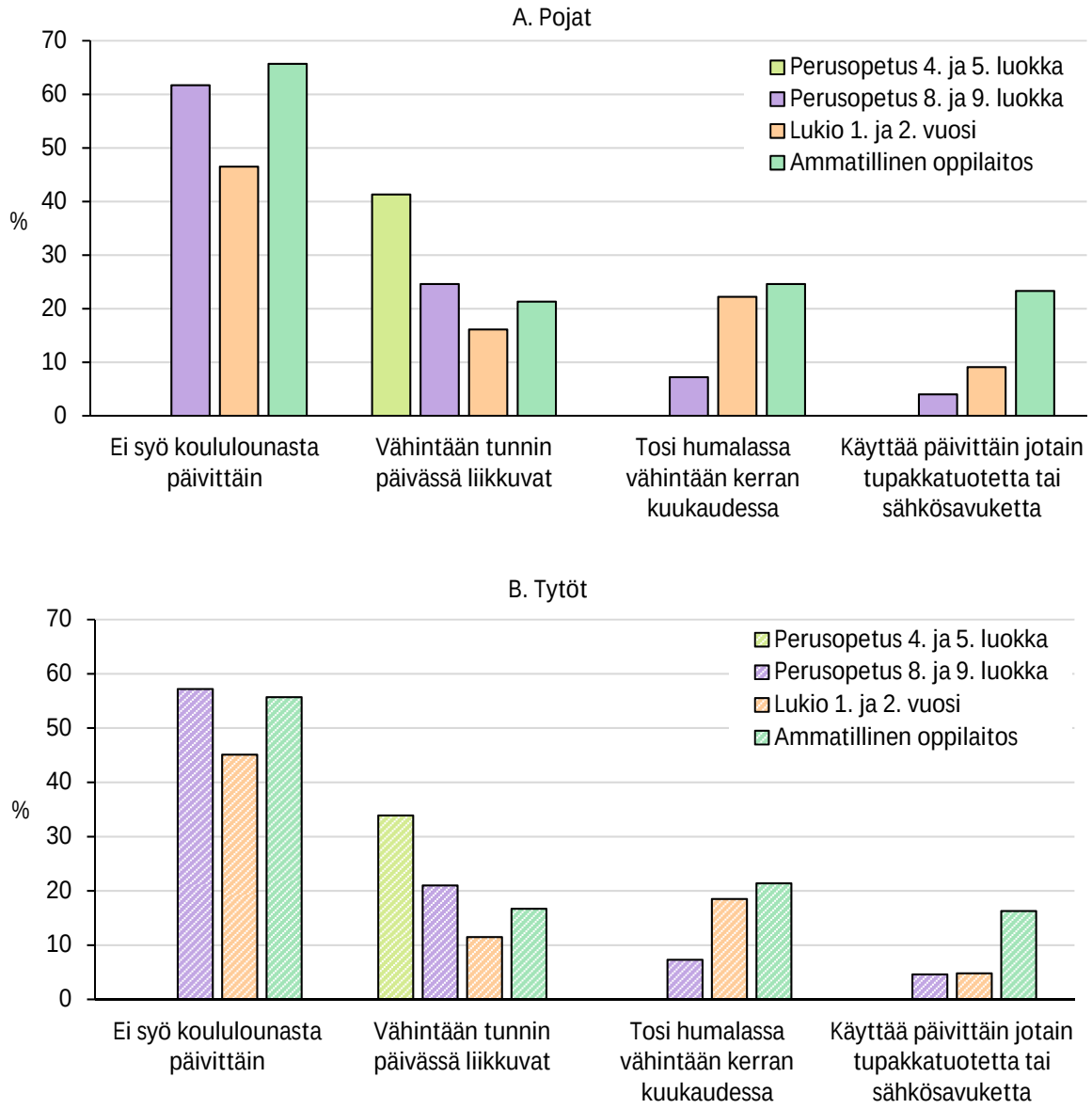
Elintavoilla eli terveyskäyttäytymisellä tarkoitetaan yleisimmin alkoholinkäyttöä, liikuntaa, ruokatottumuksia ja tupakointia. Nämä elintavat ovat keskeisiä suomalaisten kansantautien riski- ja suojatekijöitä. Esimerkiksi tupakointi lisää sydän- ja verisuonisairauksien, kroonisten keuhkosairauksien, muistisairauksien ja syöpien riskiä. Liikunta taas pienentää lähes kaikkien kansantautien riskiä. (THL2019a.) Näihin riski- ja suojatekijöihin voidaan kuitenkin usein vaikuttaa ja siten ehkäistä kansantauteja (THL2019b).

Terveyskäyttäytyminen ja elintapojen valinta ei synny tyhjästä, vaan niillä on sosiaalinen, taloudellinen ja kulttuurinen kasvualustansa. Myös perinteet, arvot ja asenteet ohjaavat käyttäytymistä eri tavoin eri sosioekonomisissa ryhmissä. Hyvään sosioekonomiseen asemaan liittyy tiedollisia, taloudellisia ja sosiaalisia resursseja, jotka mahdollistavat terveellisten elintapojen valinnan. Tämä johtaa osaltaan parempaan terveydentilaan ja vähäisempään sairastuvuuteen. Elintapojen merkitys korostuu myös eri sukupolvissa, sillä terveelliset elintavat opitaan yleisesti jo varhaislapsuudessa, joten vanhempien elintavoilla on merkitystä koko perheen hyvinvoinnille. (THL2019a.)

Nuorten elintavat

Nuorten elintapoja kuvataan neljän elintapaindikaattorin valossa: koululounaan syönti, liikunta, alkoholi ja tupakointi (kuvio 12). Lisäksi esitetään tuloksia huolta herättävään päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttämiseen tai rahapelaamiseen liittyen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen esittämän summaindikaattorin avulla (THL 2019c, ind. 5362, ind. 5363, ind. 5364). Indikaattori kuvaa sen joukon osuutta, jolla arvioidaan kunnassa olevan erityisen tuen ja ehkäisevän päihdetyön tarvetta. Indikaattori on muodostettu neljästä eri kysymyksestä: 1. käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, 2. tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, 3. kokeillut vähintään kaksi kertaa kannabista, 4. pelaa rahapelejä viikoittain. Nuoret, joilla toteutui vähintään kaksi edellä mainituista, katsottiin kuuluvan huolta herättävän käyttäytymisen ryhmään. (THL 2019c.) Esitetyt tulokset perustuvat vuoden 2019 kouluterveyskyselyyn osallistuneiden vantaalaisten lasten ja nuorten vastauksiin (THL 2019c). Suurin osa elintapakysymyksistä kysyttiin perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilailta eri tavoin kuin muilla luokilla ja oppiasteilla, minkä vuoksi heidän vastauksensa näkyvät ainoastaan samalla tavoin kysytyn liikunnan osalta.

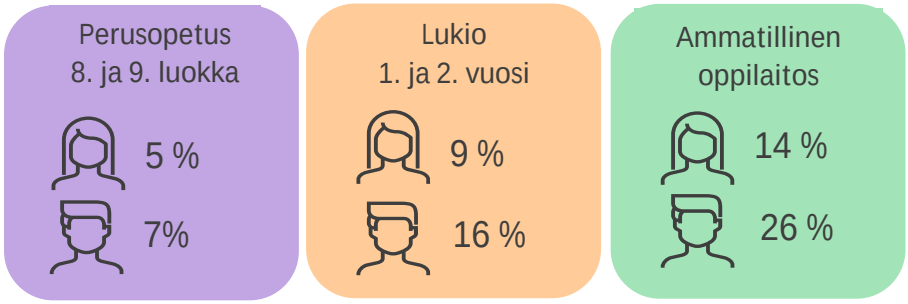
Kyselyyn vastanneiden vantaalaisten tyttöjen ja poikien tulokset olivat saman suuntaiset (kuvio 12a ja kuvio 12b). Huomattavan suuri osa perusopetuksen 8. ja 9. luokan ja toisen asteen pojista ja tytöistä ilmoitti, että he eivät syö koululounasta päivittäin (kuvio 12). Esimerkiksi keskimäärin noin 60 prosenttia 8. ja 9. luokkalaisista pojista ja tytöistä vastasi, että he eivät syö päivittäin koululounasta. Liikunta oli osa päivittäistä elämää vain pienellä osalla vastanneista lapsista ja nuorista, sillä alle puolet oppilaista ilmoitti liikkuvansa vähintään tunnin päivässä. Osuus oli erityisen alhainen lukiolaisilla, joista ainoastaan noin joka seitsemäs kyselyyn vastanneista ilmoitti liikkuvansa tunnin tai enemmän päivässä. Humalahakuinen alkoholinkäyttö oli vastanneiden keskuudessa yleisintä ammattikoulun oppilailla, joista noin joka neljäs pojista ja joka viides tytöistä vastasi olleensa tosi humalassa kerran kuukaudessa. Vastaavasti päivittäin tupakkatuotteita tai sähkösavukkeita käyttävien osuus oli suurin kyselyyn vastanneilla ammattikoulun oppilailla. (kuvio 12, THL 2019c)

Kuvio 12. Vantaalaisten nuorten elintavat. Osuus (%) pojista (A.) ja tytöistä (B.): jotka eivät syö koululounasta viitenä päivänä koulussa, jotka harrastavat liikuntaa vähintään tunnin päivässä, jotka juovat itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa, jotka käyttävät päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta. Perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaiden tulokset on esitetty ainoastaan liikunnan osalta. Lähde: Kouluterveyskysely, 2019 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Huolta herättävää päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttämistä tai rahapelaamista raportoivien kokonaisosuudet vaihtelivat kouluterveyskyselyyn vastanneilla oppiasteesta riippuen tytöillä 5–14 ja pojilla 7–26 prosentin välillä. Koko maan tasolla vastaavat osuudet olivat tytöillä 5–19 ja pojilla 9–27 prosenttia. Osuudet olivat pienimmät perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisilla ja korkeimmat ammatillisen oppilaitoksen oppilailla, ja poikien osuudet olivat tyttöjen osuuksia suuremmat. Esimerkiksi lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden vastausten perusteella tytöistä 9 prosenttia ja pojista 16 prosenttia kuului huolta herättävän käytöksen ryhmään Vantaalla. Koko maan tuloksissa vastaavat osuudet olivat tytöillä 6 ja pojilla 13 prosenttia. (THL 2019c.)

- Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, Kouluterveyskysely 2019:

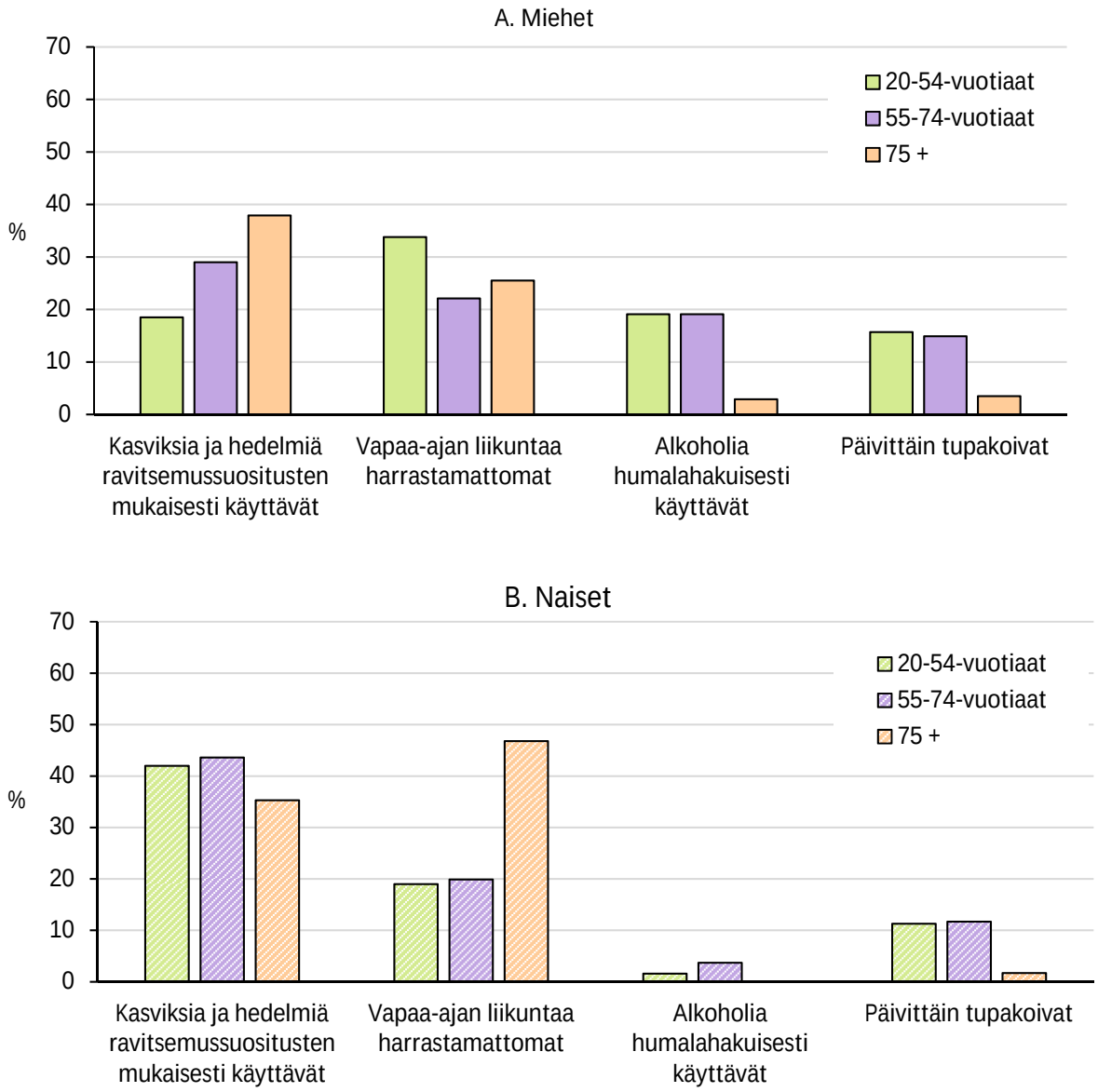

Aikuisten elintavat

Aikuisten elintapoja tarkastellaan kasvisten ja hedelmien käytön, vapaa-ajan liikunnan, alkoholin käytön ja tupakoinnin näkökulmista. Alkoholin käyttöä kuvataan humalahakuisen alkoholin käytön näkökulmasta ja esitetään kerran viikossa tai lähes päivittäin kuusi tai useampia annoksia alkoholia kerrallaan juovien osuutena. Tulokset on esitetty erikseen miehille (kuvio 13a) ja naisille (kuvio 13b) kolmessa ikäryhmässä: 20–54 -vuotiaat, 55–74 -vuotiaat sekä yli 75-vuotiaat. Tiedot ovat vuoden 2018 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen FinSote-tutkimuksen tuloksia Vantaan osalta (THL 2019d).

Kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuositusten mukaisesti käytti alle puolet kyselyyn vastanneista miehistä ja naisista; pienin osuus miehillä oli 20–54 -vuotiaiden ikäryhmässä (19 prosenttia) ja naisilla yli 75-vuotiaiden ikäryhmässä (35 prosenttia) (kuvio 13). Keskimäärin joka neljäs kyselyyn vastannut vantaalainen ilmoitti, että ei harrasta liikuntaa vapaa-ajallaan. Liikuntaa harrastamattomien osuus oli miehillä naisia korkeampi (29 vs. 21 prosenttia). (THL 2019e.) Miehillä liikuntaa harrastamattomia oli eniten 20–54 -vuotiaiden ikäryhmässä, josta noin joka kolmas vastasi, että ei harrasta liikuntaa vapaa-ajallaan (kuvio 13a). Naisilla vastaava osuus oli huomattavasti suurin yli 75-vuotiaiden ikäryhmässä, jossa lähes joka toinen ilmoitti, että ei harrasta vapaa-ajan liikuntaa (kuvio 13b).

Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus oli miehillä naisia suurempi (kuvio 13). Noin viidesosa vastanneista 20–54 ja 55–74 -vuotiaista miehistä raportoi käyttävänsä alkoholia humalahakuisesti, kun naisilla vastaavat osuudet olivat alle 5 prosenttia. Vain harva yli 75-vuotias raportoi kyselyssä humalahakuista alkoholin käyttöä. Noin joka seitsemäs 20–54 -vuotiaista miehistä ja joka kymmenes naisista raportoi tupakoivansa päivittäin. Yli 75-vuotialla tupakoivien osuudet olivat alle 5 % (kuvio 13).

Kuvio 13. Vantaalaisten miesten (A.) ja naisten (B.) elintavat. Kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuositusten mukaisesti käyttävien osuus (%), vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%), Päivittäin tupakoivien osuus (%), Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus (AUDIT-1k) (%). Lähde: FinSote-tutkimus 2018 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Lähteet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Elintavat: https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elintavat. Viitattu 12.11.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. Kansantaudit: https://thl.fi/fi/web/kansantaudit/yleistietoa-kansantaudeista. Viitattu 12.11.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019c. Kouluterveyskysely. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely. Aineistolähde: Sotkanet.fi (4.11.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019d. FinSote -tutkimus. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/finsote-tutkimus. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

2.3 Koulutus ja jatkuva oppiminen

Tässä kappaleessa tarkastellaan koulutuksen vaikutusta hyvinvointiin, väestön koulutusrakennetta sekä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden että koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääneiden nuorten osuuksia.

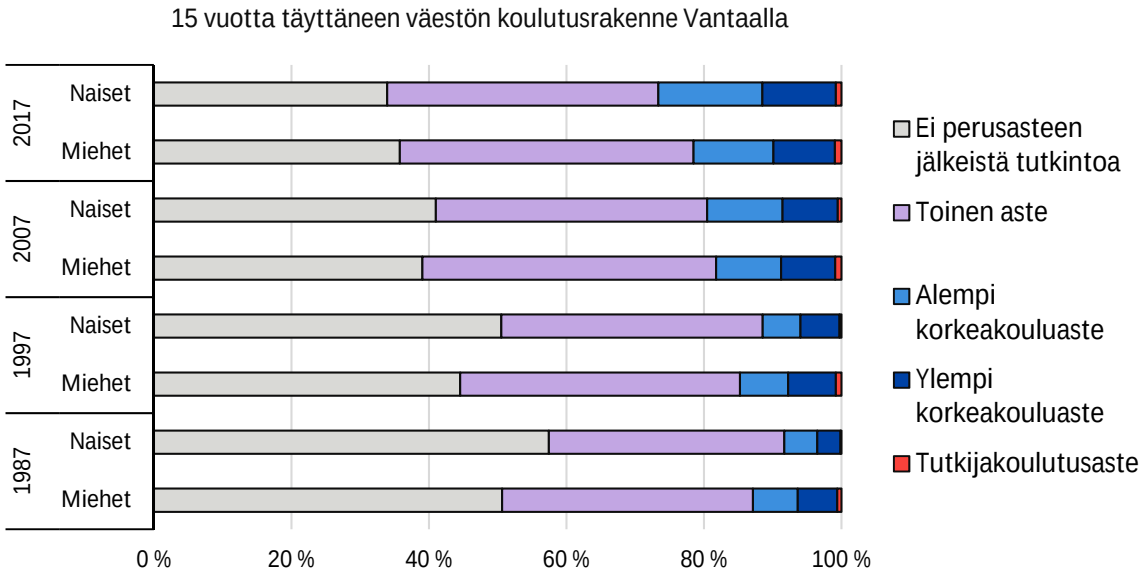
Koulutuksen merkitys yksilön hyvinvoinnille on suuri. Koulutustaustan myötä näkyvät erot hyvinvoinnissa sekä terveydessä ja tiedetään, että terveysongelmat ovat huomattavasti yleisempiä alemmin koulutetuilla. Erot hyvinvoinnissa ja terveydessä näkyvät muun muassa elintapojen, erilaisten ammattien terveysriskien sekä koulutuksen myötä määräytyvän tulo- ja varallisuustason kautta. (THL 2019a.)

Elintapojen kautta heijastuvia terveyseroja selittää osaltaan esimerkiksi erot tupakoinnissa, joka on huomattavasti yleisempää vähemmän koulutetuilla. Myös vanhempien sosioekonominen tausta heijastuu lasten ja nuorten hyvinvointiin, vaikka terveyserot lapsuudessa ovat vielä suhteellisen vähäisiä. Koulutuksen kautta määräytyy merkittävästi myös tulo- ja varallisuustaso, joilla on vaikutus siihen, millaisia valinnan mahdollisuuksia henkilöllä on esimerkiksi terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. Koulutuksen yhteys työttömyysriskin suuruuteen on myös merkittävä. Toisaalta matala koulutus, tai sosiaalinen asema, eivät kuitenkaan sellaisenaan ole riittävä selitys terveys- ja hyvinvointieroille. (THL 2019a.)

Väestön koulutusrakenne

Koulutustason nousu on koko maassa hidastunut. Valtakunnallisten arvioiden perusteella koulutustason nousu on nuorissa ikäluokissa pysähtynyt ja aikuisikäluokissa näin on tapahtumassa 2020-luvun alkuvuosina. Näillä näkymin koulutetuimmaksi ikäluokaksi on jäämässä 1970-luvun lopulla syntynyt sukupolvi. Perusasteen koulutuksen jälkeisen koulutuksen pituutta mittaavalla koulutustasomittaimella tarkasteltuna koulutustason kasvun hidastuminen viimeisen kymmenen vuoden aikana on suurista kaupungeista selkeimmin havaittavissa Espoossa ja Vantaalla.

Kuviosta 14 nähdään, että Vantaalla naisten koulutustaso on ohittanut miesten koulutustason. Samalla pelkän peruskoulututasoisen koulutuksen varassa olevien osuus laskenut selvästi. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus Vantaalla oli naisilla (noin 11 prosenttia) hieman miehiä (noin 9 prosenttia) korkeampi. Koulutustaso vaihtelee myös Vantaan sisällä alueellisesti melko paljon (TK2019.)

Kuvio 14. Väestön koulutusrakenne vuosilta 1987, 1997, 20117 ja 2017.
Lähde: Tutkintorekisteri (Tilastokeskus)

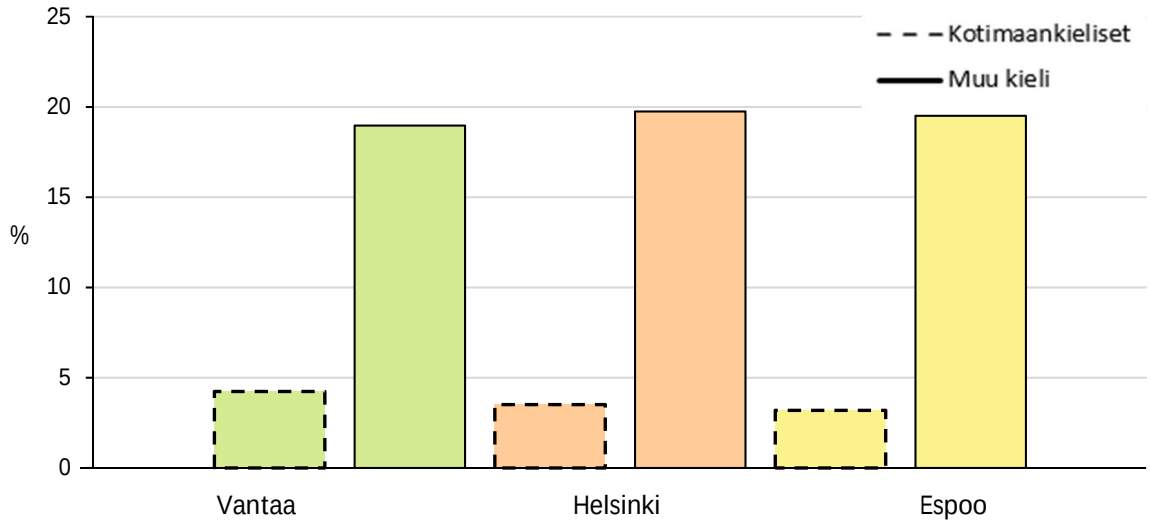
Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät ole peruskoulun jälkeen suorittaneet toisen asteen koulutusta eli he ovat koulutuksen ulkopuolella. Tiedetään, että näillä nuorilla on enemmän ongelmia esimerkiksi toimeentulon kanssa. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä nuorilla tarkoitetaan tässä siis 17–24 -vuotiaita henkilöitä, jotka eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta kyseisenä vuonna. Vantaalla vuonna 2017 koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus oli noin 13 prosenttia. Kyseinen osuus on kuitenkin laskenut vuodesta 2011 noin 3 prosenttiyksikköä. Vantaalla koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus oli vuonna 2017 Espoon, Helsingin ja koko maan osuuksia suurempi. (TK 2019.)

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 -vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2017, (tutkintorekisteri Tilastokeskus 2017):

Kuviossa 15 on kuvattuna 16–29 -vuotiaiden nuorten osuus, jotka olivat vuonna 2017 sekä työn että koulutuksen ulkopuolella Vantaalla, Espoossa ja Helsingissä. Nuori ei siis kyseisenä ajankohtana ole opiskelija, työssäkäyvä eikä suorittamassa varusmiespalvelusta. Kuviossa 15 osuudet ovat kuvattuna erikseen kotimaankielisille ja muunkielisille nuorille. Sekä Helsingissä, Espoossa että Vantaalla muunkielisistä nuorista melkein viidesosa oli työn ja koulutuksen ulkopuolella vuonna 2017. Kotimaankielisten nuorten osuudet Helsingissä ja Espoossa jäivät alle 3 prosentin ja Vantaalla osuus oli noin 4 prosenttia. (TK2017)

Työn ja koulutuksen ulkopuolella 16-29 -vuotiaista vuonna 2017

Kuvio 15. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat 16–29 -vuotiaat vuonna 2017 (% vastaavanikäisestä väestöstä). Lähde: Tilastokeskus

Lähteet:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Hyvinvointi ja koulutus. https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/koulutus. (19.11.2019).
Tilastokeskus (TK). 2019. Tutkintorekisteri. Aineistolähde: Sotkanet.fi (31.10.2019).

Tilastokeskus (TK). 2017.(25.11.2019)

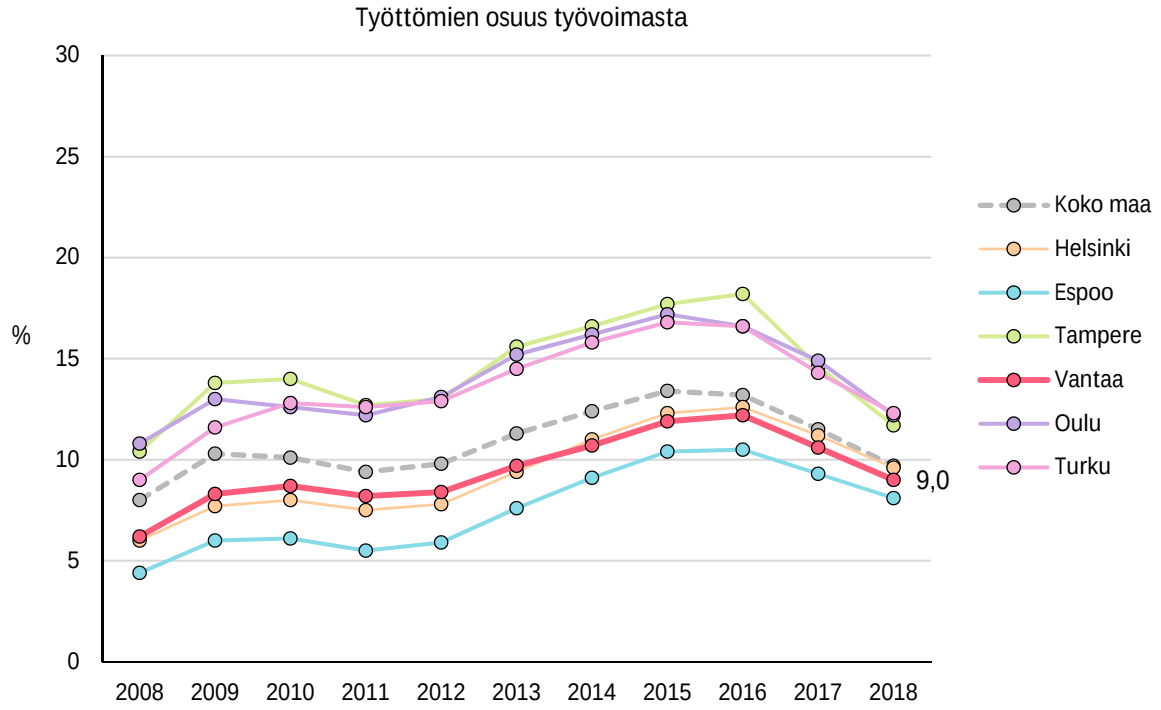
2.4 Työllisyys ja toimeentulo

Tässä kappaleessa tarkastellaan ensin työllisyyttä ja sen jälkeen toimeentuloa. Työllisyyttä tarkastellaan työttömien, nuorisotyöttömien ja vaikeasti työllistyvien osuuksien näkökulmasta ja toimeentuloa pienituloisuusasteen sekä pitkäaikaisen toimeentulotuen saajien sekä omaishoidon tuella hoidettavien yli 75-vuotiaiden osuuksien näkökulmista.

Valtakunnallisella tasolla Vantaalla työllisyysaste on selkeästi korkeampi ja vastaavasti työttömyysaste on matalampi. Silti Vantaalla oli vuodenvaihteessa 2018–2019 yli 10 000 työtöntä. (TK 2019a.) Tiedetään, että työttömyys vaikuttaa sekä terveyteen että hyvinvointiin siten, työttömät ovat keskimäärin sairaampia kuin työlliset. Lisäksi työttömillä ei ole mahdollisuutta päästä työterveyshuollon piiriin, joka on tarjolla työntekijöille ja on usein perusterveydenhuoltoon verrattuna paremmin saatavilla oleva sekä työntekijälle ilmainen palvelu. Toisaalta taas heikko terveys vaikuttaa yksilön työkykykyyn ja voi siten olla työpaikan menettämisen taustalla tai jopa esteenä työpaikan saannille. Selkein vaikutus työttömyydellä on kuitenkin yksilön toimeentuloon. Työttömyys vaikuttaa toimeentuloon heikentävästi ja lisää siten yksilön köyhyysriskiä. (THL 2019a.)

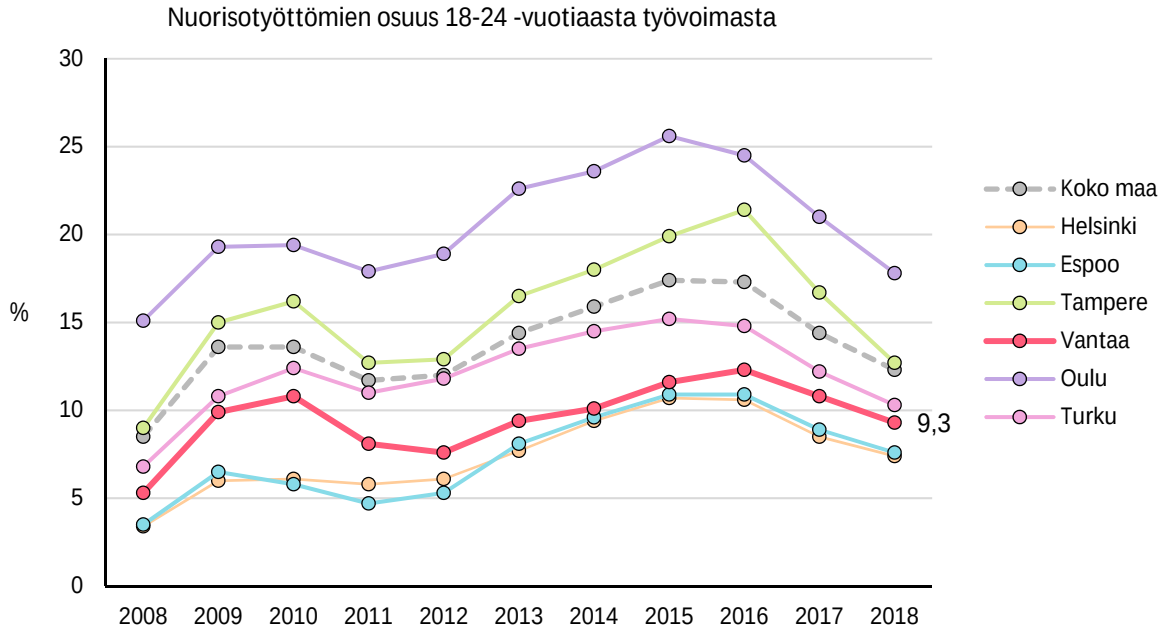
Työttömyys

Työttömyys vaihtelee talouden suhdannekehityksen myötä. Kuviosta 16 nähdään, että vuodesta 2016 alkaen työttömyys on laskenut huomattavasti vuoteen 2018, sekä kaikissa tarkasteltavissa kunnissa että koko maan osalta. Kuuden suurimman kaupungin joukossa Vantaan työttömyysaste oli syksyllä 2019 toiseksi alin. (TEM 2019.)

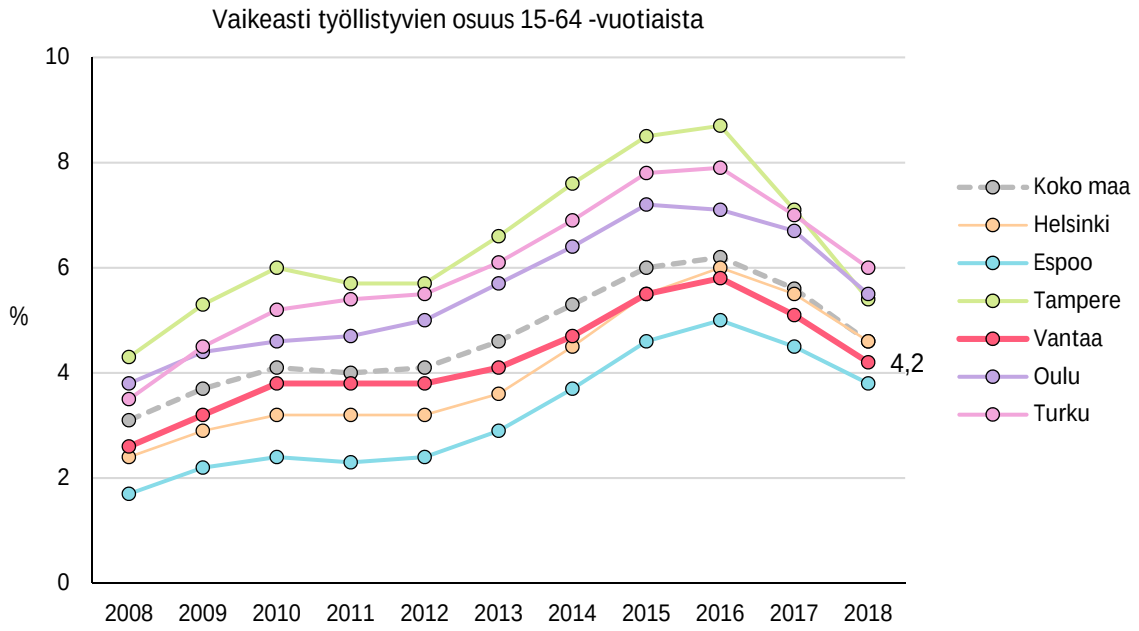
Kuvio 16. Työttömien osuus (%) työvoimasta vuodesta 2008 vuoteen 2018. Lähde: Työnvälitystilasto, Työ- ja elinkeinoministeriö.

Työttömyys vaihtelee myös väestöryhmittäin merkittävästi. Nuorisotyöttömyyden osalta Vantaa oli suurten kaupunkien keskijoukkoa (Kuvio 17, TEM 2019). Taloudellisten suhdanteiden parantumisen myötä myös nuorisotyöttömyys on laskenut muutaman viime vuoden aikana merkittävästi, mutta se on edelleen selkeästi korkeammalla tasolla kuin mitä se oli ennen talouden taantumaa vuonna 2008. Myös 50 vuotta täyttäneiden työttömyys on ollut laskusuunnassa viime vuosina. Miesten työttömyysaste on systemaattisesti naisten työttömyysastetta korkeampi. Ulkomaalaistaustaisilla työttömyys on noin kaksi kertaa yleisempää kuin kantaväestöllä. (TEM 2019.) Myös alueelliset erot työttömyydessä näkyvät selvästi Vantaalla. Tarkasteltaessa Vantaan yli 100 asukkaan kaupunginosissa oli työttömyysaste vuonna 2018 korkein Veromiehen kaupunginosassa (16,3 prosenttia) ja alin Sotungin kaupunginosassa (2,4 prosenttia). (TK 2019a).

Kuvio 17. Nuorisotyöttömien osuus (%) 18–24 -vuotiaasta työvoimasta vuodesta 2008 vuoteen 2018. Lähde: Työnvälitystilasto (Työ- ja elinkeinoministeriö).

Vaikeasti työllistyviin lasketaan mukaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteisesti pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet. Sama henkilö voi kuulua vain yhteen vaikeasti työllistyvien ryhmään kerrallaan. (TEM 2019.) Pitkäaikaistyöttömien eli pidempään kuin vuoden työttömänä olleiden määrä on Vantaalla laskenut nopeasti vuodesta 2016 alkaen ja heitä oli syksyllä 2019 noin 2 400 henkeä (TEM 2019). Kuviosta 18 nähdään, että suurten kaupunkien joukossa Vantaalla vaikeasti työllistyvien osuus oli toiseksi alin vuonna 2018. Vaikeasti työllistyviä oli Vantalla kuitenkin edelleen yli 6 000 henkeä vuodenvaihteessa 2018–2019 ja määrä on 2010-luvulla kasvanut lähes puolitoistakertaiseksi vuoteen 2009 verrattuna. (TEM 2019). Työttömyysjaksojen keskimääräinen pituus on kuitenkin Vantaalla suurten kaupunkien lyhyin.

Kuvio 18. Vaikeasti työllistyvien osuus 15-64 -vuotiaista vuodesta 2008 vuoteen 2018. Lähde: Työnvälitystilasto (Työ- ja elinkeinoministeriö).

Toimeentulo

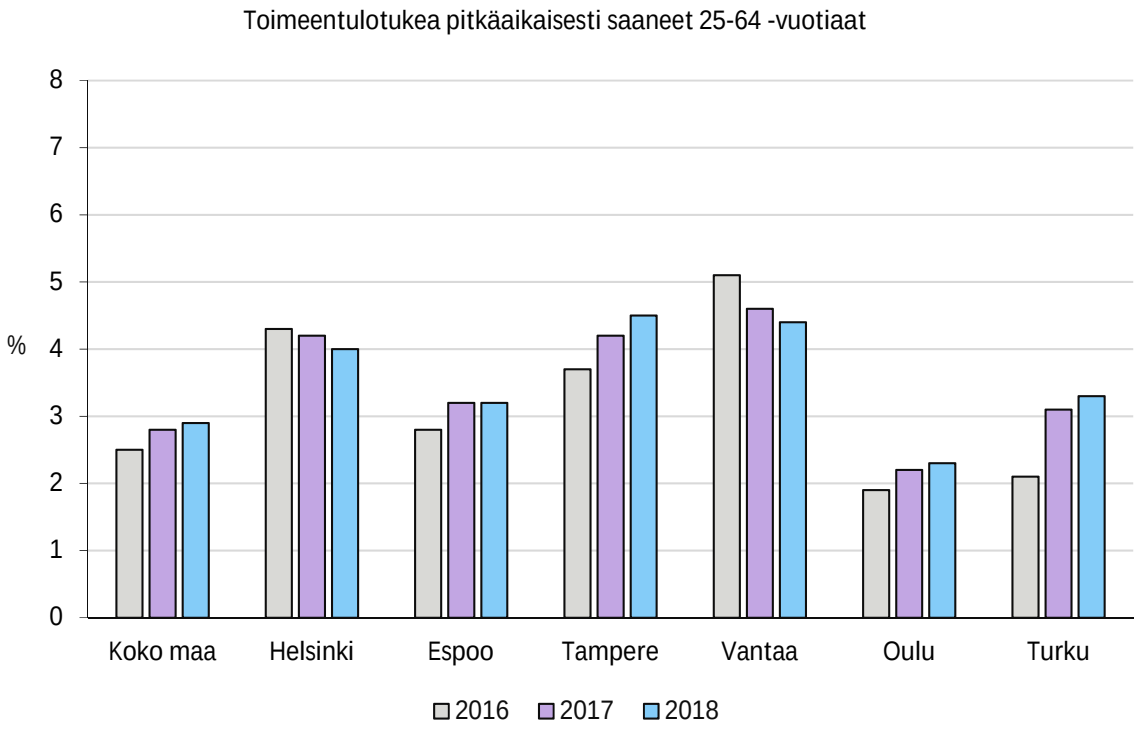
Tulot jakautuvat suomalaisessa yhteiskunnassa voimakkaasti esimerkiksi koulutuksen, työmarkkina-aseman, iän ja kotitalouden elinvaiheen mukaan. Toimeentulon vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin on suuri. (THL 2019b). Vantaalla valtionverotuksen alainen keskimääräinen tulotaso vuonna 2017 oli noin 32 000 euroa. Vantaan keskimääräinen tulotaso oli noin 7 prosenttia suurempi verrattuna valtakunnalliseen tasoon. Kuuden suurimman kaupungin vertailussa Vantaan keskimääräinen tulotaso oli kolmanneksi suurinta Helsingin ja Espoon jälkeen. (TK 2019b.)

Alimpiin tuloluokkiin kuuluvien henkilöiden osuus väestöstä oli Vantaalla suurten kaupunkien pienimpiä vuonna 2017. Kotitaloustasolla tarkasteltuna tilanne oli samankaltainen. Pienituloisten kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksista eli pienituloisuusaste oli Vantaalla likimain samalla tasolla kuin Espoossa, mutta selkeästi Helsingin sekä koko maan tasoa alempi vuonna 2017 (TK 2019b).

- Pienituloisuusaste, Tulonjaon kokonaistilasto (Tilastokeskus), 2017:

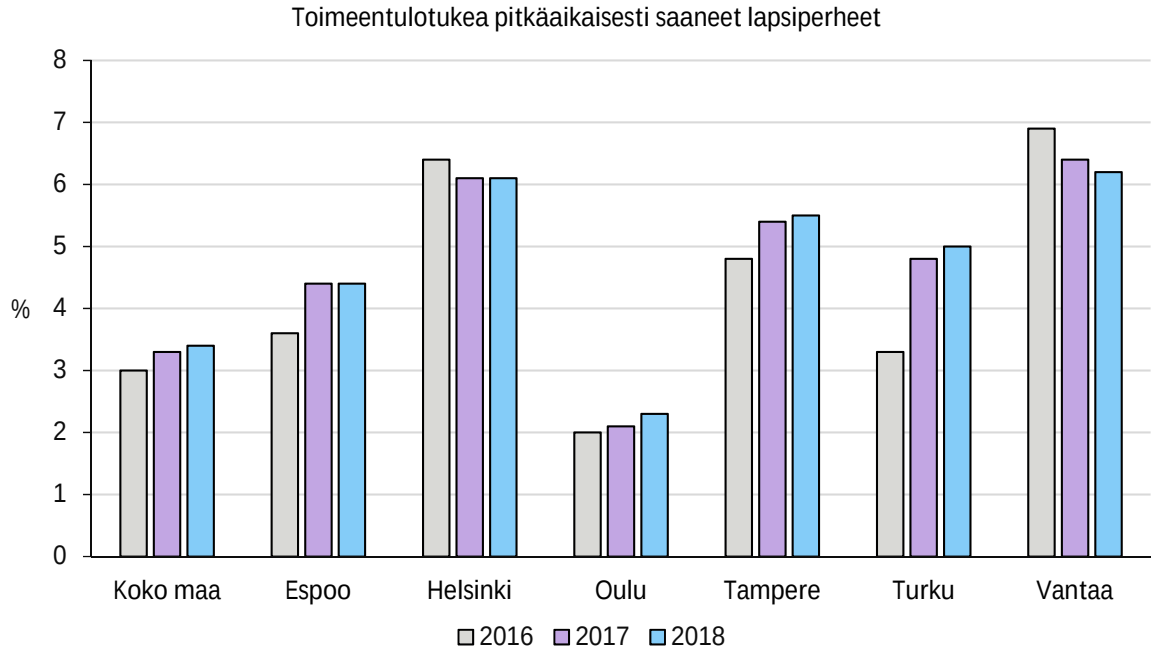
Vantaa	Espoo	Helsinki	Koko maa
8.9 %	8.8 %	11.6 %	12.8 %

Kuviossa 19 on esitettynä toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneissa kotitalouksissa asuvien 25–64 -vuotiaiden osuudet, kuuden suurimman kaupungin ja koko maan osalta vuodesta 2016 vuoteen 2018. Pitkäaikaiseksi toimeentulotuen saajaksi lasketaan ne kotitaloudet, jotka ovat saaneet tukea vuoden aikana vähintään 10 kuukautta. Vantaalla osuus on vähentynyt tarkasteltavan kolmen vuoden aikana yli viiden prosentin tasolta runsaan neljän prosentin tasolle. Osuus oli silti vuonna 2018 suurten kaupunkien kärkeä yhdessä Tampereen ja Helsingin kanssa, ja selkeästi koko maan keskitasoa korkeampi. (THL 2019c.)

Kuvio 19. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä. Lähde: Toimeentulotukirekisteri (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Kuviossa 20 on kuvattuna pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä, kuuden suurimman kaupungin ja koko maan osalta vuodesta 2016 vuoteen 2018. Yhden vuoden aikana pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavaksi perheeksi lasketaan ne perheet, jotka ovat saaneet vähintään 10 kuukautta perustoimeentulotukea ja/tai täydentävää toimeentulotukea ja/tai ehkäisevää toimeentulotukea. Kuviosta 20 nähdään, että Vantaalla pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus on vähentynyt viimeisen kolmen vuoden aikana ja vuonna 2018 osuus oli 6,2 prosenttia. Osuus oli kuitenkin edelleen kuusikkokuntien ja koko maan tasoon verrattuna korkein vuonna 2018, tosin ero Helsingin lukuun oli erittäin pieni. Koko maassa osuus oli 3,4 prosenttia, Helsingissä 6,1 prosenttia ja Espoossa 4,4 prosenttia vuonna 2018. (THL 2019c.)

Kuvio 20. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden osuus kaikista lapsiperheistä. Lähde: Toimeentulotukirekisteri (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Omaishoidon tuki

Omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki muodostuu hoidettavalle annettavista, hänen tarvitsemistaan palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. (THL2019d.)

Vuonna 2018 3,7 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä vantaalaisista hoidettiin kotona omaishoidon tuella. Helsingissä vastaava osuus oli 4 prosenttia ja Espoossa 3,2 prosenttia. Omaishoidon tukea sai vuoden aikana yhteensä 1 324 vantaalaista, joista 123 oli alle 65-vuotiaita. (THL2019d.)

Lähteet:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Hyvinvointi ja työllisyys. https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/tyollisyys. (19.11.2019).
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. Toimeentulo.https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/toimeentulo. (19.11.2019).
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019c. Toimeentulotukirekisteri. Aineistolähde: Sotkanet.fi (19.11.2019).
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019d. Sosiaalipalvelujen toimintatilasto. Aineistolähde: Sotkanet.fi (31.10.2019)
Tilastokeskus (TK). 2019a. Työssäkäyntitilasto. (19.11.2019).
Tilastokeskus (TK). 2019b. Tulonjaon kokonaistilasto. (7.11.2019).
Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). 2019. Työnvälitystilasto. Aineistolähde: Sotkanet.fi (31.10.2019)

2.5 Elinympäristö

Elinympäristö on hyvinvoinnin ja terveyden perusedellytys. Kunnassa elinympäristöstä vastaavat tekninen, ympäristö- ja maankäytön sektori. Elinympäristö ja sen viihtyisyys sekä turvallisuus vaikuttavat keskeisesti ihmisen hyvinvointiin. Hyvän elinympäristön perustana on kaupunki, jossa palvelut ja arjen eri toiminnot sujuvat mutkattomasti. Asukkaiden viihtyvyyden kannalta ensiarvoisen tärkeää on suunnitella ja toteuttaa asuin- ja työpaikka-alueita, jotka ovat eri-ikäisille ja erilaisia tarpeita omaaville ihmiselle terveellisiä ja turvallisia. Liikenneyhteyksien solmukohdassa Vantaan haasteena on huomioida asuinalueiden suunnittelussa lento-, raide- ja autoliikenteen melu sekä pienhiukkaset (Vantaan kaupunki 2019a). Alueen sijainti ja sen liikenneyhteydet ovat keskeisiä alueiden kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Elinvoimainen ja kestävä kaupunki syntyy, kun liikkuminen eri alueilla ja niiden välillä on sujuvaa ja helppoa (Vantaan kaupunki 2019b).

Tässä luvussa elinympäristöä tarkastellaan ympäristöön ja asumiseen liittyvistä näkökulmista. Ympäristöä arvioidaan palveluiden saavutettavuuden, viheralueiden, ympäristön melun sekä kouluympäristön kautta. Asumista puolestaan käsitellään asuntojen hallintamuotojen, yksin asuvien iäkkäiden, asunnottomien sekä ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien avulla. (THL 2019a).

2.5.1 Ympäristö

Vantaalla palveluiden saavutettavuus on Suomen mittakaavassa huippuluokkaa. Alle puolen kilometrin säteellä päivittäistavarakaupasta tai marketista asuu lähes puolet vantaalaisista ja senioriikäisistä kaupunkilaisista yli 60 prosenttia. Vantaalla satunnaisotoksella tehdyn Asukasbarometri 2018 -tutkimuksen mukaan vantaalaisista yli 80 prosenttia on tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä lähikauppojen, peruskoulupalveluiden ja päivähoitopaleluiden saavutettavuuteen (Vantaan kaupunki 2019c). Tyytyväisyyttä saavutettavuuteen saattaa selittää se, että lähin päiväkoti sijaitsee 90 prosentilla ja alakoulu yli puolella palvelujen kohderyhmään kuuluvista vantaalaisista alle 700 metrin päässä kodista. Julkisen liikenteen yhteydet ovat myös erittäin hyvät: kaikilla vantaalaisilla sijaitsee joukkoliikenteen pysäkki alle 700 metrin päässä kotiovesta. Asukasbarometrin vastausten mukaan asukkaista yli 80 prosenttia on tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä asuinalueensa joukkoliikenneyhteyksiin (Vantaan kaupunki 2019c).

- Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus 500 metrin etäisyydellä, Vantaan rakennustasoinen väestö 2018 ja A.C. Nielsen Finland Oy:n Myymälärekisteri:

Yli 65-vuotiaat	Yli 75-vuotiaat	Kaikki vantaalaiset
63 %	65 %	57 %

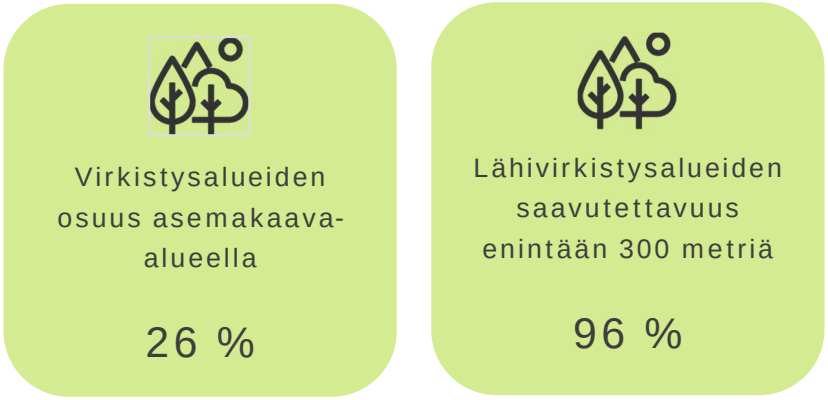
- Palveluiden saavutettavuus 700 metrin etäisyydellä palveluiden kohderyhmästä, Ympäristövastuuraportti 2018-2019:

Päiväkoti	Alakoulu	Päivittäis-tavarakauppa
90 %	53 %	77 %

Luonto ja virkistysalueet

Luonnolla ja viheralueilla on todettu olevan suuria myönteisiä terveysvaikutuksia ihmisille. Luonto ja viheralueet ovat myös tärkeitä vantaalaisille. Vuonna 2017 toteutetun Vantaan tulevaisuuskuvat -kyselytutkimuksen perusteella 88 prosenttia vastaajista piti toivottavana, että vihreys lisääntyy kaupunkiympäristössä (Vantaan kaupunki 2019e). Tulevaisuuskuvien sekä Asukasbarometri 2018:n mukaan vantaalaiset kokevat vihreyden sekä virkistys- ja ulkoilualueiden merkityksen lähiympäristössään todella tärkeäksi. Vantaalaisten toiveisiin ympäröivästä vihreydestä on jo nyt onnistuttu vastaamaan hyvin, sillä 96 prosenttia kaupungin asukkaista asuu alle 300 metrin päässä lähivirkistysalueesta (Liiteri 2019). Voimassaolevista asemakaavoista yli neljännes on osoitettu virkistysalueeksi (Vantaan kaupunki 2019d).

- Virkistysalueet Vantaalla, Ympäristövastuu-raportti 2018-2019, Liiteri 2018:

Melun vaikutus hyvinvointiin

Melu on ei-toivottua ääntä, joka on epämiellyttävää, häiritsevää, odottamatonta tai kuulolle haitallista. Suurin osa ympäristömelusta on peräisin liikenteestä, erityisesti tieliikenteestä. Melun haitat terveydelle voivat olla moninaiset: se voi häiritä esimerkiksi unta ja keskittymistä, aiheuttaa stressitiloja ja sydän- ja verisuonisairauksien riskiä sekä heikentää henkistä hyvinvointia (THL2019c).

Melu on keskeinen kaupunkiympäristön terveys- ja viihtyvyyshaittojen aiheuttaja. Suurimmat melunlähteet Vantaalla ovat tie- ja katuliikenne, lentoliikenne sekä raideliikenne. Myös esimerkiksi kivenmurskaamot ja rakennustyömaat aiheuttavat melua. Liikenteen kasvun ja kaupunkirakenteen tiivistymisen ennakoidaan lisäävän melulle altistumista. Melualueille ja niiden lähelle rakennettaessa kuitenkin vaaditaan rakennuksilta hyvää ääneneristävyyttä ja piha-alueiden melusuojausta, joten uuden maankäytön lisäämät asukkaat saadaan suojattua melulta. (Vantaan kaupunki 2019i.)

Vantaalla EU-meluselvityksen (2017) mukaan päivällä tie- ja katumelualueet (NPM, $L_{Aeq,(7-22)} \geq 55$ dB) kattavat yhteensä noin 54,6 km² eli noin 23 prosenttia kaupungin pinta-alasta ja niillä asuu noin 54 000 asukasta (Vantaan kaupunki 2019g). Edellisen vuonna 2012 valmistuneen EU-meluselvityksen mukaan päiväajan melualueen pinta-ala oli 57,9 km², jolla asui noin 52 000 asukasta (Vantaan kaupunki 2019h). Yhteispohjoismaisella melulaskentamallilla laskettuna päiväajan tie- ja katuliikenteen melulle altistuvien asukkaiden lukumäärä on kasvanut vuodesta 2012 vuoteen 2017 noin 3 prosenttia (Vantaan kaupunki 2019 h ja g.)

Vuoden 2017 EU-meluselvityksen mukaan rautateiden (NPM, $L_{Aeq,(7-22)} \geq 55$ dB) melualueet ovat laajuudeltaan noin 4,2 km^2 eli noin 1,7 prosenttia kaupungin pinta-alasta ja niillä asuu noin 8 300 asukasta. Selvityksen mukaan vuonna 2017 rautatieliikenteen melulle altistujia on noin 65 prosenttia enemmän kuin vuoden 2012 tilanteessa (Vantaan kaupunki 2019 h ja g). Pääradalla liikennemäärät ovat kasvaneet ja melun kannalta suurimpina muutoksena ovat kehäradan käyttöönotto sekä kaukoliikenteen nopeustason nousu läntisillä raiteilla, joissa nopeus on muuttunut 140/160 km/h nopeudesta 200 km/h nopeuteen (Vantaan kaupunki 2019g).

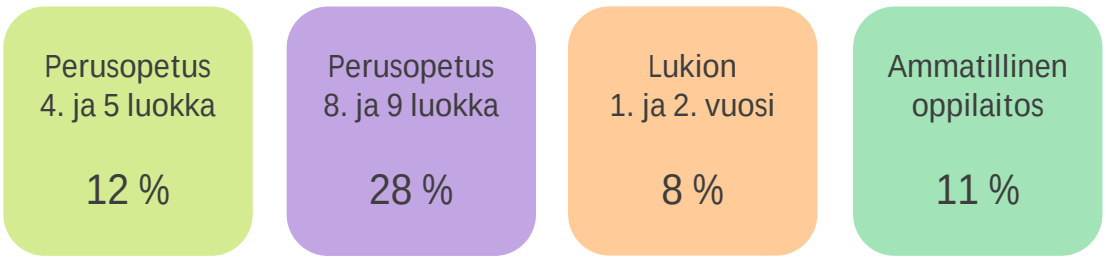
EU-meluselvityksen 2017 mukaan Helsinki-Vantaan lentoaseman lentokoneiden kokonaisoperaatiomäärä, eli nousut ja laskut, oli noin 169 000, 228 operaatiota vuorokaudessa (Vantaan kaupunki 2019g). Vuoden 2012 EU-meluselvityksen mukaan kokonaisoperaatiomäärä oli 196 000, 265 operaatiota vuorokaudessa (Vantaan kaupunki 2019h). Eniten lentoonlähtöjä on aamuisin kello 7–9 ja iltapäivisin kello 16–18. Laskeutumisen vilkkaimmat ajat ovat kello 14–16 ja kello 22–23. Iltapäivän vilkkaimpina tunteina operaatioita on ollut noin 35 tunnissa. (Vantaan kaupunki 2019g.) Vuoden 2017 EU-meluselvityksen mukaan Helsinki-Vantaan lentoaseman L_{DEN} >55 dB lentomelualueen pinta-ala oli 68 km^2, ja se on kasvanut noin 6 prosenttia vuoden 2012 tilanteeseen verrattuna. Helsinki-Vantaan lentoaseman L_{DEN} >55 dB lentomelualueen koko asukasmäärä seudulla vuonna 2017 oli 23 400, joka on kasvanut vuoden 2012 selvityksen tilanteesta noin 67 prosenttia (14 000). Vuoden 2012 meluselvityksen mukaan Vantaalla yli L_{DEN} 55 dB lentomelulle altistui noin 7 400 asukasta; vuoden 2017 EU-meluselvityksessä ei ole eritelty vantaalaisia asukkaita lentoaseman melualueella asuvista. Toteutunut melutilanne vaihtelee vuosittain, ja siihen vaikuttavat muun muassa sääolosuhteet, joiden mukaan kiitoteitä käytetään. (Vantaan kaupunki 2019 h ja g.)

Kouluympäristö

Koulujen hyvä sisäilma on tärkeää lapsille, nuorille, perheille, työntekijöille ja koko Vantaan kaupungille. Kokonaiskuvan saamiseksi on Turun yliopisto tehnyt kaupungin tilauksesta laajan Sisäilmaoirekyselytutkimuksen 2019 (Vantaan kaupunki 2019f). Tutkimus on Suomen laajin sisäilmaoireilun kartoitus ja Vantaan merkittävä satsaus hyvinvoinnin edistämiseen. Päivitetty yleisraportti antaa yleiskuvan Vantaan koulujen ja päiväkotien sisäilmatilanteesta. Päiväkotien ja koulujen kohdekohtaiset raportit kertovat käyttäjien kokemista sisäilmahaitoista. Kyselyt on tehty marraskuun 2018 ja tammikuun 2019 välillä. Oirekyselyn tulosten perusteella on selvitetty useita päiväkotien ja koulujen sisäilmatilanteita ja ryhdytty toimenpiteisiin muun muassa puhtauspalveluiden laadun nostamiseksi sekä ilmanvaihdon parantamiseksi. (Vantaan kaupunki 2019f.)

Kouluterveyskyselyyn vastanneista Vantaan perusopetuksen 4. ja 5 luokkalaisista noin joka kahdeksas ja 8. ja 9. luokkalaisista noin joka kolmas koki koulujen fyysisten työolojen häirinneen koulutyötä. Fyysiset työolot häiritsivät tyttöjä enemmän kuin poikia. Koko maahan verrattaessa vaikuttaa siltä, että vantaalaisia yläkoulujen oppilaita koulujen fyysiset työolot häiritsivät enemmän. Toisen asteen opiskelijoista noin joka kymmenes koki fyysisten työolojen häirinneen opiskelua. (THL2019b.)

- Koulun fyysiset työolot häirinneet koulutyötä, Kouluterveyskysely 2019:

Lähteet

A.C. Nielsen Finland Oy. Myymälärekisteri. Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019a. Elinympäristö hyvinvointikertomuksessa. https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/kunnan-hyvinvointikertomus/ketka-tekevat/elinymparisto-hyvinvointikertomuksessa. (19.11.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019b. Kouluterveyskysely. https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely. Aineistolähde: Sotkanet.fi (16.10.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019c. Melu. https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/melu. (31.10.2019)

Vantaan kaupunki. 2019a. Vantaan maa- ja asuntopoliittiset linjaukset Kaupunginvaltuusto 18.6.2018. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/140106_Vantaan_maa-ja_asuntopoliittiset_linjaukset_18.6.2018_web.pdf. (19.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019b. Vantaan liikennepoliittinen ohjelma 2016. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/130108_Vantaan_liikennepoliittinen_ohjelma_VALO_120516.pdf. (19.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019c. Asukasbarometri 2018. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/147302_VantaanAsukasbarometri2018-16092019.pdf. (19.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019d. Ympäristövastuu raportti 2018-2019. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/145069_Ymparistoraportti_2018-2019_web.pdf. (19.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019e. Vantaan tulevaisuuskuvat -kyselytutkimus 2017. https://www.vantaa.fi/asuminen_ja_ymparisto/kaavoitus_ja_maankaytto/ohjelmat_ja_projektit/vantaan_tulevaisuuskuvat. (19.11.2019)

Vantaan kaupunki. 2019f. Vantaan kaupungin sisäilmaoirekysely päiväkotien, ala- ja yläkoulujen oppilaille, ammatti-instituutti Varian opiskelijoille sekä oppilaitosten henkilöstölle. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/145211_Loppuraportti_Vantaa_05042019.pdf. (19.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019g. Vantaan Liikennemelu 2017 - Ympäristömeludirektiivin mukainen selvitys. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134247_vantaan_meluselvitys_2017.pdf. (14.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019h. Vantaan kaupungin ympäristömeludirektiivin mukainen meluselvitys 2012. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/119063_vantaan_kaupungin_meluselvitys_2012.pdf. (14.11.2019).

Vantaan kaupunki. 2019i. Yleiskaava 2020, melu- ja ilmanlaatuvaikutusten arviointi. https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/147454_Asia6_Melu_ilmanlaatuvaikutusten_arviointi_27092019.pdf. (14.11.2019).

Vantaan rakennustasoinen väestö 2018. Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus.

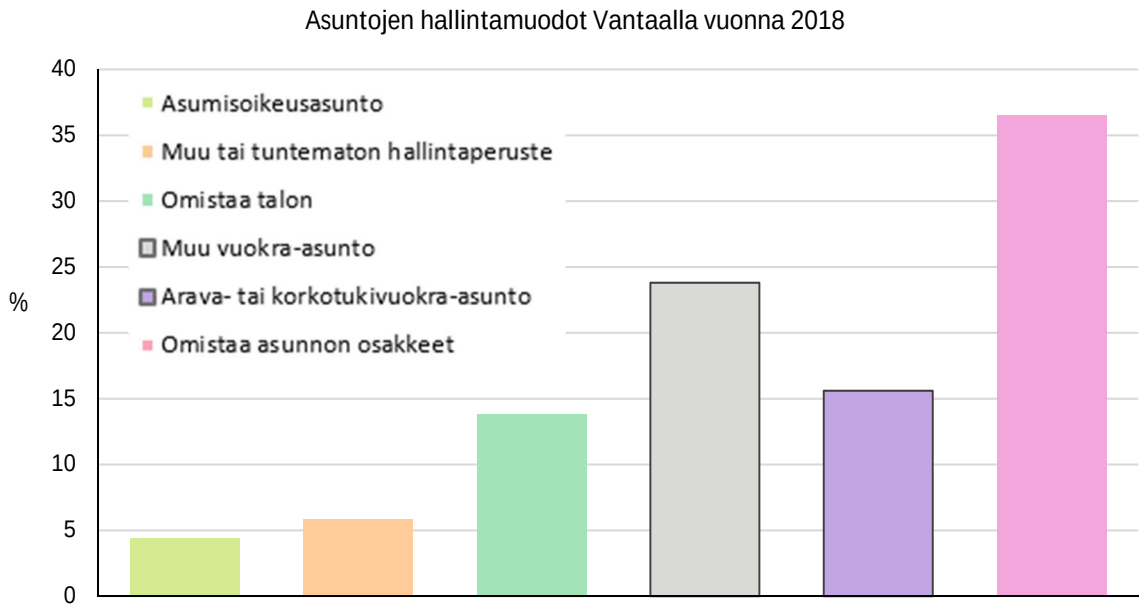
Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu (Liiteri). 2019. Liiteri-tietopalvelu. Lähivirkistysalueiden saavutettavuus. (31.10.2019).

2.5.2 Asuminen

Oma koti on ihmisille yksi tärkeimmistä hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksistä. Vantaan tavoitteena on, että kaupungista löytyy erilaisia asumisen vaihtoehtoja, jotta jokaiselle löytyisi omaa elämäntilannetta ja maksukykyä vastaava koti. Vantaan seudullisena tavoitteena (MAL 2016–2019) on, että kaupunkiin valmistuisi vuosittain 2 400 uutta asuntoa. Vuonna 2018 Vantaalle valmistui yli 4 500 asuntoa eli runsaasti yli tavoitemäärän. Asuntotuotannon suuri määrä on tukenut kaupungin väestönkasvua ja auttanut osaltaan hillitsemään asuntojen hintojen nousua.

Asuntopolitiikalla määritellään asuntojen hallintamuotojakaumaa ja tavoitteena on, että asuntotuotannosta 20 prosenttia olisi pitkäaikaista kohtuuhintaista vuokra-asumista, 10 prosenttia asumisoikeustuotantoa ja 50 prosenttia omistusasuntotuotantoa. Vantaalle valmistui vuonna 2018 lähes 900 vapaarahoitteista vuokra-asuntoa ja noin 400 valtion tukemaan pitkän korkotuen vuokra-asuntoa. Kuviosta 21 nähdään, että vuonna 2018 Vantaalla oli noin 16 prosenttia asuntokannasta arava- tai korkotukivuokra-asuntoja ja noin neljäsosa muita vuokra-asuntoja. (TK 2019a.)

Erityisesti vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen määrä asuntotuotannossa on noussut Vantaalla viime vuosina (TK 2019a). Asukkaiden hyvinvoinnin kannalta on tärkeää huolehtia siitä, että kaupungin eri alueilla on tarjolla monipuolisesti asumisen vaihtoehtoja hallintamuodon, huoneistotyyppien ja talotyyppien osalta. Näin varmistetaan, että samalla asuinalueella voi jatkaa asumista elämäntilanteen ja asunnontarpeen muuttuessa.

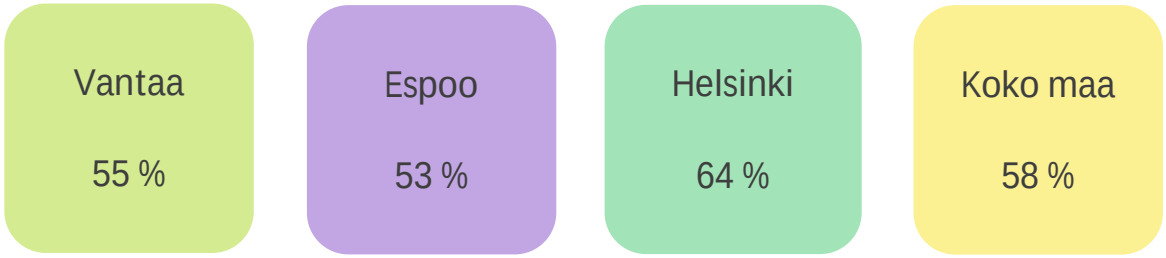

Kuvio 21. Asuntojen hallintamuodot Vantaalla vuonna 2018 (%). Lähde: Asunnot ja asuinolot (Tilastokeskus).

Yksin asuvat iäkkäät

75 vuotta täyttäneistä vantaalaisista noin 55 prosenttia asui yhden hengen taloudessa vuonna 2018 (TK 2019a). Tutkimusten perusteella ikääntyneiden yksin asuminen voi lisätä riskiä joutua laitoshoitoon ja suositusten mukaan on selvitettävä millaisin palveluin ja toimenpitein yksin asuvien ikääntyneiden kotona asumista voidaan tukea ja ennaltaehkäistä laitoshoitoon joutumista (THL 2019).

- 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokuntia vastaavan ikäisistä asuntokunnista, Asuntokunnat ja asuinolot, Tilastokeskus 2018:

Asunnottomuus Vantaalla

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA kerää asunnottomuustiedot kunnilta saaduista tiedoista. Kunnat keräävät asunnottomuustiedot useita eri lähteistä, kuten asuntotoimen vuokra-asunnonhakijatilastoista sekä sosiaalitoimen asiakastiedoista. Paikoin on hyödynnetty myös valtakunnallisia tilastoja, kuten Kelan tilastoa toimeentulotuen perusosan saajista. Asunnottomuuden kokonaismäärän merkittävästä laskusta osa selittyy Helsingin kaupungin asunnottomuuden laskentatavan tarkentumisesta, joten siltä osin suoraa verrannollisuutta aiempien vuosien asunnottomuuden kokonaismäärään ei voida tehdä. (ARA 2019.)

Vantaalla asunnottomuus laski kokonaisuudessaan hieman edellisvuodesta, kun muissa suurissa kaupungeissa kuten Turussa, Tampereella ja Jyväskylässä asunnottomuus oli kasvanut merkittävästi. Vantaalla asunnottomuus vähentyi nuorten, naisten sekä perheiden osalta, mutta puolestaan kasvoi maahanmuuttajaväestössä. (ARA 2019.)

- Asunnottomien määrä vuonna 2018, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus:

Kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevien asunnottomien eli ulkona, yömajoissa, tilapäissuojissa tai laitoksissa olevien asunnottomien yksinäisten osuus väestöön suhteutettuna on ollut Vantaalla jo jonkin aikaa laskusuuntaista. Vuonna 2018 lukema oli 0,1 1000:tta asukasta kohden. Muissa suurissa Suomen kaupungeissa luku vaihteli 0,1 ja 1,5 välillä. (ARA 2019.)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat

Lapsiasuntokunnaksi luetaan asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. (TK 2019a). Tilastokeskuksen määritelmän mukaan asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti siten, ettei keittiötä lasketa huonelukuun (TK 2019b). Vantaalla noin kolmannes lapsiasuntokunnista asui ahtaasti vuonna 2018. Tämä lukema on pysynyt jokseenkin samana jo useiden vuosien ajan. (TK 2019a.)

Lähteet

Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus (ARA). 2019. ARAn asunnottomuusselvitykset. https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus. (19.11.2019).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. Kauppinen, M, T. Martelin, T. Hannikainen-Ingman, K. & Virtala, E. Yksin asuvien hyvinvointi. Mitä tällä hetkellä tiedetään? Työpaperi 27/2014. (19.11.2019)

Tilastokeskus (TK). 2019a. Asuntokunnat ja asuinolot. Aineistolähteet: Sotkanet.fi ja Aluesarjat.fi (19.11.2019).

Tilastokeskus (TK). 2019b. Asunnot ja asuinolot tilaston käsitteet ja määritelmät. https://www.stat.fi/til/asas/kas.html. (19.11.2019).

3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmia

Tiedämme lukuisilla mittareilla, että hyvinvointi tai sen puutteet eri elämänalueilla eivät jakaannu tasaisesti kaikkien vantaalaisten kesken. Tämä pätee sekä yksilöihin että erilaisiin ihmisryhmiin. Tiedämme myös, että asukkaidemme lähtökohdat, valmiudet, tarpeet ja toiveet vaihtelevat eri asioissa. Kaikki tämä merkitsee sitä, että emme voi suunnitella palvelujamme jonkinlaiselle kuvitellulle perusvantaalaiselle tai olettaa, että jokaiselle samaa ja yhtä paljon -ajattelutapa tuottaa asukkaillemme tai asiakkaillemme sen paremmin hyvinvointia kuin tasa-arvoa tai yhdenvertaisuuttakaan.

Vantaan kaupunki on sitoutunut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen toiminnassaan ja päätöksenteossaan. Tämä velvoite on ilmaistu yksiselitteisesti Vantaan arvojen yhteydessä. Konkreettisin osoitus sitoutumisesta on tasa-arvolakiin ja yhdenvertaisuuslakiin perustuva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Sen avulla kaupungin palveluissa ja päätöksenteossa tavoitellaan sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta muun muassa iän, alkuperän, perhesuhteiden ja terveydentilan pohjalta. Lait vaativat, että meidän tulee olla syrjimättömiä, mutta sen lisäksi meidän pitää edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassamme. Asukkaidemme hyvinvointi tai esimerkiksi huono-osaisuuden tai syrjäytymisen ehkäiseminen eivät kuulu suoraan tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain suunnitteluvelvoitteiden piiriin, mutta hyvinvointityössämme meillä on velvollisuus ottaa huomioon sukupuolen ja useiden muiden henkilöön liittyvien perusteiden merkitys. Tämä myös parantaa työmme laatua ja auttaa meitä rajallisten voimavarojen oikeassa ja oikeudenmukaisessa kohdentamisessa.

Sukupuolella on merkitystä, vaikka uskomme elävämme sukupuolineutraalissa yhteiskunnassa. Tässä hyvinvointikatsauksessa tuodaan esiin sukupuolten välisiä eroja fyysisessä, psyykkisessä ja sosiaalisessa terveydessä, koetussa hyvinvoinnissa ja elämänlaadussa sekä materiaalisessa hyvinvoinnissa. Myös tässä katsauksessa esitetyissä indikaattoreissa havaittiin eroja: esimerkiksi teini-ikäiset pojat ovat elämäänsä tyytyväisempiä kuin samanikäiset tytöt ja tytöt kokevat ahdistuneisuutta enemmän kuin pojat. Muiden tutkimusten pohjalta tiedämme, että pojilla puolestaan on tyttöjä useammin ja enemmän ongelmia muun muassa koulunkäynnissä tai vaikka sen, että muunsukupuolisiin nuoriin kohdistetaan paljon häirintää. Hyvinvointityön tulee huomioida kaikkien sukupuolten hyvinvointivajeet eikä valikoida niistä vain joitakin. Esimerkiksi koulujen ja oppilaitosten lakisääteiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat voisivat olla tärkeä kehittämiskohde tässä asiassa.

Sukupuolen lisäksi tämä hyvinvointikatsaus tuo näkyviin iän, alkuperän, terveydentilan, perhesuhteiden ja koulutuksen kaltaisten asioiden yhteyksiä hyvinvointiin. Usein on vaikea arvioida mikä vaikuttaa yksilöiden tai ihmisryhmien koettuun hyvinvointiin eniten tai mitkä seikat kulkevat niin sanotusti käsi kädessä tarkastelun kohteena olevalla alueella. On kuitenkin tärkeää sisäistää, että muun muassa lasten tai ikääntyneiden, sairaiden, lähisuhdeväkivallan uhrien, suomen kieltä heikosti osaavien tai moninkertaisesti heikossa asemassa olevien vantaalaisten on jo lähtökohtaisesti hyvin vaikeaa lähteä hakemaan parannusta kokemiinsa hyvinvoinnin vajeisiin. Heidät myös unohdetaan liian helposti yhteiskunnan toimintojen valtavirrassa. Hyvinvointityön yhdenvertaisuutta voitaisiin parantaa merkittävästi tekemällä päätöksenteon tueksi ennakoivaa vaikutusten arviointia useilla perusteilla sekä osallistamalla monenlaisia järjestöjä kaupungin toimintojen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Liite 1. Katsauksessa käytetyt kyselytutkimukset

FinSote- tutkimus, 2018:

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus
- Kansallinen terveys- hyvinvointi- ja palvelututkimus
- Posti- ja verkkokysely
- Tutkimus toteutettiin satunnaisotoksella, jossa oli 3 390 vantaalaista ja joista 35,7 % vastasi
    - 20-54 -vuotiaita vastasi 450 henkilöä
    - 55-74 -vuotiaita vastasi 476 henkilöä
    - Yli 75-vuotiaita vastasi 286 henkilöä

Kouluterveyskysely, 2019:

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus
- Kerätään maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluiden tarpeisiin vastaamisesta.
- Paperi- tai verkkokysely
- Kysely on kokonaistutkimus eli kohdejoukkona oli koko kyseisen vuosiluokan kaikki oppilaat tai opiskelijat.
    - 4. ja 5. luokkalaisista vastasi 4 083 oppilasta eli 76 % kohdejoukosta
    - 8. ja 9. luokkalaisista vastasi 2 975 oppilasta eli 61 % kohdejoukosta
    - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vastasi 1 717 eli 74 % kohdejoukosta
    - Ammatillisista oppilaitoksista vastasi 551 eli noin 18 % kohdejoukosta

FinLapset -lasten ja nuorten terveys- ja hyvinvointiseuranta 2018:

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus
- Kerätään tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydestä ja hyvinvoinnista
- Tietolähteenä lastenneuvoloiden ja kouluterveydenhuollon määräaikaiset terveystarkastukset, joita täydennetään rekisteritiedoilla.
- Tietojen kattavuus Vantaalla 2018:
    - 2-6 -vuotiaita 79 % kohdejoukosta
    - 7-12 -vuotiaita 79 % kohdejoukosta
    - 13-16 -vuotiaita 76 % kohdejoukosta

Liite 2. Katsauksessa käytetyt tietokannat ja rekisterit

Eläketurvakeskuksen Tilastotietokanta
- Eläketilastot

Tapaturmavakuutuskeskus
- Työtapaturmatilasto

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet
- FinSote -tutkimuksen ja kouluterveyskyselyn tulokset
- Perusterveydenhuoltotilasto
- Erikoissairaanhoitotilasto
- Toimeentulotukirekisteri
- Sosiaalipalvelujen toimintatilasto

Tilastokeskuksen StatFin-tilastotietokanta
- Tutkintorekisteri
- Tulonjaon kokonaistilasto
- Asunnot ja asuinolot -tilasto

Tilastotietokanta Kelasto
- Terveyspuntari: kansantauti- ja sairastavuusindeksit
- Tilasto sairauspäivärahasta

Työ- ja elinkeinoministeriö
- Työnvälitystilasto

Tietopalvelu Liiteri
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)

Strategia ja tutkimus
p. 839 11 (vaihde)
Asematie 7,
01300 Vantaa

Vantaan hyvinvointikatsaus 2019

Minna Mänty
Tutkija
Strategia ja tutkimus / Tutkimus ja tietopalvelu

Työryhmä

Monialainen työryhmä, jonka työskentelystä on vastannut tutkimuspäällikkö Henrik Lönnqvist

Kaupunginjohtajan toimiala / tietopalveluyksikkö:
- Korkeakouluharjoittelija Olga Salow
- Tutkija Minna Mänty

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala:
- Erityisasiantuntija Niina Vilkman
- Erityisasiantuntija Marianne Juosila

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala:
- Erityisasiantuntija Elisa Ranta

Sivistystoimen toimiala:
- Lasten ja nuorten palveluiden koordinaattori Mervi Tulppo

Asukaspalvelujen toimiala:
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelija Meija Tuominen

Hyvinvointikertomusten minimitietosisältö

- Hyvinvointikertomus kokoaa eri lähteistä tietoa kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin liittyvistä tekijöistä.
- Haaste: kuntien väliset erot hyvinvointikertomusten rakenteessa ja tietosisällöissä
  - Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ehdotus kuntien laajan hyvinvointikertomuksen minimitietosisällöksi (THL 2019):
    - Auttaa valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvointia.
      - Hyvin valitut tunnusluvut auttavat ohjaamaan resursseja sekä seuraamaan, onko tehdyillä toimilla ollut vaikutuksia.
    - Tavoitteena kuntien välisen yhteneväisyyden parantaminen hyvinvointiraportoinnissa:
      - **Tarkoituksena on luoda kuntien yhteinen ”perusosa”, jota seurataan ja joka näkyy kaikkien kuntien ja alueiden hyvinvointikertomuksissa.**

Minimitietosisällön hyödyntäminen Vantaan hyvinvointikatsauksessa vuonna 2019

- Valmistautuminen vuoden 2020 laajaan hyvinvointikertomukseen
  - Katsauksen sisällön ja indikaattoreiden päivittäminen THL:n suositusta vastaavaksi:
    - Suurin osa vuoden 2019 katsauksen indikaattoreista on ehdotetusta minimitietosisällöstä, mutta joitain osa-alueita, kuten työikäisten hyvinvointia, on vahvistettu myös muilla tärkeillä tunnusluvuilla
      - Esilm. sairauspoissaolot, työkyvyttömyyseläkkeet, koettu työkyky

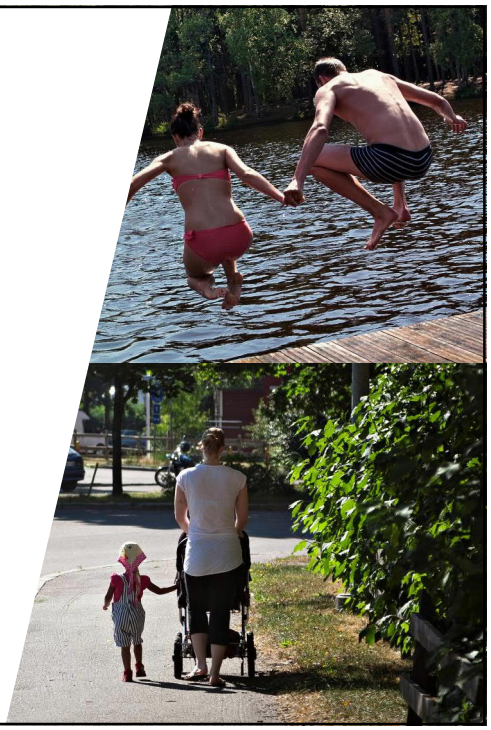
Mitä on hyvinvointi ja terveys?

Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen (THL 2019):

- Terveys
- Koettu hyvinvointi, elämänlaatu

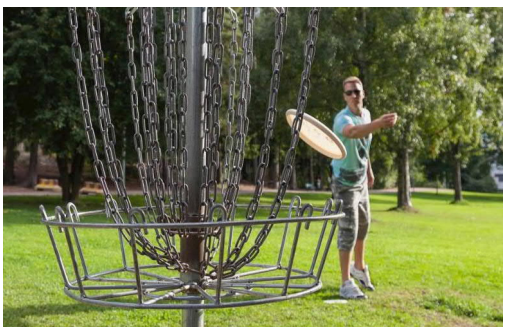
} Osa-alueet: Fyysinen, Psyykkinen, Sosiaalinen

- Materiaalinen hyvinvointi (esim. toimeentulo, asuminen ja palvelut)

1. Johdanto
2. Hyvinvoinnin tila vantaalla
   - 2.1 Terveys ja hyvinvointi
     - 2.1.1 Fyysinen terveys ja hyvinvointi
     - 2.1.2 Psyykkinen terveys ja hyvinvointi
     - 2.1.3 Sosiaalinen terveys ja hyvinvointi
     - 2.1.4 Työkyky
     - 2.1.5 Tapaturmat ja turvallisuus
   - 2.2 Elintavat
   - 2.3 Koulutus ja jatkuva oppiminen
   - 2.4 Työllisyys ja toimeentulo
   - 2.5 Elinympäristö
     - 2.5.1 Ympäristö
     - 2.5.2 Asuminen
3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuusnäkökulmia

Vantaan hyvinvointikatsaus 2019 - käytetyt aineistot

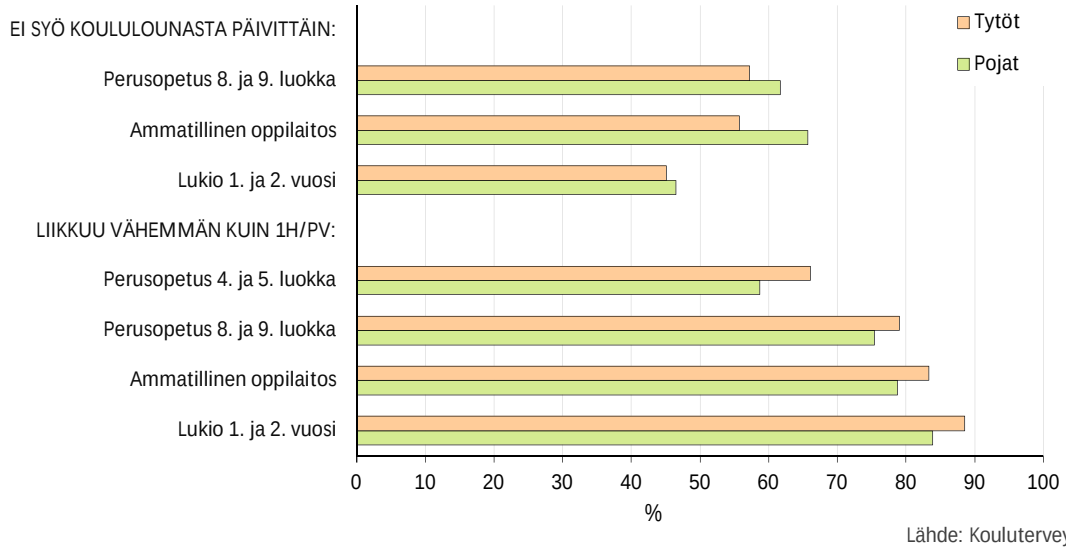
Kyselytutkimukset
- FinSote –tutkimus, 2018
- Kouluterveyskysely, 2019

Tietokannat ja rekisterit, esimerkiksi:
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet
  - Perusterveydenhuoltotilasto
  - Erikoissairaanhoitotilasto
  - Toimeentulotukirekisteri
  - Sosiaalipalvelujen toimintatilasto
- Tilastotietokanta Kelasto
  - Terveyspuntari: kansantauti- ja sairastavuusindeksit
  - Tilasto sairauspäivärahasta
- Tapaturmavakuutuskeskus
  - Työtapaturmatilasto

Johtopäätöksiä:

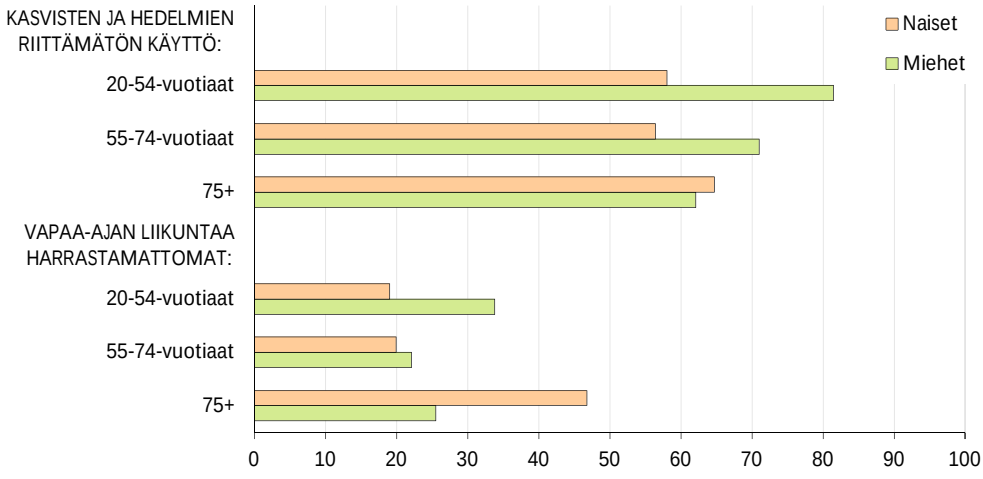
1. Työtä terveellisten elintapojen tukemiseen tarvitaan edelleen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää arkiaktiivisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukemiseen.
2. Alueellisten ja asukkaiden välisten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkaminen ja tukeminen on tärkeää. Toimenpiteiden suunnittelussa on huomio kiinnitettävä kunkin ikä- ja asukasryhmän erityispiirteisiin.
3. Työikäisten ja iäkkäiden tapaturmien ehkäisyyn on hyvä kiinnittää huomiota, sillä niiden seuraukset näkyvät henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa ja sitovat yhteiskunnan varoja.
4. Ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ja koulutusta tukevat toimet ovat jatkossakin tärkeitä.

Lasten ja nuorten elintavat

Lähde: Kouluterveyskysely 2019

Aikuisten elintavat

Lähde: FinSote-tutkimus 2018

Johtopäätöksiä:

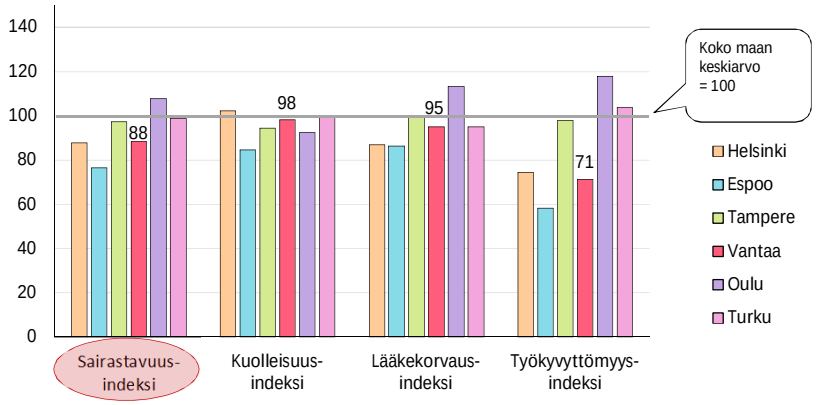
1. Työtä terveellisten elintapojen tukemiseen tarvitaan edelleen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää arkiaktiivisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukemiseen.

2. Alueellisten ja asukkaiden välisten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkaminen ja tukeminen on tärkeää. Toimenpiteiden suunnittelussa on huomio kiinnitettävä kunkin ikä- ja asukasryhmän erityispiirteisiin.

3. Työikäisten ja iäkkäiden tapaturmien ehkäisyyn on hyvä kiinnittää huomiota, sillä niiden seuraukset näkyvät henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa ja sitovat yhteiskunnan varoja.

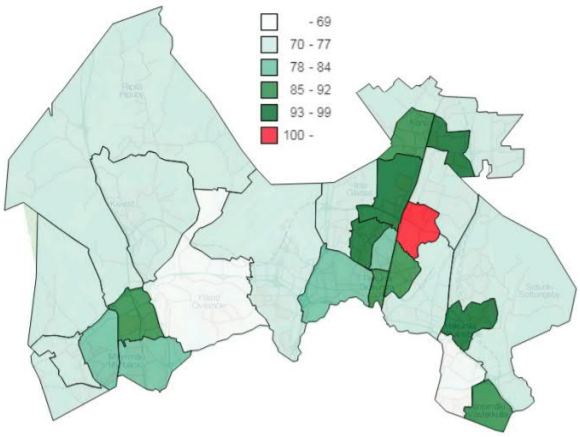
4. Ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ja koulutusta tukevat toimet ovat jatkossakin tärkeitä.

Sairastavuusindeksi kuusikkokunnissa vuonna 2018

Lähde: Kansaneläkelaitos, Terveyspuntarin sairastavuusindeksi

Sairastavuusindeksi Vantaan osa-alueilla vuonna 2017

Lähde: Korvanen K 2019

Psyykkinen terveys

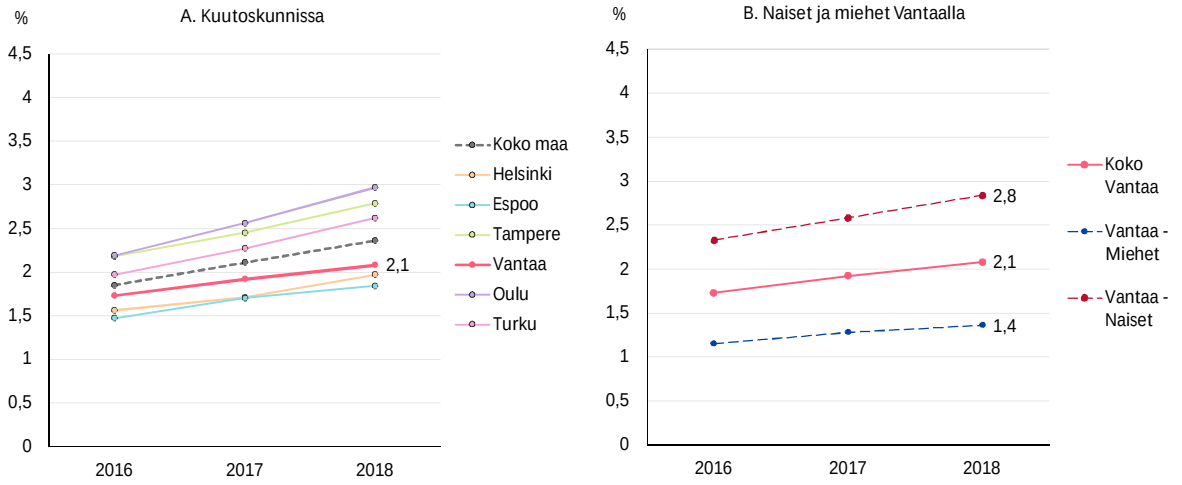
- Nuorten kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus

Perusopetus 8. ja 9. luokka:	Lukio 1. ja 2. vuosi	Ammatillinen oppilaitos
23 %	20 %	17 %
7 %	6 %	6 %

Lähde: Kouluterveyskysely 2019

Psyykkinen terveys

- Mielenterveyden häiriöiden vuoksi sairauspäivärahaa saaneet 25–64 –vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Lähde: Kansaneläkelaitos, Tilasto sairauspäivärahasta

Huomioita koetusta työkyvystä

Työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus:

Vantaa	Espoo	Helsinki	Suomi
26 %	21 %	24 %	27 %

Korkea koulutus	19 %
Keskitason koulutus	26 %
Matala koulutus	33 %

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka:

Vantaa	Espoo	Helsinki	Suomi
24 %	18 %	18 %	24 %

Korkea koulutus	14 %
Keskitason koulutus	20 %
Matala koulutus	33 %

Lähde: FinSote 2018

Johtopäätöksiä:

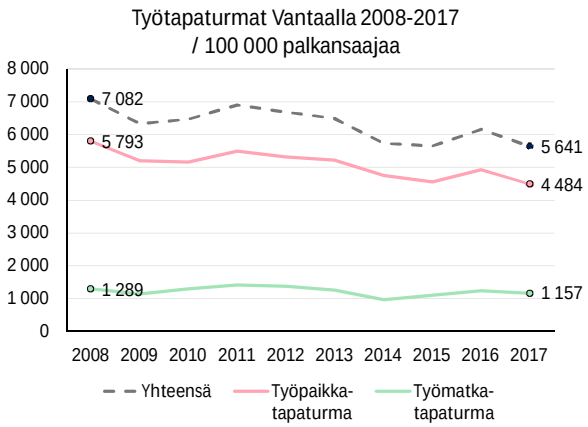
1. Työtä terveellisten elintapojen tukemiseen tarvitaan edelleen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää arkiaktiivisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukemiseen.

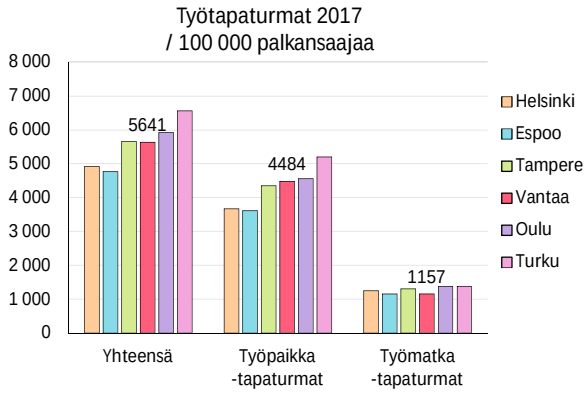
2. Alueellisten ja asukkaiden välisten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkaminen ja tukeminen on tärkeää. Toimenpiteiden suunnittelussa on huomio kiinnitettävä kunkin ikä- ja asukasryhmän erityispiirteisiin.

3. Työikäisten ja iäkkäiden tapaturmien ehkäisyyn on hyvä kiinnittää huomiota, sillä niiden seuraukset näkyvät henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa ja sitovat yhteiskunnan varoja.

4. Ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ja koulutusta tukevat toimet ovat jatkossakin tärkeitä.

Tapaturmat ja turvallisuus
- Työtapaturmat

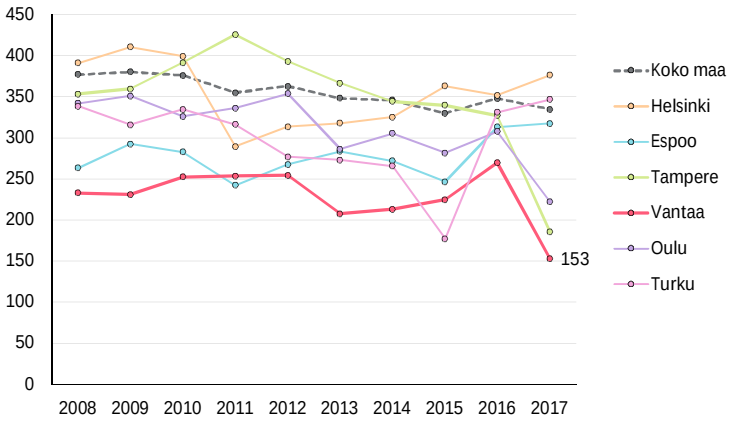

Lähde: Tapaturmavakuutuskeskus

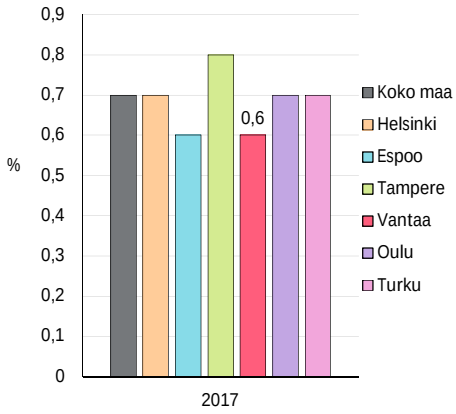
Tapaturmat ja turvallisuus

- lääkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmat

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Lähde: Perusterveydenhuoltotilasto ja Erikoissairaanhoitotilasto (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos).

Johtopäätöksiä:

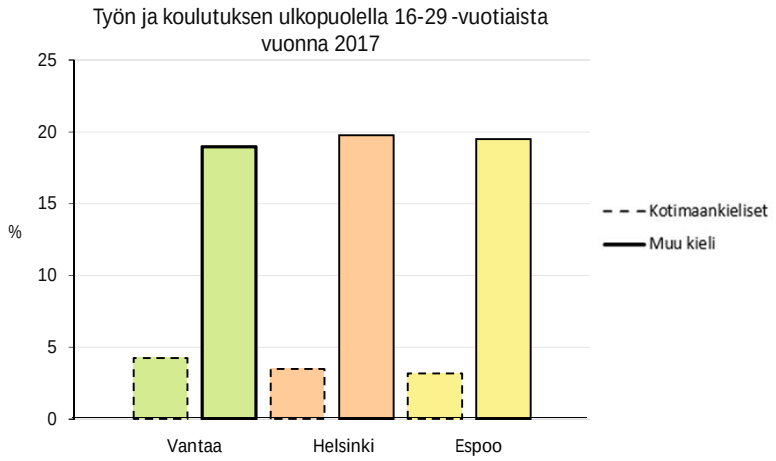
1. Työtä terveellisten elintapojen tukemiseen tarvitaan edelleen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää arkiaktiivisuuden ja terveellisen ravitsemuksen tukemiseen.

2. Alueellisten ja asukkaiden välisten hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävien toimenpiteiden jatkaminen ja tukeminen on tärkeää. Toimenpiteiden suunnittelussa on huomio kiinnitettävä kunkin ikä- ja asukasryhmän erityispiirteisiin.

3. Työikäisten ja iäkkäiden tapaturmien ehkäisyyn on hyvä kiinnittää huomiota, sillä niiden seuraukset näkyvät henkilökohtaisessa hyvinvoinnissa ja sitovat yhteiskunnan varoja.

4. Ulkomaalaistaustaisten työllisyyttä ja koulutusta tukevat toimet ovat jatkossakin tärkeitä.

Koulutus ja jatkuva oppiminen

Lähde:Tilastokeskus

18 § **Ennakkolausunto etuosto-oikeuden käyttämättä jättämisestä kiinteistökaupassa: Tontti 92-50-1-7 (Voimakuja 2)**

VD/848/10.00.01.01.00/2020

HP/AK/JHo/LL/LS

Vantaan kaupungilta on pyydetty 20.1.2020 saapuneella kirjeellä ennakkolausuntoa etuosto-oikeuden käyttämisestä seuraavassa kiinteistön kaupassa:

Myyjä: K/S Rosendal, Finland (Y: 2053097-3)

Ostaja: Erikoissijoitusrahasto LähiTapiola Sijoituskiinteistöt (Y: 2824178-9) / perustettavan yhtiön lukuun edustajanaan LähiTapiola Vaihtoehtorahastot Oy

Kaupan kohde: Kaupan kohteena on Tammiston (50) kaupunginosassa sijaitseva rakennettu noin 10 409 m^2:n suuruinen tontti 92-50-1-7 osoitteessa Voimakuja 2, 01510 Vantaa.

Kauppa-hinta: 9 170 000 euroa, noin 881 € / m^2, noin 1 667 € / k-m^2.

Kaupan kohteena oleva tontti on osoitettu asemakaavassa liikerakennusten korttelialueeksi (KM, III), jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön. Tontilla on rakennusoikeutta 5 500 k-m^2. Tontilla sijaitsee noin 5 652 k-m^2:n suuruinen liikerakennus vuodelta 2006. Kaupan kohde rajoittuu pohjoisessa ja lännessä kaupungin omistamiin yleisiin alueisiin.

Hakija on pyytänyt, että Vantaan kaupunki antaisi etuostolain 8 §:ssä tarkoitetun ennakkotiedon siitä, että Vantaan kaupunki ei tule käyttämään etuostolain mukaista etuosto-oikeuttaan edellä selostettuun kauppaan. Etuostolain mukaan kiinteistönomistajan kirjallisesta pyynnöstä kunta voi etukäteen ilmoittaa, ettei se tule käyttämään etuosto-oikeuttaan, jos kiinteistö kahden vuoden kuluessa kunnan päätöksestä myydään ilmoitetuilla ehdoilla.

Kiinteistöjen ja tilojen palvelualueen mukaan kaupungilla ei ole tarvetta hankkia kaupan kohteena olevaa liikerakennusten korttelialueeksi osoitettua rakennettua tonttia. Kiinteistöjohtaja esittää vastattavaksi hakijalle, että Vantaan kaupunki ei käytä etuosto-oikeuttaan kyseessä olevassa kiinteistökaupassa, mikäli kaupan kohde kahden (2) vuoden kuluessa luovutetaan ilmoitetulla tavalla.

Vantaan kaupungin hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus päättää etuosto-oikeuden käyttämisestä ja ennakkolausunnon antamisesta etuostoasioissa.

20.1.2020 päivätty ennakkolausuntopyyntö ja 23.12.2019 allekirjoitettu esisopimus kiinteistön kaupasta sekä 18.12.2019 allekirjoitettu valtakirja ovat nähtävillä kokoussihteerillä.

Kaupunginhallitus 10.2.2020 § 21

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) etuostolain 8 §:n mukaisena ennakkolausuntona ilmoittaa hakijalle, että Vantaan kaupunki ei käytä etuosto-oikeuttaan edellä esitetyssä kiinteistökaupassa, mikäli kaupan kohde kahden vuoden kuluessa kaupunginhallituksen päätöksestä luovutetaan ilmoitetulla tavalla, ja että
b) hakijalta peritään tästä lausunnosta kaupunginhallituksen 26.3.2012 § 36 päätöksen mukaisesti 100 euron korvaus.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Vantaan kaupungilta on pyydetty 11.3.2020 saapuneella kirjeellä uutta ennakkolausuntoa etuosto-oikeuden käyttämisestä edellä mainitussa kiinteistön kaupassa. Tämän kaupunginhallituksen kokouksessa 10.2.2020 hyväksytyn ennakkolausunnon jälkeen kauppahinta on muuttunut ja uusi kauppahinta on 9 100 000 euroa (noin 874 € / m^2, noin 1 655 € / k-m^2). Muilta osin kaupanehdot ovat pysyneet samoina.

11.3.2020 päivätty täsmennetty ennakkolausuntopyyntö ja 23.12.2019 allekirjoitettu esisopimus kiinteistön kaupasta sekä 18.12.2019 allekirjoitettu valtakirja ovat nähtävillä kokoussihteerillä.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 18

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) etuostolain 8 §:n mukaisena ennakkolausuntona ilmoittaa hakijalle, että Vantaan kaupunki ei käytä etuosto-oikeuttaan edellä esitetyssä kiinteistökaupassa, mikäli kaupan kohde kahden vuoden kuluessa kaupunginhallituksen päätöksestä luovutetaan ilmoitetulla tavalla, ja että
b) hakijalta peritään tästä lausunnosta kaupunginhallituksen 26.3.2012 § 36 päätöksen mukaisesti 100 euron korvaus.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

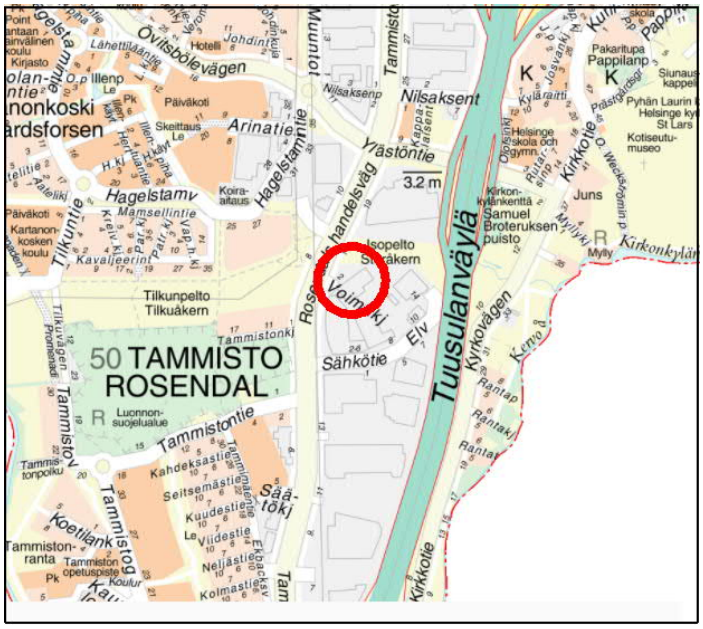
Liite:
- kartta kaupan kohteesta

Täytäntöönpano: Kiinteistöt ja tilat

Muutoksenhakuohje: 3.3 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
maankäyttöteknikko Jorma Hopponen, puh. 050 312 3995, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

KOHTEEN SIJAINTI

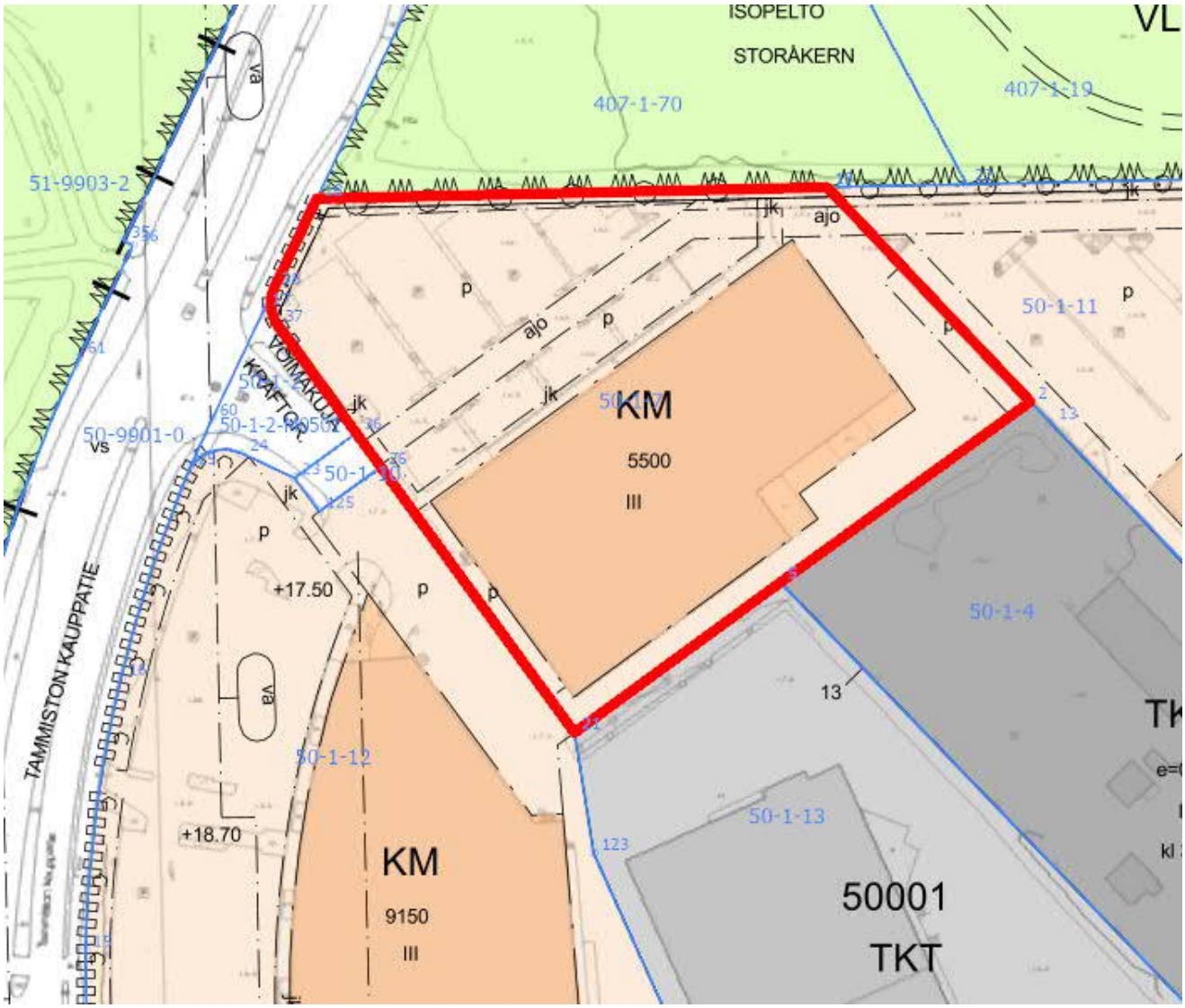

KARTTA ETUOSTON ENNAKKOLAUSUNTOA VARTEN

Kaupunginosa: TAMMISTO (50)

Tontti: 92-50-1-7

Pinta-ala: 10 409m^2

19 § **Lausunnon antaminen Helsingin hallinto-oikeudelle asemakaavasta ja asemakaavamuutoksesta nro 232400 ja tonttijaosta, 23. Kivistö / Puu-Kivistön aloituskorttelit, tehdystä valituksesta**

VD/6752/10.02.04.00/2018

HP/HP/HY-L

Vantaan kaupunginvaltuusto on 16.12.2019 § 15 päättänyt hyväksyä 4.11.2019 päivätyn asemakaava- ja asemakaavamuutosehdotuksen 232400 sekä tonttijakoehdotuksen, 23. Kivistö / Puu-Kivistön aloituskorttelit.

Kaupunginvaltuuston hyväksymispäätöksestä 16.12.2019 § 15 on tehty valitus Helsingin hallinto-oikeuteen. Valittajana ovat Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry.

Helsingin hallinto-oikeus on pyytänyt kaupunginhallitusta hankkimaan valituksen johdosta kaupunginvaltuuston lausunnon. Lausuntoa pyydetään 30.3.2020 mennessä.

Vantaan kaupungin hallintosäännön 9 luvun 1 §:n 4 kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää lausunnon antamisesta kaupunginvaltuuston päätöksestä tehtyyn valitukseen, jos kaupunginhallitus yhtyy valtuuston päätökseen. Koska kaupunginhallitus yhtyy valtuuston päätökseen, on sen tehtävänä antaa nyt pyydetty lausunto.

Kaupunkiympäristö toimialan kaupunkirakenteen ja ympäristön palvelualueen kaupunkisuunnittelussa sekä yhteisten palveluiden palveluyksikön laki- ja valmistelupalveluissa on valmisteltu hallinto-oikeudelle annettava lausunto. Lausunnossa esitetään valitus hylättäväksi aiheettomana. Lausunto on kaupunginhallituksen esityslistan liitteenä. Lausuntoon liittyvä muu materiaali on nähtävillä kokouksessa.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 19

Kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa Helsingin hallinto-oikeudelle liitteen mukainen lausunto asemakaavan ja asemakaavan muutoksen 232400 sekä tonttijaon hyväksymispäätöksestä tehtyyn valitukseen.

Tarkastetaan ja hyväksytään pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:
- Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n valitus asemakaavan ja asemakaavan muutoksen 232400 sekä tonttijaon hyväksymispäätöksestä
- Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle asemakaavan ja asemakaavan muutoksen 232400 sekä tonttijaon hyväksymispäätöksestä tehtyyn valitukseen

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus ja valituskielto

Lisätiedot:
aluearkkitehti Anna-Riitta Kujala, puh. 050 302 8799, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
asemakaava-arkkitehti Sonja Sahlsten, puh. 050 312 4370, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
lakimies Heino Pitkänen, puh. 043 825 9154, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

[redacted] **aika 29.01.2020 14.09.31**

Vastaanottaja: <helsinki.hao@oikeus.fi>
Kopio: [redacted]
Aihe: HAIPA -TPK// Valitus Vantaan kaupunginvaltuuston Puu-Kivistöä koskevasta päätöksestä

Arvoisa Helsingin hallinto-oikeus,

Ohessa Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistyksen ja Uudenmaan piirin valitus liitteineen
Vantaan kaupunginvaltuuston 16.12.2019 tekemästä päätöksestä (15 §) Puu-Kivistön aloituskorttelien (232400) asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä.

Valitus_Puu-Kivistö_29.1.20.pdf

Ystävällisin terveisin,

[redacted]
www.sll.fi/uusimaa

Liite 3. Tiedoksianto Timanttikujan metsän (Puu-Kivistön kaava-alue) syksyn 2019 lahokaviosammalhavainnoista (1).doc

Liite 4. Timanttikujan metsän (Puu-Kivistö) lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019 (1).jpeg

Liite 5. Timanttikujan metsän (Puu-Kivistö) lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019.xls

Liite 6.Uudenmaan-lahokaviosammalesiintymien-luokittelu-ja-priorisointi-Enviro-15.3.2019-1.pdf

[redacted] aika 29.01.2020 14.17.14

Vastaanottaja: <helsinki.hao@oikeus.fi>
Kopio: [redacted]
Aihe: HAIPA-TPK// Valitus Vantaan kaupunginvaltuuston Puu-Kivistöä koskevasta päätöksestä

Arvoisa Helsingin hallinto-oikeus,

Ohessa Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistyksen ja Uudenmaan piirin valitus liitteineen
Vantaan kaupunginvaltuuston 16.12.2019 tekemästä päätöksestä (15 §) Puu-Kivistön aloituskorttelien (232400) asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä.

Valitus_Puu-Kivistö_29.1.20.pdf

Ystävällisin terveisin,

[redacted]
www.sll.fi/uusimaa

Liite 3. Tiedoksianto Timanttikujan metsän (Puu-Kivistön kaava-alue) syksyn 2019 lahokaviosammalhavainnoista (1).doc

Liite 4. Timanttikujan metsän (Puu-Kivistö) lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019 (1).jpeg

Liite 5. Timanttikujan metsän (Puu-Kivistö) lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019.xls

Liite 6.Uudenmaan-lahokaviosammalesiintymien-luokittelu-ja-priorisointi-Enviro-15.3.2019-1.pdf

29.1.2020

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

PÄÄTÖS, JOSTA VALITETAAN

Vantaan kaupunginvaltuuston 16.12.2019 tekemä päätös (15 §) Puu-Kivistön aloituskorttelien (232400) asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä.

MUUTOKSENHAKIJAT

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry, Vantaa

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Helsinki

PROSESSIOSOITE

[redacted]

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Itälahdenkatu 22 b A

00210 Helsinki

Puhelin 0400 615 530

uusimaa@sll.fi

VAATIMUKSET

Vaadimme, että Helsingin hallinto-oikeus kumoaa Vantaan valtuuston päätöksen hyväksyä Puu-Kivistön korttelien asemakaava ja asemakaavan muutos maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja 54 §:n sekä luonnonsuojelulain 47 §:n vastaisena.

Lisäksi vaadimme alueelle töidenaloittamiskieltoa muutoksenhaun käsittelyn ajaksi.

PERUSTELUT

1 Selvitysten ja vaikutusarviointien riittämättömyys ja virheellisyys keskeisten lajistoarvojen kannalta sekä keskeisten luontoselvitysaineistojen puuttuminen päätösvaiheen aineistoista

Kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). Keskeisten selvitysten ja vaikutusarviointien tulee myös olla osallisten ja päätöksentekijöiden tutustuttavissa ja kaava-aineiston osana viimeistään kaavaehdotuksen nähtävillä olon aikana sekä päätösvaiheessa.

Puu-Kivistön aloituskorttelin kaavaprosessissa päätökset on tehty puutteellisen ja osin virheellisen tiedon perusteella. Lisäksi keskeisiä selvitysaineistoja on jätetty tuomatta julki kaavaehdotuksen nähtävilläolon (26.6 – 26.8.2019) aikana sekä valtuustokäsittelyn yhteydessä.

Puu-Kivistön eli Timanttikujan metsäalue (joka siis on laajempi kuin aloituskorttelien asemakaava-alue) sekä sen pohjois-, etelä- ja itäpuoliset metsät on todettu konsulttien ja luontoharrastajien v. 2017–19 tekemissä selvityksissä erittäin merkittäväksi lahokaviosammalen (*Buxbaumia viridis*) esiintymiskeskittymäksi.

Lahokaviosammal on muun muassa luonnonsuojelulain 46 §:n määrittelemä uhanalainen laji, luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3 a mukaisesti koko maassa rauhoitettu laji sekä luonnonsuojelulain 47 §:n ja luonnonsuojeluasetuksen liitteen 4 mukainen erityisesti suojeltava laji.

Tämän lisäksi lahokaviosammal kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 47 § 5 momentin mukaan, koska ilman poikkeuslupaa tehtynä se johtaisi laissa tarkoitettuun luontovahinkoon.

1.1 Kevään 2019 lahokaviosammalselvitys

Uudenmaan ELY-keskus myönsi 17.4.2019 poikkeusluvan Puu-Kivistön alueella sijaitsevien, siinä vaiheessa tunnettujen lahokaviosammalen esiintymien (5 kpl) siirtämiseen eli maapuiden ja kantojen maastakaivamiseen, siirtoon läheisille metsäalueille sekä myöhemmin kaavojen toteutumisen yhteydessä tapahtuvaan elinalueen hävittämiseen. Myönnetty poikkeuslupa koski yhtä Puu-Kivistön aloituskorttelien kaava-alueen esiintymää sekä neljää esiintymää, jotka sijaitsivat samalla yhtenäisellä metsäalueella kaava-alueen itäpuolella. Poikkeuslupa annettiin melko kevyillä perusteilla tilanteessa, jossa Uudenmaan ELY-keskuksen käytössä oli jo sen itsensä tilaama lahokaviosammasselvitys (Ympäristösuunnittelu Enviro 15.3.2019), jossa Kivistön lahokaviosammalkeskittymä, mukaan lukien Puu-Kivistön eli Timanttikujan metsän alue, todettiin erittäin merkittäväksi lajin elinalueeksi.

1.2 Kevään 2019 valitusprosessi poikkeusluvasta

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri valitti (liite 1) Uudenmaan ELY-keskuksen 17.4.2019 myöntämästä poikkeusluvasta. Valitusta täydennettiin vastaselityksellä 19.9.2019 (liite 2).

1.3 Kaavapäätöstä ennen toimitetut lisätiedot

Lisäksi Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri sai 5.12.2019 tietoja lahokaviosammalen selvittämiseen kouluttautuneelta luontoharrastaja [redacted]. Hän oli selvittänyt loppuvuonna 2019 Puu-Kivistön ja sen ympäristön metsäalueiden lahokaviosammaltilannetta. Lajin ekologiasta saatujen lisätietojen perusteella lahokaviosammalta on nykyisin mahdollista tunnistaa jo ns. protoneemavaiheessa eli ilman lopulliseen muotoonsa kasvanutta itiöpesäkkeellistä yksilöä. [redacted] maastoselvitysten tuloksena Puu-Kivistön yhtenäisen metsäalueen (Timanttikujan metsä) lahokaviosammalesiintymien määrä kohosi noin 10-kertaiseksi aikaisemmin havaittuun ja arvoituun nähden. Lisää havaintoja tehtiin myös metsäalueen länsiosasta eli Puu-Kivistön aloituskorttelin kaava-alueelta. Liitteinä on [redacted] tiedoksianto sekä sen liitteet (liitteet 3-5).

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri toimitti edellä mainitut aineistot 9.12.2019 Helsingin hallinto-oikeudelle poikkeuslupavalituksen vastineen täydennyksenä. Siinä vaiheessa, kun piiri sai tiedon valtuuston tulevasta päätöskäsittelystä Puu-Kivistön aloituskorttelien kaavan osalta, toimitimme tiedot myös Puu-Kivistön aloituskorttelin asemakaavoituksesta vastanneille Vantaan asemakaavoittajille ([redacted]) sekä Uudenmaan ELY-keskuksen kolmelle virkamiehelle ([redacted]). Aineisto toimitettiin Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin suojeluasiantuntija [redacted] sähköpostilla perjantaina 13.12.2019 klo 9.58. Mitään vastausta yhdeltäkään vastaanottajista ei saatu, ja kaava vietiin maanantaina 16.12.2019 klo 18 jälkeen valtuuston käsittelyyn tietoisesti vanhentunein ja virheellisin lahokaviosammaltiedoin.

Alueen erityismerkitys on ollut jo pitkään myös Vantaan kaavoittajien ja ympäristöviranomaisten tiedossa. Esimerkiksi Uudenmaan ELY-keskukselta toimeksiannon saanut Ympäristösuunnittelu Enviro Oy sai 15.3.2019 valmiiksi koosteraporttinsa *Uudenmaan lahokaviosammalesiintymien luokittelu ja priorisointi* (liite 6). Selvityksessä Puu-Kivistön alue ympäröivine metsineen todettiin erittäin merkittäväksi lahokaviosammalen suojelun kannalta. Kyseisen keskittymän erityisarvo todetaan

julkaisun sivulla 38 seuraavalla alueen erityisarvon tunnistavalla kiteytyksellä: ”*Kivistön alueella on tehty enemmän lahokaviosammalhavaintoja kuin missään muualla Uudellamaalla”.*

Olennaista merkitystä kaavaprosessin laillisuuden kannalta on sillä, että missään kaavaprosessin vaiheessa alueen erityismerkitystä lahokaviosammalen kannalta ei ole tuotu osallisten, kaupunkisuunnittelulautakunnan tai valtuuston tietoon. Keskeisten tietojen huomioimatta jättäminen koskee vuoden 2019 osalta Uudenmaan lahokaviosammalen suojelusuunnitelmaa ja siinä todettua Puu-Kivistön ja sen ympäristön metsien erityismerkitystä. Tätä selvitystä ei edes mainita Puu-Kivistön aloituskorttelien asemakaavan kaavaselostuksessa, johon kuitenkin on liiteaineistona liitetty mm. poikkeuslupavalitukseen liittyvä kaupungin selitys elokuulta 2019 (*Vantaan kaupungin selitys Helsingin hallinto-oikeudelle Vantaan Puu-Kivistön ja Puu-Kivistön aloituskorttelien lahokaviosammalesiintymiä koskevasta poikkeusluvasta tehdystä valituksesta, 16.8.2019*). Kaavaselostukseen sisältyvä lahokaviosammaltematiikan käsittely on omiaan luomaan vaikutelmaa siitä, että annetun poikkeusluvan laillisuus ja siten myös kaavan laillisuus lahokaviosammalen suojeluvelvoitteiden osalta on kunnossa. Tätä kuvaa rikkovaa aineistoa ei ole haluttu kaava-aineistoon liittää eikä siitä ole myöskään kaavoittajan toimesta informoitu valtuustoa.

Valtuuston osalta tietojen tietoinen huomioimatta jättäminen koskee paitsi kyseistä Enviro Oy:n selvitystä ja sen johtopäätöksiä myös 13.12.2019 kaavoittajille toimitettua lisätietoa alueen metsien aikaisempaan tietoon nähden moninkertaisesta lahokaviosammalesiintymien määrästä.

Pidämme yllä kuvattujen ja tämän valituksen liitteisiin sisältyvien keskeisten selvitys- ja arvottamisaineistojen sivuuttamista kaavan laillisuuden kannalta erittäin ongelmallisena.

Yhteenvetona katsomme, että kaavapäätös ei siten ole lahokaviosammalen osalta perustunut kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin.

2 Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus

Kaava on selvästi ristiriidassa asemakaavan sisältövaatimuksiin kuuluvien luonnonympäristöjen vaalimisvelvoitteiden kanssa. Puu-Kivistön ja sitä ympäröivien metsien alueelta paikallistettu lahokaviosammalten keskittymä on viimeistään Enviro Oy:n maaliskuussa 2019 tekemän selvityksen (liite 6) perusteella valtakunnallisesti merkittävä lajin esiintymiskeskittymä. Selvityksessä esiintymiskeksittymä todetaan Uudenmaan merkittävimmäksi tiedossaolevaksi esiintymäksi, mutta se on sitä myös koko Manner-Suomen tasolla. Tällaista uhanalaisen lajin merkittävintä tiedossa olevaa esiintymiskeskittymää on syytä pitää maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n tarkoittamana luonnonympäristön erityisenä arvona, jota ei saa hävittää. Alueen metsistä vuodenvaihteessa 2019 saatu uusi lahokaviosammaltieto (liitteet 3-5) ei vähennä, vaan lisää niin kaava-alueen kuin sen ympäristönkin metsien erityismerkitystä.

Katsomme siten, että asemakaavasta tehty päätös, jossa ei ole huomioitu alueen edellä selvitettyjä luontoarvoja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti, ei ole lainmukainen.

3 Luonnonsuojelulain erityisen suojelutarpeen vastaisuus

Lahokaviosammalen erityinen suojelutarve johtuu maankäyttö- ja rakennuslain ohella myös luonnonsuojelulaista.

Kuten edellä on todettu, lahokaviosammal on muun muassa luonnonsuojelulain 46 §:n uhanalainen laji, luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3 a mukaisesti koko maassa rauhoitettu laji sekä luonnonsuojelulain 47 §:n ja luonnonsuojeluasetuksen liitteen 4 mukainen erityisesti suojeltava laji.

Tämän lisäksi lahokaviosammal kuuluu luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 47 § 5 momentin mukaan, koska ilman poikkeuslupaa tehtynä se johtaisi laissa tarkoitettuun luontovahinkoon.

Suomessa ei ole lainvoimaista poikkeuslupaa lahokaviosammaleen erityisestä suojelutarpeesta. Lajin suojelun taso on Suomessa epäsuotuisa. Helsingin hallinto-oikeus päätöksellään 19/0406/5 kumosi Espoon Ruukinrannan rakentamiseen myönnetyn

poikkeusluvan nimenomaan sillä perusteella, että lahokaviosammaleen suojelun tila maassamme ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen, ei ollut riittävää varmuutta että lajin suojelutaso voisi säilyä suotuisana.

Nyt kyseessä olevan Puu-Kivistön ja sitä ympäröivien metsien lahokaviosammalen esiintymiskeskittymän voi katsoa olevan vielä Espoon Ruukinrantaakin merkittävämpi, jolloin poikkeamiselle ei voida katsoa olevan nykyisten esiintymistietojen valossa perusteita. Puu-Kivistön lahokaviosammalesiintymien siirtoistutuksille myönnetty poikkeuslupa on siten ristiriidassa lahokaviosammaleen luonnonsuojelulain mukaisen erityisen suojelutarpeen kanssa. Poikkeusluvan myöntäminen perustui nyttemmin virheelliseksi osoittautuneeseen tietopohjaan ja siitä on valitettu.

Lisäksi, vaikka aiempi poikkeuslupa olisikin ollut lainvoimainen, se ei poista vaatimusta ottaa huomioon myöhemmässä päätöksenteossa kaikkea sitä saatavilla olevaa tietoa erityisen suojelun tarpeessa olevasta lajista. Päätöksessään Puu-Kivistön aloituskorttelien asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä Vantaan kaupunginvaltuusto ei ole ottanut huomioon tiedossa olevia lahokaviosammalesiintymiä alueella.

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ja Uudenmaan piiri näin ollen katsovat, että lahokaviosammaleen luonnonsuojelulain mukainen erityinen suojelutarve ei ole toteutunut ja päätös on siten lainvastainen sekä maankäyttö- ja rakennuslain että luonnonsuojelulain näkökulmasta.

Lisätietoja

[redacted]

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry

[redacted]

[redacted]

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

[redacted]

[redacted]

Suomen luonnonsuojeluliitto
Uudenmaan piiri

LIITTEET

Liite 1. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin valitus lahokaviosammaleeseen liittyvästä Vantaan Puu-Kivistön poikkeusluvasta https://www.sll.fi/uusimaa/2019/05/16/valitus-lahokaviosammalta-koskevasta-poikkeusluvasta-vantaalla/

Liite 2. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin vastaselitys liittyen Vantaan Puu-Kivistön asemakaava-alueelle myönnettyyn lahokaviosammalten siirtämisen poikkeuslupaan https://www.sll.fi/uusimaa/2019/09/19/vastaselitys-liittyen-vantaan-puu-kiviston-asemakaava-alueelle-myonnettyyn-lahokaviosammalen-siirtamisen-poikkeuslupaan/

Liite 3. [redacted] tiedoksianto 5.12.2019 Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirille: *Lahokaviosammallöydöt Timanttikujan metsästä Kivistössä (Puu-Kivistön kaava-alue)*.

Liite 4. Timanttikujan metsän (Puu-Kivistö) lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019 (karttaesitys, [redacted] tiedoksiannon liite 1)

Liite 5. Timanttikujan metsän (Puu-KIvistö) lahokaviosammalhavainnot syksyltä 2019 (excel-tiedosto, [redacted] tiedoksiannon liite 2)

Liite 6. *Uudenmaan lahokaviosammalesiintymien luokittelu ja priorisointi* ([redacted] 15.3.2019).

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki

HELSINGIN HALLINTO-OIKEUDELLE

Asia

Helsingin hallinto-oikeuden lausuntopyyntö 17.2.2020 diaarinumero 20112/03.04.04.04.16/2020, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry:n valituksiin kaupunginvaltuuston päätöksestä 16.12.2019 § 15

Päätös, josta valitetaan

Vantaan kaupunginvaltuuston 16.12.2019 § 15 tekemä päätös Puu-Kivistön aloituskorttelien (232400) asemakaavan ja asemakaavan muutoksen sekä tonttijaon hyväksymisestä

Muutoksenhakijat

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry, Vantaa ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Helsinki

Valituksen sisältö ja perusteet

Muutoksenhakijat vaativat, että Helsingin hallinto-oikeus kumoaa Vantaan valtuuston päätöksen hyväksyä Puu-Kivistön korttelien asemakaava ja asemakaavan muutos maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja 54 §:n sekä luonnonsuojelulain 47 §:n vastaisena. Lisäksi muutoksenhakijat vaativat alueelle töidenaloittamiskieltoa muutoksenhaun käsittelyn ajaksi.

Muutoksenhakijat perustelevat vaatimuksiaan seuraavin perustein:

1. Selvitysten ja vaikutusarviointien riittämättömyys ja virheellisyys keskeisten lajistoarvojen kannalta sekä keskeisten luontoselvitysaineistojen puuttuminen päätösvaiheen aineistoista
2. Asemakaavan sisältövaatimusten vastaisuus
3. Luonnonsuojelulain erityisen suojelutarpeen vastaisuus

Lausunto

Tärkeimmät perusteet Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry:n ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry:n (jäljempänä “SLL”) valituksen hylkäämiselle ovat:

1. Asemakaavoitusta varten laadittujen selvitysten riittävyys ja saatavuus
2. Uudenmaan ELY-keskuksen myöntämä poikkeuslupa lahokaviosammalen kasvupaikan siirrolle
3. Lahokaviosammalen suotuisan suojelutason säilyminen Vantaalla
4. Yleiseen etuun liittyvät perusteet

1. Asemakaavoitusta varten laadittujen selvitysten riittävyys ja saatavuus

Muutoksenhakijat toteavat valituksessaan: *”Puu-Kivistön aloituskorttelin kaavaprosessissa päätökset on tehty puutteellisen ja osin virheellisen tiedon perusteella. Lisäksi keskeisiä selvitysaineistoja on jätetty tuomatta julki kaavaehdotuksen nähtävilläolon (26.6 – 26.8.2019) aikana sekä valtuustokäsittelyn yhteydessä.”*

Kaupunginhallitus toteaa, että maankäyttö- ja rakennuslain lähtökohtana on, että selvitysten ja vaikutusten arvioinnin laajuus riippuu kunkin kaavan vaikutuksista, eikä riittävyyttä ole laissa tarkemmin määritelty. Kaava on tehty sen hetkisessä parhaassa asiantuntemuksessa pohjautuen riittäviin ja ajantasaisiin selvityksiin, joiden perusteella on arvioitu kaavan merkittävät vaikutukset.

Lahokaviosammalen esiintymistä Kivistössä Puu-Kivistön alueella on systemaattisesti selvitetty Puu-Kivistön kaavaprosessien edetessä. Tieto lajista ja sen levinneisyydestä Vantaalla on lisääntynyt selvitysten myötä ja kaavoituspäätökset ovat perustuneet sillä hetkellä ajankohtaiseen selvitystietoon.

Luontoselvitykset, jotka ovat olleet suunnittelutyössä käytössä, on lueteltu asemakaavaselostuksessa sivulla 5 (päivätty 4.11.2019). Nämä asiakirjat ovat olleet pyydettäessä saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan valmistelusta vastanneilta suunnittelijoilta kaavaehdotuksen nähtävilläolon sekä päätöskäsittelyn aikana.

Luontoselvitykset, joita on käytetty suunnittelutyössä ja arvio niiden ajantasaisuudesta sekä saatavuudesta:

- *Myyrmäen, Kivistön ja Ylästön liito-oravaselvitys (Ramboll Finland Oy, 2016)*

Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut selvityksen suunnittelutyön aikana ajantasaiseksi ja aineistot ovat olleet saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä. Aineisto löytyy myös Vantaan kaupungin internet-sivuilta.

- *Kivistön keskustan liito-oravaseurannat (Ramboll Finland Oy, 2017, 2018)*

  Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut selvityksen suunnittelutyön aikana ajantasaiseksi ja aineisto on ollut saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä.

- *Lahokaviosammaleen luontokartoitus (Olli Manninen, 2017)*

  Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut selvityksen suunnittelutyön aikana ajantasaiseksi ja aineisto on ollut saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä.

- *Lahokaviosammalen luontokartoitus (Olli Manninen, 21.1.2019)*

  Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut selvityksen suunnittelutyön aikana suunnittelutyön aikana ajantasaiseksi ja aineisto on ollut saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä.

- *Vantaan Marja-radan rakentamisen luontoselvitys (Ympäristötutkimus Oy Metsätähti, 2003)*

  Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut, että luontoselvitys on jatkossa tarpeen ajantasaistaa asemakaavoituksen tarkoituksiin. Aineistot ovat olleet saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä.

- *Marja-Vantaan lepakkokartoitus (Faunatica Oy, 2009)*

  Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut, että jatkossa on suositeltavaa tehdä tarkempi lepakkoselvitys asemakaavoitusta varten. Aineistot ovat olleet saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä. Aineisto löytyy myös Vantaan kaupungin internet-sivuilta.

- *Marja-Vantaan alueen matelija- ja sammakkoeläinselvitys (Faunatica Oy, 2011)*

  Vantaan Ympäristökeskus on arvioinut selvityksen suunnittelutyön aikana ajantasaiseksi ja aineistot ovat olleet saatavilla Vantaan ympäristökeskuksesta tai asemakaavan suunnittelijoilta pyydettäessä. Aineisto löytyy myös Vantaan kaupungin internetsivuilta.

SLL:n valituksessa mainittu Vantaan kaupungin asemakaavoittajille 13.12.2019 toimitettu selvitys saapui niin myöhässä, että sitä ei pystytty käsittelemään Vantaan kaupunginvaltuuston kokouksessa 16.12.2019. Asemakaavaa ja asemakaavan muutosta sekä tonttijakoa on valmisteltu lakisääteisen asemakaavaprosessin mukaan ja osallisilla on mahdollisuus vaikuttaa sen puitteissa. Kun asemakaava on valmis ja kaupunginvaltuuston asialista on sulkeutunut, on kaupungin mahdotonta ottaa yksittäisiä kannanottoja mukaan päätöksentekoon.

2. Uudenmaan ELY-keskuksen myöntämä poikkeuslupa lahokaviosammalen kasvupaikan siirrolle

Kaupunginhallitus toteaa, että Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavan valmistelun aikana vuonna 2019 laaditussa selvityksessä *Lahokaviosammalen luontokartoitus* (Manninen, O. 2019) Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaava-alueelta löydettiin yksi lahokaviosammalen kasvupaikka. Uudenmaan ELY-keskus on myöntänyt luvan lahokaviosammalkasvupaikan siirrolle (Uudenmaan ELY-keskuksen päätös luonnonsuojelulain 42 §:n rauhoitussäännöksistä poikkeamiseen, 17.4.2019, Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavan selostuksen liite 1). Uudenmaan ELY-keskuksen antama päätös ei ole lainvoimainen, koska valitusajan puitteissa siitä jätettiin yksi valitus.

Helsingin hallinto-oikeus on lähettänyt Vantaan kaupungille selityspyynnön siirtolupapäätökseen kohdistuvaan valitukseen liittyen ja Vantaan kaupunki on vastannut selityspyyntöön 16.8.2019. Vantaan kaupunki toteaa selityksessään, että tärkeimmät perusteet valituksen hylkäämiselle ovat Puu-Kivistön alueen lahokaviosammalesiintymän säilymisen riskit, lajin suotuisan suojelutason säilyminen Vantaalla, lahokaviosammalen siirron pilotointi ja yleiseen etuun liittyvät perusteet.

Vantaan kaupunki on todennut Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavaselostuksessa, että Vantaan kaupunki edistää Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavoitusta samanaikaisesti valituksen käsittelyn kanssa. Mikäli valitus hyväksytään ja lahokaviosammalen siirtäminen ei ole mahdollista, on sammalen suotuisan suojelutason säilyminen ratkaistava muilla keinoin perustuen uuteen tietoon. Asiasta on lausuttu tämän lausunnon kohdassa 3.

Vantaan kaupunki on kuvannut poikkeuslupaprosessia kaavaselostuksessa sivuilla 3 (Kaavaprosessin vaiheet), sivulla 9 (Luonnonympäristö), sivuilla 21 – 22 (Viranomaisyhteistyö), sivuilla 24 – 25 (Muistutusten ja lausuntojen huomioiminen), sivulla 37 (Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön) ja sivuilla 42 – 43 (Asemakaavan toteutus). Selostuksessa on tuotu useasti ilmi, että Uudenmaan ELY-keskuksen antama päätös poikkeusluvasta ei ole lainvoimainen, koska valitusajan puitteissa siitä jätettiin yksi valitus.

Kaupunginhallitus katsoo, että Uudenmaan ELY-keskus on myöntämällään poikkeusluvallaan puoltanut alueen kaavoitusta asuinrakentamiselle. Uudenmaan ELY-keskus ei ole valittanut Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavan hyväksymispäätöksestä. ELY-keskus ei myöskään ole asettanut luonnonsuojelulain 47 §:n 2 ja 3 momentin mukaista kieltoa lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittämiselle tai heikentämiselle. Kaupunginhallitus katsoo, että Vantaan kaupungilla on Uudenmaan ELY-keskuksen tuki alueen asemakaavoittamiselle asumisen korttelialueiksi.

3. Lahokaviosammalen suotuisan suojelutason säilyminen Vantaalla

Vantaalta on tehty ensimmäiset lahokaviosammalhavainnot vuonna 2011. Vuonna 2016 kaupunki teetti lahokaviosammalkartoituksen (Manninen, O. 2017), jossa tarkistettiin yli 60 lajille sopivaa metsäaluetta, ja lisäksi vuonna 2018 sammalta etsittiin uudessa selvityksessä muutamilta muilta metsäalueilta (Manninen, O. 2019). Vuoden 2019 alkuun mennessä Vantaalla oli löytynyt lahokaviosammalta 124 erilliseltä rungolta tai kannolta 37 metsiköstä. Kuten Uudenmaan ELY-keskus toteaa raportissaan *Uudenmaan lahokaviosammalesiintyminen luokittelu ja priorisointi* (Lammi, E. & Vauhkonen, M. 2019), lajin esiintymistä mm. luonnonsuojelualueilla ei ole vielä juurikaan tutkittu, joten on todennäköistä, että uusia esiintymiä tulee jatkossa löytymään.

Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavan päätöskäsittelyn jälkeen on valmistunut selvitys *Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma* (Manninen, O. & Nieminen, M. 2020). Selvitys ei ole ollut kaavan päätöksenteon aikana saatavilla. Selvityksen ja suojelusuunnitelman tavoitteena on ollut uusien lahokaviosammalen esiintymien inventointi sekä arvioida lajin suotuisan suojelutason säilyminen Vantaan kaupungin kasvaessa ja kehittyessä. Tavoitteena on samalla mahdollistaa kaupunkirakenteen kehittyminen resurssiviisaalla tavalla ja varmistaa valmisteilla olevan Vantaan yleiskaavan 2020 kaavavarannon toteutettavuus.

Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma -selvityksen mukaan Vantaalta tunnetaan nyt (vuosien 2011–2019 tiedot) lahokaviosammalen itiöpesäkkeitä 242 kasvupaikalta ja itujyväsryhmiä 2 238 kasvupaikalta. Selvityksessä esiintymäalueet on rajattu 107 erilliseksi ydinalueeksi, joiden pinta-ala on yhteensä noin 1 071 ha. Näiden lisäksi Vantaalla on edelleen kartoittamatta 106 lajille potentiaalisesti soveliasta aluetta (pinta-alaltaan yhteensä n. 1 412 ha), joiden tilanne tulisi selvittää (Manninen, O. & Nieminen, M. 2020, s. 3).

Uusien lahokaviosammalalueiden inventoinnin lisäksi osana selvitystyötä laadittiin suojelusuunnitelma, jonka avulla pyritään turvaamaan lajin suotuisan suojelutason säilyminen

Vantaalla, vaikka joitakin tunnettuja esiintymiä uhkaa maankäytön muutospaineet Vantaan kaupunkirakenteen kestävän kehittämisen näkökulmasta. Lahokaviosammalen suotuisan suojelutason säilyttämiseksi Vantaalla suojelusuunnitelmassa esitetään käytettäväksi ekologisen kompensaation periaatetta, jonka tarkoituksena on hyvittää ihmisen toiminnasta luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvat heikennykset suojelemalla tai ennallistamalla elinympäristöjä (Manninen, O. & Nieminen, M. 2020, s. 30).

Suojelusuunnitelmassa esitetty kompensaatiotarkastelu perustuu voimassa olevan yleiskaavan ja uuden yleiskaavaluonnoksen väliseen vertailuun. Suunnitelmassa lajin elinoloja oletettavasti parantavat kaavamerkintöjen mukaiset maankäytön muutokset tulkittiin täysimääräiseksi tai osittaiseksi kompensaatioksi (pääosa), silloin kun siirretään muuten heikentymässä tai tuhoutumassa olevien esiintymien alueita suojelluiksi tai muutoin niiden säilymisen kannalta suotuisamman maankäytön piiriin. Lisäksi yleiskaavaluonnoksessa lajin elinoloja heikentävät muutokset huomioitiin ja heikennykset vähennettiin kokonaiskompensaatiosta. Kompensaatiotarkasteluun otettiin mukaan kaikkien ydinalueiden pinta-ala sekä kasvupaikkojen ja itiöpesäkkeiden määrä (Manninen, O. & Nieminen, M. 2020, s. 3).

Suojelusuunnitelman yhteenvedossa (Manninen, O. & Nieminen, M. 2020, s. 37) todetaan, että *”Uudessa yleiskaavaluonnoksessa, verrattuna voimassa olevaan yleiskaavaan, maankäyttöön tehdyt muutokset oletettavasti kompensoivat (pinta-alan ja lahokaviosammalen kasvupaikkojen/yksilöiden osalta) yleiskaavaluonnoksen rakennettaviksi osoitetuilla alueilla olevien lahokaviosammalesiintymien heikennykset riittävällä tasolla, jotta lajin suojelutaso säilyy suotuisana Vantaalla.”* Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaava-alue sijaitsee uuden yleiskaavaluonnoksenkin mukaan rakennettavaksi osoitetulla alueella, joten kaava-alueelle sijoittuvaan lahokaviosammalesiintymään kohdistuva heikentämisen kompensointi on huomioitu suojelusuunnitelmassa.

Luonnonsuojelulain 48 §:n mukaan lain 39 §:ssä ja 42 §:n 2 momentin mukaiset rauhoitussäännökset eivät estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan eikä rakennuksen tai laitteen tarkoituksenmukaista käyttämistä. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamasta tai häiritsemästä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Luonnonsuojelulaki siis mahdollistaa kaava-alueen käyttämisen rakennustoimintaan. Vantaan kaupunki pyrkii välttämään lahokaviosammalen vahingoittamista ja häiritsemistä kompensaatiotoimilla ja tarvittaessa siirtolupien hakemisella. Vahingoittamisen ja häiritsemisen välttäminen muilla keinoin ilman merkittäviä lisäkustannuksia ei ole mahdollista.

Vantaan kaupunki
Kaupunkiympäristö

Kielotie 28
01300 Vantaa
www.vantaa.fi

Puhelin: (09) 839 11

Kaupunginhallitus katsoo, että edellä mainituilla toimenpiteillä pystytään turvaamaan lajin suotuisa suojelutaso Vantaalla.

4. Yleiseen etuun liittyvät perusteet

Kaupunginhallitus toteaa, että Puu-Kivistön aloituskortteleiden asemakaavan mahdollistama lisärakentaminen on niin Vantaan kaupungin kannalta kuin laajemminkin tarkasteltuna merkittävää ja tarpeellista.

Vantaan kaupunki, kuten koko pääkaupunkiseutu, joutuu vastaamaan merkittäviin kasvupaineisiin lähivuosikymmenten aikana. Tätä haastetta ratkotaan kaupunkien strategioilla, eri intressejä yhteensovittavalla kaupunkisuunnittelulla ja kaavoituksella. Vantaalla lähtökohtana ovat kaupungin väestöennuste sekä valtuustokauden strategia 2018 – 2021. Vantaan väestön ennustetaan kasvavan vuoden 2020 alkuun mennessä 231 600 asukkaaseen, vuonna 2030 reiluun 267 000 asukkaaseen ja ennustekauden lopulla vuonna 2045 noin 296 000 asukkaaseen (Vantaan kaupunki 2018). Eniten asuntoja valmistuu Kivistön, Myyrmäen ja Tikkurilan suuralueille ja erityisesti niiden keskustoihin.

Vantaan kaupungin valtuustostrategissa 2018 – 2021 (Vantaan kaupunki 2017) on määritelty tavat kaupungin kestävälle kasvulle: *”Valmistelussa ja päätöksenteossa huomioidaan ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat. – – Pääosa rakentamisesta sijoittuu tiivistyville keskusta-alueille ja joukkoliikennevyöhykkeille.”* Vantaan kestävä kaupunkikehitys perustuu siten tavoitteeseen painottaa asemanseutuja: joukkoliikenteeseen tukeutuva asuminen vähentää riippuvuutta yksityisautoilusta ja mahdollistaa laajempien, yhtenäisten viher- ja virkistysalueiden säästämisen. Tiiviissä keskusta-asumisessa edistetään kävelyä ja pyöräilyä, mutta nämä ilmastoystävälliset liikkumismuodot edellyttävät riittävää lähipalveluiden saatavuutta.

Maankäytön suunnittelussa Vantaan kaupunki haluaa löytää aina parhaimmat ratkaisut, joilla voidaan kussakin kohteessa tavoittaa mahdollisimman tasapainoinen sosiaalisesti, kulttuurisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävän kaupunkisuunnittelun toteutus. Tämä edellyttää kaikkien ulottuvuuksien arviointia, vertailua ja arvottamista eri mittakaavoissa. Maankäytön suunnittelun arvottamisessa on todettu välttämättömäksi keskittää yhdyskuntarakenteen kasvu asemien alueille, jotka sisältävät paikoin myös luontoarvoiltaan merkityksellisiä metsäalueita. Keskittämällä merkittävästi laajemmat ja luontoarvoiltaan monimuotoiset metsäalueet säästyvät rakentamiselta. Tällaisia alueita ovat muun muassa Tyttömäenmetsä, Petikko, Lillån puronvarsi Kiilassa ja Sotilaskorpi. Näihin keskustasta etäämmällä sijaitseviin alueisiin ei kohdistu keskustaa vastaavaa arkiliikkumisen ja -virkistyksen kulutuspainetta. Nämä SL-alueet ovat soveltuvia

lahokaviosammalen siirron kohdealueiksi *Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma* -selvityksen kompensaatioperiaatteiden mukaisesti (Manninen, O. & Nieminen, M. 2020, s. 31 – 32).

Pääkaupunkiseudulle kohdentuu merkittäviä kasvupaineita lähivuosikymmeninä. Asemiin perustuva tehokas maankäyttö mahdollistaa joukkoliikenteeseen tukeutumisen, vähentää riippuvuutta henkilöautoilusta ja siten pienentää ilmastonmuutoksen kannalta epätoivottavia päästöjä. Riittävällä asukasmäärällä rajatulla alueella mahdollistetaan riittävät lähipalvelut, kuten päiväkodit ja koulut, ja luodaan turvallista liikkumisympäristöä eri ikäisille ja kuntoisille asukkaille. Kaupunkirakenteen toteuttaminen kestävästi, kohtuuhintaisesti ja saavutettavasti vaatii huolellista infrastruktuurin suunnittelua.

Kivistön keskusta-alueen kehityksessä on Vantaan kaupunki arvioinut luontoarvoja ja vastaavasti raideliikenteen asemanseutujen tuomien mahdollisuuksien painoarvoa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Myös Helsinki-Vantaan lentoaseman lentoliikenteen vaikutus on otettu huomioon: Kivistön aseman ja Lapinkylän asemavarauksen vaikutusalueesta osa on lentomelualuetta, joka estää pysyvän asutuksen sijoittamisen alueelle. Maankäyttömahdollisuudet turvalliselle, terveelliselle ja joukkoliikenteeseen tukeutuvalle asumiselle Kivistön asemanseudulla ovat siten hyvin rajalliset.

Yhteenveto

Kaupunginhallitus toteaa yhteenvetona, että asemakaava ja asemakaavan muutos sekä tonttijako on valmisteltu ja laadittu riittävien tietojen pohjalta ja kaava-alueelle sijoittuvien lahokaviosammalten mahdollinen häviäminen ei vaaranna lajin suotuisan suojelun tasoa Vantaalla. Asemakaava ja asemakaavan muutos sekä tonttijako on kaikilta osin valmisteltu ja laadittu maankäyttö- ja rakennuslain sekä muiden säädösten mukaisesti sekä täyttää sille asetetut vaatimukset, minkä johdosta valitus tulisi aiheettomana hylätä.

Lähdeviittaukset

Lammi, E. & Vauhkonen M. 2019. Uudenmaan lahokaviosammalesiintyminen luokittelu ja priorisointi – Ympäristösuunnittelu Enviro 30.4.2019

Manninen, O. 2017. Lahokaviosammaleen luontokartoitus (Olli Manninen, 2017)

Manninen, O. 21.1.2019. Lahokaviosammalen luontokartoitus (Olli Manninen, 21.1.2019)

Manninen, O. & Nieminen, M. 2020. Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma. – Faunatican raportteja 1/2020. 59 s.

Vantaan kaupunki, 2017. Valtuustokauden strategia 2018–2021, KV 11.12.2017. Saatavilla: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/136267_Valtuustokauden_strategia_2018-2021.pdf.

Vantaan kaupunki, 2018. Vantaan väestöennuste 2018. Vantaan kaupunki. Tietopalvelu A1 : 2018. Saatavilla: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/140839_Vaestoennuste_2018.pdf.

20 § Marja-Vantaan ja keskusten kehittäminen -rahaston vuosikatsaus 2019

VD/773/02.01.02.00/2020

HP/MK/HY-L

Kaupunginhallitus on 11.4.2011 § 14 päättänyt, että Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston varojen käytöstä tulee vuosittain tehdä selvitys kaupunginhallitukselle. Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahastolla rahoitetaan Kivistön ja muiden keskusten kehittämistä, suunnittelua ja toteuttamista. Rahaston sääntöjen mukaan rahaston hallinnosta vastaa ja varojen käytöstä päättää maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja.

Rahastosta rahoitettiin keskusten kehittämistä ja aluemarkkinointia. Kehityshankkeita vietiin eteenpäin Aviapoliksessa, Myyrmäessä, Kivistössä, Keimolanmäessä ja Koivukylässä. Aviapolis liikennelabra -hankkeessa tutkittiin ja testattiin kestäviä liikenteen, liikkumisen ja logistiikan ratkaisuja Aviapoliksen alueella. Kehitettyjen ratkaisujen avulla muun muassa vähennettiin pysäköintipaikkojen tarvetta, luotiin konkreettinen ja yksinkertainen kyytien jakamispalvelu alueen toimijoiden käyttöön, suunniteltiin ja mallinnettiin logistiikkaterminaalin kuljetuskaluston sähköistäminen sekä demonstroitiin droonien hyödyntämistä pakettilogistiikassa.

Vuonna 2019 rahaston käyttötalouden menot olivat noin 0,75 miljoonaa euroa ja poistoja kirjattiin noin 0,66 miljoonaa euroa. Rahaston rahavarat olivat kauden lopussa 7,9 miljoonaa euroa.

Rahaston investointimenoja toteutui yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 hankkeista valmistui pysäköintilaitos Safiiriparkki, josta on myyty määräosa liittyen tontin 23151/6 myyntiin. Hankkeista jatkuvat edelleen Tikkurilan jokirannan kehittäminen muuan muassa Vernissan- ja Väritehtaanrannan puistossa, Vernissanpiipun kunnostus ja Vernissansillan rakentaminen sekä Åvikin puiston ja leikkipaikan kehittäminen. Keimolanmäessä Keimolan moottoriradan entinen valvontatorni kunnostettiin alueen historiaa kunnioittavaksi Ombra -valo- ja ääniteokseksi. Lisäksi Koivukylän keskustan taidehanketta viimeisteltiin, ja sen on määrä valmistua alkuvuonna 2020.

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 20

Kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään merkitä tiedoksi selvitys Marja-Vantaan ja keskustojen kehittämisrahaston varojen käytöstä vuonna 2019. Käyttötalouden merkittävimmät toteutuneet kustannukset ja tuotot sekä hankkeiden investointimenot on eritelty päätösesityksen liitteenä.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
- Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston TP 2019 erittely

Täytäntöönpano: kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 3.1 oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
projektijohtaja Arja Lukin, puh. 043 825 3621, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

projektijohtaja Gilbert Koskela, puh. 050 312 1915, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
projektijohtaja Janne Juntunen, puh 040 682 4287, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
kiinteistökehityspäällikkö Petteri Hankivuo, puh. 050 312 1917, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Marja-Vantaan ja keskusten kehittämisrahaston käyttötalous ja investoinnit 1.1.-31.12.2019.

		Talousarvio yht. 2019	Kum. Tot. 1-12 / 2019
Rahaston käyttötalous yhteensä (1.000 EUR)	**TOIMINTATUOTOT**	**250**	**630**
	TOIMINTAKULUT	**-750**	**-745**
	TOIMINTAKATE	**-500**	**-115**

Rahaston toimintakulut toteutuivat vuonna 2019 seuraavasti (1.000 EUR)	**Kum. Tot. 1-12 / 2019**
Aviapolis liikennelabra	**-459**
- EAKR-hankkeessa tutkittiin ja testattiin kestäviä liikenteen, liikkumisen ja logistiikan ratkaisuja Aviapoliksessa	
Kivistön kehittäminen	**-27**
- Suomalainen automaattibussipilotti –hankkeeseen osallistuminen	
- Ombra-taideteoksen ja Lincolnin aukion avajaiset 22.10.2019	
Aviapoliksen kehittäminen	**-33**
- Selvitys kansainvälisen taiteilijaresidenssin kehittämisestä Aviapolikseen	
- Aviapolis X -paviljongin luonnossuunnitelma ja Aviapolis työpaja	
Aluemarkkinointi Kivistö	**-63**
- Kevään markkinointikampanjan suunnittelu ja toteutus	
- Kivistön karnevaalien suunnittelu ja toteutus sekä Kivistön markkinointivideon teko	
Aluemarkkinointi Keimolanmäki	**-12**
- Kevään markkinointikampanjan suunnittelu ja toteutus	
Aluemarkkinointi Koivukylä	**-5**
- Koivukylän alueen brändäyshanke	
Aluemarkkinointi Myyrmäki	**-13**
- Myyrmäen aluemarkkinointikampanja, työpajan järjestäminen	
Aluemarkkinointi Aviapolis	**-134**
- Helsinki-Vantaa Airport; juna- ja lentoaseman mediamainontaa	
- Aviapoliksen ihmekarnevaalit 26.10.2019	
- Asumisen uudet tuulet Aviapoliksessa -selvitys, osat 1-2	
- Mediamainontaa ja mediaseurannan kvartaalianalyysit	
Käyttötalous, toimintakulut yhteensä	**-745**

Rahaston toimintatuotot tulivat EAKR:lta ja alueiden toteuttajilta (1.000 EUR):	**Kum. Tot. 1-12 / 2019**
Aviapolis liikennelabra, EAKR-tuki	**438**
Aluemarkkinointi Aviapolis	**125**
Aluemarkkinointi Myyrmäki	**42**
Aluemarkkinointi Kivistö	**24**
muut tuotot	**1**
Käyttötalous, toimintatuotot yhteensä	**630**

		Talousarvio yht. 2019	Kum. Tot. 1-12 / 2019
Rahaston investoinnit yhteensä (1.000 EUR)	**MENOT**	**-5 300**	**-4 536**

Rahaston investointimenot toteutuivat vuonna 2019 seuraavasti (1.000 EUR)	**Kum. Tot. 1-12 / 2019**
Lincolnin aukio	**-1 594**
Åvik, Tikkurilan jokiranta (puiston ja leikkipaikan kehittäminen)	**-1 397**
Tikkurilan pato	**-807**
Tikkurilan jokirannan kehittäminen (Vernissan- ja Väritehtaanrannan puisto, Vernissanpiippu ja -silta)	**-462**
Koivukylän taidehanke	**-317**
Rakentamisen rahasto, Safiiriparkki	**40**
Investointimenot yhteensä	**-4 536**

21 § **Asemakaava ja asemakaavan muutos 511800 sekä tonttijako, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano**

VD/2327/10.02.04.00/2013
HP/TLA/JRA/MHÄ/MKU/LL

Asemakaavalla suojellaan kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas Backaksen kartanoympäristö, sallitaan hieman uudisrakentamista suojelualueelle sekä mahdollistetaan liikerakennuksen rakentaminen entisen tallin ja puimalan yhteyteen.

Asemakaava koskee osaa korttelista 51157, suojelualueita sekä katu- ja virkistysalueita kaupunginosassa 51, Pakkala, sekä suojelualuetta kaupunginosassa 40, Ylästö.

Asemakaavan muutos koskee katualueen rajaa kaupunginosassa 51, Pakkala.

Tonttijako koskee osaa korttelista 51157, kaupunginosassa 51, Pakkala.

Alue sijaitsee Pakkalan ja hieman myös Ylästön kaupunginosissa Ylästöntien eteläpuolella. Aluetta rajaa pohjoisessa Ylästöntie, idässä Kartanonkosken asuinalue, lännessä viljelykäytössä oleva peltoalue ja etelässä entisten kasvihuoneiden alue ja Kartanonkosken liikuntapuisto.

Kaavan hakija
Helsingin Osuuskauppa Elanto.

Maanomistus
Alueen omistaa Helsingin Osuuskauppa Elanto.

Kaavan valmisteluun osallistuneet
Hakijan konsulttina oli alkuvaiheessa Arkkitehtitoimisto CJN Oy, kun alueelle soviteltiin asumista. Kaupungin omien asiantuntijoiden lisäksi lopullisen kaavaehdotuksen valmisteluun ovat osallistuneet konsultteina maisemakysymyksissä Loci Maisema-arkkitehdit Oy ja liikenteessä Trafix (nyk. WSP).

Kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskeva suojelupäätös
Kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskeva suojelupäätös on tehty Uudenmaan ympäristökeskuksessa (nyk. Uudenmaan ELY-keskus) vuonna 1998, mutta sitä ei ole vahvistettu Ympäristöministeriössä. Suojeluasia on tullut vireille 17.10.1995 ympäristökeskuksen aloitteesta.

Päätöksen mukaan: ”Uudenmaan ympäristökeskus on määrännyt Backaksen kartanon rakennusryhmän ja aluekokonaisuuden suojeltavaksi päätöksen liitteenä olevalla kartalla osoitetulla alueella. Suojeltavia rakennuksia, joita ei saa purkaa, ovat kartanon päärakennus, tilanhoitajan asuinrakennus, puutarhan asuinrakennus, narikka/asuinrakennus, idätysrakennus/juurrutuskellari, paja, sysivaja/ puuliiteri, kivisikala, kivinavetta, pihattosikala, kuivuri-puimala ja muuntajarakennus.”

Yleiskaava
Kaava-alueella kartanon mäki ja sen välitön lähiympäristö on kaupunginvaltuustossa 17.12.2007 hyväksytyssä oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa osoitettu palvelujen alueeksi (P2). Alue varataan yksityisille ja julkisille palveluille. Alueella voidaan sallia asuin-, majoitus- ja ravitsemustiloja sekä näyttely-, koulutus-, virkistys- ja kulttuuritiloja. Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä.

Backaksen pohjoispuolella on keskustatoimintojen aluetta (C) toimisto-, liike- ja palvelutiloille, asunnoille sekä keskusta-alueelle soveltuville työpaikkatoiminnoille. Kartanokoski ja Sandbacka ovat asuntoalueita (A1 ja A2). Kartanon itäpuolella on julkisten palvelujen ja hallinnon alue (PY).

Kartanomäen länsi- ja eteläpuolella on urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU) sekä ohjeellinen ulkoilureitti. VU-alue varataan urheilu-, virkistys- ja vapaa-ajan toiminnoille. Alueella sallitaan näihin toimintoihin liittyvä rakentaminen, ei kuitenkaan suurten urheilulaitosten rakentamista.

Kaava-alueen länsiosassa on Krakanoja, joka on merkitty luonnonsuojelualueeksi (SL). Se on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu tai rauhoitettava luonnonsuojelualue.

Kaava-alue on merkitty maisemallisesti arvokkaaksi alueeksi, jonka maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, rakennukset pihapiireineen tai puistoineen sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet ja yksittäispuut on säilytettävä. Alueella tapahtuva rakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä.

Asemakaava
Alueella ei ole asemakaavaa. Asemakaavaehdotus 511800 on alueen ensimmäinen asemakaava. Asemakaavan muutos koskee ainoastaan katualueen rajan poistamista Ylästöntien ja uuden Pitokartanontien väliltä. Asemakaavalla muodostetaan kortteliin 51157 liikerakennusten korttelialueelle (KL) tontti nro 2, sekä rakennussuojelu- (SR), puisto- (VP), luonnonsuojelu- (SL) ja katualuetta. Asemakaava-alueen koko on 13,35 ha. Siitä liikerakennusten korttelialuetta KL on 0,75 ha, puistoa 4,74 ha ja suojelualuetta 7,37 ha. Loput on katualuetta. KL-alueen tehokkuus ek on 0,13.

Kartanoalueen kaikki rakennukset ja historiallinen puisto muodostavat yhden toiminnallisen kokonaisuuden, jossa rakennussuojelu ja ympäristön suojelu nivoutuvat toisiinsa. Alueen käytön pitää sopeutua historialliseen kartanomiljööseen.

Suojelupäätöksen mukaiset rakennukset suojellaan lukuun ottamatta sahaa, joka on palanut, ja pihattosikalaa (lantala), jonka kunto on todettu erittäin huonoksi. Lisäksi suojellaan kellari ja vanhempi vesisäiliö sekä kartanopuiston maisemallisia ominaispiirteitä, kuten puuyksilöitä, puurivejä, näkemäakseleita ja historiallisia tielinjauksia. Kullekin suojeltavalle rakennukselle annetaan yksityiskohtaiset asemakaavamääräykset. Muinaismuistoalueiden rajoja tarkennetaan. Krakanojan varsi osoitetaan luonnonsuojelualueeksi asemakaavan alueella.

Uudisrakentaminen sijoitetaan siten, että sillä voidaan tukea vanhojen rakennusten uudiskäyttöä. ”Narikan” ja pajaan väliin osoitetaan uudisasuinrakennuksen paikka, koska näillä kohdin on ollut rakennuksia. Uudisrakennus kivisikalan vieressä rajaa entistä talouspihaa länsipuolelta, mutta kuitenkin niin, että Ylästöntietä lännestä lähestyville edelleen avautuu komea näkymä kartanon rakennuksille. Kauppa sijaitsee purettavan lantalan paikalla siten, että sen pääovi avautuu länteen, mikä ohjaa asiakasvirtoja samalla aktivoimaan navetan ja puimalan käyttöä. Avoin maisematila ympäröi kartanomäkeä edelleen joka puolelta korostaen kartanokukkulan hallitsevaa asemaa maisemassa.

Liikkumisen reittejä selkiytetään. Nykyiselle, navetan länsipuolitse kulkevalle, puiden reunustamalle reitille osoitetaan ulkoilureitti, huoltoajoa sekä ajo tilapäiselle pysäköintialueelle. Ylästöntien uudesta

liittymästä alueen itälaidalta järjestetään kaupan asiakas- ja huoltoajo, kartanoalueen ajoyhteydet ja kulku pysäköintialueelle. Ylästöntien liikenneympyrästä osoitetaan uusi katu, Pitokartanontie, joka palvelee huoltoajoa ja alueen pienempiä rakennuksia. Pyöräilyn laatukäytävä sijoittuu puistoon ja jatkuu jalankulun ja pyöräilyn katualueena Pitokartanontielle.

Ringhinpuistoa laajennetaan ja Illenoja merkitään ohjeelliseksi vesialueeksi.

Rakennussuojelualueelle saa sijoittaa ravintola-, huvi- ja viihdepalveluita, lähipalveluita, liike- ja toimistotiloja, ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja, majoitus-, kulttuuri-, näyttely- ja kerhotiloja, varastoja, autonsäilytystiloja sekä tarkemmin määriteltynä asumista. Liikerakennusten korttelialueelle saa sijoittaa myös SR-aluetta palvelevia tiloja. Uuden rakentamisen määrä on yhteensä 2030 k-m2.

Asemakaavalla on melko vähän vaikutuksia kaupunkirakenteeseen ja luonnonympäristöön. Merkittävimmät vaikutukset syntyvät rakennusten korjaamisen ja uusiokäytön aiheuttamista uusista palveluista, työpaikoista ja virkistysmahdollisuuksista. Pyöräilyn laatukäytävä varmistaa jo nykyisen pyöräily-yhteyden säilymisen ja kehittämisen tulevaisuudessa osana pidempimatkaista reittiä Helsingin suunnasta lentoasemalle.

Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettely
MRL 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on tehty 20.5.2015

MRL 62 §:n mukaisesti kaavan vireille tulosta on ilmoitettu Vantaan Sanomissa ja osallisille on varattu mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta. Mielipiteet pyydettiin 24.6.2013 mennessä ja niitä saatiin 12 kappaletta. Mielipiteistä huomioitiin muita kuin asumiseen liittyviä kommentteja, koska tällä asemakaavalla ei tuoteta uutta asumista merkittävästi.

- Museovirasto edellytti rakennusten tarkkuusinventointia kaavasuunnittelua varten.

- Asukasmielipiteissä tuli ilmi mm., että kartanon miljöö ja alueen kulttuurimaisema tulee huomioida suunnittelussa. Haluttiin lähiviljelypalstoja, monimuotoista toimintaa, kuten ravintola- ja matkailupalveluja, koulutus- ja majoitustoimintaa ja kulttuuritiloja.

- Vantaan kaupunginmuseo edellytti, että alueella tapahtuva rakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että rakentaminen sijoitukseltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä.

- Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan muuntamon ja maakaapeleiden sijainti.

Työn kuluessa järjestettiin 15.4.2015 POINT:issa kaksi työpajaa, joista toinen oli kansainvälisen koulun oppilaille ja toinen asukkaille. Oppilaiden toivelistan kärjessä olivat kauppa, veden hyödyntäminen alueella esim. uintimahdollisuutena, asunnot, urheilukeskus, leikkipuisto ja puisto. Aikuiset halusivat puistoa, viljelypalstoja, hedelmäpuita, lähikauppaa, uintipaikkaa (maauimala), melontapaikkaa, tanssipaikkaa, pulkkamäkeä – ja paljon muuta.

Viranomaisneuvottelu

MRL 66 §:n mukainen, asemakaavan 511800 aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu on pidetty 24.4.2013.

Kaavatyötä on edeltänyt myös Ympäristöministeriön koolle kutsuma viranomaisneuvottelu 8.11.2012, jolloin keskusteltiin Backaksen kartanon suojelun järjestämisestä ja jatkotoimenpiteistä.

Kaupungin maapoliittiset linjaukset
Asemakaavatyö noudattaa kaupungin maapoliittisia linjauksia (KV 18.6.2018) etenkin mahdollistamalla menestyksekästä yritystoimintaa, mutta myös edistämällä läheisten asuinalueiden viihtyisyyttä.

Sopimus
Asemakaavaan ei liity sopimusta.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 10.12.2018 § 11

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että
a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 10.12.2018 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51, Pakkala sekä 40, Ylästö / Backaksen kartano,
b) oikeutetaan kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot, ja
c) vahvistetaan maksuluokka 4 (18 000 €) ja todetaan, että hakija maksaa muutoskustannukset lisättynä tonttijaon laadinnan aiheuttamalla lisämaksulla (930 €), yhteensä 18 930 €

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsen Tarja Eklund poistui yhteisöjääviyden vuoksi kokoushuoneesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 17.12.2018 § 37

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 10.12.2018 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51, Pakkala sekä 40, Ylästö / Backaksen kartano,
b) oikeuttaa kaupunkisuunnittelu pyytämään tarvittavat lausunnot, ja
c) vahvistaa maksuluokaksi 4 (18 000 €) ja todeta, että hakija maksaa muutoskustannukset lisättynä tonttijaon laadinnan aiheuttamalla lisämaksulla (930 €), yhteensä 18 930 €.

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunginhallituksen jäsenet Lauri Kaira, Faysal Abdi ja Mika Niikko poistuivat yhteisöjääviyden vuoksi kokoushuoneesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.
Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Nähtävilläolo

Asemakaava- ja asemakaavamuutosehdotus sekä tonttijakoehdotus on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 30.1.–28.2.2019. Tänä aikana jätettiin kaksi muistutusta.

Helsingin Osuuskauppa Elanto jätti muistutuksen, jossa se huomautti seuraavia asioita:
- Asuinalue ei sisälly asemakaava-alueeseen.
- Selvitykset on laadittu osin virheellisesti.
- Tarvetta asemakaavasuojelulle ei ole ollut eikä ole.
- Asemakaavaehdotus on ristiriidassa yleiskaavaluonnoksen kanssa.
- Suojelumääräykset ovat voimakkaan ennallistavia ja rajoittavia.
- Määräys alueen pitämisestä avoimena kaikille on kohtuuton.
- Suojelumääräykset johtaisivat HOK-Elannolle miljoonien eurojen kustannuksiin.
- Suojelumääräyksistä aiheutuvat kustannukset ovat maanomistajalle kohtuuttomia, minkä vuoksi Vantaan kaupunki on korvausvelvollinen.
- Kaavan lopputulos ei kohtele maanomistajia yhdenvertaisesti.
- Kaavaehdotus ei sisällä maanomistajan haittaa kompensoivaa elementtiä.

Alueen asukas muistutti, että selvitys ulkoilmakonserttien melusta puuttuu ja että melua ei ole huomioitu suunnittelussa sekä että puimalan pysäköintipaikat tulee siirtää muualle.

Kaavalausunnot
Kaupunginhallitus päätti 17.12.2018 oikeuttaa kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot. Lausuntoja pyydettiin ja saatiin neljä kpl.
HSY:llä ja Vantaan Energialla ei ollut huomauttamista.
Vantaan kaupunginmuseo esitti, että sm-alueella oleva ajoyhteys merkittäisiin kaavakartalle.
Uudenmaan ELY-keskus huomautti seuraavaa:
- Selostukseen päivitettävä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.
- sr-määräykseen lisättävä, että rakennusta ei saa purkaa.
- Peittomaalauksen ja maalattavan peltikaton sävyjä ei ole määritelty.
- Selostukseen pilaantuneista maista kartta kunnostuksen jälkeen.
- SL-alueella jätetäytön aluetta ei ole rajattu.
- SL-alueen suojeluperuste on kirjaamatta.

Tehdyt tarkistukset
Muistutusten ja lausuntojen johdosta on tehty tarkistuksia asemakaavamääräyksiin seuraavasti:
- SR-alue: Kartanoalue tulee *pääosin* säilyttää kaikille avoimena. *Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa*. *Kartanoaluetta ei saa aidata*.
- SL-alue: Jätetäyttöä ja haitta-ainepitoisuuksia sisältävän maa-aineksen takia alueella *olevan*, *ohjeellisen ajoyhteyden pohjoispuolella* sallitaan vain välttämättömien rakenteiden ja istutusten edellyttämä maarakentaminen. Maarakentamisen yhteydessä on huolehdittava, ettei haitta-aineita pääse leviämään ympäristöön. *Maarakentamista alueelle suunniteltaessa tulee toimenpiteestä olla yhteydessä kaupungin ympäristökeskukseen*.

Tarkistukset eivät ole olennaisia, joten uusi nähtävillepano ei ole tarpeen.

Kaavaselostuksen tarkistukset
Asemakaavan selostuksen tekstiä ja sitä selittäviä kuvia on tarkistettu.

Kaupunkisuunnittelulautakunta 11.2.2020 § 7

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että
a) annetaan liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset,
b) saatetaan kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 11.2.2020 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano.

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsen Tarja Eklund ja kaupunginhallituksen edustaja Lauri Kaira poistuivat yhteisöjääviyden vuoksi kokoushuoneesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Lisäksi merkittiin, että lautakunta jätti asiaan yksimielisesti seuraavan toivomusponnen:
Ruuhkien välttämiseksi kaavan toimeenpanovaiheessa selvitetään vielä mahdollisuudet järjestää liikenne kaupan parkkiin Ylästöntiestä eroavalla omalla kaistalla.

———

Kaupunginhallitus 24.2.2020 § 15

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset, ja
b) saattaa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 11.2.2020 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano.

Päätös:
Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

———

Kaupunginhallitus 9.3.2020 § 27

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset, ja
b) saattaa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 11.2.2020 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano.

Päätös:
Päätettiin yksimielisesti jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

———

Kaupunginhallitus 23.3.2020 § 21

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset, ja
b) saattaa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 11.2.2020 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano.

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunginhallituksen jäsen Lauri Kaira poistui yhteisöjääviyden vuoksi kokoushuoneesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi.

Merkittiin, että kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja täydensi esitystään seuraavasti: Kaavan käsittelyn aikana on ilmennyt tarve tarkastella nyt kyseessä olevan maanomistajan alueita laajemmin. Siksi kaava-alueesta rajataan pois puistolle (VP), luonnonsuojelualueelle (SL) sekä jalankululle ja polkupyöräilylle varatut alueet kaava-alueen eteläosassa. Kaavakartalta ja -määräyksistä poistetaan edellä luetellut merkinnät sekä seuraavat niitä koskevat merkinnät: ohjeellinen pyöräilyn laatukäytävä, ohjeellinen vesialue, alueella oleva ohjeellinen ajoyhteys, sekä maanalaista johtoa varten varattu alueen osa. Vastaavat muutokset tehdään myös kaavaselostukseen. Nyt pois rajattavat alueet otetaan huomioon Backaksen kartanon alueella käynnistymässä olevassa laaja-alaisen asemakaavan laadinnassa.
Päätetään
a) antaa liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt ja kohdasta b ilmenevät tarkistukset, ja
b) saattaa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 23.3.2020 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano siten muutettuna, että *kaava-alueesta rajataan pois puistolle (VP), luonnonsuojelualueelle (SL) sekä jalankululle ja polkupyöräilylle varatut alueet kaava-alueen eteläosassa. Kaavakartalta ja -määräyksistä poistetaan edellä luetellut merkinnät sekä seuraavat niitä koskevat merkinnät: ohjeellinen pyöräilyn laatukäytävä, ohjeellinen vesialue, alueella oleva ohjeellinen ajoyhteys, sekä maanalaista johtoa varten varattu alueen osa.*

Lisäksi merkittiin tiedoksi kokouksessa nähtävillä ollut maanomistajan lähettämä viesti.

Päätös:
Päätettiin
a) antaa liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt ja kohdasta b ilmenevät tarkistukset, ja
b) saattaa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 23.3.2020 päivätty asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus 511800 sekä tonttijakoehdotus, 51 Pakkala, 40 Ylästö / Backaksen kartano siten muutettuna, että kaava-alueesta rajataan pois puistolle (VP), luonnonsuojelualueelle (SL) sekä jalankululle ja polkupyöräilylle varatut alueet kaava-alueen eteläosassa. Kaavakartalta ja -määräyksistä poistetaan edellä luetellut merkinnät sekä seuraavat niitä koskevat merkinnät: ohjeellinen pyöräilyn laatukäytävä, ohjeellinen vesialue, alueella oleva ohjeellinen ajoyhteys, sekä maanalaista johtoa varten varattu alueen osa.

Liitteet:
- Asemakaava- ja asemakaavamuutoksen selostus, kh 23.3.2020
- Muistutukset ja vastineet 11.2.2020
- Lausunnot ja vastineet 11.2.2020
- Kartta kaava-alueen muutoksista, kh 23.3.2020

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
aluearkkitehti Johanna Rajala, puh. 050 3028975, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
asemakaava-arkkitehti Merja Häsänen, puh. 050 3028958, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

511800 PAKKALA

BACKAKSEN KARTANO

Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee 23.3.2020 päivättyä asemakaavakarttaa nro 511800. Kaavoitus on tullut vireille 20.5.2013.

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Asemakaava:

Osa korttelista 51157, suojelualueet sekä katualueet kaupunginosassa 51, Pakkala.

Asemakaavan muutos:

Katualueen raja kaupunginosassa 51, Pakkala.

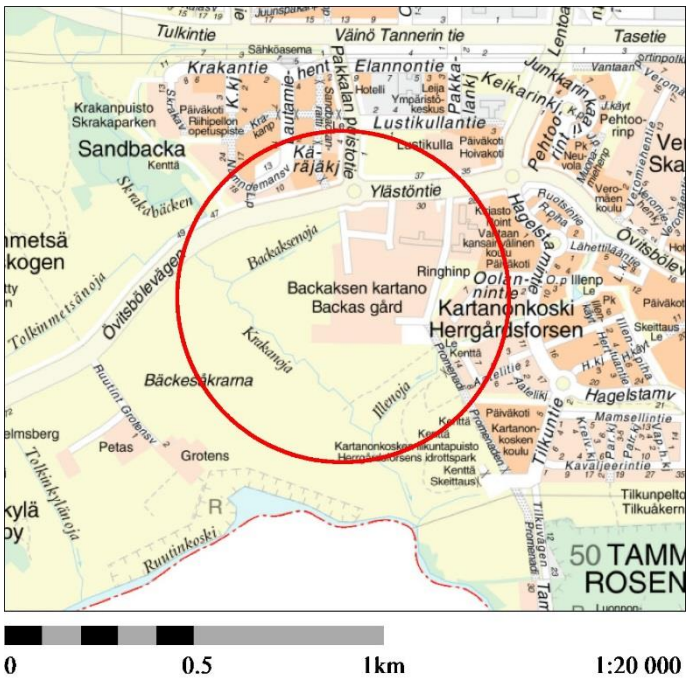
Tonttijako:

Osa korttelista 51157, kaupunginosassa 51, Pakkala.

Asemakaavalla suojellaan kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas Backaksen kartanokukkula ja sallitaan hieman uudisrakentamista suojelualueelle sekä mahdollistetaan liikerakennuksen rakentaminen entisen tallin ja puimalan yhteyteen.

Kaavan laatija: Merja Häsänen, asemakaava-arkkitehti, Vantaan kaupunki; etunimi.sukunimi@vantaa.fi.

1.1 KAAVA-ALUEEN SIJAINTI

Asemakaavoitettava alue sijaitsee Pakkalan ja hieman myös Ylästön kaupunginosissa Ylästöntien eteläpuolella. Aluetta rajaavat pohjoisessa Ylästöntie, idässä Kartanonkosken asuinalue, lännessä viljelykäytössä oleva peltoalue ja etelässä entisten kasvihuoneiden alue.

1.2 KAAVAPROSESSIN VAIHEET

- Helsingin Osuuskauppa Elannon 10.3.2013 päivätty asemakaavahakemus kirjattiin saapuneeksi 31.3.2013. HOK-E perui hakemuksensa 8.1.2020.
- Kaavoitus tuli vireille 20.5.2013. Kaava-alueena oli aluksi koko kartanon ympäristö Krakanojalta jo asemakaavoitettuihin Kartanonkosken alueisiin asti.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tehtiin 20.5.2013.
- Mielipiteet pyydettiin 24.6.2013 mennessä (MRL 62§). Niitä saatiin 10 kappaletta.
- Hakijan konsulttina oli tässä vaiheessa Arkkitehtitoimisto CJN Oy.
- Kaavatyötä typistettiin elokuussa 2016 pelkästään kartanoalueen suojelukysymyksiin.
- Maisemakonsulttina on ollut Loci maisema-arkkitehdit Oy ja liikenteessä Trafix Oy.

1.3 SISÄLLYSLUETTELO

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT 2
2 TIIVISTELMÄ 4
3 LÄHTÖKOHDAT 6
4 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET 26
5 ASEMAKAAVAN KUVAUS 37
6 ASEMAKAAVAN TOTEUTUS 44
7 KAAVATYÖHÖN OSALLISTUNEET 44

1.5 LUETTELO MUISTA KAAVAA KOSKEVISTA ASIAKIRJOISTA, TAUSTASELVITYKSISTÄ JA LÄHDEMATERIAALISTA

- Backaksen alueen maisemasuunnittelu. Luonnos/ Tilannekatsaus 30.1.2018. Kokouksia varten tuotettu materiaali koottu raporttimuotoon. Loci Maisema-arkkitehdit Oy.
- Ulkoilureittien yleissuunnitelmaluonnos, Vantaan kaupunki 2015.
- Backaksen tila, maisemaselvitys ja kartanopuiston puut -selvitys, Ark-Byroo, 31.8.2015.
- Vantaan Backaksen kartanon arkeologinen koetutkimus 29.6. – 3.7.2015 -raportti.
- Rakennetekninen kuntoarvio. Backaksen kartanoalue. Vahanen Oy, 15.4.2014.
- Länsi-Pakkalan yleissuunnitelma 17.10.2012. Serum Arkkitehdit Oy, Arkkitehtitoimisto Kristina Karlsson Oy, Arkkitehdit Mona Schalin ja Kati Salonen Oy, Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy ja Ramboll Finland Oy.
- Aviapolis-alueen kävely- ja pyöräilyselvitys, Kuntatekniikan keskus, muistio 28.2.2012.
- Uhanalaisen keltamataran kasvupaikat, Vantaan Ympäristökeskus 2011.
- Vantaan virtavesiselvitys 2010-2011, Vantaan Ympäristökeskus, Aki Janatuinen
- Backaksen kauppapuutarha. Maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi ja pilaantuneen maaperän kunnostussuunnitelma. 30144-D3459. HOK-Elanto Liiketoiminta Oy. FCG Planeco Oy, 6.4.2010.
- Backaksen kauppapuutarha. Loppuraportti sekä riskinarvio. 11144-D3459. HOK-Elanto Liiketoiminta Oy. Finnish Consulting Group, 6.4.2010.
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristökohteet, RKY 2009.
- Kulttuurimaisemaselvitys, Vantaan kaupunki, kaupunkisuunnittelu, 2005.
- Backaksen tila, rakennushistoriallinen selvitys ja inventointi, säilyneisyyden arviointi ja arvottaminen 18.4.2004, Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo.
- Vantaanjoen ja Keravanjoen virkistyskäytön yleissuunnitelma, Vantaa 2003.
- Backaksen kartanon työväenasunnot 31.8.1992, Vantaan Kaupunginmuseo. Rakennuskulttuuri Vantaalla, inventointi 1981, Vantaan kaupunki.

2 TIIVISTELMÄ

Kartanon alueella on käynnistynyt laaja-alaisen kaavan laadinta, jonka johdosta luonnonsuojelu- ja puistoalueet on jätetty tästä kaavasta pois. Selostuksen tekstiä on muokattu sen mukaiseksi ennen vahvistuskäsittelyjä.

Backaksen kartanoalueelle on laadittu nyt ensimmäinen asemakaava. Asemakaavan muutos koskee vain katualueen rajan poistamista Ylästöntien ja uuden Pitokartanontien väliltä. Asemakaavalla muodostetaan kortteliin 51157 liikerakennusten korttelialueelle (KL) tontti nro 2, sekä rakennussuojelu- (SR) ja katualuetta. Asemakaava-alueen koko on 8,21 ha. Siitä liikerakennusten korttelialuetta KL on 0,75 ha, ja suojelualuetta 6,98 ha. Loput on katualuetta. KL-alueen tehokkuus e_k on 0,13.

Kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskeva suojelupäätös on tehty Uudenmaan ympäristökeskuksessa (nyk. Uudenmaan ELY-keskus) vuonna 1998, mutta sitä ei ole vahvistettu Ympäristöministeriössä. Suojeluasia on tullut vireille 17.10.1995 ympäristökeskuksen aloitteesta. Päätöksen mukaan Uudenmaan ympäristökeskus [nyk. ELY] on määräsi Backaksen kartanon rakennusryhmän ja aluekokonaisuuden suojeltavaksi. ”Suojeltavia rakennuksia, joita ei saa purkaa, ovat kartanon päärakennus, tilanhoitajan asuinrakennus, puutarhan asuinrakennus, narikka/asuinrakennus, idätysrakennus/juurrutuskellari, paja, sysivaja/puuliiteri, kivisikala, kivinavetta, pihatto-sikala, kuivuri-puimala ja muuntajarakennus.”

Kartanoalueen kaikki rakennukset ja historiallinen puisto muodostavat yhden toiminnallisen kokonaisuuden, jossa rakennussuojelu ja ympäristön suojelu nivoutuvat toisiinsa. Alueen käytön pitää sopeutua historialliseen kartanomiljööseen.

Päätöksen mukaiset rakennukset suojellaan lukuun ottamatta sysivajaa/puuliiteriä, joka on palanut, ja pihatto-sikalaa (lantala). Lisäksi suojellaan kellari ja vanhempi vesisäiliö sekä kartanopuiston maisemallisia ominaispiirteitä, kuten puuyksilöitä, puurivejä, näkemäakseleita ja historiallisia tielinjauksia. Suojeltaville rakennuksille annetaan yksityiskohtaiset suojelumääräykset. Muinaismuistoalueiden rajoja tarkennetaan.

Uudisrakentaminen sijoitetaan siten, että sillä voidaan tukea vanhojen rakennusten uudiskäyttöä. ”Narikan” ja pajaan väliin osoitetaan uudisasuinrakennuksen paikka, koska näillä kohdin on ollut rakennuksia. Uudisrakennus kivisikalan vieressä rajaa entistä talouspihaa länsipuolelta, mutta kuitenkin niin, että Ylästöntietä lännestä lähestyville edelleen avautuu komea näkymä kartanon rakennuksille. Kauppa sijaitsee purettavan lantalan paikalla siten, että sen pääovi avautuu länteen, mikä ohjaa asiakasvirtoja samalla aktivoimaan navetan ja puimalan käyttöä. Avoin maisematila ympäröi kartanomäkeä edelleen joka puolelta korostaen kartanokukkulan hallitsevaa asemaa maisemassa.

Liikkumisen reittejä selkiytetään. Nykyinen kulkureitti navetan länsipuolitse osoitetaan ulkoilureitin osaksi, jolla huoltoajo sekä ajo tilapäiselle pysäköintialueelle on sallittu. Ylästöntien uudesta liittymästä alueen itälaidalta järjestetään kaupan asiakas- ja huoltoajo, kartanoalueen ajoreitit ja kulku pysäköintialueelle. Ylästöntien liikenneympyrästä osoitetaan uusi katu, Pitokartanontie, joka palvelee huoltoajoa ja alueen pienempiä rakennuksia.

SR-alueelle saa sijoittaa ravintola-, huvi- ja viihdepalveluita, lähipalveluita, liike- ja toimistotiloja, ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja, majoitus-, kulttuuri-, näyttely- ja kerhotiloja, varastoja, autonsäilytystiloja sekä tarkemmin määriteltynä asumista. Liikerakennusten korttelialueelle saa sijoittaa myös SR-aluetta palvelevia tiloja. Uuden rakentamisen määrä on yhteensä 2030 k-m2.

Asemakaavalla on melko vähän vaikutuksia kaupunkirakenteeseen, luonnonympäristöön ja ilmastonmuutokseen. Merkittävimmät vaikutukset syntyvät rakennusten korjaamisen ja uusiokäytön aiheuttamista uusista palveluista, työpaikoista ja virkistysmahdollisuuksista.

3 LÄHTÖKOHDAT

3.1 SELVITYS SUUNNITTELUALUEEN OLOISTA

3.1.1 Alueen yleiskuvaus

Backaksen kartano ja sen lähiympäristö muodostavat merkittävän osan Vantaanjokilaakson kulttuurimaisemaa, johon kuuluvat myös Petaksen, Grotensin ja Haltialan kartanot. Backaksen kartanon miljöö on verrattain hyvin säilynyt. Puretun taimitarhan ja kasvihuoneen paikalle jääneet asvaltti- ja sorakentät luovat maisemaan särön. Kartanon lähiympäristössä sijaitsee myös Tammiston luonnonsuojelualue.

Alue sijaitsee kahden kilometrin päässä Kehäradan Aviapolis-asemalta.

3.1.2 Luonnon ympäristö

Maisemakuva ja -rakenne

Krakanojan purolaakso ja Vantaajoen laakso yhdistyvät muodostaen laajan, vuosisatoja vanhan peltomaiseman pitkine näkymineen. Laaksoa rajaavat laajemmat selänteet ovat pohjoisessa. Helsingin puolella Vantaanjokilaakson kulttuurimaisema on suhteellisen hyvin säilynyt, mutta Vantaan puolella uudisrakentaminen on voimakkaasti kaventanut viljelysmaisemaa. Maisemaa ovat muuttaneet myös aluetta halkovat voimalinjat.

Lustikullan edustan rinne ja Backaksen sikalan edusta muodostavat nykyisellään erillisenä hahmottuvan, avoimen tilan. Laajempi, avoin tila jatkuu Backaksen kartanon länsi- ja eteläpuolella peltojen viljelymaisemana. Avoin maisematila kiertyy myös Backaksen kartanon itäpuolelle, minkä vuoksi kartanonmäki kohoaa avoimesta maisemasta omana saarekkeenaan.

Kartanon komeat talousrakennukset ja jalopuuvaltainen puusto muodostavat vaikuttavan puistomaisen kokonaisuuden. Poikkeuksen muodostaa kartanonmäen etelänpuolinen rinne, missä puretusta taimitarhasta ja kasvihuoneista on jäänteenä sorakenttä, laajat pysäköintialueet ja ylikasvaneet kuusiaidat.

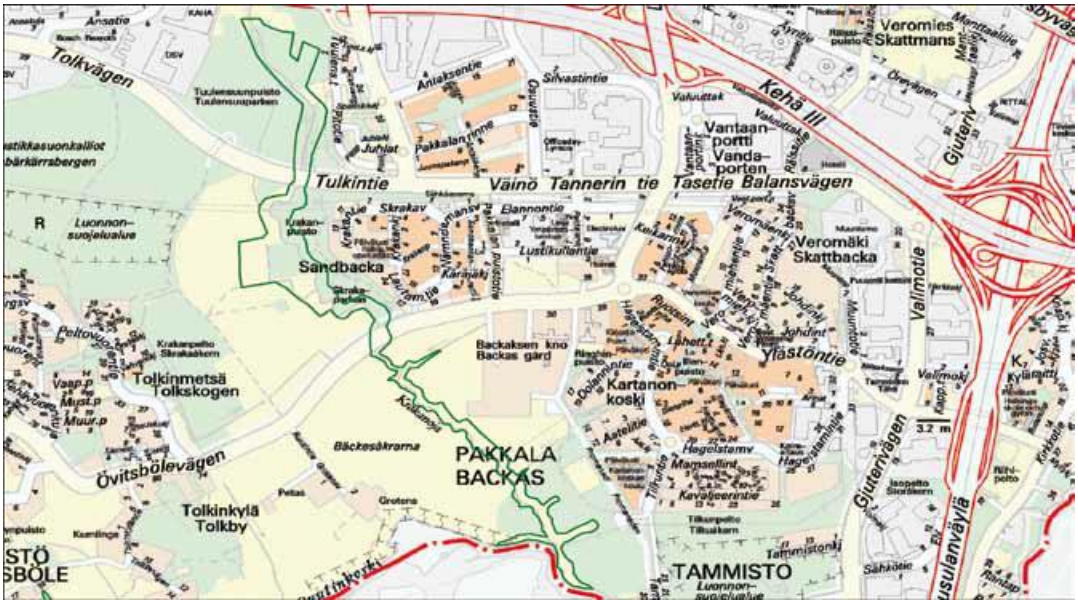
Kartanon lähiympäristössä sijaitsee useita luonto- ja kulttuuriarvoiltaan merkittäviä kohteita, kuten Tammiston luonnonsuojelualue, joka on ainoa pääkaupunkiseudulla säilynyt alkuperäinen tammimetsikkö ja Ruutinkoski, jonka joenrinteiden lehtometsät kuuluvat valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan sekä viljelymaisemaa hallitsevat Petaksen ja Grotensin vanhat kantatilat. Helsingin puolella Vantaanjoen viljelysmaisemaan kuuluvat Haltialan tila sekä Niskalan arboretum, vaikkakin joenrantojen, puronvarsien ja kuusiaidanteiden umpeenkasvu ovat heikentäneet näiden alueiden ja Backaksen välistä maisemallista yhteyttä.

Rakentaminen on perinteisesti sijoitettu moreenipeitteisille kalliokumpareille, kuten juuri Backaksen tilakeskus. Myöhemmin on alettu rakentaa myös savilaaksoon kantavien maiden käytyä vähiin.

Vesistöt ja vesitalous

Kaava-alueen pintavedet laskevat Krakanojaan, joka laskee edelleen Vantaaseen.

Vantaan virtavesiselvityksessä 2010-2011 Krakanojan ala- ja keskijuoksu arvotettiin maakunnallisesti arvokkaaksi virtavesiluonnon kohteeksi.

Krakanojan suojeltavaksi esitetty alue Vantaan virtavesiselvityksen 2010-2011 mukaan. /Aki Janatuinen

Maaperä

Kaava-alue on pintamaalajikartan mukaan pääosin savialuetta. Kartano sijoittuu moreenimäelle, jota ympäröivä maaperä on silttiä. Navetan ja kuivaamo-puimalan kohdalla on kalliota, moreenia, rakennettua ja täytemaa-aluetta sekä silttiä.

Alueen eteläosassa savikerroksen paksuus on noin 2-9 metriä ja pohjoisosassa noin 3-13 metriä. Eteläosalla kairausten kokonaispituus on ollut noin 3-13 metriä. Pohjoisosalla vastaavasti kairausten kokonaispituus on ollut noin 8-13 metriä.

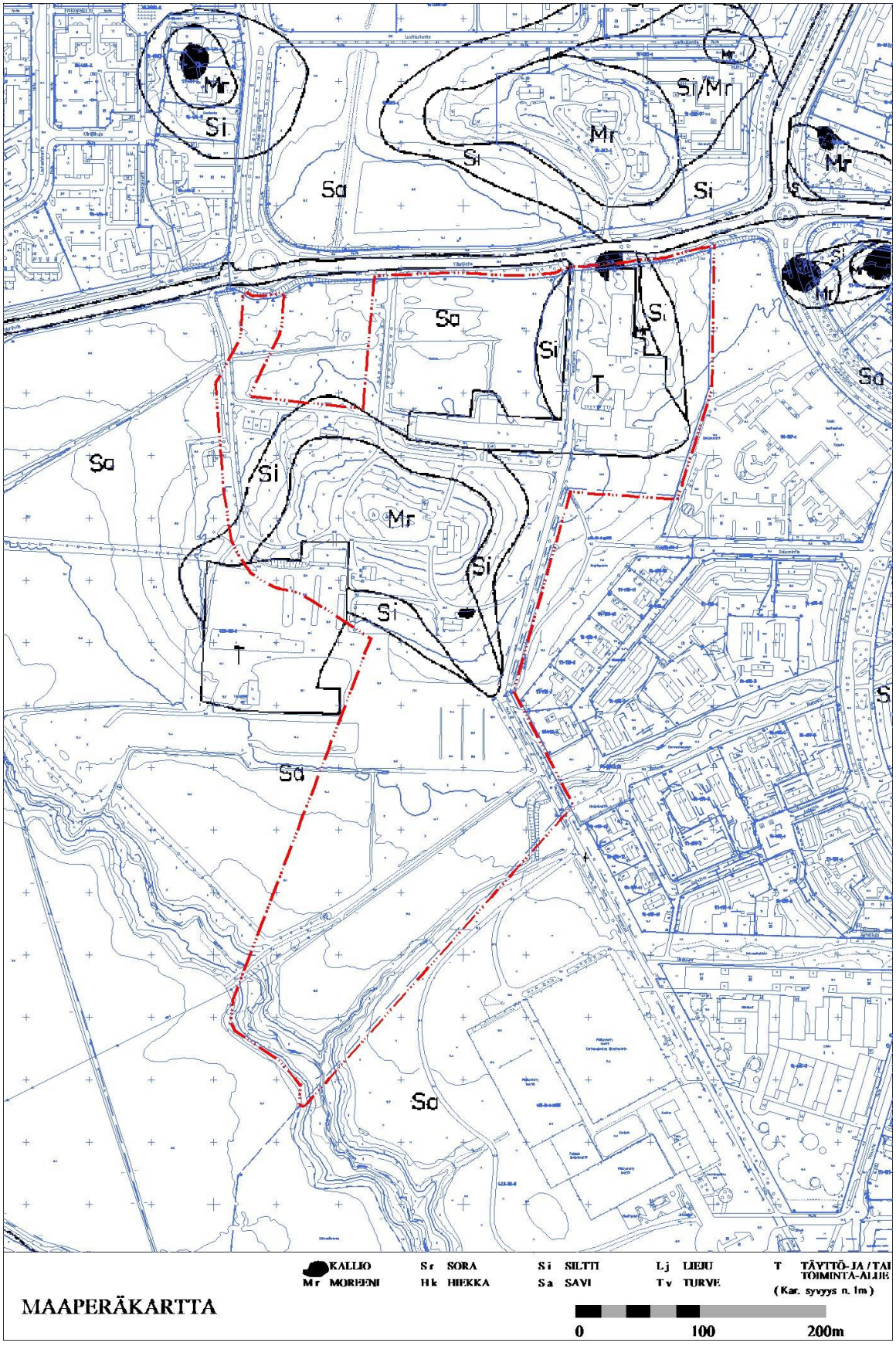
Pohjavesi on alueella noin 0.5–1 m syvyydellä maanpinnasta.

Rakennettavuus maaperän suhteen

Savialueella rakennusten suositeltu perustamistapa on paalutus. Liikennöivät piha-alueet ja kunnallistekniikka on pohjanvahvistettava, esimerkiksi stabiloimalla.

Ympäristön painumariskin takia alueella ei sallita pohjavedenpinnan pysyvää alentamista. Lähtökohtaisesti vanhojen rakennusten lähelle sijoittuviin rakennuksiin ei suositella kellareiden rakentamista.

Perustamisratkaisut tulee perustua rakennuspaikkakohtaisiin pohjatutkimuksiin ja -suunnitelmiin.

Mr
Si
Sa
Si/Mr
Mr
Si
Mr
Si
Sa
Si
Si
T
Sa
Sa
Si
Mr
Si
Si
T
Sa
Sa
KALLIO
MORENI
Sr SORA
Hk HIEKKA
Si SILTTI
Sa SAVI
Lj LIEJU
Tv TURVE
T TÄYTTÖ-JA/TAI TOIMINTA-ALUE
(Kar. syvyys n. 1m)
MAAPERÄKARTTA
0
100
200m

3.1.3 Rakennettu ympäristö

Väestön rakenne ja kehitys kaupunginosassa

Skattmansbyn kylän tonttimaa on sijainnut peltojen ympäröimällä mäellä, jossa nykyään sijaitsee Backaksen kartanon päärakennus sekä siihen liittyviä muita asuin- ja talousrakennuksia. Lisäksi kylään on kuulunut nykyisestä kartanorakennuksesta noin 350 m etelään sijainnut tontti, johon 1600-luvun lopun karttaan on merkitty autioituneita tonttimaita.

Pakkalan ensimmäinen rakennusvaihe sijoittuu 1950- ja 60-luvuille, jolloin rakennettiin Veromäen asuinalue. 1990-luvulla Pakkalaan alettiin rakentaa kerrostaloja mm. Sandbackan alue ja 2000-luvulla Kartanonkosken alue. Kartanonkosken suunnittelusta järjestettiin arkkitehtikilpailu, jonka ohjelman tavoitteissa mainitaan, että alueen on sovelluttava Vantaanjoen kulttuurimaisemaan.

Vuosina 2000-2010 Pakkalassa on rakennettu selvästi enemmän kuin Vantaan muissa kaupunginosissa. Tuolloin Pakkalaan valmistui yli 3 000 asuntoa. Uudistuotanto on ollut pitkälti kerrostaloja. Lähes puolet alueen asunnoista on vuokra-asuntoja ja asumisoikeusasuntojakin on paljon.

1990-luvun alussa asukkaita oli Pakkalassa hieman yli 400, mutta vuoden 2017 alussa asukkaita oli jo yli 10 200. Alle kouluikäisten osuus Pakkalassa on suurempi kuin missään muualla Vantaalla.

Asuinalueet muodostuvat omiksi kokonaisuuksiksi kuten Kartanonkoski, Sandbacka ja Pakkalanrinne. Kartanonkoski on lähes kokonaisuudessaan rakennettu valmiiksi alueeksi. Pakkalanrinteellä on vielä joitain tontteja rakentamatta.

Perheväestön osuus Pakkalassa on 80 % (koko Aviapolis 83 %, koko Vantaa 76 %). Väestöstä työllisiä on 53 % (koko Aviapolis 53 %, koko Vantaa 47 %). Asuntokunnan keskikoko on 2,2 henkilöä (koko Aviapolis 2,3 %, koko Vantaa 2,1 %). Asunnoista 72 % on kaksioita tai kolmioita (koko Aviapolis 62 %, koko Vantaa 58 %).

Palvelut ja työpaikat

Pakkalan sijainti Kehä III:n ja Valimotien kupeessa on houkutellut alueelle runsasti yritystoimintaa. Vuonna 2014 työpaikkoja oli 7 200, kun vielä 1995 työpaikkoja oli alle 2000. Suurin osa työpaikoista on kaupan alalta ja joka viides työpaikka on teollisuuden parissa.

Kauppakeskus Jumbon rakentaminen aloitettiin 1990-luvulla. Jumbo on osa laajempaa Vantaanportin liikekeskusta ja yrityspuistoa. Alueella sijaitsee myös paljon hotelleja.

Väestömäärän kasvu on lisännyt Pakkalan palveluja. Lähialueella sijaitsee Kartanonkosken neuvola sekä useita päiväkoteja ja kouluja. Pakkalassa on myös mm. kirjasto ja nuorisotalo.

Backaksen kartanon vastaremontoiduissa tiloissa avattiin kesällä 2017 ravintola ja juurrutuskellarissa kesäkahvila kesällä 2018.

Yhdyskuntarakenne

Vilkkaan rakentamisen johdosta pellot ovat saaneet väistyä ja tilalle on tullut asuntoja sekä toimitiloja. Kaupalliset palvelut ovat keskittyneet väylien varteen ja lähettyville: Kehä III:n eteläpuolelle sekä Tammiston kauppatien varteen. Asumisen alueet ovat omaleimaisia ”kyliä”: Kartanonkoski, Sandbacka, Veromäki sekä etäämpänä olevat Ylästö ja Tammisto. Laajat peltoalueet ovat edelleen tyypillistä pakkalalaismaisemaa.

Kaupunkikuva

Pakkalan kaupunkikuva muodostuu mosaiikkimaisesti erilaisista alueista.

Backaksen kartanomiljöö on kuin häivähdys menneestä tai pala maalaismaisemaa. Se liittyy uusklassistiseen Kartanonkosken kaupunkikuvaan mm. mittakaavan, punatiilisten kattojen ja asemakaavallisten ratkaisujen, kuten näkemäakselien, välityksellä. Kartanonmäen luoteispuolella oleva Maisema- ja kaupunkikuvan kannalta ongelmallisimpia ovat Sandbackan Ylästöntien puoleiset asuinrakennukset, joiden kattomuodot ja massoittelu rikkovat kartanomaiseman silhuettia, sekä korkeat laatikkomaiset toimisto- ja hotellirakennukset. Jumbon kauppakeskuksen ja Flamingon vapaa-ajankeskuksen sekä HK Scanin toimitilat ovat jättimäisiä lähialueiden pienipiirteiseen ympäristöön nähden.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Varmasti Skattmansby eli Veromiehenkylä on asutettu keskiajalla, kun alueelle tuli ruotsalaissiirtolaisia. Skattmansby mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä vuonna 1480. Uudenmaan vuoden 1543 maakirjan mukaan Veromiehenkylässä oli kahdeksan taloa. Vuoden 1550 maakirjan perusteella kaksi taloa oli lisäksi ulkokyläläisten omistuksessa. Tontti on merkitty Samuel Broteruksen vuoden 1699 kartalle. Paikalla oli tuolloin neljä tilaa.

Backaksen rustholli muodostettiin 1600-luvulla Veromiehen kylän, Skattmansbyn, 1500-luvulla muodostuneesta kantatilasta ja siihen liitetystä autiotilasta. 1600–1700-luvuilla tila toimi ratsutilana ja 1800-luvun alussa se siirtyi Tomtbackan säterin, aatelisen Gustav von Boismanin omistukseen. Sen jälkeen tila oli pitkään aatelissukujen hallussa ja siitä tuli kartano. Nykyisen päärakennuksen rakennutti 1818 oletettavasti luutnantti ja nimismies Ehrenkrona. Häntä seuranneet omistajat laajensivat tilaa liittämällä siihen useita maatiloja.

1900-luvulla Backaksen kartanon historia yhdistyi suomalaisen osuusliikkeen ja Elannon tuotantotoiminnan vaiheisiin. Osuustoiminnan käynnisti Suomessa siirtyminen agraariyhteiskunnasta teolliseen ja omavaraistaloudesta kaupankäynnin yhteiskuntaan.

Osuusliike Elanto perustettiin 1905 leipomoalan tuotanto-osuuskunnaksi. Elanto rakennutti Helsingin Sörnäisiin monipuolisen elintarviketuotantoalueen ja laajeni pian kulutusosuuskunnaksi, johon kuului mm. lukuisia leipä- ja maitokauppoja. Elanto hankki 1916 Backaksesta lähes 700 hehtaaria maata turvatakseen omavaraisuutensa ja tuottaakseen elintarvikkeita myymälöihinsä ja ravintoloihinsa. Backaksen lisäksi ostettiin lähialueelta muitakin tontteja ja kiinteistöjä.

Peltoviljelyn ja kotieläintalouden lisäksi Backaksen tilalla harjoitettiin laajaa puutarhaviljelyä sekä tomaatti- ja kurkkuviljelyä, jota varten rakennettiin kolme suurkasvihuonetta. Elannon ravintoloiden, leipomon ja oluttehtaan ruokajätteet puolestaan kuljetettiin Helsingistä Backaksen sikojen ruoaksi. Vuonna 1939 sikaluku nousi yli tuhannen.

Kartanon alueelle rakennettiin 1920-luvulla punatiilinen talous- ja asuinrakennusten kokonaisuus: talli, navetta, suursikala, paja, sähkölaitos ja henkilökunnan asuintaloja. Tilalle perustettiin sepelimurskaamo ja tiilitehdas, jonka tuotteilla rakennettiin tilan ulkorakennukset. Tiiliä käytettiin myös muihin Elannon tarpeisiin, kuten Veromiehenkylän kansakoulun rakentamiseen kartanon maalle vuonna 1926. 1930-luvulla rakennettiin kaksi kasvihuonetta tomaatin- ja kurkunviljelyä varten. Kartanon 1800-luvulta periytyvää päärakennusta käytettiin konttorina ja tilanhoitajan asuntona.

Sotien jälkeen siirtoväen asuttaminen, Helsinki-Vantaan lentokenttä, Kehä III ja teollisuusalueet pienensivät vähitellen kartanon maa-alueita. 1960-70-luvuilla Backaksen toiminta jäi taustateki-

jäksi Elannon kiihkeässä kaupunkikeskeisessä kasvussa. Ainoa kasvava ala oli kasvihuoneviljely, toimintaa oli laajennettu 1940-luvulla käsittämään kukkien viljelyä.

Elanto luopui maa-alueista kartanon tilakeskusta ja lähipeltoja lukuun ottamatta. Backaksen mallisikalan toiminta loppui 1970-luvun lopulla. Nautakarjanhoito oli päättynyt jo 1953. 1980-luvulla Backas tuotti kukkia, viljaa ja palveluja ja päärakennuksessa toimi pitopalveluravintola.

Toukokuussa 1986 Polar ja Haka ostivat Elannolta valtaosan Backaksen maista. Elannolle jäi vain tilan ydinosa, 33 ha kartanon ja kartanonpuiston ympärillä.

Kaupunki on kasvanut kiinni Backaksen kartanoon ja sinne johtavaan koivukujanteeseen. Backaksen entisille maille on rakennettu mm. Veromäen ja Kartanonkosken asuinalueet. Ylästöntien pohjoispuolelle on rakennettu Sandbackan alue, jonka asemakaava on vuodelta 1992. Backaksen mäen juurella ja rinteen lounais- ja eteläosassa 1900-luvulla ja 2000-luvun alussa sijainnut laaja puutarhamyymälä kasvihuoneineen purettiin 2010-luvun alussa.

Arkeologia

Vantaan kaupunginmuseo suoritti kesällä 2015 HOK-Elannon tilauksesta arkeologisen koekaivauksen Backaksen kartanon ympäristössä, keskiaikaisen Skattmansbyn kylän alueella. Alueelta oli löytynyt kivikautinen kivikirves, joten keskiajan lisäksi oli mahdollista, että paikalla voisi olla kivikautisia löytöjä. Koekaivausten avulla todettiin, että tutkimusalueella ei enää ollut jäljellä kulttuurikerroksia tai muita muinaiseen ihmistoimintaan liittyviä merkkejä. Vanhat maakerrokset oli todennäköisesti viety pois paikalla sijainneen kauppapuutarhan toimesta. Puutarhamullasta poikkeavia maakerroksia kaivetuissa koeojissa olivat ainoastaan vanhan pihatien sorakerrokset. Kun tiesi mistä etsiä, hoidetulla nurmikkoalueella pystyi vieläkin erottamaan vanhan tielinjauksen, joka erottui nurmikossa hiukan koholla olevana juovana.

Lisäksi Skattmansbyn kylään on kuulunut nykyisestä kartanorakennuksesta noin 350 m etelään sijainnut tontti, johon 1600-luvun lopun karttaan on merkitty autioituneita tonttimaita.

Rakennukset

Suluissa olevat merkinnät (sr/[nro]) vastaavat asemakaavakartalla 511800 olevia suojelumerkintöjä. Jos rakennusta ei asemakaavalla suojella, merkintänä kuvan kohdalla on (-). sra-merkintä tarkoittaa suojeltavaa rauniota.

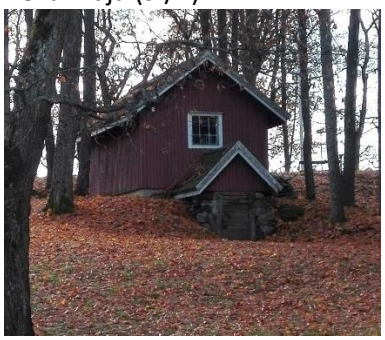
Kartanon päärakennus, 1818, laaj. 1840-l, muutokset 1920-l, peruskorj. 2017 (sr/1)

Kellarivaja (sr/2)

Asuinrakennus (Puutarhureiden asunto), 1916 (sr/3). Tilanhoitajan asunto, 1948 (sr/4)

Asuinrakennus (Narikka), 1910-l, 1938 (sr/5)

Juurrutuskellari, 1929, 1935 (sr/6)

Paja, 1929 (sr/7)

Navetta (kivisikala) 1870-l, laaj. sikala 1927 (sr/8)

Navetta, 1928, turvesäiliö 1945 (sr/9)

Kuivaamo, puimala ja rehulato, 1920, 1934, 1958 (sr/10)

Pieni vesisäiliö, ennen v. 1918 (sra)

Iso vesisäiliö, 1958 (-)

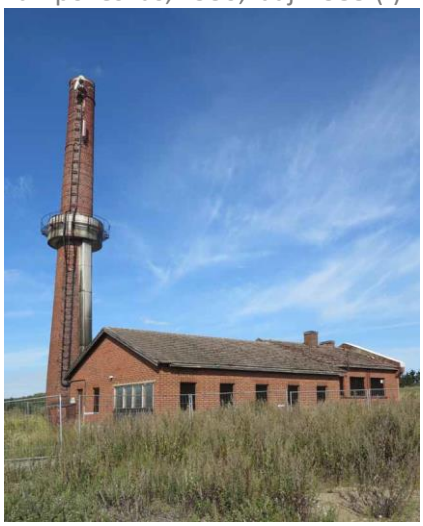
Lantala (pihatto-sikala), 1928 (-) purettu

Sauna, 1955 (-)

Lämpökeskus, 1936, laaj. 1955 (-) >alueen ulkop.

Muuntaja, 1938 (sr/11)

Asuinrakennus, 1966 (-) >alueen ulkopuolella

Sysivaja/puuliiteri, 1934 (paloi 8.6.2011)

Rakennusten kunto

HOK-Elanto on teettänyt Vahanen Oy:llä kartanoalueen rakennuksista rakenneteknisen kuntoarvion 2014. Kuntoarvio sisältää arvion rakennusten nykyisestä kunnosta ja korjaustarpeista seuraavan 10 vuoden aikana.

Suluissa olevat merkinnät (sr/[nro]) vastaavat asemakaavakartalla 511800 olevia suojelumerkintöjä. Jos rakennusta ei esitetä suojeltavaksi, arvion kohdalla on (-). sra-merkintä tarkoittaa suojeltavaa rauniota.

Kartanon päärakennus:	tyydyttävä kunto (sr/1)	(-> Peruskorjattu 2017)
Piharakennus:	tyydyttävä kunto (sr/2)	Vesikatteen uusiminen, julkisivun huoltomaalaus.
Tilanhoitajan asunto:	tyydyttävä kunto (sr/3)	Ikkunoiden uusiminen, kellarikerroksen ja yläkerran asunnon märkätilojen kunnostus.
Puutarhurin asunto:	tyydyttävä kunto (sr/4)	Ikkunoiden uusiminen, julkisivujen huoltomaalaus, alakerran märkätilojen ja yläkerran wc-tilojen kunnostus.
Narikka:	huono kunto (sr/5)	Purku tai raskas peruskorjaus.
Juurrutuskellari:	välttävä kunto (sr/6)	Vesikaton uusiminen, julkisivujen ja ulkoseinärakenteen peruskorjaus, betonirungon kunnostus.
Paja:	välttävä kunto (sr/7)	Vesikaton uusiminen, julkisivujen ja ikkunoiden korjaukset.

Kivisikala:	osittain heikko kunto (sr/8)	Sisärungon laaja kunnostus, julkisivuvaurioiden korjaus, ikkunoiden ja ovien sekä huoltosillan kunnostus, lantalan julkisivun kunnostus.
Kivinavetta:	välttävä kunto (sr/9)	Julkisivuvaurioiden korjaus, ikkunoiden ja ovien sekä huoltosillan kunnostus, rehutornin peltikatteen uusiminen.
Kuivaamo-puimala:	välttävä kunto (sr/10)	Vesikattojen uusiminen, julkisivukorjaukset.
Vesisäiliöt:	heikko kunto (sra, -)	Ison säiliön vesikaton ja yläpohjarakenteen uusiminen, pienen säiliön purku tai perusteellinen korjaus.
Lantala:	huono kunto (-)	Käyttökieltoon. Kunnostus edellyttää laajoja korjaustoimenpiteitä koko rakennukseen.
Sauna:	tyydyttävä kunto (-)	Vesikatteen uusiminen, julkisivujen ja ikkunoiden huoltokorjaukset.
Lämpökeskus:	rakennus välttävä kunto (-) sisätilat heikko kunto	Vesikaton uusiminen, julkisivujen ja ikkunoiden korjaukset, sisäpuoliset korjaukset, piipun kunnostus.
Muuntaja:	(ei arvioitu) (sr/11)	

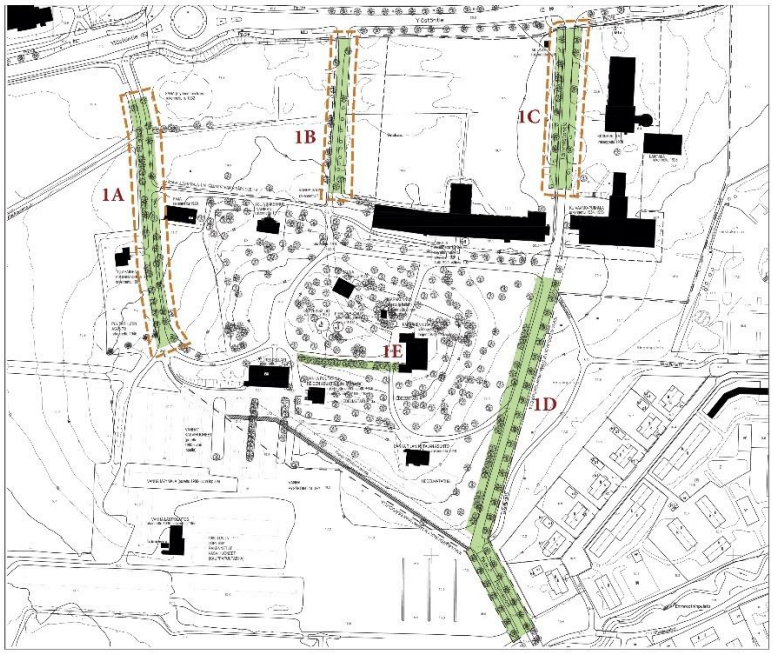
Kartanopuisto

Maisemaselvitysten teon yhteydessä ei ole löydetty todisteita siitä, että kartanopihalle olisi koskaan laadittu puistosuunnitelmaa.

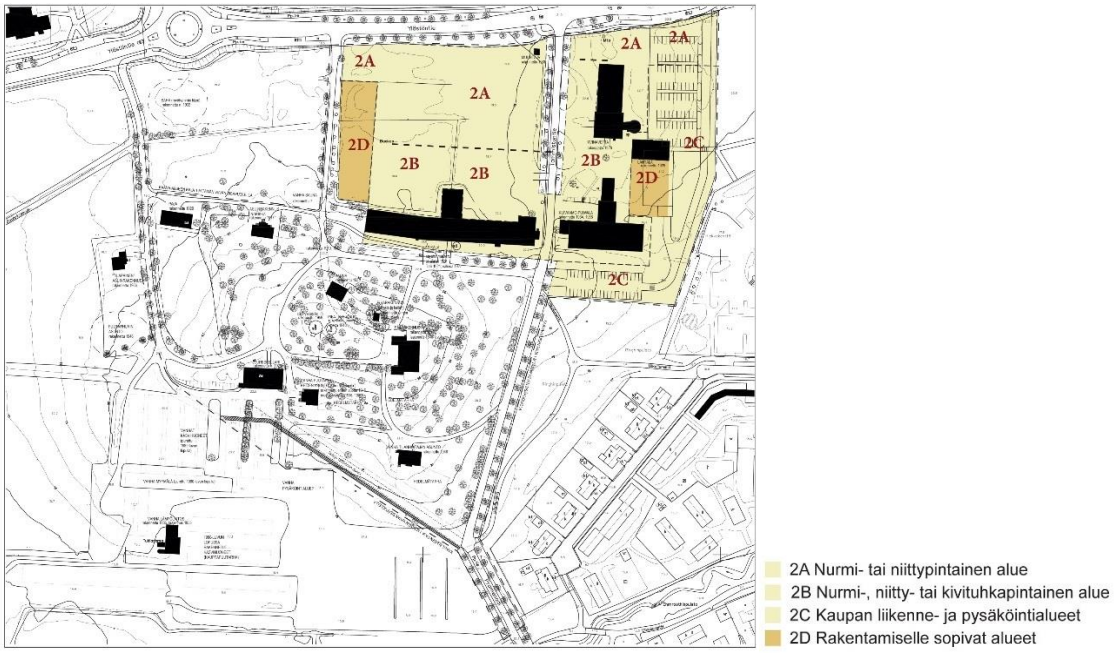
Asemakaavatyön yhteydessä kartanoalueen puut on inventoitu, niiden kunto on arvioitu ja tehty päätelmät säilyttämisestä.

Nykytilanteessa kartanoalueella hahmottuu neljän laisia osa-alueita: (1) puurivit ja -kujanteet, (2) talouspiha, (3) kartanon mäki ja (4) vanhojen kasvihuoneiden alue (Loci maisema-arkkitehdit Oy).

(1) Backaksen kartanon puurivit ja -kujanteet ovat eri aikakausilta. Ne ovat tärkeitä aluetta kehystäviä sekä kulkua, katsetta ja saapumista johdattavia elementtejä. Puurivit ja -kujanteet ovat hyvin eri-ikäisiä ja -kuntoisia. Alueen keskimmäinen puurivi (1B) on kartanon historiallinen saapumisreitti. Puurivit ja -kujanteet tulee säilyttää.

(2) Talouspiha-alueet muodostuvat vanhoista karja- ja talouspihoista sekä laitumista ja pelloista. Maisema näillä alueilla on ollut avoimena, viljelyskäytössä ja niittyinä, jo 1500-luvulta asti ja sen avoimena hoitamista tulee jatkaa. Näiden avointen maisematilojen yli avautuvat näkymät kohti Backaksen tunnusomaisia rakennuksia, jotka toimivat alueen identiteettiä luovina maamerkkeinä ympäröivään kaupunkiin.

(3) Kartanorakennuksen läheisyyteen puiston sisälle on sijoittunut muusta puistosta erottuvat alueet: hedelmätarha sekä kartanopiha. Kartanonmäen eteläreunaan sijoittuu vanha tielinja, jota pitkin aikoinaan saavuttiin etelän suunnata kartanolle. Tielinja ei nykyisin erotu maisemassa.

Yleisilmeeltään kartanonmäki on nykyisellään metsäinen, sillä puusto on paikoin tiheää. Puus-

ton kunto on paikoin huonoa ja se siten vaatii toimenpiteitä. Kartanonmäellä on useita maisemallisesti arvokkaita yksittäispuita.

Kartanon sisäänkäynnille johtanut vanha pääkulkureitti kivisikalan ja nk. ”Narikan” välistä on poistettu. Reitti on kulkenut hieman eri tavoin eri kartoissa, joten sen todellinen linja olisi syytä tutkia.

(4) Elannon kasvihuoneet purettiin 1980-luvun lopulla. Tätä ennen kasvihuoneiden kohdalla sijaitsi kasvimaa, taimilavoja sekä suuri kompostialue.

Virkistys

Vantaanjoen varren virkistysalueilla on suuri merkitys seudullisessa virkistyskäytössä ja niiden merkitys tulee edelleen kasvamaan ympäröivän maankäytön tiivistyessä. Backaksen kartanoa sivuaa eri kaupngisosia yhdistäviä ulkoilureittejä ja joki soveltuu hyvin esim. melontaan. Vantaanjoen varteen on Vantaanjoen ja Keravanjoen virkistyskäytön yleissuunnitelmassa (2003) esitetty kevyen liikenteen reitistöjä. Joen varrella sijaitsee merkittäviä luonto-, ulkoilu ja virkistysaluekokonaisuuksia, kuten Vantaankoski, Pitkäkoski, Ruutinkoski, Haltialan tila, Tammiston luonnonsuojelualue, Kartanonkosken liikuntapuisto ja Tuomarinkylän kartano ratsutalleineen.

Kartanon eteläpuolelle rakennettussa Kartanonkosken liikuntapuistossa on erilaisia urheilukenttiä ja skeittipaikkoja.

Liikenne

<u>Autoliikenne ja joukkoliikenne</u>

Kehäradan Aviapolis-asemalta Backaksen kartanolle on noin 2 kilometriä linnuntietä ja noin 2,5 kilometrin matka katuja pitkin.

Alue liittyy vanhaan Ylästöntiehen, jota on parannettu v. 2015 rakentamalla mm. uudet pysäkit ja Pakkalan puistotien kiertoliittymä.

Kaava-alueen lähimmät bussireitit kulkevat Ylästöntietä pitkin. Linjat 415 ja 573 vievät mm.

Aviapoliksen asemalle ja Lentoasemalle. Lisäksi linjoja kulkee Pakkalan puistotiellä (571, mm. Tikkurilaan ja 614, mm. Helsinki ja Ylästö) sekä Hagelstamintiellä (614 ja 615, mm. Helsinki, Aviapolis ja Lentoasema). Lentoasemantien kautta kulkee myös mm. linja 561 (Itäkeskus-Aviapolis).

Jalankulku ja pyöräily

Olosuhteet jalankululle ja pyöräilylle ovat hyvät. Etelästä tulee alueen halki Promenadin jatkeena yhteys, jonka säilyminen yleisessä käytössä tulee kaavassa turvata. Ylästöntien varrella on tien pohjoispuolella yhdistetty jalankulku- ja pyörätie. Tien eteläreunalla vastaava yhteys ei ole vielä jatkuva, mutta kaavavaraus on olemassa raitin myöhemmälle toteuttamiselle. Alueelle on myös ulkoilureittiyhteyksiä eri suunnasta, mm. Kartanonkoskelta.

Kartanoalueen liikennöinti

Nykyisin kartanoalueelle ajetaan Ylästöntieltä muuntamorakennuksen ja kivinavetan välistä, Pakkalantien liikenneympyrän länsipuolelta ja kivisikalan länsipuolitse.

Vesihuolto

Kaava-alueen pohjoisreunalla Ylästöntiellä on rakennettu vesihuoltoverkosto.

Vedenjakelu

Kaava-alue kuuluu Tikkurilan painepiiriin. Tikkurilan painepiiri saa vetensä Helsingin Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitokselta, josta vesi pumpataan Ylästön paineenkorotuspumppaamon kautta Tikkurilaan.

Alueen verkostopainetta ylläpidetään Hiekkaharjun vesitornilla, jonka ylin vedenpinnankorkeus HW = +80.00 m ja alin vedenpinnankorkeus LW = +72.00 m. Vesitornin varastotilavuus on 6 700 m^3.

Jätevesiviemäröinti

Kaava-alueen jätevedet laskevat Ylästön jätevedenpumppaamolle, josta ne johdetaan Veromiehen alueen runkoviemäriin. Jätevedet johtuvat lopulta Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle.

Hulevesiviemäröinti

Kaava-alueen hulevedet johtuvat alueen ojia pitkin Krakanojaan, joka laskee edelleen Vantaanjokeen.

Kaukolämpö ja sähköverkko

Kaukolämpö- ja sähköverkko ulottuvat alueelle.

Ympäristöhäiriöt

Melu

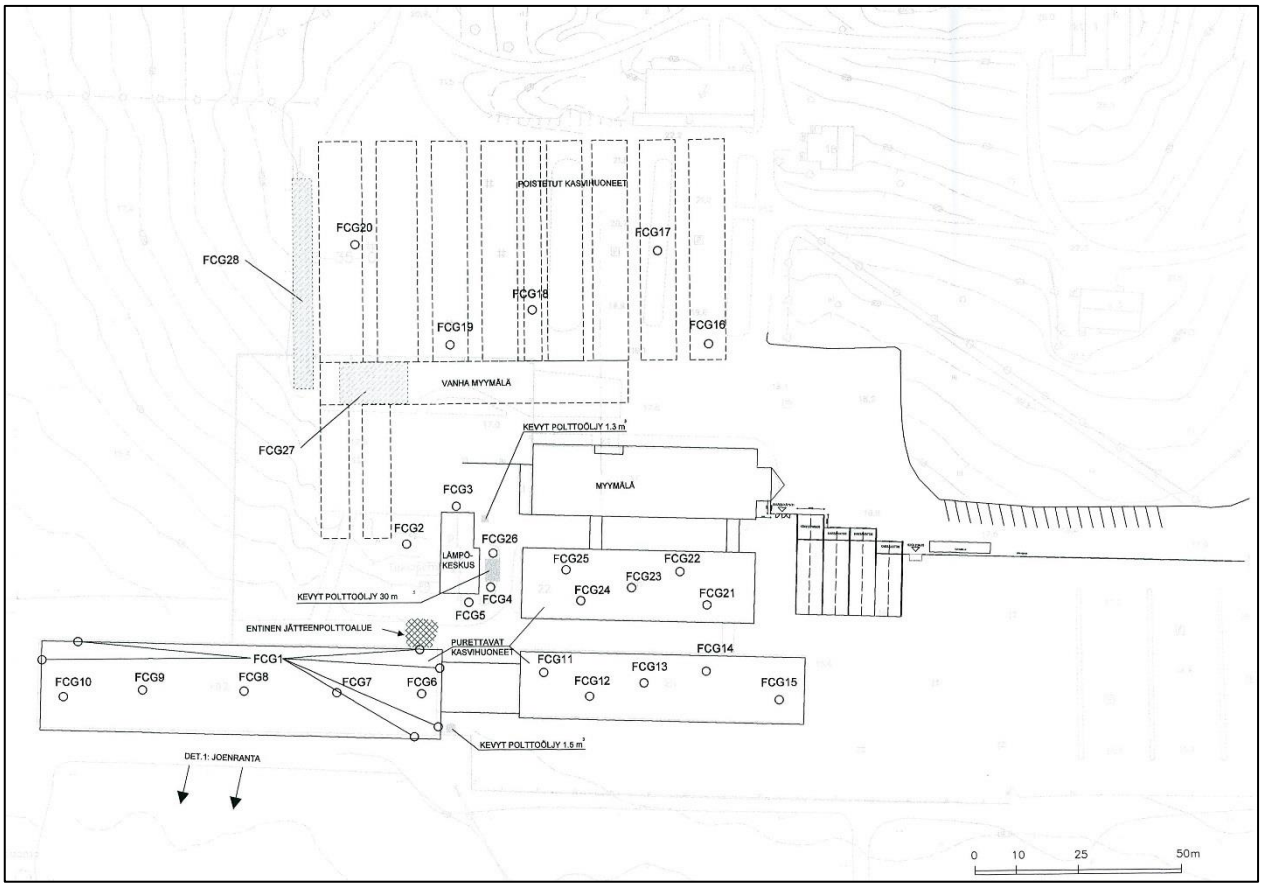
Alueella ei ole lentomelua. 55 dB:n liikennemeluvyöhyke ylettää Ylästöntien katualueen reunasta noin 30-60 metrin päähän asemakaavoitettavalle alueelle.

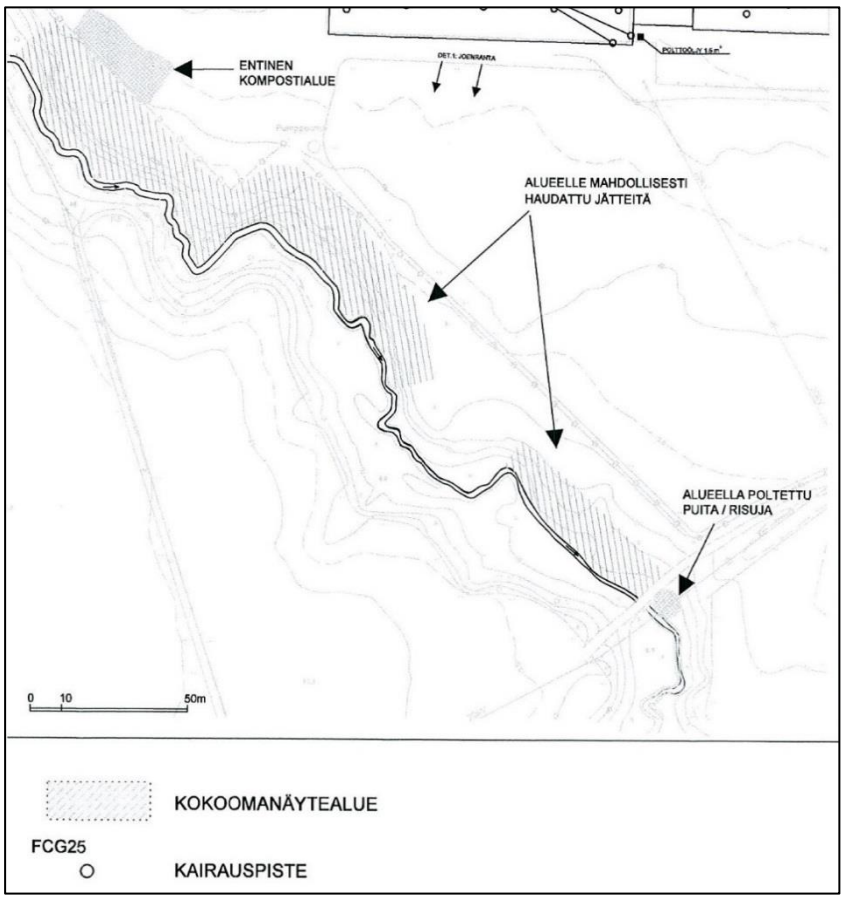
Pilaantuneet maat

Puretun kauppapuutarhan alueella tehtiin pilaantuneen maan kunnostustöitä syksyllä 2009 kasvihuone- ja myymälärakenteiden purun yhteydessä. Kunnostustöitä valvoi ja siitä raportoi FCG Finnish Consulting Group Oy (ent. FCG Planeco Oy). Vanhan lämpökeskuksen ympärillä oli öljyllä pilaantunutta maata, joka poistettiin nykyisen Uudenmaan ELY-keskuksen päätöksen YS1215 (UUS-2009-Y-432-114, 6.10.2009) mukaisesti. Maaperään ei jäänyt tavoitearvoja ylittäviä haitta-ainepitoisuuksia. Lisätutkimuksissa alueelta ei löydetty uusia pilaantuneita alueita tai jätealueita. Toimenpidetarvetta nykytilassa ei ole.

Kunnostuksen yhteydessä tehtiin lisätutkimuksia kauppapuutarhan eteläpuolella sijaitsevalla ojanpientareella, jonne oli historiatietojen mukaan saatettu haudata jätettä. Alueelta todettiin haitta-ainepitoista maata, johon oli paikoin haudattu runsaasti jätettä (mm. kasvihuoneiden purkujätettä). Alueen maaperässä on todettu alemman ja ylemmän ohjearvon ylittäviä lyijy- ja sinkkipitoisuuksia sekä kynnysarvon ylittäviä arsenipitoisuuksia ja yksi DDT-DDD-DDE-summapitoi-suuden kynnysarvon ylitys. Haitta-aineista ja jätteistä ei aiheudu merkittävää ekologista tai terveydellistä riskiä eikä kulkeutumisriskiä ympäristölleen tai ihmisille nykytilassa. Jos maaperää kunnostetaan, saattaa haitta-aineita kulkeutua kaivun aikana lähiympäristöön ja vesistöön. Raportissa arvioidaan, että kunnostamisesta olisi enemmän haittaa kuin kunnostamatta jättämisestä.

Seuraavat kuvat: Otteet tutkimuspistekartasta, 17.9.2009, FCG Finnish Consulting Group Oy.

Asemakaavan alue yltää hieman kunnostetun kauppapuutarhan alueelle sekä Krakanojan varressa puiden ja risujen polttoalueelle ja alueelle, jonne mahdollisesti on haudattu jätteitä.

3.1.4 Maanomistus

Kartanoalueen maat omistaa HOK-Elanto.

3.2 SUUNNITTELUTILANNE

3.2.1 Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

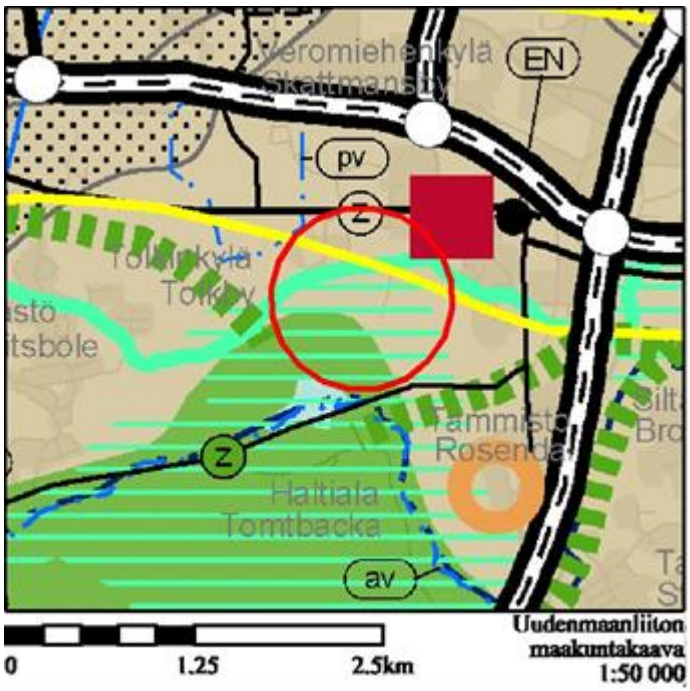
Valtioneuvoston 30.10.2000 päättämien (tarkistettu 1.3.2009) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteena on, että asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei sijoiteta irralleen olevasta yhdyskuntarakenteesta. Alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämistä sekä luotava edellytykset hyvälle taajamakuvalle. Taajamia kehitettäessä on huolehdittava siitä, että viheralueista muodostuu yhtenäisiä kokonaisuuksia. Jalankulun ja pyöräilyn verkostoja varten on varattava riittävät alueet ja edistettävä niiden jatkuvuutta, turvallisuutta ja laatua.

Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen.

Helsingin seutua kehitetään kansainvälisesti kilpailukykyisenä valtakunnallisena pääkeskuksena luomalla edellytykset riittävälle ja monipuoliselle asunto- ja työpaikkarakentamiselle, toimivalle

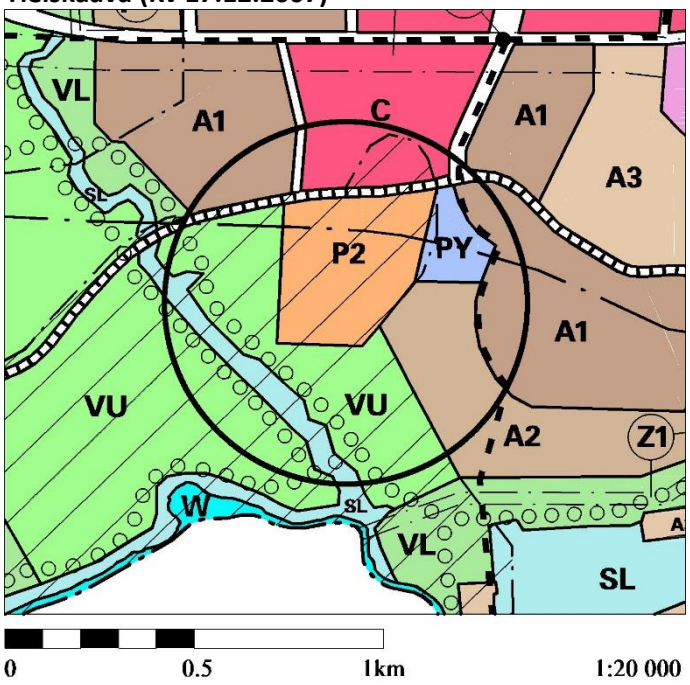
liikennejärjestelmälle sekä hyvälle elinympäristölle. Helsingin seudulla edistetään joukkoliikenteeseen, erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Hanke on näiden tavoitteiden mukainen.

Maakuntakaava

Uudenmaan maakuntakaavassa (8.11. 2006) alue on taajamatoimintojen aluetta, ja kehäkaupungin kehittämisvyöhykettä. Suunnittelualue on kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue. Alueella sijaitsee kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä entinen Kuninkaantie (nyk. Ylästöntie). Kaava-alueen etelä- ja länsisivulla sijaitsee virkistysalue ja viheryhteystarve. Alueen pohjoispuolella kulkee 400 kV:n voimalinja.

Yleiskaava (Kv 17.12.2007)

Kartanon mäki ja lähiympäristö on osoitettu palvelujen alueeksi (P2).

Alue varataan yksityisille ja julkisille palveluille. Alueella voidaan sallia asuin-, majoitus- ja ravitsemustiloja sekä näyttely-, koulutus-, virkistys- ja kulttuuritiloja. Alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä.

Backaksen pohjoispuolella on keskustatoimintojen aluetta (C) toimisto-, liike- ja palvelutiloille, asunnoille sekä keskusta-alueelle soveltuville työpaikkatoiminnoille. Kartanokoski ja Sandbacka ovat asuntoalueita (A1 ja A2).

Kartanon itäpuolella on julkisten palvelujen ja hallinnon alue (PY). Alueella on kansainvälinen koulu.

Kartanon länsi- ja eteläpuolella on urheilu- ja virkistyspalvelujen alue (VU) sekä ohjeellinen ulkoilureitti. VU-alue varataan urheilu-, virkistys- ja vapaa-ajan toiminnoille. Alueella sallitaan näihin toimintoihin liittyvä rakentaminen, ei kuitenkaan suurten urheilulaitosten rakentamista.

Länsiosassa on Krakanoja, joka on merkitty luonnonsuojelualueeksi (SL). Se on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu tai rauhoitettava luonnonsuojelualue.

Kaava-alue on merkitty maisemallisesti arvokkaaksi alueeksi (viivoitus), jonka maisemakuvaa on suojeltava. Rakennus- tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakenteet, rakennukset pihapiireineen tai puistoineen sekä maisemallisesti merkittävät kujanteet, pensasaidanteet ja yksittäispuut on säilytettävä. Alueella tapahtuva rakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että rakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä.

Ylästöntie on historiallinen tie.

Rakennuskielto

Alueella ei ole rakennuskieltoa.

Asemakaava

Suunnittelualueella ei ole asemakaavaa lukuunottamatta asemakaavalla poistettavaa katualueen rajaa liikenneympyrän kohdalla Ylästöntiellä.

Muut päätökset ja suunnitelmat

Kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskeva suojelupäätös

Kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskeva suojelupäätös on tehty Uudenmaan ympäristökeskuksessa (nyk. Uudenmaan ELY-keskus) vuonna 1998, mutta sitä ei ole toistaiseksi vahvistettu Ympäristöministeriössä. Suojeluasia on tullut vireille 17.10.1995 ympäristökeskuksen aloitteesta. ”Narikka”-asuintaloa koskevan purkamislupahakemuksen yhteydessä Uudenmaan ympäristökeskus asetti 16.11.1995 tilalla sijaitsevan asuinrakennuksen toimenpidekieltoon.

Päätöksen mukaan: ”Uudenmaan ympäristökeskus [nyk. ELY] on määrännyt Backaksen kartanon rakennusryhmän ja aluekokonaisuuden suojeltavaksi päätöksen liitteenä olevalla kartalla osoitetulla alueella. Suojeltavia rakennuksia, joita ei saa purkaa, ovat kartanon päärakennus, tilanhoitajan asuinrakennus, puutarhan asuinrakennus, narikka/asuinrakennus, idätysrakennus/juurrutuskellari, paja, sysivaja/puuliiteri, kivisikala, kivinavetta, pihatto-sikala, kuivuri-puimala ja muuntajarakennus.”

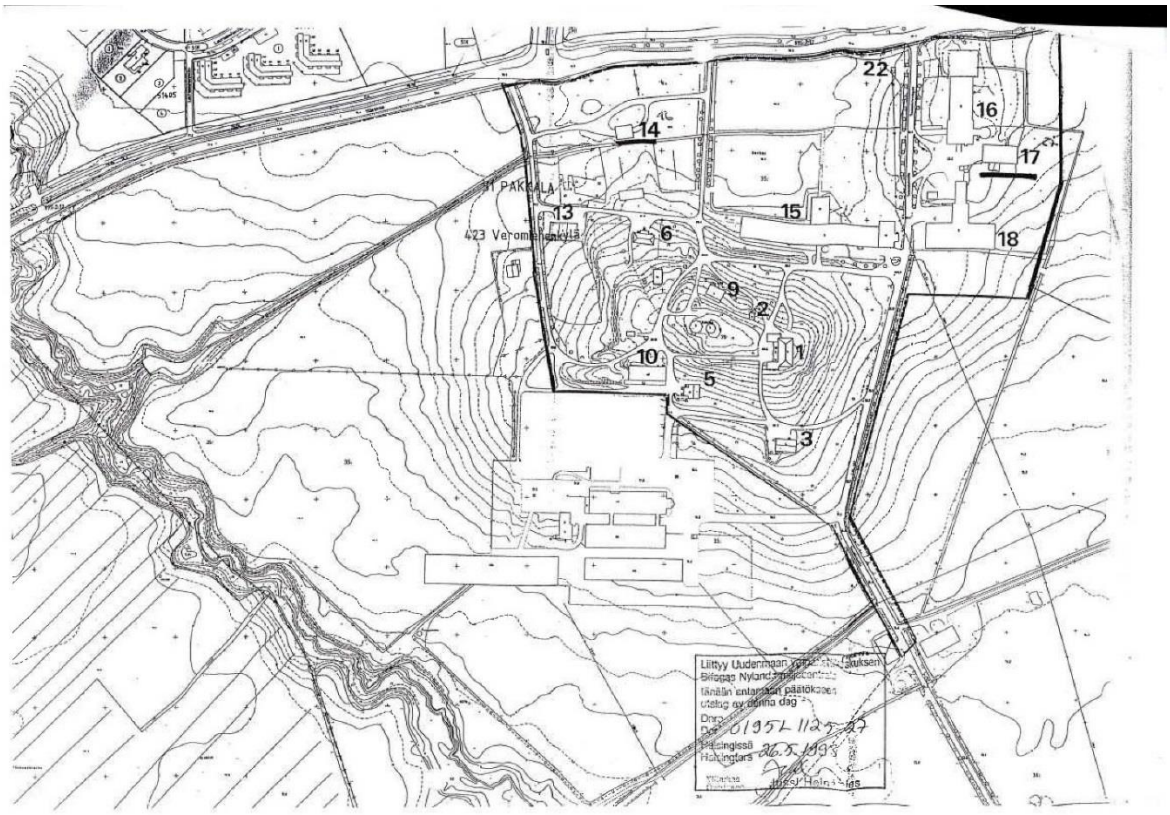
Uudenmaan ympäristökeskus antoi samalla seuraavat suojelumääräykset:

1. Kartanon rakennuksia, puistoa ja puukujanteita tulee hoitaa ja käyttää niin, että niiden kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.
2. Rakennusten ulkoasun korjauksissa tulee käyttää alkuperäistä vastaavia materiaaleja ja mahdollisten muutosten tulee olla ennallistettavia.
3. Rakennusten käytön mahdollisesti vaatimat muutokset ja lisärakentaminen tulee toteuttaa Museoviraston hyväksymällä tavalla.
4. Museovirastolla on oikeus antaa tarkempia ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta ja myöntää niistä vähäisiä poikkeuksia.

Ympäristöministeriö ei vahvistanut Uudenmaan ympäristökeskuksen rakennussuojelupäätöstä, koska YM katsoi, että ”alueen asemakaavoituksen käynnistyttyä alueen suojelu ja säilymisen turvaaminen on mahdollista maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Asemakaavoituksella voidaan paitsi turvata alueen kulttuurihistorialliset arvot ja kehittää alauetta kestävästi siten, että Backaksen alue säilyy elävänä ja toimivana kulttuuriympäristönä. Alueen kestävä ja hyvin suunniteltu käyttö tulee sekä rakennusten, pihan että puiston säilymistä. Alueen asemakaavoituksessa on syytä ottaa huomioon Uudenmaan ympäristökeskuksen rakennussuojelupäätöksen tavoitteet.”

Ympäristöministeriö totesi myös, että ”Backaksen kartanon aluekokonaisuus on kulttuurihistoriallisen merkityksensä vuoksi sellainen kansallisen kulttuuriperinnön säilyttämiseksi suojeltava kohde, jota rakennussuojelulain 1 ja 2 §:ssä takoitetaan. Backas – Elannon suurtila -alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) ja Backaksen kartano sisältyy valtakunnallisesti arvokkaaseen Vantaanjokilaakson maisema-alueeseen. Lisäksi Backaksen kartanoaluetta sivuava Suuri Rantatie on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)”.

Suojelupäätökseen liittyy karttaliite, jossa kartanonmäen rakennukset on numeroitu. Rakennus nro 14, saha, on palanut ja nro 17, lantala, on romahtamaisillaan. Rakennuksia nro 2, kellari, ja nro 9, sauna, sekä numeroimattomia vesisäiliöitä Uudenmaan ympäristökeskus (Uudenmaan ELY-keskus) ei esitä suojeltaviksi.

Uudenmaan ympäristökeskuksen päätökseen 26.5.1998 liittyvä kartta, jossa kartanoalueen rakennukset on numeroitu.

Museoviraston delegointipäätökset

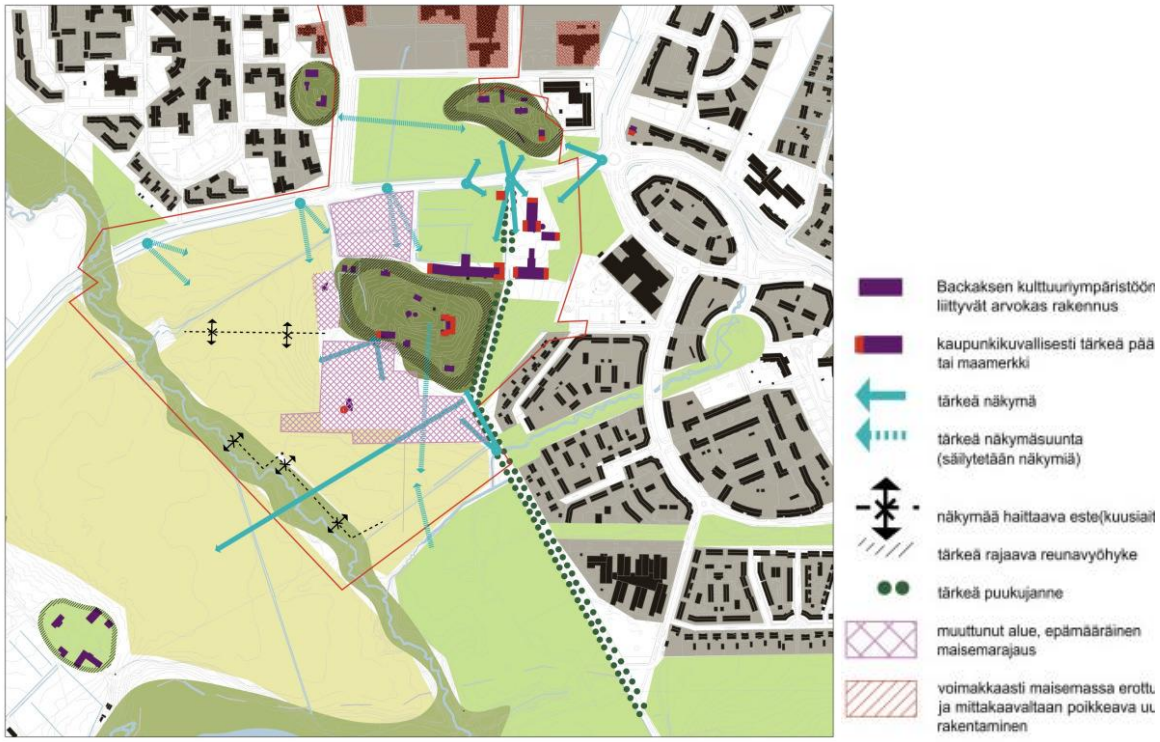
Museovirasto on delegoinut vuonna 2008 rakennusperintöä ja maisemaa koskevat sekä vuonna 2012 arkeologiaan liittyvät asiat Vantaan kaupunginmuseolle.

Tilapäinen paviljonki: Backaksen päiväkoti-koulu

Pakkalan oppimis- ja informaatiotalon POINT:n (mm. kansainvälinen koulu ja päiväkoti) tontille Hagelstamintien varteen (Hagelstamintie 1) on rakennettu tilapäinen paviljonkirakennus. Rakennus asettuu POINT:n nykyisen rakennuksen pohjoispuolelle.

Länsi-Pakkalan yleissuunnitelma

Vuonna 2012 laadittiin Länsi-Pakkalan yleissuunnitelma (Serum Arkkitehdit), joka käsitti Backaksen kartanon maat sekä Ylästöntien pohjoispuolella olevan, rakentamattoman alueen. Työssä tarkasteltiin mm. kartanokukkulan asemaa maisemassa ja uudisrakentamisen sijoittumista. Tavoitteena oli, että kartanon ydinalue edelleen hahmottuu omana maisemallisenakokonaisuutena. Raportin analyysikartassa tarkasteltiin näkymiä kohtikartanon ydinaluetta ja sieltä ulos, korostettiin tärkeitä ”näkymäsektoreita” ja olennaisia näkymäakseleita. Niiden säilyttäminen ja selkiyttäminen oli suunnittelun lähtökohtana.

Analyysikartta /Serum Arkkitehdit 2012

Länsi-Pakkalan yleissuunnitelma, näkymä etelästä /Serum Arkkitehdit 2012. Kuvassa näky, kuinka Backaksen kartano-alue erottuu omana saarekkeenaan täydentyvän kaupunkirakenteen ympäröimänä. Kartanon ympärillä on avointa tilaa.

4 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN JA SITÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET

Asemakaavatyö 511800 otettiin kaupunkisuunnittelun työohjelmaan keväällä 2013 (kaupunkisuunnittelulautakunta). OAS on päivätty 20.5.2013.

4.2 OSALLISTUMINEN JA YHTEISTYÖ

4.3.1 Osalliset

- alueen maanomistajat,
- naapurit (viereisten alueiden omistajat ja vuokralaiset),
- asukkaat, yritykset ja työntekijät, asukas- ym. yhdistykset,
- ne, jotka katsovat olevansa osallisia,
- kaupungin asiantuntijaviranomaiset: maankäyttötoimi (yrityspalvelut, rakennusvalvonta, ympäristökeskus, tekninen toimiala), Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, kaupunginmuseo,
- muut viranomaiset ja yhteisöt: Uudenmaan liitto, HSY, Uudenmaan ELY-keskus, Vantaan Energia Oy, Elisa Oyj, HSL ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes.

4.3.2 Vireilletulo

Ilmoitus kaavoituksen vireille tulosta tehtiin 20.5.2013 työnumerolla 511800. Asemakaavatyön aloittamisesta on tiedotettu Vantaan Sanomissa sekä kirjeitse (MRL 62 §) alueen maanomistajille, naapureille ja viranomaisille.

Viranomaisyhteistyö

MRL 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu on pidetty 24.4.2013.

Kaavatyötä edelsi myös Ympäristöministeriön koolle kutsuma viranomaisneuvottelu 8.11.2012, jolloin keskusteltiin Backaksen kartanon suojelun järjestämisestä ja jatkotoimenpiteistä.

Asemakaavatyötä esiteltiin Uudenmaan ELY-keskukselle myös 15.11.2017. ELY totesi, että rakennussuojelutavoitteiden huomioon ottaminen on toteutettu viranomaisen tavoitteiden mukaisesti, mukaan lukien näkemäkiila Haltialan kartanolle.

4.3.3 Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettelyt

Mielipiteet pyydettiin 24.6.2013 mennessä (MRL 62§) ja niitä saatiin 12 kappaletta. (*Kursivoidut* toiveet ja näkemykset toteutuvat asemakaavaehdotuksessa. Tämä asemakaava ei sisällä uusia asumisen alueita, joten asumiseen liittyviä mielipiteitä ei tässä asemakaavassa voida huomioida.)

1. Museovirasto 14.6.2013

Rakennusten tarkkuusinventointi tulee suorittaa kaavasuunnittelua varten.

2. Asukasmielipide 28.5.2013

Alueelle tulisi kaavoittaa mahdollisimman paljon asuntoja, mm. lämpökeskus voitaisiin muuttaa asunnoiksi. *Kartanon miljöö ja alueen kulttuurimaisema* tulee huomioida suunnittelussa.

3. Asukasmielipide 7.4.2013

Asukkaiden osallistaminen huomioitava, alustavaa tietoa rakennettavasta neliömäärästä. Mikä on Länsi-Pakkalan yleissuunnitelman status? Ja se tulisi löytyä Vantaan nettisivuilta.

4. Asukasmielipide 5.6.2013

Matonpesupaikka alueelle, Siltayhteys Haltialan puolelle, *lähiviljelypalstoja*

5. Asukasmielipide 7.6.2013

Lystimäen kokonaisuus tulisi liittää kaavasuunnitelmaan.

Alueelle maauimala.

6. Kartanonkosken Martat 11.6.2013

Viljelypalstoja asukkaiden käyttöön.

Tiloja yhdistyksille sekä nuorisolle. Vantaan aikuisopiston opetusta sekä opetustiloja Backaksen kartanoalueelle.

7. Taloyhtiö 23.6.2017

Alueelle tulisi suunnitella *monimuotoista toimintaa, kuten ravintola- ja matkailupalveluja, koulutus- ja majoitustoimintaa, kulttuuritiloja sekä mahdollisuudet lähiviljelyyn*.

Peltoaluetta tulisi jakaa viljelypalstoiksi, joita vuokrataan lähiseudun asukkaille.

8. HSY 20.6.2013

Asemakaava ei edellytä näillä näkymin yleisten jo rakennettujen vesijohtojen ja viemäreiden lisärakentamista tai siirtämistä.

9. Asukasmielipide (puhelinsoitto)

Sikalan käyttöä tulisi tutkia asumiseen.

Alueelle tulisi tehdä erilaisia asumisvaihtoehtoja. Nuoriso tulee huomioida suunnittelussa. Naapurialueen asukkailta löytyy kiinnostusta vanhojen rakennusten säilyttämiseen ja kunnostamiseen asuinkäyttöön.

10. Vantaan kaupunginmuseo 20.6.2013

Alueella tapahtuva *rakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin*.

Alueelle rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että *rakentaminen sijoitukseltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan sopeutuu ympäristöönsä*.

11. Vantaan Energia 26.6.2013

Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan muuntamon ja maakaapeleiden sijainti.

Mikäli muuntamoa ja maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Kaukolämpöverkon osalta ei huomioitavaa.

12. Asukas 23.9.2013

Tulisi järjestää myös *nähtävilläolo- ja kommentointikierros asemakaavaluonnoksesta*, missä vaiheessa voi vielä esittää aidosti alueen kehittämisideoita.

Kartanonkosken alueella on huutava pula tilavista perheasunnoista. Alueelta puuttuvat täysin 120-200 neliöiset perheasunnot… Kaavoitetaan siis Backaksen kartanomiljöön pohjois- ja eteläpuolelle omakotitontteja sekä townhouse-asumista!

Tulisi tutkia tässä yhteydessä esim. skeittipuiston rakentamista urheilu- ja virkistyspalvelujen alueelle (VU).

Työn kuluessa järjestettiin 15.4.2015 POINT:issa kaksi työpajaa, joista toinen oli kansainvälisen koulun oppilaille ja toinen asukkaille. Työpajoissa oli oppilaita 40 ja aikuisia 31.

Oppilaiden toivelistan kärjessä olivat *kauppa*, *veden hyödyntäminen* alueella esim. uintimahdollisuutena, asunnot, urheilukeskus, *leikkipuisto ja puisto*.

Aikuiset halusivat *puistoa, viljelypalstoja, hedelmäpuita, lähikauppaa*, uintipaikkaa (maauimala), melontapaikkaa, *tanssipaikkaa, pulkkamäkeä* – ja paljon muuta.

4.4. ASEMAKAAVAN TAVOITTEET

4.4.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Kunnan asettamat tavoitteet

Vantaan valtuustokauden 2018 – 2021 strategia (Kv 11.12.2017):

Strateginen painopiste on kaupunkirakenteen eheyttämisessä ja keskustojen tiivistämisessä joukkoliikenteen runkolinjojen varsille. Kestävä kehitys on hyvien elinmahdollisuuksien turvaamista nykyisille ja tuleville sukupolville. Ratkaisuissa ja päätöksenteossa huomioidaan ekologiset näkökulmat ja oikeudenmukaisuus sekä pidetään talous tasapainossa.

Maapoliittiset linjaukset koskien kaavoitusta, maanhankintaa ja maanluovutusta (Kv 18.6.2018)

- Maanhankinta on ennakoivaa sekä kaupungin ja asukkaiden edun mukaista.
- Maa- ja asuntopolitiikka on seudullisesti vastuullista ja asetettujen tavoitteiden mukaista.
- Asuntotuotanto on monipuolista ja sosiaalisesti kestävää. Asukkaille löytyy tarpeita sekä maksukykyä vastaava koti.
- Maankäyttöä ja palveluverkkoa suunnitellaan kokonaisvaltaisesti.
- Sujuva kaupunkisuunnittelu luo mahdollisuudet viihtyisille asuinalueille, monipuoliselle asuntotuotannolle ja menestyksekkäälle yritystoiminnalle.
- Rakentaminen painottuu keskuksiin, raideliikenteen yhteyteen ja olemassa olevaan infrastruktuuriin.
- Maankäyttösopimuksia käytetään aktiivisesti maa- ja asuntopoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa.
- Asuinalueet ovat turvallisia, viihtyisiä ja sisältävät asukkailleen rakkaita paikkoja. Vantaalla on hyvä elää.
- Tontteja luovutetaan monipuolisesti asumisen ja elinkeinoelämän tarpeisiin.
- Maaomaisuutta hallitaan järkevästi ja kustannustietoisesti.

Vantaan arkkitehtuuriohjelma 2015:

- Luomme Vantaalle kerroksellisen, tiiviin ja läheisen kaupunkikuvan.
- Säilytämme viherrakenteen vahvana osana kaupungin kehittämistä.
- Arvostamme arkkitehtuuria ja rakennusperintöä.
- Varmistamme pyöräilyn laatukäytävien toteutumisen.
- Säilytämme ja luonnonmukaistamme vesistöjä ja yhdistämme rannoilla ihmisten toiminnan sekä luonnon ja kulttuurimaiseman suojelun.

Hakijan tavoitteet

HOK-Elannon tavoitteena on kaavoittaa kartanonmäen ympäristöön tiivis, elävä, nykyaikainen ja ympäristöön sopiva asuinalue. Suunnittelussa otetaan huomioon alueen arvokas historia ja muut erityispiirteet. Lisäksi tutkitaan mahdollisuudet sijoittaa alueelle päivittäistavarapalveluita.

Kartanon pihapiiriin ja olemassa olevien rakennusten alueelle on tavoitteena kaavoittaa päiväkoti-, majoitus-, hyvinvointi-, ravintola- ja koulutustoimintoja. Kartanonmäelle haetaan myös lisärakentamisoikeutta, joka mahdollistaisi eri toimintojen kehitämisen suojeltavien rakennusten kanssa. Suojelun osalta pyritään kohtuullisiin ja rakennusten toimintaa aktivoiviin ratkaisuihin.

Tavoitteena on asemakaava, jonka voimaantulon myötä aluetta voidaan kehittää pitkäjänteisesti, useammassa rakennus- ja kunnostusvaiheessa. Tavoitteiden pohjalta hakija on hahmotellut Backaksen kartanoalueen käyttöä oheisen suunnitelman mukaisesti. Rakennusoikeuden määrää ja tonttitehokkuutta on tarkasteltu viereisen Kartanokosken mukaan. Arvokas kartanoalue ja keskeinen sijainti antavat mahdollisuuden yhtenäisen ja korkealaatuisen asuinalueen muodostamiselle.

4.4.2 Muut tavoitteet

Suojelutavoitteet

Ympäristöministeriön ja Uudenmaan ympäristökeskuksen/Uudenmaan ELY-keskuksen päätöksen mukaisesti kartanonmäki rakennuksineen suojellaan. Rakennusten ja puuston kunto selvitetään työn kuluessa. Vanhat, historialliset kulkureitit otetaan huomioon. Asemakaavaan suojelumerkinnät pyritään saamaan mahdollisimman yksiselitteisiksi ja täsmällisiksi.

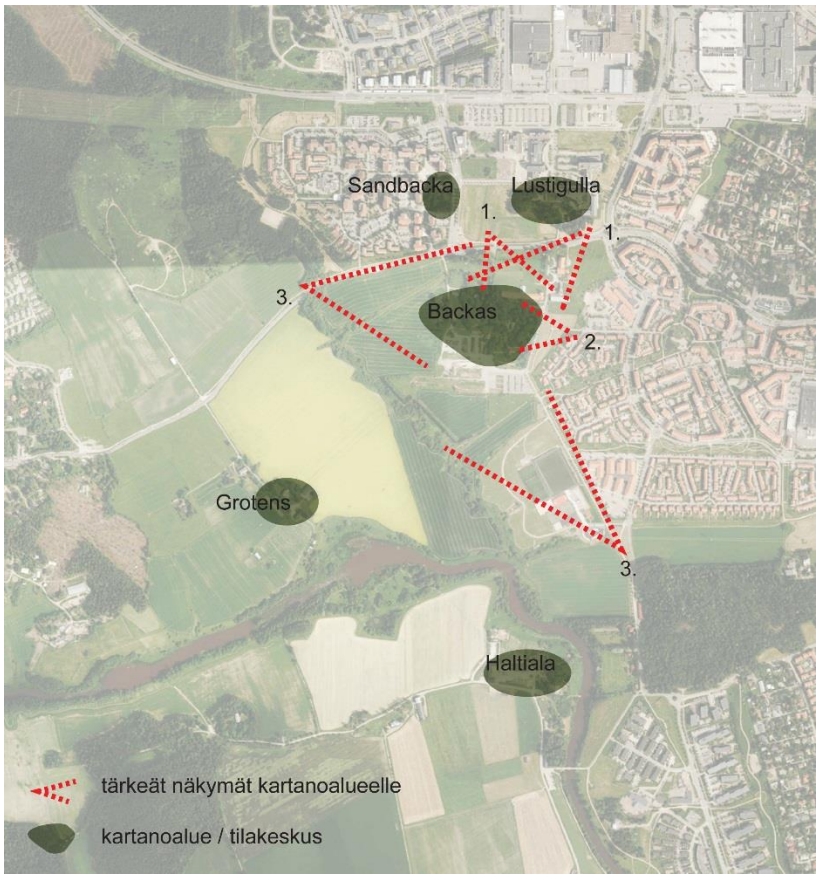
Vantaan virtavesiselvitys 2010-2011 oli Vantaan ympäristölautakunnassa 12.12.2012 (§ 8) tiedoksi. Lautakunta halusi edistää Krakanojan luonnonsuojelualuevarauksen rauhoittamista.

Maisemalliset tavoitteet

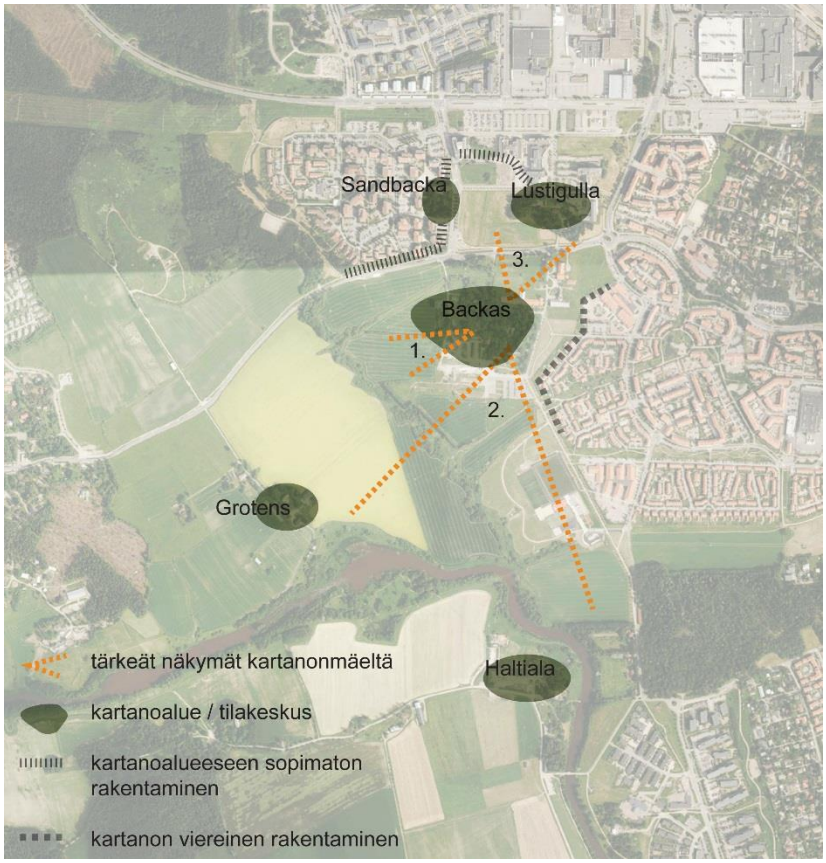
Koko alueen suunnittelun lähtökohtana on valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön status (RKY).

Rakentamisen näkökulmasta huomioon otettavia asioita ovat kartanomäkeä kiertävä avoin maisematila sekä näkemäakselit, jotka sitovat kartanon historialliseen kontekstiin ja valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Jälkimmäisiä ovat mm. näkymät Lustikullasta kartanolle ja kohti avointa peltomaisemaa, näkymät Backasta lähestyttäessä eri suunnilta sekä näkymät peltoaukean yli kartanoilta toisilleen (Backas, Haltiala, Petas – Grotens). Kartanonmäen tulisi edelleen hahmottua maisemassa.

Työn kuluessa selvitetään kartanomäen asema suurmaisemassa ja oleelliset, säilytettävät näkymät niin kartanolta maisemaan kuin maisemasta kartanolle. Uusi rakentaminen sovitetaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön.

Tärkeät näkymät kartanoalueelle
/Loci maisema-arkkitehdit Oy

Tärkeät näkymät kartanonmäeltä
/Loci maisema-arkkitehdit Oy

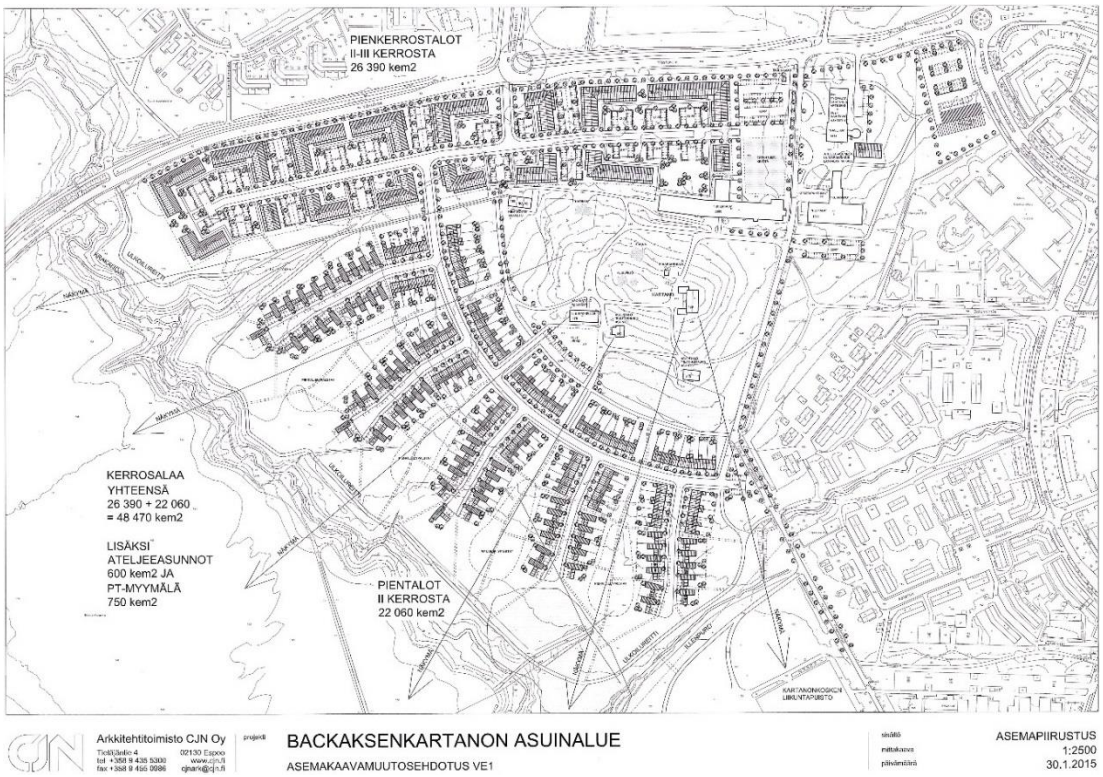
4.5 ASEMAKAAVARATKAISUN VAIHTOEHDOT JA NIIDEN VAIKUTUKSET

Asemakaavatyön alussa HOK-Elannon konsulttina toimi CJN Arkkitehtitoimisto Oy, joka hahmotteli Backaksen kartanon maille asuinaluetta. Samalla haettiin paikkaa myös pienelle kaupalle.

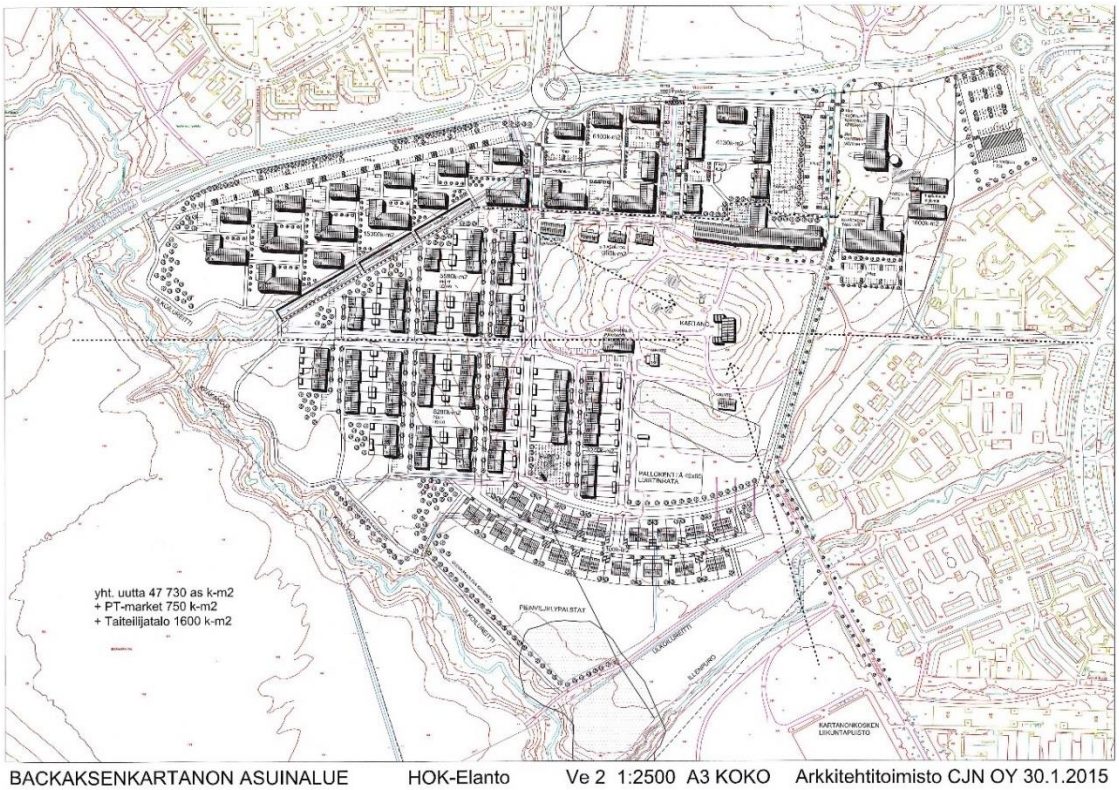
1. Asuntoja kartanon ympärille maksimimäärä
   Ensimmäisissä luonnoksissa (kuvat VE1 ja VE2) uutta kerrosalaa esitettiin noin 50 000 k-m^2. Raskain rakentaminen, asuinkerrostalot, olivat asettuneet Ylästöntien varteen, ja pientalot kartanomäen etelä- ja länsipuolelle. Lähikauppa olisi Ylästöntien ja Hagestamintien kulmassa koulun tontilla.

   Suunnitelmista todettiin, etteivät ne ota huomioon valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY) eivätkä valtakunnallisesti arvokkasta Vantaanjokilaakson maisema-aluetta, joiden osa Backaksen kartanonmäki on. Uudisrakentamisen määrää pidettiin liian suurena. Kartanoalue ei korostuisi arvokkaasti asuinalueen keskellä.

   Maaperäselvitysten perusteella todettiin, että rakentamiseen soveltuva maaperä on lähimmillään lähes 100 metrin päässä Krakanojasta. Ulkoilureitti voidaan rakentaa hieman lähemmäs.

Asuntoja maksimimäärä VE1

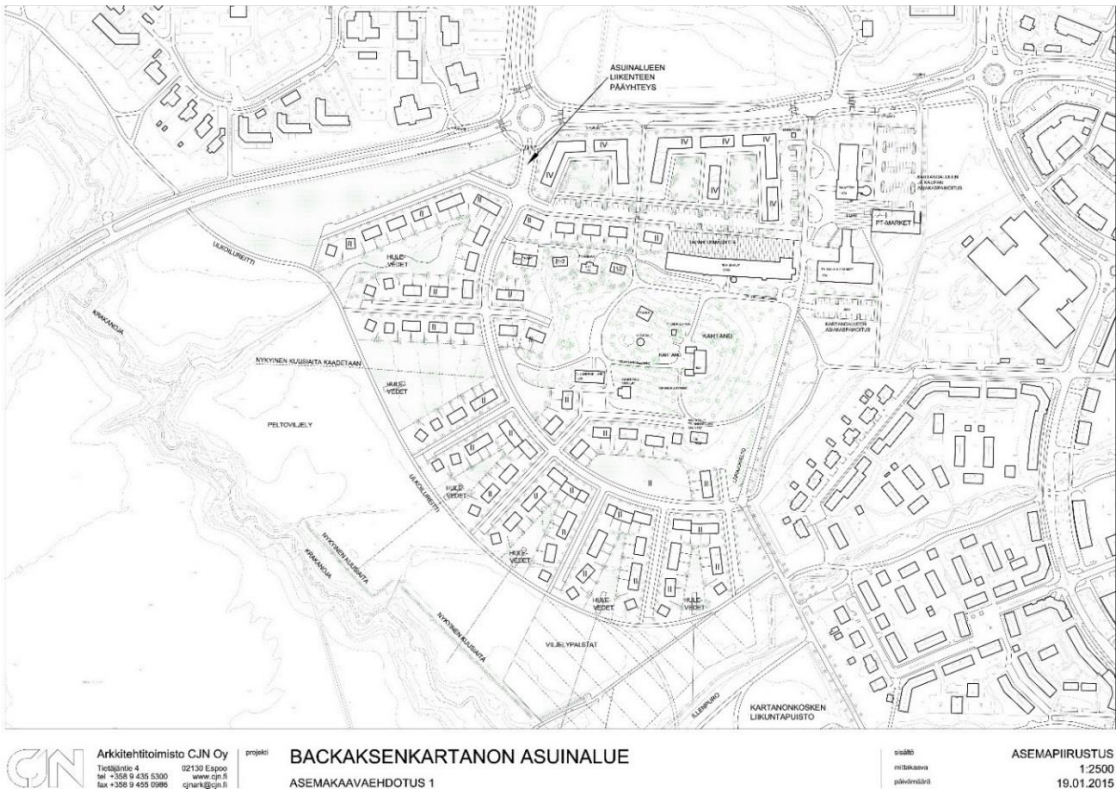
Asuntoja maksimimäärä VE2

2. <u>Asuntoja kartanon ympärille hillitymmin</u>
   Uudisrakentamisen määrää vähennettiin noin 30 000 k-m^2:iin. Ylästöntien varteen esitettiin kerrostalorakentamista ja kartanomäen etelä- ja länsipuolelle sekä osin kartanomäellekin

pientalorakentamista. Kauppa sijoittuisi navetan ja puimalan välille huonokuntoisen lantalan paikalle.

Asuinalueen liikenne kulkisi liikenneympyrän kautta uudelle kadulle ja kartanon liikenne Promenadin kautta. Kaupalle olisi oma liittymä navetan itäpuolelta.

Suunnitelmasta todettiin, että kaupan sijainti on muuten hyvä, paitsi että rakennus voisi sijaita samansuuntaisesti kuin navetta, jolloin avoin tila ”virtaa” paremmin kartanokokonaisuuden itäpuolitse. Kartanopuiston rajautumista pidettiin epämääräisenä, koska asuinpihat tunkeutuvat mäkeen. Kerrostaloja pidettiin irrallisena elementtinä ja niiden tueksi kaivattiin Ylästöntien pohjoispuolen maankäytön hahmottamista.

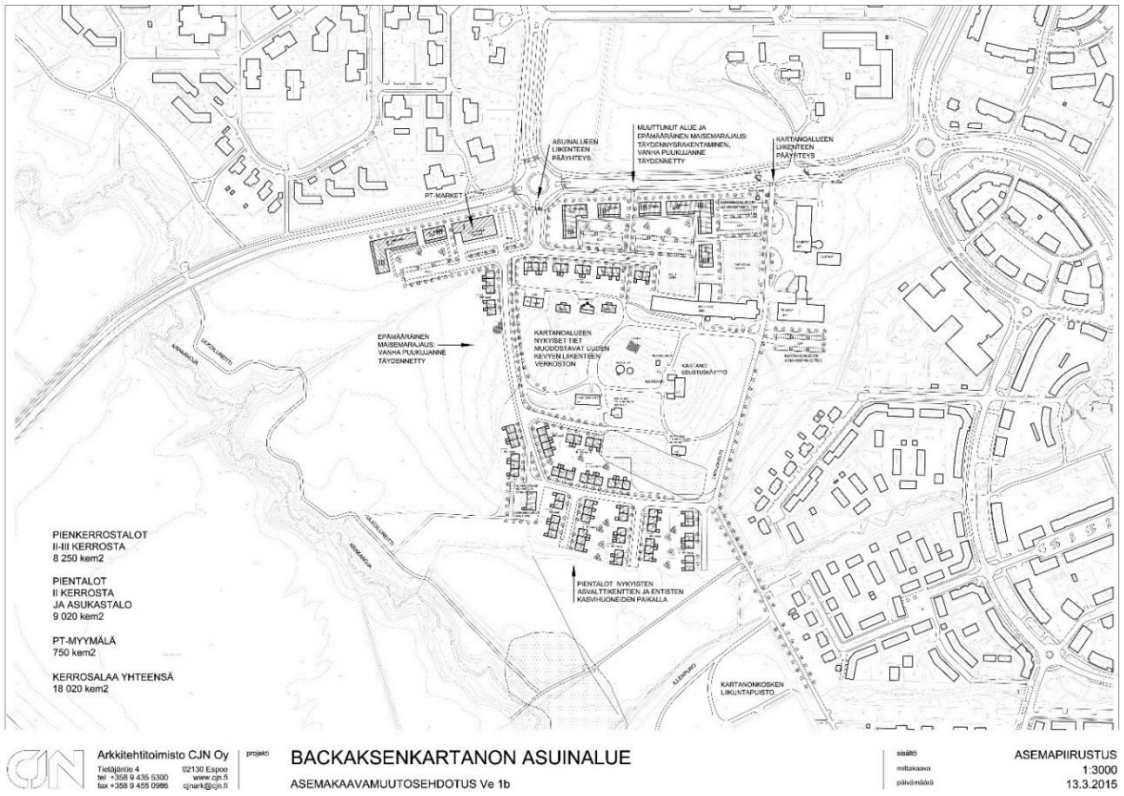

Asuntojen määrä hillitympi

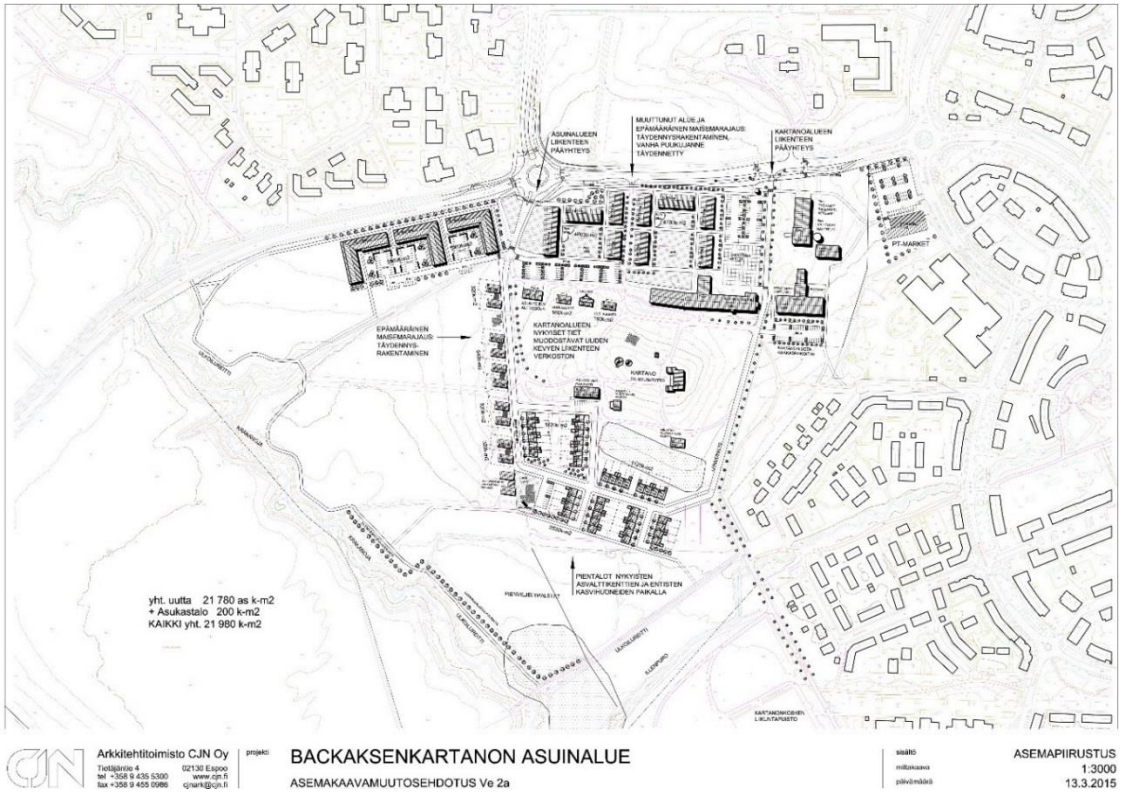
3. Asuntoja kartanon ympärille vähiten

Seuraavissa luonnoksissa (VE1ja VE2) rakentamisen määrä oli noin 20 000 k-m^2. Kaupalle etsittiin paikkaa nyt myös liikenneympyräristeyksen läheltä Ylästöntien varrelta. Korkein rakentaminen on edelleen Ylästöntien varressa. Entisten kasvihuoneiden tilalla on pientalorakentamista. Länsi-Pakkalan yleissuunnitelman mukaisesti sikalan itäpäädyn eteen ei esitetty uudisrakentamista, koska komean tiilipäädyn näkymistä Ylästöntien ja Lustikullan suuntaan pidettiin tärkeänä.

Vanhojen, suojeltavien rakennusten näkymistä maisemassa ja kartanolta ja kartanolle avautuviä näkemäakseleja pidettiin edelleen puutteellisena. Ajoneuvoliikenteen ohjaamista Promenadille, joka on Aviapolis-alueen kävely- ja pyöräilyselvityksessä 2012 esitetty kehitettäväksi pääreitiksi, pidettiin ongelmallisena.

Asuinrakentamisen määrä pienin VE1

Asuinrakentamisen määrä pienin VE2

4. Backaksen kartanon suojelukaava

Esitettyjen suunnitelmien perusteella näytti siltä, että asuinalueen ja etenkin Ylästöntien varren kerrostaloalueen suunnittelu tarvitsisi tuekseen laajemman alueen tarkastelua, jotta kaupunkirakenteen reuna saataisiin parhaalla mahdollisella tavalla ratkaistua ja jotta valtakunnalliset maisemalliset ja kulttuuriympäristön kannalta tärkeät tavoitteet toteutuisivat. Se tarkastelu päätettiin jättää myöhempään vaiheeseen.

Ympäristöministeriön taholta on kiirehditty erityisesti ns. suojelukaavan valmistumista. Backaksen kartanon mäkeä puistoineen ja rakennuksineen koskevaan asemakaavaan sisältyy myös lähikaupan sijoittaminen alueelle ja alueen tulevia toimintoja tukevan uudisrakennuksen sijoittaminen sekä puistoa siltä osin, kuin ns. näkemäakselit edellyttävät.

Kartanon alueella on käynnistymässä keväällä 2020 laaja-alaisen kaavan laadinta, jonka johdosta puisto- ja luonnonsuojelualueet jätetään tästä kaavasta pois.

Kartanonmäen ja mahdollisen uudisrakentamisen suhdetta on arvioitu suojelunäkökulmista käsin. /Loci Maisema-arkkitehdit Oy.

4.5.1 Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet

Suojelukaavan ratkaisujen perustelut:

1. Suojelu

- Uudenmaan ympäristökeskuksen (nyk. ELY) päätöksen mukaiset rakennukset suojellaan lukuun ottamatta sysivajaa/liiteriä, joka on palanut, ja jo purettua lantalaa. Lisäksi suojellaan

kellari ja vanhempi vesisäiliö. Kivisikalan puurakenteista osaa ei suojella; sen voi korvata uudisosalla.
- Kartanomäen puistosta suojellaan muutama edustava puuyksilö ja puurivejä. Suojeltavat puut on luetteloitu selostuksen lopussa
- Näkemäakselit kartanonmäeltä maisemaan etelään ja länteen ovat osa suojelutavoitteiden toteutumista.
- Historialliset tiet, Karttatie ja Promenadi, osoitetaan suojelumerkinnöin.
- SR-alue rajataan siten, että kartanomäen etelälaidalla kulkenut vanha tie, joka näkyy pienenä kohoumana maastossa edelleen, jää suojelualueen osaksi.

2. Uudisrakentaminen
- Uudisrakentaminen sijoitetaan kartanonmäelle siten, että se tukee suojelupyrkimyksiä
- Suunnittelun lähtökohtana on kartanokukkulan maisemasiluetin hallitsevan aseman säilyttäminen. Kartanomäkeä kiertävä avoin maisemamatila on tärkeä.
- ”Narikan” ja pajaan väliin osoitetan uudisasuinrakennuksen paikka, sillä näillä kohdin on joskus ollutkin rakennuksia.
- Tulevilta käyttötarkoituksiltaan haastellisen kivisikalan länsipuolelle sijoitetaan uudisrakennus, johon sijoittuvat toiminnot voivat tukea sikalan käyttöä. Se rajaa entistä talouspihaa länsipuolelta, mutta kuitenkin niin, että Ylästöntietä lännestä lähestyville avautuu komea näkymä kartanon rakennuksille.
- Kauppa sijaitsee purettavan lantalan paikalla siten, että avoin tila yhä ympäröi sen itäpuolitse.
- Kaupan pääovi avautuu länteen, mikä ohjaa asiakasvirtoja samalla aktivoimaan navetan ja puimalan käyttöä.

3. Liikkuminen
- Promenadi osoitetaan osittain puistoksi. Osa on suojelualueella (SR) kartanoalueella liikkumisen yksinkertaistamiseksi.
- Ylästöntien uudesta liittymästä, alueen itälaidalta, järjestetään kaupan asiakas- ja huoltoajo, kartanoalueen ajoreitit sekä kulku pysäköintialueelle.
- Suunnitelma ei ole esteenä järjestää koulun (POINT) suuntaan on tulevaisuudessa jalankulkuyhteys.
- Ylästöntien liikenneympyrästä osoitetaan alueelle uusi katu, Pitokartanontie.

5 ASEMAKAAVAN KUVAUS

5.1 KAAVAN RAKENNE

Asemakaavalla suojellaan Backaksen kartanon alue osoittamalla se rakennussuojelualueeksi. Tällä Backaksen kartanoalueen ns. suojelukaavalla vanhat rakennukset ja kartanomäen ympäristö suojellaan. Alueelle saa sijoittaa ravintola-, huvi- ja viihdepalveluita, lähipalveluita, liike- ja toimistotiloja, ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja, majoitustiloja, kulttuuri-, näyttely- ja kerhotiloja, varastoja, autonsäilytystiloja sekä tarkemmin määriteltynä asumista.

Asemakaavan muutoksella poistetaan katualueen raja Pitokartanontien ja Ylästöntien väliltä.

Suojeltaville rakennuksille annetaan yksityiskohtaiset suojelumääräykset, kartanopuiston ominaispiirteitä ja huomattavimpia puuyksilöitä suojellaan ja muinaismuistoalueiden rajoja tarkennetaan. Suojelu kattaa myös näkymiä kartanolle ja kartanolta maisemaan sekä avoimena säilytettävät alueet.

Uudisrakentaminen sijoitetaan siten, että sillä voidaan tukea vanhojen rakennusten uudiskäyttöä. Kaupan sijainti voisi aktivoida puimalan ja navetan uudiskäyttöä. Kivisikalan länsipuolelle esitetään uudisrakentamista, joka voisi tukea sikalan uudiskäyttöä. Pajarakennuksen ja vanhan asuinrakennuksen väliin esitetään paikka uudisrakennukselle, joka voisi olla asuintalo.

Ajoliikenne kartanoalueelle osoitetaan KL-alueen liittymän kautta, Promenadin jatkeen kautta, Karttatietä pitkin sekä liikenneympyrästä alkavaa, uutta katua pitkin. KL-alueen tonttitehokkuus on e= 0,13.

Asemakaavalla muodostetaan kortteliin 51157 liikerakennusten korttelialueelle tontti nro 2, sekä rakennussuojelu- ja katualuetta.

5.1.1 Mitoitus

Asemakaava-alueen koko on 8,21 ha. Siitä liikerakennusten korttelialuetta KL on 0,75 ha ja suojelualuetta 6,98 ha. Loput on katualuetta. KL-alueen tehokkuus e_k on 0,10.

Uudisrakennuksille osoitetaan rakennusoikeutta seuraavasti, yhteensä 2 030 k-m^2:

- kauppa 950 k-m^2 yhteen kerrokseen,
- kivisikalan ”pohjoissakara” 260 k-m^2 yhteen kerrokseen,
- kivisikalan viereinen rakennus 700 k-m^2 yhteen kerrokseen,
- uusi rakennus 120 k-m^2, yhteen kerrokseen.

Uusia pysäköintialueita osoitetaan kaupan, navetan ja puimalan lähelle. Kivisikalan pohjoispuolelle saa sijoittaa tilapäisen pysäköintialueen tapahtumien ajaksi. Kartanon mäellä olevaa pysäköintialuetta saa laajentaa.

Asuintalojen lähelle saa sijoittaa enintään kaksi autoa kutakin asuinrakennusta kohden. Muutoin autot sijoitetaan kartanoalueen pysäköintipaikoille tai autonsäilytystiloihin. Muiden toimintojen kuin asumisen osalta autopaikkatarve määritellään rakennusluvan yhteydessä.

5.2 YMPÄRISTÖN LAATUA KOSKEVIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Ympäristöministeriön ja Uudenmaan ympäristökeskuksen /Uudenmaan ELY-keskuksen päätöksen mukaiset suojelutavoitteet lähes toteutuvat.

Asetetut maisemalliset tavoitteet toteutuvat osin.

Vantaan arkkitehtuuriohjelman mukaiset rakennusperintöön liittyvät tavoitteet toteutuvat. Maisemalliset tavoitteet toteutuvat osin. Pyöräilyn laatukäytäviin liittyvät tavoitteet eivät toteudu.

Hakijan tavoitteet alueen arvokkaan historian ja muiden erityispiirteiden huomioimisesta, sallituista käyttötarkoituksista ja päivittäistavarakaupan sijoittumisesta toteutuvat.

5.3 ALUEVARAUKSET

Kaikessa suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ottaa huomioon, että alue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Myös alueella säilytettävä ja istutettava kasvillisuus on valittava siten, että se on alueen ominaispiirteisiin soveltuvaa. Kaava-alueella käytettävien materiaalien, mainosrakenteiden ja valaistuksen tulee olla ympäristöönsä sopivia. Uudisrakentaminen tulee toteuttaa siten, että sillä ei muuteta pohjaveden tasoa, jottei vanhojen rakennusten perustukset kärsi ja rakenteet vajoa.

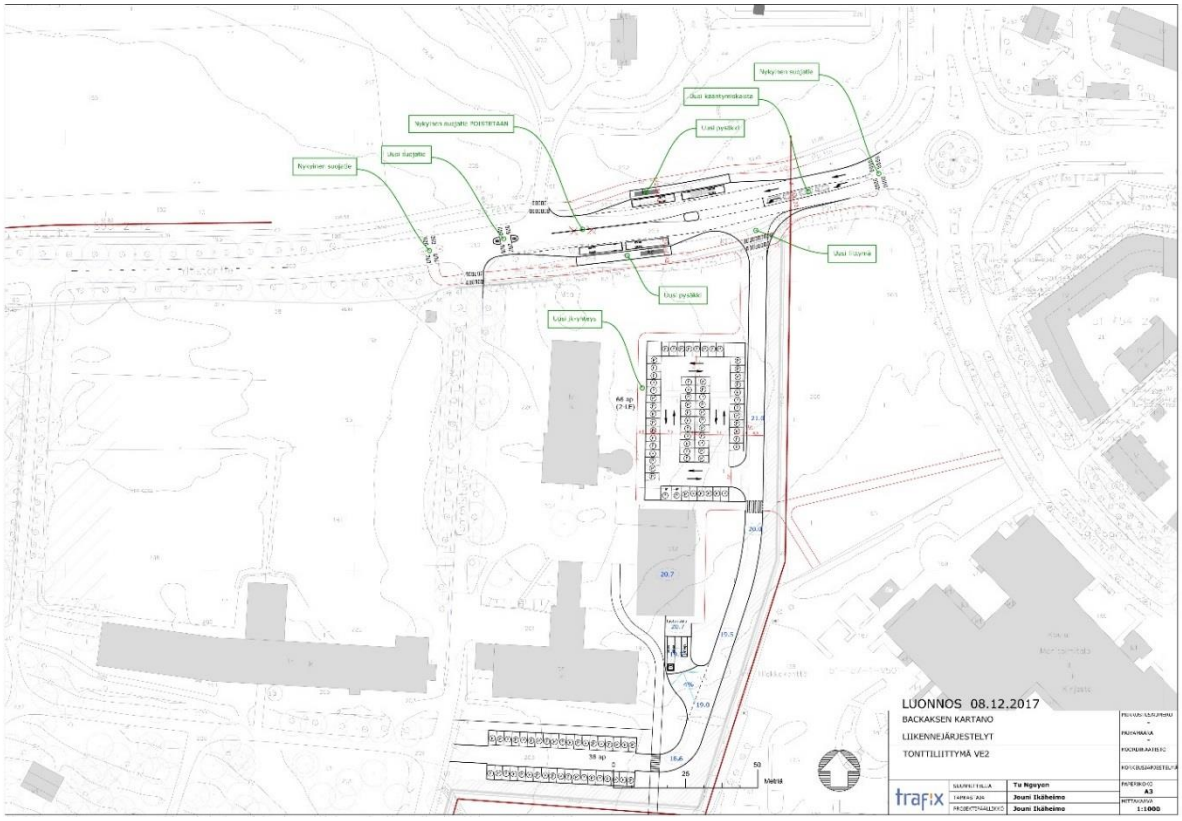
5.3.1 Korttelialueet

KL Liikerakennusten korttelialue

Liikerakennusten korttelialue liittyy Backaksen kartanoalueen toiminnalliseen ja visuaaliseen kokonaisuuteen. Alueen tonttitehokkuus on e=0,13.

Uudisrakennus liittyy kartanon talousrakennusten lähiympäristöön, minkä takia määrätään, että rakennuksen julkisivujen tulee olla joko punatiiltä tai punamullattua puuta. Kattomateriaalin tulee olla punatiiltä. Kattomuodon tulee olla harja- tai aumakatto kuten muissakin kartanoalueen rakennuksissa. Rakennukseen saa sijoittaa rakennussuojelualuetta palvelevia tiloja, esimerkiksi tapahtumia palvelevia saniteettitiloja.

Ylästöntien varteen osoitetaan avoimena säilytettävää aluetta (sma), mikä tukee alueen rakennusten näkyvyyttä ja korostaa kartanoalueen merkittävyyttä. Pysäköintialueet rajataan matalin pensasistutuksin. Koulun (POINT) pihaa vasten istutetaan pensasaita.

Liikennejärjestelyt Ylästöntiellä ja liittymä liikerakennusten korttelialueelle. /Trafix Oy

5.3.2 Muut alueet

SR Rakennussuojelualue

Kartanoalueen kaikki rakennukset ja historiallinen puisto muodostavat yhden toiminnallisen kokonaisuuden, jossa rakennussuojelu ja ympäristön suojelu nivoutuvat toisiinsa. Alueen käytön pitää sopeutua historialliseen kartanomiljööseen.

Alueelle saa sijoittaa ravintola-, huvi- ja viihdepalveluita, lähipalveluita, liike- ja toimistotiloja, ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja, asuntoja, majoitustiloja, kulttuuri-, näyttely- ja kerhotiloja sekä varastoja ja autonsäilytystiloja.

Asumista saa sijoittaa niihin rakennuksiin, jotka ovat olleet aiemminkin asuinkäytössä sekä entiseen pajarakennukseen ja juurrutuskellariin. Entiseen kivisikalaan (sr/8) saa sijoittaa asuntoja vain rakennuksen itäpäätyyn tiloihin, jotka ovat olleet aiemmin asuinkäytössä. Entisen pajan (sr/7) ja vanhan asuinrakennuksen (sr/5) väliin saa rakentaa uusia asuntoja. Kivisikalan luoteispuolella olevaan uudisrakennukseen sekä uudisosaan sikalan pohjoispuolella ei saa sijoittaa asuntoja.

Alueelle ei saa sijoittaa paljon tilaa vaativaa erikoiskauppaa tai vähittäiskaupan suuryksikköä.

Alueen suojeltavat rakennukset on kuvattu selostuksen kohdassa 3.1.3 Rakennettu ympäristö / Rakennettu kulttuuriympäristö / Rakennukset. Jokaiselle suojeltavalle rakennukselle on kirjattu yksityiskohtaiset suojelumääräykset. Suojeltavat rakennukset ovat historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja/tai aluekokonaisuuden kannalta merkittäviä ja siten suojelun arvoisia. Rakennusten korjaus-, muutos- ja lisärakentamistoimenpiteille on hankittava museoviranomaisen lausunto.

Uudisrakennusten tulee ulkomuodoltaan ja materiaaleiltaan sopeutua historialliseen ympäristöön.

Kartanoalue tulee säilyttää kaikille avoimena. Alueen asunnoille ei saa tehdä aidattuja yksityispihoja, mutta sen sijaan asunnoille voi istuttaa pienen puutarhan. Myös kartanoalueella sijaitsevat hedelmätarhat säilytetään.

Koska huoltoajo tapahtuu yleensä suurikokoisilla autoilla, on sille esitetty kaavakartalla tietty reitti. Jäteastiat tulee sijoittaa keskitetysti huoltoajoreitin varrelle rakennuksiin tai katettuihin aitauksiin.

Kivisikalan pohjoispuolelle saa tapahtumien ajaksi sijoittaa tilapäisen pysäköintialueen, jonne ajetaan navetan (sr/9) editse Ylästöntieltä.

Katualueet

Ylästöntien liikenneympyrästä osoitetaan uutta katualuetta huoltoajon reitille asti.

Uusi katuyhteys Ylästöntien ja Pakkalan puistotien risteyksen liikenneympyrästä kartanoalueelle. /Trafix

5.4 KAAVAN VAIKUTUKSET

Hankkeen MRA 1 §:n mukaisia vaikutuksia on tarkasteltu kaavaa laadittaessa. Arvioinnissa on myös tarkasteltu valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden (VAT) toteutumista.

5.4.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Kaavataloudelliset vaikutukset

Rakentamisen vaikutukset ovat vähäisiä. Kevyen liikenteen yhteydet ovat kaupunkilaisille tarpeellisia, ja kaava-aluetta palveleva katu on lyhyt, koska alueen liikenne hoidetaan pääasiassa sisäisin ajoyhteyksin.

Uuden rakentamisen määrä on vähäistä, mutta antaa mahdollisuuden alueen elävöittämiseen ja kehittymiseen. Maanomistaja osallistuu yhdyskuntateknisiin kustannuksiin maankäyttösopimuksella.

Yhdyskuntarakenne ja kaupunkikuva

Asemakaava ja asemakavan muutos muuttaa alueen nykyistä yhdyskuntarakennetta melko vähän.

Kun kauppa on toteutettu ja vanhat rakennukset korjattu ja otettu uuteen käyttöön, vilkastuu ja vireytyy alueen kaupunkikuvakin.

Kaupunkirakenne: nykytila ja asemakaavan mukainen tilanne.

Asuminen

Alueelle voi tulla uusia asukkaita sen mukaan, miten vanhoja, asumiseen sopivia rakennuksia korjataan ja otetaan asuinkäyttöön. Samoihin rakennuksiin voi sijoittua myös muutakin kuin asumista. Alueella saattaa enimmillään asua muutamia kymmeniä ihmisiä.

Palvelut ja työpaikat

Koska alueelle voi sijoittua monenlaista toimintaa, lisääntyy Pakkalan työpaikkamäärä ja palvelutarjonta. Ainutlaatuiseen ympäristöön voi sijoittua hyvin ainutlaatuista toimintaa, joka houkuttelee asiakkaita kaukaa. Hyvät yhteydet Aviapolis-aseman ja lentokentän suuntaan saattavat muoidostua oleellisiksi palveluiden saavutettavuuden kannalta.

Virkistys

Pakkalan virkistystarjonta kasvaa kartanoalueen palveluilla.

Vesihuolto

Kaava-alue tukeutuu Ylästöntien vesihuoltoverkostoon, joten kaavoituksesta ei aiheudu suunnittelu- tai rakennuskustannuksia yleiselle vesihuollolle.

Ylästöntieltä tulevan uuden katuyhteyden vesihuollon tarve ratkeaa myöhemmän ympäröivän kaavoituksen tai kadunsuunnittelun yhteydessä.

Liikenne

Kaavaan liittyvät liikenneratkaisut palvelevat pääosin uutta suunn iteltua maankäyttöä. Niillä ei ole laaja-alaisempia liikenteellisiä vaikutuksia. Ylästöntien katualueella säilyy tilavaraus tien eteläpuoleisen raitin rakentamattomalle osuudelle. Jatkossa tulee varmistaa nykyisen pyöräily-yhteyden säilyminen ja kehittäminen pyöräilyn laatukäytäväksi tulevaisuudessa osana pidempimatkaista reittiä Helsingin suunnasta lentoasemalle.

Pyöräilyn laatukäytävät Vantaalla 4.3.2014, Strafica Oy. Sinisellä on esitetty lähitulevaisuuden verkko 2020 ja punaisella tavoiteverkko 2035. Tammiston suunnasta tuleva pyöräilyn laatukäytävä kulkee Backaksen kartanoalueen halki ja edelleen kohti Aviapoliksen asemaa ja lentoasemaa.

Pyöräilyn laatukäytävien laatuvaatimuksia ovat mm. riittävä leveys, sujuva ja yhtenäinen reitti, tasainen pinta sekä hyvä valaistus.

Vaihtoehtoisia linjauksia mm. Pakkalan kohdalla tutkitaan meneillä olevassa Vantaan pyöräilyn laatukäytävien toteutettavuusselvityksen yhteydessä.

5.4.2 Vaikutukset luonnon ympäristöön

Sosiaalinen ympäristö

Kartanoalue on avoinna kaikille. Sen markkinaperusteisesta palvelutarjonnasta riippuu, kuinka hyvin ja monipuolisesti se tarjoaa toimintamahdollisuuksia kaikenikäisille.

Hanke on VAT:n mukainen.

Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Entisen kasvihuoneiden alueen asvaltoitua pysäköintikenttää palautetaan pieneltä osin kasvulliseksi ympäristöksi, mikä lisää veden imeytymistä maaperään ja edistää veden kiertokulkua luonnossa.

Hanke ei vaaranna VAT:n luonnonvaroja koskevia tavoitteita.

Vesistöt ja vesitalous

Kaava-alue on pääasiassa luonnontilaista pintaa, josta alueelle satavat vedet pääsevät imeyty-

mään osaksi maaperään. Uuden rakentamisen yhteydessä kova pinta lisääntyy, jolloin hulevesimäärät kasvavat. Lisääntyviä hulevesiä tulee hallita niin, että nykyinen tilanne ei heikkene.

Vaikutukset ilmastonmuutoksen kannalta

Rakentamisen vaikutukset ilmastonmuutokseen ovat vähäiset.

Yhteenveto

Asemakaava suojelee olemassa olevaa ympäristöä ja sallii pienen täydennysrakentamisen, joka tukee alueen säilymistä. Backas on hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella.

Hanketta voidaan pitää kestävän kaupunkirakentamisen tavoitteiden mukaisena.

Suojelu aiheuttaa toteuttajalle suuria kustannuksia.

5.5 NIMISTÖ

Promenadi:	Tammiston rajalta alkava ulkoilutie jatkuu SR-alueella saman nimisenä. Alun perin kulkenut Backaksen kartanolta Tammiston kartanolle.
Karttatie:	Ehrnroothien aikaan (1886 – 1916) kartanorakennuksen länsipuolelta kulkenutta ja pihaa sivunnutta tietä kutsuttiin Karttatieksi, koska se oli kartalla ja sitä käytettiin. Kulkijat tapasivat eksyä kartanon pihaan, vaikka Ehrnrooth oli teettänyt uuden tien sivummalle. Kartanonmäellä on ollut keskiajalla Skatsmansbyn kylä, joten tie saattaa olla ikivanhaa kylätietä.
Pitokartanontie	Elanto on kutsunut Backaksen kartanoa pitokartanoksi.

6 ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

Asemakaavaa toteutetaan tarpeen mukaan. Vanhojen rakennusten kunnostus on aloitettu.

7 KAAVATYÖHÖN OSALLISTUNEET

Vantaan kaupunki:

Kaupunkisuunnittelu:	Johanna Rajala	aluearkkitehti (1.1.2019 alkaen)
	Anitta Pentinmikko	aluearkkitehti (31.10.2018 asti)
	Merja Häsänen	aluearkkitehti va., (1.11.2018 – 31.12.2018)
	Ritva Kotilainen	aluearkkitehti, Tikkurila
	Laura Muukka	maisema-arkkitehti
	Elina Ekroos	maisema-arkkitehti
	Vuokko Rova	suunnitteluavustaja
	Anna-Liisa Vanhala	kaavoitusteknikko
Kuntatekniikan keskus :	Harri Keinänen	vesihuollon suunnittelu
	Jarmo Pajunen	liikennesuunnittelu
	Petra Tammisto	viheralueyksikkö
	Hanna Keskinen	viheralueyksikkö
Asuminen ja kiinteistöt:	Armi Vähä-Piikkiö	sopimukset
	Tomi Henriksson	asuminen
Kaupunginmuseo:	Anne Silanto	rakennussuojelu
	Andreas Koivisto	arkeologia
Ympäristökeskus:	Sinikka Rantalainen	luonto
	Maarit Rantataro	pilaantuneet maat
Loci Maisema-arkkitehdit Oy:	Milla Hakari	
	Pauliina Korhonen	
Trafix (nyk. WSP Oy):	Jouni Ikäheimo	
HOK-Elanto:	Jyrki Karjalainen	
	Teemu Seppänen	
	Markus Seppänen	

VANTAAN KAUPUNKI Kaupunkisuunnittelu/Asemakaavoitus

Vantaalla, 23. päivänä maaliskuuta 2020.

Merja Häsänen	Johanna Rajala
asemakaava-arkkitehti	aluearkkitehti

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	092 Vantaa **Täyttämispvm**		17.03.2020
Kaavan nimi	511800 Backaksen Kartano		
Hyväksymispvm		**Ehdotuspvm**	
Hyväksyjä		**Vireilletulosta ilm. pvm**	20.05.2013
Hyväksymispykälä		**Kunnan kaavatunnus**	092511800
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	8,2128	**Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]**	8,2128
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		**Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]**	

Ranta-asemakaava

Rantaviivan pituus [km]

Rakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**
Lomarakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**

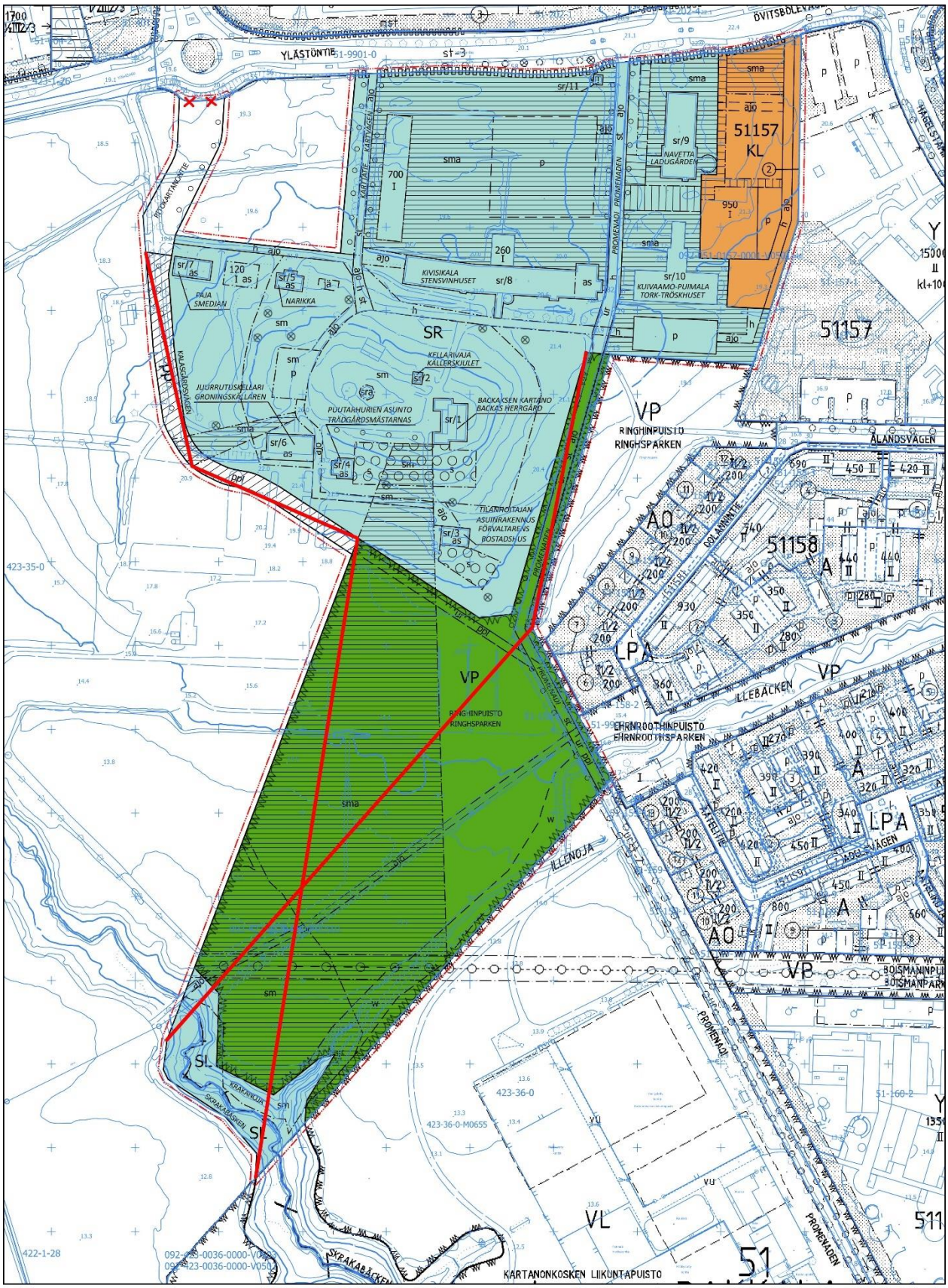
Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**8,2128**	**100,0**	**2030**	**0,02**	**8,2128**	**2030**
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä	0,7557	9,2	950	0,13	0,7557	950
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	0,4820	5,9	0		0,4820	0
E yhteensä						
S yhteensä	6,9751	84,9	1080	0,02	6,9751	1080
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä					

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm +/-]	[k-m² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**8,2128**	**100,0**	**2030**	**0,02**	**8,2128**	**2030**
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä	0,7557	9,2	950	0,13	0,7557	950
KL	0,7557	100,0	950	0,13	0,7557	950
T yhteensä						
V yhteensä						
R yhteensä						
L yhteensä	0,4820	5,9	0		0,4820	0
Kadut	0,2175	45,1	0		0,2175	0
Kev.liik.kadut	0,2645	54,9	0		0,2645	0
E yhteensä						
S yhteensä	6,9751	84,9	1080	0,02	6,9751	1080
SR	6,9751	100,0	1080	0,02	6,9751	1080
M yhteensä						
W yhteensä						

ASEMAKAAVA-JA ASEMAKAAVAMUUTOSEHDOTUS

Kaava-alueen numero Planområdets nummer	Päiväys Datum	Pohjakarttalehtien numerot Baskartbladens nummer
511800	23.3.2020	685496 1 / 5

Vantaan kaupunki

BACKAKSEN KARTANO

Asemakaava

Kaupunginosa 51, Pakkala

Osa korttelia 51157 sekä katu-, ~~virkistys-~~ ja suojelualueet.

~~Kaupunginosa 40, Ylästö~~

~~Suojelualuetta.~~

Asemakaavan muutos

Katualueen raja.

Tonttijako

Osa korttelia 51157.

1:2000

Vanda stad

BACKAS GÅRD

Detaljplan

Stadsdel 51, Backas

Del av kvarteret 51157 samt gatu-, ~~rekreations-~~ och skyddsområden.

~~Stadsdel 40, Övitsböle~~

~~Skyddsområde~~

Ändring av detaljplanen

Gräns för gatuområde.

Tomtindelning

Del av kvarteret 51157.

1:2000

ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ:

— · · · — 3 m kaava - alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

KL Liikerakennusten korttelialue.

Yleistä
Alue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Liikerakennusten korttelialue liittyy Backaksen kartanoalueen toiminnalliseen ja visuaaliseen kokonaisuuteen. Korttelialueella käytettävien materiaalien, mainosrakenteiden ja valaistuksen tulee olla ympäristöönsä sopivia.

Alueelle saa rakentaa rakennussuojelualuetta palvelevia tiloja.

Väestönsuoja-, tekniset- ja huoltotilat saa rakentaa kaavaan merkityn rakennusoikeuden lisäksi.

Ulkovarastointia ei sallita.

Rakennukset
Liiketilojen tulee avautua länteen.

Rakennuksen julkisivujen tulee olla joko punatiiltä tai punamullattua puuta.

Kattomateriaalin tulee olla punatiiltä.

Kattomuodon tulee olla harja- tai aumakatto avoräystäin.

Lastaus-, jäte- ja huoltotilat tulee sijoittaa rakennukseen.

Pihat
Alueella säilytettävä ja istutettava kasvillisuus on valittava siten, että se on alueen ominaispiirteisiin soveltuva.

Kaupan huoltopiha tulee aidata koulutonttia vasten pensasaidalla.

Pysäköintialue tulee rajata ja jakaa osiin matalin pensasistutuksin.

~~VP~~ **Puisto.**

~~Alue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).~~

~~Alueella säilytettävä ja istutettava kasvillisuus on valittava siten, että se on alueen ominaispiirteisiin soveltuvaa.~~

~~Alueella käytettävien materiaalien, rakenteiden ja valaistuksen tulee olla ympäristöönsä sopivia.~~

~~Kulkureitit tulee tehdä kivituhka- tai sorapintaisina.~~

~~Puiston halki sallitaan viljelytoiminnan edellyttämä kulku Krakanojan länsipuolella olevalle pellolle.~~

DETALJPLANEBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:

Linje 3 m utanför planområdets gräns.

Kvartersområde för affärsbyggnader.

Allmänt
Området utgör bebyggd kulturmiljö av riksomfattande betydelse (RKY 2009). Kvartersområdet för affärsbyggnader ingår i herrgårdsområdets funktionella och visuella helhet vid Backas gård. Material, reklamkonstruktioner och belysning som används i kvartersområdet ska passa in i miljön.

I området får det byggas utrymmen som betjänar byggnadsskyddsområdet.

Skyddsrum, tekniska utrymmen och serviceutrymmen får byggas utöver den byggrätt som anges i planen.

Utomhuslagring tillåts inte.

Byggnader
Affärslokalerna ska öppna sig västerut.

Byggnadens fasader ska bestå av antingen rödtegel eller rödmyllat trä.

Takmaterialet ska bestå av rödtegel.

Takformen ska vara sadel- eller valmtak med öppen takfot.

Utrymmen för lastning, avfall och underhåll ska placeras i byggnaden.

Gårdarna
Den växtlighet som ska bevaras och planteras i området ska väljas så att den lämpar sig för områdets särdrag.

Affärens servicegård ska inhägnas mot skoltomten med en häck.

Parkeringsområdet ska avgränsas och delas in i delar med låga buskplanteringar.

Park.

~~Området utgör bebyggd kulturmiljö av riksomfattande betydelse (RKY 2009).~~

~~Den växtlighet som ska bevaras och planteras i området ska väljas så att den lämpar sig för områdets särdrag.~~

~~Material, konstruktioner och belysning som används i området ska passa in i miljön.~~

~~Färdvägar ska anläggas så att de är belagda med stenmjöl eller grus.~~

~~Genom parken tillåts en av odlingsverksamheten förutsatt förbindelse till åkern på Skrakabäckens västra sida.~~

SL

Luonnonsuojelualue.

Jätetäyttöä ja haitta-ainepitoisuuksia sisältävän maa-aineksen takia alueella sallitaan vain välttämättömien rakenteiden ja istutusten edellyttämä maarakentaminen. Maarakentamisen yhteydessä on huolehdittava, ettei haitta-aineita pääse leviämään ympäristöön.

Naturskyddsområde.

På grund av avfallsupplag och marksubstanser som innehåller halter av skadliga ämnen är det i området endast tillåtet med sådan markbyggnad som förutsätts av nödvändiga konstruktioner och planteringar. I samband med markbyggandet ska man se till att skadliga ämnen inte kan spridas till omgivningen.

SR

Rakennussuojelualue.

Yleistä
Alue on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).

Kartanoalueen kaikki rakennukset ja historiallinen puisto muodostavat yhden toiminnallisen kokonaisuuden, jossa rakennussuojelu ja ympäristön suojelu nivoutuvat toisiinsa. Alueen käytön pitää sopeutua historialliseen kartanomiljööseen.

Alueelle saa sijoittaa ravintola-, huvi- ja viihdepalveluita, lähipalveluita, liike- ja toimistotiloja, majoitustiloja, kulttuuri-, näyttely- ja kerhotiloja, ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja, asuntoja, varastoja ja autonsäilytystiloja.

Asumista saa sijoittaa asemakaavakartalla as-merkinnällä osoitettuihin rakennuksiin.

Merkinnällä sr/8 osoitettuun rakennukseen saa sijoittaa asuntoja vain rakennuksen itäpäätyyn tiloihin, jotka ovat olleet aiemmin asuinkäytössä.

Alueelle ei saa sijoittaa paljon tilaa vaativaa erikoiskauppaa tai vähittäiskaupan suuryksikköä.

Merkinnällä sr/8 osoitetun rakennuksen pohjoispuolelle saa sijoittaa tilapäisen pysäköintialueen tapahtumien ajaksi.

Jäteastiat tulee sijoittaa keskitetysti huoltoajoreitin varrelle ja ne tulee sijoittaa rakennuksiin tai katettuihin aitauksiin.

Alueella käytettävien materiaalien, mainosrakenteiden ja valaistuksen tulee olla ympäristöönsä sopivia.

Suojeltavien rakennusten korjaus-, muutos- ja lisärakentamistoimenpiteille on hankittava museoviranomaisen lausunto

Uusittaessa suojeltavien rakennusten täydentäviä rakennusosia, kuten ikkunoita tai ovia, tulee ne sopeuttaa rakennuksen alkuperäiseen ilmeeseen. Rakennuksen korjaus-, muutos- ja lisärakentamistoimenpiteille on hankittava museoviranomaisen lausunto.

Suojeltavaa rakennusta 1 (BACKAKSEN KARTANO) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen selkeä ulkomuoto sekä julkisivujen yksityiskohdat, värit ja materiaalit tulee korjattaessa säilyttää tai ne tulee ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti. Vieraat materiaalit tulee korvata alkuperäisen kaltaisilla. Rakennuksen vanhat tulisijat tulee säilyttää.

Suojeltavaa rakennusta 2 (KELLARIVAJA) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennuksen osa. Rakennuksen kivikellaria ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus-, muutos tai lisärakentamistöitä, jotka vaarantavat edellä mainittujen arvojen säilymisen.

Suojeltavaa rakennusta 3 (TILANHOITAJAN ASUINRAKENNUS) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen selkeä ulkomuoto sekä julkisivujen yksityiskohdat, värit ja materiaalit tulee korjattaessa säilyttää tai ne tulee ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti. Vieraat materiaalit tulee korvata alkuperäisen kaltaisilla. Rakennuksen vanhat tulisijat tulee säilyttää.

Suojeltavaa rakennusta 4 (PUUTARHURIEN ASUNTO) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen kivisokkeli, hirsirunko ja rakennuksen ulkomuoto tulee säilyttää tai tehdä alkuperäisen kaltaiseksi.

Byggnadsskyddsområde.

Allmänt
Området utgör bebyggd kulturmiljö av riksomfattande betydelse (RKY 2009).

Alla byggnader i herrgårdsområdet och den historiska parken bildar en funktionell helhet, där byggnadsskyddet och miljöskyddet knyts samman. Områdets användning ska anpassa sig efter den historiska herrgårdsmiljön.

I området är det tillåtet att placera restaurang-, nöjes- och underhållningstjänster, närtjänster, affärs- och kontorslokaler, inkvarteringslokaler, kultur-, utställnings- och klubblokaler, arbetslokaler som inte stör miljön, bostäder, förråd och bilförvaringsutrymmen.

Boende får förläggas till byggnader som anvisats med beteckningen as på detaljplanekartan.

I byggnaden som anvisats med beteckningen sr/8 får bostäder endast placeras i lokaler i byggnadens östra gavel, vilka tidigare använts för boende.

Specialaffärer eller stora detaljhandelsenheter som kräver mycket utrymme får inte placeras i området.

På norra sidan om byggnaden som anvisats med beteckningen sr/8 får ett temporärt parkeringsområde placeras under evenemang.

Sopkärl ska placeras centraliserat längs servicekörningsvägen och de ska placeras i byggnader eller övertäckta inhägnader.

Material, reklamkonstruktioner och belysning som används i området ska passa in i miljön.

För reparations-, ändrings- och tillbyggnadsåtgärder i de skyddade byggnaderna ska museimyndighetens utlåtande inhämtas.

När de skyddade byggnadernas kompletterande byggnadsdelar förnyas, som fönster eller dörrar, ska de anpassas till byggnadens ursprungliga utseende. För reparations-, ändrings- och tillbyggnadsåtgärder i en byggnad ska museimyndighetens utlåtande inhämtas.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 1 (BACKAS HERRGÅRD):
En historiskt, byggnadshistoriskt, arkitektoniskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens entydiga utseende samt fasadernas detaljer, färger och material ska bevaras vid en reparation eller så ska lösningarna följa byggnadens ursprungliga karaktär. Främmande material ska ersättas med material som liknar de ursprungliga materialen. Byggnadens gamla eldstäder ska bevaras.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 2 (KÄLLARSKJULET):
En historiskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnadsdel. Byggnadens stenkällare får inte rivas och inga sådana reparations-, ändrings- eller tillbyggnadsarbeten utföras som riskerar bevarandet av de värden som nämns ovan.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 3 (FÖRVALTARENS BOSTADSHUS):
En historiskt, byggnadshistoriskt, arkitektoniskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens entydiga utseende samt fasadernas detaljer, färger och material ska bevaras vid en reparation eller så ska lösningarna följa byggnadens ursprungliga karaktär. Främmande material ska ersättas med material som liknar de ursprungliga materialen. Byggnadens gamla eldstäder ska bevaras.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 4 (TRÄDGÅRDSMÄSTARNAS BOSTAD):
En historiskt, byggnadshistoriskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens stensockel, timmerstomme och byggnadens utseende ska bevaras eller återställas till ursprunget.

Suojeltavaa rakennusta 5 (NARIKKA) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen kivisokkeli säilytetään, hirsirunko ja rakennuksen ulkomuoto tulee säilyttää tai tehdä alkuperäisen kaltaiseksi.

Suojeltavaa rakennusta 6 (JUURRUTUSKELLARI) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen ulkomuoto, kivisokkeli, vellikello ja lastauslaituri suojellaan. Julkisivujen värit ja materiaalit tulee korjat taessa säilyttää tai ne tulee ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti.

Suojeltavaa rakennusta 7 (PAJA) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen ulkomuoto ja ominaispiirteet suojellaan.

Rakennuksen ulkoseinien saastuneisuus tulee tutkia ennen korjaus- ja muutostoimenpiteitä.

Suojeltavaa rakennusta 8 (KIVISIKALA) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen ulkomuoto, vesikatto, seinät ja aukotus suojellaan.

Rakennuksen lautaverhoillun, ulkonevan rakennusosan osalta sokkelin kivet tulee säilyttää. Puurakenteisen osan voi korvata uudisosalla.

Suojeltavaa rakennusta 9 (NAVETTA) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen selkeä ulkomuoto, vesikatto, vellikello sekä julkisivujen yksityiskohdat, värit ja materiaalit tulee korjattaessa säilyttää tai ne tulee ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti. Vieraat materiaalit tulee korvata alkuperäisen kaltaisilla.

Suojeltavaa rakennusta 10 (KUIVAAMO-PUIMALA) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen selkeä ulkomuoto sekä julkisivujen yksityiskohdat, värit ja materiaalit tulee korjattaessa säilyttää tai ne tulee ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti.

Suojeltavaa rakennusta 11 (MUUNTAJARAKENNUS) koskevia määräyksiä:
Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus.

Rakennuksen ulkomuoto, vesikatto sekä julkisivujen yksityiskohdat, värit ja materiaalit tulee korjattaessa säilyttää tai ne tulee ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti.

Uudisrakennukset
Uudisrakennusten tulee tyyliltään sopeutua historialliseen ympäristöön. Rakennuslupahakemukseen on liitettävä museoviranomaisen lausunto sekä selvitys, joka osoittaa rakennuksen/rakennelman sopeutumisen ympäristöönsä ja maastoon.

Rakennuksen julkisivujen tulee olla joko punatiiltä tai punamullattua tai peittomaalattua puuta.

Kattomateriaalin tulee olla punatiiltä tai maalattua, konesaumattua peltiä.

Kattomuodon tulee olla harjakatto avoräystäin.

Pihat
Kartanoalue tulee säilyttää kaikille avoimena.

Alueen asunnoille ei saa tehdä aidattuja yksityispihoja.

Alueella säilytettävä ja istutettava kasvillisuus on valittava siten, että se on alueen ominaispiirteisiin soveltuvaa.

Hulevedet on käsiteltävä imeyttämällä ja/tai viivyttämällä viherpainanteissa ennen niiden johtamista yleiseen hulevesijärjestelmään.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 5 (NARIKKA):
En historiskt, byggnadshistoriskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens stensockel bevaras, timmerstommen och byggnadens utseende ska bevaras eller återställas till ursprunget.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 6 (GRONINGSKÄLLAREN):
En historiskt, byggnadshistoriskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens utseende, stensockel, vällingklocka och lastkaj skyddas. Fasadernas färger och material ska bevaras vid en reparation eller så ska lösningarna följa byggnadens ursprungliga karaktär.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 7 (SMEDJAN):
En historiskt, byggnadshistoriskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens utseende och kännetecknande drag skyddas.

Före reparations- och ändringsåtgärder ska föroreningsgraden i byggnadens ytterväggar undersökas.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 8 (STENSVINHUSET):
En historiskt, byggnadshistoriskt, arkitektoniskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens utseende, yttertak, väggar och öppningar skyddas.

I fråga om byggnadens brädbeklädda, utskjutande byggnadsdel ska sockelstenarna bevaras. Trädelen kan ersättas med en ny del.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 9 (LADUGÅRDEN):
En historiskt, byggnadshistoriskt, arkitektoniskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens entydiga utseende, yttertak, vällingklockan samt fasadernas detaljer, färger och material ska bevaras vid en reparation eller så ska lösningarna följa byggnadens ursprungliga karaktär. Främmande material ska ersättas med material som liknar de ursprungliga materialen.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 10 (TORK-TRÖSKHUSET):
En historiskt, byggnadshistoriskt, arkitektoniskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens entydiga utseende samt fasadernas detaljer, färger och material ska bevaras vid en reparation eller så så ska lösningarna följa byggnadens ursprungliga karaktär.

Bestämmelser som gäller den skyddade byggnaden 11 (TRANSFORMATORBYGGNADEN):
En historiskt, byggnadshistoriskt, arkitektoniskt och med tanke på området som helhet betydelsefull byggnad.

Byggnadens utseende, yttertak samt fasadernas detaljer, färger och material ska bevaras vid en reparation eller så ska lösningarna följa byggnadens ursprungliga karaktär.

Nybyggnader
Nybyggnaderna ska till sin stil anpassas till den historiska miljön.Till bygglovansökan ska museimyndighetens utlåtande bifogas samt en utredning som visar hur byggnaden/ konstruktionen passar in i omgivningen och terrängen.

Byggnadens fasader ska bestå av antingen rödtegel eller rödmyllat eller täckmålat trä.

Takmaterialet ska bestå av rödtegel eller målad maskinfalsad plåt.

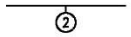
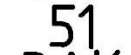
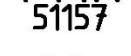
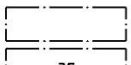
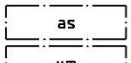
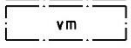
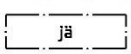
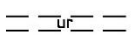
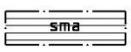
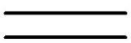
Takformen ska vara sadeltak med öppen takfot.

Gårdarna
Herrgårdsområdet ska bevaras så att det är öppet för allmänheten.

Områdets bostäder får inte förses med inhägnade privata gårdar.

Den växtlighet som ska bevaras och planteras i området ska väljas så att den lämpar sig för områdets särdrag.

Dagvattnen ska hanteras genom infiltrering och/eller genom fördröjning i grönsänkor innan de leds ut i det allmänna dagvattensystemet.

	Ainoastaan kaavakartalla osoitetuilla huoltoajoreiteillä saa käyttää asvalttia. Promenadin asvaltoidun alueen leveys saa olla enintään 5 metriä.	Asfalt får användas endast på de servicekörningsvägar som anvisats på plankartan. Promenadens alfalterade område får vara högst 5 meter brett.
	Pysäköintipaikat ja muut ajoväylät tulee tehdä kivituhka- tai sorapintaisina. Kiveyksiä tulee käyttää harkiten ja niiden tulee sopia ympäristöönsä.	Parkeringsplatser och övriga körbanor ska anläggas så att de är belagda med stenmjöl eller grus. Stenläggningar ska användas efter övervägande och de ska passa in i omgivningen.
	Pysäköinti Autopaikkatarve määritellään rakennusluvan yhteydessä.	**Parkering** Behovet av bilplatser bestäms i samband med bygglovet.
	Asuinrakennusten pihapiiriin saa sijoittaa autopaikkoja enintään 2 autoa kutakin asuinrakennusta kohden. Muut autopaikat sijoitetaan kartanoalueen pysäköintipaikoille tai autonsäilytystiloihin.	På bostadshusens gårdsområde får bilplatser placeras till ett antal av högst 2 bilar per bostadshus. Övriga bilplatser förläggs till herrgårdsområdets parkeringsplatser eller bilförvaringsutrymmen.
	Kivisikalan (sr/8) pohjoispuolella oleva, ohjeellinen pysäköintialue saa tapahtumien aikana toimia tilapäisenä pysäköintialueena.	Den riktgivande parkeringsplatsen norr om stensvinhuset (sr/8) får under evenemang fungera som temporär parkeringsplats.
	Kaupunginosan raja.	**Stadsdelsgräns.**
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.	**Kvarters-, kvartersdels- och områdesgräns.**
	Osa - alueen raja.	**Gräns för delområde.**
	Ohjeellinen alueen tai osa - alueen raja.	**Riktgivande gräns för område eller del av område.**
	Sitovan tonttijaon mukaisen tontin raja ja numero.	**Tomtgräns och -nummer enligt bindande tomtindelning.**
	Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.	**Kryss på beteckning anger att beteckningen slopas.**
	Kaupunginosan numero.	**Stadsdelsnummer.**
	Kaupunginosan nimi.	**Stadsdelens namn.**
	Korttelin numero.	**Kvartersnummer.**
	Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.	**Namn på gata, väg, öppen plats, torg, park eller annat allmänt område.**
	Korttelin, korttelinosan, alueen tai alueen osan nimi.	**Namn på kvarteret, del av kvarteret, området eller del av området.**
	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.	**Byggnadsrätt i kvadratmeter våningsyta.**
	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.	**Romersk siffra anger största tillåtna antal våningar i byggnader, byggnad eller del därav.**
	Rakennusala.	**Byggnadsyta.**
	Rakennusala, jolle saa sijoittaa asuinrakennuksen.	**Byggnadsyta där bostadshus får placeras.**
	Rakennusala, jolle saa sijoittaa muuntamon.	**Byggnadsyta där transformator får placeras.**
	Rakennusala, jolle saa sijoittaa jätehuollon vaatimia tiloja.	**Byggnadsyta, på vilken utrymmen för sophämtning får placeras.**
	Ohjeellinen pyöräilyn laatukäytävä.	**Riktgivande kvalitetskorridor för/till/på cykling.**
	Ohjeellinen ulkoilureitti.	**Riktgivande friluftsled.**
	Ohjeellinen vesialue.	**Riktgivande vattenområde.**
	Säilytettävä / istutettava puurivi.	**Trädrad som skall bevaras / planteras.**
	Alueen osa, jonka puustoa tulee hoitaa elinvoimaisena ja tarvittaessa uudistaa siten, että sen maisemallinen merkitys säilyy. Hedelmätarhat tulee säilyttää. Näkymät kartanonmäeltä hedelmätarhan läpi ja yli kohti kulttuurimaisemaa tulee säilyttää.	**Del av område där trädbeståndet skall skötas så att det bibehålls livskraftigt och vid behov förnyas så att trädens landskapsmässiga betydelse bevaras.** Fruktträdgårdarna ska bevaras. Utsikten från herrgårdsbacken tvärs över fruktträdgården och bort mot kulturlandskapet ska bevaras.
	Kaupunkikuvallisesti arvokas puuyksilö. Puuta ja sen juuristoa ei saa vahingoittaa. Puita uudistettaessa ne tulee korvata saman lajin yksilöillä. Puun juuristoalueella, 5 metriä puun tyvestä mitattuna, ei saa tehdä kaivuu- tai muita vastaavia töitä.	**Med tanke på stadsbilden ett värdefullt träd. Trädet och dess rotsystem får ej skadas.** Då träd förnyas ska de ersättas med exemplar av samma trädslag. I området för trädets rotsystem, mätt 5 meter från trädets bas, får inga grav- eller motsvarande arbeten utföras.
	Maisemallisista syistä avoimena säilytettävä alueen osa. Avoimen maiseman erityispiirteet tulee säilyttää. Maisemassa olevat yksittäispuut voidaan säilyttää. Kulkuväyliä, pintamateriaaleja, rakenteita ja istutuksia tulee hoitaa ja tarvittaessa uudistaa siten, että ympäristökokonaisuuden kulttuurihistoriallinen arvo säilyy. Näkymät kartanonmäeltä hedelmätarhan läpi ja yli kohti kulttuurimaisemaa tulee säilyttää. Kasvillisuuden tulee olla pääasiassa matalaa.	**Del av område som av landskapsmässiga orsaker skall bevaras öppen.** Det öppna landskapets särdrag ska bevaras. Enskilda träd i landskapet kan bevaras. Förbindelseleder, ytmaterial, konstruktioner och planteringar ska skötas och vid behov förnyas så att miljöhelhetens kulturhistoriska värde bevaras. Utsikten från herrgårdsbacken tvärs över fruktträdgården och bort mot kulturlandskapet ska bevaras. Växtligheten ska huvudsakligen vara låg.
	Katu.	**Gata.**

pp	Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu.	För gång- och cykeltrafik reserverad gata.
ajo	Ajoyhteys.	Körförbindelse.
ajo	Alueella oleva ohjeellinen ajoyhteys.	Riktgivande körförbindelse inom området.
h	Alueen sisäiselle huoltoliikenteelle varattu alueen osa.	Del av område reserverad för områdets interna servicetrafik.
	Yleiselle jalankululle varattu alueen osa.	Del av område reserverad för allmän gångtrafik.
p	Pysäköimispaikka.	Parkeringsplats.
p	Ohjeellinen pysäköimispaikka.	Riktgivande parkeringsplats.
	Maanalaista johtoa varten varattu alueen osa.	Del av område reserverad för underjordisk ledning.
	Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.	Del av gatuområdes gräns där in- och utfart är förbjuden.
/1	Kaavamerkintään liittyvä kohdenumero.	Projektnummer som anknyter till planbeteckningen.
sm	**Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolain mukainen muinaismuistoalue.** Alueella sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa.	**Del av område inom vilken i lagen om fornminnen avsett fornminnesområde är beläget.** I området finns ett fast fornminne som är skyddat genom fornminneslagen (295/1963). Med stöd av fornminneslagen är det förbjudet att gräva i området, att täcka in det, ändra eller på annat sätt göra åverkan på området. Angående åtgärder och planer som gäller området måste museimyndigheten konsulteras.
sr	**Suojeltava rakennus.**	**Byggnad som bör skyddas.**
sra	**Suojeltava raunio.** Historiallisesti ja aluekokonaisuuden kannalta merkittävä vesisäiliön raunio, jota ei saa purkaa tai muuttaa siten, että sen historiallista arvoa turmellaan. Korjaus- ja muutostoimenpiteille on hankittava museoviranomaisen lausunto.	**Ruin som skall skyddas.** En historiskt och med tanke på området som helhet betydelsefull ruin efter en vattenreservoar som inte får rivas eller ändras så att dess historiska värde förstörs. För reparations- och ändringsarbeten ska museimyndighetens utlåtande inhämtas.
st	**Suojeltava tie.** Alueen osa, jolla sijaitsee historiallisesti merkittävä tieosuus. Tien luonne ja linjaus on säilytettävä. Alueen rakentamis- ja hoitosuunnitelmista on hankittava paikallisen museoviranomaisen lausunto.	**Väg som skall skyddas.** Områdesdel där det finns ett vägavsnitt av historisk betydelse. Vägens karaktär och sträckning ska bevaras. Över områdets byggnads- och underhållsplaner ska den lokala museimyndighetens utlåtande inhämtas.
	MUUTA Rakentaminen tulee toteuttaa siten, että sillä ei muuteta pohjaveden tasoa.	**ÖVRIGT** Byggandet ska utföras så att det inte leder till förändringar i grundvattennivån.
	TONTTIJAKO Tämän asemakaavan alueella oleviin kortteleihin on laadittava erillinen tonttijako, ellei kaavamerkinnöin ole toisin osoitettu.	**TOMTINDELNING** För kvarteren på denna detaljplans område skall en separat tomtindelning göras, om inte via planbeteckningar annat bestämts.

Maankäytön, rakentamisen ja ympäristön toimiala
Kaupunkisuunnittelu

Verksamhetsområdet för markanvändning, byggnad och miljö
Stadsplaneringen

Kaupunkimittaus

Asemakaavan pohjakartta täyttää sille asetetut vaatimukset.

Tasokoordinaatisto
ETRS-GK25,
korkeusjärjestelmä
N2000.

Stadsmätning

Baskartan för detaljplanen uppfyller de krav som ställs på den.

Plankoordinatsystemet
ETRS-GK25,
höjdsystemet
N2000.

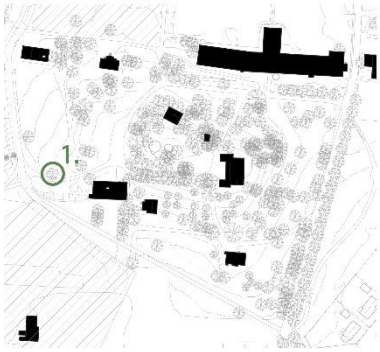
Hyväksytty kaupunginvaltuustossa __/__20__

Godkänd av stadsfullmäktige __/__20__

KAAVAAN SUOJELTAVAT PUUT

PUU 1 (VAAHTERA)

PUU 2 (VAAHTERA)

PUU 3 (VAAHTERA)

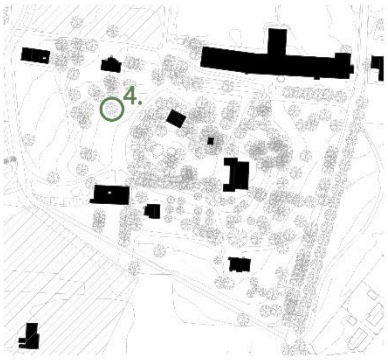
Backas - kokousmateriaali 04.10.2017 - LOCI maisema-arkkitehdit Oy

1

KAAVAAN SUOJELTAVAT PUUT

PUU 4 (VAAHTERA)

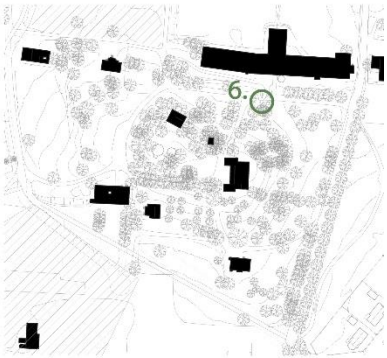
PUU 5 (TAMMI)

PUU 6 (VAAHTERA)

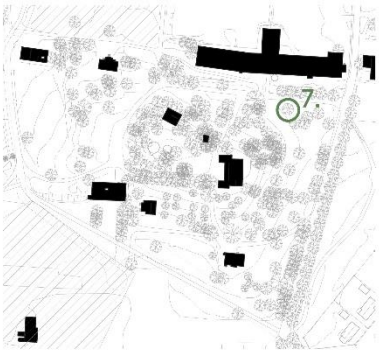
Backas - kokousmateriaali 04.10.2017 - LOCI maisema-arkkitehdit Oy

2

KAAVAAN SUOJELTAVAT PUUT

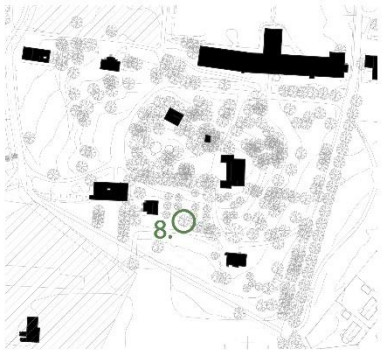
PUU 7 (VAAHTERA)

PUU 8 (VAAHTERA)

PUU 9 (TAMMI)

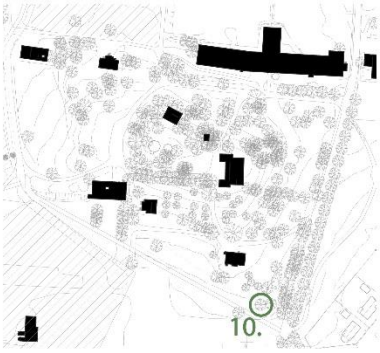

Backas - kokousmateriaali 04.10.2017 - LOCI maisema-arkkitehdit Oy

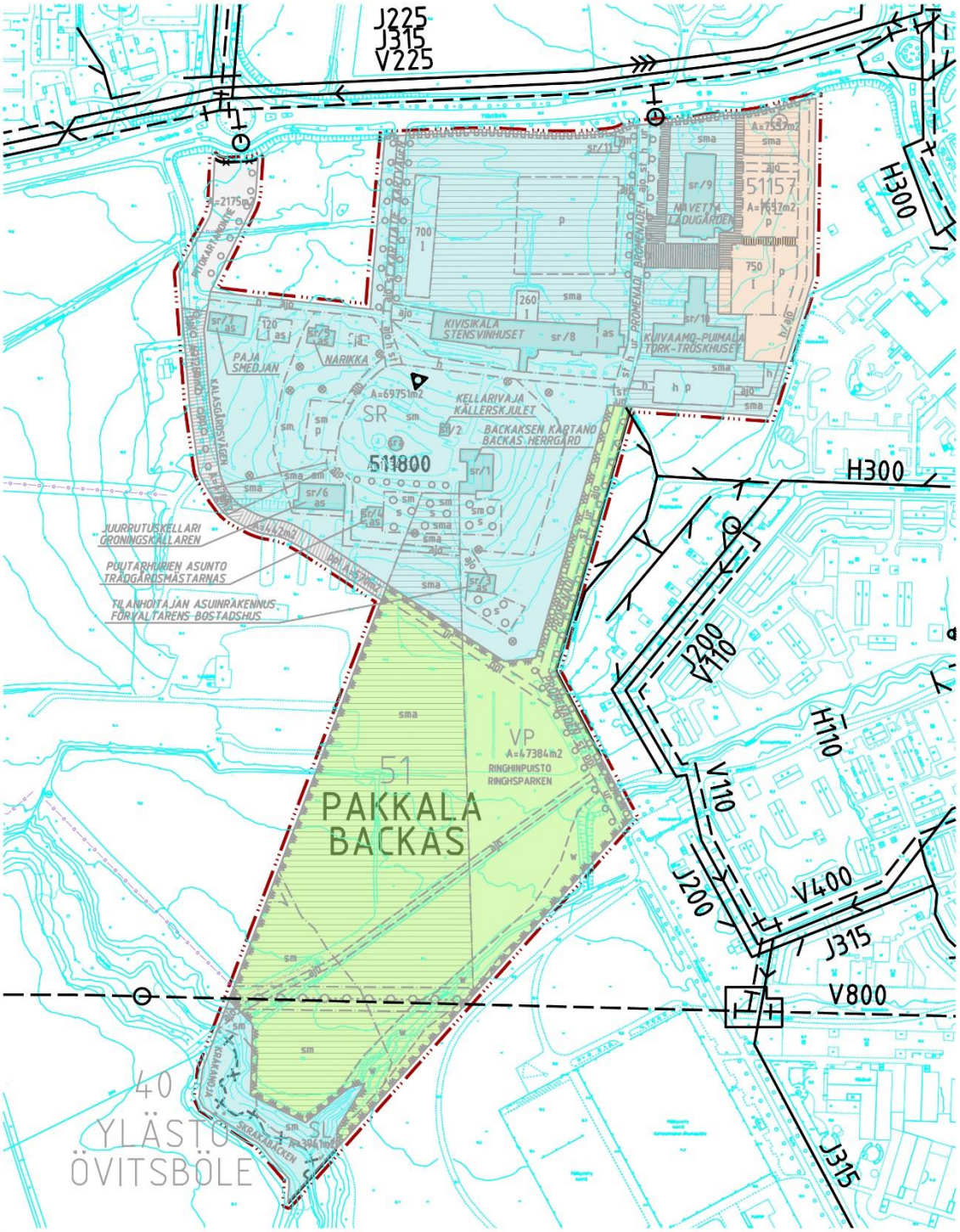
KAAVAAN SUOJELTAVAT PUUT

PUU 10 (TAMMI)

Backas - kokousmateriaali 04.10.2017 - LOCI maisema-arkkitehdit Oy

Vantaan kaupunki copyright Harri Keinanen tulosteen laatija 11.10.2018 päiväys	**Vesihuollon esisuunnitelma** 511800 Backas 0 60 300 m	ETRS-GK25 tasokoordinaattijärjestelmä N2000 korkeusjärjestelmä 1:3000 mittakaava

VANTAAN KAUPUNKI

Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotus/ nro 511800 Backaksen kartano, Pakkala
MUISTUTUKSET JA VASTINEET

Kaupunkisuunnittelu / 11.2.2020

Asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotus nro 511800 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä **31.01 – 28.02.2019**. Tänä aikana jätettiin **kaksi (2 kpl) muistutusta.**

Muistuttaja	Muistutus	Tarkistukset
NRO 1 Helsingin Osuuskauppa Elanto	Asuinalue ei sisälly asemakaava-alueeseen. Selvitykset on laadittu osin virheellisesti. Tarvetta asemakaavasuojelulle ei ole ollut eikä ole. Asemakaavaehdotus on ristiriidassa yleiskaavaluonnoksen kanssa. Suojelumääräykset ovat voimakkaan ennallistavia ja rajoittavia. Määräys alueen pitämisestä avoimena kaikille on kohtuuton. Suojelumääräykset johtaisivat HOK-Elannolle miljoonien eurojen kustannuksiin. Suojelumääräyksistä aiheutuvat kustannukset ovat maanomistajalle kohtuuttomia, minkä vuoksi Vantaan kaupunki on korvausvelvollinen. Kaavan lopputulos ei kohtele maanomistajia yhdenvertaisesti. Kaavaehdotus ei sisällä maanomistajan haittaa kompensoivaa elementtiä.	Asemakaavamääräystä täsmennetään: ”Kartanoalue tulee *pääosin* säilyttää kaikille avoimena. *Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa. Kartanoaluetta ei saa aidata.*”
NRO 2 Asukas 1	Selvitys ulkoilmakonserttien melusta puuttuu. Melua ei ole huomioitu suunnittelussa. Puimalan pysäköintipaikat tulee siirtää muualle.	-

NRO 1
Helsingin Osuuskauppa Elanto
PL 53, 00441 Helsinki
Muistutus:

ASIA

Muistutus koskien asemakaavaehdotusta 511800 (Backaksen kartano)

MUISTUTUKSEN TEKIJÄ

Helsingin Osuuskauppa Elanto

PL 53, 00441 HELSINKI

Y-tunnus: 1837954-9

(jäljempänä: "**HOK-Elanto**")

kiinteistön, jota kaavoitus koskee, omistajana

Vantaan kaupunki on varannut mahdollisuuden esittää muistutuksia asemakaava-ehdotuksesta, joka koskee Backaksen kartanoympäristön suojelua, pienimuotoisen rakentamisen sallimista suojelualueelle sekä liikerakentamisen mahdollistamista alueen koillisreunaan. Kiinteistön, jota kaavoitushanke koskee, omistajana HOK-Elanto antaa seuraavan muistutuksen asiassa.

MUISTUTUS KAAVAEHDOTUKSESTA 511800/ BACKAKSEN KARTANO

1. Asemakaavoituksen vireille tulo ja asian tausta

Muistutuksen kohteena oleva asemakaavaehdotus perustuu HOK-Elannon hakemuksesta vireille tulleeseen kaavoitusprosessiin. Backaksen kartanon alue on ollut pitkään HOK-Elannon omistuksessa, ja HOK-Elanto on pidemmän ajan kuluessa selvittänyt tapoja kehittää kartanon aluetta sen historialliset ominaispiirteet säilyttäen ja kaupunkilaisten etu ja toiveet huomioiden. HOK-Elannon tavoitteena on ollut kehittää Backaksen aluetta huomioiden sen merkitys historiallisena miljöönä. Samalla on kuitenkin pyritty huomioimaan kiinteistökehitykselle asetettavat taloudelliset reunaehdot.

Edellä todetusta lähtökohdasta tehdyn kaavoitushakemuksen taustalla oli HOK-Elannon tavoite säilyttää kartanon historiallinen miljöö rakennuksineen ja kehittää alueesta yhdessä kumppaneidensa kanssa kaikille vantaalaisille avoin tapahtumakeskus. Osana tätä kehittämistä HOK-Elanto on vuonna 2017 peruskorjannut kartanon päärakennuksen. Hankkeen kustannus oli noin 2,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 aikana HOK-Elannon kumppanina toimiva vuokralainen on pitänyt alueella tilausravintolaa, kesäkahvilaa sekä järjestänyt erilaisia tapahtumia, kuten teatteriesityksiä, tansseja, konsertteja, myyjäisiä, näyttelyitä jne.

Kartanoalueen kehittäminen sinänsä on kuitenkin liiketoimintana kannattamatonta, mistä johtuen HOK-Elanto tavoitteli kaavamuutoksella myös mahdollisuutta kehittää välittömästi Backaksen etelä- ja länsipuolisille alueille asuntotuotantoa. Asuntotuotannosta saatavat tuotot olisivat mahdollistaneet Backaksen kartanoalueen kehittämisen edellä todetulla tavalla. Myös vireillä olevassa yleiskaavassa valmisteltava raitiotiehanke olisi puoltanut asuntorakentamisen lisäämistä alueelle. Asuntotuotanto lähellä raideyhteyksiä myös tukisi kestävän kaupunkikehityksen mukaista strategiaa.

Asemakaavaehdotusta on kaavoitusprosessin kestäessä muutettu siten, että kaupunginhallituksessa käsitelty kaavaluonnos ei vastaa kaavoitushakemuksen jättövaiheessa HOK-Elannon ja kaupungin välillä sovittuja tavoitteita. Kaavaluonnoksesta on jätetty kokonaan pois Backaksen etelä- ja länsipuolelle suunnitellun asuntotuotannon mahdollisuus, jonka seurauksena kaavaluonnoksen tosiasiallisena sisältönä on toimia Backaksen alueen suojelukaavana. 10.12.2018 päivätyssä kaavaselostuksessa (s.35) tätä perusteltiin sillä, että *"asuinalueen suunnittelu tarvitsisi tuekseen laajemman alueen tarkastelua, jotta... valtakunnalliset maisemalliset ja kulttuuriympäristön kannalta tärkeät tavoitteet toteutuisivat"*. Perustelu jää kuitenkin vajaaksi, eikä kaavaselostuksesta sen tarkemmin ilmene, mitä tämän näkemyksen taustalla on varsinkin kun lähialueelle on samaan aikaan suunnitteilla merkittävää asuntorakentamista.

Kaavahanketta koskevasta kaavaselostuksesta ilmenevällä tavalla kaavaluonnos perustuu lukuisiin selvityksiin, jotka HOK-Elanto maanomistajana on velvoitettu tilaamaan ja maksamaan. Selvitysten laatimista ohjasi kuitenkin vahvasti Vantaan kaupunki, eikä niiden tilaajana ollut HOK-Elanto. HOK-Elannon käsityksen mukaan Vantaan kaupungin ohjaus on johtanut siihen, että kaavahanketta koskevat selvitykset on laadittu osin virheellisesti ja joka tapauksessa tarkoitushakuisesti tavoitellen mahdollisimman kattavaa suojelumääräystä.

Koska kaavaluonnosta on edellä todetulla tavalla olennaisesti muutettu HOK-Elannon ja kaupungin välillä alun perin sovituista tavoitteista ja HOK-Elannon hankkeelle asettamista reunaehdoista, on HOK-Elanto peruuttanut kaavoitushakemuksensa 8.1.2019.

2. Kaavaehdotuksen suojelufunktio ja kaupungin korvausvelvollisuus

2.1. Rakennussuojelun tarve

Backaksen kartanon rakennuksia ja lähiympäristöä koskevaa suojelua on käsitelty aikaisemmin ympäristökeskuksessa vuonna 1998, mutta ympäristöministeriö ei tällöin nähnyt tarvetta vahvistaa suojelupäätöstä silloisen rakennussuojelulain nojal-

la. Sen sijaan ympäristöministeriö on tuolloin katsotut, että alueen suojelu tulisi turvata asemakaavoituksella. Myöskään nyt puheena olevan kaavan valmistelun yhteydessä ei ole katsottu, että suojelulle olisi rakennusperinnön suojelusta annetusta laissa tarkoitettua tarvetta.

Vuoden 1998 jälkeen asia ei kuitenkaan ole asemakaavoituksessa edennyt. Asiassa on merkitystä sillä, että vuoden 1998 jälkeen kaavasuojelua ei ole katsottu tarpeelliseksi toteuttaa, vaan aloite Backaksen kartanon miljöön säilyttämiselle ja kehittämiselle on tullut maanomistajalta so. HOK-Elannolta. Olosuhteissa vuoteen 1998 nähden ei kuitenkaan rakennussuojelun näkökulmasta ole tapahtunut olennaista muutosta.

Ympäristöministeriö on todennut, että Backaksen kartanon aluekokonaisuus olisi sellainen valtakunnallisesti merkittävä kohde, mitä tarkoitetaan nykyisessä rakennusperintölaissa. Tästä huolimatta rakennusperintölain mukaista suojeluprosessia ei ole käynnistetty. Ympäristöministeriön esittämä valtakunnallista merkittävyyttä koskeva maininta on ristiriitainen Vantaan kaupungille kohdistettujen kaavasuojelua koskevien vaatimusten kanssa: mikäli Backaksen kartano todella olisi siten valtakunnallisesti merkittävä kohde kuin nykyisen rakennusperintölain 2 §:ssä tarkoitetaan, olisi suojeluprosessi tullut käynnistää jo edellisen lain aikana. Näin ei kuitenkaan ole toimittu, vaan suojeluprosessia ollaan sälytetty Vantaan kaupungin vastuulle, vaikka alueella ei vielä edes ole voimassa asemakaavaa.

Tästä voidaan päätellä, että varsinaista tarvetta asemakaavasuojelulle ei ole ollut aikaisemmin eikä ole nytkään. HOK-Elanto maanomistajana onkin jo huolehtinut Backaksen kartanon miljöön säilymisestä, eikä Vantaan kaupunkikaan tähän asti ole nähnyt kaavasuojelua tarpeellisena. Kulttuuriympäristöjen säilyminen on mahdollista turvata myös muuten kuin nyt puheena olevan kaltaisella suojelukaavalla tai rakennusperintölain mukaisella suojelulla.

Myöskään kaupunginhallituksen helmikuussa 2019 hyväksymästä yleiskaavaluonnoksesta ei seuraa suoraa tarvetta asemakaavalla tapahtuvalle suojelulle. Lisäksi nyt puheena oleva asemakaavaluonnos on osittain ristiriitainen valmisteltavana

olevan yleiskaavan kanssa. Vaikka yleiskaava on vasta valmisteltavana, ei nyt laadittavia uusia asemakaavoja tulisi laatia ottamatta huomioon valmisteilla olevaa yleiskaavaa.

2.2. Asemakaavaehdotuksen suojelumääräyksistä

Asemakaavaehdotuksen sisältämien suojelumääräysten mukaisesti kartanoalueen rakennukset pääosin suojellaan ulkopuolisilta osin. Kaavaluonnos sisältää kullekin suojeltavalle rakennukselle annettavat suojelumerkinnät, jotka ovat voimakkaan ennallistavia ja rajoittavia. Backaksen alueen rakennusten ulkomuoto- ja julkisivumateriaalit tulee säilyttää nykyisen kaltaisena tai sitten vieraat materiaalit korvata alkuperäisen kaltaisella täysin riippumatta siitä, ovatko em. rakenteissa tehdyt ratkaisut nykymittapuulla tarkoituksenmukaisia tai teknisiltä ominaisuuksiltaan hyvän rakentamistavan mukaisia.

Asemakaavaehdotus sisältää myös kartanon pihapiirin eteläpuolisen alueen muuttamisen VP- alueeksi (puisto). Kaavasta seuraa maanomistajalle velvollisuus säilyttää olemassa olevaa kasvillisuutta ja valita tuleva kasvillisuus siten, että se on alueen ominaispiirteisiin soveltuva. Kaavaselostuksen mukaan VP- merkinnällä tavoitellaan ennen kaikkea näkymäkiilan säilymistä kartanonmäeltä Haltialan suuntaan, joka käytännössä tarkoittaa myös peltoalueen suojelua, vaikka näkymät olisivat säilyneet HOK-Elannon suunnitelmiin sisältyneissä maankäyttösuunnitelmissakin.

Lisäksi kaavaluonnos sisältää määräyksen, jonka mukaisesti "kartanoalue tulee säilyttää kaikille avoimena". Kaavamääräys johtaisi maanomistajana olevan HOK-Elannon kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, sillä määräys rajoittaisi merkittävästi maanomistajan kiinteistöönsä kohdistuvaa määräysvaltaa.

Backaksen alueella toimii tällä hetkellä HOK-Elannon vuokralaisena mm. tilausravintola- ja kokoustoimintaa harjoittava yrittäjä, ja HOK-Elannon tavoitteena on edellä todetulla tavalla kehittää kiinteistöllä nyt harjoitettavaa toimintaa. Hyvät liikenneyhteydet ja lentokentän läheisyys tekevät Backaksen kartanosta sijaintinsa takia optimaalisen ympäristön erilaisten yritystapahtumien järjestämiseen ja siihen

liittyvän liiketoiminnan harjoittamiseen. Suuryritysten kiristyvät turvallisuusvaatimukset kuitenkin käytännössä edellyttävät, että kiinteistön piha-alueet on tarvittaessa voitava sulkea yleisöltä. Kaavaehdotukseen sisällytettävä määräys yleisölle avoinna pitämisestä on tästäkin näkökulmasta maanomistajan kannalta kohtuuton. Käytännössä Backaksen alue on jo nykyisin pääosin yleisölle avoin, eikä tarvetta erilliselle kaavamääräykselle siten edes ole.

2.3. Suojelumääräysten kohtuuttomuus

Maankäyttö- ja rakennuslain ("**MRL**") 57 §:n 2. momentin mukaisesti asemakaavassa annettujen suojelumääräysten tulee olla maanomistajalle kohtuullisia. Nyt esitetyt suojelumääräykset eivät sitä ole. Kaavaluonnoksen sisältämät suojelumääräykset johtaisivat HOK-Elannolle aiheutuviin miljoonien eurojen kustannuksiin pelkästään suojeltavien rakennusten korjauksista ja vähintään sadan tuhannen euron vuosittaista ylimääräisistä ylläpidon kustannusta. Nämä kustannukset jäisivät lähtökohtaisesti HOK-Elannon maksettavaksi. Koska HOK-Elanto ei voisi rahoittaa kustannuksia kaavoitushakemuksen alkuperäisen idean mukaisesti asuntotuotannosta saatavilla tuloilla, ovat kaavoitusratkaisu ja sen sisältämät suojelumääräykset maanomistajan kannalta kohtuuttomia.

Koska mahdollisuus asuntotuotantoon on kaavaluonnoksesta edellä todetulla tavalla poistettu, ei Vantaan kaupunki osoita kaavaehdotuksessa maanomistajalle käytännössä mitään kompensaatiota suojelumääräysten vastapainoksi. Kiinteistön koillisreunaan osoitettu liikerakennusoikeus ja siitä saatava hyöty ei ole olennainen tarkasteltaessa kaavaehdotuksesta maanomistajalle aiheutuvia haittoja. Edelleen kaavaluonnoksessa maanomistajan vastuulle sälytetään sen laissa edellytetyn kunnossapitovelvollisuuden ulkopuolelle meneviä toimia ja kustannuksia. Lisäksi kaavamääräyksellä puututaan maanomistajan mahdollisuuteen rajoittaa yleisön vapaata pääsyä yksityisessä omistuksessa olevalle kiinteistölle ja sen pihapiiriin.

Kaavaluonnoksen mukaisista suojelumääräyksistä aiheutuu siten merkityksellistä haittaa ja vahinkoa HOK-Elannolle. Asemakaavamääräys, joka aiheuttaa merkityksellistä vahinkoa tai haittaa maanomistajalle, on tulkittava MRL:n mukaan kohtuut-

tomaksi. HOK-Elanto korostaa, että asemakaavaratkaisu olisi voinut olla kokonaisuutena kohtuullinen, jos se olisi pitänyt sisällään kaavaluonnoksesta pois jätetyn asuinrakennusoikeuden tai muun vastaavan kompensaation.

Suojelumääräyksistä maanomistajalle aiheutuvat ylimääräiset kustannukset on korvattava siltä osin kuin ne ovat selvästi kiinteistönomistajalle kuuluvan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kunnossapitovelvollisuuden ulkopuolella. Korvausvelvollinen asiassa on MRL 57 §:n 3. momentin mukaisesti Vantaan kaupunki. Tästä johtuen suojelukaavasta Vantaan kaupungille seuraavat kustannukset voivat muodostua varsin merkittäviksi. Vantaan kaupungille seuraavaa korvausvelvollisuutta ei ole kuitenkaan kaavan valmistelun yhteydessä käsitelty tai tuotu julki.

3. Asemakaavoitukselle asetettu kohtuuttomuuskielto

MRL 54 §:ssä säädetään asemakaavalle asetettavista sisältövaatimuksista. Ko. lainkohdan 3. momentin mukaan asemakaavalla ei saa asettaa maanomistajalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita loukkaamatta voidaan välttää.

Arvioitaessa asemakaavan kohtuullisuutta tai kohtuuttomuutta maanomistajalle kyse on kokonaisharkinnasta, eli kaavasta aiheutuvaa haittaa tarkasteltaessa arvioidaan myös maanomistajalle kaavasta aiheutuvaa hyötyä. Kyse on siten tietynlaisesta tasapainoarvioinnista. Kuten edellä on todettu, kaavaluonnosta on kaavahakemusvaiheen jälkeen muutettu siten, että kaavahakemuksen lähtökohtana olleesta kaavoitusratkaisusta on kokonaan poistettu maanomistajalle aiheutuva hyöty ja jäljelle on jätetty ainoastaan maanomistajan asemaa rajoittavat ja huonontavat kaavamääräykset. Yksittäisellä asemakaavaan sisällytettävällä ratkaisulla voidaan asettaa maanomistajalle merkittäviäkin rajoituksia tai muuten heikentää maanomistajan asemaa, mutta tämä edellyttää käytännössä sitä, että asemakaavaratkaisu muilta osin luo hyötyä maanomistajalle. Nyt esillä oleva kaavaluonnos ei täytä MRL:n tätä edellytystä.

4. Yhdenvertaisuusvaatimus asemakaavoituksessa

Edellä todettujen MRL:n asemakaavalle asetettujen sisältövaatimusten lisäksi asemakaavoituksen perusteisiin kuuluu myös vaatimus maanomistajien yhdenvertaisesta kohtelusta, joka viimekädessä pohjautuu Suomen perustuslakiin. Vaikka yhdenvertaisuusvaatimus ei tarkoita maanomistajan subjektiivista oikeutta saada hyväkseen tietyn sisältöistä kaavaa, asettaa yhdenvertaisuuden vaatimus kaavoittajalle velvollisuuden kohdella maanomistajia yhtäläisten periaatteiden mukaisesti. Vaatimus yhdenvertaisuudesta ja siihen liittyvien harkintavallan rajoitusperiaatteiden noudattamisesta koskevat kuntia ja kaupunkeja myös silloin, kun ne kaavoittavat omistamiaan maa-alueita.

HOK-Elannon tietojen mukaan Backaksen alueen välittämään läheisyyteen sen pohjoispuolelle on suunniteltu merkittävää asuntorakentamista. Ko. alue on pääosin Vantaan kaupungin omistuksessa. Backaksen kaavoituksen yhteydessä esillä ei ole ollut kunnollisia perusteita sille, miksi asuntorakentaminen on edellä todetulla tavalla jätetty pois nyt puheena olevasta kaavaluonnoksesta, kun samalla asuntotuotantoa suunnitellaan merkittävässä määrin aivan Backaksen alueen välittömään läheisyyteen Vantaan kaupungin omistamille maille.

Maanomistajien tasapuolisen kohtelun vaatimukseen liittyvät olennaisesti tilanteet, joissa lähellä toisiaan sijaitseville ja olosuhteiltaan samankaltaisille alueille kaavoituksen yhteydessä kaavoitetaan rakennusoikeutta merkittävästi erilaisin perustein. Tällöin kaavoituksen kokonaistilanne ei täytä maanomistajien tasapuolisen kohtelun vaatimuksia.

Huomioiden edellä todettu kaavaluonnoksen mukaisista määräyksistä maanomistajalle aiheutuva merkittävä haitta, rajoitteet ja kohtuuttomuus sekä toisaalta voimakasta asuntotuotantoa käsittävät lähialueita koskevat suunnitelmat ja siihen liittyvä maanomistajien epätasapuolinen kohtelu, kaavaehdotusta ei voida pitää kaavoituksessa noudatettavan yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisena.

5. Yhteenveto

Edellä todetulla tavalla esillä oleva kaavaluonnos on kaavoitusprosessissa kehittynyt siten, ettei se enää täytä niitä tavoitteita, joita kaavoitukselle on asetettu HOK-Elannon ja Vantaan kaupungin käymissä keskusteluissa siinä vaiheessa, kun kaavoitusprosessi on käynnistetty. Kaavaluonnoksessa omaksutut ratkaisut tähtäävät tarkoitushakuisesti mahdollisimman kattaviin suojelumääräyksiin, joiden tarve on perusteltu virheellisesti laadituilla selvityksillä.

Kaavaluonnos sisältää suojelumääräyksiä, joista aiheutuu HOK-Elannolle merkittävää haittaa ja kustannuksia. Koska asemakaavaluonnos ei enää sisällä elementtiä, jolla aiheutuva haitta maanomistajalle kompensoitaisiin, ei kaavaluonnos täytä asemakaavalla tapahtuvalle suojelulle asetettuja edellytyksiä. Kaavaluonnos ei muiltakaan osin täytä MRL:n asettamia vaatimuksia, kuten kohtuuttomuskiellosta ja yhdenvertaisuusperiaatteesta seuraavia rajoituksia.

Tästä johtuen HOK-Elanto ilmoittaa valittavansa esillä olevasta asemakaavaluonnoksesta, mikäli asemakaavaluonnos hyväksytään nyt esitetyssä muodossa.

HOK-Elanto on joka tapauksessa halukas neuvottelemaan Vantaan kaupungin kanssa niistä toimenpiteistä ja asemakaavamuutosehdotukseen tehtävistä muutoksista, joilla rakennetun ympäristön suojelulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa ja suojelusta aiheutuva haitta kompensoida siten, että HOK:lle aiheutuva haitta ei muodostu kohtuuttomaksi.

Helsingissä, 27. päivänä helmikuuta 2019

HELSINGIN OSUUSKAUPPA ELANTO

Vastine:

1. **Asemakaavoituksen vireille tulo ja asian tausta**

On hyvä, että HOK-Elannon tavoite Backaksen kartanoalueen kehittämisessä historiallisia ominaispiirteitä vaalien, kaikille vantaalaisille avoimena tapahtumapaikkana on myös Vantaan kaupungin tavoite. Rakennusten kunnossapito erilaisin huolto- ja korjaustöin on myös maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämää kansallisomaisuuden vaalimista.

Yleiskaavassa 2007 Backaksen alue on osoitettu palvelujen alueeksi P. Merkittävän kokoisen asuntotuotannon määrä Backaksen kartanoalueella on täten voimassa olevan yleiskaavan vastainen. Backaksen kartanoalueella ei ole voimassa asemakaavaa.

Asemakaavoituksen suunnitteluvaiheessa maanomistaja esitti erilaisia versioita asuinalueen sijoittumisesta kartanokukkulan ympärille ja asumisen mahdollisuuksia tutkittiin, mutta asumisen määrä oli ehdotuksissa yleiskaavamerkintään ja valtakunnallisiin, kulttuurimaisemallisiin ominaispiirteisiin nähden liian suurta, minkä vuoksi sitä ei sisällytetty tähän asemakaavaehdotukseen. Nyt kyseessä oleva asemakaavaehdotus (511800 Backaksen kartano, 10.12.2018) on ainoa asemakaavaehdotus, joka on Backaksen kartanoalueelle laadittu.

Kaavatyön alkaessa kullakin osapuolella on yleensä omat tavoitteensa työn lopputuloksen suhteen. Kaavoitustyön alussa ei ole mahdollista määrittää lopputulosta, koska useimmiten ei ole tiedossa kaikkia lopputulokseen vaikuttavia lähtötietojakaan, varsinkin näin merkittävässä kohteessa kuin Backaksen kartanoympäristö. Lisätietojen saamiseksi yleensä tehdään kaavoitustyön kuluessa erilaisia selvityksiä. Niin tässäkin tapauksessa.

Backaksen kartanon lähialueelle ei tällä hetkellä ole laadittavana ns. asuntokaavoja. Lähimmät, kaupunkisuunnittelun työohjelmassa mainitut, tekeillä olevat asuntokaavat ovat Ylästössä, Veromiehessä ja Tammistossa. Kaupunkisuunnittelun työohjelmassa 2019 on mainittu suunnitteluperiaatteiden laadinta ja asemakaavan muutosluonnos Lustikullan alueelle, Ylästöntien pohjoispuolelle, Backasta vastapäätä, mutta koska työtä ei ole vielä aloitettu, ei voida tässä vaiheessa arvioida tulevan kaavan sisältöä eikä uudisrakentamisen määrää eikä sitä, onko kyseessä ”merkittävä asuntorakentaminen”.

Asemakaavaan tai asemakaavan muutokseen liittyvät selvitykset tilaa ja maksaa aina maanomistaja. Vantaan kaupunkisuunnittelu määrittelee, mitä selvityksiä kunkin kaavatyön edistämiseksi kulloinkin tarvitaan. Selvityksen tekijä vastaa selvityksen tietojen oikeellisuudesta. Vantaan kaupunki ei milloinkaan ohjaa selvitystä tiettyyn tulokseen, vaan asemakaavan laadintaan liittyvät päätelmät tehdään vasta selvityksen perusteella.

HOK-Elanto ei ole kirjallisesti esittänyt muistutuksessa mainitsemiaan ns. reunaehtoja. Kaavatyön kuluessa on keskusteltu tavoitteista, joita kullakin keskustelun osapuolella on ollut. Eri osapuolilla voi olla joko erilaiset tai yhtenevät tavoitteet. Työn edetessä eri tavoitteita yhteensovitettaessa saattaa käydä niin, että kaikkia tavoitteita ei voida saavuttaa. Lopullinen asemakaava tai asemakaavan muutos on usein kompromissi.

2. Kaavaehdotuksen suojelufunktio ja kaupungin korvausvelvollisuus

2.1 Rakennussuojelun tarve

Uudenmaan ympäristökeskus (nykyisin Uudenmaan ELY-keskus) on tehnyt suojelupäätöksen Backaksen rakennusten ja kartanopuiston suojelusta 26.5.1998. Ympäristöministeriö ei silloin vahvistanut suojelupäätöstä, vaan jäi odottamaan alueen asemakaavoituksen etenemistä. Jo tuolloin vuonna 1998 alueella on ollut vireillä koko Backas-tilan maankäytön suunnittelu ja siihen liittyvän, mahdollisen asemakaavan laatiminen, minkä yhteydessä rakennussuojelun oletettiin voitavan ratkaista.

Backas on noussut vuosien varrella esiin kaavoituksessa mm. SOK:n suunnitelmissa vuonna 2005 siirtää pääkonttorinsa Vallilasta Pakkalaan. Samassa yhteydessä kartanoalueen suojelu olisi saatu toteutettua. Pääkonttoria varten laadittiin lopulta asemakaava Ylästöntien pohjoispuolelle, koska niin suuren (40 000 k-m2) rakennushankkeen sijoittaminen kartanon ympäristöön ei ollut suojelutavoitteiden mukaista mm. valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön kannalta. Asemakaavaa ei ulotettu Backaksen kartanonmäelle asti, vaan se rajattiin Ylästöntien pohjoispuolelle. SOK vetäytyi hankkeesta eikä kaavan mukaista rakentamista ole toteutettu.

Ympäristöministeriössä 13.11.2012 pidetyssä viranomaisneuvottelussa todettiin, että ”suojelemalla alue asemakaavalla kulttuuriympäristön suojelua voitaisiin tarkastella kokonaisvaltaisesti osana alueen muita kehitystavoitteita”. Asemakaava nähtiin siis parempana ratkaisuna kuin rakennussuojelulain nojalla tehtävä suojelu. Neuvottelussa päätettiin ”selvittää kaavoituskehotuksen käyttöä, jolloin ympäristökeskuksen suojelupäätös jätettäisiin vahvistamatta”. Lisäksi: ”Mikäli ministeriö ei anna kaavoituskehotusta, edetään ympäristökeskuksen suojelupäätöksen vahvistamisen suuntaan. Tämä edellyttäisi ainakin katselmuksen järjestämistä, suojelumääräysten päivittämistä sekä kaikkien asianosaisten kuulemista. Rakennussuojelupäätöksen vahvistaminen olisi mahdollista, koska asemakaavoitus ei ole vireillä.” Alueen suojelutarve ei siis ole milloinkaan hävinnyt. Ympäristöministeriö on päinvastoin pyrkinyt edistämään alueen asemakaavallista suojelua jopa kaavoituskehotuksen uhalla. Asemakaavoituksen toteutumattomuus johtaisi siis rakennussuojelulain nojalla tehtävään suojeluun.

Asemakaava tai rakennussuojelupäätöksen määräykset määrittelevät, miten suojelu toteutetaan. On toki hyvä, jos valistunut maanomistaja on suojelutavoitteista ja -keinoista samaa mieltä suojeluasioista vastaavien viranomaisten kanssa. Maaomaisuus saattaa kuitenkin vaihtaa omistajaa, jolloin vasta viranomaismääräyksillä voidaan varmistaa suojelutavoitteiden ja -keinojen säilyminen.

Yleiskaavaluonnoksessa Backaksen kartanon alue on esitetty merkinnöillä palvelujen ja hallinnnon alue (P), lähivirkistysalue (VL) sekä arvokas kulttuuriympäristö (vino raidoitus), joiden halki kulkee pyöräilyn baana, pitkämatkaisen pyöräilyn reitti (turkoosi katkoviiva). Krajanojan varressa ja ojan varresta Illenpuistoon on ohjeellinen ulkoilureitti (palloviiva). Krakanojan rannat ovat suojelualuetta (SL). Arvokas kulttuuriympäristö on määritelty näin: ”Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Alueiden käytössä on varmistettava, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on vaalittava kulttuuriympäristön ominaispiirteitä. Kulttuuriympäristöä kehitettäessä on sen arvot otettava huomioon ja sovitettava yhteen yleiskaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukaisen maankäytön kanssa. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muu näihin verrattavissa oleva toimenpide on luvanvaraista siten kuin maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:ssä on säädetty.” Asemakaava on laadittava yleiskaavan määräysten mukaan. Laaditussa asemakaavaehdotuksessa nro 511800 (10.12.2018) yleiskaavan ja yleiskaavaluonnoksen sisältövaatimukset täyttyvät: alueelle saa sijoittaa erilaisia palveluja, osa alueesta osoitetaan virkistysalueeksi, alueen halki

kulkee pyöräilyn baana, Krakanojan varsi on luonnonsuojelualuetta ja arvokkaan kulttuuriympäristön piirteet on huomioitu alueen käyttötarkoituksessa ja määräyksissä. Asemakaavaluonnos ei siis ole ristiriidassa yleiskaavaluonnoksen kanssa.

2.2 Asemakaavaehdotuksen suojelumääräyksistä

Asemakaavaehdotuksen suojelumääräykset ovat luonteeltaan samanlaisia kuin vastaavaa, toista kulttuurihistoriallista suojelukohdetta, Häkansbölen kartanoa, koskevassa asemakaavassa vuodelta 2012 (nro 001932, Häkansbölen kartanoalue). Backaksen kartanon asemakaavamääräyksissä edellytetään, että ”suojeltavien rakennusten korjaus-, muutos- ja lisärakentamistoimenpiteille on hankittava museoviranomaisen lausunto”. Tällä pyritään ensinnäkin siihen, että toteutus vastaa asemakaavan asettamia tavoitteita kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ympäristön suojelusta. Toiseksi, museoviranomaisella on mahdollisuus lausunnossaan esittää, kuinka rakennukseen sijoitettava nykytekniikka, tai esimerkiksi saniteettitilat, voidaan ratkaista suojelutavoitteiden mukaisesti. Tarkoitus ei suinkaan ole, että suojelukohteessa elettäisiin tai sitä käytettäisiin kuin sata vuotta sitten.

Asemakaava-alueen eteläosan puistoon (VP) voi sijoittua erilaisia puistotoimintoja ehdolla, että alueella käytettävät materiaalit, rakenteet ja valaistus sekä kasvillisuus ovat sopusoinnussa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kartanomiljöön ja maiseman kanssa, koska alue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Peltoa sinänsä ei suojella.

Näkemäkiilan säilyminen kahden kartanon, Backaksen ja Haltialan, välillä taataan juuri sillä, että ko. välille ei sijoiteta rakentamista. Jos kyseiselle välille tulisi esimerkiksi asuinrakentamista, tarkoittaisi se myös mm. erikorkuista kasvillisuuttakin, mukaan lukien korkeita puita. Puut ovat istutettuina kovin pieniä, mutta vuosien kuluessa saattavat kasvaa yllättävänkin korkeiksi ja – kuten mahdollisesti tässä tapauksessa – voisivat lehvästöllään tukkia merkittävän näkemäakselin.

Myös Håkansbölen kartanon asemakaavassa on samantyyppinen määräys kartanoalueen säilyttämisestä kaikille avoimena kuin Backaksen asemakaavaehdotukseen on kirjattu. Håkansbölen asemakaavassa määräys kuuluu: ”Puisto tulee säilyttää yleisölle avoimena. Yleisötapahtumien määrää on rajoitettu. Myös vanhan talouspihan käyttö on rajoitettu.”, kun taas Backaksen asemakaavaehdotuksessa ”Kartanoalue tulee säilyttää kaikille avoimena”. Håkansbölen määräyksessä mainitaan ”puisto”, koska kartanon ympärillä on ollut kartanopuistoksi suunniteltu alue. Backakseen puistosuunnitelmaa ei tiettävästi ole koskaan laadittu. Backaksen asemakaavamääräystä voidaan täsmentää: ”Kartanoalue tulee *pääosin* säilyttää kaikille avoimena. *Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa. Kartanoaluetta ei saa aidata.*” On hyvä, että Backaksen alue on jo nykyisin pääosin yleisölle avoin, mutta asemakaavalla tilanne saadaan vakiinnutettua mm. siinä tapauksessa, että alueen maanomistus muuttuisi.

2.3 Suojelumääräysten kohtuuttomuus

Maankäyttö- ja rakennuslain 166 §:n 1 momentissa velvoitetaan kiinteistönomistaja pitämään huolta rakennuksistaan: ” Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisyyden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä”. Backaksen kartanoalue on ollut Elannon (myöh. HOK-Elanto) omistuksessa vuodesta 1916 eli 103 vuotta. Omistuksen alkuaikoina tilaa ja sen toimintaa laajennettiin monin eri tavoin. Viime

vuosikymmeninä ilmennyttä korjaustarvetta ja sen kustannuksia olisi voinut jakaa tasaisemmin eri vuosikymmenille niin, ettei nykyisenkaltaista tilannetta olisi päässyt syntymään. Korjauskustannusten kattamiseksi kiinteistönomistaja voi toki kehittää liiketoimintaansa innovatiivisella tavalla.

Vantaan kaupunki on ymmärtänyt asemakaavaehdotuksen aiheuttavan maanomistajalle suhteellisen pienet hyödyt, minkä vuoksi kaupunki ei ole aikonut periä asemakaavaehdotuksen sallimasta lisärakennusoikeudesta maankäyttökorvauksia, jotka tässä tapauksessa olisivat olleet ulkoisen kunnallistekniikan osalta n. 172 600 euroa (liiketilan rakennusoikeudesta 950 k-m^2 x 80 €/k-m^2 = 76 000€, asuinrakennuksesta (120 k-m^2 x 650 €/k-m^2)/2= 39 000 €, muun toiminnan rakennusoikeudesta 960 k-m^2 x 60 €/k-m^2 = 57 600€). Myös sisäisen kuntatekniikan korvaukset on aiottu jättää perimättä, yhteensä n. 400 000 € (uusi Pitokartanontien katualue 325 m) sekä kaavanlaadintakulut 18 000 €. Kaupunki jättää näin perimättä HOK-Elannolta yhteensä 590 600 € korvaukset. Täten ei voida sanoa, etteikö kaupunki olisi aikeissa kompensoida maanomistajalle asemakaavan vaikutuksia. Tähän, käsiteltävänä olevan asemakaavan alueeseen ei sisällytetty kartanonmäkeä ympäröivää peltoa lukuun ottamatta suojelutavoitteiden mukaista, kiilamaista aluetta, jolla taataan historiallisten näkymien säilyminen Vantaanjokilaakson kartanoiden välillä. Siihen, mitä myöhemmin saattaa tulla tämän asemakaava-alueen ulkopuolelle, asemakaavaehdotus ei ota kantaa.

Asemakaavaehdotuksen nro 511800 suojelumääräykset on laadittu kullekin suojeltavalle rakennukselle tai rakenteelle sillä periaatteella, että ensin on yleisesti mainittu, onko rakennus historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti vai aluekokonaisuuden kannalta merkittävä rakennus. Seuraavaksi on määritelty, mitä rakennuksesta säilytetään ja miten se tulee tehdä. Yleensä säilytettäväksi määritellyt rakennusosat ”tulee korjattaessa säilyttää tai ratkaista rakennuksen alkuperäisen ominaisluonteen mukaisesti. Vieraat materiaalit tulee korvata alkuperäisen kaltaisilla.” Vieraat materiaalit ovat monesti sellaisia, jotka eivät kuulu rakennuksen perinteiseen rakentamistapaan ja ovat mm. sen vuoksi asennettu väärin, mistä on saattanut aiheutua rakennukselle vaurioita. Kun tällainen kohta korjataan rakennuksen alkuperäisen luonteen mukaisesti alkuperäistä vastaavalla materiaalilla, saadaan rakennus säilymään pidempään. Suojelumääräyksillä pyritään lisäksi edistämään sellaista korjaus- ja lisärakentamissuunnittelua ja -toteutusta, joka tuo lisäarvoa niin koko Backaksen kartanoalueelle kuin yksittäisille rakennuksille. Suojelumääräyksien ei näin voida katsoa aiheuttavan ylimääräisiä kustannuksia maanomistajalle.

3. Asemakaavoitukselle asetettu kohtuuttomuuskielto

Asemakaavaehdotuksen nro 511800 tavoitteena on suojella valtakunnallisesti arvokas ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä Backaksen kartanokokonaisuus osana laajempaa maisemansuojelua, mitä ympäristöministeriö on odottanut jo vuosikymmeniä Uudenmaan ympäristökeskuksen (nyk. Uudenmaan ELY-keskus) suojelupäätöksen jälkeen. Tällä asemakaavalla rajataan maanomistajan alueesta se osa, jota suojelumääräykset koskevat. Lisäksi toteutetaan maanomistajan tavoitteita ja toiveita kaupan sijoittumisesta ja monipuolisen toiminnan sallimisesta rakennussuojelualueella sekä kulkureittien, kuten huoltoajoreittien, sijoittumisesta.

4. Yhdenvertaisuusvaatimus asemakaavoituksessa

Vantaalla ei ole montaa Backaksen kaltaista kartanokokonaisuutta, jota voitaisiin pitää tässä tapauksessa asemakaavoituksen ja maanomistajien tasavertaisen kohtelun mallina. Vantaan kaupungin omistama Håkansbölen kartano on ympäristönä kuitenkin lähinnä Backaksen kaltainen. Sen viimeisin asemakaavamuutos on vuodelta 2012. Backaksen suojelua koskevat asemakaavamääräykset on muotoiltu samalla tavalla kuin Håkansbölen asemakaavassa. Näin voidaan sanoa, että maanomistajia on kohdeltu samalla tavalla samanlaisissa kohteissa.

Kuten aiemmin on kerrottu Backaksen asemakaavan taustalla on ympäristöministeriön halu edistää alueen suojelua asemakaavoituksen keinoin. Sen tähden asemakaavan nro 511800 lopputulos on ns. suojelukaava.

Backaksen kartanon pohjoispuolelle, Ylästöntien pohjoispuolelle, on vuosien kuluessa suunniteltu muutakin maankäyttöä kuin voimassa olevan asemakaavan mukainen toimistokokonaisuus, joka laadittiin SOK:n aloitteesta 2005. Tuolloin SOK:n haaveena oli saada toimitilaa Backaksen kartanon maille Ylästöntien eteläpuolelle, mutta hankkeen laajuuden takia mm. Museovirasto vastusti hanketta. Sen vuoksi SOK:n toimistohanketta ryhdyttiin suunnittelemaan Ylästöntien pohjoispuolelle SOK:n ja kaupungin yhteisestä sopimuksesta. Mitään ei ole kuitenkaan rakennettu.

Tällä hetkellä kyseiselle Lustikullan alueelle ei suunnitella mitään. Vantaan kaupunkisuunnittelun työohjelmaan on vuodelle 2019 kirjattu Lustikullan suunnitteluperiaatteiden ja asemakaavan muutosluonnoksen aloittaminen, mutta työ ei ole vielä alkanut. Tällä hetkellä ei siis voi arvioida, kuinka paljon ja minkälaista rakentamista kyseiselle alueelle joskus tulee.

Tällä hetkellä Backasta lähinnä olevat ja Vantaan kaupunkisuunnittelun kaavoitusohjelmassa olevat asuinalueasemakaavat sijaitsevat Ylästössä, Veromiehessä sekä Tammistossa. Niissä kaikissa suunnittelutilanne on täysin erilainen kuin Backaksessa, jossa ollaan avoimen, valtakunnallisesti arvokkaan, rakennetun kulttuurimaiseman äärellä.

5. Yhteenveto

Muistutuksessa viitataan useassa kohdin ”asemakaavaluonnokseen”, joka nyt käsiteltävänä oleva asemakaavaehdotus ei ole. Backaksen kartanoalueelle on laadittu asemakaavaehdotus nro 511800, joka aikanaan vahvistuu asemakaavaksi nro 511800.

Asemakaavaehdotuksen suojelumääräykset pyrkivät olemaan mahdollisimman kattavia, aivan kuten muistutuksessa todetaan, mutta ei voida katsoa, että sen pohjaksi laaditut selvitykset olisivat virheellisesti laadittuja.

Ei voida myöskään katsoa, että suojelumääräykset olisivat maanomistajalle kohtuuttomia tai aiheuttaisivat kustannuksia. Se, ettei maanomistaja ole vuosikymmenten kuluessa pitänyt kaikista rakennuksistaan huolta, on pääsyy korjauskustannusten suuruuteen. Vantaan kaupungilla on siitä huolimatta aikomus joustaa maankäyttö- ja kaavoituskorvausten suhteen.

Backaksen kartanoaluetta koskevat suojelumääräykset ovat linjassa vastaavan kohteen, Håkansbölen kartanon, suojelumääräysten kanssa, minkä perusteella voidaan sanoa maanomistajia kohdellun tasavertaisesti samantyyppisissä asemakaavoituksen tilanteissa.

Asemakaavaehdotukseen tehdään joitain tarkistuksia jo päättyneen nähtävilläolon jälkeen. Asemakaavaehdotusta esitetään hyväksyttäväksi tarkistuksilla muokattuna.

Tarkistukset:
Asemakaavamääräystä täsmennetään: ”Kartanoalue tulee *pääosin* säilyttää kaikille avoimena. *Yleisön pääsyä alueen eri osiin voidaan tilapäisesti rajoittaa. Kartanoaluetta ei saa aidata.*”

NRO 1

Asukas 1

Muistutus:

Huomauttaisin, että suunniteltaessa viihdetiloja, jotka ovat lähes ulkoilmakonsertin luontoisia, olisi syytä tehdä selvitys mahdollisista meluhaitoista. Suunnitelman tulisi perustua selvityksestä saatuihin tietoihin. Melun vaikutusta ei ole huomioitu kaavassa.
Meluhaittojen vaikutukset ovat hyvin tunnettuja. Asuinalueella tulisi voida virkistyä ja levätä yöaikaan. Nykyisellään Kuivaamo-puimalan tiloja on käytetty pahimmillaan useita kertoja viikossa kello 1:een yöllä, myöhemmin kello 11 yöllä asti konserttitiloina. Melu kantautuu asuntoihin ja lähiympäristöön voimakkaasti. Tila oli toissa vuonna myös treenikämppänä päivisin. Suunnittelija on kertonut vuonna 2015 pidetyssä asukastyöpajassa/suunnittelutilaisuudessa, että meluasia otetaan huomioon suunnittelussa, mutta mielipide ja vastine puuttuvat selostuksesta. Suunnitelmassa tulisi estää ympäristöhaittaa aiheuttavan viihdetoiminnan haitat, joko puimalan tilan ääneneristävyyden tai tilan käyttöä koskevin määräyksin. Kaupungilla on käytössään tieto esim. melun kantautumisesta naapuruston asuintaloihin, joissa asuu useita lapsiperheitä ja jotka on suunniteltu kaupungin laatiman asemakaavan mukaisesti niin, että niissä ei ole huomioitu aiheutuvaa melua. Suunnittelussa on puute myös puimalan parkkipaikkojen osoittamisessa asutusalueen ja puiston puolelle, hyvin näkyvälle paikalle. Ne tulisi siirtää muualle. Myös nykyiset Kartanonkosken asukkaat tulee huomioida.

Ystävällisin terveisin

Vastine:
Asemakaavaa laadittaessa ei voida etukäteen tietää, missä satunnaisia ulkoilmakonsertteja järjestetään eikä näin voida maankäytön järjestämisellä määritellä niiden aiheuttamien meluhaittojen torjumista. Melun huomioiminen tässä yhteydessä muistuttajan esittämällä tavalla ei ole asemakaavoitukseen kuuluva asia. Sen sijaan Vantaan rakennusjärjestyksen § 42 ”Tapahtumien järjestäminen” määrää, että tapahtuman järjestäjän on huolehdittava riittävästä häiritsevän melun ehkäisystä. Myös ympäristönsuojelulaki (527/2014) velvoittaa ilmoittamaan naapureille kirjallisesti mm. tilapäisestä, erityisen häiritsevää melua aiheuttavasta tapahtumasta.

Asemakaavahanke nro 511800 on ollut vireillä useita vuosia, minkä aikana työhön osallistuneita on ehtinyt vaihtua, mukaan lukien kaavoittaja. Kaikki suullinen tieto ei ole valitettavasti siirtynyt tekijältä seuraavalle. Kirjattuna tietona kuitenkin on, että muistuttajan mainitsemassa yleisötilaisuudessa 15.4.2015 esitettiin kovin vastakkaisiakin tavoitteita alueen suunnittelulle, mm. bänditiloja ja tanssitilaisuuksia.

Backaksen kartanoalueen asemakaavassa 511800 pysäköintipaikat on sijoitettu useaan paikkaan, jotta vältytään laajoilta, kartanomaisemaan sopimattomilta pysäköintikentiltä. Pysäköintipaikkoja on paitsi puimalan vieressä, myös kartanonmäellä, navetan ja puimalan itäpuolella sekä tilapäinen pysäköintialue tapahtumien aikana sikalan pohjoispuolella. Muistuttajan mainitsema pysäköintialue sijoittuu puimalan taakse, puimalarakennuksen ja Ringhinpuiston väliin, missä se on katseilta suojassa päälähestymissuuntiin nähden. Kyseiselle pysäköintialueelle mahtuu n. 40 autoa. Kooltaan se on pienempi kuin esimerkiksi Pakkalan oppimis- ja informaatiotalon POINT:n pysäköintialue Oolannintien puoleisella tontin osalla. Lähimpään asuinrakennukseen on etäisyyttä n. 65 metriä puiston halki.

Tarkistukset:
-

VANTAAN KAUPUNKI

Asemakaava-ja asemakaavan muutosehdotus/ nro 511800 Backaksen kartano. Pakkala LAUSUNNOT JA VASTINEET

Kaupunkisuunnittelu / 11.2.2020

Kaupunginhallitus 10.12.2018 oikeutti kaupunkisuunnittelun pyytämään tarvittavat lausunnot asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotuksesta **nro 511800 Backaksen kartano. Pakkala**. Lausuntoja pyydettiin 4 kpl ja saatiin 4 kpl.

Lausunnonantaja	**Lausunto**	**Tarkistukset**
NRO 1 HSY	Muutosehdotus ei edellytä nykyisen vesihuollon siirtämistä eikä uuden rakentamista.	-
NRO 2 Uudenmaan ELY-keskus	Selostukseen päivitettävä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. sr-määräykseen lisättävä, että rakennusta ei saa purkaa. Peittomaalauksen ja maalattavan peltikaton sävyjä ei ole määritelty. Selostukseen pilaantuneista maista kartta kunnostuksen jälkeen. SL-alueella jätetäytön aluetta ei ole rajattu. SL-alueen suojeluperuste on kirjaamatta.	Kaavaselostukseen päivitetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva kohta sekä pilaantuneita maita koskevat kartat ja SL-aluetta koskeva suojeluperuste. SL-alueen jätetäyttöä koskevaa määräystä tarkennetaan sanallisesti: ”Jätetäyttöä ja haitta-ainepitoisuuksia sisältävän maa-aineksen takia alueella *olevan*, *ohjeellisen ajoyhteyden pohjoispuolella* sallitaan vain välttämättömien rakenteiden ja istutusten edellyttämä maarakentaminen. Maarakentamisen yhteydessä on huolehdittava, ettei haitta-aineita pääse leviämään ympäristöön. *Maarakentamista alueelle suunniteltaessa tulee toimenpiteestä olla yhteydessä kaupungin ympäristökeskukseen*.”
NRO 3 Vantaan kaupunginmuseo	sm-alueella olevaan ajoyhteys-määräykseen tulee lisätä, että sen toteuttamisen yhteydessä on huomioitava muinaisjäännös sm-merkinnän mukaisesti.	-
NRO 4 Vantaan Energia	Ei huomautettavaa.	-

NRO 1

Lausunto:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunkisuunnittelu
Asematie 7
01300 Vantaa
VD/2327/10.02.04.00/2013

ASEMAKAAVAN MUUTOS NRO 511800, BACKAKSEN KARTANO 40. KAUPUNGINOSA YLÄSTÖ / 51. KAU-PUNGINOSA, PAKKALA

Asemakaavoitettava alue sijaitsee Pakkalan ja hieman myös Ylästön kaupunginosassa Ylästöntien eteläpuolella. Aluetta rajaavat pohjoisessa Ylästöntie, idässä Kartanonkosken asuinalue, lännessä viljelykäytössä oleva peltoalue ja etelässä entisten kasvihuoneiden alue ja Kartanonkosken liikuntapuisto.

Asemakaavalla suojellaan kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas Backaksen kartanoympäristö ja sallitaan hieman uudisrakentamista suojelualueelle sekä mahdollistetaan liikerakennuksen rakentaminen entisen tallin ja puimalan yhteyteen.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä esittää lausuntonaan seuraavaa:
Aluetta palveleva vesihuolto on rakennettu valmiiksi. Muutosehdotus ei edellytä nykyisen vesihuollon siirtämistä eikä uuden vesihuollon rakentamista.
Lisätietoja antaa aluepäällikkö Mikko Stenius, puh. (09) 1561 2109.

Vastine:
-

Tarkistukset:
-

NRO 2

Lausunto:
kirjaamo(a)vantaa.fi
Vantaan kaupunki
Asematie 7
01300 VANTAA
Viite: lausuntopyyntö 17.12.2019

Lausunto asemakaavasta ja asemakaavan muutosehdotuksesta, Vantaa, Backaksen kartano, 511800

Vantaan kaupunki on pyytänyt Uudenmaan ELY-keskuksen lausuntoa Backaksen asemakaavasta ja asemakaavan muutosehdotuksesta (kaava nro 511800).

Kaavaselostuksen valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva osio on syytä päivittää. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018.

Rakennusten suojelumääräystä sr on syytä täydentää maininnalla:
"Rakennusta ei saa purkaa." Muilta osin asemakaavaehdotus huomioi ansiokkaasti valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön (Backas - Elannon suurtila) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamalla tavalla. Rakennussuojelun osalta suojelutavoitteet on
tunnistettu sekä huomioitu esimerkillisesti ja asemakaavaehdotus on tältä osin laadittu maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n tarkoittamalla tavalla.

Uudisrakennusten osalta peittomaalatun julkisivun osalta ei käy ilmi, tuleeko myös niiden olla sävyiltään punaisia vai sallitaanko myös muita sävyjä. Myöskään konesaumatun peltikaton osalta ei anneta määräyksiä sen sävystä.

Kaavaselostuksessa esitetyt pilaantuneita maita koskevat kartat kertovat ennen kunnostusta tehdyistä tutkimuksista. Kunnostuksen loppuraportissa esitetyt kartat kertoisivat paremmin alueen tilanteesta ainakin Krakanojan varrella olevan jätetäytön osalta. Kunnostuksen aikana tällä alueella tehtiin lisätutkimuksia.

Kaavamääräyksissä jätetäyttö on huomioitu osana SL-määräystä. Jätetäytön aluetta ei ole erikseen rajattu. Jätetäyttöä on tiedossa Krakanojan pohjoispuolella kaavakarttaan merkityn ajoyhteyden läheisyydessä eikä siis koko SL-alueella. Nykyisellä merkinnällä on
mahdollista saada virheellinen käsitys jätetäyttöalueen laajuudesta.
Jätetäyttöalueen merkitsemistä erillisellä osa-aluerajauksella olisi tämän vuoksi hyvä harkita. Määräyksiin on hyvä lisätä, että maanrakentamista alueella suunniteltaessa tulee toimenpiteistä olla yhteydessä kaupungin ympäristökeskukseen. Suojeluperuste on kirjattava kaavaselostukseen
sekä arvioitava luonnontilaa säilyttämistä koskevien määräysten antamista.

Ennen kaivutöiden toteuttamista alueella, jolla saattaa esiintyä jätetäyttöä, tulee maaperän haitta-aineiden pitoisuus ja jätetäytön laajuus selvittää kaivualueella.

Asian on esitellyt ylitarkastaja Tuomas Autere ja ratkaissut

alueidenkäyttöpäällikkö Brita Dahlqvist-Solin. Merkintä sähköisestä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.
TIEDOKSI UUDELY: Erika Heikkinen, Kirsi Hellas, Olli Jaakonaho, Timo Kinnunen, Elina Kerko, Anna Puolamäki, Marjo Vuola, Henrik Wager
Tämä asiakirja UUDELY/464/07.01/2013 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUDELY/464/07.01/2013 har godkänts elektroniskt
Esittelijä Autere Tuomas 27.02.2019 12:14
Ratkaisija Dahlqvist-Solin Brita 27.02.2019 12:14

Vastine:
Kaavaselostukseen on päivitetty valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva kohta.

Asemakaavamerkinnän sr sanallinen määritelmä ”suojeltava rakennus” sisältää ajatuksen, että rakennusta ei pureta, sillä purkamisen jälkeen ei enää olisi mitään rakennusta suojeltavaksi, joten suojeltavan rakennuksen purkaminen olisi asemakaavan vastainen teko.

Uudisrakennusten julkisivukäsittelyistä ja -sävyistä asemakaavamääräyksissä mainitaan punatiili, punamultaus ja peittomaalaus ja katon osalta punatiili tai maalattu, konesaumattu pelti. Koska uudisrakennuksen rakennuslupahakemukseen on liitettävä museoviranomaisen lausunto sekä selvitys, joka osoittaa rakennuksen/rakennelman sopeutumisesta ympäristöönsä ja maastoon, ei ole katsottu tarpeelliseksi määritellä erikseen peittomaalauksen tai peltikaton värisävyä.

Päivitetään kaavaselostukseen oikeat, pilaantuneita maita koskevat kartat.

SL-alueen jätetäyttöä koskevaa määräystä tarkennetaan sanallisesti, jottei kaavakartasta tule siltä osin lukukelvotonta (kursiivit lisäyksiä asemakaavaehdotuksen määräykseen): ”Jätetäyttöä ja haitta-ainepitoisuuksia sisältävän maa-aineksen takia alueella *olevan*, *ohjeellisen ajoyhteyden pohjoispuolella* sallitaan vain välttämättömien rakenteiden ja istutusten edellyttämä maarakentaminen. Maarakentamisen yhteydessä on huolehdittava, ettei haitta-aineita pääse leviämään ympäristöön. *Maarakentamista alueelle suunniteltaessa tulee toimenpiteestä olla yhteydessä kaupungin ympäristökeskukseen*.”

Päivitetään SL-aluetta koskeva suojeluperuste kaavaselostukseen.

Tarkistukset:
Kaavaselostukseen päivitetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskeva kohta.

Päivitetään kaavaselostukseen oikeat, pilaantuneita maita koskevat kartat.

SL-alueen jätetäyttöä koskevaa määräystä tarkennetaan sanallisesti: ”Jätetäyttöä ja haitta-ainepitoisuuksia sisältävän maa-aineksen takia alueella *olevan*, *ohjeellisen ajoyhteyden pohjoispuolella* sallitaan vain välttämättömien rakenteiden ja istutusten edellyttämä maarakentaminen. Maarakentamisen yhteydessä on huolehdittava, ettei haitta-aineita pääse leviämään ympäristöön. *Maarakentamista alueelle suunniteltaessa tulee toimenpiteestä olla yhteydessä kaupungin ympäristökeskukseen*.”

Päivitetään SL-aluetta koskeva suojeluperuste kaavaselostukseen.

NRO 3

Lausunto:

Vantaa

17.02.2019 VKM/024/2019

LAUSUNTO

Vantaan kaupunki | Vantaan kaupunginmuseo

Vantaan kaupungin kirjaamo
Asematie 7
01300 Vantaa

Viite:	**Lausuntopyyntönne 30.1.2019**
Asia:	**ASEMAKAAVAN JA ASEMAKAAVAMUUTOKSEN EHDOTUS NRO 511800 PAKKALA JA YLÄSTÖ, BACKAKSEN KARTANO**
Sijainti:	**Ylästöntie 28-30, 01520, Vantaa** **Pakkala 51, Ylästö 40**

Vantaan kaupunkisuunnittelu on pyytänyt Vantaan kaupunginmuseolta lausuntoa asemakaavasta ja asemakaavan muutoksesta nro 511800, Backaksen kartano. Kaavan tavoitteena on suojella kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas Backaksen kartanoympäristö ja sallia harkitusti uudisrakentamista suojelualueelle, sekä mahdollistaa liikerakennuksen rakentaminen entisen tallin ja puimalan yhteyteen. Kartanoalueen kaikki rakennukset ja historiallinen puisto muodostavat yhden toiminnallisen kokonaisuuden, jossa rakennussuojelu ja ympäristön suojelu nivoutuvat toisiinsa. Alueen käytön pitää sopeutua historialliseen kartanomiljööseen. Kaava-alueelle kuuluu itse kartanon päärakennuksen lisäksi useita suojeltuja pihapiirin rakennuksia sekä merkittävä osa Vantaanjokilaakson kulttuurimaisemasta. Lisäksi alueella sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) suojattuja muinaisjäännösalueita. Vantaan kaupunginmuseo lausuu asiasta rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologian osalta.

Backaksen kartanon alue ja sen lähiympäristö muodostavat merkittävän osan Vantaanjokilaakson kulttuurimaisemaa. Se on valtakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta (Ympäristöministeriö, mietintö 66/1992) sekä valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Valtioneuvoston valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan päätöksen (14.12.2017) mukaan näillä alueilla tulee huolehtia valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen säilyminen.

Vantaan kaupunginmuseo suoritti kesällä 2015 HOK-Elannon tilauksesta arkeologisen koekaivauksen Backaksen kartanon ympäristössä, keskiaikaisen Skattmansbyn kylän alueella (mj. rek. tunnus 1000001725). Koekaivausten avulla todettiin, että tutkimusalueella ei enää ollut jäljellä kulttuurikerroksia tai muita muinaiseen ihmistoimintaan liittyviä merkkejä. Puutarhamullasta poikkeavia maakerroksia kaivetuissa koeojissa olivat ainoastaan vanhan pihatien sorakerrokset. Lisäksi Skattmansbyn kylään on kuulunut nykyisestä kartanorakennuksesta noin 350 m etelään sijainnut

VANTAAN KAUPUNGINMUSEO, Tikkurilan vanha asema, Hertaksentie 1, 01300 Vantaa, +358 40 838 0401, kulttuuriymparisto@vantaa.fi, www.vantaankaupunginmuseo.fi

Nederbyggarnen tonttimaa (mj. rek. tunnus 1000001771), johon 1600-luvun lopun karttaan on merkitty autioituneita tonttimaita. Nederbyggarnen tontti on merkitty kaavakarttaan asianmukaisesti sm-alueena. Saman sm-alueen läpi on kuitenkin merkitty myös ajoyhteys. Ajoyhteysmerkintään tulee lisätä määräys, että sen toteuttamisen yhteydessä on huomioitava paikalla oleva muinaisjäännös sm-merkinnän määräyksen mukaisesti.

Kaavaehdotuksen mukaan alueen olemassa olevat rakennukset suojellaan lukuun ottamatta entistä lantalaa. Lisäksi suojellaan rauniona vanhempi vesisäiliö sekä kartanopuiston maisemallisia ominaispiirteitä, kuten puuyksilöitä, puurivejä, näkymäakseleita ja historiallisia tielinjauksia. Suojeltaville rakennuksille annetaan yksityiskohtaiset suojelumääräykset. Muinaismuistoalueiden rajoja on tarkennettu kaavaehdotuksessa. Krakanojan varsi osoitetaan luonnonsuojelualueeksi. Uudisrakentaminen on pyritty sijoittamaan siten, että sillä voidaan tukea vanhojen rakennusten uudiskäyttöä. Kartanomäkeä ympäröivä avoin maisematila on säilytetty, mikä mahdollistaa kartanokukkulan hallitsevan aseman maisemassa.

Vantaan kaupunginmuseo on osallistunut tiiviisti kaavatyöhön liittyviin ohjausryhmiin ja viranomaispalavereihin sekä kohteeseen tehdyille maastokäynneille. Kaupunginmuseon esittämät suojelutarpeet valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön arvojen säilyttämiseksi on kaavaehdotuksessa huomioitu riittävinä suojelumerkintöinä ja -määräyksinä lukuun ottamatta sm-alueelle merkittyä ajoyhteysmerkintää.

Vastine:
Puistoalueen halki on olemassa oleva ajoyhteys Krakanojan länsipuolella olevalle pellolle esitetty ohjeellisella kaavamerkinnällä (katkoviiva), kun taas muinaismuistoalueen sm-merkintä on sitovalla merkinnällä (pistekatkoviiva). Asemakaavan logiikan mukaisesti sitova merkintätapa on oikeusvaikutuksiltaan vahvempi kuin ohjeellinen merkintätapa, eli koko sm-alueella kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla mielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa. Määräys koskee siis myös ohjeellisen ajoyhteyden merkintää.

Tarkistukset:
-

NRO 4

Lausunto:

40 - Ylästö - 511800

21. joulukuuta 2018 14:31

Dnro VD/2527/10.02.04.00/2015

Vantaan Energia

VANTAAN ENERGIA SÄHKÖVERKOT OY

VE:	24.1.2019	VES:	21.12.2018	KAUPUNGILLE:	24.1.2019

Vantaan kaupunki
Kirjaamo (Kaupunkisuunnittelu)
Asematie 7
01300 VANTAA

Asia: Lausunto

ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS NRO 511800

Kaupunginosa	40, Ylästö
Kohdealue	Backaksen kartano
Sähköverkko	Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n keski- ja pienjännitemaakaapelit sijaitsevat karttaliitteiden 1 - 2 mukaisesti. Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan maakaapeleiden sijainti. Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti. Lisätietoja sähköverkkoon liittyvissä kysymyksissä antaa yleissuunnittelija Antti Hartikainen, puh. 050-3266913.
Kaukolämpöverkko	Ei huomautettavaa. Lisätietoja kaukolämpöverkkoon liittyvissä kysymyksissä antaa yleissuunnittelija Tomi Virtanen, puh. 050-3502664.

Kunnioittavasti

VANTAAN ENERGIA OY

Tomi Virtanen

VANTAAN ENERGIA SÄHKÖVERKOT OY

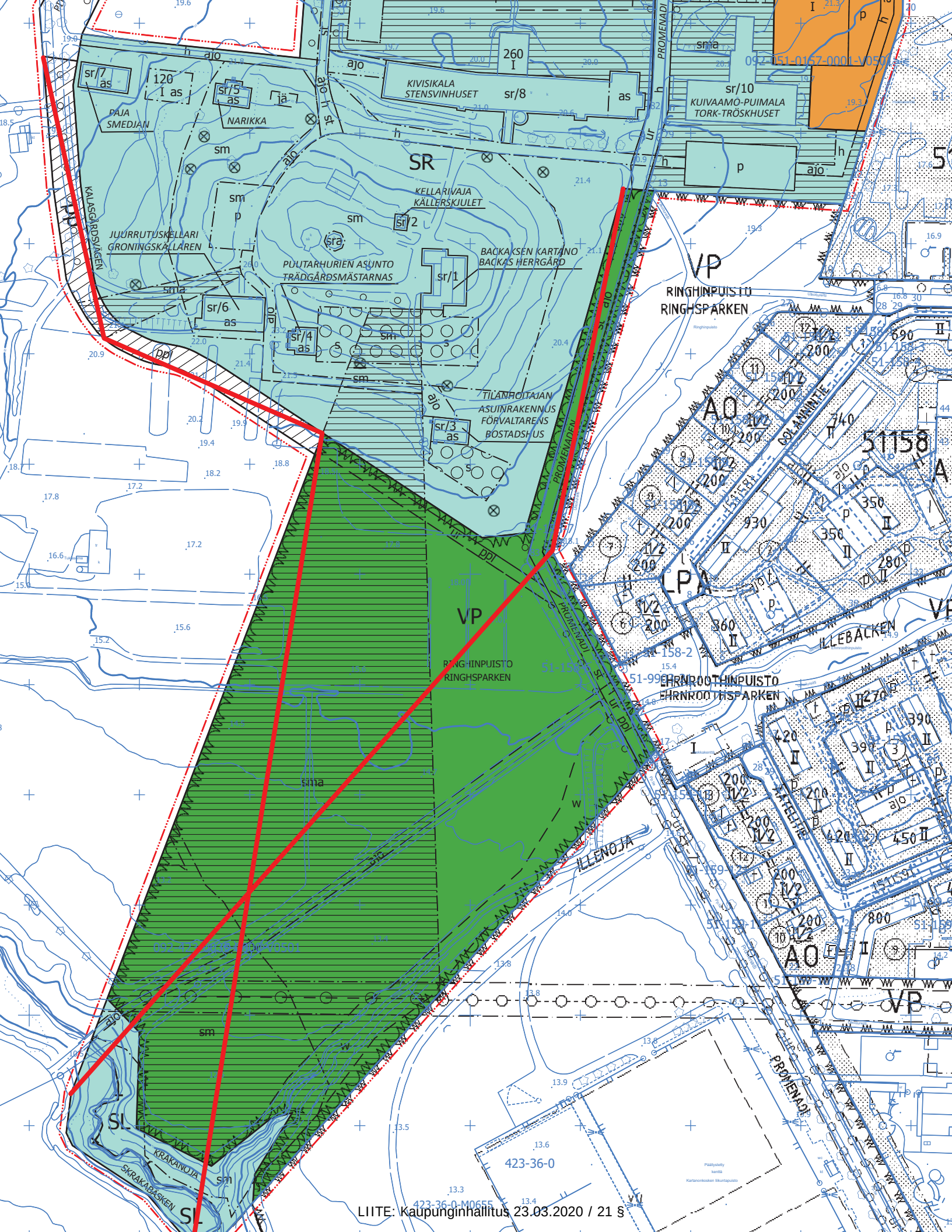
Antti Hartikainen

LIITTEET

1. Keskijänniteverkon kartta 1:3000
2. Pienjänniteverkon kartta 1:3000

Vastine: -

Tarkistukset: -

SR
VP
RINGHINPUISTO
RINGSPARKEN
KIVISIKALA
STENSVINHUSET
sr/8
sr/10
KUIVAAMO-PUIMALA
TORK-TRÖSKHUSET
PAJA
SMEDJAN
NARIKKA
KELLARIVAJA
KÄLLERSKJULET
sr/2
JUURRUTUSKELLARI
GRONINGSKÄLLAREN
PUUTARHURIEN ASUNTO
TRÄDGÅRDSMÄSTARNAS
BACKAKSEN KARTANO
BACKAS HERRGÅRD
sr/1
TILANHOITAJAN
ASUINRAKENNUS
FÖRVALTARENS
BOSTADSHUS
sr/3
sr/4
sr/5
sr/6
sr/7
KALASGÅRDSVÄGEN
PROMENADI
PROMENADEN
ILLENOJA
ILLEBÄCKEN
EHRNROOTHINPUISTO
EHRNROOTHSPARKEN
KRAKANOJA
SKRAKABÄCKEN
423-36-0
423-36-0-M0655
51158
LPA
AO
SL

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit vaatia siihen oikaisua **Vantaan kaupunginhallitukselta**, eli tehdä siitä oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen voit tehdä
- lainmukaisuusperusteella, eli jos
    - päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
    - päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa
    - päätös on muuten lainvastainen

ja/tai
- tarkoituksenmukaisuusperusteella, eli päätöksen sisältöön liittyvillä perusteilla

Voit tehdä oikaisuvaatimuksen, jos olet kunnan jäsen. Asianosaisena voit tehdä oikaisuvaatimuksen kunnan jäsenyydestä riippumatta, jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuksiisi tai etuihisi.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Toimita oikaisuvaatimus **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta oikaisuvaatimusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä
- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa oikaisuvaatimuksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa oikaisuvaatimuksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee oikaisuvaatimus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä oikaisuvaatimukseen mukaan vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita oikaisuvaatimuksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, oikaisuvaatimuksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotilunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vantaan kaupunginhallituksen yhteystiedot:
Postiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki
Käyntiosoite: Kirjaamon asiakaspalvelu/Tikkurilan Vantaa-Info, Dixi (2. krs.), Ratatie 11, 01300 Vantaa
Puhelin: (09) 8392 2184
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Virka-aika: klo 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos
- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet tehnyt päätöksestä aiemmin oikaisuvaatimuksen. Kunnan jäsenenä voit tehdä valituksen, jos päätös on muuttunut oikaisuvaatimuksen takia.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä:
- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä,
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat (ellet ole niitä aiemmin toimittanut oikaisuvaatimuksen yhteydessä). Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotilunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vahingonkorvausasiassa hallinto-oikeus voi tutkia ainoastaan, onko päätös tehty muodollisesti oikein. Vahingonkorvauksen perustetta tai määrää koskevan riita-asian käsittelee sen sijaan toimivaltainen yleinen tuomioistuin (käräjäoikeus).

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **260** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:
Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet
Virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

3.1. Tähän p**äätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa**, ei saa hakea muutosta.
(Kuntalaki 136 §)

3.2. Tähän **päätökseen, joka koskee hankintaoikaisua**, ei saa hakea muutosta.
(Hankintalaki 135 §)

3.3. Tähän **päätökseen, joilla on päätetty olla käyttämättä etuosto-oikeutta**, ei saa hakea muutosta.
(Etuostolaki 22 § 3 mom.)

3.4. Tähän oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun **päätökseen, joka koskee verotusta**, ei saa hakea muutosta.
(Veronkantolain 51 § 1 mom. ja 50 § 7 mom.)

Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisuohje ja valitusosoitus

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voidaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) mukaan hakea muutosta vaatimalla hankintayksiköltä oikaisua (jäljempänä hankintaoikaisu). Asia voidaan myös saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Hankintaa koskevasta asiasta voi tehdä hankintayksikölle oikaisuvaatimuksen tai markkinaoikeudelle toimitettavan valituksen se, jota asia koskee (jäljempänä asianosainen). Asianosainen on se, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

I Hankintaoikaisuohje

Hankintaoikaisuvaatimuksen kohde

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi vaatia hankintalain 132–135 §:n mukaan hankintaoikaisua. Hankintaoikaisua voi vaatia hankintayksiköltä kirjallisesti tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee.

Hankintaoikaisuvaatimuksen tekemiselle säädetty aika

Asianosaisen on vaadittava hankintaoikaisua 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä valitusosoituksineen tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Vaatimus on esitettävä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi oikaisuvaatimuksen tehdä ennen viraston aukioloajan päättymistä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Sähköinen tiedoksianto

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon hankintapäätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Asianosainen on saanut tiedon päätöksestä lähettämispäivänä, jollei asianosainen esitä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut asianosaiselle myöhemmin.

Tiedoksianto kirjeitse

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:n mukaisesti postitse kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei asianosainen näytä saaneen tiedon myöhemmin.

Tiedoksianto saantitodistuksella

Mikäli hankintapäätös on annettu todisteellisesti tiedoksi hallintolain (434/2003) 60 §:n mukaisesti, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen sisältö

Hankintaoikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Vaatimuksesta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.
Vaatimukseen on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, mikäli ne eivät jo ole hankintayksikön hallussa.

Toimitusosoite

Hankintaoikaisu toimitetaan osoitteeseen:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunginhallitus
PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Puhelin (kirjaamo): 09-839 22184, fax: 09-8392 4163

Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

II Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi voidaan saattaa hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee:
1) yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;
2) sitä, että hankintasopimusta ei jaeta osiin 75 §:n nojalla; tai
3) sitä, että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Puitejärjestelyyn perustuva hankinta

Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 146 §:n mukaisesti. Lupa on myönnettävä, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää, tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskeva ratkaisu

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 146 §:n mukaisesti. Lupa on myönnettävä, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.
Sähköinen tiedoksianto

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon hankintapäätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Asianosainen on saanut tiedon päätöksestä lähettämispäivänä, jollei asianosainen esitä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut asianosaiselle myöhemmin.

Tiedoksianto kirjeitse

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi postitse kirjeellä, asianosaisen katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei asianosainen näytä saaneen tiedon myöhemmin.

Tiedoksianto saantitodistuksella

Mikäli hankintapäätös on annettu todisteellisesti tiedoksi, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Muutoksenhakuaika

Valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen. Tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan valitusaikaan.
Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen markkinaoikeuden virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhakuaika suorahankinnassa

Mikäli hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi hankintalain 131 §:ssä tarkoitetun suorahankintaa koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Mikäli hankintayksikkö on julkaissut suorahankinnasta jälki-ilmoituksen, mutta ei suorahankintaa koskevaa ilmoitusta, suorahankintaa koskeva valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun suorahankinnasta on julkaistu jälki-ilmoitus Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Mikäli hankintayksikkö ei ole julkaissut suorahankinnasta ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta, suorahankintaa koskeva valitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty.

Sopimusmuutosta koskeva ilmoitus

Mikäli hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi hankintalain 58 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun sopimusmuutosta koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, on valitus tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Poikkeukset säännönmukaisesta valitusajasta

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, jos hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen jälkeen hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen 130 §:n 1 tai 3 kohdan nojalla noudattamatta odotusaikaa. Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos sopimus koskee puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa tai sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävää hankintaa.

Valitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava hankinta-asia, jota valitus koskee, sekä valittajan vaatimukset ja niiden perusteet. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan ja dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevan ratkaisun osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valitukseen on liitettävä alkuperäisenä tai jäljennöksenä päätös, johon haetaan muutosta, sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valitukseen on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava markkinaoikeudelle. Valituksen voi toimittaa markkinaoikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona, asiointipalvelussa tai sähköpostin avulla kuten sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Jos vireillepanon viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi asiakirjat toimittaa markkinaoikeudelle ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteeseen perustuva muutoksenhakukielto

Hankintalain 163 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

Hankintalain 148 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön kohdassa I mainittuun osoitteeseen.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakijalta peritään käsittelystä markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksua 2050 euroa alle miljoonan euron hankinnassa. Jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa, käsittelymaksu on 4100 euroa. Mikäli hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa, käsittelymaksu on 6140 euroa.

Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa on 510 euroa.

Markkinaoikeuden osoite ja muut yhteystiedot

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki

puh. 029 56 43300
fax 029 56 43314
markkinaoikeus(at)oikeus.fi
asiointipalvelun osoite: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet

Muutoksenhakuohje 5. Valitus asemakaavan muutosta koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos
- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen, eli jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuksiisi tai etuihisi.

Voit tehdä valituksen myös, jos olet kunnan jäsen. Poikkeuksen tähän muodostavat vaikutukseltaan vähäiset muutokset muuhun asemakaavaan kuin ranta-asemakaavaan. Näihin vaikutukseltaan vähäisiin muutoksiin kunnan jäsenellä ei ole valitusoikeutta. Vaikutukseltaan vähäisenä ei ole pidettävä asemakaavan muutosta, jossa
- muutetaan rakennuskorttelin tai muun alueen pääasiallista käyttötarkoitusta
- supistetaan puistoja tai muita lähivirkistykseen osoitettuja alueita
- nostetaan rakennusoikeutta tai rakennuksen sallittua korkeutta ympäristöön laajemmin vaikuttavalla tavalla
- heikennetään rakennetun ympäristön tai luonnonympäristön arvojen säilymistä tai
- muutetaan kaavaa muulla näihin rinnastettavalla tavalla.

Valituksen voi tehdä myös
- viranomainen toimialaansa kuuluvissa asioissa
- maakunnan liitto ja kunta, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä on vaikutuksia
- rekisteröity paikallinen tai alueellinen yhteisö toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita. Kunnan jäsenen ja asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotilunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot. Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **260** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:
Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079, Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet
Virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 6. Valitus rakennuskieltoa koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen eli päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuksiisi tai etuihisi.

Valituksen voi tehdä myös asiassa julkista etua valvova viranomainen.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.
Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisten katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotilunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **260** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet
Virka-aika: klo 8.00 - 16.15

Muutoksenhakuohje 7. Valitus etuosto-oikeuden käyttämistä koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätökseen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet
- ostaja tai
- myyjä.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.
Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä:
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua hallinto-oikeudessa **260** euroa. Lisätietoja valituksen maksullisuudesta saa Helsingin hallinto-oikeudesta. Maksua ei peritä silloin, kun hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaisen päätöksen valittajan eduksi.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 0295642000, faksi: 0295642079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet
Virka-aika: klo 8.00 - 16.15